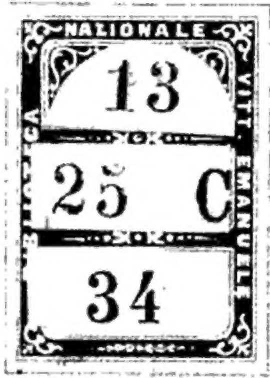
NAZIONALE
VITT. EMANUELE
13
25 C
34

MARTINI
AB AZPILCVETA
DOCTORIS NAVARRI
CONSILIORVM
SIVE RESPONSORVM
LIBRI QVINQVE

Iuxta ordinem Decretalium dispositi,

NVNC TERTIO TYPIS MANDATI, diligenterq. recogniti, ac multis denuo locupletati Consilijs, annotationibus, & Indicibus commodissimis in gratiam studiosorum.

ROMAE,
Ex Typographia Vaticana. M. DCII.

SVPERIORVM PERMISSV.

EXEMPLVM EPISTOLAE

Quæ post primam huius operis editionem in Doctoris Nauarri scrinijs est reperta, & fortaſſe non penitus abſoluta, vel ſaltem emendata.

PLVRIMIS rogatus, & à nonnullis etiam Cardinalitia dignitate eiſdemq. Reuerendiſſimis iuſſus, vt ederem ſaltem aliqua de plurimis, quæ priuatim ſuper quæſtionibus de animis lucrandis multo tempore in variis Academijs & Regnis reſpondi, præſertim ab anno, à quo cœpi ſeruire in ſacro ſacræ Pœnitentiariæ prætorio felicis recordationis Pio V. & poſt eum occupando me, reſpondendo quæſtionibus, quas de pane lucrando appellant, decreui hoc anno ætatis meæ nonageſimoprimo tam pium opus incipere, etiam canicula regnante, & non ſatis liber à catarrho, qui me circiter vnum menſem vexauit: ne, dum aptius tempus ſperatur, impediatur etiam facultas id præſtandi, & doleam habuiſſe me vires, vel voluntatem parem ad hæc, licet facultas id perficiendi caſu aut fortuna (quæ nil aliud niſi ſumma illa prudentia eſt) non concedatur. Quorum conſiliorum multa, gratia breuitatis, abbreuiabo; nonnulla, gratia confirmationis, augebo; & in omnibus aliqua emendabo, declarabo, & vtiliora tam theoriæ, quam praxi (ſuperfluis allegationibus reſecatis) efficere conabor: ſperans fore, vt ad id opem diuinam à Deo, & Domino noſtro Ieſu Chriſto optimo maximo, mihi impetret illa potentiſſima cælorum Regina Parthenomitor, eademq. glorioſiſſima Theotocos, quæ non ſolum inuocata, ſed etiam ſua ſponte fauorem donat, & ad miſeros maternas explicat vlnas: quod vt de more dignetur facere, etiam atque etiam ſuppliciſſime & obnixiſſime oro atque flagito.

INDEX TITVLORVM QVI IN HIS QVINQVE LIBRIS CONSILIORVM CONTINENTVR,

Iuxta Titulos & quinque libros Decretalium.

Depo-

Pecu-

FINIS.

INDEX
CONSILIORVM OMNIVM ET TITVLORVM,
IN QVIBVS CONTINENTVR;

Iuxta ordinem V. librorum Decretalium.

Tituli Libri primi Consiliorum.

INDEX CONSILIORVM Primi Libri.

De Summa Trinitate, & fide Catholica.

De Constitutionibus.

Spole-

De Rescriptis.

De Consuetudine.

De Electione.

De aetate, & qualitate.

De sacra unctione.

De Sacramentis non iteran.

De filijs

De officio iud. ord.

De officio iud.

De maior. & obed.

De pactis.

De transactionib.

De postulando.

De

FINIS PRIMI LIBRI.

TITVLI LIBRI SECVNDI CONSILIORVM D. NAVARRI.

INDEX CONSILIORVM Secundi libri.

De Iudicijs.

De foro compet.

De ferijs.

De caus. possess. & propr.

De rest. spoliat.

De dolo & contumacia.

De seq. poss. & fruct.

De confessis.

De testib. & attestat.

FINIS SECVNDI LIBRI.

TITVLI
LIBRI TERTII CONSILIORVM D. NAVARRI.

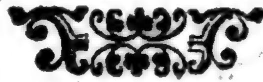

INDEX CONSILIORVM Tertij libri.

De vita & honest. cler.

De cohabit. cleric. & mul.

De clericis non residen.

De præbendis.

Quæ-

De cleric. ægrotan.

Ne sede vacante.

De ijs quæ fiunt à prælatis.

De ijs quæ fiunt à ma. par. cap.

Vt

Maritus.

De peculio clericorum.

De testamentis.

De successione ab inteslato.

De sepulturis.

An

De parochijs.

De decimis.

De regularibus.

De conuersione coniugatorum.

De conuersione infidelium.

De

De voto.

De statu monachorum.

De religiosis domibus.

De iure patronatus.

De censibus.

De

De consecratione ecclesiæ, vel altaris.

De celebratione missarum.

De baptismo.

De reliquijs & vener. sanct.

De obseruatione ieiuniorum.

De ecclesiis ædificandis.

De immunitate ecclesiarum.

De cleric. vel monach. sæc. neg.

FINIS TERTII LIBRI.

TITVLI
LIBRI QVARTI CONSILIORVM D. NAVARRI.

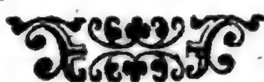

INDEX CONSILIORVM Quarti libri.

De sponsalibus.

De desponsatione impuberum.

De clandestina desponsatione.

De condit. apposit.

Qui clerici vel vouentes.

De eo qui duxit in matrim. quam poll. per adult.

De cognatione spirituali.

De eo qui cognouit consang. vxoris suæ.

De consanguinit. & affinit.

De frigidis & maleficiatis.

De matrimonio contracto contra interd. Eccles.

Qui filij sint legitimi.

De diuortijs.

De donationibus inter virum & uxorem.

De secundis nuptijs.

FINIS QVARTI LIBRI.

QVIN-

TITVLI LIBRI QVINTI CONSILIORVM D. NAVARRI.

INDEX CONSILIORVM Quinti libri.

De accusationibus.

An

De simonia.

Ne prælati vices suas.

De magistris.

De Iudæis.

De hæreticis.

Hispa-

De apostatis.

De homicidio.

In

De torneamentis.

De adulterijs.

De raptoribus.

De furtis.

Mulio

De vsuris.

De crimine falsi.

Aliqua

De ſortilegijs.

De clerico excommunicato.

De clerico non ordin. miniſt.

De eo qui furt.ordin.ſuſcepit.

De priuilegijs.

Exem-

De purgatione canonica.

De purgatione vulgari.

De iniurijs & damno dato.

De pœnis.

De pœnit. & remiss.

De sententia excommunic.

De verborum significatione.

FINIS CONSILIORVM.

INDEX

INDEX.

CONSILIORVM OMNIVM D. NAVARRI PRIMAE, ET SECVNDAE PARTIS

Per ordinem alphabeticum digestus.

A

An

An

An

An pu-

An sit

B

Bea-

Clericus

Cum

Dubi-

E

F

Famu-

G

H

I

Iuris

Nemo

Quæsi-

Qui-

Quidam

Viso

FINIS.

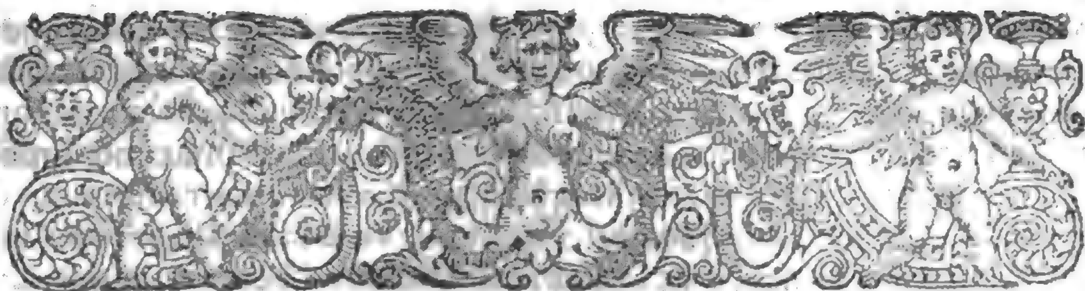

CONSILIORVM, SIVE RESPONSORVM MARTINI AB AZPILCVETA DOCTORIS NAVARRI

Liber Primus.

DE SVMMA TRINITATE ET FIDE CATHOLICA.

SVMMARIVM.

1 *Fidem confiteri occultus Christianus habitans inter infideles non semper tenetur, secus quando per omissionem subtraheretur honor Deo debitus, vel vtilitas proximo impendenda.*

CONSILIVM PRIMVM.

CVM multi infideles adulti baptizentur, & credant in Christum firmiter, tamẽ minime publice audent id publicare formidine pœnæ: quæritur, an possint saluari, quia non habent commoditatem relinquendi patrimonium, & patriam ob multos respectus.

1 Respondeo primo, quod omnis Christianus de præcepto tenetur confiteri fidẽ, iuxta illud ad Rom. 10. *Corde creditur ad iustitiam, ore autem,* &c. per quod id affirmat D. Thom. recept. 2. 2. q. 3. art. 2. Secundo, quod præceptum de confitendo fidem est affirmatiuum; & ideo licet obliget semper, non tamen obligat, vt aiunt, ad semper, sicut obligant negatiua secundũ D. Thom. recept. à Theologis 2. 2. q. 33. art. 2. & d. q. 3. art. 2. & Archidiac. in cap. si peccauerit. 2. q. 1. & in summa de pœniten, dist. 5.

receptus à nostris vbique. Tertio, ꝙ ex his sequitur, illos, de quibus quæritur, non obligari semper, & in quolibet loco ad confitendum fidem, sed sic in aliquo loco, & tempore, quando scilicet per dimissionem huius confessionis subtraheretur honor debitus Deo, & etiã vtilitas proximo impẽdẽda: puta si aliquis interrogatus de fide taceret, & ex hoc crederetur, vel quod non haberet fidẽ, vel quod fides non esset vera, vel alij per eius taciturnitatem auerterentur à fide. quæ sunt verba D. Thomæ d. 3. q. art. 2. & consequenter non possunt saluari, nisi proponant firmiter confiteri fidem in omnibus prædictis casibus, & confiteantur in illis occurrentibus, nec eos timor pœnæ excusat, arg. c. presbyteros. 50. dist.

DE CONSTITVTIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia tunc demum à peccato excusat in totum, si sit & ita iusta, quod non omisit facere aliquid eorum quæ homines suæ conditionis vt sciant facere debent, & nu. 2. 5. & ita causa peccati, quod si sciret, non faceret. & nu. 3.*

2 *Ignorantia affectata, qua quis ideo vult laborare, vt liberius peccet, non minuit, sed auget peccatum: at crassa, qua quis ignorat quod homines suæ conditionis communiter sciunt, excusat à tanto, sed non à toto.*

3 *Ignorantia comes, & non causa peccati est, quando quis, etiamsi sciret, non abstineret, & hæc numquam à culpa excusat.*

3 *Ignorans probabiliter legem promulgatam, etiamsi sciat latam, excusatur.*

3 *Promulgatio est de legis essentia, etiamsi sit facta in Concilio, etiam cum Papæ confirmatione, nec antea ligat. 4.*

4 *Concilij etiam auctoritate Apostolica Papa absente congregati lex lata, & promulgata non ligat, nisi etiam ab ipso Papa fuerit confirmata.*

5 *Creditur in conscientiæ foro asserenti se ignorasse, & iuste ignorasse.*

6 *Ignorantia præsumptiue in foro exteriori probatur eo ipso, quod non probatur scientia: item probatur iuramento, & alijs verisimilibus præsumptionibus. 7.*

7 *Iuramento nostro etsi staretur regulariter in ijs quæ dependent ab animo nostro; hoc tamen fallit, quando contrarium per probabiles probatur coniecturas, vel iuris præsumptio contraria adducitur, seu alia qualitas aliqua.*

8 *Sciuisse legem, ad effectum vt ea ligetur, non dicitur is, qui de ea aliquid audiuit, nu. 11. sed nec requiritur vera per sensum corporis scientia, nu. 10. sufficit tamen talis auditio, vel relatio, quæ in audiente fidem & credulitatem inducit, vel inducere debet, nu. 11.*

9 *Iobelæorum dies incipit post eorum in diœcesi publicationem.*

9 *Credere non tenemur quod à quouis quomodolibet audiuimus, nec etiam chartæ impressæ, vel aduenis referentibus. 32. sed ijs quæ inducere debent fidem & credulitatem. 11.*

11 *Lex Pontificis Romæ publicata ex stylo non desinit ligare prouinciales, etiam antequam in eorum publicetur prouincijs: requiritur tamen nu. 12. & 23. quod sit recepta à maiori parte populi, in quo quis tunc reperitur. nu. 13.*

13 *Romæ*

13 *Romæ cum fueris, Romano viuito more.*

14 *Lex certum tempus à conditore præfixum habens non ligat ante, post vero omnes etiam ignorantes quo ad solam actus irritationem; quod si certum non habet præfixum tempus, & sit inferioris principe, statim scientes, nu. 16. si principis, habet de iure tacito menses duos à die publicationis, 17. ex stylo tamen Romano statim ligat omnes, nisi probetur ignorantia. 18.*

18 *Promulgatio legis facta in aula principis de iure communi non habet vim in prouincijs, in quibus nõ publicatur; secus de stylo quo ad leges Põtificis. 19. 20.*

19 *Regulæ Cancellariæ ligant etiam prouinciales, nisi probẽt earũ iustam ignorantiã.*

20 *Legum Ecclesiasticarum scientiam habere magis satagere tenentur homines, quam sæcularium; cum à spiritualibus, quæ nota sunt, non admodum diuersa sint.*

21 *Promulgatio legis in prouincia etsi non requiratur ad effectum obligandi, requiritur tamen quandoque ad effectum vt incurratur pœna.*

21 *Intellectus cap. cum infirmitas. de pœnit. & remiss.*

22 *Ignorãtia promulgationis legis si sit probabilis, iure naturæ excusat, alias nõ. & 21.*

23 *Lex quæ non est recepta per maiorem partem ciuitatis, cuius quis est, non ligat; cum sub ea conditione censeatur promulgata, si recipiatur. num. 24. quod & de extrauagantibus & bullis etiam tenendum. num. 33.*

24 *Lex quæ decennio non fuit recepta, non ligat; sed qui primi non recipiunt, peccant; nisi probabilis ignorantia, aut principis potentis cogere dissimulatio excuset; at reliqui legitimam non seruandi causam habent, si ab alijs nequaquam seruari cœptam non seruant.*

25 *Lex quæ etiam ob ignorantiam non fuit decennio recepta, seu obseruata, modo acciderit casus de quo lex statuebat, eneruatur. 26. 27.*

25 *Desuetudo illa tollit legem, quæ actum contra legem continet, & hoc etiam si dictus actus fiat ab ignorantibus legem. 26. 27.*

28 *Recepta quæ non fuit à principio lex, si vt potest postea ab vniuersitate recipiatur, vim legis quo ad futura obtinebit; at à principe reuocata, non potest nisi ab eodem viuificari. 29.*

30 *Concilij Tridentini decreta omnia in singulis prouincijs publicari debere nullibi præcipitur: degentes tamen in prouincijs, in quibus non fuit receptum, etiam si de illo scientiam habeant, ibi non tenentur seruare. num. 32. illorumq. si sint dubia, interpretatio Papæ seruatur.*

31 *Ieiuniorum & festorum obseruantiam possunt Concilia prouincialia & Episcopi collaudante populo indicere.*

32 *Promulgare omittentes Prelati bullas Papæ ad ipsos transmissas peccant.*

34 *Monere non tenetur confessarius pœnitentem probabiliter ignorantem ius commune, cui contrauenit; potestq. eum absoluere, ac dicere, quod sit in bono statu; immo & tenetur, quando scandalum ex contrario timetur. idem dic de superiore. 35.*

36 *Doctor legens aliquam materiam in aliqua prouincia non tenetur monere auditores de extrauagantibus, quæ prouinciales non ligant, sed nec tenetur tacere, modo moneat qua ratione illæ ipsos non ligent.*

37 *Confessarius potest absoluere pœnitentẽ probabili ratione tenentẽ sentẽtiam, cuius contrariam ipse credit veram; secus si sine probabili ratione illam teneat. 54.*

8 *Plura beneficia habentes, vel conferẽtes debet monere confessarius habenti vnũ sufficiens non licere habere aliud sine iusta consuetudine, vel dispensatione, & causa tollente deformitatem, quæ ex pluralitate oritur.* 39. 40.

38 *Commendatarius perpetuus æquiparatur titulari, excepto eo quod per eius mortem non vacat beneficium per obitum, sed vt vacabat quando primo fuit commendatum.* 39.

41 *Canones prohibentes Episcopis, ne hæreticos, vel schismaticos abiurare volentes absoluant, vel dispensent, sunt seruandi, nisi prout sunt vel consuetudine derogati, vel vsu non recepti.* 42.

43 *Residentiam ne faciat in parochiali, cum sit iuris diuini, nemo potest excusari sine causa legitima; quæ & quousque sufficiat, iudex recta ratione ductus arbitrabitur.* 44.

45 *Ordinans sacris ordinibus aliquem sine titulo, ex quo viuere possit, subijcitur pœnæ cap. cum secundum. de præb. nisi ab ordinato sit deceptus: ordinatus autem absolute sine titulo, est suspensus.*

46 *Illegitimus clerici filius non potest in ecclesia, in qua pater habet, vel habuit beneficium, nedum vt minister in aliquo etiam sacristæ vel cantoris officio ministrare, sed nec vt peregrinus celebrare.*

47 *Sacerdotis illegitimus filius per Concilium est factus inhabilis ad obtinendum de cætero beneficia in ecclesia, in qua pater fuit beneficiatus: ante autem Concilium obtenta, post trimestre, nisi illa resignauerit, si pater adhuc erat beneficiatus, vacauerunt.*

47 *Incestus taciturnitas non vitiat dispensationem impetratam super impedimento consanguinitatis.* 49.

48 *Taciturnitas eius quod expressum redderet principem difficiliorẽ, vitiat gratiam; sed hoc tunc demum, quando iura exigunt illius expressionem.* nu. 50. & 53.

48 *Remissionem secundi delicti obtinens, tacita remissione alterius similis prius obtẽtæ, est subreptitius; quia tacet id, quod iura saltem tacite iubẽt exprimi.* nu. 53.

48 *Obligatum quẽ ipso iure ad aliquid esse non est dicendum sine iure ad id obligãte.*

49 *Falsi expressio, qua princeps mouetur ad facilius concedendum, vitiat gratiam.*

49 *Duo patiens essentialia impedimenta matrimonij, super vno validam impetrat dispensationem, altera tacita, sicut & absolutionem ab vna ex duabus excommunicationibus.*

50 *Beneficium secundum impetrans, de primo quod obtinet, tenetur mentionem facere, sed non de cura primo annexa.*

51 *Criminoso tacenti crimen facta collatio tenet, modo ex eo non inducatur irregularitas, uel inhabilitas.*

54 *Confessarius putans pœnitentem non se accusare de aliquo, non ob obliuionem, uerecundiam, uel aliam iniustam causam, sed quia credit se ob iustam dispensationem, uel rationem, uel probabilem opinionem non esse in peccato, potest eumdem de hoc non interrogando absoluere.*

54 *Eucharistiam cum denegat sacerdos ei qui est in statu peccati, quem non potuit absoluere, caueat ne dicat se ideo denegare, quia eum non absoluit.*

55 *Pontificis bullas ac diplomata supprimentes, vel ne publicentur prohibentes, nisi causam iustam excusantem ostendant, non videntur absoluendi.*

56 Exi-

56 *Exigentes gabellas à religiosis, etiam ex mandato dominorum, & sub prætextu probabilis vel necessariæ causæ, aut ex inueterata consuetudine, sunt excommunicati, nisi probabilis eos excuset ignorantia, vel Pontificis concessio.*

57 *Cum Paganis ac etiam Iudæis, locando gabellas, modo eas per se non exigant, necnon & cum schismaticis & hæreticis etiam publicis non denunciatis, tamen licite contrahitur. 58. & nu. 60. nimia tamen familiaritas cum infidelibus vetatur. 59.*

61 *Abiuratio hæresis præmittenda est, antequam quis ab ea per habentem potestatem absoluatur: idem de schismate, si includat hæresin, alias non.*

62 *Schisma opponitur vnitati Ecclesiasticæ charitatis, hæresis fidei: & omnis hæreticus est etiam schismaticus, & non econtra.*

63 *Hæreticam si ducat Catholicus, peccat, nec tenet pactum vt aliqui ex filijs hæretice nutriantur, quamuis matrimonium contractum teneat. & nu. 66.*

64 *Hæreticos schismaticos non denunciatos ad scholas Catholici admittere possunt, itemque vota ab eisdem, dum sacra quibus intersunt, celebrantur, oblata recipere. 65.*

66 *Compaternitatem etsi contrahat hæreticus, & schismaticus, modo sit baptizatus, non tamen potest Catholicus horum infantes ritu ab Ecclesia non permisso baptizandos de sacro fonte leuare, nec eosdem admittere, vt ipsius Catholici filium ritu Catholico baptizandum leuent.*

68 *Græcos, & Armenos numerandos inter hæreticos non satis constat.*

69 *Moschouitis, ac Ruthenis ab hæresibus recedentibus, licite, dum apud nos sunt, in nostris ecclesiis ritu nostro conferuntur sacramenta, licet reuersi apud suos sint ritu Græcorum priuilegio vel consuetudine permisso vsuri.*

69 *Græcus in sua terra ritu Latino, sicut nec Latinus in Latinorum locis potest Græco ritu consecrare.*

70 *Hæreses omnes, etiam in mortis articulo constitutus, nisi saltem in genere detestetur, non potest absolui, nec ad alia sacramenta, nec ad sepulturam admitti.*

71 *Fructus ex prædio quotannis nascituri, etiam cum pacto vt post singula quinquennia tantum redimi possint, si emantur, licite fieri potest: secus esset, si prædicti fructus ex mutuo, vel locato percipiantur, ita vt etiam capitale restituatur.*

72 *Vsuras, in quibus quis, dum esset pupillus & ignorans, ex contractibus per tutores secundum consuetudinem regionis initis reperitur locupletior, tenetur restituere, nec aliter est absoluendus. 73.*

74 *Bulla Cœnæ vbi non est recepta, non ligat.*

74 *Libros per Bullam, sciens, aut scire debens, prohibitos legens etiam ob bonum finem, ligatur censura Papæ reseruata. 75.*

75 *Hæreticorum libros prohibitos, etiam ex causa, legendi licentiam non dat inferior Papa.*

76 *Missa vt dicatur priuatis in domibus etiam ob infirmos non potest concedere Episcopus in locis in quibus sacrum Concilium est receptum.*

76 *Consuetudo interpretatiua Concilij est attendenda.*

77 *Peste infectis tenetur parochus sacramenta ministrare, item & sanis petentibus, monitis tamen prius de periculo: nec potest recedere, nisi saltem dimisso uicario: non parochus autem potest & ipse, si uelit, eisdem magno cum merito,*

etsi cum periculo vitæ, ministrare.

79 *Eucharistia debet omissa processione occulte ad infirmos deferri, vbi de dehonestatione arbitrio boni viri probabiliter timetur.*

80 *Decimarum iudicium potest in possessorio Ecclesiastica persona introducere coram laico, in petitorio non, etiam vt reus, nisi inuitus trahatur.* 81.

81 *Trahi se ad iudicem sæcularem super decimis, & alijs spiritualibus causis cum patitur clericus, ligatur bulla Cœnæ, vti dictæ actioni fauorem præstans.* 82.

83 *Ascriptitij coloni possunt quocumque iuerint ad similitudinem seruorum fugitiuorum vendicari à dominis etiam Ecclesiasticis.* 84.

83 *Oblati, & donati, licet non sint vere religiosi, tamen non possunt à monasterijs recedere.*

85 *Clerici sæcularem iurisdictionem obtinentes, si illam per se in causa sanguinis exerceant, peccant, & ob id sequuta morte, vel mutilatione fiunt irregulares; secus si illam exerceant per generales vicarios, vel delegatos particulares, etiam si sequatur iniustæ sententiæ exequutio. nu.* 86.

87 *Hæretico notorio, sicut nec Iudæo, immo multo minus est concedenda in alios præeminentia.*

88 *Hæreticos occultos in foro conscientiæ absoluendi potestas ita ex decreto sacri Concilij competit Episcopis, vt non possint alteri illam generaliter delegare: licet cum occurrit aliquis casus possint illius absolutionem particulariter alteri demandare. num.* 89.

88 *Absoluendi potestatem ordinariam qui ex officio habet, potest illam alteri generaliter delegare, secus si in certis casibus ex priuilegio competat.* 89.

90 *Pœnitens, qui Episcopum habentem potestatem absoluendi non potest, vel erubescit adire, adeat per alium, vt sic ex eius absolui posit mandato.*

CONSILIVM PRIMVM

Continens quæstionum fere quotidianarum, seu casuum pro Vltramontanis decisiones 48. tum ad titulum de constitutionibus, tum ad alios spectantes.

RESPONSVRVS ad propositas mihi quæstiones, quæ sunt 41. præmitto septem alias, ex quibus, & ex illis constituuntur 48.

1 PRIMA QVAESTIO. An, & quæ ignorantia legis excuset à peccato transgresionis illius? Respondeo primo, quod duo requiruntur, vt ignorantia excuset omnino, siue quod aiunt à toto; nempe quod sit causa illius; & quod sit iusta, siue vt Theologi vocant, inuincibilis, siue vt nos vocamus, probabilis, vt resoluit S. Tho. 1.2. q.76. art. 8.

Secundo, quod illa ignorantia dicitur causa peccati, quæ tollit scientiam, qua existente non fieret illud, vt resoluit idem S.Thom. d.quæst.76. art.1. & q.6. art.8.

Tertio, quod illa ignorantia dicitur iusta, siue inuincibilis, vel probabilis, quæ est de eo, quod quis non tenetur scire, vel non potest, adhibita di-

diligentia,

ligentia, quæ ab alijs suæ conditionis arbitrio viri prudentis adhiberi debet, iuxta mentem S. Thom. in d. q. 76. ar. 2. & probatur in §. notandum. 1. q. 4. & in c. 2. de constit. Cui consequens est, ignorantiam quam quis habet, quia non vult scire, quo liberius peccet, quæ appellatur affectata, vel ob negligentiam laborandi, & efficiendi quod ad sciendum homines suæ conditionis arbitrio prudentis viri efficere debent, quæ appellatur crassa, non excusare, vt idē S. Tho. tradit in d. ar. 8. & probatur per illud Apost. 1. Corinth. 14. *Ignorans ignorabitur*. quod intelligitur de eo qui noluit intelligere, vt bene ageret, psal. 68. c. ideo. 37. dist. noluit inquam, aut optando non intelligere, aut non faciendo id, quod debet, ad intelligendum. argu. l. magna negligentia. ff. de verb. sign.

2 Quarto, quod in Manuali confessariorum cap. 23. num. 45 hoc resoluimus in hæc verba. Triplex est ignorantia, affectata, crassa, siue supina, & iusta. Affectata siue optata est, qua quis ignorat id quod scire tenetur: quia non vult scire, quo liberius absque suæ conscientiæ contradictione, vel alia de causa peccet, iuxta illud Psal. 68. relat. in c. ideo. 37. dist. *Noluit intelligere, ut bene ageret*. quę adeo non excusat, aut minuit peccatū, vt etiā augeat ob circunstantiam mali desiderij. Crassa vero siue supina est, qua quis ignorat id quod communiter omnes sui ordinis sciunt, quod contingit per culpam latam, de qua supra cap. 17. num. 177. quæ excusat à tanto, sed non à toto. Iusta vero, quæ à Theologis inuincibilis, & à nostris probabilis appellatur, est, qua quis ignorat quod non oportet eum scire, 1. q. 4. §. notandum est. & qua communiter homines eiusdem ordinis adhibita debita diligentia laborant, iuxta S. Tho. vbi supra q. 76. ar. 3. qualis est eius, qui petit cōsilium à viris habitis pro præditis scientia, & conscientia in id sufficienti, qui false illi consulunt. arg. c. capellanis. iuncta gloss. 3. de feri. & eorum quæ tradit. Alex. cons. 1. col. 4. vol. 2. & S. Anton. 1. par.
3 tit. 3. q. 10. §. 10. & hæc omnino excusat, quando est causa actus. Ignorantia enim interdum est peccati causa, interdum non, sed eius comes. est causa, quando actus non fieret, nisi ignoraretur: est solum comes, quando peccaretur, etiam si sciretur: & hęc numquam à culpa excusat, illa vero interdum omnino, interdum ex parte, vt prædictum est. Hæc ibi.

Quinto dico, quod ad hoc, vt quis dicatur legis transgressor, & ob id peccare, non sufficit vt sciat legem esse faciendam vel fieri, nec esse factam, etiam in Concilio publico, vt recte tenet Dec. contra Panor. in c. 1. de postul. præl. nu. 19. si nondum est promulgata: quia lex non ligat antequam promulgetur, §. leges. 4. distin. De essentia enim legis est promulgatio, vt S. Tho. receptus definit in 1. 2. quæst. 90. art. 4. neque si iam est promulgata, si probabiliter ignoret eam esse promulgatam, per prædicta.

Sexto, vltra omnes, quod non sufficit legem esse factam in Concilio
4 œcumenico, & promulgatā in eo, antequam confirmetur à Papa specialiter, & generaliter confirmando totum Concilium: quia quicquid alij dicant, leges Concilij quamlibet legitime congregati non obligāt ante confirmationem Papæ subsequutā; vt satis probatur in vltimo decreto Con-

cilij Tridentini, & confirmatione ipsius à Pio IIII. petita & facta, & ex stylo omnium Conciliorum œcumenicorum absente Papa, & præsentibus eius Legatis actorum & conclusorum. Nec obstat, quod in Hispanijs aliquot constitutiones Concilij Tridentini nondum perfecti, nec confirmati visæ fuerint obseruari: quoniam id factum est per errorem opinantium leges Cōcilij generalis vim habere ligandi ab eo tempore, quo in ipso Concilio promulgātur, aut quia fuerūt acceptæ in leges obligatorias à Prælatis, qui poterant eas suo iure ferre, & eis vim obligatoriam quo ad sua territoria indere.

SECVNDA QVAESTIO. Quomodo potest constare de ignorantia?
5 Respondeo primo, quod in foro Dei & conscientiæ statur dicto Rei. arg. c. humanæ aures. 22. q. 5. & glos. putatæ singularis in clem. 1. in verbo non habita. de priuileg. cui similis in verbo electio. cap. penult. de sentent. & re iudic. lib. 6.

Secundo, quod non sufficit etiam in foro conscientiæ, quod reus dicat se ignorasse; nisi dicat iuste, siue probabiliter, siue inuincibiliter ignorasse. Tunc autem sic ignorat, quando non oportebat eum id scire, vel si oportebat eum scire, non optauit id ignorare, neque neglexit adhibere ad id sciendum eam diligentiam, quam communiter alij suę qualitatis prudentis viri arbitrio adhibere debent, per responsum ad præcedentem quæstionem.

Tertio, quod ignorantia probatur quo ad forū exterius. Primo per
6 præsumptionem iuris, quæ regulariter præsumitur donec scientia probetur, cap. præsumitur. de reg. iur. lib. 6. cuius glos. ponit alios tres modos probādi, puta per iuramentum, cap. pastoralis. de excep. cap. si vero. 2. de sent. excomm. Secundo, probando aliquid, quod necessario consequitur ignorantiam, vt quod erat infans, vel furiosus, cap. indutus. 3. q. 9. cap. cum dilectus. de success. ab intest. Tertio, probādo aliquid, quod verisimilis ignorantia consequitur, vt probando absentiam, cap. fin. qui matrimo.
7 accus. non pos. Probatio autē iuramenti ideo admittitur, quia regulariter ea quæ sunt in animo aliter probari non possunt, iuxta gl. putatam singularem in §. aliam. qui aliàs incipit, sed istæ. Instit. de actio. cui similis est in c. significasti. el 1. de homicid. & ignorantia in animo consistit, vt palam est. Quo fit, vt si contrarium probaretur, non crederetur iuramento. gloss. notab. & recepta in cap. proposuisti. 82. dist. verb. non probatur. in cap. eos. verb. affectata. de tempor. ordina. lib. 6. quæ addunt posse probari contrarium per cōiecturas probabiles: nam per probationem quod erat publice notum, tollitur probatio per iuramentum, vt ait glo. d. cap. proposuisti. Tollitur item per præsumptionem iuris, si qua est contra iurantem, per regulam Bart. in l. inter omnes. §. recte. ff. de furt. s. iuramento eius, contra quem est præsumptio legis, non esse standum. Tollitur etiā, quando qualitas personæ, vel alia indicia in contrarium mouent, secundum Bald. in l. 1. C. de collus. deteg. quem inter alios sequitur Decius in d. cap. 2. in lect. 2. num. 48. & seq.

TERTIA QVAESTIO. Quæ scientia legis sufficiat, vt quis ligetur

tur

tur ab ea? Respondetur, ꝙ hinc videtur, ꝙ qualibet sufficiat; eo quod nec canon, nec vlla lex videtur distinguere, nec restringere; & ita nec nos distinguere nec restringere debemus. l. de pretio. ff. de pub. in rem act. c. si Romanorum. 19. distinct. Illinc autem videtur contrarium. Primo quidem, quod aliàs sequeretur, quemlibet morantem Romæ teneri ad ser-
8 uandam legem, cum quoquo modo audiuisset eam à Papa in ea esse promulgatam. Secundo, quod etiam sequeretur, quod quicumque Italus, Hispanus, Gallus, vel Germanus audiuisset in sua patria legem aliquam promulgatam Romæ, teneretur ad eam seruandam: & consequenter peccasse mortifere omnes prædictos, qui sciuerunt, vel audiuerunt, & non statim, vel saltem post duos menses seruarunt formam pronunciandi horas Canonicas iuxta formam Breuiarij noui auctoritate Pij V. compositi; in cuius prologo iussit, & præcepit vt omnes, paucis exceptis, qui ad pronunciandas horas Canonicas tenerentur, secundum formam in eo præscriptam eas pronunciarent, sub pœnis contra negligentes eas pronunciare constitutis: & quod prædicti omnes tenebantur statim quærere, & emere, & quantocitius possent facere deferri ab Vrbe ad suam patriã illa Breuiaria, quanticunque constitissent; quod nullibi extra Vrbem seruatum esse credimus: nec vllos, vel paucos illius omissionis pœnituis-
9 se putamus. Tertio facit & id, quod scripsimus in cap. inter verba. 11. q. 3. conclus. 6. coroll. 65. nempe nõ dici quem scire, vel nosse aliquid, eo quod id quomodolibet, vel à quolibet audierit, iuxta illud Eccles. 19. *Qui cito credit, leuis est corde.* quod satis probatur per cap. non solum. 11. q. 3. & cap. si quid vero. 86. distin. Quarto facit & illud, quod sæpe respondimus circa indulgentias iobelæas, quæ ob varias causas solét mitti à Sede Apostolica in prouincias, quærendas ab eis, qui prima hebdomada postquam eas scierint concessas, vel fuerint publicatæ, illa & illa pietatis opera fecerint; nempe quod nõ intelliguntur de prima hebdomada, quæ sequitur quamlibet primã scientiam illius cõcessionis & publicationis; sed de illa quę est prima postquam sciuit eam per publicationem factam iussu Episcopi sui in ea ciuitate, vel oppido, in quo moratur seu inuenitur.

10 Quapropter dicendum est primo, quod non requiritur vera scientia, quæ nascitur ex notitia intuitiua alicuius quinque sensuum, de quibus in dicto corol. 65. & in prælud. 2. Manual. confess. nu. 1. quæ requiritur in teste deponente, cap. testes. 3. q. 9. quamq. definiuimus in cap. si quis autem.
11 de pœnit. dist. 7. nu. 10. & in rub. de iudic. nu. 43. Secũdo, ꝙ non sufficit quęlibet auditio, & relatio, sed requiritur talis, quæ inducat, vel inducere debeat fidem, & credulitatem in audiente, per argumentum pro posteriore parte formatum. Tertio, quod non videtur requiri, vt per Præsules, vel alios prælatos in suis territorijs publicetur: quoniam in quæst. sequenti concludetur (attento stylo, & consuetudine Curiæ) sufficere publicationem, & promulgationem in Curia factam. Quarto, quod ex capite ignorantiæ non potest excusari à peccato transgressionis, qui iusta ratione firmiter credit legem esse in Curia publicatã, per respõsa supra ad primam
12 quæstionem, & infra ad quintam. Quinto, quod excusari forte posset ex

eo

eo capite, quod non sit recepta, nec scita à maiore parte populi, cuius ipse est pars: eo quod lex etiam iuste promulgata non videtur ligare, si ma-
13 ior pars eam non recipiat, per respondenda ad q.5. & q.6. Sexto, quod ex his infertur, vnam eamdemq. scientiam vnius eiusdemque legis, quæ sufficit, quo habens illam in vno territorio ea ligetur, non sufficire vt idem in alio territorio similiter ligetur. Quod confirmatur per cap. illo adiuncta glos. 12. dist. quatenus Ambrosius consuluit Diuæ Monicæ matri patris nostri Augustini, quod ipsa sciens legem de Sabbato ieiunando tenebatur seruare illam Romæ, non Mediolani.

14 QVARTA QVAESTIO. A quo tempore incipiat ligare constitutio? Respondeo primo, quod lex non ligat ante lapsum temporis, ante quod legislator noluit vt ligare inciperet; quia ad illius vsque lapsum non habet virtutem ligandi, vt palam est: cum lex non habeat maiorem virtutem illa, quam legislator indit ei, arg. c. fin. de reg. iur. lib. 6. l. contra §. fraus. ff. de legib.

15 Secundo, quod non est dubium à quo tempore vult legislator vt sua lex incipiat ligare, quando illud exprimit, vt in cap. cum singula. de præbend. lib. 6. adeo quod si lex dicat vt liget ex nunc, ab ipso tempore promulgationis ligabit scientes, per glos. in clem. 2. verb. ex tunc. de hæreti. etiam iuste ignorãtes quo ad irritationem actus, licet non quo ad peccatum, per responsionem ad primam quæstionem, & adnot. per Panorm. communiter receptum in dicto cap. 2. de const. nu. 7. licet quo ad aliquid discedat ab eo Decius potius verbis, quam mente, si satis res perpendatur.

16 Tertio, quod est grãde dubium, an lex incipiat ligare ante lapsum duorum mensium post promulgationem eius, an solum post lapsum illorum. Et respondendum est, quod si est lex inferioris Principe, statim incipit ligare subditos à tempore scientiæ illius, secundum Panorm. vbi supra. pro quo multa citantur ibi à Fel. & Dec. sed plus mouet hæc ratio, quod nullo iure cauetur, vt legis inferioris Principe vinculum differatur; & ita nõ est dicendum, cap. consuluisti. 2. q. 4. & .6. consideremus. authent. de trient. & semiss. colla. 3. Ad præsumendum autem scientiam quo ad forum exterius, tempus videtur esse arbitrarium, vt Panor. receptus concludit vbi supra nu. 8. quia viciniores videntur citius scire, arg. cap. quosdam. & cap. quanto. de præsumpt.

17 Quarto, quod solo iure scripto attento, Princeps non videtur ligare ante lapsum duorum mensium, etiam scientes eam factam & promulgatam, vt videtur tenere glos. vlt. in data Sexti, & Anton. in d. c. 2. quem cõtra Panorm. Imol. & Feli. sequuti sumus cum Decio ibidem in prima & secunda lect. qui idem tenet in cap. 1. de postul. prælat. nu. 19. & merito. Tum quia authent. vt factæ nouæ constit. coll. 5. tam in rubro, quam in nigro expresse habet, illam post duos menses, & non antea valituram, & consequenter ante illos duos menses eam non ligaturam. Tum quia etsi bona pars causæ, quare datur dilatio duorũ mensium, sit, ne ignorãtes obligentur: tamen non est sola; quia etiã datur, ne alios liget, antequã alios, & vt omnes incipiat eodem tempore ligare, & vt tollatur confusio, rixa, & imparitas subdito-

ſubditorum, dum alij ante alios non ligantur. per quod tolluntur argumenta Bonifacij à Vitalinis, quibus reprobat Paulum de Leaza. tenentem idē quod nos in proœm. clem. in §. nunc igitur. à nu. 41. argumēta item Philip. Franc. ſuper data Sext. ſub finem. Tum quia vt ſcientia legis, donec promulgetur, nō ligat; ita pari fere ratione ſcientia legis promulgatę, do-
18 nec labatur tempus tacite conſtitutum ad ligandum, non debet ligare. Et quamuis hæc pars ſolo iure ſcripto attento verior videatur; de conſuetudine tamen & ſtylo videtur in Vrbe ſeruari, vt tranſgredientes legem Papæ publicatam etiam ante duos menſes, puniantur, non ſolum qui confitentur, vel probantur ſciuiſſe illius promulgationem, ſed etiam qui non probauit iuſte illam ignoraſſe: præſupponendo, quod præſumitur ſcire. Quæ conſuetudo & ſtylus reſtringi forte poſſet ad forum tantum exterius, & Vrbicolas.

Quinto, quod vna opinio, quæ pauciorum eſt, tenet legem promulgatā in Curia Principis non ligare prouinciales, hoc eſt ſubditos extra prouinciam, vbi eſt Curia, degentes, etiam poſt duos menſes à publicatione facta in Curia, donec per Gubernatores prouinciarum in earum Metropolibus promulgetur. Primo quidem, quod expreſſe habetur in prædict. auth. vt factæ nouæ conſtitutiones. quod lex noua non obligat prouinciales, niſi poſt duos menſes à publicatione in eorum prouincijs facta; & iure Canonico non eſt expreſſum contrarium: ergo illi ſtandum eſt, arg. cap. 1. de oper. nou. nunciat. & cap. ſi in adiutorium. 10. diſt. Secundo, quod Io. And. ſuper gloſ. datæ Sexti recept. communiter tenet id quod dicimus eſſe verum de lege Imperatoris; & eadem ratio vel maior videtur de lege Papæ: quia hæc extenditur ad omnes Chriſtianos, & conſequenter ad multo plures prouincias, quam lex Imperatoris: & ita durius eſſet, quod hæc ligaret antequam publicaretur in prouincijs, quam illa. Tertio, quod cap. cum infirmitas. de pœnitent. & remiſſ. ſignificat, illam conſtitutionem etiam factam in Concilio generali non ligaſſe ante publicationem eius à Prælatis factam. Quarto, quod durum videtur dicere, omnes leges, quæ paſsim motu proprio Pont. Max. fiunt Romæ, ligare poſt duos menſes à publicatione in Curia facta, vltimos quoſque cultores Septentrionis & Occidentis, Aethiopes item, & Indos. Quinto, quod Caietanus verſatus in Curia ſic ſcripſit in 1. 2. q. 90. ar. 4. *Quod ſi Romæ noua lex promulgatur; et nec Curia ipſa curat vt promulgatio ad eccleſias Cathedrales deueniat; nec Prælati, qui ibi ſunt, inſinuant ſuis eccleſiis; accuſari nec apud Deū, nec apud homines ignorantiæ poſſunt abſentes neſcij.* Sexto, quod lex naturæ, & diuina dictat, vt iuſte ignorantes legem non ligentur illa, cap. 2. de conſtit. & cap. propoſuiſti. 82. diſt. & negari non poteſt Indos, Aethiopes Occiduos, & Hyperboreos iuſte ignorare legem humanam nouam in ſola Roma publicatam etiam poſt duos menſes.

19 Altera vero opinio, quæ frequentior eſt, tenet contrarium, videlicet, quod lex ligat omnes etiam prouinciales poſt duos menſes à publicatione legis in Curia facta. Pro qua facit primo ratio prędictæ gloſſ. vltimæ in data Sexti, videlicet, quod alioquin ſequeretur, quod liber ſextus ſolum ligaret in

ret in prouinciis,in quarum Academijs prælegitur: quia non est publicatus in alijs. Secundo, quod consuetudo, & stylus Curiæ, quæ vim legis habet, cap. quam graui. de crim. falsi. seruat, vt iudices Vrbis iudicent contra omnes totius orbis Christianos secundum leges Papæ promulgatas in ea in locis ad id præstitutis: nisi iustam illam ignorantiam probent. Immo & multi Episcopi residentes in suis ecclesijs deferri faciunt ad se extrauagantes nouas, quæ promulgantur in Vrbe, & secundum eas decidunt causas suæ diœcesis. Tertio, quod regulæ Cancellariæ, quæ non publicantur extra Curiam, ligant omnes degẽtes extra eam, & in Francia, testãte Bart. Cass. cons. 10. viso processu, colum. 5. & antea fuit decisum in Capell. Tholos. decis. 444. incip. item fuit quæsitum an regulæ Cancellariæ &c. Quarto, quod alioqui sequeretur, quod bulla Cœnæ Domini in sola Roma publicata non ligaret extra Curiam & Romanam prouinciam existẽtes, nec multæ aliæ extrauagantes magni momẽti in sola Curia Romana publicatæ ligarent alios, quam Romanos: & quod si publicarentur Toleti, ligarent tantum prouinciales, & non Hispalenses, nec Legionenses, si nec Legione nec Hispali publicarentur: & si publicarentur Parisijs, non ligarent Tholosates, nec Lugdunenses, si nec Tholosæ nec Lugduni publicarentur: & ita magna disparitas & confusio seminaretur in prouinciis. Sequeretur item, quod non solum liber sextus non ligaret vniuersos, vt ait prædicta gloss. sed quod nec liber Decretalium, nec Clementinarum, ligarent prouinciales: quia nulla vel pauca eorum sunt hactenus publicata in prouincijs. Quæ omnia videntur absurda, & ita non asserenda, l. nam quod absurdum. ff. de bon. libert. c. dudum il 2. de elect. lib. 6. Quinto, quod Tho. in d. 1. 2. q. 90. art. 4. ait, quod subditi absentes à legis promulgatione obligantur ab ea, illa ratione, quod illa deuenit, vel deuenire potest in eorũ notitiam, nulla facta mentione de facienda promulgatione, siue publicatione in prouincia, vel capite prouinciæ. Per quæ omnia videtur resoluendũ, quod attento solo iure scripto prior opinio videtur verior. Attento vero stylo & consuetudine Ecclesiæ, Curiæq. Romanæ, posterior debet seruari quo ad leges Papæ; nempe quod requiratur quidem promulgatio earum; sufficere autem quod fiat Romæ in locis ad id præstitutis, vt ligent etiam prouinciales post duos menses, vel aliud tempus expressum in eis.

20 Non obstant argumẽta pro priore parte adducta. Ad primũ enim & secundum respondetur ea procedere iure scripto tantum attento: hanc vero partem, quam defendimus, procedere consuetudine, & stylo Curiæ attentis; eo quod licet vno respectu maior ratio suadeat, ne lex Papæ ad omnes terras sibi subditas extendatur per solam publicationem Romæ factam, quam lex Cæsaris per publicationem in eius Curia factam, vt secundum argumentum probat; alia tamen maior suadet contrarium, puta quod Papa minus discurrit: & ideo, vt ait Io. Mona. in reg. in gen. de reg. iur. lib. 6. dicatur habere pedes plumbeos, & non plumeos: & quod vnus est totius orbis Christi Vicarius in spiritualibus, de quibus noscendis maiorem curam debent habere subditi eius, quam subditi Cæsaris de temporalibus, quib us ille præest: & quod statuta eius vt plurimũ non sunt

tot,

tor, neque adeo diuersa à spiritualibus, quæ nota sunt Christianis, ac Cæsaris.

21 Ad tertium, quod à nemine video solutum, respondeo, quod prædictum cap. cum infirmitas. probat quidem, quod medici non debent arceri ab ingressu ecclesiæ propter violationem illius canonis; nisi in terris, in quibus ille fuerit publicatus; non tamen probat, quod canon ille non debeat seruari in alijs terris, donec in eis publicatio fiat. Nam canon ille duo continet: Alterum absolute, quod medicus corporalis ante omnia moneat infirmum, vt spiritualem accersat: & quo ad hoc non requirit publicationem: Alterum sub conditione, quod medicus si frangat illã legem, arceatur ab ingressu ecclesię in terris, in quibus facta fuit publicatio illius à prælatis: & ita solum quo ad incurrendum hanc pęnam requirit publicationẽ, quam non requisiuisset, nisi specialiter id cautum fuisset. Vnde illud cap. argumento ab speciali retorqueri potest pro parte posteriori, adeo non obstat illi.

Ad quartum respondeo, concedendo durum quidem, & durissimum esse dicere, quod omnes existẽtes extra prouinciam Romanam non seruando legem publicatam Romæ tantum statim post duos menses peccant: sed negando esse durum dicere, quod obligãtur post tempus quod vir bonus siue iudex arbitrabitur esse sufficiens, vt illi, de quibus quæritur, sciant; attenta distantia prouinciæ, & qualitate legis, & frequentia hominum illius prouinciæ habitantium Romæ, & venientium ad eam, & redeuntium ab ea: quod est aptissimum temperamentũ dictorum in d. cap. 2. de constit.

Ad quintum respondeo primo, quod Caiet. à contrario sensu idẽ quod nos sentit quo ad scientes legem Romę publicatam, dum solos nescios excusat; & consequenter idem dicitur sentire quo ad debentes scire: quia scire, & debere scire in hoc æquantur, l. quod te. ff. de reb. credit. & ita clare sentit, quod prouinciales ligantur lege Romæ tantum publicata, si id sciãt etiam antequam in prouincia publicetur. Quo ad ignorantes autem probabiliter idem sentimus, quod ille, quod non sunt rei, si iuste ignorant, vt supra in quæstione prima diximus, & postea in quinta & sexta dicemus.

22 Ad sextum concedimus lege naturæ excusari iuste legem ignorantem, etiam in sua prouincia publicatam: negamus tamen, omnes prouinciales, vbicumque degant, iuste ignorare legem Romę tantum publicatam. Tum quia sunt qui illam scire debent quo ad vtrumque forum, vel alterum tantum: & etiam secundum Caiet. scientes legem esse latam & promulgatam peccant, si eam non obseruant, vt prædictum est: & consequenter peccant, qui scire debent, cum illi coæquentur scientibus, d. l. quod te. ff. de reb. cred. & ita prouinciales scientes, vel scire debentes non excusantur eis ex capite defectus promulgationis in sua prouincia, licet forsan excusari possent ex capite defectus receptionis in illa, vt infra q. 5. & 6. tangetur.

23 QVINTA QVAESTIO. An lex non recepta liget? Respondeo primo quod non. §. leges. 4. dist. ibi, *leges confirmantur, cum moribus vtentium approbantur*. & l. de quibus. ff. de legib. ibi, *nam cum ipsæ leges nulla alia ex causa*

causa nos teneant, quam quod iudicio populi receptæ sunt. quod & tradimus in Manu.c.23. nu.41. in hæc verba, Lex antequam recipiatur, saltem per maiorem partem ciuitatis, cuius pars est transgressor, non ligat: quoniam promulgata videtur cum conditione, si recipiatur, saltem per maiorem partem, vt singulariter dixit Domin.in d.§.leges per recentiores receptus ibi, & in cap. 2. de constit. & profundius Fel. in c. 1. de treug. & pace. à nu. 12. versicu. intellige quarto. & in nu.13.consid. 2.

24 Secundo, quod vltra rationem positam in Manu.num.40.quare lex non recepta non obliget, videlicet quod præsumitur legislator ferre illam sub cõditione, si fuerit recepta, potest reddi alia, videlicet quod iusta causa excusat à peccato violationis legis humanæ, vt tradimus in d. c.23. nu. 43.post S. Thom. 1. 2. q. 96. ar. 6. & 2. 2. q. 147.ar.3.Archid. in c. vtinam. 76.dist.& iustam causam videtur quis habere non seruandi legem, quod ab alijs non seruatur, nec cœpit seruari: cum enim lex respiciat vtilitatem communem, c. erit autem lex. 4. dist. non videtur eius lator velle vnum vel alterum ligare ad seruandum, quod alij consubditi non seruant, nec seruare incipiunt.

Tertio, quod qui dicunt peccare illos, qui non seruant à principio legem iuste promulgatam; asserunt tamen, quod si sciente id superiore, & potente cogere, & non cogente seruare, non seruant, non videntur peccare, eo quod videatur superior eam suspendere, vel tollere, iux. glos. sing. & celeb. d. c. 1. de treug. & pace.quam Panor. & communis ibi, & alij alibi approbant, quos refert Felin. ibid.nu.7.asserunt item, non ligare illam quæ decennio non est recepta, vt post Cald. Card. & Imol. tradit Felin.in d. c. 1. de treug. & pace.num. 13.

Et addo omnibus, quod primi non recipientes possunt excusari à peccato ex capite ignorantiæ probabilis, qua legem probabiliter ignorauerunt, per resolutionem primæ quæstionis.

25 SEXTA QVAESTIO. An lex non recepta ab eam ignorantibus ita eneruetur, sicut non recepta ab eam scientibus: quæ quotidiana & noua quæstio est. Et pro parte quidem negante facit primo, quod desuetudo legis, quæ non implicat transgressionem eius, vt quia casus eius non occurrit, non tollit illam, secundum Ioan. And. in c. Ioannes. de cleric. coniug. quod late confirmat Felin. in c. 1. nu.10.de treug.& pace. & quod cum ignoratur lex, non videtur occurrere casus, in quo ea sit vtendum. Facit, quod actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, l. non omnis. ff. de rebus cred. & cap. fin. de præben. & quod non obseruantes legem, eo quod ignorant, non intendunt eam tollere, eo quod non vtantur ea: voluntas enim, cuius actus est intentio, secundum S. Thom. recept. 1. 2. q. 12. art. 1. non fertur in incognitum, vt ait August. lib. 3. de Trinit.

26 Pro affirmatiua vero, quæ videtur verior, facit quod iustior est causa non obseruantium legem, eo quod ignorant eam, quam eorum, qui scientes eam nolunt recipere, nec vti ea: & ratio quare lex non recepta non ligat, est, quia non est firmata vsu, vt sentit l. de quibus.ff.de legib.& hæc ratio æque

tio æque militat cum desinit seruari per ignorantiam, ac si desineret seruari per renutum, siue noluntatem, siue, vt ita dixerim, nolentiam seruandi.

Nec obstat primum argumentum in oppositum: cui responderi potest concedẽdo quod desuetudo, quæ non implicat vsum contrarium legi, non tollit eam, vt non tolleretur dispositio l. quæritur. ff. de statu hominum. disponens, vt hermaphroditus habeatur pro viro, vel fœmina iuxta sexum, qui in eo præualet, licet per mille annos nullus hermaphroditus nascere-
27 tur in aliqua prouincia. Concedendo item consequenter, quod desuetudo, siue non vsus ignoratæ legis sine contrauentione ipsius non tolleret legem ignoratam. At negando, quod omnis vsus legis ignoratæ sit absque contrauentione ipsius: & ita negãdo, quod non tollatur per desuetudinem ignorantium, & vtentium contra illam in occurrentibus casibus. Ex quo sequitur, quod lex Papæ ignorata per omnes homines alicuius prouinciæ, vel per maiorem partem eorũ, qui ea nõ sunt vsi tempore in id sufficienti, contrauenĩẽdo ei in casibus occurrentibus, censetur eneruata quo ad illã.

Non obstat etiam secundum argumentum: quia ad eneruandam legem per non vsum eius, non requiritur, quod subditi noluerint eam recipere per actus positiuos voluntatis; sed sufficit quod non recipiãt illam, & vsu eorum non firmetur, per illa duo tam celebria iura, §. leges. 4. dist. & l. de quibus. ff. de legibus.

28 SEPTIMA QVAESTIO. An paria sint legem reuocari à legislatore, & eam à subditis non recipi? Respondeo nouam esse quæstionem, & satis quotidianam, & videri resoluendam esse negatiue. Tum quia legem esse latam, & promulgatam ea conditione, vt non liget nisi recipiatur, & non esse latam nec promulgatam, non sunt paria: casu enim priore extat lex, licet non liget donec recipiatur: posteriore vero non extat lex, nec recipi potest. sicut in simili non sunt paria rescriptum esse ipso iure nullum, vt in cap. 1. de rescript. lib. 6. & esse validum, sed elidibile per exceptionem, vt in cap. cæterum. de rescript. illud enim etiam aduersario non opponente, & consentiente est inutile, iuxta glos. communiter receptam in d. cap. 1. hoc vero parte non opponente valet, iuxta communem in d. cap. cæterum. & cap. ex tenore. cum ei adnot. eod. tit. Tum quod lex iam lata, & promulgata nondum reuocata, licet à principio non recipiatur à subditis, potest tamen postea mutata voluntate recipi, quia substantia eius durat: reuocata vero minime, nisi denuo feratur à legislatore: quia iam
29 substantia eius perijt: & quod extinctum est, non potest reuiuiscere, nisi auctor potens illud denuo produceret, l. qui res. §. aream. ff. de solut. & cap. quam periculosum. adiuncta glos. 7. q. 1. Ex quo sequitur primo, quod leges nouum ius inducentes Conc. Trid. licet nondum sint receptæ in aliquot terris, quibus notum est eas esse constitutas, non censentur perisse, nec reuocatæ quo ad illas, sed quadamtenus suspensæ, simulac vniuersitates illarum eas receperint vim ligandi habituræ. Secundo, legem, quæ nõ est recepta in aliqua terra ob ignorantiam eius, simulac, habita eius scientia, recepta fuerit, perinde ligaturam eos qui terram illam incolunt, ac si

à prin-

à principio fuiſſet recepta, quo ad actus prædictam ſcientiam & receptionem conſecuturos.

OCTAVA QVAESTIO, ſiue prima propoſitarum, Sint ne omnes obligandi in foro cõſcientiæ ad obſeruanda decreta Conc. Triden. quę ad mores & reformationem ſpectant, cum apud eos non ſint promulgata ab ordinarijs, nec ſynodaliter in vniuerſa prouincia recepta? Non quæritur autem hic de ijs, quæ particularem promulgationem requirunt, vt decretum primum ſeſſ. 24. de reformat. de matrimonio, &c. ſed de alijs. Ratio dubitandi eſt. Tum quia par omniũ videtur ratio, cum omnia promulgari iubeat Conc. Tum quia ſi lex etiam promulgata, non tamen obſeruatione firmata, non obligat ſecundum doctorum ſententiam; minus videtur obligare, quæ ab ordinario prælato neque eſt recepta, neque promulgata, neque obſeruata. Tum quia videmus vniuerſales leges diuerſimode à diuerſis prouincijs obſeruari, alias etiam non omnino obſeruari, vt eſt in ieiunijs, feſtis diebus, &c.

30 Reſpondeo primo, non videre me vllum canonem in Conc. Triden. quo iubeantur omnia in eo conſtituta in omnibus prouincijs publicari, vt in propoſitione quæſtionis dicitur; tametſi Pius IIII. in confirmatione tam ſimplici verbo facta, quam bullata, præcepiſſet vt ab omnibus Chriſtifidelibus, tam præſulibus, quam alijs, recipiantur & obſeruentur; & per alias literas declaraſſet ea incepiſſe obligare à Kal. Maij 1564. & ſub finem præfatæ confirmationis bullatæ iuſsiſſet, vt literæ eæ, & quædam alia publicarentur in quatuor locis Vrbis. Sed aliud eſt iubere vt recipiantur, & & obſeruentur; aliud vt publicentur in dictis quatuor locis, quod illico factum fuit; & aliud vt conſtituta in Conc. publicarentur in illis, quod numquam factum eſt, nec iuſſum vt fieret.

31 Secundo dico, quod diuerſa feſtorum & ieiuniorum obſeruantia in diuerſis prouincijs parum facit ad hoc. Tum quia illa cõtingere poteſt, quod diuerſi prelati, & diuerſa Concilia prouincialia diuerſa feſta & ieiunia indixerunt, vt poſſunt, cap. pronunciandum. de conſecr. diſt. 3. ibi, *& illæ feſtiuitates, quas Epiſcopi in ſuis epiſcopatibus cum ſuo populo collaudauerint.* & arg. cap. concilium. de obſeruat. ieiun. Tum quia fieri poteſt, vt per contrariam conſuetudinem ſeruata ſint in alijs prouincijs, & in alijs non, cap. illa. 12. diſt. & cap. vtinam. 76. diſtinct.

32 Tertio, quod huius quæſtionis determinatio ſatis deſiderat ſummam ſummi Pontificis ſententiam. Tum quia interpretationem dubij contingentis Concil. Trident. requirit, & illa per prædictas litteras confirmatorias illi reſeruatur. Tum quia gloſ. vltima in data Sext. dixit declarationem ſummi Pontificis requirere quæſtionem illam de tempore, à quo incipit ligare noua conſtitutio.

Quarto, quod ſalua eius interpretatione, videtur reſpondendũ id quod colligitur ex deciſione quæſtionum præmiſſarum, nempe ꝙ conſtitutiones Concil. Trid. nouæ, ſiue quæ ius nouum induxerunt, non ligant Polonos in Polonia degentes, qui eas ignorãt probabiliter, per primæ quæſtionis reſolutionem; neque eos, qui eas ſciunt; non quidem ea ratione, quòd illæ

non

non sunt promulgatę; sed ea, quod non sunt receptæ à principio, neque per decennium postea, per decisionem quæstionis quartæ, & quintæ.

NONA QVAESTIO, siue secunda. Idem quæritur de bullis Pontificum, v.g. de pœnis in non recitantes officium, de confidentijs, de non habendo officio B. Virginis lingua vernacula, de censibus, de cambiis. Item de bulla Cœnæ Domini, & de aliis, vtrũ obligēt omnes, etsi ab ordinario vel ignorentur, vel non promulgentur. Non obligare probatur primo, quia vt plurimum illi nesciunt ea authentica scientia, sed tantum vel ex auditu ab aduenis, vel quia chartam impressam viderunt. Secundo, quia Caiet. dicit & alij approbant, quod si Papa illas non mittit Metropolitanis &c. & illi vt subditi excusantur: si mittit, & ipsi non promulgant, ipsi quidem rei sunt, subditi tamen excusantur.

33 Respondeo, quod bullæ Papæ publicatæ Romæ, ligant Polonos scientes eas esse Romæ publicatas. Quod etiam ipse Caiet. citatus in propositione quæstionis præsupponit, dum solos nescios excusat, vt dictũ est in tertia & quarta quæstione. Itaque ex defectu promulgationis non excusarentur, licet ex defectu receptionis excusari forte possent, iuxta dicta in quæstione quinta, & sexta.

Aduerte quia dum responsio restringitur ad dicta supra quæst. 5. raro erit locus excusationi quo ad bullam Cœnæ, quæ quotannis fertur.

DECIMA QVAESTIO. An peccantem contra bullam ex ignorantia, confessarius, qui eam scit, teneatur admonere, & instruere, cum nõ sit confessarij bullas promulgare, sed ordinarii: videtur enim melius non instruere, sed relinquere ignaros, cum idem in matrimonio prohibito, & in similibus casibus suadeant doctores, maxime quod confitentes etiam docti ex eo vix emendentur.

34 Respondeo non teneri confessarium ad admonendum bullam, quã ille probabiliter ignorat: quia neque peccat ignorando, neque transgrediendo, iuxta responsa ad primam quæstionem: pro qua responsione est textus in cap. quia circa. de consang. secundum intellectum Adriani in 4. de confess. dub. 7. post 5. quæstionem, quem late defendimus, & explicamus in c. si quis autem. de pœnit. dist. 7. num. 73. vbi adijcimus hæc verba: Est igitur in illo cap. quia circa. casus, in quo, qui credit matrimonium inter aliquos non valere, cum eis dissimulare potest, etiamsi sit superior, & eis dicere in bono statu viuere: immo & debet, quando scandalũ ex contrario facto nasci speraretur. Cui consequens est etiam confessarium posse absoluere cõfitentem, quẽ videt ignorãtia iuris humani probabili à peccato excusari, & præsertim si suspicaretur eum veritatem monitũ illam nõ amplexurũ.

VNDECIMA QVAESTIO. An teneatur quis de ijs alios docere, si illi docendi munus, siue sponte, siue ex officio incubit. verbi gratia lecturus de censibus, an teneatur bullæ Pij V. facere mentionem, & secundum illam determinare, vbi non est promulgata, nec recepta, & sic de alijs siue in præsenti, siue in futuro?

36 Colligi potest responsio ex responsis ad quintam, quod non tenetur docere legem quæ non ligat illos incolentes prouinciam, in qua legit; sed si

vult, potest, simul docendo rationem, qua eos ibi non ligat; quia nulla lege tenetur ad primum, nec prohibetur à secundo; & consequenter ita dicendum est, arg. cap. consuluisti. 2. q. 4. cap. 2. de translat. prælat. & eorum, quæ ad quæstionem præcedentem respondimus.

DVODECIMA QVAESTIO. Vtrum possint absolui, qui nolunt obedire his bullis, cum illis à confessario dicitur? Videntur enim non esse obligati confessario credere, sed suis prælatis, à quibus nihil horum audiunt. Et an sit salubre consilium tunc ad alium remittere pœnitētem, qui scilicet casum ignoret. Quod si alius confessarius non sit, an hic possit deponere conscientiam, & absoluere, cum pœnitens non videatur esse obligatus ad credendum; vel si probabiliter credit quod illa sua admonitione nihil aliud efficiet, quam quod illi odiosam apud monitos confessionem reddet, confitens autem non emendabitur. Tunc etenim omnino videtur abstinendum, cum & in matrimonio prohibito, & in alijs similibus casibus id suadeant doctores.

37 Respondetur, quod confessarius potest absoluere confitentem tenentem opinionem, de qua dubitat ipse, si videt cōfessum niti auctoritate, vel ratione probabili, vt late probamus in d. cap. si quis autem. à nu. 54. immo & si confessarius credat contrariam opinionem, cui ipse adhæret, esse veram, vt etiam late probamus ibidem à nu. 66. & consequenter confessarius, de quo in quæstione, poterit confessum, de quo in eadem, cum ratione probabili nitatur, absoluere: etiam si ipse contrariā credat esse veram.

DECIMATERTIA QVAESTIO. Huc pertinent nominatim decreta Concilij, & bullæ de residentia, de pluralitate beneficiorum, & multis alijs similibus, quibus passim in illo regno & quidem valde cōmuniter contrauenitur, partim ex ignorantia; cum permultorum annorum vsus, & consuetudo obfirmata hoc permiserit, & hucusque tenere videntur; partim ex eo, quod multi, quamuis non ignorent prohiberi renouatis decretis, putant tamen eatenus se in conscientia liberos, ac securos esse, quatenus in foro exteriori idipsum illis permittitur: cum non modo illa superiorum suorum siue admonitione, siue mādato, siue iurium antiquorum, & decretorum recentium executione cohibeantur, verum etiam vltro ab ipsis ordinarijs scientibus, & volentibus talia præmiorum, immo mercedis loco consequi soleant, vt in illis confirmentur, ac conseruentur. Proinde quæritur, num qui hæc vident, & norunt, teneantur in conscientia, quamuis ad officium illorum non pertineat (puta quod sint simplices sacerdotes, siue etiam doctores, aut concionatores, non tamen dignitates, officia, personatusque gerentes) tam publice, quam priuatim prælatos, & subditos commonefacere, conscientias conferentium, & acceptantium perstringendo, & obligando, atque pœnas in decretis & bullis contentas irrogando. Quorum in altero periculum inest animarum, quæ ob negligentiam pereunt: in altero periculum publici scandali, quod inde diuersimode exoriri posit commotis, turbatisque superioribus, & subditis; cum vtrique non nisi synodaliter receptis promulgatisque decretis reformari maxime circa inueteratas consuetudines debeant.

38 Re-

38 Respondeo, nil me posse respondere appositius, quam quod scripsi breuiter, sed accurate comprehendendo multa paucis in Manu. conf. cap. 25. à nu. 125. in hæc verba; Mortifere peccat, qui habet multa beneficia diuisa in titulum, quorum vnum suo statui decenti sufficit, vel sine dispẽsatione, vel iusta consuetudine, iuxta glos. sing. in cap. dudum. 2. de electi. recept. à Panor. & communi ibidem, & ab alijs, quos cito in cap. adhuc. de præben. & probatur per cap. conquerente. de cleric. non residen. & sentit S. Tho. quolibet. 8. art. 19. & quolibet. 9. art. 19. Dixi, diuisa: quia secus si legitime vnita, aut annexa, cap. vnio. 10. q. 3. cap. cum venissent. de restitut. spolia. cap. eam te. de ætate & qualitate, & cap. extirpandæ. §. qui vero. de præbend. Dixi, in titulum: quia licet habere vnum in titulum, & aliud ad tempus commendatum ad sex menses tantum, si est ecclesia parochialis, cap. nemo. de elect. lib. 6. Dixi, ad tempus: nam de commendato in perpetuum idem est dicendum, quod de dato in titulum, iuxta Card. Alex. in cap. cum autem. 44. dist. Gomes. in reg. de infirmis resig. quæst. 13. & citatos per eum. & Maior. in 4. dist. 24. q. 13. quod probauimus in
39 cap. de multa. de præbend. excepto quod vacans per mortem commendatarij, censetur vacare eo modo quo vacabat tempore, quo fuit commendatum, vt stylus Romanæ Curiæ hodiernus palam seruat. Dixi, quorum vnum sufficit, alioqui secus: nam quamuis Concil. Trid. sess. 24. cap. 17. de reformat. quod approbat tacite prædictam glos. statuerit, vt vnum tantum conferatur vni, quale & quantũcumque sit illud; adijcit tamen, quod si illud ei non sufficeret, liceat sibi aliud simplex sufficiẽs, dummodo vtrumque personalem residentiam non requirat, habere. Ex quo duo colligi possunt; scilicet, quem iuste tenere duo beneficia non requirentia residentiam personalem, quorum alterum non sufficiat, absque vlla dispensatione: quæ ante hoc Concil. fuit communis opinio in cap. cum
40 iamdudum, & cap. extirpandæ. §. qui vero. de præbend. & quod Conciliũ non prohibet retentionem plurium etiam requirentium residentiam personalem, per iustam dispensationem. Dixi, absque dispẽsatione: quia non sufficit habere iustam causam ea obtinendi, attento solo iure naturæ, & diuino, sine dispensatione iuris positiui id prohibentis, iuxta S. Tho. in d. quolibet. 9. ar. 15. Dixi, aut consuetudine iusta: quia tantum (licet non plus) valeret illa, quantum dispensatio, iuxta eumdem ibidem: vtraque enim posset iuri humano derogare, & neutra naturali, vel diuino, cap. fin. cum ibi late not. de consuet. Porro iusta causa tenendi plura attento iure naturali, & consequenter dispensandi, & consuetudinem circa id inducendi, est secundum eumdem circunstantia eiusmodi, quæ sufficiat ad tollendum deformitatem, quam multitudo beneficiorum præsefert. Plura siquidem beneficia tenere, vt ait ille, nec adeo suapte natura est malum, vt per nullam circunstantiam iustificari posit, vt fornicatio, & alia id genus vitia; neque adeo indifferens, vt sine aliqua circunstãtia iustificari liceat, vt habere duo prędia, vel domos, vt supra cap. 23. nu. 1. diximus. Talis autem est circunstantia eius, cui attenta suæ personæ qualitate non sufficit vnum beneficium ad honeste decenterque viuendum. talis item, tanta prudẽtia,

 sagaci-

ſagacitas, & induſtria alicuius, vt ſperetur plus eis, quibus præeſt, profuturus etiam abſens, quam cõmuniter alius præſens, & potius accipit propter vtilitatem beneficiorum, aut ſubditorum, quam propriam, iuxta Innoc. cap. cum iam dudum. num. 4. de præben. recept. Talis eſt etiam defectus aliorum idoneorum, iuxt. Hoſt. cap. graue. col. 2. eo. tit. talis inſuper notablis animi virtus, nobilitas, & ſciẽtia, d. c. de multa. quamuis hæc cauſa videatur includi in prima. quoniam ideo cum nobili & graduato diſpenſari poſſe videtur per d. cap. de multa. quia eius honeſta ſuſtentatio pluribus, quam alterius indiget, vt ibi diximus. Talis etiã viſa fuit Card. in clemen. gratiæ. de reſcript. intentio tenentis plura beneficia non ad ſplendidiorem victum, veſtitum, & famulatum, & alia eiuſmodi, ſed ad largius erogandum in pauperes, & opera pia, retento ſibi tantum ad vitam decentem neceſſario, & adhibita vera intentionis executione.

DECIMAQVARTA QVAESTIO. Quomodo procedendum ſit cum ijs, qui poſt abrenunciatam hæreſim reconciliationemque cum Eccleſia factam, ad beneficia eccleſiaſtica & ordines admittuntur, immo vero etiam inuitantur ab ipſis Epiſcopis, cum in talibus tam in admiſsione, quam conſequenter in executione officij ſacerdotalis, ſubſit, & multiplicetur irregularitas, interdum vero etiam incurratur excommunicatio. Illi enim excuſari videntur, quod irregularitatem neſciant, & omnia ab Epiſcopis legitime fieri præſumant; tantoque magis, cum ab illis ipſis inuitantur. Quod ſi qui irregularitatem ſciunt, vel ob metum, & verecundiam, vel ob inopiam, vel ob itinerum longitudinem, vel difficultatem ad rehabilitationem, vel ad abſolutionem ab irregularitate petendam à Sede Apoſtolica venire non poſſunt; Epiſcopi vero altera ex parte in ea hucuſque plerique ſunt opinione, vt exiſtiment reconciliationem publicam illis ad vtrumque ſufficere; quod ipſum non rationibus, & auctoritate canonum, ſed conſuetudine recepta, euidentique fidei Catholicæ vtilitate, quæ exinde ſperatur, metiuntur: Quid igitur ſit faciendum cum iſtiuſmodi tam promotoribus, quam promotis, ſiue antequam admittantur, ſiue poſtquam multo iam tempore admiſsi in officio ſacerdotali fuerint. Et vtrum neceſſaria ſit omnino rehabilitatio Pontificis. Item an commiſsio generalis pro rehabilitandis, à Pontifice dari ordinarijs in illis partibus, aut obtineri poſsit, tanto diligentius reſolutio petitur, quanto illic hoc accidit frequenter; quinimmo tanti ea res eſt momenti, vt, qui ex nobilitate, doctrina, vel ſingularibus dotibus animi in clero & præſentantur, & ad dignitates etiam maximas vocantur, ex eorum vt plurimum numero eſſe ſoleant.

41 Reſpondeo primo, certum eſſe lapſum in hæreſim, vel ſchiſma, poſſe reconciliari Eccleſiæ, cap. vt conſtitueretur. cum aliquot præced. & ſequen. 50. diſt. & gloſ. in ſumma eius. Secundo, quod iura, quæ vetant Epiſcopis reſtituere aliquos lapſos, in aliquot caſibus videntur eſſe leges humanæ, vt ſatis colligitur ex cap. ſi lapſis. & cap. miror. cum ſuis gloſſ. ead. diſt. & cap. de lapſis. 16. quæſt. 6. Cum ergo iura humana tolli poſsint conſuetudine contraria præſcripta, cap. fin. de conſuetud. & l. 2. C. quæ ſit long. conſue-

consuetu. consequitur quod in terris, in quibus habetur consuetudo præscripta, vt lapsi etiam ob hæresim, vel schisma, reconcilientur per Episcopos, poterunt reconciliari per eos, non obstantibus iuribus antiquioribus illa consuetudine. Pro quo facit, quod licet excommunicatio ob hęresim videatur omnium ipso iure latarum antiquissima, iuxta cap. Achatius.24. q.1. fuit tamen tempus, in quo hæreticus non erat excommunicatus ipso iure: & excommunicatio ob hæresim lata olim non erat reseruata Papæ, vt diximus in Manu.cap.27.nu.52.& in rep.cap. ita quorumdã. de Iudæis. notab.11. nu.4. Tertio, quod non obstat his innouatio canonum præcedentium facta in Concilijs, si ea non fuit recepta, per responsa
42 ad quintam quæstionem. Quarto, quod si in illis terris, in quibus proposita in quæstione fiunt, canones noui vel bullæ denegantes facultatem reconciliandi Episcopis fuerunt recepti, & non sunt legitime per consuetudinem abrogati, necessario seruandi sunt; & qui incurrerunt in excommunicationes, & irregularitates reseruatas Papæ, ab eo, vel eius Legato, vel in id delegato absoluẽdi sunt, non obstante difficultate, & itineris longitudine; quamuis ob impedimentum veniẽdi absolui possunt ab excommunicatione iuxta not. in Man. cap.27. num.46. Quinto, quod an prædictis canonibus, & bullis in illis terris sit derogatum, & an sint recepti, nec ne, legitime definiri non potest, nisi narratis illis, quæ ad id sunt necessaria: sed applicando responsa ad quæstionem 5. 6. & 7. poterit responderi eis ab eo, cui necessaria facti narrata fuerint.

DECIMAQVINTA QVAESTIO. Possit ne dare aliquis parœciam absenti, aliquoties tamen eam in anno, puta ad principalia festa visitanti, & vicarium idoneum habenti, quem certo scit plus profuturum propter auctoritatem, quam alium præsentem carentem hac auctoritate, præsertim ob generis nobilitatem, & amicorum frequentiam, quorum aspectu prouentus ecclesiastici, & libertates securius, citiusque conseruantur, & ab hereticorum violentijs vel deceptionibus defenduntur; cum in cõtrarium videatur esse Conciliũ Trid. ex altera vero parte est vtilitas ecclesiæ; maxime si nemo inueniatur, qui parœciã acceptet, & inter rusticos quasi in perpetuo exilio habitet, nisi vel ipse vicarius, vel illi similis, qui facile à potentioribus opprimetur, & perdet fructus & decimas. Et vtrum in hoc posit Episcopus, vel saltem Metropolitanus dispẽsare, pręsertim cum vrget vel paucitas sacerdotum, vel periculum, ne ab hæreticis, aut quibusuis alijs occupetur, & desoletur. Videtur enim posse secundum Concil. Trid. sess. 23. de refor. cap.1.

43 Respondeo primo, quod prædictum Concil. Trid. videtur declarasse in cap.1. de reform. sess.23. beneficiarium beneficij curam animarum habentis iure diuino residere debere in illo; cui cõsequens est, neminem excusari à residentia, nisi iusta de causa, & eo modo quo dicitur in d. cap.1. & in cap.1. de reform. sess.6. Secundo, quod hoc non est inuentum Concil. Trid. idem enim iuris fuisse ante illud, cõmunis sentẽtia habet: vnde Fel. in cap. cum omnes. de const. nu.33. dixit post alios, non posse induci consuetudine, vt quis nõ resideat in beneficio curato: quod nulla ratione alia defendi

potest, quam quia iure naturali, vel diuino residendum est in illo. Tertio, quod huic est consequens, seruandum esse hoc etiam in terris, in quibus Conc. Trid. non seruatur, nec debet seruari, arg. princip. 5. dist. & 9. sed ius
44 naturale. Instit. de iur. natu. gent. & ciuil. Quarto, quod cum quæ causa sit iusta non residendi, arbitrio iudicis definiendum sit, arg. l. 1. ff. de iure delib. & cap. de causis. de offi. deleg. poterit huiusmodi beneficiarius abesse à beneficio ea de causa, & tanto tempore, qua, & quanto videbitur Episcopo rectam rationem in arbitrando secuto, visis circunstantijs personæ, loci, temporis, & alijs; nec erit opus scripta licentia in eis regnis, in quibus nondum seruatur Concil. Trid. quia nec iure diuino, nec aliquo humano anteriori ea requiritur.

DECIMASEXTA. An in Concilio Trid. sess. 21. cap. 2. de reform. ipso iure sit suspẽsus is, qui absque patrimonio ordinatur, vel habens quidem beneficium, sed insufficiens; & quas pœnas innouet Cõcilium, quando in prædicto cap. dicit, *Antiquorum pœnas super his innouando?*

Ad hanc quæstionem, quæ satis difficilis est, & fuit aliquando contro-
45 uersa in sacro Pœnitentiariæ prætorio, respondeo primo, quod ordinatus ordine sacro absolute, idest sine titulo beneficij, vel patrimonij, est suspensus, secundũ canones antiquos, cap. neminem. & cap. sanctorũ. 70. dist. Secundo, quod illa pœna mutata fuit ab Innocen. III. cap. cum secũdum. de præben. in pœnam ordinantis, qua cogitur alere ordinatũ. Tertio, quod illa mutatio videtur restringẽda ad ordinatum, qui bona fide, ab Episcopo sciente, vel debente scire eum non habere quo se aleret, fecit se ordinari; non autem videtur comprehẽdere illũ, qui per mendacia & fraudem, fingendo titulum, decepit Episcopum. Tum quia dolus & fraus nemini patrocinari debent, cap. sedes. de rescrip. l. itaque fullo. ff. de furt. Tum quia alioqui ordinans sine culpa puniretur, & ordinatus cum culpa à pœna esset immunis, cõtra cap. 2. de cõstit. & l. sancimus. C. de pœnis. Tum per cap. per tuas. 3. de simon. quatenus habet, eum qui ordinatur ad titulum patrimonij quæsitum cum pacto de restituendo illud post ordinationem, esse suspensum, donec dispensetur cum eo. Quarto, quod renouatio pœnarum in absolute ordinatum, quam inducit cap. 2. sess. 21. Concil. Trid. intelligi videtur de pœna præd. canonum neminẽ, & sanctorum. quæ sublata fuit per mutationem prædictam in d. cap. cum secundum. de præb.

Aduerte quod sacra Congreg. censuit innouatam tantum pœnam d. c. cum secundum. ut dictum est in cons. 14. de temp. ord. & etiam cons. 47.

DECIMASEPTIMA QVAESTIO. Cum Concil. Trid. sess. 25. cap. 15. de reform. prohibeat illegitimos filios clericorum in ecclesijs, in quibus illorum parentes beneficium aliquod habuerint, vel habent, etiam quoquo modo ministrare; an prohibeat huiusmodi illegitimos in prædictis ecclesijs etiam sacrum facere, vel per accidens epistolam, aut euangelium, vel etiam sacrum cantare solemni ritu, denique sacristæ, vel cantoris officio fungi?

46 Respondeo, quod huiusmodi filius illegitimus non potest subdiaconatus, vel diaconatus officio fungi, neque sacristam, vel cantorem agere in

tali

tali ecclesia: quia negari non potest, eum, faciendo illa, ministrare aliquo modo in illa, arg. rubr. de cler. non ord. minist. & glos. in verbo officia. clemen. 1. de regular. & cap. perlectis. 25. dist. ibi, *ministeria*. Maioris autem quæstionis videtur, an liceat ei priuatim interdum, tamquam extero, & peregrino, ministrare; ita quod non videatur ecclesiæ inseruire. Arbitror autem negatiuam partem esse veriorem; quia licet non videatur tam ministrare Ecclesiæ, quam suæ consolationi consulere; negari tamen non potest eum ministrare aliquo modo in illa ecclesia in altaris ministerio. Et constat rationem fugandi memoriam incontinentiæ paternæ attingere aliqua ex parte celebrationem illam priuatam; & ratio legis est anima legis, vt ait Dyn. in cap. fin. de regu. iur. lib. 6. pro quo est cap. Marchion. 1. quæst. 1.

DECIMAOCTAVA QVAESTIO. Si de facto sacerdotis filius beneficium habeat ecclesiasticum in ecclesia, in qua eius pater quondam aliud beneficium habuerit; an sit ipso iure priuatus, vel priuandus?

Respondeo, quod beneficium quod filius habebat ante Concilium, non
47 vacauit ipso iure, donec laberetur trimestre, datum ad permutandum pro altero alterius ecclesiæ. Si autem illud post Concilium quæsiuit, nil cõsecutus fuit in illo, quia est factus inhabilis ad illud per præfatũ cap. 15. sess. 25. in illis verbis, *non liceat, &c.* & adiunctis illis alijs, *quod si in præsenti, &c.* & collatio beneficij facta inhabili non valet, cap. cum in cunctis. §. fin. de elect. & cap. inter cæteras. de rescript.

DECIMANONA QVAESTIO. Cum aliquis duo habet impedimenta essentialia, quorum alterum sit publicum, alterum secretum, vt si contraxerit cum consanguinea in quarto gradu, cuius sororem carnaliter prius cognouerat; an satis sit impetrare gratiam à Pontifice impedimenti publici consanguinitatis, non narrando alterum impedimentum occultum; & postea impetrare gratiam ab aliquo, qui eam concedere possit pro occulto, etiam non narrando publicum impedimentum?

Respondeo, de quæstione hac vel alia similis difficultatis controuersiam fuisse in sacro Pœnitẽtiariæ Prætorio, neque adhuc omnino sopitam; quamuis mea sententia pars affirmatiua sit vera: & in summa continet, an valeat impetratio dispensationis super vno impedimento matrimonij publico, non facta mentione de alio, præsertim occulto. Et quod pro par-
48 te negatiua facit in primis, quod taciturnitas eius, quod expressum redderet principem difficiliorem ad gratiam concedendam, reddit eam nullam, c. postulasti. de rescrip. & videtur quod Papa difficilius concessisset dispensationem, si nouisset aliud impedimentum. Secundo, quod incestus impedit matrimoniũ cõtrahendum, c. 1. 2. & cap. transmissa de eo qui cog. consan. vxo. suæ. Tertio, quod remissio pœnæ homicidij est nulla, mentione non facta remissionis alterius similis, secundum Guliel. de Cugn. in l. 3. C. de Episco. aud. à Baldo, & alijs communiter ibi, & alibi receptum. Propter quod dixit Andr. Sicul. in c. super literis. de rescrip. relat. à Felin. vbi supra, vidisse decapitari vnum homicidam, non obstante remissione secundi homicidij impetrata, non facta mentione de priori; & non alia

ratione, quam quia difficilius princeps remisisset secundum, si meminisset remissionem prioris.

49 Non obstantibus tamen his, pars affirmatiua est verior. Primo quidem, quod nullo iure canonico vel Cæsareo cauetur, quod in impetratione dispensationis super vno impedimento matrimonij debeat fieri mentio de alijs, ad hoc vt valeat dispensatio quo ad impedimentum, ad quod illa impetratur: & non est inducēda obligatio iuris sine iure ad id obligante, arg. cap. consuluisti. 2. q. 4. & cap. 2. de transl. prælat. Secundo, quod licet omnis expressio falsi, qua mouetur princeps ad facilius concedendam gratiam, faciat eam subreptitiam, & ipso iure nullam, cap. super literis. de rescript. l. etsi legibus. C. si contra ius, vel vtil. publicam. quæ est §. sub cap. dicen-
50 ti. 25. q. 2. non tamen omnis taciturnitas veri, cuius expressio retraxisset principem ad non tam facile concedendum, reddit gratiam nullam; sed solum illa, qua tacetur verum, quod iura iubent exprimi in tali impetratione: quæ est resolutio Rotæ de rescrip. 31. in nouis, & Egid. decis. 698. & Felin. in cap. postulasti. de rescript. col. 4. relata à nobis in Manu. conf. cap. 22. num. 86. pro qua facit gloss. recept. in clem. 1. de præbend. in verb. vel alteri. quatenus habet, in impetratione beneficij, faciendam quidem esse mentionem de beneficio habito, sed non de cura, vel ordine primo illi beneficio annexo; licet mentio illorum difficiliorem redderet princi-
51 pem ad cōcedendum: quia id nullo iure præcipitur. Facit etiam, quod valet collatio beneficij facta criminoso, crimine non inducente irregularitatem & inhabilitatem ad beneficium, non facta mētione de illo crimine, licet expressio illius difficiliorem redderet principem ad conferendum, vt sentit Innoc. in cap. proposuit. de concess. prębend. in verb. executore,
52 & resoluit Felin. post alios in c. 2. nu. 4. de rescript. Tertio, quod valet impetratio absolutionis ab vna excommunicatione, non facta mentione de alia, secundum gloss. 1. communiter receptam in cap. ex parte. de officio ordina. Quarto, quod passim contingit in Curia impetrari dispensationē super vno impedimento matrimonij, non facta mentione de alio, & postea impetratur dispēsatio super alio, quorum vtraque iudicatur valida. Quinto, quod incestus magna ex parte sunt occulti, cognatio autem magna ex parte publica; & si in impetratione impedimenti cognationis exprimendus esset incestus, cogeretur impetrans infamare se, & frequenter alium prodere contra ius naturale, quo vetamur nos, & alios prodere, cap. quis aliquando. §. non tibi dico vt te prodas. de pœnit. dist. 1.

Ad primum autem oppositorum respondet secundum fundamentum. Ad secundum vero respondetur concedendo, quod omnis incestus secundum aliquos impedit quidem matrimonium contrahendum, non tamen dirimit contractum inter ipsosmet incestum committentes, & minus quo ad alios, quo ad quos non gignitur ex eo affinitas. concedendo item, quod expressio eius aliquando difficiliorem redderet principem ad concedendum: sed negando, quod ex eo sequatur dispensationem esse nullam: quia non tacetur verum, quod iubeatur exprimi, & quod sit necessario expri-
53 mendum, per fundamentum secundum. Ad tertium vero respondeo nouissime,

uisſime,& veriſsime, licet à nemine quod ſciam fuerit ſatis ei reſponſum; concedendo quidem illud dictum Guliel. negando tamen, quod id eueniat ex eo ſolo, quod tacetur verum, quo expreſſo difficilius remiſiſſet princeps ſecundum, ſed etiam eo quod tacetur verum, quod per illam l. 3. deberet exprimi in ſecunda impetratione veniæ. Nam prædict. l. 3. ſtatuens ne crimina iterata remiſsionem habeant; ſignificat neceſſariam eſſe expreſsionem remiſsionis criminis ſemel admiſsi, vt valeat remiſsio iterum admiſi; quod à nemine, quem viderim, vidi animaduerſum. In quæſtione autem propoſita non agitur de remiſsione criminis, & minus de remiſsione criminis iterati, immo nec de relaxatione impedimenti iterati. Quæ ſolutio confirmatur euidenter, eo quod nemo negat impetrationem veniæ homicidij valere non facta mentione de impetratione veniæ inceſtus, adulterij, furti, rapinæ, aut alterius criminis ſeparatim, & diſsimilis prius obtentæ.

VIGESIMA QVAESTIO, Quomodo procedendum ſit confeſſarijs circa abſolutionem Epiſcoporum, vel aliorum dignitates & perſonatus gerentium, in ijs caſibus, qui expreſſe in decretis Concilij Trident. & bullis continentur; ſiue ad eorum propriam ſpectent perſonam, quod contraria committant, & debita omittant; ſiue ad reformationem aliorum; quod ſcientes, & valentes corrigere errantes, eos reformare reſpectibus humanis negligant; de quibus illi non confitentur; & confeſſor inquirere tenetur, maxime ſi publice obaudiunt apud vulgus: vel ſi confitentur, ob non publicationem ad pœnas ſe putant non obligari; cum ſi confeſſarius pro conſcientia ſua illum vel non abſoluat, vel de ſuſpenſione, aut alia pœna admoneat, publicum ſcandalum, & multa inconuenientia exoriri poſſent.

54 Reſpondeo, quod confeſſarius non poteſt negare confeſſo abſolutionem, ob peccata, quæ ſibi non eſt confeſſus; neque tenetur interrogare confitentem, niſi quando probabiliter credit eum per obliuionem, verecundiam, vel aliam iniuſtam cauſam taciturum aliquid, quod de neceſsitate eſt confitendum, vt dicimus in cap. 1. §. diligens. de pœnitent. diſt. 6. & ita confeſſarius non tenetur interrogare Epiſcopos, vel alios habentes dignitates, ſi putat eos ideo non ſe accuſare de retentione illorum beneficiorum, quia credunt ſe iuſta diſpenſatione, vel ratione, aut auctoritate probabili à peccato excuſari: quoniam per reſponſionem ad quæſtionem 12. poteſt confeſſarius abſoluere confeſſum nitentem opinione contraria ei, quam ipſe habet. Si autem ſe accuſarent de tali retentione, vel peterent conſilium, teneretur eis dicere quod ſentit: & ſi abſque vlla ratione vel opinione contraria nolunt ei obedire, poteſt denegare abſolutionem; ſed non debet dicere, ſe illam denegaſſe, etiam ſi peterent ab eo tamquam à ſuo parocho communionem; niſi illud, à quo noluit deſiſtere, eſſet notorie peccatum mortiferum: tunc enim poſſet illam denegare; non quidem dicendo, quod denegauit abſolutionem; ſed quia eſt neceſſe diſcedere à ſtatu peccati notorij etiam poſt confeſsionem, & abſolutionem, quo poſsint communicare, iuxta ea quæ diximus in Manu. confeſ. cap. 21.

num.

num. 55. post Bonauent. Palud. & alios ibi citatos.

VIGESIMAPRIMA. Similiter quæritur, an sint absoluendi, aut quibus conditionibus regij consiliarij, & iudices, qui Romani Pontificis diplomata, seu bullas supprimunt, aut prohibent publicandas, vt bullam Cœnæ Domini, vel alias quascumque tam generales, quam particulares, aut speciales?

55 Respondeo quęstionem esse generaliter propositam, non facta mentione de priuilegio, quod prætendunt habere; nec de modo, vel causa, & fine, quo, vel ob quem id faciunt: & indigere videtur decisione Papali, & vtinam illa sufficeret. Memini me aliquãdo denegasse absolutionem cuidam mihi confesso, donec proposuisset firmiter, se numquam id amplius facturum; consuluisse item aliquibus confessarijs, vt idem in similibus casibus facerent, iuxta ea, quæ magis insinuo, quam explico in Manu. confes. cap. 27. nu. 69.

VIGESIMASECVNDA. An gabellarũ & pedagiorum exactores, qui indifferenter prędicta exigunt à clericis & religiosis commissione suorum dominorum, vel propria auctoritate, quocumque prætextu probabili, vel necessario, non habendo ad eam rem priuilegium à Sede Apostolica, vel principe proprio, nisi deprauatam consuetudinem, scientes excommunicationes, vel non scientes; sint excommunicati, necne?

56 Respondeo esse excommunicatos, nisi probabilis ignorantia eos excusaret, iuxta responsa ad primam quæstionem, per cap. quamquam. de censib. lib. 6. & clem. penult. eo. tit. & eis adnot.

VIGESIMATERTIA. An qui gabellas, & alios reditus Iudæis, Paganis, vel schismaticis exigendas committunt, item locant, aut cum ijsdem societates mercimoniorum, & aliorum commodorum contrahunt, pro excommunicatis censeri debeant: & quomodo absoluendi, si confiteantur, & mutare consuetudinem inueteratam non proponant; & si nunc confiteantur, quomodo cum illis agendum sit in locis, vbi municipalia statuta id permittunt, vel saltem non prohibent in foro ciuili, & ecclesiastica iurisdictio suspensa est?

57 Respondeo primo, quod iure communi non prohibentur Christiani locare Iudæis reditus & gabellas, immo permittitur in cap. ex speciali. de Iudæis. modo Rex, vel dominus terræ deputet aliquem fidum Christianũ ad exigendum illas, & non permittat vt ipse Iudæus per se, vel alium deputatum à se, exigat; vt ibidem exprimitur, & Panor. & Anania declarant.

Secundo, quod nec Christiani vetantur exercere regulariter mercimonia cum Iudæis, vt expresse dicit Panorm. in cap. post miserabilem. de Iudæis. per illum textum, argumen. à speciali sumpto ex eo, quod prohibet id eis in certo casu: quod ipsum probat in cap. cum sit nimis. eod. tit. & idem dicendum est de Paganis, & etiam de Sarracenis, exceptis armis, & alijs quæ prohibentur deferri ad eos in cap. ita quorumdam. de Iudæis.

58 Tertio, quod de schismaticis idem est dicendum, quod de hæreticis, de quibus in quæstione sequenti agitur; videlicet quod si sunt denũciati excommunicati, non potest Catholicus commercium habere cum illis, neque

neque contrahere licite, cap. cum excommunicato. & alijs multis, 11.q.3. adiuncta extrauag. ad euitanda. relata, & declarata à nobis in Manu.conf. cap. 27. nu. 35.

Quarto, quod videtur posse dici, licere Christianis contrahere, & commercium habere cum schismaticis, & hæreticis, qui non sunt denunciati excommunicati; licet sint notorie hæretici, & consequenter notorie excommunicati, per dicenda ad quæstionem sequentem.

59 Quinto, quod vetatur Christianis nimia familiaritas cum infidelibus, de quibus in cap. nullus. & in cap. omnes. 28.q.1. & in cap. cum sit nimis. & in cap. fin. de Iudæis. & in l. nemo. & in l. fi. C. eod. tit.

Sexto, quod ex his infertur modus, quo Catholicus se debeat habere cum prædictis infidelibus, & in absoluendo communicantes cum eis.

VIGESIMAQVARTA. Idem quæritur de hæreticis, quorũ plena sunt omnia, cum quibus tam ecclesiasticis, quam sæcularibus personis quotidiana intercedunt cõmercia & conuersationes, coniunguntur matrimonia, & omnis generis interueniunt contractus; atque Catholicos multis in locis cõtingit illis esse subiectos: quo modo Catholicorum piorum conscientiæ hac parte assecurandæ sint, maxime vbi nulla alia de hæreticis accessit declaratio, nullum nominatim per Episcopos decretum, sed saltem illi nomine hæreticorum censentur, qui sua sponte ab Ecclesia se separant, & cum Catholicis in rebus spiritualibus, & in communione sacramẽtorum non communicant. Videntur enim antiquorum canones, & Conciliorum decreta etiam hac parte multos in bonis cõscientijs scrupulos inijcere, & excommunicationis metum incutere.

Respõdeo, nullam mihi occurrere rationem defendendi cõmunicationem Catholicorum cum hæreticis, & schismaticis notorijs ætatis nostræ: quia omnes sunt excommunicati per cap. excommunicamus. de hæret. & per bullam Cœnæ Domini, de qua in dicto Manuali cap. 27. nu. 52. prætet illam, quam noue posui in d. cap. 27. nu. 35. in hæc verba.

60 *Nota tertio, quod hæc extrauagans nihil prodest quo ad excommunicatos manifestos, qui nullo modo possunt occultari: quod consequi videtur, peccare omnes Catholicos Galliæ, & Germaniæ, qui Lutheranis manifestis, immo & palam cõfitentibus se tales, communicant. Tum quia sunt manifesti excommunicati propter hæresim notoriam per bullam Cœnæ, de qua infra. Tum quia non videtur prodesse dicere, quod finis prædictæ extrauagantis ad euitanda, restringendus est ad excommunicatum ob percussionem clerici notorie iniustam, vt habet tenor relat. à Felin. & Anton. & à nobis in dicto cap. 27. quia vel illa restrictio non fuit posita, vel postea fuit sublata in dicto Concilio Lateranen. & in dictis concordatis. Sed quia durum est damnare gentem, in qua sunt tot viri eruditissimi, pientissimi, & Academiæ celeberrimæ Parisien. Tholosana, & Louanien. probabiliter dici potest prædictam extrauagantem esse vsu receptam cum sola illa limitatione de excommunicatione manifesta percussionis clerici, iuxta tenorem antiquæ; vel quod multitudo hæreticorum, & necessitas communicandi & negotiandi facit licitum, quod alias non esset, iuxta regulam, quod non est licitum. de reg. iuris.*

VIGESIMAQVINTA. Item quæritur de schismaticis, quomodo

sint

sint à Catholica Ecclesia recipiendi?

61 Respondeo, vt respondi ad præcedentem, scilicet idem esse dicendum de schismaticis, quod de hæreticis, quorum vtrique sunt excommunicati per prædictam bullam Cœnæ Domini: & ita non possunt reconciliari, nisi per habentem auctoritatem absoluendi eos à censura; neque ab illo, antequam abiurent suum schisma, si est tale quod implicat hæresim; vel nisi pœniteat, si est talę quod non implicat hæresim. quale autem sit tale, & quod non, declarauimus in d. cap. 27. num. 57. in hæc verba.

62 *Hic significatur hæresim differre à schismate, & hæreticum à schismatico, & recte quidem, vt colligitur ex cap. schisma. 24. q. 1. & Tho. 2. 2. q. 39. art. 1. ad 3. loquente in hæc verba, Hæresis & schisma distinguuntur secundum ea, quibus vtrumque per se & directe opponitur. Nam hæresis per se opponitur fidei; schisma autem per se opponitur vnitati Ecclesiasticæ charitatis: & ideo sicut fides & charitas sunt diuersæ virtutes, quamuis quicumque caret fide, careat charitate; ita etiam schisma & hæresis sunt diuersa vitia; quamuis quicumque est hæreticus, sit etiam schismaticus; sed non conuertitur; & hoc est, quod Hieronym. dicit in epist. ad Galat. Inter schisma & hæresim hoc interesse arbitror, quod hæresis peruersum dogma habet, schisma ab Ecclesia separat. Hæc ille, ex quibus colligas quod schisma generatim sumptum est peccatum, quo quis se separat ab vnitate Ecclesiæ nolendo subesse ei, vel membris eius, quatenus sunt eius, licet credat esse vnam Ecclesiam, & vnum Vicarium supremum.*

VIGESIMASEXTA. An fœminæ Catholicæ liceat nubere viro schismatico, qui illam permittit viuere secundum cærimonias & ritus Romanæ Ecclesiæ; filios tamen ex illa susceptos, vel omnes, vel aliquot, prout inter illos, quod ante contractum matrimonij facere mutuo solent, conuenerit, vel sibi masculam, illi fœmineam prolem educandam suo ritu, aut è contra deputando, baptizat in templo Græcorum, vel Armeniorum, educandosq. tradit præceptoribus schismaticis? & contra viro Catholico num liceat ducere vxorem schismaticam fœminam, & permittere baptizari filios in ecclesijs Græcorum? Communiter enim inter se faciunt pacta, vt si masculus nascatur, baptizetur in ea fide, cuius est suus pater; si fœmella, in matris fide.

63 Respondeo, quod non licet Catholico contrahere matrimonium cum schismatica vel hæretica, neque Catholicæ cum schismatico, vel hæretico, cap. caue. & seq. 28. q. 1. quamuis matrimonium contractum valeat, vt post alios diximus in dicto Manua. cap. 22. à num. 48. Pacta vero illa in quæstione proposita non valent: quia sunt turpia, quæ non valent. l. iuris gentium. §. prætor ait. ff. de pact. & l. generaliter. ff. de verbor. obligat. & cap. fin. de condit. apposit.

VIGESIMASEPTIMA. An filij schismaticorum possint admitti ad scholas Catholicorum, & conuersari cum pueris Catholicis, de quibus dubitatur, aut parua admodum spes est conuersionis?

64 Respondeo, quod tenendo considerationem prædictam, per quam diximus posse Catholicos conuersari cum hæreticis non denunciatis pro excommunicatis in mercimonijs, in quibus non agitur de vlla conuersione illorum,

illorum, à fortiori dicendum est licere communicare cum scholasticis sponte venietibus ad scholas Catholicorum, quod est via & gradus aptus ad eorum conuersionem, arg. authen. multo magis. C. de sacros. eccles. & cap. cum in cunctis. de elect. Quamuis contra non liceat Christianis scholasticis adire scholas hæreticorum.

VIGESIMAOCTAVA. Rudis plebecula, & vulgus schismaticorum offerens sua vota secundum antiquas patriæ consuetudines, dum apud Catholicos celebrantur festa principalia Domini Saluatoris N. Beatissime Virginis Mariæ, & aliorum Sanctorum, & quando fiunt dedicationes; an illud vulgus, interdũ vero etiam & magnæ dignitatis viri (qui itẽ non minori zelo lubenter templa, ac festiuitates Catholicorum frequentant) arcendi sint à Catholicis templis, cum oblatis largissimis muneribus pro sua & suorum salute audiunt sacra, conciones, cæterisque cum deuotione intersunt cærimonijs; nulla tamen ratione à schismate se abduci permittunt, aut ad sanam Catholicæ fidei doctrinam reduci possunt?

65 Respondeo eius decisionem pendere à responsione decisionis quæstionis 24. & tenendo, quod non tenemur vitare hæreticos notorios nondum pro excommunicatis denunciatos, respondendum est licere prædictas oblationes accipere, & offerentes ad sacras conciones, & alia officia sacra, quibus voluerint interesse, admittere; & maiori ratione quã ad mercimonia; cum admissio illa ad sacra, gradus quidam sit & medium ad persuadendum eis conuersionem, & fidem Catholicam, vt dictum est ad quæstionem præcedentem: & in his quæ pertinent ad salutem animæ, etiam cum excommunicatis denũciatis possumus colloqui, cap. cum voluntate. de sentent. excomm.

VIGESIMANONA. Item quæritur, an viro Catholico liceat leuare de fonte sacro eum, qui ritu Græcorum baptizatur, vel schismaticum admittere in patrinum, quando nostri infantes ritu Romano sacrum suscipiunt baptisma?

66 Respondeo primo, licere Catholico leuare de sacro fonte baptizatum more Græcorum in eis terris, in quibus licitum est illo modo baptizare; in alijs autem non: quia illud esset peccanti opem ferre, & consentire, quod est peccatum, ad Rom. 1. & cap. 1. de offic. deleg. Secundo, ꝙ licet non baptizatus non possit esse patrinus, neque contrahere cognationem spiritualem, vt probat S. Tho. in 4. dist. 42. q. 1. art. 3. hæreticus tamen vel schismaticus baptizatus contrahit illam, si fuerit patrinus, secundum Syluest. verb. matrimonium 8. q. 7. ver. 12. & Sot. in eod. 4. dist. ead. Tertio,
67 quod licet teneamus Catholicos posse communicare hæreticis, & schismaticis notorijs, si non fuerint denunciati excommunicati, & vitandi per responsum ad 24. siue 7. quæst. non tamen videtur licere admittere eos in patrinos: quia id esset cooperari eis ad peccatum contra d. cap. 1. ad Rom. 1. & cap. 1. de offic. delegat. non enim licet eis esse patrinos, quamuis cõtrahant cognationem spiritualem, si admissi fuerint: sicut etiam, quamuis valeat matrimonium cõtractum inter hæreticum & Catholicam, peccant tamen contrahendo illud, secundũ S. Tho. communiter receptũ in 4. dist.

dist.39.q.1.art.1.ad 5.quod ipsum etiam nos diximus in Manuali cap.22. à numero 48.

TRIGESIMA QVAESTIO. An Catholici sacerdotes in locis, vbi non promulgantur bullæ (scientes tamen, vel opinantes de pœna excommunicationis) possint ingredi templa Græcorum, vel Armenorum, & interesse Missis illorum, & reliquis cærimonijs; non quidem vt eas approbent, aut sequantur, sed aut ex necessitate, cum alia templa desunt, aut quando studiose, vt deprehensis eorum erroribus, ac superstitionibus, verius, ac liberius eos reprehendere, & ad sanum dogma Catholicum reducere valeant. Idem quęritur de conuersatione cum eisdem Ruthenis, Armenis, &c. quid sentiendum? de qua & paulo superius facta est mentio.

68 Respondeo primo, quod hæc quæstio præsupponit vnum, & quęrit aliud. Pręsupponit enim, Armenos, & Græcos esse annumerādos hæreticis: quod tamen non videtur constare, cum appareat ex decreto Eugenij Papæ in Concilio Florentino dictato, eos dedisse obedientiam Romano Pontifici, & fidem Catholicam de Spiritu sancto suscepisse; & in Concilio generali, cui præfuit Innoc. III. dicatur Græcos redijsse ad obedientiam Ecclesiæ Romanæ, vt habetur in cap. licet de baptismo. Secundo, quod præsupposito, quod aliqui eorum sint hæretici, cauendum est ab eis, sicut ab alijs hæreticis. Quatenus autem cauendum sit ab illis, dictum est supra ad q. 23. & 24. siue 16. & 17.

TRIGESIMAPRIMA. An Rutheni, & Moscouitæ recedentes ab omnibus hæresibus Græcorum, perseuerantes in illorum consuetudinibus, puta in obseruatione ieiuniorum, non his temporibus quibus Ecclesia præcipit, item in sumptione Eucharistiæ in fermētato, aut sub vtraque specie, secundum quod illis est concessum in Concilio Florentino, possint tuto, ac sine scandalo Catholicorum admitti ad sacramenta pœnitentiæ & sanctissimæ Communionis ritu Romano; qui postmodum reuertentes ad suos viuunt more Græcorum, vtunturque suis cęrimonijs vt prius?

69 Respondeo primo, quod etiam hæc vnum videtur præsupponere, & aliud quærere. Præsupponit enim Moscouitas esse mundos ab omnibus erroribus Græcorum; quod mihi non constat, licet vel audisse gaudeam. Secundo, quod hoc præsupposito, quod non habent alios errores aliorum hæreticorum, admitti possunt ad pœnitentiam, & alia sacra in terris Catholicorum, licet vtantur in terris suis alijs ieiunijs, & alio modo communicandi, & conficiendi sacramenti concessis eis per antiquissimam consuetudinem, vel priuilegium Apostolicum contra iura humana, quibus introducta sunt multa ieiunia quo ad modum & tempus præsertim, vt diximus in Manuali c.21.nu.12. & etiam ritus communicandi sub vna tantum specie, & consecrandi in azymo, vt satis colligitur ex citatis in eodem Manuali cap.21.nu.37. nam Græcus peccaret consecrando in sua terra in azymo, & Latinus consecrando in sua in fermentato, vt declarat Thom. recept. in 3.par.q.74.ar.4.& sentit, licet non ita aperte, Panorm. in cap. literas. de celebrat. Missarum.

TRIGESIMASECVNDA. Vtrum in articulo mortis, etiam si plene

plene errores suos non reuocent, aut aliquid de schismate retineant, si tamen Catholicos accersant sacerdotes, & illis confiteantur, & sacramentis instrui petant, sepulturamque Christianorum Catholicorum postulent; à quibus sacerdotibus absolui, sacro oleo vngi, sepulturæque inter fideles ritu Catholico tradi posint: & maxime si cõtingat eos citius mori, quam vt instrui de his, quæ ad Christianam fidem pertinent, posint, aut animi sui intentionem tum voluntatem promptam declarare?

70 Respondeo primo, quod non possunt absolui, neque ad sepulturam sacram admitti, neque aliorum sacramentorum participes fieri, qui explicite in specie, vel saltem implicite in genere non recedunt ab omnibus erroribus suis, licet recedant à bona eorum parte, & fere ab omnibus: quia impium est dimidiam à Deo quem sperare salutem, c. sunt plures. de pęni. dist. 3. & cap. defleat. cum glo. de regul. iur. Secundo, quod si morbus, vel periculum mortis adeo vrget, vt non posit specialiter omnes errores detestari, nec de veritate contraria speciatim instrui, sufficit detestatio generalis, cum proposito speciatim detestandi, postquam fuerit instructus: quia licet teneamur aliqua explicite credere; non tamen omnia, vt post Tho. 2.2. q. 2. ar. 8. & alios diximus in Manu. præl. 4. nu. 19. & cap. 11. n. 18.

TRIGESIMA TERTIA. Sint ne cogendi ad restitutionem, qui data aliqua summa pecuniæ accipiunt fructus alicuius possesionis, vel in parte, vel in toto ad certum tempus, verbi gratia ad quinque annos? His enim elapsis summa reddi debet. Teneri ad restitutionem ex eo videntur, quia videntur facere apertam vsuram pręfigentes tempus restituẽdæ pecuniæ. Non teneri autem, ex eo, quod illi qui sic pecunias collocant, essent vt plurimum contenti, vt illis numquam restituatur. Tempus autem potius est affixum propter vendentem seu census seu fructus, vt se posit post tot annos redimere. & ideo vt plurimum addunt in contractibus, quod si non soluunt, post quinquennium, non posint soluere ante aliud quinquennium, & sic deinceps. Quare quæritur, an ipse saltem, qui habuit animum numquam repetendi summam principalem, posit excusari ab obligatione restitutionis.

71 Respondeo hanc questionem obscure proponi, eo quod non exprimitur in ea quo titulo datur illa pecunia, an emptionis, an conductionis, an mutui. Si enim datur in mutuum, clara vsura est, c. consuluit. de vsur. & etiam si titulo conductionis; quia illa non patitur vt pretium reddatur conducenti, post conductionem perfectam. Si autem detur titulo emptionis, ita quod periculum huius rei pertineat ad dantem pecuniã intra illud quinquennium, & ipse fiat dominus eius, licet reuocabiliter, licite posset dari, seruando ea, quæ post alios seruanda diximus in d. Manual. c. 17. nu. 148. in hęc verba, *Peccat mortaliter, qui emit aliquid cum pacto de retrouendendo simulate, animo magis mutuandi, quam emendi, & vsuram committit. Qui autem minoris iusto pretio, etiam dempta parte, qua illud pactum præfatum diminuit, peccat quidem peccatum iniustitiæ, sed non vsuræ coram Deo; licet aliquando coram hominibus præsumatur vsura, secundum omnes*: & alia quæ paulo inferius scribentur, memoranda, & quotidiana.

TRI-

TRIGESIMAQVARTA. Simili ratione quæritur de pecunijs pupillorum, quæ dantur pro censu annuo, qui vulgo interesse dicitur, præstituto certo tempore restitutioni principalis summæ, vt ex eo censu interim, dum ad ætatem perueniunt, educari, ac sustentari posint, absque diminutione capitalis, vel saltem patrimonium eorum accrescere. Num igitur pro vsuris huiusmodi census reputandi sint, & vtrum ad restitutionem teneantur, & vtrum tutores, an pupilli. Hi enim excusari videntur, quod non modo non consentiant, sed nec quid agatur, sciant: illi vero ex officio tutelæ, quo commodis pupillorum prospicere obligantur; præsertim quod vix alius securior & accommodatior modus augendis, conseruandisque pupillorum bonis absque illorum prejudicio reperiri posse videatur: qui si alias licitus non sit, hoc tamen casu absque peccato admitti posse existimatur ob pupillos, quibus diuinæ humanæque leges fauent. Quæritur itaque, si quis hoc casu, vel alio quouis sibi, aut alijs commodis procurando, pecuniam dederit, & censum acceperit, vbi & leges publicæ, & inueterata consuetudo hæc admittunt, vtrum vsuræ scrupulo conscientia illius sit perstringenda, quæ satisfactio imponenda, & vtrum absoluendus sit, si restituere nolit, aut non posit; aut quæ moderatio adhibenda cum iis, qui multo tempore huiusmodi censibus vsi sunt, & vtuntur?

72. Respondeo, nihil mihi occurrere aptius, quod respondere posim, quam quod in d. scripsi Manuali cap. 17. à nu. 254. in hæc verba. *Notandum autem, quod periculum pecuniæ collatæ vitare potest eam conferens, facta cum socio conuentione, vt se faciat securum, siue (vt aiunt) assecuret, suscipiendo in se periculum eius, constituto ei pretio illo securitatis, quo eum tertius assecuraret, aut vt tanto minus de lucro communi accipiat. Nam qua ratione tertius potest eum assecurare, eadem potest & socius, vt recte Syluest. verb. societas 1. q. 2. dixit. Quæ confirmantur ex eis quæ pridem respondimus Vlisiponæ contra quamdam maximi ponderis societatem iniquam oblata alia iusta, quæ colligi poterat ex Maiori in 4. lib. sent. dist. 15, q. 49. Caiet. in tom. 1. opusc. tract. 31. respon. 11. & Syluest. verb. societas, q. 1. videlicet quod fierent tres contractus: primus societatis, in quam alius pecuniam, alius operam & industriam conferat: secundus, quo qui operam confert, assecuret alterius sortem iusto pretio accepto, aut altero tanto ex lucro remisso: tertius, vt ad tollendas suspiciones, & molestias rationum, qui operam præstat lucrum incertum lucro aliquo certo redimat, aut vt lucro verisimili, sed incerto tantundem certi retineat. Pro quo facit efficaciter, quod nemo negat, eum qui confert aliquam pecuniam in societatem, posse assecurari de sorte, & de aliqua certa parte lucri ineundo suos contractus asecurationis sortis, & lucri cum tertio; & qua ratione potest inire cum tertio, eadem etiam potest cum socio, cessante omni fraude, & simulatione. Addo, quod possunt fieri eodem tempore, vt monstrat Maior. in 4. dist. 15. q. 40. & non solum formaliter, & explicite, sed etiam æquipollenter, & implicite. vt si quis negotiatur, publice protestaretur se paratum ad accipiendam pecuniam à quocumque volente illi conferre illam in societatem cum pacto de assecuratione sortis ad rationem 4. pro centum, & lucri certi 4. pro duodecim incerti lucri. Itaque ex lucro incerto verisimili duodecim ex centum accipiat quatuor pro assecuratione sortis, & quatuor pro certificando lucro duodecim, & consequenter non*

teneatur

teneatur reddere nisi quatuor. Et postea alius sciens hanc protestationem confert ei centum, dicens, Ego confero tibi centum in societatem negotiationis cum securitate sortis, & redemptione lucri incerti, iuxta protestationem tuam. Pro qua præter prædicta vrget cap. per vestras. de donat. inter virum & vxorem. sic noue inductum: Ibi Papa iubet vt marito vergente ad inopiam deponatur apud aliquem mercatorem, quo ex pacto lucri honesti onera matrimonij sustentet: & ita intentio eius fuit, vt dos salua seruaretur; siquidem ob hoc iubebat illam à marito auferri: & ita videtur noluisse, vt ad lucrum & damnum mercatori traderetur, quod erat eam periculo obijcere: voluit item certum aliquod lucrum inde prouenire ad matrimonij onera sustinenda. At hæc duo fieri non possunt sine aßecuratione capitalis, & lucri incerti pro certa redemptione. Ergo Papa tacite voluit illa fieri. Facit etiam, quod in multis Galliæ locis, quando in ea prælegebamus, audiuimus, & nunc audimus in aliquot Italiæ partibus & montibus idem seruari, quod ecclesiæ, & viduæ, & pupilli more antiquo conferebant suas pecunias, vt quatuor secura pro centum sibi lucrarentur. Quæ consuetudo defendi nullo modo potest per intellectum, quem Io. Andr. & nonnulli alij d. cap. per vestras. assignant, scilicet quod in fauorem ecclesiarum, viduarum, & pupillorum cum illo lucro mutuari poterat; quæ esset vsura, quæ neque etiam ad redimendos captiuos admitti potest cap. super eo. de vsur. nec vllo alio modo defendi potest, quam dicendo quod exordium cepit ab hoc societatis modo, quo fit cum securitate, & redemptione prædictis, & continuata fuit vsque ad illud tempus. Ad quod conijciendum facit, quod vix tertiam partem lucri verisimilis sibi pro sua rata regulariter contingentem accipiebant. Nam verisimile lucrum centum ad minus erat 12. uel 15. & non recipiebant nisi quatuor per centum: quod significat illas reliquas duas partes pro securitate eiusmodi & redemptione dubij pro certo relinquere. Pro quo etiam facit, quod Caiet. in lib. 17. resp. 11. respon. scripsit. Intelligimus tamen hoc, cessante omni fraude, & simulatione, & ut coram Deo formaliter, aut æquiualenter prædicti tres contractus ueri fiant. De quibus omnibus copiosius scripsimus in prædict. comment. cap. 1. 14. quæst. 3. respondendo ad quædam Soti argumenta. Equidem optarem, vt Episcopi, uel saltem Pontifices max. declarent prædictam consuetudinem esse iustam, eo quod præsumendum sit quod in terris, in quibus à tempore immemoriali illa inoleuit, habuit originem eiusmodi lucrum, & ita bona conscientia seruari posse: monitis præsertim pecuniam deponentibus & depositarijs, ut tres prædictos contractus faciant, uel habeant pro factis. Pro quo est, quod consuetudo immemorialis facit præsumi titulum requisitum ad eius ualorem, cap. super quibusdam. de uerbor. signif. & l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quotid. & æsti.

73 Hæc ibi: ex quibus colligi potest id quod respondendum est prædictæ quæstioni. Si enim vsura fuerit commissa in casibus propositis, necessario restituendum est etiam à pupillis, qui non peccauerunt, postquam sciuerint per eum modum iniquum sua bona creuisse: nec absoluendus est qui noluerit sic quæsita restituere. Si autem non est admissa vsura propter huiusmodi tres contractus expresse vel tacite initos, vel probabiliter præsumptos, vt credatur verus intellectus ille, quem noue dedimus prædicto cap. per vestras. nihil erit restituendum, & absoluendus est etiam qui noluerit restituere.

TRIGESIMAQVINTA. Vtrum omnes vniuersaliter incurrant excommunicationem propter lectos libros prohibitos, etiam illos qui ex professo nihil de religione tractant, cum iis de prohibitione non constiterit: & vtrum à simplici confessario absolui possint; etiam si libros illos tamquam minime periculosos, & sibi ad aliquam artem necessarios retineant?

74. Respondeo primo, eos, de quibus proponitur quęstio, non incurrere excommunicationem, si probabiliter ignorant prædictam prohibitionem retinendi illos libros, per responsum ad primam quæstionem: eos autem, qui eam sciunt, vel scire debent, incurrere illam, nec excusari eo quod expediant eis ad aliquam artem exercendam: quia oportet obedire superioribus, cap. 2. de maio. iuxta bullam Indicis Pij IIII. licet forte possent excusari ea ratione, quod non sit recepta, per responsa ad 5. quæstionem. Secundo, quod non possunt à simplici sacerdote absolui, etiam si eos combusserint, vel tradiderint officio Inquisitionis: quia absolutio eiusmodi excommunicationis est reseruata Papæ per bullam Cœnæ Domini, quam præsuppono ibi esse in hoc receptam.

Aduertendum, quia modo bulla Cænæ non comprehendit nisi hæreticorum libros hæresim continentes, vel de religione tractantes.

TRIGESIMASEXTA. Simili modo quæritur de ijs, qui absque licentia legunt libros hæreticorum, inter quos versantur studio cognoscendi illorum errores, vt eos lucidius populo explicare, ac refellere valeant: & maxime si illis obtruduntur siue à Catholicis, siue ab hæreticis ipsis: & vtrum loci ordinarij possint dare facultatem legendorum librorum prohibitorum, quibus cum euidenti vtilitate Ecclesię id absque periculo concedi posit; an vero pro ea ad Sedem Apostolicam recurrendum. Videtur enim Concilium Tridentinum hanc auctoritatem, quãuis obscurius, Episcopis concedere inter alias facultates generaliter illis cõcessas.

75. Idem quod ad præcedentem respondeo: quamquam sunt aliqui qui contra sentiant; sed mihi semper visum est hoc verius, & nullos ordinarios posse facere facultatem in quæstione contentam, nisi ex speciali delegatione Papæ: quia inferior non potest legem superioris tollere, c. cum inferior. de maior. & clemen. ne Romani. de elect. neque absoluere à reseruatis Papæ, c. ad eminentiam. de senten. excom.

TRIGESIMASEPTIMA. Vtrum Episcopus possit dare licētiam celebrandi sacrum apud infirmum, non obstante Concilij Triden. sess. 22. decreto adiuncto canonibus. Videtur enim posse; præsertim si ante Concil. habuit hanc potestatem siue ex canone, siue ex consuetudine, quæ olim certa fuit. nam ibi Concilium videtur tantum iubere, vt non fiat id sine vel ordinarij, vel absque Episcopi licentia.

76 Respondeo non posse, si Concil. Trid. in hoc est ibi scitum, & receptum. Tum quia in decretis de obseruandis sess. 22. habetur, quod sancta Synodus decreuit, vt ordinarij locorum curarent, & tenerentur seruare ibi subiecta; quorum vnum est, ne patiantur in domibus priuatis, vel extra ecclesiam, aut oratorium in id dedicatum, celebrari Missam. per quæ verba obliga-

obligauit Episcopos ad seruãdum illud;quod frustraneum esset,si Episcopi id permittere possent. Tum quia ante Conciliũ poterant Episcopi hanc licentiam dare in suis episcopatibus, vt notant Io.Andr.Panorm. & communis in c.in his.de priuileg.Francus in c.fin.eod.tit.lib.6. & si id possent etiam post Concilium facere, frustratoria fere esset prouisio supradicta Concilij,qualis esse nõ debet,c.commissa.§.porro.de elect.lib.6.& l.vltra. §.vbi autem puerilis.C.de bon.quæ liber.Tum quia consuetudo ita est interpretata prædictum Concil.& consequenter ita seruandum,c.cum dilectus.de consuetud. l.minime.ff. de legibus.

TRIGESIMAOCTAVA. Quid facere debeant, qui peste infectis debent sacramenta administrare, vt possint sanis idem præstare, ne vel hos inficiant,vel illis viaticum desit.

77 Respõdeo, quod debẽt infirmis,qui sunt in maiori periculo,subuenire, sanis autem dare licentiam sumendi sacramenta ab alijs, arg.c.vbi periculum maius.de elect.lib.6.cum suis concord. & cap.duo mala. 13. dist. & si ipsi voluerint accipere ab eis,qui ministrant infectis, & hoc suo iure petierint, poterũt etiam ministrare illis;præmonitis tamẽ se nescire,an sint ita infecti, vt possint alios inficere, & quod eligant vtrum maluerint.

TRIGESIMANONA. Idem quæritur de sacerdotibus, qui ad infectos morbis contagiosis vocantur, quibus absque suo periculo ministrare non possint.

78 Respõdeo posse iuste,immo cũ magno merito manere,immo & ingredi ciuitatem infectam ad iuuandos spiritualiter, vel corporaliter peste infectos;licet ad id non teneantur,vt expresse determinat Caiet.2.2.q.26.art. 5.vbi etiam tacite determinat alteram partem quęstionis,videlicet quod non possunt fugere illi qui tenentur infectis sacramenta ministrare, saltem nõ dimissis idoneis vicarijs:quod satis videtur colligi ex ipso S.Tho. ibidem, & ex cap.aduersitas.7.q.1.

QVADRAGESIMA QVAESTIO. Si contingat sacramentum Eucharistiæ ad ægros portare per loca, vbi inhonestatis periculum propter hæreticos vel alios timetur,an præstet non portare, an portando dissimulare, ne inde Catholicis scandalum,hæreticis gaudium exoriatur; quorum vtrumque sępe comprobatũ est. Idem & de processionibus cum sacramento quæritur, num intermitti possint, etiam contra instituta Ecclesiæ,ob easdem causas.

79 Respondeo,quod si viri boni & prudẽtis arbitrio probabiliter timetur dehonestatio sacramenti, & quod non poterit ei à Catholicis resisti,iuste poterunt omitti processiones, & sacramenti ad infirmos deportationes publicæ: quia licet ex iusta causa contrauenire legi humanæ, vt supradictum est in responsione ad quęstionem 8.pręmissam:& processiones & deportationes publicæ prædictæ iure humano sunt institutæ,vt palam est.

QVADRAGESIMAPRIMA. Vtrum incidant in bullam Cœnæ Domini iudices sęculares,qui citatos ad se pro decimis iudicant; cum in hoc beneficium præstent ecclesijs: nam si illi recusauerint iudicare,ecclesiasticus decimis priuabitur; cum postquam iudicium ecclesiasticis sit

 ablatum.

ablatum, rei vt plurimum parum excommunicationes curant, & iudex sęcularis timoratus iudicare nō audet, ne in bullam incidat: vnde videntur etiam hortandi, vt iudicent. Nec videntur obstare bullæ, cum ipsi non trahant, sed tractos iudicent.

80 Respondeo primo, quod ecclesiasticus potest super decimis adire sęcularem per viam possessorij, seu interdicti retinendæ vel restituēdæ possessionis, iuxta vsum receptum, & ea quæ scripsi in d. Manu. c. 27. num. 69. vel per viam innouationis, vt significauit Io. Faber in §. retinendæ. Instit. de interdic. Secundo, quod non audeo dicere, posse ecclesiasticos directa via petitori j adire iudices sęculares super decimis, & alijs spiritualibus, quatenus spiritualia sunt, arg. c. bene quidem. 96. dist. & cap. decernimus. cap. quanto. de iudic. & bullam Cœnæ Domini.

QVADRAGESIMA SECVNDA. Quid de illis, qui se trahi ad iudices laicos pro decimis patiuntur, incurrunt ne in bullam Cœnæ Domini? Videntur enim non incurrere, cum non illi potestatem ecclesijs abstulerint, sed legem factam à republica, forte etiam spiritualibus consentientibus, vel saltem ob euidens commodum suum & ecclesiasticum non repugnantibus, sequantur. In bullis vero non videntur excommunicari, nisi qui aliquam habeant iurisdictionem.

81 Respondeo non incidere illos in excommunicationem prædictæ bullæ Cœnæ, si trahantur inuiti; incidere autem, si trahantur de suo consensu, consilio, vel fauore: quoniam non solum trahentes, sed etiam consilium, vel fauorem in id adhibentes excommunicat prædicta bulla Cœnæ in excommunicatione 14. quæ ponitur in §. excommunicamus omnes, & singulos cancellarios.

QVADRAGESIMA TERTIA. Idem quæritur & de alijs, qui mere ad forum spirituale spectant, & tamen malitia hominum ad sęculare extrahuntur: quod ipsimet ecclesiastici, ac sacerdotes sequi, ac comprobare coguntur, superiores vero permittere ob sublatam iurisdictionem ecclesiasticam.

82 Respondeo idem esse dicendum de his, qui trahuntur in alijs spiritualibus causis, quod in causis decimarum: quia pręfata excommunicatio 14. expresse fertur in trahētes in alijs causis spiritualibus, & eis annexis, ac in causis decimalibus, & beneficialibus, vt palam est ex litera.

QVADRAGESIMA QVARTA. Sint ne cogendi domini, ne suos subditos persequantur, cum ex eorum pagis alio habitandi gratia transmigrant; cum hoc illis lex, & consuetudo communis permittat: qua etiam lege & cōsuetudine cogunt filios subditorum ad idem, vel vt libertatem pecunia emant. Origo autem huius quasi seruitutis esse potuit, vel quia olim bello forte capti fuerant, vel quia in principio cum ad eos migrant, non pauca illis donant, vt domum, boues, vaccas, &c. quod etiam nunc obseruatur: ratione quorum sciunt se, suosque successores ad mansionem obligari; volenti autem non fit iniuria.

83 Respondeo primo, multiplices esse colonos, vt glo. magistral. declarat in rubr. C. de agricol. & cens. lib. 11. quorum quidam sunt adscriptitij, qui

qui licet vere sint liberi, sunt tamen fere serui: quia sunt addicti, & adscripti glebæ terræ, quam ipsi, vel eorum maiores acceperunt colendã, quam non licet eis, inuitis dominis, relinquere, de quibus in l. cũ satis. & in l. cum scimus. eod. tit. de agricol. & cens. Quales nulli dicuntur esse in Francia & in Hispanijs; cum tamen sint multi (vt aiunt) in Sabaudia, & alijs prouincijs. Secundo, quod domini terrarum, quibus sunt aliqui coloni adscriptitij, possunt iuste vendicare illos, quocumque iuerint, ad similitudinem seruorum fugitiuorum, per prędictas leges, & alia multa.

QVADRAGESIMAQVINTA. Quod cum à ςecularibus strictissime obseruetur, de quibus quæsitum est; quæritur etiam, num ecclesiastici in bonis suis, quę plurima habent ijsdem iuribus, & consuetudinibus subiecta, possint bona conscientia eodem rigore vti, aut similiter se gerere circa subditos, nec ijsdem emigrandi alio, vel alterius vitæ suscipiendæ facultatem concedere?

84 Respondeo nihil obstare, quo minus ecclesiæ, & ecclesiastici viri eodem iure, quo seculares, in hac re vti possint; præsertim quod etiam monasteria, & religiosi vbique gentium habeant donatos, & oblatos, qui non sunt vere religiosi, & tamen nequeunt iuste recedere à monasterijs, iuxta ea, quæ legũtur, & notãtur in cap. vt priuilegia. de priuil. & cap. in præsentia. de probat. cum vtrobique & alibi sæpe notatis.

QVADRAGESIMASEXTA. Cum omnes tam ecclesiastici, quam sęculares in regno Poloniæ vno eodemque iure vtantur; & quemadmodum sęculares, ita & ecclesiastici iuxta iuris municipalis, & consuetudinum dispositionem in oppidis, villis, cæterisque possessionibus, quas amplissimas habent, supremam in subditorum suorum vitas, bona, & omnia potestatem habeant absque vlla ad sęculares magistratus appellatione; quæritur, quomodo instruendæ sint hac in parte ecclesiasticæ personæ, ne ob rigorosioré, siue per se, siue per alios administrationem, iustitiæque, quæ saltem illis inscijs fieri non potest, executionem, in pœnas canonum, & irregularitates, siue scienter, siue inscienter incurrãt, aut quod sępe fit, absque vlla superiorum animaduersione sustineant.

85 Respondeo primo, quod peccarent huiusmodi ecclesiasticæ personę, quę per semetipsos cognoscerent de criminibus, ob quæ sit imponenda pœna mortis, vel mutilationis; & fierent irregulares, si per eorum sententiam mors, vel mutilatio membri consequeretur, iuxta c. clericus. & cap. sententiam. ne clerici vel monachi.

Secundo, quod non peccant, immo bene merẽtur de Deo, & de Repub. huiusmodi ecclesiastici, qui per alios suos vicarios generales, vel speciales delegatos cognoscunt de huiusmodi criminibus, & dicendo eis, vt faciant iustitiam; nec vllam ob hoc irregularitatem incurrunt; licet vicarius generalis, vel delegatus particularis sententiam mortis, vel mutilationis ferat, & ex illius executione consequatur mors, vel mutilatio, vt context. vtilis cap. Episcopus. eod. tit. lib. 6. habet in hæc verba: *Episcopus, siue quicumque alius prælatus, vel clericus iurisdictionem obtinens temporalem, si homicidio, aut alio maleficio ab aliquibus in iurisdictione sua perpetrato, balivo*

suo, aut alij cuicumque iniungat, vt super hoc veritatem inquirens iustitiæ debitum exequatur, irregularis censeri non debet: quamuis ipse balliuus, vel alius contra malefactores ad pœnam sanguinis processerit, iustitia mediante. Nam licet clericis causam sanguinis agitare non liceat; eas tamen, cum iurisdictionem obtinent temporalem, debent, & possunt metu irregularitatis cessante, alijs delegare.

86 Tertio, quod quamuis contextus prædictus habeat non incurrere ipsos irregularitatem, eo quod delegatus ab eis iustitia mediante mortem intulerit; idem tamen est dicendum, etiam si contra iustitiam eam pati fecerint, vt adnotauit ibi glo. memorab. & recepta per omnes in verbo iustitia. mediante ratione à se ibi reddita.

QVADRAGESIMASEPTIMA. Quid dicendũ de illis, qui in perpetuũ vendunt, vel ad tempus sumpta pecunia cõcedunt possessiones suas hæreticis, à quibus periculũ imminet subditis venditis, vel oppignoratis, tum vero ecclesiæ in illis possessionibus existenti, quæ plerũque spoliatur, ac deuastatur: interdum vero ab illis, qui ad tempus vsumfructum habẽt, & sunt hæretici, coloni ad operas diebus festis, negligendasque deuotiones sacrorumque celebrationes coguntur. Vtrum, & quomodo tales sint absoluendi; præsertim si necessitate se adductos extrema id fecisse asseuerent; nec alteri, puta Catholico, siue venditionem siue oppignorationem huiusmodi, aut locationem facere posse ostendant?

Respondeo, quod, vt respondi ad 24. siue 17. quæstionem, satis defendi potest licere Catholico contrahere cum hæretico non denunciato pro ex-
87 communicato, per considerationem nouam ibidem relatam. Secundo, quod sicut non licet concedere, vel dare Iudæis officium, cui aliqua præeminentia sit annexa, per responsa ad quæst. 23. siue 16. ita immo minus est danda, vel concedenda hæretico notorio: quia longe peior est infidelitas hæresis, quam Iudaismus vel Paganismus, vt tradit S. Thom. recep. 2.2. quæst. 10. artic. 6.

QVADRAGESIMAOCTAVA. Cum Concil. Triden. sess. 24. c. 6. absoluendi ab hæresi solis Episcopis, non eorum vicarijs concedat auctoritatem: quęritur, quando est raritas Episcoporum, & amplissime patent diœceses; ita vt ad Episcopos reconciliationis causa plerique saltem commode venire nequeant, multi etiam verecundia ob Episcoporum senatoriam dignitatem deterreantur; vtrum Episcopi possint pro vna, vel pluribus vicibus absoluendi alicui personæ sibi gratæ concedere facultatem ex legitima causa, vel non. Item si illos vel ęgrotare, vel abesse contingat, ita vt per se absoluere non possint; num subdelegatio illorum valeat, necne. An vero huiusmodi facultas à solo Summo Pontifice obtineri debeat pro personis aliquot in diœcesi idoneis.

88 Respondeo primo, quod prædictum c. 6. sess. 24. Concil. Trid. de reform. solum dat Episcopis facultatem absoluendi à contentis in eo, quo ad forum conscientiæ tantum; & consequenter si absoluendus indiget absolutione in vtroque foro, recurrendum est ad Papam, vel Legatum eius, qui habeat eiusmodi facultatem absoluendi in vtroque foro. Secundo, quod Episcopus potest absoluere per se, vel per alium suum subditum: quia om-

nis qui habet potestatem ordinariam absoluendi aliquem ex officio, potest absolutionem delegare per c.fin.de off. ord. quod licet specialiter disponat de absolutione ab excommunicatione canonis siquis suadente, ratio tamen huius habet locum in alijs, vt declarat Panorm. & consequenter idem ius esse debet de illis, c.cum dilecto. de confirm. vtil.& l.illud. ff. ad l.Aquil.nec obstat cap.fin.§.cæterum. de off.deleg.quia disponit de habente potestatem ordinariam ex priuilegio, vt glo.sing.declarauit in d.c. fin.de offic.ordi.quam vtrobique doctores approbant.

89 Tertio, quod non videtur posse Episcopus constituere vicarium, vel delegatum generalem ad absoluendum hæreticos: tum quia Concilium noluit dare illam facultatem vicario generali: tum quia prædictum c.vlt. (quo nitimur) de offic.ord.non habet eum, cui competit ordinaria potestas absoluendi aliquos in certis casibus, ex priuilegio posse illam generaliter alicui delegare, ita vt habeat potestatem absoluendi pro suo arbitrio eos, qui videbuntur ei absoluendi; sed tantum quod potest delegare absolutionem in illis casibus, cum illi occurrerint, & possint exercere illum actum absoluendi de mandato ipsius. inter quæ est magna differentia, vt declarat Feli. ibidem.

90 Quarto, quod qui ob verecundiam, vel alia impedimenta, non possunt adire Episcopum personaliter, possunt adire per confessarios, vel alios, vt de mandato eius absoluantur per alios.

In his vero quæ S.Inquisitionis officium vel decretorum sacri Concilij declarationem concernunt, tutius erit suprema Romæ tribunalia consulere; quorum censuræ quæ dicta sunt subijciuntur.

SVMMARIVM.

1 *Papæ responsio, data vt à doctore, aliorum non præiudicat opinioni.*

2 *Papa an responderit vt doctor, an vt legislator, primo ex uerbis est diiudicandum: quæ si non sufficiunt, recurratur ad alias coniecturas, & ad qualitatem sub qua fuit interrogatus.*

CONSILIVM II.

QVIBVS signis cognoscitur, an Papa loquatur vt Papa & legislator, an vt doctor?

1 Respondeo primo, Iurisconsultos ad hoc, vt certius respondeant, specialius esse interrogandos: quia vt ait S.Tho.in prin.2.2.sermones in moralibus eo sunt veriores, quo speciaiores; licet in speculatiuis generaliores sint veriores specialioribus. & hæc quæstio adeo generaliter proponitur, vt vix ei satisfieri possit, nisi bona parte iuris perspecta.

Secundo, quod glossa solemnis in c.vt circa.in verbo perpetuo. de elect. lib.6.ponit aliqua signa, per quæ cognoscitur, quis canon dicatur generalis constitutionis vim habere: cui parum vel nihil addunt doctores commentantes illud: & multa, quæ ad hoc aliquid faciunt, citat Feli. in c.1. de constit. & in c.per tuas, il 2.de simon. vbi Innocen. IIII. in suo commento

ad finem ait,quod opinio Papæ,quam ponit vt commentator, non præiudicat opinioni alterius doctoris.

2 Tertio, quod forte clarius, & breuius, quam alius aliquis dixerit, dici posset, quod tunc dicitur statuere vt Papa, cum id expresse ait;& tunc vt doctor,quando id exprimit: & quod cum respondet interrogatus vt Papa,videtur respōdere vt Papa;& cum interrogatus vt doctor, videtur respondere vt doctor, etiam si id non exprimat; per illam conclusionem, quæ colligitur ex cap.pastoralis. de exceptio. & ornatur ibidem à Fel. Similiter id quod respondet Papa de iure, respondendo alicui quærenti vel interroganti eum super aliquo dubio iuris, censetur velle vt in similibus casibus idem respondeatur; & quod ex circunstantijs temporis,loci, modi,& causa respondendi, & interrogandi, & scribendi, & dictandi,facile colligi potest in dubio in qua persona loquitur, vel scribit, & melius ex particularibus verbis : nisi cum per illa expresse declaratur mēs & intentio Papæ.Quare arbitror,ꝙ cum quis super casu occurrenti consuleretur, vel interrogaretur, an illa vel illa dispositio cēsenda sit facta à Papa, tamquam Papa, vel tamquam doctore, ante omnia circumspicere debet, an per verba dispositionis declaretur expresse, in qua persona id disponit: & si per illa id non declaratur, consideret, an de iure interrogatus vt Papa id fecerit, an interrogatus vt doctor,& vir in illa materia eruditus: ponderatis etiam aliis circunstantiis facile cognoscet quid sit ei probabiliter respondendum. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Extrahi equos lex sæcularis prohibens, laicos ligat, prout est recepta. num.2. clericos autem non, num.4. & 5.*

2 *Recepta an sit lex in foro conscientiæ, ab vsu doctorum confessariorum, & pænitentium dignoscitur, ligatque conscientiam, prout in eo foro est recepta.*

2 *Lex sæcularis sub pœna prohibens, aut iubens aliquid antea sub peccato nec iussum, nec prohibitum, non videtur obligare ad peccatum; sed & non recepta, vel solum in parte,non obligat,nisi prout est recepta.*

3 *Lex sæcularis generaliter loquens,si sit rationabilis & fauorabilis,canonibusque non contraria, includit clericos, modo non sit concepta per verba præceptiua, vel prohibitiua, num.5. nec habeat admixtam pœnam, vel aliter sit eis præiudicialis. num. 5.*

4 *Statutum sæculare prohibens alienare in non subditum,non includit clericum.*

CONSILIVM III.

AN LEX principis sæcularis, quæ prohibet equos extra regnum sui asportari,obliget in foro conscientiæ clericos extrahētes equos suos in suis equitijs genitos?

1 Ad hanc quæstionem respondeo, quod illa semper mihi visa est magna, & quotidiana. Primum quidem ea ratione, quod viderim in regnis Castellæ, vbi est lex huiusmodi ab antiquo instituta, perinde procedi contra

cle-

clericos extrahentes huiusmodi equos, ac contra laicos.

Secundo, quod præsupponit, laicos, qui eos extraxerint, peccare mortaliter: quod numquam mihi fuit satis certum propter ea, quæ post multas interrogationes huic similes multo tempore factas, & post responsum ad eas multo tempore dilatum, tandem in nostro Man. conf. cap. 23. num. 48. ieci quædam seminaria, ex quibus diligens lector satis potest colligere huiusmodi quæstionum decisionem, licet ipse iusta de causa expresse

2 eas non deciderim. E quibus est illud num. 54. quod lex principis sæcularis prohibens, vel iubens aliquid sub pœna temporali, nõ videtur ad pœnam æternam obligare, nec consequenter ad peccatum mortiferum; nisi cum id quod prohibet, vel iubet, per aliam legem naturalem, diuinam, vel humanam esset sub pœna peccati mortiferi prohibitum, vel iussum. illud item quod ponitur num. 57. scilicet, quod dictum præcedens habet locum etiam cum adiicitur pœna valde grauis, scilicet amissionis magnorum bonorum, famæ, vel vitæ. & illud quod ponitur num. 59. scilicet quod consuetudo est optima legum interpres; & quod illa videtur sic interpretata huiusmodi leges. & illud positum nu. 40. & melius repetitum num. 62. nempe, quod lex humana etiam iusta, si non est recepta, non obligat; nec etiam si est recepta, quo ad illud, quo ad quod non est recepta: & consequenter quod licet lex sit recepta quo ad pœnam temporalem, non tamen obligat quo ad pœnam æternam, si non est recepta quo ad illam: & quod præfata lex, & huiusmodi licet sint receptæ quo ad pœnam temporalem & exteriorem fori exterioris, non tamen videntur receptæ quo ad pœnam interiorem interioris fori, quæ est æterna; quia nec confessarii, nec confitentes eruditi consueuerunt huiusmodi legum obseruantiam iniungere, nec accipere in foro interiori, reputantes satisfieri legi soluendo pœnam temporariam, cum deprehendetur eorum transgressio.

3 Tertio, quod præsupponit difficultatem illam grandem in multis locis vtriusque iuris tactam, & tractatam; an & quando leges sæculares generaliter iubentes, vel prohibentes aliquid, includant clericos? vt colligitur ex Panor. in repet. cap. ecclesiæ sanctæ Mariæ. de const. & ex plurimis, quę adiecit Felin. ibidem à num. 37. per 20. quęst. & Decius à nu. 24. in qua communis resolutio habet, quod lex Imperialis generaliter loquens rationabilis, & fauorabilis, cui non contradicunt canones, etiam habet locum in clericis; secus si est pręiudicialis; arg. cap. 1. de noui operis nunciat. & cap. si in adiutorium. 10. distinct. & aliorum multorum, quę prędicti vbi sup. citant.

Quarto, quod non est facile definire quę lex dicatur fauorabilis, & quæ pręiudicialis: quia varii varie id asserunt.

His pręmissis, ad quęstionem responderi potest primo quidem, quod qui tenuerit laicos prefatam legem transgredientes non peccare mortaliter in foro conscientię iuxta supradicta, cogitur dicere partẽ negatiuam quæstionis, scilicet præfatos clericos non peccare in foro conscientię, per illam regulam topicam, *Si quod magis videtur inesse, & non inest, ergo nec id*

quod

quod minus. ex authentica multo magis.C.de sacrosanct.Ecclesf.& cap.cum in cunctis . de elect.

4 Secundo,quod qui tenuerit prædictam legem esse præiudicialem,etiam tenebitur eamdem partem asserere iuxta præfatam communem resolutionem,quæ habet legem Imperatoriam etiam generaliter loquentem, & nullam de clericis specialem mentionem facientem , non includere clericos , si est præiudicialis .

Tertio, quod etiamsi esset fauorabilis, non obligaret eos, attento quod loquitur per verba præceptiua , vel prohibitiua ; quoniam etiam secundum receptiorem sententiam lex sæcularis, etiam fauorabilis , & generaliter loquens,non includit clericos,si prohibendo vel præcipiendo loquatur ; vt post alios tradit Decius in præfato nu. 27. inducens subtiliter ad id præfatum cap. ecclesia sanctæ Mariæ .

5 Quarto, quod præfata lex videtur præiudicialis; partim quia est pœnalis, & non statuit de contractibus, nec de vltimis voluntatibus, nec de iudicijs: partim quia statuit de delictis, & non de antiquis, sed de nouis,quę ipsa noue inducit : partim quod nemo (quod sciam) vocauit legem huiusmodi fauorabilem : & merito;quia est odiosa, & in odium delicti inducta, & ideo restringenda, cap. pœnæ . de pœnit. dist. 1. & l. interpretatione.ff. de pœnis , cum alijs multis : partim quod doctores asserentes leges de contractibus disputantes satis posse dici fauorabiles , cum aliqua difficultate id asserunt , signando contrarium dicendum esse de legibus disponentibus de delictis & pœnis eorum .

Quinto,quod statutum prohibens alienare in non subditum,non includit clericum , secundum Ioannem And. in cap.fin. de immun. ecclesf.lib.6. quem communiter esse receptum probat Fel. vbi supr. num. 9. referendo plurimos ei concordantes . Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Donatio inter coniuges cõtracto matrimonio facta non ualet, nisi sit iurata. nu.10. at constitutio dotis & illius augmentum tenet ; quia cum fiat ob onera matrimonij , non est proprie donatio. nu. 9.*

2 *Domicilium originis non perditur per domicilium habitationis alibi translatum.*

3 *Statutum ciuitatis ligat omnes illius ciues , hoc est habentes in ea domicilium ; at inibi natos,alibi habentes domicilium,non ligat. nu.7. 8. & 11.*

4 *Domicilium habitationis in loco potest habere filiafamil. nupta ex triplici capite,primo ex domicilio patris,item & mariti, cum quo uiuente decreuit uiuere, ac etiam ex propria persona constituendo in eo uelle degere ; quod acquiritur, simulac quis etiam filiusfamilias incipit in loco habitare eo animo , ut uitam inibi peragat ; hicque animus ad cautelam potest explicari coram iudice , vel notario, nu.8. & est principalis , & magis attenditur , quam domicilium originis. num. 5.*

5 *Diœcesis appellatione in dubio venit illa , quæ est domicilij . Vnde Florentinus est*

proprie

proprie is qui habet Florentiæ domicilium: hæcque diæcesis, & non originis exprimitur ex stylo Curiæ in supplicationibus, quæ Papæ porriguntur. licet improprie quo ad aliquos effectus etiam Florentini dicantur, qui sola origine Florentini sunt. num. 6. 7. & 12.

13 *Domicilium viri præualet, & attenditur quo ad effectum repetitionis dotis.*

CONSILIVM IV.

SPOLETI est statutum iam pridem receptum, quod pro nulla muliere ciuitatis Spoleti, vel eam habitante posit dari neque recipi dos maioris summæ mille florenorum, siue quingentorum ducatorum: quod confirmatum est à Papa, & munitum pœna excommunicationis latæ sententiæ. Quo statuto stante, quidam Spoletanus origine venit Romam, vbi moratus est decem & amplius annis, & conuenit cum alio etiam origine Spoletano, qui venit ad Vrbem ante triennium cum proposito eam inhabitandi & constituendi domicilium, vt duceret in matrimonium filiam ipsius, quæ manebat Spoleti: quam fecit deduci ad Vrbem, vt in ea contraheret matrimonium iam conuentum: & abhinc triennio contraxere per verba de præsenti, nulla dote constituta expresse, sed nondum consummauerunt; quia pater dicebat videri sibi quod non poterat constituere suæ filiæ dotem vltra præfatos mille florenos; gener autem dicebat impensas faciendas vxori inhabitaturæ Romæ esse longe maiores, quam sint faciēdæ Spoleti: & quia ipse intendebat degere Romæ, non poterat onera præfati matrimonij ex dote tam parua sustentare. Interim præfatus sponsus emit officium quoddam valoris 4000. ducatorum, vt honeste degere posset in Vrbe; & consequenter mortuus est pater sponsæ, & legauit filiæ pro dote scuta 500. quæ mille florenis æquantur. Gener non est ea dote contentus; & sponsa cognatique eius vellent, si liceret, augere dictam dotem vltra summam in prædicto statuto contentam. Quæritur an liceat eis eam augere, & sponso illud auctarium recipere?

1 Pro parte negante facit primo, quod non valet donatio facta ab vxore marito, neque econtra facta vxori à marito, constante matrimonio, l. 1. 2. & 3. & l. si sponsus. ff. de donatio. inter virum & vxo. & auctio dotis vide-
2 tur quædam donatio; ergo ea non licet. Secundo, quod Spoletanus origine habitans Romæ, etiam si constituat in ea domicilium, non desinit esse Spoletanus origine, nec desinit habere domicilium originis Spoleti, quia illud est immutabile, l. 1. l. municeps. & l. fina. ad municip. Tertio,
3 quod statutum alicuius ciuitatis ligat omnes ciues eius, secūdum omnes: at ciues origine sunt vere ciues, l. ciues facit. C. de incolis. lib. 10. ergo præfatū statutū ligat præfatos cōtrahentes; quia sunt ciues Spoletani origine.

4 Pro parte autem affirmante facit primo, quod vterque tam sponsus quam sponsa sunt Romani domicilio habitationis: maritus quidem, quia transtulit domicilium, quod habebat habitationis Spoleti, Romam, quia venit ad eam animo vitam peragendi in ea, & habet habitationem in ipsa eo animo, & emit officium quatuor mille ducatorum ad peragendam vitam in ea, vt in casu præsupponitur: sponsa vero, eo quod sponte ad man-

datum

datum patris venit ad Vrbem nuptura præfato spōso, prout etiam nupsit, animo vitam peragēdi cum illo in Vrbe; & ita est Romana domicilio tam patris, qui erat domicilio Romanus per decennalem & longiorem habitationem, quæ ad hoc sufficit iuxta l. 2. & 3. C. de incolis, lib. 10. quam domicilio mariti, qui iam à triennio habet illud Romæ: tum ex persona sua, quæ sponte iam à triennio cœpit habitare Romæ, & ad contrahēdum domicilium habitationis in aliquo loco, sufficit quod in eo incipiat habitare animo vitam in eo peragendi, l. 3. adiunct. glos. recep. C. de incol. lib. 10. etiam si sit filiusfam. l. placet. ff. ad municip. & consequenter facti sunt iam exteri & forenses, quos non ligant statuta municipalia, iuxta legem final. ff. de iurisd. om. iud. & cap. 2. de const. lib. 6.

5 Secundo, quod licet domicilium originis sit firmius & immutabilius domicilium, tamen habitationis est principalius, iuxta glos. celebrem in c. statutum. in verb. vnam dietam. de rescript. lib. 6. quæ habet magis attendendum esse domicilium habitationis, quam originis.

Tertio, quod glos. præfata cum Compostel. & Speculatore tenet, per diœcesanum, in dubio intelligendum esse diœcesanum domicilij habitationis. Vnde Philippus Franc. colligit illam diœcesim dici proprie diœcesim alicuius, in qua ille habet domicilium habitationis: & Bart. in tract. represa. in 7. q. tenet, represalias concessas contra Florentinos, non posse exequi contra illos qui sunt origine Florentini, sed non habitant Florentiæ, nec munera subeunt ibi, & sunt incolæ & municipes alterius ciuitatis. & stylus Curiæ habet, vt orator exprimens diœcesim, cuius est, exprimat diœcesim vbi habet domicilium, & non diœcesim vbi natus est.

6 Quarto, quod contextus expressus l. prouinciales. ff. de verb. signif. habet, prouinciales dici, qui sunt incolæ prouinciæ, & non qui ex prouincia sunt oriundi: ergo non dicentur Spoletani, qui extra Spoletum habent domicilium, & sunt municipes; quod plane verum est secundum communem vsum loquendi, vt dicebat Iacob. de Aren. relatus vbi supra per Bartolum: quæ significatio est attendēda, l. librorum. §. quod tamen Cassius. ff. de leg. 3. & regulariter sic sumitur. & quamuis illa lex habeat multos intellectus, vt per glos. Bar. & Alci. ibidem habetur; genuinus tamen videtur esse, quod regulariter, & vt plurimum illi tantum dicuntur prouinciales, vel Florentini, vel Romani, qui habent domicilium habitationis in prouincia, Florentiæ, vel Romæ; licet quo ad aliquos effectus dicantur esse ciues locorum, vnde originem trahunt.

Quinto, quod ex parte contraria negante sequeretur, quod si vir & mulier Spoleti nati haberent domicilium habitationis in Hispania ante 20. annos contractum, & vellent contrahere matrimonium ibi, ad viuendum ibidem, subijcerentur præfato statuto; quod est ridiculum.

7 Sexto, & peremptorie, quod statutum Spoleti non potest obligare, nisi subiectos iurisdictioni Spoleti: quia cum statuere sit iurisdictionis, solum obligat eos qui ei subiacēt, l. fin. ff. de iurisd. om. iud. & cap. 2. de const. lib. 6. At qui nati sunt Spoleti, & habent domicilium habitationis in Hispania, Gallia, vel alia parte Italiæ extra territorium Spoleti, non subiacent iurisdictioni

risdictioni Spoletanæ : ergo statutum Spoletanum non ligat eos. Cum ergo præfati, de quibus quæritur, habeant domicilium Romæ, & sint proprie diœcesis Romanæ, & subiecti iurisdictioni Romanæ, & non sint proprie diœcesis Spoletanæ, nec subijciantur iurisdictioni Spoletanæ; consequens profecto est, eos non ligari statuto Spoletano quo ad ea quæ extra Spoletanum territorium faciunt, vel facere prætendunt.

Septimo, quod non est quæstio de dote antehac constituta, sed de dote
8 posthac constituenda, & de auctario eius constituendo. & possunt præfati domini consulentes ad maiorem cautelam protestari se constituisse domicilium suum Romæ, & habere illud Romæ, & si & quatenus opus est noue constituere illud, volentes in præsentia in ea viuere, & mori: qua protestatione coram notario publico vel iudice facta, postea sine vllo metu præfati statuti & excommunicationis ei adiectæ potest per aliud instrumentum ipsa mulier augere dotem, & ipse vir recipere illud auctarium, tamquam incolæ & municipes Romani, & subiecti legibus & statutis Romanis, quibus non vetatur præfatum auctarium, nec constitutio dotis maioris, quam mille florenum.

9 Non obstant adducta in oppositum. Ad primum enim respondetur primo, concedendo quod regulariter donatio inter virum & vxorem non valet; sed negando quod constitutio dotis vel auctarium eius sit donatio proprie; quoniam fit ob causam dotis, & datur ad sustentanda onera matrimonij: & donatio ob causam, non est proprie donatio, l.1.ff.de donat. quod post alios ab eo citatos tenet & probat Ioan.Lup. in repet.c.per vestras. de donat. inter virum & vxo. limit.2.nu.50. Secundo respondetur, quod licet regulariter non valeat donatio inter virum & vxorem, fallit tamen in constitutione dotis: quia illa potest post contractum matrimonij constitui. argumēto l.si quis pro.§.si vxor.ff.de donat. inter vir.& vxo. per quam & alia id tenet præfatus Ioan.Lup.vbi supra, limit.5.num.53.

10 Tertio respondetur, quod ad maiorem cautelam iurari potest constitutio dotis vel auctarij eius; per quod iuramentum firmatur & fit valida donatio inter virum & vxorem, argum. cap. si vero. & cap. cum contingat. de iureiur. & cap. quamuis pactum. de pactis, lib.6. & per alia plurima, quæ cumulat præfat. Ioan.Lup.vbi supra, limit.3.num.51.

11 Ad secundum concedimus Spoletanum origine, licet habeat alibi domicilium, dici quidem Spoletanum quo ad aliquos effectus particulares, sed non communiter, præsertim quo ad hoc vt subiaceat iurisdictioni Spoletanæ, & consequenter statuto per illam iurisdictionem facto, de quo effectu in præsenti quæst. agitur.

12 Ad tertium respondetur eo modo quo ad secundum, scilicet quod origo facit quidem ciues quo ad aliquos effectus, sed non quo ad hoc vt sint subiecti iurisdictioni ciuitatis, vbi nati sunt, si habent domicilium habitationis in alijs regnis, vel alia ciuitate, vt domini consulentes habent.

13 Ad quartum respondeo primo, concedendo quod attendendum est domicilium mariti quo ad sciendū vbi mulier debet exigere dotem; sed negādo quod in proposita quæstione agatur de exactione dotis: quia immo

agitur

agitur de cōſtitutione vel auctione eius. Secundo negando quod domicilium principale dicti conſulentis mariti ſit Spoleti: quia immo eſt Romæ, per ſupradicta. Et ita proculdubio nihil obſtat præfatum ſtatutum præfatis dominis conſulentibus, quos D.O.M. faciat ſibi gratioſos in hoc ſæculo, & glorioſos in altero. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Conſtitutio noua non extenditur ad præterita, niſi cum agitur de effectu futuro, qui poteſt ſtare ſine effectu præterito.*

1 *Indulta de promouendo, à quocumque ante Concilium obtenta, per illud cenſentur reuocata.*

CONSILIVM V.

QVIDAM ante Concilium Trident. impetrauit reſcriptum à Papa aſſumendi primam tonſuram, & quatuor minores, à quo mallet Antiſtite; & poſtquam aſſumpſit primam tonſuram, ſuperuenit Conciliū, quod in ſeſſ. 23. c. 8. de reform. ſtatuit, ne quis ordinaretur niſi à proprio Epiſcopo, vel de cōſenſu eius, etiā virtute reſcripti generalis, vel ſpecialis. Quæritur an liceat huic accipere quatuor minores abſque licentia Epiſcopi?

Quidam reſponderunt, quod ſic, per dicta Dominici, & relatorum ab
1 eo in cap. 2. nu. 9. de conceſſ. præben. lib. 6. ſed nobis, ſalua eorum pace, videtur contrariū verius; ſcilicet quod non poteſt ordinari virtute prædicti reſcripti ſine licentia, vel conſenſu, vel literis commendatitijs ſui Epiſcopi de probitate & moribus: quia licet conſtitutio noua non extendatur ad præterita regulariter, cap. fin. de conſtitut. fallit tamen quando agit de effectu futuro, qui ſtare poteſt ſine effectu præterito, iuxta gloſſam ſolemn. & à multis putatam ſingul. in clemen. vt hi qui. verb. in poſterum. de ætate & qualit. & aliam æque ſolemn. & à multis putatam ſingul. & recep. in clem. 2. verbo vtetur. de vita & honeſt. cler. & alia multa, quæ nos adduximus in relect. cap. ſi quando. de reſcript. excep. 21. à num. 40. vbi etiam multa pro contraria parte adducta legi poſſunt.

SVMMARIVM.

1 *Vtilitas publica iuuanda, & priuatæ præferenda.*

2 *Lex, qua ſolutio cambij ſex menſes differtur, eſt iniqua, & per illam datur occaſio vſuras exercendi. num. 4.*

3 *Delinquendi, ſeu decipiendi materia non danda.*

5 *Lex prohibens præſenti pecunia vendi, iuri naturæ contraria.*

CONSILIVM VI.

AN LICEAT ciuitati Barchinonen. cū conſenſu Cæſarauguſtæ, & Valentiæ, ſtatuere, quod omnia cambia, quæ fiunt in ea ad ciuitates Cæſarauguſtæ, & Valētię, vel ab illis ad Barchinonēſem, cenſeantur facta cum terminis ſoluendi infra ſex menſes à die præſentationis literarū currētes?

1 Re-

1 Respondeo primo, quod pro parte affirmante facit, quod dicitur à rerum peritis hoc esse valde vtile futurum prefatæ Barchinonę, & toti principatui Cathaloniæ; & vtilitas publica reip. iuuanda est, immo & præferenda priuatæ. cap. 3. de postulat. præla. & cap. licet. de regular.

2 Pro parte tamen negante facit primo, quod est iniquum, vt ei, qui dedit pecunias Cæsaraugustæ campsori pro literis cambij Barchinonam, nō possit in ea petere pecunias in eis contentas vsque ad sex menses: & quod peregrinum venientem Romam, vel ad alias terras, qui Cæsaraugustæ dedit pecunias pro literis cambij, oportet manere sex mensibus Barchinonæ ad recuperandum suum viaticum, & perdere opportunitatem suorum negotiorum Romæ, vel alibi gerendorum, contra cap. 1. de emptio. quatenus probat peregrinos, & iter facientes iuuandos esse, & non mole-
3 standos. Secundo, quod non est danda materia delinquendi, & decipiendi alium, l. conueniri. ff. de pact. dota. cap. ex parte. de consuet. & per huiusmodi statutum datur campsoribus materia delinquendi, & decipiendi eos, qui tradunt pecunias suas in aliqua prædictarum trium ciuitatum pro literis cambij ad aliquam earumdem ciuitatum directis, accipiendo pecunias, & dando literas, per quas is, cui dantur, putat, statim intra pau-
4 cos dies eas soluendas, & differtur ei solutio per sex menses. Tertio, quod per viam indirectam datur occasio vsuram exercendi, vendendo merces carius propter solutionem dilatam, & emendo vilius propter eam anticipatam. Cæsaraugustanus enim, vel Valentinus importat merces Barchinonam, & sciens quod pretium earum non potest extrahere à principatu Cathaloniæ, nisi per literas cambij, & quod per huiusmodi literas non poterit Cæsaraugustæ, vel Valētiæ habere pecunias, nisi post sex menses à præsentatione literarum, longe carius vendit, quam si intra octo dies à præsentatione literarum solueretur ei pretium in sua ciuitate; & contra Barchinonensis, si vilius poterit emere soluendo statim venditori, vel dando literas de statim, vel intra octo dies ei soluendo in sua ciuitate.

5 Quarto, quod videtur contra ius naturale & gentium prohibere, ne quid Barchinonæ præsenti pecunia vendi possit, arg. totius tit. de contrahen. emp. & vend. ff. & C. & per prædictum statutum videtur indirecte quadamtenus id fieri, cum non possit, vt dixi, habere literas cambij, per quas differtur solutio ad sex menses. Per quæ non auderem affirmare partem affirmatiuam, neque dicere, quod præfatum statutum sit vtile Barchinonæ, & principatui prædicto Cathaloniæ: quoniam inducit maiorem victus & vestitus caritatem, & omnium mercium particulariter pauperibus & tenuibus vendēdarum: & arbitror magis me Deo, & præfato principatui obsequi respondendo hoc, quam contrarium, quod magis voluisset D. consulens, qui magis videtur id desiderare.

SVMMARIVM.

1 *Statutum ne in Priores eligantur plusquam tres de una natione, tenet, sicut & illud, quod certum genus personarum solum habilitat, uel inhabilitat ad dignitates & beneficia obtinenda.*

2 Indi-

2 *Indigni, vel minus idonei si sint vocati à statuto, vel testatore, loco horum alij possunt eligi.*

3 *Libertatem plenam non tollit omnis restitutio.*

3 *Plena libertas & sufficiens adhuc esse potest, etiam si in aliquo restringatur.*

CONSILIVM VII.

CAPITVLVM Generale cuiusdam ordinis multarum nationũ constituit, ne in Priores monasteriorum eligerentur plures, quam tres de vna natione. Quæritur, an constitutio sit valida.

1 Respondeo, quod sic: tum quia multis de causis potest esse rationabilis, scilicet ne alijs detur causa superbiendi, alijs murmurandi, alijs tribuendi nimium suæ genti, vel nationi: tum quia statutis collegij Bononiæ, & aliorum multorum in Hispania illorum instar factis cauetur, ne ex eadem ciuitate eligantur plures collegæ, & ne ex eadem diœcesi plures, quam duo, &c. Tum quod valet consuetudo, vt Abbas certi monasterij eligatur solum de certo monasterio, c. cum dilectus. de consuetud. Tum quia institui potest, vt beneficium conferatur alicui propinquo patroni illius, iuxta Domin. recep. c. cum in eccles. tua. de præb. lib. 6. num. 5. Tum quod in ecclesia Toletana statutum est, ne fiat beneficiarius eius descendens ex Iudæo, Sarraceno, vel hæretico. Tum denique quod non censetur tolli eligendi libertas, eo quod electio restringatur ad certum genus hominum, vt tradit Panorm. communiter recep. in c. cum terra. num. 4. de elect. & in cap. licet. num. 12. eod. tit. Vnde & Papa de collegio tantum Cardinalium eligitur, & in Hispania non fiunt beneficiarij nisi Hispani, & in Gallia nisi Galli. Tum ob alia, quæ breuitatis causa omitto.

Non obstat, quod prædicta constitutio videtur aliquibus contra bonum publicum; quia immo multis respectibus promouet illud, vt prætactum est.

2 Non obstat, quod prædicta lex videtur cogere ad eligendos indignos; negatur enim illud: quia quando non possent eligi omnes Priores digni de omnibus nationibus, nisi plures quam tres eligerentur de vna, tunc possent eligi plures de illa; quia numquam est eligendus indignus, vt post S. Tho. 2. 2. q. 63. art. 2. diximus in Miscellaneis de oratione Miscella 34. nu. 3. & Sot. lib. 3. q. 6. art. 2. col. 3. de iust. & iure. vbi dixit, quod stante statuto fundationis beneficij, vt conferatur vni ex cognatis suis; si nullus inueniretur idoneus, posset conferri alteri.

3 Non obstat, quod in electionibus debet esse plena libertas eligendi, argumen. cap. 6. de reformatione, sessione 25. Concilij Triden. quia multis modis potest restringi libertas electionis, ita quod maneat tanta, quanta est necessaria ad hoc, vt electio valeat: sicut & in matrimonio carnali contrahendo debet esse plena libertas, potest tamen aliquo modo restringi, remanente ad id necessaria, vt tradit Panorm. vbi supra, & alij alibi. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Statuta Papalia sunt, quæ Capitulum generale auctoritate Apostolica condidit: vnde nec ipsum, nec illud repræsentans potest ea tollere.*

2 *Sententiam definitiuam non potest reuocare iudex, qui illam tulit, etiam quod sit Capitulum generale, sicut nec alia irreuocabilia tollere potest.*

3 *Capitulum non generale, repræsentans Capitulum generale, habet eamdem potestatem, quam habet ipsum Capitulum generale; à quo, si quid iniuste faciat, ad Pontificem, cui immediate subijcitur, recurrendum.*

4 *Capitulum, si is, ad quem spectat, conuocare negligit, ad iuris remedia recurrendũ.*

5 *Suspicionis allegatæ causa, non coram ipso iudice allegato suspecto, sed coram electis arbitris est tractanda.*

CONSILIVM VIII.

QVAERITVR primo, an Capitulum repræsentatiuũ Capituli generalis possit tollere facta in Capitulo generali auctoritate Papæ; & si hęc non potest tollere, quæ possit?

Secundo, an Præpositus Capituli repręsentatiui debeat proponere ea quę iuste reuocari possunt?

Tertio, quid remedij adhiberi possit, quando is, ad quem spectat conuocare Capitulum, non vult illud conuocare?

Quarto, coram quo iudice sit tractanda causa suspicionis?

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respõdeo primo breuiter, quia non vacat pro dignitate quæstionis eam tractare, quod iuri propius videtur, quod Capitulũ repręsentatiuum Capituli generalis non potest tollere facta in Capitulo generali auctoritate Papæ: quia facta illa sunt facta Papæ; & inferior nõ potest tollere facta superioris: & consequenter statuta facta in Capitulis generalibus auctoritate Apostolica, quę potest facere ordo virtute priuilegij, quod ad id habet, non potest tollere Capitulũ repręsentatiuum; quia non posset illa tollere etiam Capitulum ipsum generale. is enim, qui facit aliquid auctoritate Papæ, non potest tollere illud auctoritate sua inferiori, per iura, quæ in hoc citat Felin. in c. cum accessissent. de consti. nu. 9. Secundo, quod neque facta irreuocabilia per Capitulum ge-
2 nerale potest reuocare Capitulũ repręsentatiuum: qualis est sententia definitiua prolata à Capitulo generali: quia sentẽtia definitiua est irreuocabilis etiã ab eo qui eam tulit, c. in literis. de off. deleg. & l. iudex. ff. de re iud.
3 cũ adnot. eis. Tertio, quod alia reuocabilia, quæ possent reuocari per aliud Capitulum generale, possunt reuocari per Capitulum repręsentatiuum: quia eamdem potestatem habet, quam habet generale. et, si male reuocauerit, potest appellari ad Papam, sicut & posset appellari ad eum, si Capitulũ generale iniuste reuocaret: quia ambo subijciuntur immediate Papæ.

SECVNDAE quęstionis solutio colligitur ex solutione ad primam; nempe quod Prępositus præfati Capituli repręsentatiui, vel totum Capitulum debet proponere ea, quæ iuste reuocari possunt, licet sint tractata in Capitulis generalibus, non autem alia.

4 AD TERTIAM respondetur, quod possunt & debent fieri ea, quę possunt & debent fieri iure cõmuni, quando is, qui debet vocare Capitulum,

non vult illud vocare: de quo Abb. Panor. in c. nobis. de elect. Feli. in c. cum omnes. de consti. nu. 34. & 35. & in alijs locis per eum allegatis.

5 AD QVARTAM, quod causa suspicionis nō est tractanda coram iudice recusato, sed coram arbitris electis à partibus, iuxta formam cap. suspicionis. de off. deleg. & cap. ab arbitris. eod. tit. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Declaratio priuilegij concessi monasterio Vrbis in Cap. Minimorum Auinioni facta, ita intelligenda, vt dicto priuilegio non contradicat. nu. 2.*
2 *Iura iuribus concordanda sunt.*
2 *Lex generalis per specialem illam limitantem limitanda.*
3 *Voluntas disponentis in omni dispositione attendenda.*
4 *Legis verba contra auctoris mentem non sunt interpretanda.*
5 *Nulla sunt, quæ lite pendente, vel parte cuius interest non audita, fiunt. & nu. 9.*
7 *Monasterium S. Trinitatis Minimorum contra suum priuilegium Generali obedire non tenetur.*
7 *Obedire oportet magis Deo, quam hominibus.*
7 *Regularis contra maioris præcepta prælato obedire non debet.*
7 *Monachus prælato secundum suam regulam præcipienti pareat.*
8 *Regularis à superiore grauatus appellare potest.*
10 *Professus in vno monasterio non potest iure communi à superiore ad aliud inuitus sine culpa & causæ cognitione transferri, volens autem ita demum, si adsit legitimi superioris auctoritas. fallit apud Dominicanos, & alios, quorum religiosi omnes faciunt vnum corpus: quia tunc etiam sine culpa, subsistente causa, potest quis à superiore inuitus, etiam contradicente conuentu, transferri. nu. 11.*
12 *Monachorum & monialium creatio ad prælatum immediatum monasterij cum maiori parte cōuentus iure cōmuni spectat. Vnde solus mediatus superior alibi professum facere filium alterius monasterij contradicente immediato superiore, & alijs eiusdem monasterij, non potest. nu. 15.*
12 *Episcopus, etiam vt superior, monialem creare non potest.*
13 *Consilium alicuius sequi debet, qui illud requirit vt collega.*
14 *Statutū cōcedens immediato superiori creationē monachorū ita debet intelligi, ut non excludat mediatum superiorem, ac conuentū, sed vt simul cum illis creet.*
14 *Statuta & consuetudines iuxta commune ius intelligenda, vel ita vt inquantum minus potest ab eo recedatur.*

CONSILIVM IX.

EXCELLENTISSIME Domine Doctor, in comitijs generalis Capituli Auinioni celebrati 1578. à fratribus Minimis trium nationum, Italiæ, Hispaniæ, & Galliæ, quæ sequuntur fuerunt ordinata hac forma.

Memores patres, pace & vnione, minima maxima fieri, maxima vero odio & seditione decrescere; placuit tam Italis, quā Hispanis, quo ad officiū correctoriatus iura prætensa cedere, cum ex Illustriss. & Reuerendiss. Protectore coram patribus declaratum extitit, voluntatem D. Francisci fuisse, quod conuentus Romanus quo ad correctoriatum regatur à fratribus Gallicæ nationis: quod fuit confirmatum eo præsente, totoque Cardinalium Senatu; volunt tamen, quod ad alia omnia sit communis, &

nis,& fratres mixtim ex omnibus nationibus sint in illo conuentu, induantur nouitij indifferenter,quarumcumque regionum fuerint.

Priuilegium conuentus S.Trinitatis sequitur, quod perpetuo vsu fuit receptum à tota Religione, quæ etiam postulauit ipsius confirmationem, quæ fuit facta à Iulio III.ad instantiam Regis Christianissimi Henrici.

Vniuersis præsentes has literas inspecturis frater Franciscus de Paula ordinis fratrũ Minimorũ humilis institutor,ac S.Sedis Apostolicæ gratia, & concessione, omniũ eremitoriorũ,& locorũ,oratoriorũ,& sororũ eiusdẽ ordinis vbicũque cõstitutorũ,necnon congregationũ fratrũ religiosorũ, & personarũ aliarũ sub regulari obseruantia in eisdẽ degentiũ superior,licet immeritus, ac generalis corrector salutẽ in Domino: Nos pie cõsiderantes regiã maiestatẽ Franciæ nobis, & ordini nostro præfato comparasse locũ Conuentus nostri S.Trinitatis in mõte Pincio in vrbe Romana; & ea propter ad ipsius beneficij per nos accepti memoriam, & ut fratres nostri ordinis in dicto Conuentu residẽtes in diuini cultus persolutione reddãtur in futurum salutis animarũ dictorũ benefactorũ memoriores; uolumus,& ordinamus, quod à modo,& in posterum d.Conuentus in mõte Pincio in vrbe Romana regatur per fratres Gallicæ nationis,quãdiu inueniãtur,qui inibi residere, & cultui diuino insistere voluerint; sin autem nulli reperiantur qui inibi residere voluerint,quia omnes in Christo unanimes esse debemus, illud per alios regi, & inhabitari uolumus; pariterque si locus supportare poterit, ultra quã reperiãtur habitantiũ Gallicæ nationis, alios secum aliarum nationum mixtim residere uolumus. Datum. &c.

Queritur primo,vtrũ pẽdente lite,quã nobis mouerãt patres Zelosi Hispanię,& Italię ad annullandũ priuilegiũ corã Sanctiss.Domino 1576.nec dũ lite decisa potuerint talia statuere in illo Cap. Auinion. quod videtur cõtra priuilegiũ; pręsertim cũ cõuẽtus Romanus per procuratorẽ nõ cõparuerit, nec vocatus nec auditus fuerit in re tã graui, & ad illũ spectãte, in qua statutũ & volũtas S.patris nostri Francisci de Paula læditur, maiestati regiæ iniuria grauis fit,& toti nationi,immo & toti religioni,quę cõfirmationẽ priuilegij postulauit à S.S.& obtinuit, graue dãnum infertur.

Secundo, vtrum fratres huius conuentus teneantur Generali obedire pręcipienti, & facienti ad formam statuti Auinionensis, præsertim cum à Bercinonensi Capitulo sequente fuerit conclusum nulla statuta ante nouem annos non probata sortiri vim statuti permanentis; præterea cum semper fuerit ab hoc conuentu reclamatum pro grauamine.

Tertio,vtrum non relinqueretur huic conuentui sua actio in casu,quod probaretur huiusmodi constitutio in sequenti Capitulo, vel per appellationem,vel oppositionem.

Quarto, vtrum iuxta formam priuilegij, si aliqui nostræ nationis voluerint hic Romæ morari, & compatiatur locus, petita licentia, & non obtenta à Generali,possint à correctore recipi pro conuentualibus.

Quinto,vtrum nouitij etiam possint indui eiusdem nationis,modo habeantur sufficientes,petita licentia,& non obtenta ab ipso Generali.

Sexto,vtrũ fratres extranei,qui obtrudũtur ab ipso Generali, vt occupẽt nostrorũ sedes,possint recusari ad inhabitãdũ,& uotãdũ in electionib.

Septimo, vtrum ipse Generalis possit fratres Gallicæ nationis amouere,vt alios extraneos inducat,

Octauo, vtrum ipsi Galli teneantur obedire pręcipienti cõtra formam priuilegij, quod habent, quamdiu voluerint inhabitare, non accersitis alijs ad petitionem conuentus.

1 AD PRIMAM quæstionem respõdeo primo, quod declaratio facta Auinioni, pręsente Illustrissimo protectore, non est contraria priuilegio, nec intentioni Gallicæ gentis, quatenus cõtineat Italos, & Hispanos cessisse iura prætensa contra priuilegium S. Francisci; immo est eis consona, & commodissima, vt palam est. Secundo, quod non est etiam contraria, quatenus statutũ fuit, vt illud per correctores gentis Gallicæ regatur, per ea multa, quę nos pridẽ pro illo alleganimus in lite cõtra prædictum monasteriũ & monachos Gallos mota. Tertio, quod etiã dici potest, pręd ctã declarationẽ nõ esse cõtrariã prędicto priuilegio, & intẽtioni Gallicæ gẽtis, quatenus cõtinet, quod ex qualibet alia gẽte posint in prędicto monasterio indifferẽter recipi fratres, si intelligatur eo modo, quo debet intelligi secũdũ limitationẽ, & modificationẽ ipsiusmet priuilegij S. Fãcisci; scilicet, quãdo locus supportare potest, & nõ reperiãtur alij Gallicę nationis. Nõ enim sunt cõtraria dicere: homines cuiuslibet gẽtis habitare possunt in hoc oppido, & homines cuiuslibet alterius gẽtis possũt habitare in hoc oppido, quãdo defuerint homines Galli: vtrũq. enim põt esse simul verũ, quando. s. defuerint Galli, qui possint, & velint habitare in eo, vt palã est.

2 Secundo principaliter dico, quod prædicta declaratio est intelligenda modo prædicto, ita vt non contradicat priuilegio. Tum quia expedit iura iuribus concordare, c. cum expediat. de elect. lib. 6. cum ei concord. Tum qnia lex generaliter loquens, siue pręcedat, siue sequatur, debet limitari per aliam legẽ illam specialiter limitantẽ. l. in toto. ff. de reg. iur. & cap. generi per speciem derogatur. eo. tit. lib. 6. & late tradit Decius post alios in d. reg. in toto. & probatur efficacissime per duas glossas solẽnes receptas, quarum altera est in l. sciendum. ff. qui satisd. cog. & altera in authen. offeratur. C. de litis contest. quę receptæ ab omnibus aiunt, prędictam authen. quę generaliter disponit debere actorem pręstare fideiussores reo, licet sit posterior, debere limitari per d. l. sciendum. quæ habet eum, qui bona immobilia habet, non teneri ad dandum fideiussores. Cum ergo prædicta declaratio generaliter dicat, posse in prędicto monasterio assumi indifferenter personas ex omni natione, limitanda est per prædictum priuilegium disponens, tum id fieri debere, cum locus supportare possit, & desint Galli, qui possint, & velint ad seruiendum prædicto monasterio assumi.

3 Tertio principaliter dico, quod prædicta declaratio limitanda esset, vt modo dixi, etiam si prędictum priuilegium non sic limitasset. Tum quia in omni dispositione recte intelligenda mens & voluntas disponentis debet habere primum locum, & illa eam regere debet. l. in conditionibus. ff. de cond. & demon. cum ei concor. Cum ergo palam sit, mentẽ, & voluntatem S. Francisci viri gratissimi concedentis illud priuilegium prędicto monasterio fuisse ad significandam, & demonstrandã gratiam, quã ipse, & ordo suus debebant Regi Galliarum, & toti eius regno ob magna beneficia in eo recepta, & ob emptionẽ amicissime & gratiosissime factã à Rege ipso loci ad ędificandũ monasteriũ prædictũ in prędicto Monte Pincio; & acceptatio

ptatio priuilegij ab eodem Rege,& toto suo regno facta,& executa tẽpore longissimo, & confirmata à fel. recor. Iulio III. & adeo solemniter declarata per pr̨edictũ Capitulum generale,præsidente principe illo præcellenti, & Illustrissimo Cardinali Armeniaco primariæ,ac Regum regiæ nobilitatis ornamento,& protectore. Cum ergo inquam palam sit,mentem,& voluntatem omniũ prædictorum fuisse, vt pr̨edictũ monasterium regeretur, & gubernaretur semper, quatenus fieri posset, per Gallicæ nationis rectores,& correctores;cõsequens est, eorum mentẽ,& voluntatem fuisse, vt Gallicæ gentis monachi, & personæ fauorabiliter, & amore pr̨ecipuo assumerentur,& tractarentur in eo; vt numquam,quoad fieri posset, deessent, qui possent, & vellent recte regere illud ad gloriã Dei, & sui ordinis, & gentis Gallicæ; & consequenter, vt in eo inuenirentur tales, qui libentissime eligerẽt correctores,& superiores prudentissimos gentis Gallic̨e; cum verisimile sit(id quod experientia clare postea docuit)fore,vt alienarum gentium monachi ægre, & fere coacte eligerẽt correctores Gallicos; cum ob peccata fragilitatis humanæ etiã in societatibus eorum, qui religioni addicti sunt, non desint aliquot seminantes odia, & inuidiam inter diuersarum,immo & earũdem gentium personas. Tum quia prædicta declaratio, quatenus habet assumi posse monachos in prædicto monasterio ex alijs gentibus, intelligenda est,quando cõmode, & salua dignitate fieri potest.l.nepos Proculo.ff.de verb.sign.& cap.vt faciat.22.q.2.cum ei concord.At non post cõmode,& salua dignitate monasterij prædicti, & priuilegij,& omnium prædictorum, qui confirmauerunt, & declarauerũt illud, fieri, vt omni tempore possint assumi in eo monasterio alienarũ gentium personæ: quoniam alioquin paruo tempore contingeret quod nulli Galli essent ibi;quod est contra mentem,& voluntatem sancti Francisci,& aliorum prædictorum omnium, qui concesserunt,fouerunt, & declarauerunt prædictum priuilegium. Ergo dicendum est id fieri posse, nisi quando locus supportauerit, & non inuenientur Galli, qui velint, & possint ibi seruire Deo. Tum quia puerile profecto,& paruæ prudentiæ virorum fuisset, velle vt aliquod monasterium per vnius solius gentis & nationis viros gubernaretur; & non præuidere, quod concessa facultate assumendi monachos ex omni gente,omni tempore non posset obseruari, quod ipsi volunt. Quare aut dicendum est prædictum sanctum Franciscum, omnium consensu prudentissimum virum, & omnes,qui prædicto priuilegio fauerunt, fuisse paruæ prudentiæ, & puerilis iudicij: quod est absurdum, & ita non dicendum,l.nam quod absurdum.ff.de bonis libert. Aut certe dicendum est prædictam declarationem, quatenus habet, ex omni gente indifferenter assumi posse monachos in prædicto monasterio, intelligendam esse, quando locus supportaret, & deessent ex gente Gallica, qui assumi
4 vellent, & possent. Tum quia ita debent interpretari verba legis, & dispositio illius, vt eorum interpretatio non nitatur contra mentem eius, & auctoris ipsius, iuxta illam regulam penult. de regul. iur.lib.6. *Certum est, quod is committit in legem, qui uerba legis complectens, contra legis nititur uoluntatem.* quæ regula decerpta fuit ex l.non dubium, C. de legib.&

palam est, quod qui declarationem prædictam Capituli Auinionen. ita intelligeret, vt omni tempore possent indifferenter assumi de omni natione monachi, interpretaretur verba declarationis contra mentem & voluntatem prædicti priuilegij, & auctoris eius, & omnium, qui illud confirmauerunt, approbauerunt, & fouerunt. Quod etiam esset contra c. Marchion. 1. quæst. 1. in illis verbis: *Nec putemus in verbis solum scripturarum esse Euangelium, sed in sensu, non in superficie, sed in medulla, non in sermonum folijs, sed in radice rationis.*

5 Quarto principaliter dico, quod prædicta declaratio Auinionis sic, vt dicitur ab aliquibus, sed praue, intellecta, vt omni casu, & tempore possint, & debeant ex omni natione assumi monachi, sicut ex natione Gallica, & eos qui assumpti sunt in illud, posse dimitti ad alios conuentus, & loco illorum assumi ex alijs nationibus, perinde ac in alijs conuentibus eiusdem ordinis, est contrarijssima priuilegio S. Francisci, & omnibus præcitatis, immo & ipsi Capitulo Auinionen. quatenus Itali, & Hispani in eo cesserunt iuribus ab eis male antea prætensis contra prædicta: quoniam palam est eos eadem ipsa iura, quæ nunc intendunt, tunc prętendisse: & ita iudicandum est illa iam cessa esse, & sublata in prædicto Capit. & eos ab eis iam discessisse ibidem, & vereri debere ea iterum nunc non sine pudore replicare. cui consequens est, prædictam declarationem, in hoc reprobo sensu acceptam, esse ipso iure nullam. Tum quia lite pendente facta esset, contra rubricam, vt lite pendente nihil innouetur. Tum quia esset facta contra partem inauditam, cum ad id non fuisset vocatum monasterium; quod fieri non potuit. c. 1. de causa possess. & propr. ibi, *contra partem inauditam nihil possumus definire.* Tum quia Regis Franciæ, & totius regni, & maiestatis eorum plurimum interest, vt prædictum priuilegium, & prędicta declaratio intelligantur recte, & sancte eo modo, quo intelligenda esse supra diximus; & consequenter non posset prædicta declaratio praue intellecta eis præiudicare: quia res inter alios acta alijs non præiudicat. l. 2. C. quibus res iud. non nocet.

6 Quinto, quod, vt nos in præcedenti eademque lata informatione diximus, non solum ordini prædicto, sed etiam sanctæ Sedi Apost. Romanæ, & Regi, & toti regno Franciæ, & gloriosæ ciuitati Romanæ, & deuotioni omnium Christi fidelium magnum refugium, & asylum est, vt prædictum monasterium in dies magis ac magis augeatur, & decoretur Gallicanis muneribus, & fauoribus, vti quotidie decoratur; quo religio Christiana Italorum, & Gallorum Romæ coniunctiore, & fortiore fœdere vnita totum orbem Christianum inuitet, & contineat, ac quadamtenus cogat ad perseuerãdum in eadem verissima, eademque firmissima fide Catholica.

7 AD SECVNDAM colligitur respõsio ex responsione ad primam, scilicet prædictum monasterium, & correctorem, ac conuentum eius non teneri ad obediendum Generali, qui aliquid contra prædicta præceperit. Tum quia oportet magis obedire Deo, quam hominibus. Act. 5. & cap. Iulianus. & cap. resistit. 11. q. 3. Tum quia S. Thom. recept. ab omnibus concludit in 2. 2. q. 104. ar. 5. non esse à monachis obediendum Prælato in om-

nibus,

nibus, sed solum in ijs, quorum contrarium non præcipit qui maior est eo, scilicet Deus, & iustitia eius, & in eis, in quibus habet potestatem præcipiendi secundum suam regulam. at Generalis præcipiens cōtra prædicta, præcipit contra ea, quæ præcipit Deus, & iustitia eius, & extra ea quæ sibi
8 sunt subiecta; & ideo non est obediendum ei, sed modeste appellandum, & eo modo, quo religiosi grauati possunt, & debent appellare, & adire superiorem, vt ab eo degrauentur; per quam appellationem, & per iuridicam superioris aditionem suspendentur sententiæ, & censuræ Generalis, quas ausus fuerit cōtra ius proferre, vt nos tradimus in comm. de reg. cap. non dicatis. nū. 62. & latius in cap. nullum. nu. 51. vbi efficaciter probamus religiosos appellare posse ab omni sententia iniusta superioris, etiam à lata super correctione, si modum excedat; & superiorem, qui non admittit appellationem, esse castigandum; & alia id genus multa de appellatione religiosorum.

9 AD TERTIAM respondetur id, quod responsum est ad secundam, scilicet, quod per prædictam declarationem bene intellectam nihil detrahitur priuilegio: & quatenus per eam male intellectam detraheretur aliquid, posset annihilari, & annullari per vias nullitatum supradictarum resultantium ex eo, quod facta fuit lite pendente, & monasterio inaudito, & Rege, ac regno, quorum multum interest, nullatenus vocatis.

10 AD QVARTAM respondeo, quod hoc monasterium non potest recipere monachos eiusdem ordinis in alijs monasterijs professos, & filios eorum factos pro conuentualibus filijs huius monasterij sine auctoritate legitimi superioris. Tum per notata in c. fi. de regular. Tum quia, sicut iure communi antiquo monachus professus in vno monasterio, & filius eius per professionem factus non potest cogi, vt contra voluntatem suā transeat ad aliud monasterium etiam eiusdem ordinis sine culpa, & causæ cognitione, vt tradimus late in comm. de regul. super c. statuimus. nū. 22. ita eadem ratione non poterit recipi etiam volens pro filio, & conuentuali alterius monasterij eiusdem ordinis sine auctoritate legitima: quia correlatiuorum eadem est ratio. c. sciendum. 6. q. 1. Dixi, solo iure communi at-
11 tento: quia iure speciali Dominicanorum, vt puto, recepto ab alijs religiosis, potest Generalis, vel Prouincialis religiosorum facientium vnum corpus, transferre suum subditum ad aliud monasterium eiusdem corporis sine culpa, subsistente tamen rationabili causa, vt late tradimus nos in prędicto comm. de reg. super c. statuimus. num. 22. & consequenter in hoc ordine Minimorum, qui omnes, vt aiunt, faciūt vnum corpus, posset Generalis sine culpa ex aliqua magna iusta causa transferre vnū monachum sibi subditum ad aliud monasterium eiusdem ordinis, etiam cōtra voluntatem suā, & sui monasterij, sicut Generalis Dominicanorum; sed si absque rationabili causa id faceret, posset appellari. Ex quo infertur, quod si Generalis huius ordinis Minimorum vellet aliquos Gallos trāsferre ex hoc monasterio in aliud etiam eiusdē ordinis sine iusta culpa, & legitima causæ cognitione, possent contradicere, & etiā correctot, & cōuentus eorum, ne id faceret; & si ad faciendū pergeret, appellare, adiecta causa appellan-

di, quod id faceret ad minuendam auctoritatem correctoris, & cõuentus, & ad hoc, vt non inuenirentur idonei correctores, & fratres ex natione Gallicana ad defendẽdum priuilegium prędictũ, & vnitatem, & honorem huius monasterij, & Regis, ac regni Galliarum, & totius Gallicæ nationis.
12 AD QVINTAM respondeo, quod cõmunis obseruantia omnium religionum, quas ego ętate mea tractaui, habet, vt pręlati immediati conuentuum particularium cũ maiore parte eorum recipiãt monachos nouitios, & induant eos habitum religionis, iuxta glos. c. fina. de regul. lib. 6. verbo pertineat. quam ibi sequuntur Arch. & Io. And. Lap. Anch. Domi. & Phil. Franc. ante quos omnes dicit ibi Ioan. Mona. quod iure communi creatio monachorũ pertinet ad Abbatem, & conuentum: quem etiam ibi sequitur Phil. Prob. & etiam prędictus Lap. alleg. 32. dicens per hoc, quod creatio monialium pertinet ad Abbatissam, & conuentũ monialium: adeo quod Episcopus, etiam si sit superior earũ, non potest creare, neque pręcipere Abbatissæ, & conuentui, vt recipiant aliquam monialem: in tantum quod possent appellare ab illo iuste, si id eis pręciperet. & idẽ tenet Cald. cons. 16. titu. de regul. allegando in id prędictum Ioan. Monach. & etiam in cons. 3. de sent. excom. Idem tenet Arch. Card. à Tur. crem. in c. fin. 16. q. 7. Pro qua conclusione optime facit c. cum ecclesia Vulterana. de elect. quatenus ibi Papa declarat nullam iniuriam fecisse canonicos Episcopo, eo quod noluerunt recipere canonicos ab eo solo creatos; ea ratione, quod, qui iure suo vtitur, nulli facit iniuriam. Facit etiam c. 1. de elect. quatenus probat, in ecclesia collegiata electionẽ prælati ad solum Capitulum pertinere, & cap. 1. de his quę fiunt à pręlatis. quatenus habet, alienationem rei ecclesiæ sine collaudatione Capituli esse irritam; immo & cap. ea noscitur. eod. tit. quatenus habet, præsentationem beneficiorũ ad monasteriũ pertinentem faciẽdam esse à pręlato, & conuentu ipsius. Omnium tamen firmamentorum neruosissimum est prædictũ c. vlt. 16. q. 7. quod expresse habet non posse Abbatem creare fratres monachos, sine consensu fratrum. Non obstat quod Panor. in d. c. cum ecclesia Vulterana. sentiat contrariũ. Tum quia ait consuetudinem, & priuilegium, siqua sunt, esse in primis obseruanda: & prędictum monasteriũ Romanum est in possessione seruandi communem opinionem. Tum quia ipsemet Panor. tenet, quod hanc creationem debet facere cum cõsilio conuentus: & quando datur alicui potestas à lege limitando eam à principio, eam exercere debet cũ illa limitatione, vt tenet ipsemet Panor. quẽ sequitur ibi Feli. in c. ex parte. de cõstit.
13 nu. 5. Tum quia Bar. cõmuniter recep. tenet in l. 1. §. si plures. nu. 7. de exercit. actio. quod non solum est requirendum consilium, sed etiam sequendum illud, quando est requirendum ab alio tamquam à collega, & à participe officij: vt in casu proposito lex dat potestatem creandi prælato cum consilio conuentus, tamquam cũ collega, & participe officij, qualis est in expediendis omnibus pręcipuis secundum omnes. & consequenter etiam Panor. tenetur confiteri creationẽ monachorum iure cõmuni spectare ad pręlatũ, & conuentũ, & quod non potest alter sine alterius consensu creare, saltẽ ad effectum obligãdi monasteriũ ad illum retinendum, & alendũ.
Non

14 Non obstat etiam constitutio quędam predicti ordinis Minimorum, quę videtur prędictam creationem cōcedere Vigili, Prouinciali, vel Generali. Tum quia est contraria iuri communi, intelligendo quod soli prefati sine consensu & consilio conuentuum possint eligere: & non potuit collector capitulorum regulę constituere aliquid contra ius cōmune, iuxta c. quod super his. de maior. & obed. Tum quia potest intelligi, & verificari in conuentibus aliis ab hoc Romano, ea ratione, quod hoc non subest vlli Prouinciali, vt in facto proponitur. Tum quia statuta etiam confirmata à Papa, & consuetudines etiam prescriptæ, sunt intelligenda, vt sint cōformia iuri communi, vel quam minime distent ab eo, c. cum dilectus. de consuetud. & prędicta cōstitutio potest recte ac plane intelligi, & seruari sine vlla violatione iuris communis, intelligendo quod prędicti Vigil, Prouincialis, & Generalis possint interesse creationi monachorum cum correctore, & conuentu; hoc enim modo intellecta parū contrariatur iuri communi, vt palam est. Tum quia absurdum est, & ideo non dicendum, l. nam quod absurdum. ff. de bonis libert. immo & indecorum ordini adeo Illustrissimo, vt soli Vigiles, vel soli Prouinciales forte iuuenes, & nō adeo forte moribus, & prudentia probati, creent quos, & quot volent monachos in monasterijs, refragantibus correctoribus, & cōuentibus eorum, in quibus multi senes, & graues, & multi eruditi, sapientes, prudētes, & experti inueniuntur, qui longe melius nouerunt quid conueniat suis cōuentibus augendis, honorandis, decorandis, & Deo & populo placidiora faciendis.

15 AD SEXTAM respondetur, quod non potest Generalis solus recipere pro conuentualibus & filijs huius monasterij alios monachos etiam eiusdem ordinis in alijs monasterijs professos, nolentibus correctore, & maiore parte conuentus huius monasterij, vt ex responsione ad quintam quęstionem colligitur; quia nec iure communi, nec speciali prefatæ constitutionis recte intellectę id facere potest, vt ibidem dictum est.

AD SEPTIMAM colligitur responsio ex responsis ad duas pręcedētes, scilicet, quod nō potest Generalis amouere, nec trāsferre monachos Gallicę nationis in alia monasteria sine iusta culpa, vel maxima causa, contra volūtatē eorū, vel correctoris, & cōuentus; & volenti id facere contradicere possent, & appellare, vt diximus supra in respōso ad quartā quęstionē.

AD OCTAVAM etiam colligitur responsio ex responsione ad quartam quęstionem.

SVMMARIVM.

1 *Regulares exēpti solemnizātes matrimonia sine licētia parochi, non solum incidūt in excōmunicationē cōtra ipsos per clementinā 1. de priuileg. sed etiā in suspēsionem generaliter contra omnes sacerdotes per sacrum Conc. Trid. latā. & n. 3.*

2 *Lex uetus stat, nisi in quātū per nouā ab ea receditur, vel tollitur, uel ei cōtrariatur.*

4 *Pœna uni facto imposita per legem antiquam, non tollitur per aliam pœnam eidem facto impositam per legem nouam; nisi aliter appareat mentem legis nouæ fuisse eam tollere; ut præsumitur, quando statuentes per statutum aliam imponunt pœnā, & præsertim dū exigunt à potestate, ut imponantur pœnæ statutariæ, n. 4.*

5 *Pœnæ plures si reperiantur contra eumdem statutæ delictum; vtique si sint imponendæ, vna tantum, quam iudex elegerit, est subeunda: at si sint impositæ ipso iure incurrendæ, vtraque incurritur: adeo vt pro eodem facto secundum glos. duplex incurratur excommunicatio, num. 1.*

CONSILIVM X.

QVAERITVR, an pœna excommunicationis ipso iure imposita religioso matrimonium solemnizanti sine licentia parochi per clem. 1. de priuileg. sit sublata per pœnam suspensionis introductam per Concil. Trident. cap. 1. de reformat. matr. sess. 24. contra sacerdotem regularem, vel sæcularem, qui alterius parochi sponsos sine illorum parochi licentia matrimonio coniungere, aut benedicere ausus sit.

Quæstio hæc materiam habet in multis locis tactam, & in raris vel for-
1 te nullis satis resolutam; videtur tamen negatiue resoluenda. Primo quidem, quod à lege antiqua non est recedendum, nisi quatenus per nouam reperitur recessum, l. præcipimus. C. de appell. cum suis concord. & prædictum Concil. nullatenus recedit à d. clem. 1. Secundo, quod posteriores leges non tollunt priores, nisi eas expresse tollant, vel eis sint contrariæ, c. 1. de const. lib. 6. & præd. cap. 1. non est contra præd. clem. Tertio, quod nouæ actionis inductio non tollit veterem, l. quoties. ff. de action. & oblig. per quam dixit Imol. relat. à Domin. in c. eos. de tempor. ordin. lib. 6. quod pœna à vetere lege imposita non tollitur regulariter per alteram pœnam à noua lege impositam. Quarto, quod sententia excommunicationis lata per Alex. in c. ita quorumdam. de Iudæ. non censetur fuisse sublata, sed potius duplicata per Clementem in c. quod olim. de Iudę. vt sensit glo. ipsius in verb. supponimus. quatenus ait, eiusmodi deferentes arma Sarracenis duplici excommunicatione esse excommunicatos, illa videlicet, quam tulit olim Alex. in d. c. ita quorumdam. & Clemens per d. c. quod olim. ex qua glos. infert Ioan. ab Ana. esse verum, quod ait Bart. in l. 1. ff. de vi bo-
2 no. rap. videlicet, quod lex noua inducens vnam pœnam, non tollit alteram per veterem impositam. quod etiam Felin. non citato Anania ibidē tenet, & affirmat, limitans hoc non procedere quando de mente legem nouam ferentis apparet, quod voluit eam tollere, iux. Dom. in d. c. eos.
3 Quinto, quod nulla verba præd. c. 1. significant expresse, nec tacite voluisse Concilium tollere pœnam impositam à d. clem. immo sunt complura, quæ significant contrarium. In primis quidem, quod præd. clem. contra solos religiosos hoc statuit, illud autem c. 1. etiam contra sacerdotes sæculares, contra quos non debuit imponi tanta pœna, quanta contra religiosos. Tum quia maior inconuenientia consequi posset excommunicationem parochorum, & aliquorum magnorum plebanorū, quam excommunicationem religiosorum, præsertim simplicium, vt palam est. Tum quia vt plurimum religiosi sunt exempti, & canones grauius puniunt eos in eiusmodi rebus excedentes, quam non exemptos, iux. Ioan. Monach. & communem in cap. 1. cum glos. verb. ingressum. de priuil. lib. 6. quæ habet pœnam suspensionis illius cap. contra celebrantem coram excommuni-

municato non habere locum, si celebrans non est exemptus.

4 Non obstant illa multa, quæ post alios adducit Dec. in cap. de causis. de officio deleg. quibus concludit, per statutum ciuitatis, quo imponitur pro aliquo delicto noua pœna, videri tolli pœnam à iure cõmuni impositam: quod etsi multi non satis aduertant, ratio est, quia videtur de mente statuentium esse illud. Tum quia ciuitates, quæ possunt recedere per particularia statuta à iure communi quo ad se, iuxt. l. omnes populi. ff. de iustit. & iur. facientes talia, videntur limitare ius commune quo ad se. Tum quia communiter faciunt quod potestates iurent seruare sua statuta, & communiter quod imponant pœnas ab eis statutas: quia cum possint imponere duas diuersas, censentur tollere pœnam iuris communis. Non obstat

5 etiam dicere, quod tam Bart. quam Panor. & alii fere omnes tenent, quod licet duæ pœnæ sint statutæ ab vna, vel à duabus legibus, iudex, qui vna earum reum punierit, non potest eum alia punire: quia hoc verum est in pœnis, quæ sunt imponendæ à iudice, non autem in his, quæ imponuntur à iure: quia vtraque punitur, vt præd. Anan. quem nos iampridem retulimus, & secuti fuimus in repet. d. c. ita quorumdam. de Iudæis. singulariter colligit ex prædicta glos. d. c. quod olim. in hæc fere verba, *Illud Bart. in l. 1. ff. de vi bono. rapto. scilicet punitum à iudice pœna vnius legis prioris vel posterioris, non posse puniri pœna alterius, limitandum est quo ad pœnas per sententiam iudicis infligendas, non quo ad alias ipso iure impositas.* Cum ergo tam suspensio prædicti cap. Concil. Trident. quam prædicta excommunicatio pręd. clem. ipso iure incurrantur, nihil inconuenit, vt idem regularis incurrat eas ambas. &c.

SVMMARIVM.

1 *Confidentiarum Pij IV. & V. constitutiones odiosæ sunt pœnales, & restringendæ, nec ad pensiones extendendæ. num. 7. modo non dentur in titulum. num. 8.*

2 *Lex omnis censeri debet odiosa, & restringenda, quæ in odium aliquorum, uel alicuius res facta est principaliter, item & facta ad arcendum dolum. num. 3. sicut & pœnalis uel exorbitans à communibus iuris regulis, num. 4. & 6. nec desinit esse talis, licet minus principaliter respiciat fauorem alicuius, num. 2. & publicam utilitatem, num. 5. secus si immediate uel principaliter respiceret publicam vtilitatem; quia tunc esset fauorabilis, num. 6.*

4 *Exorbitantes sunt constitutiones per Pium IV. & V. contra confidentiarios latæ, cum multa à communibus iuris regulis tam circa pœnas, quam modum probandi, inducant, & num. 6.*

7 *Pensio quædam res temporalis est, & quæ in odiosis non uenit appellatione beneficij, nisi agatur de illis quæ dantur in titulum uacabilem, & impetrabilem. nu. 8.*

CONSILIVM XI.

AN BVLLAE Pij IIII. & V. super confidentijs censeantur odiosæ, an fauorabiles?

1 Respondeo, quod debent censeri odiosæ, & restringendæ. Primo quidem, quod

quod lex facta in odium aliquorum, vel alicuius rei, censenda est odiosa, & restringenda, l. qui exceptionem. ff. de cond. indeb. quæ probat, quod Senatusconsult. ad Maced. quod inducit exceptionem pro filiisfam. ad arcendum dolum fœneratorum, & votum captandæ mortis alienæ, vt habet l. 1. ff. ad Maced. est odiosum, & ideo restringendum; adeo vt tutus eius exceptione, si soluat, non repetat; licet regulariter tutus exceptione perpetua repetat solutum, toto tit. de condict. indeb. & præfatæ constitutiones fuerunt latæ ad excludendum & arcendum dolos, & fraudes, & vota captandæ mortis alienæ, quæ inducebantur per confidentias beneficiales illicitas: & constat præfatas constitutiones fuisse factas principaliter in odium simoniæ, & simoniacorum, & ad exterminandum illam & illos ab Ecclesia, vt colligitur ex bulla Pij IIII. in multis locis, vt ibi: *pactiones illicitæ, &c.* quę verba significant Pium IIII. motum fuisse ad edendam præfatam constitutionem contra confidentiam beneficialem ob odium, quo erat in illā; eo quod esset delictum & crimen dignũ, quod odio haberetur, & expelleretur ab Ecclesia tamquam pestis, quę suo contagio multos inficiebat: quod ipsum etiam colligitur ex constitutione Pij V. ex illis verbis procemij, quibus clare ait Pium IIII. tulisse constitutionem contra confidentiam beneficialem, ad tollendam fiduciariæ mancipationis beneficiorum ecclesiasticorum corruptelam. Per quę verba clare significatur, causam finalem, ob quam Pius IIII. fecit illam cõstitutionem, fuisse sublationem illius pestilentis confidentię; cum sint verba procemij, ex quo solet colligi causa principalis dispositionis, l. final. ff. de hęred. instit. cap. quia propter. de elect. Idipsum colligitur ex eadem constit. Pij V. ibi: *multorum peruersitas, &c.* Per quę omnia coniuncta colligitur, & probatur, causam principalem, ob quam motus fuit Pius V. ad muniendam constitutionem Pij IIII. & ad augendum pœnas eius, fuisse odium intensum, quo erat in crimen præfatæ pestilentialis confidentiæ: & cõsequenter vtraque constitutio fuit facta in odium præfati criminis: cui consequens est illas esse de numero exosarum.

2 Secundo, quod etiam constitutio, quæ partim est fauorabilis, & partim odiosa, debet reputari odiosa, si principaliter est facta in odium, licet minus principaliter respiciat fauorem alicuius. argumento l. queritur. ff. de statu hom. & notāt Dom. & Franc. in d. c. sciāt cuncti. de elect. lib. 6. At negari non potest pręfatas constit. saltem principaliter factas esse propter odium, per deducta in pręcedenti argumento; ergo odiosę censendę sunt.

3 Tertio, quod lex disponens aliquid ad arcendum & euitandum dolum, & malitiam, censetur odiosa, vt ait Bald. communiter recep. in l. penult. num. 5. C. de pactis. dicens, quod si ratio legis consistit in pręsumptione doli, censetur odiosa.

4 Quarto, quod iura pęnalia sunt odiosa & restringenda, cap. pœnę. de pœnit. dist. 1. l. interpretatione. ff. de pœnis. cap. in pœnis. de regul. iuris. lib. 6. At prędictę constitutiones non solum sunt pęnales, sed etiam pęnalissimę: ergo odiosę, & restringendę.

Quinto, quod iura, quę exorbitant à iure communi & regulari, odiosa sunt,

sunt, & restringenda, cap. quæ à iure. de reg. iur. lib. 6. cum concordant. à glos. cit. At prędictę constitutiones exorbitant à iure communi inducendo pœnas irregulares, & nouas probationes, & pręsumptiones contra regulas iuris communis, puta per testes singulares, & aliàs inhabiles; & quod intentio etiam vnius intendentis confidentiam sufficiat, & alia multa adeo dura, quod vix vmquam omnia vsu recipientur: ergo odiosę, & restringendę censeri debent.

5 Sexto, quod non obstat dicere, quod prędictę constitutiones respiciunt vtilitatem publicam animarum, ne scilicet peccatis inficiantur. Tum quia non sufficit ad hoc vt lex sit fauorabilis, quod quomodocumque respiciat vtilitatem publicam: nam si hoc sufficeret, omnis lex, etiam Macedoniana, esset fauorabilis; quia omnis lex aliquo modo respicit vtilitatem publicam, quod colligitur ex definitione eius in c. erit autem. 4. distinct. dum ait vnam conditionem legis iustę esse, quod nullo priuato commodo, sed communi ciuium vtilitate fiat. quod tamen secundum omnes est falsum. Tum quia secundum Fortunium in lib. de vlt. fine in princ. omnes leges etiam ciuiles fiunt ad quærendum felicitatem æternam, quæ est omnium vtilitatum publicarum & priuatarum maxima, & suprema: & ita nulla lex etiam sęcularis dici posset odiosa; quod est falsum secundũ omnes. Et si replicetur, quod nos cum communi recedimus à sententia Fortunij in comment. cap. inter verba. 11. q. 3. concl. 5. & in cap. cum minister. 23. q. 5. num. 29. Respondeo quod nos cum communi sequimur glos. solemnem in cap. cum contingat. de iureiuran. quæ habet leges canonicas factas esse ad finem quærendi felicitatem æternam: & ita sequeretur saltem, quod nulla lex canonica esset odiosa, si sufficeret ad hoc vt esset fauorabilis, quod fieret quomodocumque propter vtilitatem publicam: quod est falsum secundum omnes. Tum quia nulla lex iusta est adeo pœnalis, & exorbitans à iure communi, quæ non sit facta aliquo modo ob vtilitatem publicam: & si hoc sufficeret ad hoc vt esset fauorabilis, & extenderetur, vane & inutiliter omnes Iurisconsulti dicerent in mille locis esse aliquam legem saltem
6 canonicam odiosam, & restringendam. Tum denique quod tunc demum lex dicitur fauorabilis, eo respectu quo respicit vtilitatem publicã, quando respicit illam immediate vel principaliter, & non quando secundario, & per quamdam consecutionem: eo quod plus respici debet id quod principaliter agitur, quam quod secundario, l. si quis nec causam. ff. de reb. credit. & quod dispositio potentius influit in immediata & propinqua, quam in remota, iuxta illud; *Quæ in incõtinenti fiunt, inesse videntur.* l. lecta. ff. si certum petatur. & quod non fit quis irregularis, propterea quod det causam remotam homicidij, iuxta glos. sing. in c. de cætero. de homic. & alia multa. Quibus est consequens, prædictas constitutiones, & alias multas pœnales non ideo debere dici fauorabiles, quod secundario, & minus principaliter inducant vtilitatem publicam, vel priuatam, sed quando fiunt immediate & principaliter ad illam inducendam. Cum ergo prædictæ constitutiones immediate & principaliter sint factæ ad tollendas fraudes, dolos, & crimen odio dignissimum, & inducant pœnas grauissimas, & multa exorbitantia

tantia

tantia à iure communi regulari propter odium confidentiæ pestilentis beneficialis, censeri debent odiosæ & restringendę: quamuis per quamdam consequentiam & secundario respiciant vtilitatem publicam, & priuatam, quæ consistit in obseruandis legibus diuinis & humanis.

7 An autem casus de eo, qui per confidentiam transtulit pensionem in alium, comprehendatur in prohibitione pœnali, & odiosa; dicitur quod non. Tum quia nullum verbum illarum loquitur de translatione pensionis: & dispositio non conuenit ei, cui verba non conueniunt, l. 4. §. quoties. ff. de damno infec. & ibi Bart. communiter recep. id adnotauit, & cap. indemnitatibus. §. penul. de elect. lib. 6. quod ad hoc multi graues auctores cõmendarunt. Tum quia constitutio odiosa non debet extendi, sed restringi, cap. odia. de regul. iuris, lib. 6. & prædictæ bullæ continent odiosam, & pœnalem dispositionem, vt supra probatum est. Tum quia non est tantá ratio puniendi transferentem cum confidentia pensionem, quæ est quædã res temporalis, vt dixi in alio cons. quanta est puniendi conferentem, vel accipientem cum eadem confidentia beneficium, quod est spirituale, cap. dilecto. de præben. vt palam est: & ita licet essent constitutiones fauorabiles, non possent ad hunc casum extendi. Tum quia, qui de duobus propositis dicit aliquid de vno, videtur illud negare de altero, cap. nõne. de præsump. l. cum prætor. ff. de iudic. & prædictæ constitutiones puniunt expresse confidentiam beneficialem, & non translationem confidentialem pensionis. Nec prodest aduersanti, dicere, quod auctoribus earum nõ venit in mentem pensio: quia immo expresse meminerunt de illa, dicentes, quod eius constitutio nõ valet, quando fundatur in renunciatione, vel collatione confidentiali beneficij.

8 Tum denique quod pensio non est beneficium. vnde regula de infirmo resignante beneficium, non habet locum in transferente pensionem, vt late tradit Gomes. in d. reg. q. 16. neque regula de annali possessore, vt ipsemet tradit in reg. de anna. q. 22. & merito, quia illa non est spiritualis, neque obligat ad dicendas horas canonicas, neque habet perpętuam durationem, neque requirit residentiam, quam beneficia omnia requirunt de iure communi, cap. conquerente. & cap. fin. de cleric. non resident. & potest renunciari & remitti gratuito sine vlla superioris auctoritate, iuxta Card. Alexan. communiter recep. in cap. Agatho. 63. distinct. immo & consueuit redimi pecunia cum Papæ auctoritate, cum qua tamen numquam audiui redimi pecunia vllum beneficium nec magnum, nec paruum: & propter alia, per quæ plerique omnes tenent hoc pro indubitato, quamuis pauci parum librantes essentias beneficij & pensionis in contrarium leuissime hallucinati sint; & potest eorum dictum procedere in pensione, quæ datur in titulum vacabilem, & impetrabilem, qualis non est hæc de qua loquimur. Salua, &c.

DE

DE RESCRIPTIS.

SVMMARIVM.

1 *Rescriptis ad lites & beneficia simplex sine dolo facta subreptio non obstat quo ad ea quæ etiam sine ea concessa fuissent, priuilegijs autem sic obtentis obstat.*

2 *Indulgentiarum concessio est restringenda.*

3 *Indulgentia indefinite concessa vt liberetur anima à pœnis purgatorij, non statim sequitur vt sit concessa plena, plenaria, vel plenissima, per quam anima ab omnibus pœnis purgatorij liberatur.*

CONSILIVM I.

AN GRATIA de altari priuilegiato à Papa facta ecclesiæ N. ad petitionem eius dicentis, quod erant in ea 20. sacerdotes, valeat, si non sint plures, quam 16. sacerdotes?

1 Respondeo videri mihi prædictam gratiam reformandã. Tum propter eorum opinionem, qui referente Felin. in c. super literis. nu. 3. de rescript. tenent differentiam esse magnam inter literas ad lites & beneficia, & inter literas puri priuilegij: eo quod in illis non obstat subreptio simplex sine dolo facta quo ad ea, quæ fuissent concessa, etiamsi subreptio nõ fuisset cõmissa; in literis autem priuilegij sic. Tum quia concessio indulgentiarũ est restringenda, iuxta gloss. regul. Cancellariæ. Tum quia etiamsi prædicta gratia nõ esset reformanda ob prędicta, videtur reformanda, eo quod non exprimitur in ea quantitas indulgentiæ, nec quantitas pœnarum, à quibus liberabit illa indulgentia ob Missam in prædicto altari dicendam: 2 solum enim conceditur in ea indefinite indulgentia, vt liberetur anima, pro qua dicetur, indefinite à pœnis purgatorij, & non ab omnibus: et non omnis indulgentia liberat ab omnibus pœnis purgatorij, vt palam est, sed tantum plena, plenaria, vel plenissima: & multæ indulgentiæ non plenariȩ cõceduntur pro liberatione animarũ à pęnis purgatorij indefinite. Quare reformanda videtur, ita vt dicat, plene liberetur, vel quod ab omnibus pęnis, quas patitur, liberetur. Nulla. n. Missa, etiam non priuilegiata, est, per 3 quam ex opere operato non minuatur aliquo modo pęna purgatorij, &c.

SVMMARIVM.

1 *Rescriptum restitutionis in integrum sine mandato impetrari non potest, nec ad lites; at gratiosum, vt dispensationis, potest, num. 2. impetrationis beneficii, immunitatis, & priuilegii, restitutio relegati. num. 3. & 4.*

3 *Beneficium alieno nomine acceptari non potest sine speciali mandato, impetrari vero alteri, etiam sine omni mandato, ac ignoranti, & absenti, potest, num. 3.*

2 *Concessum in materia permissiua censetur, quod non prohibetur.*

4 *Mandatum nec ad priuilegia, nec ad restitutionem impetranda requiritur.*

CONSILIVM II.

AN dispensatio possit impetrari sine speciali mandato?

Pro parte negante videtur casus in cap. innotuit. de elect. sub fin. quem in hoc commendat Panor. ibidem. & Cors. in sing. verbo mandatum,

tum, appellat illud ad hoc esse vnicum, & solitarium in iure: & antea idem tenuit Hostiensis, quem ibi sequitur Abbas in cap. suscitata. de restit. in integrum. & facit l. illud. §. si talis. ff. de minorib. quatenus habet necessarium esse speciale mandatum ad restitutionem in integr. petendã. Facit etiam cap. nonnulli §. sunt & alij. de rescript. quatenus habet, non posse impetrari rescriptum sine speciali mandato. & Rota in tit. de rescript. decis. 60. in antiquis habet, quod procurator generalis, vel coniuncta persona non potest acceptare beneficium sine speciali mandato.

2 Sed contrarium est tenendum. Tum quia nulla lege id cauetur, & ita non est dicendum, cap. legatur. 24. quæst. 2. §. consideremus. authent. de trien. & semis. collat. 3. præsertim ad inducendam prohibitionem, & obligationem in materia permissiua, in qua videtur concessum, quod non inuenitur prohibitum, cap. consuluisti. 2. q. 5. & resoluit glos. cap. 2. verbo inuenitur. de translatione prælat. Tum quia prædictum cap. innotuit. de elect. non probat id quod Abbas & communis aiunt, quia non loquitur de speciali mandato eius, pro quo erat impetranda dispensatio, sed de mandato Capituli. Immo neruose vrget pro hac parte, quatenus significat, sufficere speciale mandatum Capituli ad impetrandam dispensationem pro eo qui fuerat electus. Tum quia sunt duæ gloss. receptissimæ, altera in cap. ad aures. quam Abbas, Decius, & communis laudant; & altera in dicto cap. nulli. §. sunt & alii. prope finem glossæ magnæ laudatæ per Abb. Felin. & omnes ibidem, de rescript. quatenus habent non requiri vllum mandatum ad impetrandum beneficium ecclesiasticum alij; quas Imol. & Felin. ibidem colum. 9. dicunt facto seruari, quod & omnes curiales seruant. Tum quia collatio beneficij facta à superiore absenti, & ignoranti sine vlla eius vel alterius petitione valet, cap. accedens. de præbend. & cap. si tibi absenti. eodem tit. lib. 6. Tum quia præfatæ glossæ procedunt in impetratione priuilegiorum, & immunitatum, vt Felin. ibi post Roman. asserit, reddens rationem quare aliud

4 seruetur in impetrando rescripto ad lites, & aliud in impetrando rescripto gratioso. Faciunt etiam ea, quæ tradunt Bart. & alij in l. fin. ff. de constitut. princip. & in l. qui absenti. ff. de acquirend. possess. Doctor. in cap. 2. de constitut. & in dicto cap. si tibi absenti. de præbend. lib. 6. dum tractant, an beneficium, dispensatio, seu priuilegium à principe alicui ignoranti concessum, à tempore concessionis, vel scientiæ sortiri debeat effectum: non enim hoc in dubium doctores verterent, nisi dispensationem, beneficium, seu priuilegium ab amico, vel quocumque alio impetrari posse pro certo tenerent. facit, quia ad impetrandam à principe relegati restitutionem nulla specialis exigitur commissio: textus est valde singul. in l. quidam relegatus. ff. de rebus dubijs. quem extollit Baldus in dicto cap. ad aures. & ibi Sicul. in 4. col. de rescrip. per quem text. Soccin. ibi. 4. notab. dixit, quod beneficium, quo nihil de nouo confertur, sed tantum impedimentum tollitur, & in pristinum statum reducitur, nullum acquiritur ignoranti.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Dispensatio licet sit stricti iuris, ad annexum & inseparabile extenditur.*
2 *Dispensatio ab vno coniugum alio ignorante impetrata vtrique prodest.*
3 *Dispensatio absque mandato impetrari potest.*

CONSILIVM III.

QVAERITVR, an dispensatio impetrata ab vno coniugum super impedimento matrimonij, quod est inter ipsum, & aliam certam personam, prosit vtrique.

1 Pro parte negante facit, quod dispensatio stricte interpretanda est secundum omnes, & consequenter non est extendenda de vna persona ad aliam, argum. c. 1. & ibi gloss. de offic. deleg. Secundo, quod non potest impetrari dispensatio sine mandato, vt videtur probare c. innotuit. de elect. ad quod illum textum tenendum esse mente, dicit ibi Panorm. & commendat multum Corset. in singularibus verbo mandatum.

2 Sed pars affirmatiua tenenda est. Tum quia qui vult vnum, videtur velle id quod necessario sequitur ex illo. l. 2. ff. de iurisd. om. iudic. c. præterea. de offic. deleg. At dispensatio concessa vni personæ ad contrahendum cum alia nihil valeret, nisi extenderetur ad illam, vt palam est. Tum quia dispensatio extenditur ad id quod est necessario annexum illi, iuxta gloss. notab. in c. si quis in clero. 7. q. 1. & cap. quia in tantū de præb. At dispēsatio vnius ad contrahendum cum alia est annexa dispensationi illius ad contrahendum cum eo; ergo, &c. Tum quia passim contingit, vt altera persona contrahentium sciat ante contractum, vel resciat postea altera ignorante impedimentum: & sæpe multis de causis conuenit, vt non reueletur dispensatio, neque impedimentum, super quo illa fit parti ignoranti, per ea quæ scribimus in c. 22. num. 70. Manu. confessar. Tum denique quia cum Papa dispensat cum altera persona cōtrahentium, intendit dispensare cum vtraque, argumento c. translato. de constit. cap. si quis abiecerit. 2. q. 3. quia illæ dispensationes sunt inseparabiles.

3 Ad primū oppositū respondetur per argumenta pro secunda parte allata. Ad secundum respondetur negando, quod dispensationis impetratio requirat mandatū, vt tenet glo. in c. ad aures. & cap. nulli. §. sunt & alij. de rescript. nec contrarium probat cap. innotuit. si satis ponderetur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Agere in iudicio contra alium sine mandato nemo potest, nisi saltem præstet cautionem. num. 8.*
2 *Rescriptum pro alio sine mandato impetrari non potest, & hoc procedit in rescripto ad lites, num. 9. modo non sit coniunctus coniunctione carnali, num. 2. nec ex certa scientia Papæ, num. 6. nec eius motu proprio concessum. Immo hodie in Curia non admittitur hæc exceptio. num. 9.*

4 *Rescriptum gratiosum potest sine mandato impetrari, vt beneficiorum, priuilegiorum, immunitatum impetratio, & super restitutione ad famam, num. 6. item & dispensatio, vt attestatur etiam stylus, num. 7. licet Panorm. & Corsetus videantur contrarium sensisse num. 3. & 7.*

CONSILIVM IV.

REGVLARIS, cum pro sua religione procuratoris in Curia officium ageret, & suum monasterium inquietaretur frequentius pro certa impositione, seu talea, absque monasterij mandato immunitatem seu priuilegium cum certa moderatione à Summo Pontifice impetrauit. Dubitatur an gratia sic sine speciali mandato concessa teneat.

1 Pro parte negante facit primo, quod regulariter nemo agit pro alio sine mandato eius legitimo, toto titulo ff. & C. de procurator. Secundo, quod rescriptum impetratum pro alio sine ipsius mandato non valet, cap. nonnulli. §. sunt & alii, & cap. ex parte decani. de rescript. vel saltem est elidibile per exceptionem, dict. cap. nonnulli.
2 §. sunt & alii. Tertio, quod prædictus §. sunt & alii. quatenus habet coniunctam personam posse impetrare pro alia persona sibi coniuncta, solum procedit in persona coniuncta carnali coniunctione, & non coniuncta spirituali tantum, iuxta gloss. notab. in cap. cum M. de constit. verbo socijs. quam Panormitanus, & communiter omnes sequuntur ibi, & multi alii alibi, quos congerit Felin. num. 11. & ita licet prædictus religiosus esset coniuncta persona spiritualiter aliorum religiosorum eiusdem ordinis, non tamen videtur potuisse
3 impetrare ea, quæ obtinuit pro illis. Quarto, quod non potest quis impetrare pro alio dispensationem sine ipsius mandato speciali, vt videtur expressum in cap. innotuit. de elect. quod ad hoc putat esse singulare Panormitan. ibi, & in cap. substituta. de restitut. in integ. & Antonius Corsetus in sing. verbo mandatum 1.

Quibus non obstantibus, pars affirmatiua tenenda est, nempe quod est valida, & firma. Tum per l. vniuersis. C. de precibus Imper. offerend. quatenus habet non referre à quo sit impetratum, modo à principe sit concessum, secundum Baldum ibi communiter receptum. Tum quia per prædictam l. vniuersis. determinat Bart. in ea, quod quando reformatio fit in Concilio, non refert, an ille, qui fecit propositam, esset infamis, necne, postquam apparet de consensu populi: quem referunt, & sequuntur Paul. à Castr. & D. Alex. in l. 1. in princ. ff. ad legem falcid. quod rursus probat Iason in dict. l. vniuersis. Tum
4 quia impetratio beneficiorum potest fieri pro aliquo sine mandato eius, vt est casus in cap. ex ore. vbi Panormit. communiter receptus, de his quæ fiunt à maiori parte capituli, & duæ gloss. putatę singulares in cap. ad aures. & in cap. nonnulli. §. sunt & alii. de rescript. quod ipsum est dicendum de impetratore priuilegiorum, & immunitatum secundum Lodouicum Rom. quem refert, & sequitur Felin. dict. §. sunt
5 & alij. num. 95. quinimmo idem dicendum est de omnibus literis gratiæ

tiæ, quæ non dantur ad lites, vt definit Rebuffus in prax. benefic. in tit. de differentijs inter rescript. gratię, & iustitię. Tum quia coniunctus pro coniuncta persona potest impetrare etiam rescriptum ad lites, vt habetur in dicto §. sunt & alii.& prędictus religiosus est coniuncta persona spirituali coniunctione prędicto monasterio, ordini, & fratribus eorum. Et quamuis ad hoc responderi posit, quod supra allatum est in tertio argumento pro contraria parte; attamen in nostro casu vltra coniunctionem spiritualem interuenit mandatū monasterii, & multę literę multorum fratrum eiusdem ordinis; & quod agebatur de interesse eiusdem religiosi impetrantis,& de vtilitate publica religionis, quę omnia cōiun-
6 cta possent multum in hoc operari. Tum quia literę ad restituendum aliquem ad famam possunt impetrari sine mandato, secundum Baldum recept.in l.1.C.de prec.Imper.offer.quem refert,& sequitur Felin.in dict. §. sunt & alii. num.50. Tum quia rescriptum etiam ad lites ex certa scientia Papę datum ad petitionem eius, quem nouit non habere mandatum, est validum, & firmum, l. idem Vlpianus. ff. de excus. tutorum, & l. quidam consulebat. §. 1. ff. de re iud.& aliorum, quę tradit post alios Felin.in cap. cum inter.de except.& in specie de rescripto impetrato sine mandato determinat idem Felin. in d. §. sunt & alii. num. 51. Et in casu nostro Sanctissimus D. N. nouit prędictum religiosum non habuisse aliud mandatum totius ordinis, quam illud, quod tacite colligi posset ex scripturis
7 plurimis,quas ante suam Sanctitatem ipse pręsentauit. Tum quia iam parum curatur de exceptione defectus mandati ad impetrandum rescripta etiam ad lites, de quo in dicto §.sunt & alij. adeo quidem, quod prędictus Petrus Rebuffus, vbi supra, dixit se numquam vidisse illum in regno opponi, nec nos vidimus vmquam in Vrbe obijci post impetrationem factam. Tum quia etiam dispensatio potest ab alio pro alio sine mandato impetrari per textum in hoc mihi sing. in c. innotuit. de elect. quatenus irrefragabiliter probat potuisse Capitulū Vigorien. petere legitimationem pro illo,quem elegerat:qua ratione iure quis miretur Panorm.commendantem ibi illum textū pro contraria parte,& magis Antonium Corsetum cōmendantem ob hoc Panorm.in sing.verbo mandatum 1. pręsertim cum quotidie videamus in Curia innumeras dispensationes impetrari pro absentibus sine vllis illorum mandatis. Tum denique quod Sanctiss. D.N.omnia ea,quę fecit,ordinauit, & concessit in vtilitatem & decorem sui ordinis, concessit proprio motu, & de certa scientia, vt suis literis testatur: & palam est suam Sanctitatem potuisse omnia illa facere, & concedere sine vllius instantia,& petitione. arg. cap.cuncta. per mundum. 9. quest. 3.& cap.1.de constitut.& cap.proposuit.de concess.prębend.
8 Ad prius oppositum respondeo primo,concedendo neminen regulariter posse litigare in iudicio contra alium, non pręstando saltem cautionem de rato; negando tamen, quod non posit quis agere alterius negotia sine mandato eius, vt palam probant toti tituli de negot. gest. ff. & C. Respondeo secundo, negando etiam, quod in casu proposito agatur de admittendo, vel non admittendo aliquo ad impetrandum aliquid ad liti-

gandum pro alio sine mandato; quia solum agitur de impetratione gratiarum reformationis,& id generis aliorum. Tertio respondeo, quod non tantum agitur de valore impetratorum, quantum de valore factorum,& concessorum à principe motu proprio, & ex certa scientia,ac de plenitudine potestatis,vt patet ex ipsis literis,quę per supradicta valent,non obstante defectu personæ impetrantis.

Ad posterius oppositum respondeo primo, quod ille §. sunt & alii. facit primum pro nostra parte per locum à speciali, quatenus per eum ob aliquas rationes speciales statuitur,ne alius pro alio rescripta ad lites impetret.ergo regulariter potest quis alia pro alio impetrare,cap.præsente. §.loca.adiuncta gloss.verbo specialiter,de præb.lib.6. Secundo,quod ille §. non habet locum in rescriptis motu proprio, & ex certa scientia concessis,vt prædictum est;& de his quæritur in casu proposito.Tertio,quod tantum loquitur de rescripto ad lites exercendas,de quo non agimus. Quarto, quod ille §. non procedit in Curia, quæ regulariter non admittit huiusmodi exceptionem, præsertim in rescriptis Rotæ Auditoribus directis, vt Felin. qui fuit Auditor Rotæ, ibidem adnotat: & in casu agitur de
9 actis in Curia. quare proculdubio hæc pars est tenenda,& fouenda in gloriam Dei,qui nos omnes seruet,& foueat. Amen. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Licentia assumendi ordines nec morte,nec translatione concedentis expirat.*

CONSILIVM V.

NOBTINVIT à suo Episcopo dimissorias,vt posset à quocumque Catholico antistite ad quoscumque etiã sacros, & presbyterij ordines promoueri.Deinde,antequam ordinaretur,prædictus suus Episcopus vita functus est. Queritur an virtute illarũ dimissoriarũ ordinari posit.
1 Ad hanc quæstionem respondeo affirmatiue,quod sic; quia huiusmodi dimissoria concessa ab Episcopo non moritur,nec desinit valere, mortuo, vel semoto siue translato Episcopo eam concedente, vt tradit Cardin. in clem.fin.de elect.q.5.cuius dictũ multis fundamentis confirmauimus nos in cap.placuit.de pœnit.dist.6. secundũ quod etiã alias sæpe respondimus.

SVMMARIVM.

1 *Dispensatus vt non obstante occulto diaconatu posit in genere vxorem ducere,impetrando postea vt posit ducere affinem, non tenetur de prima dispensatione mentionem facere.*

2 *Plures qui patitur defectus,potest super singulis, nisi aliud reperiatur in iure cautum,separatas impetrare dispensationes,absque eo quod in una de altera mentionem faciat;nisi dicti defectus se contingerent, & alterũ ex altero augeatur.*

CONSILIVM VI.

SVBDIACONVS occultus, & male ordinatus impetrauit à Papa dispensationem, vt posset vxorem ducere; deinde, nulla de huiusmodi dispensatione mentione facta,impetrauit,vt affinem ducere posset.Dubitatum fuit,an posterior dispensatio valeret, tacita priore.

Respon-

Respondetur, quod quamuis indulgentia secundi homicidij non valeat, non facta mentione de indulgentia prioris, secundum Guil. de Cuno l. 2. C. de episc. audien. relatum per Bald. ibidem; & quamuis dispensatio 1
super pluralitate concessa illegitimo non valeat, non facta mentione de
priore dispensatione, qua factus est habilis ad vnum, cap. 2. de filijs presb. 1
lib. 6. attamen cum id ideo procedat, quia lex illa 2. requirit expressionem
2 iterationis, siue geminationis delicti, & illud cap. 2. de filijs presb. requirit
illo casu illam mentionem ex ratione specialitatis, quod illæ dispensatio- 1
nes se contingunt, & sunt quasi circa idem: & tacitum auget delictum, vel defectum expressum, super quo dispensatur; sequitur vt si secunda dispensatio non sit circa idem, videatur non esse necessaria mentio prioris. & ita gratia facta de pœna adulterij non requirit mentionem de gratia pœnæ periurij, lusus, vel homicidij; nec gratia pluralitatis beneficiorum facta illegitimo requirit mentionem gratiæ factæ ei de non ieiunãdo certis diebus, vel non soluẽdo pœnam periurij. Ex quo fit, vt similiter gratia ducendi vxorem facta subdiacono occulto, & male ordinato, non vitietur eo quod tacuit, præsertim sine dolo, quod erat affinis vxoris; nec secũda gra-
tia postea impetrata super affinitate, non facta mentione de dispensatio- 1
ne super ordine; quia sunt res separatæ, nec vna auget alteram; ideo nullo iure videtur requiri mentio alterius in altera.

SVMMARIVM.

1 *Faculta edendi carnes in diebus ieiuniorum dicenti se nobilem, & infirmum, valet, licet non sit nobilis.*

1 *Copulatiue etsi narrentur multæ causæ in libello, commissione, vel priuilegio, quæ omnes ad effectum qui quæritur non sunt de iure necessariæ, satis est vt una verificetur sufficiens ad dictum effectum producendum.*

CONSILIVM VII.

VTRVM dispensatio de comedendo carnes diebus ieiuniorum, cum adiectione, extra Quadragesimam, & de cõsilio vtriusque medici, dicenti se nobilem, & infirmum, valeat, esto quod non sit nobilis?

1 Respondetur primo, quod facile quis posset defendere non valere, arg. c. super literis. de rescrip. & l. etsi legib. C. si contra ius, vel vtilit. publi. Secundo, quod defendi potest quod valeat, saltem de æquitate. Tum quod S. Sanctitas omnibus petentibus, cuiuscumque conditionis sint, videtur cõcedere illam cũ prędictis cõditionibus. Tum quod clausula illa, de consilio vtriusque medici, non potest verificari per nobilitatem, sed tantum per solam infirmitatem. Tum quod quando in aliquo libello, commissione, vel priuilegio ponuntur multæ causæ, etiam copulatiue, quæ omnes non sunt de iure necessariæ ad operandum aliquem effectum, sufficit vt vna illarum, quæ illum operari potest, sit vera, iuxta glossam, & ea quæ latissime adducit Felinus super ea in cap. 2. de rescript. à num. 22. At cõstat, quod sola causa infirmitatis in casu proposito sufficiebat ad obtinendum hoc priuilegium. ergo, &c.

SVMMARIVM.

1 *Subreptio per falsi expressionem gratiam annullat quo ad illam partem, cuius fuit causa, & num. 3.*

2 *Exemptio per quasi possessionem 40. annorum præscribitur.*

4 *Religiosi ac eorum Abbates iure communi Episcopo subiacebant; licet postea acciderit, quod religiones fuerunt exemptæ. num. 5.*

5 *Religionis alicuius approbatio, seu erectio non debet censeri subreptitia ob leuem aliquam falsitatem sine dolo expressam.*

CONSILIVM VIII.

AN GRATIA Pij V. qua congregationem sæcularem clericorum, & laicorum, ad educandos & regẽdos orphanos institutam, fecit regularem sub regula sancti Augustini, sit subreptitia, & nulla; ita quod professiones factæ sint nullæ, propterea quod in bulla dictæ gratiæ narratur prædictam congregationem exemptam fuisse à Paulo III. à iurisdictione ordinariorum; quod tamen non inuenitur in eius bulla.

1 Et pro parte quidem affirmante facit, quod subreptio, præsertim illa quæ fit per expressionem falsi, vitiat gratiam in totum, cap. super literis. de rescript. quia mendax precator debet carere impetratione, immo & puniri. c. etsi legib. 25. q. 2. At Pius V. in sua bulla, quã non motu proprio, sed ad supplicationem præfatæ congregationis concessit, habet Paulum III. exemisse eam à iurisdictione, & auctoritate ordinarij; quod tamen videtur falsum; quoniam Paulus III. non exemit eam à tali iurisdictione, vt patet ex contextu bullæ ipsius.

2 Pro parte autem negante facit primo, quod non concluditur prædictam congregationem non fuisse exemptã à Paulo III. eo quod in prædicta bulla eius non contineatur; quia potuisset exemisse per aliam: & non probatur non esse, quod contingit abesse. l. neque natales. C. de probat. &
3 cap. in præsentia. eodem tit. Secundo, quod prædicta congregatio videtur mansisse in quasi possessione exemptionis per quadraginta, & amplius annos, & sic eam quæsiuisse, cap. de quarta. cum ei annotatis, de præscription. Tertio, quod subreptio non vitiat gratiam, nisi quo ad illud, cuius causa fuit: & gratia potest esse subreptitia quo ad aliquid, & valida quo ad aliud. cap. si eo tempore. & cap. susceptum. de rescript. lib. 6. tradit Nicolaus Millis in ver. gratia. sub finem, Panormit. & omnes in cap. super literis. de rescript. At prædicta expressio falsa exemptionis non videtur fuisse causa vt Pius V. faceret eam de sæculari regularem; quoniã communi iure antiquo, & ordinario tam monachi religiosi, quã Abbates eorum subiacebãt Episcopis, cap. 1. 18. q. 2. & per totam quæstionem; licet non possent ab ordinariis inquietari super quibusdam, de quibus ibi late, præsertim cap. quam sit necessarium. & ita posset dici, quod prædicta congregatio est quidem religiosa, & regularis sub regula sancti Augustini, quæ à Sede Apostolica approbata est; & clerici, & aliæ personæ professæ in ea, religiosi, & regulares ipsius congregationis religiosæ, siue illa, vel illi

5 illi sint exempti, siue non. Quarto durum videtur concedere prædictos presbyteros, qui expresse etiam tria substantialia vota religionis emiserunt sub regula tam approbata, in congregatione adeo graui, magna, vtili, & sancta, posse ad statum sæcularem redire absque Sedis Apostolicæ facultate, ea sola occasione, quod non sint exempti: & dictum fuerat in bulla Pii, quod erant exempti sine dolo, & malitia ipsius, quibus non est credendus vsus esse Pius ille, neque congregatio prædicta ab huiusmodi vitijs aliena; maxime cum, vt prædixi, exemptio per accidens conueniat religioni: immo à principio, quando illa magis nitebat, non erat exempta. Quinto, quod omnes rationes, quibus prædictus Pius motus fuit ad faciendam prædictam congregationem regularem, & ad constituendum vt eius personæ profiterentur expresse, & non esset locus professioni tacitæ, ita persuadent illa sine exemptione, ac cum exemptione: ergo exemptio non fuit causa, vt prædicta institueret; cum ex zelo, & moribus eius, & rationibus ab eo expressis satis colligatur, quod æque facile instituisset, & constituisset eadem in vno casu, ac altero. Per quæ omnia credo non facile persuasum iri S. D. N. vt prædictis presbyteris, quam prætendunt, libertatem permittat; cuius tamen summæ auctoritati cum summa eruditione, summaque iustitia, & religione coniunctæ prædicta, & alia omnia, meque ipsum humillime submitto.

SVMMARIVM.

1 *Subreptitius est, qui impetrans à Papa secundum beneficium, bona fide, & per simplicitatem tacuit primum, ex eo quod intendebat illud statim relinquere.*

2 *Ignorantia facti excusat, sed non iuris, præsertim clari; & quamuis excusaret à peccato, non tamen sufficit ad sanandam subreptionem. num. 3.*

CONSILIVM IX.

AN IMPETRANS beneficium à Papa, tacito alio, quod obtinebat, eo quod volebat statim illud relinquere, credens bona fide, quod non tenebatur ad illud exprimendum, excusetur in foro conscientiæ, ita quod sine tituli reformatione posit illud licite retinere?

1 Respondeo, quod D. consulenti videntur fauere ignorantia, bona fides, & simplicitas; & quod si dixisset Papæ se habere quidem canonicatum, sed velle statim renunciare illi, habito secundo; perinde concessisset secundum, ac si non habuisset alium: & quod ignorantia rei exprimendæ excusare videtur subreptionem, cap. gratia. de rescript. lib. 6.

Sed contra eum neruosissime facit, quod gratia beneficialis est ipso iure nulla, si taceatur beneficium prius obtentum, etiam sine dolo, & per simplicitatem, vt late scribit Felin. in cap. super literis. 1. & 2. concl. & etiam in cap. ad audientiã. il 2. de rescript. & est textus irrefragabilis in

2 cap. si motu proprio. de præbend. lib. 6. Facit etiam, quod ignorantia prędicti Domini non fuit facti, sed iuris, non solum regularum Cancel-

lariæ, sed etiam antiquissimi decretalium cap. cum adeo. & cap. si proponente. de rescript. lib. 6. & d. cap. si motu. & clemen. 1. de prædend. & quod prædictum cap. gratia. loquitur de ignorantia facti, & non iuris, quæ non excusat; præsertim adeo clari, atque est hoc, de quo loquimur, c. ignorantia. de reg. iur. lib. 6. Facit etiam contra eum, quod cum impetratio sit ipso iure nulla, videtur tenere canonicatum sine titulo, sine quo non potest licite teneri. cap. 1. de reg. iur. lib. 6. Quare non auderem dicere, quod non teneatur reformare prędictam gratiam, & obtinere aliquod perinde valere. quamuis credam ipsum non peccasse in sic impetrando, per ea quę dixi supra ei faue re. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Subreptitius non est qui vnica supplicatione quatuor beneficia, quorum nullum excedit valorem scutorum vigintiquatuor, impetrando, asseruit eorumdem valorem simul iunctum scutorum vigintiquatuor non excedere summam.*

CONSILIVM X.

AN IMPETRATIO plurium beneficiorum, quorum nullius valor ascendit ad summam vigintiquatuor ducatorum auri de camera, sit nulla, eo quod in supplicatione, in qua petuntur quatuor talia, non exprimatur vera valoris summa coniunctim; ita quod omnium simul valor ascenderet ad triginta scuta, & nullius valor per se ad decem?

1 Respondi nō videri nullā; quia valor beneficij non ascendentis ad summam vigintiquatuor ducatorum non est necessario exprimendus, vt testatur Gomezius in reg. de valore beneficiorum. pag. 3. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Nominatus tamquam magis idoneus repertus in concursu ad parochialem in mense Papæ vacantem, & differens obtinere prouisionem, vt alius eamdem tamquam ad eamdem Sedem per Concilium Lateranense deuolutam impetret; si impetratio tenet, ad nullam monitionem faciendam tenetur; at si dicta impetratio sit subreptitia, vt putat auctor, num. 2. & sequen. tenetur monere vel Papam, vel Datarium, vel Episcopum, num. 5.*

2 *Subreptitius est, qui beneficium tamquam deuolutum impetrat, tacendo specialem modum deuolutionis, qui Pontificem à concedendo retraxisset.*

3 *Nominatus in concursu parochialis tamquam dignior, si morte, vel renunciatione, vel aliter ius suum, antequam instituatur, amittat, ad Episcopum redit integrum ius nouum concursum, & reliqua omnia vt prius facienda.*

4 *Deuo-*

4 *Deuolutio beneficiorum ad sedem Apostolicam inducta per Concilium Lateranense contra ordinarios intra sex menses non conferentes, non habet locum in materia institutionis, nec nominationis ad parochiales, pro quibus factus fuit concursus, in mensibus Papæ vacantes.*

CONSILIVM XI.

ECCLESIA parochiali vacante in mense Papæ Episcopus iuxta formam Concilij Triden. admisso concursu nominauit digniorem, & iussit ei, vt adiret S.D.N. ad habendum titulum: qui licet à principio curasset aliqua ex parte illum habere, neglexit tamen per triennium: postea curauit illam tamquam tanto tempore vacantem, & sic ad Sedem Apostolicam per Concil. Lateranense deuolutam impetrari cuidam tertio ea digno. Quæritur an nominatus per concursum teneatur declarare Papæ, se fuisse nominatum ad illam per concursum, presupposito quod valuit prouisio Papæ facta dicto tertio.

1 Respondetur primo, quod præsupposito valore prouisionis Papæ non tenetur D. consulens ad monendum Papam, nec Datarium, neque Episcopum, nec prouisum, quo suis conscientijs medeantur, per rationem in casu tactam.

Secundo, quod non esset dubitandum de valore prouisionis, si cum impetraretur à Papa tamquam deuoluta, fuisset Sanctitati suæ narratus modus deuolutionis, scilicet, quod fuit decretus ab Episcopo concursus, & facta examinatio concurrentium, & nominatus dignior; & quod ipse erat contentus vt conferretur alteri, Episcopo tamen id nesciente, nec consentiente: quia visus esset Papa derogare Concilio. argu. l. idem Vlpianus. ff. de excus. tut. & l. quidam consulebat. ff. de re iud.

2 Tertio, quod si prædictus modus deuolutionis non fuit Papæ narratus, sed solum fuit ei dictum, quod prouisio eius erat ad eum deuoluta, dubitari potest de valore prouisionis. Et mea quidem sententia, salua saniori, censenda est subreptitia, cap. postulasti. de rescript. Tum quia difficilius contulisset eam Papa, si prefata sciuisset. Tum quia Episcopus non fuit negligens in prouidendo ecclesiæ præfatæ; quia fecit omnia, quæ ad ipsum spectabant. Tum quia negligentia nominati non debet ei nocere.
3 Tum quia, sicut electo ad aliquam dignitatem nolente consentire electioni de se factæ, vel renunciante iuri sibi quæsito, vel moriente, antequam electio confirmetur, ius eligendi redit ad primos electores, qui habebunt tantum tempus ad eligendum denuo, quantum habuerunt ante primam electionem, cap. si electio. de electio. libro 6. ita etiam ad ecclesiam parochialem per concursum iuxta formam Concilij Tridentini nominato renunciante, moriente, vel alias ius quod habebat antequam instituatur perdente, potestas prouidendi per nouum concursum redit ad Episcopum, cuius iuri noluit Papa derogare ignorando illud ei competere, vt ignorabat tempore, quo præfatam ecclesiam contulit; cum nihil ei de præfato concursu, neque de nominatione virtute

illius

illius facta sibi fuisset narratum. Tum quia gratia principis intelligenda est sine preiudicio tertij, l.2. §. si quis à principe. ff. ne quid in loco publico fiat. cap. superior. de off. deleg. & gratia præfata Papæ intelligenda est sine præiudicio Episcopi, & nominati, de quibus nulla fuit ei mentio facta.

4 Tum quia licet statutum sit certum tempus ad conferendum, c.2. de concess. præb. non est tamen institutum tale ad instituendum, vt Panor. communiter recep. docet in eodem cap. & ita præfatus D. consulens non perdidit ipso iure ius sibi per nominationem quæsitum per lapsum sex mensium: neque Episcopus poterat præfigere terminum Papæ ad instituendum: neque tenebatur scire causas ob quas S. Sanctitas non instituit D. consulentem. Tum per alia quæ non vacat scribere.

5 Quarto respondetur, quod D. consulens potest suæ conscientiæ satisfacere renunciando iuri sibi quæsito per præfatam nominationem in manibus præfati Episcopi per se, vel per procuratorem, allegando in specie, vel in genere causas, ob quas non conuenit ipsi præfatam institutionem à Sede Apostolica quærere; idque poterit facere, Papa & Datario inscijs: vel Episcopus per nouum concursum, & nouam nominationem prouideat ecclesiæ suæ, perinde ac si antea minime nominasset. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Parochialem adeptus, si per negligentiam etiam à superiore non monitus, nu. 9. cum iusto non detineretur impedimento, intra annum non accipit ordines, eam ipso iure dicto anno elapso perdit, fructusque postea perceptos suos non facit, sed & illos etiam in foro conscientiæ tenetur restituere, nu. 2. & 10. immo nec perceptos in primo anno, si parochialem eo accepit & possedit animo, vt non promoueretur. nu. 10.*

3 *Fructus male percepti triplici modo restitui possunt remissiue.*

4 *Expresio defectus sufficienter fit per verbum forte, vel forsan, & hoc ex stylo Curiæ.*

4 *Pensio reseruata resignanti beneficium, in quo titulum canonicum non habebat, tacito dicto defectu, non tenet, nu. 5. nisi ex clausulis in supplicatione appositis talis sanetur defectus. 6. 7. & 8.*

5 *Taciturnitas eius quod expressum retraxisset principem à concedendo, vel tam facile concedendo gratiam, etsi non semper causet subreptionem, num. 6. illam tamen causat expresio talis falsitatis. nu. 5.*

6 *Mandatum de conferendo beneficium ab aliquo resignandum non se extendit ad illud, si talis prius moriatur, quam resignet.*

6 *Pensiones quando collitiganti cedenti reseruantur, non inspicitur an ius habeat in beneficio, vel non, immo absolute habentur pro validis. nu. 10.*

9 *Ignorantia iuris admodum noti non excusat illum, qui illud tenebatur scire.*

10 *Pensio reseruata resignanti, qui beneficij titulo erat priuatus, sustinetur ex mente Pontificis, si quæ colligi posit ex verbis supplicationis. & 10.*

10 *Clausula illa, siue prædicto, siue alio modo vacet, facit, vt collatio facta resignatario, de beneficio resignato ab eo qui eodem prius erat priuatus, teneat.*

11 Fru-

11 *Fructus ecclesiæ vacantis de iure in illius vtilitatem conuerti debent, vel primo legitimo successori tradi.*

12 *Execrabilis etsi sit is qui plures parochiales sine dispensatione obtinet, secus tamen est in eo qui easdem post priuationem ipso iure incursam retinuit. & num. 14.*

12 *Execrabilis ad beneficia obtinenda, non autem ad pensiones inhabilis fit. num. 15.*

12 *Execrabilis beneficia vacantia, non omnia, sed vltimo loco obtenta, sunt reseruata collationi Sedis Apostolicæ.*

13 *Intrusus in aliquo beneficio, ad illud tunc inhabilis fit, quando in eo sine titulo se intrusit; secus si illius possessionem à principio iusto titulo acceptam post amissum titulum continuauit. nu. 14.*

23 *Possessionem beneficij legitimo cum titulo acceptam post illum amissum continuans non fit intrusus, vt qui ab initio sine titulo illam apprehendit. 14.*

CONSILIVM XII.

QVIDAM adeptus ecclesias aliquot parochiales intra annum non fecit se promoueri ad ordinem presbyteratus; & aliquot annos percepit fructus; & postea, vt satisfaceret Concilio Tridentino de refor. cap. 2. sess. 7. resignauit eas in alios, reseruatis sibi pensionibus. Quæritur quid agendum.

1 Respondeo primo, conari eum debere reminisci, an per negligentiam suscipiendi ordines ipso iure perdidisset illas ecclesias per lapsum anni iuxta cap. licet canon. & cap. commissa. de elect. lib. 6. nam si quod impedimentum iustum habuisset, non perdidisset eas per dictum cap. commissa. & alioquin sic.

Secundo, quod etiam debet conari meminisse an sciret, & aduerteret, quod per huiusmodi negligẽtiam perditurus esset illas ecclesias, an ignoraret, vel non aduerteret.

2 Tertio, quod secundum communem opinionem is, qui per huiusmodi negligentiam perdit ecclesiam parochialem, non facit fructus suos receptos post perditionem iuris, & tenetur restituere eos etiam quo ad forum conscientiæ, quamuis regulariter pœna non debeatur in illo foro iuxta gloss. sing. in c. fraternitatis. 12. q. 2. vt nos tradimus in comment. cap. non liceat. 12. q. 2. §. 12. num. 4.

3 Quarto, quod prædictus D. consulens in restituendo vti potest vno de tribus remedijs, quę nos ponimus latius, & profundius, quã aliquis alius, in dicto §. 12. à nu. 2. quæ ibi videri possunt; & quod ad propositum casum est valde aptum illud, scilicet restituẽdi illos illismet familiaribus, in quorum fauorem renunciauit prædictas ecclesias; & quod illi ratione gratitudinis possunt intuitu pietatis, vel paupertatis suæ, vel aliorum cognatorum suorum, remittere illos.

4 Quinto, quod magnæ quæstionis videtur esse, an reseruatio pensionum facta à Papa ei, qui renunciat beneficium, in quo non habet titulum canonicum, alicui, valeat non facta mentione quod nõ haberet titulum canonicum: si enim faceret eam, vel saltẽ diceret se dubitare, vel habere scru-

pulum.

pulum, valeret; quia satis fieret mentio de illo defectu; stylus enim Curiæ habet, vt defectus per verbum forte, vel forsitan, expressus habeatur pro expresso. Quare consulendum videtur D.consulenti, vt quærat in registro supplicationem registratam super hac reseruatione pẽsionum, vt videantur omnes clausulæ eius, si quæ sint, quæ directe, vel indirecte, tacite, vel expresse de hoc defectu tituli canonici mentionem facit.

5 Sexto contra reseruationem pensionum huiusmodi sine vlla expressione defectus facta facit primo, quod difficilius concessisset Papa pensiones, si sciuisset non competere sibi ius in illis ecclesijs; & gratia principis facta tacito illo, quod expressum retraxisset à concedendo, vel tam facile concedendo, est subreptitia, cap. postulasti. & cap. super literis. de rescrip. Secundo, quod licet taciturnitas veri, quod retraxisset principem à concedendo, non semper annihilet gratiam; expressio tamen falsi, quod faciliorem reddit principem ad concedendum, semper annihilat gratiam iuxta illud, *Mendax precator careat impetratis*. l.etsi.C.si contra ius vel vtil.pub.& cap.super literis. de rescript. & tradimus nos in Manu. c.22.num.86. post Rotam decis.32.de rescript.in nouis, & Felin.c.postulasti.col.4.de rescrip. At prædictus D. consulens renunciando illas ecclesias asseruit se habere ius in illis; quia priuatio præsupponit habitum, l.decem.ff.de verb.oblig. c.ad dissoluendum. de desponsa. impub. ergo debet carere gratia pensio-
6 num impetrata. Tertio, quod sub mandato conferendi beneficium ab aliquo resignandum non includitur beneficium eius, si per mortem ipsius resignatione non facta vacet, c.susceptum.de rescrip.lib.6. Ergo nec pensio imposita beneficio propter resignationem valebit quidquam, si resignatio eius non valuit: at resignatio eius quod non est, non valet, quia non entis nullæ sunt qualitates, l.si seruum.§.1.ff.de act. empt. ergo, &c.

Pro valore autem gratiæ pensionum facit primo, quod prædictus D. consulens ignorabat, vel saltem non aduertebat se perdidisse titulum canonicum, quem habebat, propter negligentiam accipiendi ordinem; & taciturnitas facta per ignorantiam non videtur nocere, cap. gratia.de rescrip.lib.6. Secundo, quod passim in Curia fiunt, & recipiuntur resignationes litigantium, & cedentibus assignantur pensiones; nec curant partes, neque Cancellaria, an cedentes habeant ius, nec ne: & stylus Curiæ facit ius, cap.quam graui. de crimine falsi. Tertio, quod communiter resignantes dicunt se resignare ex quibusdam causis animum suum ad id mouentibus: sub quibus verbis videtur posse comprehendi defectus boni tituli: & ita videri potest expressus defectus illius saltem in genere, quod
7 videtur sufficere. Sed quia expedire videtur, vt videatur copia supplicationis registratæ, suspendo super hoc articulo meam sententiam, donec illa mostretur. Salua &c.

Visa post hæc supplicatione prædicta, addo, quod ex illius tenore colligitur sufficienter esse factam mentionem Papæ de defectu tituli generaliter, vel specialiter. Primo quidem per illa verba, *Ex certis causis animum suum mouentibus*. Secundo per illa, *Reseruatis valide infrascriptis, & non aliàs &c*. Tertio per illa, *Præmisso siue alio quouis modo vacet per resignationem*

nem

nem coram notario,&c.aut per constitutionem execrabilis, vel assecutionem,unionē, uel aliàs nacat,etiam si deuoluti affecti specialiter, uel aliàs,ex quauis causa in literis etiam dispositiue, uel conditionaliter exprimenda generaliter reseruata litigiosa,cuius litis statum,&c,existat. & per illa, *Quomodolibet se intromittendo, molestando,perturbando*. & per illa, *Illaque ex quauis causa nulla, & inualida*. Per quę omnia colligitur Papam voluisse reseruare prędicto D.consulenti prędictas pensiones, etiam si ecclesiæ vacassent,& collatio fuisset reseruata Papæ,vel deuoluta ad ipsum, &c.

Ad argumenta in oppositum facta responderi potest illorum vim pro-
8 cedere, quando ex verbis ipsiusmet Papæ, vel literarum eius non constat expresse vel virtualiter de ipsius intentione. argum.l.idem Vlpianus.ff.de excus.tut.& l.quidam consulebant.ff.de re iudicata.

POST HANC nostrā responsionem proponuntur nobis aliæ tres,quæ videntur esse virorum egregie doctorū,quæ continent quædam contraria eis, quæ nos supra diximus: & interrogamur, quid de illis nobis videatur, & an propter allegata in eis discedamus à nostra sententia, an vero perstemus in illa.

9 Ad quod respondemus primo, quod nunc pro comperto habemus D. consulentem ipso iure perdidisse ecclesias parochiales in eius fauorem resignatas, etiam ei à Papa collatas, per negligentiam suscipiendi presbyterium: licet in responsione prima aliqua ex parte dubitassemus, an habuisset aliquod iustum impedimentum, quo minus promoueri se faceret: nunc autem præsupponitur non fuisse illi vllum impedimentum; & quando tunc & nunc pro certo habebamus, & habemus, quod ad constituendum in mora & negligentia suscipiendi presbyterium non requiritur monitio vlla superioris, vltra illam quæ iure communi fit per cap. licet canon. & cap. commissa. de election. libro 6. atque ita ignorantia iuris, quod ipse tenebatur scire, fuit improbabilis, & crassa, quæ non liberauit à pœna iuris tam noti, quodque tam clare obligantur scire omnes qui quærunt, vel accipiunt, & conferunt ecclesias parochiales; & quod in talibus paria iudicantur scire, & scire debere, l.quod te.ff.si certum petatur. Secundo, quod ex hoc sequitur prædictum con-
10 sulentem non potuisse iuste capere fructus, qui post annum primum ei obuenerunt; & interim teneri ad restitutionem eorum, & etiam ad restituendum fructus primi anni, si recepit & possedit ecclesias intendendo se non promoueri facere intra illum per prædictum cap. commissa. §. cæterum. vt in vna responsionum pręfatarum recte respondetur. Tertio, quod collationes ecclesiarum factæ familiaribus D. consulentis per resignationem iustam in fauorem illorum fuerunt validæ, & legitimæ; quoniam ex literis Papæ constat, quod fuit ei animus conferendi eas illis, quomodocumque & ex quacumque causa vacassent, etiam si reseruata, litigiosa, & deuoluta fuissent, vt recte tangitur in vna prædictarum responsionum. Quarto, quod reseruatio pensionum facta prædicto D. consulenti fuit valida; eo quod ex tenore supplicationis à Papa signatæ,& prouisionis factæ colligitur, Papam voluisse illam sibi reseruare, etiam

si nul-

si nullum ius in beneficijs habuisset, quæ renunciauit, vt supra respondimus post copiam supplicationis visam. Nec obstant considerationes in contrarium adductæ: quia solum procedunt quando ex literis Papæ non colligitur mens vlla eius contraria, vt in nostro casu clare colligitur ex literis prædictis, & ex stylo Curiæ, secundum quem quotidie fiunt concordiæ, per quas litigantes resignant in fauorem collitigantium reseruatis pensionibus; de quibus numquam dubitatum est, an desinant valere eo solo, quod resignantes non haberent ius in beneficijs resignatis. Quinto, quod prædictus D. consulens potest, & debet restituere prædictos fructus male perceptos post annum primum, & etiam quos percepit intra illum, si recepit, & possedit ecclesias intendens non assumere presbyteratum, præfatis familiaribus, in quorum fauorem resignauit eas, & quibus
11 Papa eas contulit: eo quod fructus ecclesiæ vacantis debent conuerti in vtilitatem eius, illa vacante, vel tradi primo successori, c. cum vos. de offi. ord. & cap. quia sæpe. de elect. lib. 6. quod profundius alijs (secundum quod dictum est) tradimus in comment. c. non liceat. 12. q. 2. §. 12. nu. 2.

Post hæc omnia iterum mihi propositus fuit idem casus in hac quæ sequitur forma. Ex tribus parochijs, quas dictum est D. consulentem per decennium habuisse absque ordine presbyteratus, vnam (parendo decretis Concilij Tridentini) resignauit in manibus Papæ ad fauorem Ioannis cum reseruatione omnium fructuum, demptis 50. ducatis pro dicto Ioanne; reliquas vero libere & simpliciter in manibus ordinarij, qui eas contulit duobus familiaribus ipsius consulentis. Qui postquam de illis fuerunt prouisi, & habuerunt possessionem, cõsenserunt auctoritate Apostolica reseruationi duarum pensionum super fructibus suarum parochialium ad fauorem dicti consulentis cum accessu & regressu in euentũ quod pensiones prædictæ ex quauis causa nullæ & inualidæ existerent, prout in supplicatione, cuius copia datur, supplicatur videri in iure an prædictus consulens non promotus, per retẽtionem vltra annum dictarum parochialium fuerit factus inhabilis, & incapax beneficiorũ obtentorum & obtinendorum: ita vt sine dispensatione non potuerit tuta conscientia ea retinere, & similiter reseruationes pẽsionum, quas ex causa resignationis in manibus ordinarij factæ fuerunt concessæ. Præterea videndum est in iure an ordinarius potuerit conferre illas duas parochiales, quæ vacauerant ob non promotionem consulentis; & si erant deuolutæ ad Papam, prouisi indigeant noua prouisione.

Respondeo, quod hæ duæ quæstiones sunt graues; quarum decisio requirit hominem maiori otio, quam quod est mihi, fruentem; prætetquam quod votis meis ex parte repugnat earum digna tractatio. Pro reuerentia tamen, qua sum in eum, qui mihi eas imperat, respondeo hæc pauca.

12 ET AD PRIOREM quidem quęstionem primo, esse distinguendũ, an prædictus consulens obtinuisset eas cum Papæ dispensatione, an vero sine illa. Secundo, quod si absque dispensatione obtinuit eas, fuit factus inhabilis ad illas, & alia quæque beneficia obtinenda per extrauag. execrabilis. Ioannis XXII. §. porro. de præbend. & quod illa tantum postremo loco

adepta

adepta fuit reseruata collationi Papæ, secundum glo. celeb. quam habet dicta extrauag. quam nos sequimur in repet.c. accepta.opposit.10.num.3. de restit.spol.licet glo.Guliel.quam habet inter extrauag. communes, putet etiam alias esse reseruatas; & consequenter solus Papa potuit de illa prouidere. Tertio, quod magna quęstio est, an idem sit dicendum si prædictus consulens obtinuit prędictas ecclesias cum dispensatione sufficienti ad eas obtinendas.

Nam pro affirmatiua facit primo, quod videtur æque malum, aut maius, retinere parochiales ecclesias, quarum titulos ipso iure perdidit, & in quibus nullum ius habuit, quam retinere illas canonice collatas absque
13 dispensatione, arg.cap.1.de reg.iur.lib.6.cum ei concord. Secundo, quod intrusus in aliquo beneficio est inhabilis ad illud, secundum Panorm.c. cum iam dudum. de præbend.& ipsummet, & alios multos alibi citatos à Felin. in cap. nostra. coroll. 2. de rescript. & quod qui retinet possessionem beneficij iure ipso perditi acceptam virtute canonici tituli censetur intrusus secundum Felin.in dicto cap.in nostra.corolla. 2. de rescrip.

Pro negante vero facit primo, quod prædicta extrauagans execrabilis, facit magnam differentiam inter eum qui male posside beneficium cum dispensatione sufficienti; & inter illum qui possidet sine vlla dispensatione: & quod pœnæ de vno ad alium casum non sunt extendendæ, c.pœnæ. de pœnit.dist.1.& præd.extrauag.loquitur de possidente sine dispensatio-
14 ne.ergo non est extendenda ad possidentē cum illa. Secundo, quod multum interest inter eum qui accepit possessionē sine aliquo titulo, & eum qui eam accepit cum titulo, & continuat eam post titulum ipso iure perditum, per ea quę in dicta repetit. opposit. 7. num. 16. diximus, per quæ videtur quod licet accipiens possessionem beneficij absque titulo sit intrusus, & fiat inhabilis ad illud, non tamen fit talis qui continuat possessionem quęsitam cum titulo perdito ipso iure. Tertio, quod nullibi videtur probari dictum Barthol. Brixien. in repertorio, verbo intrusus, quo solo nititur Fel. vbi supra ad dicendum, quod possidens beneficium cum titulo ipso iure perdito est intrusus ad effectum inhabilitandi eum ad dictum beneficium: immo Gomez.in regul.de trien.posses.quęst.47.dicit de stylo Rotæ illum solum dicendum intrusum quo ad illam regulam, qui est talis vno trium modorum, quorum nullo est possidens cum titulo ipso iure perdito.

Et hęc pars in pręsentia mihi videtur verior, per præfata & alia multa, quæ in prædicta oppositione 7.& 10.scripsimus, quæ ibi videri possunt, & nunc nec vacat nec pro voto licet hic ea rescribere, nec adducere multa quæ pro dignitate quæstionum adduci possent.

Quarto principaliter dico, me arbitrari prædictum consulentem non esse intrusum proprie, ita vt per intrusionem sit factus inhabilis ad prędictas ecclesias obtinendas: & quod si eas obtinuit cum sufficienti dispensatione, vt puto obtinuisse, non est factus inhabilis ad eas eo solo, quod eas retinuerit post titulos ipsarum ipso iure perditos: & quod sola ecclesia vltimo loco recepta fuit reseruata Papæ: & quod ordinarij potuerunt

15 alias conferre: & quod licet incurrisset inhabilitationem ad prædictas ecclesias obtinendas, eo quod sine dispensatione eas accepisset; non tamen propter hoc factus fuisset inhabilis ad obtinendas pensiones sibi à Papa reseruatas: quia pensiones non sunt beneficia; & ideo inhabilitatus ad illa per constitutionem pœnalem, non videtur inhabilitatus ad pensiones. Salua quæ iustior, &c.

SVMMARIVM.

1 *Pensionarius, cui bona fide narranti beneficij fructus esse scutorum 300. reseruata fuit pensio scutorum 200. cum clausula, modo resignatario remaneant scuta 100. si postea reperiet tunc fructus vere fuisse minores, recte fecit remittendo pro rata; nec eum excusaret quod postea fructus sint aucti: modica tamen lesio, puta si eidem solum remansissent 90. non noceret. nu. 3.*

2 *Valor beneficij verus per locationis instrumentum non probatur, estque difficilis probationis.*

CONSILIVM XIII.

QVIDAM habens beneficium valoris, vt ipse bona fide putabat, 300. scutorum renunciauit illud in fauorem alterius, & ei dicenti illud esse valoris 300. reseruata fuerunt 200. pro pensione, cum clausula modo remanerent 100. resignatario, qui locauit illud 275. Quæritur an resignans possit accipere 200. pēsionem à resignatario illa sibi sponte soluente, auctis postea eius reditibus ad 300. & amplius.

1 Respondeo primo, quod pro parte negante facit, quod omnis gratia, quæ fit exprimenti falsum, quod mouit principem ad eam concedendam, est ipso iure nulla, cap. postulasti. cap. super literis. de rescript.

Secundo respondeo, quod pro parte affirmante facit, quod consulens bona fide per ignorantiam expressit illum valorem, vt præsupponitur in facto: & ignorantia excusat à subreptione. c. gratia. de rescrip. lib. 6. de quo
2 late Fel. in c. super literis. à nu. 1. eo. tit. Facit etiam, quod verus valor fructuum beneficij non probatur per instrumentum locationis fructuum, vt late tradunt Cassadorus decis. 20. super reg. 9. Cancell. & Gomez. in q. 11. super reg. Cancell. de valore exprimendo: quamuis credulitas inde nata excuset à pœna expressionis falsi valoris, eo modo quo ipsi tradunt; & ita eo solo quod renunciatarius locauerit fructus beneficij 275. scutis, non sequitur quod non valerent 300. quoniam fructus beneficiorum locantur, seu arrendantur aliquando pluris, aliquando minoris, quam vere valeant; & modica pars excessus, vel defectus non videtur nocere, vt prædictus Cassadorus in d. decis. 20. tradit.

Tertio dico resoluendo, quod si prædictus pensionarius bona fide, vt ponitur in facto, credebat, tempore renunciationis, prædictos fructus valuisse 300. scutis, non tenetur ab illa fide & credulitate discedere, eo solo quod fuerint locati, seu arrendati semel solum 275. quoniam multis de causis quis locat seu arrendat minoris vni, quam alteri, & vno tempore, quam

quam altero, ratione cognationis, amicitiæ, vel certioris solutionis, vel anticipationis pretij, vel quia putat quod melius conseruabit vel meliorabit, seu reddet vtilius id, cuius fructus locat: necessitatis item, & fertilitatis, vel sterilitatis anni, & alijs rationibus: difficulter enim probatur verus valor, vt prædicti testantur, & alij multi, in quibus sunt Panorm. & Felin. in cap. cum causa. de testib. & omnes in cap. cum dilecti. de empt. & vend. & in l. 2. C. de rescind. vendi. neque debet formare scrupulum eo solo, quod modicus fuerit defectus, ob illa, quæ prædicti Cassad. & Gomez. tradunt.

3 Quarto, quod si vere coram Deo putaret prædictus pensionarius, quod secundum communem æstimationem non valerent pluribus, quam 275. & quod si locarentur, vel arrendarentur 300. vel 290. locatio esset iudicanda iniusta notabiliter, recte faceret remittendo renunciatario tantam partem suæ pensionis, quanta deesset ad hoc, vt deberet putari iusta acceptio residui 100. scutorum.

Quinto, quod multum faceret ad certius respondendum, scire quibus de causis pensionarius consulens credebat, cum renunciaret, esse beneficium prædictum valoris 30. ducatorum; & an locari, vel arrendari potuisset, vel fuisset antea arrendatum pluribus quam 300. vel 290. vel circiter: quoniam multum iuuarent hæc ad indicandum quid debeat credere coram Deo, quibus perspectis forte paulo aliter responderemus, ad gloriam Dei. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium per superueniens homicidium irregularitatem inducens non vacat.*

2 *Gratia habilitationis in genere ad beneficia victui necessaria quærenda & obtinenda, tacito quæsito, non vitiatur.*

3 *Expressio falsa eius, quod faciliorem principem ad concedendum reddit, vitiat quidem gratiam; secus de taciturnitate, quæ non vitiat, nisi in casibus, in quibus contrarium in iure cautum est.*

4 *Irregularis in choro canere, & alia officia facere, quæ laicus, potest.*

CONSILIVM XIIII.

QVIDAM homicida iam diaconatu legitime insignitus, habens & possidens vnam canoniam ecclesiæ cuiusdam collegiatæ, impetrauit à Papa dispensationem obtinendi beneficia simplicia non requirentia ordinem, quæ suo victui sufficerent, quæq. sine altaris ministerio posset tenere, non facta mentione quod haberet prædictam canoniam. Quæritur primo, an prædicta dispensatio valuerit.

Secundo, an esto valuerit, vel non valuerit, possit deseruire prædictæ canoniæ.

1 Pro parte affirmatiua primæ quæstionis facit primo, quod præfatus consulens nõ perdidit ipso iure illum canonicatum, quẽ ante homicidium legitime quæsiuit, c. clericis. verbo priuetur. ne cler. vel monach. Innoc. &

communis cap.cum nostris. de concess. præbend. Felin. cap.inquisitioni. de accusa.& alij alibi sæpe: & ita non indigebat dispensatione ad retinendum, sed tantum sublatione irregularitatis ad se ordinandum, & ad alia beneficia obtinenda. Secundo, quod non obstat, quod in impetratione beneficij quærendi sit facienda mentio de beneficio iam quæsito, cap.si proponente. de rescrip.c.si motu.de præben.lib.6. quia in casu proposito non loquimur de impetratione beneficij, sed de rehabilitatione ad illud, vt pa-
2 lam est. Tertio, quod etiam non obstat, quod in impetranda dispensatione ad beneficia debet fieri mentio de beneficio quæsito, c.non potest.de præb. lib.6.quia illud cap.non agit de impetratione habilitatis, vel rehabilitatis ad beneficia, sed de impetranda dispensatione ad secundam pluralitatem beneficiorum, & ita de alio genere dispensationis, ex quo non potest inferri ad aliud, l.Papinianus.ff.de mino. Quarto, quod non obstat dicere, quod Papa difficilius concessisset prædictam dispensationẽ, si expressisset quod habebat canoniam. Tum quia non videtur id esse verum: quoniam verisimilius est, quod potius concessisset retentionem illius, quam obtentionem nouam aliorum, arg. c.quemadmodum.de iureiurãdo. Nec obstat quod non concessisset habilitatem ad noua quęrenda: quia id negari potest, eo quod solum concessit ad quærenda vnum vel plura simplicia, quæ sufficerent ei ad honeste viuendum; quod cõcessisset, etiam si expressisset quod habebat canoniam: quia si illa ei sufficiebat, nihil concedebat; & si illa non sufficiebat, tanto minus concedebat, quanto minus egebat haben-
3 do illam canoniã. Tum quia licet omnis expressio falsa, quæ mouet principem ad facilius concedendam gratiam, efficiat eam ipso iure nullam, l. & si legibus.C.si cõtra ius, vel vtil.pub.c.super literis.de rescri.non tamen omnis taciturnitas veri, de quo iure cautum non est, vt non expresso illo gratia sit nulla, vt resoluit Rota in nouis decis.31.de rescrip. & Felin.cap. postulasti.col.4.eo.titu.quos sequimur in Manu.confess.num.86.

AD SECVNDAM respondetur, quod, vt prædictum est, per ho-
4 micidium, & irregularitatem superuenientem non vacauit canonia; & quod irregularitas per se sola separata ab excommunicatione, interdicto, & suspensione, non videtur impedire actum canendi, & psallendi, nec alios qui non sunt peculiares, & appropriati actui ordinum, secundum mentem Innoc.cap.fin.de excess. præla. nullo enim iure videtur probari, quod irregulari non liceat canere, & psallere in choro, & pronunciare per se, & cum alijs officia diuina; modo abstineat se ab actibus proprijs ipsorum ordinum. Tum quia per definitionẽ eius à nobis traditã in d.Man. confess.cap.27. num.191. constat, irregularitatem esse idem impedimentum ad accipiendum ordines, & ad vtendum vsu acceptorum, quatenus sunt ordines; non tamen ab vsu eorum officiorum, quo laici vti possunt: at laici licite possunt canere, & psallere in choro, & extra illum officia diuina: ergo & irregularis idem facere posset. Tum quod nemo dicet illegitimum, cæcum, monoculum, manu, pede, aut aliquo alio membro mutilatum peccare canendo, vel psallendo in choro, vel extra illum: nec vsus communis Vrbis & orbis contrarium seruat, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Mendax precator impetratis carere debet, si dolose, vt facilius moueret concedentem, falsum expressit.nu.3.nam si per simplicitatem, vel ignorantiam, non vitiat,nisi quatenus fuit causa concessionis.nu.2.& 3.*

2 *Subreptionem non inducit expressio qualitatis, quæ concedentem reddit difficiliorem, nec taciturnitas illius, quo expresso æque faciliter princeps concessisset.nu.2.*

3 *Mendacium dictum per procuratorem minus nocet, quam dictum per ipsum principalem.*

CONSILIVM XV.

QVIDAM professus ordinem Minorum Conuentualium cum omisso habitu sui ordinis in apostasiam incidisset aliquibus de causis,quę visæ fuerunt Papæ rationabiles, causa cognita per quemdam Cardinalem Illustrissimum, cui causa commissa fuit, fuit absolutus ab ordine cum facultate viuendi in aliquo eremitorio, vel aliquo loco pio sub obedientia ordinarij: qua facultate multis annis vsus est. Nunc autem iniecerunt ei quidam scrupulum de subreptione breuis Apostolici,quo ei fuit facta prędicta facultas, eo quod in eo per inaduertentiam vel solicitatoris ignorantiam nominauit se esse fratrem ordinis Minorum de Obseruãtia, cum tamen esset frater ordinis Minorum Conuentualium. Quæritur an expressio falsa prędicta reddiderit gratiam subreptitiam.

1 Pro parte affirmatiua facit,quod mendax precator debet carere impetratis,l.etsi legibus.C.si contra ius vel vtil.pub.& cap.super literis.de rescrip. Sed pars negatiua videtur verior.Primo, quod expressio falsa qualitatis, quæ principem reddit ad gratiam cõcedendam difficiliorem, non vitiat:vt cum quis impetrat beneficium, quod vere est simplex, dicendo quod est curatum, valet impetratio, vt sentit Rot.decis.73.de rescrip.in antiq.quam sequitur inter alios Felin.in d. cap.super literis.nu.2. Secun-
2 do, quod taciturnitas eius, quo expresso æque princeps fecisset gratiam, non nocet, cap.dudum.de præben.lib.6. At expressio,quod consulens erat ordinis Conuentualium, non mouisset ad difficilius concedendum: ergo à simili idem dicendum. Tertio,quod expressio falsi per ignorantiam vel simplicitatem non reddit gratiam nullam,nisi quatenus est causa concessionis,d.cap.super literis.vbi omnes id annotarunt.& expressio,de qua in prędicto breui,est huiusmodi: nam Papa non cõsensisset difficilius, immo tanto facilius concessisset,si dictum fuisset ei prædictũ professum esse fratrem ordinis Conuentualium, quanto altior est modus viuendi Minorum de Obseruantia, quam modus viuendi fratrum Minorum Conuen-
3 tualium. Quarto, quod narratio falsi per solicitatorem vel negotiorum gestorem facta non videtur tanti momenti, quanti facta per ipsammet partem,vt sentit Rot.tit.de rescrip. decis.74.in antiq. & in hoc casu dicitur impetratio facta fuisse per solicitatorem, vel procuratorem. Quinto, quod non obstat illud pro parte negatiua citatum, *Mendax precator*

careat impetratis; quia illud intelligitur de impetrante dolose & malitiose exprimente aliquid falsum, quo facilius & lubentius illi gratiam, quam petit, princeps concedat: nos autem loquimur de tacente per inaduertentiam vel ignorantiam aliquid, & non de exprimente aliquod verum, quod expressum tantum abest vt redderet principem difficiliorem ad concedendum, vt potius redderet faciliorem, & non de eo quod redderet principem difficiliorem ad concedendum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus ex multis causis, absolutus ex vna, non est ex alijs.*
1 *Condonatio ex vna causa non extenditur ad alias. & 3.*
1 *Beneficiarius, qui ex tribus causis fructus restituere debet, ex vna condonationem impetrans, nihil agit. & num. 3.*
2 *Dominium quæri, & amitti ex pluribus causis non potest.*
3 *Subreptitius est, qui cum ex tribus causis fructus suos non fecisset, illorum condonationem vno tantum defectu expresso obtinuit: si tamen beneficium ipsi postea immediate iuste conferatur, sibi ipsi tanquam legitimo in illis successori restituere potest, & sic retinere. & nu. 4.*
3 *Condonatio fructuum ad causam expressam videtur restricta.*
3 *Voluntas non fertur in incognitum.*
4 *Fructus qui ex pluribus causis restituere debet, sic sibi caueat.*

CONSILIVM XVI.

QVIDAM tribus de causis male percepit fructus cuiusdam beneficij, nempe quod accepit illos post irregularitatem contractam, & quod vno anno horas non recitauit, & altero abfuit à beneficio, quod erat ecclesia parochialis, & obtinuit à Papa reualidationem tituli, quem nulliter acceperat existens irregularis, cum condonatione fructuum, nulla facta mentione de prædicta omissione horarum, & absentia. Quæritur an possit absque aliqua condonatione fructus illorum duorum annorum retinere.

1 Pro parte negante facit primo, quod excommunicatus ex pluribus causis licet absoluatur ab excommunicatione contracta ex vna causa, non censetur absolutus à contractis ex alijs causis, cap. ex parte. de offic. ordin. & cap. cum pro causa. de senten. excommu. & vtrobique glos. quæ alia multa pro hac parte citat. Secundo facit, quod gratia subreptitia non valet, cap. super literis. de rescrip. & in præsenti casu gratia condonationis fuit subreptitia, quia non tam facile concessisset illam condonationem Papa, si sciuisset quod ex tribus causis perdidit fructus, ac concessit sciens quod ex vna tantum, cap. postulasti. de rescrip. cum concordantijs: nam qui debet aliquid ex pluribus causis, & liberatur ab eo, quatenus debet illud ex vna illarum, non videtur liberatus ab eodem, quatenus debet ex alia: vnde sententia liberans aliquem super vna re petita

ex vna

ex vna causa, non liberat eumdem, si petatur ex alia causa, l. cum quæritur. cum duabus seq. ff. de exceptio. rei iudi.

2 Pro contraria vero parte facit, quod dominium quæsitum ex vna causa, non potest quæri ex alia, l. 3. §. ex pluribus. ff. de acq. poss. ergo nec perditum ex vna causa potest perdi ex alia: quia quod operatur propositum in proposito, operatur oppositum in opposito, cap. sciendum. 8. q. 1. & l. et si contra tabulas. ff. de vulg. ergo fructus perditi ex vna causa non possunt perdi ex alia: & cum prædicti fructus essent perditi ex defectu tituli, non videntur potuisse perdi ex omissione horarum, & absentia. Secundo, quod aliud est debere aliquid ex duabus causis, quod passim contingit; aliud perdere dominium alicuius rei multis de causis, quod contingere nequit; cum qui iam perdidit illud ex vna causa, non potest perdere illud, quod iam non habet, ex alia; quia priuatio præsupponit habitum, l. decem. ff. de verb. oblig. cap. ad dissoluendum. de despons. impub. Tertio, quod Papa condonando ei fructus generaliter, videtur ei condonare illos, quoquo modo fuerint perditi; quia generalis dispositio ad omnia contenta sub genere extenditur, argumen. cap. si Romanorum. 19. dist. l. de pretio. ff. de publi. in rem actio.

3 Resoluendo dico primo, quod præfatus consulens non liberatur ex præfata condonatione Papæ, per argumenta pro priori parte adducta. Non obstant adducta pro secunda: quia illa probant quidem, quod consulens fuisset securus, si condonatio valuisset; sed illa non valuit. Tum quia gratia illam continens fuit subreptitia, vt prædictum est. Tum quia condonatio illa restringebatur ad causam perditionis ex defectu tituli expresso in petitione, & non ad alias non expressas: quia voluntas non fertur in incognitum, secundũ August. lib. 13. de Trini. l. Rutilia pollea. ff. de cõtrah.

4 emptio. Secundo dico, quod alia ratione est securus, videlicet quod qui possidet beneficium sine vllo titulo canonico, si ille ei canonizetur, videtur noue succedere sibi ipsi, vel alij, qui postremo loco habuit titulum canonicum: & cum fructus illo tempore, quo de iure vacabat beneficium, obuenientes debeantur futuro primo successori, per cap. cum vos. de offi. ordin. & cap. præsenti. de elect. lib. 6. cumque fructus præfati obuenerint tempore vacationis, quia collatio prius ei facta ob irregularitatem non valuit; ipse tamquam primus successor eius, qui habuit postremum titulum canonicum, potest retinere illos tamquam nouus successor ratione reualidationis sui tituli, per ea quæ ipse clarius, altius, & neruosius quam aliquis alius scripsi in commentario cap. non liceat. 12. q. 1. §. 12. num. 4. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Dispensatio ad beneficium retinendum, expressa vna irregularitate, alia tacita, est subreptitia.*

CONSILIVM XVII.

QVIDAM irregularis vna de causa obtinuit beneficium; & postea iterum factus irregularis alia de causa impetrauit commissionem à Papa ad quemdam, vt dispensaret super prima irregularitate, cum retentione beneficij: & commissarius habens potestatem dispensandi super secunda, dispensauit cum eo super illa, auctoritate quam habet sine illa commissione, & à prima virtute commissionis, cum retētione beneficij. Quæritur, an pręfato dispensato liceat retinere præfatum beneficium.

1 Respondeo quod non; quia commissio Papæ de dispensando super retentione beneficij fuit subreptitia: quia fuit tacita alia irregularitas, qua expressa non fuisset tam facile facta commissio de retinendo beneficio: & ita quo ad id fuit nulla, & consequenter commissarius non potuit virtute illius concedere illi retentionem, arg.cap.postulasti. de rescrip.& not.per Guliel.de Cu.& Bal.in l.2. C.de epis.aud. & Felin.in d.c.postulasti.col.4.de rescript. cum nihil ex nihilo fiat, cap.non præstat. de regul.iur.lib.6.cum alijs similib. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Dispensatio presbytericidæ, dicentis simpliciter se hominem occidisse, est nulla.*

CONSILIVM XVIII.

QVI occidit voluntarie vnum presbyterum, absolutus postea à peccato per Iobelæum, impetrauit dispensationem super irregularitate, dicens se occidisse quemdam hominem, non facta mentione, quod occisus esset presbyter. Quæritur, an dispensatio sit valida.

1 Respondeo quod non: quia tacuit non exprimendo id quod de iure exprimendum erat, & quod expressum retraxisset principem à concedenda dispensatione, quod facit gratiam subreptitiam, cap.postulasti. & cap. super literis. de rescript. Tacuit enim verum, non exprimendo satis specialiter Papæ delictum, quod commiserat; quia expressit, quod occidit hominem, & ipse occidit hominem presbyterum, quod est longe grauius. Non obstat, quod ipse dixi super extrauag. de dat.& recept.num.48.& in Manu.cap. 22. num. 86. quod non omnis taciturnitas veri, quod expressum difficiliorem redderet principem ad concedendum, reddit gratiam subreptitiam, sed solum taciturnitas veri, quod iure mandatur exprimi: non inquam hoc obstat, quia iura iubent exprimi delictum, ex quo nascitur irregularitas, super qua petitur dispensatio: quod non fuit factum hoc casu, cum solum fuerit expressum homicidium in genere, quod verificari potest etiam in homicidio laici, & in casu erat presbytericidium, & ita homicidium specialiter, & grauissime qualificatiuum: & consequenter fuit admissa taciturnitas veri, quod iure debebat exprimi: & ita non solum non est contra hoc, quod ipse vt supra dixi, immo pro eo. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Subreptitia non est petitio puellæ, quæ, vt obtineret dispensationem contrahendi cum affine, narrauit se incompetenter dotatam, quæ vere tunc erat talis; licet ipsa & sponsus haberent spem certam quod à matre ultra partem debitam esset titulo donationis, uel alio uoluntario acceptura magnum patrimonium.*

2 *Dotem tantam habere dicitur puella, quantum ualet id quod nunc habet, & reliquit pater, ac quod à matre seu alijs etiam inuitis potest iure extorquere: illud autem, quod certo sperat titulo uoluntario habere, non auget eius patrimonium, nec facit ut desinat esse pauper.*

CONSILIVM XIX.

IMPETRATA fuit dispensatio à Summo Pontifice pro quadã puella sub nomine paupertatis, ad contrahendum cum consanguineo in tertio gradu: cui puellæ pater testamento reliquerat 100. florenos in auro huius monetæ, ita tamen, vt mater ipsius puellæ, quam maritus hæredem constituerat, & executores testamenti, nacti occasionem eam locandi, possent pro qualitate matrimonij augere, aut minuere dotem. Dicta dispensatio commissa fuit officiali diœcesis, in qua habitant dispensati; qui, accepta debita informatione, dispensauit cum illis; & sponsus puellæ dotauit eam in quatuor mille solidis huius ciuitatis, præter dotem quam habuerat. Hæc puella, etsi non habebat nisi tantum prædictos centum florenos, sperabat tamen se habituram bona matris, & patris, cuius mater erat hæres constituta, quæ multo pluris valebant: & eamdem spem conceperat maritus puellæ; quoniam hoc ab ipsa puella, & ab alijs sępe audiuerat: itaque erant quasi certi de hac hæreditate obtinẽda, quoniam mater & executores testamenti erant male affecti erga alios fratres dictæ puellæ. vnde consummato matrimonio, mater cum vno ex executoribus testamenti donauit omnia bona sua & bona patris dictæ puellæ. Dubitatur modo, an quia puella habebat hanc confidentiam, quod mater & executores essent illi donaturi prædicta bona (quamuis esset hoc in libertate matris) dispensati sint tuti in cõscientia, cum in dispensatione dictum fuerit Pontifici, hanc puellam esse inopem: &, si non sunt tuti, quid remedij?

DECLARET D. consulens, an in regno pręfatorum dispensatorum seruetur ius cõmune, vel Castellanum, quo certa legitima debeatur filijs, & quot fratres habebat prædicta puella, & quãta legitima cuique fratrum debebatur ex bonis patris iam mortui; &, si haberi potest, habeatur copia dispensationis: & libenter respondebitur id quod iuri propius videbitur.

1 Visa copia pręfatæ dispensationis, & testamenti patris præfatæ puellæ dispensatæ, & intellecto quod mater eius viuebat, & quod nondum ei pręfata filia successerat quo ad bona sua, quinimmo ipsa poterat, si voluisset, relinquere alijs bona sua, relictis præfatæ filiæ dispensatæ quinque florenis, & vno terræ arabilis modio tantum, & quod prædicta mater, & executores testamenti patris non obligantur per clausulam ipsiusmet testa-

menti dare in dotem præfatæ filiæ dispensatæ plusquam centum florenos, & vno cacabo, & vestibus consuetis, licet possent, si voluissent; iuste iudicata fuit dispensata præfata inops, ad hoc, vt dispensatio esset valida: quia spes successionis, præsertim in terris, in quibus certa legitima non debetur necessario filijs, nec spes donationis, vel applicationis bonorum, antequam donatio & applicatio fiant, non censentur esse bona illius qui habet spem præfatam successionis, donationis, vel applicationis præfatarum. Et ita præfati DD. consulentes sine scrupulo possunt vti præfato matrimonio, & præfatis bonis, & alijs inter illos recte gestis, in gloriam & obsequium Domini nostri Iesu Christi, qui nos omnes saluet. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum Papæ, ac illius delegati tenetur exequi ordinarius, nisi quando adest iusta causa supplicandi ab eis; & si continet Dei offensam, peccat exequendo. num. 2. & 3.*

1 *Ordinarius sententiam delegati Papæ reuocare non potest.*

3 *Exequutor merus non potest non exequi mandatum Papæ, & eius delegati; nisi quod præcipitur, sit in offensam Dei.*

4 *Indignum qui præficit ecclesiæ, peccat quidem; sed qui non tolerandum diutius tolerat, magis peccat.*

5 *Contrauenire facto proprio licet nemo posit regulariter, nec allegare turpitudinem suam; fallit tamen quando agitur de salute animæ necessaria, num. 7. vel nomine ecclesiæ siue* Reipublicæ *id facit. nu. 8. & 9.*

7 *Malam à se factam alienationem bonorum ecclesiæ reuocant clerici alienantes, & prælatus male à se factam confirmationem electionis.*

8 *Communem ob vtilitatem sæpe auditur is, qui ob suam repelleretur, vt excommunicatus, vel qui in eadem versatur turpitudine. num. 7.*

9 *Episcopus est iudex in causa suæ ecclesiæ, etiam ad instante procuratore fiscali retractandum quæ ipse fecit.*

CONSILIVM XX.

N. VALDE deformis corpore impetrauit à Papa commissionē dispensandi cum eo ad Episcopum originis ad ordines & beneficia, & ab eo dispensatus impetrauit ecclesiam parochialem alterius diœcesis à Papa in forma dignum; scilicet vt ordinarius ecclesiæ si reperiret eum idoneum, conferret eam illi; qui ordinarius licet à principio renuisset eam illi conferre propter magnam corporis deformitatem, tandem rogatus contulit, & iussit ei tradi possessionem, quæ tradita fuit.

Quæritur primo, an ordinarius ecclesiæ præfatæ peccauerit eam illi conferendo.

Secundo, an peccet permittendo illum possidere.

Tertio, quo remedio possit eum iure ab ecclesia expellere.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo pro parte negante vrgere primo, quod ordinarius tenetur exequi mandatum non solum Papæ, sed

ſed etiam eius delegati, etiam ſi ſit iniuſtum. cap. paſtoralis. §. quia vero. de offic. deleg. Secundo, quod ordinarius non poteſt reuocare ſententiam delegati à Papa, cap. cum inferior. de maiorit. & obedientia. At delegatus Papæ diſpenſauit ſuper præfati curati deformitate. ergo. &c.

Sed contrarium eſt tenendum. Tum quia oportet obedire magis Deo, quam hominibus, Act. 4. & cap non ſemper. & cap. qui reſiſtit. 11. quæſt. 3.
2 At Deus iubet indignos ſacerdotio arcere ab eo, cap. graue. de præben. cũ multis alijs. ergo, &c. Tũ quia placet Papæ, vt ſua mandata nõ exequantur, quando adeſt iuſta cauſa ſupplicandi ab eis, cap. ſi quando. de reſcript. Tum quia irrefragabiliter Innoc. ab omnibus vtrobique receptus dicit in cap. inquiſitioni. in fin. de ſent. excom. quod is cui præcipitur aliquid à Papa, ex quo ſcit conſecutura mala, peccat id exequendo: ita quod non ſolum non peccat ceſſando ab executione, ſed etiam peccat exequendo, quando ex eo quod præcipitur exequuto ſequeretur peccatum; quod poſt And. Siculum & Felin. grauiter confirmat Decius in dicto cap. ſiquando. num. 3. & ex miniſtratione præfati adeo deformis ſequeretur ſcandalum & peccatum, vt præſupponitur in propoſitione quæſtionis. ergo ordinarius non ſolum poterat ſe abſtinere ab exequendo mandato: ſed etiam tenebatur non exequi.

3 Non obſtant oppoſita in contrarium: quia procedunt in exequutore meram exequutionem habente circa ea quæ fieri poſſunt abſque legis diuinæ offenſione: nos autem loquimur de exequutore mixto, & de re, quæ non poteſt fieri abſque ſcandalo, & offenſione Dei, qui vetat illud Matth. 18. & cap. nihil cum ſcandalo. de præſcript.

4 AD SECVNDAM reſpondetur, quod ſic: quia licet non ſit tantum peccatum non eijcere, quantum admittere cæteris paribus, arg. cap. quemadmodum. de iureiurando: non tamen excuſat omnino à peccato. Tum quia in hoc caſu non ſolum prohibetur admiſsio, ſed etiam tolerantia. Tum quia peior eſt continuatio ſcandali per totam vitam duratura, quam admiſsio momentanea. arg. cap. fin. de conſuet.

AD TERTIAM reſpondetur, quod pro parte eius negante facit
5 primo, quod tempus appellandi, & ſupplicandi à mandato ſupradicto facto ordinario eſt iam pridẽ lapſum, & illa ſunt remedia ordinaria, quibus reſcinduntur, vel impediuntur ſententiæ, vel alia mandata per ſubreptionem impetrata, l. 1. ff. de app. auth. quæ ſupplicatio. C. de precibus Imp. offeren. cap. ſiquando. de reſcript. cap. cum teneamur. de præbendis. Secundo, quod non licet regulariter cuiquam contra ſua facta venire, cap. quod ſemel placuit. & cap. mutare. de reg. iur. lib. 6. & quod præfatus ordinarius
6 iam pridem admiſit & ſuſtinuit præfatum prouiſum. Tertio, quod nemo allegans turpitudinem ſuam audiri debet, cap. cum ſuper. de conceſſ. prębend. l. itaque fullo. ff. de furtis. & ita ordinarius pręfatus non videtur poſſe allegare, quod male pręfatum prouiſum admiſit.

Quibus tamen non obſtantibus, contrarium eſt tenendum, tum per cap. ſi quis presbyt. de rebus eccl. quatenus habet, ipſummet pręlatũ qui male rem eccleſię alienauit, poſſe illam repetere: & cap. noſti. de elect. quatenus

habet

habet, electum qui male contulit beneficium ante suæ electionis confir-
7 mationem, post eam posse suam collationē reuocare. Tum quia qui male contraxit matrimonium cum consanguinea, potest petere vt separetur ab ea. cap. lator. & cap. consanguinei. de re iudic. Tum quia licet regulariter non posit quis venire contra proprium factum, nec allegare turpitudinem suam: fallit tamen quando agitur de salute animarum necessaria, vt in cap. venientes. & cap. ferrum. 50. dist. & in iuribus proxime allegatis, vt resoluit Panormit. communiter recep. in d. cap. cum super. & in d. cap. nosti. Tum quia canonici, qui sunt plurales in beneficijs, & posident plura beneficia, non possunt nomine proprio, seu pro priuata vtilitate opponere prouiso, quod est pluralis in eis, quia *Turpe est doctori, cum culpa redarguit ipsum.* arg. l. 2. ff. de orig. iur. cap. cum ecclesiasticæ. de excep. possunt
8 tamen opponere nomine ecclesiæ, & pro eius vtilitate, vt gloss. ibi communiter recepta concludit post Vincent. ante Panorm. Fel. & Dec. ibidem. Tum quia licet excommunicatus non audiatur in iudiciis, cap. intelleximus. de iudic. fallit tamen cum excipit pro vtilitate ecclesiæ, cap. dilecti. & cap. dilectæ. de excep. cum eis annotatis: & ita licet præfatus ordinarius non deberet admitti contra præfatum prouisum pro sua vtilitate, audiri tamen debet pro ecclesiæ vtilitate. Tum quia agit etiam pro vtilitate publica, qui alioquin est inhabilis, l. si longius. §. 1. ff. de iud. cum aliis quæ in hoc citat Decius in d. cap. dilecti.

9 Per quæ omnia resoluēdum est præfatum Episcopum posse agere contra præfatum prouisum, primo nomine proprio pro salute animarū, tam suæ, quam prouisi, & populi, qui ex ipsius administratione sacramētorum scandalizaretur. Secundo nomine ecclesiæ, de cuius vtilitate, ac reuerentia & honore agitur. Tertio pro iure publico, & vtilitate publica, quæ in sacris & sacerdotiis versatur, l. 1. §. huius studij. ff. de iustitia & iure. & quod probabiliter dici potest procuratorem fiscalem sui episcopatus posse petere hoc coram ipsomet Episcopo, qui potest esse iudex in causa ecclesiæ suæ, cap. si quis erga. adiun. glo. vltima communiter recepta 2. quæst. 7. quod cap. in hoc propositum citauit Panor. communiter recep. in d. cap. nosti. sub fine. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus ecclesiasticus nec pro labore potest quicquam, ne vnum quidem denarium extra esculentum, & poculentum, licite accipere.*

2 *Munerum acceptio, quæ etiam iure diuino naturali videtur iudicibus probibita, etsi posit restringi ad magna, quæ obcæcare possunt, num. 3. attamen quando in indiuiduo probibetur in aliqua causa, nibil potest accipi. num. 4.*

3 *Propinas ideo capiunt Rotæ Auditores, quia videntur asignari loco stipendij.*

4 *Delegati, vt sunt Episcopus, & Vicarius, quibus committuntur dispensationes matrimoniales cum clausula,* vt deposita omni spe cuiuscumque, &c. *nibil nec pro labore, nec pro processu informatiuo possunt etiam sponte oblatum accipere.*

CON-

CONSILIVM XXI.

CONSVEVIT in quodam episcopatu accipere Vicarius generalis eius vnum scutum pro labore & occupatione accipiendi informationem testium præsentatorum à partibus ad verificanda narrata in commissione de dispensando: et cum dubitaretur an id ei liceret, responsum fuit ab aliquot eruditis affirmatiue; de quo Episcopus noue creatus videtur habere scrupulum, eo quod commissioni adiicitur hæc clausula: *Per Apostolica scripta mandamus, quatenus tu frater Episcope, seu fili Vicari, deposita per te omni spe cuiuscumque muneris, aut præmij, etiam sponte oblati, à quo te omnino abstinere debere volumus, de præmissis diligenter te informes.*

Ad hanc quęstionem videtur respondendum, quod non licet Episcopo, neque Vicario, accipere præfatum scutum. Tum quia non licet vlli iudicum vendere iudicium, cap. non licet. 11. q. 3. & cap. non satis. 14. q. 5. cap.
1 cum ab omni. de vit. & hon. cler. Tum quia in specie statutum est, ne vllus iudex delegatus capiat aliquid aliud, quam esculentum & poculentum, pro labore quem suscipit in expeditione causæ sibi delegatæ, cap. statutum. §. insuper. de rescript. lib. 6. cuius gloss. recepta per omnes in verbo esculentum. dixit, quod nec vnum denarium potest licite accipere extra
2 esculentum & poculentum. Tum denique quod clausula pręfata commissionis declarat quod in commissione, de qua quæritur, in indiuiduo nullum munus etiam spōte oblatum accipere debeat: cui non video quid satis apte responderi possit. Tum quia munerum acceptio videtur esse vetita iudicibus iure diuino naturali, vt nos probauimus in comment. de datis & promis. quem nuper edidimus super extrauaganti S. D. N. Gregorij XIII. cuius caput est, Ab ipso. num. 5. not. 3.

3 Non obstat, quod responderi posset, hoc ius solum procedere in muneribus magnis, quæ verisimiliter possunt obcæcare iudices, non autem de paruis, & illis quæ verisimiliter non nimis afficiunt eos parti ea offerenti, & quod etiam non procedit in illis iudicibus ecclesiasticis, quibus pro quodam salario extraordinario permittuntur: qua ratione propinas,
4 quæ RR. Dominis Auditoribus Rotæ dantur, saluaremus. Non inquam hoc obstat: quoniam in casu proposito in indiuiduo Papa ipse committens gratiam prouidet speciatim & in indiuiduo, ne commissarius, siue delegatus quicquam etiam sponte datum accipiat, & quod gratis negotium expediat: cuius mandatum in hac forma expresse factum videtur diligenter seruandum, l. diligenter. §. mandati. cap. cui de non sacerdotali. de præb. lib. 6. & alia plurima, quę afferri possunt. Per quæ videtur nobis hoc iuri propius: quamuis lubentius, si per conscientiam licuisset, contrarium respondissemus.

DE CON-

DE CONSVETVDINE.

SVMMARIVM.

1 *Legi eidem potest etiam per desuetudinem ita in vna parte derogari, vt maneat firma in altera. & 2.*

3 *Lex tunc tollitur per non vsum, quando talis non vsus includit saltem æquipotenter actum legis dispositioni contrarium.*

CONSILIVM I.

VTRVM stante statuto capellæ S.D.N. vt qui seruierit in illa vigintiquinque annis solum teneatur adire illam ad primum Chyrie Missæ, nisi certis diebus, quibus si non adierit ad Primam, & Tertiam, mulctatur, obligentur moderni capellani, qui prædictis annis seruierunt, ad eundum prædictis diebus ad Primam, & Tertiam sub pœna prædictæ mulctæ: attento quod numquam prædecessores illorum à quadraginta annis ad illas iuerunt.

1 Respondeo, quod pro parte affirmatiua videtur irrefragabiliter facere hoc dilemma, quod est validum argumentum; quod aut per non vsum est sublatum prædictum statutum, aut non; si non est sublatum, per ipsum obligantur; si est sublatum, obligantur per ius commune contentum in cap. 1. de cler. non residen. lib. 6. quod innouauit Concil. Trid. sess. 24. cap. 12. de reformat. scilicet vt qui non interest choris non lucretur distributiones illis constitutas.

Pro astruenda vero parte negante dico primo, quod vna eademque lex potest tolli quo ad vnam partem, & manere valida & viua quo ad alteram, l. derogatur. ff. de verb. signif. quæ habet tunc derogari legi, cum tollitur quo ad partem: sicut iurisdictio Episcopi potest tolli quo ad quędam, & quo ad alia manere, cap. auditis. de præscript. tunc vero abrogari, cum tota tollitur.

Secundo, quod statutum prædictum videtur habere duas partes: altera est, quod capellani, qui seruierunt vigintiquinque annis, nullis diebus regulariter tenentur ad capellam, nisi ad Missam ante primum Chyrie: altera, quod certis diebus in ea expresis teneantur ire ad Primam, & Tertiam, sub pœna mulctę: & ita altera pars eius tolli potest, altera manente; & consequenter posse tolli posteriorem, priore manente.

2 Tertio, quod lex potest tolli per desuetudinem, seu per non vsum eius, l. de quibus. ff. de legib. §. leges. 4. dist. & glo. sing. in cap. 1. de treug. & pace. & sic potuit præfatum statutum tolli quo ad vnam sui partem, & manere quo ad alteram. Nec obstat, quod per solum non vsum non tollitur lex, secundum Ioan. And. communiter à Panor. & aliis receptum in cap. Ioannes. de cler. coniug. & ab aliis, quos refert, & sequitur Rocch. in cap. fin. de consuetud. sectione 4. num. 76. quia id verum de non vsu pure negatiuo non implicante actum contrarium legi formaliter, vel æquipollenter, non autem de vsu implicante actum contrarium legi, vt in facto præsupponitur,

nitur, & omnes declarant & limitant: & in casu proposito agitur de non vsu legis implicante actum contrariũ illi; lex enim, de qua loquimur, disponebat, vt cantores, qui seruierunt viginti annis, tenerẽtur adire certis diebus ad Primam & Tertiã sub pœna mulctę: & a tẽpore, quo illa fuit lata, prædicti cantores desierunt adire ad illas duas horas sine vlla pœna mulctę; quod implicat actum contrarium legi mulctanti.

Quarto, quod cum prior pars sit seruata semper à tempore, quo illud factum fuit, ante quadraginta annos, & posterior nũquam; sequitur quod prior pars manet, & posterior sublata est.

Quinto, ex his infertur, quod cum prior pars absoluat eos ab eundo ad officia, præterquam ad Missam ante primum Chyrie; & posterior obligaret eos ad eundum ad alia officia certis diebus, & hæc est sublata, & illa durat; absoluti sunt ab aliis officijs, præterquam Missæ ante primum Chyrie, & non erunt obligati ad eundum ad alia officia diebus præceptis per posteriorem partem.

Ad dilẽma pro contraria parte oppositum, scilicet aut statutum prædictum est sublatum per non vsum, aut non est sublatũ, respõdetur, quod nec est in totũ sublatum, neque in nulla parte nõ sublatum, sed ex parte sublatũ, & ex parte non sublatum; sublatum quidem quo ad partem posteriorẽ, quæ exonerat eos: quod concludit propositum nostrum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo in ecclesiasticis rebus, ad hoc vt liget subditos, si sit præter ius, decem; si contra ius, quadraginta annorum debet esse præscripta, & rationabilis.*

1 *Vocem in electionibus actiuam de iure cõmuni omnes professi, si sint saltem subdiaconi, habent in monasterijs in quibus professi sunt. 3.*

2 *Plurium suffragio magis expedit vt fiant leges & electiones, quam vt hæc facultas ad pauciores, etsi prudentiores, restringatur.*

3 *Vocem actiuam in eligendo non potest non habenti concedere Capitulum, nisi omnibus nullo discrepante consentientibus.*

CONSILIVM II.

IN QVADAM religione est consuetudo à septem vel octo annis inducta, vt tantum prudentiores re & ætate habeant vocem in Capitulo, & admittantur in electionibus superiorum. Quæritur primo, an sit iuridica, & toleranda. Secundo, an maior pars Capituli possit communicare vocem, quæ illi competit in eligendo, his qui illam non habent.

1 AD PRIOREM quæstionem respõdetur primo, quod pręfata consuetudo non est bona, idest, quod est inualida ad hunc effectum, vt tãquam lex iusta liget subditos præfatæ congregationis. Aut enim est contra ius canonicum, aut præter illud. Si est contra illud, oportet quod sit rationabilis, & præscripta spatio quadraginta annorum, cap. fin. de consuet. cum ei late adnotatis per Rochum: consuetudo autem præfata, esto sit ratio-

nabilis,

nabilis, non est continuata per quadraginta annos, sed tantum per septem, vel octo annos; ergo non est valida ad præfatum effectum. Neque etiam si est prçter ius;quia vt consuetudo etiam prçter ius valeat in rebus ecclesiasticis, & iure Pontificio, requiritur vt sit continuata per decem annos, vt concludit Panormit. communiter receptus in dicto cap. fin. de consuetud. num. 11. Ego autem in prçsentia inclino in eam partem, quç habet, illam esse contra ius commune canonicum: quandoquidem iure communi canonico omnis religiosus professus tria vota substantialia in religione per Sedem Apostolicam approbata, simulac est professus, & subdiaconatu insignitus, videtur habere vocem in Capitulo, etiam in electionibus prçlatorum. cap. ex eo. §. 1. de elect. lib. 6. & clem. vt ij qui. de çtate & qualitate. cum multis, quç in eis & alibi sçpe notantur. Est etiam contra consuetudinem omnium religionum antiquarum ab antiquis Patriarchis inuentarum, & à sancta Sede Apostolica approbatarũ, vt colligitur ex canonibus citatis à Petro Biaxio in Directorio electionũ, 1. par. cap. 2. & consuetudo habet vim legis, cap. consuetudo. 1. distinct.

Secundo, quod si dicamus eam esse contra ius, qualem ego in prçsentia esse iudico, non est bona, neque seruanda: quia est contraria iu-
2 ri canonico. Tertio, quod licet videatur bona illa ratione, quod docet, vt prudentiorum, & eruditorum, ac maturiorum suffragia pluris çstimentur, quam aliorum: alia tamen ratione non videtur esse talis, illa scilicet, quod pauciores facilius subornabuntur, quam plures: & quod vtile est, vt multi sint consultores, & habentes vocem in Capitulis. Vnde & leges, & plebiscita Romanorum, in quibus condendis maiores cum minoribus occurrebant, quadamtenus videbantur firmiora, iuxta illa, quç habentur in cap. plebiscita. & cap. lex. 2. distinct. & vnde sumuntur. Et experientia docuit in omnibus per orbem dispersis Academijs electiones gymnastarum, & prçlectorum factas ab omnibus auditoribus meliores esse, quam factas à paucis. Quarto, quod mea sententia securius esset, quod omnes professi & subdiaconatu insigniti haberent vocem in Capitulo, quam solum quidam maiores; quo alijs superbiendi, & alijs inuidendi, & omnibus dissidendi occasio non parua datur.

3 AD SECVNDAM iam aliàs respondi, non posse à maiore parte Capituli communicari vocem, quç competit ei in eligendo, aliis, quibus ea non competit, per gloss. communiter receptam in cap. quia propter. in verbo vice omnium. de elect. Et consequenter, si prçsupponamus eos, qui non sunt assignati, non habere vocem in Capitulo, respondendum esset, non posse illis communicari à Capitulo, nisi concors fuerit, & nemo discrepauerit. Sed videtur per prçdicta omnes professos esse assignatos Capitulis monasteriorum, in quibus professi sunt, non obstante consuetudine prædicta, quç nondum est satis præscripta. Salua, &c.

DE ELE-

DE ELECTIONE, ET ELECTI POTESTATE.

SVMMARIVM.

1 *Electio facta præsente excommunicato non valet, si sit denunciatus, & constabat, eratque legitima excommunicatio, nec lata post præcedentem legitimam appellationem.*

CONSILIVM I.

AN ELECTIO propter concursum excommunicati fiat irrita, & nulla, cum aliàs legitime sustineri posset?

1 Respondeo, quod electio est nulla eo solo casu, si excommunicatus erat denunciatus, & constabat illis, qui simul eligebant, & erat notoria & legitima excommunicatio, & non fuit appellatum legitime ante excommunicationem, per cap. fin. de procurat. vbi Innoc. Card. Panorm. & communis, & in cap. illa. de elect. & conditiones adiectę huic decisioni probantur per cap. solet. de senten. excom. lib. 6. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Electionem confirmandi, vel infirmandi qui ius habet, potest, & qui spectat ad publicam vtilitatem debet ex officio, etiam supplendo quæ sunt facti, inquirere de meritis electi, eligentium, & forma electionis. & 2.*

2 *Iudex in concernentibus publicam vtilitatem potest ex officio, ne dum quæ sunt iuris, sed etiam quæ sunt facti, supplere: vnde cogit compromissarios ad edenda acta electionis, num. 3. & reum ad edendum propria instrumenta fisco, ac vbi vertitur animarum periculum, num. 4. & notarium ad edenda acta, & hoc etiã quando intercesissset conuentio, vt seruentur sub secreto, num. 5. & quod intercesserit iuramentum. num. 7.*

3 *Acta omnia coram notario, item & coram iudice facta, dicuntur publica.*

5 *Occultum vt remaneat id quod ratione publici interesse debet pandi, priuatorum facto fieri non potest.*

6 *Probari quod ex sui natura non potest nisi per paucas & certas personas, hoc habet priuilegij, vt aliàs priuilegiati cogantur, & inhabiles admittantur ad testificandum.*

7 *Occultum tenere aliquid qui iurauit, non obest quin iudex possit compellere ad testificandum.*

CONSILIVM II.

CAPITVLVM Ecclesiæ N. per suos compromissarios A. in suum Episcopum elegit, quam electionem confirmare noluit is, ad quem spectat: propterea pro parte Capituli appellatum fuit ad Sedem Apostolicam. Quæritur an debeant constitui iudices commissarij, qui de causa electionis huiusmodi in partibus cognoscant.

1 Respondeo primo, quod si verbum debeant in quęstione positum significat

ficat necessitatem, resoluendum est dubium negatiue, scilicet quod non debent necessario constitui iudices commissarij, siue delegati, qui de contentis in quęstione in partibus cognoscant. Tum quia nullo iure id cauetur. Tum quia per cap. nihil. cap. constitutis. cap. post petitam. & alia multa de elect. & cap. vlt. eod. tit. lib. 6. constat quod confirmator electionis non tenetur constituere commissarios, & delegatos ad decidendam electionis causam, sed quod potest per se illam decidere, agendo acta necessaria per se vel per alium ad partium instantiam, vel ex officio suo.

Secundo, quod si verbum, debeant, positum in quæstione accipiatur pro iuste possint, resoluendum est dubium affirmatiue, quod sic; quia omnis iurisdictio, & omne imperium iure Pontificio sunt delegabilia, iuxta gloss. solemn. & recep. cap. peruenit. 9. dist.

2 Tertio respondeo, quod iudex habens ius, & potestatē confirmandi vel infirmandi electionem, potest & debet cognoscere de contentis in dubio per se vel per alium ad instantiam partium, vel ex officio suo. Tum quia potest & debet ex officio procedere & inquirere de ijs, quę pertinent ad vtilitatem publicā, l. congruit. ff. de offic. pręsid. l. si quis in hoc genus. C. de Episco. & cleric. quas citat in hoc Bart. l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de damno infecto in 2. oppositione, quem Ripa & alii sequuntur. & constat hanc de qua loquimur electionis cōfirmationem ad vtilitatem publicam spectare. Tum quia expresse hoc determinat Innoc. III. cap. cum nobis. de elect. cuius gloss. in verbo ex offic. recep. à Paormit. & aliis ait ibi probari iudicem confirmationis electionis posse ex officio etiam ea, quæ sunt facti, supplere: & paulo inferius ait, quod etiam si nihil obiiciatur electo, ille qui confirmat electionem debet inquirere de modo electionis, an sit canonice facta, de persona etiam electi, an sit idonea, per cap. venerabilem. eod. tit. & cap. priusquam. 28. dist. & idem Innocentius III. in causa postulationis suppleuit, cap. bonę memoriæ. de postula. vbi gloss. in verbo curauimus allegare, ait quod iudex potest supplere nō solum ea quę iuris sunt, sed etiam ea quę sunt facti in spectantibus ad publicam vtilitatem: & ita in hac causa electionis tam insignis ecclesiæ, in qua de tam publica vtilitate agitur, merito S. D. N. poterit, & debebit ad instantiam partium, vel ex officio suo per se vel commissarios suos facere omnia quæ opportuna fuerint ad sciendam veritatem de persona electi, & electorum, ac de forma eligendi habita, & seruata per Capitulum & compromissarios eius. Vnde idem Innocentius III. in quadam causa confirmationis electionis, de qua cap. oblatę. de appell. dixit quod iudex superior, ad quem appellatum est super electionis confirmatione, potest, immo debet facere quę conueniunt, ne gregi dominico diu desit cura pastoris.

3 Quarto respondeo, quod potest S. D. N. & debet propter publicam vtilitatem, quæ in hac causa versatur, compellere Capitulum, & compromissarios eius, & notarios ad edenda sibi omnia coram eis acta, quæ ad huius causę iustam & breuem expeditionem pertinent: tum per citata in 2. di-
4 cto. Tum quia etiam reus cogitur edere instrumenta sua fisco actori, ratione publicę vtilitatis, l. nec quisquam. ff. de edendo. vbi Bart. & omnes hoc

hoc tenent, & tradunt Panorm. & communis cap. 1. de proba. & alii in alijs multis locis citati per Felin. ibidem. Tum quia eadem, immo firmiori ratione potest iudex cogere reum ad edenda sua instrumenta in causis publicis,& spiritualibus,in quibus tãtum & plus exuberat officium iudicis, quantum & plus vtilitatis publicæ, ac salutis,ac periculi animarum vertitur,quam in fisco,iuxta præfatum cap. oblatæ. de appell. & cap. nihil.& cap. ne pro defectu. de elect.& cap.exceptionem. de excep. cap. 1. eodem tit.lib.6. tenet Panor. receptus ab omnibus in d. cap. 1. de proba. num. 21. Tum quia superior iudex potest cogere notarios publicos ad edenda instrumenta, & acta publica coram eis gesta ei, cuius interest, & magis ex officio suo ratione publicę vtilitatis,prędsertim spiritualis,l.2.C. de edend. cum ei adnotatis, & cap. quoniam contra. de probat. & cap. perpetuus. adiuncta sua gloss. de fide instru.

5 Quinto,quod nõ possũt excusari ab editione præfatũ Capitulũ, & præfati cõpromissarij, & notarii eorum,eo quod conuenerint, vt vota eorum manerent secreta. Tum quia omnia acta corã notarijs dicuntur publica, vt in prædicta l.2.& l. orphanotrophos. C.de Episcopis,& cleri. cap.quoniam contra. de proba. cum notarius ipse sit persona publica, vt per præfata iura tradit Decius post alios d.cap.quoniam.notab.7.sicut & acta coram iudice dicuntur publica,l.2.ff. ad exhiben. adiuncta glo. verbo in publico. Tum quia non licet canonicis conuenire, vt electio maneat secreta, vt notat Panormit.cap.quia propter.§.fin.de elect. citans ad id Compostel. Tum quia pacto priuatorum iuri publico derogari non potest, cap.si diligenti.de foro comp.& l.ius publicum.ff.de pact. Ergo nec pacto canonicorum fieri potuit, vt maneat secretum quod Reipublicæ interest vt pandatur. Tum quia quoties natura rei probandæ est talis, quod non potest probari, nisi per paucas & certas personas, illæ tenentur testificari, etiam si fuerint priuilegiatæ ad non testificandum, secundum Hostien.communiter recept. cap.1. de test.cogend. & etiam si essent inhabiles,secundum Ant.Butr. & Imolensem cap. tertio loco. de proba.quos sequitur Decius cap. 1. eodem tit. num. 31. & probatur per l. consensu. C. de repud. & cap. veniens. 2. de testibus. cum ergo vota secreto præstita coram compromissarijs & notario suapte natura sint talia, quæ non possunt probari aliter, quam per acta coram ipsis, poterunt compelli ad edenda illa. Tum quia impossibile est scire, an compromissarij præfati seruauerint formam eligendi sibi à Capitulo commissam, nisi habita notitia de suffragijs, siue votis, quæ canonici singulatim alij alijs dederunt; quoniam ipsi tenebantur eligere illum, in quem maior pars Capituli consentiret; quod an seruauerint,sciri non potest, nisi facta fide de numero votorum, quæ fuerunt data illis, qui habuerunt aliqua suffragia, & vota. Cum ergo superior possit,& debeat inquirere an forma electionis debita seruari fuerit seruata, & non possit hoc scire nisi compellendo notarios, vt acta coram eis gesta edant; necessario consequitur, posse & debere illos ad hoc compelli,arg. cap. præterea. de offic.deleg. d.l.2. ff. de iurisdict. omn.iud. Tum denique quod iudex superior potest compellere

ad testificandum eos, qui sciunt aliqua secreta (extra sacram confessionem) etiam si conuenerint inter se, vt teneantur secreta, & iurauerint non reuelare illa, etiam iudici iubenti, secundum S. Thomam 2. 2. q. 70. art. 1. ac 2. & Innocen. cap. qualiter. 1. de accusa. Panormit. cap. dilectus. de excess. prælat. sub fine, & d. cap. qualiter, & cap. omnis. de pœnit. communiter recep. quem nos quoque sequuti fuimus pridem iure firmo, & ratione probauimus cap. inter verba. conclus. 6. nu. 218. & in Manu. cap. 25. nu. 41. ergo à fortiori notarium ad exhibenda, & edenda acta, & gesta coram ipso, tamquam coram persona publica, coram iudice, vel arbitro; cum arbitria sint redacta ad similitudinem & instar iudiciorum, l. 1. ff. de recep. arbi. & in actis coram eo debeat seruari dispositio cap. quoniam contra. de proba. vt in eo Panorm. communiter receptus annotauit, & in alia informatione probauimus. Salua quæ iustior fuerit sententia.

SVMMARIVM.

1 *Religio non potest condere statutum contrarium dispositioni iuris communis etiam quo ad electionem superiorum faciendam, nisi hoc eis speciali sit concessum priuilegio.*

2 *Mutatio antiquæ legis, seu vitæ in religiosis solet esse ingrata, vnde eamdem inducere volenti facile contradicitur.*

3 *Electio prælati cuiuslibet monasterij de iure spectat ad eiusdem monasterij conuentum, expedit autem magis vt eligatur perpetuus, quam triennalis.*

CONSILIVM III.

ORDO Eremitarum sancti Augustini in 35. prouincias diuisus est, quarum omnes, quę in Italia sunt (sunt autem viginti duę) eam ab antiquo consuetudinē obseruant, vt Præsidens, Prouincialis, & Definitores in Capitulo facultatē habeāt ad cōdēdas, & reformādas sui ordinis leges.

Dubitatur primo, an in toto seu parte modum eligendi conformem iuri communi tollere absque expressa Papæ facultate valeant.

Secundo, an eligendi prælatos modus aptior Hispanorū sit, quo à monasterio prælatus triennalis eligitur; an Italorum, quo à Capitulo generali perpetuus.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo primo, quod certum est prædictū Reuerend. Generalem cum prædictis Definitoribus non posse cum maiori parte sui ordinis tollere toti ordini, nec parti eius modum eligendi, quem iuri communi conformem habent, sine facultate expressa in id à Pontifice Maximo facta; quia nulli ei inferiori licet edere legem contrariam iuri communi, cap. quod super his. de maio. & obedien. c. inferior. 21. dist. clem. ne Romani. de elect. Secundo, quod Celsus iurecōsultus ait in l. inciuile. ff. de ll. inciuile esse, de lege, nisi ea tota perspecta, iudicare; ideoque oportere ad recte respodendum huic quæstioni, videre facultatem, quam Pont. Maximus fecit prædicto ordini ad condendas, & reformandas leges sui ordinis; & etiam scire si aliquæ prædictarum prouinciarum habeant aliqua priuilegia paticularia super suo modo eligēdi.

Tertio,

2 Tertio, quod etiam si facultas à Pont. Maximo concessa Generali, & Definitoribus prædictis de rigore iuris se extenderet ad faciendam prædictã legem, qua omnes in vno modo eligendi conuenirent; vtile tamen multũ esset, vt ab eius Sanctitate, quando tam propinqua est, impetrarent gratiã specialem eam condendi; quia, vt ait Imperator in authen. de monachis. coll. 1, §. 1. difficilis & ingrata est vitæ mutatio: & qui iam habent sua retia de more tensa in conuentibus particularibus, quo fiant Priores, vel alius generis officiarij, nihil non agent, vt contra talem legem appelletur, supplicetur, vel aliquo alio remedio iuris, vel non iuris iuuetur.

3 AD SECVNDAM quæstionem respondeo primo, quod iuri communi conformior est modus eligendi prædictus Hispaniæ, quam modus eligendi prædictus Italiæ; quia iure communi ad quemcumque conuentũ cuiuslibet monasterij pertinet electio prẹlati illius, cap. 1. cap. quia propter. & toto tit. de elect. Secundo, quod, vt res humanæ nunc se habẽt, crescente nimium honoris appetitu, & decrescente humilitatis amore, refrigescente charitate, longe aptior, & commodior est ambitioni reprimẽdæ, factionibus sedandis, extirpandis odiis, detractionibus minuendis, & paci Christianẹ conseruãdæ, & augendæ, Deoque gratior est modus prædictus, quem prudentissima, eademque modestissima Italia seruat, quam ille, quem Hispania seruare dicitur, per ea multa, quæ ipse nuper scripsi in comment. 3. de regula. super cap. nulla. 18. q. 2. à num. 3. ad probandum quod nemo debet procurare, vt de Abbatibus perpetuis fiant triennales, si à suis monasterijs fuerint eligendi. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Scrutatores suffragia vni data alteri falso referentes, magna pœna arbitraria sunt puniendi, & præterea electio non tenet.*

CONSILIVM IV.

QVID dicendum de Generali cuiusdam ordinis, & scrutatoribus electis ad faciendam electionẽ Prouincialis, qui machinati sunt ne scrutatores dicerent vere, quot suffragia habuit is, in quem maior pars consensit, sed tribuerent maiorem partem alteri; qua fraude electus fuit?

1 Respondetur, quod grauissime peccauerũt tam scrutatores, quam Generalis; & quod electio corã Deo nihil valuit, & digni sunt prædicti fraudatores magna pœna: tum quia rei grauissimẹ falsarij fuerunt. Tum quia Concilium generale in cap. quia propter. de elect. statuit vt potestate priuarentur electores, qui contra formam illius cap. celebrarent electionem, etiam sine vlla fraude. Quanto magis debent puniri, qui tam graui fraude id fecerunt? Et quia pœna huius magni delicti non est determinata iure communi, arbitrio iudicis competentis (nisi in constitutionibus ordinis, quas nos nescimus, fuerit determinatum) relinquitur. arg. l. 1. ff. de iure deliberan.. & cap. de causis. de offic. deleg. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Electionem à maiori parte factam non admittens peccat.*

2 *Electio metu facta est ipso iure nulla, sicut & matrimonium, & professio.*
3 *Metus minor iusto in foro interiori, si fuit principalis causa actus, vitiat.*
4 *Metus ut annullet actum in foro exteriori, requiritur quod sit iustus.*

CONSILIVM V.

EX SEXDECIM monialibus habentibus votum in electione Abbatissę, nouem suffragatæ fuerunt vni, & septem alteri; & superior, qui aderat, volebat, vt duæ partes suffragantium conuenirent in vna, & fecit eas octies facere electionem, sperans, quod aliquæ ex suffragantibus vni, accederent alteri, quo duas partes haberet: & cum noluissent vllæ mutare sua suffragia, minatus est superior eis, quod nisi duæ partes cõsentirent in vnã, ille esset vocaturus vnam aliã moniale alterius monasterij: quo metu cõpulsæ oẽs conuenerunt in vnam tertiã, quæ nullũ antea suffragium habuerat, quæ confirmata à superiore rexit monasterium multo tẽpore, sed nondum triennio completo. Quæritur, an electæ à nouem, quæ maiorem partem Capituli constituebant, sit aliquod ius repetendi abbatiam.

1 Respondeo primo, prędictum superiorem peccasse, ac male fecisse, nolendo acceptare electam à maiori parte, præsertim cum toties eligeretur ab illa, iuxta cap. indemnitatibus. §. 1. de electio. lib. 6. immo & cogẽdo eas ad toties eligendum, & magis adiungendo minas de vocando aliam, nisi conuenirent duæ partes, contra prædictum textum expressum.

2 Secundo, quod facile teneri posset præfatam electionem postremam fuisse inualidam, & nullam: quia omnis electio metu facta est ipso iure nulla, per textum putatum ab aliquibus singularem in cap. vbi periculum. §. cæterũ. de electio. lib. 6. quatenus requirit etiam in electione Papæ voluntatem liberam eligendi sic, quod alias non sit futura valida; quæ communis est doctorum sententia, & confirmatur primo, eo quod etiã matrimoniũ carnale est ipso iure nullum, si metu contrahatur, cap. cum locum. de sponsal. & matrimonium spirituale quo ad hæc æquiparatur matrimonio carnali, iuxta glo. notab. & recep. in cap. bonæ. de electio. Secundo confirmatur, quod etiam metus reuerentialis patris efficit professionẽ religionis filij nullã, per tex. adiuncta glo. verbo patrem, in cap. præsens. 20. q. 3.

3 Tertio, quod omnis metus etiam non iustus reddit actum nullum, & inualidum quo ad forum conscientiæ, si principaliter fiat ob illum metum, vt nos efficaciter probamus in Man. confess. cap. 17. num. 29. & efficacius cap. 22. num. 51. & consequenter si prædicta monialis, in quam consenserunt nouem propter prædictum metum, quo superior minatus fuit se vocaturum aliam de alio monasterio, cessit iuri suo iam quæsito per electionem, judicandum est inualide cessisse.

4 Quarto, quod in foro exteriori opponetur ei, quod metus ille non fuit iustus, & quod ipsa non appellauit à mandato superioris, & quod rogata fuit vt desisteret à iure suo, & quod potius fecit rogata, quam metu territa; & quod altera est, & magno tempore mansit in possessione pacifica, & habita pro bona, & iuridica ab ipsamet, & id genus alia, per quæ difficile obtinebit pro se sententiam in foro, vt aiunt, fori; quamuis certe in foro,

quod

quod aiunt poli, prædictus superior, & prædicta loco eius electa merito magnis scr upu lis cruciari possent.

SMMMARIMm.

1 *Electio secundum honestatem debet fieri de gremio collegij; facta tamen de extraneo tenet, debetque fieri à maiori parte: adeo vt, si solum sint vnus vel duo, non posint nisi exterum eligere. num. 4.*

2 *Collegium in sui erectione secundum ius ciuile ad minus tres, secundum canones duas requirit personas; at erectũ sustinetur in vna persona, quæ sola posset eligere prælatum, eumque Pontificem.*

3 *Eligere seipsum nemo potest, sed nec pro se cum alijs suffragari, nisi esset vnus ex compromissarijs. num. 5.*

5 *Electores, etiamsi totum collegium sit redactum ad duos, non possunt cogi, vt alios accipiant coelectores, sed possunt ipsi soli eligere.*

CONSILIVM VI.

IN QVODAM conuentu deficientibus fratribus, qui votum & vocem haberent pro electione Prioris dicti conuentus, Prouincialis misit illuc duos fratres, à quibus fieret electio alicuius extra conuentum existentis; qui schedulis secretis vnum elegerunt absentem, & non pertinentem ad illum conuentum. Dubitatur an sit legitima electio.

1 Ad respondendum breuiter, clare, & apte, præsuppono primo quod electio prælati iure communi non est necessario facienda de aliquo qui sit de collegio electorum, ad hoc vt valeat: quoniam licet honestius & sanctius sit eligere aliquem de collegio, quam extraneum, iuxta cap. nullus inuitis. & cap. obitum. 61. distin. & alia similia; electio tamen facta de extraneo idoneo à toto collegio, vel à maiori eius parte, valet, vt satis efficaciter probat cap. cum inter canonicos. de electio. & etiam cap. quia propter. eod. tit. & ita tenuit gloss. Barthol. Brixien. in d. cap. nullus. & gloss. Bernard. in d. cap. cum inter canonicos. quorum opinionem sequuntur Innoc. Hostien. Panormit. & communis ibidem, eamque vsus Ecclesiæ seruat secundum eosdem.

2 Secundo præsupponendum est, quod licet nullum collegium ecclesiasticum posit constitui in vno, quia de iure ciuili requiruntur saltem tres, l. Neratius. ff. de verb. sign. & de iure canonico saltẽ duo, cap. 1. de elect. constitutum tamen semel in multis potest totũ ius collegij venire ad vnum, & conseruari in illo: casus est in l. sicut. §. final. ff. quod cuiusque vniuersit. nomin. & glos. solemn. in cap. gratum. verb. maiorem partem. de postulat. prælat. communiter recept. & declarat. ibidem & in d. c. 1. de elect. per Panorm. cõmuniter recept. adeo quidem, quod si omnes Cardinales exirent e conclaui, posteaquam ad eligendum Papam in eo conuenerunt, excepto vno, ille solus posset eligere Papã, vt asseruit glo. memorab. in clem. ne Romani. §. porro. verb. omnes. de electio. quam cõmuniter ibi receptã magnificauit Mart. Laud. in tract. de Cardinalib. concl. 22. quem sequitur

3 Petrus à Biaxio in directorio de electio.1.parte, cap.2. num.4.quamuis is vnus,in quem resideret ius collegij,non posset eligere seipsum, per cap. per nostras. de iure patronat. & per rationes tã ab auctore ipsius in contex.eius, quam ab aliis commentatoribus adductas ibi, & in cap. Cumana.de elect.& aliis locis supra citatis.

4 Tertio, quod ex hoc secundo præsupposito sequitur tertium, scilicet, quod præfati duo fratres, in quos resedit totum ius collegij, poterant eligere in prælatum aliquem extraneum, alioquin idoneum: quia poterant ambo ei suffragari,licet nõ potuissent eligere alterum de seipsis:quia maior pars,cum non essent nisi duo,non poterat suffragari alteri eorũ; quod
5 requiritur ad valorem electionis, iuxta pręfatum cap. quia propter. Nec obstat cap.cũ in iure peritus.de elect. quod videtur probare quod electus consentiendo electioni suæ videtur augere numerum suffragiorum, quod ipsum videtur probare cap.si cõpromissarius.de electione,lib.6.quia illud est verũ,quando electio fit per viam cõpromissi,idest,cũ habentes ius eligendi cõpromittunt accipere in prælatum eum,quem maior pars cõpromissariorum nominauerit;non aũt cum habentes ius eligendi, eligunt vt collegium per viam scrutinij, vt irrefragabiliter probat cap.Cumana. de elect.& Panor.cõmuniter recep.declarat ibi,& in d.c.cum in iure peritus.

6 Quarto, quod cõsequitur prædicta ,est quod præfati duo fratres non poterant cogi iure communi ad suscipiendos socios, siue consortes suffragiorum, siue votorum ad eligendum suum prælatum. Tum argumento cap.cum ecclesia Sutrina.de causa possess. & proprietat. & eorum,quæ ibi adnotantur,pręsertim per Ripam,& in cap.obeuntibus.63.dist.Tum quia suo iure vtens nemini facit iniuriam, cap. cum ecclesia Vulterana. de electio.& l.iniuriam. §.1.de iniurijs.

SVMMARIVM.

1 *Eligentium de numero non censetur,qui schedulam albam in vrnam ponit, sicut & nec qui recedit de loco in quo ad eligendũ conuenerunt,aut voto renunciauit.*

2 *Electio nisi statim post collationem suffragiorũ fiat, est nulla;et hoc, si ex ignorãtia, vel negligentia eligentium, vel electi malitia, secus si ex malitia eligentium procedat.num.3.*

4 *Scrutinio publicato non possunt variare electores, immo compellendi sunt ad eligendum illum,qui iuxta vota publicata debet eligi.*

CONSILIVM VII.

IN QVODAM monasterio canonice electus fuit Titius in Priorem: verum quia mox decretum non est firmatum, ita volente eo, ad quem pertinebat firmare, inuenta in vrna schedula alba, quam existimabat connumerandam inter voces eligentium; cum tamen mos sit in ordine huiusmodi schedulas connumerare inter renunciatiuas, sicque nihil ponere in numero: ideoque post aliquot dies iussu & auctoritate superioris firmatum fuit decretũ ab alio scrutatore; cum præsumeretur ille, qui firmare debebat,malitiosè distulisse. Quæritur quid iuris?

1 Respon-

1 Respondeo primo, quod qui præfatã schedulam albã immisit in vrnam, non videtur cõputandus esse in numero electorum. Tum quia præsupponitur in facto moris esse præfati ordinis, vt computetur inter illos, qui suę voci videntur renunciasse. Tum quia quando electores cõueniunt ad eligendũ, & aliqui eorũ exeunt ex loco electionis, nõ cõputantur in numero electorũ, cap. quod nobis. de elect. qđ ibi Panor. multũ cõmendat. Tũ quod glo. notab. clem. quod circa. de elect. determinat eũ q renũciat suo voto, non esse magis de numero electorũ, quam sit absens non vocãdus, vel vocãdus, sed nolẽs venire vocatus; qđ in hoc expresse approbat Bonif. n. 29.

2 Secundo respondeo Hostien. Ioan. Andr. Panorm. & cõmunem tenere, quod electio debeat fieri mox, vel in continenti post collationem suffragiorum; eo quod de forma substantiali electionis sit, quod statim post collationem suffragiorum fiat secundum eosdem, & receptiorem intellectũ cap. quia propter. de elect. vt tradit communis ibi. & aliâs facta declaranda est cassa, & nulla secundum Io. Andr. Panor. & communem in cap. cum post petitam. de elect. per illum tex. licet Hostien. putet esse cassandam.

3 Tertio, quod præfata conclusio limitanda est necessario, vt tunc solum procedat, quãdo fit ex ignorantia, vel ignauia quadã eligentiũ, vel fraude electi, non aũt quando differretur per malitiã electorum, vel propter aliquam causam iustã. Tum quia non debet alteri per alterũ iniqua cõditio inferri, l. non debet. ff. de reg. iur. & cap. denique. 14. q. 5. neque sine culpa priuari iure suo, cap. sine culpa. de reg. iur. lib. 6. & ita ei, in quẽ maior pars Capituli cõsentit, nõ debet afferri cõditio iniqua ab eligẽtibus differẽdo electionẽ, neque sine culpa debet priuari iure sibi iã quæsito saltem ad implorãdum officiũ superioris, vt cõpellat electores ad eligendũ. Tum quia

4 Gregorius IX. declarauit in cap. publicato. de elect. quod publicato scrutinio nõ possunt variare, qui suffragati sunt; & quod cõpelli possunt ad eligendum eũ, qui debet eligi secundum suffragia publicata; & certũ est quod nõ potest sine magno interuallo tẽporis fieri, vt petatur à superiore compulsio eligentiũ ad eligendũ, & detur illa ab eo, & fiat eius intimatio. ergo necessario est tenendũ, quod electio facta post morã interpositã per malitiam, vel dolũ eligentiũ, vel aliam iustã causam sine fraude electi valet, & ita limitationẽ hanc pulchre tenet Panorm. in d. c. publicato. & in cap. cũ post petitam. de elect. & Petrus à Biaxio in tract. de elect. par. 3. cap. 34. n. 2. & necessario elicitur ex præfato cap. publicato. inducto modo pręfato.

Quarto, quod ex præfatis sequitur, prudentissime, iustissimeque fecisse superiorem iubendo vt eligeretur Titius. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Nocte fieri potest, quicquid eo tempore fieri non reperitur specialiter prohibitum: vnde contractus, testamenta, & collatio beneficij eo tempore facta ualent; fallit in electione, in qua seruanda est forma cap. quia propter. num. 2. & in omnibus actibus iudicialibus, qui fiunt sine consensu partium. num. 2. & 3.*

2 *Electio facta de nocte tenet, modo non requirat formam cap. quia propter. num. 2. nec obseruantiam decreti Concilij Tridentini. num. 4.*

2 *Electio, in qua, omissis requisitis iure humano, seruantur requisita iure naturali & diuino, tenet.*

3 *Diem artificialem non finiri occidente Sole, sed durare vsque ad tenebras verius est: & an factum in crepusculo dicatur factum in die, ex iudicis pendet arbitrio.*

CONSILIVM VIII.

DEFINITORIVM alicuius Capituli seruatis alijs seruandis fecit electionem superioris sui nocte. Quæritur an illa valeat.

1 Respondeo, quod pro electione facit, quod omnia quæ specialiter non prohibentur fieri nocte, possunt quocumque tempore fieri: & quod omnis contractus, & omnis vltima voluntas potest fieri nocte, vt post alios tradunt Feli.& Dec.in cap.consuluit.de offic.deleg.& quod collatio beneficij nocte facta valet, vt tradit Panor.in c.1.vt ecclesiast. benefic. immo & electio, in qua non est seruanda forma cap. quia propter. de elect.vt ipsemet ibidem dicit: & quod non videtur in iure communi textus qui prohibeat electionem per definitores faciendã noctu fieri; & quod tanta, vel maior potestas dari potest, & quotidie cõfertur per collationem, vel prouisionem alicuius abbatiæ, diaconatus, vel archidiaconatus, quam per electionem definitorum huiusmodi.

Contra tamen præfatam electionem facit primo, quod licet responderi posit quod electio definitorum non est magis actus iudicialis, quam collatio beneficiorum, & quam electio beneficiariorum, in qua nõ est seruanda forma dicti cap.quia propter. replicari tamen potest, quod electio
2 in qua est seruanda forma cap. quia propter. de elect. non potest fieri nocte, vt determinat Panor.in d.cap.1. vt eccles.benef. quem sequitur Feli.in d.cap. consuluit. vbi communis opinio videtur idem tenere de omnibus actibus iudicialibus: & dies videtur solum durare Sole lucente super terram secundum Decium, & per eum alleg.in d.cap.consuluit.

Quibus pro vtraque parte consideratis, resoluendo dico primo, præfatam electionẽ valuisse, si absque alia fraude facta fuit ante tenebras: tum per citata pro hac parte: tum per illud singulare dictum Innoc.in c.quod sicut.de elect.citato in præcedente consil.scilicet, quod valet electio facta non seruata forma iure humano introducta, si concurrunt iure naturali &
3 diuino requisita. Tum quod etiam sententia iudicum, & alij actus iudiciales noctu facta valent, si de consensu partium fiant, secundum Io.Andr. relat. per Feli.in d.cap. consuluit. num.18. versic. tertio fallit. & probatur ratione valida per Sali. in l.non minorem. C. de transact. & quod electio præfata fuit de consensu eligentium facta. Tum quod licet aliqui dicant diem artificialem Sole occidente finiri, verius tamen videtur illum durare vsque ad tenebras, iuxta determinationem Card. quam facit post disputationem in cap. si perfodiens. quæst. 2. de homicid. concludens fere in effectu, arbitrarium esse, an factum in crepusculo sit factum in die: nam, vt ait, etiam ante ortum Solis dicitur dies, quando iam albescit. At statim post signata præfata Aue Maria communiter absque candela ex alio lumine cernunt se homines, & discernuntur ab alijs, ita quod sine

lumine

lumine videri posſit: tunc enim Sol bene eſt ortus, licet nobis non appareat: quia radij ſui iam operantur effectum quo ad nos; & de ſero, donec fiant tenebræ, durant radij Solis quo ad nos: & Sol tunc proprie ex toto non occidit. hæc ille. Card. ſequitur Feli. vbi ſupra nu. 18. & muniri poteſt eius dictum ea ratione, quod hoc habet communis vſus loquendi, qui ſeruandus eſt, l. Labeo. ff. de ſupel. leg.

Secundo dico, quod ſi fuit facta poſt tenebras, & quando iam ſine can-
4 dela non poſſet cerni, nec diſcerni, valeret quidem quo ad forum conſcientiæ per prædicta, & etiam quo ad forum exterius ſecundum antiqua iura, quæ non requirebant præfatam formam eligendi ſecrete; ſed non ſecundum Concil. Triden. & conſtitutionem ordinis ſuper eius executione facta, ſecundum quam requiritur forma ſecrete ſuffragandi per ſchedulas, quæ commode ſeruari non poteſt ſine lumine artificiali, pluſquam olim electio, in qua ſeruanda erat forma cap. quia propter. de elect. quam nocte fieri non poſſe ſupra dictum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Electionem non vitiat defectus occultus vnius de electoribus.*
2 *Electio ſi habeat eligentium conſenſum, qui ſolus iure naturæ requiritur, ſuſtinetur.*
3 *Publicatio ſuffragij tunc vitiat, quando publice facta eſt, vel fuit vera, vel præſumptiua cauſa electionis.*
4 *Secretis ſuffragijs electus, vt requirit Concilium, dicitur is, cui alij ſecrete ſuffragati ſunt, licet ipſe ſuum alteri datum ſine fraude manifeſtauerit.*

CONSILIVM IX.

CONGREGATIS quibuſdam ad electionem ſecreto faciendam, ſcriba, qui ſcribebat nomina eligendorum in ſchedulis dandis electoribus, monſtrauit alteri ſine vlla fraude & malitia ſchedulam continentem nomen, pro quo ſuffragabatur: alijque omnes ſuffragati fuerunt ſecreto ipſi ſcribæ, qui ſuum ſuffragium publicauit. Quæritur an electio valeat, ſtante cap. 6. de regul. ſeſſ. 25. Concilij Trid.

1 Reſpondeo, quod valet electio. Primo, quod defectus clandeſtinus vnius de Capitulo non debet nocere Capitulo id ignoranti, neque actui ab eo alias legitime facto, cap. fin. cum ei adnotat. de procur.

Secundo, quod alioquin ſequeretur, quod vnuſquiſque electorum poſſet pro ſuo arbitrio electionem reddere nullam, ſi conueniret illud eidem; poſſet enim dicere ſocio ſuo clam, pro quo ſuffragaretur; & electione facta dicere, quod non fuit ſecreto ſuffragatus, ſi conueniret ei iudicare electionem nullam, & tacere id, ſi placeret ei electio.

Tertio, quod oſtenſio præfata preſupponitur non fuiſſe facta fraudulenter, vt eſſet cauſa vt alij ſuffragarentur pro eo, ſed ſolum vt ſciret ſocius, quod ipſe ſcriba non ſuffragabatur ſibi, ſed alij: & ita non poteſt caſſari ratione fraudis.

Quarto,

2 Quarto, quod electio, ad cuius valorem concurrunt requisita iure naturali, valet, licet forma iure humano inducta non seruetur, secundum singulare dictum Innoc. in cap. quod sicut. num. 8. de elect. & in casu proposito concurrit consensus eligentium iure naturali requisitus: quia omnes consenserunt in scribam præter ipsummet, qui alteri suffragatus fuit.
3 Tum quod intentio, & mens Concilij fuit statuere, vt Capitula facerent electiones secrete in hunc sensum, quod non permittant fieri aliquid, ex quo publicari possint nomina eligentium: & si tale quid permiserint, & factum fuerit, electio non valeat. fuit item intentio eius, vt nullus capitularium manifestet suum suffragium alij publice, nec secrete: & quod si manifestaret publice, & Capitulum id permitteret, non valeret electio: si autem secreto alicui manifestaretur, castigaretur ille: & si illa manifestatio esset vel præsumeretur fuisse causa cur talis electio facta fuisset, cassaretur illa, & alia non: ne in sua potestate esset cassare publicando se manifestasse suum suffragium, vel ratificare id tacendo: quia nihil iure naturæ requisitum ob id deforet electioni.
4 Quinto, quod Concil. Trid. solum requirit, quod omnes prælati eligantur per vota secreta: & D. consulens electus fuit per vota secreta: quia omnes, qui ei suffragati fuerunt, secrete id fecerunt; & suffragium publicatum nihil profuit ei vel alteri: & consequenter videtur satisfactum verbis Concilij, & nõ itum obuiam menti & rationi illius, cum nihil sit actum in fraudem legis, nec in iniuriam & præiudicium alterius. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vicariatus generalis dignitas impatibilis non est alij beneficio impatibili; immo licet sit officium, ratione cuius præest, non tamen est beneficium. nu. 5.6.*
2 *Vicarius potest tolli, & mutari ad libitum constituentis, quando ab eo solo habet potestatem.*
3 *Prælati Minimorum tanto tempore subsunt, quanto præfuerunt. & 4.*
3 *Vicarij generalis iurisdictio eadem est, quæ ipsius Generalis.*
4 *Vicarius generalis præest superiori locali, habetque superioritatem, & prælationem. 5.6.*
5 *Generalis Minimorum quare immediate fieri non potest vicarius, vel procurator generalis. & nu. 9.*
6 *Delegatum etiam re incepta reuocari posse, similiter & vicarium.*
7 *Rationem diuersam diuersum ius suadere.*
8 *Stultus non debet esse melioris conditionis, quam sapiens.*
8 *Iniuste qui detinet officium, seu beneficium, non est melioris conditionis, quam si iuste possedisset.*

CONSILIVM X.

QVAESITVM fuit primo, an Generalis Minimorum finito triennio sui officij posit constitui Vicarius generalis durante sequente triennio. Secundo, an finito eodem triennio posit idem Generalis fieri

Zelosus,

Zelosus, siue Procurator generalis, attento tenore cuiusdam capituli regulæ, quod habet in summa, Prælatos ordinis Minimorum tanto tempore debere subijci, quanto tempore fuerunt præfecti, nisi assumant gradum superiorem: & attento tenore additionis Turonensis, quæ habet in summa, Correctorem præsentem posse constituere Correctorem anni præcedentis Vicarium suum ad 15. dies, vel vnum mensem: & attento tenore cap. correctorij, quod habet in summa, Generales & Prouinciales ordinis Minimorum posse delegare ad loca sibi subdita aliquas personas idoneas, cum plenaria, vel limitata potestate: attenta item ordinatione Tolosæ facta, quæ habet in summa, socios Generalis præcedentis posse deligi in socios sequentis, & etiam in officium Zelosi; Prouinciales autem non posse eligi in socios Generalis, sed sic in officium Zelosi.

1 AD PRIOREM quæstionem respondeo, pro parte affirmante facere primo, quod vicariatus generalis non est incompatibilis alij beneficio impatibili: quia Decanus & Archidiaconus possunt esse Vicarij generales, immo & Episcopus potest esse Vicarius Papæ, Archiepiscopi, & etiam Episcopi, iuxta clem. 2. de rescrip. Secundo, quod Vicarius potest tolli, & mutari ad libitum eius, cuius est Vicarius; modo solum habeat potestatem ab illo, argum. cap. 1. de offic. Vicar. lib. 6. & cap. si delegatus. & cap. quamuis. de offic. deleg. eod. lib. Tertio, quod Corrector, finito suæ correctionis anno, potest fieri Vicarius noui Correctoris ad quindecim dies, vel vnum mensem, vt habet supradicta additio Turonensis: ergo eadem ratione poterit esse Generalis, finito suo triennio, Vicarius sui successoris saltem ad quindecim dies, vel mensem, immo etiam ad maius tempus, saltem interpollatum; sicut Corrector præcessor posset esse Vicarius successoris ad maius tempus interpollatum ob absentias successoris interpollatas, puta vno mense ob primam absentiam, & alio ob aliam, & alio ob aliam, & ita posset esse saltem maiore parte anni. Quarto, quod in Capitulo Turonensi videtur approbatū fuisse, quod vnus Hispanus Corrector finito suo anno potuit esse anno sequenti toto Vicarius Correctoris noui: ergo eadem, vel maiori ratione tolerari potest, quod Generalis suo triennio finito, sequenti triennio toto sit Vicarius generalis.

2 Pro parte autem negante facit primo præfatum cap. regulæ, quatenus significat, quod Corrector anno suæ correctionis expleto non potest anno sequēti deligi Corrector, nec ad aliam prefecturā, quæ sit inferior correctoria. Ergo nec generalis suo triennio finito poterit eligi triennio sequenti, nisi ad præfecturam superiorem. At vicariatus generalis est minor præfectura, quam vt ita dixerim generalatus, vt palam est. Ergo non

3 potest deligi in Vicarium generalem. Secundo facit illud idem cap. regulæ, quatenus probat, quod quilibet prælatus huius ordinis tanto tempore debet subijci, quanto fuit prælatus. At Vicarius generalis, quatenus est Vicarius, nulli est subiectus; quoniam iurisdictio eius est eadem, quę ipsius Generalis: vtriusque enim auditorium siue tribunal est idem, cap. non putamus. de consuet. lib. 6. Tertio facit idem cap. per locum ab identitate rationis, quatenus probat Generalem finito triennio non posse fieri Generalem.

neralem ea ratione, qua vetatur recipere denuo eamdem iurisdictionem, quam habebat, cum esset Generalis. At Vicarius habet eamdem iurisdictionem, quam habet Generalis; quia eadem est vtriusque, vt dictum est:
4 ergo non potest illam illo triennio habere. Quarto facit idem cap. regulæ, quatenus probat quemlibet prælatum præfati ordinis tanto tempore, quo fuit prælatus, debere subijci Correctori locali: cui tamen non subijcitur, immo præest Vicarius generalis. Quinto, quod ex contrario sequeretur absurdum, scilicet, quod idem posset esse per totam suam vitam Generalis, vel Vicarius generalis: finito enim triennio generalatus posset esse Vicarius generalis triennio sequenti, & illo finito posset esse Generalis alio triennio, & eo finito Vicarius alio triennio sequenti: & sic consequenter, dum vita ei maneret: quod est absurdum, & ita non dicendum, l. nam quod absurdum. ff. de bonis liber. Sexto facit, quod in Capitulo Turonensi, vt supra prȩsupponitur, fuit cōclusum, quod qui fuit Corrector vno anno, & Vicarius ob penuriam fratrum anno sequenti, non potuit eligi Corrector anno tertio: quod nulla ratione alia potuit fundari, quam quia idem iudicandum est quo ad hoc propositum de vicariatu & de ipsa præfectura, cuius est ille Vicarius: & consequenter sicut Generalis finito triennio non potest deligi Generalis, sic non poterit etiam deligi Vicarius generalis.

5 Per hæc posteriora fundamenta pars hæc posterior negatiua videtur verior, & æquior. Nec obstant opposita. Ad primum enim respondetur concedendo quidem, vicariatum Episcopi, vel alterius dignitatis non esse impatibile beneficium alij beneficio impatibili: negando tamen ex hoc sequi, prohibitum præesse, siue superiorem esse, fieri posse Vicarium generalem: quia ratio, quare vicariatus non est impatibilis alij beneficio impatibili, est, quia non est beneficium nec patibile, nec impatibile: ratio vero, quare Generalis finito triennio non potest esse Vicarius generalis, est, quia nō potest esse superior, sed debet esse subiectus alio triennio: & vicariatus licet non sit beneficium, est tamen officium, quod facit habentem illud præesse, & esse superiorem alijs.

6 Ad secundum respondetur concedendo Vicarium posse reuocari à suo principali, sicut & delegatus, etiam post inceptam causam, vt determinat Bar. in l. vbi cȩptum. ff. de iudi. negando tamen, quod ex hoc sequatur, eum qui prohibitus est, ne fiat superior gradus inferioris eo, quem præcedenti anno habuit, posse eligi in Vicarium in eodem officio, quod præcedenti anno gesit vt principalis; cum non desinat quis esse superior, eo quod reuocari, vel priuari posit officio suo, arg. cap. cum non liceat. de præscrip. cum allegatis ibi per glo. Et quȩstio nostra non est de Vicario, an reuocari vel mutari posit; sed an prohibitus esse superior, sit prohibitus esse Vicarius generalis, qui habet eamdem superioritatem iurisdictionis, quam habet Generalis.

7 Ad tertium respondeo primo, negari posse illationem de Correctore ad Generalem ratione diuersitatis; quod frequentius accidit in particularibus monasterijs, vbi sunt paucæ personæ, vt non inueniatur idoneus ad hoc,

hoc, vt sit Vicarius Correctoris, quam in Capitulis generalibus, in quibus fiunt Generales, & Vicarij Generalium, cum in illis conueniat flos totius ordinis. Secundo responderi posset, quod illud argumentum solum probaret, posse Generalem finito triennio constitui ad aliquod paruum tempus Vicarium, sed non simpliciter, quod nostra responsio habet, & quæstio quærit.

Ad quartum respondetur, negando fuisse approbatum in Capitulo Turonensi, quod ille Hispanus legitime fuerit institutus Vicarius toto secundo anno; sed solum quod ille vicariatus annalis fecit eum inhabilem ad correctoriam sequentis anni: non quidem ea ratione, quod fuit legi-
8 timus Vicarius, sed ea quod stultus non debet esse melioris conditionis, quam sapiens, cap. eum qui de præben. lib. 6. quod habet, eum qui violenter accipit possessionem beneficij curati, perdere prius simile habitum, æque ac si iuste accepisset secũdum: ita etiam præfatum reuerendissimum Capitulum iuste decreuit, vt is, qui tenuit iniuste vicariatum anno secundo, esset inhabilis ad tenendam correctoriam anno tertio, sicut fuisset si vicariatum tenuisset legitime; quia non mansit subiectus vno anno, sicut fuit prælatus, vel superior altero, ne per stultitiam lucraretur plus, quam per sapientiam.

9 AD POSTERIOREM quæstionem respondetur, Generalẽ triennio suo finito non posse fieri Zelosum, siue Procuratorem generalem. Tum quia officium Procuratoris generalis est minus generalatu, & durante triennio sequenti non potest deligi ad minora officia generalatu per præfatum cap. regulæ. Tum quia illo triennio durante debet esse subiectus Correctori: & præsupponitur in propositione quæstionis, Zelosum, seu Procuratorem generalem, nulli alij, quam Generali esse subditum. Tum ob alia quæ colligi possunt ex supra posita erudita quæstionum propositione.

SVMMARIVM.

1 *Procurator generalis siue Zelosus Minimorum licet non habeat nec præfecturam, nec prælaturam, eximitur tamen à subiectione Prouincialium, & aliorum Correctorum.*
1 *Iudex vt quis sui iudicis sit, iuri exosum.*
2 *Elationis & superbiæ motus deprimitur, dum quis alteri se & in vilioribus subdit officijs.*

CONSILIVM XI.

QVONIAM D. qui dignatus est consulere nos super prædictis, & D. qui ante paucos dies consuluit nos super fere eisdem, sunt eiusdem ordinis ordinatissimi, & reformatissimi, quos iure optimo præsumo quærere veritatem circa dubia occurrentia, vt eam seruent, & exequãtur, cum sint fere vnus ordine & conditione, & in sui ordinis conseruatione vnico fere affectu; ideo respondebo D. in præsentia interroganti ea fere quæ in summa

summa latius respondi præfato D.consulenti, & proponēti mihi alia quędam capitula, & ordinationes tam suæ regulæ, quam generalium Capitulorum sui ordinis, cum aliquantulo auctario, quod etiam protestor me illi, si petierit, exhibiturum, vt vtrique paria reddam.

Dico igitur respondisse me primo illi D.Generalem sui ordinis nō posse fieri Vicarium generalem Generalis sequentis intra tantum tēpus immediate sequens, intra quantum fuit Generalis, per illud capitulum regulæ, quod tunc cōsulens monstrauit, quod habet in summa, superiores præfati ordinis sanctissimi tanto tempore debere subesse, quanto præfuerūt. Secundo respondimus eidem, Prouincialem posse fieri Zelosum & Procuratorem generalem, attenta ordinatione quadam Tolosani Capituli, quę habet socios Generalis præcedentis posse deligi in socios sequentis, & etiam in officium Zelosi, Prouinciales autem non posse eligi in socios Generalis, sed sic in officium Zelosi. Tertio, Generalem suo triennio finito non posse sequenti triennio esse Zelosum, siue Procuratorem generalem. Tum quia per præfatum cap.regulæ debet tanto tempore subesse, quanto præfuit, nisi assumat gradum superiorem: & Zelosus non habet locum superiorē generalatu, & nulli alij, quam Generali subest, vt vterque pro-
1 ponit. Tum quia licet non sit prælatura siue pręfectura, est tamē officium, ratione cuius eximitur ab omnibus Correctoribus & Prouincialibus: & ita non videtur subesse vlli eo modo, quo regula iubet superiores tanto tempore debere subesse, quanto præfuerunt, nisi assumpti fuerint ad munera superiora. Quarto, Generalem finito triennio non posse constitui Vicarium in aliqua prouincia: ita vt subsit alicui Correctori alicuius monasterij; sic tamen vt in casibus occurrentibus sit superior ipsi Correctori. Tum quia exosum est iuri, vt iudex sit iudex sui iudicis. Tum quia ratione hac statutum est, vt Abbas non subsit monachis, cap.nullam.18. quæst.2. Tum quia Ioan.Papa serio scribendo ait in cap.iustis. 16. quæst.2. *humani moris est illum vereri, cuius iudicio nunc erigitur, nunc deprimitur*. Tum quia licet apud Deum, cui omnia nuda sunt, aperta veritas pręualeat, & ita licet coram ipso bona fide, & sincera mente, tam constituentis, quam constituti, fieri posset, vt Generalis constituere posset aliquem subiectum Correctori, cum potestate, vt vicissim ipse corrigat Correctorē: tamen apud homines, & summa prætoria Ecclesiastica & sæcularia præsu-
2 metur hoc fieri in fraudem regulæ, & mentis S.Francisci de Paula, qui ad deprimendum motum elationis & superbiæ, qui nasci potest ex regimine loci superioris, statuit, vt tanto tempore quis subsit, quanto præfuit. Tum quia regula penul.de reg.iur.lib.6. habet, certum esse eum committere in legem, qui verba legis amplexus contra legis nititur voluntatem: & Aug. ait in cap.Marchion.1.q.1. Euangelium non esse in verbis tantum scripturarum, sed in sensu, non in superficie, sed in medulla, non in folijs, sed in radice rationis: præfatum autem sanctissimum Franciscum potuit mouere S.Synodus, quæ relata in cap.1. de pœnit.dist.2. habet exercitium humilitatis esse subdere se vilioribus officijs, quia contraria contrarijs curantur, vt habet glos. cap.affectum.26.q.7.

SVMMARIVM.

1 *Electio facta, non vocatis habentibus ius suffragandi, non valet.*

1 *Conuentus in ijs quæ ad eum separatim à prælato pertinent, immo & quælibet pars conuentus in ijs quæ ipsam solam attingunt, sine consensu prælati procuratorem constituere potest.*

2 *Prælatus, & conuentus diuersa, adeo quod proprie prælatus non est de conuentu.*

2 *Conuentus cum Vicario seu Priore claustrali non à solo prælato, sed per electionem electorum creato, potest mortuo prælato constituere procuratorem in his quæ spectant ad conuentum, cum facultate obligandi monasterium, & eius bona. num. 3.*

2 *Claustralis Prior, siue Vicarius non à solo prælato deputatus, sed per electionem electus, habet potestatem non à prælato, sed à iure; nec eius officium cessat per mortem, vel excommunicationem prælati.*

3 *Concesso vno, & illud conceditur, sine quo concessum, vel nullo modo, vel commode nequit fieri.*

4 *Prouincialis procuratorem à conuentu legitime constitutum reuocare nequit.*

5 *Reuocatio ad eum pertinet, ad quem cõstitutio, & contrarium est iuribus exosum.*

6 *Procurator à conuentu constitutus agere causas potest, sicut & ipse constituens.*

CONSILIVM XII.

CVM mortuus esset Prior conuentus, & electio ad conuentum spectaret, conuentus ad electionem promouendam cum facultate suffragandi procuratores N. & M. dicti conuentus professos cõstituit; & quemdam Petrum ad lites & alia negotia conuentus cum facultate obligandi res, seu reditus monasterij, quatenus opus esset, procuratorem creauit, & constituit: Prouincialis vero electionem non vocatis constitutis procuratoribus fecit, & procuratorem ad lites, seu res monasterij procurandas & defendendas reuocauit.

Quęritur primo, an electio, procuratoribus prædictis non vocatis, teneat?

Secundo, an conuentus sine prælato pro conseruatione rerum monasterij procuratorem ad obligandum monasterij reditus cõstituere valeat?

Tertio, an prælatus constitutionem procuratoris à conuentu factam possit reuocare?

Quarto, an prçlatus, reuocãdo procuratorẽ à conuentu creatũ, peccet?

Quinto, an procurator à solo conuentu creatus agere valeat?

1 AD QVINQVE quæstiones ex ordine respondeo. Ad primam, videlicet, quod non est electio canonica: quia veri procuratores conuentuum, quibus erat ius vocis dandæ, siue suffragandi, non interfuerunt, pe ea quæ infra dicentur.

AD SECVNDAM respondeo primo, quod conuentus in his, quæ separatim pertinent ad illum, potest constituere procuratorem sine consensu prçlati, vt determinat Innocen. in cap. edoceri. num. 6. de rescrip. receptus ab omnibus: quin & quælibet pars Capituli in his, quæ ipsam so-

lam

lam attingunt; potest constituere procuratorem, secundum Inno. ibidem num.3. immo & quilibet monachus in his quæ pertinent ad se solum, vt quia est spoliatus, vel aliméta sibi denegantur, potest agere per se, & constituere procuratorem, secúdum Innoc. & omnes alios in cap. cum I. & A. de re iudic. & tradimus in commen. cap. non dicatis. 12. quęst. 2.

2 Secundo, quod conuentus est aliud à prælato, adeo quod prælatus non est proprie de Capitulo, neque de conuentu, secundum glos. communiter receptam in clem. vt ij qui. de ætat. & qualit. ver. in eisd. per textus, quos ipsa in hoc citat aptißimos.

Tertio, quod conuentus cum Vicario, qui solet appellari superior in monasterijs quæ reguntur per Priores, & Prior claustralis in monasterijs quæ reguntur per Abbates, cap. cum ad monasterium. §. prior. de statu monach. cuius officium non vacat per mortem Abbatis, vel Prioris, iuxta clem. ne in agro. §. si quis autem. verb. Abbate. de statu monach. legitime potest constituere procuratorem in his quæ pertinent ad ipsum conuentum, vt probatur in d. §. ver. Abbate. Nec obstat, quod mortuo, vel excommunicato principali pręlato, Vicarius eius etiam quo ad officium moritur, vel suspenditur, cap. 1. de offi. vicar. lib. 6. quia illud est verum de Vicario generali prælati, qui à solo eo recipit iurisdictionem, non autem de prædicto Priore superiore, vel Vicario claustrali, qui non à prælato, sed à iure recipit suam potestatem.

3 Quarto, quod illi, cui conceditur aliquid, concessum videtur id, quod sine illo fieri nequit, l. 2. ff. de iurisd. omn. iud. & cap. præterea. de offi. deleg. immo & quod fieri potest sine illo, sed non commode, l. penult. ff. de vsufr. & l. quicumque. §. si ei quem ad vendendum. ff. de instit. act. per quos hoc tenet Aret. in cap. de testibus. colum. 3. de testib. cog. & d. cap. præterea. quicquid gloss. senserit in cap. solet. de sent. excomm. ver. per superiorem. Cum ergo conuentui, in his quæ pertinent ad eum, concedatur facultas constituendi procuratorem siue sindicum, & hoc non poßit facere saltem commode, quia non admitteretur à iudicibus sine obligatione bonorum suorum; consequitur posse obligare se & sua bona, vel quatenus pertinent ad illum in constitutione sui procuratoris.

4 AD TERTIAM respondetur non posse Prouincialem reuocare procuratorem à conuentu aliquo legitime constitutum, arg. cap. 1. de reg. iur. *Omnis res per quascumque causas nascitur, per easdem etiam dissoluitur*. Et ad omnem actum faciendum est necessarium, vt potestas concurrat cum voluntate, cap. cum super. de offi. deleg. & nullo iure nec communi, neque particulari regulæ habetur, quod Prouincialis potestatẽ habeat cõstituendi, neque reuocandi procuratorem conuentuum: & sicut lege cautum est, vt quilibet regulariter poßit cõstituere, & reuocare procuratorem suum, l. 1. ff. de procuratorib. ita nulla lege conceditur regulariter vni potestas reuocandi procuratorem constitutum ab alio. & cum regulæ sit standum, donec monstretur & probetur exceptio, iuxta glo. solemn. in l. omnis definitio. ff. de reg. iur. & in rubr. eod. titu. lib. 6. & non monstratur prædictam regulam limitari in hoc casu, standum est illi in eo.

AD

5 AD QVARTAM respondetur, prædictam reuocationem esse tyrannicam, & omni iure respuendam multis nominibus iuri naturali, diuino, & humano nitentibus: quandoquidem tollitur libertas à iure communi & particulari regulæ concessa, incutitur timor contra omnes leges contra metum iniustum incutientes latas, vsurpatur & aufertur ius proximo competens, contra iura vetantia ius suum tolli vlli sine suo consensu: quin & sine culpa puniuntur insontes, immo & sine causæ cognitione, contra omnia iura vetantia iudicibus ne sine illa procedant, & cum magno scandalo ordinis, & cleri vel populi totius regni, in quo talia fiunt, contra Euangelium & iura statuentia ne quicquam cum scandalo fiat.

6 AD QVINTAM respondetur affirmatiue: quia nihil iuridicum potest contra id afferri; cum regula iuris sit omnem procuratorem legitime constitutum posse agere illa, ad quæ est constitutus: regula, inquam, super qua fundantur, & quam præsupponunt omnes tituli de procuratoribus ff. C. decretal. sexti, & clem. & tota praxis iudiciorum, & negotiorum.

SVMMARIVM.

1 *Curatum beneficium non in actu, sed in habitu, quale est illud, cuius cura per vicarium ad vitam, vel amouibiliter necessario ponendum exerceri debet, non subijcitur pœnæ cap. licet canon. de elect. in 6.*

2 *Prioratum regularem curatum, etiam si cura per alium exerceatur, habens monachus tenetur se promoueri facere intra annum, secus est de non monacho obtinente similem prioratum, sæcularem tamen: immo secundum Federicum nec canonicus regularis ad id tenetur, etiam si teneat regularem sui ordinis.*

3 *Beneficia regularia si gubernentur per clericos sæculares, vt sæcularia, efficiuntur sæcularia, & econtra sæcularia efficiuntur regularia.*

CONSILIVM XIII.

QVIDAM habens prioratum, qui olim fuerat regularis, & conuentualis, & à centum annis redactus in simplicem ecclesiam parochialem, cuius cura animarum regitur per capellanum perpetuum, certa parte redituum ipsius prioratus ad eius sustentationem applicata: Quæritur, an inciderit in pœnam cap. licet canon. de elect. lib. 6. qua priuatur ecclesia parochiali, qui se non fecit promoueri ad sacerdotiũ infra annũ.

1 Respondetur, quod non. Tum quia præfatum cap. licet canon. solum habet locum in eo, qui tenet ecclesiam parochialem cum cura in actu, idest qualem ipsemet tenetur exercere, & non in eo, qui habet curam tantum in habitu, idest exercendam per vicarium perpetuum, vel per temporalem necessario apponendum. huiusmodi enim beneficium, quod habet curam in habitu, non cadit sub cap. de multa. de præben. nec sub extrauagan. execrabilis. Ioan. XXII. quæ hoc probat in §. quia vero. & pulchre tradit Felin. qui alios citat in cap. postulasti. colum. 2. de rescrip. Tum quia prioratus, cui est annexa cura exercenda per alium, & prioratus cui annexa cura exercenda per eumdem, valde differunt, vt

2 probat clem.ne in agro.§.cæterum.de statu monachorum. Nec obstat ille §.quatenus habet, vtrumque esse promouendum intra annum sub pœna priuationis ipso iure incurrenda: quia loquitur tantum de regularibus prioratibus, qui monachis conferuntur, non autem de sæcularibus conferendis clericis sæcularibus; qualis est prioratus iste, qui, vt præsupponi-
3 tur, à centum annis fuit gubernatus per clericos sæculares; & constat per gubernationem quadraginta annorum regularia fieri sæcularia, & econuerso, cap.cum de beneficio. de præb.lib.6. Tum quia non est mirandum, quod ille §.cæterum. sic restringatur: quoniam id fit argum.cap.statutum. de elect.in 6.ne procedat in ecclesijs sæcularibus; nam & Federicus consil. 25.consuluit non esse locum ei etiam in prioratibus canonicorum regularium, sed solum in prioratibus monachorum nigrorum. Tum quia ex suppositis constat huic prioratui non inesse curam in actu, idest exercendam per eius Priorem, sed in habitu, idest exercendam per capellanum, qui in effectu est vicarius perpetuus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Episcopi beneficia per consecrationem vel lapsum temporis ad id statuti vacant; & hoc, modo episcopatus possessionem cum facultate percipiendi fructus apprehenderit, nu.3. licet ex stylo statim ac Papa ei de illo prouidit, vacent, num.1. Item fallit in Episcopo titulari, cuius beneficia non vacant, nisi adepta episcopatus possessione. nu.3.*

2 *Episcopo beneficia conferri non posse, nullo iure cautum reperitur; immo ex causa legitima posse, verius est, nu.4.& 6.& hoc modo non sint episcopatui incompatibilia, vt est præpositura. nu.5.& 6.*

3 *Episcopus per adeptionem beneficiorum, de quibus in cap. de multa. non perdit episcopatum, immo nec potest illum relinquere, etiam vt accipiat aliud beneficium, sine Papæ consensu. nu.7.*

CONSILIVM XIV.

AN COLLATIO beneficij simplicis facta Episcopo titulari valeat? Respondetur primo, quod pro parte negante facit primo cap.cũ in cũctis. §.cum vero.de elect. quatenus habet Episcopum perdere beneficia priora ipso iure per consecrationẽ, vel lapsum tempus cõsecrandi, immo & per stylum Curiæ statim per prouisionem Papæ, vt ibidem tradit Dec. 1
Secundo facit cap.cum nostris.de concess. præben. quatenus videtur probare electionem de Episcopo ad quamdam præposituram factam non valuisse. Tertio, quod Panorm. num.4. & communis ibi videntur significare, quod per solam indulgentiam dispensationis Papæ poterat Episcopus
2 tenere prædictam præposituram. Quarto, quod non licet quem à maiori dignitate ad minorem descendere, vt notatur in cap.fin. de transla.prælat. vnde nec ab archiepiscopatu licet descendere ad episcopatum, vt notatur in d.cap.cum nostris.

3 His tamen non obstantibus contrarium est verius. Tum quia nullo iure in-

re inuenitur hoc prohibitum, & quod patrum decretis statutum non est, superstitiosa inuentione non est præsumendum, cap. consuluisti. 2. quæst. 4. Tum quia contrarium videtur probari per cap. ad supplicationem. de renunciat. quatenus habet fuisse concessum beneficium Archiepiscopo,
3 qui auctoritate Papæ suo archiepiscopatui renunciauerat. Tum quia Panorm. & communis tenent in d. cap. cum nostris, ibi probari non esse locum pœnæ cap. de multa. in Episcopo, cui confertur beneficium aliquod de incompatibilibus illius cap. de multa. Tum quia etiam ante quæsita non perdit, nisi adepta possessione, & facultate percipiendi fructus, vt colligitur ex textu, & declarat ibi Dec. pro quo est glo. in cap. si tibi concesso. de præben. lib. 6. per quam dicit Staphil. in tract. de litteris apostolicis sub titul. de qualita. & stat. benef. num. 53. tenuisse in Rota, quod Episcopus titularis non perdit ipso iure beneficia prius habita, donec adipiscatur possessionem sui episcopatus: quę glossa licet nõ dicat illud in specie, elicitur tamen ex ea, quatenus habet, vt dictum est, per prædictum
4 cap. si tibi. limitari prædictum §. cum vero. Tum quia communis opinio habet in d. cap. cum nostris. & in d. cap. ad supplicationem. posse conferri beneficium Episcopo ex causa legitima, puta ob necessitatem, quia non habet fructus sufficientes ad se sustentandum.

Ad opposita vero, & quidem ad §. cum vero. respondetur primo, quod loquitur de beneficijs quęsitis ante episcopatum, & de Episcopo, qui quæsiuit possessionem, & fructus sui episcopatus: nos autem loquimur de quæsito post illum habitum, & de Episcopo, qui neque possessionem, nec fructus episcopatus quæsiuit. Secundo, quod non est bona consequentia: Episcopus perdit beneficia ante promotionem habita: ergo à fortiori est inhabilis ad habenda: nam accipiens vnum beneficium contentorum in d. cap. de multa. perdit omnia similia, quæ prius habebat, non tamen fit inhabilis ad habenda alia etiam similia: & per renunciationem perdit quis sua beneficia, cap. quam periculosum. 7. q. 1. & tamen potest alia noue adipisci, secundum omnes.

5 Ad secundum respondetur negando, quod prædictum cap. cum nostris. probet quicquam contra hoc. Tum quia non loquitur de beneficio simplici, sed de præpositura, quæ est de numero beneficiorum incompatibilium comprehensorum in d. cap. de multa. nos autem loquimur de beneficio simplici. Tum quia non dicit electionem de Episcopo ad præposituram non valuisse, eo quod erat Episcopus, sed alia ratione, vt ibi omnes declarant, significantes præposituram esse magis incompatibilem alteri beneficio curato vel dignitati, quam episcopatui, quatenus aiunt per illius adeptionem non vacare episcopatum, at aliud curatum, vel dignitatem sic.

6 Ad tertium respondetur primo, concedendo, quod Panorm. & communis aiunt, per dispensationem Papæ potuisse Episcopum, de quo in illo cap. retinere prædictam præposituram cum suo episcopatu: sed negando quod ea ratione ad id moueantur, quod non liceat Episcopo accipere aliud beneficium, sed quia præpositura erat incompatibilis episco-

patui. Secundo, quod non dicunt id Episcopo licuisse per solam dispensationem Papæ: immo Panor.nu.7. solum requirit superioris auctoritatem cum causa legitima, & postea num. 15. ait causam legitimam, ob quam Episcopus potest accipere aliud beneficium, esse, quod fructus sui episcopatus alij debentur, vel non possunt percipi ab ipso, quia exulat, vel est absens, quod in nostro casu contingit.

7 Ad quartum respondetur concedendo, quod Episcopus non potest relinquere episcopatum, & accipere aliud beneficium sine auctoritate Papæ: quia illud esset descendere: sed nos loquimur de illo, qui retinendo episcopatum, accipit aliud beneficium ad se sustentandum, quod non est descendere, neque exuere, sed vestire & munire se ad honorandum episcopatum, quem habebat: quod licitum & sanctum esse, prædicta probant: & quod est decus ecclesiæ honesta eius sustentatio, sicut esset dedecus eius mendicatio cap. diaconi. il primo. 93. dist.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus quidem per consecrationem perdit beneficia habita, non tamen iure cautum legitur quod sit inhabilis ad alia habenda, præcipue titularis, licet aliqui contrarium putent.*

1 *Cardinalis non est inhabilis ad beneficia saltem simplicia.*

CONSILIVM XV.

QVAESITVM est, an Episcopo consecrato posit conferri beneficium etiam simplex.

1 Respondeo, quod partem negatiuam tenet Panorm. in cap. ecclesia vestra. num. 2. de elect. eo quod per consecrationem perdit beneficia quæ habebat; ergo minus poterit in futurum habere. argumen. cap. quemadmodum. de iureiur. & Card. in cap. ad supplicationem. de renunciat. nu. 1. ait ei qui renunciauit episcopatum, non posse sine causa & dispensatione conferri beneficium. Sed non videtur inueniri ius satis expressum, quo Episcopus, presertim titularis tantum, fiat inhabilis ad habenda beneficia futura, etiam si debeat perdere præterita, argu. cap. licet canon. & cap. commissa. de elect. lib. 6. & notatorum in cap. de multa. de præben. & quod Cardinalis non est inhabilis ad beneficia saltem simplicia, vt tenet Panor. in d. cap. ecclesia vestra. num. 2.

DE RENVNCIATIONE.

SVMMARIVM.

1 *Episcopatui an deceat renunciare.*

1 *Episcopatui non renunciet, qui uegetus est, & usui esse potest.*

2 *Renunciat qui episcopatui, occasionem peccandi tacite quærit.*

2 *Voluptas & otium arma diaboli.*

3 *Gloria*

3 *Gloria & bonum nomen ut conseruantur, & perduntur.*
4 *Famam quisque suam maxime publica persona seruare debet.*
5 *Scandalo ne simus, omnis lex uetat.*
6 *Pacta, & conuentiones seruari debere omnia iura clamant.*
7 *Insolita qui facit, dolo agere uidetur.*
7 *Ingratus omnis malus; sed qui malum pro bono reddit, peior.*

CONSILIVM I.

VTRVM deceat, vel liceat Episcopo renunciare Episcopatui, & dignitati, qui adhuc est corporis, & animi viribus satis vegetus, & magno cum fructu concionando, prælegendo, consulendo, & sacramenta administrando semper præfuit?

1 Colligitur quod non, primo ex illo dicto Alexand. III. cap. 1. de renunciat. *Indecens omnino probatur prius soluere militiæ cingulum, quam cedat uictori aduersitas præliorum.* hæc ibi. per quod sanctissimus ille Papa noluit facere facultatem renunciandi cuidam illam obnixe roganti, etiam senectutem ad hoc inculpanti.

Secundo, quod non decet Episcopum, qui tota vita magno cum fructu studuit, prælegit, concionatus est, consuluit, & sacramenta præsertim pœnitentiæ ministrauit, viribus adhuc animi & corporis gratia Deo vegetum dare se otio, etiam contemplationis, vt Innoc. III. significauit in cap. nisi cum pridem. eod. titu.

2 Tertio, quod ei qui vere ex animo Christianus est, non licet, nec decet quærere peccandi tentationes; & qui renunciat præsultaui, etiam in finem quietius contemplandi, videtur tacite & per quamdam consequentiam quærere eiusmodi tentationes, vt doctissimus ille iurium vexillum sanctissimus Innocen. III. in d. cap. nisi. §. verum. clare docuit, definiens ea ratione negandam esse facultatem cedendi episcopatui, ne in otiositatem, & voluptatem, quæ arma sunt diaboli ad miserandas animas captandas, incidat.

3 Quarto, quod lege naturali & diuina tenemur conseruare gloriam strenuitatis, & existimationis, quæ ad faciendum fructum in animas fidelium auget actionem, iuxta illud Apostol. 1. ad Corinth. 9. *Bonum est enim mihi magis mori, quam ut gloriam meam quis euacuet.* vbi ait S. Thom. gloriam septempliciter amitti, & gloriam strenuitatis per accidiam, & pusillanimitatem quasi exploratores terræ promissionis laborarunt. Num. 13. & 14.

4 Quinto, quod lege naturali & diuina tenetur quis, saltem si est publica persona, conseruare famam suam, iuxta illud Ecclesiast. 41. *Curam habe de bono nomine, &c.* immo est crudelis qui eam negligit, iuxta illud Aug. reprehendentis tales in cap. non sunt audiendi. 11. q. 3. *Dicimus coram Deo sufficere sibi conscientiam, existimationem hominum non solum impudenter, uerum etiam crudeliter contemnentes.* At si Episcopus renunciaret episcopatui, plerique dicerent illum illi renunciasse, quia non poterat bona conscientia illud retinere ob aliquam irregularitatem, & inhabilitatem

non qualem qualem, sed grauissimam, iuxta d. cap. nisi. §. personæ. de renunciat. & illud Gregorij super Ezech. homil. 9. relatum à S. Thom. 2.2. quæst. 72. artic. 3. *Hi quorum vita in exemplo imitationis est posita, debent, si possunt, detrahentium verba compescere, ne eorum prædicationem non audiant, qui audire poterant.*

5 Sexto, quod omni iure naturali, diuino, & humano tenemur abstinere ab scandalo dando, Matth. 18. & cap. nihil cum scandalo. de præscript. at fieri potest vt in tali statu rerum Episcopus renunciaret Episcopatum, in quo scandalum præberet, & male sentiretur de ipso.

Septimo, quod quamuis liceat vnicuique re sua quatenus est sua pro libito vti, l. in re mandata. C. mandati. l. sed si. §. consuluit. ff. de petit. hæred. omni tamen iure naturali, diuino, vel humano tenemur non diminuere publicam, vel alienam. cap. si diligenti. de foro compet. cap. licet. de regul. sed per renunciationem esse potest, vt lædatur populus amittendo, vel mutando pastorem. ergo.

6 Octauo, quod lege naturæ, diuina, & humana tenemur pacta, conuentiones, & contractus seruare, l. 1. ff. de pactis. cap. Antigonus. eod. titu. præsertim cõtractum matrimonij, qui est indissolubilis, iuxta illud Matth. 19. *Quos Deus coniunxit, homo non separet.* relatum in c. 2. de transla. Episcop. & in cap. quos Deus. 32. q. 2. At Episcopus cõtrahit matrim onium spirituale cum Ecclesia, iux. d. cap. nisi. §. verum. ibi: *Non debes deserere sponsam tuam.*

7 Nono, quod insolita, quæ recte dici possunt insolita, vetamur facere; adeo quod qui illa facit, videtur fraudulenter & dolose facere, vt sentit glos. quam ad hoc inducit ibi Bald. in l. si quis sub conditione. ff. de condit. instit. at non solent homines, &c.

Decimo, quod omni lege naturali, diuina, & humana ingratitudo est peccatum, præsertim qua malum pro bono redditur, vt probat S. Tho. 2.2. q. 107. art. 1. & illud Poetæ, *Nihil magis auertit cælum à telluris amore, Quam scelus ingratæ mentis.* Sed per renunciationem multis esset ingratus, &c. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Episcopatus sine licentia Papæ etiam petita, sed non obtenta, renunciatio non tenet, etiam si fiat in manibus Capituli, ad quod spectat electio; nec causat vacationem, nec aperit viam vt posit procedi ad electionem. nu. 2. at si Capitulum admittat, & etiam procedat ad electionem, ob id non priuatur ipso facto potestate eligendi. num. 3. & 5. potest tamen priuari. nu. 8. etiam sine citatione, cum delictum sit notorium, nu. 10. notorietate iuris. nu. 9.*

4 *Patronus nulliter & de facto conferens, ob id amittit ius præsentandi.*

5 *Priuationis pœna numquam ipso iure incurritur, nisi in casibus in iure expressis.*

6 *Eligentes indignum scienter, priuantur illa vice potestate eligendi; secus si nulliter eligant, etiam ex eo quod non vacabat beneficium viuentis.*

7 *Renunciatio sine auctoritate superioris facta etsi non teneat, eam tamen potest superior ratam habere, & sic valebit.*

9 Notorie

9 *Notorie cum est electio nulla, potest ea non cassata ad aliam procedi.*

10 *Citatio potest omitti in notorijs, quando constat aduersario nullam competere defensionem.*

CONSILIVM II.

AD PRIMAM quæstionem, quod renunciatio episcopatus ab Episcopo facta in manibus sui Capituli, etiam si ad illud pertineat ius
1 eligendi, non valet, si fiat absque licentia Papę, per cap. licet. de regul. quatenus habet inuiolabiliter esse seruandam illam regulam, quæ habet, ne quis episcopatui suo cedat sine licentia Papæ, in cuius not. 8. Panorm. recept. dicit non sufficere petitionem licentiæ, sed eius obtentionem esse necessariam.

2 AD SECVNDAM respondetur, quod electio facta à Capitulo ad episcopatum renunciatum per suum Episcopum sine licentia Papæ nihil valet; quia electio facta de episcopatu non vacante nihil valet. argum. cap. 1. de concessione præb. & per responsionem ad quæstionem primam constat episcopatum renunciatum sine licentia Papæ non valere: & consequenter electio facta de tali episcopatu, est facta ad episcopatũ non vacantem, & ita ad episcopatum viuentis, quæ non potest valere, arg. præfati cap. 1. de concess. præben.

3 AD TERTIAM respondetur, quod Capitulum non perdit ipso iure ius eligendi, eo solo, quod admittit renunciationem episcopatus à suo Episcopo sine licentia Papæ factam. Tum quia nihil valet illa renunciatio, nec admissio: & regulariter actus nulliter & inualide factus nullum producit effectum, iuxta illud Persij, *Ex nihilo nihil, in nihilum nihil posse reuerti:* & iuxta illam regulam lib. 6. *Non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum:* & gloss. recept. cap. ex tenore. de rescript. verbo negotio. Tum quia cap. vltimum de iure patro. probat quod Capitulum
4 habens ius prę sentandi ad aliquod beneficium non perdit illud etiam pro prima vice, propterea quod male cõferat illud: ergo nec Capitulum perdet ius eligendi Episcopum etiam pro prima vice, eo quod male eligat illum. argumento à simili, quod valet de iure, cap. inter cæteras. de rescript. Tum quia in cap. fin. de concess. præben. est casus, quod patronus, qui promittit præsentare ad beneficium viuentis, male facit, sed potest
5 præsentare postea post mortem illius viuentis. Tum quia numquam est dicendum pœnam priuationis esse ipso iure impositam, nisi cum aliquo iure id exprimitur, iuxta glos. recept. & à multis reputatam sing. in d. cap. vlt. de iure pat. At non memini legere aliquem tex. authenticum, qui exprimat Capitulum perdere ipso iure ius eligendi Episcopum, eo quod admittat cessionem episcopatus à suo Episcopo factam: ergo non est dicendum ipsum ipso iure perdere ius eligendi etiam prima vice. Tum
6 quia non obstat cap. cum in cunctis. §. fina. de elect. quatenus habet canonicos priuari eligendi potestate, si contra formam illius cap. elegerint: quia loquitur in longe diuerso casu; nam loquitur de eligẽtibus indignum ad episcopatum vacantem, nos autem de Capitulo male acceptante &

admittente renunciationem episcopatus: & lex pœnalis non debet extendi extra proprium casum. §. pœnæ. dist. 1.

7 AD QVARTAM respondetur, quod Papa potest ratam habere illam renunciationem, quam Episcopus fecit in manibus Capituli, sicut & renunciationes aliorum beneficiorum factas coram notario & testibus sine superioris auctoritate, licet sine illis factæ non valeant, cap. quod in dubijs. & cap. admonet. de renunc. cum eis adnot. & derogare iuri eligendi, quod Capitulum posset prætendere, propter delictum quod commisit in admittendo & acceptando renunciationem, quam non poterat iure admittere, & propter irreuerentiam, quam fecit Papæ, & episcopatui, admittendo illam renunciationem: quia licet ipso iure non perdidit ius

8 eligendi, vt dictum est, tamen deliquit ita, vt posset eo iuste priuari per Papam: sicut simoniacus conuentionalis tantum, & non realis, non perdit quidem ipso iure ius sibi quæsitum per collationem, potest tamen priuari eo propter delictum, vt nos probamus in Manu. confess. cap. 23. num. 101. vel 102.

9 AD QVINTAM respondetur, quod non est necesse cassare electionem, ad hoc vt Papa conferat præfatum episcopatum cui volet; quia notorie est ipso iure nulla: quia notorium iuris est Capitulum præfatum nulliter admisisse renunciationem, & nulliter elegisse, si elegit ad episcopatum non vacantem, & hominis viuentis, contra cap. 2. de concess. præb. & iura notissima omnibus etiam lippis & tonsoribus.

10 AD SEXTAM tacite ex prædictis resultantem, quod Papa iuste potest prædictum Capitulum priuare iure eligendi præfato, etiam illo non citato: quia non solum Papa, sed etiam alius iudex inferior potest procedere sine citatione, quando notorie constat ei non competere defensionem, iuxta cap. cum olim. de re iudic. cum ei adiectis per Panorm. & Felin. & in cap. causam quæ. de rescript. cum adiectis à Decio. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Abiuratio proprie sumpta, per quam quis ab hæresi recedit, probat ipsum alias fuisse hæreticum; secus de impropria, quando quis de hæresi etiam vehementer suspectus illam se purgando abiurat. nu. 2.*

2 *Fautor hæreticorum regulariter solum est suspectus de hæresi; at qui fauet credendo hæreticis, est vere hæreticus.*

3 *Resignatio beneficij in alicuius fauorem ab inquisito de hæresi, antequam tamen condemnaretur, facta, non vitiatur, licet resignans priuetur beneficijs: at si declaretur ipsum beneficijs fuisse & esse priuatum, vitiaretur, si regula illa, res inter alios acta, &c. ei non posset suffragari.*

4 *Bulla Pij V. pœnam à iure contra fauentes hæreticis, eis credendo latam, ad fauentes hæreticis, officium inquisitionis, etiam mediate, vel illius executiones impediendo, extendit.*

CON-

CONSILIVM III.

A INQVISITVS beneficium suum in fauorem certæ personæ renunciauit, & postea tamquam fautor hæreticorum per sententiam condemnatus abiurauit, & inquisitores eum declararunt priuatum honoribus, dignitatibus, & beneficijs, & de illis insuper eum priuarunt. Quaritur, an renunciatio beneficij sit valida?

1 Quæ sit in hac re mea sententia, dico primo, quod abiuratio proprie dicta, per quam quis recedit ab hęresi, & accedit ad sanctam fidem Catholicam, à qua recesserat, probat abiurantem verum fuisse hęreticum, & est maioris virtutis, quam abiuratio improprie dicta, qua negat quis se fuisse hæreticum, sed purgat se suspicione qua laborauit, de qua in cap. accusatus. in princ. de hęret. lib. 6.

2 Secundo, quod magna differentia est inter fautorem credendo, & inter fautorem alio modo cibando, potando, & alijs modis, qui fieri possunt & quotidie fiunt hęreticis nunc in Gallijs, Flandria, & alibi. Ille enim est vere hęreticus, hic aũt regulariter solum suspectus; ita vt purgatione mundetur; & licet alius sit leuiter suspectus, & alius vehemẽter suspectus, quãuis enim sit vehementer, & vehementissime suspectus, nõ tamen est iudicandus hæreticus, iuxta cap. literas. de pręsumptione. & d. c. accusatus.

3 Tertio, quod nunc ostenditur sententia iudicum, qua fuit predictus A. condemnatus, cum abiuratione quam fecit ipse, quæ dant magnam lucem decisioni huius causæ, siquidem constat per eas non fuisse declaratum hæreticum, neque credentem hęreticis, neque fautorem eorum credẽdo: adeo quod in forma suę purgationis acceptatæ ab Inquisitoribus negat se vmquam credidisse contraria fidei Catholicæ, neque credere, & promittit numquam se crediturum. Tenor autem sententiæ habet, quod per eam declarauerunt Inquisitores pręd ictum A. esse priuatum honoribus, gradibus, dignitatibus, officijs, & beneficijs, insuper & de illis eum priuãt: quæ clausula potest habere duos intellectus. Alter est, quod declaratur, ob prędicta, per quę in vehementem suspicionem hæreseos incidit, fuisse priuatum ipso iure ante suam sententiam; quia declaratio nihil noui inducit, sed solum palam facit quod erat obscurum, l. hæredes palam. post prin. ff. de testamen. & secundum hunc intellectum prędicta sententia multum lęderet prędictum resignatarium, nisi opponatur exceptio rei inter alios actæ. Alter intellectus est, quod per illam sententiam priuatur beneficijs, & declaratur priuatus: & secundum hunc intellectum parũ nocet ei: quia renunciatio beneficij pręcessit illam sententiam, à qua incepit prędicta priuatio. sed quia non satis noui stylum suspiciendissimum Inquisitionis vniuersalis, eiusdemq. Illustrissimorum Cardinalium, & pręfectorũ, eorũ Dominationibus interpretationẽ remitto, iuxta illud l. fin. C. de legibus,

4 *Eius est interpretari, cuius est condere.* Admoneo tamen quod bulla Pij V. de re hac edita videtur extẽdere iura punientia fautores credẽdo, ad aliquos fautores expressos in ea impediẽtes directe, vel indirecte officiũ Inquisitionis, vel eius exequutionẽ: prędicta tamen sentẽtia Illustriss. Cardinaliũ

non videtur exprimi saltem clare aliquis modus in illa bulla cõtentorum: & ita sententia prædicta, licet aliquibus videri possit extendi ad aliquot fautores aliter quam credendo, alijs tamen videri posset non extendi. Quare interpretationem illorum sententiæ remitto etiam quo ad hoc, vt antea remisi quo ad alia, eorum emunctissimę & canissimæ intelligentiæ, eo quod non sim in eorum stylo discernendo satis versatus.

SVMMARIVM.

1 *Copulatiua dispositio ad sui subsistentiam requirit verificationem vtriusque copulati: fallit, quando vtrumque per se sufficit ad causandam ipsam dispositionem.*

2 *Renunciatio beneficij, tacito quod ad illius titulum fuerit ordinatus, si renuncians vere habet vnde aliunde uiuat, in conscientia, & in tribunali iudicante secundum æquitatem tenet, aliàs contrarium iudicabitur.*

CONSILIVM IV.

DE EO, qui ad titulum cuiusdam beneficij ad sacros ordines promotus post multos annos nihil aliud vnde viuere posset habẽs illud renunciauit, reseruata sibi pensione centũ ducatorũ, nulla tamen facta mentione, quod ad titulum illius beneficij ordinatus esset. Quæsitum fuit, an stante cap. 2. de reform. sess. 21. Concilij, talis resignatio valeret.

1 Pro parte negante, scilicet quod non valet, facit, quod dispositio copulatiua ad sui veritatem requirit vt vtraque pars sit vera, l. si hæredes plures. ff. de hęred. instit. & cap. inter cæteras. de rescript.

Pro parte vero affirmante, quod valet, facit, quod ad veritatem dispositionis copulatiuæ sufficit verificari alterum copulatiuum, quando vtrumque per se ad eam verificandam sufficit, iuxta gloss. cap. ex parte. de rescrip. quam Felin. exornat late ibi à numero 23. & ad hoc vt satisfiat menti Concilij disponentis quod, vt renunciatio valeat, fiat mentio de ordinatione ad titulum beneficij renunciandi, & quod remanet renuncianti id, quod ad victum eius sufficit, videtur sufficere, quod remaneat ei victus honestus: quoniam ideo fecit illud cap. Cõcil. ne sacris initiatus indecore mendicet; & in casu proposito ordinatus renuncians reseruauit sibi pensionem centum scutorum, quæ sufficit ad eius victum.

2 Quibus præmissis, respondeo primo, credere me valere renunciationẽ quo ad forum conscientiæ propter rationem pro posteriori parte adductam, & alia multa, quæ posset adducere, cui vacaret id facere.

Secundo, credere me, Papam, & eius suprema prætoria ex bono & æquo iudicantia, & à quibus non appellatur, etiam censura eam validam quo ad forum etiam exterius: quamuis suspicer multos ordinarios, & delegatos particulares iudicaturos eam non valere, quia resignans de neutro fecit mentionem expressam, licet sic tacitam de secundo, per argumentum pro priori parte factum, & alia iura, quæ aliquid de necessitate exprimendi statuunt. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Confidentia præsumitur, si quid renuncians post collationem ex beneficio percipit.*
2 *Renunciatio facta coram tabellione sine auctoritate superioris non valet.*

CONSILIVM V.

DE ILLO, qui renunciauit beneficium coram ordinario, nulla facta confidentia expressa, sed renunciatarius soluit renuncianti post contractum coniugium certis annis fructus eius ob pietatem, & misericordiam, quia pauper erat. Et de illo, qui renunciauit beneficium coram notario & testibus sine auctoritate superioris, an valeat?

1 AD PRIOREM quęstionē respōdeo, quod in foro exteriori iudicabitur interuenisse confidentiam; quia Pius V. in sua extrauag. de confiden. determinauit censendum esse interuenisse illam, quoties post collationem beneficij renunciati percipit renuncians aliquos fructus beneficij renunciati, vt patet in eius copia à nobis relata in Manu. nostro cap. 23. nu. 110. quamuis credam eam coram Deo, & quo ad forum interius non interuenisse, vt ipse adnotaui in 1. not. super præfata extrauag. Pij V.

2 AD ALTERAM, quod non valuit renunciatio eius facta coram tabellione sine auctoritate superioris, iuxta cap. quod in dubijs. & cap. admonet. de renunciat.

SVMMARIVM.

1 *Possessionem beneficij à Sede Apostolica obtenti post expeditas literas, etiamsi nondum ad eius manus peruenerint, capere iure potest, prouisus, modo tenor literarum non obstet. & num. 5.*
2 *Pensio reseruata alicui potest iure communi attento solui, etiam antequam literæ prouisionis expediantur, nisi literarum forma obstet.*
2 *Resignans valide beneficium post admissam resignationem, etiam si alteri non conferatur, non potest illud retinere: quia vacauit, nec est amplius suum, nisi ei denuo conferatur: teneturque restituere fructus perceptos, deducto tamen stipendio quod vicario seruienti deberetur. num. 6.*
3 *Consentiens facienti non peccat, quando nec qui facit peccat.*
4 *Fructus beneficij mei, quorum ego debeo esse administrator, redditurus rationē Deo, si consentio laico, vt eos sine iusta causa sibi, vel propria auctoritate vsurpet, incido cum ipso in excommunicationem per sacrum Concil. sess. 22. cap. 11. latam. & num. 5. & 6.*

CONSILIVM VI.

LAICVS, qui pro scutis octuaginta conductionis titulo solebat tenere bona cuiusdam parochialis, & ea sublocare maiori pensione, curauit illam conferri cuidam sacerdoti, pro quo etiam sua pecunia expediuit literas, quas penes se retinuit; vnde sacerdos sine illis possessionem accepit, permisitque, & permittit dictum dominum frui dictis bonis, à quo accipit dicta scuta octuaginta. demū resignauit beneficium: sed quia alteri

alteri non conferebatur, perseuerauit, & perseuerat, vt supra. Quæritur quid agendum?

1 Respondeo sequentia. Primum, quod præfatus rector, attento solo iure communi, satis defendi posset quo ad forum conscientiæ a culpa accipiendi possessionem post præfatas literas expeditas, nondum ei traditas, arg.cap.si tibi absenti.de præben.lib.6.& cap.1.§.ex parte.de concess.præben.non obstante quod communis opinio in cap. super eo. il 2. de appell. post & ante Rotam in decis. 19. de concess. præb. in nouis teneat, quod ante præsentationem rescripti non quæritur iurisdictio iudici, vel executori. quia dici posset, illud procedere in foro exteriori, & cum non apparet de mente concedentis, vt prosit ei, cui conceditur; sicut in hoc casu satis videtur apparere, attento solo iure communi. Facit, quod in practica Cancellariæ, siue prouinciali habetur, quod potest solui pensio reseruata per signaturam, ab eo qui certus est illam esse concessam, ante literarum præsentationem, immo & ante illarum expeditionem, in foro conscientiæ: quam sequitur Gigas de pensio.quæst.34.num.4.Faciunt & alia plura, quæ nos adduximus in repet.cap.accepta.oppos.8.num.24.de rest.spol.

Secundum, quod contrarium forte dicendum est, attenta forma literarum, & modi, ac conditionis in eis positorum; quam quia non vidi, non possum aliquid certi determinare, iuxta l.vt responsum. C. de transact. & l.precibus. C.de impub.

2 Tertium, quod præfatus rector non potest excusari à culpa retinendi præfatam ecclesiam post renunciationem, quæ in facto proponitur, si fuit facta in manibus superioris potentis illam admittere; ita quod per eam vacauit illa, licet nō fuerit effectus alios sortita: quia graue peccatum est retinere rem alienam, cap.si res. 14. q. 6. & beneficium, quod quis renunciauit, non est renunciantis, nisi denuo ei collatum fuerit, cap. quam periculosum.7.q.1. & toto tit.de renunciat. et quia beneficium sine titulo canonico non potest obtineri, cap.1.de reg.iur.lib.6. & cap.1. de eo qui mit. in possess. cau.rei seruan. eod.lib.

3 Quartum, quod si præfatus dominus potest excusari à culpa & pœna præfati cap.11. sess.22. Concil. Trid. ipse quoque rector excusari poterit ab eis: quia si principalis non peccat, nec fautor eius peccauit, l.cum principalis.ff.de reg.iur.& cap.accessorium. eod.tit.lib.6.

4 Quintum, quod ad iudicādum præfatum dominum incurrisse prædictā culpam, & pœnam, faciūt hę coniecturę, scilicet quod videtur capere fructus præfatæ ecclesiæ sine legitimo titulo, & non qualitercumque, sed auctoritate propria, immo & laica; & quod non videtur permittere rectori eos capere; & pro suo arbitrio videtur disponere, & procurare, vt præfata ecclesia detur & teneatur in quamdam confidentiam; et quod ipse expediuit bullas, & retinet eas; quæ omnia arguunt, eum auctoritate propria & laica vsurpare fructus, & res ecclesiasticas, & consequenter incidere in culpam & pœnam præfati cap. 11. Quamuis pro contraria parte faciat, quod ipse fecit sumptus expeditionis bullarum, & quod soluit 80. aureos rectori seruienti, & emit ornamenta ecclesiæ, & eius bona accepta in af-

fictum,

fictum per sublocationem facit maiorum redituum.

Sextum, quod præfatus rector per se, vel suum Episcopum, vel confessarium eius, deberet eum monere, vt consideret qua mente, quo titulo, qua auctoritate, & qua de causa accipit, & dispendit præfatos fructus, & quod veritate facti narrata consulat aliquem virum sufficientis ad id scientiæ, & conscientiæ, qui ei libere dicat an incidat in præfatum canonem; & interim idem rector debet etiam considerare, qua de causa permittit præfato domino administrare præfatos fructus, & desinit petere rationē recepti, & impensi tanto tempore, an aliquo pacto confidentiæ, vel donatione à se illi facta, vel de mandato procuratorio à se illi facto, &c. quoniā ipse est administrator illorum fructuum, & tenetur reddere Deo rationem de illis: &, si scit præfatum dominum facere, quæ facit, animo conuertendi fructus in suos vsus, vel vsurpandi eos, vel ius accipiendi, & administrandi, vel impediendi ne eos accipiat rector, ad quē spectant, per ea quæ colliguntur ex cap. cum vos. de offic. ordin. & cap. præsenti. eod. tit. lib. 6. & cap. quia propter. de elect. eod. lib. & ex bulla Cœnæ Domini, & præfato cap. 11. sess. 22. Concil. Trid. et si inquam scit, & consentit eiusmodi vsurpationi, incidit in culpam & pœnas pręfati cap. 11. & ita est excommunicatus, & quia talis existens celebrauit, est irregularis, cap. si celebrat. à contrario sensu, & communis in cap. 2. de cler. excom. minist.

5 Septimum, quod ex primo & secundo dicto colligitur decisio primæ quæstionis, videlicet quod ob solam possessionis apprehensionem post expeditionem literarum non incurrit vllam censuram, attento solo iure communi; et quod an incurrerit ex transgressione formæ illarum, videndæ sunt illæ. Quod autem allegatur in ea pro ipso, scilicet quod dominus auctoritate propria capit pręfatos fructus, contra ipsum facit, eo quod consentit, per dictum cap. 11. relatum in 6. dicto.

6 Octauum, quod ex tertio dicto colligitur decisio secundæ quæstionis, scilicet, quod si renunciatio ecclesiæ valuit quo ad hoc vt illa vacaret, & non fuit ei denuo collata, tenetur restituere quicquid ratione tituli relicti siue renunciati accepit, excepto eo quod fuisset dandum in salarium cuicumque vicario mercenario; & quod si renunciatio non fuit talis, non tenetur restituere pręfatos 80. aureos, sed tenetur reddere rationem Deo de omnibus fructibus, quos dominus recepit, deductis quę ille impendit in literarum expeditione, & in paramentis & ornamentis ecclesię, & etiam deducto auctario redituum, eo quod sublocatio fiebat à domino; quia tenebatur impendere, quatenus essent sibi superflua, in vsus pios, & non ditando dominum diuitem, per ea multa, quę nos diximus in Apolog. lib. de red. eccles. q. 1. mon. 27. & 37. & seq. nisi iustus timor, vel aliqua alia causa excuset eum à petenda ratione: nam consensio, qua forte consensit pręfatę vsurpationi, magis grauat, per prędicta.

Nonum, quod ex quarto, quinto, & sexto dictis colligitur decisio tertię & quartę quęstionis.

Decimum, quod ægro profecto animo his quęstionibus respondi; nec id fecissem, nisi magna auctoritas iubentis & rogantis in id me impulisset;

quia

quia factum est intricatum & implicitũ, & quo respõsio esset clara, maiori explicatione indigebat, vt ipsa prefata dicta satis significant. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Regula de infirmis resig. non habet locum in resignante sano, licet intra 20. dies à præstito consensu moriatur.*

2 *Beneficium in manibus Papæ resignatum per eius prouisionem subsecutam fit resignatarij.*

CONSILIVM VII.

A. SANVS misit Romam mandatum ad renunciandum beneficium suum in fauorem B. & mandatarius statim renunciauit beneficium illud, & signata fuit supplicatio à Papa in fauorem d. B. sed nõ præstitit consensum ad expediendũ literas. Elapsis 20. & pluribus diebus à die resignationis Romę factę, & supplicationis signatę, mortuus fuit prefatus A. quod cum sciuisset mandatarius, præstitit consensum de more præstari solitum apud notarium, qui scripsit datam præstationis illius anteriorẽ die mortis resignantis per plures quam 20. dies, & expediuit literas cum data supplicationis signatæ: & quia resignans mortuus fuit in mense ordinarij, collatum fuit beneficium ab eo cuidam C. qui post possessionem acceptam, cum vidisset literas Papæ datas 20. & amplius diebus ante mortem præd. resignantis, cessit possessioni, quam resignatarius ignarus præfatæ antedatæ accepit, & possidet pacifice. Quæritur an prefata prouisio Papæ possit defendi quo ad forum conscientiæ.

1 Respondeo pro parte negante facere regul. Cancell. de infir. resig. quæ est 18. quatenus requirit, ꝙ resignans beneficiũ viuat dies 20. à die cõsensus præstiti, & in casu proposito obijt resignans ante cõsensum prestitum.

Pro parte autem affirmante facit primo, quod regula præfata loquitur de resignante constituto in infirmitate; & in nostro casu sanus erat tempore resignationis. Secundo faciunt omnia illa, quæ Cassador. adducit in decis. 1. de renunciat. & approbat Gomez. in dict. reg. de infir. resig. q. 12.
2 & 32. & merito; quia per resignationem in manibus Papę factam, & prouisionem subsecutam vere vacauit beneficium, & vere fuit collatũ resignatario: & nihil obstat prędicta regula. Tum quia, vt diximus, resignans non erat infirmus tempore resignationis; & illa loquitur de infirmo resignãte, nos aũt de sano resignante. Quare resoluendo dico, quod nec mãdatarius, nec notarius tenentur ad vllam restitutionem faciendam prouiso per ordinarium: quia nihil iuris ei ademerunt, cum ante mortem resignantis totum ius in d. beneficio fuisset resignatario quesitum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia contrahentis matrimonium vacant ipso iure.*

1 *Publicationis omissio resignationẽ annihilat, nisi iusto impedimento detentus omiserit. num. 3. & seq.*

2 *Possessor triennalis beneficij dominium illius quærit, vel saltem ius illud retinẽdi.*

3 Impe-

3 *Impedito legitime non currit tempus.*
4 *Impedimentum iustum est patris obedientia filio.*
5 *Legem qui humanam ex causa quā iustam putat transgreditur, non peccat.*
6 *Ritus reuerētialis facit professionē nullā, & excusat à trāsgressione legis humanæ.*

CONSILIVM VIII.

N. OBTINVIT à Papa per resignationem vnum beneficium: & expeditis literis noluit pater eius vt acciperet possessionem statim, ad euitandam quādam discordiam inter cognatos eius, & resignantis. Interea lapsum fuit tempus publicandi resignationem, & capiendi possessionem, ob quod petita fuit restitutio temporis lapsi: & post eam petitam, nondum tamen impetratā, resignans duxit vxorem, per quod vacat ipso iure beneficium, & N. statim accepit possessionem per literas antea expeditas, & p quinque annos circiter accepit fructus mille aureorū. Queritur, an egeat noua collatione, & oporteat eum restituere fructus, & cui.

1 Pro parte affirmante facit primo, quod beneficium præfatum non vacauit per resignationem, sed per matrimonium, per quod ipso iure vacāt beneficia cōtrahentis, iuxta textum adiuncta glo. recep. in cap. 1. de cler. coniug. quam roborat ibi Panorm. quæ cōmunis opinio est, & recepta. Et prouisio illius facta fuit tamquam vacantis per renunciationem. Nec obstat dicere, quod vacauerit per renunciationem in manibus Papæ factam: quia illa renunciatio, & eius effectus sublati fuisse videntur per negligentiam, & per omissionem publicationis renunciationis, & apprehensionis possessionis, quæ fieri debebant intra sex menses per reg. Cancell. de public. & extrauag. Pij V. eam ampliantem.

2 Sed his non obstantibus contrarium est respōdendum. Primo quidem, quod videtur vera opinio illa gloss. antiquæ regu. de triennali possess. col. 5. quæ habet triennalem possessorem pacificum fieri dominum beneficij, vel saltem habere ius legitimum quo ad Deum, & homines, percipiendi, & retinendi fructus beneficij triennio possessi: quod nobis videtur certissimum de illo, qui bona fide possedit, vt in casu proposito, in quo possedit N. credens beneficium esse suum; quemadmodum visum fuit Ludo. Gomez. & allegatis per eum in d. reg. de triennali, q. 42. esse certum etiam de possidente mala fide, & attestatur, quod post multas propositiones, & disputationes Rota suo tempore per rationes ibi per eum late relatas definiuit regulam illam non requirere bonam fidem.

Secundo, quod iuste credi potest non vacasse prædictum beneficium per lapsum sex mensium præstitutorū ad publicandas resignationes, & apprehensionem possessionis beneficiorum resignatorum, per regulam, & extrauag. prædictas: quia huiusmodi tempora pręstituuntur saluo iusto impedimento: nam agente impedito non currit tempus, l. 1. §. fi. C. de annali excep. cap. quia diuersitatem. de concessio. pręben. cap. ex transmissa. de pręscript. & tradit latius Fel. ibidem num. 8. At pręfatus N. fuit impeditus ad publicandam renunciationem, & apprehendendam prædicti beneficij possessionem. Tum quia pater id ei iussit ad euitandam discordiam

inter

inter cognatos suos,& resignantis;& patri iubenti parere debet filius,per quartũ preceptũ Decalogi,& iuxta illud; *Parẽtibus et patriæ pareamus*.l.veluti.de iust.& iu.Tum quia pater detinebat literas, & nolebat eas tradere ad eas publicandas, & apprehendendam possessionem, ob finem iustum, & sanctum; & non decebat filium mouere litem contra patrem iusta de causa negantem illas tradere; & quod lapsus prefatorum sex mensium nõ noceat impedito iusta de causa,non solum generaliter leges vtriusque iuris statuunt,sed etiam in specie de predicta regula & extrauag.probat Felin.vbi supra,& Gomezius in q.13.de publica.resignatio.Nec obstat,quod ipse ait, quod si impedimentum est quo ad locum, vel ad tempus,debet fieri in alio loco, vel tempore; quoniam predictum impedimentũ,quo consulens impeditus fuit à patre, tam impedit quo ad vna loca, & tempora, quam quo ad alia,vt palam est.Non obstat etiam, quod Gomezius nõ posuit hoc exemplum; quia ratio suadet idem esse de similibus dicendum.& quod cum aliquid generaliter & non in specie determinatur, relinquitur determinatio eius specialis arbitrio boni & prudẽtis iudicis, l.2.ff.de iur. delib.& cap.de causis. de offic. deleg. & arbitrio boni & prudentis iudicis iudicabitur prefata iussio, & reuerentia paterna, & euitatio discordię prefatæ cũ retentione literarum fuisse iusta causa ad differendum aliquo tempore predictam publicationem,cum sine vllius preiudicio illa dilatio fieri posset, presertim quo ad forum conscientiæ.

5 Tertio, quod res,quę culpa caret, in damnum vacari non debet, cap.2. de constit.& qui legem humanam positiuam transgreditur iusta de causa, vel quam putat esse iustam,non peccat saltem mortaliter, vt tradit Caiet. in 2.2.q.157.art.3.& in sum.ver.ieiunium. 6. quo ad 3. vers. de rationabili autem causa. quod satis colligi potest ex S.Tho. in 5. art. & nos tradimus in Man.confess.prel.9. num. 16. & latius in comment. super gloss. sum. de alien.rer.eccles.12.q.2.num.10.& 15.& prefatus N. credens se sancte agere differendo prefatam publicationem ob predictum iussum, reuerentiã, & detentionem prefatam literarum,non peccauit,nec lesit aliquem notabiliter, nec dedit scandalum notabile: ergo non debet ob illam dimissionem priuationis pœnam incurrere,presertim quo ad forum conscientię.

6 Quarto, quod metus reuerentialis parentum excusat à valore professionis,& matrimonij,licet non sit alioquin iustus, iuxta glossam celebrem in cap.præsens.20. q.3. per quam aliqua alia diximus in Man.confess. cap. 22.num.51.& cap.17. num.20. scilicet quod ad excusandum coram Deo à peccato transgressionis legis humanę,sufficit metus,vel timor etiam non iustus, si fuit ille causa transgressionis: & in casu proposito prædictus N. omisit præfatam publicationem timore reuerentiali sui patris, immo in sua potestate non erat publicare literas à patre retentas: ergo non peccauit coram Deo, & in foro conscientiæ: & consequenter non meretur pœnã coram sua diuina maiestate,& foro conscientiæ, in quo ipsa sola est iudex, cap.humanæ aures. 22.q.5.

Quinto,quod præfatus N. non omisit publicationem renunciationis,& apprehensionem possessionis ad ledendum alium aduersarium, nec de fa-

sto læsit etiam Cameram Apostolicam: quia expediuit literas, nec dedit vllum scandalum damnificans alium; & ideo non tenetur restituere quicquam, per supradictas doctrinas S. Thom. Caiet. & aliorum: præsertim si teneremus antiquorum doctorum Gallorum opinionem, quæ habet regulas Cancellariæ pœnales non ligare conscientiam, & quod præfata regula de publican. resign. est pœnalis: quod tamen non requiritur in casu proposito, in quo aliæ rationes sufficienter probant verum esse quod dicimus, scilicet, nec inualidam esse collationem, nec præfatum N. teneri ad restitutionem fructuum in foro conscientiæ. Salua, quæ iustior fuerit, sententia.

SVMMARIVM.

1 *Resignatum beneficium conferens ordinarius propinquo resignantis suspenditur à collatione beneficiorum; &, si sic ligatus conferat, excommunicatur ipso iure; &, si sic ligatus ministret in pontificalibus, vel ordinibus, efficitur irregularis; absolutioque, & dispensatio est à Papa petenda. num. 3.*

2 *Ignorantia extrauagantis publice in Curia publicatæ ægre in foro exteriori admittitur; quæ tamen si vere adfuit, ita quod si eam quis sciuisset, non contrauenisset, excusaret à pœna in foro conscientiæ, num. 3. ac etiam ab obligatione restituendi fructus ex beneficio nulliter collato bona fide perceptos, & in bonos vsus consumptos. num. 4.*

3 *Pœna ipso iure ob malam collationem imposita incursa non euitatur, etiamsi prouisus beneficium post acceptam possessionem resignet.*

CONSILIVM IX.

QVIDAM Reuerendissimus Episcopus ignorans extrauag. Pij V. quæ incipit, quantæ, contulit cantoriam resignatam à cantore filio eiusdem cantoris.

Quæritur primo, an dictus Episcopus incurrerit pœnas præd. extrauag.

Secundo quæritur, quid de prouiso à dicto Episcopo de dicta cantoria, si ipse etiam ignorabat prædictam extrauag.

AD PRIOREM quęstionem respondeo primo, dolere me in primis de huiusmodi casu, in quem facile etiam optimus Episcopus incidere potuit per ignorantiam vel inaduertentiam.

3 Secundo, quod nescio qua via excusari possit præfatus Reuerendissimus Episcopus in foro exteriori, præsertim si res contigit in Italia. Tum quod in ea ægre admittetur ignorantia præfatæ constitutionis Pij Quinti, quantæ, legitime in Curia publicatæ. Tum quia nihil prodest Reuerendissimo renunciatio prouisi ab eo post collationem factam & possessionem acceptam: quia propter collationem beneficij imponitur pœna suspensionis, & non propter retentionem eius. Tum quod excommunicatio imponitur propter secundam collationem, quam non excusat renunciatio primi prouisi.

2 Tertio, quod excusari posset in foro conscientiæ præfatus Episcopus, si vere ignorabat præfatam constitutionem Papæ Pij Quinti; sic quod,

si eam sciuisset, non contulisset præfatam cantoriam filio cantoris: argumento cuiusdam dicti Innocentij in cap. per tuas .il 2. de simon. & aliorum quæ congerit Felin. in cap. 1. fall. 7. de re iudicata.

3 Quarto, quod oportet præfatum Episcopum prouidere sibi de absolutione Papæ tam à suspensione, quam ab excommunicatione, immo & ab irregularitate, si censuris astrictus celebrauit, vel egit Pontificalia.

AD POSTERIOREM quæstionem respondeo primo, quod si res contigit in Vrbe, vel in alio loco, vbi non admittatur excusatio ignorantiæ, non posset excusari secundo prouisus in foro exteriori, prætextu ignorantiæ præfatæ constitutionis, neque à peccato mortifero suscipiendi beneficium, neque à peccato retentionis illius, vel perceptionis fructuum eiusdem, neque à restitutione fructuum: quia præsumetur in eo foro scientia eiusdem constitutionis, arg. cap. ignorantia. de regul. iur. lib. 6. cum similibus.

4 Secundo, quod excusari potest ab omnibus præfatis peccatis in foro conscientiæ, si vere ignorauit eam, taliter quod non suscepisset illud, nec retinuisset, nec fruitus esset eo, si eam sciuisset; & etiam à restitutione, si bona fide fructus suscepit, & in bonos vsus impendit. arg. præfati dicti Innocentij, & aliorum à Felino vbi supra pro illo allegatorum.

SVMMARIVM.

1 *Reciproca renunciatio & illicita tunc est, quando adest saltem tacita conuentio. num. 2. Idem dicitur de reciproca collatione. num. 3.*

3 *Iure naturæ obligamur benefacienti benefacere.*

4 *Temporis diuersitas & distantia tollit præsumptionem correspectiuitatis actuum, sicut identitas & proximitas illam inducit.*

CONSILIVM X.

QVIDAM rector resignauit sine vlla reseruatione rectoriam suam in fauorem cuiusdam, qui erat filius alterius rectoris, qui post sex annos renunciauit aliam suam rectoriam in fauorem filij primi rectoris, reseruata pensione medietatis fructuum. Quæritur an secunda renunciatio dicenda sit reciproca, & damnata in cap. 15. de reform. sess. 25. Concil. Tridentini.

2 Respondeo primo, quod non censetur quo ad forum conscientiæ reciproca; quia in narratione casus proponitur, nullum pactum, neque conuentionem interuenisse, vt vterque rectorum alter in alterius filij fauorem suam rectoriam renunciaret: & in illo foro sola rei veritas attenditur, & non præsumptio veritati contraria, cap. tua. adiuncto cap. is qui. de sponsalib. cum eis adnotatis.

Secundo, quod neque potest censeri etiam quo ad forum exterius illicita reciproca. Primo quidem, quod non est reciproca: quia, vt prædictum est, reciproca renunciatio est, quando plures conueniunt, vt alter in gratiam alterius reciproce renunciet. argum. cap. vbi periculum. §. cæterum.

terum.ibi : *non in se reciprocent considerationis intuitu, uel in suos*. de elect. lib.6.& satis significat prædictum cap.15.de reform.sess.25.at in casu proposito nulla fuit talis conuentio. Secundo, quod licet rector prior renuncians habuisset aliquam intentionem mouendi patrem eius ad faciendum ali quando aliud simile in fauorẽ filij sui benemeriti ratione gratitudinis; de quo tamen nullatenus constat;nõ ex eo sequitur, quod pater renunciatarij habuit similem intentionem & propositum, argumento l. neque na-
2 tales.C.de proba.& cap.in præsentia.eod.tit.Tertio,esto quod esset aliqua reciprocatio mentalis:nõ tamen esset illicita,neque reprobata per prędictum cap.15.Tum quia sicut non omnis confidentia,sed tantũ inordinata est illicita,vt nos probamus in Man.confess.cap.23.nu.100. ita non omnis reciprocatio,sed tantũ inordinata est iudicanda illicita.Tum quia renunciatio illicita est,quando conueniunt duo, vt alter renunciet beneficiũ in fauorem alicuius, quem alter designat, & ille alter renunciet in fauorem eius,quem alter designauerit:quia simonia est,vt nos tradimus in Manua. confess.cap.23.nu.107.At in hoc casu nulla talis cõuentio interuenit. Nec obstaret,quod intentio prædicta interuenisset: nam quando non interuenit conuentio tacita, vel expressa, etiamsi interueniat intentio mentalis, non propterea renunciatio fit illicita,vt post glo. sing.cap. ordinationes.
3 1.q.2.& S.Anto.& alios tradidimus in d.Man.vbi supra. Quarto,quod qua ratione licitũ est vni Episcopo conferre beneficium cuipiam amico benemerito alterius Episcopi, cũ intentione mentali tantum sine pacto, quod aliquando ille conferet aliud alicui amico suo benemerito, ob quamdam ordinatam & studiosam gratitudinẽ,& alteri Episcopo etiam licet cõferre postea propter prædictã gratitudinem ordinatã aliud amico illius benemerito;ita licitum est vni beneficiario renunciare beneficium in fauorem amici benemeriti alterius beneficiarij, cum intentione mentali tantum sine pacto,quod ob gratitudinẽ naturali iure debitam ipse renunciabit aliquãdo aliud alicui amico suo benemeri to, nullo pacto in his tacito, neque expresso interueniẽte,arg.l.illud.ff.ad leg.aquil. & cap. dudum. il 2. de elect.Immo tanto maiori ratione licebit beneficiar io ita renunciare, quam Episcopo ita cõferre, quanto collatio maius ius tribuit,quã renunciatio, argum. authen. multo magis. C. de sacrosañ.eccles. cap. cum in cunctis. de elect. Quod aũt liceat Episcopis ita conferre,ea firma ratione constat,quod nullo iure id prohibetur; immo iure naturali gratitudinem suadente,& obligationẽ antidoralem inducente,quadamtenus præcipitur per iura,quę iubent vt benefacienti benefaciamus,l.si non sortem.§.libertus.ff.de cond.indeb.& l.sed etsi. §.consuluit. ff. de peti.hæretd.cap.cum in
4 officijs.de testa.Quinto,quod spatium sex annorũ, quod interiacuit inter prædictas duas renunciationes,& quod vna fuit facta simpliciter sine vlla reseruatione, & altera cum reseruatione medietatis fructuũ,cum valoris æqualis essent ambæ rectoriæ,tollit omnem ansam censendi vllã reciprocationem illicitã,argumento differentię quę ponitur inter ea,quæ incontinenti fiunt, & ea quæ ex interuallo, præsertim magno, & tot annorum, iuxta l.lecta.ff.si certum peta.& l.legem.C.de pact.& alibi sæpe. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio beneficij virtute mandati reuocati, sed non intimati nec procuratori, nec ei in cuius manibus erat facienda resignatio, facta, valida est, etiam si resignatarius sciens tacuerit.*

CONSILIVM XI.

TITIVS resignauit in fauorem Sempronij suum beneficium: Sempronius discessit, vt veniret Romam cum literis procurationis dicti Titij, & in via accepit epistolam à suo patre, in qua ei commendabat diligentiam: quia Titius iam reuocauerat literas prædictas procurationis, & quod reuocationem istam Romam iam miserat ad suum procuratorem, & simul epistolam aliam dicti Titij, in qua constabat ipsum dictas procurationis literas reuocasse. Sempronius Romam accessit, & quæsiuit diligenter à procuratore dicti Titij, an literas quasdam ipsius Titij recepisset; cui procurator respondit nondum accepisse. Quapropter dictus Sempronius nihil dixit dicto procuratori, sed præsentauit suas literas procurationis, & supplica signata fuit à Papa, & procurator præstitit cōsensum. Postea vero, sex, vel octo diebus transactis, literæ reuocatoriȩ procurationis dicti Titij ad manus sui prædicti procuratoris peruenerunt, & procurator dixit intempestiue venisse, cum iam consensum præstitisset virtute priorum literarum. Titius habuit notitiam huius facti, & scripsit Sempronio, quod tuto poterit prædicti beneficij possessionem accipere, & facti sunt amici. Quæritur quid iuris?

1 Respondeo, quod renunciatio illa satis iuridice fuit facta, & valuit; quia reuocatio procuratoris ad renunciandum non fuit intimata illi, neque ei, in cuius manibus erat facienda renunciatio; quod requirebatur ad hoc, vt illa fuisset nulla: nec sufficiebat illius notitiam venisse ad eum, in cuius fauorem renunciatio erat facienda, per clem. 1. de renunciat. iuncta gloss. ibidem recepta. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Resignatio facta in manibus Papæ de beneficio prius resignato in manibus ordinarij admittentis, nihil valet: & successiuè nec pensionis super illius fructibus reseruatio subsistit, adeo vt soluta possit repeti. num. 6.*

2 *Resignatio beneficij per procuratorem absentis facta in manibus Papæ admittentis operatur vt beneficium apud Sedem Apostolicam, attento iure communi, ita vacet, vt ordinarius de eo prouidendo non dederit nec titulum coloratum. n. 3. sed attento stylo dicta resignatio habetur pro non facta, donec præstetur consensus expeditioni literarum: adeo vt resignans possit denuo resignare nedum in manibus Papæ, num. 4. sed etiam ordinarij, qui illud poterit valide conferre. num. 5. & 6.*

8 *Literæ Apostolicæ prouisionis seu collationis beneficiorum debent per bullam Iulij Tertij intra sex menses expediri; alioqui beneficium vacat.*

CON-

CONSILIVM XII.

DEDIT quis mandatum ad resignandum beneficium in manibus Papæ in fauorem tertij, reseruatis sibi fructibus loco pensionis; & preterea illud, antequam coram Pontifice præstaretur consensus, resignauit simpliciter in manibus ordinarij, qui illud contulit eidem tertio, qui etiam literis Apostolicis non expeditis partem fructuum resignanti soluit. Quæritur quid iuris.

Respondeo primo, tot à D. consulente quæri, & tot me aliis occupationibus necessariis angi, quod vix in animum induxi, vt eis quicquam responderem: sed in obsequium Dei, qui nos omnes pascit, respondebo paucis.

1 Secundo, quod resignatio præfata in manibus Papæ, & reseruatio fructuum à sua Sanctitate concessa, nihil omnino valuerunt, si fuerunt factæ posteaquam resignauit in partibus, qui dedit mandatum ad resignandum in Curia, quod narratio casus significat: quia resignans nihil resignauit, neque pensioni consentire potuit; quippe qui iam per priorem resignationem in manibus ordinarij factam beneficium suum, & ius omne quod in eo habebat, amiserat.

2 Tertio, quod si resignatio fuit facta prius in manibus Papæ Romæ, & ab eo admissa, quam in manibus ordinarij, nihil valuit iure communi attento renunciatio facta in manibus ordinarii: quia beneficia vacantia in Curia, sunt reseruata Papæ per cap. 2. de præbend. lib. 6. & beneficia quæ renunciantur in Curia per procuratores, etiam existentium extra eam etiam mille milliaribus, dicuntur vacare in Curia secundum omnes in dicto cap. 2. post gloss. in clement. 1. vt lite penden. Et ordinarius non potest conferre beneficia reseruata Papæ.

3 Quarto, quod ex hoc sequeretur, eum, cui facta fuit collatio ab ordinario, nihil iuris habuisse in illo, & nullos fructus sibi quesisse, sed fuisse & esse intrusum semper: quia titulus ordinarii sibi nihil profuit, neque prodest, nec titulus Papæ: quia non fuit expeditus, nec datus consensus à procuratore, vt expediri posset: quia etiam vacasset, si quod ei quæsitum fuit, per cessationem semestrem ab expeditione literarum, per extrauag. Iulij Secundi.

4 Quinto, quod attento stylo Curiæ, per quem videmus seruari quod renunciatio facta, donec consensus præstetur, nullum parit effectum, etiam si sequatur admisio & collatio beneficij renunciati: & ita non censetur vacare: adeo quod qui renunciauit suum beneficium in fauorem vnius, potest renunciare illud in fauorem alterius, antequam præstet consensum renunciationi, quam fecit in fauorem primi.

5 Sexto, quod retento eo quod in hoc quinto dicto dicitur, renunciatio facta in manibus ordinarij absque vllo pacto simoniaco, & collatio facta ab eo, valuerunt, siue fuissent factę ante renunciationem in manibus Papæ factam, siue post eam: quia cum numquam fuerit præstitus

consensus renunciationi, nec admissioni, neque literarum expeditioni, nullum effectum habuit renunciatio facta in manibus Papę: & ita perinde iudicandum est, ac si numquam fuisset renunciatum coram sua Sanctitate.

6 Septimo, quod hæc consequitur, eum, cui beneficium collatum fuit ab ordinario per renunciationem in manibus eius factam, habuisse, & habere bonum titulum, & fecisse fructus suos, & iuste potuisse ac posse dispendere illos in suos & alios pios vsus; reseruationem autem factam N. à Papa virtute renunciationis in manibus eius factæ, & ab eo admissæ, nihil valuisse, nec valere: & ita quicquid solutum est ei virtute reseruationis pręfatæ, indebitum fuisse, & tamquam indebite solutum repeti potuisse per condictionem indebiti; nisi scientia, vel aliquid aliud, quod impedire solet condictionem indebiti, interuenisset.

Octauo, quod de concordia & de iustitia & iniustitia illius non possum ego iudicare, nisi eius tenore perspecto, l. inciuile. ff. de legib.

DE TEMPORIBVS ORDINATIONVM Et qualitate ordinandorum.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio Romæ promulgata, licet secundum magis receptam liget prouincias, antequam in eis promulgetur, & recipiatur: at quo ad Francos in Francia degentes aliquid specialius videtur obseruandum.*

2 *Ordinatus sacris ordinibus ante ætatem legitimam Gallus in Gallia non est suspensus, nec ministrando fit irregularis, si bulla Pij II. ibi numquam fuit publicata, nec recepta: nec eget dispensatione, sed solum vt legitime pœniteat de peccato. num. 3. & 4.*

5 *Excommunicationem minorem æquari peccato mortali, seu per illud incurri, non est verum, nec Panorm. hoc dicit.*

CONSILIVM I.

QVAERITVR primo, an Francus, qui ordinatur in Francia ante legitimam ætatem, incurrat irregularitatem, si ibi non est publicata extrauagans Pij Secundi.

Secundo, an esto quod iste non incurrat irregularitatem, an peccet.

Tertio, an iste, si celebret, incurrat irregularitatem.

Quarto, an iste, celebrãdo post pœnitentiã iustã, cõmittat aliquod peccatum.

Quinto, an indigeat dispensatione Papæ, aut Episcopi.

Sexto, an excõmunicatio minor, & peccatũ mortale æquentur inter se.

1 Ad quæstiones grauissimas dico, quod longe aliter respondendum est illis in Francia Francis in ea morantibus, quam in Man. nostro scripsimus respondendum esse aliis secundũ receptiorem sententiam, quæ habet, legẽ vel canonem in Curia Romana promulgatum ligare omnes prouincias, etiam antequam specialiter promulgetur in metropolibus earum, & recipiatur ab eis.

AD PRI-

2 AD PRIMAM igitur quæſtionem reſpondendum eſt, ſecundum opinionem quam veriorem putamus (vt aliàs dixi) Francum, qui ordinatur in Francia ante legitimam ætatem, non incurrere pœnam extrauag. Pij II. ſi non fuit vmquam promulgata in metropolibus Galliæ, nec ab ea recepta; & conſequenter non eſſe ipſo iure ſuſpenſum, nec celebrando incurrere irregularitatem.

3 AD SECVNDAM autem reſpondendum eſſe, eum, qui ſic ordinatur, indigere quidem pęnitentia iuſta peccati, ſed non abſolutione irregularitatis, neque habilitatione Epiſcopi.

AD TERTIAM etiam reſpondendum eſſe, retenta prædicta opinione, prefatum ſic ordinatum non incurrere, celebrando, irregularitatem.

4 AD QVARTAM etiam reſpondendum eſſe, ſic ordinatum, celebrando poſt pœnitentiam iuſtam, non magis peccare mortaliter, quam alius qui admittit aliquod aliud peccatum mortale, & poſt factam de illo iuſtam pœnitentiam, & legitimam confeſsionem, celebrat.

AD QVINTAM, quod non indiget diſpenſatione Papę, nec Epiſcopi habilitatione.

5 AD SEXTAM aũt, quæ non pendet ex veritate præfatæ opinionis, ſed aliunde, reſpondetur, falſum eſſe quod Panorm. ab aliquibus receptus inſinuat in cap. ſi celebrat. nu. 6. & 7. de cler. excom. miniſt. quatenus videtur æquare quo ad hoc minorẽ excõmunicationem, & peccatum mortale; quod certe falſum eſt, vt nos aſſerimus in noſtro Man. cõfeſſ. cap. 27. n. 25. & clarius in eod. cap. n. 152. & multis probari poteſt cõtrariũ, immo etiã ex verbis ipſiuſmet Panorm. iuſte ponderatis. nõ enim æquantur excommunicatio minor, & peccatum mortale, cum ſeſe mutuo excellant, vt dicimus in d. Man. confeſſ. cap. 27. nu. 25. eſt enim certum, eſſe falſum, quod omnis, qui peccat mortaliter, incurrit excõmunicationem minorẽ; adeo quidem, vt plurimi peccent mortifere, & paucisſimi incurrant excommunicationem minorem, vt colligitur ex prædicto Man. vbi ſupra.

SVMMARIVM.

1 *Ordinari poteſt quis in loco domicilij.*

2 *Domicilium acquiritur per quamcumque modicam mãſionem in loco animo ibi perpetuo manendi factam, adeo vt poſsit ab ordinario loci, vel ab alio de eius licentia ordinari.*

CONSILIVM II.

AN HISPANVS ortus Compluti, & ibi ordinatus rite ad minores, qui poſtea manſit Tiburi tribus annis, & ſeruiuit Epiſcopo eius, poſsit ordinari ad ordines ſuperiores per Epiſcopum Tiburtinum?

1 Reſpondeo, quod D. conſulẽs poteſt ordinari legitime ab Epiſcopo Tiburtino, vel ab alio virtute dimiſſoriarum ab eo illi conceſſarum, ſi manſit Tiburi, vel in eius diœceſi annis prædictis tribus, maiore vel minore tempore, dummodo manſerit in ea cum intentione & voluntate permanendi ibi perpetuo: quia per huiuſmodi manſionem videtur quæſiſſe do-

micilium, per l. ciues. adiuncta gloss. magna, & gloss. in verbo laicum, C. de incolis. lib. 10. per quæ probatur contrahere quem domicilium in loco vbi constituit habitare animo perpetuo habitandi, vel manendi ibi, etiam si paruo tempore manserit: quia per mansionem talem quæritur domicilium etiam momento tẽporis, vt post alios tradit etiam Philip. Franc. in cap. cum nulla. de temporibus ordin. lib. 6. vbi loquitur de domicilio, quod sufficit per illum textum ad effectum faciendi se subditum Episcopo, ad hoc, vt ordinari posit ab ipso ratione domicilij, quod per illum textum est vnus modus, per quem quis sortitur forum, & subiectionem Episcopi ad ordines recipiendos. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Domicilium originis patris etsi transeat in filium, secus de domicilio habitationis.*

2 *Domicilium habitationis animo proprio & facto contrahitur.*

2 *Filiusfam. potest sibi constituere domicilium, si sit pubes, num. 6. & conuiuendo cum patre, animo vt ibi perpetuo viuat, videtur ibi habere domiciliũ, n. 3. & 8. vnde & ibi mortuus, non electa sepultura, sepeliendus vbi pater, sicut & vxor simili modo vbi maritus. 4.*

6 *Impubes sibi domicilium non eligit: quod si conuiuit cum patre, patris habet domicilium; quod si habitet cum matre, secus; ibi tamen potest conueniri. num. 5.*

6 *Ordinari quis legitime potest ab Episcopo loci, vbi habet domicilium.*

8 *Domicilium semel electum, etiam modico tẽpore continuatum non amittitur, quamuis alibi longo tempore moretur, animo tamen ad dictum electum domicilium reuertendi.*

8 *Domicilium pro libito, etiam quo ad spiritualia, sine licentia Episcopi, saltem si sit laicus, mutat quisque.*

CONSILIVM III.

ORDINATVS an sit legitime filius, qui natus, & educatus in vna diœcesi, ad diœcesim vbi pater habitabat, & domicilium habebat, venit animo perpetuo cum eo habitandi, & post annum missus fuit causa studendi ad ciuitatem, vbi natus fuerat, & mox reuersus ab Episcopo, vbi pater habitabat, fuit ad ordines promotus?

1 Respõdeo, quod pro parte negante facit primo, quod licet domicilium originis patris transeat in filium, l. 1. & l. assumptio. §. 1. ff. ad muncipal. domicilium tamen habitationis non transit in illum, dicta l. assumptio. §. filius. licet transeat in libertum, dicta l. assumptio. §. finali.

2 Secundo, quod domicilium habitationis ex animo & facto contrahentis contrahitur, l. domicilium. eod. tit. ergo animus & factum patris non sufficit ad constituendum domicilium filio.

Tertio, quod etiam filius familias potest constituere sibi domicilium, l. placet. ff. ad municip.

3 Pro parte vero contraria facit, quod qui filius viuit cum patre animo tam suo, quam patris, vt ibi perpetuo viuat, videtur habere ibi domiciliũ: quia alicubi habet, cũ non sit vagabundus, & non alibi quam ibi, ergo ibi. Secundo, quod alioquin sequeretur, quod filij qui fuerunt nati in aliquo

loco

loco, & postea viuunt cum suis patribus in domicilijs eorum multo tempore vsque ad triginta annos, nullibi haberent domicilium habitationis,
4 quod videtur absurdum. Tertio, quod filius natus alibi,& mortuus in domo patris, vbi habet domicilium, est sepeliendus in ecclesia,in qua sepeliri deberet de iure ipse pater, si factus pubes non elegit sibi sepulturam, vt colligitur ex cap.licet.de sepult.lib.6.Mulier etiam alibi nata, si nõ elegit sepulturam,debet sepeliri in ecclesia, in qua est sepeliendus maritus, vt colligitur ex cap.is qui.sub fine de sepult.lib.6.& nõ alia ratione, quam
5 quia habent domicilium habitationis;ergo ibi habent illud.Quarto,quod gloss.l.1. C. vbi petant. tuto. in verbo, *vbi mirantur*, expresse habet pupillum posse habere domicilium habitationis extra locum originis, & extra locum vbi habet facultates, & Azo in sum. eiusdem tituli idem habet, dicens,quod pupillus conueniri potest extra locum originis,& extra locum vbi habet facultates, ratione domicilij habitationis.

6 Quibus perpensis resoluo primum, quod filius impubes conuiuens patri suo habet idem domicilium, quod pater suus, & est incola eiusdem loci cuius pater: quia impubes non potest eligere domicilium habitationis etiam patre mortuo;quia,vt dictum est,constitutio domicilij animum requirit perpetuo ibi viuendi: & ita si D. consulens transisset ad domum patris intra pubertatem, & post eam non elegisset sibi domicilium, censen-
7 dus esset bene ordinatus: sed quia verbo additur casui proposito, quod prædictus consulens fuit educatus cum sua matre, quæ illum ex coitu illicito genuit illic, vel alibi vsque ad pubertatem, non habet in eo locum hæc resolutio prima.

8 Secundo resoluo, quod alia ratione D. consulens fuit sortitus domicilium in illa tertia diœcesi, vbi pater habebat suũ,ea scilicet, quod, vt verbo additur prædicto casui scripto, prædictus consulens iam pubes factus adiuit domum patris sui animo perpetuo viuendi ibi, & mansit circa annum vnum:& quamuis postea adijsset scholam,semper tamen habuit animum redeundi ad domum, & ciuitatem vbi habebat pater suus domicilium.Præsupposito etiam hoc,est dicẽdum,quod prędictus consulens constituit sibi domicilium ibidem: quia, vt prædictum est, filius etiam familias potest eligere sibi domicilium post pubertatem, per dictam l. placet. cum l. seq. ff. ad municipal. quod hic fecit constituendo viuere ibidem cum patre suo perpetuo, & incipiendo viuere ibidem: nam quilibet potest sibi constituere domicilium, vbi voluerit, l. nihil. ff. de municipal. & transferre illud de vno episcopatu ad alium,etiam sine licentia Episcopi, saltem si est laicus,non solum quo ad temporalia, iuxta dictam l. nihil. adiuncta l.incola 1. & 2. ff. ad municipal. sed etiam quo ad spiritualia, cap.fin.vbi hoc notat Panorm.ab alijs receptus. de paroch.

Tertio, quod non obstat his quod ponitur in facto, quod prædictus consulens non erat domiciliatus Barbastri: quia debet intelligi, quod non erat domiciliatus alio modo,quam quo exprimitur in facto,videlicet transeundo ad viuendum ibi perpetuo; alioqui poneretur in casu repugnantia. Non obstat etiam, quod præfatus consulens non remansit Barbastri

baſtri, niſi circiter annum, & quod poſt illum degit alibi in ſcholis: quia eundo ad ſcholas, & degendo ibi etiam multis annis, cum animo tamen redeundi Barbaſtrum, non amiſit domicilium, quod ibi prædicto modo contraxit, vt eſt textus in l. 1.& 2.C. de incolis, lib.10.& ibi Ioan. de Platea. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus interſtitijs non ſeruatis, nec ſuſpenſus, nec irregularis, nec iure communi, nec per ſacrum Concilium eſt.*

CONSILIVM IV.

AN qui aliàs canonice eſt ordinatus, non ſeruatis tamen interſtitijs temporum, quæ Concil. Triden. ſtatuit ſeruari ſeſſ.23.cap.11. ſit ipſo iure ſuſpenſus, vel irregularis?

1 Reſpondetur negatiue, non eſſe ob hoc ita ordinatum ſuſpenſum, nec minus irregularem: quia nec à Concilio Trid. nec canone vllo in corpore iuris clauſo imponitur aliqua pœna ipſo iure ei, qui non ſeruatis interſtitijs temporum, ordine inſignitur: & non eſt dicendum vllam pœnam ipſo iure incurri, niſi à lege id exprimatur, iuxta gloſ. celebrem in cap.fin. de iure patrona.verb.ex vi.& textus authen.de non eligend. ſecundo nubentes.§.cum igitur.colla.1. An autem alia pœna poſsit puniri, & ſuſpendi ab Epiſcopo, aliud eſt: & puto poſſe; quia tranſgreſſor eſt canonis.

Aduertendum tamen, quod poſt hæc ſcripta lata fuit extrauag. à S.D.N. Sixto V. per quam ſic ordinatus ſuſpenſus fit.

SVMMARIVM.

1 *Irregularis ob aſſumptionem duorum ordinum ſacrorum, vel quia furtiue ordinatus eſt, poteſt etiam dici ſuſpenſus, accipiendo ſuſpenſionem non in ſua ſpeciali ſignificatione, prout eſt cenſura, ſed in genere.*

CONSILIVM V.

AN IS, qui eodem die duos ſacros ordines ſuſcipit, ſit ſuſpenſus à poſteriori dicendus, vt habet cap.25. num.71. Manu. confeſſ. an potius cenſendus irregularis, vt habet cap.27. num.241.

Ad hanc Antinomiam, quæ videtur in noſtro Manu. cap.25.num.71. vbi aſſumens duos ordines ſacros eodem die, appellatur ſuſpenſus, & in c.27.
1 num.241. appellatur irregularis: Reſpondetur primo, quod ibi nulla eſt Antinomia. Tum quia in d.cap.25.nu.72.non negatur, quod non ſit irregularis, ſed ſolum dicitur quod eſt ſuſpenſus: quod eſt verum intelligendo de ſuſpenſione generaliter ſumpta, vt accipitur in cap. literas. & cap. dilectus. de tempo. ordi. ibi allegatis: & frequenter ſic in iure canonico accipitur: quia verbum, irregularitas, non eſt antiquum Latinum, vt dicitur in d.Manu. cap.27. num.191. & ideo raro inuenitur in antiquis canonibus vſque ad Innocentium III. in cap. niſi. de renunciat. Propterea licet contextus aliquis dicat aliquem eſſe ſuſpenſum, non eſt intelligendus de ſuſpenſione ſtricte dicta, ſed de generaliter accepta, vt in d.cap. literas.& in d.cap.dilectus. ſi aliunde apparet quod eſt irregularis: & ſatis

apparet

apparet ex eodem loco Manualis, quod est irregularis: quia ibidem dicitur plus peccare eum, qui capit duos ordines sacros eodem die, quam qui assumit quatuor minores,& vnum sacrum; & quod is sit irregularis, dicitur in d.Manu.cap.27.num.241. Tum quia ideo Manuale appellat suspensum,quia sic appellauit eum Papa in prædictis capp.& nō sine causa: quia irregularitas nata ex susceptione duplicis ordinis eodem die assumpti est duplex. Altera, quæ accipitur contra excommunicationem latam ne furtim acciperetur: & altera ex eo, quod accipitur furtim tantum, quæ est longe minor priore,vt colligitur ex tribus capp. & suis glossis, & Panor. in d. cap. literas. Et ita potuit Papa vti verbo suspensionis ad significandum,debiliorem esse irregularitatem,quę oritur ex sola furtim acceptione, de qua loquebatur, quam irregularitatem, quæ nascitur ex furtim assumptione, & contra excommunicationem simul: & affectata breuitas effecit,vt in re rarissime contingente non se magis extenderet.

SVMMARIVM.

1 *Ordines minores extra tempora suscipiens non est suspensus, neque olim suscipiens etiam maiores.*

2 *Ordines suscipere interstitijs non seruatis de licentia Episcopi licet.*

CONSILIVM VI.

QVIDAM cum legitimis dimissorijs sui Episcopi suscepit ab alieno Episcopo duos minores in quadam die Veneris vnius hebdomadæ, & die Sabbati quatuor temporum alterius immediate sequentis ordinem subdiaconatus. Quæritur an sit suspensus.

1 Ad quæstionem prædictam respondeo primo, quod prædictus D.consulens non incurrit suspensionem ipso iure,propterea quod assumpsit prędictos duos ordines minores in prædicto die Veneris; neque consequenter incurrit irregularitatem,eo quod vsus fuerit illis, antequam à iudice suspenderetur: quia extrauagans Pij II. quæ incipit. *cum ex sacrorum*, non habet locum in minoribus ordinibus, & secundum antiqua iura non incurrebatur suspensio ipso iure propter ordinationem, & assumptionem ordinum etiam sacrorum extra iuris tempora,& ante legitimam ætatem, per cap. vel non est compos.de temp.ordi. vt latius traditur in Manu.nostro confess.cap.25.nu.79.& cap.27.nu.155.

2 Secundo, quòd si in literis dimissorijs, quas habebat ordinarij,derogabatur necessitati seruandi interstitia temporum in accipiēdis ordinibus minoribus & maioribus,potuit sine prædictæ extrauag.pœna suspensionis accipere die Sabbati ordinem subdiaconatus; quia non tenebatur seruare illa interstitia, à quibus seruandis potuit Episcopus eum liberare per ipsummet Concil.Trident. quod reduxit obligationem antiquam illam ad seruandum per cap.11.de refor.sess.23.

Tertio,quod ex his duobus dictis colligitur decisio quæstionis prædictæ. Quid aūt dicendum sit,si in prędictis dimissorijs non fuit derogatū prædictis interstitijs,maioris dubij est. Quia pro vna parte facit, ꝙ in prędicto Conci-

Concilio nulla pœna specialis imponitur: & pro altera, quod certum est illum peccasse, & non fuisse rite ordinatum, neque habuisse legitimam facultatem ordinem assumendi; quia non derogabatur in ea prędictis interstitijs, quod erat necessarium ad hoc, vt rite ordinaretur. sed quia nō quæritur de hoc in præsentia, non respondeo ad illud. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus sacris ante legitimam ætatem est suspensus, & ministrans efficitur irregularis.*

2 *Cruciata, & alia iobelæa non tribuunt facultatem liberandi ab irregularitate.*

3 *Beneficij collatio post irregularitatem facta est nulla, non obstante quod bona fide putaret secum sufficienter dispensatum.*

CONSILIVM VII.

QVAERITVR quid faciet ordinatus ante legitimam ætatem ad subdiaconatum, diaconatum, & presbyterium, & vsus duobus prioribus ante vllam dispēsationem, & postea absolutus per cruciatam, & assecutus beneficium.

1 Respondetur primo, quod D. consulens patiens se ordinari ter ante legitimam ætatem, fuit ter suspensus ab officio, & vtendo bis ante vllam absolutionem & dispensationem duobus ordinibus sacris incurrit bis irregularitatem, & tertio vtendo presbyteratu, per extrauag. Pij II. quam referimus nos in Man. nostro confess. cap. 27. nu. 241. & cap. 25. num. 70.

2 Secundo, quod Pœnitentiarius non habuit potestatem absoluendi, seu liberandi eum à prædictis irregularitatibus: quia nec cruciata, nec alia iobelęa regulariter conferunt illam potestatem, vt tradidimus nos vbi supra, cap. 27. num. 254.

Tertio, quod obtentio prædicta beneficij ante sublationem irregularitatis nil valuit propter irregularitatem præcedentem, iuxta annotata per omnes post Innoc. in cap. cum nostris. de concess. præb.

Quarto, quod consulens debet sibi prouidere de dispensatione, & absolutione à prędicta irregularitate secreto per Pœnitentiariam secretam cum retentione beneficij accepti post irregularitatem, exprimendo valorem eius.

Quinto, quod licet bona fides, quam concepit D. consulens per auctoritatem prędicti Pœnitentiarij potuit excusare à peccato, non potuit tamen excusare à necessitate & obligatione impetrandi dispensationem legitimam, & tituli renouationem, seu retentionem, quæ obtineri potest per Pœnitētiariam secretam, qua in re nos eum iuuabimus in obsequium D.N. Iesu Christi, qui nos omnes saluet. Amen. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Suspensus non est, qui ante iustam ætatem iuste credens se maiorem bona fide ordinatus est.*

1 *Lex puniēs præsumētē, nō includit eū qui iusta credulitatę ductus bona fide id facit.*

2 *Cre-*

2 *Credere iuste potest quis parentibus de ipsius ætate attestantibus.*

CONSILIVM VIII.

QVAESITVM est, an N. ante legitimam ætatem sacris bona fide ordinatus, parentum testimonio credendo eam habere, pœnam suspensionis incurrerit.

1 Respondeo, quod taliter ordinatus nullam incurrit suspensionem, & sancte ac recte celebrare potest, & celebrauit, per ea quæ nos in hac specie diximus in commentario cap. accepta. de restit. spoliat. opposit. 8. ea ratione firma, quod lex, quæ imponit pœnam præsumenti facere aliquid, non videtur imponere illam ei, qui bona fide credens probabiliter se bene agere, facit illud, iuxta doctrinam Cardinalis receptam in clem. 1. de priuileg. q. 38. Et constit. Pij Secundi, quæ imponit pœnam suspensionis ei, qui ordinatur ante legitimam ætatem, loquitur per verbum, præsumpserit, ponendo pœnam ei, qui præsumpserit assumere ordines sacros ante le-
2 gitimam ætatẽ. Cum ergo consulens animo simplici & bona fide credens illis, quibus iustum erat credere, id fecerit, non incurrit vllam pœnam, neque est cur scrupulis ob id angatur.

SVMMARIVM.

1 *Prælati mandatum non excusat ordinatum ante tempus, nec à suspensione, nec ab irregularitate.*
1 *Dies cœptus, & non annus habetur pro completo regulariter.*
2 *Presbyterium vt quis accipere possit, non sufficit quod annum xxiiij. compleuerit, sed quod excesserit annum xxiiij.*
2 *Compleuisse dicitur annum xxiiij. qui vltimum attingit diem, sed non excessisse.*

CONSILIVM IX.

QVIDAM monachus cum nondum haberet vigintiquatuor annos completos, & deessent ei quadraginta dies, iussus à Prelato dicente paruum pro nihilo habendum, assumpsit presbyterium. Queritur an per susceptionem illius fuerit suspensus, & celebrando contra suspensionem factus irregularis.

1 Respondeo, quod sic: quia licet dies cœptus habeatur pro completo regulariter, iuxt. l. qua ætate. & alias per gloss. eius allegat. ff. de testam. annus tamen cœptus non habetur regulariter pro completo, vt ibidem adnotatur, & probatur per tex. adiuncta gloss. clem. generalem. de æta. & qualitat. & ordo presbyteratus requirit vigintiquatuor annos completos: quia opportet vt attingat vigesimum quintum, iuxta d. clem. quæ requirit vt ordinandus ad presbyteriũ sit constitutus in xxv. anno, in quo non esset, etiamsi esset constitutus in vltimo die xxiv. anni: quãuis diceretur esse 24. annorum: & ita differunt inter se dicere habet 24. annos cõpletos, & dicere excesit xxiv. annum, per tex. adiuncta gloss. in d. l. qua ætate. Salua, & c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Suspensus vel irregularis inhabilis est ad beneficia obtinenda, sed prius obtenta non perdit. num.2.*

2 *Beneficia per censuram vel irregularitatem superuenientem non perduntur, sed fructibus non potest vti nisi certo modo.*

CONSILIVM X.

AN PROMOTVS ad sacros ordines ante ætatem legitimam, & post ad beneficium, possit retinere beneficium post vel ante ordinationem obtentum?

1 Respondeo primo, quod si prædictus consulens ante legitimam ætatem fuit promotus ad aliquem ordinem sacrum, fuit ipso iure suspensus per extrauag. Pij II. quam nos referimus in Manu.confess.cap.27.nu.155. & consequenter factus inhabilis ad habendum beneficium, arg. cap. si celebrat.de cler.excomm.ministr. & arg. gloss. in cap. cum Vintoniensis. in verb. admiserunt. de elect. ex qua Panorm. colligit suspensum ab officio non posse eligi, nec consequenter accipere beneficium ex collatione, quod est maius, quam eligi; & consequenter beneficium ei collatum post prædictam suspensionem, non fuit effectum suum, nec potuit fructus eius suos facere. Addo, quod si durante illa suspensione effecit aliquem actum peculiariter deputatum ordini, effectus fuit irregularis, cap.1. de re iud. lib. 6. & ibi Innoc. recep. & ita magis inhabilis ad obtinendum beneficium.

2 Secundo, quod beneficium legitime adeptum non perditur per suspensionem, nec irregularitatem superuenientẽ ipso iure, iuxta dictum Innoc. in cap. cum nostris. de concess. præben. receptum & declaratum per Felin. in cap. inquisitionis. de accusat. quamuis fructibus eius non videtur posse vti, nisi eo modo quo modificat gloss. d. cap. cum Vintoniensis. quam ibi commendat Panormitanus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus familiarem ordinans, ei beneficium conferat.*

1 *Ordo in genere primam tonsuram comprehendit. & 3.*

2 *Beneficij qui est incapax, est etiam pensionis.*

3 *Vsus loquendi communis seruandus.*

3 *Ordo à non suo acceptus non iterandus, sed approbandus.*

4 *Beneficij collatio facta tonsurato à non suo valida.*

5 *Ordines minores à non suo sumens peccat, sed non est suspensus.*

CONSILIVM XI.

N. FAMILIARIS cuiusdam Episcopi triennalis ab eodem fuit prima tonsura insignitus, deinde beneficium ab ordinario suo obtinuit. A quo quæsita fuerunt sequentia.

Primo, an bene fuerit ordinatus.

Secundo, an sit beneficij, vel pensionis capax.

Tertio,

Tertio, an tonsura sit ordo.

Quarto, an prima tonsura à non suo accepta, sit iteranda.

Quinto, an beneficij collatio sibi sic ordinato facta valeat.

Occupatus multis, quæ necessario subeunda sunt, respondeo breuiter, & non pro dignitate quæstionibus prædictis.

1 AD PRIMAM, quod predicta prima tonsura male fuit accepta: quia Episcopus alienus nō potest eam licite conferre familiari suo etiam continuo triennali, nisi statim ei beneficium conferat. cap. 9. sess. 23. Concil. Trid. Neque obstat, quod nō sit ordo sacer: quia verbum, ordo, generaliter prolatum comprehendit etiam primam tonsuram; secundum communem vsum canonum. arg. cap. cum contingat. de æta. & qualit. licet quæstionis sit an sit proprie ordo, vel non. Et cum canon ille Concil. Trid. prohibeat Episcopis ordinare alium familiarem, quam prædictum; censebitur prohibere omnem clericum alienum, nisi cum moderatione ibi adiecta: quod etiam satis colligitur ex cap. Lugdunēsis. & tota q. 2. caus. 9.

2 AD SECVNDAM, quod si præfatus ordinatus non esset capax beneficij, non esset etiam pensionis, saltem secundum stylum Curiæ, qui est seruandus, cap. quam graui. de crim. falsi. An autem sit capax beneficij, dicetur infra.

3 AD TERTIAM respondeo, quod tonsura est ordo secundum communem vsum loquendi, secundum quem dicitur ordo clericalis, qui seruandus est in vsu verborum, l. Labeo. ff. de supellect. leg. l. quod Labeo. §. quod tamen Cassius. ff. de leg. 3. licet, vt dixi, quæstionis sit, an proprie dicatur secundum originem verbi ordo.

AD QVARTAM, quod ordo clericalis acceptus à non suo Episcopo, nō debet iterari, sed approbari, siue ratificari per Papam, vel suum proprium Episcopum, iuxta præfatum cap. Lugdunensis.

AD QVINTAM, quę tacite includitur sub prima & secūda, scilicet, an collatio beneficij facta, prima tonsura, siue quocumque ordine clericali à non suo ordinato, sit valida: quęstionis est, quam à nemine memini pro dignitate fuisse tractatam. Multa enim pro parte negante possent citari. Sed rigori iuris propiorem duco affirmantem. Tum quia licet sic ordinatus sine veris literis dimissorijs ab alieno Episcopo, & eum ordinans peccent, & possint puniri; non tamen sunt ipso iure excommunicati, ne-
5 que suspensi, sed suspendēdi: nam iure antiquo Decretalium etiam diaconus ante legitimam ætatem & pubertatem ordinatus non est ipso iure excommunicatus, nec suspensus, sed suspendendus, vt est casus in cap. vel non est compos. de temp. ord. & est opinio communis etiam S. Anton. 3. par. tit. 4. cap. 16. Ioan. Maioris in 4. sent. dist. 24. q. 1. & aliorum Theologorum, quos allegamus in cap. accepta. de rest. spol. opposit. 8. num. 34. ergo eadem vel fortiori ratione ordinatus in ætate legitima ab Episcopo non suo. Tum quia nullo iure videtur id probari: & nulla censura, nec irregularitas ipso iure videtur infligi, nisi exprimatur id aliquo iure, iuxta cap. is cui. §. fin. de sent. excomm. lib. 6. Tum quia extrauag. cum ex sacrorum. Pij II. non suspendit ipso iure ordinatos ordinibus minoribus ante legitimam

mam ætatem, vel sine literis dimissorijs, vel extra tempora iuris: nam neque ordinati sacris ordinibus communiter putabantur ipso iure excommunicati, nec suspensi in Hispania, neque in Italia, nec Gallia, vt colligitur ex prędicto S. Anton. Italo, & Ioanne Maiore Gallo, donec nos eam fecimus publicari Salmanticæ abhinc circiter 60. annis. *Rota tamen censuit collationem beneficij & pensionis huic factam non subsistere.*

SVMMARIVM.

1 *Episcopus ordinando familiarem triennalem aliàs sibi non subditum, dispensare nequit super interstitijs maiorum, item minorum ordinum. num. 2.*

2 *Verbum, videbitur, intelligitur de visu, seu iudicio ratione regulato.*

2 *Pars vna Concilij per aliam eiusdem Concilij, sicut & vna pars dicti vnius per aliam eiusdem, declaratur.*

CONSILIVM XII.

QVAESITVM est, an præsupposito, quod Episcopus potest ordinare familiarem suum triennalem aliàs sibi non subditum, conferendo ei statim aliquod beneficium, & dare illi dimissorias ad ordinandum à quocumque, cap. 9. sess. 23. de reform. Concil. Triden. possit etiam dispensare super interstitijs temporum, de quibus cap. 11. 13. & 14. eiusdem sess. vt non seruatis illis possit ordinari.

1 Respondetur primo, quod non potest dispensare super interstitio seruando inter diaconatum, & presbyteratum: quoniam id non potest facere Episcopus etiam suus superior, & ordinarius, nisi pro vtilitate, ac necessitate ecclesię suæ, d. cap. 14. Ergo minus huiusmodi Episcopus extraneus, cui non est subditus familiaris triennalis, videtur posse iudicare de vtilitate & necessitate ecclesiæ non suæ.

2 Secundo, quod maius dubium est de alijs interstitijs: quia in cap. 11. & 13. in quibus agitur de illis, solum dicitur posse dispẽsari per Episcopum, si ei videatur expedire, de vtilitate & necessitate ecclesiæ suæ nulla facta mentione. Tum quia eadem ratio videtur comprehendere omnia. Tum quia illa verba, si videatur, intelligenda sunt de visu, & iudicio ratione regulato, vt late tradit Bartol. in gloss. verbo, videbitur. super extrauag. ad reprimendum. & quod vna pars dicti declaratur per aliam eiusdem, l. 1. ff. de reb. dub. & in vna parte eiusdẽ Concilij & sess. cap. 14. exprimitur causam vtilitatis & necessitatis ecclesiæ suæ concurrere debere in huiusmodi dispensatione. Tum neruosius quia potestas ordinãdi familiarem suum triennalem non subditum est exorbitans à iure communi, quæ non debet extendi, cap. quę à iure. de reg. iuris lib. 6. & constat potestatem ordinandi, & dandi literas dimissorias differre à potestate dispensandi super interstitijs: ergo non est extendenda ad illam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus licet possit ordinare suum familiarem triennalem, non tamen potest cum eo illegitimo dispensare.*

1 *Impe-*

1 *Impedimento vno de duobus sublato, non censetur sublatum alterum.*
2 *Priuilegia non extenduntur extra personam vel casum expressum.*
3 *Intellectus regulæ* concesso vno, &c.
4 *Priuilegium aliquid contra ius operans in alijs restringendum.*

CONSILIVM XIII.

IN CONCILIO Tridentino sess. 23. cap. 9. de reform. cautum est, quemlibet Episcopum posse ordinare familiarem suum triennalem. Quæritur, an posit etiam dispensare cum eo, si est illegitimus, vt posit promoueri ad ordines minores.

1 Visis fundamentis partis negantis, & affirmantis, videtur nobis tenenda pars negatiua, quod Episcopus licet posit recte ordinare familiarem suum triennalem, si aliàs sit habilis; non tamen potest eum facere habilem ad minores, nec ad beneficium etiam simplex legitimando eum super defectu natalium. Tum quia sublato vno de duobus impedimentis distinctis, non censetur alterum sublatum. l. si domus. ff. de seruitu. verba. prædio. cap. ex tuarum. de auct. & vsu pal. & duo impediunt cur illegitimus non posit ordinari ab alieno Episcopo, puta defectus natalium, & quia non est subditus; familiaritas autem triennalis aufert impedimen-
2 tum subiectionis, non autem defectum natalium. Tum quia priuilegia non extenduntur extra personam, vel casum expressum. argum. cap. porro. de priuileg. & cap. priuilegia. 3. dist. At cap. prædictum 9. est priuilegiatiuum concedens Episcopis priuilegium ordinandi non subditos; ergo non extendetur ad potestatem efficiendi habilem ad ordines eum, qui est inhabilis ad illos. Tum quia à separatis non fit illatio, l. Papianus. ff. de minoribus. cap. ad audientiam. de decimis. & potestas ordinandi, & potestas dispensandi, seu habilitandi ad ordines, sunt diuersa, & separata; ergo de vna ad aliam non infertur. Tum quia Episcopus alienus potest ordinare non sibi subditum, mediantibus literis dimisorijs; non tamen potest legitimare illũ, nisi facultatem expressam ad id faciendũ haberet secundum mentem omnium. Tum quia prædictum cap. 9. non facit familiarem triennalem subditum Episcopi, cui seruit, nisi quo ad collationem ordinum; nullam enim aliam iurisdictionem dat ei super illum, vt ex tenore ipsius
3 constat. Tum quia illa regula l. 2. ff. de iurisdict. omnium iudic. *concesso aliquo*, &c. tunc demum habet locum, cum concessum non potest sine illo consistere, per resolutionem doctorum in cap. quia in tantum. de præben. At potestas ordinandi familiarem potest consistere sine potestate legitimandi illum. Tum quia alioquin sequeretur quod posset habilitare fa-
4 miliarem homicidam, simoniacum, immo & hæreticum; quod tamen est absurdum. Tum quia satis est, quod priuilegium operetur aliquid contra ius commune, vt quo ad reliqua restringatur, vt resoluit post alios Decius in cap. 1. col. 5. de rescript. At priuilegium ordinandi familiarem multum operatur, etiamsi non extendatur ad potestatem habilitandi eum inhabilem; ergo non est extendendum ad illam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus maioribus siue minoribus ordinibus sine titulo, iure primo antiquissimo, licet quo ad minores non seruaretur, erat suspensus; sufficiebat autem quilibet titulus patrimonialis, aut beneficialis, etiam vnius scuti. num. 2. at sacrum Concilium agens solum de maioribus ordinibus requirit vt titulus sit beneficialis & sufficiens ad victum; patrimonij autem, & sufficientis pensionis titulum tunc admittit, si concurrat Ecclesiæ necessitas, vel vtilitas, quodque perspectum sit ordinandum hos habere titulos. num. 2.*

2 *Titulum, ad quem quis accepit sacros ordines, non potest alienare, nec renunciare, nisi habeat alium, vnde honeste ali possit.*

3 *Pœna suspensionis inflicta per primos antiquos canones contra sine titulo promotos, post decretalem Innoc. III. Cum secundum, durat solum contra prædictos, qui in culpa fuerunt; qua cessante Episcopi ordinantes tenentur sic ordinatis prouidere: quod si vterque fuit in culpa, post Concilium vterque ligatur prædictis pœnis respectiue. num. 4. & 5.*

CONSILIVM XIIII.

QVAESITVM est, quam pœnam incurrat, qui sine titulo iusto beneficiali vel patrimoniali ordinem sacrum assumit.

1 Ad quod respōdetur primo, iure antiquissimo statutū fuisse ordinatum sine titulo beneficiali, vel patrimoniali, incurrere suspensionem ipso iure, cap. neminem. & cap. sanctorum. dist. 70. immo prędictum cap. neminem. adiuncta gloss. in verb. neminem, idem probat esse dicendum de ordinato ad minores ordines; cuius tamen contrarium seruatur vbique, idque seruandum videtur sensisse Concil. Trid. sess. 21. cap. 2. de reform. quatenus solum prohibet ordinari sine titulo ad ordines sacros.

2 Secundo, quod sicut prædictum Concilium strinxit prædictos canones ad ordinatos sacris ordinibus, vt dictum est; ita auxit titulos necessarios ad eos assumendos: quoniam secundum prædictos antiquos canones sufficiebat quilibet titulus beneficiarius ecclesiasticus, vel patrimonialis etiam sæcularis: nunc autem post prædictum Concil. Trid. oportet quod titulus sit beneficiarius ecclesiasticus, & sufficiens ad sustentandum ordinatum: & quod non sufficiat titulus pensionis, vel patrimonij sæcularis: adeo quod vidimus Pintiæ episcopatus Palentini negatam fuisse ordinationem ad primum sacrum ob defectum tituli cuidam, licet haberet patrimonium sæculare trium millium scutorum; & quidem recte. Tum quia Concilium prædictum vbi supra requirit titulum beneficiarium ecclesiasticum, & declarat non sufficere pensionem ecclesiasticam, neque titulum patrimonialem sęcularem, nisi Episcopus iudicet ordinandum esse necessarium, vel commodum vtilitati ecclesiarum suarum. Tum quia secundum antiqua iura sufficiebat quilibet titulus beneficiarius ecclesiasticus; hodie tamen post præfatum Concilium requiritur, vt sufficiat ordinando ad suum victum honestum per prædictum cap. Tum quia oportet, vt post prædictum Concilium prædicta pensio, vel prædictum patrimoniū perspe-

perspecte vel clare sit suum; & ideo non potest illam vel illud donare, vel illis renunciare, antequam assequatur beneficium, vel alia, vnde honeste ali possit; inualidaq. ac nulla sit renunciatio illius antea facta: quod prudenter statuit prædictum Concilium: quoniam multi antea ordinabantur virtute beneficiorum vix valentium singulis scutis, quæ ordinatio perinde reputari debebat, ac facta sine vllo titulo, cum non excusaret à mendicãdo, & opprobrio illo relato in cap. diaconi. 5. 93. dist. *Mendicat infelix in plateis clericus, & seruili operi mancipatus publicam ab omnibus poscit eleemosynam.*

3 Tertio, quod postea Innoc. III. in cap. cum secundum. de præben. mutauit pœnam suspensionis præfatorum canonum impositam ordinato in pœnam impositam ordinanti, qua cogatur alere ordinatum.

Quarto, quod illa mutatio videtur restringenda ad ordinatum, qui bona fide, ab Episcopo sciente vel debente scire eũ non habere quo se aleret, fecit se ordinari: non autem videtur comprehendere illum, qui per mendacia & fraudem, fingendo titulum, decepit Episcopum. Tum quia dolus & fraus nemini patrocinari debent, cap. Sedes Apostolica. de rescr. l. itaque fullo. ff. de furtis. Tum quia alioquin aliquando ordinans sine culpa puniretur, contra cap. 2. de constitut. & ordinatus cum culpa esset à pœna immunis, contra l. sancimus. C. de pœnis. Tum per cap. per tuas. il 3. de simon. quatenus habet, eum, qui ordinatur ad titulum patrimonij quæsitum cum pacto Episcopo ignorante facto de restituendo illud post ordinationem, suspensum esse, donec dispensetur cum eo. Pro quo facit, quod ait Decius in cap. Episcopus. num. 13. de præben. scilicet ordinatorem non teneri ad alendum ordinatum, qui se diuitem esse dixit.

4 Quinto, quod dubium videtur de quorum canonum antiquorum innouatione intelligatur præd. cap. 2. Concil. Trid. an de pœna prædictorum canonum neminem. & sanctorum. an de pœna prædicti cap. cum secundum. an de vtraque: quia omnes illi canones sunt antiquiores Cõcil. Trid. Et quicquid aliàs visum fuerit, arbitror respondendum, intelligi debere de vtraque: de pœna quidem canonum neminem. & sanctorum. quando solus ordinandus est in culpa decipiendo ordinaturum, dicendo quod habet titulum beneficiarium, vel sæcularem sufficientem. de pœna vero cap. cum secundum. quando solus ordinans est in culpa, ordinãdo illum, quem scit non habere vllum titulum, & ignorat illum habere necessario requisita ad ordinem sacrum assumẽdum. & de pœna vtraque, quando vterque tam ordinãs quam ordinatus sunt in culpa. Ita quod in primo casu, quando solus ordinatus est in culpa, ipse maneat suspensus, iuxta canones illos neminem. & sanctorum. & ordinans maneat impunitus. In secundo vero casu, quando solus ordinans est in culpa, solus ipse teneatur victum præbere ordinato, qui absque vlla suspensione ordine accepto vtatur. In tertio vero, cum vterque est in culpa, vterque puniatur; ita vt ordinatus maneat suspensus per prædictos duos canones neminem. & sanctorum. ordinans autem teneatur ei victum præbere iuxta d. cap. cum secundum. Pro qua noua & vera resolutione facit, quod correctio iurium est vitãda, cum

rationabiliter possunt conciliari, cap. cum expediat. de elect. lib. 6. & l. 1. C. de inoff. dotib. & quod non est præsumendum velle legislatorem vnico verbo destruere antiqua iura, cap. ecclesia vestra. 2. de elect. & l. siquando. C. de inoff. testa. & ita non est præsumendum prædictum Concil. voluisse delere præd. canones, quatenus conciliari possunt: & quod ob solam culpam ordinandi non est puniendus ordinans, nec contra ob solam culpam ordinantis ordinatus, neque alter eorum debet esse impunitus, eo quod alter puniatur, iuxta l. Gracchus. C. ad legē Iuliam de adult. & l. sancimus. C. de pœnis. & quod Cælestinus dixit in cap. quæsiuit. de his quæ fiunt à maiori parte. *peccata suos auctores tenere debere, nec pœnam vlterius protrahendam, quam delictum fuerit in excedente repertum.* Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Suspensionis pœnam inductam per extrauag. Pij II. non incurrit, qui ex dispositione Apostolica extra tempora ad titulum proprij beneficij fuit promotus, licet illud iniuste impeditus adhuc non possideret; sicut nec per canones 70. dist. inductam, num. 2. immo nec ob decretum sacri Concilij sess. 21. c. 2. quod licet vltra antiquos canones requirat tituli possessionem, non tamen huic transgressioni adijcit nouam pœnam. num. 3.*

4 *Irregularitas sine contemptu non incurritur.*

CONSILIVM XV.

N. TRIGINTA annos natus fuit legitime prouisus de quodā ecclesiastico beneficio, ad cuius titulum, antequam illius possessionē adipisci posset impeditus à sæculari potestate, bona fide, & cum legitimis literis dimissorijs ad omnes, etiam sacros, & presbyteratus ordines extra tempora cum Papæ dispensatione à quodā Catholico Antistite se promoueri fecit. Quæritur an aliquam pœnam incurrerit.

1 Respondeo primo, præfatum D. consulentem non incurrisse quo ad forum conscientiæ suspensionem per extrauag. Pij II. cum ex sacrorum. qua ipso iure suspenditur, qui ante legitimam ætatem, vel sine literis dimissorijs, vel extra tempora iuris ordinem sacrum suscipit; vel irregularitatem, quæ inducitur contra illum qui vtitur eo ante absolutionem à suspensione; quia ipse fuit ordinatus post ętatem legitimā, & cum literis dimissorijs, & cum dispensatione Papæ extra tempora iuris.

2 Secundo, idem videri quo ad alia iura antiquiora illā extrauaganti: quoniam cap. sanctorum. & cap. neminem. 70. dist. & cap. eius. & cap. cum secundum. de præbend. & cap. per tuas. il 3. de simon. & alia eis similia si quæ sunt, per quæ posset videri præfatum consulentem incurrisse irregularitatem, loquuntur solum de ordinato absolute, hoc est sine titulo & patrimonio, vel subreptitie per simoniam vel mendacium quæsitum. At D. consulens & titulum habet & beneficium, cuius possessio erat ei debita, & per sæcularem potestatem iniuste impedita ne eam obtineret, neque stetit per ipsum quo minus eam obtineret; immo erat paratus animo, ita vt & nunc est, quærendi eam non obstantibus periculis.

Tertio, quod nō obstat his etiā Cōc. Trid. cap. 2. de refor. sess. 21. qa illud nullam

nullam nouā pęnam imponit ordinato sine titulo, vel patrimonio; sed solū innouat pęnas statutas à iure antiquo: & nullo iure antiquo fuit pęna suspē sionis & irregularitatis per fractionem eius incurrēda ipso iure imposita ordinato cū titulo, & iure vere in eo quæsito, & possessione nondum consequuta, si saltem nō stetit per ipsum quo minus consequeretur: aliud enim est nō habere titulum & ius in eo vere quæsitum, & aliud habere titulū, & ius in eo quæsitum sine possessione ab alio iniuste detenta, vt palam est.

3 Quarto, quod magis dubitari potest, an præfatus consulens dici debeat incurrisse præfatam pęnam quo ad forū exterius; eo quod pręfatū Concil. Trid. requirit, vt ordinādus ordine sacro non solū teneat beneficium, vel patrimoniū sufficiēs quo ad ius proprietatis, sed etiam quo ad ius possessionis pacificæ. sed de rigore iuris videri potest, ꝙ idem sit dicendū, attento tertio dicto, scilicet quod præfatū Concil. inducit ius nouū quo ad requisitionē possessionis, ob cuius defectū antiqua iura nō imponunt talem pęnam; & præfatū Concil. solū innouat pęnas antiquis iuribus impositas.

4 Quinto, quod irregularitas non contrahitur, nisi adsit contemptus, vt ait Panorm. in cap. pastoralis. §. verum. de appellat. & Domin. in cap. solet. de sent. excom. lib. 6. à nemine reprehensi: & præfatus consulens nec verum, nec pręsumptum contemptum habuit, sed bona fide putans sufficere habere verum ius in beneficio fuit ordinatus; & quod transgrediēs legem humanam bona fide, male intelligendo illam, non peccat saltem mortaliter, vt dixit Innoc. in cap. per tuas. il 2. de simon. communiter receptus, per ea quæ tradit Felin. in cap. 1. fallentia 7. de re iudic. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Suspensus est ordinatus sacris sine legitimis dimissorijs: & irregularis efficitur, qui suspensus presbyteratus ordinem suscipit.*

2 *Ordinatus absque dimissorijs quare egeat publica dispensatione, & Datarius dispensat longa suspensione posita, à qua Episcopus absoluere non valet.*

3 *Absoluere à suspensione, seu approbare ordinationem prædictam potest Episcopus, & Capitulum sede vacante per annum.*

CONSILIVM XVI.

ORDINATVS est quis sine literis dimissorijs sui Episcopi cum illegitimis & falsis literis, & ad omnes sacros etiam presbyteratus ordines ab alieno promotus, sed non ministrauit. Quæritur in quas censuras seu pœnas inciderit, & quo remedio egeat.

1 Ad satisfactionem quæstionis propositæ dico primo, consulentem incidisse in irregularitatem: quia fuit semel suspensus recipiendo primum ordinem sacrum sine legitimis literis dimissorijs, per extrauag. Pij II. cum ex sacrorum. & postea iterum assumendo ordinem diaconatus, & sic suspensus accepit ordinem presbyteratus, in cuius assumptione celebrauit Missam, consecrando cum Episcopo; & ita videtur factus irregularis. arg. c. 1. de re iudic. & cap. 2. de sent. excom. lib. 6. & ab hac irregularitate solus Papa potest dispensare.

2 Secundo respondeo, quod consulens eget dispensatione in vtroque foro, si constiterit in foro exteriori eum fuisse ordine insignitum sine legitimis dimissorijs; quod facile potest constare per registrum secretarij Episcopi, seu notarij curiæ episcopalis; & difficile concedet D. Datarius, nisi magna suspensione ab ordinum exercitio per se noue imposita, à qua non poterit postea Episcopus absoluere.

3 Tertio, quod Episcopus, vel Capitulum sede vacante post annum posset illum absoluere à præfata suspensione, & approbare prædictam ordinationem. arg. c. Lugdunensis. 9. q. 2. Et ideo consulens, acta prius pœnitentia de tam graui crimine, deberet petere in sacra Pœnitentiaria absolutionem, & dispensationem prædictorum quo ad forum conscientiæ tantum, & postea procurare approbationem oidinum prædictorum ab Episcopo, vel Capitulo sede vacante post annum.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus ad præsentationem beneficij cum pacto de non molestando præsentatorẽ, non potest ascendere ad superiores ordines, nec in suscepto ministrare.*
2 *Renunciatio tituli ab ordinato facta, nulla. & num. 4.*
2 *Dictio, nullatenus, nullitatem inducit ipso iure.*
3 *Pœnæ non extendendæ, licet sit eadem ratio, nisi &c.*
4 *Actio realis personali faciliorem habet exitum.*

CONSILIVM XVII.

QVIDAM A. fuit ad titulum patrimonij donati sibi à fratre ordinatus vsque ad diaconatum inclusiue, & ad preces cuiusdam renunciauit illudmet eidẽ fratri suo, & postea sine alia donatione fratris assumpsit presbyteratum virtute prioris donationis. Quæritur an incurrerit censuram aliquam, vel irregularitatem.

1 Respondeo pro parte affirmante facere cap. per tuas. il 3. de simonia. quod habet, eum qui ordinatus est subdiaconus ad præsentationem alicuius beneficij, conuentione prius clam facta, quod nihil vnquam peteret à præsentante ratione præsentationis, non posse ascendere ad ordines superiores, neque in suscepto ministrare.

2 Pro parte vero negante facit, quod non præstat impedimentum, quod iure non sortitur effectum, reg. non pręstat. de reg. iur. lib. 6. & quod renunciatio tituli ab ordinato ad diaconatum est ipso iure nulla, per cap. 2. Concil. Trid. sess. 21. quod statuit, vt eiusmodi ordinatus nullatenus renunciare posit eiusmodi patrimonium; & consequenter videtur ipso iure annihilare illam renunciationem, vel remissionem propter verbum nullatenus, quod inducit nullitatem ipso iure, iuxta gloss. solemn. in clem. 1. in verbo nullatenus. de sequest. possess. & fruct. & in clem. 2. in verb. nullo modo. de ætat. & qualit.

Non obstat prædictum cap. 2. quatenus innouat pœnas super his statutas ab antiquis canonibus: & quod prædictum cap. per tuas il 3. est canon antiquior Concil. Trid. qui videtur statuere pœnam suspensionis contra ordi-

ordinantem se ad subdiaconatum cum pacto de non petendo aliquid ab eo qui donauit titulum. Non, inquam, hoc obstat. Tum quia illud cap. loquitur in alio casu, scilicet in ordinato ad præsentationem beneficij: in proposito autem loquimur de ordinato ratione tituli patrimonij donati:
3 & quod pœnæ non sunt extendendæ ad alium casum, cap. pœnæ. de pœnit. dist. 1. etiam si eadem ratio id suadeat, nisi aliud de vigintiduobus à nobis ibi relatis concurrat. Tum quia non militat eadem ratio. Tum quod donatio prima patrimonij durat, & non est extincta per remissionẽ eius, & in d. cap. per tuas. renunciatio facta ab ordinando fuit valida, quia nondum prodierat Concil. Trid. quod annihilat remissionem donationis.

Non obstat etiam, quod prædictum Cõcil. innouat pœnas ab antiquioribus canonibus super his constitutas. Tum quia, vt prædictum est, prædictum cap. per tuas. quod est antiquius Concilio, non loquitur in casu, in quo loquitur Concilium; quod quia est pœnale, non est extendendum ad illud, per prædicta. Tum quia non est intelligendum de innouatione pœnæ illius cap. per tuas. quia non loquitur de illa, & cum sit pœnale, non est extendendum ad illam per prædicta. Tum quia Concil. posuit aliud remedium contra huiusmodi remissionem donationis, scilicet quod esset nulla, & nihil valeret: & quod alioqui nihil prodesset hoc remedium annullationis. Tum quia si satis ponderetur, mens Concilij fuit fauere ordinato per hanc clausulam annullandi renunciationẽ: & si intelligeretur de eiusmodi pęna, in nihilo ei fauisset. Tum quia visum fuit Concilio competentius & præsentius antidotum, & remedium annullationis remissionis donationis, quam illaqueare ordinatum, & inuoluere illum multis laqueis. Tum denique, quod per annullationem promissionis de non petendo aliquid à præsentante, non prouidetur tantum ordinato, quantum prouidetur per annihilationem remissionis donationis: quia per hanc remanet ordinatus cũ dominio & possessione patrimonij; per illam autem, etiamsi promissio de non petendo fuisset annullata, nihil iuris realis manebat sic ordinato, sed tantum actio personalis, quę non tam facilem habet exitum, ac reale dominium, & possessio, vt palam est, iuxta illud: *Magnum est commodum possessionis.* §. retinendæ. Instit. de interd. Salua, &c.

SVMMARIVM.

2 *Ordinatus ad titulum sibi ad hoc vt ad illũ ordinetur donatum, licet tantumdem debeat, non est suspensus. & seq.*

2 *Bona non habere, & debere quantum illa valent, vt paria.*

3 *Titulus donatus, ad quem quis ordinatus est, alienari nequit, etiam ob debita contracta ante.*

CONSILIVM XVIII.

DE EO, qui accepit iustum patrimonium à patre, vt ordines sacros acciperet, & possedit illud multo tempore, & adiuit bellum, in quo diu militauit: & pater putans illum esse mortuum, donauit præfatum patrimonium suæ sorori, si mortuus esset in bello: & reuerso à militia sororius eius donauit ei prædium quasi æquipollens ad se ordinandum; sed ante-

quam se ordinaret, obligauit se ad soluẽdam certam pecuniam sorori suæ nuptæ; & postea cum dimissorijs ordinarij ad titulum donationis præfati prædij dati suscepit omnes ordines. Quæritur, an suspensionis pœnam incurrerit, & celebrando sit factus irregularis.

1 Ad quæstiones propositas respondeo primo, quod D. consulens non fuit ordinatus ante legitimam ętatẽ, nec sine dimissorijs ordinarij sui, nec extra tempora iuris; & ideo non est suspensus propter extrauag. Pij II. quæ incipit, Cum ex sacrorum. quam nos referimus in nostro Man. confess. cap. 27. num. 241. & num. 145. & in cap. 25. num. 70. nec fuit ordinatus sine titulo absolute contra cap. sanctorum. & cap. neminem. 70. dist. Tum quia ordinatus fuit ad titulum, quem ei dedit suus sororius, immo & cum actione, quam habebat ad patrimonium iam sibi quæsitum per patris donationem; quia non renunciauit, nec refutauit illud, quamuis propositum habuerit non petendi illud, si ordinaretur ad titulum datũ à suo sororio. Tum quia suspensio illa prædictorum canonum videtur esse sublata per cap. cum secundum. de præben.

Secundo, quod non videtur etiam incurrisse suspensionem cap. per tuas. 3. de simon. quia illud agit de illo, qui remisit promissionẽ ei, qui promisit dare sibi sustentationem, quod non fecit D. consulens: quia nihil remisit suo sororio, sed sine vlla conditione accepit ab eo præfatum prædium.

Tertio, quod non decepit etiam Episcopum: quia verum titulum ostendit; & quia satis est ordinãdo, quod habeat illud, nec requiritur quod non debeat aliquid creditoribus, vt apparet ex cap. 2. sess. 21. de reform. Concil. Tridentini.

2 Quarto, quod nõ obstat paria videri nõ habere bona, vel debere tantũ, quantũ valent illa; eo quod bona illa dicuntur alicuius, quæ supersunt ære alieno deducto, l. subsignatũ. §. bona. ff. de verb. sign. & l. cogi. ff. ad Trebel. non inquam id obstat. Tum quia illud est verũ, quando æs alienũ est cõtractũ ante bona quæsita, & potest & debet solui de illis; vt quãdo debetur pu-
3 re, & statim peti potest, & nulla iusta exceptione impediri. At in casu proposito pecunia præfata cœpit deberi post prædium quæsitũ, de quo nõ debebat, nec poterat solui per præfatũ Conc. Trid. & ita tacite fuit promissa sub conditione tacita, si post ordinationẽ habuerit vnde soluat: nã nõ poterat peti prædium ante ordinationem; quia donatum fuit consulenti ob causam ordinationis faciendæ, per l. 1. & 2. C. de donat. quæ sub modo fiunt. nec post ordinationem, si non fuerit adeptus beneficium, vel aliud æquipollens: quia non poterit alienare, renunciare, nec vendere prædium illud ad ordinandum sibi donatum, per præfatam prohibitionem Concilij Tridentini. Tum quia præfatus consulens poterat repellere sororem, vel sororium suum à petitione præfatæ pecuniæ, vel reconuenire eos super patrimonio à patre eĩ donato sub conditione, si consulens mortuus fuisset in bello; cum illa iam defecisset: & ita multiplici de capite præfatum æs alienum non est iudicandum esse subducendum à bonis suis, cum fuerit contractum post bona ita quæsita, & obligata ad sustentandum ordinatum, vt non possint alienari; & quod in eis bonis contineantur etiam

actiones,

actiones, & persecutiones, & alia iura, quæ ipsi competebant ex l. bonorum. 1. ff. de verb. sign. & consequenter actiones, quas habebat ad vindicandum patrimonium sibi donatum à patre ad ordinandum.

Quinto, quod ex his infertur, præfatū D. cōsulentē nullam per præfata, quæ proponũtur, incurrisse irregularitatē, nec suspensionem; & cōsequenter non indigere vlla illarum absolutione, & dispensatione. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Paternæ originis Episcopus etiam & ipse est proprius Episcopus filij, quo ad effectum vt ordines ei conferat, vel dimissorias pro illis assumendis det.*

2 *Concil. Trid. sess. 21. cap. 2. nullam imponit suspensionis pœnam, solumq. innouat cap. cum secundum. de præb.*

3 *Maior Pœnitentiarius absoluit, & dispensat in foro conscientiæ tantum etiam extra sacramentum confessionis filiumfamilias ordinatum de licentia sui Episcopi, qui diuitias paternas reputauit pro sufficienti patrimonio. num. 1.*

CONSILIVM XIX.

N. FILIVS familias nihil possidens, habiturus tamen post mortem patris vnde viuat, extra patriam studiorum causa in loco paternæ originis existens, de licentia ordinarij dicti loci ab alieno Episcopo omnes ordines sacros suscepit, & ministrauit. Quæritur an factus sit irregularis, & indigeat dispensatione.

Ad hanc quæstionem respondeo, quod is orator non indiget dispensatione ex eo quod debeat censeri ordinatus ab alieno Episcopo:
1 quia Episcopus originis paternæ potest filium ordinare: quia text. in cap. cum nullus. de tempor. ordinat. lib. 6. non requirit quod ordinandus natus fuerit in episcopatu ordinantis, sed solum quod sit oriundus ex illo. Et Panormitan. in cap. fin. de paroch. diffinit, eum cuius pater alicubi natus est, filium eius esse oriundum ex illo quo ad sortiendum forum ordinandi. Ioan. item Andr. quem Domin. & Peruss. sequuntur, in dicto cap. cum nullus. dicit consilium quidem esse ante ordinationem, vt propria origo inspiceretur, sed post factam excusandam esse. Propter autem defectum patrimonij nullam censuram incurrere potuit: quia extrauag. Pij Secundi, cum ex sacrorum. solum loquitur de defectu ætatis, & literarum dimissoriarum, & tempore statuti a iure; & nulla fraus fuit facta in patrimonio, quia paternas diuitias habuerunt pro sufficienti alimonia eius: & Con-
2 cil. Tridentin. sess. 21. cap. 2. de reform. nullam pœnam specifice ponit; & quatenus innouat pœnas antiquorum canonum, videtur restringendum ad canonem positum in cap. cum secundum Apostolum. de præb. quod correxit cap. neminem, & cap. sanctorum. 70. dist. quibus suspendebatur ordinatus sine titulo; ita quod tempore Concilij solum puniebatur ordinans pœna alendi ordinatum, quæ mitior est, quam pœna suspensionis ordinati: & leges pœnales, & innouantes pœnas videntur restringendæ ad mitiores.

Quamuis

3 Quamuis autem hæc probabilia videantur iure stricto: quia tamen facile potest ad cautelam Illustrissimus Penitentiarius maior liberare N. ab scrupulo, potest ei verbo mederi, dicens: Ego te absoluo ad cautelam à suspensione, si quam ob præfata incurristi, & dispenso tecum super irregularitate; si quam celebrando ob eadem contraxisti. In nomine Patris, &c. aut certe potest Illustrissimus Penitentiarius maior mittere illum absoluendum & habilem faciendum ad aliquem Pœnitentiarium minorem, qui visis his eumdem consulentem quietum reddat. Salua, &c.

SVMMARIVM.

2 *Capellaniam in capella Papæ obtinens, ad illius titulum, qui morte concedentis extingui non solet, ordinari potest, maxime si Pontifex ad illam eum præsentet: licet dubitari possit, an quis valeat ordinari ad titulum rectoriæ, ad illum rectore ipsum præsentante. num. 1.*

3 *Titulus, ad quem quis ordinatus fuit, non potest sine licentia Episcopi, antequam vnde aliunde viuat obtinuerit, resignari valide.*

4 *Capellaniæ Papæ, ad cuius titulum quis fuit promotus, cessante impedimento, tenetur inseruire, & ad illam vt seruiat reuerti.*

CONSILIVM XX.

QVAERITVR primo, an capellanus Papæ ordinatus ad sacros ordines ad titulum capellaniæ, quam habebat in capella Papæ, sit legitime ordinatus

Secundo quæritur, an prædictus capellanus, qui ob impedimentum discessit ab eo loco, in quo seruiebat, eo cessante debeat redire ad seruiendum in illo.

1 Duæ quæstiones videntur in casu proposito proponi. Ad quarum priorem videtur dicendum prædictum dominum consulentem legitime fuisse ordinatum ad ordines sacros ad titulum capellaniæ, quam habebat in capella Papæ: quia licet in cap. penult. de simon. & in cap. postulasti. de iure patron. dubitetur inter doctores de ordinato ad ordines sacros ad titulum præsentationis, qua rector aliquis præsentat aliquem ad titulum suæ rectoriæ, & consentit vt accipiat alimenta de fructibus suæ rectoriæ in suum victum, an possit ordinari iuste ob illam præsentationem iure nouo,
2 vel antiquo; in casu tamen proposito non videtur dubitandum. Tum quia id fecit Papa, qui est supra omne ius humanum positiuum, cap. proposuit. de concess. præben. Tum quia capellaniæ præfatæ capellæ sunt perpetuæ, & non vacant per mortem Papæ, vt cõstat ipsa experientia, quæ est rerum magistra, cap. quam sit. de elect. lib. 6. & multum differt præsentatio rectoris ad rectoriam suam, vel fructus eius, & præsentatio Papæ ad capellam perpetuam per se stantem, & differentem ab alio beneficio, vt palam est.
3 Secundo, quod per Concil. Trid. sess. 21. cap. 2. de reform. statutum est, ne quis ordinatus ad ordines sacros ad titulũ alicuius beneficij, vel patrimonij, possit renunciare illud beneficium vel patrimonium sine licentia Episcopi, antequam cõsecutus fuerit aliud beneficium, vel patrimonium,

vnde

vnde se alere posit. ex quibus infertur, quod dominus consulens non perdidit suam capellaniam, quia non renunciauit illam, nec potuisset renunciare, etiam si voluisset, sine licentia superioris, per præfatum Concilium.

4 AD QVAESTIONEM POSTERIOREM respondetur, quod prædictus D. consulens videtur debere redire ad seruiendum in eodem loco & ordine, quo seruiebat, antequam impedimentum prædictum seruiendi successisset ei: quia pacifice adeptus fuit titulum, & possessionem tam ciuilem, quam naturalem prędictæ capellaniæ, & ita retinuit saltem ciuilem possessionem, ratione cuius redire potest ad suum locum, immo & agere de spolio, si quis eum spoliaret, l. clam posidere. §. qui ad nundinas. ff. de acquiren. vel amit. possess.

SVMMARIVM.

1 *Titulum non habere, & illi renunciasse, paria sunt: & hoc, si renunciatio sit valida. num. 4.*

2 *Alienans titulum, ad quem quis ordinatus est, non habens aliquid aliud vnde viuat, peccat contra decretum sacri Concilij, sed tamen ob hoc non perdit illud, nec est suspensus, licet ab ordinario posit puniri. num. 3. & 4.*

3 *Conatus delinquendi, etiam non secuto effectu, punibilis quidem est, sed tamen non subijcitur pœnæ ipso iure inflictæ ipsi delicto. num. 4.*

4 *Nullatenus, verbum inducit nullitatem actus ipso iure.*

CONSILIVM XXI.

QVIDAM ordinatus sine beneficio ad titulũ patrimonij ad gradum subdiaconatus, renunciauit illud in fauorem parentum, & postea fecit se ad superiores ordines ordinari ab odinario, cui facta fuerat fides de titulo patrimonij, cum ordinaretur ad subdiaconatum, ignoranti prædictam renunciationem; & postea celebrauit. Quæritur an inciderit in vllas censuras, & irregularitatem.

1 Pro parte affirmante facit primo, quod paria sunt non habuisse titulum patrimonij, vel illud renunciasse, arg. cap. quam periculosum. 7. q. 1. quia vt ait glossa, remittentibus suas actiones non est dandus regressus, l. quæritur. §. venditori. ff. de ædilit. edict. at qui absque beneficio & titulo patrimonij ordinatur ad sacros ordines, est ipso iure suspensus, per c. sanctorũ. 70. d. & celebrando fit irregularis. Secundo, quod Concil. Trid. in cap. 2. de reform. sess. 21. vetat alienationẽ patrimonij ante habitam aliam sustẽ-
2 tationẽ, & ita cõtrauenit ill: renũciãdo. Tertio, quod regulariter conatus delinquendi, etiã nõ secuto delicto, punitur, l. si quis non dicam. C. de Episcopis & cleric. & cap. si cui. de pœnit. dist. 1. & cõsulens conatus fuit assumere ordinem absque titulo, cum illi renunciasset.

3 Pro parte vero negante facit primo, quod potest quis iuste ad titulum patrimonij ordinari, cap. Episcopus. & cap. tuis. de præben. etiã post Concil. Trid. si Episcopo id beneuisum fuerit, cap. 2. de reform. sess. 21. Secundo, quod non præstat impedimentum quod iure non sortitur effectum, cap. non præstat. de regul. iur. lib. 6. At renunciatio præfata non valuit per

præfa-

præfatum Concil.&si ea nõ fuisset facta, ordinatio fuisset iusta: ergo etiam
4 facta illa erit talis, vt insinuamus in nostro Man. confess. cap. 27. nu. 158. Tertio, quod qui habet actionem, videtur rem habere, l. qui actionem. ff. de reg. iur. præsertim si actio est realis, & rei vendicationis, per multa quæ congerit ibi Decius. At consulens habet actionem rei vendicationis ex donatione parentum, cum illi non potuerit renunciare: Concilium enim habet titulum huiusmodi sine licẽtia Episcopi nullatenus renunciari posse: & verbum, nullatenus, inducit actus nullitatem ipso iure, iuxta gloss.
5 celebrem in verb. nullatenus. clem. 2. de sequestr. possess. Quarto denique, quod lex pœnalis non est extendenda vltra casum in quo loquitur, l. præses. ff. de pęnis. cap. pęnę. de pœnit. dist. 1. & lex puniens ordinatum sine titulo est pęnalis: ergo non est extendenda ad eum, qui vere habuit illud, & vere non perdidit, licet fecerit id quo data est occasio rixandi cum eo super illo. Et per hæc videtur pars negatiua tenenda: quamuis negari non potest consulentem peccasse, & male fecisse, & ab ordinario pœna extraordinaria puniri posse.

Ad primum oppositorum respondetur assumptum in eo esse verum de renunciatione valida, qualis non fuit hæc de qua est sermo.

Ad secundum concedimus consulentem peccasse, negando quod per illud peccatum perdiderit titulum.

Ad tertium concedimus conatum solum non secuto effectu regulariter puniendum, sed fallere id in multis casibus, quos adduximus nos in cap. si quis non dicam. de pœnit. dist. 1. post Felin. in tract. quãdo conatus. quorum quartus est, cum pœna imponitur ipso iure, per cap. cum in cunctis. §. fin. de elect. adiuncto cap. perpetuo. eodem tit. lib. 6. At in casu proposito agitur de pœna suspensionis ipso iure incurrenda; & ideo præfata regula non habet locum in eo. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Alienans, etsi nulliter, patrimonium ad cuius titulum fuit promotus ad sacros ordines, peccat quidem mortaliter, sed non incidit in censuram, si ante ordinationem illud retrocedere non promisit.*

CONSILIVM XXII.

VTRVM sacerdos promotus ad presbyterium titulo sui patrimonij, si postea renunciat ei, peccet, & incidat in aliquam excommunicationem, irregularitatem, aut suspensionem?

1 Respondeo, quod si consulens, antequam ordinaretur ad præfatum titulum patrimonij, non promisit remittere, vel renunciare patrimonium, vel ius repetendi alimenta promissa, in nullam censuram nec irregularitatem ipso iure incidit: licet renunciando, vel remittendo sine licentia Episcopi peccet, & mea sententia mortaliter, transgrediendo cap. 2. de reform. sess. 21. Concil. Trid. quia nullo iure hactenus talis pœna imposita est, licet castigari posset per Episcopũ; licet etiã renunciatio nõ esset valida, vt diximus in nostro Man. confess. cap. 27. à num. 158. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus ad titulum patrimonij minus sufficientis, quod mentitus est sufficiens esse, dicitur male ordinatus, si defectus est notabilis. num. 5.*
1 *Ordinandus sacris, bona, vnde commode ali possit, habere debet.*
2 *Qualificatum cum quid requiritur, non sufficit præstari simplex.*
3 *Notabilis pars sunt quinque ad viginti quinque.*
4 *Restituere tenetur decipiens alium, etiam citra dimidium, notabiliter tamen.*
5 *Ordinatus ad titulum sibi promissum cum pacto de non petendo eo, est subreptitie ordinatus.*
5 *Titulus parum insufficiens non facit quem male ordinatum.*

CONSILIVM XXIII.

N. OBTINVIT literas dimissorias ad quoscumque ordines assumendos sub titulo patrimonij, quod mentitus fuit habere sufficiens; quarum testimonio ordinatus fuit. Quæritur quid iuris?

Quod debeat censeri ordinatus cum titulo, facit, quod vere habebat titulum, quamuis non sufficientem; & iura videntur requirere simpliciter titulum sine qualitate sufficientiæ, vt videre est in cap. sanctorum. 70. dist. ibi, *absque titulo.* & in cap. neminem. ibi, *absolute.* ead. distinct.

1 Pro contraria parte facit cap. Episcopus. de præben. quod requirit, vt ordinandus ad sacros habeat bona, ex quibus necessaria percipere possit: & cap. tuis. eod. tit. quod requirit bona, vnde commode sustentari possit. & in cap. cum secundum. eod. tit. statuitur, vt Episcopus alat à se ordinatū, si non habet quo se sustentet. Secundo facit, quod cum requiritur aliquid qualificatum, non sufficit illud, si est simplex, & non qualificatum, iuxta cap. notificasti. 33. q. 3. adiuncta gloss. solemni, & cōmendata à Panor. & alijs in cap. cum locum. de spons. quatenus habet non sufficere ad essentiam matrimonij consensum simplicem partium, nisi sit spontaneus, & liber: quia ad matrimoniū requiritur consensus qualificatus, liber, & spontaneus. Tertio, quod allegans contra electum defectum scientiæ notorium, non satisfacit probando defectum simpliciter, cap. ab eo. iuncta gloss. & communi sententia, de elect. lib. 6. Et qui tenetur probare testes corruptos falsum dixisse, non satisfacit probando eos fuisse corruptos, vel falsum dixisse: quia oportet eum probare vtrumque. cap. licet causam. de probat. vbi per omnes, præsertim per Felin. à num. 41. Quarto facit lex
3 tutor. 6. Lucius. de vsur. cum omnibus alijs, quæ probant debitorem non liberari, propterea quod partem debiti soluat.

Per quæ, & alia multa, quæ possunt in hoc afferri, videtur primo non esse iuste ordinatum ad titulum patrimonij eum, qui dixit se habere titulum patrimonij sufficientem ad viuendum honeste, si notabiliter ad illud erat insufficiens. Secundo, quod defectus quinque respectu viginti quinque videtur esse notabilis, argumento eorum, quæ notantur in l. 2. C. de rescinden. vend. & in cap. cum dilecti. de empt. adiunctis eis, quæ S. Thomas dixit in 2. 2. quæst. 77. art. 1. & alij Theologi in 4. dist. 15. &

nos

nos tradidimus in Man.confeſſ. cap.23. num.84. quod decipiens alium in contractu emptionis,etiam citra dimidium iuſti pretij,tenetur ad reſtitutionem, ſi decipit eum notabiliter,ſeu in parte notabili. Tertio,quod dubitari poſſet, an qui ordinatur cum dimiſſorijs ſui Epiſcopi habitis cum huiuſmodi falſa informatione,videatur incurrere ſuſpẽſionem inductam per Pium II.cõtra eos,qui ſe faciunt ordinare ſine literis dimiſſorijs.Nam pro parte negante facit, quod is habet veras literas dimiſſorias,licet ſubreptitie impetratas.Pro parte aũt affirmãte facit,quod mendax precator debet carere impetratis, l.et ſi legibus. C. ſi contra ius vel vtilit. & omni commodo literarum, cap. ſuper literis.de reſcript. Pro hac eadem parte facit cap. per tuas. il 3. de ſimo. quatenus probat ꝙ is, qui ordinatus fuit cum titulo promiſſo ei ab aliquo, facto clam pacto de non petendo illo, iudicatur male ordinatus:cuius rationem ait eſſe gloſſ.eius in verb.miniſtrare; quia ſubreptitie ordinem accepit. Quarto, quod ſi non deficeret titulo ad ſufficientiam,niſi parum, ſiue quantitas quæ non eſſet notabilis, arbitrio boni viri iudicari poſſet bene ordinatus,arg.cap.re vera.de conſecra.diſt.2.& l.Seio.ff.de reſtit.in integ.& aliorum iurium, quæ probãt de modico non eſſe curandum. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus ad titulum parochialis ante ætatem obtentæ ſuſpenſus non eſt.*

1 *Subreptio non omnis,ſicut Papæ,ita & ordinarij gratias vitiat.*

2 *Beneficium curatum male adeptus, eo dimiſſo,aliud ſibi quærere poteſt, ſed tenetur fructus perceptos reſtituere.*

CONSILIVM XXIV.

AN QVI ante legitimam ætatem obtinuit eccleſiam parochialem,& poſt eam adeptam fuit ordinatus ad ordines ſacros ad titulum eius, incurrat ſuſpenſionem extrauag. cum ex ſacrorum. Pij II. quam referimus in Man.confeſſ. cap.27. num.155.

Reſpondeo primo, quod acceptatio præfatæ eccleſiæ,& fructuum ex ea perceptio inducit quidem peccatum,cap.cum in cunctis.§.fin.de elect.ſed non ſuſpẽſionem, neque irregularitatem:quia id nullo iure cauetur, & ita non eſt dicendum,cap.legatur.24.q.2.& l.ſi donatione.C.de collat.

1 Secundo, quod nec per ordinum aſſumptionem in legitima ætate videtur incurriſſe ſuſpenſionem,nec conſequenter irregularitatem per eius violationem. Tum quia non ſuſcepit ante legitimam ætatem, nec extra tempora iuris, nec ſine literis dimiſſorijs: quia ſuſcepit eos à ſuo ordinario,vel cum literis dimiſſorijs ab eo datis:eſto quod forte non dediſſet eas ille,ſi ſciuiſſet eccleſiam præfatam fuiſſe ſibi collatam ante legitimã ætatem: quia gratias ordinarij non facit nullas omnis ſubreptio, ſicut gratias Papæ. clem. 2. de offic. ordin.

2 Tertio,quod iure communi poteſt conſulens accipere aliam eccleſiam, omiſſa ea, quam habet; ſed tenebitur reſtituere fructus male perceptos, niſi prius à Papa ſibi condonentur ob paupertatem vel aliam iuſtam cauſam;

sam; quod faciat quo ad forum conscientiæ tantum, si petierit à summo Pœnitentiario, vt quo ad illud forum absoluat eum à censuris, & irregularitate, si quas ob prædicta incurrit, cum retentione beneficij.

SVMMARIVM.

1 *Verba in proprio significatu accipienda.*
1 *Dictio taxatiua quid operetur. & num. 6.*
2 *Dictio taxatiua similia non excludit.*
3 *Verborum intelligentia à causis dicendi sumenda.*
4 *Causa dispositionis finalis etiam alio tempore impleta, impletur dispositio.*
5 *Dispositio exorbitans ab vno ad alia eidem à iure æquiparata extenditur.*
6 *Dictio taxatiua pro subiecta materia interpretationem sumit.*

CONSILIVM XXV.

EPISCOPVS dedit literas dimissorias cuidam Nicolao, vt à quocumque mallet Episcopo ordines assumeret, etiam extra tempora iuris, si Papa id sibi concederet, etiam si totum negotium sibi Papa remitteret. Papa vero concessit, vt possit ordinari extra tempora ab ordinario tantum. Quæritur an possit ordinari ab alio, quam ab ordinario.

1 Respondeo primo, pro parte negante facere, quod à propria significatione verborum non est discedendum regulariter, l. non aliter. ff. de leg. 3. cap. ad audientiam. de decim. & quod verba illa, *tantum ab ordinario*, significant, quod non ordinetur ab alio; dictio enim exclusiua exponitur per affirmatiuam, cui adijcitur, & negatiuam aliorum: nam vt omnes Logici docent, illa propositio, *Petrus tantum currit*, exponitur per illa duo *Petrus currit*, & *Nullus alius, quam Petrus currit*, cap. cum ecclesia Sutrina. de caus. pos. & propriet. & l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de liber. & posthum.

2 Hoc tamen non obstante contrarium est verius. Primo, quod dictio taxatiua non excludit similia, in quibus est eadem ratio, vt est casus in l. fin. C. de reuoc. dona. adiuncta glo. verb. voluerit. quæ expresse habet, donationem tantummodo posse reuocari ex quinque casibus ibidem expositis: & tamen gloss. addit vnum alium ex similitudine rationis. & auth. vt cum de appell. cog. §. aliud quoque cap. habet ob solas 14. causas posse filium exhæredari à patre: attamen Guliel. & communis sententia, quam late tractat, & affirmat Iason in auth. non licet. C. de liber. præter. vel exhæred. tenent, quod filius potest exhæredari ob causam æque grauem, aut grauiorem, quam sunt illæ 14. expressæ in d. §. aliud. & relatæ per gloss. in cap. quintauallis. de iureiur.

3 Secundo, quod, vt Hilarius ait, *Intelligentia dictorum ex causis est assumenda dicendi.* cap. intelligentia. de verb. sign. At causa quare Papa limitauit suam gratiam vt impetrans ab ordinario tantum ordinaretur, fuit ne ordinario præiudicaret, & sic derogaret Concilio Trid. quod in cap. 8. sess. 23. de reform. statuit, vt ordines à proprijs Episcopis assumerentur. At nihil præiudicatur Episcopo consentienti, vt ab alio ordinetur. arg. cap.

scienti

scienti & consentienti non fit iniuria, neque dolus. de reg. iur. lib. 6. neque Cōcilio, cum expresse permittat, vt per rescriptum possit quis promoueri ab altero Episcopo, dummodo probitas & mores eius à suo Episcopo commendentur.

4 Tertio, quod si post præfatam licentiam impetratam à Papa assumendi ordines à suo ordinario tantum, ipse consensisset, & dedisset præfatas literas dimissorias, nemo negaret posse ipsum ab alio Episcopo promoueri. at non refert an ordinarius prius dederit dimissorias cum conditione, si Papa dederit licentiam, vel post eam datam; cum in vtroque casu impleatur causa finalis, propter quam Papa posuit illam limitationem, vt dictū est in arg. antecedenti. Ergo D. consulens perinde potest ordinari cum dimissoria concessa ante præfatam licentiam, ac cum cōcessa post eam; præsertim quod expresse in id consenserit, dicendo, quod placet ei, vt ordinetur à quo maluerit Episcopo extra tempora, habita licentia à Papa, etiam si sua sanctitas totum negotium remiserit ad eum. Et de æquipollentibus idem est iudicandum, nec refert quod illorum fiat, l. fin. ff. mand. cap. licet ex quadam. de testibus.

5 Quarto, quod dispositio etiam exorbitans loquens in vno casu, habet locum in alio sibi iure æquiparato, iuxta gloss. solemnem, quæ habet multas similes recep. in cap. si postquam. de elect. lib. 6. At ordinari quem ab ordinario suo, vel ab alio cum dimissorijs, vel de licentia eius, æquiparantur in iure, cap. Lugdunēsis. 9. q. 2. & cap. 1. & 2. de temp. ord. lib. 6. cum sibi concord. & ab ipsomet Concil. Trid. in d. cap. 8. de reform. sess. 23. ergo licentia Papæ, vt quis possit extra tempora ordinari à suo tantum ordinario, intelligenda est, vel ab alio de licentia, & cum dimissorijs eius.

6 Ad oppositum respondetur, assumptum in eo esse verum de rigore verborum logico, quando aliunde non apparet de intentione & mente vtentis taxatiua. At nos loquimur de significatione verborum accipienda secundum iustitiam, & æquitatem & canonum, & legum, secundū quam frequenter subaudimus, *tantum*, & frequenter limitamus illud: subaudimus enim in illo, *Scindite corda vestra, & non vestimenta vestra*, dictionem, *tantum*, super dictione, *vestra*, secundo loco posita secundum communem intellectum in cap. scindite. & in cap. conuertimini. de pœnit. dist. 1. & glo. in cap. cantantes. 92. dist. in illo dicto S. Hieronymi: *Non ore, sed corde cantandum*: addit dictionem, *tantum*, verbo, *ore*. & è contra l. cum in testamento. de verb. sign. habet, hæredem iussum à testatore, vt centum dumtaxat impendat eius sepulturæ, nō peccare, nec male facere, si plus impēdat, absque alterius præiudicio, sed solum si minus impendat. & l. cum prætor. ff. de iud. & cap. qualis. 25. dist. quæ habent, *eum qui de vno dicit, de alio negare*, intelligenda sunt de alio non dissimili, vt singulariter dicit Domi. in d. cap. qualis. 25. dist. pro quo est glo. notab. in cap. si tibi absenti. de præben. lib. 6. in verb. absenti. Et ita in casu proposito verba illa, *tantū ab ordinario*, intelligēda sunt, vel ab alio de cōsensu & approbatione eius: quia illa duo sunt omnimodo quo ad propositū similia, & æquipollētia, & iure cōmuni æquiparata, per pręfata capp. 1. & 2. de tēp. ord. lib. 6. & multa similia. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Dimissorias ad ordines det vicarius Episcopi, seu Episcopus originis, beneficij, vel domicilij, religiosis autem eorum prælati.*

1 *Suspensus est, qui sine legitimis dimissorijs ordinem sacrum ab alieno suscipit: & si illo vtatur, prout facit qui ascendit ad altiores sacros, efficitur irregularis. n. 2.*

2 *Ministrat in susceptis, qui ab vno ordine sacro ascendit ad alium: immo & accipiendo presbyteratum, in eodem ministrat, dum cum Episcopo simul consecrat.*

3 *Episcopus dispensat super irregularitatibus incursis ex mala ordinum assumptione, & ministratione, si ex occultis delictis processerunt.*

3 *Occulta vix dici potest irregularitas procedens ex dimissorijs nulliter concessis ab eo qui non potest dare; eo quod defectus pateat ex lectura ipsarum: vnde non à Pœnitentiario, sed à Datario in vtroque foro quærere debet dispensationem.*

CONSILIVM XXVI.

QVIDAM clericus dimissorias, vt à quocumque Antistite ad omnes sacros ordines promoueri posset, à quodam pro Legato constituto Vicario obtinuit: & postea à diuersis Episcopis sacros ordines cum dictis dimissorijs accepit. Dubitatur, an pœnas incurrerit, & an per Episcopum, seu Pœnitentiariam, dispensationem sufficiat impetrare.

1 Magis est, vt D. consulens incurrerit suspensionem, eo quod suscepit ordines sacros absque literis dimissorijs legitimis per extrauag. Pij II, quæ incipit, cum ex sacrorum. nō enim fuerunt legitimæ literæ illæ dimissoriæ, quas dedit ei Vicarius præfatus Anconitanus, cum nō esset Episcopus, nec Vicarius Episcopi originis, nec beneficij, nec domicilij, nec prælati, in cuius manibus consulens regularem fecit professionem, prout requiritur cap. cum nullus. de temp. ord. lib. 6.

2 Secundo respondeo, quod etiam est irregularis: quoniā vsus est ordinibus sacris, durante suspensione, per eamdem extrauag. & cap. 1. de re iud. lib. 6. cap. 1. de sent. excom. eod. lib. cum eis adnotatis.

Tertio, quod etiam est irregularis, ex eo quod, posteaquam fuit suspensus ex assumptione mala primi ordinis sacri, siue subdiaconatus, ante absolutionem assumpsit alios duos ordines sacros, diaconatum scilicet, & presbyteratum; præsertim quod in susceptione presbyteratus etiam cum Episcopo consecrauit.

3 Quarto, quod Episcopus bene posset super his irregularitatibus dispensare, si ex occculto delicto essent natæ, per Concil. Trid. cap. 6. quod incipit, liceat. de reform. sess. 25.

Quinto, quod difficile est asserere præfatas irregularitates ex occulto delicto esse natas. Tum quia ordinationes fuerunt publice in publicam formam relatæ. Tum quia vsus ille, quo vsus fuit ordine subdiaconatus, videtur fuisse publicus. Tum quia per literas ipsas trium ordinum, quæ sunt tria publica instrumenta, coniungendo cum literis dimissorijs illegitimis, probatur consulentem suscepisse duos ordines sacros posteriores posteaquam fuit suspensus per assumptionem primi sacri.

Sexto, hæc consequi quod D. cõsulens debet impetrare dispensationem Romæ, antequam redeat in patriam; & quod non videtur sufficere sibi dispensatio sacræ Pœnitentiariæ, quæ non prodest nisi quo ad forum conscientiæ; sed oportet eũ impetrare per Datarium, vt prosit quo ad vtrumque forum, porrecta idonea petitione, quam ego polliceor dictare, si non fuerit præsto alius, qui eam aptius agat. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Cõmendatitias literas dans de vita & moribus, non dicitur dare dimissorias ad ordines. & num. 3.*

1 *Capitulum sede vacante infra annum reuerendas non dat.*

2 *Legatus reuerendas quidem dare potest etiam sede vacante, sed non derogare sacro Concilio. num. 2.*

2 *Ordinari potest nemo ab alieno sine ordinarij testimonio, qualis non est Capitulum intra annum sede vacante.*

3 *Capitulum testimonium idoneitatis dans ordinando intra annum sede vacante non suspenditur.*

3 *Error iuris obscuri excusat à mortifero, durante errore. num. 4.*

4 *Iurisconsultum iurisconsulti errore excusari posse, dixit Iason.*

5 *Ordinatus male sibi consulit accipiendo ratificationem ordinis.*

5 *Ordinatus minoribus ab alieno sine dimissorijs, licet sit male ordinatus, censuram non incurrit.*

5 *Pensio collata ei qui male ab alieno accipit primam tonsuram, tenet, secundum auctorem.*

CONSILIVM XXVII.

ECCLESIA Burgensi vacante, & durante anno quo prohibetur Capitulo dare dimissorias ad ordines, Legatus Hispaniæ dedit illas N. adhuc puero, vt posset ordinari ab aliquo Antistite, cum testimonio idoneitatis à prouisore Burgensi accepto; & d. N. accepit à quodam Episcopo celebrante ordines in eadem ecclesia vacante primam tonsuram, & postea fuit illi assignata quædam pensio. Quæritur quid iuris?

1 Respondeo primo, quod pro Capitulo & prouisoribus facit, quod ipsi non dederunt literas dimissorias, quas reuerendas vocant, quasque prohibebatur Capitulum dare per cap. 10. sess. 23. Concil. Trid. sed solum literas testimoniales idoneitatis ipsius N. qui volebat ordinari, quæ non sufficiebant ad hoc, vt ordinari posset ab Episcopo alieno; etiamsi Capitulum & prouisores habuissent potestatem dandi dimissorias, vt palam est; non enim dederunt licentiam & facultatem ordinem accipiendi ab alieno Episcopo.

2 Secundo, quod pro ordinato & ordinante facit, quod Legatus potuit dare reuerendas, & dedit eas accedente testimonio idoneitatis ordinarij, vel prouisoris N. quod testimoniũ accessit, seu datũ fuit, vt requirebatur.

Tertio, quod contra ordinatum & ordinantem facit, quod in Concil. Trid. cap. 8. de reform. sess. 23. statuitur, non posse quem iuste ordinari virtute

tute alicuius rescripti, nisi eius probitas & mores ordinarij sui testimonio commendentur. At in casu proposito non interuenit testimonium ordinarij. Nec prodest ei dicere, quod illud testimonium erat testimonium ordinarij: quia non erat testimonium ordinarij quo ad id, ad quod requirebat Legatus, cuius mens fuit seruare mentem Concilij, quæ fuit ne quis absque consensu ordinarij ordinaretur, vt clare colligitur ex d.cap. 8. sed & expresse in d.cap. 10. statuitur, ne Capitulum sede vacante det dimissorias, ne reputaretur quo ad hoc intra annum ordinarius. Neque etiam iuuat dicere, quod forte Legatus sciebat ecclesiam Burgensem vacare: quia Legatus non potuit derogare Concilio Trid. iuxta gloss. sing. & recep. in cap. dilectus. cum similib. de præbend.

3 Quarto, quod ex his infertur Capitulum & prouisores nullas incurrisse censuras, eo quod non dederunt literas dimissorias, neque aliud quicquam fecerunt, quod eis fuerit prohibitum per præfatum Concilium, neque per alia iura.

Quinto, quod neque ordinatus videtur peccasse: quia error iuris obscuri excusat à peccato mortifero, iuxta singulare dictum Innoc. in cap. per tuas. 2. de simon. quem cum alijs multis refert, & sequitur Felin. alia multa ad hoc adducendo in cap. 1. col. penult. de re iudic. præsertim pueri. argum. notatorum in cap. ignorantia. de reg. iur. lib. 6. & eorum quæ gloss. illius citat.

4 Sexto, quod maius dubium est de ordinante, qui est vir doctissimus, & rerum Curiæ peritissimus: quamuis Iason alicubi dicat Iurisconsultum egregium Iurisconsulti errore excusari posse.

Septimo, quod licet puer ille non peccasset, donec in eo iuris errore mansit saltem quo ad forum conscientiæ; posteaquam resciuit, videtur teneri ad non perseuerandum in illo, vel ratificandum id quod per illum errorem non fuit recte factum, per multa quæ possent in hoc adduci.

5 Octauo, quod satisfaceret, si ab Episcopo vel Archiepiscopo nouo, vel à Papa obtineret ratificationem illius ordinationis, arg. cap. Lugdunensis. 9. q. 2.

Nono, quod collatio pensionis facta illi post clericatum sic susceptum valuit: quia etiam si peccasset in sic suscipiendo tonsuram, nullam tamen iuris censuram ipso iure videtur incurrisse, arg. cap. quod translationem. & cap. vel non est compos. de temp. ord. & quod extrauag. Pij II. quæ suspendit ordinatos sine dimissorijs, solum includit ordinatos ad sacros ordines, & non ordinatos ad minores, qui licet suspendi posint per iudicem, non tamen sunt ipso iure suspensi, per præfata cap. quod translationem. & cap. vel non est compos. Salua, &c.

Aduertatur, referri in praxi obtentum contrarium eius quod habetur sub nu. 5.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus minoribus ordinibus de licentia Capituli sede vacante intra annum potest habere beneficium, antequam priuetur clericali priuilegio.*

1 *Verba futuri temporis pœnam ipso iure non infligunt.*

CONSILIVM XXVIII.

CONCIL. Trid.cap.10.sess.7. de reform. habet, ordinatum ad minores ordines de licentia Capituli sede vacante,nullo priuilegio gaudere debere.Quæritur an possit habere beneficium.

1 Respondeo,quòd primo aspectu videtur quod non, per cap.ex literis. de transact.cap.2.de instit.quæ probant,priuilegium clerici esse, vt sit capax beneficij Ecclesiastici: quamuis videtur quod non perdit ipso iure hoc priuilegium, sed debeat perdere illud per sententiam, vel per exceptionem: quia verbum *gaudeat* est futuri temporis, per cuius verba non infligitur ipso iure pœna,iuxta glo.solemn.& recep.in regula in pœnis.de reg.iuris lib.6. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Ordines minores ab alieno sine dimissorijs accipiens, peccat peccatum,quod sola contritione deletur: & licet mereatur suspendi, tamen hanc pœnam potest Episcopus remittere; & si imponat, ei non nocebit quo ad præterita.nu.5.at suspensionem ipso iure non incurrit.nu.1. vnde si ei conferatur beneficium, tenet collatio,nu.2.nisi sit Vltramontanus ab Italo ordinatus.nu.1.& 2.*

3 *Gratia sola signaturæ Gallis quo ad vtrumque forum prodest,alijs quo ad solum forum conscientiæ; nisi agatur de collatione beneficij obtenta à Papa.nu.4.*

4 *Beneficia à sede Apostolica collata amittuntur, nisi intra certum tempus literæ expediantur: & Gallis sola supplicatio signata sufficit.nu.3.*

CONSILIVM XXIX.

AN ORDINATVS minoribus ab Episcopo alieno sine literis dimissorijs sui,& post assecutus beneficium, qui postea obtinuerit à Papa absolutionem malæ ordinationis, & nouam prouisionem beneficij per solam signaturam, possit ascendere ad superiores ordines ante literarum expeditionem?

Respondeo primo, quòd hæc petitio non pertinet ad Illustrissimũ Dominum Pœnitentiarium, neque ad eius prætorium: quia nec absolutionem,neque dispensationem, neque vllam habilitationem petit, sed tantum quæstionem extrariam.

1 Secundo,quòd consulens si non est Vltramontanus,& ordinatus in Italia,non habuit necessitatem absolutionis à censuris, neque ab irregularitate: quia licet ordinatus ab alieno ordine sacro ipso iure incurrat suspensionem; & si durante illa celebrat,irregularitatem, per extrauagan. Pij II. quæ incipit, cum ex sacrorum. ordinatus tamen minoribus non incurrit ipso iure talem suspensionem, licet mereatur suspendi,cap.quod translationem. & cap. vel non est compos. de temp.ord.& tradit Archid. cap. Lugdunensis.9.q.2.& Anton. post Hostien. & Ioan.And. & ante illum

glo.

gloss.communiter recep.cap.eos.eod.tit.lib.6.& ante illam Archid.d.cap. Lugdunensis.9.q.2.vbi ipse & prædictus Anto. vbi supra & Philip. Franc. d.cap.eos.respōdent cap.1. & 2.9.q.2.& alijs,quæ contrarium significant; sed non,vt ipsi declarant in d.cap.quod translationem,& gloss. cum communi cap.eos. de temp.ord. lib.6. probant talem esse suspensum,si non est Vltramontanus, & ordinatus in Italia: quia si esset talis, esset suspensus etiam quo ad alios,& suspensione inducente irregularitatem per cap.1.de temp.ord.lib.6.cuius tamen dispositio non esset extendēda ad alios casus, quod affirmat eius gloss. communiter recep. per iura in ea citata, & rationes efficaces.

2 Tertio, quod si non fuit ipso iure suspensus quo ad alios, & suspensione inducēte irregularitatē,vt non indiguit absolutione, ita non indiguit noua collatione beneficiorū à Papa sibi postea facta: qa valuit collatio prior, & ita cessaret alia quæstio grauior, quæ in propositione quæst.implicatur.

Quarto,quod si erat suspēsus prędicta suspēsione Vltramontani in Italia ordinati,& consequenter suspensus prædicta suspensione quo ad alios, indiguit absolutione & noua collatione. Et quo ad quæstionem implicatā
3 an sufficiat signatura ad ascendendū ad ordines superiores, respondetur, quod si consulens est Gallus, sufficit ei signatura: quia in Gallia sufficit signatura:quoniam seruat ius antiquum,secundum quod gratia sine literarum expeditione valet, iuxta clem. dudum. §. fin. adiuncta gloss. in verb. verbo.de sepultur. & alia citata per Felin.& Dec.in rub.de constit.

Quinto,quod absolutio præfata valebit obtenta à Papa ei sine literarū expeditione quo ad forum conscientiæ, etiam si nō sit Gallus, vt satis sentit glo.regul.cancell.25.& 53.quamuis non quo ad forum exterius, in quo requiritur probatio, quæ sine literis expeditis non fit, per ea multa quæ adducit Gomezius in reg.de non iudicando literis non expeditis.

4 Sexto,quod idem posset dici de noua collatione beneficiorum, nisi obstaret quędam extrauagans Iulij II. per quam perditur ius quæsitum per supplicationem, nisi literæ intra certum tempus expediantur: ad quam, quia non est nota omnibus,nec vidi eam typis excusam,me remitto.

Non obstat prædictis,quod prædictus orator potest suspendi suspensione prædicta quo ad alios,quæ est vera cēsura per prædicta cap. post trans-
5 lationem,& cap.vel non compos.Tum quia suspensio,quæ nunc fieret,non nocet quo ad præterita,nec retrotrahitur,arg.cap.2.& fin.de cōst.Tū quia Episcopus potest dispensare super illa pœna per sententiā imponenda, vt habetur in d.cap.Lugdunēsis.& ibi Archid.cōmuniter recep.id annotauit: & consequenter obtenta illa venia siue dispensatione super pœna merita, sed nō ipso iure incursa,saluus manebit ab omnibus malis, quæ consequebantur illam iniustā ordinationem etiam quo ad forum exterius : sicut & quo ad forū interius mansit liber à peccato,quod admisit in sumendo minores ordines inordinate, per primam contritionem & confessionē, qua se illius accusauit.

Rota tamen reputat huiusmodi ordinatum prima tonsura,siue minoribus,inhabilem ad obtinenda beneficia,ac pensiones, prouisionesq. eis factas non subsistere.

SVMMARIVM.

1 *Suspensus non est ex hoc quis, quod minoribus à non suo initiatus fuerit, nisi eos acceperit in excommunicatione. & num. 3.*
2 *Peccat vtens minoribus male susceptis ante dispensationem.*
3 *Pœnitentiarius maior potest in foro conscientiæ tantum ratum habere ordinem ab alieno acceptum cum falsis dimissorijs, si falsitas creditur adeo occulta, vt non sit timenda controuersia in foro exteriori.*

CONSILIVM XXX.

AN ORDINATVS ad minores per dimissorias falsas, sit ipso iure suspensus?

1 Respondeo primo, quod huiusmodi ordinatus grauiter & mortifere peccauit, nec absque peccato vti potest ordinibus minoribus sic susceptis, donec ratificetur ordinatio per proprium Episcopum: quia eos suscepit ab Episcopo non suo sine literis iustis dimissorijs, per c. 1. & cap. nullus. de temp. ord. lib. 6. & cap. Lugdunensis. 9. quæst. 2.

2 Secundo, quod licet vtendo illis ordinibus peccet, non tamen sit irregularis, vt tenet gloss. recep. cap. eos. de temp. ord. lib. 6. verbo statuant. quia non videtur ipso iure suspensus illa saltem suspensione, cuius transgresio inducit irregularitatem, arg. cap. 2. & cap. quod translationem. & cap. vel non est compos. de temp. ord. in quod optime facit extrauag. cum ex sacrorũ. Pij II. relata & declarata à nobis in repetitione cap. accepta. de rest. spol. opposit. 8. num. 34. quatenus habet ordinatos ad sacros ordines sine literis dimissorijs incurrere suspensionem illam, cuius transgresio inducit irregularitatem, significando à contrario sensu ordinatos minoribus non incurrere illam.

3 Tertio respondeo, quod prædicta intelligenda sunt, nisi alia maior culpa intercesserit, puta quod ob falsitatem prædictam incurrerit excommunicationem ipso iure per aliquam constitutionem synodalem: nam iure communi non incurrit illam: vel quod ordinator tulerit excõmunicationem ipso iure incurrendam contra eos, qui peterent à se ordinari sine licentia legitima, vel sine iusta ætate, quod aliquando factum esse audiuimus. Nam tunc respondendum esset de illo id, quod responderi deberet de ordinato cum licentia legitima, sed aliàs excommunicato, qualis incurrit irregularitatem, iuxta cap. 1. de cler. excommu. & cap. si quis Episcopus. 11. quæst. 3.

Quarto respondeo, quod D. consulens posset petere à summo Pœnitentiario, vt habeat ratam quo ad forum cõscientiæ tantum prædictam suam ordinationem, si falsitatem credit adeo esse secretam, quod non timet vllam de illa quæstionem sibi futuram in foro exteriori, vt exoneretur onere petendi ratificationem à suo ordinario. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus sine licentia minoribus, etiam Vltramontanus ab Italo, non est suspensus, nec*

nec priuatus beneficijs postea nec antea obtentis, licet possit suspendi. num. 5.
2 *Dispositio exorbitans & pœnalis restringenda. & 4.*
3 *Causa dispositionis, quæ ponitur in proœmio, censetur finalis.*
4 *Ordinatos male sacris suspendit extrauag. Pij Secundi, secus si solum minoribus.*
5 *Ratihabitio ordinarij in male ordinatis operatur vt beneficium male obtentum possit de nouo conferri. num. 6.*

CONSILIVM XXXI.

HISPANVS Hispalen. laicus ordinatus sine dimissorijs in Italia ab Episcopo Italo, obtinuit beneficium vnum. Quæritur an sit suspensus ipso iure, & priuatus illo beneficio.

Respondeo primo, glossam cap. 1. verb. clericum. de temp. ord. lib. 6. te-
1 nere, quod sic, duplici ratione. Altera, quod eadem ratio videtur esse in laico ordinato à non suo Episcopo, & in clerico ordinato etiam à non suo Episcopo. Altera, quod præfatum cap. 1. faciendo punctum post verbum *Vltramontanum*, videtur soluere argumentum ex illo desumptum contra eam: quam sequuntur etiam ibi Ioan. Andr. Domi. & Franc.

Sed profecto contrarium videtur verius, quod grauissime tenuit ibidem Archid. & etiam Io. Monach. & satis sentit Ancharan. & firmat etiam Petrus Rebuff. in Praxi benefi. tit. de cler. ad sacros ord. mal. promot. nu. 3. quod esset tenẽdum, etiamsi nemo id tenuisset. Tum quia est casus expressus in cap. quod translationem. de temp. ord. quod ordinatus ab alieno Episcopo non caret ipso iure executione ordinis, sed est interdicenda ei. Tum quia cap. vel non est compos. de temp. ord. idem statuit de ordinato ante legitimam ætatem. Tum quia cap. 1. eod. tit. lib. 6. cui innititur gloss. præfata, probat contrarium, quatenus loquitur de ordinante clericum ad sacros ordines, & de clerico ordinato ad illos, significando aliud de ordinante laicum, & de laico ordinato ad clericatum, arg. cap. nonne. de præsump. & l. cum prætor. ff. de iud. Tum quia est exorbitans à iure regulari in d. cap. quod translationem, & ita debet restringi ad terminos, quibus vti-
2 tur cap. quæ à iure. de reg. iur. lib. 6. Tum quia est pęnalis, & ita restringenda. §. pœnæ. de pœnit. dist. 1. & cum loquitur de ordinante clericum, & de ordinato clerico ad sacrum, non debet extendi ad ordinantem laicum, & ad laicum ordinatum ad clericatum: immo probat contrarium, eo quod *qui de vno dicit, de alio negare videtur*. d. cap. nonne. vt supra tactum est. Tum
3 quia causa illius constitutionis fuit, quia clerici extra suas terras in Italia ordinabantur ad sacros, vt habet proœmium illius, & non fuit causa impulsiua, vt significat Ioan. Andr. sed finalis: quia causa dispositionis, quæ ponitur in proœmio eius, censetur finalis, l. fin. ff. de hæred. instit. & ita solum habet locum in ordinante clericum ad sacros ordines. Tum quia ridicula est ratio, qua mouentur Ioan. & Domi. scilicet, quod verbum, *ordo*, late sumptum significat etiam ordines minores: quia illa efficaciter tollitur per ipsum & Archid. & retorqueri potest contra eos, cum regulariter lex exorbitans & pœnalis non extendatur ad significata improprie & late per eius verba. Tum quia non est eadẽ ratio de ordinato laico ad clericatum,

4 & de clerico ad sacros; cum crimen hoc sit longe grauius illo, vt palam est; cumque extrauag. Pij Secundi, cum ex sacrorum. clare significet hoc, statuendo, quod ordinati ad sacros sine dimissorijs, & ante ætatem, & extra tempora, suspenduntur ipso iure, & si celebrãt, sunt irregulares: quæ tamen secundum omnes non habet locum in ordinato ad primam tonsuram, vel minores. Tum quia præfatum cap. 1. non potest sine violentia diuidi per appositionem puncti, quam gloss. prætendit, vt palam est perpendenti. Tum denique quod ridiculosum est etiam id, quod notant ex illa gloss. Domin. & Franc. scilicet, quod quando per puncti appositionem in vno vel alio loco potest extendi prohibitio pœnalis, debeat in dubio poni in eo loco, in quo positum ampliat dispositionem; cum contrarium sit verum & receptum post gloss. in cap. in pœnis. de reg. iur. lib. 6. per quod, & per rationem diuersitatis supra tactam soluuntur fundamenta glossæ.

5 Secundo, quod non est priuatus, neque priuandus ob hoc solum beneficijs ante vel post habitis, sed solum potest suspendi, & post illam suspensionem fieret inhabilis ad beneficia, & non antea, per ea quæ habentur in d. cap. quod translationem. & cap. vel non est compos.

Tertio, quod is dominus consulens debet procurare per suos amicos, vt eius Episcopus ordinarius habeat ratam pręfatam ordinationem: quo habito remanebit habilis tam quo ad ordines alios suscipiẽdos, quam quo ad alia beneficia, cap. Lugdunensis. 9. q. 2.

6 Quarto, quod absolutio, de qua in signatura, non videtur esse data per illam, sed iussum vt committatur ordinario, quod faciat illam: & ita non videretur illa quicquam operari, donec ordinarius virtute commissionis sibi præsentatæ absolueret.

Quinto, quod ad maiorem cautelam potest consulens, habita ratificatione sui ordinarij, adire Episcopum, qui contulit illi beneficium, vt illud conferret ei denuo, si, & quatenus opus est. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ordines minores ab alieno cum falsis dimissorijs accipiens peccat quidem grauiter, sed nullam incurrit censuram, nullaque eget dispensatione, vt possit maiores cum iustis dimissorijs accipere. num. 2. sufficitque ei coram Deo contritio, & absolutio sacramentalis. num. 3.*

CONSILIVM XXXII.

AN ORDINATVS per falsas dimissorias ad quatuor ordines minores, & postea per veras ad subdiaconatũ, incurrat censuras, vel irregularitatem?

1 Per ea quæ nuper alio domino consulenti respondimus, arbitramur primo hunc dominum consulentem ob præfatam promotionem ad minores ordines in nullam censuram nec irregularitatem incidisse ipso iure,

re, sed grauiter peccasse, ipsumque suspendi & puniri posse in foro exteriori, iuxta cap. vel non est compos. de temp. ordin.

Secundo, quod etiam arbitramur eum non incurrisse ipso iure vllam censuram per secundam promotionem; quia per legitimas dimissorias videtur fuisse ordinatus quo ad forum conscientiæ.

2 Tertio, quod sine dispensatione quo ad forum interius per easdem dimissorias potest iuste promoueri ad alios sacros, si ad eos capiendos extenduntur; & etiam quo ad forum exterius, si bono modo celari possit prior error sine mendacio & periurio. An autem id sic celari possit, nec ne, quæstionis facti est, super quam non consulitur iurisconsultus.

Quarto credimus, eisdē rationibus, quibus supradicta fundari possunt, prædictum dominum consulentem non indigere dispensatione primi, nec secundi Episcopi, sed solo secreto primi erroris, ne ob eum puniatur in foro exteriori; & ideo per canonicatus adeptionem, & nouam mutationem domicilij, faciliorem viam illi parari ad celandum primum

3 errorem, qui iam (vt opinor) celatus est quo ad Deum & forum conscientiæ per contritionem, confessionem, & absolutionem sacramentalem.

SVMMARIVM.

1 *Dimissorias falsas is, cui ignoranti veræ iam concessæ erant, præsentans, dicitur quidem per falsas dimissorias, & cum peccato, sed non sine dimissorijs, maioribus ordinibus initiatus. Vnde licet peccauerit, non tamen incidit in excommunicationem, nec suspensionem latam per extrauagantem Pij Secundi. nu. 3. quæ nec in suscipiente sine illis minores habet locum. num. 2.*

CONSILIVM XXXIII.

PRESIDENS Romæ, petijt per epistolas ab Episcopo suo in Hispania moranti literas dimissorias, quæ fuerunt datæ mense Augusto; & P. ignorans eas fuisse datas, antequam ad se peruenirent, fabricauit alias falsas, & virtute illarum ordinatus fuit ad quatuor minores mense Septembri. Quæritur, an sit male ordinatus.

1 Respondetur primo, dominum consulentem peccasse mortaliter, primum in fabricando literas dimissorias falsas, animo vtendi eis ad decipiendum Episcopum, qui eum erat ordinibus insigniturus; deinde præsentando eas Episcopo, & accipiendo eos ab eo.

2 Secundo respondetur, quod præfatus consulens non incurrit ipso iure excommunicationem, neque suspensionem, attento solo iure communi. Tum quia extrauag. Pij Secundi, qua suspenduntur ipso iure qui absque literis dimissorijs ordinantur ab alienis Episcopis, solum loquitur de ordinibus sacris, vt nos tradimus in Manu. confess. cap. 25. num. 70. & cap. 27. num. 155. & 241. quamuis etiam iure communi mereatur suspendi à iudice, per cap. vel non est compos. de temp. ord. sed donec suspendatur per iudicem, non est suspensus.

Tertio,

Tertio, quod etiam potest defendi quod non esset suspensus, etiamsi extrauag. haberet locum in minoribus ordinibus: quia præfatus consules non est absque literis dimissorijs veris ordinatus, quamuis non sit ordinatus virtute verarum dimissoriarum: quia aliud est ordinari quem virtute dimissoriarum, & aliud absque dimissorijs; & lex pœnalis loquens de altero eorum non debet ad alterum extendi. Tum quia à diuersis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minorib. Tum quia lex pœnalis non habet locum extra suum casum, cap. pœnæ. de pœnit. dist. 1. vbi late tradidimus procedere id, etiamsi eadem ratio idem in altero suaderet.

SVMMARIVM.

1 *Reuocasse dimissorias concessas non censetur Episcopus ex eo quod postea dixerit ordinando ne ab alio ordinaretur, quia ipse volebat ordines tenere, & eum ordinare. & num. 3.*

2 *Patrimonium, ad cuius titulum quis ordinatur, licet debeat esse in immobilibus, & non in mobilibus, non tamen ob id incurritur pœna. & num. 3.*

CONSILIVM XXXIV.

EXCELLENTISSIME Domine, obtinuit presens orator à suo ordinario dimissorias, vt à quocumque Episcopo communionem Sedis Apostolicæ habente ad subdiaconatus ordinem se promoueri facere posset; verum, quoniam in dictis dimissorijs nulla fiebat mentio tituli ad
1 quem esset ordinandus, ob id pro suppleměto eumdem ordinarium adijt, qui oratori iussit responderi ne ordines ab alio Episcopo acciperet, quia ipse in secundis proximis ordinationum temporibus eas volebat tenere, & sic ipsemet oratorem ordinasset. Orator autem impatiens dilationis, quamprimum cũ dictis dimissorijs adijt quemdam ordinarium, qui edoctus extraiudicialiter sicuti orator erat filius persone diuitis, & qui habe-
2 bat patrimonium, prout vere habebat, à patre in mobilibus, vtpote qui nulla immobilia possideret, constitutum, successiue, aliàs tamen rite, oratori subdiaconatus ordinem simpliciter cõtulit. Demũ orator, tamquam subdiaconus, à predicto suo ordinario obtinuit alias dimissorias, vt à quocumque Antistite communionem Sedis Apostolicæ habente ad reliquos alios sacros ordines posset se facere promoueri; nescit autem, an quando ordinarius concessit secundo dictas dimissorias, meminerit per ipsum, vt præmittitur, responsionis antea datæ, & credit quod non: & successiue in vim secundarum dimissoriarum alios omnes sacros ordines accepit, & ministrauit. Et quia ab aliquibus oratori iniectus fuit scrupulus quod inciderit in pœnas extrauag. Pij II. quia sine legitima licentia sui ordinarij videtur ordinatus; quia licentia ipsa, vt præmittitur, fuit reuocata, ex doctrina D.V. in suo Man. cap. 27. num. 158. & ex textu in cap. ad aures. de temp. ord. item quia per subreptionem videtur ordinatus, gloss. fin. gloss. cap. ex tuæ. verbo secreto. de simon. item quia ordinatus contra formam in cap. 2. sess. 21. Concil. Trid. quo statuitur patrimonium debere constitui in rebus non alienabilibus, qualia non erant prædicta, ad quorum titulum fuit

fuit promotus; supplicat igitur, vt excellentia vestra vnico verbo dignetur respondere, an orator egeat aliqua dispensatione.

3 Respondeo, nobis videri prædictum D. consulentem non egere aliqua dispensatione; curare autem debet, vt quamprimum dictus titulus bonorum mobilium conuertatur in bona immobilia ad mentem Concil. Trid.

SVMMARIVM.

1 *Obsessus à dæmone, post liberationem accipere potest minores, maiores vero non, at antea acceptis potest vti. num. 3.*

2 *Regularis contradicente prælato non promouendus.*

CONSILIVM XXXV.

QVIDAM Monachus de licentia iusta minoribus initiatus, & à Capitulo nominatus fuerat cum alijs, vt posset ad sacros ordines ascendere: superior dictam nominationem cassauit, deinde subreptitie de licentia prælati ad subdiaconatum fuit promotus, postmodum à dæmone fuit obsessus: sed sunt iam tres anni elapsi, quod est liberatus. Quæritur an valeat ad maiores ascendere, & in susceptis de licẽtia superioris ministrare.

1 Respondeo primo, præfatum consulentem bene fuisse promotum ad quatuor minores, per gloss. cap. clerici. 33. distinct. Secundo, quod videtur male fuisse promotus ad subdiaconatum. Tum per illud cap. clerici. & cap. maritum. ead. distinct. Tum per Concil. Triden. cap. 1. de reform. sess. 14. quatenus habet, religiosum non debere promoueri contradicente prælato: & prædictus consulens videtur fuisse promotus contra voluntatem sui prælati, qui primo cassauit denominationem eius, & postea inad-
2 uertenter & subreptitie admisit. Tum per cap. communiter. d. 33. distin. cuius gloss. per illum text. & alios concludit inter omnes doctores conuenire, quod arreptus vel obsessus à dæmone antequam ordinetur ad sacros ordines, non debet promoueri ad illos, etiam si conualesceret: licet super
3 obsesso post ordinationem sint varij, & opinio mitior teneat posse vti post conualescentiam ordine ante illam arreptionem suscepto: & ita videtur præfatus consulens posse vti præfatis ordinibus minoribus, & etiam subdiaconatu, habita saltem absolutione à suspensione; sed ad ordines superiores non potest ascendere sine dispensatione Papæ. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ordinarius religiosorum est prælatus, seu superior eorum, & ad ordines suscipiendos dimissorias dat.*

2 *Prælatus exemptus iurisdictionem habet quasi episcopalem.*

CONSILIVM XXXVI.

QVIS sit ordinarius religiosorum ad dandas dimissorias literas ad ordines, de quo loquitur cap. 8. de reform. sess. 23. Concil. Tridentini?

1 Respondetur, quod prælatus superior huiusmodi regularis est quo ad hoc eius ordinarius. Tum quia vere est superior eius ordinarius, habens in

cum

eum iurisdictionem ordinariam, cap. cum ab ecclesiarum prælatis. de offic. ord. l. fin. C. de iurisdict. omn. ind. Tum quia cum sit exemptus à iurisdictione episcopali, dicitur habere iurisdictionem quasi episcopalem, iuxta gloss. solemn. & receptam clem. 1. verbo proprij. de reb. eccles. non alienand. Tum denique quod cap. 10. de reformatione præfatæ sess. 23. probat à contrario sensu, quod Abbates exempti possunt dare literas dimissoriales ad ordines suscipiendos regularibus suis.

Hoc tamen est intelligendum, si prædicti religiosi habeant ad hoc priuilegium: aliàs enim ad Episcopum pertinet.

SVMMARIVM.

1 *Ordinarius etsi non sit presbyter, non tamen ob id prohibetur dare dimissorias.*

2 *Abbas dans dimissorias sæculari etiam suo subdito est suspensus per annum ab officio, & beneficio.*

3 *Suspensus ab officio ministrans fit irregularis.*

4 *Suspensus à beneficio non facit fructus suos; perceptosque, qui suam excedunt sustentationem, ecclesiæ restituat.*

CONSILIVM XXXVII.

AN ABBAS, qui cum non esset presbyter, dedit literas dimissorias famulo suo sæculari ad assumendum ab alieno Episcopo ordines sacros, teneatur restituere fructus perceptos illo anno, etiam si famulus erat subditus iurisdictioni eius temporali, & ecclesiasticæ, non tamen erat religiosus subditus eius.

1 Respondetur, quod ipse incidit in pœnam suspensionis ab officio vnius anni positam sess. 7. de reform. cap. 10. & à beneficio, sess. 23. cap. 10. Côcil. Trid. non quia non erat presbyter; sed quia, etiam si presbyter fuisset, non poterat dare literas dimissorias ad maiores ordines, vt definit d. cap. 10. de reform. sess. 23. eiusdem Concil. quia is, cui dedit dimissorias, non erat regularis, sed sæcularis; licet esset sibi subiectus quo ad iurisdictionem etiam ecclesiasticam, vt in casu proponitur.

2 Et quia nunc quæritur an teneatur restituere fructus, & cui; respondeo, quod dominus consulens maiorem curam debuisset habere de alia quæstione, an scilicet incurrerit irregularitatem. Et respondeo ad has tres quæstiones. Primo ad hanc superadditam, quod ipse fuit factus irregularis, si durante illo anno suspensionis non abstinuit à diuinis; quia erat suspensus ab officio: & suspensus ab officio immiscens se diuinis fit regularis, cap. 1. de re iudic. lib. 6. & cap. 1. de sent. excommun.

AD SECVNDAM respôdeo, quod tenetur restituere fructus prædicti anni, saltem illos, qui non fuerunt sibi necessarij ad vitam sustentandam, per ea quæ gloss. Panorm. & communis asserunt in cap. pastoralis. §. verum. de appell.

AD TERTIAM, quod restitutio illa fieri debuit ecclesiæ, vt ibidem Panormit. & Dec. determinant. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Episcopus absoluere potest ab omni suspensione à iure lata, & Papæ non reseruata.*

2 *Episcopus approbando suum subditum ab alio ordinatum, non ratificat quod nomine suo non est actum, sed approbat quod in suam est factum iniuriam.*

CONSILIVM XXXVIII.

AN EPISCOPVS posit habere ratum, quod aliquis suorum clericorum citra illius licentiam, hoc est sine literis dimissorijs, fuerit ordinatus?

Respondeo, quòd licet Petrus Rebuffus in praxi benef. tit. de formula literarum dimissorialium, nu. 9. tenuerit partem negantem; nobis tamen magis arridet contraria. Tum quia est conformis communi resolutioni
1 Innoc. & aliorum in cap. si quorumdam. de solutio. quæ habet, Episcopum posse absoluere ab omni suspensione à iure lata, & Papæ non reseruata, qualis est illa, de qua loquimur. Tum quia proprius Episcopus non ratificat ordinem male assumptum ab alieno, illa ratificatione, qua quis potest habere ratum nomine suo gestum, & non gestum nomine alieno, iuxta regulam ratum. de reg. iuris lib. 6. vt parum caute putauit Rebuff. sed de approbatione, qua quis potest approbare factũ ab alio in iniuriam suam, & qua auctoritate iuris potest absoluere ab aliqua censura, vel pœna, quam alius incurrit: de quali approbatione loquuntur cap. Lugdunensis. 9. q. 2. & Concil. Triden. cap. 8. de refor. sess. 23. & alia iura, quæ suspendũt aliquos male ordinatos, vsque ad arbitrium proprij Episcopi, vel vsque ad voluntatem eius, de qua etiam loquimur in casu proposito.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus laicum alienum ordinare non potest.*

2 *Ordinis collatio ab alieno facta tenet, nec est repetenda.*

2 *Character Episcopo, vel psalmistæ non imprimitur secundum Theologos, licet secus secundum Canonistas tenentes hos etiam esse ordines.*

3 *Ordinatus prima tonsura ab alieno non incidit in censuram suspensionis, licet sit suspensus quo ad effectum ne licite posit eo vti.*

3 *Ordinatus ab alieno ad sacros, vel ante ætatem, hodie suspensus.*

CONSILIVM XXXIX.

AN EPISCOPVS posit iuste ordinare laicum alterius diœcesis? Secundo, an esto quod non posit iuste id facere; si fecerit, ordinatus sit suspensus?

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo quod non, per cap. 1. & 2. de temporibus ordin. lib. 6. nam quicquid dicat Guidus Papæ in decis. 449. Delphinat. prædicta duo cap. probant, quòd Episcopus non debet ordinare aliquẽ, qui sibi non subest ratione ordinis, beneficij, vel domicilij. cuius decisionis ratio est illa, quod Episcopus non habet iurisdictionem spiritualem, nisi in illis: quod etiam aliter confirmat Franc. Marc. in de-
2 cis. 107. Et resoluendo illa, quæ ipsi inuoluunt, addo primo, quod collatio ordinis

ordinis,etiam ab alieno Episcopo facta,tenet: ita quod non debet repeti: quia tenendo cum Canonistis,quod sunt nouem ordines,per illam imprimitur character:& tenendo cum Theologis, quod non sunt nisi septem;& quod in prima tonsura,& episcopatu nō imprimitur character; fit tamen saltem benedictio, & deputatio consecratiua, quæ non debet repeti, nec potest tolli,nisi modis à iure expressis,iuxta ea,quæ de benedictione constitutiua rei sacræ diximus in cap. non liceat Papæ.12.q.2.§.18.nu.9.

3 AD SECVNDAM respondeo, quòd est suspensus ad effectum, quod non licet ei vti eo ordine,donec Papa, vel Episcopus suus ratificet: sed nō est suspensus ad hoc, quod si vtatur eo,incurrat irregularitatem, vt Ioan. And.cum glo. & communi videtur resoluere in d.c.2.quia quo ad hoc non est suspensus ipso iure,sed suspendendus,cap.quod translationē.de temp. ord.sicut ordinatus ante ætatem, cap.vel non est.eod.tit. quod est verum iure antiquo, etiam quo ad ordines sacros: nouo tamen prodito per extrauag.cum ex sacrorum. Pij II. sic ordinatus ad sacros est suspensus ipso iure;ita vt celebrans ante absolutionem fiat irregularis. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia probabilis excusat à suspensione Episcopum ordinantem alienum subditum.*

CONSILIVM XXXX.

AN EPISCOPVS ignoranter ordinans alienum parochianum sine licentia sui ordinarij sit suspensus?

1 Respondeo, quod nō est suspensus, si probabiliter id ignorabat.tum per §.notandū.1.q.4.& alia citata per eius glo.tum quia cap.eos.de temp.ordin. lib.6. quod imponit pœnam suspensionis ordinanti alienum parochianum sine licentia superioris, requirit vt id faciat scienter, vel affectata ignorantia.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictionem suam nemo extra territorium suum exercere potest, nisi sit voluntaria, vel de ordinarij & partium consensu.nu.2.& 3.*

1 *Ordinare non potest Episcopus sibi non subditos sine licentia Episcopi ordinandorum, & loci in quo ordinantur.nu.3.*

2 *Intellectus cap.5.sess.6. Concilij Trid. & nu.4.*

CONSILIVM XXXXI.

AN EPISCOPVS iuste possit in diœcesi alterius de licentia diœcesani ordinare alios clericos, quam ei subditos, habentes literas dimissorias suorum Episcoporum.

1 Pro parte negante facit primo, quod nemo potest extra suum territorium iurisdictionem suam exercere,l.fin.de iurisd.omn. iud.cap.2. de cōstit.lib.6. Secundo facit,quod Episcopus non valet ordinare sibi non subditos,cap.eos.de temp.ordin.lib.6. Tertio,quod Concil.Trid.sess.6.cap.5. de reform.videtur hāc partem probare. Primo quidem,quatenus statuit, quod

quod nullus Episcopus posit in aliena diœcesi ordinare aliquem, nisi de licentia Episcopi proprij. Secundo, quatenus habet, quod neque de licentia sua alios, quam ei subditos.

Pro parte tamen affirmante, quæ tenenda est, facit primo, ꝙ potest quis iurisdictionem suam extra suũ territorium exercere, vt beneficiũ conferre, iuxta glo. in cap. nouit. de off. leg. & audire confessiones pœnitentium, & eos absoluere, Hostien. in tit. de pœnit. §. cui confitendum. Secundo, quod Episcopus rogatus ab alio Episcopo, vel à Cap. sede vacante, potest ordinare in diœcesi rogantis, & inuitantis, cap. pontifices. 7. q. 1. quod & præ-
2 fatum Concil. exprimit. Tertio, quod omnis iurisdictio etiam contentiosa potest exerceri in alieno territorio de consensu iudicis illius, & partiũ quas tangit, vt tenẽt Alex. Iason, & melius Dec. nu. 9. in d. l. fin. ff. de iurisd. omnium iudic. & in quæstione proposita præsupponitur, quod Episcopus diœcesis, & clerici ordinandi, dando literas dimissorias, cõsenserunt. ergo licet. Quarto, quod præfatus canon Concil. Trid. non loquitur de Episcopis ordinantibus in aliena diœcesi de licentia diœcesani, sed solum de ordinare volentibus ratione priuilegiorum, quæ habent à sede Apostolica ordinandi extra suas diœceses: quales erant ante Concil. Trident. multi Episcopi titulares, & ordinabant vbicumque volebãt, sine Episcopi illius loci consensu: & ita non debet extendi ad eum, qui ordinat de consensu Episcopi diœcesis, & ordinandi. Tum quia exorbitat à iure communi. Tum quia non est eadem ratio, sed longe diuersa: cum in altero casu nulli fiat præiudicium, in altero vero sic, & non solum Episcopo loci ordinationis, sed Reipub. per ordinationes indiscrete factas. Quarto, quod hoc iure communi obseruabatur ante Concil. Trid. & videmus idem obseruari post illud: nam in omnibus ecclesijs cathedralibus Hispaniæ vacantibus, post anni lapsum Cap. inuitat aliquem Episcopum titularem, vel vicinum, vt celebret ordines generales in sua ecclesia vacante; & ille ordinat omnes quos posset ordinare Episcopus proprius, id est subditos eius, & alios qui afferunt literas dimissorias suorum Episcoporum. idem etiam seruatur, quando Episcopus proprius ob ægritudinem, absentiam, vel aliam causam non celebrat per se ordines generales, sed rogat alium Episcopum vicinum, vel titularem, vt eos pro eo celebret: ipse autem substitutus ordinat omnes, quos substituens poterat ordinare, nempe suos subditos, & alios iustis literis dimissorijs munitos.

3 Non obstãt opposita. Ad primum enim respondetur per primũ & secũdum fundamenta pro hac nostra parte facta, scilicet concedendo quod regulariter nemo potest exercere iurisdictionem suam extra territorium; sed quod fallit in iurisdictione voluntaria, & etiam in contentiosa, quando tam iudex territorij, quam partes quas tangit consentiunt, vt dictum est in tertio fundamento. Ad secundum, concedendo, quod nemo debet regulariter ordinare alium, saltem non sibi subditum, in aliena diœcesi; sed quod fallit, quãdo Episcopus proprius loci, & clericus ordinandus, & eius Episcopus consentiunt, vt in casu proposito. Ad tertium respondetur
4 primo, quo ad primam inductionem, quod canon Concilij non loquitur

de or-

de ordinante de consensu Episcopi territorij, in quo ordinat, sed de alio, vt in 4. fundamento dictum est. Secundo, quo ad secundam inductionem, respondetur quod non vetat ordinari alios, qui non subsunt Episcopo loci concedenti licentiam, si etiam adsit licentia Episcopi illius, qui vult ordinari. Tertio respondetur, quod loquitur de volente ordinare ratione priuilegij, & non de volente ordinare de consensu ordinariorum, vt prædictum est. Quarto, quod mens & sensus eius est dicere, quod non sufficiat licentia Episcopi loci: quod & nos fatemur: palam enim est, quod non potest ipse dare licentiam ordinandi subditos aliorum Episcoporum in sua diœcesi sine illorum consensu & licentia; non tamen negat, quod substitutus ab eo non possit ordinare alios venientes cum licentia suorum superiorum; sicut & ipsemet posset ordinare: & ita si concedit licentiam ordinandi generaliter in suo territorio, poterit etiam ordinare alios rite dimissos à suis Episcopis: & si dederit licentiam particulariter ordinandi hunc vel illum, hos vel illos habẽtes litteras dimissorias, poterit ordinare illos: quia nulli fit præiudiciũ, vt dicitur in quarto fundamento. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus cap. 1. sess. 14. de reformatione Concil. Trid.*

2 *Occultum ob crimen clericus sæcularis non potest ab Episcopo impediri ab ordinum susceptione, secus in clerico regulari.*

2 *Occultum ob crimen etiam enorme non incurritur irregularitas, nisi ob homicidium, & alia in iure expressa crimina.*

CONSILIVM XLII.

AN CAP. 1. sess. 14. de refor. Conc. comprehendat clericum sæcularem?
1 Nos semper credimus præfatum cap. 1. Concil. Trid. sess. 14. de refor. intelligendum esse de religiosis, de quibus speciatim loquitur, & non generaliter de omnibus clericis etiam sæcularibus. Tum per ea quæ supra diligenter scribuntur. Tum quod nullatenus videtur dicẽdum prædictum cap. ex tenore. corrigi per cap. ad aures. sed potius declarari per cap. vlt. de temporibus ordin. per quod & alia dicimus in Manu. confess.
2 cap. 27. nu. 249. per nullam enormitatem criminis occulti irregularitatẽ contrahi, nisi homicidij, vel aliorum, de quibus exprimitur in iure; neque posse impediri ab ordinum susceptione per Episcopum, si est clericus sæcularis, per d. c. vlt. & per cap. si tantum. 6. q. 2. vbi est casus optimus. Salua emunctissima D. M. iubentis respondere censura mihi valde suspicienda.

Forte tamen sacra Congreg. censuit contrarium.

SVMMARIVM.

1 *Notorius talis in vno loco, puta excommunicatus, concubinarius, est vbique talis, & sine peccato potest ut talis alijs ignorãtibus reuelari: nec Episcopus, etiã vbi hæc ignorãtur, potest cum tali vti facultate cap. 6. sess. 24. sacri Conc. nu. 4.*

2 *Infamis est in foro exteriori, qui iniuste tamquam fur fuit per sententiam iudicis fustigatus, seu ictibus fustium cæsus; at in foro conscientiæ secus, si sententia,*

tia, & per consequens etiam fustigatio fuit iniusta: vnde vbi prædicta omnino ignorantur, potest ordines postea susceptos exercere. num. 5. licet in foro exteriori posset puniri. num. 3.

CONSILIVM XLIII.

QVAERITVR primo, an quod est notorium in aliquo loco, sit censendum notorium vbique.

Secundo, an Ioannes, qui fuit cæsus virgis per sententiam iudicis, sit infamis, cum tamen sententia fuerit iniusta.

Tertio, an prædictus Ioannes, suscipiendo ordines, incurrerit aliquam censuram, aut irregularitatem.

Quarto, an ordinarius possit cum illo dispensare virtute cap. 6. Concil. Trid. sess. 14. vbi conceditur facultas Episcopis dispensandi cum suis subditis in omni irregularitate proueniente ex delicto occulto, excepta ea quæ prouenit ex homicidio voluntario.

Quinto, an cum prędictus Ioannes sit modo in loco distantissimo à sua patria, vbi nullus scit ipsum fuisse ictum fustibus, possit ipse tacere & ministrare in suis ordinibus.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo, id quod est notorium alicubi, censendum esse notorium vbilibet; adeo quod de illo qui notorie est excommunicatus, concubinarius, vel condemnatus alicubi, potest dici sine peccato alibi etiam longissime ab eo loco, quod est excommunicatus, concubinarius, vel condemnatus.

2 AD SECVNDAM, quod difficile potest negari præfatū D. Ioannē non esse infamem quo ad forū exterius: quia passus fuit ictus fustiū per sententiā iudicis latā in causa criminali mota super furto, cuius tenorem voluissem vidisse, antequā respondissem. Quāuis videatur posse defendi nō esse infamem quo ad forū conscientiæ: quia crimen impositum ei nō fuit probatum, & crimen confessum erat aliud à crimine, cuius accusabatur; & quod metu tormentorum fuit false confessus illud: & consequenter sententia erat coram Deo iniusta, & etiam fustigatio.

3 Ad TERTIAM respondeo, quod per præfatam ordinationem nullam censuram nec irregularitatem cōtraxit; licet censendus sit deliquisse male ordinem suscipiendo quo ad forum in quo censetur infamiam incurrisse facientem eum indignum ad ordines, quos suscepit; & posset ob hoc castigari, & deponi, vel suspendi ab omnibus susceptis.

4 AD QVARTAM, quod ordinarius non potest virtute præfati cap. quicquam super hoc facere: quia nec infamia nec causa eius sunt occulta quo ad forum exterius.

5 AD QVINTAM respōdeo, quod si patria prædicti D. Ioannis est, vt ipse ait, distātissima à loco in quo ei hoc infortuniū cōtigit, & probabiliter creditur quod nemo scit, nec sciet illud ibi, nisi ipsemet reuelet illud, qđ ego credo; optimū remediū fuerit ei tacere hoc perpetuo, & inseruire Deo ibidem; attento quod non videtur incurrisse prædictam infamiam quo ad forum conscientiæ, & quod in foro exteriori non incusabitur ibi.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum sede vacante succedit in omnem iurisdictionem episcopalem per se, vel per alium ad id idoneum exercendam, & successiue inuitandi Episcopum alienum vt celebret ordinationes in sua ecclesia, & dandi licentiam suis clericis, vt ordinentur ab eo. num. 2. & 3.*
3 *Ad legem seu potestatem iurisdictionis spectat cócedere alicui Episcopo, vt in concedentis diœcesi possit ordinationes tenere, & alia pontificalia exercere, ac licentiantis subditos ordinare.*
4 *Capitulum intra annum à die vacationis sedis episcopalis non potest dare literas dimissorias, seu reuerendas, sed bene post illum.*
5 *Intellectus cap. 5. sess. 6. Concil. Trid.*
5 *Episcopus ex priuilegio non potest ordinare in aliena diœcesi sine licentia ordinarij, & nisi clericos illi ordinario subiectos.*
5 *Episcopus vicinus, vel alius cómunionem Sedis Apost. habens inuitatus ab ordinario potest supplere vices suas, & celebrare ordinationes generales. 6.*
5 *Canon exorbitans à iure communi non est extendendus ad ea, quæ non comprehenduntur sub eius verbis.*

CONSILIVM XXXXIV.

EPISCOPVS Vssellen. sede vacãte ecclesiæ Turritan. rogatus à Capitulo post lapsum anni, vt celebraret ordines in ea, ordinauit clericos eiusdem approbatos per Capitulum, & clericos suæ diœcesis approbatos per semetipsum, & alios aliarum diœcesum cum literis dimissorijs. Consecrauit item aliqua de licentia eiusdem Capituli, & exercuit pontificalia. Quæritur an hæc iuste facere potuerit?

1 Respondeo affirmatiue, potuisse illa iuste & sancte facere. Primo quidẽ, quia cum agitur de potestate Capituli sede vacante, faciẽda est regula affirmatiua, videlicet quod Capitulum succedit in omnem iurisdictionem episcopalem per se, vel per alium ad id idoneum exercẽdam, cap. his quæ. & cap. cum olim. de maior. & obed. cap. si Episcopus. de suppl. negl. prælat. lib. 6. vbi bona glo. verbo spiritualium. & etiam in d. cap. his quæ. verb. pacis. & per aliquot alia, quæ Franc. Pauin. ad hoc adducit in tract. de potest. capit. sede vac. 1. par. q. 1. à n. 3. At præfatus Episcopus Vssellen. potuisset rogatus ab Archiepiscopo Turritano viuente præfata omnia facere, ergo etiam potuit de licentia Capituli sede vacante.

2 Secundo, quod etiam alia regula specialior habet, quod Capitulum succedit sede vacante in facultate rogandi & inuitandi Episcopum alienum ad celebrandum ordines in sua ecclesia vacante, & dandi licentiã clericis suæ diœcesis, vt ordinentur ab eo, per cap. pontifices. 7. q. 1. & d. cap. si Episcopus. & gloss. in d. cap. & per cap. cum nullus. de temp. ord. lib. 6. & alia, quæ adducit idem Pauinus in prima parte præfati tractatus. q. 3. quamuis quibusdam parum necessarijs se idem occupet.

3 Tertio, ꝙ hęc omnia, quæ fecit pręfatus Episcopus, ptinẽt ad legẽ iurisdictionis, vt glo. recep. docet in cap. dilectus. de off. ord. & vt prędictũ est, Capitulũ sede vac. succedit regulariter in omnẽ iurisdictionẽ episcopalem.

4 Quar-

4 Quarto, quod non obstat cap. 10. sess. 7. Conc. Trid. quatenus adimit Capitulo facultatem dandi literas dimissorias, siue reuerendas intra annum à die vacationis, nõ autem de ijs quæ potest facere post annum à die dictæ vacationis; vt sunt quæ proponuntur, quæ post illum contigerunt.

5 Quinto, quod nõ obstat etiã cap. vlt. de refor. sess. 6. eiusdẽ Cõcil. quatenus habet, quod Episcopus respectu priuilegij dati sibi ad cõferendũ ordines in aliena diœcesi, nõ debet ordinare sine licẽtia ordinarij, nec cũ ea, nisi clericos illi ordinario subiectos: quia ille canon loquitur de Episcopo ordinãte ratione priuilegij sibi ad id cõcessi; in casu autem proposito agitur de Episcopo rogato, & inuitato, vt ordines generales celebraret ratione iuris cõmunis, quod habet, vt vicinus Episcopus, vel alius cõmunionem sedis Apost. habẽs rogatus & inuitatus ab ordinario possit in sua diœcesi vices suas supplere, & celebrare ordines, iuxt. cap. pontifices. 7. q. 1. & alia supra citata. Quẽ canonẽ sic esse intelligendũ, probatur primo, quia exorbitat à iure cõmuni: & ideo nõ est extẽdẽdus ad ea, quæ nõ cõprehenduntur sub eius verbis. cap. quę à iure. de regul. lib. 6. & cõstat eũ, qui huiusmodi rogatu, sine vllo alio priuilegio prætẽso ordinet, nõ ordinare prætextu priuilegij. Secundo, quod ratio, quæ mouit Cõcilium ad id statuendũ, fuit, vt arceret abusus, quos multi Episcopi titulares ratione priuilegiorũ Apostolicorũ admittebant ordinãdo tũ tẽporibus à iure statutis, tũ alijs: quod cessat in nostro casu; & ita cessare deberet canon, etiamsi verba illũ cõprehenderẽt, l. adigere. §. quãuis. ff. de iur. patron. quę tamen nullatenus eũ cõprehendũt. Tertio, quod sequeretur præfatũ Vssellen. Episcopũ nõ potuisse ordinare etiã clericos sui episcopatus; qđ nemini videbitur verisimile.

6 Sexto, quod nõ solũ cõsuetudo antiqua, sed etiã recẽs, etiã post Cõciliũ seruata, etiã per ipsosmet Episcopos, qui interfuerũt ei, habet, vt omnes Episcopi rogati ab eis ad supplendũ vices suas, & ad celebrandos ordines generales statutis à iure temporibus, ordinent omnes illos, quos ipsimet ordinare possent, si per se ordines celebrarent.

7 Septimo, quod alioqui post præfatũ Conciliũ nullus potuisset, nec posset ordinari ab vllo Episcopo generales ordines pro alio celebrãte cũ clericis illius Episcopi, pro quo celebrat; qđ cõsequeretur plurimas presbyterorũ centurias male ordinatas, & quotidie male ordinari; quod videtur absurdũ, & ideo nõ dicẽdũ. l. nã quod absurdũ. ff. de bonis libert. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Dispensandi commissionem habens cum aliquo ad omnes ordines, in dubio in primo actu censetur ad omnes dispensasse, & non ad primos solum.*

2 *Dispensatus ad sacros ordines suscipiendos creditur is pro quo superior Papam supplicauit, & ad minores ordines suscipiendum misit.*

2 *Credenda sunt quæ communiter accidunt, non autem insolita, regulariter.*

CONSILIVM XXXXV.

QVIDAM prælatus regularis petijt à Papa verbo, vt posset habilitare N. suum religiosum ad omnes ordines: qui prelatus, ordinationis tem

pore adueniẽte, dicto N. dedit reuerẽtiales ad quatuor minores, & subdiaconatum: quibus susceptis prælatus mortuus est; & ipse N. de licẽtia successoris alios maiores ordines accepit. Dubitatur an sit recte ordinatus.

1 Respõdi, mea sentẽtia, credere posse prædictũ religiosum se esse rite ordinatum: quia probabiliter credere potest, quod prelatus suus fecit eũ habilem ad omnes illos simul, si Papa ei cõmisit potestatẽ id faciendi: quoniã nõ est verisimile, quod prælatus particulatim eũ habilitabat nunc ad hũc ordinẽ, nunc ad aliũ: nõ enim erat boni & prudẽtis prælati id facere cum periculo, quod ipso mortuo, oporteret iterũ refugere ad Papam; & communis stylus cõmissariorum ad habilitãdum quem ad omnes ordines est, vt vnico actu id faciãt: & nõ est presumendum quid stultũ & malũ de bono

2 prælato, cap. 1. de scrutinio ab ord. fac. & quæ cõmuniter accidũt, sunt regulariter credenda, l. si possidetis. C. de probationibus. & glo. l. neque natales. eod. tit. & insolita non sunt credenda, cap. quia non est verisimile. de præsumpt. Quãuis ad redũdãtẽ cautelã posset peti à sũmo Pœnitẽtiario, vt prædictã ordinationẽ haberet ratã, & dispensaret super irregularitate, si & quatenus opus esset, quamuis mihi videatur non esse opus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus sacris sine titulo olim erat suspensus.*
1 *Pœna ordinati sine titulo in pœnam ordinantis mutata quando habeat locum. nu. 4.*
2 *Fraus & dolus nemini debent patrocinari.*
2 *Ordinatus cum titulo quæsito cum pacto restituendi, suspensus.*
3 *Ordinans alere non tenetur ordinatum, qui se patrimonium habere mentitus est.*
3 *Ordinatus sine titulo quando post Concil. Trid. est suspensus, si decepit ordinatorem.*

CONSILIVM XXXXV.

AN PROMOTVS proprio motu Episcopi sui ad titulum patrimonij, quod reuera habebat, sed erat & est subiectum restitutioni dotis matris suæ, quæ iam erat monialis, & est nunc septuagenaria; & ipsa bona à promoto possidentur, & ita ratione illius sunt immunia ab onere gabellarum: verum tamen est, quod ipsum patrimonium forsan non est sufficiens ad iustam ipsius promoti sustentationẽ: an sic ordinatus post Concil. Trid. sit suspensus; & cum celebrauerit, irregularis?

Respondeo, quod in hoc argumento duæ quæstiones videntur proponi. Prima, an patrimonium illud dicatur sufficiens, ita vt ordinatus excusetur à peccato, & pœna peccati. Secunda, an præsupposito, quod non fuit sufficiens, incurrerit suspensionem assumendo ordines ad illud.

AD PRIMAM QVAESTIONEM non videtur posse responderi sine ampliori informatione.

1 AD SECVNDAM respondeo, eam esse satis difficilis resolutionis. Pro qua facienda & fundanda, præsuppono, quod ordinatus ordine sacro absolute, id est sine titulo patrimonij, vel beneficij, est suspensus secundum canones antiquos, cap. neminem. & cap. sanctorum. 70. dist. Secundo dico, quod illa pœna fuit commutata ab Innocentio III. cap. cum

secun-

secundum.de preben.in pœnam ordinantis,qua cogitur alere ordinatum. Tertio dico, quod illa mutatio videtur restringenda ad ordinatum, qui bona fide ab Episcopo sciente,vel debente scire eum non habere quo aleretur,ordinatur; non autem videtur comprehendere illum, qui per men-
2 dacia & fraudem fingendo titulum decepit Episcopum. Tum quia dolus & fraus alicui non debet patrocinari,cap.sedes.de rescript.l.itaque fullo. ff.de furt.Tum quia alioquin ordinans sine culpa puniretur, contra cap.2. de constitu. & ordinatus cum culpa esset à pœna immunis, contra legem sancimus. C. de pœnis. Tum per cap.per tuas.il 3. de simon.quatenus habet, eum qui ordinatur ad titulum patrimonij quæsiti cum pacto de restituendo illud post ordinationem,esse suspensum,donec dispensetur cum
3 eo.Facit quod Decius cap.Episcopus.num.13.de præben. dicit ordinatorem non teneri ad alendum ordinatum, qui se diuitem esse dixit. Quarto quod innouatio pœnarum contra absolute ordinatum, quam facit Concil.Trid. cap.2. sess.21.videtur intelligẽda de pœna præfatorum canonum neminem.& sanctorum.quę fuit sublata per d.cap.cum secundum.& consequenter tantum de pœna illorum, qui ordinantur decipientes ordinatores, affirmando se habere beneficium,vel patrimonium,& monstrando vel probando aliqua, per quæ ordinator probabiliter credit ordinato, vt in casu d.cap. per tuas. Tum quia non fuit, nec debuit esse intentio Concilij Tridentini, destruere præfatam decretalem, cum sit prouidentissime facta,argum. cap. ecclesia vestra. il 2. de elect. & l.si quando. C.de inofficio.testam.Tum quia innouatio præfata satis vtilis est, intellecta de pœnis quas merentur decipientes ordinatorem; & cum sit pœnalis, non est extendenda ad alium casum, cap. pœnæ. de pœnit.dist.1. præsertim in quo non est eadem ratio.

Ex his infertur resolutio casus nostri, nempe, quod si præfatus ordinatus decepit suum ordinatorem, dicendo quod habebat titulum patrimonialem sufficientem, ita quod probabiliter ordinator credidit, & debuit credere, incurrit suspensionem, & celebrando irregularitatem, & ordinator non tenetur eum alere: & contra si ordinatus non decepit ordinatorem, ipse est immunis à suspensione, ordinator autem est obligatus ad eum alendum per d.cap.cum secundum. Salua,&c.

DE AETATE, ET QVALITATE, ET ORDINE PRAEFICIENDORVM.

SVMMARIVM.

1 *Infantis ad beneficiũ præsentatio & institutio est inualida: & pueri ante quartumdecimum annum beneficij habentis administrationem de iure, & per Conciliũ Tridentinum etiam aliorum sunt incapaces.*

2 *Beneficium simplex per adeptionem curati non vacat.*

CONSILIVM I.

QVIDAM patroni præsentauerunt ad simplex beneficium N. adhuc minorem septennio, qui statim institutus ad titulum illius fuit ad minores ordinatus, & factus legitimæ ætatis obtinuit parochialem. Quæritur, an præsentatio & institutio prędictæ valuerint, & an per assecutionem parochialis vacauerit illud simplex beneficium.

1 In præsenti casu non valuit pręsentatio, neque institutio facta, non quidem ea ratione quod infans incurrat suspensionem per promotionem ad ordines minores ante septimum annum completum, sicut promoti ad maiores eam incurrunt, si ante legitimam ætatem promoueantur, per extrauag. *cum ex sacrorum* Pij II. quia illa tantum disponit de promoto ad ordines sacros: sed alia ratione irrefragabili est nulla, quia infans est incapax beneficij ecclesiastici, vt dicit Innoc. in cap. cum nostris. de concess. præben. ab omnibus receptus, vel saltem à nemine reiectus. pro quo facit cap. fin. de temp. ordin. lib. 6. quatenus habet infantem ordinari non debere, & gloss. recep. in cap. si eo tempore. de rescript. eod. lib. quatenus in verb. ætatem. habet infantem indignum esse omni beneficio etiam simplici. Alia item ratione videtur idem concludi, videlicet quod pueri ante quatuordecim annos non sunt idonei ad obtinendum beneficium etiam simplex per se stans, & requirens regimen, quale est hoc de quo agitur, vt Hostien. quem sequitur prædicta gloss. & Panor. cum communi in cap. super inordinata. de præben. affirmat, & Concil. Trid. cap. 6. de reform. sess.
2 24. statuit. Cæterum prædictum beneficium simplex non vacasset per adeptionem curati ipso iure, si collatio tenuisset, cap. præterea. de præben. & cap. de multa. per locum ab speciali eod. tit. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Præsentatio ad beneficium curatum, & collatio facta minori 25. annorum est nulla, & debet à Papa cũ consensu patroni adhuc durantis peti noua prouisio. & n. 3.*
1 *Intrusus cẽsendus minor 25. annis, qui præsentatus & institutus ab ordinario, fructus de beneficio curato capit.*
2 *Intrusionis & fructuum perceptorum mentionem facere tenetur male prouisus potens à Papa confirmationem.*
4 *Parochus nulliter institutus debet abstinere nedum à fructuum perceptione, sed etiam ab omnibus, quæ spectant ad rectorem.*

CONSILIVM II.

PATRONVS laicus ad beneficium curatum tunc vacans clericum primæ tonsuræ, & ætatis suæ 23. annum agentem præsentauit, qui fuit ab ordinario de dicto beneficio curato institutus; & per annum & vltra virtute præsentationis, & institutionis per vicarium in dicto beneficio seruiuit, & fructus ex eo percepit: & modo cum in proximo mense impleat 24. ætatis annum, & 25. incipiat; Quæritur vtrum perceptos fructus suos absque dispensatione faciat, & an præsentatio & collatio prædicta sit nulla,

nulla;& vtrum completa ætate,noua egeat prouisione; & casu quo egeat, petit remedium,vt licite valeat dictum beneficium retinere.

1 Pro resolutione omnium quæ supra quæruntur, dico primum,præsentationem præfatam fuisse inualidam,& ipso iure nullam,quippe quod fuit per eam præsentatus indignus ætate, quam beneficium curatum,ad quod fuit facta,requirit necessario. Illa enim requirit ætatem 25. annorum saltem cœptorum,cap.cum in cunctis.§.inferiora.de electione.

Dico secundum,quod institutio, qua ordinarius præfatum præsentatum instituit, est etiam ipso iure nulla per eumdem §. & consequenter tam patronus præsentando, quam ordinarius instituendo,grauiter peccauerunt, arg.cap. graue. de præbend.

Tertium, quod prædictus præsentatus capiendo possessionem virtute præfatæ præsentationis, & institutionis,videtur vitiū intrusionis contraxisse, iuxta ea quæ tradit Felin. in cap. in nostra. corollario 2. de re-
2 scriptis. Itaque collatio, & impetratio de illo facta non expresso vitio intrusionis esset nulla per opinionem magis receptam:et si quos fructus ceperit præfatus præsentatus & institutus,debet facere mentionem de illorum perceptione in impetratione,per ea quæ citat Felin. vbi supra.

3 Quartum remedium præfatorum optimum est,primum pœnitere multum præsentantem,præsentatum,& institutum sui peccati in dando & accipiendo titulum;& insuper pręsentatum peccati,quod admisit accipiendo possessionem,ponendo vicarium, & agendo aliquos actus, quos licite nó poterat agere, nisi canonice institutus. Deinde supplicare Sanctissimo D.N. vt dignetur præfatam institutionem ab ordinario factam confirmare; &, si, & quatenus opus est, nouam collationem de consensu patroni, qui adhuc perdurat,facere cum dispensatione,vt prædictus cósulens possit iuste accipere, & retinere ante 25. annum præfatum beneficium, narratis in petitione omnibus præfatis: essetque vtile, exprimere præsentationem pertinere ad personam illustrem, & petere, quod etiam dispensaret, vt intra annum à data literarum posit omnibus sacris etiam presbyteratus ordinari,attento quod beneficium est curatum.

4 Quintum, quod conuenit, vt scribatur præfato præsentato, ne vllos fructus capiat, antequam præfata impetratio obtineatur: immo quod abstineat ab omnibus, quæ ad iustum rectorem illius beneficij iure pertinent. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Prouisus de curato, sed nulliter ob defectum ætatis, ac non promotus, horas non recitans, plura committit peccata; primum admittendo collationem; secundum accipiendo possessionem; tertium & quartum propter erroneam conscientiam,dum falso putans se ad horas & ad promouendum teneri,id non præstitit.*

2 *Horas canonicas recitare non tenetur, qui possidet beneficium, de quo nulliter est prouisus.*

2 *Compositio pro fructibus male perceptis tunc liberat, si illi ad eos, cum quibus se composuit, vere pertinebant.*

CONSILIVM III.

E. AGENS ætatis suæ annum xvj. fuit de quodam archipresbyteratu in quadam cathedrali, auctoritate ordinaria, nulla super defectu ætatis dispensatione obtēta, prouisus, & illum per annos xj. possedit, & in lite quæ per annos nouē durauit, ex capite quod aduersario ius nō cōpetebat, obtinuit: & quia Capitulum prætendebat fructus beneficiorum litigiosorum ad ipsum spectare, cum illo soluta quarta parte circiter se cōposuit, & multas præterea in lite expensas fecit: verū quoniam vltra præfata, nec habitū gestauit, nec horas recitauit; dubitat adhuc, an ad aliquam restitutionem teneatur, vel pro dictis fructibus se componere debeat.

1 Respondeo primo, præfatum E. debere multum pœnitere. Primo quidem, quod acceptauit collationem archipresbyteratus factam à Capitulo sibi non habenti legitimam ætatem. Deinde, quod accepit possessionem cum titulo minime canonico. Tertio, quod non vixerit clericaliter, nec recitauerit horas canonicas, putans se teneri ad recitandas eas, & ita peccauit omittendo eas contra conscientiam: quamuis vere non tenebatur ad dicendas eas, quia vere non habebat beneficium, cum præfatus archipresbyteratus non esset illius. Quinto, quod non fuit promotus ad presbyterium, cum tamen crederet, vel credere deberet se teneri ad illud, quamuis vere non teneretur: quia, vt dixi, ille archipresbyteratus non erat suus.

2 Secundo respondeo, quod non tenetur ad restitutionem fructuum illorum annorum, pro quibus se composuit cum Capitulo; si verum est, vt narratur, quod fructus beneficiorū, super quibus litigatur, &c. pertineant ad Capitulum.

Tertio, quod consulendum videtur ei, vt partim pro pœnitentia tot peccatorum, partim pro tranquillitate suæ conscientiæ; partim quia non omnis sententia, quæ tuetur in foro exteriori, tuetur & tranquillat in interiori; restitueret, aut certe componeret se super fructibus perceptis à tempore, quo desiuerunt illi pertinere ad Capitulum, per multa quæ non vacat scribere. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium habens curam iurisdictionalem spiritualem, dicitur curatum.*

2 *Dignitas iurisdictionem spiritualem habens minori 25. an. non confertur; in quo & ad causandum vitium execrabilis, æquiparatur parochiali. num. 3.*

CONSILIVM IIII.

AN QVI est minor 25. annorum possit obtinere dignitatem curam iurisdictionalem habentem, & an idem tempus requiratur ad huiusmodi dignitatem, & ad habentem curam animarum?

1 Respondetur primo, quod propositio quæstionis videtur secum pugnare, quatenus præsupponit esse aliquod beneficium non habens curam animarum, & habens curam iurisdictionalem. quia omne beneficium habens

habens curam iurisdictionalem spiritualem visitandi, excommunicandi, interdicendi, & alia huiusmodi spiritualia faciendi, censetur habere curam animarum, iuxta text. in hoc celeberrimum in cap. dudum. il 2. vers. tandem. de electio. vbi hoc adnotauit Panor. num. 7. & 8. & in cap. de multa. nu. 24. de præben. Quoniam duplex est cura animarum. Altera fori conscientiæ, de qua in cap. omnis. de pœnit. & remiss. Altera fori contentiosi, de qua in dict. cap. & in extrauag. execrabilis. Ioannis xxij. §. fin. in quo tam Zenzelin. in glo. quam habet inter extrauag. Ioannis xxij. quam Guliel. in glo. quam habet inter communes id adnotauerunt ante Panor. licet ipse non alleget illas.

2 Secundo, quod dignitas habens iurisdictionem spiritualem prædictam fori contentiosi non potest conferri ei qui xxv. annum non attigerit, per cap. cũ in cunctis. §. inferiora. de electio. Nec obstat cap. 1. de ætate & qualitate. lib. 6. quod permittit Episcopis conferre dignitates non curatas habẽtibus 20. annos cõpletos: neque Concil. Trid. quod sess. 24. cap. 12. de refor. permittit easdẽ conferri non minoribus 22. annis: quia loquuntur de dignitatibus non habẽtibus curam animarum; quæstio autem proponitur de dignitate habente curam iurisdictionalem, & consequenter de habente curam animarum per supradicta.

3 Tertio, quod idem est dicendum de huiusmodi dignitate, quod de ecclesia parochiali, quo ad ętatem, immo etiam quo ad modificationem extrauag. execrabilis. Ioan. xxij. de præben. adiunctis glossis supradictis Zenzel. & Guliel. per §. fin. ipsius. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Prælato collegiatæ nullo iure præscriptum est certum tempus, intra quod teneatur ordinari; at monitus ordinari tenetur proximis temporibus.*

2 *Prælatus collegiatæ suo inseruiendo Episcopo non excusatur à residentia, nisi magna vrgeat causa.*

CONSILIVM V.

QVAERITVR, quando teneatur promoueri prælatus alicuius ecclesiæ collegiatæ curatæ?

1 Respondetur, quod non est statutum iure communi, etiam Tridentino, intra quod tempus teneatur huiusmodi prælatus fieri presbyter, sub pœna priuationis ipso iure incurrenda: debet tamen promoueri proximis à iure statutis temporibus, si monitus à superiore fuerit, vt id faciat, cap. cum in cunctis. §. inferiora. de elect. & ibi Panor. Franc. in cap. statutum. de elect. lib. 6.

AN PRODERIT eidem absenti, quo ad forum conscientiæ, percipiendo fructus, quod inseruiat Episcopo suo iuxta cap. ad audientiam. de clericis non residen.?

2 Respondetur, quod non; nisi magna causa vrgeret Episcopum ad retinendum eum in suo seruitio: quæ est opinio Panor. in d. cap. ad audientiam. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Irregularis post assumptos ordines sine sui culpa, puta ex mutilatione, factus, omnia vt prius exercere potest, quibus dictus defectus non contrariatur: at qui ob defectum ætatis ex sua culpa incidit in suspensionem, & successiue ministrando in irregularitatem, nihil de omnibus, quæ sunt specialiter actui cuiusnis ordinis deputata, nu. 3. ita vt nec in officijs defunctorum possit dicere, Dominus vobiscum, nec collectam quam soli presbyteri in illis solent dicere. nu. 4. celebrando tamen, nouam non incurrit irregularitatem. nu. 2.*

CONSILIVM VI.

SACERDOS ante legitimam ætatem creatus, an licet non possit sacrificare, alia tamen valeat exercere munera, quæ alius sacerdos non irregularis potest?

1 Respondeo sequentia. Primum, eum, qui factus est irregularis sine culpa sua, vt cui abscissum est aliquod membrum violenter ab alio sine culpa sua, posse gerere omnia munera, quorum exercitio non repugnat abscissio illa, per cap. 2. de cleric. ægrot. vbi Panorm. communiter receptus
2 id adnotauit. Secundum, quod nullus irregularis, celebrando contra iura, incurrit nouam irregularitatem: quæ est doctrina Innoc. recep. in c. si celebrat. de clerico excommunicato ministr. quem post alios etiam nos
3 sequimur in Manual. confess. cap. 27. num. 194. Tertium, quod irregularis, de quo in casu proposito, ex culpa sua est irregularis; & ideo non solum arcetur à missa facienda, sed etiam ab omnibus illis actibus, qui sunt ordinibus specialiter deputati, à quibus etiam est alienus, sicut interdi-
4 ctus, secundum theoricam Imol. in cap. fin. de excess. prælat. Quartum, quod prædictus consulens non potest absque peccato dicere in officijs defunctorum illa verba, *Dominus vobiscum*, neque dicere orationem, quam soli presbyteri in talibus officijs solent dicere tamquam sacerdotes: quia illi actus peculiares sunt presbyterorum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Legi bona fide auctoritate sui prælati contrauenienis non peccat.*
2 *Dispositio generalis, cum militat diuersa ratio, minimum non includit.*
3 *Paruitas rei furto subtractæ excusat à mortali.*
4 *Legem humanam male intellectam, si subsit aliqua occasio sic male intelligendi, frangens, non peccat.*

CONSILIVM VII.

IN QVADAM religione statuto cauetur, ne aliquis ad dignitates promoueatur, nisi qui litteris duodecim annos operam dederit scilicet octo ante ingressum, & quatuor post ingressum religionis studijs & alijs operibus, quæ studia concernunt, concionando scilicet, & alijs huiusmodi institerit. Quidam antequam dictam religionem ingrederetur, septem circiter annis interpollatis studuit, & post illius ingressum quinque præfatis

ſatis negotijs, ſiue operibus inſtando, cum nondum per 25. dies duodecimum annum compleuiſſet, bona fide collationem abbatiæ à ſuo Generali factam ſibi acceptauit. Quæritur an ſit tutus in conſcientia.

1 Reſpondeo putare me præfatum D. conſulentem non peccaſſe ſaltem mortaliter quo ad forum conſcientiæ acceptando præfatam abbatiam bona fide auctoritate ſui Generalis. Tum quia conſtitutio præfata non requirit ſimpliciter ſtudium continuum duodecim annorum, ſed quod ſtuduerit octo annos, & alijs quatuor in religione manſerit, & ſtudijs, & alijs negotijs, quæ ſtudium diſcendi, vel concionãdi, & alia huiuſmodi requirunt, inſtiterit: & is de quo agitur inſtetit quinque annis pro quatuor, quibus inſtare tenebatur. Tum quia potuit tam ipſe, quam præfatus Re-
2 uerendiſſ. Generalis probabiliter credere, quod præfata conſtitutio non haberet locum in defectu paruo & minimo: quoniam licet regulariter diſpoſitio loquens generaliter etiam minimum includere videatur, iuxta cap. 2. de appel. & cap. ſi proponente. de reſcrip. fallit tamen, quãdo ratio, quæ militat in magno, non militat in minimo, vt in dicto cap. 2. de appel. adnotauit Panormit. & eſt text. in cap. etſi quæſtiones. de ſimon. & in cap. terrulas. 12. q. 2. nam iſto caſu parum & nihil æquiparantur, vt notat Bal. in auth. præterea. C. vnde vir & vxor. Et ideo ſtatutũ, quod imponit pœnam pro vulnere, non habet locum in leui vulnuſculo, vt notat Bart. in l. prædium. C. de ædilit. edict. cum ſimilibus. Et ita præfatus conſulens, & Reuerendiſſ. Generalis probabiliter credere potuerunt, quod in caſu propoſito defectus ille minimus viginti circiter dierum non erat attenden-
3 dus reſpectu temporis magni duodecim annorum. Tum quia S. Thom. cõmuniter receptus in 2. 2. q. 59. art. 4. tenet, quod etiam lex de non furãdo, quæ de ſe obligat ad mortale, non obligat furem paruæ rei ad peccatum mortale: pro quo ſolet allegari cap. vnum. §. fi. 25. diſt. Tum quia de æquipollentibus nõ refert quod fiat. l. fin. ff. manda. cap. licet ex quadam. de teſtibus. At ſtudiũ quod fecit ante ingreſſum ordinis, & quintus annus, quo poſt ſtudium Theologiæ incubuit in conciones, & in alia ſtudia requirentia, æquipollet, immo ſuperat defectũ præfatorum circiter viginti dierum præſertim coram Deo: ergo illud ſupplebit prædictum defectum paruum.
4 Tum quia Innoc. in cap. per tuas. 2. de ſimon. tenet, eum qui contrauenit legi poſitiuæ humanæ, eo quod male illam intellexiſſet, excuſari à peccato: & D. conſulens male intellexit præfatã conſtitutionem, putando quod defectus ſtudij tam parui temporis non noceret ei, & quod ſtudium plurium annorum præcedens ingreſſum religionis iuuaret eum; & ita quia potuit ob præfatas rationes occaſionem aliquã habere credendi illud, excuſatur à peccato mortali coram Deo: quamuis in foro exteriori poſſet à maleuolis inquietari, à quibus per præfata ſatis defendi poſſet in prætorio iudicum eruditorum.

DE SACRA VNCTIONE.

SVMMARIVM.

1 *Balsamum Indicum verum est balsamum, & ex eo potest confici chrisma.*
2 *Chrismatis de essentia non est balsamum. num. 4. & seq.*
3 *Confirmationis materia est chrisma ex oleo & balsamo.*
3 *Confirmatus per vnctionem olei tantum, iterum vngi debet chrismate. & 5.*
4 *Balsamum non est de substantia sacramenti, sed de præcepto. nu. 7.*
5 *Chrisma idem quod vnctio significat.*
6 *Confirmatio male ministrata tenet, sed supplendum quod defuit.*
8 *Chrisma faciendum ex oleo & balsamo, sed oleum tantum est de essentia sacramenti.*
9 *Confirmatio solo oleo facta secundum communem non est iteranda, sed supplenda, & quomodo. num. 10.*
10 *Sacramenti ad reiterationem non sufficiunt materia, & verba sine intentione.*

CONSILIVM I.

AN EXPEDIAT, & quomodo, concedere Episcopis Hiberniæ, vt liceat eis vti balsamo Indiarum Occidentalium, quia deest Orientale balsamum?

1 Respondeo, quod hæc quæstio videtur pendere ex solutione vnius quæstionis facti, & alterius iuris. Quæstio facti est, an balsamum Indicum sit verum balsamum: quæstio vero iuris, an balsamum sit de essentia vel substantia chrismatis, quo Sancta mater Ecclesia vtitur in sacramentis; an solũ de necessitate præcepti, quo illa statuit balsamum misceri oleo, quo fiat chrisma. Si enim balsamum Indicum est verum balsamum, frustra est quæstio: & si balsamum non est de substantia, sed tantum de præcepto iuris humani, facile S.D.N. omnium desiderio prouidere potest, arg. cap. cuncta per mundum. 9. q. 3.

AD PRIOREM QVAESTIONEM facti videtur respondere Plinius lib. 12. cap. 25. balsamum esse arbusculam vni terrarum Iudææ (pro quo apud Scotum vitio impressionis est Indię) concessam, viti similiorẽ, quam myrto; per quod significat in sola Iudæa illud reperiri; cui consequens est, Indicum non esse verum balsamum. sed eius auctoritas non cogit nos id credere. Tum quia multa ille asserit, quæ alij negant. Tum quia multæ orbis partes, tum terræ continentis, tum insularum, nostra ætate repertæ sunt, quas etiã Arist. August. Lactant. & alij eruditione illustres viri ignorauerunt, in quibus multæ arbores, multæ radices, & herbæ antea incognitæ Europæ innotuerunt. Tum denique quod ipso Plinio auctore arboris balsami tria sunt genera: & fieri potest, quod licet in Iudæa non sint nisi tria, in alia tamen orbis parte tunc ignota essent plura: fieri etiam potest, quod balsamum sit genus subalternum, quod multas habeat species specialissimas alias ab illis tribus quas ille tradit, & consequenter quod Indicum balsamum sit verum balsamum, licet non sit eiusdem speciei specialissimæ, cuius sunt illæ tres Iudaicæ: sicut etiam pyrus est genus subalternum

ternum

ternum ad multas species pyrorum, vt & vitis est genus ad multas species vitium. Equidem ipse facile crediderim etiam apud Indos esse varias species balsami, quorum aliæ pretiosiorem & odoratiorem succum, quam aliæ, manant. Quo factum arbitror, vt Episcopi orbis noui sine vllo scrupulo conficiant chrisma ex oleo & balsamo Indico, immo & multi orbis Hispani, quod satis exprimit etiam Sotus.

2 AD SECVNDAM respondeo, quod pro parte asserente illud esse de substantia & essentia chrismatis, ita quod sine illo non potest consistere chrisma, facit primo cap. 1. de sacr. vnct. ibi, *Chrisma, quod ex oleo fit & balsamo mystica ratione*, & paulo post ibi, *Hoc vnguento caput & manus Episcopi consecrentur.* vnguentum enim aliquid aliud vltra oleum requirere videtur. Facit etiam ratio, quam contextus appellat ibi mysticam, videlicet quod chrisma, quatenus constat ex balsamo, significat odorem famæ bonum, quem debet habere vnctus, iuxta illud Apostoli 2. ad Cor. 2. *Christi bonus odor sumus.* Facit item illud cap. 1. in §. quia vero. ibi, *Vt omnes concurrant in odorem illius vnguenti, cuius nomen oleum est effusum.* Secundo, quod
3 Concilium Florentinum in decreto vnctionis Iacobinorum & Armeniorum habet, materiam cõfirmationis esse chrisma ex oleo & balsamo confectum. Tertio, quod Sotus in 4. sent. dist. 7. art. 2. dicit pro hac parte esse vniuersalem fere omnium sentẽtiam. Quarto, quod cap. 1. de sacram. non iterand. adiunctis ijs quę adnotant Innoc. Hostien & alij, probat quod cõfirmatus per vnctionem olei tãtum, debet iterum vngi chrismate ex oleo & balsamo confecto, & non sufficit vngere balsamo, & debet repeti forma confirmationis, *consigno te, &c.* per quod significant, non esse tam supplendum omissum, quod defuit confirmationi, quam eam de nouo iterandam.

4 His tamen non obstantibus, contrarium affirmat Caiet. in annotat. ad S. Thom. super 3. par. q. 72. art. 1. & 2. quem nos olim secuti fuimus in Manua. confess. cap. 22. num. 8. & postea secutus fuit etiam Domi. à Soto in 4. sent. dist. 7. art. 2. Pro qua parte videtur esse fundamentum firmum cap. 1. de sacra. non iteran. in quo Innocen. III. rogatus de confirmato linitione olei tantum, respondit non esse iterandum sacramẽtum, sed quod defuit supplendum; cum tamen necessario debuisset respondere illud esse iterandum, si admixtio balsami fuisset de substantia, quod est materia sacramenti confirmationis, secundum omnes, cum nullum fuisset sacramẽtum, quod sine materia substantiali & essentiali consistere non posit etiã
5 secundum omnes. Secundo facit, quod nullo iure videtur expressum contrarium. Tertio, quod verbum chrisma secundum propriam significationem, idem significat quod vnctio, deducitur enim à verbo χρίω, quod est vngo, sicut vnctio à verbo vngo. Ad hoc autem, vt aliqua linitio dicatur vere vnctio olei, non requiritur vt balsamum admisceatur ei, vt probat prædictum cap. 1. de sacr. vnct. quod multas vnctiones olei Regum, & Prophetarum, quæ sine mixtione balsami fiunt, appellat vnctiones, quod ipsum fit 1. Reg. 10. 15. & 16. & alibi sæpe.

6 Quarto, quod glo. cap. 1. de sacram. non iteran. non dicit id quod ei Sotus imponit, appellando eam ridiculam, scilicet quod dicit, ideo in casu

illius

illius cap. non esse iterandā confirmationem, quia nulla fuit. Quinimmo expresse glo. ait ideo non esse iterandam, ne fiat sacramento iniuria, allegando in id cap. quod quidam. 1. q. 1. & cap. ostenditur. de consecrat. dist. 4. per quorum allegationem, quia loquuntur de baptismo valido, licet male ministrato, præsupponit confirmationem, licet male ministrata esset, valuisse; & idem sentit Ber. in figuratione casus illius cap. & Ioā. Andr. Ant. & alij pro summario secundæ partis ipsius ponunt hoc, *In confirmato non chrismatis, sed olei vnctione, non fiet iteratio, sed supplebitur prætermissum.* sed nec Andr. qui in 4. de sacram. confir. licet teneat priorem partem, imposuit eam prædictæ glossæ; neque Caiet. qui hanc partem tenet, reprehendit illam glo. nec memini alios ibi contra tenere: & ita communis, immo omnium mens in illud cap. comminiscentium est dicere, quod confirmatio tenuit, sed erat supplendum quod defuit.

7 Quinto, quod hoc ipsum videtur sentire S. Thom. in d. art. 2. quamuis nec Caiet. neque Sotus id ponderent in illis verbis, *Ideo oleum competit materiæ huius sacramenti: admiscetur autem balsamum propter fragrantiam odoris, quæ redundat ad alios.* per illam enim aduersatiuam, *autem,* insinuat oleum quidem esse materiam substantialem, institutam à Christo, admixtionem autem balsami non item, sed de præcepto tantũ: vt in simili idem S. Tho. recep. dixit in 3. p. q. 74. ar. 7. vinum quidem esse materiam substantialem Eucharistiæ sub specie vini, sed misceri ei aquam ad maiorem cõuenientiam, vt colligitur ex cap. 3. adiun. 1. & 2. de consecra. dist. 2.

Sexto, quod non videtur verisimile D. N. Iesum Christum paupertatis cultorem Apostolos suos pauperes in vniuersum orbem dimissos, innumeros baptizaturos, & confirmaturos, voluisse onerare onere emendi balsamum, rem tanti pretij, quod sciebat in paucis terris inueniri, & nõ posse ad tot alias adeo longe ab illis separatas commode aduehi; quo tamen in dies & horas tam ipsi, quam eorũ successores ad ministrāda sacramenta essēt opus habituri, si illud pro parte substātiali chrismatis instituisset.

8 Ad primum argumentorum oppositorum respondetur concedendo Innoc. iij. in cap. 1. de sacr. vnct. dicere chrisma, de quo loquimur, fieri, immo & debere fieri ex oleo & balsamo: sed negando quod dicat vtrumque esse de substantia sacramenti: sicut & Alex. Papa relatus in cap. 1. de consecr: dist. 2. dixit aquam esse miscendam vino in consecratione calicis; & adeo quidem vt Cyprianus relatus in cap. 2. eiusdem dist. dicat adeo solum vinum non esse consecrādum, quod si contra fieret, inciperet sanguis Christi esse sine Christo. Attamen neuter eorum voluit dicere, quod aqua sit de substantia consecrationis vini, vt dicit S. Thom. receptus vbi supra, & probatur per cap. scriptura. quod est tertium eiusdem distin. 2. desumptum ex eodem Cypriano.

9 Ad secundum respondetur concedendo Concilium Triden. probare chrisma debere confici ex oleo & balsamo; adeo quidem, quod mortifere peccaret Episcopus, qui ex oleo solo id conficeret: sed negando, quod probet vtrumque esse de substantia chrismatis, & materiæ confirmationis: sicut Alex. & Cypr. supra relati dicētes vinum aqua mixtum esse materiam

sacra-

ſacramenti calicis, nolunt dicere vtrumque eſſe de ſubſtantia Euchariſtiæ, vt prædictum eſt in reſponſione ad ſecundum.

10 Ad tertium reſpondetur negando quod vniuerſa fere omnium ſententia teneat confirmationem factam vnctione ſolius olei benedicti eſſe nullam, & iterandam; quia contrarium patet per ſupradicta.

Ad quartum reſpondetur, concedendo quidem Hoſtien. & poſteriores dixiſſe, quod ſuppletio defectus balſami, quæ in confirmatione contingit, non poteſt fieri per ſolam linitionem balſami, & quod debet fieri illis verbis, quibus fit ipſa confirmatio; non quia confirmatio facta ſine balſamo eſt nulla, ſed quia nõ poteſt fieri ſuppletio per alium actum, nec per aliam orationem: quod declarat ibidem Ant. de Butr. Nec obſtat quod ſuppletio per linitionem chriſmatis facta cum eadem oratione, qua fit chriſmatio ſiue confirmatio, eſt reiteratio ſacramenti; quia ad reiterationem ſacramenti non ſufficiunt materia & verba ſine intentione id faciendi; cum ſine intentione debita conficiendi ſacramentum, non conficiatur illud, ſecundum Thom. recep. per omnes 3. p. q. 64. art. 8. & ita cum ſecũda linitio non fiat intentione miniſtrandi ſacramentum, ſed ſolum ſupplendi defectum eius, quod illi iam miniſtrato defuit, non poteſt dici iteratio, ſed ſuppletio. Salua, &c.

DE SACRAMENTIS NON ITERANDIS.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus per ſaltum peccat, & eſt ſuſpenſus, ſed non eſt irregularis.*
2 *Ordinis ſacri iteratio irregularitatem inducit.*
2 *Bis ordinem ſacrum ſumens eſt irregularis.*
3 *Irregularis incapax beneficij.*

CONSILIVM I.

QVIDAM ſuſcepit ordines ſacros antequam ſuſcepiſſet minores, & poſtea ſuſcepit minores, & iterum maiores, & tandem beneficium. Quæritur an ſit irregularis.

1 Reſpondeo primo, quod conſulens bis grauiſsime peccauit: primo quidem, quod per ſaltum fuit promotus ad maiores ordines, omiſsis minoribus: ſecundo, quod bis ſuſcepit ordines eoſdem ſacros.

Secundo reſpondeo, quod propter promotionem per ſaltum non eſt irregularis, ſed ſolum ſuſpenſus, vt diximus in Manuali confeſſ. cap. 25. nu. 71. & cap. 27. num. 242.

2 Tertio, quod propter iteratam ſuſceptionem ſacri ordinis incurrit irregularitatem ſecundum opinionem D. Antonini, quam ſecuti fuimus in d. cap. 27. nu. 246. ſecundum quod non ſolum bis baptizatus ſaltem ſcienter eſt irregularis, ſed etiam bis ſcienter ſuſcipiens ſacramentum imprimens characterem indelebilem, quod non eſt iterabile per cap. 1. 68. diſt. quod agit de bis ordinatis, & per cap. dictum. de conſecr. diſt. 5. quod

agit

agit de bis confirmatis: licet Scotus, vt ibi dixi, contra teneat non absque valido fundaměto: sed prædicta duo capitula cum consuetudine recepta, & ratione satis munita, visa fuerunt nobis satis probare casum hunc esse de expressis, in quibus irregularitas contrahitur; per quod respondetur fundamento Scoti.

3 Quarto, quod cum in hoc casu agi videatur de retětione beneficij post ordines sic susceptos accepti, videtur referendus ad Sanctissimum, cum probabilius videatur incurrisse irregularitatem, quæ facit consulentem eius incapacem. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Benedictio Abbatissæ secundum aliquos est iterabilis, & secundum communem non. Abbatem autem non posse secundo benedici, verius est: quod si de prima fidem facere non possit, poterit tamquam dubitans iterum sub conditione benedici, intelligendo in mente sua se dubitare respectu fori exterioris. nu. 2.

CONSILIVM II.

BENEDICITVR aliquis in Abbatem, qui suæ benedictionis fidem facere nequit per authenticas literas, propterea quod interuenerit mors benedicentis. Interim ipse Abbas benedictus vocatur ad digniorem Abbatiam eiusdem sui ordinis. Quæritur an secundo ipse D. Abbas possit benedici.

1 Ad hanc quæstionem responsurus, præmittenda est decisio alterius, an scilicet benedictio Abbatis sit iterabilis: & licet glo. solemnis dubitare videatur de hoc in clem. attendentes. §. statuimus. verbo benedici. de statu monach. communis tamen sententia doctorum, quos sequitur ibidem Bonifacius, tenet quod non. Et sic ad quæstionem propositam respondetur ex præcedenti decis. quod præfatus Abbas promotus ad secundam abbatiam non debet rebenedici; quia benedictio eius non est iterabilis, vt dictum est: nam nec benedictio Abbatissæ (quæ longe est minor & simplicior benedictione Abbatis) est iterabilis, vt ipsemet Bonifacius, qui fuit Auditor Rotæ, concludit ibidem nu. 20. Sed quicquid sit de benedictione Abbatissæ, quam tenuit esse iterabilem Felin. in cap. meminimus. nu. 3. de accusatio. benedictionem tamě Abbatis credo non esse iterabilě. Tum quia longe plus accedit ad ordinem imprimětem characterem, quam benedictio Abbatissæ. Tum quia multa sacramentalia, quæ non imprimunt characterem, non sunt iterabilia, vt benedictio nuptialis, cap. 1. & 3. de secundis nupt. & pœnitentia solemnis, cap. quamuis. & cap. in capite. 50. dist.

2 Ad aliam quæstionem implicitè propositam, scilicet quid oporteat facere præfatum Abbatem assumptum ad secundam abbatiam, cum nŏ possit habere literas primæ benedictionis mortuo iam primo benedicente literis non expeditis: Respondeo, quod potest à competente superiori accipere testimonium testium, qui fuerunt præsentes benedictioni primæ; quod legitimè assumptum seruiet pro literis non expeditis, iuxta cap. significauit. & cap. Albericus. de testibus. quod si nulli testes inueniri possent,

ſent, qui de prima benedictione deponerent, nec aliter poſſet probari benedictio prima, & eius probatio eſſet neceſſaria quo ad forum exterius; non deberet dicere ſe benedictum, ſed dubitare de benedictione, & ita aſſumere ſecundam benedictionem cum illa conditione, quæ ſolet apponi, quando baptizatur aliquis, de quo dubitatur an ſit baptizatus, ſcilicet, *Si es benedictus, non te benedico; ſi autem non es benedictus, benedico te, &c.* cap. 2. de baptiſ. Et ei qui opponeret, quod ipſemet, qui fuit benedictus, ſcit ſe eſſe benedictum, & non poteſt dubitare an ſit benedictus, niſi mentiatur: poteſt excuſari à mendacio per illa quæ nos nuper edidimus in cap. humanæ aures. 22. q. 5. ſubintelligendo intra mentem ſuam, quod dubitat quo ad faciendam fidem in foro exteriori. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Diaconatus ordinem ſumens, ſi non accipit nec tangit librum euangeliorum, in cuius traditione imprimitur character, ordinem non accipit.*

2 *Intentio conditionalis, quam gero, non recipiendi ſacerdotium, ſi non ſum diaconus, operatur, vt ſi detegatur me non fuiſſe diaconũ, ut etiam non ſim ſacerdos.*

3 *Ordinum characteres qui dum ordinatur non recipit, poteſt ſine diſpenſatione iterum illos accipere, modo in eis non miniſtrauerit; quia tunc eſſet petenda diſpenſatio à Papa, num. 4.*

CONSILIVM III.

1 RESPONDETVR primo, D. conſulentẽ nõ accepiſſe ordinẽ, ſiue charactерẽ ordinis diaconatus; quia non accepit nec tetigit librum euãgeliorũ, in cuius traditione imprimitur magnus ille character diaconatus, ita quod illius traditio eſt de eſſentia & ſubſtãtia ordinis diaconatus.

2 Secundo, quod præfatus conſulens non accepit etiã ordinẽ presbyteratus, ſiue ſacerdotiũ: quia non habuit intentionẽ actualem nec virtualẽ accipiendi eũ, immo habuit intentionẽ actualem non accipiendi illũ, ſi non erat diaconus: & per ſupradicta conſtat non fuiſſe ipſum tunc diaconum.

Tertio, quod opportet ipſum iterũ accipere ordines prædictos duos, diaconatũ ſcilicet, & presbyterium, perinde ac ſi numquã accepiſſet eos.

3 Quarto, quod magna cũ prudentia debet ſe gerere in accipiendis illis: debet. n. curare, vt accipiat eos denuo in aliquo loco ita remoto, vel ſecreto, & à tali Epiſcopo, vt nõ poſſit probari eũ ſuſcepiſſe illos bis in foro exteriori; ne per probationẽ quod bis accepit eos in foro exteriori, præſumatur etiam bis accepiſſe in interiori; & conſequenter puniretur pœna, quà eſt dignus qui bis accepit duos tam grandes ordines in magnam eorum irreuerentiam. Quę omnia quatuor dicta poſſent, ſi vacaret, & otium id ferret, per multa confirmari; quod tamen non eſt neceſſe facere, cum communiter ab omnibus ſint recepta.

4 Et quia poſt hæc reſponſa additur à conſulente, quod vſus eſt ordinibus prædictis; addo etiam ipſe quinto, quod ipſe eſt irregularis, & indiget diſpenſatione Papali ad hoc vt poſſit ordinari iuſte præfatis duobus ordinibus diaconatus, & presbyterij, cap. 1. de cler. non ord. miniſtr. per quod hoc diximus in Man. confeſſ. cap. 27. nu. 242. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Prima tonsura non est ordo proprie.*
1 *Prima tõsura insignitus est quoddam medium inter laicum, & ordinibus insignitũ.*
1 *Catechumenus est quid medium inter baptizatum, & nolentem baptizari.*
2 *Prima tonsuræ de essentia non est vt verba aliqua dicantur.*
2 *Baptizatur cum adultus, requiritur quidem patrinus, sed non est de essentia.*

CONSILIVM IIII.

AD QVAESTIONEM de illo qui accepit primam tonsuram, & non dixit saltem attente, *Dominus pars hæreditatis meæ.* Respondetur, quod dominus consulens nullo debet scrupulo angi de sui ordinis defectu. Tum
1 quia secundum S. Thom. & omnes Theologos in 4. lib. sent. dist. 24. immo neque secundum nos, qui mediam inter Theologos & Canonistas opinionem sequimur in Manu. nostro confess. cap. 22. nu. 18. prima tonsura non est ordo proprie, nec ad suam essentiam & substantiam requirit, vt illam assumens dicat verba prædicta, aut alia; sed satis est, quod Episcopus faciat ea, quæ sufficiunt ad hoc vt segregetur à populo laico, & aggregetur clero, & fiat quidam medius inter vtrumque, vt est catechumenus inter baptizatum & nolentem baptizari, & nouitius inter omnino sæcularem, & religiosum professum, vt notabiliter dicit Sot. in lib. 4. dist. 24. q. 1. art.
2 1. circa finem. Tum quia nullo iure, nec libro pontificali probatur dictionem illorum verborum, *Dominus pars, &c.* esse de substantia & essentia primæ tonsuræ: nam non sunt materia, nec forma. & licet liber põtificalis dicat Episcopum debere facere quædam, quo illa faciente dicat ordinãdus, *Dominus pars, &c.* non tamen ita dicit illud, vt significet illa esse de substantia ordinationis; sicut & cum baptizatur aliquis adultus, satis est ad baptismi substãtiam, quod consentiat ille, quamuis requiratur patrinus, sed non quo ad substantiam baptismi. Tum quia rari sunt, qui meminerint dixisse illa verba, cum tonsurarentur: & ita timere præfatum defectum, est timere vbi non est timor, seu timendum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Explicitam habet intentionem ordines suscipiendi, qui scrupulos patiens, ad ordinantem, parendo eis quæ ille mandat, ita accedit, vt velit recipere id quod Ecclesia intendit dare; vnde & veros ordines recipit. & num. 4.*
2 *Vestes non sunt nec de substantia, nec de essentia ordinum: vnde illarum defectus, vel mutatio, seu subrogatio nihil nocet.*
3 *Fides quidem, & scientia non potest in eodem simul esse cum ignorantia, nesciẽtia, & dubitatione; potest tamen esse cum scrupulo.*
3 *Scrupulos qui patitur in fide, non ideo desinit esse fidelis, nec peccat, licet eos non possit expellere.*
4 *Libidinis aculeos qui in sensualitate patitur, licet eos, vt vellet & nititur, expellere nequit, non tamen peccat.*

CONSILIVM V.

DVBITAT A. presbyter an vere ordines susceperit, quia cum ordinaretur, dubitabat an per illas actiones & verba Episcopi conferrentur ordines,

dines, cum sit aliàs valde scrupulosus, licet conaretur resistere, & expellere tentationem, & quia aliquæ ex solitis sacris vestibus ex incuria in illa ordinatione ei defuerunt.

1 Respondeo debere A. certo putare se esse ordinatum. Tum quod illi viri docti, quorum iudicia nō erant scrupulis impugnata & turbata, id ei responderunt. Tum quod non solum implicite & virtualiter, sed etiā explicite ac formaliter voluit ordinari, & facere, & recipere quod S. Mater Ecclesia iudicat in tali ordinatione dari, & recipi: & palam est totam Ec-
2 clesiam iudicare in ordinationibus talibus, ob defectum illarū sacrarum vestium cum alijs eis similibus, eos ab ordinantibus veros accipere ordines; immo quod etiam qui sine illis talibus vestiti ordinarentur, acciperent eos; quia vestis nō est de substantia, neque essentia ordinationis. Tum
3 quod nihil obstat illa imaginatio scrupulosa contraria iudicio vero, cum quo consistere potest, licet non penitus pacifice: Nā vt nos late tradimus in cap. si quis autem. de pœnit. dist. 7. licet scientiæ ac fidei repugnēt ignorantia, nescientia, & dubitatio, scrupulus tamen non repugnat: vnde non peccant, nec desinunt habere fidem, qui scrupulis anguntur, etiam si eos
4 omnino expellere nequeant: sicut neque qui libidine aliqua sensualitatis impugnantur, peccant, licet eam omnino sedare nequeāt; immo pugnando merentur. & ita A. credebat quidem implicite & virtualiter, immo & explicite id quod credit Ecclesia, exequendo illā credulitatem accedendo ad Episcopū, & faciendo, & patiendo quæ ille iubebat, & resistendo tentationi contrariæ, licet non posset omnino expellere illā, & desiderādo eius expulsionē, & resistendo ei adeo, vt nō sequeretur scrupulum, sed fidē Ecclesię, & iudicium eius. Quare ipsum hortor vt sit fortis, & pugnet cū antiquo serpēte; & accipiet regnū Dei, qui nos sua benignitate seruet. Amē.

SVMMARIVM.

1 *Ordines accipiens intentione illos accipiendi, licet cum scrupulo non accipiendi, verum ordinem accipit. & seq.*

1 *Ordinatus censeri debet, qui voluit bene vel male ordinari, etiam metu mortis coactus. & num. 2.*

CONSILIVM VI.

RELIGIOSVS accessit ad ordines accipiendos, & antequā eos acciperet, insurrexit dubiū nolēdi & volēdi accipere illos, licet in partē affirmatiuā potius inclinaret: & cœpit tentari, quamuis à principio restitit illi tētationi, de doctrina & opinione falsa significationis mitræ: & tūc fortius dubitauit, vtrū acciperet ordines; & deinde quietus nihil recordatus pteritę tētationis accessit, & ordines accepit. Quæritur an sit vere ordinatus.

1 Ad propositam quæstionem respondeo, quod meo iudicio præfatus religiosus censendus est habuisse sufficientem intentionem recipiendi ordines. Tum quia ipse magis inclinauit in partem affirmatiuam, quam negatiuam. Tum quia ad habendam sufficientem intentionem ordinem suscipiendi non requiritur, quod absolute sine vllo scrupulo, & sine inclinatione in contrarium velit accipere ordines; quia suf-

ficit vt velit accipere illos bene vel male, immo quod velit accipere etiam metu mortis coactus, vt singulariter determinat Innocen.iij.Papa in cap.maiores.§.item quæritur. de baptis. Tum quia certũ est, quod præ-
2 fatus religiosus voluntarie iuit ad accipiendum ordines, & recepit eos volũtarie sine metu mortis; ergo propterea quod habuisset scrupulos volendi, & nolendi, & quasdam trepidationes scrupulosas, & de more scrupulosorum, non est censendus non accepisse ordines, immo iudicandus quod accepit eos calcatis scrupulis iniectis à dæmone transformãte se in Angelum lucis. Tum denique quod restitit à principio tentationi de doctrina & opinione falsa significationis mitræ: & ideo, quod ait postea se dubitasse, non est intelligendum de vero dubio, sed de scrupulo, quod longe diuersum est à vero dubio, vt nos tradimus post alios in Man.confess. cap.27.nu.273.& huiusmodi scrupulus nihil obstat præfato religioso, nisi quo ad inquietãdum; quæ inquietatio cessabit, cessante calcato scrupulo, vt nos diximus ibi, & latius in cap.si quis autem. de pœnit.dist.7.à nu.8. quod confirmatur, eo quod quietus accessit nihil recordatus præteritæ tentationis; ita quod vir hic bonus vexatur scrupulis, qui sunt argumenta cõtra recta iudicia, & non vera dubia, vt ibidem latius dicitur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Characterem alicuius ordinis qui ob defectum intentionis suscipientis, vel ministri, non suscipit, de licentia sui Episcopi, vel Papæ, potest illos clam suscipere ab alieno Episcopo, ubi sit incognitus.*

CONSILIVM VII.

QVAESITVM est, quo remedio succurretur eis, qui nullatenus sunt ordinati ob defectũ sui cõsensus, & intẽtionis ministri; ad hoc vt iuste reputẽtur ordinati ad vtendũ suis ordinibus, qui eis deficiũt; ne accusentur bis ordines suscepisse, & irregularitatẽ cõtraxisse; sicut cõtrahit is, qui bis baptizatur, p cap.eos.& cap.qui bis.de cõsec. dist.4.& notata p nos in nostro Man.cõf.cap.27.nu.247. vbi sequimur S.Ant.qui tenet, eũ qui bis cõfirmatur, & ordinatur, incurrisse irregularitatẽ p cap.dictũ.de cõsec.dist. 5.qđ agit de bis cõfirmatis, & p cap.1.68.dist.quod agit de bis ordinatis.
3 Ad hanc quæstionem respondimus visum fuisse nobis in quodam casu occurrenti aptum remedium, vt adirent suos ordinarios, & confiterentur eis sacramentaliter, ne reuelare possent; & peterent ab eis licẽtiam suscipiendi ordines illos à quibuscumque mallent Episcopis; & post adirent aliquos Episcopos longissime absentes in aliqua terra, vbi essent incogniti; & virtute dimissoriarum, ob quas fuerũt antea ordinati, reciperẽt præfatos ordines, quibus deficiunt: quod tamen remediũ non esset aptum eis, qui essent prius ordinati à proprijs Episcopis sine literis dimissorijs; quia 1
non possent impetrare alias, quæ præcederent ordinationes priores; pro quibus videtur remedium, impetrare à S.S. dimissorias ad quoscumque Episcopos, & adire aliquos longissime absentes, vt prædictum est. Sed obstat, quod Sedes Apostolica non concedit post Concil.Trid. huiusmodi dimissorias, nisi cum clausula, *de consensu sui ordinarij*, de quo non potest constare

stare

ſtare ſine literis eius, nec illæ poſſunt haberi ſine detectione malæ ordinationis: & ita curandum eſſet, vt conſideretur ſine illa clauſula.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus tolerare poteſt male ordinatos exiſtentes in probabili ignorantia.*
2 *Ordines minores male ſumens ſuſpendendus eſt, ſed non eſt ſuſpenſus.*
3 *Ignorantia probabilis male ordinatum maioribus excuſat à ſupenſionis pœna.*
3 *Præſumentem cum punit lex, facientem bona fide non ligat.*
4 *Ordines illos reſumere dēt ſub cōdōne is, qui probabiliter dubitat an eos receperit.*
5 *Error communis tunc facit vt geſta ratione publici officij valeant, quando latet defectus, & conſtat officialem (etſi male) à ſuperiore officium habuiſſe.*
5 *Presbytero ordines minores conferendi poteſtas à Pontifice data non præſumitur, etiam accedente longiſſima quadraginta annorum poſſeſſione. nu. 1.*
6 *Promotis per ſaltum ignoranter beneficiorum facta collatio tenet.*
6 *Laici beneficiorum incapaces ſunt.*
7 *Beneficij collatio nulla tacite reualidatur, cum ceſſante impedimento, is ad quem prouiſio ſpectat, ſciens patitur prouiſum illud retinere.*

CONSILIVM VIII.

DE QVIBVSDAM ordinatis ad quatuor minores à quodam Protonotario presbytero, dicente ſe habere facultatem id faciendi à Papa, credente id populo 40. circiter annis, quibus id publice faciebat, quos Epiſcopus præſens cogit impetrare diſpenſationem à Sede Apoſtolica infra ſex menſes, alioqui habiturus eos pro ſuſpenſis. Quæritur primo, an diſpenſatione indigeant, ſtante eorum probabili ignorantia. Secundo, an ſi eſt neceſſaria diſpenſatio, teneantur reſumere ordines minores. Tertio, de beneficijs poſtea obtentis quid agendum.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondetur primo, quod potuit Epiſcopus diſsimulare cum ijs, per cap. quia circa. de conſang. & affi. ſecundum intellectum Goffredi, quem nos monſtramus eſſe verum in cap. ſi quis autem. de pœn. diſt. 7. à num. 68. contra Hoſtien. communiter ibi receptum, quatenus probat diſsimulare poſſe iuſte ſuperiorem cum ſubdito bona fide credente ſuam diſpenſationem circa ius humanum eſſe legitimam, licet de iuris rigore non ſit talis.

2 Secundo, quod mero iure non indigent diſpenſatione. Tum quia per malam aſſumptionem ordinum minorum non incurrit quis ipſo iure ſuſpenſionem, licet mereatur ſuſpendi, cap. vel non eſt compos. ibi, *ſuſpendendos*. de temporibus ordin. Nec obſtat extrauag. Pij II. quæ incipit *cum ex ſacrorum*. quia ſolum loquitur de ſumentibus ordines ſacros.
3 Tum quia etiam ſumentes ordines ſacros bona fide, & ignorantia probabili, qualis videtur hæc, nō incurrunt ipſo iure ſuſpenſionem, vt nos declaramus in repetit. cap. accepta. de reſtit. ſpol. oppoſitione 8. eo quia pręfata extrauagans imponit pœnam præſumenti ſumere, & ita doloſe id agēti, & ſic non incurrit bona fide ſumens, iuxta theoriā Card. cle. 1. de priuil. q. 38.
4 AD SECVNDAM reſpondetur, quòd etiamſi non ſit neceſſaria diſpēſatio; debent tamen reſumere ordines minores cum cōditione: quia cum

dubitatur an vere quis sit baptizatus, an ecclesia sit consecrata, vel an susceptum sit aliud sacramentum, vel sacramentale, quod est suscipiendum vel faciendum, debet illud resumi sub conditione si & quatenus non est susceptum, vel factũ, cap. 2. de bapt. & cap. solemnitates. de consecr. dist. 1.
5 cum eis adnotatis. Nec obstant l. Barbarius. ff. de offic. præto. & cap. nonne. 8. q. 4. & alia iura eis concordantia, quibus videtur probari, quod gesta ratione publici officij valent propter errorem communem; quia illud est verum, cum constat, quod auctoritate superioris fuit illud officium sibi commissum bene, vel male sine notorio defectu, & toleratur in eo, vt resoluit Panor. post alios in cap. dudum. il 2. de elect. & latius cap. nihil. eod. tit. & in casu proposito non constat, quod præfatus presbyter habuerit potestatem ordinandi, immo grauiter præsumitur contrarium, argu. cap. quanto. de consue. & eorum quæ ibi notantur, soluẽdo oppositionem quæ illi fit ex cap. peruenit. 95. distin. adiuncto præsertim can. 7. sess. 23. Cõcilij Triden. qui habet hæreticum esse illum, qui dixerit, Episcopis, & presbyteris eamdem potestatem ordinandi & confirmandi esse.

6 AD TERTIAM respondetur primo, quod collationes beneficiorum factæ illis, postquam fuerunt sacris ordinibus initiati, valuerunt, nec indigent renouatione; aliæ vero quæ factę fuerunt antequam ordinibus sacris ordinarentur, non valuerunt à principio; quia collatarij erant laici, & laici sunt incapaces beneficij ecclesiastici, cap. 2. de instit. & cap. ex literis. de transact. & colligitur ex cap. cum adeo. de rescrip.

7 Secundo, quod si præfati possederunt illa beneficia videntibus, & tolerantibus collatoribus eorum, videntur tacitè refecta per ea, quæ nos diximus in prælectione cap. si quando. de rescrip. excep. 17. arg. eorum quæ Felin. post Panor. & alios scripsit cap. cum ex officij. de præscrip. de collatione beneficij pertinentis ad ius Papæ, facta intra tempus præsentandi, & patrono postea non præsentante, & deuoluta potestate libere conferendi ad Episcopum. Salua, &c.

DE FILIIS PRESBYT. ORD. VEL NON.

SVMMARIVM.

1 *Matris etiam morientis dicto filius natus in figura matrimonij, & pro legitimo tractatus, non tenetur credere quod sit adulterinus, immo potest credere se legitimum, num. 5. quod si credat, non potest ordinari, nisi iterum credat se legitimum. num. 1.*

2 *Fidem ad generandam seu credulitatem affectio pia, & motiuum etiam paruum sufficiunt, modo illud sit iustum. nu. 5.*

3 *Intellectus non nisi principijs, & ex eis per demonstrationem deductis assentitur necessario.*

3 *Voluntas beatitudinem solum, & ea quæ ei per intellectum necessario demonstrantur consequentia, vult necessario.*

4 *Credere potest quis vnum, & eius contrarium diuerso respectu, etiam stantibus eisdem motiuis.*

CON-

CONSILIVM I.

QVID debeat facere filius natus in figura matrimonij, qui 12. annis credidit se filium mariti matris suæ, & postea 14. credidit se filium adulteri, dicto matris viuentis & morientis persuasus, ad hoc vt possit ordinari sine dispensatione?

1 Respondeo primo, quod fidem, siue credulitatem, quam postremo loco habuit, deponere debet: quia qui contra conscientiam agit, ædificat ad gehennam, cap. fin. de præscrip.

Secundo, quod non sufficit deponere illam, & ponere se in statu dubij: quia etiam qui contrauenit conscientiæ dubiæ peccat, cap. ad audientiam. de homic. & per multa alia, quæ præ alijs adduximus in cap. si quis autem. de pœnit. distin. 7.

2 Tertio, quod ex his sequitur oportere eum credere firmiter coram Deo se esse legitimum. Tum quia ad generandam fidem siue credulitatem vt duo requiruntur, ita duo sufficiunt, videlicet motiuum, & pia affectio, vt in lib. posteriorum docetur: nam sicut nullo motiuo quamlibet magno cogi potest quis ad credendum si nolit, ita volenti credere paruum motiuum sufficit. Vnde licet multi habentes maximum motiuum credendi Christo non crediderint ei, ita multi habentes longe minus crediderūt & hodie credunt eidē. Tum quia qui vno tempore credidit vnum per vnum motiuum, alio tempore potest credere cōtrarium propter aliud; vt multi, qui vno tempore crediderunt Christo, alio tempore negauerunt eum, & è contrario. Tum quia hoc procedit etiam durantibus eisdem motiuis, sicut in casu proposito durant. eisdem enim argumentis durantibus multi infideles efficiuntur fideles, & è contrario: quia voluntas pro libertate, quam habet, vult credere nunc vnū, & postea aliud: nam vt colligitur ex

3 S. Thom. 1. par. quæst. 82. art. 2. sicut intellectus non assentitur necessario nisi primis principijs, & conclusionibus ex eis per demonstrationem deductis, ita voluntas non vult necessario nisi beatitudinem, & quæ monstrantur ei per intellectum necessario illam consequentia, quorum de numero in hac vita sunt pauca, à quibus longe abest quod in nostro casu proponitur: & ita consulens potest velle credere vtram partem voluerit.

4 Tum quia nos per multa argumenta probauimus in d. cap. si quis autem. de pœniten. dist. 7. quod potest quis credere aliquid ad vnum effectum, & credere contrarium ad alium, non quidem vno & eodem momento, quia id implicaret contradictionem, sed diuersis etiam durāte eodem penitus motiuo. pro quo ponderauimus textum sing. in cap. inquisitioni. de senten. excommu. quatenus probat posse dari alicui vxori aliqua talia motiua credendi maritum priorem esse & non esse mortuum, quibus potest immo debet credere illum esse mortuum quo ad reddendum debitum, & credere non esse mortuum quo ad exigendum, nulla ratione alia, quam quod vnus & idem potest credere nunc vnum propter vnum motiuum, & postea contrarium propter aliud, non obstante priore.

5 Quarto, quod consulens potest, si vult, iuste firmiter credere se esse vere

legitimum, si habet iustum motiuum ad illud, & quod habet tale. Tum quia lex iusta præsumit illud, l. filium. ff. de statu hominū. Tum quia quidquid mater adultera ei affirmauerit, numquam tamē adulter, nec viuens, nec moriens id ei dixit; & populus, vbi natus & educatus fuit in sua infantia & pueritia, credit eum esse legitimum. Tum quia matres sæpe in similibus casibus decipiuntur, & sæpe mentiuntur ob multos respectus. & denique quod satis superque motiuum habet ad iuste credendum id cujus contrarium nec scit, nec scire potest, per auctoritatem illam grandem legislatoris, & legis id præsumentium. Quare mea sententia ipse adhæreret prædictæ legi, & firmiter præsumeret, & crederet, quod illa præsumit: & si ego essem ipse, ita facerem. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Dispensatio Comitis Palatini ad ordines non extenditur, nec ad beneficia ecclesiastica.*

2 *Illegitimus ordinatus minoribus non est suspensus.*

3 *Illegitimus beneficij ecclesiastici incapax.*

4 *Taciturnitas non dolosa simplicis beneficij male antea obtenti non vitiat dispensationem ad obtinendum curatum impetratam.*

5 *Restitutione à fructuum hæc duo excusant, videlicet paupertas, & seruitium ecclesiæ, pro quo tantum vicario datum fuisset, ac fructus præcepti valent.*

5 *Seruiens beneficio non valide impetrato excusatur à restitutione pro rata mercedis, quæ data fuisset vicario seruienti.*

CONSILIVM II.

ILLEGITIMVS à Comite Palatino legitimatus ordines minores & beneficium simplex accepit: deinde super his, & ad omnes alios ordines, & beneficia etiam curata à summo Pœnitentiario, nulla facta mentione beneficij obtenti, dispensatus, aliud curatum impetrauit, quod ei inseruiendo vna cum supradicto simplici possedit 12. annis, & 130. ducatos toto illo tempore percepit. Quæritur quid iuris.

1 Respondeo primo, quod D. consulens fuit male ordinatus: quia, vt ipse fatetur verbo extra ea quæ dicit in scripto, suscepit ordines etiam sacros virtute legitimationis factæ à Comite Palatino: & huiusmodi Comites communiter non habent facultatem legitimandi quo ad ordines, neque quo ad beneficia ecclesiastica.

2 Secundo, quod licet defendi posset collationem primi beneficij simplicis ei factam nō fuisse nullam propter malam ordinationē, quia per illam non fuit incursa suspensio ipso iure, quamuis potuit suspendi, cap. vel non est compos. de temp. ordin. quia per malam ordinationem non suspenditur ordinatus ipso iure, nisi quando ordinatur ad sacros sine dimissorijs, vel ante legitimam ætatem, vel extra tempora iuris, per extrauag. Pij II.
3 *cum ex sacrorum.* tamen ex alio capite fuit mala & nulla: quia erat illegitimus, qui est incapax beneficij ecclesiastici ante legitimationem, vel dispēsationem, toto titulo de filijs presbyterorum. & clarius eod. tit. lib. 6.

Tertio,

Tertio, quod D. consulens videtur sufficienter factus habilis ad suscipiendos ordines, & exequendos eos per dispensationem summi Pœnitentiarij, per quam sublatus fuit defectus natalium, & etiam malitia male ordinationis. Nec obstat quod tacuit beneficium: quia quo ad tollẽdam malitiam ordinationis non fuit necessaria eius expresio.

4 Quarto, quod quamuis saltem quo ad forum conscientiæ defendi possit, taciturnitatem præfatam D. consulẽtis, qua tacuit bona fide per ignorantiam iuris primum beneficium, quod vere non erat suum, sed habuit grandem causam credendi quod erat suum, non nocuisse impetrationi dispensationis ad beneficium curatum; securius tamen videtur, præsertim quo ad forum exterius, dicere contrarium, iuxta gloss. 2. cap. eum qui. de præbend. lib. 6.

Quinto, quod certum est collationem beneficij simplicis fuisse nullam: & tenendo quod in 4. dicto dictum est, securius esse dicere, quod etiam collatio beneficij curati fuit nulla; restat omnium prædictorum beneficiorum fructus fuisse male perceptos, & consequenter restituendos esse, nisi aliquid aliud excusauerit.

5 Sexto, quod præfatus D. consulens videtur excusari à restitutione, duplici capite: alterum est inopia & paupertas, quæ excusat, saltem donec ad pinguiorem fortunam veniat, iuxta ea quæ nos latius tradimus in Man. confess. cap. 17. ànu. 75. alterum est quod seruiuit prædicto beneficio curato, cui necessario seruiendum erat per aliquem vicarium idoneum, cui dandum erat tantum vel maius salarium, quam valebant fructus illorum beneficiorum, cum in duodecim annis nõ perceperit ex eis nisi valorem centum triginta scutorum: & ita pro seruitio facto potest eos retinere, iuxta ea quæ nos dicimus in d. Man. confess. cap. 23. num. 4.

Septimo, quod iuxta ea quæ prædicta sunt in 4. & 5. dicto, eget D. consulens quo ad forum præsertim exterius dispensatione ad beneficium simplex, & etiam ad retinendum illud curatum, quod habuit, cum reualidatione tituli, quẽ habuit ab ordinario, vel concesione noui, si & quatenus opus est. Missam autem videtur posse dicere: quia quo ad ordines & exequutionem eorum satis videtur dispensatus, per posita in tertio dicto super defectu natalium. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Dispensatus censetur aliàs inhabilis, eo ipso, quod à Papa scienter, etiam sine alia causæ cognitione, promouetur; secus in Episcopo, nisi expresse dispenset, vel saltem præmissa causæ cognitione promoueat.*

2 *Subreptitius est, qui habens mandatum vt secum dispensetur, asserit se dispensatum.*

3 *Commissio Papæ facta ordinario, vt cum aliquo illegitimo dispenset, expirat, Papa re integra moriente.*

4 *Suspensionem incurrit, secundum Syluestrum, qui male ordines accipit; et, si ministrat, fit irregularis.*

CON-

CONSILIVM III.

ILLEGITIMVS obtinuit commisſionem à Papa ad Epiſcopum ſuũ, vt ſecum diſpẽſaret: & antequam dictus Epiſcopus commiſsionem exequeretur, prima tonſura initiatus canonicatum à Papa impetrauit: demum alterius commiſsionis virtute, quæ poſt committẽtis mortem executioni demandata fuit, alios ordines ſuſcepit. propter quod petijt à ſacra Pœnitentiaria ſuper præmiſsis remedium opportunum.

1 Pro informatione Pœnitentiariæ ponuntur ſequentia. Primo, quod hic conſulens videtur indigere remedio tam quo ad forum exterius, quam quo ad interius. Secundo, quod conſulens male fuit ordinatus ab Epiſcopo ad primam tonſuram; quia inter Papam & inferiores in hac materia hoc differt, quod Papa faciens gratiam alicui, quem ſcit pati aliquem defectum, quo fit inhabilis ad illam, videtur diſpenſare, etiam ſi non dicat ſe diſpenſare, neque cauſæ cognitionem præmiſerit: ordinarius autem non, etiam in caſu quo poſſet, niſi expreſſe diſpenſet, vel ſaltem cauſæ cognitionem pręmittat, iuxta reſolutionem Panorm. in cap. diuerſis fallacijs. de cler. coniug. & in cap. quiſquis. de elect. hoc modo conciliando dicta Innocentij, quorum alterum ponit in cap. veniens. de filijs presbyt. & alterum in dict. cap. diuerſis fallacijs. quæ communis ſententia eſt, quam
2 etiam tenet Anto. poſt Hoſtien. in d. cap. veniens. & Epiſcopus prædictus ordinauit conſulentem ſine vlla cauſæ cognitione, & non dicendo quod diſpenſabat. Tertio, quod prouiſio canonicatus facta à Papa huic conſulenti non videtur valuiſſe; quia in eius impetratione falſo fuit expreſsum cum eo fuiſſe ſuper defectu natalium diſpenſatum, cum ſolum fuiſſet mandatum diſpenſari, & non fuiſſet diſpenſatum, vt prædictum eſt. Quarto, quod prædictus cõſulens male fuit etiam promotus ad quatuor minores, & duos primos ſacros, per prædicta: & quia commiſsio de ordinando iam expirauit per mortem committentis, iuxta cap. relatum. & cap. gratum. de officio delegati. Quinto, quod prædictus conſulens iudicabitur irregularis, ſecundũ mentẽ Syl. verb. irregularitas. q. 11. eo quod ordine ſacro male ſuſcepto eſt vſus: & ſecundum eum videtur ſuſpenſus accipiens male ordinem, per cap. ſolicitudo. 52. diſt. & ſuſpenſus ab ordine eo vtens fit irregularis, cap. 1. de ſent. excom. lib. 6. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Illegitimus bona fide credens ſecum diſpenſatum, ordinatus ſacris, non incurrit pœnam extrauagantis Pij Secundi.*

2 *Epiſcopus diſpenſare poteſt in omni ſuſpẽſione à iure lata pro delicto minore adulterio, qualis eſt illegitima ordinis aſſumptio.*

2 *Illegitimus, ſi antequam cum eo virtute mandati Apoſtolici diſpenſatum eſſet, ſubdiaconatum accipiat, poteſt ab Epiſcopo ſuo abſolui; ita vt poſſit ad alios aſcendere, ſcilicet poſtquam iuxta dictum mandatum cum eo fuerit diſpenſatum, vt eos accipiat.*

3 *Iobelæa ab irregularitate nullo modo, à ſuſpenſione autem in foro conſcientiæ tantum,*

tum, nisi aliud exprimatur, absoluendi dant potestatem.

4 *Illegitimus ab Episcopo simpliciter dispensatus vt vnum possit habere beneficium, non censetur dispensatus ad canonicatum in cathedrali, nisi hoc exprimatur.*

CONSILIVM IIII.

MVLTARVM quæstionum incidentium prima est, vtrum illegitimus, qui putans se habere dispensationem Papæ ad ordines sacros, cum tamen non haberet nisi commissionem de dispensando ordinario missam, bona fide accepit subdiaconatum ab alio Episcopo cum literis dimissorijs, incidat in suspensionem & irregularitatem extrauagantis Pij II. *cum ex sacrorum.* relatæ à nobis in Man. confess. cap. 25. num. 70. & cap. 27. num. 241.

1 Ad hanc primam quæstionem respondeo quod non. Tum quia illa extrauag. solum punit eum, qui suscipit ordinem sacrum ante legitimam ætatem, vel sine dimissorijs, vel extra tempora; & ita non tangit hunc casum. Tum quia punit præsumentes suscipere, non autem bona fide sine dolo id facientem, vt in d. cap. 25. nu. 70. diximus, & latius antea in repetitione cap. accepta. oppos. 8. de restit. spol.

QVAESTIO SECVNDA, vtrum Episcopus originis possit dispensare cum illegitimo promoto ad ordinem subdiaconatus sine dispensatione Papæ.

2 Ad hanc secundam quæstionem respondeo quod sic. Tum quia ita decidit ipse magister Gratianus in §. his auctoritatibus. sub cap. non inuitati. 9. q. 2. qui allegat & subijcit textum ad hoc solemnissimum in cap. Lugdunensis. eadem cau. & quæstione. Tum quia Episcopus potest regulariter absoluere ab omni suspensione lata à iure, vt post alios resoluit Syluester in verb. suspensio. q. 8. arg. cap. nuper. de sent. excom. à cuius resolutione licet discedamus nos in Man. confess. cap. 27. num. 162. quo ad alias suspensiones, conuenimus tamen quo ad illas, quæ imponuntur pro adulterio, & alijs minoribus criminibus, de quorum numero est præfata ordinatio, præsertim facta bona fide, & sine dolo, vt in casu proposito.

QVAESTIO TERTIA, an præfatus consulens fuerit satis iuste absolutus à suspensione quam incurrerat male (sine dispensatione) suscipiendo subdiaconatum: ita quod etiam iuste potuisset ascendere ad superiores.

Hoc corollarie soluitur ex responsione ad quæstionem secundam, cum Episcopus originis iuste potuisset illum absoluere ab ea, & absoluit, vt habetur in facto & casu.

QVAESTIO QVARTA, an absolutio virtute Iobelæi accepta potuisset consulentem liberare à præfata suspensione & irregularitate, si quam contraxisset celebrando suspensus.

3 Ad quam respondetur primo, quod potuisset liberare illum à suspensione quo ad forum conscientiæ tantum: quia per Iobelæa non fit absolutio quo ad forum exterius, nisi id in eis exprimatur, quod tamen rarissime fit, vt colligitur ex Man. cap. 27. num. 272. sub finem. Secundo, quod

non

non potuisset liberare ab irregularitate, si quam contraxisset; quia nec Iobelæa, nec aliæ bullæ præstant facultatem absoluendi siue dispensandi ab irregularitate etiam quo ad forum conscientię, vt nos monuimus in dicto Man. cap. 27. num. 194. & 250.

4 QVAESTIO QVINTA, an collatio canonicatus facta consulenti fuerit valida.

Ad quam respondetur quod non, si Episcopus originis solum dispensauit cum eo ad ordines minores tantum, & non ad beneficium, vt significatur in casu: quia collatio beneficij facta illegitimo ante legitimam dispensationem non valet, vt probatur in cap. fin. de fil. presbyt. & ibi latius tractat Anto. Si autem pręfatus Episcopus dispensauit quo ad ordines minores, & beneficium simplex, iuxta cap. 1. & 2. de filijs presbyt. lib. 6. ita quod extenderetur ad canonicatum ecclesiæ cathedralis, ad quam potest Episcopus dispensare cum illegitimo, secundum opinionem Archidiaconi communiter receptam in dict. cap. 1. & 2. de filijs presbyt. lib. 6. tenuit præfata collatio.

Aduertendum tamen, quod licet Episcopus possit dispensare cum illegitimo ad omne beneficium simplex, & ita etiam ad canonicatum ecclesię cathedralis secundum præfatam opinionem Archidiaconi; non tamen videtur dispensare ad talem canonicatum, nisi id exprimat, secũdum Franc. in d. cap. 1. num. 6. per quamdam rationem coloratam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Dispensare etsi censeatur Pontifex, quando facit aliquid contra ius super quo dispensare potest, secus tamen est in Episcopo.*

2 *Ordines non bene accipiuntur ab Episcopo, nisi sit illius subditus ratione originis, vel beneficij, vel domicilij, vel saltem triennalis familiaritatis.*

2 *Domicilium non præsumitur ante decennium, nisi probetur.*

3 *Cõsensus nouus præsentãtis vel consentientis pensionis reseruationi nõ requiritur, quando Papa institutionem de beneficio & reseruationem pensionis nulliter factam ratam habet.*

4 *Dispẽsatio super beneficio, & pensione male obtenta obtinet vires à die eius conualidationis, nisi Papa iubeat eam retrotrahi.*

CONSILIVM V.

N. ILLEGITIMVS ab Episcopo ecclesiæ A. eius auunculo, licet non esset eius subditus, sine alia expressa dispensatione accepit minores ordines, & postea à Papa ad nominationem Regis obtinuit beneficiũ ac pensionem. Quæritur quid iuris; & dato quod egeat dispensatione ab illegitimitate, an sit necessarium quod Papa ratam habeat collationem beneficij, & constitutionem pensionis.

Pro resolutione dubiorum, quæ ex proposito facto oriuntur, respondeo primo præfatum N. certo & indubitate dicendum esse male ordinatum.

1 Primo quidem ex defectu natalium, quia non erat legitimus; & qui non est legitimus, non potest sine dispensatione saltem Episcopi ad ordines etiam

etiam minores promoueri, per cap. 1. de fil. presbyt. lib. 6. Et non prodest ei dicere quod Episcopus ecclesiæ A. ordinando eum visus fuit dispensare cum illo, vt posset ordinari; quia superior cum facit aliquid contra illud, super quo dispensare potest, videtur tacite dispensare, iuxta l. quidam consulebat. ff. de re iud. Quoniam illud verum est, cum superior est Papa; non autem est verum, cum superior est Episcopus, vt tradit eleganter Panormit. receptus ab alijs in cap. diuersis fallacijs. de cler. coniug. concordando duo dicta Innocentij num. 3. & assignando pulchram concordiæ rationem.

2 Secundo, quod etiam videtur male ordinatus ex eo quod Episcopus ecclesiæ A. auunculus eius non potuit eum iure ordinare, quia non erat subditus eius ratione originis, nec ratione beneficij, neque ratione domicilij, quorum trium saltem vnum requiritur ad hoc vt Episcopus possit aliquem ordinare: & constat præfatum N. nullo illorum modorum subditum fuisse illi, quia non fuit natus in diœcesi ecclesiæ A. nec habebat beneficium in illa, vt colligitur ex facto narrato, neque etiam habebat domiciliũ: quia licet inseruiret Episcopo suo auunculo, & aleretur ab eo, non tamen acquisiuit domicilium: quia illud non quæritur nisi habenti animum viuendi perpetuo in aliquo loco, & ipse non videtur transisse ad auunculum suum animo transferendi vel acquirendi domicilium per habitationem perpetuam, sed vt esset eius familiaris; per quod in dubio non præsumitur talis animus, saltem ante decem annos, l. 2. & per totum lib. 10. C. de incolis. & l. domicilium. cum ei adnot. ff. ad municipal. Nec prodest illi, quod per Concil. Trid. permittatur Episcopis ordinare familiares suos triennales, conferendo eis statim beneficia, sess. 23. cap. 9. de reform. quia non narratur in facto, quod & in dubio non præsumitur factum, nisi probetur, cap. cum in iure. de offic. deleg. & l. 1. C. de mandat. princip.

3 Tertio respondeo, quod non videtur necessarius nouus consensus Regis, neque Episcopi. Tum quia videtur consensus antiquus durare, arg. cap. ad id. cum ei adnotatis, de spons. & cap. quod semel. de regul. iur. lib. 6. non quidem quo ad hoc, vt præsentatio regia, vel consensio vt pensio constitueretur, valeret à principio, & à tempore quo fuit facta, vel præstitus consensus; sed sic quo ad hoc vt non possit dici quod Papa
4 concessit pensionem sine consensu regio & Episcopi: si enim Papa narratis præfatis defectibus suppleuerit ea quæ defuerunt, valida censebuntur omnia à tempore quo sua sanctitas illa suppleuerit, & voluerit omnia esse rite & recte facta. arg. cap. proposuit. de concess. præben. & cap. cuncta per mundum. 9. q. 3.

Quarto, quod expediet dicto N. vt Papa in concessione huius gratiæ dispenset primo super defectu natalium, & secundo ratam habeat collationem beneficij, quam habuit; tertio quod habeat ratam constitutionem pensionis, si fieri potest, à tempore constitutionis eius, attento consensu tum regio, tum eius qui soluit pensionem, propter supradicta. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Illegitimus nullus sine dispensatione Papæ vel Episcopi potest habere vllum beneficium ecclesiasticum: fallit in religioso professo, qui habet sui ordinis beneficia & officia, modo non sit dignitas, num. 2. nec habeat curam animarum ex fundatione, priuilegio, vel vsurpatione. num. 6. & 7.*

2 *Beneficium obtinens ecclesiasticum, cæteris paribus, præfertur non habenti.*

4 *Communis vsus loquentium, præsertim legislatorum, attendendus.*

3 *Prælatorum, seu præfectorum appellatione secundum communem vsum loquendi, solum veniunt Episcopi, & eis superiores, præfectique ecclesiarum collegiatarum sæcularium, & regularium, quales non sunt rectores parochialium.*

5 *Et, coniunctio, proprie diuersa coniungit.*

7 *Dispensatus illegitimus ad omnes etiam presbyteratus ordines, non est dispensatus ad beneficia.*

CONSILIVM VI.

AN ILLEGITIMVS factus canonicus regularis ecclesiæ cathedralis, possit esse archidiaconus eiusdem sine dispensatione Papæ?

1 Pro parte negante facit primo, quod nullus illegitimus potest sine dispensatione Papæ, vel Episcopi, habere vllum beneficium ecclesiasticum, iuxta gloss. comm. recept. in cap. fin. de fil. presb. & arg. cap. 1. & 2. eod. tit. lib. 6. & negari non potest hunc archidiaconatum esse beneficium ecclesiasticum per definitionem beneficij, quam tradit Cald. in cap. postulasti. & ibi Felin. num. 4. & 5. de rescript. & Ancharan. in cap. 1. de regul. iu. lib. 6.

2 Secundo, quod non videtur esse vllus textus, qui probet religiosum illegitimum posse habere vlla beneficia absque dispensatione. quia cap. 1. de filijs presb. quod maxime in hoc citatur, solũ probat posse assumere ordines sacros: sed nihil dicit de beneficijs; immo expresse prohibet sibi prælationes: & constat omnia beneficia esse quasdã prælationes: quia qui illa habent, præferuntur cæteris paribus ijs, qui non habent illa, arg. cap. sanctorũ. & cap. neminem. 70. dist. & cap. cum secũdũ. & cap. tuis. de præbend.

Pro parte autem affirmante facit primo præfatum cap. 1. de fil. presb. quatenus probat, illegitimum factum monachum, vel canonicum regularem, posse absque dispensatione assumere ordines sacros, sed non prelationem: per quam exceptionem significat à contrario sensu, posse habere alia beneficia, vel officia regularia, quæ qui habent, non dicuntur prælati.

3 Secundo, quod etiam in monasterijs regularibus inueniuntur beneficia ecclesiastica præter abbatias, & alias præfecturas, siue prelaturas conuentuales, vt prioratus claustrales, officia, & administrationes, cap. cum singula. in princ. & §. prohibemus. & cap. cum de beneficio. de præb. lib. 6. & clem. 1. de supp. negli. prælato. ad quæ omnis monachus professus etiam illegitimus videtur habilis, arg. d. iurium.

4 Tertio, quod communis vsus loquendi præsertim legislatorum est attendẽdus quo ad intelligendum leges ab eis conditas, l. librorum. §. quod tamen Cassius. ff. de leg. 3. At cõmunis vsus loquẽdi habet appellare prelatos

latos ſolos Epiſcopos, & ſuperiores eorum, & præfectos eccleſijs colle-
giatis ſæcularibus vel regularibus, & non alios, etiam ſi copioſos reditus
habeant: quin & legislatores ipſi in eadem ſignificatione vtuntur illo no-
mine, vt in cap. cum ab eccleſiarum prælatis. de offic. ordina. & in rubrica
de his quæ fiunt à prælat. & in rubr. ne prælati vices ſuas, & in rubrica de
exceſſ. prælat. & in cap. cum illis. §. illis vero. ibi, *prælaturas, &c.* de præb.
5 lib. 6. clem. dudum. §. ab olim. de ſepult. ibi, *prælatos, & rectores.* ſignifican-
do per illam coniunctionem, *et*, quæ proprie coniungit diuerſa, iuxta glo.
in rub. ff. de iuris & facti ignor. & cap. quærela. de ſimon. quod etiam re-
ctores eccleſiarum parochialium non dicantur prælati. & in eadem clem.
§. nos autem. per illa verba, *Prælati locorum,* ſolum intelliguntur Epiſcopi,
6 & alij iuriſdictioнẽ quaſi epiſcopalẽ habentes, ſecundũ Card. & eos quos
ipſe refert in d. clem. §. ſtatuimus. quæſt. 9. quamuis Bonifac. in d. clem.
§. ad honorẽ. num. 37. ſolos Epiſcopos putat ibi appellãdos eſſe prælatos.

Quarto, quod etiam Antonin. & Card. in d. cap. 1. de fil. presb. aſſerũt,
illegitimos per profeſsionem regularem legitimatos poſſe habere ſine
alia diſpenſatione adminiſtrationem, quæ tamen eſt beneficium regulare,
vt probat clem. 1. de ſupplen. negl. prælat. & conſequẽter poſſunt habere
prioratus, & officia ſui ordinis & monaſterij, iuxta cap. cum ſingula. in
princ. & fine de præben. lib. 6. & cõſequenter præfatum archidiaconatum
menſæ, quem qui tenet, non eſt prælatus, ſed potius cellerarius, qui mẽſæ
neceſſaria prębet. Nec obſtat, quod illi loquuntur de adminiſtratione ma-
nuali: quoniam omnia beneficia regularia præter prælaturas conuentua-
les iure communi ſunt manualia, cap. 2. & cap. cum ad monaſterium. §. ta-
les. de ſtatu monach. & ita eadem ratione poteſt habere vnam, ſicut aliam,
& conſequenter præfatum archidiaconatum, ſicuti quemcumque priora-
tum ſuæ eccleſiæ alium à conuentuali.

Ex his pro vtraque parte conſideratis apparet primo quæſtionem hanc
eſſe magnam, & parum à doctoribus tractatam.

Secundo colligitur, quod duplex ratio videtur vrgere ad dicendum
quod requiratur diſpenſatio. Altera eſt, quod hic archidiaconatus vide-
tur prelatura. Altera, quod eſt beneficium, & quod diſpenſatus ad omnes
ordines, non videtur diſpenſatus ad beneficium, ſi nihil dicatur de benefi-
cio in diſpenſatione ad ordines.

Tertio, quod prior ratio prælationis non concludit: quia efficaciter
probatur per adducta pro parte affirmante præfatum archidiaconatum
non eſſe prælaturam, ſiue præfecturam.

Quarto, quod nec ratio ſecunda videtur concludere diſpenſationem
eſſe neceſſariam in hoc caſu, attẽto ſolo iure communi, & attenta natura,
quam habẽt ſolo iure communi beneficia regularia: quia efficaciter pro-
batur illegitimum factum religioſum poſſe abſque diſpenſatione habere
beneficia manualia ſui ordinis, & monaſterij, ſi cura animarum careant; &
quod ſolo iure communi attento omnia beneficia regularia, quę non ſunt
capita cõuẽtuũ, ſunt manualia; & quod is archidiaconatus ſolo iure com-
muni attento, cum non ſit abbatia, nec prioratus conuentualis, eſſet offi-

cium

cium manuale, quod qui habet, vocatur cellerarius, cap. cũ ad monasterium. verſ. quod ſi quidquam. de ſtat. monach. & non poteſt conferri alicui ad tenendum illud perpetuo durante vita, ſed ſolum ita vt ad nutum reuocari poſsit, iuxta d.cap. cum ad monaſterium. §. tales.

Quinto, quod quia ex fundatione, priuilegio, vel immemoriali poſſeſſione vſucaptum eſt quod præfatus archidiaconatus ſit beneficium perpetuũ, & non ad nutum reuocabile, & beneficium non quale quale, ſed dignitas, perſonatus, vel officium incompatibile cum alio ſimili, vel eccleſiæ parochiali, iuxt. cap. de multa. de pręben. non ſine colore videri poſſet, quod illegitimus diſpenſatus ad ordines per religionis ingreſſum, nõ cenſeatur diſpenſatus ad beneficium perpetuum, quod eſt dignitas, officium, vel perſonatus perpetuus longe diſtans à natura officiorum religionis ca-
7 nonicorum regularium, quę iure communi ſunt manualia. Tum per adducta pro parte negante. Tum quia ſecundum Anto. & Card. q. 8. & 9. communiter recep. in d.cap. 1. de fil. presb. non poſſet huiuſmodi illegitimus diſpenſatus ad omnes ordines per religionis ingreſſum habere ſine diſpenſatione beneficium etiam manuale, ſi curam habeat animarum, ſicut ſecundum eoſdem ibidem, & Domin. & Peruſ. & Frãc. in cap. 1. in glo. maiores. de fil. presb. lib. 6. illegitimus etiam diſpenſatus ad ordines omnes, etiam presbyterium, non cenſetur diſpenſatus ad beneficium curatum; licet presbyter videatur ad id eſſe habilis. Tum quia ſtylus Curiæ, qui haberet, vt illegitimus diſpenſatus per profeſsionem, non indigeret diſpenſatione ad officia ſui monaſterij & ordinis, videtur poſſe reſtringi ad illa quæ ſeruant naturam officiorum ſui ordinis; & quod non extenderetur ad alia quæ exuerunt illam naturam, & induerunt aliam longe diuerſam, arg. cap. ſtatutum. de elect. lib. 6. quo declaratum eſt diſpoſitionem cap. licet canon. eod. tit. & lib. de eccleſia parochiali non includere eccleſiam parochialem collegiatam: quia accidens additum generi, videtur eximere id, cui additum eſt, à ſuo genere. Tum quia, vt puto, difficile probari poſſet in Rota, ſi quęſtio verteretur in illa, quod ſtylus Curiæ extenderetur ad hunc caſum: quamuis pro aduerſa parte dici poſſet, quod originaria & naturalis conditio, quam iure communi deberent habere hæc officia, potius ſit attendenda, quam accidentaria, quæ quodam vſu antiquo, & forte magis ex ambitione, quam charitate eſt inducta, arg. l. 3. ff. de tut. quæ probat naturalem cauſam præferri accidentariæ, quando ambæ concurrunt. Quare vltimam reſolutionem reſeruo S. D. N. & cuiuis melius ſentienti.

Ad hæc adde conſtitutionem S. D. N. Sixti Quinti, & eius declarationem contra illegitimos promulgatam tam in his quæ in hoc caſu dicta ſunt, quam quæ in alijs dicentur.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum ſede vacante ſuccedit Epiſcopo in ijs, quæ ſunt iuriſdictionis ordinariæ etiam voluntariæ, præterquam in caſibus expreſſe exceptis.*

2 *Diſpenſare poteſt Capitulum ſede vacante cum illegitimo ad minores ordines, & ut poſsit ſimplex beneficium obtinere.*

CON-

CONSILIVM VII.

AN CAPITVLVM Sede vacante posſit diſpenſare cum illegitimo ad ordines minores,& beneficium ſimplex, ſicut poteſt Epiſcopus; iuxta cap.1.de fil. presb. lib.6.

1 Reſpondetur, quod licet Ioan. And. quem ad verbum ſequitur Domin. & Frãc. dicat in d. cap.1.de filiis presb.lib.6.eam Papali deciſione indigere propter varias opiniones,quæ verſantur ſuper poteſtate Capituli ſede vacante ad diſpenſandum;licet inquam hoc dixerint illi, & gloſ. in clem. 1. §.1.verb.capituli.de hæret.videatur reſoluere,quod Capitulum nõ ſuccedit Epiſcopo in his quæ ſunt iuriſdictionis volũtariæ,qualis eſt diſpenſatio: contrarium tamen videtur verius, quod tenet Panor. in cap. cum olim. de maiori.& obed. cui ſatis accedit Franc. Pauinus in tracta. de officio Capit. ſede vacan. cap.7. par.prima,& melius 2. part. cap.1.num.3.ſed longe altius & reſolutius Federi.Senen.conſ.40. & melius conſ. 30. cuius multis rationibus addo illam firmam,quod circa poteſtatem Capituli ſede vacante debet fieri regula affirmatiua, videlicet,quod ſuccedit Epiſcopo regulariter in omnibus quæ ſunt iuriſdictionis ordinariæ, præterquam in caſibus expreſſe exceptis, vt recte reſoluit prædictus Franc. Pauinus in d. tract. par. 1. cap. ſ. num. 3. & conſtat diſpenſationem illegitimorum pertinere ad iuriſdictionem ordinariam Epiſcopi,& quod in nulla parte iuris ille caſus excipitur ab illa regula: ergo ſtandum eſt ei, arg. gloſ. ſolemn. in l. omnis definitio. ff. de reg. iuris,& rub. eodem tit. lib. 6. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vt, dictio poſita in procemio, immo & verba procemij denotant cauſam finalem, qua ceſſante,ceſſat diſpoſitio: & hoc,modo dicta ratio ex toto deficiat;quia ſufficit quod minus in vno,quam in aliis,militet.num.3.*

2 *Diſpenſatio tollit impedimentum,quod ex facto oriebatur.*

3 *Intellectus Concilij ſeſſ. 25.cap.15.eſt,vt filius qui ex diſpenſatione Apoſtolica ante Concilium obtinuit beneficium in eccleſia in qua pater mortuus fuerat beneficiatus,non poſsit modo aliud in illa obtinere.*

4 *Diſpoſitio non odioſa, ſed fauorabilis eſt cenſenda, quæ principaliter intendit inducere aliquid fauore dignum, licet minus principaliter id cedat in pœnam & odium aliquorum.*

CONSILIVM VIII.

AN CAP. 15.ſeſſ.25. Concilij Triden.habeat locum in eo, qui ante illud legitima cum diſpenſatione obtinebat iam vnum beneficium in eccleſia in qua pater obtinebat aliud,ita quod & patre mortuo non poſsit in ea quærere de nouo aliud?

1 Et pro parte quidẽ negatiua facit primo,quia vera & finalis ratio dicti cap.eſt in eius princip. ibi,*Vt paternæ incontinẽtiæ memoria*.quæ ſumpta eſt ex

cap.proposuisti.82.dist.& ex cap.literas.de fil.presb.& ratio principalis secũdũ cõmunẽ opinionẽ satis tritã sumitur ex procemio, l. fin. ff.de hæred. instit.Aym. cõs.192.nu.21.late Sarnen. in regula de annali,quæst.1.n.1.& 2. vbi dicit quod illa dictio, *vt*, significat causam finalem canonis, quæ solum debeat inspici. sed hæc ratio cessat in proposito:quia iam ante Concil. dispensatus à Sede Apost. est N. vt possit obtinere canonicatum, & dignitates in ecclesia, in qua pater obtinuit abbatiam, & canonicatum: & d.cap. 15.in iis qui obtinebant ante Concil. patre iam mortuo, nihil innouauit, vt ibi in vers. *quod si in præsenti, &c.*& merito, cum ex prouisione archidiaconatus in personam dicti N. qui iam ex plena dispensatione à sede Apost. est, lege permittente, in dicta ecclesia graduatus, cum cesset ratio inducẽdæ memoriæ paternæ incontinentiæ, & sic cesset finalis ratio d. cap.15.nihil obstare debet eius dispositio. Sarnen. in regula de verisim. quæst.3. numero 6. latissime omnes adducit Tiraquel. in tract. cessante causa, par. 1. num. 25.vers.legis ratione cessante, per vulg.l. adigere. §.quamuis.ff. de iure patron.

2 Secundo res redditur clara: nam ex dispensatione Apostolica sublatum est impedimentum beneficij iam obtenti per eius patrem, vt est textus in cap. dilectus.cum ibi not.per Doct.Abb.& alios de fil. presbyt. & cap. 15. in similibus casibus de dispensatis,& ante Cõcil.obtentis,patre iam mortuo,nihil disponit. Vnde sequitur communis,& approbata cõclusio, quod dictum cap.ita disponens in casibus obuenturis post Cõcil. recipit interpretationem passiuam à decretis antiquis disponẽtibus in casibus quãdo quis est dispensatus,& iam obtinet dignitates in ecclesia, in qua eius pater obtinuit.Dec.cons.445.num.49.Din.cons.135.num.7.vol.3.Alex.in l.fin.§. in compotatione.col.pen.circa fin. C. de iur. delib. Iason in l. sciendum. num.4..ff. qui satisdare cogan. & in l.præterea. num.14. vnde vir & vxor. & doctr. Alexan.qui semper allegatur, in l.1.§.lex Falcidia.num. 7. ff. ad leg.Falcid.

3 Sed pro parte affirmatiua faciunt Cõcilij verba,quæ sunt clara: quia palam est,verba Cõcilij comprehendere eum de quo quæritur. Et ad præcipuum oppositorum responderi potest,negando quod cesset ratio, & causa finalis illius cap.quia etsi non sit tanta ratio,quare is,de quo quæritur, arceatur à beneficio ibi noue quærendo,quanta in eo qui nullum habuit ante Concilium in ea;negari tamen non potest,subesse aliquantam rationẽ, etsi non tantam:& lex generaliter loquens habet locum in omnibus contentis sub genere,etsi non militet tanta ratio in aliis, sicut in aliis, l. 1. §. qui autem.ff.de al.lus. & tradimus nos in Commẽt. de paupert.in cap.statuimus.9.q.3.num.73.post Decium cons.669.num.3.quod ipsum multi alij tradunt.Quod autem ratio illius canonis non cesset omnino, constat ei qui considerat quod cum is, de quo quæritur, quæret archidiaconatum præfatum, in toto populo refricabitur memoria incontinentiæ paternæ; eo quod vt minimum dicetur, N. filius N. quærit nunc & accipit archidiaconatum, eo quod cum dispensatione legitima habuit ante Cõcilium

cano-

canonicatum in ecclesia vbi pater suus habuit beneficium. & adeo quidem refricabitur, quod multi dicent id esse male factum, licet etiam multi dicerent contrarium; qua contrarietate plurimum renouatur memoria incontinentiæ paternæ, vt palam est. Nec obstat, quod dispositio illius canonis videtur aliqua ex parte odiosa, & ideo restringenda, cap. odia. de reg. iur. lib. 6. Tum quia finis, in quem conditus est, fauorem meretur, vtpote munditia, & decentia castitatis clericalis, & sublatio infamiæ contrarij vitij, quæ principalius intendit, quam pœnam, & inhabilitatem; quo casu fauorabilis iudicatur, cap. non dubium. cum annot. ei per Panor. & latius Fel. de sent. excom. Tum quia lex etiam odiosa includit omnia sub verbis eius proprie contenta, l. cum lege. iunct. glos. & doctrina Aret. ff. de testam. recep. à plerisque omnibus, & in his à Decio in l. factum. §. in pœnalibus. ff. de reg. iur. in cap. cum ordinem. de rescrip. & alibi sæpe, Alciatus in princ. tit. de verb. signif. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Nepotes presbyterorum nequaquam prohibiti leguntur habere beneficia aui: & hoc siue attendatur ius commune, siue constitutio Clement. VII. siue Conc. Trid. quæ iura cum loquantur de filiis, ad nepotes secundum magis veram & magis communem opinionem non sunt extendenda, & num. 2. & 3. & hoc tanto magis quando filius superuixit patri, num. 4. & 5. vel constitutio fuit facta in odium filiorum, vel non militat eadem ratio, num. 7. & prædicta citra omnem controuersiam procedunt, si qualitas, sub qua de filio facta est mentio, non militat in nepote, vt est in terminis sacri Concil. Trid. & dictæ constitutionis, quæ cum loquantur de filijs illegitimis, nequaquam extendi debent ad nepotes legitimos. num. 9.*

3 *Opinio Doctorum fundata pluribus & melioribus rationibus, est magis tenenda, quam contraria, licet sit communis.*

7 *Extensio facienda non est à casu in quo vertitur maior ratio, ad casum in quo vertitur minor.*

7 *Filij presbyterorum in ecclesiis, vbi eorum patres beneficium obtinuerunt, nequeunt etiam dissimile obtinere, nec pensiones super fructibus eius habere, nec quoquo modo ministrare.*

8 *Ortus à radice infecta, si non admittitur is à quo originem habet, nec ipse admittitur, si consequitur ius eius, vel in eius locum sit ponendus.*

8 *Natus ex illegitimo non admittitur ad successionem, cum non sit cognatus, nec agnatus, & iura agnationis & cognationis per illegitimum acquirere nequeat.*

CONSILIVM IX.

AN NEPOTES presbyterorum excludantur ab eorum beneficiis, sicut filij?

1 Siue attendamus ad dispositionem iuris communis, siue ad dispositionem clemen. siue etiam ad dispositionem Concilij Tridentini, nullibi reperitur facta mentio de nepotibus, sed tantum de filijs; & propterea videndum est, an istæ dispositiones loquentes de filijs habeant etiam locum in nepotibus. Et licet Ant. Butr. & Abb. in cap. ad extirpandas. de fil.presbyt.dixerint, communem opinionem esse, quod idem sit in nepotibus; tamen, pace eorum sit dictum, contrarium est verius; quinimmo communis opinio se habet in contrarium, vt apparebit ex infra dicendis.

2 Nam quod ista prohibitio non extendatur ad nepotes voluit gloss. in cap.presbyterorum.56.dist.& ibi post Gofred.Rayner.per eum alleg.bene declarat,& voluit Gemin. circa med. vers.glossa 2.quærit. vbi etiam Præpos.colum.2.vers.glo.2.quærit.& idem voluit Abb.antiquus in d.cap. ad extirpandas. ibi, *Adde quod in hoc contradicit*. de fil. presbyt. vbi etiam Ioan.Andr.paulo post princ.vers.in gloss.1.ibi, *nepotes*. vbi etiam adducit Barthol. Brix. & ibi etiam late Egid. Bellam. num.3. vbi etiam adducit Fratrem Ioannem in sum. confess. & Martin. Pampilonen. & hoc etiam ibidem voluit Card. paulo post princ.vers. *quæro an quod hic dicitur de filijs*. & Ancha. paulo post princip. vers. *quærit glossa, dicitur in rubrica*. & Ant. de Butr. videtur residere in hac opinione, cum illam vltimo loco referat, gloss. in l.qui filium.6. Sabinus.ff.ad Trebel. Bart.in l.bona fides.ff.depos. Et hac ratione dici potest quod idem teneat Abb.in d.cap.ad extirpandas.num.8.

3 Et ex his apparet, quod ista est magis communis opinio; quia Doctores tenentes hanc opinionem, longe excedunt numero tenentes contrariam opinionem. Item cum, vt ex lectura dictorum Doctorum apparet, isti moueātur longe pluribus & melioribus rationibus, quibus non respondent tenentes contrariam opinionem; ista opinio esset tenenda, etiam quod appareret quod cōtraria opinio esset magis communis, cap. capellanus: vbi Abb.de fer.& post alios Doct.in cap.1.in 1.lectura, num. 29.de constitut.

4 Præterea etiam dato quod contraria opinio esset magis communis, & de iure verior, tamen non potest applicari casui nostro: quia in casu nostro filius superuixit patri, ita quod nepos non subintrauit in locum filij: & in hoc casu omnes Doct. qui tenent contrariam opinionem, & qui fuerunt post Hostien. fatentur dictam opinionem non habere locum in isto casu, vt per Hostien.in cap.ex transmissa.de fil.presbyt. & per Ioan.Andr.in d.cap.ad extirpandas.vbi etiam Henric.Boic. Ant.de Butr. Abb. & omnes alij trad.

5 Nec obstant ea quæ habentur per Rebuff.in tit.de dispens.& defect.natal.in nu.26. Quia respondetur, quod quicquid ipse dicat, ista declaratio tenetur per omnes Doct.qui tenent contrariam opinionem; & propterea ab ea nō est recedendū; & est fundata in bona gl.in d.cap.ad extirpandas. quæ tenet contrariam opinionem. & Innocentius etiam, & omnes qui illam sequuntur, mouentur hac ratione, quia nepos subintrat in locum filij,6.

lij,6.

lij. §. fin. inst. de hæred. qual. & differen. quæ ratio cessat, quotiescumque filius superuixit patri. authen. successione. C. de legit. hæred. & ita declarat Io. And. in d. cap. ad extirpandas. & Gemin. & Præpos. in d. cap. presbyter. 56. dist.

6 Nec præmissis obstat, quod nec clem. nec Concil. Trid. fuerint fundata propter tollendam successionem, sed propter tollendam memoriā incontinentiæ paternæ; & quod propterea ista, quæ dicuntur de successione, nō possunt applicari casui nostro. Quia respōdetur, quod ista, quæ pro parte nostra adducuntur de successione, non adducuntur ad fundand. intentionem partis nostræ, sed ad tollendum motiuum glossæ, & Doct. tenentium contrarium, qui pro eorū opinione hoc principali motiuo vtuntur, quod nepos in successionibus subintret in locum sui patris. & propterea si in terminis clem. & Concil. Trid. non fuit considerata successio, ergo tanto magis dicta per glos. & alios illam sequen. non possunt applicari casui nostro.

7 Minus obstat, si dicatur, quod ratio reddita per Concil. & clem. habet locū etiam in nepotibus; cum hoc videatur redūdare in fauorem ecclesiarum, & præsertim quia dispositio Concilij vtitur illis verbis, *Quam longissime arceatur*. Quia respondetur, quod postea dispositio Concil. & clem. restringit se ad filios; quo casu, cum tractetur de odio principaliter ipsorum filiorum, eorum dispositio non porrigitur ad nepotes, l. pater. ff. de adulter. l. lege Iulia. §. hoc capite. ff. de rit. nupt. & in terminis nostris tradunt omnes Doct. in princ. informationis allegati: & propterea cum dispositio Concilij se restringat ad filios, verba quantumuis generalia, respectu filiorum sunt intelligenda. tradūt communiter Doct. in l. si de certa. C. de transact. & præsertim quia non est tanta ratio in nepote legitimo ex filio, quemadmodum est in filio ipso illegitimo; & non debet fieri extēsio de casu, in quo vertitur maior ratio, ad casum in quo vertitur minor ratio, glos. in cap. in fidei fauorem. de hæret. lib. 6. Paris. in cons. 110. num. 22. vol. 3. Et dum Concilium dixit, quod longissime memoria arceatur, verificatur in filiis, in quantum prohibet eis, quod in ecclesiis, vbi patres beneficium aliquod obtinuerunt, non possint etiam dissimile beneficium obtinere, nec in dictis ecclesiis quoquo modo ministrare, nec pensiones super fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinuere, habere.

8 Sicut etiam non obstat illud, quod dici solet, quod quando quis venit ex radice infecta, tunc si non admittitur ille à quo ipse causam habet, nec etiam ipse admitti potest. Quia respondetur, quod ista non possunt applicari casui nostro; nam procedunt, quotiescumque iste consequitur ius, vel ponitur in aliquem locum, media persona incapaci: quo casu si medium est incapax, nec ipse admitti potest. Exempli gratia: natus ex illegitimo regulariter non admittitur ad successionem; quia ad hoc, vt quis admittatur ad successionem, oportet vt sit agnatus, vel cognatus; non potest eius filius, media eius persona, nancisci iura agnationis, & cognationis.

9 Præterea est diligenter animaduertendum, quod Clem. loquitur non simpliciter de filiis, sed cum hac qualitate, *ex fornicatione nati*: & similiter Concilium loquitur de filiis cum hac qualitate, *qui non ex legitimo nati sunt matrimonio.* quæ qualitates cum non cõueniant nepotibus ex legitimo matrimonio natis, idcirco in hoc casu sumus extra omnẽ controuersiã, quod non comprehenduntur nepotes, vt in terminis nostris, & est tex. & ibi declarat Bart. in l. fin. C. de natur. lib. & etiam in terminis nostris tradit Alciat. in l. liberorum. sub num. 10. vers. tertius casus est. ff. de verb. signif. Alex. in cons. 4. col. 2. vers. similiter confirmantur prædicta alias. num. 7. lib. 4. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Nepos legitimus ex filio illegitimo nec per sacrum Concilium Trid. nec per constitutionem Clementis VII. comprehenditur, & num. 6. potestque hæres ab auo institui, num. 3. nec venit appellatione filiorum, nisi vt infra num. 4.*

2 *Qualitas sub cuius consideratione constitutio aliquid disponit, si cesset, cessabit & dispositio.*

3 *Verba dispositionis vbi non conueniunt, vtique nec dispositio.*

4 *Dispositio prohibens filium obtinere beneficia patris, cum sit exorbitans & odiosa, non comprehendit nepotem; & hoc nedum ad terminos sacri Concilij, seu constitutionis Clem. VII. sed etiam ad terminos iuris, secundum magis veram & magis communem: licet aliqui hallucinantes scripserint contrarium. num. 5. nec interest an pater adhuc viuat, vel non; licet aliqui distinguant. num. 4. & 5.*

4 *Filiorum appellatione veniunt nepotes, si tanta est ratio in vno, sicut in altero, & dispositio respectu filiorum fauorabilis est, alias non: vnde dispositio loquens de filio illegitimo non procedit in nepote legitimo, in quo non subest timor paternæ incontinentiæ. num. 3. & 6.*

CONSILIVM X.

CVM Illustrissimi & Reuerendissimi Cardinales congregationis sacri Concil. Trid. quæsiuissent an clem. facta à Clemente VII. ne filij illegitimi possint beneficium paternum obtinere, eam acciperet interpretationem, vt & comprehenderet nepotem legitimum ex filio illegitimo, respectu beneficij auiti; nullaq. in his terminis Rotæ decisio reperta fuisset; visum fuit eisdem amplliss. Patribus etiam ex ordine S. D. N. Gregorij XIII. intelligere quid in hac facti specie Rota sentiret, addito maxime decreto eiusdem sacri Concilij, de quo in cap. 15. sess. 25. Quapropter pro-
1 posita per me eiusmodi difficultate sub die Veneris 12. Febr. 1574. fuit per Dominos conclusum non comprehendi nepotem legitimum ex filio illegitimo, neque sub clem. neque sub Concil. tam inspectis verbis, quam etiã inspecta mente seu ratione, tam clem. quam canonis præfati. Nam quo ad verba clem. certum est illa non conuenire nepoti legitimo, vt patet ibi, *In ipsorum resignantium filios ex fornicatione genitos.* & ibi: *Super defectu natalium, quem ex dictis sacerdotibus resignantibus geniti patiebantur.* & ibi: *Ob inordinatum*

spurio-

spuriorum filiorum amorem. & ibi: *Quod de cætero filij presbyterorum ex fornicatione nati, &c.*

2 Similiter verba Concil. non conueniunt, vt patet ibi, *Qui non ex legitimo matrimonio nati sunt*. Vnde subintrat vulgaris regula, quod vbi verba dispositionis non conueniunt, dispositio etiam non conuenit. Bart. in l. 4. §. pretor ait. in fin. de dam. inf. & ibi per Alex. Dec. in cap. 1. num. 21. de elect. & satis in proposito facit doctr. Bart. in l. liberorum. num. 6. de verb. sig. & ibi Alciat. in vers. tertius casus est. Alex. cons. 4. col. 2. num. 7. vol. 4. per tex. in l. fin. C. de nat. lib. cũ aliis, de quibus per Gabr. de verb. sign. cõcl. 1. num. 58. Cum enim præfatæ constitutiones loquantur de filio, non ea solũ ratione, quia sit filius, sed quia natus ex fornicatione, non vendicant sibi locum in nepote legitimo, d. l. fin. per quem tex. Bart. & alij communiter in l. Gallus. §. & quid si is. de lib. & posth. concludunt nepotem legitimum ex filio illegitimo hæredem ab auo institui posse: quia in eo vitium paternum, & per consequens qualitas patrem excludens cessat, vt etiam cõcludit Card. Paleot. de noth. & spur. cap. 53. Couar. in epit. in 2. par. cap. 8. §. 5. num. 13. Pinell. in l. 1. num. 69. in 1. par. & in l. 3. num. 20. C. de bon. mat. Ant. de Rozel. de success. ab intest. num. 63.

3 Quo vero ad rationem, seu mentem Clem. & sacri Concilij, responsum fuit, non esse similem seu parem rationem in nepote legitimo, qui refert paternam continentiam, non incontinentiam, quæ est in filio illegitimo; militatque pro eo illa præsumptio, quod filius præsumitur esse similis patri, vt per Gig. de crim. læsæ maies. in 3. par. q. 13. num. 14. & seq. Et quod non sit similis vel tanta ratio in nepote, quanta est in filio illegitimo, vltra prædicta tradunt Domin. & Alex. in cap. presbyterorum. 56. dist. Egidius in cap. ad extirpandas. de fil. presb. cum aliis, quæ inferius adducentur.

4 Et licet appellatione filiorum quandoque nepotes contineantur, vt in l. iusta. de verb. sig. in l. filium habeo. ad Maced. id procedit vbi est tanta ratio in nepote, quanta est in filio, & vbi dispositio est mere fauorabilis respectu filiorum, vt per hoc in l. Gallus. §. instituens. num. 4. de lib. & posth. & per Alciat. in d. l. iusta. præsertim super verbo patris. quæ omnia cessant in terminis nostris, in quibus non est par ratio, & dispositio non est mere fauorabilis, vt ex infra dicendis apparebit. Nam si volumus circumscripto etiam canone Concilij & clem. considerare quid de iure communi dicendum sit, vtique dispositio prohibens filium obtinere beneficium paternum, non habebit locum in nepote, tamquam dispositio exorbitans, & odiosa. Et licet in hoc tres principales reperiãtur opiniones; vna videlicet, quæ distinguit an pater viuat, an non; secunda quod immo nepos nõ excludatur; tertia (vt dixi) quod non comprehendatur: nihilominus Rota sequuta est tertiam opinionem, tamquam melioribus rationibus fultam, magis cõmunẽ, magisq. ad plenum per Doctores tractatam, & defensam. Istam enim opinionem tenent glos. in d. cap. presbyterorum. 56. dist. & in cap. Apostolica. 8. q. 1. & Io. de Fan. qui non est impressus, & Archid. ibidẽ, Goffr. in sum. num. 5. ad finem, Io. And. in d. cap. ad extirpandas, & in cap. ex transmissa. de fil. presb. & ibi Collecta. dum vltimo refert Arch. Io.

de Anan. & Abb. Antiq. & late per Egidium nu. 3. referētem etiam Martinum Pampilonen. Episcopum, Anchar. d. cap. ad extirpandas. Card. Ant. de Butr. & Abb. dum vltimo loco referunt istam opinionem: idem tenet disputando articulum communem in d. c. presbyterorum. & ibid. Alexandrin. & in d. cap. Apostolica. 8. q. 1. hoc idem tenet sum. confess. q. 8. sum. Pisanel. in verb. illegitimus. & sum. Ant. in cap. accedens. num. 2. & 22. de accus. Butr. cons. 24. Barbat. in cap. 2. de arb. & in cap. ex parte. 1. de offic. deleg. & ibi Bart. nu. 17. Bald. in cap. 1. §. & quia. nu. 3. vers. quandoque vt terminus pęnæ. de ijs qui feud. dar. poss. & opinionem Io. And. in d. cap. ad extirpandas. refert & sequitur Alex. cons. 32. num. 20. in 6. vol. Dec. cons. 93. col. 4. in princ. vers. ad hoc facit.

5 Ex quibus patet non esse standum attestationi Ant. de Butr. & Abb. in d. cap. ad extirpandas. qui simpliciter referunt Pet. de Rauen. in comp. iur. can. in tit. de fil. presb. quod communis opinio sit in contrarium, cum potius præcedens opinio sit magis communis. Et quod inanimaduertenter loquuti fuerint, patet etiam, quia distinctionem Host. adscribūt Innoc. qui simpliciter loquitur, & tenet contra nepotem: quæ tamen distinctio Host. in cap. ex transmissa. de fil. presb. & in sum. quam multi sequuntur, deseruit etiam in proposito nostro, in quo præsupponitur patrem illegitimum mortuum tunc esse. vnde possunt addi omnes alij qui tenent cum distinct. Hostiensis, vt deseruiunt pro opinione pręcedenti, prout Collect. in d. cap. ex transmissa. Henric. Boic. in d. cap. ad extirpandas. summistæ fere omnes, Asten. Sylu. Ang. Rosel. Armil. in verbo beneficium.

Nec opus est euacuare fundamenta alterius opinionis; quia bene euacuantur per Domin. & Alexandrin. in locis allegatis, & per Egid. in d. cap. ad extirpandas.

6 Siue igitur inspiciamus verba, nepos non includitur; siue inspiciamus mentem & rationem, idem est dicendum; cum non militet eadem ratio, & materia sit odiosa, vt tenēt oēs Doct. de quibus in prima opinione post Io. And. in d. cap. ad extirpandas. Et facile fuisset sacro Concilio, si nepotē legitimum voluisset excludere in illis verbis, *Vt paterna incontinētia, &c.* addere, *siue auita.* ad tex. in l. vn. §. sin autem ad deficientis. C. de cad. toll. cap. ad audientiā. de decim. Et ita fuit conclusum, nepotem legitimū non excludi.

Aduerte quod hoc consilium non ponitur vt consilium Nauarri, sed vt resolutio eidem in principali puncto concordans.

DE CORPORE VITIATIS ORDIN. VEL NON.

SVMMARIVM.

1 Pollex non est membrum, cuius parte qui priuatus est, modo per indignationem sibi non abstulerit, non efficitur irregularis, si inde non inducatur impotentia, nec magna deformitas, seu scandalum in celebrando, num. 2. de qua si probabiliter dubitatur, Episcopi declaratio, sed non alterius inferioris sufficit. num. 3. qui si declaret magnum induci scandalum, esset irregularis, & à Papa esset petenda dispensatio. num. 4.

CON-

CONSILIVM I.

AD HANC Quæstionẽ respondeo primo, D. consulentem non esse irregularem simpliciter, quia non est mutilatus membro aliquo principali, neque est priuatus à se per indignationem parte aliqua alicuius membri, vt tradimus in nostro Manua. confess. cap. 27. num. 198. quia solum est mutilatus parte membri, scilicet pollice manus, qui non est membrum, vt nos post alios in dicto Manua. vbi supra num. 206. & 261. late probamus pro communi contra Caietanum & Sotum.

2 Secundo, quod si præfata mutilatio pollicis non inducit impotentiam celebrandi, nec magnam deformitatem in celebrante, poterit ipse celebrare sine vlla dispensatione, quia non est irregularis, vt dictum est.

3 Tertio, quod si dubitatur an possit absque scandalo celebrare, & an inducat magnam deformitatem, quæ id impediat; recurrendum est ad Episcopum, ad quem dicimus hanc determinationem spectare vbi supra num. 200. ita quod non sufficit arbitrium confessarij, vel alius prælati inferioris, vt ibidem subiicimus. Sed neque requiritur dispensatio Papalis, neque episcopalis, sed solum prædicta determinatio: quia non est irregularis, qualis si esset, deberet recurri ad Papam per ea quæ nos dicimus in d. Manu. vbi supra num. 239.

SVMMARIVM.

1 *Castratus ob ægritudinem de consilio medicorum, potest sine alia dispensatione omnes sacros ordines accipere.*

CONSILIVM II.

TITIO Clerico fuerunt propter ægritudinem virilia à medicis abscissa; qui nunc desiderat ad omnes, etiam presbyteratus, ordines promoueri. Quæritur, an possit sine sanctæ Sedis Apostolicæ dispensatione ad maiores ordines promoueri à suo Episcopo.

1 Respondeo, quod proculdubio potest, cap. si quis à medicis. & cap. eunuchus. & cap. si quis pro ægritudine. & cap. si quis pro infirmitate. 55. dist. & per regulam, quam nos quoque post alios posuimus in Man. confess. cap. 27. num. 199.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonio, quod impotens cum virgine contraxerat, nullo declarato, potest talis sine dispensatione ordines & beneficia suscipere.*

2 *Bigamus nullo modo dici potest, qui cum vnica & virgine ob impotentiam nulliter contraxit.*

3 *Impotens ad matrimonium licet quis sit, non tamen inde efficitur vt non possit ordines suscipere.*

3 *Castratus, siue eunuchus, modo se ipsum non castrauerit, est capax ordinum, & beneficiorum.*

Cor-

4 *Corpore vitiatus potest ordinari, nisi sit mutilatus membro, vel taliter vitiatus, vt non possit ordines sine scandalo exercere.*

CONSILIVM III.

AN CONTRAHENS cũ vnica & virgine matrimonium per verba de præsẽti, possit legitime ordinari etiã sacris ordinibus, si matrimoniũ fuit inualidum propter suam impotentiam coeundi, ob quam declaratum fuit matrimonium fuisse & esse nullum, & data licentia contrahendi cum alio fœminæ quæ contraxit cum illo; & an ipse possit iuste sine dispensatione simpliciter ordinari sacerdos, & habere beneficia?

1 Respondeo, prædictum D. consulentem posse sine vlla dispensatione iuste ordinari sacerdotem, & quærere & retinere beneficia ecclesiastica. Tũ quia nullo impedimẽto iuris naturalis, diuini, neque humani canonici ab eo prohibetur. Tum quia, si quo prohiberetur, maxime esset impedimen-
2 tum bigamiæ, iuxta totum titulum de bigamis. Sed hoc est falsum, quia bigamiæ impedimentum non inuenitur nisi in eo qui bis vere, putatiue, interpretatiue, vel similitudinarie antea matrimonium cõtraxit. At D. cõsulens nullo illorum modorum contraxit bis matrimonium, immo nec semel; quia id quod voluit contrahere, & de facto contraxit, non fuit verum matrimonium ob impedimentum legitimum frigiditatis naturæ, vel maleficij legitime probatum, & per sententiam definitum, vt in facto propo-
3 nitur. Tum quia impedimentum impotentiæ contrahendi matrimonium non impedit habilitatem assumendi ordines, & beneficia, nisi impotentiã illam concomitetur aliqua irregularitas, vel inhabilitas alia; & etiam si sit eunuchus, siue castratus, non impedit ordinationem, nisi se ipsum iniuste absciderit, & castrauerit, cap. si quis abscidit. cap. eunuchus. & cap. si quis
4 in infirmitate. & aliis multis. 55. dist. Tum quia nullus corpore vitiatus excluditur ab ordinatione, nisi sit mutilatus membro, vel tali vitio vitiatus, vt sit inhabilis ad exercendum ordines sine scandalo, vt probatur per prædictam fere totam dist. & totum tit. de corp. vitiatis.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitatem impedientem promotionem ad ordines & beneficia non inducit defectus partis membri, vt sunt omnes quatuor digiti pedum, nisi inde oriatur magna deformitas, aut impedimentum vsus ordinum.*

2 *Virilia licet sint integrum membrum; tamen si sint abscissa à medicis, non inducunt irregularitatem.*

CONSILIVM IV.

AN CLERICVS minorum ordinum, qui per infirmitatem & ægritudinem perdidit omnes digitos vtriusque pedis, exceptis pollicibus, sit irregularis, & possit ordinari maioribus?

1 Respondeo, quod non est irregularis, & potest ascendere ad maiores ordines, & beneficium assecutum retinere. Tum per cap. qui partem. & cap. si quis

quis à medicis.& cap. si quis in ægritudine.55. dist. quatenus probant,eū, qui partem alicuius membri perdidit per lāguorem, vel cui à medicis pro ægritudine secta est pars membri,immo & virilia, quæ constituunt membrum,non esse irregularem. Tum per cap. 2. de corpo. vitiat. quatenus probat, vt ibi annotat Panor. ab omnibus receptus, quod defectus partis membri non facit quem irregularem,nisi induceret magnam deformitatem,aut redderet impotentem ad vtendum ordinibus: & prædictus defectus nec inducit talem deformitatem,nec impotentiam,vt palam est.Tum per ea quæ latius tradimus in Man. cap. 27.num.198. & sequēti,adiunctis eis quæ tradimus in eodem cap.num.206. probando efficaciter, quod digitus non est membrum,sed pars membri.Salua meliori, &c.

SVMMARIVM.

1 *Auris cartilagine in tam modica carens quantitate,quæ potest ita tegi, vt possit sine scandalo ministrare,non eget aliqua dispensatione.*

CONSILIVM V.

QVAERITVR, an carens particula cartilaginis auris sit irregularis, ita vt ad celebrandum indigeat dispensatione.

1 Respondetur, D. consulentem posse iuste celebrare, per ea quæ tradimus in nostro Manu. cōfess. cap. 27.num.199.Nec obstat id quod dicimus ibidem num.223. de carente cartilagine: quia D. consulens non caret tota,nec dimidiata,nec tota tertia parte,sed tantula,quæ potest tegi, vel ita dissimulari,quod non inducat scandalum, vtendo capillo coronæ demissiore,saltem in illa parte.

SVMMARIVM.

1 *Missa sine ministro respondente celebrari potest.*
2 *Surdus vix sine peccato presbyterio insignitur.*
2 *Surdo ad Missam celebrandam vtilis dispensatio Papæ,sed non necessaria, vt possit sine ministro saltem in loco secreto celebrare.*
2 *Missa celebranda videtur ex decreto Ecclesiæ coram duobus: at ex generali consuetudine satis vt vnus sit præsens.*

CONSILIVM VI.

QVIDAM omnino surdus ad omnes, etiam presbyteratus, ordines se promoueri fecit. Quæritur an mortifere peccauerit.

1 Respondeo primo,quod vix defendi potest eum non peccasse mortaliter,quādo suscepit ordinem presbyteratus,etiam eo solo, quod cum esset omnino surdus,suscepit presbyteratum:quia licet surdaster, siue difficulter audiens ordinari possit presbyteratu; non videtur tamen posse ordinari,qui omnino est surdus, vt dicit R.D.Simon Maiolus Episcopus Vultur.lib.1.cap.25.de irregular.Dixi,vix: quoniam etsi cum difficultate, videtur posse iure defendi. Tum quod licet prohibeātur canonibus ordinari presbyteratu cæcus,claudus,& alij,qui non possunt facere illa,quæ requirun-

runtur in celebratione Missæ per cap. 1. 49. distin. & per totum titulum de corp. vitia. nullibi tamen videntur prohiberi surdi, etiam qui penitus non audiunt: quoniam possunt dicere Missam soli, & sine ministro respondente, & consequenter non audiendo illum, vt tenuit glo. sing. in cap. hoc quoque. de consecr. dist. 1. loquendo de inclusis.

2 Secundo, quod vtilis esset ei licentia Papæ ad celebrandum aliquoties Missam, saltem in aliquo loco secreto, etiam vt sine ministro respondente eam dicere posit. Dixi, vtilis: quia statutum Ecclesiæ videtur habere, vt dicatur coram duobus, prædicto cap. hoc quoque. & consuetudo generalis, quod saltem vnus sit præsens per gloss. eius. Non dixi, necessaria: quia excusaretur á peccato & culpa dicendo eam sine ministro propter impedimentum tantæ surditatis.

SVMMARIVM.

1 *Suspensus ter est, qui sine dimissorijs ordinarij tres accipit ordines sacros. nu. 1.*

3 *Surdaster etsi presbyterio posit insigniri, id tamen de omnino surdo vix potest defendi.*

3 *Surdo, qui presbyteralem suscepit ordinem, etsi non necessaria, vtilis saltem est dispensatio Papæ, qua ei permittatur vt in occulto sine socio aliquando celebret. num. 6.*

4 *Falsans literas sui Episcopi grauiter peccat, itemque & qui falsis vtitur literis in iudicio, ac per illas absolutionem obtinet, ne priuaretur beneficio aliàs legitime obtento. num. 5. non tamen ob id tenetur petere reualidationem tituli, sicut nec qui post illum obtentum in irregularitatem incidit. num. 7.*

CONSILIVM VII.

CLERICVS quatuor minorum, cum esset factus surdus, & sciret quod propterea non initiaretur sacris á suo ordinario, cum falsis literis dimissorijs á se confectis suscepit ab alieno duos ordines sacros, subdiaconatum, & diaconatum; & inde cum falsis testimonialibus, quod esset rite initiatus dictis sacris ordinibus, ab alio Episcopo ad presbyteratus ordinẽ se fecit promoueri; & præterea falsis literis ab eo fabricatis obtinuit á suo ordinario absolutionẽ ab accusatione, quod nõ esset ordinatus presbyteratu, quem suũ beneficiũ requirebat. Quæritur, quas censuras, seu pœnas incurrerit, & quo remedio indigeat, vt posit in susceptis ministrare.

1 Respondeo primo, præfatum consulentem esse suspensum per extrauag. Pij II. quam nos citamus in Man. confess. cap. 27. num. 241. & cap. 25. num. 7. quia sine literis dimissorijs ordinarij sui suscepit ab alieno Episcopo duos ordines sacros, scilicet subdiaconatum, & diaconatum.

2 Secundo, quod etiam est suspẽsus, eo quod ordinẽ presbyteratus suscepit ab alieno Episcopo sine dimissorijs sui ordinarij, per pfatã extrauag.

3 Tertio, quod vix iure defendi potest eum non peccasse mortaliter, quãdo suscepit ordinem presbyteratus, etiam eo solo, quod cum esset omnino surdus, suscepit presbyteratum: quia licet surdaster siue difficulter audiens

diens

diens ordinari posʃit presbyteratu, non videtur tamen poʃʃe ordinari qui omnino eʃt ʃurdus; vt dixit Reuerendisʃimus D. Simon Maiol. lib. 1. cap. 25. de irreg. Dixi, vix: quoniam cũ difficultate videtur poʃʃe iure defendi. Tum quia licet prohibeantur canonibus ordinari presbyteratu cæci, claudi, & alij qui non poʃʃunt facere illa quæ requiruntur in celebratione Miʃʃæ, per cap. 1. 49. diʃt. & per totũ titulum de corp. viti. nullibi tamen videntur prohiberi ʃurdi, etiam qui penitus non audiunt; quoniã poʃʃunt dicere Miʃʃam ʃoli, etiam ʃine miniʃtro reʃpondente, & conʃequenter non audiendo illum, vt tenuit gl. ʃing. in cap. hoc quoque. de conʃecr. diʃt. 1. loquendo de incluʃis, quam nos defendimus in enchirid. de orat. cap. 22. nu. 86. & Miʃcel. 67. num. 5.

4 Quarto, quod etiam præfatus conʃulens grauiter peccauit fingendo literas falʃas, quibus fiebat fides quod quidam Epiʃcopus alius, quam ʃuus ordinarius, affirmabat ʃe ordinaʃʃe præfatum conʃulentem, viʃis literis, quæ atteʃtabantur eum fuiʃʃe ordinatum ʃubdiaconatu, & diaconatu antea legitime ab alio Epiʃcopo.

5 Quinto, quod etiam peccauit grauiter procurando & obtinendo abʃolutionem à ʃuo Epiʃcopo ordinario ab accuʃatione, qua accuʃabatur non eʃʃe ordinatum presbyteratu, quem ʃuũ beneficium, etiam ʃi eʃʃet ʃimplex, requirebat; quia fuit fabricator falʃarum literarum, licet non apoʃtolicarum, & vʃus fuit illis in iudicio, & obtinuit abʃolutionem ab accuʃatione, qua coram ordinario accuʃabatur.

6 Sexto, quod præfatus conʃulens indiget primo vera pœnitentia cordis & oris præfatorum erratorũ. Secundo, quod indiget abʃolutione à tribus ʃuʃpenʃionibus per trium ordinum ʃacrorum ʃuʃceptionem incurʃis. Tertio, quod vtilis eʃʃet ei licentia Papæ ad celebrandum aliquoties Miʃʃam ʃaltem in aliquo loco ʃecreto, vt eã ʃine miniʃtro reʃpondente dicere poʃʃit. Dixi, vtilis, & non neceʃʃaria: quia excuʃaretur à peccato & culpa non dicendi eam propter impedimentum, tantæ ʃurditatis, & quia ʃtatutum Eccleʃiæ videtur habere vt dicatur corã duobus, prædicto cap. hoc quoque. & conʃuetudo generalis quod ʃaltem vnus ʃit præʃens, per glo. eius.

7 Septimo, quod nõ indiget noua collatione beneficij, neque noua facultate retinendi illud; quia per prædicta delicta non perdidit ipʃo iure beneficium, quod habuit priuʃquam ʃurdeʃceret, & peccata prædicta perpetraret; quia beneficium legitime collatum non perditur ipʃo iure etiam per irregularitatem regulariter, vt determinat Innoc. recept. in cap. cum noʃtris. de conceʃsione præben.

Aequi bonique conʃulat lector, ʃi hoc reʃponʃum videatur aliqualiter differre ab alio poʃito ʃub num. 6. quod ʃuper eodem facto videtur datum. Nam diuerʃitas copiarum ita ʃuaʃit faciendum.

DE BIGAMIS NON ORDINANDIS.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitas in caʃibus tantum à iure expreʃsis contrahitur.*

1 *Bigamus non eʃt laicus nulliter cum corrupta contrahens, contra Butrium, nu. 5. nec cleri-*

clericus minorum ordinum, nu. 2. quia nulla ex omnibus tribus speciebus irregularitatis eis competit.

1 *Bigamus est, bigamia videlicet similitudinaria, contrahens matrimonium, etiam inualide, post votum solemne religionis, vel sacri ordinis, quo quis contrahit matrimonium spirituale cum Christo.*

2 *Pœnæ de vno casu ad alium non extenduntur.*

3 *Matrimonium spirituale cum Christo non contrahitur per ordines minores, nec incurritur inhabilitas ad contrahendum matrimonium carnale.*

4 *Dictio*, huiusmodi, *in iure est restrictiua.*

CONSILIVM I.

QVIDAM laicus contraxit matrimonium cũ corrupta inualide ob aliqđ impedimẽtum. Quæritur an contraxerit bigamiæ irregularitatẽ.

1 Respondetur quod non. Primo quidem, quod irregularitas non contrahitur nisi in casibus à iure expressis, cap. is qui. de sent. excom. lib. 6. & nullibi reperitur expressum quod in hoc casu contrahatur.

Secundo, quod omnis bigamia vel est vera, vel interpretatiua, siue similitudinaria, vt habetur in rubrica de bigamis post gl. in cap. 2. eo. tit. & Specul. de dispensatio. 6. iuxta. nu. 6. at in hoc casu non est vera, quia non contraxit valide cum duabus successiue, quæ dicitur vera bigamia: nec interpretatiua, quia non contraxit cum duabus inualide, vel cum vna valide, & cum alia inualide, nec cum corrupta valide; quæ dicuntur tres species bigamiæ interpretatiuæ, vt diximus in Man. nostro confess. cap. 27. nu. 195. neque similitudinaria, quia non contraxit cum vna valide, neque inualide post votũ solemne religionis, vel sacri ordinis, quo dicitur quis cõtrahere spirituale matrimonium cum Christo per cap. 1. & multa seqq. præsertim cap. quotquot. 27. q. 1. cuius verba sunt: *Quotquot virginitatem pollicitam præuaricati sunt, professione contempta, inter bigamos, id est qui ad secundas nuptias transierunt, haberi debebunt.*

2 Nec obstat primo cap. 1. de bigam. quia loquitur de presbytero, qui post votum solemne, quod cõtrahitur per susceptionem ordinis, cap. 1. de voto lib. 6. & ita post contractas nuptias spirituales cum Christo, contrahit alias carnales, licet inualide cum alia.

Secundo non obstat cap. fin. de bigam. quia non loquitur de clerico minorum ordinum, sed de subdiacono, qui per subdiaconatus susceptionem obligatur voto solemni, quo cõtraxit matrimonium spirituale, sicut presbyter, per cap. à multis. de ætate & qualit. adiuncto d. cap. 1. de voto lib. 6.

Tertio non obstat Rotæ decisio 1. de bigam. quæ habet clericum in minoribus ordinibus constitutum incurrere bigamiæ irregularitatem contrahendo matrimonium inualide cum corrupta: & cum pares videantur esse quo ad hoc propositũ laicus, & clericus in minoribus constitutus, cui licet ducere vxorem, sequitur idẽ dicendum esse de vtroque: non inquam hoc obstat. Tum quia prædictum cap. vlt. non agit de clerico in minoribus constituto, sed tantum de subdiacono. Tum quia non potest extendi per identitatem rationis: quia lõge alia ratio est de subdiacono, quam de clerico

rico in minoribus constituto: quoniam ratio quare subdiaconus, contrahendo matrimonium etiam inualidum, incurrit irregularitatem bigamię similitudinariæ, est illa, quod iam antea contraxerat aliud matrimonium spirituale per votum solēne cum Christo, vt prædictum est: quæ ratio penitus cessat in clerico in minoribus tantum constituto, vt palam est. Tum quia illa constitutio est pœnalis; inducit enim pœnam irregularitatis bigamiæ, vt etiam expressit Egidius in d.cap.nuper. & pęnæ de vno casu ad alium non extenduntur, l.interpretatione.ff.de pœnis.& cap.pœnæ.de pęnit.dist.1. Tum quia Rota non considerauit rationem prædictam, videlicet quare subdiaconus contrahendo matrimonium incurrit prædictam irregularitatē: quam rationem si inuenisset, cōtrarium vtique decidisset.

3 Quarto non obstat, quia significat aliud esse in laico, & aliud in clerico in minoribus constituto: quod tamē nulla ratione defendi potest, cum per ordinum minorū assumptionem nullum matrimonium spirituale contrahatur cū Christo, per quod incurratur inhabilitas ad matrimonium carnale contrahendum. & hanc partē significauit Innoc. in d.cap.nuper. dum verbo *clericis* in textu posito addit hęc verba, *in sacris constitutis*. & recte qui-
4 dem: quia textus addit verbum *huiusmodi*, quod est restrictiuum restringēs ad clericos, de quibus meminerat ante, l.huiusmodi.ff.de leg.1. meminerat autem de constitutis in sacris: quia egit de clericis non potentibus vxores ducere. Idem etiam significat ibidem ipsemet Innoc. per illa verba, *Idem dicerem de monacho*. & quidem recte: quia ille etiam tenetur voto solemni, quo contraxit matrimonium spirituale per prædictum cap.1. & multa alia 27.quæst.1. præsertim cap.quotquot. quo cauetur expresse fieri bigamum eum, qui post solemne votum contrahit. & quidem vir eruditissimus, si idem sensisset de laico & clerico in minoribus constituto, quod de monacho, exerte dixisset, *de omni alio siue laico, siue clerico*. sed ideo non dixit, quia non nouit, & meminit prædictam rationem diuersitatis.

5 Quinto non obstant etiam verba Antonij de Butrio, quatenus ait in d. cap.nuper. bigamiam incurri contrahendo matrimonium inualide in omnibus casibus, in quibus incurritur contrahendo valide: quia loquitur de contrahente secunda vice, & sic de bigamia interpretatiua, non autem de contrahente vna tantum vice, & sic de bigamia similitudinaria. Facit pro hac parte, quod nullus commentantium ibi, nec alibi, nec S.Thomas, Palud. nec alij in 4.lib.senten.dist.27. vbi de bigamia tractant, faciunt prędictam extensionem.

Ex quibus palam colligitur idem esse dicendum de clerico in minoribus constituto, quod de laico: & quod Syluester verbo bigamia. in principio post alios summistas ait octauo modo contrahi bigamiam, quando quis post votum solemne religionis vel ordinis sacri contrahit cum aliqua, siue sit virgo, siue corrupta. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Bigamiæ, & non trigamiæ ius meminit.*
2 *Inhabilis ad ordines tam est qui bis, quam qui pluries nuptias contrahit.*

3 Biga-

3 *Bigamus, & non trigamus est, qui cum virgine, & cũ corrupta successiue contrahit.*
3 *Improprietates, etiam quibus iura quandoque vtuntur, non sunt extendendæ.*
3 *Bigamus est quidem etiam semel cum corrupta contrahens, sed interpretatiue & improprie.*
4 *Dispensatur facilius cum bigamo laico, quam clerico, & hoc à Pontifice, non autem ab Episcopo, contra Henricum.*

CONSILIVM II.

QVAERITVR, an laicus coniugatus cum virgine, qua mortua contraxit cum vidua, sit trigamus, ad hoc vt sit ei neganda dispensatio, quæ concederetur bigamo.

1 Respondeo quod non. Primo quidem, quod licet multi Canonistæ meminerint bigamiæ, & deciderint quæstiones super bigamia propositas, vt in cap. 2. & per tot. 26. dist. & tot. tit. de bigam. & alibi sæpe, & Magister in 4. sent. dist. 27. & ibi S. Thom. & omnes alij; nullus tamẽ Canonistarum, neque Theologorum vllam facit mentionem de trigamia, nec vllam quæstionem super illa proponit, sed solum de bigamia, & de quæstionibus super ea propositis. Quare cum nouitates sint vt plurimum vitandæ, cap. cum consuetudinis. de consuetud. vbi gloss. recepta citat illud: *In rebus nouis constituendis maximam esse debere vtilitatem*. l. in rebus. ff. de legib. non videtur curandum de trigamia, de qua numquam habita est cura, sed tantum de bigamia.

2 Secundo, quod ratio quare nulla de trigamia facta est mentio à Theologis, & Iureperitis, videtur esse, quod tam inhabilis est ad sacramentum ordinis, qui bis cõtraxit nuptias, quam qui pluries; quoniam ratio potissima, qua bigamus est irregularis, & iudicatur inhabilis ad sacramentum ordinis, est ineptitudo ad significandam coniunctionem Christi cum Ecclesia vnica sua sponsa, vt declarat S. Thom. recep. lib. 4. senten. dist. 27. q. 3. art. 1. & ante illum glo. celeb. & recep. in cap. debitum. de bigamis. At tam inhabilis est ad significandam coniunctionem Christi cum Ecclesia vnica sua sponsa, qui contraxit cum duabus, sicut qui contraxit cum tribus, vt palam est, quia iam diuisit carnem suam cum duabus. ergo tam inhabilis est qui contraxit cum duabus, quàm qui cum tribus.

3 Tertio, quod D. consulens nulla ratione iuris, nec recti sermonis potest dici trigamus: non quidem iuris per prædictas rationes: nec ratione recti sermonis: quia trigamus ex propria verborum significatione est qui ter nuptias contraxit, γαμός enim nuptias significat: & D. consulens non contraxit ter, sed solum bis. Nec obstat, quod dicitur quis bigamus, licet vnicas nuptias contraxerit, si eas cum vidua vel corrupta cõtraxit; quoniam iura Pontificia iustis de causis improprie, & interpretatiue, & non secundum propriam significationem illam extensionem fecerunt, vt constat ex glo. cap. super eo. de bigam. & improprietates non sunt extendendæ; quia non est recedendum à propria verborum significatione, nisi quatenus reperitur recessum. l. non aliter. ff. de leg. 3. & ideo non est extendenda illa improprietas ad trigamiam, ad quam non reperitur à iure extensum.

Quarto

Quarto, quod meo iudicio nullus iurisperitus auderet dicere, quod si statuto aliquo caueretur vt trigamus, siue tres vxores ducens, illud aut illud quæreret, vel amitteret, comprehenderet eum qui cõtraxisset bis tantum, semel cum virgine, & iterum cum vidua; quoniam verba statuti eum non comprehenderent. ergo licet esset aliquis canon, quem tamen certum est nusquam esse, quo caueretur vt difficilius cum trigamo, quã cum bigamo dispensaretur; non comprehenderet D. consulentem, qui ex propria verborum significatione nullatenus dicitur trigamus, hoc est, qui tres vxores duxit; sed tantum bigamus, qui solas duas duxit.

4 Quinto facit, quod D. consulens non erat clericus etiam minorum ordinum, sed purus laicus, cum duxit præfatas duas vxores: & ita non tantum videtur despexisse ordinem clericalem, quantum si existens clericus minorum ordinum eas duxisset: adeo quidem vt Hen. Boic. in cap. 1. de bigam. num. 25. censuerit Episcopum posse cum tali bigamo dispensare; cui tamen nõ assentimur, licet credamus multum id facere ad hoc, vt S.D.N. inclinetur ad facilius cum eo dispensandum, non curando de trigamia opposita. Tum quia nullus vmquam Max. Pont. videtur de illa curasse. Tum quia nulla ratione recti sermonis, nec per vllam iuridicam extensionem potest D. consulens trigamus dici. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij collatio facta bigamo, cum sit irregularis, non valet.*

2 *Episcopus ordinando bigamum, ab eo ordine conferendo, & a celebranda Missa per annum est suspensus, & videtur deponi posse.*

CONSILIVM III.

EPISCOPVS quidam insigniuit prima tonsura bigamum, & contulit ei beneficium simplex. Quæritur quam pœnam incurrant ordinans, & ordinatus, & conferens, & collatarius.

1 Respõdeo primo, grauiter illos peccasse per totum titulum de bigam. in volumine Greg. & in cap. 1. eod. tit. lib. 6. & colligitur in dist. 26. Secundo, quòd præfati Episcopi collatio facta bigamo non valuit; quia collatio facta irregulari non valet secundum Innocentium receptum in cap. cum nostris. de concess. præb. Tertio, quod præfatus Episcopus videtur suspensus à collatione ordinis, quem contulit bigamo, ipso iure per vnũ annum. arg. cap. eos. & cap. vlt. de temp. ordin. lib. 6. & cap. nullus pœnitentem, nullus bigamum. dist. 55. per quod potest dici etiam suspensus ipso iure vno anno à missando, & potest deponi ab ordine, vt sensit glo. in d. cap. nullus pœnitentem. 55. distin. in verbo successores. pro qua ibi Archidiacon. citat cap. vlt. 62. dist. & cap. 1. dist. 55. 2

Refertur, Congregationem censuisse Episcopum non potuisse dictas collationes facere, sed quod non incurrat ob hoc ipso iure in aliquam certam pœnam.

SVMMARIVM.

1 *Bigamo male & nulliter confertur beneficium: & qui illum ordinat, peccat; & pos-*

set iuste priuari omni potestate ordinandi, ac etiam perpetuo deponi. num. 4. sed ipso iure non est nec priuatus, nec perpetuo, num. 2. immo secundum rigorem nec ad annum: licet æquius videatur, vt ad annum sit suspensus a collatione ordinis quem contulit. num. 1. & 3. extendendo alios canones ad hunc casum. nu. 5.

5 *Statutum comprehendit non solum quod expresse statuitur, sed etiã omne illud, quod princeps, si fuisset interrogatus, statuisset, etiam si simus in pœnalibus.*

CONSILIVM IV.

IVSSVS respondere quibusdam iuribus, quæ dicuntur citari contra supradicta responsa mea, respondeo nulla videri allegari talia. Nã ego
1 respondeo, præfatum Episcopum, qui ordinauit scienter bigamum minoribus ordinibus, peccasse quidẽ, per totum titulum de bigam. & in cap. 1. eod. tit. lib. 6. & colligitur in dist. 26. & male contulisse beneficium illi qui erat irregularis, & eius collationem non valuisse secundum Innoc. recept. in cap. cum nostris. de concess. præb. & prædictum Episcopum videri suspensum à collatione ordinis, quem contulit bigamo, ipso iure vsque ad vnum annum: contra quæ responsa nihil allegatur quod vere sit eis contrarium; immo per eadem iura, quæ ego citaui, confirmãtur. Nec etiam obstat cap. literas. de temp. ordin. Tum quia non loquitur de ordinante bigamum, de quo ego respondi. Tum quia disponit, Episcopum ordinantem aliquem duobus ordinibus sacris eodem die vero, vel ficto, esse suspensum ipso iure à collatione illorũ, donec aliud censeat Papa: quod nihil obstat nostris responsis, immo ea confirmat. Tum quia dictum Hostien. super eo allegatum non probatur per cap. dilectus. ab eodem citatum, quatenus suspendit ordinatorem, & non ait suspensum esse. Tum quia non loquitur de ordinatore bigami, de quo fui interrogatus. Tum quia secundum Innocen. & omnes Papa gratiam fecit ei ob quosdam respectus. Tum quia multa iura vtuntur verbis præsentis temporis, quibus dicuntur irritare aliqua quæ per iura priora sunt irritata. Non obstat
2 etiam cap. 2. de biga. & cap. ex pœnitentibus. 50. distin. quatenus habẽt ordinatorem bigami esse priuandum potestate ordinandi, & non ait esse ipso iure priuatum: quia non loquuntur de suspensione ad annum ab ordine quem contulit, sed de priuatione perpetua potestatis conferendi ordines; quæ est multo maior pœna, quã suspensio tẽporalis ad annũ à collatione ordinis, de qua nos respondimus. Non obstat etiã distinctio Archidiaconi & aliorũ posita in c. qui ecclesiasticis. 36. dist. Tũ quia est generalis de ordinatore digni, vel minus digni, vel indigni, & non de ordinatore bigami. Tũ quia non loquũtur de pœna suspensionis tẽporalis, de qua nos
3 agimus, sed de priuatione perpetua ordinãtis indignũ. Tũ denique ꝙ nõ respondi ego penitus asserendũ prędictũ Episcopũ esse ipso iure suspensũ ad annũ, sed videri posse dici: disputãdo enim posset teneri non incurrisse illã pœnã, ab eo qui niteretur solo illo rigore iuris, qui ait pœnã non esse ad aliũ casum extendendã. c. pœnæ. de pęnitentia dist. 1. & quæ ibi scripsimus. Nec nos dãnaremus illũ, sed æquius videtur consulendũ cõtrarium: eo ꝙ quilibet ordinator infantis, coniugati, & illiterati, etiã sui subditi,

immo

immo & quilibet ordinator cuiuslibet extranei quãtumlibet digni & sãcti, incurrit illã pœnã ipso iure: & inde inferri potest ꝙ ordinator bigami
4 ipso iure incurrit suspensionẽ à missando per vnũ annũ, immo & ꝙ iuste potest priuari omni potestate ordinãdi, immo & perpetuo deponi, vt pro-
5 bant iura per me allegata: & ꝙ Põtifices Maximi, qui statuerunt pœnã illã paruã contra ordinatores extraneorũ etiã dignissimorũ, si fuissent interrogati an tantã pœnã statuissent contra ordinatorẽ bigami, qui omni iure etiã diuino secundũ aliquos est indignus, & secundũ aliquos est indispensabilis; respondissent profecto, mea sententia, non solũ illã, sed maiorẽ imponendã illi: & ita succedit illa conclusio glossę l. tale pactũ. §. fin. ff. de pactis; non solũ includi sub lege quæ exprimuntur in ea, sed etiã quæ legislator expressisset, si fuisset interrogatus de illis. Salua in primis eius, qui iussit me secundo respondere, graui sententia, & cuiuslibet alterius vero propiori.

DE CLERICIS PEREGRINIS.

SVMMARIVM.

4 *Peregrinus sacerdos etsi male faciat alibi celebrando sine sui Episcopi dimissoria speciali celebrandi, non tamẽ incurrit aliquã censurã: admitti autẽ potest, vt secreto celebret; at vt celebret in publico, non debet admitti, nisi habeat fidem de ordinibus, nu. 1. & recens à suo ordinario testimoniũ de moribus, & quod non sit censuratus, num. 5. & 6. sciatque cærimoniã missandi. nu. 3. antiquũ autẽ testimonium non sufficeret, nisi aliter iustificaretur. n. 6. in fin. licentia autem sui ordinarij sicut non suffic it, num. 1. ita nec videtur necessaria. num. 5.*

CONSILIVM I.

AN ORDINATVS diaconatu à suo Episcopo, & postea per literas dimissorias ipsius ordinatus presbyterio ab alio Episcopo, egeat licentia sui prioris Episcopi ad celebrandũ in episcopatu ordinantis, vel alio?

1 Pro parte negante, quòd non egeat, facit primo, quòd illa non potest ei ad id prodesse; quia nullus Episcopus potest dare alicui licentiam celebrandi in alieno episcopatu, argum. l. fin. ff. de iurisdict. omn. iud. cap. 2. de constit. lib. 6. quod etiam vsus seruat. Non enim Romæ permittitur alicui celebrare propter licentiam celebrandi, quam habebat in partibus. Secundo, quia peregrinus clericus faciens fidem iustam de sua ordinatione potest admitti ad celebrandum, vt videtur probare cap. 1. de
2 cler. pereg. Tertio, quod qui potest iuste ordinari ab aliquo Episcopo, potest de licent ia eius celebrare in suo episcopatu, cum nullum ius nec vlla ratio firma videatur contrarium suadere. Illa enim, quæ sufficiunt ad hoc, vt quis ordinetur ad presbyterium, videntur sufficere ad celebrandum, si adsit modus celebrandi. ergo sufficiet ei, quod inueniatur doctus modum & artem missandi sine vlla licentia prioris Episcopi.

3 Pro contraria parte affirmante facit, quod ad hoc, vt cuipiam permittatur dicere Missam, oportet primo, quod sit ordinatus presbyter.

Secundo, quod sciat artem vel modum missandi. Tertio, quod non sit suspensus, excõmunicatus, irregularis, vel alias prohibitus, cap. si celebrat. eum ei adnot. de cleric. excommu. ministr. At clericus alienus post impetratas literas dimissorias ad presbyterium assumendum potest incurrere excommunicationem, suspensionem, & irregularitatem à iure, vel ab homine in suo episcopatu, antequam ordinetur, & post ordinationem antequam dicat Missam: ergo debet habere literas certificatorias, quod non est impeditus vllo tali impedimento. Secundo, quod etiam literæ dimissoriæ sui Episcopi non videntur sufficere; quia fieri potest, vt ipso & etiam Curia sua ignorantibus ipse sit impeditus impedimento aliquo huiusmodi: ergo saltem requiritur dimissoria certificatoria proprii Episcopi. Quarto, quod à diuersis nõ fit illato: & esse quem presbyterum, est aliud ab esse quem habilem ad celebrandum: ergo dimissoria ad ordinem suscipiendum, non sufficit ad eo suscepto vtendum.

4 Pro resolutione dico primo, quod præfatus D. consulens iure communi non eget dimissoria particulari ad celebrandum, ad effectum quod celebrando sine illa incurrat irregularitatem, nisi iure particulari esset indicta suspensio clericis preregrinis, donec licentiam assequerentur: quia licet male faceret, iuxta cap. extranei, & cap. primatus. 71. dist. nullo tamẽ iure irregularitatem contraheret, & illa non contrahitur, nisi in casibus à iure expressis, cap. is qui. de senten. excomm. lib. 6. Secundo, quod non eget etiam ad hoc, vt secreto admitti possit ad missandum, per cap. tuæ.
5 de cler. pereg. Tertio, quod non eget etiam quo ad effectum dandi ei licentiam publice missandi, si literæ dimissoriæ ad presbyterium suscipiendum fuerunt paulo antea datę; quia qui Episcopus approbat aliquem ad presbyterium suscipiendum, satis videtur approbare, & testari eum non haberi pro excommunicato, suspenso, neque irregulari, cum isti non possint
6 ad presbyterium ordinari. Quarto, quod si magnum interuallum interfuit inter dimissorias ad presbyteriũ, & inter illius assumptionẽ, satis videretur egere noua dimissoria, quo ad hoc vt iuste possit & debeat reputari non impeditus ad celebrandũ; non quidem eo quod dignus ad presbyterium, non sit dignus ad celebrandum, si sciat artem & modum celebrandi: sed quod testimonium tacite datum de moribus eius per licentiã accipiendi presbyterium longe ante, quam illud acciperet, non videtur satis probare mores præsentes. Vnde nec dimissoria, qua Episcopus proprius significaret dimissũ esse probatis moribus, videtur sufficere, si multo tempore antea fuisset cõcessa. Dimissoria enim ante decem annos data, non videretur satis probare mores præsentes, nisi probaretur iustum impedimentum, ob quod ea non fuerit vsus. Salua, &c.

DE OFFICIO VICARII.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius generalis sede vacante a Capitulo deputandus, debet esse doctor, vel licentiatus*

tiatus iuris Canonici, vel alias quantum potest idoneus: Episcopus autem si deputet linguæ Latinæ ignarum, tenet deputatio, sed peccat cum sic deputato, deputando minus idoneum.

CONSILIVM I.

AN ILLE, qui non solũ non est doctor, sed nec linguam Latinã intelligit, posit esse vicarius generalis Episcopi; ad quod facit cap. fin. de ætate & qualit. cum ibi notat.

Quoniam is dominus consulens, qui quærit ista, ait ea esse definienda ab Illustrissima Cõgregatione interpretationi Concilij Trid. deputata; & quia nõ vacat tractare latius illa; remitto me simul, & submitto determi-
1 nationi eius. Quamuis forte responderi posit primo, vicarium generalem constituendum à Capitulo sede vacante debere esse doctorem, vel licentiatum iuris canonici, vel alias quantum fieri poterit idoneum, per cap. 16. de reform. Conc. Trid. sess. 24. Secundo, quod non videtur satisfacere suo muneri Episcopus, qui constituit sibi vicarium generalem aliquem, qui non calleat Latine apud Latinos, vel Græce apud Græcos. Tum quia vicarius Episcopi debet esse idoneus ad id, in quo vices eius est gesturus, cap. quoniam in plerisque. & cap. inter cætera. de officio ordin. Et quia vicarius generalis constituitur fere ad omnia quæ gesturus est Episcopus, oportet profecto eum esse valde idoneum. Facit etiam ratio, quã Panorm. per aptos in hoc canones concludit Episcopum quemlibet teneri ad constituendum sibi vicarium idoneum, d. cap. quoniam in plerisque. Tertio, quod forte teneri posset, quod licet vicarius idoneus debeat cõstitui, & quod licet peccet constituens vicarium indignum tali munere, & etiam qui illum suscipit, nisi sit idoneus, arg. l. idẽ iuris. ff. ad l. Aquil. cap. non est putanda. 1. q. 1. constitutio tamen vicarii teneret ipso iure, modo esset clericus saltem in minoribus constitutus; & quod facta ab eo, vel coram eo, tamquam coram vero vicario, valerent per multa, quæ possunt, sed non expedit nunc congerere.

DE OFFIC. ET POTEST. IVDICIS DELEGATI.

SVMMARIVM.

1 *Pontifex causam alicui delegando non censetur illam ad se auocasse. vnde si re integra expirat dicta commissio, primus iudex, siue ordinarius, siue delegatus, potest sine noua delegatione procedere.*

2 *Delegationem causæ a Papa impetrans potest re integra ei renunciare, & agere causam coram primo iudice.*

3 *Metu ordines recipiens an teneatur seruare illa, ad quæ alij ordinati tenentur, non potest firmiter dignosci, nisi sciatur an metu præciso illos acceperit, vel non, & an metus fuerit iustus, vel non.*

CONSILIVM I.

RESPONDEO primo, quod duo videntur hic implicite quæri. Alterum est, an prædictus Illustrissimus Cardinalis dominus meus possit cognoscere de hac causa, non obstante commissione prædicta, sine noua commissione facta. Alterum est, an orator debeat censeri obli-
1 gatus ad seruanda illa, quæ ordini sacro sunt annexa, an non.

Secundo, quod ad horum prius respondendũ est affirmatiue. Tum quia nõ præstat impedimentum, quod de iure nõ sortitur effectum, quæ regula est in lib. 6. tit. de regu. iur. cap. ex tenore. cum gloss. de rescript. & commissio præfata expirauit re integra, vt in facto proponitur. Tum quia est casus in cap. vt debitus honor. de appell. in quo probatur quod ordinarius potest procedere ad instantiam vnius partis in causa, etiam postquam altera pars misit ad impetrandas literas à Sede Apostolica super eadem causa, & etiam postquam eas impetrauit. Illud enim cap. vt debitus. secundum gloss. & communem, vt tradidit Philip. Decius, procedit tam in ordinario, quam in delegato. Tum quia non obstant cap. vt nostrum. de appell. & collecta ibi à Decio: quia illud agit de auocatione causæ pendentis ad se per Papam facta, noster autem casus agit de rescripto, quo causa fuit commissa cuidam delegato. Item illud loquitur de auocatione quæ non expirauit, noster autem casus de delegatione & commissione, quæ expirauit. Item illud agit de auocatione, contra quam altera pars opponebat commissionem, vel litem motam; in nostro autem casu agitur de eo, in cuius fauorem fuit facta commissio, & in cuius fauorem petitur
2 auxilium ordinarii, quod posset facere renunciando extraordinario delegationis in fauorem suum factæ, etiamsi non expirasset, iuxta regulam quod ob gratiam. lib. 6. & l. quod fauore. C. de legib. quæ etiam procedit in rescriptis: nam qui impetrauit prius, potest, si vult, renunciare illud, immo renunciat tacite, si non excipiat contra posterius, cap. cæterum. cap. si autem. & cap. plerumque. de rescrip.

3 AD POSTERIVS autem dubium non potest responderi sufficiẽter, donec sciatur qualis metus intercessit in ordinatione oratoris, an iustus, an iniustus; & donec sciatur qualis mens fuerit illi, an scilicet omnino renitens, & nullatenus volens, an vero nolens quidem libere & sponte, sed conditionaliter sic, iuxta cap. maiores. §. item quæritur. de bapt.

SVMMARIVM.

1 *Gratia per mortem concedentis non expirat, licet mandatum de ea facienda expiret,*
1 *Licentia concessa Episcopo dispensandi cum aliquibus, eorum nominibus non expressis est gratia quæ non expirat morte concedentis: at si ei committatur vt dispenset cum N. est mandatum, & expirat.*
2 *Ignorantia probabilis iuris positiui excusat, quousque scientia superueniat.*
2 *Credens dispensationem sibi à suo superiore impartitam validam esse, cum non sit, in probabili versatur ignorantia.*
3 *Dispensatio seruata forma facienda.*

CON-

CONSILIVM II.

PAPA quibusdam Episcopis facultatem dispensandi cum quibusdam personis, qui matrimonia in gradibus prohibitis contraxerant, concessit, sub forma, vt Episcopus primum declaret matrimonia esse, fuisseq. irrita, & postea absoluat, confiteantur peccata sua, communicent, dispensentur, & de nouo contrahant.

Quæritur primo, an facultas prædicta per obitum concedentis expirauerit.

Secundo, casu quo facultas esset inualida; & Episcopus validam credēs, dispensauerit, & bona fide sic dispensati contraxerint; an tuta conscientia possint perseuerare in contracto matrimonio.

Tertio, quomodo Episcopus absoluere & dispensare valeat, quãdo altera persona est implicata peccatis, & restitutioni obnoxia, & an publice seu occulte matrimonium debeant contrahere.

1 AD PRIMAM respondeo, quod per solam mortē concedentis non expirasset. Quia gratia facta non expirat per mortem eam facientis, c. si super gratia. de offic. deleg. lib. 6. licet mandatum de facienda ea expiret, cap. relatum. de offic. legat. & quamuis commissio de dispensando cū aliquo expiret per mortem committentis, quia est mandatum de gratia facienda; concessio tamen facultatis ad dispensandum, nomine nominato, est gratia facta illi, cui datur facultas; & ita non expirat morte concedentis, sicut commissio morte committentis.

2 AD SECVNDAM respondeo, quod excusantur quo ad forum cōscientiæ per illam ignorantiam, donec superueniat scientia cōtraria; quia ignorantia probabilis iuris positiui excusat, cap. 2. de constit. & notat. in cap. ignorãtia. de reg. iuris lib. 6. qualis est hæc, de qua quæstio proponitur: cum in dubio credendum sit, & obediendū superiori, cap. quid culpatur. 23. q. 1. sub finem cum allegatis ibi à gloss. in verbo iniquitas.

3 AD TERTIAM respondeo, quod debent prius absolui ab excommunicatione incursa, per Episcopū, qui potest absoluere ab ea, cum nō sit reseruata Papæ, vt patet per contextum clem. 1. de consang. & glo. penult. ipsius; deinde debent confiteri, & cōmunicare. Nec obstat, quod sunt peccatis irretiti: quia ad irritanda, & absoluenda ea, instituta est confessio, c. omnis. de pœn. & remiss. Nec obstat obligatio ad restituendum: quia illa de necessitate est facienda eo modo, quo debet fieri à confitentibus in Quadragesima, vel aliis temporibus, per cap. peccatum. de reg. iuris lib. 6. Tertio debent contrahere de nouo publice, si prius matrimonium fuit clandestine contractum; alioqui sufficit contrahere de secreto, vt nos declaramus in Manual. confess. cap. 22. num. 70. & 86.

SVMMARIVM.

1 *Conseruatores, & Inquisitores sunt delegati.*

2 *Intellectus cap. 20. de refor. sess. 24. Concilij Trid. & nu. 4.*

3 *Conseruatores in prima instantia possunt, vt asseritur, cognoscere de causis.*

3 *Conseruatores esse ordinarios probabile, quo ad effectum ut comprehēdantur sub dispositione cap. 20. de reform. sess. 24. in se tamen eorum iurisdictio est extraordinaria, & restringibilis.*

3 *Iurisdictio ordinaria fauorabilior delegata.*

5 *Iurisdictio in matrimonialibus & criminalibus potest ab inferiori Episcopo praescribi, & consuetudine ac priuilegio acquiri. nu. 6.*

6 *Lex generalis statuto particulari, vel consuetudini non derogat, nisi de potentis derogare contraria constet mente.*

CONSILIVM III.

QVAESITVM fuit primo, an principium cap. 20. de refor. sess. 24. Conc. Trid. habeat locum in iudicibus conseruatoribus.

Secundo, an illud ipsum cap. 20. §. ad hæc. tollat facultatem cognoscendi de causis matrimonialibus, & criminalibus inferiori Episcopo, qui pręscriptione, consuetudine, vel priuilegio eam sibi quæsiuit.

1 AD PRIOREM QVAESTIONEM respondeo primo, certũ esse conseruatores esse iudices delegatos: quia ideo de illis tractatur in cap. 1. & vlti. de offic. deleg. lib. 6. quia etiam Inquisitores hæreticæ prauitatis etiã dati à Sede Apostolica secundum receptiorem sententiã dicuntur delegati, vt inter alios notat Francus in cap. ne aliqui. de hæret. lib. 6. arg. cap. vt officium. & cap. per hoc. eod. tit. & lib. quidquid Archid. dissentiat ibidem. 1

2 Secundo, quod ex hoc videtur argui posse pro parte negatiua quæstionis proposite, scilicet quod principium præfati cap. 20. sess. 24. non habeat locum in conseruatoribus, cum solum loquatur de ordinarijs iudicibus. 2

Tertio, quod pro parte contraria facit, quod hæc quæstio præsupponit conseruatores posse cognoscere de causis ecclesiasticis in prima instãtia, in qua non possunt cognoscere nisi iudices ordinarij; quod puto audiuisse me ita definitum fuisse ab Illustriss. DD. meis Cardinalibus ad dubia Concilij Trid. declaranda deputatis; & consequenter reputari eos quo ad hoc ordinarios: & si res ita se habeat, quæstio hæc videtur digna declaratione Papali, cui me humiliter subdo.

3 Quarto, quod antequam illa fiat à sua Sanctitate, aut ab Illustrissimis Dominis meis Card. in id deputatis, Concilij menti cõsonantius arbitrarer, vt præfati conseruatores quo ad vtrumque articulum haberētur pro ordinarijs. Quo ad priorem quidem, ne gratia principis cõseruatoria eis pereat, iuxta reg. lib. 6. decre. & iuxta alia per glo. & doct. ibi citata. Quo ad secũdum autem, ne iurisdictio extraordinaria sit fauorabilior ordinaria, contra gloss. sing. in clem. 2. de offic. ordina. & alia ei adnotata: & quia iurisdictio conseruatoria, & omnis alia delegata, est odiosa, quatenus præiudicat ordinario, & restringenda, iuxta regulam odia. disputando vtraque pars quæstionis iure defendi posset.

4 AD SECVNDAM respondeo primo, audisse me magnas cõtrouersias motas fuisse in Hispania inter Episcopos ex vna parte, & Abbates, & alios inferiores prælatos ex altera super his, quę Cõcilium Tridentinũ adimere videtur voluisse inferioribus prælatis possessoribus, & reseruare solis Episco-

Episcopis: & deductis illis in prætoria regia, ratione violentiæ, quam sibi fieri prætendebãt inferiores possessores, obtinuisse aliquos eorum manutentionem in sua possessione aduersus Episcopos.

5 Secundo, quod re hac satis introspecta, videtur dicendum in casu proposito, præfatum §. ad hæc. cap. 20. sess. 24. non tollere facultatem præfatã cognoscendi de causis matrimonialibus & criminalibus illi prælato inferiori, de quo loquitur. argumento cap. 1. de constit. lib. 6. & l. 3. §. diuus Hadrianus. ff. de sepul. viola. & eorum quæ notantur in cap. 1. de consangui. per Præpo. & per Panor. & alios in cap. auditis. de præscrip. & in cap. accedentibus. de exceß. prælat. & alibi sępe, vbi & post alios Couar. in epit.
6 4. 2. parte cap. 8. §. 12. cõcludunt, inferiores posse per præscriptionem, cõsuetudinem, & priuilegium quærere facultatem cognoscendi de causis matrimonialibus; & constat legem generalem non derogare consuetudini, & statutis particularibus, nisi de mente legislatoris potentis derogare illis constet; quod tamen non constat de tali mente Concilij Trid. cum in præfato §. nullam de huiusmodi mente derogandi faciat mentionẽ; & per iura superius allegata, & per adnotata eis cõstat cõsuetudines huiusmodi per præscriptionem, & sentẽtiam, quæ fortior est statuto, esse rationabiles; ideoque per præfatum §. ad hæc, generaliter loquentem non derogari eis. Salua &c.

Congregatio, vt refertur, censuit Concilium non sustulisse consuetudinem in qua sunt inferiores prælati, si sit immemorabilis.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius generalis Episcopi deputati conseruatoris priuilegiorum a Sede Apostolica alicui concessorum, hac vtens iurisdictione, videtur posse excusari, & tanto magis si ea præsente Episcopo vteretur. num. 4.*

2 *Extrauagans etiam in corpore iuris posita, si sit talis quæ etiam a doctis vt plurimũ solet ignorari, iuste potest ignorari.*

3 *Iurisdictionem duplicem habens, in dubio ea videtur vti, qua magis processus firmatur.*

4 *Delegatio Episcopo etiam perpetuo facta, vt sunt conseruatoriæ, non transit in eius vicarium generalem, licet posit specialiter subdelegari.*

CONSILIVM IV.

VICARIVS Episcopi Vrbeuetanensis, tamquam executor & defensor immunitatis Abbati & subditis concessæ, monuit prætorem, & homines de magistratu sub excõmunicationis pœna, vt deberent innouata reponere, & ne dictum Abbatem in sua iurisdictione inquietarẽt. Dubitatur, an vicarius iuste sub dicta censura potuit prætorem, quem ibi constituere solet Sedes Apostolica, monere.

1 Pro exoneratione prædicti vicarij, quæ tangitur in arg. facit multum, ꝙ Episcopus Vrbeuetanus est executor, & defẽsor immunitatis, exẽptionis, & libertatis concessæ prædictis Abbati, & subditis suis, vt patet per literas Innoc. viij. & ita sine culpa, saltẽ graui, potuit credere sibi esse iurisdictionẽ ad faciendam illam, quam dicitur fecisse, monitionẽ prædicto gubernatori.

bernatori. Tum quia potius fuit vrbana, & quędã fraterna, Christianaque, quam iudiciaria fundata in opinione, qua eum vere excommunicatũ putabat. Tum quia extrauagãs cum Matthæus. de hæret. quæ sola videtur ei
2 obstare in hoc, est posita extra corpus iuris, & quamplurimis etiã doctis ignorata: & ignorantia iuris humani dubij excusat à peccato mortali, secundũ Innoc. in cap. per tuas. 2. nu. 4. de simonia. relatum à Bal. in l. ab eo. C. quomodo & quando iud. & probatur à Fel. in cap. nam. de constit. & à nobis in comment. cap. nullam. 18. q. 2. nu. 32. Nec obstat, ꝙ forsan nõ fuit
3 protestatus se procedere auctoritate delegata. Tũ quia habẽs iurisdictionem delegatã, & ordinariã, videtur in dubio procedere delegata, aut certe illa qua magis firmatur processus, per resolutionẽ Innoc. in cap. cũ ex officij. de præscr. quo cum alijs multis relato sic resoluit Fel. ibi nu. 31. &
4 quia licet delegatio facta Episcopo non transit in omnẽ vicarium eius à se constitutũ, secundum communẽ, quã alias defendit Dec. in cap. quoniã Abbas. de officio deleg. nu. 15. sunt tamẽ qui cõtra putent: & poterat procedere saltem vt delegatus Episcopi, qualẽ se tacite datũ ab eo forte præsente credere corã Deo poterat; & consequenter per bonã fidem in predictis fundatã excusari põt, & si nõ à tota culpa, certe à maxima eius parte.

SVMMARIVM.

1 *Delegatio, seu commissio de conferendo beneficium facta vicario ordinarij, non transit in ipsum ordinarium, etiam si vicarius sit remotus ab officio.*

1 *Episcopus vicario commissa expedire nequit, & contra.*

2 *Possessor beneficij triennalis, bona fide illud cũ titulo colorato possidẽs, fit dominus eius.*

CONSILIVM V.

AN COMMISSA per Papam officiali, vel vicario generali, possit expedire Episcopus; & an collatio sic facta à tali Episcopo valeat?

1 Respondeo primo, quod delegatio facta officiali, vel vicario Episcopi non censetur facta Episcopo, nec transit in Episcopum, ipso delegato remoto, vt determinat Paulus, quẽ sequitur Car. q. 9. & Bonif. n. 52. in clem. 2. de rescrip. quod ipsum tenet Dec. & citat alios in cap. quoniã abbas nu. 9. col. 7. de offic. deleg. & Rebuff. in praxi, de forma vicariatus, nu. 159. & 161. sicut nec vicarius potest expedire commissa Episcopo. Et consequẽter, quod non valuit collatio ab Archiepiscopo facta.

2 Secundo, quod dici potest beneficium præfatum factum esse suum per triennalem possessionem cum titulo bona fide pro bono habito cõtinuatam, per glo. antiquam regulæ Cancellariæ, quã antehac respondendo in Vrbe secuti fuimus, licet antea multo tempore dubitassemus.

Tertio, ꝙ ad maiorem cautelã posset peti, & impetrari quoddã Perinde valere, quo ad forũ cõscientię, per aliquẽ Pęnitẽtiariũ ab ipsomet Papa, quod facile concedet verbo, & sufficiet; quoniã quo ad forum exterius securus est per præfatam regulam Cancellariæ de triennali possessore.

SVMMARIVM.

1 *Clausula rescripti*, Conscientiam tuam onerantes, *non tollit potestatem quin possit*

posit alteri committi, etiã si sit examẽ, maxime si competebat ei prius iure ordinario

CONSILIVM. VI.

AN EPISCOPVS posit cõmittere examen sibi à Papa cõmissum per hæc verba, scilicet, *In quo oneramus conscientiam tuam, &c.* sed non exprimitur nomen proprium.

1 Super hac quæstione multi multa varia scripserunt, & contraria, vt videre est per citata à Fel. in cap. fi. §. is autem. de offic. deleg. qui nisus fuit conciliare opiniones contrarias; secundum cuius cõcordiã videntur prędicta verba posita in vim monitionis potius, quam in vim formæ delegationis; & consequenter poterit per aliũ expediri negotiũ commissum. & si in casu proposito, iure ordinario cõueniret prędicto Episcopo prædicta examinatio, magis aptaretur hæc decisio, per ea quæ tradit Rota in decis. 14. de offic. deleg. in nouis, quæ in ordine decisionum est 368. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Prædicare non est actus sacri ordinis; vnde potest etiam ei, qui non est in sacris, ab habente iurisdictionem mandari. num. 4.*

2 *Prædicare ratione officij solis curatis competit, etiam si non sint sacerdotes. num. 3.*

3 *Prædicare de licentia sacerdotis etiam laicus potest.*

3 *Prædicandi actus non est diaconatui peculiaris.*

4 *Consuetudo Ecclesiæ habet, vt etiam qui non est in sacris, rogatus ab eo qui potest demandare, prædicet.*

4 *Delegabilia sunt iure canonico omnia quæ sunt iurisdictionis.*

CONSILIVM VII.

AN PRAEDICARE sit actus ordinis sacri, ita vt non possit per Episcopum alicui, qui non sit in sacris constitutus, demandari?

1 Videtur dicendum quod non. Tum quia nullo iure naturæ, neque diuino, neque humano canonico, saltem scripto reperitur vetita huiusmodi commissio: ergo non est dicendum, cap. consuluisti. 4. q. 5. & §. consideremus. authen. de trien. & semiss. colum. 3. Tum quia licet statutum sit, ne quis prædicet, nisi mittatur, iuxta Apost. ad Rom. 10. relatũ in cap. cum ex iniuncto. de hæreti. non tamen est statutum quod mittendus debeat esse ordine sacro initiatus. Tum quia cap. adiicimus. 16. q. 1. quod
2 sic habet, *Nullus præter sacerdotes Domini audeat prædicare*, intelligitur de prædicatione facienda auctoritate propria, & ratione sui officii, quale habet sacerdos curatus. Vnde monachus, etiam si sit diaconus, vel sacerdos simplex non habens ecclesiam curatam, non potest prędicare, nisi de licentia Episcopi, vel sacerdotis curati, vt prædictum cap. adiicimus. adiuncto §. ecce. quem Gratianus ei subiicit, efficaciter probat: per licentiã autem sacerdotis sic, vt habet gloss. recep. eiusdẽ cap. verb. sacerdotes
3 Tum quia etiam laicus potest prædicare de licentia sacerdotis, & clericorum, cap. mulier. 23. distinct. Tum quia cap. perlectis. 25. distinct. & cap. in san-

in sancta. 92. dist. quæ habent, ad diaconum pertinere prædicationem, recte possunt intelligi de cantione, vel lectione euangelii ad Missam, vt glossa vtrobique dicit: nam certum est per ordinem diaconatus non dari cuipiam potestatem concionandi populo more vsitato, sine licentia parochi, Episcopi, vel Papæ, nisi ipsemet habeat ecclesiam parochialem, & velit in ea prædicare, vt habet communis resolutio Panorm. & aliorum in cap. inter cætera. de off. ord. & aliis locis citatis in nostro Manua. confess. cap. 25. num. 141. Tum quia communis vsus totius orbis Christiani videtur habere, vt parochi frequentissime rogent clericos Theologos doctos nondum sacris ordinibus, vel solum subdiaconatu initiatos, vt prædicent in suis parœciis, & solemniter prædicant. Tum quod omnia, quæ pertinent ad iurisdictionem, sunt delegabilia iure canonico, iuxta gloss. sing. & recep. in cap. peruenit. 95. distinct. Tum denique quod per prædicta probatur omni iuri propius esse, quod actus concionandi populo more vulgato nostro, non sit peculiarior diaconatui, quā subdiaconatui: nam Clemens, qui tot & tanta tradit de pertinentibus ad diaconum in lib. 2. & aliis de constitut. Euangel. nihil tale scripsit: & vt prædictum est, iura significantia illud possunt recte intelligi de lectione, vel cantione solemni euāgelii ad Missam; tametsi multum circa hoc videtur sudasse Caietanus in locis vbi supra per nos citatis, & ita etiam illi contradicit Dominicus Sot. in 4. distinct. 1. quæst. 5. artic. 6. Salua, &c.

4

SVMMARIVM.

1 *Delegata iurisdictio non potest prorogari de persona ad personam, etiam iudice in id consentiente. num. 2.*

2 *Pœnitens postquam elegit vnum confessarium, cui acceptanti literas sacræ Pœnitentiariæ præsentauit, non potest, eo dimisso, alterum eligere, etiamsi primo electus consentiat.*

CONSILIVM VIII.

AN POSTQVAM pœnitens, cui officiū sacrę Pœnitētiariæ dedit literas sigillatas directas discreto viro confessario per latorem præsentium ad introscripta specialiter eligendo, elegit vnum confessarium, possit saltem de voluntate dicti confessarii, eo dimisso, alterum eligere?

1 Quod non possit, facit primo, quod iurisdictio delegata nō potest prorogari de persona ad personam, cap. P. & G. de off. deleg. at bullæ prædictæ diriguntur ad eos quos in eis contenti elegerint; & consequenter eo ipso quod nominati fuerint electi, videntur expressi ab ipso Illustrissimo summoque Pœnitētiario; & si à principio ab ipso essent expressi, nullatenus possent alii eligi; ergo neque posteaquam fuerint à partibus nominatim electi, & expressi. Secundo facit illa firma ratio, quod iurisdictio delegata est iurisdictio delegantis, l. 1. §. qui mandatum. ff. de off. eius cui mand. est iurisd. & ita ad ipsum delegantem, cuius illa est, pertinet eam exten-

extendere, & non ad partes, nec ad iudicem, quorum illa non est. arg. l. 1
id quod nostrum est, sine facto nostro ad alium transferri non potest. ff. de reg. iur.

SVMMARIVM.

1 *Intimatio alicuius rescripti, ad hoc vt obliget ad credendum ei, requiritur quod fiat per porrectam scripturam authenticam, & per habentem interesse, seu illius procuratorem. num. 2. & 12. accedentibus tamen alijs adminiculis obligat maxime inter regulares ad credendum. num. 6.*

3 *Cardinalis dicto in praeiudicium meum deponenti credere non teneor, nisi quo ad ea quae asserit sibi viuae vocis oraculo à Papa mandata. num. 7.*

4 *Transumpto alicuius instrumenti non teneor credere, nisi citata parte cuius interest de mandato iudicis sit sumptum.*

5 *Appellatio ex causa probabili interposita annullat omnes censuras postea contra appellantem latas. & num. 9. & 13. nec taliter excommunicatus est vitandus in extraiudicialibus. num. 15. & hoc etiam quod postea causa appellandi declaretur iniusta.*

6 *Commissarius generalis ordinis dicitur habere auctoritatem ordinariam: vnde trãsumptis eius auctoritate per notarium sumptis religiosi tenentur credere: itemque potest delegare suas vices. num. 10.*

8 *Subexequutor processus fulminati non potest per clausulam, Caeterum, habere iurisdictionem, nisi sit in ecclesiastica dignitate, vel canonicus cathedralis: & successiue eius excommunicationes & declarationes sunt nullius momenti.*

9 *Delegatus principis etsi possit iurisdictionem subdelegare, subdelegatus tamen non potest illam alteri demandare.*

10 *Potestatem duplicem habens, delegatam, & ordinariam, si ex vtraque procedat, sustinetur actus ex illa, secundum quam potuit id facere.*

14 *Eligere praelatum possunt capitulares legitime congregati, etiam cum absit is, qui si adesset, Capitulo deberet praesidere.*

15 *Electio est de actibus extraiudicialibus: factaque ab ijs qui vere non habent ius eligendi, nec sunt in eligendi possessione constituti, non tenet, etiam si crederetur probabiliter potestatem adesse, sicut dicitur de praesentante. num. 16.*

16 *Suspensio facultatis concessae, etiamsi ignoretur, tamen vere suspendit.*

17 *Electio & praesentatio facta à possessore, si sit malae fidei, non tenet.*

18 *Errans circa ius humanum dubium excusatur à peccato mortali; & successiue ab excommunicatione fulminata contra contumaciter non obedientes, qua ligarentur inobedientes in mala existentes fide.*

CONSILIVM IX.

CONSIDERATVR primo, q̃ vtraque pars confitetur S. D. N. cõcessisse mense Februario anni 1581. breue, de quo agitur, & cui nituntur admodum reuerendi PP. recollecti, quibus fuit concessum: nec dubitatur de fulminatione, & legitima intimatione ipsius, & minus de summa concedentis potestate, qua potuit ordinare & iubere quae in eo continentur. arg. cap. cuncta per mundum. 9. q. 3. cum ei similibus.

Secundo

1 Secundo consideramus, quod, vt credo certo S.D.N. illud suspendisse, ita puto aliquos ex recollectis in quorum fauorem præfatum breue concessum fuit, à principio non fuisse obligatos credere quod suspensio eius legitime fuit præfatis recollectis intimata. Tum quia clemen. causam. de elect. requirit vt intimatio fiat per porrectam scripturam authenticam, qualis non videtur porrecta in intimatione præfatæ suspensionis. Tum quia etiam requirit vt intimatio fiat per partem aduersam, vel procuratorem eius; quia non sufficit vt fiat per negotiorum gestorē, vt post Bart. & alios in l. non solum. §. morte. ff. de noui ope. nunciat. tradit Felin. in
2 cap. cum M. de constitut. num. 43. Quamuis huic rationi respōderi posset, quod sufficit vt intersit intimantis, esto nō habeat mandatum ab alio ad intimandum, vt post Bart. & alios tradit idem Fel. vbi supra nu. 40. & cōstat præfatam intimationem factam fuisse per fratres eiusdem ordinis, quorum intererat illam fieri. Tū quia possunt dubitare de assertione
3 præfati domini protectoris Illustrissimi, dicentes non credi vni soli, etiam Cardinali, deponenti in præiudicium tertij, iuxta gloss. singul. & receptā in cap. sicut nobis. de sent. excom. At in præsenti casu solo dicto Illustrissimi Cardinalis protectoris probatur præfata suspensio. Tum quod nullæ literæ originales præfati Cardinalis Illustrissimi fuerunt prædictis recollectis intimatæ, sed solum quædam copia exemplata à commissario ge-
4 nerali Vlysipone residēte, cui non tenebantur credere: quoniam transumpto etiam instrumenti authentici non tenetur quis credere, etiā si tenor instrumenti inseratur, authen. si quis in aliquo. C. de edend. nisi transūptio fiat auctoritate iudicis, & parte, cuius interest, citata, vt omnes communiter concludunt in cap. fin. de fide instrum. & in dict. authen. si quis in aliquo. & constat præfatam transumptionem non fuisse factam citata parte. Tum quia appellatum fuit à mandato & præcepto præfati cōmis-
5 sarii generalis, qui faciebat fidem de præfata domini Cardinalis & protectoris assertione suspensionis breuis. Appellatio enim ex causa probabili interposita annihilat censuras omnes post eam latas, cap. per tuas. de sent. excom. etiāsi postea declararetur causam appellandi non fuisse iustam, vt declarat gloss. penult. cap. solet. de sent. excom. lib. 6.

6 Tertio cōsideramus, quod licet præfati patres recollecti ab initio potuissent de rigore iuris in foro exteriori dubitare de præfata suspensione ob rationes præfatas: nunc autem, posteaquam per multas, vt credo, epistolas, nouerunt præfatum D. Illustrissimum protectorem præstare in assertione sua; vix possent in foro conscientiæ excusari ob ignorātiam prædictæ suspensionis, attenta perseuerantia præfati Illustrissimi protectoris in affirmando id quod per epistolam scripsit, & attenta generalis cōmissarii asseueratione quod recepit fidem præfati Illustrissimi protectoris, & eā fideliter fecit à notario fideli scribi auctoritate sua ordinaria; & quod fundando se super illa fide pronunciauit grauissima mandata grauissimis censuris munita in omnes recollectos, qui præfato Illustrissimo domino Cardinali & sibi non crederent, neque parerent: Attentó item, quod rigor iurium humanorum, quæ apices eorum respiciunt, non est adeo se-

uere

nere obseruandus apud regulares, iuxta cap. qualiter & quando. il 2. sub finem de accusa. & quod ignorantia eorum magis quam scientia est tantæ religionis viris laudabilis: quandoquidem opprobrio est illis, se disce-
7 ptationum forensium peritos ostendere, l. repetita. C. de episcop. & cler. Attento item, quod siue iure communi, vel consuetudine, siue obseruantia Curiæ, creditur Cardinali asserenti aliquid sibi esse commissum à Papa viuæ vocis oraculo, vt colligitur ex Cardin. in clem. ne Romani. vers. eo ipso. de electio. & Panorm. in cap. quod super his. de fide instru. & Felin. in cap. cum in iure peritus. de offic. deleg. & aliis ab eo citatis; præsertim Cardinali adeo maximo, ac est præfatus Illustrissimus: & attento quod est protector ordinis, & adeo alienus à suspicione; & quod suspensio, de qua deponunt, non videtur suapte natura præiudicialis tertii, immo vtilis toti ordini, & eius tranquillitati.

8 Quarto consideramus, quod subexequutor processus fulminati ab Illustrissimo Archiepiscopo Tarraconen. non erat canonicus ecclesiæ cathedralis, nec constitutus in ecclesiastica dignitate; & ita non potuit esse iudex, nec habere iurisdictionem per virtutem clausulæ *cæterum*, positam in processu fulminato, secundum verum intelligendi modum eius, quem nos tradimus & irrefragabiliter probamus in cap. cum contingat. de rescript. à num. 7. & ita omnia quæcumque ille fecit tamquam iudex executor, excommunicando, & declarando excommunicatos, & id genus alia, quæ non potest facere merus executor, fuerunt nulla, & nulliter facta, & non prosunt quicquam præfatis recollectis, nec nocent eorum aduersariis; quamuis ipsi, vt puto, bona fide crediderunt ea fuisse valida, quia non satis intellexerunt prædictam clausulam *cæterum*, vti parum in litigãdi arte exercitati; cum etiam in ea exercitatissimi ignorarent intellectũ eius in tota fere Hispania, donec nos Coimbricæ illum latissime tradidimus, & probauimus, & nuper in vrbe noue edidimus.

9 Quinto etiam cõsideramus, quod etiam executor subdelegatus domini commissarii generalis deputatus ad intimãdas literas præfati Cardinalis Illustrissimi non satis iuridice fecit ea quæ fulminauit contra præfatos recollectos. Tum quia fecit ea post appellationem interpositam. Tum quia non potuit ea facere vt subdelegatus præfati domini protectoris: quia licet delegatus Papæ possit subdelegare, delegatus tamen delegati ab eo non potest id facere: & intentio præfati generalis commissarii videtur fuisse subdelegare potestatem, quam prætendebat habere virtute literarum domini Cardinalis protectoris. Quamuis huic rationi respon-
10 deri posset præfatum commissarium generalem habuisse potestatem ordinariam ratione sui officij, licet prætenderet habere talem tacite etiam potestatem delegatam ab ipso domino protectore: & quod habens duplicem potestatem procedendi, potest per vtramque procedere, & valebit actus, per cap. nisi essent viri prouidi. de præben. & alia singularia quæ tradit Fel. in cap. cum ex officio. num. 21. de præscriptio. & consequenter quod facta per subdelegatum, vel subexecutorem generalis commissarij, valebunt tamquam facta à delegato ipsius virtute ordinariæ iurisdictionis;

nis; quamuis non valeant tamquam facta à subexecutore præfati domini protectoris.

Sexto consideramus, quod præfatus commissarius generalis iuste potuit prohibere præfatis recollectis, ne facerent Capitulum, quod prætendebant, absque ipso; & intimare quod volebat interesse illi; quia præfatũ breue faciebat ei præfatam facultatem: & ita præfatos recollectos, qui prætendebant præfatum breue non esse suspensum, teneri ad admittendũ
11 ipsum in præfato Capitulo iuxta illius tenorem. Nec obstat dicere, quod cum præfatus commissarius prætẽderet breue præfatum esse suspensum, nõ poterat vti eo, arg. regulę, *ex eo non debet quis fructum consequi, quod visus extitit impugnare.* lib. 6. Quia responderi potest noluisse præfatum cõmissarium vti facultate præfata interessendi Capitulo, ex eo solo quod eã præbebat ei breue, sed potius eo quod non tollebat eam ei breue præfatum, sed iure officii sui habebat eam.

12 Septimò consideramus, quod rationibus quę insinuantur ad probandũ electionem præfatam esse nullam, responderi posse videtur. Primo quidẽ ad primam, quod suspensio breuis non erat legitime intimata, vt supra dictum est; & quod de non apparentibus & non existentibus idem est iu-
13 dicandum, l. duo sunt Titij. ff. de testamen. tutel. Ad secundam, quod à mãdato commissarij fuit appellatum ex probabili causa, & ideo prohibitio eius non nocebat recollectis, nec proderat aduersæ parti, arg. titul. ni-
14 hil innouari appell. pend. ff. & cap. non solum. de appell. Ad tertiam, quod nullo iure cauetur quod Capitulum legitime congregatum nõ possit eligere prælatum, absente illo, qui si esset præsens, deberet præsidere Capitulo, dummodo maior pars conueniat in aliquem idoneum eligendum.
15 Ad quartam, quod excommunicatus post appellationẽ ex probabili causa interpositam non est vitandus in extraiudicialibus, quales sunt electiones, cap. solet. de sent. excom. lib. 6. & quod non est asserendum quod iure non est cautum, cap. consuluisti. 2. q. 5. §. consideremus. in authen. de triente & semis. col. 3.

16 Alia tamen duplici ratione videtur electio pręfata inualida. Prima est, quod Capitulum præfatum congregatum contra præceptum commissarii, nullo iure habebat verum ius eligendi, neque erat in possessione illius; non enim habebat iure communi & suæ regulæ, neque iure speciali præfati breuis, quia vere erat suspensum, quamuis vere nesciretur à Capitulo suspensio: sicut præsentatio facta à patrono, qui vere non est patronus, nec est in possessione iuris præsentandi, licet crederetur talis, non valet, & est declaranda nulla, simulac constiterit præsentantem non esse patronum, neque esse in quasi possessione iuris præsentandi, vt docetur cõmuniter in cap. consultationibus de iurepatro. & in cap. cum ecclesia
17 Sutrina. de cau. possess. Secunda ratio est. propter malã fidẽ, si capitulares & vocales fuerunt in ea cõstituti per præceptum & censuras præfati domini commissarii: quoniã electio & præsentatio à malæ fidei possessore facta non valet, iuxta notata in dicto cap. consultationibus, & d. cap. cum ecclesia. Sed quia recollecti negare possunt se fuisse in mala fide cõstituti,

dicentes non credidisse breue præfatum fuisse suspensum, efficacior est ratio præcedens.

18 Octauo consideramus, neutros præfatorum fratrum, nec obseruantes, neque recollectos peccasse mortaliter, faciendo quæ fecerunt, nisi mala fide fecerint illa, credendo, vel debentes credere præfatum breue fuisse vel non fuisse à S.D.N. suspensum, antequam congregarent Capitulum, & eligerent ministrum. Tum quia qui bona fide facit aliquid, quod non licet iure humano positiuo, errando circa intellectum eius dubium, non peccat mortaliter, iuxta celebre Innocentij dictum in cap. per tuas. il 2. de simon. à plerisque omnibus recept. vt vtiliter de more scripsit Felin. in cap. 1. colum. penult. de re iudic. & præfati omnes fratres, qui bona fide credebant esse iusta quæ faciebant, alioquin non facturi, fecerunt ea, errando circa intellectum iurium humanorum adeo dubiorum, quod multi etiam Iurisperiti eruditissimi habiti errauerunt, & errant.

10 Nono ex præmissis considerationibus inferimus, præfati Illustrissimi Domini Protectoris, & aliorum superiorum ordinis præfati Illustrissimi eiusdemque altissimi partes esse, declarare primum præfatas electiones tam ministri, quam aliorum custodis & guardianorum in præfato Capitulo factas, fuisse ac esse inualidas & nullas: deinde declarare, nullos eorum qui præfato Capitulo interfuerunt, neque illos qui contra eos protestati vel alloquuti fuerunt, exceptis qui mala fide id fecerunt, peccasse mortaliter, & subinde non incidisse in vllas censuras, nec vllam irregularitatem contraxisse ob id, quod eis ligati diuina celebrarũt, saltem vsque ad tempus in quo constitit, vel debuit constare ipsis de prædicta suspensione.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus delegatus non habet maiorem coniunctionem cum Capitulo, quam Legatus, nec Capitulum est magis suum, quam Legati.*

1 *Vniat si Episcopus tamquam Sedis Apost. delegatus beneficia ex Concil. Trid. sess. 21. cap. 5. consensus Capituli non videtur necessarius.*

2 *Delegatus in causa sibi delegata est maior quam Legatus.*

CONSILIVM X.

AN EPISCOPVS tamquam delegatus posit vnire beneficia sine consensu Capituli per cap. 1. de reform. sess. 21. Concil. Trid.

1 Respondeo ad hanc quæstionem, quod videtur posse. Tum quia Legatus potest id facere, vt determinat Petr. à Perus. in tract. de vnione cap. 5. nu. 18. & cap. sicut vnire. de excessib. prælat. clem. 2. de reb. eccl. alien. Tũ quia omnes rationes, quibus potest id facere Legatus, probãt idem facere posse Episcopum tamquam delegatum; cũ Episcopus, vt delegatus, non habeat maiorem cõiunctionem cũ Capitulo, quam Legatus, nec Capitulũ
2 sit magis suum, quã Legati. Tum quia delegatus in causa sibi delegata est maior quam Legatus, cap. studuisti. de off. legat. cap. sane. de off. delegat.

Aduertendum, referri sacram Congregationem censuisse contrarium.

DE OFFICIO IVDICIS ORDINARII.

SVMMARIVM.

1 *Possessionem beneficij taliter non amittit etiam sponte resignans, quin spoliatus possit agere de spolio.*

2 *Gesta ab eo qui titulum beneficij, seu officij, etiam per spontaneam renunciationem perdidit, si non perdidit possessionem, cum retineat administrationem, etiam si sint absolutiones sacramentales, tenent: & idem si titulum habuit a superiore quidem, sed inualide.*

CONSILIVM I.

VTRVM gesta à beneficiario priuato beneficio ipso iure per promotionem, vel aliam causam, antequam expellatur à possessione, vel relinquat illam, valeant.

1 Et pro parte quidem affirmante facit primo cap. licet. il 2. de præb. lib. 6. quatenus probat non perdere quem possessionem, & administrationem beneficij, eo quod perdat illud, & eius titulum ipso iure. Secundo faciunt multa, quæ nos scripsimus in repet. cap. accepta. oppo. 7. de restit. spolia. per quæ probamus possessionem beneficij non perdi ipso iure per renunciationem etiam spontaneam; adeo quod, si spoliaretur, posset agere de spolio contra spoliantem, iuxta dictum Innoc. in cap. super hoc. de renunc. & consequenter non potest ei tolli administratio beneficij renunciati, donec relinquat possessionem, vel expellatur ab ea legitime, & ge-
2 sta interim per eum valent. Tertio facit l. Barbarius. ff. de offic. prætoris. quatenus probat gesta ratione publici officij possessi ab eo, qui caret vero titulo eius, valere. Quarto, quod per illum textum, & alia concludit Panor. communiter receptus in cap. nihil. à num. 11. de elect. quod gesta à prælato, qui habuit titulum à superiore, & adeptus possessionem, valent; etiam si titulus sit inualidus, vel perditus ipso iure, & nihil iuris habeat in suo beneficio, episcopatu, vel dignitate. Quinto, quod ipsemet Panor. communiter receptus affirmat in cap. dudum. il 2. de elect. à num. 20. quod absolutio à peccatis facta à prælato tolerato, & possidente beneficium, vel dignitatem, ratione cuius audit confessionem, valet; etiam si ipso iure perdidit titulum, & nihil iuris habeat in eo. ergo etiam ea, quæ facit aliquis Episcopus manens in possessione sui episcopatus, & ante quam derelinquat eam, vel priuetur ea, valent, etiam si ipso iure perdidisset episcopatum, vel ita ille vacasset, vt nihil iuris haberet in eo præter possessionem, & administrationem, quam habebat ratione tituli prius à Summo Pontifice habiti. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus in quolibet loco suæ diœcesis non exempto, etiam in sua camera pro tribunali sedere, & ius dicere, tam per se, quam per alium potest; modo locus sit honestus, & illum partes possint sine magno incommodo adire. num. 2. sic & Archi-*

Archiepiscopus in sua diœcesi archiepiscopali. num. 1.

1 *Legatus plurium prouinciarum potest negotia vnius prouinciæ in alia expedire.*

1 *Limitatio legis penul. ff. de iust. & iure.*

2 *Arbiter in quolibet honesto loco sententiam ferre potest.*

3 *Episcopus constituere debet vicarios statarios, nu. 5. item & archipresbyteros. nu. 7.*

4 *Præscriptio immemorialis, item & 40. annorum liberat ab obligatione iuris, sed non contra id quod dictat ius naturale, quia esset irrationabilis. num. 7.*

5 *Consuetudo fere totius orbis ab omnibus seruanda est.*

5 *Episcopi ad vicarios generales constituendos cogi possunt ab Archiepiscopo: quia aliter non possunt bene regere sibi commissos. num. 7.*

6 *Concesso vno, conceditur & id sine quo concessum commode fieri non potest: sed & qui tenetur & debet aliquid facere, tenetur etiam ad id sine quo debitum commode præstare non potest.*

CONSILIVM II.

CVM IN Polonia diœcesis vnius Episcopi per dietas circiter 10. vel plures extendatur, & Episcopi tribunalia stataria nullibi habeant, & modo in vno, modo in alio oppido habitent: Quæritur primo, an citati ab Episcopo, seu coram eo litem habentes teneantur in quolibet loco, vbi sit Episcopus, comparere, & ius suum prosequi. Secundo, an dicti Episcopi cogi posſint ad tenendum in aliquo certo loco vicarium statarium.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM dico, quod quærela hæc cleri Poloniç videtur esse contra ius expressum à Bonifacio Papa scriptum in cap. cum Episcopus. de offic. ordin. lib. 6. cuius verba sunt, *Cum Episcopus in tota sua diœcesi iurisdictionem ordinariam noscatur habere; dubium non existit, quin in quolibet loco ipsius diœcesis non exempto per se, vel per alium posſit pro tribunali sedere, causas ad ecclesiasticum forum spectantes audire; personas ecclesiasticas, cum earum excessus exegerint, capere ac carceri deputare, necnon & cætera quæ ad ipsius spectant officium libere exercere.* sic etiam Legatus in qualibet parte suæ legationis potest expedire, quæ ad illam spectant, etiamque negotia vnius prouinciæ in alia suæ legationis, si ad multas est missus, cap. nouit. de offic. deleg. sic Archiepiscopus in quolibet loco suæ diœcesis archiepiscopalis, cap. vt litigantes. de offic. ordin. lib. 6. vnde Bald. Angelus, & Iason limitauerunt legem penult. ff. de iustit. & iure, quatenus habet ius esse dicendum in loco maiorum, vt non procedat in Episcopo per prædictum
2 cap. cum Episcopus. de offic. ordin. lib. 6. Facit quod etiam arbiter potest iudicare vbi voluerit, modo locus sit honestus, l. si non dies. §. si arbiter. ff. de recept. arbit. poterunt ergo Episcopi Poloniæ in quacunque parte suarum diœcesum audire & definire causas spirituales, criminales, & ciuiles, inter sibi subditos, & in sua camera, vt dicit Francus in d. cap. cum Episcopus. modo locus sit honestus, vt dicit glo. ibi, & modo partes sine magno incommodo litigare posſint, quod solus Francus dicit ibi, & potest pro eo allegari præd. §. si arbiter. in illis verbis, *si litigatores facile eo loci venire possunt.* quamuis illum §. ad hoc ipse non ponderet, & alium textum idoneum ad id allegarit.

3 AD SECVNDAM dico primo, quod non videtur vllus canon id præcipere; & quod sanctorum patrum documento sancitum non est, superstitiosa adinuentione non est præsumendum, 2.quæst.4. cap. consuluisti. Secundo, quod Panorm. in cap.quoniam in plerisque.de officio ordin. dicit non meminisse textum, qui clare probet teneri Episcopum ad constituendum vicarium generalem, etiam non statarium: quamuis id efficaciter probetur in cap.in nona actione. 16.quæst.7.& in cap.fin. de offic. archipresbyt. Tertio, quod primitiua Ecclesia non videtur habuisse talia tribunalia ad cognoscendum de causis clericorum, cum Paul. 1.ad Corinthios 6.relatus in summa 14.quæst.1. dicat Christianos etiam
4 laicos non debere litigare. Quarto, quod Episcopi Poloniæ possunt dicere se non habuisse antehac huiusmodi tribunalia stataria, & ideo etiam si iure debuissent ea habere, præsumptione tamen tum ordinaria quadraginta annorum, tum immemoriali, de cuius initio non est memoria, essent à tali iure liberati, argum.cap.de quarta. de præscript.& cap.super quibusdam. de verb.sign.& l.hoc iure.§.ductus aquæ.ff.de aqua quotid. & æstiua.

5 Pro parte autem affirmante facit primo, quod consuetudo totius fere orbis Christiani habet, vt Episcopi teneant huiusmodi tribunalia stataria in ciuitatibus primarijs suarum diœcesum: & huiusmodi consuetudo generalis ab omnibus seruanda videtur, cap.contra morem.100.dist. Secundo, quod omnes Episcopi tenentur constituere vicarios generales, & possunt cogi ad eos constituendos per suos Archiepiscopos: immo Archiepiscopi videntur posse ipsos constituere, si ipsi noluerint illud facere, cap.cum simus.9.quæst.3.& dict.cap.in nona actione. 16.quæst.7. & tradit Panorm. receptus in dict.cap. quoniam in plerisque. At vicariorum constitutio parum satisfaceret clero, & populo eorum, nisi haberent tribunal statarium; ergo debent illud habere. Tertio, quod non possunt excusari dicendo quod ipsi soli sufficiant toti clero, & populo re-
6 gendo; quoniam hæc allegatio confutatur in cap.fin.de offic.archipresb. Quarto neruose facit, quod sicut cui conceditur aliquid, non solum videtur concedi illud sine quo concessum fieri nequit, l.2.ff.de iurisdict.omnium iudic.cap. præterea. de offic.deleg. sed etiam illud sine quo id commode fieri non potest, vt eleganter de more asseruit Aretinus in cap. de testibus. colum.3.de testib. quem sequitur Decius in cap. vt debitus honor.colum.8. de appellat. & in d.cap.præterea. & alibi sæpe contra gloss. in cap. solet. de senten.excom.lib.6. quod irrefragabiliter probatur per l.penult.ff. de vsufruct. & in l.quicumque.§.si ei quem.ff. de instit. act.ita quicumque tenetur facere aliquid, tenetur ad faciendum illud, sine quo id vere fieri nequit. At Episcopi Poloniæ tenentur reddere ius clero suarum diœcesum, immo & populo quo ad negotia ecclesiastica, & nequeunt id satis & bene facere sine huiusmodi tribunalibus statarijs: ergo debent
7 ea designare. Quinto facit, quod ratio canonica, qua Episcopi tenentur constituere vicarios, & habere archipresbyteros, est, quia non possunt satis bene regere per solos semetipsos, etiam si plurimum valeant, vt probatur

batur cap.fin.de offic.archipresb. & eadem ratio suadet, vt teneant prædicta tribunalia stataria: ergo debent ea tenere, arg.l.illud.ff. ad l.Aquil. cap. dudum.2. de elect. Sexto, quia non obstant opposita: quoniam illa procedunt, quando ius naturale non obuiaret eis: at ius naturale, & ratio naturalis ex eo fluens, quæ dictant, eum qui tenetur ad aliquid, teneri ad ea, sine quibus id satis bene fieri nequit, obuiant eis: vnde nec vlla præscriptio & consuetudo possunt eis prodesse, quippe quæ essent irrationabiles, & contra ius naturale, contra quod illæ non valent, cap.fin.de consuet.cap. quæ contra.8. dist. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus iure antiquo communi non potest quidem cognoscere, neque conferre, neque confirmare, neque statuere, neque corrigere sine consilio Capituli; nunc vero vtitur iure quod ei competit ex statuto, priuilegio, consuetudine, concordia, vel quouis alio quæsito titulo; & vlterius ex sacro Concilio procedit contra Capitula exempta tamquam sedis Apostolicæ delegatus, tam in visitatione, quam extra; limitate tamen secundum formam cap.4.sess.6.& cap.6.sess.25. eiusdem Concilij.num.3.4.& 5.quæ duo capita secundum Auctorem videntur etiam seruanda in cathedralibus & collegiatis non exemptis, in quibus Episcopi ante Concilium aliter non præscripserunt.num.5.*

1 *Prælati collegiatarum, quibus scilicet competit ius præsentandi collegiatis, præsentant quidem, sed cum consensu Capituli.*

2 *Prælati contra ius Capituli, & e contra, multa & valide præscripserunt.*

CONSILIVM III.

AN CAP.6. de refor. sess.25. Concilij Tridentini declarans cap.4. de reform.sess.6. habeat locum in ecclesijs etiam non exemptis quo ad moderationem de eligendis in principio anni duobus canonicis ex Capitulo, cum quibus teneatur procedere Episcopus, cum extra visitationem ex officio, vel ad instantiam partis procedit contra aliquem capitularem?

1 Respondeo primo, quod iure antiquo communi Episcopus non potest conferre, neque confirmare, neque statuere, neque corrigere sine consilio Capituli, cap. quãto. de his quæ fiũt à præl. sine consil. Cap. immo requiritur consensus Capituli in præsentationibus faciendis à prælatis ecclesiarum collegiatarum, cap. ea noscitur. eod. tit.

2 Secundo præsuppono, quod multa circa hoc inueniuntur vsucapta, siue præscripta à prælatis contra ius commune, & declaratum est præscriptionem illam valere, cap.3. de consuetud. lib.6. & dict.cap. ea noscitur. & contra à Capitulis contra prælatos, cap. irrefragabili.§. excessus. de offic.ord.

3 Tertio, quod in multis ecclesijs tam collegiatis, quam cathedralibus erant multæ contentiones ante Concil. Trid. super correctione & punitione canonicorum, & aliorum Capitulorum, eo quod multi prælati potius

tius arbitrio,& libito suo,quam sacrorum canonum, puniebant, & corrigebant eos;& ita in multis ecclesijs erant statuta, vt prælati adiungerent sibi aliquos de Capitulo, de quorum non solum consilio, sed etiam cõsensu debebant prælati procedere:& ideo sacrum Concilium videtur statuisse duo prædicta capitula ad sedandas discordias.

4 Quarto,quòd cum sacro Concilio non interessent Capitula,& soli Episcopi sine Capitulis illa statuissent,visum est nonnullis inclinasse magis in fauorem Episcoporum, quam Capit.& quod in fine prædicti cap.6.reseruatur Episcopis salua omnis potestas, quæ vltra illam,quæ ibi statuitur, competeret eis statuto, priuilegio,consuetudine,concordia,vel quocumque alio iure;cum tamẽ Capitulis nihil tale videatur reseruatum:nam in d.cap.4.tolluntur eis iura sibi quæsita per exemptionem,consuetudinem, priuilegium, vel alium modum, adeo quod Episcopi possunt tamquam delegati auctoritate Apostolica procedere contra illa: & in d.cap.6.ampliatur,vel declaratur,quod facultas in eo data Episcopis competat eis, etiam cum procedunt extra visitationem, cum moderatione de qua ibi, scilicet quod adiungat sibi duos canonicos electos per Capitulum, & de consensu tantum illorum procedat, nisi quo ad apprehensionem.

5 Quinto,quod videtur posse probabiliter dici, quod prædicta duo capitula vendicant sibi locum in omnibus ecclesijs cathedralibus & collegiatis exemptis, & non exemptis, in quibus Episcopi non quæsierunt ante prædictum Concilium ius pacificum vltra potestatem quæ ipsis datur per ius commune aliquo titulo legitimo.Tum quia generaliter loquuntur,& ita generaliter sunt intelligenda,cap.si Romanorum. 19.distin. l. de pretio.ff.de public. in rem actio. Tum quia ratio pacis & concordiæ, quam desiderauit Concilium inter prælatos & sua Capitula,videtur id suadere: & lex extenditur ad limites suæ rationis,cap.suggestum. & cap.meminimus.de appel.in quibus id notat Panor.Tum quia experientia constat cõuenire reipub.vt aliquorum pręlatorum plus volentium dominari,quam pascere gregem, & pro libito amore vel odio absoluere & condemnare hos & illos capitulares sibi resistentes vel obsequentes, potentiæ obuietur per adiunctionem duorum canonicorum, vt prædictum statuit Concilium.

Congregatio tamen, vt refertur, censuit, cap.4.sess.6.& cap.6.sess.25. procedere in Capitulis exemptis tantum.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus ex officio cogere potest beneficiarium ad exhibendum titulum.*

1 *Possessio decennalis non sufficit sine titulo ad beneficium petitorie repetendum, sed sic ad titulum præsumendum.nu.4.5. 6.& 10. nisi quando in matrimoniali cum possessione concurrit fama tituli, quia tunc repetit.num. 3.*

2 *Beneficium sine institutione canonica non potest obtineri.*

2 *Animarum salus omni alij commodo præferenda.*

2 *Beneficium sine titulo retinens, etiam post longum tempus peccare videtur.*

3 *Argumentum de matrimonio carnali ad spirituale validum.*

4 *Posses-*

4 *Possessio triennalis quærit titulum possidenti, secundum opinionem glossæ regularum Cancellariæ.*

4 *Titulus ex antiqua beneficij possessione præsumitur. num. 6. & 10.*

5 *Solemnitas extrinseca præsumitur ob lapsum longi temporis.*

5 *Subdiaconus præsumitur, qui diu vsus est subdiaconatu.*

7 *Possessio antiqua defendit beneficiarium etiam contra prælatum, ne ab eo exigat probationem tituli, aliter quam per iuramentum: immo nec hoc exigit, si alias hũc approbauit etiam tacite, puta accipiendo ab eo procurationem in visita tamquam à titulari.*

7 *Procurationem, visitans Episcopus, accipiens ab aliquo tamquam beneficiato, censetur eius approbare titulum.*

8 *Insolita fraudem quamdam præseferre videntur.*

9 *Regula de triennali iuuat execrabilem contra tertium; & si sit decennalis, etiam contra Episcopum, modo alleget dispensationem.*

10 *Argumentum à contrario desumptum ex dictis non dispensatis, sed narratis parum valet.*

11 *Cap. ordinarij. de off. ordin. lib. 6. habet locum nedum in beneficijs quæ possidentur in titulum seu commendam. sed etiam quæ possidentur vt vnita.*

12 *Episcopus cogere potest decennalem execrabilem ad iurandum credere se canonice obtinuisse dicta beneficia.*

CONSILIVM IV.

QVAESITVM est primo, an Episcopus noue creatus cogere posit beneficiarium suum subditum ad ostendendum titulum sui beneficij, quod pacifice vltra 20. & 30. annos possedit.

Secundo, an cogere posit posidentem incompatibilia beneficia pacifice vltra prædictos 20. vel 30. annos ad exhibendum dispensationem, qua ea iuste retinere potuit.

AD PRIOREM QVAESTIONEM respondeo, quod pro parte affirmatiua facere videtur primo gl. vlt. cap. 1. de reg. iur. lib. 6. quatenus asse-
1 rit posse Episcopum ex officio cogere subditũ ad exhibendum titulum sui beneficij. Secundo gl. vlt. in cap. contingit. de dol. & cont. quatenus habet, petentem beneficium in titulum nõ se posse iuuare præscriptione. Tertio iura multa, quibus prædictæ glossæ nituntur. Quarto, ꝙ Innoc. licet aliqua ex parte variare videatur, tandem tamen cõcludit saltem per relationem ad tex. in cap. illud. de præsump. quod volenti repetere beneficiũ, non sufficit quod possederit illud pacifice etiam per decem annos, etiam cum fama tituli canonici. Quinto, quod est regula firma tam in cap. 1. de reg. iur. lib. 6. quam in cap. 1. de eo qui mit. in poss. eo. lib. quã etiam in cap. ex fre-
2 quentibus. de instit. quod beneficium à nemine potest sine canonica institutione licite obtineri. Sexto, quod animarum salus præferenda est omni alij commodo. 1. q. 7. cap. sancimus. & cap. ille. 22. q. 5. cap. si habes. 24. q. 3. At beneficiarius tenens beneficium sine canonica institutione, etiam post decẽ annos, & quodcumque aliud tempus, peccare videtur per d. cap. 1. de reg. iur. lib. 6. quia licet contra alium quærat exceptionem, sibi tamen

non quærit dominium beneficij, vt late affirmat Panor. communiter receptus in cap. contingit. à num. 10. de dol. & cont. & communiter videtur Episcopus habere potestatem eum ex officio suo expellendi à beneficio, quod tenendo peccat, arg. cap. 1. de off. ord. & l. congruit. ff. de off. præsid.

3 Pro parte autem negatiua facit primo cap. illud. de præsump. quatenus habet, eum, qui fuit in possessione matrimonij cum fama de matrimonio per 10. annos, posse repetere illam, quam pro coniuge per tantum tempus possedit: & cum argumentum à matrimonio carnali ad spirituale valeat, iuxta glo. celeb. cap. bonæ. il 2. de elect. pro qua est cap. licet. de translat. prælat. consequens est, quod etiã beneficiarius, qui possedit beneficiũ pacifice per 10. annos, saltem cum fama tituli, debet præsumi beneficiarius.
4 Secundo facit regula Cancellariæ 33. siue de trien. pccss. quę statuit ne possessor huiusmodi triennalis molestetur. & glo. illius antiqua pag. 4. tenuit per huiusmodi triennalẽ possessionẽ quæri titulũ possidẽti. Tertio, quod quamplurimi citati à Felino in cap. licet Heli. nu. 10. de simon. & in d. cap. illud. de præsump. & cap. Albericus. de test. & in cap. sicut. à num. 26. de re iud. & quos sequitur ipse, tenent ex antiqua possessione pacifica beneficij præsumi titulũ beneficij, ea ratione, quia licet solemnitas extrinseca non
5 præsumatur regulariter interuenisse, l. quicumque. §. fin. de publ. in rẽ act. fallit tamẽ ob lapsum longi temporis, iuxta gl. & omnes in cap. peruenit. de empt. & vend. vnde & Innoc. in cap. super his. sub fine de accusat. dicit, eum qui subdiaconatu vsus est longo tẽpore sine literis, esse præsumẽdum subdiaconum. & ita non videtur esse mirandum, quod præsumatur titulus beneficij in longi tẽporis possessore: pro quo apte facit l. si filius. iunct. glo. C. de petit. hæred. & l. q̃ in aliena. §. 1. de acquir. hæred. & illa quæ eis adijciuntur ibi, & alibi sæpe. Quarto, quod Rota ætate nostra pro hac parte
6 sententiã dixit, vt testatur Cassad. in decis. 8. super reg. Canc. ibi. *Voluerunt Domini in vna causa Bonon. de mense Maij 1519. coram D. Petro de Capizucchis inter Aemilium de Blanchis & quemdam alium, quod regula Canc. de trien. etiam locũ haberet in eo qui decennio possederat, & nullum titulum producebat; ex eo quod ius præsumit titulum ex sola possessione antiqua: nam si quis vt rector beneficium tanto tẽpore possidet, in eo ius habet, & præsumitur titulus, vt dicunt Innoc. & Host. in cap. illud. de præsump. & in cap. licet Heli. de simon. & Dom. cons. 87. apparet. 3. col. Ratio, quia cum Episcopi visitando inquirant de titulo, cap. ordinarij. de off. ordin. in 6. non est præsumendũ, quod ipsimet subditi quo ad curata permisissent tali cursu tẽporis retineri ecclesiã absque canonico titulo.* hæc ille. Et ne cui videatur, Cassiodorum sentire huiusmodi triẽnalem possessorem posse defendi quo ad aduersariũ petentẽ beneficium, non autem quo ad Episcopum volẽtem ex officio co-
7 gere ad ostendendum titulum, perpendat hæc verba, quę subdit: *Verum est, quod prælatus, licet ex quo tollerauit diu in possessione subditum, non possit eũ compellere ad ostendendum titulum beneficij, tamen potest in se suscipere onus probandi defectũ tituli, vt cap. dilecto. & ibi Abb. de præb. & in d. cap. licet Heli. & Dom. in d. cons. & in d. cap. ordinarij.* Quinto, quod communis opinio secuta Hostien. in d. cap. licet Heli. tenet non posse Episcopum cogere huiusmodi beneficiarium ad aliud, quam ad iurandum se habere titulum, neque ad hoc, si expresse,

presse, vel tacite consenserit in illo, secundum Cosmam in tit. de pacif. poss. §. ordinarij. in verb. inquirant. pag. pen. ea ratione. quod prælatus, qui tacite vel expresse approbauit beneficiarij titulum, non potest cogere ipsum ad ostendendum illum. arg. cap. dilecto. de probat. & cap. ex ore. de his quæ fiunt à maior. part. Capitu. cum eis adnot. & addit quod accipiens à beneficiato procurationem illum visitãdo, videtur tacite approbare eum esse talem, quamuis Innoc. quem ad hoc citat in cap. veniens. de fil. presb.
8 id non videatur asserere. Sexto facit, quod insueta videntur præseferre aliquid fraudis, iuxta l. si quis sub conditione. adiuncta gloss. quam ad hoc ponderat Bald. ibi, ff. de cõd. instit. & insuetum & insolitum videtur, quod aliquis post possessionem 20. aut 30. vel 40. annorum pacificam compellatur edere titulum sui beneficij. Et ita, quamuis forte incomparabilis prædicti Episcopi virtus splendore suo omnem dolum & fraudem auertat apud eos qui eum nouerunt; apud tamen iudices, qui non adeo respiciunt personam, forte non omnino diluerer. Per quæ arbitror Reuerendissimos summi Auditorij Rotæ Patres in hanc partem negatiuam inclinaturos, & responsuros ad contraria quod procedant in beneficiario, qui non ostendit titulum verum, nec longi temporis possessione præsumptum.

AD SECVNDAM respondeo, quod pro parte affirmante videtur canon expressus in cap. ordinarij. de offic. ord. lib. 6. innouatus per Concil. Trid. sess. 7. cap. 5. Secundo faciunt illa multa, quæ tradit Gomez. in reg. de trien. q. 10. in fauorem opinionis eorum, qui tenuerunt in Rota, quod regula de trien. possessore non iuuat execrabilem, siue illum qui tenet duo incompatibilia contra extrauag. execrabilis. Ioan. XXII. si non monstretur dispensatio legitima.

9 Pro parte vero negante faciunt alia plura, quæ citat ibidem pro opinione contraria, quam tenuisse Rotam in tribus vel quatuor causis asserit, videlicet quod triennalis possessio pacifica defendit etiam execrabilem, etiam non monstrata dispensatione, modo allegetur. At idem, quod facit triennalis possessio contra aduersarium agentem, videtur facere decennalis siue longi temporis possessio contra Episcopum volentem cogere beneficiarium ex officio ad ostendendum titulum, vel dispensationem, per citata in responsione præcedentis dubij. Secundo, quod non obstat id, quod ait ibidem Gomez. alium, quam ordinarium, non posse cogere triennalem possessorem ad ostendendum dispensationem incompatibilium: innuendo à contrario sensu, quod ordinarius potest cogere.
10 Non, inquam, hoc obstat. Tum quia argumentum à contrario in verbis narratiuis eius, qui nõ disponit, parum virtutis habet, vt post. Ant. in cap. cũ Apostolica. de his quæ fiunt à maiori parte Capit. tradit Felin. in cap. significasti. de for. compet. nu. 13. Tum quia loquitur tantum de triennali possessore, & non de decennali, vel antiquiore, quem titulus præsumptus defendit etiam aduersus superiorem inquirentem, vt dictum est. Tum
11 quia Domin. & Franc. super eod. cap. ordinarij. communiter recep. dicunt illum textum non habere locum contra antiquum decennalem, vel lõgioris temporis possessorem. Tum quia eadem ratio videtur suadere, ne teneatur

neatur ostendere dispensationem, quæ suadet vt non teneatur ostendere titulum: quia tam contra ius est tenere beneficium sine titulo, quam tenere duo beneficia cum titulis aliàs canonicis, sine dispensatione: immo forte magis, si res satis expendatur. Tum denique quod ratio illa præsumendi interuentum solemnitatis extrinsecæ, qua supra diximus niti Fel. post alios in supradictis locis, & ratio præsumptionis, quod tanto tempore non sustinuisset ordinarius possidentem sine titulo, qua nititur Cosmas vbi supra, immo & ratio Innoc. quam tangit in d. cap. illud. de præsumpt. videlicet quod tanto tempore non est facile seruare titulos, & scripturas, videntur ita excusare ab ostendenda dispensatione, sicut ab ostendēdo titulo. Omitto, quod posset alicui videri satis probabiliter prædicto cap. ordinarij. esse quidem locum in beneficijs quæ tenentur in titulū, vel commendam, non autem in ijs quæ obtinentur per vnionem & annexionem ad aliud beneficium, vel religionem, & ordinem. arg. cap. super eo. de præb. lib. 6. Omitto, inquam, hoc: quia licet in recuperanda quadam commenda Roncæuallis, quam quidam Commēdator sancti Iacobi per viam vnionis detinebat, multumq; negotij mihi olim fecerit, non tamen arbitror satis firmum ad hoc, vt censeatur prædicta ecclesia ista ratione exclusa à prædicto cap. ordinarij. sicut etiam prædicta vnio, quæ non est perpetua, sed solum ad vitam eius, cuius commendæ vel ordini annexa est, non potest cadere sub cap. 6. sess. 7. de reform. nec sub cap. 13. sess. 24. Concil. Trid.

12 Itaque arbitror D D. Rotæ, si de hac causa iudicauerint, iudicaturos ad summum, quod Episcopus poterit prędictum beneficiarium execrabilem cogere ad iurandum quod credit bona fide se obtinuisse canonice prædicta beneficia; & quod si Episcopus voluerit probare defectum tituli, siue quod beneficiarius non habuit illa canonice, modis, quibus id legitime probare poterit, est admittendus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vicario parochiali vacanti simpliciter dato, non omnes fructus, sed congrua portio debetur: sed nec Episcopus vsque à principio posset omnes eidem assignare, nisi omnes essent necessarij. num. 2.*

2 *Intellectus cap. 18. sess. 24. Concil. Trid. de reform.*

CONSILIVM V.

1 AD QVAESTIONEM respondetur primo, D. ordinarium fuisse aliqua ex parte negligentem, eo quod non præstituit D. consulenti certam partem fructuum congruam in suum stipendium.

2 Secundo; quod non potuit à principio statuere pro congrua portione omnes fructus ecclesiæ prędictæ. Tum quia facultas concedendi stipendium concessa ordinario à Concil. Trid. in cap. 18. de reform. sess. 24. restringitur ad certam partem fructuum. Et quamuis posset dicere ordinarius quod omnes fructus posset concedere, si omnes coniuncti non excederent congruam portionem annuam; tamen in casu proposito, attenta ecclesiæ qualitate, non sunt omnes ad id necessarij: quia præsupponitur

eos

eos ascendere ad centum aureos: Et ideo videtur quod œconomus debet esse contentus ea parte illorum, qui sufficiunt ad congruam portionem arbitrio ordinarij iuste determinandam.

SVMMARIVM.

1 *Exorcismus in genere sumptus, est omnis adiuratio & increpatio quæ contra dæmonem exercetur: & sic acceptũ nec Episcopus, immo forte nec Papa potest Christianis, cum eam à Christo accipiant, prohibere, num. 2. illum autem qui præmittitur baptismo; & à solis sacerdotibus baptizantibus de consuetudine exhibetur, non potest Episcopus restringere, nec decet vt Papa in faciat. num. 3. sed nec illum qui sine alia cærimonia super obsessos exercetur, potest quis saltem Papa inferior, nisi quo ad indecentia prohibere. nu. 4. & 5. illum autẽ qui super dictos obsessos cum certis solemnitatibus ab Ecclesia introductis per deputatos solet exerceri, potest Episcopus modeste restringere. 5.*

6 *Parochus clericos intra fines suæ parochiæ morantes potest quidem vrbane, sed non vt ad id obligatos, hortari vt ipsum in exercitio doctrinæ Christianæ iuuent.*

CONSILIVM VI.

AN SACERDOTI vel clerico sæculari, aut regulari interdici possitne exorcismum energumenis adhibere posit, nisi is exorcizandi facultatem scripto exaratam ab Episcopo impetrarit? Et an recte prohibeatur, ne in ædibus laicalibus, locisve priuatis, sed in ecclesiæ loco aperto, & conspicuo, neque in omni & quauis ecclesia, sed in ijs solum, quas certas Episcopus statuerit, fiat exorcismus? Item ne ante ortum, nec post occasum Solis quisquam exorcizetur? Et an recte statuatur, vt si qui exorcizat, sacerdos sit, antequam exorcismum inchoet, Missæ sacrum faciat?

Secundo, an clericos, qui Dominicis, festisque diebus, qua hora in choro diuinis officijs celebrandis astricti non sunt, parochus, intra cuius parochiæ fines habitant, in doctrinæ Christianæ scholis vbicumque loci intra fines parochiæ constitutis, vt sibi in hoc munere opem ferant, cohortari debeat?

1 AD QVATVOR in priori quæstione proposita respondetur primo, quod cum omnis adiuratio & increpatio dæmonis posit dici exorcismus energumenorũ, vt significat cap. clericos. §. exorcistæ. 21. dist. & S. Tho. in 4. dist. 6. q. 2. art. 3. dum ait exorcismum catechumenorũ, qui præponitur baptismo, recte dici posse exorcismum energumenorum: cumque omnis Christianus habeat potestatem exorcizandi, & adiurãdi dæmones increpando, iuxta illud Marc. vlt. *In nomine meo dæmonia eijcient*, vt tradit S. Tho. 2. 2. q. 90. art. 2. titulus huius quæstionis videtur generalis ad omnem exorcismum & adiurationem increpatoriam dæmonum.

2 Secundo, quod accipiendo verbum illud tam late, vt dixi, respondendum videtur quod non potest id facere inferior Papa, immo nec forte ipse Papa: quoniam Christiani omnes accipimus potestatem adiurandi dæmonem increpatorie nocte, dieque; idque frequenter facimus aspergentes nos aqua benedicta, & dicẽtes: *Ecce crucẽ Domini, fugite partes aduersæ, & c.*

signan-

punitionis clericorum fornicariorum late resoluit Panormit. in cap. at si clerici. num. 36. de iudic. & cap. si autem. de cohabi. cleric. & mulie. quod variæ pœnæ sunt institutæ contra huiusmodi clericos fornicarios; & ideo potest iudex arbitrari super pœna imponenda, declinando præsertim ad imponendam mitiorem.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium simplex perpetuum potest ordinarius ex iusta causa de consensu patroni facere manuale amouibile ad nutum laicorum patronorum, ita vt desinat esse beneficium ab Episcopo conferendum.*

1 *Beneficia inferiora sui episcopatus, ordinarius potest vnire, diuidere, de nouo creare, & extinguere.*

2 *Amouibile ad nutum patroni laici beneficium, beneficium non est, sed seruitium quoddam manuale temporarium, quod a patronis laicis datur, & accipitur sine periculo incurrendi pœnas, quas incurrunt qui de manu laici capiunt beneficium. num. 7.*

3 *Fructus veri beneficij, quos sacerdos ad illud a solo patrono laico, tamquam esset manuale seruitium, & non beneficium, bona fide deputatus, percepit, non restituat.*

3 *Error iuris licet non prosit ad acquirendam rem ipsam, prodest tamen ad acquirendos fructus; & hoc (omissa opinione Bartoli, & aliorum distinguentium) etiam si esset error iuris resistentis. Ratio est, quia in acquisitione fructuum sufficit quod absit mala fides. num. 6.*

4 *Errorem facti & non iuris habet, qui putat se habere titulum, cum non habeat, sicut & qui possidet rem Ecclesiæ ex sola concessione Episcopi, putans interuenisse consensum Capituli; prodestque ad acquirendum nedum fructus, sed & rem.*

5 *Error iuris dubij ad vsucapiendum prodest, sicut & error facti.*

CONSILIVM IX.

AN EPISCOPVS possit reddere beneficium aliquod simplex, siue capellaniam de perpetua manualem?

1 Respondetur, quod facile defendi potest, ordinarium, præsertim Legatum, posse iusta de causa cum consensu patroni facere, vt aliqua capella perpetua, in qua ad præsentationem eius instituitur capellanus, & rector perpetuus, fiat temporaria, & ad nutum amouibilis: quoniam certum est ordinarium posse vnire, & diuidere, & de nouo creare, & extinguere beneficia inferiora sui episcopatus, cap. sicut vnire. de excessibus prælatorum. & cap. præcipimus. & cap. pluries. 16. quæst. 1. & cap. 1. de reb. eccles. non alienand. lib. 6. & clem. 2. eod. tit. & cap. cum accessissent. & cap. ex parte. de constitut. Nec obstat, quod collatio beneficij,
2 & institutio præsentati in eo sunt res spirituales, & non cadunt in laicum, qui est incapax iuris non solum conferendi, & instituendi, sed etiam eligendi, quod est minus. cap. sacrosancta. & cap. Messana. de elect. cap. inuentum & cap. memini. 16. quæst. 7. nisi priuilegio Papæ, iuxta gloss. celeb. in cap. imperium. 10. dist. & in summa. 16. quæst. 7. Non inquam hoc obstat,

obstat: quoniam per ordinationem, qua capella perpetua fit temporaria,& ad nutum amouibilis, non datur ius conferendi, vel instituendi patrono laico, sed extinguitur capella perpetua, & loco illius erigitur manualis, quod patronus potuisset ab initio ordinare etiam sine consensu Episcopi, vt scilicet darentur certa scuta annua alicui clerico ad seruiendum capellæ; ita vt posit ad nutum amoueri, & poni sine aliquo titulo perpetuo Episcopi;ita quod extinguitur beneficium,quod debet esse perpetuum,cap.inuentum.16. quæst.7.& cap.presbyt. 56. dist. & consequenter desinit ordinarius habere ius instituendi, sed non quæritur illud patrono, qui etiã perdit ius præsentandi ad beneficium: quia iam non est tale, sed libertatem quærit ponendi, & tollendi, quem, & quoties voluerit, quod est grande & vtile frenum ad continendum capellanum in officio virtutis, ne patronus resciens illius vitium amoto eo ponat alium; quæ posset esse magna causa faciendi capellam, siue beneficium de perpetuo manuale.

SED DATO,quod fuerit declaratũ ordinarium nõ potuisse hoc fecisse; Quæritur, an qui bona fide posedit huiusmodi beneficium, siue capellaniam per multos annos, vt manualem & tantum auctoritate patroni, teneatur ad restitutionem fructuum?

3 Responderi potest, quod non tenetur restituere, per l. bonæ fidei. ff. de acqui. rerum domi. & §. si quis à non domino. Instit. de rerum diuis. Panorm. & alios in cap. graui. de restitu.spolia. post Bart. in l.ex diuersis. ff. de rei vendicat. & omnes in l. si me & Titium. ff. si certum peta. Couar. lib. 1. var. cap. 3. quia licet error iuris non prosit ad vsucapiendam rem ipsam,l. numquam. ff. de vsucapion. prodest tamen ad acquisitionem fructuum, per l. sed etsi. §. scire. ff. de petition. hæredit. & gloss. in l. si fur. ff. de vsucapion. & Dinus in regula possessor. de reg. iuris. lib. 6. quod ponitur pro regula à multis,quos refert Felin.in cap.de quarta.de præscrip. quamuis trepide hanc rem tractet num.24. & Franciscus Balbus in l.Cel-
4 sus. not. 4. de vsucapion. & alij ab eis citati. Primo quidem ea ratione; quod iusta credulitas tituli, quæ ex errore facti descendit, prodest ad vsucapiendum, & præscribendum etiam ipsam rem, de qua quæruntur fructus. l. 2. in prin. ff. his qui pro empt. quod affirmant, & confirmant auctoritate multorum præfati Felin. & Bald. At præfatus consulens videtur errasse errore facti, credendo quod in præfata ordinarij dispositione interuenit iusta causa cum alijs neçessarijs ad sic disponendum; qui error facti est. Tum quia, qui posidet aliquid ecclesiæ per concessionem Episcopi dicentis se illam de consensu Capituli facere, si vere Capitulum non consentit, dicitur duci errore facti, & præscribit, vt determinat Rota in tit. de præscript. in decisio. 3. in nouis, quam etiam Felin. & Bald. sequuntur. Tum quia credere quod Episcopus potuit illam facere iusta de causa cum çonsensu partium, & alijs necessariis, non est profecto error iuris, sed vera illius scientia, per ea quę nos allegauimus,per quę irrefragabiliter probatur ordinario fuisse potestatem etiam extinguendi penitus illud beneficium iusta causa, & alijs necessarijs interuenien-

uenientibus;quanto magis mutandi illud in aliam formam in mille mundi partibus vsitatam?

5 Secundo, quod error iuris dubij perinde prodest ad hoc, sicut error facti, vt est textus, quem ad hoc multum commendat Panormit. in cap. cum dilectus. num. 12. de consuetu. & alij alibi, gloss. memorab. in cap. 1. verbo de cætero. de postul. prelat. lib. 6. quod etiam confirmant prefati & alii citati ab eis, & in his Felin. in cap. 1. column. penul. de re iudic. & est celebre dictum Innoc. in cap. per tuas. il 2. de simon. in multis locis à Bald. commendatum, quod contraueniens iuri humano dubio per errorem non peccat: & sententia lata contra ius dubium vel obscurum non censetur nulla, vt late tradit Felin. in d. column. penult. licet sententia lata contra ius regulariter sit talis, cap. 1. de re iudic. At error, quo dominus consulens credidit præfatam dispositionem ordinarii valuisse, est error facti, vt dixi, aut saltem error iuris dubii & obscuri: ergo ille excusat, & ad hoc prodest. Nõ est vero curandũ de illa distinctione Bartol. an sit contra ius assistens, vel contra ius non resistens, quamquam eam multi sint secuti. Tum quia præfatus §. scire. sine vlla distinctione determinat bonæ fidei possessorem quærere fructus, dummodo non sit predo, idest male fidei possessor, quem non debuit Bart. & qui eum sequuntur ex suo capite limitare. Tum quia non est vllus textus, nec vlla ratio efficax, quę illam limitationem probet. Tum quia error iuris, siue sit contra ius non assistens, siue contra ius resistens, est error contrarius; & ita vel neuter deberet prodesse, aut vterque. Tum quia ad quęrendos fructus sufficit, vt mala fides absit, licet bona fides positiue non adsit, etiam secundum eundem
6 Bartol. & Felin. ac alios sequaces eius. Tum denique, quod credulitas iustitiæ tituli, quam habuit prefatus, plus fuit error facti, quam iuris, vt supra dictum est: & si fuit error iuris, non fuit plus contra ius resistens, quam illa, de qua loquuntur §. scire. & Bart. qui loquuntur de credulitate, qua heres credebat testamentum valere: quia credebat fuisse factum solemniter.

Per quæ nullius inhabilitatis timor est habendus, eo quod videatur accepisse beneficium ecclesiasticum de manu laici cõtra multa capp. 16. q. 7. quia non accepit vt beneficium perpetuum, sed vt seruitium manuale temporarium, quod potest, & quotidie dat laicus; & quod illa iura loquuntur de capiente beneficium sine colorato titulo. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Monitoria generalia præcipientia testificationem, reuelationem, ac restitutionem sub variis formis concedi solent, & possunt; modo non transgrediantur dispositionem canonum de re super qua feruntur statuentium, num. 2. Vnde licet Episcopi de iuris rigore possent mandare vt blasphemantes denuncientur, non tamen possunt mandare vt id fiat omissa fraterna correptione, nec vt denuncietur ea quæ non possunt probari: immo dicti casus censentur excepti, etiam quod monitoria illos in specie non excipiant. num. 5. Subditi item cauere debent, ne cadant in peccatum detractionis. num. 2. & 4. sed & forte expediret*

magis,

magis, si Episcopus omissa hac via, quæ populum perturbare, ac rixarum fomes, ac aliorum peccatorum occasio esse solet, nu. 3. & 4. in visitatione a generali ad specialem contra blasphemos procedẽdo inquisitionem, blasphemiæ extirpare delictum curabit. num. 6.

3 *Excommunicatio etsi pro futuro peccato, vel contumacia non satisfaciẽdi possit ferri, at quod pro præterito peccato ferri possit, non videtur, nisi sit notorium.*

4 *Duobus procedẽdi modis sese offerẽtibus, illũ eligat iudex, qui plenior & placidior sit.*

CONSILIVM X.

CONQVERITVR ciuitas quædã, eiusq. diœcesis, quod Episcopus publicare vult monitoriũ quoddã, ad finem reuelationis sub pœna excõmunicationis contra eos, qui blasphemãt nomen Dei, aut sanctos eius, vel qui præsentes fuer nt. Quæritur itaque an huiusmodi monitoriũ possit licite publicare Episcopus; &, si liceat, an generaliter expediat propter simultates, & alia, quæ inde possunt oriri inter virũ & vxorẽ, patrem & filium, aliosque vinculo societatis coniunctos: deinde, quia, cũ videatur esse crimen mixti fori, hac via daretur occasio declinandi à foro sæculari.

Ad hanc quæstionem respondeo primo, non posse aliquẽ illi satisfacere non facta copia monitorii, quod dicitur esse publicatum; quoniam, vt ipse in repetitione cap. inter verba. 11. q. 3. concl. 6. coroll. 66. n. 331. de-
1 monstraui, multiplicis formæ possunt esse huiusmodi monitoria; aliquando enim monent subditos, vt denuncient, aliquando vt testificentur, aliquando vt denuncient notoria vel famosa, vel testificentur super illis, denuncient etiam secreta; aliquando vt restituant, aliquando vt dicant monenti tamquam iudici; aliquando vt dicant ei tãquam bono viro, qui prodesse possit, & nõ obesse, &c. vt colligitur ex cap. inquisitionis. §. tertiæ. & cap. qualiter & quando. 2. de accusat. l. Diuus. 2. ff. de custodia reorum. cap. presbyter. c. mala. 2. q. 5. c. vestra. de cohabita. cler. & mulierum. cap. manifesta. 2. q. 1. c. si sacerdos. de offi. ordi.

2 Secundo respõdeo, quod Episcopus potest ferre huiusmodi monitoria, non transgrediendo dispositionem canonum disponentium super materia, in qua ea vult ferre, iuxta gloss. solemnem c. ex parte. de verb. sig. & text. cap. qui cum fure. & ibi annotata per Panor. de exces. prælat. c. consanguineos. de repudiis. & in d. c. si sacerdos. & ab aliis alibi.

Tertio, quod huiusmodi monitoria varie pro varietate formarũ illorũ magna cum prudentia & discretione sunt à subditis obseruanda, ne incidant, & incurrant vitium detractionis, & infamationis, & ne grauiter & mortifere peccent, vt ipsi in dicto coroll. 66. admonemus.

3 Quarto, quod pro parte negatiua quæstionis propositæ facit primo, quod Episcopus nõ videtur posse excõmunicare aliquẽ pro peccato præterito, nisi sit notoriũ, vel fuerit cõdẽnatus de illo, & noluerit parere, c. nemo. il 2. 11. q. 3. & cap. sed illud. 45. dist. sed solũ pro futuro, vel pro cõtumatia nolẽdi satisfacere pro præterito, per ea multa quæ glo. memorabilis c. ex parte. 1. de verb. sign. adducit. At Episcopus præfatus pœnã excõmunicationis infligit, vel intentat subditis innocẽtibus: ergo illud ei nõ licet. Secũdo, quod nõ est danda vlli occasio peccãdi, c. fin. de iniuriis. & præfatũ monitorium videtur dare occasionẽ peccãdi per rixas, & odia, quæ ex

huiusmodi denunciationibus concipiũtur à denũciatis contra denunciãtes, vt palã est. Tertio, quod de duabus viis perueniẽdi ad aliquem finẽ
4 eligenda est plenior, & placidior. At dominus Episcopus posset per visitationem, & inquisitionẽ generalẽ informare se de huiusmodi blasphemijs, & blasphemis, iuxta c. 1. de off. ordi. & l. congruit. ff. de offi. præsid. & postea sine turbatione populi per inquisitionẽ specialem procedere contra eos, quos inuenerit culpabiles, iuxta c. inquisitionis. de accusa. præsertim quod nõ est periculum in mora breuis temporis, l. si debitore. ff. de iudic. Quarto, ꝙ per ea, quæ ipse late vbi supra scribo, credibile est multos peccaturos multum in hac re; alios quidem denunciãdo secreta, & ante correctionem fraternam; alios denunciando ea, quæ non debent denunciare, & quando, & alio modo quam oportet, præsertim si non detur iusta dilatio ad consulendum peritiores, & prudentiores; alios autem aliis modis, quos ipse vbi supra tracto.

5 His tamen non obstantibus, credo, quod de rigore iuris posset Episcopus ferre eiusmodi monitorium tẽperatum, & modificatũ, ne includeret secreta, & quæ non possent probari, nec personas, quæ ad id non tenentur, nec excluderet correctionem fraternam, quam ipse non potest excludere, nec iuberet, vt statim antequã illa congruo tempore, modo, & ordine fieri possit, huiusmodi blasphemiæ sibi statim denunciarentur, per ea quę D. Thomas scribit 2. 2. q. 33. art. 7. & alia quæ nos addimus vbi supra: immo etiam, si hic Episcopus non temperaret suum edictum, ita temperandum esset per supradicta; dolentes, quod plurimi plurimum errant in respondendo, non solum huiusmodi edictis durissimis, sed etiam chartis, & monitionibus, quas super rebus perditis & furto sublatis passim solent dare ordinarij, & solemnius Curia, appellando illas significauit.

6 Ad opposita respõderi posset eo fere modo, quo respõdendũ esset ad defendendas prædictas chartas. Mea tamẽ sententia prudẽtius, & Deo gratius ageret Episcopus, si procederet primũ per viã visitationis, & inquisitionis generalis, & postea per inquisitionem specialẽ, vt supra dictum est.

SVMMARIVM.

1 Edicta Episcoporum procedere quidem debent à puritate conscientiæ & zelo iustitiæ, sed discretionis ratione carere non debent: vnde poterit ab eis appellari, si nimis breuem dilationem pro qualitate rei agendæ necessariam, nu. 2. vel obscuritatem siue repugnantiam contineant. nu. 3.

4 Edicta quæ obligant ad denunciandũ, non obligant eos qui non possunt probare; nec quæ fiunt ad reuelandum, obligant vbi non præcessit fama, nec ante præcedentem correptionem fraternam; quam si omitti iuberet prælatus, peccaret simul cum ei parentibus: aliud vero est quando fiunt ad testificandum.

5 Blasphemiæ peccatum, optimum quidem est, extirpare; sed omissa via edictorũ præcipientium reuelationem, satius videtur à via inquisitionis generalis ad inquisitionem particularem contra culpabiles repertos descendere. num. 1.

CONSILIVM XI.

SVMMA edicti Episcopi hæc est; *Præcipimus tam maribus, quam fœminis in soli-*

in solidum prædictas blasphemias sentientibus, audientibus, vel aliquam de ijs notitiam seu scientiam habentibus, vt eodem vel sequenti die, quo id nouerint, reuelēt corā nobis, vel vicario nostro, & notario rogato in forma debita, personā quæ blasphemauerit, aut ignominiose nominauerit Deū, Virginem matrē, vel aliquē sanctum; sub pœna excommunicationis, & decē ducatorum: & quod ab huiusmodi excommunicatione nullus confessarius absoluat, nisi prius mādato vel præcepto præfato satisfaciat.

1 Interrogatus, an ciuitas, in qua præfatum edictū publicatum est à suo reuerendissimo Episcopo, iuste de illo conqueri possit; Respondeo primo laudandū esse plurimū zelum eius erga Deum, Virginē matrē, & alios sāctos, quo motus est cōtra vitiū blasphemiæ, quod iure quis miretur adeo apud aliquos vsitari, cum nullā vtilitatem, nec voluptatē habeat sibi coniunctā, neque vllum honorē, sed potius magnā infamiā. Secūdo, quod forte in casu proposito locus est illi elogio Alex. iij. in cap. non solū. de regul. lib. 6. *Puritati conscientiæ non debet deesse discretio rationis.* cū in proferēdo edicto adeo duro in ciuitate, quæ numquā simile audierat, maior moderatio
2 desiderari potuisset. Tertio, quod ciuitas appellare potuisset ab eiusmodi edicto ob nimiā breuitatē tēporis, quod præfixit subditis ad denūciandū, iuxta dictū Innoc. cap. 1. de dilation. per illū tex. nimis enim breue tēpus præfigitur denūciaturis, vt eodē die vel sequēti id faciant; cū vt nos late probamus in repet. cap. inter verba. 11. q. 3. cōcl. 6. corol. 66. n. 280. magna prudētia & discretione vti oporteat in respōdendo huiusmodi edictis, ne quis reuelādo qđ nō debet, vel alio modo, quā debeat, peccet mortifere,
3 infamādo proximū. Quarto, ꝙ etiā poterat appellari ab eo ob obscuritatē & repugnantiā, qua secū videtur pugnare, cū præfatus Reuerēdissimus nō ferat, sed tantū cōminetur excommunicationē, & postea iubeat ne cōfessarij absoluāt ab ea, donec satisfaciāt præcepto. cōperti enim iuris est, quod per sola illa verba, *sub pœna excommunicationis*, non fertur excōmunicatio, nisi addantur illa, *Latæ sententiæ*, vel alia eiusmodi, iuxta glos. recept. c. 1. de sagit. & quod nō est, nō potest solui, c. ad dissoluendū. de despons. impub. & ita vel debuerūt addi illa verba, *Latæ sententiæ*, vel alia ijs ęquipollētia, vel nō debuit reseruare absolutionē vinculi, qđ non præmiserit.
4 Quinto, quod debuisset animaduertere ꝙ verba huius edicti obligāt subditos ad denūciandū, & nō tantū ad testificandū, per ea quæ nos tradimus in d. 66. corol. n. 286. & ꝙ nemo debet denūciare, nisi qđ ꝓbari potest, & peccat si aliud faciat, c. placuit. 6. q. 2. & notatur in c. qualiter & quādo. 1. de accus. Animaduertere item potuit ꝙ non debet quis reuelare prælato etiā visitanti generaliter peccatū occultū, de quo nō est fama, vt nos probamus in d. corol. 66. n. 301. & latius superius in corol. 46. & sequen. Animaduertere itē potuit, quod nō poterat præcipere reuelationē prædictarū blasphemiarum, nisi saluo ordine correptionis fraternę, uxta illud S. Tho. recepti in 2. 2. q. 33. ar. 7. ad 5. *Quādo prælatus præcipit quod sibi dicatur quod quis sciuerit corrigendū; intelligendum est præceptum sane saluo ordine fraternæ correptionis, siue præceptum fiat communiter ad omnes, siue ad aliquem specialiter. Sed si Prælatus expresse præciperet contra hūc ordinē à Domino institutū; & ipse peccaret præcipiēs, & ei obediēs, quasi contra præceptū Domini agens; vnde non*

esset ei obediendum. Hæc ille,& traditur etiam à nobis d. corol. *66.* nu. 285. Considerare item potuisset,quod lenius,& minus amare potuisset procedere ad puniendum has blasphemias, primũ inquirendo generaliter iuxta cap. 1. de off. ord. & l. congruit. ff.de off. præsid. & postea procedendo per inquisitionẽ specialẽ cõtra eos quos inuenisset blasphemasse, iuxta c. inquisitionis. de accusationib. Hæc respõdimus interrogationi generali, responsuri,si opus fuerit, interrogationibus specialibus,in gratiam eius qui me interrogauit, & in gloriam Dei,qui nos omnes seruet. Amen.

DE OFFICIO IVDICIS.

SVMMARIVM.

1 *Iudex rogatus,instrumentum,quo centum mutuo data,& quinque pro interesse taxata petuntur,exequi debet;nec ex officio potest,reo non opponente,actorem, nisi ei tamquam iudici constet de usuraria prauitate,tamquam vsurarium repellere; cum in dubio delictum non sit præsumendum.*
1 *Interesse verisimile a principio pacisci potest.*
2 *Iudex secundum allegata & probata iudicare debet,& non ex priuata scientia.*
3 *Iudex de crimine generaliter,nulla persona expressa,inquirere potest,at contra certam personam non potest,nisi præcedẽte fama probata per acta publica.n.5.& 6.*
4 *Vsurarios notorios tantum iudex ex officio declarare potest.*
5 *Iudex vt actorem repellat,non sufficit reum non audere quidquam opponere.*
5 *Inquirere vt possit iudex contra certam personam, requiritur quod præcedat fama iudicialiter probata,vel saltem semiplena probatio iudicialis delicti.num. 5. nec admittenda praxis inquirentium ex suspicionibus leuiter & extraiudicialiter conceptis. num. 6.*

CONSILIVM I.

QVIDAM A. petit à iudice executionẽ instrumenti,quo se quidam B. obligauit ad restituendũ præfato A. 100.mutuo accepta,& quinque pro interesse pro tempore,in quod illa accepit. Quæritur,quæ sint partes iudicis in admittendo, vel repellendo præfatum A. à iudicio.

Respondeo primo,quod si debitor opponat cõtractum esse vsurarium, audiendus est, iuxta formã legum,& statutorum circa hoc disponentiũ.

1 Secundo,quod si debitor nihil opponit, & iudex nihil nouit tamquam iudex,& tamquã publica persona contra illud instrumentũ, neque contra in illo contenta,quia neque notorie,neque per confessionẽ actoris,neque per sententiam contra eum latã,neque per probationes corã ipso factas constat ei cõtractum illum esse vsurarium;debet exequi instrumentũ. Primo,quod iudex non debet in dubio præsumere actorem delinquere, maleque agere,l. merito.ff. pro socio. cap. fin. de presumpt. At non est certum actorem præfatum male petere,præsupposita opinione, quæ habet posse mutuantem & mutuatarium conuenire super interesse probabile, vt nobis visum fuit cap. 17. num.211.vers.& quod inter.& cap.25.n.9.
2 Manua. Secundo, quod debet iudicare secundum allegata & probata, & non

& non secundum suam priuatam suspicionem, immo nec secudum suam scientiam priuatam, l. illicitas. §. veritas. ff. de offic. præsid. cap. pastoralis. §. quia vero. de offic. deleg. & est determinatio S. Thom. à plerisque omnibus Theologis & Iurisperitis recepta in 2. 2. q. 67. art. 2. At præfatus iudex, vt iudex, nescit quicquam contra præfatum instrumentum, neque præfatum actorem: quia præfatum instrumentum in sua forma nihil continet vsurarium, neque reus quicquam tale obijcit coram ipso. ergo male faceret, si per suam suspicionẽ priuatam negaret ei iustitiam, contra illud Ambrosij, *Bonus iudex nihil ex arbitrio suo facit, & proposito domesticæ voluntatis: sed iuxta leges, & iura pronunciat, statutis iuris obtemperat, non indulget propriæ voluntati*, &c. cap. iudicet. 3. quæst. 7.

3 Tertio, quod licet iudex possit ex officio inquirere generaliter de criminibus sui territorii nulla expressa persona, iuxta l. congruit. ff. de officio præsid. & cap. 1. de off. ordina. non tamen potest inquirere contra aliquẽ particularem, nisi per talẽ generalem inquisitionẽ fuerit notatus, vel nisi præcedente saltem fama iudicialiter contra illum probata corã ipso, vt nos late probamus in rubrica de iudicijs à num. 53. & est casus in cap. qualiter & quando. il 2. de accusatio. suntque ad id multæ rationes iuris naturalis ibidem à nobis adductæ: nec sufficit fama extraiudicialis, de qua profundius aliis tractamus nos in eadẽ rubrica num. 52. Ergo iudex neque debet, neque potest inquirere contra actorẽ de vsura in contractu commissa, ex officio, ob id solum, quod petat pecuniam à se mutuatam cũ interesse à principio cõuento; cum per præsentationem præfati instrumenti non constet ei notorie, neque per famam de tali vsura: quandoquidẽ licet partibus à principio conuenire de illo interesse probabili, vt prædictum est, preter quam de interesse cambiorum propter nouã Pii V. prohibitionem, de qua nos in nostro Man. confess. bis fecimus mentionem.

4 Quarto, quod nihil obstat cap. cum in diœcesi. de vsuris. quia solũ probat iudicem posse, vel debere declarare ex officio esse vsurarios eos qui sunt notorie tales, vel saltem contra eos fama vel alia sunt sufficiẽtia argumenta, quæ iudex, tamquam iudex & publica persona nouit, secundum mentem omnium doctorum ibidem: cum, vt prædiximus, informatio iudicialis de fama ad id requiratur.

5 Quinto, quod vt iudex repellat actorẽ à sua petitione, quæ secundum suã formam est iusta, non sufficit quod reus ob aliquos respectus in mente retentos non audet opponere exceptiones sibi conuenientes. Tum quia nõ constat illi iudici iudicialiter, & vt iudex ignorat omnia, quæ vt talis nõ cognoscit, per supradicta. Tum quia iudex non requisitus non tenetur, nec iuste potest impartiri officium suum in damnum saltem tertii ad vtilitatem priuatam, l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de damno infect. neque ad vtilitatem publicam inquirendo particulariter contra aliquem non præcedente fama iudicialiter probata, vel saltem semiplena probatione iudicialiter facta, per ea quæ in d. num. 53. & seq. dicimus.

6 Sexto, quod iudex satisfacit suæ conscientię, quam debet habere vt iudex, inquirẽdo ex officio generaliter in suo territorio, si quid habet, an sint

aliquot vsurarii, nulla particulari persona nominata; & si per illam generalem inquisitionem inuenerit esse aliquem, vel aliquos particulares, poterit procedere contra illos particulariter texendo nouam telam iudicii, secundum mentem omnium recte loquentium, & leges naturales, diuinas, & humanas canonicas recte loquentium, omissa pessima praxi quorumdam iudicum infamantium multos procedendo contra eos ex suspicionibus leuiter & extraiudicialiter conceptis, ducentes se per scientiam priuatam, quam habent aliunde, quam ex actis coram se, & aliquando nimis audentes, aliquando nimis timentes omittunt viam regiam, quam iura naturalia, diuina, & humana strauerunt, & eunt per semitas nouas, & suo capite & sensu inuentas contra præfatum Ambrosii dictum, & alia multa, quæ non expedit referre apud virum, & iudicem doctissimum: cuius & alius cuiusuis melius quam nos sentientis censurę omnia prædicta subiicimus. Salua, &c.

DE MAIORITATE ET OBEDIENTIA.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius Episcopi de iure omnes præter Episcopum præcedit, sed contraria consuetudo valet.*
2 *Præsidens Capituli præcedit suum Episcopum, cum ei vt vnus de Capitulo interest.*
3 *Consuetudo rationabilis præscripta omni humano iuri derogat.*
3 *Consuetudo, vel lex rationabilis vt sit, sufficit aliquo respectu esse talem.*

CONSILIVM I.

AN VICARIO Episcopi, si sit vnus de Capitulo, debeatur præcipuus locus in choro, necdum absente Episcopo, sed etiam pręsente, cuius est vicarius?

1 Respondeo primo, quod Panor. per multa argumenta nititur probare in consilio 21. primæ partis, quod vicarius Episcopi debet præcedere omnes clericos post Episcopum, immo & archidiaconum ipsum: & in consi. 22. eiusdem partis vehementi animo tenet etiam quod consuetudo contraria non valet, immo est corruptela, & eum sequitur Felinus in cap. statuimus. col. 1. de maior. & obed. & eos videtur satis probare Barth. Cassan. in suo libro de gloria mundi, parte 4. consid. 44. & 45.

Secundo dico, primum dictum Panor. satis defendi posse iure communi attento per illius argumenta, & etiam disputando.

Tertiò, quod ego semper tenui contrarium secundi dicti. Tum quod vidi seruari contrariũ in aliquot ecclesijs Hispaniæ, & quod etiã seruari in ecclesia Heduensi dicit præfatus Cassan. vbi supra, addendo quod oẽs
2 antiquiores in promotione præcedunt vicarium Episcopi. Tum ꝙ archidiaconus, siue decanus, & præsidens præcedit etiã ipsum Episcopũ suum, cũ interest Capitulo vt canonicus; quod etiã glos. recep. ab omnibus tenet in cap. à collatione. de appellat. lib. 6. & illam tenet communis in cap. in ecclesia. de præben. lib. 6. & certum est magis irrationabile videri, ꝙ archi-

archidiaconus præcedat Episcopũ suum, quã vicarium eius: quod nescio quomodo non aduertit noster auriga Panor. in d. cons. 22. neque Fel. nec
3 Cassan. in prædict. locis. Tum ꝙ omnis consuetudo rationabilis præscripta valet contra quodcũque ius humanum, cap. fin. cum similibus de consuet. Tum ꝙ cõsuetudo vt archidiaconus præcedat vicarium generalem, potest esse rationabilis aliquo respectu, licet altero videatur parũ rationabilis, vt recte considerauit Fel. ad aliud propositũ in d. cap. statuimus. Tum ꝙ non requiritur ad hoc vt consuetudo vel lex sit rationabilis, ꝙ omni respectu sit talis; sed sufficit quod aliquo respectu sit rationabilis; alioquin nulla consuetudo tolleret legẽ humanam contrariã rationabilem, vt potest mõstrari per mille exẽpla, in quibus potest esse l. maximum vitium. C. de liberis præteri. & in legibus, quas illa corrigit, & in statutis & primogeniis, in quibus statuitur rationabiliter, vt familiæ cõseruentur, ne extantibus masculis feminæ succedant. Tum quia tres rationes, quas ipse Panor. proponit contra se in d. cons. 1. sufficiunt ad faciendam consuetudinem prædictam rationabilẽ. Tum denique quod falsum est, quod præfata consuetudo sit contra ius naturale, vel diuinũ: & rationes, quibus id asserunt Panor. & Cassan. sunt crassæ, siue grossæ, & fundatæ in intellectu parum dolato legis naturalis, & diuinæ. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius generalis Episcopi simul & canonicus, debet & in choro, & Capitulo, sedere in loco qui ei debetur vt canonico, si consuetudo non sit contraria.*

CONSILIVM II.

AN EPISCOPI vicarius, cum etiam sit canonicus in eadem ecclesia, in choro, & in Capitulo debeat sedere in loco canonici: de quo Gemini. cap. cum à collatione. de appellat. in 6. ait quod sic.

1 Ad quæstionem respondeo, semper mihi placuisse opinionẽ Geminiani supra citatam, scilicet vicarium, qui est canonicus, in choro & Capitulo debere tenere locum canonici, nisi consuetudine contrarium esset inductum: qua ratione in quadam ecclesia audiuimus contrarium esse seruatum, & seruari. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Abbas priuilegiatus mitra, & baculo, carens collegio, dignitates Episcopo inferiores præcedit, non autem Capitulum cathedralis collegialiter sedens vel incedens.*

2 *Rector parochialis destitutæ non videtur habere beneficium curatũ, sed simplex.*

CONSILIVM III.

AN ABBAS priuilegiatus, vt possit vti mitra, baculo, & aliis insignibus episcopalibus, carens autem collegio monachorũ, debeat præcedere omnes alios beneficiarios, & habentes dignitates inferiores episcopatu?

Respondeo primo quæstionẽ hanc videri magnam, pro cuius vtraque

parte multa possunt adduci. Nã pro parte affirmãte facit, ꝙ receptũ m esse videtur per ea multa, quæ adducit Philipp. Decius in cap. 2. de iudic.
1 Abbatem huiusmodi priuilegio insignitum habere dignitatem, debereq. præcedere Archidiacono ecclesię cathedralis, & aliis dignitatibus episcopo inferioribus, excepto Capitulo ecclesiæ cathed. collegialiter sedente, vel incedente. Et pro parte negante facit primo, ꝙ rector ecclesiæ parochialis destitutæ nõ videtur habere ecclesiã parochialẽ; & ꝙ rector parochialis habitu, & non actu, non videtur habere beneficiũ curatũ, sed tantũ simplex iuxta gloss. celeb. & cõmuniter recept. in cap. licet canon. verbo parochialis. de electio. lib. 6. & in cap. statutum. eod. tit. & lib. & Panor. cõmuniter recept. in cap. de multa. de præb. quod praxis vbique seruat.

Secundo, quod quamuis non liceat mihi nunc occupato satis perpendere, & librare textus, & rationes, quæ pro vtraque parte inueniuntur; magis tamen in presentia inclino in partem affirmantẽ, attentis eis quæ post Antonium à Butrio tradit Domini. in d. cap. licet. super prædicta glossa, distinguendo, an disponatur de aliqua re, habita consideratione ad habitum tantum, aut ad exercitium tantum, aut ad vtrumque, aut simpliciter: & quod in casu proposito agitur de honore, ac præeminentia ipsius abbatiæ, & priuilegiorum eius, in quo videtur potius considerari dignitas ipsius, & reuerentia, quę debetur ei propter se, ac sua insignia, quam exercitium regendi suum collegium. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Collegiatæ ecclesiæ Prior titularis, habens in cathedrali canonicatus & dignitatem, tunc præcedit alios, quando vt singuli incedunt; secus si collegialiter stent, vel incedant: sicut & vnius monasterij Abbas, num. 2. cui hic Prior æquiparatur, num. 3. & si sit etiam ipse canonicus, manebit in loco qui ei competit vt canonico, etiã si esset I. V. D. & protonotarius, & aliã etiam maiorẽ haberet dignitatẽ. n. 4.*

2 *Abbas vnius monasterij præcedit singulos de Capitulo cathedrali, sed non ipsum Capitulum capitulariter congregatum.*

3 *Collegiatæ ecclesiæ caput habens illam in titulum beneficij, appellatur & est prælatus habens iure communi iurisdictionem fori exterioris in eos qui sũt de collegio.*

CONSILIVM IV.

QVAERITVR an Prior ecclesiæ collegiatę, qui est etiam protonotarius, & D. V. I. quiq. est canonicus ecclesię cathedralis eiusdem ciuitatis, in qua est illa ecclesia collegiata, debeat præcedere canonicos, & dignitates ecclesię cathedralis, quę non habent eiusmodi qualitates.

1 Respondeo primo, ꝙ multa super hoc dubio afferri possent: sed paucis meã sententiã sic resoluo. Primo, ꝙ pręcedit pręd
ictos canonicos, & pręfatas dignitates habentes tẽporibus, & locis, in quibus pręd
icti canonici & dignitates non sedent, nec incedunt collegialiter, sed singulariter tantũ, non autem cũ manent, vel incedunt collegialiter, vel capitulariter. Tũ
2 quia secundũ veriorẽ sententiã, Abbas vnius monasterij nõ pręcedit Capitulũ ecclesiæ cathedralis manens, vel sedẽs collegialiter; præcedit tamẽ eos qui sunt Capituli, siue sint canonici, siue dignitates, cũ manẽt, vel in-

cedũt

cedũt singulariter, vt per longam disputationẽ concludit Bar. Cass. in catalogo gloriæ mundi, 4. par. consid. 32. vt colligitur ex cap. decernimus. de iud. & adnota. ei per Panor. And. Sicu. & Dec. nu. 3. 4. & 5. & ex cap. fi. de offi. deleg. lib. 6. & ca. quamuis. 5. quamquã. de præb. lib. 6. quæ cũm alijs multis
3 citat Phili. Dec. vbi supra. Tũ quia prçlatus ecclesiæ collegiatæ sæcularis, per cuius mortẽ sic vacat ecclesia, ac per mortem Abbatis monasteriũ, æquiparatur Abbati, vt colligitur ex glo. & Pan. nu. 5. in c. cum illorũ. de sent. excomm. & fundatur ea ratione, q̃ omnis qui est caput ecclesiæ collegiatæ, siue regularis, siue sæcularis, habet iurisdictionẽ in foro cõtentioso super eos qui sunt de suo collegio iure cõmuni, & nõ solũ habet dignitatem, sed etiã prælatus ecclesiæ dicitur, ut ait gloss. & latius ibi Panor. receptus ab alijs in c. cum ab ecclesiarũ prælatis. de offic. ord. & facit c. statutum. de elect. lib. 6. & cap. iis quæ. de maiorit. & obed. & tradit Barthol. Cassaneus in catalogo glorię mundi. 4. par. consider. 38.

4 Secundo, quod cum prædictus Prior interfuerit canonicis cathedralis ecclesię collegialiter manentibus, vel incedentibus, debet sedere, stare, vel incedere in eo loco in quo deberet, si nõ esset prælatus, neque Prior ecclesiæ prædictę collegiatæ, neque protonotarius, neq. doctor: quia canonicus habens maiorẽ dignitatem, vel qualitatem, quam alii canonici, cũ manet inter eos collegialiter cõgregatus vt canonicus, debet manere in loco, qui competit ei vt canonico, vt determinant expresse Dominic. & Phil. Francus in cap. à collatione. in fi. de appel. lib. 6. & fundari potest etiam per cap. postulasti. de concess. præb. & per alia multa. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Praecedentia præpositi collegiatæ sanctæ Mariæ de Scala.*

2 *Praecedentia prælatorum eiusdem dignitatis & nominis, quando conuentualiter cum conuentibus suis intersunt actibus, attenditur secundũ antiquitatem ecclesiæ seu conuentus: quod si intersint singulariter; qui prius fuit promotus, præcedit, vt fuit resolutũ in causa præcedentiæ inter canonicos regulares & sancti Benedicti monachos, nu. 13. seruatq. consuetudo vt primo creatus Episcopus primũ habeat locum, nu. 3. & hoc vltimũ procedit etiamsi posteriori loco promotus haberet plures alios gradus, quorũ nullus per se sufficeret ad causandam prælationẽ, nu. 4. quandoquidẽ prioritas tẽporis prævalet illis, nu. 8. & 14. licet hoc vltimũ sit dubiũ: nã qui est doctor vtriusq. iuris præcedit Canonistã, nu. 15. fallit autẽ quando posterioris dignitas haberet qualitatẽ ob quã iura saltẽ implicite determinarẽt eamdẽ alijs antecellere, n. 14. vt est vsus mitræ vni ex duabus præposituris concessus, quia posterior præcederet nedũ in locis in quibus mitra gestatur, n. 7. & 8. sed etiã alibi. n. 5. 9. 10. 12.*

3 *Consuetudo optima legum interpres.*

4 *Plures gradus habens, quorum nullus per se sufficit vt alium præcedat, nec virtute omnium simul iunctorum præcedet, contra nu. 15.*

4 *Præcedentia concurrentium in tempore, habentiumque dignitatem eiusdem nominis & honoris attenditur ex additamento aliarum qualitatum etiam de se alias non causantium prælationem contra concurrentem: vnde qualitas doctoratus & protonotariatus attenderetur. & nu. 8.*

5 Vin-

4 *Vincula duo vno fortiora.*
5 *Abbas mitra & baculo vtens alios praecedit.*
6 *Dignitas maioris loci alias eiusdem ordinis praecedit, & doctor duarum facultatum doctorem vnius.*
8 *Promotionis prioritas praeualet qualitati doctoratus & protonotariatus extraordinarij. & num. 5.*
9 *Dignitatis maioritas prioritati promotionis praeualet.*
10 *Dignitas episcopalibus insignibus decorata alijs eiusdem nominis maior.*
11 *Clausula per se posita trahitur ad antecedentia & sequentia; at posita accessorie, restringitur ad id cui accedit.*
13 *Canonici regulares quando Benedictinos praecedunt.*
13 *Praecedentia praescriptione & priuilegio nili potest.*
15 *Praecedentiam non faciunt plures gradus inferiores in vno existentes contra habentem vnum singulis his superiorem: vnde magister artiũ & licentiatus in iure non praefertur doctori canonum.*

CONSILIVM V.

PRAESVPPONITVR in facto, quod praepositura collegiatae ecclesię sanctae Mariae de Scala ciuitatis Mediolani vltimo loco post omnes alias collegiatas dictae ciuitatis fuerit erecta in collegiatam; & quod in processionibus consueuerint praepositus & Capitulum dictae ecclesiae simul incedentes vltimum locum inter alios praepositos & Capitula obtinere: quamquam deinde eidem R. D. praeposito sanctae Mariae de Scala summi Pontifices contulerint insignia pontificalia, ac facultatem conferendi primam tonsuram, benedicendi, & multa alia ad pontificiam dignitatem spectantia.

Quęritur modo, an ipse praepositus, licet incedens cum suo Capitulo habeat locum vltimum in processionibus, stantibus dictis praerogatiuis, & quod est Protonotarius Apostolicus, ac doctor I. V. ratione personae, ac praepositurae, debeat alios praepositos praecedere in actibus extra processiones & separatis à Capitulo; an secus, & quem locum obtinere debeat.

1 Quaestio haec satis difficilis est explicatu, eo quod varii doctores varie locuti sunt in varijs locis, nempe in l. cum quid. ff. de reb. cred. in cap. clerici. de iudi. cap. placuit. §. Isidorus. 16. dist. & cap. Episcopo. 17. dist. & in rub. & cap. 1. & cap. per tuas. de maiorit. & obed. & in multis aliis locis citatis à Nicolao Boerio in tract. de ord. & praeced. grad. & Barthol. Cassan. in catalog. glorię mundi: quorum aliqui dum plus tribuunt copiae dictorũ variorum auctorum, quam radici, per quam illa resolui debent, plus satis rem confundunt. Quare breuiter proponemus aliqua, quae in vtramque partem faciunt, & postea resoluemus dubium in eam partem, quae nobis vero propior videbitur.

Contra prępositum facit primo, quod eius praepositura fuit creata post alias praeposituras, cum clausula sine praeiudicio alicuius, vt habet eius auctarium. Secundo, quod in processionibus ipse cum sua ecclesia postponitur

nitur alijs, vt in facto præsupponitur, nec de illa prelatione dubitatur.
2 Tertio, quod habentium dignitates eiusdem ordinis, & nominis, ille præfertur alteri in honoribus, qui prior ad eam est assumptus, l. 1. C. de consul. lib. 12. & l. 1. ff. de alb. scrib. & præpositus sanctæ Mariæ de Scala Mediolanen. & alij præpositi aliarum ecclesiarum collegiatarum eiusdem ciuitatis habent dignitates eiusdem ordinis, & nominis, videlicet prepositatus: ergo inter eos debet præcedere is, qui prius prepositurам obtinuit.
3 Quarto, quod consuetudo, quæ est optima legum interpres, cap. cum dilectus. de consuetud. Conciliorum œcumenicorum, & aliarum congregationum, item quæ in capella Papæ vel coram eo, vel de mandato illius sæpe fiunt, habet, vt Episcopi sedeant, & suas sententias dicant prius, vel posterius iuxta priorem, vel posteriorem promotionem illorum, non habito respectu nobilitatis, vel magisterij. Quinto, quod habens plures gra-
4 dus, quorum nullus per se sufficit ad præcedendum alium, non præcedit virtute omnium illorum, l. spadonem. §. qui iura. ff. de excu. tutor. per quā id affirmat Ludouic. Rom. recep. cons. 333. & ait Felin. in d. rub. de maior. & obed. col. 1. At præfatus præpositus sanctæ Marię non videtur habere plures qualitates, quarum aliqua per se sufficeret ad præcedendum alios præpositos: non enim videtur talis qualitas doctoratus, vt palam est, neque protonotariatus; quia protonotarius, qui nō est de ordinariis & participantibus, non habet tantam qualitatem, vt constat ex cōsuetudine Vrbis & orbis, & ex traditis per Barthol. Cassan. in catalag. glorię mundi 4. par. consider. 2. Nec obstat dictum Fel. in dicta rubrica asserentis Episcopum doctorem præcedere non doctorem etiam prius promotum: quia illud procedit, quando eodem die fuerunt ordinati, non autem quando diuersis, vt significat glo. in cap. sacrosancta. verbo præsenti. de auctor. gener. concil. in pragmat. & exprimit Nicolaus Boerius in tract. de ord. grad. 1. part. num. 19.

5 Sed pro domino præposito facit primo, quod duo vincula sunt fortiora vno, cap. 1. de treug. & pace. & Auth. itaque. C. communia de success. & ipse est præpositus, sicut cæteri, & præter id insignibus episcopalibus insignitus, quibus carent alij. Secundo, quod cap. vt Apostolicę. de priuil. lib. 6. expresse habet maiore gloria & honore dignos esse Abbates prædictis insignibus insignitos aliis eis non insignitis. Tertio, quod idem cap. probat partim directe, partim à contrario, Abbates insignitos eiusmodi insignibus in Concilijs episcopalibus & synodalibus exemptos quidem pretiosioribus, non exemptos autem vilioribus, & alios hoc priuilegio carentes non posse vti eis: & quod consequenter, si præpositus dictæ ecclesię sanctæ Mariæ inueniretur in eiusmodi Concilio, deberet precedere alios non habentes simile priuilegium: quandoquidem nullatenus deceret vt post Episcopos, vt ita dixerim, mitratos sederent prius prepositi non mi-
6 trati, quam mitratus. Quarto, quod cæteris paribus & Cardinalis Vicecancellarius præcedit alios Cardinales, secundum eumdem Cassan. vbi supra 4. par. consid. 13. & Cardinalis presbyter Cardinalem diaconum de iure secundum Præpositum in cap. Episcopos. 17. dist. & inter dignitates

eiusdem

eiusdem ordinis precepit qui est maioris loci, ex mente Innoc. in cap. sedes Apostolica. verbo maiores. de rescript. & inter doctores precedit actu legens, iuxta l. 2. C. vt digni. ord. ser. lib. 12. vbi hoc notat Ioãnes de Blal. num. 1. sub. fin. & doctor duarum facultatum de iure præcedit doctorem vnius tantum, iuxta communem resolutionem Panor. & aliorum in cap.
7 2. de iudic. & communem in l. cum quid. ff. de rebus cred. Quinto denique quod omnis, qui habet dignitatem æqualem habenti aliam, & qualitatem aliam notabiliter considerabilem ad præcedendum de iure, precedit aliũ habentem aliam similem sine tali qualitate, vt videtur probare text. in d. l. 2. C. vt dig. ord. ser. lib. 12. & certum est prædictum præpositum sanctæ Marie habere preposituram similem alijs, & præterea habet qualitatem doctoratus & protonotariatus, & facultatem vtendi insignibus episcopalibus. ergo, &c.

His pro vtraque parte expensis, videtur dicendum primo, quod prædictus præpositus sanctæ Mariæ præcedere deberet alios præpositos etiam prius ordinatos ratione doctoratus, & protonotariatus, & ratione insigniũ episcopalium præcedere in illis cõgregationibus, in quibus ille de-
8 bet illis vti: quia nihil debet esse inordinatum, §. inordinate. Auth. de hæredit. & falcid. coll. 1. & extrauagan. vnam sanctam. de maior. & res inordinata videretur, vt colligitur in 3. argumento pro ipso adducto, vt post Episcopos mitris insignitos immediate sederent præpositi eis non insigniti, ac post illos præpositi eis insigniti, vt palam est: quod iuri propius videtur.

Quod autem etiam extra illa loca, in quibus vtitur insignibus episcopalibus, debeat præcedere alios etiam prius institutos, facit primo, quod quatenus est præpositus & ordinatus eodem die, quo illi, est vt minimum æqualis eis, & qualitate doctoratus & protonotariatus excedit illos: & duorũ parium alterũ cumulatũ est maius altero, vt habet primũ argumẽtum pro parte præpositi adductum: ratione tamen doctoratus & protonotariatus non debet præcedere alios præpositos prius promotos: quia
9 prioritas promotionis est maior qualitas, quam doctoratus, & protonotariatus, vt satis probat d. cap. Episcopus. 17. dist. iuncta expositione Gratiani & gloss. in verb. tempus, quæ dictum Gratiani corroborat. Secundo, quod qualitates & insignia suæ præpositura alijs antecellũt; quia cæteris paribus maior & maiori honore digna videtur dignitas insignibus episcopalibus decorata, quam alia similis eis destituta, vt efficaciter probat prædictum cap. Apostolicæ. in argumento 2. & 3. pro ipso formatis: & maioritas dignitatis præponderat prioritati promotionis, vt probat d. §. Isidorus. iuncta gloss. verbo præponimus. quo fit vt Episcopus factus Archiepiscopus præcedat Episcopum ante ipsum factum Episcopum; & canonicus factus archidiaconus, vel alia dignitate præditus præcedit aliũ prius factum canonicum, secundum omnes, pro quibus est casus irrefragabilis in l. 1. C. de cõsul. lib. 12. quatenus vir consularis ornatus patriciatu, qui est maior consulatu, l. nemini. eod. tit. præfertur ei, qui prius fuit consul, vt ibi gloss. communiter recept. per Ioannem de Pla. & alios id annotat.

notat. Tertiò, quod difficultas huius quæstionis est sita in eo, an inter di-
10 gnitates eiusdem nominis & ordinis censenda sit maior aliis illa, quæ est decorata insignibus episcopalibus: nam si maior censeatur, eam habens debet præferri etiã antiquius promoto, alias secus: & meo iudicio efficaciter videtur probare prædictum c. vt Apostolicæ. q̃ sit maior & honore maiore digna in illis verbis, *In ecclesiarum suarum gloriã & honorem, quod mitra & aliis pontificalibus vti possint.* & hæc præpositura non solũ fuit decorata insignibus episcopalibus, sed etiã facultate conferendi ordines minores, benedicendi vestes sacras, recõciliãdi ecclesias, & aliis multis, per quę exæquata fere fuit episcopatibus, vt ex bulla, qua fuit aucta, colligitur.

Non obstat argumentũ primũ contra ipsum præpositũ, q̃ eius præpositura videatur aucta honore cũ clausula, *sine alterius præiudicio.* Tũ quia illa clausula non refertur ad facultatẽ habendi prædicta insignia, sed solum ad facultatẽ ordinandi inseruientes ecclesiæ suę, & dandi licentiã eisdẽ vt
11 ab aliis ordinari possint, vt ex contextu bullæ apparet: nec valet dicere q̃ clausula in aliqua dispositione posita ad omnia capitula illius refertur, ca. secundo requiris. de appellat. cum concordant. à gloss. ibidem citat. quia illud fallit, quando non ponitur per se, sed accessorie ad aliquod capitulũ: nam tunc ad illud tantum refertur, vt post Panor. & alios tradidit Deci. ibi num. 2. & in prædicta bulla ponitur accessorie ad clausulam, qua fiebat ei facultas ordinandi, reconciliandi, & alia faciendi. Tum quia illa conclusio, *Gratia principis*, est intelligenda sine præiudicio tertii, l. 2. §. si quis à principe. ff. ne quid in loco publico fiat. & cap. super eo. de offi. iudi. dele. debet intelligi in dubio, & quando non constat de mente principis, in no-
12 stro autem casu constat de hac mente: quia Papa, cui omnia iura sunt nota, cap. 1. de const. lib. 6. & consequenter c. vt Apostolica. de priuileg. eod. lib. per quod declaratur maiori honore esse dignum Abbatem qui episcopalibus insignibus vti potest, quam alium, qui non potest vti, animum habuit præiudicandi similibus præpositis quo ad hoc honoris auctarium, quod ei ex illa concessione resultabat, arg. l. 1. ff. de re iud. & l. idẽ Vlpianus. ff. de excus. tutor. & eorum quæ tradit Feli. in cap. fin. de constitu. Non obstat etiã quod in processionibus ipse cum sua ecclesia postponitur aliis. Tum quia circa honorem exhibendum prælatis alia ratio habenda est, cũ conuentualiter cum suis Capitulis concurrunt, & alia cum sine illis: vnde
13 fe. recor. Pius IIII. in sent. quam protulit pro canonicis regularib. contra monachos Benedictinos, cuius tenorẽ cum aliquot scholijs retulimus in comment. 4. de regularib. sub cap. statuimus. 19. q. 3. nu. 6. diffiniuit, q̃ cum prælati cõcurrerent incedentes cõuentualiter cum suis Capitulis siue cõuentibus in processionibus & aliis locis, prælati canonicorum regularium cum suis Capitulis præcederent prelatos monachorum Benedictinorũ incedentes cum suis Capitulis: quando tamẽ prælati singulariter concurrerẽt sine suis conuentibus, illi præcederent qui prius inuenirẽtur promoti: & ita cum à diuersis nõ fiat illatio, l. Papinian. ff. de minorib. cap. ad audiẽtiam. de decim. à prælatione vel postpositione prælatorum concurrentium conuentualiter non potest efficaciter argui ad prælationem vel post

vel post positionem eorumdem concurrẽtium singulariter. Tum quia fieri pót vt prælatio illa vel postpositio concurrentiũ conuentualiter nitatur priuilegio, vel præscriptione aliqua, quæ non debent extendi extra casum priuilegiatum, vel præscriptum, iuxta cap. auditis. adiuncta gloss. verb. interruptione. de præscrip. & alia plurima adducta ibi per Feli. à nu. 10. vers. cæterum.

14 Non obstat tertium: quia regula in eo assumpta procedit regulariter, sed fallit quando vna illarum habet aliquam adeo insignem qualitatem, vt ob eam iura determinent illam esse magis honorabilem, quam aliæ sui ordinis & nominis; & talis est præpositura prædicta, quę habet prædictam qualitatem vtendi insignibus episcopalibus: nam ius expresse in d. cap. vt Apostolicæ. determinat, quod qualitas illa facit vt illa dignitas, quæ habet eam, sit maiori honore digna.

Non obstat quartum: quia licet prioritas promotionis debeat magis attendi regulariter, quam aliæ qualitates; fallit tamen in qualitate illa, quam iura expresse vel implicite statuunt esse potius attendendam, quã prioritatem: & ita diximus supra in primo dicto prioritatẽ institutionis præponderare doctoratui, nobilitati, ac protonotariatui: quia nullo iure determinatur, nec significatur ea esse præferenda prioritati promotionis in dignitatibus quæ de se præcellũt habẽtes illa sine talibus dignitatibus.

15 Non obstat quintum. Primo quidẽ, quia nec Ludouicus Rom. in eo citatus dicit id qđ imponit ei Fel. nec lex spadonẽ. §. qui iura. ff. de excusat. tutor. probat illud, nempe ꝙ habens plures gradus, quorũ vnus per se nõ sufficit ad præcedendum alium, non præcedit virtute omniũ illorum; sed ꝙ habens plures gradus inferiores gradu vno, quem alius habet, non præcedet illum; puta magister artium, & licentiatus iuris, qui habet duos gradus, non præcedit doctorem decretorum, qui habet vnicum superiorem illis duobus: & non solum Ludouic. non dicit illud, neque illa lex probat, sed est falsum: nam doctor vtriusque iuris præcedit doctorem iuris canonici, secundum communiter receptã sententiam in d. c. clerici. & in d. l. cũ quid. & tamen nullus illorum duorum graduum sufficit ad præcedendum eum: & ita sufficit ad præcedendum alium quod habeat vnum gradum ęqualem gradui alterius, & alium quem ille non habet. Nec animus Feli. fuit aliud dicere, licet verba eius aliud sonent. Secundo respondeo, negãdo quod prædictus præpositus nõ habeat aliquam qualitatem & gradum, per quem solum debeat præcedere alios præpositos: habet enim præposituram insignitam facultate vtendi insignibus episcopalibus, & aliis multis prærogatiuis, ob quas fere exæquatur Episcopis, qua ratione sua præpositura per se sola est longe maior, & dignior aliorum præpopossituris. Salua &c.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiscopus in Concilio prouinciali præest ut caput, non eo modo quo Episcopus præest synodo diœcesanæ, sed ut decanus Capituli vt conuocet, congreget, primãq. habeat sedem, nu. 5. immo tamquam vnus de Concilio ei subest, nu. 3. & potest ab eodem excom-*

excommunicari, nu. 2. & ab Archiepiscopo ad Concilium appellatur. nu. 4.

1 *Par in parem nec in se ipsum habet iurisdictionem.*

2 *Vniuersitas, collegium, & Conciliũ differt à singulis ea constituentibus, super ipsosque potestatem habet, etiam eos mulctandi, & excommunicandi. nu. 3.*

3 *Capitulum, ad quod ex consuetudine spectat potestas corrigendi canonicos, illam, & sede vacante iurisdictionem, in qua succedit Episcopo, contra singulos, etiamque contra Decanum Capituli exercet.*

CONSILIVM VI.

AN IN Concilio prouinciali Archiepiscopus excommunicari posit? 1 Respondeo quæstionẽ esse dubiam. Nam pro parte negante facit primo, ꝙ Archiepiscopus videtur esse caput Concilij, & ita non subesse Episcopis Concilii; cum suis membris non debeat subesse caput, cap. cum nõ liceat à capite membra recedere. de præscrip. Deinde quod idem super se ipsum non potest habere iurisdictionem, l. ille à quo. §. tempestiuum. ff. ad Treb. & in l. penul. ff. de recept. arb. nec par in parem, cap. innotuit. de elect. & iurisdictio Concilij prouincialis pertinet ad Archiepiscopum tamquam parem & caput eius. Tertio, quod Archiepiscopus ad suum Concilium ita videtur se habere, vt Episcopus ad suum Capitulum. At nullo casu potest Capitulum excommunicare suum Episcopum: ergo nec Concilium Archiepiscopum.

2 Pars tamẽ affirmatiua videtur de rigore iuris verior. Tum quia aliud est Conciliũ, vel collegium, & aliud sunt singuli de collegio, & Concilio: & manumissus à collegio, vel vniuersitate aliqua, non est libertus singulorum illius; & ideo posset eos in ius vocare sine venia, licet non collegium, vel vniuersitatem ipsam, quæ eum manumisit. Tum quia Conciliũ
3 est superius singulis omnibus qui constituunt illud, quorum vnus est ipse Archiepiscopus, & poterit ab ipso mulctari, & excommunicari, argu. tot. tit. ff. si quis ius dicen. non obtempe. Tũ quia vacante ecclesia cathedrali iurisdictio deuoluitur ad Capitulũ, cap. his quæ. & cap. cum olim. de maior. & Capitulum habens illam iurisdictionem potest eam exercere contra singulos de Capitulo, & etiam decanum, vel præpositum ipsius Capituli secundum omnes. Tum quia Capitulum, ad quod de consuetudine pertinet correctio canonicorum, potest corrigere singulos eorum: & eadem ratione Concilium prouinciale poterit singulos Episcopos, qui constituunt Concilium, corrigere, & si opus fuerit, excommunicare, &
4 pari ratione Archiepiscopum, cum sit vnus de singulis constituentibus Concilium. Tum denique quod Concilium adeo maius est Archiepiscopo, quod ab eo appelletur ad illud, vt dixit Paulus de Eleazeris, recep. à Cardinali, & ab aliis in clemen. 1. §. quod etiam in interdictis. de sent. excommu.

5 Non obstant opposita. Ad primum enim respondetur concedendo quod Archiepiscopus est caput Concilij ad hunc effectum, quod ad eum pertinet vocatio, & congregatio eius, & vt debeat habere primam sedem, vt habet decanus, vel canonicus senior in Capitulo ecclesiæ cathedralis,

thedralis, sed non quo ad hoc, vt sit superior eius, vel maior eo iam congregato, neque quod habeat eandem iurisdictionem, quam habet illud, immo est tantum cõiudex, & collega aliorum Episcoporum, vt prædictũ est. Ad secundum respondetur concedendo, quod nemo habet imperium & iurisdictionem super se, & super sibi pari: negando tamen quod Archiepiscopus sit idem, quod Concilium prouinciale, vel par ei, & qui quatenus est Archiepiscopus & prælatus particularis, habeat illam iurisdictionem quam habet ipsum Concilium, vt prædictum est. Ad tertium negamus, quod Archiepiscopus se habeat ad Concilium vt Episcopus ad suum Capitulum, sed potius vt decanus, aut canonicus senior Capituli ecclesiæ cathedralis ad ipsum Capitulum, in quem Capitulum potest exercere iurisdictionem competentẽ ei, vt Capitulũ, iuxta prædicta. Salua &c.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus impeditus adire Concilium potest se per procuratorem excusare.*

2 *Concilium prouinciale potest absentis Episcopi procuratorem habentem speciale mandatum ad decidendũ admittere, sed non cogitur, nisi saltem sit vnus ex suffraganeis.*

3 *Vices gerens honorari debet tanquã repræsentans suum principalem, sed non quantum ille.*

3 *Abbates in Concilio prouinciali præcedunt procuratores Episcoporum absentium.*

CONSILIVM VII.

1 QVOD Episcopus legitime impeditus vocatus ad Concilium prouinciale possit se excusare per procuratorem, certum est; & quod etiam habens speciale mandatum ad decidendum possit admitti à Concilio, si ei placuerit, etiam est certum per cap. cum ecclesia Sutrina. de causa possess. & proprieta. cum ei adno. quatenus habet canonicos habẽtes potestatem eligendi posse admittere alios non habentes illam ad coeligendum secum. Quod autem non teneatur Concilium ad id admittere illum, saltem si non est vnus ex Episcopis suffraganeis interessentibus Concilio cum aliis Episcopis, videtur verius; argum. cap. si quis iusto. §. porro. de electio. lib. 6. quod videtur satis sensisse Petrus de Monte in sua
3 monarchia Conciliorum quæst. 3. num. 2. Sed quæritur an ille procurator debeat Abbates præcedere. Et videtur dici posse procuratorem huiusmodi debere postponi Abbatibus per sese præsentibus: quia licet vices gerens alterius debeat honorari tamquam repræsentans eum, cap. sane. il 2. de offic. deleg. & cap. fin. 93. distinct. non tamen quantum ille, vt pulchre resoluit Decius in d. cap. sane. num. 2. dicens merito regiam maiestatem Christianissimã præposuisse Ducem Sabaudię Legato Venetiarum: quia Dux personaliter aderat, & Legatus nõ erat Dux, sed Ducem Venetiarum repræsentans, vbi multa huic sententiæ specialiter accommodat. Salua &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Præponendus est Dux, Abbasue inferioris dignitatis Legato procuratori repræsentanti Ducem, vel Abbatem excelsioris gradus.*

CONSILIVM VIII.

AN PROCVRATOR Abbatis in synodo debeat habere eūdē locū inter Abbates, quē habiturus foret Abbas constituens, si esset pręsens? Ad huiusmodi quæstionem videtur dici posse, huiusmodi procuratorem
1 postponendum esse Abbatibus per sese præsentibus: quia licet vicesgerens alterius debeat honorari tāquam repræsentans eum, cap. sane. il 2. de offic. deleg. & cap. fin. 93. dist. non tamen quantum ille, vt pulchre resoluit Decius in d. cap. sane. not. 2. dicens, merito regiam maiestatem Christianissimam præposuisse Ducem Sabaudiæ Legato Venetiarum: quia Dux personaliter aderat, & Legatus non erat Dux, sed Ducem Venetiarum repræsentans; vbi multa huic sententiæ speciatim accommoda citat, quæ hic non refero, quia ibi videri possunt, & quia debilitate visus, & auditus, & pluribus, quam fere dicere liceat, obruto, vix ad prædicta dicenda vacauit.

SVMMARIVM.

1 *Primatus locorum congregationis clericorum regularium debetur monasterio sancti Siluestri Vrbis, quia ibi dicta congregatio fuit primum instituta & confirmata, & dictus locus primum ab ea inhabitari cœpit, & sic dictæ congregationis primogenitus fuit dictus Vrbis conuentus. num. 2. illiusque personæ cœperunt primum esse ciues Vrbis, quam aliarum ciuitatum, ad quas postea migrauerunt, num. 3. cum per dictam migrationem prædictum locum Vrbis minime amiserint. num. 4.*

3 *Capitulum & singuli eius ciues fiunt ciuitatis vbi est ecclesia.*

4 *Migrent licet omnes alicuius congregationis religiosorum de vna ciuitate ad aliam, non tamen ob hoc perdit loca quæ habebat in prima ciuitate, nisi sint ad minus lapsi quadraginta anni necessarij ad hoc vt res ecclesiæ præscribantur.*

CONSILIVM IX.

CONGREGATIO Clericorum regularium instituta fuit Romæ, & approbata à Clemente Septimo, & in eadem Vrbe cœpit habitare in ecclesia Sancti Siluestri, & ob inuasionem Vrbis duce Borbonio fugit Venetias anno 1532. & habitauit in ecclesia sancti Nicolai de Tolentino, quæ per aliquos religiosos fratres suos missos Neapolim cœpit per eosdem habitare in ecclesia sancti Pauli: redierunt postea Romam Paulo Quarto institutore suo Papa facto anno 1560.

Quæritur quis locus harum trium vrbium debeat dici primus locus huius congregationis & religionis.

Responsum mihi ostensum ad hanc quæstionem, à viro erudito, quem tamen de facie minime noui, datum, videtur mihi iuridicum, scilicet Vrbem Romam debere censeri primum locum præfati ordinis Illustrissimi. Tum ob fundamenta per eumdem dominum consultorem aducta, quamuis aliqua eorum videri possint è longinquo petita. Tum quia in facto proponitur eum esse primum Romæ institutum, & Romæ primum à Clemente Septimo confirmatum, & eius professores Romam primum multo tempore incoluisse, & iusta de causa inuasionis Vrbis Venetias abijsse, ibique secundo loco habitasse, & tertio loco Neapolim quamdam veluti coloniam misisse. Non ergo negari potest Romam fuisse primum
2 locum sui ortus, & natiuitatis, & educationis. Tum quia primogenitus dicitur, qui primo natus est, siue postea alius nascatur, siue non, cap. Ioseph. de verb. signif. & proximus est is, quem nemo antecedit, l. proximus est. ff. de verb. signif. & sicut supremus est, post quem nemo est; ita primus est, quem nemo antecedit, l. ex duobus. ff. de vulg. Cum ergo Roma sit locus in quo priusquam in alio præfatus ordo educatus est, & creuit: ergo primus locus eius est Roma. Tum quia ciues facit origo, l. ciues quidem. C. de incolis lib. 10. & l. 1. & l. assumptio. ff. ad municipal. & ita congregatio præfata, & conuentus eius, qui cœpit esse in dicta ecclesia sancti Siluestri, primum fuit ciuis Romanus, quam Venetus, vel Neapolitanus:
3 Capitulum enim, seu conuentus alicuius ecclesiæ vniuersalis, & singuli eius fiunt ciues ciuitatis, in qua illa sunt, vt eleganter & late tradit Bart. communiter receptus in dicta l. 1. ad municipal. à num. 10. vbi concludit idem dicendum de quolibet alio prælato, & abbate, seu rectore ecclesiæ: & ita negari non potest præfatam congregationem primum locum, & primam ciuilitatem habuisse Romæ, immo & primum incola-
4 tum. Tum quia, si ecclesia præfata sancti Siluestri, & aliqua pars eius, vel aliquid aliud pertinens ad illam, vel ad aliquem alium, fuit prædictæ congregationi legitime donatum, vel per alium iustum contractum & iustam vltimam voluntatem quæsitum, semper remansit suum; licet alio migrasset; quia solum vigintiocto annis ad summum remansit absens à præfata ecclesia sancti Siluestri: & res ecclesiasticæ non perduntur per præscriptionem minorem quadraginta annorum, cap. de quarta. cum ei adnotat. de præscript. Tum quia præfata congregatio habet plurima & grandissima priuilegia summorum Pontificum, per quæ non solum conseruantur eis iura, quæ ab initio cœperunt ad eos pertinere, sed etiam adduntur multa alia, quæ vix credidissem, nisi ea legissem, quod certe magna cum voluptate feci; & consequenter non solum non perdiderunt vllam præeminentiam alicuius iuris, vel loci primi, sed etiam acquisiuerunt multo plura, quam habebant, in gloriam Dei, & Domini nostri Iesu Christi, qui suo sanctissimo eodemque maximo fauore ita sua exuberanti gratia faueat eis, vt quod obsequium eius feliciter facere cœperunt, & felicius & amplius nunc prosequuntur, felicissime in finem vsque sæculi, quod speramus, perficiant. Amen.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Præcedentia ex antiquitate gradus & promotionis metitur.*
2 *Vnicum beneficium non augit dignitatem illius cui vnitur, nec facit illud curatum, aut dignitatem, si non erat: immo sequitur naturam illius cui vnitur, perditque propriam prærogatiuam. num. 3.*
4 *Præcedentiam qui non habet, eam alij dare nequit.*
5 *Ius semel extinctum non reuiuiscit, nisi per principem.*
6 *Iura omnia ecclesiastica spatio 40. annorum præscribuntur.*
7 *Præcedentia Prouincialium ex antiquitate prouinciarum attenditur, ex statuto Minimorum, & non ex antiquitate professionis.*
8 *Prior tempore, potior iure, si cætera sint paria, & iure contrarium non sit expressum.*

CONSILIVM X.

AN IN CAPITVLIS faciendis in ordinibus Illustrissimi ordinis Minimorum debeat assignari locus honoratior Prouinciali Lugdunensi, quam Prouinciali Aquitaniæ, cuius caput est Tholosanus conuentus ratione vnionis illi factæ de antiquiori conuentu, nempe de Gratianopolitano vnito Lugdunensi prouinciæ, licet prouincia Aquitanica fuerit prius erecta.

1 Pro parte quidem affirmante facit, quod qui prior est tempore, potior est iure, reg. qui prior. de reg. iur. lib. 6. & prius ordinatus præfertur ordinato posterius, cap. fin. 17. dist. & cap. 1. de maiorit. & obedien. quia ille gradus cæteros antecedit, quem labor prolixior & stipendia longiora fecerunt anteriorem, l. nemo. C. de offic. magistr. offic. & habens prius mandatum de prouidendo præfertur habenti posterius, cap. cum cui. de præben. lib. 6. & prior emptor vel prior donatarius prefertur secundo, l. 1. & 2. C. de rei vend. & l. 1. ff. de albo scribendo. quę probat, inter decemuirales antiquissimum esse prferendum. & gloss. in cap. quorumdam. de elect. in verb. predicatorum. arguit Prędicatores ideo prius quam Minores nominari, quia sunt antiquiores. & gloss. in cap. bene quidem. distinct. 96. in verb. Mediolanenses. arguit Mediolanensem Ecclesiam digniorem esse Rauennatensi: quia prius nominatur. At in casu quæstionis proponitur conuentum Gratianopolitanum prefati ordinis fuisse prius erectum, quam Tholosanum, & Aquitanicū, & quod vnitus est Lugdunensi prouincię: ergo ratione illius annexionis debet Lugdunensis Prouincialis precedere Tholosanum in sessionibus, & votis reddendis, & aliis in Capitulo generali faciendis.

2 Pro parte autem negante facit primo, quod prouincia Aquitanica prius fuit constituta, & erecta, quam prouincia Lugdunensis: ergo per ipsamet iura pro parte affirmante allegata Prouincialis eius debet precedere Prouincialem Lugdunensem; quia prius tempore fuit Prouincialis Aquitanię, quam Lugdunensis.

Secundo, quod nihil obstat, quod conuentus Gratianopolitanus sit vnitus conuentui Lugdunensi ad faciendam prouinciam Lugdunensem;

quoniam vna dignitas, vel beneficium non crescit in magnitudine dignitatis, eo quod vniatur ei alia dignitas, vel beneficium, quod sit maioris qualitatis, vel dignitatis, vt habet cap. super eo. de præbend. lib. 6. quod probat posse quem habere personatum incompatibilem ecclesiæ parochiali, & simul habere sine dispensatione præbendam, cui esset annexa vel vnita ecclesia parochialis, licet non posset obtinere illum personatum, &
3 illam ecclesiam parochialem separatam: quia per illam annexionem præbenda illa, quæ per se est simplex beneficium, non crescit, nec fit curata per ecclesiam parochialem ei annexam: immo potius parochialis ipsa quadamtenus recipit simplicitatem præbendę, cui vnitur, eo quod vnitur & annectitur beneficio simplici. & ita licet conuentus Gratianopolitanus habeat prædictam prerogatiuam sessionis, quam tamen negamus habere, vt mox dicemus, eo quod fuerit aliquando vnitus prouinciæ Aquitaniæ, ipsam tamen prærogatiuam nō posset infundere in prouinciam Lugdunensem, cui fuit noue annexus, immo potius eam perderet, propterea quod vnitus & annexus fuerit prouincialatui Lugdunensi, qui non habebat illam prærogatiuam sedendi.

4 Tertio, quod quis non potest dare quod non habet, cap. quod autem. de iure patron. l. si vniuersæ. ff. de leg. 1. At præfatus conuentus Gratianopolitanus non habebat præfatam prærogatiuam sedendi, antequam vniretur prouincialatui Lugdunensi: ergo non potuit illam infundere, & tradere illi. Nec obstat responsio eius, qui diceret posse aliquos dare id qđ nō habent, ratione officiorū suorum, vt tutores, curatores, & procuratores, qui dant multa eorum, quorum tutelam, curam, vel procurationem, aut mandatum habent. Non inquam hoc obstat: quia prædictus conuentus Gratianopolitanus non habebat prædictam prærogatiuam sedendi, nec officium, ratione cuius competeret ei ius dandi eam, vt palam est; quia quando fuit vnitus prouincialatui Lugdunensi, erat conuentus simplex prouincialatus Aquitaniæ, & non pertinebat ad eum facere quod alius conuentus simplex esset prouincialatus, neque ambo conuentus poterant seipsos facere prouincialatum, argum. l. pen. ff. de arbitris. & l. ille à quo. §. tempestiuum. ff. ad Trebellian. quæ habet non posse quem imperare sibi, nec habere in se iurisdictionem. Tum quia ius faciendi illud non pertinebat ad illos, sed ad Papam, vel ad Capitulum generale ordinis prædicti.

5 Quarto, quod id quod semel est nullum, & extinctum, tractu temporis non potest reconualescere, l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de verb. oblig. qui habet, illum qui stipulatus est sibi dari rem sacram, non posse illam petere, licet fiat profana, vbi alia multa exempla post alios refert Iason: in quibus est etiam illud quod ponitur in l. qui res. §. aream. ff. de solutio. de obligatione dandi nauem, quæ semel conuersa per dissolutionem ad alium vsum amplius non reuiuiscit, licet postea mutato animo illa refecta fuerit ad eumdem. At quicquid prædictus conuentus Gratianopolitanus habebat in iure prouincialatus Aquitaniæ, perdidit per separationem, & diuisionem, qua separatus fuit à prouincia Aquitaniæ

ergo

ergo non potuit illud reuiuiscere propter hoc, quod fuerit vnitus prouinciæ Lugdunensi, cum iam illud fuerit semel extinctum.

Quinto, quod licet aliquando ius semel peremptum redeat ad pristinum statum per aliquam innouationem factam ab eo, qui poterat producere illam resurrectionem, vt v. g. Papa, vel Princeps, qui non recognoscit superiorem, vel alius potestatem habens ad id faciendum, vt in casu cap. eos qui.de sent.excomm.lib.6. in nostro tamen casu non interuenit Papa, nec alius potestatem ad id faciendum habens. Nec obstat dicere quod interuenit Capitulum generale: quia Capitulum generale non reduxit prædictum conuentum Gratianopolitanum in pristinum statum, sed in longe alium: quia non reuniuit prouinciæ Aquitaniæ, cui erat vnitum antea; sed conuentui Lugdunensi, vel prouincialatui eius, qui longe diuersus est à prouincialatu Aquitaniæ.

6 Sexto, quod prouinciæ Aquitaniæ fuit assignatus sextus locus in Capitulo Romę celebrato anno Dñi 1517. à quo tẽpore possedit illũ pacifice cũ illo titulo vsque ad annum 1571. & ita per 54. annos, vt constat ex Capitulis celebratis ab ordine prædicto, & consequẽter pręscripsit siue vsucepit illum locũ; cum iura etiam ecclesiastica pręscribantur 40. annis, cap. de quarta.de pręscriptio. vbi gloss. approbata dicit omnia iura ecclesiastica tam ecclesiarum quam monasteriorum pręscribi seu vsucapi iure pontificio per 40. annos: & sic in proposito casu redundant 14. anni.

Septimo, quod conuentus Gratianopolitanus numquam fuit prouincia per se; quia vnus solus conuentus non facit prouinciam; neque fuit vmquam caput prouinciæ: nam toto tempore, quo fuit pars prouinciæ Aquitanię, caput eius erat conuentus Tholosanus; & quãdo fuit pars prouincialatus Prouinciæ, conuentus Foroiuliensis erat caput eius; & hoc tẽpore, quando est factus pars prouinciæ Lugdunensis, conuentus Lugdunensis est caput eius. Itaque nullo vmquam tempore prędictus conuentus Gratianopolitanus fuit, nec est prouincia, neque caput prouinciæ; & ita numquam habuit ius prouincialatus, neque capitis eius.

7 Octauo denique, quod in Concilio quarto Romæ habito anno 1517. & in Concilio decimo habito N. anno 1535. & in Cõcilio vigesimoquinto habito Barchinonæ 1581. tit. de anterioritate & antiquitate prouinciarum inuenitur declaratum, sessionem & præeminentiam dandam esse prouincialibus secundum antiquitatem institutionum suarum prouinciarum, & non secundum antiquitatem ingressus eorum in ordinem, vel religionem. ex quo clare colligitur, quod antiquas, vel prioritas erectionis monasteriorum, neque antiquitas ingressus in religionem est attendenda in distribuendis locis & præeminentijs prouincialium, sed tantum antiquitas institutionum prouinciarum; & consequenter quod antiquitas erectionis monasterij Gratianopolitani nihil facit ad hoc, vt locus vel præeminentia detur prouinciæ, cui est annexus: quia aliud est antiquitas erectionis monasterii, & aliud antiquitas institutionum, vel erectionis prouincię, & à separatis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minoribus. & cap. ad audientiam. de decimis.

6 Non obstat argumentum in oppositum formatum. Tum quia regula illa, *qui prior est tempore, prior est iure*, habet locum, quando cætera omnia sunt paria, vt ait glo. eius. At in casu proposito non sunt cætera paria: Tum quia prouincia Aquitaniæ est nunc & fuit semper saltem post Concilium 4. Romæ celebratum anno 1517. prouincia, & conuentus Tholosanus caput illius prouinciæ, & conuentus Gratianopolitanus numquam fuit prouincia per se, neque caput prouinciæ, vt prædictum est, licet fuerit pars prouinciæ: & in casu proposito non agitur de correctore Tholosani conuentus, & de rectore conuentus Gratianopolitani, sed de prouinciali Aquitaniæ, cuius caput est conuentus Tholosanus ex vna parte, & de correctore Gratianopolitano ex altera, qui non est nec fuit in quantum corrector prouincialis, neque caput prouinciæ: & ita non sunt cætera paria. Tum quia per adnotata in argumento 8. locus præeminentiæ prouincialis non debet dari secundum prioritatem erectionum conuentuum, sed secundum prioritatem institutiontm prouinciarum, & ita non sunt cætera paria: quia pro prouinciali Aquitaniæ allegatur prioritas institutionis prouinciæ, & pro aduersa parte tantum prioritas erectionis monasterij, quæ ad propositum nihil prodest. Tum quod pars aduersa, quæ arguit pro se ex prioritate erectionis, nititur argumento contra declarationem trium capitulorum in prædicto argum. 8. adductorum. Tum

8 denique quod prædicta regula, *qui prior*, non habet locum quando est expressum in iure contrarium; quia in casibus à iure expressis, in quibus exprimitur vt posterior præcedat priorem, qui sunt multi, quorum aliquos refert predicta gloss. prędicti cap. qui prior. palam est quod posterior præfertur; & ita cum in capitulis prædictis exprimatur, quod prioritas institutionis prouinciarum debeat magis attendi, quam prioritas erectionis monasterij, vel ingressus in illud, clarum est prouinciam Lugdunensem arguere contra declarationem ipsorummet capitulorum ordinis: & ideo non est audienda. Per quæ omnia palam fit, iudicandum esse prædictum locum sextum competere prouinciali Aquitaniæ absque vlla dubitatione. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Translatus ad aliam religionem sedere debet iuxta professionem ibi emissam.*

2 *Translatus, vt præesset, dimissa prælatura, secundus post prælatum sedere debet, nisi adsit qui maiorem gesserit honorem.*

CONSILIVM XI.

AN REGVLARIS translatus in alteram religionem debeat sedere in Capitulo ad suam vocem dandam, iuxta tempus, in quo emisit professionem in priori monasterio, à quo fuit translatus, vel in quo fuit professus in secunda?

1 Respondetur, quod debet sedere secundum tempus, quo professus fuit in secunda, per ea quæ aliàs dicta sunt. Tum quia eo tempore incipit esse regu-

regularis illius religionis, & secundum illud tempus debet scribi, & sedere, iuxta l. 1. ff. de albo scriben. argum. cap. 1. & cap. statuimus. de maiorit. & obedientia. quod est verum in eo, qui transfertur, & sit in eo subditus, & filius; si autem est translatus in præfectum, & renunciauit
2 præfecturam, sedebit in primo loco post præfectum, in memoriam honoris quem gessit; nisi concurrant alij, qui maiorem honorem gesserunt, argum. dictę l. 1. de albo scriben. & aliorum, quę recte adducit Felin. vbi supra. num. 5. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Rectores parochialium nullius diœcesis ad Synodum compelli non possunt: licet possint à proximiori Episcopo visitari.*

2 *Lex superioris, quatenus commode potest, interpretanda vt tertio non præiudicet.*

3 *Dispositio eos non includit, quibus verba eius non aptantur.*

CONSILIVM XII.

AN RECTORES parochialium, quæ in nullius diœcesi sunt, teneantur accedere ad Synodum diœcesanam illius Episcopi, qui tamquam proximior potest eas ecclesias visitare ex decreto Concil. Trident. sess. 24. cap. 9. de reform.

1 Videtur dicendum quod non. Tum quia lex superioris, quatenus id, commode fieri potest, intelligenda est sine pręiudicio tertij, cap. super eo. de offic. deleg. l. 2. §. si quis à principe. ff. ne quid in loco publ. Tum quia non fit à separatis illatio. l. Papinianus. ff. de minorib. cap. ad audientiam. de decim. At aliud est ius visitandi, & aliud ius vocandi ad Synodum: ergo ex concessione huius non infertur concessio illius. Tum quia licet Archiepiscopus possit visitare ecclesias sui suffraganei post visitationem suæ propriæ diœcesis, cap. 1. §. 1. de censib. lib. 6. non tamen potest vocare rectores earum ad Synodum suam particularem, secundum mentem omnium. Tum denique, quod dispositio non includit eos, quibus sua verba non aptantur, cap. indemnitatibus. §. præfata. de elect. lib. 6. & verba prædicti cap. 9. non aptantur vocationi ad Synodum. Salua, &c.

DE PACTIS.

SVMMARIVM.

1 *Creditorum maior pars debita in præiudicium minoris remittere valet debitori non valenti totum soluere.*

2 *Debitor, si perueniat ad pinguiorem fortunam, minori parti, quæ recusauit debita sua remittere, restituere non tenetur.*

3 *Remissio partis debiti facta à creditore ob timorem ne aliter faciendo nihil exigeret, non ideo minus in vtroque foro liberat debitorem, qui citra dolum ob inopiam illam impetrauit.*

CONSILIVM I.

AN DEBITOR, qui decoxit, cui vt cognati eius soluerent aliquam partem debitorum, maior pars creditorum remisit duas partes sibi debitorum, & fecit pactum de non petendo remissa; si per postea quæsita veniret ad pinguiorem fortunam, teneatur in foro conscientiæ restituere creditoribus suis, saltem minori parti, quæ noluit consentire remissioni, illa quæ sibi fuerunt remissa?

1 Respondeo, multa posse pro vtraque parte adduci, & quod pars affirmatiua videtur elici ex Syluestro, verbo restitutio 6. §. 3. dum ponit differentiam inter concessionem dilationis quinquennalis, iuxta l. final. C. qui bon. ced. pos. & inter remissionem partis, iuxta l. & suum. & l. maiorem. ff. de pactis. Sed pars negatiua videtur iure verior. Primo quidem, quia non concludit ratio, quam insinuat Syluest. videlicet quod in ijs quæ sunt communia pluribus vt singulis, maior pars non potest minori præiudicare, l. per fundum. ff. de seruit. rust. præd. quia illa regula fallit in multis casibus, & in ijs fauore liberationis partis debitorum faciendæ illi, qui non est soluendo, l. iuris gentium. §. fin. & l. & suum. & l. maiorem. & l. rescriptum. ff. de pact. vt annotatur per Ias. num. 3. post alios, & gloss. mag. & Soc. in d. l. rescriptum. Secundo, quod non obstat dicere, quod illæ leges procedunt quo ad forum exterius tantum. Tum quia id necunde constat. Tum quia leges illæ non fundantur super præsumptione, sed super veritate, & æquitate, quam suadet charitas, & misericordia subueniendi indigentibus cum vtilitate omnium creditorum, vt sentit glossa prædi-
2 cta recepta per omnes. Tertio, quod non obstat dicere, quod remissio partis debiti facta debitori ob timorem perdendi totum, eo quod deliberauit nihil soluere, nisi pars illa ei remitteretur, non liberat eum in foro conscientiæ ab obligatione soluendi quod sibi remissum est, vt post Caiet. & Syluestr. diximus in Manual. confess. cap. 17. num. 75. & quod creditores, qui remiserunt in casu proposito, videntur remisisse ob timorem perdendi totum. Tum quia illud procedit, quando debitor habet vnde soluat, vel de sua malitia nascitur ille timor, non autem cum nascitur ex aliis causis, vt ex vera inopia, vt ibidem insinuauimus; & in casu proposito timor nihil recuperandi nascebatur ex inopia. Tum quia illud procedit, quando sine iusta causa & vtilitate creditorum fit remissio; in nostro autem casu ex iusta causa, scilicet inopiæ, & pro vtilitate creditorum omnium facta fuit, vt dictum est.

SVMMARIVM.

1 *Pensio integra transit contra successorem in beneficio, licet inter pensionarium & prædecessorem conuentum fuerit, vt recepta certa pecunia per sedem Apostolicam ad minorem summam reduceretur.*

2 *Pensio potest quidem sine auctoritate sedis Apostolicæ gratis remitti, non tamen recepto pretio.*

CON-

CONSILIVM II.

B. PENSIONARIVS conuenit cum I. beneficiario absente, & pensionem 80. ducatorum sibi debente, vt pensio illa reduceretur ad 30. ducatos, & quod solueret pro pensionibus decursis 300. ducat. & pro impensis factis in lite, & reductione dictæ pensionis alios 200. & I. soluta maiore parte horum 500. ducat. antequam reduceretur per Papam pensio ad 30. ducat. & solueret omnes quingentos, obijt mortem. Quæritur primo an B. exigere posit pensionem 80. ducat. à successore I.

1 Respondeo primo, multa posse in hoc casu pro vtraque parte adduci; sed videri pro parte affirmatiua resoluendum. Primo quidem, quod actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, cap. fin. de præb. cum simil. & intentio B. fuit quod reductio prædictæ pensionis 80. ducat. in pensionem 30. fieret auctoritate Papæ, quæ tamen non fuit facta.

2 Secundo, quod licet pensio posit gratis remitti absque auctoritate Papę, non tamen potest sine illa pretio redimi, vt alibi dictũ est. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Contrahere quæ ex statuto sine consensu viri non potest vxorata, si contrahat, potest sine peccato promissa non obseruare; quia stante dicta prohibitione, promissio fuit facta cum peccato, num. 4. seu de re non licita, num. 7.*

2 *Promißio facta ob causam honestam, ea sequuta, obligat in conscientia, & num. 3. & hoc dummodo promittens habeat personam legitimam se obligandi, num. 5. & sit facta de re licita. num. 7.*

3 *Damni cãm qui dat non seruãdo promissa, tenetur in consciẽtia illud resarcire; qualẽ tamẽ non dat qui promittit scienti, vel scire debenti promißionẽ non tenere. nu. 6.*

8 *Conuentio facta ab eo qui non potest se obligare, etsi non liget, attamen si sit de re honesta, & potest sine peccato seruari, congruit vt obseruetur.*

CONSILIVM III.

QVAERITVR, an promisio coniugatæ in regno Castellæ relinquendi bona sua Petro, si duxerit neptem suam in vxorem, conditione impleta ita valeat, vt reuocari nequeat.

1 Respondeo primo, promisionem prædictæ mulieris non valere via contractus, neque quasi contractus; quia mulier nupta in regno Castellæ non potest contrahere, neque distractum, neque quasi contractum facere sine licentia mariti, l. 55. Tauri.

Secundo, quod non potest valere via donationis causa mortis, adeo vt non posit reuocari; quia omnis donatio causa mortis reuocari potest, l. senatus. §. 1. ff. de donat. causa mortis. Et si apponatur clausula ne reuocari posit, desinit esse donatio causa mortis, & incipit esse donatio vera inter viuos, l. vbi ita donat. ff. de donat. causa mortis. Et hæc non potest fieri à muliere sine licentia mariti, vt prædictum est.

2 Tertio, quod magis dubitari potest, an prædicta mulier peccet reuocando, & non adimplendo promisionem prædictam in foro conscientiæ. Nã pro parte affirmante facit, quod qui promittit aliquid ob honestam causam, peccat non præstando illud causa consecuta, l. 1. & toto tit. ff de condit.

condit. causa data causa non. Et prædicta promisit ob causam honestam,
3 scilicet nuptiarum. Deinde facit, quod qui dat causam damni, tenetur in conscientia resarcire illud, l. qui occidit. ff. ad l. Aquil. cap. fin. de iniu. At prædicta sua promissione dedit causam, vt duceret suam neptem alias pauperem. Tertio, quod peccatum est non præstare promissum, cap. 1. de pactis, iuxta resolutionem positam in Man. confess. cap. 18. nu. 6. præsertim quando sine peccato præstari potest; vt in casu proposito, in quo prædicta mulier potest abstinere se à reuocanda promissione prædicta, siue dicatur facta inter viuos, siue causa mortis, vt palam est.

4 Pro parte vero negante, scilicet, non peccaturam illam, facit, quod iuste potest reuocare eam, quatenus est donatio inter viuos, cum faciendo illam peccauerit per prædictam l. 55. Tauri. Nec peccat si reuocauerit eam tamquam continentem donationem causa mortis; quia id faciet lege approbante, & factum lege approbante non est peccatum, cap. qui peccat. 23. quæst. 4.

5 Ad primum pro parte affirmante adductum respondetur, illud esse verum in persona potente legitime promittere ob causam, qualis non est prædicta donatio sine licentia mariti.

6 Secundo responderi potest negando, quod dederit causam sufficientem damni: quia is cui promittebat, sciebat, aut certe scire debebat, non posse ipsam facere illam promissionem sine licentia mariti; & scienti, & consentienti non fit iniuria, neque dolus, cap. scienti. de reg. iur. lib. 6.

7 Tertio respondetur assumptum in eo procedere tantum in promissione rei licite facta, qualis non videtur prædicta, per prædicta. Ob quæ omnia hæc pars negatiua videtur iuri consonantior.

8 Quarto principaliter dico prædictam non obligari magis ad reuocandam & infirmandam prædictam promissionem, sed posse eam iuste implere clam, vel palam disponẽdo, vel via institutionis, vel donationis causa mortis; idque vt faciat omnino est consulendum, vti rem fœminæ nobili decoram, & Christiana charitate dignissimam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Promissio facta dandi aliquid pro palmario litis valida est, si sit moderatæ quantitatis, alias non. & num. 4.*

1 *Prodigalitas regulariter peccatum veniale.*

2 *Pactum de quota litis vel certa quãtitate danda in casu victoriæ reprobatur à iure.*

3 *Occasionis cuiuslibet ad peccandum datio licet non semper sit peccatum; dare tamen illam quam ius dare specialiter prohibet, semper est peccatum.*

CONSILIVM IV.

QVIDAM, qui super domus caducitate valoris 1500. ducatorũ agebat cœpta lite, cum aduocato conuenit, si eam vinceret, ei pro palmario & mercede 500. ducatos daturum. Dubitatur an cõuentio prædicta seu pactum licitum sit & validum.

1 Pro parte affirmãte facit primo quod pacta regulariter valent, l. 1. ff. de pact.

pact.cum concordantijs. Secundo, quod in specie pactum de dando aliquid pro palmario litis valet, l.1.§. & si nomine.ff.de var. & extraord.cognitio. Tertio, quod de rebus suis quilibet pro libito disponit, l. in re mandata.C.de mãdato.adeo quod potest eis etiam abuti, l.sed etsi.§. consuluit.ff.de petit.hæred.& S.Thomas, quem omnes sequũtur in 2.2.q.119.artic.3.asserit prodigalitatem bonorum suorum regulariter esse peccatum veniale.

2 Pro parte vero negante facit primo, quod pactum de quota litis danda aduocato, casu quo vincat, reprobatur à iure, l.si quis.C.de postul. & cap.arceantur.3.q.7.& etiam de pacto dandi certam quantitatem, secundum glo.in l.sumptus.ff.de pact.communiter recep. quia est eadem ratio. Secundo, quod idem est dicendum secundum omnes de pacto dandi facto

3 procuratori, l.item.C.de procuratoribus. Tertio, quod peccatum est iure naturali, diuino, & humano prohibitum, dare occasionem peccandi alteri, l.conueniri.ff.de pact.dotal.& l.fin. C.de pact. & cap.2.de concess.præben.tam in decretalibus, quam in sexto: at promittere patrono seu aduocato causæ magnum palmarium in solo casu victoriæ, est dare magnam occasionem tractandi causam illicite, vt per fas & nefas vincat; eo quod dabitur ei palmarium, si vincat, & non si vincatur.argum.cap. quia radix. de pœnit.dist.1. Quarto, quod licet non cuiuslibet occasionis ad peccandum datio sit peccatum, vt late tradimus in nostro Man.confess. cap.3. num.10. & cap.14. nu.25. datio tamen occasionis prohibitæ à lege secundum omnes est peccatum; & promissio præfati palmarij magni speciatim videtur per præfatas leges prohibita.

4 His pro vtraque parte consideratis, & multis quæ in præfatis locis tum distincte tum confuse traduntur, quæ non vacat satis discutere, arbitror tutiorem esse opinionem, quæ ex Alexan.& Saliceti mente in d.l.litem. & Syluest.verb.aduocatus.q.4.colligi potest, scilicet quod promissio præfata quingentorum ducatorum pro palmario in casu proposito est illicita, eo quod præfatus aduocatus debet esse contentus sumptibus, & salario moderato, cum aliquo palmario pro personarum qualitate temperato. Et ita est intelligendum quod asserimus in Man. confess. cap.25. num.30. in fine, cum dicimus licere accipere aliquid pro palmario.

SVMMARIVM.

1 *Dux certum numerum militum ex ordine principis in oppidum introducendorum, recepta ab oppidanis pecunia, minuens, ita demum quod sic peccando turpiter accepit dantibus restituet, si ipsi immunes à peccato reputantur.*

2 *Restitutio male accepti non est facienda sponte turpiter danti, sed ei à quo iniuste fuit extortum, vel qui sine peccato dedit. & num.3.*

CONSILIVM V.

QVIDAM Dux militum potens auctoritate regia inducere 64. milites, & dare illis stipendia impensis alicuius oppidi, seu pagi, conuenit cum oppidanis, vt non induceret in oppidum plures quam 60. & non induxit

duxit nisi 30. sed cepit ab oppidanis stipendia omnium sexaginta.

Quæritur primo, an iniuste acceperit stipendia absentium.

Secundo, an teneatur cuiquam restituere ea, quæ accepit pro 30. quos non induxit.

Tertio, cui, an Regi, an communitati restituendum sit.

1 AD PRIMAM quæst. respődeo, ꝙ pro parte negatiua eius, scilicet ꝙ non ceperit iniuste, facit regula scienti & consentienti. cum suis concordantijs lib.6.& quod ipse iuste poterat inducere, & alere 64. & quod commodauit oppidanis obligando se ad non inducendum plures quam 60. & quod longe vtilius fuit oppidanis non induxisse plures quam 30. quia absentibus nihil aliud soluerunt, quam stipendium regium, præsentibus autem etiam victum præstiterunt, quem etiam absentibus, si præsentes fuissent, præstitissent; & in effectu multum profuit eis. At nemo debet reportare damnum ex opere bono quod facit, sicut nec bonum ex malo, 1.q.4. cap.quanto.cap.1.de postul. prælat.l. itaque fullo.ff.de furt.

Pro parte vero affirmante, scilicet quod iniuste accepit, facit, quod illa conuentio non fuit iusta; quippe quæ erat damnosa rei militari; eo quod minuebat numerum militum. Deinde quod sine vllo iusto titulo cepit stipendia absentium: & quod Rex vel princeps militiæ iuste posset eum punire ob eiusmodi conuentionem, & stipendiorum absentium perceptionem. Per quæ necessario videtur dicendum, quod prædictus dux iniuste accepit stipendia absentium.

2 AD SECVNDAM respondeo, quod huius decisio videtur pendere ab his quæ nos cum magna cura resoluimus in Man.cap. 17. à num.29. vbi conclusimus, quod iniuste acceptum contra voluntatem alicuius, vel de voluntate eius sine turpitudine & peccato ipsius, est illi restituendum: acceptum vero iniuste de voluntate alterius, si ab vtraque parte versatur turpitudo & peccatum, non est de præcepto restituendum, licet de consilio & honestate pauperibus esset erogandum. Et cum in proposito casu iniuste acceptum fuerit acceptum de voluntate damnum passi; sequitur quod si ex vtraque parte fuit commissa turpitudo, & peccatum, non tenetur restituere dux de præcepto; sic autem, si ex sola ipsius parte, & non communitatis versata fuit turpitudo, & peccatum. Quare videndum est an communitas peccasset, & in turpitudine versata fuisset. Quod autem peccasse videatur, facit, quod consensit diminutioni militum, quatenus sexagintaquatuor reduxit ad 60. quatenus item consensit vt triginta manerent absentes, ita quod cum duce & vexillo non remaneret dimidium militũ, quod potuit cadere in graue damnum belli & Reip. siue Regis bellantis: & quod in hoc consensit propter suum commodum priuatũ, quod erat postponendum publico, cap.licet.de regul. Quod autẽ non peccasset, facit, quod sperabatur pax, & quod probabiliter putabatur absentiam illorum 30. nihil nocituram, & quod verisimile est rectores communitatis non esse confessos hoc peccatum. Equidem arbitror eos sic contrahendo peccasse post intimatum regium sibi præceptum ad soluendum stipẽdia 64. præsentium; quia pactis priuatorum ius publicum non est diminuen-

diminuen-

minuendum, l.ius publ.ff.de pact.cap.si diligenti.de foro compet. non autem si non obligantur ad illa soluenda:& quia iuxta leges illius terræ particulares, & iuxta consuetudinem regni & rei militaris in ea prouincia seruari solitam debet iudicari an communitas eius, & rectores eius ex sua parte peccauerint ita conueniendo, an non, & quia ego non satis eas noui, huius articuli resolutionem remitto ad eos, qui eas nouerint; resoluendo, quod, si non peccauerunt, dux tenetur ad restituendũ de pręcepto; si autem peccauerunt, solum de consilio, & honestate, vt prædixi.

3 AD TERTIAM respondeo, quod si nil est restituẽdum, nulli est facienda restitutio: si quid autem est restituendum, restitutio est facienda damnum passo:& cum ex illa stipendiorum absentium solutione nulli alij, quam communitati soluenti euenerit damnum, illi soli, & non alij est facienda restitutio. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Actio ex pacto nudo non oritur iure ciuili, canonico autem obligat, immo & quandoque etiam obligat de iure ciuili, vt si sit iurata geminata. nu.4.*

2 *Consilium, nisi sit fraudulentum, neminem obligat ad resarciendum damnum ex eo sequutum: & idem videtur de adhortante.nu.5.*

3 *Promissio legitima deliberate sine dolo & metu facta seruanda.*

4 *Actiones actiuas, & passiuas in hæredes transire.*

4 *Obligatio naturalis ex pacto nudo oritur, obligatque sub pœna pec.mort. ad seruandum promissa.*

5 *Probationis defectus iuris defectum non inducit.*

6 *Literæ monitoriales ad reuelandum occulta impetrari possunt, item & vt qui habet restituat.*

CONSILIVM VI.

R.VIR VALDE nobilis & coniugatus cuidam ex fratre nepoti G.tractanti magnam litem per appellationem ad Curiam Apostolicam deductam, venientiq. ad eam ex Hispania promisit 100. scuta aurea pro impensis in illius prosecutione faciẽdis:qui perueniens ad eã, & aliquot annos prosecutus, lite pẽdente, fuit mortuus, antequã eã finiret, relicto multo ære alieno, & nihil bonorũ; cuius bonam partem soluerũt quatuor fideiussores eius iussu Rotæ post magnam defensionem ab eisdem præstitam.

Quæsitum est an hæredes R.pridem mortui teneantur soluere aliquam partem æris alieni à fideiussoribus soluti.

1 Pro parte negante facit primo, quod promissio præfata nulla scriptura probari potest, & ignoti sunt testes, coram quibus facta fuit; & quod de non existentibus & non apparentibus idem est iudicandum, l. duo sunt Titij.ff. de testamen. tutel.& cap.si sacerdos. adiuncta glo. de offic. ordin. Secundo, quod ex nudo pacto non oritur actio, nec ius agendi, l.
2 iurisgentium. §. igitur nuda. ff. de pact. cum ei concord. Tertio, quod nemo tenetur resarcire damnum alteri ex consilio eius proueniens, nisi fuerit fraudulentum, l.consilij.ff.de regul.iuris, & cap.nullus ex consilio. eodem titulo, lib.6. & præd. R. prædicto G. solum videtur dedisse consilium;

lium;quia consuluit ei prosecutionem suæ propriæ litis,prędictum R.nullatenus tangentis,nisi qua parte sibi coniunctus erat.

3 Pro parte autem affirmante, quæ tenenda est,facit primo,quod omnis promissio legitima, & deliberate absque dolo & metu facta, est seruanda, cap. 1. ibi; *Pacta seruentur*. & cap. 3. ibi, *Studiose agendum est, vt ea quæ promittuntur,opere compleantur*. de pactis.in quo ponderandum est verbum *promittuntur*, quod includit etiam promissionem nudam, & pactum nudum iuxta l. 1. ff. de pollicitat. & præfata promissio R. fuit legitima, & actus virtutis liberalitatis, vt colligitur ex toto tit.de donat.ff. & C.præsertim ex l. si quis argentum. maxime §.vlt. & tradimus nos post alios in
4 Manu. confess. cap. 18. num. 6. Secundo, quod actiones actiuæ,& passiuæ transeunt in hæredes,l. 1. vt actio.ab hęred.& cōtra hæred.& cap. 1. de successsion. ab intest. & cap.in literis. de raptoribus. Tertio, quod sola obligatio naturalis,quæ ex pacto nudo nascitur,obligat paciscentem ad implendam pactionem,vel promissionem sub pœna peccati mortalis, secundum Panor. communiter receptum post Hostien. & Ioan.And. in d.cap. 1. de pactis. & in casu præmisso interuenit obligatio, saltem naturalis,nata ex promissione, etiam vt creditur,iurata, & pluries geminata; quarum vtraque circumstantia efficit,vt non solum iure canonico, sed etiam Cæsareo sit efficax,& pariat actionem,& ius agendi,iuxta cap. iuramentum,
5 22. quæst. 5. & l. 1. ff. de constit. pec. Quarto, quod non obstant opposita.

Ad primū enim respondetur primo,quod defectus probationis non inducit defectum iuris, saltem quo ad forum conscientiæ, & Dei, cui omnia nuda sunt, & aperta secundum Apost. ad Hebræos 4. relatum in cap. Deus omnipotens. 2. quæst. 1.

Ad secundum respondetur negando, quod ex nudo pacto non oriatur actio, nec ius agendi:quia immo oritur etiam obligatio obligans paciscentem ad implendum quod promisit sub pœna peccati mortalis, vt prædictum est.

Ad tertium respondetur, quod in casu proposito non solum prædictus R.consuluit præfato G.prosecutionem prædictæ litis, sed etiam adhortatus fuit ad eam; immo & promisit adiutorium non solum in genere, sed etiam in specie centum ducatorum: & non solum intererat prædicti G. prosequi pręfatam litem,sed etiam eius patrui R.qui erat ciuis ciuitatis, & parochianus ecclesiæ parochialis, super qua litigabatur,cui satis infestus erat aduersarius G.& quamuis hæ circumstantiæ non adessent, satis superque erat quo ad hoc promissio prædictæ pecuniæ legitima, & deliberata prædicti R.cuius valor non requirit illas, præsertim quod erat valde nobilis & diues & patruus cuiusdam M. qui obnixissime non solum consuluit,sed etiam rogauit, iussit, & mandauit,vti frater primogenitus, præfato G.vt eam prosequeretur,promittendo ad id multa, immo & graues minas adijciendo,si concordaret, & non prosequeretur.

Per quæ omnia satis superque probatur primo,pręfatum R.obligatum fuisse, cum viueret, ad soluenda centum scuta creditoribus G. defuncti nullis bonis relictis, & per consecutionem fideiussoribus, qui pro eo soluerunt

uerunt

uerunt prædictis creditoribus, & consequenter hæredē eius per adnotata in l. Vranius. ff. de fideiuss. & l. 1. C. vt actiones ab hæredibus, & con. hæred.
6 Secundo, impetrari posse à S. D. N. immo ab ordinario Episcopo iuxta cap. 3. de reform. sess. 21. Concil. Triden. & cap. ad nostram. de iureiur. & cap. si sacerdos. de offic. ordin. & cap. constitutus. de testibus. & alia quæ citat Philipp. Probus in addit. ad Ioan. Mona. in cap. 2. de constit. lib. 6. num. 29. monitionem sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, vt quisque manifestet ea quæ nouit, vel audiuit de prædicta promissione centum scutorum ad probandum eam factam fuisse, si opus fuerit, in foro exteriori; & vt quisquis possidet bona præfati R. soluat prædicta centum scuta prædictis fideiussoribus.

SVMMARIVM.

1 *Pacta legitima iure naturali, diuino, & humano seruanda. num. 5.*
1 *Fides etiam hosti seruari debet, scilicet similiter seruanti. num. 5.*
2 *Procurator pro vtilitate & gratia mandantis accipiens mutuum non obligatur.*
3 *Fidem frangenti fides etiam iurata frangi potest.*
4 *Regularis simplex nisi de licentia superioris obligari nequit, nec eius obligatio iuramento firmatur.*
5 *Religiosus sine licentia nec vouere, nec iurare potest.*
6 *Iuramentum in præiudicium superioris sine eius consensu est illicitum.*

CONSILIVM VII.

QVIDAM frater N. procurator generalis cuiusdam ordinis, & specialis monasterij A. non solum ad negotia, & lites, verum etiam ad mutuandum 400. scuta in res & negotia eiusdem monasterij expendenda, accepit ad cambium nomine etiam proprio, & principaliter 100. à B. ad expediendas quasdam bullas dicti monasterij, pacto expresso conuento inter ipsos, vt B. non daret bullas prædicto monasterio, nisi prius sibi solutæ fuissent pecuniæ: quod non impleuit B. & sic pecuniæ non fuerunt ei die constituta solutæ à monasterio. Quæritur quid iuris.

1 Respondetur multa posse pro vtraque parte adduci: Et quidem pro B. facit primo, quod iure naturali, diuino, & humano pacta sunt seruanda, cap. 1. & 2. de pact. cum suis concordantibus. Secundo, quod fides etiam hosti seruanda est, cap. noli existimare. 23. q. 1. & cap. innocēs. 22. q. 4. quod multis ornari & confirmari potest. Tertio, quod prædictus N. non solum accepit prædicta 100. à B. nomine prædicti monasterij A. sed etiam nomine proprio. Ergo licet accipiendo illa vt procurator, solum obligauerit monasterium: accipiendo tamen nomine proprio, videtur obligasse seipsum: quia mandatarius potest obligare seipsum accipiendo proprio nomine, & mandantem eius nomine accipiendo. arg. l. 1. & 2. ff. mandati.

2 Pro fratre autem prædicto N. facit primo, quod accipiens ab aliquo mutuo aliquid mandato & nomine alterius pro vtilitate & gratia mandantis, non obligatur ipse ad soluendum mutuo acceptum, sed obligat ad id tertium, cuius mandato illud accepit. l. 1. & 2. & l. cum mandatum. & l.
manda-

mandatum.ff.mandat.adiun.§.1.Inst.eod.& prædictus N.accepit mutuum nomine & mandato prædicti monasterij A.ergo non ipse, sed ipsum obligatur ad soluendum.

3 Secundo,quod frangenti fidem,potest fides frangi eidem,l.cum proponas.C.de pact.etiam iurata,cap.peruenit. de iureiur.& prædictus N. & B. conuenerunt inter se, & fidem sibi mutuo dederunt, quod B.non traderet literas Apostolicas, nisi accepta pecunia expensa in illarum expeditione, & B.non seruauit illam fidem,ergo nec N.tenetur illi seruare suam.

4 Tertio,& irrefragabiliter, quod religiosus simplex non habens prælationem, nec administrationem, non potest obligare se ad aliquid, nisi de mandato & licentia superioris sui, per ea multa quæ nos tradimus in Cōment.2.de reg.super cap.non dicatis. nu.30.& seq.vbi probamus religiosum non habere voluntatem propriam,sed solum pendentem à voluntate superioris,cap.quorumdam.cap.si religiosus.de elec.lib.6.& ita non posse agere, nec posse vllum contractum suo nomine facere, iuxta doctrinam Innocentij communiter recep.in cap.olim.2. de priuil. & prædictus N. est religiosus simplex non habens prælationem,neque administrationem,neque habebat mandatum, neque licentiam sui superioris ad accipiendum mutuo prædictos ducatos 100. suo nomine. Tum quia non est monachus prædicti monasterij A. nec Prior eius est superior ipsius:& ita mandatum prædicti monasterij,non erat mādatum, neque licentia superioris ipsius. Tum quia monasterium prædictum dedit quidem mandatum ad obligandum se,& bona eius, sed nullum dedit mandatum ipsi N. vt obligaret se ipsum. Tum quia certum est prædictum B. non mutuaturum esse prædictos 100.ipsi N.nisi innotuisset ei mādatum,quod habebat ad eos mutuo accipiendos, quod significat notarius, qui in instrumento obligationis mutui testatur prædictum N.accepisse mutuo prędictos 100.ducatos virtute illius mandati. Tum denique quod prædictus N.nullatenus intendebat, neque poterat obligare aliud monasterium, quam illud A.vt palam est:& si obligatio suę personę valuisset,obligasset aliud monasterium, illud scilicet, cuius filius erat ipse, vel in quo professus fuit: cum obligationes religiosi actiuæ, & passiuæ cedant monasterio suo, cuius est filius, & non alij extraneo,per adducta à nobis vbi supra:& absurdū esset dicere, quod virtute mandati obligauit monasterium A. & virtute suæ personæ illud, cuius erat filius, & cuius nihil intererat: ergo nullatenus hoc est dicendum,l.nam quod absurdum.ff.de bon.lib.

5 Quarto,quod nihil obstant citata pro prædicto B.Non primum,cui respondetur concedendo quidem pacta legitima esse seruanda;negando tamen, quod pactum, & contractus quo suam personam obligauit N.fuerit legitimus: quia non habuit ipse legitimam personam contrahendi per adducta in tertio arg.pro eo formato.

Ad secundum cōcedendo quidem fidem esse seruandam seruanti eam, negando tamen quod prædictus B.seruauerit eam, vt dictum est in 5.arg.

Ad tertium respondetur quod prædictus N.non potuit suam personam obligare per prædicta in tertio argumento, etiam si maxime voluisset;

quod

quod tamen noluisse iuramento suo affirmat. sed & quod prædictus N. non potuerit per suum iuramentum validam facere obligationem, qua se obligauit sine superioris consensu, constat: nam votum secundum receptiorem magis obligat, quam iuramentum, S.Tho.1.2.q.89.art.8.quem cũ quadam limitatione sequimur in Manua.confess.cap.12.nu.32. At votum religiosi factum sine superioris licentia, non est firmum, vt post S.Tho.2.2.quæst. 88. art. 8. tradimus vbi supra num. 64. ergo neque iuramentum prędicti N.factum sine superioris consensu valebit. Tum quod nullum iu-
6 ramentum illicitum est validum, cap.non est obligatorium.de reg.iur.lib.6.cap.in malis.22.quæst.4. At omne iuramentum factum in præiudicium superioris quo ad ea in quibus est superior, sine illius consensu est illicitũ, vt tradit S.Thom.in d.art.8.& omne iuramentum, quo se religiosus obligat extraneo sine superioris cõsensu, est in præiudicium eius, quia in omnibus ei subditur: ergo est illicitum. Tum quia est casus expressus de iuramento religiosi præstito contra stabilitatem in monasterio in cap.sicut ex literis.de iureiuran. Tum quod iuramentũ, quo quis promittit aliis ea quæ sunt aliorum, est peccatum, & in eo promittens facit quoddam furtũ, cap.si res aliena. 14.quæst.6. At religiosus N.obligans se extraneo sine superioris consensu promittit alii id quod est alterius; promittit enim se, & sua, quæ sunt monasterii siue religionis, quam est professus, auth.ingressi.C.de sacrosan. eccl. cap. in præsentia. de probat. ergo peccat, & facit quoddam furtum. Tum denique quod illa obligatio non posset impleri, nisi de bonis religionis vel monasterii, cum ipse nihil penitus habeat, nec habere possit, cap.cum ad monasterium.§.fi.de statu monach. & ita dicendum est per tale iuramentum nõ validari obligationem, vel contractum, vel quod esset adimplendus de bonis monasterii cuius ipse est filius, quod est absurdum, & ita non dicendum, l.nam quod absurdum. ff.de bonis liber. Salua, &c.

DE TRANSACTIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Conuenire non possumus vt tu mihi super beneficio moueas litem, ad hoc vt postea per transactionem auctoritate Apostolica tibi super eodem constituatur pensio; immo esset simoniaca conuentio, nec eam sanaret dicta Apostolica auctoritas, nisi prima dicta conuentio etiam ei esset narrata. tractare autem prædicta cum spe quod vtrinque præstabuntur, sine tamen aliqua obligatione, possumus, quando tu habes iustam causam credendi quod super meo beneficio tibi aliquod competit ius: & successiue mota lite, libere, si tunc placebit, transigere poterimus ut supra, auctoritate Apostolica intercedente, & num. 2.*

2 *Transactionem super beneficio tractare possumus inter nos: quod si procedatur ad conclusionem illius, seu ad promittendum quod illam seruabimus, non licet, nisi adiecta clausula saluo beneplacito Sedis Apostolicæ, & quod ea nisi post habitum beneplacitum non vtamur.*

CONSILIVM I.

QVIDAM Abbas conuenit cũ N.amico suo, vt impetraret à Sede Apostolica tamquam deuolutũ beneficiũ quoddam suo monasterio vnitum, & postquam illud impetrasset, pateretur sibi moueri litem, ad hoc, vt pro bono pacis fieret concordia, & ipse N. teneretur præstare quędã ipsi Abbati. Quare fuit expedita supplicatio. Quæritur quid iuris.

1 Respondeo primo, id quod prętati DD. consulentes cupiunt, non posse iuste fieri interueniente aliqua pactione, vel promissione sine beneplacito S.D.N. cap. quam pio. 1. q. 2. cap. fin. de pactis. Secundo, quod cessante omni pacto, & promissione, iuste potest D. consulens prouisus expedire bullas super supplicatione iam signata sine alio beneplacito Papæ, & eas notificare præfato D. Abbati: & ille si probabiliter credit prouisionem suæ Sanctitatis continere aliquam iniustitiam, supplicare vere sine vlla fictione à prętata bulla, vel eius executore, & facere committi causam alicui DD. Rotæ, vel alii. Tertio, quod postea, si videbitur ambobus, poterũt facere concordiam aliquam honestam saluo beneplacito Papæ, antequã tamen vllatenus vtantur ea, & curare vt probetur & cõfirmetur ab eodẽ, narrata veritate ad hoc necessaria. Quarto, quod quamuis non possint ipsi per se, neque per alios pacisci, aut promittere de faciendo, vel dãdo aliquid horum, nisi reseruando beneplacitum Papæ, neque reseruato illo adimplere conuenta, antequam obtineatur illud, quod est maxime memorãdum; possunt tamen confidere alter alteri, ꝙ adimplebunt cõcordiam, immo & promittere se seruaturos illã, si Papæ illa placuerit. Quinto, ꝙ debent cauere, ne vllatenus cõueniant inter se ꝙ alter expediat bullas, & alter supplicet ab eis, & ꝙ postea facient concordiã: quia si postea Papa cõfirmaret eam non facta mentione de huiusmodi conuentione, vt audiui frequenter male fieri, nihil valeret confirmatio suæ Sanctitatis, neque possent vti huiusmodi concordia. Sexto, quod satis iuste possent tractare per se, vel per alios, per hanc viam vel illam posse inter ipsos fieri concordiã, per quam cessaret lis, modo à neutra parte fieret promissio de vtendo illa via; sed quod ante & post bullarum expeditionem, & intimationem remaneret integra libertas discedendi ab illa via concordandi, antequam à Papa confirmaretur. Salua &c.

DE POSTVLANDO.

SVMMARIVM.

1 *Patrocinari in causis, etiã criminalibus, clerico licet sine peccato, nisi sit in sacris, vel beneficium habeat. num. 1.*

2 *Irregularitatẽ incurrit quicumque patrocinatur, si ex suo patrocinio sequatur mors, vel mutilatio membri, alias non, nec incurrit aliquã censurã, etiam si sit in sacris.*

3 *Precibus frustra impetratur, quicquid iure communi conceditur. num. 4.*

4 *Indultũ concessũ clerico minorũ ordinũ non beneficiato, ut possit tã in ciuilibus quã criminalib. patrocinari, est frustratoriũ: vnde si initietur sacris, non ei proderit. et n. 5.*

5 *Ordinatus sacris non potest postulare nisi in casibus a iure permissis. nu. 5.*

CON-

CONSILIVM I.

CLERICVS in 4. minoribus ordinib. cōstitutus patrocinatus est in quibusdam causis: de quo dubitans an ei liceret, fecit se absolui, & indultum obtinuit, vt liceret ei sine peccato patrocinari. Nunc iterum dubitat, & quęrit an fuerit bene absolutus, vel noua absolutione indigeat, & an patrocinando virtute dicti indulti peccet.

1 Respondeo primo, quod nullus clericus, siue tantum quatuor minoribus siue etiam sacris initiatus, incurrit excommunicationem, vel aliam censuram patrocinando in causis, siue sint ecclesiasticæ, siue sæculares, & siue criminales, siue ciuiles: quia nullo iure id cauetur: quamuis peccaret etiam mortifere id faciendo, si haberet beneficium ecclesiasticū, vel si cōstitutus esset in sacris, licet non haberet beneficium, cap. 1. de postul. vbi doct. incurreret tamen irregularitatem, si ex suo patrocinio sequeretur mors, vel mutilatio membri, per ea quæ habentur in cap. sentētiam sanguinis. ne cler. vel mon.

2 Secundo, ex hoc inferri, non posse satis facile intelligi à quo fuit absolutus D. consulens, eo quod in quatuor minoribus cōstitutus patrocinatus fuerit, cum non dicat se tunc habuisse beneficiū, neque proponat se incurrisse irregularitatem, nec petijsse dispensationem super illa.

3 Tertio, quod etiam ex præfato dicto sequitur non indigere ipsum absolutione aliqua noua, neque dispensatione, si non fuit patrocinatus in causis criminalibus, ita vt ex eius patrocinio mors vel mutilatio sequuta fuerit.

4 Quarto, quod indultū pręfatum vt possit patrocinari in statu quatuor minorū, & carens beneficio, non fuit indultū, nec priuilegium, sed ius cōmune; quandoquidē constitutus in quatuor minoribus tantū, & omni beneficio carēs, nullo iure prohibetur patrocinari, ꝑ præfatū c. 1. de postul. & resolutionē Panor. cōiter recept. & perinde debet iudicari de ipso, ac si non habuisset illud indultū: quia frustra precibus impetratur quod iure communi conceditur. l. 1. ff. ad municip. & gloss. cap. 1. de rescript.

5 Quinto, quod posteaquam fuerit aliquo sacro ordine insignitus, non poterit patrocinari virtute illius indulti, nec iure communi, nisi in casibus permissis in d. cap. 1. de postul.

DE PROCVRATORIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum datum alicui personæ, ratione qualitatis, seu dignitatis cognitæ, magis dignitatem, quam personam respicere videtur.*

2 *Appellatiuū nomen dignitatis vel officij sit ne magis attendendū, quā nomen personæ seu persona, ex notitia disponentis diiudicandū venit, itemq. & ex alijs coniecturis.*

3 *Relictum Episcopo ab extraneo, censetur relictum ratione dignitatis, qua est notior.*

4 *Viam tutiorem quilibet in dubio videtur eligere.*

5 *Procurator contemplatione societatis constitutus societatem obligat.*

6 *Conuertisse in militiam, societatem, mercaturā, studiū, præsumitur miles, socius, merca-*

tor, scholaris, qui pecuniam in dictas causas vel illarum sequelas accepit. Idem est, si illas accepit vt talis. num. 3.

3 *Mercatorum libris saltem contra illos creditur.*

4 *Debita contracta durante societate sunt ab ipsa soluenda.*

4 *Præpositus alicui officio obligat præponentem etiam accipiendo pecunias ad commodius illud exercendum: quales sunt etiam plures socij eidem societati præpositi.*

5 *Societate inita ad mercaturam, seu artem campsoriam, quicquid vnus tamquã socius facit, alium obligat.*

6 *Finis recipiendi aliquid in dubio ex effectu conijcitur.*

CONSILIVM I.

QVIDAM Illustrissimus Cardinalis constituit in his partibus tres procuratores, Iacobum, Petrum, & Ioannẽ mercatores, & socios vnius officij campsorii, & eorum quemlibet in solidum ad per eos recipiendũ quasdam pensiones prædicto Cardinali debitas. virtute illius cõstitutionis Iacobus vnus dictorum sociorum pensiones recepit, & pro summa pecuniaria recepta Cardinalem in libro societatis creditorẽ scripsit; fuerunt autem sex semestrium pensiones ad Vrbem nomine societatis transmissæ, sed nunc remanet pensio vnius anni nõ soluta; tandem societas defecit. Petit Cardinalis restantem pensionem sibi solui de pecuniis dictę societatis, attento ꝙ Iacobus erat socius. Ex aduerso Petrus & Ioannes prętendunt societatem nõ teneri pro facto dicti Iacobi socij; quia ipse dictas pensiones exegit iure proprio tamquam procurator in solidum prædicti Cardinalis, non autem nomine societatis; attento quod ipsi non acceptauerunt mandatum, neque se immiscuerunt in exigendo dictas pensiones.

DE SOLA SVBSCRIPTIONE rogatus respõdeo iuridicã mihi videri conclusionẽ à viro doctissimo fundatã, considerando primo, ꝙ prædictus Illustriss. in dãdo mandatũ prædictis tribus sociis potius respexit societatẽ, quã personas eorum. Tũ quia solis ijs tribus, ijsdemq. socijs dedit illud. Tum quia nulla ratione alia, quã illorum societate, cognoscebat eos, & ꝙ quidã bancarius eorũ responsalis in Vrbe degens eorũ societatẽ fidã esse
1 ei persuasit. & qui mandat, & relinquit aliquid alicui personæ qualificatę, quã cognoscit ratione qualitatis, & nõ personæ, videtur magis respicere illã ratione qualitatis, & dignitatis, quã personæ, l. penul. ff. de reb. dubiis. per quã definit ibi Bart. ꝙ an nomen appellatiuum, vel propriũ sit magis consideratũ, ex qualitate notitiæ est considerandũ: facit c. requisisti. de testam. quatenus probat, relictũ Episcopo ab extraneo, cẽseri relictũ ratione dignitatis, qua est notior: vbi multis cõprobat Couar. non esse curandũ an primũ exprimatur nomẽ appellatiuũ, vel propriũ, vel è cõtra, quando ex aliis coniecturis apparet, an persona, siue qualitas, siue dignitas sit magis cõsiderata: qđ etiã ante illũ tradit Decius post alios citatos ab eo in c. qui abbas. de offic. deleg. Cũ ergo prædictus Cardinalis cõstituerit prædictos tres procuratores nominando personas, & societatẽ eorũ, & cũ nõ cognoscat ratione ꝑsonarũ, sed tantũ ratione societatis, & persuasionis de fide habenda eis factæ per relationẽ responsalis societatis eorũ, & cũ nullis aliis dedisset mandatũ; consequens est dedisse illis principaliter, eo ꝙ

erant

erant socii illius societatis. Cōfirmatur, eo quod Cardinalis erat vir prudētissimus, & ideo pręsumendus est in dubio prævidisse tutius fuisse credere plus eis, & singulis eorum, tamquam sociis, quam tamquam singula-
2 ribus, & diuisis personis: & in dubio quilibet viam sibi tutiorem videtur eligere, l. 3. ff. de milit. testam. cum simil. & ita cum tutius esset prædicto Cardinali dare mandatum eis tamquam sociis, quam tamquam diuisis, interpretandum est dedisse tamquam sociis: & ita Iacobus præsumitur constitutus procurator ea ratione, qua constitutus erat socius aliorū, & non tamquam diuisus, & separatus ab eis. Secundo reputo prædictā cōclusionem iuridicam, considerando, quod prædictus Iacobus recuperauit pensionem prædictam tamquam procurator constitutus contemplatione societatis, & quod obligauit eam. Primo quidem, quia præsumitur eā vertisse, & posuisse in rem & vtilitatē societatis: quia, qui fungitur officio vel exercitio aliquo, & accipit aliquid pro exequendo eo, vel sequelis eius, præsumitur vertere illud in rem & vtilitatē eius. casus est in l. fi. §. fi. ff. ad Maced. quatenus habet, quod miles, qui accipit aliquid ad exercitiū militię, præsumitur vertisse id in illud, per quem definit ibi Bart. scholasticum cui mutuatur aliquid ad suum studium exercendum, præsumi vertisse in illud: per quem §. & prædictū dictum Bart. definit Bal. in l. antepenul. eod
3 tit. mercatorem, qui accipit aliqua ad mercaturam exercendā, præsumi vertisse in eam. Cum ergo prædictus Iacobus acceperit prædictā pensionē vt socius, præsumitur vertisse in rem & vtilitatē societatis. Deinde, quod nō solum pręsumitur, sed cōstat ex libris eius, quod verterit eam in rē & vtilitatem suæ societatis, siquidē fecit prædictum Illustrissimum creditorē societatis quo ad illā. Quod autem credatur libris mercatorum, saltē cōtra illos, cōmunis conclusio est Bart. Iason. & aliorum in l. 1. C. de eden. &
4 l. admonendi. ff. de iureiur. Tertio, quod omne æs alienum, quod manente societate contractum est, de communi soluendum est, quæ sunt verba l. omne æs, ff. pro socio. cuius gloss. verb. contractum. declarat eam dicens procedere, etiam si ab vno sociorum contractum est. Quarto, quod accipiēs pecuniam ratione officii, cui præponitur, obligat eum, qui præposuit illū, l. fin. ff. de instit. act. ex qua hoc ibi colligit Bart. Et prædictus Iacobus, & quilibet aliorum sociorum erat præpositus negotiationi societatis ab ipsa societate; ergo, &c. Quinto, quod præpositus alicui officio non solū obligat eos à quibus præponitur accipiendo ea, sine quibus id exerceri non potest, sed etiā accipiendo ea, cum quibus cōmodius potest, vt irrefragabiliter probant l. quicūque. §. si ei quem. ff. de instit. act. & l. penul. ff. de vsufruct. per quas hoc affirmat Aret. in c. de testib. col. 3. de testib. & Dec. in c. præterea. col. 5. de offic. deleg. in cap. vt debitus honor. de appell. col. 8. vt vtrobique alias docuimus. At prædictus Iacobus, & quilibet aliorū sociorum habebat officium exercendi societatem initam, vt proxime dictū est: ergo quilibet eorum poterat recipiendo pensionē prædictā obligare societatē, cum aliqua ex parte eius receptio cōmodaret officii exercitio.
5 Sexto, quod societas prædicta fuit inita ad negotiādū arte mercatoria, & campsoria; & quicquid vnus socius capit pertinēs ad societatē, obligat illā, ca-

sus est in l.quicumque.§. non tamen omne.ff.de instit.'act. At receptio pẽsionis pecuniarię suapte natura pertinet ad exercitium negotiationis artis campsoriæ, & mercaturæ; ergo recipiendo illam ad reponendam in
6 societatem, vt reposuit, obligauit societatem. Septimo, quod qualis fuerit finis recipiendi aliquid, in dubio conijcitur ex effectu subsequuto, l. sed Iulianus. §. proinde. ff. ad Maced. quatenus habet, filiumfam. qui accipit mutuã pecuniam, præsumi accipere animo vertendi eam in rem patris, si in illam postea verterit; per quem DD. dicunt ibi de scholastico mutuãte pecuniam, & postea vertente illam in exercitium studij, ꝙ præsumitur eo fine mutuatus fuisse. Vltimo, quod ratihabitio retrotrahitur, & mãdato comparatur, cap.ratihabitionem.de reg.iur.lib.6.cum concord. etiam in ijs, quæ à principio male capiuntur. At receptiones prædictæ pensionis factas à Iacobo societas ratas habuit: quia multas earum remisit soluẽdas ad Vrbem per literas nomine societatis confectas; ergo proculdubio vel hoc solo argumento vera est conclusio. Saluo saniori iudicio.

DE IIS QVAE VI METVSVE CAVSA FIVNT.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus metu conditionali recipit characterem.*
1 *Facta ob metum sunt voluntaria simpliciter, & inuoluntaria secundum quid.*
2 *Infans, & amens baptismi & ordinis characterem recipiunt.*
2 *Characterem non recipit, qui potens consentire absolute sacramenti receptioni dissentit.*

CONSILIVM I.

QVIDAM nobilis initiari se consensit ordine sacro ficte ob reuerentiam patris, vel magni cuiusdam principis, alias non consensurus. Queritur an vere sit ordinatus.

1 Respondeo quod sic, si vere consensit, etiam si per metum etiam iustũ id fecit, quia saltem conditionaliter consensit, arg. cap. maiores. §. item queritur.de baptism. quod habet, eum qui baptizatur inuitus & renitẽs, non recipere characterem baptismi, sed sic illum, qui consensit & vult baptizari, saltem conditionaliter ob metum: quia coacta voluntas, voluntas est, c.merito.15.q.1.& tradit S.Tho.1.2.q.6.ar.6. affirmans facta per metũ esse simpliciter voluntaria, & secundum quid inuoluntaria; quamuis quidam magni nominis Theologus parum recte dixit contrarium, scilicet coactam esse quidem secundum quid voluntariam, sed simpliciter inuoluntariam, vt in Manua.conf.prael.6.nu. 4. diximus referendo etiam Decium, qui non lecto S.Tho.vbi supra idem dicit.

2 Non obstat, quod etiam infans in cunabulis existens, & amens suscipiunt ordinis characterẽ sine vllo suo cõsensu, vt diximus nos aliás: quoniam aliud est consentire, & aliud dissentire, sicut aliud est non velle, & aliud est nolle iuxta doctrinam Innoc. in cap.prudentiã. §. sexta.de offic. deleg.

de leg. cum similibus receptam cõmuniter ibi, & Decium in regul. *eius est nolle, cuius est velle.* & melius sequenti. ff. de reg. iur.

Ex his sequitur, quod consensus absolutus vel conditionalis illius, qui potest consentire, requiritur ad hoc vt ordinetur: & quod dissensus absolutus impedit omnino assumptionẽ ordinis: & quod hoc ipsũ est dicendũ de charactere baptismi, quem non accipit absolute dissentiens, immo requiritur consensus saltem conditionalis in eo qui potest consentire, licet non in eo qui non potest consentire, quales sunt infantuli, & omnino à sua natiuitate amentes, vt probatur in d. cap. maiores. §. item quæritur. quem non videtur satis intellexisse Decius in d. reg. velle non creditur. ff. de reg. iur. Salua &c.

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus metu iusto characterem quidem suscipit, sed non tenetur continere. & num. 2.*

2 *Expressa sunt regulariter eiusdem valoris, ac tacita, immo frequenter maioris.*

3 *Ordinatus metu, si contrahat, verum contrahit matrimonium, & hoc declarare potest nedum Papa, sed & Episcopus.*

3 *Declaratio validitatis matrimonij quid operatur quo ad forum exterius.*

4 *Subdiaconus matrimonium contrahens est excommunicatus.*

4 *Dispensare potest Papa vt diaconus perseueret in matrimonio contracto.*

CONSILIVM II.

QVIDAM Gaspar metu iusto & cadente in constantem virum fuit ordine subdiaconatus ordinatus; deinde sine dispensatione vlla vxorem duxit, cum qua viuendo liberos procreauit. Dubitatur, an tuta conscientia posit in dicto statu perseuerare.

1 Respondeo primo, quod prędictus Gaspar verum characterem ordinis subdiaconatus suscepit: quoniam sacramenta imprimentia characterem indelebilem, quorum de numero est ordo, imprimunt illum in eo qui suscipit illa etiam iusto metu adactus, cap. maiores. §. item quæritur. de baptismo. & cap. vbi ista. 74. distinct. iuncta gloss. & cap. de Iudæis. 45. distinct. & argumen. cap. quod quidam. 1. quæst. 1. & vbique communis opinio.

Secundo, quod per prædictam ordinationem metu factam non fuit prædictus consulens obligatus voto solemni ad continentiam seruandam. Tum quia votum metu factum est ipso iure nullum, & ad nihilum obligat, cap. 1. de iis quæ vi metusve causa fiunt. per quod Panorm. & communis id tenent in eo, & melius in cap. abbas. cum gloss. ibidem num. 11. eodem titul. & alii alibi, quos nos citamus, & sequimur in Manuali confess. cap. 22. num. 51. Tum quia non obstat quod illud cap. 1. loquitur de voto expresse emisso, & in casu proposito agitur de
2 voto tacite emisso: quia regulariter eiusdem valoris, & virtutis sunt expressa & tacita, l. cum quid. ff. de reb. cred. & cap. cum olim. de censi-

bus. immo frequenter maioris virtutis sunt expressa, quam tacita, iuxta l. expressa. ff. de reg. iur. & l. 1. §. in nouissimo. C. de cad. tollend. & gloss. solemnis in clem. sæpe. verbo partibus. de verbo. signi. & consequenter si votum expresse factum non obligat, minus obligabit tacite emissum. Tū quia expresse affirmant Angelus à Clauasio in summa verbo ord. 3. sub fi. nu. 25. & 26. & Dominicus Sotus in 4. lib. sent. distin. 25. quæst. 1. art. 3. col. 11. quod ordinatus ordine sacro iusto metu non obligatur voto continētiæ solemni.

3 Tertio principaliter respondeo ex prędictis inferri primo, prædictum Gasparem nulla indigere absolutione, nec dispensatione quo ad forum conscientiæ, & vt cum animæ suę salute possit coram Deo iuste conuiuere prędictæ vxori suæ: cum quo ad illud forum sit vere eius maritus, & sola veritas in eo sit seruanda, argum. ad Hebræos 4. & cap. nemo Episcopus. 2. q. 1. & gloss. clem. 1. de priuileg. & notat. in cap. is qui fidē. & cap. tua. de sponsal. Secundo, quod tam Episcopus sua ordinaria potestate, quā ipse Papa, vel alius per eius commissionem potest declarare prædictum matrimonium esse validum, & liberos ex eo susceptos esse legitimos: quoniam ad prędictam declarationem faciendam nō est opus vlla extraordinaria potestate, cum declarare non sit aliquid de nouo addere, l. hæredes palam. §. sed si notam. cum adnotat. ei ff. de testamen. Tertio, quod declaratio prædicta nihil prodest quo ad forum conscientiæ, sed quo ad forum exterius multum prodesse posset ad obturanda ora eorum qui in foro exteriori latrant contra prædictum matrimonium, vel contra libe-
4 ros ex eo susceptos, quod non essent legitimi, cum palam sit ordine sacro insignitum non posse ducere vxorem, & si ducat, non valere matrimoniū, & incurrere excommunicationem, cap. ante triennium. cum suis concordantiis 31. dist. & clem. 1. de consang.

Quarto, quod etiam Papa posset, si dignaretur, dispensare si & quatenus opus esset, vt prædictus Gaspar perseueraret in prædicto matrimonio, per ea quæ nos latius afferimus in Manuali confessa. cap. 22. num. 47.

Quinto, quod si non fiat prompta declaratio, nec impetretur prædicta dispensatio, vtile esset examinare aliquos testes, & facere probationem ad perpetuam rei memoriam super metu & timore illato Gaspari à patre suo, vt ordinem sacrum subdiaconatus susciperet, iuxta casum cap. Albericus. de testib. cum solemnitate cap. significauit. eod. tit.

SVMMARIVM.

1 *Papa legem diuinam seruare tenetur.*
2 *Sacerdos ab effusione humani sanguinis abstinere debet.*
3 *Horas canonicas recitare tenetur sacris initiatus: & hoc ex iure humano post Euangelium edito. num. 5.*
3 *Princeps veniendo contra suam legem cur peccat.*

4 *Papa*

4 *Papa iusta de causa dispensare potest super omni iure humano inducto, & sic vt diaconus fiat miles S. Ioannis.*

5 *Irregularitas iure tantum humano inducta, quo etiam delatio armorum clericis & bellare probibita. nu. 16.*

6 *Diaconus religionem S. Ioannis profitendo non descendit, sed ascendit, dum sit verus religiosus.*

6 *Diaconus vt ducat vxorem dispensare potest Papa, prout etiam in multis dispensauit, n. 8. qua ducta, & matrimonio consummato, efficitur sort laicalis, potest bellare, & sententiam sanguinis ferre. nu. 6.*

6 *Monachus vt ducat vxorem, secundum magis communem contra D. Thom. dispensat Papa: qua ducta, & matrimonio consumato, exemptus est à potestate Ecclesiastica, vt quilibet laicus; vnde potest bellare, sententiam sanguinis dicere, &c.*

7 *Singula quæ quandoque ad iustam dispensationem non sufficiunt, simul iuncta sufficere possunt. & nu. 8.*

7 *Dispensandi causa iusta quæ sit, cum iure non sit determinatum, iudicis arbitrio relicta est.*

8 *Ordinis susceptio iusto metu facta valet quo ad characterem, non quo ad continentiæ votum, nec alia voto annexa; vnde sine dispensatione potest vxorem ducere, bellare, horas omittere.*

8 *Votum iusto metu factum est nullum.*

8 *Metus iustus quis sit, ex circumstantijs loci, temporis, personæ iudicatur; quia qui vni non est, alteri erit iustus.*

9 *Promissio metu etiam non iusto facta, si fuerit causa principalis id faciendi, non obligat quo ad Deum.*

10 *Causam ob iustam retrocedens non retrocedit.*

11 *Clerici arma ferre, & bellare iure humano tantum vetantur. & num. 18.*

12 *Repugnantia non est idem diuerso tempore diuersa operari.*

13 *Bellare, & occidere licuit olim sacerdotibus, & Leuitis.*

14 *Intellectus dicti Pauli de Episcopo percussore, & quod contineat ius humanum ab Ecclesia receptum.*

15 *Prælatis subditos torquere & verberare licet.*

15 *Bigamia iuris tantum humani inuentum.*

16 *Clericis & Episcopis ad bellum iustum, & in eo milites ad fortiter pugnandum hortari licet.*

17 *Clericis sententiam iustam sanguinis ferre, & manibus proprijs iuste occidere, æque, & solo iure humano est prohibitum.*

CONSILIVM III.

QVIDAM ex illustrissimo genere ortus, licet militiæ ab infantia deditus esset, & maiorum suorum desideraret sequi vestigia (qui contra Christiani nominis hostes sæpissime pugnãtes varia trophæa reportarũt) 17. ætatis suę anno ob reuerentiam & metum paternum, ad titulum certi beneficii, subdiaconatus & diaconatus ordines suscepit: postmodũ sperans, quod si sibi licitũ esset iusta bella bellare, & in eis tamquã militũ ductor manibus etiam proprijs pugnare, Deo melius in eiusmodi exercitio,

in quod

in quod à natura erat valde propensus, quã in ecclesiastico munere, quod coacte suscepit, deseruire posset; Sanctiss. supplicauit, quatenus dignaretur cum eo dispensare, vt retento beneficio nõ teneretur fieri presbyter; sed translatus ad religionem Sancti Ioannis Hierosolymitani posset iusta bella, & tamquam ductor militum propriis etiam manibus bellare, & vt preces tamquam miles recitare valeat, ita vt ad horas canonicas non teneatur.

1 Quæritur à tenuitate nostra, an Sanctiss. D.N. præfatæ petitioni iuste annuere possit? Et pro parte quidem negatiua facit primo, quod etiam Pont. Max. tenetur seruare legem naturalem, & euangelicam, cap. sunt quidam. 25. q. 1. & 5. dist. in princ. At lex euangelica Luc. 9. reprobat eũ, qui mittit manum ad aratrum, & respicit retro: & orator posuit manum ad aratrum suscipiẽdo ordinem subdiaconatus, & diaconatus, quo fieret sacerdos, & nunc non vult procedere ad sacerdotium, sed retrogrediendo petit absolui in effectu à susceptis ordinibus: & consequenter annuere petitioni eius, esset approbare retrocessionem, quam reprobat Euan-
2 gelium, quod Papa non debet facere. Secundo, quod adscriptus militiæ Christi ad ministrandum in sacerdotio, maxime debet à sanguinis humani effusione abstinere: nã & 2. Reg. cap. 7. prohibitus fuit Dauid ædificare templum, quia multum sanguinem humanum effuderat, vt ait Gratian. de consec. dist. 1. in princ. & probatur in cap. miror. & multis aliis 50. distinct. & multis capp. de homicid. & tit. ne cler. vel mon. Et prædictus orator petit facultatem pugnandi, & præliandi etiam manu propria,
3 cui diaconatus, quo initiatus est, repugnat. Tertio, quod sacris ordinibus initiatus tenetur ad preces canonicas horarias, iuxta cap. 1. & ibi not. de celebratione miss. & is orator petit se ab eadem recitatione absolui; ergo. &c. Quarto, quod summus Pontifex licet nulla humana lege obligetur, ita quod factum ab eo contra illam sit ipso iure nullum, & inualidum, arg. l. princeps. ff. de ll. peccat tamen contraueniendo ei, eo quod contrauenit legi naturę iubenti *patere legem, quam tuleris*, cap. cum omnes. de const. Qua ratione dixit Imperator in l. digna vox. C. de ll. *dignam vocem esse maiestate regnantis, legibus alligatum se Principem profiteri.* & Isid. in cap. iustum. 9. dist. dixit, *Iustum esse Principem legibus obtẽperare suis.* Et D. Thom. receptus 1. 2. q. 96. art. 85. *Principem quidem solutum esse legibus quo ad vim coactiuam, non autem quo ad directiuam, cui contraueniens peccat.*

4 His tamen nõ obstantib. pars affirmatiua videtur verior. Primo quidẽ, quod apud omnes in confesso est Pontificem Max. eumdemque summum Christi vicarium posse iusta de causa iuste dispensare super omnibus lege humana inductis, cap. cuncta per mundum. 9. quæst. 3. cap. proposuit. de concess. præben. quia summus Princeps solutus est legibus humanis, l. Princeps. ff. de ll. Et si præfata oratoris petitio satis expendatur, nihil petitur in ea, quod sit lege naturali vel diuina prohibitum. Tria enim in summa videtur petere. Primũ, quod translatus in ordinẽ militũ Sancti Ioannis non teneatur fieri presbyter. Secundum, quod non obstantibus subdiaconatu & diaconatu, quibus iam initiatus est, liceat ei iusta bella

bellare,

bellare, & in iis esse militum ductore, & etiam manibus propriis pugnare sine irregularitatis incursione. Tertium, quod retento præfato beneficio non teneatur ad horas canonicas dicendas, sed tantum ad orationes militum sancti Ioannis Hierosolymitani: quorum nullum iure naturali vel diuino est prohibitum. Non primum: quia nulla lege diuina vel natu-
5 rali præcipitur quis fieri presbyter, vel sacerdos. Non etiam secundum: quia solo iure humano prohibetur, quo solo est inducta irregularitas: licet aliquam originem habuerit à iure diuino veteris testamenti secundum Inno. in cap. ad audientiam. de homicid. & in cap. nisi cum pridem. de renunc. à plerisque omnibus receptum. Tertium item clarum est esse inuentum humanum, cum longe post Euangelium publicatum sint inductæ horæ canonicæ, seu preces horariæ in breuiariis contentæ, vt palã est.

6 Secundo, quod orator vult ascendere, & non descendere: vult enim fieri verus religiosus prædicti ordinis sancti Ioannis, in quo fiunt tria substantialia vota, quod est ascendere, cap. gesta. iuncta gloss. recepta 72. dist. vult enim fieri de clerico sæculari religiosus.

Tertio, quod omnium fere sententia habet posse Papam iuste dispensare iusta de causa, vt constitutus in subdiaconatu & diaconatu ducat vxorem: immo & communis contra S. Thom. & sequaces tenet posse idem facere cum monacho, vt late deducit Felin. in cap. si quando. de rescrip. nu. 5. At longe maius est hoc facere, quam concedere præfata. Tum quia qui concedit hoc, concedit illa, & aliquid aliud: dispensatus enim vt contrahat matrimoniũ, eo contracto & consummato (præsertim cum vidua) potest iusta bella gerere, milites ducere, sententiã sanguinis pro iurisdictione quã habuerit ferre: quod quotidie facere videmus aliquos duces sub Rege Catholico cohortes & exercitus ducentes tam in Italia, quam in Hispania, & orbe nouo, & præterea habent vxorem, & liberos: & perinde est ab ecclesiastica potestate exemptus, ac quilibet alius laicus coniugatus, iure ipso communi id statuente in cap. 1. de bigam. lib. 6. & cap. contingit. cap. in audientia. de senten. excomm. Tum quia dispensare, vt cõstitutus in sacris ducat vxorem, est dispẽsare in voto solemni, quod iure naturali, diuino, & humano ligat: dispensare autem ad hęc de quibus agitur, est dispensare contra legem tantum humanam per supradicta.

7 Quarto, quod causæ dispensandi ab oratore propositæ, saltem simul iũctæ faciunt vnam iustissimam causam dispensandi ad ea, quæ petit: sunt enim hæc. Prima quidem, quod prædictos ordines suscepit adhuc adolescens & ante legitimam ætatem in 17. anno. Secunda, quod non suscepit eos sponte voluntate absoluta, sed coacta metu inclusionis perpetuæ indicendæ sibi à patre, & metu reuerentiali tanti patris obnixe rogantis, & prospera promittentis, si id faceret; contraria vero tacite minantis, si secus ageret. Tertia, quod vult fieri religiosus præfatæ religionis hac tempestate Christi populo valde vtilis, & necessariæ. Quarta, quod neque ante, nec post illos susceptos habuit animum vtendi sacerdotio, neque vllo ordine sacro, & ita numquam prædictis ordinibus susceptis vsus est: Et nil est inuita Minerua tentandum. Quinta, quod non sperat se digne

Deo

Deo in sacerdotio obsequuturum. Sexta, quod agnoscit se à Deo donatũ spiritu & viribus bellandi contra infideles; idque experimento comperuisse, & comperire, notissimum est. Quas causas iustissimam causam ad concedendum petitam dispensationem constituere inde colligitur efficaciter, quod arbitrio boni viri determinandum est, quæ sit in hoc iusta causa, cum iure speciatim non sit determinatum argum. l. 1. ff. de iur. delib. & cap. de causis. de off. deleg. Et quilibet vir bonus & prudens arbitrabitur prædictas causas constituere iustissimam causam ad prædicta concedenda: quoniam arbitrabitur eas sufficere etiam ad concedendum, vt posset ducere vxorem, antequam prædictam religionem profiteretur: quod colligitur ex eo, quod minoribus de causis S. Sedes Apostolica concessit multis in Italia, & Hispania facultatem ducẽdi vxores post susceptum subdiaconatum, immo & aliquibus post susceptũ diaconatum: & nemo negare potest multo grauius esse dispensare quo ad hoc, quam quo ad petita per oratorem; cum, vt prædictum est, hoc sit dispensare contra votum, & consequenter contra ius naturale diuinum, cap. non est. iuncta gloss. de vot. dispensare autem quo ad petita sit dispensare contra iura humana per prædicta.

8 Quinto, quod licet susceptio ordinis iusto metu valeat quo ad impressionem characteris, arg. cap. maiores. §. item quæritur. de bapti. non tamen valet quo ad votum continentiæ eis annexum: quia votum iusto metu factum est nullum, cap. 1. de his quæ vi. quæ communis sententia est Doctorum in d. cap. 1. & in 4. dist. 3. quam nos quoque affirmauimus in nostro Man. confess. cap. 1. num. 52. & cap. 22. num. 52. & in specie de ordinato per iustum metum, quod non teneatur ad continentiam determinat Angel. in verb. ordo. 3. sub fin. num. 25. & 26. & Sotus in 4. dist. 25. quæst. 1. art. 2. & melius dist. 29. q. 1. art. 3. post Richard. in ead. q. 2. art. 3. Et satis defendi posset, quod prędictus orator, attenta ætate, loco, tempore, precibus, & minis tanti patris expressis, vel tacitis, iusto timore susceperit prædictos ordines. Tum quia metus carceris, metus iustus est, secundum omnes, argum. l. qui in carcerem. ff. quod metus cau. & prædictus orator metu inclusionis perpetuæ in monasterio, quæ nolẽti esse monacho quidam carcer est, suscepit prædictos ordines. Tum quia vt minor metus est iustus respectu mulieris, quam viri, iuxta gloss. sing. in cap. cum locum. de sponsal. ita eadem ratione minor erit iustus respectu pueri, vel adolescere incipientis, quam respectu viri perfecti, quod nos in d. Manua. cap. 22. num. 51. efficaciter probamus. Et quidem si metus prædictæ inclusionis iudicaretur iustus, sine vlla dispensatione posset prædictus orator ducere vxorem, & à fortiori facere licite prædicta ad quæ facienda petit facultatem.

Sexto, quod licet supponatur aliquod dubium super iustitia timoris; non tamen potest negari multum per eum iuuari causas prædictas, vt vna cum eo efficiant iustissimam causam dispensandi super petitis, si & quatenus opus est: & adeo quidem, vt suspicer non defuturum aliquem iurisperitum, qui arbitretur oratorem intus habere quod petit, maxime quod

9 quod licet metus minor iusto communiter non sufficiat ad annullanda vel rescindenda facta per illum in foro exteriori, sufficit tamen ad annullanda & rescindenda in foro interiori: adeo quidem, vt nō obligetur quis ad præstandum in illo foro ea quæ facit, vel dicit ob talem metum, qui fuit causa principalis ad ea facienda, vel dicenda, quod senserunt Host. & Ioan. Andr. in cap. verum. de iureiur. & expressit Adrian. in 4. de restitu. cap. aggredior. vers. ex quibus omnibus. & Sotus lib. 4. q. 7. de iust. & iur. & nos paulo latius tradimus in prædicto nostro Man. cap. 17. nu. 29. & Syluest. in verbo metus. §. fi. & ita cum prædictus orator quo ad forum conscientiæ etiam sine dispēsatione excusari possit à prædictis obligationibus, iuste profecto Sanctissimus D. N. ob causas etiam longe leuiores posset facere oratori, quas petit, facultates.

10 Septimo facit, quod prædictus orator volens vti prædictis non male retrocedit, sed bene vltra procedit. Tum quia religionem sanctissimam & Christiano populo maxime necessariam, quæ ad longe plura obligat, quam præfati ordines suscepti, in magnum decus eius vult profiteri. Tum quia is dicitur male retrocedere, qui viam bene cęptam deserit. At orator non bene, sed male cępit viam sacerdotii ambulare: quia non sponte, sed metu, & ante legitimam ætatem suscepit prædictos ordines: & ita dato quod rediret, nō rediret à via bene cępta, sed male incepta, in qua Dominus non requirit perseuerantiam, cap. in malis. 22. quæst. 4. Tum quia qui retrocedit à bene cępto iusta de causa, & ad maius obsequium Deo præstandum, non male retrocedit contra mentem Domini euangelicam, secundum quam etiam coniux à præstita fide solemni retrocedit ob suæ coniugis fornicationem, cap. dixit Dominus. 23. quæst. 7. & quiuis discedit iuste ab implemento voti, vel iuramenti, per dispensationem ob iustas causas obtentam, cap. magnæ. de vot. & cap. quemadmodum. de iureiur. Et prædictus orator etiam si diceretur retrocedere, non retrocedit sine iusta causa, sed cum iustissima, vt prædictum est. Per quæ omnia concluditur prædictas causas non solum sufficere vt sanctiss. D. N. concedat prædicto oratori absolutionem, & dispensationem quam petit, sed etiam vt declaret illum non teneri ad ea saltem in foro conscientiæ.

11 Quod autem clerici iure tantum humano prohibeantur ab armis propriis manibus in bello iusto exercendis, constat primo, ex eo quod non prohibentur iure naturali. Tum quod illud ius tantum est naturale, quod est per se notum, aut in bona consequentia ex per se notis deducitur, vt colligitur ex cap. ius naturale. 1. dist. & ex l. 1. §. ius naturale. ff. de iust. & iur. adiunctis eis, quæ tradunt subtilissimus Scotus q. 1. & alii, præsertim conterraneus eius Maior in 3. sent. dist. 37. & ante illos S. Thom. in 2. 2. q. 57. art. 2. & 3. At non est per se notum, clericis prædicta non licere, peccareque ea exercendo, neque deducitur in bona consequentia ex aliquo per se noto; ergo non est ius naturale. Tum quia non

12 obstat argumentum, quod audio ob aliquibus magnificari, à sibi mutuo repugnantibus. l. vbi repugnantia. ff. de reg. iur. & cap. solicitudinem. de

appell.

appell. & quod vsus armorum corporalium, & vsus armorum spiritualiũ, quæ sunt lacrymæ, & orationes, quibusque sunt deputati clerici secundum D. Ambrosium in cap. conueniet. 13. quæst. 8. videntur sibi repugnare. Non inquam hoc obstat. Tum quia maior propositio argumenti solum procedit de vsu facultatum contrariarũ eodem tempore & respectu: nam vnum & idem diuerso tempore & respectu potest cõtrariæ operari: eadem enim aqua dum calet, calefacit; & dum friget, frigefacit: & idem Sol lutum condensat, & ceram rarefacit: & idem homo vt Papa absoluit spiritualiter vnum & eumdem à peccatis, & vt Rex corporaliter & pœna sanguinis punit pro eisdem. & sic ex prædicta maiori ad summum solum potest inferri esse contra ius naturale, vt prædictus orator eodem tempore & respectu pugnaret, & in altari ministraret, vel quod eodem respectu quo est diaconus cantaret in Missa Euangelium, & hortaretur ad prælium, quod ipse non petit. Solum enim petit quod liceant ei prædicta, quatenus, & eo respectu, quo est vir robustus & illustrissimo sanguine creatus, & ad bella propensus, & idoneus, tollendo ab eo impedimentũ iuris humani, quo solo obligatur ad prædicta; quod non repugnat: quemadmodũ etiã potest eodẽ tempore & respectu eadẽ persona appellari iudex à quo, vt pars Capituli, & iudex ad quẽ, vt Episcopus, c. à collatione. de appell. lib. 6. & vt canonicus sedere in vno loco in Capitulo, & vt Episcopus in alio, iuxta glo. recep. ibidẽ, & idẽ potest ab aliqua sententia appellare, & eamdem approbare, confiteri, & negare eodem tempore, & respectu. Tum quod ideo non obstat, quia aliud est habere facultates diuersas ad operandum contraria diuerso respectu & tempore: aliud vti illis simul eodem respectu & tempore, quorum prius non est vetitum iure naturæ, nec in naturalibus, nec in moralibus: cum regulariter quilibet habeat facultatem seruandi continentiam, & ducendi vxorem, cap. integritas. 31. quæst. 2. quamuis non possit simul eodem tempore vtrumque seruare: & ita cui negatur hoc, non negatur illud. vnde certum est quod ipsemet Papa habet facultatem bellandi, & pacandi, occidendi, & parcendi, pugnandi, & orandi, licet eodem tempore & eodem respectu circa idem non possit simul vtrumque facere. Et quilibet alius potest vno tẽpore bellare & pugnare, & altero tranquillus esse, & orare, & misereri, immo & diuerso respectu eodem temporis momento feriendo hostem Christi eum orare, & orando eum eius hostem ferire, licet non tantum petat orator.

23 Secundo idem probatur, quod si hoc iure naturali prohiberetur, non licuisset vmquã sacerdotibus & Leuitis propriis manibus pugnare, neque occidere iuste aliquem: quia ius naturale ab exordio mundi ligat, 5. dist. in princ. At licuit olim non solum infidelibus, sed etiam fidelibus Iudæis sacerdotibus & Leuitis pugnare, & occidere etiam manibus propriis: nã Exod. 32. hortatu S. Moysis Leuitæ occiderunt 33000. fratrum suorum, & Phinees sacerdos occidit rem habentem cum Madianita, Num. 25. & Samuel summus sacerdos suis manibus Agab Regem concidit. 1. Reg. 15. & Matathias sacerdos occidit hasta quemdam idolis sacrificantem. 1. Machab. 2.

chab. 2. immo & Petrus Pont. Max. Ananiam & Sapphiram verbo suo peremit, Act. 5. quãuis id aliqui aliter exponant. Ergo prædicta non prohibentur iure naturali, sed humano tantum.

14 Tertio non prohibentur etiã iure diuino positiuo: quia in nullo veteris, vel noui testamenti loco inueniuntur prohibita; si quis enim esset maxime, esset aliquis ex citatis à Gratian. 45. dist. in prin. & 23. quæst. 8. in prin. quorum nullus tamen concludit: nam si concluderet, maxime esset illud Pauli ad Timoth. 3. & ad Tit. 1. in d. dist. 4. citatum. Tum quia primo intelligi potest de percussore iniusto, & non de iusto, de quo agimus, vt intelligit Gratian. in principio prædictæ dist. cũ allegato cap. cũ beatus. in cuius fine ait licuisse Abbati Benedicto corrigere verbere, quem non potuit corrigere verbis. Tum quia non loquitur de omnibus cleri-
15 cis, sed solum de Episcopo, in quo maior ratio militat. Tum quia Prælatis Ecclesiæ licet etiã iure humano torquere, & verberare publice, cap. vniuersitati. de sent. excomm. cap. 1. de adult. & probatur in cap. in archiepiscopatu. de rapt. & alibi sæpe. Tum denique quod ordinationes illæ Pauli non sunt diuinæ, sed humanæ ipsius ab Ecclesia receptæ. ibi enim ordinat, quod sit vnius vxoris vir, & ita non bigamus: per quę verba tenetur bigamiam inductam fuisse: at secundum S. Thom. ab omnibus receptum in quodlib. 4. art. 13. non censetur illa iure diuino inducta, sed tantum humano. Sed neque locus ille Matth. 16. à Grat. in d. q. 8. citatus, *Conuerte gladium tuum in vaginam*, id concludit: nam per illud nõ prohibuit iustam eductionem, sed iniustam, saltem secundum sensum literalem: sequitur enim ratio prohibendi: *Quia omnis qui gladium accipit, gladio peribit*. & ita exponit August. in cap. illo gladium accipit. 23. q. 4.

Quarto, quod eodem iure, quo inducta est irregularitas, prohibita est & clericis delatio armorum, & pugna proprijs manibus exercẽda à cle-
16 ricis in bello iusto secundum omnium mẽtem. At in confesso est quod irregularitas non est inducta iure diuino secundũ Inno. in cap. nisi cũ pridem. de renuncia. & in cap. ad audientiam. de homicid. Ergo ius humanum est illud, quo clericis iustum armorum exercitium proprijs manibus vetatur.

Quinto, quod licet clericis etiam Episcopis hortari milites ad bellandum, cap. hortatu. & cap. igitur. 23. quæst. 8. & in ipso prælio ad fortiter pugnandum, arg. cap. Maximianus. 23. quæst. 3. nam cap. quod in dubijs. de pœnis. quod contrarium significat in verb. *incitant*, intelligendum est de incitantibus in bello iniusto, vt gloss. & Inno. communiter ibi recepti intelligunt. At si iure diuino prohiberentur clerici à bellando in iusto bello, non liceret eis hortari ad illud, nec interesse prælantibus, & incitare eos ad fortiter pugnandum. Ergo prohibitio prædicta iure humano inducta est, eo quod decentius & conuenientius est ne pugnent etiam in bello iusto: & non quia sit res de se mala, & iure naturali vel diuino prohibita.

17 Sexto, quod tam prohibitum est clericis condemnare iuste nocentem sententia sanguinis, & patrocinari, testificari, facere acta, & alia quibus

peruc-

peruenitur ad sententiam sanguinis etiam iustam, ac occidere iuste & præliari in bello iusto, vt colligitur ex cap. sententiam sanguinis. ne cler. vel mon. & cap. prælatis. de homi. lib. 6. & tanta irregularitas contrahitur ex illis, quanta ex hoc. At illa nemo dixerit esse naturali vel diuino iure prohibita: ergo neque hoc. Facit, quod Pōtifices Max. siue Papæ consueuerunt iubere occidi, comburi, vel mutilari aliquos maleficos, quos tamen nemo vmquam dixit incurrere irregularitatem, vel vllam aliam pœnam: & non alia ratione, quam quia hoc non est clericis vetitum iure naturali, vel diuino, sed tantum humano, quo ipsi non ligantur; & pro re indubia presupposuit hoc Caiet. in 2. 2. quæst. 40. art. 2. in illis verbis:
18 *In primo casu clerici non peccant pugnando manu propria: quia lex positiua, qua clerici arcentur ne pugnent manu propria, venit ad casum, in quo si legislator adesset, dispensaret, &c.* Per quæ in specie & expresse determinat prædictam prohibitionem esse iuris positiui, & circa eam posse legislatorem, qui nostro in casu Papa est, dispensare.

Septimo, quod præceptum quintum de non occidendo, Exod. 20. solum iniustam occisionem prohibet, & tam pertinet ad laicos, quam ad clericos. Et quod multa sunt testimonia, quorum aliqua supra citata fuerunt, quibus probatur, sacerdotibus, Leuitis, & aliis ad sacra & orationes deputatis licuisse iuste pugnare, & ad mortem condēnare, immo & propriis manibus occidere.

Cum igitur probatum sit nec iure naturali, nec iure diuino noui Testamenti, vel veteris esse prohibitam præfatam facultatem clericis, consequitur iure tantum humano eis esse prohibitam: cui rursus adeo consequens est Papam posse iuste & sancte dispensare super ea iusta de causa, qualis in nostro casu occurrit; quod si absque vlla causa dispensaret, valeret dispēsatio, licet peccaret saltem venialiter per ea quæ scripsimus in Comment. cap. non liceat. 12. q. 2. §. 3. nu. 8. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Metu conditionali ordinato character imprimitur.*
2 *Metu inualida conualescunt ratificatione etiam tacita, modo absit error, & adsit voluntas ratificandi. num. 8. & 9.*
3 *Metu cessante reclamet, qui se eo iuuare vult.*
3 *Accessorium sequitur suum principale, nisi sit diuersa ratio. nu. 5. & 12.*
4 *Ordinatio non omnis, nec characteris impressio matrimonium impedit.*
4 *Ordinis character infanti vnius diei baptizato imprimitur, & hoc quia non requirit actum suscipientis. num. 5.*
6 *Metu facta ipso iure regulariter valent: fallit in matrimonio, & voto.*
7 *Metu ordinatus non tenetur continere, secundum communem. nu. 9.*
8 *Ratificatio matrimonij nulliter ob errorem personæ contracti non sequitur; licet errans, cognito dicto errore personæ, consenserit talem personam habere in vxorem perseuerando in primo consensu, quem validum putabat.*
9 *Metu facta expresse & tacite ratificantur.*
9 *Metu gesta, eo cessante, qui sciens illa esse nulla exercet, ratificare videtur, alias non.*

10 Ra-

10 *Ratificatio non præsumitur ex illo facto, quod ob aliam causam, quam ratificandi actum, nullum fieri potuit.*

11 *Ignorantia iuris obscuri, quale etiam præsumitur id quod est de apicibus iuris, excusat, vt ignorantia facti.*

CONSILIVM IV.

QVIDAM 17. annos natus metu iusto, & cadente in constantem virum à patre illato sacros subdiaconatus & diaconatus ordines suscepit: sed numquam postea id vero animo ratificauit, licet longo tempore tacuerit, & non reclamauerit, putans se non posse id iuste facere: licet etiam per metum & errorem prædictos nouies viuente patre, & semel post mortem eius epistolam in ecclesia solemniter cantauerit.

Quæritur primo, an liceat ei ducere vxorem. Secundo, an saltem adsit iusta causa dispensandi, vt id facere possit.

1 Respondeo, quod pro parte negante facit primo, quod metus conditionalis, qualis fuit supradictus, cum non fuerit vis absoluta, non impedit impressionem characteris ordinis, nec alterius sacramenti cum imprimentis, cap. quod quidam. cum multis alijs. 1. quæst. 1. & cap. vbi ista. 74. dist. & cap. maiores. 5. item quęritur. de baptis. & consequenter D. consulens veros & indelebiles characteres prædictorum ordinum suscepit, & vere coram Deo & hominibus est subdiaconus, & diaconus: & constat initiatis iis ordinibus non licere vxorem ducere, cap. ante triennium. cum multis alijs. 31. dist.

2 Secundo, quod gesta per metum, etiamsi ab initio sint inualida, & nulla, per ratificationem tamen subsequentem conualescunt, cap. ad id. de spôs. & cap. de illis. il 2. de despons. impub. & l. 1. C. quod metus causa. quod procedit non solum in ratificatione expressa, sed etiam tacita, vt est casus in d. cap. ad id. & ibi not. glo. recepta per omnes: & D. consulens per exercitium prædictum ordinis subdiaconatus etiam post mortem patris, per quam cessauit metus, videtur ratificasse saltem tacite prædictorum ordinum susceptionem: ergo eorum vinculis tenetur.

3 Tertio, quod qui vult se liberare ratione metus ab aliquo vinculo, debet illo cessante statim reclamare, iuxta illud distichon celebratum à prædicta gloss. dicti cap. ad id.

Effuge cum poteris, ne consensisse puteris:
Nam si perstiteris, illius vxor eris.

At D. consulens diu etiam postquam cessauit metus, desiuit reclamare: ergo non potest nunc id facere.

Quarto, quod accessorium sequitur naturam sui principalis, cap. accessorium. de regul. iuris lib. 6. cum concordantijs ibi à gloss. citatis. At obseruantia castitatis est annexa ordini sacro, vt supra dictum est: ergo sequitur naturam eius. At ordo sacer est indelebilis, & non obstante metu nascitur, & conseruatur, vt etiam prædictum est: ergo etiam obseruantia castitatis erit indelebilis.

4 Pro parte autem affirmante, quæ videtur tenenda, facit primo, quod non omnis ordinatio, & characteris sacri ordinis impressio facit quem

inhabilem ad matrimonium: nam etiam infanti vnius diei, modo sit baptizatus, imprimitur character cuiuslibet ordinis sacri, vt dixit Gulielmus de Monte Lauduno in clem. 1. de ætate & qualit. communiter receptus ibi à Card. & alijs, & à Bonifacio, licet ipse in clem. generalē, subdubitauerit: cuius conclusionis pulchram rationem tradit S. Thomas communiter recept. in 4. lib. Senten. distin. 25. quæst. 2. artic. 1. At ordinatus antequam vsum rationis assequatur, non obligatur ad seruandam continentiam: quia continentia est voti, & non præcepti, cap. integritas, 32. q. 1. & tradit Innoc. communiter recep. in cap. vel non est compos. de temporibus ordin. & S. Thomas in 4. dist. 25. q. 3. quem sequuntur alij, & Sotus ibidem quæst. 1. art. 2. concl. 3.

5 Secundo facit, quod prædicta regula, *accessorium sequitur naturam sui principalis*, fallit, cum ratio diuersa diuersum in eo concludit, vt est casus in cap. debitores. de iureiur. quatenus probat promissionem de soluēda vsura non valere, iuramentum autem sic, licet sit accessoriū eius, propter diuersitatem rationis, quæ ibi à doctoribus redditur. At ratio, qua valet ordo sacer iusto metu acceptus quo ad characteris impressionem, nō habet locum quo ad obligationē voti castitatis: ratio enim, quare ordinatio carentis vsu rationis, & metu facta valeat quo ad characterem, est, vt elegāter de more ait D. Thomas in d. q. 2. art. 1. quia sacramenta imprimentia characterem nō requirunt de necessitate sacramenti vllum actū ea suscipientis. At obligatio ad continendum, & votum continentiæ, requirunt actū, & consensum ipsius qui est obligādus, iuxta d. cap. integritas. 32. q. 1.

6 Tertio facit, quod licet regulariter omnia metu facta ipso iure valeāt, vt resoluit gl. solemnis in c. abbas. de iis quæ vi. fere ab omnibus iurisconsultis recepta, excepto Fortunio bene fortunato ingenio viro in lib. de vlt. fine iuris illatione 11. fallit tamen in matrimonio, & voto, secundum eamdem glossam ab omnibus fere recep. per cap. veniens. & cap. cum locum. de spons. & cap. 1. de iis quæ vi metusve causa. & ideo merito ordinatio metu facta valet quo ad characterē, quia nullo iure declaratur nulla: non autem valet quo ad votum castitatis, cuius metu emissi nullitas iure declaratur.

7 Quarto, quod hanc partem tenēt plerique omnes tam Theologi, quam Iurisconsulti, qui hanc quæstionem mouerunt, in quibus sunt glo. in cap. vbi ista. 74. dist. Card. in d. §. item quæritur. Ang. in summa verb. ordo. 3. §. vlt. & Sotus in 4. dist. 25. q. 1. art. 2. concl. 3. Rosella in summa verb. ordo. nos quoque idem tenuimus in Man. confess. cap. 22. nu. 51.

8 Quinto, quod ad hoc, vt ratificatio actus, qui est nullus ipso iure, teneat, non sufficit quod vsus fuerit eo, vel exercuerit illum is, qui putat per errorem se ad id obligatum; nisi etiam nouerit illum esse nullum, & non obligari per eum; ita quod exerceat illum, vt tribuens illi nouum valorem per suum nouū consensum. Tum quia qui errat non consentit, l. si per errorem. ff. de iurisdic. omnium iudic. Tum quia mulier quæ nupsit alicui, qui intendebat contrahere cum eius sorore, & non cum illa; licet postea consensisset vir eius habere illam in vxorem, etiam durante consen-

sum mu-

su mulieris, non videtur ratificare matrimonium perdurando in suo consensu, putans per errorem, quod ipse consensit in illam ab initio, & quod matrimonium esset iam inde ab initio validum, vt erudite & subtiliter determinat Antonius à Butrio in quodam consilio, quod est inter consilia Petri ab Ancharano consil. 229. quod ipsum affirmat idem Petrus ab Anchar. in cons. seq. 230. Tum quia qui fecit professionem nullam, & perseuerauit in illa etiam vltra annum, putans illam valere, & per eam obligari ad perseuerandum, non censetur ratificare illam, vt pulchre determinat Caiet. in 2. 2. quæst. 189. art. 5. & consequenter qui metu iusto ordinatur ordine sacro putans ordinationem illam ita validam, vt eius vinculis teneretur, & perinde ac si sponte fuisset ordinatus exercet illam, non censetur suam ordinationem ratificare. Per quæ omnia videtur tenenda pars hæc affirmatiua.

Non obstant opposita. Quorum prius diluitur concedendo, quod per ordinationem iusto metu factam imprimitur character indelebilis: negando tamen, quod sola characteris impressio sine ordinati consensu sufficiat ad ligandum eum ad continentiam perpetuam.

9 Ad secundum respondetur concedendo, quod regulariter metum passus potest ratificare actum per metum gestum expresse, & tacite: & quod exercendo illum postquam metus cessauerit, videtur ratificare, si sciat illum esse nullum, & exercet eum animo roborandi, & faciendi de inualido validum, non tamen si ignorat esse inualidum, & exercet eum putans per errorem esse validum, vt in casu proposito contingit, in quo dicitur quod D. consulens cantauit epistolam post mortem patris, qui vim intulit, putans per errorem, quod per ordinationem meticulosam erat obligatus ad ordinum obseruantiam, & non patebat ei remedium discedendi ab illa per adducta in 5. argumento pro parte affirmante formato, & per id quod

10 eleganter ait Bart. in l. 2. C. quod metus causa. num. 7. quod non videtur quis ratificare actum metu factum, quoties alia causa, quam ratificandi actum, occurrit. Vnde licet soluens sponte, quod metu simpliciter promisit, videatur metum purgare, si sciens soluit, non tamen si promisit, & iurauit soluere: quia videtur potius soluere, vt vitet periurium, quam vt ratificet promissionem, & purget metum: & consequenter cum d. consulens potuerit exercere actum subdiaconatus duplici de causa; altera, vt satisfaceret ordinationi, quam putabat esse validam; altera, vt ratificaret actum metu gestum; censendus est exercuisse illum, vt satisfaceret ordinis obseruantiæ, & non vt ratificaret ordinationem meticulosam.

11 Neque obstat replicatio, quod error & ignorantia iuris non excusat, cap. ignorantia. de regul. iuris lib. 6. cum concord. à glossa eius ibi adductis: & quod error & ignorantia consulentis fuerunt iuris, & non facti. Non inquam obstat ista replicatio: quia illa procedit in errore & ignorantia iuris clari, non tamen in errore & ignorantia iuris obscuri: quia illa excusat vt ignorantia facti, iuxta gloss. solemn. in cap. 1. in verbo de cætero. de postul. prælat. lib. 6. quæ multa iura in his citat, & est recepta per Dominicũ & alios ibi, & p Feli. & citatos ab eo in cap. de quarta. nu.

ta.num.27.de præscriptio.in cap.1.limit.7.de re iudic. & est textus memorabilis in cap.dilectus.de consuetud.vbi Panor. communiter receptus illud ad hoc commendauit. & ius,quod habet, posse quem iuste recedere ab obseruatione ordinum sacrorum metu conditionali receptorum, & ducere vxorem,est obscurum,& dubium. Tum quod glo.in cap.1. de clerico per saltum promo. de hoc dubitauit, & Panor.in dict.cap.maiores.§. item quæritur. tenet contrarium, immo & communiter teneri illud asserit,quamuis in vtroque dicto erret. Tum quod etiam hodie D.consulens, licet doctorum grauium auctoritatem pro se habeat, non tamen audet ducere vxorem inconsulta Sede Apostolica. Tum quod ius tractans de apicibus iuris censetur obscurum, secundum Bald. in l. venditione. C.de vsucap. pro empt.& l.3.C.si quis ignor. rem minoris esse. & constat hanc quæstionem esse in iure subtilissimam, vt cuique docto est palam.

Ad tertium respondetur, assumptum in eo esse verum, quando metum passus nouit actum, quē metu gessit,esse omnino nullum. At in casu proposito consulens ignorabat ordinationem suam esse inualidam;immo vero erat valida quo ad characteris impressionem,licet fuisset inualida quo ad inducendam obligationem seruandi eam, & vincula ei annexa, vt supra dictum est.

12 Ad quartum respondetur, illam regulam, *accessorium*, fallere, quando non est eadem ratio de accessorio, & principali, vt dictum est in secundo argumento pro parte affirmante formato.

AD POSTERIOREM quęstioné respondetur, q ex adductis supra in responsione ad priorē,infertur pars eius affirmans,scilicet quod præfatus metus cum bonis,quæ ex matrimonio consequerentur,est iusta causa dispensandi. Tum quod per eadem potest declarari (quod est maius) consulentem non teneri ad continentiam. Tum quia nos alias respondimus metum grandem reuerentialem sufficere ad illud, vt scripsimus in Man. confess.cap.22.num.51. Salua quæ iustior fuerit sententia.

SVMMARIVM.

1 *Metu iusto ordinatus aut intendebat ordines non accipere, & non recipit characterem;aut abfuit hæc intentionis contradictio,& recipit characterem, sed non obligatur ad continentiam.nu.2. Idem est in foro conscientiæ, si metus non fuit quidem iustus, sed talis sine quo ordines non recepisset, num.4. Vnde & matrimonium potest contrahere.num.1.*

2 *Metu iusto facta, aut sunt nulla, aut annullanda.*

3 *Causa iusta super voto continentiæ dispensandi adest, vbi quis iusto metu est ad ordines sacros promotus.*

CONSILIVM V.

N.XVI. AETATIS suæ annum vix agens post Conc.Trid. iusto metu, & cadente in constantem virum sacris subdiaconatus & diaconatus ordinibus fuit insignitus, & ante cuiusque ordinis assumptionem protestatus se malle mortem oppetere, quam ducere vitam ecclesiasticam, & quod vi & metu patiebatur ordinari: semelque postea durante eodem metu,

metu, citra tamen approbationem ordinationis, solemniter euangelium cantauit. Quæritur an posſit ſine diſpenſatione vxorem ducere, vel ſaltem adſit iuſta cauſa ſecum, vt id facere poſsit, diſpenſandi?

1 Ad hanc quæſtionem breuiter reſpondeo affirmatiue. Primo quidem, quod prædictus N. nullatenus videtur ordinatus: quia ſicut ad ſubſtãtiam & eſſentiam ſacramenti requiritur intentio miniſtri illud conficientis, iuxta S. Thom. receptum par. 3. q. 64. art. 8. ita requiritur intentio ſuſcipientis illud ad hũc ſaltem ſenſum, vt abſit intentio non ſuſcipiendi illud, iuxta eumdem vbi ſupra q. 67. art. 8. vbi hoc late tradit Caiet. & probatur in cap. maiores. §. item quæritur. de baptiſ. At in caſu propoſito D. conſulens videtur non ſolum non habuiſſe intentionem ſuſcipiendi ordinem, ſed contrariam non ſuſcipiendi: ergo vere & eſſentialiter non ſuſcepit illum, & ita etiam ſine diſpenſatione poterit vxorem ducere.

2 Secundo, quod licet ordinatio tenuiſſet quo ad characteris impreſſionem, eo quod ſufficiat quo ad id conſenſus metu extortus, per d. cap. maiores. §. item quæritur. de baptiſmo: non tamen tenuit quo ad votum continentiæ, ſeu obligationem ad continendum ordini ſacro annexam: quia votum iuſto metu factum, eſt ipſo iure nullum, cap. 1. de ijs quæ vi. quæ communis eſt ſententia doctorum ibi, & in 4. lib. Senten. diſtin. 38. quam affirmamus in noſtro Man. cap. 12. num. 52. & in ſpecie de ordinato per iuſtum metum, quod non teneatur ad continentiam determinat Angel. verb. ordo. 3. §. vlt. & Sotus in 4. diſtin. 25. quæſt. 1. art. 2. concl. 9. verſ. hinc autem. & diſt. 29. q. 1. art. 3. concl. 11. & de iuſt. & iur. lib. 7. q. 2. art. 1. & ita prædictus N. licet conſenſiſſet ſuæ ordinationi; quia tamen iuſto metu id fecit, vt in caſu proponitur, non remanſit obligatus voto ſolemni ad continendum, & multo minus ſi nullatenus conſenſit: ſed ſolum metu iuſto finxit ſe conſentire.

3 Tertio, quod licet alicui videretur, quod aliqua obligatio ad continendum adſit, præſuppoſito quod ſaltem iuſto metu conſenſit ordinationi, & exercuit illam: iuſta tamen cauſa diſpenſandi ineſt, eo quod metu facta aut ipſo iure ſunt nulla, aut certe reſcindẽda, cap. abbas. cum gl. ſolemn. & communi omnium doctrina de iis quæ vi. quam ad propoſitum allegamus in d. Man. præl. 6. num. 4.

4 Quarto, quod omnia præſertim ſpiritualia facta metu, etiam non iuſto, modo ſit talis, quod ſi non interceſsiſſet, ille actus non fuiſſet factus, nullam inducunt obligationem in foro conſcientiæ, quod ſenſerunt Hoſtien. & Ioan. And. in cap. verum. de iureiur. & expreſsit Adrian. in 4. de reſtitutione cap. aggredior. verſ. ex quibus omnibus. & Sotus lib. 4. q. 7. de iuſt. & iur. Syluester verb. metus. §. fin. & latius nos dicimus in d. Man. cap. 22. num. 51. & cap. 17. num. 5. & 30. per quæ omnia Sanctiſsimus D. N. poterat declarare prædictum D. conſulentem non ligari voto continentiæ, quia iuſto metu coactus ſuſcepit ordines: vel ſi, & quatenus opus eſt, diſpenſare ad prædicta quo ad forum exterius, eo quod nullatenus obligatur quo ad interius, eo quod metu tali accepit prædictos ordines, quos nullatenus illo non interueniente accepiſſet vmquam.

SVMMARIVM.

1 *Professio ab initio nulla, non conualescit solo tractu temporis.*

2 *Impedito iuste iuris impedimento non currit tempus, restituitur autem impeditus impedimento facti.*

3 *Professio, quæ ob metum est nulla, per actus professorum vel assumptionem ordinum, durante metus causa, non validatur.*

CONSILIVM VI.

ANTE Conc. Trid. N. per vim & metum patris & fratrum, qui illum occidere minati sunt, religionem ingressus, eadē vi & metu durantibus, expleto probationis anno in manibus sui prælati professionem emisit, & in eadem per tres annos persistendo ordines sacros & gradum baccalaureatus suscepit. Post Concilium vero reclamare volens, tribulationibus oppressus nō potuit; à quibus tandem liberatus reclamare intendit. Quæritur an id facere possit, & an per susceptionem ordinis præsumatur consensisse suæ inualidæ professioni.

1 Respōdeo primo, ꝙ votū, quod ab initio ob metum aliquem est nullum, siue inualidum, solo tractu temporis vere nō conualescit coram Deo, nec præsumptiue corā hominibus, cap. non firmatur. de reg. iur. lib. 6. & l. quod ab initio. ff. eod. neque concurrente gestatione habitus, & permansione in monasterio, durante illo metu, cap. 1. cum ei adnot. de ijs quæ vi. Secūdo,
2 quod si post cessationem metus fuit iuste impeditus à reclamando, poterit cessante impedimento reclamare, si fuit impedimētum iuris: quia taliter impedito non currit tempus, l. 1. C. de ann. excep. neque præscriptio: & si erat impedimentū facti, debet audiri per restitutionem, l. & Attilicinus. ff. de seruit. rustic. præd. vt tradit Panor. in cap. ex transmissa. nu. 13. de præscrip. Tertio, quod per susceptionem ordinum durante causa iusti metus non præsumitur satis ratificare professionem. Tū quia hoc nullo iure speciali cauetur. Tum quia à separatis nō fit illatio, l. Papinianus. ff. de minor. Tū quia, si quod magis videtur inesse nō inest, nec quod minus videtur inesse inerit, arg. cap. cū in cūctis. de elec. & auth. multo magis. C. de sacros. eccl. & nec per gestationē habitus professorū, nec per præstationē suffragij in Capitulo, nec faciendo alia, q̄ solis professis competūt, professio valida fieri præsumitur, iuxta not. in d. cap. 1. de iis quæ vi. & tamen maior ratio suadet, vt per talia præsumeretur profiteri, quam per susceptionem ordinis, quæ est res separata à professione: ergo per susceptionem ordinis non præsumetur consensus ad professionē. Quarto, ꝙ eisdē rationibus videtur idem dicendū de susceptione ordinū facta post cessationem metus, durantibus tamen impedimentis iuris, vel facti ad agendū, vt hoc perpēdenti facile patet. Quinto, quod hæc videtur cōsequi, cōsulentem peccasse suscipiendo ordines sacros, & male ordinatum fuisse: quia sciēter absque beneficio, & iusto patrimonio, & etiam absque iusto titulo religionis eos suscepit, contra cap. Episcopus. & cap. tuis. & cap. cum secundum, de præb. & cap. neminem. 72. dist. cum enim crederet se non esse vere religiosum, contra conscientiā suscepit illos ordines ad titulum religionis. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Metus iustus coram Deo vitiat professionem, etiam si culpa sua metum passus in illum inciderit.*

CONSILIVM VII.

PRO RESOLVTIONE quæstionis rogatarum, Respődeo primo, quod consulens iuste potuit ingredi monasterium, non obstante quod duxisset vxorem, quia nondum cum illa rem habuit, cap. cõmissa. de spons.

1 Secundo, quod ingerit se illud dubiũ, an valeat actus alicuius factus iusto metu, in quem sua culpa incidit, de quo in l. si mulier. ff. quod met. caus. cap. veniens. 2. de spons. quod libenter tractassem, si per ægritudinẽ licuisset: sed quia id non licet, remitto me ad ea quæ scripsi in Man. confess. cap. 17. nu. 19. & cap. 22. nu. 51. vnde hauriri possunt huc pertinentia, scilicet ꝙ præfata professio quo ad forum conscientiæ non valuit, ex quo videntur pendere omnia quæ quæruntur.

SVMMARIVM.

1 *Professio liberatæ à carcere perpetuo, modo fiat monacha, valet. nu. 2. & 3. in fi.*

1 *Professio, & matrimonium metu facta sunt ipso iure nulla, si metus sit iniuste illatus. num. 2. 3.*

2 *Metus iuste illatus nec actionem parit, nec ad actum annullandum sufficit.*

2 *Promissio metu iuste illato facta non rescinditur.*

3 *Regularis ob delictũ ad arctiorẽ regulam profitendam cogi potest, & tenet professio.*

3 *Matrimonium contractum ab eo, cui pœna mortis ea lege remissa est, vt contrabat, tenet.*

CONSILIVM VIII.

VTRVM professio mulieris damnatæ ad carcerem perpetuum, quæ liberatur à Papa, ea conditione, modo fiat monacha, valeat?

1 Subtilis est, ac vere Christiana dubitatio hæc, pro cuius parte negante vrget, ꝙ professio metu facta est ipso iure nulla, cap. 1. de ijs quæ vi. sicut & matrimonium carnale est ipso iure nullum, si metu contrahatur, cap. cũ locum. & cap. ad id. de sponsalib. matrimonium enim carnale, & spirituale in hoc æquiparãtur, iuxta gl. sing. in cap. bonæ. il 1. de electione. ver. metuebant. pro qua facit cap. vbi periculum. §. cæterum. de elect. lib. 6.

2 Quo tamen non obstante, contrarium est tenendum. Tum quia metus, qui iuste infertur alicui, non parit actionem, nec sufficit ad annihilandum, vel rescindendum actum, l. si mulier. ff. de eo quod metus causa. quæ habet promissionem, vel dationem alicuius rei factam patrono à liberta, ne propter ingratitudinem à se admissam in pristinam seruitutem reducatur, non debere rescindi, eo quod sit facta metu perdendi libertatem: quia iuste infertur metus ille à patrono. Ex quo Bart. & alij colligunt, quod promissio facta metu iuste illato non rescinditur. Tum quia

3 monachus, vel canonicus regularis propter simoniam, vel aliud delictum, potest cogi vt ad strictiorem regulam transeat, cap. de regularib. de simonia. attamen certum est, eum debere nouam professionem face-

re in regula strictiori: & ita professio per iustam coactionem valet. Tum quia interdum Princeps indulget pœnam mortis iuste damnato, ea lege, vt ducat in vxorem aliquam piam pauperem; quam si ducat, valet matrimonium: quia ratio, quare vota metu mortis in ægritudine, vel naufragio emissa valent, est quod metus ille mortis nō infertur iniuste, sed casu, fortuna, vel potius prouidentia diuina, cap. porrectum. & cap. sicut. de regular. vbi glo. recep. id tenet. Tum quia frequenter dispensat Papa cum homicida voluntario, vt celebret in altaris ministerio, ea conditione, vt religionem aliquam approbatam profiteatur, qui eam non profiteretur, si absolute cum eo dispensaretur. Cum igitur prædictæ mulieri nulla vis, neque vllus metus iniuste intentetur, immo fiat ei gratia liberationis à grauissimo malo, si voluerit vitam religiosam eligere, merito eius professio debet satis libera censeri, quo dicatur valere. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Professio ante 16. vel nouitiatus annum emissa post sacrum Concil. Trid. non valet.*
2 *Professio & omne votum metu facta sunt nulla in conscientia, licet metus sit minor iusto, modo sit tale sine quo non fuissent facta.*
2 *Metus ad hoc vt annullet votum in foro exteriori, requiritur quod cadat in constantem virum, professionem tamen annullat reuerentialis, in foro autem conscientiæ minor iusto omnis annullat votum, sine quo non vouisset.*
3 *Metu facta non ligant agentem, saltem in foro conscientiæ.*
4 *Cap. 15. de reg. sess. 25. Concil. Trid. etiam in religionibus militaribus vim obtinet.*
5 *Vniuersalis extendit generalem indefinite prolatam ad multa.*
5 *Iura loquentia de aliquibus religiosis, vt talibus, ad alios extenduntur.*
6 *Religio S. Ioannis, & cæteræ militares sunt veræ religiones.*
7 *Professum non facit emissio trium votorum substantialium religionis etiam in congregatione à Sede Apostolica approbatâ pro bono modo viuendi, nisi emittatur in approbata religione.*
8 *Professio nulla non censetur ratificata ab eo, qui eius nullitatem ignorat.*
9 *Habitus delatio post professionem expressam, non inducit tacitam.*
9 *Tacita professio etsi præsumatur ex aliquibus actibus; hoc tamen fallit, quando illam præcessit expressa.*
10 *Nouitius actibus professorum se immiscens tunc censetur profiteri tacite, si prius expresse non sit professus.*
11 *Matrimonium contrahere potest, religionem ante 16. ætatis vel nouitiatus annum professus.*
11 *Professio in genere, quæ inducebatur per professionem ante annum nouitiatus emissam apud me n dicantes, hodie post sacrum Concilium cessat.*
12 *Scandalum pusillorum, & non Pharisæorum cauendum.*
12 *Bona nemo sua tenetur relinquere ob scandalum Pharisæorum.*

CONSILIVM IX.

N. NOBILIS metu reuerentiali religionem S. Ioannis Hierosolymitani ingressus, minor quindecim annis, durante eodem metu, eam professus est, & multos annos in eadem perseuerauit, arbitratus huiusmodi

modi profeſsionem eſſe validam. Tandem ceſſauit metus, & aliqua de cauſa expulſus fuit à ſuperioribus. Dubitatur an ſit liber à præfata religione, & an poſsit ducere vxorem?

1 Ad PRIOREM quæſtionẽ, nempe an prædictus nobilis in conſcientia ſit liber à præfata religionis profeſsione facta, vt in ea proponitur, reſpondeo affirmatiue quod ſic. Primo quidem, quod nulla profeſsio religionis, ſiue virorum, ſiue mulierum ante decimumſextum annum facta valet poſt Concil. Trid. diſponẽs hoc clare in ſeſſ. 25. cap. 15. de regularib. & profeſsio præfati nobilis fuit ab eo emiſſa, priuſquã 15. annũ attigerit.

Secundo, quod omnis profeſsio religionis ante finem anni nouitiatus à ſuſcepto habitu currentis facta, eſt ipſo iure nulla poſt præfatum Concilium, quod id clare vbi ſupra ſtatuit: & profeſsio præfati nobilis fuit facta ſtatim habitu ſuſcepto.

2 Tertio, quod omnis profeſsio religionis metu facta eſt ipſo iure nulla, cap. 1. de ijs quæ vi. ſicut & omne votum metu factum eſt ipſo iure nullũ, iuxta gloſſ. ſolemnem, & receptam in cap. abbas. eod. tit. quam & alias nos quoque citamus in Manual. confeſſ. cap. 22. num. 5. & quamuis quo ad forum exterius regulariter oporteat metum eſſe iuſtum, & talem, qui etiã in conſtantem virum cadat, iuxta l. metum. 1. & 2. ff. de eo quod metus cauſa. tamen quo ad annullandam profeſsionem religionis, etiam quo ad forum exterius, ſufficit metus etiam reuerentialis minor iuſto timore, iuxta gloſſ. ſing. cap. præſens. 20. quæſt. 3. quam nos quoque in id citamus in dicto Man. cap. 22. num. 50. intelligendo tamen de tali metu minore, ſine quo non fieret profeſsio, vt præ alijs nos declarauimus ibidem, & in cap. 17. num. 29. & 30.

3 Quarto, quod nullus actus metu factus ligat agentem quo ad forum conſcientiæ ex mente Hoſtien. & Ioan. And. in cap. verum. de iureiurand. & Adrian. in 4. de reſtit. cap. aggredior. verſ. ex quibus omnibus. quos etiã nos ſequimur in præfato Manual. cap. 17. num. 29. & 30. & confirmari poſſet per ea quæ diximus in prædicto cap. 22. nu. 51. & hoc argumentum 4. ſolum ſufficit ad fundandam reſponſionem affirmatiuam, quam reſpondemus pro libertate prædicti nobilis à ligamine voti religionis, quia ſolum quærit an ſit liber ab eo quo ad forum conſcientiæ: quamuis tria argumenta præcedentia probent eius libertatem etiam quo ad forum exterius.

4 Non obſtat primum, quod dicitur tenere aliquos non eſſe locum præfato cap. 15. in religionibus militaribus, eo quod Sotus in lib. 7. de iuſt. & iur. q. 5. art. 3. aſſeruit religiones militares non eſſe veras religiones. Tum quia illud cap. generaliter loquitur de quacumque religione virorum & mulierum: & ita generaliter intelligendum eſt, cap. ſolitæ. §. fin. de maior. & obed. & l. de pretio. ff. de publ. in rem actio. etiam ſi non militet tanta ratio in vna ſpecie, quanta in alia, l. 1. §. quod autem. ff. de aleæ luſu & aleat. & tradit Decius conſil. 669. num. 3. quem ad hoc citamus in comment. de regularib. ſuper cap. ſtatuimus. 19. q. 3. num. 73.

5 Tum quia prædictum cap. 15. non ſolum generaliter loquitur de religione

gione, sed etiam vniuersaliter de quacumque religione: & dictio vniuersalis extendit generalem ad multa, quæ non comprehenderet generalis indefinite pronunciata, iuxta gloss. singul. in clem. 1. verb. quauis. de re iudic. & iuxta gloss. solemn. in cap. vt circa. de elect. lib. 6. quatenus ponit differentiam inter lego marmor, & lego omne marmor, & inter lego lanam, & lego omnem lanam. Tum quia eadem ratio idem ius suadet in omnibus, iuxta l. illud. ff. ad legem Aquil. & cap. dudum. il 2. de elect. & iura loquentia de aliquibus religiosis, quatenus sunt religiosi, habēt locum in omnibus aliis religiosis, quamuis nomina sint diuersa, cap. 2. de postu-
6 lan. vbi Panorm. recep. hoc pulchre adnotauit in 1. notab. Tum quia licet quidam tentauerint, vt Sotus, dicere religiones militares non esse veras religiones, nemo tamen id affirmauit de religione sancti Ioannis; nam & ipse Sotus excludit eam quo ad hoc ab alijs militaribus; quia in ea seruatur votum castitatis, cum professores eius nullatenus queant contrahere matrimonium. Tum quia non est verum, quod aliæ religiones militares, in quibus per dispensationem, vel formam profitendi contrahi potest matrimonium, non sint veræ religiones, vt nos efficaciter decem argumentis neruosissimis probamus in tract. de redit. eccles. q. 1. monito 55. per totum, & q. 3. mon. 27. 28. & 29. Per quæ nostra scripta hinc in Hispaniam missa Consilium regium liberauit quemdam nobilissimum ordinis sancti Iacobi à morte, quæ iam imminebat ei ob cōtrariam Soti opinionem.
7 Tum quia si religiones militares non sunt veræ religiones, nec cōsequenter hæc de qua loquimur sancti Ioannis Hierosolymitani, clarum est prędictum D. consulentem nec potuisse fieri religiosum per professionem illius, etiamsi effectus maior 16. annis, & post finem anni probationis illam fecisset; cum per nulla vota, etiam tria substantialia religionis, facta extra veram & approbatam religionem, fiat vere professus, & religiosus iuxta gloss. notab. & recep. in clem. eos. verbo religione. de regular. etiam si modus viuendi, quem professus est, sit approbatus à sancta sede Apostolica pro bono modo viuendi, modo nō sit approbatus pro vera religione, iuxta gloss. celeb. & recep. clem. cum ex eo. verbo, tertio. de sent. excomm. Tum quia hac eadem ratione iudicandus est liber D. consulens à religione, secundum illos qui dicerent præfat. cap. 15. ideo non habere locum in religionibus militaribus, quod non sunt veræ religiones; & quod sua religio est militaris; quia impossibile est aliquem fieri verum religiosum per professionem religionis, quæ non sit vera religio, & approbata pro tali à sede Apostolica secūdum prædictas gloss. & sententiam Panor. & omnium receptissimam in rub. de regular. & in cap. ecclesia S. Mariæ. de constit.
8 Non obstat secundo, quod præfatus D. consulens videtur approbasse præfatam suam professionem persistendo tanto tempore in præfata religione: quia huiusmodi professio nulla non ratificatur, nec fit valida ex eo, quod professus maneat in religione, quam est professus: sed opportet, vt sciat illam esse nullam, & animo approbandi & ratificandi eam persistat, vt singulariter declarauit Caiet. sup. 2. 2. S. Thom. quæst. 189. art. 5. quem piget non allegasse in Man. confess. hactenus edito cap. 12. num. 32. vbi
tamen

tamen citabitur Deo annuente in proxima editione.

9 Non obstat tertio, quod D. consulens gestauit habitum indistinctum ab habitu nouitiorum per annum, & vltra; & quod per gestationem habitus indistincti annalem inducitur professio tacita, cap. ex parte. de regularib. & cap. 1. eodem tit. lib. 6. quæ in hoc etiam nos citamus in d. comment. de regularib. super cap. statuimus. num. 73. non inquam hoc obstat: quia illud est verum, quando gestatio illa fit ante professionem expressam, non autem quando gestatur post illam expresse factam, vt gestauit D. consulens, qui statim post habitum susceptum emisit professionem expressam; is vero non potest dici tacite professus. Tum quod nemo concedit, eos qui post professionem expresse factam gestant habitum per annum, tacite profiteri, & ita esse bis professos, expresse, & tacite, quod nemo vmquam dixit. Tum quod ratio quare per gestationem habitus annalem præsumitur tacite fieri professio, est, quia gestans habitum præsumitur habere animum profitēdi tempore debito, finito anno nouitiatus. At qui gestat habitum post professionem expresse factam non præsumitur habere animum profitēdi in fine anni nouitiatus; quia iam expresse fecit eam, & gestat habitum tamquam professus, & non tamquam professurus. Tum quia si qui fecit vnum actum expresse, frustra facit iterum illum expresse, quanto magis si faceret tacite? Vnde qui aliquid stipulatur semel, frustra iterum idem stipulatur, l. qui bis idem. ff. de verb. oblig. etiam si ex interuallo secunda vice stipuletur, vt communis ibi concludit: & qui semel legat aliquid, frustra iterum idem legat, l. cum quæstio. §. fin. C. de leg. & qui semel mandat aliquid, frustra iterum idem mandat, l. licet. §. ea obligatio. ff. de procurat. adiuncta gloss. faciunt etiam alia, quæ Iason, & alij congerunt in d. l. qui bis idem. & ita qui dicit appello, appello, appello, semel tantum appellat, gloss. in cap. Lotharius. 31. quæst. 2. & in cap. sua nobis. de appellat. à Panormit. & ab alijs recepta.

10 Non obstat quarto, quod nouitius faciens actum ad professum tantum pertinentem, videtur profiteri, cap. vidua. de regularib. Tum quia illud est verum, quando prius non fecit professionem expresse, per proxime ad obstaculum tertium dicta; & D. consulens statim post habitum susceptum professionem emisit, vt prędictum est. Tum quia illud est verum in eo, qui accipit habitum professorum distinctum ab habitu nouitiorum, qualis nō erat in dicto monasterio, vt declarat Panorm. in d. cap. vidua. & nos in d. Commen de regularibus vbi supra. Tum quod illud non procedit in eo qui nescit per huiusmodi exercitium actus professionem induci, vt Innoc. receptus dicit in d. cap. vidua. At D. consulens nesciebat illud, vt in facto proponitur. Tum quod illud non est verum post præfatum Concil. Triden. quod annihilat professionem ante finem anni nouitiatus factam. Circa hanc primam quæstionem vide Cons. 34. de reg.

11 AD SECVNDAM, nempe an tuta conscientia possit ducere vxorem, respondeo quod sic, nisi aliud canonicum impedimentum obstet. Tum quia professio facta eo modo, quo hæc, nullum inducit effectū, neque vllam obligationem, vt habet prædictum Concil. Trid. in d. cap. 15. adeo quod

quod neque professum facit religiosum in genere, idest obligatum ad intrandum aliquam religionem, sicut ante præfatum Concil. obligabat, iuxta cap. non solum. de regul. lib. 6. Tum quia scandalum quod daretur aliquibus pro huiusmodi coniugio non esset pusillorum scandalum, à quo Matth. 18. dicitur esse cauendum, sed Pharisæorum, à quo Matth. 15. dicitur non esse cauendum, quia *cæci sunt, & duces cæcorum*, vt ibidem dicitur, & est doctrina S. Thom. ab omnibus recepta 2.2. q. 43. art. 2. penult. & vlt. Tum quia licet à principio quo ad aliquos esset scandalum pusillorum, eo quod bona fide crederent prædictum D. consulentem esse verum professum aliqua ratione, quæ sibi appareret bona: potest tamen facile fieri, vt desinat esse scãdalum pusillorum, & incipiat esse scandalum Pharisęorum, monendo illos falli, reddendo rationem veram & iustam, qua sua ostendatur esse tantum apparens & falsa: & qui post huiusmodi rationem sibi mõstratam noluerit acquiescere, scandalum patietur Pharisęorum, non pusillorum, vt eleganter S. Thom. ab omnibus receptus definit vbi supra
12 art. penult. & vlt. concludens neminem teneri ad relinquenda bona spiritualia, neque temporalia propter scandalum proximi, quod patitur, eo quod non acquiescit rationi & monitioni probabili sibi redditæ pro quo est illud venerabilis Bedæ: *Vtilius est scandalum nasci, quam quod veritas relinquatur.* cap. qui scandalizauerit. de reg. iur. cuius gloss. & Panormit. & aliorum dicta in prædicta sunt resoluenda. Ex quibus etiam colligitur verus intellectus cap. 2. de nou. oper. nunc. quatenus habet, pro vitãdo scandalo relinquenda esse illa, quæ sine peccato mortali relinqui possunt; intelligendum enim est de scandalo pusillorum & infirmorum, non autem de scandalo Pharisęorum & malignorum; non enim tenetur quis pati rapinam, furtum, & vsurpationẽ iniustam suorum bonorũ, eo quod raptor, fur, & vsurpator scandalizetur per repetitionem à se coram iudice competente petitam, & vsque ad sententiam exercitam: quia id esset præbere occasionem rapinis, furtis, & vsurpationibus, vt ex S. Gregorio allegato à S. Thoma in dicto art. vlt. colligitur, & ex praxi totius ecclesiæ Christianæ, quæ sancte permittit dominos & creditores sua bona & debita à suis detentoribus & occupatoribus repetere. & sic D. consulens licet posset absque peccato vitam cælibem ducere, non tamen tenetur id agere propter scandalum eorum, qui probabili ratione sibi reddita in sua pertinacia persistunt. Salua quæ iustior fuerit sententia.

Circa tamen conclusionem positam sub num. 4. contrarium censuit sacra Congregatio, vt refertur, quo ad annum nouitiatus.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium consensum liberum requirit, & metu etiam reuerentiali fit nullum, num. 4. si sit nimius, num. 7. & causa sine qua non. num. 9.*

2 *Papa defectum consensus iure naturæ requisiti supplere nequit.*

3 *Metus in fœmina minor, quam in viro, sufficit: & quis sit iustus, arbitratur in foro exteriori iudex. & num. 8.*

4 *Metus, qui professionem annullat, annullat & matrimonium.*

5 Curator

5 *Curator vt pater honorari debet: vnde & metus ab ipso illatus vitiat, vt illatus à patre. num. 3. & 4.*

6 *Metus verecundiæ proficiscens ex sola præsentia patris, matrimonium non annullat; nimiæ autem reuerentiæ, quæ fuit causa vt alias non consensura consenserit, annullat. num. 7. 9. & 10.*

10 *Metus, qui facit alios actus rescissibiles, annullat matrimonium.*

10 *Reuerentia patris, causa consensus filiæ alias non consensuræ, ideo annullat matrimonium, & alios contractus rescindit, quia tollit necessariam libertatem consentiendi. & num. 11.*

CONSILIVM X.

QVAEDAM puella diues sub curatoris potestate constituta, metu & reuerentia ipsius curatoris per se & alios illa incutientis, sponsalia cum quodam iuuene, & succesiue matrimonium contraxit; sed antequam contraheret, lacrymans matri suę dixit se coacte illa contrahere; & post contracta sponsalia, antequam contraheret matrimonium, frequenter coram familiaribus suis idem repetijt; nimirum se nullatenus velle contrahere cum illo: immo & expresse protestata fuit coram notario & testibus, quod si contingeret illam dicere aliqua verba, quibus significaret se consentire; dicturam illa contra mentem & voluntatem suam ob metum & reuerentiam sui curatoris, & aliorum eiusdem curatoris amicorum. Quæritur an valeat matrimonium.

1 Respondeo primo, sententiam quorumdam virorum mihi ostensam proculdubio esse verissimam, scilicet matrimonium præfatum esse nullum. Tum quia matrimonium non potest consistere sine consensu, cap. sufficiat. 27. q. 2. & l. nuptias. ff. de reg. iur. & in facto quæstionis proponitur præfatam D. puellam consulentem numquam præfato matrimonio consensisse. Tum quia non omnis consensus sufficit ad conficiendum matrimonium; sed requiritur vt sit liber, & nullatenus coactus, cap. cum locum. de sponsalibus. & gloss. solemn. ab omnibus recepta in cap. notificasti. 33. q. 5. & in facto narratur consensum illum qualem qualem, qui exte-

2 rius fuit præstitus, fuisse præstitum per metum & violentiam. Tum quia etiam Papa, sua, quæ summa est, potestate absoluta non potest supplere defectum consensus requisiti iure naturali & diuino, vt tradit Panormit. in cap. per venerabilem. nu. 21. qui filij sint legit. & probatur, quia non potest ipse iuri naturali & diuino derogare, cap. sunt quidam. 25. q. 1.

3 Quibus addo primo, quod ad iudicandum matrimonium præfatum esse nullum in foro exteriori, non requiritur vt interueniat metus tam iustus, quam requiritur in viris: quia minor sufficit in femina, iuxta gloss. memorabilem in d. cap. cum locum. Addo secundo, quod nos altius quam vllus alius in Man. confess. cap. 22. nu. 50. & 51. reiecta definitione iusti timoris cōmuniter recepta, quo ad forū exterius diximus hoc arbitrio iudicis relinquendum esse, iuxt. glo. notab. & comm. recep. cap. cum dilectus. de ijs quæ vi. Tertio, quod ad arbitrandū in hoc casu interuenisse talē, facit multum, quod præfata D. cōsulens est puella & orphana sub curatore con-

stituta, & quod ipse curator illum timorem incutiebat, & mediatores addebantur ad incutiendum illum, vt volens nolens cõsentiret. Addo quar-
4 to, quod ad idem facit multum glossa sing. cap. præsens. 20. q. 3. quatenus habet, solum metum reuerentialẽ, quem habet filia in patrem, sufficere ad iudicandam professionem religionis ab ea factam non valere: & cum idem timor, qui sufficit ad inualidandam professionem religionis, sufficiat ad inualidandum matrimonium, arg. gloss. notab. recep. in cap. 2. de elect. consequens est suffecturum in hoc casu probare metum reueren-
5 tialem interuenisse. Quem arbitror facile probatum iri, cum is, qui vrgebat eam ad præfatum matrimonium, esset, vt dictum est, curator ipsius, quem tenebatur illa vt patrem reuereri, per ea quæ post alios nos tradidimus in præfato Man. cap. 14. nu. 3. Addo quinto, quod ad idem faciunt alia quædam, quæ in præfato cap. 22. num. 50. & 51. in hoc citauimus.
6 Hac de re bis consultus, bis idem respondi; nempe præfatam puellam non esse vxorem præfati adolescentis in foro cõscientiæ, nec in exteriori; & iudicem eruditum, & rectũ, coram quo causa hęc tractata fuerit, iudicaturum illam non esse censendam vxorem eius, si omnia, quæ proponuntur in facto, probata fuerint, per ea quæ nos in altero responso iam citauimus.
Nunc tertio super eadem re interrogatus respondeo idem. Nec obstat, quod quidam dicunt Prætorium istud celeberrimum, & eruditissimum, iuxta ac æquissimum Reuerendiss. Dominorum Rotæ iudicasse metum & paternam reuerentiam non sufficere ad annullandum matrimonium. Tum quia id verum est de metu & verecundia paternali, quam sola presentia patris inducit, vt clare probat text. in cap. 1. §. porro. de despons. impub. lib. 6. & præter alios adnotauit Panorm. in cap. nonne, de
7 præsump. quod commendauit Felin. ibidem num. 22. & in cap. cum omnes, de constit. nos autem loquimur de tali reuerentia paternali, quæ inducit metum, & quæ causa fuit vt consentiret filia, vel filius, alias nõ consensura, vel consensurus: quandoquidem præsupponitur præfatam puellam noluisse contrahere cum præfato adolescente sponsalia, & cum lacrymis id dixisse matri suæ, & post contracta sponsalia antequam contraheret matrimonium frequenter id dixisse ante familiares suos, se nullatenus velle cõtrahere cum illo; immo & expresse protestatam fuisse coram notario, & testibus, quod si contingeret illam dicere aliqua verba, quibus significaret talem consensum, dicturam ea contra mentem & voluntatem suam propter metum & reuerentiam sui curatoris, & aliorum illius amicorum vel familiarium. Tum quia hoc significant verba legis primæ, §. quæ onerandæ, ff. quarum rerum actio non datur. ibi: *Et hoc causa cognita, si liquido appareat libertum metu solo, vel nimia patroni reuerentia ita se subiecisse, vt vel pœnali quadam stipulatione se subijciere.* Per quæ significatur, quod non solum annullatur actus factus coram eo, cui debetur reuerentia, vt patri, vel patrono, eo tempore quod dat libertatem: sed etiam si fiat postea, dummodo causa cognita appareat, quod propter metum, vel nimiam reuerentiam consensit. ponderanda est enim illa disiunctiua, me-
tum,

tum, vel nimiam reuerentiam: cum ad veritatem alternatiuæ altera pars sufficiat, cap. in alternatiuis. de reg. iur. lib. 6.

8 Primo quidem, quod cum, vt nos confutata irrefragabiliter definitione iusti metus communiter recepta in Manua. confess. cap. 22. nu. 5. iam concludimus, arbitrio iudicis relinquendum sit, quis metus dicatur iustus, iuxta gloss. memorabilem, & communiter receptam in cap. cum dilectus. quod metus causa. videtur nobis, salua iustiore sententia, quod vir bonus, prudens, & doctus, coram quo omnia prędicta probata fuerint, debet arbitrari præfatum matrimonium fuisse factum metu & reuerentia iustis ad annullandum matrimonium.

9 Secundo, quod quicquid dicant aliqui, sufficit ad annullandum matrimonium sola nimia reuerentia paterna, ob quam contractum fuit ab ea quæ non erat aliàs contractura, per l. 1. §. quæ onerandæ. ff. quarum rerum actio non detur. quatenus probat, id quod promisit libertus causa onerandæ libertatis propter nimiam reuerentiam, esse rescindendum. Non obstat, quod textus habet, *propter metum, vel nimiam reuerentiam*: quia non habet copulatiue *propter metum; & nimiam reuerentiam*, sed *propter metum, vel nimiam reuerentiam*, alternatiue: ad cuius veritatem sufficit alteram partem esse veram, vt supra dictum est. Nec obstat item, quod text. loquitur de promissione liberti propter nimiam reuerentiam patrono factam. Quoniam hic textus extenditur ad mulierem contrahentem matrimonium ob nimiam reuerentiam patris, & ad clericum renunciantem beneficium ob nimiam reuerentiam Episcopi, vt ait gloss. in di-

10 cto §. quæ onerandæ. verbo metu. Nec obstat etiam, quod non ait promissionem liberti esse nullam, sed rescindendam; quia regulariter actus meticulosi, & ob reuerentiam facti, non sunt ipso iure nulli, sed actione quod metus causa rescindendi, iuxta gloss. magnam & celebrem in cap. abbas. de ijs quæ vi. receptam fere per omnes, excepto Fortunio, & alijs paucis de vlti. fin. illat. 27. qui dixerunt ipsos ipso iure nullos. Non inquam hoc obstat: quia omnis metus, qui facit contractus alios rescissione dignos, facit matrimonium ipso iure nullum, secundum sententiam receptam in dicta gloss. & vbique. Non obstat etiam, quod ait, *causa cognita*. quia non omnis reuerentia rescindit actum, videlicet rescissione dignum facit; sed illa ob quam fit actus, qui alioqui non fieret. & ita hoc est probandum, per ea quæ adducit Felin. in cap. nonne. de præsump. nu. 22. Non enim, vt ibi notabiliter ait Panormit. omnis præsentia patris, quam constat aliquam reuerentiam inducere in filium, sufficit ad rescindendum vel annullandum actum, sed illa, ob quam fit, qui alioqui nullatenus fieret: quod ipsum ait etiam Felin. licet non ita late in cap. cum omnes. num. 12. de constitut. & alij alibi, quos ille citat vtrobique, & additio Bartoli in dicto §. quæ onerandæ. & probat optime cap. 1. §. porro. de despons. impub. lib. 6.

11 Tertio probatur, quod ratio tota, quare metus & reuerentia annullant actum matrimonij, & alios actus faciunt rescissibiles, est, quod tollunt consensum, videlicet libertatem consentiendi necessariam ad actus valorem, videlicet firmitatem: & omnis reuerentia quæ operatur tantum,

quod

quod illa non interueniente non fieret actus, tollit consensum, videlicet efficit illum adeo coactum & inefficacem, quod non valet, vel est inualidandus: ergo sola illa si probetur sufficit ad rescindendum, videlicet annihilandum actum, argum. l. abigere. §. quamuis. ff. de iur. patr. & cap. meminimus. & cap. suggestum. & eorum quæ ibi adnotauit Panormit. de lege extendente se, vel astringente eatenus, quatenus ratio eius se extendit vel astringit. de appellat.

DE IN INTEGRUM RESTITUTIONE.

SUMMARIUM.

1 *Impedito, cum restituitur aduersus lapsum temporis, datur tempus à lege statutum, alioquin illud solum in quo fuit impeditus.*

2 *Parochus ad sumendos ordines in fine anni impeditus restituitur non ad alterum annum, vt appellans, sed ad tempus in quo fuit impeditus.*

CONSILIUM I.

AN COMMENDATARIO ecclesiæ regularis curatæ in quadrimestri vltimo anni, intra quem tenebatur promoueri, legitime impedito, detur quo ad vtrumque forum alius integer annus ad promouendum, cessante præfato impedimento, vel tantum complementum partis anni, in qua legitime impeditus fuit?

1 Respondetur, quod multa possent induci ad suadendum quod detur annus integer legitime impedito, ex his quæ habentur per omnes in cap. ex ratione, de appellat. & in cap. si electio. & in cap. si ex eo. de electio. lib. 6. & ex alijs locis per doctores citatis in eis. Sed verius videtur dandum esse ipsi tantum temporis, quanto fuit impeditus, argumento cap. 1. de restit. in integr. cum ei adnota. & quia iura, quæ contra hoc possunt allegari, loquuntur, quando per legem statuitur, & determinatur tempus, ad quod quis restituendus est propter impedimentum, nos autem loquimur de restitutione impediti ad tempus non determinatum à lege, sed determinãdum ab homine, quod videtur esse metiendum per tempus impedimenti, ratione cuius illud restituitur. Salua maturiore sententia, quam nunc non vacat latius discutere.

DE ARBITRIS.

SUMMARIUM.

1 *Arbiter electus, vt iudicet in conscientia inter actorem & reum, debet probationibus illam fidem adhibere, quam adhibuisset iudex fori exterioris: vnde actori, etiam alioqui fide digno, non defert iuramentum, nisi pro illa parte, quam semiplene probauerit.*

CON-

CONSILIVM I.

TITIVS dicit, se olim sexdecim in circa annis præteritis mutuo dedisse Sempronio vigintiquinque aureos, nulla interueniente scriptura; id quod tamen Socrates Sempronij affinis scire potuit. Sempronius negat se hanc pecuniam accepisse; ductus tamen quibusdam persuasionibus vna cum Titio, arbitrum sacerdotem constituunt ambo, qui in conscientia tantum iudicet (quicquid sit de foro exteriori) an Titius posit tuta conscientia hanc pecuniam petere, & Sempronius etiam in conscientia teneatur restituere. Arbiter Socratem medio iuramento ad instantiam Titij interrogat; qui respondit se optime recordari olim nomine Sempronij in quadam necessitate constituti accessisse Titium in propriam Socratis domum, vbi Sempronius erat; quo in loco postquam in quodam camerino in sero multa verba inter se habuerunt, proprijs oculis vidit Titium exbursare quamdam pecuniæ summam, sed sibi incertam aureorum Sempronio: cui Titio discedenti, & domum reuertenti dixit Sempronius: *Cosi vogliono esser, come Titio, gli amici, quando a i bisogni sono aiutati*. cui Titius vrbane respondit. Huic attestationi proprium iusiurandum addit Titius, quo iurat se olim mutuo dedisse prædictam summam prædicto Sempronio, & numquam sibi restitutam fuisse. Nunc quærit arbiter, an ductus prædictis, & bona Titij fama, qui & nullius eget (est enim diues) debeat in conscientia Sempronium restringere ad solutionem.

Respondeo primo, quod quæstio hæc difficilis est: leges enim, & canones, vnde haurienda est eius decisio, valde torquent eorum interpretum ingenia, vt videre est in comment. l. in bonæ fidei. C. de reb. cred. & in cap. fin. de iureiur. & in. l. admonendi. ff. eod. & in cap. fin. lib. 6. Nam præter ea, quæ iura disponunt, oportet scire qualitates bonas, & malas Titij, & Sempronij, ad sciendum, vtri eorum debeat iuramentum
1 deferre. Secundo tantam difficultatem habet in foro conscientiæ, quantam in exteriori: quia tota difficultas consistit in arbitrando, an Titio, an vero Sempronio sit deferendum iuramentum. Tertio, secundum opinionem mihi veriorem, & receptiorem Bart. Panorm. & aliorum multorum, iuramentum hoc casu non debet deferri Titio quo ad omnes vigintiquinque aureos: quia Titius est actor, & Sempronius reus; & Titius non probat simpliciter quo ad vigintiquinque: & ad actorem numquam est deferendum iuramentum in supplementum probationis, nisi post semiplenam probationem, quæ requirit vnum testem integrum, qualem non habet Titius quo ad vigintiquinque, licet habeat quo ad aliquos. Quarto, quod potest arbiter condemnare Sempronium ad soluandos illos, siue tot aureos, quos, vel quot Socrates iurauerit vidisse mutuari, quia quo ad illos habet semiplenam probationem, & est æque bonæ, aut melioris qualitatis, quam Sempronius. Quinto, quod posset prædictus arbiter cogere Sempronium ad soluendum tot, quot Socrates iurauerit

se vidisse mutuari ei, & cogere ad iurandum quod non recepit plures: quia licet actori non posset deferre iuramentum in supplementum probationis, nisi quo ad semiplenam probationem, posset tamen reo deferre iuramentum purgationis, data præsumptione aliqua notabili contra eum, qualis potest satis iudicari quod in casu proposito inuenitur. Salua, &c.

Finis Libri Primi.

CON-

CONSILIORVM, SIVE RESPONSORVM MARTINI AB AZPILCVETA DOCTORIS NAVARRI

Liber Secundus.

DE IVDICIIS.

SVMMARIVM.

1 *Sodomia cum propria vxore minus delictum est, quam cum alia persona commissa: estque mixti fori.*

2 *Mixti fori crimine laicum ab ecclesiastico canonica pœna punitum potest sæcularis sæculari pœna punire: vnde ecclesiasticus nec debet reum curiæ sæculari tradere, nec inhibere ne puniat.*

CONSILIVM I.

AN VICARIVS Episc. possit tradere curię sęculari laicũ confessum tantũ per tormenta crimen sodomię cum sua propria vxore admissum, absque timore irregularitatis contrahendę per mortem à sæculari iudice inferẽdam?
1 Respondeo, quod putarem, si vicarius essem, id mihi non fore licitum, neque decens. Tum quia crimen præfatum cum vxore propria admissum paulo minus videtur, quam cõmissum cum alia persona. Tum quia non probatur alio modo, quam confessione per tormenta exacta: quæ probatio est minus legitima. Tum quia, vt arbitror, proceditur via inquisitionis, per quã iure Pontificio regulariter non punitur inquisitus pœna ordinaria rigorosa. Tum
2 quia non est necessaria traditio facienda curiæ sęculari, cum ille sit laicus, & crimen est mixti fori, & iudex laicus potest eum punire laice, quãuis puniatur à vicario canonice, arg. cap. felicis. 6. præmissis. de pœnis lib. 6. per quem Panor. in cap. tuę. de procuratorib. col. penul. & Fel. cum alijs citatis

ab eo in cap.de ijs.fal.11.de accusat.tradunt, punitũ ab ecclesiastico iudice pœna canonica pœnitẽtiali, posse iterum puniri per iudicẽ sæcularem pœna sæculari, si crimen est mixti fori. Tum quia vicarius facit officio suo satis, castigando eum canonice exilio aliquo iusto, & alijs pœnis pœnitentialibus, & soluendo illũ à vinculis sine aliqua traditione processus probationum coram se factarum, non inhibito, neque requisito iudice sæculari, qui suo arbitrio faciat quod ei iustius videtur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus cum verbaliter a se depositis dispensare valet, modo non fuerit facta ob crimen maius adulterio.*

CONSILIVM II.

1 RESOLVTIO est, Episcopũ posse dispensare cum verbaliter à se deposito, vt tenent Panor. Felin. Decius, & cõmunis in cap. at si clerici. §. de adulterijs. de iudic. maxime si in sententia sua, vel vicarij sui hoc faciendi potestas fuerit sibi reseruata: quod certissimum est, cum depositio facta fuit ob adulteriũ, vel alia crimina eo minora, vel saltẽ non maiora: si autẽ depositio fuisset facta ob hæresim vel alia crimina, videtur non posse.

SVMMARIVM.

1 *Dispensare potest Episcopus cum deposito à se per sententiam verbaliter ob crimen, super quo potest dispensare.*
2 *Episcopus dispensat in criminibus adulterio minoribus.*
2 *Incestus cum matre, & filia carnali, crimen maius adulterio, secus si sit perpetratus in gradu remotiori, vel cum cognata spirituali.*
3 *Dispensare potest Episcopus super incestu etiam maiore adulterio, quia hoc expresso iure ei conceditur.*
3 *Incestus spiritualis non est proprie incestus.*

CONSILIVM III.

QVOD Episcopus posit dispensare super sententia sua, & restituere depositum per illam ob incestum spiritualem, ad suos ordines, facit
1 primo, quod Episcopus potest dispẽsare cum deposito à se verbaliter tantum ob crimina, in quibus licet ei dispensare, cap. at si clerici. §. de adulterijs. de iudic. secundum Specu. tit. de accusat. nu. 4. & Panorm. in d. §. de adulterijs. quem Fel. & Decius ibi sequuntur per iura ab eis citata, respondentes Aretino contra tenenti.
2 Secundo, quod Episcopus potest dispensare in minoribus criminibus adulterio; & licet incestus verus cũ matre, & filia carnali, sit maius crimẽ, quam adulteriũ, cap. adulterij malũ. 32. q. 1. alius tamen incestus in remotiori gradu, vel cum cognata spirituali non videtur esse tam grandis, sicut adulterium, argu. l. si adulterium. §. 1. ff. ad l. Iuliam de adult. & eorum, quæ subtiliter dicit vterque Tho. in 2. 2. q. 154. art. 9. ad 3. quicquid gloss. dixerit in d. §. de adulterijs. & doctores ibi parum differentiam aduertentes.

Tertio

3 Tertio, quod est sententia Ioan. And. quam sequitur Panorm. in d.6. de adulterijs. num. 10. & Fel. Dec. & communis habet, posse Episcopum in incestu etiam maiori adulterio dispensare. Tum per cap. virginem. & cap. si quæ virgo. & cap. si quis sacro. 27. q. 1. Tum quod licet Episcopus non possit regulariter dispensare in criminibus maioribus adulterio, potest tamen, quando expresse id ei iure conceditur, vt conceditur in incestu per prædicta iura.

Quarto id probatur, eo quod incestus spiritualis non est proprie incestus, quia sola consanguineorũ & affinium coniunctio est proprie talis. 36. q. 1. cap. 1. & tradit pulchre Caiet. in d. ar. 9. in respon. ad 2. dicens, copulã cum cognata spirituali, non proprie, sed metaphoricos dici incestũ. & ita esto incestus carnalis sit crimen maius adulterio, metaphoricus tamen nõ est talis. Quare sine dubio poterit Episcopus in eo dispensare. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Dispensatio matrimonialis obtenta in foro conscientiæ tantum, etiam si de ea fiat fides, tamen non prodest quo ad effectus fori exterioris, in quo constat de impedimento. num. 7.*

1 *Iudex iudicare debet secundum veritatem illam quam nouerit vt iudex illius fori in quo iudicat. num. 10.*

1 *Actus valor à potestate & voluntate facientis pendet.*

2 *Contradictoria nec esse, nec iudicari possunt simul vera; at quod aliqua sint valida quo ad quid, & inualida quo ad aliud, contradictorium non est. num. 11.*

3 *Sacramentum etsi à futura approbatione vel reprobatione Papæ, nec aliter a futuro euentu potest pendere, sed statim valet, vel non valet, & num. 11. potest tamen ab eo statui, vt idem iudicetur validum in vno foro, & non in alio, nu. 9. vel quod iudicetur tale in vno foro, & non in alio. num. 11.*

3 *Matrimonium, sicut & alia sacramenta, non potest pendere, sed statim valet, vel non; & si non valuit, non potest a futuro euentu incipere valere: sicut & si valuit, non potest ob futurum euentum effici ne valuerit.*

4 *Iudex secundum eamdem conscientiam contraria iudicare nequit. nu. 12.*

5 *Literæ Pœnitentiariæ quo ad forum contentiosum non suffragantur. nu. 12. & 13.*

7 *Dispensatio limitata quo ad forum interius & illius effectus, ad exterius & illius effectus non extenditur.*

8 *Absolutus quo ad forum interius tantum, non est quo ad exterius, siue illius effectus, absolutus.*

9 *Contradictoria vt aliqua dicantur, oportet vt respectu eiusdem rei & qualitatis sint opposita.*

13 *Papa potest statuere, immo iam per iura statutum est, vt index per quamdam probationem credere, & indicare possit aliquid quo ad vnum effectum, & non quo ad alium, seu in vno foro, & non in alio.*

CONSILIVM IV.

FACVLTAS dispensandi cum ijs, qui publice, & bona fide in tertio, & vlteriore gradu matrimonium contraxerunt, in foro tantum conscien-

tiæ, cum sit per bullam cruciatæ commissario concessa, & in eo foro commissarius dispensauerit. Quæritur, si de impedimento in foro exteriori constet, & de prædicta dispensatione, an iudex fori externi debeat secundum conscientiam & veritatem iudicare matrimonium validum.

1 Respondeo, quod pro parte affirmatiua huius dubij facit primo, quod iudex debet iudicare secundum rei veritatem, & non secũdum falsitatem fucatã, iuxta illud Esaiæ 11. *secundum iustitiam,* supple verã, idest non fucatam, *iudicabit.* at vere prędictum matrimoniũ valuit coram Deo, ergo debet iudicari validum. Secundo, quod potestas & voluntas concurrẽtes in aliquẽ actum, faciunt illum validum, cap. cum super. cum ei adnot. de off. deleg. & in casu illæ videntur concurrisse in dispensatione: quippe qui habebat facultatem Papæ ad id faciendum concessam, voluit dispensare, &
2 actu dispensauit; ergo &c. Tertio, ꝙ duo cõtradictoria nõ possunt esse, nec iudicari simul vera, l. vbi repugnantia. ff. de reg. iur. & cap. si enim. de pœnit. distin. 2. & consequenter matrimonium prædictum non potest dici, nec iudicari validum, & non validum; at dicendum est esse, & vere iudicari validum; quia est validum in foro conscientię secundum vtramque partem; ergo validum est, argum. à toto ad partem, quod valet secundum
3 dialecticos, & Bald. in l. conuenticula. C. de episcopis & cler. Quarto, quod sacramentum non potest pendere à futuro euentu, nec futura ratificatione, vel reprobatione etiam Papæ, vt tradit Paludanus, quem nos munimus, & sequimur in cap. placuit. de pœnit. dist. 6. à num. 102. nam licet Papa possit efficere, vt facta virtute suæ legis habeantur pro infectis etiam ex tunc, iuxta clem. 1. adiuncta gloss. sing. verbo infectis. de immuni. eccles. non tamen potest efficere, vt id quod vere est, vel fuit sacramentum, habeatur pro non tali, & infecto, arg. cap. degradatio, cum gloss. & eis adnot. de pœnis lib. 6. cum iure diuino subsistat, & Papa illud annihilare nequeat, cap. sunt quidam. 25. q. 1. & consequenter hoc prædictum matrimonium, quod à primo valuit, non potuit desinere valere ob futurum euentum mortis mariti, nec contradictionis vxoris, nec Papa potuit
4 efficere ne valuerit, vel ne valeat. Quinto, quod licet iudex posset iudicare vnum secundũ conscientiam, quam habet vt priuata persona, & cõtrarium secundum conscientiam quam habet vt publica, non tamen potest secundum eamdem conscientiam iudicare contraria, secundum omnes. At iudex huius causę, visis eius actis, debet iudicare hoc matrimonium esse validum quo ad forum cõscientiæ, etiam secundũ conscientiam quam habet vt iudex & publica persona: ergo non potest iudicare illud esse inualidum, tamquam iudex, secundum eamdem conscientiam; nam qua ratione conscientia priuata non potest dictare duo contraria, eadem non poterit etiam publica, arg. l. vbi repugnantia. ff. de reg. iur. Sexto, quod
5 cum sequẽti vnum est maximum argumentum, quod pro hac parte afferri potest, quod licet remitti possit pœna, & dari absolutio, & fieri dispensatio quo ad forum consciẽtiæ tantum, ita quod non prosint, nec noceant quo ad contẽtiosum, donec sciantur in illo; videtur tamen, quod non possint illæ dari, vel fieri quo ad hoc, vt non operẽtur effectum in foro cõtentioso,

tioso, posteaquam scitæ fuerint in eo. Pro quo facit antiquus stylus Pœnitentiariæ, de quo Sarnensis in regula de non iudicando iuxta formam supplicationis, q. 14. litera B. testatur; secundum quem stylum, literæ, in quibus committebatur absolutio, vel dispensatio quo ad forum conscientiæ tantum, dirigebãtur confessarijs clausæ, & sigillo munitæ, sicut & nunc diriguntur; & præterea in eis apponebatur clausula, vt id fieret sine testibus, & confecto actu laniarentur, siue rumperentur literæ: quod non alia ratione videtur fieri solitum, quam ne probatione postea facta per illas operarentur etiam effectum in foro exteriori, & contentioso, & cum in casu proposito constet iudici, quatenus iudex est, de dispensatione prædicta in foro conscientiæ, debet iudicare prædictum matrimonium valuisse.

6 Septimo, quod videtur non posse fieri etiam à Papa, vt matrimonium, de quo in vtroque foro cõstat esse legitimũ iudici tamquã iudici, non debeat iudicari verum, & legitimũ quo ad vtrumque forũ: quia vna & eadẽ conscientia, quæ per vnam & eamdem scientiã publicam ducitur, nõ videtur posse contraria dictare, cum vna & eadẽ res vno & eodem iure censenda sit, cap. cognouimus. 12. q. 2. & l. eũ qui. ff. de vsucap. At in casu proposito cõstat iudici vt iudici de prædicto matrimonio quo ad vtrũq. forũ; ergo.

7 Non obstantibus tamen ijs, videtur dubium positum negatiue esse resoluendum, scilicet, quod non adsit talis dispensatio, quæ ad effectum, de quo agitur, suffragetur ad validitatem matrimonij: quia effectus, de quo agitur, pertinet ad forum exterius, & contentiosum, vt palam est, & dispẽsatio prædicta nullatenus validauit matrimonium, de quo agitur, quo ad forũ exterius, & cõtentiosum. Primo, quia limitata causa limitatũ producit effectũ, l. in agris. ff. de acquir. rer. domi. & tam facultas dispensandi commissarijs cõcessa cruciatæ, quam dispensatio facta per illos super impedimẽto prædicti matrimonij, fuit limitata quo ad effectus fori cõscientiæ dumtaxat; ergo non valet quo ad forum contentiosum. Secundo, quia actus agentium non operantur vltra intentionẽ eorum, l. non omnis. ff. de reb. cred. At tam Papa faciens facultatem dispensandi, quam commissarij eius dispensantes per facultatem prædictam cruciatæ expresse restrinxerunt eam quo ad effectus fori interioris, & consciẽtiæ tantum; ergo actus eorum non possunt operari, neque prodesse quo ad alios. Tertio, ea quę sunt iudicanda valida quo ad alterum forum dumtaxat, non debent iu-
8 dicari valida quo ad vtrumque. Tum per cap. de his. iuncta gloss. recept. de accusat. quatenus habet, absolutum quo ad forum conscientię tantum, non esse absolutum quo ad forum exterius: quam communiter receptam sequitur Io. ab Anania cap. dicto de his. col. 1. Tum quod iudex, qui scit reum coram se accusatum fecisse delictum, de quo accusatur, si de illo coram eo legitime probetur innocens, debet eum absoluere quo ad forum contentiosum, & non quo ad forũ conscientiæ; & econtrario, si scit eum non fecisse, & probetur nocens, debet condemnare, l. illicitas. §. veritas. ff. de off. præsid. cap. iudicet. 1. q. 7. & tradit D. Tho. communiter recep. 2. 2. q. 60. art. 6. & clarius q. 67. art. 2. vbi profunde probat Caiet. sequutus alios multos DD. clasicos. Tum quod sponsi de futuro, secuta copula

carnali, erãt iudicandi coniuges quo ad forum exterius ante Conc. Trid. per cap. is qui fidem. de sponsal. non tamen quo ad forũ conscientiæ, nisi vxorio affectu eam habuissent. Tum quod contrahentes matrimoniũ per verba de præsenti sine intentione contrahendi, iudicandi sunt in foro exteriori coniuges, non autẽ in interiori, cap. tua. cum ei annot. de spõsalib. Cum ergo constet dispensationem, de qua agitur, esse limitatam quo ad forum cõscientiæ tantum, non est iudicandũ per eam matrimoniũ esse va-
9 lidum in foro contentioso. Postremo, quod Papa potest statuere, concedere, vel dispensando efficere, quod aliquod matrimonium valeat quo ad forum conscientiæ, & non quo ad forum contentiosum: quia efficere quod aliquid valeat quo ad vnum forum, & non quo ad alterũ, non est efficere quod vnum & idem vere valeat, & non vere valeat, sed quod sit iudicandum vere valere quo ad vnum forum, & non esse iudicandum vere valere quo ad alterum; quæ nullatenus sunt contradictoria; quia, vt aliqua sint talia, oportet vt sint opposita respectu eiusdẽ rei, vel qualitatis, secũdum veram dialecticam, qualia non sunt hæc, vt palam est: sicuti non sunt contradictoria, Hic est idoneus ad vnum munus, & non ad aliud: nec illa, Hic est successor patris quo ad vnum, & non est quo ad aliud: nec illa, Papa absoluit hunc ad hunc effectum, & non absoluit eum ad alium: nec illa, Hic iudicat reum condemnandum secundum allegata & probata, & non iudicat eum condemnandum secundum conscientiam priuatam.

10 Non obstant opposita. Ad primũ enim respõdetur ex mẽte D. Tho. 2. 2. q. 67. art. 2. concedẽdo quod iudex debet iudicare secundũ veritatẽ, sed nõ qualemcumque, sed tantum secundũ illam quę sufficit ad iudicandũ quod iudicare intendit, quã nouerit vt iudex. & in casu proposito iudex non nouit simpliciter veritatẽ prædicti matrimonij, sicut dicetur in responsione ad vltimum, & minus ad iudicandum illud esse verum quo ad fori contentiosi effectus; quia cõtrarium significat limitatio tam in facultate dispensandi, quam in ipsa dispensatione expressa.

Ad secundũ concedimus actus valorẽ pendere à potestate & voluntate agẽtis, & Papam quidẽ habuisse & habere potestatẽ concedendi facultatẽ dispẽsandi quo ad vtrumque forũ; sed negamus voluisse eam facere commissarijs cruciatæ, item habuisse commissarios potestatem, & voluntatem id faciẽdi; quia immo neutra eis fuit, vt ex facultate sibi cõcessa limitate, & ex dispensatione facta ab eisdem cum eadem limitatione palã constat.

11 Ad tertium concedimus non posse duo cõtradictoria simul esse, nec iudicari vera, & consequenter non posse dici, nec iudicari simpliciter matrimoniũ prædictum esse validum, & non validum. Sed negamus primo prędictum matrimoniũ posse iuste iudicari à iudice fori contentiosi validum etiam quo ad forum conscientiæ: quia in dicta responsione ad vltimum monstrabimus illud ei non probari; & ita cessat argumentum de toto ad partem. Negamus secundo illum iudicare contradictoria; quia iudicat aliquid esse validum quo ad quid, & quo ad quid non, vt probatum est in vltimo argumento pro parte negante formato: & consequẽter iudicẽ posse iudicare sine vlla cõtradictione hoc matrimoniũ non esse validũ

quo

quo ad effectus fori contentiosi; licet esset validum quo ad effectus fori conscientiæ.

Ad quartum concedimus in eo assumpta, & consequenter quod matrimonium prædictum statim ab initio ita valuit, aut nõ valuit, vt Papa non potuerit efficere ne valeat, aut ne valuerit: sed negamus quod Papa non possit statuere, vel dispensando efficere, vt aliquod matrimonium, vel aliquod sacramentum, quod vere debet iudicari tale in vno foro, non debeat iudicari esse tale in alio foro; quia hoc nulli legi diuinæ repugnat, arg. cap. cuncta per mundum. 4. q. 3. cap. proposuit. de concess. præb. licet enim Papa non possit efficere vt confessio & absolutio sacramentalis iam legitime factæ non valeant; potest tamen efficere, ne in foro contentioso iudicentur validæ; immo iam effecit, per eadem iura iudicandum esse, quod illæ iam legitimæ à pœnitẽte, & parocho factæ, & mortuo parocho, iudicari debeant validæ in foro conscientiæ, non tamen iudicari debent tales in foro contentioso; quia non potest probari in illo eas fuisse factas, prout nec posset mortuo confessario, per quem solum poterant probari, iuxta glo. & ei annot. in cap. testimonium. de testib. Per eius item iura iudicandum est, quod excommunicatus absolutus in foro conscientiæ tantum à Papa, licet statim à principio sit vere absolutus in illo foro, non iudicetur absolutus in foro contentioso.

12 Ad quintum concedimus in eo assumptum, videlicet, nõ posse iudicem iudicare duo contraria secundum eamdem conscientiam, siue ea sit priuata, siue publica. Negamus tamen primo, iudicem fori cõtentiosi in hoc casu posse iudicare matrimonium prædictum esse validũ quo ad aliquod forum: quia non constat ei, tamquam tali iudici, valere illud quo ad illud forum, vt statim probabitur in d. responsione ad vltimum. Negamus secundo esse contraria iudicare hoc matrimonium non esse validum quo ad effectus fori contentiosi, vt supra probatum est, & esse validum quo ad effectus fori conscientiæ.

Ad sextum negamus in eo assumptum, per adducta in postremo argumento pro nostra parte adducto; concedimus autem, quod prædictæ literæ dabantur clausæ, & sigillatæ, & quod in multis earum ponebatur clausula de laniandis litteris post absolutionem, vel dispensationem per eas factam: sed negamus, quod id fiebat ad finem, ne contenta in eis, posteaquam scirentur, & probarentur, prodessent in foro contentioso. Tum quia hoc nemo vmquam dixit. Tum quia etiam Sarnen. qui de hoc vbi supra testatur, ideo desiuit hoc fieri solitum, vt euitaretur necessitas componendi, quę fuisset necessaria ad hoc, vt in foro contentioso iuuaret. Tum quia verius videtur id fuisse vsitatum, ne secreta peccata, & delicta, de quibus occultandis grauissimum iuramentum in Pœnitentiariæ prætorio præstatur, in infamiam eorum, quibus gratiæ fiebant, panderentur: sed quia ex illa literarum laniatione eueniebant aliqua inconuenientia absolutis & dispensatis per eas, nuper inductum est, vt rarissime ponatur illa clausula, habito pro comperto, quod per illas literas, quibus fit vel committitur absolutio, vel dispẽsatio in foro conscientiæ tantum, non probetur quid-

tur quidquam quo ad forum contentiosum, ad hoc vt iudex illius fori teneatur ad aliquid faciendum, vel omittendum in illo foro, ad quod litteris illis non visis non teneretur, quod mox fusius probabitur.

13 Ad septimum respondeo primo, negando assumptum in eo, siue maiorem. Potest enim statuere Papa, immo iam statutum est, quod iudex per quãdam probationem possit credere, & iudicare aliquid quo ad aliquem effectum in aliquo foro, & non quo ad alium, & in eodem foro: cuius rei septem exempla quotidiana adduximus pridem in cap. si quis autem. de pœniten. dist. 7. à num. 102. quæ ibi videri possunt. Secundo respondeo, negando etiam assumptum, siue minorem, scilicet, quod in casu proposito cõstet iudici, vt iudici, de hoc matrimonio quo ad vtrumque forum. Tum quia non est propositum Papæ, vt literæ prædictæ, quibus dispensatio prędicta facta fuit quo ad forum conscientiæ tantum, probent illam quo ad forum contentiosum magis, quam literæ pœnitentiariæ, quibus eiusmodi dispensationes fiunt secreto quo ad forum cõscientiæ tantum, per quas palam est non probari res in eis contentas, vt per literas Cancellariæ. Tum quia non est etiam propositum Papæ, vt per illas litteras probetur quo ad forum contentiosum magis, quam per solam signaturam gratiæ, vel dispensationis, per quam illæ non probantur quo ad forum contentiosum, iuxta regulam de non iudicando iuxta formam supplicationis, & regulam 53. iuxta quam dispensatio non suffragatur, nisi literis expeditis. Tum denique quod stylus Curiæ, qui facit ius, c. quam graui. de crim. fals. omnium consensu habet, intentionem & mẽtem Papæ esse, ne illa, quę per suam sacram Pœnitentiariam quo ad forum conscientiæ tantum conceduntur, probari possint quo ad forum contentiosum, & effectus illius per literas secretas, quæ ab ea manant: & à fortiori credendum est, nolle suam sanctitatem, vt literæ commissariorum suorum cõcedentium aliqua quo ad forum conscientiæ tantum, probent quo ad forum contentiosum plusquam illæ; cum eiusmodi commissarij videantur esse quidam subrogati loco sui pœnitentiarij maioris; & subrogatus debet sapere naturam eius, cui subrogatur, l. eum qui. §. qui iniuriarum. ff. si quis cautio. & cap. ecclesia. vt lite pendente. Salua, &c.

DE FORO COMPETENTI.

SVMMARIVM.

1 *Francorum regnum tamdiu posse durare dixit Franciscus Primus, quamdiu in eo fides Catholica Romana toleretur.*

2 *Bullam Cœnæ Domini ne publicetur in suo regno Rex Galliæ, eiusve parlamentum prohibere iure non potest, quia hoc esset ecclesiasticis sibi non subditis sine iurisdictione præcipere, num. 2. & de re spirituali, ad quam non se extendit laica potestas, iudicare. num. 9. ad fin. & num. 10. & licet dicta bulla feratur contra laicos Regi subditos, num. 11. tamen cum respiciat spiritualia, seu eis annexa, ac*

materiam

materiam peccati, quo ad ea prædicti simul cum Rege ecclesiasticæ subsunt potestati. num. 15.

3 *Potestas laica ab ecclesiastica distincta est, à Deo humano generi communicata ab exordio mundi, ad se circa naturalia secundum naturalem rationem bene gubernandum, beateque viuendum data, & inde ad Reges & Principes translata, ad ecclesiasticam nequaquam, num. 2. & 4. neque contra ecclesiasticas personas, nu. 2. seu res spirituales, nu. 5. spiritualibusve annexis, nu. 6. se extendens, immo ea minor est. num. 4.*

3 *Potestas ecclesiastica à Christo instituta ad gubernandum per supernaturales leges, & rationem, & per supernaturalia dirigentia homines in hac vita ad gratiam diuinam, & in altera ad gloriam sempiternam obtinendam, nequaquam ad sola naturalia seu laicalia, num. 2. nisi prout ad dictum finem supernaturalem opus est, se extendit, num. 3. & eius Vicario, qui est Pontifex, num. 2. super omnes, etiam quod sint Reges, tradita, nu. 4.*

6 *Spiritualis potestas est donum supernaturale immediate à Deo datum, vt sunt sacramenta institutum, seu ab Ecclesia supernaturali sibi tradita potestate in animarum salutem etiam per annexionem decreta, vt sunt consecratio, benedictio ecclesiæ, & similium, censuræ ecclesiasticæ, beneficia, & eis annexa, num. 7. ac spiritualia statuta, num. 6. & 13. ad quæ laica potestas nequaquam se extendit, nu. 8. & 9. nisi prout ex priuilegio eidem in aliquibus ab Ecclesia concesso licet, num. 10.*

15 *Bulla Cœnæ in laicos ratione peccati, cuius censura ad Papam pertinet, pro bono publico fertur. num. 17.*

16 *Citatio iure naturæ necessaria est regulariter: fallit tamen, quando citandus actui qui fit, nullo modo, etiam si præsens esset, posset contradicere, vel quando certum est ei nullam competere defensionem, itemque & in generalibus edictis, & censuris quæ ad vitanda futura peccata proferuntur.*

17 *Papa, sicut Imperator, potest esse iudex in causa propria.*

CONSILIVM I.

SVMMVM Auditorium Regis Christianissimi edixit, ne bulla Cœnæ in Francia publicaretur, statutis pœnis contrarium facientibus. Quæritur quid iuris?

1 Viso, & intellecto pro tenuitate mea hoc edicto Auditorij Regis Christianissimi, primum demiratus dolui, & fleui, perpendens eius tenorem adeo à Christiana erga summum totius Christianæ Ecclesiæ Principem habenda obseruantia & obedientia alienum. Deinde oraui, quamuis indignus, Iesum Christum totius Ecclesiæ caput vnicum, vt suum Vicarium summum, Ecclesiamque sanctam, cui præest, aduersus portas inferi protegeret, & Angeli, atque Archangeli Regis Christianissimi, eiusque iudicij, præsertim Prætorij Parlamenti præfectorũ tutelares eis persuaderent id, quod aliquando legimus Franciscum illum fortissimum, atque gloriosissimum Regum Francorum huius nominis primum dixisse, Regnum Francorum Christianissimum tamdiu posse durare, quamdiu in eo Christianismus Catholice, iuxta formam à Pont. Max. Ecclesiæ Sãctæ Romanæ

summo

summo præside datam coleretur; ideoque Lutheranos, & omnes alios hæreticos, qui suis hæresibus illud inficere conarentur, censendos esse perduelles, & suæ, suique Regni Maiestatis violatores, eo quod Regno suo machinarentur interitum. Tertio, quod non solum Sanctissimi D.N. sed etiam totius populi Christiani, & maxime Regis, qui nunc regnat, Christianissimi Henrici III. quamplurimum interest prædictum edictum nullius roboris esse iudicari, & ne vmquam aliud simile edicatur grauissime constitui: quod studio quidem tumultuario breuiter, sed efficaciter monstrabitur per hæc quę sequuntur fundamenta.

2 Primum est, quod iuris naturalis per se noti est, non posse quem iuste sine iurisdictione ius dicere, l. vlt. ff. de iurisd. omnium iudi. cum similibus: & prędictum Auditorium nullam habet iurisdictionem in Episcopos, & alios Prælatos, & ecclesiasticos, in quos per illud ius dictum est, per illud Ioannis Papæ in cap. numquam. 96. dist. ibi. *Numquam de Pontificibus, nisi Ecclesiam, iudicare debere, non esse humanarum legum de talibus ferre sententiam.* & illud eiusdem in cap. si Imperator. eadem dist. *Si Imperator Christianus est, quod pace illius dicimus, filius est, non præsul Ecclesiæ: quod ad religionem competit, discere ei conuenit, non docere.* & illud Nicolai, c. cum ad verum. ead. dist. *Cum ad verum ventum est, vltro sibi nec Imperator iura pontificatus arripuit, nec Pontifex nomen Imperatorum vsurpauit: quoniam idem mediator Dei & hominum homo Christus Iesus ædibus proprijs, & dignitatibus distinctis officia potestatis vtriusque discreuit.* cum alijs sexcentis, quæ id ipsum probant: at prędictum Auditorium non est maius suo Rege, qui in suo Regno Imperator est; ergo non potuit Episcopos, Archiepiscopos, & alios ecclesiasticos in eo contentos iuste iudicare.

3 Secundum fundamentum sit, quod efficaci ratione probatur id, quod prædicti Summi Pontifices & alij multi dixerunt, præsupponendo ea, quæ post longam de hac re disputationem efficaciter concludimus in repetitio. cap. nouit. de iud. notab. 3. prężsertim num. 81. & 86. nempe quod potestas laica fuit immediate data à Deo mortalium communitati iam inde ab exordio eius ad sese gubernandum in rebus naturalibus, vt bene beateque viuat secundum naturalem rationem; potestas autem ecclesiastica est potestas instituta à Christo immediate, & supernaturaliter ad gubernandum fideles secundum legem Euangelicam in supernaturalibus, & quatenus ad id est opus, etiam in naturalibus: & quod hæ duæ potestates à se mutuo differunt penes causam materialem, formalem, finalem, & etiam quodammodo efficientem: Penes efficientem quidem, quia potestas laica data fuit humano generi à Deo puro nondum homine facto ab exordio mundi, potestas vero ecclesiastica à Deo facto homine: Penes autem materialem, quia laica data est ad gubernandum naturalia, ecclesiastica vero directe ad gubernandum supernaturalia: Penes autem finalem, quia ecclesiasticę finis est status supernaturalis in hoc sæculo per gratiam, in altero per gloriam; finis autem laicæ, naturalis vita, nempe bona, seu virtuosa, quam faciunt virtutes morales secundum naturalem rationem, etiam sine gratia gratum faciente quæsibiles: Penes formalem, quia

quia ecclesiastica principaliter dirigit secundum legem supernaturalem in sacris literis contentam, laica vero secundum legem & rationem naturalem, & leges per eam conditas. Præsupponendo, quod vbi supra efficaciter probamus ex his colligi, quod omnes Reges nostri sęculi, qua parte sunt solum tales, habent eamdem, & non maiorem, nec minorem potestatem, & iurisdictionem, quam habuerunt Reges prædecessores eorum, qui etiam ante Christum passum regnarunt: quia potestas, siue iurisdictio laica ad humani generis gubernationem necessaria naturaliter æqualis fuit data populis ab eorum exordio, & per eos translata, aut certe in vsum concessa Regibus, & Principibus, qui genus humanum gubernarent, & regerēt circa res naturales, ad bene seu virtuose viuendum per virtutes morales etiam per solam rectam rationem naturalem quęsibiles: & quod ex his sequitur, quod cum Reges, qui ante passum Christum fuerunt, non habuerint ecclesiasticam iurisdictionem, quam nunc habent Papa, & Ecclesia, quia illa (vt supra dictum est) à passo Christo cœpit; neque Reges, qui modo sunt, habent illam. & consequenter concluditur necessario (fremant licet Lutherani) verum esse id, quod Ioannes, & Nicolaus Pontifices Max. supra relati, & alij sexcenti Pontifices, & doctores Orthodoxi dixerunt, nempe Reges subesse Pontif. Max. quo ad ea quæ attinent
4 ad veram religionem, & suarum suorumque subditorum animarum salutem, nec quicquam posse absque ipsorum priuilegio iudicare, neque statuere de illis: esto quod eorum regia potestas sit antiquior pontificia. Tum quia lex Mosaica fuit antiquior Christiana, sed hæc dignior illa. Tum quia antiquitas tum demum adijcit dignitatem, quando cætera sunt paria; qualia non sunt inter potestatem ecclesiasticam cælestiā tractātem, & regiam tantum terrena respicientem.

5 Tertium fundamentum sit, quod prædictum edictum non solum est iniustum ea ratione, quod per illud est dictum ius in personas, in quas qui decreuerunt illud, non habebant iurisdictionem; sed etiam illa, quod decreuerunt super rebus à iurisdictione laica omnino exemptis. Quod monstratur, præsupponendo primo, quod circa rerum spiritualium definitionem, de quibus loquimur, errauerunt multi Catholici eam nimium ampliando, & multi hæretici eam nimium angustando: quod prouenit ex eo, quod, vt quidam recentiores aiunt in 4. lib. senten. distinct. 25. non est facile definire quid sit spirituale in hac materia: cuius dicti rationem licet ipsi non reddiderint, nos tamen pridem reddidimus in rub. de iudic. num. 23. & in Manua. confess. cap. 23. num. 99. nempe quod spirituale, siue spiritale dicitur omne, quod pertinet ad spiritum: spiritus autem dicitur proprie halitus, iuxta illud Iob 17. *Spiritus meus attenuabitur:* & per translationem, metonymiam, vel metaphoram, nunc anima, Ioan. 19. *Tradidit spiritum:* nunc ventus, Act. 1. *Tamquam aduenientis spiritus vehementis:* nunc omne incorporeū, iuxta illud Ioan. 4. *Spiritus est Deus:* nunc alia, vt ait D. Tho. 1. par. q. 41. art. 8. ad 4. quare necesse est, vt spirituale quoque multipliciter dicatur. & ita hæretici appellarunt spiritualia sola illa dona supernaturalia supernaturaliter data generi humano à

Deo

Deo Opt. Max. ad suam salutem æternam, quæ Spiritui sancto attribuitur; quamuis æque à Patre & Filio darentur, cum omnia opera Trinitatis ab extra sint indiuisa. Panor. autem, Cardin. & multi alij nostri appellauerunt spiritualia omnia ad spiritum, quatenus sonat animam, pertinentia, & consequenter omnem sapientiam, scientiam, doctrinam, & id genus alia. Quorum vtraque via, quæ profecto inuia est, relicta, sequuti viam regiam sacræ scripturæ, sacrorumque canonum, & doctorum, præ-
6 sertim S. Thomæ in 4. distinct. 75. clarius alijs definiuimus, spirituale esse, vt huc pertinet, donum supernaturale à Deo immediate datum ad animarum salutem, vel institutum supernaturaliter ab eodem ad eam efficiendam, vel ab Ecclesia, potestate supernaturali sibi data ad conficiendum, vel conseruandum illud, quod dicitur annexum ei. Quæ satis colliguntur ex cap. gratia, & cap. qui studet. 1. q. 1. & cap. quam pio. 1. q. 2. & ex doctor. præsertim Durando in 4. distinct. 25. q. 1. & S. Thom. 2. 2. q. 100. artic. 1. 2. & 3. & Ioan. Andr. & Panorm. in cap. consulere. de simon. Dixi, donum supernaturale: ad includendum spiritualia per essentiam, & excludendum dona naturalia. Dixi, ad salutem animarum: ad excludenda insignia, seu arma, dotes, & victorias Regibus & principibus aliquot, vel alijs in alium finem, quam salutem animarum, supernaturaliter concessa. Dixi, vel aliquid institutum supernaturaliter ab eodem ad eam efficiendam: ad includendum spirituale per causam; qualia sunt sacramenta, quæ ipse solus instituit, & sola efficiunt instrumentaliter gratiam, vt diximus, & probauimus in d. Manua. cap. 22. num. 1. & 2. Dixi, vel ab Ecclesia, potestate supernaturali sibi data: ad includenda spiritualia, quæ quidam appellant spiritualia statuta, vt Ioan. Andr. & Panorm. in d. cap. consulere. & communiter appellantur spiritualibus annexa, non quidem eo quod non sint spiritualia, sed quia non sunt tam spiritualia, quam instituta & data supernaturaliter & immediate ab ipsomet Deo: & quod sunt instituta ob illa paranda, conficienda, conseruanda, & ministranda per potestatem supernaturalem supernaturaliter Ecclesiæ traditam, vt vbi supra declaramus. Nec recte infertur hæc non esse spiritualia, eo quod dicantur eis annexa, vt infra monstrabitur.

7 Præsupponendo secundo, esse consequens prædictis, quod sunt spiritualia omnia sacramentalia, & alia sacramentis annexa ab Ecclesia per prædictam potestatem supernaturalem supernaturaliter sibi collatam ad paranda, conficienda, conseruanda, & administranda sacramenta; nempe consecratio, & benedictio ecclesiæ, vel altaris, vasorum, ornamentorum, aquæ baptismalis, vel benedictæ, exorcismus, catechismus, excommunicatio, suspensio, & interdictum, ius patronatus, beneficia, & eorũ electiones, collationes, præsentationes, renũciationes, & id genus alia: & consequenter quædam esse spiritualia à solo Deo immediate creata, vel instituta, vt sunt gratia gratum faciens, septem dona Spiritus sancti, virtutes infusæ, & gratiæ, quas gratis datas appellant, & iurisdictio ecclesiastica supernaturaliter primum à Christo data, vt diximus in d. cap. nouit. de iudic. notab. 3. alia vero ab Ecclesia instituta, qualia sunt reliqua prædicta.

8 Præsup-

8 Præſupponendo tertio, quod prædicta omnia ſacramentalia, & quæcumque ſunt ſtatuta ab Eccleſia ad paranda, conficienda, conſeruanda, & adminiſtranda ſacramenta, per quæ virtus paſsionis Chriſti ad ſalutem æternam nobis communicatur, ſunt & dici debent ſpiritualia. Tum quia vt habetur Ioan. 9. *Quod natum eſt ex ſpiritu, ſpiritus eſt*: & hæc omnia nata ſunt & effecta ab Eccleſia ſpiritualiſsima, & à ſummo miniſtro eius ſpiritualiſsimo per poteſtatem ſpiritualiſsimam, & ſupernaturaliter datam. Tum quia de annexis idem eſt iudiciũ, iuxta illud Pauli ad Heb. 7. *Tranſlato ſacerdotio, neceſſe eſt vt tranſlatio legis fiat*, relatum in cap. tranſlato. de conſtitu. & alia ſexcenta, quæ probant acceſſorium ſequi naturam ſui principalis. Tum quia omnia iura vel ſunt ſpiritualia ſummæ poteſtati ſpirituali ſubdita, vel laica, ſiue temporalia, ſummæ poteſtati laicæ ſubiecta: & non poteſt dici illa eſſe laica & temporalia, ergo dicendum eſt eſſe ſpiritualia, argum. à diſiunctiua duarum partium ad alteram altera negata, cap. ſi enim. de pœniten. diſtinct. 2. Tum quia omnia iura, quæ ſubijciuntur poteſtati ſummæ laicæ, poſſunt per eam conſtrui & deſtrui, argum. cap. 1. de regul. iuris. At prædicta ſacramentalia, & ad ſacramenta pertinentia non poſſunt conſtrui, nec deſtrui per poteſtatem laicam, vt omnes Catholici fatentur; ergo non ſubijciuntur ei, nec ſunt laica; & conſequenter ſunt ſpiritualia. Tum quia nullus vmquam Catholicus dixit, nec ſomniauit, vllum Regem, qua parte ſolum eſt Rex temporarius, & laicus, poſſe ordines conferre, excommunicare, eccleſias & altaria conſecrare, aquam benedicere, catechizare, exorcizare: & non alia ratione, quam quia ſunt inſtituta per poteſtatem ſupernaturalem ſupernaturaliter B. Petro, & Eccleſiæ datã; ergo nec potuit inſtituere, deſtruere, nec diſponere beneficia eccleſiaſtica, nec electiones, nec collationes, nec renunciationes eorum, neque alia ab Eccleſia per eamdem poteſtatem ſupernaturalem inſtituta, argum. l. illud. ff. ad l. Aquil. Tum quia regia poteſtas,
9 vt dictum eſt, non extenditur vltra ea, quæ cognitio & ratio naturalis attingit, & dictat. At nulla cognitio & ratio naturalis, etiam tanta, quanta fuit Platoni, & Ariſtoteli, potuit, nec poteſt cognoſcere poteſtatem illam mirabilem ſupernaturalem, & omnem rationem naturalem excedentem, datam ab omnipotenti Deo, eodemque ſummo Redemptore Ieſu Chriſto B. Petro, & Eccleſiæ ad ſalutem æternam populi Chriſtiani, neque officia, & effecta illius poteſtatis; ergo neque Reges, quatenus ſolum ſunt tales, neque eorum poteſtas, quæ rationem naturalem non excedit, poteſt illa conſtituere, nec deſtruere, nec de illis iuridice cognoſcere, nec iudicare, nec ſtatuere. Tum quia ſimonia tantum committitur circa venditionem & emptionem ſpiritualium, iuxta gloſſ. recep. 1. q. 1. in ſumma. At in emptione & venditione omnium prædictorum committitur ſimonia, ſecundum omnes, & probatur in cap. de iure. de iurepat. & per totum titulum de ſimonia. ergo omnia prædicta ſunt ſpiritualia. Nec obſtat, quod ſimonia committitur etiam in annexis ſpiritualibus: quia vt infra monſtrabitur, non dixi ea ſpiritualibus annexa, eo quod non ſint ſpiritualia, ſed quia non ſunt tam ſpiritualia, quam alia, ob quæ ſunt inſtituta

tuta

tuta. Tum denique, quod laica poteſtas non poteſt cognoſcere, neque judicare de iurepatron. cap. quanto. de iudic. nec eadem ratione de alijs prædictis, nec alia de cauſa, quam ſpiritualitatis: ergo ſunt ſpiritualia à laica iuriſdictione exempta.

Tertium igitur fundamentum in prædictis tribus præſuppoſitis fundatum inſolubiliter concludit prædictum edictum iniuſtum & nullius roboris eſſe, hoc modo: Nulla poteſtas laica poteſt iudicare, vel ſtatuere ſuper vlla ſpiritualia; at prędicta bulla Cœnæ Domini, & omnia contenta in ea ſunt ſpiritualia; ergo prædictum Auditorium, quod ſolum laicam poteſtatem habuit, non potuit prædictum edictum contra ea edere. Quod autem prædicta bulla, & omnia contenta in ea ſint ſpiritualia primi vel ſecundi generis, infra in ſolutione argumentorum pro edicto formandorum monſtrabitur.

10 Quartum fundamentũ ſit, ꝙ à mille circiter quingentis annis ſola eccleſiaſtica poteſtas hæc inſtituit, & deſtituit, conſtruxit, & deſtruxit, auxit, diminuit, & mutauit, nulla laica & Catholica poteſtate reclamante, immo conſentiente, aſsiſtente, &, vt iuſtum erat, protegente illam, & fauente; ergo ad eamdem pertinet etiam nunc ea facere: niſi quis adeo deſipiens reſponderet, poſſeſsionem, quæ tot nominibus eſt immemorabilis, non debere prodeſſe ſummo Pontifici, & Principi; cum quælibet ſimplex immemorialis cuiuis infimati proſit, iuxta l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quotid. & æſti. & cap. ſuper quibuſdam. §. præterea. de verb. ſignific. Tum quia, quicquid voluant, reuoluant, & inuoluant aliquot iuriſperiti Latine & Græce callẽtiſsimi, & in humanis literis præſertim Ethnicis verſatiſsimi, qui forſitan huiuſmodi edicta procurant, plus intenti laicæ potentiæ armis, quam piæ obedientiæ mentis, non ſolum non probabunt iuſtitiam talium edictorum, ſed nec ſatis defendere poterunt, quod abſque priuilegio ſacroſanctæ Sedis Apoſtolicæ poſsit vlla poteſtas laica cognoſcere, & iudicare de iure & iuſtitia colorandi titulos poſsidendi prædicta ſpiritualia; cum illa, & iuſtitia colorandi eos ſint eis annexa, & ita ſpiritualia, de quibus laica poteſtas abſque Sedis Apoſtolicæ priuilegio nec iudicare, nec cognoſcere poteſt. Quare prædicti Auditorij potius erat gratias Sacroſanctæ Sedi Apoſtolicæ agere, quod patiatur Regiam Francicam vti poſſeſsione priuilegiorum Sedis Apoſtolicæ, quæ illa ei conceſſit, quam illam expellere à poſſeſsione ferendi prædictam bullam tam iure diuino, quam humano fundata, & vſu longiſsimo confirmata.

Quintum fundamentum ſit, quod rationes, quibus prædictum edictum colorari poteſt, facile tolluntur: maxima enim illarum, & prima videtur eſſe, quod ſicut ſumma poteſtas eccleſiaſtica immediate à Deo Eccleſiæ eſt data, & Pontificibus Maximis, ita ſumma poteſtas laica eſt data immediate Regibus ab eodem Deo optimo maximo, & longe prius, & antiquius, quam eccleſiaſtica Papæ; quoniam hæc, vt ſupra dictum eſt, multis & inſolubilibus argumentis probatur in prædicta repetitione cap. nouit. notab. 3. de iudi. data fuiſſe à Deo Chriſto homine facto, illa vero iam inde ab exordio populorum cœpit.

Secunda

Secunda, quæ quadamtenus Lutheranismum sapit, quod contenta in prædicta bulla nõ sũt circa supernaturalia diuinitus & supernaturaliter à Deo Opt. Max. data, neque instituta, & consequenter nec spiritualia, quo ad quæ solum laici, præsertim Reges Pontifici Maximo subijciuntur.

11 Tertia, quod contenta in prædicta bulla, contra cuius executionẽ prædictum edictum est latum, feruntur in laicos regni quo ad temporalia Papæ minime subiectos.

Quarta, quod continet processum factum non præmissa partium citatione, quæ est pars defensionis, quam iure naturali deberi declarat clem. pastoralis. §. cæterum. de re iudic.

Quinta, quod S. D. N. videtur in ea in propria causa ius dicere, contra legem naturalẽ, quæ id videtur vetare, l. 1. C. ne quis in sua causa iudicet.

12 Ad quas rationes per dicta fundamenta facile responderi potest. Ad primam quidem concedendo summam potestatem laicam siue regiam datam esse generi humano regendo longe prius, quam summa potestas ecclesiastica Ecclesiæ Christianæ; sed negando ex hoc inferri, quod spiritualem habebant Reges, immo contrarium, scilicet quod alia est potestas Regum laica, alia potestas pontificia spiritualis; & consequenter ex facultate vtendi illa non inferri facultatem vtendi hac, cum à diuersis non fiat illatio, l. Papinianus. ff. de minorib.

13 Ad secundam respondeo, negando solum illa dici & esse spiritualia, quæ à solo Deo immediate induntur vel instituuntur, vt late probatum est in tertio fundamento pro nostra parte adducto; quo irrefragabiliter probatur omnia sacramentalia, & instituta ad sacramenta paranda, conficienda, conseruanda, & administranda, esse spiritualia, & spiritualibus annexa: de quibus idem est dicendum, quod de maxime spiritualibus, idest à solo Deo inditis & collatis. quod quia non satis perpendunt aliqui hæretici, grauissime circa Ecclesiæ potestatem & maiestatem errauerunt, nec vmquam resipient, donec hanc, quæ verissima, & de sacris Christi fontibus hausta est, doctrinam receperint. Nec obstat, quod nullum an-

14 nexũ est idem cum eo, cui annexum est, sicut nihil simile est idem, l. quod Nerua. iuncta gloss. ff. depositi. quia, vt pridem diximus in dicta rubrica, illud verum est de identitate numerali & indiuidua, vt Theologi loquuntur, siue specifica, vt Iurisperiti dicunt, non autem de generica, aut specifica specie specialissima, vt Theologi, quam Iurisperiti genus appellant. Nam Petrus potest esse similis Ioanni, & est idem genere, siue specie specialissima, quia est homo; licet non sit idem numero, & indiuiduo. & virtutes infusæ à Deo sunt similes in genere donis Spiritus sancti, & sunt spiritualia à Deo immediate collata, sicut illa; non tamen sunt eadem numero & indiuiduo secundum doctrinam S. Thom. 1. 2. q. 68 art. 1. ab omnibus Catholicis recep. Et ita omnia instituta ab Ecclesia per potestatem supernaturalem à Deo sibi supernaturaliter & immediate traditã, sunt spiritualia, & in genere eadẽ cũ his, quæ sunt spiritualia, propter quæ sunt instituta, & quibus connectuntur; licet non sint eadem numero, nec sint tam spiritualia, quam illa, quibus annectuntur: quia illa sunt data,

vel instituta immediate à solo Deo, hęc autem ab Ecclesia per potestatem supernaturalem ab eodem immediate illi traditam.

15 Ad tertiam respondeo concedendo, nec Regem Franciæ, nec subditos eius esse quo ad temporalia subditos Papæ; negando tamen, quod non sint subiecti quo ad contenta in prædicta bulla, cuius executio impeditur: quoniam omnes Christiani, cuiuscumque ordinis sint, subijciuntur potestati & iurisdictioni Pontificis Maximi, cap. nouit. de iudic. in cuius not. 6. ponderamus illud ad hoc, primo ibi, *Intendimus decernere de peccato, cuius ad nos pertinet sine dubitatione censura, quam in quemlibet exercere possumus & debemus.* secundo ibi, *nullus, qui sit sanæ mentis, ignorat, quin ad officium nostrum spectet de quocumque peccato mortali corripere quemlibet Christianum, & si correptionem contempserit, per districtionem ecclesiasticam coercere.* Per quæ palam fit posse Papam corripere de peccato mortali quoscumque Christianos, etiam Reges, de quibus illud cap. agit, & si non se correxerint, censura ecclesiastica ad id cogere. At omnia contenta in prædicta bulla sunt edicta ad vitanda, impedienda, & corrigenda peccata mortalia grauissima per fulminationem excommunicationis, quæ est medicinalis, cap. 1. de sent. excomm. lib. 6. qua tamquam pius pater intendit conseruare salutem subditorum, & perditam restaurare: ergo quo ad illa subditi sunt ei laici, esto non sint subditi quo ad temporalia.

16 Ad quartam respondeo concedendo citationem partis regulariter in processu esse necessariam; fallere tamen, quando certum est nullam competere defensionem citando, vel cum certum est talem esse actum, quem non posset impedire citandus, si præsens esset, vt latissime per innumera probat Felin. post Panormit. in cap. cum olim. num. 11. de senten. & re iudic. & cap. causam quæ. de rescript. pro quibus omnibus facit, licet ipse non alleget, quod frustra expectatur euentus, cuius nullus sequitur effectus, cap. cum cõtingat. de offic. deleg. & omnia contenta in prædicta bulla sunt talia, contra quæ nulli vlla defensio competit; & talia, quæ nemo iure posset impedire, etiam si inueniretur pręsens. fallit etiam in sententijs excommunicationis, quæ generaliter pro culpis futuris impediendis, & præteritis emendandis, vel occultis indicandis, vel alia de causa rationabili contra eos qui ignorantur, feruntur, cap. 2. de constit. lib. 6. vbi Ioan. Monach. id annotat, allegando stylum Curiæ, & cap. ad nostram. il 3. de iureiuran. & cap. si sacerdos. de offic. ordin. & vtrobique Panormit. & communis. & omnes sententiæ contentæ in bulla generaliter feruntur in eos qui ignorantur, ad impediendas futuras culpas, vel emendandas pręteritas: ergo sine vlla citatione poterunt illæ edici.

17 Ad quintam respondeo primo, negando quod Sanctissimus D. N. in prædicta bulla tulerit sententias pro se: quia immo eas tulit pro salute animarum, pro Republica Christiana, pro libertate ecclesiastica, & pro conseruatione auctoritatis Apostolicæ, & vnitatis à Deo sibi cõmendatę, quę sunt bona sedis Apostolicæ; & ita de illis potest iudicare, sicut Episcopus de causa ecclesię suę, iuxta glo. iuncto textu in cap. si erga. 2. q. 7. & glo. iuncto text. in cap. cum venissent. de iudic. Secundo, quod Papa potest esse

iudex

iudex in causa propria, secũdum prædictas glossas recep. sicut Imperator in causa sui fisci, l. proxime. ff. de his quæ in testam. delen. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Episcopum potest Metropolitanus iure communi deponendum pronunciare, deponere autem non: sed & Concilium prouinciale contra eos processum informatiuum formare potest, sed non condemnare: hodie autem per Concilium Tridentinum nullus Papa inferior potest de hæresis vel alio crimine Episcopi depositione digno cognoscere, nec informationem iudicialiter capere, num. 5. & 6. licet extraiudicialem informationem capere possit, & quandoque teneatur & ad Pontificem referre, num. 3. & 7.*

2 *Legatus à latere potest de iure non solum de appellatione ad Pontificem interposita ad hunc effectum iudicialiter cognoscere, ut causam magis instructam transmittat, sed & idem facere de crimine Episcopi depositione digno, num. 4. hoc tamen ultimum modo est correctum per Concilium Tridentinum, num. 5. & 6.*

3 *Iudex à quo cognoscere potest de attentatis post appellationem, ut iudex appellationis aptius causam expediat.*

CONSILIVM II.

QVAESITVM est, an Concilium prouinciale possit capere informationem, aut formare processum contra aliquem Episcopum suspectum, aut accusatum ibi de causis grauioribus, ad effectum transmittendi probationes, & processum ad Romanum Pontificem.

1 Respondeo, quod pro parte affirmante huius quæstionis facit primo cap. quamuis. 3. q. 6. quatenus habet Concilium prouinciale habere potestatem cognoscendi de causis criminalibus Episcoporum, & faciendi processus criminales, licet non habeat potestatem definiendi; cui cõcordant cap. multum. & aliquot alia eiusdem causæ, & quæst. quin & gloss. in cap. biduum. 2. q. 6. verbo adnotauerit, dixit Metropolitanũ posse cõdemnare Episcopũ, non quidem deponendo, sed pronunciando deponendum.
2 Secundo facit cap. constitutus. adiuncta doctrina Panorm. communiter recepta, de appella. quatenus habet, Legatum à latere, siue Cardinalem Legatum posse cognoscere de causa appellationis interpositæ ab ordinario inferiore ad Papam, vt causam instructiorem ad eum mittat. Tertio, quod iudex à quo appellatur, potest cognoscere de attentatis post appellationem, vt aptius expediatur causa principalis à iudice appellationis, per
3 cap. cum teneamur. de appellat. Quarto, quod omnis grauatus à iudice inferiore potest appellare etiam omisso medio ad Papam, cap. omnis oppressus. & cap. ad Romanum. 1. & 2. 2. quæst. 6. cui videtur consequens, cuicumque iudici licere quamlibet causam instruere, vt instructiorem, & informatiorem reddat Papam. Quinto, quod Episcopi & alij prælati inferiores possunt nunciare Papæ hæreses & hæreticos, qui habentur in territorijs suis, cap. excommunicamus. §. adijcimus. de hæreticis, & cap. inquisitores. sub fin. eod. tit. lib. 6. & non possent id facere, nisi accepta prius in-

formatione, & quando iudex refert causam Principi, debet eam instru-
4 ctam mittere, l. 1. C. de relatio. Sexto, quod causæ maiores sunt referendæ ad Papam, cap. maiores. de baptis. & causa dandi coadiutorem Episcopis ægrotis, & non valentibus ecclesias suas regere, est de maioribus Ecclesiæ causis, & reseruata Papæ, attamen Capitula possunt informationes facere de illis, & de statibus ecclesiarum suarum, & eas mittere ad Papam, cap. 1. de cleric. ægrot. lib. 6. Septimo, quod Ioan. Monachus in d. cap. inquisitores. de hæretic. lib. 6. in specie determinat, Metropolitanum & Legatum de latere, licet Episcopum deponere non possint, causam tamen depositione dignam instruere, & instructam ad Papam remittere posse, quod ait se vidisse factum.

5 Quibus tamen non obstantibus contrarium videtur verius. Tum quia certum est, quod nulli inferiores Papa possunt cognoscere de hæresi contra Episcopos, nec processum aliquem facere contra illos, etiam si sint inquisitores hæreticæ prauitatis à sede Apostolica deputati, dict. cap. inquisitores. de hæret. lib. 6. Tum quia non solum depositio Episcoporum est hodie reseruata Papæ, sed etiam cognitio & examinatio causæ dignæ depositione, per Concilium Tridentinum cap. 5. de reformat. sess. 24. Tum quia per prędictum cap. 5. crimen hæreseos, & alia crimina maiora digna depositione & priuatione exęquantur quo ad hoc, & pro certo habetur apud plerosque omnes, non posse vllum inferiorem Papa inquirere, & aliquem processum facere contra Episcopos super crimine hæreseos sine mandato expresso Papæ, per prædictum cap. inquisitores. quod & nos nuper vidimus obseruatum in causa Primatis Hispaniæ: ergo neque in alijs criminibus depositione dignis id facere poterit. Tum quia non videntur obstare opposita.

6 Ad primum enim respondetur, iura in eo contenta habuisse quidem locum, quando cognitio causæ depositionis contra Episcopos concedebatur Concilio prouinciali vel Metropolitano; licet depositio eis negaretur: nunc autem per iura nouiora non solum denegatur eis depositio, sed etiam omninoda cognitio eius.

Ad secundum respondetur, quod vt præfatus Ioan. Monach. vbi supra dixit, instructio, quam in dict. cap. constitutus. fecit Legatus ille de latere, fuit facta de facto, & non de iure, vel de consensu partium. Nec obstat Panormit. frequentius receptum contrarium tenuisse. Tum quia etiam Decius ibidem tenuit non debuisse illud iure fieri, nisi consuetudine fuisset introductum. Tum quia licet tempore Innocentij Tertij, cuius est illud cap. constitutus. Legato de latere licuisset iure vel consuetudine cognoscere de appellatione ad Papam interposita, & eam instruere & remittere ad eum; non tamen ex eo inferretur, idem posse fieri in causa depositionis Episcoporum; quia hoc est aliud ab illo, & à separatis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minoribus. Tum quod prædicto iure nouo contrarium est inductum, vt dictum est.

Ad tertium & quartum respondetur eodem fere modo, scilicet, quod capitula in eis citata loquuntur de alijs rebus, quam nostra quæstio,

& sunt

& sunt iura antiqua, quæ quatenus obuiare possunt nostro proposito, sunt sublata per noua.

7 Ad quintum, concedendo quidem posse prælatos inferiores nunciare Papæ, & admonere ipsum hęresim, & alia crimina depositione digna Episcoporũ; immo & aliquando ad id faciendum teneri verbo vel scripto extraiudicialiter, vel ita, vt non faciant processum aliquẽ iudicialẽ firmum, vt iura in eo citata probãt; at iudicialẽ, vt quæstio prædicta proponit, non.

Ad sextum respondetur eo modo quo ad tertium, & quartum.

Ad septimum, scilicet dictum Ioann. Monachi, qui videri potest contrarium parti determinatæ dixisse, respondetur intelligendum esse illud pro tempore, quo iure concedebatur cognitio huiusmodi criminum Metropolitano, licet negaretur definitio; non autem pro tempore, quo negatur ei etiam cognitio. Nec obstat quod ipse vidit contrarium seruari in d.cap.inquisitores. quia illud solum agit de crimine hęreseos: sed non vidit Concil. Trid. quo illud, & alia crimina depositione priuationeque digna quo ad hoc exęquantur; neque animaduertit, quod illud cap. poterat ad alia crimina Episcoporum depositione digna extendi per identitatem vel similitudinem rationis, sicut cap. quam periculosum. de sent. excomm. lib. 6. & cap. qualiter & quando. il 2. de accusat. & alia multa, quæ merito specialiter eis fauent. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Confratria, an corpus, an collegiũ dici debeat, vel vtrũq. quod verius videtur. n. 2.*

1 *Collegium est simul, societas vero separatim habitantium.*

2 *Congregatio ad aliquem finem vnita, & corpus, & collegium, & societas, dici potest.*

2 *Et, dictio non semper coniungit diuersa, sed quãdoque exponitur pro vel, siue idest.*

3 *Collegium sine superioris auctoritate, nisi religionis causa initum, seu coactum, est illicitum.*

4 *Collegium etsi pium sit, tamen laicum est, si maior illius pars sint laici.*

5 *Collegium laicum in temporalibus subijcitur iudici laico, in spiritualibus uero Episcopo, à quo etiam circa spiritualia visitatur. num. 6.*

6 *Iure diuerso, diuersa subsistente ratione, eadem res censetur.*

CONSILIVM III.

FVIT erecta quædam confratria sub nomine Corporis Christi, cuius confratres habitum distinctum gerunt, separatimque à laicis cum cruce in publicis processionibus incedunt. Quæritur, num laicalis mere, an mixta dici possit.

1 Videtur dicendum primo, quod hæc congregatio proprius dicitur corpus, quam collegium: quia sola congregatio simul habitantium proprie videtur collegium; cum tamen etiam seorsum habitantes efficiant corpus, secundum Bart. in rub. ff. de colleg. illicit. sed ibi gloss. dicit è contrario congregationes huiusmodi appellari corpora, cum simul habitant, & alias non nisi collegia: & Albericus in diction. verb. collegium, dicit corpus esse genus ad collegium, quod ait tantum esse simul habitantium,

2 tium;& societatem,quam ait esse tãtum seorsum habitantium:nos autem arbitramur satis proprie dici posse collegium, corpus, & societatem,omnem congregationem personarum ob aliquem finem vnitarum, siue simul,siue seorsum habitent:& quod illa copula, *et*, in rub.de colleg.& corp. non proprie ponitur, vt cum coniungit diuersa, iuxta gloss. in rub. ff. de iur. & fact. ignor. & cap.quærelam.de simon. sed improprie, pro *idest*, vel *siue*, vt in l. 1. ff. de pact. & not. in cap. ex parte. de rescript. & ibi pulchre per Felin. num. 6.

3 Secundo, quod licet omnia collegia, & corpora sine auctoritate legitimi superioris coacta, sint regulariter illicita,l. collegia. §. in summa. ff. de colleg.illic.& Innoc.tradit in cap.dilecta.de excessib.prælat.& Bart.in l.1.& vlt. ff. de collegijs illicitis.hoc tamen collegium, siue corpus est licitum,licet absque auctoritate superioris sit coactum:quia causa religionis est coactum, cuius causa potest cogi & erigi sine auctoritate superioris secundum eos in l. 1. ff. de colleg.illicit.

4 Tertio,quod hoc collegium siue corpus est voluntarium, & nõ necessarium ex eorumdem mente,& licet sit pium, est tamen laicũ,& non ecclesiasticum: quia omnes,vel maior pars cõgregatorum sunt laici,quo casu dicendum est laicum, & non ecclesiasticum, arg. l. quod maior pars. ff. ad minicip.& cap.cum omnes.de constit. quod tenent præfati cõmuniter recep.cui consequens esse dicunt debere illud corã laico iudice conueniri.

5 Quarto, quod licet hæc congregatio dicatur laica, & ideo,vt prædictũ est, subijciatur iudici laico, & debeat conueniri coram eo, & non subsit Episcopo regulariter quo ad temporalia, & bona, quæ ipsi habent in sua congregatione; arbitror tamen eos subijci Episcopo quo ad actus ecclesiasticos. Tum quia expresse Bart.in dicta l.fin.num: 14.hoc ait. Tum quia iudex laicus nullam potestatem habet super rebus & actibus spiritualibus & ecclesiasticis,cap.2.de iud.& cap. bene quidem. 96. dist. Tum quia iudex ecclesiasticus est superior iudice laicorum quo ad actus spirituales & ecclesiasticos, quales sunt actus confitendi peccata, communicandi Eucharistiam, audiendi Missas, sepeliendi mortuum in sacro loco, vel cum illis aut illis cærimonijs.

6 Quinto, quod ex his infertur Episcopum posse congregationem prædictam iudicare quo ad modum & ordinem incedendi in processionibus, & comitandi sacramentum Eucharistiæ, cum defertur ad infirmos, & in deferendo habitum, cum ea faciunt; & consequenter visitare illam quo ad hæc, licet non possit iudicare, nec visitare illam quo ad alia delicta, vel contractus,quo ad quæ subijcitur potestati laicæ, & est iudicanda visitandaque ab illa. Nec obstat, quod eadem res non debet diuerso jure censeri,cap.cognouimus. 17. quæst.2. quia illud verum est,quando eadem ratio,& idem respectus suadent idem in casu proposito:secus auté, quando alia ratio,& alius respectus suadet alia,vt est casus in cap. quia. de relig. domib. in l. eum qui ædes. ff. de vsucap. & in casu proposito alia ratio & alius respectus suadet, vt congregatio prædicta subsit potestati laicæ quo ad personas congregationis, & bona temporalia tam earum

singu-

ſingularum, quam congregationis; & alia ratio & alius reſpectus ſuadet, vt eadem congregatio, & eius perſonæ ſubſint, & iudicentur, & viſitentur ab Epiſcopo quo ad actus religioſos, quos faciunt in locis ſacris, & alijs actibus proceſsionum, & alijs ſimilibus ad religioſos & ad eccleſiaſticum ordinem pertinentibus, vt palam eſt: & praxis quotidiana totius orbis habet, quod licet vnus & idem ſit Chriſtianus laicus habens temporalia, & indigens ſpiritualibus, & exercens illa; alteri tamen ſubijcitur, quatenus habet temporalia, & exercet illa; & alteri, quatenus indiget ſpiritualibus, & exercet illa. Itaque poteſt appellari præfatum collegium ſimpliciter laicum, & ſecundum quid eccleſiaſticum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi an viſitare poſsint capellanos triremium.*

2 *Capellani triremium viſitari poſſunt, vt alij viatores, ſeruato cuicumque ſuo tam exemptionis, quam alio iure competente.*

CONSILIVM IIII.

AN EPISCOPI poſsint viſitare capellanos triremium, quæ aduerſis ventis in portibus ſuarum ciuitatum commorantur?

1 Reſpondeo primo, quod videtur diſtinguendum inter triremes vnam claſſem conſtituentes, quibus communiter præficitur vnus generalis iudex, vel inquiſitor contra delinquentes vel debitores; & inter alias triremes ſingulares, quibus nullus iudex talis præficitur. Diſtinguẽdum etiam videtur inter capellanos, quos triremes vel duces earum accipiunt auctoritate Apoſtolica, & alia legitima ad celebrandum & ad miniſtrandum ſacramenta euntibus in illis; & alios capellanos, qui tantum ſunt vectores & viatores tranſeuntes ex vna patria in aliam. Tertio videtur diſtinguendum inter exemptos & non exemptos: & ita hoc dubium debet reſtringi, & non proponi adeo generaliter & indefinite.

Secundo, quod Epiſcopi poſſunt iudicare & cognoſcere de illis, perinde ac de alijs viatoribus & tranſeuntibus, ſeruando vnicuique ſua priuilegia, & ius, quod habent iure communi vel particulari, domum ſuam reuocandi, vt not. in cap. fin. de foro comp. & cap. 1. de priuil. l. 2. §. legatis. ff. de iud. & l. hæres abſens. & alijs ibi citatis eod. tit. Salua, &c. 2

SVMMARIVM.

1 *Nouitius cenſetur eccleſiaſtica perſona nedum quo ad beneficium canonis, ſed etiã fori, pro tempore quo perſeuerat in nouitiatu, ſubiacetque ſuis prælatis, ſicut & profeſsi, num. 2. ita vt poſsit prælatus contra talem pro homicidio tunc perpetrato procedendo, etiam eum torquere. num. 3. ſed hoc per clericum vel religioſum, & non per laicum, niſi ibi adſit talis conſuetudo. num. 4.*

CONSILIVM V.

QVIDAM nouitius conuerſus occidit iniuſte religioſum profeſſum. Quæritur primo, an poſsit de iure à ſuo prælato regulari iudicari, an

potius tale iudicium ad sæcularem pertineat iudicem.

Secundo, an huiusmodi homicida possit torqueri à prælato regulari.

1 Ad has quæstiones respondeo primo, quod cognitio & punitio præfati delicti & homicidij pertinet ad iudicem ecclesiasticum, argum. cap. religiosi. §. 1. de sent. excomm. lib. 6. quatenus probat nouitium religionis approbatæ gaudere priuilegio cap. si quis suadente. 17. quæst. 4. & censeri ecclesiasticam personam, & gaudere priuilegio ecclesiasticæ personæ, argum. cap. duo sunt genera. 12. quæst. 1. & expresse determinant Ioan. Andr. Dominicus & Francus in cap. beneficium. de regular. quod cognitio de delicto nouitij pertinet ad ecclesiasticum iudicem: quod ipsum tenent Dominicus & communis in d. cap. religioso. §. 1. & probatur ea ra-
2 tione, quod nouitij post habitum susceptum subiacent prælatis quó ad iurisdictionem & superioritatem, saltem commutabiliter & reuocabiliter, licet non irreuocabiliter, pro tempore quo sunt nouitij, sicut professi: & cognitio & punitio delictorum religiosorum professorum pertinet ad iudices ecclesiasticos & prælatos eorum, vt tradit latissime Panormit. post Ioan. de Lign. in cap. cum contingat. num. 21. & quatuor seq. vbi probat quod delicta eorum pertinent ad cognitionem & castigationem prælatorum, etiam si sint homicidia, & alia grauia delicta.

3 Secundo, quod præfatum delinquentem poterit iudex ecclesiasticus & prælatus torquere, si meruerint torturam indicia delicti, seruatis seruandis in quæstionibus siue torturis, iuxta notata in cap. cum in contemplatione. de reg. iur. & in cap. 1. de deposito. & in l. 1. & toto titulo ff. de quæstionibus.

Tertio, quod prælatus poterit torquere præfatum delinquentem, si opus fuerit, per aliquem clericum vel religiosum, & non per laicum, nisi in terris in quibus consuetudo id fecit licitum, iuxta notata in cap. vniuersitatis. de sententia excommunicationis, & in alijs locis ordinarijs. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus regularium suorum iudex iure communi in ijs quæ spectant ad regulam & regularia statuta tantum est: at consuetudine & priuilegio cognoscunt etiam de alijs criminibus non requirentibus depositionem ab ordine, num. 2. quale est homicidium, num. 3. & quandoque ex speciali consuetudine, vel priuilegio de ijs etiam cognoscunt. num. 7.*

4 *Nouitiorum iudex est regularis prælatus, sicut & professorum.*

5 *Inquisitionis via non potest prælatus contra suum subditum regularem, etiamsi adsint violenta indicia, procedere, nisi adsit fama, per quam maior saltem pars collegij ex præcedentibus indicijs credat eum dicti delicti reum. num. 6. & de hac infamia debet primo per informationes coram notario, secrete tamen assumptas constare, antequam ad capturam procedat. num. 8.*

CONSILIVM VI.

QVID debet facere prælatus canonicorum regularium contra nouitium, contra quem sunt indicia violenta, per quæ quasi vehementer creditur occidisse vnum collegam professum?

Respondeo primo, quæstionem hanc prægnantiorem esse, quam primo aspectu præsefert; quia multarum quæstionum decisiones requirit, vt ei pro dignitate satisfiat, quas expresse hæc vna proposita non tangit.

1 Secundo, quod prædicta quæstio præsupponit, an cognitio huius delicti pertineat ad prælatum. Cui nos breuiter resolute respondimus in secūdo comment. de regularib. super cap. non dicatis. num. 63. in hæc verba: *Iure communi iudex immediatus regularium est Abbas, vel alius prælatus eorum in pertinentibus ad regulam suam, & regularia statuta. quod efficaciter probatur in l. fi. C. de iurisd. omn. iud. & in cap. cum ab ecclesiarū prælatis. de off. ord. quod illius legis ratione nititur quo ad collegium, cui præest, non tamē quo ad plebem, quo ad quam extendit illud gl. in verbo sententia. sed non recte, nec est verum; nisi consuetudo augeat iurisdictionem, quam d. l. fi. dat. Immo nec iure communi, vt ibi alias dixi, prælatus inferior habet iurisdictionē in eos, qui sui sunt collegij, quo ad extraria, quæ non tangunt regulam, nec regularia statuta, siue sint ciuilia, siue criminalia. Sed nullum monasterium vidi, in quo priuilegio vel consuetudine non sit obtentum, vt prælatus cognoscat etiam de illis, saltem cum crimina non requirunt depositionem.*

2 Tertio, quod ex prædictis infertur, prælatum prędicti nouitij iure communi non habere iurisdictionem, & potestatem cognoscendi de prædicto delicto; quia illud non tangit regulam, nec regularia statuta, ad quæ sola extenditur iure communi.

Quarto, credere me, prælato prædicti nouitij competere consuetudine, statuto, vel priuilegio Sedis Apostolicæ iurisdictionem ad cognoscendum de causis ciuilibus, & criminalibus suorum canonicorum expresse, vel tacite professorum, saltem cum crimen non requirit depositionem ab ordine. Tum quia, vt dixi, nullum monasterium celebre vidi, in quo prælatus super suos canonicos regulares vel monachos non habeat iurisdictionem prædictam actiue, & passiue. Tum quia Philippus Franc. tam in cap. religioso. §. 1. de senten. excom. lib. 6. quam in cap. beneficium. de regular. eodem lib. videtur hoc affirmare. Tum quia video id obseruari in Italia, Gallia, & Hispania.

3 Quinto, quod in casu proposito agitur de crimine requirente depositionem, immo & degradationem realem, secundum Panorm. in cap. 1. de homicid. quia agitur de homicidio qualificato, quo dicitur nouitius occidisse professum expresse religionem sacratissimam canonicorum regularium: quamuis communis opinio teneat contra Panor. quo ad degradationem, vt resoluit Decius post multa in cap. at si clerici. num. 39. de iudicijs. & ita, cum prædictus prælatus iure communi non habeat iurisdictionem cognoscendi de prædicto casu, si neque de consuetudine, vel alio iure speciali habeat illam, non competit illi iurisdictio super hoc crimine, quod requirit depositionem.

4 Sexto,

4 Sexto, quod, quamuis videri posſit alicui, quod prædicto prælato non competit talis iuriſdictio in nouitium laicum, arbitror tamen, quod attento prędicto cap. religioſo. §. 1. de ſenten. excom. lib. 6. per quod declaratum eſt, nouitios gaudere priuilegio cap. ſi quis ſuadẽte. 17. q. 4. verius videtur, ꝙ poteſt cognoſcere, perinde ac poſſet, ſi eſſet clericus & profeſſus.

5 Septimo, præſuppoſito etiam, quod prædicto D. prælato competat iuriſdictio cognoſcendi de delicto propoſito, non tamen poteſt procedere per viam inquiſitionis, niſi fama prædicti delicti ſit contra prędictum nouitium; quia licet iudex poſsit procedere contra delinquentem per viam accuſationis, vel denunciationis ſine fama præcedente, non tamen poteſt iuſte procedere per viam inquiſitionis, per ea, quæ notantur in cap. ſuper

6 ijs. & cap. inquiſitionis. & cap. qualiter & quando. il 2. de accuſatio. Credo autem ſufficere famam, quam haberet collegium, inductam per indicia: ita quod ſaltem maior pars eorum, qui ſunt in collegio, credat illum nouitium occidiſſe prædictum profeſſum, etiamſi fama illa non eſſet fama quo ad ciuitatem, neque quo ad plebem parochiæ, per aliqua, quæ adduci poſſent, ſi vacaret.

7 Octauo, quod mea ſententia prædictus prælatus cognoſcere poteſt in caſu propoſito de delicto prædicto, ſi competit ei iuriſdictio cognoſcendi de crimine, requirente depoſitionem iure aliquo ſpeciali, (quæ tamen iure communi non competit) etiamſi fama prædicta præcedit, quam etiam credo præcedere.

8 Nono, quod, ſi ſua Paternitas vult procedere per viam inquiſitionis, debet ante omnia accipere ſecreto informationem contra prædictum nouitium de fama iam orta in collegio coram notario publico, antequam apprehendat eum, & poſtea apprehẽdere illum, & opponere illi delictum prædictum, quod ei fama imponit. Salua, &c.

DE FERIIS.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo ab obſeruatione diei feſti tunc excuſat, ſi ſit præſcripta: quam præſcriptionem interrumpit ſuperioris contradictio.*

2 *Damnum quod paterentur famuli, diſcipuli, & locantes operas, qui niſi diebus feſtis aliqua opera facerent, eijcerentur, non excuſat, niſi ſit tanta eorum neceſsitas quæ excuſaret a ſanctificatione feſti, vel excuſentur ob modicitatem operis; & hoc modo ſacrum audiant.*

CONSILIVM I.

FIGVLI dicuntur hic Romæ hanc habere conſuetudinem, vt diebus feſtis præparent materiam, ex qua poſtea die ſequenti non feriato conficiant lateres, & tegulas: licetque dicta materia poſſet præparari eodemmet die non feriato, attamen, vt lucrentur duas, tres, vel etiam quatuor horas temporis, prædictã materiã præparant die feſto, & hoc fere ab om-

nibus

nibus obseruatur; licet deprehēsi à ministris iustitiæ puniantur in notabili quātitate pecuniarum, tamquam violatores festorum. Vnde occurrit dubitari, quid agendum sit cum pueris eorumdem, quorum aliqui locauerunt magistris operas suas ad aliquot annos, vt artem addiscerent; aliqui artem scientes ad aliquot menses, & aliqui ad hebdomadas: qui cum nesciant aliam artem exercere, cum notabili dispendio eamdem desererent, & nisi diebus festis velint vt supra operari, non valerent vt plurimum reperire qui eos conducere vellent.

Sutores etiam diebus festis resident in eorum tabernis, vt calceos vendant tam rusticis venientibus, quam & habitantibus Romæ, & dictis diebus plurēs calcei venduntur, quam alijs diebus: & si cæteris vendentibus vnus vellet tabernam claudere, maximum damnum pateretur. Tempus, quod insumitur in præparando vno pare calceorum, dum venduntur calcei, est modicum. Magistratus ecclesiasticus, ad quem spectat curare vt festa seruentur, publico & pœnali edicto mandat, ne hæc fiant: attamen in executione edicti remissius proceditur; & si aliquis aliquando deprehēditur transgressus esse, soluta aliqua minima quātitate exequutori liber dimittitur, & sæpissime etiam huiusmodi transgressiones dissimulantur.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo primo, huiusmōdi figulos non excusari sua consuetudine, cum non sit præscripta ob contradictionem superiorum, quæ interrumpit illam, argum. notatorum in cap. fin. de consuetud.

Secundo, nec famulos esse excusandos; cum hero, & Ecclesia vel Deo contraria præcipientibus, iis potius quam illi sit obediendum, cap. Dominus. cap. non semper. cap. qui resistit. 11. q. 3. nisi tanta eos vrgeret necessitas, quæ excusaret à festo colendo, iuxta ea quæ nos tradidimus in Manual. cap. 13. num. 6.

AD SECVNDAM respondeo non peccare saltem mortaliter huiusmodi sutores propter causas in propositione quæstionis factas, per ea quæ in d. num. 6. diximus.

SVMMARIVM.

1 *Famuli artificum in festis laborantes etiam causa discendi artem, peccant mortaliter, nisi necessitas artificum vel propria sit tanta, quod aliter non possent habere vnde honeste viuant.*

2 *Necessitas quæ excusat operantem die festo, excusat etiam illum, qui vt ei succurrat operatur.*

CONSILIVM II.

AN FAMVLI artificum seruientes eis aliquot annis, vt eorum artes discant, possint absolui à confessarijs, si coacti à suis magistris seruilia opera faciunt, & non proponunt discedere ab eis nolentibus eos aliter docere; eo quod non possunt inuenire alios, à quibus discant, nisi laborando diebus festis?

Respondeo primo, quod non, si ob id desināt audire sacrum contra cap.

missas.

missas.de consecrat.dist.1. Secundo, quod si magister vel herus tanta necessitate opprimeretur, quod liceret sibi per se illud, quod facturus est discipulus, facere; posset ipsum iuuare, non ea principaliter ratione, qua est magister, vel herus, & vt ab eo discat, sed vt tam graui necessitati eius succurrat, per ea quæ diximus in Man.confess.cap.13.nu.10.& 11. Tertio, quod videtur licere ipsi famulo, audito sacro laborare, si non inueniret à quo posset discere illam artem non parendo suo hero, & magistro in faciendo illud opus, & esset ei tanta necessitas discendi artem illam, quod, nisi disceret eam, iuxta circumstantias personæ, loci, vel alias, non posset honeste viuere; quod tamen raro videtur contingere. Quarto, quod cessante necessitate huiusmodi, tam ex parte discipuli, quam ex parte magistri, non posset meo iudicio absolui huiusmodi puer, nisi proponeret desistere, ob ea quæ vbi supra diximus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Missa ab audienda, quæ ab ecclesia distantia excuset, ex circumstantia personarum, viarum, temporis, & similium arbitrabitur bonus vir.*

CONSILIVM III.

AGRICOLAE locant operas suas menstruas pro certis locis remotis ab ecclesijs: vnde raro diebus festis audiunt sacrum, excusantes se non debere cogi ex dictis locis, quæ distant ab ecclesia vltra tria milliaria Italica, accedere ad ecclesias diebus festis, vt audiant sacrum. Dubitatur, quanta distantia excusare possit hos rusticos ne cogantur pro sacro audiendo adire ecclesiam.

1 Respondeo primo, scire me terras, in quibus eunt viri, & aliquot mulieres robustæ ad audiendam Missam diebus festis ad loca plusquam tribus milliaribus distantia, immo & senes mares, & fœminas in diebus solemnioribus.

Secundo, quod mea sententia, viri, de quibus in quæstione, qui præsupponuntur esse rubusti, & operarij, nullatenus sunt excusandi, eo quod tribus milliaribus à loco, vbi audienda est Missa, distent.

Tertio, quod non est determinatũ iure quanta distantia excuset ab audienda Missa, & ita determinandũ est arbitrio boni viri, iuxta l.1.ff.de iure delib. qui ex circumstãtijs personarum excusandarum, pluuiarum, fluminum, lutorum, & alijs huiusmodi suum animum informabit. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Excusantur agasones, qui diuersoria, in quibus minus impenditur, eligunt, licet secundario inde sequatur vt non possint sacro interesse.*

CONSILIVM IV.

AGASONES, seu agentes equos, ac muliones, cum sint pauperes, student nocte hospitari extra vrbes & castra vel in via, vel in paruis hospitijs, in quibus minoris emuntur necessaria: & quia dicta loca, vt plurimum, multum distant ab ecclesijs, idcirco diebus festiuis non possunt Missam audire.

1 Respon-

1 Respondeo, satis excusationis habere muliones, & vectores equorum, si principaliter adeunt prædicta loca, & diuersoria, vt minus impendant, & non vt excusentur ab auditione Missæ, arg. eorum quæ dicuntur in Man. confess. cap. 13. & cap. 22. num. 3.

SVMMARIVM.

1 *Missæ vt non omnibus, sed aliquibus tantum festis intersint aliquot ouium custodes, & personarum genera, iusta consuetudine introduci potuit; & tunc sufficit, vt tales ijs intersint, & eorum domini eis tantam faciant commoditatem, vt illis interesse possint.*

2 *Cultus diei festi efficiet, ne oues, quas ideo custodes tardius aliquantulum educunt, vt sacro intersint, minus bene valeant.*

CONSILIVM V.

PASTORES ouium tam paucos conducunt ouium custodes, vt eis non liceat, nec tertio quoque mense, dimissa ouium custodia alijs concustodibus, sacrum audire. Dubitatur quid agendum tam cum pastoribus principalibus, quam cum dictis custodibus.

1 Respondeo primo, quod pastoribus dominis ouium præcipiendum videtur, vt tot custodes ouium conducant, quot sufficiant, quo liceat eis satisfacere præcepto de audienda Missa diebus festis, cum cap. Missas. de con secr. dist. 1. omnibus Christianis id præcipiatur.

Secundo, quod fieri potest, vt cõsuetudine aliqua rationabili inductum sit, vt custodes ouium aliquarum regionum non teneantur audire Missam omnibus festis, sed tantum quibusdam, alibi pluribus, & alibi paucioribus pro regionum variarum varia consuetudine: quia cum illud præceptum sit humanum, potest humana consuetudine moderari, arg. cap. fin. de consuet. & ita sufficit quod domini ouium ponant tot custodes, quot sufficiãt ad custodiendas oues, & audiendas Missas debitas.

Tertio, quod custodibus ouium præcipiendum est, vt ita inter sese conueniãt, quod possint audire Missas à se necessario audiendas, & quod non seruiant dominis qui noluerint ponere custodes ad id necessarios: quamuis arbitrer, custodes ipsos posse ita ordinare horas audiẽdi Missas, vt qui sufficerent ad custodiendas oues sine Missarum auditione, sufficerent etiã ad custodiendas eas audiendo necessarias aliquantulum accelerando,
2 vel tardando exitum, vel ingressum, & regressum ouium propter hanc causam, quæ ipsa faciet ne minus valeant.

SVMMARIVM.

1 *Scribendi actio, prout est opus per animi prudentiam, non est opus seruile; secus si fiat vt ex vno scripto sumatur copia.*

2 *Opus seruile non fit ex eo solum, quod fiat ob lucrum: sed & modicitas materiæ excusat à peccato mortali.*

3 *Indeterminata à iure relinquuntur arbitrio prudentis, qui ex causa & circumstantijs indicabit, illud spatium horæ, quod agricolæ die festo fodienti est peccatum mortale, non esse tale suenti, seu barbitonsori.*

CON-

CONSILIVM VI.

QVAERITVR primo, an scribere sit opus seruile.

Secundo, an opus, quod alias non erat seruile, fiat seruile, si fiat propter lucrum.

Tertio, cum conceditur facultas laborandi die festo, ad quæ opera seruilia potest concedi plus temporis.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo primo, quod verbum, *scribere*, varias habet significationes, & quod quatenus significat condere legem, componere librum, seu aliquod opus per animi sapientiam & prudentiam, non significat opus seruile, neque quatenus significat manu propria literas pingere. Quoniã seruile opus definitur esse opus manuarium proprius cõueniens seruis, quã ijs quibus seruitur, vt post D. Thom. ibi citatum tradimus in Man. nostro cap. 13. num. 3. Et scribere, quatenus prædicta significat, proprius, vel saltem æque conuenit his quibus seruitur, ac seruientibus. Secundo, quod ex vna scriptura aliam similem facere, describere, & transcribere, videtur esse seruile: quia proprius conuenit seruientibus, quam his quibus seruitur: quod & nos satis insinuauimus in dicto cap. 13. num. 14. & latius tradit Caiet. in 2. 2. quæst. 122. art. 4. coll. 20. vers. ad secundum.

2 AD SECVNDAM respondeo, quod varij varie sentiunt circa hoc dubium, vt ego iamdudum late tractaui in cap. ieiunia. de cõsecr. dist. 3. quod habet id qđ in quæstione proponitur, scilicet in die Dominica nihil aliud esse agendum, quam Deo vacandum: & postea in d. Man. cap. 13. num. 5. & 12. breuiter resoluẽdo diximus, nullum opus fieri seruile ex eo solo, quod fiat ob lucrum vel mercedem, vt efficaciter probat Caiet. in d. quæst. 122. artic. 4. col. 14, vers. dubium vnum non dissimulandum. ibique respondet oppositis: cuius rationes, quia ibi facile videri possunt, hic non rescribo.

3 AD TERTIAM respondetur, quod omnia quæcumque iubentur, aut permittuntur facienda sine determinatione quantitatis, vel temporis, debent determinari arbitrio boni vel prudentis viri, vel iudicis. l. 1. ff. de iur. delib. cap. de causis. de off. deleg. & consequenter vir bonus & prudens arbitrabitur, inspectis circumstantijs personarum, causarum, siue occasionum, generis operum, & alijs. ita quod maius tempus potest concedi ad consuendum aliqua, vel ad barbas radendas, & capillos circumcidendos, quam ad fodiendum in agro, vel putandam vineam.

DE CAVSA POSSESSIONIS, ET PROPRIETATIS.

SVMMARIVM.

1 *Possessorium suspenso petitorio prius terminari debet.*
2 *Regularium regimen perpetuum melius, quam triennale.*
2 *Institutio prælatorum, & beneficiariorum communi iure perpetua.*

3 *Inspe-*

3 *Iuspatronatus per præscriptionem 40. annorum quæri, augeri, modificari, & tolli potest.*
4 *Ius ad antiquum reuersio fauorabilis.*

CONSILIVM I.

PAPA creauit iuspatronatus super quodam monialium monasterio in fauorem N. qui per 70. annos præsentauit Abbatissam, & institutio fuit perpetua; nunc vero iterum præsentante patrono, & tam ipso, quam monasterio institutionem perpetuam desiderante, insurgunt institutor, & alij, dicentes institutionem esse debere triennalem, quia sic apud religionem receptum esse videtur. Quæritur, quid iuris.

Respondeo primo, patrono & monasterio volẽtibus, vt Abbatissa præfata præsentata per patronum confirmetur pro perpetua sine triennalis temporis præfinitione, clarum & manifestum ius eis in possessorio competere; quia ab annis 70. sunt in hac possessione cum titulo colorato, quod sufficit, iuxta glossam celebrem in clem. 1. de causa possess. & ita nullatenus permittere debent, vt agatur, & litigetur super petitorio, & proprietate iuris, donec possessorium finiatur, & reponantur in pacifica & tranquilla possessione iuris præsentandi, & petendi confirmationem perpetuã. Tum quia magnum est commodum possessionis, §. retinendæ. vers. & quia
1 commodius. Instit. de interdict. Vnde & iure concessum est, quod si causa proprietatis seu petitorij prius incipiatur, possit possessorium incipi ab eo, cuius interest, & suspendi petitorium, donec possessorium finiatur, cap. pastoralis. de causa possess. quæ receptissima sententia est. Tum quia victo aduersario in possessorio, attenuantur multum vires eius ad obtinendum in petitorio, vt præfata iura declarant, & non solum attenuantur ei vires iuris, sed etiam facti; ita vt frequenter abstineat à petitorio, propterea quod se videt victum in possessorio, vt quotidie palam fit.

2 Secundo, quod licet ambitio, & dulcedo sensualitatis suaserint multis regularibus, melius esse regimen triennale inuentum à recentibus regularibus, vt per frequentes mutationes ambitiosi & auari aliquando fiant prælati, vel prælatæ; multo profecto coram Deo & sanctis eius melius & sincerus est regimen illud antiquum, quod antiqui, ijdemque sanctissimi Patres, Basilius, Augustinus, Benedictus, Bernardus, & Ecclesia vniuersa seruarunt, quando regulares longe erant meliores, quã nunc sunt; idque nos multis & efficacibus rationibus probauimus in consil. 81. de regul. & latius in tractatu de paupert. quem nunc recognitum iterum edere curamus mutato titulo in titulum de regul. super cap. nullam. 18. q. 2. à num. 3. quas rationes qui præsul serena mente pensauerit, facile cognoscet, quo spiritu hoc regimen temporale substitutum fuerit illi regimini antiquo perpetuo; censebitque conandum esse aliquam inuenire viam, qua rediremus in illud antiquum.

Tertio, quod etiam in causa proprietatis, & petitorio ius est præfato patrono, & monasterio, iure communi attento. Tum quia pars aduersa cognoscit iure speciali Pontificis Max. competere prædicto patrono ius præsentandi prædictam Abbatissam: & constat iure communi Ab-

batum,

batum,& Abbatissarum,& aliorum prælatorum,& prælatarũ,& omnium aliorum beneficiariorum institutiones præsentatorũ ad dignitates & beneficia esse debere perpetuas;ita quod sine culpa graui non posint ab eis deponi,iuxta cap. satis peruersum.56.dist. & cap. inuentum.16.q.7. Tum
3 quia secundum receptam sententiam iuspatronatus per præscriptionem quæri,tolli,& modificari potest, per ea quæ habentur in cap.consultationibus.& in cap.cura.de iurepatr. & late tradita post alios per Albertinum lib.2.par.10.q.1.prin.art.5.& multis alijs locis de iurepatr. præsertim dũ constat iuspatronatus iam esse quæsitum,& formatum, vt est in casu proposito, in quo Pontifex Max. illud creauit, nec pars aduersa hoc negat. Ergo præfatum monasterium, & prædictus patronus potuerunt acquirere per præscriptionem legitimam,quod ius præsentandi,quod Papa concesserat, intelligeretur ita, vt institutio perpetua deberetur Abbatissæ præsentatæ: ergo etiamsi iure communi institutio debuisset esse temporalis;cuius contrarium supra probatum est;iure tamen speciali præscriptionis debet esse perpetua, & tenetur ordinarius ad faciendam illam perpetuam. Tum quia præscriptio 40.annorum sufficit,vt sit legitima in hac materia per glo.recep.in d.cap.cura. & per textum & ei adnotata cap.de quarta.de præscrip.& in nostro casu est 70.& ita fere duplo maior, quam
4 necessaria. Tum quia reditio ad ius pristinum & antiquum est fauorabilis, cap. ab exordio. 35. dist.& l.si vnus.§. pactus ne peteret.ff.de pact. vbi hoc dilatat Iason,& ante illum Fel.in cap.cum omnes. de constit.At antiquo iure optimo,vt diximus, institutio vel confirmatio debebat esse perpetua: ergo prætensio, quod in casu proposito debet esse talis; digna est fauore,& vt iudex omni ex parte,qua id facere potest,ei faueat.Tum quia etiamsi solus patronus hoc peteret,erat audiendus,& iuuandus: & in casu proposito non solum ipse, sed & monasterium, & moniales ejus id ipsum petunt: ergo fauendum est eis,& credo fauebit totum Illustrissimum Rotæ Prætorium,si ad ipsum res deferatur. Salua,&c.

DE RESTITVTIONE SPOLIATORVM.

SVMMARIVM.

1 *Officiariũ principis non decet sine ipsius licentia causam, quæ ipsum tangit,tractare.*
2 *Interdicta vnde vi,& vti posidetis pro mobilibus non dantur.*
2 *Interdictum vtrubi pro retinenda re mobili datur.*
3 *Possessorium iudicium recuperandæ possessionis rei mobilis datur iure canonico sed non iure ciuili.*
3 *Officij iudicis remedium extraordinarium locum habet vbi æquitas suadet,& aliud non est proditum.*
4 *Prælati agere possunt pro iuribus suorum regularium.*
4 *Officium sigillatoris Pœnitentiariæ membrum officij maioris Pœnitentiarij, & ita huius interest regesta illius fideliter custodire.*
5 *Petitio iudicialis legitima cõtinere debet,quis,corã quo,quo iure, & à quo quid petat.*
6 *Priuandus non est re sua non auditus, vel non citatus.*

7 Execu-

7 Executor mixtus sine cognitione quem possessione sua non priuat.
8 Consuetudo immemorialis sine causa mutari non debet. num. 13.
9 Iudicandum de lege cum sit, secundum eam cum facta est.
9 Dispositio omnis principis contra legem humanam valet; quamuis peccaret, si sine causa id faceret. num. 13.
10 Beneficiorum diuisio iure prohibita ex causa fieri potest.
10 Beneficium vacans sine diminutione conferendum, sed potest onerari, & postea conferri.
11 Beneficium non vacans vniri potest, etiam non vocato possessore.
12 Beneficia, & officia ecclesiæ liberæ Papæ potestati subsunt.
14 Legis humanæ mutatio vitanda, etiam si occurrat aliquid melius, nisi eius vtilitas præponderet damno quod ex mutatione sequeretur.
13 Firmius id est, quod à pluribus approbatur.
16 Nobilitas hanc sibi legem imponit, vt nisi in beneficijs creuerit, nihil se præstitisse putet.

CONSILIVM I.

PRAESVPPONO primo, quæstionem esse, an Illustrissimus summus Pœnitentiarius bene petat libros officij sui sigillatoris, quos Reuerendissimus Datarius de mandato Sanctiss. iussit post mortem ipsius sigillatoris penes quemdam custodiri, & deponi.

Secundo, protestor me nihil hac de re respondere ausum fuisse, nisi me prædictus Illustrissimus, cuius sacræ Pœnitentiariæ Prætorio assistere teneor, certiorem fecisset, quod sua Sanctitas volebat, vt qui sumus eiusdem Prætorij tractaremus quid de illa nobis videretur: quoniam non de-
1 cet, nec forte licet his, qui sumus officiarij suæ Sanctitatis adeo addicti, de causa, quæ suam Sanctitatem ex propinquo tāgit, sine ipsius facultate tractare, arg. cap. vlt. de postul. & aliorum iurium citat. à gloss. ipsius in verbo contra ecclesiam.

Tertio, quod primo videndum est, an esto, quod ablatio prædicta librorum sit male facta, petitio restitutionis ipsorum per viam alicuius remedij possessorij pertineat ad Illustrissimum eumdemque maiorem Pœ-
2 nitentiarium. Et pro parte quidem negante facit primo, quod prædictus Reuerendissimus Datarius nec vi, nec clam, nec precario abstulit illos; & ita cessant remedia possessoria interdictorum, quæ ob facta vi, clam, vel precario, competunt. Interdictum item vnde vi, & vti possidetis cessant; quia non dantur pro rebus mobilibus. l. 1. §. illud. ff. de vi & vi arma. & l. 1. ff. vti possidetis. Non competit etiam interdictum vtrubi, quod datur pro retinenda possessione rei mobilis. l. 1. ff. vtrubi. quia constat prædictos libros non possideri à sigillatore, neque à prædicto Illustrissimo: & quod nullum remedium possessorium est proditum à iure Cæsareo pro restitutione rei mobilis, quales sunt libri prædicti, iuxta gloss. recep. in l. rem quæ nobis. ff. de acquir. possess. pro rebus enim mobi-
3 libus competit actio furti, vel vi bonorum raptorum, vt patet. Sed ad

hoc responderi potest, quod licet iure Cæsareo non sit proditum remedium possessorium pro restitutione possessionis rerum mobilium, est tamen proditum iure Pontificio per cap. reintegranda. 3. q. 1. vt post alios tradit Ripa in cap. sæpe. de restit. spol. num. 22. & præterea vtroque iure videtur habere locum remedium officij iudicis, quod habet locum vbicumque æquitas suadet vt fiat aliquid, & non est proditum aliud remedium, iuxta l. plane. 6. fin. & l. seq. ff. de petit. hæred. & tradit post alios vbi supra Ripa in multis locis.

Secundo pro eadem parte negante facit, quod licet habeant locũ prædicta remedia, non tamen videtur posse illa intentari à prædicto Illustrissimo Pœnitentiario; quia ipse non possidebat illos libros, nec custodia eorum pertinebat ad ipsum, sed ad sigillatorem eius per constitutionem re-
4 formationis sacræ Pœnitentiariæ. Sed & ad hoc responderi potest, quod Abbates, & alij superiores prælati possunt agere pro iuribus monachorum sibi subditorum, clem. 1. de rescrip. cap. fin. de success. ab intest. & Pœnitentiarius maior videtur superior sigillatoris sui prætorij, & illius officium videtur esse membrum sui officij principalis: & negari nõ potest interesse sui officij vniuersalis Pœnitentiariæ, vt regesta ad eam pertinentia fideliter custodiantur, & iura ad officiarios spectantia illæsa seruentur, argum. à simili, quod valet, cap. dudum. 2. de elect.

5 Tertio pro eadem parte negante, scilicet quod non bene petat prædictus Illustrissimus, facit, quod non nominat vllam personam, à qua petat, quæve illos possideat, & teneat: & supposito quod sint restituendi, dubitari potest, quis magis teneatur ad restitutionem, an ille sub cuius custodia & potestate remanserunt post mortem sigillatoris, an Reuerẽdissimus Datarius, iussu cuius fuerunt illi ab eo traditi, an sanctissimus D. N. imperio cuius Datarius illud iussit; an ille, cuius custodiæ nunc sunt commendati: & omnis qui bene petit, debet exprimere quis, quid, coram quo, quo iure petat, & à quo, iuxta gloss. recep. in cap. 1. de libel. oblat. Sed etiam ad hoc responderi potest, quod licet in supradicta causæ propositione non exprimat personam, à qua vult petere, poterit tamen exprimere in sua, quam proponet, petitione.

Secundo, videndum est, an ablatio prædicta fuerit iniuste facta. Circa quod dicendum videtur primo, quod sic, si absque auctoritate S. D. N. in id
6 expressa D. Datarius id fecit; quia nemo est priuandus re sua, vel sibi debita, antequam audiatur, vel saltem citetur, cap. inter quatuor. de maior. etiam à Papa, cap. nos in quemquam. 2. q. 1. & possessione rei, cap. 1. de cau. poss. immo nec citatus prætermisso ordine iuris, cap. conquerente. de rest. spol. & prædictus Illustrissimus, vel alia persona vera, vel ficta, pro qua ipse agere potest, videtur possessione rei ad se pertinentis priuatus, vel priuata à D. Datario, antequam fuerint auditi vel citati.

7 Tertio, quod etiam ablatio prædicta fuit iniusta, si prædictus D. Datarius eam fecit vt iudex, vel executor mixtus S. D. N. quia delegatus, vel mandatarius, siue executor Papæ mixtus non potest tollere alicui possessionem, quam habet alicuius rei, sine causæ cognitione, virtute mandati

Papæ

Papæ sibi facti, vt alius mittatur in posse ssionem eiusdem rei, iuxta celebre dictum Innoc. in cap. 1. de conceſſ. præb. nu. 4. in theoria & praxi. Ergo licet Papa mandasset D. Datario, vt reciperet prædictos libros, non potuisset illos auferre sine vocatione partis.

8 Quarto infrascriptæ rationes, quibus iniustitiam prædictæ absolutionis aliquibus posse probari visum fuit, non subsistunt: & quidem, dum dicit quod consuetudo immemorialis non potest mutari, est contra cap. non debet. de consang. quod legem & consuetudinem seruatam à tempore immemoriali de non contrahendo matrimonium intra septimum gradum, abstulit, restringendo illam vsque ad quartum; & contra Concil. Triden. quod in cap. 1. de refor. matr. seſſ. 24. abstulit consuetudinem ante multa sæcula seruatam de valore matrimoniorum clandestinorum; & contra innumera alia iura, quæ consuetudines immemoriales abstulerunt, & contraria illis statuerunt. Illa item, quæ præsupponunt, quod consuetudo, quæ habet vim legis, non potest mutari; cum palam sit ipsam legem etiam Conciliarem, & seruatam à tempore immemoriali, mutari posse, iuxta doctr. S. Thom. recep. 1. 2. quæst. 97. arti. 1. quin & sapit hæresim contra doctrinam Catholicam, quæ colligitur ex cap. cuncta per mundum. 9. quæst. 3. & cap. 1. de constitu. & ibi notatis de potestate Papæ legem condendi. Illa item, quæ præsupponunt mutationem legis eo ipso esse inualidam, quod non debeat fieri. Tum quod secundum Aug. in cap. in istis. 4.
9 dist. licet de lege iudicandum sit, cum fit; secundum tamen illam iudicandum est, cum facta fuerit. Tum quia recepta conclusio est, quod omnis lex & dispositio Papæ contra legem humanam facta, tenet, licet fieri non deberet, secundum omnes in cap. quæ in ecclesiarum. de constitu. Illa item, quæ texuntur ex pluribus particularibus contra regulam dialecticam, arguendo per indefinitas, quæ particularibus æquipollent in effectu sic: Traditio antiqua est immutabilis regula, & debet semper durare: ergo consuetudo, de qua agitur, cum sit traditio antiqua, & regula, est immutabilis. ac si argueretur, Equus habet aures, & homo habet aures, ergo equus est homo. Non enim ex eo quod aliqua traditio, vel regula, vel consuetudo sit immutabilis, consequitur quod hæc vel illa alia sit immutabilis. Quare, iudicio meo, non est tradenda illa informatio S. D. N. viro eruditissimo, qui merito ægre feret contenta in ea sibi tamquam firma offerri.

10 Quinto, quod difficultas probandi illam ablationem esse iniustam, augetur ex eo, quod licet sectio & partitio beneficiorum sit prohibita in Concil. Turonen. cap. maiorib. de præben. potest tamen fieri ex iusta causa. vt ibidem adnotauit gloſſ. recep. & tradunt omnes in cap. vacante. eodem tit. & quod licet beneficium vacans sine diminutione debeat conferri, cap. 1. vt benefi. sine dimin. confer. potest tamen beneficio vacanti imponi aliquod onus, & postea ipsum onustum alteri conferri, cap. significa-
11 tum. de præben. potest etiam beneficium non vacans iuste vniri alteri, etiam per ordinarium, etiam non vocato beneficiario, vt noue decisum fuit contra aliquorum opinionem in clem. si vna. de reb. eccleſ. non alien.

vbi gloss. & omnes id adnotant, & etiam adnotatur ad decis. 2.de off.leg. in nouis nouissime impressis; & quod nemo negabit S.D.N. posse adimere & addere officio sigillatoris, quod sibi placuerit, iuxta illud, *Quod principi placuit, legis habet vigorem.* l.2. ff. de constitu. princip. §. sed & quod
12 principi. Instit. de iur. nat. gent. & ciui. præsertim in his quæ suæ liberæ potestati subijciuntur, iuxta l. princeps. ff. de legib. & cap. proposuit. de concess. præbend. qualia sunt beneficia, & officia ecclesiastica, iuxta cap. 2. de præbend. lib. 6. & clem. 1. vt lit. penden. & glo. solemn. cap. si gratiose. de rescript. lib. 6.

Sexto, quod etiam hæc euadi possunt, non eo quod Sanctissimus D.N. non possit, si voluerit, prædictam consuetudinem, secundum quam sigillator eius custodiebat prædictos libros, mutare: neque quod mutatio
13 etiam non debite facta ipso iure non valeret: sed quod multis de causis sua Sanctitas non debet eam mutare. Quarum prima est, quod est vetustissima, & immemorialis; & quod in noua reformatione sui officij Pœnitentiariæ, licet alia quamplura mutata fuissent, ipsa tamen immutata mansit, & immutata seruata est tempore trium maiorum Pœnitentiariorum vsque ad mortem proximi præteriti sigillatoris. Secunda causa, quod licet Sanctissimus D.N. omnia quæ sunt iuris humani, qualis est hæc consuetudo, mutare possit, & mutatio valeret, licet fieri non deberet; non tamen excusaretur coram Deo à culpa, si absque iusta causa eam faceret: quia licet consuetudo, & lex humana iuste mutari possint iusta de causa;
14 non tamen absque illa. Vnde S. Thomas pulchre concludit in d. quæst. 97. artic. 2. legem humanam non esse mutandam, etiam cum occurrit aliquid melius, nisi illud præponderaret, siue maioris ponderis esset Reip. quam malum, quod ex immutatione sequeretur iuxta cap. ridiculum. 12. distin. Tertia causa cur sua Sanctitas debeat relinquere consuetudinem prædictam vetustam immutatam, est ne præbeat occasionem detrahendi contra prædictum Illustrissimum, vel quod deliquerit, vel negligens fuerit in corripiendo suum sigillatorem male custodientem libros: vel quod suam Sanctitatem pœnituerit magnificentiæ illius, qua Cardinalem Vltramontanum non petentem, neque opinantem tanta dignitate gratis donare dignatus fuerit, donare inquam, & cogere renitentem, vt ea fungeretur, contra l. conueniri. ff. de pact. dot. & cap. ex parte. de cõsuet. Quarta causa, ne videatur arguere cuiusdam imprudentiæ & incogitantiæ prædecessorem suum Pium V. cum primis omnium, qui multis sæculis Ecclesiæ Christianæ præfuerunt, imitandum, quod suam Sanctitatem contra morem aliorum summorum Pontificum magno studio, & raro exẽplo facere palam est. Quinta, quod multis de causis prędictus Pius prędictam cõsuetudinem reliquit immutatam in prędicta reformatione. Primo quidem, quod iudicauit eam prudenter & salubriter à maioribus fuisse institutam. Secundo, quod nulli tutius cõmitti posse videbat matrimonialium dispensationum expediendarum, & registrandarum negotium, quam illi, cui expeditionũ in foro conscientiæ sigillandarum curã crediderat, intelligens nihil ab eo in fori exterioris negotijs vel imprudẽter vel indecẽter commis-

commissum iri, qui in fori interioris negotijs tum suis priuatis, tum alienis fidem, studium, & diligentiam suam probasset, iuxta cap. præcipimus. 12.q.1.& l.2.C.ne fideiuss.dot.dentur. Tertio, quod æquum etiam erat, & consentaneum rationi, vt idem sigillator vtriusque fori casibus manum extremam imponeret, tam ijs, quæ cum illicita fuerint, commissa tamen sunt, & remittuntur, quam ijs, quæ cum illicita sint, dispensatione tamen Apostolica licita redduntur: & sicut illa, ne vlli nisi confessori approbato pateant, sigillo obsignat; sic ista, vt numquam pereant, fideliter in libros referat, & relata ad posteritatis memoriam custodiat. Quarto, quod prudentiæ fuit statuere, vt quas facultates Sanctissimus D. N. maiori pœnitentiario ad forum exterius pertinentes assignauit, & ex earum concessione aliqua emolumenta percipienda concessit, earum gratiarum & concessionum memoriam non alius asseruaret, quam eiusdem maioris pœnitentiarij officiarius; sicut & patresfamilias redituum & emolumentorum suorum procuratores, & dispensatores, & rerum custodes & conseruatores non eos eligunt, qui alieno imperio pareant, sed domesticos & familiares carissimos & fidelissimos. Quinto, quod diligenter tempore reformationis officij fuit examinatum, quid magis deceret & expediret super asseruatione præfatorum librorum, & emolumentorum perceptione, eorumque distributione; & iudicatum fuit magis conuenire id, quod semper vsus habuit: ideoque præferri debet ei, quod vnus vel alter sine tanta discussione suadet, argum. cap. prudentiam. de offic. deleg. & cap. de
15 quibus. 20. dist. quatenus habent id esse firmius, quod à pluribus approbatur. Sexto, quod cum de his gratijs, & concessionibus, quas in registrum inscribere consueuit sigillator, emolumenta sua, suorumque officialium percipit maior pœnitentiarius; inconueniens videtur, vt alius quispiam taxas ad illum pertinentes exigat, & inter Cardinalem & officiales eius diuidat, quam ab eo constitutus, eiusque proprius, & iuramenti sacramento obligatus minister, & officialis, qualis est sigillator. Alia, gratia breuitatis, quibus prædicta consuetudo iusta, vtilis, & aptissima redditur, omitto. Sexta causa cur sua Sanctitas non debeat prædictam consuetudinem mutare, est quod prædictus Illustrissimus humiliter & vehementer supplicat Sanctitati suæ, vt serio perpendens prædictas æquissimas rationique consentaneas causas dignetur auctoritatem prædecessorum suorum vetustissimique temporis consuetudinem, quasi traditionem quam-
16 dam, etiam decretis Pontificum corroboratam defendere. Et cum iuxta alium prædecessorem suum Gregorium suo de nomine dictum in cap. 1. de donat. hanc legem sibi nobilitas imponat, vt nisi in beneficijs creuerit, nil se præstitisse putet; Sanctitas sua nobilissima sicut prædictũ Illustriss. nihil tale cogitantem per summam suam & incredibilem gratiam ad hoc munus vocare dignata est, ita eum hoc munere fungentẽ ab omni molestia, & ab omni siue auctoritatis, siue iurisdictionis diminutione sincerum, integrumque tueatur & seruet. In gloriam Dei, qui sua infinita bonitate Sanctitatẽ suam quam diutissime seruet incolumem, & gloriosissimam. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Triremium pœnæ, vel necis etiam iuste inferendæ timor excusat seruum fugitiuum ne ad dominum redeat.*

1 *Seruus fugitiuus tenetur redire ad dominum, nisi probabilis timor perdendi vitam excuset, & tunc semper tenetur habere intentionem domino satisfaciendi; & quicquid lucratur, domino lucratur.*

2 *Bonorum tres gradus sunt, vitæ, famæ, & fortunæ, quorum priorum non tenemur iacturam facere, vt restituantur posteriora.*

CONSILIVM II.

QVIDAM seruus fugitiuus perpetrauit grauia delicta, ob quæ iure occidi deberet, vel ad triremes perpetuo damnari; & confessus peccata sua paratum se præstat ad parendum confessario: qui interrogat, an teneatur ei iubere, vt se restituat domino, qui iam bis conatus est eum capere per lictores, quo iudex eum puniat.

1 Respondeo primo, quod tenetur in foro conscientiæ redire ad dominum suum, aut eum contentum facere, quod non redeat; nisi aliqua iusta causa eum excuset à reditu. Secundo, quod probabilis timor perdendi vitam, si ad dominum redeat, videtur iusta causa non redeundi, nec se illi restituendi per vnum præsuppositum, & vnam regulam, quæ nos posui-
2 mus in Manu.cap.17. num.87. Præsuppositum est, quod bona subiacentia restitutioni sint trium ordinum, videlicet, famæ, vitæ, & fortunarum, & quod bona vitæ sunt maioris ordinis, quam bona famæ, & famæ, quã fortunarum. Regula vero est, quod nemo tenetur ad restituendum bona minoris ordinis, cum iactura bonorum maioris, arg.cap.officia.de pœnit.& remiss. & aliorum quæ ibi citantur. Cum ergo hic seruus fugitiuus sit de bonis fortunæ dicti domini, & in illius hæreditate, & non potest se illi restituere sine iactura bonorũ altioris ordinis, scilicet vitæ, excusatur profecto à redeundo, & se illi restituendo. Tertio, quod tenetur tamen habere propositum satisfaciendi illi, seu faciendi illum contentum quam optimo modo, & quam citissime poterit, soluendo ei per se, vel per alium iustum pretium, vel precibus aliquorum piorum amicorum, magnatum, religiosorum, vel alijs modis honestis, & agnoscere se seruum eius coram Deo, donec sibi sit satisfactum; & quod quicquid quærit, & lucratur, quærit suo domino, & cum poterit, se, & illa restituet ei ad salutem animæ suæ, & gloriam Christi, qui nos sua gratia donet, ac perseuerantia ad mortem inclusiue confirmet. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Bello capta mobilia acquiruntur capienti, requiritur autem quod sit publicum, indictum à potente indicere, num.2. item & quod sit iustum ex parte capientium. num.7. consuetudo tamen Regum omnium bellantium videtur solum requirere quod sit publicum. num.3. & 6. & consuetudo Lusitanorum solum requirit vt bona triduo a Mauris inimicis fuerint possessa. num.3. & 7.*

2 Nau-

3 *Naufragio bona amissa, vel iactata animo non recuperandi, seu si habeantur pro derelictis, capienti acquiruntur.*

4 *Postliminij ius non habet locum in armis, nec in vestibus perditis in bello, immo nec in alijs rebus quæ non causa belli feruntur. num. 5. unde etiam si ab inimicis recuperentur, tamen prioribus dominis non restituuntur. nu. 5.*

6 *Conuentio tacita videtur introduci ex eo quod personæ ita consueuerunt seruare.*

7 *Res aliena in bello iniusto etiam publice indicto capta domino erit restituenda ab ijs in quos etiam titulo emptionis peruenerunt; nisi vbi lex & consuetudo, quæ potest esse rationabilis, nu. 3. dictet contrarium. nu. 2. 5. & vlt.*

CONSILIVM III.

IN BELLO & prælio Regis Sebastiani contra Mauros in Africa, cum Christiani victi fuissent, Mauri ceperunt eorum spolia, & in his lapillos, & gemmas, & alia magni pretij, quæ postea vendiderunt parui alijs Christianis captis; qui redeuntes ad suos, sua pecunia retulerunt illa in Lusitaniam.

Quæritur, an teneãtur reddere illa dominis antiquis, quorum fuerant ante illud prælium, in quo illi obierunt, vel victi spoliati fuerunt.

Ad quæstionem propositam respondeo primo, quod pro parte negante,
1 scilicet quod non teneantur reddere illa antiquis dominis, etiam soluto pretio, quod pro eis soluerunt, facit primo, quod bona mobilia capta in bello ab hostibus, fiunt capientium, vt tradit Innocen. in cap. sicut. 3. de iureiur. quem sequuntur omnes, & merito: quia pro eius dicto est tex. in §. item quæ. Insti. de rerum diu. & in cap. ius gentium. 1. dist. & in l. si quid in bello. & l. hostes. de capt. & postlim. reuers. & ita Mauri, qui ea ceperunt, videntur facti fuisse domini eorum, & consequenter potuerunt donare, & vendere.

2 Secundo, quod dominium rerum habitarum pro derelictis quæritur eas capienti, l. 1. & 2. ff. pro derelicto. & prædicta capta in prælio præfato videntur fuisse derelicta ab his, quorum erant ante prælium: ergo Mauri, qui ceperunt ea, videntur fuisse facti eorum domini. Vnde etiam dominium rerum perditarum per naufragium, vel iactarum è naui pro eius salute, animo eas non recuperandi, acquiritur capienti eas, iuxta d. in Man. confess. cap. 17. num. 98. & 99. & qui adiuerunt prælium illud, eo animo portabant ea, vt crederent futura illa Maurorum, si ab eis victi forent, sine spe recuperandi ea.

Tertio, quod prædictæ leges, & aliæ illis concordantes, quibus statutum est, vt mobilia capta in bello fiant capientium, non requirunt iustitiam belli, sed solum quod sit publicum, indictum à populo Romano, vel alio libero non agnoscente superiorem; & bellum præfatum etiam à parte Maurorum erat publicum, & susceptum à Rege libero: ergo, licet forte diceretur iniustum, eo quod defendebant terras, quæ fuerunt, & etiam nunc sunt Christianorum, non videtur impedire acquisitionem captorum in eo.

3 Quarto, quod consuetudo omnium Regum Christianorum bellantium habet, vt bona mobilia fiant capientium, non habita ratione, & discretione, an bellum iusta de causa fuerit illatum, vel acceptum, sed solum an fuerit publicum, auctoritate Principis vel Regis liberi indictum: ergo pari ratione id videtur seruandum in bello à Christianis Principibus contra infideles gesto.

Quinto, quod consuetudo iampridem seruata dicitur habere, quod mobilia Lusitanorum capta in prælijs à Mauris suis finitimis, si tribus diebus continuis ea possideantur ab eis, non redeant ad pristinos dominos Lusitanos; etiamsi empta, vel redempta, vel aliàs ablata reportentur in ditionem Lusitanam: quæ consuetudo potest esse rationabilis; tum ad animandum Christianos ad fortius pugnandum, ne sua perdant: sicut & Ro-
4 mani non habebant ius postliminij in armis, & vestibus perditis, l.2.§.fin. cum l.seq.ff.de capt.& postlimin. Tum ad tollendas innumeras lites, quæ ex contrario vsu nascerentur.

5 Sexto, quod mobilia perdita semel in bello, & ab hostibus capta, licet postea recuperentur ab exercitu, non debent restitui primis dominis, sed fiunt recuperantium, nisi sint res, in quibus habet locum ius postliminij, vt pulchre decidit Sali. in l. ab hostibus. la 2. C. de capt. & postlim. num. 3. & in rebus pretiosis, de quibus loquimur, non est locus iuri postliminij: quia illi solum est locus in his quæ causa belli & prælij feruntur, vt sunt naues onerariæ, & currus, & boues portantes & trahentes frumēta, & commeatum, vt colligitur ex l. 2. & 3. ff. de capt. vbi dicitur scaphas piscatorias, & ad voluptatem comparatas, immo nec vestes pertinere ad postlim. & ita multo maior ratio est, cur res præfatæ pretiosæ non debeant restitui, quam aliæ, quæ causa belli portabantur.

6 Septimo denique, quod videtur esse quædam conuentio communis tacite per consuetudinem antiquissimam inducta inter Principes Christianos, & Principes Turcarum, & Saracenorum occupantes terras ad Principes Christianos vel Ecclesiam Christianam pertinentes, quod res mobiles captæ in bello censeantur esse capientium, attenta illa iustitia belli, quam habet ex indictione auctoritate suprema temporali facta, quamuis alia requisita ad hoc vt sit iustum non concurrāt. Quæ conuētio tacita colligi posse videtur tum ex eo, quod Romani, barbari, & alij Pagani iure gentium vsque ad tempus, à quo cœperunt Imperatores, & Reges Christiani rerum summas tenere, id seruarunt: tum ex eo, quod supremi Monarchæ Christiani etiam nunc id seruant: non enim in tam longa ætate memini videre, audire, nec legere, quod, facta simpliciter inter aliquos Reges pace, nulla conuentione alia inserta, subditi vnius Regis liberi adeant Regem contrarium, & petant coram eo mobilia capta tempore belli publici à subditis eius, & fuerint iussa eis restitui: quæ consuetudo eisdem rationibus colorari potest, quibus colorata fuit illa particularis tacta in quinto argumento.

7 Pro parte vero affirmante facit primo, quod res aliena est restituenda domino suo, cap. si res aliena. 24. q. 6. cap. peccatum. de reg. iur. lib. 6. &

latius

latius tradimus in Manu. confeff.cap.17.num.24.& 25. At capta in præd. bello videntur mansisse in dominio eorum, quorũ antea fuerunt; quia non fuerunt facta Maurorum, qui ea ceperunt, cum bellum illud à Maurorum parte fuisset iniustum, quia susceptum erat pro defensione terrarum, quæ non erant suæ, sed Christianorum, qui volebant eas recuperare: & D.Tho. in 2.2.q.66.ar.8. recep. ab omnibus Theologis expresse ait, quod ad hoc, vt capta in bello fiant capientium, requiritur quod bellum sit iustum.

Secundo, quod ad effectũ, vt capta fiant capientium, non videtur sufficere, vt bellum sit publicum auctoritate temporali suprema indictũ: quia alioquin consequeretur, bella Turcarum, & Saracenorũ contra Christianos esse iusta, & capta in eis fieri eorũ, & consequẽter Christianos captos ab eis fieri seruos eorum; quod videtur durũ. Sed ad hæc duo argumenta pro parte affirmante adducta responderi potest, quod procederet, nisi lex & consuetudo obstaret, per tacta in 5. & 4. pro parte negante formatis. Per quæ omnia ego non auderem in præsentia affirmare partem posteriorem: sed magis inclino in partem priorem, quam certe disputando defendi posse non dubito; nec contra eam consulam, donec inueniã aliquid firmius, quam nunc inuenire potuerim; eo quod hæc quæstio, etsi grandis & quotidiana, nondum est, vt arbitror, pro dignitate tractata. Salua, &c.

DE DOLO ET CONTVMACIA.

SVMMARIVM.

1 *Capitulo cum aliquid est intimandum, canonicis in Capitulo capitulariter congregatis, & non aliter, ad hoc vt sit legitima, est intimatio facienda: & hoc, quando agitur de ijs, quæ capitulariter sunt, etiam si concernerent actum facti, valide expedienda. nu. 5. quod si respiceret actum facti quod valide per singulos posset expediri, singulis posset intimari. num. 4. & 6.*

2 *Citari in alio loco, quam de iure requisito, nemo potest, nisi quando executori data est talis potestas ob non tutum accessum.*

3 *Personaliter, vel procuratori ad id sufficienter constituto intimandum est cuilibet id quod ei præiudicium potest inferre.*

6 *Possessio sessionis in choro & Capitulo, ac iurium canonicalium canonico non potest valide & vtiliter a Capitulo dari nisi capitulariter.*

CONSILIVM I.

FVIT relaxatum monitorium ab A. C. contra Capitulum ecclesiæ N. vt sub censuris & alijs pœnis deberet immittere A. in possessionem archidiaconatus eiusdem ecclesiæ. Quod monitorium fuit intimatum Priori, & aliquibus canonicis, non capitulariter tamen repertis. Quæritur an intimatio huiusmodi valeat.

1 Respondeo primo præfatam intimationẽ non videri vere legitime factã Capitulo: quia vere Prior, & canonici, quibus facta fuit intimatio, non erant cõgregati in Capitulo, neque in alio loco legitime vocati, vt requiritur ad hoc, vt faciãt Capitulũ; quia nõ erant vocati absentes, nec erãt ibi

duæ

duæ partes vocãdorum, neque erat locus, ad quem solent vocari ad agenda negotia Capituli, licet sic ad officia diuina faciẽda, & ad reficiẽda corpora, & ad eundum à choro in refectorium, quod non est satis ad constituẽdum Capitulum legitime congregatũ, vt colligitur ex multis, quæ adducit Fel. in cap. eã te. de rescrip. & in cap. cum omnes. de cõstit. & Franc. Pauin. in tract. de offic. Capituli sede vac. & alij in alijs locis ab eis alleg.

2 Secundo, quod nec potest dici quod habenda sit ficte pro legitima præfata intimatio, eo quod ad Capitulum non esset tutus accessus, vel quod ipsum impediebat intimationem. Tum quia in sententia declaratoria dicitur breue, virtute cuius fuit declaratio facta, fuisse legitime intimatum Capitulo, canonicis, & aduersario. Tum quia præfatũ monitoriũ non continebat clausulã, vt haberetur pro satis intimata, si non esset tutus accessus, vel si Capitulum & canonici impedirẽt intimationem, quod requiritur iux. clem. I. de iudic. & iuxta multa alia, quæ scripsit Fel. in cap. quoniam frequenter. §. porro. col. 3. & sequen. vt lite non contest. Tum quia nec notarius ipse, qui notificauit in loco incompetẽti, dicit non fuisse tutum ei accessum ad Capitulũ, neque quod illud impediebat intimationẽ. Tum quia Prior, & hi qui eum comitabãtur, nihil dure respõderunt: quia solum in summa dixerunt, eos non constituere ibi Capitulum ad negotia facienda, & quod responderent cum in loco competenti eis intimaretur.

3 Tertio, quod certum est etiam non esse factam legitime intimationem cæteris, qui nõ aderant cum Priore, cum ei intimatio facta fuit: quia intimatio, quæ fit alicui ad inferẽdum ei præiudicium aliquod, si non obediat contentis in insinuatione, facienda est personæ propriæ, vel procuratori eius ad id sufficienti mandato munito, clem. causam quæ. de electio. & ipsi non erant præsentes, nec qui erant præsentes erãt procuratores eorum.

4 Quarto, quod magis potest dubitari de ipso Priore, & alijs canonicis præsentibus, qui eum comitabantur. Pro parte enim affirmãte facit, quod actus consistens circa merum factũ, & pertinens ad Capitulum, potest expediri per canonicos singulariter sine Capituli congregatione: quæ cõmunis est sententia Innocen. Compost. Ioan. And. Butr. & Imol. quos refert Fel. in cap. eam te. nu. 13. de rescrip. & tãdem sequitur eos, dicens, non esse tutũ ab ea recedere: & in proposito agitur de actu cõtinente merũ factũ, scilicet receptionem A. cui iam est quæsitum ius per prouisionem Papæ.

5 Pro parte autem negante faciunt quædam Dominici dicta, quæ ipse ibi citat, & alia fortiora, quæ possunt eam confirmare, si adeo expediret nostro proposito, & sententiæ, in qua fui olim in illo cap. scilicet limitãdam esse illam communem sentẽtiam, vt tantum procedat in actu facti, quem canonici possint singulariter sine Capitulo facere, vt si iuberẽtur soluere aliquam summã pecuniæ, ad quam soluendã quilibet pro rata esset condemnatus; nõ autẽ in actu, qui nequiret fieri vtiliter ab aliquo, vel aliquibus

6 eorum, nisi maiorem partem Capituli constituerent. & in casu proposito, in quo agitur de tradẽda possessione sessionis in Capitulo, & choro, & iurium ad archidiaconatum pertinẽtium, occurrit actus, qui vtiliter à singularibus canonicis fieri non potest, nisi saltem conueniret maior pars

eorum:

eorum: & quia non constat, quod intimatio fuerit facta nisi Priori, & paucis canonicis; arbitror eos excusatum iri à censuris, saltem si non contradixerunt, quos non constat contradixisse. Salua, &c.

DE SEQVESTRATIONE POSSESSIONIS ET FRVCTVVM.

SVMMARIVM.

1 *Sequestrum positum iuxta clem. 1. de sequest. poss. sola concordia iudiciali etiam cum extinctione litium a iudice facta non tollitur.*

2 *Suspensio facta vsque ad tempus, eo adueniente tunc spirat, quando tempus est certum: at si possit dubitari an aduenerit, vel sit præstitum quod iubebatur, requiritur iudicis declaratoria.*

CONSILIVM I.

AN SEQVESTRVM positum in casu clem. 1. de sequest. possess. infirmetur per concordiam factam inter partes cum extinctione litium ab ipso iudice facta?

1 Pro affirmatiua facit, quod sequestratio, de qua in d. clem. fit durante lite; at per talem concordiam finita est lis auctoritate iudicis, ergo non durat: quia factum vsque ad aliquem terminum, non durat adueniente illo secundum Innoc. in cap. cum bonæ. de æta. & qualit. Sed contra videtur dicẽdum per resolutionem eiusdem Innoc. ibidem, videlicet quod quamuis suspensio facta quo ad aliquod certum tempus per aduẽtum illius tol-
2 litur, quia nulla potest esse dubitatio de illius aduentu; suspensio tamen facta donec satisfaciat, nõ tollitur donec iudex declaret esse satisfactum: quia posset vna pars id affirmare, & altera negare. Cum ergo in quæstione proposita possit vna pars dicere litem non esse extinctam, nec concordiam validam, videtur durare sequestrum, donec iudex declaret finitam esse litem, & concordiam validam.

DE CONFESSIS.

SVMMARIVM.

1 *Monialem se esse quæ asseruit, & coram vicario Episcopi interrogata confessa est, si postea cum iuramento interrogata dicat contrarium, ex causa attendi potest secunda confessio, & seqq.*

1 *Confessionem a se factam quis non reuocat, staturque primo dicto regulariter. nu. 6. fallit si secunda confessio sit extorta per tormenta, nu. 3. vel per iuramentum, nu. 4. vel quando secunda facta in loco libero, cum prima esset facta timore reuerentiali, sumusque in materia requirente plenam libertatem, num. 4. & 5. vel quando contra primam subsunt præsumptæ subornationes, nu. 5. & 6.*

2 *Testis secunda depositio præualet priori nulliter receptæ.*

CON-

CONSILIVM I.

1 QVAEDAM puella diues opera patris ingressa fuit quoddam monasterium, animo, vt ipsa postea dixit, quotiescumque vellet, exeundi: quæ post aliquot annos persuasa, vt creditur, ab Abbatissa, monialis facta est. quod ægre ferens pater, qui eam nuptui tradere cupiebat, protestatus fuit de nullitate professionis; & simul operam dedit, vt super eo ab Episcopi vicario examinaretur, quæ respondit simpliciter se esse monialem. itaque videns pater, quod filia subornata, dum in monasterio permaneret, ob verecundiam, & reuerentiam Abbatissæ, & monialium in dictis persisteret, obtinuit causam committi, & filiam è monasterio educi, prout factum est: & sic educta à commissario examinata iureiurando respondit se numquam proposuisse fieri monialem. Quæritur, an prima confessio præualeat posteriori confessioni.

Respondeo primo, quod quæstio hæc est valde difficilis, & plurima pro vtraque ipsius parte adducere posset is, cui esset otium id faciendi. Pro parte enim affirmatiua videtur casus vulgatus in l. generaliter. C. de non numer. pecu. cuius verba transferuntur in cap. per tuas. de probat. ibi, *Nimis indignum sit, vt quisque quod sua voce dilucide portestatus est, in eumdẽ casum proprio valeat testimonio infirmare*. Deinde quod Bart. in l. eos. ff. ad leg. Corneliam de falsis, quem sequuntur plurimi, & in his Panorm. in consi. 52. 1. par. tenet primum dictum etiam extraiudiciale testis præferendum esse dicto posteriori etiam iudiciali iurato: pro quo faciunt illa omnia, quæ ipse Bart. & alij multi in varijs locis adducunt pro suo dicto.

2 Pro parte autem negante posset adduci primo gloss. in d. cap. per tuas. & alia quæ est solemnior, cap. cum causam. de testib. quatenus habet priorem depositionem testis nulliter accepti postponendam esse depositioni posteriori: & quod communis opinio Doctorum est contra Bart. vt inter alios ait Philipp. Dec. qui plurimos in id citat in d. cap. per tuas. Secundo adduci potest etiam textus in d. cap. literas. de præsump. quatenus probat dicto secundo standum fuisse, licet pro primo dicto aliquot gra-
3 ues coniecturæ concurrissent. Tertio possent adduci iura illa omnia, quibus probatur confessioni posteriori per tormẽta extortę esse potius standum, quam confessioni priori sine tormentis factæ, l. recepti. & l. nimis. §. 1. ff. de quæst. & l. fin. C. de testib. & alijs similibus.

Secundo respondeo, quod narratio casus non videtur sufficiẽter facta; quia non narratur nec explicatur an prædictus Reuerendissimus iudex, cui hæc causa commissa est, interrogauerit denuo pręfatam puellam super his, quę antea dixerat, vt responderet præstito iuramento: neque satis declaratur, an prædicta puella exiens à monasterio reclamauerit coram iudice, vel tantum extra iudicium, & an iurata, vel iniurata.

Tertio respondeo, quod præsupposito eo, quod videtur verisimile, quod prædicta puella cum exijt, reclamauerit corã iudice, & cum iuramẽto, vel saltem postea coram Reuerendiss. cõmissario id fecerit, videtur standum esse posteriori confessioni, & non priori, attento quod prior sine iuramento

4 mento fuit facta,& secunda cum eo;& quod iuramentum est tortura quædã spiritualis, vt in hoc ipsum propositũ ait Panor.in d. cap. per tuas. nu. 11.& quod confessioni posteriori factæ per torturam est standũ,l.si postulauerit.§.sed & si negauerunt.ff. de adult. & d.l. repeti. Attento item quod prior confessio facta fuit timore reuerentiali Abbatissæ pręsentis cupientis illam habere monialem, & succedere in bonis eius, qui excusat in his, quæ sunt libertati valde grauia,l. quæ onerandæ.ff. quarum rer.actio non dat.adeo quod gloss.singul. cap.præsens.20.q.3.argumento illius textus &
5 nonnullorum,quæ in eo citantur, dixit quod timor reuerentialis efficit,ne valeat professio etiam quo ad forũ exterius, quam & nos tenuimus allegando eam in Manu.confess.cap.22.nu.51. Attento tertio,quod confessio mulierum in his,quæ pertinent ad matrimoniũ spirituale vel carnale,debet fieri in loco libero, & plenæ libertatis, cap. cum locum.de sponsal. ad hoc vt sibi præiudicet:& quod posterior confessio est facta in loco libero, prior autem non ita; & quod ipsa ob prædictum timorem non fuit id protestata; pater tamen eius protestatus fuit,quod multum ad hoc facit, arg. cap.1.de ijs quæ vi,& cap.17.de regular.Concil.Trid.sess.25. Attẽto item quod multa concurrunt ad suspicandum, quod subornata, & verecundia sexus adacta dixit ea, quę corã prędicto vicario confessa fuit,nempe quod fuit ingressa monasterium eo animo,vt fieret monacha, & quod eo animo accepit habitum monachalem; & quod vere non habuit, vt ipsa etiam in postrema confessione significat, animum se monacham faciendi : & quod pater id videns præparauit sibi nuptias, & fecit easdem denunciari;quod non fecisset, si certo non intellexisset eam velle matrimonio coniungi: & quod simulac egressa fuit, reclamauit, & affirmauit nullum vmquam talem animum habuisse: & quod ante illam confessionem fuit sponsa à patre,& aliqua id genus alia, quæ coniuncta cum tribus præcedentibus coniecturis satis mouere possunt iudicem ad iudicandum veriorem esse confessionem eius posteriorem, quam priorem.

6 Nec obstant opposita in contrarium; quia opinio prædicta Bart. communiter reijcitur,vt prædictũ est: & quod licet regulariter cõfessio prior præualeat posteriori,cæteris paribus; fallit tamen, quando posterior est per tormẽta extorta,vel iurata iuramento, quod est quædã, vt prędictum est,tortura; & cum prior est facta metu saltem reuerẽtiali,vel in loco non libero,posterior autem sine vllo metu,& in loco libero; & cum sunt aliquę coniecturę,quæ muniũt posteriorẽ contra priorem per supradicta.Quare omnia in nostro casu in fauorem posterioris concurrunt. Salua, &c.

DE TESTIBVS ET ATTESTATIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Testes singulares etsi non probent in foro exteriori, vnicus tamen si sit idoneus saltem iuratus dat iustam causam aliquid probabiliter credendi, etiam ad effectum credendi sufficienter etiam contra ecclesiam aliquid præscriptum. nu. 2.*

2 *Verisi-*

3 Verisimilia iuste credi possunt, cum contrarium non probatur, nec de illo extat fama.

CONSILIVM I.

QVIDAM N. nobilis, & ex celebri familia possidet vnam capellaniam redituum 57000. merapitinorum requirentem ex institutione sua residentiam personalem, de qua dicunt testes non esse beneficium sufficiens prædicto, & tres testes iurati deponunt 30. annis proximè elapsis seruitum fuisse illi per substitutos & vicarios, & non personaliter per ipsosmet capellanos, immo duo illorum testantur à 40. annis seruitum fuisse illi per substitutos, & non personaliter: & vnus eorum testatur seruitum fuisse illi 50. annis & amplius per alios quiete, nulla super hoc mota controuersia. Queritur an prædictus N. possit retinere illam tuta conscientia non seruiendo ei personaliter, sed per substitutos.

Respondetur primo, non videri sufficienter probatum, quod prædicta capellania sit libera à residētia personali quo ad forum exterius; quia immo non probatur sufficienter quod 40. annis fuit seruitum ei per vica-
1 rios: quoniam vix vnus testis testatur, & neuter aliorum ait id seruatum fuisse 40. annis: alter enim solum deponit de 30. & alter quod seruatum solum est illud à 40. annis paulo plus minus, & ita non concludit de 40. annis, quos requirit præscriptio canonica iuxta cap. de quarta. cum ei adnotatis, de præscrip.

Secundo, quod satis videtur probatum quo ad forum conscientiæ, ad effectum probabiliter credendi quod 40. annis est seruitum præfatæ ca-
2 pellaniæ per substitutos & vicarios; quoniam dictum vnius testis idonei, saltem iurati, inducit iustam credulitatem, & est iusta causa probabiliter credendi aliquid, iuxta gloss. sing. & recep. in l. Titio fundus. ff. de condic. & demonst. quam post alios declarat Fel. in cap. cum contingat. de rescrip. in princip. & in casu proposito vnus testis idoneus satis probat, saltem quo ad forum conscientiæ, quod 40. annis seruitum est ei per vicarios; & iuuatur ab alio, qui reddens optimam rationem sui dicti, testatur fuisse id seruatum 40. annis paulo plus vel minus: iuuat & tertius testans id esse seruatum 30. annis: per quæ tria dicta probabiliter quis credere potest id seruatum fuisse 40. & amplius annis quo ad forum conscientiæ; cum prædicta capellania sit antiqua, & tempore circiter 200. annorum antehac instituta, & non est vlla scientia, nec fama contraria, quod vmquam super hoc fuisset controuersum: & quod capella est sita Salmanticæ, vbi est magna Iurisperitorum copia: & est verisimile, quod si consuetudo deseruiendi per alium fuisset recens, & nondum seruata 40. annis, esset scientia, vel fama de aliqua controuersia super hoc habita, vel mota: & ita videtur iuste credi posse, quod eius initium præcessit longe 40.
3 annos: quia verisimilia iuste credi possunt, cum contraria non probantur, vel non est de illis fama, cap. quia non est verisimile. de præsumptio. & l. non est verisimile. ff. de eo quod metus causa. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Credere non tenetur filius matri asserenti ipsum votum emisisse, sicut nec quod sit conceptus de adulterio.*

CONSILIVM II.

1 AD QVAESTIONEM respondetur, præfatum consulentem nullo iure teneri ad credendum matri suæ dicenti, quod cum ægrotasset, vouit intrare religionem Capucinorum: sicut & communis resolutio doctorum habet, quod non tenetur filius credere matri suæ nuptæ, quod genuit eum ex alio viro per adulterium.

DE TESTIBVS COGENDIS, VEL NON.

SVMMARIVM.

1 *Clericus peccat ferendo testimonium in causa sanguinis; &, si sequatur occisio, vel mutilatio, esset irregularis; vnde nec potest cogi, vt coram iudice sæculari tale ferat testimonium.*

CONSILIVM I.

1 RESPONDETVR, quod præfatus sacerdos non potest cogi ad ferendum testimoniũ super aliqua re quæ moueat iudicem ad occidendum, vel mutilandũ membrum. Tum quia nec passim etiam laici possunt compelli ad testificãdum in criminalibus, cap. delictũ. de testib. cog. Tum quia clericus peccat ferẽdo testimonium in criminalibus, quando ex eius testimonio posset sequi mors, vel mutilatio: quia clerici non debent testificari coram iudicibus sæcularibus, cap. quamquam. 14. q. 2. Tum quia licet sponte ferat testimonium super aliqua re, vnde sequeretur mors vel mutilatio, fit irregularis, per cap. sententiam sanguinis. vbi hæc notat Panorm. num. 2. ne cler. vel monach.

SVMMARIVM.

1 *Monitorium Episcopi iubens denunciari furta, non ligat scientẽ, probare non valentẽ: at si mãdet, vt quod quisque scit tamquã testis reuelet, ligatur qui scit, etiamsi partẽ furti habuerit, nec possit probare, modo à iusto metu uel priuilegio nõ excusetur.*

CONSILIVM II.

1 RESPONDEO, quod prẹfatus communicans secreto in furto, accipiendo partem illius quod furto subtractũ fuit, non tenetur ad denũciandũ, si non potest probare, quando Episcopus solum iubet denunciari id quod scitur; sed si iubet vt reuelet id quod scit tamquam testis, tenetur dicere id quod scit. Et hoc est quod ego dico in Man. meo cõfess. loco præcitato. Et ideo prẹdictus D. consulens perpẽdat an Episcopus iusserit denũciare solum, an etiam testificari, vel reuelare, vt testẽ, quod scitur: quia priore casu non tenetur quicquam reuelare, si non potest probare; posteriore autem sic, si iustus metus, vel aliquod priuilegium cognationis, vel aliud non excusat à testificando, vt ibidem diximus.

DE

DE FIDE INSTRVMENTORVM.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij collatio instrumento notarij sigillo, sed non subscriptione Episcopi munito, immo etiam testibus solis sine scriptura probatur.*

2 *Literis Episcopi sigillatis, etiam non subscriptis, in his quæ eius officium tangunt, vt est collatio beneficij, creditur.*

CONSILIVM I.

AN SVFFICIAT ad probandã collationem beneficij, vt constet per instrumẽtũ notarij Episcopi sigillo cõmunitũ sine subscriptione Epi?
1 Respondeo affirmatiue. Tum quia nullo iure id requiritur, vt colligitur ex cap. 1. & 2. de fid. instrum. cum eis adnota. & ex cap. quoniam contra falsam. de probat. Tum quia etiam literis Episcopi sigillatis sine vlla subscriptione creditur in his quæ pertinent ad officium eius, etiam sine subscriptione notarij, vt tradit post alios Deci. in cap. post cessionem. de probat. Tum quia collatio Episcopi probari potest testibus sine alia scriptura Episcopi, iuxta decis. Rotæ 38. de probat. in antiq. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Antiquitas decem, vel saltem triginta annorum facit præsumi in actu omnes etiam extrinsecas, etiam non enunciatas, interuenisse solemnitates, ac requisitam agentium potestatem; sigillaque eorum, quibus adscribuntur, fuisse, defectusque nunc apparentes fuisse recognitos.*

2 *Antiquissima duo instrumenta, transumpti inquam in quo refertur ipsum originale, adiunctis adminiculis præsertim famæ, præsumptiue probant iuspatronatus ad effectũ sustinẽdi præsentationẽ; licet in dicto instrumento aliqua possẽt desiderari.*

CONSILIVM II.

PVTANS me interrogari vnam quęstionẽ, respondi aliqua, quæ conuenit mutare, vt aptentur alij, quam nũc interrogor, & ob breuitatem temporis cogor ex tempore respondere, vrgentibus me ad id maxima in interrogantem charitate, beneuolentia, & amicitia. Respondeo igitur videri mihi duo in negotio proposito.

1 Alterum est, quod, salua sentẽtia Reuerendiss. DD. Rotę, quos ego maxime suspicio, sola duo instrumenta pręsentata per D. Ferdinandũ ad probandũ iuspatronatus, de quo agitur, pertinere ad monasterium & conuẽtum, qui eũ pręsentauit, sine alijs adminiculis sufficiũt de rigore iuris, per ea quę Fel. post se & alios à se citatos scribit in c. Albericus. de test. nu. 3. & 4. vsque in finẽ, asseuerando quod in publicatione scripturarũ, & in receptione testiũ ad futuram rei memoriam, præsumitur citationem necessariã interuenisse: quia non solũ solemnitas intrinseca actus pręsumitur interuenisse in eo, sed etiã solẽnitas extrinseca, etiã non enunciata in instrumẽto, quando illud est antiquum: & probat dici antiquum, si fuit factum ante decennium, vel saltẽ ante trienniũ: & in casu proposito tam originale relatum in transumpto, quam ipsum transumptum, sunt antiquissima; nam

originale

originale fuit factum ante circiter ducentos annos, & transumptum ante circiter cētum quadraginta, & quod transumptum fuit factum coram testibus, & quod ambo fuerunt sigillata, & quod non probatur efficaciter quod sigillum debeat probari esse munitum nomine sigillatoris characteribus expresso, & quod adeo antiquissima antiquitate videntur inducere præsumptionem quod erat tale, quale esse debebat; & quod iudex, qui dedit auctoritatem transumptui, præsumi potest fuisse ordinarius, vel delegatus specialiter ad illum actum propter præfatam antiquitatem; & quod etiam præsumi potest præfatos defectus visibiles, si qui erant, vidisse iudicem transumpti, & non fuisse approbaturum illud, nisi per alia, quæ ibi non narrantur, suppletos fuisse cognouisset; quod per exempla inducta per Felin. & alia similia potest comprobari, si satis expendantur.

Alterum, quod videtur, est, quod illa duo instrumenta adeo antiquissima, adiunctis adminiculis quæ nunc præsentantur ad probandum præfatum iuspatronatus pertinere ad præfatum monasterium, in dubio probant illum ad effectum de quo quæritur, præsertim fama illa tanti temporis vulgatissima, & religio nobilissima, nobilissime in eo seruata; & quod nec aduersarius dubitauit ius præfatum patronatus ad præfatum monasterium aliquo modo pertinuisse; quod nec nunc, nisi læsa conscientia, iure negare posse videtur.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicato, ac etiam irregulari expedit, fidem absolutionis obtentæ in foro conscientiæ habere à confessario per eius schedulam priuatam, vel instrumentum, vel & cautius per schedulam clausam firmatam ab extra manu notarij.*

CONSILIVM III.

AN ABSOLVTO ab excommunicatione, vel ab irregularitate quo ad forum conscientiæ tantum, expediat habere literas eiusmodi absolutionis, & quales possit habere sine violatione secreti?

1 Respondeo, expedire multum ad euitandam pœnam, quæ posset ei imponi in exteriori foro propter contemptum excommunicationis, vel legis; posse autem sibi parare, curãdo, vt confessarius, qui virtute literarum Pœnitentiariæ in foro tantum conscientiæ absoluit, coram notario & testibus tradat absoluto schedulam clausam, & signatam, dicendo quod ipse absoluit illum confessum eo modo, & de eo, quod continetur in ea; notarius autem in dorso eius scribat, quod tali anno, mense, & die rogatus fuit coram talibus testibus à tali confessario, & absoluto, vt eiusdem rei fidem faceret, & poneret ibi suum signum publicum eo modo, quo in testamento in scriptis facto iure fieri debet, & fieri consueuit: quod lõge cautius videtur, quam id, quod scio cõsultum fuisse à viro quodam perdocto, videlicet, vt notarius duceretur ad cõfessarium, qui corã eo & testibus absolueret: quia id cum periculo publicãdi secreta fieret: cautius item, quam id, nempe quod confessarius faciat fidẽ per suam schedulam tantũ: quoniam, licet vtrumque sustentari posset id sufficere, per cap. testimonium. iuncta

glo. de testib. quia tamen opponi posset, vel subscriptionem ipsius non esse illius confessarij, maxime si esset mortuus, vel quod illa non fuit data quo tempore in ea dicitur, ideo securius videtur esse quod diximus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Maior Pœnitentiarius, antequam per Pium V. officium Pœnitentiariæ restringeretur ad forum conscientiæ, de absolutionibus & dispensationibus, quas in vtroque foro faciebat, dabat, & merito etiam, publicum testimonium; nunc autem nec ipse, nec ij, quibus vt in dicto foro conscientiæ absoluant & dispensent mandat, iuste illud dare possunt. nu. 2. & si darent, nihil prodesset: quia iudex fori exterioris nedum nõ teneretur, immo nec posset in præiudicium partis illi credere. nu. 3.*

4 *Testimonio dato à Pœnitentiario, vel ab ijs qui solum in foro conscientiæ ex eius facultate absoluunt, seu dispensant, eousque potest credere iudex fori exterioris, vt cessante aduersario possit dissimulando perinde se cum prædictis gerere, ac si non essent ligati.*

CONSILIVM IV.

QVOTIDIE in sacræ Pœnitentiariæ prætorio absoluuntur multi à 1 censuris, & ab irregularitatibus, & desiderant vt eis tradantur illæ absolutiones in forma probandi authentice, si Pœnitentiarius maior eam faciat per se vel alium pœnitentiarium prætorij; vel si fiat per commissionem, ipsi commissarij faciant fidem sufficientem per seipsos, vel per notarios publicos, coram quibus eam fecerint. Quæritur an desiderium sit iustum.

Et quidẽ intelleximus, varie à varijs ad hoc fuisse respõsum; sed videtur
2 respondendũ aliter, s. distinguendo tẽpus in quo olim publice petebantur huiusmodi absolutiones, & alia, quæ sacrũ illud prætoriũ expedire solebat publice quo ad vtrũque forum tam exterius, quã interius, antequã fe. rec. Pius V. reformaret illud p̃torium, restringẽdo eius facultates, & dispensationes, atque absolutiones quo ad forum conscientiæ tantum; & quod illo tẽpore desiderium præfatum erat iustum, & adeo quidem, quod etiam hodie dantur copiæ authenticæ, si petantur, de actis illo tempore, quæ quo ad vtrumque forum valebant: quia de non existentibus & non apparentibus idem est iudicandum, l. duo sunt Titij. ff. de test. tutel. & cap. si sacer-
2 dos. cum glo. de offic. ord. Sed quod hodie, posteaquam præfatus Pius V. reformauit præfatam sacram Pœnitentiariam, & restrinxit facultates eius quo ad forum conscientiæ tantum, non est iustum desiderium. Tum quia desideratur vt fiat aliquid ab eo qui non habet iustam potestatem id faciendi, quod est iniustum, argum. totius tit. de foro compet. & tit. si à non competen. iudice. C. Tum quia peccarent tam iudices, quam ministri eiusdem prætorij, reuelando secreta quæ in eo dicuntur & fiunt, in graue pręiudicium partium ibidem aliqua petentium & confitentium, contra iuramenta, quæ præstant ab initio susceptorum officiorum; quod est peccatum graue contra secundum præceptum decalogi, Exod. 20. re-
3 lati per glo. sing. in cap. quod in omnibus. 32. q. 7. Tum quia id quod desideratur

deratur, esset frustraneum: quoniam nullam fidem facerent præfatæ absolutiones quo ad forum exterius: quia in eo tam iudex ecclesiasticus, quam sæcularis posset iudicare contra in eis contenta, cum extra territorium ius dicenti impune non pareatur, l.fin.ff.de iurisd.omn.iudic.& cap.
4 2.de const.lib.6. Qua in re tamen omnibus addo, quod mea sententia absque vllo peccato possent iudices exterioris fori dissimulare se nescire peccata illa, quorum absolutiones ostenderentur eis factæ quo ad forum conscientiæ tantum, ad effectum dimittendi illos impunitos, si ex suo tantum officio sine vllo præiudicio publico & priuato procederent; quia huiusmodi dissimulatio videtur vtilis, quæ licita est, cap.vtilem.22.quæst.2. Dixi, Si procederent ex officio, & sine vllo publico vel priuato præiudicio. quia si procederent ad instantiam partis vel fisci pro earum publico vel priuato interesse, peccarent; quia iniustum quo ad forum exterius in illo foro facerent, contra l.ius pluribus.ff.de iust.& iur.& contra l.illicitas. §.veritas.ff.de off.præsid.& contra cap.iudicet.3.quæst.7.& notata in cap. pastoralis.§.quia vero, de offic.deleg. quatenus probant esse iudicandum secundum allegata & probata.

DE PRAESVMPTIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Præsumptio illa assumenda est, quæ videtur verisimilior, & per quam euitatur periculum, & cui conformis est stylus, & per quam facientis euitatur stultitia.*

2 *Dispensandi ad omnes ordines facultate præditus, dispensando, in dubio ad omnes censendus est dispensasse, & non ad vnum tantum: nam gradatim dispensando, cum periculo cogeretur ad singulos singulas contra stylum facere dispensationes.*

3 *Occultus irregularis censendus est, qui apud Turcas fuit circumcisus, licet quidam ex præsumptione talem priuatim obiecerint defectum. num. 2. iuncto casu.*

CONSILIVM I.

PVER quidam captiuus apud infideles volens circumcisus fuit, & à fide apostatauit; postea cum res esset secreta, in patriam reuersus secrete in manibus Inquisitoris abiurauit apostasiam, & ab eodem fuit secrete reconciliatus. Demum cum intrasset religionem approbatam, Pontifex ad petitionem sui superioris concessit, vt hic posset ad omnes ordines ascendere: nescitur tamen, an Pontifex hoc concesserit in forma gratiosa, vel per commissionem. Ijs sic peractis, dictus superior iussit oratorem ipsum suscipere primo ordines minores, secundo iussit vt sumeret subdiaconatum, tertio diaconatum, quos in dicta religione assumpsit. Postremo iam dictus orator de licentia Pontificis transiuit ad laxiorem religionem, in qua cum nouitius esset, prout etiam nunc est, tacitis prædictis omnibus vt supra subsecutis, tamquam legitimus diaconus de licentia huius secundi superioris ascendit ad sacerdotium. Dubitatur modo, an hic sit tutus, ita vt possit celebrare, cum non possit sciri,

vt dictum est, an Pontifex dictam gratiam concesserit in forma gratiosa; an vero per commissionem datam superiori dictæ primæ religionis, qui cum oratore ipso vniuersaliter non dispensauit, sed solum prima vice iussit vt quatuor minores assumeret; secunda iussit vt ascenderet ad subdiaconatum; tertia, vt ad diaconatum promoueretur: & quatenus sit necessaria dispensatio, an sufficiat eam obtinere in foro conscientiæ, cum dicta apostasia in hac secunda religione omnino ignoretur, & in prima etiam nesciatur, licet in ea quidam ex præsumptione eamdem ei obiecerint extraiudicialiter, & in priuatis iurgijs.

1 Respondeo, iuste (mea sententia) credere posse præfatum religiosum se esse rite ordinatum. Tum quia probabiliter credere potest, quod Papa ipse dixit prælato suo petenti habilitatem pro prædicto subdito suo, verba, quibus formaliter, vel æquiualenter fecit eum ad eos habilem. Tum quia probabiliter credere potest, quod prælatus eius fecit eum habilem ad omnes illos simul, si Papa ei commisit potestatem id faciendi; quoniam non est verisimile, quod prælatus particulatim eum habilitabat nunc ad hunc ordinem, nunc ad alium. Non enim erat boni & prudentis prælati, id facere cum periculo, quod ipso mortuo oporteret iterum refugere ad Papam: & communis stylus commissariorum ad habilitandum quem ad omnes ordines, habet, vt vnico actu id faciant: & non est præsumendum quid stultum & malum de bono prælato, cap. vnico. de scrutinio. & quę communiter accidunt, sunt credenda, l. siue possidetis. C. de probat. & gloss. l. neque natales. eod. tit. & insolita non sunt credenda,
2 cap. quia non est verisimile. de præsump. Quamuis ad redundantem cautelam posset peti à summo Pœnitentiario, vt prędictam ordinationem haberet ratam, & dispensaret super irregularitate, si & quatenus opus esset: quamuis mihi videatur non esse opus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Regularis simplex omnia quæ antea habebat, & postea quoquo modo acquisiuit, suo monasterio seu ordini acquirit; at quæ post prioratum seu beneficium quæsiuit, beneficio acquirit: ita tamen illorum habet administrationem, vt fructus expendere in sui & suorum honestam sustentationem, & in opera pia largiri possit, num. 2. & hoc etiam dum in extremis agit, num. 1. non tamen per donationem causa mortis. num. 2.*

3 *Debitori suo mandans moribundus prælatus, vt vnam tertiam crediti det vni, & aliam tertiam alteri, nihil de reliquo dicens, non ob hoc censetur residuum debitori donare, etiamsi sit illius consanguineus.*

CONSILIVM II.

PRIOR regularis quædam sua bona patrimonialia Titio nepoti ad negotiandum contulit; & dum in extremis ageret, dictorum bonorum à Titio ratione reddita, iussit vt ex illis 50. vni, & 100. alteri traderetur. quo facto Prior mortuus est. Vnde dubitatur, an Titius tuta cõscientia dictorum bonorum residuum retinere possit, ex præsumpta donatione.

Illud

Illud in primis occurrit, quod D. consulens fallitur putans, quod Prior potuisset habere dominium maius in bonis patrimonialibus, quam in
1 alijs bonis prioratus: quoniam religiosus per professionem perdit dominium omnium bonorum patrimonialium, quæ ante professionem habebat, & capacitatem habendi dominium illorum, vel aliorum in tota vita sua: ita quod omnia quæ ante professionem habebat, per illam fuerunt facta monasterij, vel religionis; & omnia quæ post eam siue donatione, siue successione, siue alia quacumque industria sua quærit, acquirit monasterio, vel ordini, seu religioni, quam professus est antequam Prior efficeretur; & ea quæ postea quæsiuit, acquisiuit ipsi prioratui, vt nos late probamus in comment. 2. de regul. super cap. non dicatis: 12. quæst. 1. per authen. ingressi. C. de sacrosan. eccles. & cap. in præsentia. de probationi-
2 bus. & alia, quæ ibi possunt videri. Deinde, quod præfatus Prior licet post professionem nullius rei temporalis dominium, neque possessionem suo nomine potuisset habere, potuit tamen habere administrationem, & facultatem disponendi de fructibus prioratus, & omnium bonorum, quæ quoquo modo quæsiuit, ad suam & suorum decentem sustentationem, & ad largiendum pauperibus, & alijs operibus pijs, & remuneratorijs. Ex quibus liquido infertur potuisse præfatum Priorem donare Titio intuitu paupertatis, pietatis, vel remunerationis, si quæ interuenisset, reliquum, quod remansit penes eum post rationem redditam eorum, quę in societatem dederat ei prædictus Prior, vel saltem tantum, quãtum prædicta paupertas, pietas, vel remuneratio exigebat.

3 Sed dubium est, an præfatus Prior per præfata verba, quibus dixit, vt de præfato reliquo 50. daret vni, & centum alteri, nihil de alijs expresse disponens, præsumatur voluisse alia donare Titio. Quod enim noluerit, facit, quod nemo in dubio videtur rem suam donare alij, l. cum de indebito. ff. de probat. Pro contraria vero parte facit, quod ægrotabat, & quod disposuit de duabus partibus illorum, quæ Titius tenebat; & non apparet alia ratio, cur tacuisset de alijs partibus; nisi quia voluit vt illæ manerent cum Titio, si moreretur. Sed huic argumento responderi potest, quod non concludit voluisse donare simpliciter, & inter viuos, sed tantum causa mortis; & quod licet religiosus habens beneficium regulare, vel sæculare, possit donare intuitu paupertatis, pietatis, vel remunerationis inter viuos, non tamen potest per vltimam voluntatem, neque per donationem causa mortis, quæ quo ad hoc æquiparatur: consanguinitas autem, vel societas exercendi negotiationem, parum prodest D. consulenti; quia non est iusta causa, vt religiosus etiam beneficiarius possit donare alicui de reditibus sui beneficij, vel alijs alia ratione quæsitis.

4 Vnde sequitur, quod præfatus Titius de rigore iuris non potest retinere illam partem bonorum, quæ remansit penes eum, propter verba præfata. Cui consulendum, vt aliquam bonam compositionem procuret facere cum eo qui successit in prioratu, ad quem iure pertinet. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Suspensionis censura, nec dum infligitur, nec dum tollitur, vllam certam verborum formam præscriptam habet.*

3 *Prohibitus celebrare à iudice in scriptis, censetur suspensus, secus si solo verbo; ne præsumatur iudicem velle delinquere. & nu. 2.*

CONSILIVM III.

AN PROHIBITVS à prælato ne celebret, videatur suspensus?

1 Pro parte affirmante facit primo, quod nulla forma verborum est præscripta ad ferendam, nec ad tollendam suspensionem, sed sufficiunt quæcumque id significantia, vt dicimus in Man.confess.cap.27.num.161. Secundo, quod tota definitio suspensionis in d.Man.serio concepta, & declarata vbi supra num.151. videtur ei conuenire.

2 Pro parte vero negante facit primo, quod suspendens verbo sine scriptura, delinquit, & punitur suspensione, cap.1.de sentent.excom.lib.6. Secundo, quod magna cum prouidentia debet imponi, vt habetur in d.cap. 1.& per prohibitiones huiusmodi, cum prohibens non vtitur verbo suspensionis, videri potest nolle suspendere: & quod prohibitio de non communicando, vel non celebrando à confessario facta, non censetur suspensio, vt vbi supra dicitur, reddendo rationem cuiusdam dicti glossæ cap.is qui.de sentent. excom.lib.6.

3 Pro concordia horum in præsentia occurrit dicendum, quod, si prælatus in scriptis faciat huiusmodi prohibitionem, cẽsetur suspendere: quod probant argumenta pro parte affirmante adducta. prohibens autẽ verbo tantum præsumitur solã simplicem prohibitionem facere, argum.l.si procurator.ff.de condit.indeb.cum suis concord. quatenus probant, in dubio neminem præsumi facere actum eo modo, quo sit delictum. At, qui prohibet celebrare sine scriptura, facit actũ, qui potest iudicari delictum, & nõ delictũ: nam si facit animo suspendendi, delinquit, adeo quod ipso iure incurrat suspensionem: si vero facit animo non suspendendi, sed simpliciter prohibendi, nõ videtur delinquere: ergo præsumendus est nolle suspẽdere.

SVMMARIVM.

1 *Acolytatu probato non probatur prima tonsura, nec alij minores.*

2 *Sacerdotio probato, cum de antiqua ordinatione agitur, & constat ordinatorem fuisse virum insigni virtute præditum, alij minores ordines probantur.*

CONSILIVM IV.

AN PROBATO acolytatu probetur prima tonsura?

1 Respondetur primo, hunc D.consulentem debere per se, perque suos adhibere diligentiam quærendi literas psalmistatus monendo & ad memoriam reducẽdo à quo Episcopo & in quo episcopatu, & coram quo secretario fuit initiatus præfato psalmistatu; quibus inuentis, bona pars dubitationis excluderetur.

Secundo, quod illis literis non inuentis, & sublata spe inueniendi, debet

bet impetrare à suo Episcopo literas dimissorias, per quas assumere possit prædictum clericatum, antequam consequatur beneficium, ne illius collatio ei ante clericatum facta sit ipso iure nulla, iuxta cap. ex literis. de transact. & nota. in cap. cum adeo. de rescript.

Tertio, quod debet idem consulens rescribere ad patriam, vt sedulo & diligenter quæratur in illo registro notarij, in quo inuenitur illum insignitum fuisse acolytatu, an inueniatur etiam insignitus alijs tribus ordinibus minoribus, quia quatuor ordines minores olim in Hispania simul conferri solebant: quod si ratione Concilij Triden. cęperint singulatim in illa regione, in qua est illud registrum, conferri; quæratur an sit erratum in accipiendo transumptum ex eo, ita quod sciatur an verum sit eum esse acolytum, an non: quo præscito certius consulatur.

2 Quarto, quod licet teneamus cum Panor. in cap. nisi. de præb. recep. à Fel. & aliis quos ipse citat in cap. super his. de accus. quod probato sacerdotio censentur probati alij omnes minores ordines, quando agitur de ordinatione antiqua, & ꝓbatur quod ordinator erat insigni virtute præditus; non tamen ex eo satis efficaciter videretur probari idem esse dicẽdũ de acolytatu quo ad alios ordines minores: & si res in iudiciũ deduceretur, non esset facilis forte probatio virtutis adeo insignis, nec temporis adeo antiqui. Quare inquirẽda est pro viribus veritas facti, & ea cognita, cũ ius oriatur ex eo, quærẽda est veritas iuris; quia est periculum, quod ei objiciatur in foro exteriori promotio per saltũ, cõstito de promotione ad acolytatũ, & non apparente promotione ad alios minores, & psalmistatũ.

Quinto, cauendum esset D. consulenti, vt ante promotionem ad beneficium inueniatur legitime ordinatus, si timet rem controuersam iri in foro exteriori. Saluo meliori iudicio.

DE IVREIVRANDO.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum factum homini de non ludendo ad ludos malos, seruandum, sed potest relaxari ex causa etiam ab Episcopo.*

2 *Iurans sub certa pœna ludo malo vel absolute non ludere, ludendo malo ludo ad pœnam tenetur.*

3 *Absoluere potest confessarius à fractione iuramenti.*

4 *Iuramenti pœnalis adeundi Hierusalẽ relaxatio non est seruata Papæ, secus in voto.*

5 *Iuramentum, sed non votum adeundi Hierusalem, relaxatur per cruciatam.*

6 *Voti dispensandi facultas per Iobelæum concessa ad iuramentum non extenditur.*

6 *Pœnitentiaria facile dispensat super iuramento pœnali in peccati odium facto.*

CONSILIVM I.

TITIVS, cum non ad voluntatem ei ludus succederet, sponte prorupit in hæc verba: Iuro tibi, Sempronì, per Deum me amplius in vita mea non lusurum nec ad chartillam, seu chartetã, siue primeram, nec ad alium chartarum ludum, sub pœna adeundi Hierosolymam.

Dubitatur primo, an hoc sit iuramentum obligatorium.

Secundo, si lusit, an Hierosolymam adire teneatur.

Tertio, an à confessario electo virtute Iobelæi vel cruciatæ absolui pos-

1 Ad propositas quæstiones respondetur primo, iuramentum de non ludendo ad chartillam, seu chartetã, siue primeram, & similes ludos vetitos, esse validum, & seruandum quo ad illos, qui sunt peccata genere suo præsertim mortalia; & relaxari posset iusta de causa, sicuti votum, tũ à Papa, tum ab Episcopo: quia non est de reseruatis Papæ, iuxta ea, quæ tradimus in Man. nostro conf. cap. 12. num. 75.

2 Secundo, quod qui iurauit non ludere præfato ludo malo & illicito sub pœna adeundi Hierosolymã, tenetur adire illã, si fregerit illud; vt teneretur qui in genere & absolute voueret non ludere sub simili pœna, & luderet illicite: quod quando contingat, dicitur in d. Man. cap. 20. in princ.

3 Tertio, quod certum est per Iobelæum, siue per bullam cruciatæ posse prædictum absolui à peccatis, quæ fecit frangendo prædictum iuramentum: quia id nullo iure reseruatur Papæ; & per Iobelæum, siue bullam cruciatæ conceditur confessario legitime electo facultas absoluendi à peccatis: immo & proprius confessarius potest absoluere ab ipsa trãsgressione.

4 Quarto, quod pulchrũ dubium est, an alius, quam Papa, possit relaxare iuramentũ de adeũdo Hierosolymam, si ludo illicito luderet. Arbitror tamen esse probabile, quod relaxatio iuramenti prædicti, de adeundo Hierosolymam, & terram sanctam, non est reseruata Papæ, sicut est relaxatio voti id ipsum faciendi, per ea quæ de comparatione voti & iuramenti diximus in præfato Man. cap. 12. nu. 32. & secũdum Tab. verb. iurare. nu. 21.

5 Quinto, quod certum est consequenter prædictum iuramentũ potuisse relaxari iusta de causa à cõfessario electo legitime per cruciatam; quamuis credã nõ posse relaxari per eum, etiam iusta de causa, votum de adeũdo Hierosolymam; quia illud est reseruatum Papæ; &, vt puto, dispensatio eius non cõceditur specialiter prædicto cõfessario electo per cruciatã.

6 Sexto, dubitari posse an hoc iuramẽtum possit relaxari per Iobelæum à S.D.N. nuper concessum: & in præsentia inclino in prædictã negantẽ; quia solũ concedit facultatem dispẽsandi super votis, nulla facta mentione de iuramentis, quæ sunt diuersa ab illis, per dicta in præfato cap. 12. nu. 32. & à diuersis nõ fit illatio, præsertim in dispensationibus, quæ sunt odiosæ, & exorbitantes, l. Papin. ff. de minoribus, & cap. quæ à iure. de reg. iur. lib. 6.

Septimo, quod, vt puto, facile absoluetur à sacra Pœnitentiaria à præfato iuramento facto non propter deuotionem, sed ob abominationem peccati iusta de causa; præsertim quod sine licentia Sedis Apostolicæ non potest consulens adire Hierosolymam causa deuotionis.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum absolute vi præcisa factum vix inuenitur, & nu. 2. quia voluntas hominis vi præcisa cogi non potest.*

2 *Violentum fit à principio extrinseco passo non opitulante.*

3 *Intellectus cap. sacris. de iis quæ vi.*

4 *Iuramentum vi præcisa non obligat, conditionali sic, sed facile remittitur.*

CON-

CONSILIVM II.

QVAESITVM est, an iuramentum absolute metu præciso, siue per vim præcisam extortum obliget iurantem.

1 Respondeo primo, vix posse dari casum, in quo vllum iuramentũ absoluto metu, siue vi præcisâ factum inueniatur. Tum quia voluntas hominis non potest cogi violenter, siue vi præcisa ad eliciendum actum immediate prodeuntem ab ea, idest ad volendum vel nolendum aliquid,
2 vt tradit S. Thom. post alios recep. 1.2. quæst. 8. artic. 4. & nemo potest iurare nec cogi ad iurandum, si noluerit iurare. Tum quia illud solum dicitur violentum, siue vi præcisa factum, quod fit à principio extrinseco passo nõ conferente vim, idest eo, qui patitur, non opitulante, vt post Aristotelem 3. Ethicorum tradit S. Thomas recep. vbi supra artic. 4. & 5. quem nos quoque sequimur in Manua. confess. præl. 6. num. 2. & 4. At vix inueniri potest casus, in quo quis iuret coactus à principio extrinseco, ipso non conferente vim, siue opitulante. Dixi, Vix; quia possent alicuius labia moueri arte Angelica vel diabolica ad inuocandum Deum in testem, ipso omnino corde & voluntate contradicente; vti quotidie videntur quidam à dæmone obsessi loquentes lingua Græca, Chaldæa, vel alia, quam numquam didicerunt: sed huiusmodi iuramentum non dicetur tam iuramentum eius qui iurat, quam Angeli boni vel mali, qui labia eius, vt id faciant, cogit.

3 Secundo, quod non obstat prędictis cap. sacris. de ijs quæ vi. quia non loquitur de iuramento, sed de communione, qua quis communicat excommunicato, quę fieri potest violenter, siue vi absoluta, cogendo membra exteriora alicuius ad aliquid faciendum, nolente & renitente ipso, vt thurificare idolo, vel manere in eadem domo cum excommunicato.

4 Tertio, quod huiusmodi iuramentum violenter vi pręcisa, vt dicitur, factum nõ obligaret iurantem. Vnde nullibi præfati à maligno spiritu ad loquendum coacti iudicantur esse obligati ad faciendum ea, quæ promiserunt: neque consequenter deberent cogi à iudice ad pręstandum ea, quę prędicta vi coacti violenter iurauerunt, iuxta prędicta, quę pulchre fundari possunt in cap. presbyteros. 50. dist. & in d. cap. sacris. de ijs quę vi.

Quarto, quod certum est, iuramentum alioquin licitum, metu, siue vi conditionali pręstitum obligare iurantem, iuxta cap. verum. & cap. si vero. de iureiurand. quamuis absolutio iuste peti posit, & sit pręstanda, vt habetur in cap. 1. & cap. debitores. de iureiur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Mandato dato tertio ad resignandum in mei fauorem, & mihi tradito, si promitto etiam cũ iuramento non vti, nisi reseruata tertio pensione, & postea spreta promissione vtor, & beneficium resignatum accepto, pecco quidem, sed tenet prouisio: possumque post adeptam possessionem liberaliter, sed non ex pacto præstare quod cupiebat resignans. num. 2.*

2 *Iurat nequaquam, qui dicit promitto per iuramentum, vel cum iuramento.*

a Transf-

2 *Transgressio iuramenti secreti promissorij inhabilitatem non inducit ad beneficia obtinenda.*

CONSILIVM III.

QVIDAM, accepto mandato de renunciando vnum beneficium in fauorem suum misso à partibus, cum iuramento promisit, se non vsurum mandato illo, nisi reseruata certa pensione cuidam; licet postea vsus fuerit, & post quæsitam possessionem rogatus, vt se obligaret ad soluendã pensionem, quam reseruari voluit resignans ad certa opera pia. Quæritur an id facere possit?

1 Respondeo primo, D. consulentem male fecisse, peccasseque vtendo mandato prędicto ad resignandum contra suum iuramentum, quod poterat seruare sine interitu, & sine dispendio salutis æternæ. cap. si vero. de iureiur. cap. quamuis. de pact. lib. 6.

Secundo, quod per hoc peccatum non incurrit irregularitatem, vel inhabilitatem ad retinendum prædictum beneficium. Tum quia chirographum, quo id promisit, non continet quod ipse iurauit, sed quod promittebat cum iuramento, vel per iuramentum, quod tunc non fecit; quæ sunt
2 valde diuersa, iuxta verum intellectum cap. clericus. de iureiur. Tum quia transgressio eiusmodi iuramenti secreti non induceret ipso iure talem inhabilitatem, arg. notatorum in cap. querelam. & cap. tua. de iureiur. cap. fin. de temp. ord. & notata per Felin. in cap. ex parte. de rescript.

Tertio, quod prædictus D. consulens licite sancteque poterit quo ad forum interius soluere prædictam pensionem, posteaquam expediuerit, & acceperit possessionem beneficij. Tum quia intentio & animus resignantis, vt resignatarius hoc vel illud faciat post habitum beneficium, nil nocet quo ad forum cõscientiæ, nisi exprimatur & deducatur in pactum, cap. tua. de simon. vt tradimus in Man. confess. cap. 23. num. 107. post gloss. singularem in cap. ordinationes. 1. q. 1. & D. Antoninum ibi citatum.

Quarto, quod non abs re dixi in tertio dicto, Quo ad forum interius: quia quo ad forum exterius posset præsumi confidentia per bullam Pij V. quam referimus ad literam in d. cap. 23. num. 110. ex qua paulo inferius colligimus vnam coniecturam admissæ confidentiæ esse, si renuncians beneficium, acceperit aliquam partem fructuum à resignatario, etiam post habitam possessionem illius.

Quinto ex his sequitur, prædictum D. consulentem nullatenus debere obligationem prædictam facere, nec vllibi dicere, vel confiteri, quod dedit vel dat aliquid prædicto resignanti, nec alij de mandato eius: quamuis ipse debeat semper esse illi gratus, & ita dare liberaliter ipsi, vel alicui alij paupertatis vel subuentionis intuitu ea, quæ videbuntur honeste danda, secreto tamen.

SVMMARIVM.

1 *Expendens mater pro filia animo donandi, non potest postea aliquid sibi ob hoc de bonis [illegible]etinere; potest autem, si animo saltem tacito illud repetendi fecit: in dubio*

bio autem, si filia habebat vnde se aleret, animo repetendi præsumitur impensum.

2 *Iurare in iudicio creditor, qui de bonis debitoris iustam retinet compensationem, potest se de bonis debitoris nihil retinere, addita in mente conditione, ita quod teneat in foro exteriori confiteri.*

CONSILIVM IV.

MATER fecit multas expensas pro filia, quas cum esset illius negotiorum gestrix ex bonis dictę filiæ repetijt. Quęritur an in reddendis rationibus iureiurando affirmare possit, se nil, quod ad dictam suam filiam pertineat, retinere, nec ei quicquam debere.

1 Respodetur primo, quod non; si mater fecit pręfatas impensas nõ tamquam gestrix negotiorum filię, sed animo donandi & non repetendi eas; sed sic, si fecit eas tamquam negotiorum gestrix eius, vel animo repetendi eas, & non donandi, arg. l. Nesennius. ff. de negotijs gestis. l si quis à liberis. §. si mater. ff. de liber. agnos. cum ei adnot. quia vt ibi adnotatur, & probatur, pater vel mater faciens impensas filię, vel filio, quem non tenetur alere, quique habet alia bona, vel cuius negotia gerit, videtur facere illas impensas de bonis filię vel filij, & non de suis proprijs, nisi quo ad forum conscientię, si vere coram Deo, cui omnia patent, fecit eas de bonis suis animo non repetendi: quia in illo foro non statur pręsumptioni, sed veritati, cap. humanę aures. 22. q. 5. & cap. is qui. & cap. tua. de sponsal. cum ei
2 adnot. Secundo, quod pręfata mater cauere debet, ne mentiatur: & ita si vere animo donandi nõ dedit, sed habuit animum tacitum vel expressum repetendi, cum negauerit se nihil debere, nihilque accepisse, intelligere debet intra mentem suam, ita quod teneatur in foro exteriori confiteri, per ea quæ nos late tradimus in d. cap. humanę aures. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Procuratorem post mortem mandantis non posse deferre iuramentum decisorium, verius. & num. 3.*

1 *Mandatum regulariter re integra morte mandantis expirat, beneficiarij vero etiam lite contestata.*

2 *Procurator dominus litis cum fit, fit solum quo ad non requirentia speciale mandatum.*

3 *Iuramentum decisorium requirit specialissimum mandatum.*

CONSILIVM V.

PROCVRATOR constitutus in causa ciuili, & factus dominus litis, an mortuo suo principali, re integra, subire vel referre valeat iuramentum litis decisorium, ita vt si de facto illud subeat, probet in pręiudicium sui principalis?

1 Respondeo, quod multa possent in vtramque partem huius quęstionis adduci ab eo, cui id faciendi otium & vires suppeterent. Dico tamen primo, inclinare me in opinionem eorum, qui tenent pręfatum procuratorem per pręfatum iuramentum nihil posse nocere defuncto, nec instantiæ

& causæ

& causæ quam tractat. Tum quia mandatum procuratoris expirat morte mandantis, beneficiarij vero ecclesiastici etiam post litem contestatam, & re non integra. clem. fin. de procurat. & causa hæc fortasis est beneficiaria, licet ipse nesciam, cum qualis sit ex narratione facti non colligatur. Tum quia omne mandatum regulariter expirat re integra morte mandantis, cap. mandantis. de offic. deleg. cum ei late à doctoribus adnotatis, l. inter causas. ff. mandati. cum alijs vulgatis: vt in proposito casu
3 narratur, quod mandator re integra fuit mortuus. Tum quia nihil videtur obstare, quod ipse procurator factus fuerit dominus litis; quia id verum est quo ad ipsam litem, & alia incidentia emergentia, quæ non requirunt speciale mandatum, non autem quo ad alia requirentia speciale mandatum, sine quo ipse non potest obligare principalem suum, arg. l. quæ de tota. ff. de rei vend. quandoquidem ea ratione, qua non potest tractare totam causam absque mandato saltem generali, ita non potest tractare partem causæ requirentem speciale mandatum sine illo: & ad præ-
5 standum iuramentum decisorium litis, de quo agitur, requiritur specialissimum, secundum omnes. Tum quod præfatus procurator non videtur posse virtute præfati mandati deferre iuramentum parti aduersæ; ergo nec iurare pro sua parte principali: quia iuramentum, quod dicitur per partitum, quod fundatur in l. manifestissimæ. ff. de iureiur. videtur includere iurationem & relationem; ita quod non potest iurare pro sua parte, nisi aduersarius iuramentum sibi delatum referat illi. Tum quod mandatum fuit ad iurandum in animam mandantis: & præfatus procurator vult iurare in animã suã, quod est diuersum à mandato, cap. in pertractandis. de iuram. calum. & cap. 2. eod. tit. lib. 6. & à diuersis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minor. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Iurata promissio potest remitti ab eo, in cuius fauorem facta est.*

2 *Maioratus est quædam dignitas personam fictam repræsentans distincta à vera persona illum possidente. & num. 4. quæ vendi quidem, sed non in præiudicium ad illum vocatorum, nec eis in aliquo præiudicari potest. num. 3. & inde sequitur, vt qui illum possidet, possit quidem in sui, num. 7. sed non in præiudicium ipsius maioratus, remittere fratribus suis promissionem iuratam de eidem applicando certa bona, num. 5. factam dicto maioratui, ipso possessore & notario pro dicto maioratu acceptantibus, nu. 9. & 10. nisi interueniat auctoritas Principis, cuius auctoritate factus fuit dictus maioratus; nec dispensatio Pontificis, cui dicta bona temporalia non subsunt, etiamsi promittentes essent clerici, sufficeret. num. 8.*

6 *Iuramentum adiectum promissioni sine adiectione diei aliquid faciendi, præstitum etiam fictæ personæ, & corpori, nõ tollit necessitatem interpellandi promittentem, ad hoc vt sic non adimplendo constituatur in mora, & peccato.*

10 *Donatio facta absenti, notario stipulante, non est contractus innominatus, nec vltima voluntas, in quibus licet pænitere, sed est contractus perfectus, irreuocabilis, transiens contra hæredes donantis, & ad hæredes donatarij, qui quandocunque poterunt illam acceptare. num. 11.*

12 Do-

12 *Donatio facta episcopatui non potest per Episcopum remitti, & relaxari.*

CONSILIVM VI.

AN CONVENTIO & donatio iurata duorum fratrũ, quorũ alter erat dñus maioratus, quibus suas legitimas vnierunt & donarũt maioratui per suũ patrẽ instituto, & se obligauerũt medio iuramẽto ad cõuertendũ omnes fructus illarũ in bona stabilia, quæ vnirẽtur prædicto maioratui, solo vsufructu illorum sibi retento, obligent illos ad ea faciendum?

Quæstio hæc profundior est, quam primo aspectu apparet. Et pro parte quidem negante facit primo illa reg. iur. lib. 6. *Scienti & consentienti non fit iniuria neque dolus.* & prædicti ambo domini fratres sciunt quod non faciunt illa, & consentiunt, quia sunt contenti ne fiant.

1 Secũdo, quod omnis conuentio, etiã iurata, facta in fauorẽ alicuius, potest remitti ab illo, cap. præterea. de spõs. facit cap. peruenit. 1. de iureiur. at prædicta donatio & cõuẽtio facta fuit in fauorẽ eius, cuius erat maioratus, & ipse cõsentit ne illa fiant: ergo remissa sunt conuentio & iuramentũ.

Tertio, quod prædicti DD. fratres fuerunt primi, qui prædictũ auctariũ promiserũt & iurauerũt: & ita vidẽtur posse retrocedere, sicut testator potest retrocedere à sua volũtate. arg. l. si quis. in prin. & ei annot. ff. de leg. 3.

2 A contraria tamen parte stat, ꝙ maioratus vel primogenitura est quædã dignitas, & persona ficta distincta à prędictis fratribus cõuenientibus, & donãtibus, iuxta tradita ꝑ Martinũ Laud. in princ. lib. de primogen. quẽ dilatat Ioan. Lecirier in q. 1. de primogenit. Facit cap. quoniã abbas. de off. deleg. & cap. si gratiose. de rescrip. lib. 6. quatenus distinguũt dignitatẽ ab habente illã; & consequẽter prædicti DD. fratres nõ promiserunt, nec iurauerũt sibi mutuo, sed primogenituræ, quæ est dignitas ab eis distincta: & cõsequẽter nõ possunt ipsi alter alteri promissionẽ & iuramẽtũ remittere.

3 Secũdo facit, quod licet verior & frequentius recepta opinio habeat, ꝙ primogenitura vel maioratus vendi & cedi possit, iuxta late tradita per prædictũ Ioan. Lecirier lib. 3. de primoge. q. 1. & 8. & Tiraquel. de iure primoge. q. 24. & 26. tamen illud intelligitur, quãdo fit sine prędiudicio filiorũ, vel aliorum ad eum vocatorum, vt prędictus Tiraq. expresse notat in d. q. 24. nu. 21. & q. 26. nu 5. & ita non videtur, quod prędicti fratres possunt renunciare prędictę promissioni, & iuramento, in prędiudicium eorum qui ad prędictum maioratum sunt vocati.

4 Tertio, ꝙ aliud est iurare fidelitatẽ domino expresso nomine proprio, & aliud iurare ei expresso nomine dignitatis: quia in priore casu non videtur transire ad successores, & in posteriore sic, vt notant Card. & Panor. in cap. veritatis. de iureiur. declarãdo glo. in verb. cõpellantur. & ita aliud est iurare dignitati, aliud iurare personæ illam habenti.

5 Hæc posteriora argumẽta videntur vrgere ad dicẽdum prędictos DD. esse obligatos ad adimplendam suam conuentionem, & seruandum suum iuramentum. Nec obstant opposita. Ad primum enim respondetur, concedendo quidem quod non fit iniuria scienti & consentienti, & cõsequenter nec ei qui nunc possidet maioratum, qui sciens consentit; negando tamen quod dignitas maioratus, & successores in ea, sciant, & consentiant.

Ad se-

Ad secundũ respõdetur, quod prędicta conuentio & iuramentũ nõ fuerũt facta ipsismet fratribus, sed dignitati maioratus, & successoribus in ea; & ita qui nũc est possessor eius, nõ potest cõsentire, nec remittere iuramẽtũ quoad dignitatem, & successores in ea, qui sunt alii ab eo. argum. l. non debet alteri per alterum iniqua cõditio inferri. ff. de reg. iur. & alia quę ibi congerit Decius. Ad tertium, quod dispositio per vltimã voluntatem, quæ vsque ad mortem est mutabilis, cap. cum in causis. de celeb. miss. & cap. vltima voluntas. 13. q. 1. potest mutari; dispositio autem per contractum nõ potest mutari sine cõsensu saltẽ alterius partis, l. sicut initio. C. de act. obl. & dispositio prędicta fuit per viã contractus, & ita nõ potest reuocari, nisi cõsentiẽte altera parte, q̃ sunt ipsa dignitas maioratus, & successores in ea.

6 An autem peccauerint mortaliter prædicti fratres nõ adimplendo conuentionem & iuramentũ, alia quæstio est: & videtur respondendũ pro parte negãte. Tũ quia qui debet aliquid simpliciter, nõ adiecto die solutionis faciendæ, nõ est in mora, donec interpelletur, l. si ex legati causa. & l. cũ filius. §. fin. ff. de verb. oblig. & prædicti domini nõ fuerunt interpellati, neq. vt ea implerent requisiti. et alias multis probauimus, iuramentũ non tollere necessitatẽ interpellandi, neq. constituere quẽ in mora faciendi quod iurauit, ante interpellationẽ, si adiectũ fuit contractui, in quo illa requiritur.

7 Secundo, quod possessor maioratus etsi non possit consentire ne fiant ea quæ sibi debent fieri, in præiudiciũ successorũ; potest tamen consentire in præidicium suũ, immo & vendere & donare maioratum, vt supra dixi: & in casu proposito possessor maioratus, qui est alter fratrum, non solum non interpellauit, sed fuit, & est contentus ne illa sibi fiant: ergo ambo sunt excusati à peccato, modo eo animo sint, vt adimpleant illa, quatenus attinent ad vtilitatem successorum in dignitate.

8 An autem S.D.N. possit super his dispensare, est alia quæstio: & meo iudicio plus potest in hac re regia maiestas, quam sua Sanctitas, cum maioratus; & qui tenet eum, sint sibi subiecti; & alter frater licet sit clericus, tamen conuentio prædicta respicit bona eius patrimonialia, & nõ ecclesiastica, & sita in suo regno: & sua maiestas, attẽtis causis & circumstantijs huius negotij, & consensu possessoris maioratus, multo magis & efficacius potest dispensare, & quo ad vtrũque forum cõstituere, ne teneãtur ad omnia illa, vel non nisi ad aliquam partem eorũ, prout iusta causa id faciendi, & eorũ voluntas impulerit; præsertim q̃ hæc dispensatio respicit vtrũque forum: successores enim prędicti D. possessoris possent occurrente opportunitate molestare hæredes vtriusque vt adimplerent prædi ctã cõuentionẽ & iuramẽtum, nisi remissa vel moderata fuerint per regiã maiestatem.

Contra prædictam determi nationẽ, quatenus habet prędictos fratres non posse absoluere à prædicta promissione & iuramento, adducũtur duo responsa cuiusdam viri eruditissimi, multa in suum propositũ citantis, in quibus satis perpensis nõ video solutum argumentum primariũ meę sententiæ, videlicet quod duo donãtes tertio nõ possunt reuocare donationẽ sine illius consensu, & quod prædicti fratres donauerunt tertio, videlicet dignitati & maioratui iam cõstituto auctoritate regia ab eorum patre, & quod dignitas illa & maioratus nõ refutauit illam donationẽ, immo acceptauit:

ptauit: quoniã possessor eius, qui est alter fratrũ, acceptauit nomine ipsius, tamquã administrator eius, illã donationẽ quo ad legitimas; neque requirebatur acceptatio secundum opinionem eorũ, qui tenent per stipulatio-
10 nem notarij ipso iure quæri tertio sine alia acceptatione; neque secundũ opinionem eorum qui requirunt acceptationem: quia secundum omnes per talem stipulationem quæritur ius irreuocabile tertio, qui cũ primum nouerit, potest illam acceptare etiam post mortem donãtis, & etiam post mortem donatarij: quia transit in hẹredes, & contra hæredes irreuocabiliter, vt late monstratum est in causa nostra Romana fideiussionis: & ita cũ donatio prædicta sit facta prædictæ dignitati, & consequenter successoribus in ea; quilibet successor, cum primum scierit, poterit acceptare illam, & donata petere. Neque est verum quod in contractibus nominatis,
11 quorum de numero sunt donatio inter viuos, & stipulatio, sit locus pœnitentiæ, sicut in vltimis voluntatibus & donationibus causa mortis, & quibusdam alijs tangentibus vltimum iudicium, quæ virtualiter sunt vltimæ voluntates, in quibus loquuntur Oldrad. Bald. & quidã alij citati à prædicto eruditissimo. Donatio enim perfecta valet, etiam antequam donatarius eam sciat, licet per eam non quẹratur ei ante acceptationem res donata, sed tantum ius eam acceptandi, quod transit in hæredes, & contra hæredes, vt nos deducimus in dicta causa nostra; licet multo minorẽ vim ei concedamus, quam aduersarij nostri.

Nec est facienda distinctio, an vocatus ad maioratum sit natus, vel non, nec an inuestitura maioratus sit pluries etiam decies facta, vel data aliquibus; quia simulac nascetur vocatus ille debet illum habere, administrare, & iura ei debita siue per donationẽ siue alias repetere: &, vt alia omittam, videatur in hoc consilium Decij 468. num. 28. contra nostram opinionem citatũ: & aduertatur, quod nemo auderet dicere, quod si duo
12 fratres donarẽt episcopatui Vicentin. aliquod prædium, reseruato vsufructu quo ad vitam per donationem inter viuos, quæ est irreuocabilis, præsertim stipulatione notarij vallatam, sicut in nostro casu, possent pœnitere, etiam si alter fratrum esset Episcopus Vicentin. eo quod donatio est facta tertio, scilicet dignitati episcopali, & quod casus propositus est omnino similis: hæc autẽ raptim sine allegationibus, cũ quibus tria folia compleuissent, dixi, quia fundãt opinionẽ meã, quã noluissẽ in hoc casu in gratiam domini mei esse veram, quæ tamen profecto vera est. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Fidei professionem omittentes regula de triennali nõ iuuat quo ad lucrandos fructus amissos contra dispositionem Concil. Trid. cap. 12. sess. 24.*

2 *Ignorãtia iuris clari non excusat, etiã quo ad forũ Dei, si adsit aliqua culpabilis. nu. 3.*

3 *Ignorantia causa peccati illud tollit, vel minuit, prout in totum vel in partem causat inuoluntarium.*

3 *Inaduertentia, quæ habet in se aliquam culpam nõ aduertendi ad id ad quod quis tenetur, non excusat.*

CONSILIVM VII.

QVIA infra in titulo de præbendis respondeo possessorem triennalem beneficij bona fide illud cum titulo colorato possidentem fieri dominum

num eius, & titulum verum quærere, per regulam de triennali possessore. Quæritur nunc, an canonici, qui non sunt professi publice fidem Catholicam corã Episcopo & Capitulo intra duos menses à die possessionis adeptæ ob ignorantiã & inaduertentiã præcepti Cõcil. Trid. cap. 12. de refor. sess. 24. & postea possederũt pacifice vltra tres annos, faciant fructus suos.

1 Respõdeo primo, quod regula illa de triennali nõ potest prædictis DD. cõsulentibus prodesse. Tũ quia iura à iure cõmuni exorbitãtia nõ sunt ad alium casum extendenda, cap. quæ à iure. de reg. iur. lib. 6. Et cõstat prædictam regulã à iure cõmuni exorbitare, & alium casum esse illũ in quo agitur de canonizando titulo, & aliũ in quo agitur de quærẽdo dominio fructuũ canonico titulo perceptorũ, vt palam est. Tum quia ratio, quæ mouit ad constituendam illam regulam, non conuenit huic casui. Ratio enim constituendi regulam illam fuit, ad obuiandum innumeris litibus, quæ nascebãtur longe diuque duraturæ super iure beneficij parum duraturo; cui non est locus in casu proposito, cum præceptum prędicti Concilij non fuerit factum ad obuiandum vllis litibus, sed ad obuiandum hęresibus.

2 Secundo, quod prædicti domini consulentes nõ videntur excusari posse per ignorantiam saltem in foro exteriori: quia illa, quã habuerunt, fuit iuris, & quidem clari, quæ non excusat, cap. ignorantia. de reg. iur. lib. 6. cum suis concordantijs. Sed neque per bonam fidẽ: quia pręsumentur mala fide percepisse fructus, arg. reg. qui contra iura. cũ ei concordatis allegatis in eius glo. de reg. iur. lib. 6. & ita non pręscribit illa, cap. possessor. eod. tit.

3 Tertio, quod iustior videri posset eorũ excusatio quo ad forũ conscientiæ tantũ, si vere ignorauerũt prędictũ pręceptũ Cõcilij, & si vere illo animo fecerũt, quod illud seruassẽt, si animaduertissẽt, vel in memoriã venisset, etiam si nulli eorũ antea seruassent. Tũ quia his interuenientibus non solũ ignorantia & inaduertentia fuissent comites omissionis implementi pręcepti, sed etiã causa cur nõ fuit impletũ, iuxta doctrinã S. Tho. 1. 2. q. 76. art. 1. & 2. & ignorantia, quæ est causa peccati, tollit, vel minuit illud, quatenus facit illud in totum vel in partem inuoluntarium, iuxta eumdem S. Tho. in eadem q. art. 4. Sed quia prædicta ignorantia & inaduertentia non est sine aliqua culpa nolendi scire, vel negligentię discendi vel aduertendi id quod scire & aduertere debebant secundum qualitatem suam, non est facile illos excusare omnino, etiam quo ad forum conscientiæ.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus Concilij sess. 24. de reform. cap. 12. vers. nec illis possessio suffragetur, esse videtur, vt nõ emittẽs professionẽ fidei, amittat fructus & beneficiũ regulæ triennalis: probabilius tamen est, vt non amittat quo ad canonizationem tituli. num. 3. 4. & 5.*

2 *Negatiua regulariter totum, quod post se inuenit, destruit, & contrarium ponit: fallit, quando alia lege speciali, vel efficaci ratione esset dicta regula limitand. num. 5.*

3 *Professionem fidei, vt requirit Concilium, non faciens, etsi videri alicui possit hæreticus, tamen vere nec præsumitur suspectus de hæresi; nec ob talem suspicionem, sed ob inobedientiam à Concilio ammissione fructuum punitur. num. 6.*

4 Pænæ

3 *Pœnæ sunt restringendæ, & legum correctio vitanda.*

4 *Pœna priuationis alicuius iuris non est dicenda alicui imposita, nisi eam lex expreße ponat.*

5 *Pœnæ canonum, præsertim Conciliorum, solent esse moderatæ, ita quod non excedant mensuram delicti.*

CONSILIVM VIII.

AN ILLA verba in cap. 12. sess. 24. Conc. Triden. *Nec illis possesio suffragetur*, excludant prouisum, etiam quo ad titulum, ita quod neque quo ad fructuum perceptionem, neque quo ad proprietatem suffragetur?

1 Pro parte affirmante facit, quod negatio, totum quod post se inuenit, destruit, & contrarium eius ponit, vt ait gloss. sing. & recepta in cap. cum dilectus. de consuet. ad quod facit illud Dialecticorum; Nullus est aptior modus contradicendi, quam præponendo negatiuam. at clausulæ prędictæ præponitur negatiua verbo *suffragetur*: ergo tollit omne suffragium, & consequenter tam illud, quod est datum ad legitimandum, siue canonizandum titulum, quam ad quærendos fructus.

2 Secundo, quod hæreticus perdit omnia iura sibi competentia, cap. cum secundum leges. cum similib. de hæretic. lib. 6. At qui prouisus de beneficio respuit profiteri fidem, videtur hæreticus: ergo perdit omnia iura, & consequenter ipsammet possessionem, iuxta glossam singul. in cap. quo iure. 8. dist. & ita ad nihilum potest illa sibi prodesse.

3 Pro parte autem negante facit primo, quod pœnæ sunt restringendæ, cap. pœnæ. de pœnitentia, distinct. 1. cum similib. Secundo, quod correctio iurium vitanda est, cap. cum expediat. de electio. lib. 6. & l. 1. C. de inofficio. testam. At intelligendo prædicta verba de suffragio quo ad titulum, corrigitur lex illa vtilissima de triennali possess. & intelligendo de suffragio quo ad fructus, conciliantur cum illa; ergo sunt intelligēda quo ad fructus tantum. Tertio, quod intelligentia dictorum ex causis est sumenda dicendi, cap. intelligentia. de verborū signif. & verba secundū materiam subiectam sunt intelligēda, etiam impropriando ea, l. si vno. ff. locati. At materia, in qua proferuntur prædicta verba, est materia acquisitionis, vel amissionis fructuum beneficij, & non tituli eius; ergo intelligēda sunt de suffragio, & adiutorio, quod dat possessio ad quęrendum, vel ad
4 non perdendum fructus, & non quod conuenit ad quærēdum, vel non perdendum titulum. Quarto, quod pœna priuationis alicuius iuris non est dicenda cuipiam imposita, nisi eam lex expresse ponat, iuxta gloss. solēn. & recep. quæ vltima est, cap. vlt. de iurepatron. At prouisus, simulac possessionem cum titulo colorato accepit, quæsiuit ius fruendi fructu prædictę regulæ de trien. ergo non debet censeri priuatus illo, nisi per legē quæ id exprimat, vel nisi aliter non posset esse fructuosa: at prędicta verba prędicti canonis possunt esse valde fructuosa, intelligēdo ea quo ad perditionem fructuū tantum; ergo quo ad eam tantū sunt intelligenda. Quinto, ꝙ
5 pœnę canonū, præsertim Conciliorū œcumenicorū, solent esse temperatę, & moderatę, ita quod non excedāt mensurā delicti, iuxta illud Deut. 16.

Secundo, si lusit, an Hierosolymam adire teneatur.

Tertio, an à confessario electo virtute Iobelæi vel cruciatæ absolui possit.

1 Ad propositas quæstiones respondetur primo, iuramentum de non ludendo ad chartillam, seu chartetã, siue primeram, & similes ludos vetitos, esse validum, & seruandum quo ad illos, qui sunt peccata genere suo præsertim mortalia; & relaxari posset iusta de causa, sicuti votum, tũ à Papa, tum ab Episcopo: quia non est de reseruatis Papæ, iuxta ea, quæ tradimus in Man. nostro conf. cap. 12. num. 75.

2 Secundo, quod qui iurauit non ludere præfato ludo malo & illicito sub pœna adeundi Hierosolymã, tenetur adire illã, si fregerit illud; vt teneretur qui in genere & absolute voueret non ludere sub simili pœna, & luderet illicite: quod quando contingat, dicitur in d. Man. cap. 20. in princ.

3 Tertio, quod certum est per Iobelæum, siue per bullam cruciatæ posse prædictum absolui à peccatis, quæ fecit frangendo prædictum iuramentum: quia id nullo iure reseruatur Papæ; & per Iobelæum, siue bullam cruciatæ conceditur confessario legitime electo facultas absoluendi à peccatis: immo & proprius confessarius potest absoluere ab ipsa trãsgressione.

4 Quarto, quod pulchrũ dubium est, an alius, quam Papa, posit relaxare iuramentũ de adeũdo Hierosolymam, si ludo illicito luderet. Arbitror tamen esse probabile, quod relaxatio iuramenti prædicti, de adeundo Hierosolymam, & terram sanctam, non est reseruata Papæ, sicut est relaxatio voti id ipsum faciendi, per ea quæ de comparatione voti & iuramenti diximus in præfato Man. cap. 12. nu. 32. & secũdum Tab. verb. iurare. nu. 21.

5 Quinto, quod certum est consequenter prædictum iuramentũ potuisse relaxari iusta de causa à cõfessario electo legitime per cruciatam; quamuis credã nõ posse relaxari per eum, etiam iusta de causa, votum de adeũdo Hierosolymam: quia illud est reseruatum Papæ; &, vt puto, dispensatio eius non cõceditur specialiter prædicto cõfessario electo per cruciatã.

6 Sexto, dubitari posse an hoc iuramẽtum posit relaxari per Iobelæum à S.D.N. nuper concessum: & in præsentia inclino in prædictã negantẽ; quia solũ concedit facultatem dispẽsandi super votis, nulla facta mentione de iuramentis, quæ sunt diuersa ab illis, per dicta in præfato cap. 12. nu. 32. & à diuersis nõ fit illatio, præsertim in dispensationibus, quæ sunt odiosæ, & exorbitantes, l. Papin. ff. de minoribus, & cap. quæ à iure. de reg. iur. lib. 6.

Septimo, quod, vt puto, facile absoluetur à sacra Pœnitentiaria à præfato iuramento facto non propter deuotionem, sed ob abominationem peccati iusta de causa; præsertim quod sine licentia Sedis Apostolicæ non potest consulens adire Hierosolymam causa deuotionis.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum absolute vi præcisa factum vix inuenitur, & nu. 2. quia voluntas hominis vi præcisa cogi non potest.*

2 *Violentum fit à principio extrinseco passo non opitulante.*

3 *Intellectus cap. sacris. de iis quæ vi.*

4 *Iuramentum vi præcisa non obligat, conditionali sic, sed facile remittitur.*

CON-

CONSILIVM II.

QVAESITVM est,an iuramentum absolute metu præciso, siue per vim præcisam extortum obliget iurantem.

1 Respondeo primo, vix posse dari casum, in quo vllum iuramentũ absoluto metu, siue vi præcisa factum inueniatur. Tum quia voluntas hominis non potest cogi violenter, siue vi præcisa ad eliciendum actum immediate prodeuntem ab ea, idest ad volendum vel nolendum aliquid,
2 vt tradit S. Thom. post alios recep. 1.2. quæst. 8. artic. 4. & nemo potest iurare nec cogi ad iurandum,si noluerit iurare. Tum quia illud solum dicitur violentum, siue vi præcisa factum, quod fit à principio extrinseco passo nõ conferente vim,idest eo,qui patitur,non opitulante, vt post Aristotelem 3.Ethicorum tradit S. Thomas recep. vbi supra artic. 4. & 5. quem nos quoque sequimur in Manua. confess. præl. 6.num.2.& 4. At vix inueniri potest casus, in quo quis iuret coactus à principio extrinseco, ipso non conferente vim, siue opitulante. Dixi,Vix; quia possent alicuius labia moueri arte Angelica vel diabolica ad inuocandum Deum in testem,ipso omnino corde & voluntate contradicente; vti quotidie videntur quidam à dæmone obsessi loquentes lingua Græca,Chaldæa,vel alia, quam numquam didicerunt: sed huiusmodi iuramentum non dicetur tam iuramentum eius qui iurat, quam Angeli boni vel mali, qui labia eius,vt id faciant,cogit.

3 Secundo,quod non obstat prędictis cap.sacris. de ijs quæ vi. quia non loquitur de iuramento, sed de communione, qua quis communicat excommunicato,quę fieri potest violenter, siue vi absoluta, cogendo membra exteriora alicuius ad aliquid faciendum, nolente & renitente ipso, vt thurificare idolo,vel manere in eadem domo cum excommunicato.

4 Tertio, quod huiusmodi iuramentum violenter vi pręcisa, vt dicitur, factum nõ obligaret iurantem. Vnde nullibi præfati à maligno spiritu ad loquendum coacti iudicantur esse obligati ad faciendum ea,quæ promiserunt: neque consequenter deberent cogi à iudice ad pręstandum ea, quę prędicta vi coacti violenter iurauerunt, iuxta prędicta, quę pulchre fundari possunt in cap.presbyteros. 50.dist.& in d.cap.sacris.de ijs quę vi.

Quarto, quod certum est,iuramentum alioquin licitum,metu, siue vi conditionali pręstitum obligare iurantem,iuxta cap.verum. & cap. si vero. de iureiurand. quamuis absolutio iuste peti possit, & sit pręstanda, vt habetur in cap.1.& cap.debitores.de iureiur. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Mandato dato tertio ad resignandum in mei fauorem, & mihi tradito, si promitto etiam cũ iuramento non vti,nisi reseruata tertio pensione,& postea spreta promissione vtor, & beneficium resignatum accepto, pecco quidem, sed tenet prouisio: possumque post adeptam possessionem liberaliter, sed non ex pacto præstare quod cupiebat resignans.num.2.*

3 *Iurat nequaquam,qui dicit promitto per iuramentum,vel cum iuramento.*

2 Trans-

1 *Transgreßio iuramenti secreti promissorij inhabilitatem non inducit ad beneficia obtinenda.*

CONSILIVM III.

QVIDAM, accepto mandato de renunciando vnum beneficium in fauorem suum misso à partibus, cum iuramento promisit, se non vsurum mandato illo, nisi reseruata certa pensione cuidam; licet postea vsus fuerit, & post quæsitam possessionem rogatus, vt se obligaret ad soluendā pensionem, quam reseruari voluit resignans ad certa opera pia. Quæritur an id facere possit?

1 Respondeo primo, D. consulentem male fecisse, peccasseque vtendo mandato prędicto ad resignandum contra suum iuramentum, quod poterat seruare sine interitu, & sine dispendio salutis æternæ. cap. si vero. de iureiur. cap. quamuis. de pact. lib. 6.

Secundo, quod per hoc peccatum non incurrit irregularitatem, vel inhabilitatem ad retinendum prædictum beneficium. Tum quia chirographum, quo id promisit, non continet quod ipse iurauit, sed quod promittebat cum iuramento, vel per iuramentum, quod tunc non fecit; quæ sunt
2 valde diuersa, iuxta verum intellectum cap. clericus. de iureiur. Tum quia transgresio eiusmodi iuramenti secreti non induceret ipso iure talem inhabilitatem, arg. notatorum in cap. querelam. & cap. tua. de iureiur. cap. fin. de temp. ord. & notata per Felin. in cap. ex parte. de rescript.

Tertio, quod prædictus D. consulens licite sancteque poterit quo ad forum interius soluere prædictam pensionem, postea quam expediuerit, & acceperit possesionem beneficij. Tum quia intentio & animus resignantis, vt resignatarius hoc vel illud faciat post habitum beneficium, nil nocet quo ad forum cōscientiæ, nisi exprimatur & deducatur in pactum, cap. tua. de simon. vt tradimus in Man. confess. cap. 23. num. 107. post gloss. singularem in cap. ordinationes. 1. q. 1. & D. Antoninum ibi citatum.

Quarto, quod non abs re dixi in tertio dicto, Quo ad forum interius: quia quo ad forum exterius posset præsumi confidentia per bullam Pij V. quam referimus ad literam in d. cap. 23. num. 110. ex qua paulo inferius colligimus vnam coniecturam admissæ confidentiæ esse, si renuncians beneficium, acceperit aliquam partem fructuum à resignatario, etiam post habitam possesionem illius.

Quinto ex his sequitur, prædictum D. consulentem nullatenus debere obligationem prædictam facere, nec vllibi dicere, vel confiteri, quod dedit vel dat aliquid prædicto resignanti, nec alij de mandato eius: quamuis ipse debeat semper esse illi gratus, & ita dare liberaliter ipsi, vel alicui alij paupertatis vel subuentionis intuitu ea, quæ videbuntur honeste danda, secreto tamen.

SVMMARIVM.

1 *Expendens mater pro filia animo donandi, non potest postea aliquid sibi ob hoc de bonis filiæ retinere; potest autem, si animo saltem tacito illud repetendi fecit: in dubio*

bio autem, si filia habebat vnde se aleret, animo repetendi præsumitur impensum.
2 *Iurare in iudicio creditor, qui de bonis debitoris iustam retinet compensationem, potest se de bonis debitoris nihil retinere, addita in mente conditione, ita quod teneat in foro exteriori confiteri.*

CONSILIVM IV.

MATER fecit multas expensas pro filia, quas cum esset illius negotiorum gestrix ex bonis dictę filiæ repetijt. Quęritur an in reddendis rationibus iureiurando affirmare possit, se nil, quod ad dictam suam filiam pertineat, retinere, nec ei quicquam debere.

1 Respõdetur primo, quod non; si mater fecit prę fatas impensas nõ tamquam gestrix negotiorum filię, sed animo donandi & non repetendi eas; sed sic, si fecit eas tamquam negotiorum gestrix eius, vel animo repetendi eas, & non donandi, arg. l. Nesennius. ff. de negotijs gestis. l si quis à liberis. §. si mater. ff. de liber. agnos. cum ei adnot. quia vt ibi adnotatur, & probatur, pater vel mater faciens impensas filię, vel filio, quem non tenetur alere, quique habet alia bona, vel cuius negotia gerit, videtur facere illas impensas de bonis filię vel filij, & non de suis proprijs, nisi quo ad forum conscientię, si vere coram Deo, cui omnia patent, fecit eas de bonis suis animo non repetendi: quia in illo foro non statur præsumptioni, sed veritati, cap. humanę aures. 22. q. 5. & cap. is qui. & cap. tua. de sponsal. cum ei
2 adnot. Secundo, quod prę fata mater cauere debet, ne mentiatur: & ita si vere animo donandi nõ dedit, sed habuit animum tacitum vel expressum repetendi, cum negauerit se nihil debere, nihilque accepisse, intelligere debet intra mentem suam, ita quod teneatur in foro exteriori confiteri, per ea quæ nos late tradimus in d. cap. humanę aures. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Procuratorem post mortem mandantis non posse deferre iuramentum decisorium, verius. & num. 3.*
1 *Mandatum regulariter re integra morte mandantis expirat, beneficiarij vero etiam lite contestata.*
2 *Procurator dominus litis cum sit, sit solum quo ad non requirentia speciale mandatum.*
3 *Iuramentum decisorium requirit specialissimum mandatum.*

CONSILIVM V.

PROCVRATOR constitutus in causa ciuili, & factus dominus litis, an mortuo suo principali, re integra, subire vel referre valeat iuramentum litis decisorium, ita vt si de facto illud subeat, probet in prę iudicium sui principalis?

1 Respondeo, quod multa possent in vtramque partem huius quęstionis adduci ab eo, cui id faciendi otium & vires suppeterent. Dico tamen primo, inclinare me in opinionem eorum, qui tenent prę fatum procuratorem per prę fatum iuramentum nihil posse nocere defuncto, nec instantiæ

& causæ

& causæ quam tractat. Tum quia mandatum procuratoris expirat mortẽ mandantis, beneficiarij vero ecclesiastici etiam post litem contestatam, & re non integra. clem. fin. de procurat. & causa hæc fortassis est beneficiaria, licet ipse nesciam, cum qualis sit ex narratione facti non colligatur. Tum quia omne mandatum regulariter expirat re integra morte mandantis, cap. mandantis. de offic. deleg. cum ei late à doctoribus adnotatis, l. inter causas. ff. mandati. cum alijs vulgatis: vt in proposito casu
3 narratur, quod mandator re integra fuit mortuus. Tum quia nihil videtur obstare, quod ipse procurator factus fuerit dominus litis; quia id verum est quo ad ipsam litem, & alia incidentia emergentia, quæ non requirunt speciale mandatum, non autem quo ad alia requirentia speciale mandatum, sine quo ipse non potest obligare principalem suum, arg. l. quæ de tota. ff. de rei vend. quandoquidem ea ratione, qua non potest tractare totam causam absque mandato saltem generali, ita non potest tractare partem causæ requirentem speciale mandatum sine illo: & ad præ-
3 standum iuramentum decisorium litis, de quo agitur, requiritur specialissimum, secundum omnes. Tum quod præfatus procurator non videtur posse virtute præfati mandati deferre iuramentum parti aduersæ; ergo nec iurare pro sua parte principali: quia iuramentum, quod dicitur per partitum, quod fundatur in l. manifestissimæ. ff. de iureiur. videtur includere iurationem & relationem; ita quod non potest iurare pro sua parte, nisi aduersarius iuramentum sibi delatum referat illi. Tum quod mandatum fuit ad iurandum in animam mandantis: & præfatus procurator vult iurare in animã suã, quod est diuersum à mandato, cap. in pertractandis. de iuram. calum. & cap. 2. eod. tit. lib. 6. & à diuersis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minor. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Iurata promissio potest remitti ab eo, in cuius fauorem facta est.*

2 *Maioratus est quædam dignitas personam fictam repræsentans distincta à vera persona illum possidente. & num. 4. quæ vendi quidem, sed non in præiudicium ad illum vocatorum, nec eis in aliquo præiudicari potest. num. 3. & inde sequitur, vt qui illum possidet, possit quidem in sui, num. 7. sed non in præiudicium ipsius maioratus, remittere fratribus suis promissionem iuratam de eidem applicando certa bona, num. 5. factam dicto maioratui, ipso possessore & notario pro dicto maioratu acceptantibus, nu. 9. & 10. nisi interueniat auctoritas Principis, cuius auctoritate factus fuit dictus maioratus; nec dispensatio Pontificis, cui dicta bona temporalia non subsunt, etiamsi promittentes essent clerici, sufficeret. num. 8.*

6 *Iuramentum adiectum promissioni sine adiectione diei aliquid faciendi, præstitum etiam fictæ personæ, & corpori, nõ tollit necessitatem interpellandi promittentem, ad hoc vt sic non adimplendo constituatur in mora, & peccato.*

10 *Donatio facta absenti, notario stipulante, non est contractus innominatus, nec vltima voluntas, in quibus licet pœnitere, sed est contractus perfectus, irreuocabilis, transiens contra hæredes donantis, & ad hæredes donatarij, qui quandocunque poterunt illam acceptare. num. 11.*

12 Do-

12 *Donatio facta episcopatui non potest per Episcopum remitti, & relaxari.*

CONSILIVM VI.

AN CONVENTIO & donatio iurata duorum fratrũ, quorũ alter erat dñus maioratus, quibus suas legitimas vnierunt & donarunt maioratui per suũ patrẽ instituto, & se obligauerũt medio iuramẽto ad cõuertendũ omnes fructus illarũ in bona stabilia, quæ vnirẽtur prædicto maioratui, solo vsufructu illorum sibi retento, obligent illos ad ea faciendum?

Quæstio hæc profundior est, quam primo aspectu apparet. Et pro parte quidem negante facit primo illa reg. iur. lib. 6. *Scienti & consentienti non fit iniuria neque dolus.* & prædicti ambo domini fratres sciunt quod non faciunt illa, & consentiunt, quia sunt contenti ne fiant.

1 Secũdo, quod omnis conuentio, etiã iurata, facta in fauorẽ alicuius, potest remitti ab illo, cap. præterea. de spõs. facit cap. peruenit. 1. de iureiur. at prædicta donatio & cõuẽtio facta fuit in fauorẽ eius, cuius erat maioratus, & ipse cõsentit ne illa fiant: ergo remissa sunt conuentio & iuramentũ.

Tertio, quod prædicti DD. fratres fuerunt primi, qui prædictũ auctariũ promiserũt & iurauerũt: & ita videtur posse retrocedere, sicut testator potest retrocedere à sua volũtate. arg. l. si quis. in prin. & ei annot. ff. de leg. 3.

2 A contraria tamen parte stat, ꝙ maioratus vel primogenitura est quædã dignitas, & persona ficta distincta à prędictis fratribus cõuenientibus, & donãtibus, iuxta tradita ꝑ Martinũ Laud. in princ. lib. de primogen. quẽ dilatat Ioan. Lecirier in q. 1. de primogenit. Facit cap. quoniã abbas. de off. deleg. & cap. si gratiose. de rescrip. lib. 6. quatenus distinguũt dignitatẽ ab habente illã; & consequẽter prædicti DD. fratres nõ promiserunt, nec iurauerũt sibi mutuo, sed primogenituræ, quæ est dignitas ab eis distincta: & cõsequẽter nõ possunt ipsi alter alteri promissionẽ & iuramẽtũ remittere.

3 Secũdo facit, quod licet verior & frequentius recepta opinio habeat, ꝙ primogenitura vel maioratus vendi & cedi possit, iuxta late tradita per prædictũ Ioan. Lecirier lib. 3. de primoge. q. 1. & 8. & Tiraquel. de iure primoge. q. 24. & 26. tamen illud intelligitur, quãdo fit sine pręiudicio filiorũ, vel aliorum ad eum vocatorum, vt prędictus Tiraq. expresse notat in d. q. 24. nu. 21. & q. 26. nu 5. & ita non videtur, quod prędicti fratres possunt renunciare prędictę promissioni, & iuramento, in pręiudicium eorum qui ad prędictum maioratum sunt vocati.

4 Tertio, ꝙ aliud est iurare fidelitatẽ domino expresso nomine proprio, & aliud iurare ei expresso nomine dignitatis: quia in priore casu non videtur transire ad successores, & in posteriore sic, vt notant Card. & Panor. in cap. veritatis. de iureiur. declarãdo glo. in verb. cõpellantur. & ita aliud est iurare dignitati, aliud iurare personæ illam habenti.

5 Hæc posteriora argumẽta videntur vrgere ad dicẽdum prędictos DD. esse obligatos ad adimplendam suam conuentionem, & seruandum suum iuramentum. Nec obstant opposita. Ad primum enim respondetur, concedendo quidem quod non fit iniuria scienti & consentienti, & cõsequenter nec ei qui nunc possidet maioratum, qui sciens consentit; negando tamen quod dignitas maioratus, & successores in ea, sciant, & consentiant.

Ad se-

Ad secundū respōdetur, quod prędicta conuentio & iuramentū nō fuerūt facta ipsismet fratribus, sed dignitati maioratus, & successoribus in ea; & ita qui nūc est possessor eius, nō potest cōsentire, nec remittere iuramētū quo ad dignitatem, & successores in ea, qui sunt alii ab eo. argum. l. non debet alteri per alterum iniqua cōditio inferri. ff. de reg. iur. & alia quę ibi congerit Decius. Ad tertium, quod dispositio per vltimā voluntatem, quæ vsque ad mortem est mutabilis, cap. cum in causis. de celeb. miss. & cap. vltima voluntas. 13. q. 1. potest mutari; dispositio autem per contractum nō potest mutari sine cōsensu saltē alterius partis, l. sicut initio. C. de act. obl. & dispositio prędicta fuit per viā contractus, & ita nō potest reuocari, nisi cōsentiēte altera parte, q̄ sunt ipsa dignitas maioratus, & successores in ea.

6 An autem peccauerint mortaliter prædicti fratres nō adimplendo conuentionem & iuramentū, alia quæstio est: & videtur respondendū pro parte negāte. Tū quia qui debet aliquid simpliciter, nō adiecto die solutionis faciendæ, nō est in mora, donec interpelletur, l. si ex legati causa. & l. cū filius. §. fin. ff. de verb. oblig. & prædicti domini nō fuerunt interpellati, neq. vt ea implerent requisiti. et alias multis probauimus, iuramentū non tollere necessitatē interpellandi, neq. constituere quē in mora faciendi quod iurauit, ante interpellationē, si adiectū fuit contractui, in quo illa requiri-

7 tur. Secundo, quod possessor maioratus etsi non possit consentire ne fiant ea quæ sibi debent fieri, in præiudiciū successorū; potest tamen consentire in præidicium suū, immo & vendere & donare maioratum, vt supra dixi: & in casu proposito possessor maioratus, qui est alter fratrum, non solum non interpellauit, sed fuit, & est contentus ne illa sibi fiant: ergo ambo sunt excusati à peccato, modo eo animo sint, vt adimpleant illa, quatenus attinent ad vtilitatem successorum in dignitate.

8 An autem S. D. N. possit super his dispensare, est alia quæstio: & meo iudicio plus potest in hac re regia maiestas, quam sua Sanctitas, cum maioratus; & qui tenet eum, sint sibi subiecti; & alter frater licet sit clericus, tamen conuentio prædicta respicit bona eius patrimonialia, & nō ecclesiastica, & sita in suo regno: & sua maiestas, attētis causis & circumstantijs huius negotij, & consensu possessoris maioratus, multo magis & efficacius potest dispensare, & quo ad vtrūque forum cōstituere, ne teneātur ad omnia illa, vel non nisi ad aliquam partem eorū, prout iusta causa id faciendi, & eorū voluntas impulerit; præsertim q̄ hæc dispensatio respicit vtrūque forum: successores enim prędicti D. possessoris possent occurrente opportunitate molestare hæredes vtriusque vt adimplerent prædictā cōuentionē & iuramētum, nisi remissa vel moderata fuerint per regiā maiestatem.

Contra prædictam determinationē, quatenus habet prędictos fratres non posse absoluere à prædicta promissione & iuramento, adducūtur duo responsa cuiusdam viri eruditissimi, multa in suum propositū citantis, in quibus satis perpensis nō video solutum argumentum primariū meę sententiæ, videlicet quod duo donātes tertio nō possunt reuocare donationē sine illius consensu, & quod prædicti fratres donauerunt tertio, videlicet dignitati & maioratui iam cōstituto auctoritate regia ab eorum patre, & quod dignitas illa & maioratus nō refutauit illam donationē, immo acce-

ptauit:

ptauit: quoniã possessor eius, qui est alter fratrũ, acceptauit nomine ipsius, tamquã administrator eius, illã donationẽ quo ad legitimas; neque requirebatur acceptatio secundum opinionem eorũ, qui tenent per stipulatio-
10 nem notarij ipso iure quæri tertio sine alia acceptatione; neque secundũ opinionem eorum qui requirunt acceptationem: quia secundum omnes per talem stipulationem quæritur ius irreuocabile tertio, qui cũ primum nouerit, potest illam acceptare etiam post mortem donãtis, & etiam post mortem donatarij: quia transit in hęredes, & contra hæredes irreuocabiliter, vt late monstratum est in causa nostra Romana fideiussionis: & ita cũ donatio prædicta sit facta prædictæ dignitati, & consequenter successoribus in ea; quilibet successor, cum primum scierit, poterit acceptare illam, & donata petere. Neque est verum quod in contractibus nominatis,
11 quorum de numero sunt donatio inter viuos, & stipulatio, sit locus pœnitentiæ, sicut in vltimis voluntatibus & donationibus causa mortis, & quibusdam alijs tangentibus vltimum iudicium, quæ virtualiter sunt vltimæ voluntates, in quibus loquuntur Oldrad. Bald. & quidã alij citati à prædicto eruditissimo. Donatio enim perfecta valet, etiam antequam donatarius eam sciat, licet per eam non quęratur ei ante acceptationem res donata, sed tantum ius eam acceptandi, quod transit in hæredes, & contra hæredes, vt nos deducimus in dicta causa nostra; licet multo minorẽ vim ei concedamus, quam aduersarij nostri.

Nec est facienda distinctio, an vocatus ad maioratum sit natus, vel non, nec an inuestitura maioratus sit pluries etiam decies facta, vel data aliquibus; quia simulac nascetur vocatus ille debet illum habere, administrare, & iura ei debita siue per donationẽ siue alias repetere: &, vt alia omittam, videatur in hoc consilium Decij 468. num. 28. contra nostram opinionem citatũ: & aduertatur, quod nemo auderet dicere, quod si duo
12 fratres donarẽt episcopatui Vicentin. aliquod prædium, reseruato vsũfructu quo ad vitam per donationem inter viuos, quæ est irreuocabilis, præsertim stipulatione notarij vallatam, sicut in nostro casu, possent pœnitere, etiam si alter fratrum esset Episcopus Vicentin. eo quod donatio est facta tertio, scilicet dignitati episcopali, & quod casus propositus est omnino similis: hæc autẽ raptim sine allegationibus, cũ quibus tria folia compleuissent, dixi, quia fundãt opinionẽ meã, quã noluissẽ in hoc casu in gratiam domini mei esse veram, quæ tamen profecto vera est. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Fidei professionem omittentes regula de triennali nõ iuuat quo ad lucrandos fructus amissos contra dispositionem Concil. Trid. cap. 12. sess. 24.*
2 *Ignorãtia iuris clari non excusat, etiã quo ad forũ Dei, si adsit aliqua culpabilis. nu. 3.*
3 *Ignorantia causa peccati illud tollit, vel minuit, prout in totum vel in partem causat inuoluntarium.*
4 *Inaduertentia, quæ habet in se aliquam culpam nõ aduertendi ad id ad quod quis tenetur, non excusat.*

CONSILIVM VII.

QVIA infra in titulo de præbendis respondeo possessorem triennalem beneficij bona fide illud cum titulo colorato possidentem fieri dominum

num eius, & titulum verum quærere, per regulam de triennali possessore. Quæritur nunc, an canonici, qui non sunt professi publice fidem Catholicam corã Episcopo & Capitulo intra duos menses à die possessionis adeptæ ob ignorantiã & inaduertentiã præcepti Cõcil. Trid. cap. 12. de refor. sess. 24. & postea possederũt pacifice vltra tres annos, faciant fructus suos.

1 Respõdeo primo, quod regula illa de triennali nõ potest prædictis DD. cõsulentibus prodesse. Tũ quia iura à iure cõmuni exorbitãtia nõ sunt ad alium casum extendenda, cap. quæ à iure. de reg. iur. lib. 6. Et cõstat prædictam regulã à iure cõmuni exorbitare, & alium casum esse illũ in quo agitur de canonizando titulo, & aliũ in quo agitur de quærẽdo dominio fructuũ canonico titulo perceptorũ, vt palam est. Tum quia ratio, quæ mouit ad constituendam illam regulam, non conuenit huic casui. Ratio enim constituendi regulam illam fuit, ad obuiandum innumeris litibus, quæ nascebãtur longe diuque duraturæ super iure beneficij parum duraturo; cui non est locus in casu proposito, cum præceptum prędicti Concilij non fuerit factum ad obuiandum vllis litibus, sed ad obuiandum hęresibus.

2 Secundo, quod prædicti domini consulentes nõ videntur excusari posse per ignorantiam saltem in foro exteriori: quia illa, quã habuerunt, fuit iuris, & quidem clari, quæ non excusat, cap. ignorantia. de reg. iur. lib. 6. cum suis concordantijs. Sed neque per bonam fidẽ: quia pręsumentur mala fide percepisse fructus, arg. reg. qui contra iura. cũ ei concordatis allegatis in eius glo. de reg. iur. lib. 6. & ita non pręscribit illa, cap. possessor. eod. tit.

3 Tertio, quod iustior videri posset eorũ excusatio quo ad forũ conscientiæ tantũ, si vere ignorauerũt prędictũ pręceptũ Cõcilij, & si vere illo animo fecerũt, quod illud seruasset, si animaduertisset, vel in memoriã venisset, etiam si nulli eorũ antea seruassent. Tũ quia his interuenientibus non solũ ignorantia & inaduertentia fuissent comites omissionis implementi pręcepti, sed etiã causa cur nõ fuit impletũ, iuxta doctrinã S. Tho. 1. 2. q. 76. art. 1. & 2. & ignorantia, quæ est causa peccati, tollit, vel minuit illud, quatenus facit illud in totum vel in partem inuoluntarium, iuxta eumdem S. Tho. in eadem q. art. 4. Sed quia prædicta ignorantia & inaduertentia non est sine aliqua culpa nolendi scire, vel negligentię discendi vel aduertendi id quod scire & aduertere debebant secundum qualitatem suam, non est facile illos excusare omnino, etiam quo ad forum conscientiæ.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus Concilij sess. 24. de reform. cap. 12. vers. nec illis possessio suffragetur, esse videtur, vt nõ emittẽs professionẽ fidei, amittat fructus & beneficiũ regulæ triennalis: probabilius tamen est, vt non amittat quo ad canonizationem tituli. num. 3. 4. & 5.*

2 *Negatiua regulariter totum, quod post se inuenit, destruit, & contrarium ponit: fallit, quando alia lege speciali, vel efficaci ratione esset dicta regula limitand. num. 5.*

3 *Professionem fidei, vt requirit Concilium, non faciens, etsi videri alicui possit hæreticus, tamen vere nec præsumitur suspectus de hæresi; nec ob talem suspicionem, sed ob inobedientiam à Concilio ammissione fructuum punitur. num. 6.*

3 *Pœnæ sunt restringendæ, & legum correctio vitanda.*

4 *Pœna priuationis alicuius iuris non est dicenda alicui imposita, nisi eam lex expreße ponat.*

5 *Pœnæ canonum, præsertim Conciliorum, solent esse moderatæ, ita quod non excedant mensuram delicti.*

CONSILIVM VIII.

AN ILLA verba in cap. 12. sess. 24. Conc. Triden. *Nec illis possessio suffragetur*, excludant prouisum, etiam quo ad titulum, ita quod neque quo ad fructuum perceptionem, neque quo ad proprietatem suffragetur?

1 Pro parte affirmante facit, quod negatio, totum quod post se inuenit, destruit, & contrarium eius ponit, vt ait gloss. sing. & recepta in cap. cum dilectus. de consuet. ad quod facit illud Dialecticorum; Nullus est aptior modus contradicendi, quam præponendo negatiuam. at clausulæ prędictæ præponitur negatiua verbo *suffragetur*: ergo tollit omne suffragium, & consequenter tam illud, quod est datum ad legitimandum, siue canonizandum titulum, quam ad quærendos fructus.

2 Secundo, quod hæreticus perdit omnia iura sibi competentia, cap. cum secundum leges. cum similib. de hæretic. lib. 6. At qui prouisus de beneficio respuit profiteri fidem, videtur hæreticus: ergo perdit omnia iura, & consequenter ipsammet possessionem, iuxta glossam singul. in cap. quo iure. 8. dist. & ita ad nihilum potest illa sibi prodesse.

3 Pro parte autem negante facit primo, quod pœnæ sunt restringendæ, cap. pœnæ. de pœnitentia, distinct. 1. cum similib. Secundo, quod correctio iurium vitanda est, cap. cum expediat. de electio. lib. 6. & l. 1. C. de inofficio. testam. At intelligendo prædicta verba de suffragio quo ad titulum, corrigitur lex illa vtilissima de triennali possess. & intelligendo de suffragio quo ad fructus, conciliantur cum illa; ergo sunt intelligēda quo ad fructus tantum. Tertio, quod intelligentia dictorum ex causis est sumenda dicendi, cap. intelligentia. de verborū signif. & verba secundū materiam subiectam sunt intelligēda, etiam impropriando ea, l. si vno. ff. locati. At materia, in qua proferuntur prædicta verba, est materia acquisitionis, vel amissionis fructuum beneficij, & non tituli eius; ergo intelligēda sunt de suffragio, & adiutorio, quod dat possessio ad quęrendum, vel ad

4 non perdendum fructus, & non quod conuenit ad quærēdum, vel non perdendum titulum. Quarto, quod pœna priuationis alicuius iuris non est dicenda cuipiam imposita, nisi eam lex expresse ponat, iuxta gloss. solēn. & recep. quæ vltima est, cap. vlt. de iurepatron. At prouisus, simulac possessionem cum titulo colorato accepit, quæsiuit ius fruendi fructu prædictę regulæ de trien. ergo non debet censeri priuatus illo, nisi per legē quæ id exprimat, vel nisi aliter non posset esse fructuosa: at prędicta verba prędicti canonis possunt esse valde fructuosa, intelligēdo ea quo ad perditionem fructuū tantum; ergo quo ad eam tantū sunt intelligenda. Quinto, ꝙ

5 pœnę canonū, præsertim Conciliorū œcumenicorū, solent esse temperatę, & moderatę, ita quod non excedāt mensurā delicti, iuxta illud Deut. 16.

iuxta mensuram delicti sit & plagarum modus. cap. non offeramus. 4. quæst. 1. At culpa non faciendi prædictam professionem vt plurimum prouenit ex ignorantiã, inaduertentia, & negligentia, & est quædã omissio facile supplebilis; ergo pro ea non est imponẽda eam omittẽti pęna perditionis beneficij, vel iuris, quo illud sibi defendere potest: immo satis superque fuit priuare eum iure quęrẽdi fructus. & ita credẽdum est, sacrum Concilium voluisse quidem illum priuare iure fructuũ, non autẽ iure tangẽte titulũ.

Non obstant opposita. Ad prius enim respondetur, quod tum demũ negatiua vniuersalis est vniuersaliter intelligẽda, quãdo nulla lege speciali, vel efficaci ratione esset limitanda in aliqua specie: nulla enim est regula tam generalis, quæ aliquã non patiatur exceptionẽ, præter illam, quæ ponitur cap. licet. de regul. at plurimę sunt regulę vtriusque iuris vniuersaliter & negatiue cõceptæ, per verba *nullus, nemo, non præstat, nihil,* & id genus alia, quæ tamen multas habent limitationes: & ita regula illa negatiua, quæ tacite colligitur ex prędictis verbis, scilicet, *non suffragetur possessio prouiso, qui intra duos menses non fecerit professionem fidei*, iure limitatur, vt solum procedat quo ad suffragiũ acquirendorũ fructuum, & non quo ad id quod pertinet ad titulũ, de quo per dict. regulã de triennali statuitur contrariũ.

Ad posterius respondetur, concedendo hęreticum priuari omnibus iuribus ipso iure; negando tamen, quod ex eo solo, quod prouisus omittat profiteri fidem intra duos menses, præsumatur hæreticus, nec suspectus de hæresi; & quod Concilium non intendebat ponere pœnam debitam hæresi, sed debitam inobedientiæ: si enim id intendisset, apposuisset pœnam priuationis beneficij, vt palam est.

SVMMARIVM.

1 *Professionem fidei nedum in Capitulo, sed etiam in manibus Episcopi emittere tenentur canonici, etiam si sint exempti.*

CONSILIVM IX.

QVAERITVR, an canonici etiam exempti teneantur professionem fidei facere.

1 Respondeo, quod canonici etiam exempti tenẽtur fidei Catholicę professionem facere in manibus Episcopi & Capituli, iuxta cap. 12. de reforma. sess. 24. Conc. Trid. Tum quia etiam exempti subiacent Episcopis quo ad ea quæ pertinent ad beneficia, quæ obtinent, subiecta illis, per adducta à Felin. in cap. dilectus. 2. à num. 9. de rescript.

SVMMARIVM.

1 *Fidei professionem regulares prælati facere intra duos menses tenentur ab adepta possessione præfecturæ.*

CONSILIVM X.

QVAESITVM fuit, an cap. 12. de refor. sess. 24. Conc. Trid. de fidei professione faciẽda habeat locum etiam quo ad prælatos regulares.

Respon-

1 Respōdetur affirmatiue, quod præfati prælati regulares tenētur etiam facere prædictam fidei professionem, per extensionem, qua Pius IIII. sua cōstitutione incip. iniunctum. extendit d.cap.12. de reform.sess.24. Concil.Trident. Sufficit autem, vt eam faciant intra duos menses ab adepta possessione suæ præfecturæ, vt idem Concil.in eodem cap. exprimit.

SVMMARIVM.

1 *Fidei professionem qui intra duos menses, vt tenetur, non fecit, post illos, quam primum potest, facere obligatur.*

1 *Obligatus ad aliquid intra certum tempus faciendum, eo lapso, non liberatur.*

2 *Beneficiarius fidei professionem per procuratorem facere potest.*

3 *Fidei professio post duos menses facta non prodest quo ad quærendos præteriti temporis amissos fructus.*

CONSILIVM XI.

QVI ADEPTVS beneficium curatum, non est professus infra duos menses ab adepta possessione, quid faciet, ne perdat fructus sui beneficij, iuxta cap.12. de reformat. sess.24. Concil.Trid. relatum à nobis in Manual. confess. cap. 25. num. 135.

1 Respondeo primo, quod potest, & debet facere illam professionem post præfatos duos menses. Tum quia, qui iubetur facere aliquid intra certum tempus, videtur obligari ad duo, videlicet ad faciendum illud intra illud tempus, si potest, & ad faciēdum illud post lapsum temporis præstituti, quam cito commode facere poterit, etiamsi non potuit illud antea facere, l. Celsus. ff. de recep. arbit. cap. cum dilectis. de dol. & contum. vbi late Panorm. à num. 12.

2 Secundo, quod poterit iuramentum præfatum præstare per procuratorē; quia regulariter quicumque potest aliquid facere per semet ipsum, potest illud facere per procuratorem, l. 1. ff. de procurat. & cap. qui per alium. de regul. iur. lib. 6.

3 Tertio, quod professio facta post præfatos duos mēses non videtur prodesse ad quærendos fructus temporis præteriti, sed sic ad quærēdos temporis futuri: quia regulariter semel ipso iure perdita non quæruntur ipso iure, l. qui res. §. aream. ff. de solut. & liberat. cap. quam periculosum. 7. quæst. 1. quamuis ex æquitate posset iuuari, qui per ignorantiam, incogitantiam, vel negligentiam id non fecit; qui tamen libenter fecisset, si fuisset monitus, vel venisset in mentem: quamuis non arbitrer hanc modificationem in foro exteriori eum iuuare.

Aduertendum, referri sacram Congreg. censuisse contrarium eius quod dicitur in secundo dicto.

SVMMARIVM.

1 *Professionem fidei per ignorantiam &c. omittens non peccat.*

1 *Ignorantia, incogitantia, & inaduertentia legis excusant.*

2 *Lex humana male intellecta non ligat in foro conscientiæ.*
3 *Legem humanam bona fide transgrediens non peccat.*

CONSILIVM XII.

AD QVAESITA quo ad forum conscientiæ tantum de clerico, qui adeptus parochialem per ignorantiam, incogitantiam, vel inaduertentiam, non fecit professionem fidei, quam Concil. Trid. mandat fieri in cap. 12. sess. 24. vsque ad sexquiannum, in quo ratione doctoratus suscepti eam fecit, & post septimum vna cum Episcopo ratione synodi.

1 Respondeo primo, D. consulentem non peccasse coram Deo, & quo ad forum conscientiæ mortaliter, nec obligari ad restituendos fructus. Tum quia hæc ignorantia, incogitantia, & inaduertentia fuit illi inuincibilis, quia putabat probabiliter sibi sufficere professionem prius factam ratione doctoratus, & ita excusatur à peccato, & à restitutione fructuum, per notata à S. Tho. in 1. 2. quęst. 88. art. 5. & 6. & à nostris in cap. ignorantia. de regul. iuris lib. 6. & in cap. turbat. §. notandum. 1. quæst. 4. Tum quia est pœnalis, quæ etiam si pœnam ipso iure contineat, non ligat in foro conscientiæ iuxta gloss. celeb. in cap. fraternitas. 12. quęst. 2. Tum quia
2 lex humana male intellecta non ligat in foro conscientiæ, iuxta Innoc. in cap. per tuas. de simon. quem cum alijs ad id opportunis refert Felin. in cap. fin. num. 7. de re iudi. & à fortiori nullatenus intellecta, nec ad memoriam reducta. Tum quia qui bona fide transgreditur legem humanam, putans se habere iustam causam transgrediēdi, non peccat mortaliter, vt post alios tradimus nos in Manual. confess. cap. 23. num. 43. & nuper in commen. de alienatio. rerum eccles. num. 9. & 19. Quare dominus consulens taceat hanc ignorantiam coram hominibus, & gaudeat coram Deo se iam bis prædictam fidei professionem fecisse, & expulsis scrupulis tranquillo pectore suum officium & munus exerceat ad laudem Domini nostri Iesu Christi, qui nos omnes saluet. Amen.

DE PRÆSCRIPTIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij onera & statuta in fundatione posita implenda sunt, nisi sint legitime sublata. num. 7.*
2 *Lex in fundatione imposita beneficio non recepta non ligat magis, quam lex principis: & qui dicit eam à principio receptam, debet probare.*
3 *Præscriptio quidem in bonis & iuribus ecclesiasticis debet esse quadraginta annorũ, sufficit tamen bona fides etiam sine titulo, nu. 4. quæ præsumitur quod fuerit in præcessore, num. 5. cuius possessionis accessione vti possum ad complendā dictam præscriptionem, nu. 3. & 4. at si meus præcessor fuit in mala fide, illa mihi non nocet, modo vti nolim accessione eius possessionis. num. 6.*
5 *Possessor in dubio præsumitur habere bonam fidem.*
6 *Titulus lapsu triginta vel quadraginta annorum etiam in valde præiudicialibus præsumitur.*

CON-

CONSILIVM I.

ANNO 1401. fuerunt erectæ duæ capellaniæ in cathedrali quadam, reseruato iure præsentãdi pro hæredibus fundatoris, qui hęredes postea anno 1487. donauerunt ius suum præsentandi quibusdam N.N. cum consensu Episcopi. Fueruntque in fundatione appositæ multæ conditiones: videlicet, quod vterque pręsentandus sit sacerdos, & quod personaliter & non per vicarium cum vno clerico domi retinẽdo inseruiat noctu & die diuinis officijs in cathedrali; quod quotidie duæ Missę celebrentur, & specialis commemoratio de fundatore; & cum pœna, si cessauerit, quod soluat certam pecuniam pro qualibet vice conuertendam in alias Missas; & quod non possit super his impetrare dispensationem, nisi ab Episcopo, & de consensu patronorum. Nunc reperitur quod rector pręsens istarum capellaniarum eas possidet iam fere per viginti annos, & numquam habuit notitiam istorũ onerum; quoniam prouisio olim sibi facta fuit in Curia per resignationẽ sui antecessoris, qui nihil istorum narrauit; vnde pręsens rector fecit tãtum celebrare vnam Missam singulis diebus, prout antecessor suus faciebat. Reperitur etiam, quod per spatiũ sexaginta annorum, & vltra numquã aliquis rector adimpleuit dicta onera; quia forte vel fuerunt dispensati, aut aliter: de alijs autem ante 60. annos, quid fecerint, nescitur: quia non reperiuntur scripturæ. Modo quæritur, an ex quo præsens rector habet aliud curatum, quod non potest dimittere, & numquam impleuit prędicta alia onera, in foro consciẽtiæ teneatur ad satisfactionẽ, & qualem, & ad quid pro tempore futuro obligetur. Aduertatur autem, quod bona istarum capellaniarum, quæ ad præsens possidentur, vix sunt pro tertia parte antiquę dotationis, immo quod non sunt de terris specificatis in dotatione; & nescitur, quomodo, aut quo iure possideantur; & valor istorum bonorum, quę hodie possidentur, potest ascendere singulis annis ad summam scutorũ centum. Aduertatur etiam, quod patroni parati sunt consentire dispensationi, & remittere onera omnia, quę non fuerunt seruata, tam præterita, quam futura, in quantum de iure possunt.

1 Contra præsentem capellanum pręfatum facit primo, quod statuta, & onera posita in fundatione beneficij sunt seruanda, cap. Eleutherius. 18. q. 2. cap. cum dilectus. de consti. cap. super eo. de iurepatr. cum eis adnot. Secundo, quod consuetudo non excusat peccantem: quia tanto grauius est peccatum, quãto diutius infelicem animam detinet alligatam, cap. fin. de consuet. Tertio, quod Concil. Trid. sess. 25. cap. 5. de reform. statuit, vt qualitates, quas requirit beneficium, in beneficiario concurrant, & onera iniuncta in fundatione impleantur.

2 Pro consulente vero facit primo, quod lex posita à patrono in fundatione beneficij non est firmior, quam lex posita à Papa in gubernatione Ecclesię; quia à potentiori causa maior producitur effectus secũdum Philosophũ, l. cũ multa. C. de bon. quæ lib. & l. pen. C. de donat. inter vir. & vx. at lex siue Papę, siue Regis à principio non recepta, nec seruata, non ligat, cap. in istis. §. leges. 4. dist. & ibi Doctores, & latius Fel. c. 1. de treu. & pac.

ergo nec lex patroni posita in fundatione est seruanda, si non fuit à principio recepta, & seruata, vt in nostro casu, cum non mõstretur esse à principio seruata, nec præsumatur; quia facta nõ præsumũtur, nisi probetur, cap. cum in iure. de officio deleg. & l. 1. C. de mand. princ. Secundo, quod cõsuetudinis longæuę magna est auctoritas, l. 2. C. quæ sit long. cõsue. & l. de quibus. ff. de legib. & in casu nostro videtur consulenti fauere consuetudo viginti annorũ, quæ dicitur longa etiam inter absentes, toto titulo de præ-
3 script. long. temp. decem vel viginti annorum. Tertio, quod non obstat dicere quod in bonis & iuribus ecclesiasticis non currit præscriptio decem vel viginti annorum, quia currit præscriptio 40. annorũ, cap. de quarta. & cap. ad aures. & cap. illud autẽ. de pręscrip. auth. quas actiones. C. de sacrosan. eccle. & quod licet consulens non possederit dictam capellaniã liberã à prædictis oneribus 40. annis per se, possedit tamẽ per se & per antecessores suos 60. & amplius annis, vt in facto proponitur: & possessio prædecessoris accedit ad possessionẽ præsentis possessoris; ita quod sufficit, vt ambæ coniunctæ conficiant tempus ad præscribendum legitimum. l. de accessionibus. cum l. sequen. ff. de diuer. & temp. & in facto proponitur, quod à sexaginta annis capellania prædicta est possessa libera ab oneribus iniunctis in fundatione; ergo, &c. Quarto non obstat dicere, quod cõsulens
4 non nititur aliquo titulo liberationis ab oneribus prædictis. Tum quia licet in præscriptione longi temporis, id est decem vel viginti annorum, requiratur titulus, iuxta l. si quis emptionis. in principio cum concord. C. de præscrip. 30. vel 40. annorum. in præscriptione tamen longissima triginta vel quadraginta annorũ non requiritur vllus titulus per eamdem legem, §. 1. & l. si quid in rem. & l. cum nouissimi. C. eodem. quæ omnium fere est vna sententia, vt colligitur ex citatis per Baldum in tract. de præscrip. in 4. par. Nec in hoc est vlla differentia inter ius canonicum & ciuile, inter pręscriptionem contra ecclesiam, vel alium; sufficit enim tempus 40. annorũ sine vllo titulo cum bona fide, secundũ Panor. in cap. de quarta. colum. 4. de præscript. cõmuniter receptum, & late tradit Bald. vbi supra 2. par. 3. partis. Non obstat dicere, quod iure canonico non prodest vlla præscriptio, etiam longissimi temporis, etiam 40. annorum cum mala fide, cap. fi. de præscrip. cap. possessor. de reg. iur. lib. 6. cum annot. eis fere ab omnibus; & quod cõsulens videtur mala fide hanc libertatẽ possedisse, quippe qui successit malę fidei possessoribus; primi enim possessores prædictę libertatis non poterant non esse malę fidei possessores, cum nota esset eis obligatio habendi qualitates, & subeundi onera prędicta. Non in-
5 quam hoc obstat. Tum quia non constat vllum præcessorẽ eius mala fide possedisse: & in dubio præsumitur bona fide possedisse, secundum gloss. recep. in cap. sanctorũ. versicul. sincere. & in cap. si diligenti. verb. bona fide. de præscrip. Tum quia præsumi potest per possessionem centũ & amplius annorum, & diminutionem bonorũ à principio capellaniæ assignatorum aliqua compositio, vel diminutio qualitatis, & onerum, per quam primi possessores bona fide libertatem prædictam possidere potuerunt, arg. tex. iuncta gloss. sing. in cap. peruenit. de empt. quæ cõmuniter recepta habet,
solem-

solemnitatem etiam extrinsecã præsumi per spatium triginta annorum.
6 Tum quia ibi per illã tenet Imol. colum. 3. quod etiam per lapsum triginta vel quadraginta annorũ iuste præsumitur titulus, etiam quo ad ea, quæ sunt magni præiudicij: quod multis cõfirmat prædictus Bald. 1. par. 3. partis, q. 10. nu. 27. Tũ quia mala fides præcessoris nõ nocet præscriptioni successoris nolentis vti accessione possessionis illius, sed tantũ volentis incipere. l. cum post. C. de præscrip. long. temp. cap. cura. cũ gloss. sing. verb. legitima. recepta cõmuniter ibi, & vbique, de iure patron. At cõsulens non indiget accessione possessionis primi capellani, qui fuit ante annos 160.

7 Non obstant adducta in contrarium. Ad primum enim respondetur concedendo, qualitates, & onera in fundatione beneficij statuta esse seruanda, nisi legitime fuerint sublata, primo per compositionem, vel auctoritatem Episcopi, quæ iuste præsumi potest per tãti temporis lapsum iuxta superius citata: secundo etiam clarius, quod sunt sublata præscriptione legitima per prædicta. Ad secundum, concedendo, quod consuetudo contra diuinam dispositionem non excusat; quia eam non potest tollere; sed contra dispositionem humanam excusat, posteaquam per obseruantiam contrariam legitimo tempore continuatam sublata fuerit, per iura in argumento allegata cum adnot. eis ab omnibus. Ad tertium, quod Conc. Trid. loquitur de oneribus, & qualitatibus beneficiorum non sublatis legitime, nos autem de legitime sublatis per prædicta.

Ex prædictis resoluendo prædictũ dubium, respondeo prędictũ Rectorẽ iuste posse retinere prædictum curatum cum prędicta capellania, si nihil aliud obstet; & in nullo foro, neque interiori, neque exteriori teneri ad satisfaciendum, vel restituendũ aliquid, si subijt onera omnia solita subiri à 40. annis citra. Nec esse, cur iuste se ob hoc scrupulis vexet: quamquã ad redundantiam potest auctoritate superioris de consensu patronorum ob rationes prædictas declarari, capellaniã pręfatam esse liberam à prædictis obligationib. & neque pręsentem, nec futurum teneri ad alia onera, quam illa, quæ prędictis 60. annis capellani subire consueuerunt. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Error iuris licet non prosit ad vsucapiendam rem, prodest tamen ad vsucapiendum fructus; & hoc, etiam si sit error iuris non dubij, etiam & resistentis actui, nu. 5. quia ad acquisitionem fructuum sufficit malam fidem abesse, nu. 6. quod si esset error iuris dubij, prodesset ad præscribendam rem, vt error facti. nu. 4.*

2 *Tituli credulitas procedẽs ex errore facti, puta quia credebat ĩ acquisitione tituli oĩa necessaria interuenisse, prodest ad præscribẽdũ rẽ ipsã; est. n. hic error facti. et nu. 3.*

3 *Beneficium perpetuũ cum cõsensu patroni ex iusta causa reducere ad beneficium manuale, Episcopum posse, verius est; licet cõtrarium per iudicem fuerit declaratum. nu. 1. immo & posset ex toto supprimere. nu. 3.*

CONSILIVM II.

QVIDAM possedit aliquot annos quamdam capellaniam factam de perpetua manualem, siue ad nutum amouibilem, auctoritate ordinarij,

narij, credens bona fide eam fuisse in manualem redactam; quæ tamen declaratur male fuisse in manualem redacta. Quæritur an teneatur restituere fructus.

1 Respondeo, quod non: quia licet error iuris non prosit ad vsucapiendum rem ipsam, l. numquam. ff. de vsucap. prodest tamen ad acquisitionem fructuum, per text. in l. sed & si. §. scire. ff. de petit. hæred. & gloss. in l. si fuit. ff. de vsucap. & Din. in regul. possessor. de regul. iur. lib. 6. & hoc ponitur pro regula à multis, quos refert Felin. in cap. de quarta. de præscript. & recordor me alias etiam respondisse, quod non tenetur restituere fructus, allegando in hoc l. bona fides. ff. de acquiren. rerum domin. & §. si quis à non domino. Insti. de rerum diuisio. & Bart. & aliquot alios. in qua sententia sum etiam nunc; licet & nunc videam, & tunc videbam hanc rem varie, confuse, ac trepide tractatam, tam ab his quos tunc allegaui, quam à Felin. in d. cap. de quarta. de præscript. num. 24. & à Franc. Balbo in l. Celsus. not. 4. ff. de vsucap. & ab alijs ab
2 eis citatis. Primo quidem ea ratione, quod iusta credulitas tituli, quæ ex errore facti descendit, prodest ad vsucapiendum, & præscribendum etiam ipsam rem, de qua quæruntur fructus, quod affirmant & confirmant auctoritate multorum præfat. Felin. vbi supra, & Balb. in l. 2. in princ. ff. pro emptore. At præfatus dominus consulens videtur errasse errore facti, & credidisse quod in præfata ordinarij dispositione interuenerit iusta causa cum alijs necessarijs ad sic disponendum, qui er-
3 ror facti est. Tum quia qui possidet aliquid ecclesiæ per concessionem Episcopi dicentis, se illam de consensu Capituli facere, si vere Capitulum non consensit, dicitur duci errore facti, & præscribit, vt determinat Rota in titulo de præscript. decis. 3. in nouis, quam etiam Felin. & Balb. sequuntur. Tum quia credere quod Episcopus potuit illam facere iusta de causa, cum consensu patroni, & alijs necessarijs, non est profecto error iuris, sed vera illius scientia, per ea quæ nos allegauimus; per quæ irrefragabiliter probatur ordinario fuisse potestatem etiam extinguendi penitus illud beneficium iusta causa, & alijs necessarijs interuenientibus, quanto magis mutandi illud in aliam formam in mille mundi partibus vsitatam.

4 Secundo, quod error iuris dubij perinde prodest ad præscribendum, ac error facti, Abb. in cap. cum dilectus. num. 12. de consuet. & alij alibi, & gloss. memor. in cap. 1. in ver. de cætero. de postulat. prælat. lib. 6. quod etiam confirmant præfati, & alij citati ab eis, & in his Felin. in cap. 1. colum. penult. de re iud. & est celebre dictum Innoc. in cap. per tuas. il 2. de simon. in multis locis à Bal. commendatum, quod contraueniens iuri humano dubio per errorem non peccat: & sententia lata contra ius dubium, vel obscurum, non censetur nulla, vt late tradit Felin. in d. colum. penul. licet sententia lata contra ius regulariter sit talis, cap. 1. de re iudic. At error quo D. consulens credidit præfatam dispositionem ordinarij valuisse, est error facti, vt dixi, aut certe error iuris dubij & obscuri: ergo ille excusat, & ad hoc prodest.

5 Tertio, quod error iuris etiam non obscuri, licet non prosit ad vsucapiendum rem ipsam, ex qua fructus capiuntur, prodest tamen ad quærendos fructus ex ipsa bona fide perceptos, l. sed & si. §. scire. ff. de peti. hæred. gloss. notab. in l. si fur. ff. de vsucap. Dinus communiter recep. in cap. possessor. de regul. iur. lib. 6. Tum quia non est curandum de illa dist. Bart. an sit contra ius non assistens, vel etiam contra ius resistens: quamquam multi eam sint secuti. Tum quia præfatus §. scire. sine vlla distinctione determinat, bona fide possessorem quærere fructus, dummodo non sit prædo, idest malæ fidei possessor; quem non debuit Bart. & qui sequuntur illum ex suo capite limitare. Tum quia non est vllus textus, nec vlla ratio efficax, quæ illam limitationem probet. Tum quia ad quærendos fructus, sufficit vt mala fides absit, licet bona fides positiua non adsit, etiam secũdum eumdem Bart. & Fel. ac alios sequaces eius. Tum quod credulitas institiæ tituli, quam habuit præfatus D. consulens, plus fuit error facti, quam iuris, vt supra dictũ est; & si fuit iuris, non fuit plus cõtra ins resistens, quam ille de quo loquitur prædictus §. scire. & Bart. qui loquuntur de credulitate, qua hæres credebat testamentum valere: quia credebat solemniter esse factum. Tum quia etiã credulitas præfati D. consulentis, si erat error, erat eo quod credebat præfatam dispositionem ordinarij fuisse cum iusta causa, & alijs solemnitatibus requisitis, vt supra dictum est. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Iuri offerendi, quando est sequela actionis iam natæ, præscribi potest; secus, si sit præambulum; quia contra illud non præscribitur, sicut nec contra facultatem aliquid faciendi. nu. 2.*

3 *Præscriptione quadraginta annorum præscribitur res aliena confraternitatis, modo non sciam, nec scire debeam esse alienam.*

3 *Reuelare iura, quæ pro aduersario faciunt, nec litigans, nec alius tenetur, si bona fide per quadraginta annos res sit iam præscripta; secus si præscribens sciebat vel scire tenebatur rem esse alienam.*

4 *Ignorantia illa non videtur probabilis, qua quis ignorat rem esse alienam, cum in domo propria haberet de hoc publica documenta.*

CONSILIVM III.

AN QVI possidet rem alterius pro melioramentis, donec illa ei soluantur, præscribat, siue præscriptione tollat domino rei ius soluendi melioramenta, & recuperandi rem melioratam per spatium triginta vel quadraginta annorum?

2 Pro parte affirmante facit, quod ius offerendi per præscriptionem tollitur, l. cum notissimi. §. sed cum illud. C. de præscrip. 30. vel 40. an. sed Bar. in l. pignori. ff. de vsucap. limitat hoc procedere quando est sequela actionis iam natæ, vt in d. §. sed cum illud, non autem quando est præambulum actionis nascituræ; quia tunc non est proprie ius formatum, sed quædam facultas faciendi aliquid, vt eundi per viam; cui non præscribitur, l. viam publicam. ff. de via public. Sed aduertendum, quod in casu proposito ius offe-

offerendi videtur esse sequela actionis iam natæ; quia ius offerendi solutionem melioramentorum nascitur ex actione, quam habet vendicandi remélioratam; & ita etiam secundum doctr. Bart. videtur posse tolli per præscriptionem. An autem præscriptio rei interrumpatur per litem super possessorio motam? Et videri potest quod non: quia res non videtur fieri litigiosa per litem super possessorio motam, auth. litigiosa. C. de litig. & tradit Nicol. Milis in repert. verb. litigiosa res. Sed
2 quid, si tenens remælioratam reddendam solutis melioramentis, scit illam rem esse illius, qui habet ius soluendi melioramenta, & vendicandi rem? Et videtur non præscribere: quia possessor malæ fidei nullo vmquam tempore præscribit, cap. fin. de præscript. & reg. possessor. de regul. iur. lib. 6. Hispane hoc modo ad præcedentem quæstionem responsum est.

3 Hodie attentis & perpensis rationibus plusquam putaueram, quod mihi videtur, est, quod si ille qui hodie posside istam domum, & sui antecessores illam possederunt per 40. annos cum bona fide habendo illam pro sua coram Deo ignorando illam esse adiudicatam confraternitati, solutis melioramentis, non est obligatus eius possessor, nec illi qui pro certo habent ita rem se habere, dare notitiam huius rei iudicatæ confraternitati, etiam stante lite super spolio. Cæterum si prædecessores sciebant hoc ius competere dictæ confraternitati, vel debebant & tenebatur scire hoc ius competere dictæ confraternitati, non præscripserunt quo ad forum conscientiæ, & in consequentia tenentur reddere notitiam dictæ rei iudicatæ:
4 & addo etiam quod in foro exteriori præsumeretur scientia possessorum, si ipsi habebant istas sententias; quinimmo in foro interiori difficile posset dici quod iuste ignorauerint.

SVMMARIVM.

1 *Præstatio annua alicuius rei non inducit obligationem in futurum, sicut nec longa vsurpatio, hoc est acceptio sine iusta causa, sicut nec præstatio facta dominis clam, vi, metuve. num. 2. at si sit facta ex certa causa per decennium, præsumitur iusta: quod si sit facta per triginta annos, etiam causa non expressa, inducit ius petendi in futurum, num. 4. nisi ei obstet ius commune, vel alia vehemens præsumptio. num. 5.*

2 *Tempus non est modus inducendi, nec tollendi obligationem.*

3 *Seruitia à subditis sine causa præstita prælatis, seu dominis, præsumuntur iniuste & per vim imposita; & hoc, etiam si sint præstita per triginta annos, quando contra recipientem militat ius commune, vel vehemens aliqua præsumptio. num. 5. At si hæc de iure indebita sint præstita per tempus immemoriale, tunc quo ad solita præstari familiaritatis gratia, seu quæ de facili gratiose præstantur, obligatio non præsumitur: at quo ad ea quæ de facili gratiose non exhibentur, præsumitur sufficiens obligatio. nu. 8. & 9.*

CONSILIVM IV.

CVM ex facto oriatur ius, l. si ex plagis §. in cliuo. ff. ad l. Aquil. cumque non posit dari congruum responsum quæstioni incongruæ propositæ

positæ, l. vt responsum. C. de transact. & l. precibus. C. de impub. cumque adeo cõfuse proponatur mihi factum, & dubia ex eo resultantia, ægre profecto respondere decreui: nam vt id vtcumque facere posſim, oportet me redigere factum in hæc præsuppoſita.

Primum eſt, quod Com ites domini de N. à tempore immemorabili, de cuius initio non eſt memoria, ſoliti fuerunt ante quadraginta annos indeterminate exigere quaſdam præſtationes annuas à communi de N. ſcilicet, omne lignum, quod in ſua curia ſiue domo eſſet ad ignem in ea faciendum opportunum, ſimiliter & omnia opera manualia, & portatoria ſuo ſeruitio neceſſaria, omnem item paleam & ſtipulam ſuo ſtabulo opportunam. Secundo, quod dominus G. & D. F. fratres Comites, & domini prædicti communis donauerũt ei donatione inter viuos irreuocabili quædam paſcua, quæ nunc reddunt 300. ducatos aureos, cum onere ſoluendi eis quotannis duos vitulos ſingulos ſingulis in Paſchate, quos numquam ſoluerunt. Tertio, quod anno 1530. facta fuit conuentio inter dictos dominos & commune ad quinquennium duratura, per quam dicta indeterminata præſtatio fuit determinata ad certam quantitatem, eo quod præfatum commune conquerebatur nimium grauari ſe per illam indeterminatam præſtationem. Quarto, quod illa non ſolum quinquennio, ſed etiam 40. annis poſt illud fuit ſeruata. Quinto, quod prædictum commune conqueritur de illa determinata præſtatione, dicens quod eſt nimia, & præfati domini ſunt contenti recedere ab illa conuentione, modo redeant ad pręſtationem antiquam indeterminatam.

His præſuppoſitis, quæritur primo, an prædicti Comites & domini de N. iuſte potuerint prædictas annuas præſtationes exigere à prædicto communi.

Secundo, an eſto non potuiſſent iuſte exigere illas ab initio, potuiſſent tamen id facere poſt donationem prædictorum paſcuorum.

Tertio, an prædicti Comites poſsint prædicta paſcua donata recuperare nomine caducitatis, ſiue ratione omiſſæ ſolutionis oneris ſoluẽdi duos vitulos donationi prædictæ impoſiti.

Quarto, an tam præfati dom ini, quam præfatum commune poſsint recedere à conuentione in quinquennium facta.

Quinto, an præfatum commune recedens à præfata conuentione cogi poſsit ad ſoluendas antiquas præſtationes indeterminatas.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo, quod pro parte ipſius negante, ſcilicet quod non potuerunt iuſte accipere, & exigere prædicta iura à prędicto communi, facit primo, quod præſtatio annua alicuius rei prætenſæ non inducit obligationem ad præſtandum in futurum, cap. penult. de cenſibus. etiamſi interueniſſet pactum inualidum, quale eſt nudum de iure ciuili, l. ſi certis annis. C. de pactis. Vnde concludit Bald. in cap. 1. §. ſi vero vaſſallus. in verſ. item. quid ſit inueſtitu. quod licet ruſticus daret nobili pluribus annis vnum par caponum, per hoc tamen non videtur obligatus in futurum. ad hoc eſt glo. in l. ſolent. §. fin. de offic. proconſ. & not. Bar. in l. cum de in rem. verſo. ff. de vſuris. Similiter ſi quis plu-

ries

ries hospitatus sit amicum, non obligatur in futurum, vt teneatur illum hospitari, vt notatur per Cynum in l.2.C.quæ sit longa consuetud. Innoc. in cap.cum ecclesia.col.2.de causa possess.& proprietatis, vt tradit Fel.in cap.cum M.colum.4. de constit. Similiter si quis sæpius iuit ad furnum vel molendinum alienum, non per hoc in futurum cogitur accedere, vt not. Bald.post Soccin.in l.1.colum.2.versi.& ex prædictis.C.de seruit. & aqua. Abb.in cap.Abbate.de verb.signif. col.2.& Barth.Cæpol.in tract.de seruit.
2 in titulo de furno. Secundo, quod longa vsurpatio prætensa non inducit obligationem in futurum, cap.quia cognouimus. 10.quæst.3. cum multis quæ ibi citat gloss.in verb. præsumpta. eo quod tempus non est modus inducendi neque tollendi obligationem, l.obligationum fere. §.placet. ff. de actio.& oblig.d.cap.peruenit.de censibus. Cũ ergo præfati DD. Comites non monstrent aliquam iustam causam exigendi præfatas impositiones, videtur illa vsurpatio esse iniusta. Tertio facit regula cap.quod latenter. cum multis alijs, quæ citat glo.extra de regul.iur. per quæ probat seruitia iam præstita prælatis aut dominis clam, vi, vel metu, non obligare ad prę-
3 standum ea in futurum: & sententia communis post Host. videtur habere, quod huiusmodi seruitia, & præstationes annuæ, quæ fiunt & soluuntur prælatis, & dominis sine causa expressa in id idonea, præsumũtur esse iniuste posita per vim, vel aliam iniustitiam, quam post alios multos à se citatos tradit Didacus in cap.possessor.§.5.nu.2.de reg.iur.lib.6.& seruitia de quibus in casu proposito videntur esse talia.
4 Pro contraria tamen parte facit primo, quod præstatio annua soluta decennio ex aliqua certa causa inducit præsumptionem pro iustitia exigentis, iuxta l.cum de in rem verso. ff. de vsur. secundum declarationem Bar.sub finem illius communiter recepti. Sed hoc argumentum facile vitari potest ab eo, qui responderit id esse, cum annua præstatio ex certa expressa causa per decem annos facta est, sed quod præstationes casus pro-
5 positi ex nulla huiusmodi causa fuerunt factę. Secundo facit, quod prę-stationes annuæ per annos 30.continuatæ, etiam nulla causa expressa, producunt ius petendi easdem in futurum ratione pręscriptionis, vt probat Balb.in tract.de præscript.4.par.princ.quęst.9. quem sequitur Couar. vbi supra.num.3.& probatur l.sicut.& l.cum iustissimi. C. de pręscript.30.vel 40.ann.quatenus probant pręscriptionem 30.annorum perfici per possessionem eo tempore continuatam, nullo titulo probato, neque allegato. Sed & hoc argumentum vitari potest, respondendo, quod in eo assumptum non procedit, quando contra possidentem facit ius commune, vel aliqua vehemens pręsumptio per cap. 1. de pręscriptionibus. lib. 6. Et contra dominos exigentes huiusmodi pręstationes à subditis suis, vel à communi, causa debita non expressa, est vehemens suspicio, quod per coactionem & tyrannidem fuerunt impositę, iuxta communem resolutionem in dicto cap. quod latenter. de regul. iuris lib.6. & in casu proposito agitur de impositionibus & oneribus iure communi non debitis dominis,
6 exactis per pręfatos dominos à subditis suis. Tertio neruosius facit, quod in casu proposito pręstationes annuę pręfatę fuerunt solutę per tempus
imme-

Immemoriale, siue de cuius initio non est memoria, quod non requirit titulum, & probatur, si allegetur, l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quoti. & æsti. cap. super quibusdam. §. præterea. de verbor. signif. & cap. 1. de præ-
7 scrip. lib. 6. Nec obstat, quod assumptum non procedit, quando subditi siue vasalli probant, quod à principio sine vllo titulo per vim & metum fuerunt impositæ, vt Hostien. & communis tenet in d. cap. quod latenter. & quod in dubio præsumitur cõtra dominos, vt idem Host. cum communi tenet in d. cap. quod latenter. non inquam hoc obstat: quia in casu proposito præfatum commune sua voluntate libera cępit ea soluere.

Per quæ quæstio hæc redditur difficilis, præsertim ei, qui legerit præfatum Didacum satis vacillantem, & plus densæ allegationi auctorum, quam radici resolutionis intendentem. Videtur autem dicendum pro eius resolutione primum, quod præfati domini Comites iudicandi sunt in foro exteriori iuste præfata seruitia & præstationes accepisse per argumenta pro posteriori parte adducta. Et ad neruosam replicationem
8 ad tertium factam responderi potest iuxta mentem Card. in dicto c. quod latenter. quod resolutio communis in replicatione adducta, scilicet, quod seruitia & præstationes, quæ iure communi non debentur dominis etiam tempore immemoriali soluta, præsumuntur indebite soluta; in dubio procedit in his, quæ amicitiæ & familiaritatis causa solent de gratia præstari, qualis est hospitatio amici, & similia; quales non videntur pręstationes casus propositi; quia sunt magnę & graues. Et pro dicto Card. facit, quod Innocen. communiter receptus in cap. bonę. 2. de postula.
9 pręlat. & melius cap. cum ecclesia Sutrina. de causa posses. & proprie. num. 4. & 5. dicit quod licet ea quę facile solent accipi & concedi de gratia & liberalitate, non pręsumuntur accipi & pręstari tamquam debita, vt est hospitatio amici; illa tamen quę non pręstantur facile de gratia, & liberalitate, pręsumuntur pręstari & accipi tamquam debita. at onera & pręstationes, de quibus in casu proposito, non sunt talia, quę soleant facile de gratia & liberalitate accipi, & pręstari; & ideo cum per tempus immemoriale fuerint pręstita sine contradictione, pręsumendum est à principio fuisse accepta, & pręstita aliquo bono titulo liberę donationis, vel gratiarum actionis, & recognitionis beneficij accepti à DD. Comitibus, vel alias, & non per vim, nec metum, nec tyrannidem, nec tamquam gratis, & sine obligatione præstita. Facit item, quod consultis Hispaniæ sapientibus statuit Imperator Carolus ille V. gloriosissimus, quod domini, qui acceperunt huiusmodi seruitia & præstationes per quadraginta annos, defenderentur in sua possessione nullo alio titulo ostenso, in proprietate vero non nisi temporis immemorialis possessione iuuentur. Facit denique fundamentum, quo lex illa nititur, nempe quod eiusmodi possessio immemorialis habet vim constituti, & tituli, quem qui allegat probat per l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quoti. & æstiu. præcitatam.

11 Secundo dicendum, quod prædicti domini Comites probabiliter possunt,

sunt, si volunt, etiam quo ad forum interius conscientiæ credere, quod huiusmodi seruitia & præstationes fuerunt ab initio iuste imposita per liberam & spontaneam concessionem præfatæ cōmunitatis factam, ob amorem & obseruantiam, quibus erat in eos, & in recognitionem aliquorum beneficiorum ab eis acceptorum, vel ad faciendum eos sibi gratiores, & affabiliores tam verbis, quam factis, iuuando, consulendo, vel protegendo illam & singulos ipsius, vltraquam iure communi tenentur domini sic se in subditos habere, vt postea præfati domini se habuerunt erga illam donando ei pascua, quæ sunt magni reditus & parui oneris, vt præsupponitur in facto: credere inquam hoc probabiliter possunt, si volunt, per argumenta prædicta: & quod nemo tenetur in dubio ius, quod possidet, indiscussum relinquere, l. illud. ff. de pet. hære.

12 Tertio, quod prædicti domini si credunt vel crediderunt hæc, quæ iuste, vt dictum est, credere possunt, nullatenus peccant, nec sui antecessores peccarunt, nec ad vllam restitutionem tenentur, si tantum acceperunt & exegerunt illa quæ communitas à principio libere & amanter creditur concessisse, & non exigunt, nec exegerunt plura ligna, nec plures operas portatorias, nec plures paleas, vel stipulas, quam essent necessariæ ad fouendum decentem ignem, decentem portationem, & decentes paleas, & stipulas; præsertim si tractant, & tractauerunt eos verbis & factis aliquanto humanius, quam tractassent, aut tractarent, si ea eis non præstarentur.

Quarto, quod si nunc exigunt, vel antea exegerunt notabiliter plura, quam verisimiliter prædicta communitas à principio eis concessit, cogendo eam ad plura ligna, plura seruitia portatoria, & plures paleas, & stipulas, quam quæ credunt verisimiliter fuisse concessa, peccant, & peccarunt, & tenentur ad restitutionem iuxta cap. si res aliena. 14. q. 6. c. peccatum. de reg. iur. lib. 6.

13 Quinto, quod ab hoc onere restituendi, quatenus ad id tenerentur, possunt liberari per liberam & spontaneam prædictæ communitatis remissionem, seu condonationem, iuxta gloss. communiter recep. in d. c. peccatum. in verbo restituatur. Dixi, liberam & spontaneam: quia pacta inuita non sufficerent, per ea quæ notantur in d. regula peccatum. etiamsi metum omnino iustum non inducerent, per ea quæ diximus in Man. confess. cap. 17. num. 4.

14 Sexto, quod nihil obstat id, quod ex D. Antonino in 3. par. tit. 3. c. 3. §. 3. aduersus prędicta citari potest: quoniam in summa solum dicit illam exactionem taliarum & prędstationum siue impositionum dominorum à subditis esse iniustam, quæ fit vltra conuentionem cum subditis factam, vel cum non implent illud, propter quod fit exactio: puta quia non reficiunt vel parant vias publicas, nec eas reddunt à latronibus securas, ad quod illa eis præstantur: non inquam id obstat prædictis, immo concordat. Tum quia diximus exactionem, de qua in proposito casu, esse iustam, si & quatenus non exigunt notabiliter plura, quam ab initio fuerunt verisimiliter

similiter imposita. Tum quia ex præsuppositis in facto non constat, quod præfati Comites teneantur ad faciendum aliqua, quæ non faciunt, ob præfata seruitia, & præstationes.

15 AD SECVNDAM respondeo, quod præfata donatio pascuorum nõ potest prefatis dominis prodesse quo ad id, vt prefatorum seruitiorum impositio reddatur iusta; si antea fuisset iniusta. Tum quia actus agentium non operantur vltra intentionem eorum. l. non omnis. ff. de rebus cred. & cap. fin. de præben. & non constat quod intentio donantium fuit illa. Tum quia donationi predictæ fuit impositum aliud onus soluendi duos vitulos annuos: & ita imponendo illud, non videntur aliud imposuisse; & qui disponit de vno, nõ videtur disponere de alio. l. cum prætor. ff. de iud. & cap. quali s. 25. dist. & non creditur dicenti aliquod onus impositum, nisi probet, l. ei qui dicit. ff. de proba. potest autem prodesse præfata donatio ad iuuandam iustificationem credulitatis, quod ex amore & spe humanioris tractatus concessit præfata communitas præfata seruitia præfatis dominis, vt prætactum est supra.

16 AD TERTIAM respondeo primo, quod præfati domini Comites nõ possunt recuperare præfata pascua sua iure caducitatis, eo quod numquam soluit prædictos vitulos, illo iure quo dominus recuperat bona data in emphiteusim ab emphiteuta non soluente canonem. l. 1. C. de iu. emphi. c. potuit. de locato. Tum quia dictus contractus, per quem illa pascua fuerunt donata, non erat emphiteuticus, in quo habet locum pœna illa caducitatis, iuxta prædicta iura. Tum quia donatio facta sub modo, & imposito onere, vt donatarius faciat aliquid, non reuocatur regulariter ipso iure, l. ea lege. C. de condictio. ob caus. & ibi Salice. oppos. 14. quem sequimur in nostro enchirid. de oratio. c. 21. num. 48. Secundo, quod nunc possunt compellere dictam communitatem ad soluendos prædictos vitulos, vel æstimationem, nisi illi de communitate præscripserint libertatem, siue liberationem non soluendi; & hoc per condictionem ob causam, iuxta præfatam l. ea lege. & l. si pecuniam. ff. de condi. ob causam. & l. 1. & 2. cum eis annota. C. de donat. quæ sub modo. Dixi, si non præscripserint: quia non erit nimis difficile defendere, quod prescripserũt; attento quod numquam soluerunt prefatos vitulos; & quod circiter centum anni fluxerunt à tempore, quo donatio prefata facta est, & onus prefatum impositum: &

17 quod libertas ab obligatione soluendi annuas prestationes per contractum promissas prescribitur 30. annis computandis à tempore, quo à soluendo cessatur, l. cum nouissimi. §. in ijs. C. de prescri. 30. vel 40. an. licet in legatis annuis aliud sit seruandum, l. si stichũ. §. stipulatio. ff. de verb. oblig. & vtrobique glo. recep. Attento item quod etiam emphiteuta potest per 30. annos prescribere libertatem ab onere soluendi canonem, siue pensionem tam præteritam, quam futuram; nisi mala fides ei obstet, vt pulchre resoluit Balb. relatis alijs vbi supra 4. par. 4. partis princ. quæst. 8.

18 Tertio, quod etiam videntur posse reuocare donationem præfatam, nisi præscriptio obstiterit. Tum quia vnus casus ex quinque, in quibus potest reuocari donatio, positis in l. fin. C. de reuo. dona. est quando donatarius

rius non seruat conditiones donationi appositas; quod etiam annotauit Panorm.in c.fi.de donat.dum reddit rationem quare cap.illud non ponat nisi quatuor casus, cum prædicta l.vlt. posuerit quinque. Tum quia, vt prædictum est, donatum sub modo, vel ob causam, potest reuocari, modo
19 non impleto, vel causa non sequuta. Tum quia, si onus soluendi duos vitulos fuisset impositum pro aliqua etiam parua alimentorum parte præfatorum dominorum, posset dici, quod donatio esset ipso iure resoluta, secundum opinionem Bartoli relatam à Saliceto in d.oppositione 14. quãuis non video in protochollo præfatæ donationis verbum aliquod, quod significet illos vitulos ad alimenta soluendos. Dixi etiam in hoc dicto, Nisi obstet præscriptio: quæ obstare posset, nisi mala fides ei obuiaret, per supradicta, & alia quæ addit præfatus Bal.in dicta 4.par.4.par. princ.quæst. 9.& sequen.

AD QVARTAM respondeo affirmatiue, argumento l.ab emptione.ff.de pact.quia res per quas causas nascitur, per easdem soluitur, cap.1. de regulis iuris.

AD QVINTAM respondeo, quod eius resolutio colligitur ex resolutione primæ quæstionis. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Præscriptionem immemorialem impedit mala fides possidentis, si sit vere mala, præsumpta autem non.*
1 *Mala fides præsumpta tollitur per triennalem possessionem.*
2 *Mala fides an probetur eo ipso, quod instrumentum iniusti tituli reperitur penes possessorem, remissiue.*
3 *Iuspatronatus facilius præscribitur ab vno contra alterum patronum, quam contra ipsam ecclesiam liberam.*
4 *Possessio potest esse immemorialis, etiam si per aliquot instrumenta probetur ante tempus ad illam inducendam necessarium res aliter se habuisse.*
5 *Clandestina resignatio, & collatio ab Episcopo de beneficio tamquam libero facta, non constituit illum in possessione de eo, vti de libero, disponendi; nisi accedat patroni scientia, & patientia.*

CONSILIVM V.

1 RESPONDETVR, quod possessio temporis immemorialis non causat præscriptionem, si constat & vere probatur mala fides possidentis; quamuis non sufficiat mala fides præsumpta: quia eiusmodi præsumptio tollitur per triennalem possessionem, quanto magis per immemorialem, vt post Aretinum & Aymon. concludit Couar. reg. possessor.
2 1.par.§.4. de reg.iur. lib.6. & paulo ante an titulus iniustus repertus apud possessorem sufficienter probet malam fidem ad hunc effectum.
3 Iuspatronatus facilius præscribitur cõtra patronum, qui iam habet ius quæsitum, quam contra liberam ecclesiam, per ea quæ citat Couar. reg. possessor.par.2.§.10.à nu.3.& 8.de reg.iur.lib.6.

4 Nullo

4 Nullo iure cauetur quod possessio desinat esse immemoralis, eo quod probetur per aliquam scripturam quod aliquo tempore præterito illa possessio non fuit. Tum per citata per Couar. dicta regula possessor. 3. par. §. 4. Tum quod alioquin pauca spiritualia essent, quæ Christiana Ecclesia tempore immemoriali possedisset, cum per Euangelia constet ipsam aliquando ea nō possedisse. Tum quod licet per aliquod instrumentum constaret aliquod prædium fuisse possessum à Petro ante ducentos vel trecentos annos; posset tamen non obstante illo probari quod Ioannes possedit illud possessione immemoriali, per ea quæ requiruntur & sufficiunt ad probandum immemorialem, secundum glossam probatam cap. 1. de rescript. lib. 6.

5 Qui renunciat beneficium quæsitum ad præsentationem patroni in manibus ordinarij clam, nesciente patrono, & accepta collatione ab eo libera detinet illud, non videtur ponere ordinarium in quasi possessione iuris libere conferendi, nisi id faciat cum scientia & patientiâ patroni. Decius, qui alios citat, consil. 126.

DE SENTENTIA ET RE IVDICATA.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium inter impuberes contractum est nullum.*

2 *Matrimonium nec verum nec præsumptum est, si nec verba de præsenti, nec copula interuenerunt.*

3 *Retractatio illius, quod quis cum iuramento prius in iudicio affirmauit, non facit fidem in foro exteriori.*

3 *Coniugibus contra matrimonium deponentibus non creditur in foro exteriori.*

4 *Sententiæ super matrimonium standum est, donec retractetur.*

4 *Sententia pro matrimonio lata, licet ab ea non fuerit appellatum, tamen docto de impedimento per partes non remissibili venit retractanda.*

5 *Iudex ex diuersis argumentis potest informare animum suum ad effectum reuocandi sententiam pro matrimonio latam.*

CONSILIVM I.

QVIDAM Vbertinus ante quartumdecimum suæ ætatis annum verbis non satis claris matrimonium cum Flora contraxit: & lite orta inter eos de validitate matrimonij, Flora iureiurando affirmauit in iudicio se cum domino Vbertino contraxisse; vnde sententiam pro matrimonio reportauit: contra quam tamen postmodum retractando sua dicta protestata fuit, & ipsa cōtraxit cum alio, & dominus Vbertinus cum alia. Dubitatum fuit, an his sic stantibus matrimonia post dictam sententiam aliàs legitime contracta iure subsistant.

1 Respondeo primo, secundum ea quæ proponuntur, non fuisse verum matrimonium contractum inter præfatos iuuenes: quoniam ipse erat impubes quando contraxit, cum non haberet quatuordecim annos

completos, quod iura requirunt, cap. puberes. de desponsa. impub. neque præsumptum propter copulam carnalem subsecutam; quia nulla talis proponitur fuisse subsecuta.

2 Secundo, quod non esset matrimonium quo ad forum conscientiæ, etiam si ille iustam ætatem habuisset, si verum est quod præfata Flora retractando sua dicta dixit, etiam si forte interuenerunt verba promissoria de contrahendo, vt aliqua verba narrationis factæ quadamtenus insinuant: quia cum non fuisset secuta copula carnalis, nec verbale matrimonium de præsenti, non potest esse matrimoniũ verũ, neque præsumptũ, de quo in cap. is qui. de sponsal. licet illud locum habeat tempore quo dicitur hoc matrimonium contractum, quod erat ante Concilium Tridentinum, post quod non est ei locus.

3 Tertio, quod retractatio & protestatio præfatæ Floræ, quæ protestata fuit non contraxisse se cum præfato Vbertino, non facit fidem in foro exteriori. Tum quia illa in iudicio cõtrarium dixerat cum iuramento. Tum quia coniugi confitenti aliquid contra matrimonium non creditur in illo foro, etiam si alter vel altera coniux idem confiteatur, iuxta cap. super eo. adiuncta gloss. de eo qui cogno. consan. & iuxta notata in cap. lator. & cap. tenor. de re iudic. cap. iurauit. de probat.

4 Quarto, quod in foro exteriori stabitur tenori sententiæ, donec retractetur, dict. cap. lator. & cap. tenor. de re iudic. quia res iudicata pro veritate habetur. l. res iudicata. ff. de reg. iur.

Quinto, quod licet sententia lata super matrimonio, si ab ea non appelletur, habeatur pro re iudicata per iura proxime citata, donec reuocetur: potest tamen reuocari ad instantiam eius qui allegaret impedimentum irremissibile per partes, per notata in supradictis capp. iurauit. lator. & tenor. & in casu proposito maritus Floræ, & vxor Vbertini, & quilibet eorum potest petere à iudice, vt declaret sententiam præfatam fuisse iniustam, & hoc propter præiudicium quod affert suis matrimonijs post eam contractis.

Sexto, quod iudex potest accipere informationem, tum ex prædicta protestatione, tum ex matrimonijs eorum contractis post illam sententiam, & tanto tempore continuatis, & quod per totum tempus prædictum confessi sunt sacramentaliter & communicauerunt, & quod sunt boni Christiani, quod putauerunt eam fuisse iniustam; & quod non appellauerunt à sententia præfata, videntes eam à præfata Flora subornatam petitam, & postea contradictam; & quod Vbertinus non erat pubes, & ex aliquibus alijs indicijs: & informatione hac accepta posset iuste iudex recognoscere, & reuidere sententiam prædictam, & processum, per quem data fuit, & perpendere probationes vtriusque partis: & si videret satis probatum quod præfata Flora fuit vere protestata contra præfatam sententiam, posset illam rescindere, & relinquere illos in pace, vt suis matrimonijs post eam contractis fruerentur in Domino, qui nos saluet. Amen.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Delictum meum non dicitur deductum in iudicium, licet socius criminis fuerit tractus. vnde & Episcopus potest mecum dispensare ex vi cap. 6. sess. 24. de reform. Concilij Tridentini.*

CONSILIVM II.

DELIQVERVNT duo vnum delictum, ob quod incurrerunt irregularitatem: contra quorum alterum tantum intentata est actio in iudicio, sed defectu probationis fuit absolutus: alter autem impetrauit dispensationem ab ordinario virtute cap. liceat. de reformatio. sess. 24. allegando quod erat crimen occultum, & non deductum in iudicium. Quæritur, an sit valida dispensatio.

1 Respondetur, quod gratia fuit valida, per ea quæ nos tradimus in Man. confess. cap. 27. num. 255. & quod res inter alios acta non præiudicat alijs, l. 1. C. res inter alios acta. & l. 2. quibus res iudicata non nocet, & alia citata per glossas. Salua, &c.

DE APPELLATIONIBVS, RECVS. ET RELAT.

SVMMARIVM.

1 *Appellare ab omni definitiua etiam sine expressione causæ regulariter licet: fallit in materia visitationis, correctionis, inhabilitatis, in quibus non licet, nisi iusta exprimatur causa. num. 3.*

2 *Appellare ab interlocutoria, modo iusta exprimatur causa, de iure canonico conceditur, licet post Concilium ab ea non appelletur, nisi quando earum grauamen per appellationem à definitiua non possit tolli.*

3 *Appellationi iuste non deferens iudex puniendus est.*

CONSILIVM I.

QVAERITVR, quibus casibus iudex teneatur deferre appellationi.
1 Respondetur, quod in omnibus in quibus appellatur legitime, hoc est infra decẽdiũ, auth. hodie. C. de appell. & petũtur Apostoli intra legitimum tempus, de quo in cap. ab eo. de appell. lib. 6. & in scriptis expressa iusta causa appellandi, si appellatur ab interlocutoria. cap. vt debitus honor. de appell. adiuncto cap. 1. eodem titulo, lib. 6. licet in appellatione à definitiua non requiratur hoc, vt ibidem notatur, & dummodo non sit causa, in qua vel à iure, vel ab homine remouetur appellatio: quia tunc etiam à definitiua non licet appellare, nisi exprimatur iusta causa ad appellandum, cap. licet. de offic. ordin. cum gloss. iuncto cap. Romana.
2 §. si autem. de appellat. lib. 6. & regulariter in omni causa licet appellare à definitiua, iuxta gloss. solẽn. in l. qui restituere. ff. de rei vendicat. verb. restituitur. non autem ab interlocutoria, regulariter iure ciuili, sed iure

canonico sic in scriptis, & expressa iusta causa appellandi, vt prædictum est, vsque ad Concilium Trident. post illud autem per cap. 1. de reform. sess. 13. non licet appellari ab interlocutoria, nisi quando grauamen illa-
3 tum per illam non posset tolli per appellationem à definitiua. Per quod ipsum cap. statutum est, vt non posit appellari etiam à definitiua in caussis visitationis, & correctionis, habilitatis, & inhabilitatis: quod est intelligendum, nisi iusta de causa expressa, iuxta præfatum §. si autem. & puniendus est iudex, qui non defert iustæ appellationi, cap. de priore. de appellat. & dict. cap. 1. eod. tit. lib. 6. Salua, &c.

An prædictis obstet idem sacrum Concil. sess. 24. cap. 10. & 20. inuenies in sequenti consilio.

SVMMARIVM.

1 *Prouinciale Concilium potest recusari, generale autem, cui præest Papa per se vel alium, non.*

2 *Appellari potest ab omnibus ad Papam, itemque & à Concilio prouinciali potest haberi recursus ad Papam & Concilium generale, modo agatur de sententia definitiua; quia ab interlocutoria per Concilium non licet, nisi habeat vim definitiuæ, vel cuius grauamen non posit per definitiuam reparari, num. 2.*

3 *Appellatio regulariter suspendit executionem sententiæ etiam in iusso abstinere ab ordine: fallit, quãdo iudex procedit cũ clausula* appellatione remota, *vel quando appellatur à censuris inflictis, vel quando appellatio est friuola, à iudice non admissa.*

CONSILIVM II.

1 AD QVAESTIONEM PRIMAM respondetur affirmatiue per cap. ad Romanam. il 1. & 2. 2. q. 6. quæ probant omnes ab omnibus posse ad Romanam Sedem appellare, & in cap. 1. de iudic. est casus, in quo à Concilio prouinciali fuit habitus recursus ad Concilium generale, cui Papa præsidet per se vel per alium, quod non posset recusari, sed Concilium prouinciale sic; & quod de Concilio prouinciali recurri potest ad Papam, & ad Concilium generale.

2 AD SECVNDAM QVAESTIONEM respondetur primo, quod ab omni sententia definitiua, vel habente vim definitiuæ Concilij prouincialis appellari potest ad Papam, vel ad Concilium generale, argumento totius tituli ff. à quibus appellari non licet. & tit. quis & à quo appelletur. & arg. glo. sing. quæ vltima est l. qui restituere. ff. de rei vendica. quatenus probat appellari posse ab omni sententia definitiua, à qua non inuenitur inhibita appellatio. Secundo, quod olim iure communi appellari poterat ad Sedem Apostolicam ab omnibus grauaminibus & sententijs interlocutorijs per præfatos canones ad Romanam. 1. & 2. Tertio, quod iure Cæsareo non licet regulariter appellare ab interlocutoria: & quod Concil. Trident. in cap. 20. sess. 24. statuit ne liceat appellare ab interlocutoria, nisi ab habente vim definitiuæ, & cuius grauamen per appellationem à definitiua reparari non possit.

3 AD

3 AD TERTIAM QVAESTIONEM respondetur primo, eam nimis generaliter proponi. Secundo, quod appellatio regulariter suspendit exequutionem, l. 1. ff. nihil nouari appellat. quæ ponit exempla de relegato, & deportato, & iusso abstinere ab ordine, & traditur per omnes in rubr. de appellat. Tertio, quod fallit hæc regula in multis casibus, vt cũ iudex procedit cum clausula *appellatione remota*, cap. pastoralis. in princ. de appellat. & cum appellatur à sententia excommunicationis in eodem cap. 6. verum. & idem cum appellatur ab alijs censuris, cap. is cui. 6. fin. de sent. excomm. lib. 6. & cum appellatio est friuola, cui iudex à quo non detulit, cap. cum appellationibus. de appellat. lib. 6. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Legatus Cardinalis, vt etiam Concilium prouinciale, vt suspectus, recusari potest, reuerentialiter tamen.*

CONSILIVM III.

AD DVBIVM mihi propositum, an Legatus de latere siue Cardi-
1 nalis recusari possit, respondeo primo, quod iudices, quibus manifestus esset animus prędicti Legati, siue Cardinalis, ad iustitiam erga omnes exercendam, facile iudicare possent illum quo ad forum interius nemini debere esse suspectum. Secundo, quod quo ad forum exterius negari non potest Legatum à latere recusari posse. Tum quia totum vnum Cõcilium prouinciale recusari potest, secundum Panorm. Felin. Rip. & communem contra glo. in cap. 1. de iudic. Tum per cap. quod suspecti. 3. q. 5. in quo totum Concilium fuit recusatum. Tum per cap. nouit. de appell. ex quo Panorm. & Dec. colligunt Legatum & Cardinalem recusari posse. Tum per illa multa per quæ And. Sicul. in tractatu de præstantia Cardinalium. q. 5. 2. part. concludit, Legatum Cardinalem posse recusari, licet valde honeste & reuerenter recusatio eius fieri debeat secundum omnes. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Appellare à constitutione grauante licet etiam regularibus, & à qualibet sententia, nisi vbi reperitur iure probibitum, nu. 2. etiamque à correctione & mandatis regularibus, si tamen modus excedatur, & nõ aliter, nu. 3. & 5. & hoc nõ obstantibus statutis religiosorum, per quæ dicitur probibitum appellari, num. 1. & 5.*

2 *Appellatio etiam in dubio est admittenda, & iustam non admittens etiam regularis prelatus est puniendus, num. 3. & tanto magis, si appellantes carcerent, vel alias male tractent, num. 6.*

3 *Correctio etiam religiosorum debet esse moderata, alioquin potest haberi recursus ad superiores: immo & Abbate nimis seuiente, licet subdito de monasterio sine apostasiæ vitio fugere, & arma pro defensione arripere, num. 4.*

7 *Decreta, statuta, & cætera acta ecclesiasticorum, debent esse non solum licita secundum iustitiam & æquitatem, sed etiam honesta & vtilia.*

8 *Fraudem legi facit, qui contra eius mentem venit, licet verba non offendat, & factum non tenet.*

CONSILIVM IIII.

FRATRIBVS nationis Gallicæ incolentibus in præsentia monasterium sanctissimæ Trinitatis Illustriss. ordinis Minimorum in monte Pincio Vrbis situm, duo dubia vidētur occurrisse circa nouam quamdam constitutionem Vicarij, quam reuerendissimus prędicti ordinis Generalis fecit in dicto monasterio. Alterum est, an liceret eis appellare, si constitutio præfata esset iniusta? Alterum, an pręfata constitutio sit iniusta?

1 Ad quorum prius respondere memini in comment. de regularib. sub cap. nullam. num. 51. affirmatiue, quod sic, non obstante quod vox vulgaris habet, inter probos regulares nec appellari, nec appellationes admitti debere: & quod Concil. Trident. in cap. 4. de regularib. sess. 25. sic habet, *Nec liceat regularibus à suis conuentibus recedere, etiam prætextu ad superiores suos accedendi; nisi ab eisdem missi, aut vocati fuerint. qui vero sine prædicto mandato in scriptis obtento repertus fuerit, ab ordinarijs locorum tamquam desertor sui instituti puniatur.* Et quod cap. ad nostram. de appellat. sic habet; *Remedium appellationis non ideo est inuentum, vt alicui à religionis & ordinis obseruantia exorbitanti debeat sua nequitia patrocinium exhibere.* & cap. reprehensibilis. eod. tit. habet, *Nec subiecti contra ecclesiasticam disciplinam in vocem appellationis erumpant.* & quod vulgus ait, statutis religiosorum prohiberi appellationes, & appellātes à superioribus in carceres conijci, grauique pœnitentia & pœna purgari, & puniri.

2 Quibus non obstantibus contrarium est dicendum. Tum quia edictum de appellando est prohibitorium, hoc est, quod quilibet à qualibet sententia potest appellare, nisi prohibeatur, gloss. vlt. recept. in l. qui restituere. ff. de rei vendic. & nullo iure prohibetur regularis appellare. Quin & in dubio appellatio à iudice debet admitti secundum Innocentium in cap. dilectus, 2. de rescript. quem sequuntur Decius, & citati ab eo in cap. de priore. num. 1. de appellat. Tum quod appellatio est defensio, l. 1. ff. de appellat. cap. cum inter. de excep. & defensio, quæ iure naturæ debetur, nemini est deneganda, clem. pastoralis. §. cæterum. de re iudic. l. vt vim. ff.

3 de iust. & iure. Tum quia prædictum cap. ad nostram. à contrario sensu probat remedium appellationis religioso ad suam innocentiam tuendam concedendum, quod ipsum satis probat cap. reprehensibilis. eod. tit. Tum quod in cap. de priore. eod. tit. grauiter iubetur castigari Prior, qui appellationem non admittit; ex cuius gloss. 1. colligit Decius, quod non solum potest appellare religiosus in alia causa ciuili vel criminali, sed etiam in causa correctionis, in qua regulariter etiam sęcularis prohibetur appellare, cap. licet. de offic. ordin. si modus correctionis excedatur, cui glossæ est alia similis in dict. cap. licet. & notat Panormitan. communiter receptus vtrobique: nam moderata debet esse correctio, aliàs ad superiorem recurri potest, vt Bald. dicit per illum text. in l. 2. §. dominorum. ff. de his qui sunt sui, vel alien. iur. per quam dicit etiam Bald. in

4 dict. cap. ad nostram. quod Abbate nimis seuiēte in monachos, eis licet fugere de monasterio, nec dicuntur apostatæ: quin & Abbate odio grauante

mona-

monachum potest pro defensione arma accipere, vt notabiliter Cardin. tradit in clement. 1. §. præfatæ. de statu monach. Denique quod in cap. ad Romanam. 1. & 2. 2. quęst. 6. conceditur omnibus oppressis appellare ad sanctam sedem Apostolicam; nec ab hac concessione reperitur vsquam religiosus exclusus.

5 Nec obstant allegata in contrarium. Ad primum enim respõdetur, vocem illam vulgarem, qua dicitur inter religiosos non appellari, intelligendã esse de appellatione à correctione, & mandatis regularibus legitime factis, secus de alijs sententijs & mandatis non tangentibus illam; immo & à tangentibus illam, si modus regularis & legitimus excedatur, vt supra dictum est. Ad secundum, quod Conc. in eo citatum non vetat appellare, sed ire ad superiorem sine licentia prælati, quod longe aliud est.
6 Ad tertium, quod prædictum cap. ad nostram. solum prohibet appellare ad defendendum nequitiam, & ita de non oppresso & appellante iniusta de causa; nos vero loquimur de oppresso & appellante iusta de causa. Ad quartum respondeo idem, quod ad primum: & præterea inique & irreligiose valde facere prælatos, qui iustas appellationes à se oppressorum non admittũt; & debere acriter castigari, vt iubetur in d. cap. de priore. & iniquitatem iniquitati apponere eos qui non admittunt, nec dant licentiam prosequendi & adeundi superiores: & pessima malis accumulare, qui non solum negant prædicta, sed etiam conijciunt in carceres duros inedia torquendos, donec appellationi renuncient.

AD ALTERVM DVBIVM, scilicet, an præfata constitutio Vicarij sit iniusta: respondeo placere mihi responsa duorum eruditorum virorum, quibus respondẽt eam esse iniustam: iusteque posse à pręfatis fratribus adiri S. D. N. iustissimum, qui re satis intellecta meo iudicio reuocabit eam per cõtenta in præfatis duobus responsis, & alijs quæ facile poterunt eis adiungi: quæ tamen facultas in pręsentia nõ est mihi, qui etiam hoc die, in quo vniuersa Ecclesia celebrat octauam Apostolorum Petri & Pauli, omisi missare ob fragilitatem, postquam ad missandum me vtcũque paraui. Admoneo autem præfatos admodum reuerendos fratres Gallos, se rem suæ defensioni opportunã facturos, si procurauerint, vt is, qui res Gallicas nomine Christianissimi Regis, & eius regni Christianissimi vti Legatus eorum, vel alio nomine coram S. D. N. agere potest, appellet grauiter à pręfata cõstitutione Vicarij, vti ab actu maxime grauante Regem, & regnum pręfatum, volendo per vias obliquas & iniquas tollere quamdam maximam præeminentiam iustis artibus & meritis quæsitam, & donatam eis à Sanctissimo eodemque amicissimo Francisco à Paula in gratiam & remunerationem honorum & beneficiorum, quæ à præfato Rege & regno suscepit tam in eo, quam extra illud: & quod Rex noster Hispaniarum felicissimus Philippus, si ei, & suis regnis aliqua huiusmodi eminentia cõueniret, nihil non ageret, vt sibi maneret inuiolatã. Admoneo item,
7 quod appellatio præfata multum iustificari potest ex eo, quod acta per pręlatos & rectores ecclesię agenda, nõ solum debent esse licita secundum ęquitatem, sed etiam decentia secundum honestatem, & expedientia se-

cundum vtilitatem, iuxta cap. magnæ. de voto. et quod præfata Vicarij constitutio non solum non est licita secundum æquitatem, sed etiam indecens secundum honestatem, & inexpediens & incommoda secũdum vtilitatem, & inducens quamdã suspicionem inuidiæ & voluntatis fraudandi mentem tam magni Patriarchæ: & quod omnis dispositio quæ tendit contra mentẽ disponentis est ei contraria, licet verbis consentiat: & quod palam est ex literis ipsiusmet humillimi & simplicissimi sanctissimi Francisci à Paula, & confirmationis eius, & Regis Franciæ petentis illam, quod pręfatus Reuerendiss. Generalis nititur destruere per vnam viam, quod per viam regiam debet construere: & quod primum locum in interpretatione continet voluntas & mens disponentis, præsertim tamdiu conti-
8 nuata: & quod facta in fraudem legis nihil valent, etiam si verba non offendantur, iuxta cap. penul. de reg. iur. lib. 6. & l. non dubium. C. de legibus. cum alijs citatis in pręfata regula penult. amplificando, quam magna culpa est inducere dissensionem inter Reges & regna, quibus antiqua obseruatio fuit vtilissima, decora, & sanctissima ipsi religioni, quæ semper fuit aucta & veneranda in præfato cõuentu sanctissimæ Trinitatis, & eo ordini pręfato magis decora, quod ipsa sola dat testimonium, quod regnum Christianissimum adeo antiquum & celeberrimum est totum in colenda sancta fide Apostolica, & ea exaltanda, vt fuit sẽper à mille annis; & cętera, quæ ijs facile adiungi possunt ad gloriam Dei, qui suam magis gloriam, quam has partiales inuidias sua misericordia foueat. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Condemnatio sine accusatione, vel alia via æquipollente facta, est nulla.*

2 *Prouincialis non potest excludere à prouincia deputatum in ea à Generali cũ clausula qua talem sibi soli subijcit.*

3 *Sententia in non citatum vel inauditum lata est nulla.*

4 *Lex seu ordinatio in damnum particularis personæ, saltem sine causa rationabili, illius qui superiorem recognoscit, nulla.*

5 *Iudex, ad quem grauatus accedit, eum à grauamine leuare debet.*

6 *Regulares fere omnes defensionis, & non appellationis verbo vtuntur.*

6 *Appellationis & defensionis effectus est, vt actus declaretur nullus vel iniustus, & grauatus reponatur in pristinum.*

7 *Appellatio dupliciter emittitur, verbo, & facto.*

7 *Appellationis vim habet itineris ad superiorem arreptio, modo seruentur quæ in appellatione verbali requiruntur.*

8 *Spoliatus à iudice ordine prætermisso, perinde ante omnia restituendus, ac ab alio spoliatus.*

8 *Appellare cui non conceditur, grauantis superiorem per viam querelæ adire potest.*

9 *Iudex à quo appellatur, licet appellationi assistere possit, non tamen est citandus.*

10 *Regulares de causis grauatorum cognoscendo, ea solum seruare debent, quæ sunt iure diuino sufficientia ad inuentionem iustitiæ & veritatis.*

CON-

CONSILIVM V.

QVIDAM Prouincialis ordinis mendicantium cum suis definitoribus in suo Capitulo prouinciali inter ordinationes, quas constituere solent pro causis & negotijs totius prouinciȩ, fecerunt sequentem particularem, nulla præuia accusatione, citatione, nec causa legitima, in hæc verba: *Remouemus, & excludimus à nostra prouincia N. præcipientes ei sub pœnis, vt infra tot dies in suam natiuam prouinciam se conferat*. Quæ post paucos dies fuit notificata præfato N. qui statim arripuit iter ad superiorem, & Romam venit.

Quæritur primo, an sententia prædicta sit ipso iure nulla.

Secundo, an definitorium Capituli generalis, quod est index supremus in præmissis, ad quod remissa est causa, possit, & debeat restituere N. loco, & statui, à quo fuit deiectus.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo, quod prædicta sententia & ordinatio multis nominibus est ipso iure nulla. Primo quidem, quod nemo sine accusatione, vel alia via, quæ ei æquipolleat, est damnandus, iuxta cap. super his. & cap. qualiter & quando. de accusat. adeo quidem, vt sint qui putent id esse iuris naturalis & diuini constitutum, iuxta illa, quæ in Actibus Apostolorum cap. 22. & 23. traduntur de Paulo, & accusatoribus eius, & de adultera Ioan. 8. & prædictus N. de nulla culpa fuit in illo Capitulo accusatus, nec alia via ei æquipollente factus reus: ergo nulliter fuit lata.

2 Secundo, quod omnis sententia lata à iudice incompetēte est ipso iure nulla, toto tit. C. si non à competenti iudice. & cap. cum super. de offic. deleg. & prædicta sententia fuit lata à prædicto prouinciali, cui non erat subiectus N. maxime quo ad expulsionem à prouincia; quia Generalis illum adscripserat, cum clausula, qua eum sibi soli subijciebat, prȩcipiens cum decreto irritante, ne ab alio posset ab illa prouincia mutari, quam ab ipso Generali.

3 Tertio, quod omnis sententia lata contra non citatum, vel non auditum legitime, est ipso iure nulla, cap. nos in quemquam. 2. q. 1. etiam si feratur ab Imperatore, clem. pastoralis. §. cæterum. de re iudic. & etiam si feratur à Papa, qui scribens ad Ducem Siciliæ in cap. 1. de causa possess. ait se contra inauditam partem nihil posse definire. & prædictus N. non fuit legitime citatus, nec auditus, vt in facto proponitur.

4 Quarto, quod lex, vel ordinatio facta in damnum alicuius particularis personæ, saltem sine causa rationabili, & ab eo qui non habet regalia, siue qui recognoscit superiorem, est ipso iure nulla, secundum Panorm. in cap. cum omnes. de constitut. quem sequuntur ibi Aretin. & alij quos refert ibi Felinus, & probatur per illud Isid. cap. erit autem lex. 4. distinct. non quidem ponderando verba illius, quæ ponderauit Decius, & aliquot alij ibidem, sed ponderando illa verba, quæ ponderauit Angelicus Doctor in 1. 2. quæst. 90. artic. 2. nempe quod lex nullo priuato commodo, sed communi omnium ciuium vtilitate debet esse conscripta,

pta, quod profunda de more ratione ipse confirmat. Cum igitur prædicta ordinatio sit facta in grande damnum prædicti N. nulla ratione, nec causa adiecta, palam est eam esse nullam.

5 AD SECVNDAM QVAESTIONEM respondetur, quod prædicti iudices possunt & debent restituere prædictum N. ad locum & statum illum, à quo per prædictam ordinationem inualidam fuit expulsus. Primo quidem, quod iudex superior, ad quem grauatus accedit, vt à grauamine leuetur, debet eum illo leuare iuxta l. 1. ff. de appel. & iuxta notata per omnes in rubrica de appel. At prædictus N. valde grauatus accessit ad supremum sui ordinis iudicem: ergo debet eum leuare ab accepto grauamine, & consequenter restituere illum suo pristino statui, & loco.

6 Secundo, quod licet in ordinibus præsertim mendicantium non permittatur grauato vti verbo appellationis, & petitionis Apostolorũ, quibus sæculares clerici, & aliquot religiosi vtuntur: possunt tamen vti remedio defensionis, quæ est iuris naturalis, quam appellatio in se includit. Tum quia ipsi mendicantes non debent esse peioris conditionis, quam alij, immo melioris; & non debent magis grauari, quam alij, immo longe minus, propter quod sunt eis concessæ multæ immunitates, & multa priuilegia, cap. 1. de priuileg. lib. 6. & alibi sæpe. At prædictus N. etsi pro sua modestia nõ est vsus verbo appellationis; vsus est tamen omnibus quæ requirũtur ad hoc, vt debeatur ei remedium defensionis, quod parit appellatio, nempe quod declaretur actus nullus, vel iniustus, & reponatur in eo statu, in quo erat ante illum: effectus enim appellationis siue defensionis iuris naturalis, qui in ea continetur, est recisio, vel annullatio actus, à quo appellatur, & repositio appellantis in statum pristinum, secundum Bart. & communem in rub. de appell. Panor. Fel. & Decium in ead. rubr. ergo prædictus N. debet reponi in pristino statu.

7 Tertio, quod duplex est appellatio, qua grauati vti possunt: altera, quæ fit, & proponitur verbis, vt communiter fit: altera, quæ fit facto per arreptionem itineris ad superiorem, vt habetur in cap. dilecti. 2. de appell. vbi post alios resoluendo Decius probat etiam hodie arreptionem itineris ad superiorem, seruatis quæ seruari debent in appellatione verbali, habere locum & effectũ appellationis verbalis, vt & nos post alios tradimus in hac ipsa materia in commentario 2. de reg. nu. 61. in cap. non dicatis. 12. q. 1. Ergo arreptio itineris ad superiorem post notificatam sibi prædictam ordinationem, vel sententiam nullam, conquerendo de grauamine per eam suscepto, & postea veniendo Romã, debet haberi pro appellatione; & superior, qui de causa cognoscet, poterit, & debet facere ea, quæ faceret bonus & rectus iudex ad se appellanti legitime. At iudex rectus, inuenta iniustitia, vel inutili sententia, debet appellantem restituere in pristinum statum: ergo etiam superior N. debet idem ei facere.

8 Quarto, quod spoliatus à iudice non seruato iuris ordine, perinde restituendus est ante omnia, ac spoliatus ab eo, qui non est iudex. casus singul. in cap. conquerente. de restit. spol. At prædictus N. est spoliatus iuris ordine prætermisso: ergo, &c.

Quinto,

Quinto, quod grauatus etiamsi non posset appellare, & per viam appellationis ad superiorem accedere, posset tamen per viam simplicis querelæ adire superiorem grauantis, secundum Panorm. & omnes in dict. cap. cum dilecti. ergo prædictus N. iuste potuit petere sublationem prædicti grauaminis sui, & superior eius potest & debet concedere illam ei: quæ tamen concedi non potest sine restitutione pristini status: ergo debet illum ei restituere.

9 Sexto, quod regulariter iudex à quo appellatur, licet possit assistere causæ appellationis propter honorem suum; non tamen est citandus in causa appellationis. Vnde etiam inter sæculares appellans impetrat in curia literas inhibitorias ad iudicem, citatorias ad partem, & compulsorias ad notarium, sed non citatorias ad iudicem; & ita non oportet citari prædictum prouincialem, & illo absente potest illius sententia declarari nulla, & rescindi, & appellans ad pristinum statum restitui, per ea quæ habentur in cap. cum sit Romana. & cap. de priore. de appell.

10 Septimo, quod inter religiosos non seruantur, nec debent seruari in his grauaminibus exequendis omnia sic adamussim, vt inter sæculares, cap. qualiter & quando. 2. §. vlt. de accusatio. sed solũ pro sanctitate sua debent seruare ea, quæ sunt iure naturali & diuino necessaria, & sufficientia ad inquisitionem, & inuentionem iustitiæ, & veritatis. Per quæ, &c. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio legitime subsequens etsi non suspendat suspensionem ab officio & ingressu ecclesiæ, num. 2. nec interdictum quo interdicitur ingressus ecclesiæ, vel aliquod officium diuinum, num. 6. nec illam per cuius violationem incurritur irregularitas; num. 5. suspendit tamen suspensionem à voce actiua & passiua, & ab officio, & beneficio, num. 3. ab vsu palij & pontificalibus, num. 4. ac omnia alia quæ non tangunt animam. num. 3.*

4 *Suspensus à voce passiua, licet non possit via electionis acquirere beneficia, potest tamen via collationis & institutionis illa obtinere.*

5 *Suspensionem à voce actiua & passiua violans non incurrit irregularitatem, potestque ingredi ecclesiam, & agere omnia diuina officia. 6.*

CONSILIVM VI.

QVAESITVM est, an suspensio à voce actiua & passiua suspendatur per appellationem legitimam subsequentem.

1 Et pro parte quidem negante videtur primo casus in cap. is cui. §. fin. de sentent. excomm. lib. 6. ibi: *Sicut excommunicatio, sic ab officio, vel ab ingressu ecclesiæ lata suspensio, aut ipsius effectus per appellationem subsequentem minime suspenduntur.* Secundo, quod interdictum, & effectus eius non suspenditur per appellationem, cap. ad hæc quoniam. de appel. per quæ duo capitula fundatur, & est recepta illa sententia vulgata, quod sententiæ censurarum non suspendantur per appellationem; & vna de tribus censuris est suspensio, cap. quærenti. de verb. sign.

Pro

Pro parte vero affirmante facit primo, quod regulariter omnis appellatio suspendit sententiam, & eius effectum, cap. venientes. de iureiur. & l.1.ff.ad Turpil. etiamsi secum trahant executionem, l.furti.ff. de his qui not.infam.& non videtur excepta huiusmodi suspensionis sententia: non enim excipitur ab illa regula omnis suspensio, sed solum suspensio ab officio, vel ingressu ecclesiæ: nam prædictus §.fin. solum loquitur de illa, & non est alius textus, qui disponat idem de alijs: siquidem ante illum controuersia erat etiam de illa: quamuis de interdicto haberetur in d.cap.ad hæc quoniam. & à iure regulari non est discedendum, nisi quo ad ea quæ inueniuntur excepta, iuxta gloss. recep. l.omnis definitio. ff. de reg. iur. & in rubr. eiusdem tit. lib. 6.

3 Secundo, quod gloss. communiter recep. in d.§.fin. & in d.cap.ad hæc. & quæ necessario est recipienda per primum argumentum, expresse ait, non esse locum illi §. in omni suspensione, sed solum in ea quæ fit ab ingressu ecclesiæ, & ab officio diuino, qualis non est suspensio à voce actiua, & pasiua; cum non obstante illa licite posit quis ingredi ecclesiam, & exercere diuina, vt palam est.

Tertio, quod eadem gloss. recepta relatis Innoc. & Hostien. opinionibus concludit, prædicto §. non esse locum in suspensione à beneficio, vel perceptione beneficij; quam constat esse maiorem, quam sit suspensio à voce actiua, vel pasiua.

Quarto, quod eadem glossa ait, non esse locum illi §. nisi in suspensione à spiritualibus, quæ ligant animam; qualis certe non est suspensio prædicta; cum ea non obstante posit exercere omnia diuina officia, & ministrare, & accipere omnia sacramenta.

4 Quinto, quod Panorm. communiter receptus determinat in d.cap.ad hæc. not. 1. quod suspensio ab vsu pallij, immo & à pontificalibus suspenditur per appellationem legitimam subsequentem: et constat has duas suspensiones magis accedere ad suspensionem ab officio, & ingressu ecclesiæ, de qua d.§.fin. loquitur, quã suspensionẽ à voce actiua, & pasiua: ergo minus includitur hæc in eo, quam illæ duæ. & consequenter à fortiori appellatio magis suspendet hanc, quam illas.

Sexto, quod prædicta suspensio à voce actiua & pasiua minus tangit diuina, quam suspensio à beneficio: quia sic suspensus potest quęrere beneficium alia via, quam electionis, & administrare illud: cum enim suspensio non operetur vltra limites eius, secundum Panorm. Dec. & comm. in cap. Apostolicæ. de excep. & prædicta suspensio limitetur ad consecutionem beneficij per electionem, in qua sola habet locum vox pasiua, non extenditur ad consecutionem via collationis, vel institutionis, quæ sunt longe diuersæ, cap. cum in illis. §. 1. de elect. lib. 6. præsertim in dispositione & sententia pœnali, arg. l. præses. ff. de pœn. Cum igitur suspensio à beneficio, & ab administratione beneficij suspẽdatur per appellationem secundum communem, vt prædictum est, à fortiori & hæc suspendetur.

5 Septimo, quod illa sola suspensio videtur excepta à suspensione per appellationem, cuius violatio inducit irregularitatem; quod videntur significare

gnificare d. cap. is cui. in princ. & cap. is qui. iunctis glossis. At solius suspensionis ab officio diuino & sacramentis violatio facit quem irregularem, vt resolute monstratur in Man. nostro cap. 27. nu. 163. ergo suspensio à voce actiua & passiua, cuius violatio non inducit irregularitatem, arg. cap. 1. §. fin. de sent. excom. lib. 6. & cap. 1. de sent. & re iud. eod. lib. suspenditur per appellationem legitimam subsequentem.

Non obstant citata in contrarium. Non primum: quia §. ille vlt. non disponit de omni suspensione, sed tantum de suspensione ab officio diuino, & ingressu ecclesiæ, qualis non est suspensio à beneficio, neque suspensio ab administratione beneficij, vel à pontificalibus, vel vsu pallij, & à fortiori nec suspensio à voce actiua & passiua: qua non obstante potest suspensus ingredi ecclesiam, & agere omnia officia diuina, vt supra probatum est.
6 Ad secundum autem respondetur, quod non omne interdictum est tale, quod appellatio legitima non suspendat; sed solum illud, quo interdicitur ingressus ecclesiæ, vel aliquod officium diuinum, quod non fit per suspensionem supradictam: & ita sicut interdictum ingressus possessionis agri, vel beneficij, vel collationis eius, vel aliorum actuum qui non tangũt animam, suspenduntur per appellationem, vt omnes dicũt, vel sentiunt in d. §. fin. & in d. cap. ad hæc. ita & suspensio à voce actiua vel passiua suspẽdetur per illam. Per quæ omnia videtur satis fulta pars posterior affirmans.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiarius si à sententia iniusta priuationis appellans suspensoque tempore prosequendæ appellationis possessionem continuarit, coram Deo beneficium dimittere non tenetur. & seq.*

3 *Appellans ab iniusta sententia, appellato negligente prosequi ius suum, potest iuste credere eum tamquam sibi male conscium totum deseruisse negotium.*

4 *Possessio triennalis interrupta potest cessante controuersia de nouo incboari.*

CONSILIVM VII.

QVIDAM N. obtinuit quemdam primiceriatum sæcularem vacantem per obitum à Nuncio Apostolico, & possedit pacifice illud circiter tribus annis, qui ante triennium fuit priuatus à quodam delegato Papæ per sententiam; qui delegatus contulit illum cuidam regulari mendicantium, vt esset pœnitentiarius: à qua sententia appellauit N. & lite pendente in Rota conuenerunt partes, vt locus in choro & Capitulo remaneret prædicto N. & fructus præbendæ caperet Episcopus, & eos daret prædicto regulari: cui concordiæ non fuit consensum legitime à partibus, licet à Papa fuisset signata supplicatio: & postea visitator Papæ fecit alium magistrum Theologiæ canonicum pœnitentiarium cum sua præbenda: & ita prædictus N. mansit cum suo primiceriatu, & possessione eius, & accepit omnes fructus eius, sicut prædecessor eius solebat accipere, vsque in hunc diem nemine litem contra eum motam prosequente, neque ipso de illa curante: nec iudex appellationis Rotæ protulit vllam sententiam. Quæritur an prædictus N. iuste possit retinere fructus

perce-

perceptos, & recipere percipiendos sine vlla alia prouisione.

Respondeo primo, quod hæc quæstio magna, implicita, & noua est: & quod videri potest alicui pars negatiua vera. Primo quidem, quia D. con-
1 sulens fuit priuatus, & non fuit appellatio sua approbata. Secundo, quia appellatio videtur fuisse deserta per lapsum bienij, iuxta cap. cum sit Romana. de appellat. & clem. sicut. eod. tit. Tertio, quod non potest iuuari possessione, quippe qui non possedit pacifice triennio, quod requiritur in regula de triennali, secundum omnes.

Respondeo secundo, quod verior videtur pars affirmatiua, scilicet posse ipsum quo ad forũ saltem conscientiæ iuste possidere, & percipere fructus, vt hactenus possedit & percepit. Tum quia sententia illa, per quam
2 fuit priuatus, fuit suspensa per appellationem, cũ effectus principalis eius sit suspendere sententiam secundum omnes in rubr. de appel. & l. 1. ff. eod. & ita non obstante illa sententia prædictus N. remansit cũ suo titulo. Tum quia non fuit appellatio deserta; quoniam annus ille vnus, vel biennium, quæ dantur ad prosequendam appellationem in iuribus præcitatis, non currunt durante cõpromisso facto inter partes, vel cũ alias consentientibus eis prosequutio differtur, vt habet clem. quãdiu. de appell. & ita semper habuit titulum & possessionẽ prædicti primiceriatus. Tum quia sententia prædicta cum collatione facta prædicto regulari mendicanti fuit euidenter iniusta; quia fuit facta in fauorem religiosi incapacis beneficij sæcularis, contra illam regulam, quæ habet sæcularia beneficia sæcularibus esse conferenda, regularia vero regularibus, cap. cum de beneficio. de
3 præben. lib. 6. & cap. possessionis. de reb. eccles. non alien. & sententia iniusta non obligat in conscientia, secundum Innoc. recep. in cap. quia plerique. de immunit. eccles. Tum quia probabiliter præsumi potest, quod prædictus pater reuerendiss. sicut voluit expresse deserere locum in choro, & in Capitulo; ita videns non esse iustum vt retineret fructus prębendæ sine titulo primiceriatus canonico, voluit, nõ curando de prosequutione litis, neque de exequutione concordiæ, tacite deserere totum negotium, & ita recedere à tota lite & quæstione; & consequenter præsumere potest prædictus N. coram Deo & quo ad forum conscientiæ remansisse cum suo titulo eo modo, quo remanebat ante sentẽtiam contra eum latam, arg. cap. humanæ aures. 22. q. 5. & cap. 4. ad Hebræos. relat. in cap. Deus omnipotens. 2. q. 1. quatenus habent omnia Deo esse nuda & aperta, & eius diuinam maiestatem cor requirere, & non manũ, cap. si quid inuenisti. 14. q. 5. Tum quia præsumptiones has auxit Visitator prædictus, qui visitando ecclesiam cathedralem, non curauit de prædicta sententia, neque de appellatione, neque de concordia præfata imperfecta, neque de vlla alia re per eas incepta: sed denuo erexit canonicatum pœnitentiarium cum præbenda, & eum contulit personæ habili, & magistro Theologiæ sine vllius
4 contradictione neque querela. Tum quia per multa, quæ adducit & tangit Lud. Gomez in reg. de trienn. q. 2. vers. prima est, versus finem, & 26. 27. 35. & 42. posset satis colorate dici esse locum in hoc casu regulæ de triennali possessore, saltem quo ad mentem auctorum eius, vel iungendo

quasi

quasi triennium pacificum inceptum anno 1565. & interruptum per prędictam litem, cum toto reliquo tempore à concordia incepta, vel saltem à tempore quo Visitator prædictus constituit nouum pœnitentiarium, qui sunt plurimi anni: vel incipiendo triennium à deserta expresse vel tacite lite à prædicto reuerendo patre, & continuatum per multos annos: vel incipiendo ipsum triennium à tempore, quo Visitator constituit prædictum pœnitentiarium sine vlla querela, & contradictione, per sex vel septem annos. Tum denique, quod qui bona fide transgreditur legem humanam male intellectam, non peccat saltem mortaliter, secundum Innoc. in cap. per tuas. il 2. de simonia, confirmatum per multa à Felin. in cap. 1. de re iudic. fal. 7. Per quæ omnia videtur nobis, salua saniore sententia, securum esse prædictum D. cõsulentem, saltẽ quo ad forũ conscientiæ à peccato percipiendi fructus hactenus collectos, & posthac colligendos, si bona fide, & putans habere bonum ius coram Deo illos percepit, & percipit. Restrinxi me superius, saltem quo ad forum conscientiæ. Tum quia difficilius esset defendere hanc partem in foro exteriori iudicis, qui rigorem æquitati præferre vellet, qualis non est iudex appellationis prædictæ acutissimus, eruditissimus, & æquitatis (vt audio) amantissimus; qui fortassis pro suo seraphico iudicio persuadere sibi posset, vt appellationem prædicti N. approbaret absque alia noua citatione aduersarij, cui euidenter ius defuisse videtur. Salua, &c.

Finis Libri Secundi.

CON-

CONSILIORVM, SIVE RESPONSORVM MARTINI AB AZPILCVETA DOCTORIS NAVARRI

Liber Tertius.

DE VITA ET HONEST. CLER.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiarĳ præstantes id ad quod ratione suorum beneficiorum obligantur, possunt licite secundum communem de fructibus beneficiorum se alere, reseruato patrimonio propinquis. & num. 3.*

2 *Clerici si aliunde habent vnde viuant, non possunt ea sola ratione, quod sunt clerici, viuere de reditibus ecclesiasticis, nisi etiam habeant aliquem titulum, ob quem eis ab Ecclesia, cui inseruiunt, debeantur alimenta. num. 4.*

CONSILIVM I.

AN CLERICVS beneficiarius habens bona patrimonialia, iuste posit patrimonium suum cum fructibus illius seruare suis cognatis, & alijs, quibus volet, & alere se de fructibus beneficij, perinde ac si non haberet patrimonium?

1 Respondetur quod sic, ex doctrina communiter recepta Innocen. cap. Episcopus. de præbendis. quam probant Panorm. & Felin. & communis in cap. postulasti. de rescript. Panor.

Panormit.& Decius in dicto cap. Episcopus. Panormit. in disput. Titius clericus. quæst. 4. & Andr. Sicul. de præst. Cardin. quæst. 6. & alij alibi, quos etiam sequuti fuimus nos semper cum quadam ampliatione, præsertim in tractatu de reditibus ecclesiast. quæst. 3. moni. 35. num. 20. & in quæst. 1. monito 30. & in Manua. confess. cap. 25. num. 127. contrarium tamen tenuit Decius in dicto cap. postulasti. qui videtur placere quibusdam, pro quibus videtur tex. expressus in cap. clericos. 1. quæst. 2. quod sic habet:
2 *Clericos autem illos conuenit ecclesiæ stipendijs sustentari, quibus parentum & propinquorum nulla suffragantur bona: qui autem bonis parentum, & opibus suis sustentari possunt, si quod pauperum est, accipiunt, sacrilegium profecto committunt, & per abusionem talium iudicium sibi manducant, & bibunt.* ad idem cap. pastoralis. ead. caus. & quæst. in hæc verba: *Pastor Ecclesiæ his, quibus sua sufficiunt, non debet aliquid erogare; quandoquidem nihil aliud sit habentibus dare, quam perdere: nec illi, qui sua possidentes, dari sibi aliquid volunt, sine grandi peccato suo, vnde pauper victurus erat, accipiunt. De clericis quidem dicit per Prophetam Spiritus sanctus, Peccata populi mei comedunt. sed sicut nihil habentes proprium, non peccata, sed alimenta, quibus indigere videntur, accipiunt: ita possessores non alimenta, quibus abundant, sed aliena peccata suscipiunt. verum his auctoritatibus prohibentur ab Ecclesia suscipi non illi, qui quondam fuerunt diuites, postea vero omnia reliquerunt, vt Petrus, & Matthæus, & Paulus; aut pauperibus distribuerunt, vt Zachæus; aut Ecclesiæ rebus adiunxerunt, sicut illi, qui prædia sua vendentes ponebant pretia ante pedes Apostolorum, vt essent omnia communia; sed illi, qui in domibus parentum residentes, vel sua reliquare volentes, ecclesiasticis facultatibus pasci desiderant.* ad idem cap. sacerdos, eadem causa, & quæstione, *Sacerdos, cui dispensationis cura commissa est, non solum sine cupiditate, sed etiam cum laude pietatis accipit à populo dispensanda, & fideliter dispensat accepta, qui omnia sua aut parentibus reliquit, aut pauperibus distribuit, aut Ecclesiæ rebus adiunxit, & se in numero pauperum paupertatis amore constituit, vt vnde pauperibus subministrat, inde & ipse tamquam pauper voluntarius viuat. Clerici quoque, quos pauperes aut voluntas, aut natiuitas fecit, cum perfectione virtutis vitæ necessaria, siue in domibus suis, siue in congregatione viuentes, accipiant; quia ad ea accipienda non eos habendi ducit cupiditas, sed cogit viuendi necessitas. De talibus dicere videtur Apostolus; Qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt, edant; & qui altario deseruiunt, de altario participent.*

3 Non tamen est discedendum à communi. Tum quia non est ab ea recedendum, nisi textu aliquo, vel ratione aliqua efficaci cogente, argum. cap. fin. 20. dist. & est concl. Ioan. Andr. recepti in cap. 1. de constitu. Tum quod pro eo est tex. Concil. Agathen. in cap. fin. 1. quæst. 2. Tum per illud Apostoli 1. ad Corinth. 9. relatum in cap. cum secundum. de præbend. *Qui altari seruit, de altari viuere debet.* Tum & neruosissime per rationem, quæ nititur illo Euangelij, scilicet, *Dignus est mercenarius mercede sua.* Luc. 10. Ex quo sic arguitur, Omnis mercenarius est dignus mercede sua: at clericus beneficiarius, licet habeat patrimonium, qui seruit beneficio horas recitando, cantando, missando, inseruiendo choro, & faciendo alia,

quæ requiruntur in seruitio illius ecclesiæ, est operarius, & seruit ecclesiæ, ergo est & dignus mercede; ergo potest illam accipere, licet habeat patrimonium: non enim cum effectu acciperet, nisi de illa viuere posset, & disponere honeste de suo patrimonio, sicut alij laici, qui de illa viuere possunt seruando illud suis. Tum quod ecclesia debet seruare iustitiam etiam contra viduas, cap. ex tenore. de foro compet. & cap. nuper. de donatio. inter vir. & vxor. at iustitia præcipit, vt operanti soluatur operæ pretium, & id quod inter eos conuentum fuit, iuxta Matthæi parabolam late relatam à glo. in §. 1. Instit. de iusti. & iur. At Ecclesia videtur conuenire cum clerico, cui confert beneficium, vt seruiat sibi in his quæ requirit illud, & accipiat reditus eius, cap. nisi cum pridem. de renunciatio. adeo quidem, quod non potest renunciare illud sine licentia eius, cap. quod in dubijs. & cap. admonet. de renunciat. ergo si seruit illi, tenetur & ipsa de iustitia soluere illi pretium ministerij, & operæ, tum ratione operæ præstitæ, tum ratione conuentionis tacitæ. Tum quod habere, vel non habere patrimonium, nihil prodest, nec nocet ad hoc, quod Ecclesia debeat, vel non debeat beneficiario suæ operæ pretium, & reditus pro illa opera assignatos per titulum beneficij: ergo debet illos ei dare. Tum quod Ecclesia non debet esse auarior, nec minus benigna erga suos ministros, quam alij, cum debeat imitari suum sponsum Christum, qui Matth. 19. largum se promittit erga suos ministros. Adde, quod nullus Regum, & principum, nullusque summatum, nec infimatum denegant ministris suis pretium ministerij sibi exhibiti, nec stipendium assignatum, eo quod habeant alia bona patrimonialia: ergo nec Ecclesia suis ministris debet denegare pretium, nec stipendia promissa. Tum quia si aliqua ecclesia egeret aliquo cantore, vel magistro puerorum, vel alio simili, & conduceret ad id aliquem laicum habentem patrimonium, teneretur ad soluendum ei salarium conuētum; & nulla ratio potest dari, quare non esset soluendum illud ei, si esset clericus; nec consequenter vlla ratio iusta reddi potest, cur Ecclesia, quæ habet beneficia instituta pro cantoribus & alijs ministris, non teneatur soluere reditus illorum illis clericis, quibus contulit illa, eo solo, quod habēt bona laica, quibus viuere possunt.

4 Non obstant opposita; respondetur enim ad ea, sensum eorum esse, quod clericis, eo solo quod sunt clerici, siue solo titulo clericatus non est dandum quidquam de fructibus ecclesiæ, si habent aliunde, quo viuant: non autem loquitur de clericis, quibus est alius titulus, ob quem debeantur alimenta, quales sunt beneficiarij seruientes Ecclesiæ in suis beneficijs, quibus ratione titulorum suorum debentur reditus illorum, modo seruiant in ea ecclesia, quæ illos contulit illis: sicut si quis donaret aliquod prædium ecclesiæ cum onere dandi 20. Ioanni, postquam fieret clericus, dum viueret, teneretur ecclesia illi dare illa, etiam si patrimonium, vnde alere se posset, haberet; non quidem eo solo, quod est clericus; sed quia donator, vel testator, qui reliquit prædium ecclesiæ, dedit ei ius petendi ea. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Beneficia plura vltra necessitatem suæ honestæ sustentationis habens, superflua tenetur dimittere, nisi ex iusta causa secum dispensetur.*

2 *Beneficiarius ex fructibus ecclesiasticis potest impendere non solum quæ ei conueniunt ratione suæ personæ, sed etiam ratione dignitatis ipsius beneficij: has autem decentias notabiliter excedens non est absoluendus. nu. 3.*

4 *Filiusfamilias etiam si habeat patrem diuitem, potest tamen dici pauper, & ei potest frater de fructibus superfluis beneficij subuenire.*

CONSILIVM II.

QVAESITVM fuit primo, an qui habet plures reditus ecclesiasticos, quam sua persona & qualitas requirat ad decentem sustentationem, possit comitatum & statum suum augere.

Secundo, an possit fratri suo studenti alimenta tribuere, si habeat patrem diuitem, qui probabiliter id facere posset.

AD PRIOREM quæstionem respõdeo tempore, quo vetor à medicis corporis & animæ, respondere quæstionibus, cum id faciendo oporteat me detrahere saluti, & tempori ad recognoscendum opera, quæ teneor recognoscere & imprimere multis nominibus, & iam ætas non patitur dilationem, idque facio simpliciter, absque allegationibus, propter obser-
1 uantiam qua sum in D. interrogantem: & quia, vt moneor, fuit interrogatio, anteaquam prohiberer respondere, facta. Respondeo igitur primo, animaduertendum esse an præfatus D. pœnitens habeat prędictos reditus ex vno tantum beneficio, vel pluribus: & si habet ex pluribus, præcipiendum est ei, vt relinquat ea, sine quibus habet vnum vel plura suæ sustentationi sufficientia; & quod vel quot sint tale vel talia, consulat, si placet, nostrum miscel. 62. de oratione, vel impetret dispensationem retinendi omnia à Papa iusta aliqua de causa.

2 Secundo, quod si ex vno tantum beneficio percipit præfatos reditus, est animaduertendum, an illud sit tantæ qualitatis vel dignitatis, vt requirat maiorem comitatum & statum, quam pręfatus pœnitens ratione qualitatis suæ personæ requirit; & iuste poterit habere comitatum, & facere sum-
3 ptum maiorem, quam sua persona requirit, modo non excedat eos, quos sua dignitas requirit. Tertio, quod non absoluerē illum volentem impendere notabiliter plusquam qualitas suæ personæ vel dignitatis requirit; etiam si ex vnico beneficio præfatos reditus reciperet, vel ex pluribus cũ iusta dispensatione retentis; quia pro re indubitata mihi est, peccare cum obligatione restituendi beneficiarium, qui reditus beneficij superfluos vitæ ac decentiæ suæ in vanos vel profanos vsus impendit, per ea quæ serio scripsi in tractatu de reditibus ecclesiast. q. 1. & 2.

4 AD POSTERIOREM quæstionem respondeo quod sic, si frater de suo non habet; cum viuente patre bona illius non sint filij; & ita filius iure potest dici pauper, & aliena ope indigens; nec pater tenetur illum studentem in studio, vt sibi inseruientem alere. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Pensionarius clericaliter viuere tenetur, & non laicaliter; non tamen ob id, etiam si contulerit se ad militiam, & indueret habitum militarem, pensionem amittit; nec etiam quod ob homicidium esset factus irregularis, potest ei denegari.* 1

3 *Pensionarius clericaliter viuere tenetur, nec potest aliter absolui, potest tamen ob pensionis insufficientiam exercere aliquod officium sæculare, quod sit compatibile cum dicto habitu & tonsura clericali, ac etiam rusticare & negotiari, vt ob tenuitatem beneficij licet beneficiario. nu.2.*

CONSILIVM III.

CLERICVS pensionarius cum propter tenuitatem pensionis non posset se sustentare, relicto habitu clericali ad militiam se contulit. Inde redeunti, qui pensionem debet, eo quod vt miles vestitus incedit, eam soluere recusat. Quæritur quid iuris.

1 Respondeo ad quæstionem primo, quod clericus, cui constituta est pensio simpliciter, tamquam clerico, tenetur quidem viuere clericaliter, vt nos per multa probauimus contra Sotum in lib. centum miscell. de oratio. miscell. 45. sed non tenetur ad restitutionem pensionum receptarum, si recitauit horas Beatæ Mariæ Virginis, sicut probamus ibidem: sicut etiam recipiens canonice beneficium ecclesiasticum tenetur quidem viuere clericaliter, sed non tenetur restituere fructus eius percepos, etiam si non viuat clericaliter, si recitauerit horas canonicas, vt ibidem diximus. Et consequenter sicut non possunt negari clerico beneficiario dicenti horas canonicas fructus beneficij, licet non viuat clericaliter; quia non perdit ipso iure fructus eius, etiam si esset factus irregularis per homicidium postea perpetratum, vt tradit Innoc. communiter recep. in cap. cum nostras. de concess. præben. immo potest eos iuste petere ad impendendos eos iusto modo, vel ad dandum pauperibus: ita pensionarius potest petere fructus suæ pensionis ad iuste dispensandum illos; quia non perdit ipso iure pensionem non viuendo clericaliter, plusquam beneficiarius perdit suum beneficium, sed tenebitur clericaliter viuere, & peccabit, si sic non viuat.

2 Quamuis possit negotiari, rusticari, & aliqua officia sæcularia non omnino contraria vitæ clericali exercere propter tenuitatem pensionis, sicut & posset idem facere propter tenuitatem beneficij, iuxta cap. pen. adiuncta gloss. 90. dist. & gloss. in cap. negotiationem. 88. dist.

3 Secundo, quod D. consulens, vt iuste possit absolui, debet proponere, quam cito commode poterit, relinquere militiam sæcularem, quæ est omnino contraria vitæ clericali, & petere fructus pensionis suæ, & accipere aliquod officium sæculare, quod sit compatibile cum habitu & tonsura clericali, propter tenuitatem pensionis ad viuendum decenter. Salua. &c.

Aduertendum, modo obseruandam constitutionem S.D.N. Sixti V. cum sacrosanctam. publicatam anno 1589. 18. Ianuarij.

DE COHABITATIONE CLER. ET MVL.

SVMMARIVM.

1 *Cap. 14. sess. 25. de reformat. habet locum etiam in vna simplici incontinentia sine qualitate concubinatus. nu. 3. & seq.*

1 *Consuetus non dicitur, nisi qui saltem bis id fecerit, nisi addatur vniuersalis dictio quia tunc verificatur in vno actu. nu. 4.*

1 *Solitus dici potest etiam is qui semel quid fecit; Decius tamen probat efficaciter contrarium.*

2 *Pœnæ molliendæ, præsertim cum agitur de puniendo peccato carnis.*

3 *Conuersatus, vel familiariter se habuisse quis cum aliquo dicitur etiam per vnum actum.*

4 *Vniuersalis dictio ampliat dispositionem.*

4 *Alius, dictio similia solum comprehendit: at si addatur propositio vniuersalis, extenditur etiam ad maiora expressis.*

5 *Clericus secundum iura antiqua ob vnicam etiam simplicem fornicationem erat deponendus.*

6 *Clericis prohibita est conuersatio tam in propria domo, quam extra, cum omnibus mulieribus suspectis.*

CONSILIVM I.

AN CAP. 14. de refor. sess. 25. Concilij Trid. habeat locum in simplici incontinentia absque qualitate concubinatus? & quid si clericus modo cum vna, modo cum alia muliere deprehendatur?

1 Respondetur, quod pro parte negãte facit primo, quod prædictum cap. 14. videtur loqui de clerico habente consuetudinem cum aliqua muliere; & quod qui semel fornicatur cum aliqua, nõ videtur per hoc habere consuetudinem cum illa: quia ad hoc, vt aliquis dicatur consuetus facere aliquid, requiritur quod saltem bis fecerit illud, l. 3. C. de episco. audien. & cap. ita nos. 25. q. 2. & expresse notat Bartol. in l. mela. ff. de alimen. & cib. lega. quod ad hoc, vt aliquis dicatur consuetus facere aliquid, requiritur quod saltem bis fecerit illud; licet ad hoc, vt quis dicatur solitus facere aliquid, sufficit quod semel fecerit illud, per prædictam l. mela. versic. sed si. & Decius in rubri. de consuetud. num. 9. efficaciter per multos textus probat, quod etiam ad hoc, vt quis dicatur solitus facere aliquid, requiritur quod saltem bis fecerit illud.

2 Secundo facit, quod pœnæ sunt restringendæ, l. interpretatione. ff. de pœnis. & cap. pœnæ, de pœniten. dist. 1. præsertim cum agitur de castigando peccata fornicationis, iuxta cap. fraternitatis. 34. dist. & quæ ait Panor. in cap. at si clerici. in princ. nu. 35. de iudic.

Tertiò, quod cum lex apte potest intelligi duobus modis, benignior interpretatio est sumenda, l. benignius. ff. de legibus. At cap. illud 14. videtur apte posse intelligi de habente saltem bis conuersationem & accessum, & est benignius sic intelligere; ergo, &c.

3 Pro affirmante autem facit primo, quod verbum illud, *consuetudinem*, in d.cap.14.positum videtur significare conuersationem, iuxta illud Plauti in Milet. *Hoc adeo fieri credo consuetudine, vel familiaritate*: & iuxta illud Terentij in Andria, *Neque me consuetudo, neque amor*. & etiam per vnum actum dicitur quis conuersatus fuisse, vel familiariter se habuisse cum aliquo.

Secundo, quod dictum verbum, *consuetudinem*, videtur desumptum ex cap. 2. de cohabit. cleric. & mulier. ex illis verbis, *Fabulari, & aliquo modo conuersari.*

4 Tertio, quod hæc expositio videtur germanior intentioni Concilij, quatenus prohibet per dictionem vniuersalem, vt nullam consuetudinem habeant, etiam citra fornicationis actum: verbum enim vniuersale ampliat dispositionem, iuxta glossam recep. in clemen.1. verb. quauis. de re iudic. quæ probat verbum *alius*, quod regulariter solum similia comprehendit, iuxta gloss. cap. sedes. de rescript. adiuncto signo vniuersali *quiuis*, comprehendere etiam maiora expressis, in quo commendat eam pro singul. Panorm. in consil. vlt. 1. vol. num. 5. & Barbat. in cap. tertio loco. de probat. & alij alibi, quamuis habeat alias similes.

Quarto, quod si Concilium fuisset interrogatum, an intenderet prohibere vnam accessionem cum reali fornicatione, respondisset, quod magis, quam binam sine actu fornicandi: ergo id habendum est pro statuto, arg. l. tale pactum. §. fin. vbi glo. fin. ff. de pactis.

5 Quinto, quod Concilium, quod voluit punire priuatione tertiæ partis fructuum eum, qui monitus ne accedat, accesserit, à fortiore videtur voluisse priuare eum, qui accessit, etiam tantum semel realiter fornicando; cum propter vnam solam fornicationem etiam simpliciter antiqua iura constituerint clericum esse deponendum, cap. presbyter. 81. dist. & non propter solam confabulationem, vel conuersationem, non secuta fornicatione, saltem præsumpta.

6 Sexto denique, quod cap. illud 14. noluit minus prohibere, quam iura antiqua; quod patet ex pœna maiori, quam noue addit. At iure antiquo prohibitum erat non solum habere concubinas, aut alias mulieres, de quibus possit haberi suspicio, in domo, vel extra, cap. sicut. & cap. si autem. de cohab. cler. & mul. sed etiam accedere ad illas, vel habere aliquam consuetudinem, cap. in omnibus. & cap. fœminas. 81. dist. & cap. clerici. ead. dist. prohibet, ne clerici accedant ad virgines, vel viduas, nisi iussu Episcopi. Ergo Concilium intendit prohibere etiam vnam accessionem, & conuersationem.

SVMMARIVM.

1 *Notorius fornicator si antequam pœniteat celebret, fit irregularis: immo & si solum interne pœniteat, nisi etiam externe à peccato recedat, pro irregulari reputabitur.*

2 *Forum externum idem iudicat de non apparentibus, quod de non existentibus.*

CON-

CONSILIVM II.

CVM in Manu.confess.cap.25.num.76.dicatur sacerdotem, qui notorie est fornicator, esse suspensum, & fieri irregularem, si celebret antequam pœniteat eum: Quæritur quæ pœnitentia sufficiat, an scilicet interior, vel requiratur etiam exterior.

1 Respondeo, quod ad excusandum se à pœna in foro exteriori requiritur exterior: quia in illo foro de non apparentibus, & non existentibus idem est iudicium, in l.duo sunt Titij. ff.de testamen. tutela. & notatur in cap.si sacerdos.de offic.ord. In foro vero interiori videtur sufficere interior, quæ probabiliter sufficiat ad deletionem peccati, secuta saltem confessione sacramentali, vt satis videtur colligi ex Cardinali Turrecrem. in cap.si qui sunt.8.dist.

DE CLERICIS NON RESIDENTIBVS IN ECCLESIA VEL PRAEBENDA.

SVMMARIVM.

1 *Concilium Tridentinum sess.24.c.12. vers. præterea.non derogat cap.de cætero.nec cap.ad audientiam.de cler.non residen.nec cap.1.de cler. non resid. in 6.nu.3.*

2 *Lex generalis generaliter quidem est intelligenda, posteriorque derogat praecedenti: attamen hoc fallit, quando lex praecedens est specialis, quia per illam limitatur sequens generalis, etiam habens clausulam* non obstantibus legibus contrarijs. *num.2.*

CONSILIVM I.

CONCILIVM Trid. de refor.cap.12.sess.24.an deroget cap.de cetero. & cap.ad audientiam.de cler.non resid.

1 Quod Concil.Triden.sess.24.cap.12.vers.præterea.de reform. voluerit derogare cap.de cætero:& cap.ad audiẽtiam.de cler.non resid.facit, quod lex generaliter concepta, generaliter est intelligenda, l.de pretio.ff.de publi.in rem actio. & quod leges posteriores derogant prioribus, cap. 2.de constit.lib.6.cum alijs: & quod d.cap.12.versic.præterea.disponit, vt omnes canonici teneantur residere,& quod nõ possint abesse vltra tres menses,derogando statutis,& consuetudinibus contrarijs.

2 Quod autem nõ deroget illis,facit primo, quod sicut lex generalis prior nõ tollitur, sed limitatur per legem posteriorem specialem in aliqua specie illi contraria quo ad illam speciem: ita etiam lex generalis posterior limitatur per legem priorem specialem ei contrariam quo ad illam speciem,l.sed & posteriores.ff.de legib.& sunt gloss.solemnes simul & receptæ in l.sciendum.ff.qui satisd.cog.& in auth.offeratur.C.de litis contesta.quę habent legem illam nouam, & posteriorem generalem d.auth.offeratur. limitari per illam legem specialẽ longissime priorem,quæ ponitur in d.l. sciendum.quæ conclusio procedit,etiam si in lege noua poneretur clausula, *non obstantibus legibus contrarijs*, vt dicit Bart.in extrauag.ad reprimen-

dum.verb.non obstantibus.recep.à posterioribus, quos refert & sequitur Decius in reg.in toto.ff.de reg. iur.à nu.7. Cum ergo constitutio prædicti Concilij sit generalis,& prædicta duo capp.sint speciales leges, dicendum est non derogari eis per illam, sed eam per hæc limitari. Secundo facit,
3 quod per prædictum Concilium nó derogatur cap.1. de clericis non resid. lib.6.neque alijs canonibus,quibus conceditur infirmis & detentis lucrari fructus in absentia: sed potius Concilium limitatur per illa secundum omnium mẽtem:ergo eadem ratione non derogat prędictis duobus capp. Tertio videtur pulchre hoc probari in cap. ad audientiam. de cler. non resid. quatenus probat, quod canones concedentes Episcopis, vt possint habere vnum aut duos canonicorũ in seruitio suo absque amissione fructuum,non censentur tolli per statutum iuratum, & confirmatum à Sede Apostolica,vt nullus canonicorum percipiat fructus in absentia. Quarto facit, quod S.D.N. fecit seruare illa capp.in causa Tolet. Archiepisc.cum duo canonici Toletani interessent Romæ defensioni suæ causæ. Per quæ & alia hæc pars est tenenda,& opposita clare soluuntur per primum fundamentum pro hac parte formatum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Episcopi in suo seruitio duos canonicos suarum ecclesiarum,aliarum vero collegiatarum prælati vnum retinere possunt, qui absentes recipiunt quidem fructus suorum canonicatuum,distributiones autem non, adeo vt consuetudo contraria eis non prosit, nec condonatio collegarum saltem præcedens, num. 2. nisi forte agatur de illis quas certis diebus & mensibus etiam alij canonici percipiunt. num.3.*

2 *Cardinalis in suo titulo est prælatus dictæ ecclesiæ, immo quasi Episcopus.*

CONSILIVM II.

A. CANONICVS Collegiatæ S.N. deseruit vti capellanus Illustrissimo Cardinali eiusdem ecclesiæ titulari. Quæritur an percipere possit non solum fructus canoniæ, sed etiam distributiones quotidianas.

1 Respondeo primo,certum esse,quod Episcopi possunt binos canonicos suarum ecclesiarum in obsequium suum retinere;ita quod fructus suarum canoniarum lucrifaciant in absentia, iuxta cap.ad audientiam.& cap. cum dilectus.de cler.non resid.

Secundo, satis certum est,prælatos aliarum ecclesiarum collegiatarum non cathedralium,qualis est ecclesia prædicta S.N. posse saltem vnum canonicum in obsequio suo modo prædicto tenere,vt in cap. de cætero. eod. titu.tenet Panorm.Quare certum est prædictum A.posse fructus sui canonicatus percipere inseruiendo Illustrissimo Cardinali, qui est prælatus dictæ ecclesiæ S.N.cum sit quasi Episcopus prædictæ ecclesiæ, arg. cap. his quæ.de maior.& obed.

2 Tertio, quod licet prædicti canonici seruientes Episcopis, vel alijs præla-

prælatis possint in absentia fructus suorum canonicatuum recipere, non tamen debent habere distributiones quotidianas, quas aliqui vocant victualia, cap. licet. de præb. & prædicto cap. de cætero. adeo quidem, vt consuetudo non possit eis prodesse per cap. 1. de cler. non resid. lib. 6. immo nec hodie remissio collegarum saltem precedens amissionem earum, per Concil. Trid. cap. 12. de refor. sess. 24.

3 Quarto, quod ex his sequitur prædictum dominum A. posse quidem percipere in absentia fructus sui canonicatus, non autem distributiones, quæ tantum interessentibus diuinis distribuuntur, nisi vberiorem gratiam à Sanctissimo Domino nostro impetrauerit, preterquam in diebus, & mensibus, & negotijs illis, in quibus, & propter quæ etiam alij canonici lucrifaciunt illas. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Canonicus vltra tres menses à residentia absens venit fructibus præbendæ priuandus ex Concilio, contra quod nec Episcopus, nec Legatus potest dictam pœnam expresse remittere, immo peccat, si sine iusta causa non priuet, num. 2. & illi operi pio, quod sibi videbitur applicet, num. 1. Canonicus tamen, donec condemnetur, non tenetur illos restituere. num. 2.*

CONSILIVM III.

FRVCTVS, quibus debet priuari canonicus, eo quod absuerit vltra tres menses à seruitio ecclesiæ, cui debent applicari, cum in ea ecclesia non sit consuetudo vt fructus canonici absentis accrescant præsentibus? 1
& an Episcopus possit remittere huiusmodi pœnam?

1 Respondeo primo, quod videntur applicandi illi operi pio, in quod arbitrabitur is qui priuauerit: quia quod non determinatur à iure, arbitrio iudicis determinandum est. l. 1. ff. de iure delib. cap. de causis. §. 1. de offic. deleg.

Secundo respondeo, quod primo aspectu Episcopus non potest remittere illam penam expresse: quia etiam Legatus non potest dispensare contra decretum Conciliare, iuxta gloss. putatam singul. cap. dilectus. il 2. de præbend. quæ tamen habet similem cap. cum dilectus. de elect. & cap. fin. de filijs presbyt. Dixi, expresse: quia si taceat, & non priuet eum fructibus, non tenebitur ipse restituere illos in foro conscientiæ, in quo ne- 2
2 mo tenetur soluere pœnam, præsertim non impositam ipso iure, sed imponendam per sententiam, donec condemnetur à iudice, iuxta gloss. singul. communiter recep. cap. fraternitas. 12. quæst. 2. Peccaret tamen Episcopus, si absque iusta causa dissimularet eum punire, argumen. cap. irrefragabili. de offic. ordina. & gloss. notabilis cap. ea quæ. de offic. archi. quæ alia in id apta iura citat. Dixi & repetiui supra, primo aspectu: quia necessitate conficiendi quoddam longum responsum hodie ante meridiem iussu Papæ, & rogatu cuiusdam summatis, non potui iustam operam prædictis quæstionibus decidendis dare; cum omnia quæ remittuntur ad tantum prætorium, videantur difficilia solutu, ideo, &c.

SVM-

SUMMARIUM.

1 *Residendi necessitas est duplex, altera absoluta obligans, altera vero solum quo ad effectum quærendi fructus: per primam non residens peccat, & potest priuari beneficio; per secundã autem non, immo nec peccat non residendo. nu. 2. an autẽ edictum generale Papæ de residendo intelligatur de prima, vel de vtraque, ex mente Principis hoc est expiscandum. num. 5.*

3 *Beneficium omne quamuis simplex iure communi requirit residentiam, daturque ob officium, seu seruitium quod debet facere beneficio. nu. 4. at consuetudo immemorabilis induxit contrarium in simplicibus, exceptis qui statuto, vel alio iure speciali ad illam tenentur. num. 3.*

CONSILIVM IV.

QVAERITVR, vtrum à Sanctissimo Sixto promulgatum edictum contra non residentes in suis beneficijs residentiam requirentibus, & in Vrbe commorantes, comprehendat habentem capellaniam in ecclesia quadã cathedrali, in qua capellani à tempore immemorali cogi ad residendum non solent, sed neque possunt fructus in absentia percipere, sed capellani præsentes pro absentibus ministrãt, eisque fructus absentiũ accrescũt, & cultus diuinus in d. eccle. nõ minuitur: quia sũt multi capellani.

Quæstio hæc noua videtur, & difficilis resolutionis quo ad consulendum, licet satis facilis ad disputandum: quia vtraque pars posset sustentari disputando. Nam pro parte negante, scilicet, quod non comprehendan-
1 tur sub præfato Sanctissimi edicto de residentia, facit primo, quod Innoc. in c. fin. de cleri. non resid. ponit duas species necessitatis residendi: altera est, qua quis tenetur residere continuo seruiendo: altera, quod debet seruire, vt lucretur fructus. Prior est longe strictior, & maior posteriori: quod multis probari potest, licet nemo citet Innocen. ad hoc propositum: qui tamen dicit quod propter priorem potest priuari beneficio, non autem propter posteriorem; & per consequens, quod mens S. D. N. videri potest fuisse tantum comprehendere beneficiarios quo ad primam generis residentiam, eo quod constitutiones pœnales sunt mitigandę, & intelligendę ita, vt minus puniant, cap. in pœnis. de regul. iur. lib. 6. cum ei concordan-
2 tibus. Secundo facit, quod in hac parte longe diuersa ratio suadet coactionem ad residentiam indicẽdam eis qui in absentia recipiunt fructus, quam eis qui nihil eorum percipiunt; quales sunt præfati capellani. Tertio facit, quod stylus Curiæ, & anteriorum Max. Pontif. iubentium vt curiales resideant in beneficijs suis, videtur fuisse comprehendere solos habentes obligationem ad residendum, ita vt peccent non residendo; & prędictus dominus consulens nullatenus peccare videtur non residẽdo: quia onera suæ capellaniæ alij præsentes supplent, vt præsupponitur in facto.
3 Quarto, quod per consuetudinem immemorialem, quæ præiudicat omni iuri humano, cap. super quibusdam. de verb. signifi. l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quotid. & æsti. habetur, vt præsentes capellani præfatæ capellæ seruiant pro absentibus: & ita per præfatam consuetudinem videntur

tur absentes posse suis capellanijs seruire per vicarios, & ita non teneri ad residentiam personalem, per cap. cum omnes. cum ei adnotatis, & adductis per Felin. num. 32. de constitut. Quinto, quod per consuetudinem posteriorem inductum est, vt simplicia beneficia non requirant residentiam; nisi statuto, vel iure speciali aliud sit statutum, vt ex eodem Innoc. colligitur in cap. fin. de cleric. non resid.

Pro parte vero affirmāte facit primo, quod lex generaliter loquens generaliter est intelligēda. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. & quod præsens edictū generaliter loquitur de beneficiarijs habētibus beneficia requirētia residentiā: & prædictus dominus cōsulens habet beneficium requirens residentiam. Tum quod omne beneficium etiam simplex requirit residentiam iure communi antiquo attento, secundum Innocen. in cap. fin. de cler. non residen. communiter receptum, pro quo est cap. conquerente. eodem titu.

4 Tum quod propter officium datur beneficium, cap. fin. de rescrip. lib. 6. Tum quia prædictus dominus consulens licet non capiat fructus per se, capit tamen per suos concapellanos, qui seruiunt pro ipso vti vicarij eius; & per ipsum stat quo minus capiat illos per se: quia non seruit potens seruire; & is, per quem stat quo minus possideat, possidere censetur, cap. commissa. de elect. lib. 6. cum ei concordantibus. Tum quia residet Romæ, vt quęrat aliud beneficium maius. Tum quia plurima sunt beneficia patrimonialia in episcopatu Burgensi, Palentino, & Calaguritano, quorum ratione non coguntur residere, nisi ad effectum quærendi fructus: & ita aliquot eorum, qui habent illa, resident Romæ, vt quærant sibi maiora, & placet præsentibus eorum absentia: quia accrescunt eis absentium partes, & fraudatur ecclesia suorū ministerio ministrorum. Tum quia forte D. N. voluit comprehendere omnes, qui tenentur ad residentiam etiam solum quo ad effectum acquirendi fructus, vt seruiant beneficijs, ob quorum officium datur beneficium, vt ait prædictum cap. vlt. de rescrip. lib. 6. Tum quod ex pręfato dicto Innoc. expresse, & ex tacita mente omnium doctorum duplex est obligatio ad residendum, altera ad residendum continue seruiendo, altera ad seruiendum ne perdat fructus: & lex, siue edictum, quo præcipitur aliquid generaliter obligato ad residendum, videtur includere obligatum omnibus modis, & non sola vna specie obligationis: quia appellatione generis comprehēditur quælibet species eius, secundum dictum Baldi ab omnibus receptum in l. 2. C. de iure annu. aure. vbi ait, genus proprie includere & significare species suas: pro quo bonus textus in cap. si Romanorum. 19. dist.

5 Quoniam igitur eius est interpretari, cuius est condere, l. fin. C. de legib. consulo domino consulenti, vt eius interpretationem à Sanctissimo Domino nostro quærat, & sequatur in honorem Domini nostri Iesu Christi, cuius sunt omnia beneficia, qui nos omnes sua misericordia efficiat beneficiarios in regno cælorum. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Residere non tenetur dignitas, cui & nullæ debentur distributiones, & cuius prædecessores à fundatione numquam resederũt, nisi in executione Concilij ei aliquæ assignentur distributiones.*

CONSILIVM V.

PRIMICERIATVS quidam fuit institutus ab Alexandro in Paduana ecclesia cathedrali sine distributionibus, data in dotem quadam ecclesia certi valoris alterius diœcesis: & nullus Primicerius resedit, & interfuit horis, nec accepit distributiones vsque ad Concil. Triden. Quæritur, an post illud teneatur residere.

1 AD QVAESTIONEM PRAEDICTAM respondeo præfatum Primicerium satisfacturum suæ conscientiæ de rigore iuris residendo eo modo, quo à fundatione ipsius prædecessores resederunt vsque ad hunc diem: nisi Paduani exequuti contenta in Conc. Trid. sess. 21. cap. 3. de refor. & sess. 22. cap. 3. de refor. imposuerint distributiones super dignitatibus ecclesiarum cathedralium; ab illo enim die tenebitur residere, & interesse diuinis officijs eo modo, quo fuerit ordinatum ab ipsis.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo excusans certos capellanos à residentia alias ex fundatione requisita, excusabit etiam alterum similem prædictis obtinentem capellaniam.*

2 *Residentiæ onus impositum beneficio intelligitur de personali, etiam si non exprimatur; quod onus censetur etiam impositum per alia verba, vt est verbum intersit, cantet, seruiat, & similia.*

3 *Consuetudo capellaniarum & beneficiorum potest extendi ad alias eisdem similes.*

4 *Episcopus cum consensu patroni beneficij requirentis aliquas qualitates potest cum aliquo ex causa dispensare super aliqua illarum.*

CONSILIVM VI.

N. HABET capellaniam, in cuius fundatione statutum fuit, vt qui haberet eam, vltra onus dicendi Missas aliquas, teneretur interesse personaliter horis ecclesiæ canendis, posteaquam esset presbyter: & ipsemet N. est patronus successor alius patroni antiqui fundatoris: & præfata capellania est sita in ecclesia ciuitatis, in qua est consuetudo, vt capellani similes non astringantur ad interessendum personaliter prædictis horis, vbi sufficiens copia seruientium est, qualis est in præfata ecclesia. Quæritur, vtrum præfatus N. satisfaciat conscientiæ suæ seruiendo in prædictis horis canendis per alium magis idoneum ad canendum, quam ipse sit, approbatum per Episcopum.

1 Respondeo primo, quod dominus consulens est tutus secundum ea quę proponuntur; quoniã proponitur in casu capellaniam prædictam, & alias præfatę ciuitatis esse similes, & quod habentes alias excusantur. Secundo, quod capellani excusantur seruientes per alium: quia secundum conclusionem

clusionem late disputatam per Panor. in repetitio. cap. extirpandæ. §. qui vero. de præben. & citatos per Fel. in cap. cum omnes. de constit. & recept. communiter, valet consuetudo, vt habens beneficium simplex non teneatur seruire personaliter illi; immo etiã quod non seruiatur per aliũ, saltem vbi sufficiens copia ministrorum habetur. Tertio, quod eadem ratione debet excusari dominus cõsulens, cum proponat suam capellaniam esse similem alijs; quia de similibus idem est iudicium, cap. dudum. il 2. de electio. cum similibus. Quarto, quod fortassis est dissimilitudo inter capellaniam domini consulentis, & alias in eo, quod in fundatione aliarum non est posita clausula, vt habẽtes illas personaliter resideant, & in sua sic: & forte quia res ita se habet, dominus cõsulens vti vir eruditus subtiliter scrupulũ gignit, cum non sit sua capellania similis alijs omnino; & ita non liceret ab illis ad suam arguere, cum separatorum separata sit ratio; l. Pa-
2 pinianus. ff. de minor. Quinto, quod si in nulla aliarum fundationum inuenitur onus residendi personaliter, vt in ea, de qua est questio, cõsiderandum est, an ponatur saltem clausula de residendo: & si ponitur illa, satis possent dici esse similes: quia secundum vulgarẽ modum intelligendi eorum, qui fundant huiusmodi capellanias, per residentiam intelligitur personalis: nam & cõmunis conclusio doctorum habet, beneficia omnia iure communi requirere residentiam personalem; quia requirunt resid&etiam, vel deseruientiam, vt colligitur ex cap. conquerente. de cler. non residen. quod si in fundatione aliarum non sit vlla clausula, quæ hoc sonet, nõ posset argui de consuetudine illarum ad hanc: sed arbitror, non defuturum
3 verbum resideat, intersit, cantet, vel seruiat, vel aliud simile, quod tantum importat, quantum verbum resideat: & ita consuetudo illarum satis potest extendi ad hanc, argu. d. cap. dudum. & cap. constitutus. de appella. cum similibus. Sexto, quod pro domini consulentis defensione possent adduci ea, quæ tradit Felin. in cap. cum accessissent. de constit. num. 18.
4 & sequen. dum concludit, Episcopum posse de consensu patroni dispensare pro vna vel altera vice super qualitate ad tenendum beneficium requisita: quia in facto proponitur dominũ consulentem seruire per alium, probante id Episcopo: & ita sufficeret, vt Episcopus dispensaret ob caussas propositas super huiusmodi seruitio personali pro tempore huius patroni, cum multa concurrant ad id faciendum, & quod sic augetur cultus Dei: & Episcopus ex rationabili causa de consensu patroni potest alterare aliqua, per tradita à Felin. & citatis ab eo vbi supra. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Distributiones quotidianas vt absens capiat canonicus, vel vt non subdiaconus vocem habeat, Capitulum concedere non potest.*

CONSILIVM VII.

AN CANONICI præsentes possint absenti dare facultatem recipiendi distributiones quotidianas?

1 Respondeo quod non. Tum quia consensu & pactione priuata non potest

test iuri publico præiudicari, l. ius publicum. ff. de pact. cap. si diligenti. de foro compe. Tum quia remissio distributionum quotidianarum non prodest post Concil. Triden. vt tradimus in Enchiri. de orat. cap. 22. num. 59. & seq. & Miscel. 59. nu. 1. & seq. Tum quia idem Concil. sess. 22. cap. 4. de reforma. statuit, quod carens subdiaconatu, careat voce, etiam si alij canonici ei eam permittant.

SVMMARIVM.

1 *Residere, seu obligationi de residendo in collegiata, seu canonicatu, satisfacere censetur is qui ex mandato sui Capituli pro negotijs suæ ecclesiæ seu Capituli abest. Idem dicitur de monacho, qui de licentia sui Abbatis, ob vtilitatem etiam mediatam monasterij abest, num. 2. etiam ad effectum complendi annum nouitiatus, qui debet fieri in monasterio. nu. 3. vere tamen non resident. nu. 6.*

2 *Absentes pro vtilitate suarum ecclesiarum, non censentur contrauenire iuramento de residendo, quia censentur residere etiam quo ad effectus lucrandi fructus: immo modo illis suffragatur consuetudo etiam ad effectum lucrandi distributiones. num. 4.*

5 *Consuetudo rationabilis optima legum interpres, immo si sit legitime præscripta, tollit legem humanam.*

6 *Fictionem contrariã veritati denotant hæc verba, censeri, videri, credi, & similia.*

CONSILIVM VIII.

AN CANONICVS, vel dignitas, vel alius beneficiarius Capituli vel collegij sæcularis, vel regularis, residendo Romæ de mandato sui Capituli, vel collegij, pro causis vel negotijs ecclesiæ suæ agendis, vel gerendis, censeatur satisfacere obligationi, quam habet residendi in sua ecclesia secundum iura communia antiqua, & noua Tridentini Concilij, & an vere residere dicatur?

1 Ad quæstionem propositam respondetur primo, quod habens dignitatem, vel canonicatum in aliqua ecclesia cathedrali, vel collegiata, residẽdo in Romana Curia de mandato sui Capituli, vel collegij pro causis vel negotijs ecclesiæ suæ agendis vel gerendis, censetur satisfacere obligationi, quam habet residendi in sua ecclesia secundum iura antiqua & noua Trid. per cap. ex parte. de cler. non residen. quatenus habet, eum qui habet præposituram alicuius ecclesiæ, & quando fuit illa ei collata iurauit residere in ea, censeri satisfacere suo iuramento de residẽdo in ea, si abest agendo & procurando negotia ecclesiæ suæ.

2 Secundo, quod Abbas antiquus in cap. cum illorum. de sent. excom. determinauit, etiam monachum, cuius obligatio ad residendum est maior, quam beneficiariorum sæcularium, secundum omnes, satisfacere obligationi residendi in suo monasterio residẽdo extra illud in aliquo loco procurando & agendo ecclesiæ suæ causas, & negotia de licentia & mandato superioris sui, argumen. cap. monachi. il 2. & cap. qui vere. 16. quæst. 1. etiam agendo aliqua negotia alicuius principis, vel domini temporalis

poralis

poralis sui monasterij & ordinis amici, ex quo resultare potest aliqua vtilitas eius saltem indirecte, ac mediate, vt tradit Innocen. communiter recep. in cap. cum I. & A. de re iud.

3 Tertio, quod obligatio ad residendum in monasterio ad annum probationis agendum, est prima, aut certe cum primis obligationibus necessaria, vt colligitur ex cap. ad Apostolicam. de regular. cum ei adnot. præsertim post Concil. Triden. quod in sess. 25. de regul. cap. 15. statuit, vt nullus in vlla religione possit esse vere professus, nisi resederit in ea per annum: attamen qui resederit in monasterio, vel extra de mandato & licentia superioris negotia vtilia ei faciendo, censetur ita residere, vt annum probationis compleat, vt scripsimus pridem in commen. 4. de regular. super cap. statuimus. num. 75. quod ante nos asseruit Syluester verb. religio. 3. quæst. 19. §. 2.

4 Quarto, quod idem probat cap. cum non deceat. de elect. lib. 6. quatenus statuit, quod canonici absentes ab ecclesijs suis pro instructione causarum electionum ecclesiarũ suarum debent censeri residere, etiam quo ad quærendos fructus temporis, quo eunt, manent, & redeunt absentes ad suas ecclesias; ea ratione, quod pro vtilitate illarum absunt. Ergo absentes ob vtilitatem ecclesiarum suarum, censentur residere.

Quinto, quod valet consuetudo, vt huiusmodi absentes pro vtilitate suarum ecclesiarum censeantur residere, etiam quo ad quærendas distributiones secundum Archidiac. communiter recept. in cap. 1. de cler. non residen. lib. 6.

5 Sexto, quod consuetudo, præsertim generalis & rationabilis, est optima legum interpres, cap. cum dilectus. de consuetud. & l. minime. ff. de ll. immo si legitime præscripta sit, legem humanam etiam rationabilem perimit, & tollit, cap. fin. de consuetu. at consuetudo generalis habet, vt canonici absentes pro vtilitate ecclesiæ, censeantur esse residentes: tum per alias rationes: tum quod fidelius & vtilius geruntur negotia per eos, quos ea tangunt, & quibus ex eis vtilitas vel damnum euenit, quam per alios extraneos, vt experientia, quæ rerum est magistra, cap. quam sit. de elect. lib. 6. demonstrat & docet; cum videamus naturale vitium esse negligere non solum extranea, sed etiam communia. l. 2. C. quan. & quib. quarta pars.

6 Septimo respondendo ad vltimam partem quęstionis dico, quod huiusmodi capitulares non possunt dici vere residẽtes: quia palam est eos non vere residere; quia in præsuppositis in facto dicuntur absentes: & quod id colligitur ex illis verbis prædicti cap. ex parte. *Cum ex hoc censeri debeat residens*: quoniam verbum *videri*, & alia similia, qualia sunt verbum *censeri, credi*, & alia, inducunt fictionem, vt ait Bartol. communiter recep. in l. si is qui pro emptore. ff. de vsucap. num. 5. multa pro se iura inducendo: pro quo est etiam illa pulchra & vtilis conclusio, quam nos adduximus in nostro Man. confess. cap. 27. nu. 51. scilicet, quod lex excommunicans facientem aliquid, non comprehendit regulariter solum consentientem, etiam mandando, consulendo, faciendo, aut auxiliando, antequam fiat,

nisi ex eius tenore, vel aliarum legum id expresse aut tacite colligatur, vt in cap. mulieres. §. 1. de sent. excomm. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Distributiones per interessentes lucrandæ possunt quidem assignari aliquibus horis, & aliquibus non: at quod interessens aliquibus horis lucretur etiam assignatas alijs horis, quibus non interest, nec consuetudine, tamquam cap. 1. de cler. non resident. in 6. & sacro Concilio contraria, statui potest.*

2 *Residens vt reputetur is qui per quartam partem cuiuslibet mensis residentiam facit, induci potest.*

CONSILIVM IX.

AN CONSVETVDO, quod quis beneficiariorũ interessens certis diuinis officijs lucretur distributiones non solum assignatas pro illis, sed etiam assignatas pro alijs; vel quod interessens vna hebdomada certis officijs lucretur illa, quæ pro illis alia hebdomada dantur interessentibus eis, sit licita, vel potius contraria cap. 1. de cler. non resid. lib. 6. & cap. 12. sess. 24. Concil. Trid. de refor. illud innouantis.

1 Respondeo, quidquid quædam super hoc informatio contineat, me credere prædictam consuetudinẽ esse contrariam prędicto cap. 1. de cler. non residen. lib. 6. & consequenter prædicto cap. 12. de refor. sess. 24. Concil. Trident. quod illud innouauit: nam prædictum cap. 1. habet distributiones quotidianas non esse lucrifaciẽdas, neque dandas illis, qui abfuerint, seu nón interfuerint officijs, pro quibus illæ fuerint institutæ: & per consuetudinem prædictam dantur distributiones quotidianæ constitutę pro aliquibus officijs, eis qui non intersunt illis, vt palam est. & Dominicus citatus in d. informatione non dicit illud, quod imponitur ei, sed quod residens per quartam partem cuiuslibet mensis possit dici residens, & lucrari fructus beneficij, & nihil dicit de distributionibus: nec gloss. clem. 1. vt ij qui. de ætat. & qualitat. verb. certis horis. dicit illud, quod imponitur ei, sed aliud, videlicet quod possunt assignari distributiones aliquot pro certis horis, non assignando pro alijs; quod est verissimum, nec vllatenus contrarium prædicto cap. 1. non autem ait quod valeat consuetudo, qua interessens vni officio lucretur distributiones assignatas pro illo, & etiam assignatas pro alio, cui non interest. Sed neque Card. neque Imol. si satis perpendantur, dicunt hoc obseruari in ecclesia Butaniensi, pro qua citat informatio ecclesiam Patauien. quia solum sequuntur gloss. contra Laudun. & Zenzel. dicentes, quod potest statui, vt solis surgentibus ad matutina dentur distributiones; quod est verissimum: non autem dicũt quod surgentibus ad matutina non solum dentur distributiones pro eis assignatæ, sed etiam assignatæ pro alijs horis, & officijs, licet eis non intersint: quod longe diuersum esse palam est, & contrarium prædicto cap. 1. Salua, &c.

Aduertendum, sacram Congreg. vt refertur, censuisse distributiones non posse assignari aliquibus horis, & aliquibus non, sed omnibus aliquas omnino assignandas.

 SVM-

SVMMARIVM.

1 *Canonicus iniuste in carcere detentus omnia quærit, quæ alij ecclesiæ seruientes.*
1 *Distributiones infirmis, vel alia necessitate corporali detentis debentur.*
2 *Impeditus à magistratu, excusatur, quod se iudicio non sistit.*
2 *Impedimentum omne iustum excusat à distributionum, & multo magis ab aliorum fructuum amissione.*

CONSILIVM X.

CANONICVS in carcerem coniectus pro crimine, qui non potuit interesse diuinis officijs, an perdat distributiones quotidianas, vel saltē fructus certo modo, certis temporibus diuidendos, qui tātum interessentibus diuinis assignantur, si fuerit absolutus & innocens iudicatus?

1 Respondeo affirmatiue, quod præfato canonico in carcere detento debentur omnia illa, quæ quæsiuisset, si vna cum suis canonicis ecclesiæ præfatæ deseruisset. Primo quidem, quia omnium, quę iure ei possunt obstare, maximum est cap. 1. de cler. non resid. lib. 6. probatum & innouatum per cap. 12. de reform. sess. 24. Concil. Trid. quod tamen illi prodest, quatenus habet canonicum non interessentem debere habere distributiones quotidianas, si non interfuerit eis ob infirmitatem, vel aliam corporalē necessitatem: & detentio, per quam quis detinetur in carcere cōtra suam voluntatem, est necessitas corporalis, propter quā non potest interesse diuinis, vt ex Archid. Io. And. & Domini. colligitur d. cap. 1. §. 1. de cler. nō resid. Nec obstat, q iussu & mandato iudicis fuit detentus; quia per sentētiam subsecutam fuit absolutus, & declaratus innocens, vt in casu proponitur.

2 Secundo, quod detentus à magistratu vel iudice, excusatur, si non se sistit die, quo se sistere promisit, l. 2. §. fin. ff. si quis cautio. vbi satis fundatur id, quod Io. And. & Domin. in d. c. 1. de cler. non resid. dicūt, scilicet omne impedimentum iustum excusare quem à fructuum & distributionū amissione. Non obstat dicere, quod in casu proposito non solum agitur de veris distributionibus quotidianis, sed etiam de fructibus certo modo certis temporibus diuidendis; quia palam est non tam facile perdere beneficiarium alios fructus, ac perdit distributiones quotidianas, cap. ad audientiam. cap. de cætero. de cler. non residen. cap. licet. de præben. cum eis adnotat. At distributiones non perdit, vt dictum est, legitime impeditus; ergo minus perdet præfatus canonicus præfatos fructus certis modis, certis temporibus diuidendos, argum. authen. multo magis. C. de sacrosan. eccles. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Distributiones quotidianæ, & alia quæ instar earum non nisi interessentibus dantur, debentur iniuste carcerato, & nu. 7. etiam si captura ex parte iudicis sit iusta, nu. 9. & adsint indicia ad torquendum. num. 2. Item & omni corporali necessitate impedito, restitui illæ inquam, quas antea erat solitus percipere, num. 3. 6. & 7. Item & illi qui non potest sine læsione corporali seruitio adesse, num. 5. Item & in exilium iniuste misso, num. 7. Item & illi qui probabiliter timet*

sibi vim inferendam, vel vi detinetur, num. 4. & qui sine notabili corporis incommodo non potest interesse, nu. 7. item & iniuste excommunicato, vel suspenso, nu. 6. & 7. & demum ob omne aliud iustum impedimentum præpedito quo minus intersit. num. 5.

2 *Absentiæ suæ causam qui dedit, illã in sui fauorem non potest allegare, & hoc quando illam sic affectauit, nu. 9. alias non semper prohibetur. num. 8.*

9 *Carceratio, ac etiã tortura potest esse iusta ex parte iudicis, absque eo quod captura, & tortura ipsi capto & torto ad incurrendam aliam pœnam imputetur ad culpam & num. 3.*

10 *Consuetudo statuens ne infirmo, & alias impotenti adesse seruitio dentur distributiones, est irrationabilis, contraria iuri diuino, naturali, & humano.*

CONSILIVM XI.

QVIDAM præpositus cuiusdam ecclesiæ cathedralis fuit captus propter suspicionem cuiusdam homicidij, & tortus ob indicia, sed tãdem absolutus, & iudicatus innocens.

Quæritur an debeantur ei fructus eiusdem ecclesiæ, qui distribuuntur inter solos canonicos præsentes, & diuinis officijs interessentes.

1 Respondeo primo, pro parte negante facere in primis, quod qui non seruit altari, non debet viuere de illo, cap. 2. 13. q. 1. quod desumitur argumento à contrario sensu ex illo 1. ad Corin. 9. *Qui de altari seruit, de altari viuere debet*. relato in cap. cum secundum. de præben. Secundo, quod distributiones quotidianæ, & alia, quæ instar earum solis interessentibus diuinis officijs distribuuntur, non debentur absentibus, nec præsentibus eis non interessentibus, cap. de cætero. de cler. non resid. cum adnotatis ei ab om-

2 nibus: & adeo vt consuetudo contraria nihil valeat, per Concil. Trid. sess. 24. cap. 12. de reformat. Tertio, quod qui est causa suæ absentiæ, non videtur posse illam in suum fauorem allegare. l. sed & qui data opera. ff. ex quibus caus. maio. l. maritus. cum gl. & communi, ff. de quæst. & præfatus præpositus videtur fuisse causa absentiæ, quippe qui dedit tam grandia criminis indicia, vt bis vel ter fuerit tortus ob illa: quod iure fieri non poterat, nisi semiplenam probationem induxissent. Quarto, quod consuetudo ecclesiæ prædictæ dicitur habere, vt nemo etiam iusta de causa absens debeat habere fructus eius, vel eorum partem: & consuetudo præscripta seruanda est, cap. fin. de consuetud.

3 His tamen non obstantibus pars affirmans procul dubio est seruanda, nempe quod præfato præposito debeant reddi & restitui fructus, & distributiones, quæ lucrabatur antequã caperetur, & lucratus fuisset, si captus non fuisset. Primo quidẽ, quod iuxta cap. 2. de constit. cũ sibi concordantibus, rem, quæ culpa caret, in damnum vocari non conuenit: & præfatus D. præpositus caruit culpa in nõ interessendo diuinis, quia nõ potuit, etiamsi maxime voluisset: & nemo obligatur ad impossibile, cap. nemo. cum suis concor. de reg. iur. lib. 6. Tum quod tex. in d. cap. 1. de cler. non resid. lib. 6. habet, quod corporalis necessitas efficit, vt nõ solum fructus, quos appellant grossæ, sed etiam distributiones quotidianas percipiat absens. At detentio in carcere publico necessitatem inducebat corporalẽ, vt à diuinis officijs

4 officijs abesset, vt palam est: & vis illata excusat quē à faciendo illud, quod alioquin facere teneretur, cap. cū Vintonien. de elect. & cap. quoniā. §. 1. 28. dist. per quod glo. eius in verbo vi. dixit factū contra aliquem vi detentum debere retractari. quinetiā vis nōdum illata, sed probabiliter præuisa excusat, cap. bonæ. 1. de elect. Tum quia Dominicus in d. cap. 1. de cler. nō resid. lib. 6. §. qui vero. per præfatum cap. quoniā. determinat in specie, quod qui vi detinetur, ne vadat ad diuina, debet habere distributiones quotidianas, quæ ob illa dantur. quin & Archid. & ipse Dominicus, & vterque Philip. & Franc. & Probus in d. cap. 1. tenent, per corporalē necessitatem (ob quā contextus prædicti cap. habet distributiones quotidianas in absentia quæri) intelligendū esse etiam omne aliud iustum impedimentum,
5 propter quod non potest clericus ire ad diuina; immo etiam si posset ire, modo non posset sine læsione corporis, puta quia est sanguine minutus, vel accepit potionem aliquā medicinalem. & Philippus Probus, cui nemo cōtradicit, ibid. in specie affirmat, coniectum in carcerem sine culpa lucrari distributiones quotidianas in absentia, quas antea lucrabatur. Nec quicquā obstat Fel. quem ipse ait dicere contrariū in cap. cum omnes. de constit. & in cap. Apostolicæ. de except. quia non loquitur de coniecto in car-
6 cerem iniuste, sed de excōmunicato, vel suspensio iniuste, dicens quod potest recuperare post absolutionem omnia, quæ perdidit per illam excommunicationē, vel suspensionem iniustam: & eadem ratio est de iniuste cōiecto in carcerem, immo maior. Tum quia excommunicatus potest adire iuste vel iniuste diuina, coniectus autem in carcerem & custoditus nullatenus; excommunicatus exclusus est ab omni participatione diuinorum, non autem cōiectus in carcerem: & ita plus abest ille à diuinis, quam hic.
7 Tum quia etiā expulsus, vel exul factus iniuste à ciuitate, lucratur distributiones, quas antea lucrabatur, vt late determinat Cald. cons. 17. de præben. quem sequitur Fel. in d. cap. cū omnes. nu. 22. in fine, ea potissimū ratione, quod nullum est iustius impedimentum, quā facti, per quod non potest quis facere etiā de facto, quod ei iubetur, arg. cap. nemo. cum ei concordantibus, de reg. iur. lib. 6. quæ ratio tantum, immo magis militat in coniecto in carcerē, quam in expulso, & exule facto: quoniā hic potest adire ecclesiam cum periculo pœnæ, ille autē nullatenus. Tum quia est casus fere formalis huic nostro proposito in cap. super causa. 2. q. 4. per quod gl. recep. in cap. pastoralis. §. verum. de appel. in verbo subtrahūtur. dixit excommunicato iniuste reddenda esse post absolutionem omnia, quæ ob id perdidit: est inquā fere formalis: quia in eo fuit accusatus quidā presbyter Gillardus de morte Episcopi, sicut hic præpositus de morte cuiusdam canonici; & credēdum est fuisse in carcerem coniectum ob aliqua indicia, sicut hic præpositus: vnde sicut ei inuento sine culpa restituuntur omnia, quæ ob id perdidit, ita & huic sunt restituēda. Tum quod irrefragabiliter deciditur hæc pars syllogismo illo supra tractato, nempe: Omnis necessitas corporalis, non solum quæ reddit impossibilem aditum ad diuina, sed etiam quæ reddit incommodū notabiliter corpori; efficit vt absenti reddantur distributiones quotidianæ, supra d. cap. 1. de cler. non residen. At

Ee 2 con-

coniectio alicuius in carcerē, & custodia, ne ab eo exeat, inducit necessitatem corporalem, quæ impedit aditum ad diuina, & non solum talē, quæ sine incommodo notabili nō potest adiri, sed etiam talem, quæ reddit aditum impossibilem: ergo prædicto præposito coniecto in carcerem iniuste, & custodito debent reddi prædicti fructus, & distributiones quotidianæ.

8 Ad primum oppositorum respondetur concedendo, quod regulariter, qui non seruit altari, non debet de illo viuere; sed quod fallit in eo, qui propter necessitatē desinit seruire, per præfatum cap. 1. de cler. nō resid. lib. 6. ob qualem prædictus præpositus non seruiuit.

Ad secundum respondetur eodem modo quo ad primum, scilicet assumptum in eo procedere regulariter, sed fallere in eo qui ob corporalem necessitatem abest.

Ad tertium respondetur primo negando assumptum; quoniam absentium siue inquisitorum bona pars voluntarie abest, & voluntas eorum est causa suæ absentię: attamē possunt allegare in suum fauorem suā absentiā,

9 quæ excusat, l. absentem. ff. de pęn. & negando quod prædictus præpositus dedit causam suæ capturæ: quia per sententiam definitiuam constat eum fuisse captum pro delicto & culpa, quæ non admisit: quoniam non solum simpliciter & plene absolutus est à crimine obiecto, sed etiā plene restitutus ad pristinum statum, pristinam famam, & ad omnia alia. Nec obstat, quod præcesserunt aliqua, ob quæ fuit captus. Tum quia licet indicia sufficientia efficiant capturam iustam quo ad hoc, vt iudex capiens excusetur à delicto & culpa male capiendi: non tamen efficiunt vt sit iusta quo ad captum. Tum quia alioqui nemo fere diceretur captus iniuste, cum nemo fere capiatur sine aliquibus indicijs excusantibus iudicem à delicto male capiendi. Tum quia etiam in casu cap. super causa. 2. q. 4. præcesserunt aliqua, ob quę fuit captus ille Gillardus: & tamen non probata culpa fuit reputatus iniuste accusatus, & captus, & fuerunt ei restituta ea, quæ ob id adempta erant, vt prædictum est. Secundo, quod l. sed qui data opera. loquitur de illo, qui procurauit & affectauit suam absentiam, quod præfatus præpositus non fecit.

10 Ad quartum respondetur negando esse in prædicta ecclesia vllam consuetudinem validā, quæ habeat nullo casu esse absenti dandum aliquid de fructibus eius. Tum quia non probatur nec constat de illa, & de non existentibus & non apparentibus idem est iudicandum. l. duo sunt Titij. ff. de testam. tut. cap. sacerdos. cū gl. de off. ord. Tum quia esset irrationalis contra iura naturalia, diuina, & humana, quæ dictant neminē sine culpa damno subijciendum, cap. 2. de constitut. infirmumque & impotentem ad efficiendum aliquid, excusandum esse à damno propter omissionem illius incurrendo, toto titulo de cleric. ægrotan. in decretalibus, & lib. 6. *afflicto non esse dandam afflictionem*, cap. cum percussio. 7. quæst. 1. *operarium dignum esse mercede sua, Luc.* 10. & ita canonicum absentem pro vtilitate ecclesiæ de mandato eius non debere priuari fructibus, & emolumentis, seu canonicatu, immo iustis stipendijs esse donandum, vt probat prædictum cap. 1. de cler. non resid. lib. 6. cum eis adnotatis. Salua, &c.

SUM-

SVMMARIVM.

1 *Legens viginti annis in studijs etsi acquirat titulum comitatus; non tamen reperitur cautum, quod non legendo postea lucrifaciat salarium, sicut nec quod dicto tempore residens in canonicatu acquirat priuilegium acquirendi distributiones, etiam quod postea non resideat; immo si adesset talis consuetudo alicubi, ea fuisset sublata per Concilium Tridentinum. 2.*

CONSILIVM XII.

AN IVRE communi canonicus, qui 40. annis inseruiuit ecclesiæ, sit immunis ab interessendo diuinis, & non interessendo lucretur fructus, & distributiones quotidianas?

1 Respondeo, quod non est vllus canon, qui hoc statuat, nec vlla lex Romana: & l. 1. C. de professoribus, qui in vrbe Constantinopol. quæ ad hoc solet allegari, nihil probat: quia aliud est adipisci dignitatem comitatus legendo per 20. annos, & aliud quod proponimus de canonico, & à diuersis non fit illatio: & aliud est lucrifacere salarium non legendo, quod non dicit illa lex, & dicere debebat ad concludendum per eam, quod canonicus non interessendo posit lucrifacere distributiones, &c.

2 Accedit præterea quod canonicatus exigit residentiam personalem post Concil. Trid. non obstante qualibet consuetudine, vt patet ex sess. 24. de reformat. cap. 12. §. præterea.

SVMMARIVM.

1 *Anniuersaria & eisdem alia similia emolumenta non videntur comprehendi sub fructibus, reditibus, prouentibus, iuribus, emolumentis canonicatuum, nec sub distributionibus quotidianis, num. 2. & multo minus, si percipiantur ob opera extra ecclesiam exhibita. nu. 3.*

CONSILIVM XIII.

PRAESVPPOSITA Bullæ clausula in fauorem consulentis; quæritur, an exceptis grossa, & distributionibus quotidianis horis lucrifieri solitis, aliæ distributiones in d. bulla contineantur, quæ solum lucrifiunt ratione operæ personalis, vt sunt anniuersaria, manualia Missarum, & eleemosynarum, quæ sunt vltima genera fructuum contenta in memoriali? Quæ autē mihi in præsenti occurrunt, sunt hæc, quæ omnia D. tuæ remittimus.

1 Videtur quod supradicta non comprehendantur in prima clausula, videlicet, *fructus, reditus, prouentus, iura, emolumenta canonicatus*. decis. in terminis Boerij 224. qui pro vtraque parte hanc quæstionem ventilauit, Oldrad. consil. 116. Felinus in cap. ad aures. num. 14. de rescript. vbi Ioan. And. eleganter, ibi, *pro mortuarijs*. Staphil. fol. 119. Rota in antiq. 33. decis. de iud. Videtur etiam, quod in secunda clausula non com-

2 prehendantur, videlicet, *distributionum quotidianarum solitarum lucrifieri*. Nam illa de quibus dubium est, non sunt distributiones quotidianæ, immo re & natura differunt, licet hæc æquiparentur per gloss. Pragm. sanct. Rubr. Quo tempore. vbi sup. verbo *distributiones quotidianæ* in fine, & me-

 dio.

dio. Et licet in pœnalibus ex identitate rationis secundum aliquos fiat in hoc casu extensio, vt ibi d.gl.Pragm.sanct. tamen hoc nullo modo habebit locũ in personæ priuilegio. Ias. de act. §. triplici vero. nu. 22. & §. ex maleficijs. nu. 37. cũ addit. ad Ias. & §. seq. nu. 7. 8. maxime ꝙ potest quis interesse horis, & nõ anniuersario. Id probant etiã illa verba bullæ, *horis nocturnis, & diurnis;* quia horę sunt septẽ, & Missa non est dẽ horis. gl. verbo certis. clem. vt hi qui. de ætate. gl. verbo canonicas. clem. graui. de celebr. Missarum. gl. Pragm. sanct. vbi supra, quæ est singularis secũdum Barbat. in addit. ad Bal. in l. 1. C. de interdict. Et constitutio pœnalis loquens de horis nõ habet locũ in Missa; & ideo in alijs bullis dicitur, *& alijs diuinis officijs, & alias quascumque distributiones,* quod hic non dicitur factũ. Etiam illa verba bullę, *per canonicos continue residentes.* pondera verbũ, *residentes.* Nã p hoc verbum solum videtur reseruatum esse ius residentiæ, & non quod interessentibus detur; nã residere, & interesse differunt. Abb. in cap. olim. de verb. sign. nu. 6. glo. 9. 17. cap. vnico. de cler. non resid. in verbo adfuerint. decis. Cassad.
3 vnica. de cler. non resid. Et præsertim non cõprehenduntur ibi anniuersaria extra ecclesiam, in castello vrbis per omnes beneficiatos & parochos etiam oppidi lucrari solita, per illa verba bullæ, *in choro ecclesiæ, & extra.* & supplicatio dicit, *extra illum,* & non dicit *extra ecclesiam;* alioquin diceret, *in ecclesia, & extra.* veluti si quis dicat, Dono tibi libros, quos habeo in Musæo domus meæ, & extra; nõ quidem videtur donare libros extra domum existentes, sed in domo tantum, licet sint in Musæo, aut extra Musæum. Et annexa, quia sunt accidentalia, & etiam capellaniæ minime comprehenduntur, quia nec sunt grossa, nec distributiones quotidianæ.

VISIS, ac lectis supradictis, dico, quod prędicta resolutio videtur in disputando problematica: quia fundamenta pro ea deducta sunt fortia; & nõ sunt oĩno infirma, quæ pro cõtraria parte adduci possunt fundata in identitate rationis distributionũ quotidianarũ, & anniuersariorum, ac aliorũ in dubio propositorũ, & de quibus decis. Boerij determinat, per prædicta.

Etsi ex hoc imperfecto responso Nauarri & praecedentibus allegationibus adeo mendosis & imperfectis, vt nec post nonnullas correctiones posßint intelligi, nihil certi habeamus: attamen quia materia ipsa confessarijs solet esse satis incognita, ideo fuerunt edita, vt eueniente casu habeant loca ad quæ posßint recurrere.

SVMMARIVM.

1 Litis sui beneficij prosequendæ occasio iustam præbet causam non residendi, & fructus percipiendi, modo credat iustam esse litem. nu. 3. licentia item est necessaria, quam potest facere suus prælatus, & multo magis Papa. nu. 2. immo & scientia Papæ consentientis videtur sufficere. num. 3.

CONSILIVM XIV.

QVIDAM cantor & canonicus ecclesiæ cathedralis litigat super quibusdam magnæ importantiæ iuribus suæ cantoriæ Romæ coram dominis Rotæ in statu appellationis secundæ.

Quæritur primo, an iustam causam habeat manendi extra residentiam.

Secundo

Secundo, an licite posſit petere à Papa, vt liceat ei accipere fructus dignitatis & canonicatus.

1 Ad has quæſtiones reſpondeo primo, quod beneficiarius obligatus ad reſidentiam in beneficio excuſatur à reſidentia, & lucratur fructus in abſentia, ſi eam faciat ex honeſta cauſa, & de licentia ſuperioris ſui, vt eſt caſus in cap. relatum. de cler. non reſid.

Secundo, quod videtur cauſa iuſta & honeſta iuſtæ abſentiæ proſecutio litis ſuper iuribus ſui beneficij: caſus eſt in cap. ex parte. eod. tit.

2 Tertio, quod ad hoc ſufficit licentia ſui prælati, & à fortiori licẽtia ipſiuſmet Papæ per prędicta iura, & per cap. ad audientiã. de cleric. nõ reſid.

3 Quarto, quod ex his ſequitur, præfatum D. conſulẽtem, qui proſequutus bona fide credens ſe bonam litem fouere, & eam proſequens bona fide, ſciente & conſentiente Sum. Pont. recte proſequi eam, & præfatos fructus eius percipere poſſe in gloriam Dei, qui nos omnes ſaluet. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Parochus etiam poſt Concilium poteſt de licentia ſui ordinarij ex iuſta cauſa, puta, vt ſit vicarius generalis alterius Epiſcopi, etiam ad multum tempus abeſſe.*

2 *Licentia, puta, non reſidendi, ſemel etiam ante Concilium conceſſa durat, etiam poſt mortem concedentis, donec reuocetur.*

CONSILIVM XV.

AN PAROCHVS, qui ex iuſta cauſa habuit licentiam ſcriptam ab Epiſcopo ſuo ante Concil. Trid. abſentandi ſe ab eccleſia ſua parochiali ad exercendum munus vicariatus generalis, ſiue proepiſcopi alterius Epiſcopi, & poſt Concilium prædictum non obtinuit nouam licentiam ſe abſentandi; teneatur reſtituere fructus ex ea perceptos.

1 Reſpondeo, quod non. Tum quia ante & poſt Concilium ex iuſta cauſa poteſt abeſſe parochus à ſua eccleſia, etiam ad multũ tempus, vt facile colligitur ex cap. 1. de refor. ſeſſ. 23. Conc. Trid. adiuncto cap. relatum. de cler. non reſiden. Tum quia illi parochi, qui ante Concil. Trid. cauſa ſtudiorum habebant licentiam à ſuis Epiſcopis non reſidẽdi in ſuis eccleſijs iux. cap. cum ex eo. de elect. lib. 6. non tenebantur poſt Concilium confirmatum nouas licentias petere. Tum denique quod prædictũ cap. primum nulla ſui parte tollit licentias ante datas, neque obligat ad innouandas eas, ne-
2 que eis derogat, vt ex eius tenore patet: & licẽtia ſemel data durat, donec reuocetur, etiam poſt mortem concedentis, argum. cap. ſi ſuper gratia. de offic. deleg. lib. 6. & gl. communiter recepta in d. cap. licet. Salua, &c.

Aduertendum, ſacram Congreg. vt refertur, cenſuiſſe ordinarium non poſſe dare licentiam obtinenti curatum, vt abſit ad hoc vt alterius Epiſcopi ſit vicarius generalis: & ſic vidi licentiam peti à Sede Apoſt.

SVMMARIVM.

1 *Curatum beneficium abſoluto animo ei non inſeruiendi, ſed permutandi, vel retenta penſione reſignandi accipiens peccat; ſecus ſi accipiat illud animo idem cum legitima licentia, vt præmittitur, reſignandi, & interea ei vt tenetur deſeruiendi.*

CONSILIVM XVI.

AN POSSIT quis licite accipere beneficium curatum animo non residendi in eo, sed permutandi ad aliud simplex, vel renunciandi reseruata pensione?

1 Respondeo, quod non, si absolute habeat animum non inseruiendi ei, vt tenetur: quia eiusmodi acceptio esset actus inordinatus, eo quod beneficium datur propter officium, iuxta cap. fin. de rescrip. lib. 6. & prędicta acceptio ordinatur ad contrarium, & ita est peccatum; quia omnis actus inordinatus est peccatū, vt post S. Thomam nos tradimus in Man. prælud. 7.
2 num. 4. Secundo, quod non peccaret accipiendo huiusmodi beneficium eo animo, quo proponat seruire illi tempore magno vel paruo, quo ipsum tenuerit, eo modo, quo obligatur seruire illi; puta recitando horas canonicas, & residendo, & alia necessaria faciẽdo, donec illi renunciauerit cum auctoritate iusta superioris ad permutandum illud cum alio, vel ad relinquendum iuste reseruata sibi aliqua iusta pensione: quia nulla est in hoc casu cuiuspiam actus inordinatio à iure reprobata, etiam si proponat non tenere illud nisi vno tantum die, modo intẽdat facere illo die id quod fuerit obligatus illius ratione, nec velit relinquere sine superioris auctoritate, sine qua nemo potest suum beneficium iuste renunciare, cap. admonet. & cap. quod in dubijs. de renunc. Salua, &c.

Aduertendum; Romæ exigi iuramentum à petente similia beneficia, quod illud accipit animo non relinquendi. vnde prædicta resolutio non videtur adeo firma. Videnda item esset constitutio Pauli IIII. inter cæteras.

SVMMARIVM.

1 Beneficium accipiens animo resoluto post aliquod tempus reuertendi ad statum sæcularem, peccat; immunis autem à peccato est, qui beneficium requirens residentiam accipit animo adimplendi ea ad quæ tenetur, obtinendique ob studiũ dispensationem à residendo, vt sic interim ex fructibus in studijs se alat, & postea resignandi, & sibi in ipsomet statu clericali meliorem conditionem quærendi.

CONSILIVM XVII.

OBTINVIT quis beneficium requirens residentiam, intentione, vt de illius fructibus sibi prouideat in studio, donec assumat gradum; & postea eo assumpto, dictum beneficium resignet, & clericaliter viuẽdo sibi meliorẽ conditionẽ acquirat. petijt ab Episcopo licentiã, vt causa studiorũ abesse posset, & obtinuit. Quæritur an tuta cõscientia posit hoc facere.

1 Ad hanc quæstionem colligitur solutio ex his quæ scripsi in miscel. de oratio. miscel. 44. & locis allegatis in eo; nẽpe quod prædictus, de quo quęritur, peccat, si animo absoluto & resoluto mutandi statum id faciat: non tamen si animo dubio, & conditionali perseuerandi in clericatu, nisi aliqua melior conditio mutandi statum sibi sese offerat arbitrio boni viri pensatis circumstantijs suæ personę, & alijs: modo, vt ibi dicitur, eo fit animo, vt omnia, quæ beneficium requirit de præcepto, præstet, donec illud retinue-

retinuerit: & non facit iniuriam alicui, qui suo iure vtitur, cap. etsi ecclesia Vulterana. de elect. l. iniuriam. §. 2. ff. de iniurijs. l. illud. §. 1. ff. de pet. hæred.

SVMMARIVM.

1 *Canonico, quem ordinarius non vrget, vt sine damno suæ ecclesiæ de licentia Vicarij Vrbis abesse, & ordinum susceptionem differre posit, iustam causam præbere potest modicitas redituum, qui etsi alijs, ipsi tamen non sufficiunt.*

CONSILIVM XVIII.

NOBILIS quidam, sed pauper, obtinuit canonicatum in quadam cathedrali, cuius fructus, qui in quotidianis distributionibus consistunt, non sufficiunt eidem, vt secundum decentiam suæ nobilitatis viuat, licet sufficerent alteri ignobiliori: vnde differt ad residentiã accedere, ac etiam se promoueri facere ad sacros ordines, ad hoc vt minori cum indecentia alicui prælato inseruiat, donec ampliores acquirat reditus sufficientes, vt secundum suæ nobilitatis gradum decenter in patria, vbi & situm est beneficium, viuere posit. Ordinarius loci non vrget, cùm ecclesia damnum notabile non patiatur: habet enim plures canonicos residentes, qui sufficienter in eadem deseruiunt. Accedit huc, quod habet licentiam manendi in Vrbe à Vicario Papæ: nam cum ab ipso fuisset admonitus vt ad residentiam se conferret, postea exiguitate intellecta canonicatus, nobilitate, & paupertate dicti oratoris, consensit vt in Vrbe maneret vsque dum aliud sibi fieret mandatum de residendo. Dubitatur, an sit tutus in conscientia; modo bona fide quærat sibi acquirere sufficientes reditus, & simulac eos obtinebit, ad residentiam ire statuat.

1 MVLTA POSSENT circa has particulares propositiones adduci, & quidem tot, vt ex eis iustus libellus conficeretur: sed quia id non videtur expedire D. consulenti; videtur respondendum, quod ex omnibus circumstãtijs in casus propositione narratis simul coniunctis, videtur colligi ipsum posse suam residentiam & promotionem differre tamdiu, quamdiu eum Illustriss. Vicarius S. D. N. ob prædictas causas ex certa scientia permiserit, per ea quæ nos tetigimus in Man. confess. prælud. 9. num. 14. & cap. 23. num. 42. post vtrumque Thom. 2. 2. q. 147. art. 3. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Votum omne licitum obligat, nisi iuste relaxetur. num. 10.*
1 *Regularis vbi profitetur, ibi perpetuo seruire promittit: retinens tamen cum iusta dispensatione beneficium requirens residentiam, in eo residebit. nu. 10. & 13.*
2 *Status religiosi, vt talis, altior statu rectoris parochialis. & num. 11.*
3 *Minus cedere maiori conuenit. & num. 7. & 12.*
4 *Parochus potest parochialem dimittere, & religionem profiteri.*
5 *Canonici regularis officium præstat parochi officio, ac etiam monachi vt talis.*
6 *Parochus religionem professus in ea m manere debet, & non in parochiali, nisi cum eo dispensetur vt illam retineat, num. 13.*
7 *Monachus parochum præcellit in statu, & in officio, quod est contemplandi.*

7 Obli-

7 *Obligatus ad duo,si non potest vtrumque,præstet maius.*
8 *Regularis beneficium residentiam requirens canonice adeptus in eo residere tenetur,& non in monasterio:immo ab eo potest iuste expelli. num. 14.*
9 *Parochialem quisquis iuste habet,in ea resideat.*
9 *Regularis habens in titulum parochialem ecclesiam Episcopo subiectam, ei parere tenetur,& non suo prælato.& num. 12.*
11 *Regularis parochialem adeptus statum retinet regularem, & num. 12. Idem etiamsi transferatur ad cathedralem. num. 13.*

CONSILIVM XIX.

QVAESTIO est, an canonicus regularis canonice obtinens ecclesiam parochialem teneatur residere in ea potius, quam in ecclesia regulari, cuius est canonicus: quæ quæstio videtur esse noua & solutu difficilis.

1 Pro parte negatiua facit primo, quod omne votum licitum & validum obligat,cap. magnæ.de voto. & qui profitetur regulam canonicorum regularium in aliqua ecclesia regulari, vouet explicite vel implicite se perpetuo ei seruiturum, argum. cap. placuit. 1. 16. q. 1. ergo debet perpetuo
2 in ea residere.Secundo, quod status religiosi altior est statu rectoris ecclesiæ parochialis : quia de hoc transitur ad illum, & non ab illo ad istum, cap. clerici. 19. quæst. 1. & cap. duæ. eadem causa quæst. 2. & late tradit S. Thom. 2.2. quæst. 184. art. 8. at per votum obligatur statui religionis,
3 per rectoriam autem nonnisi statui sæculari. Tertio, quod minus oportet cedere maiori,cap. solitæ. de maiorit. & cap. duæ. 96. dist. sic cedit Latonia Phœbo, sic lex humana naturali & diuinæ, cap. quæ contra. iuncta gloss. 8. distin. & cap. si dominus. 11. quæst. 3. & vocatus à duobus, quorum vtrumque non potest adire, debet adire maiorem, si potest, l. contra pupillum. §. is qui ad maius. ff. de re iudic. cap. cum parati. de appellat.
4 adiuncta gloss. Quarto, quod rector parochialis potest dimittere suam ecclesiam, & vouere religionem, quo facto tenetur in ea perseuerare, vt late tradit S. Thom. recep. dicto art. 8. & in casu proposito regularis trans-
5 iuit ad ecclesiam sæcularem: ergo. Quinto, quod officium canonici regularis, quod est contemplandi & manendi in solitudine, est melius, quia pertinet ad vitam contemplatiuam, quam officium rectoris, quod pertinet ad actiuam: & illud difficilius esse, & maioris meriti, si bene exerceatur, probat S. Thomas vbi supra, qui ad illud Chrysostomi in dialog. lib. 6. de sacerdotibus inter princip. & med. *Si quis mihi proponeret optionem vbi mallem placere, in officio sacerdotali, an in solitudine monachorum; sine comparatione eligerem quod prius dixi.* & in eodem lib. dicit, *Si quis bene administrato sacerdotio illius propositi scilicet monachalis, sudores conferat, tantum inter eos distare reperiet, quantum inter priuatum distat & Regem:* ad primũ argumentũ obiectum respondens in vers. ad primum, ait illud intelligendum esse de difficultate, & non de bonitate, & ideo transferri posse de statu rectoris ad statum monasticum, quãto magis canonicum, qui implicite continet cle-
6 ricalem, & consequenter potiorem monachali. Sexto, quod rector transiens

iens ad monachismum tenetur in eo perseuerare, & non potest redire ad ecclesiam, de qua transiuit, dict. cap. duæ. & constat statum canonicalem esse potiorem monachali; quia hic non requirit clericatum, nec ordinem, cap. sic viue. & cap. legi. 16. quæst. 1. ille vero sic; quia regula canonicorũ regulariũ, quæ est Augustini, vocatur regula clericorũ, vt eius
7 titulus, qui est, *regula clericorum*, monstrat. Septimo, quod S. Thom. vbi supra conferens rectorem monacho, ait, rectorem præcelli à monacho primo statu; quia regularis, quem habet monachus, superat secularem, quem habet rector: officio item; quia contemplatio, quam respicit eius status, superat actionem, quam respicit status rectoris, cum sit receptum vitam contemplatiuam meliorem esse actiua, per illud Lucæ 10. *Optimam partem elegit sibi Maria.* vt resoluit S. Thom. 2.2. quæst. 188. art. 1. At qui tenetur ad duo, si non potest præstare vtrumque, debet præstare maius, si potest, dicta l. contra pupillum. §. is qui ad maius tribunal. ff. de re iudic. & cap. cum parata. de appellat.

8 His tamen non obstantibus contrarium respondendum videtur. Primo quidem, quod omnis canonicus regularis & monachus accipiens aliquod beneficium canonice requirens residentiam, tenetur in eo residere, cap. 1. 18. quæst. 1. & cap. cum olim. 2. de priuileg. quæ loquuntur de assumptis ad episcopatus, & cap. ne pro cuiuslibet. 16. quæst. 1. & cap. si quis iam translatus. 21. quæst. 2. quæ loquuntur de assumptis ad ecclesias parochiales, & clem. ne in agro. §. sane. il 2. de statu monach. quæ loquitur de assumpto ad quemlibet prioratum etiam ruralem, & ad quamlibet administrationem etiam manualem, vbi expresse statuitur, ne monachis ha-
9 bentibus beneficium permittatur manere in monasterio. Secundo, quod omnes, qui habent iuste ecclesiam parochialem, tenentur in ea residere, non facta differentia inter secularem & regularem, cap. quia nonnulli. & cap. quia relatum. de cler. non residen. At consulens iuste retinet suam: ergo, &c. Tertio, quod regularis institutus perpetuo ad ecclesiã parochialem subiectam Episcopo adeo tenetur perpetuo residere in illa, quod non tenetur obedire prælato priori, sed solum Episcopo, per gloss. sing. recep. in d. clem. ne in agro. §. ad hæc. verb. ad claustrum.

10 Ad allegata in oppositum respondetur. Ad primum quidem, quod illud dictum, scilicet, quod omne votum licitum obligat, intelligitur nisi iuste relaxetur, per cap. 1. & cap. scriptura. de vot. & sic regulari, qui iuste habet parochialem per iura communia prædicta, soluitur votum residendi in ecclesia regulari. Nec obstat, quod consulens non est adeptus suam ecclesiam post professionem. Tum quia satis est, quod eam obtineat canonice & iuste per dispensationem Apostolicam: obligatio enim residendi non nascitur ex eo, quod ante vel post fuerit eam adeptus; sed quia illam de præsenti canonice habet, per prædicta iura. Ad secundum concedimus statum regularem esse potiorem statu rectoris, quatenus est rector, & consequenter non posse canonicum regularem mutare statum regularem: sed negamus quod canonicus regularis, retento suo statu regulari, non posit obtinere noue parochialem,

lem, vel retinere obtentam cum legitima dispensatione, iuxta dict. cap.
12 ne pro cuiuslibet.& cap. si quis iam translatus. Ad tertium concedimus minora maioribus debere cedere, & non esse postponenda maiora minoribus; sed negamus consulentem relinquere suum statum regularem propter suam parochialem, nec propter residentiam in ea; quia eam retinet,& in ea residet non relicto statu suo regulari, per quē manet obligatus ad castitatem,paupertatem, & obedientiam, licet hanc non debeat prælato regulari, dum residet in parochiali sęculari, sed Episcopo illius
13 superiori. Ad quartum concedimus, rectorē posse transire ad statum regularem;& quod trãseundo ad illum,perdit ecclesiam, & tenetur residere in ecclesia regulari, in qua profitetur; nisi per dispensationem legitimam retineat suam ecclesiam,vt consulens retinet: eo quod secūdum naturam est,eius sentire onus,cuius consequitur emolumentum,l. secundum naturam. ff. de reg. iur. & reg. qui sentit. lib.6. & sic tenetur subire onus in ea residendi inhærens illi per iura supradicta. Ad quintum cōcedimus vitam contemplatiuam esse meliorem actiua,& officium contemplandi esse melius ex se quam regendi animas aliorum:sed negamus quod regularis per transitum ad curam parochialem perdat vitam contemplatiuam vel officium contemplandi; quia etiam transiens ad episcopatum non perdit illam, neque absoluitur ab obligatione contemplandi, iuxta illud Greg. in Pastoral.relatum à sancto Thom.2.2.q.182.art.1.ad 1. ibi: *Sit rector actione præcipuus,præ cunctis in contemplatione suspensus: quia ad ipsos pertinet non solum propter seipsos, sed propter instructionem aliorum contemplari. vnde Greg. dicit super Ezech.homil.5. quod de perfectis viris post contemplationem suam redeuntibus dicit psal.144.Memoriam suauitatis tuæ eructabunt.* Ad sextum respondetur eo modo quo ad quartum. Ad septimum concedimus, vt supra, regularem, quatenus est talis,superare rectorem,quatenus est talis, statu & etiam officio;& consequenter quod non potest relinquere illum ob ecclesiam obtinendam vel retinendam: sed negamus, quod retento suo statu & officio, non possit cum iusta dispensatione obtinere & retinere eam, & facere in administranda ea quæcumque id requirit,vt prædictum est.

14 Itaque consulens sancte potest retinere illã,& in ea residere, nec potest cōpelli ad residēdū in ecclesia regulari; immo stricto iure posset ab ea omnino expelli,si defuerit dispēsatio,p quã defendi posset ab eiusmodi expulsione.Ad qđ,q̃a in casu ꝑposito minime dubitatur,nō respōdemus. Salua.

SVMMARIVM.

1 *Absit etsi frequenter canonicus ab horis tertiæ,sextæ, & alijs minoribus, quæ in cathedrali recitantur, vt seruiat parochiali, quam cum dispensatione simul retinet, si non percipit distributiones pro illis horis, non committit magnum defectum, cum & canonico, & curato liceat per duos menses abesse: nec ob id censetur subreptitius,licet narrauerit Papæ,se vtique commode posse deseruire. num.3.*

2 *Verba dispensationis sunt ciuiliter, & non amare seu morose interpretanda, nec leuis subreptio vitiat.num.3.*

CON-

CONSILIVM XX.

QVIDAM habet ecclesiam parochialem, & canonicatum in ecclesia cathedrali eiusdem ciuitatis, eo quod ecclesia parochialis non sufficiebat ei sustentando.

Queritur primo, an sine dispẽsatione possit vtrũque beneficiũ retinere.

Secundo, an dispensatio obtenta cũ expressione quod poterat vtrique commode seruire, censeatur subreptitia, si non potest seruire, nisi frequenter deficiens obsequio ecclesiæ cathedralis.

AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo primo, eam satis obscure propositam esse, cum non possit certo ex ea colligi quibus verbis petita fuit à Papa dispensatio, nec quibus cõcessa, nec declaratio Illustrissimorum videatur satis clare resoluta.

1 Secundo, quod attento quod D. consulens resedit & residet in vtraque ecclesia, & quod adamusim seruit ecclesiæ parochiali; & defectus, qui videri possunt fieri, fiant circa obsequium ecclesiæ cathedralis; & quod nihil accipit pro hora cui non interest, & quod potest in quolibet anno deesse seruitio tẽporis duorum mensium etiam ecclesiæ parochialis iuxta cap. 1. de reform. sess. 23. & quod habens beneficium in cathedrali vel collegiali, cui curam animarũ etiam extra diœcesim est annexa, habetur pro seruiente in cathedrali, modo seruiat curæ animarum sibi annexæ, cap. 3.
2 de reform. sess. 22. & quod deesse tertiæ, sextę, vel alijs horis minoribus non est magnus defectus, si nihil percipiatur pro illis horis, nec desinit ob id residere, quamuis non intersit illis; & quod verba etiam dispensationis ciuiliter & non morose sunt accipienda; pensata item D. consulentis deuotione continuata, exemploque bono irradiante: his inquam attentis, & declaratione Illustrissimorum, videtur D. consulens sufficienter seruisse præfatæ parochiali & præfato canonicatui.

3 AD SECVNDAM respondeo, nullam fuisse subreptionem, quæ inficeret bonitatem seruitij consulentis; & si qua interfuisset, eam fuisse leuẽ & sublatam Illustrissimorum DD. benigna responsione, attentis eis quæ ad determinandam primam quæstionem attulimus, & ob aliquot alia, quæ non vacat, nec fert valetudo scribere.

SVMMARIVM.

1 *Parochiali in ecclesia residere, & curam animarum per se exercere nedum iure humano, sed & diuino tenetur illam obtinens; estque alijs incompatibilis; & hoc, etiam si ipsi concedatur vt illi possit per vicarium temporalem seu capellanũ amouibilem deseruire, num. 2. secus si adesset vicarius perpetuus, num. 3. vel cogeretur eidem per vicariũ seu capellanum etiam amouibilem deseruire: quia tunc solũ haberet curã habitu, sed nõ actu, nu. 5. & 7. & sic à residentia excusaretur. nu. 8.*

4 *Curatum habens beneficium tenetur residere, & per se curam exercere, nisi priuilegio vel immemoriali consuetudine inductum sit vt per alterum seruire eũ necessario teneatur. num. 4. 6. & 7.*

4 *Consuetudine induci potest, quicquid & lege seu priuilegio concedi.*

CON-

CONSILIVM XXI.

ECCLESIAE parochiali à tēpore immemoriali fuit ſolitum deſeruiri non per rectorem, quem pro tēpore habuit etiam in minoribus conſtitutum, ſed per vicarium ſiue capellanum ab ipſo rectore ad nutū amouibilem deputatū. Quęritur, an modernus rector, qui presbyter eſt, teneatur per ſeipſum curam exercere, vel poſsit prædicta conſuetudine vti.

Quæſtio hęc magna eſt, noua, & digna quam Congregatio Illuſtriſsima dubijs Concil. Trid. declarandis deputata determinet: quia videtur tangere declarationem Concil. Trid. cap. 16. de reform. ſeſſ. 25. & cap. 18. de reform. ſeſſ. 24. Cuius cenſura grauiſsima ſalua, dico quod pro parte affir-
1 mante, ꝙ rector teneatur reſidere in præfata parochia, facit primo, quod rector eccleſiæ parochialis non ſolum iure humano, ſed etiam diuino tenetur paſcere oues ſuas doctrina & ſacramentis, cap. 1. de reform. ſeſſ. 23.
2 Concil. Trid. Secundo, quod facultas exercendi curam per vicarios temporales non facit quod beneficium non dicatur eſſe curatum & incompatibile, per extrauag. execrabilis. §. quantum. Ioannis XXII. & in caſu propoſito cura exercetur per vicarium temporalem, immo per capellanum ad nutum amouibilem, qui videtur minus exonerare rectorem, quam vi-
3 carius. Tertio, quod ſolus vicarius perpetuus videtur abſoluere rectorem ab exercitio curæ, arg. cap. extirpandæ. §. qui vero. de præb. & arg. præfati §. quantum. & cap. 6. de reform. ſeſſ. 25. Conc. Trid. Quarto facit, quod in caſu propoſito rector eccleſiæ præfatæ eſt ſacerdos, & poteſt per ſeipſum curam animarum exercere. Et ita licet, quando per conſuetudinem præfatam rector ſolum eſſet in minoribus ordinibus conſtitutus, non poſſet exercere curam animarū per ſemetipſum; tamen cum præſens rector ſit ſacerdos, poterit per ſemetipſum exercere: & ita tenebitur reſidere; eo quod cauſa, quare cum eſt minoribus tantum in tiatus non exercet, nec tenetur exercere, videtur eſſe quod nō ſit ſacerdos: & cauſa ceſsāte, debet ceſſare effectus. cap. cū ceſſante. de appell. l. adigere. §. quāuis. de iurepatr.

4 Pro parte autem negante facit primo, quod cōſuetudo poteſt inducere id quod lege valet induci, l. de quibus. ff. de ll. limitando ius gentiū, & præceptum Decalogi de nō capiendo alienū contra voluntatem domini, dati Exod. 20. per l. venditor. §. ſi conſtat. com. pręd. Secundo, quod conſuetudo temporis immemorialis æquipollet priuilegio: & quicquid priuilegio induci poteſt, poteſt & cōſuetudine, l. hoc iure. §. ductus aquę. ff. de aqua quotid. & æſt. & cap. ſuper quibuſdam. §. præterea. de verb. ſign. At priuilegio Papæ induci poteſt vt aliquis rector eccleſiæ parochialis nō teneatur exercere curam per ſemetipſum, ſed tantum per alium: immo iam ſtatuit vt
5 id fiat per vicarios perpetuos. Agimus autem de rectore, qui tenetur ponere capellanum, qui exerceat curam, & conſequenter de rectore qui habet curam in habitu, & non in actu.

6 Ad primum respondeo, quod prædictus rector paſcit doctrina & ſacramentis per vicariū: & quāuis iure cōmuni teneretur per ſeipſum paſcere, tamen ex priuilegio immemorialis cōſuetudinis ſufficit vt p aliū paſcat.

Ad ſe-

Ad secundum respondeo, verum quidem esse, hoc esse beneficium curatum; tamen propter immemorialẽ consuetudinem liberatur rector à residentia, si per vicarium præstet omnia quæ per ipsum præstanda erant.

7 Ad tertium concedi potest, quod solo iure communi attento, per solum vicarium perpetuum tollitur à rectore animarum cura actualis; negando quod priuilegio & consuetudine illi æquipollente non possit tolli per vicarium tẽporalem necessario ponendum: quod in casu proposito cõtingit.

Ad quartum negandum est, quod causa, ob quam rector leuatur onere exercendi actu curam, sit quod ille consueuit esse constitutus in minoribus tantum; sed potius quod consuetudo immemorialis obligat eum ad ponendum capellanum, saltem ad nutum amouibilem, qui eam exerceat.

8 Quare, salua Illustrissimæ Congregationis præfatæ censura, resoluendum videtur, quod prædictus rector non tenetur exercere curam in prædicta parochia, nec consequenter residere, si nolit; sed tantum tenetur ponere capellanum, qui eam exerceat, ita quod curam habeat ipse in habitu tantum, & capellanus in actu, vt videtur habere secundum tenorem antiquæ bullæ sacræ Pœnitentiariæ.

SVMMARIVM.

1 *Pœna apposita ipso iure facto negatiuo, puta non residenti, non incurritur, nisi præcedẽte monitione; sufficit tamen præfixio diei, immo & coram Deo sufficit vera mora seu negligentia, num. 7. & hoc, modo illa, quando de nullius agitur præiudicio, sit peccatum mortale. num. 12.*

2 *Taciti & expressi par est virtus, nisi agatur de actu qualificato, vt de licentia scripta, quia tunc non sufficit tacita licentia: subestque diuersa ratio. num. 8.*

3 *Dispensare valens, eo ipso quod facit actum qui aliàs non subsisteret, censetur dispensare: fallit in inferiore agente aliquid contra legem superioris, quia requiritur quod expresse dispenset, vel saltem secundum Butrium, quod præmiserit sufficientem causæ cognitionem. num. 9.*

4 *Aequitas præferenda est rigori: fallit in æquitate non scripta, quia ei præfertur rigor scriptus. Itẽ & rigor scriptus in specie præfertur æquitati scriptæ in genere. n. 11.*

5 *Qualificatus actus cum requiritur, puta licentia scripta, non sufficit actus simplex sine illa.*

10 *Facultas concessa cum aliqua restrictione, forma, seu qualitate ei cui antea non competebat, si exerceatur dicta forma & qualitate non seruata, nihil fit.*

12 *Culpa quando non est mortalis, nec agitur de interesse tertij, videtur excusari posse coram Deo à pœna culpæ absolute annexa.*

CONSILIVM XXII.

PRAESVPPOSITA constitutione, quod fructus beneficiariorum residentium, & morientium in suis ecclesijs successori debeantur; non residentium vero sine legitima licentia, & morientium extra suas ecclesias debeantur Cameræ Apostolicæ: & quod quidam Episcopus grauiter ægrotando sine tali licentia ad Metropolitanum se contulit, in cuius domo post quatuor menses vita functus est: Quæritur, an collector Apostolicus,

ſtolicus, an ſucceſſor fructus dicti Epiſcopi habere debeat.

1 Quod collector Pontificius non debeat habere omnes fructus, qui ſuperfuerunt prædicto Epiſcopo, facit primo theoria illa Innocentij in cap. extirpandæ. §. qui vero. de præben. ſcilicet, quod pœna poſita pro facto negatiuo, quale eſt non reſidendi, non incurritur, niſi præcedente monitione; & quod prædictus Epiſcopus non fuit monitus, vt reſideret intra
2 illos ſeptem vel octo menſes. Secundo, quod par virtus eſt taciti & expreſsi, l. cum quid. ff. de rebus cred. in cuius 2. lect. id multis confirmat Iaſon, & cap. 2. de reſcript. & quo ad propoſitum confirmari poteſt dicto ſancti Thomæ 2.2. quæſt. 32. cui concordat vterque Card. in cap. non dicatis. 12. quæſt. 1. quod regularis poteſt tenere vel dare aliquid de rebus monaſterij in eleemoſynam, vel aliam cauſam de licentia tacita ſuperioris, ſicut de expreſſa: & prædictus Epiſcopus videbatur abeſſe ab epiſcopatu de licentia ſaltem tacita Metropolitani, cum apud eum diuerſaretur cauſa ægritudinis, & ab eo officioſe tractaretur: ita quod ſit ve-
3 riſimile eum ſibi conceſſurum fuiſſe licentiam, ſi petijſſet. Tertio, quod qui facit aliquem actum contrarium iuri, circa quod poteſt diſpenſare, videtur diſpenſare, etiamſi non dicat ſe id facere, l. idem Vlpianus. ff. de excuſ. tut. & l. quidam conſulebant. ff. de re iudic. At prædictus Archi epiſcopus poterat per licẽtiam ſuam facere licitum actum Epiſcopi manendi in ſua domo, & tenuit eum in ea: ergo videtur ei dediſſe licentiam in ea
4 manendi. Quarto, quod æquitas præferenda eſt rigori, l. placuit. C. de iudic. cap. fin. de tranſact. At æquitas ſuadet, vt qui iuſta de cauſa facit aliquid ſine facultate ſcripta, excuſetur, ac ſi faceret de facultate ſcripta, cum iuſtitia rei non pendeat ex ſcriptura, ſed ex cauſa, arg. cap. Marchion. 1. quæſt. 1. & cap. fin. de reg. iur. lib. 6.

5 Pro contraria tamen parte facit, primo, quod actus factus ſine ſcriptura, in quo lege vel conuentione partium illa debet interuenire, eſt nullus per l. cõtractus. C. de fide inſtrum. & l. 1. C. de iur. emphit. & per multa adducta à glo. magn. in cap. 1. de cenſ. lib. 6. & Cõc. Trid. in cap. 1. de refor. ſeſſ. 23. req̃rit vt prædicta licẽtia detur ĩ ſcriptis: ergo aliter data nõ valet.

6 Secundo, quod intentio Concilij fuit, vt ideo interueniret ſcriptura, quo maiore cum iudicio & penſiculatius daretur ei licentia; & certum eſt cum maiore animi deliberatione dari per ſcripturam, arg. cap. fin. de re iudic. lib. 6. quod ideo ſtatuitur, vt ſententiæ de ſcripti recitatione proferantur: & ita fieri poteſt quod prædictus Archiepiſcopus non dediſſet forte prædictam licentiam in ſcriptis, conſiderando forſan, quod ægritudo illa æque poterat curari in ciuitate epiſcopali, vel aliqua alia illius diœceſis, ac in metropolitana: & ita non eſt eadem ratio de licentia ſcripta & non ſcripta.

7 Tertio, quod non obſtat primum in oppoſitum citatum. Tum quia ipſemet Innoc. ait illud non procedere quando præfigitur terminus facto negatiuo, vt in caſu propoſito, allegando ad id l. magnam. C. de contract. & comm. ſtip. quo aptior tex. eſt in cap. licet canon. de elect. lib. 6. per quem præfigitur terminus vnius anni accipiendi eccleſiam parochialem

lem ad se promouendum ad sacerdotium, cum pœna perdendi eam ipso iure, si non fiat intra illum sacerdos, & sic pro facto negatiuo; quæ tamen sine vlla præmonitione incurritur. Tum quia Panorm. in repet. d. §. qui vero. latissime à nu. 19. vsque ad num. 27. probat, illud dictum Innoc. etiam cum non apponitur terminus, non esse verum quo ad Deum, & in foro interiori, sed solum quo ad præsumptionem & forum exterius.

8 Quarto, quod non obstat 2. oppositum: quia in casu nostro non agitur de expresso & tacito simpliciter, sed de expresso per scripturam, & tacito, quæ longe differunt per prædicta, per quæ probatur aliam rationẽ militare in expresione per scripturã, quam in tacita, & quam in expressa verbo.

9 Quinto, quod non obstat tertium: quia illud verum est in Principe, vel Monarcha non recognoscẽte superiorem, secus in inferiore, vt eleganter declarat Panor. in cap. diuersis fallacijs. de cler. coniug. conciliando duo dicta Innoc. quorum alterum posuit in cap. veniens. de fil. presb. & alterum in dicto cap. diuersis. adiecta illa ratione diuersitatis, quod inferior non potest dispensare contra legem superioris, nisi causa cognita, etiam in casibus in quibus ei conceditur dispẽsandi facultas, iuxta gloss. solemn. in cap. requiritis. §. nisi rigor. 1. q. 7. etiam si sit Legatus à latere, vt singulariter dixit Innoc. in cap. dudum. 2. de elect. quem magnificauit Felin. in cap. quæ in ecclesiarum. nu. 32. de constit. Princeps autem & Monarcha sine vlla causæ cognitione potest suæ legi derogare, iuxta prędictas ll. quidam consulebant. & idem Vlpianus. cap. proposuit. de concess. præben. Cum ergo Archiepiscopus esset inferior Papa, & Concilio; licet haberet facultatem dispensandi, & faciendi licentiam, non tamen videtur fecisse, cum non dixerit se facere, nec ad faciendum causæ cognitionem pręmiserit, quod sufficere dixit Anton. in d. cap. veniens. Et quamuis replicari possit contra hoc, quod satis cognouit de causa, cum adeo ægrotũ tenuerit in sua domo, quod in ea vitam finiuit; triplicari tamen potest, quod licet cognosceret ægritudinem, tamen potuit ignorare an æque potuisset curari in sua ciuitate, vel diœcesi, ac in metropolitana: & præterea, quod in hoc casu non sufficiebat velle dispensare, & dicere se dispensare, & dare licen-

10 tiam, sed oportebat eum dare illam in scriptis: & quando datur alicui facultas, quam antea non habebat, cum aliqua qualitate & forma, non valet actus ab eo factus virtute illius potestatis sine illa qualitate & forma, iuxta gloss. sing. & recep. clem. 1. de iurepatr. verb. inhibentes. quam putarunt singularem ibi Card. & Panor. in cap. ad dissoluẽdum. de despons. impub. & cap. ex parte. de constit. vbi Fel. col. 4. & Ias. in l. vniuersa. C. de precibus Imper. offer. & alij alibi; & videtur quod prædictus Archiepiscopus non habebat potestatem dandi talem licentiam ante Concil. & illud dedit illi eam cum modificatione, vt in scriptis faceret: & ita etiamsi expresse fecisset verbo, non potuit illa valere, neque prodesse.

11 Sexto, non obstat etiam quartũ: quia quando æquitas non est scripta, & rigor sic, ille est præferendus, l. prospexit. ff. qui & à quibus. Quando item æquitas est scripta in genere, rigor autem in specie, rigor præfertur æquitati, secundum resolutionem communem in d. l. placuit. quam ponit

Iason ibi. num. 3. & in nostro casu rigor est scriptus in specie, & æquitas nullatenus, vel in genere tantum. Per hæc arbitror iudicem inferiorem teneri ad iudicandum secundum hanc partem posteriorem; sed quod forte supremus Monarcha, si palā esset prædicto Episcopo fuisse iustam causam manendi in ciuitate metropol. illis quatuor mensibus postremis, & ipse bona fide manserit in ea, & domo archiepiscopali, putans id sibi licere, vt credendum est, quod adeo grauiter ægrotauerit, iudicaret pro Episcopo, vel eius successore, quisquis esset, siue fiscus, siue alius, attenta rei
12 æquitate, & attenta l. 1. C. de legibus. cum citatis in ea: & quod in foro conscientiæ, & coram Deo negligentia illa nulli perniciosa videri posit nec peruenisse ad culpam mortiferam. Salua, &c.

DE PRÆBENDIS ET DIGNITATIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Beneficio oblato, potest laicus, etiam citra animum accipiendi sacros ordines, velle statum clericalem & dictum beneficium acceptare, vt ex illius fructibus honeste viuat, animo dum illud tenet, subeundi onera illi annexa; & eueniente casu necessitatis, ordines maiores accipiendi, illos accipere, vel (prout potest) beneficium dimittere: debet tamen dictum statum & beneficium accipere principaliter propter Deum.*

CONSILIVM I.

QVIDAM clericus habens simplex beneficium vult illud resignare, reseruata sibi honesta pensione, cuidam adolescenti pauperi non infimæ familiæ, qui cum non sit maior quindecim vel sexdecim annis, numquā cogitauit fieri, vel non fieri clericus; sed hac sibi occasione oblata, clericali tonsura insigniri, & beneficium huiusmodi ratione studij sibi resignari desiderat, cum proposito oneribus eidem beneficio annexis satisfaciendi; ad vlteriores tamen ordines promoueri in præsentia non statuit. Quæritur, vtrum hoc tuta conscientia fieri posit.

Respondeo primo, quod pro parte negante faciunt tria. Primum est, quod dominus consulens est laicus: & laicus est indignus beneficio ecclesiastico, cap. ex literis. de transact. & cap. cum adeo. de rescrip. Secundum, quod non licet laico desiderare clericatum, vt per eum consequatur reditus ecclesiasticos: quoniam desiderat rem spiritualem, quæ est quiddam maius & dignius ad rem temporariam, quæ est quiddam minus, & minus dignum, & ita peruertit ordinem rectum, quo minora & minus digna debent referri ad maiora & digniora, & non contrà maiora ad minora, cap. illud. & cap. solitæ. de maior. & obe. & tradit in specie Caie. in 2. 2. q. 163. art. 1. Tertium, quod obtenturo licite beneficium debet inesse animus suscipiendi ordines, etiam sacros, iubente superiore, vt colligitur ex disputatione ipsiusmet Gratiani in 74. dist. præsertim in §. verum. vt ex gloss. solemni summæ eiusdem dist. colligitur.

1 Secundo, quod his non obstantibus pars affirmans est vera, & tenenda: tum

tum per id quod nos prę omnibus alijs nuper scripsimus in Miscel. 30. de orat. Tum quod licet laicus non possit licite desiderare beneficia pro tempore quo est laicus & indignus eis; potest tamen licite desiderare illa pro tempore quo erit clericus: & D. consulens non vult habere beneficiũ pręfatum pro tempore quo est laicus, sed pro tempore quo erit clericus, per quod soluitur primũ oppositum. Tum per id, quod ibidem subijcimus, scilicet licere laico mutare statum suum laicum in clericalem principaliter propter Deum, & minus principaliter ad consequendos reditus, quibus sustentetur ad Christiane viuendum; per quod soluitur secundum oppositum. Tum quod obtenturo licite beneficiũ non est necesse habere absolutã volũtatem percipiendi sacros ordines, etiam extante necessitate, vel vtilitate ecclesię, sed sufficit habere voluntatẽ absolutã subeundi omnia onera beneficio de pręcepto incumbentia, tẽpore quo illud tenuerit, & disiunctiuam assumendi ordines sacros, cum iussus fuerit id facere, necessitate vel vtilitate ecclesiæ imminente, vel relinquere beneficium. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Idoneus reputatus ad clericatum assumendum, non ideo reputatur idoneus ad beneficia obtinenda.*

CONSILIVM II.

AN PRAECEDENTE examine, clericatus charactere insignitus, prouisus de simplici beneficio, teneatur examini iterum se subijcere?

1 Respondeo quod sic: quia plura requiruntur ad hoc vt quis sit dignus beneficio, quam ad hoc vt quis sit dignus clericatu, vt nos probamus in Miscel. de orat. num. 109. & Miscel. 43. num. 3. in nouis.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia omnia sæcularia censenda, nisi ex fundationibus vel quadraginta annorum præscriptione probentur regularia.*

2 *Datarius Papæ non est iudex impetrantium beneficia, etsi ante collationem ad vitandas lites summarie de petentium se informat qualitatibus.*

3 *Consuetudo Gallicana ius coloratius habenti possessionem adiudicat.*

3 *Prioratus multæ sæculares ecclesiæ appellantur.*

CONSILIVM III.

ECCLESIA N. prioratus vulgo nũcupata collata fuit tamquam regularis in titulum cuidam regulari: cuius possessione adepta, fuit per B. sęcularem sub prætextu, quod sęcularia sęcularibus conferri deberent, petita, eo quod prędicta ecclesia semper habita fuit pro sęculari, & pro tali possessa fuit. Quæritur quæ sint partes Reuerendiss. Datarij in hoc casu.

Respondetur primo, quod præsuppositis pro veris quæ supra narrantur, proculdubio censendum est præfatam ecclesiam debitam esse præfato B. consulenti. Tum per narrata in argumento & casu. Tum quia
1 omne beneficium est censendum sęculare, nisi ex aduerso probetur esse

regulare, eo quod in erectione illius statutum fuerit vt sit regulare, & seruiatur ei per regulares, vel per 40. annos continuos fuerit possessum à regularibus tamquam regulare, secundum omnes, in quibus est Philipp. Fran. in cap. cum de beneficio. sub finem, de præbendis lib. 6. & irrefragabilibus rationibus probari potest quod solum fundamentum sufficit B. consulenti, etiamsi nihil penitus probaret; attento quod aduersarius non probat vllam erectionem, & fundationem eius, per quam cōstet prçfatam ecclesiam fuisse pro regularibus institutam, neque per regulares & religiosos administratam per 40. annos, immo neque per vllos. Tum quia iure communi, eodemque antiquissimo, & sanctissimo, omnia beneficia deberent conferri in tit. sæcularia sæcularibus, & regularia regularibus, vt palam est: & non deberent desiderari, neque quæri modi, quibus tanta iuris maiestas inuerteretur sine grandi causa; quia hæc inuersio fuit magna pars hæresum ætatis nostræ, vt grauissimi auctores testantur: nec puto vllum huic nostro dicto contradicturum.

Secundo respondetur, quod dubium ex hoc argumento resultans non est id quod quæritur, sed an præfato consulenti Reuerendissimus Datarius teneatur conferre præfatam ecclesiam, iuxta decretum Triden. & constitutionem Pij V. contradicente aduersario, cui iam collata est præ-
2 fata ecclesia à S. D. N. Ad quod respondetur primo, quod sua Reuerendissima D. non est iudex competens ad declarandum ad quem illorum pertineat illa, nec etiam ad dandum literas executoriales sine commissione speciali S. D. N. & sine allegationibus & probationibus legitimis, vt palam est. Secundo, quod sacros. Sedes Apost. tota ætate nostra vsque ad proxima tempora solita fuit conferre beneficia omnibus petētibus ea, & asserētibus vacare, & nec Datarius nec Papa se immiscebat litibus impetrantiū, sed remittebantur ad iudices ordinarios vel commissarios, qui dirimerēt eas lites; idque fiebat iure cōmuni obseruato, nullo canone contradicente; & ita secūdum ius commune non possent B. consulenti negari titulus & literę Aposto. quibus ius suum assequeretur & tueretur corā iudicibus cōpetentibus. Tertio, quod pie certe, ac cum magna vtilitate Reipublicæ à paucis annis cœpit induci, ne passim conferrētur beneficia omnibus petentibus à S. Sede Apost. vt euitarentur innumerabiles lites, quæ ex eo nascebantur: sed re mature considerata, non quidem ad declarandū ius esse huic vel illi, sed ad informandum se summarie de causa, ob quam conueniret conferre illa petentibus. qui certe stylus est vtilissimus, & erit, saltem dum talis Papa, & talis Datarius, quales nunc sunt, rexerint. secundum quem stylum arbitror etiam, salua saniore sententia, Reuerēdiss. Datarium debere concedere præfato B. consulenti quod petit, per allegata in informatione illius, & in informatione eruditissimi Bisciæ, & etiam in principio huius nostræ, & per illam totius Ecclesiæ Gallicanæ consue-
3 tudinem, per quam adiudicatur possessio in primo capite possessorij habenti primo aspectu ius coloratius, quia tale videtur habere præfatus B. consulens, cum aduersarius nihil pro se videatur probare; nisi forte quod ecclesia appellatur prioratus, quo nomine plures ecclesias sęculares appellari

appellari non solum in Catalonia, vt testatur in suis literis Reuerendissimus, idemque eruditissimus Antonius Augustinus Archiepiscopus Tarraconen. sed etiam in regno Nauarræ, Castellæ, & Lusitaniæ, palam & notorium est.

SVMMARIVM.

1 *Edicto vt vocentur concurrere volentes in collatione parochialis, vt præcipit sacrum Concilium, nisi in locis in quibus synodus prouincialis id postea statuit, non cogitur Episcopus.*

CONSILIVM IV.

QVAERITVR, an vacante parochiali ecclesia teneatur Episcopus per decretum Concilij Trid. proponere edictum publicum.

1 Respondeo, quod non cogitur Episcopus, licet multum deceat, proponere edictum publicum, per prædictum Concilium: quia id non præcipitur in illo, nisi per synodum prouincialem fuerit id post illud statutum, vt in plerisque locis est factum; sed tenetur nominare plures, nec potest impedire ne alius vel alij possint nominare intra decem dies examinandos, quos tenebitur examinare per se, vel vicarium suum, & alios examinatores, vt palam ex præfato cap. 18. sess. 24. de reform. Conc. Trid. colligitur.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium ecclesiasticum non est illud, quod sine Episcopi auctoritate reperitur institutum, seu quod à sola potestate laica sine iudicis ecclesiastici interuentu potest auferri.*

2 *Sacerdotium tenetur assumere is, cui ob defectum sacerdotis data fuit capellania sacerdotalis, etiamsi non sit vere beneficium.*

3 *Defunctorum voluntatem non commutat Episcopus, sed supremus princeps, modo adsit causa.*

CONSILIVM V.

QVIDAM testator fundauit sine auctoritate vlla ecclesiastica capellaniam: & voluit, vt in ea institueretur ad præsentationem patroni ille, qui ex familia sua reperiretur in sacerdotio, possetque amoueri à dicta capellania ex causa ab eodem patrono. Accidit, quod vacante dicta capellania nullus ex dicta familia inuentus est, qui esset sacerdos. Quæsitum est primo, an posit institui alius ex dicta familia, qui non esset sacerdos. Secundo, an ordinarius posit super hoc dispensare.

1 Ad respondendum quæstionibus propositis, præsuppono primo præfatam capellaniam non esse beneficium ecclesiasticum, vt in casu simili antehac respondimus; quia non est erecta auctoritate iurisdictionis ecclesiasticæ, sed solum auctoritate priuata laica testatoris, qui ratione sui patrimonij eam constituit, sine vlla auctoritate ordinaria, vel delegata, iuxta ea quæ notantur in cap. cum dilectus. de iure patron. & quia constituta fuit eo modo, & ea conditione, vt patronus posset capellanum tollere

à præfata capellania ex causa, quæ sibi legitima videretur: quod fieri non poterat, si capellania fuisset beneficium ecclesiasticum; quoniam illud, saltem si est sæculare, non potest auferri, nisi causa per ecclesiasticum iudicem cognita: quia talia sunt perpetua, iuxta cap. inuentum. 16. quęst. 7. cap. satis peruersum. 56. dist.

2 Secundo, pręsupposito eo quod prędiximus, respondeo ad primam quęstionem, quod nominatio prædicta, à præfato patrono facta, est valida: quia præsentatus est de parentela fundatoris, & est clericus habens qualitates requisitas ad nominationem per clausulam fundatoris, cum non inueniatur in parentela presbyter, nec alius constitutus in ordine sacro; sed præfatus nominatus peccabit acceptando eam sine proposito efficaci assumendi presbyterium, & residendi eo modo quo iussit testator; quia erit capellanus verus & obligatus ad assumendum presbyterium, cum iam iustam habeat ætatem: & non sufficit ei tantum alius ordo sacer, & obligatur ad residentiam personalem.

3 AD SECVNDAM respondeo, quod ordinarius non habet potestatem mutandi voluntates defunctorum, clem. quia contingit. de relig. domibus. cum ei concordantibus. & per consecutionem non posset ordinarius, etiamsi esset Episcopus, præfatam dispensationem facere.

AD TERTIAM, quæ implicite videri potest quæri, scilicet, an Papa possit iuste dispēsare super hoc, & an id iuste possit ab eo peti: Respondeo quod non, nisi iusta causa ad id accesserit: quoniam licet Papa, & Princeps non recognoscens superiorem possit voluntates defunctorū sibi subditorū in rebus sibi subditis mutare iusta de causa, per ea quæ late notantur in d. clem. & in cap. quæ in ecclesiarū. de const. & in l. 1. ff. de administr. rerum ad ciuitatem pertinent. adiunctis allegatis per eius gloss. & in l. legatam. eod. titulo: id tamen fieri debet iusta de causa: quia morientibus libera est de rebus suis ordinādi facultas, l. 1. C. de sacrosf. ecclesijs. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Missam quotidie dicere non tenetur capellanus prouisus de capellania instituta cum onere dicendi Missas indefinite.*

1 *Obligatio celebrandi quotidie non inducitur ex eo, quod capellanus putans se sic obligatum, quotidie etiam per viginti annos celebrauerit.*

2 *Missam quotidie dicere ex fundatione capellaniæ obligatus, excusatur, si omni hebdomada ex causa honestatis, vel deuotionis augendæ, semel & aliquādo bis omittat; cum talis obligatio intelligatur, vt toties celebret, quoties honeste & deuote potest. num. 2.*

CONSILIVM VI.

RELIQVIT testator bona reddentia 830. solidos annuos pro vna capellania ad dicendas Missas, non expresso numero earum, quas teneretur dicere capellanus: & qui eam accepit, dixit annis viginti quotidie Missam, putans se teneri ad celebrandum quotidie. Estque constitutio synodalis, quæ dictat, eum qui tenet capellaniam non reddentē vltra 500. solidos,

ſolidos, teneri ad dicẽdum vnam Miſſam in hebdomada pro ſingulo centenario ſolidorum. Quæritur an prædictus capellanus teneatur ad celebrandum quotidie, eo quod viginti annis ita celebrauit.

1 Reſpondeo primo, quod prædictus capellanus non tenetur ad celebrãdum quotidie, eo ſolo quod celebrauit quotidie viginti annis. Tum quia ipſe non ſe intendit obligare ad maius onus, quam ſit illud, ad quod eum teſtator obligauit; & actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, l. in agris. ff. de acquiren. rerum. dom. cap. fin. de præben. Tum quia poſſeſsio 20. annorum non ſufficit ad inducẽdam præſcriptionẽ obligatoriam in rebus eccleſiaſticis, cap. de quarta. cum ei adnot. de præſcriptio. Tum quia ſoluens per errorem & ignorantiam repetit ſolutum,
2 l. 1. ff. de condictione indebiti. Secundo, quod non tenetur ad celebrandum quotidie per ſolam clauſulam teſtatoris; quia id non expreſsit. Tertio, quod etiamſi expreſsiſſet vt quotidie celebraret, non tamen teneretur id facere, per cap. ſignificatum. cum ei adnot. de præbend. Quarto, quod per prędictam conſtitutionem videtur teneri ad celebrandum, quoties honeſte & deuote id facere poterit. Tum quia conſtitutio habet, aut certe clare ſignificat teneri capellanos ad celebrandum ſemel in hebdomada pro centenario centum ſolidorum reditus capellaniæ, & ad celebrandum quinquies in hebdomada, qui habet capellaniam reditus 500. Tum quia licet ipſe non teneatur ad dicendum vnam in qualibet hebdomada pro quolibet centenario ſolidorum annuorum; cum ſi ad id teneretur, oporteret eum dicere octo ſaltem Miſſas in hebdomada, quod non poteſt: tenetur tamen dicere quot poteſt deuote, & honeſte, per di-
3 ctum cap. ſignificatum. & ei adnotata. Quinto, quod potuit ipſe tempore præterito excuſari, & etiam nunc omittendo vnam, vel interdum alteram Miſſam in hebdomada; modo id non faciat cauſa voluptatis, vel curioſitatis, vel cupiditatis ludendi alea tempore quo illam dicturus erat, ſed cauſa honeſtatis, aut augendi deuotionem, vel alia ſimili, ob notata vbi ſupra. Salua quæ iuſtior, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium eccleſiaſticum debet eſſe & perpetuum & eccleſiaſtica auctoritate fundatum; nec ſufficit quod inſtituatur ab Epiſcopo, ſi de priuatis bonis vti à priuata perſona inſtituatur.*

2 *Nominatus ad beneficium ſacerdotale ætatis ad ſuſcipiendum presbyterium eſſe debet, & in proximis temporibus ordinari.*

CONSILIVM VII.

DE CAPELLANIA ſacerdotali relicta cum iuſto ſalario, & facta facultate hæredi præſentandi, & etiam deſtituendi quando volet.

1 Ad quæſtionem præfatam reſpondeo primo, hanc capellaniam, quam teſtator appellat beneficium presbyterale, non eſſe proprie beneficium eccleſiaſticum: quia non eſt perpetuum, nec auctoritate fundatum eccleſiaſtica: quia poteſt tolli ſine culpa & cauſæ cognitione: & beneficium

ecclesiasticum proprie dictum debet esse perpetuum, & auctoritate ecclesiastica fundatum, cap. inuentum. 16. q. 7. & cap. satis peruersum. 56. dist. & nos post Pet. ab Anchar. in cap. 1. de reg. iur. & Fel. in cap. postulasti. de rescrip. profunde tradidimus olim in rub. de præbend. Nec obstat, quod testator, qui fundauit eam, erat Episcopus: quia non fundauit episcopali auctoritate, sed priuata, & communi laicorum, qua poterat vti in bonis patrimonialib. vel quasi patrimonialib. vt post alios tradimus in tract. de reditib. ecclesiasticis. q. 1. monit. 19. num. 1. & probatur in cap. quia nos. de testam. & 12. q. 3. cap. 1. & 2. & quæst. 5. cap. fixum.

2 Secundo, quod capellanus nominatus à patrono debet esse ætatis legitimæ ad presbyteratum suscipiendum, & quod suscipiat illud in proximis statutis à iure temporibus: & non oportet quod sit actu presbyter, cap. ei cui. de præben. lib. 6. & in cap. 2. de inst. eod. lib. quæ recepta sententia est in prædictis capp. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiorum sacerdotalium, si actu requirant sacerdotium, non sacerdoti facta collatio, nulla est; adeo vt posit declarari illa vacare, & condemnari collatarius ad restitutionem fructuum, ac etiam distributionum. num. 3. alias sufficit quod collatarius habeat legitimam ætatem pro eo suscipiendo, num. 1. & 3. potest tamen cogi ad illud suscipiendum etiam per priuationem. num. 4.*

2 *Dignitates in collegiatis & cathedralibus obtinentes, si ordinem illis annexum non assumant, post annum amittunt vocem in Capitulo, & dimidium distributionum, etiam si horis intersint, & officium recitent. num. 3. & 5.*

3 *Intellectus Concil. Trid. sess. 22. cap. 4. non est vt collatarius actu habeat ordines, & alias qualitates beneficio annexas, sed ætatem, & habilitatem ad hæc habēdum.*

4 *Beneficia non perduntur ipso iure, nisi in casibus à iure requisitis; sed nec quis debet illis priuari, nisi ex magna & iusta causa.*

CONSILIVM VIII.

ECCLESIA collegiata B. Nicolai, quæ capella regia est ex fundatione & dotatione Caroli II. habet ex dispositionibus & ordinationibus dicti Caroli centum clericos, non computato Priore, sub cuius regimine dicti clerici persistunt. De quibus centū clericis 42. sunt canonici, ex quibus vnus est thesaurarius, 28. dicuntur clerici mediocres, & 30. clerici infimi. Insuper ex dispositione dicti Caroli ex dictis 42. canonicis thesaurarius, & 16. canonici sunt sacerdotes, diaconi septem cum cantore, & subdiaconi quinque cum succentore. eademque Caroli dispositione Prior in dextro choro superiori stallo sedet, thesaurarius vero in sinistro, & iuxta Priorem in dextro cantor, & iuxta thesaurarium in sinistro succentor. Collationem vero tam prioratus, quam canonicatuum, thesaurarij, & cantoris, & succentoris dictus Carolus sibi reseruauit. Defuncto Priore tunc temporis dictæ ecclesiæ collegiatę, vacauit canonicatus thesaurarij, de quo fuit prouisus à Vicerege quidam Titius, qui dictum canonicatum resignauit in manibus dicti Viceregis, qui illum contulit cuidam

Aemilio

Aemilio, reseruata ipsi Titio aliqua pēsione: cuius prouisionis vigore fuit immissus in possessionem, sede adhuc Prioris vacante. Debet etiam dictus thesaurarius, tam ex forma constitutionis Regis Caroli, quam iuris communis, accedere ad omnes horas canonicas diurnas, & nocturnas. Hodie per modernum R. D. Priorem extitit compertum, quod dictus Aemilius thesaurarius non est sacerdos, nec recitat officium, nec scit illud recitare, nec ordinare, item non accedit ad ecclesiam prædictis horis.

Quæritur, an dictus Aemilius canonicus & thesaurarius prædictus, stantibus præmissis, possit de dicto canonicatu & thesauraria à Reuerendiss. Priore priuari, & condemnari ad restitutionem fructuum per ipsum perceptorum. Nam videtur dicendum posse priuare eum, cum licet habeat ætatē, non tamē habeat alias habilitates à dictis constitutas, & à iure requisitas circa scientiam, cap. 4. sess. 22. Concil. Trid. in fin. & per consequens non fecit fructus suos, & ad illorum restitutionem tenetur.

Ad solutionem quæstionis necessaria erat Caroli prædicti constitutionis copia, seu clausulæ obligantis thesaurariū, & quindecim canonicos ad
1 presbyterium: quia illa obligatio potuit poni dupliciter. Primo, quod hi, quibus sunt cōferendi, debeant esse actu presbyteri tempore collationis. Secundo, quod habeant ætatem habilem ad suscipiendum presbyterium, iuxta notata cap. cui de non sacerdotali. & cap. ei cui. de præb. lib. 6. in cuius gloss. 2. nu. 11. & 12. notat hoc Dominicus. Et si primo modo esset annexus ordo, collatio facta prædicto Aemilio non valuisset: si autem secundo, valuisset quidem, sed post annum perderet suffragium, siue vocem in Cap. dandam, & dimidium distributionum quotidianarum per clem. vt ij qui, 2. responso, de ætate & qualit.

2 Secundo, quod prædictum cap. 4. Concil. Triden. non videtur obstare proximo dicto, quatenus sub fine innuit, quod collatio dignitatum, personatuum, & aliorum beneficiorum ecclesiarum cathedralium, & collegiatarum in posterum facienda non valeat, nisi iustam ætatem & alias habilitates ad id requisitas habeant; non inquam obstare videtur; quia non statuit quod debeāt habere actu ordines, vel alia, sed debeant habere ætatem, & habilitates ad habendum ea, quod videtur praxis Curiæ seruare: conferuntur enim in ea passim dignitates prædictæ, & alia beneficia ecclesiarum cathedralium, & collegiatarum non habentibus actu ordines, quos ea requirunt, modo habeant ætatem iustam, & alias qualitates requisitas ad hoc vt sint habiles ad eos accipiendos.

3 Tertio, quod si prædictæ thesaurariæ ordo presbyteratus est annexus primo dictorum modorum, idest, quod is cui conferenda est illa, debeat esse actu presbyter, prædictus dominus Prior potest declarare ipsum nec esse, nec fuisse thesaurarium, immo toto tempore, quo illam tenuit prædictus Aemilius, vacasse, & nunc vacare. Potest etiam condemnare ad restitutionem omnium fructuum, & distributionum quotidianarum ab ipso perceptarum, eo quod sine vllo titulo canonico eam tenuit, & tenet, contra cap. 1. de reg. iur. lib. 6.

Quarto, quod si prædictæ thesaurariæ ordo presbyterij est annexus secundo

cundo modo prædicto, prædictus dominus Prior poteſt eum declarare non habere vocem in Capitulo, & perdidiſſe, ac perdere dimidium diſtributionum quotidianarum etiam diebus, quibus intereſt diuinis officijs, & quibus recitauit horas canonicas; & condemnare ipſum ad reſtituendas eas, per d.clem. vt ij qui. 2.reſponſo.

4 Quinto, quod prædictus dominus Prior poteſt prædictum dominum Aemilium cogere ad addiſcendum modum recitandi horas, ſi neſcit, ſub pœna priuationis theſaurariæ; quia qui habet beneficium eccleſiaſticū, & neſcit ea quæ illud requirit, tenetur illud in vtroque foro relinquere, aut diſcere illa quæ illud requirit ad iuſtam illius adminiſtrationem, iuxta Panor.recept.in cap.venerabilis.de præb.& fundatum per l.idem iuris. ff. ad leg. Aquil.& latius tradita à nobis cap.ſi quando.de reſcript.& cap.inter verba.11.quæſt.3.

Sexto, quod ſi collatio theſaurariæ facta prædicto Aemilio ipſo iure valuit, licet forte iniuſta fuerit, non debet tamen ea priuari, ſi monitus vult diſcere modum recitandi horas canonicas, & alia ſuo neceſſaria officio, & facere illa, quæ illud requirit; quia beneficia eccleſiaſtica ſunt perpetua, & non perduntur ipſo iure, niſi in caſibus in iure expreſsis, argum. gloſſ.ſolemn. cap. fin. de iur. patron. & non debent tolli per ſententiam iudicis ſine graui & iuſta cauſa, cap. inuentum. 16. quæſt.7. & cap. ſatis peruerſum.56.diſt.

5 Septimo, quod prædictus dominus Prior poteſt condemnare prędictum Aemilium ad reſtitutionem omnium fructuum perceptorum pro tempore, quo non recitauit horas canonicas, per §.ſtatuimus.ſeſſ.9.Conc.Later. & per extrauag. Pij V. quorum tenorem poſuimus in Manu.cap.25.num. 121. & ad diſtributionum quotidianarum reſtitutionem pro tempore, quo non interfuit diuinis, etiam ſi in eo recitaſſet horas, per cap.1.de cler. non reſid. lib.6. & etiam ad reſtituendum dimidium diſtributionum perceptarum poſt annum ſuæ promotionis, etiam pro tempore, quo interfuit diuinis, & recitauit horas, per clem.2.reſponſo 2.de æta.& quali. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Commenda duplex, perpetua, & temporalis: per primam acquiritur titulus, & fructus, poteſtasque faciendi quicquid poteſt titularis, præter excepta in literis commendæ: at per ſecundam nec acquiruntur fructus, nec ius in beneficio, nec eſt prælatus, ſed procurator cum legitima adminiſtratione beneficij.* 2.

3 *Diſpenſatio ad vnum beneficium obtinendum expirat eo ipſo, quod talis obtinuit commendam, ſi ſit perpetua, alias non.*

CONSILIVM IX.

AN DISPENSATIO ad vnum beneficium expiret per acceptationem alterius collati in commendam?

1 Reſpondeo primo, duplicem eſſe commendam, vel collationem beneficij in

cij in commendam factam: alteram temporalem, de qua disponit cap. nemo deinceps. de elect. lib. 6. & etiam illa, per quam beneficium litigiosum commendat ordinarius alicui, vt seruiat ei lite pendente, iuxta notata in cap. 2. vt lite pendente. lib. 6. & per quam hodie post Concil. Trid. sess. 24. cap. 18. de reform. commendatur ecclesia parochialis per viam vicariæ, donec illi de rectore prouideatur; & per quam Papa solet aliquando beneficium sibi reseruatum vacans commendare alicui, donec ipsum alicui conferat, de qua loquitur Domin. in d. cap. nemo deinceps. num. 6.

2 Altera est perpetua, per quam Sedes Apostolica confert beneficium in commendam quo ad vitam commendatarij, de qua loquitur cap. illud, & cap. qui plures. & cap. relatio. 21. q. 1. Panor. in cap. querelam. de elect. & alij, quos refert Decius in cap. quoniam Abbas. de offic. deleg. & in cap. edoceri. de rescrip. sub finem, & latius Ludo. Gomez. in reg. de infir. resig. q. 13. & de trien. poss. q. 5. in quibus locis resoluit, quod huiusmodi commendæ perpetuæ, quæ causa ætatis passim fiunt per Sedem Apostolicam, habentur pro titulis legitimis, & commendatarij habentur pro prælatis, & faciunt fructus suos, & possunt facere quidquid possunt titulares, exceptis ijs quæ per literas commendatorias excipiuntur.

Secundo, quod commenda temporalis ad certum tempus facta non dat ius in beneficio, nec commendatarius facit fructus suos, neque est prælatus beneficij, sed procurator, habens tamen legitimam administrationem, vt determinat Domin. vbi supra post DD. de Rota, quem sequitur Ludo. Gomez. in locis supradictis.

3 Tertio, quod ex his infertur respondendum esse quæstioni D. consulentis per distinctionem; scilicet, quod si præfatæ commendæ erant temporales, non fuit per illas extincta dispensatio; si autem perpetuæ, sic; nam prędictus Lud. in prędicta reg. de trien. quęst. 5. pag. 13. ait post Collectaneum, quod cap. 1. de filijs presbyt. lib. 6. habet locum in commenda perpetua. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia plura personalem residentiam non requirentia, vsque ad competentem tantum sustentationem, licite conferri possunt; secus si excedant, possuntque cogi beneficiarij vt superflua resignent.*

2 *Intellectus Concilij Tridentini sess. 24. cap. 17. de reformat.*

CONSILIVM X.

QVAERITVR, an quis posit habere plura beneficia non requirentia residentiam personalem.

1 Respondeo, quod est tutus, modo talia beneficia non requirant residentiam personalem, & requirantur ad honestam sustẽtationem illius qui ea obtinet: immo & valet collatio ei facta de alio beneficio superfluo ipso iure; licet peccaret retinendo illud cum alijs, & cogi posset relinquere illud, aut aliud, vel alia ex eis, donec redigeretur ad sufficiens vel illa plura

quæ

quæ illi æquipollerent; quia hoc licebat iure antiquo, quod non est mutatum per præfatum Concil. & ita standum est illi, l. præcipimus. C. de appellat.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium seu præstimonia plura ante Concilium obtenta, & iustam sustentationem excedentia, si superflua pauperibus dentur, retineri possunt, secus de post obtentis: quia vno vel duobus, quod vel quæ sufficiant, retentis, reliqua sunt dimittenda.*

2 *Pensio etsi non dicatur beneficium stricte, tale tamen est præstimonium.*

CONSILIVM XI.

QVIDAM habens plura beneficia simplicia, & præstimonia, quam suæ sustentationi honestæ requirantur, quærit quid facere debeat.

1 Respondeo, quod multum refert an consulens obtinuerit prædicta beneficia ante Concilium Triden. an post illud: quia secundum opinionem Card. in clem. gratiæ. de rescrip. quam semper soleo sequi, & late explicaui in repet. cap. ad hæc. de præb. & retuli in Manua. cap. 25. nu. 128. potest ea tenere, modo non plus in se sustentando, quam requirit decentia suæ personæ, & reliqua pijs operibus impendat. si vero ea obtinuit post Conci. Trid. non potest retinere nisi vnum illorum, vel duo, quod vel quæ sufficiant sibi honeste sustentando, per Concil. Trid. sess. 24. cap. 17. de reform.
2 etiam si sint simplicia, & compatibilia. & licet pensiones stricte non dicantur beneficia ecclesiastica, præstimonia tamen talia sunt, vt Panor. recep. determinat consi. 47. par. 2. Fel. in cap. postulasti. de rescrip. Quantum vero sufficiat ad honestam sustẽtationem consulentis, ipse viderit, consultis viris prudentibus, & Deum timentibus: super quo videre poterit quę nos post multas consultationes scripsimus in miscel. 62. de oratio. per totum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Obtinens plures parochiales sine dispensatione, fit inhabilis ad illas, & alia quæcumque beneficia obtinenda; & vltimo loco adeptæ reseruantur collationi Papæ; & collatio facta de illis ab ordinario est nulla.*

CONSILIVM XII.

QVIDAM A. obtinuit tres parochiales ecclesias à S. Sede Apostolica, & intra annum ad presbyteratum non se fecit ordinari, & nihilominus eas retinuit, possedit, & fructus earum percepit 10. annis. Quæritur an incurrerit inhabilitatem ad aliquam illarum obtinendam, & an ordinarius illas renunciatas in manibus eius possit conferre alicui.

Respondeo, ꝙ hæ duæ quæstiones sunt graues, & quarũ decisio requirit hominem maiori otio, quam quod est mihi, fruentem, præterquam quod votis meis ex parte repugnat illarum digna tractatio. Pro reuerentia tamen, qua sum in eum, qui mihi eam imperat, hæc pauca respondeo. Primo, esse distinguendum an præfatus A. obtinuisset eas cum Papæ dispensa-

ſpenſatione, an vero ſine illa. Secundo, quod ſi abſque diſpenſatione obtinuit eas, fuit factus inhabilis ad illas, & alia quæcumque beneficia obtinenda, per extrauag. execrabilis. Ioan. xxij. §. porro. de præb. Et quod poſtremo loco adeptæ fuerunt reſeruatę collationi Papæ ſecundum glo. Zenzelini, quam habet extrauag. Ioan. xxij. quam & nos ſequimur in repetit. cap. accepta. nuper Romæ impreſſa in ſolutio. 10. oppoſi. num. 31. de reſtit. ſpol. licet glo. Guliel. quam habet inter extrauagantes communes, putet etiam alia eſſe reſeruata; & conſequenter ſolus Papa potuit prouidere de illis; & collatio facta de illis ab ordinario fuit nulla.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium ſimplex ſufficiens habens, ſecundum ſimplex licite quidem & ſine peccato retinere non poteſt, per adeptionem tamen ſecundi non inducitur vacatio primi. nu. 3. & hæc eſt communis. num. 4. licet Innoc. & quidam alij contrarium putauerint, nu. 2. niſi quando ſecundum eſt primo vniforme, & ſub eodem tecto, nu. 4. vel in eorum fundatione aliter ſit ſtatutum, vel ſit regulare, nu. 5. vel agatur de expectatiuis. num. 1. quarum ius cum ſit ad rem, facilius perditur. num. 7. ſed nec per Concil. Trid. inducta fuit in beneficijs ſimplicibus talis vacatio. nu. 6.*

3 *Pœnam priuationis aliquem ipſo iure incurriſſe non eſt dicendum, niſi id ſit expreſſum in iure.*

5 *Vacatio beneficiorum ipſo iure non facile extendenda eſt ab vno caſu ad alium.*

CONSILIVM XIII.

AN HABENS vnum beneficium ſimplex, ſi acquirat alterum ſufficiens, perdat ipſo iure prius?

1 Pro parte affirmante facit in primis, quod omne beneficium, quod eſt ſufficiens alicui, eſt incompatibile cuilibet alij quamlibet ſimplici & paruo, quo ad ipſum qui habet illud, iuxta gloſſ. ſingularem & receptam in cap. dudum. 2. de elect. verb. retinere. quæ habet peccare mortaliter eum, qui habens beneficium ſufficiens, retinet alterum: cuius ſententia redacta eſt in canonem à Concil. Trid. ſeſſ. 24. cap. 17. de reform. & habens incompatibile beneficium perdit illud per adeptionem alterius incompatibilis, cap. de multa. de præb. per locum à ſimili, vel identitatis, vt ita dicam, rationis. Secundo, quod clem. gratiæ. de reſcrip. habet habentem expectatiuam ad aliquod beneficium perdere illam per adeptionem alterius incompatibilis illi, & per prædictum Concil. Trid. omne beneficium ſufficiens alicui eſt incompatibile cuilibet alij quamlibet ſimplici quo ad ipſum, vt prædictum eſt, vt etiam nos aſſeruimus in miſcell. 61. de oratione.

2 Tertio facit opinio celebris Innoc. in cap. fin. de cler. non reſid. quam videtur ſequi gloſſ. præfata clem. gratiæ. ſuper qua Barbatius dixit illam eſſe veriorem quam contrariam, & eam ſequitur Rebuffus in praxi benef. tit. de diſpenſatione ratione ætatis nu. 6. qui nu. 7. in ſpecie videtur quæſtionis huius partem affirmatiuam aſſerere. Quarto facit deſiderium illud ſanctum, quod traxit Rebuffum in hanc ſentētiam, ſcilicet vt refrenarentur à pluralitate beneficiorum, qui ad eam aduolant: ob quam certe cauſam

ſam ipſe quoque vellem hãc partem eſſe iuridicam,arg.cap.quia initium. & cap.cum iam dudum.de præb.& principij extraua. Ioannis xxij.

3 Quibus tamen non obſtantibus tenenda videtur pars negans, ſcilicet, quod non perdit ipſo iure,ſed quod per ſententiam cogi poſset relinquere alterum. Primo quidem,quod non eſt dicendum aliquam pœnam ipſo iure in aliquo caſu incurri abſque iure, quod expreſſe id ſtatuat, iuxta glo.celeb.& recep.in cap.fin.de iur.patr.pro qua eſt aptus textus in auth. de non eligendo ſecundo nubẽtes.§.cum igitur.ſub fin.verſ.ſicut ſi patres. & in l.ſi quis.ff.de relig.& ſumptibus. At nullum ius Pontificium hoc hactenus ſtatuit: ergo, &c. Secundo, quod pœnæ non ſunt extendendæ ad alium caſum,cap.pœnæ.de pœnit.diſtinct.1.l.præſes.ff.de pœnis. etiam ex ſimilitudine rationis, immo nec ex identitate rationis etiam omnimoda, ſecundum gloſſ.ſingul.& recep.in cap.1.ver.Italiæ. de tempo.ordin. lib.6. & reſolutionem D. Anton. in cap. fin. de conſuetud. & Domin. & Peruſ. qui alios multos referunt ſuper dicta gloſſ. niſi occurrat aliquid aliud de eis, quæ ponunt Dominicus & Peruſinus ibidem. At nullus canon inuenitur, qui pœnam perditionis ipſo iure infligat in hoc caſu, nec alio huic ſimili,& cuius eadem omnino ratio habeat locum in hoc, & minus quod cum omnimoda ratione concurrat aliquod aliud ad talem perditionem

4 requiſitum: ergo non eſt facienda. Tertio, quod communis opinio contra Innoc.in hac re ſatis vacillantem in cap.de multa.de præb. & Imolen. in cap.fin.de cler.non reſid.tenet,quod vnum beneficium ſimplex non vacat ipſo iure per adeptionem alterius, niſi ſit vniforme ſub eodem tecto, iuxta caſum ſingularem in cap.literas.de conceſſ.præb. & clem.fi.de prẹb. Quarto, quod etiam ſi nec Panorm. cuius opinio eſt communis, neque alius præfatam concluſionem aſſereret, cogeremur tamen aſſerere per prædictas rationes irrefragabiles,& per cap. præterea. & cap.referente.& cap.de multa.per locum ab ſpeciali,de præben.& per d.cap.literas. etiam per locum ab ſpeciali, de conceſſ. præben. quibus non poteſt reſponderi, niſi à regulis iuris ſine efficaci ratione deuiando. Quinto,quod hanc opinionem Panorm.communem vidi firmiter ante quadraginta annos teneri perlegendo,diſputando, & conſulendo in quatuor Academijs celeberrimis, ſcilicet Tholoſæ, Cathurſi, Salmanticæ, & Conimbricæ: nec in tota ætate mea vidi, nec audiui contrarium ſeruatum in Vrbe,nec in orbe, neque ex hoc capite impetratum eſſe beneficium ſimplex alicuius

5 tamquam vacans iure communi. quod addo propter aliqua beneficia ſimplicia, in quorum fundatione particulariter ſtatutum eſt, vt vacent alio quocumque beneficio quæſito. Sexto, quod eſto ius commune habeat, beneficia, quæ ſunt incompatibilia propter ſuam naturam intrinſecam & principalem, quia ſunt regularia, vel requirentia reſidentiam perſonalem,vacare propter alterius aſſecutionem; multum eſſet circumſpiciendum an eſſet extendendum, cum ſit pœnale, ad caſum noſtrum, in quo beneficium ſufficiens non eſt ob ſuam naturam principalem incompatibile minus ſufficienti,ſed per accidens,& minus principaliter,eo quod ſufficit ei, qui habebat aliud inſufficiens: cum ea quæ per accidens,

ac mi-

ac minus principaliter contingunt, non sint attendenda, arg. l.si quis nec causam.ff.de reb.cred.& multorum,quæ per Iasonem ibi congeruntur,aut certe saltē minus quam quæ principaliter aguntur,vt eruditissimus Alci. erudite ibidem dixit. Septimo, quod quærenda est pax,& fugiendæ lites, iuxta proœmium Gregorianum, & illud Apostoli: *Mutuam & continuam charitatem inter vos habentes:* & si S. D. N. declararet partem affirmatiuam esse veram,innumeræ lites orirentur impetrantibus pauperioribus beneficia multorum ditiorum, qui profecto palam cum beneficijs sufficienti-
6 bus retinent alia minora vbique gentium. Octauo denique, quod qui tenuerit partem affirmatiuam esse veram, cogetur per prædictum Concil. Trid.tenere quod etiam ante Concil.Triden. solebant vacare: quia ante illud erat peccatum mortale retentio insufficientis cum sufficienti, iuxta prædictam gloss.singularem receptam;quod tamen nemo vmquam,vt arbitror,ante illud dixit.

Ad primum oppositorum respondetur concedendo assumptum, scilicet quod omne beneficium sufficiens est incompatibile alij quamlibet simplici: negando tamen quod omne beneficium incompatibile vacet ipso iure per adeptionem cuiuslibet alterius incompatibilis ei; quia illa pœna nullo iure hactenus imposita est, per prædicta: & iure mirari licet de And. Siculo,& Rebuffo, qui tantopere suam opinionem fundauerunt in d.cap.de multa. Tum quod de solis ecclesijs parochialibus, dignitatibus, personatibus, & officijs statuit, in quibus longe maior ratio illam pœnam statuendi occurrebat. Tum quod per locum ab speciali irrefragabili contra ipsos retorqueri potest.Tum quod pœnæ extra suū casum nullatenus extendi debent,per prima duo fundamenta pro parte negante ad-
7 ducta. Ad secundum respondet Panorm. recep. vbi supra, quod prædicta clem.gratiæ.non loquitur de beneficio iam quæsito, sed de quærendo, & ita de iure ad rem, & non de iure in re. & illationem ab altero illorum ad alterum esse infirmam, palam est vel ex eo, quod monachus & seruus possunt domino & monasterio in altero præiudicare, & in altero non, Innoc. in cap.cum olim. de priuileg. & Bald. in l.seruis.C.de pactis. Ad tertium respondetur primo, quod Innoc.non firmiter asserit id quod dicit, sed solum per verbum *videtur*: & merito; quia nullo firmo fundamento nititur; solum enim citat notata in cap.ex tuæ. eod.tit. cuius tamen gloss.in verbo expoliari. clare significat, & per sequētem §.efficaciter probat illius contextum non agere de priuatione ipso iure, sed per sententiam. Secundo, quod opinio Innocētij etiāsi esset asserta,tamē cum eam tamquam doctor scripserit,nil impedit quo minus per firmos textus & rationes discedamus ab eo.argum. cap.capellanus. de ferijs. etiam si suam constitutionem declararet exemplo, Host.in cap.1. de concess. præb. lib.6. Ad quartum respondeo, laudandum esse zelum Rebuffi; & adeo quidem, quod ante sesquiannum proposui persuadere Reuerendissimo Datario libellis supplicibus vt adderet hanc iuris vacationem, sed non fui ausus propter timorem multitudinis litium inde gignendarum, in qua fundo vltimum argumentum pro parte negante factum. Per quæ omnia credo firmiter,

attento

attento iure hactenus statuto, partem negantem esse veram, & non fore vtile paci Reipub. Christianæ partem affirmantem noue statuere. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Possidens archidiaconatum litigiosum, illud perdit, si postea acquirat titulum & pacificam possessionem alterius similis non litigiosi: & si contendit retinere vtrumque, efficitur execrabilis; secus autem, si primo obtinet titulum non litigiosi, & postea titulum & possessionem secundi litigiosi, & demum pacificam possessionem primi non litigiosi.*

2 *Dimittens quis beneficium litigiosum, siue non litigiosum, quod credebat vacare per assecutionem secundi incompatibilis bona fide adepti, si postea detegat se de secundo non esse sufficienter prouisum, potest ad primum redire.*

CONSILIVM XIIII.

QVIDAM N. de mense Februarij 1561. impetrauit à Sede Apostolica vnum archidiaconatum cuiusdam cathedralis cum pluribus alijs beneficijs simplicibus: postmodum, videlicet de mense Octobris 1562. fuit etiam prouisus per ordinarium de alio archidiaconatu alterius cathedralis; & statim possessione illius habita, fuit sibi mota lis. expeditis autem literis super dicto primo archidiaconatu habuit possessionem pacificam illius, & etiam fructus, quam adhuc continuat, prout etiam continuauit possessionem dicti archidiaconatus litigiosi vsque ad annum 1570.

His stantibus, quæritur an prædictus N. fuerit effectus execrabilis, ita vt vacent beneficia prædicta incompatibilia, quæ retinuit, ad hoc, vt etiam teneatur ad restitutionem fructuum? In quo pro affirmatiua videtur tenendum; quia per assequutionem secundi vacat primum, & per retentionem eorum vacant omnia. Non obstat quod dictus secundus archidiaconatus fuit factus litigiosus: quia respondetur, quod obiectum procederet, si possessio illius vltimo loco capta fuisset; sed mihi præsupponitur, quod postquam exponens possidebat archidiaconatum litigiosum, adeptus fuit possessionem dicti primi archidiaconatus pacificam, & non dimisit archidiaconatum litigiosum, prout dimittere tenebatur, ne fieret execrabilis: & si ille erat litigiosus, tanto libentius ab exponente dimitti debebat; illud enim de lite, quod excusat ab execrabilitate, procedit quando mouetur lis super beneficio postea obtento; illa ratione, quia cap. de multa. & extrauagans execrabilis. mandant dimitti primum beneficium, si quis velit assequi secundum; nec videtur honestum quod ad dimittendum primum pacificum quis cogi debeat propter secundum litigiosum; quia hic posset vtroque priuari, videlicet primo per dimissionem spontaneam, & secundo, si in lite succumberet: quod inconueniens cessat, quando primum beneficium dimittendum litigiosum existit. Nec etiam obstat, quod Camera possideret dictum primum archidiacona-

diaconatum pacifice, antequam dictus exponens de dicto secundo archidiaconatu litigioso prouideretur, quasi quod tunc dictus exponens diceretur possidere, & consequenter quod possessio archidiaconatus pacifica præcederet possessionem litigiosi: quia respondetur quod alia est possessio Cameræ, alia dicti exponentis; & negari non potest quin dictus exponens habuerit possessionem post archidiaconatum litigiosum.

3 AD QVAESTIONEM & rationes pro parte affirmatiua propositas respondeo primo, quod certum est prædictos duos archidiaconatus duarum ecclesiarum cathedralium esse beneficia incompatibilia inclusa sub cap. de multa. de præb. quia per notata ibidem ab omnibus sunt dignitates vel personatus, de quibus illud tractat. Deinde, quod facile videri potest cuipiam, archidiaconatum secundo loco quęsitum vacasse per assecutionem possessionis pacificæ archidiaconatus prius habiti. Tum quia possessio pacifica vnius incompatibilis facit vacare ipso iure alterum, cuius tituli adeptio sine tali possessione ad illum effectum non sufficeret, cap. commissa. de elect. lib. 6. & extrauag. execrabilis. Ioan. XXII. Tum quia licet beneficium prius pacifice obtentum non vacet ipso iure per obtentionem secundi litigiosi: tamen è contrario primum litigiosum vacat per obtentionem secundi incompatibilis pacificam. quæ est determinatio Innocentij ab omnibus recepta in cap. in nostra. de rescript. & in casu proposito prius fuit obtentum secundum litigiosum, quam pacifica possessio prioris.

Attamen maturius considerando, contrarium videtur asserēdum. quia nullibi statuitur, vt incompatibile prius obtentum, non habita pacifica possessione, vacet per adeptionem possessionis subsequutam post obtentionem secundi litigiosi: & ita non est asserendum, arg. cap. legatur. 24. q. 2. & §. consideremus. auth. de trient. & semiss. col. 3. præsertim quod nulla efficaci ratione id persuaderi potest.

Non obstant in contrarium allegata. Non primum; quia licet de iure caueatur, quod prius obtentum non vacet per secundum, donec eius pacifica possessio obtineatur, vt iura in eo allegata probant; tamen nec illa nec alia vllā probant, quod adeptio possessionis pacificæ primi beneficij subsequuta post secundum obtentum litigiosum faciat vacare prius obtentum. Tum quia longe aliud est assequi titulum & possessionem pacificam vnius incompatibilis post adeptionem alterius incompatibilis litigiosi, & aliud assequi titulum & possessionem pacificam vnius incompatibilis ante assequutionē alerius litigiosi: ergo iura pœnalia & odiosa, & ideo restringenda, iuxta regulam in pœnis. & reg. odia. de reg. iur. lib. 6. quæ disponunt in hoc posteriori casu, non habebunt locum in illo priori: maxime quia longe maior ratio inuenitur in posteriori, ad hoc vt habeat locum illa pœna, quam in priori. facit gloss. sing. cap. fin. de iure patronat. quatenus habet numquam incurri amissionem iuris ipso iure, nisi id lege aliqua exprimatur. Non obstat etiam secundum, per ea quæ dicta sunt ad primum: & quia licet possessio pacifica requiratur ad hoc, vt vacet alterum incompatibile; non tamen illa sola sufficit, sed requiritur

2 adeptio tituli, ratione cuius illa fuerit accepta. Vnde si quis post obtentum vnum pacificum vel litigiosum, obtineat pacificam possessionem alterius incompatibilis, eo quod iuste putabat esse sibi ius in eo quæsitum, & vere non erat, non vacabit prius, immo poterit ad illud redire sine alio nouo titulo, iuxta cap. si beneficia. cum ei adnotatis, de præben. lib. 6. ex qua determinatione colligitur decisio negatiua, videlicet quod archidiaconatus litigiosus non vacauit ipso iure per possessionem alterius pacificam post litigiosi obtentionem, & quod nulla ex hoc capite obligatio ad restituendum quicquam oritur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Dignitas est omne beneficium ecclesiasticum, si habet iurisdictionem spiritualem fori exterioris.*

2 *Curatum est omne beneficium quod habet iurisdictionem spiritualem fori exterioris, vel interioris.*

3 *Abbatiam exemptam habentem iurisdictionem quasi episcopalem obtinens habet beneficium curatum, & spiritualem iurisdictionem nedum fori exterioris, sed etiã interioris animarum sui territorij, ac monachorum cõuentus, si habet conuentum; requiriturque iure communi residentia. num. 4. non tamen est parochialis, si talem non habet parochiam, cuius animarum curam per se immediate gerere debeat. num. 3. vnde sub dispositione Concil. Trid. sess. 24. cap. 17. continetur sub ea parte in qua loquitur de beneficijs requirentibus residentiam, sed non sub ea in qua agit de dimittendo alteram ex duabus parochialibus. num. 5. & de iure per assecutionem vnius altera vacat. num. 1.*

6 *Beneficiarij tenentur coram Deo iura ecclesiæ defendere, & alienata recuperare: nec debent curare, vt iurisdictio illis imminens in alios transferatur, neve retento commodo in alios onus reyciant.*

6 *Abbatiæ exemptæ, etiamsi earum iurisdictio transferatur in Episcopum, non desinũt esse beneficia regularia, & curata habitu, & etiam actu, si habent conuentum: sed nec debet Abbas procurare vt cura transferatur in Episcopos.*

7 *Beneficia plura residentiam requirentia aliàs tamen iuste obtinens, bono vtetur consilio, si vno retento alia reseruatis sibi fructibus loco pensionis resignet valenti onus residentiæ subire.*

CONSILIVM XV.

N. HABENS plures abbatias exemptas, & habentes iurisdictionem spiritualem exteriorem, quæsiuit, an essent beneficia incompatibilia, licet non habeant parochias, ita vt requirant residentiam personalem; & comprehendantur sub dispositione Concilij Trid. cap. 17. de reform. sess. 24. & an ad retinendos reditus, debeat procurare, vt illarum iurisdictio detur Episcopis.

1 Quæstiones propositæ licet duo tantum expresse quærant, plura tamen præsupponunt. Dico primo prædictas abbatias proculdubio esse beneficia impatibilia contenta sub cap. de multa. de præbend. quia sunt dignitates, de quibus illud disponit. omne enim beneficium ecclesiasticum habens

habens iurisdictionem spiritualem fori exterioris est dignitas, vt Innoc. Panormit. & alij ibidem definiunt, & nos late tradidimus in rubr. de prębendis.& prędictæ abbatiæ habent iurisdictionem fori exterioris nō qualem qualem tantum, sed quasi episcopalem, & exemptam ab alia iurisdictione episcopali, de qualem habente loquitur gloss.sing.in clem. 1. verbo proprij. de rebus ecclesiæ non alienan.

2 Secundo, quod prædictæ abbatiæ sunt beneficia curata; quia omne beneficium ecclesiasticum habens iurisdictionem spiritualem in foro interiori vel exteriori dicitur beneficium curatum, cap.dudum. il 2. de elect. & prędictæ abbatiæ habent, vt habetur in facto, iurisdictionem spiritualem fori exterioris; immo habent etiam iurisdictionem fori interioris in monachos & religiosos suorum conuentuum, si habent conuentus, iuxta cap.cum ab ecclesiarum.& cap.quanto. de offic.ordin. & etiam habent in animas omnium territorij sui talem, qualem Episcopi habent in animas parochianorum parochiarum sibi subiectarum; habent enim iurisdictionem quasi episcopalem, vt dictum est.

3 Tertio, quod esto sint beneficia curata, non tamen sunt nec debent dici ecclesiæ parochiales; quia, vt habetur in facto, non habent parochiam, cuius animarum curam debeant Abbates earum per se immediate administrare; quod requiritur ad hoc vt aliquod beneficium dicatur ecclesia parochialis, iuxta not. in cap. cum in cunctis. §. inferiora. de elect. & in cap. licet canon. & cap.statutum. eod.tit.lib.6.

4 Quarto, quod prędictæ abbatiæ iure communi requirunt residentiam personalem. Tum quia sunt beneficia quasi episcopalia, & habent territoria sibi tantum, & non alijs Episcopis subiecta: & ita eadem fere ratio, qua tenentur Episcopi ad residendum, obstringit etiam earum Abbates ad idem faciendum. Tum quia omne beneficium curatum requirit residentiam personalem, secundum omnes; & etiam non curatum, si est regulare, quales sunt prędictæ abbatiæ, pręsertim si essent monachorum nigrorum, per clem.ne in agro.§.cęterum.& §.sane.ne cler.vel monach. & est conclusio asserta à Felin. in cap. cum omnes. de constit. col. 1. de qua profunde nos nuper egimus in cap.nullam. 18.quęst.2.à num.43.

5 Quinto, quod ex prędictis sequitur, quod cap. 17. sess.24. Concil.Trid. non habet locum in casu proposito, quatenus disponit, quod habens duas parochiales, alteram dimittat: quia hæ abbatiæ non sunt parochiales: immo nec etiam videtur habere locum, quatenus ait vt habens duos episcopatus alterum dimittat: quia licet sint beneficia quasi episcopalia, & fere eadem ratio militet in eis, quæ in episcopatibus; non tamen sunt vere & proprie episcopatus, ita vt sub illa constitutione pœnali contineantur, quamuis forte disputando teneri posset contrarium.

Sexto, quod ex eisdem sequitur locum esse in hoc casu prædicto cap. 17. quo ad partem, qua disponit ne cui in posterum plura beneficia conferantur; & etiam quo ad partem illam, qua videtur vetare, ne habenti vnum beneficium sibi non sufficiens, requirens residentiam, prouideri posit de alio beneficio requirente residentiam personalē. Non enim videtur quod

habenti vnam istarum abbatiarum non sufficientē suæ sustentationi possit prouideri de alia, non derogando Concilio.

6 Septimo, quod prædictus N. nullatenus debet procurare, vt prædictarum abbatiarum iurisdictio detur Episcopis. Tum quia id esset grande dedecus religionum, quarum illæ sunt. Tum quod successores eius poterunt in eis residere, & specialem sui territorij curam habere. Tum quod id esset capere commoda, & onus abijcere, contra l. secundum naturam. ff. de reg. iur. & cap. qui sentit onus. eod. tit. lib. 6. Tum quod omnis prælatus tenetur coram Deo ad iura ecclesiæ suæ defendenda, & ad alienata recuperanda, quanto magis ad non destruendum, & non alienandum, iuxta cap. sine exceptione. 12. q. 2. & cap. nulli. cap. si quis presbyterorum. de rebus ecclesiæ non alien. cum multis alijs. Tum denique quod licet iurisdictiones earum transferrentur in Episcopos, nihilominus manerent beneficia regularia, & curata habitu, & etiam actu, si conuentus habent, immo forte etiam ad procurandum eos habere, si non habent.

7 Octauo, quod modus cōuenientior retinendi reditus videtur esse, quod retineat vnam, quæ sit opulentissima illarum, & reliquas renunciet in fauorem aliquarum personarum ad eas regendas idonearum, retinēdo fructus earum pro pensione, certa quantitate pecuniæ reseruata titularijs, qui & abbatias regent, & supplebunt personam vicarij, & etiam poterunt supplere personam œconomi ad recolligendos, conseruandos, & vendendos tempore opportuno fructus: quas duas personas, vel vnam pro duabus, etiam retinendo titulum, oportet alere, & eis stipendia soluere: ita quod forte minor erit quantitas reseruata titulari, quam quod personæ prædictæ palam vel clam sunt accepturæ: vel permutando eas pro beneficijs simplicibus, quæ residentiam non requirerent, qualia qui permutarent facile in Hispania inuenirentur: multi enim honoris sui augendi gratia redituum diminutionem paterentur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia simplicia sub eodem tecto tunc demum causant incompatibilitatem, quando sunt vniformia, aliàs non. Vnde parochus potest in sua ecclesia obtinere simplex beneficium.*

2 *Vniformia beneficia dicuntur illæ capellaniæ, quæ ad eumdem finem, & ad eadem munera, vel ad vnam congregationem faciendā sunt institutæ: non erunt autem tales, si vna sit instituta ad dicendam separatim vnam Missam in vno altari, & alia ad aliud sacrum in alio altari.*

CONSILIVM XVI.

AN SI DVO simplicia beneficia quis obtineat in duobus altaribus positis intra quamdam ecclesiam parochialem, pro quorum vno tenetur secundum diœcesanum Concilium celebrare duas in mense Missas, vnam vero pro alio altari, &c. dicantur incompatibilia?

Respondeo, quod prædictæ capellaniæ siue altaria non sunt incompatibilia. Tum quia generali Concil. Trident. inductum est, vt possit quis habere

habere plura beneficia simplicia, quorum alterum non sufficit ad sustentationem habentis illud, iuxta cap. gratia. de rescrip. lib. 6. & clem. gratiæ. eod. tit. adiunctis gloss. & annotationibus doct. & tradit Panormitan. in repet. §. qui vero. cap. extirpandæ. de præbend. num. 33. & prædictæ capellaniæ, siue altaria sunt beneficia simplicia, quorum alterum non sufficit ad sustentationem habentis illud. Tum quia licet plura beneficia etiam
1 simplicia vniformia, vt duæ canoniæ, vel duæ præbendæ, sub eodem tecto existentia sint incompatibilia, cap. literas. de concess. prębend. clem. fin. de pręben. cap. 1. de consuet. lib. 6. difformia tamen & dissimilia compatibilia sunt. text. in cap. eam te. de rescript. cap. olim. de re iud. & satis probatur in d. cap. 1. de consuet & prędictæ capellaniæ siue altaria sunt difformia, vt palam est, & mox dicetur. Tum quia Lap. alleg. 117. late concludit rectorem alicuius ecclesiæ posse cum rectoria siue suo beneficio curato retinere capellaniam intra eamdem ecclesiam existẽtem: quem post alios
2 sequitur Philip. Franc. in cap. 1. de consuet. lib. 6. Tum quia non obstat dicere, quod pręfatæ capellaniæ & altaria videntur esse vniformia, eo quod simili nomine, scilicet capellaniæ nominantur: quia vt aliqua beneficia dicantur vniformia ad effectum incompatibilitatis, non sufficit quod vno nomine generaliter appellẽtur: alioquin omnia beneficia simplicia essent vniformia, quia nomine beneficij simplicis nominãtur: sed opportet quod eorum munera & onera naturalia sint vniformia & similia, vt sunt duæ canoniæ, & duæ prębendæ eiusdem ecclesiæ & capellaniæ; sed altaria prędicta non sunt hoc modo vniformia: siquidem vnum est in vno loco, & alterum in alio situm, & vnum habet vnum onus, & alterum aliud. Tum denique ꝙ licet capellaniæ multæ, quę in aliquot locis sunt fundatę ad cãtandam vnam Missam in vna capella, & ad dicendas alias submisse in eadem ad eumdem finem & intẽtionem fundatoris institutæ, & vt capellani conueniant in vnum, vt eadem munera faciant, possint dici vniformes instar canonicatuum & prębendarum, non tamen possunt dici tales capellaniæ, de quibus quęritur: quia non sunt institutæ ad vnum & eumdem finem, & ad eadem munera, & vnam congregationem faciendam, sed ad longe diuersa & separata; & à separatis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minorib. & cap. ad audientiam. de decim. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium simplex per alterius assecutionem, quod cum primo ea sola ratione est incompatibile, quod alterum sufficit ad sustentationem, vel quia vtrumque requirit personalem residentiam regulariter, nec de iure, nec ex dispositione sacri Concilij vacat.*

2 *Exorbitans à iure communi lex vel dispositio non trahitur ad similia, etiamsi subsit eadem ratio.*

3 *Correctio iurium vitanda, nec per subauditos intellectus inducenda.*

4 *Intellectus cap. 4. sess. 7. sacri Concilij Tridentini.*

CONSILIVM XVII.

AN PER adeptionem secundi beneficij, quod incompatibile sit cum primo, quia vtrumque personalem residentiam requirat, vel quia primum sit per se sufficiens iuxta cap. 17. sess. 24. de reform. Concil. Trid. vacet primum ipso iure ex cap. 4. sess. 7. de reform. eiusdem Concilij?

Respondeo primo, subintellexisse me hanc quæstionem fuisse decisam ab Illustrissima Illustrissimorum Cardinalium ad declaranda dubia sancti Concilij Trid. deputatorum Congregatione, quatenus dicuntur declarasse vacare beneficium simplex illius, qui postea legitime obtinuit ecclesiã parochialem & possessionem illius pacificam & canonicam.

Secundo, quod nisi eorum me auctoritas per S.D.N. de more probata in præfatam sententiam traheret, putarem de iure respondendum esse contrarium.
1 Tum quia non est recedendum à iure antiquo, nisi cogente ad id nouo, l. præcipimus. C. de appell. etiamsi eadem ratio in vtroque casu inueniretur, vt ibidem adnotauit Bartolus, & probatur per l. si vero. §. de viro. ff. solut. matrimonio. qui probat prouisionem legis factam contra ius commune non extendi ad casus in ea non expressos: vbi etiam idem adnotauit Bart. communiter recept. At iure antiquo beneficia, etiam incompatibilia, propterea quod requirant residentiam personalem, vel ob aliam causam non vacant regulariter ipso iure, cap. referente. & cap. præterea. cum ei adnot. de præbend. præter illa de quibus in cap. de multa. eod. tit. cap. literas, de concessio. præbend. & clement. fin. de præbend. extrauag. execrabilis. Ioann. XXII. & aliquot alijs, de quibus id expresse statuitur. At nullo iure neque antiquo neque nouo statuitur, vt beneficium simplex vacet per adeptionem alterius curati, vel simplicis ipso iure extra prædictos casus. Tum quia non est dicendum aliquam pœnam ipso iure incurri, nisi in casibus expressis à iure, iuxta gloss. memorabilem, quæ penult. est cap. vlt. de iurepatronat. Tum quia non obstat prædictum cap. 4.
2 de reform. sess. 7. Partim quod non dicit illud expresse, & per tacitos intellectus non debet fieri iuris correctio, iuxta gloss. solen. & recep. in cap. cupientes. §. quod si per viginti. de elect. lib. 6. Partim quia illud cap. solum loquitur expresse de curatis incompatibilibus generaliter, & sine correctione iurium antiquorum potest intelligi de dignitate & personatu non curatis, de quibus loquitur cap. de multa. quod ibi allegatur, & de quibusdam simplicibus, de quibus loquitur prædictum cap. literas. de concessio. præbend. & prędicta clement. fin. de præbend. Partim quod verbum, *etiam*, in eo positum clare significat noluisse Concilium includere ibi vacationem nouam ipso iure, sed veterem confirmare, & disponere quod beneficia incompatibilia, quæ per vetus ius vacabant, etiam per illud nouum vacent ipso iure.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia vniformia sub eodem tecto sunt quidem adeo incompatibilia, vt per assecutionem secundi vacet primum; secus tamen est de difformibus: immo & per assecutionem*

tionem parochialis non vacat aliud simplex, quod quis in ea prius obtinebat, immo & potest vtraque ex consuetudine vel dispensatione Episcopi retinere; nisi obstet consuetudo contraria per 40. annos ibidem præscripta.

2 *Collationem beneficiorum habens potest ea conferre, etiamsi ex ipsiusmet persona resignatione, priuatione, vel aliter vacent.*

3 *Alternatiua mensium videtur etiam habere locum in beneficijs vacantibus per assecutionem secundi incompatibilis, vel aliàs. vnde caute facit idem prouisus & collator, si differat in quantum de iure potest, & possessionem secundi accipiat in mensibus, quorum collatio ad ipsum spectat.*

3 *Possessionem beneficij collati accipere in quantum iure permittitur, differre quandoque expedit.*

3 *Possessor pacificus nō dicitur quis, statim ac possessionem fuit assecutus; & hoc etiam ad effectum vt propter incompatibilitatem inducatur vacatio. num. 1.*

CONSILIVM XVIII.

AN BENEFICIVM simplex ecclesię parochialis vacet ipso iure per assecutionem ipsiusmet ecclesiæ parochialis?

Respondeo primo, certissimum esse, quod pręfatum beneficium simplex non vacat per promotionem ad ipsam ecclesiam parochialem, donec adipisceretur possessionem pacificam, vel per eum staret quominus eam adipiscatur, argum. cap. licet canon. & cap. commissa. de elect. lib. 6. per locum à fortiori.

1 Secundo, quod solo iure communi attento non vacat, etiam post adeptam pacificam possessionem. Tum quia nullo iure id cauetur. Tum quia duo beneficia difformia eiusdem ecclesiæ non sunt incompatibilia, saltem adeo, quod alterius assecutione alterum ipso iure vacet; immo possunt obtineri vi consuetudinis, statuti, vel dispensationis Episcopi, secundum glossam in verbo nisi vnicam. Dominicum, Francum, & communem cap. 1. de consuet. lib. 6. & glossam fin. Ioannem Andream, & communem in cap. literas. de concess. prębend. & ecclesia parochialis & beneficium simplex illius sunt difformia, vt palam est. Tum quia speciale est in beneficijs simplicibus & vniformibus eiusdem ecclesiæ, vt sint adeo incompatibilia, vt per adeptionem alterius, alterum vacet, cap. literas. de concess. præbend. & clem. fin. de pręb. Dixi, Attēto solo iure communi: quoniam attenta consuetudine antiqua etiam 40. annorum, si quæ talis esset, posset induci eiusmodi incompatibilitas, argum. cap. cum de beneficio. de prębend. lib. 6. cap. de quarta. de pręscript.

2 Tertio, quod habens facultatem conferendi beneficia simplicia ecclesiæ suæ, perinde potest conferre beneficium, quod vacat per suam renunciationem, priuationem, vel promotionem ad ipsam ecclesiam, ac alia vacantia per mortem, renunciationem, ac priuationem aliorum: quia nullo iure id ei vetatur, & ita non est dicendum, argum. cap. legatur. 24. quęst. 2. §. consideremus. Authen. de trien. & semiss. collat. 3.

3 Quarto, quod prudenter agunt beneficiarij, qui promouentur ad ecclesias parochiales, expectantes quantum iure possunt adeptionem pos-

sessionis pacificam vsque ad mensem ordinariorum collatorum, vt beneficia vacantia ipsimet conferant viris idoneis: quia qui iure suo vtitur, nemini facit iniuriam, cap. cum ecclesia Vulterana. de elect. l. iureiuran. ff. de iniurijs. Dixi, Quātū iure possunt expectare: quia si post institutiones, vel collationes factas eis in mense Papæ, tantum tardarent in capienda possessione pacifica, quod videretur iniuste per eos tardari, quominus eā acquirerent; posset dici eorum beneficia vacare, antequam possessionem caperent: quamuis non facile possunt conuinci super hoc, eo quod non tenentur in continenti possessionem accipere, neque accepta in continenti dicitur pacifica, per ea quæ leguntur & notantur in gloss. super verbo pacificam. præfat. cap. commissa. & alijs locis per Dominicum, & Francum, & Felinum in cap. ne Dei. de simon. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia plura etiam simplicia iure antiquo, quo omnia requirebant residentiam, quis obtinere non poterat; consuetudine tamen tot retineri poterant, quot ad honestam sustentationem erant necessaria, num. 2. etiam si alterum esset curatum, n. 3. immo & excedentia, modo superfluum pijs erogaretur operibus, nu. 1. at secus post sacrum Concil. vbi illud fuit receptum. num. 2.*

CONSILIVM XIX.

QVAESITVM fuit, an quis possit habere vnam parochialem cum aliquot canonijs, quæ secundum consuetudinem præscriptam nullam personalem residentiam exigunt; maxime in terris, vbi non est receptum Concilium Tridentinum.

1 Respondeo primo, quod iure scripto antiquo non licet cuiquam habere plura beneficia etiam simplicia: quia quodlibet eorum requirit residentiam personalem illo iure, cap. conquerēte. de cler. non resid. quod in hoc est singularis.

Secundo, quod non potest quis tenere multa beneficia, quorum alterum ad suam honestam sustentationem sufficiat, etiam secluso Concil. Trid. iuxta gloss. sing. in cap. dudum. 2. de elect. nisi cum quadam limitatione Card. in clem. gratiæ. de rescript. quam contra communem solemus sequi, & sequimur etiam in Man. cap. 25. num. 125.

2 Tertio, quod ante Concilium generale Trid. licebat retinere tot beneficia, quæ secundum consuetudinem præscriptam non exigerent continuatam residentiam, quot essent necessaria ad honestam beneficiarij sustentationem secundum Panorm. communiter recep. in repetitione cap. extirpandæ. §. qui vero. de præbend.

3 Quarto, quod ex his sequitur, prædictum consulentem posse tenere prædictam parochiam cum prædictis canoniis, quæ secundum consuetudinem præscriptam non exigunt residentiam personalem, sine vlla dispensatione; idque, si Concil. Trident. in consulentis terra non est receptum. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Regula de triennali defendit habentem duas parochias, & multo magis plura simplicia cum curato.*

2 *Beneficia plura simplicia habens etiam cum curato nullam incurrit censuram.*

3 *Episcopus capellaniam beneficio curato vnire potest.*

CONSILIVM XX.

AN PAROCHVS, cui parochia tenuis 24. ducatorũ non sufficit ad viuendum decenter, cũ dispensatione Episcopi possit retinere duas capellanias tenues; ita quod iuuari possit regula de trien. possessore, & non incurrerit censuram aliquam, & per consequens irregularitatem celebrando: & an vniri possit vna illarum parochiali per Episcopum?

1 Respondeo primo, posse D. consulentẽ iuuari prædicta regula de triennali; quia etiã habens duo beneficia curata potest ea iuuari, vt late tradit Gomez. in d. reg. de trien. q. 10. Secũdo, quod nullam ob hoc censuram incurrit, attento iure communi, quod nullam talem ob hoc infligit. Tertio quod Episcopus potest vnire prædictas capellanias, per cap. sicut vnire. de excess. prælat. & cap. 8. de refor. sess. 21. Conc. Trid. Salua, &c.

Aduertendum, referri sacram Congreg. censuisse regulam de triennali non tueri eum qui post sacrum Concil. duo obtinuit curata.

SVMMARIVM.

1 *Canonicatus & dignitas iure communi in eadem ecclesia ab eodem possunt obtineri.*

CONSILIVM XXI.

AN ABSQVE dispensatione vnus canonicatum & dignitatem in eodem ecclesia habere valeat?

1 Breuiter respondetur, quod iure communi non vetatur quis habere canonicatum, & dignitatem in eadem ecclesia, immo permittitur, arg. cap. cum olim de re iud. quia non est statutum de illis, vt non possint simul retineri, sicut de incompatibilibus, de quibus in cap. de multa. de pręben. & extrauag. execrabilis. Ioan. XXII. eo. tit.

SVMMARIVM.

1 *Capellaniæ sub eodem tecto existentes, si conferuntur thesaurario eiusdem ecclesiæ, non inducitur vacatio ipso iure.*

2 *Plura beneficia, modo non sint curata, nec dignitates, & alterum illorum non sit sufficiens, si adsit consuetudo immemorabilis vim priuilegij habens, possunt licite etiam sub eodem tecto retineri.*

CONSILIVM XXII.

THESAVRARIO cuiusdam ecclesiæ fuerunt successiue duæ capellaniæ eiusdem ecclesiæ collatæ. Quæritur, an attenta consuetudine immemoriali, vt quis retinere possit duas capellanias cum dignitate, sit aliqua illarum, vel ambabus, vel etiam ipsa thesauraria priuatus.

1 Respon-

1 Respondeo primo, certum esse, quod nullus prędictorum titulorum ipso iure vacauit per adeptionem alterius; quia capellaniæ non sunt curatę, neque dignitates, personatus, aut officia, de quibus disponit cap. de multa. de præben. nec sunt beneficia vniformia, quales sunt præbendæ vniformes alicuius ecclesiæ collegiatæ, vel cathedralis, de quibus loquitur cap. literas. de concess. præben. & ita potest vna illarum teneri cum thesauraria sub eodem tecto iure communi, iuxta doctrinam Lap. alleg. 117. quem sequitur post alios Philip. Franc. in cap. 1. de consuet. lib. 6. nu. 7. & 8. & Fel. in cap. ex parte. il 2. de rescript. num. 3.

2 Secundo, quod etiam prætextu & virtute consuetudinis prædictæ immemorabilis possunt retineri prædictæ capellaniæ cum prædicta thesauraria, si illa non sit sufficiens ad sustentandum decenter ipsum thesaurarium; quia consuetudo rationabilis & legitime præscripta vim priuilegij & legis habet, cap. fin. de consuet. & pluralitas beneficiorum, si non sunt curata, vel dignitates, non est illicita ei, qui non habet vnum beneficium sufficiens ad viuendum decenter: alioqui secus, iuxta glo. singul. in cap. dudum. il 2. de electio. redactam in canonem per Concilium Trid. in cap. 17. de reform. sess. 24.

Tertio, quod ex his infertur, D. consulentem legitime suscepisse, ac retinuisse prædicta beneficia, si prædicta thesauraria non sufficiebat ad decentem eius sustentationem; & consequenter recte suscepisse fructus eorum, & potuisse retinere beneficia illa simplicia vltimo loco ei collata; licet melius & sanctius videtur fecisse renunciando illa.

SVMMARIVM.

1 *Sub eodem tecto iuste habeo curatum, & beneficium simplex, cui est annexum aliud curatum sub alio tamen tecto. num. 3. at si habeo præbendam, vel simplex beneficium sub vno tecto, non possum habere aliud beneficium vbicumque alibi situm, cui annexa sit præbenda, vel aliud simile simplex beneficium situm sub eodem primo dicto tecto. num. 2. & 3. & per assecutionem vnius causatur vacatio alterius præbendæ, seu simplicis vniformis beneficij. num. 4.*

CONSILIVM XXIII.

HABENS beneficium simplex, seu præbendam in quadam ecclesia, adeptus est rectoriam alterius, cui annexum erat aliud beneficium simplex ecclesiæ primo dictæ. Quæritur an possit vtrumque sine dispensatione retinere.

1 Pro parte affirmante facit primo cap. super eo. de præben. lib. 6. quatenus habet, habentem vnum beneficium curatum, posse habere & retinere aliud beneficium simplex, cui esset annexum aliud curatum: qua eadem ratione, immo fortiori, habens vnum beneficium simplex posset obtinere & retinere alterum beneficium curatum, cui esset annexum aliud simplex beneficium. Secundo facit, quod annexum & accessorium sequitur naturam sui principalis, & regulatur ab eo, l. cum principalis. ff. de regul. iur. & cap. accessorium. eo. tit. lib. 6. cum multis allegatis à glossis earum.

tum. Tertio, quod non videtur reperiri alicubi textus, quo statuatur vnam præbendam vacare per adeptionem secundæ eiusdem ecclesiæ, quæ sit annexa alicui beneficio vel dignitati alterius ecclesiæ: nam cap. literas. de conceß. præben. & clemen. vlt. de præben. per quæ maxime videtur id probari, loquuntur de præbendis, quarum altera est annexa dignitati ecclesiæ, cuius sunt illæ præbendæ.

2 Pro parte tamen negante facit primo text. singularis d. cap. literas. de conceß. præben. quatenus determinat, quod non potest quis habere duas præbendas in eadem ecclesia, & quod prior vacat ipso iure per adeptionem secundæ. Secundo neruosius facit clem. vlt. de præben. quatenus singulariter probat non posse quem habere duas præbendas eiusdem ecclesiæ, etiam si alteram illarum haberet per annexionem ad dignitatem, quam haberet, quod non exprimitur in d. cap. literas. Tertio facit, quod quadamtenus frangeretur numerus præbendarum, siue (vt ita dicam) prębendatorum, si vnus & idem teneret duas præbendas, quamuis alteram teneret per annexionem; à quo videntur abhorrere iura, cap. constitutus. de rescript. & cap. cum multa. cum ei adnotatis, de constit. Per quæ videtur hæc pars negans de iure verior.

3 Ad primum oppositorum respondetur primo, secundum communem sententiam, quam inter alios adnotauit Panorm. d. cap. literas. notab. 2. quod iura plus oderunt duarum præbendarum, siue duorum simplicium beneficiorum similium retentionem sub eodem tecto, quam duorum curatorum sub diuersis. Secundo noue, & vt videtur, aptius responderi potest, quod d. cap. super eo. in oppositum adductum loquitur de duobus beneficijs curam animarum, sed non sub eodem tecto habentibus: & ita posset dici, quod non liceret retinere duo beneficia, quæ haberent curam in eadem ecclesia, etiam si alterum haberet per annexionem: & sic non obstat huic parti, quę habet non posse quem habere duo beneficia etiam simplicia, si essent vniformia in eadem ecclesia, sine dispensatione Papæ.

Ad secundum respondetur concedendo, quod regulariter est verum, quod assumitur in eo; sed fallit frequenter, vt significat l. cum principalis. allegata in eo, verbo plerumque. vt ponderauit ibi Decius, & consequenter quando est diuersa ratio, vt late ibi per eum: & est casus nõ citatus ibi ab eo, nec à glossis, in cap. debitores. de iureiuran. & in proposito casu est diuersa ratio in principali, & in annexo, vt palam est.

4 Ad tertium respondetur, quod licet non inueniatur in specie statutum de præbenda annexa beneficio alterius ecclesiæ, inuenitur tamẽ statutum in simili, vbi quo ad hoc videtur satis reperiri eadem ratio; parum enim refert quo ad hoc, an sit annexa beneficio eiusdem ecclesiæ, vel alterius: & statutum in simili, habet locum in alio simili, in quo est eadem ratio, l. non possunt. ff. de legib. cap. dudum. il 2. de elect. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Dignitas non vacat per assecutionem canonicatus: si tamen vterque requirit residentiam, alterum tenetur dimittere, & hoc si sint in diuersis ecclesiis, num. 3.*

nam

nam si sint in eadem ecclesia, non tenetur alterum dimittere, num. 4. & hoc etiam post Concilium Tridentinum, num. 5. modo vtrique possit per eumdem deseruiri, nu. 4. & 6. & modo dignitas non habeat præbendam capitularem, vt insinuatur ex initio huius responsi: canonicatus autem qui est simplex beneficium, cum de consuetudine non requirat residentiam, potest cum dignitate alterius ecclesiæ, vbi Concilium non est receptum, retineri, num. 3.

2 *Beneficia vniformia etiam simplicia & pensiones sub eodem tecto sunt incompatibilia, ita vt per assecutionem vnius alterum vacet: idem dicitur de difformibus, si sint dignitates, personatus, vel officia, nu. 5. quod si sint aliàs difformia, modo vtrique possit deseruiri, nequaquam efficiuntur incompatibilia ex eo solo, quod sint sub eodem tecto. num. 6.*

CONSILIVM XXIV.

AN QVIS possit simul retinere canonicatum, ac dignitatẽ non tamen primam post pontificalem in cathedrali, præsupposito quod dignitas ipsa non habeat præbendam canonicalem ex bonis Capituli, & quod ex antiquis cõstitutionibus prædictæ ecclesiæ alternis hebdomadis vterque deseruiat in choro: & an sufficiat dispensatio proprij ordinarij?

1 Ad hanc quæstionem respondeo primo, quod canonicatus, & dignitas etiam prima post pontificalem, non sunt de se talia incompatibilia, qualia sunt illa, de quibus in cap. de multa. de præben. & in extrauag. execrabilis. Ioan. XXII. & ita per adeptionem alterius non vacat alterum ipso iure iuxta dispositionem illorum capitulorum.

Secundo, quod si iure & consuetudine requirant residentiam personalem, erunt quidem incompatibilia quo ad retẽtionem; ita quod licet ipso iure non vacet alterũ adeptione alterius, vt prædictum est, tenetur tamen illorum vnum, quod maluerit, relinquere iuxta cap. præterea. de præben.

Tertio, ꝙ iure communi, præsertim antiquissimo, non solum canonicatus, & dignitas prædicta, sed etiam omnia alia beneficia requirunt residẽtiam personalẽ, & consequenter sunt incompatibilia prædicti secundi generis iuxta glo. in cap. conquerente. verbo deseruiat. de cler. non residentib. quam Panor. cum communi sequitur ibi, & tenet Innoc. cum communi in cap. fin. eo. tit. quem sequitur idem Panor. latius in repetit. §. quis vero. cap. extirpandæ. de præb. & est ratio irrefragabilis in cap. ad hæc. eod. tit. inducendo illud eo modo, quo in eius repetitione inducimus.

Quarto, quod consuetudine induci potest regulariter, ne beneficium requirat residentiam, vt post glo. præfatam & Panor. & rationem vbi sup. resoluit Felin. in cap. cum omnes. col. penult. de constit. immo & fere vbique est huiusmodi cõsuetudo in beneficijs simplicibus, saltem sęcularibus, vt concludit Panor. in d. repetit. & in cap. cum iam dudum. eodem tit. & fortius Card. qui in hac re latior est in clemen. gratiæ. de rescript. & in d. cap. fin. de cler. non resid.

2 Quinto, quod omnia beneficia vniformia in vna ecclesia, siue sub eodẽ tecto, sunt incompatibilia primi generis, etiam si sint simplicia, & duo canonicatus, & duæ præbendæ, siue pensiones eiusdem speciei, cap. literas. de concess. præben. & clem. fin. de præben.

3 Sexto,

3 Sexto, quod ex his sequitur responsio ad quæstionem propositam, quatenus intelligi potest de canonicatu & dignitate diuersarũ ecclesiarum, nempe quod sint incompatibilia secundi generis: consuetudine tamen factum fuisse nonnullis in locis ante Concil. Trid. ne saltem alterum illorum requirat residentiam, & ita essent compatibilia: post cuius tamen cap. 12. sess. 24. videntur facta incompatibilia in diuersis ecclesijs, quia videntur requirere residentiam personalem per prædictum cap. 12.

4 Septimo, quod ex eisdem infertur etiam responsio ad prædictam quæstionem, quatenus intelligi potest de canonicatu & dignitate eiusdem ecclesiæ, nempe, quod non sint incompatibiles primi generis, immo neque secundi: quia non sunt beneficia eiusdem speciei, siue vniformia. Nec facit ea incompatibilia necessitas residendi: quia cum consistant in eadem ecclesia, potest quis in vtroque residere. quod consequitur vnum paradoxũ, videlicet, quod duo beneficia difformia sub eodem tecto aliquo respectu magis se compatiantur, quam alia duo eiusdem generis in diuersis ecclesijs, licet beneficia eiusdem speciei & vniformia diuersarum ecclesiarum alijs respectibus sint incompatibilia.

5 Octauo, quod attento iure communi antiquo relaxato, vt prædictum est, per consuetudinem quo ad beneficia simplicia, & attento etiam Conc. Trid. videtur quod sine vlla dispensatione Papæ vel Episcopi potest quis habere in eadem ecclesia canonicatum, ac dignitatem. Nec obstat cap. literas. de concess. præb. nec clem. fin. de præben. quia loquuntur de beneficijs eiusdem speciei, & vniformibus. Nec etiam obstat cap. 1. §. fin. de consuet. lib. 6. quia solum habet non posse quem sine dispensatione Papę habere in eadem ecclesia duas dignitates, siue duos personatus, aut duo officia vniformia, neque difformia; non tamẽ vetat obtinere vnum tale cum canonicatu, & præbenda: immo glo. in verb. vnicum. infert ex eo clare, quod per dispensationem Episcopi potest quis habere in eadem ecclesia canonicatum, & præbendam cum dignitate.

Nono, quod glossa prædicta, quæ videtur requirere ad hoc dispensationem Episcopi, intelligenda est quo ad eas terras in quibus seruatur ius illud antiquissimum cap. conquerente. de cler. non resid. secundum quod, vt est notatum in primo dicto, omnia beneficia sunt quodammodo incompatibilia: non autem in eis terris, quales fere sunt omnes, in quibus consuetudo subtraxit necessitatem residendi in simplicibus. vnde præfata gloss. d. cap. fin. sub finem significat tantum valere quo ad hoc consuetudinem, quantum Episcopi dispensationem; & per multa iura quæ citat, in quibus est cap. tantæ. de rescrip. & cap. cum olim. de re iud. satis indicat hoc esse vbique inductum.

6 Decimo, quod non solum verum est id quod ait gloss. 4. declarata in præcedenti dicto; sed etiam quod nemo alius, quod sciam, aduertit, numquam iure communi duo beneficia difformia eiusdẽ ecclesiæ sibi alioqui non repugnantia, fuerunt incompatibilia etiam secundi generis: quia illa incompatibilitas proueniebat, eo quod vnus non poterat in diuersis ecclesijs residere, & omnia beneficia requirebant residẽtiam; quod cessat in benefi-

beneficijs eiusdem ecclesiæ. Dixi tamen, Sibi alioqui repugnantia: quia si alteri incumberet aliquod onus faciendum eodem tempore, quo aliud illi repugnans incumberet alteri, essent incompatibilia, arg. l. vbi repugnantia. ff. de reg. iur. & cap. solicitudinem. de appel. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium requirens residentiam obtinens, ad alia requirentia residentiam etiam curata obtinenda non efficitur inhabilis; sed per assecutionem secundi, si sint curata, vel dignitas, vel officium, vacat primum: si vtraque nō sint talis qualitatis, non inducitur quidem vacatio ipso iure; sed ipse tenetur, ac etiam potest cogi, vt alterum quod malit dimittat.*

3 *Dubio in casu recipiendus est sensus, qui cultui diuino ac eius augmento fauet. Vnde quando verba fundationis multarum capellaniarum simul erectarum possunt intelligi, vt sufficiat si ex omnibus omni die vnus faciat sacrum, vel vt omnes omni die celebrent, secundus sensus est admittendus, salua decentia & deuotione, nu. 2.*

4 *Obligatio Missam per se quotidie dicendi differt ab obligatione illam per se vel alium dicendi.*

CONSILIVM XXV.

AN HABENS capellaniam, ratione cuius debet residere quotidie in aliqua ecclesia, impediatur habere beneficium curatum, vel aliud simile? & quid de necessitate missandi quotidie ob clausulam fundationis, quæ ita habet: Quod quilibet capellanus dicat Missam quotidianam: quæ tamen verba aliquando in ipsa fundatione variantur.

1 AD PRIMAM quæstionem respondeo sequentia. Primum, quod quærere quidem potest aliud beneficium etiam curatum iuste; quia necessitas residendi in aliquo beneficio iam quæsito, non tollit habilitatem quærendi aliud requirens residentiam, vel curatum: quia hoc nullo iure cauetur, & sine lege nemini est inducenda inhabilitas, præsertim ipso iure, iuxta gloss. fin. cap. fin. de iure patron. facit cap. legatur. 24. quæst. 2. §. consideremus. in authen. de triente & semisse, collat. 3. Secundum, quod capellanus per adeptionem talis beneficij curati non perdit ipso iure suam capellaniam. Tum quia id etiam nullo iure cauetur. Tum quia Panorm. & communis sententia tenet in cap. referente. & cap. de multa. de præben. quod beneficium requirens residentiam personalem non vacat per adeptionem alterius eam requirentis, nisi sint de contentis in d. cap. de multa. scilicet dignitates, personatus, officia, vel ecclesia parochialis. Tertium, quod licet præfati capellani iuste possint quærere beneficia curata, non tamen iuste possent retinere illa, & suas capellanias simul, immo possent compelli ad relinquendum vtrum illorum maluerint, per dict. cap. referente. & cap. præterea. de præben. & cap. fin. de cler. non residen. cum ei adnotatis.

2 AD SECVNDAM respondeo, quod pro parte negante, s. quod præfati capellani non tenentur ad missandum quotidie, facit primo, quod statutum,

tum, vt habens certum beneficium quotidie celebret, non obligat ad celebrandum quotidie, sed solum quantum frequentius poterit, salua honestate sua & debita deuotione. Secundo, quia statutum fundationis obligans eos ad missandum inter cætera loquitur per verbum singularis numeri, scilicet, vt dicant singulis diebus Missam: & dispositioni disponenti aliquid per singularem numerum satisfit faciendo vnum: vt testatori disponenti, quod aliqua possessionum suarum vendatur alicui, satisfacit hæres vendendo vnam, & non tenetur ad vendendas plures, vt tradit Felin. cap. omnes, de constit. Tertio, quod statutum habet, vt capellani concordent super hora dicendi Missam, vt dicant eam per suos dies hora statuta, scilicet vndecima hieme, & decima æstate: & si omnes quotidie deberent singulas Missas facere, non videretur necessaria super hoc vlla concordia, & statutum videretur superfluum, quatenus habet vt dicant eam per suos dies, cum omnes tenerentur dicere quolibet die.

Pro parte vero affirmante, quod præfati capellani teneātur dicere quotidie suam Missam, facit primo, quod testator expresse disponit quod quilibet capellanus quotidie diceret Missam in altari maiori, vel alio illi proximiori: & vbi verba sunt clara, non est recedendum ab eis, l. non aliter. ff. de leg. 3. & in claris non est locus coniecturis, l. continuus. §. cum ita. ff. de verb. oblig. Secundo, quod executores testamenti statuerunt, vt capellani dicerent Missam quotidianam, eo modo quo testator disposuit: at ille clare & expresse disposuit, vt quilibet capellanus quolibet die diceret Missam: ergo quilibet eorum tenetur quotidie dicere Missam; quoniam relatum censetur positum in referente, l. asse toto. ff. de hæred. instit. & l. si ita scripsero. & in l. in testamento. ff. de condit. & demonst. Tertio, quod statuta fundationis in multis locis loquuntur de Missis in plurali numero, primo ibi, *los patrones nombren capellan, o capellanes, que digan las dichas Missas.* & pondera quod si sola vna Missa dicenda esset, non oportebat dicere, vt eligerēt capellanum vel capellanos, quia satis erat vnum eligere, ibi, *queremos que los dichos capellanes digan las dichas Missas por si mismos.* & tertio ibi, *si algun capellan dexare de celebrar las Missas.* & pondera, quod loquitur in numero singulari de capellano, & in plurali de Missis, quæ verba clare significant quemlibet teneri ad dicendas plures. quarto ibi, *que los patrones puedan hazer celebrar las Missas.* Quarto, quod in dubio recipiendus est sen-
3 sus, quo cultus diuinus augetur. l. sunt personæ. ff. de relig. & sumpt. fu. Quinto, quod actus hominum per consuetudinem recipiunt interpretationem, l. fin. C. de fideiuss. cap. cum M. de constitutio. vbi multa adducit Felin. at raro patroni instituunt multos capellanos ad dicendum vnam Missam: quare in dubio institutio pluriū capellanorum ad missandum intelligenda est de pluribus Missis, & non de vna tantum. Per hæc posteriora fundamenta videtur pars hæc affirmans verior.

Ad primum oppositorum respondeo primo, concedendo, quod obligatus simpliciter ad dicendam Missam quotidie, satisfacit missando, quoties salua honestate & debita deuotione potest: sed negando, quod ex eo

quid-

4 quidquam contra hanc partem colligatur. Tum quia hæc pars id non negat. Tum quia in casu proposito non agitur de obligato ad missandũ quotidie simpliciter, sed de obligato ad missandum quotidie per se, vel per alterum, inter quę magna est differentia, vt potest colligi ex Panor. cons. 99. nu. 4. Tum quia alia quæstio est, an præfati capellani debeant missare quolibet die per se, vel per alium, de qua non quæritur; sed solum an teneantur omnes ad vnam solam Missam quotidie faciendam, de qua quæritur, & ad quam responsum est quod non, sed debent singuli singulas dicere.

Ad secundum negando, quod in omnibus statutis testatoris & executorum fiat mentio de Missa in numero singulari; quia immo in pluribus fit mentio in numero plurali, vt patet per supradicta; & quod testator ita disposuit de Missa in singulari numero, quod clare significauit singulos capellanos teneri ad singulas Missas faciendas quotidie; eius enim verba sunt hæc, *quod quilibet capellanus dicat Missam quotidianam*.

Ad tertium respondetur, quod illud argumẽtum haberet aliquam vim, si nõ posset esse inter capellanos alia discordia, quam quis eorum teneretur ad vnam Missam dicendam: sed illud est falsum; quia possunt esse multę aliæ discordiæ, scilicet quis eorum diceret prius sonante decima, & quis posterius, & quis in altari maiori, & quis in alio illi proximiori, & an deberent dicere de officio diei, vel alio, & an de viuis, vel de defunctis: & in huiusmodi discordijs potest verificari prædictum statutum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Dispensatus illegitimus ad beneficia quæcumque cum clausula*, dummodo nõ sint plura, *per illam id consequitur, vt dimisso primo possit obtinere secundum, non autem vt duo simul retineat.*

CONSILIVM XXVI.

QVAERITVR quid operetur clausula illa, *dummodo non sint plura*, quam Datarius cœpit noue ponere in dispensationibus, quibus Papa dispensat ad ordines sacros & beneficia cum illegitimis dispensatis ab Episcopo ad quatuor minores & vnum simplex.

Quia res obscura erat, & eius declaratio à mente concedentis gratiam pẽdere videbatur, consuluimus Reuerendissimum Datarium, qui respon-
1 dit mentem Papæ & suam esse, vt virtute huiusmodi dispensationis nullus duo beneficia simul retinere possit, sed quod in hoc tantum prosit, quod qui absque illa non poterat obtinere nisi vnum simplex, & primum quod sibi conferretur, virtute huius poterit obtinere & retinere aliud quodcumque maluerit, modo non retineat duo simul.

SVMMARIVM.

1 *Capellania perpetua iurispatronatus, si (vt licet) reducatur per ordinarium ad manualitatem, desinit esse beneficium, efficiturque simplex seruitium, ad quod patronus sine alia Episcopi approbatione potest quemcumque deputare, & deputatum remouere. nu. 3. & 7. quod si postea impetretur vt beneficium, nõ tenet institutio,*

stitutio, num. 5. nisi iterum de manuali per Episcopum instituatur in beneficium ecclesiasticum. num. 8.

4 *Capellas esse manuales, seu seruitia manualia, magis expedit patronis; quia seruientes sic magis continentur in officio, quam si sint beneficia ecclesiastica.*

6 *Bona fide possidens beneficium vti seruitium amouibile, facit fructus suos.*

CONSILIVM XXVII.

CAPELLANIAM perpetuam ordinarius, petente patrono, fecit manualem; ad cuius seruitium patronus per se deputauit quemdam I. qui ad euitandos scrupulos curauit se ordinario præsentari, & de ea vti de beneficio perpetuo institui. Quæritur, quid agendum?

1 Respondeo primo, satis facile defendi posse id quod fecit præfatus ordinarius. Tum quod ordinarius, præsertim Legatus, potest iusta de causa, & cum consensu patroni facere, vt aliqua capella perpetua, in qua ad præsentationem eius instituitur capellanus, & rector perpetuus, fiat temporaria, & ad nutum amouibilis: quoniam certum est, ordinarium posse vnire, & diuidere, & de nouo creare, & extinguere iusta de causa beneficia inferiora sui episcopatus, cap. sicut vnire. de excessib. prælat. & cap. præcipimus. & cap. plures. 16. q. 1. & cap. 1. de reb. eccles. non alienan. lib. 6. & clem. 2. eod. tit. & cap. cum accessissent. & cap. ex parte. de constit. Nec

2 obstat, quod collatio beneficij, & institutio præsentati in eo sunt res spirituales, & non cadunt in laicum, qui est incapax iuris non solum conferendi, & instituendi, sed & eligendi, quod est minus, cap. sacrosancta. & cap. Messana. de electio. & cap. inuentum. & cap. nemini. 16. q. 7. nisi priuilegio Papæ, iuxta gloss. celeb. in cap. imperium. 10. dist. & in summa 16. quæst. 7.

3 Non inquam hoc obstat: quoniam per ordinationem, qua capella perpetua fit temporaria, & ad nutum amouibilis, ita vt loco illius constituatur temporale seruitium ad nutum patroni amouibile, non confertur ius conferendi, vel instituendi patrono laico, sed extinguitur capella perpetua, & loco illius fit illa, quã patronus potuisset ab initio ordinare etiã sine consensu Episcopi, vt scilicet darẽtur tot scuta annua alicui clerico ad seruiẽdũ capellæ ita, vt posset ad nutũ amoueri, & poni sine aliquo titulo perpetuo Episcopi; ita quod extinguitur beneficiũ, quod debet esse perpetuũ; & consequẽter desinit ordinarius habere ius instituẽdi, sed nõ quęritur illud patrono, qui etiã perdit ius præsentãdi ad beneficiũ, quia iã nõ est tale; sed quęrit libertatẽ ponẽdi, & tollẽdi, quẽ, & quoties voluerit; quod est grãde & vtile frenũ ad continendũ capellanũ in officio virtutis, ne patronus respiciẽs illius vitium, amoto eo, ponat aliũ: quæ, vt puto, fuit magna causa faciẽdi capellã illam de perpetua manualẽ, hoc est, extinguere illã, & loco illius facere tẽporariã, q̃ nõ esset beneficiũ perpetuũ, sed aliud gratius Deo.

4 Secundo principaliter dico, quod debet serio perpẽdi, fieri per hoc patrono grande pręiudicium, & pręfato I. grande commodum: quia si manet perpetua, non potest ea priuari, nisi ex causa graui, & cũ causæ cognitione à iudice, vt alij beneficiarij: & quod forte hoc fuit in causa, cur sub specie boni spiritualis, & sanæ conscientiæ, præfatus I. quęrit bonum temporale

cum prȩiudicio patroni, quem miror tam facile illi consensisse. Mihi enim iure verius videtur, valuisse illam ordinationem, si iusta de causa facta fuit: potuit autem esse bona pars talis causæ id quod prætactum est.

Tertio, quod meo iudicio consulendum erat prædicto patrono, vt procuraret restitutionem in integrum in suum ius antiquum per iustam ordinationem ordinarij sibi quæsitum: eo quod per iuris errorem, & timorem peccandi per præfatum I. & alios sibi incussum, per errorem præsen-
5 tauit illum ordinario. Quod ipsum & præfato I. videtur consulendum: quoniam non potest facile defendi iustitia tituli, quem nunc habet in dictá capella, cum non videatur fuisse ordinario neque patrono animus mutandi ordinationem præfatam prædictæ capellæ, si iusta erat.

6 Quarto, quod præsupposita iniustitia & nullitate præfatæ ordinationis ordinarij, qua de capella perpetua fecit temporariam, & quod prȩfatus I. cum iniusto titulo possedit eam (quod certe ipse non auderem affirmare) quia tamen bona fide & cum titulo colorato possedit eam, fecit fructus suos, l. bonæ fidei. ff. de acquir. rer. dom. §. si quis à non domino. inst. de rer. diuis. tradunt Panor. & omnes in cap. grauis. de resti. spol. post Bart. in l. ex diuerso. ff. de rei vendic. & omnes in l. si & me & Titium. ff. de reb. cred. Couar. lib. 1. variar. resolut. cap. 3.

7 Quinto, quod nullius inhabilitatis timor est habendus, propterea quod videatur accepisse beneficium ecclesiasticum de manu laici, contra multa capp. 16. q. 7. Tum quia non accepit vt beneficiū perpetuū, sed vt seruitium manuale temporarium, quod potest dare laicus, & quotidie dant similes capellas manuales. Tum quod illa iura loquuntur de capiente beneficium sine colorato titulo, & ipse habebat coloratissimum, & certe mea sententia magis coloratum, quam nunc, vt prædixi.

8 Sexto, ad quæstionē, qua quæritur quid nunc oporteret agere iure poli, & iure fori, respondeo quod alterum de duobus, nēpe procurare vt patrono restituatur ius suum per præfatam ordinationem ordinarij sibi quæsitum, & præfato I. ius illud manuale, & amouibile, sicuti ante hanc innouationem habebat; aut curare, vt ordinarius solemniter erigat de nouo prȩfatam capellam in capellam perpetuam, & quod patronus de nouo præsentet præfatum I. ordinario, & quod ordinarius eum instituat in ea.

SVMMARIVM.

1 *Commenda perpetua dat quemdam improprium & extraordinarium titulum, ad effectum vt illa cessante comprehendatur sub reseruatione beneficiorum, sed non dat verum & proprium titulum. Vnde quis duo potest habere beneficia, alterum in titulum, alterum in commendam: nec per cessationem commendæ alteratur modus vacationis, immo vacat & remanet affectum & reseruatum vt prius, adeo vt prouisio ordinarij non det titulum nec coloratum.*

2 *Rescriptum Papæ in ijs quæ sunt iuris facit ius nedum inter partes pro quibus rescribit, sed etiam inter alios.*

CON-

CONSILIVM XXVIII.

1 BENEFICIVM commendatum non vacat proprie per cessationem commendæ; sed vacat vt prius ante commendam, & perinde manet affectum, & reseruatum, ac manebat quando fuit commendatum, Federicus in titu. de permut. benef. q. 15. Ludouicus Romanus cons. 350. Cassad. decis. 5. de priuil. Gomez. in regul. de infirm. resig. quæst. 13. & de verisim. noti. q. 4. & de impet. benef. famil. Card. q. 5. & de trienn. quęst. 5. qui hoc in præfatis locis decisiue vel remissiue tenent, per cessationem commendæ censeri vacare beneficium eo modo, quo vacabat cum fuit commendatum: pro quibus est illa regula, quod nemo debet habere plura beneficia in titulum per totam 21. q. 1. at vnus & idem potest habere vnum beneficium in titulum, & alterum in commendam, quia commenda non dat titulum, cap. qui duas. & cap. relatio. 21. quæst. 1. cap. nemo deinceps. de electio. lib. 6.

Non obstat, quod Cassad. & Gomez. in pręfatis locis affirmant, commendam perpetuam esse titulum canonicum, & coloratum, & quod per cessationem commendæ perpetuæ perditur ille titulus, & vacat beneficium commendatum, & comprehenditur sub prędictis regulis Cancelariæ, quæ loquuntur de titulo colorato & vacatione quia: vt ex ipsismet colligitur, intelligunt de quodam titulo extraordinario, & improprio, & de vacatione largo modo quo ad effectum includendi sub præfatis regulis magis ex identitate rationis, quam ex proprietate verborum; non autem loquuntur de titulo, & vacatione, per quam desinat beneficium esse affectum, vt erat quando fuit à Papa commendatum. Denique ipsemet Papa in suis literis amplissime declarat, per commendæ cessationem non vacare beneficium commendatum, aliter quam vacabat tempore commendæ: & quod manet reseruatum eius collationi, prout erat quando commendauit; & addit non posse ordinarium in eo conferre titulum coloratum: & cum ita declaret Papa rescribendo in his quæ sunt iuris, nulla cadit dubitatio:
2 quoniam rescriptum principis facit ius, non solum inter partes, vt ait Ioan. Andr. continuat. rubri. de rescript. sed etiam quo ad alios, cap. licet. 16. quæst. 3. cap. multi. 2. quæst. 1. cum multis alijs per Felinum in d. rub. de rescrip. col. 1. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Distributiones quotidianas, quas canonicus hæreticus occultus, interim antequam cum retentione beneficij absolueretur, percepit, ijs, quibus accreuissent, restituat.*

CONSILIVM XXIX.

CANONICVS hæreticus occultus, qui accepit distributiones quotidianas, si absoluatur, postea reconciliatus cum retentione canonicatus, cui restituet eas?

1 Respondeo, hanc quæstionem posse decidi per ea quæ nos tradimus in Enchirdio de oratione, cap. 7. nu. 33. scilicet acquiri huiusmodi distributiones illis canonicis, quibus accreuissent, si ipse nō interfuisset: an autem

posſint remitti,& condonari, vide quæ vbi ſupra tradimus cap.22.nu.49. & ſeq.& miſc.59.nu.1.& ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeßio triennalis de colorato titulo facit verum.*

CONSILIVM XXX.

QVAESITVM eſt, an poſſeſsio triennalis beneficij de colorato titulo faciat verum?

1 Reſpondetur quæſtionem hanc eſſe magnam, quam etſi perlegendo in ſcholis ſæpius tetigi, numquam tamen in eius deciſione animum ita firmaui, vt non fluctuaret, videns ex vna parte gloſſ. antiquam viri doctiſſimi Gulielmi de Monteſerrato tenere in gloſſ. regul. Cancell. 33. pag.5. quod poſsidens pacifice beneficium triennio cum titulo colorato, facit illud ſuum, etiam quo ad Deum, licet titulus non fuerit canonicus: Et ab altera parte perpendens argumenta neruoſa, quę contra eam fieri poſſunt, quorum aliqua tangit Coſmas Gumier. in gloſſ. pragma. ſanct. Gallican. tit.de pacifico poſſe. ſuper verbo triennio. & verbo moleſtari. per quæ tenet contrarium; quod ipſum, ea tamen non relata, tenuit etiam Gomez. in eadem regula, q.58. At nunc arbitror opinionem præfatæ gloſſ. antiquæ eſſe ſeruandam, per argumenta neruoſa, quæ ipſa tangit: & quia mens Conciliorum, vnde illa regula deſumpta eſt, & concordatorum inter Leonem X. & Franciſcum Galliæ Regem titu. de pacific. poſſeſſ. vbi latius quam alibi ſenſus illius regulę exponitur, id ſenſiſſe videtur; & quod prętoria ſumma Gallicana, quæ parlamenta vocant, id ſeruare dicuntur à Petro Rebuffo, qui hanc partem late confirmat in commentario de pacific. poſſeſſ. ampl.3. Salua, &c.

Aduertendum, hanc ſententiam auctoris non eſſe ita certam, vt patet ex Couar. regul. poſſeſſor. par. 2.§.10. verſic. ſeptima concluſio. cum anteced. de reg. iuris in 6.

SVMMARIVM.

1 *Alternatiua menſium non prodeſt ordinarijs acceptantibus, niſi poſtquam eorum acceptatio authentica ad Datarium peruenerit, nec poſt mortem Papæ illam concedentis, nu.2. includitque diem ipſiuſmet publicationis. nu.3.*

2 *Gratia ad beneplacitum Papæ morte eius expirat, ſecus ſi ad beneplacitum Sedis Apoſtolicæ concedatur.*

3 *Dies termini, quando illi additur præpoſitio, à, vel ab, non computatur in termino, ſecundum illam opinionem quæ aliquibus magis communiter eſt recepta: fallit primo, quando de mente auctoris, vel ex alijs verbis aliter contrarium poteſt colligi, num. 4. & 7. Item dicta regula procedit, quando dicta præpoſitio additur actui gerendo, vel tempori ſine certi diei expreßione, ſecus ſi addatur certo diei, num. 5. Item fallit, quando additur à lege, nec incluſio eſt contra ius, num. 6. Item & quando incluſio eſt fauorabilis ei cui fit gratia, dilatio, vel facultas. nu.8.*

4 Reſer-

6 *Reseruatio alternatiuæ mensium non est contraria iuri, immo conformis, quia reseruat Papæ ius conferendi, quod illi competit ratione concursus, quo cum omnibus ordinarijs & validiori iure concurrit.*

CONSILIVM XXXI.

QVAESITVM fuit, an vacante canonicatu & præbenda in ecclesia cathedrali Gienen. illa ipsa die, qua facta fuit reseruatio alternatiuæ à S.D.N. Sixto V. censeatur includi in reseruatione, vel valeat collatio ordinarij in vim alternatiuæ præcessoris.

1 Ad hanc quæstionem decidendam præsuppono primo collationē prædicti canonicatus factam à Reuerendis. Episcopo Gienen. non potuisse valere illa ratione, quod illa pertineret ad ipsum virtute alternatiuæ: quia illa ei non poterat prodesse, donec fides eius acceptationis peruenisset ad Datarium, vt concessionis alternatiuæ tenor continet, quæ non peruenit ante collationem à Sanctissimo factam.

2 Secundo, quod etiam certum est prædictum D. Episcopum non potuisse illum cōferre virtute acceptationis alternatiuæ, quam fecerat antea Gregorius XIII. quia illa & virtus eius expirauerunt per mortem illius: quoniam facta fuit vsque ad beneplacitum eius; & gratia facta vsque ad beneplacitum Papæ finitur morte ipsius; licet non, si fieret vsque ad beneplacitum Sedis Apostolicæ, cap. si gratiose. de rescrip. lib. 6.

Quibus præsuppositis respondetur primo, quod tota difficultas huius quæstionis consistit, an obsit eius collationi alternatiuæ reseruatio facta per S.D.N. pro cuius vtraque parte multa possent adduci: quoniam multa faciunt pro collatario Papæ, & multa pro collatario Episcopi: sed omnia videntur reduci ad illam quæstionem, an reseruatio facta à Sanctissimo, & publicata die 4. Maij anni 1585. qua reseruauit omnia beneficia vacantia extra Curiam à die publicationis eius propter præpositionem illam, à, censeatur excludere, an includere diem illum quartum: quia prędicti canonicatus & præbenda vacauerūt illa ipsa die, & collatarius Episcopi prætendit eos non comprehendi in reseruatione prædicta: quia dies

3 termini non computatur in termino, quando illi additur præpositio, à, vel ab, vt habet gloss. memorabilis adiuncto textu in clem. sicut. de appel. quæ videtur aliquibus communiter recepta, in quibus videtur esse Decius cum relatis à se in cap. super eo. il 2. de appell. Collatarius autem Sanctissimi contradicit, allegans diem termini computari in termino in prędicta reseruatione.

Pensatis autem mediocriter vtriusque rationibus adductis pro illa glossa, & contra illam; videtur verius esse, quod in hoc casu dies termini includatur in termino, & quod canonicatus & præbenda prædicta censenda sunt reseruata S.D.N. Primo quidem, quod ex mente auctoris re-

4 seruatoris id colligitur. Tum quod constat eum voluisse per illam reseruationem reseruare sibi regulariter quo ad omnes collatores & collatrices omnia beneficia vacantia mense Maio, cuius dies erat ille quartus, in quo vacauerunt; & ita videtur voluisse vacantia illo die includere.

Tum quod consuetudo antiqua Max. Pontificum habet reseruare vacantia in octo mensibus sibi per reseruationem regularem, & vacantia sex mensibus per reseruationem alternatiuam: & non videtur vnquam contigisse casum, in quo dies termini declaretur exclusus.

Secundo, quod colligitur etiam ex verbis ipsius reseruationis; quia facta est secundum consuetudinem antiquam prędictam, exprimēdo in duobus locis menses reseruatos, & in vna sine vlla præpositione, à, vel ab; ex quo conijcitur, quod sua Sanctitas nullam de vi exclusiua diei termini habuit memoriam, & consequenter noluit vt haberet eam: quia nihil incognitum est volitum, secundum S. Augustinum 13. de Trinit. receptum ab omnibus, & probatur per l. cum Aquiliana. ff. de transact. cum similibus. Tum quod si illa reseruatio fuisset facta die secunda, vel tertia Maij, inclusisset diem quartam: & certum est noluisse minus includere faciendo eam die quarta, quam faciendo eam die secunda, vel tertia, quo ad dies in ea terminatos.

5 Tertio, quod in proposito non agitur de præpositione, à, vel ab, addita tempori, vel actui generaliter sine expressione diei certi, quo casu non includunt tempus præcedens actum, sed solum sequens immediate illum, vt in cap. anteriorum. 2. quæst. 6. ibi: *A recitatione sententiæ.* & in cap. quam sit. de electio. lib. 6. ibi: *A tempore præsentationis*. Sed agitur de præpositione, à, adiuncta certo diei: per quod tolluntur argumēta quæ videntur probare non includere tempus præcedens actum, sed solum sequens illum, vt singulariter præ alijs adnotauit Præpositus in cap. super eo. il 2. num. 14. de appell.

6 Quarto, quod Cinus, quem sequitur ibi Salicetus, in l. à caligato. C. de nupt. determinauit, quando huiusmodi præpositiones includunt terminum diei, cui adijciuntur, & quando non; dicens, quod quando proferuntur à lege, includunt, si inclusio non est contra ius; vt in d. l. à caligato. & in cap. à subdiacono. 93. dist. & in cap. aliter. 31. dist. & in casu proposito præpositio, à, profertur à lege, & inclusio est conformis iuri: ergo censendum est includere. Quod autem sit conformis iuri, & legi, probatur ex eo, quod Papa iure communi habet potestatem conferendi omnia beneficia, quocumque tempore vel loco vacent, secundum gloss. magnam recep. in cap. 1. de offic. leg. lib. 6. & per reseruationem prædictam confirmatur, & augetur ius eius ad conferendum. Nec obstat, quod nocet ordinario, qui concurrit cum Papa: quia ius quod habet Papa est longe amplius, & dignius; adeo quod vt ait prædicta gloss. recep. si ambo conferrent eadem die, & nesciretur vter prius contulisset, collatio Papæ præualeret cæteris paribus collationi ordinarij: & ideo prædicta reseruatio potius iudicanda est conformis iuri, cum consonet iuri Papæ, quam difformis, eo quod deroget iuri Episcopi.

7 Quinto, quod etiam prædictus Cinus communiter receptus tenet vbi supra, quod quando proferuntur ab homine tales præpositiones adiunctæ diebus, censentur includere, si de mente disponentis expresse vel tacite id potest colligi: & in casu proposito talis mens colligi potest, tum expresse,

eo quod

eo quod S. D. N. declarauit se habuisse illam mentem per declarationem solemnem id continentem factam ab eo tamquam à legislatore, & non tamquam à doctore priuato, cui credendum est, cum per literas eius Apostolicas de facto proprio deponentis id apparet, iuxta clem. literis. de probat. Tum tacite, quia quilibet præsumitur se suosque magis diligere, quam extraneos, l. præses. C. de serui. & aqua. & cap. si non licet. 23. quæst. 5. per quæ & alia iura probatur ordinatam charitatem incipere à se ipso: & inclusio illius diei respiciebat commoditatem & vtilitatem suam, & suorum familiarium, & aliorum clericorum pauperum in Curia degentium; quam certum est maluisse intẽdere, quam Episcoporum, & aliorum collatorum voluntatem, & appetitum, quæ non solent esse Reipub. adeo commoda, ac sua, vti omnium patris, ac domini, & vnici ac supremi Vicarij Christi.

8 Sexto, quod prædictæ præpositiones includunt terminum, quando inclusio est vtilis & fauorabilis ei cui fit, vel datur dilatio, facultas, vel gratia, vt pulcherrime determinat post alios Præpositus vir eruditissimus, & in rebus Curiæ Romanæ exercitatissimus in prędicto cap. super eo. nu. 27. & probatur ea ratione, quod in quocumque casu dies, cui adijcitur præpositio, à, vel ab, computatur in termino, vbi inclusio termini operatur vtilitatem ei cui datur, vel fit dilatio, vel facultas. At per reseruationem prædictam resultat vtilitas & commoditas ei cui fit reseruatio, nempe Papæ: ergo dies termini computabitur in termino: quæ ratio confirmatur per gloss. magnam & recep. cap. statutum. de præb. lib. 6. quæ significat tunc præpositionem, à, excludere diem termini, quando vtile, commodum, vel fauorabile est ei, cui conceditur dilatio, vel gratia: & tunc prædicta præpositio includit, quando inclusio est vtilis vel fauorabilis ei cui conceditur dilatio, facultas, vel gratia. Per quæ omnia concluditur, prædictum diem quartum, qui fuit terminus prædictæ reseruationis, includi sub ea. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Pensio de voluntate prouisi de beneficio iuste ita imponi potest, vt ea etiam possessione non habita soluatur, & nu. 5. poterit tamen se eximere, beneficium dimittendo. num. 7. interim autem iuste exigitur & solui debet. num. 4. soluatur inquam ex alijs bonis, ex quo hæc solutio non est restricta vt fiat solum de fructibus beneficij. num. 5.*

2 *Vendens vel grauatus dare decem pondera olei, quod nascetur ex tali prædio, non obligatur dare plusquam ex eo nascatur: secus esset, si suam obligationem non restrinxisset præcise ad ex illo nasciturum. num. 5.*

2 *Perempta re debita sine culpa debitoris, debitor liberatur, & hoc quo ad ea quæ debentur in specie, secus de eo quod debetur in genere. num. 6.*

3 *Impedimentum superueniens excusat debitorem: fallit tamen in impedimento prouiso, vel quod potuit à prudente prouideri. nu. 8. & 4.*

4 *Difficultas soluendi rem promissam non liberat debitorem. & nu. 7.*

CONSILIVM XXXII.

1 PRAESVPPOSITA resolutione dubij, scilicet, quod constitutio pẽsionis adiecta clausula, habita, vel non habita possesione, est iusta; Ad dubium propositum, an sit iustum, vel iniquum accipere pensionem à beneficiario, qui nondum accepit possesionem beneficij, nec vllos fructus eius, respondetur, quod pro parte affirmatiua facit primo, quod qui vendit decem pondera olei, quod natum esset ex tali prædio, non tenetur soluere illa, nisi nascantur, l. si debitor. ff. de contrahen. empt. & si legatæ fuerint decem amphoræ vini, quod nascetur ex tali prædio, non debebuntur plures, quam nascentur, l. cum certus. ff. de triti. vino, oleo. At pensio est soluenda ex fructibus beneficij: ergo non debebit solui, nisi tantum quan-
2 tum ex fructibus illius colliget beneficiarius. Secundo, quod cum res promissa vel legata perit sine culpa debitoris, non tenetur ad eam soluendam, immo nec si à communi commercio eximatur, l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de verb. oblig. cum ei adnota. At fructus beneficij, cuius beficiarius possesionem non capit, nec potuit capere, & fecit quidquid homo diligens facere debebat, videntur perijsse ipsi sine vlla culpa sua: ergo non tenebitur eos soluere. Tertio, quod dura res videtur, quod quis soluat pensionem de re, qua nullatenus vti potest, argumen. prædicta-
3 rum ll. si debitor. & l. cum certus. Quarto, quod impedimentum superueniens excusat quem ab obligatione faciendi ea quæ tenebatur facere, cap. communiter. 13. distinct. & cap. quemadmodum. de iureiuran. At beneficiario, de quo loquimur, superuenit impedimentum soluendi pensionem ex impotentia capiendi possesionem beneficij pensione onerati: ergo excusatur à præstanda illa.

4 His tamen non obstantibus contrarium est dicendum. Tum quia difficultas præstandi rem promissam non excusat promittentem ad illam præstandam, l. continuus. §. cum ita. de verbor. oblig. Tum quia damnum quod alicui sua culpa venit, sibi debet imputari, cap. damnum. de reg. iur. lib. 6. At damnum hoc sua culpa euenit beneficiario, qui potens & debens præuidere se posse impediri ab adipiscenda possesione, voluit se obligare ad soluendam pensionem, etiam non adepta possesione. Tum quia euentus, quem quis præuidit, vel debuit præuidere, non excusat. l. si putator. ff. ad l. Aquil. At prædictus beneficiarius præuidit potuisset euenire difficultatem & impotentiam capiendi possesionem; quia ideo se obligauit ad soluendam pensionem, etiam non adepta possesione. Tum quia, quod factum est legitime, non debet retractari, licet perueniat ad eum casum, à quo non potuit incipere, cap. factum legitime. de reg. lib. 6. & casus hic nullibi reperitur excep. ab illa regula: ergo illi est standum, iuxta glos. solẽn. in regul. omnis definitio. ff. de regul. iur. & in rub. eod. tit.
5 lib. 6. Cum ergo in resolutione præcedentis quæstionis probatum sit prædictam constitutionem pensionis esse iustam, & legitimam, non debet retractari, nec vana fieri, etiamsi eueniat casus à quo non posset incipere; quanto minus, quod in casu proposito non euenit casus, à quo non posset incipe-

incipere; sed tantum difficultas præstandi quod legitime promissum est; quam non excusare supra dictum est.

Non obstant opposita. Ad primum enim respondetur concedendo, debitorem pondo olei, quæ nascentur ex tali prædio, non teneri ad soluendum illa plusquam quæ ex eo nascentur; quia suam obligationem restrinxit ad soluendum illa, quæ nascerentur ex tali prædio: negando tamen beneficiarium prędictum restrinxisse suam obligationem soluendi ex fructibus, quos caperet ex beneficio nec expresse, nec tacite, immo expresse ampliauit illam ad soluendum ex alijs bonis, casu quo nullos fructus caperet ex illo, immo etiamsi eius possessionem non caperet.

6 Ad secundum respondetur concedendo assumptum, quando aliquid in specie promittitur; negando tamen, quando in genere promittitur; & ita si prædictus beneficiarius promisisset in specie pensionem ex fructibus, quos perciperet ex beneficio pensione onerato, non teneretur illam soluere: sed quia promisit soluere in genere pensionem non se restringendo ad fructus, quos perciperet, immo ampliando se ad casum, quod etiamsi nihil ex eis perciperet, teneretur etiam soluere, ad id obligatur per l. incendium. C. si certum petatur. & resolutionem communem ibi, & vbique.

7 Ad tertium respondetur concedendo duram quidem rem esse, sed duritiem rei præstandæ non excusare obligantem se scienter ad illam præstandam: dura enim res est seruare tria substantialia vota religionis, sed illa durities non excusat monachos ab obseruatione illorum secundum omnes Catholicos contra impium Lutherum; præsertim quod beneficiarius potest se à duritia illa excusare relinquendo beneficium, vt regrediatur ad pensionarium, vel conferatur alteri.

8 Ad quartum respondetur primo, quod assumptum in illo intelligẽdum est, de impedimento non præuiso, & quod non potuit à prudente viro prętuideri, quale non est hoc. Secundo negando, quod in hoc casu superueniat impedimẽtum soluendi pensionem, licet superueniat impedimentum soluendi illam ex fructibus beneficij, quæ longe sunt diuersa & separata, & à separatis non infertur, l. Papinianus. ff. de minorib. Tertio quod potest se excusare ab hoc onere relinquendo beneficium, vt prædixi: quod si voluerit illud retinere, damnum, quod ex hoc ei veniet, culpæ suę imputet per prædictum cap. damnum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Subreptitiam reddit gratiam omnis expreßio falsi, quæ potest mouere Principem ad facilius eam concedendam.*

CONSILIVM XXXIII.

AN PECCAVERIT N. in impetratione beneficij exprimendo se teneri ad solutionem pensionis, quam reuera soluebat, sed paulo ante redemerat?

1 Respondeo, quod impetrans vnum beneficium, exprimẽdo se teneri ad soluendam pensionem, quam iam licitę redemerat, non solum peccat, sed etiam

etiam gratiam perdit;quia omnis expreſsio falſi,quę poteſt mouere Principem ad gratiam facilius concedendam, reddit eam ſubreptitiam,cap. ſuper literis. de reſcript. cum citatis ibi per Fel. colum.1.

SVMMARIVM.

1 *Penſio reſeruata laico ſuper commenda à magno Magiſtro eſt nulla.*

2 *Penſionem pro laico ſolus Papa reſeruare poteſt.*

3 *Beneficiarius poſt adeptum beneficium, ſed non antea poteſt alteri promittere, vel donare de fructibus eius, pietatis & inopiæ intuitu.*

CONSILIVM XXXIV.

VTRVM magnus Magiſter militiæ S.Ioannis poſsit conſtituere penſionem alicui laico coniugato ſuper commendam collatam cuipiam ordinis ſui militi,& an laicus illam exigere,& an miles illã ſoluere valeat?

1 Reſpondeo primo, quod mea ſententia, quam dolenter promo, conſtitutio prædicta præfatæ penſionis minime valet: tum per illa multa, quæ nos nuper ſcripſimus in Miſcel.45. & ſeq. libelli de miſcellaneis:quoniam nihil iure diſtat inter ea quæ ibi ſcribuntur, & quæ in caſu propoſito quæruntur,niſi quia ibi magis loquimur de penſione imponenda clerico ſæculari ſuper beneficio ſæculari, hic autem de illa quæ imponi poteſt regulari ſuper beneficio regulari. Tum quod receptum eſt ab omnibus,
2 non poſſe ab inferiori Papę conſtitui penſionẽ vlli laico,etiã non coniugato: & in caſu propoſito præfata penſio fuit conſtituta coniugato ab inferiori Papę:per quę neſcirem defendere pręfatam penſionis conſtitutionẽ, neque conſequẽter quo modo poſsit exigi, & quo ſolui tamquam debita.

3 Secundo,quod ſi amicitia mutua, & charitas commendatarij penſione onerati, & penſionarij fuerit tanta, quod commendatarius velit ſoluere illam gratis alteri,& ille accipere tamquam gratis datam; & ratio aliqua paupertatis,pietatis,vel neceſsitatis interuenit, ob quam præfatus commendatarius iuſte poſsit donare reditus illius penſionis præfato penſionario;poſſunt conuenire ambo inter ſe,& per ſcripturã publicam confiteri ſe nolle petere,neque ſoluere penſionem illam vti debitam,& diſcedere à conſtitutione,quam Illuſtriſsimus Magiſter fecit; ſed quod commendatarius ſoluet penſionario cauſa paupertatis,pietatis, vel neceſsitatis tota ſua vita,vel ad aliquos annos: quoniam licet beneficiarius ante adeptum beneficiũ non poſsit promittere aliquid alteri de fructibus beneficij habendi; poteſt tamen poſt habitum & conſequutum donare alteri,pietatis, inopiæ, vel neceſsitatis intuitu,aliquam partem redituum eius, vt late monſtramus nos in multis locis tractatus de reditibus eccleſiaſticis.

DE CLERICO ÆGROTANTE, VEL DEBILITATO

SVMMARIVM.

1 *Beneficio ob ſuperuenientem amentiam,etiamſi ſit archidiaconatus,quis non eſt priuandus; ſed ei, durante amentia, à ſuperiore dandus coadiutor.*

CON-

CONSILIVM I.

VNVS Archidiaconus & canonicus in amentiam perpetuam incidit. Quæritur an beneficia illius impetrari posſint.

1 Reſpondeo, quod non ſunt impetranda beneficia prædicta, neque ipſe ſine culpa eis priuandus: ſed ſuperior poteſt dare ipſi coadiutorem, manente iure beneficiorum in illo, ſecundum communem opinionem, quæ colligitur ex cap. cum percuſsio. & cap. Pontifices. 7. q. 1. & ex cap. de rectoribus. de cler. ægrot. & ex cap. 1. eod. tit. lib. 6. & ex reſponſione quæ communiter datur cap. tua. de cleri. ægrot. quod innuit contrarium: poſſet autē impetrari à Papa coadiutoria perpetua cum futura ſucceſsione pro aliquo, de quo veriſimiliter crederetur, quod nō captaret mortē eius.

SVMMARIVM.

1 *Coadiutor ordinario iure creatus tenetur obire ea munera, quæ titularis obligatus præſtare non poteſt; viuitque ex fructibus beneficij: & hoc, niſi aliud in creatione ſit expreſſe cautum, quia tunc id erit ſeruandum tam pro ipſo, num. 3. 4. & 5. etiam ad effectum vt ſit perpetuus cum futura ſucceſsione, quam contra ipſum, num. 2. etiamque ad effectum, vt per illius intereſſentiam titulari acquirantur diſtributiones, num. 3. & 5. ex quo Pontifex circa hæc humana iura poteſt, vt placet, diſponere. num. 7.*

3 *Diſtributiones etſi non dentur regulariter niſi intereſſentibus diuinis, attamen quādoque Papa concedit vt titularis illas lucretur intereſſendo per ei datum coadiutorem. & num. 5.*

CONSILIVM II.

PRAESVPPOSITO, quod Sanctiſsimus dedit coadiutorem perpetuum & irreuocabilem archidiacono cum futura ſucceſsione, adiecto, quod ipſe coadiutor non poſsit petere, nec exigere quidquā de fructibus archidiaconatus ob eius munera, & regimen: & quod ſe intromittere non poſsit in eodē regimine, & adminiſtratione archidiaconatus, nec fructuum eius, niſi de conſenſu ipſius archidiaconi; eo tamen abſente poſſit habere ſtallum, & vocem in Capitulo, & in proceſsionibus; ſed omnia, quæ dum ibi ſteterit lucrabitur, cedant archidiacono. Quæritur primo, an ipſo archidiacono ægrotante, ea quæ lucrabitur coadiutor, dum ſteterit pro eo in Capitulo, vel alibi, cedant ipſi archidiacono. Secundo, an etiam ea, quæ tribus menſibus, qui ad quieſcendum dantur, eidem cedant, ſi dictus coadiutor reſederit.

1 Reſpondeo primo, quod coadiutor iure communi ordinario creatus tenetur facere omnia, ad quæ dätur, & quæ is cui datur tenetur facere, vt colligitur ex Innocen. in cap. niſi cum pridem. de renunciat. nu. 4. & probatur in cap. de rectoribus. & cap. fin. cum ei adnot. per Panormitanum & alios, de clerico ægrot. colligitur autem ex eo, quod prælatis & beneficiarijs dandi ſunt iure communi coadiutores, vt adiuuēt eos in his quæ tenentur ipſi facere, & non poſſunt, vt ſentit Innoc. vbi ſupra, & debent

bent habere sustentationem ex fructibus & reditibus beneficiorum, ad quæ administranda designantur, vt statuitur in cap. 1. de cler. ægrot. lib. 6. & in d. cap. de rectoribus. cum eis adnot. & huiusmodi sustẽtatio & stipendium non datur in vanum, sed pro obligatione faciendi ea, quæ incumbunt agenda beneficiario, iuxta illud, Propter officium datur beneficiũ, cap. fin. de rescrip. lib. 6. & cap. 1. de cler. ægrot. eod. lib.

2 Secundo, quod coadiutor, de quo quæstio mouetur, non est iure cõmuni & ordinario datus, sed valde extraordinario, & in gratiam & fauorem specialem, vt ex ipsa concessione Papali colligitur: nam datur cum futura successione, & cum multis ampliationibus & restrictionibus cõtra ius commune additis. Datus est enim ita vt coadiutoria sit perpetua & irreuocabilis, & quod nihil possit petere, neque exigere de fructibus archidiaconatus, ob cuius regimen & munera subeunda designatur.

3 Tertio, quod Sanctissimus D. N. non obligat eum ad prædicta munera subeunda, sed facit ei facultatem subeundi & gerendi de consensu archidiaconi: non enim iubet ei, vt ea subeat, sed quod valeat ea subire volente archidiacono; immo expresse vetat ei, ne se intromittat in regimine & administratione prædicti archidiaconatus, illiusque fructuum, nisi de consensu illius; & quod eo absente possit habere stallum in choro, & locum & vocem in Capitulo, & in processionibus: & quod cum sic steterit, non lucretur pro se quidquam, sed pro archidiacono: ita quod nullum ei salarium, neque stipendium erit soluendum ab archidiacono, si noluerit ei quicquam soluere.

4 Quarto, quod ex hoc sequitur, quod ipse quoque coadiutor non tenetur ad seruiendum archidiaconatui, si noluerit seruire; quia sicut ait Apostolus 1. ad Corin. 9. relatus in cap. 1. col. 2. 13. q. 1. *qui altari seruit, de altari viuere debet*. & vt idem ait ad Galat. 5. relatus vbi supra, *nemo militat suis stipendijs*. ita qui non viuit de altari, non tenetur ei seruire; quia quod operatur propositum in proposito, operatur oppositum in opposito, l. et si cõtra tabulas. ff. de vulg. & cap. sciendum. 8. quæst. 1.

5 Quinto, quod ex prædicta exorbitanti concessione S.D.N. videtur colligi, quod prędictus coadiutor absente archidiacono potest etiam absque eius consensu sedere in choro, & dare vocem in Capitulo, & incedere in processionibus, & interesse alijs actis capitularibus canonicorum, etiam nolente archidiacono: non tamen potest in regimine, administratione, & fructuum perceptione se intromittere, nisi eo volẽte, & de consensu eius, vt ex bulla expresse patet.

Sexto, quod ex prędictis infertur decisio primę quęstionis, scilicet quod ægrotante seu stante infirmo archidiacono potest quidem coadiutor interesse choro, & Capitulo, & sedere in locis archidiacono designatis eo absente, & etiam nolente, & lucrari pro archidiacono omnia quæ lucraretur ipse archidiaconus, si ipsemet personaliter deseruiret; non tamen tenetur, si nolit: & in reliquo regimine archidiaconatus & fructuum perceptione nec potest, neque debet se intromittere sine consensu & voluntate archidiaconi. cuius cõcessionis ratio videtur fuisse illa, quod partes,

quibus

quibus annuit Papa, noluerunt vt tolleretur quidquam emolumenti archidiacono, licet voluerint vt sua Sanctitas honoraret adiutorem sine vllo archidiaconi damno in vita eius per cōcessionem stalli in choro, & loci in Capitulo, lucrando non sibi, sed archidiacono: & quod cedente, vel decedente archidiacono succederet in archidiaconatu.

6 Septimo, quod prędictus archidiaconus potest sibi quęrere omnia emolumenta sui archidiaconatus ratione suæ infirmitatis, & aliorum legitimorum impedimentorum, & non interessendo diuinis, eo modo, & perinde ac si nō haberet coadiutorem, siue coadiutor interfuerit, siue non: quia nullo iure neque hac concessione Papali hoc ei prohibetur.

Octauo, quod ex his infertur etiam decisio secundæ quæstionis, scilicet quod tribus mensibus, qui pro quiete dantur, lucrabitur archidiaconus perinde ac alij, siue coadiutor resideat, siue non: quia in illis non tenetur interesse diuinis per se, neque per alium.

7 Nono, quod non obstant argumenta, quæ induci possunt contra hæc ex iuribus allegatis in primo dicto: quia illa procedunt in eo qui est coadiutor secundum formam iuris communis, secundum quam debet habere congruam sustentationem; & debet obire munera, quæ principalis, cui datus est, subire nequit: qualis non est hæc, cui expresse derogat summus Pontifex, qui circa omnia iura humana dispensare potest, cap. cuncta per mundum. 9. q. 3. & cap. proposuisti. de concess. præben. Quæ omnia licet is cui vacaret posset largius fundare, nos tamen plurimis occupati non potuimus id præstare, sed neque expedit: quoniam satis firmiter ex præfatis nouem dictis confirmantur.

SVMMARIVM.

1 *Senectus metaphorice, & non proprie dicitur morbus: vnde in literis beneficialibus, quæ sunt ambitiosæ, appellatione morbi non venit senectus.*

2 *Coadiutoria ob vnam causam non extenditur ad aliam, immo duæ ad duas causas dari possunt.*

2 *Religiosus ad id cui aptus est, & non cui est ineptus, coadiutor dari potest.*

3 *Coadiutor Archiepiscopi cum futura successione pallio vti non potest.*

3 *Coadiutor Archiepiscopi, eo absente, vel annuente, benedictionem dare potest, si sit Episcopus consecratus, possitque exercere pontificalia.*

4 *Coadiutor datus cum potestate exercendi, quæ coadiutores iure vel consuetudine possunt, beneficia conferre, vel alia exercere non valet, quæ is, cuius est coadiutor, per se vult & potest exercere.*

CONSILIVM III.

AN COADIVTOR datus Archiepiscopo propter senectutē, ęgritudinem, & amentiam cum futura successione, & facultate exercendi spiritualia & temporalia, quę iure vel consuetudine ad coadiutoris officiū pertinent, possit vti muzetta, benedictionem dare, beneficia conferre, & sedere in archiepiscopali cathedra?

Respondeo primo, quod quęstio proposita non videtur satis conformis literis

literis coadiutoriæ, quæ cum ea ostenduntur: nam per illas datur coadiutor propter solam ætatem senilem, & quæstio quærit de coadiutore dato propter senectutem, ægritudinem, & amentiam.

Secundo, quod ex literis ostensis non apparet præfatum Archiepiscopum
1 esse amentem, neque esse ægrotum: quamuis enim senectus dicatur metaphorice quidam morbus, non tamen proprie ac vere est morbus: & in huiusmodi literis beneficialibus, quæ quadam ratione dicuntur ambitiosæ, & odiosę, cap. quamuis. de præben. lib. 6. appellatione morbi non includeretur senectus vegeta & sana, arg. l. non aliter. ff. de lega. 3. adiuncto cap. 1. & cap. nisi. de renuncia. & ita quæstio proposito aptior esset, an prædicta coadiutoria data propter senilem ætatem includat veram aliquam ægritudinem aliam, & amentiam: & verba quæstionis propositę videntur præsupponere quod sic: sed verba coadiutoriæ id non probant.
2 Nam coadiutoria data ob vnam causam, vti propter dilapidationem, non censetur data ob ęgritudinem, vel aliam similem, quæ non saperet alienationem, vt recte sentit Oldrad. cons. 44. & religiosus potest dari coadiutor ad id, cui est aptus, & non ad id cui est ineptus, vt tradit Panor. in cap. fin. de cleri. ægrot. q. 6. & etiam text. nouus cap. 1. eod. tit. lib. 6. ponit differentiam inter coadiutorem dandum ob vnam causam, & dandum ob aliam: & quamuis multis videbitur non interuenisse in hac concessione errorem vel defectum ad includendum casum ægritudinis vel dementiæ; meo tamen fragili consilio pręfatus Reuerendiss. coadiutor, dum res est integra, prouidebit sibi de aliquo perinde valere, quo extendatur ad omne aliam causam perpetuo impedituram ab officio suo prędictum Archiepiscopum, vt in vtroque foro sit securior: nam etiam defendi posset de rigore, quod non obstante prædicta coadiutoria, & remanente illa in suo vigore, ipsemet Sanctissimus D.N. posset dare prędicto Archiepiscopo alterum coadiutorem.

3 Tertio, quod verbi muzzeta significatio mihi est ignota, sed suspicor esse positum pro palleo siue pallio, de quo est tit. de aucto. & vsu pallij. & si accipitur pro illo, credo quod non potest vti eo, donec sit Archiepiscopus, & moriatur vel cedat is qui nunc est. arg. cap. nisi. & cap. ex tuarum. de auctoritate & vsu pallij.

Quarto dico, quod si & quatenus poterit exercere pontificalia, postquam fuerit Episcopus consecratus, ita poterit etiam dare benedictionem, quæ videtur pertinere ad pontificalia, saltem in absentia Archiepiscopi, vel annuente illo.

4 Quinto, quod iure verius videtur, non posse prædictum D. coadiutorem conferre beneficia, potente & volente conferre illa prædicto Archiepiscopo, & nolente vt conferat coadiutor: quoniam S.D.N. solum dat ei potestatem exercendi iura spiritualia, & temporalia, quæ iure vel consuetudine pertinent ad coadiutoris officium: & iure non pertinēt ad eius officium ea, quæ principalis recte potest & vult agere per se, & non vult vti coadiutoris consilio, neque auxilio. arg. cap. Pontifices. & cap. petisti. & fere omnium aliorum 7. q. 1. & quia hęc est mens constituentis coadiutorem,

iutorem, & iure diuino naturali debet esse talis, iuxta regulam, id quod nostrum est sine facto & consensu nostro tacito vel expresso auferri non debet. de reg. iur. lib. 6. cum suis concord.

5 Sexto, quod ad respondendum quæstioni de facultate sedendi in cathedra archiepiscopali, videtur necessaria informatio de statutis, priuilegio, & cõsuetudine prædictæ archiepiscopalis ecclesię, an quidquam super hoc disponant, & reseruent sessionem in illa sede in honorem dignitatis archiepiscopalis: & an Archiepiscopus, qui nunc est, sit consensurus, vel repugnaturus prædictæ facultati sedendi, & rationem, qua duceretur ad repugnãdum: nam cessante huiusmodi reseruatione, quã vidi cessare in quibusdam ecclesijs cathedralibus, in quibus decanus vel præpositus sedere solet in episcopali sede absente Episcopo, posset prędictus D. coadiutor in ea sedere; sicut canonici recentiores sedent in stallis antiquiorũ in multis ecclesijs, eis absẽtibus, eo quod id iure cõmuni non vetatur. argu. cap. cõsuluisti. 4. q. 4. vel 5. cum similibus, quæ in hoc adduci possent. Salua, &c.

NE SEDE VACANTE ALIQVID INNOVETVR.

SVMMARIVM.

1 Sede vacante Capitulum non confert præbendas ad solius Episcopi collationem spectantes, etiam quas Episcopus cum consilio vel consensu Capituli confert; confert tamen illas, quarum collatio ad Episcopum simulque & ad Capitulum spectat.

CONSILIVM I.

AN PROVISIO canonicatus & præbendæ pœnitentialis, quem Concilium Trid. iussit institui in ecclesijs cathedralibus facta à Capitulo cathedralis, episcopali sede vacante, valida sit?

1 Respondetur primo, audiuisse magnam dubitationem esse in ecclesijs Hispaniæ, an prouisio prædicti canonicatus spectet ad solum Episcopum, an ad Episcopum & Capitulum: & si spectat ad Episcopum & Capitulum, an spectet ad Episcopum & Capitulum cõmuniter, vel ad Episcopum cum consensu & consilio Capituli.

Secundo, quod qui tenuerit potestatẽ conferendi illum pertinere ad solum Episcopum sine cõsensu vel consilio Capituli, debet etiã tenere, quod prouisio, de qua quęritur, non valet: quia Capitulũ non succedit Episcopo sede vacante in collatione talium beneficiorum, cap. illa. ne sede vacante, cum alijs, quæ citant Panor. & alij in cap. cum olim. de maiori. & obed. & Ioan. Fran. Pauinus in q. 1. par. 2. tractat. de offic. & pot. Cap. sede vacan.

Tertio, quod qui tenuerit prouisionem prædicti canonicatus spectare ad prouisionem Episcopi & Capituli simul, tenetur etiam respõdere prædictam prouisionem valere: quia Capitulum succedit Episcopo in collatione beneficiorum pertinentium ad collationem Episcopi & Capituli communiter per textum in cap. 2. in princ. ne sede vacan. lib. 6.

Quarto, quod qui tenuerit collationem prædicti canonicatus ad Episcopum cum consensu vel consilio Capituli pertinere, tenetur etiam dicere

cere prædictam prouisionem non valere, per prædictum cap. 1. §. cum vero. licet prædictus Ioan. Fran. Pau. distinguat vbi supra inter casum quo collatio pertineat ad Episcopum cum consensu Capituli, & inter casum quo pertineat cum consilio, allegando in hoc Lapum, & in contrarium Domini. qui in meo lib. non videtur distinguere. Salua, &c.

Congregatio censuit electionem personæ pœnitentiarij spectare ad Episcopum, collationem vero præbendæ eidem faciendam per illum ad quem prius collatio illius præbendæ spectabat.

DE IIS QVÆ FIVNT A PRÆLATIS SINE CONSENSV CAPITVLI.

SVMMARIVM.

1 *Prior claustralis, & conuentus, qui cum Abbate consenserunt reseruationi pensionis super abbatiæ bonis, quæ sunt indiuisa inter eosdem Abbatem & conuentum, censentur descripti potius ad effectum præstandi consensum Abbati, qui sine ipsis non potest alienare, quam se obligandi ad illius solutionem.*

CONSILIVM I.

VISIS & perpensis tribus responsis datis à tribus viris eruditissimis super obligatione soluendi pensionem constitutam à Papa de consen-
1 su Abbatis, ac Prioris claustralis, & conuẽtus monasterij de Lozo, an post renunciationem abbatiæ ab Abbate, qui consensit pẽsioni, factam, teneatur Prior & conuentus eam soluere: visa item supplicatione super ea signata; videtur mihi responsũ domini primi consulentis esse iuri consonãtius per ea omnia, quæ ipse erudite ac prudẽter considerat: & quod Prior & cõuentus non nominantur vt principales, sed veluti accessorij, & membra seu corpus Abbatis tamquã capitis eorũ, cap. cũ nõ liceat. de prescrip.
2 cum ibi citatis, cap. quãto. & cap. nouit. de his quæ fiunt à præl. cum de iure communi nullam administrationẽ habeant ipsi, sed tota potestas administrandi spiritualia & temporalia sit penes Abbatem, cap. nullam. 18. q. 2. & per omnes in cap. edoceri. de rescrip. & ita eorũ nominatio potius fuit facta ad tollendam dubitationẽ aliquorum, an potuisset Abbas constituere pensionem sine consensu illorum, quasi esset quædam alienatio, in qua requiritur ille, iuxta cap. sine exceptione. 12. q. 2. quam ad hoc, vt se obligarent ad id, quod non poterant soluere; quippe quibus nulla est administratio de iure, neque vt fertur de facto; quia non sunt diuisa bona inter Abbatem & conuentum, iuxta prædictum cap. edoceri. Salua, &c.

DE IIS QVÆ FIVNT A MAIORI PARTE CAPITVLI.

SVMMARIVM.

1 *Conciliũ generale nihil potest refragãte Papa, qui ei præsidet, vt persona in qua residet tota potestas Ecclesiæ; potestque ipse solus statuere, quicquid posset cũ Cõc. n. 4.*

3 Col-

2 *Collatio si spectet ad Episcopum & Capitulum collegialiter, non tenet, nisi accedat maior pars Capituli cum Episcopo.*

3 *Professionis nouitiorum admissio si collegialiter spectet ad prælatum & Capitulum, taliter quod prælatus vnicam solum habeat vocem, receptio à maiori parte Capituli facta tenet, etiam si suffragium Episcopi sit in altera minori parte.*

4 *Concilium prouinciale congregatur collegialiter: vnde quæ ibi fiunt à maiori parte, etiam contradicente Archiepiscopo, tenent. nu. 2.*

CONSILIVM I.

AN IN Concilio prouinciali possint soli suffraganei, aut eorum maior pars aliquid decernere, quando Archiepiscopus esset contrariæ sententiæ?

1 Pro parte negante facit, quod congregatio Episcoporum totius orbis, quæ fit in Concilio generali, maiore videtur esse auctoritate, quam cõgregatio Episcoporum in Cõcilio prouinciali. At Episcopi totius orbis nihil possunt statuere in Concil. generali, refragante Papa, qui ei præest, arg. cap. significasti. de elect. ex quo Io. And. relat. & probat. à Panor. in notab. 7. colligit, quod sententia Papæ præfertur sententiæ omnium aliorum, qui sunt in Concilio. Faciunt & illa quamplurima, quæ in hanc sententiam congerit Antonius à Rosell. de Concilijs. q. 17.

2 Pro contraria tamen parte, quæ videtur asserenda, facit l. quod maior pars. ff. ad municip. cum notatis ibi per Bart. & ei addita, quæ habent, quod in his, quæ ab aliquibus collegialiter aguntur, sententia maioris partis præfertur minori. quod etiam pro regula ponitur à gloss. & omnibus scribentibus super ea in cap. cum omnes. de constit. & constat Archiepiscopum & Episcopos suffraganeos Concilium prouinciale celebrantes facere collegialiter ea, quæ in illo agunt. Secundo facit, quod quo ad hoc non refert, an qui congregationi præest, sit decanus, vel Præpositus, vel Episcopus, vel Archiepiscopus: quia hæc exceptio & limitatio nullo iure naturali, diuino, nec humano probari videtur; & ideo non est asserendum, cap. consuluisti. 2. quæst. 4. §. consideremus. Auth. de trien. & semiss. colum. 3. quia standum est regulæ, donec probetur exceptio, gloss. l. om-
3 nis definitio. ff. de regulis iuris, & in rubr. eodem titu. lib. 6. Tertio, quod quando collatio pertinet ad Episcopum & Capitulum collegialiter, facta ab Episcopo cum aliquot canonicis sui Capituli, non valet, si maior pars ei contradicat. Quarto, quod in receptione monachorum spectante collegialiter ad Abbatem & Capitulum, ita quod Abbas non habeat nisi vnam vocem, siue suffragium, maior pars eorum præualet minori, etiamsi in ea sit Abbas. arg. cap. 1. ne sede vac. lib. 6. & cap. fin. de regular.
4 eodem lib. Quinto, quod non obstant in contrarium citata; quoniam Papa longe aliter præest Concilio generali, quam Archiepiscopus prouinciali, & Episcopus synodali; quia Papa præest vt persona, in qua residet tota potestas Ecclesiæ; ita quod solus posset statuere quicquid cum Concilio posset, cap. cuncta per mundum. & cap. per principalem. 9. quæst. 3. Archiepiscopus autem præsidens Concilio prouinciali non habet so-

lus,& à se illam potestatem, sed vna cum suffraganeis collegialiter: & ita nulla ratione à Papa ad illum argui posset. Salua,&c.

VT ECCL. BENEF. SINE DIMIN. CONFERANTVR.

SVMMARIVM.

1 *Conferri debent beneficia sine omni diminutione; nec à collatario potest exigi iuramentum, quod non resignabit beneficium nisi libere in manibus Papæ, vel ordinarij: quod si collatio fiat cum dicto pacto non resignandi, esset simonia. nu. 2.*

3 *Iuramentum non petendi relaxationem à iuramento præstito non tenet, sicut nec alia similia maioris boni impeditiua.*

CONSILIVM I.

AN ORDINARIVS possit in collatione alicuius beneficij adigere collatarium iuraměto, quod ipse non renunciabit beneficium cum pensione, nec in fauorem alicuius, nec permutabit illud, nec à iuramento petet relaxationem, sed tantum pure & libere & simpliciter in manibus Papæ, vel ordinarij?

1 Ad hanc quæstionem respondeo negatiue. Tum quia beneficia sine diminutione sunt conferenda. cap. 1. vt eccles. benef. & conferẽs beneficium cum huiusmodi oneribus, videtur conferre cum diminutione; quia onus impositum rei minuit pretium eius, cap. cum Ioãnes. cum ei adnot. de fide instr. Tum quia Episcopus non potest facere huiusmodi pacta cum eo, cui collaturus est beneficium. arg. cap. quam pio. 1. q. 2. cap. fin. de pact. Secun-
2 do, quod ego non auderem excusare conferẽtem nec collatarium à simonia: quia negari non potest interuenire in huiusmodi collatione cõditionem, modum, vel pactum, quod iure non inest actui conferẽdi, vel recipiẽdi beneficium. At in collatione huiusmodi spirituali non poterit addi cõditio, vel modus, qui iure non inest, immo neque qui inest, nisi exprimatur eodẽ omnino modo, quo inest, iuxta gl. & addita illi per Fel. in cap. ad audientiam. de rescrip. faciunt notata in cap. significasti. de elect. & in l. 3. ff.
3 de leg. 1. Tertio dico, quod illud iuramentum de non petendo relaxationem non est validum; quia iuramentum non debet esse impedimentũ maioris boni, cap. Archid. 85. dist. iunct. gl. recep. in verbo sanctis. & tradit D. Tho. recep. 2. 2. q. 89. art. 7. & Fel. & Panor. & alij in cap. si vero. de iureiur. At iuramentũ de non petenda dispensatione iuramenti, nec de vtendo sibi oblata, inducit impedimentum maioris boni: ergo non est seruandum, saltem quando occurrerit casus, in quo seruatum esset maiori bono impedimentum: & ita determinat Fel. in cap. debitores. de iureiur. q. 3. nu. 9. tertio quæro. secutus Bal. in l. 2. ff. de transact. per quasdam rationes, quibus addimus nos præfatam illam (vt arbitramur) firmiorem. Tum quia si voluerit renunciare in manibus Papæ retinendo pensionem, potest in ipsa supplicatione narrare onus impositum & iuramětum, & causam aliquam honestam, quare suæ conscientiæ videtur id facere vtile, & audietur, obtinebitque petitum cum laude, &c. Salua, &c.

DE REB. ECCLES. ALIEN. VEL NON.

SVMMARIVM.

1 *Beneplacitum Sedis Apostolicæ, sub cuius reseruatione fit alienatio rei ecclesiasticæ, facit actum conditionalem, & excusat à pœna, modo ante illud obtentum non procedatur ad executionem illius.*

CONSILIVM I.

QVAERITVR, an qui solum facit contractum venditionis vel permutationis circa ecclesiastica, reseruata voluntate Papæ, incurrat aliquas censuras.

1 Respondeo, quod qui solum facit contractum venditionis vel permutationis, reseruato beneplacito Papæ, si non procedat ad executionem cõtractus, nec ad traditionem rei venditæ vel permutatę ante beneplacitum Papę, non videtur incurrere censuras; quia videtur conditionalis facta sub conditione, si Papæ placuerit: argumento styli Curiæ in pactis beneficialibus obseruati.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiæ res in casibus à iure permissis etiam sine Sedis Apostolicæ licentia alienari possunt: fallit in prælatis, qui in adeptione prælaturæ speciali iuramento ab eis de mandato Papæ exacto promittunt suæ ecclesiæ bona inconsulto Romano Pontifice non alienare: concilianturque quæ ponit auctor in Man. cap. 27. num. 149. & in commentario de alien. rer. eccles. num. 17.*

2 *Peccato nequaquam inuoluitur qui bono animo & sine aliquid, quod per se malum non est, dat, vel facit alicui, quem credit inde per accidens peccaturum; secus si detur aliquid, quod per se vel directe, vel principaliter fit ob aliquod malum culpæ: concilianturque quæ auctor ponit in Man. cap. 17. num. 18. 195. & cap. 23. num. 90. cap. 16. num. 20.*

CONSILIVM II.

1 AD PRIOREM quęstionem, qua quæritur concordia inter conclusionem positam in Man. nostro cap. 27. nu. 149. scilicet extrauag. Pauli II. excommunicãtem ipso iure alienantem rem ecclesiæ, non includere alienantem rem ecclesiæ in casibus à iure permissis, & inter conclusionẽ positam in commen. de alien. rerum ecclesiæ super glo. summæ 12. q. 2. nu. 17. vbi dicitur, quod in alienatione rerum ecclesiæ est necessarius consensus, vel licẽtia Papæ: Respondetur primo, quod in præfato cap. 27. nu. 149. loquitur de alienante rem ecclesiæ, quam non iurauit non alienare, saltem iussu superioris supremi, scilicet Papæ, facto ei in ipsamet collatione, quã ei fecit, vel mandauit fieri, ad hoc, vt cautius & consultius illud gubernaret, modificando suam collationem, & addendo expresse vel virtualiter decretum irritationis alienationis contrarię: in prædicto autem commẽtario loquitur de alienante contra iuramentum prædicto modo factum.

Secundo, quod in præfato cap. 27. loquitur de alienante in casibus à iure permissis, in dicto autem commen. de alienante in casu prohibito non

solum à canone, sed etiam ab homine, & non solum simpliciter, sed exacto iuramento, & addito decreto irritante alienationem; & ita illæ conclusiones ponuntur de diuersis alienantibus, quorum alter pluribus modis prohibetur alienare, quã alter. Per quæ responderi potest cap. vt super. de reb. eccl. non alie. & cap. 2. de feud. & ei annotatis, quatenus loquuntur de illo, qui iurauit non alienare; scilicet, quod nõ loquuntur de iurante iuramentum adeo qualificatũ, ac est illud, de quo loquitur præfatus cõmentarius.

2 AD ALIAM QVAESTIONEM respondeo, quod ego in locis allegatis in ea, scilicet in d. Man. c. 23. nu. 90. & in cap. 20. nu. 16. vbi cito cap. 17. nu. 195. & 18. sentio differentiam inter eum, qui seruit, ministrat, dat, aut tradit aliquid ob aliquem finem bonum alicui, quem credit esse peccaturum, non consentiendo directe, vel indirecte, expresse, vel tacite in peccato, quod opinatur vel credit illum commissurum, de quo loquitur cap. 23. nu. 90. & inter eum, qui expresse, vel tacite, directe, vel indirecte id facit, de quo loquuntur alia loca supra citata, & alia multa, in quibus damnatur id quod per se vel directe vel principaliter fit ob aliquod malum culpæ, & non id ex quo per accidens & per quamdam consequentiam, & minus principaliter sine vllo fine malo, nec voluntate auctoris euenit, per l. si quis nec causam. ff. de reb. cred. vbi Iason id confirmat 18. exemplis, & decis. quæ tamen indigerent aliqua dolabra, vt satis conuenirent huic nostræ resolutioni, quæ altius restringit id quod dicitur in dicto cap. 23. nu. 90. quo ad culpam peccati, de qua illud, & alia citata ibi loquuntur.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus est prælatus alienans bona ecclesiæ; sed antequam pro tali denuncietur, retinet administrationem; & qui ei soluit debita, liberatur. nu. 2. & 3. & hoc etiam si per multos annos permansisset in excommunicatione. fallit in excommunicato ob hæresim, qui non potest nec contrahere, nec testari. nu. 4.*

4 *Excommunicatus perseuerans in excommunicatione vltra annum etsi per Concilium Trid. videatur fieri suspectus de hæresi, tamen videtur prius requiri quod post monitionem de resipiscendo in ea sic permanserit.*

5 *Prælato dissipatori, antequã ei administratio interdicatur, recte soluitur. nu. 7. ipseque à se male alienata cum fructibus potest repetere. num. 6.*

CONSILIVM III.

QVIDAM Archiepiscopus ante duodecim annos alienauit bona ecclesiæ suæ; deinde fecit remissionem & liberationem quorumdam fructuũ sui archiepiscopatus à quibusdã perceptorũ. Quæritur an huiusmodi liberatio valeat, ita vt non possit à moderno Archiepiscopo reuocari.

1 Respondendum videtur negatiue, per sequentia fundamenta. Primum est, quod Archiepiscopus erat excommunicatus ob illam iniustam alienationem, per extrauag. 2. de reb. eccl. non alien. & prælato excommunicato videtur prohibita administratio, cap. veritatis. de dol. & contum. cap. ad probandum. de re iudic. quia æquiparatur deportato, iuxta glo. sing. §. minor. Instit. de cap. dimin. Sed hoc fundamentum non videtur satis firmum.

Tum

Tum quia prædictus Archiepiscopus erat excommunicatus toleratus, & non denunciatus: & post extrauag. ad euitanda, Martini V. de qua in Man.
2 confess. cap. 27. num. 35. non impeditur excommunicatus administrare, donec denuncietur excommunicatus. Tum quod licet esset denunciatus, & per exceptionem obiectam repelli posset à petitione debiti, valet tamen petitio & iudicium, donec obijciatur exceptio, per cap. pia. de except. lib. 6. Tum quia licet excommunicatus repelli posit à petendo debito in iudicio, cap. decernimus. de senten. excom. lib. 6. solutio tamen ipsi facta sponte liberat debitorem, & potest ab obligatione liberari, & quie-
3 tari: nam licet ipse peccet non euitando alios, cap. illud. de cler. excomm. ministr. contractus tamen & distractus ab eo facti tenent, immo etiam testamentum, vt diximus in Man. confess. cap. 27. nu. 36. & satis colligitur ex notat. in d. c. veritatis. de dol. & cont. & ex Philip. Franc. & relat. ab illo in rubr. de testam. nu. 32. quidquid inuoluat glo. in d. cap. decernimus. & ita non obstante excommunicatione potuit accipere & petere omnes fructus sibi debitos, & dare liberationem, siue quietationem debitori; nisi in-
4 simularemus eum hæreseos, eo quod 8. annis mãserit excõmunicatus ante liberationem, & cũ fecit liberationẽ habuit volũtatem permanendi in illa, eo quod approbabat alienationem illam iniustam, & permãsit in illa volũtate circiter 12. annos vsque ad mortẽ: & per annalẽ excõmunicationẽ quis incidit in suspẽsionem hæreseos, vt diximus in d. cap. 27. nu. 72. citãdo in id Conc. Trid. sess. 25. cap. 3. de refor. & excommunicatus ob hæresim non potest contrahere, nec testari, cap. excommunicamus. §. credẽtes. de hæret. vt idem Philip. Franc. vbi supra adnotauit. licet responderi possit, quod Conc. non loquitur de quolibet excommunicato annali, sed tantum de legitime monito non resipiscente, vt ibi patet. Et quamuis hoc fundamentum non concludat omnino intentionẽ moderni Illustrissimi, concludit tamen prædictam liberationem fuisse abominabilẽ, & dignam, cui qua parte posit contradicatur, & quæ qua parte posit eneruetur.

Secundum fundamentum est, quod, vt quidam dicunt, prælatus, qui
5 male alienat bona, non potest petere, nec acceptos ferre fructus eorum. Pro quibus facit, quod prælato dissipatori non est facienda restitutio bonorum, vt ait Caiet. in sum. verb. restitutio. cap. 4. pro quo faciunt omnia, quæ post Alexan. & Aret. allegat Ias. in l. is cui. de verb. oblig. pro opinione eorum, qui asseuerant prodigo notorio ipso iure interdictam esse administrationem etiam ante iudicis decretum: & quod alienatio prædicta notorie videtur fuisse mala, cum circiter 20. annos fuisset Archiepiscopus, & Legatus; & sic dissipator bonorum ecclesię potuit haberi. Hoc tamen fundamẽtum non videtur esse satis firmum. Tum quia dictum Caiet. nullo iure probatur efficaciter. Tum quia prælatus male alienãs bona, potest, immo tenetur, recuperare illa bona, & reddere rationem Deo de illis, cap. si
6 quis presbyterorum. de rebus ecclés. non alien. & etiam de fructibus eorum: quia vtraque sunt ecclesiastica, & destinata in sustentationem prælati, & pauperum, quorum sustentationi & iuri publico ea percipiendi non potest renunciare prælatus, l. ius publicum. ff. de pactis. cap. si diligen-

ti.de foro compet. Tum quia tam recuperatio fructuum, quam bonorum male alienatorum, pertinet ad Episcopum male alienantem, dum ipse viuit, & ipsi debent restitui, vt diximus in Man.confess.cap.17.num.29. Tum
7 quia receptior opinio habet, prodigo, & dissipatori bonorum non esse ipso iure interdictam administrationem, sed tantum interdicēdam, vt probat prædictum cap.veritatis.de dol.& cont.& prædicta l.is cui.ff. de verb. oblig.cum multis alijs adductis ibi per Ias. à qua communi opinione non esse recedendum in consulendo, tenent etiam ipsi, qui contrarium probabiliter defendi posse asserunt. Hoc tamen fundamētum, licet omnino non concludat intentionem Illustrissimi, concludit tamen, vt & primum, prædictam liberationem quocumque modo iusto esse impediendam.

Aduertendum ad id quod dicitur sub nu.4. referri sacram Congreg. inclinasse, non esse opus monitionibus vt resipiscat, sed elapso anno potest citari ad respondendum quid sentiat de fide.

SVMMARIVM.

1 *Alienans res ecclesiæ sine licentia Papæ, vel sine causa iusta, vel iuris ordine non seruato, peccat; & tam alienans quam recipiens excommunicatus est: & in foro exteriori saltem priuatus est beneficio, quod in dicta ecclesia habet; at in conscientia nonnullæ sunt causæ, ex quibus forte excusari posset.*

CONSILIVM IV.

QVIDAM alienauit bona ecclesiæ inconsulto Papa. Quæritur an sit priuatus ipso iure beneficio.

1 Respondeo primo, quod D.consulens peccauit alienando bona prædicta ecclesiæ sine licentia Papæ; vel sine iusta causa, vel non seruata iuris communis forma, iuxta cap. sine exceptione. 12.quæst.2. & cap. si quis presbyterorum. de rebus ecclesiæ non alienan. & extrauagan.1. Pauli II. eodem titul. & alia iura multa illis concordantia, quorum nos mentionem fecimus nuper in comment. super summam 12. quæst.2.vsque ad num.8.

2 Secundo, quod tam ipse alienans, quam recipiens alienatum, ipso iure sunt excommunicati, & quo ad forum saltem exterius etiam ipso iure priuati beneficijs, quæ habent in ecclesijs, quarum bona alienarunt, vt expresse habet præfata extrauag. Pauli II. §. sin autem. citata à nobis in præfato comment. adnot.10. num.14. Dixi supra, Quo ad forum saltem exterius: quia quo ad forū interius possent excusari per aliquas circumstantias, quas tangimus in d.comment. adnot.1. num.15. quarum nulla sit mentio in casu proposito: & quia rari sunt, qui præfatum comment. habeant, vti nuperrime impressum, mitto cum hoc responso ipsum Illustri admodum D. meo colendissimo, qui dignatus est hoc responsum huius quæstionis iubere mihi seruo suo optime sibi affecto, quamuis inutili. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Episcopus potest quidem bona ad cathedralem pertinentia, accedente Capituli consensu, valide in casibus à iure permissis alienare: de Abbate autem exempto habente iura quasi episcopalia, cum sit controuersum, consilium est vt accedat consensus sui immediati superioris, & auctoritas Episcopi vbi bona sunt sita, vel Apostolica confirmatio.*

CONSILIVM V.

ABBAS quidam cum suo conuentu exemptus à iurisdictione ordinaria Episcopi alienauit in casu à iure permisso quasdam res immobiles existentes extra episcopatum illum, vbi erat abbatia sita, sine vllius superioris auctoritate. Quæritur an valeat alienatio.

1 Pro parte affirmante facit, quod alienatio rei pertinentis ad ecclesiam cathedralem facta ab Episcopo cum consensu sui Capituli valet, vt tradit Panor. recep. in cap. 1. de his quæ fiũt à prælat. & probatur per cap. sine except. 12. q. 2. at Abbas exemptus habet iurisdictionem quasi episcopalem, iuxta glo. sing. & recep. in clem. 1. verb. proprij. de reb. eccles. non alienan.

Pro parte vero negante facit, quod Cardinalis in d. clem. 1. quæst. 34. & seq. tenet, quod licet in alienatione rei ecclesiasticæ faciẽda per Abbatem exemptum non requiratur auctoritas Episcopi, requiritur tamẽ auctoritas Papæ, aut prælati superioris, cui immediate subijcitur: & in q. 7. videtur requirere consensum Episcopi, cui res alienanda subijcitur.

Resoluendo autem dico, multa super hac quæstione pro vtraque parte posse adduci, sed consulendum esse præfato D. consulenti, vt procuret præfatam alienationẽ ratificari per superiorem immediatum præfati Abbatis, qui facile id faciet, rogante & informãte præfato Abbate, & conuentu, qui alienationem præfatam fecerunt: & quod etiam faciat eam ratificari per Episcopum, in cuius episcopatu sunt sita ꝓ̄fata bona ad informationem prædictorũ. arg. eorum quæ determinantur in cap. 1. de his quæ fiunt à prælat. à Panor. & alijs, & à Card. in d. clem. 1. q. 35. & 37. de reb. eccl. non alien. & ab alijs ibid. & in cap. nulli. eo. tit. & in cap. sine exceptione. 12. q. 2. poterit etiam impetrare D. consulens suo nomine confirmationem à Sede Apostolica; quæ si fuerit in forma communi, parum proderit; si autem per commisionẽ cum causę cognitione, nonnihil tædij & sumptus afferet.

SVMMARIVM.

1 *Abbas sine conuentu non potest alienare res immobiles.*
1 *Seruus ecclesiæ alicui prædio colendo deputatus cẽsetur de rebus prohibitis alienari.*
2 *Arbores opacas cædi faciẽs Abbas sine consensu conuentus non incidit in clementinam 1. de reb. eccles. non alienan. nec postea eas vendens.*

CONSILIVM VI.

AN ABBAS sine consensu sui Capituli & Generalis opacas arbores locorum sui monasterij pro vberiori fructuum collectione cædere

posſit; præſertim ſi cæſarum arborum pretia in bonorum ſtabilium emptionem in commodum illius monaſterij conuertit.

1 Contra Abbatem facit primo, quod ipſe ſolus non poteſt etiam ex iuſta cauſa ſine ſui conuentus conſenſu alienare res immobiles monaſterij, clemen. 1. de reb. eccleſ. non alienandis. & arbores etiam opacæ, ſiue quæ vmbram ſummam efficiunt, videntur eſſe res immobiles: quia ſolo inhærent, & illi cedunt, ſi radices egerint, vt iure ſoli iudicentur. l. adeo. §. ſi alienam. ff. de acquiren. rerum domin. & §. ſi Titius. inſtit. de rerum diuiſ. & etiam ſeruus ruſticus alicui prædio colendo deputatus cenſetur eſſe de rebus prohibitis alienari, vt determinat Panor. in cap. nulli. nu. 2. de rebus eccleſ. non alienan.

Secundo, quod non videtur obſtare, ſi quis dicat clemen. præfatam ſolum vetare alienationem iurium, redituum, & poſſeſsionum: & quod huiuſmodi arbores non ſunt de numero illorum: quoniam ſunt poſſeſsiones: nam verbum poſſeſsiones in illa clemen. 1. poſitum idem ſignificat quod res poſſeſſæ, vt Card. poſt alios concludit in d. clem. quæſt. 14. & arbores illæ ſunt res poſſeſſæ.

Tertio, quod nemo negaret prædictum D. Abbatem contraueniſſe illi clem. ſi alienaſſet oliuetum, vel ſolas arbores olíueti: ergo neque videtur negandum contraueniſſe, cum alienauerit multas arbores.

2 Quibus tamen non obſtantibus contrarium videtur verius. Tum quia non videtur alienaſſe rem immobilem, neque mobilem pretioſam, quæ ſeruando ſeruari poteſt: quia non alienauit ſolum, cui adhærebant arbores, ſed tantum arbores ipſas exciſas, quas conſtabat eſſe res mobiles, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt. & iura prohibentia alienationem rerum intelliguntur de rebus immobilibus, & mobilibus pretioſis, quæ ſeruando ſeruari poſſunt, vt tradit Panorm. communiter recep. in d. cap. nulli. de rebus eccleſ. non alien. & alij in cap. ſine exceptione. 12. quæſt. 2. Tum quia prædicta clem. ſolum comprehēdit illum, qui conceſsit ius redituum, & poſſeſsionem: & prædictus Abbas non conceſsit vlli aliquod tale. Tum quia aliud eſt damnificare prædium, & aliud alienare illud, argum. de iniurijs & damno dato. adiuncta rubrica de rebus eccl. non alien. & conſtitutio pœnalis, qualis eſt illa d. clemen. non debet de vno ad aliud extendi, cap. pœnæ. de pœniten. diſtin. 1. l. ſi præſes. ff. de pœnis. Tum quia duo facta concurrunt in hoc caſu, ſcilicet arborum cæſio, & arborum cæſarum venditio: quorum neutrum eſt delictum, ſed potius meritum. Arborum quidem cæſio fuit vtilis, & bona: quia ſicut nimia raritas arboreti nocet fructui eius quærendo, ita nimia denſitas nocet arboribus, & fructui ab eis ferendo, vt palam eſt: ergo ſicut herbas, rubus, lapides, & alia nocentia arboribus potuit tollere ſolus ſine conſenſu, ita potuit etiam tollere illas arbores, quæ impediebant augmentum fructuum, & vtilitatem aliarum arborum ſufficientium prædio: & ita nulla in hoc interuenit alienatio, ſed neque damnificatio: & conſequenter per hoc factum non contrauenit prædictæ clemen. Arborum autem cæſarum venditio nullo iure prohibetur, quia erant res mobiles, & quæ ſeruando ſeruari

non

non possunt; & consequenter licite poterant, vt dictũ est, vendi, iuxta. l. lex quæ tutores. C. de administrat. tutorũ. sicut poterat vẽdere rubus, herbas, lapides, & alia impediẽtia fructus, quos ex arboreto collegisset. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Abbas sine consensu conuentus & superioris scindendo & alienando arbores fructiferas, & non fructiferas in magna quantitate simul, peccat, & incidit in pœnam clem. 1. de reb. eccles. non alien. quæ est suspensio ab officio.*

2 *Paria sunt alienare res mobiles pretiosas, & alienare immobiles.*

CONSILIVM VII.

QVIDAM Abbas succidit castaneas, & alias arbores fructiferas, & non fructiferas, & vendidit eas ad quantitatem duorum millium scutorum sine consensu conuentus & superioris. Quæritur, an peccauerit, & inciderit in pœnas contra alienantes res ecclesiasticas impositas.

1 Respondeo primo, non posse prælatum, de quo quæritur, incidere præfatas arbores, & vendere sine consensu conuentus & superioris, arg. l. diuortio. §. si fundum. cum ei adnot. per omnes. ff. soluto matrim. & l. 1. ff. de vsufruct. leg. & l. sylua cędua. ff. de verb. signif. Secundo, quod si contrafaceret, peccaret, & incideret in pœnas male alienantiũ res ecclesiast. clem. 1. de reb. eccles. non alien. Tum quia, vt ait Panor. comm. recep. in cap. nulli. eod. tit. alienans res mobiles pretiosas, perinde incurrit peccatum & pœnam, ac qui alienat res immobiles. Tum quia qui prælatus id faceret, diceretur rem deteriorare: adeo quod si esset emphiteuta, perderet emphiteusim, per authen. qui rem. C. de sacrosan. eccl. & alia multa, quæ citant doctores ibi, & in dict. §. si fundum. & alibi sæpe. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Pecunia legata collegio clericorum cum onere perpetui anniuersarij, non est legata singulis, nec potest inter præsentes diuidi, num. 2. sed conuerti debet in bona stabilia, vt sic annui fructus perpetuo cedant illis, qui pro tempore onus sustinebunt. num. 4.*

3 *Clericorum collegium non potest res ecclesiæ sine causa diminuere, nec recepta pecunia inter præsentes diuidenda successores ad onus obligare. & num. 5.*

3 *Onus rei imponere est rem diminuere, & sic alienare.*

CONSILIVM VIII.

1 QVIDAM legauit cuidam collegio sacerdotum sex scuta cum onere faciendi perpetuo singulis annis vnum anniuersarium. Quæritur, an prædicti sacerdotes posint diuidere illa inter se, sicut diuidunt alios reditus sui collegij.

Pro parte affirmante facit primo, quod legatarius potest vti re sibi legata, sicut reditibus bonorum suorũ: quia est donatio quædam, l. legatũ. ff. de leg. 1. & cap. requisisti. de testamen. Secũdo, quod præfatum collegiũ solum tenetur ratione illius legati ad faciẽdum perpetuo vnũ anniuersariũ singulis annis, & vult facere hoc, & obligat se & suos reditus ad illud perpetuo

petuo faciendum: ergo satisfacit oneri adiecto legato à legante.

2 Sed pars negans tenenda est. Tum quia mens & voluntas disponentis est in primis seruanda, l. in conditionibus. ff. de condi. & demonst. cap. fin. de præbend. At mens & voluntas præfati legantis est, vt collegium illud obligetur ad faciendum perpetuo singulis annis pro eo vnum anniuersarium: & præfati sacerdotes non possunt ad id obligare illud, distribuendo illa scuta inter se: quoniam ipsi non dant illa collegio, sed retinent sibi; & aliud est collegium, & aliud singuli de collegio, cap. eam te. de rescript.
3 quod late Felin. ibi confirmat. Tum quia non possunt sine iusta causa res ecclesiæ alienari, neque diminui, cap. sine exceptione. 12. quæst. 2. & cap. nulli. de reb. eccles. non alienan. nec consequenter ad aliquod onus obligare: quia illud est in effectu eas diminuere; cum res obligatione aliqua onerata valeat minoris, quam sine illa, cap. cum Ioannes. cum ei adnot. de fide instrumen. At non est iusta causa onerandi collegium, quod collegæ illius singulariter & personaliter accipiant aliqua inter se personaliter diuidenda, & ea inter se diuidant ad imponendum onus præfatum collegio: ergo præfati sacerdotes non possunt imponere illud ei diuidendo inter se
4 illa scuta. Tum quia qui sentit onus, debet sentire commodum; & contra si quis sentit commodum, debet sentire onus, cap. qui sentit. de regul. iur. lib. 6. l. secundum naturam. ff. eod. At successores sacerdotum futuri, in quibus conseruabitur prædictum collegium, sentient onus faciendi anniuersarium illud: ergo debent sentire commodum scutorum relictorum pro faciendo anniuersario prædicto perpetuo: quod tamen sentire nequibunt, si ea inter eos qui nunc sunt, & constituunt collegium, personaliter diuidantur, vt palam est: ergo est necessarium, vt illa conuertantur in bona stabilia, quæ reddant commodum futuris successoribus sensuris onus. Tum quia per prædictas regulas, qui non sentit onus annexum alicui, non debet sentire illius commodum. At sacerdotes prædicti non sunt sensuri onus illud, quod subituri sunt eorum successores in faciendo illo anniuersario: ergo non debent sentire commodum quod oneri illi est annexum, nec consequenter diuidere inter se illa sic, vt non remaneat posteris commodum, quo gaudeant sentiẽtes onus ei annexum. Tum denique quia res ecclesiæ nõ possunt ẽt hypothecari sine iusta causa, d. c. nulli. ergo neq. reditus neq. bona ꝑdicti collegij possunt hypothecari pro subeũdo illud onus perpetuũ sine iusta causa; qualis non occurrit in ꝓposito, vt probatum est.

5 Non obstant citata in oppositum. Non quidem prius: quia illud procedit in legato siue onere relicto. Quæstio autem est de legato cum onere relicto: & à diuersis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minoribus. Ad posterius respondetur, quod non possunt prædicti sacerdotes vt singulares, neq. vt constituentes collegium, obligare illud ad illud onus perpetuo subeundum sine iusta causa, id est non tribuẽdo ei commodum perpetuum, quod illud onus perpetuũ ferre posset, per adducta pro nostra parte. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 ***Diuisio bonorum monasterij inter ipsos possidendorum facta per Abbatem & couentum***

tum valet; sed nisi Papa eam confirmet, potest pro libito reuocari per Abbatem.

CONSILIVM IX.

AN ABBAS & conuentus monasterij N. peccauerint, & inciderint in aliquas censuras, eo quod aliquot annis vsi fuerint tripartita diuisione bonorum facta de consensu Regis Catholici, sine tamen confirmatione sanctæ Sedis Apostolicæ?

1 Respondeo, quod non: quia talis diuisio fieri potest per Abbatem & conuentum solos sine auctoritate particulari Papæ, per cap. edoceri. de rescript. vbi Panormit. communiter recept. à Felin. Decio & à citatis ab eis id affirmat; & confirmatio Papæ non efficit vt diuisio sit valida, sed vt nequeat reuocari per Abbatem, qui factam per se solum & suum conuentum posset pro libito reuocare, antequam eam confirmaret Papa, vt per omnes traditur vbi supra.

Secundo, quod, cum nihil peccauerint, immo bene meruerint; consequens est non indigere illos absolutione vlla ab vllis censuris vel pœnis, neque vllam clausulam quæ id importet esse addendam præfatæ supplicationi: quia id quod non est, non potest dissolui, neque absolui, cap. ad dissoluendum. de despons. impub. cum priuatio præsupponat habitum, l. decem. ff. de verb. obl. & l. manumissio. ff. de iust. & iure.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiæ bona ad vitam etiam alteri beneficiario, cum quo bona ipsa pro indiuiso possidet, locans, cum conductore incidit in pœnas extrauag. 1. de reb. eccles. non alien. nedum quo ad nullitatem actus, sed etiam quo ad censuras, si ibi dicta extrauagans etiam quo ad illas est vsu recepta.*

2 *Episcopi auctoritas, cum qua locatio bonorum ecclesiæ facta fuit ad longum tempus, ignorantiaque prohibitionis de rigore non excusat, licet in conscientia possent hæc dissimulari, & ad cautelam dari absolutio.*

CONSILIVM X.

CVM DVO sint curati in eadem ecclesia, & habeant prædia, & fructus, ac oblationes, & emolumenta obuenientia indiuisa, alter alteri, & de consensu Episcopi ad vitam locat prędia ecclesiæ. Quæritur, an incurrat excommunicationem vel aliam pœnam positam contra simoniacos, vel contra alienantes bona ecclesiæ.

1 Respondeo primo, quod non incidit in latam contra simoniacos; quoniam nullam simoniam commisit, nec fuit mediator eius, vt ex propositione casus colligitur. An autem inciderit in latam contra alienantes res ecclesiæ, & contra recipientes illas male alienatas, dubium est, per ea quæ ipse scribo in Man. confess. cap. 27. num. 149. declarando extrauag. Pauli II. de rebus ecclesiæ non alienand. nam non potest negari, quod dictæ proprietates non fuerunt datę ad longum tempus, cum fuissent datę ad vitam alterius, & datio ad vitam sit datio ad longum tempus, vt probat Decius cons. 204. & datio ad longum tempus est prohibita in dicta extrauag. sed

quia

quia, vt ipse vbi supra scripsi, in multis terris prædicta extrauag. seruatur quo ad hoc, vt locatio vel datio ad longum tempus non valeat, sed non quo ad hoc, vt locans vel accipiens ad longum tempus sit excommunicatus: ideo est sedulo videndum, an hoc habeat consuetudo in episcopatu & regno, vbi est prædicta ecclesia; si enim consuetudo id habeat, non est iudi-
2 candum incidisse; si autem consuetudo habeat vt prædicta extrauagans seruetur in totum, iudicari poterit de rigore iuris incidisse; quamuis de æquitate, attenta ignorantia, & quod auctoritate Episcopi facta fuit, potest dissimulari cum absolutione ad cautelam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Pensio, ius ve illam percipiendi non potest pretio in alium transferri, immo nec extingui pecunia recepta sine Papæ auctoritate.*

2 *Pensionis fructus vltra triennium non possunt in alterum valide sine consensu Pontificis alienari.*

CONSILIVM XI.

N. PRESSVS admodum ære alieno, & non habens vnde soluat, nisi redimatur pensio 70. ducatorum, quam habet super quodam canonicatu, vellet illam extinguere: & ad hoc, quia canonicus nõ potest, vel nõ vult illã redimere, sese offert quidã A. qui vult 500. numerare præfato N. pẽsionario, si ipse cedat sibi mãdato irreuocabili fructus pręfatæ pẽsionis vita N. durante, ita quod N. remaneat nomine pensionarius, & ipse A. durante vita N. percipiat fructus dictæ pensionis. Quæritur à D. V. an hoc tuta conscientia fieri posit, vel dignetur amore Dei aliam aperire viam, qua Deo propitio dictus N. satisfaciat creditoribus.

Respondeo primo, quod non potest vendere illã, nec tradere ius percipiendi eã pręfato tertio sine auctoritate Papæ, cõsentiente etiam canonico qui debet eam: quoniam pensio legitime constituta super aliquo beneficio, licet posit gratis remitti siue condonari debenti eã sine auctoritate Papæ secũdũ Card. Alexan. com. recep. in cap. Agathosa. 63. dist. nõ potest tamen id fieri per cõtractũ non gratuitũ, vel propter pecuniã, sicut neque cõstitui, vt aliàs respondimus; quicquid Caiet. teneat, sed male: quia pẽsio licet nõ sit beneficiũ spirituale, videtur tamen annexũ beneficio spirituali, sicut ius patronatus, cap. quãto. de iudicijs. & ius patronatus licet nõ sit beneficiũ, qa tamẽ est ei annexũ, non potest vẽdi, c. cũ sęculũ, de iure patr. nec potest emi, nec vẽdi p cõtractũ nõ gratuitũ, quę oĩa etiã Curia seruat.

Secundo respondeo, quod maius dubium est de reditibus & fructibus per pẽsionem recipiendis: quia pro parte affirmante facit, quod licet beneficium non posit vendi, nec emi, fructus tamen beneficij vendi possunt, & emi, & locari. cap. vestra. de locato.

Pro parte vero negante facit, quod non possunt vẽdi, nec locari fructus beneficij vltra triennium, per extrauag. vnicam. de reb. eccles. non alien. & quæstio quærit de venditione facienda vltra triennium, & ad longum tempus: quærit enim de fructibus vendendis quo ad totam vitam pensionarij,

narij, quæ est locatio ad longum tempus, & prohibita in rebus ecclesiasticis. clement. 1. adiuncta glossa in verbo eius. de rebus eccles. non alien. & tradit late Philip. Decius consil. 204. Per quæ videtur nobis verior hæc pars negatiua, & consequẽter quod est necessaria dispensatio vel licentia S. D. N. ad hoc vt pręfata emptio vel locatio fructuum pensionis pręfatæ valeat vltra triennium, præsertim quo ad vitam ementis, aut vendentis eos. Et hoc remedium est eorum, quæ possunt consuli, optimum: &, vt puto, S. D. N. ob causas in casu expressas concedet hanc licentiam: quia sine peccato id facere potest, si suæ Sanctitati placuerit. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus vnire potest perpetuo beneficia deuoluta, & reseruata Sedi Apostolicæ.*

CONSILIVM XII.

EPISCOPVS perpetuo vniuit quædam beneficia deuoluta ad Sedem Apostolicam quibusdam alijs beneficijs N. qui dubitans de huiusmodi vnione ob prædictam deuolutionem, obtinuit prouisionem ad cautelam. Quæritur quid iuris.

1 Respondeo primo, quod præfatus Episcopus potuit prædictam vnionem perpetuam facere non solum iure nouo Concil. Trid. de reform. cap. 5. sess. 21. sed etiam iure antiquo, cap. vnio. 10. quæst. 1. cap. sicut vnire. de excessibus prælat. vbi Panorm. communiter recep. tenet Episcopum posse auctoritate ordinaria vnire beneficia deuoluta ad collationem Papæ, & etiam reseruata eiusdem collationi, quod etiam approbat Petrus de Perusio in tract. de vnio. cap. 4. num. 24. Secundo, quod D. consulens est tutus quo ad conscientiam, si nihil aliud obstat, quam pręfata reseruatio, non quidem propter prouisionem ei factam ad cautelam vltra pręfatam vnionem, quam insinuare videtur casus propositio, sed per ipsam vnionem perpetuam, per quam iure accessionis, & accessorij, ius quod habebat in alijs beneficijs obtentis se extendit ad illa vnita, argum. cap. super eo. de præbend. lib. 6. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vnita licet sit prima dignitas post pontificalem mensæ capitulari, ita vt Capitulum illius possessionem apprehendat, perpetuoque retineat, eique inseruiri faciat, non ideo censetur suppressa. Vnde quamuis desinat vacare, nu. 5. non tamen operatur, vt secunda dignitas incipiat esse prima Sedi Apostolicæ reseruata. nu. 4. 5. & 6.*

2 *Vnitur cum vnum beneficium alteri, non mutat statum, eique vt prius debet deseruiri, retinetque antiqua priuilegia & exemptionem. num. 3.*

CONSILIVM XIII.

PRIMICERIATVS ecclesiæ N. prima dignitas post pontificalem auctoritate Apostolica fuit vnitus mensæ Capituli. Dubitatur ab aliquibus an propter huiusmodi vnionem desierit esse prima dignitas. Consului doctissimum quemdam virum, à quo hæc sequentia accepi. Nunc cupio

1 pio scire, an D. tua omnia hæc approbet.

Videtur negatiue respondendum; quia Rom. Pont. non suppresit, nec extinxit primiceriatū: quinimmo in literis dictæ vnionis præsupponitur existētia primiceriatus, & ꝙ ille durare debeat in perpetuum, cū in dictis literis detur licētia Capitulo possessionem ipsius primiceriatus nedū apprehēdendi, sed etiam illam in perpetuū retinendi: quod quidem fieri nō potest, nisi data existētia primiceriatus, etiam in futurum, ex vulgata regula, quod non entium nullæ sunt partes, l. eius qui in prouin. ff. si certum petatur. l. decem. ff. de verb. oblig. l. si seruus. §. si modus. ff. de acti. empt. confirmatur ex clausula *prouiso*, quod primiceriatus debitis obsequijs non fraudetur, & animarum cura si qua imminet nullatenus negligatur; quæ in dictis literis vnionis posita fuit; & in vnionibus beneficiorum poni solet, vt per Rebuf. in praxi benefic. in tit. de dispens. super defectu ætatis circa finem: quia per verba in dicta clausula posita ostenditur, quod primiceriatus etiam post vnionem de illo, vt præfertur, factam, durare debeat.

2 Et verissimum est, quod per vnionem vnius beneficij ad alia status beneficij vniti non alteratur, sed debet illi more solito deseruiri. Abbas in cap. exposuisti. num. 7. de præbend. & in cap. monachis. num. 3. eodem tit. prout in casu nostro factum fuit, quia Capitulum per officialem ab ipso deputatum exercet officium primicerij: adeo vt adhuc vigeat tribunal ip-
3 sius primiceriatus. Et in tantum verum est, quod per vnionem non alteratur status vniti, vt ipsius vniti priuilegia non perdantur, sed etiam post vnionem durent, Rebuf. in dict. praxi. tit. de translat. Episcopi. nu. 11. Lap. alleg. 68. in cap. quęris. & ideo Ioan. Andr. Gemin. & Imol. relat. per Franc. in cap. cum præsens. §. fin. de priuileg. lib. 6. concludunt, quod etiam si ecclesia exempta vniatur non exemptæ, tamen retinet priuilegium exemptionis; & generaliter quod durent priuilegia post vnionem tradit Petr.
4 de Perus. in tract. de vnio. cap. 2. num. 10. & bene Lap. dict. alleg. 68. Cum igitur dignitas primiceriatus non sit suppressa nec extincta, sed adhuc duret illa, dicenda est prima dignitas post pontificalem, non autem decanatus, & præsertim cum decanus semper suam sedem in choro retinuerit, & numquam ascenderit ad sedem primicerij. & consequenter regula Cancell. dum reseruat primam dignitatem post pontificalem, non com-
5 prehendit decanatum. Et licet primiceriatus propter vnionem prædictam amplius non vacet, tamen per hoc non infertur quod dicta regula reseruatoria sit extendenda ad decanatum, cum (vt dixi) primiceriatus non sit suppressus, sed adhuc duret: et si regula prędicta non potest operari effectum reseruationis in ecclesia N. id processit ex facto Papæ, qui per dictam vnionem impediuit, ne primiceriatus amplius vacet, & satis est quod in alijs ecclesijs locum habere potest. Quare ad tollendum omne dubium Papa declaret mentem suam & suorum.

SVMMARIVM.

1 *Optare præbendas vacantes licet possint simplices canonici, qui, cum vt tales nullum habeant successorem in beneficio, sibi solis & non alteri praiudicant; secus tamen*

tamen est in habente officium Pœnitentiarij, cum vnione certæ præbendæ, quam sine iusta auctoritate non potest à suo officio diuidere, nec alteram ei vnire, num. 2. sicut nec alter canonicus posset illius vacantem optare præbendam. num. 3.

4 *Annexione beneficium & præbenda annexa quasi extinguuntur: vnde qui habet parochialem vnitam suo simplici beneficio, non censetur habere curam animarum; & qui habet præbendam canonicalem vnitam officio Pœnitentiarij, habet præbendam quasi extinctam & suppressam: vnde nec ea dimissa aliam potest optare.*

CONSILIVM XIV.

AN POENITENTIARIVS institutus in ecclesia Cathedrali cum vnione perpetua specialis præbendæ facta officio suæ pœnitentiariæ, posit optare aliam præbendam, retento ipso officio pœnitentiariæ?

1 Quicquid disputando in scholis teneri posset, non auderem consulere, quod huiusmodi pœnitentiarius posset optare præbendam aliam à sua vacantem. Primo quidem, quod diuisio beneficiorum vnitorum requirit, vt diuidens habeat auctoritatem & potestatem id faciendi, cap. sicut vnire. de excessib. prelatorum, cum ei adnotatis: & quod seruetur solemnitas in modo diuidendi, & concurrat iusta causa id faciendi. cap. 1. de re. eccl. non alien. lib. 6. & si prædictus pœnitentiarius optaret aliam præbendam vacantem, diuideret prębendam priorem à suo pœnitentiarij officio; & talem potestatem nullo iure naturali, diuino, nec humano ille habet, & eam sine vlla solemnitate & iusta causa pro libito & beneplacito suo faceret, quod nullo iure sibi conceditur.

Secundo, quod nullus beneficiarius potest suum beneficium diminuere, nec damno afficere, argum. cap. delictum. cum ei adnot. de reg. iur. lib. 6. At si pœnitentiarius posset optare aliam præbendam, posset suum officium pœnitentiarij diminuere, & damnificare: nam secundum gloss. communiter & merito recept. in cap. vlt. verb. meliores. de consuetud. lib. 6. canonicus habens ius optandi potest, si vult, optare præbendam minorem, & minoris valoris, quod esset damno afficere suum officium. Nec potest dici quod eadem ratio videtur esse de pœnitentiario, & alijs canonicis: quia est longe diuersa: nam canonicus, vt canonicus simplex, non habet successorem, iuxta glo. singul. & recep. in cap. quod sicut. verb. consentire. de elect. pœnitentiarius autem sic: & ideo alij canonici optando minores sibi solis preiudicant: pœnitentiarius autem non sibi soli, sed suo officio, & suo successori.

2 Tertio, quod vnio requirit auctoritatem eam faciendi, & solemnitatem in modo faciendi, & iustam causam ad faciendum, vt probatur in dict. cap. sicut vnire. adiuncta clement. 2. de reb. eccles. non alienan. & cap. vnio. 10. quæst. 1. & alia multa. At pœnitentiarius si optaret, aliam faceret vnionem sine potestate faciendi eam, & sine solemnitate & causa pro libito suo: ergo non potest optare.

3 Quarto,

3 Quarto, quod id quod operatur oppositum in opposito, debet operari propositum in proposito, l.& si contra.ff.de vulgari. cap. sciendum.8.q. 1. At præbenda pœnitentiarij, eo mortuo, vel renunciante, non potest optari ab alio canonico habente ius optandi: ergo neque pœnitentiarius ratione illius præbendæ potest aliam præbendam optare.

4 Quinto, quod pœnitentiarius principaliter habet officium pœnitentiariæ, præbendam autem habet per annexionem, & ita quasi rem peremptam & extinctam: sicut qui habet ecclesiam parochialem suæ præbendæ, vel alio beneficio simplici annexam, non censetur habere curam animarum, cap. super eo. de prębend. lib. 6. & ita, cum non possit optare aliam præbendam ratione officij, quod est principale, & quoddam viuum, non poterit id facere ratione prębendæ, quę est accessorium, & quasi quoddam mortuum & extinctum.

Sexto, quod non est verisimile, quod tam insigne Concilium, & ipsa Romana Ecclesia voluerit hominibus priuatis, & nulla iurisdictione suffultis concedere facultatem faciendi tam leuiter, & tam sine causa & solemnitate tot diuisiones & vniones, quot facere possent pœnitentiarij prædicti, si ius optandi eis concederetur: & ita non est credendum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus an possit de fructibus fabricæ vnius ecclesiæ superfluis assignare fabricæ alterius pauperi. & negatiua multis videbitur verior. nu. 4. vnde nec est tentandum vt fiat.*

2 *Episcopus ex causa potest vnire, & diuidere ecclesias.*

2 *Permutatio beneficiorum ac prædiorum eorumdem auctore Episcopo fieri potest.*

2 *Episcopus potest super vna ecclesia imponere pensionē pro altero clerico sustentando.*

2 *Prælatus cum maiori parte Capituli potest cogere canonicos ad contribuendum reparationi ecclesiæ suæ.*

3 *Episcopus augere potest pauperes præbendas suorum canonicorum, non solum vniendo beneficia eorum præbendis, sed etiam grauando aliquas ecclesias, vt earum capellani, seu ipsæ ecclesiæ dent aliquam annuam pensionem: hic tamen modus non est in vsu. num. 7.*

5 *Nouitates & mutationes sunt periculosæ.*

6 *Donata locis pijs ad vnum vsum, non debent ad alium etiam pium, Papa inconsulto, mutari, cum hoc sit Papæ reseruatum.*

CONSILIVM XV.

AN VISITATOR Episcopi iuste valeat de superfluis fabricę vnius ecclesiæ aliquid assignare fabricæ alterius ecclesiæ pauperis carentis fabrica sufficienti ad reficiendos parietes eius, & ad ornamenta emenda?

Respondeo primo, quæstionem hanc per totum orbem Christianum posse frequenter occurrere in visitatione episcopatus; numquam tamen eam vlli occurrisse vidi, neque audiui in Hispanijs, neque Gallijs.

1 Pro cuius parte affirmante, scilicet quod Episcopus potest de reditibus superfluis fabricę vnius ecclesiæ, iuuare fabricam alterius ecclesiæ pauperē,

facit

facit primo, ꝙ cui licet quod est plus, licet quod est minus, regu. cui licet. de reg. iur. lib. 6. & l. non debet. ff. eo. tit. cum similibus. At Episcopus potest vnire duas ecclesias sui episcopatus diuersas, ex iusta causa, faciendo vnam ex eis, & diuidere vnam in duas, faciendo duas ex eis, vt legitur & notatur in cap. vnio. 10. quæst. 3. & cap. sicut vnire. de excesib. prælat. & alijs multis locis; quod est plus: ergo poterit aliquam partem redituum vnius ecclesiæ diuisæ dare alteri ex iusta causa, quod est minus. Secundo,
2 quod potest Episcopus impartiri auctoritatem permutandi vnam ecclesiam cum altera, duobus habentibus illas, cap. quæsitum. de rerum permutat. & cap. 1. eo. tit. lib. 6. immo etiam permutare possesiones seu prædia vnius ecclesiæ, cum possesione alterius, cap. ad quæstiones. de rerum permut. quod longe videtur esse plus, quam facere quod in questione proponitur. Tertio, quod prælatus cum maiore parte Capituli potest omnes canonicos suos etiam renitentes cogere ad dandum aliquam partem redituum suarum præbendarum pro reparatione ecclesiæ suæ, cap. fin. de
3 his quæ fiunt à maiori parte Capituli. Quarto, quod potest Episcopus augere præbendas pauperes suorum canonicorum, vt habeant quo alantur honeste, applicando aliquos reditus aliorum beneficiorum sui episcopatus, cap. exposuisti. de præben. Quinto, quod Panor. ibidem communiter receptus tenuit id posse fieri duobus modis: priori quidem, vt vniantur præbendis capellæ, in quibus ponantur vicarij, qui eis inseruiant: altero vero modo, quod capellani dent aliquid de suis reditibus canonicis, quod videtur proxime accedere casui proposito; in quo queritur, an Episcopus posit applicare partem reditus superflui fabricæ vnius ecclesiæ diuitis, fabricæ alterius ecclesiæ pauperi, quo se sustentet. Sexto, quod ex prædictis idem Panor. ibidem communiter receptus infert, Episcopum posse prouidere suis canonicis pauperibus imponendo aliquot pensiones pro ipsis super aliquot ecclesijs ditioribus sui episcopatus; quod ait numquã vidisse factum, sed videri sibi eam esse bonã, & memorabilem practicam. Septimo, quod Ecclesia Catholica vna est, cap. loquitur. 34. q. 1. & extrauag. vnam sanctam. de maiorit. & obed. & secundum Apostolum, alter alterius sumus membra, & alter alterius onera portare deberemus, & diuites sustẽtare pauperes, vt late docet Ioan. Chrysost. in cap. sicut huiusmodi. 47. distin. cum multis alijs, quæ in hoc ex sacris literis desumi possunt.
4 Pars autem contraria negans multis videbitur vera. Tum ob consuetudinem inueteratam, quæ contrarium seruat, quamque esse seruandam satis dictant l. minime. ff. de legibus, & cap. vlt. de consuetud. cum multis similibus. Tum quod nihil est tentandum cum scandalo, cap. nihil. de præscript. & cap. 2. de operis noui nunciat. & arbitror multos populos scandalizatum iri, si contra voluntatem eorum id in fabricis suarũ ecclesiarum fieri tentetur. Tum quod nouitates sunt euitandæ, quatenus sine
5 naturalis & diuinæ legis trãsgresione vitari possunt, cap. cum consuetudinis. de consi. ibi, *cõsuetudinis & vsus longæui non est vilis auctoritas, & nouitates plerumque pariunt discordiam*. quod ipsum habet cap. quis nesciat. 11. dist. & Ioan. And. allegat in d. cap. cum consuetudinis. illud aphorismum Hip-

pocratis, *omnes mutationes periculosæ*. Tum quod præfata consuetudo nititur canonibus, & legibus antiquis, per quos statuitur vt bona deputata per Papam, vel aliam legitimam auctoritatem testatorum, donatorum, vel aliorum contrahentium non tollatur ab eis, cap. sine exceptione. & cap. non liceat Papæ. 12. q. 2. & alia, quæ gloss. illius summæ citat. Tum quod res deputatę ad vnum vsum, non debent in alium vsum conuerti. l. 1. ff. de administratione rerum ad ciui. perti. nisi auctoritate Principis. l. legata.
6 eod. tit. Tum quod donata locis pijs largitione fidelium ad vnum vsum pium, non debent applicari ad alium, etiam pium, sine sedis Apostolicæ auctoritate, vt habet solemnis illa clem. quia contingit. de relig. dom. & innouata in Concil. Triden. sess. 7. cap. vlt. de reformat. & sess. 25. cap. 8. de reformat. cuius clem. gloss. in verbo sedis Apostolicę. ait ad solum Papam hoc pertinere, & non posse Legatum eius hoc facere, & consequenter neque Episcopum, nec Archiepiscopum. Tum quod in cap. 1. 12. quęst. 1. multis sacrę Scripturę locis probatur, ea quæ pertinent ad vnam ecclesiam, non debere cedere illis, qui alijs ecclesijs inseruiunt. Tum denique quod vulgus clamabit voce magna illam regulam ff. de reg. iur. *Id quod nostrum est, sine consensu nostro auferri non potest*. Et si quis responderit illa superflua non esse sua, sed esse Domini nostri Iesu Christi, cuius omnes ecclesiæ sunt membra: replicabit, concedendo esse quidem illa verissime ipsius, sed donata, data, vel relicta in suarum ecclesiarum vtilitatem & vsum, & non posse in alium etiam pium conuerti sine auctoritate Papæ, qui non facile impartietur eam cuilibet Episcopo cum etiam alienationem rerum ecclesię suę, etiam in casu licito, faciendam, non concedat illi Episcopo, nisi sese prius consulto; vt Paulus II. grauissime statuit in extrauaganti 1. de rebus ecclesiæ non alienan. quam interpretati sumus in comment. in summa 12. quęst. 2.

7 Quare ne sim nimis prolixus, concludo, quod quamuis primo aspectu prior pars affirmans videtur æqua, & sancta; & vt Panor. supra relatus dixit in simili, bona practica, sed vsque ad illum non visa; ita mihi videtur eam non susceptum iri sine lite, saltem sine licentia S. D. N. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Taciturnitas temporis immemorialis vim habet tituli.*
2 *Solemnitas extrinseca requisita in confirmatione alienationis bonorum ecclesiæ non præsumitur, nisi post lapsum 30. annorum. num. 2.*
3 *Alienatio rei ecclesiæ etiam causa pietatis fieri potest.*
4 *Sciens rem ad vnum pertinentem penes alium esse, tenetur indicare.*
5 *Instrumenta antiqua casu inuenta, si alicuius res tangunt, tutius reuelare, quam occultare.*

CONSILIVM XVI.

MONASTERIVM quoddam monialium concessit quamdam ecclesiam, quę erat de sua mensa, cum suis pertinentijs valoris 12. scutorum, cuidam confraternitati pię ad pijssimam causam de consensu superiorum pro censu dimidij scuti anticipata solutione 88. annorũ, & cum onere

onere eligendi capellanum ex fratribus monasterij, cui moniales subiacebant: & per centum trigintasex annos nihil fuit solutum monialibus, nec capellanus electus ex fratribus, nec vllam horum notitiã habent prædictę moniales, nec fratres; sed administrator hospitalis inuenit hanc scripturam, & quærit quid pro exoneranda sua conscientia debeat agere.

1 Respondeo, quod ad dicendũ, quod debeat tacere, facit primo taciturnitas temporis, cuius non est memoria, quæ habet vim tituli, l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quot. & æst. cap. super quibusdã. §. præterea. de verborum signifi. Secundo, quod debemus esse pacifici iuxta procemium Gregorianum; & non dare initium litibus, sed eas potius finire, cap. finem litibus. de dolo & contum. Et quod verisimile est futuram esse litem inter prę-

2 dictos, si nouerint huiusmodi instrumentum extare. Tertio; quod prædicta concessio fuit per Papam confirmata; & licet non constet formam cõmissionis fuisse seruatam, & regulariter non præsumatur seruata solemnitas extrinseca, nisi probetur, l. quæcumque. §. fin. ff. de pub. in rem act. fallit tamen quando lapsum est tempus triginta annorum, iuxta glo. solemnem cap. peruenit. de empt. & tradita per Felin. in cap. illud. de præsumpt. & latius in cap. Albericus. de testib. & in cap. sicut. de re iudic. & per citatos ab illo, præsertim scribentes in l. sciendum. ff. de verb. oblig. Et in casu propo-

3 sito non solum sunt lapsi 30. anni, sed etiam 136. Quarto, quod licet alienatio prædicta non fuerit necessaria, nec vtilis monasterio; fuit tamen valde pia: & res ecclesiæ non solum possunt alienari causa necessitatis, & vtilitatis, sed etiam causa pietatis, per cap. gloria. & cap. aurum. 12. q. 2. & glo. recept. in summa eadem cau. & quæst.

Pro parte vero contraria, quod teneatur admonere prædictum monasterium, & prædictos fratres, extare illud instrumentum, facit primo, quod qui inuenit rem ad alium pertinentem, debet eam restituere; cap. si quod

4 inuenisti. 14. q. 5. Secundo, quod qui nouit rem ad alium pertinentem esse penes alium, tenetur indicare, cap. qui cum fure. iuncta gloss. cum citatis ab ea, de furtis. Tertio, quod possessor malæ fidei nullo tempore præscribit, cap. possessor. de reg. iur. lib. 6. & qui possedit rem, & habet titulum contrarium suæ bonæ possessioni, videtur esse malæ fidei possessor: adeo quod etiam tempore immemorabili non præscribit, vt post alios tradit etiam Couar. in d. cap. possessor. §. 8. num. 4. Quarto, quod solutio census fuit anticipate facta pro octoginta & octo annis, & quod posset saltem aliquibus circumstantijs probatis concludi non esse lapsum tempus quadraginta annorum necessarium ad præscribendum prędictum censum & liberationem ab ecclesijs: & quod restitutio in integrum datur ignoranti, præsertim ecclesiæ contra pręscriptionem, vt late tradit Felin. cap. vigilanti. de pręscript. à num. 1.

5 Perpensis pro vtraque parte his, & omissis alijs, quę possunt considerari, consulendum videtur prędicto administratori tutius esse sibi reuelare pręfato monasterio pręfata duo instrumenta, quę casu inuenit; & procurare vt sine lite monasterio soluerentur pensiones decursę post pręfatos 88. annos; & posthac decurrendę. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuticis prædijs ecclesiasticis dirutis ad muniendam ciuitatem, cẽsus annuus, qui in recompensam assignatur, non directo domino, sed ipsi emphyteutæ venit soluendus, qui solitam recognitionem ecclesiæ dominæ directæ soluet.*

CONSILIVM XVII.

DVAS domos datas ab ecclesia in emphyteusim vsque ad tertiam generationem accepit Rex Neapolis ad muniẽdam ciuitatem, præmissa æstimatione, & constituto annuo censu ad rationem quinque pro centenario. Quæritur, an hæc quinque annua sint soluenda ipsi ecclesiæ, an emphyteutæ vsque ad tertiam generationem.

Pro ecclesia facit, quod videtur finita emphyteusis, eo quod videtur perempta res emphyteuticaria, iuxta l.2.C.de iure emphyt.

Pro emphyteuta vero facit, quod culpa carens, pœna quoque carere debet, cap.2.de constit. & quod res non est perempta: quia licet superficies domuum sit destructa, area tamen manet: & quod prædictus annuus census, qui inter immobilia computatur, iuxta clem.exiuit.§.cumque annui reditus. de verb.sign. subrogatur in locum præfatarum domuum, iuxta l.cum glo.si cum seruus.ff. de reb.cred. & quod Ecclesia, quæ est cultrix iustitiæ, non debet iniustitiam cuiuspiam quærere, cap.ex tenore.de foro compet. Et hanc partem tenet Iason, qui alios citat, l.1.C. de iur.emphyt. num.44. adiunctis his quæ dixerat antea num.15.

1 Per præfata erudite citata, & alia, quæ in hoc adduci possent, videtur iudicandum, quod iustum, æquum, & sanctum sit, vt præfatus annuus reditus soluatur præfato emphyteutæ vsque ad tertiam generationem, & ille soluat canonem præstitum ecclesiæ, à qua suscepit emphyteusim, & finita generatione tertia totus ille annuus census soluatur ecclesiæ, tãquam res, quæ vt subrogata domibus in emphyteusim datis reuertatur ad illam, generationibus, in quas data fuit, finitis.

SVMMARIVM.

1 *Peccata aliorum sicut nos non accusant, ita nec excusant.*

3 *Ecclesiarum suarum bona sine iusta causa & solemnitate debita alienantes, incidunt in pœnas: nam si sint inferiores Episcopis & Abbatibus, sunt ipso iure excommunicati, & beneficijs, quæ à dicta ecclesia habent, priuati, ita vt eis non possint de nouo conferri, num.5. nec male alienata recuperando euitant pœnas incursas, nec excusantur etiamsi dictas alienationes fecerint ex eo quod ab Episcopo multa paterentur damna & persecutiones. num.2.*

4 *Pœna ipso iure incursa, per pœnitentiam ac restitutionem male ablati non euitatur, nec ob id iudex debet omittere quin eos puniat, etiamsi pars læsa remitteret iniuriam.*

4 *Pœnæ, quas quis incurrit ipso iure, minui ẽt facta restitutione, nec debent, nec possũt.*

5 *Extrauagans 1.de reb. eccles. non alien. excommunicat, & beneficijs, quæ ab eadem ecclesia obtinentur, priuat.*

6 *Beneficij iusta vel iniusta receptio talem fore fructuum receptionem arguit.*

CON-

CONSILIVM XVIII.

RESPONDEO primo, narrationē casus adeo esse mihi obscuram, vt desiderem commentarium aliquem, quo mihi res in eius propositione tactæ satis innotescerent. Secundo, quod in eius initio præsupponitur, sed in genere tantum, grauamina & damna quædam dominis canonicis consulentibus super iuribus magni momenti, & præsertim mensæ capitularis à suo prælato illata; de quibus tamē grauaminibus & damnis acceptis nullam quæstionem videntur expresse mouere; licet forte tacite velint quęrere, an illa grauamina & damna excusent eos ab iniustitia alienationis aliorum bonorum, quam ipsi fecerunt, quæ potest esse prima quæstio eorum. Tertio, in eodem casu narrant, quod ipsi domini canonici consulentes alienauerunt aliqua alia bona suæ mensę capitularis; sed non explicant, an alienauerunt ex causa iusta, & seruata iuris solemnitate, vel non: & quærunt super hoc tacite secundam quæstionem, an ob id incurrerint censuras, vel pœnas aliquas. Quarto, quærunt, an præsupposito, quod incurrerint illas censuras, possint, & debeant illæ minui eis mitigando eas, ita quod si restituerint & reintegrarint ea suæ mensæ, debeant absolui à pœnis incursis; & potest esse quæstio tertia. Quinto, quod quærendo an retentio canonicatuum sit eis concedenda, facta restitutione prædictorum bonorum à se alienatorum; præsupponunt eos esse aut fuisse priuatos eis; quæ potest esse quarta quæstio. Sexto, videntur quærere, an de canonicatibus & fructibus eorum sit idem iudicandum; quæ est quæstio quinta. Septimo, tangitur tacite quosdam alios fuisse prouisos de præfatis canonicatibus, & fructus eorum ab eis perceptos fuisse, & non exprimitur ob quam causam fuerint illi prouisi, neque à quo, neque quando; nec exprimunt, an DD. canonici præfati consulentes fuerint priuati suis canonicatibus à iudice, vel declarati priuati à iure, & an appel[illegible]uerint ab e[illegible]smodi iudicis vel iuris priuatione, & an adhuc maneant in pos[illegible]sione suorum canonicatuum, vel non: ex quibus resultare possunt aliæ quę[illegible]nes graues, quas vix soluat Oedipus. Octauo, quod nisi illustrissimi domini, eiusdemque eruditissimi iusta ac sanctissima auctoritas & iussio me ad id compelleret, nihil responderem, sed solum admonuissem illud Imperatoris Maximiani, *vt responsum congruum accipere possis, insere facti exemplum.* l. vt responsum. C. de transactio. Nono, quod audendo id, quod vix bene audere possum,

1 RESPONDEO AD PRIMAM QVAESTIONEM, quod regulariter sicut ob peccatum vnius non est accusandus nec puniendus alter. 1. quæst. 4. per totam, & l. 1. C. ne filius pro patre. ita pro peccato alterius alter non excusatur, nisi quando inuasus ad suam iustam defensionem cum moderamine inculpatæ tutelæ se defendit. l. 1. & l. si quis in tantam. C. vnde vi. & ideo quia præfati DD. consultatores non videntur sua bona alienasse ad suam iustam defensionem cū moderamine inculpatę tu-
2 telæ, non possunt excusari; quamuis possunt occurrere aliquot circumstantiæ grandis necessitatis, magnæ vis, vel magni metus, & terroris, quæ

minuerent peccatum, vel etiam omnino excusarent; quales interuenisse non narratur in proposito casu; & de non existentibus & non apparentibus idem est iudicandum, l. duo sunt Titij. ff. de testam. tutel. cap. sacerdos. cum gloss. de offic. iudi. ordin.

3 AD SECVNDAM respondetur, quod si prædicti DD. consulentes alienauerunt bona prædicta suæ mensæ sine iusta causa & debita solemnitate, peccauerunt, & inciderunt in pœnas à iure canonico statutas in cap. si quis presbyterorum. de rebus ecclesiæ non alienan. & in alijs iuribus citatis à nobis in comment. de alienat. rerum ecclesiarum super gloss. summæ 12. quęst. 2. num. 1. & 2. vbi nos citauimus extrauag. Pauli II. de rebus ecclesiæ non alienan. inter communes. Si vero iusta de causa, seruata debita forma, id fecerunt, non peccarunt, nec vllam censuram incurrerunt, cap. sine exceptione. 12. quæst. 2. & latius tradimus nos vbi supra notab. 8. num. 9.

4 AD TERTIAM respondeo, quod pœnæ, quas ipso iure incurrerunt, non debent neque possunt minui iuridice propter redintegrationem, & restitutionem bonorum, ob quorum alienationem pœnas incurrerunt: eo quod aliud est restitutio damni, & aliud pœna, quæ pro peccato maleficij imponitur à iure, vel ab homine, vt probatur in cap. licet canon. & cap. commissa. de elect. lib. 6. cum eis adnotatis. & ideo sicut pœna homicidij vel furti non remittitur, neque condonatur ex eo, quod furem pœniteat furti, & restituat furtum, & eo quod homicidam pœniteat homicidij, neque eo quod pars læsa condonet, & remittat ei damnum, & interesse per illud acceptum; immo non obstante illa restitutione, & condonatione partis, possent & debent furca suspendi, & decollari: sic male alienans res ecclesiasticas non est absoluendus à pœnis impositis ob illud peccatum, etiam si restituatur ablatum, & damnum ecclesiæ; neque etiam si confiteatur: quia oportet vt absoluatur ab excommunicatione, & luat alias pœnas, præsertim ipso iure incursas, per ea quę in prædictis locis, & in lib. 4. senten. dist. 15. & alibi sæpe adnotantur, & praxis totius orbis Christiani seruat, præsertim S. D. N. Sixtus, qui ob solam pœnitentiam & restitutionem damni & interesse raro condonat pœnam mortis, nec alias ecclesiasticas, vel sęculares, immo maximo omnium iudicum exemplo cogit eas subire delinquentes, vt iura naturalia, diuina, & humana suadent.

5 AD QVARTAM respondeo, quod prædicta extrauag. 1. de rebus eccles. non alien. non solum excommunicat, sed etiam priuat ipso iure alienantes res ecclesiasticas iniuste, si sint inferiores Episcopis, vel Abbatibus, beneficijs, quæ habent in ecclesijs, quarum bona alienarunt, vt expresse habet prædicta extrauagās in §. si quis autem. vers. inferiores vero. in hæc verba: *Inferiores vero prælati, commendatarij, & aliarum ecclesiarum rectores, beneficia, vel administrationem quomodolibet obtinentes, prioratibus, præposituris, præpositatibus, dignitatibus, personatibus, administrationibus, officijs, canonicatibus, præbēdis, alijsque ecclesiasticis cū cura, & sine cura sæcularibus, & regularibus beneficijs, quorum res & bona alienarunt, dumtaxat ipso facto priuati existant, illaque*

absque

absque declaratione aliqua vacare censeantur: possintque per locorum ordinarios, vel alios ad quos eorum collatio pertinet, personis idoneis (illis exceptis, quæ propterea priuatæ fuerint) libere de iure conferri, nisi alias dispositioni Apostolicæ Sedis sint specialiter, aut generaliter reseruata.

6 AD QVINTAM, quod regulariter idem iudicium est faciendum de receptione & retentione legitima vel illegitima beneficij, & de perceptione, retentione, & repetitione legitima vel illegitima fructuum eius. arg. cap. 1. cap. possessor. & cap. peccatum. de reg. iur. lib. 6. & cap. grauis. de restit. spol. cum ei adnot.

AD SEXTAM, & alias quæstiones, quæ possunt colligi ex ponderatis in septimo dicto; responderi poterit, cum distincte propositæ fuerint, in honorem Domini nostri Iesu Christi, qui prædictum Illustrissimũ Reuerendissimumque D. meum, & nos omnes saluet. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Locãs res ecclesiast. sui beneficij extra casus iuris expressos est ipso iure excõmunicat.*

2 *Regulares locantes aliquid de suis beneficijs ad longũ tempus, suspensi sunt ab officio.*

3 *Pœna imposita contra præsumentem aliquid facere, non incurritur à faciente sine dolo, vel contemptu.*

4 *Locanti res ecclesiæ vtile est mutare pensionem temporalem in perpetuam; quia perpetuus conductor, & non temporarius tenetur ad expensas refectionis.*

CONSILIVM XIX.

QVIDAM præceptor cuiusdã ecclesiæ regularis ante 30. annos quãdam paruam domũ, quæ solebat quotannis locari, locauit cuidã conductori in perpetuum eadem pensione, qua quotannis locabatur; & cuidã alteri locauit quædã prędia ad vitam conductoris eadem pensione, qua in singulos annos conducebatur, putans bona fide id ei licere; quamuis quia callebat ius Põtificiũ, aliquẽ scrupulũ habuit: nec meminit satis an postea monuerit conductores, quod illa debebãt fieri cum superioris auctoritate. Quæritur, an in foro conscientię is sit iudicandus excommunicatus, & ob celebrationem Missarum postea frequenter factam sit irregularis.

1 AD QVAESTIONEM respõdeo, quod pro parte eius affirmatiua facit primo extrauag. 1. de reb. eccl. non alien. quæ habet omnẽ beneficiariũ, qui locauit res ecclesiasticas sui beneficij extra casus iuris expressos,
2 ipso iure esse excommunicatum. Secundo facit clem. 1. de reb. eccles. non alienan. quæ omnes beneficiarios regulares alienantes aliquam rem de rebus suorum beneficiorum ad longum tempus, suspendit ab officio.

3 Pro parte autẽ negante facit primo, quod prędicta extrauag. non loquitur de quocũque alienante, vel locante, sed de pręsumente id facere; & pœna imposita contra pręsumẽtem aliquid facere, non videtur incurri ab eo qui absque dolo vel cõtemptu facit illud, per celebrem theoriam Card. in
4 clem. 1. q. 39. de priuilegijs. Secũdo, quod præfata extrauag. non fertur cõtra illos qui alienant vel locant res ecclesiæ in casibus à iure expresis: at pręfatus præceptor locauit pręfatã domum, & pręfatos fundos, promouẽ-

do vtilitatem præceptorię, eo quod pensionem temporalē mutauit in perpetuam, quod est vtile locanti, cū impensas refectionis debeat subire conductor perpetuus, & non temporarius. Per quæ videtur pręfatū pręceptorem non esse excōicatū, & consequēter non incurrisse vllā irregularitatē.

DE DEPOSITO.

SVMMARIVM.

CONSILIVM I.

1 REVERENDE Pater. Per Papam motu proprio imponitur vectigal Populo Romano super quolibet rubeo tritici macinandi baioch. quindecim, erigendo super istis prouētibus vnum montem farinæ nuncupatum: & ne istud vectigal perpetuetur, mādat per suum motum propriū, quod postquam montistis de eorum fructibus satisfactum fuerit ex pecunijs super dicto monte imponendis ad rationem scutorū septem pro quolibet centenario, illud quod supererit ex dictis fructibus, ac illæ pecuniæ, quæ perciperentur ex fraudibus committendis in dicta gabella, & quæ similiter perciperentur ex venditione illius depositariæ, inseruirent extin-

ctioni

ctioni dicti vectigalis: & supradicta fieri debere à deputatis Romani Populi cum interuentu vnius ex Reuerendiss. Clericis Cameræ Apostolicæ; qui Reuerendiss. D. Clericus, & magnifici DD. deputati prædicti stante dicto motu proprio vendiderunt ad certum tempus dictam depositariam Caio Sempronio pro scutis 250. quolibet anno, & illa erogauerunt in extinctione dicti vectigalis, vt supra dictum est. Nunc effluxo tempore venditionis depositariæ præfatæ intendunt illam dicti Reuerendissimus Clericus, & magnifici DD. deputati de nouo plus offerenti ad effectum extinctionis supradictæ vendere: sed reuocatur à nonnullis in dubium eam fieri non posse absque scrupulo conscientiæ, ex quo Papa non absoluit ipsos in foro conscientię, nec dicit id fieri debere absque aliquo conscientiæ scrupulo, vt legitur in dicto motu proprio, sed simpliciter in eo exprimuntur supradicta.

Pro parte Romani Populi replicatur omnino dictam venditionem pręfatæ depositarię primo loco fuisse bene factam, & etiam secundo loco absque conscientiæ scrupulo fieri posse: nam clarum est, quod Papa sciuit, & notitiam habuit, vt legitur in dicto motu proprio, de venditione dictæ depositariæ per Populum Romanum facienda, dum mandat, vt pecuniæ quæ obuenient ex venditione depositariæ præfatæ, conuertantur in extinctionem vectigalis præfati: adeo quod Papa hoc permittit, & sic vendita fuit scitu Papæ, & eo permittente: & hoc tanto fortius potest fieri sine conscientiæ scrupulo, quia pretium huius depositariæ inseruit extinctioni vectigalis, ne perpetuetur, & sic conuenit publicæ vtilitati, & tendit ad fauorem multorum pauperum, & piorum locorum dictum vectigal pro macinatura eorum tritici soluẽtium dictos 15. baiochos pro quolibet rubeo, qui tanto citius ab illius solutione erunt liberati; & quamuis aliquid certi emolumenti dictus depositarius ex ipsa depositaria non percipiat, & pecuniæ non faciant pecunias, nihilominus ex quo est approbatus à Populo Romano pro legali & idoneo depositario, hoc multum inter alios Vrbis mercatores sibi prodest, cum ex hoc reputetur notabilis & diues mercator; habet etiam ex dicta depositaria illud emolumentum, quod potest pecunias penes ipsum existentes ante tempus solutionum fructuum montistarum interim ad cambia licita & honesta prębere: & vlterius si aliquis montista erit dicti montis creditor, ipse depositarius poterit ei satisfacere in tot rebus suæ tabernæ cum aliqua temporis commoditate: & interim, vltra quod suas merces vendit, etiam poterit dictis pecunijs negotiari: & sic pro supradicta depositaria plus, vel minus ad eius libitum poterit offerre sentiens commoda supradicta.

Quæritur modo, an stantibus præmissis dictus Reuerendiss. D. Clericus, & magnifici DD. deputati Populi Romani possint absque aliquo conscientiæ ipsorum cuiuslibet scrupulo dictam depositariam montis farinæ prædicti etiam plus offerenti, ad effectum dictum vectigal pro rata extinguendi, vendere, vel non.

1 Respondeo, quod pro parte affirmatiua, nempe quod liceat præfatis Reuerendiss. Clerico, & magnificẽtissimis deputatis Populi Romani vendere

dere præfatam depositariam in finem præfatum redimendi vectigal prædictum, facit primo, quod venditio præfata videtur ex sua natura iusta: quoniam iustitia emptionis & venditionis consistit in hoc, vt interueniat merx vendibilis, & pretium iustum; quod satis colligitur ex l.1.ff.de contrahen.emptio.& instit.eodem titu.§.pretium.& §.item pretium. quæ duo videntur concurrere in hoc casu, in quo concurrit officium colligendi vectigal ex parte vendentis,& pretium in numerata pecunia iustum ex par-
2 te ementis. Secundo, quod negari non potest officium præfatum esse iustum, & Reipublicæ vtile, & necessarium: nam officium mutuandi constitutum à Repub.etiam præstituto aliquo salario honesto est licitum & honestum,vt nos probamus in comment.cap.fin.de vsur.num.15.& breuiter repetimus in Manua.confess.cap.17.nu.288. & seruat praxis in montibus Pietatis. Tertio facit, quod etiam officium custodiendi deposita, etiam salario aliquo honesto constituto, est iustum & honestum, quale est officium argentariorum, vt etiam probauimus in dicto comment.num.36.& quatuor seqq.quod referimus in dicto cap.17.num.292.ergo à fortiori of-
3 ficium colligendi vectigal, & custodiendi illud reddendum tempore conuenienti,erit licitum & honestum. Quarto,quod nulla videtur apparere ratio, qua prædicta venditio sit iniusta; cum per eam nulli fiat iniuria, neque dolus, cum vtraque pars tam vendens, quam emens sciat naturam officij,& pretium eius: & scienti & consentienti non fit iniuria neque dolus,cap.scienti.cum suis concordant.de reg.iur.lib.6. Quinto,quod omne quod non est sacrum potest vendi, arg.l.1.ff.de contrahen.empt.& §.loca. inst.eod.titu. at præfata depositaria non est res sacra, sed profana; immo & videtur æstimabilis; quia affert fructum honoris & commoditatis ad tractandum & lucrandum pecunias, vt palam est: ergo suapte natura est
4 vendibilis. Sexto facit,quod præfata venditio nō videtur dici posse illicita,eo quod sit vsuraria: quia vsura in solo contractu mutui veri vel palliati consistit, vt post alios diximus in Manua. confess. cap. 17. num. 266. At præfata venditio neque est verum mutuum, neque palliatum; sed est vera emptio, in qua concurrit ab vna parte pretium,& ab altera merx, vt supra dictum est: & nō interuenit maioritas,vel minoritas pretij propter anticipationem vel dilationem solutionis,vel pactum de retrouendendo, per quæ solet fieri emptio mutuum palliatum,cap.ad nostram.de empt.& vendi.cap.significante.de pigno. & cap.in ciuitate. & cap.fin.de vsur.ergo
5 nullatenus est vsuraria. Septimo, quod licet aliquis defectus interueniret,per quem suapte natura venditio præfata esset illicita, potest tamen ille suppleri per Papam, argum.cap.si Papam.40.dist.& cap.cuncta.9.q.3. quam suppletionem supplet præfatus motus proprius, quo iubetur, vt pecuniæ,quæ obuenient ex venditione præfatæ depositariæ,impendantur in redemptionem præfati vectigalis. Nec obstat, si dicatur quod Papa in illo motu proprio non videtur dispensare, neque supplere: quia summus Princeps, disponendo aliquid, in quo interuenit aliquis defectus, ex certa scientia,videtur supplere illud vel dispensare super eo,quatenus valor dispositionis eius requirit.l.idem Vlpianus.§.1.ff.de excus.tuto. & tra-
ditur

ditur cap.si quando.de rescrip.post Bald.cap.cum adeo.eo.titu. At Papa, qui est summus Princeps, immo & summorum Principum summus, cap. cuncta per mundum. cap.ipsi sunt canones. 9.q.4. expresse disponit in suo motu proprio de pretio venditionis depositariæ; quæ dispensatio non valeret, nisi liceret eam vendere: ergo videtur, quatenns opus est, eius venditionem licitam facere.

6 Pro contraria vero parte facit primo, quod omnis depositio rei consistentis in numero, pondere, vel mensura, cum facultate vt ea depositarius vti posit, & eo pacto, vt aliquid soluatur deponenti, est iniusta, & obligat ad restitutionem acceptorum, vt probamus post alios in Manua.confess. cap.17.num.181.illa firmissima ratione, quam ponimus præcedenti num. 180.nempe quod depositum factum de re aliqua, quæ consistit in numero, pondere, vel mensura, cum facultate vt ea depositarius vti posit, fit mutuum, simulac ipse cœperit eo vti, per l.quintus. ff.deposit. & per l.certi condictio. §.si.cum l.seq.quæ hoc clarius probant, ff.de reb.credi.& palam est, quod acceptio alicuius rei pecuniariæ ob mutuum est iniusta obligans accipientem ad restituendum id quod accepit, cap.si fœneraueris. 14.q.3. cap. consuluit. de vsuris. in quo Vrban.Pontifex Max. allegat illud Lucæ cap. 6. *Mutuum date nihil inde sperantes*. at deputatio alicuius in depositarium prædicti vectigalis, quod consistit in numero, idest in pecunia numerata, cum facultate vt ea vti posit, est in effectu depositio pecuniarum numeratarum colligendarum ex dicto vectigali, & sic mutuum: ergo nihil ex ea licite accipi potest, & huiusmodi deputatio, cum fiat pretio accepto, est iniusta.

7 Secundo facit, quod contractus depositi est contractus gratuitus, sicut & contractus commodati, vt colligitur ex gloss.2.cap.1. de commodat. adiuncta gloss. verbo culpa, cap.1.de deposit.ita quod, si aliquid acciperetur, fieret contractus locationis & conductionis: ergo non potest depositio esse iusta, si quod pretium ob eam accipiatur: in casu autem proposito accipitur pretium; ergo non potest esse iusta depositio: & tamen ita appellatur, ergo est fraudulenta, argum. tituli *Plus valere quod agitur, quam quod simulate concipitur*.

8 Tertio, quod contra legem naturalem & humanam est, quod qui præstat operam, soluat aliquid pro opera quam præstat, argumento l. secundum naturam.ff.de regul.iur.cui consonat clem.1.de censib.& cap.qui sentit.de reg.iur.lib.6.quatenus habēt, secundum naturam, siue legem naturalem, quam illa iura humana confirmant, esse, eum qui patitur onus, debere suscipere commodum, & non contra onus & damnum simul; at præfatus depositarius præstat suam operam, laborem, & industriam in colligendis, seruandis, & soluendis pecunijs dicti vectigalis: ergo contra leges naturæ & humanas est, vt ipse aliquid soluat pro huiusmodi officio. cum ergo per præfatam venditionem depositariæ sibi factam aliquid soluat, iniusta est iudicanda venditio.

9 Quarto, quod lege naturali, diuina, & humana debetur mercenario sua merces, Deuteron. cap.24. Leuit.cap.23. Lucæ cap.10. & alia multa quæ allegat

allegat Dionys. Papa cap.1.13. q.1. quale est illud; *Qui altari seruit, de illo viuere debet*: & illud; *Quis vmquam suis stipendijs militauit?* 1.ad Corinth.c.9. ergo lege naturali, diuina, & humana debetur huiusmodi depositario aliqua merces: & consequenter contra illas est, quod ipse soluat, quod facit emendo illam pretio.

10 Quinto, quod ea in quibus eadem ratio militat, eodem iure sunt censenda.l.illud. ff.ad leg.Aquiliam. cap.1. de translat. prælato. at mutui datio, & depositio pecuniæ cum facultate vt depositarius ea vti possit, eiusdem sunt naturæ, vt prædictum est, d.l.certi condictio.§.fina.& l.sequen. ff.de rebus credi. At pro mutui datione quantæcumque summæ nihil potest iuste dari, vel accipi, ergo neque pro depositione quantæcumque pecuniæ cum facultate vtendi.

11 Sexto, quod peccat, qui deponit aliquam pecuniam seruandam apud campsorem sine facultate vtendi ea, & non vult ei soluere mercēdem debitam; quia est contra prædicta iura diuina, & humana: & qui deponit seruandam cum facultate vtendi ea, & ob id accipit aliquid, committit vsuram, vt nos post alios diximus in dicto c.17.nu.283. ergo cum venditio huius officij in effectu non sit aliud, quam depositio pecuniarum cum facultate vtendi eis, sequitur quod est vsuraria, & consequenter iniusta.

12 Septimo, quod præfata depositaria non potest dici æstimabilis, & vendibilis, eo quod ex illa prouenit depositario honor, & reputatio diuitiarum, & commoditatis tractandi, cambiendi, siue traficandi. Tum quia ex mutuatione magnæ quantitatis pecuniæ mutuatarius quærit eadem: attamen non est ideo æstimabilis, nec vendibilis, vt prædictum est. Tum quia rei æstimatio non augetur ex vtilitate, aut commoditate, quæ prouenit ementi; sed sic ex vtilitate, & commoditate, quam perdit vendens eam vendendo, vt singulariter dixit S.Thom. 2.2.q.77.art.1.& Sotus communiter recep.in 4.dist.15.

13 Per hæc posteriora fundaméta credimus hanc partem posteriorem esse veriorem. Nec obstant alterius partis fundamenta: quia illis sic responderi potest. Ad primum quidem concedendo emptionem, in qua interuenit merx vendibilis, & iustum pretium, esse iustam emptionem: negando tamen quod in proposito interueniat merx iuste vendibilis: quia mutuatio pecuniæ, vel actus mutuandi pecuniam non est merx, neque opera vendibilis, & locabilis; quia iure naturali, diuino, & humano saltem Pontificio debet esse gratuita, vt supra dictum est: & deputatio præfata depositarij nihil aliud in effectu est, quam depositio pecuniarum vectigalis præfati cum facultate vtendi eis, & cōsequenter est mutuatio per iura præfata, & ita inuendibilis, immo & illocabilis.

14 Ad secundum concedimus, officium præfatum depositariæ esse iustum, & sanctum; & qui accipit illud, posse iuste recipere salarium pro opera, industria, & labore, quæ in illo exercendo præstat: sed negamus esse iustum, vt accipiens illud, debeat soluere aliquid pro eo exercendo, cum omni iure debeatur ei iustū salariū: & consequēter quod iniuste venditur illud ei.

Ad

Ad tertium, idem quod ad secundum respondemus, nempe officium argentarij custodiendi pecunias esse iustum, immo & posse illum aliquod salarium honestum accipere; sed negamus esse iustum, quod ipse qui accipit pecunias custodiendas, soluat aliquid pro custodia, quam ipse præstat, & pro qua meretur salarium.

15 Ad quartum concedimus, quod per præfatam venditionem nulli fit dolus; negamus autem quod nulli fiat iniuria; fit enim iuri naturali, diuino, & humano, & Deo eiusque vicario auctoribus eorum, & naturæ rei vsu consumptibilis, quæ ipsa quidem vendi potest, & in alium transferri, sed non eius vsus, quo ipsa consumitur; & ita vsus eius ab ipsa non separatur, sicut separatur in rebus quæ vsu non consumuntur, iuxta S. Thom. recep. 2. 2. quæst. 78. artic. 1. gloss. 1. cap. 1. de commodat. & omnium sententiam.

16 Ad quintum negamus primo, quod omne quod non est sacrum, sit vendibile; homo enim laicus non est sacer, tamen non est vendibilis, saltem regulariter, secundum iura Romana, vt nos deduximus in d. Man. cap. 23. num. 95. neque alia inæstimabilia, qualis est actus mutuandi, & mors, vel vulnus hominis liberi, l. cum liberi hominis. ff. de his qui deiecerunt, vel effud. qualis item est scientia, & ars naturalis naturaliter quæsita, vt diximus in d. cap. 23. num. 99. Secundo respondeo ad id quod tangitur in fin. de vtilitate quam quærit depositarius, quod tollitur per argum. septimum pro hac parte factum.

17 Ad sextum respondemus, quod prædicta venditio triplici ratione est iniusta. Primo quidem, quod per eam accipitur pretium à depositario pro opere, industria, & labore, quæ ipse præstat; cum lege naturali, diuina, & humana ipsi deberetur merces pro illis. Secundo, quod venditur res inuendibilis, videlicet depositio pecuniæ cum facultate vtendi ea, quæ triplici iure prædicto est inuendibilis, & illocabilis, cum in effectu sit mutuatio, vt supra probatum est. Tertio, quod ex mutuo palliato, & vi eius accipitur aliquid, quod est vsuræ peccatum. Cum enim venditio illa sit in effectu depositio pecuniarum cum facultate vtendi eis, est vere mutuum palliatum nomine venditionis: & ita accipere aliquid ex ea, est vsuram admittere. Quare ad argumentum respondeo in forma: Primo, negando quod in hoc casu non interuenit mutuum palliatum; quia contractus, per quem traditur depositaria, vere est mutuatio vestita & palliata nomine venditionis per supradicta, & consequenter in eo potest interuenire vsura. Secundo, quod etiam est iniusta dupliciratione prædicta.

18 Ad septimum respondeo, concedendo, quod Papa faciens aliquem actum existente aliquo defectu, per quem corruit ille, nisi dispensaretur, videtur dispensare, si faciat illum cum certa scientia illius defectus, si per suam summam potestatem potest suppleri defectus ille, vel dispensari in illo, eo quod iure humano sit inductus ille defectus, non autem si inducitur iure naturali, vel diuino, vt post Hostien. & Panorm. in cap. significauit. de offic. ordi. & Bald. cap. cum adeo. de rescript. tradit Felin.

in cap.

in cap. significauit. num. 4. eodem titu. & tangit in cap. si inter. de excep.
19 cum citatis ab illo; quia ius naturale & diuinum tenetur seruare vsque ad sanguinem. cap. sunt quidam. 25. quæst. 1. & iniustitia vsuræ non solum reprobatur iure Pontificio humano, super quo summam potestatem habet Papa, sed etiam iure naturali & diuino, cap. quia in omnibus. de vsur. in quo Concil. Later. testatur eam vtriusque testamenti pagina prohiberi, & probat S. Thom. 2. 2. quæst. 78. artic. 1. & tenet communis in 4. dist. 15. quicquid parum dolate dicat Alexan. consil. 1. 2. volum. super potestate Papæ dispensandi super vsuris cum Iudæis. in quo non auderem dicere quod Papa posit iuste dispensare cum aliquo, vt sine peccato vsuram exerceat, per cap. super eo. de vsur. in quo Alexan. Pont. Max. respondet non posse dispensari super vsura, æquiparando illam mendacio, quod habet intrinsecam malitiam, sicut & fornicatio: & nullo modo potest dici iusta, cap. 1. 22. quæst. 2. Quæ omnia & singula submitto supremæ S. D. N. censuræ. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Procuratorem ad exigendos reditus constituens, aliquid ab eo capere non potest, immo potius ei debet stipendium dare. nu. 3.*

1 *Depositario, seu exactori pecuniarum licentia facta illis vtendi resoluitur in mutuum; pro qua si quid exigatur, vsura est.*

CONSILIVM II.

AN DOMINO, vel collegio constituenti aliquem procuratorem suorum redituum facile recuperabilium liceat accipere aliquas pecunias ab eo, nullo constituto ei ob labores subeundos salario, propterea quod ei officium illud concedit?

1 Respondeo, quod non video, quo titulo iusto posit prædictum collegium prædicta scuta lucrari; quia pro titulo venditionis id fieri nequit, siquidem officium illud non vendit, neque titulo locationis; quoniam illi reditus locabiles non sunt, cum neque salarium habeat, neque prouentus vllos, qui ad illud pertineant; solum enim inest ei onus & cura recipiendi reditus ad collegas officiales pertinentes, & soluendi illos eis temporibus statis. Neque titulo mutui, quia illud non potest fieri iuste nisi gratis, cap. consuluit. de vsur. Neque titulo commodati, cum hoc etiam gratis fiat, glo. recept. in rubr. ff. comod. sed neque titulo depositi; quoniam deponens nihil potest accipere à depositario; nam gratia eius tantum fit depositum, sicut in casu nostro, in quo gratia & vtilitate collegij deponuntur prædictæ pecuniæ: & quando fit gratia depositarij, est irregulare depositum, vt contingit cum non deponuntur pecuniæ in sacculis obsignatæ, sed numeratæ, l. si quis nec causam. & l. rogasti. ff. de reb. cred. & tale depositum sapit mutuum, vt in prædictis ll. notatur; & si ea ratione caperentur, & darentur, esset vsura, vt est casus in l. Lucius. ff. depos. quod non licet in lege Euangelica, iuxta illud Lucæ 6. *Mutuum date, nihil inde sperantes*. translatum in cap. consuluit. de vsur. Præterea contractus hic ea ratione videtur iniustus

iniustus, quod non solum non soluitur merces iusta operario, iuxta illud Lucæ 10. *Dignus est operarius mercede sua*, relatum in cap. 1. 13. quæst. 2. sed etiam cogitur mercenarius ipse ad soluendam pensionem ei, cui operatur: nam depositarius huiusmodi operam, studium, & laborem impendit pecunijs prædictorum officialium recipiendis, custodiendis, & soluendis, rationibusque super his habendis, & scribendis, propter quod recte ex iustitia debetur ei aliquod præmium; & tamen per huiusmodi contractum fraudatur eo, & oneratur pensione sine vlla iusta ratione soluenda; & ita est contra illud 1. ad Thess. 4. *Ne quis supergrediatur in negotio fratrem suum*, & contra l. iustitia. ff. de iust. & iur. Præterea nemo negaret esse contractum vsurarium, vel certe iniustum, si quis putaret mihi, foderet, & pararet vineam, & colligeret eius vuas, & portaret in torcular meum, & calcaret eas gratis, vt ei facerem facultatem recipiendi reditus mille scutorum ad exercendam mercaturam, vel aliam artem sibi vtilem, per quam lucraretur plus quam impendit in vinea mea, & postea mihi restituendorum. cap. plerique. 14. q. 3. & toto tit. de condict. indeb. & tanto magis esset iniustus, vel vsurarius, si mihi penderet aliquid aliud præter culturam vineæ, & vindemiam vuarum, quæ mihi impendit gratis. Quare arbitror non posse defendi contractum prædictum esse iustum: & satis negotij erit illi, qui defenderit iuste posse prædictum collegium, & eius officiales vti opera, industria, & labore huiusmodi depositarij, nullo ei propter id salario constituto.

An autem huiusmodi depositarius possit iuste transferre huiusmodi officium depositarij in aliquem mercatorem cum pacto vt soluta quantitate, quæ debetur Principi, vel populo, soluat ei dimidium eius, quod lucratus fuerit ex vsu prædictæ pecuniæ gabellarum acceptæ; respondeo quod non, fortiori ratione. Salua, &c.

SVMMARIVM.

2 *Dispositio testatoris, vt lex seruanda, si sit iusta, alias non. nu. 2.*

3 *Depositam pecuniam penes mercatorem quis tenere non potest, cum pacto, vt inde aliquid lucri percipiat; nisi mutatis contractibus iustificetur, num. 1. & 2. hocque lucrum est vsurarium, tam pro tempore vitæ testatoris, quam post vitam illius ab hæredibus acceptum, num. 3. restituendumque, nisi gratiose condonetur, num. 4. cessante autem pacto accipere gratis datum in recognitionem vtilitatis, quam ex dicta pecunia percepit mercator, licet. nu. 5.*

4 *Deponens pecuniam cum pacto, vt depositarius teneatur illam custodire, ac saluam reddere, quando repetetur, & quod ad nullam mercedem depositario dandam teneatur, vsura est.*

CONSILIVM III.

SEMPRONIVS moriens instituit hæredes tres nepotes, Titium, Seium, & Caium, in grandi pecuniarum summa, quam Romæ habebat apud trapezitas siue campsores, ad septem pro singulis centenarijs; hac tamen coditione, quod numquam possent illam inde auferre, nec alienare,

nare, &

nare, vnde & fideicommissum fecit. Titius & Caius contra voluntatem testatoris abstulerunt quamdam quantitatem prædictæ summæ: & Caius vltra partem, quæ illi contingebat, abstulit tria millia aureorum partis Seij illo inscio, post aliquot tamen menses hoc illi manifestauit, simulque se obligauit vltra sortem principalem restituere interesse ad septem pro centenario, quod & fecit post aliquot annos, licet minus aliquanto quam ad septem. Quæritur, an Seius secura conscientia possit accipere hoc interesse, an vero teneatur illud restituere: & tunc an possit illud applicare alicui pio loco.

Clausula testamenti, vel codicilli, per quam præfatum fideicommissum dictarum pecuniarum fuit factum, sic habet; *Item cum dictus D. Sempronius codicillans habeat in compluribus creditis, de quibus extat quoddam memoriale in manibus N. quæ ascendunt ad summam trigintaseptem millium scutorum, vel quantacumque sit summa; voluit & ordinauit quod dictæ pecuniæ non amoueantur à locis, vbi sunt positæ: sed tantum fructus diuidantur inter suos hæredes pro æquali portione, nisi aliter dicto N. visum fuerit, & placuerit, qui ad plenum de ipsius domini codicillantis voluntate & mente est informatus, vt dictus dominus codicillans asseruit.*

In primis dico, quod etsi forte molestus fui in quærenda & petenda maiore informatione huius facti, quam dabatur: adhuc tamen iuste poteram requirere maiorem, & excusare me à respondendo, donec illa daretur. Nam opus erat ad respondendum absolute, scire, an præfatus codicillans haberet præfatam pecuniam depositã penes mercatores per viam contractus depositi, an per viam contractus societatis, & an præfata septem annua pro 100. soluerentur ei salua sua forte principali, vel cum periculo communis damni & lucri; & an inter codicillantem & mercatores interuenisset vltra cõtractus societatis alius assecurationis, & alius redemptionis, quos esse necessarios ad accipiendum aliquid lucri vltra sortem, seu capitale, vel principale saluum, diximus in nostro Manuali cap. 17. nu. 251. cum sequentibus.

1

2 Secundo dico, quod si depositio illa pecuniarum fuit facta à prædicto codicillante per viam contractus societatis, vel depositi iustificati eo modo, quo iustificanda erat, iuxta ea quæ nos vbi supra post alios tradidimus, tenentur præfati hæredes seruare illam, donec N. aliud ordinauerit: quia iusta dispositio testatoris pro lege habenda est, Authen. de nupt. §. disponat testator, & erit lex. & cap. cum esset. de testamen. Modo codicillanti ius fasque fuisset testandi de illis ad libitum; & consequenter est dicendum, præfatos hæredes potuisse iuste capere illa septena annua à præfatis mercatoribus. cui etiam consequitur, præfatum Seium potuisse à præfato Caio accipere illa quæ accepit, nec teneri ad restituendum quicquam.

3 Tertio dico, quod ex verbis narrationis facti solum colligitur interuenisse contractus depositi, cum pacto de soluendo quotannis singula septem pro singulis centenis, sine alia iustificatione: & si res ita se habet, certum est contractum fuisse iniustum, immo & vsurarium, per ea quę

vbi

vbi supra scribimus;& consequenter iniusta fuit & vsuraria conuentio illa, & pactio, qua prædicti hæredes confirmarunt conuentionem codicillantis, immo & traditio nouæ pecuniæ ab eis facta prædictis mercatoribus. Quibus est consequens, præfatos hæredes non teneri ad retinendas illas pecunias cum prędicto pacto in manibus dictorum mercatorum: quia licet regulariter dispositio testatoris pro lege habeatur, iuxta Authen. supra allegatam; fallit tamen quando est iniusta contra legem, & bonos mores, l. filius. ff. de condict. instit. præsertim contra legem naturalem, & diuinam, qualis est hæc, quæ est vsuraria, & ita contra vtrumque testamentum, cap. quoniam in omnibus. de vsuris.

Quarto dico, quod si prædictus contractus depositi vel societatis non fuit iustificatus eo modo, quo supra diximus; quicquid accepit codicillans à mercatoribus, dum viueret, & quicquid post eius mortem hæredes acceperunt, censendum est iniuste acceptum, & restituendum ijs, à quibus acceptum fuit, vel hæredibus eorum. cui consequens est, quod Seius tenetur restituere illa quæ accepit à prædicto Caio; cui etiam non licuit accipere illa ab ipsis mercatoribus.

4 Quinto dico, quod etiam si ipse codicillans absque vlla promissione mercatorum de soluendo ei aliquid, deposuit penes illos prædictam pecuniam, cum pacto vt illi tenerētur custodire, ac reddere saluam, quoties ille peteret, & quod ob hanc custodiam ipse nihil teneretur illis soluere, iniuste fecisset, & vsuram commisisset: eo quod voluisset capere, vltra sortem principalem, illud salarium, quod eis pro fida custodia suo periculo facienda debebatur iure illo naturali, & euangelico, quo cauetur mercenarium dignum esse mercede sua.

Sexto dico, in hoc casu consulendum esse prædictis hæredibus primum, vt pœniteat eos ex animo, quod ipsam pecuniam tenuerint in manibus eorumdem mercatorum cum pacto & obligatione soluendi sibi septem pro centenario, & non solũ pœniteat eos huius peccati vsurarij, sed etiam firmiter proponant restituere omnia illa, quæ acceperunt mediante illo pacto, nisi sponte vel libere prædicti mercatores eis illa condonauerint, & non tantum proponant restituere quæ ipsi acceperunt, sed etiam quæ accepit eodem pacto is cuius sunt hæredes. Deinde concepta ista generosa pœnitudine, qua pœniteat offendisse Deum, præcepta eius violando, cũ debuissent eum super omnia diligere, ac illius præcepta seruare: cõcepto item proposito firmo restituendi prædicta omnia ipsis mercatoribus, à quibus accepta sunt, vel hæredibus eorum, proponant confiteri hoc peccatum cum expressione temporis, quo illud continuarunt: & postea, vel ante confessionem adire per se, vel per suos confessarios, ipsos mercatores, eisdem aperientes suam pœnitudinem, & propositum restituendi: &

5 rogare eos, si sunt diuites, vt condonent sibi ea quæ soluerunt. Tertio, habita condonatione omnium, vel partis, quam humiliter habere poterunt, relinquant eis suam pecuniam sublato pacto de dando eis septem, vel aliquid aliud ratione eiusmodi depositi, facta illis libertate nihil dandi ex obligatione vel promissione, sed solum ex mera liberalitate, si voluerint

aliquid donare, tamquam amicis, qui suam pecuniam tradunt eis ad lucrandum per iustam mercaturam, vel per iusta & realia cambia. Quarto, his peractis adeant N. & cum eius assensu vel accipiat pecuniam suam ad emendos aliquos reditus, vel aliqua bona immobilia, & vinculent ea, vt illi videbitur: vel certe deponat prædictam pecuniam penes dictos mercatores per viam iustæ societatis, per quam tamen solum non potest manere capitale saluum, nisi addendo alios duos contractus assecurationis, & redemptionis lucri, modo quo ipse in Manuali d. cap. 17. num. 251. scribo, Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Depositario pro custodia depositæ pecuniæ & obligatione reddendi ad voluntatem deponentis, debetur merces; nisi fiat cum facultate ea vtendi: quia cum tunc transeat in mutuum, mutuans ad nihil tenetur. nu. 2. aliquid autem ab eo etiam tacite exigere, est vsura. nu. 3. oblatum vero mere liberaliter recipere licet: secus si dicta oblatio fiat principaliter ob metum, ne ab eo depositum auferatur, vt alteri assignetur. num. 4.*

5 *Deponens pecuniam penes aliquem cum facultate illa vtẽdi, ea principali etiam tacita intentione, vt inde aliquid recipiat, vsura est; secus si minus principaliter aliquid speret sibi liberaliter dari.*

CONSILIVM IV.

MVLTI deponũt penes argentarios, siue campsores, & bancarios, vel alios diuites, & amicos, aut suos receptores thesaurarios aliquas summas pecuniarum maximas, magnas, & minimas, cum facultate eis vtendi, & cum eis negotiandi, eo tamen pacto, vt restituant eas totas, vel partem earum, quando ipsi voluerint; & depositarij reddunt eis certum quid pro centenario in annum, vel mensem, vel aliud tempus maius vel minus. Quæritur an id liceat.

1 Respondeo primo, quod cum primũ ad vrbẽ venissem, deposui aliquot scuta penes quemdam argẽtarium, vel bancarium, ad custodiendũ, & ad reddendum omnia vel partem eorum, cum vellem, gratis, nihilo ei dando pro custodia, nec recipiendo pro lucro quem faceret; & vrsit me consciẽtia ad volendum ei soluere mercedem pro custodia, & opera, quã impendit illis custodiendis, cum onere reddendi ea pro voluntate mea: quia dignus est operarius mercede sua, Lucæ 10. relat. in cap. 1. 13. q. 1. Sed quia neminem videbã soluere quidquam pro simili causa, petij remissionem ejus, quod mihi primo aspectu videbar debere, quam ipse libenter fecit.

2 Secundo, quod postea animaduerti, quod depositum pecuniæ numeratæ cum facultate vtendi ea transit in contractum mutui, l. certi condictio. §. fin. & duabus ll. seq. ff. de rebus cred. & quod ego tradideram illa scuta cum facultate vtendi eis sine obligatione soluendi eadem, & quod per contractum mutui transit dominium rei mutuo datæ in mutuatarium, l. 2. §. appellata. ff. eod. & consequenter onus custodiendi transiuit in bancarium, vti dominum eorum, iuxta l. 1. & 2. C. de commod. & ita non tenebar ad soluendum ei quicquam pro custodia.

Tertio,

3 Tertio, quod depositarius, qui recipit depositam pecuniam sine facultate vtendi ea, & cũ obligatione restituendi eamdem, meretur mercedem pro custodia: quia non transit dominium in eum, & ipse non tenetur ad reddendum aliquid ipsi deponenti vltra depositum, iuxta l. si sacculum. ff. depositi. cap. 2. de deposito. cum ei adnotatis: quia est cõtractus de se gratuitus, vt & nos post alios tradidimus in nostro Man. confess. cap. 17. num. 180. & consequenter non tenetur depositarius soluere aliquid deponenti vltra pecuniam depositam: & deponẽs, qui exegerit aliquid vltra sortem, committit vsuram iuxta l. Quintus Cæcilius. & l. Lucius. ff. depositi.

Quarto, quod deponens poterit iuste accipere à depositario, si sponte sine vlla exactione expressa vel tacita voluerit aliquid ei dare; sed non exigere, per ea quæ in sequenti cons. traduntur. Dixi, tacita vel expressa: quia sufficit tacita. arg. l. 1. cum ei concordantibus, de pactis.

4 Est tamen quæstio quotidiana, an depositarius, qui soluit aliquid vltra depositam pecuniam, non quidem voluntarie ac libere, sed quia timet, si non solueret, quod deponens repetet ab eo pecuniam depositam, & tradet eam alteri, qui soluet id quod ipse non vult soluere. Et puto deponentem quo ad forum interius peccaturum accipiendo illud, si nouerit depositarium ei facere illam solutionem principaliter ob illum timorem, per ea quæ de timore scripsimus in præfato Man. confess. cap. 22. numero 51. & cap. 17. nu. 5. vbi concludimus, metum etiam minorem iusto in foro con-
5 scientiæ excusare, & accusare: immo etiã si ob hanc causam principaliter repeteret pecuniã depositam, vt alius ei soluat aliquid vltra eã; quia mutuat & vult mutuare cum spe principaliter lucrandi vltra sortẽ. quia spes lucrandi principaliter aliquid vi mutui est peccatum vsuræ, iuxta ea quæ post alios tradimus in cõmen. de vsuris, super cap. 1. 14. q. 3. nu. 6. & 8. Diximus, principaliter: quia minus principaliter intentio lucrandi aliquid non sufficit ad causandum vsuram, vt tradimus vbi sup. nu. 9. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Deponi potest penes ecclesiam pecunia, vt inde emantur census, ita vt aliqua pars remaneat ecclesiæ, & reliqua detur deponenti. num. 3. an autem expediat, non est ita certum, cũ ecclesia debeat exemplari pietate simul & prudentia lucere. nu. 7.*
1 *Depositum fit locatum, depositario ob illud aliquid accipiente. & num. 4.*
1 *Ecclesia, & clerici mercaturam exercere non debẽt, cupiditatis inquam causa. nu. 5.*
2 *Ecclesia, & eius bona laicis submitti non debent, scilicet tamquam dominis & patronis. & num. 6.*
3 *Contractus omnis aliàs licitus, etiam cum ecclesia, si sit ei vtilis, iniri potest.*
3 *Donari potest aliquid ecclesiæ sub modo, vt census aliquis retribuatur donanti.*
4 *Depositarius regulariter tenetur tantum de dolo; potest tamen conueniri, vt teneatur etiam de culpa.*

CONSILIVM V.

1 AN LICEAT cuipiam deponere aliquam pecuniæ numeratæ summam apud aliquam ecclesiam, ea lege, vt administratores bonorum eius, emant aliquot reditus annuos, quorum quinta pars cedat vtilitati

ecclesiæ pro decima, & onere administrationis, & aliæ quatuor partes cedant deponenti, & successoribus eius.

Pro parte negante huius quæstionis facit primo, quod depositū debet esse gratuitū; eo quod, depositario accipiente aliquid pro custodia rei depositæ, desinit esse depositum, & incipit esse locatum, l. 1. §. si vestimenta. ff. deposit. & cap. fi. de deposito. Secundo, quod neque ecclesia, neque clerici debēt negotiari, & mercaturā exercere, cap. 1. cap. negotiatorem. 88. dist. & ne clerici vel monachi sæcularibus negotijs se immisceant, in rubro, & in
2 nigro. Tertio, quod ecclesię, & bona earū non debent subijci, & submitti laicis, cap. 1. de reb. ecclesiæ non alien. lib. 6. & in casu proposito videtur ecclesia submitti, & obligari in quoddā perpetuum ministerium & seruitiū deponenti præfatas pecunias. Quarto, quod ex huiusmodi depositione videtur posse damnificari ecclesia, pecunia perempta, vel pręd ictis bonis ex ea emptis, per dolum, vel culpā administratorum bonorum ecclesiæ, vel per amissionem bonorum emptorum ab eis, vel quia respectu aliquo fieret graue administrare reditus, vel bona empta, & reddere quatuor partes redituū, qui aliquando magno cū sumptu & labore recipiuntur: & ecclesiæ damna sunt vitanda, cap. sine exceptione. 12. q. 2. & cap. 1. de deposito.

3 Pro contraria vero parte vrget primum, quod depositum pecuniæ præfatæ potest fieri apud ecclesiam, vt non obscure significat cap. 1 de deposito, & aperte asserit eius gloss. communiter recepta. Secundo, quod regulariter omnis contractus alioqui legitimus potest fieri cum ecclesia, si est ei vtilis, arg. cap. sine exceptione. & cap. si qua. & aliorum multorum 12. quæst. 2. Tertio, quod licitum est donare aliquid ecclesiæ sub modo & onere, vt aliquis census etiam annuus ei retribuatur, cap. Eleutherius. 18. q. 2. & cap. præterea. de iure patron. & præfata dispositio est effectu donatio quædam facta sub modo & onere reddendi deponenti certam partem reditus rei donatæ: ergo erit licita.

Per hæc & alia multa, quę adduci possent, hæc pars videtur verior: & ad
4 opposita facile responderi potest. Ad primum quidem primo concedendo, quod depositum simpliciter factum censetur gratuitum; negando tamen, quod non potest fieri adiecto pacto, vt aliquid pro custodia detur, vt est casus irrefragabilis in cap. fin. de deposito. sicut & depositarius simpliciter constitutus tenetur de dolo, sed constitui potest vt teneatur etiam de culpa, vt est casus in d. cap. fin. & in l. 1. §. si conueniat. ff. depositi. Secundo responderi potest, quod non refert quo ad propositum nostrum, an præfatum depositum sit purum depositum, vel habens mixturam contractus locati, & conducti: quia idem effectus resultat, & non refert quid de æquipollentibus fiat, l. fin. ff. mand. & cap. licet ex quadam. de testibus.

5 Ad secundum concedimus, artem mercaturæ vetitam esse clericis, ne illam exerceant causa cupiditatis, vt Gratianus in summa præfatæ distin. 88. significat: sed negamus in proposito casu exerceri mercaturam, siue negotiationem, sed solum fieri quemdam contractum depositi vtilem ecclesiæ, vt palam est.

6 Ad tertium concedimus, nec ecclesias, neque bona esse submittenda laicis,

laicis, neque subijcienda alicui tamquam patrono, & domino, & superiori: sed negamus in casu proposito talem submissionem fieri; cum solum fiat submissio, & obligatio ad restituẽdum sibi datum in suam vtilitatem, si pacta non seruauerit, cum ad id ipsa lege naturæ teneatur, l. 1. de pact. & l. 2. ff. de eo quod cer. loco. & cap. 1. de pact.

Ad quartum, quod præfatum depositũ debet fieri talibus pactis, & conditionibus adiectis, vt ecclesia non lædatur, nec delictis vel culpa administratorũ bonorum eius imputetur ei, & maneant ipsi sua priuilegia salua.

7 Quia tamen res hæc noua est, & exẽplari pietate simul, & prudentia lucere Ecclesia debet; arbitror aptius, & piëtius fieri posse per contractum donationis sub modo faciendæ, quam per contractum depositionis, qui quadamtenus sapit naturam quorumdã depositorum, quæ parum licite mea sententia ætate nostra cum mercatoribus fiunt; & quod expresse fieret donatio inter viuos perpetua facta ecclesiæ facultate reddendi pecuniã, vel reditus, aut bona empta, &c. Salua quæ iustior fuerit sententia.

DE EMPTIONE ET VENDITIONE.

SVMMARIVM.

1 *Cambium per minutum cuilibet licitum, etiam ei qui non est campsor ex officio.*
2 *Emere monetam leuioris ponderis iusto pretio licet; sed vendere pluris quam hic valeat, non licet, etiamsi vendatur eam translaturo vbi pluris valebit.*
2 *Venditio non iustificatur ex vtilitate emptoris, sed venditoris.*
2 *Restitutio damnum passo facienda, & eo non inuento, pauperibus.*
3 *Pecunia domini nõ potest eo inuito vti capsarius: quod si habet domini licet non expressum cõsensum, nõ peccat. an autẽ teneatur restituere lucrum, vide nu. 4. & 6.*
3 *Mercatorum capsarij, quod in male computando amittunt, restituant.*
1 *Mutuare minutam pecuniam intentione recipiendi argenteam, non est vsura.*

CONSILIVM I.

PRIMVM dubium. Emere solet quis cum lucro duorum, vel trium pro quolibet centenario monetam ęream minutam, eamque amicis egentibus ad comparanda quotidiana mutuo dat, à quibus postea argenteam recipit pecuniam; & hoc sine omni pacto; & sine mutuatarij damno, cui tãtum profuit impendisse æream minutam monetam, quam recepit, sicut si argenteam, quam dedit, impendisset. Verum, quia dictus mutuans de cętero forte non esset mutuaturus, nisi pro ære argentum reciperet, quod forte etiam cogitat mutuatarius; ideo dubitatum fuit, an liceat cum dicta intentione recipiendi argenteam monetam, mutuare æream.

Secundum dubium. Hic Romæ scuta auri non expenduntur communi pretio, nisi sint iustissimi ponderis; in alijs autem prouincijs Italiæ, etiam quod sint leuioris ponderis, nisi leuitas sit notabilis, æque bene expenduntur, ac si essent iustissimi ponderis. hinc fit, quod prędictus consulens hic Romæ existens huiusmodi scuta leuioris ponderis emit mino-

ris currentis valoris, & eadem cum lucro vēdit ituris extra Vrbem, quibus tanti valent hæc ſcuta leuioris ponderis, ac ſi eſſent iuſtiſsimi ponderis. Dubitatur modo an hoc liceat; & ad quid teneatur dictus conſulens, & cui teneatur, in caſu, quod eſſet obligatus reſtituere.

Tertium dubiū: Et quid ſi prædictus conſulens, qui facit prædictos cōtractus, eſſet capſarius, vt vocant, mercatoris, qui ſolet pecunias domini ſui recipere, cuſtodire, ac etiam ſoluere, & prædictos cōtractus exercet ex pecunia prædicti domini ſui, à quo prohibitionē habet, ne dictis pecunijs vtatur in alijs vſibus, quam in vtilitatem ipſius domini, & pro eius negotijs, puta in emptionem monetæ aureæ iuſti pretij ad vtilitatem domini.

Quartum dubium: Præterea dictus capſarius, ad quem periculum erroris, qui poteſt cōtingere in numeratione pecuniæ, quam vel dat, vel recipit, ſpectare dignoſcitur, emendo ad vtilitatem domini pecuniam auream, pretium verum auget: puta emendo ſcutum vnum pro iulijs vndecim, ſcribit in libro ſe emiſſe pro iulijs vndecim, & vno quatrino: & hoc facit ad hunc ſolum effectum, vt augmentum huius quatrini ſuppleat defectum erroris prædicti, ſi forte contingeret; nam ſi in fine anni error nullus reperitur interceſsiſſe, omne lucrum, quod in capſarium ex additione dicti quatrini ad verum valorem facta peruenit, ad ipſos dominos alia via reuertitur. Dubitatur, an dictus capſarius peccet mortaliter, teneaturque ad reſtitutionem omnium prædictorum quatrinorum, & ex ſuo ſalario perſoluere damnum, quod ſolet ex errore prædictæ numerationis contingere; an vero poſsit dicta fraude vti.

Nouerit præterea D. cōſultus pro clariore facti cognitione, quod mercatores communiter ſolent dictis capſarijs mediocre, ſeu potius tenue ſtipendium perſoluere: & licet præſentiant dictos capſarios ex dictis pecunijs ad ipſorummet capſariorum vtilitatem emere dictam æream monetam minutam, de qua in primo caſu, & dictos aureos leuioris pōderis, de quibus in ſecundo; tamen diſsimulant hæc videre, maxime quando dictus capſarius in alijs negotijs ſolet eſſe ad vtilitatem domini diligens.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM reſpondeo, quod D. conſulens iuſte negotiatur; quia in effectu exercet cambium, quod vocatur per minutum, quod licere non ſolum campſoribus, ſed etiam priuatis, tradimus nos in Man. cap. 17. num. 288.

2 AD SECVNDAM reſpondeo primo, quod prædicta negotiatio videtur iniuſta. Tum quia vendit maioris quam valeant ſcuta. Tum quia licet non emat ea minoris, quam valeant, ea tamen intentione emit ea, vt vendat maioris, quam valeant. Tum quia non obſtat, quod illa valebunt emptori in alia prouincia tanti, quanti emit, & forte pluris; quia vēditio rei non iuſtificatur ex vtilitate, quam emptor percipiet ex illa, ſed ex vtilitate, quæ venditori ex ea veniebat, vt docet D. Thom. 2. 2. q. 77. art. 1. relatus à nobis in dicto Man. cap. 23. num. 78. Tum quia non obſtat dicere, quod cambium per tranſlationem monetæ liceat, vt tradimus in dicto Manual. cap. 17. num. 290. quia licet qui emit hic monetam minoris valoris, poſsit portare, vel mittere ad alium locum, vbi pluris valet; non ta-

men potest illam vendere hic alijs pluris, quam valet, per ea quæ in cap. 23.num.77.dicimus.

Secundo, quod tenetur restituere eis, quibus vendidit, vel eos cõtentos facere, iuxta cap.ea te.de iureiur.& si nesciuntur, nec sciri possunt mediocri adhibita diligentia, pauperibus, iuxta cap.cũ tu.& glo.eius, de vsuris.

3 AD TERTIAM respondeo, quod si domini, quorum est pecunia, consentiunt tacite, vt eorum capsarius, vel arcarius vtatur cambio minuto in vtilitatem suam tantum, securus erit in conscientia, argum.cap.scienti & consentienti.de reg.iur.lib.6.

AD QVARTAM respondeo, quod non potest iuste adijcere illũ quatrinum, per aliqua, quæ non vacat scribere, cum ipse debeat sibi & suo officio cauere, ne in computando erret.

4 Replicatum fuit super dub.præced.in primo casu non tantum dubitari de minutissimo cambio, an liceret; quantum, an dictus mutuans dictam minutam æream pecuniam cum intentione recipiendi à mutuatario argenteam pecuniam, committat vsuram?

Nam pro negatiua facit, quia creditor mutuando decem scuta numerata in moneta ærea minuta, recipiendo postea totidem decem in moneta argentea, non videtur recipere nisi summam mutuo datam: & licet ipse postea ex dicta moneta argentea emat iterum minutam æream, cum lucro duorum pro centum, hoc prouenit ex eius industria sine damno mutuatarij, cui tantum valet dicta minuta ærea ad emptionem sibi necessariorum, quantum valeret argentea.

Pro affirmatiua facit, quia creditor recipit plus quam dedit: nã pro ære minuto recipit argenteã pecuniam, quæ habet hãc qualitatem, vt possit, & faciliter, in æream cum lucro permutari, seu cãbiri; & mutuatarius ex hoc patitur damnũ; nam amittit facultatem, per quã posset argẽteam pecuniã cambire cum ærea minuta cũ lucro prædicto, & retento lucro restituere creditori totidẽ scuta 10. in moneta ærea, in qua mutuũ receperat.

In tertio casu etiam replicatum fuit: Si domini pecuniarum nõ consentirẽt dicto capsario, seu arcario, vt ad sui vtilitatem dictum minutissimũ cambium exerceat; an dictus arcarius teneatur lucrũ dominis restituere in totum, vel in partem, cum in mandatis habeat, ne pecunia dominorum vtatur nisi in eorum vtilitatem. Ratio dubitandi est, quia arcarius nõ tenetur ex debito officij sui, nec inuitus cogitur, vt exerceat dictum minutissimum cambium, potestque illud sine peccato iniustitiæ nõ facere; vnde si illud exercet ad sui vtilitatem; contra domini quidem præceptũ facit, sed tamen ob hoc nec damnum domino dat, nec contra iustitiam particularem, quę sola ad restituendum obligat, committit: vnde nec videtur cogendus restituere, nec condemnandus de peccato mort. pro prædicta dominorum præcepti transgressione, cum non tendat in dictorum dominorum considerabile præiudicium; nã ob hoc arcarius non omittit quicquam ex ijs, ad quæ tenetur ad dominorum vtilitatem facere.

5 Ad prius superdubitatum respondeo, quod vtilitates prædictæ in eo consideratæ non sunt notabiles, nec sufficientes ad reddendas voluntates

prædictas vsurarias, per rationes optime in eo tactas.

6 Ad ecundum respondeo, quod si arcarius non tenetur ad exercendum illud officiũ cambij ad vtilitatem eorum, quorum est arcarius, & exercet illud sine damno eorum, nõ videtur peccare, licet ipsi non consentiant expresse, per ea quæ nos diximus in Man. confess. cap. 23. nu. 94. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Deponere pecuniam cum facultate ea vtendi, est mutuare: vnde illius ratione tamquam debitum quid accipere, erit vsura, nu. 2. secus si sponte donetur in gratiam mutui vel depositi penes ipsos sic facti, vel ex eo quod valor monetæ sit auctus, vel quia soluit in alia moneta deterioris conditionis. num. 3.*

4 *Soluere qui tenetur aliquam pecuniam creditam, seu mutuo receptam, satisfacit soluendo secundum æstimationem à Principe impositam; nec ex eo quod soluit in alia moneta, tenetur inuitus aliquid addere. si tamen esset credita ea conditione vt ei alia æque bona pecunia restituatur, tunc in eadem moneta esset restituenda. num. 5. & si augeretur valor, pertineret ad creditorem. num. 3.*

6 *Oeconomus aut auream pecuniam à domino ad impendendum acceptam dat suo periculo mercatori, à quo minutiorem cum augmento accipit: & augmẽtum suum est: aut eamdem accipit à mercatore, penes quem dominus suo periculo depositam habebat cum facultate eamdem in auro, vel minutiore recipiendi; & augmentum domino debet restitui.*

CONSILIVM II.

QVAESTIONES duæ confessarijs frequentissime occurrunt. Prima, an qui tradunt multa scuta aurea mercatoribus, & postea minutatim capiunt valorem illorum in nummis argenteis, vel æreis, possint iuste accipere aliquos quatrinos, vel bologninos, quos frequenter adijciunt mercatores, cum soluunt pro illis nummos argenteos, vel æreos.

Secunda, an œconomus, obsonator, vel quiuis alius officiarius alicuius domini accipiens valorem prædictorum scutorum in nummis argenteis, vel æreis à mercatoribus prædictis vna cum auctario prædictorum quatrinorum, vel bologninorum, teneatur scutorum valori instituto adijcere illos; & an teneatur ad restitutionem illorum, si eos sibi accipiat.

2 AD PRIMAM respondeo, quod pro parte negatiua facit neruosissime, quod nullo titulo iusto tradentes illa scuta videntur eos posse accipere. Non primo titulo mutui: quia, qui mutuat, nõ potest aliquid vltra sortẽ accipere, quia esset vsura, cap. 1. & 2. 14. q. 3. immo esset peccatum mortale, cum spe talis lucri ea tradere, cap. 1. & cap. consuluit. de vsur. Nec secundo titulo depositi: quia deponere pecuniam cum facultate vtẽdi illa, est mutuare, l. certi cõdictio. §. fin. cũ l. seq. ff. de reb. cred. & l. quintus. ff. depositi, vt latius traditur in Man. cap. 17. nu. 180. & num. 283. Neque tertio titulo locationis; quia pecunia nõ est res locabilis, cum traditur ad vsum suum naturalem impendenda: cum in effectu sic locare, sit mutuare, & vsuram palliare, vt palam est. Neque quarto titulo societatis: alioquin oporteret participare de damno mercatoris, qđ incurreret negotiãdo, l.

si non

si non fuerit. ff.pro socio.& traditur in d.Man.cap.17.num.251.quod non intendunt facere ipsi. Neque quinto ratione cambij: quia cambium est contractus non gratuitus, quo vna pecunia datur pro altera, vt probatur in Manu.cap.17.num.283. & traditio prædicta fit gratuito, & non pro altera pecunia; quia etiam ipsamet, vel alia ei similis sine vllo auctario reddi, & solui potest.

2 Sed in cōtrarium facit, quod multi viri pij & eruditi huiusmodi auctaria passim sine scrupulo accipiunt. Quare dicendum videtur primo, quod duo contractus in hac re inueniuntur: alter depositi, quo traduntur cum facultate eis vtendi expresse, vel tacite facta depositario, quod effectu est mutuū, iuxta d.l.certi condictio.§.fi.& l.seq. Alter est, quo capitur pecunia argentea, vel ærea pro scutis supradicto modo traditis, & hic est cōtractus cambij. Secundo, quod ratione prioris contractus, nihil amplius, quam ob mutuū, potest recipi tamquam debitum; & quod taliter reciperetur, esset vsura restituēda per iura citata. Dixi, *tamquam debitum*: quia tamquam gratuito, & sponte donatū, in signū gratitudinis, accipi potest; sicut & ita donatum ob mutuum, iuxta dicta in Man.c.17.nu.209. Tertio, quod ratione alterius contractus cambij potest recipi aliquid ratione cambij, quod appellatur per minutū, iuxta dicta in Man.c.17.n.283.& 288.& etiā ratione valoris scuti, quod forte illo die, quo pecunia argentea, vel ærea in cambiū traditur, pluris valet scutū aureum, quā principis institutione æstimatur.

3 Concludo igitur primo, quod prædicti tradentes scuta in auro, & postea recipientes valorem eorum in argēto, vel ære, possunt iuste accipere prædictos quatrinos, vel bologninos, tamquam sponte donatos in gratiā depositi, vel mutui penes illos donantes facti; secundo tamquam debitos ratione cambij per minutum facti; tertiò ratione valoris maioris, quem, quando dantur nummi argentei, vel ærei, habet scutum aureum.

AD SECVNDAM respondeo, quod pro parte affirmatiua facit primo, quod id, quod operatur propositum in proposito, operatur oppositū in opposito, l.& si contra tabulas.ff.de vulg.& cap.sciendum.8.q.1. At si diminueretur pretium illorum scutorum, teneretur officiarius supplere illud in vtilitatem heri: ergo, si fuerit auctum, debet illud auctarium vertere in eius vtilitatem. Secundo, quod nihil alienum sine iusto titulo quæri vel retineri potest, cap.si res aliena.14.q.6.& cap.peccatum.de reg.iur. lib.6. Tertio, quod scuta prædicta vere valent apud mercatores plus quam pretium à principe eis impositum, quando sic soluunt, & illud plus secundum valorem currentem in foro mercatorum accipiunt nomine heri sui; ergo tenentur reddere rationem illorum secundum verum valorem.

4 Pro contraria vero parte negante facit primo, quod accipiens aliquam pecuniam satisfacit reddendo valorem eius institutum à Principe; nam illud est verum pretium monetæ excusæ, quod à Principe Reipub.præstituitur; illius enim, vel habentis iura eius, est cudere monetam, & ponere illi pretium, arg.cap.quanto. de iureiur.vbi hoc notat Panor. communiter recept.num.6. Et prædicti officiarij accipiunt prædicta scuta soluenda in alijs rebus impendendis; ergo satisfaciunt soluendo illa secundum pretium

tium statutum à Principe absque prædicto pluri. Secundo, quod Bart. communiter recept. in l. Paulus. 1. §. 1. ff. de solut. num. 9. ait, quod augmentum, vel diminutio æstimationis monetæ, quæ modico tempore durat, vt vno, duobus, vel pluribus diebus, vel quandoque, non est attendenda, arg. l. pretia. sub fin. ff. ad leg. Falcid. cui concordat Panorm. communiter
5 recept. in d. cap. quanto. sub fin. Tertio, quod non obstat prædicta l. Paulus. quatenus habet, creditorem non esse cogendum in aliam formã nummos accipere, si ex ea re damnum aliquod passurus sit. Tum quia l. illa intelligitur de illo creditore, qui dat pecuniam mutuo, vel in depositum pacto expresso, vel tacito, vt restituatur ei ea, vel alia pecunia æque bona, iuxta l. cum quid. ff. de reb. credi. Quæstio vero proposita est de creditore dante pecuniam ad impendendum in emẽdis rebus ipsi necessarijs, & non ad reddendam illam, vel aliam æque bonam: quo casu non est locus illi legi, vt ex Bart. & alijs ibi colligitur, & ex nostris in d. cap. quanto. Quarto, quod nemo iustitiæ lege tenetur in foro conscientiæ, nisi ad tantum, ad quantum potest cogi in foro exteriori, patefacta omnino veritate, arg. d. cap. si res aliena. & d. cap. peccatum. cum ei adnot. At nemo potest cogi in foro exteriori dare, vel accipere pro scuto auri in auro maius pretium, quam vndecim iulios cum dimidio, vt palam est; ergo nemo tenetur soluere plus in foro conscientiæ; & consequenter officiarius, qui reddit illud pretium in rebus fideliter emptis, vel aliter, satis facit id, ad quod iustitiæ lege tenetur. Quinto, quod illud auctarium vt minus duorũ, vel plurium quatrinorum, est incertum, & passim variatur; immo est voluntarium; quia mercator nolens illud adijcere, nulla lege iustitiæ posset cogi: satisfaceret enim reddendo similia scuta in auro, vel valorem illorum à Principe institutum, si repetens velit ea sibi reddi in argento, vel ære, siue mercator suscipiat illa mutuo, siue in deposito; per adducta in primo dicto: immo dici posset illicitum, nisi voluntarie solueretur, vt in primo dicto probatum est. Sexto, quod alioqui consequeretur, quod teneretur officiarius aliquando reddere plus quam accepit, & aliquando minus quam accepit: si enim accipit 100. scuta die, qua scutũ mercatorum non valet plus, quam à Principe est statutum, & postea diebus quibus minutatim illa accipit valeret pluris, teneretur restituere plus quam accipit; & contra, si die qua illa accipit, multo pluris valeret scutum mercatorum, & diebus quibus minutatim acciperet non valeret pluris, teneretur ad restituendum minus, quam accepit: quæ plane sunt absurda; ergo, &c.

6 Pro concordia horum adductorum considerandum est, quod aliquando ipsemet dominus & herus tradit periculo suo scuta mercatori in custodiam cum facultate vtendi eis ea lege, vt reddat ea ei in auro, vel argento, aut ære pro libito suo; & postea ipsemet dominus, vel officiarius nomine domini accipit cum illo pluri à mercatore, quantum oportuerit ad impendendum in rebus sibi necessarijs; aliquando dominus tradit officiario suo scuta in auro, vt suo periculo teneat, & impendat in opportunis, siue in auro, siue in argento, & ære; & officiarius tradit illa suo periculo custodienda mercatori, à quo postea in argento, vel ære in dies, hebdomadas,

das,

das, vel menses recipit impendenda; vel non tradit ei custodienda, sed cambit ea pro argenteis, vel æreis cum prædicto pluri sibi tradendis. Et dicendum, quod primo casu illud plus est domini. Tum quia sibi, vel officiario nomine suo, quod perinde est, datur. Tum quia periculum scutorum, si mercator decoqueret, vel alias perirent, pertineret ad eum, & non ad officiarium. Secundo vero casu pertinebit ad officiarium. Tum quia periculum scutorum sibi traditorum pertinet ad eum, siue tradat mercatori custodienda, siue non. Tum quia illud plus non datur domino, neque officiario domini nomine domini, sed ipsi officiario, qui iam factus est dominus illorum scutorum, & periculo suo stant, vel pereunt nomine suo. Per hanc distinctionem facile conciliantur omnia in vtramque partem adducta. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Læsio parua excusat à mortali, nisi lædens intendat multum lædere. num.4.*
2 *Lex sæcularis non obligat ad mortale; nisi, &c.nu.3.& 10.*
2 *Consuetudo ementium dandi aliquid vltra taxam sine malis artibus & dãno Reipub. ac proximorum, licita.nu.10.*
2 *Tolerantia principis approbatiua, sed non permissiua excusat.nu.11.*
3 *Obsonatores consentientes vendentium peccato peccant.*
4 *Fraus & dolus vitia prudentiæ contraria.*
5 *Ementes, & vendentes obsonia dolo vtuntur, & mentiri statuunt lædendo, & sic peccant: nec excusat consuetudo, quia irrationabilis est. nu.8.*
6 *Vendens plus iusto vltra taxam, legem naturæ de non vendendo nimis care frangit, & sic peccat, eo quod plus iusto vendit.*
7 *Voluntas peccandi est peccatum, licet non deueniat ad actum; & si sit perfecta, cæteris paribus eius malitia non augetur per actum.*
9 *Furtum omne est peccatum, saltem veniale.*

CONSILIVM III.

IS, AD quem pertinet imponere pretium iustum carnibus, & alijs cibarijs, tulit leges iustas super pretio, & modo ea vendendi: multi autem obsonatores & venditores obsoniorum frangunt eas.

Quæritur, an peccent mortaliter, & teneantur ad restituendum damnum eis, quos læserunt.

1 Pro parte negante facit primo, quod læsio parua non efficit peccatum mortale, vt colligitur ex Augustino relato à Gratia in cap.vnum. §.criminis.& §.quoties.25.dist.& ex S.Tho.2.2. quæst.40.artic.4. quem sequimur in nostro Manu.confess.prael.9.num.12.& cap.11. num.4.& cap.17.num.2. At obsonatores & obsoniorum venditores, saltẽ qui parua obsonia emunt vel vendunt, ex vna libra carnium, vel piscium, & ex vno modiolo cicerum vel leguminum, vix addũt vel detrahunt tres vel quatuor quatrinos,
2 siue obolos. Secundo, quod leges ciuiles siue sæculares non obligant ad peccatum mortale, nisi aliqua interueniant de ijs, quæ nos post alios dicimus

mus in Manua.confess.cap.23.à num.42. vsque ad num.60. Tertio, quod consuetudo multarum ciuitatũ, præsertim Vrbis, & aliarum magnarum, habet, vt obsonatores soluant vendentibus obsonia aliquid amplius iusto pretio, vt eis ea libenter & cito vendant, & ne renuant eis vendere obsonia, quando eorum copia non inuenitur. Quarto, quod præfata consuetudo dicitur esse notoria in Vrbe, quam præsumitur Papa scire & tolerare; & tolerantia Principis circa ea, quæ sunt iuris humani, videtur inducere dispensationem, iuxta glo. celebr. & à Panor. putatam singular. & à Prępos. menti tenendam in cap. quia circa. de consang. & affin.

3 Pro parte vero affirmante facit primo, quod omnis lex iusta, tam sæcularis, quam ecclesiastica, potest obligare ad peccatum mortale; immo obligat iuxta illud Pauli ad Rom. 13. *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit.* & infra, *Necessitate subditi estote non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam.* & alia, quæ nos post alios citamus in d. Manu. vbi supra. Secundo, quod qui consentit peccato, peccat, cap. 1. ad Rom. cap. notum. 2. q. 1. & cap. 1. de offic. deleg. At obsonatores præfati consentiunt transgressioni iustæ legis, qua vendentes fraudant legem; & etiam vendentes consentiunt peccato obsonatorum, quo fraudant heros suos: ergo om-
3 nes peccant. Tertio, quod fraus & dolus sunt vitia contraria prudentiæ, vt tradit S. Thom. 2. 2. q. 57. art. 1. quem sequimur in d. Manu. cap. 23. nu. 77. At præfati obsonatores & venditores dolum & fraudem committunt in prædictorum obsoniorum emptione & venditione: ergo peccant mortaliter, si paruitas non excusat, qua non excusari in sequenti arg. probatur. Quarto, quod licet paruitas rei acceptæ, vel damni dati excuset à culpa mortali, quando accipitur, vel fit sine intentione accipiendi quantitatem notabilem, etiam si posset statim, vel successiue talem accipere quantitatem, quæ semel facta induceret culpam mortalem; non tamen excusat quando fit cum tali intentione, vt nos tradimus in d. Manu. cap. 17. num. 139. At prædicti obsonatores & venditores ea intentione parum qualibet vice accipiunt vel lædunt, vt statim si possent, vel saltem dietim id faciendo augerent læsionem ad tantam, immo maiorem quantitatem, quam requiratur ad hoc, vt simul & semel data vel facta efficiat culpam mortalem: ergo peccant mortaliter. Quinto, quod præfati obsonatores & venditores conueniunt inter se, vt ita respondeant ædilibus, quibus est cura detegendi has fraudes & dolos, super quantitate obsoniorum emptorum, & pretio eis soluto, vt mentiantur & occultent illa, quibus vtuntur, & nequeat sciri culpa quam tegunt, quæ & esset punieda in vtilitatem Reipub. quæ sunt manifesta peccata, & cum lædant notabiliter vtilitatem publicam, & etiam priuatam, sunt mortifera per prædicta.

5 His pro vtraque parte perpensis, dicendum videtur primo, negari non posse, præfatos obsonatores, & venditores clare peccare. Tum quia vtuntur dolo & versutia, quæ sunt vitia contra prudentiam virtutem, vt tangitur arg. 3. pro parte affirmante formato. Tum quia mentiuntur & conueniunt vt mẽtiantur, ita vt obsonatores dicant se emisse minorem quantitatem, quam emerunt, ne venditor condemnetur, eo quod tradidit mi-

norem

norem quantitatem, quam debebat, cum omne mendacium sit peccatum, cap. primum. 22. quęst. 2. & mortiferum, si notabile damnum infert, vt post alios tradimus in prædicto Manu. cap. 18. nu. 3.

Secundo, quod non possunt excusari præfati legum prædictarum fraudatores à culpa mortifera, eo quod parum qualibet vice lædunt, propter arg. 4. pro parte affirmante formatum: quia licet intendant parum lædere qualibet vice, intendunt tamen notabiliter lædere multis vicibus, vt ibi dicitur.

6 Tertio, quod quamuis præfati fraudatores forte non peccent mortaliter, eo quod frangant legem ciuilem, vel sæcularem tantum, eo quod auctor eam ferens non intendit obligare transgressorem ad peccatum mortale, iuxta citata in 2. argumento pro parte negante formato; possunt tamen dici peccare mortaliter, eo quod transgrediantur legem illam naturalem de non vendendo nimis care pretio iniusto contra taxam auctoritate Reipub. positam, quæ reducitur ad præceptum de non furando, quod est lex naturalis, qualia sunt omnia præcepta Decalogi, quorum vnum est illud, vti tradit S. Thom. recep. 2. 2. quæst. 22. art. 1. declarando illa, quæ originaliter fuerunt lata Exod. 20. & referuntur in glos. cap. quid in omnibus. 32. quæst. 7. per resolutionem quæ colligitur ex d. Manu. cap. 23. nu. 56. scilicet quod licet lex vt lata à tali, vel tali, non obliget ad peccatum mortale, potest tamen obligare ad illud, quatenus est lata ab alio, iuxta cap. perpetuo. de electio. lib. 6. quatenus probat, quod licet frangens legem humanam, quæ vetat eligere indignum, non sit puniendus pœna illius legis, puniendus tamen est pœna legis naturalis, & diuinæ, quæ prohibet eiusmodi electionem.

7 Quarto, quod etiã est certum eosdem fraudatores peccare mortaliter, quatenus paciscuntur ne reuelent veritatem quantitatis obsonij empti & pretij soluti, etiamsi ab ædilibus adiurati fuerint reuelare illam: quoniam concipiunt propositum peierãdi, quod est mortiferum, etiamsi postea non peieretur: quia voluntas peccandi aliquod peccatum, est peccatũ, etiamsi postea non committatur: cum voluntas pro facto reputetur, cap. dixi. & cap. magna. de pœnit. dist. 1. adiunctis gloss. & alijs quæ nos ibi adiecimus, præsertim quo ad forum conscientiæ: & adeo quidẽ, vt S. Tho. ab alijs receptus deduceret in quæstionem in 1. 2. q. 20. art. 4. an exterior actus augeat malitiam vel bonitatem actus interioris; & determinat quod non regulariter, cæteris paribus, si voluntas est perfecta.

Quinto, quod etiam dicti fraudatores peccãt concipiendo propositum mentiendi simpliciter non affirmando id iuramento præstito secundum intentionem ædilium interrogantium, sed alia, per cap. quacumque arte. 22. quæst. 5. quod habet, taliter iurantem bis peccare, quia nomen Domini in vanum assumit, & proximum decipit.

Sexto, quod etiam peccant volendo rem publicam & priuatam lædere: tum tollendo legem iustam & sanctam eis multum conuenientem: tum machinando ne delicta puniantur, quod est contra interesse notabile Reipub. l. ita vulneratus. ff. ad l. Aquil. & cap. vt famæ. de senten. excom-

excommu. tum colludendo vt emptores priuati & heri obsonatorum ca-
8 rius emant, pretio nimis iniusto cum interesse priuatorum. Tum quod non obstat, quod lex humana, qualis est hæc, de qua loquimur, potest tolli consuetudine rationabili, cap. final. de consuetud. quia præfata consuetudo non est rationabilis, quod requirit illud cap. immo irrationabilis est, & magna corruptela, vt probãt rationes pręcedentes: quia non solum est contra legem humanam, sed etiam contra naturalem & diuinam, vt prædictum est; nam quamuis taxa pretij obsoniorum humana lege sit posita; lex tamen qua vetamur pretio nimis iniusto emere, & emptionem dolo & astutijs palliare, est naturalis & diuina inclusa intra septimum præceptum de non furando, & non capiendo aliena sine titulo iusto, vt prædictum est; quas non potest lex humana tollere, cap. sunt quidam. 25. q. 1. & cap. quo iure. 8. dist.

9 Non obstant citata pro parte negante. Ad primum enim respondetur primo concedendo paruitatem læsionis excusare quidem à culpa mortali, non autem à veniali: quoniam secundum omnes furtum quamlibet paruum est peccatum saltem veniale, si vere furtum est, & contra voluntatem domini fit, vt satis colligitur ex Caiet. 2. 2. q. 59. art. 4. ad 2. Secundo negando quod læsio prædictorum fraudatorum est parua, immo vero est magna, & malis magnis circumstantijs contecta, vt supra ostensum est in arg. 4. pro parte affirmante formato.

10 Ad secundum respondetur negando legem ciuilem & sæcularem non obligare ad mortale peccatum, per ea quæ citata sunt in primo argumento pro parte affirmante facto.

Ad tertium concedendo quidem licite posse obsonatores dare aliquid venditoribus obsoniorum, vt eis libentius & gratiosius vendant sine pręiudicio animarum suarum & proximorum: non tamen vtendo malis conuentionibus, falsis iuramentis, iniquis mendacijs, & iniquo præiudicio Reipub. ac priuatorum proximorum, quod faciunt pręfati obsonatores, & obsoniorum venditores, vt prædictum est.

11 Ad quartum negando, quod S.D.N. sciat & toleret, saltem approbando ea quæ prædicti fraudatores faciunt: quia vel ignorat ea, vel solum tolerat, eo quod non deducuntur in iudicium, vel non probantur, iuxta cap. cum iamdudum. de præbendis. sed solum permittuntur permissione non approbatiua, sed solum toleratiua, iuxta gloss. celebr. quæ de hac duplici permissione meminit in cap. denique. 4. dist. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Mercator vendens vltra pretium rigorosum peccat, nec excusatur, illud plus proxenetæ dando.*

2 *Proxeneta plus quam sibi debetur, sponte datum, restituere non tenetur, etiam quod id ei detur à mercatore metuente ne emptores ad alios diuertat.*

3 *Metus minor iusto nõ attẽditur in foro fori, secus in foro poli, si iniuste inferatur. n. 4.*

4 *Metus mali, quod iuste inferri potest, nõ excusat, nec in foro cõsciẽtiæ, nec inficit actũ.*

5 *Proxeneta ne vltra debitum accipiat, aptum remedium.*

CON-

CONSILIVM IV.

MERCATORES vendunt merces suas aliquanto pluris, etiam vltra pretium rigorosum, vt eo pluri proxenetis seu artificibus, qui emptores ad eorum tabernas conducunt, vltra taxatam mercedem dato, eos sibi magis officiosos reddant, timentes ne secus emptores ad alios mercatores diuertant.

Quæritur primo, an mercatores huiusmodi peccent, & teneantur ad restitutionem.

Secundo, an proxeneta teneatur restituere.

Tertio, quo remedio in id vtendum sit.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo, quod mercator peccat mortaliter, & tenetur ad restituendum emptori tantum, quantum addiderit iusto pretio rigoroso; non ea ratione quod dederit illud proxenetæ, vel artifici prædicto; sed quia decepit emptorem in eo, lædendo eum iniuste, per ea quæ diximus in Manu.confess.cap.23.à nu.77.

2 AD SECVNDAM respondeo primo, quod in foro exteriori non potest condemnari proxeneta nec ad peccatum, nec ad restitutionem; quia lex solum statuit, quanta merces, & quando debeatur proxenetæ, seu artifici ducenti emptorem ad mercatorem; non autem prohibet mercatori, ne quid plus ei det, neque artifici, ne plus accipiat, si ei gratis absque vi, dolo, vel metu detur: & metus, de quo in quæstione, non est iustus, & ita non est attendendus in illo foro, l.metum.la 2.ff.quod met. cau.

3 Tertio, quod magis dubitari potest quo ad forum conscientiæ, in quo non solum iustus metus inficit actum, sed etiam iniustus, si vere coram Deo fuit causa illius, vt diximus in Manu. confess.cap.17. num.4.& 19.& quod metus, de quo in puncto, licet non sit iustus, est tamen causa dandi id, quod vltra mercedem statutam datur, & sine qua illud non daretur. Sed hoc non obstante, respondendum est idem quo ad forum conscientiæ. Tum quia nulli legi iustitiæ contrauenit prædictus proxeneta, seu artifex

4 per prædicta. Tum quia non obstat argumentum proximum; quia id, quod in prædictis duobus locis Manualis assertum est, intelligi debet de metu mali iniuste inferendi, & non de metu mali quod iuste inferri potest, arg. l.si mulier.ff.quod met.cau.& metus ille, quo mercator timet, ne fartor diuertat ad alterius mercatoris tabernã emptores, si illud plus non dederit illi, nõ est timor mali iniuste sibi inferendi; quia nulla lege tenetur eos con ducere ad eius tabernã, cum liberũ sit ei ducere illos ad aliũ, vt palam est.

5 AD TERTIAM, quod aptum remedium videtur, statuere, ne vllus mercator det eiusmodi proxenetis quidquam vltra mercedem statutam, neve vllus eiusmodi proxeneta accipiat aliquid vltra eam, etiamsi gratis & sponte ei à mercatore offeratur; declarando legislatoris intentionem esse, vt illa liget etiam in foro conscientiæ, & quod accipiens teneatur restituere acceptum in vtroque foro, & quod in exteriori cogatur reddere quadruplum pauperibus, & executoribus legis; & dans in exteriori foro teneatur reddere tantum, quantum dedit, eisdem pauperibus, & executoribus;

ribus; & præmonendo, quod singulis annis, semestribus, vel mensibus fiet inquisitio contra illos. &c.

SVMMARIVM.

1 *Mercator peccat vendendo vltra rigorosum pretium, cum obligatione restituendi; nec excusatur ex eo quod illud det sensariam exercenti: sensarius autem, siue proxeneta tenetur restituere secundum modum participationis consensus, & cooperationis.*

2 *Proxeneta accipiens aliquid vltra taxam à mercatore timente ne diuertat emptores ad alios mercatores, non tenetur restituere.*

3 *Metus non tantum iustus, sed etiam iniustus inficit actum in foro conscientiæ, si vere fuit causa illius.*

3 *Metus vt obliget, vel excuset, debet esse de malo iniuste inferendo, non de eo quod iuste inferri potest.*

3 *Extorquere non est aliquid gratis accipere non exigendo.*

4 *Correlatiuum vnum non potest esse sine altero.*

4 *Pœna posita contra vnum correlatiuum, videtur apposita contra alterum, si eadem ratio omnino idem suadet in vtroque.*

5 *Sensariam vltra taxam statuti, etiam sponte datam, ne accipiant proxenetæ, sub pœna dupli statui potest.*

CONSILIVM V.

EXCELLENTISSIME Domine. Hæc dubia occurrunt Romæ de proxenetis, & mercatoribus. Extat quædam sententia lata in Curia Capitolina super mercede sartorum, quam sensariam vocant, sub his verbis: *Ad publicam vtilitatem declarauerunt, statuerunt, & ordinauerunt, mercedem debitam ipsis sartoribus, & similibus, quorum persona mediante dicti mercatores vendunt bona spectantia ad artem mercantiæ (vt vulgo dicitur, la Tassa) esse, & solui debere ad rationem vnius cum dimidio pro quolibet centenario; & hoc solum quando ipsi sartores conducunt cum eorum propria persona emere volentem ad fundacum, seu apothecam mercatorum, & interueniunt cum eo vsque ad pretij conclusionem, & non aliter, nec alio modo.* Modo quidã sartor recipit sensariam ad rationẽ trium, & quandoque quatuor, & quinque pro cẽtenario de omnibus mercibus, in quarum emptione ipse personaliter cũ emptore interfuit modo supradicto. Hic idem sartor recipit sensariã, iuxta prædictas omnes portiones, de omnibus mercibus, quæ venerunt ad eius manus pro vestibus faciẽdis, in quarum emptione nullo modo interuenit, sed fuerunt ei pro vestibus conficiendis traditæ ab emptore, qui primo fuit alias conductus ab ipso sartore tamquam aduentor ad mercatorem.

1 Primo quęritur, quid iuris in foro cõscientię in omnibus prędictis casibus, dato quod mercator inscio emptore portionẽ illam, quã pro sensaria dedit dicto sartori, siue fuerit ad rationem vnius cum dimidio, siue trium, siue quatuor, siue quinque pro centenario, superaddidit iusto pretio in damnum emptoris: An scilicet mercator mortaliter peccauerit cũ obligatione restituendi, & similiter an sartor ipse in solidum ad restitutionem oblige-

obligetur, dato quod sciat sensariam, quam recipit, fuisse à mercatore iusto pretio auctam.

Secundo quæritur, dato quod mercator nihil alterauerit iustum pretiũ, sed sensariam ipsam soluerit de suo, tamen inuitus, timens rationabiliter ne sartorem cum emptoribus & aduentoribus deuiet à sua apotheca; An sartor licite recipiat, ita vt non peccauerit mortaliter, nec obligetur ad restitutionem.

Tertio quęritur, etiam vltra iuris decisionẽ, modus aliquis opportunus euitandi, & abolendi huiusmodi, quatenus sunt abusus, quibus ligatur pene infinitus animarum numerus. Nam ad dubia quæsita responderi potest eodem ordine.

Ad primum, quantũ ad mercatorem, ꝙ peccauit mortaliter cum obligatione restituendi in totum: & fundamentum est, quia fecit contra legem iustam in damnum proximi, ac proinde contra iustitiam. Ad idem, quantum ad proxenetam; peccauit mortaliter cum obligatione restitutionis; mercatori in totum quidẽ, si non conduxit emptorem & præsens nõ fuit ad consummatam emptionem, restituendum erit quod accipit vltra vnũ cum dimidio pro centenario: & fundamentum est idem quod supra.

Ad secundum: Mercator nec peccauit, nec ad aliquam restitutionem tenetur; sartor tamen & peccauit mortaliter, & tenetur ad restitutionem faciendam mercatori quantum ad totum id quod vltra vnum cum dimidio pro centenario accepit: & fundamentum est idem quod supra.

Ad tertium: stante lege præfata, quæ iustissima est, ac proinde obligat in foro conscientię, non est alius modus ad non peccandum, nisi seruare talem legem: si tamen nulla esset lex, res tota penderet ex arbitrio prudẽtis viri, & quadam cõmuni consuetudine alioquin non reprehensa à bonis viris, & exercitatis in huiusmodi contractibus: itaque non potest dari vna certa regula de omnibus: quia quod in vno esset multum, in alio erit moderatum, & iustum.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respõdeo primo, quod duas quæstiones in se continet, alteram de mercatore, alteram de sartore, siue proxeneta. Secundo, quod mercator proculdubio peccat mortaliter, & tenetur ad restitutionem emptori tantum, quantum addiderit iusto pretio rigoroso; ea firma ratione, quod decipit emptorem, lædendo eum notabiliter iniuste, per ea quæ diximus in Manu. confess. cap. 23. num. 77. Tertio, quo ad alteram quæstionem de proxeneta, respondeo, quod ea sola ratione tenetur, quod sciat, id, quod soluitur ei, addi à mercatore iusto pretio: si vero aliter non consentiat, neque aliquo modo cooperetur, non tenetur ad restitutionem, per ea quę diximus in dicto Manuali confess. cap. 17. num. 17. secus autem si consentiat, cooperando eo modo, quo ibi dicitur. An vero peccet, & teneatur restituere ea ratione, quod contraueniat legi predictæ iustæ, colligitur ex decisione sequentis quæstionis.

2 AD SECVNDAM respondeo primo, quod proxeneta, seu sartor non tenetur restituere ratione metus, cuius meminit quæstio: tum

quia non est iustus, & ita non est attendendus, l. metu, & l. 2. ff. quod met. cau. Tum quia non obstat quod in foro conscientiæ non solum iustus metus inficit actum, sed etiam iniustus, si vere coram Deo fuit causa illius, vt diximus in dicto Manuali confess. cap. 17. num. 4. & num. 29. & quod metus prædictus, licet non sit iniustus, est tamen causa dandi id, quod vltra mercedem statutam datur, & sine qua illud non daretur:
3 Non inquam hoc obstat: quia id, vt tradimus duobus locis Manualis à nobis cit. intelligi debet de metu mali iniuste inferendi, & non de metu mali, quod iuste inferri potest, argum. l. si mulier. ff. quod met. cau. & metus ille, quo mercator timet ne sartor diuertat ad alterius mercatoris tabernam emptores, si illud plus non dederit illi, non est timor mali iniuste inferendi; quia nulla lege tenetur eos conducere ad eius tabernam, cum liberum sit ei ducere eos ad aliam, vt palam est. Secundo, quod maioris quæstionis est, an teneatur ratione transgresionis prædictæ legis; quod tamen non quæritur: & responderi posset, quod illa etiam ratione non tenetur: quia licet publicata lex iubeat mercatori sub graui pœna, ne vllo modo, & ita nec sponte det aliquid vltra mercedem præstitutã proxenetæ; non tamen præcipit proxenetæ ne accipiat, si gratis ei detur, sed solum quod non exigat; quod non est extorquere ab inuito, l. soluendo. ff. de negot. gest. gloss. & Card. in clem. de censibus. & ita si exigeret, peccaret quidem, & teneretur ad restitutionem, sed non eo quod accipiat sponte datum.

4 AD TERTIAM videtur satis aptum remedium id, quod per prædictam legem statutum est, addendo pœnam proxenetæ accipienti plus, etiam si sponte daretur. Dicet tamen aliquis, quod iam hoc satis statutum est in illa lege, eo quod pœna posita contra vnum correlatiuum, videtur apposita in altero, l. vnica C. de empt. lib. 11. & ibi Bart. & late traditur per Panorm. & alios, præsertim Felin. in procemio Greg. à nu. 4. Sed responderi potest primo, quod mercator, & proxeneta non sunt correlatiua, cum passim mercator inueniatur sine proxeneta; non autem est vnum correlatiuum sine alio, secundum Aristotelẽ in prædicamentis, quem Felin. vbi supra allegat in 6. cap. Secundo, quod illud est verum, quando omnino eadem ratio suadet idem in vtroque, vt late tradit Felin.
5 vbi supra num. 10. quod non contingit hic. Tertio, quod illud non procedit, quando eadem lex diuerso modo statuit de correlatiuis, secundum Domin. in cap. 1. de tempor. ordin. in 6. quem idem Felin. vbi supra sequitur num. 12. & lex præfata Capitolina statuit quo ad proxenetas, ne plus exigere possint; & quo ad mercatores, ne vllo modo plus dare possint: & ita pœna mercatoribus posita, non videtur proxenetis posita: & ita merito posset addi pœna restituendi duplum eius, quod reciperent, etiam sponte datum. Salua, &c.

Aduertendum, proxenetam, qui ipsi fidentem deducit ad mercatorem, quẽ scit vel scire debet excessurum pretium rigorosum, satis efficacem esse concausam damni quod datur emptori, & ita in subsidium teneri ad restituendum in solidum.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Pretio per electos æstimando si conueniat vt aliquid notabile soluendum addatur, venditio erit iniusta.*

2 *Obligatus tradere alicui aromata ad vsum illius, non tenetur illa tradere, si eis talis non eget.*

CONSILIVM VI.

SYLVESTER aromatarius vendidit omnia aromata, quæ habebat in sua apotheca, pretio per arbitros æstimando; & conuenerunt, vt Sebastianus emptor traderet quotannis vltra pretium prædictum aromata, quæ valerent decem scuta, ad vsum certarum personarum; & postea iterũ conuenerunt, vt pro illis aromatibus valoris decem scutorum traderentur decem scuta in pecunia numerata, anticipata solutione in principijs annorum. Quæritur, an id liceat.

1 Respondeo primo, quod prior cõuentio fuit iniusta: quia omnis emptio & venditio, in qua pretium maius notabiliter iusto datur, vel accipitur, est iniusta, cap. 1. & 2. de empt. & l. 1. ff. de contrahen. empt. & declarat S. Thom. 2. 2. quæst. 77. art. 1. quem in hoc citauimus in Manu. confess. cap. 23. num. 77. & ex facto constat, quod maius iusto notabiliter pretium Syluester accepit à Sebastiano emptore.

2 Secundo, quod conuentio secunda fuit iniustior priore: quia per illam venditor voluit accipere maius pretium, quam per priorem; cum palam sit pluris valere decem scuta anticipate soluta in pecunia numerata absolute venditori, quam soluenda in aromatibus, & certis personis, quibus non egentibus non essent soluenda. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Pretium rei minuit pactum de retrouendendo; & magis, si addatur aliud pactum de locando venditori.*

2 *Locari potest venditori res empta cum pacto de redimendo, & tanti, quanti locaretur cuilibet tertio: æquitas tamen suadet vt mitiori ei locetur pensione.*

3 *Vsurarij suspicionem habet, qui venditori cum pacto de retrouendendo, & locando, rem locat ad rationem tot pro centenario, habita relatione non ad valorem rei, sed pretij soluti: licet in conscientia æquius videatur vt in pensionis impositione attendatur quantitas pretij.*

CONSILIVM VII.

VTRVM emens fundum cum onere retrouendendi, & locandi eum venditori, & propter hæc onera imposita ei emit illum pretio multo minore, quam si emisset sine illis oneribus, quia illa onera sunt

pars pretij, posit iuste locare illi venditori tam grandi pensione & affictu, quam grandi poterat locare, si absolute sine oneribus iusto pretio, & ita maiori emisset, arg.l.fundi partem.ff.de contrah.empt.cap.cũ Ioannes.de fide instrum.

1 Pro parte negante facit, quod videtur iniquum, siue inæquale, quod tantum affictum pendat venditor emptori locanti sibi fundum venditum minori iusto pretio, quantum penderet, si emisset iusto pretio: & quod pactum de reuendendo & locando sibi factum in fauorem eius, retorqueatur in odium eius, ita quod debeat tantum pendere, quantum penderet, si absque ullo pacto vendidisset; quod videtur contra l.quod fauore.C.de ll.

2 Sed pro parte affirmante facit, quod præfatus emptor est tam verus & integer dominus illius fundi, ac si emisset iusto pretio sine illis oneribus, licet teneatur ad illa subeunda: ergo seruatis illis potest eo vti ad alia, perinde ac sine illis emisset. Secundo, quod si venditor nollet conducere, posset emptor illum locare tertio tam care, ac si absolute emisset; cum nulla ratio suadeat minuere pretium quo ad illum. Et hanc puto de rigore iuris veriorem; licet secundum æquitatem videatur in taxatione
3 pensionis respiciendum ad pretium solutum. Caueat tamen emptor, ne in instrumento taxetur ad rationem tot, puta quinque, vel sex pro centenario; ne inde in foro exteriori contra ipsum oriatur suspicio vsurariæ prauitatis.

SVMMARIVM.

1 *Commutare sicut ex iusta causa potest Papa laicorum pias dispositiones in alios similiter pios vsus; ita & laica potestas habens regalia, & non recognoscens superiorẽ, potest testantium voluntates de vno opere profano in aliud mutare.*

2 *Mediolani Dux habet regalia, nec superiorem ad quem appelletur, eiusque Senatus regalium vsum habet.*

3 *Dispensatio iusta tollit vim legis & dispositionis, contra quam dispensatur, nec peccat qui ea munitus contra dispositionem facit.*

4 *Prohibitio de non alienando expresse addita ad tacitam resultantem ex fideicommisso impedit dominij translationem, ac acquisitionem iuris ad rem, num. 7. licet non impediat locationem & concessionem vsusfructus, si ad modicum fiat tempus. nu. 5. at sola tacita prohibitio non impedit translationem dominij, licet fideicommissarius possit adueniente die alienationem reuocare. num. 6.*

8 *Facere, vel non facere alijs, ex præcepto tenemur, quod alios nobis facere, vel non facere tamquam obligatos iusta voluntate volumus: quæ autem sunt consilij, quod non obligat, sicut non possum iusta voluntate velle vt alij ea mihi ex obligatione faciant, vel non faciant, ita nec ego teneor ea alijs facere, vel non facere. num. 9.*

10 *Concupiscentia inordinata, & non ordinata prohibetur Decalogo.*

CON-

CONSILIVM VIII.

MAGNIFICVS quondam D. Augustinus Dominicus Saccus in suo vltimo testamento sibi hæredem instituit quondam D. Antoniũ Puteum, ex sorore sibi nepotem, cum conditionibus infrascriptis: quod nolebat vt posset quomodolibet vendere, alienare, permutare, nec disponere inter viuos, nec causa mortis, nec alio quouis modo, locum appellatũ la Rosta, nec palatium iacens, & situm in ciuitate Alexandriæ, in quarterio Marenghi, cui cohærent via communis, & D. Io. Christophorus Panizonus; quia volebat vt dicta Rosta, & ipsum palatium conseruarentur perpetuo in dictum D. Antonium hæredem, ac eius filios masculos, vel in substitutos, ad effectum, vt conseruarentur dicta bona in ipsius testatoris memoriam: & propterea volebat, vt dictus D. Antonius, postquam factus esset hæres, vteretur insignijs, & armis ipsius D. testatoris pro parte; & si casus euenisset quod dictus D. Antonius decederet sine filijs masculis ex legitimo matrimonio natis, eo casu substituebat D. Petrum Camillum de Canibus, Laudensem, qui deberet etiam portare, & vti insignijs, & armis ipsius D. testatoris, saltem pro parte: nec volebat vt dictus D. substitutus valeret alienare, nec disponere vt supra, de loco Rostæ, & palatio, sed reseruarentur filijs legitimis, & de legitimo matrimonio natis: & casu quod dictus D. Petrus Camillus decederet sine filijs masculis, & de legitimo matrimonio procreatis, quod tunc, & eo casu volebat, vt dicta bona, & hæreditas iure substitutionis, & modis, & formis prout supra, perueniret ad D. Fabricium, & inde in D. Epaminundam de Canibus de Bisnatis, & in eorum substitutorum filios, ita vt dictum palatium, & Rosta transirent in dictos filios vsque in infinitũ. Prædictus D. Antonius obijt sine filijs legitimis, & naturalibus, atque ita bona præfatæ hæreditatis peruenerunt in D. Petrum Camillum de Canibus substitutum; qui non obstante prohibitione expressa testatoris vendendi, aliove aliquo modo alienandi præfatum palatium, illud de facto vendidit D. Iacobo Francisco, & fratribus de Baratis, ciuibus Alexandrinis, nulla obtenta ab Excelentiss. Senatu dispensatione illud alienandi: quo audito, Episcopus Alexandriæ, precibus in Excellentiss. Senatu porrectis, petiit ob bonum publicum, præfatum palatium, vbi vendendum esset, sibi vendi nomine sui episcopatus: cuius preces Excellentissimus Senatus decreuit venditori, & emptoribus intimandas, & vt interim nihil innouaretur: post quarum literarum concessionem porrectæ fuerunt preces in Excellentiss. Senatu nomine præfati D. Petri Camilli, in quibus nulla facta mentione prohibitionis expressæ vendendi, aliove modo alienandi ipsum palatium à testatore factæ, quæ contractum ab intio impedit, & irritat, sed tantum substitutionis, & fideicommissi, petebat dictum contractum venditionis approbari, & confirmari, vbi alias validus esset. quibus visis, & attento substitutorum consensu, placuit Excellentissimo Senatui, non quidem contractum approbare, sed tantum dispensare, vt ad venditionem dicti palatij valide deueniri posset, in præiudicium tantum

tum ipsorum consentientium, quæ tamen venditio postea non fuit facta dictis fratribus. Postea precibus Episcopi venditori & emptoribus intimatis, auditis partibus, Excellentissimus Senatus decreuit præfatum palatium Episcopo vendendum esse, modo illud acquireret episcopatui. In quarum literarum executionē die octauo mensis Augusti anni proximē præteriti emptum fuit palatium ab Episcopo, enumeratis pro parte pretij mille aureis, & præstita de residuo intra terminum inter partes conuētum soluendo idonea fideiussione, prius tamen obtenta ab Excellentissimo Senatu dispensatione contractus ipsius venditionis ineundi, non obstante expressa testatoris prohibitione, neque tacita ex fideicommisso prouenientе: quorum omnium, nullo prætermisso, in precibus mentio facta fuit. Post hæc omnia petierunt prædicti fratres, supplicatione porrecta in Senatu Mediolanensi, iterum audiri. quo concesso, & auditis quæ vtrinque afferebantur ab Aduocatis vtriusque partis, decreuit Senatus, in iam ordinatis ad fauorem episcopatus Alexandrini persistendum esse. Qua facti narratione proposita, quæritur, an Episcopus, in eo quod egit, aliqua ratione peccauerit vel contra iustitiam, ita vt teneatur præfatis fratribus aliquid restituere, vel contra charitatem, ita vt saltem teneatur factum ipsum in foro pœnitentiæ detestari.

Et primo quidem videtur peccatum contra iustitiam, ex quo oriatur obligatio domum ipsam, vel integrum eius pretium restituendi: quia dominus Petrus Camillus videtur potuisse transferre tantumdem iuris in ipsos fratres, quantum ipse habebat; hoc autem ipsum fecisse videtur, cum eos in locum suum constituit, vt patet in instrumento. Quod vero id facere potuerit, inde probari videtur, quod nihil aliud obstet quo minus id facere potuerit, nisi fideicommissum, quod tamen ab initio contractum non impedit, aut irritat, sed tantum operatur, vt post mortem eius, qui dominium transtulit, succesio substitutorum non impediatur, propter quod solum videtur necessaria dispensatio. Præterea videtur peccatum contra iustitiam fuisse: quia ex contractu illo inter præfatos fratres, & D. Petrum Camillum inito, licet non fuerit plenum ius, & perfectum, quod dicitur ius in re, dictis fratribus quæsitum, videtur tamen saltem ius imperfectum illis quæsitum, quod ius ad rem dicitur, cuius impedimentum in impediente parit obligationem restituendi, non quidem rem ipsam, cuius consecutio impedita fuit, vel integrum eius pretium, sed tantum, quantum arbitrio boni viri visus fuerit damni passus, qui fuit impeditus quo minus rem ipsam consequeretur. Si vero concedatur peccatum non fuisse contra iustitiam, saltem videtur contra charitatem, quia est contra principium illud iuris naturalis, *Quod tibi non vis, alteri ne feceris:* cum Episcopus id fecerit, quod sibi ab alio fieri noluisset. Præterea videtur peccatum fuisse contra præceptum illud Decalogi, *Non concupisces rem proximi tui:* quod probatur auctoritate Catechismi Romani in explicatione huius præcepti, *Non concupisces, &c.* cuius hæc sunt verba; *hoc autem præceptum*, inquit, *vetat ne vllo modo quis concupiscat, etsi iure, legeque assequi id possit, ex cuius adeptione damnum proximo importari videat.* Quibus tamen non obstātibus

tibus,visum est Episcopo, & nonnullis egregiæ doctrinæ viris,non solum hoc potuisse, sed etiam fieri debuisse propter necessitatem domus episcopalis. In cuius probationem duo supponuntur tamquam certa. Alterum est;inter fideicommissum simplex, & expressam testatoris alienandi prohibitionem hoc esse discrimen, quod etiam si concedatur simplex fideicommissum contractum alienationis ab initio non impedire, aut irritare; hoc tamen de prohibitione alienandi à testatore facta,præsertim cum causa, quæ non respiciat fauorem hæredum,vel substitutorũ,nullo modo concedi potest:quia expressa alienandi prohibitio à testatore facta cum causa,vt supra,contractum alienationis de facto initum,ab initio impedit, & omnino iuxta communem doctorum sententiam irritum reddit. & ratio est euidens,quia vnusquisque potest rem propriam alteri relinquere quacumque apposita conditione legibus & bonis moribus non contraria,quæ omnino seruanda erit. Alterum quod supponitur,est;Principem posse propter publicam vtilitatem non solum præferre in emptione rei vendendæ causam publicam priuatorum commodis, sed etiam veros dominos cogere ad rem propriam vendendam, præsertim vbi agitur de fauore Ecclesiæ, cuius necessitati sit consulendum. Quibus suppositis,patet in primis quod tempore contractus de facto initi inter D. Petrum Camillum & præfatos fratres,res adhuc erat integra, cum ex prohibitione expressa, sicut priori loco supposuimus,cõtractus omnino irritus redderetur: & ideo iure potuit Episcopus petere quod petiit, & Senatus concedere quod semel atque iterum,auditis partibus,omnibusque mature consideratis, cõcessit; cum ex eo quod posterius supposuimus, potuisset etiam præfatos fratres cogere,si vere domini facti fuissent,domum Episcopo vendere, modo illam acquireret episcopatui: & ideo multo magis præferre potuit in venditione dictæ domus Episcopum sui episcopatus nomine petentem dictis fratribus, quibus nullum ius dominij in dicta domo competebat. Hinc etiam manifestum est,argumentum primo loco allatum contra Episcopum non valere:quia in hoc casu non solum obest fideicommissum simplex,sed etiam expressa prohibitio dictam domum alienandi, addita causa,quæ non respicit fauorem hæredum,vel substitutorum, quæ est conseruatio memoriæ testatoris, vt patet ex ijs quæ superius dicta sunt.Neque aliquid probat argumentum secundo loco allatum, de impedimento iuris imperfecti,quod ad rem dicitur: quoniam tunc tantum parit obligationem restituendi impedimentum illud,quando est contra iustitiam,non autem quando impedit aliquis consecutionem alicuius rei iuris ordine seruato,quia tunc actus ille non est contra iustitiam: hic autem versamur in casu,in quo Princeps,auditis partibus,decreuit domum Episcopo vendendam esse, modo illam acquireret episcopatui. Quod autem dicitur de principio illo iuris naturalis, *Quod tibi non vis,&c.* non est ita intelligendum,quasi nemo debeat alteri facere, quicquid,quacumque volũtate,etiã deprauata,& à recta ratione recedente sibi fieri nollet:alioquin neque iudex posset tuta conscientia, capitali sententia reum condemnare, neque minister condemnationem exequi;quia neuter illorum,si reus esset, vellet

condemnari, vel occidi: sed est intelligendum de voluntate rectæ rationi consentanea, quæ si esset in præfatis fratribus, bonum publicum priuato ipsorum commodo præferrent. Ad id autem quod ex Catechismo Romano obijcitur, respondetur, verba illa non eam sententiam habere, vt nemini liceat concupiscere quod iure & lege assequi posset absolute; quia inde prohiberentur lites omnes Christianis, etiam iustæ, quod esset erroneum: sed eam potius videntur habere sententiam, vt nemo erga rem alienam ita praue sit affectus, vt concupiscat ius sibi competere rem alienam consequendi, quod non habet, vel appetat illius dominum in eum casum incidere, propter quem iuste re ipsa priuandus esset, vt illam posset acquirere: hic autem versamur in casu, in quo prædicti fratres nullum habebant dominium rei vendendæ, sed remanebat adhuc penes D. Petrum Camillũ; atque ideo licuit Episcopo petere, & obtinere quod vendendam domum sui episcopatus nomine posset emere, sicut fecit.

SEQVITVR RESPONSIO.

CVM in Prætorio Sacræ Pœnitentiariæ à Reuerendiss. Regente dictum fuisset, petitum esse ab eo, vt præfatus casus cum prædicta quæstione proponeretur coram Illustriss. D. meo Cardinali eodemq. summo Pœnitentiario, dixit se respondisse, hoc negotium non pertinere ad pręfatum Prætorium; sed videri sibi, gratum fore oratori, vt prædictus D. Cardinalis iuberet mihi, vt responderẽ, extra Prætoriũ, petitioni oratoris. Cuius iussa capessens, suscepi eam nondum lectã. Super qua dico primum, intellexisse me tunc, non quæri quæstiones supradictas, sed illam; An Senatus Mediolanensis posset mutare voluntates testatorum laicorũ Ducatus Mediolanen. ita vt ab eis relicta conuerti possint in alios vsus, vel in quos, vel quæ testatores non disponunt. Ad quam & alias quæstiones respondeo paucis, quia non vacat id facere multis.

Primum, quod præfatus Reuerendissimus D. Regens aptissime respõdit. Tum quia hoc negotium est publicum, & non est de numero illorum publicorum, de quibus præfata Pœnitentiaria exaudit petentes illa, post vltimam eius reformationem à fel. me. Pio V. factam. Tum quia tangit principaliter forum exterius, in quo non prosunt literæ ab ea datæ, vt constat ex tenore suæ facultatis.

1 Ad quæstionem autem à me subintellectam respondeo affirmatiue; nẽpe, quod, vti certum est Pontificem Maximũ posse iusta de causa mutare relicta testatorum laicorum in alios pios vsus, iuxta clem. quia cõtingit. de religio. domib. & ei annotata; ita Imperator, Rex, & alij, qui habẽt regalia, & nõ recognoscunt in temporalibus superiorẽ, possunt mutare iusta de causa relicta testatorum laicorum ad vsus profanos, in alios vsus profanos, & à fortiori in pios. l. 1. & l. legatam. ff. de adminiſt. rerum ad ciuit.
2 pertin. & sentiũt omnes in dict. clem. & multi in cap. quæ in ecclesiarũ. de const. & al ibi sæpe. At Dux Mediolanen. non recognoscit, vt præsupponitur, superiorem in temporalibus, & habet regalia, supremamq. potestatẽ laicam

laicam, ita vt ab eo ad neminẽ in tẽporalibus appelletur; ergo potuit ex iusta causa volũtatẽ & dispositionẽ prædicti D. Augustini Dom. mutare in aliam, præsertim piã, & consequenter Senatus eius Excellentissimus, cum præsupponatur eum habere à Duce Mediolanen. omnium regaliũ vsum.

Ad quæstionem autem ab oratore quæsitam, videlicet an præfatus Reuerendiss. Episcopus peccauerit contra iustitiam cum obligatione restituendi, aut sine illa, aut contra charitatem; videtur dicendum quod non. Tum quia nihil fecit cõtra leges iustitiæ specialis, ea firma ratione, quod contractus emptionis & venditionis est licitus, honestus, & iustus secũdũ leges iustitię specialis, vt colligitur ex tit. de cõtrahẽda empt. & de actionib. empti, ac alijs multis; nisi aliqua lege speciali prohiberetur; at nulla tali videtur prohiberi hæc emptio, de qua loquimur. Si qua enim prohiberetur, maxime per illã solemnem, qua prohibetur hæres alienare rẽ restitutioni subiectã, iuxta glo. l. fin. §. sed quia. & §. sequen. cum ei concord. C. com. de legat. At lex illa nõ videtur obstare; quia pręfatus Senatus per suã
3 dispensationẽ videtur abstulisse illã quo a d hũc casum: & constat per iustã dispensationẽ tolli vim legis, super qua dispensatur, iuxta §. nisi rigor. sub cap. requiritis, & multa alia capp. cõseqq. 1. q. 7. & cap. de multa. de præb. Tum quia non obstant sex supra contra hoc tacite & expresse opposita.

4 Ad primũ enim respondetur negando quod præfatus Petrus Cam. potuerit transferre in præfatos fratres ius dominij, quod habebat in prædicto palatio: partim quia erat prohibitus tacite alienare per fideicommissum factum à testatore, iuxta d. l. fi. §. sed quia. & §. seq. C. com. de legat. partim quia etiam expresse erat prohibitus alienare, quæ prohibitio expressa impedit translationem dominij secundum omnes.

5 Ad secundum, quod tacite insinuatur, scilicet potuisse præfatum Petrũ Ca. dare præfatis fratribus ius, quod ipse habebat, & quo poterat vti, dum viueret; respondetur concedendo quod poterat locare ad paruũ tempus; sicut emphyteuta potest locare emphyteusim. l. non solum. ff. locat. & l. nemo prohibetur. C. de locat. & tradit Spec. in tit. de locat. §. nũc aliqua. ver. 125. quem sequitur Ias. in l. fin. C. de iur. emphy. nu. 112. & etiam cõcedere vsumfructum, vt notat Bal. in l. 1. & l. item in fundo. ff. quib. mod. vsusfruct. amitt. & Bart. in l. 3. §. econtrario. ff. de acq. poss. negando tamen, vt supra negaui, quod posit transferre dominium. Tum quia non sequitur ex prædictis quod posit alienare: quoniam à separatis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minorib. & aliud est alienare, & aliud ad breue tempus locare, & vsumfructum concedere, cum per hæc non transferatur dominium, & per illud sic, vt notatur in rub. de reb. eccles. non alien. & tit. de reb. alien. C. Tum quia neque emphyteuta potest alienare, neque locare ad longum tẽpus sine consensu domini proprietatis, quia prohibetur alienare sine consensu illius. Itaque concedimus, quod præfatus Petrus Ca. potuit trãsferre aliquod ius in prędictos fratres, & aliquod non potuit: & quia noluit qđ potuit, & voluit quod non potuit, nihil valide effecit; quia vt actus valeat, oportet vt concurrant potestas & voluntas ad illum faciendum. cap. cum super, de off. deleg. cum alijs ibi à Doctoribus citatis.

Ad tertium

6 Ad tertium respondetur primo negando quod nihil aliud obstabat venditioni, quam Petrus Ca. intentauit facere, nisi quod præfatum palatium erat subiectum restitutioni per fideicommissum; quoniam etiam obstabat expressa prohibitio alienationis, quæ omnino impediebat translationem dominij, secundum omnes, in l. filiusfamilias. §. diui. ff. de legat. 1. & in alijs multis locis, quæ ibi citant Ripa, & alij. Secundo, quod etiam multi tenent, etiam tacitam prohibitionem alienandi, quæ resultat ex fideicommisso, impedire translationem dominij, & facere contractum ipso iure nullum; & omnes, quod saltem reuocari debet volēte fideicōmissario, per dictam l. vltimam. §. sed quia. & §. sequen. C. commun. de legat.

7 Ad quartum respondetur negando quod fuerit quæsitum vllum ius neque in re, neque ad rem, præfatis fratribus per illam venditionem iniustam, & nullam propter fideicommissum, & propter expressam prohibitionem alienandi. Tum per regulam illam, *Ex nihilo nihil fit*. l. decem de verb. oblig. cap. ad dissoluendum. de desponſ. impuber. Tum quod non præstat impedimentum quod de iure non sortitur effectum, cap. nō præstat. de reg. iur. lib. 6.

8 Ad quintum respondetur negando id quod præsupponit argumentum, nempe quod peccant omnes faciendo aliqua aliquibus, quæ nollent sibi ab illis fieri. Tum quia alioqui peccarent iudices, patres, & domini iuste punientes & castigantes delinquentes filios, & seruos, à quibus nollent sibi eadem fieri; quod est contra cap. non est crudelis. 23. q. 5. cap. duo iusta nomina. 23. q. 4. & alia multa tam sacra, quam profana. Tum quia verus sensus illius iuris naturalis, quod colligitur ex Matth. cap. 7. relat. à Gratiano cap. 1. dist. 1. iuxta mentē gloss. Archid. & vtriusque Cardinalis ibidem, & sacrorum Doctorum citatorum in Catena aurea D. Thom. super præfato cap. 7. & ipsiusmet D. Tho. in lect. propria ipsiusmet cap. 7. super Matth. *Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris*: non est quod absolute prohibeamur de præcepto sub pœna peccati facere alijs, quod nolumus nobis fieri; sed quod prohibeamur de præcepto facere alijs id, quod de præcepto tenemur non facere illis: sicut nolumus quod alij faciant nobis, quod de præcepto tenentur non facere: & quod de consilio tantum prohibemur facere alijs, quod de consilio tenemur ad illud. Sicut nolumus, vt alij de consilio tantum desinant facere nobis id, quod de consilio tantum tenentur non facere. Verbi gratia, de præcepto teneor nolle capere rem alienam inordinate; sicut nolo quod alius capiàt rem meam: & sicut nolo teneri ad mutuandum alteri non egenti extreme, nisi de consilio tantum; ita non debeo velle vt alius teneatur mutuare mihi non egenti extreme, nisi de consilio tantum. Ita quod prohibemur facere alijs inordinate de præcepto, vel de consilio: sicut volumus, ne alij inordinate de præcepto, vel consilio tantum nobis faciant. Cùm igitur præfatus Reuerendissimus Episcopus non teneretur de præcepto ad nolendum emere, nihil peccauit emendo: quia nec voluit vt præfati fratres de præcepto abstinerent à bene
9 emēdo; esto quod de bono cōsilio Christi fuisset obligatus ad illud: quoniā consilia eius non obligant sub peccato ad sui obseruantiam, §. fin. 4. dist. cap.

cap. quod præcipitur. 14.q.1. & tradimus nos post alios in Enchirid. confess. cap.20. Addo tamen, quod neque de consilio tenebatur ad illud. Tum quia plus tenebatur prouidere sibi, quam alijs. arg. cap. si non licet. 23. q. 5. & l. præses. C. de seruitut. & aqu. Tum quia plus tenebatur episcopatui suo, quod erat pium opus, quam alijs quo ad vsus profanos, cum pia præferantur profanis. arg. cap. relatum, & cap. cum in officijs. de testamen.

10 Ad sextum, quod fundatur in præcepto 10. Decalogi, & Catechismo Romano, respondetur non obstare; quia, vt nos post S. Thom. & alios diximus in præcitato Enchiridio cap. 17. & 19. intelligitur de concupiscentia inordinata, præsertim contra leges iustitiæ specialis: At concupiscere rem alienam per iustam emptionem, permutationem, vltimam voluntatem, & aliam viam iustam, non est inordinata, immo valde ordinata Episcopo egenti eo ad habitationem suam honestam. Salua quæ iustior fuerit sententia.

SVMMARIVM.

1 *Conscientia, quæ non potentia, nec habitus est, sed actus, aut est testificans, aut accusans, vel excusans, aut dirigens: quarum prima & secunda species cum sit generalis, si sit contraria speciali, non ligat: tertia vero si sit certa, vel vere dubia, obligat; secus si scrupulosa, contra quam fecisse non est arguendus is qui post factum super eo consulit Pœnitentiarium. num. 2. in fine.*

2 *Actus, ad cuius valorem dispensatio est necessaria, non potest valere, antequã impetretur, nec sufficit quod sit facta promissio illius impetrandæ.*

3 *Scrupulum habere is dicitur, qui habet aliquod argumentum apparens contra id quod credit, contra quod qui agit nedum non peccat, immo sæpe multum proficit: quem ac erroneam conscientiam, etsi secundum aliquos nemo possit proprio iudicio deponere, verius tamen est quod possit, quando habet probabilem rationẽ id faciendi, præsertim si sit doctus. num. 4.*

4 *Dubius in fide, qui & infidelis est, is non dicitur qui habet aliquod motiuum contra fidem quam credit, sed is qui ita de ea deliberate dubitat, vt nullam partẽ credat.*

5 *Petens absolutionem ad cautelam, non ideo fatetur se excommunicatum: nec qui post factum petit consilium, arguendus est, quod id quod antea fecit, fecerit contra conscientiam. num. 2. in fin.*

6 *Obligatio naturalis illa obligat conscientiam, quæ oritur ex pacto & conuentione quæ sit licita, secus si sit illicita.*

6 *Alienans contra iustum & validum præceptum testatoris, peccat, & ex contractu tali nullam nec naturalem obligantem in conscientia contrahit obligationem, & num. 10. in fin. etiam si promittat obtinere dispensationem, & nu. 7. & 8. contrarium tamen videtur admittere num. 7. ad finem.*

6 *Testatoris iustum præceptum obligat sub peccato mortali: quod vel inde patet, quia nisi seruet iussus, potest excommunicari.*

7 *Probibitus valide à testatore alienare, vendens etiam sub conditione si Princeps dispensauerit, & promittat illam impetrare, non obligatur, antequam dispensatio impetretur. & num. 6.*

8 *Vendens*

8 *Vendens scienter male, nõ tenetur de euictione, nec ad interesse, quando emptor sciebat rem vel alienam, vel alienari prohibitam: immo nec tuta conscientia potest emptor petere nec rem nec interesse. nu. 10. at si fuit in bona fide, non tenetur venditor adimplere tradendo rem quam non potest sine peccato alienare, sed ex maleficio tenetur emptori ad interesse. num. 8.*

9 *Emens secundo loco, & accipiens rem quam scit alteri prius venditam, tenetur secundũ aliquos in conscientia primo venditori tradere: sed hoc nõ procedit, quando prima venditio fuit nulla.*

10 *Iuramentum quidem seruandum est, quando non est maioris boni impeditiuum, potestque seruari sine interitu salutis æternæ; quale non est id quod non potest seruari sine peccato etiam veniali, vel iniustitia aliqua.*

CONSILIVM VIIII.

OBNIXE rogatus, & quadamtenus iussus ab ijs, qui facere id suo iure possunt, vt recognito responso à me dato in causa emptionis cuiusdam domus à valde Illustri Reuerendiss. q. D. Episcopo Alexandriæ, & perpenso responso excellentissimi vtriusque iuris Doctoris, & prælectoris primę functionis iuris Cæsarei Academię Ticinensis Thomę Gualæ in eadem causa reddito & typis excuso Papiæ, quod videri potest contrarium nostro: consideratis item ijs, quibus subtiliter ac erudite præfatus Reuerendiss. suam causam protegit à præfati eruditiss. Thomæ magnis ictibus; re-
1 spondeam, an præfatus Reuerendiss. idemq. omnium cõsensu iustissimus, iuste possit in foro cõscientiæ domum præfatam retinere, an teneatur restituere illam magnanimis fratribus de Baratis, qui prius illam emisse feruntur; faciam id breuiter, tum ob infirmam valetudinem, tum ne verborum, allegationum, & phalerarum ostentatione, adiectorum multiplicatione, veritas perdatur, aut occultetur: quod sæpe fieri, eruditiss. Cardinalis Caiet. frequenter admonet, & experientia demonstrat, etiam in dictis scriptis, quibus perpensis respondere iubemur.

Dico igitur primo, quod, si ego putaram meum responsum ab eo edendum, & typis excudendum, munitius ex officina nostra, licet paupere, prodijsset. Deinde gratias me agere, quam maximas possum, Reuerendiss. D. Episcopo, quod me multo maioris, quam merear, facit: & præfato excellẽtiss. Doctori, & primæ functionis Cathedrario, quod mihi longe sublimiorem locum, quam humilitas mea modeste subire possit, tribuit. Vtinã D. Iesus, quando ego nequeo, vtrique cumulate retribuat. Tertio, certissimum esse id, quod præfatus D. Doctor multis probat de conscientia, multa minime licere in illius foro, quod est Dei, quæ licent in foro exteriori; & contra plurima licere in illo, quæ non licent in hoc. Quamuis quædam exquisita Baldi & Iasonis elogia, quæ de quidditate, seu definitione conscientiæ colligit, vulgo magis, quam eruditis, probari debeant, per ea quæ S. Thomas recept. tradit 1. par. q. 79. art. 13. quæ nos in compendium redegimus in Manu. confess. cap. 27. num. 179. & tetigimus in præl. 7. nu. 13. & præl. 9. nu. 9. vbi dicimus conscientiam non esse potentiam, neque habitum, sed actum; & diuidi in tres, scilicet testificantem, accusantem, vel ex-

vel excusantem, & dirigentem: & hanc tertiam in certam, dubiam, & scrupulosam secari: quarũ duæ, scilicet certa, & dubia, speciales obligant, c. fin. de pręscript. etiamsi sint erroneæ, cap. per tuas. il 2. de simon. cap. inquisitioni. de sentent. excommu. ad parendum eis, vel recte deponendum eas: non autem tertia, siue scrupulosa, neque alię duæ, cum sunt generales cõtrariæ specialibus, cuius rei exemplum vbi supra ponimus. & ita fatemur cum pręfato D. Doctore, quod si præfatus Reuerendiss. retinet præfatam domum contra conscientiam suam dirigentem certam, & dictantem in specie contra iustitiam retinere se illam domum; peccare mortaliter; immo etiamsi retineret contra conscientiam dirigentem dubiam, quæ dictaret ei probabiliter dubitare debere, an retineat contra iustitiam: non autem si retineret eam contra conscientiam scrupulosam, per ea quæ vbi supra diximus, & latius tradidimus in cap. si quis autem. de pœnit. dist. 7. num. 61. in commentarijs tractatus de pœnit. decreti Gratia. iam pridẽ extra Italiam bis editis, & nuper in Vrbe tertio typis excusis. Quarto, quod præfatus Reuerendiss. Deiq. Opt. Max. vt ex eius dictis conijcio, timentissimus non debet habere cõscientiã dirigentẽ certam, nec dubiã, immo nec scrupulosam, quæ sibi dictet peccare ipsum mortaliter ob præfatæ domus retentionem, propter ea, quæ præfatus præcellens Doctor in dicto suo responso scribit.

Primum quidem, quod videtur niti narratione facti parum suæ intentioni commoda, immo contraria. Vtitur enim illa narratione, quod præfatus D. Petrus Camillus promisit præfatis fratribus obtinere dispensationem à Senatu Regio suis expensis pro venditione præfatæ domus, quã
2 fecit præfatis fratribus. Quæ narratio nihil continet commodans valori contractus iam facti, vt palam est: cum actus, ad cuius valorem est necessaria dispensatio, non possit valere, antequam illa impetretur: non enim valet matrimonium cõtractum inter cognatos aliquo gradu intra 4. se attingentes, ante dispensationem impetratam, licet alter coniugum promittat alteri se impetraturum eam, cap. 1. & tot. tit. de consang. & affin. & qui resignat aliquod beneficium, reseruata sibi aliqua parte fructuum, vel pensione, saluo beneplacito Papæ; si antequam obtineatur beneplacitum eius, capiat illam partem fructuum, vel pensionem, censetur simoniacus, etiam realis, vt prætorium sacrę Pœnitentiariæ censet, & nos addemus propediem in præfa. Manua. conf. cap. 23. num. 107. & iussus necessarius ad adeundam hæreditatẽ pręcedere debet, l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acquir. hæred. vbi Bar. communiter recep. & à Iasone à num. 31. declaratus, idem dicit de permissione, & licentia alienandi res ecclesiæ, si est perpetua, & rei grauis: quia tractatus, & consensus, qui sunt necessarij, debent præcedere, nec sufficit ratificatio postea ex interuallo facta, nisi certo modo, vt Imolen. concludit concordando opiniones diuersas in cap. 3. de his quæ fiunt à prælat. quem sequitur Fran. in cap. 1. num. 13. de reb. eccles. non alie. lib. 6. qui alios refert. Ergo promissio de impetranda dispensatione alienandi non potuit validare alienationem, antequam illa à Senatu concederetur; & consequenter narratio illius promissionis non commodabat

modabat præfati D. pręcellentis Doctoris intentioni: immo incommodabat: quia significabat venditionem pręfatam remansuram nullam, donec obtenta dispensatione ratificarent illam partes.

Secundo, quod nititur narratione falsa, vel certe falsa sibi significante. Narratum enim fuit illi, quod fuit obtenta dispensatio à Senatu regio; significando, quod fuit obtenta dispensatio conueniens intentioni præfati Petri Camilli, & fratrum de Baratis, & tempore oportuno, antequam præfatus Reuerēdissimus se misceret negotio. quod fuit falsum: non enim fuit conueniens intentioni præfatorum Petri Camilli, & fratrum: quia vt esset conueniens illi, oportebat illam continere dispensationem, vt Petrus Camillus venderet præfatis fratribus absolute, & quod venditionem factam regia eademque summa potestate approbaret: quorum nihil continebat: quia solum cōtinebat posse venire ad venditionem petitā in præiudicium consentientium, & etiam hæredum tantum, & quod tot alia bona æquiualentia supponeret oneri fideicommissi: & ita nec approbauit dictam venditionem antea factam ipsis fratribus, nec illa fuit facta cum modificationibus, quas adiecit Senatus. Nec Senatus fecit potestatem vendendi eo modo, quo ipse vendiderat absolute, vt palam fecit præfatus Reuerendissimus per tenorem decreti ipsius Senatus regij, & auctoritate instrumenti dictæ venditionis. Nec fuit impetrata tempore opportuno: quia fuit impetrata posteaquam Senatus iusserat ne quidquam innouaretur super ea, posteaquam præfatus Reuerendissimus petiit præfatam domum sibi vendi, donec Senatus ea de re decerneret. & ita remansit dicta venditio nulla, donec decerneret Senatus: aut ad petitionem Petri Camilli simpliciter decreuit, vt posset vendi seruatis his, quæ in decreto continebantur. Postea precibus Episcopi venditori & emptori intimatis, & auditis, decreuit Senatus, vt venderetur Episcopo, modo emeret illam pro ecclesia sua, cum onere soluendi pretium, & faciendi alia in eo contēta; & ita nec pręfata dispensatio fuit facta eo modo, qui conueniret intentioni pręfatorum P. Camilli, & fratrum de Baratis, nec tempore, quo posset eis prodesse; immo causa cognita Senatus noue decreuit, vt venderetur præfato Reuerendissimo, si vellet eam emere pro sua ecclesia, & ita in piam causam, prout postea emit prædictus Reuerendissimus. Et consequenter patet, multa falsa, vel significantia falsa, narrata fuisse præfato D. Doctori, quibus tamquam fundamentis nititur dictum suum responsum: & fundamento sublato, tollitur & corruit fundatum, cap. cum Paulus. 1. quæst. 1. & cap. veniens. de presb. non bapti. Equidem fateor, me quoque, si mihi narrata fuissent pręfata sic, vt præfato D. Doctori, non fuisse responsurum omnino eo modo, quo respondi. Nec mirari debet Reuerendissimus, quod præfatus D. Doctor magis credidit narratis sibi à parte se cōsulente, quam narratis mihi à parte contraria: quia frequentet partes aduersæ solent credere aduersa, & informare patronos, immo & iudices aduerse: & Iurisconsultorum est respondere more Scæuolæ ad proposita, vt proponuntur.

Tertio, cur pręfatus Reuerendissimus non debeat accusare se peccati,

est,

est, quod nihil prodest aduersæ parti, dicere, quod sua D. Reuerendissima sciuit præfatam venditionem inter præfatos P. Camillum, & fratres de Baratis fuisse factam; & quod non debuit facere alijs, quod sibi noluisset fieri; & quod sciebat se displiciturum pręfatis P. Camillo, & fratribus, volendo domum præfatam sibi emere, &c. Quoniam ad hoc argumentum respondimus nos in responso nostro resolutius, clarius, & vberius, quam forte vsque ad illud temporis fuerit responsum, in solutione quinti argumenti contra præfatum Reuerendissimum formati, quod percupio videri & serena mente pensari ab aduersa parte, ne cum offensa diuina contra stimulum veritatis calcitret.

Quarto, cur præfatus Reuerendissimus non debeat se accusare peccati, est, quod nihil obstat, quod post emptionem præfatæ domus, non obstãte decreto Senatus, & non obstantibus quibusdam alijs, quæ iuuant, ipse voluit consulere sacram Pœnitentiariam, & quosdam alios super iustitia illius contractus; & quod anxit eum conscientia sua: & quod contraueniens conscientiæ suæ peccat, &c. vt latius præfatus D. Doctor tractat.
3 Tum quia bonarũ mentium est culpã timere, vbi culpa non est. c. ad eius. 5. dist. Tum quia faciens contra scrupulum conscientiæ non peccat, vt supra dictum est, immo frequenter multũ proficit, vt & nos adnotamus in Manu. confess. cap. 27. num. 282. post S. Anton. 1. par. tit. 3. cap. 10. §. 10. & Syluest. in summa, verb. scrupulus. q. 3. Tum quia Bal. & alij citati à præfato D. Doctore, vt supra dixi, non definierunt, nec diuiserunt conscientiam, eius naturam radicitus considerando. Tum quia scrupulum habere, est habere argumentum aliquod apparens contra id quod credit, vel opinatur, vt tradit Ioan. Gerson. Cancel. Parisiensis in tit. de reg. moral. qui est primus secundæ partis operum eius col. 2. & Adria. in quolib. 2. fol. 18. pag. 2. quos referimus, & sequimur in cap. si quis autem. nu. 13. de pœnit. dist. 7. & Ioan. Maior lib. 3. sent. dist. 25. q. 4. col. 3. vbi pulchre declarans illud cap. 1. de
4 hæreticis, *Dubius in fide, infidelis est*, ait non dici dubium in fide, qui habet scrupulum, hoc est aliquod motiuum contra fidem, modo credat eam; sed qui deliberata mente ita dubitat, vt nullam partem credat. Quæ etiam satis sentit Caietan. in summa verb. scrupulorum. Et quamuis quidam à præfato D. Doctori citati videantur asserere, non posse quem scrupulum & conscientiam erroneam deponere proprio iudicio, sed tantum alieno, & sui superioris: contrarium tamen est verius, per multa, quæ adduci possunt, & Syluest. qui melius illis id pensauit vbi supra dicit in hæc verba: *Immo dico quod hoc potest facere tuta conscientia ex consilio proprio, quando habet probabilem rationem, quod sic possit facere, maxime si sit doctus.* hæc ille: qualis est
5 præfatus Reuerendissimus. Ad prædicta facit gloss. recep. in cap. venerabilem. in verb. postulauit. de elect. quatenus probat, postulantem absolutionem ab excommunicatione ad cautelam, non se fateri excommunicatum, quia bonarum mentiũ est culpam timere, &c. & ita præfatus Reuerendissimus petens ad maiorem cautelam consilia, quæ petijt, nullatenus est censendus peccator, sed (vt ait gloss.) bonæ mentis, quæ culpam timet, vbi culpa non est.

Quinto,

5 Quinto, quod nihil proficiunt aduersæ parti ea quæ adducit contra Reuerendissimum de naturali obligatione, quæ in foro conscientiæ seruanda est, etiamsi in foro exteriori non seruaretur, super quo tam D. Episcopus, quam præfatus D. Doctor multa congerunt parum necessaria, quæ paucis
6 poterant resolui. Concedimus enim aduersæ parti, obligationem naturalem, quæ ex pacto & conuentione licitis, etiam nudis nascitur, esse seruandam in foro conscientiæ, etiam si in foro exteriori Cæsareo nõ seruaretur, vt tradit Bart. commmuniter recep. in extrauag. ad reprimendam. verb. denunciationem. & traditur in cap. 1. & 2. de pactis, & alibi sæpe. At negamus ortam esse vllam obligationem naturalem contra præfatum Reuerendissimum ex venditione facta inter præfatos Petrũ Camillum, & fratres de Baratis. Tum quia in illa non interuenit Episcopus, nec procurator vllus eius, nec alia persona, quæ ipsum obligare potuisset, vt emptorem, vel vt venditorem: & res inter alios acta alijs non præiudicat, l. 1. & 2. C. res inter alios acta. & l. stipulatio ista. §. alteri. ff. de verb. oblig. cum ei adnot. Tum quia nulla obligatio naturalis fuit orta ex illa venditione, etiam contra præfatum P. Camillum pro præfatis fratribus; quia nullum pactum, nec vlla conuentio illicita producit vllam obligationem naturalem, l. iuris gentium. §. pacta. ff. de pactis, l. generaliter. ff. de verb. oblig. cap. in malis. 22. q. 4. & cap. in malis. de reg. iuris lib. 6. At præfata venditio fuit illicita; quia fuit facta ab hærede contra iustum præceptum testatoris, vt palam est: quia certum est, præceptum testatoris factum hæredi, ne alienet aliquam rem iusta de causa valere, l. filiusfamil. §. diui. il 2. ff. de legat. 1, cum multis ibi per multos commentatores traditis. Certum itẽ, quod iusta dispositio testatoris habet vim legis iustæ, auth. de nuptijs. §. disponat testator, & erit lex. col. 4. & cap. vltima voluntas testatoris modis omnibus seruari debet. 13. q. 2. Certum item, quod hæres illicite omittit seruare iusta præcepta testatoris, & compelli potest ad illa seruanda, cap. si hæredes. & cap. Ioannes. de testamentis. etiam per censuras ecclesiasticas, vt adnotat Couatr. in d. cap. si hæredes; quod licet in specie non probet illius contextus, nec allegati per eum, probat tamen cap. licet. de voto. vbi potest hæres excommunicari, nisi seruet iustum præceptum testatoris: & constat apud omnes, non posse quem excommunicari maiori excommunicatione, nisi ob peccatum mortiferum, cap. nemo. & cap. nullus. 11. q. 3. Tum quia non prodest aduersæ parti, dicere quod præfatus P. Camillus licite poterat vendere præfatam domum sub conditione, si Senatus dispensaret; & quod ipse promisit in contractu obtinere dispensationem. Tum quia venditio fuit pura, & promissio de obtinenda dispensatione non fuit posita per conditionem, sed per modum & onus iniunctum ipsi P. Camillo, vt eam suis impensis impetraret: & modus, & onus iniunctum per viam modi, non faciunt dispositionem conditionalem, vt probatur in cap. verum. & cap. fin. cum eis adnot. de condi. apposi. & l. 1. C. de donatio. quæ sub modo. & tradit Bar. in rubr. & l. quibus diebus. ff. de condit,
7 & demonst. & alibi sæpe. Tum quia si venditio fuit conditionalis, nullam obligationem produxit ante adimpletam conditionem. §. omnis. insti. de verb.

verb.oblig.cap.si pro te. de rescript.lib. 6. Et cum conditio nunquã fuerit completa; quia, vt prædictum est, nũquam præfatus Senatus dispensauit, vt ille contractus valeret, vel fieret, immo totum contrarium decreuit: ergo illa venditio nullam produxit obligationem, si fuit licite conditionaliter facta: & cum absolute facta sit illicita, nullatenus vllam obligationem naturalem produxit, etiam inter partes; quãto minus in Episcopũ, qui nullatenus in ea interuenit?

Sexto, quia nihil prodest aduersæ parti, dicere, quod alienatio præfata, etiamsi simpliciter esset inualida, valuit tamen in pręiudicium P. Camilli alienantis; ita quod remansit obligatus naturaliter præfatis fratribus ad interesse, iuxta Bald. in cap. imperialem. de prohib. feudi alien. per Fred. & Dec. in consi. 185. nu. 6. quamuis aptius potuit allegari cõtextus ipsiusmet cap. imperialem. Sed, vt dixi, nihil prodest. Tum quia ex hoc nõ infertur, Episcopum, qui nõ alienauit, obligari ex illo contractu naturaliter illis, vel P. Camillo; cum nullatenus per se, nec per alium, qui potuit illum obligare, interfuerit illi, vt prædictum est in quinto argumento. Tum quia per hoc non excusatur à peccato mortifero præfatus P. Camillus, qui contrauenit scienter præcepto iusto testatoris, iurique canonico, & Cæsareo, quibus prohibetur alienatio rei prohibitę alienari iusto præcepto testato-
8 ris. Tum quia falsum est P. Camillum pręfatis fratribus teneri ad interesse: quia tunc vendens scienter male tenetur de euictione, & ad interesse, quãdo emptor emit bona fide, non autem quando emit mala, sciens rem esse alienam, vel sciens venditorem non posse illam iuste vendere, vt est casus in l. si fundum. & l. emptor. adiuncta gloss. C. de euictio. & l. si fundo. cum alijs multis. ff. eod. immo id probat etiam præfatum cap. imperialem. ibi, *bonæ fidei emptor*. ex quo gloss. expresse id colligit. Tum quia qui vendit sciẽter liberum hominem pro seruo, & rem sacram, vel locum religiosum pro profano ignorãti emptori, peccat quidem mortaliter, licet teneat emptio in præiudicium vendentis, ad hoc, vt emptor bonę fidei, sed non malæ fidei agere posit ex empto aduersus venditorem, l. & liberi hominis. & l. liberi hominis. cum eis adnot. ff. de contrah. emptio. Et ita præfatus P. Camillus peccauit mortifere alienando rem iuste prohibitam alienari, & nõ valuit alienatio, nec fuit obligatus ad tuendam alienationem iniustam, & iniquam: sed ex maleficio tenebatur ad interesse præfatis fratribus, si emissent bona fide, ignorantes maleficium eius, & putantes domum illam esse liberam a præfata prohibitione alienationis: sed quia nouerunt contrarium, vt patet ex eo, quod cauerunt sibi, vt dispensatio impetraretur sumptibus P. Camilli; non obligauit eum, etiam ad hoc, vt ipsi possent agere ad interesse.

9 Septimo, quod nihil etiam prodest aduersæ parti, dicere, quod præfatus Reuerendissimus sciuit alienationem præfatam à P. Camillo fratribus de Baratis factam, antequam petiisset domum præfatam sibi vendi; eo quod, qui emit aliquam rem iam venditam alteri, sciens illam esse venditam, debet postponi priori emptori, etiamsi prius fuisset sibi tradita, in quod allegat gloss. Alber. Salic. & Iasonem in l. quoties. la 1. C.

de fideicom. quæ nihil ad hoc faciunt: sed eis quærendis multum temporis vane impendi, legens multa scripta in l. filiusfam. §. diui. il 2. ff. de leg. 1. quæ tractant materiam præfatæ l. quotiens. putans plurimum id importare: nõ enim credebam allegari l. quotiens. C. de rei vendi. quæ est propria sedes illius conclusionis, & incogitanter ad hoc allegaretur d. l. quoties. C. de fideicommiss. Non ergo inquam prodest illud aduersæ parti. Tum quia illa gloss. id non dicit, vt etiam Alex. & Iason ibi significarunt, & probatur: quia si diceret illud, maxime diceret per illa verba, *Bonam fidem*. At illa verba referuntur ad venditorem, & non ad emptorem, vt colligitur ex gl. in textum relata. Tum quia licet id diceret, & esset verum, per ea quibus Iason ibi, non in limitatione 2. vbi allegatur, sed in limitat. 9. num. 26. confirmat: tamen nihil facit ad propositum: quia loquitur de emptore secundo rei, qui sciebat venditorem prius vendidisse illam alteri venditione valida, & legitima, vt palam colligitur ex illa l. quotiens, & ex mente omnium in eã comminiscentium. In proposito autem loquimur de secundo emptore, qui sciebat primam quidem emptionem factam, sed inualide, iniuste, & inique, adeo quod etiam in contractu fuit expressum necessariã esse ad eius valorem Senatus Regij dispensationem. Tum quia regula lib. 6. est, *Non præstat impedimentum, quod iure non sortitur effectum.* quæ plurimis exornari potest, præsertim illis multis quæ congerit Fel. in cap. ex tenore. nu. 2. de rescrip. probando quod de rescripto, priuilegio, collatione, lite, compromisso, & alijs, quæ ipso iure sunt nulla, nihil est curandum, nec vlla est facienda mentio.

10 Octauo, non etiam prodest aduersæ parti, dicere, quod venditio præfati P. Camilli fuit iurata: & quod iuramentum, quod potest seruari sine interitu salutis æternæ, est seruandum, cap. verum. & cap. si vero. cum alijs, de iureiur. & alia, quæ parum apte citantur ad probandum quod ex illo contractu nata est obligatio naturalis contra Episcopum, qui eam tenetur seruare in foro conscientiæ. Non inquam id prodest. Tum quia D. Episcopus nec per se, nec per alium iurauit illam venditionem, & consequenter non fuit ex eo nata vlla obligatio contra illum. Tum quia non omne iuramentum est seruandum, sed tantum licitum, & iustum, cap. si aliquid. & cap. iurauit. cap. in malis. 22. q. 4. & tradit S. Thomas recept. 2. 2. q. 89. ar. 7. vbi dicit nullum iuramentũ contra iustitiam factum, esse seruandum: pro quo casus in cap. animaduertẽdum. 22. q. 2. vna enim comitum requisitarum ad hoc vt iuramentum sit licitum, est vt contineat iustitiam, & quod promissum est possit licite sine peccato seruari, cap. quamuis pactum. de pactis lib. 6. quatenus probat non esse seruandum iuramentum, si absque dispendio salutis æternę, idest sine peccato etiam veniali, vel sine impedimento maioris boni non potest seruari, vt ait præfatus S. Thomas vbi supra receptus ab omnibus. Quæ omnia tradimus nos in Manua. confess. cap. 12. num. 25. Iuramentum enim non potest esse vinculum iniquitatis, idest, non potest obligare aliquem ad vllam iniustitiam, & iniquitatem, cap. inter cætera. 22. q. 4. & cap. quanto. de iureiur. Cum ergo iniustum, & iniquum sit vendere rem alienam, vel suam, quam habet cum obligatione

iuste

iuste sibi posita nō alienandi, vt prædictū est; præfatus P. Camillus nō solū non tenetur seruare iuramentum, sed tenetur pœnitere, quod illicite iurauit, & desistere à tuendo peccato, quod fecit: & certe, mea sententia, grauiter peccaret, qui cōsuleret illi, vt placeret sibi alienatio illa, & pergeret in illius defensione; perinde ac qui consuleret alicui, vt placeret illi fornicatio commissa, & in illius complacentia perseueraret. Et caueant sibi, qui per canones parum pensatos, & leges non bene digestas, & applicatas, contrarium illi consulunt. Tum quia si iuramentum esset licitum, non solum produxisset naturalem obligationem quo ad forum conscientię, sed etiam ciuilem quo ad forum exterius secundum omnes; & consequenter dicendum esset male iudicasse Senatum Regium, cuius tamen contrarium ipsamet aduersa pars asserit.

Nono, quod illa, quæ ab aduersa parte geminantur & reiterantur de naturali obligatione, qualis nulla nata fuit contra Episcopum de iuramēto, quod fuit illicitum, & nullatenus seruandum, & ad probandum præfatam venditionem absque licētia & dispensatione regia valere, adeo sunt leuia, vt non sit opus eis respondere: & adeo pro eiusmodi habuit ea Senatus Regius, cuius decretum aduersa pars laudat, vt noluerit dare licentiam vendendi etiam Episcopo, etiam pro ecclesia, & in piam causam, nisi multis, & grauibus adiectis modis, & oneribus, vt ex eius decreto maturitate magna edito constat. Et certe iure quis miretur aduersam partem ita sibi cōtradicere, vt neget ab vna parte posse Regem sine magna compensatione disponere de re, & dispositione sui subditi quo ad forum conscientiæ; & ab altera asserat, quod venditio facta cōtra dispositionem iustam testatoris, quam Rex nō potest sine iusta causa mutare, producat naturalem obligationem, etiam facta sine vlla Regis & superioris auctoritate, quo ad idem forum conscientiæ.

Decimo, & postremo, quod nihil prodest aduersæ parti id, quod ait, Episcopum peccare cooperando peccato P. Camilli, quod admittit impediendo, ne adimpleat naturalem obligationem eum in foro conscientiæ ligantem ad tradendam præfatam domum præfatis fratribus. Tum quia, vt supra probatum est, P. Camillus nullam obligationem contraxit per illam iniustam & nullam venditionem ad tradendam rem venditam. Tum quia præfati fratres, eo quod fuerunt cōscij præfatæ prohibitionis alienādi, non possunt petere iuste à P. Camillo rem ipsam, nec interesse, vt supra probatum est. Tum quia, etiam si præfati fratres bona fide emissent, non possent rem emptam petere, sed tantum agere ad interesse, ad quod nulla ratione dici potest obligatus Episcopus, & vt dictum est supra de vendente scienter liberum hominem, vel rem sacram id ignoranti: quia emptor etiam bonæ fidei non potest petere liberum hominem, vel rem sacram, sed tantum repetere pretium, quod dedit, vel interesse, quod ob id sibi debetur non tantum ex contractu, quātum ex maleficio in eo facto, vendendo sciēter rem, quæ non erat vendibilis, illud ignoranti. Salua in omnibus quæ iustior fuerit sententia.

SVMMARIVM.

1 *Vsura non est cassare censum annuum vitalitium, soluto aliquo pretio etiam nō iusto num.2.*
2 *Contractus omnis non gratuitus est iniustus, si non seruetur pretij æqualitas.*
2 *Pensio seu annua præstatio per quintuplicem cessari solet.*
3 *Census annuus centum pro mille in vita accipientis valet.*
4 *Cassatio census vitalitij, recepta certa pecunia, reducitur ad venditionem.*

CONSILIVM X.

PETRVS, cui debebatur præstatio annua septuagintaduorum ducatorum quoad viueret, tantum accepit à Ioanne ducenta scuta pro præfatę præstationis annuæ cessione.

Quæritur primo, an contractus sit vsurarius.

Secundo, an sit iustus.

Tertio, quo nomine sit censendus.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondetur, quod non est vsurarius; ea firma ratione, quam nos in Comment. de vsuris super cap. si fœneraueris. 14.q.3.num.4. ponimus, scilicet quod solus ille contractus, qui formaliter vel æquipollenter est mutuum, potest esse vsurarius; & prædictus non est formaliter nec æquipollenter mutuum; non quidem formaliter, vt palam est; neque æquipollenter siue virtualiter, quoniam Ioannes non potest cōdicere siue repetere 200. quæ dedit, neque Petrus potest repetere, vel condicere prædictam præstationem: & ad hoc vt quis fiat vsurarius, oportet, vt tradens pecuniam accipiat formaliter vel virtualiter aliquid vltra sortem vi mutui, vt dicimus vbi supra nu. 6. & quod cedens obliget se formaliter vel virtualiter ad dandum aliquid vltra sortem.

2 AD SECVNDAM videtur dicendū, quod prædictus contractus est iniustus; quia non est gratuitus, vt palam est; & contractus non gratuitus, siue sit nominatus, siue innominatus, in quo non seruatur æqualitas pretij dati & accepti, est iniustus, vt definit Scotus in 4. lib. sent. dist. 15.q.2. relatus à nobis in Manu. confess. cap. 23. nu. 78. quod ipsum & S. Thomam sensisse ibidem dicimus: & pretium 200. ducatorum, quod dedit Ioannes, & pretium annuæ præstationis 72. ducatorum ad vitam Petri nō sunt æqualia; immo pretium præstationis videtur excedere pretium ducentorū scutorum vltra dimidium iusti pretij. Tum per l. hæreditatum. ff. ad l. Falcid. quæ probat prestationem annuam quoad vitam eius, cui præstanda est, valere ad minus quintuplum eius quod est quotannis prestandum. Tum quia pensiones annuę concessæ ad vitam pensionarij redimuntur communiter per solutionem quintupli auctoritate Papę; immo multi ditiores, & qui non premuntur egestate, vel ægritudine aliqua, nolunt extinguere ob
3 quintuplum. Tū quia nos satis probamus in d. comment. de vsuris nu. 128. quod iuste possunt accipi cētum quotannis pro mille, cum ea conditione, vt cessante vita accipientis cesset obligatio reddendi ea.

AD

AD TERTIAM respondetur, quod non potest vocari contractus
4 donationis gratuitæ: quia ab vna parte accipitur pretium in pecunia numerata, & ab altera præstatio annua, quæ merx quædam est: nec potest appellari mutuum, vt dictum est in responsione ad primam; neque permutatio, nec locatio, vel conductio, vt palam est: sed potest appellari emptio & venditio; quia ab vna parte datur pretium, & ab altera merx: potest etiam appellari contractus innominatus, do vt facias, iuxta l. naturalis. ff. de præscrip. verb. quia Ioannes dedit, & Petrus facit cedens, quia cessit præfatam præstationem. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Contractus censiticos sine alia superioris licentia omnes inire possunt.*

2 *Census pretium saltem redimibilis non est iure communi taxatum, expediret tamen taxari; sed an à cognoscente superiorem possit, non est certum.*

CONSILIVM XI.

IN CIVITATE & diœcesi Cremonensi, & in tota prouincia Mediolanensi censuum contractus hactenus numquam celebrati fuerunt, sed emphyteutici, seu liuellarij in vsu fuerunt, ex quibus fructus ad rationem quinque pro centenario percipiebantur. Verum quia à nonnullis annis nulli contractus huiusmodi super bonis ecclesiæ conceduntur, pauci admodum super bonis laicalibus pecunias hoc modo implicare volunt, eo quod aliunde maius lucrum iuste percipiant. Propterea conqueruntur ciues & incolæ pecunijs egẽtes, quod necessitatibus suis prouidere nõ possunt; & ideo ciuitas instanter petit ab Episcopo, vt velit permittere introduci vsum censuum iuxta formã datam in Bulla Pij V. & taxare fructũ, qui iuste & tuta conscientia ab huiusmodi contractibus censualibus percipi possit. Dubitat tamen Episcopus Cremonensis de duobus.

Primo, an prædictæ petitioni annuere debeat ex prædicta Bulla Pij V. quæ potius videtur tollendo abusus nouam formam censibus in locis, vbi celebrantur, dare, quam concedere, vt vbique locorum etiam seruata forma ibi tradita indistincte introducantur.

Secundo, an ipse vna cum decurionibus possit præfigere, & taxare fructum census, puta ad rationẽ 7. pro 100. habito respectu ad alia lucra, quæ communiter in dicta ciuitate & diœcesi diuersis modis fiunt, & electa media & moderata summa, non autem rigorosa, nec pia, seu inferiori.

1 AD PRIMVM DVBIVM respondeo primo, quod ciuitas Cremonæ, & suum territorium non indiget licentia noua Papæ, nec sui Episcopi, nec alius superioris ecclesiastici, vel sæcularis ad faciendum contractus censiticos; quia iure communi naturali, diuino, & humano est id eis permissum, vt copiose nos post alios tradimus in Manua. cap. 7. nu. 234. aut certe tangimus copiosius tradita in cap. si fœneraueris. 14. q. 8. vbi late comminiscimur in extrauag. prædicti Pij V. Secundo, quod Reuerendissimus Episcopus sine vllo scrupulo potest facere suis subditis facultatem

cultatem exercendi prędictos contractus. Tum quia id non est dare facultatem nouam, sed declarare iure communi esse sibi datam. Tum quia, licet frustra impetretur, quod iure communi conceditur, l. 1. ff. ad municip. & cap. 2. cum gloss. de rescript. poterit tamen prodesse ad tollendos scrupulos aliquorum trepidantium timore, vbi non est timor; quod bonarũ esse mentium dicit Aug. in cap. ad eius. in fin. dist. 5.

2 AD SECVNDVM dubium respondeo primo, quod iure communi non est taxatum pretium dandum pro annuo censu, saltem redimibile: & ideo in diuersis prouincijs diuersum statuitur, aut vsitatur, vt latius diximus in comment. prædicto cap. si fœneraueris. Secundo, quod arbitror cõuenire reipub. vt taxetur pretium soluendum pro annuo censu redimibili, circumspectis illis, quæ circumspicienda in dubio proponuntur; quamuis dubitari posset, an ciuitas recognoscens superiorem posit illud statuere, an requiratur auctoritas suprema, quæ non recognoscat superiorẽ: & in regnis Hispaniæ non est statutum illud à ciuitatibus, & Episcopis, sed à Regibus sęcularibus, vt in Castella, vel à tribus statibus, & ipso Rege, seu à Rege de consensu trium statuum, vt in Nauarra. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Census perpetui irredimibiles constitui possunt sine circumstantijs à Pio V. requisitis. num. 3.*

2 *Lex non est generaliter intelligenda, si per specialem, vel aliquam rationem firmam limitatur.*

3 *Intellectus extrauagan. Pij V. annullantis pacta tollentia facultatem redimendi censum.*

CONSILIVM XII.

STANTE extrauagante Pij V. lata super constitutione censuum, an posit constitui census perpetuus sine circumstantijs dictæ extrauagantis?

1 Respõdendũ videtur primo posse; quia dicta extrauagãs nihil meminit de censu perpetuo: & cum sit lex exorbitans à iure communi antiquo, vtique non debet extendi, reg. quæ à iure. de reg. iuris lib. 6. Secundo, quia ratio condendi præfatam extrauagantem fuit mens & voluntas tollendi contractus vsurarios, qui fiebant sub specie pactorum de retrouendendo, & emẽdo pretio minore iusto propter gratiam & facultatem, quam emẽtes faciebant vendẽtibus de redimendo, quando vellent, vel vsque ad certum tempus eodem pretio. quæ ratio & mens cessat in censu perpetuo irredimibili, vt palam est.

2 Non obstat, quod lex generaliter loquens, generaliter est intelligenda, l. de pretio. ff. de publi. in rem acti. cap. solitæ. de maior. & obed. & præfata extrauagans loquitur generaliter de censu, non distinguendo de perpetuo & irredimibili, ac de temporali redimibili: quia obiectio non procedit, quoties lex generalis per legem specialem restringitur, l. in toto. ff. de reg. iuris

reg.iuris,eodem tit.lib.6.etiā si specialis præcedat generalē, l.nam & posteriores.ff.de legibus. cuius exemplum est in authen. offeratur.C. de litis contest.& in l.sciendum.ff.qui satisd.cog.At in casu proposito speciali lege statutum est, valere cōstitutionem census perpetui sine facultate redimēdi,cap. Eleutherius.28.q. 2. cap.præterea.de iure patronatus. Nec etiam procedit dicta regula,quando est aliqua ratio firma illam restringens,etiā sine lege speciali,gloss.recep.in d.l.de pretio.ff. de publi.in rē act. At in casu proposito est maxima ratio restringendi,videlicet,quia in censu perpe-
3 tuo cessat mens & intentio legislatoris, vt supra dictum est. Non etiam obstat præfata extrauagans, quatenus annullat pacta, quibus directe, vel indirecte tollitur facultas redimendi, & aufert præscriptionem centenariam, & immemorabilem: quia loquitur solum de pactis adiectis censui temporali, & redimibili, & de præscriptione, quæ allegari posset contra huiusmodi facultatem; non autem de pactis de non retrouendendo, nec redimendo adiectis contractibus perpetuis sine facultate redimendi: ita quod in contractu census cum facultate redimendi non potest apponi pactum,vt illa facultas tollatur per lapsum alicuius temporis, puta per non solutionem pensionis intra certum tempus, vel aliquod aliud simile, ad tollendam facultatem redimendi in aliquo casu: & ita præsupponit agere de contractu,in quo apposita est eiusmodi facultas: quia priuatio præsupponit habitum,l.decem.ff.de verborum oblig.cap.ad dissoluendum.de despons. impube.& quia absurdum est dicere,quod non valeat pactum de nō redimendo censum perpetuum constitutum à testatore, vel donatore pro Missis perpetuo celebrandis in aliqua ecclesia, & quod faciet censum redimibilem,qui sine illo pacto erat irredimibilis:absurdum enim est dicere quod pactum huiusmodi non solum sit nullum, sed quod operetur contrarium eius,ad quod ponitur, & quod de censu alioqui perpetuo & irredimibili faciat temporalem, & redimibilem,cum tamen sit appositum ad maiorem declarationem perpetuitatis,& irredimibilitatis, contra l. non omnis.ff.si certum petatur.& cap.fi.de verborum sig. Denique d. extrauagans nulla sui parte vetat principaliter emi, & vendi census perpetuos, neque pacta de non redimendo huiusmodi emptionibus apponi;sed veluti incidenter & per adiectionem statuit, vt pacta, quę tollunt facultatem redimendi, non valeant; pręsupponendo clare,se statuere de emptionibus censuum factis cum facultate redimendi.

SVMMARIVM.

1 *Census annuus post extrauagantem Pij V. non potest attenta illius mente emi,nisi totum pretium numeretur & soluatur tempore contractus; de iure autem communi pro illo potest volente venditore alia res solui, vel etiam debitum antecedens cōpensari.num.2.*

3 *Emptio annui census & cuslibet alterius rei non potest contrahi, nisi certo pretio consistente in pecunia merata; pro eo tamen potest, volente venditore, alia res solui.*

CONSILIVM XIII.

AN CONSTITVTIO census ob pecuniam longe antea à venditore debitam, quæ non fuit soluta in pecunia numerata tempore constitutionis, sit valida?

1 Respondeo primo, quod non videtur valida, si est facta post extrauag. fel. rec. Pij V. quæ incipit, Cum onus: quæ videtur requirere, vt solutio totius pretij census constituendi soluatur in pecunia numerata ipso tempore, quo constituitur: quamuis disputando forte teneri posset non probari hoc efficaciter ibi, vt in cõment. de vsur. super cap. 1. 14. q. 3. nu. 88. insinuauimus; ponderando, quod non dicit, *pecunia numerata soluta*; sed solum, *pecunia numerata*; & q̃ dicit nõ posse totũ pretium solui antea, significando quod pars pretij potest solui. sed quia quidquid verba sonent, videtur mẽs auctoris fuisse, vt totum pretium in pecunia numerata soluatur tempore constitutionis, puto esse verum quod dixi.

2 Secundo respondeo, quod constitutio census ante prædictam extrauagantem facta valet, si pretium fuit constitutum in pecunia numerata; licet solutio facta fuisset in alia pecunia, vel re, quæ non esset numerata pecunia. Tum quia extrauagans illa quo ad hoc ius nouum inducit, & ita non se extendit ad præterita, cap. 2. & cap. fin. de constitut. Tum quia videtur quo ad hoc valde rigorosa, & quadamtenus contraueniens æquitati, quæ apud omnes videtur dictare, pinguiorem esse solutionem, vno, duobus, vel tribus annis anticipatam, qua fruitus est venditor census sine vllo censu & interesse, quam eiusdẽ quãtitatis solutionẽ tempore constitutionis, qua nescitur an & quomodo sit fruiturus. Tum quia innumeri contractus venditionis censuum fuerunt facti ante prædictam constitutionem tam in his partibus, quam alibi, in quibus seruatum est quidem, vt pretium constitueretur in pecunia numerata: quia id erat de substantia & essentia emptionis, non tamen quod solueretur in ea, & in tempore & articulo cõstitutionis, quod est de forma accidentali: & ita oporteret illos iudicare vsurarios, quod esset longe alienissimum, & absurdissimum à ratione prædicta contractus emptionis. Tum quia ex neutra extrauaganti Martini V. & Calixti III. colligitur, quod sit necessarium quod solutio fiat in pecunia numerata, licet prima magis id insinuare videatur; vnde nec Illustriss. Toletanus in summa Conciliorum posuit eam inter sex conditiones, quas ex eis colligit, neque ego inter octo quas ante ipsum collegeram, dum Salmanticæ extrauagantes illas prælegerem, & postea in cap. 1. notab. 22. 14. quæst. 3. quamuis ambo collegerimus, quod pretium debet constitui in numerata pecunia, & quod totum debet solui, id est esse solutum, à tempore constitutionis; sed aliud est, quod pretium totum debeat constitui in pecunia numerata, & quod totum debeat solui: & aliud est, quod totum debeat constitui, & solui in pecunia numerata. Tum quia extrauagantes prædictæ, quatenus loquuntur de pecunia numerata, videntur id
3 facere ad significandum, quod is contractus debet iustificari ex natura contractus emptionis; qualis non potest esse, nisi pretium constituatur in

numerata

numerata pecunia, vt est tex. irrefragabilis in §. item pretium. Instit. de empt. Potest autem solui in alia re, quam in numerata pecunia, quod quotidie fit iure quidem per l. pretij. C. de rescinden. vendit. cuius summaria tam Saliceti, quam Baldi, habent in effectu, quod contractus emptionis non irritatur, nec desinit esse talis, eo quod solutio fiat in pecoribus, vel alia re, quam numerata pecunia: & glossa ipsius respondens ad dictum §. item pretium. Inst. de empt. sic ait, *potest autem solui in alia re, quā in numerata pecunia*. quod quotidie fit, & iure quidem, per dictam l. pretij. in hoc clarissimam, quæ habet pretium debere constitui in numerata pecunia quo ad conuentionem, sed non quo ad solutionem, quæ volenti venditori potest fieri in alia re: quod ipsum paulo latius dicunt ibi Baldus, & Salicetus, & Angelus in d. §. item pretium. vbi Iason in addit. ad Portium id admonuit, & totus orbis hoc seruat; quod non satis aduerterunt quidam doctiss. Theologi, qui nullam differentiam constituerunt inter conuentionem de pretio, & solutionem eius; cum tamen de essentia, & substantia, & forma emptionis sit, vt pretium constituatur in numerata pecunia, de accidentali vero, & voluntaria, vt solutio fiat in illa, vel alia re, quæ creditori placuerit. Tum denique, quod præfatæ extrauagantes Pontificum non damnant emptiones censuum aliter, quam ibi dicitur vt fiant, initas, sed solum approbant illas, de quibus fuerunt prædicti Papæ consulti, vt palam est: ideo videntur reliquisse alias, quæ secundum naturam iustæ emptionis erant licitæ, in suo bono statu. At emptio census constituto pretio in pecunia numerata, soluto etiam ante in alijs rebus æstimatis illa quantitate, est iusta, immo iustior eo respectu, quo venditor maiore tempore fruitur pretio; ergo, &c. Ob quæ arbitror hāc partem esse veriorem. Salua quæ iustior fuerit sententia.

SVMMARIVM.

1 *Vendens rem certo pretio conuertendo in annuos census, si relinquat illud penes emptorem obligantem se pro rata retenti pretij dictum censum soluere, committit vsuram, nisi aliunde excusetur.*

2 *Emptor rei emptæ fructus percipiens etiam antequam pretium persoluat, non tenetur ad vsuras pretij non soluti de iure canonico; post moram autē tenetur ratione fructuum perceptorum.*

CONSILIVM XIIII.

QVIDAM vendidit domū alteri, pacto interposito, vt de pretio emeretur annuus census ad rationem decem, vel nouem pro centenario, soluta pretii parte: reliquam partem emptor retinuit, promittēs venditori se pro retento pretio soluturum præfatam census rationem. venditori id placuit. Quæritur quid iuris.

1 Respondeo primo, ꝙ casus propositus duos contractus continet, quorū prior est emptionis, & posterior promissio emptoris de soluendo censum pro parte pretij, quod debeat ad rationem decem, vel nouem pro centum, De posteriore autē, an sit vsurarius, videtur esse magnæ quæstionis. Pro parte

parte namque negante facit l. curabit. C. de actionibus empti. quatenus secundum Bal. & Salic. habet, quod emptor qui percepit fructus rei emptæ tenetur ad vsuras pretij non soluti. Secundo, quod accipere vsuram, seu aliquid vltra sortem pro interesse, etiam lucri cessantis, licitum est, iuxta gloss. recept. in cap. conquestus. de vsur. & in casu proposito videntur capi illa nouem, vel decem annua pro interesse lucri cessantis.

Pro parte vero affirmante facit primo, quod de æquipollentibus idẽ est iudicium, l. fin. ff. mand. & quod æquipollere videntur hęc duo, emere prædium centum, & solutis decem, retinere nonaginta, soluendo nouem annua, donec illa nonaginta soluat; & accipere ab alio mutuo nonaginta, & soluere nouem annua, donec illa nonaginta reddat. At palam est hoc posterius esse vsurarium, ergo & prius est tale. Secundo, quod accipere aliquid pro dilatione solutionis, est vsurarium, vt probat prædictum cap. cõsuluit, & nos post alios tradimus latius in comment. de vsur. cap. si fœneraueris. 14. quæst. 3. à nu. 3. in 26. & in casu proposito venditor accipit aliquid vltra sortem principalem ab emptore, eo quod dat ei dilationem constituendi censum annuum pro parte pretij non soluti: ergo vsuram admittit.

2 Non obstant opposita: non primum: quia illa l. curabit. vel non est seruanda iure canonico, vel est intelligenda de interesse fructuum, quos percipit emptor post moram nondum soluto pretio. Ad secundum respondetur concedendo, quod licet accipere aliquid vltra sortem pro interesse etiam lucri cessantis; negando tamen, quod in casu proposito dicatur capi pro illo: nulla enim fit mentio de domo empta, an esset frugifera, an esset locabilis, nec quanti posset locari, neque an inueniretur census emendus, nec alia quæ requiruntur ad capiendum interesse lucri cessantis; attamen promittitur certum lucrum annuum. Quare mea sententia is contractus posterior, prout proponitur, vsurarius est. Salua saniori sententia.

SVMMARIVM.

1 *Mercator qui plura exercuit mercimonia, quæ vix sine fraude exerceri possunt, reputet apud se, vt potest, omnia, & verisimilem quantitatem damni restituat, & primo certa certis, deinde incerta pauperibus.*

2 *Mutuans frumentum sibi restituendum post messem, modo non obliget mutuatarium ad reddendum melius, non peccat, licet speret quod ei reddatur nouum melius, & magis aptum vt conseruetur.*

3 *Societas contracta ad lucrum & damnum, cum pacto quod liceret ponenti operam loco fructuum seu lucri soluere certum interesse, licita est; modo ponens pecunias ita illas posuerit, vt starent eius periculo.*

4 *Gabellam fraudantes, & sub nomine suo permittentes fraudari, an obligentur restituere remissiue.*

5 *Census ante Pium V. partim pecunia, partim alijs bonis certo pretio æstimatis emebantur.*

6 *Pœna restituendæ sortis in casu moræ soluendi censum ante bullam Pij V. apponi, & peti poterat.*

7 *Emens rem tamquam suppositam alicui censui, de quo tamen an iure subsistat dubitatur, non potest propria auctoritate spoliare existentem in possessione exigendi; potest tamẽ velle, vt de illius iustitia agatur; nisi vẽdens in venditione rẽ dicto oneri supposuisset.*

8 *Pretium census redimibilis incertum, irredimibilis vero videntur esse viginti pro vno.*

9 *Societate finita, ob moram soluendi sortem nihil capiendum, nisi damnum quod ei inde prouenit.*

10 *Societas officiorum cum reuocatur, possunt fructus decursi conuerti in sortẽ, & augeri societas.*

11 *Societas super officio non potest iniri vltra valorem officij: & capere fructus ex re quæ non parit, est contra ius naturæ; nec tolerantia Papæ, quæ est solum permissiua, & non approbatiua, excusat.*

12 *Vendens vineam tamquam liberam ei qui scit eam non esse talem, coram Deo non tenetur de euictione.*

13 *Vendi non potest res, dilata solutione in certum tempus, plusquam nunc valeat; nisi quando vendens erat rem in dictum tempus seruaturus, dubitaturque an illo tẽpore res sit pluris vel minoris valitura. & num. 14.*

CONSILIVM XV.

PRIMVM dubium est. Quidam, qui longo tempore exercuit nonnulla mercimonia diuersi generis, cum tamen omnia mercimoniarum genera vix sine peccato exerceri possent, & propterea ipse potuit acquisiuisse aliqua illicite, nescit tamen quantam quantitatem. Pro illorum emendatione quid agendum est, vt suæ conscientiæ consulatur?

Secundum. Est solitum in quodam loco, quando mutuantur frumenta, quod mutuo recipientes, quando illa restituunt, reddant meliora; si licet recipere dictam meliorationem?

Tertium. Fuit cõtracta societas super mercimonijs cum pacto inter socios de stando lucro, & damno; vel quod illi qui recipiebant pecunias, soluerent certum interesse conuentum illi, qui pecunias dabat; & dicti socij soluerunt illi interesse, licet nõ tantum, quantum conuenerant, asserentes se velle etiam pro maiori eorum commodo magis de interesse soluere, quam reddere computa, & rationes dictæ societatis. Dubitatur, si licuit recipere dictum interesse.

Quartum. Fraus gabellæ aliquando facta est pro bonis fraudantis, & etiam ab alijs sub nomine illius, absque eo tamẽ, quod ipse participaret de aliquo lucro: propter dictam fraudem si tenetur ad restitutionem aliquã, & cui?

Quintum. Census iniri & constitui solebant ante constitutionem Pij V. partim cum pretio, partim vero mediantibus bonis stabilibus ęstimatis ab ipsis partibus: si liciti sunt?

Sextum. Ante dictam constitutionem Pij V. census fiebant cum multis

pactis

pactis, & inter alia, quod in casu morositatis non soluentis dictum annuum censum, possit ille compelli ad restitutionem sortis principalis. An vigore dicti pacti compelli potuerunt censuarij ad restitutionem dictæ sortis principalis, propter quod natæ sunt lites, & damna? an eorum ratio habēda sit, & quæ?

Septimum. Domus empta fuit cum onere certi census; sed dubitauit emptor dictæ domus, quod huiusmodi census esset indebitus, & vsurpatus super dicta domo, & propterea illum recusauit soluere, nisi ostenderetur quod dicta domus esset dicto censui obligata. Si licet?

Octauum. Item si ante constitutionem Pij V. fuit licita exactio census ad 10. pro 100. & etiam post dictam constitutionem?

Nonum. Initis societatibus super officijs, illisque extinctis, si licuit recipere eosdem fructus, aut aliquod vtile, facta omni diligentia de recuperāda sorte principali, quam debitor morosus non soluit; & aliquando non est facta tanta diligentia, quanta potuit: si debentur dicti fructus post disdictam, & quanti?

Decimum. Quandoque dictæ societates renouantur, in quibus cōnumerantur fructus, & interesse decursi illa disdicta. An sit licitum?

Vndecimum. Fiunt societates super officijs, super quibus dantur pecuniæ cum participatione fructuum dictorum officiorum, ad rationem 11. & 12. pro 100. super periculo vitæ ipsius dantis, vel alterius nominati, & dictæ societates fiunt ad certum tempus duraturę: & vt plurimum conueniūt officiales, qui habent eorum officia quasi locatitia pro similibus societatibus faciendis, & pro diuersis etiam innumeris alijs societatibus obligata longe vltra quam valeant dicta officia, & longe plus quam fructus reddant, vt recognoscant bonam fidem: & currunt dictæ societates periculo vitæ eius, qui dat pecunias. An liceat, stante etiam licentia, & tolerantia Papæ?

Duodecimum. Est vendita vinea ad instantiam vnius creditoris per viam Curiæ, & cum onere certæ responsionis: emptor dictæ vineæ quærebat vendere alteri, & cedere iuri, & iste alter sciebat de dicto onere responsionis: quæ tamen venditio, seu cessio effectu caruit, & ideo ad instantiam eiusdem creditoris fuit de nouo dicta res subhastata, & vendita cum assertione, quod res vendebatur libera pro quanto intelligebatur, & quod emptor de eo se informaret: vnde ille, qui volebat primo emere ab illo primo emptore, emit vigore istius venditionis secundæ, & subhastationis factę ab illo creditore, seu iudice ad illius instantiam vendentis, & super vinea fuit detectum postea onus; propter quod ille, qui vendidit, cogitur cauere de euictione ex eo, quod in secunda venditione expressit dictam vineam esse liberam, vbi tamen prius dixit esse grauatam. Quæritur, an in foro conscientiæ dictus emptor teneatur, ex quo de dicta responsione habuit notitiam ante dictam secundam venditionem factam.

Decimumtertium. An sit licitum vendere rem maiori pretio ad tempus, quam quod tunc in pecunia numerata vendi possit, propter dictam

dilationem

dilationem temporis: & si non licet, an debeat haberi aliqua ratio dicti pretij propter dictam dilationem?

Decimumquartum: & si venditur frumentũ, aut vinum pro pretio, quo communiter tali tempore valebit, & pecuniam exiget; an liceat?

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo, quod is, qui varia mercimonia exercuit, debet secum reputare vsque ad quantam quantitatem verisimilem proximis nocuit; & si potest meminisse quantum aliquibus certis personis nocuerit, restituet eisdem. argum. cap. ea te. de iureiur. & si non potest ad memoriam reuocare quantum aliquibus certis personis nocuerit, vel meminerit quod multis alijs nocuit, sed non recordatur; debet bona fide reputare quantum plus, vel minus potuit nocuisse eo modo, vt restituere teneatur, & restituere illud pauperibus, vel impendere in alia opera pia, iuxta tex. & gloss. cap. cum tu. de vsuris.

2 AD SECVNDAM, quod si expresse, vel tacite conueniatur, vel consuetudo habeat, quod mutuatarius reddat melius frumentum, quam accepit, peccat mutuans, & tenetur restituere illud plus, quod accepit. argum. cap. 1. & 2. 14. quæst. 3. sed si non fiat conuentio, nec consuetudo obligat ad reddendum melius, sed contingit, quod cum teneatur reddere idem in specie, reddit melius frumentum, eo quod est sanius, vel nouius ad conseruandum aptius, non peccat accipiendo, nec tenetur restituere, etiã si minus principaliter motus fuerit ad mutuandum frumentum, quod reciperet melius: ea tamen mente, quod contentus foret restitutione frumẽti æque boni, nec peteret amplius, neque conquereretur: quoniã spes illa minus principalis non facit mutuum vsurarium, iuxta gloss. recept. in cap. consuluit. de vsur.

3 AD TERTIAM respondeo, quod, si supradicta societas erat vera, ita quod capitale non manebat saluum conferenti pecuniam, immo si perderetur, periret illi, & non alijs socijs, satis licita esset; si autem capitale, seu sors principalis debeat salua reddi conferenti, non esset licita, per ea quæ nos post alios scribimus in Man. cap. 17. num. 251.

4 AD QVARTAM respondeo primo, quod eius decisio pendet à decisione illius grauissimæ quæstionis; An gabella possit salua conscientia fraudari ab eo, qui se subijcit pœnæ impositæ fraudanti, si damnatus fuerit in foro exteriori. Secundo, quod ad eius decisionem præmisimus, & considerauimus altiora, & plura, quã qui ante nos eam tractarunt, in dicto Man. cap. 17. à nu. 202. ex quibus diligens lector poterit colligere vtriusque decisionem, quamuis ea non sine causa ibi est obnubilata.

5 AD QVINTAM respondeo, quod census impositi ante extrauagãtem Pij V. non desinunt esse liciti, propterea quod pars pretij fuisset soluta in pecunia numerata, & pars in alijs iuste æstimatis, si alia necessaria fuerunt seruata: quoniam ante illam pretium census poterat solui in alijs bonis, quam pecunia numerata, immo & remittendo debitum à venditore soluendum emptori, cum finis extrauag. prædictæ habeat non esse illi locũ in censibus ante illam constitutis, vt per eius tenorem patet.

6 AD SEXTAM respondeo, quod ante prædictam Pij V. constitutionẽ iuste

iuste poterat apponi pœna restitutionis sortis in casu contractæ moræ soluendi censum:& ita peti potuit & potest restitutio prædictæ sortis post contractam moram; immo & impensæ & damna ob illam litem consequuta deberentur à tali moroso, eo modo quo in alijs litibus debentur ab iniusto litigante, per notata in cap. finem litibus. de dolo & contum. & in toto titulo de calumni.& C.de pœna temere litig.

7 AD SEPTIMAM respondeo primo, quod, si ille, cui deberi censum in instrumento emptionis dicitur, est in possessione accipiendi censum, nõ licet negare illius solutionẽ; quia esset priuare ipsum auctoritate propria, quod non licet, toto tit.de restit.spoliat.in l.si dederit.ff.de iudic.Secundo, quod, si non esset in possessione percipiendi illum, nec spoliatus ab ea, nec fuit mens venditoris obligare ementem ad plusquam ipse debebat; ponderanda essent verba instrumenti, an per ea satis probaretur census ille esse impositus contra ementem; & si satis probaretur, non liceret negare; & si non probaretur satis, posset negare solutionem: quia possessor in dubio non tenetur id quod possidet indiscussum dimittere, l.illud.ff.de petition.hæred.

8 AD OCTAVAM respondeo, quod Pius V. non statuit quantitatem pretij dandi pro censu; & ita non est definitum quod sit iustum pretium census redimibilis, licet pro censu irredimibili videatur dari debere ad rationem 20. pro vno. argum. gloss. communiter receptæ in auth. perpetuæ.C.de sacrosanct. eccl. & ita secundum varias terras varium est pretium census redimibilis, vt nos latius diximus in commentario prædictæ extrauag.

9 AD NONAM respondeo, quod non videtur licere socio conferenti pecuniam, capere aliquid vltra sortem post disdictam, siue post recessum à societate, pro tempore post illum recessum currente: quia iam cessat societas,& periculum perdendi sortem, ratione quorum poterat accipere aliquid vltra sortem:& causa cessante cessat effectus, cap.cum cessante. de appell.Nec obstat, quod socius sit in mora soluendi. Tum quia mora nõ reddendi mutuum non inducit ius petendi aliquid vltra sortem, cap.cõsuluit.de vsuris. Tum quia per aliam actionem, vel officium iudicis poterit recuperare damna, vel impensas. Tenetur tamen vltra sortem reddere dãnum, quod dedit, eo modo, quo singulariter ait S. Tho. receptus in 2. 2. q. 62.art.4.quem in alio consilio referimus.

10 AD DECIMAM respondeo primo, quod non satis intelligo quæstionem.Secundo, quod si mens quærentis est, an liceat post disdictam renouare societatem,& quod quantitas ad quam ascendunt fructus quæsiti ex priori societate, ponatur in societate: Respondeo, quod non video cur nõ liceat, cum liceret ei pecuniam ex priori societate extractam cum reliqua lucrifacta ponere in societate penes alium, argumen. l. illud.ff.ad l.Aquil.

11 AD VNDECIMAM respondeo, quod contra ius naturale videtur, vt contrahatur societas super lucro officij, quod sperat officialis, vltra valorẽ, quem valet ipsi officiali officium suum, super cuius fructibus contrahitur

trahitur societas, per ea quæ post D.Thom.& alios, nos quoque tenuimus in cap.si fœneraueris.14.quæst.3.dum ea ratione probamus iure naturali prohiberi vsuram; eo quod ex re quæ non parit, quæritur partus: & tolerantia Papæ, qui solum permittit, & non approbat actum, non facit eum licitum, iux.gloss. celebrem cap.denique.4.dist.& licet periculum mortis possit iustificare contractum donationis, vel alium de se licitum, factum cum conditione, vt dans pecuniam perdat illam, si moriatur intra illud, aut illud tempus; non tamen potest iustificare contractum de se illicitum, qualis est societas super re infructuosa. argum. cap.cum Paulus. 1.quæst.1.

12 AD DVODECIMAM respondeo, quod in eius propositionis linea penultima videtur positum verbum, *emptor*, pro verbo, *venditor*. Secundo, quod in casu proposito venditor non tenetur in foro cõscientiæ ipsi emptori pro responsione, quia emptor sciebat illam deberi à vendente vineam, per l.2.§.venditor.sub fin.ff.de actio.empt.

13 AD DECIMAMTERTIAM respondeo, quod qui vendit rem carius iusto pretio propter dilationem datam ad soluẽdum, admittit peccatum vsuræ; nisi dubium esset, an res vendita pluris valitura sit tempore solutionis, & venditor seruaturus esset illam vsque ad illud tempus, cap.in ciuitate.iuncto cap.fin.de vsur.vt nos declaramus in dicto Manu.c.17.nu.206.& 210.

14 AD DECIMAMQVARTAM respondeo, quod licet vendere rẽ pluris, quam valeat tempore venditionis, dilata solutione, concurrentibus duobus: alterum, quod ipse venditor volebat seruare rem vendendam vsque ad tempus solutionis faciendæ: alterum, quod esset dubium, an tempore solutionis valeret illa res plus, vel minus, quam pretium constitutũ. casus est in d.c.fin.de vsur.& resolutio communis in d.cap.in ciuitate. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Census empti pretium debet solui in pecunia numerata.*

1 *Census impositio, cum pacto vt etiam re censuaria perempta solui debeat, vel ne illa alienari poßit, vel ea alienata censuarius non soluente emptore censum soluere teneatur, & non soluendo puniatur, vsuraria iudicanda, & ad formam bullæ Pij V. reducenda.num.2.*

CONSILIVM XVI.

D. GASPAR debebat Augustino quamdam pecunię summam, & anno 1568.mense Maij conuenerunt inter se, vt Gaspar venderet ei censum redimibilem super sua domo, ad rationem octo pro centum, cum pactis, & conditionibus, vt Gaspar teneatur illum soluere, etiam quomodocumque pereat in præiudicium Augustini; & quod in casu venditionis, si emptor non soluerit censum, remaneat Gaspar obligatus ad illum soluendum: & quod non soluens tempore stato, incurrat talem pœnam. Quæritur an

ritur an huiusmodi contractus sit validus.

1 Respõdetur primo, agere me gratias DD. consulentibus, quod meo dignantur stare iudicio, quod vt e vultu Dei prodeat oro ipsum omnipotétissimum & maximum.

2 Secundo, quod fel. recor. Pius V. edidit extrauag. cuius initium est, *Cum onus*, circiter duobus mensibus antequam fieret is, de quo quæritur, contractus censiticus: per quam determinauit omnem contractum censiticũ aliter, vel in alia forma factum, præsumendum esse fœneratitium. Et quod is contractus non fuit factus secundum illius formam. Primo quidem, quia pretium census per eum impositi, & venditi D. Gaspari prædicto à D. Augustino non fuit solutum in pecunia numerata: quia pro eius pretio fuerunt accepta in solutum multa, quæ debebat Augustinus ipsi Gaspari, vt in eodem contractu expresse dicitur: & præfata extrauag. statuit, ne aliter vllus census constitui possit. Secundo, quod per contractum prædictus Augustinus venditor census obligat se ad eum soluendum, quomodocumque etiam casu fortuito res ipsa immobilis, super qua imponitur census, pereat; quod est expresse contra prædictam extrauagan. Tertio, quod per hunc cõtractum conuenerunt partes, ne bona, super quibus imponebatur census, vllatenus vendi vel alienari possent, quod prædicta extrauagans prohibet fieri. Nec prædicti contrahentes videntur excusari posse allegando, quod non fuit prohibita simpliciter omnis alienatio; sed tantum illa quæ fieret in præiudicium census impositi. Tum quia vix fieri potest, vt illa sine præiudicio aliquo fieri queat, si res satis introspiciatur; cum persona, quæ solutura est censum, mutetur; & ipse opponere posset aliquas exceptiones peremptorias, vel dilatorias, quas non opposuisset, nec potuisset opponere impositor & venditor eius. Tum quia videtur emptori census tolli ius præferendi se in emẽdo illam rem pro eodem pretio, quod extrauagans prædicta illi concedit. Quarto, quod prædictus Augustinus remansit obligatus ad soluendum censum, si is in quem res cẽsui supposita alienaretur non solueret illum; quod est contra prędictam extrauag. vel mentem cõditoris eius, qui voluit, ne qui imposuit censum, si vẽderet bona super quibus poneretur ille, solueret amplius illum. Quinto, quod per hunc contractum remansit præfatus Augustinus obligatus ad soluendum censum, etiam re supposita illi perempta: & extrauag. prædicta statuit, vt re etiam pro parte pereunte pars quoque census periret. Sexto, quod extrauagans prædicta pręcipit, ne vllam pœnam ipso iure incurrat venditor census, eo quod non soluat tempore statuto: & per hunc contractum imponitur pœna grauissima perdendi ipso iure multa, vt ex ipso apparet.

Tertio principaliter respõdeo, quod ex prædictis infertur præfatos DD. consulentes recte facturos, si prædictum contractum in iuridicam formã reformauerint, antequam iudex vllus cõtra illos processerit, imponendo eis crimen vsuræ. Tum quia etiam iure communi antiquiore præd. extrauag. male cõtraxerunt ponendo secundam, tertiam, & quartam conditiones, vt satis colligitur ex his quæ scribimus in commentario de vsuris super cap.

per cap. si fœneraueris. 14. quæst. 3. à num. 69. & notab. 22. vsque in finem, vbi ponimus prędictam extrauag. multis glossis & quęstionibus ornatam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Census redimibilis positus super re immobili, cum pacto, quod si incapax inueniatur, censeatur positus ad electionem emptoris super omnibus bonis constituentis; est contrarius extrauag. Pij V. & illius menti, & etiam contra iura probibentia vsuram palliatam. nu. 2.*

CONSILIVM XVII.

AN QVI emit censum redimibilem constitutum super re immobili suis finibus designata, cum pacto, quod si inuenta fuerit incapax talis census, censeatur impositus generaliter super omnibus bonis constituentis ad electionem emptoris, sit censendus vsurarius, extante maxime extrauag. Pij V.

1 Respondeo primo, quod in terris, in quibus est recepta prædicta extrauag. de rigore iuris censendus est prædictus census positus contra illam, aut certe eius mentem, & in fraudem eius, quod idem est, cap. penult. de reg. iur. lib. 6. & in foro exteriori videtur iudicãdus vsurarius, per ea quæ nos adnotauimus in commen. de vsur. super d. extrau. glo. 2. num. 86. & in q. 25. 26. 27. 28. 29. & 46.

Secundo, quod punctus & iugulum huius quæstionis propositæ videtur esse, an hęc præsumptio vsurariæ prauitatis, quam inducit prædictum pactum assecurationis, tollatur ex eo, quod priusquã illud adiiceretur, principaliter fuit constitutus census in re certa limitibus suis designata. Nam pro parte affirmante facit, quod non refert, quid de æquipollentibus fiat, l. fin. ff. mand. & quod adiectio prædicti pacti, quod si res immobilis super qua fuit constitutus census inueniretur incapax ad constituendum illum super ea, censeretur impositus super omnibus alijs bonis constituentis ad electionem emptoris, videtur æquipollere, & non plus operari, quam cautio, vel fideiussio, qua promitteretur habilitas & capacitas rei, super qua imponebatur census.

2 Sed pro contraria parte facit, quod non sunt illa æquipollentia. Tum quia longe maioris effectus est translatio census de vna re in aliam, præsertim incertam, & eligendam ab emptore, quam sit cautio, vel fideiussio, qua promittitur assecuratio capacitatis rei, super qua census imponitur. Tũ quia illa cautio non operatur plusquam cautio de euictione. Tum quia multo securior fit emptor census per illud, quam per hoc, vt palam est. Tum quia præstatio prædictæ cautionis non est contra mentem extrauag. quæ fuit facere participem periculi perdendi censum emptorem; sicut emptor prędij participat periculi perdẽdi illud casu aliquo casmatis, belli, vel alius generalis perditionis: immo est secundũ mentem eiusdẽ, quæ voluit, vt tamdiu securus esset census, quãdiu securum esset prædium, & nõ vltra.

Tum quia per adiectionem prędicti pacti securitatis alteratur multum & notabiliter modus constituendi censum: per quam alterationem fit, vt alio modo, quam ordinato per illam extrauag. contrahatur census: & extrauag. prædicta expresse statuit, quod contractus, per quem constituitur census alio modo, quam per illam ordinato, censeatur vsurarius. Tum quia per adiectionem prædicti pacti videtur creari actio quædam personalis contra constituentem censum, ita quod possit ab eo peti census etiam perdita re, super qua fuit impositus; cum tamen extrauag. solum intendat, vt contrahatur actio realis contra possidentem rem censuariam, quicumque sit ille, & non contra vendentem illum, si res illa pereat, vel ipse desinat eam possidere: & nos probamus contra Sotum, & Couarruuiam, non posse constitui censum super persona, ita vt actio personalis nascatur cõtra constituentem illum. Tum denique quod per adiectionem huiusmodi pacti aperiretur via facilis ad exercendas vsuras: quoniam fere tam facile inueniet quis emptorem census cum huiusmodi pactione, ac inueniret mutuantem sub vsuris, si id facere liceret; & quasi tam secure posset quis emere censum cum hac pactione, ac mutuando pro vsura sine illo pacto. Per quę omnia proculdubio puto huiusmodi contractum esse contra prædictam extrauag. & mentem eius, immo etiam contra ipsa iura communia, non solum vetantia vsuram formalem, quæ fit mutuo formali, sed etiam virtualem, siue tacitam, quæ illi ęquipollet, iuxta cap. in ciuitate de vsuris, & cap. illo vos. de pignorib. & cap. ad nostram. emptione.

SVMMARIVM.

1 Census emptio nõ vitiatur, eo q. nulla habeatur ratio valoris rei super qua imponitur, modo sit immobilis, valens quotannis tantam vel maiorem quantitatem redituum, quam est census impositus: eius vero pretium non est determinatũ iure, sed varium pro diuersitate regionis. num. 2. potestque conueniri vt detur fideiussor quod census potuit super dicta re imponi, sicut secundum morem regionis à venditore rerum præstari solet cautio de euictione, cui hæc similis est, num. 3. sed non quod census statuto tempore soluetur. num. 5. nec potest conueniri vt soluatur ante finem anni, nisi ibi sit mos quod pensiones ante soluantur. num. 4.

CONSILIVM XVIII.

QVAERITVR, an emptioni census annui perpetui sexdecim pro 100. possit adijci fideiussor de soluendo censu termino stato, & quod vendens potuit imponere illum prædio censuario, nulla consideratione particulari habita de valore prædij, super quo imponitur census, & quod dimidium census soluatur singulo semestri.

1 Respondeo primo, quod nullo iure communi, nec nouo extrauag. Pij V. est necessaria inquisitio de valore prędij censuarij; sed satis est, quod illud sit res immobilis, & quod vere reddere possit quotannis tantam vel maiorem quantitatem redituum, quam sit census impositus ei, per ea quæ

nos

nos addimus illi extrauag. in eius commenta. quem facimus in tract. de vsur. super cap. 1. 14. q. 3.

2 Secundo, quod nullo iure antiquo, nec nouo illius extrauag. definitur iustum pretiũ census annui, quod secundum varietatem regionum variũ esse in d. commen. ostendimus; testando, quod in Aragonia centum soluũtur pro quinque, & in Nauarra sex, & in Castella pro septem centum, & aliquando amplius, & in aliquot partibus Galliæ pro decem, & etiam in Germania, vt significant extrauag. 1. & 2. de emptio. & in Vrbe vidimus solui pro nouem: & ita si mos illius regionis habet, vt octo emantur per centum, iustum reputabitur pretium.

3 Tertio, quod arbitror iuste posse dari fideiussorem à venditore, quod potuit vendere illum, & quod est bene impositus. Tum quia de natura vẽditionis est ut vẽditor teneatur de euictione; & nõ videtur voluisse auctor eius tollere illa, quæ sunt emptioni naturalia; qualis est euictio, iuxta tex. adiunct. gloss. in l. pacta conuenta. ff. de contrahen. emptio. & in l. 1. de euictio. Tum quia secundum morem regionis, in qua contrahitur, est danda cautio de euictione, l. si fundus. ff. de euict. Tum quia expressio eius, quod tacite inest, nihil nocet, l. 3. ff. de leg. 1. c. significasti. de elect. & in emptione venditor tenetur tacite de euictione, vt prædictum est.

4 Quarto, quod nullo iure antiquo, nec nouo extrauag. prædictæ præscribitur tempus, quo census huiusmodi debeat solui: sed videtur quod est soluendus tempore quo pensio: illa vero soluenda est tempore, quo inter partes conuenit, secundum gloss. recept. l. ædem. C. de locat. & si nihil conuenit, more regionis, secundum eamdem gloss. & Bart. ibidem. & si nec vllus mos regionis est, in fine anni, secundum eamdem gloss. & Bart. Quibus videtur consequens, quod si dimidium pensionis est soluendũ in fine semestris, & consequenter dimidium census est soluendum in eo, potest adijci pactum de soluendo dimidium census in fine semestris. Sed dubium est, an partes conuenire possint, vt huiusmodi census soluatur priusquam mos regionis habeat. & puto quod non: quia per præfatam extrauag. vetantur omnia pacta, quibus venditor census grauatur vltra ius commune. At iure communi, si nihil actum est, nec more regionis aliud statuitur, census videtur soluendus in fine anni, vt pensio soluenda est, per supradicta. ergo videtur grauari venditor per pactũ de soluendo dimidio in fine semestris.

5 Quinto, quod datio fideiussoris de soluendo censu tempore debito videtur esse aliquod grauamen venditori census, qui nullo iure communi tenetur ad dandum illum fideiussorem: cui videtur consequens, tale pactum non posse adijci, quia videtur esse contra præfatam extrauagan. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Census si ematur cum pacto vt soluatur liber ab onere & gabella, quæ de iure ad emptorem spectat, vel vt soluatur secundum formam obligationis Cameralis, est contra extrauagantem Pij V.*

2 *Generale pactum, & mandatum intelligendum de ijs quæ licite fieri possunt, & ita vt excludat delictum.*

CONSILIVM XIX.

AN CENSVS constitutus super aliquo prædio certo, & finibus recte designato, cum conditione vt soluatur liber ab omni onere, impositione, gabella, & vectigali, sit contra formam extrauag. Pij V.

1 Respondeo primo, quod si contrahentes intellexerunt de libertate ab onere soluendi impositionem, & gabellas, seu vectigalia, quæ iure communi deberent per emptorem adimpleri, est contra formam extrauagantis Pij V. Tum quia per prædictam extrauag. vetantur pacta, per quæ venditor census obligatur ad aliquid, ad quod iure communi non tenetur, præterquam ad solutionem census: & per prædictam conuentionem obligatur venditor ad soluendum impositionem, gabellas, & vectigalia, quæ soluere deberet emptor. Tum quia venditio census cum obligatione ad soluendũ illum in forma Cameræ non valet, vt tradimus nos in comm. de vsuris, q. 21. super prædictam extrauag. num. 116.

Secundo, quod si contrahentes intellexerunt de libertate in soluendis oneribus, quæ deberet venditor census propter prædium, super quo vendebat illum, vel ob aliquid aliud, non est contra formam, neque mentem extrauagantis prædictæ: quia per illud pactum nõ obligatur ipse ad aliud, quam ad id, ad quod iure tenetur.

2 Tertio, quod in dubio videtur præsumendum eos intellexisse secundo modo: quia in dubio non est præsumendum delictum, cap. 1. de reg. iur. & l. merito. ff. pro socio. Tum quia mandatum generale ad aliquid faciendum, est intelligendum de eo, quod potest fieri licite, & non est extendendum ad id quod potest illicite fieri, l. si procurator. ff. de cond. indeb. cap. 1. de iure iur. lib. 6. cum similib.

SVMMARIVM.

1 *Vsura non est, si do tibi irreuocabiliter scuta ducenta, vt certum quid annuum mihi, quoad vixero, des; quia non est mutuum, sine quo non est vsura.*

2 *Aequalitas dati & recepti requiritur etiam in contractibus innominatis, do vt des vel facias: at in sponsionibus non ita exacte requiritur, num. 3.*

4 *Annua præstatio vitalitia, ad hoc vt sit iusta, debet ita computari, vt tot præstationes annuæ, quot præsumitur vitam duraturam, computato etiam periculo quod citius forte morietur, æquipolleant ei quod pro dicta præstatione recipitur.*

CONSILIVM XX.

DEDIT Maria ætatis 50. annorũ, & post lõgas infirmitates valetudinaria, ducatos 200. sub conditione tamen, ꝙ dictæ Mariæ, vel fratri suo, qui tunc 60. erat annorum, tot mensuras vini, & tot aliarum rerum annis singulis, & ad eorum vitam tantum donare teneretur, & post obitum prędi-

prædictorum recipiens dominus absolute, & absque vllo onere maneret. Quæritur, an huiusmodi contractus sit licitus.

Respondeo primo, multum lucis afferre potuisse huiusmodi pactionis tenorem scriptum; quia talibus verbis posset esse conceptus, vt iudicaretur emptio: & talibus, vt iudicaretur donatio sub certo modo & onere facta; & talibus, vt esset contractus societatis; & talibus, quod esset contractus innominatus, do vt des, vel do vt facias, vel sponsio dabo hęc quot annis vixeris, si dederis mihi ducenta scuta. Secundo, quod attenta sola serie verborum, quibus quæstio proponitur, videtur esse contractus innominatus do vt des, iuxta l. vltimam. ff. de cond. caus. dat. & l. naturalis. §. 1. & l. ob eam. ff. de præscript. verb. quamuis etiam posset dici quadamtenus, do tibi hæc annis quibus vixeris, si dederis mihi ducenta scuta, iuxta trad. in l. à Titio. ff. de verb. oblig. & in l. cum ad præsens. ff. de rebus cred.
1 Tertio, quod huiusmodi contractus nullatenus est vsurarius, quia nullum mutuum expressum, neque tacitum continet, sine quo nequit esse vsura, secundum omnes in rubr. de vsuris, & in 4. distinct. 15. tradimus
2 nos in Manuali cap. 17. num. 206. Quarto, quod is contractus si dicatur esse innominatus, do vt des, potest esse iniustus ea ratione, quod inter 200. scuta data, & inter triticum, vinum, & alia danda non seruaretur æqualitas: quia in omni commutatione, siue sit emptio, siue permutatio, siue do vt des, siue quæuis alia, seruanda est æqualitas valoris inter datum & receptum, secundum receptam sententiam, quam pulchre ponit Scotus 4. distinct. 15. quæst. 2. artic. 2. quem post alios sequimur nos in Manuali cap. 17. num. 287. littera C, & fusius in cap. fin. de vsu. à num. 11. & tribus sequ. Quinto, quod is contractus est iustus, & sanctus, si secundum æstimationem virorum prudentium tantum valebant prædicta 200. scuta cum periculo mortis, quam prædicta Maria & frater eius obire poterant, attenta sua ætate, quantum illa quæ erant danda, attenta facilitate liberationis, quæ poterat ei obuenire quocumque anno, mense, & die post accepta illa scuta.
3 argum. l. hæreditatum. ff. ad l. Falcid. Sexto, quod facilius iustificari posset, si reduceretur ad genus sponsionum. argum. sponsionum, quæ sæpe fiunt de dandis 100. pro 10. vel 20. si ille aut ille intra certum tempus non moriatur, vel moriatur, vel si illud aut illud contingat, vel non, iuxta notata per Paulum, Alexand. & alios in l. à Titio. ff. de verb. oblig.
4 & in d. l. cum ad præsens. ff. de reb. cred. Septimo, quod cum in argumento quęstionis non proponatur quantum tritici, vini, & cæterarum rerum erat quotannis reddendum, non potest iudicari certo de iniustitia huius contractus, si reducatur ad contractum do vt des: quare hoc prudentibus viris remittendum censeo: tametsi credam eum esse iustum, eo quod non erat soluendum tantum pretium, quanti essent valitura omnia, quæ redderentur, sed quanti valitura erant annis quibus verisimiliter prædicta Maria, & frater eius victuri præsumerentur, & tanti minus, quanti æstimandus esset euentus mortis, qui accidere potuisset statim, vel paulo post pręstationem pręedictorum scutorum.

POSTEA pro clariori notitia expressum fuit, quod valor annuus vini, tritici, &c. excedebat summam 30. scutorum, & si haberetur ratio præsentis temporis, perueniret ad summam 40. Et ab aliquibus alijs datæ fuerunt alię responsiones.

Prima. Nec ex hac parte apparet iniustitia, cum in hac ciuitate huiusmodi contractus innominati passim ob fertilitatem agrorum, & pecuniæ penuriam exerceantur. Quod vero facit difficultatem, & videtur nescio quid iniustitiæ insinuare, illud est, quod huiusmodi reddenda sint non tantum in vita Mariæ, sed etiam fratris, ita vt hæc soluendi obligatio duret vtriusque vita durante. Quare sicut exactio ista 30. vel 40. scutorum annuorum pro 200. datis non iudicatur iniusta ob consuetudinem, & qualitatem regionis, ita & excusari posset ab iniustitia hęc ad duas vitas solutio, propter ingrauescentem vtriusque ætatē, & ex omni parte iustus hic contractus censeretur.

Alia responsio. Contractus hic speciem habet census vitalitij, qui ex natura sua iustus est, & potest reddi iniustus ob inæqualitatem annuorum redituum, maxime cum in contractu ad duas vitas diminui debeant. Verum hoc constare poterit ex pecuniæ penuria, ex fertilitate agrorum, ex consuetudine vniuersali patriæ, ex qualitate & sanitatis, & ætatis eorum, pro quorum vita census instituitur. Quantum vero iudicare possum, inæqualitas & excessus in annuis reditibus esse videtur.

Alia. Talis contractus nullo iure censendus est illicitus, vt colligitur ex supradictis. Tota difficultas cōsistit in hoc, an in ijs, quę ꝑ 200. scutis soluū tur vino, tritico, &c. seruetur iustitia, & æqualitas. Hęc enim tātum videtur consideranda, cum ex his contractus huiusmodi innominatus, & pro duabus vitis reputetur iniustus. Excusant hanc, quæ forsan iudicaretur iniustitia, vt pro 200. soluerētur annua 30. & postea 40. ex penuria pecuniæ, & fertilitate agrorum, & consuetudine vniuersali in illa ciuitate, & ob ingrauescentem vtriusque, scilicet M. & fratris ætatem; quæ si ita sint, nos etiam excusamus. Prima enim facie videtur maxima iniustitia, vt pro 200. soluantur quotannis modo 40. & præcipue in duabus vitis. At si tanta esset penuria pecuniæ, tanta fertilitas agrorum, vniuersalis etiam consuetudo, vt nullum propter hoc scandalum oriatur, quæ omnia iudicio boni viri sunt relinquenda; certe dubitari non posset de iustitia talis contractus.

Alia. De prædicto contractu, quod non sit vsurarius, vt dicunt prædicti DD. patet ex definitione vsuræ; quæ est, cū quid accipitur vltra sortem, 14. quæst. 3. cap. 1. cum seq. Sed sic est, quod in hoc casu numquam repetitur sors, nec est spes vt repetatur; ergo non est vsurarius. An autem contineat iniustitiam, hoc nō potest certa lege determinari; sed vt post alios copiose in hac materia scribit Couarr. 3. p. resol. cap. 9. num. 7. hoc totum pendet ex arbitrio boni viri, qui secundum qualitatem loci, & personarum, ad quarum vitam annuatim fit dicta annua solutio, rem iudicabit. & descendendo ad particulare, Oldrad. cons. 207. quod incipit, Vniuersis, approbauit similem contractum, in quo soluebatur ad rationem vltra 16. pro 100. adiecto pacto, vt si is, super cuius vita soluebatur annua præstatio, mo

reretur

reretur intra biennium, dimidium capitalis restitueretur suis hæredibus. Vnde licet hæc prestatio sit ad vitam duorum, Oldradi autem contractus esset ad vitam vnius solum Episcopi; attamen hæc qualitas duarum personarum videtur compensanda cum pacto de recuperando capitali modo prædicto; maxime cum vterque esset senex. Præterea, etsi vita hominis nõ sit certa, attamen Iurisconsultus in simili causa, scilicet legis Falcidiæ, in l. hæreditatum. ff. ad l. Falcid. arbitratus est, homini qui attigit annum 50. posse assignari annos 9. superuiuentiæ; ei autem qui excedit annũ 50. posse assignari annos 7. sexagenario autem assignari annos 5. licet autem à dicta materia ad aliam materiam illatio non sit necessaria, vt notat idẽ Couarr. vbi supra, attamen non tollitur quin sit probabilis, & talis, quæ iudicantis animum possit mouere, & informare. Cum autem prædictus D. frater, cuius vita magis consideratur, quam M. quæ credebatur iam pedem in fouea habere, iam excederet annum 50. & forte 55. non video quæ sit iniustitia, si quis pro 200. scutis emat annuam pensionem ducatorum 32. ad septennium, vel nouennium. Vtilius enim emisset ad rationem 10. vel etiam 8. pro centenario in perpetuum, quam emere ad rationem 16. pro 100. pro annis solum 7. vel 10. Immo credo, quod quilibet emptor potius daret scuta 16. pro 100. in vita sua, quam 10. in perpetuum. Ex quibus, & alijs similibus computationibus, credo quod possit dimitti dicta Maria in sua bona conscientia. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Prohibitus non est censendus contractus, nisi lege prohibeatur.*

2 *Census annuus ante extrauagãtem Pij V. poterat emi & constitui super omnibus bonis immobilibus, mobilibus, iuribus, & actionibus præsentibus & futuris alicuius: maiorique subiacet periculo, & difficilioris est exactionis, quam si imponeretur super vna sola re immobili. num. 2. & 3. & quia Nicolaus V. pro regno Siciliæ hos contractus approbauit, modo adesset obligatio de retrouendendo, num. 4. ac etiam consuetudo approbauit, num. 5. nec est verum quod hic census non habeat fundamentum, seu rem super qua subsistat, num. 6. & 9. licetque extrauagantes Martini, & Calixti approbẽt census constitutos super rebus, num. 7. nõ tamen reprobãt aliter constitutos. num. 10. secus est post extrauagantem Pij V. num. 6. qui non quidem declarando, sed de nouo cõstituendo decreuit vt solum super certis immobilibus rebus constitueretur. num. 8.*

4 *Census annuus olim secundum aliquos etiam super persona constitui poterat, quod tamen auctori non placet.*

5 *Census si super pluribus rebus constituitur, hoc habet incommodi, quod si res ipsæ ad plures perueniant hæredes vel successores, à pluribus erit exigendus per partes.*

6 *Accidens non potest esse sine subiecto & fundamento aliquo. & num. 9.*

7 *Census creatus ante bullam Pij V. si reformetur post illam, illius dispositioni videtur subiacere; & hoc, quando à primo receditur; secus, si eidem inhærendo emptor aliquod onus remittat, vel aliquam gratiam faciat venditori. num. 11.*

CONSILIVM XXI.

QIDAM de anno LXVII. emit censum constitutum super omnibus bonis immobilibus, & mobilibus, iuribus, & actionibus præsentibus & futuris ad rationẽ octo pro centum, & postea anno sequenti reduxit illum ad rationem septem pro centum, ratificando illum in reliquis.

Quæritur, an valuerit constitutio census, & eius emptio prima, & an valeat ratificatio.

1 AD QVAESTIONEM respondeo affirmatiue. Primo quidẽ, quod nullo iure videtur prohiberi constitutio census & emptio eius prædicta: & non est dicendum esse prohibitum aliquid sine lege prohibente, c. consuluisti 2. q. 4. §. 1. in authent. de qualitate dot. coll. 2.

Secundo quod Henricus in tractatu de contractibus q. 74. & 75. quẽ sequitur Dominicus Sotus in tractatu de iustitia & iure lib. 6. q. 5. art. 1. tenẽt quod census non solum potest constitui super quibuscũque bonis, sed etiã super persona ipsa ipsiusmet vendentis, quamuis efficaciter id confutauerimus quo ad ampliationem.

2 Tertio, quod emptio census eo magis iustificatur, quo maiori periculo pretiũ illius subiicitur. arg. eorũ quæ notãtur in c. fi. de vsur. & quod pretiũ census constituti super iuribus & actionibus maiori periculo videtur subijci, quã pretium census constituti super aliqua re immobili, quæ firmior, & maioris durationis est, quã sint actiones & iura personalia, quæ in dies & horas pereunt, & extinguuntur, vt palam est: ergo constitutio huius cẽsus non debet iniusta iudicari, eo quod super rebus tam mobilibus & iuribus, quam immobilibus sit constitutus.

3 Quarto, quod si potest constitui super vna re immobili tãtum, à fortiori videtur posse cõstitui super multis, & à fortiori super immobilibus & mobilibus, & alijs iuribus: quia emptio census eo iustior esse videtur, quo cæteris paribus ille minus tutus est, & minoris æstimationis, quia minorem speciem vsuræ habet. At census constitutus super pluribus rebus, eo minus tutus & minoris æstimationis est, quo super pluribus rebus constituitur: quia succedentibus multis in eis per contractus inter viuos vel vltimas voluntates, diuidetur census inter eos, & ita longe difficilius poterit recipi & exigi à multis, quam exigeretur ab vno qui succederet in vno prædio, in quo solo ille fuisset constitutus. arg. eorum quæ de incommoditate damnoque determinatur de solutione partis, & diuisione actionum inter multos hæredes, & multiplicatione debitorum in l. cum ij. §. causæ. ff. de transact. & in l. tutor. & l. Lucius. ff. de vsuris. & l. plane. ff. familię erciscũdę, cum ijs quę glossa eius in vers. minima, citat.

4 Quinto, quod Nicolaus Quintus ad petitionẽ Regis Aragonię & vtriusque Siciliæ Alphonsi declarauit licitos esse contractus, per quos aliqui cõstituunt, & vendũt census annuales super domibus, possessionibus & proprietatibus specialiter, vel etiam generaliter super omnibus bonis, reditibus, emolumentis, iuribus & rebus eorum, mediante tamen instrumento

publico

publico gratiæ redimendi onera eorum; & in casu proposito eodem modo fuit constitutus census.

5 Sexto, quod consuetudo, quæ non est contra legem naturalem neque diuinam, si est præscripta tempore legitimo, seruanda est, cap. quo iure. 8. dist. & cap. fin. de consuetudine, l. de quibus. ff. de legibus. at consuetudo constituendi census super omnibus bonis generaliter, nullis expressis, est longa & præscripta; quia quamplurimi census inueniuntur constituti & empti à maximo tempore, non solum in regnis Aragoniæ & Siciliæ, de quibus loquitur Nicolaus Quintus in dicta sua bulla, sed etiam in multis alijs regnis Hispaniæ, & Galliæ, immo & Romæ ante præfatam extrauagantem Pij Quinti; & præfata consuetudo non est contra ius naturale, neque diuinum, quod colligitur necessario ex præfata bulla Nicolai Quinti, qua declarauit eam esse licitam in regnis Aragoniæ, Valentiæ, Cathaloniæ, & vtriusque Siciliæ citra & vltra Pharum; qui eam nullatenus fecisset, nec facere potuisset, si fuisset contra ius naturale vel diuinum, argum. cap. sunt quidam. 25. q. 1.

6 At pro parte negante facit primo, quod in casu proposito census non fuit constitutus super aliqua certa re immobili, vel quæ pro immobili habetur, vt ex instrumēto apparet. At prima cōditio requisita ad hoc vt census redimibilis, qualis est iste, constituatur, est vt constituatur super certa re immobili, vt traditur in summa Conciliorum, quam & eius auctorem citauimus in nostro comment. de vsur. in cap. si fœneraueris. 14. q. 3. nu. 82. & seqq. Secundo, quod fel. record. Pius V. declarauit hanc conditionem esse necessariam in sua extrauag. cuius tenorem nos posuimus in Manuali cap. 17. nu. 234. Tertio, quod id videtur probare ratio illa, quam nos ibi pro hac parte formauimus, nempe quod accidens non potest esse sine substantia, l. si seruum. §. sequitur. ff. de actio. empt. quatenus probat non entis non esse qualitatem. & facit, quod vbi fundamentum deest, ibi nihil ædificari potest, cap. cum Pau. 1. quæst. 1. cap. veniens. de presbyt. non bapt. & ita cum census sit quoddam accidens, non potest esse sine aliquo subiecto.

7 Quarto, quod extrauagantes illæ duæ Martini & Calixti positæ sub titu. de emptio. & vendi. inter communes non approbant omnes census redimibiles constitutos & emptos, sed tantum illos, qui sunt constituti super rebus immobilibus in contractibus expressis, vt habet extrauagans Martini Quinti: in casu autem proposito nulla bona fuerunt expressa. Quinto, quod licet prima constitutio præfati census facta fuerit ante præfatam extrauagantem Pij Quinti editam anno 67. secunda tamen fuit facta post eam editam, anno scilicet 71. & ita licet valuerit prima, & consequenter debitus fuerit census trium vel quatuor annorum, non tamen debetur aliorum consecutorum.

Non obstantibus tamen his, pars affirmans contraria videtur tenenda.

8 Non obstant in contrarium adducta. Ad primum enim respondetur concedendo censum præfatum non esse constitutum super re certa; negando tamen quod id requirebatur ante præfatam Pij Quinti extrauag. per prædicta.

Ad

Ad secundũ respondetur, negãdo ꝙ præfata extrau. sit quo ad hoc declaratoria iuris antiqui; quia immo est inductoria noui, & consequenter non respicit præterita, sed tantum futura, c. 2. & vltimo cum late illic annotatis, præsertim per Felinum, de constitut.

9 . Ad tertium respondetur, concedendo non posse manere accidens sine subiecto, nec ædificium sine fundamento, & non entis non esse qualitatem:, cõcedendo item quod census est quasi quoddam accidens, & quod requirit subiectum, & fundamentum: negando tamẽ, quod census, de quo in casu proposito, non habeat subiectum, & fundamentum: habet enim omnia bona immobilia, & mobilia constituentium, & vendentium illum, sicut & sub hypothesi est quoddam accidens. Attamen fundari potest, & in dies & horas fundatur in omnibus bonis se obligantium in forma Cameræ tam habitis, quam habendis.

10 Ad quartum respondetur, concedendo quidem quod præfatæ extrauagantes non approbant emptionem omnium censuum quomodolibet cõstitutorum: negando tamen, vt pernegant Henricus & Sotus supra citati, quod reprobant omnes alios qui alijs modis constituuntur, vt palam est: & ita non obstantibus illis valebit constitutio, & emptio census alio modo quam ibi expresso, modo non sit contrarius iuri naturali, diuino, vel alii humano iusto: quali modo census, de quo loquimur, est constitutus, vt patuit per prædicta.

11 Ad quintum respondetur, concedendo quidem quod constitutio prima anni 67. non cepit vllum valorem ex secunda; negando tamen, quod ceperit vllam læsionem, prçterquam diminutionem census soluendi per primam eius constitutionem. Tum quia actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, l. in agris. ff. de acquirendo rerum domin. cap. finali de verborum significatione. & intentio partium, vt constat ex instrumento, non fuit lædere constitutionem census antea factam, sed solum diminuere illum amice, & gratuito. Tum; quia expresse ratam habuerunt primam constitutionem cum omnibus contentis in ea. Tum quia emptio prædij, præsertim solemniter facta per instrumentum publicum per mille scuta, nullatenus rescinditur, eo quod per aliud instrumentum partes conueniant vt remittantur centum, & emptor non cogatur soluere nisi nongenta: nam &, quod est fortius, pars stipulationis tolli potest per acceptilationem eius, manente stipulatione firma quo ad reliqua, l. pars leg. pluribus. ff. de acceptilationibus.

SVMMARIVM.

1 *Officium iurisdictionis temporalis ab illo, qui licet possit illud gratis conferre, licite tamen vendere non potest, emens, peccat mortaliter; tenet tamen collatio, ita vt donec eo priuetur, possit iuste exercere, num. 4. nec tenetur relinquere, num. 5. nec ex eo quæsita restituere. num. 6.*

2 *Officia iurisdictionis sæcularis cum non sint spiritualia, circa illa non committitur simonia, immo sunt vendibilia, idque vendi possunt à non recognoscente superiorem*

riorem, immio & à recognoscente, si ad id habeat licentiam à Principe, vel si adsit consuetudo vt alijs personis honestis iusto vendantur pretio. nu. 3.

CONSILIVM XXII.

QVIDAM quæsiuit, mediante pecunia, vel fauore temporali, officia quædam peculiaria iudicandi, ab eis qui poterant ea ipsi gratis conferre, & exercuit illa multo tempore, & pro eorum exercitio plurima quæsiuit.

Quæritur primo, an peccauerit ea sic quærendo.

Secundo, an peccauerit ea exercendo.

Tertio, an teneatur relinquere illa.

Quarto, an teneatur restituere illa, quæ per illud exercitium acquisiuit.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo affirmatiue. Tū quia videtur transgressus fuisse legem, quæ habetur in auth. vt iudices sine quoquo suffragio fiant. collat. 2. & in auth. de mandatis principum. §. illud collat. 3. l. 2. C. de murilegulis. lib. 11. Tū quia cōsensit, & fuit causa, vt peccaret collator eorum, accipiendo pecuniam contra prædicta iura: nam & nos in Manu. confess. cap. 25. num. 7. diximus etiam Reges illa vendendo peccare, nisi certo modo id faciunt: illud enim lucrum esset turpe, vt Panormit. definiuit in cap. 1. & 2. ne prælati vices suas. relatus à nobis vbi supra.

AD SECVNDAM respondeo, illam esse profecto difficilem. Pro parte namque affirmante facit primo, quod iniuste quæsitum tenetur quis relinquere, & non eo vti, arg. cap. si res aliena. 14. q. 6. & cap. peccatū. de reg. iur. lib. 6. Secundo, quod non potest quis habere iustum titulū possidendi rem sacram, nec aliam, quæ extra suum sit commercium, l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de verb. oblig. & §. sacro. inst. de rerum diuis. & in casu proponitur officium huiusmodi esse sua natura inuendibile. Tertio, quod Fabianus à Monte in tractat. de empt. q. 6. per multa definit, iustitiā & iurisdictionem esse res inuendibiles.

2 Pro parte autem negante facit, quod huiusmodi officia non sunt spiritualia, sed sæcularia, nec habent iurisdictionem spiritualem, & ita in emptione vel venditione illorum non admittitur simonia: quicquid aliqui dixerint, vt recte concludit Panor. vbi supra. Secundo, quod nō videtur verum id, quod in casu proponitur, munus iudicandi esse sua natura inuendibile: quoniam S. Thomas in opus. 21. determinat contrarium, dicens licere vendere illud cum certa modificatione per eum ibi addita. Tertio, quod etiam præfatus Fabianus ait, consuetudinem dictare, quod

3 sit vendibile. Quarto, quod per totam Franciam solebant, cum in ea degerem, vendi à Rege, & in Hispania passim dātur loco cuiusdam dotis iurisperitis doctis, vt ducant in vxores aliquas aulicas, & aulicis propinquas pauperes. Vnde in d. cap. 25. num. 7. dicimus ea vendi posse, & quidem iuste à non recognoscente superiorem, & etiam à recognoscente talem de licentia illius, immo & sine licentia, si cōsuetudo præscripta haberet vendendi

dendi ea honesto pretio personis idoneis, quod affirmat Caietanus in sum. verb. officiorum. & data efficaci ratione concludit Domin. Sotus de iust. & iur. q. 6. art. 4. col. 4. vers. prima conclusio. post Caietanum vitio impressoris male citatum, in verbo officiorum. Per quæ posteriora pro parte negante adducta videtur concludendum, quod officia prædicta suapte natura non sunt inuendibilia: quia Rex, vel habens regalia, vel alius, cui ipse vendendi facultatem faceret, posset illa iuste vendere: quamuis non posset id facere priuatus homo, cuius esset officium etiam iuste à Rege gratis vel gratia quæsitum, nisi facultate per eum ad id facta: quia non habet potestatem eligendi ministrum illius officij, nec dandi ei titulum: quia illa penes ipsum Regem, Proregem, vel alium ministrum superiorem est. Immo neque vllus minister inferior Rege, vel non habente regalia posset iuste illa vendere, nisi haberet facultatem id faciendi à Rege, vel ab eo, qui haberet regalia.

4 Quæ omnia casui proposito applicando, resoluendum videtur, quod D. consulens hæc officia habuit mediante pecunia, & non quidem ab homine aliquo priuato, cuius essent illa, tamquam merces emptas ab eo, sed à superiore habente potestatem illa sibi conferendi: & ita, quia hæc officia sunt sæcularia, in quorum adeptione non potest committi simonia, collatio eorum facta à superiore potente illa conferre valuit, & non fuit ipso iure nulla: quamuis potuisset Rex, vel alius legitimus superior illam annihilare, seu annullare, & tam conferentem, quam acceptantem castigare: sed donec id fieret, consulens poterat exercere illa, quorum tituli ipso iure valuerunt, quoad vsque cassarentur. Quibus est consequens, quod licet consulens peccasset quęrendo illa per pecuniam, non tamen peccauit exercendo ea aliàs iuste.

5 AD TERTIAM respondeo, quod ex solutione quæstionis præcedentis sequitur, quod non tenetur eam relinquere, donec eius tituli per superiorem cassentur: sicut & beneficiarius Ecclesiasticus per homicidium, vel aliud delictum incurrēs irregularitatem, propter quam suo beneficio priuari potest, sed non est ipso iure priuatus, potest illud retinere, & fructibus eius vti, donec per sentētiam superioris priuaretur, per illam singularem doctrinam Innoc. in c. cum nostris. de concess. præbend. receptam communiter ab omnibus, & in his à Felin. in cap. inquisitores. de accusat. & sicut admittentes delicta, ob quę suis possunt priuari bonis, quorum magnus est numerus in orbe Christiano, possunt retinere, & administrare illa, & eis sancte vti, donec per sententiam iudicis priuentur, iuxta gloss. solemn. ab omnibus fere receptam in cap. fraternitas. 12. q. 2.

6 AD QVARTAM respondeo, quod ex solutione secundæ & tertiæ quæstionis colligitur solutio, videlicet, quod D. consulens non tenetur restituere quæsita per exercitium præfatorum officiorum, plusquam teneretur si ea sibi iuste quęsiuisset. An autem illi, quibus iniuste dedit pecunias pro illis quærendis, teneatur restituere illas, determinandum est per ea quæ nos scripsimus in Manu. confess. c. 17. à nu. 3. quod prædictis est parergon. &c.

DE LOCATO ET CONDVCTO.

SVMMARIVM.

1 *Famulus conuent.a mercede, etiam si sit minor iusta, contentus esse debet, nec supplementum potest sibi clam surripere, nu. 4. nisi sit talis, qui vel non potuit donare, vel iniustitiam ignorauit, vel necessitate compulsus iniquam admiserit conuentionem. nu. 5.*

2 *Contractus omnis vltro citroque obligatorius ad sui iustitiam dati & recepti requirit æqualitatem, nec ad illius iustificationem sufficit quod partes ita voluerint contrahere, si lesus iniustitiam ignorauit, vel necessitate preßus illam admisit. num. 3.*

6 *Merx famuli iusta quæ sit, ex diuersis circumstantijs pendet, quam in foro conscientiæ arbitrabitur etiam bonus & prudens confeßarius. nu. 7.*

CONSILIVM I.

ROMAE est consuetudo, vt domini pueris suis, quibus vtuntur in omnibus sibi occurrentibus tam domi, quam extra, etiam cum equitant, pro illorum stipendio soluant iulios decem singulis mensibus; eosque cogunt, vt se decentibus induant vestibus, alioquin eos eijciunt: & quia stipendium non sufficit, vt in annos sibi aliquid reponant, nec etiam valeant meliores conditiones reperire, vltra mercedem conuentam, aliquid à dominis subripiunt. Dubitatur an posint absolui; an vero cogendi, vt sint contenti conuento stipendio, vel sibi alio modo victũ quærant: quod tamen est difficile, cum omnes domini idem à suis famulis exigant, & pro stipendio vltra decem iulios soluere nolint.

1 Respondeo primo, quæstionem hanc esse quotidianam, & magni ponderis circa plurimarum animarum salutem: & quod de alia huic affini, & ex cuius decisione posset colligi huius decisio, scilicet quis dominus vel herus peccet non soluendo salarium expresse, vel tacite conuentum famulo, tractaui in Manu. confess. cap. 17. nu. 108. & seq.

Secundo, quod huius quæstionis decisio pendet ab ea, an cõuentio prædicta sit ita iusta, vt famulus non posit quicquam vltra conuentum clam accipere. Pro cuius parte affirmante facit primo reg. *contractus ex conuentione partium legem accipiunt*, de reg. iur. lib. 6. cum concordantibus per glo. ibi citatis, quæ dicit, vulgo dici, *Pactum rumpit legem*.

Secundo, quod sicut potest quis donare rem suam alicui, ita potest donare partem eius diuisibilem: & consequenter sicut potest quis gratis inseruire alicui, vel operas suas gratiosas præstare alicui, ita potest seruire partim gratis, & partim pretio, & partem operæ præstare gratis, & partem pro pretio, arg. l. quæ de tota. ff. de rei vendicatio. & arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. cum suis concord. ergo licebit hero, & famulo conuenire, vt partim gratis, & partim pro pretio ei famuletur.

Tertio, quod consuetudo fere totius orbis Christiani habet, vt quidam inseruiant alijs tum summatibus, tum mediocribus, tum doctoribus & scho

scholasticis in academijs, tum aulicis in curijs regijs, & præsertim in curia Romana pro solo victu, immo etiam parte victus, vel pro tempore, seu horis, quæ conceduntur eis ad discendum, vel scribendum. immo nonnulli inseruiunt Cardinalibus, immo & Papæ, multo plura insumendo in vestibus, mulis, vel equis, quam sit salarium eis assignatum, immo & sine vllo salario præter esum & potum in suis cœnaculis, dum ad ea veniunt.

2 Pro parte autem negante facit primo, quod nullus contractus, nec nominatus, nec innominatus vltro citroque obligatorius potest esse iustus, nisi æquale pro æquali detur, vt post alios diximus in Manua. confess. c. 17. nu. 287. At operæ, quas præstat famulus hero, comitando eum, vestiendo, ac calceando se eo modo, qui cõuenit comitanti eum, valent pluris, quam scutum menstruum: ergo conuentio, quod famulus præstet operas modo prædicto pro scuto menstruo, est iniusta.

Secundo, quod, qua ratione venditio est iniusta, cum minus iusto pretio venditur, l. 2. C. de rescind. vend. cap. cum dilect. de empt. eadem est locatio, cum res minus iusto pretio locatur, l. 1. ff. locat. cap. 1. de locat.

3 Tertio, quod sicut voluntas vendendi, vel locandi pretio minore iusto non iustificat conuentionem, si quis illam ignorans, vel necessitate adactus faciat; ita & voluntas famuli præstantis operas suas minoris quam valent, nõ iustificat conuentionem inseruiendi ob scutum menstruũ hero suo, si operæ præstitæ pluris quam illud valeant, si ignoranter, vel necessitate adactus, eas præstet, arg. à simili, quod valet cap. dudum. il 2. de elect. cap. inter cetera. de rescript.

4 His pro vtraque parte vtrinque pensatis, & reuocatis ad memoriam illis multis, quæ super iustitia contractuum qui minore vel maiore pretio iusto fiunt, vtiliter & resolute scripsimus in c. nouit. de iudi. not. 6. à nu. 61. Potest dici primo, quod si famulus ætatis legitimæ, & potens donare res suas, & sciens valorem operarum, quas præstaturus est, & nulla necessitate ad id coactus conuenit, vt sine vllo salario, vel cum minore iusto præstet illas hero, conuentio erit licita, & seruanda, & non poterit quicquam amplius vltra cõuentum clam accipere: quia videtur donare gratis id quod dat sine vllo pretio, argum. l. Campanus. ff. de operis lib. & l. cuius per errorem. ff. de regulis iuris. & tradit Salice. in auth. ad hæc. C. de vsur. nu. 21. & consequenter valent omnia, iuxta reg. cap. peccatum. de regulis iuris lib. 6. & cap. si res aliena. 14. q. 6. & hoc videntur probare argumenta pro parte affirmante supra facta.

5 Secundo, quod e contrario, si non est persona potens gratuito donare suas operas, vel ignorat earum iustum pretium, vel nouit illud, sed pressus necessitate aliqua donat illas, vel partem illarum, non est iusta conuentio, sed iniusta, per citata in d. cap. nouit. notab. 6. à num. 47. & consequenter, attento quod in foro exteriori difficile posset assequi honeste, & cum pace, seruata iusta amicitia, integrum debitum, posset clam surripere id quod deesset ad faciendam conuentionem iustam, argum. gloss. celebris cap. ius gentium. 1. dist. & eorum quæ latius tradimus in Man. confess. cap. 17. num. 114.

Tertio,

6 Tertio, quod in comparando operas præstandas, scuto menstruo, an sint paris, an imparis valoris, considerare oportet quantas & quales operas herus requirit à famulo, & an herus obliget se ad concedendum tempus aliquod ad studendum, legendum, scribendum, vel ad agendum alia negotia sua, vel sibi commendata, vel ad docendum ei aliquam artem liberalem, vel mechanicam, vel militarem, vel etiam artem inseruiendi vrbane, vel aliquam aliam ei vtilem, an non: an etiam rogatus accipiat illum sine fideiussore, aut cum illo; an item requirat, vt sic vel sic vestitus inseruiat, vel comitetur; an sit contentus suo famulatu, & seruitio cum qualicumque veste, vel calceatu prestito. quoniam hæc omnia possunt augere vel minuere iustum salarium, & facere vt debitum sit legale, vel solum antidorale: & requiritur vt debitum sit legale, siue de iustitia debitum, ad hoc vt iuste posit clam accipi, per tradita in Man. cap. 17. nu. 113.

7 Quare, meo iudicio, pauci eorum, qui seruiunt aulicis, vt meliores, doctiores, vrbaniores, & rerum aulicarum peritiores, & ad agenda negotia fiant aptiores, merentur de iustitia plusquam vnū scutum: quamuis multi, qui inseruint totos dies intra & extra domos curando equos, vel mulos, & comitando heros cum honesto vestitu & calceatu, nihil vel parum sibi proficiendo, plus mereantur, iuxta quantitatem & qualitatem operarum suarum, quod determinandum videtur arbitrio boni viri, & prudentis cōfessarij, arg. l. 1. ff. de iure delib. qui perpendere debet, quod vt plurimum quilibet famulus, quamlibet parum inseruiat, meretur scutum menstruum: & quod antiqua consuetudo habet, ne vlli amplius de iustitia debeatur, quod tamen alij longe melius, & vtilius quam alij deseruiunt, & minus sibi proficiunt. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Locatio ouium ad quinquennium, cum pacto vt ea finita totidem æque bonæ restituantur, exceptis quæ fulgure vel certa quadam infirmitate perierint, est iniusta, & vsuraria censenda.*

2 *Conductor regulariter nisi de culpa lata, & leui, non tenetur.*

CONSILIVM II.

QVIDAM locauit centum oues alteri ad quinque annos pro pensione 100. iuliorum, & 50. caseorum in singulos annos, ea lege, vt finitis quinque annis, redderet conductor totidem æque bonas, exceptis quæ perirent fulgure, vel vna quadam infirmitate. Quæritur an is contractus sit vsurarius.

1 Respondeo primo, præfatum contractum non esse vere vsurarium; quia vera vsura in solo cōtractu mutui requiritur, & is contractus non est contractus mutui, sed locationis, & conductionis, vt palam est.

Secundo, quod non videtur licitus, & potest præsumi vsurarius. Tum propter pactum reddendi æque bonas oues post quinquennium, per quod in effectu redditur sors principalis post quinque annos, & vltra illam

2 quingenti solidi, & quinquaginta casei. Tum quia conductor, qui iure com-

communi non tenetur, nisi de culpa lata, & leui, obligatur in hoc casu, vt teneatur de omni culpa leuissima, & de omni casu fortuito, excepto ictu fulminis, quo rarissime peribit vlla, & casu vnius ægritudinis etiam satis raro contingentis. &c.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta canonem non soluens feudum amittit, nisi vbi aliter sit conuentum.*

2 *Lex perpetua etiam post mortem legislatoris durat: monitio, seu præceptum principis morte finitur.*

3 *Lex tollens pacta à caducitate excusantia intelligitur de pactis illam tollentibus simpliciter, & non quando loco caducitatis alia pœna ponitur.*

4 *Compositio, seu noua conuentio remittit deuoluta, & non deuoluenda.*

CONSILIVM III.

DECLARATVM fuit, quod ad quemdam D. Philippum tamquam Ecclesiæ feudatarium pertinerent quædam paludes desiccatæ, & desiccandæ cum certa pensione, & immunitate; & conuenit cum Camera Apostolica, vt caderet in pœnam dupli, si pensionem non solueret. Superuenit noua Alex. VI. constitutio auferens pacta caducitatem tollentia. Dictus autem feudatarius cessauit à solutione, sed postea de nouo cum Sede Apostolica conuenit super dictis paludibus, & cum clausulis derogatorijs obstantias auferentibus. Dubitatur modo, an teneatur d. D. Philippus adhuc pœnam caducitatis subire, & sit compellendus prædictas paludes Ecclesiæ restituere, quia adhuc post vltimam conuentionẽ non soluit.

Respondeo inclinare me ad credendum, quod ad præfatum dominum Philippum pertinent prædictæ paludes desiccatæ, & desiccandæ cum immunitate exportandi fructus earum extra statum Ecclesiæ, & cum onere soluendi temporibus debitis omnia, quæ pro illarum concessione, & immunitate exportationis fructuum promittit, iuxta tenorem literarũ postremarum S.D.N. Gregorij XIII. Tum quia inter Cameram Reuerendis-
1 simam & præcessores prædicti Philippi conuentum fuit olim, quod paludes prædictæ non deuoluerentur ad sanctam Sedem Apostolicam ob non solutum canonem, siue pensionem, sed tantum pœna duplicaretur. Tum quia Alexandri VI. bulla, qua monuit omnes emphyteutas, & censuarios, vt soluerent intra certũ tempus, alioqui incurrerent pœnas, & quod non prodessent eis priuilegia, indulta, & pacta de non incurrendo pœnas
2 caducitatis ob non solutionem canonis, potest dici monitio, vel præceptum, quod morte mandantis finitur, & non lex perpetua, quæ etiam post mortẽ durat. Tum quia etiam dicere quispiam posset, quod prędicta bul-
3 la Alexandri tollebat quidem pacta illa, quæ loco pœnæ caducitatis adderent pœnam duplicati canonis, vel tributi, qualia sunt pacta, quæ præ-
4 cessores prędicti D. Philippi cũ Reuerendissima Camera iurauerunt. Tum quia præfatus dominus Philippus nouissime conuenit de mandato S. D. N. Gregorij XIII. cum prędicta Reuerendissima eius Camera super proro-

prorogatione noua quindecim annorum, qui inceperunt à fine anni 77. & finirentur per totum annum 92. in qua conuentione prædicta Camera, si & quatenus opus esset, noue concessit prædicto Philippo prædictas paludes, quocumque modo ad eamdem, siue ad sanctam Sedem Apostolicam deuolutæ essent. Nec obstat, quod prædicta conuentio fuit facta anno 75. & solutionis omissio fuit facta anno 76. & 77. & consequenter deuolutio fuit facta post illam conuentionem, per quam solum fuit facta noua concessio, quatenus erant hinc deuolutæ, & non quatenus postea deuoluerentur. Tum quia in prædicta conuentione fuit adiecta clausula, ne prædictæ paludes deuoluerentur ad sanctam Sedem Apostolicam propter non solutionem pensionis: & per clausulam, non obstantibus, positam in confirmatione prædictæ conuentionis prædictæ bullæ Alexandri VI. etiam si fuisset constitutio perpetua. Tum denique quod prædictus Philippus potest bene sperare, quod S.D.N. pro sua maxima benignitate, & pari animi magnificentia, & liberalitate, sibi viro nobili, & de Repub. benemerito in rebus dubijs fauebit, & dignabitur meminisse cap. fraternitas. 12. q. 2. quod alteri benignissimo Gregorio suo præcessori in cælis regnanti non fuit valde gratum ditare Ecclesiam per pœnas delinquentium.

SVMMARIVM.

1 *Prædium proprium dare in censum annuum in perpetuum, cum pacto vt tanta pecunia possit redimi, non est per Pium V, prohibitum.*

CONSILIVM IIII.

QVODDAM monasterium tradidit prædium valens 14. millibus in censum mille annuorum cum facultate redimendi. Quæritur an ille census fuerit licite constitutus.

1 Pro parte negante facit extrauag. Pij V. in quam nos late fuimus commenti in comment. de vsur. super cap. si fœneraueris. 14. q. 3. à nu. 84. quæ habet, censum non posse constitui nisi pro pretio soluendo in pecunia numerata tempore constitutionis.

Pro parte vero contraria, quæ tenenda est, facit, quod huiusmodi contractus non est ille censiticus, de quo loquitur prædicta extrauagans. Tum quia est contractus emptionis emphyteuticus, vel locationis, vt colligitur ex §. adeo. Instit. de locat. adiuncta l. 1. & 2. C. de iure emphyteu. Tum quia contractus censiticus, de quo loquitur Pius V. est contractus, per quem dominus rei imponit aliquem censum alteri super re sua, vel quæ putatur eius, pro certo pretio & pecunia numerata, vt palam est, & nos tradidimus in eius comment. gloss. 17. & quæst. 9. & in casu proposito prædium non erat, nec putabatur esse constituentis censum, immo pertinebat clare ad monasterium, cui constituebatur ille, vt in facto proponitur. Tum quia ratio, quæ mouit Pium Quintum ad condendam illam extrauag. non habet locum in contractu proposito; quoniam Pium Quintum mouit ad eam edendam, vt auferret occasionem palliandi frau-

fraudem vsurarum, quæ fiebat inter simulantem vendere censum pro certa pecunia, quam vere coram Deo assumebat mutuo pro soluenda vsura palliata nomine census: quæ ratio omnino cessat in casu proposito, in quo dominus rei non soluit censum pro re sua, sed accepit pro ea. Tum denique quod nos in dicta gloss. 17. num. 98. probamus prædictam extrauag. non habere locum extra suos terminos, vt ibi videri potest. Salua, &c.

DE FEVDIS.

SVMMARIVM.

1 *Mendax precator impetratis carere debet.*

2 *Taciturnitas eius quod expressum principem reddidisset difficiliorem ad concedendum, vitiat gratiam; & hoc, quando hoc tacitum est de illis quæ iura iubent exprimi, num. 4. & 5. Item fallit in aliter notis principi, num. 2. vel quæ sunt notoria, vel quæ iure communi actui insunt. num. 3.*

3 *Falsus non est, qui cum debeat duo, dicit se vnum debere, modo non adijciat taxatiuam dictionem, tantum.*

6 *Minima non videntur consideranda, ad rescindendum magna, vel vt puniatur quis pœna statuti, nec quando ex qualitate personarum præsumitur quod ob minima non mouentur, nec ea curant; item & quando non militat eadem ratio.*

7 *Carnalis affectus licet noceat prælato in concessione rerum ecclesiarum, attamen in concessis facit præsumi maiorem voluntatem ad firmius concedendum.*

10 *Iuramentum fidelitatis, ac petitio inuestituræ reputantur inter recognitiones, quæ à feudatario debentur, adeo vt per horum omissionem perdatur feudum. num. 8. & hoc nisi illa etiam sub generali remissione recognitionum fuerint à domino remissa. nu. 9. & 10.*

11 *Vniuersalis loquutio nihil excludit, & includit omnia, ita vt includat multa quæ non includit indefinita, illamque ampliat.*

12 *Negatiua æquipollet vniuersali, & quicquid inuenit destruit, & eius contrarium ponit.*

13 *Exceptio in casibus non exceptis firmat regulam.*

13 *Feudum concedi potest absque onere petendi inuestituram, & præstandi iuramentum fidelitatis.*

14 *Iuramentum fidelitatis etsi à principio non censeatur remissum, attamen aliquo ex pacto, vel lapsu triginta annorum remissum censeri potest.*

15 *Innouatio, seu prorogatio alicuius potestatis, nisi forma eius antiqua mutetur, cum omnibus illius qualitatibus facta censetur.*

15 *Forma est, quæ dat esse rei.*

CONSILIVM I.

IN CAVSA quæ vertitur inter Reuerendissimam Cameram, & Illustrissimum D. Honorium de Sabellis super amissione castrorum Tarani,

Tarani, Montisboni, & Roccchettarum, & deuolutione illorum ad præfatum Reuerendissimam Cameram, omissis alijs punctis, ventum esse videtur ad illa duo, quorum vnum est, an inuestitura, qua inuestiuit bo.mem. Paulus Papa III. Illustrissimos D.Paulum & Antonium prædecessores Illustrissimi D.Honorij, fuerit subreptitia.

Alterum est, esto quod non fuerit, an præfatus D. Honorius amiserit dicta castra, eo quod non præstitit iuramentum fidelitatis.

Pro quorum resolutione præsupponitur in facto; primo, quod Gregorius XII. concessit castra, de quibus contenditur, præcessoribus eorum, cum quibus Reuerendissima Camera contendit, ea lege, vt præstarent iuramentum fidelitatis, & quolibet anno soluerent pro recognitione vnum accipitrem, & duos braccos. Secundo, quod postea bonæ mem. Paulus III. anno 1535. inuestiuit præfatos DD. Petrum & Antonium præcessores Illustrissimi domini Honorij, narrando in inuestituræ bulla, quod præfati Petrus & Antonius Cameræ Apostolicæ singulis annis in festiuitate beatorum Petri & Pauli pro recognitione dictorum castrorum erant obligati soluere vnum canem, & vnum accipitrem, & quod à pluribus annis in solutione dictæ recognitionis defecerunt: & propterea dicta castra ad Cameram Apostolicam deuoluta censebantur: & volens Papa ipsos, qui secundum carnem erant consanguinei sui, specialibus gratijs & fauoribus prosequi, auctoritate Apostolica ipsos liberauit à solutionibus decursis, & ipsa castra deuoluta ipsis de nouo inuestiuit, nec non recognitionem præfatam in vnum ducatum auri de Camera singulis annis in festo Sanctorum Petri & Pauli soluen. commutauit, & ipsos ad aliam recognitionem dictorum castrorum dictæ Cameræ de cætero faciendam minime teneri decreuit, & declarauit, contrarijs non obstantibus quibuscumque.

1 HOC IGITVR FACTO præsupposito, ad primum eius punctum respondetur, quod pro Reuerendissima Camera facit primum, quod mendax precator debet carere impetratis, cap. super literis. de rescript. l. & si. C. si contra ius vel vtil. publ. translat. in cap. & si legibus. 25. quæst. 2. At præfati domini Petri & Antonius videntur in impetratione feudi dixisse falsum, dicentes, quod non debebant nisi vnum canem seu braccum in anno. Secundo, quod taciturnitas eius, quod expressum redderet principem difficiliorem ad concedendum, efficit gratiam subreptitiam, & nullam, cap. postulasti. de rescript. ibi, *Non tam de leui concessissemus.* & præfati DD. Petrus & Antonius tacuerunt se fuisse obligatos ad præstandum iuramentum fidelitatis: quod si Paulus sciuisset, difficilius liberasset eos ab omni recognitione.

2 Pro parte vero præfatorum DD. faciunt primo verba expressa præfatæ bullæ inuestituræ, scilicet quod ipsos ad aliam recognitionem dictorum castrorum de cætero faciendam minime teneri decernit, & declarat. Secundo, quod taciturnitas eius, quod princeps nouit, non inducit subreptionem, immo includit dispensationem, quatenus opus est ad valorem actus, l. quidam consulebant. ff. de re iudic. l. idem Vlpianus.

nis.ff. de excusatio. tuto. tradit Felin. & citati ab eo in cap. quæ in eccle-
siarum. de constit. & cap. si quando. de rescript. nu. 4. At Paulus III. Papa, in cuius pectore erant omnia iura clausa, cap. 1. de constit. lib. 6. nouit vassallum feudatarium teneri ad præstandum iuramentum fidelitatis, cap. de forma. 22. q. 5. & cap. 1. de forma fidelitatis in vsibus feudorum. Tertio,
3 quod vt expresio eius, quod iure inest, non facit actum simoniacum, cap. significasti. de elect. glo. sole. vbi late Feli. in cap. ad audientiam. II 2. de rescrip. ita taciturnitas qualitatis, quæ est notoria, vel de iure inest, qualis est reseruatio generalis in corpore iuris clausa, non facit gratiam subrepticiam, vt colligitur ex decis. 32. Rot. de rescript. in nouis. quod late confirmat Feli. in cap. in nostra. col. 5. de rescrip.

Non obstant opposita. Ad prius enim illorum respondetur, negando quod præfati domini dixerint falsum; quia non dixerunt se non debere duos canes, nec debere vnum tantum, sed debuisse vnum; quod erat verissimum.

Ad replicationem, quæ fieri potest, quod idem est dicendum de tacente verum, quod de dicente falsum, respondetur in solutione sequenti.

4 Ad posterius autem respondetur primo, negando quod omnis taciturnitas, quæ redderet principem difficiliorem ad concedendũ, vitiet gratiã; sed solum illa vitiat, qua tacetur id, quod iura statuunt vt exprimatur, vt late concludit Rota in d. decisio. 32. de rescrip. in nouis, & latius Egidius concl. 697. conclusio extra Rotam: quas inter alios sequitur Felin. in cap. postulasti. colum. 3. & in cap. in nostra. corol. 5. de rescript. & nullo iure cauetur, vt huiusmodi debiti canes exprimantur in concessione hu-
5 iusmodi feudi. Secundo, quod duo requiruntur ad hoc, quod taciturnitas veri vitiet gratiam. Alterum, quod, vt diximus, iure caueatur eius expresio. Alterum, vt id, quod tacetur, sit tale, quod expressum retraheret principem à concedenda gratia. At non cauetur iure, vt expresio hu- 1
iusmodi canis debiti fiat, vt dictum est, nec est tale quod expressum retra-
6 xisset principem à concedendo. Tum quia de minimis non est curandum, saltem ad effectum rescindendi magna, l. sciendum. ff. de in integrum restitutio. cap. ex parte. de fide instrumen. l. Senatus. §. Marcellus. ff. de leg. 1. Vnde alienationem rei ecclesiasticæ paruæ non vitiat omisio solemnitatis iuris, cap. terrulas. 12. quæst. 2. per quod id dicit Feder. consil. 210. & non debet quis puniri pœna statuti punientis vulnerantem ob paruum vulnusculum, secundum Bart. in l. si prædium. C. de ædilit. edict. Tum quia de minimis non est curandum, quando ratio legis de maioribus disponens non militat proportionabiliter in illis, vt ait Panorm. in cap. de appell. per tex. efficaciter id probantem in cap. etsi quæstiones. de simo.
Tum quia illud cap. probat etiam, quod minima non nocent, cum ex cir- 2
cumstantijs personarum præsumitur contrarium: probat enim donationem vnius equi factam à viro Illustri Legato Papæ non inducere præsumptionem simoniæ. Cum ergo debitum soluendi vnum canem non sit negatum, sed solum tacitum: cumque sit quiddam minimum tam ex circumstantia benefacientis & concedentis feudum, qui erat summus Pontifex,

&

& summus Rex, quam beneficiariorum, qui erant illustrissimi viri, quam ipsius beneficij, quod erat multorum castrorum, cum omnimoda iurisdictione, mero & mixto imperio, non videtur considerandum esse ad effectum rescindendi tam grande beneficium à tam grandi & summo principe tam magnis viris factum; neque ad præsumendum, quod ob illius expressionem retraxisset se tantum princeps à tam illustri concessione. Tum quod pręfati viri illustrissimi erant cognati ipsiusmet summi principis, qui erat valde propensus ad augendum & honorandum eos: & ridiculum videtur dicere, quod tantam donationem à tam grandi principe factam vitiaret taciturnitas debiti vnius canis, qui apud eos fere pro nihilo habetur. Tum quod non tacuerunt dolo, sed ob incogitantiam, quæ verisimiliter prouenit ex eo, quod diutissime cessarunt à solutione accipitris, & canum debitorum; & non cogitarunt an duo canes, vel vnus de-
7 berentur. Tum quod licet cognatio & consanguinitas carnalis ad aliquos effectus noceat in rerum ecclesiasticarum tractatu, iuxta cap. huiusmodi. §. nam hæc vsus pręstatio. 10. quæst. 2. non tamen obest, immo plurimum prodest ad præsumendum, quod concedens maiore affectu concedit cognato dilecto, quam extraneo, & quod voluerit firmiorem & ampliorem esse suam donationem, vt experientia docet, & probat lex vt vim. ff. de iusti. & iur. & alia plurima; & quod cæteris paribus, modo absit fraus, magis tenemur cognatis, quam extraneis, vt in his terminis tradit Feder. vbi supra.

8 Ad alterum punctum respondetur, quod pro parte affirmante, scilicet, quod præfatus Illustriss. D. Honorius perdidit præfata bona, eo quod non præstiterit iuramentum fidelitatis, facit primo, quod omnis feudatarius videtur teneri ad præstandum iuramentum fidelitatis domino, à quo habuit feudum, cap. 1. de forma fidelitatis, & melius in cap. 1. de noua form. fidel. in vsib. feud. & cap. de forma. 22. q. 5. & cap. ego N. de iureiuran. adeo quod si noluerit illud præstare, perdat feudum, cap. 1. §. 1. quæ fuit prima cau. bene amitt. in vsibus feud. Secundo, quod feudatarius, qui non petit inuestituram, perdit feudum, cap. 1. in princip. quæ fuit prima causa bene amittendi, & in cap. 1. quo tempore miles in vsibus feud.

9 Pro parte tamen negante facit neruosissime, quod non omnis vasallus, qui habet feudum, tenetur ad petendam inuestituram, & iurandam fidelitatem; sed solum ille qui habet feudum illis oneribus subiectum, vt est casus in dicto cap. 1. in princ. & præfatum feudum concessum fuit præfatis DD. Petro & Antonio à Paulo III. liberum ab omni alia recognitione, excepta solutione vnius ducati auri in vigilia Apostolorum Petri
10 & Pauli; & constat, quod iuramentum fidelitatis, & petitio inuestituræ sunt recognitiones dominij directi, quod apud concedentem feudum remanet, vt ex definitione recognitionis, & verbis petitionis inuestituræ, & præstationis iuramenti fidelitatis positis in titu. de vera form. fidelit. & in titu. quid sit inuestitura, & qualiter fiat in vsibus feud. irrefragabiliter colligitur, & expresse adnotauit Maria. Socin. consil. 66. num. 30. in fine, in hęc verba; *Petere inuestituram, est quidam quasi census deuotionis*

& reuerentia, quæ domino præstari debent. Cum ergo fuerit concessum liberum ab alia recognitione, quam præfati ducati solutione; & petitio inuestituræ, & præstatio iuramenti fidelitatis sint recognitionis; consequens est, concessum fuisse liberum ab illis. Tum quia non solum concessit liberum indefinite à recognitione, sed vniuersaliter ab omni alia recognitione:
11 quæ vniuersalis loquutio omnia includit, & nihil excludit, cap. solitæ. versus finem, de maior. & obed. immo includit multa, quæ non includit indefinita; amplius enim legat, qui legat omne marmor, quam qui legat marmor; & qui legat omnem lanam, quam qui lanam, per iura, quæ in id allegat gloss. sing. in cap. vt circa. de elect. lib. 6. & gloss. sing. in verb. quamuis. clem. 1. de re iudic. quæ habet, per illam vniuersalem notam seu dictionem quamuis, ampliari clem. illam ad causas criminales spirituales, quas non inclusisset, si absque illa nota dictata fuisset. quod putatur sing. à Panor. in consil. vlti. primi volum. & Andr. Siculo in cap. tertio loco. de probatio.
12 Nec obstat, quod bulla non habet illa verba, *omni alia recognitione*, sed solum, *aliam recognitionem*: quoniam sunt verba negatiua, quibus Papa decernit eos ad aliam recognitionem minime teneri: quæ verba æquipollent illis verbis, *ad aliam recognitionem non teneri*, quæ constat esse vniuersalia negatiua, quæ quicquid inueniunt destruunt; & contrarium eius ponunt, iuxta gloss. singul. & recept. in cap. cum dilectus. de consuetu. cui om-
13 nium dialecticorum chorus consentit. Tum quia exceptio firmat regulam in casibus non exceptis, l. quæsitum. §. denique. ff. de fund. instru. vbi Bart. & cap. dominus. 32. q. 7. & late Felin. in cap. fin. de lite non cõtest. & præfatus Paulus III. liberauit præfatos fratres ab omni recognitione, excepta solutione vnius ducati annui: ergo liberauit eos ab omni alia recognitione, & consequenter ab inuestituræ petitione, & iuramenti fidelitatis præstatione. Tum quia indubitatum est, feudum posse concedi absque onere petendi inuestituram, & præstandi iuramentum fidelitatis, cap. 1. §. 1. quæ fuit prima causa benef. amitt. & cap. 1. in fin. per quos fiat inuestitura. & tradit Panorm. in consi. 82. num. 7. in hæc verba, *Iuramentum à vassallo præstandum est, nisi à principe fuerit remissum.* Tum quia, vt ait Panor. ibidem, licet non præsumatur iuramentum à principio fuisse remissum, id tamen potuit constare ex speciali pacto, vel lapsu triginta vel quadraginta annorum, argum. cap. peruenit. de emptio. & venditio. & l. si filius. C. de petit. hære. & in casu proposito non solum constat de speciali pacto, sed etiam de lapsu quadraginta & amplius annorum: quia feudum fuit concessum an-
15 no 1535. & nunc agitur annus 1581. Tum quia nihil obstat, quod in prima concessione, qua Gregorius XII. concessit bona prædicta præcessoribus præfatorum DD. Petri, & Antonij, fuit adiectum onus iurandi fidelitatem, & inuestituram petendi: & quod concessio Pauli III. fuit quædam renouatio, & prorogatio concessionis Gregorij XII. & consequenter videtur esse facta cum omnibus qualitatibus illius, l. sed si manente. ff. de precario. per quam gloss. memorabilis in cap. hi qui. de præbend. lib. 6. dicit prorogationem alicuius potestatis videri factam cum omnibus qualitatibus illius; & in terminis propositis consuluit Ioan. Bar.

Scaramp.

Scaramp. consil. 112. prim. par. cons. feuda. quod feudum etiam ipso iure perditum, & renouatum adeo censetur vetus, & non nouum, quod agnati possunt & debent succedere in illud. Non inquam hoc obstat: quia id forte verum est, cum renouatio fit forma antiqua non mutata, secus si ea mutetur; quia per illam mutationem fit nouum, vt determinat Bal. in §. insuper. de prohib. feud. alien. per Feder. & antea Oldrad. consil. 278. cuius ratio germana est, quod forma dat esse rei, l. Iulianus. §. si quis rem fecerit. ff. de exhiben. reis, cum his quæ gloss. ibi citat: & palam est in concessione Pauli III. valde fuisse mutatam formam concessionis Gregorij XII.

Per quæ omnia superuestita, & aucta maxima S.D.N. benignitate, & liberali æquitate, qua solet erga huiusmodi viros Illustrissimos vti, resolutio prædicta sancta & æqua videri potest. Salua, &c.

DE SOLVTIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Res transit cum onere suo: fallit, quando res ipsa, antequam dicto onere afficeretur, mutata forma, ad alium qui non est successor perueniret. nu. 2.*

1 *Decimæ & collectæ soluendæ aliquo anno de fructibus alicuius beneficij, debent ab eo solui qui illius anni fructus percepit, etiam si beneficium tempore solutionis mutauerit possessorem; modo qui illos percepit, eos tamquam beneficiarius perceperit. nu. 4.*

2 *Pensio Apostolica auctoritate imposita super distributionibus quotidianis alicuius beneficij obligat solummodo ipsum beneficiarium pensioni consentientem, & in beneficio successorem: qualis cum non sit nec Capitulum, nec singuli de Capitulo, quibus dictæ distributiones vacante beneficio ratione interessentiæ accrescunt, sequitur vt illi ad illam non teneantur.*

2 *Distributiones quotidianæ alicuius beneficij, super quibus alicui reseruata est pensio, tunc demum remanent dicto onere affectæ, si à beneficiario ipso lucrifactæ sint.*

3 *Pensio annua soluenda ex fructibus alicuius beneficij taxatiue expressis operatur quidem vt non debeat solui ex alijs quam ex dicti beneficij fructibus perceptis, vel qui percipi potuerunt, sed non tollit quominus termini illorum annorum, in quibus nulli potuerunt percipi fructus, solui debeant ex fructibus in sequentibus annis successiue perceptis, siue percipiendis. nu. 4. & 5.*

3 *Taxationis, & non demonstrationis causa censetur facta mentio rerum, ex quibus quid solui mandatur, quando vtraque vna & eadem oratione continetur.*

4 *Pensionarius potest pensiones non exactas exigere à successore in beneficio, nedum pro illis annis in quibus beneficium fuit ab antecessore possessum, sed etiam in quibus fuit vacans; non tamen poterit cogi vt soluat nisi ex fructibus, prout eos successiue ex eodem percipiet beneficio. nu. 6.*

CONSILIVM I.

QVAERITVR primo, an Antonius pensionarius, cui constituta est pensio 250. scutorum super fructibus & distributionibus cantoriæ valoris 1250. ducat. vacante cantoria per annum, & fructibus eius, qui in solis distributionibus consistunt, præter aureos centum, cedentibus Capitulo, possit petere pensionem à Capitulo.

Secundo, an possit petere ab eo, qui ei fuerit successor.

Duæ quæstiones videntur proponi. Prior est, an prædictus D. Antonius possit petere prædictam pensionem prædicti anni à Capitulo. Posterior, an poterit petere ab eo, qui successerit in d. cantoria.

1 AD PRIOREM respódeo, quod pro eius parte affirmante facit, quod res cum suo onere transit, cap. ex literis. de pig. & cap. si quis laicus. 16. q. 1. At distributiones quotidianæ prædicti anni ecclesiæ prædictæ videntur oneratæ, & affectæ onere soluendi prædictam pensionem: ergo is vel ij, ad quos transierint, tenebuntur soluere illam. Cum ergo distributiones trãsierint ad Capitulum, vel dignitates, & canonicos illius Capituli, illi tenebuntur ad soluendum illam. facit quod collecta vel decima soluenda aliquo anno de fructibus alicuius beneficij, solui debet ab eo, qui fructus anni accepit, etiamsi antequam soluerit desinat esse beneficiarius illius beneficij, quod sæpe respondisse ait Domin. in cap. præsenti. §. porro. de off. ordin. lib. 6.

2 His tamen non obstantibus pars negatiua videtur verior, tam quo ad Capitulum, quam quo ad illos, qui sunt de Capitulo. Quo ad Capitulum quidem duplici ratione. Prior est: quia nihil de distributionibus prædictis peruenit ad illud; illæ enim totæ peruenerũt ad singulares de Capitulo; & cõstat aliud esse Capitulum, aliud singulos de Capitulo, cap. eam te. vbi late hoc Feli. exornat, de rescrip. Posterior est, quod literæ Apostolicæ obligant ad soluendam prædictam pensionem solum Ioannem, qui consenserat eius constitutioni, & successores in ipsa cantoria, vt ex tenore illarum constat, de quibus non est Capitulum, vt palam est. Quod autem non possit petere etiam à singularibus, qui non fuerunt, vel fuerint successores in cantoria, probatur posteriore ratione: quia literæ Apostolicæ non obligant illos, nec vllam de illis mentionem faciunt. Probatur etiam, eo quod nihil prædictarum distributionum prouenit ad eos ratione prædictæ cantoriæ, sed tantum ratione suarum dignitatum & canonicatuum, ratione quorum diuinis intererant.

Non obstant opposita: quia concedimus quidem rem transire cum onere suo; sed negamus prædictas distributiones, quæ numquam fuerunt quæsitæ per vllum cantorem, esse oneratas illo onere: quia ad summum illæ tantum, quæ essent lucrifactæ per cantores, potuerunt esse affectæ, & obligatæ onere illo, iuxta illud solemne consil. Roman. 388. in casu. de quibus non sunt illæ quæ accreuerunt eis ob absentiam cantoris, & determinatio Dom. loquitur de collecta, quę debebatur à beneficiario de fructibus, quos ratione sui beneficij percepit; quod non contingit in casu pro-

su proposito, in quo pensio debetur de perceptis à cantore, quales nulli sunt; quia nullus fuit cantor, qui eos percipere posset.

AD POSTERIOREM QVAESTIONEM, videlicet an prædictus Antonius poterit petere prædictam pensionem ab eo qui successerit in dicta cantoria, esto quod distributiones, nec fructus perceperit; respódeo pro parte negante facere primo, quod ipse nō recepit, neque quidquam vmquam recipiet de fructibus, & distributionibus prædicti anni, quo cantoria vacauit; quia illi cum cōsisterent in distributionibus quotidianis, accreuerūt Capitulo, vel singularibus dignitatibus, vel canonicis, qui fuerunt illo anno de Capitulo, & interfuerunt horis, & alijs diuinis officiis, iuxta cap. 1. de cler. non resid. lib. 6. & cap. 12. de refor. sess. 24. Conc. Trident. & iniustum videtur, quod qui non rapuit, nec accepit, exoluat; argum. cap. si res aliena. 14. quæst. 6. cap. peccatum. de reg. iur. lib. 6.

Secundo, quod non debet alteri per alterum iniqua conditio inferri, l. non debet. ff. de regul. iur. nec debet alius pro alio teneri, argum. illorum tit. C. ne fil. pro patr. & ne vxor pro mar. & illius vers. 68. *Filius non portabit iniquitatem patris.*

3 Tertio, quod non debetur pensio illius anni, quo non fuerunt percepti, nec potuerunt percipi fructus beneficij, si fuerunt in bulla expressi causa taxationis, & non demonstrationis, vt grauiter definit Paul. Castr. cons. 338. nu. 3. col. 1. & post illum Fel. in cap. ad audiētiam. il 2. nu. 7. de rescrip. & addit Gigas in q. 62. de pensio. quod secundum stylum Curię fructus, super quibus imponitur pensio, exprimuntur causa taxationis, & non causa demonstrationis: & recte quidem; quia vna & eadem oratione continetur reseruatio pensionis, & nominatio fructuum, ex quibus illa est soluenda; & quando id vna & eadem oratione fit, censentur fructus nominati causa taxationis, vt efficaciter probat Paul. communiter recep. in d. cons. 338. nu. 3. & in casu proposito fructus non fuerunt recepti, nec potuerunt percipi ab aliquo; quia vacabat cantoria, & non erat cantor qui posset interesse diuinis. ergo non potest peti pensio pro illo anno.

His tamen non obstantibus pars affirmatiua videtur verior. Tum quia intentio Papæ est seruanda, cap. super literis. sub fin. de rescript. cap. fin. de præbend. argum. l. *In conditiònibus primum locum eorum habet intentio disponentis.* ff. de condit. & demonstrat. At intentio Papæ fuit, prouidere D. Antonio de prædicta pensione pro victu eius honesto, vel parte eius soluenda de fructibus & distributionibus per Ioan. cantorem, & successores eius percipiendis: ergo soluenda est illa ab aliquo, & non à

4 Capitulo, neque à singularibus de illo, ergo à successoribus eius. Tum quia stylus Curię habet, quod pensionarius potest petere pensiones decursas, & non solutas annorum præteritorum à nouo possessore beneficij, qui nihil vmquam recepit, nec forte recipiet, nec recuperabit à præcessoribus suis, nec ab hæredibus eorum; & id esse iuri consonum, satis colligitur ex Domin. & Franc. in cap. præsenti. §. fin. de offi. ord. lib. 6. & ex traditis à Caccialup. qnęst. 11. de pension. & latius ex Gigante in tract. de pensio. quæst. 39.

Non

Non obstat primum oppositum: quia concedimus successores prædictos numquã esse percepturos de fructibus, & distributionibus illius anni; sed negamus eos ob hoc liberari: quia tenebuntur ad soluendum de fructibus perceptis ab eis alijs annis, quibus cantoriam possederint: sicut tenerentur soluere pensiones omnes decursas, si prædictus Ioannes cantor non soluisset eas, vt dictum est. Non obstat etiam secundum: quia successor in cantoria non cogitur ad soluendam pensionem propter factum alienum, sed propter suum, quia recipiet & posidebit cantoriam onustã prædicta pensione, nulla facta ei remissione; & ita cessant omnia ibi citata ad probandum quod vnus pro alio non debet teneri. successores enim prædicti non tenebuntur pro alijs, sed pro se & sua cantoria à se possessa &
5 retenta. Non obstat etiam tertium, licet plurimum vrgeat: quia concedimus non esse soluendam pensionem annuam pro illo anno, quo nascuntur fructus illius anni; concedimus item, quod in literis pensionum, fructus vnde debent solui, causa taxationis exprimuntur, vt in argum. sed dicimus illam hoc operari, quod non est soluenda de alijs, quam de fructibus ipsius beneficij; non tamen operatur quod non debeat solui pensio pro anno, in quo non colliguntur fructus; & ita si percipiantur à successoribus cantoriæ fructus, vnde posit solui pensio decursa, tenebuntur soluere illam, siue perceperint siue non perceperint fructus annorum præteritorum, & siue alij possessores perceperint, siue non perceperint, per prædictum stylum Curiæ, & iura quibus ille fundatur. vnde si in literis diceretur, quod pensio quęlibet annua solueretur à beneficiario de fructibus illius anni, pro quo est soluenda pensio, non teneretur soluere successor pro anno, in quo non colligerentur fructus. sed quia in litteris solum fit mentio fructuum percipiẽdorum ex beneficio: taxatio quidem fit quo ad hoc, vt si nulli fructus percipiantur, nec percipi posint, non soluatur pensio de alijs fructibus: sed quia litteræ non taxant neque limitant pensionis solutionem ad fructus huius vel alterius anni, soluenda erit de fructibus, qui percipiẽtur ex beneficio illis vel alijs annis. Facit ad hoc argumentũ à parte ad totũ, iux. l. quæ de tota. ff. de rei vend. quod cõmuniter omnia beneficia cum vacant aliquo tempore manent vacantia, & collatarij eorum absque possessione illorum, & consequenter sine potentia quærendi distributiones quotidianas: sicque eorum possessoribus, & interessentibus diuinis debentur: attamen vsus habet, quod qui accipiunt beneficia huiusmodi pensionibus onusta, soluunt pensiones, non detracta aliqua parte illius, pro rata temporis quo non potuerunt interesse diuinis.

6 Ex his tamen infertur, quod successor non poterit cogi ad soluendam pensionem statim quo successerit, donec lucretur, vel per eum steterit quo minus lucretur tantum de fructibus, & distributionibus, quam commode illam soluere poterit de fructibus cantoriæ, qui nominantur causa taxationis, & demõstrationis solutionis faciendæ: & ita non tenebitur soluere de alijs bonis, quam de his, quæ quæsiuit, vel per eum steterit, quo minus quæreret de fructibus cantoriæ. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Fructus episcopatus vacantis, à die vacationis successori debentur de iure; nisi Pontifex illos Cameræ vel alteri specialiter reseruauerit.*

2 *Pensionis reseruationi qui nec per se, nec per procuratorem consentit, ob non solutionem non ligatur censuris, antequam reseruationis litteræ non per alterius notarij transumptum, sed in authentica forma intimentur. num. 4.*

3 *Pensionem præteritorum annorum ab antecessore non solutam ita tenetur soluere successor ex fructibus, quos ipse percepit, vel in futurum percipiet, vt ab hærede antecessoris, qui fructus dictorum annorum percepit, quod soluit recuperare valeat. & num. 5.*

6 *Pensionarius tenetur compensare seu deducere ex terminis sibi debitis id quod beneficiarius pro ipso in expeditione bullarum pensionis soluit iuxta stylum Curiæ, nec potest propria auctoritate capere fructus pro solutione suæ pensionis. num. 7.*

8 *Declaratio contra non citatum, quod inciderit in censuras, est nulla cum omnibus inde sequutis: & hoc, modo non simus in notorijs.*

CONSILIVM II.

1 CERTVM est, iure solo communi attento, quod Episcopus debet habere fructus sui episcopatus, obuenientes non solum à tempore datæ prouisionis, sed etiam quotquot, obuenerunt à tempore vacationis, cap. quia sæpe. de elect. lib. 6. cum sibi concordantibus, nisi illos quos Sedes Apostolica sibi, fisco Regio, vel alijs reseruauit; quarum reseruationum copiæ ostendi deberent, aut summa earum proponi ad recte iudicandum: mihi autem non exhibetur priuilegium fisci Siciliæ, quod super hoc habet, neque etiam copia literarum Regiarum, quæ fuerunt expeditæ die 7. mēsis Ianuarij, super fructibus à fisco Regio perceptis vel percipiendis vel reddendis. Deinde non ostenditur mihi, quo iure, & quibus literis Papæ præfatus Rinaldus Corsus acceperit fructus, quos narratur accepisse.

2 Præterea bulla pensionis concessa officio Inquisitionis anno 78. & intimata anno 80. non nocuit domino Episcopo, ad incurrendam censuram vllā ante intimationem; quia non consensit constitutioni pensionis personaliter, immo neque per procuratorem; quia solum debebat, eo quod succesit debenti eam, vel quia de consensu Regis constituit eam Papa, cuius copia neque summa monstratur mihi, vt possim iudicare de quibus ducatis sit intelligenda; quamuis credam intelligendam esse de ducatis 13. tarenarum, & non de ducatis 16. tarenarum, si vera sunt omnia quæ in facto narrantur.

3 Ad hęc credo eiusdem Dominationem reuerendiss. teneri ad soluendā pensionē decursam à die constitutionis pensionis de fructibus perceptis, vel percipiēdis, saltem posteaquam eos perceperit ex fructibus annorum sequentium, remanente vel cessa sibi actione recuperandi ab eis qui perceperunt fructus, & non soluerunt partem pensionis, quę debebatur ex eis: quia secundum receptiorem opnionem, qui succedit in beneficio onerato pensione, debet soluere pensiones decursas, quas non soluit prædecessor,

remanente

remanente sibi actione recuperandi eas ab eius hærede.

4 Insuper intimatio bullæ pensionis facta per transumptum,& non originaliter, ad nihil obligauit dominum Episcopum, quia habetur pro non facta,quia debuit fieri per instrumentum authenticum, clem.causam. de electione, quale non est copia instrumenti per alium notarium exemplati siue transumpti. Authen. si quis in aliquo documento. C. de eden. præsertim si est rasum in loco suspecto,quale dicitur fuisse id per quod fuit facta intimatio.

5 Accedit,quod dominus Episcopus secundum receptiorem opinionem cogi potest ad soluendam pensionem anni 1578.cuius fructus non recepit, si postea recepit alios,vt prædictum est,remanente sibi actione contra hæredem, qui debuit eam soluere.Addo, quod, vt prædixi,credo dominum Episcopum non debere ducatos de Camera,sed tantum 13. tarenorum,si vera sunt narrata in facto;sed non posse me certo iudicare non visis literis. Quin etiam certum est, D. Episcopum retinere posse omnia quæ soluit ratione literarum,& impensę factæ pro expeditione pensionis,quæ soluẽda erat,per officium Inquisitionis,iuxta morem quam Curia seruat,& qui pro lege habetur,cap. quam graui.de crimine fal.

7 Certum est etiam pensionarium non posse auctoritate sua propria & priuata capere ea quæ sibi pro pensione debentur, nisi sancta Sedes Apostolica id specialiter ei concesserit, vel nisi officium Inquisitionis habuerit huiusmodi priuilegium, quod ego non noui: & consequenter, dominum Inquisitorē,si processit,vt narratur in facto, male processisse, & acta eius retractatum iri à S. D. N. iuri seruando deditissimo.Nec interim desino mirari,Inquisitionis executorem, tot quot narrantur errata iuris & facti fecisse;& quod ea si fecit,emendabuntur à S.D.N.& quod declaratio,quod aliquis incidit in censuram, nisi notorium sit, non potest fieri absque citatione; & denique quod declaratio, & omnia quæ illam consequuta sunt, sunt nulla ipso iure,& eorum ligamina nulla indigēt relaxatione,quia nõ fuere vere ligamina, per ea plurima quæ nos post alios tradimus in cap. cum contingat. de rescript. quamuis non est facile credendum tantum executorem,contra tantum Episcopum, in tanta ciuitate,tanta errata fecisse in offensam D.N.Iesu Christi,qui nos omnes sua misericordia saluet. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum, in quod perueniunt omnes fructus canonicatus consistentes in distributionibus, & grossa, tenetur soluere pensionem alicui super eisdem reseruatam, secundum aliquos;cuius contrarium tenet auctor.*

1 *Distributiones omnes acquiruntur solis interessentibus, nõ per verum ius accrescẽdi, sed ex particulari iuris dispositione.*

2 *Diuidere etsi non possit iudex canonicatum sine iusta causa,concordia tamen iudicialis est seruanda.*

3 *Optans secundum canonicatum liber est ab obligatione, qua per iudicialem concordiã initam occasione primi dimissi tenebatur.*

CON-

CONSILIVM III.

ROGATVS, vt perpenderem responsa duorum doctorum super his, & dicerem quid de illis sentirem; respondeo primo, hæc dubia maiora esse, quam quæ pro eorum æquitate possem ego in præsentia ob occupationes varias resoluere.

Secundo, quod ad resoluendum primum oportebat scire an hic canonicatus apud Sedem Apostolicam vacasset, an non, & aliqua alia.

1 Tertio, quod nisi prædicti doctores eruditissimi defendissent pensionē predictam deberi à Capitulo predictas distributiones lucranti, forte decidissem contrarium. Tum quia pensio prædicta Ioan. videtur posita super grossa & distributionibus quærendis à canonice pensioni consentiente, & non super quærendis à tertio. Tum quia Capitulum non quærit distributiones interessentium, sed singuli de Capitulo nunc plures, nunc pauciores pro numero interessentium, iuxta cap. 1. de cler. non resid. lib. 6. Tum quia illi singuli non videntur easdem querere illo vero iure accrescendi, de quo agitur in l. re coniuncti. de leg. 3. sed eo quo cap. 1. de cler. non resid. lib. 6. habet quod distributiones tribuantur interessentibus. Tum quia nec Capitulū vniuersum, nec singuli canonici tenerentur soluere pensionem constitutā alicui super fructibus, & distributionibus alicuius canonici, si ille possideret illos, & non inseruiret ei interessendo diuinis, neque illo mortuo, vel non possidente: argumento à simili, vel eadem ratione cap. dudum. 2. de elect. Sed quia prædictorum præcellentium doctorum auctoritas multum apud me valet, malo hęrere, quam tumultuarie iudicare.

2 Quarto, quod consonum videtur id quod alter prædictorum dominorū ait, scilicet vicarium non potuisse canonicatum vacantem diuidere sine iusta causa per citata ab eodem. Sed arbitror compositionem illam auctoritate vicarij factam inter litigantes debuisse seruari inter eos sine vlla diuisione canonicatus, vel præbendę, iuxta cap. nisi. & ei adnotata, de prębend.

3 Quinto, quod nisi verba instrumenti continentis compositionem prædictam aliud exprimant, videtur præfatum Gabrielem, simul ac reliquit priorem canonicatum, & accepit optatum, liberatum fuisse ab obligatione contenta in prædicta compositione: quia illa restringebantur ad illud tempus, quo esset canonicus illius canonicatus, & per prædictam optionē desinit esse talis, & quo ad illum habetur pro mortuo, iuxta §. ecce. 7. q. 1. & gloss. memorab. verb. morte. in cap. suscepta. de rescrip. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Socios qui plures accipit officialis super suo officio, quam illud reddit, peccat: & ratione societatis sic initæ, posterioribus, præsertim ignorantibus, tenetur satisfacere.*

2 *Debitor peccat volens posterioribus prius soluere, etiā si prioribus tamquā fideiussor, & posterioribus tamquam principalis teneatur: nisi incogitantia eum excuset, vel ob aliquam occasionem crediderit ita de iure faciendum, vel agatur de solutione*

extra

extra iudicium facienda; quo casu regulariter potest posterioribus prius soluere: immo si ab eis nimium vrgetur, tenetur: & hoc nisi iam cesserit bonis, vel sit is ad quem bona defuncti debitoris peruenerint, quia tunc nō potest posteriores præferre. num. 4.

3 *Vsurarius tenetur prius mutuo accepta restituere, quam vsuras extortas.*

4 *Debitor qui nimum vrgetur à posterioribus creditoribus, potest eis prius soluere, quā anterioribus etiam hypothecarijs.*

4 *Consulens in re in qua non habet interesse aliquod bona fide consulenti nullo modo tenetur; at tertio, qui ex dicto consilio damnum passus est, tunc demum tenetur, si fuit in culpa lata: quia de damno dato per leuem culpam nemo in conscientia tenetur. nu. 3. & hoc quando consilium versatur circa contractus: nam circa delicta aliud videtur.*

5 *Consilium non circa delictum, sed circa contractū is dicitur dedisse, qui bona fide, sed erronea & cum peccato consulit debitori, vt prius satisfaceret vni creditori, quam alteri, licet exinde per accidens alter creditor damnum passus fuerit.*

CONSILIVM IV.

TVLLIVS super suo officio accepit pecunias ad societatem, plusquā officium reddebat, & fideiussit pro aliquibus amicis. Deinde super eodem officio pecunias pro se ipso accepit: quo vendito, dum volebat creditoribus satisfacere, communicauit consilium cum amico, qui consuluit vt prius solueret proprijs creditoribus, deinde ijs quibus fideiusserat, cum pretium venditi officij non sufficeret pro vtrisque. Quęritur, an consulens peccauerit, & teneatur ad restitutionem prioribus creditoribus.

1 Respondeo primo, quod peccat is, qui accipit ad societatem super officio suo, vltra quam illud reddit; & quod ratione societatis debet prædictus officiarius soluere socijs, à quibus pecunias ad societatem accipit, præsertim si posteriores socij ignorant accepisse ipsum prius alios socios, qui vacuarent omnes reditus sui officij; sicut & qui super vnū & eumdem fundum reddentē decem annua constitueret clam multos alios census, qui superarent summam dictorum 10. annuorum, posterioribus ignorantibus census anteriores constitutos, iuxta ea quæ scribimus in commen. resolut. cap. 1. 14. quæst. 3.

2 Secundo, quod is officialis videtur peccasse volendo prius soluere his, à quibus posterius pro se ipso accepit, quam his, quibus antea se per fideiussionem obligauit, vt diximus in Manu. confess. cap. 17. num. 51. scilicet quod debet prius soluere illa, pro quibus soluendis prius se & omnia bona sua præsertim in forma Cameræ obligauit, quam quæ postea contraxit; & ita peruertendo illum ordinem videtur commisisse iniustitiam, quæ est peccatum mortiferum, secundum S. Thom. recep. 2. 2. quæst. 59. art. 4. nisi ignorantia, vel inaduertentia excusasset illum, eo quod aliquam occasionem habuit credēdi quod prius debebat soluere illa, quæ pro se ipso accepit, & quæ in sui ipsius vsus impendit, per mox dicenda: & quia vt post
3 Caiet. diximus vbi supra num. 52. prius tenetur soluere vsurarius mutuo à

tuo à se accepta, quam per vsuras extorta.

Tertio, quod si is principalis peccauit, difficile excusari potest consulens à peccato: quia consentiens peccato peccat, cap. 1. de offic. deleg.

Quarto, quod graue dubium videtur, an culpa ipsius, dato quod peccauerit consulendo, fuerit leuis vel lata, quod tamen plurimum importat: quia si leuis fuit, non videtur teneri ad restitutionem, per dictum sing. Innoc. cap. sicut dignum. de homicid. si autem fuerit lata, sic, secundum Innoc. ibid.

4 Quinto, quod ad dicendum quod fuit leuis, facit primo, quod ipse non erat iurisperitus, neque petebatur ab eo consilium tamquam à iurisperito, sed tamquam ab amico & officiario Curiæ. Secundo, quod fere omnes suæ conditionis homines putant fideiussores iuste posse soluere prius debita sua, quam aliena, pro quibus fideiusserunt. Tertio, quod iure regulari debitor potest soluere extra iudicium creditoribus suis posterioribus, quã prioribus; immo & debet, si ipsi prius petant, l. pupillus. ff. quæ in fraudem credi. Quarto, quod cõiter debitores, qui soluunt prius posterioribus creditoribus nimium vrgentibus, quam prioribus etiam hypothecarijs, quibus se & sua obligarunt, communiter dicuntur non peccare. Quinto, quod aliud videtur dicendum de soluendis debitis mortuo debitore, vel cessione bonorum facta per eum; & aliud de soluendis debitis viuentis, qui potest bona fortuna, vel industria soluere alijs creditoribus prioribus: & ita non est tanta culpa consulere huic viuenti, quanta esset consulere idem custodi bonorũ mortui, vel eius qui cessit bonis. Sexto, quod fertur in Signatura Papę decretum esse aliquando, vt fideiussor viuens & impotens ad soluenda omnia debita, prius solueret debita pro se contracta, quam per fideiussionem debita. Septimo facit cap. *Nullus ex consilio, dummodo fraudulentum non fuerit, obligatur.* de reg. iuris lib. 6. cum is de quo agimus, bona fide laudauerit consilium prædictum decoquere volentis.

5 Non obstat, quod licet consulens bona fide non tenetur consulenti, quãdo sua non interest, l. 2. §. fin. ff. mandati. d. cap. nullus. tenetur tamen tertio, cui ex dicto consilio damnum consequutum est, si consilium illud fuit causa, sine qua non fuisset illud damnum sequutum, argumen. cap. fin. de iniur. l. qui occidit. ff. ad legem Aquil. vt singulariter annotat Dinus in dict. reg. nullus. non inquam hoc obstat; quia illud intelligendum est de cõsilio male dato per culpam latam, sed non per leuem tantum, vel forte nullam, per proxime allata. Non obstat etiam, quod licet nemo teneatur ex malo cõsilio bona fide dato circa contractus, tenetur tamen de dato circa delicta, vt omnes DD. tenẽt in d. cap. nullus. & l. consilij. ff. de reg. iur. & latius Decius d. reg. consilij. non inquam hoc obstat: quia in nostro casu agitur de consilio dato circa contractus, & non circa delicta: & licet aliquod peccatum interueniret in sic contrahendo vel distrahendo; illud tamen non cõtingit per se, sed per accidens, & non principaliter, & ita de eo non est curandum, l. si quis nec causam. ff. de rebus cred. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Debitor occultus transmittens creditori debitum per confessarium, qui infideliter agens pecuniā sibi retinuit, non liberatur, sed solum excusatur, donec resciuerit dolum confessarij.*

2 *Regularis confessarius accipiens à pœnitente pecuniam numerandam pœnitentis creditoribus, & in alios vsus consumens, restituat eo modo quo regulares suis creditoribus sine damno monasterij satisfacere debent, puta ex ijs quæ sibi corradunt ex suis portionibus: vel, & hoc videtur iuri magis congruum, factum pœnitenti reuelet. num. 3. quod si creditores sunt incerti, cum tunc restitutio sit facienda pauperibus, potest sibimet tamquam vni pauperi restituere. num. 4.*

3 *Confessarius ad restituendum quid accipiens, eandem quam pœnitens curam adhibere debet inueniendi creditores.*

4 *Incertis creditoribus qui restituere tenetur, si sit pauper, potest sibi tamquam pauperi restituere.*

CONSILIVM V.

CONFESSARIVS religiosus accepit à pœnitente certam summā pecuniæ, vt ea satisfaceret suis creditoribus occultis; qui tamē impēdit eam in suos vsus bonos, vel malos, mentitus pœnitenti, quod satisfecit creditoribus. Quæritur quid dicendum.

1 Respondeo primo, quod pœnitens videtur satisfecisse, donec innotuerit ei dolus confessarij, argum. cap. significanti. de pignoribus. & aliorum iurium, quæ probant excusari quem ob fidelitatem nuncij, & ob auctoritatē
2 consultorum. Secundo, quod præfatus D. confessarius tenetur satisfacere dictis creditoribus eo modo, quo religiosi possunt suis sine detrimento sui monasterij, vel ordinis, his modis quos tetigimus in tractatu de redit. eccl. quæst. 3. monit. vltimo, & explicatius quæst. 2. mon. 20. vbi potest videri: inter quos dicimus posse satisfacere de rebus, quas in suos honestos vsus dispenderēt de licentia legitima suorum superiorū, iuxta ea quæ latius scripsimus in cōmen. 2. de reg. super cap. nō dicatis. 12. q. 1. Ter-
3 tio, ꝙ præfatus confessarius debet ponere tantam diligentiam in inquirēdo prædictos creditores, & eorū hæredes, quantā tenebatur adhibere pœnitens: quia subrogatus sapit naturā eius, cui subrogatur, l. eum qui. §. qui iniuriarum. ff. si quis cautionibus. Quarto, ꝙ iuri propius videtur præfato confessario, vt admoneat secretissime pœnitentē, quod non soluit prefata
4 debita, si pœnitens viuit. Quinto, ꝙ si nullo modo prædictorū potest satisfacere, excusabitur impotentia, iux. cap. Odoardus. de solutio. & l. nā & is. ff. de dolo & doli excep. & tradita per S. Tho. 2. 2. q. 62. ar. fin. & per nos post alios in Man. conf. c. 17. nu. 75. Sexto, ꝙ si creditorum, & debitorum incertitudo non poterit certificari, vel qua parte non potest, est facienda restitutio pauperibus, si fieri potest, per c. cū tu. iuncta glo. de vsuris. & ipsemet confessarius potest esse vnus de pauperibus, cui tamquā pauperi potest fieri restitutio, vt nos vtiliter declaramus in Enchir. de orat. cap. 7. nu. 34.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Creditor anterior per reuocatoriam reuocat quicquid facto debitoris fraudantis in alium peruenit; etiamsi esset translatio triennalis locationis, qua debitor prædia ad triennium conduxerat: nec penes eum, qui sic per fraudem acquisiuit, debet quicquam remanere: secus esset, si peruenisset ex non facto, seu omißione, puta quia debitor nolendo acquirere fuerit causa vt ius non acquisitum in hunc tertium perueniret.*

CONSILIVM VI.

TITIVS fideiussit pro Sempronio pro summa 200. scutorũ mutuo acceptorum à Ioanne, quorum cẽtum D. Sempr. consumpsit in colendo vineam, quam à Petro ad triennium conduxerat, & alia 100. in soluendo quædam alia debita. Titius cupiens solutionis prædictę fideiussionis periculum euadere, dixit ipsi Sempronio: Iam scis te antea contraxisse quamplurima alia debita maiora, quam soluere valeas. Quapropter te mortuo, cum ista mea fideiussio vltimum debitum sit, necessario mihi erũt soluenda ex proprijs bonis ista 200. scuta: obsecro te, vt pro mea securitate, & cautela, transferas in me locationẽ d. vineę, vt ego possim dicere fructus eius meos esse, & ex eis satisfacere fideiussioni prędictę; alias si nõ satisfacis ex eis, possim te compellere ex eisdem soluere. Consensit Sempronius; & sic coram notario, & testibus in pręsentia dicti Petri domini vineæ consentientis pariterque transferentis facta fuit translatio prędictæ locationis triennalis eius in ipsum Titium. Post duos autem annos à dicta translatione defunctus est Sempronius relictis in esse aliquibus fructibus ex ipsa vinea separatis, & anteriores creditores sua credita ab hęredibus petunt. Sed cum non sufficiat hæreditas omnibus soluere:

Dubitatur primo, an prædicta cautela translationis dictę locationis ita sit valida, & iusta, vt d. Titius ex prædictę vineæ fructibus scuta illa ducẽta vltimo & recentiori creditori, cui per dictã fideiussionem ipse est obligatus, licite soluere possit, alijs creditoribus relictis.

Secundo, an saltem soluere licite possit prędicta centum scuta in colẽdo & beneficiando dictam vineam ab ipso Sempronio insumpta.

Tertio, an tuta conscientia prędictus Titius post mortẽ dicti Sempronij in conductione dictæ vineę virtute supradictę trãslationis pro illo tertio anno, qui deest vt finiatur prædicta conductio, succedere valeat: vel potius sit dicendum, ei hęredes ipsius Sempronij succedere.

1 Respõdeo, quod creditores antiquiores habẽtes antiquiorẽ obligationem cõtra Semproniũ poterunt per actionẽ reuocatoriam, toto tit. ff. quæ in fraudem. reuocare prefatam translationem locationis, & vtilitates inde sequutas; eo quod non potest negari illam fuisse factam in fraudem creditorum. Tum quia licet illa non habeat locum contra eum, ad quem peruenit aliquid, eo quod debitor noluit quęrere illud cum posset, l. qui autem. ff. quę in fraudem creditorum. habet tamen locum contra illum, ad quem peruenit aliquid ex aliquo contractu debitoris, vel per quodcum-

que aliud factum. l. 1. ff. eod. Tum quia præfatus Sempronius debitor alienauit à se vsum triennalem vineæ locatæ in Titium, & etiã melioramenta quę fecit in vinea, & etiam operas, quas facturus erat in administranda & colenda illa, & in fructu eius percipiendo; & denique quod nihil debet remanere apud fraudatorem, ex eo quod per fraudem venit ad eum, l. ait prætor. la 2. §. penul. ff. eod. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Regularis quicquid acquirit, suo monasterio acquirit, si sit illius capax, & num. 20. & hoc ita irreuocabiliter, vt de acquisitis non possit disponere. num. 11. fallit in beneficiato, qui beneficio suo, modo non sit episcopatus titularis clero carens, & populo, cui non acquirit, & nu. 20. omnia quæ acquirit, ita acquirit, vt tamen solus retineat illorum inter viuos dispositionem. nu. 11.*

2 *Beneficiarius de fructibus beneficij inter viuos disponit in sui honestam sustentationem, & alios pios vsus; & illos etiam in vita sua percipiendos, quamuis sit regularis, potest obligare. num. 6. & 10. ei vero morienti de iure is qui in beneficio successor est, sed ex priuilegio ratione spoliorum succedit Camera Apostolica. nu. 3. 12. & 17.*

4 *Beneficiarius debitor ex superfluo, quod debet pauperibus, non potest soluere debita sua: fallit, quando non habet vnde aliunde soluat. num. 7. & 9. nam tunc sibimet in effectu tamquam pauperi non valenti sua debita soluere erogat: immo & cogitur via iuris, vt ex illis soluat. num. 15.*

4 *Monasterium non soluit debita contracta per monachum, nisi creditor probet conuersa in vtilitatem monasterij, vel quod mandante monasterio illa contraxerit. nu. 16. contracta autem per beneficiarium soluuntur de bonis relictis, quorum viuens solus habebat administrationem. num. 16. at contracta à conuentu seu monasterij superiore exigit creditor ab ipso monastario, absque eo quod cogatur probare conuersum fuisse in vtilitatem monasterij. nu. 6. 8.*

5 *Spolia ecclesiasticorum beneficiariorum ita debentur Cameræ, vt illa ex illis non teneatur soluere debita relicta, nisi quando defunctus non reliquit alia bona vnde possit proprijs creditoribus satisfieri. num. 19. quia bona, in quibus Camera ratione spolij succedit, intelliguntur deducto ære alieno. nu. 5. & 13.*

6 *Beneficiarius duobus modis contrahit debita: nam quandoque seruatis seruandis contrahit nomine & in vtilitatem ecclesiæ seu beneficij, & tunc bona ecclesiæ etiam pretiosa & inalienabilia remanent etiam obligata. quandoque contrahit nomine proprio, & tunc prædicta bona ecclesiæ non remanent obligata, sed fructus, & alia eius bona, de quibus beneficiarius solus poterat inter viuos disponere, ita vt hæc bona ad successores cum suo transeant onere.* Debita *primo modo contracta soluit successor in ecclesia & beneficio: secundo modo contracta soluit is qui debitori succedit in alijs bonis, num. 14. 18. 19. & hoc siue dicta debita secundo modo contracta fuerint conuersa in vtilitatem ecclesiæ, siue non. num. 10. Camera tamen, quæ succedit in spolio, ad hoc non tenetur, quando debitor alia bona reliquit, quia*

quia tunc de illis primo soluenda sunt debita.num. 19.

14 *Intellectus cap. 1. de solution.*

15 *Intellectus cap. peruenit. de solution.*

20 *Episcopus titularis, qui caret clero & populo, non acquirit suo episcopatui non habenti nec clerum, nec populum.*

CONSILIVM VII.

QVIDAM Archiepiscopus olim frater Minor, anno MDLXXV. obligauit se in forma Cameræ ad soluenda 500. scuta collegio cuidā pro parte pretij, quo emerat quoddam palatium ad vitam suam: quibus non solutis, mortuus est anno sequenti 76. cuius spolia Camera Apostolica accepit, à qua prædictum collegium petit sibi solui prædicta 500. scuta. Quæritur an teneatur Camera ei soluere.

1 Pro Camera facit primo, quod Archiepiscopus fuerit frater Minor, qui, vt nullus alius religiosus, non potest habere dominiū, neque possessionem alicuius rei temporalis etiam minimæ, cap. non dicatis. & ibid. not. 12. quæst. 2. quia quicquid acquirit, acquirit monasterio, vel ecclesiæ, cui præest, etiam si fuit factus Episcopus, cap. 1. 18. quæst. 1. & cap. cum olim. 2. de priuil. vbi late tradit Innoc. receptus ab omnibus; & ideo non videtur Archiepiscopus se potuisse obligare ad soluenda prædicta, cum non posset sibi quærere vnde illa solueret; nec consequenter prædicta Camera tenebitur, vt eius successor. 2 Secundo facit, quod nec etiam clericus beneficiarius sæcularis acquirit ita sibi ex reditibus beneficij sui, vt fiat dominus integer, & perfectus, sed solum secundum quid, hoc est ad hoc, vt ex his possit se decenter alere, & reliqua impendere pauperibus, vel alijs pijs operibus, vt tradit Innoc. in cap. indecorum. de ætate & qualit. quod nos retulimus, & ampliauimus in tract. de redit. eccles. quæst. 1. mon. 21. & ita neque potest disponere de illis donando inter viuos diuitibus, & operibus profanis, neque in morte testari de illis, cap. 1. & cap. quia nos. de testa. & ita Camera, quæ per sua priuilegia succedit in spolijs clerici morientis loco ecclesiæ, vel successoris, qui iuri cōmuni succedere debebat, debet habere illa quæ prædictus Archiepiscopus reliquit. 3 Tertio facit, quod Papa reseruauit spolia clericorum tam sæculariū, quā regularium, vt efficaciter probamus in tractatu de spolijs super cap. non liceat. 12. q. 2. §. 5. at omnia quæsita bona ex reditibus ecclesiasticis, quæ relinquūtur insumpta, dicūtur spolia, vt plene probauimus ibi §. 1. ergo omnia bona, quę reliquit insumpta prædictus Archiepiscopus, sunt spolia, & pertinent ad prædictam Cameram, & non est alicui de illis soluendum. 4 Quarto, quod sola illa debita præcessoris, quę pro necessitate ecclesiæ contracta fuerunt, tenetur soluere successor, cap. 1. de solut. iun. sua gloss. at debitum prædictorum 500. scutorum non fuit tale, immo nec pro eius vtilitate: ergo Camera, quæ illi successit, non tenetur ea soluere: quo argumento nititur Rota antiqua decis. 1. de solut. Quinto, quod id, quod debetur vni, non potest iuste solui alteri, cap. ea te. de iureiur. at bona quæsita ex reditibus ecclesiasticis debentur pauperibus, & ope-

ribus pijs,cap.quicquid.16.q.1.in cuius tractatu passim in q.1.late probauimus. ergo ex bonis Archiepiscopi, quæ in vita eius debebantur pauperibus,& post mortem ipsius, Papę, qui est summus pater pauperum, non possunt iuste dari creditoribus eius. Sexto, q debitum contractum à religioso non debet solui à monasterio creditori; nisi fuerit conuersum in vtilitatem monasterii,cap.quod quibusdam.de fideiuss.& prędictum debitum est debitum religiosi,& non conuersum in vtilitatem ęcclesię;ergo non est soluendum creditori. Septimo, quod prefatus Archiepiscopus habebat beneficium habens administrationem,& consequenter nō poterat testari, iuxta gloss.sing.cap.pręsentes.de officio ordin. lib. 6.vers.reseruari. Octauo, quod Rota antiqua videtur in specie decidere hanc quęstionē decis. 1.de solut. quatenus sentit clericum non posse obligare suo creditori fructus sui beneficij. Nono,quod Rot.antiq. 41.de prob.sentit Cameram Papę non teneri soluere debita creditoribus clerici de spolijs eius, saltem si non probantur versa in vtilitatem ecclesię.

5 Istis tamen non obstantibus,quia vere nō obstant, contrarium videtur de iure dicendum. Primo quidem, quod illa bona tantum dicuntur esse à moriente relicta, quę deducto ęre alieno supersunt, l. subsignatum. §. bona. ff. de verb. signif. sicut & fructus, qui deducta impensa restant,l. fructus. ff. sol. matr. & ita illa sola bona prefati Archiepisc. pertinent ad Cameram, quæ deducto ære alieno, & consequenter pręfatis 500. scutis superfuerint.

6 Secundo, quod omnis regularis, siue religiosus beneficiarius, seu habens beneficium ecclesiasticum potest disponere de fructibus, & reditibus eius æque ample,ac clericus sęcularis beneficiarius de fructibus, & reditibus sui beneficij,vt singulariter determinat Cardinalis clem. 2.§.sed & tales.de vita & hon. cleric.cui nemo contradicit vsque ad quemdā nouissimum,qui sine vllo textu & ratione id facit, vt dixi in comment. 2. de regular.super cap.non dicatis.12.q. 1. nu. 10. & efficaciter probatur dicta clem.2.§.sed & talis.inducendo eo modo,quo illum induximus in tractatu de reditib.eccles. quęst. 1. monito 8. ergo pręfatus Archiepiscopus, qui erat beneficiarius habens archiepiscopatum, & alia beneficia ecclesiastica,potuit disponere de fructibus eorum,sicut alij beneficiarij sæculares de fructibus suorum beneficiorum; & consequenter emere domum ad habitandum,præsertim ad suam vitam, & obligare reditus, & fructus beneficiorum suorum,quos inde durante sua vita colligeret pro solutione pretij eius;cum palam sit hoc posse facere clericum sęcularem de fructibus & reditibus sui beneficij.

7 Tertio,quod debita beneficiariorum debēt solui creditoribus de reditibus suorum beneficiorum, si non habent alia bona patrimonialia, vel quasi patrimonialia, vnde illa soluant, vt est casus formalis cap. peruenit, de fideiuss. per quę stylo omnium curiarum tam Vrbis,quam orbis, omnes beneficiarij,siue regulares, siue sæculares,coguntur ad soluendum sua debita de quęsitis intuitu suarum ecclesiarum, & beneficiorum, si

non

non habent alia bona, vnde illa soluāt; quem ego plus satis experior ex eo quod cogor iam circiter ad biennium manere in Vrbe, & non redire ad patriam, eo quod quidam dominus trapezita, siue campsor contendit me debere illi circiter duo millia scutorũ ob quamdam fideiussionem, quę statim cogerer soluere, si non haberem alias iustas exceptiones, quam quod sim clericus, & canonicus regularis, & non habens alia bona, quam beneficia, vnde illa soluam.

8 Quarto, quod etiam monasteria, quorum prælati, & religiosi debent aliqua creditoribus, debent illa soluere illis, si fuerint contracta per prælatos & conuentus eorum, etiamsi creditores non probent ea conuersa fuisse in vtilitatem ecclesię. casus est in cap. quod quibusdam. de fideiuss. quod clarius monstrabitur in solutione argumenti sexti.

Quinto, quod omnes actiones, & obligationes conuenientes alicui transeunt in hæredem eius, & contra hæredes debitoris, l. 1. & 2. & toto titulo C. de hæred. act. & l. 1. ff. ad Trebell. ergo actio, & obligatio, quæ prædicto collegio iure naturali, diuino, & humano, Canonico, & Cæsareo cõpetebant contra prædictum Archiepiscopum viuentem, competent eo mortuo contra hęredem ipsius ex testamento, siue ab intestato decedat. cum ergo Camera dicat se esse hæredem, & successorem vniuersalem prædicti Archiepiscopi; consequitur, prædicto collegio competere contra illã actionem, & obligationem.

9 Sexto nec prodest ad soluendum hoc argumentũ, dicere, quod Hostien. dixit in cap. peruenit. de fideiuss. illud cap. continere gratiam, & non iustitiam: quia cum ibi respondeatur consultationi, necessario continet iustitiam, iuxta gloss. recep. in cap. consultationi. de temp. ord. Neque quod Cardinalis dixit intelligendum esse illud cap. de debitis in vtilitatem ecclesiæ conuersis. Tum quia diuinat. Tum quia responsio esset de re indubia, contra l. ancillæ. C. de fur. Nec etiam quod Panor. cap. cum esses. de testam. nu. 17. dixit, clericos illos, de quibus cap. illud loquitur, habuisse alios reditus patrimoniales. Tum quia diuinat. Tum quia contextus clare probat fuisse iussos soluere de reditibus ecclesiæ. Tum quia responsio esset de re indubia, contra dictam l. ancillę, quorum trium tres intellectus late confutauimus ante quinquaginta annos Salmanticæ prælegendo illud cap. quorum summam postea posuimus in Manu. cap. 25. nu. 131. & nuper in tractatu de reditibus ecclesiasticis, q. 1. mon. 52. in quibus soluimus argumentum pręfatorum Patrum, quod fecit eos timere, vbi nõ erat timor, & violare responsum Papæ, & recedere à prædicto omnium curiarum Vrbis & orbis stylo. & ita cum Archiepiscopus, dum viueret, contraxisset prædictũ debitum, & fuisset obligatus ad soluendum illud in vtroque foro, & obligasset omnia sua habita, & habenda ad solutionem eius, & non reliquerit alia bona quã quæsita ex beneficijs; necessario sequitur, ex illis esse soluẽdum à quocumque ipsius hærede, & successore, & consequenter à Reuerẽdissima Camera, quę illi successit.

10 Septimo, quod longe aliud est debitum ecclesię nomine ipsius contractum, & aliud debitum prælati, rectoris, & beneficiarij nomine suæ

personæ contractum, secundum mentem omnium in dicto cap. 1. de solutio. & cap. peruenit. de fideiuss. & alibi sæpe. obligatio enim nomine personæ prælati, rectoris, beneficiarij, &c. solum afficit reditus & fructus beneficij, vel ecclesiæ, quorum dispẽsationem ipse habet, & quos potest alienare, & locare ad modicum tempus vitæ suæ pro suo arbitrio sine alia iusta causa, & solemnitate iuris, cap. vestra. de locat. & cap. fin. ne præl. vic. su. clem. 1. de reb. eccle. non alienan. non autem afficit bona immobilia, neque mobilia pretiosa pertinentia ad ecclesiam, quæ non potest beneficiarius alienare, neque obligare sine iusta causa, & solemnitate debita, cap. sine exceptione. 12. q. 2. cap. nulli. de reb. eccle. non alien. obligatio vero nomine ecclesiæ vel beneficij contracta afficit bona præfata mobilia, & immobilia pretiosa, & reditus pertinentes ad fabricam ecclesiæ, qui non subsũt dispensationi solius prælati, vel beneficiarij, sed sunt conseruanda per operarios ecclesiæ ad vtilitatem illius, & non ad sustentationem beneficiarij; quales sunt multi, & amplissimi in Hispanijs: quæ æquiuocatio nominis bonorum, & debitorum ecclesiæ confusa, & male distincta, plus satis confusionis inducit circa dicta, & expositiones doctorum tractantium de obligatione bonorum, & solutione debitorum ecclesiarum, & beneficiorum. & in præsenti non tractatur de obligatione & solutione debitorum ipsarũ ecclesiarum, vel beneficiorum prædicti Archiepiscopi, sed de obligatione & solutione bonorum & debitorum personam ipsius Archiepiscopi afficientium; & ita Archiepiscopus pro arbitrio suo sine alia causa & solemnitate iuris potuit obligare suam personam, & suos fructus, & reditus ad suam personalem dispositionem pertinentes, sine vllo damno inde consequendo suis ecclesijs, & beneficijs, & bonis eorum immobilibus, & mobilibus pretiosis, & reditibus ad fabricas pertinentibus: & illa obligata per illum, ad quemcumque transeant, cum onere suo transeunt, cap. ex literis. de pignorib. & obligationes, & actiones actiuæ, & passiuæ personam Archiepiscopi & bona ad ipsius solius dispensationem pertinentia transeũt in hæredem, & contra heredem eius, siue debita conuersa fuerint in vtilitatem ecclesiæ, siue non. & ita cum in prædictam Cameram transiuerint prædictæ obligationes, & actiones actiuæ, & passiuæ, sicut potest vti actiuis ad recuperandum debita, quæ Archiepiscopo debebantur, ita pati debet passiuas ad soluendum ea, quæ Archiepiscopus debebat; argumento l. 1. ff. ad Trebel. & totius tit. cod. de hæred. act. Id quod ex solutione oppositorum clarius apparebit.

11 Ad primum igitur oppositorum respondeo, concedendo quidem, quod nullus religiosus potest acquirere quicquam sibi; immo quicquid acquirit, monasterio, vel ecclesiæ, cui præest, acquirit; sed aliter religiosus simplex, & aliter beneficiarius: simplex enim quęrit monasterio irreuocabiliter, ita quod non potest disponere solus de illo quæsito, postquã quæsitum est, iuxta anthen. ingressi. C. de sacrosan. eccl. cap. in præsentia. de probat. Beneficiarius autem reuocabiliter; ita quod potest disponere de illis inter viuos, sicut alij beneficiarij sæculares de reditibus sui beneficij, vt probatum est primo argumento pro collegio formato: & in casu pro-

posito

posito non loquimur de religioso simplici, sed beneficiario, & non quali quali, sed Archiepiscopo.

12 Ad secundum concedo, quod etiam clericus sæcularis beneficiarius non querit ex reditibus sui beneficij ita sibi, vt fiat perfectus & integer dominus; & consequenter, quod non potest de illis testari, neque inter viuos donare cognatis, vel alijs diuitibus; negando tamen quod non possit dispendere ita quæsita in suos & suorum decentes vsus per contractus inter viuos non gratuitos, emendo videlicet, & vendendo, locando, conducendo, & permutando; immo & gratuitos, donando ob causam remunerationis, paupertatis, vel pietatis, vt in dicto tractatu late tradimus q. 1. mon. 28. & 29. & seq. & consequenter concedimus, quod prędictus Archiepiscopus non potuit testari, nec per vltimam voluntatem relinquere prædicta 500. scuta prædicto collegio, negamus tamen, quod non potuit per contractum non gratuitum emptionis se & suos reditus obligare illi, sicut in forma Cameræ obligauit pro pretio emptionis prædicti palatij ad suam vitam, cum religiosus beneficiarius possit disponere de reditibus, & fructibus sui beneficij, perinde ac sęcularis de reditibus suis, vt probatum est in argumento secundo pro collegio facto.

13 Ad tertium concedimus Papam succedere in bonis prędicti Archiepiscopi, & quod omnia bona, quę ipse reliquit, debentur Reuerendissimę Cameræ; sed negamus, omnia, quæ erant penes Archiepiscopum, esse bona illius, sed solum ea, quę supersunt deducto ære alieno, iuxta l. subsignatum. §. bona. ff. de verb. sig. & adducta in argumēto primo pro collegio formato, & consequenter deductis prædictis 500. scutis, quæ erant æs alienum, seu debitum ipsius Archiepiscopi.

14 Ad quartum, quod alia sunt debita, quæ respiciunt & afficiunt personā beneficiarij, & reditus eius, quorū dispensatio pertinet ad eum solum; & alia, quæ afficiunt, & respiciunt ipsam ecclesiam, & bona eius, de quibus beneficiarius non potest sine iusta causa, & iuris solemnitate disponere: aliud item succedere in beneficio, & aliud succedere in bonis beneficiarij, vt deductum est in argumento vltimo pro collegio facto; & quod cap. 1. de solut. loquitur de succedente in beneficio, & ecclesia, & bonis, quę non subsunt dispositioni solius beneficiarij, & ita concedimus, quod ille non tenetur soluere debita, quæ contraxit pręcessor, nisi fuissent contracta pro necessitate, vel vtilitate ecclesiæ, quod habet illud cap. & ita fatemur quod successor prędicti Archiepiscopi in archiepiscopatu & alijs beneficijs eius non tenetur soluere prędicta 500. scuta, cum non fuerint pro necessitate illorum accepta, vel promissa, & in casu proposito non loquimur de succedente in archiepiscopatu, & beneficijs prædictis, vel bonis eorum, de quibus non poterat Archiepiscopus disponere in vita; sed de succedente in bonis Archiepiscopi, de quibus potuit ille disponere in vita per contractus non gratuitos, & etiam gratuitos causa remunerationis, pietatis, vel paupertatis initos. & sic negamus, quod Camera, quæ succedit in illis bonis, de quibus ille poterat disponere, non teneatur eius dispositioni stare, quamuis illa non fuerint facta pro necessitate

ecclesiæ: alioquin enim nō teneretur soluere etiam panem, vinum, carnes, & alia empta ab ipso pro sustentatione decentiæ suæ vitæ, & personæ, si ante suam mortem ipsemet non soluisset; quod est absurdum, & ita non dicendum, l. nam quod absurdum. ff. de bon. liber.

15 Ad quintum respondeo, quod hoc argumentum, cui nemo (vt arbitror) ante nos satisfecit, adeo torsit Innoc. Host. Ioannem Andream, Cardin. Panorm. & omnes alios in cap. peruenit. de fideiuss. & alibi sæpe, vt illius contextum destruxerint, & inutilem fecerint diuinando, impropriando, & ad gratiam redigendo, vt dictum est in argumento sexto pro collegio facto: & destruendo illum textum, docere videntur contra praxim omnium curiarum Vrbis & orbis, quod beneficiarius non potest iuste soluere, nec iuste potest cogi ad soluenda debita sua, quantumlibet legitima, de reditibus sui beneficii suis creditoribus, præsertim diuitibus, nisi fuerint contracta pro necessitate, vel vtilitate ecclesiæ suæ: cui tamen argumento quinto nos in locis in prædicto argumento sexto citatis satisfecimus, ea consideratione, quod omnis beneficiarius, siue sæcularis, siue regularis, qui vere & legitime est obligatus ad soluenda aliqua, & non habet vlla alia bona, vnde illa soluat, quam reditus sui beneficij, est pauper, & egenus; & soluere de illis debita legitima creditoribus, est dare, & impendere illos in vsus pauperis; & consequenter non est dare illos alijs, quam pauperibus. & ita respondendo formaliter ad hoc quintum argumentum, concedimus assumptum, siue maiorem eius, scilicet, quod debitum vni non debet solui alteri, neque qui soluit alteri, liberatur à debito: concedimus subsumptum, seu minorem, scilicet, reditus beneficiorum superfluos esse debitos pauperibus, vel pijs operibus: concedimus etiam consequentiam, ergo beneficiarius non debet soluere, nec cogi ad soluendum debitum creditori, saltem diuiti, intelligendo de beneficiario diuiti, & habente patrimonialia, vnde illa soluat: negando tamen illam, intelligendo de beneficiario non habente talia patrimonialia; quia talis beneficiarius debitor est pauper; & soluere eius debitum, est soluere pauperis debitum, & consequenter dare pauperi: & ita talis beneficiarius ipsemet sua sponte potest soluere sancte, & sancte cogi à iudice ad soluendum creditori etiam diuiti; quia id æquipollenter est erogare pauperi, & egeno, cum soluere creditori debitoris in effectu sit dare debitori, quia liberat eum ab obligatione, Institut. quibus modis tollitur obligatio. in princip. Vnde & qui tenetur aliqua distribuere pauperibus, potest, si est pauper, capere sibi tamquam pauperi aliqua ex eis, vt diximus in Manu. cap. 25. num. 123. & latius in tract. de red. q. 3. monito 25. & in quæst. 1. mon. 52. post Bald. l. id quod. de sacrosanct. eccl. quæst. 22. Cald. cons. 39. Anch. cons. 84.

16 Ad sextum respondeo, quod assumptum in eo, scilicet, debitum religiosi non est soluendum à monasterio, nisi conuersum fuerit in vtilitatem eius, intelligendum est de debito contracto à religioso simplice, sine mandato monasterij; nos autem loquimur de religioso non simplici, sed de habente beneficium, & beneficia. Item, quod assumptum loquitur

quitur de monasterio, quod non tenetur soluere debitum religiosi etiam beneficiarij de bonis monasterij, de quibus ipse non poterat disponere; nos autem loquimur de reditibus, de quibus Archiepiscopus, licet esset religiosus, poterat disponere in vita sua: & ita non obstat penitus, quia à disparatis non fit illatio, cap. ad audientiam. de decimis.

17 Ad septimum concedimus, quod Archiepiscopus non poterat testari, etiamsi non esset religiosus, de reditibus suorum beneficiorum; nec prædictum collegium petit prædicta scuta tamquam sibi debita ex testamento, vel vltima voluntate: sed negamus quod non poterat emere, vendere, locare, & conducere per contractus alios licitos de reditibus suis legitime initis, qualis fuit emptio dicti palatij ad suam vitam: & ita prædictum collegium petit prædicta scuta ex contractu, & non ex vltima voluntate.

Ad octauum respondeo primo, quod Rota in illa decis. 1. de solut. refert tantum quæstionem Archidiac. cap. statutum. §. assessorem, de rescrip. lib. 6. in quã inclinant etiam Innoc. & alij supra citati, videlicet, quod clericus debitor nõ potest iuste soluere sua debita de reditibus sui beneficij; sed non ait, ita decisum fuisse à Rota; immo expresse ait, Auditorem Cameræ contrarium seruare, dando sequestrum fructuum beneficiarij pro debitis eius. Secundo respondeo, quod potest intelligi de clerico beneficiario habente alia bona patrimonialia, ex quibus sua debita soluere possit, & non de non habente talia, de quo agitur in casu proposito.

18 Ad nonum, quod fundatur in decis. illa 41. de probat. respondeo primo, quod non ait illam causam fuisse decisam per ibi adducta. Secundo, quod nihil affirmat, sed dubitando & vacillando refert opiniones varias, quas latius & distinctius supra tetigimus, & reprobauimus; quia sunt contra contextum expressum cap. peruenit. de fideiuss. & contra praxim omnium curiarum Vrbis & orbis, per responsa ad quintum argumentum, cui non potuerunt respondere, & potest optime & sancte supradicto modo responderi. Tertio, quod ipsa fatetur, quod debita contracta in vita à beneficiario habente administrationem debent solui de reditibus eius quæsitis ab eo viuente; & in casu proposito agitur de habente administrationem, & non qualem qualem, sed archiepiscopatus. Quarto, quod inepte allegat ad suum propositum gloss. illam solemnem, cap. præsenti. ver. reseruari, de offi. ord. lib. 6. quia quæstio sua proposita ibi est de debitis à clerico in vita per contractus contractis, & gloss. loquitur de debitis per vltimam voluntatem contrahendis: non enim gloss. quærit, an clericus in vita possit contrahere, sed an possit testari, quæ longissime differunt; & vera resolutio habet, quod nullus beneficiarius potest testari iure communi sine dispensatione Papæ de reditibus sui beneficij, siue habeat administrationem, siue non, quicquid illa gloss. dicat, vt late monstrauimus in tractatu de reditibus, quæst. 2. mon. 1. & quod quilibet beneficiarius siue regularis, siue sæcularis potest contrahere obligationem, & actionem actiuam, & passiuam, vt supra dictum est: & cum in proposito casu tractetur de contractu, & non de vltima volun-

voluntate, illa gloss. non facit, vt aiunt, ad rhombum. Quinto, quod prædicta decisio confundit debitum beneficiarij, & debitum ecclesiæ, & successorem beneficiarij quo ad ecclesiam vel beneficium cum successore beneficiarij quo ad bona quæsita per eum de reditibus ecclesiæ, quæ tamen sunt distinguenda, vt supra in argumento vltimo pro collegio fa-
19 cto distinximus: & omissa sua obscuritate resoluendum, quod succedens in bonis quæsitis ex reditibus ecclesiæ non tenetur ad soluenda debita ecclesiæ, nec succedens in ecclesia & beneficio ad soluenda debita, quæ non fuerunt conuersa in vtilitatem ecclesiæ. Per quam distinctionem, & resolutionem, concedimus, quod qui successerunt prædicto Archiepiscopo in archiepiscopatu, vel alijs beneficijs, & ecclesijs, quæ per mortem eius vacarunt, non tenentur soluere prædicta 500. scuta, quæ non fuerunt conuersa in vtilitatem ecclesiarum: sed qui successit, vel qui succedere debet vel ex testamento, vel ab intestato prædicto Archiepiscopo in quæsitis à se ex reditibus sui archiepiscopatus, & aliorum beneficiorum, debet soluere illa, si non reliquit alia patrimonialia, vnde illa solui possint; & quia Reuerendissima Camera non successit Archiepiscopo in archiepiscopatu, nec in alijs beneficijs, sed in quæsitis per eum ex reditibus illorum, tenetur soluere debita ipsius legitime contracta in sua vita, & consequenter prædicta 500. scuta. Quia vero vltra ea, quæ hic scripto allegantur, dictum fuit mihi verbo, quod pro parua summa offerebatur à Camera concordia, & absolutio, consulo vt fiat, & acceptetur. Tum quia rei veritas in hoc casu habet, ꝙ quicquid prædictus Archiepiscopus quomodolibet quæsiuit, siue ex industria, siue ex negotiatione, siue ex rebus donatis inter viuos, siue relictis in vltima voluntate, siue aliter, omne illud quæsiuit suo archiepiscopatui, vel Sedi Apostolicæ, iuxta cap. 1. 18. quæst. 1. & cap. cum olim. 2. de priuileg. & multa alia, quæ nunc scribo in commen. cap. non liceat. 12. quæst. 1. eo quod propter solemne votum paupertatis nullatenus potuit quærere sibi, nec cognatis suis. Tum quia prædictus Archiepiscopus per nullam vltimam voluntatem potuit relinquere quicquam suis cognatis, immo nec ad vlla opera pia; quippe qui, eo quod erat religiosus, nullatenus potuit testari, cap. 2. de testamen. cum multis, quæ in dicto commentario scribimus. Tum quia est consequens his, quod exceptis illis bonis, quæ per fideicommissum, vel onus iniunctum apposita in testamento & donatione prædictis debentur necessario alijs, reliqua omnia pertinent ad Sedem Apostolicam, non tantum ea ratione, quod sunt spolia, quantum eo quod à principio ei fuerunt acquisita: ita quod exceptis illis, quæ pro se sustentando Archiepiscopus expendit in vita, omnia remanserunt prædictæ Sedi, cui fue-
20 runt quæsita; cum archiepiscopatui suo vt dicitur titulari, qui caret clero, & populo Christiano, non potuerint quæri: & ita nihil obstat intentioni Cameræ dict. extrau. Pij V. quæ peculiaribus clericis plurimum commodat, vt nos diximus in comment. cap. cum liceat. 12. quęst. 1. Salua, &c.

DE DONATIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Donare potest quis inter viuos mille, vt donatarius eidem dum vixerit centum quotannis soluat, nec hic contractus prohibetur per extrauag. Pij V. nu. 2.*

2 *Periculi subitio facit, vt quis iuste capiat plus quam donat, & teneant sponsiones.*

CONSILIVM I.

QVIDAM donauit mille alteri donatione irreuocabili inter viuos, ea lege, vt donatarius teneretur ei redonare singulis annis vitæ ipsius centum, ita quod mortuo donatore nihil deberetur hæredibus suis. Quæritur an is contractus sit licitus.

Respondetur, quod pro parte negante facit primo extrauag. cum onus. Pij V. quam iusto commentario donauimus in commen. cap. 1. 14. quæst. 3. quatenus vetat constitui aliquem censum in alia forma, quam in ea præscripta; & quod census hic non est constitutus in ea forma. Secundo facit, quod prædictus donator si vixerit vndecim annos à donatione facta, accipiet aliquid vltra ea quæ dedit; & ita videri potest vsurarius vbique reprobatus, cap. quia in omnibus. de vsuris.

1 Pars vero affirmatiua tenenda est. Tum quod licita est donatio sub modo iusto facta, toto tit. de donationib. quæ sub modo: & donatio præfata est eiusmodi; nullum enim continet modum iniustum. Tum quod subitio periculi est iusta causa suscipiendi aliquid vltra id quod datur, l. 1. & 2. C. de nautico fœnore: & notatur in cap. fin. de vsuris. & tradit Dec. in consil. 123. & in casu proposito donator subijt periculum perdendi magnam partem illorum mille, quæ donat: nam si paucis vel nullis annis vixerit, longe minus quam donauit accipiet, vel forte nihil capiet. Tum quod is contractus nullatenus est mutuatio, etiamsi non sit vera donatio, sed donatio sub modo, vt dictum est, aut contractus innominatus, do vt des, vt diximus in Manu. confess. cap. 17. num. 222. Tum quod, vt ibidem diximus, licitum est donare alteri aliquid cum pacto, quod si vixerit certos annos, reddatur ei duplum, & alioqui nihil. Tum denique quod non
2 obstant pro parte negante adducta. Ad prius enim eorum respondetur, quod extrauagans Pij V. loquitur de censu constituto per viam emptionis, vel alius cōtractus ei æquipollentis, vt nos diximus super ea in glo. 17. in casu autem proposito agitur de censu constituto per viam donationis sub modo factæ; & ita non videtur ad ipsum extendi, cum quisque possit rei suæ traditioni modum imponere, l. traditionibus. ff. de pact. cap. verum. de condition. appositis. Ad posterius autem respondetur concedendo esse vsuram quicquid accipitur vltra sortem ex contractu mutui, non autem ex alijs contractibus emptionis, locationis, & cæterorum, vt palam est; & in proposito non agitur de contractu mutui, sed de contractu donationis modalis, cui donator potest adijcere modum à legibus non improbatum, vt prædictum est.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Extrauagans Pij V. edita anno 1567. de spolijs, non agit de omnibus vasis argenteis, sed solum de destinatis ad cultum diuinum, quæ beneficiarij tempore mortis relinquunt: vnde non prohibentur ea inter viuos ad pia opera donari.*

CONSILIVM II.

CANONICVS donauit quædam vasa argentea cuidam capellæ, in qua elegit sepulturam, ante duos annos quam moreretur. Quæritur an prædicta capella possit se defendere ab ecclesia ipsius canonici, illa sibi repetere volente virtute extrauag. Pij V. editæ anno 1576. super spolijs.

1 Respondeo, quod iure optimo potest prædicta capella retinere sibi vasa prædicta. Primo, quia prædicta extrauagans non disponit de quibuslibet bonis, vel vasis beneficiariorum, sed tantum de destinatis ad vsum & cultum diuinum, vt expresse habent eius verba: & ex argumento, & quæstione propositis non colligitur, quod prædicta vasa erant ad vsum diuinum destinata. Secundo, quod prædicta extrauagans non disponit de omnibus ad vsum & cultum diuinum destinatis, sed tantum de illis, quæ tempore obitus beneficiarij inueniuntur relicta ex testamento, vel ab intestato: & prædicta vasa, de quibus est quæstio, etiam si fuissent ad vsum & cultum diuinum destinata, non fuerunt relicta ex testamento, vel ab intestato tempore obitus; quia, vt in casu proponitur, fuerunt donata prædictæ capellæ duobus annis ante obitum: & ita non habet locum in eis extrauagans, quæ inducit nouum ius, vt colligitur ex illis verbis eius, *statuimus, & decernimus*. vt super eadem extrauag. not. 2. in comment. de spol. super cap. non liceat. 12. q. 2. §. 8. nu. 3. diximus; & ideo non est extendenda ad ea quæ non comprehenduntur in ea, sed debent remanere sub iure antiquo, à quo non receditur, nisi quatenus videbitur recessum à iure nouo, l. præcipimus. C. de appell. Tertio, quod illa extrauagans non tollit beneficiarijs potestatem, quam à iure communi habent, donandi ad pia opera bona destinata ad cultum diuinum, dum viuunt; sed solum tollit eis facultatem disponendi de illis ex testamento, vel ab intestato, vt super eadem extrauag. expresse hoc vbi supra notaui. Cum ergo prædictus canonicus donauerit prædicta vasa in pios vsus per donationem inter viuos, & non reliquerit illa ex testamento, vel ab intestato; sequitur posse, & debere illa prædictam capellam habere. & quoniam ante contingentiam huius casus hæc vbi supra scripsi, non addo plura, quia per illa est mihi hæc conclusio indubitata.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiarius quo ad acquirendum actu ius in fructibus æquiparatur vsufructuario, cui acquiritur simulac sunt separati à solo, modo separatio sit facta nomine ipsius; qualis præsumitur facta per debentes decimas ac colonos, nu. 2. nedum partiarios, sed conuenta pensione colentes. num. 3. nondum autem separati ad ipsum non spectant, licet posset ex eis expẽsas eorumdem serendorũ gratia factas deducere. nu. 3.*

1 Do-

1 *Donatio, quam facit titularis de omnibus fructibus sui beneficij, non comprehendit illam partem, quæ de iure, vel consuetudine debetur ecclesiæ. & nu. 3.*

CONSILIVM III.

EPISCOPVS Imolensis iamiam moriturus 21. mensis Augusti donauit cuidam nepoti suo ex fratre præsenti, & acceptanti omnes & singulos fructus collectos, & à solo separatos spectantes quomodolibet ad suum episcopatum. Quæritur, qui fructus illius anni censeantur donati.

1 Respondendum est donatos censeri omnes fructus illius anni pertinentes ad episcopatum, in quibus iam erat donatori ius quæsitum actu die 21. Augusti, excepta parte, quæ tunc de illis debebatur ecclesiæ de iure vel consuetudine: & continentur non solum decimæ, & alij fructus, qui tunc erant collecti, & in horrea reconditi, sed etiam qui erant iam messi, & ab arboribus vel terra separati, etiam si nondum essent triturati, & grana ex spicis excussa: quia mea opinione, cui me antehac subscripsi, beneficiarius in hoc casu exæquatur vsufructuario, licet quo ad quædam alia differat ab eo, iuxta gloss. cap. si propter. verbo primi anni. de electio.
2 lib. 6. nam ad vsufructuarium pertinent omnes fructus separati à solo suo nomine, iuxta l. si eius. ff. de rei vendi. & secundum veriorem intellectum l. arboribus. §. Iulianus. alias est l. si fur. ff. de vsufructu. & l. si vsufructuarius. ff. quibus modis vsusfructus amitti. quamuis prædicta gloss. videri posit requirere reconditionem in horrea. Arbitror enim, quod licet beneficiarij vt plurimum non separent per se, nec per alios fructus, quos coloni colligunt, & ex quibus postea decimas soluunt; tamen ipsi coloni, qui ea mente messem vel vindemiam faciunt, vt ex eis decimas soluant, satis videntur nomine beneficiariorum quo ad partem illis debitam metere, vindemiare, ac fructus colligere.

3 Non tamen censentur donati fructus etiam alij à decimis, qui nondum erant à solo separati; etiam si per ipsum Episcopum eius impensis, vel per eius colonos partiarios, aut pensionarios sata fuissent semina, ex quibus illi orti fuerunt: quamuis eo casu deducere possent impensas, quas Episcopus eorum serendorum gratia fecit: quia fructus dicuntur, qui residui sunt impensis deductis, l. fructus. ff. solut. matri.

Nec etiam censetur donata pars illa fructuum, quæ iure, vel consuetudine debebatur ecclesiæ: quæ quota, vel quanta sit, arbitror iudicandum esse per consuetudinem, vel constitutiones synodales, vel eis deficientibus per cap. quatuor, & cap. reditibus. 12. q. 2.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiarius & Episcopus de reditibus suo victui superfluis, tam sanitatis, quam infirmitatis tempore possunt, immo debent nedum modica, sed etiam magna in pia opera donare; legare autem, aut de illis testari non possunt, nisi habeant super hoc indultum. nu. 2. & 4.*

3 *Argumentum à contrario sensu alias validum, inualidum tamen est ad hoc, vt ex illo colligi posit aliquid, cuius contrarium alio iure sit expressum.*

5 Do-

7 *Donatio inter viuos etiam ab infirmo, ita irreuocabiliter facta, vt liceat donatori intra duos menses illam reuocare, licet videatur facta causa mortis & conditionalis, num. 7. attamen ex quo in ea saltem in parte dispositiua nulla fit mentio mortis, censenda est inter viuos, nu. 6. & 9. non conditionalis, sed absoluta, licet intra dictum tempus reuocabilis. nu. 8.*

8 *Donatio inter viuos conditionalis purificatur, & perficitur per aduentum seu purificationem conditionis, etiamsi conditio purificetur post mortem donatoris.*

10 *Donatio ita inter viuos facta creditori irreuocabiliter, vt liceat donanti illam intra certum tempus reuocare, potest in iure defendi quod non sit reuocabilis, seu saltem quod non possit tuta conscientia reuocari. 12.*

11 *Spolia defunctorum sunt, quæ solutis debitis, deductisque expensis, supersunt, siue agatur de fructibus beneficiorum, siue de alijs bonis.*

CONSILIVM IV.

LVDOVICVS Balduinus infirmarius & canonicus ecclesiæ Nicien. I.V.D. inseruiuit bo. mem. Francisco Lamberto, dum vixit, ecclesiæ Nicien. Præsuli pro eius Vicario generali circiter decem & octo annis, à quo toto illo tempore nullum salarium accepit: vnde anno 1583. idem Præsul graui infirmitate detentus, memor seruitiorum eiusdem Vicarij, in remunerationem seruitutis ab illo sibi per tot annos, vt præfertur, impensæ, pro qua dixit non fuisse ei satisfactum, & quia sic ei facere placuit, donauit illi præsenti & acceptanti donatione irreuocabili inter viuos (sub ea lege, quod si sibi videretur infra duos menses proximos, sibi liceret illam reuocare) suos libros, iocalia, & mobilia domus, ac mille scuta, quæ habebat in quadam crumena existente in eius domo episcopali, quam D. Vicario consignando eidem ordinauit vt de dictis pecunijs disponeret in vsus, quos tunc illi commisit. Deinde post paucos dies idem Præsul, sicut Domino placuit, vita functus est: post cuius obitum mobilia fuerunt in inuentario redacta, & deposita vti spolia spectantia per concessionem Apostolicam ad magnum Magistrum SS. Mauritij & Lazari. idem autem Vicarius distribuit pecunias existentes in d. crumena, seu earum maiorem partem iuxta voluntatem Episcopi donatoris, videlicet locis pijs in eleemosynam, familiaribus dicti Episcopi, & similibus, ac in conficiendo depositum marmoreum in ecclesia Nicien. pro sepultura cadaueris dicti Episcopi.

Modo molestatur à collectore spoliorum tam super pecunijs in d. crumena sibi consignatis, & per eum distributis, ac illarum residuo penes eum remanente, nec non super libris, & alijs donatis, sub prætextu quod donatio non teneat, & censeatur facta in fraudem. Quæritur quid iuris.

1 AD HANC QVAESTIONEM respondetur primo, quod donatio facta ab Episcopo inter viuos de reditibus sui episcopatus ad pia opera valet, non solum si eam faciat sanus, sed etiam si eam faciat ægrotus, & existens infirmus, vt nos neruosissimis argumentis probamus in tract. de reditibus ecclesiasticis, q. 1. mon. 34. in eius apologia. nu. 82. Tum quia Episcopus, & alij beneficiarij non solum possunt superflua suæ sustentationi impen-

impendere in pijs operibus, sed etiam tenentur, cap. 1. 16. q. 1. vt latius tradimus nos vbi supra mon. 26. & seq. & 42. & seq. & in eius apologia monito 27. 38. & 39. & canones, qui hanc facultatem faciunt beneficiarijs, & obligant eos ad id faciendum, non distinguunt inter sanos, & ægrotos: ergo etiam ægroti hoc facere possunt, & tenentur: quia lex generaliter disponens, generaliter est intelligenda, l. de pretio. ff. de publi. in rem actio. & cap. solitæ. sub fin. de maiori. & obed. Tum quia per infirmitatem non amittunt suos titulos, cap. tua. & tot. tit. de cler. ægrot. quibus sancta mater Ecclesia præfatam facit facultatem. Tum quia Alexan. III. indicat aperte in cap. ad hæc. de testamen. maiorem beneficiario esse facultatem, dum ægrotat, ad largiendas eleemosynas per donationẽ inter viuos, quam per vltimam voluntatem. Tum quia id est aptum mediũ ad beneficiarios eripiendos ab ea perplexitate reprobata per cap. nerui. 13. dist. cap. nemo. de pœnit. dist. 7. quam inducit ex vna parte obligatio conferendi superflua pauperibus, ex altera vero prohibitio, qua vetantur dare per vltimam voluntatem: nam talis perplexitas cessat aperte, si dicamus posse donare inter viuos beneficiarios superflua, dum ægrotant. Tum quia pauperibus, quibus superflua sunt eroganda, est multo magis expediens, vt cum non acceperint à beneficiarijs, dum sani erant, saltem dũ ægrotant accipiant. Tum quia apertissimum est, beneficiarium ægrotantem aliquam portionem bonorum erogare posse, per cap. ad hæc. de testam. sed eadem ratione qua conuincitur exigua portio posse dari, conuincitur etiam posse dari copiosa, quantũ ad præsens negotium attinet: nulla enim alia ratio reddi potest, cur possint dare aliqua, nisi quia habent facultatem id faciendi virtute suorum titulorum: at virtute eorum habent quo ad omnia: ergo, &c. arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. & quia qui de vno dicit, vt videtur negare de alio dissimili, ita videtur affirmare de alio simili. Domin. in cap. qualis. 25. dist. & probat gloss. in verbo mobilibus. in d. cap. ad hæc. Tum quia ratio
2 potissima, qua interdicitur beneficiarijs, ne legare possint, ea est, vt certe vel sic cogantur dũ viuunt erogare superflua pauperibus. At quo ad hunc finem commodius est ea donare, quando aduersa valetudine laborant, quę dum valerent donare noluerunt, quam non donare, & ob id hæredibus cedere. Tum quia non obstat, quæ ex aduerso affertur ratio, scilicet, in idem recidere ægrotum morbi proximum inter viuos donare posse, & posse donare per vltimam voluntatem: vnde cum negetur hoc secundum, inferunt & primum denegandũ. Non inquam id obstat. Nam qui per vltimam voluntatem donat, reuocare potest id quod dedit, si conualescat, cap. vltima voluntas. 13. q. 2. cap. cum Marthæ. de celeb. missa. quod nequaquam poterit, si semel donet inter viuos, l. sicut ab initio. C. de actio. & oblig. l. in commodato. §. sicut. ff. commodati. Nec obstant Alexan. verba in d. cap. ad hæc. qui dum permittit ægrotantibus posse aliquid donare inter viuos, sed moderate, visus est innuere à contrario non posse dare large, vel im-
3 moderate: id enim non est efficax argumentum. Tum quia argum. à sensu contrario licet alias dicatur fortissimum in iure, l. 1. ff. de offic. eius cui man. est. & cap. cum Apostolica. de his quæ fiunt à præl. nihil probat, si ex eo col-

quæ continet verba tangentia diſpoſitionem principalem, argum. clem. 1.de præbend.& ſatis colligitur ex his quæ Couar. dicit & citat in rubri.
7 de teſtamen.parte 2. num. 13. Tertio, quod donatio non deſinit eſſe vera donatio inter viuos, & irreuocabilis, eo quod ſit conditionalis, & conditio non impleatur ante mortem donantis: ſi quis enim donaret alteri centum ſub conditione, ſi nauis ex Aſia venerit proſpera, & integra, non deſinit eſſe valida, & efficax eo, quod donans moriatur, antequam nauis venerit ex Aſia, ſi poſt eius mortem venerit proſpera, & integra, iuxta §.omnis.Inſtit. de verbor. oblig.& cap.ſi pro te.de reſcrip.lib.6.& eis adnot. & cum donatio prædicti Reuerendiſs.fuerit in effectu ad minus conditionalis, perinde ac ſi dixiſſet, dono iſta pijs operibus, ſi non reuocauero donationem intra duos menſes; valida & efficax debet iudicari, etiam ſi vixiſſet multo tempore, dummodo non reuocaſſet illam intra duos menſes: & ita non eſt iudicanda facta cauſa mortis, cum per mortem non ſubſequutam non fuiſſet reuocata; ſed potius eſt iudicanda conditionalis talis, quæ adimpleta conditione fuerat exequenda, quandocumque Reuerendiſsimus mortuus fuiſſet adimpleta conditione, ſi eam
8 non reuocaſſet intra duos menſes. Quarto, quod prædicta donatio fuit pluſquam conditionalis: quia fuit pura cum facultate reuocandi; ſicut venditio prædij facta cuipiam cum adiectione in diem, ita vt ſi melior conditio intra certum diem afferatur, venditor diſcedere poſsit à venditione, venditio cenſetur pura, quamuis venditor poſsit recedere ab illa meliori conditione oblata; licet eſſet conditionalis, ſi venditio fieret ſub conditione ſi non fuerit oblata melior conditio, l. 2.ff.de in diem addi. per quam, & in ea notata, eſt dicendum, quod donare alicui, ſi donans non mutauerit voluntatem intra duos menſes, erit pura & perfecta donatio cum facultate reuocandi eam intra duos menſes, ſi donanti placuerit. Nam etſi quis iuſto pretio vendat prædium, cum pacto, vt ſibi retrouendatur poſt aliquot dies, menſes, aut annos, venditio iudicanda eſt pura; licet reſcindi poſsit intra tempus adiectum à venditore; dominium tamen eius, & ius percipiendi fructus tranſit in emptorem, l. 2.C.de pact.inter emptorem & vendi. comp. & d.l.2. ff.de in diem addi. & in l.fina. ff.de pericu.& commo.rei vend. & gloſſ. ſolemn.in cap. conqueſtum. de vſuris. & notatur per omnes in cap.ad audientiam.de emptio.& vendit.& in cap. illo vos.de pignorib. & quotidie praxis ſeruat in emptione & venditione
9 cenſuum cum facultate redimendi. Quinto, quod communis opinio habet, donationem ſimpliciter factam ſine mentione mortis eſſe iudicandam inter viuos, per gloſſ. ſingul. communiter receptam in d.§.Iulianus. à qua non eſſe in conſulendo & iudicando recedendum dicunt Alexand. & Iaſ. in d. l. quæ dotis. ſoluto matrimonio. & Couar.in dicta rubrica de teſtamen. parte 3.num.25.in fin. Sexto, quod non obſtat ille §.Iulianus. quia gloſſ.prædicta recep. intelligit illum de ægroto, qui fecerat donationem expreſſa cauſa mortis, per textum optimum in l.Seia.ff.de dote prælég. Septimo, quia in propoſito agitur de fauore piæ cauſæ, cui fauendum eſt, l. quæ religioſis. ff. de relig. & ſump. fun. & de tuendo valore actus,

qui in dubio tuendus est, l.quoties, ff. de rebus dubijs, & l.quoties. ff. de regul.iuris. Non obstat etiam argumentum nouum, quod contra hanc partem noue fecimus: quia non arguitur de contrario vnius oppositi ad contrarium alius oppositi: arguitur enim ab opposito donationis mortis causa nullo casu reuocanda, ad oppositum donationis inter viuos in vno solo casu reuocanda.

10 Quarto principaliter respondetur, quod prædictus admodum Reuerendus Vicarius potest se defendere etiam alia ratione, quam qua defenduntur dicta opera pia: quia id quod donauit ei prædictus Reuerendissimus donauit in solutionem debiti: nam id quod ei donauit, & longe amplius debebat ei; debebat enim ei salarium 18. annorum, vt præsupponitur in facto: & iudicio cuiusque viri boni & prudentis plusquam centum scuta debentur pro stipendio Vicario generali D. V. I. & viro prudenti, & vita exemplari suis impensis decenter & honorabiliter viuenti: & licet non fuissent debita pro singulis annis nisi singula centena, debebantur ei 1800.& vix fuerunt illi data 600. Tum quia, vt nos definimus in principio tractatus de spolijs super cap. non liceat Papæ.12.
11 q.2.spolia Episcoporum sunt illa, quæ debitis suis solutis supersunt, vt colligitur ex definitione spoliorum, & alijs quæ ibi dicuntur: bona enim & fructus sunt, quæ deductis impensis & debitis supersunt, l.fructus.ff.solut. matrim. cum ei similibus. Non obstat, quod collector videtur posse dicere, quod prædictus Vicarius non potest auctoritate propria capere, vel retinere aliena, l.si quis in tantum. C. vnde vi .cum suis concordan. non inquam hoc obstat; quoniam prædictus Vicarius non accepit illa scuta, & bona, quæ ei tradidit prędictus Reuerendiss. in remunerationem tam longi, & tam boni seruitij, auctoritate sua, sed auctoritate & mandato
12 ipsiusmet Reuerendiss. sui debitoris, qui poterat & obligabatur soluere illi multo plura, quam dedit. Non obstat etiam, quod donatio prędicta fuit conditionalis, per quam non potuit transferri dominium ante impletam conditionem, d.§.omnis. Institu.de verb. obliga.& l.cedere diem.ff.de verb.sign.non inquam hoc etiam obstat. Tum quia prędicta donatio non fuit conditionalis, sed pura, immo & irreuocabilis, nisi tantum vno casu, & illo breui tempore finiendo, vt irrefragabiliter probatum est supra. Tum quia iure defendi potest, quod licet prædictus Reuerendissimus, si vixisset, potuisset intra duos menses reuocare suam donationem quo ad alia, quæ ad pia donauit, non potuisset tamen reuocare illam quo ad ea, quæ ipsi Vicario tradidit: quia quo ad illa non fuit donatio, sed solutio debiti, & remuneratio seruitij, quam poterat & tenebatur facere, & non poterat iuste & bona conscientia reuocare illam inuito ipso Vicario, per multa, quæ vti minime necessaria, gratia breuitatis, & euitandæ prolixitatis, prętermitto, precatus D.N.Iesum Christum, vt intercessione gloriosissimę Virginis matris Mariæ perducat nos ad regna cælorum. Amen.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Clericus, modo non sit regularis, potest de patrimonialibus, vel quasi, etiam donando, pro libito vt laicus disponere. & num. 3 at quæsita ex fructibus beneficij, seu intuitu ecclesiæ, non potest elargiri alicui, nisi intuitu veræ paupertatis, vel pietatis. num. 2. aliter vterque vltra peccatum tenetur restituere. & nu. 5. & 6.*

4 *Donatio à clerico de bonis intuitu ecclesiæ quæsitis facta in notabili quantitate, nisi probetur contrarium, præsumitur in foro exteriori facta in fraudem. & num. 5.*

6 *Spoliorum collectores vt euitet clericus, in vita donet in pia opera, vel obtenta facultate testandi, eisdem leget.*

CONSILIVM. V.

PRAELATVS quidam fecit donationem cuidam N. libere & pure inter viuos 25. millium ducatorum, quos in bonis habebat, & sibi debebantur à certis personis sui episcopatus; & donatario tradidit scripturas, & nomina debitorum, quæ idem N. donatarius accepit, & eius nomine fuit exacta maior pars istius pecuniȩ, & ad prȩsens exigitur: cuius pecuniȩ partem idem N. donatarius expendit pro sustentatione domus prȩlati: de quibus prȩdictis expensis in sustentatione domus dictus prȩlatus donator ipsi donatario obligationes fecit, quibus fatetur se à dicto N. donatario prȩdictas pecunias accepisse, & promittit se soluturum toties quoties per donatarium fuerint petitæ.

Quæritur primo, an mortuo prælato, & collectore Cameræ Apostolicæ occupante eius bona, donatarius posſit virtute obligationum factarum per prælatum mortuum recuperare dictas pecunias expensas & debitas.

Secundo, an prȩlatus tempore obitus posſit donatario aſsignare bona, ex quibus dicta debita posſit recuperare.

Tertio supplicatur dari consilium super his, & qualiter hoc consultius fieri posſit.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo primo, quod prædictæ ambæ donationes fuerunt validæ, si tam prȩlatus quam N. erant sæculares & non vere religiosi, & scuta donata & redonata erant de bonis patrimonialibus, vel quasi patrimonialibus eorumdem: quia clericus sæcularis potest de eis disponere, ac laicus de suis bonis profanis, cap. quia nos. de testamen. cap. 1. & 2. 12. q. 3. cap. si cum. eadem causa. q. 5. & tradimus in apologia q. 1. mon. 22. Secundo, quod si prædicta scuta erant quȩsita intuitu ecclesiæ, siue de reditibus eius, prior donatio, qua prȩdictus prȩlatus donauit illa N. non valuit, si absque iusto paupertatis intuitu, aut etiam pietatis id fecit: immo eam faciendo grauiter peccauit, per ea multa quæ nos attulimus in d. apolog. de red. q. 1. mon. 27. 38. & 39. & tenetur restituere ea pauperibus & operibus pijs, per ea multa quæ tradimus vbi supra q. 2. mon. 7. Tertio, quod etiam prædictus N. peccauit accipiendo, & tenetur illa restituere aut pijs operibus, aut prædicto prȩlato in pios vsus impendenda
3 per dicta vbi sup. q. 7. mon. 83. n. 4. & d. quȩst. 2. mon. 26. à n. 1. Quarto, quod

si prædicta prior donatio fuit facta vere & principaliter corā Deo ex vera causa paupertatis & pietatis, valuit in foro conscientiæ, per adducta in dicto mon. 27. 38. & 39. Quinto, quod vtraque donatio præsumetur in exteriori foro facta in fraudem, nisi probaretur tantam esse qualitatem N. & tantam eius paupertatem, vt merito credi posit intuitu paupertatis esse factam; quod non esset facile probare in donatione tantæ quantitatis: nam etsi qui donat & qui relinquit diuiti, dicat se donare intuitu paupertatis; præsumitur tamen donatū, aut relictum alio respectu, secundū glo. l. illud. C. de sacrosan. eccle. cōmuniter recep. & relatā à nobis in d. apol. q. 1. mon. 29. num. 2. Sexto, quod etiam posterior donatio præsumetur facta in fraudem, nisi probaretur in tantam paupertatem deuenisse præfatum, & tam pauperes cognatos habere, & tam diuitē esse N. vt verisimiliter credi deberet eam fuisse factam in prælati eleemosynā, quod difficile probatu arbitror.
4 Septimo, ex his inferri, quod si prędicta scuta fuerint de reditibus ecclesiæ vel intuitu ecclesiæ quæsita, non potest prędictus prælatus de illis disponere plusquam de alijs intuitu ecclesiæ quæsitis, nec testando, nec donando.

5 AD SECVNDAM respondeo primo, quod si prædicta 25. millia scuta erant de reditibus ecclesiæ vel intuitu ecclesiæ quæsitis, & donatio nō fuit facta vere & principaliter coram Deo causa verę paupertatis & veræ pietatis, non fuit valida, & vterque tam donatarius, quam donator peccauit, & tenetur restituere, per supradicta. Secundo, quod in foro exteriori præsumetur facta in fraudem pauperum & piorum operum, vel Cameræ Apostolicæ; & consequenter collector non patietur vt prædictus N. recipiat de bonis prælati mortui ea in quæ præsumetur fraudulenter obligasse, nec consequenter prælatus absque peccato poterit in morte assignare bona, ex quibus illa debita reciperet.

6 AD TERTIAM, qua quæritur modus bene super his consulendi, respondeo primo, quod si prædictæ pecuniæ sunt ecclesiasticæ, non possunt vllatenus sine peccato & obligatione restituendi ad vana aut profana directe, aut indirecte donari, & ideo necessario sunt distribuendæ per donationem inter viuos irreuocabiliter in opera pia, dum vita manet, ad hoc quod absque peccato euadant manus collectoris prædicti; aut in morte cum facultate testandi ad opera pia à Sede Apostolica obtenta. Secundo, quod viæ bonę, per quas sic distribui vel retineri possunt, tanguntur in dicta nostra apolog. quæst. 3. mon. vlti. & in locis ad quæ ibi fit remissio. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiarius siue sit sæcularis, siue regularis, de fructibus beneficij testari iure non potest: fallit in commorantibus Romæ, quibus Pontifex, prout potest, hanc facultatem, si ibidem morerentur, concessit. nu. 7. & 8.*

2 *Spolia, quæ post se relinquunt beneficiarij sæculares & regulares, ad Cameram spectant Apostolicam, inter quæ non computantur ea quæ talis viuens in pia opera impendit. nu. 9.*

a Apo-

2 *Apostata à religione de bonis per eos quæsitis disponere non possunt ex bulla Pauli IIII. non tamen ex ea probatur per eos quæsita spectare ad Cameram, immo deberi monasterio in quo professionem fecerant. nu. 10.*

3 *Regularium extra claustrum degentium bona Cameræ Apostolicæ debentur: fallit in degentibus & morientibus Romæ, vel intra decem milliaria: quia tales non faciunt spolia. nu. 14. & 9.*

4 *Beneficiarij omnes, siue regulares, siue sæculares, de fructibus beneficiorum, seu bonis per eos quæsitis possunt per contractus inter viuos etiam donando in suos honestos & alienos pios vsus disponere; & hoc etiam si amplius beneficium non haberēt. & nu. 6. & 8.*

5 *Romæ degentes clerici sæculares & regulares, beneficia, vel dignitates habentes, possunt de quæsitis per eos inter viuos & per vltimam voluntatem disponere, nec Romæ sunt spolia, num. 9. & hoc etiam si tales iam desiissent beneficia habere. & num. 7.*

10 *Religiosus transeundo ad Episcopi statum nequaquam dicitur apostata; immo nec efficitur talis, etiam si dimisso episcopatu ad religionem non redeat: nam licet per episcopatum non desinat esse monachus quo ad tria vota, ac gestationem habitus, liberatur tamen ab alijs obseruantijs, inter quas est habitatio in claustro, num. 11. itemque & eximitur à superioritate regularis prælati, in quam per dimissionem episcopatus non reincidit, num. 12. maleque faciunt qui hos vocant apostatas, num. 13. vel talem transitum vocant subtilem apostasiam, iuncto nu. 2.*

CONSILIVM VI.

N. FRATER ordinis Prædicatorum, cum iam pridem esset vir egregia pietate, & eruditione insignis, fuit à Rege Catholico nominatus in Episcopum Cusquen. & à sancta Sede Apostolica in eū promotus. quem cum laudabiliter gubernaret, & iudicaret necessarium esse vt potestas sæcularis permitteret vsum liberum aliquorum sacrorum canonum multum ad salutem animarū suo iudicio conuenientem, venit personaliter ad Curiam regiam, & proposuit se non posse suo muneri episcopali absque illo satisfacere: quod cum impetrare non posset, & diceret se non audere ad episcopatum redire, nisi id ei concederetur; responsum fuit ei, non defuturum, qui vellet illuc ire, & fungi officio Episcopi, si ipse renunciaret episcopatui. Cumq. replicasset malle carere episcopatus administratione, quam contra suam conscientiam retinere munus, cui sine pręfato vsu libero non poterat satisfacere, neque animæ suæ salutem conseruare, raro exemplo renunciauit episcopatū, quo moneretur potestas sæcularis ad persuadendum sibi permissionem illam esse necessariam: & ita renunciato episcopatu, & eo alteri collato, dimissa patria, & abnegatis cognatis, vti alter Abrahamus egressus de terra & cognatione sua, venit Romam matrē omnium communem, & ad sanctam Sedem Apostolicam fe. rec. Pio V. tunc ei præsidente, vt sui aduentus consilio ei communicato, & ab eo approbato, vitam in ea finiret, vt finiuit magno cum exemplo contemptus mundi, & honorum eius, sanctissime viuēdo, nihilque tędij & molestiæ pro se, neque pro alijs eidem ingerendo: adeo quidem, vt nec etiā à cognatis acciperet

epistolas, neque ad eos daret. Cumque parce viuendo, & prudenter administrando peculium, quod sibi quæsierat, dum præfatum episcopatum administraret, reliquisset aliqua, donauit bonam partem eorum donatione inter viuos irreuocabili monasterio ordinis sui sanctæ Mariæ supra Mineruam in opus pijssimum, & Vrbi & orbi, vt palam est, decorum & vtilissimum. Quo mortuo, Reuerendissima Camera Apostolica, longe aliter, quam res habeat, informata, dicitur prætendere quod omnia illa, quæ per præfatum Episcopum præfato monasterio fuerunt donata, pertineant ad eam. Quod præfatum monasterium, seruata reuerentia, & humilitate, negat: & quæritur quid iuris sit respondendum.

1 Et quidem pro parte Reuerendiss. Cameræ facit primo, quod ipse erat clericus, & Episcopus, qualis testari prohibetur de fructibus beneficiorũ, vel episcopatus, cap. 1. & cap. 2. 12. q. 5. & cap. 1. & cap. relatum. de testam. & auth. licentiam. C. de episco. & cleri. & omnia, quæ dedit præfato monasterio, fuerunt quæsita de fructibus episcopatus: ergo non potuit ea illi dare. Secundo, quod ipse erat monachus, siue religiosus expresse professus sancta Sede Apostolica approbante ordinem non qualem qualem, sed mendicantium Prædicatorum: & palam est non posse monachum iure testari, cap. 2. de testa. auth. ingressi. C. de sacrosan. eccle. neque dare aliquid
2 sine licentia superioris, cap. non dicatis. 12. q. 1. Tertio, quod omnia spolia clericorum, & monachorum relicta per mortem ipsorum videntur Reuerendiss. Cameræ deberi per extrauag. fel. rec. Pauli III. & per alia, quæ nos post alios in tract. de spolijs super cap. non liceat Papæ. 12. q. 2. alias citauimus. Quarto, quod extrauagãs Pauli IIII. quæ incipit, *Postquã diuina*, statuit, quod religiosus apostata non possit disponere de bonis: & præfatus Episcopus videbatur esse apostata. Tum quod de simplici religiosi statu transiuit ad statum episcopalem: quem transitum fuisse appellatum à Ioan. Andr. quamdam subtilem apostasiam aliqui testantur. Tum quod post renunciatum episcopatum non redijt ad claustrum, immo remansit
3 extra illud. Quinto, quod extrauagans Greg. XIII. quæ incipit, *Officij nostri*, expresse videtur habere, omnia bona regularium viuentium extra claustra monasteriorum deberi præfatæ Cameræ. At præfatus Episcopus Cusquensis erat regularis, & viuebat extra claustrum, & mortuus est extra illud: ergo, &c.

4 His tamen non obstantibus, contrarium est respondendum. Primo quidem, quod omnis clericus beneficiarius potest dispendere fructus sui beneficij in vsus suos honestos, & superflua in vsus pauperũ, & alios pios, dum viuit, per dispositionem inter viuos etiam iure antiquo, & communi, cap. fin. 16. q. 1. & cap. conuenit. 23. q. 8. & præfatus Episcopus præfata bona prædicto monasterio donauit per dispositionem inter viuos ad pia irreuocabili donatione: ergo iuste retinet illa præfatum monasterium. Secũdo, quod regularis siue religiosus perinde potest de fructibus sui beneficij disponere inter viuos, ac clericus sæcularis de fructibus sui beneficij, vt singulariter dixit Card. in clemen. 2. §. sed & tales. de vita & honest. cleric. cui neminem contradixisse, antequam nos eum citaremus in Vrbe,

dixi-

diximus in tract.de reditibus eccle.q.1.mon.8.num.2. Ergo præfatus dominus Episcopus potuit præfata bona dare in vita præfato monasterio in vsum pijssimum, in quem donauit, sicut & potuisset, si fuisset clericus sæ-
5 cularis. Tertio, quod præfatus Episcopus obijt mortem in Vrbe, in qua viuebat, & vixit multos annos sanctissime sine vlla querela, & venit ad eam ob causam in argumento & facto contentam; & omnes clerici sæculares & regulares beneficia vel dignitates habentes degentes in Vrbe possunt disponere in vita, & in morte de omnibus bonis quæsitis, etiam ex fructibus beneficiorum suorum per facultatem amplissimam concessam à Sixto IV. & Leone X. quod per bullas eorum constat: ergo ipse potuit in vita & in morte disponere de his quæ præfato monasterio dedit. Quarto, quod præfatus Sixtus IV. & alij Pontifices Max. iuste potuerunt facere præfata ex causa, ob quam fecerunt. Tum argumento cap. cuncta per mundum. 9. q. 3. & cap. proposuit. de concess. præben.

6 Non obstant opposita. Ad primum enim respondetur duobus modis irrefragabilibus. Primo quidem, concedendo, quod clericus non potest testari de fructibus beneficiorum iure communi: negando tamen, quod non possit in vita disponere de illis in sustentationem suam, & ad opera pia: quia non solum potest id facere, sed etiam tenetur per d.cap. vlt. 16. quæst. 1. & alia multa quæ nos ibidem post alios adducimus: & præfatus Episcopus non reliquit præfata bona per testamentum & vltimam voluntatem, sed liberalissime, & nobilissime per donationem irreuocabilem
7 inter viuos, vt in facto narratur. Secundo respondetur, quod argumentum procedit attento solo iure communi, sed non attenta facultate amplissima disponendi in vita, & in morte facta per præfatum Sixtum IV. Leonem X. & alios summos Pontifices omnibus prælatis, & beneficiarijs sæcularibus & regularibus, habentibus administrationem & dignitatem, qui Romæ, & in Curia Apostolica morarentur, quorum de numero fuit præfatus D. Episcopus Cusquensis: quia licet iure naturali diuino videatur prohibitum, ne quis ecclesiasticus impendat fructus beneficiorum in profanos vsus; iure tamen solo humano prohibetur, ne testetur in vsus pios, vt nos alibi probamus, præsertim in dicto tract. de red. q. 3. mon. 2. & ita potest Pontifex Max. contra huiusmodi ius humanum ex causa iusta sancte concedere facultatem disponendi, etiam per vltimam voluntatem de his. Quæ est ratio fundamentalis non adeo explicata, per quam omniũ fere opinio habet posse Papam facere facultatem testandi personis ecclesiasticis de fructibus beneficiorum: & ita noster Episcopus potuisset relinquere, etiam per vltimam voluntatẽ, præfata bona prædicto monasterio, quamuis firmius & perfectius dederit ei per dispositionẽ inter viuos.

8 Ad secundum respondetur etiam duobus modis. Primo quidem, concedendo, quod monachus simplex, qui nullum beneficium nec dignitatem habet, non potest iure communi testari, neque dare inter viuos alicui quicquam: negando tamen quod non possit facere vtrumque iure specialis priuilegij Papæ, quale habuit præfatus Episcopus concessum à præfato Sixto IV. & alijs Pontificibus Maximis, his qui morerentur

Romæ, vt prædictum est, quos posse constat. Tum eo ipso, quod præfati Pontifices Max. concesserunt eam omnibus regularibus, qui habentes administrationem vel dignitatem in Curia morerentur. Tum quod recepta sententia habet, quod ex iusta causa Papa potest concedere præfatam licentiam testandi, vt Philip. Franc. post alios tandem resoluit in rub.de testamen.num.82. Tum illa noua, eademque verissima consideratione, quam fecimus in comment. 2. de regular. super cap. non dicatis. 12.quæst.1.num.57.scilicet,quod tam Philip.Franc.quam alij quæstionem hanc disputantes plurimum errant. Secundo, quod valor dispositionis præfati Episcopi Cusquensis non indiget, vt ipse haberet facultatem testandi: quia sufficit, quod habuisset facultatem disponendi per contractus inter viuos; quam habere omnes prælatos & beneficiarios regulares quo ad fructus suorum beneficiorum, supra probatum est, & praxis totius orbis Christiani seruat.

9 Ad tertium respondetur etiam dupliciter. Primo quidem,quod in casu proposito non agimus de spolijs nostri Episcopi, sed de donatis ab ipso in vita loco pio ad opera pia: spolia enim ecclesiasticorum sola illa esse dicuntur, quæ reperiuntur post mortem ipsorum nondum pie impensa, vt & nos post alios definiendo ea probamus in d.cap. non liceat Papæ. 12.q. 2.Secundo,quod post præfatas constitutiones Sixti IV. & aliorum Pont. Max.nulla sunt spolia ecclesiasticorũ in Vrbe; quod satis significant commissiones, quas Paulus, Iulius, Pius,& Greg.XIII.dederunt ad colligenda illa extra Vrbem,quas alij DD. mei consulentes in hoc citant: & ratio est clara,& per præfatas facultates Sixti IV.& aliorum Pont.Max.constat bona morientium in Vrbe existentia in ea, vel intra decem milliaria, non pertinere ad Cameram,siue moriantur testati,siue intestati.

Ad quartum respondetur primo, quod licet præfata bulla Pauli IIII. indirecte probare videatur, non posse apostatam de bonis à se quæsitis disponere, non tamen probat illa bona deberi Cameræ Apostolicæ: im-
10 mo habet deberi monasterio, & religioni, in quibus primo loco professionem facit. Secundo negando, quod præfatus Episcopus fuit apostata transeundo ab ordine ad episcopatum. Tum quia apostata est qui retrocedit,iuxta glossam recep.in cap.1. de apost. & S.Thom. recep. 2. 2. quæst.12. artic.1. & 2. & ipse transeundo ab ordine ad episcopatum non retrocessit, immo vltra processit, cum fuerit factus de filio pater, vt ait gloss. cap.1. 18.quæst.1. & status episcopalis sit perfectior statu monachali, vt tradit S.Thom.recep.2.2.quæst.181. artic.7. Tum quia non dicitur apostata, qui à bono ad melius legitime transit, secundum omnes: & præfatus Episcopus transijt à statu monachali ad statum episcopalem legitime: quia transijt iure naturali, diuino, & humano id approbante, cap.statutum. 18.quæst.1. cap. cum olim. de priuileg. immo & ipso Papa
11 scienter eum promouente. Tertio negando, quod monachus fiat apostata non redeundo ad ordinem post episcopatum renunciatum, quicquid aliqui recentiores parum caute dixerint. Tum quia licet monachus per assumptionem ad episcopatum non exuat monachatum quo

ad tria

ad tria substantialia vota, neque quo ad habitus delationem: exuit tamen illum quo ad alias obseruantias regulares, iuxta glossam recep. in cap. de monachis. 16. quæst. 1. & not. in d. cap. 1. 18. quæst. 1. & in cap. clerici. il 3. de vita & honest. cler. & alibi sæpe: & consequenter ab obseruantia manendi in claustro, sicut & ab obligatione ieiunandi, & surgendi ad matutinum, & similibus. Tum quod nullo iure id cautum est, & ita non dicendum. 2. quæst. 4. cap. consuluisti. & cap. 2. de transla. præla. Tum quod etiam in terminis id asserit Feder. in consi. 5. & 19. & Bonif. in clem. 1. de regula. Tum quod praxis omnium monachorum renunciantium loco episcopatus, & non honori, hoc seruauit, & seruat, Papa id
12 sciente, & consentiente. Tum quod id concludit ratio illa irrefragabilis fundata in eo, quod promotus in episcopatum eximitur ab omni iurisdictione Abbatis, secundum omnes; & per cessum, siue renunciationem episcopatus quo ad locum, & non quo ad honorem, non recidit in illam: quia quo ad illum extincta fuit; & extincta non reuiuiscunt, l. qui res. §. area. ff. de solutio. & l. inter stipulantem. §. nam cum quis. ff. de verb. oblig. & facit cap. ad supplicationē. de renun. & c. 2. de transla.
13 prælat. Tum quod res indecens, insolita, & quadamtenus scandalosa est, vt Episcopus, qui vocatur frater Papæ, cap. quamuis. de crim. fals. subiaceat, vt quilibet alius simplex monachus, simplici Priori, vel Guardiano, vt palam est: & eiusmodi indecora, insolita, & quadamtenus scandalosa non sunt statuenda, quippe quæ lædunt pietatem, l. filius. ff. de condi. insti. & cap. erit autem lex. 4. dist. quatenus ait Isidorus sola honesta debere statui. Tū denique, ꝙ illud, quod aliqui tribuunt Ioan. Andr. quod promotio religiosi ad episcopatum est quædam subtilis apostasia, aut nō fuit dictum ab eo, aut fuit dictum iocose, aut fuit false, & irreligiose contra honorem sanctæ Sedis Apostolicæ prolatum, per supradicta: & certe qui hoc contra Episcopum Cusquensem præfatum adducunt, debent sibi cauere, ne detractorum, & infamatorum crimen incurrerint contra octauum præceptum Decalogi, Exod. 20. iuxta declarationem late à nobis post alios traditam in Manua. confess. cap. 18. à n. 17. vsque ad 50.
14 Ad quintum respondetur, quod multis de causis non obstat. Primo quidem, quod loquitur de bonis illorū apostatarum, contra quos Paulus IIII. suam cōstitutionem edidit, vt palam colligitur ex ipsa: & Episcopus Cusquensis nullatenus fuit apostata, vt supra probatū est. Secundo, quod tota intētio Gregorij XIII. in edenda præfata extrauag. fuit declarare, quod non obstante præfata extrauag. Pauli IIII. quæ fuit reducta ad viam iuris per Pium IV. spolia regularium degentium extra claustra debentur Cameræ Apostolicæ iuxta declarationem Pauli IV. quod nos non negamus: immo concedimus, quod si præfatus Episcopus Cusquen. obijsset mortē extra Vrbem & Curiā, & non habuisset facultatē testādi, reliquissetq. aliqua bona, quæ dum viueret, non impendisset pie, illa debuissent applicari Cameræ Apost. non quia fuisset apostata, sed quia spolia quorumcumque prælatorum tam regularium, quam sæcularium debētur Cameræ Apost. Sed negamus, quod præfata bona, quæ pręfatus Episcopus donauit ecclesiæ præ-

siæ præfatæ fuerint spolia eius. Tum quia ante mortem ipsius bene, optime, pijssimeque fuerunt pijssimo loco in pijssimum vsum donata: & consequenter non sunt spolia per supradicta. Tum quia bona prælatorum & beneficiariorum morientium in Curia non dicuntur spolia Cameræ debita propter præfatum priuilegium Sixti IIII. & aliorum maximorum Pontificum supra relatum, siue obierint testati, siue intestati. Tertio, quia præfata constitutio Greg. XIII. non est noui iuris introductoria, sed solum antiqui declaratoria, quod colligitur ex procemio eius ibi, *vt dubia declaratione nostra dilucidentur.* & infra, *præsentium auctoritate declaramus.* Verbũ enim, *declaramus*, positum in constitutione significat illam nõ inducere ius nouũ, iuxta glossam receptam in clem. fin. de rescrip. & efficaciter probatur in l. hæredes palam. §. 1. ff. de testa. At secundum ius conditum ante extrauag. præfatam Gregorij XIII. bona præfata non debebantur præfatæ Reuerendissimæ Cameræ: ergo neque post illam debentur. Quarto, quod præfata constitutio solum continet spolia regularium deberi Cameræ Apost. & præfata bona, quia, vt prædictum est, pie fuerunt ante mortem impensa, nullatenus sunt spolia, nec consequenter per illam constitutionem debentur Cameræ Apostolicæ.

Per quæ omnia proculdubio respondendum est, iure optimo pertinere ad præfatum monasterium præfata bona à pio Episcopo Cusquensi pientissime ipsi donata. Salua, &c.

Aduertendum; idem quod dicitur, Episcopos, & prælatos Romæ morantes posse testari de fructibus beneficiorum, & quod in eis Camera non habet spolium, non esse ita certum; & contrarium, vt dicitur, modo seruari.

SVMMARIVM.

1 *Regulari etiam translato concessa à Papa licentia disponendi de per eum extra monasterium quærendis comprehendit etiam quæ alias licite morando & seruiendo in hospitali quæsiuit: restringitur tamen ad dispositionem irreuocabilem inter viuos in pios vsus faciendam.*

CONSILIVM VII.

VISO tenore breuis, per quod D. cõsulens fuit auctoritate Pauli III. translatus ab ordine Prædicatorum in ordinem canonicorum regularium Sancti Augustini; visa item clausula in eo contenta, per quam fit ei facultas disponendi de bonis quæsitis ab eo extra monasterium in suos vsus, pauperum, & alios pios; & quod præfatum breue, & licentia, & facultates per illud concessæ, fuerunt à Vicario Pij IIII. iudicatæ legitimæ, & non reuocatæ per bullam Pauli IIII. contra apostatas edita: viso item, quod præfato D. consulenti licuit, & licet manere extra monasterium habitu regulari subtus vestes retento, dum seruierit hospitali sancti Iacobi ciuitatis Neapolitanæ virtute præfati breuis, & sententiæ præfatæ super eo latæ, & licentiæ à superiore datæ, & breuis à Sanctiss. D.N. concessi.
1 Respondemus posse præfatũ D. consulentẽ disponere in vita per donationes, & alias dispositiones inter viuos factas de bonis, quæ habet, vt proponit, recte

nit, recte quæsita in vsus pios, in quos optat ea insumere, per ea quæ nos tradimus in comment. 2. de regul. super cap. dicatis. num. 40. & sequen. 12. q. 1. Cauendum tamen serio, quod vt prædicitur, præfatorum bonorum dispositio est facienda per viam donationis, vel alius contractus irreuocabiliter inter viuos facti: quia non liceret hoc facere per viam vltimæ voluntatis, per quam nullus religionem professus potest quidquam disponere sine facultate testandi, vt palam est, & tangitur in locis prædictis; & eam non habet D. consulens in vlla facultate sibi à Papa facta. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Falsitas antedatæ diei posita in contractu coram Deo nec prodest, nec nocet, sed sola attenditur veritas.*

2 *Donatio facta vxori ficte non tenet, immo nec vera valet: tamen si sit iurata, etiamsi sit facta ab eo qui cōmisit delictum, ob quod bona ipso quidē iure nō confiscātur, sed confiscari possunt, num. 2. licetque hæc donatio possit à fisco, in cuius fraudem facta fuit, per rescissoriam reuocari; attamen donataria non tenetur ea fisco, antequā rescindatur, tradere. num. 3.*

3 *Fraudandi fisci, vel alterius creditoris causa facta donatio potest quidem rescindi; sed antequā rescindatur, donatarius iuste retinet.*

5 *Occultans bona delinquentis confiscata, tenetur ea fisco tradere.*

CONSILIVM VIII.

MARITVS post delictum commissum, pro quo à fisco bona sua fuerunt per sententiam confiscata, vxori suę per instrumentum certa bona donauit, & instrumento subscripsit sub die ante delictum cōmissum, vt sic appareret donationē antea fuisse factam; & vxor illa occultauit, & retinet.

Quæritur primo, an donatio prædicta teneat: & quia dicta mulier alia etiam occulte accepit, & retinet:

Quæritur secundo, an illa etiam fisco non petenti, & in conscientia tradere teneatur.

1 AD PRIMAM quęstionem respondeo primo, quod in foro consciētię siue Dei non potest prodesse plus præfato donatori instrumentum falso die firmatum, quam si fuisset vero die firmatum. Tum quia Deo omnia sunt nota, ad Hebr. 4. c. multi. 2. q. 1. Tum quia fraus & dolus nemini patrocinari debent, cap. sedes Apostolica. de rescript. Secundo, quod prę fatū instrumentum donationis, etiam si esset legitime factum, non posset ei prodesse, si donatio fuit ficte & simulate sine vero animo donandi facta; quia illa est ipso iure nulla, & nihil valet, l. 1. & tot. tit. C. plus valere quod agitur. & quod talis præsumitur hęc de qua agimus in foro exteriori, cum fuerit facta vxori, quæ est persona coniuncta, & virtualiter ipse remansit in eorum possessione, iux. doctrinam Bart. in l. post contractum. ff.
2 de donat. num. 4. Tertio, quod etiam si esset vera coram Deo donatio, non

posset

posset prodesse; quia fuit facta vxori, quæ non valet, l. 1. ff. de donat. inter vir. & vxor. nisi esset iurata, Bart. recep. in l. si quis pro eo. sub fin. ff. de fideiuss. Quarto, quod si vera & iurata fuisset donatio, dubitari potest. Nã pro consulente facit, quod reus criminis, propter quod ipso iure non perdūtur bona, vt perduntur in crimine lęsæ maiestatis humanæ, l. quisquis. C. ad legem Iul. maiest. & diuinæ, c. cum secūdum. de hæret. lib. 6. neque tale, ob quod administratio ipso iure interdicitur, quale est repetundarū, l. ex iudiciorum. ff. de accusat. donare potest post crimen cõmissum, ante-
3 quã in iudiciū deducatur, & valet ipso iure donatio. Et contra consulentem facit, quod illa reuocari potest tãquam in fraudem fisci facta, d. l. post contractum. ff. de donat. vbi Bart. communiter recep. vtrumque tenet. Sed contra hoc facit consideratio quędam, quam nullibi legi, scilicet quod donatio vera in fraudem facta ipso iure tenet, & nõ potest, nec debet creditor, vel alius, in cuius fraudem facta est, admitti ad illa bona donata, nisi prius per actionem reuocatoriam rescindatur, iux. §. itẽ si quis in fraudem. Inst. de action. eo quod per donationem, & emptionem etiã in fraudem factam, transit dominium in donatarium, & emptorem, iux. gloss. in d. §. item si quis. & est tex. expressus in l. si sciens. ff. de contrah. empt. & quod ideo donatarius non videtur obligatus ad reddenda illa bona, donec per iudicem reuocetur donatio, vel emptio: sicuti nec incidens in pœnam tenetur soluere illam in foro conscientiæ, donec à iudice condemnetur, iux. gloss. celeb. in cap. fraternitas. 12. q. 2. S. Thom. 2. 2. q. 62.
4 art. 4. Quinto, quod per hanc considerationem, quæ in præsentia mihi videtur tenenda, præsertim contra fiscum, contra quem in dubio iudicandum est, l. non puto ff. de iure fisci. Resolute ad quæstionem respondeo, quod si coram Deo præfatus consulens vere donauit præfata bona vxori, & donationem confirmauit iuramento, ita quod non potuisset illam reuocare, etiam si numquam fuisset condemnatus, poterit vxor eius retinere illa sibi tamquam sua, quia vere sunt talia, donec donatio illa reuocetur, & rescindatur per iudicem, tamquam in fraudem facta: si autem non habuit verum animum donandi, cum illa semper manserint sua, cadunt sub confiscatione generali omnium bonorum suorum, & sic debentur fisco per sententiam condemnatoriam.

5 AD SECVNDAM respondeo, indubitati iuris esse, quod illa bona occultata debentur fisco, cum occultatio non habuerit vim auferendi dominium, sicut habuisset vera donatio, vel vera venditio; & ita semper remanserunt tam sua, ac si non fuissent occultata.

SVMMARIVM.

1 *Lex prohibens patri ne in damnum filiorum donet vltra quintam, non ligat donantẽ pro anima sua, vel in remunerationem.*

CONSILIVM IX.

QVAERITVR in vtroque foro, vtrum pater multa in bonis habens pro filijs, quæ etiam pro eorum persona ac statu sint superflua, possit

in vita

in vita ad opera pia, & donationes gratuitas, etiam vltra quintam partem impendere.

1 Respondeo, quod potest donare in cultum Dei, & ad opera pia salutem animæ suæ respicientia, vt in Manual. cap.26. num.39. Potest etiam facere donationes profanas remuneratorias, quæ non sunt veræ donationes, non autem veras, vt vbi supra diximus in dicto Manual.cap.26. num.39.

SVMMARIVM.

1 *Donatio inter viuos non insinuata, si sit vltra 500. non valet, nisi in 500.*

2 *Donatio causa mortis cum clausula de non reuocando, si sit posita in parte dispositiua, transit in donationem inter viuos.*

2 *Donatio causa mortis iudicabitur non esse reuocata, si quis postea donet inter viuos, putans donatarium interijsse.*

CONSILIVM X.

AN donatio inter viuos vsque ad 800. vel mille aureos, non insinuata iudici, valeat; & an donatio causa mortis possit reuocari donando inter viuos?

1 Respondeo, q donatio inter viuos facta de maiore summa quam quingentorum aureorum, licet valeat quo ad 500. non tamen valet quo ad reliqua, nisi fuerit insinuata. l. penult. iūcta l. sancimus. C. de donat. vel nisi fuerit iurata. late Deci. consil.432. num.15. Sola enim condonatio solemnita-

2 tis iniurata non sufficit. Bart. in d. l. sancimus. §. fin. & Deci. vbi supra.

Donatio causa mortis transit in donationē inter viuos per clausulā insertam ei de non reuocando eam, si modo inseratur verbis dispositorijs: licet secus sit, si id fiat in exequutorijs. Couarr. 2. part. rubr. de test. num. 13. Animaduertendum tamen, quod si quis donaret inter viuos alicui aliqua bona, quæ causa mortis ante donarat, putans donatarium causa mortis obijsse, forsitan iudicabitur eam non esse reuocatam. argum. l. fin. de dol. hæred. institut.

DE PECVLIO CLERICORVM.

SVMMARIVM.

1 *Clerico filiofamilias quod annuatim dat pater, vt sic ex eo clericaliter se sustentet, efficitur peculium castrense, quod etiam ludendo efficaciter in alium transfert, sicut etiam est omne id quod lucratur.*

CON-

CONSILIVM I.

CAIVS paterfamilias lusit cum Sempronio ludo alearum primera nuncupato; qui Caius superlucratus est à Sempronio scuta sex auri sine fraude. Ludo finito, Sempronius, qui perdidit, reperitur esse filiusfamilias, doctor ętatis vigintiocto annorum, vel circa, habēs primam tonsuram, & tres ordines minores tantum, nec possidet bona aliqua castrensia, vel aduentitia, nec aliquid ex doctoratus officio lucratur, & demum nullas alias pecunias habet, prętèrquam centum & quinquaginta aureos, quos habet à patre singulis annis, de quibus libere disponere potest: dictusque Sempronius moratur cum quodam Cardinali, à quo habet victum, & habitationem, eo quod manet in eius curia, & ipsum concomitatur.

Quæritur, attento quod dictus Sempronius est filiusfamilias, quomodo dictus Caius possit esse tutus in foro poli: Vtrum huiusmodi pecunia sit restituenda, necne?

1 Respondeo, quod de rigore iuris non tenetur restituere: quia quicquid huiusmodi clericus quærit, fit ei peculium castrense, & potest de ipso testari, & disponere, non obstante quod sit filiusfamilias. Auth. presbyteros. C. de episcop. & cler. & tradit Innocen. & post eum Panor. in cap. quia nos. de testamen. num. 5.

Nec obstat, quod omnia quæ habet, sint donata sibi à patre: quia donātur ei, vt exerceat militiam clericalem, inseruiendo, vt inseruit, Cardinali in primis inseruientium honorificentissime, per ea quę Couar. addit Panor. in d. cap. quia nos. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiarius de patrimonio, & quæsitis sua industria, ac laicus disponere potest & num. 4.*
2 *Donare habenti ad se sustentandum, sed non honeste, pium.*
3 *Pia vt sit largitio, principaliter ob Deum fieri debet: nec desinit esse bona, licet fiat etiam, sed minus principaliter ob alium finem etiam ineptum, modo non sit malus.*

CONSILIVM II.

AN PENSIONARIVS de reliquatis ex sua modica pensione, & de alijs suo labore & industria comparatis possit cognatis suis plus satis familia oneratis & egentibus opitulari?

1 Respondeo primo, quod latius, quam hactenus alij tradiderunt, scripsimus nos in tractatu de reditibus ecclesia. quæst. 1. mon. 18. & fere per bonam partem aliorum, præsertim 32. & conseq. quod non solum pensionarius, & quiuis alius stipendiarius, vel accipiens aliquid pro labore, & industria, & occupatione, qua seruit, vel tenetur seruire alteri, potest ea, quæ reliquat, vel superflua facit vltra suum victum decentem, donare, &

re, &

re, & dispēdere in opera pia; sed etiā beneficiarius quilibet, etiam regularis, & religiosus potest impendere fructus sui beneficij sic reliquatos & seruatos in eadem opera pia.

2 Secundo, quod impensa, & erogatio, quam ait se facere D. consulens in prędictos cognatos, est pia & sancta, vt in d. tract. q. 1. mon. pręd. 32. traditur declarando in monito 26. quæ sunt opera pia, & addendo in monito 27. quod etiam dare habenti necessaria ad sustentandam vitam, sed egenti ad se decenter sustentandū cū sua domo, & familia, est dare ad opera pia.

3 Tertio, quod ad hoc, vt impensa & erogatio dicatur pia, oportet, quod principaliter fiat ab amorem Dei, vel ob misericordiam, & necessitatē proximi; ita quod non sufficeret facere illam ob cognationem, & amicitiam, vel alium respectum profanum, vt traditur vbi supra mon. 28. Dixi, principaliter: quia non oportet vt fiat nullo respectu alio profano habito. Tum quia iudicandum est opus secundum id quod principaliter intenditur, l. si quis nec causam. ff. de reb. cred. Tum quia, vt colligit ex ea Iason sequutus communem, attendendum est id quod principaliter intenditur, & non quod minus principaliter, siue incidenter. ex quo infert multa vtilia, & in his id quod ait gloss. fin. putata sing. in cap. quamuis pactū. de pact. lib. 6. quę adiuncto textu probat non esse attendendum pręiudicium, quod consequenter, siue per quamdam consequentiam fit, sed tantum principale. Tum quia non desinit opus esse bonum, eo quod minus principaliter fiat ob aliquem finem ineptum, modo non sit malus, si principaliter fiat propter finem aptum, vt tradimus latius in commen. cap. inter verba. 11. q. 3. conclus. 5. nu. 19. & seq. & breuius in comment. cap. cum minister. 23. q. 5. nu. 4. & vtilius in Manu. confess. cap. 14. num. 33.

Quarto, quod D. consulens debet elargiri ea, quę largitur prædictis cognatis suis de fructibus pensionum, principaliter, siue principalius propter amorem Dei, & misericordiam, & paupertatem, siue indigentiam quo ad se sustentandum, quam propter cognationem, vel alium respectū humanum, siue sæcularem: quamuis etiam bene faciat largiendo propter Deum principaliter, habendo minus principalem respectum ad cognationem, amicitiā, & alios respectus, & fines sæculares, dummodo nō sint principales, sed tantum minus principales.

4 Quinto, quod non frustra in pręcedenti dicto dixi, De fructibus pensionum ecclesiasticarum: quia de alijs fructibus aliarum pensionum sæcularium, vel de salarijs, vel stipendijs, quę pro laboribus suis accipit, potest pro libito suo etiam principaliter largiri prędictis suis cognatis ob consanguinitatem, & amicitiā: sicut quilibet laicus potest de fructibus laicis pro libito largiri etiam extraneis per dicta in d. tract. q. 1. mon. 17. & multis seqq. nec debet scrupulum sibi facere de difficultate sciendi quantum reliquat de pensionib. ecclesiasticis, & quantū de alijs stipēdijs &c. sine vllo errore: quia satis est bona fide sine dolo computare verisimilem quantitatem vtrorumque. arg. cap. quia verisimile non est. & ei adnotatis de præsumptio. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Fructus beneficiorum, viuente titulari, seu illorum reseruatario, separati à solo, ei debentur, ac etiam locationum pensiones correspondentes fructibus sicut supra à solo separatis. num. 5. 6. 9. & hoc, etiam si nondum fuissent in horrea repositi. num. 4. vnde si illos viuens debita honesta contrahendo consumpsisset, non facerent spolium, num. 2. alias sic. num. 3. de iure autem deberentur successori in beneficio, sicut & collecti sede vacante, nisi alteri essent applicati, seu concessi. num. 7. & 8.*

CONSILIVM III.

PRAESVPPOSITO priuilegio Apostolico facto illustrissimo N. de percipiendis spolijs clericorum in sua ditione, quæsita fuerunt sequentia à successore D. consulente.

1 Primum, cuius debeant esse fructus, quos reseruauit sibi prçcessor ipsius sine vlla locatione per se ipsum percipiendos, an hæredis eius, an illustrissimi N. an D. consulentis, & de fructibus qui obuenerunt sede vacante. Et responsum fuit primo, quod fructus, quos reseruauit administrationi suæ præfatus præcessor, & fuerũt in vita eius à solo separati, pertinuerunt omnes ad ipsum, & nulli eorum qui post mortem fuerunt collecti, & à solo separati, secundum glos. in cap. si propter. de rescript. lib. 6. & in cap. præsenti. de off. ord. eod. lib. communiter receptam per communem sententiam, vt diximus in tract. de reditib. eccles. quæst. 2. mon. 13. per argumenta valida, quæ ibidem videri possunt.

2 Secundo, quod si fructus illi reseruati fuerunt impensi à præcessore, ita quod nõ remanserunt inter spolia eius, pertinebunt ad præcessorem mortuum, vel hæredes, aut eius causam habentes: quia ipse poterat eos impendere suis honestis vsibus, etiam seruato patrimonio, & eius fructibus, quibus voluisset, iuxta illud dictum singulare Innoc. in cap. Episcopus. de præben. relatum à nobis in præfato tract. quæst. 1. mon. 32. & nullatenus pertinebunt ad illustrissimum N. nec ad D. consulentem.

3 Tertio, quod si præfatus præcessor non impendit ea honeste in vsibus suis, dum vixit, sed remanserunt libera à debitis eius, pertinebunt ad spolia eius.

4 Quarto, quod non refert an fructus præfati fuissent percepti, & recõditi, an solum à solo separati: quia idem est iudicandum de vtrisque. arg. l. si eius. ff. de rei vend. secũdum veriorem intellectum l. arboribus. §. Iulianus. alias est l. si fur. ff. de vsufruct. & l. si vsufructuarius. ff. quemad. vsusfr. amitt. & est communis opinio, quam sequimur nos in d. tract. q. 2. mon. 14.

5 SECVNDVM QVAESITVM est, cui debent adiudicari pretia locationum & conductionum soluenda in aliquo festo cadente intra tempus sedis vacantis. Ad quod respondetur, quod huiusmodi pretia, quç erãt soluenda in aliquo termino contingente tempore sedis vacantis propter fructus quæsitos, vel saltem separatos à solo ante mortem præcessoris, adiudicabuntur ei, vel ab eo causam habentibus: quia pretium rei venditæ debetur

debetur vendenti, sicut res vendita debetur emptori. argum. ff. de actio. vendit. per totum: & eadem ratione pretium fructuum locatorum post perfectam locationẽ debetur locanti pro ea parte quæ fuit locātis, vel debita ei; sicut vsus rei locatę debetur conductori.arg.l.illud.ff.ad leg.Aquil.

6 TERTIVM QVAESITVM, Cui debent adiudicari pretia præfatarum locationum soluenda in aliquo festo cadente post prouisionem D. successoris. Ad quod respondetur idem quod responsum est ad secundum, scilicet quod cedunt ipsi prædecessori pro ea parte quæ fuit quæsita seu debita ipsi locanti: & sic pro ea parte, quæ fuit collecta, vel à solo separata ante mortem locantis.

7 QVARTVM QVAESITVM, Cui debeāt adiudicari fructus, qui obuenerunt sede vacante. Ad quod respondetur, quod adiudicari debent illustrissimo N. vel eius commissario: quia licet iure communi debeantur successori, per cap. cum vos. de off. ord. & cap. quia sæpe. de elect. lib. 6. cap. præsenti. de off. ord. eod. lib. priuilegio tamen Papæ pertinent ad suam Dominationem illustrissimam, vt præsupponitur.

8 QVINTVM QVAESITVM, Cui debent adiudicari fructus, qui remanserunt in spolijs prædecessoris. Respondetur, quod ipsimet illustrissimo N. virtute dicti priuilegij. Nec obstat argumentum factum in fauorẽ opinionis Soti in d. tract. q. 2. mon. 13. scilicet quod alioquin, &c.

9 SEXTVM QVAESITVM, Cui cedere debeant pretia locationũ fructuum pro ea parte, qua tãgunt fructus perceptos, vel à terra separatos post prouisionem successoris, quocumque tempore sint soluenda. Et respõdetur, quod aut locatio fructuum desinit esse valida quo ad partẽ quæ tangebat illos fructus perceptos post præfatam prouisionem, aut non. Priore casu pretium respondens præfatæ parti, soluendum est præfato successori: quia fructus illi, si non fuissent locati, pertinuissent ad ipsum; & consequenter pretium, quod debetur pro illis, soluendum est ei, cuius fuissent fructus, si non fuissent locati. Altero casu, scilicet si conductio remansit valida etiã quo ad illos fructus, dicendum pretium eorum diminuẽdum esse pro rata fructuum locatorum, ita quod successor percipiat fructus, vel locet eos de nouo. An autem locatio & conductio desinant esse validæ quo ad illos fructus, necne, colligendum est ex tenore instrumenti, & ex causa, & consuetudine locandi, & alijs circumstantijs. Salua, &c.

SVMMARIVM.

2 Clerici beneficiati possunt licite de fructibus suorum beneficiorum, viuendo de bonis patrimonialibus, vel quasi, inter quæ omnia quæ aliunde quam ex fructibus beneficiorum acquisiuerunt, etiam si illa ex vsu sacrorum ordinum acquisiuerint, computantur, num. 1. tam inter viuos, quàm in vltima voluntate, etiam propinquis relinquendo, disponere. num. 2. & 3. An autem in dubio sit præsumendum eum ex dictis fructibus voluisse viuere, vel ex patrimonialibus seu quasi, ex coniecturis est diiudicandum.

4 Clericus negotia principum in Curia, etiam recepto stipendio, iure communi, & ex stylo Curiæ gerere licite posse videtur.

CONSILIVM IV.

QVOD de bonis clerici quasi patrimonialibus, & de patrimonialibus idem sit iudicandum, tenuimus nos in apolog. lib. de redit. eccles. q. 1. mon. 22. Quod item bona clerici quæsita per industriam suam, etiam per vsum sacrorum ordinum alia ratione, quam fructuum vel redituum beneficiorum, dicantur quasi patrimonialia, tenuimus.

1 Interrogatus, quid mihi videatur de hac informatione, respondeo me pridem in apolog. lib. de red. eccles. q. 1. monito 22. tenuisse, quod bona quæsita licite per artificium, vel aliam industriam & laborem clerici absque intuitu clericatus, & ordinum suorum, sunt vere patrimonialia, sicut quæsita à laicis; & quod quæsita à clerico ratione officij clericalis, & suorum ordinum extra fructus beneficiorum ecclesiasticorum, sunt quasi patrimonialia, & quod de ijs perinde ac de patrimonialibus disponere potest clericus, qui ea quæsiuit.

2 Secundo, quod in d. q. 1. monito 30. teneo firmiter determinationem Innocen. in cap. indecorum. de ætate & qual. quod beneficiarius potest viuere de fructibus sui beneficij, & seruare suum patrimonium, seu sua bona patrimonialia & fructus eorum suis cognatis, & disponere de illis inter viuos, & in vltima voluntate.

3 Tertio, quod hæc consequitur præfatum D. Gab. Robos. potuisse de bonis quæsitis licite per industriam suam, tam ratione ordinum suorum, quam alia, disponere perinde, ac si esset laicus.

4 Quarto, quod iure communi consuetudine Curiæ in Vrbe declarato & vsitato videntur licita negotia Regum, & aliorum, per quæ fuerunt ei aliqua salaria, vel honoraria donata, vt supra in informatione probatur.

5 Quinto, quod licet forsitan, expresse non declarauerit, se voluisse, dum viueret, de fructibus beneficiorum suorum viuere, & bona patrimonialia suis cognatis vel amicis ab intestato vel ex testamento relinquere; tacite tamen ex multis eius actis, & ex cura, quam habuit seruandi tot millia ducatorum, & ex consuetudine, quam communiter seruant clerici beneficiarij habentes patrimonia, siue bona patrimonialia, facile cõijci potest eum habuisse hunc animum: ita quod Reuerendissimæ Cameræ procuratores nullam sibi culpã poterunt adscribere, quod falso id crediderint: quamuis Ludouicus Roman. in consil. citato in informatione id mihi non aperte dicat. Salua, &c.

DE TESTAMENTIS ET VLTIMIS VOLVN.

SVMMARIVM.

1 *Testamentum à parocho scriptum, & sola testatoris manu subscriptum, nec in terris Ecclesiæ tenet in foro exteriori; at in foro conscientiæ, qui ex eo bona possidet, licite retinet. num. 1.*

2 Reli-

2 *Relictum mihi sponte in dispositione minus solemni, immo solo verbo sine testibus, tuta conscientia retineo.*

CONSILIVM I.

FRANCISCVS disposuit de bonis suis in terris Ecclesiæ, instituendo nepotem hæredem per schedulam scriptam à proprio parocho, subscriptam ab ipsomet testatore. Quæritur, an valeat huiusmodi institutio in foro conscientiæ.

1 Respondeo primo, quod ordinatio prædicta non est seruanda in foro exteriori; quia nec secundum formam iuris Cæsarei, neque canonici est facta, vt constat per cap. cum esses. & ei annot. de testam. Secundo, quod grauissima difficultas est apud vtriusque & etiam diuini iuris peritos,
2 an vltima voluntas, quæ sine solemnitate à iure requisita est ordinata, valeat in foro conscientiæ: ego autem in ea opinione sum, quod qui possidet bona sibi vere & sponte coram Deo relicta, siue scripto, siue verbo tantum, siue coram testibus, siue sine illis, potest sancte salua conscientia retinere; licet possint ei tolli per iudicem in foro exteriori. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiarius hæres à patre institutus, si fecit inuentarium, non cogitur ex fructibus beneficij soluere debita, vel legata ei à patre mandata vltra vires hæreditarias: sed ad id tenentur alij habentes hæreditatem. num. 5. immo nec volens potest, nisi dicta solutio saltem indirecte iudicetur opus pium. num. 3. & 4.*

CONSILIVM II.

1 RESPONDEO primo, præfatum prælatum non potuisse obligare & onerare filium, cui reliquit beneficia, & minorem partem patrimonij. Tum quia tamquam successor in beneficio non fuit grauatus ad illa, cum non fuerit ei imposita pensio auctoritate illius qui poterat eam imponere ad soluendum suum æs alienum, & alia legata pia. Tum quia tamquam hæres non potuit obligari vltra vires hæreditarias. Secundo,
2 quod si præfatus filius adiuit hæreditatem patris absque beneficio inuentarij, aut non fecit inuentarium intra legitimum tempus, cogetur in foro exteriori soluere præfata onera, iuxta l. scimus. C. de iure delib. quam-
3 uis in foro conscientiæ non teneretur vltra vires hæreditarias. Tertio, quod si ipse voluerit soluere præfata pia legata, iuste ac sancte soluere poterit illa de fructibus & reditibus sui beneficij: quia iuste potest impendere illa operibus pijs, qualia sunt præfata legata pia. Quarto, quod si æs alienum præfatum fuit contractum ob causam profanam & temporariam, non poterit iuste de reditibus sui beneficij soluere illud: quia omnes fructus beneficiarij debent impendi in eius sustentationem hone-

ſtam, vel alia opera pia. quamuis, quia in facto proponitur illud æs alienum conflatum fuiſſe ob ſuſtentationem dignitatis eccleſiaſticæ, poterit
5 (vt puto) reduci directe, vel indirecte ad pietatis opera. Quinto, quod ſi præfatus filius noluerit ſoluere præfata legata, & debita, nec potuerit cogi ob beneficium inuentarij facti, alter frater cogetur ſoluere illa de rigore iuris, tamquam hæres patris retinens maiorem partem bonorum eius, ſi, quæ bona habuit à patre, ad ſoluenda prædicta ſufficiant.

SVMMARIVM.

3 *Clerici & Epiſcopi, quibus in Vrbe decedentibus Iulius III. conceſsit, vt poſſent de omnibus rebus, exceptis illicite acquiſitis, teſtari; ſi teſtamentum fecerint, etiam ſi aliqua ex illicita, hoc eſt eis prohibita, non tamen iniuſta negotiatione, num. 7. acquiſiuerint, tenet, num. 1. 6. & 14. etiam ad effectum, vt prædictorum ſic acquiſitorum hæres & legatarius dominium acquirant. num. 2. ceſſante autem dicto priuilegio, de ijs quæ per negotiationem ipſis inhibitam, vel aliàs contra Canones Eccleſiaſticos dominis ſæcularibus ſeruiendo, prædia laicorum conducendo, officia aduocandi & iudicandi in foro ſæculari exercendo acquiſiuerunt, in vltima voluntate diſponere non poſſunt, ſed ſpectant ad Cameram Apoſtolicam, etiam ſi tales eſſent regulares apoſtatæ. num. 4.*

9 *Negotiatio eſt de actibus indifferentibus, quæ non facit aliquem malum, ſed mendacia quæ negotiando proferuntur: ſed ſi recte fiat, & ad bonum finem, eſt vtilis & neceſſaria Reipublicæ, num. 8. at ex circumſtantia poteſt deprauari, num. 9. vel agendo contra terminos iuſtitiæ commutatiuæ, & hæc vltra peccatum obligat ad reſtituendum; vel agendo contra præcepta aliarum virtutum & charitatem; & hæc licet habeat annexum peccatum, non tamen obligat ad reſtituendum. num. 11. & ſeq.*

14 *Actus omnes humanos, eſſe peccata, dicere, hæreticum: ſed quod maxima illorum pars ſit infecta peccato veniali, eſt Catholicum.*

14 *Veniale peccatum, quo opus aliquod inficitur, operatur vt non ſit meritorium gratiæ, nec gloriæ.*

CONSILIVM III.

1 AD QVAESTIONEM propoſitã de clericis & Epiſcopis decedẽtibus in Vrbe, an poſsint teſtari de rebus quæſitis per negotiationem, iamdudum reſpondi. Primo, quod ſic, ad hunc ſenſum, quod teſtatio, ſeu teſtamentum, & vltima voluntas eorum poſsit dici iuſta, ſi fecerint illam per verba generalia, dicendo, Lucius hæres meus eſto, vel relinquo bona mea Titio, vel ſimilia, non facta mentione particulari de rebus per negotiationem quæſitis, per ea quæ tunc allegaui, & alia quæ tradunt Decius in l. hæreditas. ff. de reg. iur. & citati ab eo ibidem.

Secundo

2 Secundo etiam respondi affirmatiue, quod sic, intelligendo eam in hoc sensu, quod hæres legatarius, vel fideicommissarius acquirunt titulum quæsitorum per negotiationem de se licitam, id est non contrariam legibus iustitiæ specialis; licet esset illicita ratione circumstantiæ personæ, loci, temporis, vel alterius, quæ negotiationem faceret vitiosam; eo quod esset contraria alijs virtutibus, quam iustitiæ speciali: & quod exceptio, quam fecit Iulius III. in bulla, per quam concessit facultatem testandi prædictis clericis & Episcopis in Vrbe decedentibus de omnibus rebus, exceptis illicite quæsitis, intelligenda erat de rebus quæsitis illicite contra leges iustitiæ specialis, & non de quæsitis illicite contra leges virtutum theologarum, vel aliarum moralium: contra quod
3 formaui quatuor argumenta, quibus respondi. Nunc autem pro maiori declaratione oppono contra responsionem. Primo, quod præfatus Iulius III. in sua bulla generaliter excepit res illicite quæsitas; ergo generaliter est intelligenda, cap. solitæ. de maioric. & obedien. l. de pretio. ff. de public. in rem actione. Secundo, quod nulla ratio diuersitatis videtur dari posse inter quæsita illicite contra leges iustitiæ specialis, & inter quæsita contra leges speciales aliarum virtutum, cum per vtramque acquisitionem peccetur mortaliter, & per vtramque offendatur Deus.
4 Tertio, quod Pius IIII. iuris vtriusque (vt fertur) callentissimus, videtur præfatam bullam in quadam eius declaratione sic intellexisse, vt per illicite acquisita, veniant omnia quæsita per negotiationem illicitam, & alias contra canones. Quam expositionem nos post alios secuti sumus in comment. cap. non liceat Papæ. 12. quæst. 2. §. 7. num. 4. & 5. diximus valde notandam esse illam declarationem, per quam declarabatur id, quod nusquam antea videtur in vlla iuris scripti parte expositum, scilicet nulla quæsita per negotiationem illicitam, vel alias contra canones Ecclesię, posse per vltimam voluntatem relinqui a clericis, vel Episcopis: ex quo intulimus nos ibidem, quod cuidam monacho apostatæ, qui apud Indos quæsiuit 2000. scutorum per negotiationes, & mercaturas, non debet succedere monasterium, iuxta cap. cum olim. 2. & alia iura de priuileg. sed Camera Sedis Apostolicæ: & quod stipendia, quæ quærunt multi clerici inseruiendo Regibus, & alijs principibus, & dominis sæcularibus, & per conductionem, seu arrendationem prædiorum, vel redituum sæcularium, & aduocationis, & officia iudicandi
5 in foro sæculari, eis mortuis debentur Cameræ Apostolicæ. Quarto, quod negotiatio siue mercatura videtur esse per se mala, iuxta illud Leonis Papæ relatum in cap. qualitas. de pœnitent. distinctio. 5. *Inter ementis & vendentis commercium difficile non interuenire peccatum*: ob quod ibidem consulitur, ne pœnitens negotietur: & quod Chrysostomus relatus in cap. eijciens. 88. distinctio. sic ait, *Mercator numquam Deo placere potest, & ideo nullus Christianus debet esse mercator, & mercator sine mendacio & periurio esse non potest*. Quinto, quod onus augetur, & non minuitur, cum quod vni debetur, improuide alijs soluitur, cap. eam te. de iureiuran. At quæsita per negotiationem illicitam, videntur deberi damnifi-

cato per illam: quia *non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum*. capit. si res aliena. 14. quæst. 6. & regula peccatum. de reg. iur. lib. 6. ergo non possunt per vltimam voluntatem solui alijs. Sexto, quod licet Iulius iij. non statuerit illud; satis superque tamen est, quod Pius iiij. statuerit illud, cap. si Roman. 19. dist. & cap. 1. de constit.

Quibus tamẽ non obstantibus, vera videtur nostra respõsio, salua emun
6 ctissima S.D.N. censura, & cuiuslibet saniore sententia. Primo quidẽ, quod nulla ratio naturalis, nec diuina positiua, nec humana canonica, vel ciuilis reddi potest, cur fe. rec. Iul. iij. excipere voluisset quæsita per negotiationẽ per se licitam, licet sit illicita ratione circũstantiæ, personæ, temporis, loci, vel alius, quam quæsita per alium actum suapte natura indifferentem, & ob aliquam circũstantiam prædictarum illicitum. ergo dicendum est, vel voluisse excipere omnia quocumque modo illicite quæsita, vel nec quæsita per negotiationem ex sola circumstantia illicitam. At non potest iuridicè responderi excepisse omnia quocumque modo illicito acquisita, per ea quæ infra dicentur; ergo dicendum est, non excepisse quæsita per negotiationem suapte natura licitam, & sola circumstantia illicitam.

7 Secundo, quod non obstat huic argumento dicere, quod satis est id placuisse Principi, ad hoc, vt legis vigorem habeat, l. 1. ff. de const. princ. & quod non solum Pius iiij. excepit generaliter quæsita illicite, sed etiam prius exponendo eius verba, specialiter excepit quæsita per negotiationem illicitam, & alias contra canones. Quia eodem modo respõderi potest ad eius expositionem, sicut ad constitutionem Iulij iij. vt infra respondebitur, scilicet quòd intelligitur de quæsitis per negotiationem contra leges iustitiæ specialis, & de quæsitis contra canones iustitiam specialem continentes; quia negotiatio est duplex, honesta, & turpis, siue illicita, vt habet præfatum cap. qualitas. & honesta attenta iustitiæ qualitate non generat saltem immediate turpia, & inhonesta, iuxta illud Dominicum, *Arbor bona non facit fructus malos*, ex Matth. 12. & illud Baldi in l. 2. ff. de Senatoribus, *Non potest esse plus in causato, quam virtus causæ influit*.

8 Tertio, quod vt ait August. relatus in cap. quoniam. 88. dist. in. negotiatio non facit quem malum, sed mendacia & periuria quæ negotiantes proferunt. cui concordat Cassadorus relatus in cap. quid aliud. eadem dist.

Quarto, quod ars recte negotiandi est licita, secundum Arist. 1. Politic. & vtilis, ac necessaria, secundum Ciceronem lib. 1. offic. cum ad honestum & bonum finem dirigitur, vt declarat S. Thom. receptus ab omnibus 2. 2. q. 77. art. 4. ad primum.

Quinto, quod si negotiatio de se esset illicita, maxime foret, quia per eã quod vilius emitur, carius venditur: sed hoc est licitum: quia *dignus est operarius mercede sua*, Lucæ 10. relat. in c. 1. col. 2. & seq. 13. q. 2. & mercator multam operam impendit emendo merces temporibus congruis, in locis aliquando remotis, & seruando eas in tẽpus opportunum, & transferendo in alia loca, & subeundo pericula, & nulla alia merces ei assignatur præter id quod vilius emẽdo, & carius vendendo lucraretur; & ita licite capit lucrũ
9 modo rationabile. Per quod & alia cõcludimus nos de pœnit. dist. 5. c. qualitas.

litas. negotiationem in genere esse actum suapte natura indifferẽtem, nec per se bonum, nec per se malum, sed talem, qui ob circumstãtias potest esse bonus vel malus: qualia sũt loqui, & silere, edere, & bibere, ambulare, & sedere, & alia id genus innumera, quæ ob circũstantias personæ, tẽporis, loci, & prȩsertim finis, sunt bona, vel mala, vt tradit S. Th. receptus ab alijs 1. 2. q. 7. & q. 18. per totam. at nemo prohibetur testari de quæsitis per actus de se honestos, & iustos, licet defectu cuiuspiam circũstantiæ prædictarum sint illiciti: ergo nec debet prohiberi testari de quȩsitis per negotiationem per se iustã & licitam, licet ex circũstantia sit illicita: quoniã rari sunt qui
10 quærant bona omnino licite: nã quicumque quærit aliquid per actus mortaliter, vel venialiter malos, quærit illicite: quandoquidem omne peccatum non solum mortale, sed etiam veniale est illicitum; adeo quod etiam iuramentum non ligat iurantem ad illud faciendum. c. si aliquid, iuncta gl. & cap. definitio. 22. q. 4. & fere omnes clerici quærũt per huiusmodi actus: nam multi quærunt per suarum amasiarum donationes, vel vltimas volũtates, alij per seruitia & obsequia illicita contra legem naturalem, vel diuinam, vel canonicam, vel ciuilem a canonica probatam: plures male suadendo ad testandum in fauorem suum; alij per mendacia, vel detrahendo male alijs sibi acquirunt male beneficia ecclesiastica; multi non recitando horas canonicas male percipiunt beneficiorum suorum fructus: multi excommunicati, & alijs censuris ligati quærunt fructus, eo quod habent canonicos titulos: multi licet dicãt horas canonicas, tamẽ id faciunt mortaliter, vel venialiter peccantes sine debita reuerentia, vel sine intentione, aut sine attentione requisita, vel nimium festine, vel corrupte illas pronunciant, vel cantant, multi omittendo cantum debitum, vel non seruando silentium debitum, vel alias cærimonias, nonnumquam etiam ridendo, vel ringendo, & alijs multis modis saltem venialiter inficiendo illas, per quod earũ pronunciatio fit illicite saltem venialiter; & consequenter fructus taliter sunt illicite quæsiti saltem per actus ex circũstantia illicitos. Plures Decani, Archidiaconi, Abbates, & Episcopi negligenter fungentes suis officijs, saltem venialiter peccant, & per illas illicitas functiones quærunt sibi magnos reditus, de quibus nullatenus possunt iuste cum bona conscientia testari, si contraria opinio esset vera.

11 Sexto, quod negotiatio, vt dictum est supra, est duplex, honesta, & turpis, siue illicita: illicita vero etiam est duplex, altera quæ est contra leges iustitiæ specialis, altera quæ est contra leges charitatis, & aliarum virtutum moralium, inter quas est magna differentia: quia negotiatio quæ fit contra leges iustitiæ specialis, non solum inducit peccatum, sed etiam obligationem restituendi damnum datum per illam parti damnificatæ, vt colligitur ex S. Th. 2. 2. q. 62. art. 1. & 2. Altera vero licet inducat peccatum veniale, vel mortale, non tamen inducit obligationem restituendi, vt colligitur ex eodẽ S. Th. vbi supra, dicente, quod necessitas restituendi nascitur ex ablatione præcedenti, quam præsupponit, eo ꝙ sit actus iustus virtutis, quæ ponit & præcipit æqualitatẽ inter res exteriores ablatas restituendas vel recompensandas. Exemplũ contra iustitiam cõmutatiuam, vendere maiori

vel minori pretio quam valet, vel occultādo vitia, vel defectus mercis, vel exprimendo aliquas vires & qualitates falsas, vel negando aliquas bonas, ob quas merx vendenda pluris vel minoris valet, vel credēdo sub vsuris; cap. si res. 14. q. 6. & reg. peccatum. de reg. iur. lib. 6. quæ non solum inducit peccatum, sed etiam obligationem restituendi parti damnificatæ damnū quod intulit contra iustitiam specialem, contrauenìendo alicui legi naturali, vel diuinæ positiuæ, vel humanæ canonicæ, vel per canones approbatæ: contra etiam canones illos, quibus illa approbātur, iuxta principium Decreti, & cap. ius naturale. & cap. ius gentium. & alia posita in 1. 2. & 3. dist. & in cap. quo iure. 8. dist. & alibi sæpe: At quæ fit cōtra charitatem, aut alias virtutes morales, excepta iustitia speciali, negotiando quidem iuste quoad specialem iustitiam, & eius leges, vendendo scilicet, vel emendo iusto pretio, & non occultando vitia, vel defectus mercis, nec exprimendo valorem, siue vires eius falsas, nec negando veras, sed intendendo aliquem malum finem, vel displicendo Deo, vel proximo, vel inhonorando eos, vel agendo aliquid astute, vel imprudenter, superbe, ambitiose, præsumptuose, vel ob vanam gloriam, vel ob gulam & voracitatem, vel aliquam voluptatem illicitam, sine damno tamen personæ, honoris, vel famę proximi, occidere volendo in aliquo loco, vel tempore sacro, vel mentiendo, vel iurando aliqua, quæ mercem quidem ipsam non augent, nec minuunt, sed per ea offendunt animum, & decipiunt proximum, citra tamen damnum personæ, honoris, & famæ. & hæc negotiatio illicita inducit quidem peccatum, sed non obligationem restituendi: quia peccata contra charitatem, & alias virtutes morales præter iustitiam admissa non inducunt obligationem restituendi, vt late diximus in tractatu de redit. ecclesiast. q. 2. mon. 1. 2. & 7. vbi monstrauimus esse falsum, quod quidquid fit contra legē
12 obligantem, censeatur fieri contra legem iustitiæ specialis, adducendo illam sententiam S. Th. 1. 2. q. 95. art. 1. & melius 96. art. 3. ab omnibus receptam ex Arist. Eth. 5. scilicet dari encomium virtutum actibus; & alias esse leges, & pręcepta fidei, de quibus S. Thom. 2. 2. q. 17. & alias virtutis spei, de quibus idem ibidem q. 21. & alias leges & præcepta charitatis, de quibus idem q. 44. & alias leges, & præcepta prudentiæ, de quibus idem q. 65. & alias leges, & præcepta iustitiæ specialis, de quibus idem q. 122. & alias leges, & pręcepta fortitudinis, de quibus idem q. 140. & alias leges tempe-
13 rantiæ, de quibus idē q. 170. & quod leges iustitię specialis versantur principaliter & immediate circa actus exteriores, & ponētes æqualitatem circa commutationes exteriores, & debita quę sunt ad alterum, vt reddantur æqualia in totum: Aliæ autem virtutes & leges earum versantur principaliter & immediate circa actus interiores & compositionem animæ, & per quamdam consequētiam circa actus exteriores quo ad se, & minus principaliter quo ad alterū: non quidem quo ad ponendū æqualitatem debiti ad debitum, qualis est religio quæ iubet honorem dari Deo, cui non potest dari debitus, de quibus idē S. Th. 2. 2. q. 81. & seq. & qualis pietas, quę iubet honorē deferri patri, & parentibus, quibus etiam nō potest reddi ęqualis.
14 Septimo, quod licet dixerimus in comment. cap. inter verba. 11. quęst. 3.

quod

quod hæretica sit illa opinio Lutherana, quæ habet quod omnis hominum actus est peccatum: attamen Catholica, & sancta est illa, quæ habet, quod maxima pars actuum humanorum est infecta, culpa saltem veniali, iuxta illud, *Septies in die cadit iustus*, de pœnit. dist. 3. & illud Isaiæ 64. *Quasi pannus menstruatæ vniuersæ iustitiæ nostræ.* vt ob oculos semper habeamus ad cauendum, ne bona opera, quæ facimus, ita pereant, vt per ea non quæratur gratia in terris, nec gloria in cælis; vt certe peribunt, si saltem veniali culpa inficiantur; quoniam vnum & idem opus non potest esse bonum meritorium gratiæ, vel gloriæ, si est vel venialiter malum, vt post S. Tho. 2. lib. sent. dist. 40. q. 1. art. 4. & 1. 2. q. 10. art. 6. diximus in Manu. confess. prælud. 7. nu. 17. & cap. 23. nu. 1. & in comment. de silentio super cap. in loco benedictionis. 5. q. 4. & prius in Enchirid. de oratione cap. 3. nu. 49. & cap. 20. nu. 36. Et ita cum magna multitudo actuum clericorum, quibus aliqua quærunt, sit illicita & contra canones; non profecto erunt, qui de quæsitis à se testari possint in Vrbe, nec in orbe. Quandoquidem non soli actus, quos communes habemus cum laicis, sed etiam præcipui, quos habemus cum Angelis, laudandi, & colendi Deum, sunt magna ex parte illiciti saltem venialiter, & contra canones.

15 Octauo, ex prædictis sumitur ratio diuersitatis, quare peccata facta contra leges iustitiæ specialis inducunt obligationem restituendi, & non peccata facta contra legem charitatis, & aliarum virtutum, vt docuit Alexan. Alensis communiter receptus in 2. par. quæst. 87. quem recte defendit Adria. in 4. de resti. quæst. 2. col. 9. in 9. de currentibus cum fure. quem nos secuti sumus in comment. cap. inter verba. 11. quæst. 3. & in Manu. confess. cap. 24. num. 7. & Sotus lib. 4. quæst. 3. art. 4. & lib. 4. q. 7. art. 3. colum. 4. & alibi sæpe, de iustitia & iure, & nos repetiuimus in tractatu de redi. eccl. quæst. 2. moni. 7. per quod Adria. vbi supra tenuit, eum qui videt aliquem furantem, licet verbo & facto possit eum à furando arcere, non tamen obligari ad restituendum id, quod fur furto abstulit, nisi ex officio ad id teneretur lege iustitiæ. Per quæ soluuntur argumenta in oppositum formata. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Illegitimis legare & donare ex causis iure communi concessis, etiam de bonis intuitu ecclesiæ acquisitis, non prohibetur clericus, per extrauag. Pij V. qui sola priuilegia ad id à se & suis prædecessoribus concessa reuocauit.*

2 *Extrauag. Pij V. reuocans priuilegia concessa clericis disponendi in fauorem illegitimorum declaratur.*

CONSILIVM IV.

RESPONDEO, quod huius quæstionis, & aliarum multarum ei similium determinatio desumi potest ex annot. 9. quam ego addidi bullæ Pij V. *Quæ ordini*, quam ad verbum refero in tract. de spol. quem feci super cap. non liceat Papæ. 12. quæst. 2. in §. 19. siue vltimo; vbi per multa argumenta neruosa cõpendiose formata probo, quod præfatus Pius V. nihil

nihil tollit, nec reuocat de constitutis iure communi in fauorem illegitimorum, sed tantũ gratias & facultates concessas particulariter ad disponendum de quibuscumque bonis inter viuos per donationes, vel in morte per vltimas voluntates in fauorem eorum cõcessas à se & ab aliquot alijs Pontificibus Max. prçcessoribus suis: & ideo proculdubio non obstante reuocatione præfatarum facultatũ, quæ sunt priuilegia quçdam, possunt clerici, & quilibet alij donare inter viuos, & relinquere in vltima voluntate illegitimis filijs, tam suis quam alienis, ea, & eo modo quo iure communi absque prædictis facultatibus possent, iuxta cap. cum haberet. de eo qui duxit in matri. quam pollu. per adulter. & alia iura quam ipse ibi cito; & consequenter D. consulens proculdubio poterit nepotibus ex fratribus suis illegitimis donare & relinquere, si sunt pauperes, de bonis intuitu ecclesiæ quæsitis tanta, & talibus modis, quanta, & quibus modis iure communi posset, si prædicta extrauag. Pij V. non fuisset edita. Et quia fundamenta huius respõsionis ibi possunt videri, quoniam scio delatos esse Mediolanum multos ex illis tractatibus, hic ea nõ rescribo, sed precor D. consulentem vt in suis ad Deum precibus aliquando mei meminerit.

SVMMARIVM.

1 *Illegitimo suo, vel alieno nullus, nec in vita, nec in morte aliquid dare potest: & hoc, si velit inniti priuilegijs à Sede Apostolica concessis, quæ Pius V. reuocauit, nu. 2. 3. 8. nam si velit inniti iuri communi, nu. 4. & 5. vel speciali concessioni alterius principis habentis iura regalia, nu. 6. 7. & 8. potest.*

3 *Spurij secundum iura canonica, quæ in hoc præualent iuri ciuili, aliquid in bonis parentum habere possunt; eisque iure naturali, quod tolli non potest, debentur educatio, & alimenta, etiam in terris Imperij. nu. 4.*

6 *Papa non potest tollere clerici filio priuilegia, nec legitimationes, quæ quo ad temporalia principes ei concesserunt. nu. 7.*

CONSILIVM V.

QVAERITVR, an hodie clericus posit donare inter viuos vel relinquere in morte filijs suis illegitimis saltem legitimatis, & capacibus effectis, aliqua bona sua saltem patrimonialia, vel quasi patrimonialia, hoc est per suum laborem & industriam quæsita.

1 Pro parte negatiua videtur casus in extrauag. Pij V. cuius initium est, Quæ ordini: per quam statui videtur, vt nulla singularis persona, neque vniuersitas vel collegiũ posit donare in vita, vel relinquere in morte suo nec extraneo filio illegitimo etiã legitimato de vllis bonis intuitu ecclesiæ quæsitis, nec etiam de alijs per vllum laborem, vel industriam, vel quocumque alio modo partis.

2 Pro parte vero affirmatiua facit primo vrgentisime id quod nos annotauimus ad extrauag. prædictam in commen. 1. cap. non liceat Papę. 12. quæst. 2. §. 19. nu. 9. ibi. Noto nono, &c. nempe, quod hæc extrauag. non reuocat iura cõmunia, per quæ illegitimi possunt habere aliqua de bonis parentum. Quod probatur primo, eo quod solum reuocat priuilegia, licentias,

tias, dispensationes, & indulta cōtra vel prӕter ius commune concessa per ipsummet Pium V. & alios omnes prӕcessores eius, vt ex ea patet; nam qui de vno dicit, de alio negare videtur, l. cum prętor. ff. de iud. & cap. nonne. de prӕscrip. & omnia quӕ reuocat ibi Pius sunt alia, quam iura communia: ergo non debet censeri reuocasse illa.

3 Secundo, quod filij illegitimi, etiam si sint spurij, possunt aliquid habere de bonis parentum iure communi, cap. cum haberet. de eo qui duxit in matri. & per ea quӕ Panor. & alij ibidem notant: & absurdū videretur dicere, quod prӕdictus Pius reuocat facultatem quam habent patres in alendo filios illegitimos etiam spurios. Tum quia facilius tollitur ius speciale, quam ius commune, l. eius militis. §. militia missus. ff. de milit. test. & l. si quando. C. de inoff. testam. & ita ex eo quod reuocet remedia, & alia iura specialia, non videtur reuocare remedia iuris cōmunis generalia. Tum quia lege humana non potest tolli naturalis, cap. sunt quidam. 25. q. 1. l. id quod nostrum. ff. de reg. iur. & educatio liberorum iure naturali debetur, cap. ius naturale. 1. distinct. & l. 1. §. ius naturale. ff. de iust. & iure. Tum quia prędicta auth. ex complexu. C. de incest. nupt. nullibi gentium seruatur, quatenus habet spurios filios non esse à parētibus alendos: quӕ tamquam contraria pietati naturali, postponitur ӕquitati canonicӕ prędictӕ conformi iuri & pietati naturali, de qua in l. 1. & 2. ff. de lib. agnos. vt supra dictum est. Tum quia non est verisimile, quod Pius V. pientissimus, & iuris communis obseruantissimus, & morum ab eo exorbitantium reductionis in illud tamquam in pristinum & probatissimum statum amantissimus intenderit tollere legem tanbe pietatis, cum similis similem quӕrat & foueat, iuxta cap. 13. Eccles. & Philos. in ethic. & facere contrarium esset quędam crudelitas Deo & hominibus inuisa secundum Ioan. Bap. in repet. l. si qua illustris. C. ad orph. col. penul. Tum quia à iure antiquo non censetur recessum, nisi quatenus id in nouo exprimitur, l. prӕcipimus. C. de appell. & per hanc extrauag. nulla recessio ab eo exprimitur: ergo, &c. & communiter iuste potest & debet clericus non obstante hac extrauag. alere suos filios illegitimos etiam spurios, nitendo iuri communi contento in d. cap. cum haberet. quod seruandū esse etiam in foro sӕculari terrarū Imperij, & aliorum regnorum, etiam non subiectorum Papӕ, affirmat communis opinio post Panorm. in d. cap. cum haberet. & Bart. in auth. ex complexu. C. de incest. nup. & videre est apud Decium alios citantem in cap. clerici. nu. 2. de iudic. cui adde Philip. Franc. in rubr. de test. lib. 6. col. 28. & Io. Lup. in repet. cap. per vestras. de donat. inter vir. & vxo. §. 23. nu. 12.

4

5 Tertio, quod eadē ratione tenemur dicere per prędictā extrauag. nō reuocari iura cōmunia filijs clericorū fauentia, qua tenemur dicere nō reuocari iura cōcedentia eis ius alimentorū: cū ergo hoc non tollatur, vt probatum est, nec alia sibi iure communi conuenientia censebūtur reuocata.

6 Quarto, quod Papa non potest tollere priuilegia, facultates, gratias, & indulta concessa circa temporalia ab Imperatore Regibus, & alijs iura regalia habentibus, per ea quӕ nos late post alios scripsimus in relect. cap. nouit. de iud. not. 3. ergo iura & facultates capacitatis suscipiēdi & succedendi

dendi extra dominium temporale Papæ, concessa filijs clericorum ab Imperatore, Regibus, & regalia iura habentibus, non potuit tollere Pius V. qui vt vir sanctus, & ex animo diligens Reges & habentes regalia, tamquam filios, noluit præiudicare priuilegijs & indultis concessis ab eis, vt palam est ex eo, quod solum reuocauit concessa per Pont. Max. vel eorum auctoritate.

7 Quinto, quod prædicti Imperator, Reges, & Reguli non permisissent ei, nec permitterent alij Pontifici Maximo, vt reuocaret legitimationes, dispensationes, & alia iura capacitatis succedendi ex testamento, vel ab intestato concessa à se quo ad temporalia filijs illegitimis: sicut nec Papa permitteret eis, vt dispensarent vel legitimarent illegitimos quo ad spiritualia, iux. glo. receptam in cap. 1. verb. diuisis. 10. dist.

Sexto, quod ex contraria & negatiua parte sequeretur, quod nemo quamlibet extraneus posset donare inter viuos, vel relinquere in morte quicquam alicui illegitimo quamlibet extraneo; quod est absurdissimum: quod autem sequeretur, patet ex eo, quod in prædicta extrauag. exprimitur ne quis facultate vlla munitus quicquam det, vel relinquat filijs illegitimis suis, vel extraneis. quod autem sit absurdissimũ, patet ex eo, quod alioqui nulli possent succedere ex testamento, vel ab intestato, nec possent dono accipere quicquam ab aliquo; & ita perirent, etiam si essent iustissimi & sanctissimi, contra illud, *Non vidi iustum derelictum, &c.* & contra iura & consuetudines gentium, & alia omnium regnorum vbique gentium seruata.

8 Septimo, denique peremptorie facit, quod ratio quæ mouit prædictum Pium ad edendam prædictam extrauag. fuit desiderium illud iustum tollendi clericis vias speciales, & priuilegiatas, quas quotidie impetrabant à Sede Apostolica, vel eius auctoritate ad directe vel indirecte donandũ, aut renunciandũ filijs suis illegitimis, non autem ad tollendum vias generales iuris communis, vel speciales aliorum regnorũ, & ab alijs Regibus & principibus concessas, vt satis colligitur ex proœmio, & ex ipsa constitutione, quam restrinxit ad priuilegia & facultates concessas à Sede Apostolica, vel eius auctoritate; & communiter non est extendenda ad alia, cum lex regatur & ducatur ratione sua, & limitetur & extendatur iuxta suos limites, argum. l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de leg. 2. cap. ratio nulla. de præb. & trad. Panor. in cap. suggestum, & cap. meminimus. de appell.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Dominicanorum, de successione bonorum à fratribus relictorum, quos comprehendat.*

2 *Domicilium per officium quæsitum, eo amisso, vel dimisso, amittitur.*

2 *Monachus fit ciuis per monachationem, sicut per adoptionem: & transeundo de illo in potestatem superioris alterius monasterij, amisso primo, acquirit domicilium, & fit ciuis ciuitatis, cuius est secundum monasterium. & nu. 4.*

3 *Magister sacri Palatij est à sua religione exemptus; & sic donec est exemptus, videtur esse extra religionem.*

3 *Regu-*

3 *Regularis perpetuo translatus ad beneficiũ sæculare, desinit esse ordini suo subiectus.*
4 *Domicilium originis non tollitur per domicilium habitationis.*
5 *Successio ab intestato cessat per successionem ex testamento, præcipue ad pia.*
6 *Testamentum ad pia factum coram duobus testibus valet.*
7 *Regularis ex Papæ priuilegio ad pia testari potest.*
8 *Testimonio vnius in foro fori regulariter non creditur, nisi in ijs quæ alteri non præiudicant. num. 9.*
8 *Cardinali creditur quo ad sibi commissa per Papam, si nullius cõcernat præiudicium: quod si concernat præiudicium, requiritur primo quod sit de commissis sibi à Papa faciendis, vel alteri referendis; secundo, quod sit de solitis concedi; tertio, quod non tendat immediate vel directe in damnum tertij: vnde ei creditur de facultate facta monacho testandi ad pia opera, vel de cum aliquo dispensandi, vel absoluendi. num. 9.*
10 *Lex vbi deest, efficax ratio multum operatur.*
10 *Stylus Curiæ facit ius.*
11 *Regularis habens ecclesiam sæcularem, illi, & non monasterio quærit, eique ab intestato succedit dicta ecclesia.*

CONSILIVM VI.

FRATER Thomas Manricus Dominicani ordinis emisit professionem in monasterio suæ prouinciæ in Hispania, in qua functus fuit prælectoris, prædicatoris, & Prioris officijs; & postea constitutus procurator generalis ordinis in Curia Romana assumptus fuit in Magistrum sacri Palatij, & habuit aliquas pensiones & beneficia simplicia; ac tandem factus canonicus ecclesiæ S. Petri defunctus est relictis multis bonis temporalibus, & condito testamento ad opera pia sui ordinis coram duobus dignissimis testibus de licentia Papæ; quam quidem Illustrissimus Cardinalis N. ad suam instantiam viuæ vocis oraculo sibi datam fuisse testatur suis literis, sigillo, & iuramento firmatis. quorum bonorum possessio apprehensa est, & tenetur nomine hæredum in testamento institutorum. Extat autem quædam declaratio in constitutionibus Dominicanorum in 2. distin. illarum, cap. 14. de studentibus in hæc verba:

1 *Declaramus circa successiones bonorum relictorum per fratres, quod seruentur constitutiones in his, in quibus constitutiones sunt claræ; sicut de ijs qui sunt assignati in conuentibus, & prouincijs: de illis autem qui manent extra conuentus, & non habent aliquam assignationem à Prouinciali, aut sunt extra ordinem, declaramus medietatem bonorum suorum post mortem pertinere ad Generalem, & medietatem ad Prouincialem.*

Est item quædam constitutio in eadem distinct. cap. 13. de itinerant. quæ habet hæc verba, *Fratres vero nostros tam in episcopatu præcise titulari, vel aliàs infra episcopatum constitutos, & beneficiatos, vel exemptos ab ordine, exceptis Magistris sacri Palatij, & Pœnitẽtiarijs perpetuis D. Papæ, qui sequuntur Romanam Curiam, eorumque socijs, nolumus in nostris conuentibus vltra triduum retineri.*

His præsuppositis, quæritur an defendi possit, quod dimidium prędictorum bonorum à prędicto Fratre Thoma relictorum non possit vendicari

dicari à Generali. Ad quod respondeo primo, quod difficile fuerat defendere ex eo capite, quod non comprehendatur sub declaratione prædicta in 2.dist.cap.14.quia prædictus Frater Thomas viuebat extra conuentum, & non erat alicui prouinciæ assignatus. Secundo, quod non obstat dicere, quod functus fuerat in prouincia Hispaniæ prælectoris, prædica-
2 toris, & Prioris officijs: quia longe ante mortem illa reliquit: & domicilium, & ciuilitas quæsita per officium, videtur perdi eo relicto, vel amisso, vt colligitur ex Bart.l.1.ff.ad municip. num.14.cum ait: Monachus efficitur ciuis illius ciuitatis per monachationem, sicut per adoptionem: transit enim in potestatem Capituli, & in potestatem Abbatis, qui sunt ciues, vt supra dictum est. verumtamen ista ciuilitas durat, donec durat adoptio:& sic si de illo Capitulo recederet, & transiret ad aliud, vt faciunt fratres Prædicatores, Minores, & Eremitæ, desinerent esse ciues huius ciuitatis, &
3 essent ciues illius Capituli, in quod transierunt. Tertio, quod prædictus Frater Thomas obijt mortem exemptus ab omni iurisdictione sui ordinis; obijt enim Magister sacri Palatij, qui est exemptus, vt probat prædictum cap.13.de itinerant. At talis exemptus extra ordinem videtur esse, donec exemptus est: ergo comprehenditur sub prædicta declaratione cap.14. Quarto facit, quod regularis translatus ad beneficium sæculare desinit esse subiectus ordini suo, cap. ne pro cuiuslibet. 15. quæst.1. & facit cap. si quis iam translatus.21. quæst.2.& gloss. sing.in clem.1.§. ad hæc. de statu mon. At prædictus F.Thomas habuit beneficia sæcularia, pensiones, & canonicatum, vt in facto proponitur: ergo extra ordinem erat, & consequenter comprehendebatur sub prædicta declaratione. Quinto, quod non
4 videtur obstare, quod ciuilitas siue domicilium originis non tollitur per domicilium, siue ciuilitatem habitationis alibi quæsitam, cap.cum nullus. de temp.ord.lib.6. & ita ciuilitas & filiatio quæsita prædicto monasterio de Pedraita in prædictum Fratrem Thomam non videtur sublata per mutationem ipsius ad alia monasteria, & loca. non videtur inquam obstare. Tum quia ciuilitas, quæ quæritur per professionem, non est originis, sed officij, vel dignitatis, quæ amittitur per dimissionem illius, per prædicta dicta Bart. communiter recept. Tum quia certum est, ciuilitatem & filiationem prouenientem monacho per professionem in aliquo monasterio tolli per consecutionem episcopatus, cap.1.18. quæst.1. & cap. cum olim. 2. de priuileg. & etiam per consecutionem alius ecclesiæ sæcularis, quæ perpetuo ei tenenda conceditur, iuxta prædictam gloss. sing. & recept.in clemen.1.§. ad hæc.ver. ad claustrum. de stat. monach. quæ citat textum id optime probantem in d.cap.ne pro cuiuslibet.15. quæst.1. Tum quia l.pen.ff.de senator. quæ habet per adiectionem domicilij dignitatis non tolli domicilium vnde est oriundus, loquitur de domicilio originis, quod est immutabile, secundum gloss.ibidem, & non de alijs mutabilibus, vt eadem gloss.sentit.

5 Secundo principaliter respondeo, quod videtur posse defendi iure testamenti ab eo facti. Primo quidem, quod successio ab intestato cessat per successionem ex testamento, l.quamdiu.ff.de regul.iur. & l.quamdiu. ff.de

ff.de acquir.hæred.cum citat.à gloss.earum. At prædictus Generalis intendit habere prædictum dimidium bonorum per successionem ab intestato; & præfatus frater Thomas decessit testatus,& non ad quæcumque, sed ad pia opera,& non ad qualia qualia,sed in vtilitatem sui ordinis,& duorũ monasteriorum,in quorum altero professus fuit, & altero monialium,cuius curam habet illud, in quo professus fuit,instituendo. Secundo, quod
6 non obstat dicere,quod ad testamenti valorem requiruntur septem testes, l.hac consultissima.C.qui testamen.fac.poss. & in prædicto testamento interfuerunt solum duo; quia in testamento ad pia,quale fuit hoc, sufficiunt duo, cap.relatum.de testam.iure quidam canonico, secundum omnes tam Legistas, quam Canonistas, vt testatur Iason post alios in l.1.C.de sacros. eccles. num.28. & D.Didacus à Leyua præses Illustriss. Concilij Regij in d.cap.relatum. qui & alij omnes sequuntur Bart.dicentem in d.l.1.colum. 1.lect.1. ius canonicum in hoc seruari, & seruandum esse vbique, quid-
7 quid leges ciuiles secundum varias opiniones statuant. Tertio, quod non obstat dicere, quod prædictus frater Thomas erat religiosus, & quod religiosus testari non potest, cap.2.de testamen. & authen. ingressi.C.de sacrosan. eccles. quia illud est verum iure communi; sed prædictus Thomas habuit priuilegium testandi particulariter, vt in argum. proponitur, à Papa, qui potest illud dare ad testandum ad pia, vt nos latius probamus
8 in tract.de redit.eccles.quæst.3.monit.17. Quarto, quod non obstat etiam dicere, quod prædictum priuilegium testandi non satis probatur quo ad forum exterius, eo quod vno solo teste probatur, Illustrissimo nempe Cardinali N. & vnius testimonio quantæcumque dignitatis non creditur in illo foro, cap.cum à nobis.de testibus.Quoniam licet verum sit illud regulariter; tamen fallit in multis, in quibus sunt Cardinales quo ad commissa per Pontificem Max.cap.nobilissimus.97.distin. vt tradit Bald. in l. iusiurand. C.de testib. relatus à Felin.in cap.sicut.de senten.excommun.& à Iasone in l.admonendi. num.189. de iureiuran. Nec obstat, quod ipse post alios à se citatos limitat illud dictum Baldi procedere quo ad ea, in quibus non agitur de præiudicio alterius, per glo. sing. in d.cap. sicut. Tum quia ipse, & omnes sentiunt aliquid speciale habere in hoc dictum Cardinalis; quale non haberet, si ei in nullis prædicialibus crederetur,
9 cum etiam dicto cuiusque alterius stetur in illis, quæ nulli alteri sunt præiudicialia,iuxta glo.in cap.nuper.de testibus,& in cap. placuit.de consecr. distin.4. & alias multas receptas. Tum quia ipsimet fatentur credi Cardinali dicenti se habere commissionem absoluendi, & dispensandi; cuius tamen absolutio & dispensatio potest esse præiudicialis alijs,qui litigarent cum absolutis,vel dispensatis ab eo,dicentibus beneficia, vel alias gratias esse ipsi collatas sine absolutione, & dispensatione necessaria præcedente. Et ita videtur dicendum, quod credendum sit Cardinali etiam in præiudicium tertij, tribus concurrentibus. Primum,quod testetur de commissis à Papa sibi, vel alijs per eum deferendis. Secundum, quod sint solita concedi. Tertium,quod non vergant directe in præiudicium aliorum, sed tantum indirecte, & per quamdam consequentiam. Fatendum enim est,

quod

quod dicto Cardinalis testantis Ioannem mutuo dedisse Petro mille, vel percussisse Paulum, vel donasse centum, non est standum : quia in his non concurrunt prædicta ; nam neque sunt commissa à Papa, nec facile concedi solita ab eo, & directe præiudicant tertio. sed contra videtur, cum testatur factam esse facultatem sibi, vel alij per se deferendam ei absoluendi, dispensandi, vel testandi, vel aliam similem, quæ directe non præiudicant alteri : quia concurrunt tria prædicta, scilicet, quia sunt commissa à Papa, & facile concedi solita, & non vergunt directe in præiudicium aliorum : quamuis indirecte per quamdam consequentiam vergere possint: & in casu proposito agitur de dicto Cardinalis, quo testatur de facultate testandi prædicto fratri Thomæ facta, in qua

10 prædicta tria concurrunt. Nec obstat, quod non videatur probari hæc limitatio canone vllo speciali. Tum quia sufficit, quod probetur supradicta efficaci ratione, nempe, quod secundum omnes aliquid speciale habet in hoc testimonium Cardinalis, & non potest dare aliud minus, quam istud. Tum quod stylus Curiæ, qui vim iuris habet, cap. quam graui. de crimi. fals. & cap. ex literis. de consti. seruare videtur, quod credatur Cardinali dicenti saltem iurato, quod Papa viuæ vocis oraculo huiusmodi facultates, indulgentias, vel gratias, quæ facile solent concedi, & directe & recta non præiudicant tertio, fecerit, vel concesserit. Quod videtur inductum ad excusandas impensas, & necessitatem literarum Apostolicarum: quod esse sanctissimum, & negotijs breuiter expediendis commodissimum, testantur multæ commissiones, quas quotidie viuæ vocis oraculo videmus fieri summo Pœnitentiario. Tum denique, quod in casu proposito agitur de Cardin. cuius fidei adminiculantur multa, nempe genus illustriss. reditus amplissimi, episcopatus Burgensis, qui nullum vmquam præter Papam agnouit superiorem, & nunc est factus Archiepiscopus, & plurimis annis magna eiusdem cum laude in Curia conuersatio, & erga summos Pontifices summa pietas, & obseruantia : & quod iudicio vulgi non fuit prædicto fratri Thomæ vltra aras amicus, neque vsque ad eas adeo propensus, vt in gratiam eius à vero se auerteret.

11 Tertio respondeo, quod ad hoc, vt vel ex bono & æquo prædictus D. Generalis debeat probare testamentum prædictum, multum facit, quod prædicta monasteria, quibus relicta sunt prædicta bona, sunt sibi subiecta; & si testamentum non valeret, possent petere illa ab intestato ecclesiæ sæculares, in quibus prædictus frater Thomas habuit beneficia sæcularia, eo quod religiosus beneficiarius beneficij sæcularis non quærit ordini, & monasterio suo, sed suo beneficio, vel ecclesiæ, in qua illud habet, vt nos latè probamus in comment. cap. non dicatis. nu. 38. 12. quæst. 1. nuper typis excuso, & tangimus in cōmen. cap. statuimus. 9. quæst. 3. vna cum illo etiam excuso, vbi specialem de successione prædicti patris Reuerendissimi Thomæ Manrici mentionem facimus.

SVM-

SVMMARIVM.

2 *Statutum in fauorem personarum factum extra statuentium territorium extenditur.*

3 *Incapaci aliquid si leget quis, non tenet legatum: at si leget tertio, eumdem rogando, vt restituat dicto incapaci, tenet legatum, & acquiritur ipsi tertio. num. 7. qui tamen, si extra testamentum vel codicillum det fidem etiam per publicum instrumentum testatori de restituendo incapaci, potest legato per fiscum priuari. num. 1. & 3. interim tamen sibi iuste retinet. nu. 4. qui si se ipsum fisco deferat, lucrabitur tertiam partem, quæ alteri cuicumque delatori daretur. nu. 7. quod si ipsemet incapax deferat, dimidiam lucrabitur. nu. 6.*

8 *Clericus, qui ob tacitam fidem datam de restituendo incapaci damnatur, fisco ecclesiæ restituat.*

CONSILIVM VII.

STATVTO Ciuitatis N. cauetur, ne maritus possit vxorem instituere hæredem, nec legare, vel relinquere illi proprietatem alicuius rei, sed solum vsumfructum. Quidam ciuis illius ciuitatis venit Romam cum vxore sua, sine animo transferendi domicilium, causa cuiusdam negotij, & incidens in morbum reliquit vxorem vsufructuariam bonorum immobilium, & reliquit grandem partem mobilium cuidam presbytero cognato vxoris suæ, ea mente, vt post mortem eius restitueret illa d. vxori: quod tamen nec in testamento, nec in codicillis expressit; sed coram quibusdam testibus dixit ei, se velle vt illa restituerentur suæ vxori; quod promisit facere presbyter.

Quæritur quid debet confessarius consulere vxori, & quid presbytero.

1 Respondeo primo, quod hoc fideicommissum debet iudicari relictum illi vxori, tacita fide præstita de restituendo eo illi, per l. 3. ff. de iure fisci. & in l. tacitis. ff. de leg. 1. adiuncta Bart. doctrina in d. l. 3. nempe, quod dicitur præstita fides tacite de restituendo incapaci, etiamsi coram notario publico eam, extra tamen testamentum & codicill. præstaret, & colligitur ex eleganti Azonis declaratione in summa de his quib. vt indig. nu. 5.

2 Secundo, quod statutum præfatum comprehendebat præfatum testatorem: quia statutum ciuitatis factum in fauorem personarum porrigit effectum extra territorium statuentium, vt tradit Bart. ponens exemplum de statuto, quo prohibetur coniux legare in l. 1. num. 32. C. de sum. Trin. quem Iason, & alij ab eo citati sequuntur.

3 Tertio, quod præfatus presbyter posset priuari præfatis bonis, si de illis restituendis præstitisset occulte fidem, iuxta præfat. l. 3. ff. de iure fisci. non autem si palam: quia priuatur propter delictum, quod committit volendo fraudare legem bonam per illam tacitam fidem; quæ ratio cessat in præstante illam palam.

Quarto, quod si præfatus maritus recta via legasset vxori illa mobilia, non valuisset legatum: & ita illa debuissent restitui hæredi, iuxta l. si alienum. §. fin. & l. hæreditas. ff. de hæred. insti.

4 Quinto, quod præfatus presbyter cum bona conscientia potest retinere bona, donec eis priuetur: quia in illis quæsiuit dominium per legatum sibi relictum; licet priuari possit eis pro pœna delicti, vt pulchre sentit Bal. in d.l.si qu is presbyter. C.de epis. & cler. & nemo tenetur pœnam soluere, donec à iudice condemnetur, iuxta gl. solemn. & recep. in cap. fraternitas. 12.q.2. vnde etiam clericus irregularis iuste tenet beneficium antea legitime obtentum, donec priuetur, per Inno. cap. cum nostra. de conce ss. præb recep. communiter, vt est apud Fel. in cap. inquisitionis. de accus.

5 Sexto, quod presbyter, si delatus fuerit ad fiscum, & condemnatus, illa restituere tenebitur ei, iuxta præfatam l.3.ff.de iure fisci. tenebitur autem restituere fisco ecclesiæ, & non tẽporali, iuxta Bald. in d.l.si quis presbyter. C.de episc. & cler. & ratio est, quod iam factus est ipse dominus illorum: & ita debent per ipsius priuationem applicari fisco ecclesiæ, cum subijciatur iurisdictioni ecclesiasticæ.

6 Septimo, quod præfata vxor potest quærere sibi dimidium illorum bonorum mobilium, si voluerit deferre, siue denunciare hoc delictum fisco, & fuerit prima in deferendo, & denunciando, iuxta l.senatus. §. senatus. ff. de iure fisci. & trad. ibi per Bart. resolute.

7 Octauo, quod hæc res erat secrete tractanda, & præfatus presbyter non debuisset pandere illã hęredi testamentario. Tum quia præfata mobilia relicta vxori non redeunt ad illum, sed pertinent ad pręfatum presbyterum, donec puniatur pœna priuationis eorum, vt prædictum est. Tum quia si potuisset res manere secreta, potuisset inueniri modus, quo sine offensa Dei potuissent illa venire ad vxorem. Tum quia interest plurimum vxoris præfatæ, vt si res deferenda est ad fiscum, ipsamet prima omnino deferat, vt lucretur dimidium eorum, fisco lucrante alterum dimidium, iuxta 7. dictum: nam & presbyter, si fuerit primus delator, lucrabitur tertiam partem, iuxta l.cum tacitum. ff. de iure fisci. quam poterit postea tamquam suam restituere vxori, suæ cognatæ: sed & si hæres, vel alius extraneus fuerit delator primus, lucrabitur tertiam, nihil lucrante vxore, nec presbytero prædictis, iuxta l.1. C. de his qui se deferunt. & l.edicto. §. extat. ff. de iure fisci. Salua, &c.

SUMMARIUM.

1 *Legatum annuum alicuius rei alicui datum cum onere, vt dictæ res dentur Minoribus de obseruantia pro tot dicendis Missis, non potest eis persolui, nec ipsi accipere, nu. 3. & 4. & seq. immo nec eis dictarum rerum pretium tamquam debitum debetur. nu. 8. sed dictum legatum remanebit penes illum qui fratribus tenebatur dare, ita tamẽ vt ipse ex eo dici faciat tot Missas, ad quot obligabatur fratres, nu. 9. & in eadem ecclesia in qua à prædictis fratribus fuissent dicendæ, num. 10. & si quid ex re legata superererit vltra eleemosynam quæ dabitur celebrantibus, non potest talis sibi retinere. nu. 11.*

2 *Minores de obseruantia sunt incapaces hæreditatis in totum, vel in parte eis directe, vel per fideicommissum datæ, capiunt tamen legatum etiam absolute rei particularis*

ris etiam immobilis vendendæ, vt sic in suas conuertant necessitates eis relictum; dummodo nec sit talis, quæ hæreditatem fraudulenter re ipsa repræsentet; nec sit adiectus modus alius ab illis, secundum quos eis est permissum res accipere, nu. 2. qui sunt vt eis solummodo liceat aliquid pro præteritis & præsentibus necessitatibus etiam aliquem tractum temporis habentibus, & hoc non tamquam debitum ex obligatione procedens, accipere, nu. 7. & 8. & etiam nu. 3. & 4.

3 *Minoribus de obseruantia non potest legari vinea colenda, nec domus locanda, vt sic ex locatione, vel cultura, quid annuum percipiant; sed nec potest eis quid annuum legari. num. 6.*

6 *Mendicantium ordinum vt sit aliqua religio, necessarium est vt nequaquam tot habeant bona, ex quibus sine incerta mendicitate possint viuere.*

8 *Incapaci relictum legatum efficitur caducum; ita tamen, vt si sine culpa sua sit factus talis, detur æstimatio: aliàs remanet apud illum, qui iussus erat dare; ea tamen lege, vt teneatur adimplere onus legato adiunctum, nu. 9. & 10. in fin. immo si sit talis mens legantis, penes hunc nihil debet remanere ex ijs quæ adimpleto onere supersunt. num. 11.*

CONSILIVM VIII.

1 QVAEDAM testatrices reliquerunt collegio cuidam monialium reditus annuos 18. aureorum, & octo cados vini; ad hoc, vt teneantur illa dare fratribus S. Francisci de obseruantia pro stipendio celebrationis Missarum, & diuinorum officiorum eis iniunctorum. Quæritur, an præfatum legatum præfatis fratribus relictum valeat.

Ad hanc quæstionem occurrit considerandum primo, quod pro parte quidem affirmante facit, quod fratres Minores de obseruantia licet non possint institui hæredes, vt expresse declarat Concilium Viennen. in clem. exiui. §. proinde. de verbor. signif. nec etiam possit eis relinqui hæreditas per fideicommissum vniuersale, vt declarat Bart. in tractatu Minorit. lib. 1. distinct. 2. cap. 1. quamuis item non liceat legare ipsis adiecto modo, per quem non licet eis accipere, vt si legaretur eis vinea ad colendum, vel domus ad locandum, vt habetur in cap. exijt. §. ad hæc. eodem tit. lib. 6. nec licet legare ipsis tantam partem hæreditatis, vel tantam quantitatem pretij eius, vt videatur legatum fieri in fraudem institutionis; ita quod verba sonarent legatum, & res denotaret relictam institutionem:
2 licet tamen legare eis moderate pecuniam, & quodlibet aliud etiam immobile, per modum, quo licet eis accipere, puta vt pecunia impendatur in necessitatibus eorum, & vinea vel domus vendatur, & pretium eius impendatur in necessitatibus eorum, vt habetur in præfato §. ad hæc. adeo quod in vers. si vero. habetur, valere legatum generaliter relictum eis, non exprimendo modum, per quem non licet eis accipere illud; ea ratione, quod qui generaliter legat non exprimendo modum illicitum accipiendi, præsumitur legare ipsis per modum, quo liceat eis iuste accipere, arg. l. plenum. §. equitij. ff. de vsu & habita. & l. si procurator. ff. de condi. indebit. At in casu proposito præfati fratres non fuerunt instituti hæredes, neque fideicommissarij vniuersales, nec legatum fuit tantum, vt cre-

deretur factum in fraudem institutionis, nec sub modo, per quem non liceat fratribus accipere: ergo legatum hoc debet censeri validum. quod sentit Bart. in d. lib. 1. distinct. 2. cap. 2. & clare exprimit lib. 2. distin. 1. cap. 1. & Card. in d. §. proinde: Secundo, quod promissio vel oblatio pecuniæ etiam numeratæ facta præfatis fratribus expresse pro necessitatibus suis præteritis vel præsentibus, etiam tractum futurum breuem vel longum habentibus, valet, vt habetur in d. cap. exijt. §. cæterum. immo & facta generaliter, non exprimendo pro necessitatibus, per prefatum vers. si vero.

3 Quibus tamen non obstantibus, videtur verius præfata legata non valere. Ad quod facit in primis d. cap. exijt. §. porro. quatenus determinat præfatos fratres Minores non posse habere vlla bona pecuniaria, nec in communi, neque in speciali, neque consequenter ius exigendi aliquid tale, nec consequenter ius capiendi præfata 18. scuta, & 8. cados vini sibi legatos: quia hæc omnia sunt bona pecuniaria, argumento l. bonorum. ff. de verbor. signif. Secundo, quod per præfatum cap. exijt. in §. cæterum. declaratur præfatos fratres non posse capere pecunias, neque ipsis quæri vllam obligationem, neque actionem contra offerentem aut dantem illas. Tertio, quod in dicta clem. exiui. §. porro. additur clarius id, quod in dicto §. cæterum. satis clare ponitur, scilicet quod nullis alijs modis ab expressis in d. §. cæterum. præfati fratres recurrant ad aliquem pro
4 pecunijs vel alijs rebus habendis: præfato autem §. cæterum. solum permittitur præfatis fratribus recursus pro necessitatibus præteritis, vel præsentibus ingruentibus, vt patet in eo: & fratres, quibus legata fuerunt præfata in casu nostro, recurrunt ad prefatum collegium monialium ad accipiendas pecunias prefatas, & cados vini, tamquam ad obligatum ad ea danda; etiam si nulla necessitas preterita, nec presens ea requirat: ergo prefatum legatum est factum prefatis fratribus alio modo, quam liceat eis accipere: ergo non valet: nec enim prefatus finis celebrandi Missas, nec modi quibus relinquuntur prefata scuta sunt expressi, nec videntur exprimi alia eis similia in præfato §. ceterum. quia in illo solum sit facultas recurrendi pro pecunijs ad prouidendum necessitatibus preteritis, vel presentibus, de quibus non est celebratio Missarum, vel diuinorum officiorum, ad que relinquuntur prefata scuta, & cadi vini: nec præfati fratres recurrunt ad præfatarum monacharum collegium tamquam ad personam nihil debentem eis, sed tamquam ad personam
5 fictam obligatam ad soluenda illa onera. Quarto, quod legatum factum præfatis fratribus de vinea, vt eam colant, & fructus percipiant, vel de domo, vt eam locent, & pensionem accipiant, non valet, vt supra dictum est per præfatum cap. exijt. §. ad hæc. ergo à fortiori non valebit legatum, quo grauatur hæres, vt det eis quotannis vel quolibet mense certam pecuniam, vel certos cados vini, cum certior reditus sit huius legati, quam illius: nam hoc nullam fere curam, laborem, aut impensam
6 requirit, illud autem sic. Quinto, quod eum qui concederet hoc legatũ valere, oporteret cõcedere valere legata, quibus diaria, menstrua, vel annua pecunia legaretur præfatis fratribus, d. clem. exiui, §. cumq. annui reditus.
Tum

Tum quia legatum annuum relinquitur præfatis fratribus illo modo, per quem non licet illis accipere; cum, vt prædictum est, magis repugnet suæ regulæ accipere pecuniam annuam, quam vineam colendam: cum securius, certius, & minore labore capiatur annuum, vel menstruum legatum, quam fructus vineæ legatæ. Sexto, quod per contrariam opinionem daretur facilis & clarus modus fraudandi paupertatem illam summam, & arctissimam regulæ sancti Francisci: quoniam parentes & cognati fratrum prędicti ordinis possent grauare suos hæredes ad dandum aliquas quantitates annuas, vel menstruas conuentibus fratrum Minorum, quę possint sufficere ad viuendum sine vlla mendicitate incerta, quæ requiritur etiam ad hoc, vt aliquis ordo dicatur mendicantium, cap. 1. §. 1. de relig. domib. lib. 6. quanto magis ad hoc, vt sit ordo Franciscanus, cuius paupertas est arctissima, & maxima, vt pręfatum cap. exijt. & pręfata clem. exiui. affirmant.

7 Non obstant allegata pro parte affirmante. Non primum, quod est adeo maximum, vt mea sententia multos etiam eruditos in partem affirmantem traxerit: non inquam obstat: quia concedendo fere omnia, quæ in eo adducuntur, negamus illam particulam, quæ habet legata præfata nō concedi adiuncto modo, per quem non licet pręfatis fratribus accipere illa: quoniam non licet fratribus accipere aliqua, nisi pro necessitate prętерita vel pręsenti, neque ab aliquo tamquam ad dandum illis obligato, per prędicta: & in nostro casu pręfati fratres accipiunt prędicta legata sibi à pręfato collegio debita, & non pro necessitate pręterita, neque pręsenti, sed pro dicendis certis diuinis officijs, sine alio ad necessitates respectu. item recipiunt illa vti quosdam reditus annuos ad finem dicendi certa diuina officia, quod sibi non licere declarat pręfata clem. exiui. §. cumque annui reditus. Ad secundum etiam respondetur concedendo, quod legatum, & promissio, & oblatio, & donatio pecuniæ, & cuiuslibet alius rei temporariæ fratribus Minoribus facta regulariter valet; si modo fiat per modum, per quem liceat eis illa capere; negando tamen, quod in casu nostro sic relinquatur, vt proxime probatum est.

8 Secundo principaliter, pręsupposito quod legatum hoc non valeat, considerandum est, an pręfatum collegium, à quo id relinquitur, teneatur in foro conscientiæ æstimationem illius pręfatis fratribus soluere; super quo magna & subtilis disputatio haberi posset: sed prolixitatis vitandę gratia, breuiter respondetur quod non. Tum quia relictum incapaci à testatore pro non scripto habetur. l. si in metallum. ff. de his quę pro non scriptis habentur. & l. 1. C. de hęred. instit. Tum quia non obstat lex idem Iulianus. §. fin. cum l. seq. ff. de leg. 1. quæ habet, legatario, qui sine suo delicto est rei legatæ incapax, deberi ęstimationem: & quod pręfati fratres absque suo delicto sunt incapaces pręfati legati; non inquā hoc obstat; quia illud est verum, quando simpliciter fit incapax, & non cū adiectione quod nullo alio nisi certo expresso modo capere possit: vt fratres Minores fiunt incapaces ad accipiendum res temporarias per pręfatum §. cęterum. nisi modis, quibus in eo permittitur, scilicet à solis non obligatis, & pro necessitatibus

pręteritis, vel præsentibus, per prædicta: quod satis clare affirmat Bart. vbi supra lib. 2. dist. 2. cap. 1.

9 Tertio, considerandum occurrit, an præfatum collegium obligetur ad faciendum celebrare officia diuina, ad quæ testator intendebat præfatos fratres obligare. Ad quod videtur breuiter respondendum, quod sic. arg. l. 1. §. pro secundo. C. de cadu. tollen. quod habet, legatum relictum alicui, qui tempore testamenti in rerum natura erat, & postea priusquam illud quæreret aliqua ratione deficit, debere remanere penes eum, à quo relinquitur: ita tamen, vt impleat onus, quod ei adijciebatur, ea ratione adiecta, quod non est ferendus, qui lucrum amplectitur, & onus ei adiectum contemnit.

Quarto, considerandum occurrit, an præfatæ moniales satisfaciant faciendo celebrare partem diuinorum officiorum iniunctorum præfatis legatis per fratres vnius monasterij eiusdem ordinis, & partem per fratres alius monasterij etiam eiusdem ordinis. Ad quod respondendum est, quod non, si illud faciant obligando se ad faciendum sic celebrare perpetuo; sicut testatores intendebant obligare fratres illos, quibus legabant, ad facienda illa. Tum quia fratres ij, per quos collegium præfatum vult celebrare illa, sunt eiusdem ordinis Franciscani; & ita sunt incapaces huius obligationis, & non possent salua sua regula accipere illa illo modo, per quem non licet eis quidquam accipere.

10 Quinto, considerandum venit, per quem igitur modum posint licite prętatæ monachæ illa diuina officia facere celebrare. Ad quod respondendum videtur primo, quod tenentur, si fieri potest, facere celebrare illa in illis ecclesijs & altaribus, in quibus præfatæ testatrices iusserunt vt celebrarentur: quia diuina officia debent celebrari in illa ecclesia, vel loco, in quo iussa sunt celebrari, vt nos post alios tradimus in enchir. de oratio. cap. 5. nu. 3. allegando in id multa, in quibus est cap. nos quidem. de testam. vbi per illum tex. hoc adnotarunt Petrus, Ioan. Imol. & Barbat. ibidem allegati. Secundo, quod poterunt pro suo libito eligere sacerdotes sæculares, & regulares eiusdem, vel alterius ordinis, de consensu Guardiani, conuentus, & fratrũ ecclesiæ præfatæ S. Francisci, si fuerit ad id necessarium, cum tanta libertate, cum quanta possent sua sponte facere in ea celebrare alia similia diuina officia, quę vellent pro aliqua sancta & pia causa: non quidem animo soluendi legata illa prædictis fr tribus, sed animo exonerandi se onere, quod ipsis euenit ex eo, quod illa legata vti facta incapacibus non fuerunt valida, & debent remanere apud eos, à quibus legata fuerunt, cum onere tamen subeundi onera illis adiecta, arg præfatæ legis 1. §. pro secundo. C. de caducis toll. & aliorum.

11 Sexto, considerandum occurrit primo, quod hæc omnia præfata sine vlla dispensatione S. D. N. iure communi fieri possunt: Sua vero sanctitas potest, quicquid sibi placuerit, eis addere, & detrahere, arg. cap. cuncta per mundum. 9. q. 3. & cap. proposuit. de concess. præb. obseruata tamen lege naturali & diuina, cap. sunt quidam. 25. q. 1. Secundo, quod consequenter posset confirmare prædicta legata, & dispensare cum præfatis fratribus, vt

acci-

acciperent ea pro necessitatibus præteritis, vel præsentibus, & etiam pro futuris: quia præfatus S.Franc. suam regulã auctoritati sanctæ Sedis Apostolicæ, à quo confirmata fuit, supposuit. Tertio, quod fortassis hoc non expediret regulæ illi mirabili S.Francisci, & puritati eius, & honori ordinis eius Illustrissimi, eo quod præberetur occasio petendi alias mille dispensationes similes fratribus eiusdem ordinis volentibus sese opipare sustentare. Quarto, quod posset pie declarari, quod si quid de prefatis scutis & cadis superesset soluto iusto stipendio celebrantibus præfatas Missas, illud impenderetur monasterijs pauperibus, quæ ipsę eligerent. Tum quia testatrices videntur voluisse, ne quicquam de illis apud prefatas monachas remaneret. Tum quia ipsis aperiretur via, per quam possent iuste id erogare præfato monasterio S.Francisci, quando necessitas præterita vel præsens illud permitteret. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Minoribus de obseruantia, qui tenentur ex incerta mendicitate viuere, nu. 4. non potest aliquid annue præstandum legari, etiam addito modo, vt illud vendatur, & sic annuatim in fratrum vsus conuertatur: sicut nec potest legari prædium, vt pensiones omni anno in eorũ necessitates conuertantur; licet eis possit legari prædium tunc ita vendendum, vt ex pretio præsenti eorum subueniatur necessitati. num. 2. at eorum ecclesiæ & conuentui potest quid annuum necessarium pro fabrica, vino, hostijs, cæra, oleo, vestimentis ad sacrificium & diuina necessarijs legari. nu. 3. quod si legatum excedat dictas necessitates, vide remißiue. nu. 5.*

CONSILIVM IX.

VTRVM annuus reditus promissus, vel legatus monasterio fratrum Minorum de obseruantia, pro fabrica, vino, hostijs, cęra, oleo, & vestimentis ad celebrationem Missarum, sit validus, nec ne?

1 Pro parte negatiua facit primo, quod legatum annuum factũ fratribus Minoribus non valet, etiam ad hoc vt vendatur, & æstimatio in necessitatibus imminentibus impendatur, vt determinat Bart. in tract. Minorit. lib. 2. cap. 1. distinct. 6. pro quo videtur casus in cap. exijt. §. ad hoc. 2. verb. sig. lib. 6. qui habet, relictum fratribus Minoribus expresso modo, secũdum quem non licet eis accipere, non esse ab eis acceptandum: constat autem nõ licere eis habere annuos reditus, clem. exiuit. §. cumque annui reditus. de verb. sig. & consequenter apparet non licere fratribus huiusmodi habere legatum, de quo est quæstio, per modum annui reditus, cum per talem modum habendi relinquatur eis illud modo expresso, quo tenere non pos-
2 sunt. Secundo, quod quãuis liceat huiusmodi fratribus accipere domum, vel prædium simpliciter legatum, ad hoc vt vendatur, & pretium in necessitatibus conuertatur: non tamen licet eis accipere domum, vel prædium legatum, adiecto modo expresso, vt locẽt, vel colant, vt est casus in eodem §. ad hoc. & in casu nostro videtur relictũ sub modo expresso habendi illud per modũ annui reditus. Tertio, quod multa scripsit Cardinalis in d. clem. exiuit. §. proinde. & §. seq. quæ videntur hanc partẽ negatiuam cõfirmare.

3 Sed his non obstantibus contrarium videtur verius pro validitate legati: & primo ea firma ratione, quod aliud est ecclesia, & fabrica eius, & aliud collegium, conuentus, vel Capitulum, quod eam tenet, gubernat, & regit, cap. per exemptionem. de priuil. lib. 6. & arg. cap. si ciuitas. de senten. excom. eodem lib. 6. & notatur in cap. requisisti. de testam. hic autem testator non reliquit fratribus Minoribus, nec eorum collegio, nec vlli singulari eorum, sed ecclesiæ, quæ nõ prohibetur taliter accipere: nam nec d. cap. exijt. de verbor. signif. lib. 6. nec d. clem. exiuit. eodem tit. nec vlla particula regulæ S. Francisci prohibet relinqui aliquid annuum eorum ecclesijs, vt aduertit Bart. lib. 1. Minoritarum. dist. 4. cap. 1. & in l. ciuitatibus. ff. de leg.
4 1. & in l. seruos. ff. de alimen. leg. Secundo, quia ratio, quare S. Franciscus voluit fratres fore mendicantes, & in arctissima paupertate, est, vt toti penderent à Deo, & solis illis, qui amore Dei sibi traderentur, per incertam mendicitatem victitarent, vt colligitur ex eius regula, & ex declarationibus eius, quæ habentur in d. cap. exijt. & in d. clem. exiuit. & constat eorum incertam mendicitatem non tolli ex eo, quod aliquem certum reditum habeat eorum ecclesia pro fabrica, candelis, hostijs, & vino ad sacrificandum, & alijs huiusmodi, quæ ad victum & vestitum fratrum non pertinent; quale est relictum, de quo agitur: & cum cesset ratio prohibitionis, consequenter cessare videtur ipsa prohibitio, cap. cum cessante. de appellationibus.

5 Contra hoc tamen facit, quod Bart. vbi supra determinat, videlicet illud superfluum, quod relinquitur ecclesiæ, vel fabricæ, pro aliqua necessitate, posse à fratribus cõuerti in aliam necessitatem, & ita etiam relictum vltra necessitatem valet: ideo cogitentur ea, quæ addit Cardinalis in d. §. proinde. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Testamentum ante ingressum religionis factum à cogitante de dicto ingressu, statim ita professione facta confirmatur, vt hæres possit capere possessionem bonorum, & hoc etiamsi illud sine licentia Episcopi & conuentus fecerit, nu. 2. nec postea potest amplius ipse testator etiam ex licentia Episcopi, vel conuentus, de dictis bonis disponere. num. 3. at si quando fecit dictum testamentum, non cogitauit de dicto ingressu, & professionem fecit apud non mendicantes, ex æquitate videtur reuocasse dictum testamentum. nu. 1.

CONSILIVM X.

AN PETRVS hęres institutus à volente ingredi monasterium, & cogitante de ingressu, adeo quod conuenit cũ Abbatissa, & cõuentu, quantum dotis erat datura ei, & quod de reliquis posset testari, vel aliàs libere disponere, & ita fecit testamentũ instituẽdo ipsum Petrũ hęredem in dictis bonis; possit capere possessionẽ bonorũ quo ad ea, ad quæ fuit institutus, statim post professionẽ consequutã, non expectata morte naturali testãtis: vel requiratur auctoritas Episcopi, & cõsensus conuentus: attento, quod post professionẽ de illorũ licentia & consensu reuocauit prædictũ testamentũ.

Respon-

Respondeo, quod prædictus Petrus institutus hæres à prædicta volente ingredi religionem,& non solum cogitante de ingressu, sed etiam paciscẽte quantum dotis erat datura,& quantam partem reseruatura suæ liberæ dispositioni, potest capere possessionem statim post professionem, & vti
1 & frui bonis illius hæreditatis. Primo quidem, quod testamentum factum ab ingressuro religionem intẽdente ingredi eam confirmatur morte ciuili professionis,non expectata morte naturali profitentis; quę est determinatio Ioan.Imol.l.1.col.9.num.14.ff.de testa.quem sequitur Franc.in rub. de testa.num.72.Couar.cap.2.de testa.num.8.Dixi, cogitante,&c. Quia,si absque cogitatione ingressus testamẽtum factum fuisset,iudicari posset ex quadam æquitate,quod postea ingressus illud, & profitens videretur noua voluntate recedere à priore, fauore monasterij: quo casu potest procedere opinio Bar.frequentius recepta,qua tenet testamentũ ingredientis monasterium non mendicantium morte ciuili professionis non confirmari.

2 Secundo respondeo, quod licentia & auctoritas Episcopi, & consensus conuentus non sunt necessaria ad hoc, vt præfatum testamentum valeat: quia iure communi licet volẽti ingredi religionem, immo & ingresso ante professionem libere testari, vt nos resoluimus in Com. 2. de reg. super cap.non dicatis.12.q.1.num.51.& frustra precibus impetratur, quod iure communi conceditur,l.1.ff.ad municipa.& glo.recep. cap.1.de rescript.

3 Tertio,quod neque Episcopus,neque monasterium monialium, neque ambo coniuncta potuerunt facere facultatem disponendi de bonis suis post professionem: quia id est contra authent. ingressi. C. de sacrosanct. eccles.& cap.2.de testam.& cap. in præsentia. cum ei adnotatis de probat. contra quæ nullo iure potest dispensare Episcopus, neque alius inferior à Papa; quandoquidem, an id etiam possit facere Papa, multi dubitarunt, vt post Francum d.rubr.diximus etiam nos vbi supra. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Legatum, quo mandatur hæredi, vt det omni anno aliquid, censetur perpetuum, præsertim si fiat loco pio, num.2. item si mandentur fieri etiam tacite in memoriam & honorem familiæ aliqua, quæ non possent assequi, nisi legatum esset perpetuum. num.1.*

CONSILIVM XI.

QVIDAM testator reliquit legatum,quo onerauit N. hæredem, vt singulis annis solueret cuidam loco pio aliquot libras & solidos,quibus emerẽtur tres cærei, & ponerentur in dicto loco pio cum armis & insignibus suæ familiæ.Dubitatum est, an ex verbis testatoris possit colligi legatum hoc esse perpetuum: & cum res delata esset in iudicium,iudicatũ est esse perpetuum.Quæritur modo à D.vestra, quid hac in re sit tenẽdum.

Sententia præfata eruditiss. domini mei videtur esse iuridica. Tum per ea quæ S. D. adducit. Tum quia præfatum legatum etiam si non fuisset
1 pium,erat censendũ perpetuum; quod palam sonat illa verba, *omni anno*, & illa

& illa quibus oneratur hæres soluere prædictas libras, & solidos positos in tribus torcijs cum armis & insignibus familiæ testatoris; quæ palam significant testatorem voluisse id ad nomen familiæ cōseruandum, quod per vnum actum fieri non poterat. Tum quia sententiæ à duobus posterioribus iudicibus latæ expresse habent præfatum legatum fuisse soluēdum non solum ab N. hærede, dum viueret, sed etiā à filijs suis, dū viuerent; quod nulla ratione potest defendi, nisi legatum esset perpetuum: nam filij, vt ibi habetur, non fuerunt instituti neque grauati, nisi casu quo pater eorum decederet priusquam testator; qui cum decessisset post mortem testatoris, defecit substitutio illa conditionalis defectu conditionis, & consequenter grauamen impositum eis: & ita filij dicti N. nihil penitus debuerunt nec debent ex suis personis tamquam substituti, sed tātum ex persona patris, cuius sunt hæredes, & ratione oneris adiecti suo patri N. vti hæredi suo; & consequenter nihil debuissent, nisi legatum fuisset perpetuum transiens ab hærede in omnes hæredes eius, siue essent filij, siue extranei: quia filij non fuerunt instituti, nec substitutio eorum valuit deficiente conditione sub qua fuerunt substituti, vt dictum est, plusquam extranei, si fuissent eius hæredes. ita quod præfati iudices videtur secum pugnasse, dicentes ab vna parte filios teneri, dum viuerent, ad soluendum illud legatū, & ab alia parte legatum patri suo relictum non fuisse perpetuum, si res satis

2 perpendatur. Tum quia iugulum huius quæstionis nō tam est an legatū sit pium aut profanum, quam an ex verbis testatoris colligatur esse perpetuum, vel temporale, & an legatum annuum ab hærede soluendum alicui collegio perpetuo maxime pio censeatur perpetuum. Cum ergo ex verbis testatoris colligatur hoc legatum, cum sit annuum legatum absolute ab hærede alicui collegio perpetuo factum, præsertim pio, esse perpetuum, l. antepenult. ff. de annuis legat. quæ habet legatum vt die natalis sui darentur aliqua diuidenda decurionibus censeri perpetuum, & per l. annua. eod. tit. sub finem, quatenus habet annum legatum relictum templo censeri perpetuum, & per alia quæ nunc non vacat nec videtur necesse scribere; consequens est responsionem præfatam præfati domini mei esse iuridicam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

2 *Exequutoribus testamentarijs non potest de iure testator dare facultatem faciendi institutiones, vel substitutiones, nec etiam secundum ius Castellæ, nisi exprimat nomen instituendorum, vel substituendorum. Vnde licet intra annum, à die iudicialis monitionis aliqua possint, non tamen poterunt prædicta. num. 1.*

3 *Prohibitio de non alienando facta à testatore, nisi addatur causa, aut persona, ob quā fit, non tenet: sufficit tamen causa tacita, puta ad conseruandum honorem in familia, etiam ex actu nullo coniecturata. num. 4.*

4 *Intentio & mens alicuius ex actu & confessione eius etiam nulliter facta, immo & ex facto etiam nullo exequutorum sui testamenti potest colligi.*

5 *Alienare extra familiam prohibito, potest remotior, sed non extraneus ex testamento, sed sic ab intestato succedere.*

6 Bona

6 Bona vinculata tunc ad proximiorem vinculantis, & non vltimi possessoris transeunt, quando testator dixit vt bona transirent ad proximiorem, aliàs secùs.

CONSILIVM XII.

1 CIRCA testamentum Vincentij de Salcedo portionarij, Primo videtur dicendum, quòd substitutiones & vocationes factæ à testamentarijs, vel commissarijs ab eo institutis nil valet. Tum quia potestas eis concessa non videtur extendi ad illas, per l. 31. Tauri. Tum quia non sunt vsi sua potestate intra quatuor vel sex menses, intra quos vti debebant, per l. 33. & duas sequentes.

2 Non obstat, quod prædicti, quibus data fuit à testatore potestas, erant exequutores testamẽtarij, quorum potestas durat vno anno post monitionem eis factam à iudice, vt exequantur, cap. nos quidem. de testament. & Auth. hoc amplius. de fideicomm. non inquam hoc obstat. Tum quia illud ius commune restrictum est in regnis Castellæ per leges Tauri ad 4. vel sex menses. Tum quia nec intra annum, nec intra 4. vel sex menses possunt facere exequutores id, eo quod eis testator nõ potest cõmittere potestatem instituendi vel substituendi hæredem, secundum ius commune, l. captatorias. & l. illa. ff. de hæred. instit. neque secundum ius Castellæ, nisi expresso nomine eius qui est instituendus, vel substituendus, vt habet prædicta l. 31. & ita in casu proposito nõ potuerunt prædicti exequutores, vel commissarij facere prædictas substitutiones ob defectum potestatis, licet aliqua alia potuissent facere intra annum à tempore monitionis iudicis.

3 Secundo, quod prohibitio alienationis à prædicto Vincentio testatore facta potest videri alicui non valuisse: quia videtur nuda à causa & persona; & talis prohibitio à testatore facta non valet, l. filiusfamilias. §. diui. ff. de leg. 1. Sed videtur quod testator voluit tacite suũ nomen & familiam honorare, eo quod post prohibitionem alienationis adiecit, vt omnia sua bona vinculata manerent, & non possent diuidi: per quod tacite videtur voluisse prouidere suo nomini, & familiæ; & sufficit vt prohibitio alienationis videatur vestita tacita causa vel persona, vt post alios tradit Ripa in d. §. diui. num. 4. ponens exemplum de prohibente alienare turrim vel

4 pulchrum palatium, nulla expressa causa, vel persona. Facit ad hoc, quod commissarij, vel exequutores prædicti, declarando intentionem Vincentij testatoris, statuerunt, vt omnis, ad quem illa bona vinculata peruenirent, cognominaretur de Salcedo, alioquin perderet illa; quæ magna est coniectura præsumendi voluisse illum per illud vinculum consulere honori suæ familiæ: nisi enim id nouissent, non imposuissent tam graue onus successoribus. Nec obstat, quod actus ille fuit nullus: quoniã ex actu nullo colligitur intentio & mens testatoris, instar confessionis, quæ in actu nullo facta præiudicat, secundum Innoc. in cap. qualiter & quando. il 2. de accusat. recept. vt monstrat Deci. in cap. at si clerici. num. 3. de iudic.

Tertio, quod qui teneret prohibitionem alienationis non valere, deberet dicere, quod hæres institutus à prædicto Vincentio potuit ex testamẽto vel ab intestato in alium transmittere illa; & consequenter instituendo

vxorem

vxorem suam in suis bonis, videtur transtulisse illa in eam. Tum quia institutus in parte bonorum, non dato sibi cohęrede, videtur institutus in omnia bona per testamentum transmissibilia, l. 1. §. si ex fundo. ff. de hęred. instit. cap. si pater. cum gl. in verb. in re certa. de testam. lib. 6. Tum quia non potest quis, nisi sit miles, decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus, l. 1. ff. de milita. testam. l. cohęrede. §. fin. ff. de lega. 1.

5 Quarto, quod si tenuerimus, vt videtur tenẽdum, prohibitionem prędictam valuisse ob adiectionem tacitam prędictę causę honoris sui & suę familię; D. consulens, si, vt dicitur in facto, est proximus hęres ab intestato primi hęredis, debet habere illa bona vinculata. Tum quia de illis nõ fuit testatus primus hęres, nec potuit testari instituendo hęredem in eis suam vxorem, quę non erat de familia, nec cognomine Vincentij vinculatoris illorum bonorũ, per l. peto. §. fratre. ff. de leg. 2. & notata ibi per Bart. ab alijs receptum, dicentem, quod prohibitus alienare aliquã rem extra familiã, non potest eam alienare in aliquem extraneum per hęredis institutionẽ, licet posset per successionem ab intestato, per l. cum pater. §. cum inter. ff. eod. vbi idem Bart. & alij. Tum quia consulens est, vt in facto proponitur, propinquissimus omnium, qui ei ab intestato succedere possunt.

6 Quinto, quod videtur huic dicto obstare illa opinio, quæ habet, bona vinculata transire ad propinquiorem vinculantis, & non ad propinquiorem vltimi possidentis, quæq. multorum auctoritate confirmatur in informatione Hispana; quoniam contraria, pro qua etiam multi citãtur in d. informatione, videtur tenenda in hoc casu, in quo testator nihil dixit de successione propinquorum, sed simpliciter instituit quemdam nepotem hæredem, nullo sibi dato substituto, nec vlla facta mẽtione, nec ordinatione, quod succederet propinquior: & quod ipsemet testator non reliquit illa bona vinculata fratri suo, qui erat sibi propinquissimus, sed nepoti ex sorore; esto quod alia opinio procedere posset, si testator dixisset, vt succederet in eis propinquior, non declarando an deberet esse propinquior testatoris, vel possessoris. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Substitutus hæredi decedenti sine liberis excluditur à monasterio, in quo hæres professionem emisit, nisi aliter de mente testatoris expresse, vel tacite constet.

CONSILIVM XIII.

ANTONIVS carens liberis instituit nepotem ex fratre, & substituit ei suos filios masculos legitimos, si haberet, aliàs neptes ex sorore. Is nepos institutus intrauit monasterium, & donauit illi omnia bona sua, & ita non potuit habere filios masculos legitimos. Quæritur an filiæ substitutæ excludant monasterium, an contra monasterium excludat eas.

1 Respondetur primo, quæstionis huius decisionem pendere à decisione illius generalioris; an substitutus, si absque liberis decesserit institutus, excludat monasterium, quod institutus intrauit; an contra monasterium excludat

cludat substitutum? quam constat esse valde controuersam, quamq. nos olim late tractauimus in cap. in præsentia. de probationibus. vbi etiam satis tractant Panorm. Fel. Dec. & alij, qui referunt plurimos diuersa de illa sentientes, quibus addit alios Couar. lib. 1. varia. resol. cap. 19.

Secundo, quod ego in ea fui & sum opinione, quod si testator, qui instituit & substituit, expresse excludit monasterium, aut tacite talibus verbis, per quæ appareat eum cogitasse de monasterio, vel noluisse vt monasterium succederet in suis bonis, substitutus excludet monasterium: alioquin monasterium excludet substitutum.

Tertio, quod cum in casu proposito instituens non excluserit expresse monasterium, nec tacite talibus verbis, ex quibus colligeretur noluisse vt monasterium succederet; censendum est, quod monasterium excludit præfatas filias substitutas, per ea multa, quæ colligi possunt ex locis supra citatis, quod valetudo infirma nobis facere non permittit. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Incertæ personæ de certis per tertium eligendæ relictum non dicitur captatorium, sed tenet; est tamen conditionale: ita vt non facta electione, omnibus debeatur; ea autem facta, soli electo totum, alijs penitus exclusis, acquiritur.*

2 *Captatoria dispositio, per quam institutio, legatum, & fideicommissum in voluntate alterius tertij relinquitur, non tenet: talis tamen non est, immo tenet, quando tertio solum est data facultas ex certis incertum eligendi, puta vnum de tali familia. num. 3. & num. 1.*

3 *Eligere qui ex certis vnum quem malit potest, qui legatum, vel hæreditatem dandam, vel restituendam capiat, taliter nominato, non potest onus aliquod imponere, nu. 4. nisi sic nominatum grauet, vt alteri ex dictis certis, puta alteri pauperi, vel alteri de familia vocatis restituat. num. 5.*

4 *Vtile per inutile, si sint separabilia, non vitiatur. vnde qui tenetur aliquem ad legatum simpliciter nominare, licet non possit nominato, num. 2. nec cui tenetur restituere, num. 4. onus imponere; si tamen imponat, tenet nominatio, & restitutio, reiecto onere. num. 4.*

6 *Grauatus post mortem alteri nominato restituere, si superuiuat nominato, liber à dicto onere remanet, nec hæredibus nominati ad aliquid tenetur.*

CONSILIVM XIV.

PRAESVPPONITVR in facto, quod testator habens filiã, & ex ea inter alios tres nepotes, Ferdinandum, Petrum, & Franciscum, & quãdam capellam dotatam cum onere vnius Missæ singulis annis, ordinauit, quod eius gener & filia, quicumque ex eis vltimus decessisset, nominare deberet vnũ ex dictis tribus nepotibus, qui sibi magis placuisset, qui haberet dictã capellam, & eius bona, & alij nõ nominati illam non possent habere: & defuncto genero, superstite filia, illa nominauit ad dictã capellam Frãciscum vnum ex dictis tribus, & casu quo ipse decederet sine liberis, quod dicta capella perueniret ad Ferdinandũ similiter vnum ex dictis tribus filijs, nulla

facta

facta mentione de Petro tertio filio. Defunctus est Ferdinandus, relicto Ludouico eius filio: & deinde defunctus est Frãciscus sine filijs, qui in eius testamento instituit hæredem Ludouicum filium Ferdinandi, & iuxta formam testamenti patris sui & aui nominabat ad dictam capellam prædictum Ludouicum, quatenus haberet facultatem nominandi. Nunc Petrus superstes ex dictis tribus nepotibus prætendit dictam capellam ad se pertinere, & nominationem factam de dicto Ludouico filio Ferdinandi non valere. Quare dubitatur, quis eorum, scilicet, Ludouici, & Petri, teneat ius.

Et breuiter omissis superfluis more Rom. concludendum est, Ludouicum debere obtinere. Et pro fundamento in primis præmittenda est com-
1 munis conclusio omnium, istam dispositionem factam per dictum testatorem, in qua fuit data facultas genero & filiæ nominandi vnum ex tribus filijs, esse validam & non captatoriam; quia data fuit electio incertæ personæ de certis; quo casu valet; quia non facta electione omnes essent vocati, iuxta tex. in l. cum quidam. & l. vnum ex familia. cum tribus. §. seqq. ff. de leg. 2. vbi Bart. & omnes scriben. l. vtrum. §. cum quidam. ff. de reb. dub. vbi omnes tradunt, Paris. consil. 38. col. 1. & num. 31. & 32. volum. 3. vbi latissime multos congerit. & talis dispositio dicitur conditionalis, antequam sit facta electio, & nominatio: & facta electione expirat conditio, & cæteræ conditiones deficiunt; quia est adimpleta voluntas testatoris: ita inquit textus in d. l. vnum ex familia. §. 1. & §. si itaque. & ibi Paul. de Cast. & Bald. & Paris. d. consil. 38. num. 5. d. l. cum quidam. ff. de legat. 2. Vnde cum in casu nostro filia secundum facultatem sibi concessam nominauerit Frãciscum, statim facta nominatione, & secuta morte filiæ, dicitur adimpleta & purificata conditio, & ius fuit acquisitum ipsi nominato; & alij duo, scilicet Ferdinandus, & Petrus, remanserunt exclusi.

Super hoc facto, & responso cuiusdam excellentiss. V. I. D. quæritur à Dominatione tua quid sentiat?

RESPONDEO, quod conclusio consulentis eruditissimi proculdubio videtur esse iuridica, & solide fundata rationibus ei subiectis: & ad
2 maiorem redundãtiam, & explicationem, considerari potest, quod ea quæ propono, nihil ei prosunt. Pro illo enim solum possunt facere duo: Primo quidem, quod tam legatum, vel fideicommissum captatorium, quam institutio captatoria, siue relicta in voluntate alterius, sunt inualida, l. illa institutio. cum glossa, & l. captatorias. ff. de hæred. instit. & l. captatorias. C. de testa. milit. & quod facultas illa data filiæ & genero nominandi vnũ de filijs suis videtur fuisse captatoria, quia fuit collata in volũtatem alterius.

Secundo, quod nec filia, nec gener habuerunt facultatem nominãdi vllum ex filijs cum grauamine nominandi aliquem, sed solum simpliciter nominandi; & quod consequenter filia nominans Franciscum cum onere nominandi Ferdinandum, si decederet sine liberis, excessit facultatem sibi datam; & ita non valuit quod egit, arg. l. fin. ff. de iurisd. omnium iud. & cap. 2. de constit. lib. 6. & qui non vult facere quod potest, & vult facere quod non potest, nil videtur facere, cap. cum super de offic. deleg.

3 Sed ad primum horum respondetur, quod licet substantia institutionis

legati

legati vel fideicommissi non possit in arbitrium alterius conferri, vt iura prædicta declarant; electio tamen incertæ personæ de certis, vel de certo genere personarum, vel familiæ, potest in arbitrium & voluntatem alterius conferri, l.si quis Titio.§.1.& l.cum quidam.2. & l.vnum ex familia.ff. de leg.2.adeo quod Bart.communiter receptus in theoria & praxi determinat in d.l. illa institutio.valere institutionem pauperum, quos elegerit Titius: & certum est valere legatum relictum alicui de familia, cui vel quibus hæres volet, d.l.vnum ex familia.§.sed & si fundum.ff.de leg.2.

4 Ad secundum autem respondetur primo, concedendo, quod qui grauatur restituere simpliciter aliquid alicui, non potest illum grauare regulariter vt restituat illud alij, nec aliquid eiusmodi imponere: sed negando, quod restitutio facta cum onere non valeat quo ad satisfaciendum facultati de restituendo; licet oneris additio non valeat: quia hæres vel grauatus restituere aliquid simpliciter, si restituerit fideicommissario onere aliquo adiecto, satisfacit obligationi restituendi; licet onus adiectum non valeat, nec fideicommissarius teneatur illud acceptare, nec adimplere, vt est casus in d.§.sed & si fundum. vbi hoc clare sentit Bar.& latius expressit Pau.Castr.Vnde & praxis totius orbis habet, quod qui habet primogeniũ, vel maioratũ restituendũ alteri, si restituit illũ adiecto onere aliquo, satisfacit obligationi suę, licet ille non teneatur acceptarę onus, nec acceptet: cuius ratio radicalis est illa regula de reg.iu. lib. 6. vtile per inutile nõ vitiari.qđ est verũ, quando alterũ ab altero est separabile, vt in casu nostro, in quo onus adiectũ est separabile à restitutione, cui adijcitur, vt palã est.

5 Secundo responderi potest, quod licet regulariter grauatus de restituendo aliquid alicui de familia non possit grauare illum de restituendo alteri: fallit tamen, quando grauatus restituere vni de familia, vult grauare illum de restituendo alteri eiusdem familiæ, vt colligit singulariter Bart.in d.l.vnum.§.sed & si fundũ.nu.2.inferens ex hoc, quod executor, qui deputatur ad eligendos pauperes, potest eligere vnum cum onere restituendi alteri pauperi: & in casu nostro filia testatoris, quæ nominauit Franciscum vnum de filijs suis, grauauit eum de restituendo Ferdinãdo alteri filio suo,

6 qui erat vnus de tribus, quorum vnus erat nominandus. Tertio etiam potest responderi, quod onus adiectum Francisco extinctum fuit per mortẽ Ferdinandi & sic nominatio remansit pura, & capella sine aliquo onere apud Franciscum grauatum restituere Ferdinando, iuxta tex.in l.qui liberis.§.hæc verba.& l.sed & si plures.ff.de vulg.& pup.l.quibus diebus.§.quidam.ff.de cond.& demonstrat. & in terminis Fabianus de Monte in consil. 149. num.18. cum seq. inter consilia vlt.volunta. vbi mater, quæ fuit grauata restituere filio post mortẽ, si filius prędecedat, hæreditas remanet penes matrem, ac si pure & sine aliquo onere fuisset relicta, quia deficit conditio, & fideicommissum conditionale non transmittitur ad hæredes, nec etiam ad liberos, iuxta glo.in l.1.C. de fil. qui ante aper.tab. vbi Bartol.& alij omnes glo.in l.feudum mei.§.cum ita.ff.ad Trebell.vbi Alexand. dicit quod omnes sequuntur illam gloss. Soc.consil.17.num.30.vol.1. Fabia.de Monte d.consil.149.num.16. Calder.consil.35. de testamen. Salua. &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Rei suæ quilibet est moderator.*
1 *Rei suæ traditioni potest quis legem, & modum, qui nec turpis, nec impossibilis sit, adijcere.*
2 *Vxor nubendo nobili fit nobilis.*
3 *Filius quo ad honores & nobilitatem non sequitur conditionem matris, sed patris.*
4 *Nobilis est ex patre nobili natus, etiam si ignobili matre.*
4 *Definitio debet conuenire definito, ita vt de quocumque dicitur definitum, dicatur definitio.*
5 *Genus proprie dicitur de omni sua specie.*
6 *Natus ex patre tantum nobili secundum l.regiam, est quidem nobilis, non tamen ita, ac si esset etiam ex matre nobili natus.*
6 *Iura iuribus conciliari expedit, & ita vnam legem intelligere, vt sibi non contradicat.*
7 *Natus ex vtroque parente nobili, secundum stylum curiæ, & communem vsum, maioris fit cæteris paribus, & magis dignus gratijs, quam natus ex altero tantum nobili.*
7 *Duo vincula fortiora sunt vno.*

CONSILIVM XV.

MAIORATVM, seu primogenium vir & vxor instituunt, & filios filiasque ordine nominant, tali scilicet vinculo, ac conditione. *Nemo, aiunt, ex nostris filijs, ac filiabus, seu quiuis alius successor ad dictum maioratum nominandus possit ducere vxorem, quæ non sit suæ qualitatis nobilis, ac generosa, quales vos estis, nec quæ sit descendens ex nouis Christianis: sed qui contra fecerit, exclusus sit à dicto maioratu.*

Dubitatur nūc primo, an si vnus ex istis nominatis ducit vxorem talem, erit exclusus ab isto maioratu.

Secundo, si vnus ex nominatis ducit vxorem mulierem, cuius pater fuit nobilis, & fidalgus ex primarijs, sed mater non ita nobilis, vtrum iste satisfecerit supradictæ clausulæ, vt possit succedere.

Tertio, si de isto nominato, qui ita nupsit, probaretur patrem suæ matris fuisse fidalgum, & matrem illius ignobilem, an sufficeret ad succedendum iuxta præfatam clausulam.

Quarto dubitatur; si id non haberet locum, vtrum si filius nominatus, qui ita nupsit, filios procrearet, poterunt succedere, cum ipse natus sit ex patre fidalgo, & matre fidalga: & si hoc locum habet, vtrum filius poterit petere successionem viuente patre.

Cuperem mihi declarari intellectum l.3.tit.21.par.secunda, quæ de hoc loquitur.

1 AD PRIMAM IGITVR QVAESTIONEM respondeo, quod pro parte negante, nempe quod non excluderetur, faciunt illa multa, quæ à quibusdam traduntur contra statutum ecclesiæ Toletanæ, & alia similia multarum ecclesiarum, multorumq. collegiorum, quibus à beneficijs,

beneficijs, & locis, & receptionibus eorum excluduntur trahentes originem à gente Iudæorum, & Sarracenorum. Illa enim sicut applicantur ad impugnandum præfata statuta, ita etiam possent applicari ad impugnandam huiusmodi primogenij ordinationem.

Pro parte vero affirmante possent adduci omnia, quibus præfata statuta defenduntur, & quod quilibet est rei suæ moderator, iuxta l. sed & si. §. consuluit. ff. de pet. hæred. & l. in re mandata. C. de mand. & quod traditioni rei suæ potest quis legem & modum, qui nec turpis, nec impossibilis sit, adijcere; & quod hæc adiectio non est turpis, nec impossibilis magis quam præfata statuta, immo nec tantum, per ea, quæ pro illis adducuntur, per quæ & alia videtur tenenda pars affirmatiua huius primæ quæstionis.

2 AD SECVNDAM respondeo, quod videtur satisfacere: quia vxor nubendo nobili fit nobilis. l. *mulieres maritorum honore erigimus, & genere nobilitamus, & forum ex persona reorum statuimus*. C. de dign. lib. 12. quæ ad literam repetitur l. vlt. C. de incol. lib. 10. cum alijs multis vsque ad nauseam citatis per Tiraquel. de nobilitate cap. 8. in princip.

3 AD TERTIAM respondeo, quod videtur impertinens ad clausulã supra in quæstione proposita insertam: quia clausula solum tractat de his, cum quibus debent contrahere matrimonium illi, qui ad præfatũ primogenium vocantur; & nihil disponit de his, qui sunt ad præfatum maioratũ vocandi: quæstio vero agit de vocandis ad illum, quod decidẽdum est per alias clausulas maioratus disponentes de his, qui sunt vocandi, quas ego minime noui, neque in suprascripto facto narrantur. Certum autem est, quod si cum hoc, de quo quæritur, cõtraheret matrimonium illa, quæ esset vocata ad præfatum maioratum, perderet illum; quia is non est nobilis, eo quod pater matris eius esset nobilis etiam valde, nisi pater quoque talis esset: quia filius quo ad honores & nobilitatem non sequitur conditionem matris, sed patris, argum. l. exemplo. C. de decurio. lib. 10. vbi Bartol. & Angel. notant, & Felin. cap. nouit. num. 2. de iudic. & Benedict. Raynuntius de testam. in princ. & multi alij, quos vsque ad nauseam refert Tiraquel. de nobilit. cap. 18. num. 20.

4 AD QVARTAM respondeo idem, quod ad tertiam, nempe quod est impertinens ad clausulam in narratione facti propositam; quoniam illa disponit solum de personis, cum quibus tenentur contrahere matrimonium illi, qui vocantur ad præfatum maioratum; & quæstio hæc quarta quærit de quibusdam personis, an debeant succedere in maioratu. Et præterea hæc quæstio videtur loqui de illa eadem persona, de qua loquitur quæstio tertia, & videtur secum pugnare: quoniam quæstio tertia loquitur de illo, cuius mater erat nobilis, significando quod pater non erat talis; hæc autem quæstio loquitur de persona, cuius pater & mater erant nobiles. Verumtamen pro comperto habeo, quod si pater non posset succedere, nec filij eius possent, argum. l. fin. C. de natur. liber. nisi ex clausulis primogenij aliud colligeretur.

5 AD DESIDERIVM autem noscẽdi verum intellectum l. 3. tit. 21. par. 2. respondeo primo non abs re id desiderari quo ad illam partem,

quæ habet, natum ex fidalgo, & villana, esse quidem fidalgum, non tamen nobilem: & quod gloss. ex illis verbis ibi colligit non dici nobilem, nisi qui ex vtroque parente est nobilis; cuius tamen contrarium est verum, vt supra in secunda quæstione diximus, nempe quod natus ex nobili patre, & ignobili matre, est nobilis. Tum quia est conclusio à plerisque omnibus recepta. Tum quia etiam probatur per principium eiusdem l. 3. quatenus definit fidalguiam esse *nobleza, que viene por linaje*. Cum ergo omnis definitio debeat conuenire definito, ita quod de quocumque dicitur definitum, debeat dici definitio, secundum omnes; & per ipsam l.3. natus ex patre nobili, & matre ignobili, sit fidalgus, & habeat fidalguiam; necessario consequitur quod est nobilis, & habet nobilitatem. Tum quia id ipsum probatur per l.2. eiusdē tituli 21. quatenus habet, quod omnis fidalguia est gentilezza, & præsupponit quod omnis gentilezza est nobleza. Cum ergo natus ex patre nobili, & matre ignobili, sit gentilis, erit quoque nobilis. Tum quia præfata l.3. non solum probat huiusmodi fidalgum esse nobilem, sed etiam esse proprie nobilem: quia in vna parte probat quod fidalguia recte definitur esse nobilitas ex genere proueniēs; & in altera parte probat, quod genitus ex patre nobili, & matre ignobili est fidalgus, & habet fidalguiam. Cum ergo prædicta definitio constet ex illo verbo, *nobleza*, quod ponitur pro genere, & ex alijs, quæ ponūtur pro differentia, ex quibus duobus debet constare bona definitio, iuxta l.1. ff. de testam. l.1. §. dolum. ff. de dolo. & notata vtrobique per Bart. communiter recept. consequitur quod verbum, *nobleza*, est genus ad fidalguiam. cui consequens est, quod omnis fidalguia est proprie nobleza, & omnis fidalgus proprie nobilis: & consequenter cum per dictam l.3. fidalgus, de quo loquimur, sit species nobilis, proprie dicitur talis; quoniam genus proprie dicitur de omni sua specie, secundum Bald. communiter receptū
6 l.2. C. de iure aureo. annu. Respondeo secundo, ex prædictis inferri, quod illa l.3. non satis recte intelligitur à sua gloss. quatenus ait solum dici nobilem illum, qui ex vtroque parente est talis; neque ita intelligendum esse, vt velit dicere natum ex patre tantum nobili non dici proprie nobilē; quoniam per prædicta concluditur quod ipsamet l.3. probat contrarium. Quare dicendum est verum intellectum illius legis esse, quod natus ex patre tantum nobili est quidem nobilis, sed cæteris paribus non adeo, ac si esset etiam ex matre nobili natus. Pro quo modo intelligendi facit, quod expedit iura iuribus conciliari, c. cum expediat. de elect. lib. 6. & ita intelligere vnam legem, vt sibi ipsi non contradicat, nec secum pugnet. Et prædicta l.3. sibi contradiceret, secumque pugnaret, nisi sic intelligatur.
7 Tum denique quod stylus Curiæ, & communis vsus totius orbis habet, quod maioris habeatur, cæteris paribus, natus ex vtroque parente nobili, quam natus ex altero tantum tali. Et ita ad mouendum Papam ad concedendum gratiam, dicitur in libellis supplicibus, quod orator est nobilis ex vtroque parente. Et facit, & merito, quod duo vincula fortiora sunt vno. cap. 1. de treug. & pac. Authent. itaque communia. de success. ab intest.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Hæres, cui testator, etiam pro exoneratione suæ conscientiæ, mandauit, vt faceret quod confessarius vel alter diceret, non tenetur credere tali petenti sibi aliquid clam restituendum dari, nisi aliunde præsumatur de eo quod petitur testatorem sensisse. num. 4. Sed nec confessarius potest cogi vt secreta reuelet. num. 3.*

1 *Captatoria voluntas non tenet: fallit in pia causa.*

2 *Vnius dicto vt credatur, is potest mandare, cuius solius dicto stare cogimur.*

2 *Legatarij persona cum non est omnino expressa, vel certa, illi debet solui, de qua verisimilius est testatorem sensisse.*

CONSILIVM XVI.

CLERICVS quidam, posteaquam in suo testamento grauauit hæredem ad instituenda vel facienda certa anniuersaria, reuocauit illud onus, & adiecit aliud, scilicet vt faceret illa, quæ confessarius eius ei diceret pro satisfactione obligationum, quibus tenebatur. Quo mortuo, hæres volens adimplere voluntatem defuncti, petijt à confessario, vt diceret ei, quæ pia opera iusserat facere testator; & ille respondit, vt traderet ei 400. scuta, vt ipse faceret ex illis, quæ sibi secreto commiserat testator.

1 Quæritur, an hæres teneatur ei credere, & tradere prædicta 400. Et pro parte negante facit primo, quod voluntas captatoria non valet, l. captatoriæ. ff. de hæredib. instit. & prædicta voluntas testatoris videtur esse captatoria, quia pendet à voluntate tertij, iuxta l. illa institutio. ff. de hæred. instit. Secundo, quod non videtur hæres teneri ad credendum confessario: vnde Bart. in l. si ita scripsero. ff. de condict. & demonstr. dixit hæredem non teneri ad soluendum legatum inuentum scriptum in manu guardiani, ad quod se remittebat testator, nisi constaret illam schedulam esse testatoris: ergo nec consulens tenebitur soluere quod dicit confessarius, nisi testator id ei dixisset. Tertio, quod testator qui relinquit aliquid dandum illi, cui voluerit dare Titius, videtur tacitum fideicommissum in fraudem legis relinquere, l. Lucius. §. final. ff. de legat. 1.

2 Pro parte autem affirmante facit primo l. Theopompus. ff. de dote præl. quatenus habet standum esse dicto illius, cui stari voluit is, cuius solius dicto & dispositioni standum esset. Secundo, quod l. quem hæredi. ff. de reb. dub. probat hæredem, cui dixit testator, dato aliquid ei, cui dixero tibi, teneri ad dandum ei, de quo testatorem intellexisse aliqua coniectura constiterit: vbi dicit Bartol. quod si testator reliquerit mille alicui, vt dentur ab illo illi, quem dixerit legatario & hæredi, si eo mortuo dissenserit hæres, & legatarius, danda esse illa vni ex nominatis, qui verisimilius creditur fuisse nominatus à testatore; & ita creditur vni, etiam contradicente altero, propter verisimilitudinem. & in casu proposito disponentis dicto standum erat, qui iussit, vt staretur dicto alterius, qui dicit 400. scuta esse danda sibi ad quædam opera pia secreta:

ergo standum est dicto eius, cum nemo possit dicere contrarium. Tertio, quod dispositio captatoria ad pias causas valet, cap. cum tibi. &
3 ei adnota. de testam. vt Bart. in hac ipsa specie dicit in d. l. Theopompus. 1
& in hoc casu agitur de relictis ad pias causas. Quarto, quod confessarius non potest cogi ad dicendum causas & personas, ob quas, & quibus danda sunt illa 400. argum. cap. omnis. de pœnitent. & remiss. & cap. sacerdos. de pœnitent. distinct. 6.

4 His pro vtraque parte adductis arbitror hæredem prædictum non teneri ad credendum dictis confessarij, nisi quo ad ea, quæ per aliquas coniecturas sunt verisimilia intentioni testatoris, per determinationem Bart. in d. l. Theopompus. quem sequitur Couarru. in dicto cap. cum tibi. sub finem. Tum quia non constat quod prædicta dispositio fuit facta ad pias causas, nec confessarius illas exprimit; & quia videtur dispositio in alterius voluntate collata etiam quo ad substantiam eius, & habet qualem qualem præsumptionem fideicommissi taciti in fraudem legis, iuxta d. l. Lucius. §. fin. & quod confessarius velit illa vel aliquot illorum sibi retinere; & denique quod non est standum eius dicto, nec alijs similibus, nisi quando per aliquas coniecturas dictum eius fieret verisimile, iuxta prædictam l. quem hæredi. ff. de rebus dub. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Debitor occultus testatoris, qui animo compensandi fecit vt testator horum ignarus, minus quam decreuerat legaret, ab obligatione restituendi non liberatur.*

1 *Testari, & testari velle, diuersa.*

2 *Propositum in mente retentum parit abortum.*

CONSILIVM XVII.

DELIBERAVIT quidam relinquere 200. in suo testamento cuidã famulo suo debenti ei 50. clam minutatim sublata; & antequam relinqueret, dixit eidem se id deliberasse; qui respondit se ob id gratias agere; sufficere tamen, vt sibi solum relinqueret 150. idq. fecit animo compensandi prædicta 50. sublata, quæ ex 200. sibi legandis remittebat. Testatore mortuo, & solum 150. legatis, quæsitum fuit an 50. quæ debebat famulus, possit retinere vltra 150. legata loco aliorum 50. quæ legasset defunctus, si ipse non impedisset.

1 Respondetur, teneri famulum ad soluenda hæredi 50. quæ clam subtraxit, si receperit 150. sibi legata. Tum quia velle testari, vel legare, non est testari, neque legare, arg. tex. cum gl. in l. in vendentis. C. de contrahen. emptio. & ita non fuerunt ei legata 200. Tum quia licet mutare vltimam voluntatem vsque ad extremum vitæ exitum, cap. cum Marthæ. de celebr. Missa. & cap. vltima voluntas. 13. q. 2. & ita quamuis legasset, potuit mutare illam voluntatẽ vsque ad mortẽ, quod & fecit. Tum quod constat testatorem noluisse relinquere plusquã 150. tempore quo legauit: & si prędictus famulus acciperet 150. & retineret ea cũ alijs 50. subtractis, retineret 50.

vltra

vltra contenta in legato, quod non licet. Tum quia si famulus posset retinere illa 50. cum 150. legatis, censeretur testator reliquisse 200. legando 150. & remittẽdo 50. cum remittere sit dare, c. veniens. il 2. de testib. quod
2 est absurdum dicere. Nec prodest quidquam illud bonum propositum, quod habuit famulus, quia fuit occultum vti mentale ipsi testatori, & propositum in mente retentum parit abortum, l. si repetendi. C. de condict. ob causam. cum multis allegatis ibi per gloss. Salua, &c.

DE SVCCESSIONIB. AB INTESTATO.

SVMMARIVM.

1 Statutum, quod vxore mortua sine liberis, vir lucretur partẽ dotis, non habet locum, si moriatur matrimonio non consummato.

2 Maritus pauper partem dotis lucratur, si vxor diues ante copulam obijt.

CONSILIVM I.

QVAERITVR, an quando coniux diues ante copulam carnalem, & post matrimonium per verba de præsenti contractum moritur, maritus lucretur partem dotis per auth. præterea. C. vnde vir & vxor.

1 Respondeo, plurima posse adduci pro vtraque parte quæstionis, quæ congerit Felin. in rubr. de sponsalib. super statuto, vt vxore mortua sine liberis maritus lucretur certam partem dotis, an habeat locum in vxore mortua ante matrimonium consummatum.

Licet autem Felin. ibi teneat communiorem & veriorem esse partem negatiuam, & multis videri poterit idem dicendum esse de negatiua huius quæstionis, quod de negatiua illius: ego vero in præsentia magis inclino in partem affirmatiuam huius; ea ratione, quod præcipua ratio, qua Panorm. ibidem citatus sequitur negatiuam illius, cessat in negatiua huius, & quod agatur hic de fauore pauperis successuri pro parte in hæreditate vxoris diuitis, & prouisione legali pietatem magis præseferente. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Spurijs natis ex damnata copula, puta ex sacerdote, ab intestato non succedunt nec parentes, nec econtra, nec etiam fratres. num. 2. itemq. nec ex testamento. num. 3. & 4. nisi fuissent legitimati; quia tunc iuxta modum legitimationis successio attenditur. num. 4. in spurijs autem non ex damnata copula, sed vulgo quæsitis conceditur successio. num. 2.

CONSILIVM II.

1 AD SEQVENTES quæstiones respondeo: Ad primam, præsupponendo, quod quando filius sacerdotis fuit in sacerdotio, vel in sacro ordine genitus, & consequenter ex damnato coitu natus, pater nihil de

bonis filij habere potest: quia filijs spurijs ex damnato coitu natis non succedunt parentes, nec econtra parentibus ipsi spurij, auth. quibus modis nat.eff.sui.§.illud. versiculo, vltima siquidem.collat.7. tradit Panorm. in cap.tanta.num.13.qui filij sint legitimi. Nicolaus Vbald. in tract.de suc-
2 cesione ab intest.1.par. num.45. qui expresse definiuit etiam fratres non succedere fratribus spurijs ex damnato coitu natis, licet secus in spurijs vulgo quæsitis, vt definiuit gloss. recept. in authent. si quæ illustris. C. ad Orificianum, & in §.nouissime.instit.eod.& in d.§.illud.d.authent.quibus modis nat.effic.sui.

3 AD SECVNDAM respondeo, quod sicut, vt prædictum est, spurij ex damnato coitu nati non succedunt suis parentibus, nec econtra ab intestato, ita nec ex testamento, dicente Bald. in authent. licet. C. de naturalibus lib. quod sicut non potest pater filium suum spurium instituere, ita nec filius parentem: & consequenter prædictus filius non potuit tertiam partem relinquere matri, nec filia eius debet habere aliquid ex ea, ratione huiusmodi ordinationis.

AD TERTIAM, quod ex prædictis infertur, nihil de bonis prædicti filij deberi suo patri, nec suis fratribus, nec sororibus; & quod tertia,
4 quam reliquit matri, est impendenda operibus pijs, scilicet monasterio S.Francisci. Quæ tria responsa intelligenda sunt præsupponendo, quod prædictus filius, de quo loquimur, non fuit legitimatus eo modo, quo cōmuniter legitimantur filij præsertim spurij ex damnato coitu nati, quorum legitimationes sunt in effectu quædam dispensationes, per quas habilitantur ad succedendum parentibus, vel ad capiendum inter viuos ab eis aliqua interdum ex testamento tantum, interdum etiam ab intestato: nam si esset ita legitimatus, vt esset restitutus natalibus, & factus omnino legitimus, paulo aliter esset respondendum, iuxta §.fin. auth. quibus modis nat.eff.sui.& iuxta legem 2.3.& 4.ff.de natal.restitut. sed difficile & raro fit hoc, vt in simili in d.l.2. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Clerico Romæ ab intestato morienti nec in fructibus ex beneficio receptis succedit Camera: vnde non illi, sed proximioribus, si reperiri possunt, alioquin pauperibus sunt restituendi. num.1.*

2 *Aliena etiam alienigenæ & ignoti defuncti qui habet, prius inquirat de defuncti patria & propinquis; quibus non repertis, deducto eo quod sic inquirendo expendit, reliquum pauperibus, & non prius distribuat.*

CONSILIVM III.

QVIDAM clericus obijt in Curia ab intestato, datis mutuo cuidam suo amico nonnullis pecunijs de reditibus suorum beneficiorum. Quæritur, cui teneatur is mutuatarius illas restituere.

1 Respondeo, quod præfatus D. consulens non debet restituere illas Ca-

meræ Apostolicæ per partem bullæ Iulij III. à nobis translatam in tracta. de spolijs super cap. non liceat Papæ. 12. quæst. 2. §. 6. in principio.

2 Secundo, quod tenetur restituere hæredibus eius: illis enim debentur bona clerici morientis ab intestato Romæ per dictam bullam Iulij III. quæ in hoc consonat iuri communi, auth. de hæred. ab intest. collat. 9. & instit. de hæred. ab intest. veni. Tertio, quod si ignorat hæredem eius, debet inquirere cuius esset patriæ, & si erat ei pater, vel mater, frater, vel soror, & his deficientibus alius proximior gradu, & restituere illa huiusmodi proximiori, deductis impensis, si casu oportuerit facere in inquisitione huiusmodi. Quarto, quod non sufficit restituere illa pauperibus, vel pijs locis, nisi casu quo non inueniretur aliquis hæres, quod non est credibile: si autem per debitam diligentiam adhibitam nullus inueniretur hæres, tunc deberet restituere illa pauperibus, vel alijs operibus pijs, cap. cum tu. adiuncta gloss. de vsur.

SVMMARIVM.

1 *Extrauagans Iulij III. qua statutum est, ne debita, nec legata pia facta à beneficiario tempore infirmitatis soluantur ex fructibus nondum exactis, subdura visa fuit, nec habet locum vbi semel tantum collector spoliorum fuit deputatus. num. 3.*

2 *Fauorabilis censetur illa lex & dispositio, per quam res reducitur ad pristinam suam naturam.*

3 *Consuetum ad hoc vt quid dici possit, necessario requiritur quod saltem bis fuerit factum: idem de solito contra Bart. probat Decius. fallit in illo vnico actu, qui sortitus effectum causam habens successiuam, multo tempore continuauit.*

CONSILIVM IV.

BENEFICIARIVS quidam in terris, vbi tantum semel collector Apostolicus positus fuit, obiens mortem, reliquit multa debita, & multos fructus sui beneficij inexactos. Quæritur an ex eis possit creditoribus satisfieri.

1 Extrauagans fe. re. Iulij III. publicata anno 1550. mense Iunio perdura visa fuit multis iam inde à principio promulgationis eius, vt dixi in tractatu de redit. eccles. q. 2. mon. 26. num. 4. ita quod arbitror non fuisse receptam in Gallijs, nec etiam in Hispanijs, & minus extensionem eius, quam publicauit anno 1550. mense Augusto, qua statuit ne soluerentur debita beneficiarij cõtracta, neque legata pia tempore infirmitatis facta, ex reditibus nondum exactis.

2 Ex hoc sequitur, constitutionem, quę illas tolleret, vel limitaret, dignam fore fauore, quia per eam fieret reuersio rei saltē ex parte ad suam pristinam naturam, quod est fauorabile, cap. ab exordio. 35. dist. l. si vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pact. & consequenter tertiam præfati Iulij extrauag. publicatam anno 1551. mense Iunio, quæ limitat illas ne habeant locum

in terris vbi non consueuerunt à S. Sede Apost. poni collectores, videtur esse fauorabiliter interpretandam.

Quo fit, vt videatur resoluendum, quod in casu præsenti nō habeant locum præfatæ duæ constitutiones. Tum quia tamquam exorbitantes à iure communi debēt restringi. reg. quæ à iure. lib. 6. Tum quia per hoc res in sua pristina natura conseruatur, quod est fauore dignum, vt prædictum est. Tū
3 quia non fuit in loco præfato nisi semel positus collector: & ita non potest dici quod ibi consueuerunt poni collectores: quia ad hoc vt aliquid dicatur consuetum, est necessarium quod saltem bis sit factum, secundum omnes per l. 3. C. de episcop. audien. immo etiam ad hoc vt dicatur solitum, vt efficaciter probat Philipp. Decius in rubr. de consuet. contra Bar. in l. item mala. ff. de alim. & cib. & leg. Tum quia verba præfatæ tertiæ extrauagantis concipiuntur in numero plurali ibi, *In quibus collectores præfati deputari, seu esse non consueuerant.* & pluralis locutio saltem duo requirit, cap. pluralis. de reg. iur. lib. 6. cum concordant. Tum denique quod licet vnus actus sortitus effectum habens causam successiuam, multo tempore continuatus faciat dici rem consuetam, iuxta textum singularem in cap. cum de beneficio. de præb. lib. 6. constitutio tamen collectoris, de qua in casu proposito, non fuit sortita effectum, neque continuata, vt in facto proponitur. &c.

SVMMARIVM.

1 *Clericatus ad hoc vt dicto vnius probetur, requiritur vt deponat se vidisse illum ab Episcopo ordinari; sed nec sufficit, si agatur de tertij præiudicio: sed & coniectura procedens ex eo, quod pileum clericorum gestaret, & cantaret in choro, est debilis, cum multi laici id faciant. num. 4.*

2 *Clericus in minoribus non beneficiatus licite potest exercere ea omnia, quæ licent laicis: immo & in sacris constitutus, ad se & suos honeste sustendandum, potest aliquam honestam exercere negotiationem. Vnde nec bona, quæ sic quæsita morientes relinquunt, sunt spolium Cameræ Apostolicæ reseruatum. num. 3.*

CONSILIVM V.

N. PRAETENSVS clericus negotiationem ad se suosq. sustentandum exercendo aliqua bona mobilia & immobilia sua industria sibi comparauit: post cuius mortem spoliorum commissarius prætendit illa esse spolia, & consequenter ad Cameram pertinere; probando per vnum testem, qui erat prædicti N. inimicus, ipsum fuisse clericum, & per alios multos, quod gestare solebat pileum rotundum, & canebat in choro ecclesiæ. Quæritur, quid iuris.

1 Quod bona præfati prætensi clerici non sint spolia, neque ex eis debeāt illa colligi, facit primo, & quidem peremptorie, ꝙ non probatur fuisse clericus, vt in facto proponitur: quandoquidē nullæ literæ suæ ordinationis ostenduntur, nec ex confessione ipsius, qui iā mortuus est, potest id constare: & quod solus vnus testis dicitur id affirmare, quod nihil prodest. Tum

quod

quod oportet vt dicat se vidisse illum ordinari ab Episcopo, quod raro contingit in ordinatione primæ tonsuræ. Tum quod dicitur esse inimicus; & ita non est ei credendum, cap. cum P. de accusat. cap. per tuas. de simon. Tum quod testimonio vnius, quantæcumque sit dignitatis, in præiudicium tertij non creditur, cap. cum à nobis. de testibus.

2 Secundo, quod omnis clericus nondum ordine sacro initiatus, & carens beneficio, potest sine vllo peccato exercere omnia illa, quæ potest laicus, vt tradit Panorm. in cap. 1. & 2. de postulan. & nos latius declaramus in Manu. confess. cap. 25. num. 210. at præfatus assertus clericus nullo sacro ordine erat initiatus, neque beneficiatus: ergo potuit negotiari, mercari, ferre arma, & facere alia, quæ alius laicus; & consequenter non possunt eius bona capi ratione negotiationis: & certe in Hispania & Gallia Reges defenderent illum, ne vocaretur super hoc ab vllo iudice ecclesiastico.

3 Tertio, quod etiam clericus in sacris constitutus potest exercere negotiationem alias honestam, ad se & suos honeste sustentandum, iuxta gloss. in cap. peruenit. 87. dist. quam etiam nos ad hoc citamus, & sequimur vbi supra: & in facto præsupponitur eum vsum fuisse aliqua viuendi arte honesta ad se suosque sustentandos, ergo &c.

4 Quarto, quod debilis coniectura est gestatio pilei rotundi ad probandum clericatum: cum plurimi laici etiam coniugati illum vbique gentium deferant, præsertim ij, qui sunt cursores, & in choris ecclesiarum solent officia diuina cantare; quod fecisse, dum viueret, præfatum clericum in facto proponitur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Fiscus nec etiam in vita delinquentis aliquid consequi potest, si vltra fideicommissum concurrat alienandi prohibitio.*

CONSILIVM VI.

AN SVCCEDAT fiscus in bonis prohibitis alienari, si vsufructuarius damnatur propter maleficium patratum, & facinus cõmissum?

1 Respondeo, quod non, etiam quo ad vitam prohibiti, iuxta l. Statius. §. Cornelio. ff. de iure fisci. quia passim admittunt doctores, quod vbicumque vltra fideicommissum concurrit alienandi prohibitio, fiscus nec in vita delinquentis aliquid consequi possit, vt post Bart. Paul. Alex. & Ang. tradit Crottus in l. filiusfamil. §. diui. num. 36. Rip. num. 47. versic. item expressa. de leg. 1. Curt. Iun. in consil. 220. num. 11. Roland. cons. 98. num. 19. lib. 2. Peronius quęst. 41. num. 5. Bossius de bonis publ. num. 34. in pract. crimina. Iul. Clar. testans de communi in sua pract. crimin. in §. fin. lib. 5. q. 78. vers. item quæro numquid in confiscatione. Alexan. in cons. 23. nu. 3. lib. 1. Ruin. cons. 124. nu. 5. lib. 2.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Fructus beneficiorum inter successorem & prædecessorem debent secundum communem diuidi, prout inter proprietarium & vsufructuarium finito vsufructu fit, seu inter fideicommissarium, & eum cui hæreditas cedente die fideicommissi restituitur. num. 5. & sic prædecessor debet habere fructus, qui reperiuntur collecti, vel cœperunt deberi ante eius obitum; reliqui spectant ad successorem. nu. 7. & hoc dummodo in loco non adsit alia particularis consuetudo, vel statutum. nu. 1. quia hæc sunt primo loco attendenda. nu. 4.*

2 *Anni initium varie secundum diuersas materias, regiones, & prouincias computatur. & num. 6.*

CONSILIVM VII.

ANNO Domini 1571. de consensu bon. mem. Card. Vermien. fuit deputatus in episcopatu Vermien. auctoritate Apostolica cum futura successione coadiutor N. cui fuerũt reseruata omnia incerta iura, & emolumenta dicti episcopatus. Reliqui reditus certi, qui in censibus annuis à colonis dicti episcopatus certis anni festiuitatibus persolui solitis consistunt, per eumdem Cardinalem, seu eius œconomum exigebantur, vt prius, & fuerunt exacti vsque per totum annum 78. Demum, sicut Domino placuit, quinta Augusti anno 79. Cardinalis decessit.

Quæritur, num census anni 79. qui proxime mẽsibus Septembris, Octobris, Nouembris, & Decembris exacti sunt, vsque ad diem obitus pro rata parte Cardinali, vel eius hæredibus debeantur.

1 Pro huius decisione præsupponendum primo, quod circa diuisionem fructuum beneficiariorum faciendam inter prædecessorẽ & successorem tres opiniones sunt. Prima communis, quam tenet glo. cap. si propter. de rescrip. lib. 6. prout habet Couar. lib. 1. cap. 15. var. resol. qui citat multos, qui apud eum videri possunt; quam etiam nos sequimur in tract. de red. eccles. quæst. 2. mon. 13. quæ habet diuisionem eorum esse ita faciendam inter eos, ac inter vsufructuarium & proprietarium finito vsufructu, de qua in l. si vsufructuarius. ff. quib. mod. vsufruct. amitta. Secunda est, quæ habet esse faciendam, ita vt debet fieri fructuum rerum dotalium inter maritum & vxorem facto diuortio, vel inter hæredes eorum; de qua traditur in l. de diuisione. & l. diuortio. ff. solut. matrim. Tertia, quam nos insinuauimus vbi supra, quod est facienda secundum statuta & consuetudines prouinciæ, & episcopatus.

2 Secundo, quod annus fructuum, de quorum diuisione dubitatur, in varis regionibus vel prouincijs varium principium habet: nam alicubi incipit à die Circumcisionis, alicubi à festo Diui Martini; & quod aliter incipit annus fructuum diuidendorum quo ad diuisionem faciendam inter virum & vxorem, vel hæredes eorum, facto diuortio; & aliter quo ad diuisionem fructuum diuidendorum inter præcessorem & successorem beneficij: quo ad hanc enim incipit à die præstituto à lege, statuto, vel
3 consuetudine, licet varia variarum regionum; quo ad illam autem incipit

cipit à die traditionis fundi, vel prædij dotalis, vt patet ex l.præd. de diuisione.ff.sol. matr.

4 His præsuppositis, respondeo primo, quod constitutiones, siue statuta, & consuetudines prouinciæ, vel episcopatus Vermien. si quæ sunt, debent seruari, argum. cap.fin. de consuetud. & l.2.C.quæ sit long. consuetud.& not. in cap. cum omnes. de constitu. & in l.omnes populi. ff. de
5 iusti. & iur. & in l.de quibus. ff. de legibus. Secundo, quod cessante iure particulari, mihi videtur seruanda prima opinio, scilicet, quod debeat fieri diuisio fructuum inter præcessorem & successorem beneficij eo modo, quo est facienda inter vsufructuarium & proprietarium finito vsufructu, præd.l.si vsufructuarius. quibus mod. vsusfruct.amit.vel etiam inter fideicommissarium, & eum qui restituit fideicommissum,cedente die restitutionis faciendæ, l.Herennius. ff.de vsur. & conseq. præfatus Illustrissimus attento solo iure communi deberet habere omnes fructus collectos, vel debitos ante suam mortem, & reliquos omnes successor eius, non habita ratione partis anni, qua vixit. Tum quia hæc est, vt dixi, communis fere omnium opinio. Tum quia, vt nos diximus vbi supra, nullus textus, nec vlla ratio cogit, vt discedamus ab ea. Tum quia rationi omnium fortissimæ, quæ pro secunda opinione fieri potest, nos ibi respondemus, & ob id discessimus ab opinione præfati Couar.& aliorum paucorum, qui dixerunt diuisionem præfatam esse faciendam instar diuisionis faciendæ inter virum & vxorem, vel hæredes eorum,facto diuor-
6 tio. Tertio, quod annus vario modo circa varias materias & varia proposita incipitur: nam annus, quem aliqui appellant legalem, & apponitur instrumentis notariorum, secundum vsum Romanum, & Hispaniæ,incipit à Natiuitate Domini, & in Gallia, & Anglia à die Annunciationis, vt tradit Specul.in titu.de instrumen.edict.colum.1. Rota decisione 3.& 4.de iud.in nou.& 17.eodem in antiq. & 2.de verbor.signifi.in antiq. Cum autem statuitur annus ad aliquid faciendum, computatur à die, quo potest, vel debet incipere illud, cap.cum sit Romana. de appell.l.ita vulneratus.ff.ad l. Aquil.& alijs similib.& quo ad diuisionem fructuum inter virum & vxorem, facto diuortio, incipitur à die traditionis fundi dotalis,l.de diuisione. ff. soluto matrimo. & quo ad diuisionem fructuum inter Episcopum vel alium habentem priuilegium accipiendi fructus primi anni beneficij vacantis incipit à die vacationis, vt dicit glo. in cap.si propter. verb.primi anni. de rescript. lib.6. Quo ad diuisionem autem faciendam inter præcessorem & successorem beneficij non videtur iure communi cautum à quo tempore incipere deberet; immo nec videtur necessarium id inquirere, vel scire, secundum opinionem, quam sequimur, scilicet quod diuisio debeat fieri inter eos, ac inter vsufru-
7 ctuarium & proprietarium: quia secundum illam præcessor debet habere fructus, qui fuerunt collecti, vel cœperunt deberi intra tempus quo ipse habuit beneficium, & reliquos successor. Secundum autem alteram opinionem, quæ tenet illam faciendam, vt debet fieri inter virum & vxorem facto diuortio, debet incipere à die acquisitionis beneficij,

neficij, vel vacationis eius, aut à die statuto per constitutionem, vel consuetudinem particularem, secundum quam, vt prædiximus, alicubi incipitur à Kalend. Ianua. alicubi à die omnium Sanctorum, vel Beati Martini: sed, vt prædixi, hæc inquisitio non est necessaria iure communi, secundum communem opinionem, quam sequimur, quam etiam in monit. 13. fuimus sequuti. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Fructus beneficiorum separati à solo, etiam non exacti, de iure spectant ad beneficiarium Romæ defunctum, & eius legitimos hæredes, quales in foro conscientiæ non sunt diuites, nec in vtroque foro illegitimi: nec Episcopus de eis potest disponere: licet morientium extra Vrbem sint iure communi reseruati Cameræ Apostolicæ per bullam de spolijs. nu. 2.*

CONSILIVM VIII.

1 AD QVAESTIONEM respondetur primo, quod iure communi fructus beneficij collecti, vel à solo separati nondum exacti pertinent ad beneficiarium, vel ad iustos hæredes eius, & non ad dispositionem ordinarij, qui nihil potest disponere de illis vltra id, quod ei iure reseruatur. Dixi, iustos hæredes: quales non essent illegitimi, vt statuit Pius V. in extrauag. quæ ordini. relata à nobis in comment. de spol. §. 19. num. 1. neque alij homines profani diuites quo ad forum conscientiæ, vt diximus vbi supra, super bulla Iulij III. §. 6. num. 3. & ita nihil potest de illis disponere
2 ordinarius, neque Papa disponit: quia licet spolia pertineant ad eum iure communi, per bullam tamen prædicti Iulij III. spolia morientium in Romana Curia pertinent ad hæredes prædictos.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus cap. 16. sess. 25. de regularibus. Concil. Trid.*
1 *Religionem ingresso, & ante professionem exeunti, vel morienti donata restituuntur ex decreto Concilij Trid.*
1 *Monasterij non fiunt bona morientis ante professionem.*

CONSILIVM IX.

AN DECRETVM Conc. Trid. sess. 25. cap. 16. de regular. dū disponit, quod monialibus abeuntibus ante professionem omnia restituantur, procedat etiam in morientibus ante emissam professionem; an vero, quæ data sunt, remaneant monasterio?

1 Respondeo affirmatiue, quod illud decretum perinde habet locum in monachis morientibus ante professionem, ac in abeuntibus ante illam. Tum quia etiam moriētes dicūtur abeuntes, iuxta illud Terentij in Phormione, *ea mortem obijt, & de medio abijt.* Tum quia eadem ratio est de abeunte per

per mortem, & de abeunte per exitum: ratio enim, quare abiens per exitum debet habere ea, quæ dedit ante professionem, est, quod ante illam non erant facta monasterij, secundum omnes: & constat secundum plerosque omnes, quod ea quę morientis erant ante professionem, non fiunt monasterij, vt latius tradimus nos post alios in commen. 2. de regu. super cap. non dicatis. 12. q. 2. num. 49. & seq. vbi scribuntur alia necessaria quo ad confirmandum hoc responsum; quæ quia ibi videri possunt, frustra hic insererentur. Salua, &c.

DE SEPVLTVRIS.

SVMMARIVM.

1 *Sepulturæ ecclesiasticæ locus potest ab eo, cui competit libera facultas ad sepulturam in sua ecclesia admittendi, concedi alicui, ad effectum, vt ei liceat mortuos suos ibi sepelire. Quod si velit ita concedere, vt alij non poßint ibi sepeliri, requiritur eadem solemnitas, quæ in alienatione rei ecclesiasticæ: loci autem dominium, cum sit sacer, nullo modo potest in alterum transferri. idem etiam dicitur de constructione sepulchrorum, nu. 3.*

2 *Exempti regulares, eorumve loca non comprehenduntur constitutione Episcopi, etiam facta in Concilio prouinciali.*

CONSILIVM I.

QVAERITVR, an constitutio Concilij prouincialis, ne sepulturæ locus quouis nomine cuiquam detur, neve sepulchra fiant in vlla quauis ecclesia sine Episcopi consensu, valeat, nec sit hoc decretum contra regulares mendicantes exemptos, & alios qui habent priuilegia sepeliendi in ecclesijs suis.

1 Ad has quæstiones videtur dicendum in primis, quod locus sepulturæ dari potest tribus modis. Primo, vt is, cui datur, fiat dominus eius. Secundo, vt habeat ius sepeliendi in eo mortuos suos, & impediendi ne alij sepeliant in eo. Tertio, vt possit sepelire aliquem in eo, vt satis videtur colligi ex tex. in cap. abolendæ. de sepult. & notatis per Inno. Panor. & alios ibi, & ex clem. dudum. §. huiusmodi. cum ei annotatis per Cardin. & alios, de sepultu. Secundo, dicendum, quod primo modo nulli potest dari locus sepulturæ etiam cum auctoritate Episcopi: quia rei sacræ dominium nullus potest habere, l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de verbor. oblig. & §. sacræ. Instit. de rerum diui. & quod secundo modo non potest dari sine auctoritate Episcopi, neque cum illa sine iusta causa, & seruata forma in alienandis rebus ecclesiæ seruanda: quia licet per illum modum non transferatur dominium rei, transfertur tamen vsus eius, & quoddam ius sepeliendi: quod fieri nequit, nisi seruatis canonibus de non alienandis rebus ecclesiæ, de quibus cap. fine exceptione. 12. quæstio. 2. & cap. nulli. de reb. eccle. non alien. Tertio vero modo potest dari à quolibet habente liberam sepulturam, vel ius admittendi ad sepulturam

ram in sua ecclesia, per prædictam clemen. & ei adnotata, sine auctoritate speciali Episcopi per auctoritatem quam habet à iure communi, vel pri-
2 uilegio aliquo legitimo. Tertio dicendum, quod prædicta constitutio nihil præiudicat exemptis, cum Prouincialis non sit superior eis, & extra suum territorium sua lex non ligat, cap. 2. de constitu. lib. 6. & l. fin. ff. de
3 iurisdict. omnium iudic. Quarto, quod idem videtur dicendum de concessione facultatis faciendi, vel construendi sepulchrum, quod dictum est de seruando modo dandi alicui locum sepulturæ, cum de similibus idem debeat esse iudicium, l. illud. ff. ad l. Aquil. cap. dudum. 2. de elect. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Sepulturam filio impuberi nec viuo nec mortuo eligere potest pater, nisi consuetudo aliter se habeat, & num. 4. licet ipse teneatur ad funeris expensas, possitque pro eo institutiones & substitutiones facere. nu. 2.*

3 *Sepulturæ electio est quid spirituale: ad quæ in filium non se extendit patria potestas, estque actus vltimæ voluntatis, vnde vsque ad mortem potest mutari. num. 5.*

CONSILIVM II.

QVAESITVM est, an valeat electio sepulturæ facta à patre sibi, & familiæ suæ, omnibus viuentibus, in ecclesia fratrum Prædicatorum, omissa ecclesia, in qua alias de iure erat sepeliendus; ita vt eius filius impubes, qui postea mortuus est, sit sepeliendus in ea.

1 Respondetur, quod non, si consuetudo terræ non habet vt pater possit eligere sepulturam filio impuberi, per cap. licet. de sepult. lib. 6. vbi est casus de hoc expressus.

Contra quam tamen responsionem videntur facere quatuor. Primum opinio Vincentij Lapi, Goff. & Hostien. quos ait Dominicus in d. cap. licet. contrarium tenuisse, scilicet quod pater potest impuberi filio eligere se-
2 pulturam, etiam si consuetudo id non haberet. Secundo argumenta, quibus illi DD. mouebantur, scilicet quod pater potest facere filio impuberi testamentum, cap. si pater. de testamen. lib. 6. & substituere illi etiam in bonis maternis, l. 1. ff. de vulg. & tenetur facere impensas eius funerales, l. filius. ff. de in rem vers. Tertio, quod eadem vel maiore ratione videtur posse illi eligere sepulturam, quam facere prædicta tria; cum videatur minus præiudicialis. Quarto, quod prædictum cap. licet. solum videtur loqui de patre eligente sepulturam filio impuberi mortuo: & in casu proposito videtur agi de patre eligente sepulturam filio impuberi viuo.

Sed ad horum primum respondetur, quod prædictorum doctorum citatorum opinio fuit correcta in prædicto cap. licet, quod ipsi non viderunt: quia fuit compositum à Bonifacio VIII. ante quem ipsi scripserunt, vt videre est in nomenclatura scriptorum ecclesiasticorum. Ad secundum autem respondetur, quod, licet laborauerint doctores in reddenda ratione, cur pater possit facere filio impuberi tria prædicta, & non eligere sepulturam,

ram, nisi consuetudo terræ id habeat, vsque ad Ioannem Imolensem; post eum tamen facile reddiderunt eam Domin.& Francus, scilicet, quod prędicta tria, quæ potest facere pater filio impuberi, sunt temporalia: eligere
3 autem sepulturam est quiddam spirituale; & constat patriam potestatem non extendi ad spiritualia filij, sicut ad temporalia eiusdem, per cap. si annum. de iudic. lib. 6. Per quod soluitur etiam tertium, quod fundatur in ra-
4 tionis identitate, cum per hoc appareat esse longe diuersum. Ad quartum autem respondetur negando, quod prædictum cap. licet. debeat restringi ad patrem eligentem sepulturam filio impuberi mortuo, & non extendi ad patrem eligentem illam filio impuberi viuo. Tum quia generaliter loquitur de patre eligente sepulturam filio impuberi, non se restringendo ad mortuum, neque viuum; & ita est intelligendum generaliter de viuo, & mortuo, arg. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. cap. solitæ. de maior. & obed. Tum quia non potest dari ratio, cur pater potest eligere plus viuo, quam mortuo: immo in vtroque casu vt plurimum eligitur sepultura morituro, antequam moriatur. Tum quia magis prohibetur electio sepulturæ viuo, quam mortuo, argum. cap. 1. de sepult. lib. 6. quatenus grauissime prohibet, ne quis viuus inducatur ad eligendum sepulturam sub voto, vel iu-
5 ramento, vel promissione de non mutando illam electionem. Tum quod electio sepulturę est actus pertinens ad vltimam voluntatem, vt aiunt doctores, præsertim Dominicus, & Francus in d. cap. licet. & potest vsque ad finem vitæ reuocari, sicut vltima voluntas, iuxta cap. vltima voluntas. 23. q. 2. & ita qui eligit sepulturam viuo, eligit in effectu mortuo; cum non sit ante mortem sepeliendus, cumque possit illa electio ante mortem reuocari: quandoquidem testamenta, & vltimæ voluntates morte confirmantur, cap. cum Marthæ. §. cæterum. de celebra. Miss.

SVMMARIVM.

1 *Sepeliri debet in loco sacro extractus de ventre matris, si sit licet non solemniter baptizatus, perinde ac quilibet alius solemniter baptizatus, cum æque & tantum sacramentum recipiat vnus, ac alter.*

2 *Sacramentalia, vt catechismus, exorcismus, non conferunt gratiam ex opere operato.*

CONSILIVM III.

AN INFANS baptizatus recte intra vel extra ecclesiam sine solemnitate solita, moriens antequã illa suppleatur, possit iuste in ecclesia vel cœmeterio sepeliri cum cruce, & alijs solitis adhiberi sepulturæ infantis solemniter baptizati?

1 Respondeo, quod sic. Tum quia id colligitur ex Hostien. in summa de consecrat. eccl. §. & an sit. quatenus habet, puerum ex ventre matris mortuæ extractum sepeliendum esse in loco sacro, si extractus fuerit baptizatus; & certum est eum intellexisse de baptizato in necessitate sine solita solemnitate; nec est qui contradicat ei. Tum ob illam firmissimam rationem, quod standum est regulæ, nisi probetur contrarium, l. 1. ff. de regul. iur. gloss. in l. omnis definitio. eodem titu. & in rubr. eodem tit. lib. 6.

At

At regula est, quod omnis Christianus debet in loco sacro sepeliri, argum. cap. ecclesiam. de consecr. distinct. 1. & toto titu. de sepult. in decret. 6. & clem. & constat præfatum puerum esse Christianum, & charactere Christianismi insignitum, per cap. quemadmodum. 37. quæst. 7. & nullo iure speciali prohibetur, quod non possit & debeat sepeliri cum solemnitate crucis & luminarijs, instar aliorum infantium baptizatorum solemniter. & probatur ea ratione insolubili, quod is tam Christianus est, quam ille,
2 & quod tantam gratiam sacramentalem habet, sicut ille: nam sacramentalia non conferunt gratiam ex opere operato; quia id sola sacramenta efficiunt, secundum omnes in 4. distinct. 1. & puer sine solemnitate baptizatus tantum sacramentum percipit, quantum solemniter baptizatus: quia exorcismus, & alia quæ fiunt in baptismo solemni, non sunt sacramenta, sed solum sacramentalia, quæ Ecclesia fieri præcipit, secundum S. Tho. & alios in 4. dist. 2. est etiam tanto Christianismi charactere insignitus hic, ac ille: ergo non est cur non debeat sepeliri, vt Christianus, quemadmodum ille. Salua, &c.

SVMMARIVM.

2 *Excommunicatus ob debitum, si moritur contritus, coram Deo est absolutus; secus coram Ecclesia: quia ante absolutionem non est absoluendus. absolutus autem etiam à parocho, & sepultus, non est exhumandus, sed hæredes cogendi vt satisfaciant. num. 1.*

2 *Absolutio ab excommunicatione, quam morituro dat parochus, prodest etiam quo ad forum exterius.*

CONSILIVM IV.

AN EXCOMMVNICATVS propter debitum descendens ex delicto, vel contractu, mortuus ante solutionem, debeat sepeliri in sacro, vel sepultus debeat exhumari, cum ante mortem ostenderit signa cõtritionis.

1 Respondeo, quod etiam si huiusmodi excommunicatus ante mortem ostendisset signa contritionis, & non fuisset absolutus à parocho, non erat sepeliendus in loco sacro, donec obtineretur absolutio ab eo, à quo sanus debebat absolui: absoluendus enim erat ab eo, qui eum sanum posset absoluere, vt est casus in cap. à nobis. 2. de sent. excom. per quem tex. à contrario sensu, & in cap. fi. de sepult. in sensu directo probatur, quod, qui non solum monstrauit signa contritionis, sed etiam fuit absolutus à parocho, potuit in sacro sepeliri, & alijs suffragijs Ecclesiæ iuuari. vnde in casu præsenti possunt hæredes mortui cogi ad satisfaciendum eis, quibus ille debitor erat ex maleficio, vel contractu, per præfata duo iura.

2 Scio tamen posse aliquibus moueri scrupulum super probatione huiusmodi absolutionis, quod illa solum forum conscientiæ spectare videatur: cum dictũ cap. fi. loquatur de absolutione in forma Ecclesiæ. Item quod per aliquot bullas Apost. & iobelæa datur potestas absoluendi; quæ tamen non prodest, nisi quo ad forum conscientiæ, si aliud in eis non exprimitur: ex quo

ex quo clare significant, absolutionem per contritionem contingentem sufficere quo ad Deum; absolutionem autem, quæ fit per presbyterum, sufficere etiã quo ad forum exterius: quod & nos diximus in Man. cap. 26. num. 31. Hi tamen scrupuli satis tolluntur ex eo, quod præfata duo capp. ponunt differentiam inter absolutionem quo ad Deum per solam veram contritionem, & eam quæ fit per sacerdotem post contritionem. Itaque concludo, non esse exhumandum istum mortuum, sed hæredes eius compellendos ad satisfaciendum.

SVMMARIVM.

1 *Immunis à peccato est, qui post Concil. Trid. sepelit excommunicatum, & interdictum, absolutum tamen in articulo mortis à simplici sacerdote. Item & excusandus est, qui ante Concil. Trid. bona fide idem fecisset. num. 3. quod si non erat adhuc denunciatus, poterat etiam non absolutus sepeliri ex beneficio extrauag. ad euitanda. num. 2.*

CONSILIVM V.

AN QVI sepelierunt mortuum excõmunicatum, vel interdictum, absolutum in articulo mortis à simplici sacerdote, peccauerint?

1 Respondeo primo quod non, secundum sententiam, quam aliàs tenendam diximus post Concil. Trid. sess. 14. c. 7. Præterea quia, vt in cap. fin. de sepult. probatur, qui non solum monstrauit signa contritionis, sed etiam fuit absolutus à parocho, potest in sacro sepeliri, & aliis suffragiis Ecclesiæ iuuari.

2 Secundo, quod idem est dicendum secũdum antiquiora iura, si mortuus excommunicatus, vel interdictus, nondum erat denunciatus: quoniam communicans excommunicato, vel interdicto viuo, vel mortuo, nondum denunciato non peccat, per extrauag. Martini V. relatam à nobis fideliter in nostro Man. confess. c. 27. nu. 34. & seqq.

3 Tertio, idẽ esse dicendũ, si erat denunciatus absolutus in articulo mortis ab aliquo sacerdote simplici etiam secundũ antiquiora iura, si bona fide id fecerunt: quia probabiliter credere potuerunt suffecisse absolutionem simplicis sacerdotis, cum iura ipsa dicant eam sufficere sine limitatione. Fundamentis alterius opini onis satis responsum est ibi, ad effectum probabiliter credendi illum fuisse bene absolutum, quod sufficit ad excusandum à peccato transgressionis legis humanæ male, sed bona fide intellectæ, per dictum singulare Innoc. in c. per tuas. & in c. 2. de simonia, & allegata per Felin. in c. 1. fall. 7. de re iudicat.

SVMMARIVM.

1 *Contritus mori in dubio non præsumitur, qui moritur in actu peccati: vnde nec debet ecclesiasticæ sepulturæ tradi. num. 4.*

2 *Sepeliri regulariter debet omnis qui in Quadragesima confessus est, & in Paschate communicauit, nisi constet eum in peccato mortali mortuum fuisse.*

2 *Meretrix olim quæ fuit, si in Paschate communicauit, reperta in domo olim amasij nocte ab amasio occisa, in dubio debet præsumi mortua non in actu peccati, sed contrita: vnde & sepelienda.*

3 *Occiduntur cum aliqui, vt mulieres ob incontinentiam à propinquis, vel etiam aliter, in dubio præsumuntur inuocato nomine Iesu, & sic contriti mortui; vnde & sepeliendi.*

CONSILIVM VI.

AN PRIVARI debeat sepultura ecclesiastica meretrix, quæ in Paschate cõfessa est, & communicauit, & modo reperta fuit innumeris vulneribus confossa, & mortua in domo cuiusdam sui amici; nulloque pacto constare potest quod mortua fuerit contrita, vel contritionis signa dederit, cum id nocte acciderit, & clauso ostio: certum tamen est illam ab illo amico iugulatam fuisse.

1 Respondetur neruose vrgere pro parte affirmante cap. fures. de furtis. quatenus probat, furem, qui furando occiditur, & latronem, qui prędando occiditur, non esse sepeliendos in sacro. ex quo Ioan. And. ab Ana. refert, eum, qui verisimiliter moritur in peccato mortali, non esse sepeliendum in loco sacro: & præfata meretrix videtur mortua meretricando: quia fuit mortua in domo amici sui carnalis delata ad eam ab illo, vt meretricatur cum illo, & postea fuit ab eodem occisa: & vt aiunt Panor. & Ana. in d. cap. fures. non præsumitur in dubio mori contritus, qui moritur in crimine: & præfata misera fuit in crimine occisa.

2 Pro parte autem negante facit primo, quod omnis, qui confessus est in Quadragesima, & cõmunicauit in Paschate, sepeliẽdus est in sacro, nisi certis casibus, & nisi constet eum in peccato mortali mortuum fuisse, per resolutionem communiter receptam post gloss. cap. ex parte. il 2. de sepul. & præsupponitur prę̨fatam meretricem fuisse confessam, & cõmunicatam in Paschate, & non est mortua in præfatis exceptis casibus, nec constat eam mortuam fuisse in peccato mortali. Tum quia non constat de mente, qua illam amicus eius duxit in suam domum: quoniam licet verisimiliter crederetur illam duxisse ad meretricandũ, si non occidisset eam; quia tamen occidit, verisimilius credi potest deduxisse illam ad sumendã vindictam de aliqua iniuria, quam putabat iuste vel iniuste sibi fuisse factam. Tum quia verisimile est ipsum occisorem, cum Christianus esset, & ei communicaret Ecclesia, præmonuisse illam, vt se commendaret Deo, & doleret de peccatis suis: quoniam communiter id faciunt occisores vxorum suarum, & aliarum cognatarum, quas occidunt ferro clam propter
3 earum delicta: & validum est argumentum à communiter accidentibus, si non constat de contrario, l. neque natales. C. de probatio. & cap. in præsentia. eodem titu. cum eis adnotatis. Tum quod verisimile est eam, quæ, vt prædictum est, confessa & communicata fuit, & non fuit mortua meretricando, siue meretricis officio fungendo, pronunciasse Iesum, vel alia signa contritionis dedisse, dum ferro appeteretur, quæ sufficiunt ad exhibendam præfatam sepulturam, dum non constat de contrario,

cap. à

cap. à nobis. il 2. de sen. excommun. & tradimus nos latius in cap. fin. de
4 pœnitent. distin. 7. Secundo facit, quod non obstat præfatum cap. fures. cum adiectis ei à Panor. & Anan. quia illa loquuntur de illis, qui furando, rapiendo, vel aliàs mortaliter delinquendo occiduntur: nos autem agimus de illa, quæ non præsumitur occisa meretricando, seu meretricis officio fungendo, sed quia fecit prius aliquam aliam iniuriam amico suo, & forte denegando ei ad se ingressum; ita quod non fuit mortua in crimine, quod patrabat, sed pro aliquo alio quod iam patrauerat, & cuius forte iam illam pœnituit: & ita non potest dici mortua delinquendo delictum, quod patrabat tempore mortis; de quo loquitur gloss. supra d. cap. ex parte. il 2. & omnes qui eã sequuntur. Per quas duas rationes tumultuarie libratas videtur nobis hæc pars negatiua verior. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Occidisse seipsum, etiamsi reperiatur clauso ostio suspensus, nemo est in dubio præsumendus: vnde ei non debet ecclesiastica sepultura denegari, nisi sciatur quod seipsum occiderit.*

1 *Præsumptiones præsumptionibus eliduntur.*

CONSILIVM VII.

QVIDAM monachus mane confessus, & absolutus à confessario, qui tota die, & vespera stetit lętus, fuit inuentus mane mortuus intra suam cellam, ostio clauso, habens laqueum pendentem ex collo, ipse autem non pendebat nec omnino iacebat, sed quasi genuflexus extabat. Quęritur an possit & debeat in loco sacro sepeliri.

1 Perpensis quæ narrantur in facto, & viso responso cuiusdam viri eruditissimi, iusti, ac religiosissimi super hoc prudenter & erudite reddito, respondeo eiusdem opinionis esse me, cuius est ille, nempe, quod cadauer prædicti monachi potuit & debuit in loco sacro sepeliri, & quod male fuit sepultum in loco profano, & consequenter potest & debet transferri ex loco illo profano, in quo fuit sepultus, & inferri in locum sacrum, propter ea quæ præfatus vir eruditissimus citat in suo responso partim accepta à viro eruditiss. Couarr. auditore olim nostro in Academia Salmantic. feruentissimo in 2. tom. tit. variar. resol. lib. 2. cap. 1. nu. 11. & alia, quæ de suo addit, quæ confirmari possunt illa firmissima ratione, quod regulariter omnis Christianus debet, si fieri potest, in loco sacro sepeliri, iuxta tex. & gloss. cap. ex parte, il 2. de sepulturis. nisi in casibus exceptis. Nec obstat cap. placuit. 23. quæst. 5. quatenus habet, seipsum occidentem carere debere sepultura: quia intelligẽdum est de illo, qui scitur esse occisus à seipso. at prędictus monachus non scitur esse occisus à seipso, nec præsumitur. Tum quia de nemine præsumendũ est quod deliquerit, l. merito. ff. pro socio. & cap. 2. de regul. iur. præsertim tam grande delictum, & tam abominabile conditioni & inclinationi humanæ, & maxime de confesso, absoluto, & communicato eodem die. Vnde mulier cadens de cimba

in fluuium iubetur sepeliri in loco sacro, etiam si fugiendo cecidisset; quia non præsumitur voluntarie ad se occidendam deiecisse. dicto cap. ex parte.il 2. Tum quia indicia, quæ in contrarium inducuntur, sunt exilia, & multis modis frangibilia. Itaque intrepide pars hæc tenenda est.

SVMMARIVM.

1 *Cadauer transferens an teneatur gabellam pro illo soluere, posśitve illam fraudare, non est ita clarum: posset tamen Pontifex id solo verbo concedere, & sic transferens eßet tutus in conscientia.*

2 *Vehens aliquid conuenta mercede minori aliàs debita, animo fraudandi gabellam, sciente domino rerum, si adhibita in id ne detegatur mediocri prudentia inopinato casu incidat in pœnas, non cogitur de suo soluere.*

CONSILIVM VIII.

QVONIAM cadauer, habita licentia, vt solet, superiorũ, Roma Mediolanum sine pompa transferendum est; quæritur, an si sub specie mercium deferatur, & gabellæ vel in statu Ecclesiæ, vel etiam extra eiusdem statum defraudentur, peccatum sit, & præterea maneat obligatio ad restitutionem, non obstantibus aut immemorata consuetudine, aut forte alicubi statutis de solutione in transuectione cadauerum.

2 An is, qui quoquo modo procurat, aut cooperatur in cadauere clam transuehendo, sciens certo fore, vt vector defraudet gabellas, acceptis solum 40. aureis; cum alicubi, si non merces, sed cadauer deportari intelligeretur, vix centum aureis satisfieret, licet in scriptis Romæ concessa licentia transferendi ostenderetur; peccet, & restituere teneatur: & quid de curatore, vel exequutore testamentario, eo quod dederit 40. aureos ad cadauer clam deferendum, & præterea arcam ad fallendum aptissimam coemerit, qua ossa ad patrium tumulum deportentur. Quid demum fieri posit commode, & tuta conscientia, sine solutione gabellarum, aut portuum, cum non videatur cadauer subiici his solutionibus.

1 Non miror, quod vir vndequaque dociss. dignetur super ijs, quæstionibus interrogare hominem vulgarem, & à sua eruditione longe alienum; arbitratus fieri, vt quandoque abscondantur sapientibus, quæ reuelantur paruulis. Quod hac in re non contigit; cum, vt in cæteris, ita in ea nihil certi habeam, quod respondeam, præterquã quod didicerim à Iurisconsulto esse inciuile iudicare de lege, nisi tota ea perspecta: & quod non proponuntur videnda statuta terrarum, per quas præfatum corpus est transferendum, & an sint Papalia, an ordinariorum, & an approbata à Papa, vel simplicia, & an contineant excommunicationem ipso iure latam; & an superiores, quorum licentia deferendum est, posint ea tollere, & an sustulerint.

Secundo, quod in iure Pontificio nihil habemus super huiusmodi quæstionibus præter extrauagantẽ primam de sepulturis inter cõmunes, quæ tamen de sola exenteratione, & non de translatione cadaueris loquitur:

neque

neque glossa eruditiss. Ioannis Monachi quidquam huc pertinens habet.
Tertio, quod cum simus Romæ, & S. D. N. facile possit consuli, & peti ab eius Sanctitate, vt vel solo verbo & secreto deroget omnibus statutis, si qua sunt, quæ hanc translationem impedire possint, petendum est ab ea. Quo habito, certum est præfatum cadauer posse transferri licite coram Deo, & consequenter coram ipso quo ad forum interius cessaturum omne peccatum transferentium, consulentium, & iuuantium.

2 Quarto, si præfato remedio petito, ij, quibus est onus transferēdi illud, aliquo casu probabiliter ignorato, & non præuiso, inciderint in aliquas pœnas, non cogentur de suo soluere illas, tamquam qui prudenter negotia ipsius egerunt; licet casu, qui prudentiam mediocrem excesserit, improuiso non cesserit eis res ex sententia, quæ apud prudentes erat probabilis, per multa, quæ in hoc adduci possunt. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Reliquiæ & corpora Sanctorum, quæ tradita sunt perpetuæ sepulturæ, vt etiam sunt reliquiæ inclusæ in altaribus consecratis, non possunt de vno altari seu loco transferri ad aliud etiam eiusdem ecclesiæ: quod si non sunt traditæ perpetuæ sepulturæ, vt sunt quæ asseruantur in capsulis, & portantur in processionibus, possunt etiam extra ecclesiam ad alia loca transferri, nec subiacent dispositioni cap. corpora de consecrat. dist. 1.*

CONSILIVM IX.

AN illa verba cap. corpora. de consecra. distinct. 1. *Corpora Sanctorum non transferantur de loco ad locum sine licentia Principis*, comprehendant translationem de vno loco ecclesiæ ad alium locum eiusdem ecclesiæ.

1 Respondeo primo, multa posse adduci pro vtraque parte quæstionis, quod nostræ occupationes non patiuntur. Secundo, quod verba prædicta non includunt translationem corporum nondum perpetuæ sepulturæ traditorum de vno loco ecclesiæ ad alium eiusdem ecclesiæ: quoniam non includunt etiam translationem de vna ecclesia ad alteram, per gloss. tam per praxim, quam per theoricam receptam in d. cap. corpora. quæ fundat se in l. nec dum. C. de relig. & sumpt. funer. Ergo à fortiori non includunt translationem de vno loco vnius ecclesiæ ad alium eiusdem; & consequenter non includent reliquias corporum Sanctorum, quæ manent extra sepulturam perpetuam in sacrario, vel aliis locis, vnde accipiuntur & efferuntur frequenter ad processiones, siue supplicationes publicas, vel priuatas, Missas, vel alias deuotiones. Tertio, quod verba prædicta includent corpora Sanctorum, & partes eorū, quæ deputatæ sunt perpetuæ sepulturæ, de vno loco ecclesiæ ad alium eiusdem; quia non videtur negari posse ea non transferri de vno loco ad alium locum: quia non omnia loca eiusdem ecclesiæ sunt eadem loca, neque æque honorabilia; immo sunt maximæ contentiones inter summates, & mediocres, immo & infimates, aliis contendentibus sua sepulchra debere esse sita propius

altaribus maioribus, vel aliquorum sanctorum, quam alia aliorum, & aliis contradicentibus eis: cui consequens videtur, reliquias, vel partes illas sanctorum, quæ sunt inclusæ legitime altaribus ad illorum consecrationem, non posse mutari de illis ad alia sine auctoritate legitima; quia videntur mutari de loco, cui iam sunt illæ perpetuæ sepulturæ deputatæ. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Consentiens peccato alterius peccat mortaliter, vel venialiter, sicut est peccatum cui consentit: sed non statim sequitur, vt debeat eadem pœna puniri, num. 5. nisi consentiat cooperando, vel non corrigendo, cum ad id ex officio teneretur, vel auctorizando. num. 2. & num. 5. ad 2.*

3 *Excommunicatio lata in facientem aliquid, non ligat consentientem, nec desiderantem solum, nec mandantem, consulentem, approbantem ve, nu. 5. nisi aliud exprimat. num. 3.*

3 *Religiosi non tenentur scire leges extrarias ab eorum instituto.*

3 *Cadauera laniare, vel exenterare præsumentem, vt de loco Christianorum ad alium locum sepeliendum portet, excommunicat extrauagans 1. de sepulturis cum mandatoribus, non tamen ligat superiorem monasterij assignantem defuncti propinquis locum, vbi hæc etiam eo præsente exequantur, ignorantem dictam pœnam, ac bona fide id præstantem, num. 4. & 5. qui potuit iuste illam ignorare, & credere hoc licere. num. 6. & seq.*

4 *Ignorantia legis, vel statuti excusat ab excommunicatione, & ab alia pœna non solita pro similibus imponi, etiam si sit lata contra aliquod prohibitum lege diuina & naturali. & num. 5. maxime si sit posita intra corpus iuris inter extrauagantes communes: num. 6. immo & ignorantia iuris non clari, etiam naturalis & diuini, excusare potest à peccato mortali. num. 7.*

CONSILIVM X.

QVIDAM nobilis Hispanus mortuus est, cuius corpus à suis consanguineis positũ est in ecclesia cuiusdã monasterij sub nomine depositi, quo tempore congruo in Hispaniam transferre possent: cumque hoc facere voluissent, compertum est corpus non esse bene consumptum, sed male olere, quoniam adhuc caro ossibus hærebat. Verum consanguinei, volentes ossa commode transferre, decreuerunt carnem ab ossibus separare, & petierunt locum à Priore conuentus, vbi hoc commode facere possent. Tandem Prior, ipsis morem gerere volens, extra claustra conuentus præbuit illis stabulum, in quo in feruenti aqua, igne supposito, fuit corpus positum: & caro (aliquantulum temporis Priore præsente, qui ob fœtorem postmodum recessit) fuit consumpta, & ab ossibus separata. Modo dubitatur, an Prior sit excommunicatus, cum ex dictis videatur operibus illorum consensisse.

1 Respondeo: quoniam extra narrata in casu proposito relatum est nobis aliquos

aliquos viros eruditissimos, & gymnastas in Academiis exercitatos respondisse, præfatũ Priorẽ non incurrisse excõmunicationem, petij eorum responsa, quæ profectò magnopere voluissem legere, vt eorumdem sententiam lætissime sequerer; sed respõsum est non haberi copiam eorum.

1 Quare respondeo primo, quod contra Priorẽ facit primo illud Pauli, *Facientes, & consentientes digni sunt morte*. ad Rom. 1. & cap. notum. 2. q. 1. cap. 1. de offic. deleg. & quod Prior prædictus consensit illi maleficio. Nam ex narratione casus colligitur ipsum fuisse superiorẽ stabuli, in quo delictum factum fuit, & assignauit illud ad opportune illud faciendũ: & quod præsens fuit actui, etsi non toti, saltem parti eius; & quod, si voluisset, poterat illum impedire, & prohibere, vti superior monasterij.

2 Secundo, quod delinquẽti videtur cõsentire quis tribus modis, ad hoc vt puniatur sicut delinquẽs, vt ait glos. prædicti cap. notum. verbo cõsentientem. Primo, cooperando, cap. si quis Episcopus. 2. q. 1. Secundo, non corrigendo, cum ex officio tenetur, & potest, cap. error. 83. dist. ibi, *Error, cui non resistitur, approbatur. Negligere quippe cum possis peruersos, nihil est aliud, quam fouere. Nec caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare*. Tertio, cum fit eius auctoritate, cap. qui aliorum. 24. q. 3. & prædictus Prior videtur cooperatus fuisse, assignãdo locum, & stabulum, & non corrigendo & impediendo delinquentes, cum posset, immo & auctoritatem delinquendi præstando.

3 Tertio facit, quod extrauag. Bonifacij 8. de sepult. inter cõmun. non solũ excõmunicat facientem prædictum delictum, sed etiam attentantem, & pertractantem corpora humana tam inhumaniter, & facientem pertractare, & consequenter consentiendo per cooperationem vel auctorizationem. & difficile iuste negari potest, quod prędictus D. Prior non attentauerit, vel non fecerit aliquid ad pertractandum sic inhumaniter corpus humanum, vel quod non auctorizauerit, seu potestatem præstiterit illi actui.

Pro Priore tamen facit primo, quod lex excommunicans facientem aliquod delictum, non videtur includere solum consentientem in illo, & desiderantem vt fiat, si aliud non concurrat, vt colligitur ex cap. cum quis. de sentent. excomm. lib. 6. adiuncto cap. si quis suadente. 17. q. 4. & clem. 1. de consang. & affin. cum glos.

Secundo, quod lex excommunicans facientem aliquod, non includit consulentem, nec mandantem; nisi eadem lex, vel alia similis, cuius auctor id facere possit, illud exprimat, vt nos tradidimus in Manua. confess. cap. 27. num. 51. post Caiet. & alios.

Tertio, quod non probatur ipsum sciuisse tam exorbitantem pœnam esse à iure impositam facienti huiusmodi delictum: & præsumitur ignorantia, vbi non probatur scientia, cap. præsumitur. de reg. iuris, lib. 6. & ignorantia legis excommunicantis videtur excusare ab excommunicatione, cap. 2. de constitut. lib. 6. & quod religiosi non tenentur scire huiusmodi leges de rebus ordini suo adeo extrariis disponentes, cap. non magno. ne cler. vel monachi. & cap. 2. adiuncta gloss. de postula.

4 Quarto, quod lex puniens præsumentem aliquid facere, non videtur

includere facientem illud simplici animo & bona fide absque dolo malo, iuxta doctrinam singul. Card. in clem. 1. de priuil. q. 39. quam post alios nos quoque applicauimus defensioni eorum, qui ordinãtur bona fide simplici animo ante legitimam ætatem ordine sacro, in repetitione cap. accepta. de restitu. spoli. oppos. 8. Et prædictus Prior non consensit prædicto delicto dolo malo, sed bona fide, putans id esse licitum.

Quinto, quod excusat ab excommunicatione ignorantia statuti imponẽtis pœnam illius, etiam pro facto de se illicito, per cap. 2. de cõstit. lib. 6. & quod idem dicẽdum est de excõmunicatione imposita per legem Papæ, præsertim quo ad forũ cõsciẽtiæ, vt nos dicimus in d. Manu. cap. 27. nu. 16.

Sexto, quod licet ignorãtia communiter nequeat esse iusta circa legem naturalem, vel diuinam quo ad eius dispositionem, & quatenus est talis; potest tamen esse iusta quo ad pœnam humanitus statutam, si illa est excommunicationis, secundum Anton. in cap. a nobis. 1. de sent. excom. pro quo est casus in cap. 2. de constitutio. lib. 6. immo etiam si sit alia quælibet communiter non statuta, eadem ratione, vt efficaciter defendimus in cap. 2. de cõstit. post S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 73. sub finem, cui consensit Angel. verbo ignorantia. §. 4. & Sylu. verb. ignorantia. q. 8. & Caiet. 2. 2. q. 76. art. 3. col. 2. quod maxime procedit in foro conscientiæ.

5 Septimo facit ratio nona, per quam proximũ precedens fundamentum defendimus neruosissime in d. Manu. cap. 27. nu. 274. scilicet, quod excusatur quis per ignorantiã iuris ab omni pœna valde extraordinaria, & exorbitante, & præsertim ab excõmunicatione per statutum & legem generalem Papæ lata, etiam pro facto de se illicito, quod scit esse illicitum, sed ignorat illam pœnam extraordinariam & exorbitantem esse impositam, vt ibidem videri potest, ad multorum seruorum Domini consolationem.

Octauo facit, quod ad opposita responderi potest. Ad primum quidem concedendo, omnes, qui consentiunt alicui facto, quod est peccatum, & sciunt illud esse tale, peccare venialiter quidem, si est veniale, & mortaliter, si est mortale, & consequenter prædictum Priorem, si sciebat præfatum factum esse peccatum mortale, mortaliter peccasse: negando tamen ex hoc inferri, omnes, qui consentiunt peccato mortali, quod sciunt esse mortale, incurrere excommunicationem pro tali mortali latam, vt est casus adiuncta doctrina doctorum communi in cap. cum quis. de sent. excommun. lib. 6. quod habet, eum, cui placet percussio clerici, peccare quidem mortaliter, sicut & percussorem, sed non incurrere excommunicationem, nisi percussio fuerit facta eius mandato, vel eius nomine, secuta ratificatione ipsius: & est exemplum clarius in d. clem. 1. de consanguini. adiuncta gloss. quæ habet, contrahentes matrimonium intra gradum consanguinitatis prohibitum, vel contra votum solemne ordinis, vel religionis, peccare mortaliter, incurrereque excommunicationem, sed non eos, quibus placent illa matrimonia, immo neque consulentes illa, & approbantes. Exemplum est etiam quotidianius in cap. si vero. de sentent. excommun. cum suis similibus; quæ habent, percutientem iniuste clericum, quem iuste putabat esse laicum, peccare quidem mortaliter, sed non

incurrere

incurrere excommunicationem propter ignorantiam, quæ excusat ab illa pœna, sed non à peccato.

Ad secundum respondetur eodem modo, quo ad primum; nempe concedendo tribus modis posse quem consentire peccato, vt puniatur sicut faciens; negando tamen, quod quoties consentiat peccato, toties incurrat pœnam impositam pro illo, vt per exempla prædicta patet: & consequenter negando, quod prædictus Prior, eo solo, quod consensisset ad effectum incurrendi peccatum, censendus sit excommunicatus, per responsionem ad primum, & alias rationes supradictas, per quas, etiamsi non excusaretur à peccato, excusatur tamen à sententia excommunicationis, quæ est omnium pœnarum spiritualium maxima, cap. corripiatur. 24. q. 3.

Ad tertium autem respondetur primo, non probari, quod prædictus Prior sciebat illud factum fuisse peccatum mortale. Nec obstat, quod extrauag. prædicta significat illud esse peccatum contra ius naturale, quod nemini licet ignorare, arg. 6. notandum. 1. q. 7. cum ei adnotatis: & quod ignorantia iuris non excusat; cap. ignorantia. de regul. iur. lib. 6. Non inquam hoc obstat: quia multa concurrebant, propter quæ prædictus Prior
6 probabiliter potuisset illud ignorare. Tum quia prædicta extrauag. non est posita intra corpus iuris communis, & multis etiam doctoribus vtriusque iuris est incognita. Tum quia non est directe contra illud præceptum Decalogi: quoniam non fuit occisio, neque mutilatio, neque percusio hominis, quæ directe vetantur per quintum præceptum Decalogi, sed quædam diuisio, & partitio cadaueris, quod palam est non esse hominem. Tum quia quotidie videmus cadauera mortuorum iudice mandante diuidi in quatuor & multo plures partes, non solum ad sepeliendum, quod est actus religionis, sed etiam ad suspendendum in compitis, & quadriuijs, & ad comburendum, & ad faciendum anatomias, & aliquot medicamenta, quæ medici & pharmacopolæ frequenter componunt, & de licentia saltem Papæ ministrant. Immo & chirurgi frequenter abscindunt membra hominum viuentium, vt viuant vitam corporalem. & poterat homini adeo spirituali videri, quod iustius poterant membra mortui diuidi quo ad suam vitam spiritualem melius in alio loco consequendam. Tum quia prædicta extrauag. innuit illud factum per se & intrinsece non esse malum, & quod fieri potest licite sine vlla licentia in terris, in quibus non sunt sepulturæ Christianæ sacræ: quoniam, vt & nos post alios adnotauimus in extrauag. prædicta relata in dict. Manu. confess. cap. 27. num. 105. non habet illa locum in terris infidelium, vbi non sunt sacræ sepulturæ, neque in eo, qui facit illud alio fine, præsertim bono, neque si faceret de licentia Papæ; immo forte id fieret de licentia Regis sæcularis quo ad alium finem, quam ad sepeliendum in alio loco: & quod ministri illius facti erant Catholici timentes Deum: & quod, vt fertur, Prouincialis religionis id sciuit, & ordinauit; cuius ordinationi, vti superioris, parere tenebatur Prior in dubio, cap. quid culpatur. 23. quæst. 5. & quod factum fuit publice; & quod iudices neque sæculares, neque ecclesiastici punierunt eos ob illud factum: & quod Prior erat vir religiosissimus, & intentum principale

ipsius

ipsius fuit facere quod in decreto depositionis iubebatur, & facere voluntatem expressam, vel tacitam Prouincialis, & sui conuentus: & quod etiam alij monachi dici poterant communicasse, vel consensisse illi facto.

7 Per quæ omnia, immo & maiorem partem eorum, profecto prædicto Priori iuranti se putasse id fuisse licitum, credendum videtur: & palam est apud omnes iurisconsultos, quos breuitatis gratia non citamus, ignorantiam non solum facti excusare, vt habet prædicta regula ignorantia, sed etiam ignorantiam iuris dubij, etiam naturalis, & diuini; quales sunt multæ leges naturales, & diuinæ, quæ non sunt principia illorum, neque conclusiones proxime ex illis deductæ, quales sunt leges Decalogi, sed longe remotiores per doctorum discursus deriuatæ, qualis est prædicta extrauagans vetans prædictam exenterationem. Secundo respondemus ad prædictum argumentum tertium, quod præsupposito id, quod non putamus, esse verum, scilicet præfatum Priorem peccasse, vt supra dictũ est, consentiendo: negandum tamen est, eum incurrisse prædictam excommunicationem, neque ob eius incursionem vmquam punitum iri à D. N. Iesu Christo, qui nos omnes saluet. Amen.

DE PAROCHIIS, ET ALIENIS PAROCHIANIS.

SVMMARIVM.

1 Habitatio, quam quis in noua parochia, retento primo domicilio, puta ex causa rusticandi, vel fugiendi periculum pestis, vel inimicorum, ad tempus eligit; licet operetur, vt non sit viator, nec peregrinus; non tamen operatur, vt à nouo parocho possit sacramenta voluntaria, vt est matrimonium, accipere; nisi forte tantum distet à primo domicilio, quod ad illud non possit commode pro illis accedere: quia tunc, modo absit fraus, sufficeret. nu. 3. mutatione autem domicilij verus efficitur secundæ parochiæ parochianus. num. 1.

CONSILIVM I.

QVID requiratur, vt quis ratione habitationis efficiatur parochianus alicuius parochiæ, & præsertim in sacramentis voluntariis, vt in matrimonio?

1 Respondeo primo, quod sufficit quod habeat domicilium habitationis, etiam per translationem alterius domicilij habitationis, quod alibi habebat, per cap. vlt. de paroch.

Secundo, quod non sufficit habitatio, quam quis habet vt peregrinus, & viator, l. hæres absens. §. proinde. ff. de iudi.

Tertio, quod non requiritur, vt ibi habeat, vel noue contrahat domicilium habitationis, per gloss. clemen. 1. de priuileg. verbo parochialis. quæ habet, scholasticorum parochum esse illum, in cuius parochia habitant; quos tamen constat non habere domicilium habitationis ibidem,

cum

cum habeant animum reuertendi ad suas patrias, in quibus habent domicilia habitationis secundum omnes.

2 Quarto, quod non sufficit quælibet habitatio efficiens, ne quis dicatur peregrinus, vel viator, cap. is qui. de sepul. lib. 6. quod probat, eum, qui de oppido aliquo vadit ad villam alterius parochiæ, causa recreationis, vel agriculturæ, non effici parochianum illius parochiæ, sed permanere parochianum ecclesiæ oppidi, cuius erat antequam illuc iret, licet aliquo tempore ibi habitet; quod ipsum est dicendum de illo, qui causa pestis, seditionis, vel belli fugit à sua parochia, primo quoque tempore, quo potuerit, reuersurus, per allegata à Panorm. cap. quod clericus. à num. 4. de foro competen. & cap. in matrim. de sepult.

3 Quinto, quod videtur sufficere habitatio bona fide & sine fraude suscepta in aliquo loco, vnde non potest commode reuerti ad sumenda sacramenta in loco parochiæ, vbi habebat domicilium. Tum per præfatam gloss. sing. d. clem. 1. de priuil. Tum quod alioquin mercatores & stipendiarij degentes in longinquis à suis patriis regionibus carerent proprio parocho; quod videtur contra mentem cap. omnis. de pœnit. & remiss. & Innoc. & aliorum, & rationem naturalem scribentium.

Sexto, quod habitatio fraudulenter in præiudicium parochi proprij, vel alterius parochi, habita in aliquo loco ad affectum acquirẽdi nouum parochum, non sufficeret. Tum quia fraus & dolus nemini debent patrocinari, cap. sedes Apostolica. de rescrip. Tum quia malitiis hominum obuiandum est, l. in fundo. ff. de rei vendi. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Natus matre extra proprium domicilium ad tempus morante, in domicilio matris censetur natus, censeturque originarius illius, & non loci vbi naturaliter natus fuit.*

2 *Legis mens magis attendenda, quam verba.*

3 *Parochianus censetur mori intra ecclesiam suam, licet alibi manendo cum animo reuertendi ibidem moriatur.*

4 *Possessor bonæ fidei triennalis, si non adsit simonia, nec violentia, facit suum beneficium.*

CONSILIVM II.

MVLIER habens domiciliũ in vna parochia, peperit in alia, vbi causa recreationis, pestis, vel alterius impedimenti habitabat ad aliquod tempus, animo reuertendi ad suum domicilium cessante impedimento.

Quæritur primo, in vtra illarum parochiarum filius eius dicetur natus, ad obtinendum beneficium debitum filio nato in illa parochia.

Secũdo, quid si prædictus filius obtinuerit simile beneficiũ in parochia, in qua habebat mater domicilium, & illud vltra tres annos possederit.

1 AD PRIMAM respondeo diuersas videri opiniones in ista materia, vt refert Alex. Imol. ad Bart. in l. assũptio. ff. ad municipal. qui per verbum

forte,

forte, inclinat in opinionem, quæ habet dicendum esse quem natum esse in loco, in quo vere natus est, & ibi habere domicilium. Bart. autem in l. filios. C. de muni. & ori. lib. 10. quem sequitur Abbas in cap. Rodulphus. num. 9. de rescript. & idem Bart. in l. huiusmodi. §. legatum. ff. de leg. 1. inclinat in contrarium, vbi Bal. idem videtur tenere; licet Iason in d. §. legatum. videatur tenere priorem, ea ratione, quod aliud est dicendum de his, quæ à destinatione animi pendent, & aliud de his quæ pendent à legis dispositione. Tum quod veriorem puto opinionem Cyn. Bald. & Bart. arg. præfati §. legatum. qui habet, ancillam quæ mortis testatoris tempore erat in fuga, & peperit in ea, censendam esse peperisse in fundo, in quo cõsueuerat esse, ad hoc, vt ipsa & partus includerentur in legato seruorum, qui essent in il-
2 lo fundo tempore mortis testatoris. Tum denique quod mẽs legis est magis attendenda, quam verba eius, cap. Marchion. 1. q. 1. & cap. fi. de reg. iur. lib. 6. & l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de leg. 2. & quod id est habendum pro lege, quod legislator interrogatus, cum eam ferebat, respondisset, iuxta
3 gloss. sing. in l. tale pactum. §. fin. ff. de pact. & quod de mente statuentium, vt beneficium aliquod debeatur nato in aliquo loco, non videtur esse excludere illum, qui fuerit natus extra illum locum, eo quod mater eius peperisset eum alibi, quo iuisset causa recreationis, pestis, belli, vel alius impedimenti, cum animo reuertendi cessante impedimento, vt contigit in casu proposito. Tum quia parochianus alicuius ecclesiæ videtur mori intra parochiam suam, licet moriatur extra illam, vbi aliqua de causa prædictarum manebat cum animo reuertendi ad illam sine voluntate mutandi domicilium, cap. is qui. de sepult. lib. 6.

4 AD SECVNDAM, quod mea sententia præfatus filius iuste tenuit præfatum beneficium, si bona fide credidit titulum sibi datum fuisse canonicum. Tum quod in ea sum opinione, vt credã beneficiarium, qui trienn̄o bona fide possedit benefici ũ sine simonia & violentia acceptũ facere illud suum, cum glossa antiqua regulæ de trien. possess. per rationes ipsius, quas deducit neruosas, & per alias, quas addit Petrus Rebuff. in titulo de pacifico possessore, attestãs illam teneri à prætorijs Gallicanis, quæ parlamenta vocantur, prout in consil. 30. de præb. diximus.

SVMMARIVM.

1 *Pœna parochi, cuius culpa parochianus sine pœnitentia moritur, est arbitraria, cum nulla reperiatur in iure decreta.*

CONSILIVM III.

QVAERITVR quæ pœna sit sacerdotis, cuius culpa effectum est vt parochianus decesserit sine sacramento.

1 Respondeo primo, quod pro tali culpa generaliter est nulla, quod meminerim, ipso iure, nisi amissionis gratiæ gratum facientis Dei, si culpa peruenit ad gradum, quo esset mortalis: per sententiam autem imponitur arbitraria iuxta culpæ quantitatem, secundum illud, *Iuxta mensuram*

delicti

delicti sit & plagarum modus. Deuter.25.& cap.non asseramus.24. quæst.1.& iuxta iura, quæ ad negligentiam puniendam citat gloss.celebris in cap. ea quæ.de officio archid.

DE DECIMIS, PRIMITIIS, ET OBLATIONIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Decimis in soluendis consuetudo in primis est seruanda.cum autem nihil solui debeat illis parochialibus, per quas oues transeunt,nu.2. & 3.& decima ouium sit mixta,num.8.quæ pro parte debetur ecclesiæ domicilij domini, & pro parte parochiæ in qua oues pascuntur, num.9. sequitur, vt vna pars debeatur illi ecclesiæ,quæ pro se habet consuetudinem,num.1.altera vero pars pro vna dimidia detur ecclesiæ domicilij,& pro altera dimidia detur illi, vel illis ecclesiis proportionabiliter,in quarum territorio pascua accipiunt.num.10.*

3 *Parochianus tenetur decimas personales soluere parocho sui domicilij,qui ex obligatione offert pro ipso sacrificia & orationes, ac tenetur sacramenta ministrare, & non parocho illius parochiæ,in qua etiam per annum moram trahit, qui ei de facto, sed non ex obligatione sacramenta ministrat.*

7 *Decima personalis debetur iure communi ecclesiæ parochiali, prædialis autem ecclesiæ in qua sunt prædia,pro quibus soluitur; mixta autem, pro parte pro qua est personalis,sequitur naturam personalium;& pro parte pro qua est realis, sequitur naturam realium.num.9.*

8 *Decima ouium licet ab aliquibus dicatur prædialis;attamen verior est,quod sit mixta propter multam industriam hominis, quæ in hoc requiritur: vnde lac,lana, fœtus earum dicuntur fructus industriales, sicut & oliua.*

CONSILIVM I.

AD QVAESTIONEM Illustr.Comitis, qua quærit cui debeat soluere dimidium decimæ ouium suarum, quas mittit quotannis pascendas in monte Stellæ.

1 Respondeo sequentia. Primum, quod in hoc seruanda est consuetudo diu obtenta, vt ait S.Thom.2.2.quæst.87.artic.3. ad secundum, & ante illum gloss.in cap.cum contingat. de decim.verb. de iure communi: quod dictum corroborari, ampliari, & declarari potest per illa multa, quæ adducunt Panor.& alij in cap.in aliquibus.5.fin.de decimis.& Felin.cap.causam quæ. de præscript. & alij multi alibi, quos allegat Franciscus Balbus in 1.quintæ partis princip. quæst.7.de præscript. & eruditissimus Didacus lib.1.var.resol.cap.17.num.8.

Secundo, quod ex hoc sequitur, non esse dubium de dimidio prædictæ decimæ, quod sit soluendum propter pascua montis Stellæ; quia in casu præsupponitur, quod consuetudo habet, vt dimidium decimæ ouium

ouium, quæ transferuntur pascendæ ad dictum montem tempore æstiuo, debeat ibi solui; cum per primum dictum consuetudo illa seruanda sit.

2 Tertio, quod nihil de præfata decima debet solui ecclesijs illarum regionum, per quas transeunt oues prædictæ ad præfatum montem Stellæ, & redeunt ab illo in alia pascua hiberna. Tum quod licet in partibus innumeris Hispaniæ, cuius pars est Portugallia, in qua mons Stellæ situs est, oues mutent pascua, & in hieme morentur in alijs, & æstate in alijs longe sepositis, & necessario eundo & redeundo pascãt in pascuis variorum locorum, & pagorum, nullibi tamen soluitur quidquam de decimis ecclesijs paro-
3 chialibus eorum. quod iustificatur ex eo, quod de minimis non est de præcepto decimandum, secundum S. Thom. communiter receptum 2.2.q.87. art.2.ad 3. & pastio illa transitoria est parua, & non tanti momenti, vt ob eam debeat solui vlla decima. Tum quod esset moraliter impossibile iudicare recte, quæ particula deberetur eis solui, & computatio tãti, vel paulo minoris constaret, quam particula soluenda valeret: & non est maior impensa facienda, vel maior labor assumendus, quam res ipsa valeat, l. mediterraneæ. C. de anno & tribu. lib. 10.

4 Quarto, quod illo anno, quo toto residuo tempore, excepto tempore, quo pascuntur oues in monte Stellæ, & quo eunt ad illum, & redeunt ab illo, pascuntur in pascuis parochiæ suæ, alterum dimidium decimæ proculdubio debetur ei; quia, cum illud debeatur alicui ecclesiæ, & non debeatur alicui ecclesiæ montis, nec alicui locorum, per quæ transeunt eundo & redeundo, nec morentur in aliarum ecclesiarum pascuis, consequitur necessario illud illi deberi, arg. à sufficiente partium enumeratione, quod est validum, Instit. de oblig. quæ ex quasi contract. nas. in princ. & cap. si enim. de pœnit. dist. 2.

5 Quinto, quod ecclesia parochialis præfati D. Comitis non desinit esse ecclesia parochialis ipsius, eo quod eius excellentia causa comitandi Regem, vel fugiendi pestem, vel recreandi animum, vel agendi alia negotia, vel causa belli, mãserit aliqua parte anni, vel etiam toto anno extra illam; nisi manserit ibi animo transferẽdi domicilium suum illuc in perpetuum, cap. 3. de sepult. lib. 6. & ideo cessat exorbitantia, quam videtur concipere, eo quod aliquot annis præteritis multis partibus eorum vixit extra ciuitatem, in qua habet domicilium. Nec obstat, quod potest quis habere domicilium in duobus locis, si æque vtrobique se collocauerit, l. assumptio. §. viris prudentib. ff. ad municipa. & d. cap. 3. de sepult. non inquam hoc obstat; quia qui in vno loco habitat animo constituendi, vel conseruandi domicilium, & in alio loco habitat sine animo id faciendi, sed propter aliquam causam prædictam accidentalem, non se collocat tantum in hoc, quãtum in illo, etiam si maiore tempore habitet in hoc, quam in illo. Non etiam obstat, quod, vt prædictum est, decima personalis debetur ecclesiæ, eo quod in ea percipiat sacramenta, & audiat diuina: & quod eius excellentia, cum abest à domicilio ob aliquam prædictarum causarum, in alijs ecclesijs percipit & audit illa: quia non percipit ex obligatione, qua ecclesiæ illæ tenentur ei ministrare, sicut ecclesia domicilij, quæ etiam pro ipso absente

absente tenetur offerre, & offert sacrificia, & facere, vt facit, alia diuina pro alijs præsentibus; & ob hanc obligationem, qua illa ecclesia tenetur ei ad hæc, ipse quoque tenetur ad soluendas decimas personales, & non alijs, quæ non tenentur ea illi facere, vt colligitur ex mente cap. ad Apostolicæ. & aliorum iurium de hac re statuentium, & subtiliter explicatur ab vtroque Thom. 2.2. quæst. 87. artic. 3. ad 2. quicquid murmuret Dom. Sot. lib. 6. q. 4. de iust. & iure.

6 Augetur tamen quæstio ex eo, quod in hoc casu videtur decima diuidenda in tres partes, & soluenda tribus ecclesijs, videlicet ecclesiæ montis, & ecclesiæ, in qua habet D. Comes domicilium, & percipit sacramenta, & in qua oues in hieme pascua pascunt.

Ad quam quæstionem applicari possunt ea, quæ Card. adducit in clem. 1. q. 16. de decimis, & Ioannes Imol. ibid. num. 10. post alios à se relatos, qui ambo faciunt mentionem de decima ouium diuidenda in tres partes; sed nec apud eos, nec apud Ioan. Andr. in mercu. regul. qui prior. de reg. iuris lib. 6. nec apud Innoc. Car. Pan. nec citatos ab eis, nec apud aliquem alium Theologũ, aut Canonistam puto inueniri decisionẽ huius quæstionis: licet enim inueniatur apud eos decisum, quod decima ouium debeatur multis ecclesijs, quando multarum ecclesiarum prædia pascuntur; non tamen attingunt, quid sit agendũ, quando oues pascũt prædia diuersarum ecclesiarũ, & dominus earum habet domiciliũ in alia diuersa ecclesia, cuius prædia non pascuntur: & paucissimi eorum explicant qualis sit decima, quæ debetur de agnis, lana, & lacte, siue caseo: nam Goffr. in summa post glos. in cap. ad Apostolicæ. de decimis, & fere omnes dicunt eam prædialem. & Dom. Sot. lib. 6. de iust. & iur. q. 4. in duobus vel tribus locis parui facit differentiam decimæ prædialis, & personalis, contra fere omnes alios; cuius dictum licet quo ad quid defendi posset, simpliciter tamen non est verum, nec ipse nec alij communiter faciunt mentionem de tertia specie decimæ, quæ dicitur mixta, de qua tamen necessario facienda videtur, vt fecit præ omnibus alijs Hostiensis in summa de decim. §. quot sunt species. cuius dictum eo non citato sequitur Angelus à Clauasio breuiloquus auctor in summa ver. decima, in prin. quod nos quoque posuimus in Man. confes. cap. 21. nu. 29. sed nec Hostien. nec alius, nec nos tangimus, an decimæ mixtæ debeant solui aliter, vel alijs, eo quod sint mixtæ, quam prædiales: ex cuius declaratione pendet huius quæstionis decisio.

7 Septimo dico, quod videtur sententiam receptam habere, quod decima personalis soluenda est iure communi ecclesiæ parochiali, in cuius parochia domicilium habet is, qui eam debet propter sacramenta, & diuina, quæ ibi percipit, & audit; & quod prædialis debet solui ecclesiæ, in cuius parochia situm est prædium, ratione cuius illa debetur, iuxta glo. communiter recept. in d. cap. ad Apostolicæ. de decim. vbi est expressa de hoc Papalis decisio.

8 Octauo, quod præfata gloss. tenet decimam animalium esse tantum prædialem, & deberi ecclesiæ, cuius parochiæ pascua pascuntur; & pluribus ecclesijs, si plurium parochiarum pascua pascerentur; quæ glossa communi-

ter

ter approbatur ab ijs, qui nõ meminerunt, quod decima animalium dicatur mixta à multis, in quibus sunt Host. & Ang. vbi supra. Pro quibus facit, quod industria domini & custodis multum operatur circa fœtum, lac, & lanam earum, propter quod fœtus dicitur fructus industrialis, & nõ naturalis, secundum Bal. l. ancillæ. C. de furt. & oliua dicitur fructus industrialis, l. si eius. ff. de rei vend. & lana, & lac, iuxta glo. §. si quis à non domino. verbo cura. instit. de rerum diui. quam sequitur Bart. l. ex diuerso num. 3. ff. de rei
9 vend. Panor. cap. grauis. de restit. spol. quorum qui opinionem tenuerit, dicere debet, decimas mixtas diuidendas esse inter ecclesiam, cuius parochianus est qui eam debet, & inter ecclesiam vel ecclesias, cuius, vel quarũ parochiarum pascua pascuntur animalia: eo quod qua parte sunt personales, debent sequi naturam personalium, quę debentur ecclesiæ domicilij: & qua parte sunt prædiales, debẽt sequi naturam prædialium, quæ debentur ecclesiæ, vel ecclesijs prædiorum depastorum: ita vt in simili triplex cum sit actio, personalis, realis, & mixta; illa quæ est mixta, qua parte est realis, sequitur naturam realis; & qua parte est personalis, sequitur naturam personalis, vt colligitur ex §. omnium. adiecto §. quædam. Instit. de act. cum eis adnotatis. & sicut cum triplex sit actio rei, persecutoria, pœnalis, & mixta; illa quæ est mixta, quatenus est rei persecutoria, sequitur naturam persecutoriæ; & quatenus pœnalis, naturam pœnalis, vt colligitur ex §. ex maleficijs. Instit. de act. & sicut stipulatio mixta de dando & faciendo sequitur partim naturam eius, quæ est de dando tantum, & partim naturam eius, quæ est de faciendo tantum. Facit etiam quod dicitur de illo, qui est Episcopus & canonicus eiusdem ecclesiæ, in cap. cum in ecclesia. de præben. lib. 6. & cap. à collatione. de appel. lib. 6. & de eo qui est iudex simul, & arbiter, & arbitrator, cap. nisi. de præben. & denique de quolibet qui habet duo officia diuersa, l. 2. ff. de officio procons. l. si quando. C. de appellat. cap. cum olim. de re iudic. cap. ex literis. de probat. adiuncta gloss. cum ei per omnes adiectis.

10 Nono, quod in casu quęstionis propositę in 6. dicto D. Comes videtur teneri soluere dimidium totius decimæ prædictarum ouium ecclesiæ montis Stellæ, & dimidium alterius dimidij, hoc est quartam partẽ totius decimæ ecclesiæ suæ parochiali, & alterum dimidium dimidij prædictæ decimę, hoc est quartam partem ei ecclesiæ, cuius prata in hieme præfatæ oues pascuntur. Horũ trium dictorum primum ea firma ratione nititur, quod consuetudo antiqua illius regionis habet, quod nutritores ouium, quas pascẽdas traducunt ad prædictum montem, soluant dimidium decimæ ibi; & illa consuetudo non habet in nostra quæstione contrarium: immo indubitate significatur, quod ecclesiæ parochiali debeatur aliqua pars. Nec obstat, quod etiam in eadem quæstione significatur, quod dimidium totius decimæ debetur: tamen hoc dictum habet, quod non debet solui ei nisi dimidium dimidij. Non inquam hoc obstat; quia id intelligitur, quando oues pascuntur sola pascua parochiæ domicilij tota hieme. At in q. in 6. dicto proposita ponitur, quod oues pascuntur tota hieme pascua alius ecclesiæ. Tertiũ autem probatur ex eo, quod secundum omnes debet habere suam partem

ecclesia

ecclesia, cuius pascua pascuntur oues morando & manendo in eius parochia: & cum per consuetudinem dimidium totius decimæ debeat habere ecclesia montis Stellæ, & tam iure quam consuetudine illius regionis ecclesia parochialis debeat habere suam partem; necessarium videtur, vt alterum dimidium diuidatur inter ecclesiam parochialem, & illam, cuius pascua oues pascuntur: & si oues pascerentur in hieme pascua duarum, vel plurium ecclesiarum, illa quarta pars esset diuidenda inter illas ecclesias pro rata temporis, quo pascerentur oues in earum parochijs, ex mente Card. & Imolen. in d. clem. 1. de decim. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Decimas, præsertim prædiales, soluere iure diuino tenentur omnes: quota autem, quæ secundum veriorem contra communem nunc debetur, est de iure positiuo, num. 3. immo & quo ad aliquod prædium vel prædia, modo parocho remaneat sufficiens sustentatio in totum, ne debeantur per laicos possessores prædiorum, est præscriptibilis. num. 5. at ob peccatum non soluendi debitas decimas, nisi sit notorium, non potest parochus propria auctoritate non soluentibus sacramenta denegare num. 2.*

CONSILIVM II.

AN PAROCHVS, qui est in possessione exigendi decimas intra certos limites posit repellere à sacramentorum perceptione quosdam particulares recusantes soluere decimas, sub prætextu, quod numquam eas soluerint; stante maxime quadam declaratione Senatus Veneti, quæ sic habet, *Cum hac declaratione, quod illæ terræ, seu possessiones, quæ soluerunt quartasium, debeant continuare in solutionibus consuetis*. Arguendo à contrario sensu: Ergo qui non sunt soliti, non debent soluere. An inquam posit eos repellere tamquam pertinaciter in peccato persistentes.

1 Ad hanc quæstionem respondeo primo, illos parochianos, de quibus in ea quæritur, peccare mortifere nolendo soluere decimas. Tum quia iure communi, siue diuino, siue humano, omnes tenentur soluere decimas, præsertim prædiales, secundum omnes; & prædicti parochiani nullum titulum iustum allegant, per quem eximantur à solutione illarum; cum præsupponatur in facto, eorum auctores, & à quibus præfata prædia ipsi habuerunt, soluisse decimas, & ipsosmet fuisse ministros recipiendi eas; & consequenter non possederunt libertatem non soluendi eas bona fide; cui consequens est eos non vsucepisse, nec præscripsisse illam, cum possessor malæ fidei nullo tempore præscribat, cap. possessor. de regul. iur. lib. 6.

2 An autem sint repellendi à sacramentorum frequentia per parochum auctoritate propria, dicitur quod non. Tum quia nemo potest sine causæ cognitione alium iuris sui vsu priuare; quia illud esset auctoritate priuata priuare, quod non est licitum, cap. in literis. cum sibi concord. de restitu. spolia. etiamsi esset iudex, cap. conquerente. eodem titu. Tum quia nemo debet esse iudex in causa propria, l. extat. ff. quod metus

causa. & l.si quis in tanta. C.vnde vi. etiam si alias sit iudex, l. qui iurisdictioni.ff.de iurisdict.omn.iud. Tum quia rector, seu parochus, qui priuat parochianos vsu sacramentorum, videtur spoliare eos, vt tradit Lap.allegat.67.quod, vt dictum est, non licet facere.

Non obstant allegationes doctissimorum virorum mihi præsentatæ, quibus concludunt prædictos parochianos teneri ad soluendas decimas.
3 Tum quia præsupponunt vnam conclusionem, quæ licet à nostris communiter teneatur post Innocen.in rub.de decim.& alias in cap.fin.de paroch. falsa tamen est, vt nos breuiter retulimus in Man.confess. cap.21.num.28. & 29. scilicet quod decimæ debeantur quo ad quotam iure diuino post passum Christum, & obliteratam legem veterem quo ad præcepta iudicialia, & cærimonialia: non enim debentur iure naturali, nec diuino positiuo nisi quo ad sustentationem necessariam, siue competentem ministrorum, seu parochorum. Tum quia prædictorum doctorum responsa non sufficiunt ad priuandum eos iure suo, donec feratur à competenti iudice sententia, vt palam est. Non enim faciunt peccatum adeo notorium, vt possint repelli à sacramentis, iuxta ea, quæ tradimus in d.Manu. cap. 27.nu.55.cum non sint constituti in peccato confesso per eos in iure, quod sit mortiferum, neque quod rei euidentia sit tale, neque per sententiam iudicis, quæ transierit in rem iudicatam: quibus tribus modis fit peccatum notorium, iux.trad.per Anto.Panor.& alios in cap.vestra.de cohabit. cleric. & mulier.

4 Et quo ad fundamentum eorum, qui se defendunt per constitutionem Serenissimi Venetorum Senatus, nihil potest eis prodesse, vt præfati eruditissimi consulentes respondent. Tum quia, vt erudite illi dicunt, argumentum à contrario sensu nihil valet ad probandum contrarium eius, quod alio iure statuitur, vt gloss.putata singul.quasi in istis terminis dicit in clem.1.in verb. facere. de vsuris. Tum quia nulla sæcularis potestas, quamuis suprema, potest super hoc spirituali, saltem quatenus est tale, disponere, saltem contra ius Pontificium, cap. ecclesia sanctæ Mariæ. de constitutio. sed grande fundamentum habent in possessione immemoriali, quam videntur allegare. quoniam quicquid dicant plurimi, qui in hoc possunt allegari, & parum de iure, quo decimæ debentur, nouerunt;
5 veritas est, quod etiam laici possunt vsucapere, & præscribere libertatem ab obligatione soluendi decimas quo ad quotam, & ab obligatione soluendi de illo vel illo prædio; dummodo parochus, seu rector habeat ex alijs ecclesiæ iuribus congruam sustentationem. Quod quia est contra desiderium consulentium, non confirmo pluribus, quæ irrefragabilia sunt argumenta: solum addo, quod laici propter incapacitatem non possunt quidem ius spirituale percipiendi decimas præscribere, immo nec possidere, vt Felin.& alij multi dicunt; sed bene possunt præscribere libertatem soluendi decimas, quatenus sunt iure solo humano debitæ: quia non sunt incapaces huius libertatis.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Vicarium non potest contra solitum patronus onerare, vt de terris vicariæ soluat parachiæ primitias.*

2 *Laicis nulla est super bonis ecclesiæ disponendi facultas.*

CONSILIVM III.

N. FVIT per patronos ad vicariam quamdam præsentatus hac conditione, vt ex terris annexis d. vicariæ (quæ sunt pro sustentatione Vicarij) licet per præfatum N. administrarentur, solueret primitias parochiæ. Fuit N. ante ordinarium citatus, vt solueret primitias parochiæ, iuxta conditionem appositam tempore præsentationis; qui respondit d. conditionem se non acceptasse, nec potuisse acceptare, cum sit super re spirituali, in qua non potest apponi conditio, nec modus, nec pactum, sed debet pure & libere tradi, quia aliter est simonia. Vt tamen lites euitaret, & ne contenderet cum laicis, eas sua sponte soluit, & non virtute conditionis prętensæ. Dubitatur nunc, an isti patroni potuerint imponere istam conditionem, attento quod si dictus N. præfatas terras suis impensis colit, ac serit, nō tenetur soluere primitias, sed tantū si alij eas colerent, ac sererent.

1 Respondeo, quod proculdubio præfati patroni non potuerunt illā conditionem imponere suæ præsentationi; nec illud onus adijcere terris illis contra consuetudinem antiquam. Tum quia illud fuit contra cap. 1. de censibus, adiuncta saltem consuetudine non soluendi primitias, cum per Vi-

2 carium ipsum colerentur. Tum quia laicis nulla est super rebus ecclesiæ disponendi facultas. tex. est in cap. bene quidem. 96. distin. & cap. ecclesia S. Mariæ. de constit. Et præfatus Vicarius non debet pati, vt cum onere illo maneant terræ illæ contra consuetudinem antiquam grauatæ. Vide etiam cap. nouum genus. quod est 2. de decim. & ibi bonam glo. & Panor. & Feli. cap. quæ in ecclesiarum. de constit.

DE REGVLAR. ET TRANSEVN. AD REL.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiam regularem fundare, melius est, quam sæcularem, si cætera sint æqualia: nam inæqualitas expensæ faciendæ posset aliud suadere. num. 2.*

1 *Perfectioris status personarum orationes sunt Deo gratiores.*

1 *Melius quo est opus, quod quis adiuuat, tanto plus ex eo & ipse iuuatur.*

2 *Voto obstricti opus Deo magis gratum, quam quod fit ab alio qui se non obstrinxit.*

CONSILIVM I.

AN SIT melius, & Deo acceptius, fundare ecclesiam collegiatam regularem mendicantium, quam collegiatam sæcularem, cæteris paribus?

1 Pro parte regularium facit primo, quod status religionis est melius,

quam status sæcularis; quia est in via perfectionis, vt dicitur à D. Tho. 2. 2. q. 184. art. 3. cuius orationes, cum sint meliores, sunt Deo magis acceptæ: ergo, &c. Secundo, quia ordo mendicantium non tantum orationibus, sed confessionibus, prædicationibus, lectionibus, bonis exemplis magis ædificant, & prosunt Ecclesiæ: quæ plura bona magis adiuuant illorum fundationem, quia ipsorum est causa bonorum. Tertio, quia votum & status paupertatis magis Deo placent, quem ipse Christus in se suscepit, prædicauit, & Apostoli eum sequuti sunt. *Ecce*, inquiunt, *nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te: &, omnis, qui reliquerit domum, vel agrum, &c.* Quarto magis Deo placet, qui voto se obligat, quam alij, qui sine voto idem faciunt, cæteris paribus. D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 6. Hæc argumenta efficaciter quidem probant, melius esse, cæteris paribus, fundare, ædificare, & dotare ecclesiam collegiatam regularem: præsertim mendicantium, quam collegiatam sæcularem. Sed in quæstione proposita non sunt cætera paria: quoniam multo maiorem impensam requirit fundatio & ædificatio ecclesiæ collegiatæ sæcularis cum assignatione redituum sufficientium canonicis sæcularibus eam culturis, quam fundatio & ædificatio ecclesiæ regularis mendicantium sine assignatione redituum sufficientium monachis alendis. si tamen, vti verbo proponitur, is Dominus vult tantum impendere in fundatione regularis ecclesiæ, quantum impenderet in fundatione ecclesiæ collegiatæ sæcularis; opus proculdubio Deo gratiosius faciet, fundando regularē, quam fundando sæcularem, per arguméta præmissa, & tradita per D. Tho. d. q. 184. ar. 8. & alia, quæ adijci possent, si esset necessarium. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Religionem ingressurus debet considerare, an habeat habilitates; & inter primas numeratur sanitas, eruditio, & habilitas ad concionandum. pronitas autem ad libidinem, etsi proprius suadeat matrimonium, attamen & ingressum suadere potest, vt per fugam tentationum ab ea liberetur. at sororis necessitas posset esse talis, quæ impediret, nisi aliunde posset prouideri.*

CONSILIVM II.

1 AD QVAESITA respondeo primo, D. consulentem posse iuuari ex ijs quę nos scripsimus in comment. de regul. super cap. cui portio. vbi de dispositione requisita ad ingressum religionis tradidimus aliqua in eius principio, & alijs numeris sequentibus.

Secundo, quod necessitas matris suprascripta non videtur sufficiens impedimentum ingrediendi religionem, neque (vt mihi videtur) necessitas aliarum sororum, præter quintam.

Tertio, quod pronitas in libidinem magis est causa ducendi vxorem, quam ingrediendi religionem; quamuis & aliquo respectu etiam prosit quo ad ingressum, per quem tollitur occasio conuersandi cum mulieribus: & quod corporis sanitas, habilitas, & eruditio ad prædicandum, multum prodest ad prædictum ingressum.

Quar-

Quarto, quod præfata 380. scuta etiam multum prosunt ad remedia quintæ sororis, & aliarum necessitatum matris, & aliarum sororum, prudenti iudicio inter eas diuisa.

Quinto, quod omnibus prædictis circumspectis, arbitror præfatum D. consulentem posse tuta conscientia ingredi religionem, prouidendo de illis scutis iudicio viri prudentis quintæ sorori, & aliarum necessitatibus, optimo modo quo fieri potest.

SVMMARIVM.

1 *Professio filij tenet, licet ipse ob parentum penuriam profitendo peccet.*

1 *Professio excommunicati, vel ad ratiocinia obligati valet, licet vterque peccet.*

2 *Filius religionem professus tunc demum ob parentum paupertatem exire tenetur, si tempore ingressus illis non valentibus aliter se sustentare arbitrio boni viri poterat, & nunc potest subuenire: necessitate autem cessante tenetur reuerti.*

CONSILIVM III.

AN PARENTIBVS tanta paupertate laborantibus, vt filius non possit intrare monasterium, nec professionem facere absque peccato; si ingrediatur illud, & fecerit eam, valeat professio; & an teneatur exire ad eis subueniendum?

1 Respondeo, quod valet professio; quamuis profitendo peccet, & quamuis possit & teneatur exire ad subueniendum eis, si potest; & consequenter professio illa non potest declarari esse nulla. Tum quia professio religionis, etiam ab excommunicato facta, valet, licet profitendo peccet, cap. cum illorum. de sent. excommu. Tum quia, licet debitor magnæ quantitatis, & obligatus ad ratiocinium, non debeat intrare religionem; si tamen intrauerit, & professus fuerit, valent ingressus & professio, secundum notat. in rub. & cap. 2. de oblig. ad ratiocin. & ratio, quare is peccat profitendo, est, quod erat debitor prædictæ subuentionis: & ita, licet iuste possit exire ad subueniendum tantæ necessitati, tenetur tamen cessante illa reuerti ad suum monasterium, secundum mentem omniũ: & animaduertat, quod, si absque licentia superioris exibit, inquietabitur, vt suspicor, à sui ordinis fratribus.

2 AD POSTERIOREM QVAESTIONEM, respondeo, quod ad hoc vt professus teneatur exire ad subueniendum parenti pauperi non potenti se alio modo sustentare, oporteret, quod tempore ingressus habuisset potentiam subueniendi, & viri prudentis arbitrio vtroque tempore potuisset & posset subuenire, per multa, quæ in hoc adduci possent. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum, quod emittunt alumni Collegij Anglicani Romani, impedit ne ante illud impletum sine dispensatione religionem ingredi valeant, num. 5. & obligat ad seruandum contractum, quod cum Collegio inierunt; maxime cum per illud obligari videantur ad martyrium, quod ingressu religionis melius est. nu. 11.*

2 *Votum & iuramentum licet sit actus religionis obligantis ad sui obseruationem, votum tamen maius vinculum inducit, & hoc respectu principalis obiecti, quod est ipse Deus, cui fit: iuramentum tamen firmius obligat, Deo inquam, & homini; vnde & difficilius à Papa remittitur, nu. 10. & 11. & dissoluitur. nu. 11. & 12.*

2 *Vota omnia in votum religionis etiam propria auctoritate commutabilia sunt: quia professio transfert omnia profitentis in Dei obsequium: secus de obligatione iurata, qua quis alteri tenetur. nu. 11.*

3 *Iuramentum contra Dei consilium, & maioris boni impeditiuum, est illicitum; & hoc, quando directe contra illud fieret; at si fiat de re bona, licet indirecte sequatur impedimentum aliquod maioris boni, non inde sequitur vt sit illicitum. nu. 13.*

4 *Lex priuata Spiritus sancti inspirantis ad ingressum religionis legi publicae est praeferenda: & hoc, si constet, vel iuste praesumatur inspirationem talem esse à Spiritu sancto, & non aliàs. nu. 13.*

5 *Religionis ingressum impedit seruitus, item & iuramentum de ducendo aliquam in vxorem, nu. 6. obligatio item, qua tenetur quis alteri de gestis reddere rationem, nu. 7. item & debitum quod potest solui. nu. 8. & 9.*

14 *Religionem non ingredi vouere, illicitum quidem est, nisi fiat ad tempus pro obseruatione obligationis iuste ingressum impedientis.*

CONSILIVM IIII.

ROMAE in collegio Anglorum est statutum, & constitutio Papalis, vt quicumque illud ingredi voluerit, teneatur iurare se post tot annos pro defensione fidei Catholicae in Angliam profecturum, illamque ibi publice & priuate praedicaturum.

Quaeritur, an qui huiusmodi iuramentum emiserit, antequam illud adimpleat, possit religionem intrare.

Secundo, an aliquo modo possit fieri licitum votum de non intranda religione.

1 AD PRIOREM quaestioné respódeo, pro parte illius affirmante facere primo cap. scripturae. de voto. in illis verbis; *Reus fracti voti aliquatenus non habetur, qui temporale obsequium in perpetuam noscitur religionis obseruantiam commutare*. Cuius summa communis est, *Omne votum est mutabile in votum religionis etiam auctoritate propria*, vt ait Panor. ibi communiter receptus.

2 At S. Tho. in 2.2. q. 89. artic. 8. ait votum esse maius vinculum, quam iuramentum: ergo à fortiori omne iuramentum est mutabile in votum religionis etiam auctoritate propria.

Secundo, quod sicut omne votum licitum obligat ad sui obseruantiam, secundum eumdem S. Tho. communiter recept. in 2.2. quaest. 88. art. 3. & est actus latriae, siue religionis, secundum eumdem ibidem artic. 5. ita etiam omne iuramentum licitum obligat ad sui obseruantiam, & est actus eiusdem virtutis latriae, & religionis, secundum eumdem S. Tho. communiter recept. in ead. 2.2. q. 89. art. 4. & 7. ergo eadem ratione, qua vota omnia licita sunt commutabilia in votum religionis auctoritate propria, eadem etiam omnia iuramenta licita erunt mutabilia propria auctoritate in votum religionis.

Tertio,

Tertio, quod ratio quare in votum religionis omnia alia vota sunt transmutabilia, est, quia votũ religionis executum excedit aliud votum; quia per illud transferuntur omnia, quæ habet in obsequium Dei, iuxta cap.fin.de statu monach. At iuramentum in hac quæstione propositum est temporale, & non perpetuum, vt est omnis religio approbata: ergo potest transmutari in votum religionis approbatæ.

3 Quarto, quod iuramentum contra consilia Domini, & maioris boni impeditiuum, est illicitum, & non obligat, vt tradit S.Tho. ab omnibus recep. in d.q.89.art.7. in corpore quæst. At iuramentum præfatum si extenderetur ad impediẽdum religionis ingressum, esset cõtra consiliũ Domini, & impeditiuum maioris boni: ergo non potest esse validum, neque obligare; sicut neque alia vota de non ingrediendo religionem possunt valere, vt idem S.Tho. communiter recept. affirmat in prædicta q.88.art.3.& 8.

4 Quinto facit cap. duæ sunt. 19.q.2. quatenus habet legẽ priuatam Spiritus sancti, qua quis mouetur ad intrãdam religionem, esse pręferendam legi publicæ, qua quis tenetur ad seruiendum alicui dignitati, vel beneficio ecclesiastico præhabito, cui obligatur seruire. Ergo etiam qui iurat seruire animabus Angliæ, poterit intrare religionem, non præstito illo. Ad idem facit cap.licet.de reg. quod habet, eum qui est professus aliquam regulam religionis approbatam, posse transire ad aliam arctiorem & duriorem. At arctior & durior est perpetua religio approbata, quam visitatio animarum Angliæ temporalis: ergo hoc potest transferri in illam.

5 Pro contraria tamen parte, nempe quod qui fecit prædictum iuramentum non possit intrare religionem sine dispensatione, antequã illud compleat, facit primo, quod seruus non potest licite intrare religionem sine consensu Domini, cap.si seruus. 54.dist. eo quod nõ potest disponere de se, quatenus est res aliena, sine domini consensu. At qui iurauit prædictum iuramentum, videtur se exuisse, & à se alienasse potestatem disponendi de se ad intrandam religionem, antequam impleat iuramentum: ergo non potest intrare illam, donec impleat illud.

6 Secundo facit, quod qui iurauit ducere aliquam in vxorem, non potest iuste intrare religionem, antequam ducat illam. c.commissum.de sponsal. Ergo qui iurauit antea ire in Angliam causa fidei Catholicæ iuuandæ, non poterit iuste religionem intrare, antequam illam adeat, cum posteaquam illam fuerit ingressus, non possit eam adire, arg.cap.quorumdam.& cap.religiosus.de elect. lib.6.

7 Tertio, quod procuratores, actores, executores, seu curatores pupillorum non possunt fieri clerici, nec consequenter monachi, donec reddant rationem de procurationibus, executionibus, & administrationibus suis, vt habet cap.1.de obligatis ad ratiocinia. Nec eadem ratione alij obligati ad reddendum rationem de suis administrationibus, vt communis opinio ibi concludit; & non alia ratione, quam quod qui obligatus est ad aliquid faciendum, prius debet illud facere, quam ingrediatur religionem. Ergo qui iurauit adire Angliam causa iuuandi animas fideles, non poterit intrare religionem, donec adeat illam, & adiuuet.

8 Quarto, quod multis & irrefragabilibus rationibus probauimus nos in comment. 1. de regul. super cap. cui portio. nu. 8. & affirmauimus, quod debitor non debet intrare religionem, donec soluat debitum, si soluere potest. At qui præfato modo iurauit adire Angliam, debitor est animarum fidelium Angliæ ad adiuuandũ eas, & potest prius adire illam: ergo prius debet soluere illud debitum, quam ingrediatur religionem.

9 Quinto, quod S. Tho. 2. 2. q. ſi. ar. 6. quem ibi commendat Caiet. determinat debita certa soluenda esse ante ingressum religionis.

Sexto, quod debitor lege naturali & diuina tenetur soluere debitũ, iuxta septimum præceptum Decalogi, Exod. 20. relati in glo. cap. quod in omnibus. 32. q. 7. quo non solum vetatur acceptio iniusta alieni, sed etiam retentio, cap. sæpe. de restit. spol. à qua obligatione non videtur absoluere ingressus religionis, plusquam à iuramento ducendi vxorẽ, à quo non absolui talem per ingressum religionis probat prædictum cap. commissum. At debitum eius, qui iurauit prædicto modo, est debitum certum, & debitum iure naturæ, diuino, & humano contractum: ergo debet prius illud soluere, quam accipiat statum, per quem amittat potentiam solendi.

10 Septimo, quod licet votum inducat valentiorem obligationem, quam iuramentum, eo respectu, quod obiectũ principale illius est ipsemet Deus: alia tamen ratione iuramentũ, quod fit homini, est fortius & firmius. Tum quia nõ solum, sicut votum, obligat per illud diuinum Psal. relatum in cap. 1. de voto. *Redde vota tua*; sic iuramentum obligat per illud diuinum, *Redde iuramenta tua Deo*, & per illud præceptum, *Non assumas nomen Dei in vanum*, Exod. 20. sed propter hoc quod iuramentum obligat non solum Deo, sed etiam proximo: adeo quod licet Pontifices passim absoluant iusta de causa à voto; à iuramento tamen, quo iurans obligatur proximo,

11 regulariter non absoluunt, nisi de consensu partis. Tum quia licet votum metu emissum sit ipso iure nullum per cap. 1. de ijs quæ vi. iuramentum tamen metu contractum est validum, iuxta cap. verum. de iureiur. cap. ad audientiam. & cap. abbas. de ijs quæ vi. vbi glo. solemn. Et hanc conclusionem, scilicet quod iuramẽtum promissorium inducat fortiorem & firmiorem obligationem, quam votum, latissime probauit Frater Michael à Medina Franciscanus eruditissimus in lib. 5. de sacrorum hominum continentia cap. 23. per multa, in quibus sunt, quod omnem obligationẽ, quam parit votum, parit & iuramentum, & aliam ampliorem; quia votum solum obligat Deo, iuramentum autem etiam homini: & quod obligationem soli Deo quæsitam facilius soluit Pontifex, quam quæsitam homini: immo vt ille ait, non potest soluere illam quo ad temporalia auctoritate Pontificia, vel saltem non solet absoluere, vt palam est; & quod ipsemet Christus multo plus commendauit solutionem debiti proximo, quam debiti sibi, & cæteris quæ ibi videri possunt. & quia præfatus, qui modo prædicto iurat, videtur contrahere cum præfato collegio, & contractum iuramento confirmauit, & contractus liciti iure naturæ, diuino, & humano obligant etiam Reges, & Principes, vt annotatur in cap. 1. de probat. Per quæ omnia hæc pars negatiua videtur esse verior.

Ad

Ad primum oppositorum respondetur, concedendo, omne votum regulariter esse transmutabile in votum religionis; negando autem consequentiam, quod ex hoc inferatur idem esse de iuramento, quo quis obligatur proximo; ea ratione, quod quamuis votum aliquo respectu sit maius & excelsius, quam iuramentum, hoc tamen est firmius, & indissolubilius per adducta in tribus vltimis argumentis pro hac parte formatis.

Ad secundum oppositum respondetur, concedendo, votum & iuramentum ambo esse actus latriæ, & obligare: sed negando, quod tam firmum & indissolubile sit vinculum voti, ac iuramenti, per prædicta.

Ad tertium respondetur primo negando, quod votum religionis excedat omne aliud bonum: quia martyrium est eo maius, vt tradit S. Tho. 2.2.q.24.ar.3.& iuramentum præfatum videtur satis obligare ad marty-
12 rium, si res pensetur. Secundo respondetur, quod licet religio esset omnium actuum maximus, & optimus; tamen non sequitur ex hoc, quod obligatio ad illum nata sit omni alia indissolubilior, vt est exemplum in d. cap. commissum. de obligatione iuramenti ad ducendam vxorem, quæ iuste non potest solui per ingressum religionis, antequam vxor ducatur. est exemplum etiam in quocumque debitore ex contractu, præsertim iurato, per adducta pro hac parte in tertio argumento.

13 Ad quartum conceditur, iuramentum maioris boni impeditiuum non valere quidem, si directe ad id fieret: negando tamen de illo, quod directe fieret ad aliquod bonum, ex quo indirecte impediretur maius bonum, quale est omnis contractus, per quem quis obligatur ad soluendum proximo aliquod magnum debitum, etiam sine iuramento, vel renuit reddere rationem de administratione, quæ impediunt clericatum, & monachatum ante illius solutionem, vt prædictum est.

Ad quintum conceditur, priuatam legem Spiritus sancti præferendam esse legi publicæ, si constat, vel iuste præsumitur esse legem Spiritus sancti; sed negando, quod omnis inspiratio intrandi religionẽ, vel transeundi ad aliã strictiorem, sit à Spiritu sancto: quoniam quandoque est à spiritu maligno, vt satis probatur in prædicto cap. licet. & etiam quando inest aliquod legitimum impedimentum, qualis est seruitus personalis, & inhabilitas personæ per defectum sanitatis mentis, vel corporis, vel alius libertatis requisitæ ad id, quod Spiritus inspirat, vt nostra ætate inspirauit cuidam Reginæ & multis nobilibus fœminis consecrationem sacramenti Eucharistiæ, contra cap. noua. de pœnitent. & remissio.

14 AD ALTERAM QVAESTIONEM respõdetur, quod ex prædictis resultat sua solutio: scilicet quod quamuis non liceat vouere non intrare, vel promittere simpliciter quod non ingredietur religionem approbatam; potest tamen contrahere cum aliquo contractum licitum, ex quo oriatur impedimentum ad intrandam religionem, donec impleat ex parte sua illum contractum; & consequenter iurare, quod non intrabit eam, donec id faciat; quia non licet ei vsque ad illud tempus eam intrare, & sic potest iurare quod non intrabit eam vsque ad illud tempus: quia id non est contra consilium Domini iurare. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Coegisse mulierem monasterium ingredi non dicitur quis, si illa non sit ingressa: vnde nec ipse, nec ei id consulens ligantur excommunicatione sacri Concilij cap. 18. sess. 25. de regularibus.*

2 *Consulentes, auxiliantes, & similes cum excommunicantur, in dubio accessorie censentur excommunicari: vnde non sequuto effectu, non ligantur.*

2 *Consulentes appellari ad futurum Concilium videntur non ligari excommunicatione bullæ Cœnæ latæ à Gregorio XIII. licet ligētur per excommunicationē Iulij II.*

CONSILIVM V.

CVM sacrum Concil. Trid. cap. 18. sess. 25. de regularibus anathematizet cogentes mulierem ad ingrediendum monasterium, atque præstantes consilium, auxilium, &c. Dubitatur, an cogens, & consilians sit excommunicatus, effectu non subsecuto.

1 Respondeo primo, quod quæstio, quo ad cogentē, nullum videtur habere dubiū: quia nemo potest dici cogens ingredi, siue quod coegerit ingredi, nisi secuto ingressu. Aliud enim est conari cogere ingredi, & aliud cogere ingredi, quod non potest constare sine ingressu, vt palā est. & ita certum est, conantē cogere ingredi non excōmunicari, eo quod coegerit ingredi. Secundo, quod neque etiam consulens videtur excommunicari, nisi sub-
2 secuto effectu, & ingressu. Tum quia consulens, fauens, & auxilians videntur accessorie in d. cano. excommunicari. Tum per regulam, *In pœnis benignior interpretatio est facienda*, de reg. iur. lib. 6. cum suis concord. & tum ille canon 18. non exprimat expresse, nec tacite, an accessorie, an æque principaliter excommunicet consulentem, interpretandū est quod excommunicet accessorie, quia illud est mitius, per resolut. positam in nostro Man. cap. 27. num. 51. per quam accessorie excommunicatus non incurrit excommunicationem, nisi consecuto effectu principalis excommunicationis. Tum quia Caiet. in sum. verbo excom. cap. 25. dixit, quod per constit. Pij II. qua excommunicauit appellantes ad futurum Concilium à Papa, cum consulentibus, auxiliantibus, &c. non fuit visus excommunicare consulentes, & auxiliantes, nisi appellatione subsecuta. Tum etiam dicitur in Manu. cap. 27. num. 58. quod per bullam Cœnæ, qua S. D. N. excommunicauit appellantes huiusmodi, & consulentes, ij non vidētur excommunicati, nisi secuta appellatione: quamuis nec nos ibi, nec alius aliquis alibi reddiderit rationem fundamētalem, quam nos supra in prædicto fundamento reddimus. Tum quia Iulius Secundus extendit prædictam excommunicationem Pij Secūdi ad eos, qui decreuerint esse appellandum, vel cōsuluerint licite posse appellari à Papa ad Conciliū, vel consuluerint appellare, etiam non secuta appellatione; & ita clare significauit non comprehendi eos, nisi eam extensionē ipse fecisset. Tum quia S. D. N. iuris callentissimus, excommunicans appellantes, & consulentes, vt excommunicauit Pius Secundus, non addidit se excommunicare decernentes, & consulentes licere appellare, &c. vt Iulius, significās se pro sua benignitate

gnitate velle ab excommunicatione bullæ Cœnæ eximere consulentes, & auxiliantes, non secuta appellatione, licet includãtur in extrauag. Iulij II. sed non quo ad hoc, vt censeantur excommunicati bulla Cœnæ. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Cogens puellam ingredi monasterium, etiam vt ibi in habitu sæculari vsque ad ætatem nubendi educetur, comprehenditur sub decreto sacri Concilij sess. 25. de regularib. cap. 18. & num. 3.*

1 *Ingressus monasterij dictio, etsi de assumptione habitus probationis, ac de professionis emissione soleat intelligi; attamen quando lex disiunctiue loquitur de assumptione habitus, vel de ingressu, tunc latius patet.*

2 *Repetitio eiusdem dictionis in eadem dispositione denotat id cum mysterio factum.*

CONSILIVM VI.

AN COGENS aliquam puellam minorem 12. ingredi monasteriũ, non causa accipiendi habitum, nec faciendi professionem, sed vt maneret ibi honeste vsque ad ætatem nubendi, incidat in excommunicationem cap. 18. de reg. sess. 25. Concil. Trident.

1 Respondeo, quod pro parte negatiua facit primo, quod in hac materia iuxta authent. ingressi. & ei annotata C. de sacrosanctis eccles. appellatione ingressus venit tantum ingressus ad suscipiendum habitum, quem appellant primum ingressum, & ad faciendam professionem, quem appellant secundum ingressum; ad quorum nullum prædicta puella est coacta in casu proposito. Secundo, quod si de quolibet ingressu esset intelligendum illud cap. Concilij, sequeretur quod etiam haberet locum in cogente ingredi ad audiendam Missam, vel ad visendam quampiam cognatã, quod non est dicendum, quia absurdum, l. nam quod absurdum. ff. de bonis liber.

Pro parte affirmatiua vrget primo, quod verba proprie sunt intelligẽda, nisi de contraria mente loquentis appareat, l. non aliter. ff. de legat. 3. & verba illa disiunctim posita, *ad ingrediendum, vel ad habitum suscipiendum. &c.* proprie intellecta comprehendunt cogentem tantum ad ingrediendum; cum in alternatiuis sufficiat vnam partem earum esse veram, c. in alternatiuis. de reg. iur. lib. 6. Secundo, quod bis repetit illa tria verba, *ad ingrediendum, vel ad habitum suscipiendum, vel ad professionem faciendam.* & repetitio dictionis in eadẽ dispositione facta significat id esse cum mysterio factũ, iuxta gl. memorabilem in clem. 1. de iure patron. verbo diœcesanis. Tertio,
3 quod Conc. non abs re potuit considerare, quod qui cogit intrare aliquam in aliquod monasterium, vt ibi educetur, indirecte videtur cogere, vt cum tempus fuerit, accipiat habitum, & faciat professionem precibus, aut blãditijs monialium, aut minis eiusdẽ, qui coegit intrare; aut verecundia, & timore maledicorũ; & ideo voluerit hanc viam indirectam cogendi præcludere. & legislatorũ est, non solũ vias directas, sed etiã indirectas prohibere, c. cũ quid vna via prohibet, non debet altera concedi. de reg. iu. lib. 6.

Per quæ videtur hæc pars literæ & menti illius cap. & vsui intromittendi puellas ad educandum eas in monasterio germanior, & tutior, atque ideo tenenda. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Errans circa intelligentiã legis difficilis, qualis est, cap. 18. sess. 25. de regularibus, excusatur à peccato mortali, & successiue ab excommunicatione ob illud inflicta.*

CONSILIVM VII.

RELIGIOSVS quidam, habens neptem, ac timens, ne in aliquem errorem incideret (patre enim carebat) procurauit, vt monasterium ingrederetur, donec ad nubẽdi ætatem perueniret: quod totum effectum est, etiam ipsa & matre nolentibus. Quæritur, an sit excommunicatus vigore Concil. Trident. sess. 25. cap. 18. vbi ait, *Anathemati subijcit prædicta Synodus, &c.* Deinde quæritur, an si incidit in excommunicationem, id ignorans, celebrando inciderit in irregularitatem.

1 Respondeo, quod D. consulens in foro exteriori iudicabitur excommunicatus, & si celebrauerit, irregularis; quamuis nos credimus eum non esse iudicandum irregularem in foro conscientiæ: quia, qui errat ob legem difficilem intellectu male intellectam, non peccat mortifere, secũdum Innoc. in cap. per tuas. num. 2. col. 2. de simo. probatum, & roboratum à Felin. in cap. 1. de re iudicat. col. 7. Et nemo cadit in excommunicationem legis vel canonis generaliter latam per actum, qui vere non est peccatum mortale, cap. nemo. & cap. nullus. 11. quæst. 3. quod in multis locis nos asseruimus, & nuper in Man. cap. 27. num. 157. & 241. & negari non potest prædictum cap. 18. quo ad hoc esse difficile intellectu. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Congregatio Hospitalarium Ioannis de Deo an ex bulla Pij V. sit censenda approbata vt religio, ex coniecturis, & in dubio pro negatiua est iudicandum. num. 3.*

2 *Regulares non sunt omnes, quibus Papa concessit vt viuant sub regula seu secundum regulam S. Augustini. & num. 1.*

3 *Institutio nouæ religionis præcipue mendicantium, & maxime illorum quorum professores vt plurimum lautius in sanitate & ægritudine gubernantur & tractantur, quam sibi pares sæculares in suis domibus priuatis degentes, non facile est admittenda.*

CONSILIVM VIII.

VISA bulla fel. rec. Pij V. concessa fratribus qui dicuntur confratres hospitalis Ioannis Dei; videtur primo esse quæstionis magnæ, an ipsi confratres hospitalis prædicti, & aliorum similium debeant esse fratres
1 professi. Quoniam pro parte affirmante facit, quod debent viuere sub regula sancti Augustini. Pars vero negãs videtur verior. Tum quia præfatus Pius non videtur velle constituere nouam religionem, nec efficere nouam regulam. Tum quia regula sancti Augustini appellat prælatos suos præpositos, & presbyteros, qualiter non appellat Pius, neque illi habent eos. Tum quia nullibi iubet vt faciãt professionem solemnem. Tum quia non

non videntur ipsi esse inhabiles ad contrahendum matrimonium, cum sola professio facta in religione approbata inducat inhabilitatem ad illud contrahendum. Tum quia expresse habet, quod de consensu confratrum hospitalis, in quo viuunt, possint dimittere habitum, & assumere illud. Tũ quia nullam mentionem nec differentiam facit inter nouitium & professum, sed solum inter deferẽtem scapularium, & non deferentẽ illud. Et primo die quo illud accipiũt possunt petere eleemosynas; & seruire hospitali perinde post duos & tres menses, & post annum. Tum quia nouitius regularis si sit clericus, quales non oportet ipsos esse secundum S.Tho. 2.2. q.189.ar.8.ad secundum, si simpliciter profitetur regulam S.Augustini, diceretur canonicus regularis. At nemo, vt puto, dixerit quod intentio præfati Pij V. fuerit facere eos canonicos regulares, quorum magna est in Ecclesia Dei auctoritas.
2 Tum quod potest quis viuere secundum regulam sancti Augustini, licet non sit professus illam: canonici enim nouitij viuunt secundum regulam sancti Augustini, & tamen non sunt professi illam. Nec præfati confratres tenentur, vt puto, recitare horas canonicas, quas tenerentur dicere, si essent canonici, vel profiterentur regulam sancti Augustini. Itaque non debent ipsi meo iudicio facere professionem in forma prædicta, antequam habeatur notitia authentica de forma qua fit professio in hospitali Granaten. immo neque postea, nisi consulto S. D. N. & facta
3 per eum declaratione quod hic modus viuendi erigitur in veram & approbatam religionem, & impedientem matrimonij contractum, & requirentem annum nouitiatus, & officij diuini, vel aliarum precum eis subrogandarum recitationem: quod nescio an facile faciet, attenta multitudine religionum, maxime mendicantium, contra cap.fin.de religios.domib. & quod populus magna paupertate opprimitur, & eorum aliqui opiparius viuunt, & propinant ægrotis, quam alij suæ conditionis homines in domibus suis tractantur. Et multi adeunt huiusmodi hospitalia, vt melius tractentur in eis, & hinc non parum crescit impensa populi, a quo illa mendicatur.

SVMMARIVM.

1 *Bullarum plumbatores, quibus Pontifices in collatione officij dant habitum ordinis Cistercienfium, & vocant Cistercienses conuersos, ob boc, cum aliud non promittant, vel faciant, vere non efficiuntur religiosi, num. 3. nec alicui subduntur, immo remanent laici liberi etiam ad effectum matrimonium contrahendi, vt prius. num. 5.*

2 *Religiosus verus post Concilium nemo effici potest, nisi post probationis annum sine interruptione in monasterio exactũ, & post emissa tria substantialia vota. nu. 4.*

3 *Papæ sola nominatio non facit quem religiosum.*

CONSILIVM IX.

IN CVRIA est officium, quod vocant plumbatoris bullarũ, cuius officialis vocatur vulgo frater plumbi, & defert habitum, siue scapulare certi

certi coloris, quod in collatione eiusdem à Papa accipit, & nominatur ab eo ordinis Cisterciensis conuersus: nullam tamen professionem emittit, nec viuit sub vllius regula, vel obedientia. Quaeritur, an praefatus officialis sit religiosus, ita vt possit in aliquo à Cisterciensibus, vel alijs molestari super persona, & bonis, quae in dies sibi acquirit.

1 Ad hanc quaestionem responsurus praemitto primo illud Iurisconsulti, *Inciuile est iudicare de lege, nisi tota ea perspecta*, l. inciuile. ff. de legibus. & non possum credere non esse aliqua statuta, vel leges, secundum quas debeant praedicti plumbatores viuere, praesertim cum à Papa vocentur conuersi Cistercienses, & accipiant habitum ab eo, & cum portent scapulare certi coloris: & non possunt illa fieri, & dici commode, nisi aliqua alia referantur & addantur: & ideo tenor illorum statutorum & legum proponendus esset Iurisconsultis huic quaestioni responsuris.

Secundo, quod praesupposito, quod nulla talia statuta habeant praedicti plumbatores, & quod Papa, cum confert illa officia, vel tollit, vel mutat ea, nec facit, nec dicit alia, quam quae referuntur in quaestione proposita, dicenda videntur sequentia.

Primum, quod ipsi non sunt vere religiosi. Tum quia post Concil. Trid.
2 cap. 15. sess. 25. de reg. nemo potest esse vere religiosus, nisi post annum probationis perfectum: & praedicti plumbatores nec faciunt, nec incipiũt, nec mediant annum praefatum. Tum quia non solum requiritur annus praefatus perfectus, sed etiam quod sit continuatus in monasterio, & non quomodocumque, sed continue sine interruptione, vt videtur casus in c. 1. de regul. lib. 6. vbi post Lapum & Domin. tradit Philipp. Franc. & firmis rationibus probari potest. Tum quia praesupponitur nullam professionem eos facere, neque expressam, neque tacitam; & quod illa nihil potest operari, etiam si fieret, cum fieret ante anni praefati perfectionem, quem num-
3 quam ipsi incipiunt. Tum quia praedicta nominatio, qua Papa nominat eos Cistercienses, non sufficit ad faciendos eos religiosos veros, per clem. vlt. de sentent. excommunic. quae habet non censeri Papam absoluere excommunicatum, eo quod verbo vel facto communicet illi; neque tribuere dignitatem, vel beneficium, seu honorem, eo quod appellet eum nomine significante eum esse positum in illa dignitate, beneficio, vel honore. Tum
4 quia non sunt ipsi iure censendi conuersi Cistercienses; cum iure communi ad id requiratur vt faciant tria substantialia vota, castitatis, paupertatis, & obedientiae, iuxta ea quae traduntur in c. ex eo. §. 1. de elect. lib. 6. & in c. vt lex continentiae. 27. q. 1. & traditur per Panor. Fel. & Dec. & eos, quos ipsi citant in c. in pręsentia. de prob. quae ipsi non faciunt, vt late monstrari põt per ea, quae nos adducimus in cõm. 2. de reg. super cap. cui portio. à nu. 14. referẽdo late ea, quę sunt necessaria ad hoc, vt quis dicatur emisisse illa.

5 Secundo, quod praedictis est consequens praedictos plumbatores nullatenus esse religiosos: & consequenter neque à Cisterciensibus, nec ab alijs religiosis posse molestari tamquam à superioribus, & posse vti proprio, & bonis alias iuste quaesitis; immo & contrahere matrimonium, & renunciare officijs suis, reseruatis sibi fructibus de consensu Papae, vel non reseruatis;

uatis; & denique omnia alia, quæ licita sunt clericis, vel laicis, iuxta statũ, quem legitime habent, vel habuerint; si, vt præmittitur, statuta, leges, vel consuetudines præscriptæ, vel aliæ conuentiones inter Papam & ipsos, vel iuramenta iuste præstita, non fuerint eis contraria. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Milites regulares sancti Stephani, cum sint vere religiosi, sunt incapaces parochialis sæcularis. num. 11.*

1 *Religio sancti Stephani à magno Duce Hetruriæ ex concessione Pij IIII. num. 4. ad instar Calatrauæ & Alcantaræ, num. 3. ad militandum pro defensione fidei, ita vt non requirat clericatum, num. 2. instituta, & etiam ab eodem Pontifice confirmata, est vere & proprie religio, num. 1. habitum habens regularem militans sub regula sancti Augustini. num. 4. cuius professores votum paupertatis emittunt. num. 5. & 9. & morientium spolia spectant ad ærarium religionis. num. 5. possunt tamen ex priuilegio Apostolico relicta quinta parte dicto ærario testari. num. 5. & num. 9. & 16. Itemq. emittunt votum castitatis, mitigatum tamen à sede Apostolica ad coniugalem. num. 6. & 11. suntq. etiam si beneficia posiderent à iurisdictione ordinaria exempti. num. 7. ex eorum autem statutis post sacrum Concilium editis & confirmatis non tenentur facere annum probationis. num. 8. & 10.*

9 *Votum obedientiæ regularis includit in se votum castitatis, & paupertatis in regula præceptæ.*

CONSILIVM X.

CVM Vincentius Guidius, presbyter Lucanus V. I. D. & ordinis seu militiæ sancti Stephani Papiæ professus, in concursu parochialem ecclesiam sanctæ Mariæ de Brancalo Lucanæ diœcesis obtinuerit, stante Lateranensi Concil. in cap. monachi. de statu mona. ac canoni. regul. ac sacro Conc. Trid. in cap. 10. sess. 14. & toto tit. de regularib. & monialib. sess. 25. Dubitatur, an per assumptum habitum, & emissam professionem in d. militia, ita sit regularis effectus, vt incapax sit sæcularium beneficiorum, & ita à dicta parochiali reijciendus.

1 Respondeo, quod pro parte affirmatiua propositi dubij facit primo, quod omnis, qui emittit professionẽ, qua in religione probata voueat tria vota substantialia, est religiosus, siue regularis, accipiendo proprie & stricte illa verba, *religiosus*, *& regularis*, vt accipiuntur in tit. de reg. tã in lib. 6. Clement. quam in antiquis, secundum omnes in d. rub. de regul. & communẽ in cap. ecclesia sanctæ Mariæ. de const. & alibi sæpe. & prædictus consulens emisit professionem etiam expressam huiusmodi: quia emisit illam in prædicta religione sancti Stephani, quę est approbata, vt constat per cõfirmationem eiusdem à Pio IIII. factam, & vouit tria vota, scilicet charitatis, pudicitiæ, & obedientiæ, vt ex forma vouendi in prædicta religione palam colligitur. Ergo est vere, proprie, & stricte religiosus, & regularis.

Secundo facit, quod duo sola sunt genera hominum; alterum clericorũ, & Deo deuotorum, siue religiosorum; & alterum laicorum, cap. duo sunt genera. 12. q. 1. & sodales sancti Stephani non sunt laici, quia gestant habitum cruce insignitum, & distinctum ab habitu Christianorum laicorum, vt palam

vt palam est, & ita non sunt laici. Non etiam sunt clerici: quia licet clerici possint esse sodales illius ordinis, de substantia tamen & essentia illius non est aliquis ordo, vt colligitur ex regula, quæ non requirit vllum
2 ordinem etiam clericatus, quo ad eos, qui sunt arma sæcularia exercituri; sicuti neque est de substantia & essentia monachorum, & religiosorum aliorum ordinum, quam canonicorum regularium, vt definit S.Th. 2.2.quæst.189.ar.8.ad 2.Ergo sunt Deo deuoti, siue religiosi.

Tertio facit, quod religio vera & propria potest institui ad militandum pro defensione fidei, vel reipubl.Christianæ, vt pulchre probat S.Tho.2.2. quæst.188. art.3. & prædicta religio sancti Stephani est instituta ad defensionem fidei Christianæ, & ad impugnationem infidelitatis illi contrariæ: ergo merito dici potest vera & propria religio, & sodales eius vere & proprie religiosi.

Quarto facit, quod omnes communiter putant prædictam religionem sancti Stephani esse quiddam longe maius, & altius, quam fratrias, siue confraternitates, siue societates, quas vocant Trinitatis, Sacramenti, S. Crucis, Rosarij, Misericordiæ, & id genus alias: & si non esset vera & propria religio, non esset res altior illis: ergo est vera religio.

3 Quinto, quod religio sancti Stephani videtur instituta instar religionum sancti Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ, quæ inueniuntur in Hispania ad militandum institutę, vt expresse colligitur tam ex primis, quam ex secundis literis Pij IIII. quibus dedit facultatem instituendi prædictam militiam. At illæ sunt veræ & propriæ religiones, vt aperte probauimus in tract. de reditib. ecclesiast. quæst. 1. mon.55.& 56. Ergo etiam prædicta religio sancti Stephani censenda est vera religio, & sodales eius vere religiosi, & vere regulares.

4 Sexto, quod prędicta militia S.Stephani est instituta iuxta formam & facultatem instituendi, quam dederat Duci institutori Pius IIII. qui solũ dedit ei facultatem instituendi vnam militiã sub regula S.Augustini, aut S. Benedicti, vel Cisterc. aut alterius approbati ordinis, vt habetur expresse in primis literis Pij IIII. & etiam in secundis, ibi, *Sub certum approbatum ordinem per eum eligendum*: & ibi, *Sub regula sancti Benedicti, vel alterius approbati ordinis*: & ibi, *Habitu regulari huiusmodi ordinis*. Per quæ verba clare significatur, habitum prædictæ militiæ debere esse regularem, & non qualem qualem, sed ordinis huiusmodi, nempe probati: quia hæc dictio, *huiusmodi*, est restrictiua, l.huiusmodi. de leg.1. & clarius ibi, *Sub regula sancti Benedicti erexerit*. Per quæ apparet, quod prædicta militia erecta fuit sub regula sancti Benedicti: & consequẽter sunt religiosi, & regulares ordinis sancti Benedicti, quos constat vere & proprie esse religiosos.

5 Septimo, quod ex varijs locis regulæ & statutorum præfatę militiæ colligitur, præfatos milites expresse vel tacite emittere votum paupertatis: nam in cap.3.*dell'habito del Caualler*o, habetur, quod aliqui prædictæ militiæ sunt conuersi: at conuersus in religione est, qui tria substantialia vouit, cap.ex eo. §.1.de elect. lib.6.& in cap.4.habetur, religiosos aliorum ordinũ huic militiæ parium possę transire ad illam de superiorũ consensu, & ex

cap.17.

cap.17.& ibi, *Quello che s'è detto delle spoglie,&c.* per quæ verba significatur, eos nõ habere liberam testandi facultatem: & ex cap.26.quo iubentur milites ægroti facere inuentarium suorum bonorum mobilium, ad hoc, vt eo mortuo perueniant ad suũ ordinem:& in c.2.*delle alloggiationi*, ibi, *che li ben delle spoglie si vendano all'incanto,&c.*& in cap.1.*delle probibitioni,& pene.* ex quo patet, non habere illos liberam facultatẽ testandi, sed limitatam, & id virtute illius statuti auctoritate Papæ confirmati:& in cap.26.*delle prohibitioni, & pene*, ibi, *I beni delle spoglie de i nostri Cauaglieri s'appartengono di buona ragione al nostro thesoro commune,&c.* Et in additione reformationis,& in priuilegijs à Pio IV. concessis expresse dicitur, quod prædicta militia est instituta sub regula B.Benedicti,& paulo inferius facit eis priuilegium testandi, quinta parte relicta ordini prædicto;præsupponẽdo,quod non possint testari libere. Tum quod in eisdem literis pro priuilegio cõceditur eis, quod quædam beneficia sæcularia eis conferri possint, si aliàs canonice conferantur.

6 Pro contraria parte multa possunt allegari:quorum primum est, ꝙ non potest cõsistere religio absque voto solemni paupertatis, castitatis,& obediẽtiæ, cap.cum ad monasterium.de stat.monach.& late probat S.Tho.2.2. q.186.art.6.& 7.& quod prædicti milites non voueant castitatẽ simpliciter, sed tantum castitatem coniugalem,nec voueant paupertatem,sed loco eius charitatem:quod palam est nõ tollere dominium, neque possessionem bonorum,vt tollit votum solemne paupertatis,cap.non dicatis.12.q.1.

7 Secundo, quod in priuilegijs concessis à Pio IV. est vnum, quo exemit ab omni iurisdictione ordinaria quoscumque milites prędictæ militię, etiam quodcumque & qualiacumque beneficia habentes. per quod præsupponere videtur, posse prædictos milites recipere & obtinere beneficia etiam sæcularia curata, & simplicia: quia, qui totum dicit,nihil excludit, cap.solitæ.§.fin.de maior.& obed.cap.si Romanorum.19.distin.

8 Tertio, quod videtur in prætorio Rotæ decisum, prædictam militiam sancti Stephani non esse proprie & vere religionem; & in ea possunt facere professionem ante finitum probationis annum;quæ tamen non potest fieri in religione, quæ vere & proprie sit religio,post Conc.Trid.per cap.15. sess.25.de regularibus.

Quarto,quod licet eis testari de omnibus suis bonis, relicta quinta parte ordini,vt patet per priuilegium Pij V.sub fin. suæ regulæ & statutorum impressum.

9 Quinto, quod votum castitatis coniugalis non sufficit ad veram religionem, vt probat S.Tho.2.2.q.186.art.4.ad 3.& art.6.

Sed hæc non obstant. Ad primum enim respõdetur,negando, quod prædicti milites non emittant votum paupertatis solemnis. Tum quia contrarium colligitur ex multis locis supra citatis, in quibus probatur non esse prædictis militibus testandi liberam facultatem. Tum quia, qui professionem facit secundum aliquam regulam monachalẽ à Sede Apost.approbatam,videtur vouere castitatẽ,& paupertatẽ,quas regula illa iubet seruari, etiã si nullam aliam expressionẽ faciat.quod confirmatur per illud singulare dictum S.Tho.2.2.q.186.ar.8. scilicet quod votum obediẽtiæ continet

alia duo vota, scilicet castitatis, & paupertatis, quæ præcipit regula.

Ad secundum concedo illud habere colorem, sed non concludere. Tum quia non habet bulla Pij IV. quod prædicti milites possunt habere quodcumque, & qualiacumque beneficia; sed quod quodcumque & qualiacumque habeant, sunt exempti, quod longe aliud est, & verificari potest in beneficijs regularibus, & sæcularibus commendatis, vel per dispensationem retentis, vel dependentibus ab ordine suo.

10 Ad tertium concedimus, in prætorio Rotæ decisum esse, posse prædictos milites vouere intra annum probationis, sed non ea ratione, quod prædicta militia non sit vera religio; sed alijs rationibus, quæ in decisione redduntur; & optima videtur esse, quod per statuta à Sede Apost. confirmata post Conc. Trid. in prædicta militia non requiritur annus probationis, sed simul in assumptione habitus fit professio, vt patet ex cap. 3. continente modum assumendi habitum, & profitendi.

Ad quartum respondetur, negando quod liceat eis testari libere, sed cum limitatione; & id non iure communi, sed priuilegio expresso Pij IV. & statutis à Sede Apost. confirmatis: per quod argumentũ retorqueri potest facile in arguentem.

11 Ad quintum concedimus, votum castitatis coniugalis non sufficere iure communi ad constituendum votum solemne castitatis: sed negando id non posse fieri priuilegio: cum enim solemnitas voti sit iure humano inducta, potest illa minui, vel augeri rationabili causa subsistente: & ita, sicut Papa potest facere religioso facultatem aliquo modo testandi, moderando solemnitatem voti paupertatis: ita etiam facere facultatem vtendi coniugio legitimo, minuendo solemnitatem voti castitatis, vt etiam dixi in prædicto tract. de redit. eccles. q. 3. num. 12.

Per hæc tumultuario studio scripta, hanc partem credimus veriorem; licet contraria ab initio ante lectum librum regulæ me ei accedere coegisset, eamque affirmare etiam nunc voluissem in gratiam D. consulentis, quem profecto ex animo amo, & suspicio. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Miles ordinis Christi in Italia de licentia superioris manens gaudet canonis & fori priuilegio, estque vere religiosus. num. 2. & seq.*

2 *Matrimonium etsi iure communi sit incompatibile cum religione, secus tamen est si accedat dispensatio Apost. quæ potuit ex iusta causa castitatis votum essentiale religionis in religionibus militaribus mitigare, & reducere ad votum coniugalis castitatis. num. 4.*

3 *Voti obligatio iuris naturæ & diuini est, solemnitas humani; & ita, vt plus, vel minus in ea requiratur, statui potest.*

4 *Pontifices Max. sicut Petrus eamdem potestatem à Deo accipiunt immediate.*

CONSILIVM XI.

QVIDAM eruditissimus patronus per multa conclusit, quemdam militem ordinis Christi Lusitaniæ manentem in Italia de licentia magistri

ſtri illius militiæ, qui eſt Rex à Sede Apoſt. deputatus, debere gaudere pri-
1 uilegio canonis & fori, & accuſatum de crimine remitti ad ſuũ iudicem ec-
cleſiaſticum. Rogatus vt meam de concluſione pręmiſſa ſubſcriberem ſim-
pliciter ſine allegationibus ſententiam, dico primo, illam eſſe veram, eru-
dite, neruoſe, copioſe, & pie fundatam.

2 Dico ſecundo, quod nullus alius contra eam videtur relictus ſcrupulus, præterquam quod quibuſdam recentioribus viſum eſt, coniugium incompatibile eſſe religioni, & per conſequens non eſſe poſsibile, quod aliquis ſit legitime coniugatus, & religioſus, cum contraria non ſe compatiantur; qui tamen ſcrupulus duplici conſideratione conteritur. Altera eſt, quod licet in corpore iuris clauſo iure communi, cui nititur doctrina D. Thom. recept. 2. 2. quæſt. 188. art. 3. & quinque ſequentibus art. aſſumptum ſit verum, per diſpẽſationem tamen ſedis Apoſt. id fieri poteſt, ſecundum cõmunem ſententiam Innoc. gloſſ. & aliorum in cap. cum ad monaſterium. de ſtatu mona. quam etiam Caiet. ſequutus eſt contra ſuum D. Tho. 2. 2. quæſt. 88. art. 11. quam nos etiam ſequuti ſumus in Man. cap. 12. num. 75. & pau-
3 lo latius in com. 2. de reg. num. 17. Altera, quod licet voti obligatio ſit iure naturali & diuino inducta, ſolemnitas tamen voti iuris humani Pontificij inuentum eſt; Pontifices enim Max. induxerunt, vt ad faciendum ſolemne votum requiratur primo, quod conſtet ex tribus votis, ſcilicet, caſtitatis integræ, paupertatis, & obedientiæ: ſecundo, quod hæc tria fiant in religione approbata: tertio, quod fiant in manibus eius, qui poteſt vouentem incorporare religioni; & quod alioquin non ſit ſolemne ſecundum omnes. & ideo ſicut Papa ſtatuit, & induxit, vt omnia prædicta requirantur ad hoc, vt aliquod votum dicatur ſolemne, & ſufficiens ad faciendum quem verum religioſum, & ad alios certos effectus; ita poteſt ſtatuere, vt aliquid amplius requiratur, vel aliquid minus ſufficiat; & conſequenter poteſt efficere, quod non ſolum votum caſtitatis integræ, ſed
4 etiam votum caſtitatis coniugalis ſufficiat; cum omnes Pontifices Max. æqualem, immo eamdem poteſtatem eccleſiaſticam immediate à Deo, ſicut ipſe Petrus accepit, habeant, & accipiant, arg. cap. in nouo. 21. diſtin. cap. cuncta. cap. ipſi ſunt. 9. quæſt. 3. & cap. 1. de homicid. in 6. & alia multa, quæ nos citauimus in repet. cap. nouit. de iudic. not. 3. Quo fit, quod licet omnes religioſi emittant votum paupertatis, non tamen omnes pari modo ad eam ſeruandam obligantur: Franciſcani enim de obſeruantia, & Capuccini tenentur eam ſeruare in particulari, & in communi, at religioſi non mendicantes tantum in particulari, non in communi. Quin & mendicantes ante Concil. Triden. non poterant habere in communi, niſi cum certa limitatione; nunc autem poſt Concil. Triden. poſſunt habere ſine illa, per cap. 2. ſeſſ. 25. quin & aliqui religioſi, etiam quibus non licet habere proprium, poſſunt ex priuilegio certo modo teſtari per limitationem voti paupertatis: & ita non eſt cur quis miretur Pontifices Max. ſtatuiſſe, vt aliquot religioſi religionum ad militiam armatam conſtitutarum propter maximam difficultatem ſeruandi votum caſtitatis integræ, conuerſando fere ſemper cum ſæcularibus maribus & fe-

minis, satisfacerent voto castitatis religioni necessariæ seruando coniugalem.
5 Cuius rationis, quam ante nos neminem putamus ita expresse tradidisse, inconsideratio, in causa fuit, nostra sententia, vt prædictis recentioribus visum fuerit huiusmodi religiosos milites coniugatos non esse religiosos, contra multa diplomata à Sede Apostolica religionibus militaribus concessa. & ita non solum primo modo dicto, sed etiam hoc secundo conteritur prædictus scrupulus.

Dico tertio, accepisse me à viro fide digno, quod in curia Regis Catholici quidam miles ordinis sancti Iacobi coniectus in carcerem ob crimen morte naturali dignum, qua Rex cupiebat eum puniri, fuit liberatus ab ea à iudicibus, à Rege, quatenus est magister militiæ, datis, per scripta nostra per prædictum dominum consulentem citata; & in Africam ad pugnandum contra Sarracenos ad certum tempus relegatus, eo quod gaudere deberet priuilegio canonis, & fori, tamquam religiosus religionis approbatæ; sed & in Lusitania, in qua quindecim annis cathedram primæ functionis insignis Academiæ Conimbricensis rexi, semper tamquam rem notoriam intellexi, prædictos milites Christi prædicto priuilegio tamquam religiosos gaudere. Quare prædicti domini consulentis conclusio mihi proculdubio vera est. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Cap. 3. sess. 6. Conc. Trid. an in milite sancti Ioannis locum habeat, à Pontifice petendum. num. 6.*

1 *Milites sancti Ioannis, & alij tria vota solemniter in approbata religione emittentes sunt veri religiosi.*

2 *Verbum, nemo regularis, omnes etiam milites ex propria significatione comprehendit, nisi speciali ratione excludantur.*

3 *Dispositio exorbitans ad omnia extenditur, quæ eius verba proprie signant.*

4 *Delegatus Papæ procedens in exemptos non dicitur eorum priuilegio exemptionis contrauenire.*

5 *Priuilegijs per clausulam generalem in lege positam derogatur.*

6 *Consuetudo etiam nondum legitime præscripta, seu vsus secundum quem lex fuit recepta, sunt optimi legum interpretes.*

CONSILIVM XII.

AN MILITES sancti Ioannis Hierosolymitani comprehendantur sub dispositione Conc. Trid. cap. 3. de refor. sess. 6. quatenus habet, ordinarium tamquam Sedis Apost. delegatum posse visitare, punire, & corrigere quemcumque clericũ cuiusuis ordinis personalis, & regularis, extra monasterium degentem, & delinquentem, non obstantibus priuilegijs, &c.

Huius quæstionis decisio, meo iudicio, ex paucis pendet. Primum, quod desiderari potest vera litera præfati cap. 3. de refor. sess. 6. Conc. Trid. quia hæc, quam habemus, vix est intelligibilis quo ad illa verba, *cuiusuis ordinis personalis, vel,* &c.

Secundo,

Secundo, quod vtcumque intelligatur, in effectu sonat, quod nullus clericus sæcularis, vel regularis,&c. & ita ponderationes verbi *clericus*, quas aliqui faciunt ad inferendum, quod loquitur de præfatis militibus, leues videntur.

1 Tertio, quod negari non potest, præfatos milites S.Ioannis esse vere & proprie regulares:quia,quicquid aliqui dicant, non satis agnoscentes, & venerantes naturam religionis à S.Sede Apost. approbatæ, omnes illi & soli dicuntur vere & proprie religiosi,siue regulares, qui emittunt legitime tria vota substantialia,castitatis,paupertatis, & obedientiæ, in manibus superioris, vel locum eius tenentis, & sub aliqua regula à Sede Apost. approbata, iuxtà sententiam Canonistarum receptam in rubrica de regular.& Theologorum in 4.lib.senten.dist.38. quod etiam nos grauissimis fundamentis comprobamus in tractatu de redit.eccles.q.1.num.55.& q.3. num.27.& 29.& constat præfatos milites emittere pręfata tria substantialia vota in manibus sui superioris sub regula à Sede Apost.approbata, laudata,& ad sidera priuilegijs merito exaltata.

2 Quarto, quod ponderatio, qua ponderatur verbum *nemo*, & verbum *regularis*, præfati cap.3.ad hoc,quod verba illius cap. ex propria significatione comprehendunt regulares, & in his etiam præfatos milites, iuxta gloss.2. ab omnibus receptam & laudatam in clem.1. de decim. irrefragabilis est:& ita,nisi aliquo respectu particulari eximantur præfati DD. milites, continentur in eo.

3 Quinto,quod ad hoc,vt excludantur ab eo,non sufficeret, quod illud esset contrarium iuri communi,vel exorbitans ab eo:quoniam etiam talia omnia extenduntur ad omnia contenta sub propria significatione verborum illorum, iuxta text.solemnem adiunct.gloss.& doctr.Franc.Aret.in l. cum lege.ff.de testam. quam Dec. Alciat. & omnis turba recentiorum expendentium suo iudicio leges sequuntur vbique.

Sexto,quod potissima huius dubij resoluendi ratio pendet à duobus illis dubijs. Alterum est,an pręfatum cap.3.sit contrarium priuilegio pręfatorum militum. Alterum, an, esto sit contrarium, censeatur derogare illi, non facta mētione de priuilegijs ordinis eorum in specie,vel saltem in genere de priuilegijs ordinum militantium. Et quidem pro parte negatiua

4 prioris dubij facit, quod mandatum Papæ,factum alicui, vt procedat auctoritate delegata contra aliquem exemptum, non videtur contrarium priuilegio exemptionis; quia nemo est exemptus à iurisdictione Papæ: & ita delegatus, procedens vt delegatus Papæ contra exemptum, cum non procedat vt ordinarius, à cuius iurisdictione ille est exemptus, non videtur facere contra exemptionem, vt sensit glo.quam in hoc commendat Panor.cap.graue. de offic.ord.concludens, quod delegatus ad corrigendos clericos auctoritate delegata potest procedere contra exemptos.

Sed pro contraria parte videtur facere primo, quod opinio communis tenet contra Panor.vt ait Felin. in d.cap.graue.per rationes, quæ apud eum videri possunt.Secundo,quod forte præfatus ordo militum habet priuilegium simile priuilegio ordinis Cistercensium, ne per rescripta Papæ

posſint conueniri, niſi facta mentione ſui ordinis; quale tamen an habeant, ignoro.

5 Pro vtraque parte poſterioris dubij poſſent multa citari ex his, quæ Fel. congerit in cap.accedentes.num.4. de præſcrip.& ex citatis ab eo ibid. copioſiſsime: qui tamen tenet, ſufficere clauſulam generalem tollentem priuilegia, cum reuocatio eorum fit per viam legis, iuxta clem.dudum.§.fin.de ſepult.& derogatio priuilegiorum, de qua loquimur, fit per viam legis, & non qualis qualis, ſed Conciliaris. Dicit etiam ſufficere clauſulam conſuetam de ſtylo curiæ poni, quorum tenores habentur pro expreſsis, &c. & facile quis poſſet defendere, quod clauſula derogatoria priuilegiorum poſita in l.communi æquiualeat clauſulæ derogatoriæ præfatæ ſolitæ apponi de
6 ſtylo curiæ. Quoniam autem interdum in præfato Conc. Trid. fit mentio in in ſpecie de ordinibus, & interdum nõ; inſurgit magna dubitatio, an intenderit Concilium derogare priuilegijs militaribus, niſi facta expreſſa mentione de illis:& ſic videtur neceſſaria declaratio Papalis. quia item conſuetudo eſt legum optima interpres, cap.cum dilectus.de conſue.& l.minime. ff.de legib. quamuis non fuerit legitime præſcripta, ſecundum communem videretur habenda conſideratio vſus, quo receptum eſt præfatum cap.3. quæ quia factum aliqua ex parte reſpiciunt, non dico plura, ſubmittens hæc pauca tumultuario ſtudio ſcripta Illuſtriſsimi D. mei cenſuræ.

Reſponſum hoc videtur datum ſatis diu, cum referatur hanc religionem ſuper hoc à Pio V. priuilegium impetraſſe, de quo hic nulla fit mentio.

SVMMARIVM.

1 *Probationis annus incipit à die ſuſcepti habitus regularis, qui debet intra clauſtra, vel alibi de licentia ſaltem tacita ſuperioris deferri. num.8. & licet ex Conc.Trid. profeſsio non poſsit fieri ante annum probationis, de iure tamen ex conſenſu partium poteſt antea fieri: videtur tamen quod requiratur cõſenſus Papæ in hoc. nu.6.*

3 *Profeſsio tacita iure quidem inducitur per habitus regularis indiſtincti annalẽ geſtationem: ſed & conſuetudine induci poteſt, vt per perſeuerantiam vnius hebdomadæ, vel ſolam adeptionem poſſeſsionis canonicatus regularis cenſeatur facta profeſsio. num.6.*

4 *Habitus canonicorum regularium nihil fere diſtat ab habitu honeſto clericorum ſæcularium: vnde & paruo roqueto albo, quo alicubi vtuntur, ſatis à ſæculari diſtinguitur.*

5 *Regulare beneficium 40. annis per ſæculares poſſeſſum ſæculari conferri poteſt.*

5 *Regularis eccleſia conuentualis non deſinit eſſe regularis, licet in ea tota regularis obſeruantia non ſeruetur; immo debet reformari.*

7 *Conſuetudine præſcripta induci, quicquid à lege ſtatui, poteſt.*

7 *Habitum regularem, hoc eſt roquetum, vt extra ciuitatem propriam non portet canonicus regularis, conſuetudine ſaltem immemorabili induci poteſt. & num. 11. conſulendum tamen talibus, vt ſaltem occulte illum deferant. num. 12.*

8 *Clauſtrum inhabitare cenſetur regularis, qui ex iuſta cauſa de licentia ſui ſuperioris ſtat extra.*

9 *Peculiũ regulares habere poſſunt nedũ de expreſſa, ſed & de tacita ſuperioris licẽtia.*

10 Profeſ-

10 *Professionem inductam fuisse in foro exteriori iudicandum potius est, quam contrarium, cum in dubio pro religione sit pronunciandum.*

11 *Professio tacite emissa per canonicum regularem, quando accepit canonicatum, ex eo quod beneficium renunciet, non euanescit, immo adhuc tenetur habitum regularem portare, vt prius.*

CONSILIVM XIII.

TITIO à summo Pont. collatus fuit canonicatus cuiusdam ecclesiæ cathedralis sub regula S. Augustini, cuius ecclesiæ canonici licet regulares dicantur, nullam tamen emittunt professionem: qui canonici in ciuitate, in qua canonicatum obtinent, assidue gerunt quoddam scapularium, quod dicitur roquetus, latitudinis duorum digitorum, quem tamen extra ciuitatem minime gestant, neque apud dictos canonicos aliqua regularis obseruãtia viget; quinimmo complures ex dictis canonicis, qui sacris ordinibus initiati nõ sunt, vxores absque dispensatione apostolica, dimisso canonicatu, & dicto scapulario, duxerunt.

Ex hac facti specie de tribus hęsitatur. Quorũ primũ est, an dictus Titius qui dimisit suum canonicatum reseruata sibi quadam pensione super eod. canonicatu, sit capax officiorum vrbis Romę, & illa per se exercere possit.

Secundo quæritur, an cum apud dictos canonicos vrgeat consuetudo immemorabilis, quæ ab eis etiã in præsentiarum obseruatur non deferendi dictum scapularium extra ciuitatem, sed tantum in ea; an peccẽt, si illud minime gestent, prout gestant in ciuitate in qua canonicatum obtinent.

Tertium dubiũ est, an iste Titius, qui fuit canonicus, teneatur illud scapularium gestare in dicta ciuitate, prout & cæteri canonici gestant, attento quod ille dimiserit suum canonicatum, & amplius canonicus non sit.

Respõdetur primo, quod harum quæstionum responsio præsupponit de-
1 cisionem alius quæstionis, scilicet an præfatus Titius sit professus regulam canonicorum regularium S. Augustini. Pro cuius parte negante facit primo Conc. Trid. sess. 25. de reg. cap. 15. quatenus habet nullam professionem religionis ante annum probationis valere; & quod prædictus Titius nullum annum probationis videtur egisse. Tum quia videtur nullum habitum religionis assumpsisse, & annus probationis incipit à tempore susceptionis habitus, vt exprimitur in d. cap. 15.

2 Secundo, quod roquetum, qui posset alicui videri seruire pro habitu, non detulit intra claustrum monasterij, quod communiter tenetur esse necessarium ad anni probationis perfectionem, iuxta cap. 1. de regul. lib. 6. & clem. eos. eod. tit.

3 Pro parte tamen affirmatiua facit, quod licet prædictus Titius non fecerit professionem expressam, videtur tamen fecisse tacitam, quæ fit per gestationem habitus indistincti annalem, per prædictum cap. 1. de regular. lib. 6. & d. clem. eos. eodem tit.

4 Secundo, quod non obstat, quod ipse non gestauerit habitum canonicorum regularium. Tum quia habitus canonicorum regularium nihil fere distat ab habitu honesto clericorum sæcularium, vt satis notat glo. recept. in

clem.1.verb. habitus.de elect.& prædictus Titius gestauit habitū honestum clericorum sæcularium,& præterea etiam roquetum, quo videtur distingui habitus canonicorum ecclesiæ prædictæ cathedralis ab habitu clericorum sæcularium, præsertim eo quod est albi coloris, cuius est etiam roquetus magnus Episcoporum,quo vt plurimum vti solent canonici regulares per ciuitates incedentes.

Tertio, quod prædicta ecclesia cathedralis videtur esse regularis, quales fuerunt olim fere omnes ecclesiæ cathedrales Galliarū,vt colligitur ex Volaterano,& etiam nunc appellatur regularis, & canonici eius canonici regulares,qui etiam nūc deferunt roquetos illos paruos;& sedes ipsa Apostolica in literis prouisionis appellat eos regulares S.Augustini:& ecclesia
5 vel religio regularis non desinit esse talis,propterea quod tota obseruātia regularis non seruetur in eis; quamuis beneficium regulare possessum 40. annis per sæculares posit conferri sęculari,iuxta cap.cum de beneficio.de præb.lib.6.quoniam fractio regulæ non annihilat religionē,sed inducit reformationis necessitatē, iuxta ea quæ habentur in c.ad nostram.de appel.

6 Quarto, quod licet in prædicta ecclesia nō fiat expressa professio;potest tamen dici, quod fiat tacita; immo quod consuetudine induci potest, vt de consensu partium fiat ante annum probationis, vel quod saltem facta obliget profitentem ad religionem, cap.ad Apostolicam.de regularib. immo quod censeatur esse facta per perseuerantiā vnius mensis,vel hebdomadæ, vt audiui adhuc seruari in aliquibus ecclesijs Gallicanis; immo etiam dici posset introduci posse consuetudine legitime præscripta, vt per possessionem pacifice acceptam loci canonicalis censeatur professio facta: quoniam quicquid potest induci lege, potest induci consuetudine,argum.cap. vlt.de consuet.& l.2.quæ sit longa consuet.& hæc possent induci per legem Papæ:quia non sunt contra ius naturale,neque diuinum, sed solum contra humanum,vt palam est,arg.cap.vidua.cum ei adnot.de reg.

7 Quinto,quod non obstat dicere, quod prædicti canonici non portant roquetum prædictum extra ciuitatem. Tum quia etiam hoc induci posset consuetudine saltem immemoriali; quia non est contra legem naturalem, neque diuinam. Tum quia posset dici eos male facere.

8 Sexto, quod non obstat etiam dicere, quod non detulit Titius habitum intra monasterium. Tum quia satis est, vt gestet illum extra illud de licentia superioris ex aliqua honesta causa concessa, per illud dictum Abbatis antiqui in cap.cum illorum.de senten. excommun. recepti à Panorm.in cap.ex rescripto. de iureiuran. scilicet quod monachus manens extra monasterium de licentia abbatis videtur manere intra illud: & quamuis prædicti canonici accepta possessione, & roqueto,non absint à monasterio de licentia expressa superioris,abesse tamen possunt dici de licentia tacita, quæ in hoc proposito tantum valet,quantum expressa, vt colligitur ex decisione vtriusque Card. in cap. non dicatis.12. quæst.1. quam nos sequuti fuimus, & late probauimus in comment. de reg. super d.cap.num.20.

9 Septimo, quod non obstat etiam dicere, quod non seruatur in prædicta ecclesia

ecclesia votum solemne paupertatis, eo quod vnusquisque canonicorum disponit de rebus suis, vti sibi libet. Tum quia responderi potest, vt in proximo argumento, quod id faciunt de licentia tacita, de qua licentia vtendi proprio loquuntur prædicti Cardinales. Tum quia negari potest eos vti rebus suis, vt sibi libet, quamuis sic vt honeste licet, vt late probauimus in plerisque locis comm. de reg. Per quæ omnia videtur periculosum consulere partem contrariam negatiuam absque sedis
10 Apostol. licentia: quia saltem de rigore iuris hæc pars affirmatiua defendi posse videtur; & in dubiis pro religione est iudicandum & consulendum, l. sunt personæ de religio. & sumpt. fun. ibi, *summa est ratio, quæ pro religione facit*.

AD PRIMAM igitur quæstionem colligitur ex decisione prędicta pars negatiua.

11 AD SECVNDAM respondetur, quod per dicta ad præsuppositam non peccant: quia consuetudo immemorialis in his quæ sunt contra legem humanam habet vim legis, cap. super quibusdam. de verb. signif. & l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quot. & æstiua.

AD TERTIAM colligitur responsio per dicta ad primam præsuppositam, eum teneri: quia professio quamlibet tacita non tollitur per renunciationem beneficij, etiam si transiret ad aliud, iuxta cap. cum olim. il 2. de priuileg. & alia multa ibi citata, & iuxta cap. cum ad monasterium. §. vlt.
12 de statu monach. Vnde consulo vt saltem occulte habitū suæ religionis in ciuitate deferat, prout antea, dum erat canonicus, palam deferebat, cum regularis semper remaneat etiam dimisso canonicatu, & male fecerint qui vxores duxerunt dimisso canonicatu, cum regulares canonici remansissent. &c.

SVMMARIVM.

1 *Regularis qui non est, habitum regularem non deferat.*

2 *Professio tacita fieri censetur, vbi regularis habitus semper defertur, licet expresse numquam emittatur.*

3 *Papa ex causa licentiam dimittendi habitum dare potest, alius autem eo inferior non.*

3 *Regularis subiectus Episcopo eius Vicarius & eubicularius fieri potest; si tamen sit exemptus, requiritur licentia superioris.*

4 *Habitum occulte ferendi dispensatio fere tam difficilis, ac dimittendi; minus tamen ab instituto regularis recedit primus, quam secundus. num. 5. Item & facilius excusatur à pœna, sed non à peccato. num. 4.*

5 *Dispensandi iusta causa dimittendi habitum regularem arbitraria.*

CONSILIVM XIV.

DE QVODAM, qui dicit se esse monachum S. Benedicti cuiusdam monasterij, in quo post memoriam, siue à tempore cuius initij non est memoria, non fit, vt fertur, professio expressa, nec viget obseruantia regularis

regularis plusquam in ecclesia collegiata sæculari,&c.& quærit,an adsit iusta causa dispensandi cum eo, vt sibi liceat deferre habitum subtus vestem, & occulte, & ita famulari aliquibus prælatis,eo quod monasterium denegauit sibi alimenta studiorum, & quod propterea consumpsit substantiam paternam, & æs alienum contraxit; & quod ob reuerentiam & verecundiam non audet prædicta alimenta à monasterio repetere.

1 Respondeo primo, quod D. consulens præsupponit se esse verum monachum, & religiosum: quia, si verus monachus non esset, sine vlla dispensatione Papæ posset patientiam, siue habitum regularem, quam supra vestem defert, deferre intus illam: quia etiam posset, immo deberet illam omnino dimittere, vt palam est.

Secundo, quod eius præsupposita opinio videtur esse iure verior, per multa,quæ in simili quæstione adduximus pro hac parte in quadam consultatione cuiusdam canonici ecclesiæ cathedralis regularis, in qua nulla la dicitur fieri professio expressa, attamen semper defertur roquetus albus ad formam cuiusdam patientiæ, & ita videtur fieri tacita professio per illa, quæ ibi adduximus.

2 Tertio, quod certum est posse S.D.N. pro sua summa in leges humanas potestate facere prædictam facultatem, quam D. consulens desiderat,arg. cap.proposuit.de concessio. pręb. & cap. cuncta per mundum. 9. q.3. posse inquam iuste & sancte facere illam facultatem, si iusta causa id faciendi adesset,arg. eorum, quæ Innoc.cum omnibus asseclis eius tradit in cap.quæ in ecclesiarum.de constit.

3 Quarto, quod etiam est certum,monachum iuste posse fieri cubicularium, & Vicarium alicuius Episcopi, iuxta gloss. adiuncto textu in cap. cum pastoris.2.q.7. quam citat Roman.sing.506.& sing. 278. vbi citat Innocen. in cap.cum I. & A. de re iudic. recep. ab omnibus, pręsertim à Felin.ibid. num. 13. citante vitiose Romanum: quod est verum, si est sibi subiectus, & etiam de licentia superioris, si est exemptus, secundum omnes: quod tamen est intelligendum habitu retento: quia solius Papæ est facere facultatem manendi extra monasterium sine habitu, secundum omnes,per cap. 2. ne cleric. vel monach. lib.6. & cap. clerici. de vita & honest.

4 Quinto, quod fere tam difficile est dispensare vt monachus deferat subtus vestem habitum,ac dispensare ne deferat illum, per gloss. memor. clem.2.verb. extrinseci, de vita & honest. cleri.Dixi,fere:propter ea,quę de pœna addit Panor. in cap. Deus qui. de vita & honest. cleri. cuius determinatio licet posset procedere quo ad hoc, vt pœna non ita incurratur per occultationem, sicut per dimissionem, non tamen videtur procedere quo ad culpam: quoniam quo ad illam incurrendam videtur paria esse, deferre occultum, & dimittere, per prędictam gloss. communius recep.

5 Sexto,quod tantum & tale potest esse æs alienum contractum à domino consulente, & tanta & talis potest esse substantia paterna, quam ipse impendit literarum studiis, & tam indecora & molesta petitio,lis,&

actio,

ssio, quam moueret D. consulens contra monasterium, quod prætendit iniuste per inuidiam, vel alium affectum iniustum, negasse sibi alimenta studiorum debita; & tanta & talis verecundia relinquendi studia iam cępta, iuxta qualitatem personæ ipsius, quæ ea cępit, quod boni viri arbitrio posset videri iusta causa dispensandi, & faciendi facultatem, quam petit, per ea, quæ nos scripsimus in com. de regul. super cap. cui portio. 12.q.1. à nu. 8. & super cap. non dicatis. nu. 42. cum tractamus de ingressu debentium & obligatorum in monasteria, & in comm. super cap. non dicatis. num. 42. de obligatione ingressorum, & professorum illa, quam habent ad laborandum, & lucrandum quæ sufficiant ad soluenda debita, quæ non est necessarium hic repetere, cum ibi facile videri posint. Adiungendo eis, quod minus recedit ab institutione regulari deferens habitum occultum, quam omnino illum dimittens, per prędicta, quæ Panor. adiecit in d.cap. Deus qui. vt prędictum est.

SVMMARIVM.

1 *Exemplari sublato, tollitur obligatio faciendi aliquid ad illius similitudinem: sicut & sublato fundamento, cætera superædificata corruunt.*

1 *Religio illa, quæ ab immemorabili tempore desijt ab eam intrantibus expressam exigere professionem, etsi videri posit quod nec tacitam exigat; attamen probabiliter credi potest, priuilegio, quod ex sola allegatione hoc casu probatur, concessum vt tacita sufficeret. num. 3. 4. & 6. vnde eam ingredientes elapso anno à die habitus suscepti de manu superioris sunt censendi professi. nu. 5.*

2 *Professio coram Deo ibi est nulla, vbi non fuit animus profitendi: quamuis qui regularem habitum in religione, etiam si in ea non soleat emitti expressa professio, suscipit, & per annum gestat, præsumitur professus; cum sciat vel scire debeat ex hoc illam induci. num. 5.*

3 *Consuetudine immemorabili induci potest, quicquid lege humana statui, & priuilegio concedi; immo & ea stante illud sola allegatione probatur. & num. 4.*

6 *Commendatarij monasteriorum æquiparantur habentibus ea in titulum quo ad omnia pertinentia ad administrationem, etiamque quo ad effectum recipiendi religiosos ad habitum. num. 5.*

7 *Religionis essentia non est, vt generalem habeat præsidentem omnibus illius religiosis.*

CONSILIVM XV.

IN RELIGIONE S. Basilij approbata in sui initio fiebat expressa professio; à tēpore autē, de cuius initio non est memoria, regulari obseruantia in ea collabente, eius monasteria commendata fuerunt, desijtq. emitti consueta professio. Dubitatur, an ille qui huiusmodi religionis habitum de manu commendatarij, vel prioris non expresse professi susceptum per aliquot annos gestarunt, tacite professi intelligantur religionem S. Basilij.

1 Pro parte negante huius quęstionis facit primo, quod sublato fundamento

mento ædificij tollitur ædificium, cap. cum Paulus. 1.q.1.& ablato priori & principali tollitur posterius pendens ab illo, cap. translato. de constitu. & sublato exemplari videtur tolli obligatio faciendi aliquid instar illius; l. in testamento. ff. de condit. & demonst. Cum ergo obligatio profitendi expresse, & professio expressa sint quoddam fundamentum, & quoddam prius, & exemplar obligationis profitendi tacite, non existente obligatione profitendi expresse, videtur non existere obligatio profitendi tacite.

2 Secundo, quod nulla professio potest esse vera sine animo profitẽdi coram Deo, secundum omnes, cap. humanæ. 22.q.5. Vnde neque expressa valet coram eo sine animo profitendi facta, argu. cap. tua. & cap. is qui. & eis adnotatis, de sponsal. & tacita ideo iudicatur valida, quia deferens habitum tanto tempore videtur habuisse animum faciendi professionem fieri solitam in illo monasterio. At intrans monasterium, vbi nulla fit professio expressa, neque est qui recipiat, non videtur habere animum faciendi professionem, quam non nouit; quia nihil volitum, quod non sit prius cognitum, secundum Aug.

3 Pro parte vero affirmante facit, quod posset Papa constituere nouam religionem, in qua nulla professio fieret expressa, sed solum tacita per solam delationem habitus certo tempore continuatam, argumen. cap. cuncta per mundum. 9. quæst. 3. & cap. proposuit. de concess. præben. & consequenter posset etiam per consuetudinem temporis immemorialis, vel quæ ad id esset legitima, id ipsum induci: quoniam quod potest fieri lege humana, potest etiam fieri consuetudine. l. de quibus. ff. de legib. & cap. fin. de consuetud. & quicquid potest induci priuilegio, potest induci consuetudine immemoriali, l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quot. & æsti. cap. super quibusdam. §. præterea. de verb. sign. Immo etiam consuetudine minore induci posset, vt quis inuitus cogatur rem suam vendere, l. venditor. §. si constat. ff. commun. præd. quam ad hoc commendarunt pro singulari Fel. num. 27. & aliquot alij in cap. quæ in ecclesiarum. de constitu. & alij alibi. Cum igitur possessio, & consuetudo immemorialis
4 habeat vim priuilegij: ita quod qui allegaret aliquid sibi competere priuilegio Papæ, ad quod probandum literas apostolicas non haberet, probando consuetudinem immemorialem, probaret titulum, & priuilegium à se allegatum, secundum omnes, per prædictam l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quot. & æst. & cap. super quibusdã. §. præterea. ff. de verb. sign. Cumque certum sit posse Papam concedere priuilegium alicui religioni, immo etiam omnibus, vt illarum professores nõn teneãtur ad professionem expressam, sed quod sufficeret tacita: & quod illa esset tanti valoris, quanti expressa: cumque hic allegari possit huiusmodi priuilegium, immo & probabiliter credi propter commendationes in quæstione tactas, quæ bonam partem religionum labefactarunt: vtique videtur quod illd probari possit præsumptiue per prædictam consuetudinem im-
5 memorialem. Cumque iure communi professio tacita suppleat expressam; proculdubio nouitij, qui susceperũt habitum de manibus commendatariorum, & gestarunt tempore & modo iuridico sufficienter ad indu-

cendam

cendam tacitam professionem, censendi sunt professi tacite: quia sciebant, vel scire debebant regulam sancti Basilij esse approbatam, & sub ea victuros teneri ad profitendum solemniter tria substantialia vota, iuxta formã regulæ illius: & sciebant, vel scire debeant iura omnia nota, quod per delationem legitimam suscepti habitus tempore vnius anni sine protestatione contrariæ voluntatis nouitij, vel monasterij, censetur ipso iure facta professio.

Non obstat, prælatos fuisse cõmendatarios, & non proprietarios, iuxta cap. nullus. cap. quorumdam. cap. si religiosus. de elect. lib. 6. & cap. cum
6 singula. §. prohibemus. de præben. eod. lib. Quia cõmendarij prælati æquiparantur proprietariis quo ad omnia iura pertinentia ad administrationem, vt tradit Panor. in cap. querelam. de elect. quem sequitur Decius, & à se citati in cap. edoceri. sub fin. de rescrip. & multis probari posset. Non etiam obstant argumenta in contrarium adducta: quoniam in hoc casu non deest fundamentum, nec prius, nec exẽplar professionis tacitæ: quia expressa continetur in ipsa regula, & solita fuit aliquando fieri interdum expresse, & interdum tacite; & postea priuilegio, vel consensu Papæ, qui hoc poterat inducere, præsumitur inductum per consuetudinem immemorialem, quia sola tacita emitti solita fuit: & ita non est curandum de expressa, sed de sola tacita, quæ est instar expressæ antiquitus institutæ, & solitæ fieri. & sic patet responsio ad secundum oppositum. Non obstat
7 etiam, quod religio prædicta S. Basilij nullum caput, siue generalem prælatum habet: quia de religionis essentia non est, vt habeat generalem omnibus religiosis illius religionis præsidentem. Tum quia nullo iure naturali, diuino, nec humano id cauetur. Tum quod canonici regulares, quorum monasteriorum olim maxima copia fuit, secundum Volaterranum, qui de numero eorum erat, nullum generalem habuerunt, postquam cœperunt multiplicari. Tum quia antequam Papæ priuilegio eximerentur Abbates, & monachi, suberat vnumquodque eorum monasterium Episcopo, in cuius diœcesi erat situm, cap. Abbates. 18. q. 2. cum multis alijs. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Monachum esse, & professionem nec tacitam, nec expressam fecisse, pugnat.*

3 *Religionem ita supprimere potest Pontifex, vt remaneat solummodo quo ad apparentiam in delatione habitus, & aliquorum aliorum externorum: quam suppressionem sola allegatione probabit is qui immemorabilem probabit consuetudinem nu. 2. Item & à principio talis potest institui, quam qui ingrediuntur non fiunt vere religiosi, nu. 4. nec à Pontifice possunt cogi vt religionem approbatam ingrediantur, num. 5. nec vt efficiantur vere religiosi. num. 6.*

6 *Regularis vt aliam, quam non vouit, ingrediatur religionem etiam laxiorem, nec arctiorem, nec per supremum prælatum cogi potest. nu. 7.*

CON-

CONSILIVM XVI.

PRAESVPPOSITO, quod in monasterio montis Auellanæ monachi à tempore immemoriali nullam emittere solent professionem expressam, nec tacitam, & quod deferre consueuerint religionis habitum, vt ratione illius fierent habiles ad obtinenda beneficia illius religionis, cuius erat illud monasterium; & quod possunt conuiuere simul, non tamen ad id compelli.

Quæritur, an Papa potuerit cogere præfatos monachos ad intrãdam aliam religionem veram, & approbatam, & ad eam profitendam.

1 Ad hanc quæstionem responsurus, dico primo, videri posse alicui pugnare secum præsupposita. Primo quidem, quatenus habent, in monasterio Montis Auellanæ fuisse monachos, qui non emitterent professionem expressam, nec tacitam; cum nemo possit esse monachus, nisi faciat professionem validam, cap. 1. de regul. lib. 6. Monachum enim non facit habitus, sed professio, cap. porrectum. de regul. & gloss. in cap. vidua, eodem titulo.

Secundo, quatenus habent monachos præfatos consueuisse deferre habitum religionis, vt ratione illius fierent habiles ad obtinenda beneficia religionis, cuius erat illud monasterium; & quod non erant vere regulares religiosi: quoniam nulla alia ratione videbantur esse inhabiles ad illa beneficia, qui habitum non deferebant, quam quia erant regularia, arg. cap. possessiones. de reb. eccles. non alienan. & cap. cum de beneficio. de præb. lib. 6. & illa non poterant esse regularia, nisi religio Montis Auellanæ fuisset vera religio, & eius monachi essent vere religiosi expresse vel tacite professi.

Tertio, quatenus ab vna parte habent illos monachos solitos fuisse suscipere habitum, & deferre illum; & tacite significant, eos qui vellent, potuisse conuiuere simul; & ab alia parte significant non potuisse compelli ad conuiuendum simul.

2 Sed hæc repugnantia tolli potest, eo quod extra hæc proposita in aliis mihi oblatis asseritur esse clarissimum, & probari posse, quod prædicta religio Montis Auellanæ à tempore immemoriali fuit collapsa tam quo ad regulam, quam quo ad habitum: quod non potuit fieri, nisi eo quod ibi desiuerit fieri professio regularis, licet soleret deferri habitus regulæ approbatæ conueniens. & constat consuetudinem immemorialem haberi pro titulo, vel pro probatione tituli, quem allegare voluerat is, pro quo illa facit, cap. super quibusdam. §. præterea. de verb. signif. & l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quoti. & æstiua. & ideo posset quis allegare præfatos monachos dictos fuisse quidem monachos, quia modum quemdam viuendi separatum à communi vita, & accedentem ad monachalem viuebant: sicuti solebant olim habere fratres Tertiarij ordinis S. Francisci viuentes congregati, iuxta gloss. solemn. clem. cum ex eo.
3 verbo tertio. de senten. excommun. Allegando item, quod priuilegio, vel sententia, vel reformatione aliqua S. Sedis Apost. fuit statutum, vt illa

illa religio extingueretur quo ad veram essentiam religionis, & maneret quo ad apparentiam, & quo ad modum viuendi prædictum, separatum quidem à communi vita, & accedentem ad monachalem: ita quod veræ religioni extinctæ succederet noua apparens, in qua post mortem antea professorũ non fieret vltra professio regularis expressa, nec tacita: quod vidimus esse factum in multis monasteriis, & ecclesiis, etiam cathedralibus canonicorum regul. in Hispaniis & Galliis. Et etiam allegari posset, quod nulla vmquam ibi fuisset religio vera, sed solum apparens; & quod
4 ex aliqua fundatione antiqua statutum fuit, vt certa beneficia nullis aliis conferrentur, quam gestantibus habitum præfatorum monachorum, & seruantibus illum modum viuendi: & pro omnium horum probatione allegare possumus præfatam consuetudinem immemorialem, qua probata, probarentur tituli allegati.

Secundo dico, his consequens esse, pręfatos monachos non fuisse religiosos, sed solum conuixisse quamdam vitam & modum viuendi differentem à communi, & accedentem monachali, qui defendi potest fuisse iustus, & licitus; licet nullã professionem regularem religionis approbatæ facerent expressam, nec tacitam, per d. gloss. præfatæ clem. cum ex eo. ab omnibus receptam.

5 Tertio dico, his pręsuppositis, & prędicta defensione munitis, ad punctum quęstionis responderi posse, mea sentẽtia, non potuisse Papam compellere præfatos monachos, seu vitã quadamtenus monachalem degentes, ad ingrediendam, & profitendam aliam religionem veram & proba-
6 tam. Tum quia nemo cogitur crescere, cap. gesta. 74. dist. Tum quia nemo cogitur vouere; & virginitas suaderi potest, non præcipi, cap. integritas. 32. q. 1. Tum quia licet sint variæ opiniones circa illam quæstionem, An religiosi possint compelli ad obseruantiam suæ regulæ duriorem illa, quam inuenerunt tempore suæ professionis; quam meo iudicio tersius & attentius tractat Decius, quam alij in cap. ad nostram. nu. 9. de appell. notab. 4. omnes tamen consentiunt in hoc, quod non possunt cogi ad profitendam nouam regulam, quam antea non vouerunt. Cum ergo D. consulens numquam vouisset illam religionem, quam Papa præcepit ei
7 profiteri, nulla ratione potuit eum ad id compellere. Tum quia nos pridem respondimus id quod postea typis excudi fecimus in com. 4. de reg. super cap. statuimus. 12. q. 2. nu. 21. nullum pręlatum nec inferiorem, nec supremum posse cogere vllum religiosum ad transeũdum ad aliam regulam strictiorem, nec laxiorẽ, ratione ibi subiecta: in quod faciunt scripta super eod. cap. statuimus. à num. 13. vsque ad 20. Ex quibus colligitur, fratres Minores conuentuales, quorum regulã Pius V. extinxit in Hispania, non potuisse compelli ad profitendam regulam fratrum Minorum obseruantiæ; quia regula eorum est longe durior, & alia, quam regula Conuentualium: quia hi profitentur regulam D. Francisci temperatam priuilegiis Apostolicis: illi vero profitentur eam nullo tali temperamento laxatam. Salua, &c.

S V M-

miles factus cum tribus succesſiue contraxit matrimonium, cum quarum tertia filijs ex ea ſuſceptis viuit. Quæritur quid iuris.

1 Reſpondeo ſequentia. Primum, præfatum oratorem non fuiſſe verum religioſum ordinis Carmelitarum: quia, licet per profeſsionem etiam intra annum nouitiatus emiſſam in ordine non mendicantium fieret quis verus religioſus ordinis, quem profiteretur ante Conc. Trid. c. ad Apoſt. de reg. profitens tamen ordinem mendicantium ante finem anni nouitiatus non fiebat verus religioſus illius ordinis, quem profiteretur, per cap. non ſolum. de reg. lib. 6. quod de ordine Prædicatorum & Franciſcanorum ſtatuit, & per cap. conſtitutionem. eod. tit. & lib. quod præfatum cap. non ſolum extendit ad omnes ordines mendicantes, qualis eſt ordo Carmelitarum, cap. 1. §. penult. de religio. dom. lib. 6. ſed tantum fiebat religioſus in genere, ideſt obligatus religioni in genere, vt dixit glo. dicti cap. non ſolum. in verbo veſtro ordini. & ante Archid. recept. ab omnibus ibidem in eod. verb.

2 Secundum, quod matrimonia contracta ab oratore poſt præfatam profeſsionem valuerunt: quia profeſſus religionem in genere non eſt vere religioſus, ſed ad ſummum obligatus ad ſe faciendum religioſum, ſi inueniat receptores, vt tradunt in ſpecie Angel. in ſum. verbo religioſus. §. 14. & Syl. verbo religio 3. quæſt. 5. quod & nos, ipſis non relatis, tenuimus in Com. 2. de reg. ſuper cap. non dicatis. 12. q. 1. num. 536. poſt Caldorin. conſi. 23. & 27. de reg. Et tam ipſi, quam nos dicimus in ſpecie, quod profitens in ordine mendicantium etiam ante Concil. Trid. fiebat profeſſus in genere tantum, & matrimonium ab eo contractum valuiſſet.

3 Tertium, quod ſi orator habuit animum obligandi ſe ſolum ordini Carmelitarum, & non religioni in genere, potuit licite contrahere matrimonium: quia tali animo profitens ordinem mendicantium, nec in ſpecie, nec in genere obligatur religioni, vt Domi. poſt & ante alios tenet in d. cap. non ſolum. Si autem habuit animum obligandi ſe religioni in genere, peccauit quidem, quoties poſtea contraxit matrimonium, ſed matrimonia valuerunt; & peccabit, ſi mortua vxore, quam nunc habet, quarta vice contrahat: quia ea mortua tenebitur intrare religionem. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Probationis annus debet adeo eſſe continuus, vt menſes in quibus habitum in vno monaſterio geſtauit non coniungantur cum menſibus quibus ſtetit in alio: itemq; dictus annus, ſeu habitus, ea intentione fuerit datus, & aſſumptus, vt ſic tamquã nouitius probaret, & probaretur, num. 2. & 4. & in ætate legitima continuatus. num. 1. & hæc etiam procedunt quo ad forum exterius. num. 4.*

2 *Tacita profeſsio non inducitur dato errore Prælati recipientis aliquem ad habitandũ, & ad alios actus tamquam prius profeſſum, nec item per licentiam datam ad ſuſcipiendos ordines, illorumve ſuſceptionem, num. 3. ſed nec poſt Conc. Trid. poteſt eſſe tacita profeſsio, vbi non præceſsit completus annus probationis aſſumptus intentione probationem faciendi. num. 4.*

CONSILIVM XIX.

QVIDAM in 12. ætatis suæ anno suscepit habitum Minorum de obseruantia, & in diuersis monasterijs vitam suam transegit, donec legitimam ætatem ad profitendum attingens ad monasterium Aræcæli de Vrbe se contulit: vbi, narrato superiori, quod ipse tot annis gestauit habitum religionis, fuit ab eo admissus, & nulla expressa facta professione ad ordines suscipiendos missus, prout successiue etiam sacris insignitus fuit, actibusque professorum se immiscuit.

Quæritur, an saltem tacite professus intelligatur.

Respondetur primo, hanc causam D. consulentis esse satis implicitam, & eius decisionem pendere ab aliquot iuris nodorum, & articulorum explicatione, quæ pro rei dignitate facere non vacat: neque quod facio fecissem ob alias grauissimas occupationes, nisi me iubentium auctoritas in id adegisset.

1 Secundo, quod D. consulens non potest censeri fuisse professus, donec in monasterio de Aracæli reciperetur. Tum quia non potuit esse professus tacite, nec expresse ante annum 16. ætatis suæ completum, ante quem longe prius suscepit habitum. Tum quia non poterat expresse, nec tacite profiteri ante annum nouitiatus completum, quem ipse non compleuerat: quia, licet vno anno & amplius gestasset habitum, coniungendo menses, quibus mansit in vno monasterio, cum alijs, quibus mansit in alijs monasterijs; hoc tamen non sufficit secundum veriorem & receptiorem sententiam, secundum quam annus probationis & nouitiatus debet esse continuus, & in legitima ætate continuatus, prout sæpe respõdimus, qualem D. consulens non fecit.

2 Tertio, quod non potest etiam censeri professus in præfato monasterio de Aracæli. Tum quia nullam expressam professionem ibi fecit. Tum quia nullam expressam, neque tacitam facere potuit in eo, antequam compleret annum nouitiatus, quem tamen non compleuit. quod colligitur ex eo, quod actus agentium non operantur vltra intentionem eorum; & non fuit intentio Ministri, qui eum suscepit, suscipere tamquam laicum & nouitium ad faciendum annum probationis; nec intentio D. consulentis suscepti fuit intrare illud monasterium tamquam sæcularis, & qui noue habitum suscipit ad faciendum præfatum annum probationis. quod colligitur ex eo, quod Minister non interrogauit eum, an esset nouitius, nec professus, nec consulens quidquam dixit ei de hoc: & quod simpliciter fuit tractatus, vt alij professi, & quod numquam fuit iussus vel rogatus facere professionem, plusquam alij professi, eo quod Minister habuit magnam credendi causam, quod erat professus, eo quod D. consulens narrauit ei solum, se pridem accepisse habitum, & multis annis gestasse illum in multis monasterijs ante legitimam ætatem, & etiam in ea; & ita magnam causam habuit credendi quod erat professus, & quod iussit ei ordines etiam sacros suscipere, & facere alia, quæ ipsi pro-

fessi

fessi faciebant, exeundo foras extra monasterium, & extra Vrbem.

3 Tum quia non obstat, quod de iussu prælati ordinis suscepit ordines sacros; & quod per talem susceptionem videtur facere professionem; nec quod nouitius immiscendo se actibus professorum videtur aliquibus profiteri. Non inquam hæc obstant.

Ad prius enim respondetur, falsum esse, per talem ordinationem fieri professionem, immo nec ratificationem iam factæ, vt nos probamus in Comment.4. de reg. super cap.statuimus.19.quæst.3.num.71. & seq.

Ad posterius respondetur primo, quod etiam iure antiquiori Concil. Trid. non censetur quis tacite profiteri, eo solo, quod se miscet actui proprio professorum: sed requiruntur aliquot aliæ conditiones, vt tradit diligenter Panorm. in cap.vidua. de reg. num.7. quarum vna est, quod cognoscat, & sciat per talem actum fieri professionem, quod tamen nesciebat D.consulens, & ignorant multi etiam eruditi. 4 Secundo respondetur efficacius, quam forte alius hactenus responderit, quod post Conc. Trid. hoc nullatenus habet locum ante annum nouitiatus completum, per cap. 15.de reg. sess. 25. quod habet, non posse vllo modo professionem fieri validam ante complementum anni probationis; & in casu proposito numquam compleuit annum probationis, qui debet esse continuus, & cum intentione probationis faciendæ, qualem non compleuit ipse, vt prædictum est.

Per quæ omnia concluditur primo, certum esse, præfatum D.consulentem non esse vere professum expresse, nec tacite quo ad forum conscientiæ. Secundo, quod etiam videtur verius non esse ipsum præsumendum professum etiam quo ad forum exterius. Tertio, quod Illustr. Reuerendissimusq. Protector, & Generalis præfati ordinis, licet possent eum fatigare in foro exteriori, si essent quærentes magis sua, quam quæ sunt Christi, rem tamen suo superillustri genere, suaque maxima religione, & humanitate dignam facient, si eum declarauerint non esse censendum professum, & permiserint ei viuere honeste in habitu, quem gerit, presbyterali. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Professus tacitus est censendus is, qui vltra annum habitum nouitijs & professis communem gestauit, non obstante quod ad professionem expresse faciendam sæpius petitam numquam fuerit admissus, nec assignati tres dies professuris assignari ad deliberandum consueti per conuentum, qui etiam solet nouitios post quodcumque tempus eijcere.*

2 *Probationis annus potest incipi & compleri, etiam antequam quis compleat suæ ætatis annum 16. & virtute illius postea emitti professio.*

3 *Ignorantia iuris non suffragatur in foro exteriori, quo minus quis per annalem delationem habitus communis censeatur tacitus professus; sufficit tamen coram Deo. num. 4.*

3 *Tacita professio non censetur inducta in illis monasterijs, in quibus ex statuto, vel prescripta consuetudine licet nouitios quandocumque ante expressam professionem eijcere; item & quando aliunde constat intentionem vel nouitij vel conuentus esse vt per tales actus tacita professio non inducatur: & coram Deo numquam inducitur professio, nisi concurrat intentio volentis profiteri.*

CONSILIVM XX.

DE EO, qui mansit in quodam monasterio ordinis S. Augustini decem mensibus, & deinde ingressus ordinem Minorum Conuentualium per duos annos continuos detulit habitum professis & non professis communem; ignorans, an ante professionem expressam obligaretur religioni; an censeatur religiosus, attento quod sæpius petijt profiteri, & non fuit per fratres admissus; & quod dicti Conuentuales habent libertatem eijciendi nouitios, quantocumque tempore in monasterio manserint; & quod, quando volunt aliquem ad professionem admittere, assignant illi tres dies ad deliberandum.

Respondeo primo, certum esse, oratorem non esse professum ratione mansionis apud fratres sancti Augustini, neque expresse professum fuisse ordinem & regulam Conuentualium.

1 Secundo, quod ego non ausim dicere ipsum non esse censendum iure communi tacite professum in ordine Conuentualium. Tum quia detulit habitum indistinctum & professis & non professis communem per biennium: & sufficit ad talem professionem detulisse illum per annum integrum, cap. 1. de reg. in 6. & clem. eos. eod. tit. Tum quia non obstat dicere, quod habitum suscepit ante decem & sex annos completos, ante quos vetat Conc. Trid. professionem fieri, sess. 25. cap. 15. quia non vetat habitum posse suscipi ante illos completos, neque disponit annum probationis impleri non posse ante illos completos. & ita etiam hodie annus probationis incipere potest, immo & perfici ante decimumsextum completum, & virtute illius probationis fieri professio expleto decimosexto, iuxta d. clem. eos. quæ quo ad hoc nullatenus est correcta. Tum quia
2 etiam non obstat dicere, quod ipse petebat admitti ad professionem, & quod fratres nolebant eum admittere ad illam: quia non repugnat, quem esse professum tacite, & petere se admitti ad professionem expressam: neque quod conuentus nolit eum ad eam admittere: quia non desinit ipse esse professus tacite, licet conuentus nolit eum ad expressam admittere; quia non est eius potestatis facere de tacite professo non professum, nisi protestatus fuisset se nolle esse professum, & constaret de tali eius animo, vel de simili eius protestatione, & animo conuentus. quibus casibus videtur intelligendum cap. 16. sess. 25. Conc. Trid. ibi, *finito tempore nouitiatus, superiores aut admittant nouitios ad professionem, aut eijciant*. Tum quia non iuuat illum, saltem quo ad forum exterius, ignorantia iuris, quod ante professionem expressam non obligaretur ei, cap. ignorantia. de regul. iur. lib. 6. Tum quia non obstat, quod

dicitur

dicitur de libertate prædictorum Cõuentualium eijciendi nouitios, quantocumque tempore in monasterio manserint: quia id falsum est iure communi per supradicta. Tum quia licet sola ordinis susceptio non videatur inducere professionem tacitam, multum tamen adiuuat ad eam præsumendam. Non etiam obstat, quod non fuerit facta ei assignatio illa trina trium dierum ad deliberandum super professione expresse faciẽda; quia est contra ius commune.

3 Tertio principaliter respondeo, quod si statutum, vel consuetudo præscripta ordinis Conuentualium haberet, vt liberum sit conuentui expellere nouitios ante professionem expressam, non esset orator censendus tacite professus, argum. cap. 1. & cap. non solum. de reg. lib. 6. cap. ad Apostolicam. eod. cum ei adnota. & eorum, quæ nos diximus in Com. de reg. in cap. statuimus. 19. quæst. 3. nu. 74. Ex quibus colligitur, tanta libertate vti posse nouitium ad exeundum, quanta conuentus ad eijciendum: & facit, quod statutum in vno correlatiuorum habet locum in alio, si modo eadẽ ratio idem dictet in eo, l. 1. C. de cupress. lib. 11. & late tradita per Fel. in proœmio Greg. Idem dico, etiam si constaret conuentus prædicti ordinis animo & protestatione expressa vel tacita suscipere nouitios, vt nolint eos habere pro professis ante professionem expressam; pro quo plurimũ facit cap. 16. Conc. Trid. cum proxime adductis.

4 Quarto igitur principaliter resoluo, prædictum oratorem solo iure cõmuni attento censendum esse tacite professum quo ad forum exterius: attento autem præfato statuto, vel consuetudine, vel protestatione tacita, vel expressa, non esse talem censendum; & quod præsuppositis his, quæ de ignorantia, & animo oratoris proponuntur in facto, non esse illum etiam iure communi solo attento tacite professum quo ad forum interius, per ea, quæ de tacita professione diximus vbi supra. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Professionem tacitam emittere videtur, qui professus in laxiori, postea habitum indistinctum per annum continuum in religione defert strictiori: vnde nec potest ad primam reuerti.*

2 *Iniuriarum etiam iniusta irrogatio, non est causa sufficiens, vt religioso, cui proprium est has pati, detur licentia transeundi ad laxiorem.*

CONSILIVM XXI.

RELIGIONEM S. Francisci de obseruantia quidam ingressus fuit, deinde Cõuentualium; & legitime professus ad priorem de obseruãtia redijt, & per annum integrum, & amplius in ea permansit: & cum sine iusta causa verbis & factis à nõnullis fratribus iniurias accepisset, exijt. Dubitauit, an esset verus religiosus, & an haberet satis causæ, propter quod S. D. N. cum eo dispenset, vt ad Conuentuales redeat.

1 Respondeo primo, quod D. consulens fuit verus frater, & religiosus ordinis Minorum Conuentualium, quia professionem fecit in eo ex-

pressam. Secundò, quod videtur nunc esse religiosus etiam verus ordinis Minorum obseruantiæ: quia, redeundo ad monasterium ordinis Minorum obseruantiæ, videtur tacite fecisse professionem in eo, manendo plusquam per annum, si vestis nouitiorum non esset distincta, iuxta cap. 1. §. 1. de reg. lib. 6. Tertio, quod vix dabit S. D. N. licentiam, quam petit, immo
2 negabit eam: quia causæ non videntur sufficientes; cum religiosorum debeat esse magis proprium, quam aliorum, iniurias ferre: quod Christus satis suo exemplo docuit, & verbo Matth. 5. *Benefacite maledicentibus vos.* Quarto, quod certo dabit facultatem transeundi ad alium strictiorem, vel æquiualentem, & forte ad laxiorem. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Professionem saltem tacitam apud Minores de obseruantia censetur fecisse, qui à Conuentualibus ad illos transeundo, per annos septem commoratus est, & ordines sacros suscepit.*

2 *Matris necessitas corporalis etsi præbeat iustam causam vt professo detur licentia retento habitu standi extra claustrum, non tamen præbet vt detur licentia dimittendi habitum, & accipiendi beneficia in titulum, num. 4. quod si licentia non obtenta exeat, peccat, num. 1. & si dimisso habitu celebret, efficitur irregularis. num. 3.*

CONSILIVM XXII.

QVIDAM monachus professus ordinis Conuentualium S. Francisci transiuit à dicto ordine ad ordinem Minorum de obseruantia, in quo nullam emittēs professionem expressam mansit septem annos continuos, & ad sacros ordines est promotus: postea, vrgēte necessitate matris senis, pauperis, ac nobilis, exiuit sine facultate superioris è monasterio, dimisso habitu, vt illi subueniret. Quæritur nunc quid iuris, & an propter prædictam necessitatem matris possit dictus monachus accipere hospitale in titulum beneficialem.

1 Respondeo primo, præfatum D. consulentem mihi videri esse saltem tacite professum religionem Franciscanorum de obseruantia: quia sponte intrauit eam, posteaquam exiuit à conuentu Claustralium, & in eo mansit circiter septem annis, & ordines omnes etiam presbyteratus suscepit, & seruiuit vt frater obseruantiæ.

2 Secundo, quod licet iustam causam habuerit exeundi à monasterio Obseruantium, vt subueniret matri pauperi, seni, & nobili, non tamen licite potuit id facere sine licentia superioris; & consequenter quod in malo statu vixit sine habitu, toto tempore quo mãsit Neapoli, & in via eundi ad eam, & nunc veniens ad Vrbem, & nunc manens in ea sine habitu.

3 Tertio, quod mea sententia contraxit irregularitatem sic manendo, & celebrando, & quod in maiori necessitate suæ animæ salutis est constitutus ipse, quam mater eius in necessitate corporis.

4 Quarto, quod, vt opinor, nec congregatio Cardinalium, nec ipse Papa faciet ei facultatem obtinendi præfatum hospitale in titulum beneficialē:

quamuis

quamuis arbitrer facturum ei Papam facultatem manendi cum matre, habitu retento, dum mater vixerit, & forte vt ea mortua transeat ad alium ordinem mendicantium: licet magis expediret ei; vt post mortem matris rediret ad suum ordinem Minorum obseruantiæ, qui est optimus & altissimus viuendi modus, & gratissimus sanctissimæ Trinitati, quæ nos omnes sua infinita bonitate saluet. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Professio emissa ante annum 16. expletum est nulla, nec coram Deo ratificatur ex eo, quod per quatuor annos in religione permanserit; nisi sciens nullam, animo illã ratificandi, id fecerit. nu. 2. vnde matrimonium à tali contractum tenet. nu. 5. In foro autem exteriori iudicabitur valide professus; nec audietur, si petat illã declarari nullã, nisi id corã suo superiore & Episcopo intra quinquenniũ petat. nu. 3. cõtra tamẽ huius quinquennij lapsum restituitur ex eo, quod iuris ignorantia ductus id solum coram suo superiore, qui illius petitionem reiecit, ac testimonium minoris ætatis lacerauit, petijt. num. 4.*

CONSILIVM XXIII.

PETRVTIVS ante completum 16. annum professus fuit regulam S. Augustini, & postea mãsit in eodẽ monasterio circiter quatuor annis: & deinde proposita causa nullitatis suæ professionis coram Generali, qui probationes lacerauit, exiuit ad militiam armatam, & contraxit matrimonium, & postea denunciatum fuit eum fuisse religiosum. Quæritur ad quid teneatur, & remedium.

1 Ad quæstiones ex facto proposito insurgentes respõdetur primo, professionẽ factam à D. consulente ante annum 16. expletũ in religione S. August. non fuisse validã, per textum nouũ & clarũ Conc. Trid. sess. 25. c. 15. de reg.

2 Secundo, professionem illam, quæ ipso iure nulla fuit, & inutilis, nõ fuisse factam validam ex eo solo, quod post eam factam remãsit in monasterio tribus vel quatuor annis: quia per illam solam remansionem in ea non est iudicãda ratificata, vt singulariter determinauit Card. Caiet. in 2. 2. q. 189. ar. 5. quẽ nos serio sequuti fuimus, & cõmendauimus in Man. nostro cõfess. c. 12. nu. 71. & aliquot rationibus cõfirmauimus, scilicet ꝙ ad ratificationẽ voti solemnis in religione inualide siue nulliter facti nõ sufficit, vt post illud factũ maneat in religione aliquo tẽpore, eo ꝙ credit votũ valuisse; sed oportet vt sciat illud non valere, & animo validãdi illud in illa remaneat.

Tertio, quod hoc secundum certum esse videtur quo ad forum cõscientiæ, & corã Deo, qui omnia nouit, & nihil ignorat, c. nouit. de iud. sed quo ad forum exterius necessaria videtur ad declarationem petẽdam auctoritas superioris, & probatio, quæ sine causæ cognitione fieri non potest, & illa non cõceditur nisi intra quinquennium à tempore professionis factæ, & nisi inualide professus petat eam vestitus habitu religionis: & in casu proposito lapsum est iam quinquennium, & D. consulens gerit habitum militarem, & non religiosum.

3 Quarto, quod nobis scribentibus Com. 4. de reg. super c. statuimus. à nu. 76. & seq. visum fuit, quod huiusmodi professus si probauerit iusto impedi-

mento fuisse impeditum, quo minus potuerit declarationem nullitatis suę professionis petere, posset iuste ac sancte restitui in integrum ad tempus, in quo fuit impeditus. Sed non videtur omnino iustum impedimentum, quod tangitur in narratione facti, scilicet quod causa nullitatis fuit proposita coram superiore intra quinquennium cũ probatione ætatis D. consulentis per notariũ publicum facta, & quod eam rupit superior, & noluit eam audire: quia Conc. Trid. cap. 19. sess. 25. requirit, vt intra quinquennium causa nullitatis professionis deducatur coram superiore, & ordinario: & ita de rigore iuris non videtur omnino satisfecisse.

4 Quinto, quod ad concedendam præfatã restitutionem ex bono & æquo, vt loquuntur antiquiores Iurisconsulti, adiuncta interpretatione Budęi, & aliorum nouissimorum in l. 1. ff. de iust. & iu. siue de æquitate, aut epiceia, vt loquũtur S. Th. in 2. 2. q. 120. ar. 1. & alij Theologi, & communiter Iurisperiti; facit multum, quod religiosi non sunt, nec debent esse valde curiosi causarum forensium, immo id est eis opprobrium. l. repetita. C. de episc. & cler. & tradit gl. recepta in c. 2. de postulando. & ita cõsulens iuuenis & nobilis facile potuit ignorare, quod tenebatur causam nullitatis non solum proponere coram suo superiore, sed etiam corã ordinario Episcopo: & ita maior culpa, vel dolus fuit in superiore reijciente, & lacerante instrumentum humiliter præsentatum, quam in consulente nobili, & iuuene Aragonio suo genio ad arma inclinato procedente ad armatam militiã, eo quod putaret professionem esse nullam, quod impediuit eũ à prosecutione causæ. Immo superior, vt videtur, dedit causam impedimenti, vt non prosequeretur causam nullitatis, lacerando iniuste instrumentum, quo probabatur nullitas, & non consulendo ei, vt tenebatur, quod debebat eam proponere non solum coram ipso, sed etiam coram ordinario.

5 Sexto, quod præfatus D. consulens est constitutus in summa miseria, nisi concedatur pręfata restitutio, & audiatur super causa nullitatis professionis, & voluerit Sanctissimus misericorditer subuenire miseriæ, in qua est constitutus: quia coram Deo, & in foro conscientiæ non fuit factus religiosus, si non ratificauit professionem suam eo modo, quo dictum est in secundo dicto: & consequenter matrimonium coram Deo, & quo ad forum cõscientiæ est validum, & cum sit consummatũ, non potest Sum. Pont. dissoluere illud secundum omnes tam Canonistas, quã Theologos: & si non admittatur ad causam nullitatis probandam, cogetur esse religiosus, cum nõ sit. & cum tam ipse, quam illa quæ ipsi nupsit, sint nobilissimi, probabiliter timentur magna scandala, & homicidia, vrgente conscientia ab vna parte ad seruandum matrimonium, attento quod numquam fuit religiosus, & ex altera parte vrgente foro exteriore ad seruandam religionem. Nam iam cœperunt insinuari minæ, ac signa inimicitiæ inter ipsas partes, & cognatos earum; quibus qua parte iuste potest, obuiandum esse, iura naturæ, diuina, & humana vbique clamant.

SVMMARIVM.

1 *Professio emissa à maiore 16. annis etiã si sit minor 18. iure cõi tenet, modo probationis annus*

annus et ante annũ 15.inceptus sit cõpletus:an aũt teneat ĩ monasterio,in quo adest statutũ ne ante 18.quis admittatur,sine lectione totius statuti diiudicari nõ põt.n.2.

2 *Professio nulla non validatur per sacrorum ordinum clam, superiore, immo nec illo conscio, si sine conuentu (prout est de iure) quem ad professionem recipere non potest, assumptionem, nu.3. immo nec per quoscumque alios actus, alia intentione quam professionem scitam nullam ratificandi, num. 4. item nec per consuetudinem religionis hos tolerandi, nisi ea mente tolerentur, vt sic professio, quæ scitur nulla, ratificetur. nu. 5.*

CONSILIVM XXIIII.

QVINQVE quæstiones à dom.tua quæruntur. Prima,an professio à maiore 16. annis ante 18. peracto probationis anno emissa in religione, ex cuius regula prohibetur quis recipi, nisi 18.annum ad minus attigerit, obliget, maxime si talis professus ad actus professorum fuit postea admissus, vel sacros ordines in religione suscipit: stante etiam eiusdem religionis consuetudine,qua ante præfinitum tempus recepti,& ante 18.annum expletum professi tolerati sunt.

1 HAEC QVAESTIO satis est difficilis, & multiplex: & prima, quam implicat, est, an solo iure communi attento professio præfata valeat. Et certum est,quod sic: quia potest ingressus ante,vel post 15.annos completos implere annum probationis,& facere professionem post 16.impletum per cap.15.de reg.sess.25. Conc.Trid.

2 SECVNDA, quam implicat, est, an impediatur professio prædicta per statutum religionis, in qua prohibetur fieri professio ante annum 18. inceptum.Et quia hæc questio est legitima, pendens ex intellectu illius legis, non videtur satis tute posse resolui, nisi lecta illa, & recte intellecta: quia inciuile est,nisi tota lege perspecta, vna aliqua eius parte proposita, iudicare, vel respõdere, l.inciuile.ff.de legib.fieri enim potest,vt fieri prohibeat professionem,tamen factam non irritet: & quod prohibeat,& irritet: quod etiam perspecta tota lege non erit omnino facile iudicare, ob multa,quæ in vtramque partem afferri possunt.

3 TERTIA, an professio inualida efficiatur valida, eo quod ordines sacros in religione suscipiat: & mihi certum est,quod non, si accipiat eos absque superioris licentia, vt multi suscipiunt cum falsis literis dimissorijs;quia ex illo actu non arguitur ratificatio monasterij, in quo inualide professus fuit. Quod ipsum dici posse videtur, si suscepit eos cum literis dimissorijs superioris prelati, à quo solo solent dari: quia ipse solus sine sui conuentus consensu non potest professionem accipere iure communi, iuxta glos.1.cap.vlt.de reg.lib.6.quam etiam praxis omnium fere religionum approbat.

4 QVARTA, an professio inualida ratificetur, & fiat valida,ex eo solo, quod admittatur à conuentu ad actus solis professis conuenientes. Et memini me aliàs respondere negatiue. Tum quia nullo iure, nec efficaci ratione mihi videtur probari sufficientia illius ratificationis; cum admissio ad illos actus possit fieri alia ratione, quam animo ratificandi, puta per reuerentiam,& verecundiã, inaduertentiam, & incogitãtiam,&

per

per ignorantiam iuris, & per falsam credulitatem, qua professio facta credebatur valida. Tum per ea, quæ singulariter notauit Caiet. ad S. Tho. 2.2.q.189.ar.5. dum amplius, quam hoc, requirit ad ratificationem; quem etiam nos sequuti fuimus in Manu. confess. cap. 12. nu. 71.

5 QVINTA, an professio inualida reficiatur & ratificetur per consuetudinem religionis, in qua sic male professi tolerari solent. Ad quam respondeo primo, certum esse quod non, propter solam consuetudinem tolerandi, nisi tolerantia consequatur, neque si ea consequatur, nisi ratificatio fiat eo modo, quo Caiet. & nos vbi supra diximus: quia multa per patientiam tolerantur, quę si in iudicium deducerentur, exigente iustitia, non deberent tolerari, cap. cum iamdudum. de præben. & cap. denique. 4. dist. &c. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Actus factus contra legem prohibentem non valet: vnde professio emissa ante 18. annum in religione quæ habet statutum ne quis ante dictam ætatem admittatur ad professionem, videtur non valere. & nu. 2. & 4.*

2 *Professio apud quatuor ordines mendicantium emissa ante completum probationis annum iure communi habebat vim voti simpliciter obligantis ad religionem in genere, sed non facit vere religiosum. nu. 4. in fin.*

3 *Probationis annus requisitus respicit fauorem priuatum, cui iure communi scienter poterat renunciari: at certa ætas requisita respicit fauorem publicum. & nu. 1.*

CONSILIVM XXV.

IN ORDINE Minimorum statuto cauetur, ne quis ante 18. ætatis suæ annum ad professionem admittatur. Quæritur, an N. qui ante dictam ætatem professus est, sit vere religiosus.

1 Quod N. nõ sit verus religiosus ordinis Minimorum, facit primo, quod actus factus contra legem prohibentẽ illum fieri, non valet, l. non dubium. C. de legib. & in regula illius ordinis cauetur, ne quisquam professionem faciat in illa, antequam attingat 18. annum.

Secundo, quod lex prohibens ne fiat professio ante talem ætatem, videtur plus respicere vtilitatem publicam, quam partium: & ita, licet anno probationis potuisset ante Concil. Trid. renunciari à partibus, quia videbatur ante illud principalius introductus in fauorem priuatum, quam publicum; nunc vero non videtur posse renunciari legi prohibenti ne fiat professio ante certam ætatem.

Tertio, quod per Concil. Trid. cap. 15. de regul. sess. 25. annihilatur professio facta ante legitimam ætatem.

2 Quarto, quod Hostien. & communis opinio tenere videntur in cap. quia in insulis. de regul. quod professio facta ante 18. annum in monasterijs, in quibus prohibetur illa fieri ante illum, non valet, & quod etiam facta in ordine mendicantium ante finem anni nouitiatus non obligat ad religionem, quam professus est in specie, sed tantum in genere; ita quod vim sim-

simplicis voti habeat, vt in cap. non solum. & cap. constitutionem. de reg. lib. 6. statutum est.

3 Pro parte autem contraria, quod valeat, videtur casus in cap. ad Apostolicam. de regul. vbi expresse declaratum est, quod, licet professio non debeat fieri ante finem anni probationis; si tamen fiat vtraque parte, scilicet nouitio, & monasterio volente, valet.

Secundo facit ratio, qua fundatur illa declaratio in illo cap. nempe quod ille annus nouitiatus statuitur in vtriusque partis fauorem, & ita vtraque pars potest renunciare illi fauori, vt cuilibet alij iuri suum fauorem concernenti, cap. quod ob gratiam. de regul. iur. lib. 6. & l. quod fauore. C. de legib.

Tertio, quod consuetudo est optima legum interpres, cap. cum dilectus. de consuet. & consuetudo generalis habebat ante Conc. Trid. vt professio facta ante finem anni probationis valeret extra religionem quatuor mendicantium, de quibus in d. cap. non solum. & d. cap. constitutionem.

4 Per hæc præmissa hæc quæstio videtur valde dubia: in cuius ego partem priorem multum inclino ob argumenta pro ea supra formata; & quia responderi potest ad præfatum cap. ad Apostolicam. per tacta in argum. 2. pro priore parte adducto; scilicet, quod aliud est dicendum de prohibitione professionis, ne fiat intra annum probationis, quæ videtur potius facta in fauorem priuatum, quam publicũ; & aliud de prohibitione, ne fiat ante certam ætatem, quæ videtur potius respicere publicam vtilitatem, quam priuatam. Dixi supra inclinare multum in priorem partem, & non asserere illam, propter dicta Panor. in d. cap. quæ in insulis, qui videtur tenere contrarium contra communem: quamuis etiam ipse sub finem sentiat, quod non obligat in specie, licet obligaret in genere ad religionem; & non perpendit differentiam, quam nos aduertimus inter prohibitionem ne fiat ante certam ætatem, & inter prohibitionem ne fiat ante annum probationis. Et ita desiderarem vt S.D.N. declararet pro N. consulente, qui salutem quærit æternam, quod nullatenus valuit eius professio, vel quod solum vim habuit voti simplicis obligantis ad religionem in genere, & non facientis eum verum religiosum. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Professio cum sit reciprocus contractus, quo monachus monasterio, & è contra obligatur, si alterius deficiat consensus, erit nulla, & nu. 16. quod si adsit consensus, tenebit, licet professus occultet illam qualitatem quam habentes ex statuto prohibentur admitti. nu. 1. & nu. 11. nisi statutum ab habente potestatem factum haberet clausulam professionis annullatiuam. nu. 12.*

2 *Inhabilitati plures reperiuntur iure communi ad ordines & beneficia, & per extrauagantes ad religionem, immo & per statuta particularia inferiorum Papa ad beneficia regularia, & sæcularia aliquarum ecclesiarum & Capitulorum. num. 3. & hoc, modo statuta sint à Sede Apostolica sufficienter approbata, & confirmata. num. 10. aliàs inferior Papa non potest suo statuto aliquem inhabilitare ad id, ad quod iure communi est habilis. num. 8. & 4. & seq. & num. 6. nec statuere quod*

professio

professio hoc vel illo modo facta teneat, vel non. num. 7. Fundator autem beneficiorum consentiente Episcopo potest statuere, vt tales & tales non sint habiles ad dicta beneficia obtinenda. nu. 10.

4 *Statuere contra ius commune canonicum nullus potest inferior Papa. num. 9.*

4 *Originem trahens ab infidelibus de iure nequaquam est inhabilis ad religionem: immo nec propria infidelitas praecedens baptisma obest promotioni, nu. 5. nec ad obtinendum canonicatum. nu. 4. secus est de haeresi: quia iure Pontificio nedum propria nocet, sed etiam paterna. & nu. 5.*

12 *Professus nulliter in religione, siue ob statutum professionem irritans, siue ob defectum consensus recipientis, non potest tuta conscientia in ipsa retineri, possuntque tales coram Deo libere exire, immo & tenentur quaerere vt dimittantur à superiore, praecedente iuridica sententia. nu. 13.*

14 *Taciti & expressi regulariter par est virtus, nisi adducatur ratio diuersitatis. nu. 15. vnde sicut defectus consensus vitiat expressam professionem, ita & tacitam. num. 14.*

16 *Professio nulla ob defectum consensus recipientis, perseuerante eodem defectu, non potest per quosuis actus subsequutos dici ratificata: immo si adfuit defectus in receptione habitus, ita vt admissio ad habitum sit nulla, post Concilium etiam accedente consensu expresso non posset ratificari, sed annus probationis esset legitime à capite inchoandus. nu. 17. 18. & 19.*

17 *Probationis annus vt incipiat, requirit etiam consensum recipientis; qui si abfuit, postea superueniens non reualidat tempus elapsum, sed debet de nouo inchoari. & num. 19.*

18 *Ratificatio professionis nulliter emissae per nullos actus ratificatur, nisi sciatur nullitas, & accedat nouus consensus approbationis: item etiam requiritur vt cessent impedimenta, nu. 15. consensusque libere praestetur, nu. 16. in fin. adimpleanturque à Concil. Trid. requisita, nu. 18. & 19. vel super eis à Pontifice dispensetur. 20.*

CONSILIVM XXVI.

ORTA sunt grauia dubia inter patres ordinis Minimorum, quae desiderantur per excellentiam vestram declarari.

Primum, an Capitulum generale ordinis Minimorum auctoritate ordinaria potuerit, vel possit statuere, ne recipiantur ad suum ordinem, qui fuerunt infideles, vel descendunt ex eis.

Secundum, an recepti contra praefatum statutum à praedicto Capitulo factum, debeant exire, vel reijci, si non fuerint ipsi infideles, neque descendunt ex haereticis, qui impoenitentes decesserunt, vel eorum statuae combustae sunt.

Tertium, posito quod Capitulum potuerit statuere, vt tales non reciperentur; & quod, si recepti fuissent, receptio & professio essent nullae; possint dicti fratres, qui ex tali genere descendunt, in foro conscientiae à religione exire absque Romani Pontificis dispensatione.

Quartum, posito quod in foro interiori & conscientiae possent exire, & praelati noluerint in foro exteriori exeundi licentiam concedere; quid remedij eis relictum sit.

Quin-

Quintum, an professiones præfatorum fratrum, licet non valeant vt expressæ, valeant tamen vt tacitæ.

Sextum, an licet præfatæ professiones non valeant neque vt expressæ, neque vt tacitæ, à tempore quo fuerunt factæ, sint tamen validæ per gestationes habitus per annum & amplius factas.

Septimum, an posito quod non sint factæ validæ, possint aliquo modo fieri tales.

ANTEQVAM his respondeam, admoneo DD. consulentes subintellexisse me, quibusdã eruditis visum fuisse, quod responderim contraria in duobus responsis in hac materia redditis: in quorum altero respondi de quodam N. qui receptus & professus fuit contra prædictum statutum, non esse religiosum; & de quibusdam alijs, qui fuerunt recepti & professi contra idem statutum, esse religiosos. Sed licet occasionem aliquam id dicendi habuerint, non tamen iustam causam: quoniam si satis perpendant, non sunt contraria, sed diuersa; quia ratio principalis, ob quam respondi præfatum N. non esse religiosum, non est, quia fuit receptus contra præfatum statutum, licet etiam illam vnico verbo insinuauerim; sed illa firmior,
1 quam tradidi in hæc verba; *Quia professio est in effectu quidam contractus reciprocus vltro citroque obligatorius; quo profitens se obligat monasterio, vel ordini ad seruiendum ei secundum regulam eius, & è contra monasterium ad alendum & tractandum eum secundum eamdem regulam: & ita est necessarius consensus vtriusque partis tam prælati, & monasterij professionem recipientium, quam ipsius profitentis: & in casu proposito defuit consensus prælati, & monasterij: quia fuit præstitus sub conditione, si non esset de tali genere; & ita defuit conditio, sub qua fuit admissus; & consequenter ipsa admissio. quia dispositio conditionalis nulla est deficiente conditione; & quia deficiente causa regulariter deficit effectus.* De alijs autem respondi, quod erant religiosi; quia nihil aliud obstabat eis, ne essent; nisi quod præfatum statutum id prohibebat, quod solum non erat iustum impedimentum ad annullandum valorem professionis: in casu enim præfati N. non valuisset professio, etiam si contra nullum tale statutum fuisset facta; quia deficiebat consensus recipientium; in alijs autem fuit valida: quia non deficiebat præfatus consensus, quamuis esset contra præfatum statutum.

AD PRIMAM igitur quæstionem responsurus dico, quod pro illius parte affirmatiua, scilicet quod Capitulum præfatum potuerit huiusmodi statutum facere, facit primo, quod plura quam decem Capitula præfati ordinis Illustrissimi varijs modis super contentis in eo constituerunt: & non videtur credendum tot eruditissimos sanctissimosque viros toties id facturos fuisse, si non licuisset eis facere.

2 Secundo facit, quod multa iura communia multos arcent ab ordine, & religione clericali, & beneficijs ecclesiasticis, vt habetur in cap. 2. & cap. statutum. de hæret. lib. 6. & etiam fel. recor. Pius V. in quadam extrauag. arcet à religione aliquos ab hæreticis descendentes; quin & Apostolus 1. ad Timoth. 5. arcet neophytos ab episcopatu, quod latius tractat Gratia. dist. 48.

Tertio,

3 Tertio, quod multæ sunt ecclesiæ, in quibus non recipiuntur vlli neophyti, nec descendentes ab infidelibus. Multa etiam collegia sæcularia & regularia habent statuta, etiam à sancta Sede Apostolica confirmata, de non recipiendis ad ea eis, qui ab infidelibus descendunt. Ergo etiam Capitula prædicti ordinis Minimorum potuerunt statuere contenta in præfato statuto: attento quod minores debent imitari maiores, iuxta illud, *A boue maiore discat arare minor.* cap. ea quæ. de re iudic.

Quarto, quod statutum præfati ordinis confirmauit Sedes Apostolica, quæ non solet confirmare illicita, argum. extrauag. vnam sanctam. de maiorit. & obed.

4 Pro contraria autem parte negante facit primo, quod nullus inferior Papa potest contra ius commune canonicum statuere, cap. quod super ijs. de maiorit. & obed. cum ei adnotatis; & præfatum statutum videtur esse contra commune ius canonicum. Tum quia iure communi canonico omnes Christiani regulariter sunt apti ad intrandam & profitendam religionem à sancta Sede Apostolica approbatam, si non obest eis aliquod impedimentum canonicum; adeo quod etiam pueri possunt ad eam recipi, secundum S. Thom. receptum 2.2.q.189.art.5. & etiam presbyteri curati & archidiaconi secundum eumdem ibid. ar.7. At descensio, & generatio, qua quis descendit ex infidelibus, non est impedimentum canonicum ad intrandam & profitendam religionem; nullo enim iure id cauetur; immo iure ipso diuino, vnde hauritur canonicum, cap. qualiter & quando. 2. de accusat. expresse id conceditur: Apostoli enim, cum essent Iudæi, fuerunt facti Christiani, cap. in nouo. 21. distin. Tum quia Paulus ex Iudaismo conuersus solos neophytos prohibet ab ordinibus, ad Timo. 5. Tum quia Alexander III. declarauit in cap. eam te. de rescript. non debuisse quem à canonicatu repelli, eo quod ante fuisset Iudæus; immo vt ibi gloss. & doctores addunt, commendari debuit potius, & laudari. Tum per illud S. August. cap. vndecumque. 56. distinct. *Vndecumque homines si parentum vitia non sectantur, honesti, & salui erunt:* & per illud Ioan. Chrysost. in ead. dist. *Numquam de vitijs erubescamus parentum: sed illud vnum quæramus, & semper amplectamur, virtutem videlicet.* Tum quia non videretur inconueniens, vt etiam quorumlibet hæreticorũ filij admitterentur ad religionem, vt colligitur ex cap. recurrat. 32. q. 4. nisi exciperẽtur, & fierent inhabiles per constitutionem Papæ, cap. 2. & cap. statutum. de hæret. lib. 6. & præfatam extra-
5 uag. Pij V. Tum quia argum. à speciali valet in hac forma: Hoc est speciale iure particulari; ergo contrarium est dicendum iure communi, cap. qualis. 25. distinct. & cap. præsenti. 5. loca. de præbend. lib. 6. At speciale est, ne quis descendens ex infideli hæretico assumatur ad ordines per iura supradicta: ergo contrarium est dicendum in descendentibus ex alijs infidelibus. Tum quia Felin. in præcitato cap. eam te. colum. 8. receptus ab alijs ponit regulam pro lege generali, quod infidelitas præcedens etiam propria non obest alicui quo ad ordines, & beneficia, nisi sit hæresis: ergo à fortiori non nocebit aliena: & ita iure communi canonico non debet nocere cuipiam infidelitas etiam propria, quanto minus aliena quo ad intran-

6 intrandam religionem? Cum ergo iure communi canonico liceat descendenti ex alio infideli, quam hæretico, intrare & profiteri religionem à sancta Sede Apostolica approbatam; statutum contra hoc factum debet dici statutum factum contra ius commune. Tum quia præfatus Pius V. in prædicta extrauag. videtur hoc approbare, dum respondendo fratribus Minoribus de obseruantia sic ait, *Iis, qui ex Mahumetanorum, vel Iudæorum genere descendunt, cum post susceptum ab eis baptisma Græci & Iudæi distinctio esse non debeat, nullatenus defectus generis huiusmodi, quo minus in ordinem prædictum recipiantur, & ad consequendas in dicto ordine dignitates, gradus, & officia religionis, vel cuipiam alteri nocere possit, vel debeat.* Per hæc enim verba pientissimus Pius clare vult, quod iure communi canonico, immo & quasi diuino, recipi debeant, non obstante præfati generis impedimento, personæ aliàs idoneæ ad religionem Franciscanorum de obseruantia, & consequenter ad religionem Minimorum: cui consequens est esse iuri communi canonico contrarium.

7 Secundo principaliter pro hac parte negatiua facit, quod circa ea, quæ pertinent ad essentiam trium votorum solemnium religionis, dispositio videtur pertinere ad solum Papam, arg. cap. cum ad monasterium. §. fin. de stat. monach. vbi gloss. & Innoc. communiter recepti ab alijs tenent solum Papam posse dispensare in tribus præfatis votis; immo quod neque ipse Papa possit dispensare super voto solemni cótinentiæ, affirmat S. Tho. 2. 2. q. 88. ar. 11. licet communis contra teneat, quam nos etiam sequimur post alios in Man. confess. cap. 12. Ergo dispositio, qua disponendum est, vt pro-
8 fessio huius vel illius hoc vel illo modo facta valeat, vel non valeat, ad summam Papæ potestatem pertinet. Cum igitur omnia Capitula quamlibet generalia præfati ordinis sint Papa inferiora, non pertinebit ad illa potestas faciendi hunc vel illum ineptum ad faciendam professionem in religione per Sedem Apost. approbata, quam omnes Christiani communi iure canonico possunt vouere, intrare, ac solemniter profiteri, præter illos, qui speciatim ab eodem iure prohibentur.

Per quas rationes nunc firmiter credo, quod antehac quasi dubitabam; nempe nulla Capitula quamlibet generalia præfati ordinis, nec alicuius alius posse statuere, vt professio trium votorum substantialium facta non valeat, si communi iure canonico, (sublato de medio illo statuto) esset valitura: sicut nec valeret statutum alicuius Synodi, vel Concilij prouincialis, vel nationalis, etiam omnium ecclesiasticorum illius episcopatus, prouinciæ, vel nationis, quo absque auctoritate Papæ statueretur, vt certi generis personæ essent inhabiles ad matrimonium contrahendum, si iure communi canonico essent habiles: adeo quidem, quod matrimonium inter eos contractum valeret, non obstante talis Synodi, vel Concilij statuto.

9 Ad opposita respondemus. Ad primum quidem, concedendo interfuisse præfatis Capitulis, quæ prædictum statutum fecerunt, viros sanctissimos, & eruditissimos: negando tamen non potuisse eos, vel maiorem partem eorum errare circa illud statutum, etiam absque vllo peccato,

to, quia

to; quia errare circa ius dubium humanum non est peccatum, iuxta gloss. cap. 1. de postulat. prælato. verbo de cætero. receptam ibi & vbique per omnes.

Ad secundum respondetur, concedendo multos quidem factos esse inhabiles ad ordines, & ad beneficia, & etiam ad religionem; negando tamen esse factos inhabiles ab inferioribus Papa, de quibus agimus; cum Capitula omnia quamlibet generalia sint Papa inferiora, quæ negamus posse facere contra ius canonicum ipsiusmet Papæ.

10 Ad tertium concedimus multas ecclesias, & collegia sæcularia, & regularia habere huiusmodi statuta; negando tamen quod valeant, si non fuerunt confirmata, vel facta auctoritate Papæ, vel nisi sint collegia fundata à patronis sub hac conditione: quia licet eis cum episcoporum auctoritate ponere suæ donationi & fundationi conditionem iuri communi contrariam, arg. cap. cū dilectus. de consue. vbi hoc notatur: nos autem loquimur de professione regulæ Minimorum, cuius auctor nullam talem conditionem adiecit cum auctoritate Episcopi, neque Papæ, neque sine illis.

Ad quartum concedimus statuta prædicta Minimorum fuisse quidem confirmata à Papa, quatenus sunt licita, & honesta, & non sint contra ius commune, nec contra sacros canones; negando tamen, quod hoc, de quo loquimur, non sit contra ius commune, & sacros canones, siquidem est tale per prædicta.

11 AD SECVNDVM principale dubium respondetur primo, nullos, qui hactenus recepti sunt contra prædictum statutum, esse eijciendos ob id solum, quod contra prædictum statutum fuerunt recepti & professi: quoniam ex nihilo nihil fit, vt ait Philosophus, & vt Persius adijcit in nihilum nihil posse reuerti; & quod, vt Iurisconsulti aiunt in rub. de iniust. rup. irrit. fact. testamen. quod nullum est, rumpi non potest: nec sponsalia nulla posse dissolui; quia priuatio præsupponit habitum, l. decem. ff. de verb. oblig. & consequenter, quod est nullum, nullum effectum potest producere. Cui consequens est, statutum præfatum, cum sit nullum, nullum posse gignere fructum, nec cōsequenter rescindere, vel annihilare professionem alioqui legitimam. Secundo, quod quamuis nulli possunt eijci propterea solum, quod sint professi contra præfatum statutum; possunt tamen eijci aliquot eorum, propterea quod non interuenit consensus legitimus ex parte recipientium, vt tetigi in admonitione, quam dubiorum decisioni præposui. Illi namque ad professionem hos admiserunt, præmissa protestatione tacita, vel expressa, quod eos non haberent pro professis, si descendebant ex infidelibus, & quod possent eijci, si inuenirentur ab eis descendere; huiusmodi enim fratrum professio est omnino nulla; non quia est facta contra statutum, quod est omnino nullum: sed quia est facta sine consensu legitimo; cum sit facta per consensum conditionale, si non descendissent ex infidelibus: quia propter falsitatem conditionis illa professionis acceptatio fit nulla, cum dispositio conditionalis non existente conditione nihil operetur, cap. si pro te. de rescript. lib. 6. & cap. præterea. 2. de appellat.

AD

12 AD TERTIVM principale dubium respondeo primo, quod quia mihi certum est statutũ præfatum esse nullum, non possum respondere esse quidquam inualidum, eo quod sit illi contrarium. Secundo, quod is, qui teneret illud esse validum, non posset dicere esse veros religiosos fratres, qui contra illud essent professi; nec posse tractari, nec teneri pro talibus; nisi prius per dispensationem legitimam, & nouam, eamdemque legitimam professionem, fierent tales. Tertio, quod siue valeat statutum, siue non, non possunt iuste prædicti teneri nec haberi pro legitimis patribus, etiam quo ad forum conscientiæ; si, vt prædictum est, consensus non fuerit legitimus in parte recipientium, eo quod fuerit præstitus sub conditione falsa, vt prædictum est: & ita liceret eis quo ad forum conscientiæ tantum exire ab ordine sine dispensatione; quia quod quo ad illud forum non sint ligati, arguit cap. humanæ aures. 22. q. 5.

13 AD QVARTVM dubium respondeo, quod remediũ est ei, cuius professio non est valida, ob prædicta, supplicare prælato ordinis sui, qui sit iudex competens eius, humiliter, vt declaret professionem eius non valere: & ita non debere manere in monasterio agendo actus, quos non licet ei agere; nec impensis aliquibus comedendo, bibendo, & vestiendo conuentum grauare; & requirere vt id faciat vocato prius sindico, & eo audito, & vt ferat sententiam in scriptis præsente notario monasterij præfati, & toto conuentu, vel aliquibus testibus, in quibus contineatur quod ipse ob tales & tales causas non est vere professus, & ideo declaret eum non esse verum religiosum monasterij præfati, & dimittat eum exutum veste in nomine Domini, concedendo illi patentes literas sententiæ, & dimissionis, vt possit facere fidem suæ dimissionis ad viuendum inter alios ad gloriam Dei, & salutem suarum animarum. Amen.

14 AD QVINTVM dubium respondeo negatiue. Tum quia in cõtractibus par virtus est expressi, & taciti, l. cum quid. ff. si certum petat. gloss. in l. expressa. ff. de reg. iur. Tum quia qua ratione defectus consensus annullat professionem expressam, debet etiam annullare tacitam, immo quadamtenus magis, arg. l. 1. §. fin. iuncta l. Labeo. ff. de pactis, quia qui tacite consentit, potius ficte, quam vere consentire censetur, vt recte
15 post alios probat Dec. in d. l. cum quid. Tum quia licet aliqua tacite facta valeant, & facta expresse non; & econtrario aliqua expresse facta valeant, & tacite non; regulariter tamen si alterum valet, vtrumque valet, nisi aliqua ratio particularis inueniatur, cur alterum valeat, alterum non, vt communiter videtur resolui per doctores in d. l. expressa. At in proposito casu nulla ratio potest reddi, cur tacita professio plus valeat, quam expressa, si in vtraque deest consensus ex parte recipientium. Ergo non est dicendum. Tum quia cæteris paribus difficilius colligitur consensus tacitus, quam expressus: ergo facilius colligitur actum non valere ex defectu consensus taciti, quam ex defectu consensus expressi: quia quicquid habet propositum in proposito, habet oppositum in opposito, cap. sciendum. 8. q. 1. & l. & si contra tabulas. ff. de vulg. & pupill.

Neque obstat primo, quod prædicti male professi interuenerunt actibus professorum: quia durante impedimento, seu ignorantia, tales actus non faciunt professum, per singulare dictum Caiet. 2. 2. q. 189. art. 5. & tradimus nos in Man. confess. cap. 12. nu. 31. & in comment. 4. de reg. super cap. statuimus. num. 71. & 72. Non obstat secundo, quod acceperunt literas dimissorias ad ordines suscipiendos; quia non sufficit, vt diximus in dicto com. num. 71.

16 AD SEXTVM dubium respõdeo, quod hoc dubium est longe grauius. Sed videtur respondendum primo, quod si idem defectus consensus interuenit post professiones factas, qui interueniebat ante, tempore, quo illæ fuerunt factæ, non sunt factæ per gestationem habitus postea validæ: quia, quicquid aliqui dicant, conclusio certa est, quod inter profitentem & professionem admittentem contrahitur obligatio reciproca, qua profitens obligatur religioni ad præstanda quæ promittit secundum regulam, & religio ad præstandũ ei quæ debet; & ita requirit vtriusque partis consensus, vt nos post Innoc. & Panorm. in cap. porrectum. de regul. tradimus in dicto com. cap. statuimus. num. 74. Adeo vt nemo, nisi volens, & consentiens, possit fieri religiosus, cap. integritas. 32. quæst. 1. ibi, *Res magis voti, quam præcepti est, quæ suaderi potest, imperari non potest*. Immo nec sufficit qualis qualis voluntas, & consensus; sed requiritur liber à metu, cap. 1. de ijs quæ vi. etiam reuerentialis, cap. præsens. 20. q. 3. adiuncta gloss. & tradimus nos post alios vbi supra 2 num. 71. Secun-

17 do, quod non sufficit hodie post Concilium Tridentinum cap. 15. de regular. sess. 25. consensus religionis, & consensus profitentis etiam liber, nisi sit completus totus annus nouitiatus: & quod mea sententia non videtur etiam initiatus, nisi vterque, tam ingrediens religionem, quã ipsa religio, consentiant in habitus nouitiatus susceptione: & cum secundum idem Concilium non valeat professio eius, qui facit eam ante completum annum nouitiatus, consequẽs videtur non posse prædictas professiones ratificari per præfatam religionem contra decretũ Concilij, cui suus cõsensus derogare non potest, vt satis colligitur ex eodẽ cap. 15. & seq. 16.

18 Tertio, quod, vt supra diximus, professio nulliter facta non censetur ratificari per consensum profitentis, neque per admissionem ad actus solis professis conuenientes; nisi approbent illam scientes non valere, & ad hoc, vt de non valida faciant validam, iuxta Cardinalem supra citatum 2. 2. q. 189. art. 5. quem sequuti fuimus in Manu. confess. cap. 12. num. 31. & multis rationibus probari potest, quas tetigimus in dicto cap. statuimus. Quarto, quod ante prædictum Conc. Tridentin. poterat colligi consensus religionis, & profitentis ad ratificandum professionem nulliter factam ex eo solum, quod admisit eum, qui nulliter professus fuit, ad actus solis professis conuenientes, per prædicta. Itaque licet ante Conc. Trid. potuisset huiusmodi ratificatio fieri per religionem, & eam profitentem nulliter, post illud tamen non video rationem iustam, qua id fieri possit.

19 AD SEPTIMVM dubium respondetur, quod possunt fieri tam tacite, quam

quam expresse professi; possunt enim eos noue suscipere, vt faciant annum nouitiatus, & finito anno faciant noue professionem expressam; quo casu erunt expresse professi; vel permaneant post annum de consensu recipientium, & receptorum aliquantulum; quo casu erunt tacite professi, non quidem vt censeantur professi à tempore, quo fecerunt professionem primam, sed à tempore, quo fecerunt nouam professionem. Cum enim susceptio prima ad probationem, & professio eam consequuta non valuerint, non compleuerunt legitime annum nouitiatus, nec professionem legitimam nec validam facere potuerunt propter defectum consensus recipientium: & cum ad præteritum non sit potentia, vt ait Philosoph. non possunt præfati recipientes, & recepti facere, quod annus nouitiatus
20 fuerit legitime completus, neque quod professio facta antea fuisset valida. Posset tamen S. D. N. si suæ Sanctitati placeret, de consensu recipientium, & receptorum, annum nouitiatus habere pro legitime completo contra Conc. Triden. & etiam professiones eorum de vtriusque partis consensu habere pro ratis, ad hoc vt ipsi posthac gaudeant honoribus, & præeminentiis, quibus gaudere deberent à tempore, quo fuerunt primo professi. Tum quia scienti & consentienti non fit iniuria, neque dolus. Tum quia videtur iusta causa, ob quam sua Sanctitas id sancte facere potest ad tollendum scandalum, & inquietudinem, quæ orirentur ex magna mutatione, quæ contrarium consequeretur, per multa, quæ in hoc citari possunt, sed non expedit ob canam & reconditam S. D. N. iuris quadruplicis, naturalis, diuinique, Canonici, & Cæsarei peritiam. Hæc occurrunt respondenda in præsentia prædictis dubiis.

Aduertendum, licet num. 13. dicat prælatum ordinis adeundum pro obtinenda declaratoria nullitatis professionis; non tamen excludit, quin cum ipso etiam debeat interuenire ordinarius, iuxta decretum sacri Concilij cap. 19. sess. 25. de regul. Supra Consil. 23.

SVMMARIVM.

1 *Professio ante annum 16. completum post Concilium emissa est nulla; per perseuerantiam autem non ratificatur; nisi sciens eam nullam, perseuerante monasterio in eadem voluntate, saltem intra se secreto ratificet. num. 2. & ex tunc incipit esse professus, & non prius. num. 3. locum autem prius sibi assignatum, tunc iuste retinere poterit, si bona fide credebat eius primam professionem validam. num. 4.*

CONSILIVM XXVII.

VTRVM professio N. ante annum decimumsextum cópletum stante Conc. Trid. valeat; licet post illum annum manserit in monasterio: & an iterum profiteri oporteat, & quando incipiat esse valida professio, & an locum antea quæsitum sibi retinere possit?

1 Respondetur primo, quod iste talis non est censendus professus quo ad forum Dei, etiam si post illum annum manserit in religione, nisi professionem inualide factam ratificauerit, argumento cap. non firmatur. de regul. iur. in 6. & quod non censetur ratificare illam manendo in

monasterio, eo quod credebat, professionem, quam fecerat, valere: quia oportet, vt sciens eam non valere ratificet, & pro valida eam habeat. bene Caiet. 2.2.q.189. art.5.

2 Secundo, quod non oportet eum publice de nouo profiteri; sed satis videtur, vt ipsemet eam ratificet, & monasterium permãserit in illo consensu, quo eius professioni consensit, & eam recepit, arg. cap. ad id. de sponsal. vbi matrimonium metu contractum fit validum, si cessante metu, pars quæ metu consensit, ratum habeat illud saltem tacite.

3 Tertio, quod eius professio incipit esse valida à tempore ratificationis, & non antea, coram Deo, argu. cap. veniens. iuncta gloss. 2. de eo qui duxit in matrimonium.

4 Quarto, quod, si bona fide putauit se bene professum, & superueniente mala fide ratificauit suam professioné, merito debet gaudere loco, quem ab initio consensu conuentus accepit, arg. multorum, quæ de effectibus bonæ fidei, & de euitatione scandali, & de modicitate rei adduci possent. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Probationis annus incipit à die ingressus, daturque hinc inde ad probandum & monasterium, & nouitium.*

2 *Professio emissa anno probationis nondum exacto, etiam apud Minimos, qui licet non admittant ad illam nisi existentes in 18. anno, num. 5. tamen integrum annum probationis non exigebãt, est nulla; sicut & illius qui apud illos in ætatis suæ anno 17. illam emisit; nullumque producit effectum. nu. 2. adeo vt sicut non prodest, ita nõ noceat, quo minus continuando inceptum probationis annum, suo tempore secundam, quæ valida erit, emittat professionem. num. 3.*

3 *Professio nulliter emissa non vitiat legitimam receptionem ad annum probationis: vnde potest continuari, & eo sine alia interruptione in monasterio vel alibi de licentia superioris manendo completo denuo profiteri.*

3. *Professio apud Minimos emissa ab existente in ætatis suæ anno 17. non tenet: vnde potest exire; & si sit in sacris, subijcietur Episcopo, aliàs non; immo, vt sæculares laici, poterit ducere vxorem. num. 4.*

5 *Professio tacita non est sublata per Concilium Tridentinum, immo valebit vt prius, modo annus integer continuatus probationis sit completus, & adsit ætas requisita, quæ apud Minimos est annorum 18. inceptorum.*

6 *Professionem expressam qui nulliter emittit, per continuationem & alios actus non censetur ratificasse, secus si nullam emisisset.*

7 *Professionis suæ nullitatem ignorans, eam ratificare non censetur.*

CONSILIVM XXVIII.

AD MVLTAS quæstiones concatenatas nobis propositas respõdemus sic ad primam, quod professio illius, qui ingreditur ordinem religionis Minimorum, facta antequam expleatur annus integer nouitia-
1 tus, qui incipit à die ingressus dati ei ad probandam illam, & monasterio

ſterio ad cognoſcendũ illũ, eſt ipſo iure nulla, ſiue ingrediatur in principio anni 18. ſiue in medio, ſiue in fine; & ſiue conſueuerit in illa religione fieri profeſsio intra 18. & intra annũ nouitiatus, ſiue non. Tum quia hoc expreſſe habet cap. 15. de regul. ſeſſ. 25. Conc. Trid. Tum quia, licet ante præfatum Conc. profeſsio ante finem anni probationis (quamuis non debuiſſet fieri ante completum annum) in omnibus religionibus, exceptis mendicantium, facta valeret, vt probatur in cap. ad Apoſtolicam. de regul. adiuncto cap. non ſolum. & cap. conſtitutionem. eod. titu. lib. 6. & quamuis id frequentiſsime fieret; tamen poſt illud non licet facere, nec recipere talem profeſsionem: & ſi fiat, & recipiatur, iudicatur ipſo iure nulla: & nulla eſt ratio, quare facta in præfato Minimorum ordine debeat plus valere, quam facta in aliis: immo tanto minus debet valere facta in illo, quanto arctior & durior eſt illa, quam pleræque aliæ. argumento cap. quia in inſulis. de regu. & d. cap. non ſolum. & cap. conſtitutionem. eod. tit. lib. 6.

2 AD SECVNDAM reſpondetur, quod profeſsio facta in d. ordine Minimorum in 17. ætatis profitentis anno, vel ante illum expletum, proculdubio ipſo iure eſt nulla, & nullum producit effectum, per præfatum cap. 15. de reg. Conc. Trid. ſeſſ. 25.

AD TERTIAM, reſpondetur, quod nullus ſcrupulus eſt habendus de valore profeſsionis factæ intra præfatum 17. annum, antequam ille ſit expletus: quia proculdubio, & abſque vllo ſcrupulo eſt ipſo iure nulla, & nullius effectus; & ita non obligat magis, quam ſi non eſſet facta: & conſequenter neceſſarium eſt facere nouam profeſsionem poſt illum expletum, ad hoc vt ſit profeſſus.

3 AD QVARTAM, quod non eſt neceſſaria noua receptio capitularis; ſed ſufficit, quod receptio prima continuetur per totum annum abſque interruptione, ita quod abſque licentia prælati non exeat, neque maneat extra monaſterium, & perfecto anno faciat profeſsionem validam, ſiue ante finem anni 17. fecerit illam, ſiue non; quia illa prius facta nullius penitus eſt effectus, per d. cap. 15. Ergo nec prodeſt, nec nocet, quo minus valeat, vel non valeat illa, quæ fuerit facta poſt annum expletum; cum non præſtet impedimentum, quod de iure non ſortitur effectum, cap. non præſtat. de reg. iur. lib. 6.

AD QVINTAM, quod proculdubio, qui in veſtro ordine Minimorum fecit profeſsionem ante 17. annum completum, perinde poteſt tranſire ad aliam religionem laxiorem, vel arctiorem, ac ſi non feciſſet, eadem ſupradicta ratione.

4 AD SEXTAM, quod laici, & clerici minores tantum ordines initiati, qui ante 17. ætatis ſuæ annum fecerunt profeſsionem, perinde poſſunt ducere vxores, ac alij nouitij, qui non fecerunt illam, non obſtante illa profeſsione; quia, vt ex nihilo nihil fit, ita nihilum nihil facit, l. eius qui in prouincia. ff. de rebus creditis. & l. ſi ſeruum. §. 1. ff. de actio. emptio.

AD SEPTIMAM, quod, qui ſacris ordinibus initiati fecerunt

professionem ante 17. annum completum, & noluerunt manere in monasterio, perinde subijcientur ordinario, simul ac exierint, ac alij nouitij, qui nullam professionem emiserunt, eadem penitus ratione.

5 AD OCTAVAM respondetur primo, quod Conc. Trid. non tollit professiones tacitas; & ideo post illud perinde sunt habendi pro tacite professis illi, qui per annum totum nullatenus interruptum tulerunt, siue gestarunt habitum indistinctũ ab habitu professorum, ac ante illud: & consequenter qui acceperunt illum in 17. anno, vel prius, si gestarunt illum toto vno anno, donec ingrederentur 18. annum, censendi erunt tacite professi, argu. cap. 1. §. 1. de regul. lib. 6. & clem. eos. eod. titu. Secundo,
6 quod vna subtilis differentia potest esse quo ad hanc expressam professionem inter illos, qui emiserunt professionem ante 17. annum completum, & alios, qui eam non emiserunt: nam hi, qui non emisserunt, proculdubio censendi sunt professi, si per vnum annum totum gestarunt habitum, donec ingrederentur 18. annum, nisi reclamauerint, vel protestati fuerint,
7 nullatenus esse sibi animum profitendi, donec expresse profiterentur. Alij vero, qui professionem expresse fecerunt ante 17. annum impletum, non censebuntur tacite professi, si ideo manserunt in monasterio post inceptũ 18. quia putabant professionem suam valere, in quo non mansissent, si putassent eam non valuisse: quia, vt singulariter decidit Caiet. in 2. 2. q. 189. art. 5. quem sequimur nos in Man. confess. cap. 27. num. 91. non sufficit ad ratificationem professionis inualide factæ, quod maneat in monasterio post illam factam aliquo spatio temporis, etiam magno; si manserit, eo quod putabat professionem valuisse, & per illam obligari ad manendum: sed oportet, quod nouerit illam non valuisse, neque per eam obligari ad manendũ, & non obstante hac scientia voluerit habere eam pro bona, & se ad seruandum eam obligatum: pro quo facit l. si per errorem. ff. de iurisd. om. iud. cum alijs multis, quæ probant, errantem & ignorantem non censeri consentire. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Professio in vno monasterio post sex menses emissa non tenet, non obstante, quod in alio, à quo sine licentia recesserat, per alios sex stetisset; quia probationis annus debet esse continuus, & completus, absque eo quod quis sine licentia de monasterio exeat.*

2 *Professus non censetur, nec probatur esse quis alicuius religionis, eo solo, quod à sede Apostolica obtinuerit licentiam inde ad aliam transeundi.*

CONSILIVM XXIX.

N. INGRESSVS religionem S. Mariæ redemptionis captiuorum in Hispania, post sex menses sine vlla licentia se contulit ad Indias in ciuitatem S. Dominici; vbi monasterium eiusdem religionis iterum ingressus, post alios sex menses professionem emisit. Deinde per breue S. D. N. ad quoddam monasterium ordinis Cisterciensis translatus, post decem menses professus est, & actus professorum exercuit. Dubitatur, an

impetratio

impetratio dicti breuis ita noceat ei, vt quocumque defectu non obstante censeatur professus ordinem Cistercienſem: adeo quod non poſsit clericaliter in ſæculo viuere.

1 Ad quęſtiones reſultantes ex facto præmiſſo reſpondeo primo, quod profeſsio, quam præfatus orator emiſit in monaſterio Sanctæ Mariæ redemptionis captiuorum ciuitatis Sācti Dominici partiū Indiæ Occidentalis, non valuit; quia poſt Conc. Trid. nulla profeſsio facta ante completum annum nouitiatus, ſeu probationis, valet, vt habetur in pręfato Conc. ſeſſ. 25. cap. 15. de reg. & quod præfatus orator emiſit præfatā profeſsionem ante completum annum nouitiatus, ſeu probationis. Nam ſententia communis & receptior, quam etiam videmus in pretorio ſacræ Pœnitentiariæ ſeruari, habet, quod, ad hoc vt annus probationis & nouitiatus cenſeatur legitime completus, debet eſſe continuus, ita quod nouitius continue per totum vnum annum manſerit in monaſterio ſub obedientia prælati, nec exierit ab illo, ſaltem ſine ipſius licentia, per tex. in cap. 1. de reg. lib. 6. per quem illud ibi tenent Domi. & Philip. Francus poſt Lapum Abbatem, & ob alias rationes nos quoque idem reſpondimus frequenter tam in præfato prætorio, quam extra illud: in qua ſententia etiam nunc ſumus.

Secundo, quod nec profeſsio facta per eumdem oratorem in prædicto
2 monaſterio Ciſtercienſi valuit eadem ratione; quia facta fuit ante annum nouitiatus completum.

Tertio, quod non pręſumitur quis tacite profeſſus ex eo ſolo, quod interſit actibus ſolis profeſsis conuenientibus, per rationes, quas in id adducimus in com. 4. de reg. ſuper cap. ſtatuimus. 29. q. 3. nu. 72.

Quarto, quod per impetrationem breuis tranſeundi de religione Sanctæ Mariæ redemptionis captiuorum ad aliam religionē non eſt cenſendus orator profiteri præfatam religionē Sanctæ Marię, neque probari ſufficienter eum illā profeſſum eſſe. Tum quia talis impetratio, & talis profeſsio ſunt diuerſa, & à diuerſis nō fit illatio, l. Papinianus. ff. de minoribus. Tum quia non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe, in l. ad probationē. C. de probatio. cap. in præſentia. eod. tit. Tum quia, vt prędictum eſt, profeſsio legitima fieri non poteſt ante cōpletum annum probationis.

Quinto, quod præfatus orator nulla diſpenſatione indiget quo ad forum conſcientiæ ad manendum & viuendum extra monaſteriū in habitu clericali: quamuis multum conueniat ei, vt S.D.N. iubeat hoc declarari, & corrigi, ſi quid in hoc iuris ignorantia peccatum eſt. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Prælati, & conuentus, finito nouitiatu, ex cauſa differre poſſunt profeſsionem nouitij iudicati idonei.*

1 *Intellectus cap. 16. de regul. ſeſs. 25. Conc. Trid.*

2 *Præſentationem admittere, & inſtitutionem facere, diuerſa.*

2 *Inſtitutio poſt præſentationem diutius differri poteſt, quam collatio libera, quæ non poteſt fieri poſt ſex menſes à die vacationis, inſtitutio autem poteſt.*

CONSILIVM XXX.

QVAERITVR, an liceat superiori alicuius monasterij, & suo conuentui, vel Capitulo, concedere dilationem ad profitẽdum nouitio post annum nouitiatus probato à se pro idoneo ad profitendum, aliqua iusta de causa, non obstante cap. 16. de reg. sess. 25. Conc. Trid.

1 Respondeo, quod sic. Tum quia à iure antiquo non videtur recessum, nisi quatenus per nouum expresse receditur, l. præcipimus. C. de appellat. & ante præfatum Conc. Trid. hoc licebat, & erat in vsu, & consuetudine: ergo & nunc licet; quia per illud non videtur statutũ contrarium. Tum quia illud cap. non disponit, quod superiores statim finito anno nouitiatus cogant nouitios habitos pro idoneis ad profitendum; sed solum quod admittant eos, aut reijciant. & cogere ad profitendum, est aliud, quam admittere ad professionem, vel reijcere; & à diuersis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minoribus. cap. ad audientiam. de decimis. sicut
2 & aliud est admittere præsentationem, & aliud instituere præsentatum: adeo quidem, vt superior, cui fit præsentatio, post eam factam & admissam, potest differre institutionem, etiam maiori tempore, quam collationem liberam; quoniam hanc non potest facere post sex menses à vacatione, cap. 2. de concess. præb. illam autem potest etiam post sex menses, nisi præfigatur ei terminus breuior à superiore suo, secundum Panorm. communiter recep. in eodem cap. num. 12. Superior item, in cuius manibus renunciatur beneficium, potest renunciationem admittere, & collationem differre. Tum denique quod annus nouitiatus, & admissio & reiectio sunt in fauorem recipientium & recepti statuta, & ideo non sunt contra consensum vtriusque retorquenda, argu. cap. quod ob gratiam. de reg. iur. & ita videmus in aliquot religionibus id seruari. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Professio ante annum probationis emissa anno 1564. 1. Aprilis, non obstante declaratoria Pij IV. postea facta, quod decreta Concilij non ligarent, nisi post primam Maij 1564. non tenet. num. 2. & 3. & per totum: maxime quia declaratoria prædicta alio tendere videtur. num. 7.*

2 *Lex ligat post duos menses à die publicationis, nisi aliud præfigatur tempus: quia post dictum tempus ignorantia non est iusta. num. 7.*

3 *Lex facta & promulgata in Concilio præsente Papa per se, vel suos legatos, ad sui firmitatem non eget alia Papæ confirmatione: vnde ligat post duos menses, vel tempus ab eodem statutum, etiam antequam confirmetur: licet Papa possit illam tollere.*

4 *Lex, quæ etiam virtualiter mandat, vt ex nunc exequutioni mandetur, ligat ignorantes non quidem quo ad pœnas, sed quo ad nullitatem actus, quæ non est pœna.*

5 *Lex illa censetur fauorabilis, quæ principaliter est lata in fauorem alicuius, licet in consequentiam alteri noceat.*

5 *Professio, sicut & matrimoniũ, ordo, vel baptismus, nõ potest esse in suspẽso, sed statim*

valet

valet, vel non: vnde eamdem, si non tenuit, Papa non potest sine partis consensu reualidare: at si tenuit, non potest sine maxima causa inualidare. num. 6.

CONSILIVM XXXI.

1 AN PROFESSIO regularis emissa anno 1564. die prima Aprilis, ante annum probationis expletum, ab eo, qui tunc ignorabat decretum Conc. Trid. sess. 25. cap. 15. & in monasterio, quod habebat priuilegia à Sede Apost. admittendi ad professionem volentes ante annum profiteri, iudicanda sit nulla, non obstante constitutione Pij IV. super declaratione tẽporis ad obseruanda decreta Conc. Trid. sub Datum 15. Kal. Aug. 1564.

Ad hanc quæstionem respondeo, quod pro eius parte affirm. scilicet, quod valeat professio, facit primo, quod iure antiquo attẽto valet professio facta ante annum probationis, cap. ad Apostolicam. de reg. exceptis ordinibus mendicantibus, cap. non solum. & cap. constitutionem. de reg. lib. 6. & etiam in illis, si haberent ad id iustum priuilegium, quale in quæstione proponitur habuisse monasterium.

Secundo, quod iura noua non ligant, ea saltem iuste ignorantes, cap. 2. de constit. tam in antiquis, quam in 6. qualis fuit prædictus professus, quale item monasterium, in quo professio facta fuit, respectu Conc. Trid.

Tertio, quod Pius IV. in puncto citato declarauit, ne constitutiones ab eo factæ obligare censerentur ante Kalen. Maias anni 1564. ante quas tamen prædicta professio facta fuit.

2 His tamen non obstantibus, videtur prædicta professio fuisse nulla. Primo, quia omnis lex iuste condita & promulgata ligat, 4. dist. cap. in istis. §. leges. post duos mẽses à tempore promulgationis illius, si longius tempus ad ligandum ei non præfigatur, authen. vt factæ nouæ constit. coll. 5. cap. quod dictis. 16. dist. & cap. 1. de postul. præl. At lex prædicta Conc. Trid. qua annullantur professiones factæ intra annum probationis, condita, & promulgata fuit anno 1563. Tridenti, 4. Decemb. & professio prædicta emissa fuit Kal. April. anni sequentis.

Nec obstat respondere, quod Conc. non fuit confirmatum vsque ad 14. Kal. Febr. anno 1564. Nam replicari potest primo, quod leges Conciliares latæ à Concilio vniuersali legitime congregato, præsente Papa per se, vel per legatos suos, statim, vel saltem post duos menses à promulgatione facta in Concilio ligant, quod satis sentit glo. procem. clem. vers. de cætero,
3 loquens de legibus in Conc. Viennen. latis: quippe quæ ad suam firmitatem substantialem non egent noua cõfirmatione Papæ: alioquin enim non essent Conciliares, sed Papales: licet confirmatio Papæ eo nomine sit vtilissima, ne ipse sua, quæ summa est, potestate, eas annihilet, iuxta cap. cũcta per mundum. 9. q. 3. & ita vidimus à Lusitaniæ regnis aliquot leges à prædicto Conc. latas seruatas fuisse multo tempore ante finẽ & confirmationẽ illius, iussu Episcoporũ, & Regum. Tertio, quia prædictum Conc. in cap. fi. de reg. prædictæ sess. 25. declarauit, velle se, vt statim leges factæ in illa sessione de reg. exequutioni mandarentur: quod perinde fuit, ac dicere, ex
4 nunc, siue ex hoc tẽpore ligent, & exequutioni mandent illas Episcopi, & alij

alij ordinum prælati; & cum lex hoc mandat, ligat etiam ignorantes, quo ad actus nullitatem, licet non quo ad alias pœnas, iuxta gloss. sing. communiter receptam clem. 2. de hæret. verbo ex nunc, per quam & alia erudite resoluit Dec. vbi supra, quod lex ob hoc solum, quod annullat actum in fauorem alicuius, non censetur pœnalis, nec inducere pœnam. At lex prædicti cap. 15. lata est principaliter in fauorem fragilitatis profitentium, vt ipsemet ait, & antea fuit assertum in cap. ad Apostolicam. de regul. consequens est, eam comprehendisse profitentes ante annum probationis statim, vel certe post lapsum legitimi temporis.

5 Nec obstat dicere, quod lex prædicta affert etiam præiudicium monasterio; quia, vt lex censeatur facta in fauorem alicuius, sufficit, quod principaliter intendat illum, licet minus principaliter, & per quamdam consequentiam vergat in præiudicium alterius, cap. non dubium. de sententia excomm. & alia tradita ibi late per Felin. ex gloss. putata sing. in cap. sciant cuncti. de elect. Quarto, quod si prædictus Pius IIII. prædictam declarationem non fecisset, & omnia iure communi decidenda reliquisset, omnes dicerent professionem prædictam non valere; quia post prædictam legem factam promulgatam, immo & post confirmatam, & duos menses, & amplius lapsos, facta fuit intra probationis annum: at prædicta declaratio nihil profuit, nec nocuit prædictæ professioni, quæ longo tempore præcessit illam: ergo illa non est valida. Quod autem nihil profuerit, vel nocuerit, probatur efficaciter, eo quod illa eo momento, quo ante prędictam declarationem facta fuit, extitit valida, vel nulla; quia professio facta pure eo momento, quo fit, valet, aut non valet: non enim potest esse in suspenso, sicut nec baptismus, ordo, vel matrimonium, per iura vulgata: & si non valuit, non potuit validari per illam declarationem. Tum quia nihil tale facit. Tum quia quæstionis est inter S. Tho. 2. 2. q. 88. art. 12. & suos sequaces ex vna parte, & Innocentium communiter receptum in cap. cum ad monasterium. §. fin. de stat. monach. ex altera, an Papa possit annihilare professionem semel factam: & quamuis communis teneat quod sic ex maxima causa; tamen nemo tenet, quod possit sine tali, qualis in casu isto non occurrit. si autem non valuit, non potuit eam validare prædicta declaratio; quia non potest Papa supplere consensum iure naturali requisitum in matrimonio spirituali, nec carnali, secundũ fere omnes; & ita non potuit prodesse, nec nocere: & consequenter perinde iudicandum est de illa, ac si talis declaratio non fuisset facta: sed tunc iudicanda fuisset nulla: ergo, &c.

7 Ad primum ergo pro contraria parte concedo, quod prædicta professio non annihilatur iure antiquo, sed nouo Tridentino.

Ad secundum concedo quidem, quod lex non ligat iuste ignorantem illam; at nõ ignoratur iuste lex facta, & promulgata post tempus legitimum in id constitutum.

Ad tertium respondeo primo, quod illa declaratio nihil iuuat ad iudicandum de valore prædictæ professionis per quartũ argumentũ pro parte nostra formatum. Deinde, quod declaratio illa, vt ex illius tenore colligitur, facta fuit solum ad excusandos multos à pœnis extrinsecis, quas stri-

cto

cto iure incurrissent, vel post illam declarationem, si tempus præfixum ad parendum ante illas currere cœpisset. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Professio eius qui post susceptum habitum non stetit per annum non interruptum in monasterio, non tenet, nu. 2. in quo tamen stare censetur, qui alibi de licentia superioris sub eius obedientia viuendo, num. 3. iusta de causa moratur num. 4.*

3 *Nouitiatus per exitum nouitij per tres dies sine licentia interrumpitur.*

5 *Nouitius austeritates religionis experiendo in genere satisfacit.*

CONSILIVM XXXII.

N. FVIT electus in canonicum nouitium à Priore, canonicis, & Capitulo ecclesiæ Pampilonen. ordinis S. Augustini, & fere sexquimense anni nouitiatus intra septa prædictæ ecclesiæ tantum resedit; & residuo tempore illius anni, de licentia, & mandato prædictorum, ac sub eorum obedientia mansit in quadam curia, agendo negotia dicti Capituli magnæ importantiæ; & in fine anni fecit professionem per procuratorem ad id specialiter deputatum. Dubitant nunc Prior & canonici prædictæ ecclesiæ, an eius professio valeat: & à sacra Conc. Trid. Congregatione huius dubij declarationem humiliter petunt. *Congregatio remisit ad auctorem, qui respondit hoc, qui sequitur, modo.*

1 Pro parte negatiua facit primo cap. 15. sess. 25. Conc. Trid. quatenus habet, quod professio eius, qui post susceptum habitum non steterit in probatione per annum, non valet; & is, de quo est quæstio, non videtur stetisse in probatione, nisi sexquimensem.

Secundo, quod cessante causa cessat effectus, cap. cum cessante. cum simil. de appel. & causa faciendi validam professionem est probatio, qua nouitius probat rigorem regulæ, & monasterium probat mores nouitij, an conueniant ei. cap. ad Apostolicam. de regula. Et in casu proposito nec præfatus nouitius probauit rigorem regulæ, nec monasterium eius mores: ergo non interuenit probatio, quæ iustificaret professionem.

Tertio, quod illa verba cap. 1. de reg. lib. 6. *Quod si per totum sequentem annum in monasterio permanserit,* significant nouitium debere per totum annum

2 in monasterio manere, ad hoc, vt censeatur detulisse habitum per vnum annum. Adeo quidem, quod si aliqua parte anni manserit foris, interrumpitur annus probationis, & non coniunguntur illæ partes interruptæ, sed debet incipere ex integro à principio posterioris partis, secundum Anch. Panor. & communem in d. cap. ad Apostolicam. de reg. etiamsi per solos tres dies foris maneret, secundum Lap. alleg. 46. communiter recept. vt videre est apud Franc. & citatos ab eo cap. 1. de reg. lib. 6. num. 3.

Quibus tamen non obstantibus, tenenda est pars affirmatiua. Tum quia prædictus nouitius detulit habitum susceptum per totum vnum annum, partim intra monasterium, partim extra illud, manens semper sub obedientia sui superioris, & cum eius licentia iusta de causa data, & faciens eius

eius præcepta, & mandata: quod videtur sufficere ad implendum annum suæ probationis nouitiatus. Tum quia nullo iure cauetur, quod nouitius debeat manere semper & continue totum annum intra monasterium; &
3 quod patrum sanctionibus non est statutum, superstitiosa inuentione non est præsumendum, cap.consuluisti.2.quæst.4. Tum quia Abb.antiquus dixit in cap. cum illorum.de sent.excomm. quem refert Abb.iun.siue Panor. cap.ex rescripto.col.2.de iureiur.quod religiosus manens extra monasterium sub obedientia superioris, & cum eius licentia,videtur residere intra illud: quos omnes retulimus & sequimur in Com.4.de reg. super cap. statuimus.19.quæst.3. num.74.allegando etiam Syl. idem tenentem in verbo religio.3.q.19.vers.5. Tum quia, etiam si prædictus Abb. nec aliquis alius id dixisset,ita tamen dicendum erat; alioquin sequeretur,quod omnes nouitij,qui intra annum exeunt monasteria de licentia suorum superiorum, in quibus ceperunt habitum, vt peregrinarentur in stationes,vel alia loca pia,vel viserent suos parentes,aut cognatos ægrotantes, vel vt mendicarentur,vel vt testificarentur, vel recrearentur, vel alia iusta de causa,non complerent annos suorum nouitiatuum:quoniam,vt prædictum est,annus nouitiatus interrumpitur per exitum nouitij à claustro per tres, vel quatuor dies sine licentia sui superioris. Tum quod aliàs sequeretur, quod errãt Reges & Principes omnes, qui sunt Generales religionum militarium, qui frequenter post datum habitum suarum religionum suis militibus nouitijs,eos statim,aut certe post duos,vel tres menses mittunt ad defendenda aliquot oppida munita,vel ad ipsamet bella, vt in eis compleant noui-
4 tiatuum annos. Tum quia cap.insinuante.qui cler.vel vo.cum ei adnotatis satis superque probat, quod annus nouitiatus extra monasterium de licentia superioris iusta de causa data agi & compleri potest. Tum quia cõsuetudo est optima legum interpres,cap.cum dilectus. de consuet. l.minime. ff.de legib. ac illa habet, quod prælati religionum etiam non militarium,cum datur habitus suorum ordinum aliquibus viris insigniter eruditis, vel in exercendis artibus mechanicis, aut alijs valde expertis,mittunt eos intra annum nouitiatus ad disputationes, & alia negotia peragenda,& ad instruendos alios ignorantiores,qui operantur in villis monasteriorum,ad aliquot dies,hebdomadas,vel menses;nec propterea cogunt eos ad inchoandum nouos annos nouitiatuum. Tum quia frequenter longe asperiorem & duriorem vitam ducunt extra monasterium,quam ducerent intra illud,& probant magis duritiem obedientiæ in eundo,& redeũdo,& laborando,& male edendo,quam hi, qui intra monasterium sub vm-
5 bra obediunt bene edendo. Tum quia nullo iure est necessarium, vt nouitius probet & experiatur omnes austeritates monasterij in indiuiduo, siue in specie, sed sufficit vt experiatur austeritatem eius in genere per totum vnum annum degendo sub obedientia pręlati.Si enim nouitius statim post susceptum habitum inciperet ægrotare, & maneret æger quatuor, sex,vel decem menses intra monasterium sub obedientia, posset in fine anni profiteri secundum mentem omnium doctorum; quorum nemo dicit, nec, vt puto,auderet dicere contrarium: ergo non est absque vlla lege dicendum, quod

quod teneatur experiri omnes austeritates in specie. argum. §. consideremus. in auth. de trien. & semi. col. 3.

Non obstant opposita. Ad primum enim respondetur, concedendo, quod professio facta, antequam steterit in probatione per annum, non valet: negando tamen, quod is, de quo quæritur, non steterit in probatione per annum: quia immo stetit in ea partim in monasterio, partim foris in negotiis eius de licentia superioris iusta de causa data. Et paria sunt consistere in monasterio, vel foris cum tali licentia, per prædicta.

Ad secundum respondetur, negando, quod in casu proposito non præcesserit probatio sufficiens, per prædicta.

Ad tertium respondetur, quod satis manet in monasterio, qui de licentia iusta prælati eius manet extra illud sub obedientia sua. Salua quæ iustior fuerit sententia.

Congregatio censuit valere professionem, vt à nobis superius adducta probant.

SVMMARIVM.

1. *Nouitiatum non interrumpit latitatio momentanea, & non considerabilis in monasterio animo fugiendi facta.*

2. *Intellectus cap. quia in insulis. de regul. & an sit in vsu.*

CONSILIVM XXXIII.

PVER quidam 14. annorum, desperatione quadam, & paupertate motus, & à quibusdam consanguineis suis compulsus, confugit à suis parentibus ad monasterium sancti Francisci ordinis Minorum; & ibi cum permansisset quatuor, aut quinque dies, repertus fuit ab eius patre, qui ob eius minorem ætatem, & quia agnouerat potius desperatione, quã amore ad monasterium accessisse, domũ reducere conatus est. Puer respondit, vt sineret eum in dicto monasterio introire, aliàs ipse aliquem, vel aliquis ipsum occideret; vnde pater tanti mali metu illum dimisit: post nonnullos vero dies, cum dictus puer esset annorum quatuordecim, & mensium trium, vel circa, monachi induerunt ipsum vestibus monachalibus, & in alium locum ipsum transmiserunt; sed, antequam peruenisset ad annum, & tempus faciendi professionem, vt ille, qui potius desperatus, & seductus, quã spontanea voluntate monasterium introierat, animo aufugiendi se in camera quadam abscondit, vbi repertus à superiore, & blanditijs illectus permansit in monasterio; &, cum peruenisset ad tempus faciendi professionem, professus fuit, vt moris est. Sed nec ante, nec post dictam professionem aliquos sacros ordines assumpsit, sed tantum primam tonsuram, & quatuor ordines minores. Post dictam autem professionem eodem anno, quo professus fuit, aufugit, & à monachis repertus fuit incarceratus, & sic bis aut ter aufugit. Dubitatur, an teneatur reuerti ad religionem, cum modo extra illam se reperiat.

1 Respondeo, videri posse alicui prædictum consulentem non esse vere & proprie religiosum, & vlli ordini certo ordinatum, sed esse obligatum

cum religioni in genere; ita quod tenetur ad profitendum aliquam religionem approbatam, per cap. non solum. de regul. lib. 6. & cap. constitutionem. & per cap. quia in insulis. de reg. adiuncto intellectu, quem Panorm. ibi sequitur. Sed contrarium est dicendum: quia prædictus consulens non fecit professionem ante annum probationis, immo fecit longe post illum; quia remansit circiter 17. menses in monasterio, priusquã profiteretur: nam illa latitatio, qua latuit in illa camera, nihil interrupit; quia fuit momentanea, & non considerabilis. Tum quia fortassis à latitatione in professionem fluxit annus integer, licet ex facto id necessario non colligatur; & consequenter nihil obstant prædicta cap. non solum. & cap. constitutionem, quæ de
2 vouente ante annum probationis in ordine mendicantium disponũt. Non obstat etiam dictum cap. in insulis. iuncto intellectu Panor. quia Io. Andr. ibi testatur se numquam vidisse illud cap. vsitari extra insulas aliquas solitarias, & in ordinibus strictioribus; & experientia omnium religionum mendicantium docuit vsque ad Conc. Triden. quod professio facta in illis post annum probationis, & ante 18. de quo loquitur d. cap. quia in insulis. valeat: quod etiam testatur Syl. post Ant. verbo religio. 3. q. 2. & facit Conc. Trid. quatenus in sess. 25. cap. 16. de reg. ordinat, in quocumque ordine fieri professionem post 16. annum completum, & ita ante 18. Quare nisi ex aliqua iusta causa Papa dispensauerit, tenetur consulens redire ad monasterium, & in eo Altissimo, vt ei promisit, seruire. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Professio ante iustam ætatem, vel nouitiatum completum, est nulla.*
2 *Professus non est, qui habitum in monasterio, vel extra de superioris licentia manens non gestauit per annum continuum. num. 2.*
3 *Protestatio actus dubios inde sequutos declarat.*
4 *Professionem ratificare non videtur, qui eius nullitatem ignorat.*

CONSILIVM XXXIV.

N. ANTE 16. ætatis annum suscepit habitum religionis, & sine probationis anno publice professionem fecit in illa religione approbata, sicuti prælati eiusdem consueuerant: quia ipsi de vna ex illius prælaturis à Sede Apost. prouisum fuerat ad eius vitam, licet effectus in annum 20. differretur. Post paucos menses Sum. Pont. eadem religione reformata, inter reliqua, prælatos ex perpetuis triennales esse voluit, & sub grauibus pœnis & censuris mandauit reformationem obseruari. Tunc N. ex loco discedẽs, in quo professus fuerat, coram notario, testibus, & egregijs viris, protestatus est se nolle obligari prædictæ religioni neque per professionem emissam, neque per habitus gestationem, neque per quemcumque actum à se factum, vel faciendum; hoc etiam semel expresso, quod metu censurarum in reformatione latarum prædicta fecerat. Interim aliquanto tempore latitauit. cum vero palam versatus est, habitum prælato conuenientem gestauit: & forte pluries superioribus dictæ religionis, ei tamquam prælato etiam sub censuris præcipientibus, obtemperauit. Quæritur, an de iure

sit

sit professus, nec ne, & an aliquo modo sit religioni obligatus.

1 Hoc dubium resoluturus, dico primum, præfatam professionem à præfato N. factam fuisse ipso iure nullam, tam propter defectum ætatis, quam probationis annalis, per Conc. Trid. cap. 15. de regul. sess. 25.

Secundo dico præfatum N. non esse dicendum tacitam professionem fecisse propter susceptionem habitus, & gestationem eius. Tum quia non gestauit eum per totum annum intra monasterium, neque extra in aliq loco, in quo de licentia superioris maneret: quod requiritur ad hoc, vt dicatur tacite professus per habitus gestationem, per cap. 1. de reg. lib. 6. ibi,
2 *per totum sequentem annum*: quem debere esse ad hoc continuatum, & non sufficere interruptum, determinant Petr. ab Anch. & Philip. Franc. ibid. & Panor. in cap. ad Apostolicam. de reg. & Bar. per illum textum in l. interdũ. §. quoties. ff. de publican. licet aliqui sine iusta ratione contradicant.

Tertio dico, nihil videri colligi ex argumento proposito, per quod iudicari debeat prædictus N. ita legitime ratificasse professionem præfatam, quam nulliter fecit, vt debeat iudicari professus. Tum quia non colligitur
3 eum expresse ratificasse. Tum quia protestatio animi declaratiua operatur, vt actus dubij eam sequentes intelligantur secundum illam, iuxta communem omnium, qui de hoc tractant, sententiam, in cap. cum M. de constit. & in l. non solum. §. morte. de oper. nou. nunc. At omnes actus, qui narrantur hic, ad hoc, vt ex eis præsumatur tacite professionẽ approbasse, sunt dubij: ergo debent intelligi secundum prædictam protestationem.

4 Quarto dico, quod licet prædictus N. portasset habitum etiam indistinctum ab habitu professorum, etiam intra monasterium, etiam post annum 16. completum, etiam per alium annum integrum, putãs se esse professum; eo quod putaret prædictam professionem à se factam fuisse validam; non est iudicandus eam validasse, nisi sciens & prudens illam fuisse nullam, voluisset de nulla facere validam: ita vt ab eo tempore inciperet esse professus, vt eleganter & subtiliter de more determinauit Card. Caiet. in 2. 2. q. 189. artic. 5. quem nos retulimus, & probauimus in Man. confess. cap. 12. num. 71. quod non probatur interuenisse in hoc casu.

Quinto dico, esse consequens prædictis, iudicandum esse prædictum N. non esse professum expresse, nec tacite, nec esse ob præfata vlli religioni obligatum in specie, nec in genere. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Tertia regula S. Francisci à sui initio fuit approbata, non vt religio, sed vt bonus modus viuendi: & sic nisi aliud appareat, qui eam profitetur etiam emittendo tria vota, non est verus religiosus; tenetur tamen eam seruare, poterit autem de licentia sui superioris viuere in eremo. num. 1.*

2 *Probationis annus factus in monasterio, ad finem, vt profiteretur primam regulam S. Francisci, non suffragatur, vt possit etiam in eodem monasterio recipi ad professionem in tertia regula eiusdem S. Francisci: vnde professio non tenet, potest quę sine alia licentia assumere sibi vitam eremiticam.*

CON-

CONSILIVM XXXV.

QVIDAM desiderans ingredi religionem primi ordinis S. Francisci, in monasterio quodam prædicti primi ordinis habitum suscepit, animo profitendi prædictam regulam primam; & cum esset in fine anni nouitiatus emisit professionem tertij ordinis sancti Francisci, & non primi: quia dixerunt illi, quod nō habebant facultatem illi dandi, seu concedendi aliam, nisi tertiæ regulæ professionem; & ita ipse exponens, ne remaneret sine habitu, illam acceptauit. Postremo cum videret se non esse eiusdem ordinis, cuius erant reliqui fratres dicti monasterij, qui omnes, dempto custode, Conuentuales fuerunt, ad sæculum rediijt, & cupit in aliquo eremitorio cum dicto habitu, vel sine eo, dum vixerit, permanere. Quæritur an id sibi liceat.

1 Perlecta tota regula tertij ordinis S. Francisci approbata per Nicolaum IV. respondeo primo, quod D. consulens non est religiosus proprie dictus, vt colligitur ex cap. cum ad monasterium. de stat. reg. & tradimus nos latius comment. 1. de reg. super cap. cui portio. 12. q. 1. num. 18. quia licet illa tria vota emisisset, nō tamen emisit in religione approbata pro religione, licet sit approbata pro bono modo viuendi, iuxta gloss. sing. in clem. ex eo. de sent. excom. & de essentia religionis proprie est, vt ea emittantur & fiāt in religione approbata pro religione, vt probauimus nos vbi supra, & est gloss. in clem. 2. de regul. ver. religione. approbata per omnes, & fundata in cap. 1. de regul. lib. 6.

Secundo, quod tenetur seruare prædictam tertiam regulam ordinis sancti Francisci; quia obligauit se ad illam voto licito: & vota licita sunt seruanda, cap. magnæ. de voto.

Tertio, quod prædicta duo dicta sunt certa, præsupposito quod non fuerit facta per Sedem Apostolicam aliqua reformatio viuentium in communi super prædicta regula, per quam de modo viuendi approbato fuerit facta regula approbata, quod mihi modo non constat.

2 Quarto, quod satis magnæ quæstionis esset, an consulens esset vere religiosus, si talis reformatio fuisset facta; quamuis dici posset, responderi posse quod non; quia non egit per annum nouitiatum in illa regula, quamuis peregerit in alia: & hodie post Conc. Triden. cap. 15. sess. 25. nulla professio religionis proprie dictæ valet, si non fuerit facta post peractum nouitiatus annum.

Quinto, quod his est consequens posse consulentem sine alicuius superioris licentia facere id, ad quod optat sibi fieri licentiam à Papa.

Sexto, quod vix facit illam Sanctiss. D. N. ob aliqua, quæ suam Sanctitatem mouent ad difficile concedendum licentias aliquas religiosis, quas aliàs habent iure communi, vel possunt habere à suis prælatis.

Septimo, quod in omnem euentum tenebitur seruare prædictam tertiam regulam, si non profiteatur aliam Franciscanam, vel alterius ordinis approbatam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Professionis nouitiorum cathedralis regularis admissio diuersimode potest ad Episcopum & Capitulum spectare: & quidem si spectet ad Episcopum, prout de iure communi videtur spectare; illius negligentiam Capitulum supplere non potest. num. 3. Idem dicitur, quando ex æquo communiter spectat ad vtrumque, num. 2. sicut obseruatur in collatione præbendarum, quam tamen in secundo casu confert Capitulum, si sedes vacat.*

CONSILIVM XXXVI.

PRAESVPPOSITO, quod regularis professio debeat fieri in manibus Capituli ecclesię cathedralis regularis, & ipsiusmet Episcopi, an valeat facta in manibus Capituli, Episcopo nolente illam recipere?

1 Respondeo primo, quod ad respondendum recte huic quæstioni, est necesse præscire quomodo hæc professionis susceptio pertineat ad Episcopum, & Capitulũ, an scilicet ex æquo & immediate, an ad Episcopũ cum consilio vel consensu Capituli, an contra Capitulo cum consilio vel consensu Episcopi, an ad Capitulum immediate, & ad Episcopum mediate, nolente vel negligente Capitulo eam suscipere: quia diuerse respondendum est in huiusmodi diuersis casibus, iuxta cap. 1. ne sede vac. lib. 6.

2 Secundo, quod si hæc potestas recipiendi professionem ex æquo & immediate spectat ad Episcopum & Capitulum, videtur quod non potest solum Capitulum illam suscipere. Tum quia cum collatio beneficij spectat ad Episcopum & Capitulum ex æquo, non potest solum Capitulum sine Episcopo, nec solus Episcopus sine Capitulo conferre, iuxta doctrinam Hostien. communiter quo ad hoc receptam in cap. postulasti. de conces. præben. quæ probatur per principium dicti cap. 1. ne sede vac. lib. 6. per
3 locum ab speciali, quatenus pro casu speciali ponit, quod Capitulum potest conferre beneficia communiter spectantia ad illud & Episcopum, vt prælatum, mortuo Episcopo: & ita præsupponit, quod nõ regulariter. Facit etiam, quod iura tractantia de persona, quæ potest recipere professionem, communiter loquuntur magis de Abbate, quam de conuentu, vt videre est in cap. porrectum. de regul. ibi, *Abbate*. & cap. ad Apostolicam. eo. tit. in quo bis fit mentio de Abbate, de conuentu autem nec semel. Ad idẽ faciunt cap. Ioannes. & cap. sane. eod. tit. facit item, quod superior, qui tenetur aliquid facere, & non vult facere, compellendus est ad id per superiorem regulariter: ita quod nec ipse, nec alius potest illud facere, nisi in casibus à iure expressis, vt satis probat tex. cap. nullus. de iure pat. vbi sic resoluit Panor. & Felin. referens alios, cap. pastoralis. de officio ord. Ergo licet Episcopus potuisset compelli ad suscipiendam professionem nouitij tam ad ipsum, quam ad Capitulum pertinentem; non potuit tamen à Capitulo, quod non erat superior eius, fieri id, quod ipse facere tenebatur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Eiectus, & priuatus legitime habitu & ordine potest quamcumque aliam religionem ingredi & profiteri, nec prædictæ eiectionis taciturnitas vitiat secundum ingressum.*

3 *Generalis ordinis non potest sine consensu Capituli monasterij, ad quem admissio ad professionem spectat, aliquem illius professum facere: iubere tamen potest vt tacitũ professum tractet pro professo; immo, nisi adducatur causa excusans, & mandare vt expressa fiat professio. num. 5.*

4 *Professionis admissio de iure non ad mediatum superiorem, puta Generalem ordinis, sed ad immediatum prælatum, & monasterij conuentum spectat; & tunc etiam nec solus prælatus, nec solus conuentus admittit. nu. 2. immo nec sufficit dimidia, sed maior pars votorum requiritur. num. 1.*

CONSILIVM XXXVII.

1 B. PROFESSVS in ordine Prædicatorum, & expulsus propter delicta, & priuatus legitime à superiore, habitu & ordine; & postea ingressus ordinem Carmelitarum, tacita professione apud Prędicatores; & in fine anni nouitiatus, antequam profiteretur, venit Romam cum testimonio dimidiæ partis eorum, qui debeant eum admittere, & petit à Generali ordinis, vt faciat eum professum.

Occupatissimus simul & importunatissimus, vt respondeam statim, dico primo præfatum consulentem iuste potuisse ingredi ordinem Carmelitarum, & post annum nouitiatus iuste profiteri, si aliàs legitime fuisset approbatus.

Secundo, quod prædictus D. consulens nõ potest dici professus expresse propter testimonium prædictorum quatuor, qui constituebant dimidiã partem eorum, qui debebant eum approbare, vel recipere eius professionem: quia requirebatur maior pars eorũ, argum. l. quod maior. ff. ad municip. & iuxta gloss. iuncto textu cap. fin. de reg. lib. 6. vbi post alios tradit Philip. Franc. num. 2.

2 Tertio, quod in monasterijs, in quibus receptio spectat ad Abbatem & monachos, non potest solus Abbas, nec solus conuentus recipere monachum, nec consequenter facere professum; eo quod vt diximus in Com. 4. de reg. super cap. statuimus. num. 74. valor professionis requirit duas personas, alteram quæ se obliget religioni, & alteram quæ religionem obliget illi.

3 Quarto, quod ex hoc videtur inferri, quod Reuerendiss. Generalis non potest sine prædicto conuentu, vbi perfecit annum nouitiatus, facere prædictum consulentem monachum prædicti monasterij Carmelitarum, saltem sine consensu maioris partis illius; cui consequens est non posse illum facere professum propter solam approbationem prædictorũ quatuor suffragium ad id habentium: quia non faciunt illi conuentum, nec maiorem partem illius. Tum quia aliud est approbare annum probationis, & aliud professionem approbati recipere: & à separatis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minor.

Quinto,

4 Quinto, quod etiam alia ratione videtur prædictũ Generalem non posse facere prædictum consulentem professum solo iure communi attento; quia secundum illud receptio monachorum pertinet ad conuentum, & prælatum immediatum eius, & non ad superiorem mediatum, arg. cap. ad Apostolicam. de regul. cum ei annotatis.

Sexto, quod his est consequens, non posse etiam congregationem Illustrissimorum DD. Cardinalium facere illum professum, nisi maior & specialior potestas fieret ei à S. D. N. de potestate absoluta, qua derogaret iuri communi.

5 Septimo, quod prædictus consulens licet non possit dici expresse professus, vt prædictum est, posset tamen dici tacite professus per delationem habitus annalis, si habitus professorum non est distinctus ab habitu nouitiorum, per cap. 1. in fin. princ. de reg. lib. 6. & alia quæ illi adiecimus in d. com. vbi supra.

Octauo, quod prædictus consulens posset petere à prædicto Generali, vt iuberet prædicto conuentui, in quo nouitiatus annum impleuit laudabiliter, vt haberent eum pro tacite professo, si vera sunt quæ ipse proponit, & non est ibi distinctus habitus professorum ab habitu nouitiorum, vt prædictum est: posset etiam iubere, vt acciperent professionem illius expressam, si facere vellet; immo & compellere ipsum ad faciendum eam, nisi iustam aliquam causam ab eo illum excusantem allegaret. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Religiosus non efficitur quis emittendo tria vota in religione approbata, nisi illa emittat in manibus potentis illum illi incorporare, qualis non censetur nouitius.*

2 *Collegium, omnibus, vno dempto, sublatis, in dicto vno conseruatur, isque solus potest collegij iura exercere.*

CONSILIVM XXXVIII.

1 RESPONDEO præfatos viros eruditos hac de re consultos recte respondisse, quatenus dixerunt præfatum Ioannem nõ esse verum religiosum: quia id quod datur ab eo qui dare non potest, habetur pro non dato. Tum quia professio trium votorum, quæ sunt religionis substantialia, non efficit ea profitentem vere religiosum, nisi ea emiserit secundum regulam à sancta sede Apostolica approbatam in manibus eius qui potest incorporare profitentem tali religioni approbatæ, vt etiam nos post alios tradimus in com. 4. de reg. super c. statuimus. 19. q. 3. nu. 73. & seq. & præfatus Ioannes non emisit professionem in manibus eius qui poterat eum incorporare vlli religioni à sede Apostolica approbatæ; quia non erat prælatus canonice institutus, immo neque religiosus verus; quia erat nouitius nullam potestatem canonicam habens ad suscipiendos vllos religiosos etiam ad vestiendos habitu religioso, & ad faciendum etiam nouitios, quanto minus ad faciendum professos & veros religiosos. Tum quia licet religio, vniuersitas, vel collegium non pereat, quãuis redigatur

ad vnum, omnibus alijs mortuis; quia potest conseruari & consistere in vno, l. sicut municipium, ff. quod cuiusque vniuers. & tradunt Panorm. & citati per eum in cap. 1. de elect. à num. 5. non tamen defertur potestas eligendi prælatum vel alios religiosos ad alios, quam ad illum vnum, in quo residet seu conseruatur collegium: & ita cum in casu proposito religio vel congregatio redacta fuerit ad vnum, qui potuisset exercere iura collegij; non tamen potuit exercere illa præfatus Ioannes Baptista, qui nondum erat professus, nec religioni incorporatus per professionem, præsertim renuente ac contradicente præfato vno, in quem ius collegij fuit redactum.

SVMMARIVM.

1 *Eremita vt esset, qui in manibus superioris eremitarum professionem faciens voult obedientiam, paupertatem, & castitatem, non efficitur religiosus, cum illa congregatio non sit religio, nec professionem recipiens possit profitentem religioni incorporare; nec potest ab aliquo cogi vt fiat religiosus. num. 2. peccatque qui talem ad id inuitum cogit: tenebitur tamen tria vota vti simplicia seruare. nu. 3.*

2 *Regularis semel iuste à religione eiectus non potest inuitus cogi vt ad eamdem reuertatur.*

CONSILIVM XXXIX.

QVIDAM Ludouicus volens esse eremita accessit ad quemdam montem, vbi multi sub quodam Matthæo agebant vitam eremiticam, & fecit professionem, vouendo castitatem, paupertatem, & obedientiam præfato Matthæo, qui nullum titulum canonicum id faciendi habebat; quo mortuo rogatus Papa fecit facultatem eius Abbati accipiendi professionem illorum secundum regulam B. Basilij. Quæritur, quid iuris.

1 Respondeo primo, quod numquam fuit vere religiosus: quia professio, quã fecit in manibus prædicti Matthæi, non fuit professio religionis veræ, & approbatæ à S. Sede Apost. nec fuit accepta ab eo, qui posset illum obligare alicui regulæ approbatæ: & iure optimo respondit Papa nullas & inualidas fuisse professiones factas in manibus d. Matthæi.

2 Secundo, quod vellem vidisse bullam Papæ, in qua declarauit d. professiones fuisse nullas: credo tamen, quod per illam bullam non cogebat ad faciendum nouas professiones in regula postea approbata ab eo, nolẽtes profiteri; quia non poterat iuste tam grandia præcipere, arg. cap. integritas. 32. q. 1. & cap. gestas. 74. dist. adiuncta gloss. in verbo crescere.

Tertio, quod licet professio dicti Ludouici valuisset, non potuit tamen compelli ad redeundum ad religionem, si iuste fuit eiectus à suo superiori, vt probamus in com. 2. de reg. super cap. non dicatis. 12. quæst. 1. num. 36.

3 Quarto, quod peccabũt mortaliter, qui cõpellent illũ ad profitẽdum noue religionem approbatam, contra dictum cap. gesta. & illius gloss. recep.

Quinto,

Quinto, quod est obligatus, vbicumque fuerit, ad seruãda tria vota, castitatis, paupertatis, & obedientiæ, tamquam vota simplicia, & non solénia, quæ quantum & ad quid obligent, dicimus in com. 1. de reg. num. 18.

SVMMARIVM.

1 *Professio emissa in manibus Episcopi tenet, dummodo emittatur in monasterio Episcopo subiecto, prout erant antiquitus de iure, num. 4. & qui possit ordini incorporare. num. 5.*

2 *Professus ad hoc vt quis sit, requiritur quod tria vota substantialia in aliqua approbata religione seruare promittat in manibus superioris habentis administrationem, num. 5. & potentis illum religioni incorporare. num. 2. Vnde professio emissa in manibus alicuius monachi etiam (sed falso) dicentis, num. 1. se habere hanc potestatem, non tenet, num. 4. sicut nec emissa in manibus Episcopi quo ad religiones & monasteria exempta ab eius iurisdictione, num. 2. 3. 4. & 5. nisi tales recepissent professionem nomine superioris: quia tunc si superior ratificaret, inciperet professio à die ratificationis valere; & hoc, dummodo etiam extrema adhuc sint habilia: nam si professus esset mortuus, non posset ratificari. num. 7. & 8.*

3 *Abbas electus ante confirmationem non est Abbas, nec habet administrationem. Vnde nec potest admittere aliquem ad professionem, & nu. 6. & admissio, etiamsi plures admisisset, non tenet. & num. 1. & 8.*

CONSILIVM XXXX.

1 MATTHAEVS professus fuit religionem S. Basilij primum in manibus Episcopi Corduben. deinde in manibus cuiusdã Didaci, falso dicentis se ad id habere à superioribus potestatem. Tandem d. Matthæus in Abbatem electus, antequã confirmaretur, & benediceretur, multorum professiones tamquam Abbas admisit, & mortuus est.

His stantibus, quæritur primo, an dictus Matthæus censendus esset verus religiosus.

Secũdo, an professiones per alios fratres in manibus eius emissę valeãt.

AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo, quod pro parte affirmante facit primo, quod Innocen. expresse tenet in cap. porrectũ. de regular. quod potest quis fieri monachus faciendo professionem alicuius regulæ approbatæ in manibus Episcopi, argum. cap. si vir. 27. q. 2. & prædictus Matthæus fecit professionem in manibus Episcopi Corduben. antequam literæ Pij V. ei notificarentur.

Secundo, quod prædictus fe. re. Pius V. posuit necessitatem, & fecit expresse facultatem omnibus, quibus scribebat, habitum à clericali differentem gestantibus, & volentibus illum gestare, deligendi vnam de regulis approbatis, & eligendi superiorem suæ congregationis, & faciẽdi professionem intra mensem; & consequenter videtur dedisse potestatem accipiẽdi professiones ipsis prælatis electis, & quod ipsi prælati possent eligere personas, in quarum manibus profiterentur: quia concesso vno, omnino

concedduntur ea, sine quibus id expediri nequit, l. 2. ff. de iurisd. omn. iud. & cap. præterea. de offic. deleg. immo & ea sine quibus id commode expediri nequit, l. penult. ff. de vsufruct. & l. quicumque. §. si ei quem. ff. de instit. act. per quas id affirmat Aret. in cap. de testib. colum. 3. de testib. & Dec. in cap. vt debitus. colum. 8. de appell. licet gloss. in cap. solet. de senten. excommu. lib. 6. contra sensisset.

2 Pro parte vero negante, quæ vera est, facit irrefragabiliter primo id, quod scripsi in com. 1. de reg. super cap. cui portio. 12. quæst. 1. num. 18. scilicet, quod ad hoc, vt quis dicatur vere & proprie religiosus professus, non sufficit, quod voueat quomodocumque tria substantialia vota; sed requiritur, quod voueat ea solemniter; ille autem dicitur vouere illa solemniter, qui vouet seruare in religione approbata à Sede Apost. per cap. vlt. de relig. domib. & cap. 1. eod. tit. lib. 6. & cap. 1. de voto, eodem lib.

Secundo, nō sufficit hoc, sed oportet quod voueat illa in manibus eius, qui eum potest incorporare illi religioni, siue quod eius professio recipiatur ab eo, qui potest eum incorporare religioni, per cap. ad apostolicam. de reg. ibi. *Abbate per se, vel per alium recipiente.* vbi hoc notat Card. & Panor. in cap. porrectum. eodem titu. ibi, *Recipitur ab Abbate*, vt ibi notat Innoc. quem Panor. num. 5. 9. & 11. & alij sequuntur: & prædictus Matthæus non fecit vllam professionem in manibus alicuius, qui posset eum incorporare religioni S. Basilij; quandoquidem prima professio, quam ait se fecisse mense Iunij anni 1569. in manibus Episcopi Cordub. non fuit facta in manibus eius, qui posset eum incorporare religioni S. Basilij, cum illa religio sit, vt præsupponitur, à iurisdictione ordinaria exempta; & ita Episcopus Cordub. nullam in ea, præsertim ad hoc, habebat potestatem;

3 quia receptio professionis à superioritate suam accipit virtutem, vt sentit Innocen. in d. cap. porrectum. & clarius tradit Geminia. in cap. constitutionem. §. 1. de reg. lib. 6. Secunda vero professio, quam fecit in manibus fratris Didaci, manifestius fuit nulla. Tum quia prædictus Didacus nulla ratione erat superior eius; non enim habebat vllam aliam potestatem, quam datam sibi à prædicto Matthæo: & cum nemo sit sibi superior, l. penult. ff. de recep. arbitr. immo nec suo successori, cap. innotuit. de elect. non potuit dare alij super se superioritatem, cum nemo det quod

4 non habet, cap. quod autem. de iure pat. & l. si vniuersæ. C. de leg. Secūdo facit, quod nec sufficit profiteri in manibus alicuius monachi, vel fratris regulæ, quam profitetur, nec quod ab eo recipiatur professio, nisi haberet potestatem eam recipiendi ab eo, qui potest eum incorporare religioni, vt idem Panor. determinat in cap. insinuante. qui cler. vel vouen. declarando sic illud num. 1. quamuis non requiratur, vt professio fiat intra monasterium eiusdem regulæ, vt ibidem probatur, & in d. cap. porrectū. Tertio, quod nō sufficit facere professionem religionis approbatæ in manibus Episcopi, qui recipiat illam, vt tradit Anton. in d. cap. porrectum. quem sequitur ibi Panor. num. 12.

Tertio, non obstat cap. si vir. 27. quæst. 2. quod mouit Innoc. ad dicendum contrarium. Tum quia illud cap. nil de professione statuit; quia immo, vt

mo vt ait gloss. loquitur de separatione viri & vxoris à iudice facienda. Tum quia illud cap. si intelligeretur de professione, intelligendum esset
5 de Episcopo ordinis & monasterij sibi subiecti, vt iure communi omnia subijciuntur Episcopis; cap. Abbates. & cap. Abbatibus. 18. quæst. 2. & in casu proposito Episcopus Cordub. nullam habebat superioritatem in religione S. Basilij prædicta.

Quarto, quod ipsemet Innoc. in d. cap. porrectum. ait, quod professio valida non potest fieri sine auctoritate superioris potentis incorporare profitentem religioni: & Episcopus nullatenus potest incorporare quemquam religioni à sua iurisdictione exemptæ, vt palam est; quia extra territorium suum ius diceret, contra l. fin. ff. de iurisd. om. iud. & cap. 2. de constit. lib. 6.

Quinto, quod electus in Abbatem ante confirmationem non est Abbas, argum. cap. postquam. cap. nosti. cap. nihil. de elect. neque quicquam vt Abbas facere potest, cap. auaritiæ. de elect. lib. 6. immo nec omnia ante benedictionem, cap. 1. de supplen. neg. prælat.

Ad primum oppositorum respondetur, quod dictum Innocen. in eo citatum non potest habere locũ, nisi ad summũ in professione facta in manibus Episcopi habentis iurisdictionem & superioritatẽ in religionem, quã profitetur profitens in manibus suis; quod non contingit in nostro casu.

6 Ad secundum respondetur, negando, quod ex literis Pij V. satis efficaciter colligi possit, q; electi à congregationibus prædictis possent administratione sua vti, antequam confirmarentur, per vltimũ argumentum pro parte negante formatum: non enim præsumendũ est, Romanum Principẽ, qui iura tuetur, vnico verbo voluisse tot iura de electione, & professione, & religione confirmanda tollere, l. si quando. C. de inoffic. testamen. nisi exprimeret id, aut aliud, ex quo id sequeretur; quod in nostro casu non fecit. Addo tamen, quod licet nulla priorum professionum Matthæi valuis-
7 set, potuit tamen secunda validari in vita eius per ratificationem superioris prædicti ordinis S. Basilij; quia fecit illam in manibus prædicti Didaci nomine superiorum prædicti ordinis, vt ex tenore suæ professionis constat: & receptio professionis facta in manu alicuius, qui non potest incorporare religioni, si tamen recipiat eam nomine eius, qui potest incorporare, ratificante eo illam, fit valida, vt dixit Innocen. receptus in d. cap. porrectum. sed quia ratificatio non fuit facta in vita eius, non potest nunc fieri post mortem. Tum quia extrema non sunt habilia, iuxta l. penult. ff. rem ratam hab. Tum quia talis ratificatio facit professionem validam à tempore ratificationis, & non ante, vt ibidem Innoc. dicit.

8 AD SECVNDAM QVAESTIONEM respondeo, quod nulla aliarum professionum supradictarum in manibus Matthæi factarum valuit: quia nulla fuit facta in manibus eius, qui posset profitentem incorporare religioni: nam per rationem ad primam constat, prædictum Matthæum non fuisse vere religiosum, nec verum Abbatem, sed solum electum, & non confirmatum, & minus benedictum, & consequenter non habuisse potestatem incorporandi religioni profitentes in mani-

bus eius: immo nec ratificari possunt prædictæ professiones à superiore ordinis, quia non fuerunt receptæ à prædicto Matthæo ipsius nomine, sed tantum proprio, vt ex earum tenore constat: & non potest quis ratum habere, quod non est gestum suo nomine, cap. ratum. de reg. iur. lib. 6. cap. cum quis. de sent. excom. eod. lib. 6. cum aliis similib. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Professio tacita tunc demum ex gestatione habitus inducitur, si sit legitime à superiore eo animo traditus, & à nouitio acceptus, non honoris causa, sed vt ad professionem prodesset, num. 3. & sit indistinctus ab habitu professorum; in religioneq. immo & in monasterio, num. 1. vel alibi de licentia superioris gestatus, num. 2. per annum continuum, adeo vt menses interrupti non possint coniungi. num. 1.*

2 *Regularis vbicumque sub obedientia manet, censetur in monasterio manere.*

3 *Habitus delatio, deuotionis, seu honoris causa permissa, non facit quem religiosum.*

CONSILIVM XLI.

1 PER DELATIONEM habitus religionis non fit tacita professio, nisi tria cõcurrant. Primum, quod sit indistinctus ab habitu professorum, cap. 1. §. qui vero. de reg. lib. 6.

Secundum, quod deferat eum in monasterio, & cõgregatione, per textum in clem. eos. de reg. adiuncta gloss. verbo in aliqua. recepta ibi per DD. & Panor. cum communi sequen. Hostien. in cap. at clerici. de reg. & Franc. in d. cap. 1. §. fin. de reg. lib. 6. vbi bonus tex. in principio, ibi, *In monasterio.*

Tertium, quod deferat illum intra monasterium per annum continuum: adeo quod, licet deferat quatuor menses continuos, si postea exiret, & iterum reuerteretur, & deferret octo vel plures menses, & exiret iterum ante annum continuum completum, non cẽseretur professus, per cap. 1. de reg. lib. 6. in principio, ibi, *Per totum annum.* vbi hoc tenet Archid. & Franc. & latius Lapus allegat. 46. num. 4. in Dei nomine. Is autẽ, qui deferret 2 habitum extra monasterium de licentia, obedientia, vel mandato superioris, censetur deferre illum intra monasterium, secundum Abb. antiquum in cap. cum illorum. de senten. excommu. & sequitur Abb. iunior, qui postea fuit Panor. Arch. in cap. ex rescripto. de iureiurand. nu. 5.

3 Ex quo infertur, milites Hierosol. & alios Cruciferos, qui, vt armatam militiam exerceant, suscipiunt habitum suæ religionis legitime intra monasterium, & postea (quod sæpe fit de mandato magnorum Magistrorum) deferunt eum extra monasterium bellando, vel aliqua negotia suorum ordinum, vel monasteriorum faciendo, posse finire annum probationis extra monasterium: quia monachus, vbicumque maneat sub superioris obedientia, censetur manere in claustro, vt vbi supra prædicti Abbates asseruerunt; nisi forte superior concederet licentiam deferẽdi habitum sui ordinis causa deuotionis, vel honoris, ea mente tamen, quod gestatio illius

non

non prodesset ei ad professionem tacitam, vel expressam: quod nuper scimus factum fuisse, & sæpe solitũ fieri accepimus à magno Magistro Hierosol. siue S. Ioannis. Tunc enim non censetur profiteri, nec annum nouitiatus implere; quia actus agentium non operantur vltra intentionem eorum. cap. vlt. de præben. & l. non omnis. ff. de reb. cred. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Votum simplex religionis est promißio facta Deo de permanendo, vel ingrediendo religionem in genere, vel specie.*

1 *Votum simplex cum annexam habeat promißionem, & consequenter factum, non est præsumendum & num. 9.*

2 *Oblata à parentibus in pupillari ætate libere ad sæculum redire potest.*

2 *Habitum nouitiorum patenter distinctum deferens, nec votum, nec voti ratificationem emittere censetur. nu. 4. nec eidem aliquod votum est annexum, nec impedit reditum ad sæculum, nec matrimonium. nu. 3. 11.*

3 *Offerens se & sua monasterio censetur habere voluntatem mutandi vitam sæcularem in regularem, sed non sic in oblata à parentibus. num. 4. & 11.*

5 *Professionem tacitam non censetur facere, quæ in choro canit, & alios actus facit qui per nouitios fieri solent.*

6 *Laici ad cantandum in choro cum professis admitti possunt.*

6 *Præsumptio per contrarios actus tolli potest.*

7 *Iuramento standum est in ijs, quæ ad propriam spectant conscientiam.*

7 *Dispensare super voto castitatis ex causa potest ordinarius.*

8 *Votum requirit propositum, & postea promißionem.*

10 *Habitum nouitiorum distinctum etiam per decem annos deferens profiteri non præsumitur.*

CONSILIVM XLII.

PORTIA quædã impubes, à matre, quæ ad secũda vota aspirabat, monasterio vna cum dote tradita fuit post 12. vero annum iussa suscipere habitum nouitiarum, tondere capillos fecit, lacrymans tamen; & deinceps semper dimisit tonsuram; & in sermone quotidiano dicebat Abbatissæ, & monialibus, se velle exire à monasterio, & nubere: & quamuis post annum probationis per multum temporis gestauerit habitum, & interfuerit horis canonicis, & inseruierit monialibus professis, habitus tamen erat manifeste distinctus ab habitu professarum, & actus illi erant communes professis, & nouitiis; & interim permittebat nouitias posteriores se ad professionem admitti; quia numquam habuit animum se obligandi religioni, neque vllum votum fecit: tandem de licentia Vicarij Episcopi exiuit, & postea nupsit. Quæritur, an tuta conscientia id facere potuerit, & an liceat ei permanere in matrimonio contracto.

1 Reuer. Pater. Votum simplex in terminis nostris nihil aliud est, quam promissio facta omnipotenti Deo de permanendo, vel ingrediendo religionem in genere, vel in specie, cap. qui post votum, vbi Gem. nu. 2. & 5. & Franc.

Franc.nu.1.ad fin.& num.2.Arch.in 1.notab.Ioan.Andr. & alij notant de reg.in 6.vnde cum votum simplex habeat annexam promissionem, & sic factum nullo modo venit præsumendum in casu nostro, l.in bello.§. factæ.
2 ff.de capt.& postl. reuer.cap.1.de consti.in 6. Et licet D. Portia in pupillari ætate tradita fuisset monasterio à D. Antonina eius matre, tamen ex hoc non fit præiudicium D.Portiæ,quod maior facta non possit libere redire ad sæculum,cap.significatum. cap.cum virum.de reg.

Neque dicendum est, quod saltem per assumptionem habitus in pupillari ætate cum gestatione illius per plures annos post annum probationis possit dici inducta ratificatio,seu mutatio voluntatis, ad effectum, vt D. Portia dicatur emisisse aliquod votũ simplex. Nam respondendo dicitur, quod ex gestatione habitus patenter distincti ab habitu professarum, prout erat in casu nostro, non potest dici inducta aliqua ratificatio, ex traditis per Abb. in cap. significatum.nu.5.de reg.

3 Absque eo, quod mutatio voluntatis non præsumitur,Abb.in cap.maiores.§. item quæritur.num.5.de baptis. & quantocumque tempore quis gestauerit habitum probationis patenter distinctum,non censetur emittere professionem, nec obligatur religioni in genere, neque in specie,& potest redire ad sæculum, Innoc.in cap.ex parte.quem sequũtur ibi Ioan. And. in fin.& Anch.num.5.Abb.num.3.versi.2.casu,de regul. Abb. antiq. in cap.consulti. col. 1. ad fin. vers. 5. & not. secundum Innoc. de regul. Franc.in cap.1. in fin.prin.& Gem.ibi in §.1.num.5.vers.primum dictum. de regul. in 6. Card. in clem. eos. num. 3. vers. 2. dilatio,de regul. Præposit. in cap. quidam. ad fin. 27. dist. & cum Abb. in d. cap. ex parte, qui refert & sequitur Innoc. ibi tenet summa Ang. in verb. nouitius,nu. 12. versic. si vero distinctio, & summa Tab. in verbo nouitius ad fin. num. 6.

Et per consequens, licet D. Portia gestauerit habitum probationis patenter distinctum per plures annos post annum duodecimum ætatis suæ; tamen ex hoc non potest dici emisisse aliquod votum simplex: cum sit, quod potuerit redire ad sæculũ, nec remanserit obligata alicui religioni in genere,neque in specie;& votum simplex nihil aliud sit,quam esse obligatum religioni in genere, vel in specie,vt dixi.

Et hoc etiam clarius demonstratur,quia Innoc.in d.cap.ex parte.quem omnes alij communiter sequuntur,dicit, quod si quis gestauerit habitum probationis quantocumque tempore, non obligatur religioni in specie, neque in genere, & sic appellat habitum probationis, etiam quod sit delatus post annum probationis: & Car. in dicta clem.eos.nu.1. dicit,quod quis dicitur nouitius etiam elapso anno probationis. Si igitur D. Portia remansit semper cum habitu probationis, non potest dici quod emiserit aliquod votum simplex; cum sit, quod huiusmodi habitus probationis non habet annexum aliquod votum simplex,Innoc. in cap.porrectum.nu. 1.& Io.And.ibi col.1. de reg.

Prout etiam in terminis, quod huiusmodi habitus probationis non impediat matrimonium contrahendum, tradit Abb. in cap.consuluit,

num.3.

num. 3. Verf. contra hoc, ibi, *prima solutio*. qui cler. vel vouen. vbi etiam Hostiensis col. fin. verf. habitus. & Ioan. And. col. fin. verf. in glo. per hoc, ibi, *de habitu probationis*, & Anton. de Buttrio col. fin. ad medium in princ. distinctionis suæ, & ad terminos dictæ clem. eos. de regul. quod quando quis gestauit habitum probationis distinctum etiam elapso anno probationis posit contrahere matrimonium, tradit Anch. in cap. meminimus. nu. 2. qui cle. vel vouen.

4 Non obstat, quod D. Portia fuerit tradita monasterio cum eleemosyna ducentorum ducatorũ. Quia primo loco dicitur, quod D. Portia ignorauit factum matris suæ, prout etiam ita præsumendum est, l. verius. ff. de probatio. cap. præsumitur. de reg. iur. in 6. neque sufficeret præsumpta scientia, cum agatur de amissione libertatis, & sic iuris D. Portiæ, ex traditis per Sarnen. super regu. de annali. q. 48. in fin. Put. decis. 6. de probation. Stante igitur ignorantia D. Portiæ, non potest dici quod ipsa ratificauerit factum matris suæ, cum ignorans non dicatur remittere, neque consentire, l. si per errorem. ff. de iurisd. om. iud. l. si mulier decedens. ff. de inoffic. testam.

Vlterius dicitur, quod si quid traditum fuerit monialibus, & monasterio, id non tradidit D. Portia, sed D. Antonina eius mater; ideo ex facto matris non potest fieri præiudicium filiæ, & maxime quãdo filia permansit cum habitu probationis distincto, ex traditis per Abb. in d. cap. significatum. nu. 5. cum concordantibus supra adductis.

5 Accedit, quod id, quod dicitur ex traditione rei facta monasterio censeatur quis mutare voluntatem, intelligitur, quando quis obtulit se, & omnia bona sua, vel maiorem partem monasterio: de quo non constat in casu nostro, vt per Franc. in cap. 2. col. 1. in fi. ver. in eadem glo. ibi, *Tertio, quando tempore*, de reg. in 6.

Non obstat, quod D. Portia interuenerit in horis canonicis, & inseruierit monialibus professis: quia hoc licet fecerit, id fecit tamquam nouitia, & prout aliæ nouitiæ solebant interuenire, & inseruire. neque potest inferri, quod vltra actum fieri solitum per nouitias voluerit ex hoc D. Portia in aliqua religione se obligare, cum actus voluntarij non extendantur vltra quam gerantur. l. voluntariæ. C. de excusat. tutorum. l. fin. C. ne vxor pro marito.

6 Et eo magis, quia omnia ista possunt fieri per mere laicas personas, quæ possunt admitti ad canendum à personis religiosis, & inseruiendum diuinis, iuxta doct. Abb. in cap. 1. num. 2. vers. in gloss. 2. de celebr. Missar. cum traditis per Dec. in cap. 2. num. 33. vers. & laicus in Missa. de iudiciis. & per consequens cum non sit probatio concludens, non potest colligi huiusmodi præsumptio, cap. in præsentia. de probat. l. non hoc. C. vnde legiti.

Absque eo quod generaliter dici potest, quod omnia prædicta tolli possunt per contrarias præsumptiones, & probationes, ad textum in l. diuus. ff. de restitu. in integr. & cap. accedens. cum gloss. de crimine falsi. constat enim quod D. Portia in susceptione habitus & eius tonsura capillorũ

plange-

plangebat, & abinde postea semper dimisit tonsuram, & permisit quod nouitiæ sibi posteriores in ordine assumerentur ad professionem. quod si habuisset animum mutandi vitam, vtique prædicta non fecisset, cum nemo præsumatur immemor salutis æternæ; neque verisimile sit, quod D. Portia voluerit sibi fieri præiudicium in antelatione. & per cõsequens dicendum est, quod talis præsumatur voluntas D. Portiæ, qualis ex actibus colligi potest. l. sed Iulianus. §. proinde. ff. ad Macedon. Anch. consil. 302. num. 4. Dec. consi. 476. num. 3.

Et maxime quia sumus in claris: ex quo constat quod D. Portia, dum permansit in monasterio, expresse declarauit, quod ideo permittebat nouitias posteriores ad professionem admitti, quia dicebat id facere, ex quo volebat exire de monasterio, & nubere: & id etiam sæpe sæpius dicebat in sermone quotidiano Abbatissæ, & monialibus, prout etiam exiuit postea de licentia Vicarij pro tempore, & nupsit. vnde in claris non opus esset coniecturis. l. continuus. §. cum ita. in fin. ff. de verb. obli.

7 Vltimo dicitur, etiam quod essemus in dubio, ex quo D. Portia in examine suo mediante iuramẽto declarauit se numquam votum aliquod emisisse, sed semper habuisse animum exeundi à monasterio, & nubendi, standum esset eius assertioni iuratæ, ex traditis per Abb. in cap. penul. nu. 7. de raptorib. prout etiam potius pro matrimonio carnali, quam spirituali præsumendum esset, vt per Io. Andr. But. Abb. Host. & alios in d. cap. penult. de raptorib.

Et in omnem euentũ non obstaret, quod ex gestatione habitus aliquod votum simplex esset emissum; quia super hoc habemus ordinarij dispensationem, quæ quidem saltem ex causa potuit fieri, & causæ legitimæ sunt tales, qualis metus etiam non iustus, prout erat in casu nostro, si non metus reuerentialis matris, saltem Abbatissæ, & monialium, à quibus fuit coacta habitum suscipere: alia vero causa est propter verisimilem impotentiam continendi, cum palam in monasterio D. Portia expresse diceret velle exire de monasterio, & nubere, cum esset iuuenis: vnde ordinarius potuit, stantibus prædictis causis, dispensare, Abb. in cap. veniens. ad fin. nu. 6. qui cleri. vel vouen. Sum. Ang. in verb. votum. §. penult. num. 9. Hæc aduocatus D. Portiæ. Sequitur responsum auctoris.

8 DOCTOR IS DOCTISSIMVS doctissime locupletissimeque resoluit dubium propositum in fauorem Portiæ consulentis, ad quod etiam hæc pauca infrascripta suffecissent. Primum, quod ad hoc, vt aliquid dicatur votum, requiritur propositum aliquid faciendi, & non sufficit illud, nisi consequatur promissio id faciẽdi cum animo se ad id obligandi, iuxta doctr. S. Tho. 2. 2. q. 88. art. 1. & eiusdem & cõmuniter omnium in 4. dist. 38. q. 1. & nostrorum in cap. qui bona. 17. q. 1. & in cap. literatura. de voto.

9 Secundum, quod certum est non esse iudicandũ aliquem fecisse votum, nisi probetur. Tum quia ei, qui dicit, incumbit onus probandi, l. ei qui dicit. ff. de probatio. & facta non præsumuntur, nisi probentur, cap. cum in iure peritus. de off. deleg. & l. 1. C. de mand. princ.

Tertium

Tertium, quod ex præmissa facti narratione nō colligitur vlla probatio voti facti vera, vel præsumpta: nam per ea, quæ narrantur, non probatur præfatam Portiam habuisse propositum faciendi se religiosam, & minus habuisse animum obligandi se ad illam, & minus quod id promisisset Deo, & se ad id obligasset.

10 Quartum, quod certissimum est, eum, vel eam, qui, vel quæ gestat habitum nouitiorum distinctum ab habitu professorum, vel professarum, non præsumi profiteri, nec vllatenus vouere religionem, etiam si decem annis & eo amplius illum gestaret, cap. ex parte. de reg. cum annot. ibi per Innoc. & alios, & clem. eos. eodem tit. & cap. 1. §. fina. eod. tit. lib. 6.

Quintum, quod ea, quæ sunt animi alicuius, probantur per iuramentũ eius, iuxta illas duas gloss. solēnes in §. sed istæ. alias, aliæ. Instit. de action. in cap. significasti. 2. de homic. communiter recep. & quod prædicta Portia præstito iuramento deposuit, nullum vmquam votum de ingrediendo religionem, vel in ea perseuerando fecisse, immo nec propositum id faciendi habuisse.

11 Sextum, quod assumptio habitus nouitiorum distincti ab habitu professorum, & eius delatio nullam inducit præsumptionem voti emissi, etiā si deferatur per duos annos, & vltra; immo potest libere exire à monasterio, cap. 1. in principio, & §. 1. de regul. lib. 6.

Septimum, quod nulla lege, neque ratione inferri potest, impuberem emisisse votum intrandi, vel permanendi in religione, ex eo quod parentes eius inducant eam in consortium monialium, & pro alimentis eius, vel quo libentius eam recipiant, vel quo sit pro dote, vel parte dotis solitæ dari monasterio, casu quo voluerit fieri monacha, nonnullam pecuniæ summam dederint, vel mutuauerint. Tum quia à diuersis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minor. & vouere filiam impuberem de permanendo in religione, & parentes eius illam summam dare, sunt longe separata, cum alterum sit factum parentum, alterum factum filiæ. Tum quod illa traditio summæ propter alias multas causas fieri potest, & quotidie fieri videmus à parentibus, qui filias im- 1
puberes educandas intra monasteria monialium includunt, quo pientius educentur, & quo, si forte Deus inspirauerit, fiant sanctimoniales. Tum per illam regulam topicam, *si quod magis videtur inesse non inest, neque id quod minus*, arg. cap. cum in cunctis. de election. cum simil. At suscipere quem habitum religionis nouitiorum distinctum ab habitu
professorum, & gestare illum etiam per multos annos, non inducit præ- 2
sumptionem voti eiusmodi facti, vt supra probatum est: ergo minus inducet traditio pecuniæ ab alio facta monasterio, quo gratius illa ad educandum ibi assumatur. Tum denique, quod nemo vmquam scriptorũ huiusmodi præsumptionis meminit, nec vlla lege fundari potest; & ita succedit illud cap. consuluisti. 2. quæst. 4. aliàs 5. *Quod sanctorum Patrum documento sancitum non est, superstitiosa adinuentione, non est præsumendum.* & cap. 2. de transl. prælat. Cum igitur non probetur prædictam Portiam vllum votum de intranda, vel retinenda religione expresse fecisse, neque

vmquam

vmquam suscepisse se, vel portasse habitum professarum monialium, sed tantum nouitiarum, neque aliud admisisse, per quod præsumatur in ea votum, immo expresse contrarium propositum se habuisse dictis & factis ostenderit; cumque iuramento à iudice interrogata id firmauerit; proculdubio iudicandum est eam à nubendo nullo voti vinculo excludi, & quod pie ac erudite clarissimus Doctor Aduocatus D. Portiæ per multo plura probat.

SVMMARIVM.

1 *Professio, anno probationis non completo, ante Concil. Trident. apud non mendicantes emissa valida est.*

2 *Religionem relaxatam professus potest cogi, vt seruet etiam illas austeritates regulæ, quæ tempore professionis non seruabantur; nisi tunc præcise, quando professionē emisit, expresse fuisset protestatus se nolle obligari ad alias, quam ad tunc vigentes; vel ageretur de illis austeritatibus, quæ ab immemorabili tempore probarentur non obseruatæ. & num. 3.*

3 *Protestatio tollitur contrario facto subsequuto: vnde qui ante professionis tēpus dixit se ita religionem professurum, vt ad austeriora non obligetur, si tempore professionis hanc non repetijt protestationem, ab ea, mutata voluntate, censetur recessisse.*

CONSILIVM XLIII.

QVIDAM ingressus est religionem S. Basilij multum relaxatam, præcipue in voto paupertatis: & intra probationis, siue nouitiatus annū professionem emisit: & post viginti annos fuit reformata, & inducta durities quædam, quæ vix ferri potest.

Quæritur primo, an illius professio fuerit valida.

Secundo, an teneatur ad præfatam duritiem seruandam.

Tertio, an teneatur, & quomodo subuenire matri extreme patienti.

1 AD PRIMAM quæstionem respondetur, quod præfata professio fuit valida: quia fuit facta ante confirmationem Concilij, ante quod valebat professio facta intra annum nouitiatus in ordinibus non mēdicantibus, cap. ad Apostolicam. de regula. in sensu directo, & argumento à contrario vel à speciali probatur in cap. non solum. & cap. constitutionem. de reg. lib. 6. vbi hoc expressit Phil. Franc. nu. 2.

2 AD SECVNDAM respondetur primo, quod, si durities per præfatam reformationē inducta est de natura regulæ, & relaxatio esset adeo antiqua, vt non esset memoria initij eius, non posset præfatus D. consulens cogi ad seruandam eam, vt probat Phil. Dec. in cap. 1. & 3. num. 9. de appella. post Panor. in cap. super eo. de regula. quod etiam nos tangimus in Manu. confess. cap. 12. num. 30. Et idem videtur dicendum de duritie noue inducta, si, cum professus fuit, protestatus fuit se nolle obligari ad alias durities, & austeritates, quæ, quando professus fuit, non seruabantur, vt idem Decius post eumdem Panor. asserit vbi supra nu. 8.

Idem

Idem videtur etiam dicendum, si d. consulens est adeo corpore debilis, vt præfatam nouam duritiem & austeritatẽ pati non posśit, secundum Innoc. in d. cap. super eo. quem videtur satis sequi Panor. ibi, & Decius vbi supra nu. 7. Secundo, quod, si durities est de natura regulæ, & relaxatio eius fuit noua, & à tempore cuius initij est memoria, poterit cogi ad seruandam illam, si, cum fuit professus, non limitauit suam professionem & obligationem ad illum statum viuendi, qui tunc seruabatur. nec sufficeret saltem in foro exteriori, quod ipse aliquanto ante professionem
3 dixisset se cum hac limitatione præfatam regulam professurũ: quia protestatio facto contrario tollitur, iuxta gloss. solẽnẽ. quæ hoc in matrim. carnali asseuerat in cap. tua. de spons. verb. mulierem. & tradunt omnes in cap. cum M. de constit. post Bar. in l. non solum. §. morte. ff. de operis noui nunc. quia, vt præfata gloss. dicit, potuit mutare voluntatem, & præsumitur mutasse profitendo absolute.

AD TERTIAM respondeo primo, me in eadem opinione nunc esse, in qua fueram, in Man. scilicet cap. 14. num. 14. & postea in com. 3. de reg. super cap. nullam. 18. q. 2. num. 48. circa exitum religiosi à monasterio propter necesśitatem parentum. Secundo, quod D. consulens potest ex prædictis colligere, quid oporteat ipsum facere, vt animam suam saluet secundum rigorem iuris, & viam iustitiæ, & per viam gratiæ, & dispensationis. Certum autem est mihi, eum non obtenturum nullitatem suæ professionis, neque in foro exteriori libertatem, ne cogatur subire reformationem nouam, nisi probet relaxationem cœpisse à tempore immemorabili. Tertio, quod per viam dispensationis & gratiæ satis pie eam posset petere, attento quod professio facta fuit intra nouitiatus annum: & quod ipse inuenit regulam quo ad votum paupertatis fere omnino relaxatam: & quod non habuit animum illam seruandi, nisi in statu, quo illam inuenit: & quod reliquit matrem multum indigentem ope sua: & quod 25. annos inseruiuit regulæ relaxatæ: & quod nunc iam grandioris ætatis vix poterit paupertatem illam summam noue indictam seruare. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Professionem intra annum, & post cœnam faciens mortaliter peccat.*
2 *Professio legendo schedulam absque intentione profitendi non est valida.*
3 *Professionem nulliter emissam videtur approbasse, qui ad titulum religionis ordines suscepit, & per multos annos mansit, & fuit in ea prælatus.*
3 *Professus nulliter, postea ordines suscipiendo ad titulum religionis, suspensionis pœnam non incurrit, modo illos nec extra tempora, nec sine dimissorijs sui prælati acceperit.*

CONSILIVM XLIV.

M. RELIGIONIS habitu suscepto post cęnã à prælato schedulã formã professionis cõtinentẽ accepit, & legit, ac podẽ anno ad titulum religionis

ligionis

ligionis ad omnes sacros ordines fuit promotus, & per multos annos in monasterio mansit, & prælatus in religione fuit. Quæritur, an dicta professio sit iusta & valida, seu per prædicta ratificata.

1 Respondeo primo, peccatum fuisse tam à consulente, quam à prælato eius professionem accipiente intra annum probationis, & post cœnam, & sine alia solemnitate, & non considerando quod professio religionis est tam heroicus actus, vt per eum lucretur quis indulgētiam plenariam secundum S. Tho. 2. 2. q. vlt. art. 3. ad 3.

2 Secundo, quod si legendo illam schedulam continentem verba solita proferri à profitente non habuit intentionem faciendi professionem, & legit ea quasi iocans, & aliud agens, non valuit professio.

3 Tertio, quod si, vt ipse consulens ait, non solum suscepit omnes ordines ad titulum religionis, sed etiam mansit in eo plurimis annis voluntarie, & fuit prælatus per aliquot annos, videtur approbasse professionem illam, & consequenter quod est professus, & quod non incurrit suspensionem, nec irregularitatem per ordinationes illas; quia non fuerunt factæ ante ætatē, neque extra tempora, nec sine literis dimissorijs, cum eas habuerit à prælato suo.

SVMMARIVM.

1 *Propositum etiam firmum de intranda religione non est votum.*

1 *Votum de intranda religione per introitum completur, etiam si postea non professus exeat.*

2 *Professus non est, qui ficte religionem ingressus post 13. mensem aufugit, nec censendus, si inuentus à superiore, habitu spoliatus, ab ea sit dimissus.*

CONSILIVM XLV.

DE EO, qui postquam firme proposuerat intrare S. Francisci religionem, eam intrauit, sed post vndecim menses eam egressus est, & ficte animo non faciendi professionem intrauit quoddam monasterium Conuentualium, in quo licet tredecim menses mansisset nulla expressa facta professione, postea egressus sine licentia fuit à superiore captus, & habitu spoliatus. Quæritur, an teneatur aliam intrare.

1 Mea opinio circa factum propositum, & ius in eo resultans, est primo, quod D. consulens non fecit votum obligatorium intrandi religionem S. Francisci; quia propositum intrandi religionem, etiam firmum & enixe conceptum, non est votum obligatorium, cap. literaturam. de voto. vbi ponitur casus de hoc formalis, & probatur irrefragabiliter per definitionem voti traditam à S. Tho. communiter recepto in 2. 2. quæst. 88. art. 1. declaratam à nobis in Manu. confes. cap. 12. num. 24. & præfatus D. consulens solum proposuit firmiter intrare religionem.

Secundo, quod etiam si vouisset, iam tamen impleuit votum intrando religionem prædictam, & manendo in ea vndecim menses, licet post eos ante finem anni exierit; quia votum de intranda religione impletur per introitum,

introitum, licet non faciat professionem, vt tradit S.Tho. recep. 2.2. q. 189. art. 4.

2 Tertio, quod non obstat ei professio tacita, quæ posset obijci ei, eo quod fuisset ingressus in religionem fratrum Conuentualium, & in ea tredecim menses mansisset. Tum quia intrauit eam ficte, sine animo illam profitendi. Tum quia captus post exitum fuit à superiore spoliatus habitu, & dimissus ab illa religione: ita quod nec in foro interiori, nec exteriori censendus est professus, argum. cap. humanæ aures. 22. quæst. 5. & eorum quæ de matrimonio ficte contracto leguntur in cap. tua. de sponsal.

Quarto, quod ex præfatis sequitur debere me opinari præfatum consulentem non esse religiosum, nec teneri ad intrandam vllam religionem, si noluerit. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Professio intra nouitiatum in non mendicantibus, vbi Concilium non viget, valet.*

2 *Professio metu non adipiscendi aliquod beneficium & cum perturbatione emissa valet, & tenet, quia voluntarie facta dicitur; obligatque, etiamsi non intenderet obseruare ipsam regulam: & hoc, modo haberet intentionem profitendi: nam si illam simulate animo non profitendi emisisset, non ligaretur coram Deo. nu. 3.*

2 *Dolo inductus professionem emittẽs obligatur: & hoc, dummodo aliqualiter in illam consenserit. num. 6. secus si dolus omnem sustulisset consensum. nu. 4.*

5 *Simonia est, quando famulus hero promittit se illi in omnibus obedire, si ille ei beneficium conferri curauerit.*

CONSILIVM XLVI.

HERVS, & famulus pacti sunt, vt, si herus procuraret ei conferri aliquod beneficium, ipse illi in omnibus obsequeretur: herus curauit illi conferri beneficium regulare sui fratris, quod tamen renunciare nolebat, nisi conferretur in titulum: & cum dictus famulus illud obtinere non posset, nisi emitteret professionem illius religionis, cuius erat beneficium, licet non haberet animum profitendi, & se obligandi religioni, bis tamen habitum illius suscepit, & tandem eo indutus iuit ad Capitulum, & ibi exhibita sibi quadam scheda, in qua verba professionis continebãtur, in cuius lectione conturbatus fuit, emisit professionem, & postea beneficium obtinuit.

Quæritur primo, an professio huiusmodi illum obliget.

Secundo, an excusetur ob dolum, & fraudem sibi factam.

Tertio, an in prædicta collatione interuenerit confidentia.

Quarto, stante quod nolebat profiteri, nec habuit animum se religioni obligandi, an relinquendo habitum fiat apostata.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo primo, difficile posse D. consulentem excusari ab obligatione professionis. Tum quia in terris, vbi præfata fuerunt facta, non est receptum Conc. Trid. & ita professio facta ante finem anni nouitiatus in religione non mendicantium valet

secundum Panorm. & cōmunem in cap. ad Apostolicam. de regular. Tum quia præfatus D. consulens non fecit eam metu, sed voluntarie, ad acquirendum vnum beneficium, quod cōcupiscebat habere: & vota voluntaria valent, licet metu facta sint inualida, cap. 1. de his quæ vi. cū ei adnotatis.
2 Tum quia professio facta per dolum valet in vtroque foro quo ad profitentem, & quo ad monasterium, cap. constituit. 20. q. 3. quamuis bona eius nō quærantur monasterio, neque Abbati, neque monachis eius. Tum quia non videtur obstare id quod ait, nempe quod non habuit animum profitendi, & se obligandi religioni; cum asseueret accepisse bis habitum, iuisse ad Capitulum cum veste religiosorum, & accepisse & legisse quãdam schedam, in qua continebantur verba professionis, & eorū lectione fuisse conturbatum; quod est signum intellexisse contenta in eis, quæ sibi parū placebant: quę tamen legit, eo quod magis placebat beneficium; quod cupiebat, & non poterat habere, nisi profiteretur. Tum quia non potest allegari probabilis ignorantia, cum dictum fuisset ei fuisse necessarium monachatum, siue statum religiosum ad habendum illum prioratum in titulum; & quod frater sui heri nullatenus volebat illum renunciare, nisi ad effectum, vt conferretur in titulum: & ignorantia iuris est improbabilis, nec
3 excusat. 1. q. 4. §. notandum. & cap. ignorantia. de reg. iur. lib. 6. & qui vouit aliquam religionem sine intentione seruandi obseruantiam regularem eius, obligatur ad eam seruandam, vt tradimus in Manu. cap. 12. num. 50. Verum tamen est, quod si consulens habuit animum non profitendi, neque vllatenus obligandi se religioni, sed solum simulandi, non valeret votum: quia sine vllo consensu, & vllo animo obligandi religioni non potest corã Deo, & in foro conscientiæ constare professio, arg. cap. tua. de sponsal. & l. 1. C. plus val. quod agitur, quam quod simul. conc. & in cap. cum dilectus. de his quæ vi, metusve. & ea ad notauit Panor. nu. 13. & seq.
4 AD SECVNDAM responsum est in responso ad primam per d. cap. constituit. vbi est casus expressus quod sic, cum limitatione ibi subiecta, scilicet, quod si dolus esset tantus, qui tolleret omnem consensum, non obligaret ad perpetuam seruandam religionem, neque ad aliquanto temporis seruandam illam, vt Panor. præcitatus limitauit.
5 AD TERTIAM respondetur, quod in prædictis non interuenit cōfidentia damnata à Pio IIII. & Pio V. sed interuenit simonia; eo quod conuenit inter consulentem, & herum, quod herus curaret ei conferri beneficium spirituale, & quod consulēs ei pareret in omnibus, quæ præciperet; & cum illud ab vtraque parte fuerit completum, est incursa simonia realis, per ea quæ nos latius diximus in Manu. cap. 23. nu. 101. & 102.
6 AD QVARTAM colligenda est responsio ex responsis datis ad primam, & secundam: scilicet, quod si nullatenus consensit, neque voluit profiteri religionem, neque se obligare ad illam, non est apostata in foro conscientiæ; sed, si voluit, aliquatenus etiam dolo ad id inductus, erit apostata, & indiget absolutione, non obstante quod non gestauerit habitum, nisi per paruum tempus: quia satis est quod professio eius valuerit etiam solum per vnum temporis momentum, vt prædictum est. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Hermaphroditus iudicandus vir, vel mulier, prout præualet in sexu: & inde sequitur, vt si præualet in sexu virili, possit professionem emittere in monasterio virorum, sed non mulierum, & è contra, num. 2. quod si neutra magis præualet, in nullo poterit profiteri. nu. 3. medici autem in dubio ex ijs quæ ab ipso audient iudicabunt in quo præualeat. nu. 4. & constito quod professio sit nulla, potest etiam inuitus eijci. nu. 5.*

CONSILIVM XLVII.

QVIDAM hermaphroditus ingressus & professus est religionem virorum approbatam, nulla facta mentione de huiusmodi defectu, quo postea cognito & publicato quæruntur sequentia.

Primo, an professio valuerit.

Secundo, an possit eijci à religione cum dispensatione Papæ.

Tertio, an possit eijci à monasterio absque dispensatione Papæ, si noluerit exire, licet professio teneat.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondetur non valuisse professionem, si potentia virilis eius non erat maior, quādo professus fuit, quam potentia muliebris; quia hermaphroditus est iudicandus vir, vel mulier iuxta magnitudinem potentiæ virilis, vel muliebris, l. quæritur. ff. de statu hom. ita quod est iudicandus vir, & dignus officio virili, si potentia virilis fuit maior: & contra iudicandus est mulier, si potentia muliebris erat maior. & vt professio viri facta in monasterio mulierum, vt eis conuiuat, non valet; ita & professio hermaphroditi in monasterio virorum est nulla, si potentia virilis non fuit maior, quam muliebris.

2 Secundo, professionem eius valuisse, si potentia eius virilis prædominabatur potentiæ muliebri, quando fuit professus; quia iudicandus erat vir, & dignus officio virili, per prædicta.

3 Tertio, quod si vtraque potentia erat par, videtur iudicanda professio eius nulla. Tum quod communiter tenetur, hermaphroditum, cuius vtraque potentia est par, non posse ordinari, nec ordinationem factam tenere, vt annotauit Sylu. ver. hermaphroditus. Tum quia data paritate, æque iudicandus est mulier, ac vir; & cum mulier non possit profiteri religionem ad conuiuendum viris, non poterit etiam profiteri hermaphroditus, cuius vtraque potentia est par: sicut nec professio eius facta in monasterio monialium ad viuendum cum eis esset valida, si non haberet potentiam muliebrem, quæ prædominaretur potentiæ virili. Tum quia valde indecora, & scandalosa, & inductoria sociorum ad libidinem esset professio illa: & huiusmodi scandalosa non sunt admittenda, cap. nihil. de præscriptio. de-
4 sumptum ex cap. 18. Matthæi. Si autem dubitetur an vtraque potentiarum sit par, an altera maior, standum est eius dicto, secundum communem opinionem, vel iudicio medicorum, quod videtur recidere in eamdem, cum oporteat iudicare medicos secundum ea quæ ipse de se asseruerit, arg. l. 1. ff. de iure delib. & cap. de causis. de officio deleg.

AD SECVNDAM respondetur quod sic; quia iusta videtur causa dispensandi scandalum, & occasio quæ præbetur alijs fratribus monasterij ad peccatum, inducendo ad cogitandum de illo hermaphrodito, & appetendum illa, quæ cogitationes illæ præsentant, quæ sunt valde vitanda per d.cap.nihil.de præscript. & alia iura.

3 AD TERTIAM respondetur primo, quod sic, si constet potentiam virilem eius non prædominari potentiæ muliebri. Tum quia per prædicta constat professionem eius non valuisse, nec potuisse valere: & monasterium non tenetur retinere illum, qui non potest suam religionem profiteri, iuxta Conc.Trid.cap.16. de reg.sess.25. Tum quia voluntas eius exeundi, vel non exeundi nihil ad rem pertinet: quia non est in eius potestate situs exitus, vel mansio, sed in virtute & validitate professionis, arg.cap.in præsentia. de probat. & in auth. ingressi. C. de sacrosanct. eccl. quia ipse tenebatur confiteri ante professionem talem defectum monstruosum, quòd impediebat professionem, quam non accepisset à monasterio, si sciuisset eum pati illum defectum. arg. cap. fin.de ætat. & qualit. & cap.illitteratos.36.dist. & cap.1.& vlt.49.dist. per quæ prohibentur ordinari eiusmodi viri monstruosi, & eadem vel maiori ratione non debent admitti ad professionem, per quam conuicturus sit in eadem domo castitatem solemnem professus.

SVMMARIVM.

1 *Criminoso regulariter valet facta collatio.*

2 *Professio emißa ab infecto morbo contagioso illud negante valet, & tenet, etiã quod si recipiens sciuisset, non admisißet.nu.1. nisi adsit statutum à Pontifice approbatum talem annullans professionem: potest tamen à superiore iudicialiter puniri, & in pœnam spoliatus habitu eijci ab ordine.num.3.*

4 *Honoris amissio, quæ sequitur ex pœna iuste imponenda, non excusat quo minus teneatur eam reus subire; quia animæ salus honori præponenda.*

CONSILIVM XLVIII.

PRIMO quæritur, an professio facta à laborante morbo Gallico, vel alio contagioso, tacito illo, sit nulla.

Secundo, an superior possit castigare hujusmodi professum.

Tertio, an ipse possit exire sine licentia.

1 Pro parte negante facit, quod collatio facta criminoso valet regulariter per scripta Felin. in cap.postulasti.de rescrip.

Pro parte autem affirmante facit, quod professio facta sine consensu cõueniente conuentus non valet, cap.vlt.adiunct. gloss. de reg. lib.6. & conuentus si sciuisset profitentem illo morbo laborare, non consensisset professioni. His pro vtraque parte præmissis:

2 AD QVAESTIONEM PRIMAM respondeo primo negatiue, scilicet professionem prædictam non valuisse, si religio habet statutum Papæ, vel suum à Papa confirmatum, quod annihilet professionem factam negato morbo. Secundo, quod, si nó habet tale statutum, solo iure cõmuni atten-

retento, non videtur nulla: quia ægritudo etiam mortifera non videtur annullare professionem.

3 AD SECVNDAM, quod probabiliter dici posset, quod superior possit iudicialiter procedere contra professum ad castigandum eum ob peccatum mortale, quod commisit negando defectum, quem sub pœna talis peccati tenebatur in ingressu confiteri, & in pœnam peccati expellere eum à religione, & priuare habitu, ac posset pro alio peccato mortali talem pœnam merenti.

AD TERTIAM respondetur, quod, si professio non valuit, tenetur ipse exire religionem etiam non petita exeundi licentia à Papa: si vero tenuit professio, non videtur teneri ad petendam huiusmodi licentiam à Papa, nec ab alio: quia videtur satisfacere suæ conscientiæ pœnitendo iuste sui peccati, & submittendo se pœnæ, quam superior iudicialiter proceden-
4 do per suam sententiam definitiuam imposuerit ei: neque curare debet de sui honoris amissione, quando iuste meretur, quæ iuris ordine seruato imponitur ei; & quando oportet perdere animam, vel honorem, perdendus est honor, qui minoris, quam anima, valet, vt palam est. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Oblatus plene is est, qui nihilo sibi retento, se & sua monasterio donat, licet habitum regularem vt conuersus non asumat. nu. 3.*

2 *Professus religiosus is est, qui in manibus potentis religioni incorporare, tria substantialia emittit vota, dummodo hæc eo emittat animo, vt fiat religiosus: aliàs non. nu. 4. Vnde qui in manibus Abbatis habitu regulari non assumpto ea emittit cum protestatione quod non intendit profiteri regulam, nec teneri ad eius obseruantias, non est professus. nu. 3.*

3 *Oblatus, cum non mutat habitum, est quid minus quam conuersus, qui illum mutat; & adhuc minus quam religiosus, quia non facit professionem.*

4 *Societatis Iesu professores, qui post biennium in eadem tria etsi simplicia vota emittunt, sunt vere & proprie religiosi.*

CONSILIVM XLIX.

AN SIT VERE religiosus professus, qui se donauit & obtulit monasterio in manibus Abbatis S. Benedicti per hæc verba: *Ego N. me dono & offero in oblatum monasterio S. Benedicti, vouendo obedientiam, paupertatem, & castitatem tibi eius Abbati; non autem profiteor regulam ordinis, nec me obligo ad carimonias, & obseruantias eius.* Idq. fecit non mutato habitu, nec accepto habitu regulari, excepto scapulare paruo in signum oblationis.

1 Respondeo primo, quæstionem esse satis nouam in iure; quia non memini vllum textum, nec gloss. nec aliquem classicũ auctorem, qui de oblato monacho tria essentialia vota emittente verba faciat: quãuis Syluester verb. oblatus, significet Pan. talẽ appellare plene oblatũ: quod tamen profecto non facit; quia in cap. vt priuilegia de priuil. vbi hoc dicturus erat, dixit eum esse plene oblatũ, qui se & sua donat, nihilo sibi reseruato, quod

longe diuersum est: quamuis glo. cap. vt lex. 27. q. 1. quãdam quæstionem huic propinquam moueat, sed non omnino talem. Secundo, quod pro par-
2 te affirmante faciat conclusio illa Panor. & communis in rub. de regul. & in cap. ecclesiæ sanctæ Mariæ. de constit. quem sequitur ibi Fel. & Decius, quod vouens tria substantialia vota religionis in manu potentis eum aggregare religioni approbatæ à S. Sede Apost. videtur esse vere religiosus professus, arg. cap. duo sunt genera. 12. q. 1. & cap. cum ad monasterium. de statu monachorum.

3 Sed contrarium est verius. Tum quia actus agentium non operantur vltra intentionem eorum, l. non omnis. ff. de reb. cred. cap. fin. de præben. & ex verbis prædictis videtur colligi, eum, qui dixit illa verba, non habuisse animum se faciendi monachum, nec profitendi regulam, nec cærimonias eius. Tum quia monachus & oblatus monasterio longe differunt, cap. ex eo. §. 1. de elect. lib. 6. & præfato cap. vt priuilegia. & vtrobique doctores: immo minus est esse oblatum, quam esse conuersum; quia hic mutat habitum, ille vero non, secundum Panor. in d. cap. vt priuilegia. communiter receptum: & consulens non mutauit habitum, & consequenter nõ est conuersus, & minus monachus. Tum quia in præfato monasterio forma profitendi, qua fit quis monachus, longe alia est à prædicta faciendi se oblatum, immo contraria: quia secundum hanc non se obligat ad seruandam regulam, nec cærimonias eius, secundum illam vero sic; & forma dat esse rei, cap. in ciuitate. iuncta glo. de vsuris.

Nec obstat oppositum: quia illud procedit in eo, qui vouit tria prædi-
4 cta vota animo se faciendi monachum, & religiosum, & non in illo, qui facit illa animo vt se faciat oblatum, vel vt magis placeat Deo strictius viuendo. Longe tamen alia ratio est eorum, qui in Societate IESV post biennalem probationem tria simplicia vota, paupertatis, castitatis, & obedientiæ emittunt. hi namque cum ita voueant vero certoque proposito, vt religiosi fiant, cumque eadem mente ac ratione ab eiusdem Societatis superioribus admittantur, & cum vere se obligent ad obseruantiam regularem constitutionum ipsius Societatis, eiusque instituti ab Apostolica Sede sæpius approbati, vere proprieq. religiosi sunt, vt sapientissime declarauit Greg. XIII. in quadã bulla edita anno 1582. quæ incipit, Quanto. & in const. edita anno 1584. quæ incipit, Ascendente Domino. vt diximus in com. de reg. super cap. cui portio. 12. q. 1. num. 19.

SVMMARIVM.

1 *Professio defectu consensus nulla, eo superueniente, ratificatur: quia consensus ex parte recipientis ab initio præstitus censetur perseuerare.*

2 *Error fortunæ, quo pauper creditur diues, est error qualitatis, qui matrimonium non vitiat; secus quando contrahitur cum absente, qui putatur primogenitus, & sic diues, cum non sit.*

3 *Dolus profitentis, dicentis se diuitem, cum nihil habeat, facit, ne monasterium eum alere teneatur; sicut dolus recipientium diuitem, ne monasterium habeat illius bona,*

bana; sed non annullat professionem. & nu. 2.

3 *Maritus, cui non soluitur dos promissa, potest expellere vxorem, & non alere.*

4 *Infirmitas, & paupertas iustam causam saltem dispensandi, vt monialis extra monasterium maneat, prabet.*

CONSILIVM L.

BERNARDINA, cum male tractaretur à matre, ingressa monasteriũ, conuenit cum illo, quod loco dotis haberet hæreditatem, quæ ei contingebat post mortem matris, quam tamen ante ingressum matre petente occulte renunciauerat. Finito itaque probationis anno professa est, verbo tantum, & non corde, immo cum proposito quamprimum posset exeũdi à monasterio. Huius tamen postea illam pœnituit, & 18. vel 20. abhinc anuis ratificauit in corde suo professionem. Cum autem plusquam per octo annos in monasterio semper fuerit infirma, cum licentia totius ordinis & monasterij 15. abhinc annis egressa est causa prædictæ infirmitatis. Quæritur, an adsit iusta causa, vt de licentia superioris, aut ex dispensatione Papæ, possit extra monasterium manere.

1 Ad hanc quæstionem respondeo primo, quod prædicta oratrix est vera religiosa, & professa, per cap. ad id. de sponsalib. quatenus habet, matrimonium iusto metu contractum, licet à principio sit nullum, adueniente consensu libero fieri validum. Ergo etiam professio prædicta, quæ à principio erat nulla ob defectum consensus, superueniente illo censenda videtur valida. Nec potest dici, consensum illius, & conuentus non concurrisse eodem tempore: quia id negari potest, cum conuentus perseueraſſet in consensu recipiendi, & retinendi eam, donec ipsa sua vota ratificasset: sicut & matrimonium metu contractum sine noua dispensatione fit validum superueniente consensu libero partis coactæ, & perseuerante in suo consensu altera parte: quia concurrunt eodem tempore, vt probatur in d. cap. ad id. & ei annotatis.

2 Secundo dico, quod non videtur obstare huic conclusioni, quod conuentus deceptus ab ipsa, & matre eius, promittentibus ipsam successuram matri in bonis, admisit eius professionem; & quod errans & deceptus non videtur consentire. l. si per errorem. ff. de iurisd. omn. iud. quia deceptio & dolus non reddunt professionem nullam. Tum quia valida est professio eius, qui circumuentus ab Abbate, vt bona eius quærerentur monasterio, professus fuit in illo; licet bona eius non debeantur monasterio, cap. constituit. 20. quæst. 3. Tum quia matrimonium contractum per errorem fortunæ, vel qualitatis personæ valet, si non erratur in persona, cap. 1. §. sicut ergo. 29. q. 1. per quem & alia id affirmat communis in 4. senten. distinct. 30. quam nos quoque post alios referimus in Manu. cap. 22. num. 32. Tum quia non obstat decisio illa Calder. in cap. 2. de coniug. seruo. nempe quod error, quo putatur aliquis primogenitus succedens in primogenio, vitiat matrimonium. quam sequitur Ang. in verbo matrimonium, impedi. 4. §. 3. quia illa procedit, quando consentitur in absentem ratione illius qualitatis. In nostro autem casu agitur de con-

sentiente in præsentem pauperem, putatum diuitem, qui est error fortunæ, ex mente S. Thom. & aliorum vbi supra, secundum quod limitabamus Calderinum in d. num. 32.

3 Tertio dico, probabiliter posse dici, quod, licet professio prædictæ oratricis tenuerit, conuentus tamen posset denegare illi alimenta, donec traderentur illi bona in dotem, seu alimenta promissa. Tum argum. à simili d. cap. constituit. videlicet, quod sicut ibi definitur, quod dolus ex parte prælati vel conuentus efficit ne monasterium debeat habere bona ingressi, licet ipsius professio valeat; ita è contrario dolus ingredientis dicitur efficere, ne monasteriũ teneatur illum alere, licet professio teneat. Tum quia maritus, cui promissa est dos, non tenetur vxorem accipere, & alere, donec illa ei soluatur, immo & acceptã potest expellere, vt Panor. post alios adnotauit per illum tex. in cap. per vestras. nu. 4. de donat. inter virum & vxorem. & est similis tex. in l. fin. C. ad Velleia. & gloss. iuncto tex. in auth. de non elig. secundo nub. §. fi. col. 1. & copiosissime tradit Ioan. Lupus in repetitione d. cap. per vestras. fol. 133. à vers. ex his. Non obstat dicere, quod promissio prædicta videtur fuisse simoniaca, & cõsequenter nulla, per cap. quoniam. de simon. & extrauag. cap. sane. eod. tit. inter com. quoniam per ea quæ nos latius retulimus in Manu. cap. 27. num. 106. permissum est monialibus pauperibus pacisci cum ingressura super dote honesta.

4 Quarto, quod sola infirmitas ab oratrice allegata, licet iusta causa videatur manendi extra monasterium de licentia prælati, attento solo iure naturali, & diuino, immo & humano, de quo in cap. 1. de statu monal. lib. 6. & etiam in innouatione illius facta per Conc. Triden. sess. 25. cap. 5. de regul. non tamen videtur talis, attentis extrauagantibus felicis recordationis Pij V. quarum vna incipit, Circa. & altera, Decori. & extrauag. felic. record. Greg. XIII. quæ incipit, Deo sacris. etiam secundum restrictiones, quas nos illis adiecimus in comment. cap. statuimus. 19. q. 3. à num. 39.

Quinto, quod satis æquum videtur dicere, quod infirmitas prædicta, adiuncta paupertate monasterij, & quod eius conuentus fuit deceptus per promissionem matris eius, in petitione relata, sufficiat ad manendum extra monasterium de licentia prælati, aut certe sit iustissima causa, ob quam S. D. N. faciet ei facultatem sic manendi ob amorem Christi, qui nos omnes seruet. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Religio Minimorum arctior alijs mendicantibus. num. 3. & 4.*
2 *Carthusiana religio strictior cæteris omnibus, etiam Minimorum.*
3 *Carthusianorum clausura carcer quidam perpetuus.*
3 *Generali in sermone non veniunt, quæ alia notabiliter excedunt.*
5 *Regula, quæ ad duriora ligat, siue ex voto speciali, siue generali obseruandi regulã, siue ex constitutionibus, est alijs arctior.*
6 *Statuta Minimorum, quo ad tria vota non tangentia, ad solam pœnam ligant.*

CON-

CONSILIVM LI.

CARTHVSIANORVM religio an sit strictior & arctior religione Minimorum?

1 Pro parte negante huius quaestionis facit primo, quod Iulius II. in quadam bulla asserere videtur religionem Minimorum esse arctiorem alijs omnibus religionibus. Secundo, quod religio Minimorum vltra sua vota substantialia requirit quartum de non vtendo vmquam alijs cibis, quam Quadragesimalibus, excepto statu aegritudinis; cum tamen Carthusiana permittat edere oua, & lacticinia tam in statu sanitatis, quam aegritudinis.

2 Pro parte vero affirmãte facit primo, quod Carthusiana nullo casu permittit vsum vllarum carnium, etiam in tempore grauissimarum aegritudinum. Secundo, quod silentium religionis Carthusianae est maximum onus, & fere intolerabile: quia religiosi eius inter se numquam loquũtur: ideoq. cum sibi obuiant, sola inclinatione capitis se salutant: & numquam simul comedunt, praeterquam Dominicis & ferijs v. & cum simul comedunt, intendunt lectioni, & non collocutioni; & ita nec in choro, nec in dormitorio, nec in refectorio, neque in alio vllo loco colloquuntur, nisi cum aegrotant: neque extraneus vllus admittitur ad loquendum cum eis sine licentia superioris, quę non datur nisi iusta de causa: ob quod Baptista Mantuanus silentia illorum vocauit aeterna silentia: nam nec alloquuntur ministros, qui eis ministrant. Et quidam eruditus notauit eos, quod ob tanta silentia incurrebant nonnullam vertiginem capitis. Tertio, quod, cum homo sit animal sociabile, ipsi contra naturam & conditionem humanã fiunt inter se quodammodo insociabiles. Quarto, quod clausura eorum est quidam carcer perpetuus, vt etiam nos post alios dicimus in commẽtario 4. de regula. nu. 31. narratis paucis earum, quas habent ad exeundum, licentijs. Quinto, quod non obstat primum argumentũ pro parte negante formatum, nempe quod Iulius II. appellauit regulam Minimorum arctiorem omnibus. Tum quia videtur se referre ad omnes mendicantes, non autem ad Carthusiã, eo quod satis id videntur sonare eius verba; & quod non expressit Carthusianos, qui notabiliter mendicantes omnes praecedunt vitae austeritate: & ea, quae notabiliter excedunt alia, non videntur generali sermone notata, nisi specialiter notentur, l. itẽ apud. §. ait praetor. ff. de iniur.

4 Ad secundum respondetur, concedendo, quod religio Minimorum excedit arctitudine omnes alias religiones, eo quod vltra tria substantialia vota, voueant vitam quadragesimalem, excepto ęgritudinis tempore, quod Carthusiani non faciunt: quoniam etiam Carthusiani excedunt Minimos, eo quod non licet eis vmquam, etiam cum aegrotant, vesci carnibus: & nostro iudicio tam graue, immo grauius est, abstinere semper à carnibus, etiã aegritudinis mortiferae statu, quam abstinere à non quadragesimalibus, cũ facultate vescendi carnibus in aegritudinibus.

5 Nec obstat huic rationi, quod Minimi voueant illam abstinentiam quadrage-

dragesimalem specialiter & expresse; & Carthusiani solum obligantur ex constitutionibus. Tum quia incertum est mihi hoc. Tum quia parum refert quo ad propositum, an teneantur ex voto speciali expresso, an ex generali tacito, quo vouent regulam id continentem, non admittendo vllam dispensationem. Tum quia regula Dominicanorum est arctior regula canonicorum regularium, cap. quod Dei timorem. de statu monach. licet vtrique voueant eamdem regulam Sancti Augustini, eo quod constitutionibus suis à Sanctissimo Pontifice approbatis suam vitam notabiliter arctauerunt.
6 Sexto, quod, vt audio, statuta Minimorum, quæ non tangunt tria vota substantialia, non obligant contrauenientes eis ad peccatum mortale, neque veniale, sed solum ad subeundum pœnam temporalem à statuto impositam: cum tamen statuta Carthusiana multa, & præsertim illud, quod iubet abstinere à carnibus, obligent ad mortale, nec vllus superior potest dispensare: adeo, quod etiam dispensatio Papæ non admittitur.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium concessum Casinensibus ab Eugenio IV. prohibens suis ne sine obtenta licentia etiam ad arctiorem transeant religionem, excommunicansq. receptatores, qui requisiti eos non eijciunt, ex limitatione Innocentij III. non comprehendit casum, in quo quis ad arctiorem transit; & hoc, modo licentiam petierit; aliàs comprehendit. num. 3.*

2 *Transiens ad arctiorem licentia non petita, repeti potest, & repetitus tenetur reuerti, & pœnitentiam secundum regularem disciplinam imponendam subire. nu. 4.*

CONSILIVM LII.

MONACHVS Casinensis transiuit ad Carthusianos non petita licentia à superioribus suis: at Casinenses habent priuilegium ab Eugenio IV. per quod prohibetur, ne monachi præfati abstrahantur à sua religione, neque sponte venientes recipiantur, etiam occasione arctioris vitæ ordinis, & religionis, absque consensu Capituli generalis, seu Præsidentis, & maioris partis visitatorum dictæ congregationis, etiam auctoritate litterarum Apostolicarum, in quibus de huiusmodi persona ac religione mētio facta non fuerit; sub pœna excommunicationis, quam ipso facto incurrant, qui, facta eis notitia de huiusmodi priuilegio, monachum dictæ congregationis intra triduum non relaxauerint, vel à se abiecerint: non obstantibus etiam, quod priuilegium Casinenses ostenderunt Carthusianis coram iudice super illius obseruantiam protestantes.

Quæritur primo, vtrum huiusmodi priuilegium teneat, sitq. in vsu post Concilium.

Secundo, an monachus præfatus teneatur redire ad priorem religionē, vel à superioribus suis licentiam petere permanendi in Carthusiana, ad quā veluti ad arctiorē transuolauit, quæ dicitur vocatio à Spiritu sancto.

Ter-

Tertio, an qui retinuerunt præfatum monachum, scilicet Carthusiani, excommunicationem incurrerint.

Quarto, quid agendum in huiusmodi controuersia, cum monacho valde sit periculosus reditus ad primam religionem multis de causis.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondetur, quod præfatũ priuilegium non reuocatur per Conc. Trid. sed reuocatum, vel certe limitatum fuit per Innoc. III. in cap. licet. de regularib. per quod statuit, vt, non obstante tali priuilegio, possit regularis transire ad strictiorem regulam, petita licentia, licet non obtenta.

2 AD SECVNDAM respondetur, quod præfatus monachus potest reuocari à prælato prioris monasterij, iuxta gloss. in cap. mandamus. verbo lapsus. 19. q. 3. & in cap. intelleximus. de ætat. & qualit. per illum tex. & hoc affirmat Panor. in d. cap. licet. nu. 10. & Card. ibidem q. 2. & communis opinio est ista.

3 AD TERTIAM respondeo, videri excommunicationem incurrisse eos, qui præfatum monachum receperunt, scientes, vel scire debentes, quod non petita licentia se transtulit ad illos, & intra triduum post intimationem priuilegij non restituerunt eum, vel non abiecerunt: quia priuilegium præfatum licet non prosit Casinensi monasterio contra transeũtem ad Carthusianos, petita humiliter, licet non obtenta licentia; prodest tamen contra transeuntem leuiter non petita licentia; quia vt notabiliter Card. & Panor. vbi supra dicũt, temere per contemptum, & contra obedientiam videtur transire, qui transit non petita humiliter licentia; cui sic transeunti temerarie non fauet prædictum cap. licet.

4 AD QVARTAM responderi potest, quod præfatus monachus debet & tenetur redire, & subire pœnitentiam sibi per regularem disciplinã iniungendam; quia grauiter peccauit exeundo à monasterio sine debita licentia, contra omnia iura antiqua, & nouum Concil. Trid. statutũ in sess. 25. cap. 4. de reg. nisi summus Pontif. de sua potestatis plenitudine alia ei contra prædicta indulserit ex aliqua magna causa, quæ suæ Sanctitatis iuris naturalis, diuini, & humani prudentiæ canæ videbitur iusta.

SVMMARIVM.

1 *Transitus de religione ad religionem vt sit licitus quo ad forum interius, plura quam quo ad forum exterius, requirit.*

2 *Carthusiam omnes mẽdicantes, etiamque et Minores possunt de iure ingredi: at quod Carthusianus transeat ad mendicantes, nullibi quidem in iure legitur: si tamen id fiat zelo melius Deo seruiendi, indeque priori ordini infamia non infertur, cessatque scandalum & timor ne per lites repetatur, videtur licere. & nu. 3.*

CONSILIVM LIII.

VTRVM frater Minor possit transire ad Carthusiam, & contra Carthusianus ad fratres Minores?

1 **Respondeo primo, quod ad hoc, vt transitus de vna religione ad aliam sit lici-**

sit licitus quò ad forum conscientiæ, plura requiruntur, quam quo ad hoc, vt sit licitus quo ad forum exterius, per ea, quæ recte tradit Syl. in verb. religio. 4. q. 2.

2 Secundo, quod est constitutio expressa in extrauag. viam. de regul. inter communes, quæ probat, Minoritas, & omnes alios religiosos mendicantes posse transire ad Carthusianos. Quod autem Carthusianus possit transire ad Minores, vel alios mendicantes, non memini legere textum, qui hoc in specie declaret; quamuis Sylu. vbi supra q. 6. referat fuisse determinatum Parisijs posse Carthusianum transire ad Prædicatores seruantes ad vnguem regulam suam.

3 Tertio, quod si bonus zelus, & aliqua bona causa melius seruiendi Deo interueniret, & sine scandalo & infamia prioris religionis posset transire ad posteriorem, & non timeretur lis super eiusmodi transitum inter præfatas religiones, posset recte fieri præfatus transitus quo ad forum conscientiæ, & manere bona fide in secunda. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Tertia regula sancti Francisci, illorum qui extra congregationem viuunt, non est religio; secus, si in congregatione viuunt: quia talium congregatio, in qua tria vota emittuntur, fuit approbata.*

2 *Regula religionum quæ sit strictior, etiam ex vtriusque statutis, & modo viuendi quo nunc vtuntur, dijudicanda: vnde religio S. Benedicti strictior reputari debet religione tertiæ regulæ sancti Francisci in congregatione viuentium.*

2 *Transire volens ad arctiorem religionem petat licentiam, & de petitione ac responsione fieri faciat instrumentum. nu. 3. non tamen est necesse vt illam obtineat. nu. 2.*

3 *Transeundi ad aliam quamuis laxiorem religionem iusta causa est, quod sua sit fienda.*

CONSILIVM LIV.

AN RELIGIOSVS Tertiæ regulæ S. Francisci possit transire ad ordinem S. Benedicti absque vlla superioris licentia?

1 Respondeo primo, quod præfatus consulens verus religiosus est; quia, licet gloss. sing. clem. 2. cum ex eo. de sent. excom. verb. tertio. dicat, tertiam regulam S. Francisci non esse veram regulam, quæ facit veros religiosos; tamen illa est intelligenda de viuentibus extra congregationem, non autem de viuentibus intra eam, in qua fit vera professio trium votorum essentialium, vt habetur in statutis eorum à Papa confirmatis.

2 Secundo, quod non potest transire ad aliam religionem etiam mendicantium, nisi petita licentia, vt constituit Iulius II. in sua bulla relata cap. 9. præfatorum statutorum, & inseritur pro quinto priuilegio prædicti ordinis.

Tertio, quod præfatus Iulius non requirit vt à superiore obtineat licentiam petitam, sed tantum quod petat: & ideo credo, quod sufficiat ei petere illam, licet non obtineatur, iuxta cap. licet. de regular. quia iudico

regulam

regulam S.Benedicti strictiorem, quam sit prędicta tertia regula S.Francisci, etiam viuentium in congregatione, attentis vtriusque statutis, & maxime modo viuendi præsenti in vtraque; qui attendendus est iuxta notata in cap. ad nostram. de appella. præsertim per Philip. Dec.

3 Quarto, quod iusta causa transeundi ad aliam regulam etiam æqualē, vel laxiorem, videtur esse, quod præfata tertia regula est ita instituta, vt debeat consumi non recipiendo nouitios: nam eam in simili casu reputauit iustam Greg.X.cap.1.§.adhuc.de relig.dom.lib.6.

Quinto, quod D. consulens debet petere licentiam transeundi ad ordinem B.Benedicti, eo quod sit arctior, & antiquior, quam regula prædicta tertia S.Francisci, & quia præfata regula tertia non est perpetua, sed finiēda, & consumenda, cum nequeat restaurari per noue recipiendos, vt prædictum est; & faciat fieri instrumentum de petita licentia, & responso ei reddito; quia siue concedatur, siue negetur, potest transire.

Sexto, quod non debet ante petitam licentiam transire, & quod præfatam licentiam etiam potest petere à Papa.

SVMMARIVM.

1 *Votum non transeundi ad arctiorem, seu non intrandi religionem, non tenet.*
2 *Argumentum de toto ad partem valet, cum eadem ratio idem ius suadet.*
2 *Votum maioris boni impeditiuum non obligat, licet possit seruari.*
3 *Transitus à iure ad aliam religionem concessus præsupponit illam perfectiorem. & num. 2.*
4 *Transit securius ad aliam religionem aliàs sibi à iure concessam, qui credit ad illam se aptiorem.*
4 *Transferens se ad strictiorem religionem sibi iure concessam, licentiam petere tenetur, nisi aliud ex concessione Apostolica, vel constitutionibus regulæ colligatur.*
5 *Regularis verus nihil sibi, seu nomine suo acquirere potest.*
6 *Regularis quidquid acquirit, Deo, Ecclesiæ, & suo quærit monasterio.*
7 *Regularis, profitendo, omnia sua transfert in suum monasterium.*
8 *Translatus, nihil eorum, quæ in priori monasterio habebat, transfert ad secundum, nisi solas vestes, & hoc ex tacita permissione, nu. 9. sicut & scripta sua primæ religioni inutilia. num. 10.*

CONSILIVM LV.

RELIGIOSVS vouit non transire ad regulam arctiorem: nunc autem cuperet transire ad religionem N. quæ & ex constitutione suæ religionis, & concessione Apostolica, est strictior, eo quod transitus de sua ad illam N. est licitus etiam sine superioris licentia; quamq. credit suæ naturæ, conditioni, & animi propensioni esse aptiorem, & commodiorem, & ad seruiendum Deo opportuniorem.

Quæritur primo, an possit, & quomodo ad illam transire.

Secundo, an possit transferre omnia, quæ detulit in suam religionem, vel saltem aliqua scripta, quæ ipse tamquam prædicator in dies sibi dictauit, & scripsit.

1 AD PRIOREM QVAESTIONEM videtur respondendum, quod votum præfatum nihil obest D. consulenti transituro ad religionem N. Primo quidem argumento à toto ad partem, quod est firmum, quando eadem ratio idem iuris suadet in vtroque, l. quæ de tota. ff. de rei vendica. & cap. pastoralis. §. item si totum. de officio deleg. At votum de non intranda religione nihil obstaret vouenti ad intrandam religionem: ergo nec votum de non intranda arctiori obstabit vouenti ad intrandam illam. Eadem enim ratio idem iuris in vtroque suadet. Ratio enim, qua votum de non intranda religione non impedit introitum, est, quia est maioris boni impeditiuũ; quæ ipsa inuenitur etiam in voto de non intranda arctiore.

2 Secundo, quod institutio regulæ, & concessio Apostolica prædicta præsupponunt transitum de religione D. consulentis ad religionem N. esse licitum etiam sine licentia superiorum. Ergo præsupponunt, illam esse quiddam maius bonum. & consequenter videntur præsupponere votum de non transeundo ad illam, esse maioris boni impeditiuum. Ergo non obligat ad sui obseruantiam: quia votum etiam rei bonæ, si est maioris boni impeditiuum, licet seruari possit, non tamen obligat ad sui obseruantiam, cap. fin. §. fin. 22. q. 4. & tradit S. Tho. receptus in 2. 2. q. 189. art. 2. ea ratione, quam tradit idem S. Thom. 2. 2. q. 88. art. 10. ad 3. scilicet, quod votum de re illicita, vel inutili, vel maioris boni impeditiua non est Deo gratum.

3 Tertio, quod non oportet, vt D. consulens impendat solicitudinem & laborem ad iudicandum vtra præfatarum religionum sit melior, vel arctior; quia sufficit ei, quod constitutio regulæ, & Apostolica concessio præsupponat generaliter, quod transitus de sua religione ad illam non est prohibitus; & consequenter quod propter arctitudinem, vel perfectionem, vel vtramque, est potior sua religione: & standum est regulæ confirmatæ à Papa, & ipsius declarationi explicite vel implicite factę, arg. cap. virgines. 20. q. 4. & cap. licet. de regul.

4 Quarto, quod D. consulens credit, & quidem firmiter, quod præfata religio N. est suæ naturæ, suæq. conditioni, & inclinationi, animiq. propensioni aptior, commodior, & ad obsequendum Deo vtilior; & illa religio non solum suo genere, & generali determinatione suæ regulæ, Papæq. concessione est melior, sed etiam ex sua persona: & quamuis sola commoditas suæ personæ non sufficeret sine dispensatione ad transitum, auget tamen firmitatem, & securitatem transeundi, quam faciunt prædicta regula, & concessio Apostolica.

Solum dubitari potest, an teneatur, priusquam transeat, petere licentiam: & quod non teneatur obtinere illam, certum puto per præfatum cap. licet. de reg. & per d. cap. virgines. 20. q. 4. Quod item non teneatur petere, satis certum putarem, si præfata constitutio regulæ, & Apostolica concessio continerent id, quod D. consulens præsupponit eas continere.

5 AD POSTERIOREM QVAESTIONEM respondeo primo, quod vera & solida doctrina canonica habet, quod nihil penitus potest sibi, nec

nec ſuo nomine quærere vllus verus monachus: quia eſt omnino incapax dominij,& poſſeſſionis ciuilis,ſiue iuris etiam ſui breuiarij: quamuis habere poſſit quemdam naturalem vſum, & quamdam detentionem, ſiue, vt aliqui vocant,tenutam, ſeu vt alij,aſinariam, & quam etiam ipſa pecora habent,& ſerui,qui ſibi & ſuo nomine nullum dominium,nec vllam poſſeſſionem iuris habere poſſunt,etiam eorum quæ manducant & veſtiunt, vt alibi monſtramus,reiecta quorumdam aberrantium phantaſia.

6 Secundo,quod quidquid acquirit monachus quomodocumque,ſiue per contractum, ſiue per vltimam voluntatem, ſiue per induſtriam ſuam, ſiue iuſſu ſiue iniuſſu prælati,acquirit primum Deo,cui ſe & omnia ſua dicauit, & ſanctæ Sedi Apoſtolicæ,vti ſummo, & vnico omnium bonorum temporalium eccleſiaſticorum Dei in terris adminiſtratori, & per eius ordinationem religioni,quam eſt profeſſus,vel monaſterio,vbi eſt profeſſus; ſiue quod acquirit ſit ſtabile, ſiue mobile, ſiue immobile.

7 Tertio, quod huiuſmodi monachus, quæſita iam vere per eũ ante profeſſionem,& nondum in alium legitime tranſlata,transfert per ſacrã profeſſionem in religionem, vel monaſterium, quibus ſe dicat, ordinante id per ſuos ſacros canones ſancta Sede Apoſtolica, vt ſatis clare colligitur ex Authen. ingreſſi. C. de ſacroſ.eccl.& cap. in præſentia. de probatio. & cap.2.de teſta.& cap.2. & cap. cum ad monaſterium.§.fi.de ſtatu monach. & cap.non dicatis.vbi late nos diximus,12.q.1.& alijs ſimilibus.

8 Quarto, quod huiuſmodi monachus quamlibet iuſte tranſeat ad aliud monaſterium,nihil transfert ad illud,niſi quod expreſſe vel tacite præfata Sedes ordinauerit, vel iam ordinatum & ſtatutum habet: quia beneficia principum, & eorum canonum, & legum,immo & priuilegiorum, intelligenda ſunt abſque præiudicio tertij non expreſſo in beneficio,per reſolutiones probatas,& receptas in cap.ſuper eo.de offic.deleg.& l.3.§.ſi quis à principe.ff.ne quid in loco publico fiat.& alibi ſæpe.

9 Quinto, quod ex his infertur D. conſulentem nihil poſſe transferre ſecum in religionem N. de bonis antea quæſitis, quocũque modo illa quæſierit, ſiue per induſtriam ſuam, ſiue per donationem, ſeu alium quemcumque contractum, ſeu vltimam voluntatem, vel per eleemoſynas, abſque expreſſo vel tacito conſenſu religionis ſuæ, vel Papæ. Nam & ea ratione etiam ipſas veſtes non poteſt deferre:niſi quod Sedes Apoſtolica faciendo facultatem tranſeundi per ſe,vel per ſuos ſacros canones,vel legitimam licentiam ſuperiorum, tacite videtur concedere vt illas deferat; cum conceſſo vno concedantur omnia,ſine quibus id fieri nequit,l.penul. ff.de vſufr.& l. quæcumque.§. ſi ei quem ff.de inſtito.act. per quas id tenet Aret.in cap. de teſtibus col. 3. de teſtib.in multis locis à Decio & Alciato probatus:& non poteſt commode,nec tranſire nudus.

10 Sexto, quod hæc conſequitur, poſſe quidem ipſum D. conſulentem deferre ſcripta, quæ inutilia eſſent ſuæ religioni priori, & alia, quorum delationem probabiliter crederet prælato ſuo non fore ingratam, reliqua vero minime, niſi relictis originalibus, vel eorum copijs, per quas fieret ne delatio eorum eſſet religioni damnoſa. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Transeundi ad laxiorem religionem, causa cognita & probata, licentiam concedit etiam Generalis ordinis, non obstante decreto sacri Conc. & non aliàs. nu. 3. & de his debet publica scriptura constare, vt sic non molestetur in foro exteriori. n. 1.*

2 *Creditur nequaquam superiori, etiamsi non recognoscat alium superiorem, subesse causam, in ijs quæ sine causa concedere non potest.*

2 *Transeundi ad laxiorem religionem sine causa licentiam non potest concedere Generalis: sed nec Pontifex id potest sine peccato.*

3 *Intellectus cap. 19. sess. 25. de regular. sacri Concilij Tridentini.*

CONSILIVM LVI.

AN GENERALIS ordinis S. Augustini possit facere facultatem transeundi ad religionem laxiorem cum iusta causa?

1 Respondeo quod sic, vt post Innoc. Host. Panor. in cap. non est. num. 6. & cap. significatum. nu. 6. de reg. scripsimus in commentario de reg. super cap. statuimus. nu. 4. 19. q. 3.

Admoneo tamen, necessarium esse sic translato (vt in foro exteriori defendatur à fratribus ordinis sui, repetentibus eum post mortem Generalis) habere aliam scripturam authenticam, per quam fides fieri possit, Generalem dedisse facultatem illam transeundi cum causæ cognitione, accepta iusta informatione de causa iusta transeundi ad laxiorem; quo-
2 niam superiori etiam non recognoscenti alium superiorem, dicenti se facere aliquid ex iusta causa, non creditur, nisi constet de illa, si id non potest facere sine causa, secundum veriorem opinionem, quam efficaciter probamus in comment. de spol. super cap. non liceat. 12. q. 2. §. 2. num. 8. & Reuerendissimus Generalis non potest facere præfatam facultatem sine iusta causa quo ad laxiorem, secundum omnes; immo neque Papa quo ad forum interius sine peccato, vt nos probauimus in d. comment. de regul.
3 vbi supra post alios relatos. Non obstant illa verba cap. 19. de reg. sess. 25. Conc. Trid. *Nemo regularis cuiuscumque facultatis vigore transferatur ad laxiorem religionem.* Tum quia non fuit mens tollendi facultates iuridicas, quæ sufficerent ad huiusmodi transmissionem; quales sunt quæ sine iusta causa, & sine consensu conuentus, & sine ipsius causæ præmissa cognitione fiebant ab aliquot prælatis. Tum quia nullo iure id prohibetur, immo probatur, argumento à contrario sensu in d. cap. statuimus. 19. q. 3. in cuius commentarij notab. 3. id diximus. Salua, &c.

Aduerte ad id quod dicit infra Consil. 63. & 65.

SVMMARIVM.

1 *Licentia & priuilegium ita debent vltra ius commune aliquid concedere, vt tamen ad alia, in quibus non videtur eadem ratio, non extendantur.*

1 *Licentia absolute à prælato concessa religioso transeundi ad aliam religionem, est restringenda vt ad parem vel strictiorem transeat, non autem ad laxiorem: quam tamen prælatus ordinis generalis etiam potest ex causa concedere. num. 2.*

CON-

CONSILIVM LVII.

VTRVM licentia prælati ad transeundum ad alium ordinem, ex causa iusta, non facta mentione de laxiore, sufficiat ad transeundũ ad laxiorem, an debeat tantum intelligi de strictiore, vel æquali?

1 Respondeo, verius videri quod non: quia priuilegiũ debet quidem operari aliquid vltra ius commune, cap. in his. de priuil. sed dato aliquo effectu, quem operetur, non debet extendi ad alium in quo non inuenitur eadem ratio, arg. cap. cum dilectus. de consuet. & l. si quando. C. de inoff. test. & tradit Decius cap. 1. de rescrip. nu. 11. post alios. & ita cum licentia præfata operetur effectum transeundi ad strictiorem, vel parem, non videtur extendenda quo ad transitum ad laxiorem, per ea quæ scribit S. Tho. 2. 2. q. fin. 189. art. 8. & alia quæ nos ei addimus in tractatu de regul. com. 4.
2 super cap. statuimus. nu. 10. & seq. quamuis pro certo habeam, quod præfatus reuerendissimus Generalis, & Prior potuit dare hanc licentiam ex causis in ea insertis, si essent veræ, ad transeundum in ordinem laxiorem, per doctrinam Innoc. Hostien. & Panor. cap. non est. & cap. significatum. nu. 6. de reg. Quare cum is, cui datur licentia, proponat transire ad ordinem canonicorum regularium, quem constat esset laxiorem per cap. quod Dei timorem. de statu mon. satis pie fecerit præfatus reuerendissimus Generalis, si suæ licentiæ addiderit expressam licentiam transeundi ad laxiorem, modo sit satis informatus de causarum veritate.

SVMMARIVM.

1 *Regularis ordinis mendicantis, dispensatus vt possit ad quamcumque etiam laxiorem atque etiam non mendicantem, potest ad militarem transire, sed non potest habere vocem, nec beneficium. num. 2. at extra claustrum poterit de licentia prælati ex iusta causa stare, vt alij non translati. num. 2.*

CONSILIVM LVIII.

QVIDAM regularis professus ex ordine mendicantium habuit dispensationem à Papa ingrediendi quamlibet religionem, etiam non mendicantem, siue arctiorem, siue laxiorem.

Quæritur primo, an possit ingredi ordinem militarem.

Secundo, supposito quod ingressus est ordinem militarem, an possit manere perpetuo extra claustrum.

Tertio, an possit esse prælatus, habere vocem in Capitulo, & habere beneficia in dicta religione.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondemus affirmatiue, posse. Tũ quia religio militaris à Sede Apostolica pro religione approbata, vera & propria religio est, vt probamus in com. super cap. quoniam quicquid. 16. q. 1. de redit. eccles. q. 1. mon. 55. & q. 3. mon. 27. & 28. & in comment. 1. de reg. n. 18. Tũ quia nil potest in contrariũ afferri, quod facile non possit dilui.

2 AD SECVNDAM respondeo, ꝙ non videtur satis apte proposita; sed

quicquid propositio prætendat, esse verum quod tenebitur perpetuo in claustro manere, nisi quoties & quo tempore de iusta licentia superioris abesse ab illo ei licebit: hoc enim sonant verba, quibus promissionem per professionem facturus est. arg. cap. non dicatis. 12. q. 1. & in com. 4. de reg. in cap. statuimus. 19. q. 3. vt ibi late scripsimus à num. 12. & 38.

3 AD TERTIAM respondeo negatiue: quia intentio Papæ est, eum adunare, & æquare transeuntibus auctoritate Apostolica à mendicantibus ad non mendicantes, de quibus hoc statuit clem. de regularib. & nos diximus in d. 4. com. de reg. num. 24.

Aduertendum, per tales licentias, quæ conceduntur claustralibus, non licere eis transire ad non claustrales, vt sunt militares & hospitalariæ: & ita refertur resolutum à sacra Congregatione super negotijs regularium.

SVMMARIVM.

1 *Bulla Pij V. reuocans facultates concessas recipiendi alienos religiosos, & iubens sic receptos ad suos redire, non ligat sic receptum, si postea delegati Apostolici ex causa iusserunt vt in secunda maneat; quia non dicitur iam receptus seu retentus vigore priuilegiorum, sed ex speciali delegatione Apostolica.*

CONSILIVM LIX.

QVIDAM translatus de ordine Præmonstraten. ad ordinem S. Spiritus de Saxia per iudices electos virtute bullæ Pij IV. per quam bulla Pauli IV. contra Apostatas edita reducta fuit ad viam iuris, iussus fuit redire ad pristinum ordinem, cuius prælatus noluit eum recipere, quia morbo podagræ comitialiq. laborabat: quo viso, præfati iudices virtute clausulæ præfatæ bullæ Pij IV. qua poterant arbitrari remedium opportunum aliquod, casu quo non possent commode reduci ad pristinos ordines, arbitrati fuerunt conuenire, vt remaneret in ordine præfato S. Spiritus de Saxia, in quo nunc remanet: & quærit, an iuste remanere possit, non obstante extrauag. Pij V. qua reuocantur priuilegia, & facultates recipiendi monachos aliorum ordinum, & iubet iam receptos redire ad pristinos.

1 Respondeo, præfatum D. consulentem iuste manere posse in præfato sancti Spiritus ordine, non obstante præfata extrauag. Pij V. quia illa licet reuocet omnia priuilegia, & facultates recipiendi alienos religiosos præter ordinem iuris: non tamen iubet omnes, qui iam erant translati, redire post pristinos ordines, sed tantum illos qui erant translati tantum virtute præfatorum priuilegiorum. At D. consulens non est translatus tantum virtute præfatorum priuilegiorum: quia etiam est translatus virtute bullæ Pij IV. quoniam iudices electi illius arbitrati fuerunt vt remaneret in præfato sancti Spiritus ordine, virtute clausulæ, quæ dabat eis potestatem arbitrandi aliquod remedium commodum his qui commode non possent reduci ad suas priores religiones. & constat præfatum D. consulentem non potuisse reduci commode ad priorem religionem: quia cum iussum ab eis redire, & volentem id facere, noluerunt recipere prælati,

lati, allegando ad id causas graues, propter quas præfati iudices prudenter arbitrati fuerunt vt maneret in eadem, ad quam translatus fuerat virtute priuilegij concessi ordini præfato sancti Spiritus; & ita non manet in ordine illo tantum virtute priuilegij de recipiendo monachos alienos, sed etiam, immo magis virtute prædictæ bullæ Pij IV. & sententiæ iudicum, qui causa cognita arbitrati fuerunt iuxta facultatem eis datam, vt maneret in ea religione, in qua inueniebatur, vt seruiret altissimo in ea vocatione qua vocatus erat, 1. ad Corinth. 1. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Regularis perpetuo ad aliud monasterium translatus, siue vt præsit, siue vt subsit, debet iterum profiteri, saltem obseruantiam illam, quæ vltra tria vota in secunda est obseruanda.*

2 *Abbas translatus, dum confirmatur, vel aliàs promouetur in prælatum secundæ religionis, illius obseruantias tacite profiteri videtur.*

CONSILIVM LX.

AN MONACHVS, seu regularis vnam religionem approbatam legitime professus, transiens legitime ad aliam approbatam, teneatur de nouo profiteri in secunda religione?

1 Hæc est quotidiana quæstio, & parum tractata. Et quidem pars negatiua videri posset ei, qui legerit consilium 5. Feder. quatenus videtur affirmare, quod monachus vnius religionis electus in prælatum alterius, non tenetur ad profitendam secundam. Pro quo facit primo, quod in omni religione vouentur tria vota substantialia, scilicet castitatis, paupertatis, & obedientiæ, cap. fin. de statu monach. & ita qui profitetur vnam religionem approbatam, videtur profiteri omnia substantialia omnium religionum: & cum nihil sit faciendum frustra, iuxta cap. si Papa. de priuileg. lib. 6. non videtur repetenda professio à translato in secundum monasterium. Secundo facit, quod in translatione cuiusdam monachi ad abbatiam alterius monasterij nulla fit mentio de repetitione professionis in secundo monasterio, cap. sicut tuis. de simon. & cap. cum venerabilis. de consuetud. & in cap. nihil. de elect. vbi agitur de confirmandis omnibus electis, & non fit vlla mentio de huiusmodi professionis refectione à promoto ad secundam ecclesiam facienda, nec in cap. quorumdam. & cap. religiosus. & cap. nullus. de elect. lib. 6. in quibus agitur de translatione religiosi ad aliud monasterium.

Sed contrarium videtur dicendum. Tum quia frequenter monasterium secundum est arctioris obseruantiæ, ad quam professio prioris monasterij non extenditur; & nisi profiteretur noue in secunda, nullo iure ad illam obseruantiam obligaretur, & ita omnes religiosi eius non obligarentur eadem disciplina, contra cap. recolentes. de statu monach. & cap. in nona. 16. q. 7. Non obstat consilium 5. Feder. quia loquitur de religioso translato ad abbatiam, vel aliam præfecturam; quæstio autem nostra

est de religioso simplici translato ad aliam religionem, vt in ea sit simplex monachus. & ratio diuersitatis posset assignari, quod translatus ad hoc vt sit Abbas, vel præfectus, videri potest satis profiteri, eo quod tenetur ad curandum, vt obseruantia eius monasterij à suis subditis seruetur. & melius mea sententia responderi potest negando determinationem illam Feder. Tum quia ratio diuersitatis inter eum qui transfertur ad hoc vt sit Abbas, & ad hoc vt sit monachus, de qua proxime, nullo iure nititur. Tum quia nullum textum citat, per quem probetur promotum in prælatum non teneri profiteri obseruantiam illam, quæ vltra tria vota substantialia seruanda est, maxime si sit arctior, quam obseruantia prioris. Tum quia per iteratam professionem soluuntur facilius alia dubia, quæ monet ibidem Feder. Quare concludendum est, religiosum vel monachum transeuntem legitime ad aliam religionem teneri tacite, vel expresse ad profitendam illam, saltem quo ad obseruantiam illorum, quæ seruari debent in illa vltra substantialia vota, siue transferatur vt fiat in illa prælatus, siue vt maneat ibi vt subditus, & filius monasterij. Dico autem, Vt subditus & filius monasterij: quia si solum transfertur, vt sit temporarius, non tenebitur ad noue profitendum, quod quotidie seruat pra-
2 xis. Dico etiam, Tacite vel expresse: propter eos, qui transferuntur, vt sint prælati: quia potest dici eos tacite profiteri illas obseruantias, cum confirmantur, vel alias promouentur in prælatos, qui obligantur præcepto & exemplo seruare illas; quo casu teneri potest consilium 5. Fed. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Regularis vnius religionis non est capax beneficiorum alterius religionis, vnde præsentatio ad illa facta non tenet, nisi sit episcopatus.*

3 *Translatio ad strictiorem, petita, vel si ad laxiorem, obtenta licentia, facta, ad hoc vt sit canonica, requirit, vt in secunda emittatur professio, num. 2. & hoc præcedente anno probationis, nisi Papa dispenset. num. 4. desinitque esse primi monasterij monachus, & efficitur secundi, ita vt etiam Breuiario secundi monasterij vti debeat. num. 5.*

CONSILIVM LXI.

QVIDAM Abbas ordinis Præmonstraten. in quo celebratur officium diuinum iuxta Breuiarium Romanum nouum, est præsentatus à Rege Cathol. Papæ ad alteram abbatiam ordinis Cisterciensis.

Quæritur primo, an valeat præsentatio, præsupposito quod ius præsentandi pertineat ad Regiam maiestatem.

Secundo, an oporteat eum noue profiteri in secundo monasterio.

Tertio, an liceat ei transire ad secundum sine licentia Papæ.

Quarto, an oporteat eum agere nouitium per totum vnum annum, ad hoc vt professio valeat, iuxta cap. 15. de reg. sess. 25. Concil. Trid.

Quinto, an, postquam transierit, oportebit eum dicere officium diuinum iuxta Breuiarium prædictum Cisterciense, an iuxta præfatum Breuiarium Romanum.

AD

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondetur primo, quod non: quia quamuis priuilegio Papæ liceat laico habere ius præsentandi ad abbatiam,& ad aliud quodcumque beneficium, iuxta gloss. in summa. 16.q.7. & in gloss.cap.imperium.10.dist. debent tamen præsentare idoneos; alioquin non valet præsentatio,cap. monasterium.16.q.7.& cap. cum vos. de offic.ordin. At nullus etiam religiosus vnius ordinis est idoneus ad obtinendum beneficium alterius ordinis,cap. cum singula.§.fin.de præb. lib.6. nisi sit episcopatus,clem.1.de elect. Secundo,quod præsentatio huiusmodi facta Papæ à Regibus, solet tolerari, vt valeat saltem in vim simplicis nominationis; & ita etiam hæc tolerabitur, arg. cap. proposuit. de concess. præben.& cap.cuncta per mundum.9.q.3.

2 AD SECVNDAM respondetur,quod sic: quia,vt religiosus vnius ordinis fiat religiosus alterius, requiritur vt canonice transferatur ad illum, iuxta præfatum cap. cum singula. Translatio autem canonica de vno ordine ad alium non fit sine noua professione illius ordinis, vt colligitur ex notatis in eodem cap. cum singula. & in alijs locis ibi citatis per doctores.

3 AD TERTIAM respondetur primo affirmatiue, quod sic, si ordo Cisterciensis est arctior & strictior ordine Præmonstraten. quia sufficeret petitio licentiæ, licet non obtineretur,cap.licet.de regul. Secundo,quod, quia præsentatio in casu proposito est facta Papæ, ipse pro sua summa potestate potest supplere alius superioris licentiam; præsertim si prior abbatia est exempta,& nulli alij superiori subiecta: immo & credo quod expresse vel tacite supplebit eam (præsertim si petatur) quod ex literis Apostolicis constare poterit: si autem ordo Cisterciensis est latior Præmonstraten. necessaria erit licentia Papæ obtenta, vt communis opinio colligit ex glos.præfati cap. cum singula. in verbo canonice.

4 AD QVARTAM respondeo primo, eam esse satis nouam, & quod mea sententia pars eius affirmatiua videtur verior; quia, licet præfatus D.Abbas sit jam religiosus professus; & quamuis non possit esse nouitius, siue nouus religiosus,quia est antiquus; potest tamen esse nouus huius,vel alius religionis; & ita potest esse nouitius illius,licet sit antiquus alterius; & consequenter comprehenditur in d.cap.15. de reg. Concil.Trid.sess.25. vt antea in simili casu respondimus. Secundo,quod Papa,si petatur ab eo, vt puto, dispensabit super obligatione continuandi nouitiatum per vnum annum ob regiam præsentationem, & ob antiquam in alia religione professionem, si hoc ab ipso nomine Regio petatur.

5 AD QVINTAM respondetur, quod posteaquam præfatus consulens fuerit translatus canonice ad præfatum ordinem Cisterciensem, tenebitur dicere officium diuinum iuxta eius Breuiarium, etiam si non efficeretur Abbas; quia per illam translationem desinit esse monachus Præmonstratensis,& incipit esse Cisterciensis,& alius nouus homo,vt in simili habetur cap. ferrum. 50.dist. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Probationis anno introducto in priuatam vtilitatem professionem emittentis, & monasterij, iure communi poterant partes renuntiare: & hoc, modo non essent de quatuor mendicantium religionibus, num. 7. nunc autem dicta renuntiatio videtur per Concilium prohibita, vt respiciens ius publicum num. 10. adeo vt illi in nulla religione possit amplius renuntiari. num. 9. & in hoc æquiparatæ sunt religiones mendicantes non mendicantibus. num. 7. etiam quod simus in transeunte de vna religione ad aliam etiam laxiorem. num. 2. & num. 5.*

3 *Lex generalis etiam posterior limitatur per specialem priorem.*

4 *Legi prohibenti ne persona contrahat, renuntiari nequit; licet possit, quando prohibitio non est directa in personas.*

6 *Legis verba etiam in materia stricta & odiosa ita interpretanda, ne ipsa frustretur.*

7 *Professio apud mendicantes ante annum probationis emissa etsi iure communi ante Concil. Trid. non teneret, operabatur tamen vt taliter professus teneretur aliquam aliam ingredi religionem; nunc vero ex illa, apud quascunque emittatur, nulla talis oritur obligatio.*

8 *Bonorum renuntiatio à nouitio vt facienda intra vltimos illos menses nouitiatus.*

CONSILIVM LXII.

AN FRANCISCANVS si transferatur ad ordinem canonicorum regularium S. Augustini, possit renuntiare anno probationis cõcesso per Conc. Trid. sess. 25. cap. 15. de reg. eaq. renuntiatione per superiorem admissa, an ad professionem possit recipi intra annum.

1 Pro parte affirmante facit primo regula illa famosa iuris, quod iuri in fauorem suum introducto quilibet renuntiare potest, l. si quis in conscribendo. C. de pact. & cap. gratum. de offic. deleg.

2 Secundo, quod introductum in fauorem alicuius, in odium eius retorqueri non debet, cap. quod ob gratiam. de reg. iur. lib. 6. & l. quod fauore. C. de leg.

Tertio, quod est casus expressus in cap. ad Apostolicam. de regul. quod expresse habet, annum probationis inductum esse in fauorem tam monasterij, quam illud intraturi; & quod de consensu vtriusque partis illi fauori renuntiari potest.

Quarto, quod licet communiter teneatur male fieri regulariter professionem ante finem anni nouitiatus: fallit tamen, cum id fieret cum aliqua causa iusta, vt propter merita personæ, vel vtilitatem & decus religionis, secundum mentem omnium in d. cap. ad Apostolicam; quod efficaciter videtur id probare in verbo quoslibet [illegible] ponderando illud, vt ponderat Panor. communiter receptus. At in nostro proposito videtur interuenire causa huiusmodi, cum nobilis sit Franciscanus, & expertus arctiorem regulam, quam sit canonicorum regularium, argum. clem. exiui. de verbor. signific. & cap. quod Dei timore. de statu monach.

Quinto,

3 Quinto, quod nihil videtur obstare prædictum cap. 15. Tum quia non derogatur per illud prædicto cap. ad Apostolicam. Tum quia leges generales etiam posteriores limitantur per leges speciales etiam priores, l. & posteriores. ff. de legib. cuius exemplum quotidianum est in l. sciendum. ff. qui satisdare cog. & auth. offeratur. C. de litis contesta. quarum ambarum glossæ communiter receptæ asserunt, authen. illam generaliter loquentem, licet posterior sit, limitari per prædictam legem, sciendum. licet prior sit: & in neutra earum de altera fit mentio. At prædictum cap. 15. est lex generalis dictans generaliter professionem factam ante annum probationis expletum non valere: cap. autem ad Apostolicam. est lex specialis, habens valere illam factam de consensu vtriusque partis. Ergo illud debet per hoc limitari.

4 Sexto, quod iurium correctio est vitanda, & concordia quærenda, cap. cum expediat. de elect. lib. 6. & l. 1. C. de inoffi. dotib. & tenendo partem hanc affirmatiuam vitatur correctio prædicti cap. ad Apostolicam.

Septimo, quod licet legi prohibenti ne persona contrahat, non possit renuntiari, potest tamen lege prohibente contrahi, non referendo verba ad personas contrahentium, vt docuit Bar. in l. si quis pro eo. num. 9. ff. de fideiuss. & per nullum verbum prædicti cap. 15. prohibetur directe vllus profiteri, licet prohibeatur professio, & declaretur nulla, si fiat.

5 Quibus tamen non obstantibus contrarium videtur tenendum consulendo, & iudicando, licet forte disputando pars affirmans per fundamenta supradicta defendi posset. Primo quidem, quod ibi parificantur professio ante 16. annum facta, & facta ante finem anni probationis. At nemo audebit dicere, professionem ante 16. annum de consensu nouitij factam valere. Ergo nec debemus dicere, professionem factam ante finem anni probationis de consensu nouitij valere: quoniam de parificatis idem debet iudicari, l. fin. ff. mand. & cap. licet ex quadam. de testib. cum similibus.

Secundo, quod mens & ratio sunt anima legis, cap. fin. de regul. iur. lib. 6. adiuncto dicto Dini recepti per omnes ibidem, & vbique. *Nec debemus putare*, vt ait Hieronym. in cap. Marchion. 1. q. 1. *Euangelium esse in verbis Scripturarum, &c.* Quibus concordat Imperator in l. non dubium. C. de legib. At mens & ratio, quæ mouerunt sacrum Concilium ad constituendum illud cap. 15. videtur esse, ne illi anno renuntiare possent nouitij.

6 Tertio, quod verba legis ita interpretanda sunt, vt ipsa non frustretur, & otiosa reddatur, etiam in materia stricta, odiosa, & correctoria, cap. in his. de priuileg. cap. si ciuitas. de senten. excom. lib. 6. quod habet, interdictum latum contra ciuitatem, quod est odiosum & restringendum, ita esse interpretandum, vt includat eius suburbia, ne suo frustretur effectu, quæ constat non esse partem ciuitatis, cap. Rodulphus. vbi late traditur, de rescrip. Et gloss. in cap. quamquam. de vsuris. lib. 6. in verb. testamento. recepta per omnes, illum textum exorbitantem, & corrigentem ius antiquum, loquentem de testamento, extendit ad codicillos,

cillos, qui sunt aliud, quam testamentũ, l. si idem. C. de codicil. ne suo effectu frustretur. At interpretari prædictum cap. 15. sic, vt limitetur per prædictum cap. ad Apostolicam. est illud frustrare: quia nihil, aut certe parum induceret noui: nam etiam ante illud professio facta sine vtriusque partis consensu, scilicet monasterij, & nouitij, erat nulla.

7 Quarto, quod prædictum cap. 15. exæquat in hoc religiones mendicantes, & non mendicantes, vt palam colligitur ex eius contextu. At professio facta apud mendicantes de consensu vtriusque partis ante finem anni probationis est nulla, vel certe non facit vere religiosum: quia nulli speciali religioni obligat, sed tantum in genere religioni, per quod non fit vere religiosus, sed obnoxius vt fiat religiosus, iuxta textum, glos. & communem, & veram opinionem, cap. non solum. de reg. lib. 6.

Quinto, quod ex contextu illius cap. 15. colligitur mens Concilij fuisse ampliare illud cap. non solum. quod solum habebat locum in Prædicatoribus, & Franciscanis, & postea fuit extensum per cap. constitutionem. quod post illud immediate sequitur, ad Augustinianos, & Carmelitas. quod colligitur ex illa ampliatione nullitatis, *ad nullum effectum*: quasi diceret, esto quod professio antea facta intra probationis annum de consensu vtriusque partis aliquando esset nulla quo ad faciendum profitentem religiosum: habebat tamen aliquem effectum, scilicet quod faciebat profitentem religiosum in genere, id est obligatum ad intrandũ religionem. Et clarum est, quod non poterat hoc verificari, nisi in religionibus mendicantium, de quibus agunt prædicta duo cap. non solũ. & cap. constitutionem. Ergo mens Concilij fuit, æquare professiones omnes de consensu partium factas, professionibus factis in mendicantium religionibus, cum hoc auctario, quod essent nullæ quo ad omnes effectus, etiam ad effectum obligandi religioni profitentem in genere.

8 Sexto, quod cap. 16. de reg. sess. 25. expresse statuit, vt nulla renuntiatio, aut obligatio nouitij, etiam cum iuramento facta, ante finem anni valeat, nisi cum Episcopi auctoritate, & intra duos menses postremos fiat, si renuntiatio, & obligatio iurata de consensu nouitij facienda nulla est: ergo à fortiori professio, per quam alienatur persona, quæ domina bonorum erat, de consensu nouitij, & etiam monasterij facta erit nulla, argum. cap. cum in cunctis. adiuncta gloss. de elect. & auth. multo magis. C. de sacros. eccles.

9 Septimo, quod licet prædictum cap. 15. non dictet expresse, non posse nouitium & monasterium renuntiare prædicto anno sibi concesso; tacite tamen id videtur facere geminando vniuersaliter toties prohibitionem, dum dicit, *In quacumque religione*. & iterum, *Tam virorum, quam mulierum*. & rursus, *Non fiat*. & iterum, *Non admittatur*. & rursus, *Sit nulla*. & tandem, *Nullum effectum operetur*. Quam geminationem habere in se quoddam mysterium, & vim specialem, dicit gloss. putata sing. & recep. in clem. 1. de iure pat. in verbo diœces. pro qua est lex balista. ff. ad Trebell. & congesta per Felinum cap. si quando. de rescrip. versi. geminatio. & quod præter hæc omnia in cap. 16. seq. expresse statuit non

valere

valere renuntiationem bonorum: quod constat esse minus, quam renuntiationem personæ, vt dictum est.

Octauo, quod prædictum sacros. Concilium videtur voluisse principaliter obstare abusui, quo in grande præiudicium cum animarum nouitiorum, & monasteriorum, tum totius Reipub. Christianæ iam fere vbique & omnes priuatis affectibus abutebantur illo cap. ad Apostolicam. admittentes ad professionem viros, & feminas, notos, & ignotos, sapientes, & ignaros, bene, & male moratos, ad importunas preces parentum, amicorum, heroum, regulorum, & nonnumquam Regum ipsorum. quæ obuiatio sufficiens non poterat fieri, nisi prohiberetur renuntiatio legis tā salubris.

10 Nono denique, quod nemo iuri publico renuntiare potest, cap. si diligenti. de foro competen. l. ius publicum. ff. de pactis. cum concord. & experientia, quæ rerum est magistra, cap. quam sit. de electio. lib. 6. docuit, sanctos Patres præfati Concilij, renuntiationem prædicti anni, quæ tempore quo factum fuit dictum cap. ad Apostolicam. solum videbatur præiudicare iuri priuato, tempore tamen Concilij & nostro clare cępisse præiudicare tantum vel plus iuri publico, quam priuato: nam iam passim in aliquibus religionibus, intra vnam, vel alteram hebdomadam cœperant fieri professiones, ad hoc vt professi ad dignitates & beneficia promouerentur, & sic fierent prius magistri, quam discipuli, contra cap. *cum in magistrum assumi non debeat, qui non nouit esse discipulus.* de electio. cum magno damno & dedecore publico ipsarum religionum, quæ sunt magna pars Reipubl. Christianæ, in qua ius publicum consistit, l. 1. §. huius studij. ff. de iust. & iure. & consequenter dici post Concil. vetuisse huiusmodi professiones in vtilitatem publicam, cui nemo potest renūtiare sine summi Principis auctoritate, quæ nisi ob magnam publicam vtilitatem non esset impertienda. Per quæ fundamenta proculdubio hæc pars negatiua videtur esse gratissima Christo D. N. qui nos omnes in sua prædicta religione seruet. Amen. Et quia per tacta in prædictis fundamentis facile responderi potest obiectis, id gratia prolixitatis euitandæ non facimus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ordo Minorum conuentualium laxior quidem est omnibus ordinibus mendicantibus, sed non alijs non mendicantibus. num. 2.*

2 *Religiosus professus de licentia sui superioris transit ad strictiorem, immo & sine illa; modo sit petita, nec aliquo priuilegio prohibeatur: item cum dicta licentia ad parem, nu. 2. ad laxiorem non nisi de licentia Papæ; nec licentia Generalis, aut Cardinalis Protectoris ordinis sufficit. num. 3.*

4 *Papa regularem petentem sibi concedi licentiā transeundi ad certum ordinē, remittendo ad Protectorē, ei non facit aliam facultatē, nisi restrictā ad petitū ordinem.*

CONSILIVM LXIII.

REGVLARIS ordinis Minorum conuentualium petijt à Pontifice licentiam trāseundi ad quemdam alium ordinem, qui eum recipiat; Ponti-

Pontifex remisit negotium ad Cardinalem protectorem, protector ad Generalem Minorum. Quæritur quid agendum.

Respondeo primo, præfatum Illustriss. Cardinalem prudentissime de more rem hanc cum Generali præfato Reuerendiss. cõmunicasse, quo res sapientius & salubrius ageretur; & iure me desiderare, vt præfatus Reuerend. frater expressisset cuius ordinis sit professus, & quem alium ordinem, qui vult eum recipere, inuenerit.

Secundo, quod quia verisimile est eum esse fratrem ordinis sancti Francisci conuentualium, eo quod Illustriss. Cardinalis S. Sixti, ad quem remissus est à S.D.N. agit protectorem eius; desideratur expressio ordinis alius, quem inuenit volentem eum recipere. Nam si est aliquis de mendicantibus, certum est præfatum Reuerendiss. Generalẽ posse facere illi facultatem transeundi ad illum: quia iure communi laxior est ordo Minorum cõ-
1 uentualium, quam ordines aliorum mendicantium: & præfatus Generalis potest facere ei facultatem transeundi ad strictiorem; immo etiam eodem iure communi ipsemet frater potest transire ad illum, petita, licet non obtenta licentia, cap. licet. de reg. nisi particulari iure sit ei prohibitum.

2 Tertio, quod si ordo, qui vult eum recipere, non est aliquis ordo de mendicantibus, oportet scire an sit æque strictus, ac est ordo præfatorum conuentualium. Si enim est æque strictus, poterit ei facere facultatem secundum gloss. communiter receptam in cap. cum singula. §. fi. verbo canonicè. de preb. lib. 6. quam etiam nos in hoc sequimur in com. 4. de reg. super cap. statuimus. 19. q. 3. nu. 10. quæ habet prælatum inferiorem Papa posse facere facultatem transeundi ad ordinem parem.

3 Quarto, quod si ordo, quem inuenit volentem eum recipere, est laxior eo, quem professus est, non poterit præfatus dominus Generalis facere illi facultatem transeundi ad illum auctoritate sua: quia id soli Papæ reseruatur per præfatam glossam communiter receptam; sed neque Illustriss. Cardinalis: quia vt protector ordinarius, non potest, quia est inferior Papa; neque vt delegatus, quia Papa non delegat ei expresse facultatem præbendi licentiam transeundi ad laxiorem: solum enim, vt in narratione casus proponitur, remittit eum ad eius D. Illustriss. vti protectorem, qui vt talis est ordinarius inferior Papa, qualis non potest facere transeundi facultatem ad laxiorem per prædicta.

4 Quinto, quod S.D.N. non videtur quidquam delegare præfato domino Cardinali Illustriss. nisi quo ad facultatem transeundi ad ordinem iam inuentum: & ideo non potest eius D. Illustriss. nec Reuerendiss. Generalis quidquam facere auctoritate suæ S. nisi quo ad illum ordinem: quia delegatio Papæ est stricti iuris, cap. P. & G. de off. deleg.

Aduerte, quia quæ dicit auctor hic num. 3. videntur limitanda in casu, de quo supra consilio 56. & 57.

SVMMARIVM.

1 *Translatus ad aliam religionem, etiam vt in ea profit, in secundo emittit professionem*

nem, sicq; desinit esse monachus primæ, & efficitur monachus secundæ, in qua etiam dimissa prælatura remanet monachus.

CONSILIVM LXIV.

AN REGVLARIS translatus ad aliam religionem, vt sit in ea prælatus, & renuntians prefecturam suam, remaneat regularis posterioris, vel prioris religionis?

1 Respondeo, quod remanet monachus posterioris. Tum quia translatus legitime perdit omnia iura prioris, cap. si quis iam translatus. 21. q. 2. & cap. ne pro cuiuslibet. 16. quæst. 1. Tum quia omnis Abbas est monachus illius monasterij, cuius est Abbas, cap. fin. de simonia. Tum quia, vt alias diximus, omnis monachus translatus ad aliam religionem, vel monasterium, tacite vel expresse eam profitetur; quia beneficia illius monasterij vel ordinis non possunt conferri nisi monachis eius, cap. cum singula. §. fin. de præben. lib. 6. quo fit, vt nuper consultum fuerit, Franciscanos conuentuales, quos fel. rec. Pius V. suis monasterijs priuauit in Hispania, quiq. transierunt ad Franciscanos obseruantes, & apud eos regulam noue S. Francisci absolute professi fuerunt sponte, non potuisse retrocedere ad regulam suam pristinam, sicut poterant alij, qui noue non fuerunt professi. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Mendicantium ordo ille est, cui vel ab eius fundatione, vel per constitutiones Apostolicas, vel à Sede Apostolica confirmatas non licet nec in particulari, nec in communi habere proprium: à quo si quis ad non mendicantes transeat, efficitur inhabilis ad beneficia & officia religionis.*

2 *Translatio ad laxiorem cum sit contra sacrum Conc. Triden. vt sit legitima, videtur egere Pontificis derogatione.*

CONSILIVM LXV.

AN N. TRANSLATVS ab ordine de Mercede in non mendicantem incidat in clem. 1. de reg.

1 Respondeo, quæstionem hanc esse satis grandem. Sed sequutus Cardinalem, & mentem eius in d. clemen. 1. quæst. 3. respondeo quod non, si à principio fundationis ordinis non fuit ita creatus, vt esset vnus de mendicantibus: ita quod non possint fratres illius ordinis in communi, nec in particulari proprium habere: vel nisi per constitutiones Papales, vel à Papa confirmatas astrictus fuerit prædictus ordo de Mercede ad prædictam paupertatem: in quibus duobus casibus diceretur esse ordinis mendicantis, & religiosus prædicto modo translatus incurreret inhabilitatem clem. prædictæ de regul. Cui consequens est posse prædictum translatum tenere beneficia ordinis, ad quem transiuit; nisi in prædictis duobus casibus; quia prædicta clem. non infligit pœnam, nisi mendicantibus translatis. Sed, vt translatio censeatur legitima, videtur necessarium vt

Papa deroget Conc. Trid. prohibenti translationem ad regulam laxiorem, cap. 19. de regula. sess. 25. Salua, &c.

Aduerte, quia hoc dictum videtur limitandum, ex mente auctoris, in casu de quo sup. Consil. 56. & 57.

SVMMARIVM.

1 *Licentia transeundi ad laxiorem est contra ius commune, & sacrum Concilium, secus ad strictiorem.*

2 *Translatus iuste ab vna religione, modo non sit ex quatuor mendicantibus, non efficitur inhabilis ad beneficia religionis, ad quam transfertur.*

CONSILIVM LXVI.

AN RELIGIOSVS B. Mariæ de Mercede, obtinens facultatem à Papa transeundi ad alteram religionem, posset obtinere beneficia religionis, ad quam transierit; & an sit contra ius commune, vel Concil. Trident.

1 Respondeo primo, non esse ostensam nobis facultatem ipsam transeundi; & ita non posse nos de illa non perspecta satis recte respondere, l. inciuile. ff. de legibus.

Secundo, quod si facultas fuit facta ad transeundum ad strictiorem, non est contra ius, per cap. licet. de regular. si autem facta est ad transeundum ad laxiorem, est contra ius commune, & contra Conc. Trid. sess. 25. cap. 19. de regularib.

2 Tertio, quod D. consulens non incurret inhabilitatem obtinendi beneficia religionis, ad quam transierit, positam in clem. 1. de regul. si facultas se extendit ad transeundum ad religionem non mendicantium; quia ordo prædictus S. Mariæ de Mercede non est de quatuor mendicantibus, de quibus loquitur prædicta clem. 1. vt præ alijs recte definit Ioan. Imol. ibidem, & sentiunt alij; & ea ratione firma probatur, quod clem. illa est pœnalis, & loquitur de mendicante transeunte: & ideo non debet extendi ad alium non mendicantem, cap. pœnæ. de pœnit. dist. 1. & ei à nobis late adnotatis. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentis relationi circa ea quæ dependent ex iuris prudentia, vel intelligentia rescriptorum, non est facile credendum, nec respondendum eius interrogationi. num. 3.*

2 *Translato à mendicantibus ad canonicos regulares non mendicantes, si sit clericus, potest tam in ecclesia numerata, quam non numerata dicti ordinis eligi in canonicum.*

4 *Regularis in mendicanti professus, cui concessa est facultas vt transeat ad non mendicantes, non potest apud canonicos regulares admitti ad habitum, vel professionem, nisi peracto anno probationis.*

CON-

CONSILIVM LXVII.

N. OLIM ordinis fratrum Minorum de obseruantia fuit dispensatus vt possit transferri ad ordinem canonicorum regularium S. Augustini: & supponitur in breui non esse illam clausulam in similibus breuibus solitam apponi, Sine spe tamen beneficiorum, & derogatum fuisse clement. vt professores de regular. & fingimus etiam in breui esse illas clausulas solitas, scilicet, Vt possis gaudere omnibus priuilegijs, indultis, immunitatibus, quibus alij non translati gaudent.

Quæritur, an iste talis possit recipi in canonicum tam in ecclesia numerata, quam non numerata canonicorum regularium, & possit prouideri de canonicatu & præbenda & dignitate ordinis canonicorum regularium sine alia dispensatione; & si possit admitti ad susceptionem habitus, & ad emissionem professionis, absque eo quod eligatur in canonicum, seu conferatur ei canonicatus. Quæritur etiam, an talis possit renuntiare anno probationis inducto per Conc. Trid. pro quo est considerandum quod d. N. eam fecit probationem in dicto primo ordine, & dictum Conc. videtur loqui in sæculari qui numquam fecit professionem in aliquo ordine.

1 Ad has quæstiones responsurus dico primo, quod non potest satis categorice responderi non viso prædictæ dispensationis tenore: quia iurisperitus multo plura potest ex eo toto perpenso elicere, & colligere, quam consulens, vel alius iurium ignarus: & ita non potest esse certa relatio facta ab huiusmodi consulente, nec consequenter certum responsum dari à consulto, l. vt responsum. C. de transact. & l. precibus. C. de impub. & alijs subst.

Secundo, quod non video qua ratione derogatur clem. 1. de reg. nisi apponatur clausula, Quod habere possit beneficia, vel officia ordinis, ad quem transfertur: per cuius appositionem & tenorem daretur magna lux ad respondendum quæsitis. & in hoc argumento videtur insinuari, quod non sit posita: ex quo videtur resultare contradictio aliqua tacita.

2 Tertio, quod ad primam quæstionem, responderi posse videtur affirmatiue, præsupposito quod prædictus N. esset iam clericus; quia canonicatus regularis præsupponit clericatum, vt colligitur ex D. Thom. 2. 2. q. 189. art. 8. ad 2.

3 Quarto, quod ad secundam, & tertiam quæstionem, non audeo respondere non viso tenore dispensationis.

4 Sexto ad quartam respondeo, quod multa possent afferri pro parte affirmatiua etiam vltra rationem coloratam, quæ affertur in propositione ipsius: sed veriorem arbitror partem negatiuam. Tum quia textus cap. 15. de regul. sess. 25. generaliter nullo excepto decernit, ne professio fiat ante annum probationis completum: & vbi lex non distinguit, nec nos ipsius distinguere debemus textus, cap. si Romanorum. 19 dist. & l. de pretio. ff. de pub. in rem act. Tum quia annus probationis non solum datur in fauorem professuri, vt experiatur id quod professurus est, sed etiam in fa-

uorem eorum qui professionem suscipere debent, vt experiantur mores suscepti, an conueniant suæ congregationi, cap. ad Apostolicam. de reg. Et ita licet frater Minor, qui expertus est regulam Minorum, & eam est professus, satis videri possit expertus regulam canonicorum regularium, & sic ex parte illius cessare videatur necessitas eam probandi; non tamen ob hoc tollitur monasterio & congregationi necessitas probandi mores illius; qui longe melius cognoscuntur tractu annali, quam menstruo, vel semestri, aut alio minori, vt palam est.

SVMMARIVM.

1 *Translato potest nedum Pontifex, sed & suus superior iuste concedere licentiam, vt stet extra monasterium, modo subsit iusta causa, alias non.*

2 *Causa quæ sit iusta, vt superior regulari faciat licentiam standi extra claustrum, est arbitraria & multiplex, vt est vtilitas directa vel indirecta proueniens proprio monasterio, vel ordini docendi, vel discendi literas conuenientes monacho, vtilitas vniuersalis Ecclesiæ vel reipub. ex quibus potest dijudicari, an idem sit de illo qui alienæ inseruit parochiali, num. 2. & 3. ac si dubium sit an sit iusta, proderit Papæ declaratoria, vel licentia, num. 3.*

3 *Extra monasterium de licentia superioris manens non potest citra mendacium dicere se degere in monasterio.*

CONSILIVM LXVIII.

NTRANSLATVS iuste ex ordine strictiore ad laxiorem, de licentia superioris monasterij, ad quod fuit translatus, seruiuit beneficio curato sito in loco distanti à monasterio per 100. milliaria. Quæritur primo, an id ei liceat.

Secundo, an indigeat licentia Papæ, sitq. immunis à peccato, ei dicendo se manere in monasterio.

1 AD PRIMAM quæst. respondeo primo, monachum non posse manere extra monasterium, nisi de licentia superioris iusta de causa facta, vt nos clarius alijs tradimus in comm. 2. de regul. super cap. non dicatis. 12. q. 1. num. 40. per cap. monachi. il. 1. & 2. 16. q. 1. & quod iusta causa est vtilitas directa, vel indirecta proueniens monasterio ex illa absentia, vt probant prædicta capp. studium item discendi vel docendi literas conuenientes monacho, & aliæ similes, quæ arbitrio boni & prudentis viri iudicentur iustæ, vt nos ibidem extendimus, vbi etiam dicimus etiam Papam non posse dare hanc licentiam sine iusta causa, & cum ea sic etiam inferiorem.

2 Secundo, quod punctus quæstionis huius consistit in decernendo, an D. consulens iusta de causa absit à monasterio, vt præfato beneficio curato deseruiat: quod conijciendum est ex vtilitate, quæ inde directe, vel indirecte prouenit monasterio, & ordini, cuius est ipse, vel etiam ex vtilitate, quæ proueniret Ecclesiæ vniuersali, vel reipublicæ, quod ex solis contentis in casu proposito non potest conijci.

Tertio, quod tutus est, si ex iusta causa absit de licentia superioris, alioquin minime, etiam de licentia Papæ.

AD

3 AD SECVNDAM respondetur primo, quod D. consulens, vt insinuatum est, non indiget licentia Papæ, si iusta de causa abest; nec sufficit illa ei, si huiusmodi causa deest; nec licet ei narrare Papæ se manere in monasterio, si extra illud manet: quia nemini licet dicere falsum, etiam si aliquando liceat tacere verum, cap. ne quis. 22. q. 2. & mendax precator debet carere impetratis. l. 2. C. de precib. Imper. off. cap. super literis. de rescrip.

Secundo quod vtilius esset D. consulenti petere à sua Sanctitate, vt declaret quòd prædictum seruitium, quod facit beneficio curato, est iusta causa, vt inferior faciat ei facultatem manendi extra monasterium; aut certe petat à sua Sanctitate, vt ei faciat, si & quatenus opus est, facultatem seruiendi beneficio præfato de licentia sui superioris, cum qua iam illi seruit. Salua, &c.

SVMMARIVM.

3 *Licentia concessa monacho standi extra claustrum non iustificatur ex eo, quod superiori ita videatur, nisi subsit iusta causa se extendens ad totum tempus, pro quo conceditur. num. 2. nec in hoc differt, an is cui conceditur, sit translatus, vel proprius illius monasterij filius professus. num. 1. & 2.*

CONSILIVM LXIX.

AN SVPERIOR ordinis, ad quem cum iusta licentia transit regularis alius ordinis, potest & qualem licentiam dare illi ad manendum extra monasterium? 1

Respondeo, quód nemo, quod sciam, tractauit hanc quæstionem ita vtiliter & clare, ac nos in com. 4. de reg. super c. statuimus. 19. q. 3. q. 2. & 3. n. 12.

1 Secundo, quod ex resolutione illarum colligitur eiusmodi superiorem tantam & eadem de causa posse dare huiusmodi translato licentiam manendi extra monasterium, quantam & qua de causa potest dare regulari originario suo, & vernaculo, & è contrario.

2 Tertio, quod nec translato, nec originario vernaculo potest dare licentiam manendi extra monasterium sine iusta causa, & cum ea sic vtrique; & consequenter quod neutri potest facere potestatem manendi extra mona-

3 sterium, nisi tantum, quantum iusta causa requirit & suadet, & ad tantum sic: cui est consequens, quod neutri potest dari ad libitum suum, & eo quod sibi absque iusta ratione bene videatur: per quod categorice ac formaliter propositæ quæstioni respondetur.

SVMMARIVM.

1 *Extra claustrum stando regularis peccat, & num. 9. nisi adsit licentia à superiore, siue mediato, siue immediato, saltem tacita & generalis, num. 4. iusta de causa eius arbitrio concessa. num. 8.*

1 *Habitum regularem dimittere sine peccato non potest monachus, nec etiam occultare: fallit, si subsit causa, præsertim de licentia superioris. num. 5. & 10.*

2 *Licentiam dimittendi habitum vel standi extra claustrum concedens superior peccat, sicut exiens, & dimittens. & 3.*

5 *Clericus ex causa potest tonsuram dimittere, & habitum transformare.*

6 *Sani-*

6 *Sanitatis recuperandæ causa potest nedum monachis etiam Carthusianis, sed & monialibus concedere superior, vt ad tempus stent extra monasterium; immo peccaret id non concedendo ei qui in claustro non posset seruari. num. 7. & 8.*

7 *Iurans non exire certum locum, non tenetur illud in præiudicium salutis corporalis vel spiritualis seruare.*

CONSILIVM LXX.

PRAEFECTVS cuiusdam monasterij, expertus quod quidam suus monachus contagioso morbo laborans non poterat satis commode medicari intra monasterium, consulente monente, promittenteq. medico eruditissimo valdeq. pio, quod ope diuina sanaret eum intra paucos dies, si mitteretur ad domum suam, in qua posset manere secreto, decreuit cum suis tribus consiliarijs mittere illum in prædictam domum noctu secreto mutata veste, velataq. facie, ita quòd à nemine posset in via cognosci, ea lege, vt maneret in domo inclusus durante medicatione, & mox rediret eo modo quo abijt in monasterium, vbi more solito inseruiret: qui, gratia Deo, intra paucissimos dies sanatus redijt, & vt antea solebat seruit.

Quæritur, an præfatus præfectus & consiliarij eius, dando præfatam licentiam prædicto modo, peccauerint, necne, & puniri debeant, necne.

1 Pro parte affirmante, nempe quod peccauerint, facit primo, quo monachus peccat exeundo è claustro, c. placuit. 1. & 2. & cap. monachi. 16. q. 1. & etiam relinquendo habitum, cap. procliuus. 20. q. 3. & cap. 2. ne cler. vel monac. lib. 6. & consequenter in casu proposito bis peccauit præfatus monachus, scilicet exeundo, & relinquendo habitum. At qui consentit in pecca-
2 tum peccat, cap. 1. ad Rom. cap. 1. de off. deleg. ergo præfatus præfectus, & sui consiliarij non solum semel, sed etiam bis peccasse videntur, cum duplici peccato consenserint; & consequenter puniri debent, l. sancimus. C. de pœn. & cap. quæsiuit. de his quæ fiunt à maior.

3 Secundo facit cap. 19. de reg. sess. 25. Conc. Trid. quatenus significat religiosum nulla de causa debere relinquere habitum, immo nec occultare.

Tertio, quod in regula ordinis, cuius est præfatum monasterium, expresse habetur non licere fratribus dimittere habitum, nisi causa mutationis, mundationis, reparationis, vel alicuius euidentis infirmitatis, super hoc tamen primitus onerata medici conscientia.

His tamen non obstantibus, videtur contrarium esse tenendum, nempe quod prædictus præfectus & consiliarij eius nec peccauerunt, nec puniri debent, immo bene meriti sunt corā Deo & hominibus. Tum quia licitum est monacho exire de claustro, de licentia sui prælati iusta de causa data, vt probamus in com. 4. de reg. super cap. statuimus. 19. q. 3. à num. 34. in hæc verba, *Omnis regularis quamlibet simplex potest iuste exire de licentia superioris non solum Generalis & Prouincialis, sed etiam inferioris immediati, non tantum expressa, sed etiam tacita, & non tantum specialiter & in indiuiduo, sed etiam generaliter data, modo ea detur iusta de causa necessitatis vel vtilitatis*. hæc ibi, quæ late probo & declaro ibidem: & non solum potest exire, sed etiam manere aliquo tempore, vt probo & declaro in eodem tractatu de reg. com. 2. super

cap.

cap. non dicatis. num.68. per cap. monachi. 1. & 2. 16. q. 2. & quædam alia. Tum quia monachus iuste potest relinquere habitum iusta de causa, præsertim de licentia superioris, cap. Deus qui. de vita & honest. vt & clericus suum habitum & tonsuram clericalem, vt dixit gloss. notab. & recept. cap. si quis ex clericis. de vita & hon. in hæc verba: *Habitum semel susceptum non debet dimittere, nisi ex iusta causa, infra eodem cap. clerici. vnde cum quidam reprehenderetur à Papa, respondit; Tutius vt peterem laici sub imagine Romam, Fas fuit vt sinerem luxuriare comam.* & tex. expressus cap. penul. eodem titulo habet posse quem causa timoris transformare habitum: ex quo glo. verbo, timoris, colligit eum qui iusta de causa dimittit habitum
6 non esse apostatam. Tum quia infirmitas, præsertim contagiosa, est iusta causa dandi licentiam monacho, vt exeat monasterium, & maneat extra illud in loco conuenienti ad sanandum, vt probatur cap. 1. de statu regul. lib. 6. quatenus etiam monialibus facit facultatem exeundi monasterium ob infirmitatem contagiosam. & Concil. Trident. in præfato titulo de regul. cap. 5. facit facultatem exeundi monialibus ex quacumque causa, quæ videbitur iusta Episcopo: & receptum est non posse moniales exire monasteria de tam leui causa, ac monachi etiam Carthusia-
7 ni. Tum quia etiam qui iurauit manere in aliquo loco, potest iuste ab illo exire, si salus corporalis eius id exigat, iuxta gloss. memo. & recept. cap. si vero. de iureiurando. Tum quia dicti præfectus & consiliarij peccassent, si præfata de causa non fecissent præfato monacho facultatem exeundi & manendi secreto ad sanitatem recuperandam, ex mente Gratiani §. fin. ver. quisquis. 22. quæst. 4. asserentis prohiberi quem seruare iuramentum, cuius obseruantia spiritualis vel corporalis salutis recuperationem impediret: quæ videtur esse decisio specifica pro casu nostro, in quo experientia monstrabat salutem præfati monachi non posse reparari iudicio medici intra monasterium, intra quod poterat adhiberi præsentia medici, & necessaria visitatio, & medicatio tanti morbi.
8 Tum quia iure non est determinatum, quæ causa sit iusta ad exeundum & manendum extra monasterium, vel relinquendum habitum; & ita relinquitur arbitrio boni viri determinandum, l. 1. ff. de iure deliber. cap. de causis. de offic. deleg. & in specie de causa iusta exeundi tradidimus nos in d. cap. non dicatis. num.68. & satis in d. cap. statuimus. num.34. At in casu nostro medicatio præfati morbi contagiosi, & fere incurabilis visa fuit non solum arbitrio boni viri, sed etiam suorum superiorum iusta, & adeo quidem recte & pie mea sententia, vt debuissent iudicari mali & imprudentes viri, si contra iudicassent, ob multa, quæ gratia breuitatis non explico.

9 Non obstant opposita. Ad primum enim respondetur concedendo non licere monacho exire à monasterio, nec relinquere habitum temere, & sine causa, & sine licentia prælati; negando tamen quod in nostro casu ita factum fuerit, cum intercesserit non solum licentia prælati solius, sed etiam consiliariorum, & interuenerit iustissima causa, vt supra probatum est.

10 Ad secundum respondetur, quod illud cap. agit de dimissione habitus facta sine licentia prælati, & ad finem numquam resumendi illum cum proposito recuperandi vt professio declaretur nulla. Nos autem agimus de exitu & dimissione habitus ad modicum tempus de licentia superioris iusta de causa data.

Ad tertium respondetur primo, quod loquitur de dimissione habitus auctoritate propria facta, quæ non potest fieri extra casus expressos in illa clausula. Nos autem loquimur de dimissione superioris auctoritate cum causa facta. Secundo respondetur, quod in illa clausula videtur esse casus pro nostra parte, quatenus habet posse dimitti habitum causa infirmitatis de consilio medici: nam in casu nostro medicus valde eruditus & pius consuluit, vt exiret eo modo quo exiuit, monendo, quod si non exiret, non sanaretur; & si exiret, sic intra paucos dies: quod & factum fuit.

Aduertendum, pro eo quod de monialibus dicitur nu. 6. vltra sacrum Concilium adesse bullam Pij V. quæ causas exeundi ad certas inibi expressas restrinxit, ferturq; sacram Congreg. censuisse vltra illas causas non dari extensionem, sed recurrendum pro licentia ad Sedem Apost. Vide item infra de statu monach. consil. 5.

SVMMARIVM.

1 *Religioso, vt ob necessitatem parentum stet extra monasterium, dat licentiam Papa, immo & Generalis, & Prouincialis, nu. 2. vt autem etiam dimittat habitum non debet concedi, nisi quando eo retento non potest dictæ necessitati subueniri. nu. 3. An autem ad hanc reducatur, quando superiores nolunt consentire vt stet extra claustrum, nisi dimisso habitu, non est ita certum.*

4 *Regulari si etiam sine iusta causa Pontifex beneficium sæculare confert ex certa scientia, tenet collatio, iustius autem illud in commendam concederet ei, cui ob iustam causam fecisset facultatem in habitu sæculari ad tempus extra monasterium manendi.*

CONSILIVM LXXI.

QVIDAM religiosus prædicator, & doctus, quadraginta annorum, matrem habens, quæ quondam fuit ditissima, nunc pauperrima cum alijs multis, absque verbo Dei, & Missa, non potest eam sustentare; nec est qui calleat linguam eius regionis ad prædicandum. Quæritur, an bona conscientia possit petere dispensationem, vt ibi maneat, & doceat in habitu tantum clericali: nam, id si fiat, non deerit quidam Episcopus, qui motus misericordia ei promittit quædam beneficia.

1 Respondeo primo, quod prædictus D. consulens iustam habet causam, ob quam Papa possit facere ipsi facultatem manendi extra monasterium in d. regione. Primo, ob necessitatem, quam mater sua olim multum diues, & nunc valde pauper patitur, arg. cap. consideranda. 86. dist. vbi Ambrosius plurimum commendat opitulationem, quæ fit nobili, & seni, præsertim ei, qui diuitias sine culpa perdidit, qualis est mater eius prædicta.

Secundo

Secundo ob vtilitatem magnam, quam faceret vita, & verbo, prædicando illis in lingua sibi nota: ob quam secundam causam non solum est ipse licentia donandus, sed etiam rogandus, vt velit id facere, arg. cap. inter cetera, de officio ordinar. ibi, *Pabulum verbi Dei, populo Christiano quam maxime necessarium: quia sicut corpus materiali cibo, ita anima spirituali nutritur*.

2 Secundo, quod sententia est D. Tho. communiter recept. in 2. 2. q. 101. art. 4. quod religiosus ob necessitatem patris, vel matris iuste potest exire monasterium de licentia superiorum, ad subueniendum ei, si potest id facere: quam licentiam non solum Papam, sed etiam Generalem, vel Prouincialem suum dare posse, etiam nos nuper scripsimus in com. 3. de reg. declarando cap. nullam. 18. quæst. 2. num. 48. & antea in Man. confess. cap. 14. num. 14.

3 Tertio, quod, vt in d. num. 48. diximus, præfata licentia non est danda deposcenti ad manendum relicto habitu, sed tantum eo retento, nisi quãdo præfata subuentio fieri non potest eo retento. An autem iuste dici posset non posse fieri subuentionem sine dimissione habitus, eo quod prælati ordinis nolunt consentire vt illa fiat retento habitu, quæstio noua videtur, & digna decisione.

4 Quarto, quod, vt certum est, Papam posse iuste conferre beneficium simplex religioso iusta de causa, immo quod collatio facta sine illa, licet esset iniusta, teneret, arg. cap. cuncta per mundum. 9. quæst. 3. & cap. proposuit. de concess. præb. cum id iure humano, cui Papa non subest, saltem quo ad vim coactiuam, sit prohibitum; ita non est etiam incertum, S. D. N. difficile id facturum, nisi S. Sanctitas sibi persuaserit, iustum esse facere consulenti facultatem manendi, & prædicandi in locis prædictis prædicatoribus suæ linguæ destitutis, relicto habitu ordinis cum habitu clericali. Si enim hoc sibi persuaserit, satis poterit flectere animum ad conferendum beneficium clericale clericaliter viuenti, saltem in commendam, donec necessitas subueniendi duraret.

SVMMARIVM.

1 *Regulari, vt stet extra monasterium retento habitu, ad subueniendũ matris & sororis grandi necessitati, etiam si non sit extrema, & superueniret post professionem, licentiam dat Generalis, & Prouincialis: at vt dimittat habitum, solus Pontifex concedere potest, num. 2. & hoc ex iusta causa, quæ iudicis arbitrio relinquitur, potestq. ex multis simul collectis deduci. num. 3.*

4 *Congregatio Conc. Trid. non habet facultatem dandi licentiam manendi extra monasterium; & quatenus haberet, non tamen censeretur posse concedere vt maneat dimisso habitu.*

CONSILIVM LXXII.

N. REGVLARIS habens matrem & sororem nubilem pauperrimas, impetrauit à suo Prouinciali licentiam manendi extra mo-

nasterium habitu relicto, vt eisdem opitulari posset, & sic in habitu clericali aliquot annos transegit: nunc ad obtinendum confirmationem, vel nouam prouisionem prædictæ gratiæ venit ad Vrbem, super qua in sacra Conc. Trid. Congreg. supplicationem porrexit. Quæritur quid iuris.

1 Respondetur primo, præfatum D. consulentem iustam habuisse causam, ob quam suus Prouincialis potuisset ei dare licentiam manendi extra claustrum ad subueniendum matri & sorori pauperibus: quia, vt post vtrumque Thom. in 2.2. quæst. 101. art. 4. diximus in nostro Man. confess. cap. 14. num. 14. & in com. 3. de reg. super cap. nullam. 18. q. 2. num. 48. & sequenti, necessitas non solum extrema, sed grandis, non solum præcedés, sed etiam superueniens parentibus filiorum religiosorum, etiam post professionem eorum, est iusta causa, vt superiores possint dare ipsis licentiam manendi extra monasterium causa eis subueniendi.

2 Secundo, quod præfatus Prouincialis peccauit, faciendo præfato consulenti facultatem manendi extra monasterium absque habitu regulari: quia solus Papa potest illam facere, vt diximus in præfato cap. nullam. num. 49. & probatur in cap. 2. ne clerici vel monachi, lib. 6. & satis in cap. sanctimonialis. 23. dist. & cap. clerici. il 2. de vita & hone. cler. quatenus habet, religiosum etiam factum Episcopum debere sui ordinis habitum gestare.

Tertio, quod, quia ægre ac difficulter dispensat Papa, vt religiosus maneat ob hanc causam foris absque habitu regulari, & prælati inferiores ægre sustinent & patiuntur vt huiusmodi religiosi remaneant foris habitu retento, frequenter aliqui religiosi non fruuntur præfata facultate, qua vt frui possint, quid facere debeant, admonuimus vbi supra num. 49.

3 Quarto, quod omnes causæ, quas D. consulens allegat pro iusta causa faciendi sibi facultatem manendi extra monasterium, videntur efficere vnam sufficientem ad illam concedendam. Tum quia prædicta vtriusque Thom. opinio videtur communiter recepta. Tum quia, quando aliquid in genere determinatur, eius specificatio relinquitur arbitrio iudicis, l. 1. ff. de iure delib. cap. de causis. de offic. deleg. cum vtrobique not. & prædictæ omnes causæ videntur arbitrio boni & prudentis iudicis efficere vnã iustam causam præfatæ facultatis consequendæ.

4 Quinto, quod Illustriss. Illustrissimorum Congregatio declarationi dubiorum Conc. Triden. deputata habeat facultatem dispensandi in hoc casu, nullo iure communi probari videtur, nec iure particulari, quod ego sciam; cum aliud sit dubia Concilij declarare, aliud contra Concilia & canones dispensare; & à separatis non fit illatio, cap. ad audientiam. de decim. Quin etiam arbitror præfatam Excellentissimam Congregationem non posse ob prædictam causam concedere facultatem manendi foris absque habitu regulari, etiamsi haberet potestatem faciendi facultatem ob prædictam causam manendi foris, vt habent Generales, & Prouinciales ordinum suorum. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Regularem etsi prælatus possit ob delicta per suam diffinitiuam sententiam habitu spoliatum ita ab ordine eijcere, vt possit sub Episcopo in habitu clericali viuere; hoc tamen per suam dispensationem, etiam ob infirmitatis vel parentum paupertatis causam, concedere non potest.*

2 *Regulari, vt propter infirmitatem vel parentum paupertatem extra claustrum, retento tamen habitu, & obedientia regulari, stet, concedere potest eius prælatus.*

CONSILIVM LXXIII.

QVAERITVR, vtrum qui propter ægritudinem impetrauit licentiam à Priore Generali ordinis S. Augustini manendi extra claustra vnà cum absolutione à voto, possit in habitu clericali decenti sub obedientia ordinarij Missas, & alia diuina celebrare, & de bonis licite acquirendis disponere.

1 Respondeo quod non. Tum quia nullus inferior Papa potest facere facultatem religioso, vt dimittat suum habitum, & dimisso illo assumat clericalem, vel alium, & viuat sub obedientia ordinarij. Tum quia nullus prælatus inferior Papa potest absoluere religiosum ab obedientia sui ordinis, nisi declarando per suam sententiam eum non esse professum, vel
2 priuando per eam propter sua delicta, & eijciendo eum ab ordine. Tum quia propter ægritudinem quamlibet incurabilem superuenientem monacho post professionem non debet eijci monachus ab ordine, & obedientia eius; sed debet eum curare suis impensis, & quam optimo modo dispensare posset cum eo id volente, vt retento habitu maneret in aliquo loco honesto, sub obedientia tamen ordinis, vt succurreretur ei impensis cognatorum suorum, vel aliorum, qui vellent eius curationi subuenire, & eius infirmitati opem ferre. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Clausura regularibus indicta est solo iure humano, potestq. prælatus facere licentiam suo subdito, vt retēto habitu extra monasterium, sub obedientia tamen regulari moretur, & hoc nedum ex causa subueniendi parentibus, num. 2. sed vt fiet obses pro monasterio, vel inseruiat Episcopo pro Vicario & cubiculario, nu. 3. & pro quacumque alia legitima causa, donec ea subest. num. 4. & 5.*

3 *Regularis potest dari obses pro monasterio.*

CONSILIVM LXXIV.

FRATER quidam sancti Francisci regularis obseruantiæ professus, cū esset inquietus, & insolens, faceretq. aliqua crimina, & delicta, propter quæ fuit à superioribus suis incarceratus, & detētus, qui cum de ipso carcere euasisset, & ita apostata per aliquod tempus extitisset, Romam venit, ac per S. Inquisitionis officium incarceratus propter aliqua delicta, & tandem conuictus, fuit ad triremes condemnatus: & cum in ipsis existeret, à Tur-

à Turcis captiuus ductus fuit, vbi pessimam captiuitatem per annos nouem sustinuit: de qua exiens, cum nollet ad religionem redire, iterum per dictum officium S. Inquisitionis in ciuitate Valentina fuit incarceratus, & postremo ad triremes per aliquot annos condemnatus. quibus transactis, pœnitentiaq. completa, in libertatem deuenit: consulensq. sibi quo modo magis Deo placere posset, timensq. fratrum consortium, & communicationem, ne aliquando aliquis ob prædictas incarcerationes & condemnationes ipsum improperaret, aut contumelijs afficeret; cum sit nobilis genere, cupit vitam & statum sibi assignari, vt melius securiusq. sublata occasione Deo inseruire possit. Quapropter desiderat sibi licentiam & facultatem impartiri, vt eodem habitu retento possit vitam eremiticam regulariter agere, vel in aliquo hospitali, vel ecclesia, præstita per eum obedientia loci, vbi fuerit, ordinario, siue Reuerendiss. suo tantummodo Generali. Quæritur, vtrum attentis supradictis possit in conscientia prædictus Reuerendiss. Generalis prædictam licentiam & facultatem concedere. Additur præterea in facto, prædictum consulentem esse genere valde illustriss. & ingenio valde iracundo, & ad retaleandum propenso, manuq. promptum: & quia verisimile est, multos fratres in multis locis multorum conuentuum, eidem, si moretur in eis, frequenter apostasiam prædictam, cum damnationis remigio, & infamia seruitutis prædictæ exprobraturos, & quod ipse eiusmodi opprobria non æquo animo laturus, sed per se, aut per cognatos & amicos retaleaturus, & excitaturus noua scandala, & tumultus, ob quæ denuo oportebit eum damnari, & cum opprobrio suæ gentis & ordinis ad easdem triremes remitti. Additur item, quamdam affinem eius valde illustriss. ædificasse monasterium discalceatarum, cui gratissimum esset vt prædictus consulens seruiret eis pro sua eruditione, facundia, & arte dicendi, concionando tam eis, quam alijs, cum decore generis sui, & decore ac commodo ordinis sui. Additur & tertio, multos proceres cognatos, & affines consulentis esse valde addictos & deuotos ordini suo prædicto Minorum, & probabiliter animos suos ab eo aliqua ex parte alienaturos, si viderint prælatos eius nolle misereri consulentis tamdiu & diuerse afflicti, sed velle ipsum duplici contritione conterere, contra cap. 1. Nahum Prophetæ, & cap. quid ergo. 23. q. 5. & cap. ea vindicta. ead. causa q. 4.

1 Pro parte negante huius quæstionis faciunt primo illa tria argumenta, quæ formauimus nos in nostro com 4. de reg. super cap. statuimus. 19. q. 3. à num. 29. ad probandum clausuram religiosorum esse iure naturali vel diuino iussam: & consequenter à nullo humano superiore posse illam vlli religioso relaxari.

Secundo, quod nullus prælatus inferior Papa potest contra legem Ecclesiæ, etiam humanam, dispensare, nisi in casibus expressis; eo quod inferior non potest legem superioris tollere, vel arctare, arg. cap. inferior. 21. dist. & cap. cum inferior. de maior. & obed. & ita communiter resoluitur in cap. at si cleric. §. de adult. de indic. at constat clausuram prædictam, etsi non lege Dei, lege tamen vniuersalis Ecclesiæ esse inductam, cap. placuit, cap.

cap.monachi.il 2.16.q.1.& nullo iure videtur caueri, vt prælatus ordinis Minorum possit dispensare circa prædictam clausuram tam late, ac in quæstione proponitur: ergo,&c.

Non obstantibus tamen prædictis pars affirmatiua videtur verior: Primo quidem per omnia illa, quibus in prædicto cap. statuimus. & prædicto num.29. satis perspicue probauimus iure humano,& non naturali,vel diuino clausuram religiosis esse indictam.

2 Secundo,quod S.Thom.in 2.2.q.101.art.4.communiter receptus, & à nobis relatus in cap.nullam.18.q.2.num.48.definit, quod prælatus potest dispensare cum monacho,vt maneat extra claustrum,habitu suo retento, ad subueniendum parentibus, qui in illius subuentionis necessitatem etiam post professionem inciderunt.

3 Tertio, quod etiam pro debito monasterij monachi possunt in obsides dari,cap.ex rescripto,de iureiur.

Quarto,quod religiosus potest esse vicarius Episcopi de consensu prælati secundum Card.recept.in clem.2.de rescript.q.16.& Rota, quam nos citauimus in cap.non dicatis. num. vlt.12. q. 1. potest item esse cubicularius Episcopi, vt diximus in cap. statuimus. 19.q 3. num.15. iuxta Panor. in cap.quanto. de offic.ord.num.1. per cap.cum pastoris. 2.q.7. Procurator item patroni,amici, vel principis, vnde vtilitas saltem latens redundaret in monasterium, secundum Innocentium recept.in cap.cum I. & A. de re iudic.

4 Quinto,quod prælati ordinum possunt ex iusta causa eijcere ab ordine suo religiosos suos, etiam professos,etiam priuando eos habitu, vt in regulis B.Augustini,& B.Benedicti exprimitur, & probauimus nos in commentario cap.non dicatis.12.q.1. num.65.contra Cardinalem in clem.ne in agro.§.quia vero.de stat.monach.

Sexto, quod eadem ratione, qua potest hæc facere, poterit etiam alia de iusta causa dare religioso suo facultatem manendi extra monasterium,
5 illa causa durante: ratio enim,cur in præcedentibus casibus potest prælatus concedere facultatem manendi foris, est, quod iusta id causa exposcit in illis.

Septimo faciunt illa verba Aug. relata in cap. prodest. 23. q.5. *siue plectendo,siue ignoscendo,hoc solum bene agitur,vt vita hominum corrigatur.* & candido animo perpensis omnibus, quæ in hoc argumento deducuntur,optimus modus corrigendi vitam prædicti consulentis videtur esse is, qui in sua petitione continetur. Tum quia per illum ouis errans ad suas caulas reducitur. Tum quia ordinis Minorum decori consulitur. Tũ quia splendor generis consulentis non contemnitur; & commoda, quæ à suæ gentis proceribus in ipsum ordinem manare solent, conseruantur, & augentur. Tum quia generosum ingenium, quod ægre terroribus & pœnis flectitur, sæpe charitate atque beneficentia ad virtutem trahitur, & in officio sancto continetur.

Non obstant pro parte negante citata. Non primũ:quia in primo argumento pro parte affirmante adducto, citatur locus, vbi perspicue proba-

tur clausuram monachalem non esse iure naturæ, neque diuino inductam.

Non etiam obstat secundum: quia in alijs argumentis probatur, posse prælatum iusta de causa facere religioso facultatem manendi extra claustra: & in casu proposito, si omnes circumstantiæ in eo tactæ satis perpendantur, non tantum vna, sed multæ apparebunt causæ concedendi facultatem manendi honeste in locis honestis, meditando, & faciendo honesta extra monasteria aliquo modo in quæstione proposito. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Apostatis à religione quomodo consulendum, & num. 2. & quid ipsi facere debeāt, ad hoc vt obediant mandato eis facto, vt prius requirant an possint beneuolos receptores reperire. num. 3.*

4 *Receptores beneuoli intelliguntur ij, qui possunt recipere & incorporare religioni.*

CONSILIVM LXXV.

NEMO negare potest, apostatas, qui sui sacri ordinis habitu relicto vagantur, dignos esse regulariter vituperio, indignosque auxilio. Tum quia manum ad aratrum missam contra consilium euangelicum Lucæ 9. retrahunt. Tum quia multa addunt, & omittunt digna, quæ dure castigarentur, cum ceteris paribus omnia in eis peccata sint aliquanto maiora, etiamsi ob solam circumstantiam religionis non fiant semper mortifera quæ absque illa solum sunt venialia, secundum S. Tho. receptum in 2.2. quæst. 188. art. 9. ob quæ & alia multi nullo eos alio remedio iuuandos putent, quam vt redeant in monasteria vnde exierunt, pœnas omnes quantumlibet graues eis paratas subituri: & quod, si redire noluerint, vel redeuntes non recipiantur ab eis, nulla præterea de illis cura habeatur, immo tamquam perditæ & derelictæ oues relinquantur à dæmonibus vt plurimum deuorandi. Nos autem illis assentimur,
2 qui putant, primum, eos qua parte fieri potest, tum blandiendo, tum terrendo inducendos esse, vt ad idem aratrum, in quod manum miserant, redeant, & ita pareant, vt contumacia & inobedientia, quibus vsi sunt, in duplicatam obedientiam & reuerentiam commutentur. Deinde, quod si ad id non potuerint induci, audiantur ex quibus impediuntur, & iuxta illarum varietatem eis prouideatur: alijs quidem facta facultate transeundi ad alia eiusdem ordinis monasteria, alijs ad alias eiusdem ordinis prouincias, alijs ad alios ordines æquales, alijs etiam ad laxiores, cum clausula tamen, vt in claustro more aliorum indigenarum perpetuo viuant: alijs, vt præstito obedientiæ voto aliquibus alicuius ordinis prælatis etiam non mendicantis, & superioribus eorum, qui recipiant onus reddendi de illis rationem Deo, possint manere extra claustrum sub cura & regimine ipsorum, & superiorum eorum, quibus, sublatis primis, exhibebunt & indicabunt se esse obedientiarios ipsorum, resedereque in tali oppido vel loco, parati sibi in omnibus licitis & honestis, de more probatorum religiosorum, parere. Postea vero si

ro si

ro si non inueniunt prælatum, qui sui ordinis habitum eis tradere, & onus prædictum reddendi de illis rationem suscipere velit, deligant episcopatum aliquem, cuius Episcopo præstita obedientia in suo episcopatu sub eius cura, vota paupertatis, & castitatis solemnia in habitu clericali honesto, de more aliorum eiusdem ordinis probatorum obseruent, impensis Episcopi, vel de quæsitis per se honeste, facta eis facultate, vt ea in suos honestos vsus conuertere possint. Hæc omnia fundantur in eis, quæ scripsimus in com. 4. de reg. super cap. statuimus. à num. 13. vbi postquam nixi fuimus probare ob multas causas esse miserendum fratrum conuentualium nuper à suis sedibus in Hispanijs deiectorum, laudando remedium præstitutum ab Illustriss. Cardinalibus in id deputatis, monstrauimus non esse illud sufficiens, num. 16. in hæc verba:

3 *Quæritur, an prædictum remedium prædictis fratribus Minoribus conuentualibus à S. D. N. & ab Illustrissimis ac pientissimis Cardinalibus in id deputatis tantæ multitudini plene satisfaciat.*

Ad quod respondeo primo, illud esse quidem prouidum, iuri consonum, & magnũ magnæ religionis decernentium argumentum, nõ tamen plene videri eis satisfacere. Tum per proxime dicta. Tũ quia nulli, vel certe paucissimi satis æquo animo transeũt ad alios ordines, alios habitus religiosos induturi: partim quod parũ vnquã fuerunt eis bene affecti: partim quod credunt multa opprobria & conuitia in illis se passuros: & vt Nicolaus Papa loquẽs de monastica vita ait in cap. præsens. 20. q. 3. quod quis non eligit, nec optat, profecto nõ diligit; quod autem non diligit, facile cõtemnit. Tum quia feruntur plures quam mille: & palã est non posse omnes illos inuenire tot beneuolos receptores ad alendos eos perpetuo in claustro, neque apud mendicantes, neque apud nõ mendicantes. Adeo quidẽ, vt acceperim à fide dignis, & prudentibus, vix inuenturos 40. huiusmodi beneuolos receptores in Hispania cum onere perpetuo tenendi & alendi eos in claustro. Tum quia paucissimi, aut nulli eorum quærunt apud omnes non mendicantes, sed solum apud tres ordines iure communi prædicto expressos. Tum quia etiam apud illos tres pauci exacta diligentia, quæ eis præcipitur, quærunt, nec adeo cãdido & vero animo, ac opus esse & requiri supra dicitur: & ita accipiunt ansam, vt ante exactam diligentiã quærendi eos apud mendicantes, quærant apud non mendicantes, cõtra verba & mentem S. D. N. & sic de remedio & medicina faciunt venenum & exitium. Tum quia vix vlli beneuoli receptores non mendicantes retinebunt eos perpetuo in claustro, vt vernaculos, eo quod quærent, & vtinam non fingant causas, & occasiones emittendi eos ex[illegible] claustra. Tũ quia vix poterunt ipsi æquo & placido animo in eorum claustris perpetuo manere, priuati contentis in clem. 1. de regularibus, quæ priuat eos voce actiua, & passiua, & capacitate beneficij, & officij cuiuslibet, etiã Vicarij, & Vicesgerentis: adeo quod ibi ait gloss. in verbo officia, quod non possunt esse Sacristæ, Camerarij, Castaldi, & Oeconomi, & cetera, nec prædicare. Quis autem eruditus, & bene moratus, quales sunt plurimi eorũ (feruntur enim esse circiter centum in sacra Theologia doctores, & egregij prædicatores) ferre possit perpetuo conuiuere multis iuuenibus indoctis, & fortassis parũ bene moratis praeuntibus eum voce, officijs, beneficijs, prædicatione, & alijs praeminentijs? iudicet is, qui ex se cognoscit, quæ sunt proximi sui. Eccles. 31. & illud adagium gloss. in l. 1. §. veteris. ff. de acquiren. possess. Etiam asinus intumescit, cum per comparem

parem

parem apprehenditur. Hæc ibi,& paulo prius num. 14. monuimus vſuros remedio prædicto Illuſtriſſ.Cardinalium,in hæc verba. *Quod prælati ordinum, ad quos tranſeunt,non poſſunt eos recipere ſine ſuorum conuentuum conſenſu, pluſquam alios nouitios, quos ſecundum communem rationem & conſuetudinem recep-*
4 *tam de conſenſu conuentuum ſuorum recipiunt,vt dixi in cap.nullam.18.q.2. Quia verba illa,Beneuolos receptores, referuntur ad potentes recipere, & incorporare ordini. Vnde non ſufficit præſtare obedientiam ſoli prælato, vt ante Concil. prædictum ſolebat fieri; ſed oportet vt de conſenſu totius conuentus, vel maioris partis, recipiantur,vbi nouitij ſic ſolent recipi; cum ad valorem actus non ſufficiat voluntas ſine poteſtate, ſicut nec poteſtas abſque voluntate, cap. cum cauſa. cum gloſſ. & ei annotat. de offic.deleg.*

SVMMARIVM.

1 *Habitum religionis eiectus,taliter quod ius repetendi monaſterium illi non competat,geſtare non tenetur,immo non poteſt:at qui exiuit,& cui ius illud repetendi competit, licet non recipiatur, etiamq. quod monaſterium eſſet deſtructum, non poteſt etiam de licentia ſui ſuperioris non portare:& hoc etiã dato,quod ex non geſtatione nullum,& ex geſtatione aliquod naſceretur ſcandalum,num.3. & ſi quis ob dictas cauſas bona fide crederet id ſibi licere,poſſet à peccato mortali excuſari: qui tamen Romæ moratur,deberet ad plenam tranquillitatem animi ſui à Papa petere verbalem ſaltem licentiam.num.4.& 5.*

2 *Habitum non alienæ,ſed propriæ religionis palam deferre tenetur profeſſus,niſi eũ iuſta excuſet cauſa.*

CONSILIVM LXXVI.

VOLENS Pontifex,vt monaſterium S.Marię deſolatum per moniales inhabitaretur, ad illud tranſtulit Abbatiſſam cum D.C. & nonnullis alijs monialibus cum poteſtate accipiendi nouitias: ſed intra biennium omnibus alijs ob aeris intemperiem mortuis, dicta C. ad mortem ægrota,recepta à primo monaſterio parte ſuæ dotis,ad propinquos ſe recepit, & recuperata ſanitate, iuſſu ordinarij tamquam gubernatrix acceſſit ad duo alia monaſteria: quibus deſtructis,cũ ad primum omnino derelictum & peſtilens redire non auderet, petijt ſe in primo recipi,& reiecta à Vicario Vrbis hoc ore tenus accepit reſponſum,vt ſtaret extra eo meliori modo,quo poſſet; vnde ipſa ad euitandum ſcandalum, à ſe ipſa dimiſſo habitu proprij ordinis, accepit habitum religioſum in genere. Dubitatum fuit, an eſſet tuta in conſcientia.

1 Pro parte affirmante facit, quod eiectus ab ordine non videtur teneri ad deferendum illum.

Pro parte vero negante facit,quod alia ratio videtur de eiecto,qui non habet ius petendi vt recipiatur in monaſterium; alia de exeunte cum licentia, & habente ius petendi vt recipiatur: & præfata conſulens non eſt eiecta, ſed honeſta de cauſa & de iuſta ſuperioris licentia in alium locum ad pium opus miſſa.

Secun-

Secundo, quod præfatus D. consulens erudite allegat omnia substantialia, quæ pro præfata domina allegari posse videntur merito, licet pro sua modestia noluit asserere omnino partem, quam fulcit, esse veram. Tum quia regula generalis habet religiosum habitum suum relinquentem esse ipso iure excommunicatum, cap. 2. ne cler. vel monach. lib. 6. Tum quia licet eiectus ab ordine non teneatur deferre habitum illius, immo iuste non possit; non tamen vllibi reperio scriptum, quod destructo monasterio, vel nolente monachum suum recipere, ipse possit suum habitum relinquere auctoritate propria, neque (vt puto) auctoritate superioris sui, inferioris tamen Papa.

2 Tertio, quod non videtur excusanda saltem in foro exteriori à gestatione habitus ordinis S. Benedicti, eo quod deferat alium, per quem significatur quod sit religiosa: quia religiosus tenetur deferre specialem habitum suæ religionis, & patentem, nisi iusta quæpiam causa eum excuset, per ea quæ D. consultor citat.

3 Quarto, quod dubitari posset, an iusta causa id faciendi conflari possit, partim eo quod noluerit recipere illam præfatum monasterium D. Ambrosij, partim quod Illustriss. Vicarius super hoc ei non prouidit, partim quod tanto tempore ita incessit, partim quod nullum ex hoc generatur scandalum, & ex contrario aliquod nasceretur: & quidem certum est ex
4 his conflari iustam causam dispensandi, & forte etiam quo ad hoc vt ipsa non peccet, saltem mortifere, bona fide gestando illum, per illud Innoc. in cap. per tuas 2. de simon. quod transgrediens ius humanum bona fide per errorem eius non bene intellecti non peccat mortifere; quod commendauit Bald. in l. ab eo. C. quomodo & quando iud. & Felin. in cap. 1. fall. 7. de re iud. quibus soleo addere D. Tho. & expressius Caiet. in 2. 2. q. 47. art. 3. vt est videre in Man. confess. prælud. 9. num. 8. & melius cap. 23. num. 42.

5 Quinto, quod cum ipsa degat Romæ, vbi est præsentia summi Christi Vicarij, deberet ad plenam sui animi tranquillitatem impetrare à Papa vel verbalem dispensationem, quam S. Sanctitas facile concedet, &c.

SVMMARIVM.

1 *Habitu & ordine suum subditum regularem ob delicta & incorrigibilitatem priuare potest prælatus: eiecto autem, vt aliam ingrediatur religionem, iubere non potest. num. 2.*

2 *Iudex nec extra locum sui territorij iudicare, nec in loco exempto præcipere quid potest, nec aliquid iubere pro tempore quo non erit iudex.*

2 *Inhabili tẽpore aliquid disponere, vel illud cõferre in tẽpus quo erit inhabilis, paria.*

2 *Clericus à iudice laico citatus, cõparere non tenetur, nisi dubium sit an sit clericus.*

3 *Eiectus ab ordine regularis tenetur se præsentare ordinario, sed prælatus eijciens id ei præcipere non potest.*

CONSILIVM LXXVII.

QVAERITVR primo, an Prouincialis fratrum Augustinianorum possit regularem suum subditum, propter delicta, etiam incorrigibilitatem, priuare habitu, & ordine.

Secundo,

Secundo, an possit abijcere ab eis perpetuo.

Tertio, an possit iubere illi, vt ingrediatur aliam religionem strictiorem intra sex menses.

Quarto, an possit iubere, quod, si non inueniet receptores, præsentet se coram ordinario, sub quo victurus est.

1 AD PRIMAM præfatarum quæstionum respondetur breuiter, quod sic, per ea quæ scribimus in com. 2. de reg. super cap. non dicatis. 12. q. 1. num. 36. & in com. 3. super cap. nullam. 18. q. 2. num. 51.

AD SECVNDAM respondetur etiam quod sic.

2 AD TERTIAM, quod non: quia regulariter iudici extra territorium iudicanti non est parendum, l. fin. ff. de iurisd. omn. iud. & cap. 2. de constit. lib. 6. Vnde clericus citatus à iudice laico non tenetur coram eo comparere; nisi sit dubium an sit clericus, iuxta gloss. recep. in cap. conuenior. verb. congrueret. 23. q. 8. & iudici ordinario non paretur in loco exempto, vt tradit Decius cum citatis ab eo in d. l. fin. num. 2. & quod, sicut iudex non potest iudicare extra territorium & locum, vbi habet iurisdictionem, ita non potest extra tempus, intra quod habet illam; quia valet argumentum de loco ad tempus, l. vinum. ff. si cert. pet. Cum ergo Prouincialis habeat iurisdictionem in suum religiosum, quanto tempore sibi subditur, & non vltra, iussum eius obligat illũ quanto tempore subditur illi. At, simul ac priuatur habitu, desinit esse ei subditus: ergo non potest illo tempore illum obligare. Tum quia paria sunt, facere aliquid tempore prohibito, vel in tempus prohibitum nam, sicut donatio coniugis facta coniugi tempore quo est coniux, non valet; ita donatio sponsi, pro tempore quo est futura coniux, non valet, l. sponsus sponsæ. ff. de donat. inter virum & vxor. & vt institutio, qua incapax hæres instituitur, non valet; ita nec institutio alicuius capacis, pro tempore quo erit incapax, valet, l. in tempus: cum ei adnot. ff. de hæred. instit.

3 AD QVARTAM respondetur, quod illud præceptum valebit, quatenus est præceptum canonis, & Papæ, iubentium, vt regularis eiectus ab habitu & ordine regulari, subiaceat Episcopo suo in habitu clericali, per notata in cap. fin. de regular. non tamen valeret, quatenus est præceptum Prouincialis, & superioris, ferentis sententiam depositionis ab habitu regulari, & ordine, per prædicta, & ea, quæ posuimus in com. 2. de reg. super cap. non dicatis. 12. quæst. 1. num. 33. Salua, &c.

Pro his quæ tradit auctor hoc consilio 77. & 78. 79. ac 80. Aduerte prudens confessionum auditor, ne hæc indulgentior Nauarri doctrina, quæ ex compassione, qua infirmioribus pænitentibus afficiebatur, processisse videtur, alicui in occasionem sibi nimium blandiendi existat. Nam cũ, vt ipsemet ex vtroque Tho. ait in comment. 1. de regular. nu. 10. regularis ille sit in statu peccati mortalis, qui animum tēdendi ad perfectionem secundum regulã non habet; vtique probabilior circa prædicta videtur doctrina Soti, qui lib. 7. de iust. q. 2. art. 1. ad finem concludit, eum, qui ceu incorrigibilis à monasterio expellitur, tunc demum tute in sæculo morari, si postquam seipsum (vt tenetur) correxerit, ad monasteriũ rediens, per ipsum non steterit quo minus recipiatur. Sed & alia auctoris conclusio, qua asserit, per sententiam, qua incorrigibilis in-

lis iuste & diffinitiue eijcitur, adeo omnem obligationem, qua professus religioni tenebatur, extinguere, vt non possit reuiuiscere, talemq. conclusionem non esse contrariam cap. fin. de regular. quod solum quo ad iniuste, vel per interlocutoriam eiectos procedit, periculosa pariter existit: quandoquidem dicta decretalis expresse loquitur etiam de illis eiectis, qui secundum ordinem regularem non possunt amplius recipi; qui non possunt esse alij, quam iuste & diffinitiue eiecti. Videtur præterea hæc auctoris restrictio singularis: sed & Fed. de Senis cõs. 134. ita habet: Ad hoc vt monachus possit à claustro plene absolui, necesse est vt ad aliud monasterium, vel ad curam animarum transferatur. Vnde verior videtur sententia Vberti super regulam S. Aug. c. 99. quem sequuta est Illustrissima & doctissimorũ religiosorum abundantissima religio Prædicatorum, quæ in suis constitutionibus dist. 1. cap. 19. in Capitulo generaliter habito Parisiis 1276. ita habet: Ille autem, qui propter culpam suam eijcitur à prælato, adhuc est subditus, sicut ouis morbida, quæ licet expulsa à grege, adhuc est pastoris: vnde talis expulsus non est absolutus ab obedientia prælati, quousque transierit ad aliquam religionem, & in ea professus fuerit, sicut ponit Magister Vbertus super regula. Sanctus item Bonauentura super regulam S. Benedicti c. 29. agens de illo, qui si tertio receptus, iterum eijcitur, non potest amplius recipi, ait: Aduerte quia hæc clausula refertur ad eiectum, cui adimitur ius implorandi officium iudicis, vt recipiatur; non autem ad prælatũ, cui facultas non tollitur, scilicet repetendi. Federicus item cons. 38. interrogatus quomodo prouidendum esset illi, qui ex eo quod eiectus ab ordine cum prohibitione delationis habitus, cum non posset impetrare vt cum ordinis disciplina reciperetur, nec aliam religionem volentem eum recipere posset inuenire, in habitu sacerdotali, non tamen omnino religioso, viuebat in sæculo; respondit, Episcopũ debere curare, vt in aliqua religione recipiatur; & si id non posset, vt ipse eundem ad professionem in genere recipiat, & ei deputet habitum non clerici sæcularis, sed potius religiosum seu regularem, & det ei aliquem modum viuendi, ita vt etiam seruet vota. Ex quibus (licet id quod ait Feder. de professione emittenda in manibus Episcopi non habentis monasterium, cui incorporetur, non sit modo admodum certum) colligitur fore forte magis tutum vt confessarij moneant sic eiectos, ne prædictis assertionibus ita superficialiter adhæreant, de illisq. sibi blandiantur: sed ipsis magis prospiciant, maxime stante quodam priuilegio aliàs Minoribus, vt patet in eorum monumentis concessione 261. concessio, quo aliæ religiones saltem per viam communicationis gaudent, inhibente ipsis electis officium docendi & prædicandi: & quod ipsi ex dicta causa eiecti videntur effecti infames, vt notat Lapus ad dictũ consil. Federici 39. sciantq. quod sicut translatus non desinit esse monachus primi monasterij, nisi postquã factus fuerit monachus alterius, vt supra cons. 61. & 64. ita nec ipsi, donec aliã profiteantur religionẽ, vel ad parochialem obtineant se transferri, desinunt esse monachi primi monasterij. & forte etiam alicui nouũ videbitur, quod iuste eiectus, secundum auctorem cons. 78. qui tamen alibi videtur variare, retineat ius contra monasterium, & quod monasterio in eiectum nulla reseruetur potestas. Multa alia possent ad hæc adduci, quæ omitto, cũ & hæc admonitionis metas iam excedant.

SVMMARIVM.

1 Eiectus per diffinitiuam ab ordine desinit esse sub potestate ordinis, num. 2. vnde licentia prælati ordinis ei non prodest, nec nocet quo minus possit aliã quãcumque

religio-

religionem intrare, vel sub Episcopo in sæculo viuere, num. 1. secus si iniuste vel non diffinitiue eiectus fuisset. & hi sunt quos prælati tenentur requirere, & reducere ad monasteria num. 3.

3 *Eiectum iuste & diffinitiue, volentem reuerti, tenetur prælatus ad formam cap. fin. de regular. recipere, licet si eiectus nolit, non possit cogi; cum obligatio, qua tenebatur religioni, sit extincta. num. 2.*

CONSILIVM LXXVIII.

GENERALIS N. seruatis seruandis tulit sententiam diffinitiuam priuationis habitus, & expulsionis ab ordine contra B. fratrem suum propter demerita. Quæritur, an d. B. omnino remaneat exemptus à iurisdictione prædicti Generalis, ita vt sine illius licentia possit vel in sæculo viuere, vel ad aliam transire religionem.

1 Respondetur, quod prædictus Reuerendiss. Generalis nullam iurisdictionem habet super consulentem; quia per sententiam prædictam est exemptus à sua iurisdictione, argum. l. iudex posteaquam ff. de re iudic. & cap. in literis. de offic. deleg. & cap. fin. de reg. cum adnot. eis ab alijs ibid. & à nobis in com. 2. super cap. non dicatis. 12. q. 1. num. 33. & consequenter eius licentia nec prodest, nec obest ei.

2 Secundo, quod prædictus D. consulens sine vllius licentia potest & debet manere in habitu clericali subiectus Episcopo suo, per ea, quæ nos scribimus in d. com. d. num. 33.

Tertio, quod æque bene potest sine vllius licentia transire ad quamcumque regulam, siue strictiorem, siue æqualem, siue laxiorem, quam posset intrare, si numquam intrasset illam, à qua est iam solutus per præfatam sententiam, per quam extincta est obligatio, qua tenebatur illi regulæ: cum obligatio extincta non possit reuiuiscere, neque impedimentum tollere, vel afferre, l. qui res §. aream ff. de solut.

3 Quarto, quod non obstat prædictum cap. vlt. de reg. quatenus habet prælatos superiores ordinum teneri ad requirendum quotannis fugitiuos, & eiectos, & cogere monasteria ad recipiendum illos; quia loquitur de fugitiuis, & eiectis iniuste, vel inordinate per sententias interlocutorias, vel sine causæ cognitione latas, vel etiam de iuste & ordinate eiectis, sed volentibus ad monasteria redire, vt late respondemus in dict. comment. num. 36. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Regularis eiectus de monasterio licite potest in habitu clericali viuere sub obedientia Episcopi suæ originis, cui tenetur se præsentare, & cui exceptis necessarijs acquirit, quicquid acquirit, num. 4. estq. absolutus à religione, adeo vt non possit ab ea reuocari. num. 2. & hæc sunt vera, modo fuerit non per collusionem, sed iuste iurisq. ordine seruato per diffinitiuam expulsus. num. 1.*

2 *Monachus translatus legitime ad ecclesiam parochialem sæcularem liberatur à sua religione; nec etiam si postea illã dimittat, vel ea priuetur, vel deponatur, nu. 1. potest reuocari ad claustrum, sed remanebit sub Episcopo num. 2. & num. 1.*

CON-

CONSILIVM LXXIX.

AN EXPVLSVS à monasterio monachus, qui rogans suam receptionem non recipitur, possit manere in habitu seculari clericali sub Episcopi obedientia?

1 Respondetur, quod sic, vt recte consuluit Federicus cons. 38. addendo idem esse dicendum de monacho translato ad ecclesiam parochialem, quales sunt multi canonici regulares monasterij sancti Isidori, cuius corpus gloriosum honorifice ibi seruatur, & colitur, qua postea priuatur, vel deponitur.

Cui addo, primum eius dictum intelligendum esse de monacho expulso iuridice, causa cognita, per sententiam diffinitiuam, vel habentem vim eius, non autem de expulso per iracundiam, vel per collusionem prælati, & monachi aliqua de causa exitum eius optantis, quod aliquando fieri audiuimus: quoniam eiusmodi expulsio non valet: Tum quia facta per iracundiam non debent durare, cap. diuortium. de pœnitentia, 1. dist. in 1. cap. si quis iratus. 2. q. 3. Tum quia fraus & dolus nemini debent prodesse, cap. Sedes Apost. de rescrip. cap. de collusione detegenda. Tum quia sententia iuris ordine non seruato non valet, cap. ad nostram. il 1. de iureiur. l. prolatam. C. de sententijs & interlocut. omnium iud.

Secundo addo, quod monachus eiectus iuridice, non solum quando rogat vt recipiatur in monasterium, & non recipitur, vt ait Feder. sed etiam antequam roget, potest remanere in habitu clericali sæculari sub obedientia Episcopi: quia de rigore iuris non tenetur redire ad illud, vt nos late probamus in tom. 2. de reg. super cap. non dicatis, 12. q. 1. num. 38.

2 Tertio addo, quod non solum monachus priuatus, sed depositus ecclesia parochiali, ad quam fuit canonice translatus, ratione cuius suberat Episcopo, potest, & debet remanere sub obedientia Episcopi, sed etiam si sponte legitime renuntiauit ecclesiam. Tum quia in vtroque casu eadem ratio idem ius suadet: quia in vtroque casu est absolutus à sua religione, & in neutro potest reuocari ad claustrum, iuxta gloss. sing. in clem. 1. §. ad hæc. de statu monach. in verbo, claustrum. & probatur in cap. si quis iam translatus. 21. q. 2. & cap. quodam. 16. q. 2.

3 Quarto addo, quod nullo iure videtur probari id quod ait Fed. vbi supra, scilicet teneri Episcopum ad assignandum aliquem locum huiusmodi monacho, in quo seruet substantialia suæ regulæ, ad quæ seruanda tenetur, licet ab alijs absoluatur, secundum omnes. Sufficit enim, vt maneat, & viuat in aliquo loco honesto inter suos cognatos, vel amicos, vel solitarius.

4 Quinto, quod huiusmodi monachus tenetur adire Episcopum, & illi significare se esse monachum, & obedientiæ suæ subiectum, & paratum iussis ipsius iustis obedire, vt possit Episcopus curam eius & vitæ suæ suscipere, & bona, quæ quæsiuit, exceptis necessarijs ad viuendum, recipere, vt tradimus in dicto cap. non dicatis. num. 35. & rursus in cap. nullum. num. 46. 18. quæst. 2.

Sexto

Sexto addo, quod huiusmodi monachus remanebit subiectus Episcopo originario, cui ratione natiuitatis subijcitur, vt late probamus in d. cap. non dicatis. num. 34. quidquid Fed. vbi supra aliter dicat. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Eiectus iuste tanquam incorrigibilis per diffinitiuam ab ordine, non potest cogi vt ad ordinem redeat, nec vt ad alium transeat: & si id petijt, sed eius petitio non fuit admissa, ei non nocet. num. 1.*

2 *Eiectus per diffinitiuam [illegible] de voluntate superiorũ rediens, forte non potest sine noua professione recipi, saltẽ ad effectum, vt sic recuperet pristinum locũ & gradum.*

CONSILIVM LXXX.

N. PROFESSVS ordinis S. Dominici fuit expulsus & abiectus à prædicto ordine per superiores ordinis per sententiam propter incorrigibilitatem, & postea adhibuit diligentias vt reciperetur à prædictis superioribus, & ipsi illum admittere recusarunt.

Quæritur primo, an prædictus N. tuto remanere possit in sæculo sub ordinarij loci obedientia, adeo vt nec possit cogi vt ad ordinem redeat, nec ad alium se transferre teneatur.

Et licet, vt supra dictum est, prædictus N. de [illegible] adhibuerit diligentias vt reciperetur: nihilominus tamen vlterius [illegible] Quæritur secundo, an tenebatur diligentias prædictas facere? quia videtur quod per solam expulsionem absque prædictis diligentijs potest tutus in sæculo remanere, cum per expulsionem prælatus suus illum absoluerit à religione.

1 AD PRIOREM QVAESTIONEM respondeo, quod potest prædictus N. remanere tutus extra suum ordinem & monasterium: ita quod si nolit redire, non possit cogi ad redeundum à confessario in foro interiori, nec ab vllo iudice in foro exteriori, vt nos latius quam alij determinauimus disputando quæstionem pro vtraque parte in com. de reg. super cap. non dicatis. 12. q. 1. num. 33. quod autem minus possit cogi ad se transferendum ad aliam religionem, ea ratione irrefragabili probatur, quod nemo potest cogi ad crescendum per ascensum ad religionem, quam non est professus, textus cum glo. in cap. gesta. 74. dist. & quod nemo potest cogi ad virginitatem & castitatem, quam non vouit, seruandam, cap. integritas. 32. q. 1. & translatio ad alium ordinem, vel religionem, non potest fieri sine noua professione secundum omnes.

2 AD POSTERIOREM QVAESTIONEM respondetur, quod eiectus ab ordine per sententiam cum causæ cognitione latam non tenetur requirere, neque rogare superiores, vt eum velint recipere. Tum quia id nullo iure cauetur, & ita non est asserendum, cap. legatur. 24. q. 2. & §. consideremus. in authen. de trien. & semiss. collat. 3. Tum quia sententia per lapsum decendij transit in rem iudicatam, auth. hodie. C. de appell. & cap. cum sit Romana. eod. tit. cum eis adnotatis: & res iudicata pro veritate habetur, l. res iudicata. ff. de reg. iur. & contra rem iudicatam nulla partium

tium auditur per viam iustitiæ, cap. cum Bertoldus. de sent. & re iud. Tum quia, vt ad priorem quæstionem respondi, nullatenus ipse compelli potest redire ad ordinem, si non vult: quamuis illa rogatio & requisitio nihil nocet ei, si non fuit acceptata à superioribus, licet prosit ad augendam bonam opinionem de animo eius erga religionem. Quin etiam forte addi posset non posse ipsum redire ad suum ordinem ita, vt sine noua professione, etiam de consensu superiorum, recipiatur saltem ad eum locum, & gradum, in quo ante sententiam erat: quod tamen, quia noue occurrit in Pœnitentiaria, neque approbo, neque reprobo. Salua saniori sententia.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta ab ingressura monasterium, etsi possit defendi quod non comprehendatur sub verbis decretorum cap. 15. & 16. sess. 25. de reg. attamen sub eorum mente comprehendi videtur.*

1 *Lex exorbitans & pœnalis extenditur, vbi si non extenderetur, frustraretur.*

1 *Intellectus cap. 15. & 16. Conc. Trid. sess. 25. de reg.*

CONSILIVM LXXXI.

NOBILIS 13. annorum ingressura monasterium, antequam fieret nouitia, donauit bonam partem bonorum suorum suo patruo, eo quod decreuit intrare monasterium. Quæritur an valeat donatio, non obstante cap. 15. & 16. de reg. sess. 25. Conc. Trid.

1 Respondetur multa posse adduci pro vtraque parte quæstionis: nobis autem occurrunt duo breuiter respondenda. Alterum est, posse defendi propositum casum non includi sub verbis præfatorum duorum capitulorum. Alterum, consulendũ & iudicandum esse prefatam donationẽ minime valere, ratione illa neruosa, ꝙ lex etiam exorbitans & pœnalis extẽditur ad alium casum, ad quẽ si non extenderetur, frustraretur, cap. si ciuitas. de sent. excom. lib. 6. & cap. 2. de vsur. eo. lib. adiun. glo. ver. aliter facta. quæ cõmunis & recepta sententia est à Domin. & Fran. in cap. 1. de temp. ord. lib. 6. & à citatis per eos: & si præfata capp. nõ extenderentur ad hunc casum, passim frustrarentur: maxime autẽ extendenda videntur: quia donatrix hæc nobilis est, & paruula, & donauit parentibus, vel cognatis, cuius auctoritas est apud eam magna, & donauit facta expressa mentione de ingressu monasterij: & ꝙ ille ingressus prẹconceptus monet eã ad faciendam illam: quia huiusmodi puellæ facilius persuaderi possent ad donanda sua bona suis parentibus, cognatis, vel amicis, antequã ingrederentur, quam post ingressum. Quare arbitror futurã litem, si præfata donatio nõ muniatur aliquo firmo munimine. quia tamen vereor, ne præfata puella magis moueatur suasu hominum quærentium magis quæ sua sunt, quam quæ Christi, non audeo consulere quod munimen fuerit firmum quo ad homines, cum nullum mihi videatur satis firmum quo ad Deum, & D.N. Iesum Christum, qui nos docuit nihil prodesse homini totum mundum lucrari, animæ suæ detrimentum patiendo. cap. Matthæus. de simonia. Salua, &c.

Aduertendum referri sacram Congreg. censuiße, cap. 16. seß. 25. de regul. sibi locum non vendicare in donationibus factis ante susceptum habitum probationis.

SVMMARIVM.

1 *Donatio ab ingressuro religionem, antequam ingrediatur, & habitũ probationis assumat, facta cum pacto, vt eo non profitente esset inualida, censetur nulla ob non seruatam formam sacri Conc. Trident. nu. 2. cui ea quæ in hac donatione seruata fuerunt, nec æquipollent, nec æque vtilia sunt donanti, nec religioni. num. 5.*

2 *Solemnitas requisita ad actum omissa, si sit leuis, non vitiat actum, secus si sit de forma substantiali actus, qualis est omnis à lege cum clausula irritante requisita, num. 3. vel sub conditione, vel pro actu certo & determinato tempore agendo requisito. num. 4.*

5 *Intellectus cap. 16. sess. 25. Conc. Trid. de reg.*

CONSILIVM LXXXII.

1 AN DONATIO, seu renunciatio bonorum suorum facta occasione futuri ingressus in religionem ab eo qui religionem nondum ingressus est, neque habitum suscepit, cum pacto, quod in omnem euentum, in quem dictus donator ante professionem à monasterio exiret, dicta donatio esset nullius momenti, sit valida, non seruata forma præscripta in c. 16. sess. 25. de reg. Conc. Trid.

Pro parte affirmante facit primo, quod non refert quod de æquipollentibus fiat, l. fin. ff. mand. & cap. licet ex quadam. de testib. cum similib. & videntur æquipollentia donare intra duos menses ante professionem cum licentia Episcopi, siue vicarij, & donare ante ingressum monasterij, cum pacto, vt non valeat donatio in vllo casu, quo ingressus, vel ingressa exierit de monasterio, quod intrauit. Secundo quod regul. iur. lib. 6. est, *Plus continet in se minus*. & plus videtur prodesse ingressuro monasterium, quod donatio non valeat in aliquo casu, quo ipse egrediatur de monasterio, quam quod non valeat, nisi quando fuerit facta intra duos menses ante professionem de licentia vicarij; quia facta posteriore modo nullo casu videtur reuocari posse: in priore vero sic, quando exiret per dispensationem. Tertio, quod omissio leuis solemnitatis non vitiat actum, l. 1. §. fin. ff. de vent. inspic. tradit Bald. in l. 1. ff. de liber. & posthu. quem & alios in hoc citat Fel. in cap. cum dilecta. num. 10. de rescript.

2 Non obstantibus tamen ijs pars negatiua videtur tenenda. Primo quidem, quòd à verborum propria significatione non est discedendum, l. non aliter. ff. de leg. 3. cap. tua. de spons. At verba præfati cap. 16. accepta proprie significant, donationem huiusmodi, aliter quam in eo dicitur factam, non valere: ergo iudicanda est inualida.

3 Secundo, quod actus factus contra formam substantialem à lege præstitutam non valet, cap. cum dilecta. de rescript. immo nec factus præter formam, cap. prudentiam. de offic. deleg. at donatio facta priore modo videtur facta contra formam substantialem præstitutam in præfato cap. 16. ergo non est iudicanda valida. Quod autem præfata forma sit substantialis, & non leuis, probatur ea ratione, quod forma præstituta per legem habentem clausulam irritantẽ, est forma substantialis, & non leuis, arg. l. non dubium. & l. fin. C. de legib. & tradunt Fel. & quos ille citat in d. cap.

cum

cum dilecta.num.6. & 10. & præfatum cap.16.continet clausulam irritan-
4 tem,scilicet quod donatio aliter facta sit irrita & nullius effectus: & idem est,si forma daretur sub conditione,l.prætor. ff.de coll.bon.& tradunt Fel. & citati ab eo in d.cap.cum dilecta.num.6. & forma præfata Concilij satis videtur conditionalis,quatenus in effectu statuit,vt donatio si facta fuerit secundum illam formam,valeat.

Tertio,quod solemnitas requisita ad agendum actum certo tempore, censetur inducere solemnitatem substantialem, l. scire oportet. §. consequens.ff.de excusat. tutor.per quem hoc dicit Bald.in auth. quæ supplicatio.sub fi. C.de precib. imp. offeren. & præfatum cap.16. præfigit tempus præfatæ donationi faciendæ:ergo illa solemnitas est substantialis.

5 Quarto, quod præfati duo modi donandi non æquipollent sibi: nec forma,de qua quæritur, est tam fauorabilis ingressuris, quam forma statuta per Conc. in d. cap. 16. Tum quia forma præstituta à Concilio est fauorabilior professuro, vel professuræ, quam alia forma propter præsentiam Episcopi, siue Vicarij,quam requirit, quæ est magni momenti, vt renuncians renunciet sapienter, & non stulte, argum. l.non est verisimile. ff. de eo quod metus causa, & cap. nisi essent viri prouidi.de præben. Tum quia grauius est ingressuro monasterium facere donationem ante ingressum, & susceptum habitum, quam postea: partim quia perdit facultatem donandi alij postquam suscepit habitum: partim quia parentes, vel cognati volentes quærere bona ingressuri, vel ingressuræ monasterium,facilius possunt consequi suum propositum, persuadendo pueris & puellis ante ingressum, vt donent sua bona sibi, vel alijs, quibus volent, quam postquam ingressi fuerint monasterium, vel susceperint habitum: eo quod sunt iuniores, & minus sapiunt, & plus subijciuntur parentibus vel tutoribus, & plus habent timoris reuerentialis, vt palam est; è contra post susceptum habitum sunt liberiores,sapientiores,& est eis minus timoris reuerentialis, & habent plures consultores religiosos, vel religiosas, quæ vt personæ spirituales, & à mundanis separatæ, præsumuntur rectius eis consulturæ. Tum quia plurimum refert, an donationem faciant ante susceptionem habitus cum clausula, vt nihil valeat casu quo vellent exire, an vero non valeat, nisi facta secundum formam Concilij: nam difficilius est donationes iam factas reuocare, & in statum pristinum redigere, quã eas non facere, & in statu pristino retinere, iuxta illud, *Turpius eijcitur, quam non admittitur hospes*.cap.quemadmodum.de iureiur.& illud,*Melius est causam intactam seruare,quam post vulneratam remedium quærere*.l.fin.C.in quibus causis. præsertim quod vt plurimum in huiusmodi donationibus addunt notarij clausulam constituti, per quam donatarij fiunt possessores, l.quod meo.ff.de acq.possess. & possessores multis modis suas possessiones defendere solent,iuxta illud, *Magnum est commodum possessionis*.§.retinendæ. vers. & quia. Insti. de interdictis. Tum quod etiam sit quale quale præiudicium monasterijs,quæ intrant:quoniam per tales donationes priuant monasteria omni spe succedendi in bonis eorum per donationes, vel vltimas voluntates. Tum ob alia, quæ consultissime videtur sacrosanctum

Concil. circumspexisse. Per quæ palam est præfatos duos modos donandi longe differre, & non æquipollere: & sic cessant argumenta pro parte contraria formata.

Aduerte quia refertur resolutum à sacra Cong. dictum cap. 16. Concil. non habere locum in donatione facta ante susceptum habitum.

SVMMARIVM.

1 *Liberatio tutoris facta ab ingressuro religionem, si sit inter viuos, etiam si sit scripta testamento, subiacet irritationi sacri Concil. Trid. secus si sit pars testamenti non habens effectum nisi sequuta morte testatoris: quia sacrum Conc. irritat quidem vsque ab initio obligationes, & renuntiationes inter viuos, num. 2. sed non vltimas voluntates. nu. 3. An autem etiam irritet renuntiationem factam inter viuos sub conditione quod non valeat nisi sequuta professione, alia est quæstio. num. 4.*

CONSILIVM LXXXIII.

AN LIBERATIO tutoris ab administratione, facta in testamento ab ingressuro religionem, sit valida?

1 Ad quæstionem hanc respondetur, quod liberatio tutoris ab obligatione de reddenda ratione administrationis bonorum ingressuri monasterium in testamento facta fieri potest dupliciter, vno modo per viam contractus, siue dispositionis inter viuos, eo modo quo contractus, & donatio irreuocabilis fieri potest in testamento, ita vt incipiat esse valida irreuocabilis, & efficax à testamenti facti tempore, iuxta gloss. fin. & Bart. in l. hæredes palam. §. fin. ff. de testam. vbi late tractat Areti. & huiusmodi liberatio non valet, quia est quædam renuntiatio, vel quædam obligatio ad non petendam rationem, quæ fieri nequit ab ingressuro. Alio modo fieri potest liberatio præfata in testamento non alterando naturam testamenti, & tamquam accessorium ipsius; ita quod maneat reuocabilis, sicut ipsum testamentum est reuocabile; & quod reuocato testamento censeatur reuocata eiusmodi liberatio, quo modo videtur fieri posse: sed tunc non remanet tutor liberatus ab obligatione reddendi rationem, nisi post mortẽ ingressuri, per quam testamentũ firmatur, cap. cũ Marthę, de celeb. miss.

2 Nec obstat dicere quod huiusmodi liberatio & donatio vel obligatio in effectu est renuntiatio vel obligatio facta adiecto modo, vt non valeat in omnem euentum, quo ingressurus exierit monasterium ante professionem, vt alias diximus non valere: quia responderi potest præfatam liberationem secundo modo factam non valere à principio plusquã ipsum testamentum, neque esse plus irreuocabilem, quam ipsum testamentum, immo esse quoddam accessorium eius, sine quo nullam vim habet, & in effectu esse vltimam voluntatem, qualis non est donatio vel obligatio, de qua loquitur Conc. Trid. sess. 25. de reg. cap. 16. & quod Concilium non loquitur de vltimis voluntatibus, neque consequenter de accessorijs earum, quæ sine illis consistere nequeunt.

Non

3 Non obstat etiam dicere, quod ratio, quæ iam mouit Cōcilium ad annihilandas renunciationē & obligationem inter viuos, suadere videtur annullandas etiam esse vltimas voluntates: quia in effectu sunt donationes, vel renunciationes bonorum sub conditione, in euentu si non exierit monasterium. Quia respōderi potest negando illud: quoniam renunciatio, & obligatio inter viuos valet, & est efficax a principio: vltima vero voluntas nequaquam. Et si roges an renunciatio, vel obligatio conditionalis si professionem fecerit, valeat, cum sit inefficax vsque ad professionem factam: Respondetur hanc esse aliam quæstionem differentem a proposita, cui, cum vacauerit, Deo annuente respondebitur.

SVMMARIVM.

1 *Irregularitatum dispensationes Papæ regulariter reseruatæ.*
1 *Religionibus fere omnibus priuilegium concessum est dispensandi cum subditis circa irregularitates, excepta bigamia, & mutilatione, ac homicidio voluntario.*
2 *Episcopus originis regularem eiectum promouere potest.*
1 *Eiectus post professionem retinet dispensationem obtentam in religione.*

CONSILIVM LXXXIV.

QVIDAM N. frater professus ordinis M. promotus iam ad ordinem diaconatus eiectus fuit ob sua delicta ab ordine, & exutus ordinis habitu. Quæritur, de cuius Episcopi vel prælati licentia ordinari possit.

1 Respondetur primo, quod si præfatus D. consulens fuit eiectus ab ordine præfato ob aliquod delictum inducens irregularitatem, a qua non posset Episcopus absoluere, oporteret pro dispensatione recurrere ad Papam; si antequam eijceretur, nō fuisset dispensatum cum illo super ea per ordinis sui priuilegia; quia regulariter omnis irregularitatis dispensatio est Papæ reseruata, cap. 1. de re iudic. lib. 6. cum ei adnot. licet fere omnes ordines, & religiones habeant priuilegia, per quæ superiores earum possunt dispensare cū subditis suis super omnibus irregularitatibus, excepta illa, quæ prouenit ex homicidio voluntario, & mutilatione, ac bigamia.

2 Secundo, quod si delicta, ob quæ fuit eiectus ab ordine, non inducebant irregularitatem, neque aliam inhabilitatem, super quæ non posset Episcopus dispensare, poterit eius diœcesanus originarius recipere illum, & si habet beneficium sufficiens ad honeste viuendum, & est idoneus ætate, literatura, & moribus ad sacerdotium, ordinare ipsum presbyterio, facta ei fide prius de alijs ordinibus rite in religione susceptis, & facta dispensatione, si qua fuerit necessaria, super inhabilitate, quam ipse sua potestate ordinaria poterit tollere. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Regularis quicquid acquirit, siue suo, siue monasterij nomine, siue impersonaliter contrahendo, suo acquirit monasterio: fallit in Minoribus de obseruantia, qui acquirunt sedi Apostolicæ, nu. 2. quæ illis in actionibus actiue succedit; pasiuas*

autem non tenetur nisi de æquitate subire.num.3. at quæ ad tales per vltimas voluntates deuenerunt, priorum dominorum remanserunt.num. 2.

4 *Regularis ordinis Minorum de obseruantia, omnia, quæ per cõtractus acquisiuit, tenetur Sedi Apostolicæ, cui hæc acquiruntur, ita indicare, vt possit ea recuperare & habere.*

CONSILIVM LXXXV.

QVIDAM frater Minor de obseruantia apostata in sæculari habitu contrahendo quæsiuit aliqua iura, & obligationes pasiuas & actiuas: ita quod fuit factus multorum creditor, & multorum debitor, & reuersus ad suam religionem, & ab omni apostasia liberatus.

Quæritur primo, quid fiet de huiusmodi creditis & debitis.

Secundo, an præfatus frater posit facere de omnibus obligationibus præfatis vnum memoriale, & instruere prælatum suum super eis.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondetur primo, quod præfatus D. consulens nihil sibi quæsiuit singulariter, nec monasterio, nec alicui suo: quia licet regulariter religiosi aliorum ordinum contrahendo vtiliter quærant suo monasterio vel ordini, iuxta doctrinam Innocen. in cap. cum olim. il 2. de priuil. siue contrahant nomine suo, siue nomine sui monasterij, vel ordinis, siue impersonaliter, vt diximus in comment. 2. de regular. super cap. non dicatis. 12.q.1.num.32. post Bal. in l. seruus. C. de pactis: Franciscanus tamen non potest id facere: quia monasteria & ordo Sancti Francisci sunt incapacia dominij, & possessionis omnium bonorum pecuniariorum, cap. exijt. §. ad hæc. de verb. sig. lib. 6. & clem. exiui. §.proinde.eod.tit.

2 Secundo, quod omnes obligationes actiuæ, aliaque iura vtilia quæsita per præfatũ D. consulentẽ videntur pertinere ad Sedẽ Apost. quia omnia quæ quærerentur saltem per contractus monasterijs & ordini S. Francisci, si essent illorum capacia, videntur quæri Sedi Apostolicæ, per præfatos §§. ad hæc, & proinde. Dixi, cõtractus: quia relicta eis per vltimas voluntates, & succesiones saltem vniuersales ex testamento, vel ab intestato, videntur remanere caduca, per eosdem §§. & ea quæ adnotauit Card. in d.§. proinde. quæst. 2. & præfatus D. consulens præfatas actiones quæsiuit per contractus: ergo illę pertinent ad Sedem Apost.

3 Tertio, quod maioris quæstionis est, an Sedes Apost. quæ succedit in obligationibus actiuis, & iuribus vtilibus, succedat etiam in obligationibus pasiuis, quibus præfatus consulens, si fuisset habilis ad se obligandum, fuisset obligatus. Et disputando quidem teneri posset de rigore iuris non succedere, per aliqua quæ nunc non vacat scribere; consulendo tamẽ videtur respondendum, quod de æquitate teneatur, argumento illius senarij, *Commoda qui sentit, iungat onus emolumentis.* cap. qui sentit. de reg. iur. lib.6. & clem. 1. de censib. & l. secundum naturam. ff. de reg. iur. & per quædam alia, quæ non vacat nunc afferre.

Quarto, quod prælatus prædicti consulentis prouide faciet, si adierit S.D.N. & notum fecerit hoc factum, & simul orauerit S. Sanctitatem,

vt pro

vt pro sua maxima benignitate dignetur committere alicui fidæ personæ omnes obligationes prædictas actiuas & passiuas, vt recuperet credita, & soluat debita, & reliqua impendat in eis, quæ suæ Sanctitati placuerint.

4 AD SECVNDAM respondetur, posse, debereque D. consulentem scribere aliquod memoriale creditorum, & debitorum, & scripturarum, ac testium, quibus ea, quæ oportet, probentur; & tradere illud suæ Sãctitati, vel personæ ab ea deputatæ; & postea, quoties oportuerit, informare præfatam personam deputatam de licentia sui prelati, & seruatis eis quæ seruanda forent per fratres sui ordinis, si vocarentur ad ferendum testimonium in causis alienis; abstinendo tamen ab eis quæ sibi per præf. §§. ad hæc, & proinde, vetantur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Bona donata tam à laicis, quam clericis Minoribus de obseruantia, Sedi Apostolicæ, si sint iuste donata, acquiruntur, aliàs non.*

CONSILIVM LXXXVI.

AN MINORES fratres de obseruantia rerũ oblatarum à rectoribus ecclesiarum dominium, proprietatem, seu possessionem acquirant?

1 Pro resolutione quæstionis supponenda sunt nonnulla, & primo quod ex cap. exijt. de verb. sign. lib. 6. clemen. exiui. eod. tit. non colligitur aliqua differentia inter dominium, proprietatem, & possessionem rerum oblatarum, vel donatarum iuste à personis priuatis, & inter dominium, proprietatem, & possessionem oblatarum & datarum à rectoribus ecclesiarum, & alijs clericis, si ab omnibus eodem modo, & æque iuste ac libere offerantur, vel dentur.

Secundo, quod sicut dominium, proprietas, & possessio rerum oblatarum, vel donatarum à laicis Minoribus de obseruantia quæritur Ecclesiæ Rom. ita dominium, proprietas, & possessio rerum oblatarum, vel donatarum à rectoribus ecclesiarum, & alijs clericis, acquiretur Ecclesiæ Romanæ, vel Papæ, modo æque iuste ac liberaliter offerantur, vel dentur ab vnis, sicut ab alijs.

Tertio, quod sicut multa sunt bona, quæ non possunt iuste offerri, vel donari præfatis fratribus Minoribus à laicis sine licentia Papæ, ita multa bona sunt, quæ non possunt à clericis donari Minoribus sine licentia eiusdem, & cum illa sic; & illa quæ iuste non donantur Minoribus, non quæruntur Papæ, siue donentur à laicis, siue à clericis; & ea quæ iuste offeruntur, vel donantur ab vtrisque, quæruntur quo ad dominium, proprietatem, & possessionem ipsi Papæ.

SVMMARIVM.

1 *Professio contra legem decretum irritans habentem est nulla.*
2 *Professio est ex vtraque parte obligatoria.*
4 *Professio nulla in foro poli eget declaratione in foro fori.*

5 *Prælatus, quem scit nulliter professum, ex officio expellere potest.*

3 *Prælatus nulliter professum seruatis seruandis expellat, num. 4. expulsus autem in vtroque foro est liber. num. 5.*

CONSILIVM LXXXVII.

AN QVI de genere Iudæorum descendit, & contra statutum religionis ei notum factum, cum protestatione, vt nulla esset professio, si de tali genere descenderet, interrogatus negauit se de tali genere descendere, ob quam negationem fuit admissus ad profitendum, ad quod non fuisset admissus, si fuisset confessus veritatem, sit verus religiosus?

1 Respondetur primo videri præfatum D. consulentem non esse vere coram Deo, & in foro conscientiæ religiosum. Tum quia professio fuit nulla, quia contra legem habentem decretum irritans facta. Tum quia professio est in effectu vltro citroque obligatoria, qua profitens se obligat monasterio, vel ordini ad seruiendum ei secundum regulam eius, & contra monasterium ad alendum, & tractandum eum secundum eamdem regulam; & ita est necessarius consensus vtriusque partis, tam præfati professionem acceptantis, quam ipsius profitentis: & in casu proposito defuit consensus prælati, quia fuit præstitus sub conditione, si non esset de tali genere; & ita defuit conditio, sub qua fuit admissus, & consequenter ipsa admissio; quia dispositio conditionalis nulla est deficiente conditione. Tum quia deficiente causa regulariter deficit effectus.

2 Secundo respondetur, quod D. consulens quo ad præfatum forum conscientiæ cum licentia & sine licentia prælati posset exire à monasterio & ordine; sed castigaretur in foro exteriori, si absque licentia exiret: nec sufficeret omnino qualis qualis licentia, sed requireretur iudicialis data cum causæ cognitione, probatis & seruatis quæ probanda & seruanda sunt in tali iudicio, & causæ cognitione; cum sententia iudicialis ferenda sit secundum allegata & probata.

3 Tertio, quod prælatus in foro exteriori teneretur ad instantiam partis legitimæ, scilicet accusatoris, vel denunciatoris, allegatis & probatis necessarijs dare præfatam licentiam; immo & iudicare illum eijciendum esse à monasterio, & ordine, & eijcere illum per suam sententiam.

4 Quarto, quod præfatus prælatus, qui probabiliter credit eum esse de tali genere, ex officio suo, sine alio accusatore, vel denunciatore potest, & debet, præmissa legitima causæ cognitione per viam inquisitionis, expellere illum à monasterio & ordine.

5 Quinto, quod si prælatus ad instãtiam legitimæ partis, scilicet accusatoris, vel denunciatoris, vel ex officio per viam inquisitionis expulerit ipsum per suam sententiam legitimam ab ordine suo & monasterio, poterit ipse viuere vitam, quam iuste viuere posset, si præfatam professionem non fecisset, per iura, & rationes in his dictis insinuatas, & quæ extendi possent ab eo, cui per valetudinem & otium magis quam nobis id facere liceret. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Bulla Pij V. contra translatos intelligitur de translatis virtute priuilegiorum contra ius commune.*

1 *Religiosi de iure communi possunt transire ad arctiorem cum licentia suorum superiorum.*

2 *Transeundi ad religionem laxiorem solus Papa potest facere facultatem.*

2 *Facultas transeundi ad laxiorem à Papa concedi debet ex iusta causa.*

CONSILIVM LXXXVIII.

AN FRATER Carmelitanus translatus sine facultate Papæ ad ordinem fratrum Minimorum, cum licentia tamen sui superioris, quia eum nolebat amplius religio retinere, teneatur redire ad suum pristinum ordinem propter extrauag. Pij V. 91. Quæcumque. quæ statuit non posse recipi, nec retineri ab vlla religione fratres alterius ordinis, sed debere remitti ad proprios ordines?

1 Respondetur quod non; quia Pius V. non iubet per suam constitutionem, translatos ab vna religione in aliam, redire ad priorem religionem, sed tantum translatos virtute facultatum & priuilegiorum particularium concessorum à Sede Apostolica speciatim contra ius commune aliquibus monasterijs, vel religionibus, vt possent accipere apostatas, vel aliquos alios aliarum religionum. Et frater Carmelita, de quo quæritur, non transiuit ad fratres Minimos virtute huiusmodi facultatis & priuilegij specialis, sed virtute iuris canonici, quo licet omnibus de religione laxiori ad arctiorem transire, iuxta cap. licet de regular. iuxta quod pos-
2 sunt hanc facultatem superiores dare. Quod autem diximus in com. 4. de reg. super cap. statuimus. nu. 10. esse necessariam licentiam Papæ, ibi id asserimus de facultate transeundi ad laxiorem: & intelligendum est de potentia id faciendi cum causa: alioquin etiam facultas concessa à Papa transeundi ad laxiorem sine iusta causa, non valeret; & præfatum cap. statuimus. 19. q. 3. de proprio significatu verborum æque comprehendit eas, ac alias à suis Generalibus concessas.

SVMMARIVM.

1 *Professio ante 16. annum completum in quauis religione est ipso iure nulla.*

1 *Professio si fiat ante finem anni nouitiatus à suscepto habitu, est ipso iure nulla.*

1 *Annus nouitiatus non censetur esse completus, nisi sit continuus.*

1 *Tempus omne à iure statutum in dubio censetur esse continuum.*

2 *Professio metu facta est ipso iure nulla.*

2 *Votum metu factum est ipso iure nullum.*

2 *Professionem religionis annullare sufficit (etiam quo ad forum exterius) metus reuerentialis minor iusto timore, modo sit talis, sine quo professio non fuisset facta.*

2 *Actus metu factus non ligat agentem quo ad forum conscientiæ.*

3 Profes-

3 *Professio ipso iure nulla non ratificatur ex lõga mora in religione, nisi sciat esse nullam, & persistat animo ratificandi.*

4 *Professionem tacitam non inducit gestatio habitus indistincti per annum, & vltra, nisi fiat ante professionem expressam.*

4 *Actum vnum semel faciens expresse, frustra facit iterum illum expresse, & multo magis tacite, vt stipulans, locans, mandans, & appellans. & nu. 5.*

5 *Professio tacita non inducitur solum faciẽdo actũ ad professum tantũ pertinentẽ, quãdo illũ fecit post professionẽ expressam nullã, nisi alia concurrãt, & sciat esse inualidã iam factã, & per talem actũ induci professionẽ, & persistat animo approbãdi.*

5 *Sciens professionem prius expresse emissam fore nullam, si à die scientiæ per annum continuum in religione perseuerat animo illã ratificandi re vera, tacite profitetur.*

6 *Professionem inualidam emittens, licet diu perseueraret per errorem, si post cognoscens esse nullam exeat, & vxorem ducat, tutus est in conscientia.*

7 *Professio inualida nullam obligationem inducit professum obligantem ad intrandum aliquam religionem in genere.*

8 *Scandalum etiam pusillorum potest facile desinere esse scandalum, reddendo iustam rationem, & monendo eos falli.*

8 *Ob scandalum proximi rationabile nemo tenetur relinquere bona spiritualia, nec temporalia.*

8 *Ob scandalum etiam pusillorum vitandum relinquenda illa, quæ sine peccato mortali relinqui possunt.*

8 *Intellectus verus cap. 2. de nou. oper. nunc.*

8 *Creditores à debitorib. & iniustis detẽtoribus sua repetere Ecclesia sancte permittit.*

CONSILIVM LXXXIX.

CVM de iure statutum sit, quod duplex sit professio, tacita, & expressa, & Dom. tua doctissime in suis commentariis de regular. præsertim super cap. cui portio. nu. 18. & super cap. statuimus, nu. 73. & seqq. idem affirmet: & cum ad professionem expressam quatuor requirantur: Primum, vt fiat in manibus Abbatis, aut habentis facultatẽ incorporandi in monasterio, cap. porrectum. de regular. vbi Innoc. & Panor. dicũt, quod si quis professionem fecerit coram, & in manibus alterius monachi, non esset professio. Secũdum ex Conc. Trid. sess. 25. cap. 15. qui facit professionem, opus est vt adimpleuerit 16. annum, siue sit vir, siue fœmina, alias nullius efficaciæ erit professio illa: olim ius cõmune aliter habebat, nam in viro exigebatur 14. annus, in fœmina 12. cap. significatum, & cap. cum virum. de regular. Tertium ex eod. Concil. vt sit post annum probationis, vnde ante id tẽpus nulla est professio, & est etiam contra ius antiquum: nam in cap. constitutionem. de reg. in 6. habetur, quod in solis mendicantibus debet esse annus elapsus, in aliis potest fieri ante annum. Quartum debet esse cum habitu, ita vt per annum integrum gestet habitum, alias non: & hoc est contra ius antiquum, vt habetur in cap. porrectum. de regul. Et cum tacita professio quatuor modis fieri possit: Primo, quando quis immiscet se in actibus professorum, dummodo deferat habitum, vt habetur in cap. vidua. de regular. Secundo, quãdo elapso anno gestat habitum indifferẽtem nouitiis & professis: si tamen esset habitus distinctus,

etiam

etiamsi maneat viginti annos, non est professus. Tertio, quando est distinctus habitus, & induit habitum professorum, & gestat per tres dies, est professus, in cap. ad nostrã. de regul. Quarto in cap. consulti. de regul. quando gestat habitum nouitiorum cum proposito mutandi vitam, & ingreditur religionem: in foro autẽ interiori nihil horũ valet: nã si non habet animũ interiorẽ vouẽdi, etiã si cẽtum annos maneat, nõ tenetur, cogetur autẽ in foro exteriori: sed iã ista post Cõc. Trid. cessãt: nã post Cõc. debet pręcedere ann⁹ probationis etiã in foro exteriori, & post illũ est iã tacita ꝓfessio.

1 Quæritur, quando sit valida, vel inualida professio.

Respõdeo, quod professio in quauis religione tã virorũ, quã fœminarũ est ipso iure nulla, si fiat ante 16. annũ expletũ, per Conc. Trid. sess. 25. cap. 15. de reg. Secũdo est ipso iure nulla, si fiat ante finẽ anni nouitiatus à suscepto habitu currẽtis per d. Cõc. vbi supra. Tertio annus nouitiatus non cẽsetur esse cõpletus, nisi sit continuus, vt probat Lapus Abb. alleg. 47. & probat tex. in cap. 1. de reg. lib. 6. ibi, *Per totũ annũ*, & ibi Domin. & Frãcus. & ratio, quam affert Lapus, est, quia omne tẽpus à iure statutũ in dubio cẽsetur esse continuũ, l. 1. ff. de var. & temp. præcept. Idem probat Sylu. verbo religio. 5. q. 4. & citat alios in suam sententiam. Quarto professio metu facta est ipso iure nulla, cap. 1. de his quæ vi. sicut & votũ metu factum est ipso iure nullũ iuxta gloss. receptã in cap. Abbas. eod. tit. vt diximus in Man. cõfess. cap. 22. nu. 51. & quamuis quo ad forũ exterius oporteat metum esse iustum, & talẽ, qui etiã in constantẽ virũ cadat, iuxta l. metum. 1. & 2. ff. quod met. cau. tamen quo ad annullãdam professionem religionis etiã quo ad forũ exterius sufficit metus etiã reuerentialis minor iusto timore, iux. gloss. cap. præsens. 20. q. 3. vt diximus in Man. confess. cap. 22. nu. 50. intelligẽdo de metu minore, tali tamẽ, sine quo non fieret professio, vt diximus in d. Man. cap. 17. nu. 29. & seqq. Præterea nullus actus metu factus ligat agentẽ, quo ad forũ cõscientiæ, ex mẽte Hostien. & Ioan. Andr. in cap. verũ. de iureiur. & Adria. in 4. sent. de restitutione cap. aggredior.

2 (margin, beside "bo religio")

3 vt diximus in d. Man. cap. 17. nu. 29. & 30. Quinto professio ipso iure nulla non ratificatur ex eo, quod sic professus persistat longo tempore in religione, quam professus est, sed oportet vt sciat illam esse nullam, & animo approbãdi & ratificãdi eam persistat, vt ait Caiet. 2. 2. q. 189. art. 5. quem

4 nos sequimur in d. Man. cap. 12. nu. 71. Sexto gestatio habitus indistincti ab habitu nouitiorum per annũ & vltra non inducit professionẽ tacitam, nisi gestatio illa fiat ante professionem expressam: quia ratio, quare per gestationem habitus annalem præsumitur tacite fieri professio, est, quia gestans habitum, præsumitur habere animum profitendi tempore debito, scilicet finito toto anno nouitiatus: at qui gestat habitum post professionem expressam factam, non præsumitur habere animum profitendi in fine anni nouitiatus, quia iã expresse fecit eam, & gestat habitũ tamquam professus, & non tãquam professurus: & confirmatur, quia qui facit vnum actũ expresse, frustra facit iterũ illũ expresse; ergo quanto magis si faceret illum tacite? vnde qui aliquid stipulatur semel, frustra iterũ idem stipulatur, l. qui bis idem. ff. de verb. obligat. etiam si ex interuallo secunda vice stipule-

stipuletur, vt communis ibi concludit: & qui semel legat aliquid, frustra iterum idem legat, l. cum quæstio. §. fin. C. de legat. & qui semel mandat aliquid, frustra iterum idem mandat, l. licet. §. ea obligatio. ff. de procur. adiuncta gloss. faciunt etiam alia quæ Ias. & alij congerunt in d. l. qui bis idem. & ita qui dicit appello, appello, semel tantum appellat, gloss. in cap. Lotharius. 31. q. 2. & in cap. sua nobis. de appellat. à Panor. & ab alijs recepta.
5 Septimo, professio non inducitur ex eo, quod nouitius facit actum aliquem ad professum tantum pertinentem, vt dicere in Capitulo suam sententiam, accipere sacros ordines, &c. sed oportet vt talis nouitius nō sit prius expresse professus, vt de gestatione habitus dictum est: & sic intelligendum est cap. vidua. de regular. Oportet præterea vt talis nouitius acceperit habitum professorum distinctum ab habitu nouitiorum, vt declarat Panor. in dicto cap. vidua. & nos in nostro comm. super cap. statuimus. num. 73. & seq. diximus. Oportet præterea vt talis nouitius sciat per huiusmodi exercitium actus professionem induci, vt Innoc. recept. dicit in d. cap. vidua. Oportet demum vt talis absoluerit finem anni nouitiatus post Conc. Trid. Quare qui professionem emisit inualidam, vel quia ante ætatē, vel quia ante finem anni nouitiatus, vel quia metu emisit, non censetur tacite profiteri, vel quia lōgo tempore manet in religione, vel quia gestat habitum indistinctum ab habitu nouitiorum, vel quia facit actum professorum proprium, quamdiu putat professionem, quæ re vera est ipso iure inualida, esse validam, & manet, & gestat habitum, & facit actum ad ratificandum, quam putat validam errans: & ignorans non censetur consentire. l. si per errorem. ff. de iurisdict. omn. iud. sed tunc tacite censeretur profiteri, & re vera profiteretur, quando sciens factam iam professionem esse inualidam ob aliquam præteritarum causarum, & ad ratificandam & approbandam eam persistit in religione integrum annum a tempore quo sciuit eam esse nullam; annum inquam continuum, & non interpolatum, scilicet vt semper habeat intentionem illam ratificandi. Idem dicitur de gestatione habitus, & de actu.

6 Sed quæris, an qui inualidam emisit professionem, & mansit in religione multis annis, putans eam esse validam, postea vero cognoscēs eam esse inualidam, & nullam, non solum non approbat, sed redit ad sæculum, & ducit vxorem, sit tutus in conscientia, cum nullum habeat aliud canonicum impedimentum.
7 Iam respondimus ad casum cuiusdam Germani, esse tutum in conscientia. Tum quia professio inualida nullum inducit effectum, neque vllam obligationem, vt habet Conc. Trid. sess. 25. cap. 15. adeo quod neque professum facit religiosum in genere, scilicet obligatum ad intrandum aliquam religionem, sicut ante præfatum Conc. Trid. obligabat, iuxta cap. non solum. de regul. lib. 6. Tum quia scandalum quod daretur per huiusmodi coniugium, vel esset Pharisæorum, & non
8 cauendum; vel si pusillorum, & cauendum, eo quod bona fide crederent aliqui talem esse vere professum; potest tamen facile fieri vt desinat esse scandalum pusillorum, monendo illos falli, reddendo rationem veram, & iustam: quod si post huiusmodi rationē noluerint acquiescere,

scanda-

scandalum patientur non pusillorum, sed Pharisæorum, vt D. Thom. ab omnibus receptus definit. 2. 2. quæst. 43. art. 2. penult. & vlt. concludens neminem teneri ad relinquenda bona spiritualia, neque temporalia propter scandalum proximi, quod patitur, eo quod non acquiescit rationi, & monitioni probabili sibi redditæ: pro quo est illud venerabilis Bedæ, *Vtilius est scandalum nasci, quam quod veritas relinquatur*: cap. qui scandalizauerit. de reg. iur. cuius gloss. & comment. Panor. & aliorum sunt in præfata resolutione: Ex quibus etiam colligitur verus intellectus cap. 2. de nou. oper. nunc. quatenus habet pro vitando scandalo relinquenda esse illa, quæ sine peccato mortali relinqui possunt: intelligendum enim est de scandalo pusillorum, non autem Pharisæorum, & malignorum: non enim tenetur quis pati rapinam, furtum, retentionem iniustam suorum bonorum, eo quod raptor, fur, & vsurpator scandalizetur per repetitionem à se coram iudice competente petitam, & vsque ad sententiam exercitam: quia id esset præbere occasionem rapinis, furtis, & vsurpationibus, vt ex D. Greg. allegato à S. Thom. in dict. art. vlt. colligitur, & ex praxi totius Ecclesiæ Christianæ, quæ sancte permittit dominos & creditores sua bona & debita à suis debitoribus & detentoribus repetere. Et licet sic professus posset absque peccato vitam cælibem ducere, non tamen tenetur id agere propter scandalum eorum, qui, probabili ratione sibi reddita, in sua pertinacia persistunt, vt diximus in nostro Man. confess. cap. 14. num. 31. L. & num. 44. & cap. 24. num. 23. & in nostro com. 4. de reg. super cap. nullum. num. 35.

SVMMARIVM.

1 *Monachi ex antiquis originarijs regulis nullum suffragium vel vocem habebant in Capitulo.*

2 *Prælati secundum recentiores regulas tenentur regere cum consensu vel consilio sui conuentus, vel consiliariorum.*

CONSILIVM XC.

DVBITATVR circa c. nullã. 18. q. 2. quatenus probat, q totũ regimen monasterij pertinet ad Abbatem, siue prælatũ, & non ad monachos.

1 Respondeo id procedere secundum illas regulas originarias & antiquas, secundum quas monachi nullum suffragium vel vocem habebant in

2 Capitulo. Verum hoc non habet locum secundum regulas recentiores, secundum quas prælati tenentur regere cum consensu, vel consilio sui conuentus, vel consiliariorum. Et de hac materia vide quæ scripsimus super cap. non dicatis. 12. q. 1. & cap. nullam. 18. q. 2. & cap. statuimus. 19. q. 3. vbi profundissime tractatur de ea.

SVMMARIVM.

1 *Consecrari non potest consecratione virginum monialis, si constat esse corruptam.*

2 *Vidua potest vouere solemniter expresse & tacite castitatem, & velum professionis suscipere.*

2 *Viduæ possunt benedici benedictione viduali inter virgines.*
3 *Nouitia siue virgo, siue vidua, vt potest exire de monasterio, si ei non placet, ita monasterium potest eam excludere.*

CONSILIVM XCI.

AN MONIALIS, de qua iudicialiter constat esse corruptam, nec ipsa id negat, immo fatetur, possit consecrari?

1 Respondeo primo, quod non consecratione virginum, per tex. cap. acutius. 26. dist. cap. deuotis. cap. iuuenculas. 20. q. 2. etiam ad euitandũ scandalum. S. Tho. lib. 4. senten. dist. 38. q. 1. art. 5. & lib. 3. dist. 33. q. 3.

2 Secundo, quod vidua licet non debeat consecrari consecratione virginum, potest tamen vouere solemniter etiam tacite ipso facto castitatem, & velum professionis suscipere & portare. tex. cap. vidua. de regul. & benedici benedictione viduali etiam inter virgines, vt in Ration. diuin. offic. lib. 2. cap. 1. num. 48. & cap. sicut bonum. cap. viduas. 27. q. 1.

3 Tertio, quod monialis, de qua est quæstio, potest benedici benedictione viduali, de qua in Pontificali, mutando verba viduitatem sonantia in alia honesta, scilicet, innupta, deuota, serua Christi, Deicola. S. Tho. 2. 2. q. 111. art. 1. Et sicut nouitia intra annum probationis potest exire de monasterio, si ei non placet, ita monasterium potest eam excludere, cap. ad Apostolicam. de reg. & cap. 1. cap. non solum. eod. tit. lib. 6.

DE CONVERSIONE CONIVGATORVM.

SVMMARIVM.

1 *Sponsa sponsum ingressum religionem ipsa renuente iure per tempus duorum mensium tantum, vel arbitrio iudicis statuendum, expectare tenetur, at post sacrum Concilium tenetur expectare per integrum annum. num. 4.*
2 *Leges generales, siue sint priores, siue posteriores, limitantur per speciales, & per rationem alterius legis.*
3 *Lex generalis, præsertim vniuersalis, & negatiua, vniuersaliter intelligenda, licet maior ratio in vno casu militet, quam in alio.*
4 *Legum nouatio, limitatio, & extensio citra vel vltra verba ipsarum non videtur vtilis, cum sit quædam legum mutatio, quæ non ob quamlibet maiorem vtilitatem, nisi sit maxima, est facienda.*

CONSILIVM I.

AN SPONSA de præsenti, cuius sponsus, ipsa renuente, ingressus est religionem, habitumque suscepit, tamdiu expectare teneatur, donec elapso probationis anno professionem emittat, iuxta decretum c. 15. Cōc. Triden. sess. 25. de reg. vel præfigi possit sponso aliquis terminus, iuxta quem vel profiteatur expresse, vel ad sponsam redeat, iuxta cap. ex publico. de conuers. coniug.

1 Respondetur, quod pro parte negante facit primo, quod à iure antiquo

quo non est recedendum, nisi quatenus per ius nouum receditur, l. præcipimus. C.de appell. At expresse lege antiqua cap. ex publico, de conuers. coniug. cauetur, ne huiusmodi sponsus, vel sponsa teneatur expectare vltra duos menses, vel extra tempus arbitrarium, iuxta cap. commissum. de sponsal.

2 Secundo, quod sicut leges priores generales limitantur per leges posteriores speciales, ita & leges posteriores generales limitantur per leges priores speciales, l. sed & posteriores, ff.de legib. & cap. generi per speciem. de reg.iur.lib.6.l.in toto.ff.de reg.iur.vbi late Decius num.7.& probatur, & amplificatur per duas gloss. solemn. in l. sciendũ.ff.qui satisd.cog. & authen. offeratur.C.de litis contest. Cum ergo prædictum cap.ex publico. sit lex determinans specialem casum de sponso, vel sponsa de præsenti volente intrare religionem, censendum est limitare legem generalem cap. 15.de reg.sess.25.Conc.Trid.ne habeat locum in illo casu speciali.

Tertio, quod longe maior ratio limitandi tempus inuenitur in hoc casu speciali, quam in alijs: quia in eo tractatur de grandi præiudicio tertij, de quo non agitur communiter in alijs nouitijs: & lex generaliter loquens non solum limitatur per legem specialem, sed etiam per rationem alterius legis, secundum Baldum in l.de pretio.ff.de publ.in rem actio.

3 Pro parte autem affirmãte facit primo prædictum cap.15. de reg. quod generaliter, immo & vniuersaliter, & negatiue prohibet fieri professionẽ ante finem anni nouitiatus: & lex generalis, præsertim vniuersalis, & negatiua, vniuersaliter est intelligenda, cap. solitæ.§.fin. de maior. & obed. & d.l.de pretio. de public. in rem actio.

Secundo, quod negatio quidquid post se inuenit destruit, & contrarium eius ponit, iuxta glo.celeb.& recep.in cap. cum dilecta. de consuet. & prædictum cap.15.per negationem prohibet, ne intra prædictum annum fiat professio.

Tertio, quod regula prædicta de lege generali generaliter intelligenda procedit etiam quando maior ratio inuenitur, quare non debeat includere vnam speciem, ac aliam, vt ait Decius post alios in cons. *669.* num.3. per textum in hoc memorab.in l.1.§.quod autem.ff.de ale.lu. & aleato. qui tamen communiter est vitiatus, quatenus habet affirmatiue, *puto verum*, pro *non puto verum*, vt ratio sequens necessario concludit esse emendandum, vt adnotauit Antonius August. emend. lib.4. cap.17. Cum ergo lex Concilij prohibeat generaliter, immo vniuersaliter, & negatiue, ne quis professionem faciat ante finem anni nouitiatus, habebit etiam locum in casu proposito, esto maior ratio limitandi eam inueniatur in eo vt plurimum, quam in alijs.

Quarto, quod ad solum principem videtur pertinere temperare legis rigorem per iuris æquitatem non scriptam, l.1.C.de legib.

4 Quinto, quod licet vno respectu æquius videatur, vt seruetur ius antiquum, de quo in d.cap.ex publico. alio tamen videtur æquius, vt nouum seruetur potius in hoc casu, quam in alijs. Tum quia frequenter contrahentes matrimonium pœnitet statim contraxisse, & turbati illa pœnitentia

tiu refugiunt ad remedium religionis, quam facile profitentur, quod postea dolent fecisse. Tum quod maior est necessitas probandi religionis austeritatem ei, qui tam alienus fuit à religione, vt peruenerit ad contrahendum matrimonium, quam alijs, qui non tantum se elongarunt. Tum quod vtilius videtur relicto, vel relictæ in sęculo, vt relinquens probet integre austeritatem religionis, quam partem eius: quoniam magis potest sperare, quod probata integre austeritate illius pœnitebit ingressus, & redibit ad ipsam, quam si solum ex parte probasset. Sexto, quod nouatio & limitatio, vel extensio legum citra vel vltra verba ipsarum, nisi efficacissima ratione vrgente, non videtur vtilis: quoniam est quædam mutatio legis, quæ non expedit fieri, etiam ob maiorem vtilitatem, nisi fuerit maxima, iuxta l. 2. ff. de constit. princ. & tradit S. Tho. 1. 2. q. 97. art. 2. His raptim consideratis, definitionem ad maius & maturius iudicium refero.

SVMMARIVM.

2 Religio S. Ioannis est vera religio, in qua tam profitentes ad chorum, quam ad militandum, similem emittunt professionem. nu. 3. per cuius ingressum dissoluitur matrimonium non consummatum, nedum secundum eorum statuta, num. 3. sed etiam iure communi, & dispositione Conc. Trid. num. 2.

CONSILIVM II.

QVIDAM nobilis contraxit matrimonium per verba de præsenti, & vellet illud dissoluere per ingressum & professionem religionis hospitalis S. Ioannis Hierosolymitani. Quæritur an possit illud facere.

1 Respondetur quod sic. Tum quia glossa celebris, & recepta ab omnibus
puris Canonistis & Theologis mixtis, qui canonicæ prudentiæ theologicam, vel theologicæ canonici iuris prudentiam adiunxerunt, hoc tenuit in cap. ex publico de conuers. coniugat. Tum quia illa glo. redacta fuit per Conc. Triden. in canonem necessario seruandum sess. 24. can. 6. definiendo generaliter absque vlla exceptione, matrimoniũ ratum non consumma-
2 tum dirimi posse per solemnem religionis professionem: & constat religionem prædictam S. Ioannis esse veram religionem, vt colligitur ex fundatione, & statutis eius approbatis à Summis Pont. Tum quia omnes ingredientes prædictam religionem, & eam profitentes emittunt tria vota substantialia religionis approbata à Sede Apost. scilicet castitatis, paupertatis, & obedientiæ, quæ qui in manibus potentis illum aggregare religioni facit, fit vere ac proprie religiosus, secundum Doct. communiter recep. in rubr. de reg. & S. Thom. & alios in 4. lib. sent. dist. 33. & 2. 2. q. 1 36. art. 7. & nos post alios tradimus in comment. de reg. super cap. cui portio. num. 18. Tum quia licet Domin. Sotus videatur negare religiones militares esse veras religiones lib. 7. q. 5. art. 3. de iust. & iure, religionem tamen
3 prædictam S. Ioannis excipit. Tum quia licet Papa dispensare possit circa votum castitatis religiosi ex iusta & magna causa, secundum glossam communiter receptam à Theolog. & Canonistis in cap. cum ad monasterium.

rium.6.fin.de statu monach.contra S.Tho.in 2.2.quæst.88.art.11.tamen non solet dispensare plus circa castitatem religiosorum militum prædictæ religionis, quam super castitate aliorum monachorum non militarium. Tum quod expresse in statutis & cærimonijs profitendi prædictorum religiosorum militum habetur vna forma & vnus modus profitendi; & constat per professionem religiosorum, qui profitêtur quo ad chorum, dissolui matrimonium ratum non consummatum; ergo etiam per professionem eorum, qui eam profitentur quo ad militiam armatam. Tum quia specialiter in statutis & cærimonijs prædictæ religionis cauetur expresse, eos qui contraxerunt matrimonium,& non consummauerunt illud, posse intrare & profiteri prædictam religionem. Tum denique quod etiam nos post alios efficaciter probauimus in tractatu de redit. eccles. q.3. num.27. & seq. eos qui profitentur religiones militares, etiam quo ad exercitium armorum, esse veros religiosos.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonia clandestina ante Concilium Trid. valebant.*
1 *Matrimonium ratum non consummatum professio religionis soluit.*
2 *Professio ante nouitiatum, seu metu facta, est nulla.*
3 *Annus nouitiatus ab vltima receptione habitus continuus requiritur.*
4 *Metu reuerentiali facta professio est nulla.*
4 *Metus minor iusto, si est causa actus saltem sine qua non, in foro poli excusat.*
5 *Pœnitenti pro se & contra se creditur.*
6 *Scandalum vt vitetur, dissimulandum cum ijs, qui in matrimonio putatiuo bona fide viuunt.*

CONSILIVM III.

CONTRAXERVNT duo ante Conc.Trid.matrimonium de præsenti clandestine, ante quod consummatum femina post Concilium aui sui timore intrauit monasterium, vbi intra triduum habitum sumpsit, & professionem fecit: & post sex menses,mortuo auo, reliquit habitum, & persuasione suæ matris resumpsit illum, & in fine anni accepit velum, nulla professione noue facta: & post sex menses casu exiuit cum Abbatissa è monasterio,& confugit ad suum sponsum, & consummauit matrimonium: & coram iudice litis iurauerunt falso se consummasse matrimonium ante religionis ingressum:& manserunt sine scrupulo in eo decem & septem annos, & habuerunt filios. Quæritur quid iuris quo ad forum conscientiæ.

1 Respondeo primo, certum esse, quod matrimonium valuit, cap.1. de spons.duorum.& cap.1.de reformat.matrim.sess.24.Conc.Trid.

Secundo, certum esse item, quod matrimonium illud fuit dissolutum per professionem præfatam, si fuit valida, cap. commissum. de sponsalib. quia matrimonium ratum non consummatum soluitur per professionem legitimam regularem,cap.ex publico. de conuers.coniug.

2 Tertio, quod professio illa prima non valuit; quia professio ante finem

anni nouitiatus facta non valet, cap. 15. de reg. sess. 25. & quia metu & terrore aui facta fuit, cap. 1. de his quæ vi.

Quarto, quod illa veli assumptio non habuit vim professionis validæ. Tum quia nulla professio tunc facta fuit; & quæ prius facta fuerat palam, fuit nulla: & fundamento nullo existente, vel omnino corruente, corruit etiam fundatum, cap. cum Paulus. 1. q. 1. Tum quia annus nouitiatus debet esse continuus, secundum communem sententiam per cap. 1. de reg. lib. 6. quod late tenet Lapus Abb. in alleg. 47. quem refert Francus in cap. 1. de reg. lib. 6. in princ. referens alios ei concordantes in d. cap. 1. & ita non potuit in fine præfati anni fieri professio; quia computandus erat annus incipiendo illum à secunda receptione habitus. Tum quia receptio illa secunda videtur fuisse facta ob metum reuerentialem matris, eo quod fuit facta persuasione ipsius, vt narratur in casu: & quod verisimile est matrem allegasse illi voluntatem illam terribilem aui, qua nullatenus voluit restituere illam marito suo, etiam post excommunicationem, & anathematizationem; immo detrusit eam in monasterio: & est etiam verisimile, quod proposuit ei futuras sibi multas molestias: & ex eo quod ante annum finitum post secundam receptionem confugit ad maritum, opportunitate oblata: & ex eo quod verisimile est confugituram fuisse, si antea se obtulisset opportunitas: & ex eo quod statim vt confugit, consummauit
4 matrimonium. & constat professionem factam ob metum reuerentialem parentum non valere, vt tenet gloss. cap. præsens. 2. quæst. 3. quam etiam nos secuti fuimus in Man. confess. cap. 22. num. 51. post Hadrianum, & alios. Item addidimus in d. Man. cap. 17. num. 5. & 30. quod omnis metus, etiam minor iusto, excusat in foro conscientiæ tantum, quantum iustus, si metus ille fuit causa saltem sine qua non, si absque illo non fuisset factus actus. & quæstio proposita tangit forum conscientiæ tantum: ergo quo ad illud forum iudicandus est actus irritus per metum reuerentialem.

5 Quinto, quod partibus tam pro se, quam contra se creditur quo ad forum conscientiæ secundum omnes, & quod quæstionis huius decisio petitur quo ad forum conscientiæ tantum; & partes adeo putauerunt matrimonium præfatum esse validum, & professionem, quæ consecuta est illud, adeo nullam, quod decem & septem annos perseuerauerunt in illo, suscipiendo liberos sine scrupulo conscientiæ.

Sexto, quod tractata lite in foro exteriori, iudicati fuerunt veri coniuges, & non fuerunt iudicandi tales ob id solum, quod iurauerunt se consummasse matrimonium ante professionem solemnem, argumento eorum quæ habentur in cap. super eo. de eo qui cogno. consang. & quod Panor. notat in cap. iurauit. de probat. ab alijs receptus. Ergo præsumendum est, iudicem, qui iudicauit eos esse veros côiuges, inuenisse per processum, quem fecit, professionem præfatam per veli susceptionem non fuisse firmatam, & ambas fuisse ipso iure nullas aliqua ratione supradictarum.

6 Septimo, quod dissimulari posset cum his, qui bona fide putant legitimum esse inter se matrimonium, si ex separatione graue timeretur scandalum, per tex. in cap. quia circa. de consang. & affin. & intellectum pul-

chrum

chrum eius Goffredi, quem rationibus irrefragabilibus defendimus in cap. si quis autem. de pœnit. dist. 7. à num. 67. vsque ad 75. contra Hostien. & alios qui illum per errorem secuti fuerunt, quos nos in dict. cap. si quis autem. referimus.

Octauo, quod per prædicta potest responderi prædictis oratoribus, vt remaneant in sua bona fide, in qua per tot annos remanserunt. Immo etiã potest declarari matrimonium valere quo ad forum conscientię tantum, sicut iam pridem declaratum fuit in foro exteriori. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Papa dispensare nequit quo ad vinculum super matrimonio rato, & consummato.*
2 *Vxor, si nupsit alij bona fide, maritum mortuum probabiliter credens, monenda non est de vita mariti; aliàs secus, quia non esset in bono statu.*
2 *Religionem intrare, & profiteri potest publicæ adulteræ maritus, etiam sine alio iudicio Ecclesiæ.*
3 *Maritus diu absens ab vxore etiam sine iusta causa, licet eam de eius vita non moneat, non dat causam proximam adulterandi; & ideo eam adulterantem dimittere, & religionem ingredi, & in ea manere potest.*

CONSILIVM IV.

ANTE Conc. Trid. quidam nepos cuiusdam canonici potentis, & diuitis contra illius voluntatem contraxit clam matrimonium & consummauit cum quadam nobili paupere, consentientibus tamen tacite parentibus puellæ. quod cum rescisset auunculus iuuenis, curauit eum absentare à ciuitate ad loca remota, quæ puella ignorabat, & ibi ingressus fuit & professus religionem quamdam illustrissimam, cuius est confessarius, & prædicator in pretio habitus. Idque fecit consulto confessario, qui dixit ei licere prædictum ingressum. Puella item nesciens vbi ille habitaret, & putans esse mortuum, nupsit alteri nobili & potenti viro, qui ex ea multos filios suscepit, & habuit.

Quæritur quo remedio succurri possit eis, ne damnentur à Deo, neque ab hominibus.

1 Respondeo primum, non posse illis prodesse dispensationem Papæ: quia matrimonium prædictum fuit consummatum: & omnium tam Canonistarum, quam Theologorum vna est conformis sententia, nõ posse Papam vlla de mundi causa dissoluere tale matrimonium quo ad vinculum, iuxta illud Euang. Matth. 19. *Quos Deus coniunxit, homo non separet.* cap. quod Deus. 33. q. 2. & cap. inter corporal. de translat. Episcop.

2 Secundo, quod femina non potest esse in bono statu, neque absolui per vllum remedium, nisi non exigendo, & non reddendo debitum marito; vel nisi contraxisset bona fide probabiliter credens quod maritus eius obierat, nec postea sciuit, nec credidit, nec credit contrarium: quo casu nullatenus esset ipsa monenda de vita mariti viuentis.

Tertio, quod prædictus maritus religiosus potest perseuerare iuste in sua religione, per cap. Agathosa. 27. q. 2. quod clare habet, maritũ vxoris,

quæ fornicata est publice, vt ibi addit gloss. posse intrare religionem, & perseuerare in ea, etiam non facta separatione iudicio Ecclesiæ: & in casu proposito notorium est adulterium prædictæ vxoris.

3 Non obstat, quod maritus, qui causam dedit adulterio vxoris, non potest illam dimittere, cap. discretionem. de eo qui cogn. consang. vxor. suæ. & cap. si tu abstines. 27. q. 2. & quod prædictus religiosus dedit causã adulterij prædictæ puellæ vxori suæ absentando se ad remota loca, & non scribendo illi, nec alias admonendo vitam suam. non inquam hoc obstat: quoniam non fuit causa propinqua, vel immediata adulterij: quia non tradidit illam adulterandam, nec rogauit, nec consuluit ei, vt id faceret: quo casu loquitur prędictum cap. discretionem. sed tantũ fuit causa remota, de qua loquitur d. cap. si tu abstines. quia renuit cõmisceri illi, vel reddere debitum, quo casu non est causa, sed tantum occasio, cuius traditio non sufficit ad hoc, vt non possit eam relinquere, secundũ gl. in d. c. si tu abstines. quam pulchre tractando sic declarauit Panor. & Præpos. in d. cap. discretionem.

SVMMARIVM.

1 *Vxoratus inuita vxore professus, si ab ea, vt potest, num. 4. in fin. repetatur, remanet obligatus voto simplici castitatis, num. 2. 3. & 4. Vnde si superstes aliam ducat, peccat, num. 2. tenet tamen matrimonium, nu. 4. non tamen tenetur ad religionem redire. num. 1. quod si non repetatur, remanet obligatus voto solemni: adeo vt si aliam duceret, non teneret matrimonium. num. 1. & 4. in fin.*

1 *Vxoratus si consentiente vxore professionem emittat, tenet & valet. & num. 4.*

3 *Votum emissum à filiofamilias in præiudicium patriæ potestatis vsque à principio est nullum: vnde nec mortuo patre secundum Panor. contra Innoc. obligatur.*

5 *Professio emissa ab vxorato inuita vxore, quæ eum repetijt, resoluitur in simplex votum. Vnde Pontifex cum hoc, si superuiuat vxori, potest dispensare; seu illud, vt potest in simplici voto castitatis, commutare; etsi causa aliquanto maior in vno, quam in altero requiratur.*

6 *Castitatis votum à nouitio post habitum nouitiatus emissum ad sui commutationem requirit causam aliquanto maiorem, quam emissum in sæculo.*

CONSILIVM V.

QVIDAM inuita vxore intrauit & professus est religionem aliquam approbatam, & postea fuit repetitus ab vxore, & cum ea vixit aliquo tempore matrimonialiter. Quæritur an mortua illa possit aliam ducere.

1 Respondeo, quod pro parte negante facit primo cap. quidam intrauit. de conuers. coniug. quatenus habet, quod huiusmodi coniugatus mortua vxore non potest aliam ducere.

Secundo, & fortius facit cap. consulnit. eod. tit. quatenus probat, quod coniugatus manens in religione per annum & vltra, non repetente illum vxore sua, mortua illa antequam repeteret, non potest aliam ducere; & si ducat, non tenet matrimonium.

Tertio facit cap. ex parte. eod. tit. quatenus habet, cõiugatũ, qui cõsentiente

tiente vxore professus est religionem, ea mortua non posse ducere aliam; nec, si duxerit, valere matrimonium.

Quarto facit cap. placet. eodem tit. quatenus habet ingressum & professionem vxoris credentis maritum esse mortuum valere, quatenus sibi & non marito præiudicauit.

Pro parte autem affirmante facit primo dictum cap. quidam intrauit. quatenus habet huiusmodi coniugati, votum non valere; & constat non præstare impedimentum id quod de iure non sortitur effectum, cap. non præstat. de reg. iur. lib. 6.

Secundo facit idē c. quatenus habet, ꝙ mortua coniuge non potest cogi redire ad monasteriū: cui consequens est non valuisse votū antea præstitū.

Tertio facit d. cap. ex parte. quatenus habet à contrario sensu votum huiusmodi coniugati vxore consentiente factum valere, quasi diceret factum ipsa inuita non valere.

2 Pro resolutione dicendum primo, quod præfatus coniugatus non potest absque peccato citra dispensationem aliam ducere, per fundamenta pro parte negante adducta, & ratione illa firma, quod votum illud professionis licet non valuisset vt solemne quo ad præiudicium vxoris suæ, quæ habebat potestatem in maritum, neque quo ad obligandum eum religioni, vt pulchre tenuit Panor. cōtra Ant. in d. cap. quidam. valuit tamen tamquam votum simplex, id est habuit vim voti simplicis continentiæ, vt affirmat Panor. ibid. & clare sentit Goffred. in summa eiusdem tit. vers. si vero, & Syl. post Palud. ver. diuortium. q. 16. cui in sententia concordat Sotus in 4. dist. 27. q. 1. art. 4. col. penult. & qui tale votum simplex vouit, non potest contrahere matrimonium sine peccato absque iusta dispensatione, cap. rursus. qui cler. vel vouen.

3 Non obstat, ꝙ Innocentio in cap. scripturæ. nu. 31. de voto, tenenti, quod licet votū filijfamilias factum in præiudicium patriæ potestatis non obliget eum durante illa, obligat tamen ea cessante, contradicat Panor. nu. 7. per præfatum cap. quidam. quatenus ait ex illo colligi vnum dictū mirabile, scilicet, ꝙ votum inualidum ex impedimento intrinseco non obligat etiam pro tempore, quo illud impedimentum cessauit: quia casus sunt diuersi. Ratio diuersitatis, quare in casu Panor. non obligatur minor ad implendum votum cessante patria potestate, & huiusmodi noster coniugatus sic cessante vita vxoris (licet neque à Panor. neque ab alio, quod sciā, reddatur) potest esse, ꝙ votū, de quo loquimur, à principio valuit quo ad præiudiciū vouentis; & ita à principio fuit obligatus seruare illud in præiudicium suū; ita quod non poterat exigere ab vxore debitum, licet ei petenti negare non posset: minor autē à principio non fuit obligatus seruare votum in præiudicium patriæ potestatis, immo nec potuit seruare illud iuste.

4 Secundo dicendum, quod licet huiusmodi coniugatus peccet ducendo aliam, ductio tamen siue contractus matrimonij valet, per adducta pro parte affirmante, per illam rationem firmam, quod qui vouit castitatem, vel religionem voto simplici, licet contrahendo matrimonium peccet, contractum tamen tenet, cap. rursus. qui cler. vel vou.

At professio huiusmodi coniugati facta inuita vxore est votum simplex, vel tantum habet vim eius, vt Panor. post alios dixit in d. cap. quidam. & colligitur irrefragabiliter ex eo, quatenus habet ab vna parte votum illud non valere, & ab altera quod videtur promisisse, & se obligare non exigere debitum, & quo ad hoc votum valere: quæ duo sibi repugnãt: nisi alterum intelligatur de defectu voti solemnis, & alterum de virtute voti simplicis; quod in effectu est dicere, non valet vt solemne, sed valet vt simplex. Non obstat huic conclusioni cap. ex parte. eod. tit. quia loquitur de eo, qui fecit professionem consentiente vxore: in nostro autem casu fecit inuita ea. Non etiam obstat d. cap. consuluit. quia disponit de coniugato, qui emisit professionem sciente vxore, & dissimulante, & ita non contradicente, nec expresse consentiente, dum viueret. per illam enim dissimulationem & taciturnitatem vsque ad mortem, illa consecuta, videtur consensisse, vt post Ioan. Andr. & Cald. diligenter & recte intelligit illud Panor. ibid. Non obstat, quod Panor. in cap. 1. nu. 7. de conuers. coniug. ait post Cald. quod in omnibus casibus, in quibus coniugatus post professionem potest repeti ab vxore, si non repetatur in vita vxoris, debet remanere in monasterio; & si illa mortua contrahat cum alia, non valet matrimonium: non inquam hoc obstat: quia in casu proposito agitur de illo professo, qui intrauit inuita vxore, & fuit reuocatus à monasterio in vita eius.

5 Tertio dicendum, quod ex his duobus infertur, S. D. N. iusta de causa sancteq. posse dispensare, vt consulens contrahat; sicut posset, si votum castitatis & religionis simpliciter sine forma solemnis voti emisisset: sed quod aliquanto maior causa requiritur ad dispensandum secum, eo quod diu detulit habitum non solum nouitiorum, sed etiam professorum, & quod in forma solemnis voti vouit, quam ad dispensandum cum eodem, si simpliciter nullo habitu suscepto, vel etiam suscepto sine forma solemnis vo-
6 ti vouisset. sicut & aliquanto maior causa requirenda esset, si votum simplex castitatis vouisset post habitum nouitiorum aliquanto tempore delatum, quam si vouisset ante illum susceptum. quæ tamen magnitudo cum non sit iure definita, arbitrio suæ Sanctitatis definienda est, l. 1. ff. de iure delib. cap. de causis. de offic. deleg. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Falsa causa, seu falsa persuasio & dolus vitiant quidem hæredis institutionem, non autem votum nec simplex, nec solemne, cũ non vitient in spiritualibus. n. 2. & 4.*

1 *Coniugata sine consensu coniugis professionem emittens, ab eo (vt potest) de monasterio educta, mortuo viro non cogitur ad monasterium redire: quod si non repetatur, non potest exire, immo cogitur in sua professione perseuerare, num. 2. 4. nisi Episcopus ob incontinentiam viri in sæculo incontinenter viuentis educat, vt viro cohabitet. num. 3.*

1 *Dolus & fraus prodesse non debent immediate, sed mediate prodesse possunt. nu. 4.*

1 *Coniugatam professam de consensu viri viuentis in sæculo incontinenter, vel iuuenis,*

nis, & de incontinentia suspecti, potest Episcopus ex officio educere de monasterio, vt cohabitet cum viro.

3 *Votum continentiæ coniugis sine alterius consensu valet quo ad solum vouentis præiudicium, vt non exigat.*

CONSILIVM VI.

PAMPHILVS coniugatus abijt in regionem longinquam, in qua facto testamento, finxit se mortuum: sua coniunx intrauit in monasterium, & professa est solemniter, credens illum esse mortuum; quod nullatenus fecisset, nisi id credidisset. vir autem certus de vxoris professione vult intrare monasterium, & profiteri.

Quæritur, an vxor possit exire de monasterio, & compellere maritum ad cohabitandum secum.

1 Pro parte affirmante facit primo, quod falsa causa vitiat institutionem hæredis, l. fin. ff. de hæred. instit.

Secundo, quia vxor ingressa monasterium, ob id quod probabiliter credidit maritum mortuum, potest educi à marito, quo mortuo non potest cogi redire ad monasterium, cap. placet. de conuers. coniug. ergo.

Tertio, quia nemini suus dolus & fraus debet prodesse, l. itaque fullo. de furt. cap. bonæ. de postul. præl. & præfatus maritus dolo finxit se mortuum, vt sua vxor fieret monacha. ergo.

Quarto, quia coniunx profitens, etiam de consensu alterius, potest exire iubente Episcopo ex officio, si manens in sæculo viuat incontinenter, vel est iuuenis, cap. cum sis. cap. vxoratus. adiuncta gloss. sing. verbo nullatenus. de conuers. coniugato.

2 Pro parte autem negante facit primo, quod vota iuste emissa seruanda sunt, cap. magnæ. de vot. sed illa vxor iuste vouit, & sancte professa est; quia iuste credidit maritum mortuum. ergo.

Secundo facit cap. consuluit. eod. tit. quatenus probat, quod coniunx ingressus monasterium absque consensu alterius, debet in sua professione permanere, nisi à coniuge dum viuit reuocetur. & Panor. relatis multis modis intelligendi illud cap. concludit, q coniunx professus, siue ignorante, siue sciente, & dissimulante, siue inuita sua coniuge, nō potest redire ad sæculum, nisi in vita coniugis, sine cuius cōsensu intrauit, repetatur ab ea.

3 Tertio, quia coniunx potest vouere continentiam sine consensu viri, & valet quo ad vouentis præiudicium, licet non ad præiudicium coniugis, secundum gloss. mem. d. cap. vxoratus. & ita non potest exigere debitum, licet teneatur reddere, d. cap. placet. ergo etiam professio facta sine licentia alterius coniugis valebit quo ad suum præiudicium: & ideo si non quæratur ab altera parte, non potest exire. Per quæ omnia videtur, quod prædicta vxor non potest sua sponte redire ad sæculum, nec repetere maritum approbantem suam professionem, nisi viueret incontinenter, & Episcopus ex officio suo iuberet vt cohabitarent simul.

4 Ad primum respondeo, distinguendo videlicet, quod in spiritualibus nec dolus nec falsa persuasio vitiat, cap. constituit. 20. q. 3. vbi gloss. memo-

rabilis, licet sic in temporalibus, quando dat causam contractui.

Ad secundum concedo, quod illa vxor potest reduci à marito repetente, sed non potest sponte sua exire, nec maritum repetere, vt dicit glossa, quam mente tenet d.cap.vxoratus.

Ad tertium concedo, quod fraus & dolus immediate non prodest doloso, sed mediate sic, cap. quia diuersitatem. de conc. præb.

Ad quartum concedo, quod posset vxor educi repetente marito, & Episcopo iubente ob causam in argumento contentam, sed non sponte sua, vt dictum est. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Professio à coniugato, cuius vxor publice adulterata est, etiam tacito matrimonio emissa, tenet.*

CONSILIVM VII.

AN VALEAT professio viri coniugati, cuius vxor publice adulterata est, facta in religione, tacito matrimonio, cui alligatus erat?

1 Respondeo q sic, per cap. Agathosa. 27.q.2. quatenus habet, virum posse profiteri religionem nolente vxore, quæ fornicata est, præsertim publice, vt gloss. ibi annotauit: quia talis vxor nec possessorio, nec petitorio potest agere ad restitutionem sic professi, cap. significasti. de diuortijs. & ita præfatus vir perinde quo ad hoc est censendus, ac si morte suæ vxoris esset ab ea solutus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Adulterium committit vxor, quæ viuente primo viro, qui eamdem etiam recedēdo reliquit, nu. 3. cum altero secundum contrahit & consummat matrimonium: adeo vt si eius primus vir ingrediatur, vt potest, religionem, verus efficiatur religiosus, nec possit repeti num. 2.*

2 *Bigamus relicta vxore adultera potest vt laicus religionem ingredi, sed non vt clericus, nisi secum Papa dispenset; cum ad hanc irregularitatem non se extendant, vt creditur, regularium priuilegia. num. 4.*

CONSILIVM VIII.

QVAESITVM est de quodam, qui contraxit matrimonium clam ante Conc. Trid. cum corrupta, & consummauit illud, & abijt in aliam regionem longinquam, vbi post duos annos confessarius iussit ei, vt rediret ad suam vxorem, quam inuenit publice nuptam: & considerans non posse probare matrimonium suum clandestinum, hocq. post Conc. Trid. in facie Ecclesiæ contractum fuisse, ingressus & professus fuit religionem quamdam approbatam, & presbyter factus 14. annis vsus est sacris ordinibus; an debeat censeri esse in bono statu.

1 Responsum est primo, matrimonium eius fuisse validum: quoniam Conc.

Conc. Trid. non annihilauit, immo confirmauit matrimonia clandestina ante illud contracta, cap. 1. de reform. matrimonij sess. 24.

Secundo, quod vxor eius peccauit contrahendo publice cum secundo, si habuit verum animum matrimonium contrahendi cum D. consulente, & admisit adulterium, quod est grande peccatum, cap. at si. 6. de adulterijs. de iudic. & quia contraxit, antequam notitiam certam haberet de morte mariti, cap. antea. & cap. in præsentia. de sponsal.

2 Tertio, quod D. consulens peccauit ordines sacros assumendo; quia erat bigamus, eo quod contraxit cum corrupta, cap. si cuius. cap. si quis viduam. 34. distin. & bigamia impedit omnem ordinem, per totum tit. de bigam.

Quarto, quod licite potuit ingredi religionẽ, ad hoc vt esset in ea conuersus laicus; quia bigamus potest esse talis monachus secundum omnes.

Quinto, quod ipse per suam professionem factus fuit verus religiosus; ita quod repeti non posset à sua vxore: quia per adulterium, quod admisit consummando secundum matrimonium, perdidit ipso iure ius petendi debitum, & retinendi; & repetendi illum, cap. Agathosa. 27. q. 2. vt post Caiet. tomo 7. tract. 5. quæst. 2. tradimus nos in nostro Man. conf. cap. 22. num. 21.

3 Nec obstat, quod videtur ipse dedisse occasionem adulterandi per suam absentiam; quia non dedit occasionem propinquam, sed tantum remotam, quæ non sufficit ad hoc, vt excuset vxorem à perditione iuris petendi debitum, vt in his fere terminis determinant Panor. & Præpos. in cap. discretionem. de eo qui cognouit consang. vxoris suæ. & est glo. satis apta in cap. si abstines. 27. q. 2. etiamsi per suam confessionem vel aliàs probare possit prædictum matrimonium.

4 Sexto, D. consulentem debere petere dispensationem à Sede Apost. super irregularitate bigamiæ, super qua, vt puto, dispensare nequeunt superiores eius per priuilegia sua: quoniam per Apost. priuilegia, quæ mihi licuit videre, licet eis detur facultas dispensandi super irregularitatibus cum fratribus suis, ante vel post ingressum monasterij contractis, excipitur irregularitas, quæ nascitur ex homicidio voluntario, & bigamia. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Creditum nequaquam in foro exteriori viro & mulieri asserentibus in præiudiciũ ordinum sacrorum publice assumptorum, se prius contraxisse matrimonium, & consummasse.*

2 *Adulteram non potest relinquere vir, qui & ipse (licet clam) adulterauit, & multo minus sacris initiari, etiamsi illa alteri nupsisset; immo dissoluto secundo matrimonio illam volentem redire cogitur recipere.*

3 *Dispensare potest Papa, vt qui adulteram clandestine ductam, & postea alteri nuptam reliquit, & ordines suscepit, durante dicto publico matrimonio, in susceptis ministret ordinibus.*

CON-

CONSILIVM IX.

CVM CERTVM sit, coniugem adulterantem ipso iure perdere ius petendi debitum à coniuge innocente, cui etiam ipso iure quæritur ius negandi illud delinquenti, vt tradit D. vestra in suo Man. confess. cap. 22. num. 23. Cumq. item certum sit, coniugem innocentem, qui, vel quæ quæsiuit ius negandi debitum coniugi adulteranti, perdere illud adulterando, iuxta cap. intelleximus. de adult. Cumque verum sit, eum qui clandestine contraxit, & consummauit matrimonium cum aliqua, quæ postea publice contraxit cum alio, ex quo suscepit filios, & negante illa non potest probari matrimonium, posse ordines etiam sacros suscipere, iuxta cap. Agathosa. 27. q. 2.

Quæritur de marito adulteræ prius innocente, qui post matrimonium clandestine contractum cum ea ante Conc. Trident. postquam ipsa alteri publice nupsit, & adulterium commisit, & ipse clam adulteratus est, & postea ordines sacros suscepit, an recte fecerit, vel teneatur redire ad eam repetentem.

1 Respondeo primo, multa posse pro vtraque parte adduci per eum, cui vacaret id facere.

Secundo, quod in foro exteriori censendus erit recte fecisse, nec posse redire ad illam; quia non potest probari matrimonium, nec credi debet eis confitentibus illud; quia id credi non potest in præiudicium sacri ordinis publice accepti, iuxta cap. super eo. de condit. apposit. & ei per glo. & alios adnot.

2 Tertio, quod videtur male fecisse. Tum quia per illud adulteriũ perdidit ius discedendi ab ea in foro conscientiæ, per cap. intelleximus. de adulter.

Quarto, quod teneretur in foro conscientiæ accipere illam, si mortuo marito vellet redire ad eum.

Quinto, quod non videtur posse iuste vti sacerdotio sine Papæ dispensatione, quam opinor posse suam Sanctitatem facere pro tempore, quo illa viueret nupta: attento quod illa non petit eum, nec eum vendicaret, etiam si peteret, propter probationis defectum: & quod non videtur contra ius naturale, neque diuinum, quod in huiusmodi casu occultissimo ordine suo vtatur sacerdos. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Coniugatus, cuius vxor notorie adulterium commisit, sicut sine alia diuortij sententia potest religionem ingredi, ita & sacris ordinibus initiari.*

2 *Ordines sacros coniugatus post consummatũ matrimonium assumere potest in omnibus casibus, in quibus inuita vxore potest religionem ingredi.*

CONSILIVM X.

VTRVM vxoratus propter notorium vxoris adulterium potuerit sacris ordinibus initiari, relicta vxore in sæculo, & ingredi religionẽ?

Respon-

1 Respondeo posse. Tum quia per adulterium notorium ipso iure absque sententia separationis soluitur matrimonium quo ad thorum & cohabitationem, adeo quod ipsa adultera non potest petere restitutionem cap. significasti. de diuor. vbi hoc tenent omnes, & in l. naturaliter. §. nihil commune. vbi Iason col. 10. ff. de acq. possess. Tum quod hac ratione glossa recepta in cap. Agathosa. 27. q. 2. in verbo conuersionis. per illum textum dixit posse coniugatum ingredi religionem inuita vxore, quæ publice fornicata est. Tum quia quo ad hunc effectum parificantur ordo sacer, & monachatus, cap. coniugatus. de conuers. coniugat. adiunct. cap. cum sis. eod. tit. & Syluest. post Petrum Palud. in verbo diuortiũ. §. 17. ponit pro regula, quod in omni casu, quo post matrimonium consummatum licitum est religionem intrare, licitum est etiam ad sacros ordines promoueri.

SVMMARIVM.

1 *Professio bigami coniugati, cuius vxor adultera est, etiam hoc tacito emissa valet, nisi intentio recipientium sit vel esse debeat non recipiendi tales. & nu. 5. in fin.*
2 *Maritus adulteræ factus religiosus ad eam redire non tenetur.*
2 *Adulteriũ opponi potest agenti rei vendicatione, spoliato autẽ non, nisi sit notoriũ.*
3 *Bigamus est corruptam ducens, & sine Papæ dispensatione nequit ordinari, nec ordinatus sine ea licite ministrare. num. 5.*
4 *Irregularis celebrando peccat, sed irregularitatem nouam non contrahit.*
5 *Scandalum actiuum, & non passiuum attendendum.*

CONSILIVM XI.

FRANCISCVS duxit in vxorem quamdam concubinam alterius publicam; quæ biduo post consummatum matrimonium rediit ad suum concubinarium, & ipse tanto dedecore commotus abiit in longinquam regionem; & ibi tacito matrimonio intrauit & professus fuit ordinem Franciscanum, & ad titulum religionis initiatus fuit omnibus ordinibus, etiam sacris, etiam presbyteratus, & pluribus annis missauit, & pœnitentes sibi confessos absoluit.

Quæritur primo, an professio eius valuerit.

Secundo, an teneatur redire ad suam præfatam vxorem in foro conscientiæ, & an cogi possit in foro exteriori; præsupposito, quod illa palam & notorie perseuerauit, & perseuerat diutissime in illo adulterino concubinatu.

Tertio, an potuit recte ordinari.

Quarto, an per executionem ordinum incurrerit irregularitatem.

Quinto, an possit celebrare licite, non obstante quod aliqui ob id scandalizarentur.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondetur, quod decisio eius pendet ex facto animorum recipientium: nam si ea mente fuerunt, quod recepissent eum, si confessus fuisset se coniugatum cum ea, quam iuste dimiserat, & qua volente nolente poterat fieri religiosus, valuit professio: si autem

autem erant contraria mente, non valuisset: in dubio autem præsumi posset eos fuisse priori mente, nisi particulari aliquo statuto contrarium haberent: quia quo ad intrandam religionem paria sunt iure cōmuni quem non esse coniugatum, vel talem coniugatum, qui perinde potest intrare illam, ac si non esset coniugatus: & de æquipollentibus idem est iudicandum, l.fin.ff.mand. & cap.licet ex quadam.de testibus. Et supposito quod professio valuit:

2 AD SECVNDAM respondetur negatiue. Tum quia est casus pro hac parte negatiua in c.Agathosa.27.q.2. Tum quia licet coniugi coniugem relinquere quo ad thorum propter fornicationem, auctoritate euangelica, Matth.19.transl. in cap. Dominus. 32.q.7. cap.fin. de coniug. lepros. Tum quia adultera ipso iure ante omnem iudicis sententiam priuatur iure petendi debitum in foro conscientiæ, vt recte resoluit Card.Caiet.tom.1.opusc. tract.31.resp.4. & probatur ipsa auctoritate euangelica. Tum quia in foro exteriori competit innocenti coniugi exceptio adulterij aduersus coniugem adulterātem, si agat via rei vendicationis; etiamsi adulterium sit occultum: & competit eadem exceptio, etiamsi agat via spolij, & restitutionis ante omnia faciendæ, si adulterium est publicum, quale est in hoc casu, per tex. sing. in cap. significasti. de diuort. quamuis exceptio cognationis notoriæ non posset opponi petenti restitutionem, cap. porro. eod.tit. cuius diuersitatis ratio à multis reddita ibi, & in l.naturaliter. §. nihil commune.ff.de acquir.poss. fuit à nobis quidem in d.cap. significasti. paulo altius declarata.

3 AD TERTIAM respondeo, quod non fuit rite ordinatus; quia bigamus non potest ordinari absque dispensatione Papæ, cap. acutius. & cap. deinde.26.dist.cap.1.de bigamis, & caret omni priuilegio clericali, cap.1. eod.tit.lib.6. & prædictus consulens erat & est bigamus; quia omnis qui contrahit matrimonium cum corrupta, vel vidua, fit talis, cap. si quis viduam.1.& 2. & cap.si cuius. 34.dist. & consulens contraxit cum corrupta.

4 AD QVARTAM, quod per executionem ordinis non contraxit nouam irregularitatem; irregularis enim licet peccet celebrando, non tamen nouam irregularitatem contrahit, secūdum Innoc. in cap.si celebrat. de cler.excom. recep. ibi per alios, & neruosius per nos confirmatum in Man.confess. cap.27.num.194.

5 AD QVINTAM, quod licite potest celebrare post iustam habilitationem, non obstante quod aliquis ob id scandalizaretur. Tum quia illud scandalum non est actiuum, sed passiuum, de quo, si prouenit ex malitia, non est curandum, vt docuit Dominus Matth.15. & probatur in cap.qui scandalizauerit. de reg.iur. & si scandalum processerit ex ignorantia, vel infirmitate, potest doceri ratio, cur celebrat viuente vxore dimissa; qua non obstante qui scandalizaretur, ex malitia videtur scandalizari: & ideo de tali non esset curandum, iuxta doctrinam S.Thom.receptam 2.2.quæst.43. art.7. & 8.

Ex quibus infertur, quod prædictus Franciscus eget dispensatione super irregularitate bigamiæ, super executione ordinum, & presbyteratus male

male assumptorum: & videtur iusta causa dispensandi, attento quod est religiosus tam stricti ordinis, & quod fuit illi tanta causa vxorem adeo impudicam dimittendi: indiget etiam professionis noua emissione, vel prioris ratificatione facienda à S. D. N. vel à prioribus receptoribus, si mens recipientium non fuit, nec debuit esse recipiendi eum, si veritatem patefecisset. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vxor, viuente primo marito, alteri nubēdo, & consummando cōmittit adulterium, ob quod ius petēdi debitū, retinēdique, ac repetēdi virū factū religiosum perdit.*

2 *Adultera si detur occasio remota adulterandi, non excusatur à perditione iuris petendi debitum.*

3 *Bigamiam contrahit matrimonium contrahens, & consummans cum corrupta; & si ordinetur, est male ordinatus.*

4 *Coniugatus fieri potest religiosus de iusta licentia vxoris, vel ea adulterante; & hoc casu potest ordinari.*

CONSILIVM XII.

SOCRATES contraxit clam matrimonium cum corrupta, quam putabat virginem, & consummauit illud, cohabitauitq. cum ea quasi duobus mensibus; postea ex Hispania traiecit in Flandriam, vbi mansit duobus annis; & iussus à confessario redire ad vxorem, inuenit eam nuptā alteri publice in facie Ecclesiæ. Quare ingressus, & professus fuit quādam religionem approbatam, in qua etiam ad omnes ordines etiam presbyteratus promotus fuit, quibus vsus est 4. annis circiter. Quæritur an iste sit in bono statu, & an teneatur requirere vxorem.

1 Respondendum est illum esse verū religiosum, nec posse repeti ab vxore: quia per adulterium, quod admisit, cōsummando secundum matrimonium, perdidit mulier ipso iure ius petendi debitum, & repetendi, & retinendi virum, cap. Agathosa. 27. q. 2. vt post Caiet. in opusc. tradidimus nos
2 in Man. confess. cap. 22. nu. 21. Nec obstat, quod videtur, quod ipse maritus tradiderit occasionem adulterādi per suam absentiam, & quod talem occasionem præbens non potest de adulterio vxoris se iuuare, c. discretionē. de eo qui cogn. consang. vxor. suæ. quia non dedit occasionem propinquā, sed remotam, quæ non sufficit ad hoc, vt excuset vxorem à perditione iuris petendi debitum; vt in his fere terminis determinat Abb. & Præpos. in d. cap. discretionem. & est glo. satis apta in cap. si tu abstines. 27. q. 2. Nihilominus maritus fuit male ordinatus; quia contraxit bigamiam contrahendo, & cōsummando matrimonium cum corrupta, cap. si quis viduam. 50. d. & cap. si cuius. 34. dist. quæ bigamia impedit omnē legitimā ordinationem, per totū titulum de bigamis. Quo fit, vt si illa tēpore contracti matrimonij fuisset virgo, etiam ille fuisset rite ordinatus; quia id quod dicitur, non esse ordinandum coniugatum per totam 31. dist. & cap. 1. 28. dist. intelligendū videtur de illo, cuius vxor non perdidit ius petendi debitum ab eo, arg. cap. Agath. 27. q. 2. & sicut coniugatus de licentia iusta vxoris potest fieri religiosus, cap. si quis coniugatus. 27. q. 2. sic etiam vxore adulterante

terante

terante, d.cap. Agathosa. ita videtur quod coniugatus de licentia vxoris, vel ea adulterante, possit ad sacros ordines promoueri. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Coniugatum si ordinet Episcopus, punitur, nisi accedat consensus vxoris. num.3. at ea consentiente potest, num.2. etiam si matrimonium sit consummatum, nu.4. licet vxor non ingrediatur monasterium, modo voueat continentiam: etsi in hoc Panor. dissentiat. num.5. immo si sit non suspecta de incontinentia, dictum votum non est necessarium. num.4. & 6.*

2 *Ordinis sacri etiam de voluntate vxoris susceptio matrimonium etiam non consummatum non soluit quo ad vinculum, soluit tamen quo ad thorum, num. 3. religionis autem professio tollit vinculum matrimonij non consummati. num. 5.*

3 *Coniugatus, qui de licentia vxoris cognitæ religionem ingreditur, ab ea educitur, & vxori restituitur: & hoc, quando vxor erat suspecta de incontinentia, nu.4. qua suspicione existente non sufficeret licentia etiam cum voto continentiæ, nisi & ipsa ingrederetur. num.2.*

4 *Voti solemnitas causata ab assumptione ordinum differt à causata per professionem in religione emissam, quo ad effectum vt quis possit ordinari: nec ab vno ad aliud bene infertur. num.5.*

CONSILIVM XIII.

AN CONIVGATVS de vxoris consensu nondum carnaliter cognitæ iuste possit ordinari? Et videtur quod non. Primo, quia punitur
1 Episcopus ordinans coniugatum, cap. fin. de temp. ordin. lib.6.

Secundo, quia per susceptionem ordinis etiam sacri non soluitur matrimonium etiam non consummatum, extrauag. 1. de voto Ioan. xxij.

Tertio, quod cap. coniugatus. de conuers. coniugat. sic habet, *Nullus coniugatorum ad sacros ordines promouendus, nisi ab vxore continentiā profitente fuerit absolutus*. & ita non sufficit consensus vxoris, nisi illa continentiam voueat. Et pondera quod non distinguit inter coniugatum qui consummauit matrimonium, & eum qui non consummauit.

Quarto, quod gloss. in d. c. coniugatus. valde dubitauit an sufficeret consensus vxoris etiam cum voto continentiæ sine ingressu religionis, & Panor. post Anton. super ea tenet quod non.

2 Quinto, quod cap. 1. de conuers. coniug. habet quod maritus ingrediens monasterium de licentia vxoris debet redire ad eam post professionem, si illa non ingrediatur religionem, nec voueat continentiam.

Sexto, quod in c. cum sis. eod. tit. definitur non sufficere cōsensum vxoris etiam votum continentiæ emittentis sine ingressu religionis, vt maritus fiat monachus.

Sed contrarium affirmat S. Tho. in 4. lib. sent. 37. dist. q. 1. art. 2. dicens quod coniugatus accipiens ordines de voluntate vxoris non solum accipit verum ordinem, sed etiam executionem.

3 Ad primum oppositorum respondeo quod cap. vlt. de temp. ordin. lib. 6. in eo citatum loquitur de ordinante coniugem sine vxoris licentia.

Ad secundum concedendo quod per ordinem etiam presbyterij susceptum post contractum matrimonium etiam non consummatum, etiam de licentia vxoris, non soluitur illud quo ad vinculum; sed negando quod non soluatur quo ad thorum.

4 Ad tertium, & quartum, quod procedunt quando vxor est suspecta: quia tunc requiritur quod illa voueat continentiam.

Ad quintum, quod procedit in suspecta de incontinentia.

Ad sextum, quod loquitur de intrante monasterium, & prædicta conclusio de suscipiente ordinem sacrum, quæ quo ad hoc videntur differre.

Sit ergo conclusio, quòd maritus de licentia vxoris iuste potest ordinari. Quod ampliatur primo, etiam si matrimonium sit consummatum, arg. cap. qui vxorem. 33. q. 5. & cap. seriatim. 32. dist. quod est de sententia & mente prædicti S. Thomæ communiter recepti.

5 Secundo ampliatur, vt procedat, etiam si vxor non ingrediatur monasteriũ, modo voueat continentiam, per d. cap. coniugatus. iunct. gloss. quæ cõmuniter recepta videtur hanc opinionem approbare ponendo illã pro vltima, arg. gloss. singul. in l. qui filium. §. Sabinus. ff. ad Trebel. licet Panor. in contrariam inclinet, arg. cap. præcedentis, cum sit. quod probare videtur oportere vxorem ingredi religionem, quo maritus de licentia eius illam profiteatur. sed non concludit. Tum quia arguit à separatis, à quibus non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minor. Tum quia illa non æquiparantur; quia monachismus plus separat, quam sacerdotium: vnde etiam quo ad vinculum tollit matrimonium ratum non consummatum, quod non facit sacerdotiũ, iuxta cap. ex publico. de conuers. coniug. & extrauag. 1. de voto Ioan. xxij. Nec est eadem ratio: quia sacerdos melius potest prouidere vxori remanenti in sæculo, ne fornicetur, quam monachus inclusus.

6 Ampliatur tertio, vt procedat, etiam si vxor non voueat continentiam, modo sit senex, vel aliàs extra suspicionem incontinentiæ. Tum quia id quod excusat ab intranda religione vxorem intrantis eam, videtur excusare posse à voto continentiæ vxorem ordinandi. Sicut enim se habet introitus vxoris ad introitum mariti religionem intrantis, ita se habet votum continentiæ vxoris ad sacerdotium mariti ordinandi, per præcedentem ampliationem.

SVMMARIVM.

1 *Coniugatus post consummatum matrimonium de solo consensu vxoris iuste religionem ingredi non potest, nisi etiam vxor ingrediatur, num. 3. vel cum sit ab omni suspicione incontinentiæ aliena, continentiam promittat: aliàs si sit suspecta, solus consensus cum voto de ingrediendo non sufficeret, nu. 2. professio tamen facta teneret, nec posset reuocari. num. 3.*

2 *Coniugatus, consentiente vxore, & continentiam promittente, ordines sacros potest assumere; & hoc, si ab ea cesset omnis incontinentiæ suspicio, num. 2. nam si esset*

suspecta

suspecta, non sufficeret, etiam si promitteret, religionem ingredi, num. 2. ordinatio tamen facta teneret, & posset eis vir iuste vti, vxorq. esset cogenda votum adimplere, num. 3. ad fin. & 4. Item & viro possunt conferri beneficia, vt patet ex casu proposito.

4 *Vxor, quæ consentiendo viro promisit continentiam, si eam non seruet, est cogenda, vt maneat reclusa in aliquo monasterio, vel alio loco simili, vt tertiariarum, quæ non sunt proprie moniales. quod si etiam vouit ingredi religionē, debet ad id cogi.*

5 *Adulteræ vir innocens, potest etiam contradicente vxore religionem præcedente iudicis sententia, & si sit notorium, etiam propria auctoritate ingredi, immo & ordinari: immo & si antea ordinatus fuisset, posset superueniente adulterio ordinibus vti.*

CONSILIVM XIIII.

QVIDAM coniugatus de licentia suæ coniugis promittentis & iurantis se seruaturam castitatem perpetuam, & intraturam religionem per instrumentum publicum, ordinatus fuit presbyterio à suo Episcopo, & beneficio curato donatus, quod multis annis rexit. Coniux vero eius commorata diu inter tertiarias ordinis Dominicani, deserto suo monasterio, vitam inhonestam agit.

Quæritur, an præfatus suus coniux possit cogi ab Episcopo denuo redire ad eam, vel suspendi ab officio suo.

Respondeo, quæstionem hanc difficilem videri, eo quod solæ duæ viæ occurrunt, quibus D. consulens defendi posse videtur, & neutra est nimis clara. Altera est, quod suscepit ordinem sacrum de licentia suæ vxoris promittentis seruare perpetuam castitatem, & intrare religionem. Altera, quod sua vxor admisit adulterium, & vitam ducit inhonestam. Quod
1 autem prior via non sit nimis clara, facit primo, quod coniugatus post consummatum matrimonium non potest ingredi religionem de solo consensu vxoris remanentis in sæculo, cap. cum sis. & cap. coniugatus. de conuers. coniugatorum.

Secundo, quod non videtur sufficere, quod vxor promittat seruare continentiam; nisi esset tanta ætate, & ita bene morata, vt tolleret omnem suspicionem fornicationis, vt expresse probat præfatum cap. cum sis. & cap. vxoratus. eod. tit. de conuers. coniug. & in casu proposito vxor non erat talis, vt euentus probauit.

2 Tertio, quod ad hoc, vt vir transeat ad religionem, non videtur sufficere consensus vxoris etiam vouentis ingredi religionem, si est iuuenis, & suspecta de fornicatione, vt expresse tenet Panor. communiter recep. in cap. 1. nu. 8. de conuers. coniug. & probatur clare per cap. ad Apost. & cap. significauit. à contrario sensu eod. tit. & in casu proposito mulier erat iuuenis, & ideo suspecta de fornicatione: ergo non debuit maritus ordinari, antequam illa mutaret vitam, & profiteretur religionem.

Quarto, quod nihil prodesse videtur D. consulenti, quod vxor intrauit ordinem tertium S. Dominici; quia ille non erat vera religio, arg. glo. sing. in clem. cum ex eo. de sent. excomm.

Pro

3 Pro contraria vero parte facit primo, quod coniugatus licet non possit regulariter promoueri ad sacros ordines; fallit, si vxor consentiat, & continentiam promittat, vt est casus in cap. coniugatus. de conuers. coniug. & hoc in nostro casu contigit; quia maritus fuit ordinatus de consensu vxoris promittentis, & iurantis seruare continentiam, immo & intrare religionem.

Secundo, quod coniux potest ingredi religionem, si sua quoque coniux ingrediatur, cap. cum sis. & cap. vxoratus eod. tit. & in casu proposito vir assumpsit ordines sacros, & femina promisit & iurauit seruare continentiam, & intrare religionem; immo & intrauit tertiariam Dominicanorum.

Tertio, quod licet consensus vxoris etiam vouentis continentiam, si est iuuenis, & suspecta de fornicatione, non sufficiat vt maritus iuste ingrediatur religionem, antequam vxor ingrediatur eam; si tamen recipiatur, & profiteatur, valet professio, & non debet extrahi à religione; sed vxor, quæ consensit, & vouit continentiam, & religionem, debet cogi ad cōplendum votum, vt Panor. vbi sup. concludit, & probatur in d. c. significauit. & in d. c. ad Apostol. & confirmatur ea ratione, quod de substantia professionis mariti non est professio vxoris, sed consensus ipsius cum voto continentiæ, si non est suspecta de fornicatione, & cum voto religionis, si est suspecta, vt Panor. vbi supra dixit, & clarius Feder. cons. 37. & efficaciter probant quatuor præfata capp. scilicet c. cum sis. & cap. vxoratus. & cap. ad Apost. & cap. significauit. in sensu directo, vel à contrario sensu. Per quę verior & canonibus consonantior est pars hæc posterior.

Non obstant opposita. Ad primum enim & secundum respondetur concedendo assumpta in eis; negando tamen quod in casu proposito non inueniantur omnia illa; quoniam interuenit consensus vxoris, & votum & iuramentum de seruanda perpetua castitate, & intranda religione.

Ad tertium respondet argumentum tertium pro nostra parte formatū, scilicet, quod in casu proposito non debebat ordinari ordine sacro D. consulens, antequam illa intraret religionem; ordinatio tamen facta tenuit, & iuste potest ordine accepto vti, & vxor præfata debet compelli à Reuerendissimo Episcopo, vt adimpleat ea quæ vouit, iuxta præfatum cap. significauit.

4 Ad quartum respondetur primo, negando quod non prosit ingressus vxoris in præfatum ordinem tertiariarium, tenendo opinionem Innoc. & d. cap. significauit. scilicet, quod huiusmodi vxor tenetur quidem intrare religionem, non tamen profiteri, sed manere ibi reclusa: quod videtur verum, si non promisit plusquam continentiam perpetuam, secundum Cald. approbatum per Panor. vbi supra. Secundo, concedendo quod non prosit, tenendo opinionem Hostien. in d. cap. significauit. quod tenetur profiteri: quæ videtur verior, si vouit intrare religionem, sicut in præsenti casu vouit: sed negamus quod ex hoc sequatur non profuisse votum de intranda religione: quia potest compelli ad intrandam aliam. & satis est D. consulenti ꝙ illa consensit cum voto & iuramento de seruanda continentia, &

intranda religione, ad hoc vt sua ordinatio valeat, & non possit ab vsu eius arceri, & illa compellatur adimplere sua vota.

5 Altera vero defensio D. consulentis est, quod præfata vxor fornicata & adulterata est. Tum quia coniuge adulterante, coniux innocens potest absque illius licentia intrare monasterium, & profiteri, vt est casus in cap. Agathosa. 27. q. 2. & ratio firma est, quia per adulterium cõiugis liberatur coniux ab omni seruitute, quam illi debet ratione coniugij, auctoritate Euangelij Matth. 5. & Lucæ 16. relat. in cap. dixit Dominus. 31. q. 2. & alibi sæpe etiam ipso iure sine vlla iudicis sententia saltem quo ad forum conscientiæ, & etiam quo ad forum exterius, si adulterium est manifestũ, cap. significasti. de diuor. vt nos latius tradimus in Man. confess. cap. 22. num. 21. & duobus sequentibus. Tum quia præfatus D. cõsulens non expoliauit eam, immo de consensu eius ordinatus fuit, & diu ordines suos exercuit: & ita licet occultum esset adulterium, vel fornicatio, ob quam potuit dimitti, debet audiri exceptio eius de adulterio, antequam cogeretur ad eã redire; & probato eo esset absoluendus per prædicta. Tum quia, etiamsi non fuisset ordinatus de illius consensu, & licentia, posset nunc ordinari sine illa, & à fortiori vti ordine iam suscepto, argumen. cap. quemadmodum. de iureiur. cum similibus, & per ea iura, quæ colligi possunt ex prædicto num. 21. & duobus seqq. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Dubio in casu tutius est pro matrimonij validitate præsumere.*

2 *Sponsus credere debet sponsam se passam cognosci maritali affectu, & hoc magis si ipsa id fatetur, num. 3. contrarium autem, etiam ipsa id asserente, nisi aliæ adsint coniecturæ, credere non potest. num. 2.*

3 *Præsumere in dubio debemus id quod lex communis præsumit.*

4 *Monitio non est adhibenda, quando non est profutura, sed quando creditur profutura. & num. 7.*

5 *Adulteræ vir potest se ab ea separare, idemque & religionem ingredi, immo & ordines sacros suscipere, num. 6. & eis vti sine Papæ dispensatione. num. 7.*

CONSILIVM XV.

QVIDAM contraxit cum quadam sponsalia de futuro, & cognouit eam carnaliter ante Conc. Trid. & postea illa nupsit alteri publice, & ipse assumpsit ordines etiam publice: & nunc post multos annos dubitat primum, an præsupposito quod ipse cognouit eam vxorio affectu, sed dubitat an illa eodem affectu passa est cognosci, possit deponere scrupulum incitantem eum ad credendum valorem matrimonij.

1 Ad primum dubium respondetur quod non, si alia coniectura non concurrit. Tum quia tutius est in dubio credere valorem matrimonij, argu. cap. iuuenis. de spons. Tum quia scit se cognouisse vxorio affectu, & idem debet credere de illa, cum tota Ecclesia id credat, nec habeat coniecturã sufficientem ad non credendum, cap. is qui de spons. Tum quia habens pote-

potestatem arbitrandi, debet ad arbitrandum lege communi duci, vt dicit Panor. in c. cum Ioãnes. num. 13. & in fine de fid. inst. arg. cap. 1. de dilat. & tradit Sotus in 4. dist. 27. q. 1. art. 5. concl. 4.

2 Secundo dubitat, an teneatur interrogare illam, verum in copulam carnalem consensisset vxorio affectu. Respondetur quod non, ad effectum credendi ei, si responderet non consensisse, non adductis alijs coniecturis, quæ ad credendum sufficerent; sed sic ad effectum sciendi, an essent aliæ coniecturæ ad id credendum, per dicta Soti in 4. dist. 27. q. 1. art. 7. col. 8. & nos in Manu. confess. cap. 22. num. 76.

3 Tertio dubitat, an ipse teneatur credere sponsæ, quæ interrogata diceret se passam fuisse cognosci vxorio affectu. Ad quod respondetur quod sic, indubie. Tum quia tota Ecclesia tenetur id credere, & non est vlla ratio, quæ contrarium suadeat.

4 Quarto dubitat, an teneatur monere illam vt suæ conscientiæ medeatur. Et videtur respondendum, quod si probabiliter credit nihil profuturam monitionem, & multum officere posse, omittat illam, iuxta ea quæ habentur in Manu. confess. cap. 24. num. 12.

5 Quinto dubitat, quo remedio potest sibi mederi quo ad forũ conscientiæ. Ad quod respondeo primo, quòd consulens non potest sibi mederi solutione matrimonij quo ad vinculũ; quia cum credere debeat verũ fuisse matrimonium, & consummatum, illud non potest solui quo ad vinculum, secundũ omnes, etiam Papæ auctoritate. Secundo, ꝙ non potest etiam mederi depositione conscientiæ, iuxta responsum ad primum dubiũ. Tertio, ꝙ potuit separare se, & manere separatus etiam sine auctoritate Papæ, eo quod adulterata fuit ipsa, & manet in adulterio, iuxta cap. Agathosa. & ei

6 adnotata 27. q. 2. nec tenetur redire ad eam, quæ fuit adulterata. Quarto, quod potuit iuste religionem intrare, & eam profiteri eadẽ ratione, qua potuit se separare, & manere separatus. Quinto, quod licite potuit ordinari. Tum quia, licet nec per ordinem sacrum, neque per sacram professionem diuidatur quo ad vinculum matrimonium consummatũ, diuidi tamen potest quo ad thorum, & cohabitationem, præsertim quo ad forum conscientiæ. Tũ quia nullam irregularitatem, neque suspensionem incurrit per illam ordinationem, quæ, vt dictum est, iuste potuit suscipi à iuste

7 separato, etiam quo ad thorum, & cohabitationem. Sexto, quod consulens videtur posse tute ordinibus suis vti absque alia Papæ dispensatione, & satisfacere suæ conscientiæ; dummodo occurrente aliqua occasione, in qua monitio prodesse possit (vt si maritus eius moreretur, vel adulteraretur, ita vt se posset ab illo separare, vel alia similis, ob quam posset illa manere separata, & abstinere à nouo matrimonio contrahendo) moneat illam vt se separet, vel maneat innupta castitatem seruando.

DE CONVERSIONE INFIDELIVM.

SVMMARIVM.

1 *Statuitur cum quid, & omnia illa statuta censentur, sine quibus illud vel nullo modo, vel non commode fieri potest.*

4 *Conuersus ad fidem coniugatus, antequam cum altera contrahat, tenetur per monitionem, vel aliter cognoscere obstinationem infidelis coniugis nolentis nec conuerti, nec sine contumelia Creatoris cohabitare: licetq. iudicialis interpellatio, & separatio sit vtilis, necessaria tamen non est. & num. 2. & sicut non potest prius nubere, ita nec castitatis votum emittere, num. 2. nec religionem ingredi. num. 3.*

5 *Matrimonium contractum inter infideles non dissoluitur ex eo solo, quod vno conuerso alter interpellatus duret in sua obstinatione; sed per matrimonium cum infideli legitime contractum: vnde si qua prius erat obstinata conuertatur, tenetur primo conuersus, si nondum cum alia contraxit, nec professionem emisit, illam recipere.*

6 *Conuersus, qui in infidelitate plures habuit vxores, si velit cum prima permanere, non eget vt denuo contrahat: secus si velit cum secundo loco, & sic minus legitime ducta, & ad fidem reuersa, remanere.*

CONSILIVM I.

AN INFIDELIS coniugatus, & ad fidem conuersus baptizatus possit ducere aliam fidelem vxorem, antequam interroget priorem infidelem, an velit conuerti, vel manere cum suo marito sine contumelia Creatoris?

Pro parte negante facit, quod nullo iure videtur monitio requiri. Apostolus enim Paulus 1. Corinth. 7. cuius auctoritate nititur facultas contrahendi cum fideli, si vxor prima non conuertatur, non inducit obligationem monendi primam: solum enim ait, *Si infidelis discedit, discedat: non enim seruituti subiectus frater, aut soror in huiusmodi est*, nec Innoc. III. in cap. quãto. nec cap. gaudemus. de diuort. in quibus præcitatum dictum Pauli commentatur, nec Ambros. in cap. si infidelis, nec alia citata per Grati. 28. q. 1. videntur requirere aliquam monitionem, vel interrogationem: & quod sanctorum decretis non est sancitum, non est superstitiosa adinuentione præsumendum, cap. consuluisti. 2. q. 4. Addo, quod nec Magister in 4. dist. 19. nec S. Thom. nec Scotus, nec communiter alij in eum comminiscentes claram aliquam de huiusmodi monitione, vel interrogatione ad hoc propositum mentionem fecerunt, nec D. Anton. 3. p. tit. 1. cap. 6. nec Angel. à Clausio in verb. matrim. 3. imped. 10. §. 6.

1 Pro parte vero affirmante facit primo, quod, qui statuit aliquid, videtur statuere illa, sine quibus id fieri nequit, l. 2. ff. de iurisdict. omnium iud. cap. præterea. de off. deleg. immo & illa, sine quibus id commode fieri nequit, l. penult. ff. de vsufr. & l. quicumque. §. si ei quem. ff. de institu. actio. per quas id affirmat Aretinus communiter recept. in cap. de testibus. At non videtur posse satis commode sciri voluntas non conuersæ, nisi interrogetur, vel moneatur, an velit se conuertere, vel sine contumelia Creatoris conuiuere conuerso.

Secundo, q̃ gloss. cap. quanto. de diuort. verb. qui relinquitur. habet, fidelem conuersum volentem ducere nouam vxorem fidelem, debere habere testes, quibus probet nolle priorem vxorem infidelem conuertere se ad fidem: quamuis nõ requiratur separatio per iudicia sententiã: & Hostien. dicit

dicit tutum esse, vt iudex præfigat terminum, intra quem conuertatur, licet id non esse necesse, dicat Panor. in cap. seq. quo se remittit.

Tertio, quod Innocen. III. in cap. gaudemus. de diuort. requirit quod prius infidelis renuat cohabitare coniugi conuerso sine contumelia Creatoris, ad hoc vt possit aliam ducere. At renutus ille non videtur satis innotescere, donec monita, vel interrogata respondeat nolle.

3 Quarto, quod nullo prædictorũ citato, nec alio auctore, scripsit S. Tho. in 4. dist. 39. q. 1. art. 5. ad 4. quod conuersus non potest votum continentiæ emittere, nec ad aliud matrimonium transire, nisi requisita vxore, vt conuertatur: quod eo non relato tenuit Dom. Sotus in ead. dist. art. 4. col. 8. & in art. 3. colum. antep. dicit, quod vt conuersus licite cum alia fideli contrahat, non conuersa est prius admonenda, & requirenda Ecclesiastico more: quod etiam ante ipsum, quem ipse non refert, tenuit Syl. verb. matrimonium 8. q. 10. nu. 8. Angelus item vbi supra; licet non dicat requirendam esse antequã contrahat cum fideli, ait tamen requirendam esse antequam fiat religiosus: ex quo ex rationis identitate argui potest idem fieri debere antequam contrahat.

Quinto denique allegatur textus à nemine, quod sciam, ponderatus in cap. Iudæi. 28. q. 1 quod sic habet, *Iudæi admoneantur vt fiant Christiani, si cum vxoribus suis conuersis habitare voluerint*.

4 Per quæ omnia pro hac parte adducta tenendum videtur firmiter primo, ꝙ necessaria est monitio, rogatio, vel interrogatio aliqua honesta, vel alia probatio sufficiens, per quam sciatur, vel cognoscatur obstinatio eius in sua secta, ad hoc vt conuersus possit contrahere nonc cum alia fideli.

5 Secundo, quod tuta & vtilis esset monitio, & separatio iudicialis, sed non necessaria. Tum quia non requirit hoc Apostolus, nec aliquis canon, nec vlla ratio hoc efficaciter conuincit. Tum quia prædicta monitio, & separatio iudicialis non inducit dissolutionem primi matrimonij, sed obstinatio infidelis nolentis se conuertere, neque cohabitare sine contumelia Creatoris suo coniungi conuerso, & contractus matrimonij consequutus cum secunda: quoniam sententia verior S. Thom. est, vt præ alijs probat Syl. vbi supra sexto dicto in fine, quod primum matrimonium non dissoluitur per prædictam illius obstinationem ante contractum secũdum matrimonium; ea ratione firma, quod non obstante quacũque responsione ipsius, si vere conuerteretur ante contractum matrimonij secundi, & ante religionis professionem, teneretur eam accipere.

Ad opposita respondetur, quod licet Apostolus expresse non requirat prædictam monitionem, tacite tamen requirit vt sciatur quod non vult se conuertere, nec commanere cum conuersa sine contumelia Creatoris; quæ scientia non potest commode haberi sine illius monitione, rogatione, interrogatione, vel alia probatione, quæ arbitrio boni viri videretur sufficiens. & ideo visus fuit tacite voluisse illam, non tamen iudicialem separationem, sine qua commode illa potest haberi.

6 Idem iudicandum de conuerso, qui habuit plures vxores nulla repudiata, vel repudiata aliqua. Nam talis siue Hebræus, siue quilibet alius infi-

delis conuersus debet requirere,& monere illã,cum qua primo licite contraxit,& non alias,cũ quibus non poterat contrahere,& quæ non fuerunt veræ vxores eius,vt clare colligitur ex d.cap.gaudemus. Quod si prima, quę erat vera vxor,siue repudiata,siue nõ repudiata,monita,& supradicto modo requisita,permanserit obstinata,nolens se conuertere,nec cõuiuere illi sine contumelia Creatoris,poterit accipere vnam ex alijs,quæ se conuertere voluerit,perinde ac aliam fidelem,si nullum impedimentum legitimum obsit: aliter tamen potest accipere primam, & aliter aliam: nam primam accipiet tamquam vxorem veram, cum qua verum matrimonium contraxit in infidelitate, & numquam fuit dissolutum, iuxta illud, *Quos Deus coniunxit, homo non separet.* Neque indiget noue contrahere cum illa: aliam autem accipere debet contrahendo cum illa noue matrimonium,perinde ac si numquam in infidelitate contraxisset: quia ille primus contractus nihil valuit; & ita nec iuuat,nec nocet ad essentiam matrimonij,iuxta illud Persij, *Ex nihilo nihil in nihilum nil posse reuerti.* Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium apud Iudæos & alios infideles verum inueniri.*
2 *Baptismus coniugia legitima non dissoluit: vnde conuersi coniuges iterum contrahere nequaquam tenentur.& num.6.*
1 *Infidelium coniugum alter conuersus aliam ducere potest,seruatis tamen requisitis.*
2 *Leges veteris testamenti pertinentes ad nuptias, vt iudiciales vel cærimoniales, expirauerunt per passionem Christi,adeo vt nec ipsos Iudæos ligent.& nu.4.*
3 *Matrimonia Iudæorum nullam aliam præter liberum consensum videntur requirere substantialem solemnitatem.nu.6.*
4 *Matrimonia ante Conciliũ solo mutuo cõsensu per se,vel per litteras,seu procuratorẽ & nunciũ,modo personæ essent legitimæ,ad contrahendũ dato,perficiebantur.*
5 *Impedimenta dirimentia matrimonia secundum auctorem potest infidelis Princeps inducere.*
5 *Messiæ ab aduentu sceptrum à Iuda ablatum fuit: vnde nec quid valide statuere potuerunt Iudæi.*

CONSILIVM II.

IVDAEVS & Iudęa contractis sponsalibus per verba de præsenti,nõ seruatis alijs cærimonijs secundũ vsum Iudæorũ seruandis, consummauerunt matrimonium; postea conuersi sunt ad fidem Catholicam. Quæritur an debeant contrahere matrimoniũ seruatis solemnitatibus Conc. Trid.

Respondeo sequentia. Primum,quod hæc quæstio potest habere duplicẽ sensum. Alter est,an coniuges infideles,qui in infidelitate valide matrimonium contraxerunt,conuersi ad fidem debeant iterum contrahere cum solemnitate Ecclesiæ. Alter est,an infideles,qui contraxerunt matrimonium omissa aliqua solemnitate secundum suam legem, vel sectam, conuersi ad fidem debeant contrahere cum solemnitate requisita Ecclesiæ.

1 Secundum,quod prædicta quæstio est resoluenda negatiue,scilicet quod non tenentur contrahere cũ solemnitate Ecclesiæ. Tum quia matrimoniũ

verum

verum inuenitur apud Iudæos,& alios infideles,cap.gaudemus.de diuort. & indissolubile, l.1.ff.de rit. nupt. & melius Inst.de patria potestate.§. nuptiæ.c.sufficiat.27.q.2.& l.nuptias.ff.de reg.iur. Tum quia baptismus nullatenus soluit coniugia,si ambo coniuges conuertantur;licet altero in infidelitate manente,ei qui conuertitur fiat certo modo facultas contrahendi cum alia,iuxta sententiam Pauli 1.ad Corinth. 7. relatam & declaratã à Grat.28.q.1.cap.iam nunc.& in multis alijs capp. & à Magistro,& à suis commentatoribus lib.4.sent.dist.39.Tum quia nullo iure naturali, diuino, neque humano cauetur, vt coniuges infideles conuersi ad fidem iterum teneantur contrãhere matrimonium :ergo non est dicendum, cap.con-
2 suluisti.2.q.4.& §.consideremus.in auth.de triente & semiss.col.3.Tũ quod leges pertinentes ad nuptias abrogatæ sunt, quippe quæ erant iudiciales vel cærimoniales.6.dist.§.fin.& cap.1. de purificat. post partum . & tradit S.Thom.recept.1.2.q.103. art.3. & q.104. art.3. & in specie de legibus Iudiciorum pertinentibus ad nuptias , quod omnes præter naturales expirauerint per passionem Domini nostri Iesu Christi,ita quod non ligantur eis hodie Iudæi,tradit Dominic.Sot.in d.dist.39.

3 Tertium,quod hæc quæstio secundũ alterũ sensum est difficilior,& pendet ab illa,an prædictum matrimonium fuisset verum & validum iudicandum apud Iudæos,antequam obseruaretur solemnitas,quæ esset superaddenda consensui de præsenti : nã si illud fuisset iudicandum validũ non obstante talis solemnitatis defectu,non tenerentur prædicti coniuges ad contrahendum iterum post conuersionem,per superius citata.si autem prædictum matrimonium fuisset iudicandum inualidũ ob defectum talis solemnitatis,tenerentur iterum contrahere cũ Ecclesiæ solemnitate:quia regulariter quod nihil est,nihil operatur,cap.non præstat. de reg.iur.lib.6.c.ex tenore.cum glo.de rescript.vbi late Felin.nam si matrimonium præfatum ante conuersionem erat nullum, vtique per conuersionem non fuit factũ validum,cum aliud sit conuertere se ad fidem Catholicam,& aliud cõtrahere matrimoniũ ; & à separatis non fit illatio.l.Papinianus.ff.de minorib.

Quartum,quod nec ex sacris litteris,nec ex vllis Ecclesiæ canonibus videtur colligi,quod apud Iudęos esset ante aduentũ Christi seruanda aliqua solemnitas vltra mutuum & liberũ consensum personarum ad contrahendum legitimarum, ob cuius defectum matrimoniũ diceretur ipso iure nullum:neque aliquis comminiscentium in 4.lib.sent. vel aliquo sacrorũ canonũ videtur id perpendisse , cum omnes vno ore dixerint sufficere vsque
4 ad prędictum Conc.Trid.ad substantiam & essentiam matrimonij consensum personarum ad contrahendum legitimarum mutuum & liberũ præstitum siue per se,siue per litteras,siue per nuncium,siue per procuratorẽ, iuxta prædictum cap.sufficiat.27.q.2.& d.l.nuptias.ff.de reg.iur.& multas leges ff. de ritu nup. Quin & Dom. Sot.in d.dist.39.art.1. q.1. col.8.significat omnes leges veteris testamenti pertinẽtes ad nuptias præter naturales,vti leges iudiciales,expirasse ab orbe redẽpto,nec eas hodie ligare Iudæos: & quidẽ recte: quia omnes leges cærimoniales & iudiciales expirauerunt à passo D. N. Iesu Christo, §.fin.6. dist. cap.1. de purific.post part.

cum ei adnotatis,& tradit S.Thom.recep.1.2.q.103.art.3.& 104.art.3.

5 Quintum, quod dubitari potest, an respublica Iudæorum post orbem redemptum statuerit aliquam solemnitatem extrinsecam, cuius defectu matrimonium redderetur nullum: & mihi videtur quod non. Tum quia non habuerunt rempublicam liberam, nec Principem, nec Regem, qui id statuerit. Tum quia res controuersa est, an vllus infidelium Princeps posset id statuere, & addere legi naturali, sicut prædictum Conc. addit præsentiam parochi & testium in cap. 1. de reform. matrim. sess.24. quamuis ipse magis propendeam in partem affirmatiuam, quam tenet Sotus. sed vt prædixi, ablatum fuit sceptrũ à Iuda, & regia potestas ab aduentu Messiæ, vt Iacob Genes.cap.fi.significauit. Tum denique quod nullus classicus auctor, quod sciam, id meminit.

6 Sextum, quod attentis supradictis, credendum est, quod licet Iudæi seruent aliquas cærimonias de consilio, vel præcepto in consummandis suis matrimonijs, præter consensum liberum & legitimum requisitum ad substantiam & essentiam eius; sicut & Sacrosancta mater Ecclesia seruat in consummatione matrimoniorum suorum Christianorum: non tamen est credendum, quod seruant aliquam solemnitatem tantæ virtutis & efficaciæ, vt matrimonium iure naturali validum, & indissolubile, reddatur nullum propter defectum eius: & consequenter præfati coniuges ad fidem conuersi non debent contrahere denuo matrimonium cum solemnitate Ecclesiæ, neque absque illa. Salua, &c.

SVMMARIVM.

2 Matrimonium inter infideles contractũ est verum, & inseparabile, non tamen ratũ est, nec sacramentũ; licetq. non dißoluatur per baptismum ab altero aßumptũ, nu.7.10. etiam si relictus in infidelitate nolit sine contumelia Creatoris cohabitare, & monitus protestetur se nolle conuertere, nu.6.& 9. etiam quod alteram infidelem ducat, nu.1.& nu.8. adeo quod si infidelis, etiam si secundam duxisset, conuertatur antequã conuersa cũ altero fideli contraxerit, teneatur adhærere primæ, & dimittere secundã, etiamsi & ipsa secunda baptismũ suscepißet; quia non potuit eße eius vxor, nu.5.& 8.& prima ei adhærere tenetur, nu.6. dissoluitur autem eo ipso, quod conuersa, ipso infideli in sua obstinatione permanente, alteri, prout potest, nu.11. nubit, nu.4. quia cum hoc secundum matrimonium inter fideles contractum sit sacramentum, destruit primum matrimoniũ, quod non erat nec ratum, nec sacramentũ, nu.9.11. & tunc fit facultas infideli aliam valide ducendi; adeo quod si postea conuertatur cum hac secunda, poßunt, num.3. immo tenentur simul cohabitare, quia fuerunt veri coniuges, eorumq. matrimonium per superueniens baptismum fuit factum ratum.

3 Sacramenta per easdem causas, quibus fiunt, non soluuntur. & 11.

4 Corporalia facilius destruuntur, quam construantur, at spiritualia contra.

7 Matrimonium infidelium inseparabile est de lege naturæ, nec tollitur per baptismum; immo si ambo conuertuntur, efficitur per conuersionem ratum. nu.10.

12 *Ma-*

12 *Matrimonium fidelium ratum nedum professio in religione emissa, sed & Papæ dispensatio, licet sit verum sacramentum, nu. 13. dissoluit; secus si fuerit consummatum sacramento, quod significat Christi cum Ecclesia inseparabilem coniunctionem, nu. 14. & 17. at infidelium etiam, & catechumenorum potest, nu. 13. non obstante quod per baptismum fiat ratum, nu. 10. & quod ante baptismum fuerit consummatum: quia per illam præcedentem consummationem non dicitur consummatum sacramento prædicto, quod significat prædictam Christi cum Ecclesia coniunctionem. nu. 14. & 17.*

15 *Papa, aliusve Princeps contractus subditorum sine causa soluere potest.*

16 *Papa de consensu conuersæ facere potest, vt vir eius, qui adhuc infidelis cum alia contraxit, conuersus cum eadem valide contrahat.*

18 *Repudium vel numquam licuit, vel non post Euangelium.*

CONSILIVM III.

1 LAZARVS Hebræus habens vxorem, eaq. ad fidem conuersa, & antequam alij nupsisset, secundam duxit, ex qua liberis susceptis cum ea ipse quoque conuersus est, viuente adhuc priore innupta.

Dubitatum est primo, an d. Lazarus iure cōmuni absque vlla Papæ dispensatione possit iuste cum secunda remanere.

Secundo, an saltem cum dispensatione Papæ iusta de causa facta id facere possit.

Tertio, an subsit in casu proposito iusta causa id faciendi.

Ad hæc dubia responsurus, præmitto, quod illa videntur esse noua: quoniam non videntur determinari per Gratianum, nec vlla capp. illorũ plurimorũ, quæ citantur ab eo 28. q. 1. & 2. neque per cap. quanto, & cap. gaudemus. de diuor. nec per Magistrum, nec S. Tho. & alios, qui comminiscũtur super dictis eius in 4. lib. sent. dist. 33. & 39. Licet enim in prædictis locis proponantur dubia de libello repudij olim in testamento veteri permisso dari, & de matrimonio infidelium, an reperiatur inter infideles; & an infidelis coniugatus ad fidem conuersus, vel conuersa possit contrahere cum fideli, & an debeat expectari conuersio infidelis, & alia multa his accessoria: non tamen videntur tractari hæc tria dubia.

AD PRIMVM ergo eorum, videlicet an solo iure communi attento liceat prefato Lazaro remanere cum secunda sine dispensatione Papæ, respondeo facere pro parte eius affirmante, primo, quod matrimonium per verba de præsenti contractum dissoluitur per professionem in religione approbata factam, eo quod licet sit ratum, non est tamen consummatum,

2 per cap. ex publico. de conuers. coniug. at matrimonium contractum inter infideles licet sit verum, & inseparabile, vt probat S. Thom. recep. in d. dist. 33. quæst. 2. art. 1. non tamen est ratum, neque verum sacramentum, vt ipsemet tradit in d. dist. 39. quæst. 1. art. 5. ergo per professionem fidei Catholicæ, quæ est maior, quam professio religionis, censendum est solutum: & ita potuit Lazarus contrahere cum secunda, antequam conuerteretur.

3 Secundo facit, quod Dom. Sotus eumdem S. Tho. in eod. art. 5. colum.

8. sequu-

8.sequutus dicit, quod si infidelis, qui remãsit in infidelitate post conuersionem prioris coniugis, ducat aliam infidelem, & postea conuertantur ambo ad fidem, poterit iuste continuare matrimonium cum secunda contractum,& non redire ad priorem conuersam; quæ decisio videtur specialis pro casu proposito.

Tertio, quod omnis res, per quascumque causas nascitur, per easdem dissoluitur,iuxta cap.1.de reg.iur. At prius matrimonium Lazari ex consensu prioris vxoris constabat, & firmitatem recipiebat: ergo etiam ex consensu ipsius solui potest, & ita ipse Lazarus ex ipsius consensu manere cum secunda.

Quarto,quod non videtur obstare gloss. in d.cap.1. de reg. iur. quæ habet illam regulam fallere in matrimonio,quod solo consensu contrahitur, cap.sufficit.27.q.2.sed solo contrario consensu non dissoluitur, cap.licite. 32.q.7. & idem esse de alijs sacramentis baptismi & ordinis: pro qua est
4 textus, quem illa non citat, in cap. inter corporalia.de transl.præl. quatenus habet inter corporalia & spiritualia hoc distare, quod corporalia facilius destruuntur, quam construuntur, spiritualia vero facilius construuntur, quam destruuntur. Non inquam hoc videtur obstare: quia replicari posse videtur in casu proposito prius matrimonium Lazari per consensum vxoris potuisse destrui,& fuisset destructum,si iam ipsa nupsisset alteri, immo & si nunc ante conuersionem eius nuberet: quia Lazarus contrahendo cum altera verbo & facto significauit se obstinatum esse in perfidia; quod sufficere videtur ad hoc vt ipsa contrahat cum alio fideli, per cap.si infidelis.28.q.2.& sentit gloss. in cap.si infidelis. eadem causa, quæst.1.

5 Pro parte vero negante facit primo, quod ratio maxima, ob quam videtur id posse facere,est illa,quod hæc secunda fuit vxor eius antequã con uerterentur; sed hoc non videtur verum; quoniam licet infidelis coniux conuersa ad fidem Catholicã possit contrahere cum alio fideli, si vir eius infidelis nolit se conuertere ad eamdẽ,neque cohabitare illi absque Creatoris contumelia per cap.si infidelis.cum aliquot alijs. 28.q.1.& cap.si infidelis. 28.q.2.& prædict. capp. quanto. & gaudemus. de diuort. infidelis tamen, qui se non vult conuertere, non potest licite contrahere cum alia etiam infideli suæ sectæ, antequam coniux conuersa contrahat matrimonium cum aliquo fideli,per quod soluatur matrimonium prius,quod cum infideli contraxerat, vt sentit glo. in d.cap. gaudemus.de diuort. & tradit S.Thom. communiter recept. in d.dist.39. q.1.art.5.ad 3.cui concordant idem Sotus,& Ioan.Maior per prædictum cap. gaudemus.

6 Secundo facit, quod per solam conuersionem alterius coniugis ad fidẽ Catholicam non soluitur matrimonium contractum inter illam, & alterũ coniugem in infidelitate, immo neque per pertinaciam infidelis coniugis manendi in infidelitate, & nolendi se conuertere, neque per monitionem factam ei, vt se conuertat, cum protestatione, quod alioquin nubet alteri fideli, immo neque per responsionem eius declarantis se nolle conuertere: quia etiam si post talem responsionem se conuerterit, antequam prius

con-

conuersa nupserit, tenebitur ipsa recipere illum, & non poterit alteri nubere, vt sentit glo. d. cap. si infidelis. & exprimit S. Thom. communiter recept. in præs. dist. 39. q. 1. art. 5. ad 2. & est textus satis ad hoc efficax in d. cap. gaudemus.

7 Tertio, quod inseparabilitas matrimonij est de lege naturæ, vt probat S. Tho. communiter recep. in 4. dist. 33. quæst. 2. art. 1. & facit definitio matrimonij posita in princ. Instit. de patria potest. ibi, *Indiuiduam vitæ consuetudinē continens.* & quos Deus coniunxit, homo nō separat, iuxta illud Matth. 19. *Quos Deus coniunxit, homo non separet*, translatum in cap. quos Deus. 33. q. 2. Ergo prædictus Lazarus non fuit separatus à sua priore vxore, propterea quod ipsa se conuerterit ad fidem Catholicam: quia conuersio & baptismus non tollunt legem naturæ, sed perficiunt, vt idem S. Thom. ab omnibus receptus in hac ipsa specie dicit in d. dist. 39. q. 1. art. 3. in cap. 9.

8 Quarto, quod contra legem eamdem naturæ est, vt quis habeat eodem tempore duas vxores, vt probat d. cap. gaudemus. de diuor. & docet idem S. Tho. cū communi in d. dist. 33. q. 1. art. 1. & ita viuente prima vxore Lazari, antequam illa nupserit alteri fideli, non potuit Lazarus ducere secundam, & contractus cum illa non valuit, nec per eum facta fuit vxor eius: & consequenter non videtur posse redire ad eam, neque commanere ei, eo quod fuit eius vxor.

Quinto, quod non potest etiam prædictus Lazarus accipere illam tamquam aliam fidelem, si conuertatur & baptizetur, quia iure naturali & diuino tenetur accipere priorem, iuxta dictum Apostol. 1. ad Corinth. 7. & tradit S. Thom. communiter recept. in dist. 39. q. 1. art. 4. & antea declarauit satis Innoc. in d. cap. gaudemus.

9 Sexto denique, quod licet coniux conuersa nolente coniuge marito se conuertere, post pertinaciam eius possit licite nubere alij fideli: non tamen soluitur matrimonium prius, donec nubat alteri: quoniam matrimonium non soluitur, vt dictum est, per conuersionem & baptismum, neque per pertinaciam coniugis infidelis, neque per responsionem quod nō vult conuerti, sed per matrimonium sequutum realiter, iuxta S. Tho. opinionem magis receptam in d. dist. 39. q. 1. art. 5. ad 2. quod quia verum sacramentum est, dissoluit prius matrimonium, quod non erat sacramentum proprie, licet esset contractus indissolubilis, sed nondum ratus, vt idem S. Tho. tradit in eod. art. 5. ver. sed contra. Per quæ omnia videtur hæc pars verior, & religioni Christianæ conuenientior.

10 Ad primum oppositum respondetur, concedendo assumptum, negando tamen consequentiam: quia nullo iure naturali, diuino, nec humano cauetur, quod per conuersionem ad fidem Catholicam dissoluatur matrimonium legitimum præcedens; immo ex ratione probatur contrarium, quod fides perficit matrimonium præcedens, & facit de non rato ratum, vt tangitur in 3. & vlt. arg. pro hac parte factis.

Ad secundum respondetur, concedendo, quod Dominicus Sotus scripsit verba posita in argumento, sed non sola: nam adiecit id esse verum, si iam conuersa contraxit tempore, quod infidelis contraxit cum secunda; signi-

significans, quod si conuersa non contraxisset antequam vir non conuersus contraheret cum secunda, non valuisset matrimonium cum secunda.

11 Ad tertium & quartum respondetur, quod illa regula prima de regul. iur. non habet locum in sacramento matrimonij, neque in alijs. Nec obstat replicatio, scilicet quod vxor Lazari conuersa nubere poterat, attenta illius perfidia, qua duxit secundam, antequam se vellet conuertere: quia ad rescindendum matrimonium ante in infidelitate contractum non sufficit conuersum posse licite cum alia fideli contrahere, sed oportet vt actu & facto contrahat; quoniam prius durat vsque ad secundum contractum; cuius virtute, quæ maior est virtute prioris matrimonij, dissoluitur prius, vt probatur per argumenta pro hac parte facta.

12 AD DVBIVM SECVNDVM respondetur, quod pro parte negante facit primo, quod licet Papa, idemq. Max. & optimus Pont. possit dispensare in matrimonio per verba de præsenti contracto, & nondum consummato ex causa iusta, vt hi qui contraxerunt possint cum alijs contrahere, iuxta gloss. illam solem. cap. ex publico. de conuer. coniug. quam nos præ alijs confirmauimus in Man. conf. cap. 22. num. 21. non tamen potest dispensare in consummato, vt omnes tam Canonistæ quam Theologi tenēt: sicut nec professio religionis approbatæ id facere potest, licet dissoluere possit matrimonium non consummatum iuxta præf. cap. ex publico. At matrimonium Lazari contractū cum prius conuersa fuit consummatum: ergo non poterit Papa in eo dispensare, vt viuente priore possit contrahere cum secunda.

13 Secundo, quod Papa non debet velle præiudicare tertio, l. 2. §. si quis à princip. ff. ne quid in loco publico fiat, cap. super eo. de off. deleg. & regul. Cancella. de non tollendo iure quæsito. At vxor prior Lazari habet ius quæsitum per contractum matrimonium in ipsum Lazarum, per quod tenetur, si conuertatur, ad illam redire, per cap. gaudemus. de diuort. ergo non debet velle dispensare vt ipse contrahat cum secunda, quamuis ambo conuertantur.

Pro parte vero affirmante facit primo, quod quamuis matrimonium contractum inter infideles sit legitimum, non est tamen ratum, secundum omnes; quia non est sacramentum, cum nullum verum sacramentum sit apud infideles, neque fideles catechumenos nondum baptizatos: baptismus enim est ianua sacramentorum, cap. veniens. de presbyt. non baptiz. At matrimonium contractum inter fideles licet non sit consummatum, est tamen ratum & verum sacramentum secundum omnes. Cum ergo omnes puri Canonistæ, & Theologi qui canones calluerūt, immo & Caiet. & Michael à Medina, qui fuerunt satis puri Theologi, affirment posse Papam ex iusta causa dispensare super matrimonio à fidelibus contracto nondum consummato: à fortiori poterit dispensare super matrimonio contracto inter infideles, cum non sit ratum.

14 Secundo, quod nuptias facit consensus, & non concubitus, l. nuptias. ff. de reg. iur. At copulatos solo consensu potest dissoluere Papa iusta de causa, ergo à fortiori coniunctos solo concubitu; nisi impediat sacramentum,

quod

quod significat coniunctionem D.N.Iesu Christi,& Ecclesiæ,quæ est inseparabilis, iuxta cap. debitum. de bigamis. At licet inter Lazarum & eius vxorem priorem fuerit matrimonium concubitu confirmatum, non tamen fuit consummatum sacramento, quod significat prædictam mirabilem coniunctionem:ergo poterit iusta de causa soluere illud Papa.

15 Tertio,quòd licet nec Papa nec alius Princeps possit regulariter dissoluere contractus suorum subditorum inter se, neque cum ipsomet factos, iuxta regulam id quod nostrum. ff. de reg.iur. & iuxta cap. conuenior, 23. q.8. & cap.1.de probatio.& alia multa,quæ citat Fel.in cap.nouit.num.8. de iudic. potest tamen iusta de causa id facere, iuxta ea quæ adducit ibidem Fel. & omnes in cap. quæ in ecclesiarum.de const. & alibi sæpe.At inter Lazarum & suam priorem vxorem solum interuenit contractus lege naturæ quidem validus, sed tamen legis supernaturalis vinculo & spirituali significatione sacramentali nudus. ergo poterit Papa illum dissoluere iusta de causa.

16 Quarto, quod licet Papa, & alius Princeps non recognoscens superiorem non debeat velle præiudicare tertio sine ipsius consensu iuxta prædictam regulam, *id quod nostrum est*; potest tamen id facere consentiente parte, iuxta eamdem regulam,quæ habet, *Id quod nostrum est sine facto nostro ad alium transferri non potest*. vbi per factum intelligitur consensus expressus, vel tacitus, vel aliquid aliud ei æquipollens. At in casu proposito prior vxor Lazari conuersa vult consentire, vt Papa dispenset, & det facultatem prædicto Lazaro, vt contrahat cum secunda. ergo sancte poterit id facere Papa.

17 Ad primum oppositorum respondetur, concedendo quod Papa non potest dispensare super matrimonio rato & consummato propter significationem illam mirabilem sacramentalem, quam lege supernaturali & spirituali, de qua in d.cap.debitum,habet; negando tamen quod primum matrimonium prædicti Lazari fuit consummatum, quia non fuit etiam ratum, sed solum contractus purus habens inseparabilitatem naturalem sola lege naturæ inductam,& nudam à sacramentali significatione,vt probatum est supra in decis.primi dubij, & per fundamenta pro parte secunda secundi dubij adducta.

Ad secundum respondetur primo,concedendo Papam non debere præiudicare tertio sine iusta causa, sed cum illa potest, & frequenter debet præiudicare per latissime notata in d.cap. quæ in ecclesiarum. Secundo, quod non petitur in hoc casu dispensatio cum præiudicio tertij; quia, vt prædictum est, prior vxor,quæ poterat prætendere præiudicium,consentit vt Papa id faciat.

18 AD DVBIVM TERTIVM respondetur, quod iusta,pia,& sancta causa videtur esse in proposito casu faciendi dispensationem, quæ petitur; quia ex narratione mihi facta vna cum consensu prioris vxoris videtur conflari iusta causa arbitrio boni & prudentis viri, cui remittitur hoc iudicium,sicut & omnium aliorum,quę non sunt determinata à iure, l. 1. ff. de iure delib. & cap. de causis. de off. deleg. cum eis adnot. quod

quia

Pro primi articuli expeditione visis vtriusque partis informationibus, vnum eorum, quæ pro auo allegantur, est, quod pater, vel auus ad fidem conuersus non perdit patriam potestatem, c. Iudæi. 2. de Iudæis; quatenus habet, conuersum ad fidem non debere esse peioris conditionis, quam non conuersum: & constat Iudæos antequam conuertantur habere filios in potestate, vt probat cap. fin. de conuers. infidelium, & notant ibi Panor. & alij. Mater autem non habet filios in potestate, §. cæteri. Inst. de hæred. quali. & differ. & §. mater, iuncta gloss. Instit. de exhæredat. liberorum. Sed hoc argumentum nihil videtur concludere; quoniam matri conuersæ tradendi sunt filij, si pater non conuertatur, & ita patria potestas nihil operatur in hoc. Vnde Hostiensis, quem sequuntur omnes, dixit ibidem, breuius potuisse Greg. IX. decisionem illius casus expedire, dicendo, quod coniugi, qui vel quæ conuertitur, est facienda pueri traditio, nulla consideratione ad patriam potestatem habita; cum mater, vt prædictum est, non habeat filium in potestate.

Secundum, quod pro auo allegatur, est, quod id quod operatur oppositum in opposito, operatur propositum in proposito, cap. sciendum. 8. q. 1. l. & si contra tabulas. ff. de vulgar. At in perdenda iustitia originali magis
2 fuit perpensa conditio viri, quam feminæ: quia si Adam non peccasset, propter peccatum Euæ posteri iustitiam non amisissent, secundum D. Thomam communiter receptum in 1. 2. q. 81. art. 5. & in 2. sententiarum distin. 31. q. 1. ar. 2. ad 4. & alijs locis. Sed hoc argumentum nihil concludit. Tum quia est è longinquo petitum, & non agitur in hoc casu de quærenda gratia, sed de educatione infantis, an debeat educari à matre, an ab auo, quod est diuersum, & à diuersis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minorib. cap. ad audientiam. de decimis. Tum quia licet amissio iustitiæ originalis, & acquisitio eius dicerentur contraria apta ad formandum argumentum à contrario, non tamen dicerentur talia acquisitio gratiæ, & amissio iustitiæ originalis; cum longissime sit diuersa gratia gratum faciens, & iustitia originalis, vt per earum definitiones patet, ex trad. in 2. lib. sententiarum dist. 30. vbi post & ante alios irrefragabiliter hoc pro-
3 bat Ioan. Maior in q. 1. conclus. 1. Tum quia modus, & ratio, quam habent iustitia originalis, & gratia gratum faciens in modo quærendi, vel amittendi multū differunt, præsertim sub lege Euangelica: quia licet vtraque ex Deo immediate sit, vel fuerit ex creatione, & infusione, illa tamen fuit indita sine vllo sacramento, & sine vlla contritione, & sine vllo actu ad eam præparatiuo, & ad alium effectum, quam gratia gratum faciens, & semel perdita non fuit amplius quæsita. Hæc autem si est prima, siue operans, quæritur nunc medio sacramento, nunc vera contritione, nunc aliquo actu liberi arbitrij præuio: & si est alia, siue cooperans, per meritum de condigno per tradita à S. Thom. 1. 2. q. 11. art. 2. & 114. ar. 3. & iuxta sacros canones Conc. Trid. sess. 6.

4 Tertium argumentum est, quod in generatione prolis magis consideratur vir tamquam principium actiuum, quam femina, 3. & 5. Physicorum: quæ est ratio, qua S. Thom. vbi supra firmat ex Adæ peccato descensurum

Iurum fuisse in nos originale, etiam Eua non peccante. Sed hæc ratio non concludit propositum: quia si id concluderet; etiam concluderet, quod cum conuertitur vxor, & non maritus, filij essent tradendi marito, quod tamen est falsum, cap. Iudæorum. 28. q. 1. per quod hoc tenet Panorm. & communis in d.cap.fin.de conuers. infidelium.

5 Quartum arg.est,quod omnes rationes,quibus in d.cap.fin. de conuers. infidel. filij traduntur patri, militant in auo, de quo hic agitur; puta, patria potestas, suspicio quod saluti & vitæ pueri fiant insidiæ; & quod mater pueri, si contingeret eum remanere apud eam, possit illum adducere ad infidelitatis errorem; & fauor fidei Christianæ. Sed neque hoc argumentum efficaciter concludit. Tum quia patria potestas nihil operatur in casu d.cap.fin.de conuers.infidel.vt supra dictum est. Tum quia si solæ illæ rationes sufficerent ad tradendum hunc puerum, mortuo patre, auo,vt persuaderet ei Christianismum; etiam probarent quod sufficeret, vt mortua matre,& viuo patre, immo & viuo vtroque ei traderetur, quia esset in potestate aui, & non patris; quod nemo concedet. Tum quia præter rationes præfatas erat alia, quæ longe magis vrgebat, videlicet quod is, cui tradendus erat puer, erat verus pater eius, sicut pars aduersa vera mater; quod non contingit hoc casu.

6 Quintum est, quod Salicetus determinat in authen. matri & auiæ. C. quando mulier tut. officio fungi potest. col. 2. nu. 5. quod matri non competit tutela filij viuente auo,in cuius potestate est ille. Sed neque hoc concludit intentionem aui. Tum quia pars aduersa negat, puerum, de quo agitur,esse sub potestate aui:& ipsemet Salicetus determinat ibidem,quod mater in tutela filij præfertur auo, qui non habet illum in potestate. Tum quia, vt supra dictum est, patria potestas parum prodest quo ad propositum baptizandi hunc puerum, quamuis quo ad aliud prodesse possit, vt mox dicam. Tum quia viuente patre nepos est in potestate aui: & ita si sufficeret consensus eius, qui haberet filium infidelem in potestate; sequeretur, quod etiam patre viuente & renitente posset nepos baptizari,quod nec ipsa pars aui dicere audebit.

7 Primum autem eorum, quæ pro matre allegantur, est, quod nemini est vis ad credendũ inferenda, cap.de Iudæis.45.dist. & cap. ad fidem. 23.q.5. Nam à Christiana religione alieni ad fidem non asperitate, sed mansuetudine & blandimentis alliciendi sunt, cap.qui sincera. 45.distin. Sed hoc non concludit, nec satis aptum argumentum est; quoniam dubium propositum non habet, an puer hic baptizandus sit inuita matre, nec ne, sed an tradendus sit matri, vel auo ad educandum, quod aliud est, vt palam est.

8 Secundum pro parte matris est, quod filij Iudæorum non sunt inuitis parentibus baptizandi, iuxta gloss. communiter receptam in cap. Iudæorum. 28. quæst. 1. & iuxta sanctum Thom. communiter receptum in 2.2. quæst. 10. artic. 12. Sed & hoc non concludit, immo videtur esse ineptum: quia alia quæstio est, an is puer sit baptizandus inuita matre, antequam discretionem quærat, & doli prudentiæque capax sit,

delis conuersus debet requirere,& monere illã,cum qua primo licite con traxit,& non alias,cũ quibus non poterat contrahere,& quæ non fuerunt veræ vxores eius,vt clare colligitur ex d.cap.gaudemus. Quod si prima, quę erat vera vxor,siue repudiata,siue nõ repudiata,monita,& supradicto modo requisita,permanserit obstinata,nolens se conuertere,nec cõuiuere illi sine contumelia Creatoris,poterit accipere vnam ex alijs,quæ se conuertere voluerit,perinde ac aliam fidelem,si nullum impedimentum legitimum obsit: aliter tamen potest accipere primam, & aliter aliam: nam primam accipiet tamquam vxorem veram, cum qua verum matrimonium contraxit in infidelitate, & numquam fuit dissolutum, iuxta illud, *Quos Deus coniunxit, homo non separet.* Neque indiget noue contrahere cum illa: aliam autem accipere debet contrahendo cum illa noue matrimonium,perinde ac si numquam in infidelitate contraxisset: quia ille primus contractus nihil valuit; & ita nec iuuat,nec nocet ad essentiam matrimonij,iuxta illud Persij, *Ex nihilo nihil in nihilum nil posse reuerti.* Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium apud Iudæos & alios infideles verum inueniri.*

2 *Baptismus coniugia legitima non dissoluit: vnde conuersi coniuges iterum contrahere nequaquam tenentur.& num.6.*

1 *Infidelium coniugum alter conuersus aliam ducere potest,seruatis tamen requisitis.*

2 *Leges veteris testamenti pertinentes ad nuptias, vt iudiciales vel cærimoniales, expirauerunt per passionem Christi,adeo vt nec ipsos Iudæos ligent.& nu.4.*

3 *Matrimonia Iudæorum nullam aliam præter liberum consensum videntur requirere substantialem solemnitatem.nu.6.*

4 *Matrimonia ante Conciliũ solo mutuo cõsensu per se,vel per litteras,seu procuratorẽ & nunciũ,modo personæ essent legitimæ,ad contrahendũ dato,perficiebantur.*

5 *Impedimenta dirimentia matrimonia secundum auctorem potest infidelis Princeps inducere.*

5 *Messiæ ab aduentu sceptrum à Iuda ablatum fuit: vnde nec quid valide statuere potuerunt Iudæi.*

CONSILIVM II.

IVDAEVS & Iudęa contractis sponsalibus per verba de præsenti,nõ seruatis alijs cærimonijs secundũ vsum Iudæorũ seruandis, consummauerunt matrimonium; postea conuersi sunt ad fidem Catholicam.Quæritur an debeant contrahere matrimoniũ seruatis solemnitatibus Conc. Trid.

Respondeo sequentia.Primum,quod hæc quæstio potest habere duplicẽ sensum.Alter est,an coniuges infideles,qui in infidelitate valide matrimonium contraxerunt,conuersi ad fidem debeant iterum contrahere cum solemnitate Ecclesiæ. Alter est,an infideles,qui contraxerunt matrimonium omissa aliqua solemnitate secundum suam legem, vel sectam, conuersi ad fidem debeant contrahere cum solemnitate requisita Ecclesiæ.

1 Secundum,quod prædicta quæstio est resoluenda negatiue,scilicet quod non tenentur contrahere cũ solemnitate Ecclesiæ. Tum quia matrimoniũ

verum

verum inuenitur apud Iudæos,& alios infideles,cap.gaudemus.de diuort. & indissolubile, l.1.ff.de rit. nupt. & melius Inst.de patria potestate.§. nuptiæ.c.sufficiat.27.q.2.& l.nuptias.ff.de reg.iur. Tum quia baptismus nullatenus soluit coniugia,si ambo coniuges conuertantur;licet altero in infidelitate manente,ei qui conuertitur fiat certo modo facultas contrahendi cum alia,iuxta sententiam Pauli 1.ad Corinth. 7. relatam & declaratã à Grat.28.q.1.cap.iam nunc.& in multis alijs capp. & à Magistro,& à suis commentatoribus lib.4.sent.dist.39.Tum quia nullo iure naturali, diuino, neque humano cauetur, vt coniuges infideles conuersi ad fidem iterum teneantur contrahere matrimonium :ergo non est dicendum, cap.con-
2 suluisti. 2.q.4.& §.consideremus.in auth.de triente & semiss.col.3.Tũ quod leges pertinentes ad nuptias abrogatæ sunt, quippe quæ erant iudiciales vel cærimoniales.6.dist.§.fin.& cap.1. de purificat. post partum . & tradit S.Thom.recept.1.2.q.103.art.3. & q.104. art.3. & in specie de legibus Iudiciorum pertinentibus ad nuptias , quod omnes præter naturales expirauerint per passionem Domini nostri Iesu Christi,ita quod non ligantur eis hodie Iudæi,tradit Dominic.Sot.in d.dist.39.

3 Tertium,quod hæc quæstio secundũ alterũ sensum est difficilior,& pendet ab illa,an prædictum matrimonium fuisset verum & validum iudicandum apud Iudæos,antequam obseruaretur solemnitas,quæ esset superaddenda consensui de præsenti : nã si illud fuisset iudicandum validũ non obstante talis solemnitatis defectu,non tenerentur prædicti coniuges ad contrahendum iterum post conuersionem,per superius citata.si autem prædictum matrimonium fuisset iudicandum inualidũ ob defectum talis solemnitatis,tenerentur iterum contrahere cũ Ecclesiæ solemnitate:quia regulariter quod nihil est,nihil operatur,cap.non præstat. de reg.iur.lib.6.c.ex tenore.cum glo.de rescript.vbi late Felin.nam si matrimonium præfatum ante conuersionem erat nullum, vtique per conuersionem non fuit factũ validum,cum aliud sit conuertere se ad fidem Catholicam,& aliud cõtrahere matrimoniũ ; & à separatis non fit illatio.l.Papinianus.ff.de minorib.

Quartum,quod nec ex sacris litteris,nec ex vllis Ecclesiæ canonibus videtur colligi,quod apud Iudęos esset ante aduentũ Christi seruanda aliqua solemnitas vltra mutuum & liberũ consensum personarum ad contrahendum legitimarum, ob cuius defectum matrimoniũ diceretur ipso iure nullum:neque aliquis comminiscentium in 4.lib.sent. vel aliquo sacrorũ canonũ videtur id perpendisse , cum omnes vno ore dixerint sufficere vsque
4 ad prędictum Conc.Trid.ad substantiam & essentiam matrimonij consensum personarum ad contrahendum legitimarum mutuum & liberũ præstitum siue per se,siue per litteras,siue per nuncium,siue per procuratorẽ, iuxta prædictum cap.sufficiat.27.q.2.& d.l.nuptias.ff.de reg.iur.& multas leges ff. de ritu nup. Quin & Dom. Sot.in d.dist.39.art.1. q.1. col.8.significat omnes leges veteris testamenti pertinẽtes ad nuptias præter naturales,vti leges iudiciales,expirasse ab orbe redẽpto,nec eas hodie ligare Iudæos: & quidẽ recte: quia omnes leges cærimoniales & iudiciales expirauerunt à passo D. N. Iesu Christo, §.fin.6. dist. cap.1. de purific.post part.

cum ei adnotatis,& tradit S.Thom.recep.1.2.q.103.art.3.& 104.art.3.

5 Quintum, quod dubitari potest, an respublica Iudæorum post orbem redemptum statuerit aliquam solemnitatem extrinsecam, cuius defectu matrimonium redderetur nullum: & mihi videtur quod non. Tum quia non habuerunt rempublicam liberam, nec Principem, nec Regem, qui id statuerit. Tum quia res controuersa est, an vllus infidelium Princeps posset id statuere, & addere legi naturali, sicut prædictum Conc. addit præsentiam parochi & testium in cap. 1. de reform. matrim. sess.24. quamuis ipse magis propendeam in partem affirmatiuam, quam tenet Sotus. sed vt prædixi, ablatum fuit sceptrũ à Iuda, & regia potestas ab aduentu Messiæ, vt Iacob Genes.cap.fi.significauit. Tum denique quod nullus classicus auctor, quod sciam, id meminit.

6 Sextum, quod attentis supradictis, credendum est, quod licet Iudæi seruent aliquas cærimonias de consilio, vel præcepto in consummandis suis matrimonijs, præter consensum liberum & legitimum requisitum ad substantiam & essentiam eius; sicut & Sacrosancta mater Ecclesia seruat in consummatione matrimoniorum suorum Christianorum: non tamen est credendum, quod seruant aliquam solemnitatem tantæ virtutis & efficaciæ, vt matrimonium iure naturali validum, & indissolubile, reddatur nullum propter defectum eius: & consequenter præfati coniuges ad fidem conuersi non debent contrahere denuo matrimonium cum solemnitate Ecclesiæ, neque absque illa. Salua, &c.

SVMMARIVM.

2 Matrimonium inter infideles contractũ est verum, & inseparabile, non tamen ratũ est, nec sacramentũ; licetq. non dißoluatur per baptismum ab altero aßumptũ, nu.7.10. etiam si relictus in infidelitate nolit sine contumelia Creatoris cohabitare, & monitus protestetur se nolle conuertere, nu.6.& 9. etiam quod alteram infidelem ducat, nu.1.& nu.8. adeo quod si infidelis, etiam si secundam duxisset, conuertatur antequã conuersa cũ altero fideli contraxerit, teneatur adhærere primæ, & dimittere secundã, etiamsi & ipsa secunda baptismũ suscepißet; quia non potuit eße eius vxor, nu.5.& 8.& prima ei adhærere tenetur, nu.6. dissoluitur autem eo ipso, quod conuersa, ipso infideli in sua obstinatione permanente, alteri, prout potest, nu.11. nubit, nu.4. quia cum hoc secundum matrimonium inter fideles contractum sit sacramentum, destruit primum matrimoniũ, quod non erat nec ratum, nec sacramentũ, nu.9.11.& tunc fit facultas infideli aliam valide ducendi; adeo quod si postea conuertatur cum hac secunda, poßunt, num.3. immo tenentur simul cohabitare, quia fuerunt veri coniuges, eorumq. matrimonium per superueniens baptismum fuit factum ratum.

3 Sacramenta per easdem causas, quibus fiunt, non soluuntur. & 11.

4 Corporalia facilius destruuntur, quam construuntur, at spiritualia contra.

7 Matrimonium infidelium inseparabile est de lege naturæ, nec tollitur per baptismum; immo si ambo conuertuntur, efficitur per conuersionem ratum. nu.10.

12 Ma-

image
not
available

8. sequutus dicit, quod si infidelis, qui remāsit in infidelitate post conuersionem prioris coniugis, ducat aliam infidelem, & postea conuertantur ambo ad fidem, poterit iuste continuare matrimonium cum secunda contractum, & non redire ad priorem conuersam; quæ decisio videtur specialis pro casu proposito.

Tertio, quod omnis res, per quascumque causas nascitur, per easdem dissoluitur, iuxta cap. 1. de reg. iur. At prius matrimonium Lazari ex consensu prioris vxoris constabat, & firmitatem recipiebat: ergo etiam ex consensu ipsius solui potest, & ita ipse Lazarus ex ipsius consensu manere cum secunda.

Quarto, quod non videtur obstare gloss. in d. cap. 1. de reg. iur. quæ habet illam regulam fallere in matrimonio, quod solo consensu contrahitur, cap. sufficit. 27. q. 2. sed solo contrario consensu non dissoluitur, cap. licite. 32. q. 7. & idem esse de alijs sacramentis baptismi & ordinis: pro qua est
4 textus, quem illa non citat, in cap. inter corporalia. de transl. præl. quatenus habet inter corporalia & spiritualia hoc distare, quod corporalia facilius destruuntur, quam construuntur, spiritualia vero facilius construuntur, quam destruuntur. Non inquam hoc videtur obstare: quia replicari posse videtur in casu proposito prius matrimonium Lazari per consensum vxoris potuisse destrui, & fuisset destructum, si iam ipsa nupsisset alteri, immo & si nunc ante conuersionem eius nuberet: quia Lazarus contrahendo cum altera verbo & facto significauit se obstinatum esse in perfidia; quod sufficere videtur ad hoc vt ipsa contrahat cum alio fideli, per cap. si infidelis. 28. q. 2. & sentit gloss. in cap. si infidelis, eadem causa, quæst. 1.

5 Pro parte vero negante facit primo, quod ratio maxima, ob quam videtur id posse facere, est illa, quod hæc secunda fuit vxor eius antequā conuerterentur: sed hoc non videtur verum; quoniam licet infidelis coniux conuersa ad fidem Catholicā possit contrahere cum alio fideli, si vir eius infidelis nolit se conuertere ad eamdē, neque cohabitare illi absque Creatoris contumelia per cap. si infidelis. cum aliquot alijs. 28. q. 1. & cap. si infidelis. 28. q. 2. & prædict. capp. quanto. & gaudemus. de diuort. infidelis tamen, qui se non vult conuertere, non potest licite contrahere cum alia etiam infideli suæ sectæ, antequam coniux conuersa contrahat matrimonium cum aliquo fideli, per quod soluatur matrimonium prius, quod cum infideli contraxerat, vt sentit glo. in d. cap. gaudemus. de diuort. & tradit S. Thom. communiter recept. in d. dist. 39. q. 1. art. 5. ad 3. cui concordant idem Sotus, & Ioan. Maior per prædictum cap. gaudemus.

6 Secundo facit, quod per solam conuersionem alterius coniugis ad fidē Catholicam non soluitur matrimonium contractum inter illam, & alterū coniugem in infidelitate, immo neque per pertinaciam infidelis coniugis manendi in infidelitate, & nolendi se conuertere, neque per monitionem factam ei, vt se conuertat, cum protestatione, quod alioquin nubet alteri fideli, immo neque per responsionem eius declarantis se nolle conuertere: quia etiam si post talem responsionem se conuerterit, antequam prius

con-

conuersa nupserit, tenebitur ipsa recipere illum, & non poterit alteri nubere, vt sentit glo. d. cap. si infidelis. & exprimit S. Thom. communiter recept. in præf. dist. 39. q. 1. art. 5. ad 2. & est textus satis ad hoc efficax in d. cap. gaudemus.

7 Tertio, quod inseparabilitas matrimonij est de lege naturæ, vt probat S. Tho. communiter recep. in 4. dist. 33. quæst. 2. art. 1. & facit definitio matrimonij posita in princ. Instit. de patria potest. ibi, *Indiuiduam vitæ consuetudinē continens.* & quos Deus coniunxit, homo nō separat, iuxta illud Matth. 19. *Quos Deus coniunxit, homo non separet*, translatum in cap. quos Deus. 33. q. 2. Ergo prædictus Lazarus non fuit separatus à sua priore vxore, propterea quod ipsa se conuerterit ad fidem Catholicam: quia conuersio & baptismus non tollunt legem naturæ, sed perficiunt, vt idem S. Thom. ab omnibus receptus in hac ipsa specie dicit in d. dist. 39. q. 1. art. 3. in cap. 9.

8 Quarto, quod contra legem eamdem naturæ est, vt quis habeat eodem tempore duas vxores, vt probat d. cap. gaudemus. de diuor. & docet idem S. Tho. cū communi in d. dist. 33. q. 1. art. 1. & ita viuente prima vxore Lazari, antequam illa nupserit alteri fideli, non potuit Lazarus ducere secundam, & contractus cum illa non valuit, nec per eum facta fuit vxor eius: & consequenter non videtur posse redire ad eam, neque commanere ei, eo quod fuit eius vxor.

Quinto, quod non potest etiam prædictus Lazarus accipere illam tamquam aliam fidelem, si conuertatur & baptizetur; quia iure naturali & diuino tenetur accipere priorem, iuxta dictum Apostol. 1. ad Corinth. 7. & tradit S. Thom. communiter recept. in dist. 39. q. 1. art. 4. & antea declarauit satis Innoc. in d. cap. gaudemus.

9 Sexto denique, quod licet coniux conuersa nolente coniuge marito se conuertere, post pertinaciam eius possit licite nubere alij fideli: non tamen soluitur matrimonium prius, donec nubat alteri: quoniam matrimonium non soluitur, vt dictum est, per conuersionem & baptismum, neque per pertinaciam coniugis infidelis, neque per responsionem quod nō vult conuerti, sed per matrimonium sequutum realiter, iuxta S. Tho. opinionem magis receptam in d. dist. 39. q. 1. art. 5. ad 2. quod quia verum sacramentum est, dissoluit prius matrimonium, quod non erat sacramentum proprie, licet esset contractus indissolubilis, sed nondum ratus, vt idem S. Tho. tradit in eod. art. 5. ver. sed contra. Per quæ omnia videtur hæc pars verior, & religioni Christianæ conuenientior.

10 Ad primum oppositum respondetur, concedendo assumptum, negando tamen consequentiam: quia nullo iure naturali, diuino, nec humano cauetur, quod per conuersionem ad fidem Catholicam dissoluatur matrimonium legitimum præcedens; immo ex ratione probatur contrarium, quod fides perficit matrimonium præcedens, & facit de non rato ratum, vt tangitur in 3. & vlt. arg. pro hac parte factis.

Ad secundum respondetur, concedendo, quod Dominicus Sotus scripsit verba posita in argumento, sed non sola: nam adiecit id esse verum, si iam conuersa contraxit tempore, quod infidelis contraxit cum secunda; signi-

significans, quod si conuersa non contraxisset antequam vir non conuersus contraheret cum secunda, non valuisset matrimonium cum secunda.

11 Ad tertium & quartum respondetur, quod illa regula prima de regul. iur. non habet locum in sacramento matrimonij, neque in alijs. Nec obstat replicatio, scilicet quod vxor Lazari conuersa nubere poterat, attenta illius perfidia, qua duxit secundam, antequam se vellet conuertere: quia ad rescindendum matrimonium ante in infidelitate contractum non sufficit conuersum posse licite cum alia fideli contrahere, sed oportet vt actu & facto contrahat; quoniam prius durat vsque ad secundum contractum; cuius virtute, quæ maior est virtute prioris matrimonij, dissoluitur prius, vt probatur per argumenta pro hac parte facta.

12 AD DVBIVM SECVNDVM respondetur, quod pro parte negante facit primo, quod licet Papa, idemq. Max. & optimus Pont. possit dispensare in matrimonio per verba de præsenti contracto, & nondum consummato ex causa iusta, vt hi qui contraxerunt possint cum alijs contrahere, iuxta gloss. illam solem. cap. ex publico. de conuer. coniug. quam nos præ alijs confirmauimus in Man. conf. cap. 22. num. 21. non tamen potest dispensare in consummato, vt omnes tam Canonistæ quam Theologi tenēt: sicut nec professio religionis approbatæ id facere potest, licet dissoluere possit matrimonium non consummatum iuxta præf. cap. ex publico. At matrimonium Lazari contractū cum prius conuersa fuit consummatum: ergo non poterit Papa in eo dispensare, vt viuente priore possit contrahere cum secunda.

13 Secundo, quod Papa non debet velle præiudicare tertio, l. 2. §. si quis à princip. ff. ne quid in loco publico fiat, cap. super eo. de off. deleg. & regul. Cancella. de non tollendo iure quæsito. At vxor prior Lazari habet ius quæsitum per contractum matrimonium in ipsum Lazarum, per quod tenetur, si conuertatur, ad illam redire, per cap. gaudemus. de diuort. ergo non debet velle dispensare vt ipse contrahat cum secunda, quamuis ambo conuertantur.

Pro parte vero affirmante facit primo, quod quamuis matrimonium contractum inter infideles sit legitimum, non est tamen ratum, secundum omnes; quia non est sacramentum, cum nullum verum sacramentum sit apud infideles, neque fideles catechumenos nondum baptizatos: baptismus enim est ianua sacramentorum, cap. veniens. de presbyt. non baptiz. At matrimonium contractum inter fideles licet non sit consummatum, est tamen ratum & verum sacramentum secundum omnes. Cum ergo omnes puri Canonistæ, & Theologi qui canones calluerūt, immo & Caiet. & Michael à Medina, qui fuerunt satis puri Theologi, affirment posse Papam ex iusta causa dispensare super matrimonio à fidelibus contracto nondum consummato: à fortiori poterit dispensare super matrimonio contracto inter infideles, cum non sit ratum.

14 Secundo, quod nuptias facit consensus, & non concubitus, l. nuptias. ff. de reg. iur. At copulatos solo consensu potest dissoluere Papa iusta de causa, ergo à fortiori coniunctos solo concubitu; nisi impediat sacramentum, quod

quod significat coniunctionem D.N.Iesu Christi,& Ecclesiæ,quæ est inseparabilis, iuxta cap. debitum. de bigamis. At licet inter Lazarum & eius vxorem priorem fuerit matrimonium concubitu confirmatum, non tamen fuit consummatum sacramento, quod significat prædictam mirabilem coniunctionem:ergo poterit iusta de causa soluere illud Papa.

15 Tertio,quòd licet nec Papa nec alius Princeps possit regulariter dissoluere contractus suorum subditorum inter se, neque cum ipsomet factos, iuxta regulam id quod nostrum. ff. de reg.iur. & iuxta cap. conuenior,23, q.8. & cap.1.de probatio.& alia multa,quæ citat Fel.in cap.nouit.num.8. de iudic. potest tamen iusta de causa id facere, iuxta ea quæ adducit ibidem Fel. & omnes in cap. quæ in ecclesiarum.de const. & alibi sæpe.At inter Lazarum & suam priorem vxorem solum interuenit contractus lege naturæ quidem validus, sed tamen legis supernaturalis vinculo & spirituali significatione sacramentali nudus. ergo poterit Papa illum dissoluere iusta de causa.

16 Quarto, quod licet Papa, & alius Princeps non recognoscens superiorem non debeat velle præiudicare tertio sine ipsius consensu iuxta prædictam regulam, *id quod nostrum est;* potest tamen id facere consentiente parte, iuxta eamdem regulam, quæ habet, *Id quod nostrum est sine facto nostro ad alium transferri non potest*. vbi per factum intelligitur consensus expressus, vel tacitus, vel aliquid aliud ei æquipollens. At in casu proposito prior vxor Lazari conuersa vult consentire, vt Papa dispenset, & det facultatem prædicto Lazaro, vt contrahat cum secunda. ergo sanctè poterit id facere Papa.

17 Ad primum oppositorum respondetur, concedendo quod Papa non potest dispensare super matrimonio rato & consummato propter significationem illam mirabilem sacramentalem, quam lege supernaturali & spirituali, de qua in d.cap.debitum,habet; negando tamen quod primum matrimonium prædicti Lazari fuit consummatum, quia non fuit etiam ratum; sed solum contractus purus habens inseparabilitatem naturalem sola lege naturæ inductam,& nudam à sacramentali significatione,vt probatum est supra in decis.primi dubij, & per fundamenta pro parte secunda secundi dubij adducta.

Ad secundum respondetur primo,concedendo Papam non debere præiudicare tertio sine iusta causa, sed cum illa potest, & frequenter debet præiudicare per latissime notata in d.cap. quæ in ecclesiarum. Secundo, quod non petitur in hoc casu dispensatio cum præiudicio tertij; quia, vt prædictum est, prior vxor,quæ poterat prætendere præiudicium,consentit vt Papa id faciat.

18 AD DVBIVM TERTIVM respondetur, quod iusta,pia,& sancta causa videtur esse in proposito casu faciendi dispensationem, quæ petitur; quia ex narratione mihi facta vna cum consensu prioris vxoris videtur conflari iusta causa arbitrio boni & prudentis viri, cui remittitur hoc iudicium,sicut & omnium aliorum,quę non sunt determinata à iure, l.1. ff. de iure delib. & cap. de causis. de off. deleg. cum eis adnot. quod

quia

quia satis manifestum videtur, non est necesse, nec expedit superuacuam prolixitatem texere: quamuis id quod tangitur de repudio Mosaico non sit attendendum; quia vel numquam licuit, vel non saltem post Euangeliũ, vt recep. sententia tenet in 4. lib. sent. dist. 33. quamuis item quod tangitur de rato non sit etiam verum; quia secundum receptam sententiam matrimonium inter infideles contractum, licet sit legitimum lege naturali, non tamen est ratum lege supernaturali Euangelica, per quam, & post quam, est verum sacramentum, secundum omnes in 4. dist. 39. Et quidem incaute fuit positum verbum *ratum* inter causas faciendi dispensationem; quia magis prodest quod prius matrimonium non sit ratum, quam quod sit ratum, vt per fundamenta supra posita constat. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Patriam potestatem non perdit Iudæus, qui ad fidem conuertitur, eaq. iure ciuili Romanorum introducta, nu. 19. & communicata Iudæis, nu. 25. 26. quæ non est apud Francigenas, nu. 19. nec apud Græcos, Persas, Indos, Nauarrosque, num. 30. nec se extendit ad spiritualia essentialiter, consequenter, & dependenter; seu beneficialia, nu. 27. tollitur autem iure communi præscriptione viginti annorũ, num. 13. & statutario Vrbis annis quindecim, nu. 14. an etiam præsumatur facta emancipatio eodem numero viginti annorum, nu. 12. eaq. nihil operatur quo ad effectum dignoscendi cuius voluntas & contradictio sit attendenda in baptizandis paruulis. num. 24. 27. vnde filij Iudæorum, ipsis inuitis, vel mortuo patre, inuita matre non possunt baptizari, etiam si auus paternus eos habens in potestate id velit. num. 29.*

1 *Educari debent pueri apud illum ex coniugibus, qui vel quæ ad fidem fuerit conuersus, non obstante quod alteri competat ius patriæ potestatis in illos: quia quo ad parentes ipsos inter se præferendos nihil operatur, num. 5. & 24. licet operetur multum respectu aui paterni, qui cum ex patria potestate impediat ne nepoti detur tutor, illum apud se retinebit, num. 9. exclusa matre, num. 10. quo alias excluderetur. num. 11.*

2 *Iustitia originalis, si non peccasset Adam, non fuisset extincta ob peccatum Euæ.*

2 *Gratia gratum faciens, & iustitia originalis, diuersa, & diuerso modo se habent in sui acquisitione, vel amissione. & 3.*

4 *Prolis in generatione magis attenditur vir, quam femina.*

5 *Iudæorum infantes apud parentes educari debent, ad quos iure naturali & diuino regimen eorum circa spiritualia spectat, num. 19. 20. 21. 22. 31. 32. 36. 37. patre autem mortuo, apud matrem, auo paterno etiam Christiano excluso, eiq. tutela dari, num. 9. 10. 11. non obstante quod subsit timor quod puerum ad infidelitatem trahet, num. 14. quia plus fauendum est determinationi Ecclesiæ, nu. 37. & magis timendum ne postea inducatur à matre ad apostatandum. nu. 3. 8. 14. 15. fallit, si auus haberet nepotem in potestate; quia tunc posset nepotem vendicare, num. 11. nec tali esset dandus tutor, num. 6. & 9. sed apud ipsum auum esset educandus. num. 10.*

7 *Fidem Christi vt recipiat, nemo cogendus est; & hoc non solum ob scandalũ, vt putauit*

tauit Biel.in quo reprehenditur à Soto,sed etiam quia est de se illicitum. nu.23.

8 *Baptizandi non sunt Iudæorum infantes pueri, idest, qui nondũ ad duodecimũ ætatis annum peruenerunt, num.17. parentibus vtrisque inuitis, & num.14. nec mortuo patre,inuita matre: & hoc, etiam si auus paternus,etiam Christianus, etiam habens nepotem in potestate,& apud ipsum nutriendum, ac etiam princeps loci id vellet; immo requiritur alterius saltem parentis expressus consensus,nu.16.17.20.21.22.25.28.29.31.34. nec parentibus mortuis, inuitis tutoribus,secundum Paludanum & Sotum,nu.17.18. ancillarum item filij spurij, ipsis inuitis,non sunt baptizandi:nu.18. sed tales pueri relinquendi sunt prouidentiæ diuinæ,nu.15. cum puerorum regimen eodem iure, & iure naturali quo ad prædicta eisdem parentibus spectet. nu.19.& 20.21. adeò vt lex de non baptizandis pueris,inuitis parentibus,sit lex naturalis à Deo ab exordio creaturæ data.nu.33.& nu.31.32.& licet Sotus putauerit, cessante scandalo, infantem infidelium iamiam moriturum posse inuitis parentibus baptizari, sedes tamen Apostolica aliter sentit. num.23.& 35.*

13 *Libertatis ius contra dominum, & contra patriam potestatem præscribitur spatio viginti annorum de iure.*

21 *Baptizandi præceptum Domini non tollit legem naturalem,qua idem Dominus statuit,infantes vsum rationis non habentes esse sub potestate parentum quo ad ea quæ ad salutem animarum spectant. & num.20.*

CONSILIVM IV.

QVIDAM Hebræus,nomine Emmanuel, sunt anni 22. quod ad fidem Christianam conuersus, & per baptismum renouatus, Bernardinus nuncupatus est; relicta vxore, & filijs ipsius adultis, qui religionem Christianam sequi noluerunt. Sed omnia bona secum tulit Bernardinus præfatus, relictis filijs seorsum à se tamquam à religione alienis, sine bonis aliquibus. At illi seorsum à patre viuẽtes sua industria alia bona quæsiuerunt.Et vnus eorum,nomine Benedictus,per annos 18.post patris conuersionem vxorem duxit Hebræam nomine Bonam, ex qua filium suscepit,quem vocauit Heliam,& decessit in Iudaismo,præfato filio penes matrem Hebræam relicto ætatis vnius anni,cui mater præfata Curiæ decreto tutrix decreta fuit. Nunc autem, quando dictus infans triennium excessit, quarto anno incœpto, eum tamquam eius nepotem Bernardinus præfatus à dicta matre auferre, & penes se retinere, & baptizare contendit etiam inuita matre,quæ præfatis repugnat.

Quæritur, an auus,an mater obtinere debeat.

Ex animo desideraui, vt hæc lis sine opinionis meæ notitia finiretur. At quãdo iubeor illam dicere,faciã id breuiter & humiliter, sperata prius ope D.N.Iesu Christi, per eius Apostolam gloriosam Mariam Magdalenam,quam tota hodie celebrat Ecclesia,nouo respondendi ordine. Primo enim expendam singulatim valorem quorumdam argumentorum, quæ ab vtraque parte stant. Deinde ostendam in quo consistit iugulum huius dubitationis, & subijciam argumenta, quæ videbuntur firma pro parte, quam elegero.

Pro

Pro primi articuli expeditione visis vtriusque partis informationibus, vnum eorum, quæ pro auo allegantur, est, q pater, vel auus ad fidem conuersus non perdit patriam potestatem, c. Iudæi. 2. de Iudæis; quatenus habet, conuersum ad fidem non debere esse peioris conditionis, quam non conuersum: & constat Iudæos antequam conuertantur habere filios in potestate, vt probat cap. fin. de conuers. infidelium, & notant ibi Panor. & alij. Mater autem non habet filios in potestate, §. cæteri. Inst. de hæred. quali. & differ. & §. mater. iuncta gloss. Instit. de exhæredat. liberorum. Sed hoc argumentum nihil videtur concludere; quoniam matri conuersæ tradendi sunt filij, si pater non conuertatur, & ita patria potestas nihil operatur in hoc. Vnde Hostiensis, quem sequuntur omnes, dixit ibidem, breuius potuisse Greg. IX. decisionem illius casus expedire, dicendo, quod coniugi, qui vel quæ conuertitur, est facienda pueri traditio, nulla consideratione ad patriam potestatem habita; cum mater, vt prædictum est, non habeat filium in potestate.

Secundum, quod pro auo allegatur, est, quod id quod operatur oppositum in opposito, operatur propositum in proposito, cap. sciendum. 8. q. 1. l. & si contra tabulas. ff. de vulgar. At in perdenda iustitia originali magis
2 fuit perpensa conditio viri, quam feminæ: quia si Adam non peccasset, propter peccatum Euæ posteri iustitiam non amisissent, secundum D. Thomam communiter receptum in 1. 2. q. 81. art. 5. & in 2. sententiarum distin. 31. q. 1. ar. 2. ad 4. & alijs locis. Sed hoc argumentum nihil concludit. Tum quia est è longinquo petitum, & non agitur in hoc casu de quærenda gratia, sed de educatione infantis, an debeat educari à matre, an ab auo, quod est diuersum, & à diuersis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minorib. cap. ad audientiam. de decimis. Tum quia licet amissio iustitiæ originalis, & acquisitio eius dicerentur contraria apta ad formandum argumentum à contrario, non tamen dicerentur talia acquisitio gratiæ, & amissio iustitiæ originalis; cum longissime sit diuersa gratia gratum faciens, & iustitia originalis, vt per earum definitiones patet, ex trad. in 2. lib. sententiarum dist. 30. vbi post & ante alios irrefragabiliter hoc pro-
3 bat Ioan. Maior in q. 1. conclus. 1. Tum quia modus, & ratio, quam habent iustitia originalis, & gratia gratum faciens in modo quærendi, vel amittendi multũ differunt, præsertim sub lege Euangelica: quia licet vtraque ex Deo immediate sit, vel fuerit ex creatione, & infusione, illa tamen fuit indita sine vllo sacramento, & sine vlla contritione, & sine vllo actu ad eam præparatiuo, & ad alium effectum, quam gratia gratum faciens, & semel perdita non fuit amplius quæsita. Hæc autem si est prima, siue operans, quæritur nunc medio sacramento, nunc vera contritione, nunc aliquo actu liberi arbitrij præuio: & si est alia, siue cooperans, per meritum de condigno per tradita à S. Thom. 1. 2. q. 11. art. 2. & 114. ar. 3. & iuxta sacros canones Conc. Trid. sess. 6.

4 Tertium argumentum est, quod in generatione prolis magis consideratur vir tamquam principium actiuum, quam femina, 3. & 5. Physicorum: quæ est ratio, qua S. Thom. vbi supra firmat ex Adæ peccato descen-

surum

furum fuisse in nos originale, etiam Eua non peccante. Sed hæc ratio non concludit propositum: quia si id concluderet; etiam concluderet, quod cum conuertitur vxor, & non maritus, filij essent tradendi marito, quod tamen est falsum, cap. Iudæorum. 28. q. 1. per quod hoc tenet Panorm. & communis in d.cap.fin.de conuers. infidelium.

5 Quartum arg.est,quod omnes rationes,quibus in d.cap.fin. de conuers. infidel. filij traduntur patri, militant in auo, de quo hic agitur; puta, patria potestas, suspicio quod saluti & vitæ pueri fiant insidiæ; & quod mater pueri, si contingeret eum remanere apud eam, possit illum adducere ad infidelitatis errorem; & fauor fidei Christianæ. Sed neque hoc argumentum efficaciter concludit. Tum quia patria potestas nihil operatur in casu d.cap.fin.de conuers.infidel.vt supra dictum est. Tum quia si solæ illæ rationes sufficerent ad tradendum hunc puerum, mortuo patre, auo,vt persuaderet ei Christianismum; etiam probarent quod sufficeret, vt mortua matre,& viuo patre, immo & viuo vtroque ei traderetur, quia esset in potestate aui, & non patris; quod nemo concedet. Tum quia præter rationes præfatas erat alia, quæ longe magis vrgebat, videlicet quod is, cui tradendus erat puer, erat verus pater eius, sicut pars aduersa vera mater; quod non contingit hoc casu.

6 Quintum est, quod Salicetus determinat in authen. matri & auiæ. C. quando mulier tut. officio fungi potest. col. 2. nu. 5. quod matri non competit tutela filij viuente auo,in cuius potestate est ille. Sed neque hoc concludit intentionem aui. Tum quia pars aduersa negat, puerum, de quo agitur,esse sub potestate aui:& ipsemet Salicetus determinat ibidem,quod mater in tutela filij præfertur auo, qui non habet illum in potestate. Tum quia, vt supra dictum est, patria potestas parum prodest quo ad propositum baptizandi hunc puerum, quamuis quo ad aliud prodesse possit, vt mox dicam. Tum quia viuente patre nepos est in potestate aui: & ita si sufficeret consensus eius, qui haberet filium infidelem in potestate; sequeretur, quod etiam patre viuente & renitente posset nepos baptizari,quod nec ipsa pars aui dicere audebit.

7 Primum autem eorum, quæ pro matre allegantur, est, quod nemini est vis ad credendũ inferenda, cap.de Iudæis.45.dist. & cap. ad fidem. 23.q.5. Nam à Christiana religione alieni ad fidem non asperitate, sed mansuetudine & blandimentis alliciendi sunt, cap.qui sincera. 45.distin. Sed hoc non concludit, nec satis aptum argumentum est; quoniam dubium propositum non habet, an puer hic baptizandus sit inuita matre, nec ne, sed an tradendus sit matri, vel auo ad educandum, quod aliud est, vt palam est.

8 Secundum pro parte matris est, quod filij Iudæorum non sunt inuitis parentibus baptizandi, iuxta gloss. communiter receptam in cap. Iudæorum. 28. quæst. 1. & iuxta sanctum Thom. communiter receptum in 2.2. quæst. 10. artic. 12. Sed & hoc non concludit, immo videtur esse ineptum: quia alia quæstio est, an is puer sit baptizandus inuita matre, antequam discretionem quærat, & doli prudentiæque capax sit,

in quam tendit hoc argumentum: alia, an debeat tradi matri, vel auo ad educandum.

9 Tertium est, quod patria potestas nihil in hoc proposito operatur, vt supra dictum est. Ergo præfatus auus esto habeat patriam potestatem in puerum, non posset illum sibi vendicare. Sed nec hoc argumentum concludere videtur; quia negari non potest patriam potestatem operari multum quo ad propositã quæstionem: cum puero existenti sub potestate aui non sit dandus tutor; quia ille datur solum in defectum habentis in eum patriam potestatem, arg. definitionis tutelæ, quæ ponitur in l. 1. ff. de tutel. & Instit. de tutel. in princip. & est satis expressum in §. permissum eod. titulo, quatenus probat, non posse patrem dare filio tutorem, si erat in aui potestate: & ita plurimum facit patria potestas, si eam habeat auus, ad hoc, vt ei traderetur puer: quoniam non deberet habere alium tutorem, nec tutricem. Hactenus de primo.

Pro secundi expeditione videtur dicendum primo, quod hoc dubium continet duas quæstiones. Altera est, an is infans sit tradendus educandus matri, an auo? Altera, an possit iuste baptizari inuita matre, de consensu aui, siue tradatur huic educandus, siue illi?

10 AD PRIOREM QVAESTIONEM respondetur, quod est tradendus auo, si habeat in eum patriam potestatem. quod illa firma ratione probatur, quod si est in potestate aui, nullus est ei alius tutor dandus, per d. l. 1. de tutel. & melius per principium & per d. §. permissum. Instit. de tutel. quia, vt supra dictum est, non est dandus aliquis tutor pupillo, qui mortuo suo patre recidit, vel remanet in potestate alterius, cum ille debeat eum defendere, regere, & gubernare: & illo casu non habet locum præfata authen. matri & auiæ. vt ibidem dixit Salicet. nu. 5. declarans, quod gloss. illius, & Bart. dicentes quod mater præfertur in tutela auo paterno, sunt intelligendi de auo, in cuius potestate non remanet nepos mortuo patre: quia frustra, inquit, quæritur de tutela eius, qui est in alterius patria po-

11 testate. Cuius ratio, licet ipse illam non reddat, est, quod ex octo, quæ operatur patria potestas secundum gloss. celebr. in §. ius autem. Instit. de patria potest. est, eum in quem illam habet, petere, & vendicare in suam potestatem, siue à nemine teneatur, siue teneatur ab alio volens, vel inuitus. Si autem auus, de quo loquimur, non habeat infantem prædictum in sua potestate, sed est sui iuris, debet manere in potestate matris, cui decreta est tutela, vt in facto proponitur: quia mater in tutela filij sui præfertur omnibus legitimis & datiuis tutoribus, licet non testamẽtarijs, per d. authent. matri & auiæ etiam auo paterno, qui non habet patriam potestatem in illum, vt tenent ibi gloss. Odofr. Bart. & Salicet. & Andreas Sicul. in consil. 11. 3. par. in 3. dubio.

Quare tota decisio huius prioris quæstionis pendet ex illa, an præfatus auus habeat in præfatum nepotem patriam potestatem? Ad quam respondetur quod non: & probatur.

12 Primo, illa firma ratione, quod filius præsumitur emancipatus, si per 20. annos in quasi possessione sui iuris seorsum à patre vixerit,

per

per tex. singularem in l.1.ff. de patria potestate. & in facto proponitur, quod ante 22. annos præfatus auus (quæ fuit eius felicitas) fuit conuersus ad fidem Catholicam, & separauit se cum bonis suis à conuersatione suæ vxoris, & filiorum suorum, qui tamquam liberi, & sui iuris, quæsiuerunt sibi bona, quibus viuerent, & ditarentur: & quod tali casu filius præsumatur emancipatus, & liberatus à patria potestate, affirmant in d.l.1. gloss. Bart. Bald. Salic. Fulgos. Baldus in l. post mortem. in fine. ff. de adopt. Barbatius in cap. peruenit. num.9. de emp. & vend. & consil.135. num.12. lib.4. inter consilia Alexandri, Iason in l. si emancipati. nu.2. C. de collat. & l. si certis annis. num.12. C. de pact. Alciat. in reg.2. præsumptionum de præsumptionibus, & alij multi.

13 Secundo probatur etiam ea ratione firma, quod ius libertatis contra dominum præscribitur spatio 20. annorum per l.2. C. de præscriptio. longi temporis, quæ pro libertate. & ibi notant gloss. & doctores, maxime Bald. & Salic. Tum quod etiam libertas contra patriam potestatem præscribitur 20. annis, vt recte probat Franciscus Balbus in q. vlt.3. par.4. par. principalis tractat. de præscript. dicens quod filiusfamilias potest præscribere 20. annis existentiam sui iuris contra patriam potestatem, sicut seruus libertatem contra seruitutem dominicam per d.l.1. C. de patria potestate, vbi id tenet glossa recepta per omnes, & gloss. fin. in l.2. in fine C. de præscript. longi temporis, quæ pro libertate.

14 Tertio, quod dicitur Romæ extare statutum, quo omnes præscriptiones perficiuntur 16. annis: & præscriptio statuti minuens tempus præstitutum à iure communi sortitur naturam præscriptionis à iure cõmuni statutæ, secundum Baldum in l. in contractib. per illum text. C. de non nu. pecun. quem sequitur Iason in l. nemo potest. nu.117. ff. de leg.1. & habet vim præscriptionis iuris communis, arg. l. omnes populi. ff. de iust. & iur. & notatur in cap. cum omnes. de constit. & tradit Iason vbi supra.

Non obstat, quod est verisimile eam procuraturam, vt Iudaismum imbibat. Tum quia iam ipse circumcisus est, quod solum plus satis incitabit ad illum, penes quemcumque maneat. Tum quia etiam periculum est, quod si matre inuita baptizetur, eius amore, vel suasione clandestina, vel manifesta, cum ad discretionis annos peruenerit, & sciuerit quod ea renitente fuerit baptizatus, à Catholica fide deficiat, & apostatet, secundum mentem D. Thom. & omnium, qui tenent filios Iudæorum non posse iuste baptizari inuitis parentibus eorum: quod peius esset illi, quam si numquam esset baptizatus, secundum omnes. Tum quia non sunt facienda mala & iniusta propter bonum ex ijs consequens, cap. non est putanda.1. q.1. & cap. forte. 14. q.5. Tum quia non est facienda iniustitia, quo pieta-
15 ti, vel viduis faueatur, cap. ex tenore. de for. compet. Tum quia ratio quare Iudæorum filij non sunt inuitis parentibus baptizandi, posita in cap. quia sincera. & in d. cap. de Iudæis. 45. dist. est, quod hoc est relinquendum prouidentiæ Dei, qui quorum vult miseretur, & quos vult indurat, & non vult cuiquam vim inferri, vt quisquam fidem Catholicam suscipiat. Ex quibus palam colligitur, quod non vult Deus vt matri præ-

dicti pueri denegetur ipsius educatio iure sibi debita, ex eo, quod sit verisimile eam procuraturam, vt imbibat Iudaismum: nec propter bonum conuersionis, quod ex illa denegatione consequi posset, debet ei fieri iniustitia.

16 AD ALTERAM QVAESTIONEM, scilicet an prædictus infans possit baptizari inuita matre de consensu aui sui, siue tradatur educandus matri, siue auo: Respondeo, quod affirmatiue respondere deberet is qui teneret opinionem Scoti in 4.lib. sententiarum dist.4.quæst.9.videlicet quod Princeps bene potest pueros infidelium suæ ditionis inuitis parentibus facere baptizari; immo etiam qui teneret opinionem Durandi in d.distinct.4. quæst.6. adiuncta opinione Paludani in eadem dist. q. 4. Nam Durandus tenet, filios infidelium, qui sunt serui Christianorum, posse inuitis parentibus baptizari; & Paludanus opinatur, quod Iudæi sunt serui Christianorum, quod tamen falsum esse recte putat Dominicus Sotus in d. lib.4. distinct. 5. quæst. 1. art. 10. Sed prædictæ opiniones non sunt tenendæ, & communiter reijciuntur non solum per S. Thom.2. 2.quæst.10. art.8. & 12. & alios in d. distinct.4. & alios in dist.5. & alios in dist. 6. quorum nomenclaturam superfluum est referre: quia pro illis est textus in d. cap. de Iudæis. & cap. qui sincera. 45.distinct. & expressa bul-
17 la Martini V. per quam firmiter est tenendum, filios Iudæorum, antequam ad discretionem peruenerint, non esse baptizandos sine expresso consensu parentum, vel alterius eorum: qua conclusione præsupposita videtur iuri consentaneum respondere ad quæstionem negatiue. Primo quidem, quia si tradatur educandus matri, tamquam tutrici, nullatenus potest ea inuita baptizari; quia tam iure naturali, quam ciuili, tota cura ipsius ad eam spectat, præsertim tenendo opinionem Paludan. vbi supra, nempe quod inuitis tutoribus eiusmodi pueri non debent baptizari; quem satis sequitur prædictus Dominicus in d. distinct. 5. quæst. 1. artic.10. colum. 21. ver. additur ibidem. quod ipsum videtur dicendum, si tradatur educandus auo. Secundo, quod mater non desinit esse parens & mater huius pueri, eo quod in eum habeat patriam potestatem auus, arg. l. iura sanguinis iure ciuili dirimi non possunt. de regulis iuris, & l. ius autem agnationis. ff. de pactis. At tam Toletana Synodus in d. cap. de Iudæis. quam opinio prædicta S. Thom. & aliorum communiter recepta tenent, quod huiusmodi infans non debet baptizari inuitis parentibus, & mater hæc est parens huius infantis: ergo nec inuita illa. Tum quia bulla prædicta Martini V. habet expresse, quod pueri Iudæorum ante 12.annos, aut antequam vsum rationis consequantur, non sunt baptizandi sine expresso consensu parentum, vel alterius eorum. Cum ergo alter parens, scilicet pater iam sit mortuus, requiritur expressus consensus matris viuentis, quæ est altera parens. Tum quia expresse sentiunt Paludan. & Dominicus vbi supra, dicentes, quod huiusmodi infans, qui vtroque parente orbatus est, sub tutoribus non debet baptizari sine illorum consensu.

18 Per quæ verba clare sentiunt, quod si non est orbatus vtroque parente, magis

magis requiritur consensus parentis viuentis, quam tutorum: & cum tutores non dentur, nisi mortuo patre, consequenter sentiunt quod consensus matris viuentis est magis requirendus, quam consensus tutorum, & aliorum, qui haberent aliquam potestatem ciuilem in illum. Tum quia omnes ad vnũ hanc opinionem tenentes sentiunt requiri consensum amborum parentum, vel alterius tantum; & ita consequenter volunt, vt si alter tantum est superstes, illius consensus requiratur. Tum quia Capreolus, & Dominicus, qui eũ vbi supra citat, dicunt consensum ancillæ requiri ad baptizandum filium eius; & communiter ancillarum filij sunt spurij, qui patrem ignotum habent: ergo matris superuenientis consensus patre mor-
19 tuo requiritur. Tum quia lex ciuilis debet cedere legi & iuri naturali, & diuino, cap. quæ contra. 8. dist. At iure & lege naturali ac diuina filij vsque ad annos discretionis sunt dirigendi per parentes suos, quo ad ea quæ pertinent ad salutem spiritualem eorum, vt S. Thom. & omnes alij supra fatentur, allegantes quod sub lege naturali filij olim saluabantur in fide parentum, non distinguendo inter patrem & matrem. Potestas autem patria non est potestas inducta iure naturali, neque diuino, immo neque iure gentium, sed humano ciuili, & particulari Romano, quod affirmat S. Tho. & communis Theologorum opinio, & nostrorum in l. si emancipati. C. de collat. & alibi sæpe, & est textus expressus Inst. de patria potestate, §. 1. adeo quod gloss. sing. & recepta ibidem, verbo Romanorum, habet Francigenas non habere filios in potestate. Ergo non obstante quod auus haberet patriam potestatem, & dispositionem quo ad ea, quæ sunt iuris ciuilis; non tamen haberet quo ad ea, quæ iure naturali & diuino pertinent ad matrem, vel patrem. Tum quia si patria potestas, quam habet auus, sufficeret ad hoc, vt in sua potestate constitutus posset iuste baptizari; sequeretur, quod omnes nepotes, & pronepotes eius, viuentibus omnibus eorum parentibus, possent baptizari eis inuitis de ipsius aui consensu; quia omnes illi sunt sub illius potestate per supra dicta: quod tamen est absurdum, & ita non dicendum, l. nam quod absurdum. ff. de bonis libert. neque vllo vmquam vsu receptum, & contra præfatam bullam Martini V. quæ requirit expressum consensum alterius parentis. Tum quia
20 hoc cõcludit solutio illa solida & subtilis, qua Caietanus in d. ar. 12. quem sequitur Sotus in d. art. 10. defendit S. Thom. & communem ab argumento Scoti neruoso, quo concludebat pueros infidelium posse à Principe inuitis eorum parentibus iuste baptizari. Argumentum enim eius est, quod duobus contraria præcipientibus, maiori est obediendum, secundum August. serm. 6. de verbis Domini, cuius dictum nos habemus translatum in cap. qui resistit. 11. q. 3. quatenus habet, quod si curator iubet aliquid, & Consul contrarium, huic est parendum; & si Consul iubeat aliquid, & Imperator contrarium, Imperatori; & si Deus contrarium, Deo. At Deus per legem Euangelicam iubet omnes baptizari, ergo illi est parendum, licet parentes contradicant; quia sunt Deo minores. At prædictus Caietanus pro S. Tho. communiter approbato & vsu recepto respondet, quod assumptum huius argumenti procedit, quando duo diuersi duo contraria præ-

cipiunt: sed in proposito loquimur, quando idem præcipit illa duo. Deus enim, qui per legem Euangelicam iussit omnes baptizari, idem ipse per legem naturalem toti generi humano indidit, ne inuitis parentibus quidquam, quod pertinet ad salutem animarum filiorum nondum habentium vsum rationis, disponatur: & quia sicut gratia non perimit, sed perficit naturam, ita diuina lex Euangelica non tollit, sed perficit diuinam naturalem: & ideo Dominus, qui Euangelicam tulit de baptizandis omnibus, noluit tollere suam legem naturalem, qua parentibus tradidit potestatem in huiusmodi filios quo ad ea, quæ ad suarum animarum salutem pertinent. Per quam solutionem satis expensam colligitur, ius parentum in filios vsum rationis nondum assequutos, quo ad ea quæ pertinent ad suam salutem spiritualem, non esse quale quale, neque ab humana potestate, vel consuetudine inductum, sed ab ipso omnipotente Deo naturaliter ante legem Euangelicam de baptizando toti generi humano inditum; & ita non posse illi per patriam potestatem, nec alia iure ciuili introducta derogari. & consequenter ius, quod habet mater prædicta in præfatum filium lege naturali sibi inditum, etiam si non esset tutrix, non potest tolli per præfatam patriam potestatem, quam haberet auus, quam tamen supra eum non habere valide conclusimus. Tum quia super hac ratione, & iure naturali fundari videtur bulla Martini V. per Eugenium IIII. confirmata, quatenus prohibet huiusmodi Iudæorum filios baptizari sine expresso consensu parentum, vel alterius eorum: significando per illa verba, quod S. Thomas & alij doctores asserentes huiusmodi filios
22 non esse baptizandos inuitis parentibus, per verbum, *parentes*, intelligunt patrem, & matrem tantum, & non alios: licet aliàs per illud significari auos, proauos, abauos, & tritauos, dixit Iurisconsultus Paulus in l. iurisconsultus. ff. de gradibus affinitatis. Declarando enim directe non debere illos baptizari sine consensu alterius parentis, & indirecte quod debent baptizari de consensu expresso alterius; per illud verbum, *alterius*, quod dicitur de duobus tantum, clare significat solos duos hac in re appellari parentes, nempe patrem, & matrem; cum aui, proaui, abaui, vel tritaui possint esse plures, quam quinquaginta. Tum denique quod ex dictis colligitur, quod priuilegium hoc iure naturali patri, vel matri concessum dirigendi filios suos rationis vsus expertes in spiritualia, est personale, & consequenter non extenditur ad tritauos, neque abauos, neque proauos, nec consequenter auos: quia priuilegium personale sequitur personam, & extinguitur cum ea, cap. priuilegium. de reg. iuris in 6. & l. maritum. cum lege sequenti. ff. solut. matrim.

Per quæ omnia videtur concludendum, prædictum puerum sub tutela matris educandum esse, & nullatenus ea inuita baptizandum esse, etiam si in patriam aui potestatem venire deberet. Salua non solum sacrosanctæ matris Ecclesiæ, sed etiam cuiuslibet, & quamlibet humilis diuini iuris & humani consulti saniore sententia.

CVM IN HAC causa ab vtraque parte rogatus renuissem respõdere, iussus ab habente in id potestatẽ, respõdi fere inuitus, & meam de illa opinionem

nionem clausam eidem misi, nec vlli parti roganti & flagitanti exemplum eius tradere volui. Nunc autem quia allatum est mihi quoddam scriptum auctoris incerti, quo meam refellit sententiam, non possum non tangere quædam, quæ magis obstare videri possunt. Gratia tamen in primis dominationi eius (quisquis ille sit) habita, quod me titulis, meis meritis superioribus, honorat: simul laudato Deo, quod ipsum (vt eius responsum indicat) præcellente intellectus acrimonia cum pari eruditione & facundia coniuncta donauerit.

23 Primum, quod non satis apte significat, quod Gabriel reprehenditur à Dominico Soto, eo quod dicat, filios paruulos Iudæorum propter solum scandalum non debere baptizari sine consensu parentum: Sotus. n. ibi, vbi hoc dicit, scilicet in 4. lib. d. 5. art. 10. col. 9. arg. 12. non agit de baptizandis, vel non baptizandis paruulis inuitis parentibus, de quo postea tractat, sed de baptizandis, vel non baptizandis adultis ipsismet inuitis. Arguit enim ibi contra conclusionem receptam, quam posuit super eodē art. col. 4. vers. 3. conclusio. in hæc verba: *Neutiquam licet quemquam vel ad fidem, vel ad baptismum cogere.* Reprehendit autem Gabrielem, eo quod putauit Conc. Toletan. ab vtroque citatum, cuius pars habetur in cap. de Iudæis. 45. dist. non vetare coactionem infidelium ad fidem, tamquam rem de se illicitam, sed ob scandalum, quod inde sequitur, & merito eum reprehendit, quia suapte natura est illicita, eo quod sit contra naturam fidei, quæ est, vt per spontaneam voluntatem suscipiatur.

Secundo, quod non satis apte significat, Sotum paruifacere scandalum, quod datur parentibus per baptismum filiorum suorum paruulorum eis inuitis ministratum: Tum quia nihil ibi de hoc agit. Tum quia in eodem art. col. vltima, vers. resp. dicit licere paruulum iam iam moriturum baptizare inuitis parentibus, si cessaret scandalum; quod certe ego nullatenus dixissem, nec auderem dicere pro reuerentia, & fide, qua debeo esse in S. Sedem Apost. & in eius declarationes, quibus declarauit absolute, non licere paruulos Iudæorum sine alterius parentis consensu expresso baptizare, vt inferius fusius dicam.

24 Tertio, quod etiam non satis caute ait me dixisse patriam potestatem nullius esse in hac re momenti. Nam si mea dicta, fideliter transcripta, fuissent ab eo integre perpensa, inuenisset me in duobus vel tribus locis dicere, quod patria potestas in hac re plurimum importat quo ad traditionem paruulorum ad effectum educandi, licet nihil quo ad traditionem ad baptismum.

Quarto, quod nimis confidenter ait, quod ratio, & causa præcipua, qua determinauit Gregorius IX. in cap. fin. de conuers. infid. quod patre ad fidem conuerso consentiente, filius (nolente matre) potest iuste baptizari, fuit patria potestas, quam pater in illum habebat; & quod ego dicens contrarium, fui falsus, cum profecto non fuerim. Tum quia non potest esse ratio, & causa præcipua determinationis alicuius quæstionis illa, qua cessante non cessasset determinatio, & quæ posita non sufficeret ad illam faciendam, arg. eorum omnium quæ notantur in cap. cum

cessante. de appellat. & eorum quæ nos latius & resolutius alijs tradidimus in cap. cum minister. 22. quæst. 5. à num. 36. definiendo causam principalem, & minus principalem, & ponendo inter eas differentiam.
25 At patria potestate cessante, immo & repugnante, non cessasset illa determinatio Gregorij. Nam matre conuersa volente, & patre non conuerso nolente, filius paruulus est baptizandus, cap. Iudæorum. 28. q. 1. quod omnes fatentur in d. cap. fin. Attamen patria potestas cessat in matre, immo posita in patre repugnat. Ergo causa & ratio præcipua & principalis, qua censetur decidere & determinare Gregorius in d. cap. fin. tradendum esse ad baptismum paruulum patris conuersi, nolente matre non conuersa, non fuit patria potestas. Tum quia patria potestas etiam cum fauore religionis coniuncta non sufficit ad baptizandos huiusmodi paruulos. Nemo enim pro reuerentia & fide, qua debemus esse omnes in sanctam Sedem Apostol. & eius definitiones, auderet dicere, quod patria potestas posita in atauo, vel tritauo Christiano sufficeret, vt paruulus, qui esset filius, nepos, & pronepos parentum, auorum, & proauorum Iudæorum & Iudæarum viuentium, & repugnantium, iuste possit baptizari; quia illud esset negare & determinationem sanctæ Sedis Apostolicæ per Martinum V. factam, & per Eugenium IIII. confirmatam, qua definitur non licere baptizare paruulos Iudæorum sine alterius parentum consensu expresso: per quam (vt mox adijciam) non liceret baptizare etiam paruulum patris & matris Iudæorum viuentium & repugnantium, ex consensu etiam aui paterni Christiani patriam potestatem habentis. Cum ergo nec cessatio patriæ potestatis cessare fecisset prædictam Gregorij decisionem, nec contra positio illius sufficisset ad illam faciendam; consequitur profecto non fuisse me falsum, dicendo patriam potestatem non fuisse rationem & causam præcipuam & principalem illius decisionis. Tum quia patria potestas (vt in meo responso probaui) non fuit inducta iure naturali, nec iure gentium, neque diuino positiuo, sed humano Romano, Institut. de patria potestate. §. 1. quam (vt contradictor ait) Marcus Antonius Imperator videtur dedisse omnibus orbi Romano subditis, & consequenter Iudæis eis subiectis, vt testatur Vlpia. in l. in orbe Romano (quæ alias incipit, in vrbe Roma) ff. de statu hominum. At si quæstio, quam determinauit Gregorius IX. incidisset in terris, vbi non est locus patriæ potestati, de qua loquimur, vel in tempore, in quo nondum illam Iudæi habebant, eodem modo decisa fuisset. Ergo patria potestas non fuit causa & ratio præci-
26 pua & principalis eam decidendi. Tum quia decisio illa præcipue facta fuit ad declarandum ius naturale, quod cœpit ab exordio rationalis creaturæ, iuxta principium 5. dist. & §. fin. 6. dist. & adnotata per gloss. & doctores in eis, & per S. Thom. receptum 1. 2. quæst. 94. per totam, & ad declarationem iuris diuini Euangelici de baptizando, quod incœpit ab Orbe redempto, vt probat S. Thom. receptus vbi supra quæst. 106. art. 3. Patria vero potestas, quæ est proprium ius & inuentum Romanum, vt habet tex. Institut. de patria potestate, in principio, longe postea fuit

commu-

communicata Iudæis, iuxta prædictam legem in orbe Romano. Non debuit ergo Gregorius summus legislator, idemque eruditissimus fundare principaliter suam declarationem iuris naturalis, & diuini Euangelici, quæ sunt antiquiora, & digniora, & vniuersos obligantia, in iure humano ciuili posteriori, & minus digno, & solam gentem Romanam & eis
27 subditam obligante. Quia, vt ait Philosophus in libris Posteriorum, demonstratio & declaratio priorum conclusionum fit per causas & principia earum. Pro quo facit cap. illud Greg. intelligentia verborum ex causis est assumenda dicendi. de verborum signific. cum citatis ibi à glossa in verbo causis. Tum quod patria potestas etiam in patre existens non extenditur ad vlla spiritualia, cap. si annum. de iudicijs lib. 6. adeo quod pater virtute illius neque agere, neque conueniri potest pro filio, neque dare illi vllam auctoritatem agendi, vel conueniendi circa illa: immo nulla ratione de patria potestate habita debet dari filio tutor vel curator ab Episcopo, vel alio Ecclesiastico iudice ad agendum, vel conueniendum circa illa; sed ipsemet, si est infante maior, constituet procuratorem cum auctoritate non patris, quatenus pater est, sed tutoris, vel curatoris dati ab Ecclesiastico iudice, etiam circa beneficia, quæ non essentialiter sunt spiritualia, sed annexa illis consequenter, siue à parte posteriori, secundum sanctum Thom. receptum 2.2.q.10. art.4. Quanto minus prædicta patria potestas extendetur ad spiritualia essentialiter, qualia sunt sacramenta, e quibus est baptismus, iuxta gloss. solemnem in cap. veniens. de transactionibus. Tum denique quod auctoritas tutoris, vel curatoris alias legitime dati, longe præstantior est quo ad spiritualia, quam patria potestas, vt ex præfato cap. fin. & proxime dictis irrefragabiliter colligitur; & adeo quidem præstantior, quod patria potestas nihil est, tutoris autem & curatoris huiusmodi potestas manet firma.

Per quæ omnia palam est, me non fuisse falsum, dicendo patriam potestatem non fuisse causam præcipuam & principalem præfatæ decisionis Gregorianæ, quatenus probat filium paruulum Iudæi posse iuste baptizari inuita matre, conuerso patre volente; licet sit, quatenus probat huiusmodi paruulum esse tradendum patri quo ad educandum. Ego enim in meo responso dixi duas in hac re quæstiones esse. Altera, an puer esset tradendus matri, an auo ad educandum. Altera, an inuita matre possit iuste baptizari, etiam si traderetur auo; & in duobus, vel tribus locis dixi patriam potestatem multum facere quo ad priorem questionem pro auo, quo autem ad posteriorem nihil.

28 Non obstat quidquam §.fin.Inst.de donat.supra citatus, immo facit pro nobis. Tum quia probat, libertatem datam seruo communi ab altero dominorum, inuito altero, valere solo fauore libertatis, non habito alio respectu: ergo eadem ratione, tradito puero ad baptismum, altero parẽtum volẽte, inuito altero, valebit sola ratione liberationis à seruitute diaboli, nullo habito ad patriam potestatem respectu, quod nos affirmamus. Tum quia ratio decidendi illius §. probat idem esse dicẽdum in terris, in quibus

est

est nulla talis patria potestas, & etiam idem fuisse dicendum ante tempus, in quo fuit hæc potestas communicata Iudæis; & consequenter quod patria potestas nihili habenda est ad hoc propositum.

29 Quinto, quod prædictus D. contradictor videtur velle tenere, quod filius paruulus Iudæorum possit iuste baptizari de consensu aui Christiani tenentis eum in sua potestate; inuitis eius parentibus, etiam viuentibus. Nec miror: quia eum, qui dicit patriam potestatem cum fauore religionis coniunctam esse præcipuam causam & rationem, cur paruulus Iudæorum possit baptizari patre volente, & matre inuita, oportet consequenter asserere hoc de nepote, qui est in potestate aui, etiam viuentibus parentibus nepotis, cum ille habeat patriam potestatem cum fauore religionis coniunctam. sed hoc nullatenus est dicendum. Tum quia est nouum, à nullo eorum, qui tenent opinionem D. Thomæ, & communem à sancta Sede Apostolica receptam, affirmatum; cuiusmodi nouitates vitandæ sunt, cap. cum consuetudinis. de consuetud. cap. quis nesciat. 11. dist. Tum quia vnum præcipuum fundamentum, per quod S. Thom. tenuit paruulos infidelium non esse baptizandos inuitis parentibus, est, quod Ecclesia non consueuit id facere. At nullum exemplum videtur, auditur, nec legitur baptismi collati de consensu aui, inuitis parentibus, qui sine illo non debuisset illi conferri: ergo nullatenus est affirmandum. Tum quia eum, qui tenuerit id quod contradictor non veretur tenere, consequenter oportebit tenere, quod tritauus Christianus, qui haberet in potestate sua centum paruulos filios, nepotes, pronepotes, vel abnepotes parentum infidelium viuentium, & repugnantium, posset illos omnes inuitis eis omnibus ad baptismum tradere; quod absurdissimum est, & alienum à mente prædicti S. Thomæ, & aliorum, qui determinationem

30 prædictam sanctæ Sedis Apost. sequuntur, & suscipiunt. Tum quia ex hoc posset forte accipi occasio, vt Academiæ saltem extra Italiam institutæ, & earum gymnastæ, minoris quam par est, haberent determinationes Romanas iuris naturalis & diuini, considerando Romæ determinari, quod per patriam potestatem (quæ est inuentum ciuile, & sæculare) à paruo tempore quibusdam datam, vel communicatam, extendatur priuilegium iuris naturalis & diuini parentibus tantum concessum ad omnes personas, in quibus inuenitur patria potestas, ad quas non extenderetur, si illa patria potestas non fuisset eis noue communicata; & consequenter quod alio iure naturali vtimur apud Græcos, Persas, Indos, Nauarros, Francigenas, & alios, quibus non esset huiusmodi patria potestas; & alio iure naturali apud Romanos, & alios, quibus est illa, contra cap. ius naturale. Institut. de iure naturali gen. & ciuil. & tradita per S. Thom. receptum in 2.2.q.94. Declaratio enim Martini V. non est quo ad hoc noui iuris humani introductoria, sed antiqui naturalis declaratoria: quod col-

31 ligitur ex eadem, & ex eo, quod nisi id teneamus, est insolubile illud argumentum, quod contra illam & communem format Scotus in 4. lib. senten. dist. 5. q. 9. ad probandum, quod Reges, & Principes terræ non solum iuste possunt cogere paruulos Iudæorum sibi subditorum ad baptismum inuitis

uitis parentibus, sed etiam tenentur, vt in meo responso latius explicaui. Arguit enim in summa sic; Quoties duo, quorum vnus est superior, & alter inferior, contraria præcipiunt, superiori parendum est, c. qui resistit. 11. q. 3. cum ei similibus. At Christus Deus, & superiorum supremus sua lege diuina præcipit, vt omnes baptizentur: & parentes Iudæi, qui sunt puri homines, & infirmi, voluntate sua humana & peruersa præcipiunt contrarium. Ergo Rex debet facere quod præcipit Christus, non obstante voluntate contraria parentum. Cui argumento nemo, credo, ante Caietanum satis clare & exacte satisfecit: nam etiam Sotus vbi supra ab eo mutuatus fuit suam solutionem; respondet autem sic, quod non duo diuersi præceperunt illa duo prædicta, quæ apparent esse contraria, sed vnus tantum, nempe Deus, qui per legem diuinam naturalem, indendo parentibus potestatem, ius, & munus dirigendi paruulos suos circa spiritualia, donec sapere incipiant, consequenter præcipit ne prædicti paruuli inuitis eis baptizentur, & per legem diuinam supernaturalem præcipit vt omnes baptizentur. Et quia gratia non destruit naturam, sed perficit; ita lex præfata supernaturalis de baptizandis omnibus non destruit legem naturalem de non baptizandis paruulis infidelium sine cōsensu parentum, vel alterius eorum; sed potius modificatur ab illa. Nec obstat quod S. Thom. & eius sequaces suam assertionem fundant in con-
32 suetudine Ecclesiæ, quæ non consueuit baptizare paruulos infidelium inuitis parentibus: & quod Ecclesiæ consuetudo non inducit ius naturale, neque diuinum, sed tantum humanum non scriptum, §. constat. Instit. de iure naturali gen. & ciui. & cap. consuetudo. 1. distin. Non inquam hoc obstat: quia S. Thom. non allegat illam consuetudinem vt inductricem, siue auctricem iuris noui; sed vt coniecturam, & traditionem Ecclesiæ grandem, ad conijciendum, quod illa potestas, & ius parentum ad dirigendos paruulos ad spiritualia, est naturale, & diuinum, vt ex dictis ipsiusmet in art. 12. quæst. 10. 2. 2. colligitur, cum sic ait: *Baptizatio huiusmodi paruulorum inuitis parentibus repugnat iustitiæ naturali. Filius enim naturaliter est aliquid patris. Et primo quidem à parentibus non distinguitur secundum corpus, quamdiu in matris vtero continetur. Postmodum vero, postquam ab vtero egreditur, antequam vsum arbitrij habeat, continetur sub parentum cura spirituali vtero; quamdiu enim vsum rationis non habet puer, non differt ab animali irrationabili. Vnde sicut bos, vel equus est alicuius, vt vtatur eo cum voluerit, secundum ius ciuile, sicut proprio instrumento; ita de iure naturali est, quod filius, antequam habeat vsum rationis, sit sub cura parentum. Vnde contra iustitiam naturalem esset, si puer antequam haberet vsum rationis à cura parentum subtrahatur,*
33 *vel de eo aliquid ordinetur inuitis parentibus.* Hæc ille. Per quod argumētum, & eius solutionem, & mentis S. Tho. & sequacium eius expressionem palam colligitur, prædictam legem de non baptizandis paruulis esse ius naturale; & ita omni loco & tempore vno modo seruandum: & consequenter non dicendum, quod consensus aui sufficit vno tempore, & apud vnam gentem, & non alio tempore, & apud aliam gentem. Cui consequens est, consensum aui numquam sufficisse, nec sufficere ratione pa-

ne patriæ potestatis vllo loco, neque apud vllam gentem.

33 Ad argumenta vero, & solutiones contra hæc supra adducta, respondetur, quod fundantur in illa falsa imaginatione, qua putatur patria potestas extendi ad spiritualia, sicut ad temporalia; & qua putatur eodem iure inducta, quo inducta est parentum potestas, & ius ad dirigendum filios in spiritualibus, & à tanto tempore, à quanto illa: Cum tamen per prædicta palam sit, patriam potestatem extendi ad temporalia tantum, & non ad omnia, & esse inductam iure ciuili Romano, nec à principio suæ inuentionis fuisse apud Iudæos, sed longe postea communicatam eis, non quidem omnibus, sed orbem Romanum incolentibus: illam autem potestatem, & ius quod habent parentes ad dirigendos filios paruulos in spiritualibus, esse inditum iure naturali totius generis humani parentibus tantum à Deo ipso in exordio rationalis creaturæ; ideoque esse longe diuersum à patria potestate, etiam si concurrant in eadem persona, vt concurrunt in patre habente potestatem in suum filium paruulum. Fundantur etiam in falsa imaginatione, qua creditur Gregor. IX. in dicto cap. finali de conuers. infidel. intendisse principaliter decidere hanc, de qua loquimur, quæstionem de baptizando filium de consensu patris conuersi, inuita matre non conuersa: dum palam colligatur ex eo, præsertim ex allegationibus matris, eum principaliter intendisse decidere quęstionem, qua quærebatur, an paruulus, de quo erat quæ-
34 stio, esset tradendus ad educandum patri conuerso, an matri non conuersæ. Ad quam quæstionem decidendam plurimum erat attendenda patria potestas Romana Iudæis communicata: cum tamen ad decidendam aliam non esset attendenda illa, sed alia potestas iure naturali diuino indita parentibus tantum, ad dirigendos paruulos filios in spiritualibus: & consequenter non indigent alia solutione, neque explicatione. Ex quibus infertur, non me, vt aduersarij parum caute dicunt, sed illos in hac re paralogizari.

Sexto, quod nimis videtur extollere illud dictum Sot. in fine prædicti art. 10. scilicet, iniuriam, quæ fit parentibus in baptizandis filijs suis sine suo consensu, non esse superstitiose, sed secundum prudentium iudicium intelligendam. Tum quia secundum sensum directum est conclusio triuialis, & omnibus etiam lippis & tonsoribus nota; cum quasi per se notum sit, omnem superstitionem esse vitiosam, vt tradit S. Tho. recep. 2. 2. quæst. 92. per totam, & late probat Gratianus casu 26. præ-
35 sertim quæst. 2. & 5. In sensu autem indirecto, secundum quem laudari videtur ab eo, est talis, ex qua infert vnum, quod ego pro obseruantia & fide, qua esse debeo in S. Sedem Apost. & eius declarationes, non auderem dicere, neque credo ipse dixisset, si legisset prædictam Martini V. extrauag. Infert enim, quod iuste potest baptizari filius (inuitis parentibus infidelibus) jamiam moriturus, si non timeretur scandalum: quod nullatenus videtur dicendum. Tum quia prædicta extrauagans exacte & vniuersaliter declarat, non licere baptizare paruulos Iudæorum sine expresso alterius parentis consensu. Tum quia illa extrauagans non est

iuris

iuris noui inductoria, sed declaratoria naturalis diuini, quod non recipit facile limitationes priuatas, iuxta notata per omnes in cap. quæ in ecclesiarum. de const. & in l. 1. C. de legib. Tum quia frequentissime decipiuntur homines credentes aliquos ægrotos statim morituros, vt docet experientia rerum magistra, cap. quam sit. de elect. lib. 6.

Septimo, quod parum caute ait, me, cum non potuissem tergiuersari patriam potestatem magni esse in hac re momenti, confugisse ad intendendum probare, auum, de quo loquimur, patria potestate carere. Tum quia si meum responsum serio legisset, in duobus vel tribus locis inuenisset me expresse dicere (vt prædixi) patriam potestatem multum importare quo ad quæstionem, de qua principaliter fuit consultus Gregorius in d. cap. fin. scilicet, an patri, an matri esset tradendus paruulus ad educandum: non autem ad hanc, de qua nunc loquimur, an consensus prædicti aui, renitente matre, sufficiat ad iuste baptizandum hunc puerum. Tum quia ego prius tractaui, an patriam potestatem haberet auus in hunc puerum, quam, an haberet potestatem ad consentiendum in baptismo. Et ideo palam est, me non confugisse ab huius quæstionis decisione ad tractandam illam: cum post tractatam illam descendissem ad tractandam istam.

Octauo, ne nimium morosus videar, remitto responsiones, & replicationes, quæ fieri possunt aduersus ea, quæ ipse adducit ad probandum auum prædictum non perdidisse patriam potestatem, alijs eruditissimis dominis meis, qui pro matre responderunt; præmonens eorum dominationes, non parui ad hæc videri momenti, quod legitime decreta fuit tutela matri in Vrbe, & filius ei traditus educandus, eodem auo præsente, sciente, & si verum coram Deo vt bonus Christianus voluerit fateri, consentiente; & quod auus cum fuit conuersus, ea mente discessit ab vxore, & filijs suis, vt nullum magis commercium haberet cum ijs, quam cum alijs Iudæis; & quod non habuit mentem vtendi potestate patria in filios suos, neque in filios filiorum eorum; & quod forsitan numquam huiusmodi filius viuentibus parentibus, eis inuitis, fuisset traditus auo potestatem patriam in eo habenti.

36 Nono præmoneo eosdem dominos meos, probabile videri, quod patria potestas iure humano Romano inducta nō extendatur ad hoc, vt paruulus filius parentum vnius religionis tradatur educandus auo alterius religionis sine consensu illorum, vel alterius eorum. Tum quia patria potestas non extenditur ad spiritualia, vt prædictum est: & quod directio in spiritualia plurimum pendet ab educatione paruuli: & quod cura omnium pertinentium ad huiusmodi paruulum maxima est directio eius ad spiritualia. Tum quia concurrentibus duabus potestatibus, quæ in aliquo maior & dignior est, præferenda est in eo minori, & indigniori: & quod potestas dirigendi paruulum ad spiritualia, quam habent parentes, multo maior & dignior est per prædicta, quam patria potestas; & ideo illa videtur huic præferenda in tempore quo vtraque concurrit, & consequenter

quenter quo ad educationem vſque ad tempus diſcretionis, quo ad quod illa durat; cum (vt dictum eſt) illa directio præcipue ab educatione pendeat. Tum quia, ſi, cum Imperatores Ethnici regnabant, contigiſſet caſus, in quo auus fuiſſet infidelis, & pater & mater Chriſtiani, & mortuo patre manſiſſet filius paruulus; Iuriſconſulti Chriſtiani conſuluiſſent patriam poteſtatem illius aui non eſſe extendendam ad hoc, vt traderetur ei educandus nepos renitente matre; & quod pari ratione Iuriſconſulti Ethnici reſpondiſſent paruulum filium infidelium parentum non fuiſſe tradendum ad educandum auo Chriſtiano habenti eum in poteſtate: & dixiſſent noſtris Iuriſconſultis, Quod quiſque iuris in alterum ſtatuerit, ipſe eodem iure vti debebit. Vnde licet priore reſponſo, habens pro comperto auo non eſſe patriam poteſtatem, dixerim perfunctorie ſatis teneri poſſe tradendum eſſe illi hunc nepotem ad educandum, licet non ad baptizandum: nunc autem altius perpenſis ijs, quæ præmonui de tutela legitime decreta, & ratione & æquitate non tradendi paruulos filios parentum vnius religionis, ad educandum, hominibus alterius religionis, adeo ſubſiſto, vt nolim ſecundum illud dictum meum ante maturiorem deliberationem iudicari.

37 Decimo præmoneo, quod licet magni fiat ex aduerſo fauor ſalutis huius pueri, qui fit per contrariam opinionem de baptizando illum inuita matre; ego vero maioris facio fauorem, qui fit ſacroſanctæ Sedis Apoſtolicæ auctoritati, & declarationi eius, & iuri naturali diuino; quo ſolis parentibus datur ius & poteſtas dirigendi huiuſmodi paruulos in ſpiritualia; & quod contrarium conſulentes debent cauere ne incurrant in Scyllam cupientes vitare Charybdim, dum volentes conſulere ſaluti huius pueri, faueant ijs, qui parui faciunt declarationes iuris naturalis & diuini Maximorum Pontificum extra Concilia generalia editas, qualis eſt prædicta Martini V. vt ſupra probatum eſt.

38 Vndecimo, ſequutus aduerſantis ordinem, addo, quod non eſt tam parui faciendum periculum apoſtaſiæ, in quam is puer iam circumciſus, baptizatus matre renitente recidere poſſet; quam contradictor facit, dicens hoc eſſe contra cap. fin. de conuerſ. infidel. & quod non eſt certum perdendum propter dubium an perdetur; non inquam eſt tam parui faciendum. Tum quia S. Thom. receptus ab alijs ait in 4. diſtinct. 5. artic. 12. quod vna potiſſimarum rationum, ob quas paruuli infidelium non debent inuitis parentibus baptizari, eſt illa, quam reddit in hæc verba: *Vna ratio eſt propter periculum fidei; ſi enim pueri nondum rationis vſum habentes baptiſmum ſuſciperent, poſtmodum cum ad perfectam ætatem peruenirent, de facili poſſent à parentibus induci, vt relinquerent quod ignorantes ſuſceperunt; quod vergeret in fidei detrimentum.* Hæc ille. Per quæ apparet, quam parum ſolida eſt ratio, quæ ex aduerſo inſinuatur, videlicet non eſſe certum perdendum propter dubium an perdetur. Tum quia etiam Sotus, qui adeo ex aduerſo merito magnificatur, ſic ait in d. diſtinct. 5. art. 10. col. 18. *Tertium autem, & efficacius eſt argumentum, quod ex fidei natura ſumitur: dictum enim eſt, ſic eſſe adminiſtrandum baptiſma, vt nulla fidei irroge-*

rogetur iniuria: ex baptizatione autem huiusmodi magna ei irrogatur: nam credo manifestum periculum, vt ad ætatem adultam pertingentes à parentibus inducantur, vt ad suam redeant pristinam legem. Quare quod ignorantes acceperunt, facile relinquent. Hæc ille. Non parui ergo, sed maximi æstimandum est in hac re periculum apostasiæ. Tum quia paulo post grauissime idem Sotus reprehendit eos, qui plurimos huiusmodi paruulos apud Indos baptizarunt, ea intentione, vt saluarentur, si antequam ad vsum rationis peruenirent morerentur. Quæ omnia & singula non solum sacrosanctæ Sedi Apostolicæ, sed etiam cuiuslibet alius rectius sentientis censuræ lubenter subijcio.

Aduertendum autem, contra hanc opinionem latam sententiam, infantemq. traditum fuisse auo Christiano, & demum baptizatum, perseuerareq. adhuc in fide. *Vide etiam infra de baptismo Consil. 1.*

DE VOTO ET VOTI REDEMPTIONE.

SVMMARIVM.

1 *Vota cum animi perturbatione ob instantis mortis periculum vel ob iram praecedentem omissa obligant, nu. 3. modo perturbatio non abstulerit iudicium penitus, nec induxerit insaniam, nu. 2. præbet tamen hæc perturbatio, sicut & modica deliberatio, & pueritia, causam commutandi, & dispensandi, nu. 3.*

2 *Iudicium quod obligat diabolo, sufficit ad obligandum Deo.*

CONSILIVM I.

QVIA, vt Plin. naturalis historiæ lib. 8. cap. 16. ait, *Votorum tunc maxime locus, cum spei vitæ nullus est*: Multi ob magna pericula mortis, quæ occurrunt ægrotis, & valentibus in prælijs, & nauigātibus, & ob iram, & alias passiones siue perturbationes animi vouent, & frequenter religionis ingressum; & postea pœnitentes ea fecisse, quærunt an sit eis necessaria dispensatio aliqua.

1 Et quidem pro parte negante faciunt illa iura: quæ allegat gloss. in cap. sunt qui opes. 17. quæst. 4. & gloss. in cap. dudum. de conuers. coniug. & gloss. in cap. ex litteris. de diuort. quæ concludunt, acta calore iracundiæ, vel alia perturbatione animi non valere, vel esse reuocanda: quæ glossæ aliæ ab alijs appellantur singulares, & commendantur, & per earum aliqua notabilia firmantur, & in specie quoad votum dixit Rom. sing. 508. votum per calorem iracundiæ & turbationem animi factum esse nullum, & non obligare, & idem dixit Iason in l. si filiam. C. de inofficioso testamen. & alibi alij: quod tamen falsum est. Pro parte vero affirmante 2 facit præfatum cap. sunt qui opes. quatenus habet, eum, qui donauit aliquid Ecclesiæ tumultuario animo, & postea reuocauit donationem, sacrilegium commisisse reuocando; quod non poterat dici, nisi donatio facta Ecclesiæ animo tumultuario & turbato valuisset. Tum quia gloss. solemnis

2 lemnis & recepta in cap. mulier. 32.quæst.2. habet, iudicium, quod sufficit ad obligandum quem diabolo, sufficere ad obligandum quem Deo: & constat, eum, qui occidit, & mutilat, vel ferit proximum per calorem iracundiæ, mortaliter peccare, & obligare se diabolo, quia violat præceptum 5. Decalogi, immo & qui per iram inordinatam dicit fratri racha, vel fatue, Matth.5. Exod.20. relatum in cap. quid in omnibus. 32.quæst.7. Tum quia iura & gloss. illorum citata in contrarium sunt neganda, aut intelligenda de iracundia, vel alia turbatione animi, quæ reponit turbatum extra sensum, & iudicium requisitum ad bene vel male merendum, vt declarant Ioan. Andr. & Panorm. & alij in d. cap. dudum. & Archid. & Turrecrem. in d.cap. sunt qui opes. quoniam furiosi, & amentes nec bene nec male mereri possunt, cap. merito. & cap. illud. 15.quæst.1. Tum quia illa capp. regulariter probant perturbationem animi, quæ non aufert penitus iudicium, nec inducit insaniam, non excusare quem à peccato toto, licet sic à tanto, vt communiter Theologi loquuntur: quo fit: vt vota peregrinandi, & alia similia facta per iracundiam, vel aliam perturbationem, valeant & obligent, vt aiunt Archid. & Turrecr. vbi supra, & est de communi mente Theologorum in 4.distin. 38. & nos asseruimus in nostro Man. confess. cap. 12. nu.24.

Ex quibus colligitur, præfatos, qui ex metu, calore iracundiæ, vel tur-
3 batione animi, quæ nō reddit insanum, vel furiosum, vouent, obligari quidem ex voto, sed habere iustam causam dispensandi, vel commutandi; & posse iuste prælatos eorum dispensare, vel commutare vota eorum, secundum omnes, pro quibus faciunt cap.1.& 2. de voto, quæ probant etiam ob pueritiam, & parum deliberatam mentem vel propositum vouendi, posse dispensari vel commutari votum, vbi hoc notat Panor. communiter receptus, quem sequuti fuimus cum communi in d. cap.12. nu.77. adiunctis his, quæ diximus in dicto num. 24. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Voti obligationem non vitiat iracundia, quæ vsum rationis non sustulit, nec defectus maturæ & iustæ deliberationis, nec magna perturbatio, etiam ex iniusto amore vel timore progrediens, num.2. licet præbeant iustam causam dispensationi, vel commutationi.*

CONSILIVM II.

VOTVM factum per iracundiam an teneat, & an sit iusta causa dispensandi?

1 Ad has quæstiones respondeo primo tenuisse me in Man. confess. cap. 12. num.24. valere, & ad sui complementum obligare vouentem, vota facta per iracundiam, modo illa non esset tanta, quæ alienaret à iudicio rationis, iuxta Ioan. And. & communem in cap. dudum. per illum textum de cōuers. coniug. quæ est communis opin. & probatur per ea quæ ibi adijcio contra Ludouicū Rom. & Iasonem, qui parum re perpensa contrarium tenue-

tenuerunt in locis ibi citatis. Quibus consequens est, D. consulentem proculdubio esse obligatum ad complendum prædicta vota.

2 Secundo, posse tamen petere dispensationem, vel commutationem in prætorio sacræ Pœnitentiariæ, propterea quod fuerint emissa vota sine iusta & matura deliberatione, & cum magna turbatione timoris, & amoris parum honesti, per textum vbi hoc notat Panor. communiter recept. in cap. 1 de vot. quem sequuti fuimus cum communi in d. cap. 12. num. 77. adiunctis his quæ diximus in d. num. 24.

SVMMARIVM.

1 *Propositum etiam diu continuatum voto non æquipollet.*
1 *Magis & minus non faciunt differre specie, sed numero.*
2 *Pœnitentia à confessario imposita, & acceptata implenda, nisi ex iusta causa mutetur.*
2 *Facultas commutandi vota per Iobelæum non extenditur ad commutandam pœnitentiam iniunctam.*
3 *Sponsalia per ingressum religionis dissoluuntur: sed cauendum valde est, ne qua infamia inde contra sponsam oriatur.*

CONSILIVM III.

PRIMO quæritur, vtrum propositum mutandi vitam, & ingrediendi religionem multo tempore conceptum & continuatum æquipolleat voto, & habeat vim obligandi proponentem.

Secundo, an teneatur adimplere pœnitentiam iniunctam à confessario, & à se acceptatam.

Tertio, & quid si post præfatum propositum contraxit sponsalia cum quadam virgine, licet sine præsentia parochi; & an teneatur contrahere matrimonium.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo, quod proposita præfata quamlibet frequenter iterata, & quantolibet tempore continuata, non æquipollent voto, nec inducunt obligationem necessariam ad intrandam religionem, per cap. litteraturam. de voto. vbi Panor. cum communi tenuit non sufficere propositum ad constituendum votum, quem & S. Tho. & Archid. ante eum illam tenentes & alios sequimur in Manu. confess. cap. 12. num. 24. quibus addo rationem, quod plus & minus non faciunt differre genere secundum Iuristas, neque specie secundum Dialecticos, sed numero. l. fin. ff. de fund. instru.

2 AD SECVNDAM respondetur, quod præfata pœnitentia iniuncta & acceptata seruanda est, cap. omnis. de pœnit. & remiss. quamuis ex iusta causa mutari possit, vt nos tradimus latius in præfato Manu. cap. 26. num. 12. non autem mihi compertum est per Iobelæa posse commutari: quia per ea conceditur quidem vt plurimum potestas commutandi vota, non autem potestas commutandi pœnitentias iniunctas, quæ sunt aliæ à votis; & à diuersis non fit illatio. l. Papinianus. ff. de mino. sed quili-

bet confessarius legitimus videtur habere potestatem commutandi pœnitentiam iniunctam, etiam à superiore, iuxta gloss. cap. tempora. 26. quæst. 7.

3 AD TERTIAM respondeo, quod D. consulens tenetur ad contrahendum matrimonium cum præfata virgine, si promisit contrahere cum illa; quia Concilium Trid. non annihilauit sponsalia de futuro contracta sine præsentia parochi, sed tantum sponsalia per verba de præsenti, vt annotauimus in d. Man. cap. 25. nu. 144. verum tamen est, quod per ingressum religionis dissoluuntur, cap. 1. de conuers. coniug. sed cauendum valde est, ne qua infamia contra sponsam inde nascatur, iuxta not. in cap. commissum. de spons. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Votum non inducunt hæc verba,* Deo sanitatem concedente, religionem ingrediar, *si non sit facta promissio.*

1 *Propositum, & deliberatio quantumuis firma non obligat.*

2 *Velle facere, & obligare se ad faciendum, diuersa.*

3 *Votum perturbatione animi iudicium non tollente non irritatur, sed fit dispẽsabile.*

3 *Dispensandi causam dant leuitas vouendi, perturbatio animi, grauis ætas, periculum cum dedecore retrocedendi, & auersio à religione, credulitas extra illam melius proficiendi. num. 4.*

CONSILIVM IV.

DOCTOR quidam & presbyter quinquaginta annorum, ecclesiastica dignitate præditus, morbo grauissimo ad mortem vexatus proposuit multa pia facere; & inter alia deliberauit, dixitque, atque disposuit religionem ingredi, Deo sibi sanitatem concedente. Quæritur an sit religioni obligatus.

1 Interrogatus de casu proposito, respondeo primo principaliter præfatum D. consulentem nullatenus esse obligatum de præcepto, & necessitate adimplendi quidquam eorum, quæ proposuit, dixit, disposuit & deliberauit facere. Primo quidem, quia nullum propositum quamlibet firmum, nec vlla deliberatio quamlibet resoluta & firma efficit votum, neque promissionem obligantem de præcepto adimplendi proposita deliberata, & dicta; nisi promiserit vel vouerit facere illa, vt tradunt omnes in cap. litteraturam. de vot. post S. Tho. in 2. 2. q. 88. art. 1. & 2. & Archid. in cap. qui bona. 17. q. 1. & alios, quos sequimur in Man. confess. cap. 12. nu. 24.

Secundo, quod casus præfati cap. litteraturam. fuit fere idem qui supra positus. In hoc enim D. consulens est doctor egregius, & in illo magister, quẽ Alex. III. laudat de litteratura. Et vt hic D. consulens valde ęgrotabat; ita ille minutione quadã nimio erat mortis pauore perterritus: & sicut hic proposuit habitũ religionis suscipere, ita & ille: & sicut hic dicit de hoc aliqua verba, ita & ille, dixit enim, *Diu hic non morabor*, proponens in

animo

animo quod religionis habitum esset aliquando suscepturus. Cum ergo casus hic sit illi simillimus, responderi debet similiter, vt Alexan. ibi respōdit, nempe: *Tibi igitur respondemus, quod si plus non est in voto processum, non es transgressor iudicandus, si non imples quod dixisti.*

Tertio facit, quod alioquin oporteret dicere, quod quicumque vellet, proponeret, vel deliberaret adire templum, audire Missam, aut concionē, ieiunare, eleemosynam dare, visitare infirmos, vel sanos, vel quodpiam aliud honestum facere, teneretur ad id exequendum sub pœna peccati mortiferi; quod nemo vmquam dixit, & est absurdum, & ideo non dicendum, l. nam quod absurdum. ff. de bonis liber.

2 Quarto, quod ratio responsionis Alexandri fuit, à diuersis non fieri illationem, l. Papinianus. ff. de mino. & aliud esse velle aliquid facere, & aliud obligare se ad id faciendum; cum quotidie multa velimus, ad quæ tamen non nos obligamus, nec nos volumus obligare. Cum ergo D. consulens solum voluerit, proposuerit, dixerit, vel deliberauerit ingredi religionem, non sequitur quod se obligauerit ad illud, vel voluerit se obligare.

3 Secundo principaliter respondeo, quod S. D. N. sancte posset relaxare obligationem intrandi religionem, etiam si se obligasset ad intrandum illam. Tum quod, sicut leuitas vouendi dat causam dispensandi, vt notat Panor. per illum tex. in cap. 1. de voto: ita magna perturbatio animi, quæ mouet ad vouendum, idem facit, cap. dudum. de conuers. coniug. adeo quod fuerunt aliqui, de quibus est Ludou. Romanus in sing. 508. qui dixerunt, quod votum perturbatione iræ factum non valet: quod tamen non est verum, nisi quando perturbatio est adeo magna, vt vouentem ponat extra iudicium, vt Ioan. Andr. Panorm. & alij adnotant in d. cap. dudum. alia autem perturbatio non reddit quidem votum nullum,

4 sed dat causam dispensandi secundum omnes. Tum quia cum præfata perturbatione concurrit ætas 50. annorum, dignitas in ecclesia cathedrali, auctoritas expediendi negotia ecclesiastica, & austeritas religionis inexperta; & quod periculum est vt ingressus religionem exeat illam, cum id libere possit facere, quod non decet virum doctrina, gradu, dignitate, & longa ætate ornatum. Tum denique quod non vult eam ingredi, & putat fructuosiorem se fore seruiendo suæ dignitati, quam religioni quasi coacte susceptæ. Itaque mea sententia, nulla D. consulens indiget dispensatione. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 ***Votum non inducitur per solum propositum, & deliberationem, nec etiam per illius enunciationem, vel denunciationem futuri euentus, num. 3. sed requiritur animo se obligandi facta promissio, nu. 1. mentaliter saltem, num. 4. per verba denotantia promissionem vel in actu signato, vt promitto, vel per actum exercitum, puta faciam hoc. num. 2.***

3 ***Votum & promissio in dubio, nisi vouens magis inclinet in contrarium, censendū est***

factum per illa verba conditionalia : Domine faciam hoc, si feceris illud : Da mihi salutem,& faciam hoc. *num.2.& 4.*

3 *Correspectiuitatem ad gratiam obtinendã cum habent verba ennunciatiue prolata, puta,* Faciam hoc, si feceris illud, *in dubio resoluuntur in promissionem.nu.4.*

CONSILIVM V.

QVAERITVR, an, qui dicit Deo, *Da mihi Domine salutem, & ego seruiam tibi,* intelligendo mente de seruitio in statu castitatis & continentiæ obligetur ad seruandam castitatem.

1 Respondeo, quod pro parte negante facit, quod ad votum non sufficit propositum etiam deliberatum faciendi aliquid, sed requiritur promissio,& animus se obligandi, cap. litteraturã.de voto. quod habet, eum, qui dixit, *Si conualuero, non diu morabor hic,* intendens adire religionem, non censeri vouere. vbi Ioan. And. Panor. & communis id tenent, & idem tenet vterque Thom. 2. 2. quæst. 88. art. 1. quod non videtur hoc casu interuenire.

2 Pro affirmante vero facit, quod consulens non solum videtur habuisse propositum deliberatum, sed etiam promisisse, dicendo cum ægrotaret: *Da mihi Domine salutem,& ego seruiam tibi :* intelligens mente de seruitio in statu continentiæ. Tum quia, vt quis obligetur, non requiritur quod dicat, obligo me; nec ad hoc quod promittat, oportet dicere promitto; sed satis est dicere, dabo, vel faciam. Tum quia ita obligatur qui dicit alteri, tibi dabo centum, si hoc feceris; ac qui dicit, promitto dare centum, si feceris hoc; vt colligitur ex l.1. ff.de pact. & l.naturalis.ff.de præscrip.verb. & cap.iuramenti.22.quæst.5. Tum quia vt ait Caiet.in d.art.1.non solum fit promissio per actum signatum & exercitum, dicendo, promitto quod faciam hoc; sed etiam per solum actum exercitum, dicendo, faciam hoc.

3 Per quę concludi videtur, quod tota difficultas consistit in significatione illius verbi verbalis, vel mentalis, *faciam, vel seruiam.* vt enim ait Caiet. vbi supra,& in eod.proposito de verbo, *faciam,* quod potest tripliciter accipi illud verbum, *seruiam:* Primo pro denunciatione propositi, hoc est, intendo seruire: Secundo pro euentu quodam, scilicet, fiet seruitium: Tertio pro promissione seruitij. & quia per adducta pro parte affirmante proprior significatio verbi, *faciam, seruiam, vel dabo,* posita in conditionali *faciam, seruiam, vel dabo tibi hoc, si feceris illud,* est promissio, quam denunciatio propositi vel euentus; arbitror iudicandum esse, quod est votum, nisi consulens inclinaret magis non habuisse tunc animum promittendi.

4 Non obstant in contrarium adducta pro parte negante: quia licet concludant necessariam esse promissionem verbalem vel mentalem ad votum, non tamen probant quod sit necessarium mente vel verbo dicere, promitto, vel voueo : sed sufficit dicere mente, vel verbo id quod significat promissionem, quam facit, qui dicit faciam, seruiam, vel dabo tibi hoc, si feceris illud, secundum propriorem verborum significationem. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Votum in rigore sermonis non est, Promitto Deo nolle in sæculo mori, intendens aliquo tempore velle ingredi religionem.*
2 *Promittere religionem intrare, & promittere me velle intrare, diuersa.*
3 *Volo vendere, vel contrahere tecum matrimonium, differt à vendo, & à contraho.*

CONSILIVM VI.

SCRVPVLIS quidam diuersis è rebus sæcularibus natis agitatus proposuit intrare certam religionem, aut dixit hæc verba, *Prometto à Dio di non voler mai morir nel secolo, intendendo in qualche tempo di voler entrare vna determinata religione.* Et postea obtenta quadam cura animarum, elapsis duobus annis, promisit cuidam fratri religionis prædictæ se ante duos annos elapsos velle intrare suam religionem; non tamen intrauit adhuc, licet sint elapsi circiter decem anni. Nunc autem pœnitet illa dixisse, nec vellet intrare illam religionem: quia putat se plus Deo seruiturum extra, quam intra illam.

Quæritur primo, an votum vouerit, & teneatur illo.

Secundo, an iuste possit ei à Papa illud relaxari.

1 AD PRIOREM QVAESTIONEM respondeo, quod de rigore sermonis, & verborum, quæ dixit, non vouit, nec tenetur voto. Tum quia per illa verba, *Non morabor hic diu, intendens intrare religionem*, non inducitur votum, cap. litteraturam. de Voto. Tum quia proponere etiam firmissime intrare certam religionem, non est vouere, secundum S. Thom. communiter receptum 2.2.q.88. art. 1. & 2. quem retulimus in Man. confess. cap. 12. num. 24. Tum quia verba prima vice pronunciata de rigore sermonis non significant quod promisit intrare, sed quod promisit non velle mori in sæculo, aut ad summum velle intrare illam religionem. At
2 aliud est promitto intrare religionem, & aliud promitto velle intrare: sicut aliud est ascendere arborem, & aliud velle ascendere, vt ait gloss. in l. in vendentis. C. de contrah. emp. & vend. immo & volo vendere, & vendo, secundum communem ibidem, quidquid gloss. subdubitet: & aliud contraho matrimonium, & aliud volo contrahere, iuxta not. in cap. ex parte. de sponsal. Tum quia etiam verba secunda vice post duos annos prolata non concludunt votum de intranda religione: quia aliud est dicere, promitto intrare religionem intra duos annos, & aliud, promitto me velle intrare intra duos annos, per rationes supradictas.

AD ALTERAM QVAESTIONEM respondeo, quod videtur subesse iusta causa relaxandi votum, esto quod esset tale: & quod credo summum Illustrissimum Pœnitentiarium maiorem relaxaturum, vel certe acturum, vt Papa relaxet, si offeratur ei petitio. Salua, &c.

Aduertendum, hoc responsum caute legendum. nam etsi qui verbis solum profert voluntatem quam gerit ingrediendi religionem, affirmatque se talem habere voluntatem

tatem & animum, non obligetur voto; raro tamen verba, de quibus in casu, sub prædicto sensu proferuntur; immo qui ea profert, communiter profert per modum saltem tacitæ promissionis inducentis votum.

SVMMARIVM.

1 *Vouens in genere mori in religione, implicite vouet ingredi, & perseuerare, immo & profiteri, num. 3. potest tamen quam malit eligere, nu. 2. sed exire sine causa & dispensatione non potest. num. 3.*

CONSILIVM VII.

DE eo, qui postquam tractauit de ingressu in quadam certa religione, & de exitu ab ea, & de pœnitentia exitus à prima, & de intranda alia, tandem protulit hæc verba, *Promitto Deo mori in religione.*

Quæritur primo, an videatur vouisse religionem.

Secundo, esto illam vouerit, an possit eligere quam maluerit.

Tertio, an ingrediendo possit exire.

1 AD PRIMAM respondeo, proculdubio D. consulentem censendum esse vouisse religionem. Tum quia negari non potest ipsum vouisse: quia illis verbis conuenit definitio voti, quam post alios dedimus nos in Man. confess. c. 12. nu. 24. scilicet ꝙ est promissio deliberate facta de aliquo bono maiori: & constat, mori in religione esse suo genere maius bonum, quã mori extra illam. Tum quia posito & concesso ꝙ sit votum, & non potest dici esse votum de alia re, quam de religione intranda, & in ea perseuerando vsque ad mortem; ergo dicendum est esse votum de religione intrãda. Tum quia non obstat, quod non vouit specialiter intrare religionem: quia vouit aliquid, quod continet ingressum, & aliquid eo maius: & plus continet minus per reg. plus. de regul. iur. lib. 6. & totum continet suam partem, cap. cui licet. eod. tit. & cap. pastoralis. §. item cum totum. de offic. deleg. & ex narratis in casu proposito, quibus exprimitur quod consulens tractabat de vno ingressu religionis, & de exitu ab ea, & de ingrediendo aliam, & de quadam pœnitentia exitus à prima, & voluntate permanendi in aliqua religione, dicendo, *Promitto mori in religione*, tacite videtur dixisse, *Promitto intrare religionem, & in ea mori.* Non etiam obstat dicere, quod non expressit religionem: quia votum generale de intranda religione valet, cap. constitutionem. de reg. lib. 6.

2 AD SECVNDAM respondetur, posse ipsum ingredi religionem quam voluerit, quia indefinitæ & generali promissioni per vnum suppositum satisfit, iuxta gloss. celebrem in cap. vt circa. de electio. lib. 6. qui enim promittit indefinite hominem, vel seruum, per præstationem vnius liberatur.

3 AD TERTIAM respondetur, quod consulens, si intrauerit aliquam religionem, non poterit exire liber pro libito suo sine iusta causa, & superaddita dispensatione: eo quod videtur fecisse duo vota, alterum de intranda religione, & alterũ de perseuerando in ea, quorum prius completur intrando

trando tantum, posterius autem non nisi profitendo, per ea quæ nos tradimus contra Sotum in d.cap.12.num.47.

SVMMARIVM.

1 *Voti de essentia est quod promissio fiat Deo, vel Sanctis non quidem tamquam quibusdam hominibus, sed vti quibusdam Dijs per participationem. nu.2.& 3. Vnde facta homini etiam de bono ad ipsum non respiciente, puta de ingrediendo religionem, nu.4. de non ludendo, nu.2. non est votum, sed potius quædam actio facta ad certiorem faciendum illum, cui promittitur, dubitantem, quod ita erit. nu. 3. & hoc etiam si promissio hæc fiat prælato. num.2.*

2 *Votum etiam est, cum quis Deo promittit obseruare id quod homini prius promiserat.*

CONSILIVM VIII.

PVELLA, quæ deliberate promisit in manibus visitatoris Episcopi, se futuram monacham, an censeatur fecisse votum simplex de intranda religione, & ita quod sponsalia de futuro postea contracta non valeant?

1 Pro parte affirmante faciunt verba ipsa, quibus promisit se facere religiosam: & quod promissio facta B.Mariæ, B.Petro, aut alijs sanctis, censetur votum, vt expresse dicit vterque Tho.2.2.q.88.art.5.

Pro parte vero negante facit primo, quod de voti essentia est, vt promissio fiat Deo, iuxta ea quæ habentur in Manu.cap.12.à num.25 vbi per hoc determinatur, quod promissio, qua quis promittit alteri se amplius non lusurum, non est votum, & colligitur ex vtroque Tho.in 2.2. q.88. art. 5.& S.Tho.art.4.

2 Secundo facit, quod vterque Thom. præcitatus dicit promissionem factam sanctis dicendam votum, eo quod videatur facta Deo, cum sit facta quadamtenus deificatis, & participatione indissolubili factis dijs; & ideo promissio facta alijs hominibus viuis nondum beatificatis non potest dici votum.

Tertio, quod S. Tho. dicit promissionem alicuius boni factam homini posse cadere materialiter sub voto, vt cum quis vouet Deo facere id bonum, quod promisit Prælato se facturum: per quod significatur, quod promissio alicuius boni facta Prælato non est votum, sed tantum materia voti. sic qui vouerit Deo facere id bonum quod promisit homini, censetur votum, & non alias.

3 Quarto, quod Caiet. per hoc definit, quod qui promitteret sancto aliquid boni tamquam homini rationali, non habito respectu quod est deificatus, non censeretur vouere; quo saluat S.Tho. dicentem, quod promissio facta sancto de aliquo bono non est votum, sed tantum materia voti: quod intelligendum ait de promittente sancto, quatenus est quidam homo, & non de promittente sancto, quatenus quidam Deus per participationem deificatus.

Quinto facit, quod promissio facta ad faciendum certiorem futuræ rei

illum, cui fit, non est votum: quod colligitur ex S. Tho. in d. ar. 4. & promissio facta per præfatam mulierem prædicto visitatori fuit facta ad faciendum certiorē ipsum dubitantem de volūtate eius, an vellet mutare statū, & assumere religionem: ergo non fuit votum Deo factum, sed certificatio visitatoris, qui dubitatione sublata crederet illam velle mutare statum.

4 Sexto, quod longe diuersa sunt promittere Deo in manibus alicuius hominis quod faciet aliquid boni, & promittere alicui homini q faciet idem bonum; immo & promittere sanctis, vt quibusdā factis per participationē Dijs, & promittere eisdem vt hominibus: vt colligitur ex vtroque Tho. vbi supra, dicente quod posterior promissio non est votum, & prior sic.

Septimo, quòd è contraria parte sequeretur, quod omnis promissio facta alteri de faciendo aliquod opus virtuosum, saltem quod non esset vtile illi cui promittitur, esset votū: quod nemo dicat, & est absurdum, & ideo non dicendum, l. nam quod. ff. de bonis libert. &c. Per quæ omnia dicendū videtur, prædictam promissionem non fuisse promissionem Deo factam de se faciendo religiosam, sed promissionem factam homini ad certificandum illum de voluntate faciendi se religiosam; & consequenter non fuisse votum; cum prædicta puella non promiserit Deo, sed homini visitatori dubitanti de sua voluntate, se futuram religiosam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vota tria in manibus religiosi non valentis religioni incorporare emittens, vt suffragijs gaudeat religionis, non est religiosus, nec eam intrare tenetur, num. 2. sed tamen castitatem & paupertatem vt simplicia vota seruare tenetur, nu. 3. ita vt licet non amittat sua, nec potestatem acquirendi, num. 4. peccat tamen acquirendo, & volendo acquirere, nisi saltem ab Episcopo impertret dispensationem nu. 5. voto autem obedientiæ non videtur astrictus, cum non fuerit legitime à religione acceptatum. num. 3.*

3 *Sacerdos si voueat castitatem, duplici tenetur vinculo.*

CONSILIVM IX.

VIRGILIVS in articulo mortis vouit castitatem, paupertatem, & obedientiam in manibus cuiusdam Prioris, & in præsentia sui confessarij, animo participandi suffragia ordinis prædictorum Prioris & confessarij, cum iam esset prælatus, canonicus, & sacerdos. Quæritur, an sit religiosus, vel obligatus ad intrandam religionem.

1 Respondeo primo, prædictum D. consulentem non fuisse per prædicta vota factum religiosum prædicti ordinis. Tum quia prædictus Prior & cōfessarius non habebant potestatem incorporādi illum suæ religioni; quod requiritur, vt colligitur ex cap. ad Apostolicam. de regular. & tradimus nos post alios in com. de reg. super cap. cui portio. 12. q. 1. num. 18.

2 Secundo, quod prædictus D. consulens non est obligatus ad intrandam religionem; quia non promisit intrare, sed solum vouit tria substantialia vota simplicia, quæ non fuerunt facta solemnia per vllam professionem, quæ nec tacite nec expresse fieri potest, donec impleatur annus nouitialis,

lis, cap.15. & seq. de reg. sess. 25, Conc. Trid.

3 Tertio, teneri D. cõsulentem ad seruanda vota prædicta tamquam simplicia; ita quod tenetur seruare castitatem duplici vinculo, scilicet sacerdotali, & voti castitatis: votum autem paupertatis vno tantum, quia vouit illam; quamuis arbitrer eum non teneri ad aliquid ratione voti obedientiæ, quia illud non fuit acceptatum saltem legitime à prædicto ordine, nec ab eius conuentu; & ipse non habuit animum obligandi se Episcopo, vel alij prælato plusquam erat ante votum.

4 Quarto, quod non perdidit canonicatum, nec præbendam, nec aliquid aliud ipso iure propter illa vota ex ijs, quæ antea sibi competebant; quia vota simplicia non habent vim tollendi vouenti præter libertatem vtendi matrimonio, & libertatem quærendi per emptionem, & alios contractus, & alios modos, per ea quæ tradimus in prædicto com. super cap. cui portio. num. 19.

5 Quinto, videri consulendum prædicto D. consulenti, vt impetraret dispensationem saltem ab Episcopo suo, vt posset licite quærere per contractus, & quasi contractus, vltimas voluntates, iudicia, & alia iuris ministeria, sicut poterat antequam voueret, ne peccaret, quærendo & volendo quærere prædictis modis contra prædictum votum simplex paupertatis, per ea quæ diximus in dicto cap. cui portio. nempe, quod licet, qui vouit votum paupertatis, non possit sibi licite quærere, nec velle quærere, potest tamen saltem illicite quærere: sicut qui iurauit non emere, nec alio modo quærere, peccat quidem emendo, vel quærendo; sed quod emerit, vel quæsierit, suum proprium fit: sicut & meretrix, quæ quidem peccat meretricando, sed quod sic quæsierit proprium eius fit, l. 4. §. sed & quod meretrici datur. ff. de condict. ob turpem causam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1. *Vouens, vel iurans, etiam per iram, sine actuali intentione non intrandi, & sine actuali intrandi religionem, debet intrare: quia non debet præsumere se voluisse tunc tam graue peccatum committere, vt esset sic iurare, & vouere animo id non faciendi.*
2. *Tacens tunc videtur consentire, quando non datur medium inter consensum, & dissensum.*

CONSILIVM X.

1 IVRANS vel vouens intrare religionem cum intentione actuali non intrandi eam, dici potest non obligatus ad intrandum; sed si non habuit intentionem contrariam, neque intentionem actualem intrandi, videtur obligatus ad intrandum: quia non debet præsumere de se, quod voluit tam grauiter peierare, vt nolendo intrare, iuraret se intraturum, sed quod saltem per iram voluit intrare, arg. cap. qui tacet, consentire videtur. de reg. iur. lib. 6. quando, vt dicitur in regula sequenti, non est medium inter consensum, & dissensum. &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Vouens castitatem salua facultate ducendi vxorem, quæ continere velit, tenetur seruare castitatem, & non ducere vxorem.*

2 *Matrimonium cum pacto, quod seruetur castitas, contrahi nequit, sed & nec cum pacto vt non petatur debitum. & num. 3.*

4 *Causa iusta ad dispensandum super continentiæ voto non est commoditas regendi domum.*

CONSILIVM XI.

CATO, qui aliquot annis vixit cum vxore sua in castitate, ad quam vterque voto se astrinxerat, vouit se perpetuo castitatem seruaturũ, etiam si vxor præmoreretur: cum hoc tamen moderamine, vt posset ducere vxorem aliquam, quæ vellet continere sicut ipse, qualem non inuenit, & vellet ducere vxorem ad administrandam domum.

Quæritur primo, an sit obligatus ad seruandam castitatem.

Secundo, an sit iusta causa dispensandi super huiusmodi voto.

1 AD PRIMAM QVAEST. respondeo, quod est obligatus ad seruandam castitatem, & non ad ducendam vxorem. Tum quia non inuenit aliquam, quæ velit contrahere cum illo, & continere, sicut prior se continebat: & conditionalis, non impleta conditione, non habet effectum, §. ex conditionali. Institu. de verb. obligat. Tum quia conditio illa fuit impossibilis: quia non poterat occurrere casus, in quo ille posset iuste contrahere cum aliqua, ea lege vt contineret, & non peteret debitum; quoniam est
2 pactum contrarium fini, & fidei matrimonij: fini quidem, quia virtualiter est pactum de vitanda prole: fidei autem, quia est pactum de non reddendo debitum, & de non tradenda potestate sui corporis: & proles & fides sunt duo de principalibus bonis matrimonij, cap. omne nuptiarum bonũ. 27. q. 2. & conditio contra illa est contra substantiam matrimonij, quæ il-
3 lud inualidat, cap. fin. de condit. apposit. Nec obstat, quod Palud. in 4. dist. 29. art. 2. tenet valere matrimonium contractum cum conditione ne petatur debitum, vel vt seruetur continentia: eo quod non est turpis, sed honesta. Tum quia contrarium tenet S. Tho. dist. 28. art. 4. ad 3. & Adria. de sponsalib. q. 9. quæ communis est opinio secundum Sotum in eod. 4. distin. 29. q. 2. art. 3. Tum quia prædictum cap. vlt. de condit. appos. non solum habet conditionem turpem contrariã substantiæ matrimonij reddere illud nullum; sed absolute omnem conditionem, quæ est contra substantiã matrimonij, & consequenter etiam illam, quæ de se honesta esset.

4 AD SECVNDAM respondeo, quod ex petitione oratoris non colligitur vlla iusta causa dispensandi super tam grandi voto. Tum quia cum difficilius sit seruare continentiam conuersando die ac nocte secreto & coram alijs cum vxore, quam amat, quã viuendo sine tali conuersatione, arg. c. cum omnibus. & c. clericus. & c. volumus. & c. legitur. 81. dist. & quia oratori videtur se posse castitatem seruare conuersando die ac nocte cum vxore amata, pro causa nõ potest allegari timor incontinentiæ. Tũ quia si

com-

commoditatem regendi domum, quæ prouenit ex vxoris consortio (quod orator forte prætendit) dicat esse causam iustam dispensandi; omnes fere haberent iustam causam relaxationis voti: quod est absurdum dicere, & ideo non est dicendum, l. nam quod absurdum. de bonis libert. Quamuis dici posset, aliquam partem causæ colligi ex eo, quod non omnino absolute vouit castitatem, sed cum quadam exceptione; quæ licet à communi opinione, & mea sententia vera, reputetur impossibilis, Paludano tamen viro sacrarum & canonicarum litterarum callentissimo visa est possibilis. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vouens non commisceri mulieri, quam falso suam cognatam esse putabat, non ligatur si tunc ea erat mente, quod si veritatem sciuisset, non vouisset.*

2 *Ignorantia qualitatis, quæ est causa peccati, excusat à peccato qualificato.*

CONSILIVM XII.

AN PVTANS aliquam esse suam sororem, vel cognatam spiritualem, vel carnalem, & vouit non habere rem cum illa, obligetur seruare votum, etiam si vere non sit soror, nec cognata?

1 Et videtur quod non quo ad forum conscientiæ, si prædictus vouens cũ vouit, erat ea mente, quod non vouisset, si sciuisset eam non esse sibi cognatam; sed sic, si ea mente tunc erat, quod vouisset, etiam si sciuisset eam non esse sibi cognatam: quia ignorantia qualitatis excusat à peccato qua-
2 lificato si est causa peccati, aliàs non, iuxta doctrinam S. Tho. receptam: sicut qui percutit laicum putans eum esse clericum non est excommunicatus, si vere non est clericus.

SVMMARIVM.

1 *Vouens simul seruare castitatem, & ingredi religionem, tunc demum liberatus à religione liberatur à castitate, quando castitatem vouit non vt principale, sed vt accessorium ad religionem: & in hoc sequatur illam partem, quam magis probabiliter credit, at in dubio sequatur tutiorem, reputando se obligatum ad castitatem. num. 2.*

CONSILIVM XIII.

FRANCISCVS litterarum ignarus castitatem vouit, simulq. religionem quamdam intrare, non tamen recordatur an tunc intenderet obligare se ad castitatem seruandam, licet ad dictam religionem non admitteretur: & cum non fuerit admissus, dubitat an teneatur ad castitatem seruandam.

Pro parte negatiua, videlicet, quod non teneatur extra religionem castitatem seruare, facit primo; quia, quando non constat de actuali intentione vouentis, quæ dat regulam & vim ipsi voto, intentio potius virtualis

lis attendenda est: sed intentio virtualis videtur fuisse castitatem in religione seruare; ergo extra eam non tenetur. Probatur minor: quia prædictus Ioannes modo interrogatus, quid respondisset, si in instāti quo votum emisit interrogatus ab altero fuisset, Si in religione admissus non fueris, seruare extra illam castitatem intendis? respondit se credere sine dubio quod respondisset, nequaquam. ergo.

Nec obstat, quod si ipse fornicationis peccatum committeret, crederet se prædictum castitatis votum violare; non enim inde iudicandum est, eum extra religionem ad dictam castitatem teneri: quia cum esset illitteratus, cogitabat se, ex quo prædictum votum fecit, ad castitatem teneri statim; cogitare autem esse obligationem, vbi non est, non inducit obligationem: sicut non facit religiosum, cogitare se esse professum, saltem si eius professio à principio ipso ignorante inualida fuit.

1 ROGATVS quid sentiam, respondeo, quod, vt subtiliter & erudite supra insinuatur, decisio huius quæstionis videtur pendere ab intentione vouentis expressa, vel tacita: si enim principaliter voluit vouere castitatem, & accessorie religionem, vt facilius eam in illa seruaret, tenebitur eam seruare, etiamsi excusetur ab intranda religione; si autem contra principaliter voluit vouere religionem, & veluti accessorie castitatem, quam facilius in ea seruare posset; liberatus à voto religionis, erit etiam liber à voto castitatis. Tum per regulam cap. accessoriū sequitur naturam sui principalis. de reg. iur. lib. 6. Tum per l. in conditionibus primū habet locum mens testatoris. ff. de conditio. & demonstr. Tum quia, vt Isid. ait in cap. Marchion. 1. q. 1. *Euangelium non tantum est in verbis, quantum in sensu, nec tantum in folijs, quantum in radice rationis.* & vt ait Hilar. in cap. intelligentia. de verb. signific. *Intelligentia dictorum ex causis est assumenda dicendi: quia non res sermoni, sed rei sermo debet esse subiectus.*

In supradicto casu desideratur sciri, quid dicendum, quando de prædicti vouentis non constat intentione?

2 Respondeo, quod, si consulens nescit qualem intentionem habuit, vel non credit probabiliter qualem habuit, sed dubitat, tenetur in dubio eligere tutiorem partem, iuxta cap. iuuenis. de sponsal. & cap. ad audientiam. de homicid. & consequenter reputare se obligatum ad seruandam castitatem extra religionem; quamuis ob eiusmodi dubitationem, & aliquam aliam causam, dispensationem, vel commutationem concedet, vt puta, Papa per sacram Pœnitentiariam. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Voto pœnali commutato, qui postea contra facit non cadit in pœnam: secus si solum sit commutata obligatio adimplendi pœnam (puta, intrandi religionem) iam incursam.*

CON-

CONSILIVM XIV.

AN QVI vouit, vel iurauit se non peccaturum certum peccatum sub pœna intrandi religionem,& postea peccat illud,& consequenter obligatur ad intrandum religionem;& impetrata dispensatione super voto religionis,peccat iterum; teneatur intrare illam?

1 Respondetur,distinguendum videri,an dispensatum fuerit cum illo super obligatione, qua se obligauit ad non peccandum sub pœna intrandæ religionis; & non tenetur intrare; quia sublato principali, tollitur accessorium, l.cum principalis.ff.de reg.iur. & cap.accessorium.de reg.iur. lib. 6.cum eis adnotatis. An vero solum fuit dispensatum super pœna intrandæ religionis, quam incurrit ob primam fractionem voti: & videtur teneri: quia non fuit dispensatum super voto non peccandi sub pœna intrandæ religionis, sed solum super obligatione intrandæ religionis iam incursa; & à diuersis non fit illatio, l. Papinianus.ff.de minorib. cap. ad audientiam. de decim. & obligatio intrandi religionem iam incursam propter primam transgressionem voti de non peccando sub pœna intrandæ religionis,est res diuersa ab illo voto, de non peccando sub pœna, vt in simili dixi in Manu.confess.cap.12.nu.79. scilicet,quod absolutio fractionis voti differt ab absolutione voti; ita quod votum perpetuum semper obligat; licet vouens à peccato fractionis voti absoluatur, vt ait S. Ant.2.par.tit. 11.§.2. cap.2. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Votum de intranda religione sub conditione factum, si frater Romam venerit, non desinit obligare,licet sint lapsi 10.anni,donec maior probatio mortis accedat.*

2 *Dispensatio voti religionis conditionalis etiam ante adimpletam conditionem est Papæ reseruata.*

CONSILIVM XV.

QVIDAM N. vouit ingressum religionis, si frater eius Romam veniret; elapsi sunt decem anni,& frater Romam non venit. Quæritur an possit vxorem ducere, vel saltem possit dispensari ab eo, qui ad reseruata vota facultatem non habet, vel saltem commutari.

1 Ad hanc quæstionem respondetur primo, quod non licet ei vxorem ducere, donec maior probatio mortis fratris accedat,argum.cap.in præsentia. de spons.& eorum quæ notantur in cap. cum in tua. eodem titu. Secundo, quod non potest ordinarius dispensare in eo,nec commutare illud; quia votum religionis est etiam vnum de quinque reseruatis Papæ, 2
vt diximus in nostro Manu. confess.cap.12.num.75.nec desinit esse de numero eorum, eo quod sit condi tionale, vt tangimus in eodem cap.nu.43. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Filij viuentibus parentibus habent solam spem, eis morientibus, in legitima succedendi; sed ante eorum mortem nihil iuris habent, & præmorientes nihil iuris alijs relinquunt, nec per eorum renunciationem aliquid parentibus acquiritur, nisi sola libertas de bonis suis inter reliquos testandi. num. 2.*

2 *Votum, quod fecit mater ædificandi monasterium de legitima renunciata à filia, nõ tenet respectu legitimæ paternæ, quæ ad ipsam non potuit peruenire, nec respectu legitimæ maternæ: quia cum secundum leges patriæ per dictam renunciationem filiæ matri in nulla quantitate augeatur potestas de suis bonis disponendi, in effectu vouit ædificare de illis bonis, quorum dispositio eidem non acquirebatur. num. 3.*

4 *Vouens materfamilias aliquid facere de bonis suis, quæ deductis debitis superessent ei facta vidua, tenetur, nec de illis potest deduci legitima debita filijs, deductis tamen sibi ad victum necessaria, nu. 7. peccatq. si ex illis dotet filias, num. 5. vel in alia opera pia conuertat, num. 6. nisi accedat Papæ dispensatio. num. 7.*

7 *Votum ædificandi ex suis bonis monasterium non ideo desinit esse validum, quod non sufficiant; sed debent conuerti in aliud pium opus, & consulendum vouenti, vt à Papa petat commutari in alia opera pia, inter quæ etiam connumerarentur remunerationes ex gratitudine debitæ.*

CONSILIVM XVI.

QVAEDAM Illust. Comitissa, cum quædam filia sua monasterium ingressa renunciasset legitimas eius, & patris, quas in bonis eorum habere sperabat, vouit de legitimis illis ædificare vnum monasterium alterius ordinis, addendo de suis bonis quod esset necessarium ad illud ædificium; quin & post iterum vouit; quod si superuiueret Comiti marito suo, ædificaret illud de suis bonis, quæ haberet aliunde, quam ex prædictis legitimis, solutis prius alijs debitis omnibus suis. Postea tradidit nuptui alias filias, quas dotauit ex prædictis legitimis; & quia illæ non sufficiebant, obligauit tertiam partem suorum bonorum, de qua disponere poterat, ad soluendum residuum. Mortuo deinde Comite, pars bonorum quæ ipsi obuenit, fuit longe minor, quam ipsa putauerat, ita quod nullatenus sufficiat ad ædificandum prædictum monasterium. debet præterea multa salaria multis personis, quæ inseruierunt ei, quibus vellet etiam vltra eis debita gratia gratitudinis aliquid dare; habet etiam nepotes, & neptes pro sua qualitate pauperes, quos vellet iuuare.

Quæritur nunc, quid eam oporteat facere, quo animæ suæ, & suis bonis desiderijs satisfaciat.

1 Respondeo primo, quod consulens videtur errare, putans quod renunciatio legitimæ ingredientis monasterium, vel nubentis, sit quædam donatio alicuius rei præsentis; cum tamen res aliter se habeat. Tum quia filij viuentibus parentibus habent quidem spem succedendi in legitimis, si quæ post mortem eorum inueniantur, sed antea nihil iuris habent, l. 1. §. si impuberi. ff. de coll. bon. gloss. not. in cap. Rainutius, verbo legitimam,

de te-

de testam. recepta ibi communiter, & ab Antonio Corseto in sing. verbo legitima. Tum quia, si prædicta filia obijsset ante mortem parentum, inutilis fuisset illa renunciatio; nihil enim iuris cuiquam reliquisset per prædicta.

2 Secundo, quod ex hoc videtur sequi, quod votum prædictæ Comitissæ de ædificando monasterio ex legitimis prædictis erat inane quo ad legitimam patris, de qua pater, & non ipsa debebat disponere; fuit etiam inane quo ad legitimam matris, quam ex suis bonis filia expectabat. Tum quia illa non poterat euenire vsque ad mortem prædictæ suæ matris Comitissæ. Tum quia per renunciationem illam nihil quæsitum fuit patri, nec matri, nisi sola libertas testandi de bonis suis inter reliquos filios, perinde ac si ipsa non esset filia eius, vt post alios testatur Couarr. in cap. quamuis pactum. de pactis. 3. par. in initio relect. in 6. Tum quia prædicta Comitissa non poterat disponere de legitima, quam in bonis patris erat habitura sua

3 filia. Tum quia secundum leges Lusitaniæ de sola tertia parte suorum bonorum possunt disponere habentes filios, & per prædictam renunciationem filiæ nihil fuit aucta illa tertia: & ita vouere ædificare monasterium de legitimis, quas renunciauit filia, est vouere ædificare de nihilo. & quod est vix intelligibile id quod ponitur in casu, videlicet, quod prædicta Comitissa dotauit alias filias de legitimis monialis.

4 Tertio, quod secundum votum, quo vouit facere prædictum monasterium de suis bonis, solutis tamen debitis, non habito respectu ad prædictas legitimas, fuit validum, & potuit implere illud, etiam si per illius implementum minuerentur legitimæ, in quas reliqui filij succedere sperant: quoniam in pauperes, & opera pia, & salutem animarum suarum possunt parentes impendere de bonis suis, non computando sumptus illos pios in tertiam, de qua libere possunt testari, vt tradimus in Manuali cap. 26. num. 39.

5 Quarto, quod prædicta Comitissa potuit peccasse non implendo secundum votum, tardando implementum eius, & dotando filias suas de suis bonis, quo se faciebat impotentem ad soluendum votum. Peccat enim, qui post votum legitime factum, voluntarie se facit impotentem ad implendũ illud, vt diximus in Man. cap. 12. num. 41. & 42. nec credo eam excusatam à peccato, eo quod teneretur dotare filias, saltem pro medietate, si cõtraxit matrimonium cum Comite iuxta consuetudinem Lusitaniæ, secundum quam non solum lucra, sed etiam alia omnia bona communicantur inter maritum, & vxorem; cum etiam quando sola lucra fiunt communia, videatur teneri ad illud, iuxta tradita per Io. Lup. in rub. de don. inter virum

6 & vxorem. §. 66. etiam si filiæ pro sua qualitate essent pauperes. Tum quia debita in vsum vnum pium, non possunt conuerti in alium sine Papæ auctoritate, clem. quia contingit. de relig. domi. nec relicta in vnũ vsum profanum possunt conuerti in alium sine principis auctoritate, l. 1. & l. legata. ff. de administr. rerum ad ciuit. pertin. Tum quia votum præcessit dotationem, & forte obligationem: quia forsan tunc nõ erant nubiles: & qui prior est tempore, prior est iure, cap. qui prior. de reg. iuris, lib. 6.

Quinto,

7 Quinto, quod hoc quod dictum est de peccato, intelligo, si mortuo marito, & facta diuisione, & solutis omnibus debitis legalibus, poterat ædificare prædictum monasterium; quia votum ita fuit limitatum; & actus agentium non operantur extra intentionem eorum, l. non omnis. ff. de reb. cred. cap. fin. de præb. Sed quia non narratur in casu quanta pecuniarum summa, plus, minusve erat necessaria ad prædictam ædificationem, neque quanta ad soluenda debita, neque quantum valeat pars bonorum, quæ sibi per diuisionem obtigerant, neque an debita præcessissent, an sequuta fuissent prædictam diuisionem, ideo difficile est certam in re incerta ferre sententiam, cap. iudicantem. 3. q. 5.

Sexto, quod ex ijs ita expensis infertur, consulendum esse prædictæ Comitissæ, primo, vt pœniteat peccati admissi non adimplendo tempore opportuno votum, & obligando se ad alia, per quę facta fuit impotens ad votum implendum; secundo, vt porrigat vnam petitionem aptam S.D.N. in hanc quæ sequitur formam: Sanctitatis vestræ oratrix vouit, &c. Debet item multa salaria, quibus solutis, & reseruato sibi victu necessario, & honesto, reliqua, siue residua bona, nullatenus sufficiunt ad ædificandum prædictum monasterium. Quare supplicat humiliter Sanctitati vestræ, vt attento quod prius dictorum votorum fuit inane, quia est, &c. attento item quod secundum votum fuit de ædificando monasterio solutis omnibus debitis, &c. attento denique, quod reliquum bonorum suorum solutis debitis legalibus est adeo paruum, vt nullatenus sufficiat ad ædificandum prædictum monasterium; supplicat igitur Sanctitati vestræ humiliter prædicta oratrix, vt attentis prædictis, liceat sibi id, quod inuentum fuerit residuum bonorum suorum, solutis debitis legalibus, impendere in opera alia pia, & iustæ remunerationis intuitu paupertatis, & gratitudinis, ita vt non teneatur ædificare prædictum monasterium, sitque à voto, & necessitate illud ædificandi absoluta. Hæc est mea sententia.

SVMMARIVM.

2 *Facere posse videtur is, qui impedimenta potest saltem facile tollere, immo & tenetur tollere, nu. 1. nisi inde amittat aliquod ius quæsitum.*

3 *Votum ingrediendi religionem ante consummatum matrimonium si mulier emisit, mortuo viro adimplere tenetur; at eo viuo, etiamsi consentiat, & offerat ad id necessaria præstare, probabile est eam inuitam ad id non cogendam. nu. 12. quia durante matrimonio votum est extinctum, n. 8. & ei iura matrimonialia acquisita, quibus non tenetur renunciare. nu. 7. nec reperitur canon eam ad id cogens, nu. 6. immo lex diuina de indiuisibilitate matrimonij ei fauet. nu. 4. vel certe eidem iam seni potius consulendum, vt petat dispensationem. nu. 10. cum ad religionis statum vix possit se nunc bene disponere. nu. 9. & 11.*

4 *Coniux à marito, cui matrimonio iure diuino indissolubili coniungitur, inuita separari non potest, nisi in casibus iure diuino vel naturali statutis; videlicet ob fornicationem commissam, vel quia vitæ viri corporali seu spirituali insidiatur. num. 5.*

6 *Voto seu iuramento castitatis, seu religionis ingrediendæ astricta, si postea nupsit, & consummauit, non tenetur petere à viro, vt ei liceat dicta vota adimplere.*

9 *Voto religionis intrandæ astrictus non debet illud adimplere, nisi prius se bene disposuerit; sed si propter ætatem, consuetudinem, vel aliam causam hoc ei difficile est, debet petere relaxationem, seu commutationem. nu.10.& 11.*

CONSILIVM XVII.

MARIA vouit religionem, postea nupsit & consummauit matrimonium, habuitq. in eo plures filios, qui omnes, vno dempto, mortui sunt. Qua propter, & quia ei multæ tribulationes & calamitates aliæ euenerunt, cœpit cogitare, & dubitare intra se, an esset in statu salutis, & an omnes illæ calamitates sibi ob id euenerint, quod primam fidem violasset; rem viro aperuit; ille respondit, si ipsa vellet religionem intrare libentissime id permissurum: denique non solum offert, sed rogat vt religionem intret, nec est aliud quod ipsam rationabiliter possit impedire. Dubitatur, an in isto casu ista mulier teneatur religionem intrare, vt adimpleat votum; siquidem obligatio manet, & mortuo viro teneretur intrare, & modo est in eius potestate vt faciat absque alicuius præiudicio.

Ad quæstionem respondeo, quod pro parte affirmante facit primo, quod cessante causa cessat effectus, cap. cum cessante. de appellat. ergo & cessante impedimento cessabit impeditio.

1 Secundo, quod omnis qui tenetur ad aliquid faciendum, & excusatur ob aliquod impedimentum, cessante illo tenetur facere illud, c. quam sit. & c. cum ex eo. & c. commissa. de elect. in 6. immo etiam tenetur ad tollendum impedimentũ, si potest, c. si. de elect. & c. quia diuersitatẽ. de concess. præb.

2 Tertio, quod qui potest facere vt possit, videtur facere posse, reg. qui potest. ff. de reg. iur. cum concord. adductis ibi per gloss. adeo quod non excusatur impotentia, qui potest illam saltem facile tollere, vt post alios asserit Dec. in d. l. qui potest. & prædicta consulens non solum potest tollere impedimentum, quod ex matrimonio sibi euenit, immo est sublatum; quia maritus consentit, immo & rogat vt ingrediatur religionem, paratus facere quicquid fuerit necessarium ad hoc, vt consensus eius valeat: ergo non potest illa excusari à necessitate implendi votum religionis.

Quarto, quod de ęquipollentibus idem est iudicandum, l. fin. ff. mandati. cap. licet ex quadam. de testib. At paria & æquipollentia sunt quo ad hoc, quod maritus sit mortuus, vel consentiat implemento voti vxoris de ingrediendo religionem, faciendo quicquid est necessarium, vt valeat tãtum eius consensus, quantum mors ipsius: sed mortuo marito teneretur illa implere votum, cap. ex parte. de conuers. coniugat. immo & manere omnino religiosa, si emisit votum solemne, etiam marito viuente, & non contradicente, sed sciente, & dissimulante, c. consuluit. de conuers. coniug. ergo à fortiori tenebitur hæc, de qua loquimur, implere suum votum.

4 Pro parte autem negante facit primo, quod lex diuina non potest tolli nec limitari nisi alia diuina. cap. sunt quidam. 25. q. 1. quia inferior non potest tollere nec limitare legem superioris, cap. inferior. 21. dist. & clem. ne Romani. de elect. At lex diuina Matth. cap. 19. est, vt *quos Deus coniunxit, homo*

mo non separet, relata cap. quos Deus. 33. q. 2. & in cap. 2. de translat. prælat. ita quod per illã legem non potest coniux à coniuge saltem post consummationem matrimonij contra suam voluntatem separari, nisi propter fornicationem, Luc. 16. & cap. dixit Dominus. 32. q. 1. cap. quoniam. de cõiug. lepros. ergo non potest illa lex limitari, nisi per aliam diuinam naturalem, vel positiuam, qualis nulla inuenitur, quæ in casu proposito concedat separationem à coniuge inuita ea.

5 Secundo, quod non prodest dicere quod in cap. litteras. §. fin. de restit. spoliat. singulariter probatur posse fieri separationem inuito vel inuita coniuge, quãdo probabiliter ex cohabitatione timetur mors corporalis, & non potest sufficienter caueri de securitate vitæ: quia illa limitatio fit per aliam legem diuinam naturalẽ, qua nobis licet defendere vitam, l. vt. vi. ff. de iust. & iur. immo & tenemur eam conseruare. c. ipsa pietas. 23. q. 4. & cap. si non licet. 23. q. 5. qua eadem ratione potest etiam fieri separatio inuito coniuge procurante inducere ad infidelitatẽ, vel aliam animæ perditionem, & nolente desistere à tali procuratione, iuxta doctrinam communiter receptam in 4. sent. distin. 36. & 39. quia cum anima sit pretiosior corpore, cap. præcipimus. 12. q. 1. lex naturalis quæ permittit separationem ob defensionem necessariam vitæ corporalis, à fortiori permittet separationem ob defensionem necessariam vitæ animæ: quæ est ratio singularis decidendi illius §. fin. prædicti cap. litteras. parum ab alijs perpensa. Cum ergo in casu proposito non immineat periculum vitæ corporis, vel animæ, non habet locum in eo prædicta limitatio.

6 Tertio, quod ex parte & conclusione contraria sequeretur, quod omnis coniux, quæ fecit iuramentum vel votum de castitate seruanda, vel de religione intranda, & postea contraxit matrimonium, teneretur sub pœna peccati mortalis ad se separandum, & ad implendum votum, & ad castitatem seruandam, vel intrandam religionem, si coniux consentiret, & faceret ea, quæ requiruntur ad hoc, vt ingressus religionis coniugis valeret; quod nemo hactenus, quod ego sciam, dixit. immo & sequeretur, quod teneretur sub pœna peccati mortalis ad procurandum consensum, & sublationem huiusmodi impedimenti, saltem si probabiliter speraret posse illud obtineri, argumento prædictæ regulæ qui potest. & eorum quæ supra citata sunt ad probandum, teneri quem ad procurandum sublationem impedimenti, quo impeditur à faciendo eo, ad quod obligatur.

Quarto, quod licet multa responsa summorum Pontif. probent eum, qui post votum castitatis contrahit matrimonium, nõ posse exigere debitum, quamuis reddere posset; nullum tamen habet, eum teneri ad quærendam huiusmodi separationem, neque consensum & licentiam intrandi religionem: quod tamen probabile est, aliquem eorum hoc insinuaturum fuisse, si necessarium esset.

7 Quinto, quòd per matrimonium non solum quæritur vxori ius petendi vel reddendi copulam carnalem, sed etiam ius alimentorum, & multarum aliarum consolationum, quas accipit ex cohabitatione mariti sui: & nullo iure diuino nec humano videtur esse priuanda eis sine suo consensu, argumen-

gumento l. id quod nostrum est. ff. de reg. iur. & late notatorum in cap. quæ in ecclesiarum. de constit.

8 Sexto, quod votum de intranda religione videtur extingui omnino per matrimonium consecutum, quoad illud durauerit: quoniam non solum potest reddere debitum, sed etiam exigere. Votum enim de intranda religione non obligat plus ad seruandam castitatem, quam ad seruandã pau pertatem, & obedientiam, & ieiunia, & recitandas preces horarias, & ad faciendum alia, quæ præcipiuntur in regula religionis, quam voluit intrare, donec fiat professio, vt post alios tradimus in Man. confes. cap. 12. num. 47. At non tenetur ad hæc, donec professus fuerit; ergo nec ad castitatem, nec consequenter ad non exigendum debitum, & ita nec ad intrandam religionem, quantumcumque consentiat maritus.

9 Septimo, quod non debet quis intrare religionẽ, si non est satis ad id dispositus ea dispositione, quã nos post Caiet. & alios tradimus in cõment. cap. cui portio. 12. q. 1. n. 7. at prædicta vxor non est ita disposita; ergo non solũ non obligatur ad intrandũ, sed tenetur non intrare, donec dispositionem illã impetret à Deo: & ꝙ non erit facile id etiã quinquagenariæ, & tã frequenter consuetæ parere, iã seni, & fere inhabili ad agenda sine opprobrio cũ virginibus officia diuina & alia in choro, & alijs locis monasterij.

10 Octauo, quod non videtur consulendum ei vt mutet statum approbatũ in senectute: quia secundũ Senecam, non debet officium mutare senex. Tũ quia secundum Hiero. difficile est mutare linguã senis. Tum quia difficilis est mutatio vitę præsertim in senectute, secundum Imperatorem in authen. de monach. §. 1. coll. 1. & potius esset consulendum ei vt impetraret relaxationem & commutationem voti à S. Sede Apost. ne teneretur etiam mortuo marito intrare, quam facile concedet.

11 Nono denique, quod videtur esse res noua, & in Ecclesia Christiana inusitata, quod coniux legitime coniuncta viro, ita quod legitime potest ei conuiuere, cogatur separare se, & includere se intra septa monasterij, cum perpetua clausura, contra suam voluntatem sine suo delicto, & sine voluntate delinquendi, eo quod vouisset ingredi religionem ante contractũ matrimonium: & merito est res inusitata. Tum quia licet peccasset contrahendo, est tamen absoluta ab illo peccato. Tum quia votum est extinctum quoad matrimoniũ durauerit. Tum quod per vsum matrimonij & ingrauescentẽ ætatem, & ignorantiam rei monasticæ, est facta fere inhabilis ad officia monialium, ad quæ, maxime nostra ætate, monachæ tenentur. Tum quia res nouæ frequenter noua inconuenientia adducunt, & ideo sunt cauendæ, iuxta illud Hippocratis; *Mutatio vitæ periculosa.* quod cum alijs ad hoc propositum adducit Io. And. cap. cum consuetudinis. de consuetud. quod ad hoc multũ facit, ibi, *Nouitates discordiam pariunt, &c.* cui addit glo. ideo illas esse cauendas. Tũ denique ꝙ lege diuina vetatur separatio coniugis à coniuge nolente separari, præsertim post consummatũ matrimoniũ; & nulla lege alia diuina quo ad hunc casũ inuenitur limitata: & quod cõtinentia res consilij & voluntatis sit, & nõ præcepti. c. integritas. 32. q. 1.

12 Quare, saluo saniori iudicio, hæc pars videtur nobis in hoc casu tenenda,

da,& cõsulenda:quamuis forte disputãdo defendi posset contrariũ, per ea quę supra sunt adducta,quorum tamen solutio ex citatis pro nostra parte colligi potest,qđ breuitatis gratia & copia occupationis facere omitto.

SVMMARIVM.

1 *Presbyter effici qui vouit,non censetur emisisse castitatis votum ei annexum; sicut etiam dicitur de vouente ingredi religionem:unde primum uti non reseruatum dispensat Episcopus,& commutat in melius,vel æque bonum,num.1.Pauca tamen,excepta religione,statu sacerdotali meliora sunt num.2.*

2 *Vota in aliud opus æquale sine causa commutari non possunt,in melius autem accedente auctoritate superioris sine alia causa possunt, immo & in totũ tolli, vel in parte tolli,& in parte commutari;prout causa,quæ subest,ad id satis est.*

3 *Causam iuste dispensandi seu commutandi sacerdotij votũ non præbet sola propinquorũ displicentia,præbet autem quantitas,vel qualitas familiæ conseruandæ.*

3 *Voti commutãdi & dispensandi facultas ad vouentis instantiam vel etiã alterius potest concedi,modo vouens gratiã libenter acceptet:at vouenti,ne votũ adimpleat,non potest iuste præcipi,nisi ex voti adimplemento violaretur aliud præceptum,vel impediretur aliqua magna Regni vel Reipublicæ vtilitas.*

4 *Differre voti adimplementũ potest vouens,vt interim reddat se ad illud magis idoneũ:ex alia autem causa erit petenda dilatio à potente dispensare & cõmutare, qui poterit super eo ad tẽpus dispensare,vel in aliud pro dicto tẽpore cõmutare.*

CONSILIVM XVIII.

BRVNELLVS vouit statim assumere habitum presbyteralem, & postea suo tempore fieri presbyterum.

Quæritur primo,an teneatur adimplere votum.

Secundo,an possit commutari, & per quem: attenta scilicet displicentia patrui vouentis,qui ad conseruandam familiam cuperet vt ipse vouẽs duceret vxorem;quod non faciet,nisi à superiore id ei imperetur.

Tertio,cum sit ætatis legitimæ,licet nõ adeo sufficientis litteraturæ, an propter studiũ litterarũ possit differre assumptionẽ ordinis presbyterij.

AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo,quod votum presbyterij proculdubio fuit licitum,honestum,& sanctum,& obligauit eum ad sui implementum,etiam sub pœna peccati mortiferi, iuxta illud Eccles.5. *Si quid vouisti,ne moreris reddere,* confirmatum per cap.licet.& cap.magnæ.de voto,& D.Tho.receptum 2.2.q.88.art.3. & eumdem & omnes alios in 3. lib.sent.dist.38.Hoc quo ad primam quæstionem breuiter sufficiat.

1 AD SECVNDAM respondetur,quod prædictum votum commutari potest in aliud æque vel magis bonum, etiam auctoritate ordinarij; quia non est de numero quinque votorum reseruatorum dispensationi Papæ,scilicet,perpetuæ continentiæ,religionis,peregrinationis in Hierusalem, vel Romam, vel S.Iacobum Compostellæ, de quibus in extrauag. Sixti IV. etsi Dominici. de pœnit. & remiss. & in nostro Man. confess. cap. 12. num.75.

Nec

2 Nec obstat, quod votum presbyterij videtur sub se includere votum perpetuæ continentiæ, quod est illi annexum, 37. & 39. distinct. per totas: quia etiam votum religionis ad sui complementum proprius includit perpetuam continentiam; non tamen propter hoc vouens religionem censetur vouere illam, per ea quæ nos in d. Man. cap. 12. num. 47. post alios scripsimus.

Sunt tamen aduertenda quædam. Primum est, quod pauca sunt meliora presbyterio, vel æque bona, excepta religione. Secundum, quod ad faciendam commutationem in æque bonum requiritur aliqua causa; licet commutatio in melius fieri possit sine illa cum auctoritate legitimi superioris, vt post Caiet. in 2.2. q. 88. art. 12. tradimus in d. Man. cap. 12. nu. 63. Tertium, quod prædictum votum non solum posset commutari, sed etiam per dispensationem ex iusta causa sine commutatione omnino tolli; immo & ex causa non omnino sufficiente, sed tantum notabili posset tolli partim dispensando, & partim in aliud bonum inæquale commutando,
3 vt traditur in prædicto num. 63. Quartum, quod licet ex casu proposito non colligatur aliqua iusta causa dispensandi, neque commutandi, præterquam quædam displicentia patruorum vouentis, quæ ad hoc parum proficit; ex displicentia tamen patrui vouentis videtur colligi quædam quæ in sacro Pœnitentiariæ pretorio solet ponderari, nempe conseruatio familiæ. Et ita quātitas, vel qualitas familiæ, & necessitas illius cōseruandæ possent esse tales, quod facerent iustam causam tollendi votum prædictum, partim dispensando, & partim commutando, vt prædictum est, ad effectum, quod liceret illi contrahere matrimonium, si ipse id peteret, aut talem licentiam & facultatem sibi factam libenter acceptaret; non tamen esset, vt arbitror, iusta causa, vt superior præciperet ei sub pœna obedientiæ, ne votum suum exequeretur; cum non impediatur per illud implementum alicuius præcepti voto contrarij, neque aliqua maxima alicuius Regni vel Reip. vtilitas, arg. eorum quæ notantur in l. 4. §. hoc autem. ff. de dam. infect. & in cap. si diligenti. de foro compet. in cap. magnæ. de voto. Quare non video vllam iustam rationem, qua Episcopus prædicti vouentis, nec etiam ipsemet Papa possit iuste præcipere illi, vt à voti executione desistat. Et quia ipse asserit se non cessaturum ab ea, nisi id ei præcipiatur, non videtur iuste posse impleri desiderium patrui sui, viri mea sententia egregiæ pietatis, & prudentiæ.

4 AD TERTIAM respondetur, quod consulens vouit plura distincta, scilicet assumere statim habitum presbyteralem, & postea ordinem presbyteralem: & certum est posse differre assumptionem ordinis presbyteralis causa studendi, & se ad illum idoneum faciendi, argumento cap. cum ex eo. de elect. lib. 6. Sed tenetur statim assumere habitum, nisi iusta de causa Episcopus dilationem concesserit, siue dispensauerit: quæ tamen eo difficilius occurret, quo non videtur facile occursuram iustam causam id faciendi, cum dilatio habitus presbyteralis magis adiuuet, quam impediat studia discendi ea quæ presbyterio sunt necessaria: ea tamen occurrente, poterit dari dilatio, & etiam fieri dispen-

satio in tempus ad id opportunum, immo & commutari in aliud æquale, vel magis bonum ab habente auctoritatem dispensandi, & commutandi. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Commutatio voti, ad hoc vt sublato voto obliget ad illius obseruantiam, debet fieri in melius, vel æque bonum, alioquin non tollet voti obligationem. & si dubitetur an sit æquipollens, ex hac causa, & ob tranquillitatem vouentis potest ab habente potestatem commutandi reduci in pristinum statum, nu. 2. ita vt solum sit obligatus suo tempore primum votum adimplere. num. 3.*

2 *Sacerdotij votum simplex videtur præponderare menstruæ confessioni, & communioni: vnde in illa sola opera non videtur commutandum.*

3 *Presbyterum esse qui vouit, potest differre accipere ordines quando peruenerit ad ætatis suæ annum XXV. nec ei imputabitur, si Episcopus, vt potest, cum eo nolit super interstitijs dispensare.*

CONSILIVM XIX.

QVIDAM vouit presbyter fieri, & post aliquot dies non alia de causa, quam pœnitentia ductus, obtinuit commutationem, vt quolibet mense in vita sua frequentaret confessionem, & communionem. Item secundo loco habuit aliam commutationem dicendi septem psalmos pœnitentiales septies tantum. Nunc autem, cum nondum attigerit vigesimum suæ ætatis annum.

Quærit primo, vtrum, dato quod primus confessor habuerit facultatem commutandi, & quod secunda commutatio non teneat; an prima commutatio sit sufficiens; ita vt æquipolleat, prout debet, voto presbyteratus.

Secundo, dato quod prima commutatio teneat, & æquipolleat, quæritur an possit ad instantiam vouentis iterum commutari ab habente simplicem & generalem facultatem commutandi vota omnia, exceptis reseruatis solitis.

Tertio, an non obstantibus prædictis commutationibus possit vouens, saltem auctoritate habentis facultatem commutandi vt supra, reducta re in pristinum statum, expectare tempus presbyterandi per sacros canones præfinitum, puta vigesimumquintum annum, vel ad implendum votum, vel ad vtendum remedio commutationis.

1 RESPONDEO AD PRIMAM, primo præsuppositum in ea videri iustum, cum commutatio voti debeat fieri in aliud opus melius, aut saltem æque bonum, iuxta dicta in Manu. cap. 12. num. 63. & constat recitationem septem psalmorum septies faciendam non esse opus adeo bonum, ac confessionem & communionem menstruam. Secundo, quod si prima commutatio fuit iusta, illa est seruanda, non obstante secunda, argum. regulæ, *non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum*, de reg. iur. lib. 6. Tertio, quod si etiam prima non fuit iusta, obligatio primi voti adhuc

ti adhuc perstaret & duraret; quia per commutationes inualidas & nullas non potuit illa tolli, argum. eiusdem regulæ.

2 AD SECVNDAM respondeo affirmatiue, assumendo pro causa commutandi partim dubietatem an illa confessio & communio menstrua sit bonum æquipollens presbyteratui, partim bonum tranquillitatis conscientiæ, quod ex reductione rei ad primum statum resultaret; partim quod ipse magis inclino ad credendum quod illa menstrua confessio & communio non fuit opus æquipollens assumptioni presbyteratus, propter multa quæ possent ad hoc adduci.

3 AD TERTIAM respondeo, quod reducta re per præfatam commutationem in primum statum, potest expectare tempus ætatis vigintiquinque annorum; attento quod interstitia temporum potest Episcopus tollere, & quod ipse non ponit impedimentum, & quod non tenetur esse presbyter ante vigesimumquintum annum, & intra illum potest fieri volente Episcopo; &, si noluerit Episcopus, excusabitur impedimento iuris ab assumendo presbyterio intra illum fide bona, debitam adhibendo diligentiam; argum. cap. quia diuersitatem. de concess. præb. cap. commissa. de elect. & l. 1. C. de annal. excep. cap. fin. de appella.

SVMMARIVM.

1 *Religionem qui ex voto pœnali intrare debet, prius debita soluat. num. 3.*

2 *Votorum adimplendi tempus ex mente vouentis est conijciendum.*

CONSILIVM XX.

SEMPRONIVS tenetur intrare religionem causa certorum votorum pœnalium, quæ fregit, cum animo tamen adimplendi postquam debita quædam persoluerit. Dubitatur, an attento quod excedunt summam mille scutorum, quorum solutioni, quando vouit, nullum certum tempus præfiniuit, immo putat, quod, si ad hoc animaduertisset, non se obligasset, nisi post eorum satisfactionem; & quoniam spem habet viuendo aliquod tempus in sæculo soluendi ea; an inquam possit tuta conscientia differre ingressum, quoad suis creditoribus satisfecerit; vel an possit in fraudem ipsorum ingredi religionem.

Respondeo primo, iure mihi videri desiderare, vt D. consulens exposuisset clarius & specialius vota præfata pœnalia & transgressiones eorũ, ad hoc, vt certius responsum reddere possem quæsitis.

1 Secundo, videri multum expedire, vt consulens ante alia omnia peteret in sacra Pœnitentiaria relaxationem, & moderationem aliquam modestã præfatarum pœnarum incursarum ob fractiones præfatorũ votorum, fundando se in debitis, quæ debet, & in facilitate, qua solet trahi ad eiusmodi vota; & quod aliqua dilatio ei concederetur ad soluendas pœnas illas moderatas, quæ omnia iuste potest & solet concedere præfata Pœnitentiaria.

2 Tertio, quod vota præfata non obligant consulentem ad soluendas pœnas incursas, nisi à tempore, quo mens & intentio eius expressa vel tacita fuerit soluendi eas: & consequenter si eius intentio fuit soluendi prius alia

debita, quæ naturalius & efficacius debebat, quam illa, non tenebitur soluere tales pœnas, donec alia debita soluat, dummodo mediocrem curam & diligentiam in eis soluendis adhibeat.

3 Quarto, quod prius debet soluere debita, quam ingrediatur religionẽ, & cauere ne fraudentur creditores, quibus iusta & æqua ratione illa debentur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vouens ingredi certum monasterium, vel certum ordinem, si in eo non recipitur, liber remanet: at si vouit ingredi religionem in genere, repulsus ab aliquibus, nõ est liber, sed tenetur tentare vt in aliqua ex alijs recipiatur. nu. 3. admissus autẽ ad habitum in aliqua, si postea eijciatur, vel ipse exeat, voto satisfecisse dicitur. num. 5. 8. sicut & is qui cum certum ingredi monasterium vouisset, post habitum in eo assumptum exit, vel eijcitur. num. 4. & 10. nec tenetur aliud ingredi, immo potest nubere. num. 4. sicut nec is qui cum vouisset ingredi quod elegisset monasterium, si ab electo exeat, vel eijciatur, tenetur aliud ingredi monasteriũ. nu. 6. licetq. videatur, eum qui vouit in genere, si post ingressum exeat, vel eijciatur ab vno monasterio, obligatum esse petere vt recipiatur in alio, sicut teneretur si ab aliquo vel aliquibus fuisset non admissus, nu. 3. attamen contrarium verius est, num. 8. at si in genere vouisset profiteri, vel perseuerare in religione, per solam habitus susceptionem non liberatur; sed exiens, vel eiectus, teneretur tentare vt in alia ad habitum & professionem recipiatur. num. 7. & 10. Vouens autem fieri religiosus, in dubio censetur vouisse ingredi ad probandum, non autem vouisse profiteri, seu perseuerare. num. 11.*

8 *Debitor generis rerum inanimatarum, cuius specierum indiuidua sunt vel ab homine vel à natura certis determinata finibus, eligit, & soluendo quam elegerit, liberatur, aliàs videtur quod electio spectet ad creditorem, num. 2. & 9. vel quod obligatio sit nulla. num. 8.*

CONSILIVM XXI.

1 PRAESVPPOSITO ex Manu. cap. 12. num. 48. quod vouens ingredi religionem certam, non tenetur ingredi aliam, si non recipiatur ab illa; nec vouẽs ingredi religionem in certo monasterio, tenetur ingredi aliud eiusdem religionis, licet non recipiatur in illo; & quod vouens ingredi religionem in genere, tenetur solum ingredi aliquam ex his ad quas tacite se astrinxit; & si ad nullas tacite se astrinxit, tenetur ingredi aliquam ex omnibus; ita quod alijs nolentibus recipere illum, tenetur tentare alias:

His igitur præsuppositis, quæritur an vouens ingredi religionem in genere, & receptus ab vna, teneatur ingredi religionem, & tentare aliam, si egrediatur ab illa sua sponte, vel eijciatur ab illa post habitum susceptum.

2 Et pro parte quidem affirmante facit primo, quod in debito generaliter, electio est creditoris, §. si generaliter. Instit. de legat. & l. legato generaliter. ff. de legat. 1. at hoc debitum est generale ingrediendi aliquam religionem: ergo creditor, qui est Deus, vel Ecclesia, debet eligere, & non debitor qui est vouens.

Secun-

3 Secundo, quod vouens ingredi religionem in genere idem videtur debere ante ingressum,& post ingressum; sed ante ingressum,si nō recipiatur in vna, tenetur intrare aliam; & si alia vel aliæ nolint recipere, tenetur quærere & tentare alias; ergo etiam post ingressum si fuerit exclusus ab vna,vel à multis, vel displicuerit ei vna, vel multæ, tenebitur tentare & quærere alias,quæ forte non displicebunt ei,vel non expellent eum: quia parium.eadem est ratio,l.illud.ff.ad l.Aquil.cap.dudum.2.de elect.

4 Quibus tamen non obstantibus pars negatiua videtur verior, & probatur primo: nam sicut promittens ingredi certam religionem se habet ad illam, ita vouens religionem in genere.Vnde sicut vouens certam religionem,si ab ea non recipiatur, liber est à voto, & potest contrahere matrimonium;ita vouens ingredi religionem in genere,si à nulla recipiatur, liber est à voto,& potest contrahere matrimonium, vt viua ratione contra Innoc. in c. porrectum. de regular. concludunt Ang. in verbo votum. 3.§.11. & Caiet.2.2.q.109. art.3. At qui vouit ingredi vnam religionem, & ingressus illam exijt, censetur implesse votum secundum omnes;ergo & qui vouit religionem in genere,ingrediens vnam,quę probata displiceat, vel à qua expellatur, satisfacit voto.

5 Secundo,quod promissio generis aut non valet,aut si valet eo valet, q̄ fit de genere continente res vtiles & habentes fines à natura vel homine destinatos,& præstat electiones promittenti, l.si quis à filio. §.si quis etiā. l.si domus.ff.de legat.1.& l.3.& 4.ff.de trit.vin. & ol. legat. & est resolutio glossæ in d.l.legato generaliter. & d.§.si generaliter. ergo qui promisit generaliter ingredi religionem, ingrediendo vnam satisfacit; quia religio est res habens fines designatos à natura, vel facto hominis.

6 Tertio,quod paria & æquipollētia sunt promittere generaliter ingredi religionem, & promittere ingredi religionem quam volet, vel eliget, per adducta in præsenti argumento: at qui vouit ingredi religionem quā vellet, ingrediendo illam quam vult, satisfacit suæ promissioni; ergo & qui vouit ingredi religionē in genere,ingrediendo vnam,satisfacit illi:quia de paribus & æquipollētibus idē iudicatur,l.fi.ff.mād.c.licet ex quadā de test.

7 Quarto,quod ingressus religionis est aliud separatū ab eiusdem professione,& permāsione in ea;& ita potest cōpleri,non sequuta professione: & consequenter qui tenetur ad ingressum tantū, potest satisfacere nō profitendo,nec permanendo; quia separatorū separata est ratio,l. Papinianus. ff.de minor.c.ad audientiā.de decem.at in casu proposito tantū tenebatur ad ingressū,& nō ad professionē neque permansionē:ergo præstādo ingressum satisfecit voto,licet non pręstiterit professionem,vel permansionem.

8 Quinto, quod non obstant opposita. Ad primum enim respondetur quod assumptum in eo non est verum de debito generali rerum inanimatarum habentium fines ad se circumscribendum destinatos, qualis est debitor ingressus religionis in genere. Ad secundum respondetur negando quod promittens ingressum religionis in genere ad idem teneatur post ingressum vnius religionis, ad quod tenebatur ante illum; quia immo ad nihil tenetur post illum; quippe qui præstando illum soluit suum

debitum

mo non separet, relata cap. quos Deus. 33. q. 2. & in cap. 2. de translat. prælat. ita quod per illā legem non potest coniux à coniuge saltem post consummationem matrimonij contra suam voluntatem separari, nisi propter fornicationem, Luc. 16. & cap. dixit Dominus. 32. q. 1. cap. quoniam. de cōiug. leprof. ergo non potest illa lex limitari, nisi per aliam diuinam naturalem, vel positiuam, qualis nulla inuenitur, quæ in casu proposito concedat separationem à coniuge inuita ea.

5 Secundo, quod non prodest dicere quod in cap. litteras. §. fin. de restit. spoliat. singulariter probatur posse fieri separationem inuito vel inuita coniuge, quādo probabiliter ex cohabitatione timetur mors corporalis, & non potest sufficienter caueri de securitate vitæ: quia illa limitatio fit per aliam legem diuinam naturalē, qua nobis licet defendere vitam, l. vt. vi. ff. de iust. & iur. immo & tenemur eam conseruare. c. ipsa pietas. 23. q. 4. & cap. si non licet. 23. q. 5. qua eadem ratione potest etiam fieri separatio inuito coniuge procurante inducere ad infidelitatē, vel aliam animæ perditionem, & nolente desistere à tali procuratione, iuxta doctrinam communiter receptam in 4. sent. distin. 36. & 39. quia cum anima sit pretiosior corpore, cap. præcipimus. 12. q. 1. lex naturalis quæ permittit separationem ob defensionem necessariam vitæ corporalis, à fortiori permittet separationem ob defensionem necessariam vitæ animæ: quæ est ratio singularis decidendi illius §. fin. prædicti cap. litteras. parum ab alijs perpensa. Cum ergo in casu proposito non immineat periculum vitæ corporis, vel animæ, non habet locum in eo prædicta limitatio.

6 Tertio, quod ex parte & conclusione contraria sequeretur, quod omnis coniux, quæ fecit iuramentum vel votum de castitate seruanda, vel de religione intranda, & postea contraxit matrimonium, teneretur sub pœna peccati mortalis ad se separandum, & ad implendum votum, & ad castitatem seruandam, vel intrandam religionem, si coniux consentiret, & faceret ea, quæ requiruntur ad hoc, vt ingressus religionis coniugis valeret; quod nemo hactenus, quod ego sciam, dixit. immo & sequeretur, quod teneretur sub pœna peccati mortalis ad procurandum consensum, & sublationem huiusmodi impedimenti, saltem si probabiliter speraret posse illud obtineri, argumento prædictæ regulæ qui potest. & eorum quæ supra citata sunt ad probandum, teneri quem ad procurandum sublationem impedimenti, quo impeditur à faciendo eo, ad quod obligatur.

Quarto, quod licet multa responsa summorum Pontif. probent eum, qui post votum castitatis contrahit matrimonium, nō posse exigere debitum, quamuis reddere posset; nullum tamen habet, eum teneri ad quærendam huiusmodi separationem, neque consensum & licentiam intrandi religionem: quod tamen probabile est, aliquem eorum hoc insinuaturum fuisse, si necessarium esset.

7 Quinto, quòd per matrimonium non solum quæritur vxori ius petendi vel reddendi copulam carnalem, sed etiam ius alimentorum, & multarum aliarum consolationum, quas accipit ex cohabitatione mariti sui: & nullo iure diuino nec humano videtur esse priuanda eis sine suo consensu, argumen-

gumento l.id quod nostrum est.ff.de reg.iur.& late notatorum in cap.quæ in ecclesiarum.de constit.

8 Sexto, quod votum de intranda religione videtur extingui omnino per matrimonium consecutum, quoad illud durauerit: quoniam non solum potest reddere debitum, sed etiam exigere. Votum enim de intranda religione non obligat plus ad seruandam castitatem, quam ad seruandã paupertatem, & obedientiam, & ieiunia, & recitandas preces horarias, & ad faciendum alia, quæ præcipiuntur in regula religionis, quam voluit intrare, donec fiat professio, vt post alios tradimus in Man.confes.cap.12.num.47. At non tenetur ad hæc, donec professus fuerit; ergo nec ad castitatem, nec consequenter ad non exigendum debitum, & ita nec ad intrandam religionem, quantumcumque consentiat maritus.

9 Septimo, quod non debet quis intrare religionẽ, si non est satis ad id dispositus ea dispositione, quã nos post Caiet. & alios tradimus in cõment. cap.cui portio.12.q.1.n.7.at prædicta vxor non est ita disposita; ergo non solũ non obligatur ad intrandũ, sed tenetur non intrare, donec dispositionem illã impetret à Deo: & q non erit facile id etiã quinquagenariæ, & tã frequenter consuetæ parere, iã seni, & fere inhabili ad agenda sine opprobrio cũ virginibus officia diuina & alia in choro, & alijs locis monasterij.

10 Octauo, quod non videtur consulendum ei vt mutet statum approbatũ in senectute: quia secundũ Senecam, non debet officium mutare senex. Tũ quia secundum Hiero. difficile est mutare linguã senis. Tum quia difficilis est mutatio vitę præsertim in senectute, secundum Imperatorem in authen.de monach. §.1.coll.1. & potius esset consulendum ei vt impetraret relaxationem & commutationem voti à S.Sede Apost.ne teneretur etiam mortuo marito intrare, quam facile concedet.

11 Nono denique, quod videtur esse res noua, & in Ecclesia Christiana inusitata, quod coniux legitime coniuncta viro, ita quod legitime potest ei conuiuere, cogatur separare se, & includere se intra septa monasterij, cum perpetua clausura, contra suam voluntatem sine suo delicto, & sine voluntate delinquendi, eo quod vouisset ingredi religionem ante contractũ matrimonium: & merito est res inusitata. Tum quia licet peccasset contrahendo, est tamen absoluta ab illo peccato. Tum quia votum est extinctum quoad matrimoniũ durauerit. Tum quod per vsum matrimonij & ingrauescentẽ ætatem, & ignorantiam rei monasticæ, est facta fere inhabilis ad officia monialium, ad quæ, maxime nostra ætate, monachæ tenentur. Tum quia res nouæ frequenter noua inconuenientia adducunt, & ideo sunt cauendæ, iuxta illud Hippocratis; *Mutatio vitæ periculosa.* quod cum alijs ad hoc propositum adducit Io. And. cap. cum consuetudinis. de consuetud. quod ad hoc multũ facit, ibi, *Nouitates discordiam pariunt, &c.* cui addit glo. ideo illas esse cauendas. Tũ denique q lege diuina vetatur separatio coniugis à coniuge nolente separari, præsertim post consummatũ matrimoniũ; & nulla lege alia diuina quo ad hunc casũ inuenitur limitata: & quod cõtinentia res consilij & voluntatis sit, & nõ præcepti.c.integritas.32.q.1.

12 Quare, saluo saniori iudicio, hæc pars videtur nobis in hoc casu tenen-

da,& cõsulenda: quamuis forte disputãdo defendi posset contrariũ, per ea quę supra sunt adducta, quorum tamen solutio ex citatis pro nostra parte colligi potest, qđ breuitatis gratia & copia occupationis facere omitto.

SVMMARIVM.

1 *Presbyter effici qui vouit, non censetur emisisse castitatis votum ei annexum; sicut etiam dicitur de vouente ingredi religionem: vnde primum vti non reseruatum dispensat Episcopus, & commutat in melius, vel æque bonum, num. 1. Pauca tamen, excepta religione, statu sacerdotali meliora sunt num. 2.*

2 *Vota in aliud opus æquale sine causa commutari non possunt, in melius autem accedente auctoritate superioris sine alia causa possunt, immo & in totũ tolli, vel in parte tolli, & in parte commutari; prout causa, quæ subest, ad id satis est.*

3 *Causam iuste dispensandi seu commutandi sacerdotij votũ non præbet sola propinquorũ displicentia, præbet autem quantitas, vel qualitas familiæ conseruandæ.*

3 *Voti commutãdi & dispensandi facultas ad vouentis instantiam vel etiã alterius potest concedi, modo vouens gratiã libenter acceptet: at vouenti, ne votũ adimpleat, non potest iuste præcipi, nisi ex voti adimplemento violaretur aliud præceptum, vel impediretur aliqua magna Regni vel Reipublicæ vtilitas.*

4 *Differre voti adimplementũ potest vouens, vt interim reddat se ad illud magis idoneũ: ex alia autem causa erit petenda dilatio à potente dispensare & cõmutare, qui poterit super eo ad tẽpus dispensare, vel in aliud pro dicto tẽpore cõmutare.*

CONSILIVM XVIII.

BRVNELLVS vouit statim assumere habitum presbyteralem, & postea suo tempore fieri presbyterum.

Quæritur primo, an teneatur adimplere votum.

Secundo, an possit commutari, & per quem: attenta scilicet displicentia patrui vouentis, qui ad conseruandam familiam cuperet vt ipse voués duceret vxorem; quod non faciet, nisi à superiore id ei imperetur.

Tertio, cum sit ætatis legitimæ, licet nõ adeo sufficientis litteraturæ, an propter studiũ litterarũ possit differre assumptionẽ ordinis presbyterij.

AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo, quod votum presbyterij proculdubio fuit licitum, honestum, & sanctum, & obligauit eum ad sui implementum, etiam sub pœna peccati mortiferi, iuxta illud Eccles. 5. *Si quid vouisti, ne moreris reddere*, confirmatum per cap. licet. & cap. magnæ. de voto, & D. Tho. receptum 2.2. q. 88. art. 3. & eumdem & omnes alios in 3. lib. sent. dist. 38. Hoc quo ad primam quæstionem breuiter sufficiat.

1 AD SECVNDAM respondetur, quod prædictum votum commutari potest in aliud æque vel magis bonum, etiam auctoritate ordinarij, quia non est de numero quinque votorum reseruatorum dispensationi Papæ, scilicet, perpetuæ continentiæ, religionis, peregrinationis in Hierusalem, vel Romam, vel S. Iacobum Compostellæ, de quibus in extrauag. Sixti IV. etsi Dominici. de pœnit. & remiss. & in nostro Man. confess. cap. 12. num. 75.

Nec

2 Nec obstat, quod votum presbyterij videtur sub se includere votum perpetuæ continentiæ, quod est illi annexum, 37. & 39. distinct. per totas: quia etiam votum religionis ad sui complementum proprius includit perpetuam continentiam; non tamen propter hoc vouens religionem censetur vouere illam, per ea quæ nos in d. Man. cap. 12. num. 47. post alios scripsimus.

Sunt tamen aduertenda quædam. Primum est, quod pauca sunt meliora presbyterio, vel æque bona, excepta religione. Secundum, quod ad faciendam commutationem in æque bonum requiritur aliqua causa; licet commutatio in melius fieri possit sine illa cum auctoritate legitimi superioris, vt post Caiet. in 2.2.q.88. art. 12. tradimus in d. Man. cap. 12. nu. 63. Tertium, quod prædictum votum non solum posset commutari, sed etiam per dispensationem ex iusta causa sine commutatione omnino tolli; immo & ex causa non omnino sufficiente, sed tantum notabili posset tolli partim dispensando, & partim in aliud bonum inæquale commutando,
3 vt traditur in prædicto num. 63. Quartum, quod licet ex casu proposito non colligatur aliqua iusta causa dispensandi, neque commutandi, præterquam quædam displicentia patruorum vouentis, quæ ad hoc parum proficit; ex displicentia tamen patrui vouentis videtur colligi quædam quæ in sacro Pœnitentiariæ prętorio solet ponderari, nempe conseruatio familiæ. Et ita quãtitas, vel qualitas familiæ, & necessitas illius cõseruandæ possent esse tales, quod facerent iustam causam tollendi votum prædictum, partim dispensando, & partim commutando, vt prædictum est, ad effectum, quod liceret illi contrahere matrimonium, si ipse id peteret, aut talem licentiam & facultatem sibi factam libenter acceptaret; non tamen esset, vt arbitror, iusta causa, vt superior præciperet ei sub pœna obedientiæ, ne votum suum exequeretur; cum non impediatur per illud implementum alicuius præcepti voto contrarij, neque aliqua maxima alicuius Regni vel Reip. vtilitas, arg. eorum quæ notantur in l. 4. §. hoc autem. ff. de dam. infect. & in cap. si diligenti. de foro compet. in cap. magnæ. de voto. Quare non video vllam iustam rationem, qua Episcopus prædicti vouentis, nec etiam ipsemet Papa possit iuste præcipere illi, vt à voti executione desistat. Et quia ipse asserit se non cessaturum ab ea, nisi id ei præcipiatur, non videtur iuste posse impleri desiderium patrui sui, viri mea sententia egregiæ pietatis, & prudentiæ.

4 AD TERTIAM respondetur, quod consulens vouit plura distincta, scilicet assumere statim habitum presbyteralem, & postea ordinem presbyteralem: & certum est posse differre assumptionem ordinis presbyteralis causa studendi, & se ad illum idoneum faciendi, argumento cap. cum ex eo. de elect. lib. 6. Sed tenetur statim assumere habitum, nisi iusta de causa Episcopus dilationem concesserit, siue dispensauerit: quæ tamen eo difficilius occurret, quo non videtur facile occursuram iustam causam id faciendi, cum dilatio habitus presbyteralis magis adiuuet, quam impediat studia discendi ea quæ presbyterio sunt necessaria: ea tamen occurrente, poterit dari dilatio, & etiam fieri dispen-

satio in tempus ad id opportunum, immo & commutari in aliud æquale, vel magis bonum ab habente auctoritatem dispensandi, & commutandi. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Commutatio voti, ad hoc vt sublato voto obliget ad illius obseruantiam, debet fieri in melius, vel æque bonum, alioquin non tollet voti obligationem. & si dubitetur an sit æquipollens, ex hac causa, & ob tranquillitatem vouentis potest ab habente potestatem commutandi reduci in pristinum statum, nu. 2. ita vt solum sit obligatus suo tempore primum votum adimplere. num. 3.*

2 *Sacerdotij votum simplex videtur præponderare menstruæ confessioni, & communioni: vnde in illa sola opera non videtur commutandum.*

3 *Presbyterum esse qui vouit, potest differre accipere ordines quando peruenerit ad ætatis suæ annum XXV. nec ei imputabitur, si Episcopus, vt potest, cum eo nolit super interstitijs dispensare.*

CONSILIVM XIX.

QVIDAM vouit presbyter fieri, & post aliquot dies non alia de causa, quam pœnitentia ductus, obtinuit commutationem, vt quolibet mense in vita sua frequentaret confessionem, & communionem. Item secundo loco habuit aliam commutationem dicendi septem psalmos pœnitentiales septies tantum. Nunc autem, cum nondum attigerit vigesimum suæ ætatis annum.

Quærit primo, vtrum, dato quod primus confessor habuerit facultatem commutandi, & quod secunda commutatio non teneat; an prima commutatio sit sufficiens; ita vt æquipolleat, prout debet, voto presbyteratus.

Secundo, dato quod prima commutatio teneat, & æquipolleat, quæritur an possit ad instantiam vouentis iterum commutari ab habente simplicem & generalem facultatem commutandi vota omnia, exceptis reseruatis solitis.

Tertio, an non obstantibus prædictis commutationibus possit vouens, saltem auctoritate habentis facultatem commutandi vt supra, reducta re in pristinum statum, expectare tempus presbyterandi per sacros canones præfinitum, puta vigesimumquintum annum, vel ad implendum votum, vel ad vtendum remedio commutationis.

1 RESPONDEO AD PRIMAM, primo præsuppositum in ea videri iustum, cum commutatio voti debeat fieri in aliud opus melius, aut saltem æque bonum, iuxta dicta in Manu. cap. 12. num. 63. & constat recitationem septem psalmorum septies faciendam non esse opus adeo bonum, ac confessionem & communionem menstruam. Secundo, quod si prima commutatio fuit insta, illa est seruanda, non obstante secunda, argum. regulæ, *non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum*, de reg. iur. lib. 6. Tertio, quod si etiam prima non fuit iusta, obligatio primi voti adhuc

ti adhuc perstaret & duraret; quia per commutationes inualidas & nullas non potuit illa tolli, argum. eiusdem regulæ.

2 AD SECVNDAM respondeo affirmatiue, assumendo pro caussa commutandi partim dubietatem an illa confessio & communio menstrua sit bonum æquipollens presbyteratui, partim bonum tranquillitatis conscientiæ, quod ex reductione rei ad primum statum resultaret; partim quod ipse magis inclino ad credendum quod illa menstrua confessio & communio non fuit opus æquipollens assumptioni presbyteratus, propter multa quæ possent ad hoc adduci.

3 AD TERTIAM respondeo, quod reducta re per præfatam commutationem in primum statum, potest expectare tempus ætatis vigintiquinque annorum; attento quod interstitia temporum potest Episcopus tollere, & quod ipse non ponit impedimentum, & quod non tenetur esse presbyter ante vigesimumquintum annum, & intra illum potest fieri volente Episcopo; &, si noluerit Episcopus, excusabitur impedimento iuris ab assumendo presbyterio intra illum fide bona, debitam adhibendo diligentiam; argum. cap. quia diuersitatem. de concess. præb. cap. commissa. de elect. & l. 1. C. de annal. excep. cap. fin. de appella.

SVMMARIVM.

1 *Religionem qui ex voto pœnali intrare debet, prius debita soluat. num. 3.*

2 *Votorum adimplendi tempus ex mente vouentis est conijciendum.*

CONSILIVM XX.

SEMPRONIVS tenetur intrare religionem causa certorum votorum pœnalium, quæ fregit, cum animo tamen adimplendi postquam debita quædam persoluerit. Dubitatur, an attento quod excedunt summam mille scutorum, quorum solutioni, quando vouit, nullum certum tempus præfiniuit, immo putat, quod, si ad hoc animaduertisset, non se obligasset, nisi post eorum satisfactionem; & quoniam spem habet viuendo aliquod tempus in sæculo soluendi ea; an inquam possit tuta conscientia differre ingressum, quoad suis creditoribus satisfecerit; vel an possit in fraudem ipsorum ingredi religionem.

Respondeo primo, iure mihi videri desiderare, vt D. consulens exposuisset clarius & specialius vota præfata pœnalia & transgressiones eorũ, ad hoc, vt certius responsum reddere possem quæsitis.

1 Secundo, videri multum expedire, vt consulens ante alia omnia peteret in sacra Pœnitentiaria relaxationem, & moderationem aliquam modestã præfatarum pœnarum incursarum ob fractiones præfatorũ votorum, fundando se in debitis, quæ debet, & in facilitate, qua solet trahi ad eiusmodi vota; & quod aliqua dilatio ei concederetur ad soluendas pœnas illas moderatas, quæ omnia iuste potest & solet concedere præfata Pœnitentiaria.

2 Tertio, quod vota præfata non obligant consulentem ad soluendas pœnas incursas, nisi à tempore, quo mens & intentio eius expressa vel tacita fuerit soluendi eas: & consequenter si eius intentio fuit soluendi prius alia

3 Secundo, quod vouens ingredi religionem in genere idem videtur debere ante ingressum,& post ingressum; sed ante ingressum,si nō recipiatur in vna, tenetur intrare aliam; & si alia vel aliæ nolint recipere, tenetur quærere & tentare alias; ergo etiam post ingressum si fuerit exclusus ab vna,vel à multis, vel displicuerit ei vna, vel multæ, tenebitur tentare & quærere alias,quæ forte non displicebunt ei,vel non expellent eum: quia parium eadem est ratio,l.illud.ff.ad l.Aquil.cap.dudum.2.de elect.

4 Quibus tamen non obstantibus pars negatiua videtur verior, & probatur primo: nam sicut promittens ingredi certam religionem se habet ad illam, ita vouens religionem in genere. Vnde sicut vouens certam religionem,si ab ea non recipiatur, liber est à voto, & potest contrahere matrimonium;ita vouens ingredi religionem in genere,si à nulla recipiatur, liber est à voto,& potest contrahere matrimonium, vt viua ratione contra Innoc. in c. porrectum. de regular. concludunt Ang. in verbo votum. 3.§.11. & Caiet.2.2.q.109. art.3. At qui vouit ingredi vnam religionem, & ingressus illam exijt, censetur implesse votum secundum omnes;ergo & qui vouit religionem in genere,ingrediens vnam,quę probata displiceat, vel à qua expellatur, satisfacit voto.

5 Secundo,quod promissio generis aut non valet,aut si valet eo valet, q̄ fit de genere continente res vtiles & habentes fines à natura vel homine destinatos,& præstat electiones promittenti, l.si quis à filio. §.si quis etiā. l.si domus.ff.de legat.1. & l.3.& 4.ff.de trit.vin. & ol. legat. & est resolutio glossæ in d.l.legato generaliter. & d.§.si generaliter. ergo qui promisit generaliter ingredi religionem, ingrediendo vnam satisfacit; quia religio est res habens fines designatos à natura, vel facto hominis.

6 Tertio,quod paria & æquipollētia sunt promittere generaliter ingredi religionem, & promittere ingredi religionem quam volet, vel eliget, per adducta in præsenti argumento: at qui vouit ingredi religionem quā vellet, ingrediendo illam quam vult, satisfacit suæ promissioni; ergo & qui vouit ingredi religionē in genere,ingrediendo vnam,satisfacit illi:quia de paribus & æquipollētibus idē iudicatur,l.fi.ff.mād.c.licet ex quadā de test.

7 Quarto,quod ingressus religionis est aliud separatū ab eiusdem professione,& permāsione in ea;& ita potest cōpleri,non sequuta professione: & consequenter qui tenetur ad ingressum tantū, potest satisfacere nō profitendo,nec permanendo; quia separatorū separata est ratio,l. Papinianus. ff.de minor.c.ad audientiā.de decem.at in casu proposito tantū tenebatur ad ingressū,& nō ad professionē neque permansionē:ergo præstādo ingressum satisfecit voto,licet non prȩstiterit professionem,vel permansionem.

8 Quinto, quod non obstant opposita. Ad primum enim respondetur quod assumptum in eo non est verum de debito generali rerum inanimatarum habentium fines ad se circumscribendum destinatos, qualis est debitor ingressus religionis in genere. Ad secundum respondetur negando quod promittens ingressum religionis in genere ad idem teneatur post ingressum vnius religionis, ad quod tenebatur ante illum; quia immo ad nihil tenetur post illum; quippe qui præstando illum soluit suum

debitum

debitum genericum, præstando speciem, quam ad soluendum delegit, cum ad eum spectaret electio, eo quod erat debitum generale rei habentis fines de se destinatos à natura, vel hominis facto, per prædicta.

9 Quæ omnia confirmantur ea irrefragabili consideratione, quod nemo vmquam dixit, neque vt arbitror dicet, quod promittens simpliciter & generaliter ingredi aliquam religionem, non habeat facultatem eligendi eam quam voluerit de approbatis, sed quod tenetur ingredi quam religiones vel religiosi volent.

10 Ex hoc responso videtur sequi, quod qui vouit profiteri religionem in genere, non satisfacit voto ingrediēdo vnā, in qua non admittitur ad professionem, vel ipse eam intra annum nouitiatus exit. Tum quia hoc responsum habet aliud esse ingredi religionem, & aliud illam profiteri; & consequenter licet vouens ingressum satisfaciat voto suo ingrediendo, quamuis post egrediatur, vel expellatur, vouens tamen profiteri non satisfacit ingrediendo, nisi profiteatur: quia à diuersis non fit illatio, iuxta d. l. Papin. Tum quia debitor in genere etiam rei habentis fines designatos à natura, vel facto hominis, licet electionem habeat soluendi speciem quam volet, tenetur tamen soluere aliquam: sic & qui vouit profiteri aliquam, tenetur, licet habeat electionem profitendi eam quam volet.

11 At quia orator non vouit expresse ingressum, sed quod fieret religiosus; suboritur quæstio, an sit iudicandum de illo, tamquam de eo qui vouit ingressum, an tamquam de eo qui vouit profiteri? Et verius videtur, quod sit iudicandum tamquam de eo qui vouit tantum ingressum: quia paria sunt vouere ingressum religionis, & vouere quod fiet religiosus, vt singulariter determinauit Caiet. in 2. 2. q. 189. art. 4. pro quo sumitur firma ratio ex eo quod S. Thom. ibi ait, nempe quod nemo tenetur ad manendum perpetuo in religione, nisi expresse id intendat vouere; & votum religionis interpretandum est in dubio secundum ius commune, quod facit facultatem egrediendi intra annum nouitiatus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vouens religionem ingredi, & perseuerare, ac in ea mori, censetur vouisse profiteri: vnde ingrediendo, & etiam ex causa exeundo non satisfecit, sed eget dispensatione Apostolica.*

2 *Voti simplicis religionis commutandi causæ aliquot numerantur.*

CONSILIVM XXII.

LVCIVS sacerdos, & parochus in infirmitate votum religionis emisit in vna trium religionum, aut sancti Francisci, aut sancti Dominici, aut sancti Augustini, & perseuerare ac mori in ipsa religione. Postea animo satisfaciendi voto ingressus est religionem sancti Francisci, & in ea per quatuor vel quinque menses perseuerauit; post quos ratione cuiusdā infirmitatis egressus est. Dubitatur, an satisfecerit voto.

1 Respondeo, quod huius quæstionis decisio clare colligitur ex ijs, quæ scripsi-

scripsimus in Manu. cap.12. num.46. videlicet, quod quamuis per prædictum ingressum satisfecit consulens voto suo, quatenus erat votum de ingrediendo; non tamen satisfecit, quatenus erat votum de profitendo: quia non fuit professus; & ideo indiget dispensatione, vel commutatione. Quare porrigenda est petitio, in qua explicentur causæ; videlicet, quod ob infirmitatem fecit; quod est grandis natu; quod iam probauit religionem; quod illius viuendi ratio non satis placuit; quod putat se melius inseruiturum foris Deo; quod laborat infirmitate; & si habet patrem, matrem, aut neptes pauperes ad sustentandum; & denique quod non est bene affectus modo viuendi in religione. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vouens ingredi religionem in genere, accipiendo etiam bona fide, nu.3. in fi. habitum apud Carthusianos ante ætatem per eorum decreta requisitam, & ob id eiectus voto non satisfecit, cum teneretur inquirere, & intrare aliquam sibi aptam. num.4.*

1 *Nullum, & inutile seu inualidum facere testamentum & similia, paria sunt.*

2 *Votum non obligat vouentem ad plura, quam sua verba & intentio se extendunt, estq. hæc obligatio restringenda.*

3 *Religionem ingredi vouens non obligatur nisi vt assumat religionis habitum, tenetur tamen bona fide religionem ingredi cum intentione probandi, & si inuenerit illam sibi gratam, profitendi, num.3. illamq. intrare, quam iuste credere possit sibi aptam. num.4.*

4 *Sciens, & scire debens, paria: scire autem debet quis requisita ad actum quem vult facere & statuta religionis quam vult ingredi.*

4 *Religionis intrandæ voto obstrictus, qui post probationis habitum assumptum recedit, tunc demum in conscientia satisfecit, si ideo exiuit, quia religio ei ingrata, vel importabilis videtur.*

CONSILIVM XXIII.

AN qui tenetur ad intrandam aliquam religionem in genere, intrando Carthusiam ante ætatem, quam eius statuta requirunt, & ob id eijcitur post sex menses nouitiatus, satisfaciat suo voto: ita quod non teneatur ingredi aliam, vel ipsam post legitimam ætatem?

1 Hæc quæstio est adeo difficilis, quod primum visa est resoluenda negatiue. Primo quidem, quod nullum, & inutile exæquantur, cap.2. de translat. prælat. cap. Nicolao. de appella. vnde paria sunt non adire hæreditatem, & non adire modo debito, l.2. C. de successo. edict. & nullum facere testamentum, vel facere illud inualidum: ergo paria erunt non intrare religionem, & intrare illam, cuius non est capax. Secundo, quod alioquin sequeretur, quod huiusmodi vouens satisfaceret voto intrando religionem, quam sciret non admissuram eum ad professionem ob aliquos suos defectus; quod non videbitur dicendum, quia daretur occasio fraudibus

tuta ordinis repugnabant:& cum non vouerit ipse speciatim religionem Carthusianam, videtur teneri ad intrandam aliam,nisi iusta de causa Papa relaxauerit,vel commutauerit suum votum in aliud. Videtur enim affirmandum,quod ad hoc, vt vouens intrare religionem in genere,satisfaciat ad effectum exeundi, tenetur ad intrandam aliquam non solum approbatam, sed etiam quam sciat, vel credat iuste sibi esse aptam; ita quod non patiatur, vel iuste credat non se pati defectum, ob quem per eius statuta reijciatur, & quod eam profiteretur, si ei esset grata, ita quod ob id solum principaliter exeat,quod non est ei grata, vel videatur importabilis.

Greg.XIII. oratori coram factum narranti & petenti vel mandari Carthusianis vt ipsum reciperent, vel declarari voto satisfactum, verbo respondit; Ingredere aliam religionem.

SVMMARIVM.

1 *Voto de intranda religione satisfacit,qui post ingressum, non quia religio ei sit ingrata,sed ob morbum exiuit.*

CONSILIVM XXIV.

VOVENS ingredi religionem simpliciter,sine expressione permanendi in ea perpetuo,nec exeundi, an si eam non inuenerit sibi gratam satisfaciat voto ingrediendo, licet superueniente infirmitate egrediatur; an vero cessante infirmitate teneatur redire?

1 Respondendum videtur, ingrediendo satisfecisse. Tum quia, vt ait S. Tho. 2.2.q.189. art.4. is qui sic vouet censetur vouere secundum formam iuris, quæ habet vt intra annum probationis ingrediens religionem possit libere exire,cap.ad Apost.de reg.cap.1.& 2.eodem tit.lib.6. Non obstat quod is non exiuit;eo quod esset sibi ingrata religio, sed eo quod infirmitas ei superuenit,adiuncto quod ait Caiet.ad S.Tho.vbi supra,talē vouentem in foro conscientiæ teneri perseuerare,si in religione inueniat omnia sibi grata: quia responderi potest,quod iste non inuenit omnia sibi grata, videlicet infirmitatem non gratam. Præterea ipse S.Tho. expresse ait, huiusmodi vouentem posse egredi propter infirmitatem, non distinguendo inter respectum hunc, vel illum. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Votum intrandi religionem,& se fratrem faciendi,paria. Vnde qui ingreditur potest ante professionem libere,ac si non vouisset,exire, vxoremq. ducere; secus si vouisset intrare,& profiteri.*

CONSILIVM XXV.

SALVSTIVS vouit,quod fieret frater certi monasterij,quod postea fuit ingressus,& mansit in eo circiter nouem menses, & cum non placuisset

cuisset illi modus ille viuendi, exiuit ab eo ante finem nouitiatus, nulla professione facta expressa vel tacita. Quæritur, an licite possit contrahere matrimonium.

1 Respondeo quod sic. Tum quia vouens ingredi religionem potest libere ab ea exire, antequam profiteatur expresse, vel tacite, iuxta cap. 1. de reg. lib. 6. Nec obstat, quod cap. illud loquitur de intrante religionem non præmisso voto: quia idem est dicendum, voto de intrando præmisso, vt tradit & probat S. Thom. recep. in 2. 2. q. 189. art. 4. Non obstat etiam dicere, quod S. Tho. loquitur de vouente intrare solum, & nō de vouente intrare, ita quod fieret frater. Tum quia secundum opinionem Dom. Soti lib. 8. q. 2. art. 1. de iustitia & iure, paria sunt votum de intrando religionem tantum, & de intrando & profitendo. Nec obstat, quod nos tenuimus in Man. cōfess. cap. 12. n. 47. contrarium eius, quod tenuit Sotus; quia D. consulens non vouit intrare & profiteri, sed solum vouit quod fieret frater; & votum de intrando solum, vel quod fieret frater, sunt eiusdem virtutis, & paria quo ad hoc, vt singulariter asseruit Caiet. in d. art. 4. q. 189. 2. 2. quem merito ac iure sequuti fuimus nos vbi supra sub fine nu. 47. quod nos sine vllo scrupulo affirmamus etiam in præsentia. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vouens vnam religionem ingredi, aliam profitens non tenetur primam ingredi; secus si ante professionem exeat: etiam si secunda habeat priuilegium vt illam intrantes satisfaciant voto de intrando aliam.*

2 *Votum qui dubitat an emiserit, tutiorem partem eligat: videtur tamen quod possit in negatiuam inclinare, cum facta non præsumantur, & hoc etiam si pro affirmatiua adsit aliqua coniectura, sed respiciens extrinsecum finem voti. num. 3.*

CONSILIVM XXVI.

N. DESIDERIO discendi, & magisterium sumendi, vouit ingredi religionem Dominicanorum: dubitat tamen, vtrum etiam vouerit profiteri. Deinde persuasus à quodam religioso, dicente quod sua religio habebat priuilegium, vt non obstante voto de intranda alia religione, illam intrando satisfaceret, eam ingressus est: sed cum non placeret modus viuendi, post quatuor menses, relicto habitu, ad sæculum redijt. Quæritur, an ad aliud teneatur.

1 Respondeo, quod præfatus D. consulens non adimpleuit votum præfatum duplici capite, si vouit ingredi & profiteri. Primo quidem, quod in neutro ordine fuit professus.

Secundo, quod qui vouit ingredi certam religionem, licet non teneatur illam ingredi, si post illud votum fuerit ingressus & professus aliam religionem, iuxta cap. qui post votum. de reg. lib. 6. tenetur tamen, si non profiteatur secundam, vt Archid. & Franc. ibi recte adnotarunt; nec crederem huic decisioni derogari à priuilegio dato religioni secundæ, donec videro tenorem illius.

Tertio,

2 Tertio, quod si D. consulens dubitat, an vouisset etiam profiteri, debet quærere sibi idem remedium, quod quæreret, si sciret: quia in dubio certiorem partem tenetur deligere, saltem quo ad forum conscientiæ, cap. iuuenis. de sponsal.

Quarto, quod consulte facit, si supplicauerit Papæ in prætorio sacræ Pœnitentiariæ, vt dispenset cum eo: modus autem petendi conueniens est ei, vt narrato casu petat dispensationem, ne teneatur profiteri, neque ingredi præfatum ordinem Dominicanorum: allegando in hoc primum, quod dubitat an vouisset profiteri, & quod multum inclinat in partem negatiuam; & quod visum fuit sibi adimplere votum ingrediendi religionem Dominicanorum, ingrediendo aliam, propter præfatum priuilegium: alleget item alias causas, propter quas videtur ei melius seruire Deo in presbyterio sæculari.

3 Quod autem magis debeat inclinare in partem negatiuam, quod non vouerit profiteri, facit quod ipse non meminit factum, & facta non præsumuntur: & quod sicut aliud est præceptum, & aliud finis præcepti, ita aliud est votum, & aliud finis extrinsecus, in quem vouetur: & quod ille finis discendi & magisterium sumendi est extrinsecus voto: quia per professionem consequutam non fuisset obligatus ad illa, si noluisset; nec religio fuisset obligata ad faciendam ei facultatem intendendi eis plusquam alijs professis, cæteris paribus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vouens alternatiue duo, alterum implere tenetur.*
1 *Soluens vni, quod alteri debet, peccat, si per hoc redditur impotens soluere primo.*
2 *Abbas sine consensu, vel saltem sine consilio conuentus nec oblatos, nec monachos recipere potest.*
2 *Vouens seruire certo hospitali potest ab eodem compelli vt seruiat.*
3 *Professio laxioris religionis eius qui strictiorem vouerat, liberat à prima obligatione. sed non oblatio, quæ non facit religiosum.*

CONSILIVM XXVII.

HORATIVS vouit ingredi religionem Capucinorum, vel seruire cuidam hospitali celeberrimo: qui cum non reciperetur à Capucinis, obtulit se & sua alterius religionis prælato absenti à suo monasterio, & persuadenti sibi se id iuste posse facere sine consensu sui conuentus, confirmando oblationem iuramento: quem noluit recipere conuentus in oblatum, dicens quod non poterat prælatus sine ipsius consensu illum recipere. Quæruntur circa hoc tria.

Primo, quid tenebatur hic facere, cum fuit repulsus à Capucinis.
Secundo, an is peccauerit offerendo se alteri monasterio.
Tertio, an oblatio fuerit valida.

1 AD PRIMVM respondeo, quod ipse tenebatur ire ad seruiendum hospitali

hospitali præfato; quia qui promittit duo alternatiue, tenetur alterum eorum adimplere, iuxta notata cap. in alternatiuis. de regul.iur. lib.6. & alijs iuribus per illius gloss.citatis : & D.consulens vouit duo alternatiue, scilicet ingressum religionis, vel seruitium hospitalis; & non potuit implere prius; ergo tenetur implere posterius.

AD SECVNDVM respondetur affirmatiue, quod peccauit; quia quod debebat vni, scilicet hospitali, ita videtur soluisse alteri, vt fieret inhabilis ad soluendum quod debebat alteri, quod est peccatum, iuxta notata cap. ea te. de iureiur.

2 AD TERTIVM videtur quod non valuit oblatio; quia non videtur posse Abbas obligare monasterium ad alendum oblatum sine consensu, vel saltem consilio sui conuentus, sicut nec recipere monachos, iuxta gloss. cap.fin. de regul.lib.6. & ea quæ nos latius tradimus in comment.3.de reg. super cap.nullam.18.q.2.num.5. Tum quia præfatum hospitale potest compellere consulentem ad implendum suum votum, quo tenetur seruire illi. Neque obstare videtur, quod professio facta in religione etiam laxiore,
3 ab eo qui vouit strictiorem, valet, cap. qui post votum. de regular. lib. 6. quia nos loquimur de oblatione, quæ non est tantæ virtutis, nec facit religiosum, iuxta contextum cap. vt priuilegia. & quæ ibi notat Panorm. & alij, de priuileg. Nec etiam videtur obstare l.quoties.C. de rei vend. quatenus habet quod res vendita duobus fit posterioris emptoris; si prius tradatur ei, quam priori; & quod consulens tradidit se prius præfato monasterio, cui se obtulit. Tum quia non valuit oblatio, vt dictum est. Tum quia licet res vendita duobus fiat posterioris, si prius ei tradatur, vendens tamen obligatus manet ad soluendum priori, quod sua interest: & ita hospitale præfatum habebit ius ad cogendum consulentem ad seruiendum sibi. Tum quia prælatus, cui se dedit, decepit ipsum, dicens quod iuste poterat omittere seruitium prædicti hospitalis, & quod poterat eum ipse absoluere ad obligatione, qua teneretur hospitali; & ita non debet ex suo dolo reportare commodum, contra l.itaque fullo.ff.de furtis, cap.1. de postulat. prælat. nam & qui dolo inducit aliquem ad profitendam religionem, licet professio teneat, bona tamen non debet habere, cap. constituit.20.q.3.

SVMMARIVM.

1 *Vouens ingredi vnum certum monasterium, si in eo non recipitur, liber est: at qui sine saltem virtuali restrictione vouit ingredi aliquam religionem, tenetur de rigore omnia monasteria dictæ religionis, & qui vouit ingredi religionem in genere, tenetur omnes religiones tentare, etiam extra regnũ existentia.nu.3. quamquam de æquitate qui ex causa refutatur à maiori parte monasteriorum vel religionum prouinciæ, possit iudicari absolutus. num.4. refutatio autem ab eo debet fieri, qui potest admittere & refutare. num.3.*

3 *Generalis, & etiam Prouincialis, causa cognita, posset suis monasterijs præcipere ne talem recipiant: at ex eo quod Generalis aliquem vouentem refutauerit, nõ inde sequitur*

sequitur quod talis sit liber, nu. 1. & 2. cum receptio & refutatio non ad ipsos, sed ad prælatos & suos conuentus simul spectet. num. 3.

CONSILIVM XXVIII.

QVIDAM ægrotus vouit ingredi religionem Minimorum, & factus sanus adijt Generalem, qui noluit eum recipere. Quæritur an satisfecerit voto, ita quod possit declarari absolutus ab eo sine alia causa in id accedente.

1 Respondetur quod non. Tum quia licet vouens ingredi religionem in certo monasterio, quod non vult eum recipere, possit declarari absolutus à voto secundum communem sententiam, quam nos quoque sequuti fui-
2 mus in Manu. confess. cap. 12. num. 48. qui tamen vouit religionem in genere, vel in specie, non se restringendo ad aliquod monasterium, certum est teneri quærere alias religiones, vel alia monasteria eiusdem religionis; licet ab aliqua, vel ab aliquibus repudietur, vt præter alios notabiliter ait Caiet. in 2.2. q. 88. art. 3. col. 3. vers. in eadem responsione. Tum quia nemo, quem meminerim, dicit sufficere refutationem solius Generalis, non reddita saltem causa sufficiente, quare omnia monasteria suæ religionis
3 debeant eum refutare. Tum quia, sicut acceptatio & admissio volentis ingredi religionem pertinet ad prælatum, & conuentum, secundum gloss. communiter recep. in cap. fin. de reg. lib. 6. ita etiam refutatio volentis ingredi pertinet ad eosdem, & non ad solum prælatum, nec ad solum conuẽtum: contrariorũ enim eadem est disciplina: & ita refutatio Generalis nõ videtur sufficere. Tum quia vbi supra Caiet. quem nos quoque vbi supra sequimur, satis in terminis videtur decidere hoc, quatenus ait ex natura voti (nisi restringatur saltem tacite ab intentione vouentis) obligari eum, qui vouit in genere religionem, ad requirendas omnes religiones, & omnia monasteria eorum etiam extra, & aliorum regnorum: per quod præsupponit non sufficere refutationem etiam Prouincialis, nec omniũ Prouincialium vnius vel alterius regni; & consequenter nec refutationem prælatorum ordinis. Tum denique quod Generalis posset eum refutare odio, amore, precibus, vel sordibus ad id motus, ad quod non mouerentur conuentus, & prælati minores, ad quos spectat admissio, vel refutatio volentium ingredi. Quamquam fateor, Generalem, immo & Prouincialem, causa cognita, & partibus auditis, posse suis subditis iubere, ne reciperent talem, vel talem ad sua monasteria; eo quod ob talem vel talem causam iudicauit eum esse indignum, qui recipiatur: quamquam item credã, eum qui refutatus est à maiori parte prælatorum, & conuentuum sui regni, vel magnæ prouinciæ, ex æquitate iudicari posse absolutum, si ob aliquam rationem probabilem fuisset repulsus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Conditionale votum obligare videtur, quando per vouentem stetit quo minus conditio adimpleretur. fallit, quando conditio non pendet à sola voluntate vouentis. num. 2. item & quando vouens voluit conditionem vere & non per fictionem adimpleri, licet non sit impleta. num. 3.*

4 *Religionem ingredi intra certum tempus vouens per illius lapsum non liberatur.*

CONSILIVM XXIX.

PASCHASIVS, qui vouit infra triennium ingredi religionem, si interim fieret grammaticus sufficiens ad ordines suscipiendos, an teneatur ingredi lapso triennio, si non didicit grammaticam, esto quod non desierit eam discere eo fine, vt non intraret religionem?

1 Pro parte affirmante facit l. iure ciuili. ff. de condit. & demonstrat. quæ habet conditionem censendam esse impletam, cum per eum, ad quem pertinet impleri, stat quo minus impleatur: & ad præfatum vouentem pertinebat implere præfatam conditionem, & per eum stetit quo minus impleretur, quia non studuit grammaticæ discendæ. Facit etiam regul. cum non stat. de reg. iur. lib. 6. arg. à contrario sensu.

2 Pro parte vero negante facit, quod regula illa in præfata l. iure ciuili posita, non habet locum, quando promittens voluit conditionem vere, & non per fictionem adimpleri, vt determinat Bald. in l. si pater. q. 3. C. de condit. instit. & Bart. in l. vterque. sub fin. ff. de condition. institut. & consulens videtur habuisse voluntatem, vt conditio impleretur vere, & non per fictionem; etiam si casu euenerit, vt non fuerit impleta.

3 Secundo facit, quod illa reg. præf. l. iure ciuili. limitatur, quando conditio pendet à libera voluntate promittentis, per l. centesimis. §. si ita stipulatus. ff. de verb. obligat. vbi Ias. notab. 3. post Alex. eam limitauit: & conditio illa discendi grammaticam videri potest non pendere à sola & libera voluntate huius vouentis, & consulentis.

4 Sed quod facit hac in re difficultatem, est, quod vouens ingredi religionem intra triennium, non videtur liberandus ab ea intranda per lapsum triennium: quia terminus ille non videtur positus causa finiendæ obligationis, sed potius causa incipiendæ executionis. Qui enim promisit dare ante Kal. Iulias, non liberatur lapsu illarum Kalendarum, immo tunc incipit necessitas exequendi promissum. Vnde videtur adhuc teneri.

Vide etiam sequens Consilium.

SVMMARIVM.

1 *Religio S. Ioannis latior est religione Prædicatorum mendicante: ideo qui hanc ingredi vouit, illam ingrediendo, voto non satisfacit.*

2 *Vouens scholasticus ingredi religionem, si peruenerit ad scientiam ingressui necessariam, si ob ægritudinem vel aliam iustam causam ad illam non potuit peruenire, liber est à voto; secus si per ipsum stetit.*

CONSILIVM XXX.

AN SCHOLASTICVS 16. annorum vouens ingressum ordinis Dominicani, si perueniret ad scientiam necessariam ingressui illius ordinis, & reiectus ob insufficientiam, & relinquens studium teneatur ad ingrediendum eam, & an possit ingredi religionem S. Ioannis?

1 Ad hanc quæstionem præmissam, & ad aliquot alias solo verbo propositas, respondeo primo, certum esse votum valere.

Secun-

Secundo, quod non impletur illud per ingressum religionis S. Ioannis, quæ videtur laxior regula Dominicanorũ, quæ est mendicans & strictior, ad quam votum obligauit.

Tertio, quod votum fuit conditionale, si perueniret ad scientiam necessariam ingressui ordinis Dominicani.

Quarto, quod non videtur satisfecisse voto, eo solo quod ab vno solo monasterio fuit repulsus.

2 Quinto, quod decisio huius quæstionis, quæ mihi difficilis est, videtur pendere ab alia, scilicet an conditio præfata censeatur impleta, eo quod per eum stetit quo minus adimpleretur, iuxta l. iure ciuili. ff. de condit. & & demonst. & cap. imputari. & cap. cum non stat. de reg. iur. lib. 6.

Sexto, quod si per præfatum D. consulentem nõ stetit quo minus adimpleretur conditio, eo quod ob ægritudinem, vel aliquam aliam iustam causam non potuit continuare studium grammaticæ, quod cœperat, non tenetur adimplere votum; quia non adimpletur conditio, sub qua vouit; & dispositio conditionalis non obligat, donec conditio adimpleatur, cap. si pro te, cum similibus de rescrip. 2

Septimo, quod si consulens noluit studere, cum posset, & procurauit nescire, vel obliuisci quæ sciebat, ne ingrederetur religionem, vel si contigerit eum scire & discere necessaria ingressui, tenebitur ingredi ad gloriam Dei, qui nos, &c.

SVMMARIVM.

1 *Votum qui commutare valet, pœnam ob illius fractionem iam incursam remittere nequit.*

CONSILIVM XXXI.

VTRVM habens potestatem commutandi certa vota, queat dispensare super voto pœnali quo ad pœnam?

1 Respondetur quod non; quia aliud est commutare, aliud remittere pœnam ob fractionẽ voti; & à diuersis & separatis non fit illatio, nec bona argumentatio, l. Papin. ff. de minorib. cap. ad audientiã. de decim. Verum tamen est, quod si ante pœnam incursam fieret cõmutatio, non incurreretur pœna: quia non frangitur votum iam per commutationem sublatũ; quod enim non est, non potest frangi, nec dissolui, cap. ad dissoluendum. de despons. impub. & priuatio præsupponit habitum, l. decem. de verb. oblig.

SVMMARIVM.

1 *Voto pœnali commutato, non censentur commutatæ pœnæ prius incursæ, quas nec condonare potest, qui etiam ex iobelæo potest vota commutare.*

2 *Accessorium tum naturam sequitur principalis, cum eadem ratio militat.*

2 *Principali sublato, & accessoriũ illud cẽsetur sublatũ, quod sine eo cõsistere nequit.*

CONSILIVM XXXII.

ANNIBAL vouit se facturum quasdam eleemosynas, si amplius cũ certa muliere rem haberet; & quia postea habuit frequenter, pe-

tijt à Papa commutationem illius voti, & condonationem pœnarum: qui commutationem pœnarum incursarum fecit, cum clausula, *Firmo manente voto quo ad futura*. qua gratia non fuit vsus; immo iterum & sæpius contrauenit voto: sed postea alius confessarius, virtute Iobelæi ab alio Papa concessi, commutauit ei prædictum votum in dotationem cuiusdam virginis pauperis, nulla facta mentione de firmitate voti quo ad futura, neque de condonatione pœnarum antiquarum incursarum. Quæritur, an videantur condonatæ pœnæ antea incursæ.

1 Videtur quod non. Tum quia aliud est obligatio soluendi pœnam iam incursam ratione violati voti, & aliud votum ipsum: & in Iobelæo prædicto Papa concessit confessarijs facultatem commutandi vota, nulla facta mentione de condonatione obligationis ad soluendas pœnas iam incursas. ergo non poterant confessarij condonare obligationem soluendi eas: quia à diuersis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minor. & cap. ad audientiam. de decim.

2 Nec obstat dicere, quod accessorium sequitur naturam sui principalis, iuxta reg. accessorium. de reg. iur. lib. 6. & ibi per gloss. citatam: cum, vt ait in d. regula Ioan. And. recep. intelligitur illa de accessorio producente, & producto, deriuante, & deriuato, qualis videtur prædicta obligatio: & quod sublato vel confirmato principali censetur sublatum vel confirmatum accessorium, iuxta doctrinam Lapi, relati per Ioan. And. & Franc. in d. reg. accessorium. pro quibus est aptus contextus in l. 1. de pecul. leg. & quod obligatio prædicta pœnam soluendi videtur esse accessorium ad votum seruandum: non, inquam, hæc obstant. Tum quia ea intelliguntur de accessorio, quod non potest consistere sine principali: at obligatio ad pœnam soluendam consistere potest sine voto, & post votum solutum, vel dispensatione sublatum, vt palam est. Tum quia votum non producit illam pœnam, sed fractio voti, quæ est res contraria voto. Tum quia, quidquid inuoluant gloss. & Doctores in d. reg. accessorium. vario modo illam limitando, & extendendo; verus intellectus eius videtur esse, quod tum demũ accessorium sequitur naturam sui principalis, cum eadem ratio militat in vtroque, & non quando est diuersa. quod satis colligitur ex cap. debitores. & cap. cum contingat. de iureiur. & authen. sacramenta puber. C. si aduers. venditio. & l. 1. & 2. ff. de pecul. leg. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Votum de intranda vna religione commutat, & non relaxat Papa, si petenti dispensationem respondet vt aliam intret.*

CONSILIVM XXXIII.

AN PAPA, qui rogatus super dispensatione voti de intranda religione Capucinorum, respondit vt ingrederetur aliam religionem, videatur dispensare super voto, ne teneretur illo, vel commutasse illud in aliud?

Respon-

1 Respondeo, quod Papa non videtur dispensasse, sed tantum commutasse: quia non est præsumendum Papam frustratorie respondisse, arg. cap. commissa. §. fin. de elect. lib. 6. & si responsio prædicta intelligeretur de dispensatione, & non commutatione, frustranea fuisset, & nullius effectus adiectio illa de intranda alia religione; cum nihil aliud operaretur, quam, quod, si vellet, ingrederetur aliam religionem, quod poterat facere sine vlla Papæ concessione: & frustra precibus impetratur, quod iure communi conceditur, l. 1. ff. ad municip. gloss. solemn. cap. 1. de rescrip. cui consequens est præfatum consulentem teneri ad intrandam aliquam religionem in genere. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Votum dandi pecuniam ecclesiæ alicuius certi sancti iuste potest Pontifex concedere vt conuertatur per vouentem in alios pios vsus.*

2 *Donatio facta alicui cum adiectione, vt eam alicui tertio det, volente donatore, & donatario principali, reuocari potest.*

CONSILIVM XXXIV.

QVIDAM nobilis iuuenis habens coniugem iuuenem infirmam, & morti proximam turbatus dolore vouit cuidam sancto mille scuta, si vxor conualesceret, quæ conualuit. Deinde superuenit mors patris eiusdem iuuenis, qui reliquit multa debita, & filiam virginem indotatam, & natæ sunt eidem iuueni duæ filiæ. Quæritur, an Papa iuste possit commutare illa mille scuta in dotem sororis pauperis, & filiarum suarum, attento quod bona vouentis vix valebant quatuor millia scuta.

Pro parte negatiua facit, quod ecclesiæ quæsitum fuit ius ad illa mille, l. qui Romæ. §. Flauius Hermes. ff. de verb. oblig. & l. quoties. C. de donat. quæ sub mo. & id quod nostrum est sine consensu nostro auferri non potest, l. id quod nostrum. ff. de reg. iur. & ita videbatur necessarius consensus ecclesiæ.

Pro parte vero affirmatiua facit primo, quod Papa potest relicta in ali-
1 quos vsus pios conuertere in alios, clem. quia contingit. de relig. domi.

Secundo, quod votum principaliter fit Deo, etiamsi fiat sancti; quia est actus latriæ, S. Tho. 2. 2. q. 88. art. 5. & est promissio facta principaliter Deo secundum eumdem in 4. dist. 38. q. 1. art. 1. ad 5.

2 Tertio, quod donatio alicuius rei facta principaliter alicui cum adiectione, vt eam det alteri tertio, potest reuocari quo ad illum tertium volente donatore, & donatario principali, vt est casus singularis in d. l. qui Romæ. §. Flauius. & ibi tenet expresse Bart. fere ab omnibus receptus, & latius confirmat Iason, & nos tenuimus in tract. de reditibus ecclesiast. q. 1. mon. 71. atqui donatarius principalis Deus est, vt supra dixi, qui videtur velle, volente iusta de causa Papa eius Vicario. & ita teneo.

SVMMARIVM.

CONSILIVM XXXV.

VIR quidam egregie doctus narrat se vouisse frequenter ingressum religionis, & intrasse illam sexies, & ante finitos annos nouitiatus & professionem exijsse, & nihilominus impugnari cogitatibus auertentibus eum à religione, eo maxime quod abest ab eo alacritas, & deuotio prosequendi eam & perseuerandi; licet etiam putet se vouisse perseuerantiam in aliqua religione faciendam, & propendeat in persuasionem quod non saluabitur, si in statu sæculari moriatur: & quærit quid ei sit faciendum.

1 Respondeo primo, opus esse illi commendare se humillime & submississime Deo Opt. Max. implorata in id ope Virginis Matris, & Angeli sui custodis, vt conferatur ei donum constantiæ ad perstandum in recte cogitatis, & sibi recte consultis, mediante totius Ecclesiæ Christianæ precatione Dominicæ 8. post Pentecosten: *Largire quæsumus Domine seruo tuo spiritum cogitandi quæ recta sunt, propitius & agendi: vt qui sine te esse non potest, secundum te viuere valeat.*

2 Secundo, persuadere sibi id, quod tota Ecclesia Christiana Catholica Romana firmissime persuasum habet, vota licita & honesta esse omnino implenda, vel certe auctoritate legitima iusta de causa relaxanda esse, vel commutanda, iuxta illud, *Vouete, & reddite Domino*. psal. 75. quorum prius, scilicet, *Vouete*, consilij est, secundum præcepti, vt declarat Innoc. III. in cap. magna. de vot. cuius rationem reddit S. Tho. ab omnibus receptus 2. 2. quæst. 88. art. 3. scilicet; quia displicet Deo infidelis promissio, Eccles. 5.

3 Tertio, quod votum intrandi religionem à Sede Apost. approbatam est licitum, & sanctum per totum tit. de regular. immo melius est mediante voto ingredi, quam sine illo, vt probat S. Thom. recep. 2. 2. quæst. 189. artic. 2.

Quarto, quod magis obligat votum de perseuerando in religione suscepta, quam de intrando eam, vt nos probamus contra Dom. Sot. in Manu. confess. cap. 12. num. 47. & consequenter D. consulens non solum est obligatus ad intrandam religionem, quia vouit eam intrare; sed etiam perseuerare in illa, & facere professionem; nisi Papa relaxet ei illam obli-

gationem

gationem dispensando iusta de causa, vel commutando iuste, cap. non est. iuncta gloss. de voto.

4 Quinto, quod satagat vitare & abijcere à mente sua cogitatus illos, qui terrent eum proponendo grandia onera & labores, quæ oportet subire in seruanda religione: quoniam si recte res perpendatur, maiora oportet sufferre extra illam decenter viuendo, quam intra illam humiliter sese Christo, & ob eum alijs prochristis & prælatis subdendo: quia compertum est suauiorem esse religiosis vitã religionis humiliter absque ambitione seruiendo, & obediendo, quam sæcularibus suam sæcularem decenter & caste viuendo: & si placeat D. consulenti, videat ea quæ nos scribimus in comment. de regul. super cap. cui portio. 12. q. 1. in principio de dispositione, quam debet habere religionem intraturus, & persuadeatur quod religiosorum vitam non tantũ facit horrendam arctio eius, & paupertas, quantum ambitio, & cupiditas in ea dominandi, & habendi quibus imperet & gratificet.

5 Sexto, quod reputet, & conferat secum curas, labores, & onera, quæ patiuntur Papa, Cardinales, & alij ecclesiastici prælati, & Reges, Principes, ac alij diuersi sæculares, cum curis religiosorum, præsertim simplicium, & carentium dominatu, & regimine; & certe inueniet longe placidiorem & suauiorem esse vitam horum, quam illorum: modo sit eis victus ad sustentandam vitam sufficiens. Reputet item secum illos senarios, quibus apud Baptistam Mantuanum in Parthenice Mariana lib. 2. post principium vtitur illa gloriosissima, sed tunc mæstissima B. mater Reginæ cælorum Anna, per quæ reducat in memoriam nullum esse in hac vita statum felicem, & quod cuilibet imminent multæ infelicitates: &, cum hoc legerit, ne grauetur legere totam orationem præcedentem, & aliam, quam ipsa ead. Anna egit apud eumdem Baptistam in lib. 1. eiusd. Parthenices, dum sic prope finem concludit, *& certe breuis est felicior æui.*

Septimo, quod licet quatuor hæc supradicta sint certissima, arbitror tamen prædicto D. consulenti conuenientiorem futuram esse vitam clericalem sæcularem ob experientiam, quam habet suæ in permanendo in religione inconstantiæ; & adiuto ope diuina abigere illam satanicam tentationem, qua Satan ipse nititur persuadere ipsi contra omnem veritatem, non posse vitam æternam consequi finiendo temporalem in statu sæculari; cum in introitu Missæ huius Dominicæ post Pentecost. 10. habeatur illud, *Iacta cogitatum, &c. & non dabit in æternum fluctuationem iusto*, præsertim adeo erudito, & maximo timore filiali timenti Deum, qui nos omnes sua misericordia saluet. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Ludus triplex, honestus virtutis, venialiter malus, & malus mortaliter.*
1 *Votũ non ludendi ludo honesto, seu virtutis, non obligat, quia vltra bonos mores.*
2 *Votum non peccandi venialiter obligat, sed iuste potest relaxari.*
3 *Votum de non ludendo ludo mortali non videtur relaxandum: sed ex causa, vt mi-*

uus peccet, in melius, vel æque bonum, arbitrio præsidentis commutari, immo & dispensari potest. num. 4. & seq.

3 *Dispensatio fieri debet ad Dei honorem augendum in persona vouentis, vel vtilitatem Ecclesiæ.*

4 *Peccaturo suaderi potest, vt minus peccatum peccet. & num. 2.*

6 *Causa iusta dispensandi super voto continentiæ est tanta propensio vouentis in luxuriam, quod æque peccabit, ac si non vouisset. & nu. 5.*

CONSILIVM XXXVI.

VOVENS non ludere, an iuste possit à Papa absolui ab obligatione voti, ea de causa, quod est nobilis, & veretur se non seruaturum votum in exercitu, vel curia, vbi magna est ludendi consuetudo inter homines sui ordinis?

1 Respondeo primo, triplicem esse ludum; primum honestum, seu virtuosum, siue actum virtutis eutrapeliæ, & recreationis honestæ; secundum malum venialiter tantum; tertium malum mortaliter, vt tradimus in nostro Manu. confess. cap. 20. post principium sequuti S. Thom. 2. 2. q. 168. art. 3. & 9.

Secundo respondeo, quod votum de non ludendo, quatenus includit primam speciem ludi, non obligat, quia est contra bonos mores, argum. cap. in malis. 22. quæst. 4. & cap. non est obligatorium. de reg. iur. lib. 6.
2 quatenus autem includit secundam speciem ludi, obligat; quia est votum honestum. sicut enim omne votum peccandi venialiter est malum, cap. si aliquid. 22. quæst. 4. adiuncta gloss. ita omne votum non peccandi venialiter est bonum: quia quod operatur propositum in proposito, operatur oppositum in opposito, cap. sciendum 8. q. 1. & l. & si contra tabulas. ff. de vulgari. & ita iuste videtur posse relaxari ob prædictam causam: quia videtur licitum esse consulere minus peccatum volenti peccare maius, ne illud peccet, cap. si quod verius. 33. q. 2. & Papa tollendo votum de non ludendo venialiter videtur consulere ne peccet mortaliter, quia tollit occasionem peccandi mortaliter contraueniendo voto: quia prudentis est occasionem probabilem peccandi mortaliter fugere, iuxta illud Apost. 1. Corinth. 6. *Fugite fornicationem.*

3 Tertio, quod maius dubium est de præfato voto, quatenus tertiam speciem ludi attingit: quia pro parte negante facit, quod pro absolutione à tali voto non videtur tolli occasio peccandi mortaliter: quia etiam sublato per dispensationem voto remanet peccatum mortale, quod vouit non facere. Tum quia datur occasio liberius peccandi, quæ non est danda, l. conueniri. ff. de pact. dotalib. cap. ex parte. de consuet. Tum quod non videtur esse iusta causa relaxandi votum de non fornicando, propensio vouentis ad fornicandum, & timor, quod non seruabit illud: quia, vt ait S. Thom. 2. 2. quæst. 88. art. 12. in corpore quæstionis, omnis dispensatio petita à prælato debet fieri ad honorem Dei & D. N. Iesu Christi augendum in persona vouentis, vel ad vtilitatem Ecclesiæ, quæ est ipsius corpus; quorum neutrum videtur inueniri in huiusmodi

modi dispensatione. Tum quia eadem causa non operatur contraria, contra l. vbi repugnantia. ff. de reg. iur. & l. rem legatam. ff. de adimen. leg. & cap. solicitudinem. de appell. ergo causa, quæ operatur obligationem voti, non operabitur solutionem eiusdem: quod in specie dixit Sot. lib. 1. q. vlt. de iust. & iure.

Pro parte vero affirmante facit, quod absolutio præfati voti possit fieri per commutationem in maius, vel æque bonum arbitrio præsidentis: quia per dicta vtriusque Thom. vbi supra, & Soti lib. 7. q. 4. art. 3. commutatio voti non requirit causam obstantem executioni eius, sed sufficit quod sit melius id, in quod commutatur. Tum quia recte ac bene facit, qui commissuro alterum de duobus peccatis consulit vt committat id, quod est minus, d. cap. si quod verius. 33. q. 2. quæ videtur recepta sententia: & nos loquimur de commissuro aliquid, quod non solum est peccatum per se, sed etiam quia est contra votum: ergo recte faciet, qui per suam dispensationem efficit vt paratus cōmittere duplex peccatum, vel vnum cum circumstantia fractionis voti, peccet vnum, quod careat tali circumstantia voti.

5 Tum quia proxime dictum est posse prælatum dispensare super voto non peccandi certum peccatum veniale, ea de causa quod minus peccabit peccando illud sine violatione voti, quam cum illa: ergo eadem ratione poterit bene dispensare super voto non peccandi quodpiam mortale, vt minus peccet peccando illud sine fractione voti. Tum quia sacra Pœnitentiaria frequenter solet admittere pro causa, vel parte causæ dispensandi super voto castitatis, quod qui vel quæ vouet, valde vrgetur grauibus stimulis carnis ad fornicandum; eo quod reputet esse bonum ei liberari à peccatis venereis cum fractione voti per sanctum matrimonium, iuxta illud Pauli ad Corinth. 7. *Melius est nubere, quam vri*. Per quæ posteriora argumenta videtur tenenda hæc pars posterior.

Non obstant in oppositum citata. non quidem primum: quia respondetur concedendo quod per illam dispensationem non excusatur vouens omnino à peccato mortali: sed negando quod non excusatur à maiori mortali, quæ excusatio est sancta; cum, vt prædictum est, sancta sit illa exhortatio facta ei, qui paratus est peccare alterum de duobus, vt peccet eorum minus, per præfatum cap. si quod verius. & recep. sententiam, pro qua facit & illud præfati Pauli, *Melius est nubere, quam vri*.

Ad secundum respondetur negando quod detur occasio inordinata liberius peccandi, eo quod aliqua occasio detur minus peccandi: quia immo satis ordinata, eo quod vitatur maius peccatum.

6 Ad tertium etiam negando quod non sit iusta causa dispensandi super voto ad non fornicandum, quando perinde vouens fornicatur, ac si non vouisset: quia, vt dictum est, illa dispensatio retrahit à maiori peccato ad minus: quod videtur sufficere ad dispensandum, per prædicta.

Ad quartum respondetur concedendo quod vna & eadem causa non operatur contraria vno & eodem respectu considerata; sed sic considerata diuerso respectu: vt passio D. N. Iesu Christi, quam hoc tempore

maio-

maioris hebdomadæ ope diuina nitimur venerari, lætificat, quatenus eam sponte passus est: & nos contristat, quatenus eam infideles inflixerunt, iuxta illud, *Actio displicuit, passio grata fuit.* quod post alios retulit glo. cap. 7. de consec. eccl. lib. 6. & multæ medicinæ prosunt vno respectu, & nocent alio. Salua, &c.

SVMMARIVM.

2 Subdiaconatum esse ordinem non quidem participatiue, vt putauit Durandus, sed integre, & iure diuino, vt cætera sacramenta, secundũ communem, à Christo Domino institutum, verius est, nu. 1. & 7. licetq. ei sit annexum votum castitatis, quod est iuris diuini, quod ad sui obseruantiam eodem obligat iure, num. 3. & 5. sitq. solemne, quod matrimonium postea contractum irritet, nec Papa possit ius diuinum tollere, num. 6. & 13. attamen inde non sequitur, quin Papa, qui super omni iure humano dispensat, num. 8. possit secundum communem ex causa cum tali, vt ducat vxorem, dispensare. num. 3, cui etiam concordat S. Tho. num. 10. prout de facto sæpe dispensauit. num. 12. quandoquidem solemnitas voti, ex qua oritur dictum impedimentum, non iure diuino, sed humano probatur inducta. nu. 7. & 11. nec Papa dispensando facit vt manente voto & obligatione voti non teneatur vouens illud obseruare: sed ex causa, vt potest, facit vt hæc non sit materia voti; vt fit etiam, quando relaxantur iuramenta. num. 13.

3 Dispensatio voti, etiam simplicis, etiam à Papa sine causa facta, ipso iure nulla est, sicut & relaxatio iuramenti. num. 4.

9 Dispensare potest ex causa Papa cum professo, vt ducat vxorem, secundum communem Canonistarum, & nonnullorum Theologorum; licet S. Tho. & alii Theologi contrarium senserint. num. 10. & 11.

CONSILIVM XXXVII.

PETO primo, an ordo subdiaconatus sit institutus à Christo Domino, an vero sit iure tantum humano introductus.

Secundo, an summus Pontifex possit dispensare, existente causa iusta, vt subdiaconus ducat vxorem.

1 AD PRIOREM QVAESTIONEM respondeo primo, certam & indubitatam esse mihi communẽ sententiam Catholicorum Ecclesiam S. Rom. venerantem, tam Theologorum, quam Iuris vtriusque peritorum, ordinem subdiaconatus esse iuris diuini, hoc est ab ipso Deo & homine Domino nostro Iesu Christo institutum: ea ratione firma, quod omne sacramentum nouæ legis est institutum ab ipsomet Domino Deo nostro Iesu Christo, vt nouissimum Conc. Trid. definiuit sess. 7. can. 1. quod etiam ante illud communis omnium fere Catholicorum affirmauit in 4. lib. sent. dist. 1. quia nemo præter Deum potest dare virtutem producendi gratiam gratum facientem, cum solus ipse illam creare possit; & de fide Catholica est, quod ordo sit vnum de septem sacramentis conferentibus gratiam.

2 Non obstat dicere, id solum esse verum de ordine presbyterij, sed non de ordine subdiaconatus; eo quod aliqui, de quibus etiam videtur esse Durandus,

randus, tenuerunt, diaconatum; & subdiaconatum esse quidem ordines participatiue; sed non integre, vt sacerdotium: quos late refert Domin. Sot. lib. 4. sent. dist. 24. quæst. 1. art. 4. quia illud est contra communem Catholicorum opinionem, à qua (vt ait idem Sotus) temerarium esset in hac materia periculosa discedere: & respondet eius argumentis; & præfatam communem & fere omnium sententiam multis antiquioribus testimonijs confirmat Tho. Vualden. tomo 2. de sacramen. cap. 116.

3 Secundo respondeo, quod ex prædicta responsione & conclusione non infertur, sanctissimum Dominum nostrum Papam non posse dispensare vt subdiaconus ducat vxorem ex iusta causa: quia etiam omnia vota licita, etiam simplicia, sunt iuris diuini; nam ius diuinum obligat vouentes ad implenda ea, iuxta illud Psal. 25. relatum in cap. magnæ. de voto. *Vouete, & reddite Domino:* quorum prius, scilicet *Vouere*, est cõsilij; posterius vero, *reddere*, vel *implere vota*, est præcepti diuini; adeo quod dispensatio voti sine iusta causa facta est ipso iure nulla, iuxta gloss. ab omnibus receptam in cap. non est. de voto. attamen constat, Papam relaxare posse omne votum simplex ex iusta causa; immo esset error dicere contrarium, cap. 1. cap. non est. cap. magnæ. & per totum titul. de voto. Iuramenta

4 item sunt iuris diuini, & non qualis qualis, sed secundo præcepto Decalogi seruanda; & adeo quidem, quod relaxatio eius sine iusta causa facta est ipso iure nulla, iuxta gloss. ab omnibus receptam in cap. quanto. de iureiuran. attamen quotidie ex iusta causa relaxantur per superiorem; adeo quod error esset dicere id fieri non posse, cap. si Christus. cum ei adnotatis, de iureiuran.

5 Tertio, quod non solum non sufficit aliquid esse iuris diuini, ad hoc vt non possit Papa dispensare, sed etiam non sufficit obligationem adimplendi vel non implendi esse iure diuino inductam. Nam vota & iuramenta licita non solum sunt iuris diuini, vel approbata iure diuino, sed etiam obligatio adimplendi ea est inducta & præcepta iure diuino, per supradicta.

6 AD POSTERIOREM quæstionem. Pro parte negante facit primo, quia Papa non potest tollere ius diuinum, immo vsque ad animam & sanguinem tueri debet ea quæ in Euangelio & Prophetis continentur, cap. sunt quidam. 25. quæst. 1. at subdiaconatus iure diuino habet annexum castitatis votum; ergo Papa non potest cum subdiacono dispensare vt ducat vxorem.

Secundo, votum contentum in subdiaconatu non solum impedit matrimonium, ita vt peccet mortaliter qui contrahit illud post susceptum subdiaconatum, sed etiam impedit valorem eius, ita quod ipso iure est nullum, cap. 1. qui cler. vel vouen. & vt videtur, non alia ratione, nisi quia est inducta castitas in tali ordine iure diuino, contra quod nihil potest statuere Papa.

7 Sed contrarium est tenendum. Primo quidem, quod solemnitas voti castitatis non est inducta iure naturali, nec diuino, sed humano ecclesiastico, vt est textus expressus in d. cap. 1. de voto lib. 6. tum in illis verbis,

Voti

Voti solemnitas ex sola constitutione Ecclesiæ est inuenta, id est, quamuis omnia vota obligent iure diuino, nullum tamen votum est solemne castitatis, nisi solum illud, quod ecclesiastica constitutione, & iure humano ecclesiastico est tale. Tum quatenus habet matrimonium fuisse institutum ab ipso Deo in Paradiso, & in statu innocentiæ, significando solemnitatem voti castitatis ab Ecclesia post aduentum Christi fuisse inductam. Tum alijs verbis, quibus expresse dicit, solo voto castitatis solemnizato per religionis professionem, & ordinis sacri assumptione annullari matrimonium post votum castitatis contractum; non quidem eo solo quod votum castitatis impediat iure diuino contrahere matrimonium; sed quia iure humano est addita ei virtus solemnitatis, per quam id potest facere; & ita ille textus irrefragabiliter probat, quod licet omne votum castitatis perpetuæ licitum iure diuino prohibeat contrahere matrimonium, sicut omne aliud votum licitum obligat iure diuino vouentem ad implendũ quod vouit; tamen illa vis, quam habet votum castitatis solemne factum per ordinem sacrum, vel sacram professionem, non inest ei iure naturali, neque diuino, sed iure humano ecclesiastico.

8 Secundo, quod est conclusio certa, & de fide Catholica, quod Papa potest dispensare circa omne ius humanum, cap. cuncta per mundum. 9. quæst. 3. cap. proposuit. de concess. præb. & tradunt omnes in cap. quæ in ecclesiarum. de const. & sunt multi canones de hac re 25. quæst. 1. & 2. adeo quod iudicaretur hæreticus, qui contrarium teneret. At constat, solemnitatem voti castitatis in subdiaconatu tacite contentam esse iure humano inductam; ergo poterit super ea iusta de causa Papa dispensare.

Tertio, quod gloss. & Innocen. recepti ab omnibus canonum peritis in
9 cap. cum ad monasterium. §. fin. de statu monach. tenent posse Papam dispensare iusta de causa, vt monachus legitime & sancte professus regulam monachalem ducat vxorem, vt etiam nos post alios tradimus in Manu. confess. cap. 12. nu. 75. licet S. Thom. contrarium teneat in 2. 2. q. 88. art. 11. vt plerique sentiunt; quamuis ibid. Caiet. eum aliquo modo conciliet cum communi, & multo neruosius doctissimus Michael Medina Franciscanus in lib. de continen. sacro. Ergo eadem, immo maiori ratione poterit Papa dispensare super voto continentiæ contento in subdiaconatu.

10 Quarto, quod non solum omnes Canonistæ, & etiam omnes qui Canonicam scientiã cum sapientia Theologica coniunxerunt, sed & prædicti magni Theologi, Caiet. quidem ordinis Prædicatorum, & Medina ordinis Seraphici Franciscani, affirmant posse Papam dispensare super voto solemni religionis; immo omnes Theologi, & Canonistæ, & Iuristæ asserunt cum ipsomet S. Thom. in d. art. 11. quod Papa potest dispensare in voto facto solemni per susceptionem sacri ordinis, etiam sacerdotij; ergo à fortiori super voto contento in subdiaconatu.

11 Quinto, quod ipsemet S. Tho. vbi supra reddendo rationem quare potest dispensare Papa super voto sacri ordinis susceptione solẽnizato, & non super voto monachali, ait votum ordini sacro annexum esse annexum ei

acci-

accidentaliter ſtatuto Eccleſiæ, & iure humano: quem quo ad hoc omnes tam Theologi, quam Canoniſtæ ſequuntur. Cum ergo votum ſubdiaconatus ſolemnizetur per ſuſceptionem ſacri ordinis, palam eſt S. Tho. & omnes Theologos, & Canoniſtas affirmare, poſſe Papam ſuper voto caſtitatis ſubdiaconatus diſpenſare.

12 Sexto, quod frequentiſſime ſummi Pontifices diſpenſauerunt ſuper voto ſolemnizato per ſuſceptionem ſubdiaconatus, & diaconatus, in Hiſpania præſertim, vbi etiam nos cognouimus diſpenſatos, & in Italia, vt frequenter audiuimus: & me ſupplicante fel. recor. Greg. XIII. diſpenſauit cum quodam nobili viro ex cauſis iuſtis, vt non obſtante ſubdiaconatu poſſet ducere vxorem, & duxit. Quibus rationibus concluditur non eſſe dubitandum S. D. N. habere poteſtatem diſpenſandi iuſta de cauſa ſuper voto ſolemni caſtitatis in ſubdiaconatu incluſo.

13 Non obſtant in contrarium adducta. Non quidem primum: ad quod concedimus primo non poſſe quidem Papam tollere ius diuinum; ſed negamus non poſſe iuſta de cauſa diſpenſare, vt quotidie diſpenſat, in votis & iuramentis, quæ ſunt iuſſa etiam præceptis decalogi, vt omnes tradunt poſt Innocen. in cap. quæ in eccleſiarum. de conſt. & in 3. ſenten. diſt. 37. & in reſponſo ad priorem quæſtionem latius eſt dictum. Papa enim non facit, vt manente obligatione & voto iſte non teneatur ſoluere votum, aut iuramentum adimplere, ſed facit vt in hoc caſu hæc non ſit materia voti, quod poteſt facere: & hoc non eſt tollere ius diuinum. Secundo reſpondemus, verum quidem eſſe, ſubdiaconatui annexum eſſe votum caſtitatis ſolemne; ſed nego quod illa ſolemnitas ſit inducta iure diuino, vt expreſſe habetur cap. 1. de voto, lib. 6.

Ad ſecundum reſpondetur negando, quod ratio, quare votum caſtitatis ſolemne impediat & dirimat matrimonium contractum, ſit quod iure diuino prohibeatur, ſed quod ſolemnitas voti caſtitatis eſt inducta iure humano, vt eſt textus expreſſus in d. cap. 1. de voto, lib. 6. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Papa (contra ſententiam, quæ attribuitur S. Tho.) ex cauſa diſpenſat, vt monachus matrimonium contrahere poſſit. & num. 9.*
1 *Matrimonium ſtatui ſacerdotali repugnare videtur. & num. 2.*
2 *Repugnantia vt ſimul ſtent, efficere nequit Papa.*
2 *Sacrorum miniſterium ſummam munditiem & attentionem requirit, quas tamen coniugati habere etiam poſſunt. & num. 13.*
3 *Sacerdotium noui teſtamenti mundius, quam veteris, miniſtrandum.*
4 *Papa nequit ſuper lege diuina, ſed ſic ſuper humana diſpenſare. num. 6.*
4 *Traditio illa habetur pro lege diuina, quam Apoſtoli verbo vel facto, vt à Chriſto, non autem tamquam à ſeipſis latam promulgauerunt: prima indiſpenſabilis, ſecunda non. & num. 14.*
4 *Traditio Apoſtolica ſacerdoti matrimonium contrahere vetare videtur.*
5 *Ordinatus ſacris, ſi matrimonium contrahat, eſt deponendus.*
6 *Deo res ſemel dicata ad humanos vſus non poteſt transferri, ex graui tamen cauſa ab ha-*

ab habente potestatem potest, num. 16. non tamen in illum qui sit contrarius sui natura vsui diuino, in quem fuit dicata. num. 17.

6 *Lex clericis matrimonium prohibens cum sit humana, est dispensabilis. nu. 15.*

6 *Sacerdotibus veteris legis matrimonium contrahere licebat.*

8 *Sacerdotium, & coniugium concurrere in vno homine post Euangelium potuerũt, & nunc possunt, vt est apud Orientales. & num. 10. 12.*

9 *Monachus ex dispensatione Papæ potest desinere esse monachus, ita vt exuto monachatu possit contrahere matrimonium.*

9 *Papa secundum omnes ex causa dispensare potest cum presbytero, vt vxorem ducat, & etiam cum Episcopo, & Archiepiscopo. num. 18.*

10 *Continentia ordinis sacri non est de essentia, nec tã ei annexa, vt separari nequeat.*

11 *Dispensauit sæpius Ecclesia, vt liceret subdiaconibus, diaconibus, ac etiã monacho, qui simul erat & archipresbyter, vxorem ducere.*

12 *Papa ex plenitudine potestatis dispensare potest ex causa cũ presbytero, vt matrimonio contracto, ac etiam sacerdotio, diuersis tamen temporibus, vtatur.*

16 *Calice, & alio vase consecrato in necessitate ad bibendum vti possumus.*

16 *Sacrã rem assumere, vt mediũ necessarium ad componendã confirmandamq. pacem vel fidẽ alicuius magni populi, non est eã assumere in profanos vsus, sed sanctos.*

17 *Papa dispensare potest, vt sacerdos, & monachus citra irregularitatem prælientur, & causas criminales exerceant.*

19 *Ordinibus sacris consecrati omnes, siue sint subdiaconi, siue quiuis alij superiores, eadem lege ad continentiam obligantur, eademq. specie peccati peccant omnes; nec ordinum diuersitas addit qualitatem necessario confitendam: licet qui in superiori sunt ordine, grauius peccent.*

20 *Continentiæ perpetuæ bono etsi nihil videatur melius, tamen meliora reperiuntur, maxime si bonum publicum concernant. & num. 21. 22.*

20 *Bona certa sunt incertis meliora; sed hoc, si cætera sint paria. & num. 22.*

21 *Voluntaria Deo inuoluntarijs gratiora, cum cætera sunt paria. & num. 22.*

21 *Dispensandi iusta causa adest, cum votum maius bonum impedit.*

22 *Obedientia voluntas propria, victimis aliena caro mactatur.*

CONSILIVM XXXVIII.

QVAERITVR primo, an Papa iusta de causa possit dispensare, vt presbyter rite ordinatus ducat vxorem.

Secundo, an etiã possit facere vt id liceat Episcopo, vel Archiepiscopo.

Tertio, an in casu occurrenti sit iusta causa id faciendi.

1 AD PRIMAM RESPONDEO, partem eius negatiuam tenere Iodocum Clicthoueum de continentia sacerdotum cap. 13. & Ioan. Maior. in 4. lib. sent. dist. 38. q. 3. col. 6. & seq. & Mich. à Medina lib. 5. cap. 7. de sacror. homi. conti. Pro quibus facit primo opinio, quæ adscribitur S. Tho. in 2. 2. q. 88. art. 11. nempe, q nulla ex causa potest Papa dispensare, vt monachus contrahat matrimonium, per c. cum ad monasterium. 6. fi. de sta. mon.

Secundo, quod status coniugalis videtur repugnare statui sacerdotij, & sacri ordinis, vt significat Innoc. III. in cap. diuersis fallacijs. de cleri. coniug. dum consultus de quibusdam clericis coniugatis volentibus beneficia ecclesiastica retinere, sic ait: *In horum conuersatione cithara accõ psal-*

psalterio male concordat. Cum ergo vir cogitet quomodo placere possit vxori, & ideo minus quæ Dei sunt valeat cogitare, cum quasi diuisus in duo plenam sui nõ habeat potestatem, vt ei, à quo stipendium recipit, plenius famuletur. At Papa non potest efficere, vt repugnantia & contraria simul se compatiantur, l. vbi repugnantia. ff. de reg. iur. cap. solicitudinem. de appell.

2 Tertio, quod ministerium sacrorum ordinum summam requirit munditiam, iuxta illud Leuit. cap. 19. & 20. *Sancti estote, quia ego sanctus sum*. per quod Innoc. rescribendo sancto Exuperio ait, cap. proposuisti. 82. dist. *Seruientes sacris oblationibus puros & ab omni labe purgatos sibi vindicare diuina ministeria; neque eos ad sacra officia fas sit admitti, qui exercent etiam cum vxore carnale consortium: quia scriptum est, Sancti estote, &c.*

Quarto, quod sacrum mysterium non solum munditiam summam, sed etiam summam in ministrando animi attentionem requirit, vt prædictus Innoc. vbi supra, & Cyprianus cap. quando. de consec. dist. 1. significant. At scitum est illud (quod non latuit gloss. prædict. cap. diuersis.) *Pluribus intẽtus minor est ad singula sensus.* & illud, *Qui binos lepores vna sectabitur hora, Vno quandoque, quandoque carebit vtroque.* iuxta l. nemo. C. de assesso.

3 Quinto vrget argumentum prædicti Innoc. tactum in d. cap. proposuisti. & dilatatum per Greg. cap. ante triennium. 31. dist. quod sacerdotium noui testamenti mundius, reuerentius, & attentius debet administrari, quam ministerium veteris testamenti: & quod etiam in veteri testamento sacerdotes, quo tempore ministrabant, à coniugibus abstinebant. Cum ergo sacerdotium noui testamenti sit iugiter administrandum, sacerdos eius iugiter debet à coniugio abstinere.

4 Sexto, quod Papa non potest dispensare in lege diuina, cap. sunt quidã. 25. q. 1. at lex ne sacerdos contrahat matrimonium videtur esse diuina D. N. Iesu Christi, licet non sit scripta in Euangelijs, sed tradita ab Apostolis; qualis traditio pro lege habetur diuina, vt videtur asserere August. cap. ecclesiasticarum. 11. dist. & probatur, quia multa fecit Iesus, quæ non sunt scripta, Ioan. vlt. quæ Apostoli promulgarunt verbo, & facto, non vt legislatores, sed vt legis à Christo latæ promulgatores, vt omnes fatentur: & consuetudo ac traditio ecclesiastica videtur habere, quod numquam licuit cuiquam sacerdoti coniugium contrahere, & eo, ac sacerdotio simul vti. Igitur non poterit circa eam dispensare Papa.

5 Septimo, quod omnis ordine sacro initiatus est inhabilis ad contrahendum matrimonium: adeo quod ob tale contractum deponi potest, cap. ante triennium. cum multis seqq. 31. dist.

Octauo, quod tenere contrariam partem videtur esse in fauorem hæreticorum execrantium legem inhibentem matrimonium sacris initiatis, & Catholicorum male & importune petentium; vt præfata lex abrogetur: cum qua ratione dici potest posse Papam dispensare circa eam: eadẽ concludi possit posse illum eam abrogare, & per abrogationem eius innumeris fornicationibus & adulterijs obuiare.

6 Nono, quod id quod semel dicatum Deo est, nõ potest in vsus humanos trãsferri, cap. quod semel. cũ suis concord. de reg. iur. lib. 6. neque cõsecra-

tum

tum potest, dum durat, desinere esse consecratũ, cap. comperimus. 14. q. 6.

His tamen non obstantibus, quæ vere non obstant, contrariũ est tenendum. Primo quidem, quod Papa potest dispensare circa omnem legem humanitus in scriptis, vel sine illis latam, aut inductam, cap. cuncta per mundum. 9. q. 3. cap. proposuit. de conces. præben. At omnis lex, quæ prohibet, ne sacerdos contrahat matrimonium, est humanitus in scriptis data, vel consuetudine Ecclesiastica inducta: ergo circa eam potest Papa dispensare eximendo illum, aut illum ab eius obligatione iusta de causa.

7 Secundo, quod in veteri testamento licebat sacerdotibus ducere vxores, vt palam est ex mille locis testamenti veteris, & Luc. cap. 1. & d. cap. proposuit. ex cap. licet Heli. de simon. & Christus non inuenitur statuisse contrarium; immo ipsemet elegit in Apostolos aliquos viros coniugatos, secundum omnes.

Tertio, quod nec vlla lege naturali est id prohibitum. Tum quod ante omnem legem diuinam supernaturaliter in veteri testamento datam coniugati erant sacerdotes, vt probatur cap. quam periculosum. 7. q. 1. adiuncta glo. quæ habet, quod primogeniti (non distinguendo inter non coniugatos, siue coniugatos, qualis erat Esau, cum vendidit primogenita sua Iacob, Genes. 25.) offerebant sacrificia: & successiue probat quod sacerdotes erant coniugati. Tum quia ius naturale definitur esse, quod est per se notum, aut ex eo in bonam consequentiam infertur, cap. ius naturale. 1. dist. & traditur communiter in 3. lib. sententiarum dist. 37. & à S. Thom. 1. 2. q. 94. art. 1. At non est per se notum, neque deducitur ex per se notis in bonam consequentiam, quod sacerdos non possit esse coniugatus: ergo non est dicendum id iure naturæ esse prohibitum.

8 Quarto, quod ex sacra Euangelij historia habetur, posse coniugium, & sacerdotium in eodem homine concurrere, vt cõcurrit in B. Petro omniũ Apostolorũ Principe, de cuius socru fit mentio Mar. 1. & Lucæ 4. & in Ecclesia Orientali etiam hodie concurrunt, & quidem iuste secundũ omnes in eis, qui primo contraxerunt matrimonium, & postea efficiuntur sacerdotes: quod colligitur ex epistola Pauli 2. ad Timoth. 3. & ad Titum 1. & tradunt communiter omnes in 4. sent. dist. 38. & probant multa capp. quæ adducit Gratian. in dist. 27. 28. & 31. & 32.

9 Quinto, quod communis opinio, in qua sunt Ricard. Palud. Io. Maior in lib. 4. sent. dist. 38. & gloss. Innoc. Host. Io. And. Panor. & communiter omnes cap. cum ad monasterium. 6. fin. de stat. mona. immo & Caiet. alioquin defensor acerrimus S. Tho. in opuscul. suis tomo 1. tracta. 27. tenet, Papam posse dispensare cum monacho iusta de causa, vt contrahat matrimoniũ. Quin & Sotus in lib. 7. de iust. & iur. art. 3. etiam si defendat S. Tho. qui videtur dicere contrarium, tenet tamen communem ad hunc sensum, quod potest facere Papa vt monachus desinat esse monachus, & exuto monachatu contrahat matrimonium. At omnes reputant difficilius defendere quod Papa possit dispensare cum monacho, quam cum ordine sacro insignito: ergo à fortiori poterit dispensare cum eo.

Sexto, quod etiam S. Tho. qui communiter dicitur tenere in 2. 2. q. 83.

art. 11.

art. 11. quod non potest Papa dispensare in voto solemni castitatis, expresse affirmat ibidem Papam posse dispensare cum presbytero iusta de causa, vt contrahat matrimonium: quod ipsum affirmat Caiet. & Sot. vbi supra, addentes, quod dispensatio suæ Sanct. valeret, etiam si absque iusta causa id faceret, si esset iniusta.

10 Septimo, quod continentia non est de substantia & essentia sacri ordinis, nec suapte natura illi adeo annexa est, quod separari nequeat. Tum quod nullo iure id cauetur. Tum quod per sacras litteras constat esse inuenta, & adhuc inueniri separata aliquando iuste, aliquando iniuste. Iuste quidem in Petro, & alijs, qui simul fuerunt sacrati, & coniugati, & in Orientali Ecclesia omnes, qui post coniugiũ contractum ordine sacro initiantur, vt prædictum est. Iniuste vero omnes coniugati, qui in Ecclesia Latina, post coniugium legitime contractum, sine vlla dispensatione, & sine legitimo vxorum consensu sacris initiantur; hi enim verum ordinem, & eius characterem indelebilem suscipiunt, & fiunt sacrati, c. quod quidam. 1. quæst. 1. & nihilominus sunt veri mariti suarum vxorum: ergo non sunt inseparabiliter coniuncta, & consequenter legitima potestate possunt separari. Per quam rationem S. Thom. posuit inter monachatum & presbyterium præfatam differentiam, nempe quod possit dispensare cum presbytero, non autem cum monacho.

11 Octauo, quod sacrosan. Sed. Apost. frequenter dispensauit cum subdiaconibus, & aliquando cum diaconibus, vt contraherent matrimonium, vt multi testantur, præsertim præfatus à Medina, qui in d. lib. 5. cap. 100. ait, se vidisse multas subdiaconorum dispensationes, & non paucas diaconorum. Ramirus delato sibi regno Aragoniæ, item Ramianus, qui monachus & archipresbyter erat, matrimonium ex dispensatione S. Sed. Apost. contraxit, vt testantur Palud. Caiet. & alij graues historici, quos noue citauit prædictus à Medina d. lib. 5. cap. 28. & late confutat id negantes in d. lib. cap. 32. & videtur quod Papa id fecit tamquam Vicarius Christi, assistente sibi diuina prouidentia, & habito grauissimorum virorum consilio, quod grauissima res exigebat; & ita pie credi potest non potuisse errare, iuxta doctrinam S. Tho. in quolibet. 9. art. 16. communiter receptam. Cum ergo nullo iure diuino naturaliter indito, neque supernaturaliter tradito vetentur sacerdotibus matrimonia: cumque continentia, & sacerdotium non sint inseparabiliter annexa, immo ipsiusmet D. N. Iesu Christi electione sacerdotia & coniugia in eisdem hominibus simul concurrant: cumque sacrosf. Sed. Apost. non solum cum sacris ordinibus initiatis, sed etiam cum monachis dispensauerit frequenter: cum denique S. Tho. & alij, qui mordicus tenent non posse Papam dispensare cum monacho, vt matrimonium contrahat, ingenue & expresse affirment posse dispensare cum presbytero iusta de causa, vt id ei liceat: intrepide tenendum est posse Papam de plenitudine suæ potestatis dispensare cum quolibet sacro ordine initiato, tam presbytero, quam subdiacono, & diacono, iusta de causa, vt id ei liceat.

12 Ad ea, quæ in oppositum adducta sunt, respondetur, concedendo præ-

ſatos Ioan, Clicthoueum, & Ioannem Maiorem,& aliquos alios id tenuiſſe, quos Michael à Medina videtur ſequutus in præd.lib.5. cap.7. ſed hunc eod. lib. cap. 100. declaraſſe ſuam ſententiam intelligendam eſſe in hoc ſenſu, quod non poteſt Papa diſpenſare cum presbytero, vt ita contrahat matrimonium, quod ſimul vtatur eius, & ſacrorum ordinum exercitio; non autem quod non poſſit diſpenſare,vt relicto ſacrorum ordinum exercitio poſſit vti coniugio, & actibus coniugalibus. Quæ declaratio honeſtiſſima quidem reſtrictio eſt,& digna,quæ in caſu præſenti ſuſcipiatur, & ſeruetur. Quamquam profecto rationes pro noſtra parte adductæ probant, quod ſtricto iure Papa de plenitudine poteſtatis, ſi iuſta cauſa occurreret, poſſet diſpenſare, vt etiam aliqua temporis parte vteretur exercitio ſacerdotis, non vtendo eodem tempore exercitio coniugij more antiquo ſacerdotum veteris Teſtamenti, & nouo ſacerdotum Orientalis Eccleſiæ. Quamuis arbitrer vix poſſe occurrere vllam iuſtam cauſam, quæ ad tam amplam relaxationem faciendam ſufficeret: vix enim poteſt occurrere caſus, in quo non ſufficiat diſpenſatio ad contrahendum coniugium, & vtendum eo, abſtinendo à ſacrorum ordinum exercitio.

Ad primum ergo argumentum oppoſitorum reſpondetur, negando aſſumptum in eo, nempe quod Papa non poſſit diſpenſare cum monacho iuſta de cauſa, vt matrimonium contrahat, per adducta in argumento quinto pro noſtra parte formato.

23 Ad ſecundum autem reſpondetur, concedendo quidem honeſtum & decorum eſſe, vt miniſtri ſacrorum à coniugijs abſtineant: & ideo latam eſſe legem, qua ſacris initiati fiunt inhabiles ad coniugia, cap. ante triennium.31.diſt.& clem.1.de conſang. & affin. Negando tamen, quod ſuapte natura ita ſibi repugnent ſacerdotium, & coniugium, vt nulla potentia in eodem concurrere poſſint, per adducta in primis quatuor argumentis,& in 7. pro noſtra parte formatis.

Ad tertium, quartum,& quintum, reſpondetur primo, concedendo quidem miniſterium ſacrorum magnam munditiam & attentionem requirere; negando tamen quod ſufficientem non poſſint habere, ſeparando ſe ad tẽpus ab exercitio coniugali, vt eſt credendũ habuiſſe ſe Aaronẽ, Samuelem, Zachariã,& alios ſimiles. Secundo reſpondeo, quod in propoſito caſu non quærimus diſpenſationem, qua liceat viro ſacro contrahere matrimonium, ita quod poſſit vti eo ſimul & ordinũ exercitio, ſed vt relicto alijs ſacerdotibus ſacerdotali miniſterio ipſe ob magnã neceſſitatẽ occurrentẽ coniugio contrahendo vtatur. cui rei nihil obſtant illa duo argumenta.

24 Ad ſextum reſpondeo, quod duplicis generis ſunt traditiones Apoſtol. vt colligitur ex S. Thom. recep. quolib. 4. art.13. præſertim in reſponſione ad primum. Aliæ quidem, quas ipſemet Chriſtus tradidit, quales ſunt traditiones ſacramentorum, & fidei Catholicæ, quarum non fuerunt latores, ſed promulgatores Apoſtoli. Aliæ vero, quas ipſi ſua poteſtate tamquam prælati Eccleſiæ tradiderunt; qualis eſt de non comedendo ſuffocatũ lata in ſuo Concilio omniũ primo Actuum c.15. qualis itẽ eſt de non ordinando bigamo, 1.ad Timo.3. ad Tit.1.& 26.diſt. per totã.& priores quidẽ eſſe

esse diuinas leges, & indispensabiles, posteriores autem humanas, & dispensabiles, vt ibidem ait S.Tho.recep.& quod lex ne viri sacrati ducant vxores non est traditio prioris ordinis, seu speciei, sed posterioris: & ita potest circa eam dispensare Papa, qui eamdem potestatem habet, quam ipsi Apostoli à Christo susceperunt, c. in nouo. 21. dist. c. 1. de homic. lib. 6.

15 Ad septimum concedimus omnem virum ordine sacro insignitum esse inhabilem ad matrimonium contrahendum iure humano Apostolico: negamus tamen esse inhabilem iure naturali, vel diuino supernaturaliter dato, vt supra probatum est: & consequenter potest Papa circa illud dispensare, cum sit supra omne ius humanum, l. princeps. de legib. cap. cuncta per mundum. 9. q. 3.

Ad octauum negamus vllum ex hoc fauorem præstari hæreticis, neque Catholicis improbe petentibus relaxationem legis de continentia viris sacris imposita: non enim ex eo, quod Princeps possit abrogare aliquam legem, & illum aut illum eximere ab ea, consequitur conuenire reipubl. vt eam abroget: & ita licet ex nostra conclusione inferatur, posse Papam de plenitudine potestatis præfatam legem abrogare, vti humanitus latam, non tamen ex eo infertur conuenire reipub. vt ea tollatur, cum plurimis rationibus conuincatur illam legem esse conuenientem, decoram, & valde vtilem reipubl. Christianæ, & statui clericali, & Deo deuoto; quarum multas colligunt præfatus Sot. & Medin. vbi supra.

16 Ad nonum respondet Caiet. in d. tract. 27. tomo 3. & præfatus à Medina præfato lib. 5. cap. 49. ex quorum & aliorum mente, præsertim Ioa. And. in Mercuria. præfa. regul. semel Deo. & in d. cap. cum ad monasterium. de sta. monach. respondetur primo, quod illa regula, semel, procedit in translatione rei Deo dicatæ, ad humanos vsus, facta sine causa, & per non habentem ad id potestatem: non autem de translatione facta iusta de causa per habentem potestatem, qualis est Papa; qui licet mea sententia non possit de plenitudine suę potestatis passim & quomodolibet transferre ad humanos vsus, neque per quamcumque auctoritatem, & propter quamlibet causam; negandum tamen quod non possit aliquo casu transferre per auctoritatem Vicarij summi administratoris omnium Dei aliquid Deo dicatorum, occurrente grandi necessitate illius casus: vt sacerdos Achimelech panes propositionis Deo sanctificatos tradidit Dauid, & pueris eius laicis ob necessitatem famis, qua premebantur. 1. Reg. cap. 21. per quod & illud Osee 6. *Misericordiam volo, non sacrificium*, probauit Dominus Matth. 12. & Luc. 6. licere sabbato discipulis suis esurientibus vellere spicas, &c. & consequenter tempus sabbatorum Deo dicatorum & sanctificatorum posse propter necessitatem & charitatem in vsus hominũ impendi: vnde D. Ambr. c. aurũ. 12. q. 2. definit, vasa aurea & argentea Deo sacrata posse in redemptionem captiuorum, & in sustentationem pauperum impendi, non solũ fracta, vel alio modo profanata, sed etiam durante sanctificatione; per illa verba: *Quod si desunt noua, & quo nequaquam initiata, idest, sacrata videantur, & in huiusmodi, quos supra diximus, vsus omnia arbitror pie posse conuerti.* Vnde necessitate instante, vt recte Caiet. ait, liceret in cali-

in calice, vel alio ſacrato vaſe bibere. Secundo reſponderi poteſt, quod aſſumere rem ſacratam in vſum & medium neceſſarium ad componendã vel conſeruandam alicuius magni populi Chriſtiani pacem, vel fidem Catholicam, & charitatem, & gratiam Dei, qua in æternam gloriam perueniatur, nõ eſt rem ſacratam aſſumere in vſus profanos, ſed pios, & ſanctos: pro valde enim ſacra & pia re commendauit D. N. ſuis Diſcipulis pacem & charitatem, per illud, *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis.* & illud, *Hoc eſt præceptum meum vt diligatis inuicem, ſicut dilexi vos.* & alia plurima, quibus apte reſpondet illud Conc. Viennenſis in princip.
17 clem. dudum. de ſepul. *Niſi tempore pacis non colitur pacis auctor.* Tertio, quod licet Deo dicata non poſſent transferri ad vſus humanos, qui ſuapte natura, & iure naturæ eſſent contrarij vſui diuino, ad quem ſunt dicata; poſſent tamen transferri ad vſus humanos, qui ſolum iure humano ſunt illis contrarij. Poteſt enim Papa facere facultatem, vt presbyteri & monachi arma capiant in infideles, & alios iniuſte bellantes, ob magnam neceſſitatem, licet iure humano ſint eis vetita, c. clerici. cum ei concord. de vita & honeſt. cleri. & quod iudicarent in cauſis criminalibus ſine vllo metu irregularitatis; licet iure humano id eis vetetur, cap. ſententiam ſanguinis. ne cleri. vel monachi. & ita licet iure humano ſit vetitum coniugium ordine ſacro inſignito; quia tamen non eſt ſuapte natura & iure naturali ei contrarium, poteſt per auctorem eiuſdem iuris humani ob iuſtam cauſam ad id habilis fieri.

18 AD SECVNDAM QVAESTIONEM reſpondeo breuiter, quod ſicut Papa iuſta de cauſa poteſt facere facultatem ducendi vxorem presbytero, ita poteſt facere etiam Epiſcopo, Archiepiſcopo, & cuilibet ſuperiori. Tum quia eadem lege continentiæ obligantur presbyter, diaconus, & ſubdiaconus, qua Epiſcopus, & Archiepiſcopus, & alij ſuperiores. c. lex. 31. diſt. cuius verba ſunt hæc, *Lex continentiæ eadem eſt altaris miniſtris, quæ Epiſcopis, aut presbyteris.* Ad idem facit c. Epiſcopus, & cap. omnino. eadem diſt. & ita vna & eadem lege, ſiue vno & eodem voto ſolemni tenetur quis, & eadem obligatione ad continentiam, ſuſcepto ſolo ſubdiaconatu, quo tenetur poſtea ſuſcepto diaconatu, presbyteratu, & epiſcopatu: & adeo quidem, quod licet magis peccet fornicando, qui eſt omnibus ſacris ordinibus inſignitus, quam qui ſolum ſubdiaconatu, eadem tamen ſpecie peccati peccat, & non interuenit circumſtantia, quæ mutat ſpeciem peccati, neceſſario confitenda: ſicut nec religioſus, qui eſt prælatus alicuius ordinis, fornicando peccat alia ſpecie peccati, quam ſi eſſet religioſus ſimplex profeſſus, cum vno & eodem voto ſolemni caſtitatis om-
19 nes obligentur, per ea quæ poſt alios dicimus in Manu. confeſſ. cap. 7. Tum quia in aſſumptione ſubdiaconatus omnes incipiunt obligari ad continentiam, & fieri inhabiles ad coniugium ſiue voto expreſſo, ſiue tacito, ſiue inuiolabili ſtatuto Eccleſiæ, c. à multis. de ætat. & qualitat. & d. c. ante triennium. & alijs ſimilibus 31. diſt. Tum quia epiſcopatus non eſt ordo, ſecundum communem Theologorum ſententiam in 4. diſt. 24. eſto quod opinio Canoniſtarum contraria magis conſona videtur iuri com-

communi, & Concilio Trid. per ea quæ diximus in Manu. confessariorum cap. 22. num. 18. & ita certius est Episcopum obligari ad continentiam ratione ordinum subdiaconatus, diaconatus, & presbyteratus, qui secundum omnes & ipsam fidem Catholicam sunt veri ordines, quam ratione Episcopatus, qui non est verus ordo secundum communem Theologorum.

20 AD TERTIAM QVAESTIONEM respondetur, quod pro parte negante, nempe, quod non occurrat iusta causa dispensandi in casu præsenti, facit primo illud Ecclesiastici 26. *Non est æqua ponderatio continentis animi*, quod secundum aliquos sonat nullum esse bonum melius continentia perpetua.

Secundo, quod bona certa meliora sunt incertis, cap. si quis autem. de pœnit. dist. 7. & præsentia futuris, iuxta illud Claudiani citatum à glossa l. cũ ij. ff. de transaction. *Omne futurum despicitur, suadentq. viris præsentia fructum*. At in proposito casu bona, ob quæ petitur hæc dispensatio, sunt, quod nisi certus successor præsentis Regis declaretur, multis rationibus timetur maximus tumultus vnius magni Regni, magnæq. seditiones inter magnates eiusdem Regni prætendentes illud sibi competere, maxima item bella inter ipsum Regnum, & eius regnicolas ab vna parte, & quosdam alios Reges, & principes exteros, qui iure cognationis, vel alio illud sibi obuenire videntur putaturi; & quies futura & prouentura ex matrimonio per dispensationem contrahendo. at ea ob quæ Innoc. & omnes alij in dicto cap. cum ad monasterium. & Ioan. And. in præfatione Mercurial. & D. Thom. 2. 2. quæst. 88. art. 11. & reliqui omnes tenent Papam posse dispensare cum presbytero, debent esse certa: hæc autem sunt incerta & futura; ergo non sunt æque bona, ac bonum continentiæ præsens, & certum, quod amittitur, & consequenter nec iusta causa dispensandi super

21 illo. Tertio facit, quod cum voluntaria gratiora sint Deo, quam inuoluntaria, cap. merito. 15. quæst. 1. & coniugium sit futurum inuoluntarium huic, pro quo petitur dispensatio, qui est persona præcellenti virtute continentiæ prædita; cuique illius, quam in ætatem senectuti proximam inuiolabiliter obseruauit, violatio sit futura molestissima; sequitur vt futurum inuoluntarium matrimonium non sit adeo gratum Deo futurum, ac continentiæ præsentis obseruatio, & consequenter vt non sit locus dispensationi faciendæ.

His tamen non obstantibus tenenda est pars affirmatiua. Primo quidẽ præsupposita illa vera sententia S. Thom. communiter recepti (quicquid Altisiodoren. & aliquot alij Theologi relati à Caiet. & Medina tenuerint, contra quos est casus in c. 1. & c. non est. de voto) nempe quod votum ex iusta causa relaxari potest; dicendum est autem iustam causam dispensandi adesse, cum votum est maioris boni impedimentum, siue impeditiuum, vt docet S. Thom. communiter receptus in d. quæst. 88. art. 10. in corpore quæst. At in casu proposito votum continentiæ est impedimentum maioris boni, nempe certi successoris in Regno. ergo, &c. Secundo, quia omne votũ conuerti potest in melius, c. scripturæ. cũ ibi notatis, de voto.

at bonum commune est melius & dignius bono priuato, c.licet. de regularib. Ergo votum continentiæ, quod continet bonum priuatum, potest auctoritate legitima conuerti in sacramentum matrimonij, per quod certus Regni successor, & consequenter pax, & Christianismus ejus cōseruetur. Multa præterea Indiarum, & noui orbis Regna, quæ Christianismum susceperunt, & conseruant auctoritate, prudentia, potentia, & virtute militari Regni, cuius successor certus quæritur, deficerent à fœdere Regni, immo & à fide Christi, quam susceperunt, & in dies suscipiunt, si orbata prædicti Regni pace impediretur opportunitas mittendi ad ea Proreges militibus & armis de more munitos. quin & merito teneri potest, quod exorto bello, & tumultu ob defectum certi successoris, alijs aliunde subsidia petentibus, aliquot hæreticorum cohortes in illud euocarentur, qui Christianismum illius Regni limpidissimum commacularent in maximā Iesu Christi irreuerentiam, & sacrosanctæ Sedis Apost. iacturam, cum Regnum illud cum primis omnium sit ei obedientissimum. Ergo non solum iusta, sed etiam iustissima causa est in casu proposito dispensandi, immo & compellendi dispensatum ad matrimonium contrahendum, vt quidam Ramus monachus & presbyter fuisse coactus refertur à Paludano & Caiet. in d. tract. 27. in d. col. vltima.

22 Ad primum oppositum respondetur, negando quod non occurrant multa bona maiora, quam continentia: omnes enim virtutes Theologicæ, & actus earum, religio vitæ, & actus eiusdem, puta deuotio, sacrificiū, & oratio, sunt potiora bona, quam continentia, & actus eius, vt colligitur ex S. Thom. communiter recepto in 2.2.q.152.art.5. dum virginitati, & actibus eius, scilicet castitatis, præfert dictas virtutes, & actus earum.

Ad secundum, admittendo quod bona certa cæteris paribus sunt incertis meliora, dico quod in hoc casu cætera non sunt paria: quia bonum cōseruandi pacem & Christianismum vnius Regni, & multorum pendentiū ab eo, longe maius est, quam bonum continentiæ priuatum, vt prædictum est: & præsentia licet cæteris paribus sint meliora futuris, non tamen cum cætera non sunt paria: maius enim bonum est magni reditus alicuius fundi, oppidi, vel beneficij futuri anni sequen. quam decem scuta præsentia. quod satis probat dicta l. cum ij. vt ibi notatur, ff. de transact. & nos resoluimus d. cap. si quis autem.

Ad tertiū concedimus etiam ꝙ cæteris paribus meliora sunt quæ grata voluntate fiunt, iuxta illud Apostoli, *Hilarem datorem diligit Deus.* non autē cum cætera sunt imparia. Cum enim iubemur accipere læta & grata, minuitur meritum accipiendo ea prompte & læte; & augetur, cum ingrata & non placentia accipiuntur propter solam obedientiam, iuxta Gregoriū in cap. sciendum. 8. q. 1. cuius finis sic habet, *Obedientia victimis iure præponitur: quia per victimam aliena caro, per obedientiā vero propria voluntas mactatur.* Et ita in casu proposito quanto magis maiestas personæ, cui dispensatio quæritur, est suorum omnium æqualium præcellentissima, & virtute continentiæ resplendentissima, & ab actibus coniugalibus etiā sanctis abhorrentissima, ita nolens volendo coniugium ob amorem Dei, & charitatem

suæ

suæ Reip. Christianæ, quæ est omnium proximorum maxime proxima, præcellentem sibi gratiam apud homines, & præcellentissimum meritum merebitur apud Deum, qui Regiam eius maiestatem quam diutissime seruet, & eidem abituro in gloriam Seraphicam prouideat filium successorem sui patris in regnando consimillimum. Quæ tumultuario quasi studio scripta cuiuscumque melius sentientis censuræ subijcimus.

SVMMARIVM.

1 *Subdiacono, qui publice ordinem suscepit, vt ducat vxorem, non est concedendum ex ea solum causa, quod ordinem, cum esset diues, dolo consanguineorum putans se pauperem, inductus suscepit.*

CONSILIVM XXXIX.

AN ADOLESCENS circiter viginti annorum in Hispania natus, & Romam delatus, initiatus ordine subdiaconatus, illectus importunis precibus parentum, & aliorum cognatorum, & dolosis circumuentionibus eorumdem, & aliorum, occultatione dolo adhibita donationis, & institutionis vltimæ voluntatis, quibus reliquit ei longissime absenti auus eius perdiues magna bona temporalia, quæ suffecissent ei ad viuendum nobiliter Romæ in statu coniugali; quod si nouisset, numquam fuisset ordine præfato insignitus: quas preces, dolos, & fraudes parentes eius & cognati adhibuerunt, & adhiberi fecerunt, ne ipse ab eis vendicaret vel repeteret bona sibi donata, & relicta. Quæstio inquam resultans est, an præfato N. volenti ducere vxorem debeatur dispensatio de iustitia temperata gratia quadam, & æquitate.

1 Respondeo primo, præfatum D. consulentem non posse de pura iustitia retrocedere nec in foro conscientiæ, nec in foro exteriori. Secundo, adesse quidem etiam notabilem causam dispensandi, non tamen tantam, quanta meo iudicio requiritur vt dispensatio sit omnino iusta, cum ordinatio præfata sit manifesta; nisi aliquid aliud, quod iustitiam illius compleat, accedat. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Votum transeundi ad arctiorem obligat, & prælatus illud irritare nequit. & 2.*
2 *Regularis subest prælato quo ad contenta in regula, & opportuna ad eam seruandam. & num. 4.*
3 *Prælatus regularis dispensare, & commutare valet votum transeundi ad arctiorem suo subdito.*
3 *Reseruatio commutationis & dispensationis votorum Papæ est lex exorbitans, & ita non extendenda.*

CONSILIVM XL.

QVAERITVR ex facto, primo, an votum religiosi de ascendendo ad arctiorem religionem factum sine auctoritate superioris obliget eum.

Secundo, an superior possit illud irritare.

Tertio, an possit dispensare iuxta illud.

Quarto, an possit commutare illud.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondetur affirmatiue, quod obligat votum: quia quo ad hoc non subijcitur religiosus superiori, vt colligitur ex vtroque Thom. in 2.2. quæst.88. art.8. & in specie determinant Caiet. ibidem col. vlt. in vers. ex quibus omnibus, & Sotus lib. 7. de iust. & iure quæst. 3. art. 1. col. 3. & quidem satis vtiliter, ac noue; quoniam monachus nullam videtur habere propriam voluntatem, sed à voluntate superioris pendet, cap. non dicatis. 12. q. 1. in cuius commentario latius diximus, & cap. quorumdam. & cap. religiosus. de elect. lib. 6. adeo 2 quod subijciatur superiori, & hoc quo ad omnia contenta in regula, & etiam quo ad non contenta; si quæ tamen sunt, vel esse possunt opportuna regulæ seruandæ. exitus tamen & transitus ad aliam religionem non est de contentis in regula, nec de opportunis ad eam seruandam; immo potius de contrarijs, iuxta cap. licet. & ei adnotata de regular. per quod limitatur illud Basilij relatum in cap. monacho. 20. quæst. 4. *Monacho non licet vota vouere sine consensu Abbatis sui; &, si vouerit, frangendum est*: ne procedat in his quæ ad exitum monasterij pertinent.

AD SECVNDAM quæstionem, quod eadem ratione, qua votum illud obligat sine superioris consensu, colligitur quod non potest illud irritare. Tum quod illud non subijcitur ei; & potestas irritandi votum nascitur ex subiectione, per præfatum cap. monacho. & late adducta per vtrumque Tho. vbi supra communiter receptos.

3 AD TERTIAM respondetur affirmatiue; scilicet posse prælatum, cui subijcitur præfatus religiosus, dispensare super præfato voto: quia non est votum religionis, sed de transitu ab vna ad aliam religionem: & longe aliud, & minus est, quam votum de intranda noua religione, vt palam est; & ideo reseruatio, qua votum religionis reseruatur Papæ, quæ est exorbitans à communi regula iuris (quæ concedit Episcopis dispensationem, & commutationem votorum) non est extendenda ad hoc, quod est minus, cũ à separatis non fiat illatio, l. Papinianus. ff. de minorib. nec iura exorbitantia sint extendenda ad alium casum, cap. ea quæ. & cap. odia. de reg. iur. lib. 6. quæ potuit esse radicalis ratio, cur Caiet. vbi supra, & Sotus etiã vbi supra q. 4. art. 3. col. 4. idem determinarent.

EX QVO infertur responsio affirmatiua ad quartam quæstionem, scilicet quod eadem ratione, immo & maiore, potest commutare, cum longe magis sit dispensare; & cui licet quod est plus, licet vtique quod est minus, cap. cui licet. de reg. iur. lib. 6. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Religionis voti commutatio Papa quidem reseruata est: at vt loco vnius vota alteram etiam laxiorem ingrediatur, sicut & votum transeundi ad arctiorem, etiam inferior Papa commutat & dispensat.*

2 *Religionis intrandæ votum, vt non intret, solus dispensat Papa: at vt alteram etiã laxiorem ingrediatur, vel ad strictiorem votam non transeat vouens, inferior Papa dispensat, seu commutat.*

CONSILIVM XLI.

AN CVM vouente intrare certam religionem possit dispensare alius, quam Papa, vt liceat ei intrare æqualem, vel laxiorem.

1 Ad quod respondeo, quæstionem videri nouam, sed resoluendam affirmatiue. Tum quia aliud est dispensare, ne qui vouet religionem in genere, vel in specie, teneatur ad intrandam vnam, quod reseruatur Papæ; aliud, quod vouens vnam religionem intret aliam, quod nullibi reserua-
2 tur Papæ: sicut aliud est dispensare super voto religionis, quod est reseruatum Papæ, aliud dispensare super voto de transeundo ad religionem strictiorem, quod non reseruatur illi, secundum Caiet. in 2.2. quæst. 88. art 8. quem nos sequuti sumus in comm. 4. de reg. in cap. statuimus. 19. quæst. 3. num. 10. & sequ. Tum quia votum de intranda certa religione videtur duo vota continere; alterum de intranda religione; cuius dispensatio soli Papæ reseruatur; alterum de intranda hac religione, cuius dispensatio nullibi videtur Papæ reseruata. sicut professio certæ religionis videtur continere duo; alterum, quod per eam fit religiosus, super quo solus Papa dispensat; alterum, quod fit religiosus illius ordinis, super quo dispensant etiam alij prælati, vt possit transire ad strictiorem, vel æqualem. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Votum de non tangendo mulierem libidinose non est castitatis, sicut nec votum non nubendi, nec sunt reseruata Papæ, sed Episcopus dispensat super illis.*

CONSILIVM XLII.

AN VOTVM de non tangendo mulierem libidinose sit votum castitatis?

1 Videtur quod non. Tum quod votum de non nubendo, vel de non ducendo vxorem non est votum castitatis, vt dixi in Man. cap. 12. num. 43. Tum quod votum castitatis longe plura includit, quam hoc votum;

cum

cum includat omnia quæ sexto præcepto Decalogi prohibentur, quæ sunt longe plura, iuxta ea quæ in declaratione illius diximus in d. Man. cap. 16. à nu. 12. immo & matrimonium & copulam eius, cap. vouentibus. 12. q. 1. quibus est consequens, huius voti dispensationem non esse reseruatā: ideo licere eam Episcopo, per ea quæ diximus in dicto num. 12. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vouens ordines sacros accipere licet sit ignarus, nec habeat titulum, ad quod ordinetur, non tamen potest coniugium contrahere: nisi sit factus incapax doctrinæ, vel nisi postquam arbitrio boni viri iudicabitur ei impossibile esse, vt acquirat titulum.*

CONSILIVM XLIII.

BVRLEVS vouit suscipere ordines sacros, & non habet beneficiū, neque patrimonium, ad cuius titulum ordinetur, neque scientiam sufficientem. Quæritur an possit ducere vxorem, sicut qui vouit monachatum, & non inuenit recipientem.

1 Respondeo, credo quod non, nisi iam sit factus doctrinæ ad id sufficientis incapax, aut prudentis arbitrio videatur impossibilis moraliter acquisitio beneficij vel patrimonij.

SVMMARIVM.

1 *Votum ingrediendæ religionis non annullat collationem beneficij postea factam, sicut nec matrimonium postea contractum.*

CONSILIVM XLIIII.

COLLATIO beneficij facta ei qui vouit religionis ingressum, an valeat, antequam eam profiteatur?

1 Respondeo quod sic. Tum quia nullo iure cauetur contrarium. Tū quia valet argumentum à matrimonio carnali ad spirituale regulariter, iuxta gloss. memor. in cap. bonæ. il 1. verbo metuebant. de elect. & matrimonium post votum religionis contractum valet, cap. nos nouimus. 17. q. 2. quod mihi est indubitatum. Salua, &c.

DE STATV MONACH. ET CANONIC. REGVL.

SVMMARIVM.

1 *Monachatus non est nec dignitas, nec officium honorificum: vnde nec infamis, nec irregularis, nec excommunicatus sunt illius incapaces.*

2 *Abbas monachorum laicorum si non sit clericus, bonore inferior est omni clerico etiam minorum ordinum.*

CON-

CONSILIVM I.

AN EXCOMMVNICATVS, infamis, irregularis, coniugatus, vel alij ad beneficia ecclesiastica inhabiles, sint habiles ad monachatũ?

1 Respondetur quod sic: quia secundum Fed. in cons. 5. num. 5. monachatus non est honor, non dignitas, non officiũ honorificum: quo fit quod etiam Abbates monachorum, qui non sunt clerici, sed tantum laici, vt olim esse solebant, & aliquot fuerũt in Lusitania in monte & deserto, quod Ossam appellant, est inferior honore quolibet clerico, & in minoribus cõstituto, cap. ꝺ subdiacono. 95. dist.

SVMMARIVM.

1 *Abbatissa nisi intra annum post confirmationem benedicatur, perdit abbatiam, & hoc quo ad illa monasteria, in quibus benedici solent, nu. 2. semel autem benedicta iterum non benedicitur, nu. 2. etiam si transferatur ad aliud monasterium, num. 4. nisi probetur Curiam seruare contrarium. num. 3. triennalis autem non videtur benedicenda. num. 2. & 3.*

5 *Corrupta virginum consecratione consecrari non potest: sed quo ad occulte tales, loco illius dictionis, Virginitatis, potest assumi dictio, Castitatis; vel & melius, ne delictum manifestetur, potest Episcopus vti verbo Virginitatis, accipiendo illũ in mente sua pro verbo Castitatis. num. 6. benediceturq; hæc non vt mera virgo, sed quasi virgo. nu. 7. palam autem corruptæ si volent benedici, poterunt mutato nomine Virginitatis in Castitatis nomen: quod si recusent, cum non sint adhuc professa, poterunt de monasterio libere dimitti. num. 7.*

CONSILIVM II.

AN ABBATISSA triennalis possit, vel debeat benedici?

Secundo, an monialis, de qua iudicialiter constat esse corruptam, nec ipsa id negat, immo fatetur, possit consecrari?

1 Respondeo, quod pro parte affirmante facit primo cap. indemnitatibus. §. verum. de elect. lib. 6. quatenus habet, Abbatissam electam & confirmatam perdere abbatiam, si intra annum non benedicatur, & clem. attendentes. §. statuimus. de statu monach. quatenus idem statuit.

Secundo, quod gloss. & omnes fere doctores quærunt, an benedictio Abbatissæ sit iterabilis: quæ quæstio videtur superflua esse, nisi Abbatissa posset iterato eligi; & non videtur posse iterato eligi, nisi esset temporalis.

2 Pro parte vero negante facit primo, quod Abbatissa monasterij, in quo non est solita benedici Abbatissa, non est benedicenda, vt à contrario sensu probant præallegata, & adnot. per gloss. quam sequuntur ibi Card. Imol. & Bonif. in d. §. statuimus: &, vt arbitror, in nullis monasterijs solitæ sunt benedici Abbatissæ triennales: quoniam à pauco tempore cœperunt Abbatissæ esse triennales: quamuis, vt ipse puto, melius fuisset seruare antiquum morem, secundum quem Abbatissæ erant perpetuæ, vt videor mihi satis probasse in commen. cap. nullam. 18. quæst. 2. & ideo ex eo, quod

eo, quod Abbatissæ perpetuæ consueuissent benedici, non sequitur consueuisse benedici triennales.

Secundo, quod benedictio Abbatissæ non est iterabilis, vt tenuit prædicta glo. communiter recep. in d. §. statuimus. & si Abbatissa triennalis esset benedicenda, sequeretur quod cum sæpe posset vna eligi in Abbatissam, sæpe deberet rebenedici.

Tertio sequeretur, quod multæ moniales manerent simul in monasterio in Abbatissas pluries benedictæ, quod non videtur decere.

3 Per quæ vltima fundamenta videtur tenenda pars hæc posterior negans, nisi probaretur Curiam seruare contrarium, propter gloss. prædicti §. statuimus. in verbo benedictio. quatenus innuit benedictionem Abbatissæ non esse iterandam, nisi Curia Romana seruaret contrarium; qua de re nil testatur ibi Bonif. licet fuerit Auditor Rotæ. & Stephanus, quem citant Card. & Imolen. ait audisse, quod aliquando fuit iterata; & ita videtur sentire quod raro vel numquam id fuit factum, licet per potestatem Papæ possit illud induci.

Non obstant pro parte affirmante adducta. Ad primum enim respondetur, quod illa iura non probant omnem Abbatissam debere benedici, sed solum illam, quæ solita est benedici: at nescimus Abbatissam triennalem, vel aliàs temporalem solere benedici, vt supra dictum est.

4 Ad secundũ autem respondetur, negando, quod quæstio de benedictione Abbatissæ, an sit iterabilis, non possit vendicare sibi locum nisi in Abbatissis temporarijs: quia etiam potest in Abbatissis perpetuis, quando Abbatissa perpetua vnius monasterij eligitur in Abbatissam perpetuam alterius. Itaque videtur resoluendum Abbatissam temporariam non esse iure benedicendam, nisi sacrosancta Sedes Apostolica aliud statuat expresse, vel seruet contrarium.

5 AD SECVNDAM respondeo primo, quod nulla corrupta, etiam occulta, vllatenus potest consecrari consecratione virginum, c. acutius. 26. distin. cap. deuotis. & cap. iuuenculas. 20. q. 1. etiam ad euitandum scandalum, secundum S. Tho. recep. lib. 4. senten. dist. 34. q. 1. art. 5. & sentit in eod. lib. dist. 33. q. 3. art. 1.

Secundo, quod vidua licet non debeat consecrari consecratione virginum, potest tamen vouere solemniter & tacite ipso facto castitatem, & velum professionis suscipere, & portare, cap. vidua. de regul. & benedici benedictione viduali, quod testatur Guilelmus in ratio. diui. offi. lib. 2. cap. 2. num. 48. dicens se vidisse in Vrbe Episcopum Ostien. benedicere duas viduas inter alias virgines; quod difficile factu fuit, cum in plurimis locis fiat mentio virginum, & virginitatis in officio consecrationis virginum: nisi forte addendo verbo virgines, illa verba, & viduas; & verbo virginitatem, illa verba, & castitatem; prout casus & numerus, in quibus fit mentio de virginibus, vel virginitate, requirunt.

6 Tertio, quod monialis occulte corrupta potest simulate consecrari consecratione virginum, mutatis verbis virginitatem sonantibus in verba castitatem significantia, ad euitandum scandalum & infamiam, secundum

dum eumdem S. Thom. in d. art. 5. quod etsi videatur receptum ab omnibus, non tamen videtur tutum, nec vsitandum: quoniam id esset infamare consecrandam, vel benedicendam; cum semper aliquot periti, præsertim ministri Episcopi, soleant interesse huiusmodi consecrationi; & audientes loco nominis sonantis virginem, vel virginitatem, poni nomen castitatis, intelligerent eam esse corruptam. Quare satius putarem, vt Episcopus pronunciaret verba ipsa consecrationis, quæ virginem & virginitatem sonant, accipiendo illa intra mentem pro verbis castitas, & castitatem significantibus: per quod excusaretur mendacium simul, & scandalum, per ea quæ nos insimul post alios tradimus in Man. confess. cap. 25. num. 42. & cap. 18. num. 62. & in cap. humanæ aures. 22. quæst. 5.

7 Quarto, quod monialis, de qua est quæstio, & quæ palam scitur esse corrupta, potest benedici benedictione, qua moniales viduæ benedici debent; de qua tamen non videtur haberi rubrica specialis in Pontificali: licet illa, qua benedicuntur virgines, adaptari posset, mutatis nominibus significantibus virgines, & virginitatē, in nomina significantia viduitatem, & castitatem, vt S. Thom. supra citatus significauit d. art. 5. in consecratione virginis occulte corruptæ fieri posse. Quia per hoc responderi potest ad argumentū propositioni quæstionis insertum, videlicet quod non benediceretur vt vera virgo, neque vt vera vidua, sed benediceretur vt quasi vidua, sicut & virgo occulte corrupta benedicitur vt quasi virgo: & ita non est necessarium eijcere illam ad alia loca, modo Abbatissa & moniales velint eam retinere secum, & vt faciat professionem quasi vidua: si enim noluerit id pati, oporteret eam adire aliud monasterium conuertitarum, vel aliarum monialium, vbi beneuolas inueniret receptrices, vel rediret ad suos cognatos, aut nuberet alicui: quoniam moniales primi monasterij, licet recepissent eam ad velum conuersionis, & probationis; non tamen tenentur, si nolint, admittere illam ad professionem, neque ad velum consecrationis: cum sicut nouitia intra annum professionis potest libere exire de monasterio, si ei non placet, ita monasterium possit, antequam profiteatur, eam eijcere, cap. ad Apostolicam. de regu. cap. 1. eod. & cap. non solum eod. tit. lib. 6.

Quinto addo, quod benedictio veli monialium, quod etiam viduæ aptatur, ponitur in dicto Pontificali: & quod forte benedictio, qua benedicitur electus laicus in monachum, conueniret eam viduæ, quam huic palam corruptæ, mutato verbo monachus in monacha, & verbum seruus in verbum ancilla. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Confiteri iterum semel legitime confessa peccata obligari nemo potest sine eius consensu. num. 3. & 59.*

2 *Restituere temporalia cum famæ iactura nemo cogitur, si iactura sit notabilis. num. 6.*

Excom-

1 Excommunicatio sine monitione ferri non debet nisi pro futuris culpis. num. 9.

2 Statutum Carthusianum de reuelando superiori sibi appropriata intra tempus præfixum, validum, & utile. num. 3.

4 Confessor erga confessum, propter peccata audita, aliter circa multa, quæ extra confessionem tractantur, se habere potest, & ob peccata sibi confessa potest talem non eligere ad aliquod munus.

5 Religiosus damna, quæ ordini intulit, restituat parcius viuendo.

6 Carthusiani debent superflua communitati restituere.

7 Confessio sacramentalis etiamsi fiat prælato, notabilem famæ læsionem non inducit.

8 Detractio propriæ famæ ut plurimum venialis.

10 Furtum, & appropriatio parua etiam in Carthusiano non est mortale. num. 14.

11 Peccatũ veniale placendo fit mortale, si adsit legis præcipientis cõtemptus. nu. 16.

11 Furans minimum animo domino notabiliter nocendi mortaliter peccat. nu. 17.

12 Mendacium non omne etiam formale est mortale, contra quosdam num. 17.

12 Proprietas, & voluntas appropriandi, monachis est peccatum, sed non mortale, si sit rei modicæ. num. 17.

13 Statuto Carthusiano proprietarius 12. denariorũ caret sepultura.

13 Sepultura carent tantum qui in mortali mortui esse noscuntur, non veniali.

14 Paruitas rei, subreptio, & iudicij defectus passim excusant à mortali, etiamsi sit transgressio voti rei modicæ facti. num. 17.

15 Peccata omnia esse mortalia dicere, hæreticum.

18 Proprietatis peccatum mortale eadem quantitas in religioso, quæ in laico, furtum mortale facit.

18 Furtum mortale non videtur, quod non excedit vnum regale. num. 19.

19 Proprietas ultra tres solidos statuto Carthusiano excommunicatur.

20 Capitulum Carthusianum generale, & Priores excommunicare possunt.

21 Priores Carthusiani non excommunicant, sed denunciant proprietarios excommunicatos.

21 Suspensionem non incurrit verbo denuncians aliquem excommunicatum, quam incurrit sic excommunicando: sunt enim diuersa. & nu. 65.

22 Statutum Carthusianum omnes subditos proprietarios excommunicans comprehendit etiam plene donatos, qui subditi sunt, licet votum paupertatis non emittant. num. 23.

22 Donati plene sunt subditi ordini.

23 Dispositio aliqua ex parte odiosa, ob rationis identitatem extenditur ad latam significationem, saltem cum talis conijci potest intentio statuentis.

24 Pluribus vicibus minuta, quæ simul iuncta facerent notabilem quantitatem, subtrahens numquam peccat mortaliter, dummodo numquam habuerit voluntatem capiendi notabilem quantitatem: & licet Sot. teneat hunc mortaliter peccare vltima vice, per quam deuenitur ad notabilem summam, nu. 25. hæcq. sit communis, num. 27. & 45. attamen in foro conscientiæ potest teneri illam procedere, quando committendo vltima furta recordatur præteritorum; aliás non peccaret, nec consequenter teneretur restituere, cum minus peccet qui non restituit, quam qui furatur. num. 24. & 27.

28 Euentus, cuius nullus speratur fructus, frustra expectatur.

Impo-

28 *Impotens ad restituendum, sed non ad reuelandum, licet excusetur à restitutione, non tamen excusatur à debita & praecepta reuelatione. num.29.*
29 *Denunciandus non est correctus ad futurum lapsum cauendum, nisi ad id quis speciali iure teneatur.*
30 *Restituens ante tempus ad restituendum praefixum, paenam euadit, & obligationem manifestandi.*
31 *Priuatio praesupponit habitum.*
32 *Donare quae quis iuste potest, potest & similiter donanti consentire. & 64.*
32 *Restitutio, & debiti remissio exaequantur.*
32 *Carthusiani à reuelandis appropriatis non excusantur ob remissionem factam à praelatis.*
33 *Prior impensa à monachis ratificare nequit, nisi sint impensa in vtilitatem monasterij, vel pios vsus, iustamve remunerationem.*
33 *Prior remittens generaliter appropriata male facit; operatur autem eius remissio facta ante incursam excommunicationem, vt qui in licitos vsus expenderunt, non teneantur restituere, & successiue nec manifestare; alijs autem non prodest.*
34 *Absoluendi facultas priuilegio perpetuo dignitati competens est delegabilis, sicut & competens virtute alterius ordinariae potestatis.*
35 *Carthusianus proprietarius per Cruciatam absolutus à peccato, remanet tamen obligatus reuelare praelato hanc ipsius appropriationem.*
36 *Excommunicatus, nisi praeuia satisfactione, per Cruciatam absolui nequit.*
36 *Acta à delegato, postposita forma sibi praescripta, sunt nulla.*
37 *Absolutio à Papa delegata cum clausula*, Secundum iuris formam, *ea non seruata, valet; quia tantum importat monitionem, & non formam; nisi aliter constet de mente Papae.*
37 *Priuilegium principis citra tertij praeiudicium interpretandum.*
38 *Iudici quo ad paenam nondum impositam non est satisfaciendum.*
39 *Absolutus ante satisfactionem ad effectum quaerendi Iobelaeum, statim in vtroque foro reincidit secundum clausulam in Iobelaeo Greg. XIII. insertam.*
40 *Regularis furans, vt quaerat monasterio, peccat semel; sibi autem appropriando, bis, vel semel cum circumstantia confitenda.*
41 *Excommunicationes pro re leui ab homine ferendas, non à iure latas vetat Concilium.*
42 *Abbas vel Prior in odiosis appellatione monachi non venit regulariter, praesertim vbi est probabile disponentem de ipsis non sensisse.*
42 *Excommunicatio Papalis, eum qui eam denunciat, aeque ac alios comprehendit, si sit in eadem culpa.*
43 *Regularis litteras dans, vel accipiens proprietarius dici tunc debet, quando litterae ipsae datae vel receptae reputari solent vt bonum aliquod pecuniarium; secus si reputentur res nihili. & nu.44. & seq.*
46 *Regulari non licet reliquata distribuere in pios vsus, nisi cum certa portio pro victu & vestitu assignatur: quia tunc in dubio videtur ita data, vt reliquata possit in pios vsus distribuere, & 48. nisi aliunde constet de contraria superioris intentione: quia tunc non poterit distribuere. num. 47.48.*
48 *Licentia dandi superflua pauperibus regulari, virtutis magis, quam vitij occasio est.*

Lega-

CONSILIVM III.

ILLVSTRIS ADMODVMQVE Reuerende in Christo Pater, & domine mi perquam colende.

AGNOSCO in primis, vir multis nominibus suspiciende, culpam in respondendo ad te adeo tarde admissam: tametsi excusari possem ob frequentissimas à multis orbis partibus quæstiones, vt decidam, missas, & multitudinem, grauitatemque dubiorum, quæ tua hæc epistola in librum iustum aucta continet; super omnia vero phrasim elegantissimam, verborum & rerum selectarum copia, & apta œconomia redundantem: cui parem referre nequirem, etiam nactus tempus ad id iustum, opportunum, & vacuum, quale vix mihi viuenti continget. Et quidem iam putare cœperam, quod tanta tarditate stomachatus, non

semel dixisses:nolo responsum tantæ tarditatis felle amarescens. At quando tua ista ænea in Christo patientia perseueras etiamnum idem, qui cum scripsisti fueras, & desideras nostrum quamlibet aridum de terra sitienti promanans responsum, accipe id quod cum hoc epistolio ad te damus, implorata ope sancti Spiritus summi & æterni Dei nostri, cui dies hic Pentecostes sacer est, in quo & ipsi profusis gaudijs totus in orbe terrarum mundus exultat: damus, inquam, non quidem quale tu speras largissime de illius largissimis fontibus haustum; sed quale per quampiam stillam de sua immensa bonitate mihi non maiora merenti dignatus fuerit stillare benignus.

Ad epistolam tuam elegantissimam ineleganter responsurus, admoneo te primum, vir candidissime, non iuste mihi tribui titulum Doctoris V.I. quoniam etsi prius & maiore tempore incubuerim iuri Cæsareo discendo, quam iuri Pontificio; quamuis item vtrumque docuerim in Gallijs; munus tamen Mineruale, quod vocant doctoratum, iuris tantum Canonici petere ausus fui, id autem bis, semel in Gallijs,& iterum Salmanticæ illius legibus ad id coactus, eo quod Decretorum cathedra fui donatus. Deinde gratias ago tibi maximas, quod memineris illius persancti viri, Domini Francisci à Nauarra Archiepiscopi olim Valentini,& quod me quoque illius memorem feceris,ne suus è nostro vmquam labatur pectore vultus. Simul doleo, quod litteræ,quas admones ad me datas, in quibus me aliqua in Enchiridio meo confessariorum expedientia monebas, ad me non peruenerint, quod meminerim. Voluptati enim non mediocri fuisset eas legisse, eisq. respondisse, tuaque memoria magis fruitum fuisse. Gratias item, quam maximas possum, ago eidem æterno Deo Spiritui sancto, quod dignatus fuerit inspirare tibi tantæ religionis & eruditionis viro, vt mea scripta tam vulgari sermone, quam Latino edita legere dignareris, & te legisse ingenue profitearis: sed candor charitatis (quæ non æmulatur) id tibi (gratia eidem Spiritui sancto) præstitit. Omissis igitur multorum statutorum tenoribus super proprietate Illustrissimi vestri ordinis damnata dictatorum, quæ ad me mittis (super quibus multa eleganter pro tua eruditione, quasi aliud agens, tangis, & sine vlla hæsitatione decidis) reliqua proponam breuiter, & singulatim, vt breuior & clarior responsio subijciatur.

PRIMVM igitur dubium, an iustitia illius statuti Illustriss.ordinis Carthusiani, quod obligat proprietarios summæ excedentis summam trium solidorum ad confitendum,vel reuelandũ illud Priori intra certa tempora sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendę,& quod ab ea iam incursa non possit absolui nisi à Priore, iterata confessione,defendi possit?

1 Ad quod respondeo primo, quod pro parte negante facit, quod nemo humana lege obligari potest ad confitendum iterum peccatum semel legitime confessum, vt & nos post alios ibi citatos diximus in Man. confess. cap.9. in principio.

Secundo, quod nemo tenetur ad restituendum bona pecuniaria cum iactura suæ famę,arg.cap.officij.de pœn.& remi.& tradimus nos post alios

in repetit.cap.inter verba.11.q.3. concl.6. corolla.70. num.865. & seq. & tangimus in d.Man.cap.16. nu.43. & seq.

Tertio, quod excommunicatio non est ferenda sine præuia monitione, cap. sacro.de sententia excom. & cap.constitutionem. eod.tit. lib. 6. cum suis concordantijs.

2 Quibus tamen non obstantibus, tenenda est pars affirmatiua, quam tu vir eruditissime tenes. Tum quia præfatum statutum dicitur esse factum ante circiter quingentos annos, & à nullo sanctissimorum, eruditissimorumq. virorum eiusdem ordinis (quales multi fuerunt in vestra omnium religionum optima) vsque ad hæc tempora iniustitiæ damnatum fuit; & ita obseruandum, arg.cap.de libellis.20.dist. donec contrarium esse iustitiæ, auctoritate authentica, vel efficaci ratione probetur. arg. cap. consuluisti. 2.q.4. & l.illud. ff.de peti. hæredi. Tum quia non obligat peccantem ad confitendum bis idem peccatum in sacra confessione, cum faciat proprietario facultatem satisfaciendi ei etiam per reuelationem externam,
3 saltem antequam in excommunicationem incidat. Tum quia potest quis de suo consensu obligari ad confitendum iterum peccatum semel legitime confessum, vt tu eruditissime diligentissimeq. probas, allegando etiam nos in hoc post alios in cap.fratres.nu.30. de pœnit.dist.5.per text.satis in hoc aptum in extrauag. inter cunctas. de priuileg. & cap. vltimo de pœn. dist.6.nu.111. & in Man.cap.9.in princip. & constat monachum, qui consentit seruare Carthusiana statuta, consentire etiam obligationi, si quam illa imponunt, ad confitendum bis idem peccatum. Tum quia non est inutilis, sed valde vtilis, vt illa confessio fiat intra vel extra sacram confessionem Priori ob pulchras considerationes tuas.

4 Nec obstat dicere contra eas, quod confessarius perinde debet tractare confitentem, ac si nihil per suam confessionem nouisset; & consequenter non esse vtile monasterio, vt sciat Prior illum, aut illum fuisse proprietarium per confessionem sacram, ad hoc, vt posset illi denegare officia, vel munera, quæ præbent occasionem peccandi peccatum proprietatis. Responderi enim potest, negando, quod eodem omnino modo teneatur se habere; quia quo ad multa potest habere aliter propter illam scientiam, quam sine illa, vt nos latius probamus cap. sacerdos. nu.146. de pœnit.dist.6. Non enim est verū, quod aliqui dicunt, confessarium scire vt Deum tantum, & non vt hominem; quia vere scit vt homo, per nostra scripta d.cap.sacerdos.nu.143.& seq.vbi speciatim diximus, posse confes-
5 sarium iuste non eligere aliquem in prælatum, vel aliud munus propter scientiam priuatam alicuius criminis, vel defectus, quam haberet per solam sacram confessionem. Tum quia etiam religiosus potest restituere ordini suo damna, quæ per proprietatis peccatum intulit ei, per illos modos, quos nos scripsimus in tracta. de reditib.ecclesi.q.1.mo.20. & tetigimus q.3. mo.34. Ex quibus vnus & facilis est per reliquationes aliquas honestas de ijs, quæ honeste impendere possunt, quas facile facere possunt qui mittuntur ad aliqua negotia longe peragenda, & etiam alij manentes in monasterijs, licet non tam facile, procurando, vt aliqua pars opsonij, &

vini,

vini, quæ ipsis vt alijs sunt propinanda, non propinentur eis, neque educantur ex communi cellario, sed maneant ibi, licet ea ipsi honeste comedere, & bibere possent.
6 Nec obstat, quod, vt infra dicetur, cauetur per statuta illius ordinis, quod monachi tenentur reddere communitati omnia, quæ in vestibus, cibis, & alijs rebus necessarijs eis datis superfuerint: quia illa intelligi possent quo ad effectum non distribuendi ea in alios vsus: nec nos dicimus, quod ipsi possent ea dare alijs, sed tantum communitati: nec mens statutorum videtur fuisse tollere ipsis facultatem reliquandi pro suarum animarum exoneratione in vtilitatem monasterij, cum ex eo nullum penitus præiudicium ei eueniat. Et si hoc fuisset ab statuentibus petitum, respondissent idem, & consequenter habendum est pro statuto, arg. glos. sing. & recept. l. tale pactum. §. qui prouocauit. ff. de pactis. Tum denique quod ad opposita facile responderi potest.

Ad primum quidem respondent 2. & 6. fundamenta propositi nostri.

Ad secundum autem respondetur dupliciter: Primo quidem concedendo, quod non est facienda restitutio boni pecuniarij cum notabili iactura famæ; negando tamen quod in præsenti dubio agatur de restitutione. Non enim quæritur, an monachus proprietarius teneatur restituere, sed solum an teneatur iterum confiteri id, quod semel legitime tenebatur confiteri, & est iam legitime forte confessus: & à diuersis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de mino. Et ita non est bona illatio, siue cõsequentia, Tenetur confiteri peccatum, ergo tenetur restituere, nec è contrario, Non tenetur restituere, ergo non tenetur confiteri; cum in peccatis tantum mentalibus, & alijs impotentium restituere facile dentur antecedentia vera, &
7 consequentia falsa. Secundo responderi potest, concedendo restitutionẽ pecuniæ non esse faciendam cum iactura notabili famæ; sed negando, quod confessio sacra peccati, quod quis teneatur confiteri, inducat notabilem famæ iacturam: immo inducit reparationem & resartionem ipsius, iuxta illud, *Beati quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata.* Quamuis enim illud in sensu proprio forum Dei tangat; bonitate tamen ipsius infinita fit, vt frequenter coram eo tecta etiam quo ad externum forum tegantur. & præterea secretum inuiolabilis sigilli confessionis efficit, vt nulla, vel certe minima dicatur infamia legitime confitentis etiam gra-
8 uissimum peccatum occultũ. Facit ad hoc, quod detractio, qua quis suum verum peccatum prodit, etiam extra sacram confessionem, vt plurimum non est plusquam venialis, vt post alios tradimus in præfato cap. inter verba. concl. 6. num. 573. & in Man. cap. 18. num. 27. facta autem in sacra confessione vt nullatenus est peccatum, ita certe nullam, vel minimam infamiam parit.

9 Ad tertium respondetur concedendo quidem, quod propter culpas præteritas, quatenus solum sunt præteritæ, non est ferenda excommunicatio sine præmonitione, vt probant iura in eo citata; negando tamen quod pro futuris culpis nõ detur sine monitione, vel pro præteritis in hac forma, Si non restitueris furtum intra tale tempus, &c. cum contrarium probet cap. à nobis. il 1. eod. tit. cum sufficiat vt præcedat culpa, mora,

vel offensa, vt est casus expressus cap. Romana. §. caueat. de sententia excomm. lib. 5. Et in casu nostro præcedunt omnia tria, quamuis vnum eorum sufficeret; nam proprietarius offendit, rem sibi appropriando, cap. cum ad monasterium. de stat. mon. & committit morã in non restituendo, cum fur semper sit in mora, l. in re furtiua. ff. de cōdictio. furti. & in culpa, quia non est confessus intra terminum sibi à statuto præstitutum: & ita potuit optime statutum excommunicare proprietarium, si intra tale tempus non manifestaret, eo modo quo tenebatur, per præfatum §. caueat.

SECVNDVM DVBIVM est, quantæ quantitatis appropriatio sufficiat ad hoc, vt monachus Carthusianus iure dicatur mortiferum peccatum proprietatis admittere.

10 Ad quod respondeo primum, esse quosdam (vt tu inter cæteros eruditissime Michael vere eruditissime refers) qui aiunt sufficere quamlibet minimam, modo ea mente accipiatur, vel retineatur, vt velit eam sibi appropriare: ita quod occultans vnum denarium, siue quatrinum, vel volens habere illum clam, nolente superiore, peccat mortaliter. Pro quibus facit cap. si. 24. q. 6. vbi Hieron. sic ait, *Fur autem non solum in maioribus, sed in minoribus etiam iudicatur; non enim quod furto ablatum est, sed mens furantis attenditur.* & iterum in fine sic, *In furto quantumcumque quis abstulerit, furti crimen incurrit.*

11 Secundo illud Aug. 25. dist. §. criminis. *Nullum peccatum adeo veniale est, quod non fiat criminale, dum placet.* & Beda relatus in præfato §. criminis. videtur definire mortale esse, quod peccatur ex deliberatione: cui fauet illud Ciceronis Paradoxon, ὅτι ἴσα τὰ ἁμαρτήματα, quod æqualia sunt peccata.

Tertio, quod S. Tho. expresse videtur dicere in 2. 2. q. 66. ar. 6. ad 3. quod furans aliquod minimum mente nocendi domino eius peccat mortaliter.

12 Quarto, quod omne mendacium formale, siue dictum intentione mentiendi videtur aliquibus esse mortiferum. ergo & omnis appropriatio formalis, siue cum intentione appropriandi erit mortalis.

Quinto, quod omnis proprietas, siue voluntas appropriandi in vniuersum est vetita monachis, cap. 2. & cap. super quodam. & c. cum ad monasterium. §. fin. de stat. monach. & voluntas appropriandi vnum denarium est proprietas, & voluntas appropriandi: ergo est etiam illa vetita, & contra legem vetantem proprietatem, & consequenter videtur mortifera; & quod votum de non bibendo vinum per quamcumque ipsius potationem violatur: votum item faciendi aliquid quamlibet minimum violatur non faciendo illud, secundum omnes. At violatio voti mortifera est, cap. vouentibus. 17. q. 2. & colligitur ex S. Tho. 2. 2. q. 88. art. 3.

13 Sexto vrget grauiter statutum eiusdem ordinis positum in 2. parte statutorum antiquorum cap. 31. §. 9. disponens, quod monachi defuncti in proprietate duodecim denariorum & infra non sepeliantur in cœmeterio, aut sepulti exhumentur. Ex quo palam colligitur, eum, qui admittit proprietatem summæ minoris summa duodecim denariorum, debere carere sepultura ecclesiastica, qua tamen non debet carere quis ob peccatum veniale, cap. pro obeuntibus. & cap. non æstimemus 13. q. 2.

13. q. 1. & gloss. cap. ex parte. 2. de sepultu. quatenus significant, eos solos, qui noscuntur in mortali peccato mori, esse priuandos sepultura ecclesiastica; & merito, quia peccatum veniale non excludit gratiam Dei, & charitatem eius, qua saluamur, iuxta S. Thom. recep. 2. 2. q. 24. art. vlt. pro quo nouus textus in cap. 5. sess. 14. Conc. Trid. & qua ratione carere debet sepultura proprietarius summæ vndecim, vel decem denariorum minoris summa duodecim denariorum, eadem debet carere proprietarius vnius denarij, cum nullæ illarum quantitatum efficiant quantitatem notabilem, cuius furtum dicatur mortiferum, per ea quæ mox dicemus.

14 His tamen non obstantibus, quæ vere non obstant, contrarium est tenendum, scilicet quod appropriatio vnius denarij, vel plurium non facientium quantitatem notabilem non facit monachum Carthusianum peccati mortiferi reum. Tum ob illam rationem firmam, quod licet omnis transgressio præcepti obligantis sub pœna peccati mortiferi sit mortifera regulariter; fallit tamen, quoties vnum de tribus concurrit, scilicet rei paruitas, subreptio, vel defectus iudicij ad id sufficientis, vt post S. Thom. in diuersis locis post alios tradidimus in Manua. confess. cap. 11. num. 4. At in transgressione præcepti de nihilo sibi appropriando per appropriationem vnius denarij occurrit paruitas rei, vt palam est: ergo illa non est mortifera. Tum quia lex monachorum de nihil appropriando sibi non est fortior, quam lex Dei de nihil furando, nec adeo fortis: quia hæc est lex naturalis, & diuina sine vllo facto humano mediante obligans; illa vero est humana, aut certe diuina, mediante facto humano, scilicet voto obligans, vt palam est. At transgressio legis de non furando excusatur à culpa mortali propter rei exiguitatem, iuxta S. Thom. ab omnibus recep. 1. 2. q. 88. art. 5. & 6. & 2. 2. q. 59. art. 4. Tum quia transgressio legis temperantiæ exigua non est mortalis; ebrietas enim vna, vel altera, licet sit transgressio legis sobrietatis, quæ temperantiæ species est, non est mortalis, cap. vnum. §. criminis. 25. dist. à contrario sensu. Tum quia inter minuta & venialia peccata numerat August. in d. cap. vnum. §. quæ autem sunt minuta. comedere, aut bibere plusquam oportet. Tum quia etiam transgressio parua legum charitatis, affabilitatis, & mansuetudinis inter eadem minuta & venialia numerat ibidem idem Augustinus in illis verbis; *Quoties aliquis in cibo, aut in potu plus accipit, quam necesse est*. Tum quia etiam inter minuta & venialia ponit idem Augustin. in eodem §. transgressiones paruas legum bene loquendi, & tacendi, immo charitatis, & affabilitatis, per illa verba: *Quoties plus loquitur, quam oportet; plus tacet, quam expedit; quoties pauperes petentes exasperat*. Tum quia qui cantat, vel recitat horas canonicas, non peccat mortifere propter omissionem vnius vel alterius verbi, nec vnius vel alterius versiculi, sine contemptu, secundum omnes, & tradimus nos in Enchi. de
15 oratione super cap. quando. de consecr. dist. 1. cap. 10. Tum denique quia contraria opinio nimis accedere videtur ad hæresim Lutheranorum, asserentium omnia peccata esse mortalia, & nulla venialia. Equidem arbitror actum fore de omnibus nobis, si per exiguitatem & paruitatem

non excusaremur à culpa mortifera: cum palam sit in bona parte nostrarum actionum inueniri aliquos defectus paruos circa substantiam earum, vel suarum circumstantiarum, iuxta illud Esaiæ cap. 64. *Et quasi pannus menstruatæ vniuersæ iustitiæ nostræ*. & illud 1. Ioan. 1. *Si dixerimus, quod peccatum non habemus, &c.* Quis enim nostrũ omnia & singula errata parua confitetur speciatim, & numeratim, vt mortifera, scilicet proponendo expresse, vel virtualiter, potius mortem subire, quã eorum aliquod iterare? quod tamen teneremur facere, iuxta ea quæ latius tradimus in c. 1. Man. confess.

Ad primum oppositorum respondetur, concedendo cum D. Hieronymo, furtum rei etiam paruæ esse furtum, vt Hieronymus ait; negando tamen esse mortiferum, quod ille non ait: concedendo item quod non est attendenda tantum quantitas rei furto subtractæ, quantum mens subtrahentis, vt dicit Hieronymus; quia frequenter quis capit rem notabilem alienam, & non committit furtum, propter mentem qua capit; putans probabiliter illam subtractionem domino placituram, l. inter omnes. §. recte. ff. de furt. frequenter item quis capit rem paruam, propter quam non peccat mortifere, sed sic propter mentem, qua eam capit, volens capere eam, etiam si esset notabilis quantitatis: declarando item illud Hieronymi in fine argumenti citatum intelligendum esse de furto notabilis quantitatis, aut facto cum mente notabilem quantitatem furandi.

16 Ad secundum respondeo, quod illud dictum Augustini, *Nullum peccatum est adeo veniale, quod non fiat mortale, dum placet*, non potest intelligi sine aliqua restrictione: alioqui enim probaret, quod omne peccatum ex deliberatione procedens esset mortale, quod est contra omnes Catholicos, & in ijs contra S. Thom. 1. 2. q. 74. art. 9. per cuius dicta est restringendum, vt solum procedat in eo, cui placet peccatum veniale cum contemptu legis, contra quam est illud veniale: nos autem loquimur de transgressione parua legis sine contemptu eius. Ad dictum Bedæ respondetur restringendum esse, sicut præfatum dictum Augustini, vt etiam restringit ipsemet magister Gratian. in d. §. criminis. vbi ea citat: alioqui enim probaret omne peccatum veniale deliberate admissum esse mortiferum, quod est contra omnes Catholicos, vt prædictum est.

17 Ad tertium respondetur, quod Gratianus animaduertit difficultatem dicti S. Thom. & ait esse intelligendum de illo, qui furatur minimum non solum simpliciter animo nocendi domino illius, sed etiam notabiliter: qui quidem intellectus, licet ipse non dicat, satis clare colligitur ex solutione ipsiusmet S. Thomæ, qui nisi sic exponeretur, secum pugnaret, contra l. vbi repugnantia. ff. de reg. iuris.

Ad quartum respondetur, negando quod omne mendacium formale sit mortiferum: nemo enim Catholicorum id vsquam dixit, vt satis colligitur ex vtroque Thom. 2. 2. q. 110. art. 2.

Ad quintum conceditur omnem voluntatem appropriandi esse monacho peccatum; sed negamus omne tale peccatum esse mortiferum, vt & omne animal est animal, sed non rationale. Eodem modo respondetur ad voti violationem, scilicet, quod eius violatio est peccatum, sed non

mor-

mortiferum: quia ob exiguitatem desinit esse mortifera, sicut furtum, & quælibet alia transgressio præcepti minima.

Ad sextum vario eruditoq. modo respondes tu Michael, & negari non potest vrgere multum, nisi dicamus litteram incuria librariorum vitiatam habere, *infra*, pro *vltra*. quod grauiter conijcis, ex eo quod statuta nouissima nondum typis excusa sic habent: *Quamquam dici potest, sed non ita germane, quod est intelligendum de illo monacho proprietario rei minimæ, qui ex aliquot coniecturis præsumitur per contemptum legis, vel animo maiora appropriandi eam appropriasse.*

TERTIVM DVBIVM, quantæ quantitatis appropriatio requiratur, vt ob eam monachus Carthusianus censeatur mortifere peccare?

18 Ad quod respondeo primo, quod sufficit & requiritur tanta quantitas, quanta sufficit & requiritur, vt aliquod furtum laici sit mortiferum: vtrumque enim est furtum; quia vtrumque est contrectatio rei alienæ inuito domino: quæ est definitio furti, l. 1. ff. de furt. & vtrumque est illicita vsurpatio rei alienæ, cap. pœnale. 14. quæst. 5. Et consequenter ratio, quare vtrumque aliquando censeri debeat esse mortale, est, quod vtrumque sit contrectatio illicita rei notabilis.

Secundo respondetur, quod magna cum deliberatione respondimus ante circiter 50. annos, id quod postea scripsimus super hoc in commentario cap. fin. 14. q. 6. quorum summam inseruimus cap. 17. à num. 3. Man. confess. vbi tenuimus quantitatem minorem quarta parte vnius Iulij, vel regalis Hispani non constituere notabilem quantitatem, sed sic dimidium Iulij, vel regalis; & quod non damnarem eum, qui teneret mediam inter quartam & dimidiam non esse notabilem. Pro qua mea opinione multum facit quoddam statutum Carthusianum citatum à te vir diligentissime, quo probatur appropriationem vnius solidi Gallici (quod non excedit, nec hodie omnino attingit quartam partem regalis Hispani, siue Iulij) esse sufficientem ad priuandum sepultura monachum id sibi appropriantem; & consequenter esse mortiferum: cum propter veniale non priuetur quis sepultura, arg. cap. pro obeuntibus. & cap. non æstimemus. 13. q. 2. & gloss. notabilis cap. ex parte. 2. de sepult.

Nunc autem, quia ab eo tempore in hoc vsque multum abundauit pecunia numerata in bona Europæ parte, facile consentirē opinioni, in quā tu quoque vir doctissime inclinas; nempe, nec furtum, nec appropriationem minoris quantitatis, quam trium solidorum, siue quartarum regalis,
19 vel Iulij, esse mortiferum. Quin & augerem vsque ad vnum Iulium, vel regale, nisi quoddam statutum vestrum expresse haberet appropriationem vltra valorem trium solidorum esse dignam excommunicatione, & consequenter mortiferam. arg. cap. nemo. & cap. nullus. 11. q. 3. Quamuis respōderi posset, tam illud statutum, quam aliud præfatum de priuante sepultura ob appropriationem valoris vnius solidi, fuisse quidem iusta tempore quo facta fuerunt, non autem adeo hoc nostro, quo multum viluit pecunia numerata: & forte iuste mutari posset: quod credo non facile persuasum iri ordini vestro, paupertatis voti quam obseruantissimo.

QVARTVM DVBIVM continet aliquos scrupulos circa statutũ c. 5. §. 12. 13. & 14. in 2. par. statutorum nouorum: quorum tenor est, qui sequitur, §. 12. *Statuto irrefragabili duximus ordinandum, vt quicumque subditus, monachus, redditus, & conuersus crimen furti, vel alienationis commiserit, seu proprietarius extiterit vltra valorem trium solidorum Turonẽsium, & illud suo Priori saltem temporibus contentis in statutis confiteri, vel reuelare scienter neglexerit: hoc est, præsens vsque ad diem Cœnæ inclusiue, & absens vsque ad diem octauum reuersionis ad domum suam post prædictum terminum, similiter inclusiue: ipso facto, hoc est elapsis dictis terminis, excommunicationis sententia, quã in his scriptis ferimus, sit ligatus, à qua non possit absolui, nisi per proprium Priorem, vel eo absente, per Vicarium, vsque ad dicti Prioris aduentum, cui necessario erit confessio iteranda, & ab eo absolutio exigenda.* Et §. 14. omisso principio sic habet: *Ego F. N. Prior, aut Vicarius, siue Rector huius, vel illius domus, vigore & virtute sentẽtiæ latæ, vt præmittitur, à dicto Capitulo generali, excommunicatos denuncio omnes tam monachos, quam conuersos, quam etiã redditos, professos huius domus, ac de mandato ordinis ibidẽ hospitantes, qui occultandi animo, vel celandi vltra valorem triũ solidorũ prædictorũ retinuerint, donauerint, accõmodauerint, vel modo quolibet alienauerint, donec mihi illa reuelauerint, & à me beneficiũ absolutionis meruerint obtinere.*

20 Pro quorum complanatione dico primo, Capitulum generale, & Priores ordinis Carthusiani proculdubio habere potestatem excõmunicandi subditos suos, quia habent iurisdictionem spiritualem in foro exteriori super eos; qualem qui habet, omnis potest excommunicare, vt diximus in Man. confess. cap. 27. num. 5. per notata in cap. cum ab ecclesiarum. & cap. quanto. de offic. ordin. & in cle. 1. iuncta gloss. sua singulari, de reb. eccles. non alien. & alia ibi citata.

21 Secundo, quod Capitulum generale non statuit, quod Priores excommunicent proprietarios, sed tantum vt denuncient eos excommunicatos virtute sui statuti, vt palam exprimitur §. 13. Et quod certum est longe differre denunciationem ab excommunicatione, cap. pastoralis. §. verum. de appella. l. hæres palam. §. 1. ff. de testa.

Tertio, quod sicut nõ iubentur Priores excõmunicare proprietarios, ita non excõmunicant eos, sed solum denunciant, vt palam cõtinetur in §. 14.

Quarto, quod hæc consequitur, præfatos Priores denunciando verbo tantum proprietarios esse excommunicatos, non incidere in pœnam suspensionis, quæ contra excommunicantes verbo tantum sine scriptis profertũr in cap. 1. de senten. excom. lib. 6.

22 Quinto, quod Capitulum generale videtur excommunicare non solum monachos, & conuersos, sed etiam donatos plene, qui deferunt habitum aliquem differentem à sæculari, licet non deferant tam diuersum, ac conuersi. Tum quia statutum excommunicat subditos, & huiusmodi donati sunt subditi ordini, secũdum communem doctrinam in cap. vt priuilegia. de priuilegijs, & cap. non dubium. de senten. excom. & cap. 2. de foro compet. Tum quia eadem vel maior ratio suadet excommunicare hos, qui diuinis parum seruiunt, quam monachos, qui multum.

Sexto, quod etiam Priores videntur denunciare huiusmodi plene donatos,

natos, & aliquem habitum deferentes. Tum quia non solum denunciant monachos, & conuersos, sed etiam redditos. Tum quia redditorum appellatione non video qui alij possint in illa denunciatione contineri. Non enim memini canonem, qui hac voce in hoc propositũ vtatur. Tum quia Capitulum generale videtur excommunicare illos, vt prædixi, quia excõmunicat subditos, & redditos: & ipsummet Capitulum iubet Prioribus
23 in §.13. vt suam sententiam denuncient in præfata Dominica Palmarum. Nec obstat, quod illi donati non possunt dici proprietarij, cum non emiserint votum paupertatis. Tum quia licet stricte sumpto vocabulo non debeant dici proprietarij, large tamen sumpto possunt dici tales: & dispositio etiam aliqua ex parte odiosa ob identitatem, vt ita dixerim, vel maioritatẽ rationis extenditur ad contenta sub verbis eius large acceptis, iuxta doctrinam Dominici, & Franci in cap. 1. de tempor. ord. lib. 6. saltem cum probabiliter conijcitur id voluisse disponens, vt in casu proposito conijcitur Priori esse animum denunciandi omnes, quos Cap. excommunicat; & illud, vt diximus, videtur excommunicare illos, cum excommunicet omnes subditos, quorum de numero sunt hi.

QVINTVM DVBIVM, an monachus Carthusianus occultans, furans, vel impendens sine sufficienti licentia vltra summam trium solidorum, incidat in excommunicationem, siue illam occultet, furetur, vel impendat vna sola vice, siue duabus, siue decem, vel viginti, aut pluribus vicibus?

24 Pro parte negante facit primo, quod qui minutatim multis vicibus capit, aut furatur aliquot minima, quorum nullum separatim efficit quantitatem notabilem, licet coniuncta efficerent talem, nulla vice peccat plusquam venialiter, vt post alios diximus in Man. confess. cap. 17. nu. 140. quod ipsum tenuit Sotus lib. 4. q. 7. art. 3. de iust. & iur. & lib. 1. q. 3. art. 3. ad tertium: dummodo nulla vice iam inde à principio, vel postea habuerit animum capiendi notabilem quantitatem, vt etiam ibi tradimus. At ob peccatum veniale nemo debet excommunicari, cap. nemo. cap. nullus. 11. q. 3.

Secundo, quod nullum furtorum prædictorum minutorum obligat furantem ad restitutionem sub pœna peccati letalis; quia exiguitas rei non solum excusat à culpa mortali, sed etiam ab obligatione restituendi rem acceptam, secundum mentem omnium: pro qua videtur esse ratio hæc irrefragabilis, scilicet quod licet secundum Innoc. III. cap. sæpe. de resti. spol. non multum intersit inter inuadentem rem alienam, & inter detinentem illam; interest tamen aliquid, vt idem ipse significat: ita quod aliquãto grauius peccat inuadendo, & capiendo, quam qui retinet inuasum, cæteris paribus; quia si quis furando aliquid non peccat nisi veniale, à fortiori non restituendo non peccabit mortale.

Tertio, quod nos ipsi videmur dixisse in cap. inter verba. concl. 6. num. 470. quod nemo tenetur respondere ad excommunicationem latam contra eos, qui furati sunt, nisi furtum sit mortale.

25 Pro parte affirmante facit primo, quod in præfato cap. 5. §. 12. exæquat

quat capere vna vice vltra summam trium solidorum, & capere ea pluribus vicibus. verba enim eorum sunt hæc: *si vltra valorem trium solidorum Turonensium simul, vel per partes alienauerint, vel retinuerint, &c.*

Secundo, quod licet qui fecit multa furta minuta singulatim sine animo nocendi notabiliter, non teneatur restituere illa, donec omnia coniuncta faciant notabilem quantitatem; postquam tamen peruenerint ad illam, sic, & vt nos post alios diximus dict. cap. 17. num. 140. & tradit Sotus vbi supra. Ergo, licet non posset excommunicari, quia furatus est, potest tamen excommunicari, quia non restituit, cum id non faciendo mortifere peccet.

Tertio, quod licet is, qui fecit multa furta minuta, non peccet plusquã venialiter, donec faciat illud, per quod additum efficiunt illa furta notabilem quantitatem, peccat tamen mortaliter faciendo illud, vt exprimit Sotus in dicto art. 3. ad tertium. & ita potest excommunicari, nisi omnia illa restituat. Per quæ tria fundamenta videtur præfatum dubium resoluendum esse in partem affirmatiuam, iuxta communem opinionem, quam sequuti fuimus in præfato Manu.

26 Ad duo prima opposita responderi potest primo per fundamenta pro parte affirmatiua formata. Secundo, quod monachus Carthusianus sponte sua se obligauit ad seruanda sua statuta; & ideo licet iure communi non teneretur ad restituenda furta minima multis vicibus surrepta, iure tamen speciali ad id teneretur, vt supra in primo dubio diximus teneri eum ad confitendum aliquando bis idem peccatum iure suo speciali propter suum consensum.

Ad tertium respondetur, quod ego in d. cap. inter verba. num. 480. loquor de illo, qui non peccauit mortaliter furando, etiam si furatus esset vsque ad notabilem quantitatem, eo forte quod probabiliter credebat eius subtractionem placituram domino, iuxta l. inter omnes. §. qui recte, ff. de furt. non autem de illo, qui post multa furta minima, quæ non pertingunt ad notabilem quantitatem, facit aliud, per quod pertingat ad illam: quia is faciendo illud peccat mortifere.

27 Quamuis autem hęc opinio probabilis sit, & communiter recepta, ideo & à nobis in d. cap. 17. probata; verior tamen videtur profecto sequens, quam fundant quinque sequentia. Primum, quod nemo peccet mortifere coram Deo propter furtum rei minimæ, nisi expresse vel virtualiter intenderit inferre damnum notabile, etiam si per vltimum, penultimum, vel aliud additum omnia coniuncta perueniant ad notabilem quantitatem: quia nullo iure naturali, diuino, nec humano efficaciter probari potest, quod furtum secundum, quartum, decimum, vel vlterius, quod de se propter exilitatem rei non est plusquam veniale, fiat mortale propter furta præcedentia venialia, si nec expresse, nec virtualiter, seu tacite habuerit animum nocendi in pluri, quam furabatur; cum veniale additum veniali etiam in maximo numero non faciat mortale, secundum S. Thom. 1. 2. q. 88. art. 4. communiter recept.

Secundum, quod nemo, qui non peccat plusquam venialiter furando tene-

tenetur restituere aliquid illorum, quæ solum venialiter peccando furatus fuit; quia magis peccat quis furando, quam retinendo furtum, cæteris paribus; & ideo qui non peccat plusquam venialiter furando, non peccabit plusquam venialiter non restituendo illud, cæteris paribus, arg. cap. sæpe. de restit. spol.

Tertium, contingere posse, quod vnus tribus vel quatuor vicibus furando notabilem quantitatem intra viginti dies non peccet mortifere, nec ad restituendum obligetur: & quod alius eamdem quantitatem furans in tribus annis peccet mortifere, & teneatur restituere: quia fieri potest, vt quis intra viginti dies furetur aliqua minuta, quæ coniuncta facerét notabilem quantitatem, cûm minori memoria aliarum vicium, quibus furaretur, quam alius, qui totidem vicibus intra tres annos furaretur notabilem quantitatem: & quod memoria furti prioris, vel posterioris faciat multum ad hoc, quod fur habeat expresse, vel virtualiter animum nocendi in pluri, quam tunc furatur.

Quartum, quod præfata statuta Carthusiana possent restringi ad illos tantum, qui multis vicibus vltra summam trium solidorum sic acceperũt, quod expresse vel virtualiter illud nocumentum aliqua illarum vicium inferre intenderunt, vel præsumuntur intendisse: quia fieri potest, quod monachus Carthusianus aliquo tempore aliqua minima capiat sine vlla memoria postea capiendorum; & immemor eorum quæ cepit, vel capturus est, capiat alia minima sine vlla mente nocendi monasterio in pluri, quam tunc capit.

Quintum, q̃ licet hæc sint vera in foro interiori; tamen in foro exteriori præsumetur huiusmodi monachus, vel alius homo, qui fecit huiusmodi minima furta multis vicibus vsque ad quantitatẽ notabilem, quod in aliqua earum habuit animum expressum virtualem, vel tacitũ nocendi notabiliter ei, cui talia furaretur: & quod per hoc conciliari possunt opiniones cõtrariæ, scilicet, quod hæc posterior nostra sit vera in foro Dei, quod sola nititur veritate, cap. multi. 2. q. 1. & prior communis in hominum foro, quod multum innititur præsumptione, cap. tua. cap. is qui. de sponsal.

SEXTVM DVBIVM, an monachus Carthusianus, qui cepit aliquam rem sine sufficienti ad id licentia de bonis monasterij, quam non potest restituere, quia omnino perempta est, vel donatarius, cui data fuit, abijt numquam rediturus, vel in extremam & perpetuam incidit paupertatem, aut ob aliquam aliam rationem incidat in excommunicationem præfati statuti, si iuxta formam illius id non manifestet?

28 Pro parte negante facit primo, quod frustra expectatur euentus, cuius nullus sequitur effectus, cap. cum contingat. de offic. deleg. l. ad probationem. C. de probat. at de manifestatione peccati nullus sperari posse videtur effectus in casu proposito, cum in eo nulla speretur restitutio. Secundo, quod accessorium sequitur principale, cap. accessorium. de reg. iur. lib. 6. cum suis concordantijs: & excommunicatio lata contra non restituentem videtur accessorium ad restitutionem: cum ergo impotentia & inopia excusent à peccato non restituendi, l. nam is. ff. de dolo. cap. Odoardus.

dus. de solutio. excusabit quoque ab excommunicatione ob omissam restitutionem rerum adeo sit eius accessorium, vt iussus restituere sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, non incidat in illam, si restituere nequit, per ea quæ latius tradimus in d. cap. 17. num. 60.

29 Non obstantibus his, contrarium est tenendum, vt tu ipse neruose comprobas. Tum quia non quæritur in dubio proposito de excommunicatione lata contra non restituentem, in qua procedunt argumenta præmissa, sed de lata contra non manifestantem, qui se sua sponte saltem tacite obligauit ad manifestandum. Tum quia monachus Carthusianus, & quilibet alius religiosus multis modis potest restituere monasterio, quod læsit, vt supra diximus citando dicta nostra in tract. de reditib. quæst. 2. mon. 10. & q. 3. mon. vlt. Tum quia monachus per suum consensum potuit obligari ad obseruanda statuta sui ordinis, ad quæ seruanda iure communi non esset obligatus, vt in primo dubio dicimus de obligatione ad confitendum bis idem peccatum. Tum quia manifestatio præfati peccati proprietatis non est inutilis, & superuacanea, etiam si per illam nulla speraretur restitutio. Potest enim prodesse, vt supra dictum est, ad hoc, vt cautius committantur munia, quæ præstant occasionem appropriandi, & vt magis timeat appropriare, ne subeat onus se prodendi Priori. Nec obstat, quod nos alibi diximus non esse prodendum peccatorem iam correctum superiori, ad cauendum futurum lapsum; quia illud est verum, attento solo iure communi; hoc autem, quod dicimus, procedit attento iure speciali præfati statuti Carthusiani.

SEPTIMVM DVBIVM, an monachus Carthusianus, qui appropriauit vltra summam trium solidorum, & postea fecit restitutionem sufficientem ante lapsum termini ad manifestandum Priori præfixum, incidat in excommunicationem propter omissam manifestationem intra terminum ad id præfixum.

30 Et quidem pro parte affirmante facit primo, quod paria videntur esse non posse restituere, & restitutionem esse factam, quo ad hoc, vt non teneatur quis furtum à se, vel ab alio factum manifestare, per ea quæ nos latius diximus cap. inter verba. concl. 6. coroll. 65. aliás 66. vbi definire videmur non teneri quem ad manifestandum furem, qui iam restituit, vel non potest restituere, propter monitoria de manifestãdo à superiore proposita, & in proximo dubio diximus teneri monachum Carthusianum ad manifestandum appropriationem male à se factam intra terminum ad id præfixum, etiam si res appropriata nullatenus posset restitui. ergo tenebitur, licet iam restituerit.

Secundo, quod statutum præfatum excommunicat omnem proprietarium, siue qui proprietatis peccatum admisit vltra valorem trium solidorum. At qui illud admittit, licet rem appropriatam restituat, non potest dici non fuisse proprietarius: ergo videtur comprehendi in eo.

His tamen non obstantibus, contrarium videtur tenendum. Tum quia monitorio Episcopi de manifestando furto non ligatur qui restituit illud, neque qui nouit ipsum iam esse restitutum, per ea quæ diximus cap. inter

verba.

verba.conclu.6.corolla.65.& alias 66. 11.q.3. Tum quia diuersa sunt appropriare, & appropriatum non manifestare Priori; & statutum præfatum non excommunicat appropriantem solum, sed appropriantem, & non manifestantem id, quod deberet manifestare: & qui restituit rem appropriatam ante manifestandi terminum, desinit habere rem appropriatam cum obligatione manifestandi eam, & consequenter desinit esse obligatus ad rescindendam proprietatem per manifestationem; quia priuatio
31 præsupponit habitum, l. decem. ff. de verb.oblig. & quod non est, dissolui non potest, cap.ad dissoluendum.de desponsa. impub. Tum quia legis, quæ dupliciter apte intelligi potest, benignior intellectus est accipiendus, l. benignius.ff.de legibus. Et ideo licet prædictum statutum apte posset quo ad verba forsitan intelligi de illo, qui est, aut fuit tantum proprietarius; benignius tamen intelligitur de illo tantum, qui fuit, & est proprietarius tempore manifestationis, vt palam est: ergo tantum debet intelligi de illo. Tum quia vtilior est is intellectus monasterio, & animæ proprietarij; quoniam est incitamentum ad hoc, vt proprietarius per se vel per amicos ante tempus manifestandi restituat rem appropriatam aliquo illorum modorum, quibus diximus monachum restituere posse vbi supra: quoniã item est consolatio monacho ad excusandum pudorem, quem cum nulla, vel parua vtilitate monasterij alias est passurus. Tum quod est lex pœnalis, & ideo restringenda, ca.pœnæ.de pœnit. dist.1. Tum denique quod non est credendum patres illos pientissimos, qui statutum illud composuerũt, fuisse adeo tetricos, & saxeos, vt non posset eos mollire, & contentos facere iusta restitutio, quæ etiam crudeles quosque ac militares homines mollit, & reddit contentos.

Ad prius oppositorum respondetur, negando quod paria sint restituere, & non posse restituere, per ea ipsa, quæ ipse dico in d. corolla.65. vel 66.

Ad posterius respondetur, negando quod statutum præfatum debeat intelligi de quolibet, qui est, vel fuit proprietarius: sed tantum de eo, qui fuit, & non desiuit esse proprietarius per iustam restitutionem tempore manifestationis, per rationes supradictas.

OCTAVVM DVBIVM, an Priores præfati ordinis Carthusiani possint remittere suis monachis obligationem manifestandi sibi appropriata; ita quod propter omissam manifestationem non incidant in excommunicationem, & sufficiat eis confiteri sua peccata proprietatis confessarijs electis per bullam Cruciatæ, vel alijs habentibus potestatem absoluendi à reseruatis Prioribus.

32 Et quidem pro parte affirmatiua facit, quod Priores videntur posse dare suis monachis facultatem donandi ea, quæ ipsi possent iuste donare, & impendere, vt nos tradimus in com.2. de reg. super cap. non dicatis. 12. q.1. num.23. & seq. & consequenter habere pro recte impensis ea, quæ sui monachi impenderunt, vel donarunt; quo facto videtur facta restitutio; quia restitutio, & remissio, siue condonatio debiti exæquantur, cap. peccatum. de regul. iur. lib.6. adiuncta gloss. verbo restituatur. cum similibus.

Sed

Sed videtur respondendum primo, quod præfati Priores per nullam remissionem suam excusantur ab obligatione faciendi denunciationem, quam debent facere in Dominica Palmarum. Tum quia iubentur id facere per præfatum statutum. Tum quia, etiam si nullus fuerit proprietarius toto illo anno, tenentur tamen ipsi facere illam denunciationem, cum nesciant nullum talem esse: & præfata remissio ad summum non potest efficere, nisi quod sui monachi desinant esse coram Deo proprietarij, quod non potest Prior certo scire, nisi per manifestationem.

33 Secundo videtur respondendum, quod Prior non potest ratam habere dispensationem suorum monachorum, nisi fuerit facta in vtilitatem monasterij, & vsus pios, vel iustam remunerationem; quia (vt dixi in prædicto nu. 23. & seq.) non habet ipse Prior facultatem dispensandi in alia: & nemo dat, quod non habet, cap. quod autem de iure patr. l. si vniuersæ, C. de legat.

Tertio, quod Priores non viderentur recte facere, si monachis suis generaliter remitterent appropriata & impensa sine sua licentia; quia darent occasionem delinquendi, contra cap. ex parte. de consue. & contra l. conueniri. ff. de pact. dota.

Quarto, quod si Prior remitteret eis appropriata, & impensa, vel occultata sine ipsius sufficienti licentia, valeret remissio quo ad impensa in vtilitatem monasterij, vel in pios aut iustos remuneratorios vsus, non autem quo ad impensa vel occultata in alios: & ita non tenerentur manifestare suas appropriationes magis, quam si restituissent: quia per responsum ad septimum dubium, qui restituit ante terminum manifestandi, non tenetur manifestare; alij autem, qui in alia impendissent, tenerentur manifestare, vel restituere ante terminum, alias inciderent in excommunicationem per supradicta.

Quinto, quod vero propius videtur non posse Priores remittere suis monachis obligationem manifestandi eis suam appropriationem. Tum quia interest ordinis vt illa fiat eis ob respectus supra tactos. Tum quod totus ordo videtur reseruare illam Prioribus ratione industriæ illorum, quod videtur facere illam indelegabilem, cap. fin. §. cæterum. de offi. deleg.

NONVM DVBIVM, an Priores Carthusiani possint alijs confessarijs subdelegare potestatem absoluendi monachos proprietarios à peccatis proprietatis, & ab excommunicatione incursa ob omissionem non reuelationis eorum iuxta statuta ordinis faciendæ?

34 Ad hoc respondeo affirmatiue, quod sic, attento iure communi. Tum quia iure Pontificio omnia, quæ pertinent ad iurisdictionem, sunt delegabilia, iuxta gloss. memorabilem & recep. in cap. peruenit. 95. distin. Tum quia quædam alia solemnis gloss. etiam recep. in cap. fin. de offic. iud. deleg. tenet, quod omnes, qui possunt absoluere ab excommunicatione virtute iurisdictionis delegatæ à Principe, aut concessæ in priuilegium perpetuum ratione dignitatis, aut officij, aut virtute alterius ordinariæ potestatis, possunt committere alijs. Et constat huiusmodi Priores habere iurisdictionem ordinariam in suos monachos, & potestatem absoluendi ratione suarum dignitatum, cap. cum ab ecclesiarum prælatis, & cap.

& cap.quanto. de offic. ordin. & per statuta ordinis, quæ etiam sunt leges particulares, l.omnes populi ff.de iusti.& iure, & cap.cum omnes. de constitutio. nescio autem an aliquo statuto particulari ordinis à Sede Apostolica probato id eis vetetur.

35 DECIMVM DVBIVM, an monachus Carthusianus absolutus à peccato proprietatis per bullam Cruciatæ, teneatur ad reuelandum illud Priori.

Respondeo, quod sic: quia absolutio à peccato proprietatis non tollit obligationem ad manifestandum illud Priori, per responsum ad primum dubium.

VNDECIMVM DVBIVM, an absolutus per bullam Cruciatæ ab excommunicatione incursa, eo quod non denunciauit intra certũ terminum id, quod iubebatur denunciare per edictum superioris, incurrat nouam excommunicationem, si non denunciauerit post termini lapsum, quam cito commode poterit; quod eum facere debere diximus in Manu. confess.cap.27.num.46.

36 Respondeo primo, quod quæstio videtur præsupponere falsum, scilicet quod excommunicatus potest absolui per bullam Cruciatæ sine præuia satisfactione: contrarium enim videtur verum, quod affirmat Sotus in 4. dist.22.q.2.art.3. concl.2. pro qua facit gloss. singularis solemnis, & alia quæ ipse non citat in clem.1.verb. inhibentes. de iure patro. communiter recepta, præsertim à Felin.in cap.ex parte.col.4. de consti. quæ habet non valere actum ab eo, cui data est potestas faciendi illum, adiecta certa forma, si non seruat eam, nec habet aliunde potestatem, qua illum faciat. Et confessarius electus per Cruciatam accipit potestatem absoluendi, adiecta forma præuiæ satisfactionis, & non habet communiter aliunde facultatem absoluendi. vnde hinc ipse Sotus infert, quod non potest quis absolui ab excommunicatione per Cruciatam ante satisfactionem, etiamsi omnino impotens sit ad satisfaciendum.

Secundo respondeo, quod, etiam si confessarius per bullam Cruciatæ electus haberet potestatem absoluendi ab excommunicatione non potentem satisfacere; non tamen posset absoluere monachum Carthusianum ab excommunicatione incursa propter omissam manifestationem, antequam eam faceret. Quia licet non habeat potentiam restituendi appropriatum, & male dispersum, habet tamen potentiam manifestandi appropriationem: & ita non posset illum absoluere non faciendo illud, propter cuius omissionem excommunicatur.

37 Nec obstat, quod absolutio facta mandato Papæ, cum mandat aliquem absolui secundum formam iuris, non seruata illa, valet, vt etiam nos diximus in præfato Manu. cap. 27. num. 37. etiam si fiat ab eo, qui aliunde non haberet potestatem absoluendi; licet contrarium sit regulariter verum per præfatam gloss. singularem & communiter recep. in clem.1. verbo inhibentes. de iure pat. quia illud intelligitur, quando Papa facit mentionem de forma iuris, non animo inducendi nouam formam, sed monendi formam inductam, argum. dictorum Innoc.cap. fin. de præsum-

ſumptio. quem probat gloſſ. magna communiter recep. in clem. 1. de offi. deleg. at Papa per bullam Cruciatæ facit mentionem de præmittenda ſatisfactione animo inducendi nouam formam: quod colligitur ex eo, quod priuilegium Principis intelligendum eſt ſine præiudicio tertij, l. 2. §. ſi quis à principe. ff. ne quid in loco pub. fiat. & cap. ſi pro eo. de offic. delega. & ſi priuilegium præfatum Cruciatæ aliter intelligeretur, præiudicaret innumeris, & grauiſſime.

38 Non obſtat etiam, quod non eſt facienda ſatisfactio iudici, vt Sotus ibi dicit. Tum quod non poteſt ſuum probari dictum, niſi quo ad pœnam nondum impoſitam, iuxta gloſſ. ſingu. clem. 2. §. 1. verbo officij. de hæreti. lib. 6. quam didicimus ab Aretino l. 4. §. Cato. in princ. de verb. obligat. Tum quod in noſtro caſu Prior eſt vt pars. Tum quod ipſemet ait id eſſe verum, quando non poteſt ſatisfieri mandato, non autem quando poteſt, & perfidia durat, & poteſt ab ea recedi, vt in caſu noſtro, in quo monachus licet non poſſet ſatisfacere ſtatuto reſtituendo appropriatum, poteſt tamen ſatisfacere illi manifeſtando, vt prædictum eſt.

DVODECIMVM, quid dicendum ſit ſuper diuerſitate Iobelæorum, quæ emanarunt à fe. re. Pio V. & à S. D. N. quo ad abſolutionem à cenſuris, cum priora ſignificent poſſe quem abſolui per illa quo ad forum conſcientiæ tantum ante ſatisfactionem, & non quo ad forum exterius; per poſteriora vero non, etiam quo ad forum conſcientiæ, niſi quo ad effectum indulgentiæ quærendæ.

39 Reſpondeo, quod memini facere quædam verba cum fe. re. Pio V. ſuper duritia formæ abſoluendi à cenſuris Iobelæis ſuis inſertæ: quod forte fuit in cauſa mutandi in alias formas; & tandem viſum eſt & quidem recte S. D. N. Greg. XIII. quod abſoluantur quidem omnino quo ad momentum, quo quæritur indulgentia, ſic tamen vt ſtatim reincidant etiam omnino, etiam quo ad vtrumque forum in eaſdem cenſuras, vt euitetur grauiſſimum præiudicium, quod fieret his, in quorum fauorem eſſent illæ latæ, etiam per abſolutionem quo ad forum conſcientiæ tantum, cum per eam debitores longe negligentiores fierent ad ſoluendum, videntes ſe quo ad Deum abſolutos.

DECIMVMTERTIVM, an monachus Carthuſianus furans aliquid ab exteris ad vtilitatem monaſterij peccet bis, aut ſemel cum circumſtantia neceſſario confitenda ob tranſgreſſionem legis de non furando, & voti paupertatis.

40 Reſpondeo quod non; quia non frangit votum paupertatis: quoniam per illud ſolum vouit nil ſibi quæſiturum, immo nec appropriaturum ſine licentia ſuperioris, per ea quæ nos latius ſcribimus in com. 1. de reg. ſuper cap. cui portio. 12. q. 1. num. 23. & is, de quo quæritur, nihil ſibi vult quærere, nec appropriare: ſi autem furaretur animo quærendi, vel appropriandi ſibi, bis peccaret, vel ſaltem ſemel cum circumſtantia neceſſario confitenda, per ea quæ diximus in Man. cap. 6. num. 3.

DECIMVMQVARTVM, an ſtatuto Carthuſiano excommunicanti monachum appropriantem vltra valorem trium ſolidorum, & non

non reuelantem id intra tempus in eo præfixum, aduersetur Concil. Trid. sess. 25. cap. 3. de reform.

41 Respondeo, quod facile cuipiam videri potest vera pars eius affirmatiua. Tum quia procemium illius cap. probat excommunicationem non esse pro re leui ferendam: ergo nec pro omni re valorem trium solidorum non excedente: cum is valor, qui non pertingit ad valorem vnius Iulij Itali, vel regalis Hispani, satis leuis censeatur. Tum quod dispositio illius cap. expresse prohibet, ne pro leui furto manifestando feratur excommunicatio; & præfatum statutum profert illam pro re trium solidorum manifestanda.

Sed contrarium est dicendum. Tum quia cap. illud inducit ius nouum, quod colligitur ex illo verbo *statuimus*, quod est signum iuris noui, iuxta gloss. in clement. fin. verb. declaramus. de rescript. quam cum alijs citat Felin. in cap. decernimus. de re iud. Et ita non extenditur ad præterita, cap. vlt. de constit. Statutum autem præfatum ante multa sæcula fuit editum. Tum quia cap. illud loquitur de excommunicationibus ferendis ab homine, & non de latis à iure, quarum de numero est illa, quæ à statuto præfato fertur. Tum denique quod ex verbis ipsius plane colligitur Concilium noluisse per illud alterare excommunicationes à iure ante illud latas: & in dispositionibus maxime attendenda est mens disponentis, l. in conditionibus. ff. de condi. & demonstr. cap. fin. de præb. per quas considerationes in oppositum adducta soluuntur.

DECIMVMQVINTVM, an Prior Carthusianus, qui male appropriat, vel impendit vltra valorem trium solidorum, & non manifestat intra terminum, quem Capitulum præfato statuto præfixit, incidat in excommunicationem?

42 Respondeo, quod facile cuipiam videri potest vera pars affirmatiua. Tum quod Abbates & Priores sunt monachi, cap. fin. de simo. vt tradit Panorm. communiter recep. cap. quoniam Abbas. de offic. deleg. Tum quod Abbas, vel Prior male dispendens, vel occultans res monasterij, peccat contra votum paupertatis, & fit proprietarius æque, vel plus quam monachus, arg. cap. cum ad monasterium. §. fin. de statu mon. & tradit Ioan. Maior in 4. dist. 38. q. 9. ergo æque, vel magis debet esse excommunicatus. Tum quia excommunicationem præfatam non ferunt Priores, sed Capitulum generale, quod edidit statutum, quodque tantam & maiorem iurisdictionem habet in Priores, quam ipsi in monachos. Tum quod excommunicatio Papalis denunciata per Episcopum merum denunciatorem ita ligat ipsum, ac alios Episcopos, vt & nos diximus in Manu. confess. cap. 27. nu. 6. ergo cum Prior sit merus denunciator excommunicationis præfatæ, æque ligabit ipsum, ac alios monachos.

Sed contra est tenendum. Tum quia Capitulum generale per præfatum statutum solos monachos subditos videtur excõmunicare, quod colligitur in illo verbo ipsius, *subditos*. Tum quod solum illum monachũ proprietarium excõmunicat, qui suam appropriationem non manifestat suo Priori: & Prior non habet Priorem, cui subsit, vt monachus simplex illi.

Tum quod omnes, quos statutum excommunicat, Prior denunciat, & tamen ipse non denunciat nisi sibi subditos. Ergo Capitulum generale solos monachos, qui non sunt Priores, excommunicat. Tum quia peccatum proprietatis vt plurimum fit occultando, quo modo Prior raro peccat, vt palam est. Tum quia, licet appellatione monachi veniat Abbas in fauorabilibus, non tamen regulariter in odiosis, vt ibi communis concludit; præsertim cum est probabile, quod disponens noluit eos comprehendere, vt post alios tradimus nos in d. cap. fin.

43 DECIMVMSEXTVM, an monachus Carthusianus dans, vel recipiens litteras sine Prioris licentia, peccet peccatum proprietatis?

Et quidem pro parte affirmante facit primo cap. non dicatis. 12. q. 1. quatenus habet, esse grande peccatum accipere, vel dare litteras sine licentia prælati: cuius vnam rationem diximus ibidem videri esse, quod frangit votum paupertatis, in quantum dispendit papyrum monasterij dando litteras, & appropriat papyrum litterarum ad se scriptarum recipiendo illas occultas.

Secundo faciunt illa verba cap. 9. eiusdem regulæ August. *Si quis rem sibi collatam celauerit, furti iudicio condemnetur*, & nemo negare potest litteras rem aliquam esse, licet paruam: & quamuis paruitas rei surreptæ excuset à culpa mortifera, iuxta S. Thom. 2. 2. q. 59. art. 9. non tamen excusat à furto veniali, vt & supra dictum est in responso ad dubium secundum.

Tertio, quod licet alia ratione, nempe inobedientiæ, datio, & receptio litterarum posset dici esse peccatum; non ideo desinit esse tale ob istam; cum idem peccatum multis rationibus possit esse tale: furtum enim, quo sibi monachus quærit aliquid, maxime de rebus monasterij, non solum
44 est peccatum, quia vetatur lege naturali, & diuina Decalogi, Exod. 20. sed etiam quia per illud frangitur votum de non volendo aliquid sibi appropriare, contra d. cap. non dicatis. 12. q. 1. per quam rationem diximus in d. nu. 13. quod licet nuncia, & litteræ vt plurimum æquentur, iuxta cap. vbi periculum. §. nulli. de elect. lib. 6. hac tamen ratione differunt, quod litteræ possunt esse res in se pecuniariæ, quales non sunt nuncia.

Quarto, quod per hanc eamdem rationem possunt solui omnia illa argumenta, quibus neruose hanc conclusionem tu eruditissime oppugnas: illa enim probant hanc litterarum dationem & receptionem posse dici peccatum inobedientiæ; sed ex eo non infertur non posse dici peccatum proprietatis.

45 Quare videtur resoluendum, quod si charta litterarum data, vel recepta, adeo est inutilis, vt nil penitus valeat communi æstimatione, eius datio vel receptio non est peccatum proprietatis; cum non sit appropriatio, vel dispensatio boni pecuniarij, per ea quæ diximus in d. com. 1. de reg. nu. 13. & seq. si autem valet notabili pretio, æstimatis saltem characteribus auratis, aut alijs imaginibus affabre depictis, & illustratis, eius datio vel receptio erit peccatum proprietatis, etiam mortiferum: si autem charta cum scriptis & depictis in ea fuerit parui valoris, erit quidem peccatum proprietatis, sicut & furtum pecuniæ similis valoris, sed

non

non mortiferum, per responsa dubio tertio. Ex quo inferri potest primo, quod huiusmodi datio & receptio non sit vllum peccatum, vel tantum veniale proprietatis, etsi magnum inobedientiæ.

Secundo, quod aliqua datio, vel receptio litterarum occulta non erit tamquam peccatum proprietatis manifestandum superiori; & tamen toties multiplicata, vt excedat valorem trium solidorum, esset manifestãda, secundum communem opinionem, quam tamen in responsione ad dubium secundum diximus esse multum quo ad forum conscientiæ limitandam.

46 DECIMVMSEPTIMVM, an monacho Carthusiano liceat ea, quæ sibi supersunt de ijs, quæ ad se alendum tribuuntur, in opera pia pro suo arbitrio dispendere?

Circa quod tu erudite, eleganter, & copiose spatiaris quędam dicta nostra probando, & in dubium reuocando quoddam, quod nos dixisse aliqui arbitrantur in tract. de redi. eccl. q. 1. & tu addis temperatum fuisse idem à nobis in Apologia illius libri q. 1. nu. 30. & cap. non dicatis. 12. q. 1. nu. 41.

Secundo, quod ego numquam dixi, nec somniaui vlli monacho simplici licere præfata superflua in eleemosynam, vel alia pia opera sine licentia prælati expressa vel tacita conuertere, vt latissime declaro in d. nu. 41. sed quod illud licet ei, quando dantur ei aliqua pro sua sustentatione ad aliquod negotium peragendum, ea lege, vt nihil amplius petere possit à monasterio, neque monasterium ab eo, siue plus, siue minus impendat: & quod data regulari in suum victum, & vestitum, videntur in dubio ita data, vt honeste reliquata possit in vsus pios impendere, eo quod tacite videtur dari sibi ea facultas.

47 Tertio, quod monacho Carthusiano simplici nullam habenti administrationem, & intra suum monasterium degenti, non licet vlla talia reliquata in eleemosynam, vel in alia pia opera sine licentia impendere; quoniam ordo iste vester huius voti paupertatis obseruantissimus habet multas constitutiones, quas ipse citas, per quas expresse prohibetur eis illa facultas; & expressim præcipitur, vt omnia quæ illis superfuerint ex cibo, & vestitu, reddant communitati: & consequenter nullam habent ad id licentiam expressam, nec tacitam, nec vllum est eis ad hoc dubium; immo præceptum expressum illi contrarium, quod etiam nititur iure communi, vt nos vbi supra diximus num. 8.

48 Quarto, quod in alijs regularibus, quibus non est tale præceptum contrarium, & datur singulis certa quantitas pecuniæ, panis, vini, & opsonij, ita quod non dabitur eis plus, licet plus impendant, nec minus, licet minus impendant; videntur eis ita in dubio dari, vt possint impendere reliquata in illas eleemosynas, & in illa pia, in quæ ipse prælatus iuste potuisset; quia videtur illa facultas tacite eis data. si tamen per sua statuta, vel alia iusta prælatorum præcepta restringeretur eis expresse (vt scio in quodam illustri monasterio expressum fuisse) ne vltra certam summam etiam de reliquatis possent in pia opera impendere sine licentia superioris, non liceret eis vltra illam summam eleemosynam facere; quia sunt extra casum dubium, cum expresse sit eis id vetitum.

Quinto, quod negari non potest facultatem tacitam vel expressam impendendi honeste reliquata in opera pia, esse magnam occasionem abstinentiæ, sobrietatis, parsimoniæ, & continentiæ, modestiæ, humilitatis, immo & charitatis, quæ perfectionis vinculum est; quamuis etiam confitendum sit eamdem esse quibusdam incitamentum aliquod cupiditatis, & terrenæ cogitationis; sed illa facile sopit pietas, & amor Dei, & proximi pauperis, propter quem subtrahit suæ carni, & voluptati aliqua, quæ seruient alterius consolationi, fami, & paupertati; quamuis item palam sit, conuenientius esse per se religionis perfectioni, vt tota in pauperes, & in opera pia distributio sit penes ipsos Priores, & simplices monachi reliquationi honestæ per abstinentiam, sobrietatem, & alias virtutes præfatas, amore boni communis augendi, & distribuendi ad pia per prælatos, tantopere studerent, ac si reliquata per ipsosmet essent in eadem pia distribuenda.

DECIMVMOCTAVVM, an sit vera communis illa resolutio Bart. & aliorum in l. Lucius. §. tres hæredes. ff. ad Trebellia. scilicet, quod legatum factum monacho, donec superior permiserit ei vti in suos priuatos vsus, & non vltra, valeat.

49 Respondetur quod sic. Tum quia id nulla lege naturali vel diuina vetatur, cum talis vsus non sit voto vlli solemni, nec simplici contrarius, vt palam est. Tum quia nulla etiam lege humana id vetatur, cum ille solus monachus à Ioan. And. communiter recepto in cap. cum ad monasterium. de statu regul. dicatur proprietarius, qui tenet occulte, vel contra voluntatem superioris aliquid; & præfatus monachus per dispensationem huiusmodi legati nil tenet occulte, neque contra voluntatem superioris, quippe qui sciens & prudens vsus illius ei permittit.

50 An autem aliqua, quæ iusta fuerit, cautela possit inueniri, per quam tribuatur alicui monacho aut monachæ facultas aliquid in vsus suos vel alienos pios, quos ipsi volent, absque licentia superioris expressa, vel tacita licite impendendi? Et pro affirmante facit primo prædicta resolutio communis super gloss. l. Lucius. §. tres hæredes. ff. ad Trebellian.

Secundo, quod contra nullam legem naturalem, diuinam, nec humanam videtur esse donatio inter viuos, vel vltima voluntas, qua quis donat alicui monacho vel monachæ aliquam quantitatem diurnam, menstruam, vel annuam, donec permittitur illi à superioribus suis vsus eius in suas necessitates, vel alia pia.

Tertio, quod Papa frequenter concedit monachis pensiones super beneficijs sui ordinis, & etiam aliorum cum facultate dispendendi eas in suos, vel alios pios honestos vsus, & quidem iuste, per cap. nisi essent. & adnotat ibi Panor. de præben.

His tamen non obstantibus, contrarium est tenendum. Tum quia id vetatur in cap. non dicatis. 12. q. 1. & in alijs locis multis in com. eius à nobis citatis. Tum quia non possunt duo contraria simul inueniri vera, l. vbi repugnantia. ff. de regul. iur. cap. solicitudinem. de appell. at contraria

&re-

& repugnantia sunt, quod monachus per eumdem actum contraueniat voto suo, & non contraueniat illi, vt palam est. Et monachum vti aliquibus bonis absque licentia superioris extra necessitatem extremam, & non transgredi votum suum solemne, sunt contraria, vt patet. ergo pars affirmatiua quæstionis est falsa.

Ad primum oppositorum respondetur, concedendo quidem illam resolutionem communem in eo citatam; negando tamen quod ex ea inferatur monachum posse vti aliqua re sibi relicta sine consensu expresso, vel tacito superioris; cum potius perdatur, & desinat eidem legatum, simul ac superior noluerit vt eo vtatur.

Ad secundum respondetur, concedendo assumptum in eo; sed negando, vt dictum est ad primum, quod ex eo sequatur pars affirmatiua quæstionis propositæ.

51 Ad tertium, concedendo etiam id quod in eo assumitur; sed negando, quod qui monachus vtitur aliqua re de consensu vel licentia Papæ, vtatur ea absque superioris licentia: cum ipse sit superior omnium monachorũ, immò & omnium Christianorum prælatus primus, & maximus concurrens in iurisdictione cum omni prælato, vt S. Tho. in opusc. contra errores Græcorum cap. 66. & præcedenti, & sequenti, & Innoc. quem sequuntur omnes, præsertim Felin. nu. 2. in cap. 1. de constitutio.

52 DECIMVMNONVM, an expediat ordini Carthusiano, vt prælati eius repudient legata, quæ parentes, vel alij cognati, aut amici fecerint monachis Carthusianis, vt eis vtantur, donec prælati permiserint ipsis vti eis ad vsus suos, vel pios, quos ipsi volent, & non vltra.

Ad quod (quia de illo erudite, religiose, ac eleganter disputas) nihil aliud respondeo, quam quod prælati debent prudenter & serio pensare, an monasterium egeat, an abundet; & an per repudiationem exasperentur legantium filij, vel cognati, adeo vt auerterent animos ab amore ordinis; an item monachi legatarij ob morbos, vel complexionis debilitatem egeant alimentis, vel medicinis extraordinarijs; an item sint tales, qui valde, & ad multum temporis scandalizarentur, eo quod non conceditur eis id quod licite sine ordinis damno concedi potest: an item sint ad prudenter dispendendum propensi, an ad effundendum vane inclinati; & alias rerum legatarum, quantitatis, vtilitatis, finis, & modi appositi circumstantias, & secundum illas acceptet illa, vel repudiet, vt Deo, proximis, & ordini videbitur conuenientius. Tum quia non fuerit charitatis & prudentiæ illa ex abrupto repudiare, argum. titulorum de iure deliberan. ff. & C. Tum quia fieri potest, vt sint aliqua monasteria Carthusiana similia quibusdam aliorum ordinum, in quibus vix panis, vinum, & vestitus de cellario communi exhiberi potest.

53 Non obstat ijs cap. 8. §. 4. 3. compilat. statutorum eiusdem ordinis, quod à te proponitur conceptum in hæc verba. *Si nouitij, tempore quo professionem facturi sunt, libere aliquid, & sine omni pacto, nulla præcedente petitione, dare voluerint, libere accipi poterit, & iuxta dantis voluntatem expendi; dum tamen talis voluntas non deuiet à rigore statuti, nec per eam lapsus aliquis in ordine*

fiat. Vnde si vellent quod ex re donata aliqua pitantia pro tẽpore, vel in perpetuum danda conuentui diebus quibus ex ordine pitantia non datur, vel quod aliquid alicui, vel aliquibus particulariter, & non ad communem vsum & commune commodum daretur, aut quid simile, nullo modo debent audiri. Hactenus statutum, cui dicitur concordare aliud in cap. 5. §. 8. secundæ partis nouorum. Non inquam præfatum cap. obstat prædictis. Tum quia loquitur de solis nouitijs, exorbitatq. ab illo iure communi, quod continet præfata resolutio communis, de qua in 17. dubio, & ideo non debet extendi ad alios, in quibus saltem eadem ratio nõ idem suaderet, arg. cap. quæ à iure. de reg. iur. lib. 6. Tum quia loquitur in casu, quo ex obseruantia modi donationi appositi lapsus regulæ timeretur, & prædicta intelliguntur extra illum casum. Tum quia statutum videtur loqui de modo & onere tendente ad delitias, vel superflua, vel saltem non necessaria, vt eius exempla confirmant: prædicta vero de ijs, quæ tendunt ad necessaria, & vtilia monasterio, saltem per quamdam consequentiam; quia releuant illud à dando illi monacho aliqua necessaria, in quæ ipse impenderet legatum.

54 VIGESIMVM DVBIVM, an monachus Carthusianus de licentia & consensu Prioris possit accipere aliquas pitantias Missarum, impendendas in aliqua pia, puta in libros, aut vestes sibi conuenientes, aut in illas, aut illas pauperum eleemosynas, &c.

Respondeo quod sic, dummodo non impendat eas in alia; quia, vt nos diximus in comment. 2. de regular. super cap. non dicatis. 12. quæst. 1. nu. 23. monachus de licentia prælati potest iuste impendere de bonis monasterij in illos vsus, in quos iuste posset ipsemet prælatus. Nec obstat statutum, de quo in cap. 3. §. 20. 3. compila. quod à te proponitur conceptum in hæc verba: *Nulla etiam persona ordinis per se, aut quamuis aliam interpositam personam pro Missis & alijs prædictis officijs, & beneficijs pecunias, etiam gratis oblatas, vel aliquid aliud ad suos vsus conuertendum, sub pœna disciplinæ generalis, recipiat: sed si quid pro fidelium deuotione offeratur, illud cum gratiarum actione, cessante omni pactione, recipiatur, & ad vsus, & commodum, non illius, cui offertur, sed totius communitatis conuertatur ad Prioris arbitrium.* Hactenus statutum.

55 Non inquam id obstat. Tum quia loquitur simpliciter de accipiente pitantiam, vel eleemosynam in vsum suum: quæstio autem quærit de accipiente eam de licentia prælati. Tum quia statutum ipsum continet, vt illa impendantur arbitrio Prioris; & constat eius arbitrio impendi, quod de ipsius licentia impenditur, præsertim cum vsus certus, in quem sunt impendenda, exprimitur ab ipso. Tum denique quod in vsum communem videtur impendi, quod de prælati consensu in aliquem decentem vsum monachi impenditur; quia cum monachi sint potissima pars monasterij, cum personæ præstent rebus, l. 2. ff. de statu homi. l. si quæramus. ff. de testa. sequitur quod dictum est.

56 VIGESIMVMPRIMVM, an monachus Carthusianus, qui peccatum mortiferum proprietatis admisit alienando, vel occultando rem monasterij, teneatur illud confiteri, antequam misset, vel communicet;

ali ita

an ita vt non sufficiat quod confiteatur illud Priori ante diem Cœnæ Domini?

Respondeo quod sic. Tum quia opinio vera & communis etiam ante Conc. Trid. tenebat omne peccatum mortiferum esse confitendum ante sumptionem Eucharistiæ, iuxta gloss. singul. cap. sane. de celebr. miss. quam nos late probauimus in summa de pœnit. dist. 5. & ante præfatũ Conc. quod eam in canonem redegit, addens esse errorem contrarium eius, cap. 7. & can. 11. sess. 13. Tum quia nihil obstat statutum eiusdem ordinis in primo dubio relatum, quatenus significat sufficere monachis præfati ordinis cõfiteri peccata proprietatis Priori ante diem Cœnæ Domini; quoniam nõ statuit, nec potuit statuere contra ius diuinum, quod non teneretur confiteri illud ante sumptionem Eucharistiæ, cap. sunt quidam. 25. quæst. 1. & argum. cap. inferior. 21. dist. sed solum statuit, quod sit excommunicatus, si non confiteatur, vel non reuelauerit illud Priori ante diem Cœnæ Domini: quod tam longe aliud est à præcedenti, quantum excommunicatio differt à peccato, pro quo illa fertur; & quantum necessitas confitendi sacramentaliter peccatum mortiferum, à necessitate confitendi sacramentaliter, vel reuelandi extra sacramentum Priori. Tum quia verus intellectus
57 eius est, quod qui monachus peccauit peccatum mortiferum proprietatis ante diem Cœnæ, & non confitetur illud sacramentaliter ante communicationem corporis Domini, peccat quidem mortifere communicando ante confessionem, propter transgressionem legis diuinæ de confitendo ante cõmunicationem; sed non est ob id excommunicatus ante diem Cœnæ: sed si ante illum non confiteatur, vel non reuelet illud Priori, erit excommunicatus, non quidem per legem diuinam, vel canonicam omnibus Christianis communem, sed per illud vestrum statutum ordini vestro particulare. Tum quia vbi lege Synodali cauetur, vt sit excommunicatus, qui decimas occultatas non manifestauerit parocho ante diem Assumptionis; ille qui occultasset illas mense Iulio, peccasset mortifere, cum occultauit, & etiam si communicat ante confessionem sacramentalem, licet non incidat in excommunicationem ante diem Assumptionis.

58 VIGESIMVMSECVNDVM, an præfatus monachus, qui omisit confiteri sacramentaliter peccatum proprietatis mortiferum admissum ante aliquot menses, vel circiter vnum annum ante diem Cœnæ, & intra illud tempus confessus est frequenter, & missauit, communicauit, tacito illo peccato, quod proponebat confiteri Priori ante diem Cœnæ; an inquam is monachus teneatur omnes illas confessiones tamquam non integras iterare, iuxta notata per omnes cap. omnis. de pœni. & remiss. & in 4. lib. sent. dist. 17. quos nos quoque retulimus in Manu. confess. cap. 9. num. 11.

Respondetur quod sic. Tum quia confessio, quæ non est integra omnium peccatorum mortiferorum, quorum memoriam confitens habet, nihil valet, cap. omnis. de pœni. & remi. c. 1. sicautus. de pœni. dist. 5. & in decreto Eugenij Concil. Floren. & cap. 5. sess. 14. Conc. Trid. Tum quia peccatum mortiferum proprietatis non excipitur à lege illa generali diuina,

qua iubemur pœnitentes confiteri omnia peccata mortifera, quæ admisimus, quorumq. memores sumus, quando confitemur, iuxta præfata iura, & S. Tho. ab omnibus Catholicis receptum in 4. dist. 17. q. 3. art. 4. Sicut autem obliuio aliorum mortiferorum facta iusta diligētia reminiscendi excusaret ab iteratione, ita & obliuio peccati proprietatis excusaret. quin & si aliquis adeo simplex & ignorans esset, vt bona fide probabiliter secundum conditionem suam putaret auctoritate forte, vel exemplo peritorū, quod per præfatum statutum leuabatur onere illud confitendi vsque ad diem Cœnæ, non peccaret tacendo illud, nec teneretur iterare confessionem tacito illo factam, argum. eorum quæ de monacho simplici bona fide contrauenientе dicit Card. clem. 1. q. 39. de priuileg. arg. item eorum quæ nos diximus in d. Man. cap. 9. nu. 12. de illo, qui tacet in cōfessione aliquod mortiferum, quia non putat esse tale.

59 VIGESIMVMTERTIVM est circa statutum, de quo cap. 6. §. 11. tertiæ compila. quo dicitur, in ordine Carthusiano confessarios expositos in absentia Prioris à reseruatis confitentes absoluere posse, ita tamen vt iterum eidem Priori reseruata crimina, quam primum eius habuerint copiam, confiteantur: dubium inquam est, an monachus, qui admisit peccata mortifera, tam reseruata, quam non reseruata, teneatur confiteri omnia, etiam reseruata præfato confessario exposito; an sufficiat confiteri ei non reseruata, & postea cum venerit prælatus, confiteri ei sola reseruata.

Respondeo, quod tenetur confiteri omnia prefato confessario, & postea iterum reseruata prelato, cum venerit, quia integritas confessionis requirit, vt quorum memoriam habet vni & eidem confessario, nisi aliquot casibus, quorum de numero non est hic, confiteatur, iuxta S. Thom. in 4. dist. 16. q. 3. art. 4. & quod confessario reseruatorum, & non reseruatorum fiat confessio, tenet idem S. Tho. in 4. dist. 17. q. 3. art. 4. q. 2. ad 4. & Sotus dist. 8. q. 2. art. 5. col. 12. versic. quartus igitur. & melius col. 16. vers. quare. Quorum dictum communiter receptum probat cap. omnis. de pœnit. & remiss. & cap. consideret. §. cautus. de pœni. dist. 5. licet Sotus in aliquot locis prædicti art. 5. videri posset alicui contrarium tenere; nisi in dictis duobus locis, præsertim col. 16. aperte communem teneret, & satis sentit Conc. Trid. cap. 5. & can. 7. sess. 14.

60 VIGESIMVMQVARTVM, circa idem statutum, an confessio monachi, quæ in casu præfati statuti iterato fit prælato, debeat esse sacramentalis?

Respondetur primo, quod potest esse sacramētalis: & si fieret talis, oporteret prælatum absoluere ipsum sacramentaliter, per quam absolutionem conferretur noua gratia sacramentalis, vt tradit Sotus d. ar. 5. col. 17. quia licet ille non dicat, potest dici nouum sacramentum propter nouam confessionem peccatorum reseruatorum; cum etiam peccata semel confessa, & legitime ac penitus absoluta possint esse iusta materia sacramenti pœnitentiæ, sicuti & venialia secundum omnes Catholicos.

Secundo, quod posset excusari hæc noua sacramentalis confessio, si à

prælato

prælato reuertente impetraret pœnitens commissionem absoluendi ad priorem confessarium, vel alium; cui tamen videtur facienda sacramentalis confessio, quam deberet subsequi absolutio sacramentalis: quia huiusmodi commissarius subrogatur in locum prælati, & subrogatum debet sapere naturam eius cui subrogatur, l. eum qui. §. iniuriarum. ff. si quis cautio. & cap. ecclesia S. Mariæ. vt lite penden.

61 VIGESIMVMQVINTVM, circa idem statutum, an in casu præfati statuti teneatur monachus prælato reuertenti, vel commissario eius confiteri omnia peccata, quæ confessus fuit priori confessario, an sufficiat confiteri sola reseruata?

Respondetur, quod sufficit confiteri sola reseruata, si post posteriorem omnium confessionem non admisit alia confitenda, neque noue venit in memoriam aliquod prius commissum nondum legitime confessum; quia reliqua iam sunt penitus absoluta. Si autem admisisset alia noua, vel vetera non confessa in memoriam venerint, oporteret etiam illa, quamuis non essent reseruata, confiteri cum reseruatis. quod quamuis non videam ab aliquo tactum, probatur illa firma ratione, quod confessio sacramentalis debet esse integra omnium peccatorum nondum confessorum, quorum habetur memoria: & per prædicta confessio reseruatorum debet esse sacramentalis, quando fit ad habendam absolutionem sacramentalem ab eo cui fit illa.

62 VIGESIMVMSEXTVM est circa intellectum statuti, de quo cap. 4. §. 23. 3. compila. quod habet, vt Vicarius apud vos in ordine vestro Priore deposito eamdem in spiritualibus potestatem habeat, quam Prior ipse, eamq. libere exerceat. Dubium inquam est, an monachus, qui peccatum proprietatis fuit legitime confessus, vel reuelauit Vicario huiusmodi, vel obtinuit absolutionem excommunicationis ab eo, teneatur iterum confiteri, vel reuelare illud nouo Priori, vel nouam ab eo impetrare absolutionem.

Respondetur quod non: quia idem tribunal, & eadem potestas & auctoritas fuit penes Vicarium, quæ fuerunt penes Priorem depositum, & quæ sunt penes Priorem nouum; & ita facta à Vicario censentur facta à Priore. Tum quia facta per Vicarium Episcopi, quo ad ea in quæ sua potestas vicaria extenditur, censentur facta ab ipso Episcopo, cap. non putamus. de consuet. lib. 6. & cap. Romana. il 1. de appel. eod. lib. Tum quod facta per Capitulum sede vacante, in eis in quibus succedit Episcopo, videntur facta ab ipso Episcopo, cap. cũ olim. & cap. is qui. de maio. & obed. & cap. 1. de insti. lib. 6. Tum quia facta per eum, cui administratio libera ecclesiæ conceditur, perinde valent, ac facta per eum, cui esset illa collata, præterquam in alienatione immobilium, cap. is cui prouisio. de elect. lib. 6. & cap. cum nobis. eodem tit. in antiquis, & cap. relatio. & cap. sequenti. 21. q. 1. vnde is, cui commendatur abbatia, potest esse iudex delegatus, & vti omnibus, quibus potest is, cui ea confertur in titulum, vt post alios resoluit Decius cap. edoceri. col. vlt. de rescrip.

63 VIGESIMVMSEPTIMVM, an alienatio & dispensatio facta à mo-

à monacho de licentia Vicarij, posito loco Prioris officio depositi, debeat manifestari Priori nouo, vel ab eo ratificari, vt monachi conscientia sit à proprietate tuta.

Respondetur quod non, argumento iuriũ in proximo dubio citatorum.

63 VIGESIMVMOCTAVVM, an manifestatio proprietatis facta visitatori tenenti locum Prioris, & Vicarij, eis deficientibus, debeat fieri denuo Priori nouo.

Respondetur quod non, per præfata iura, & eis adnotata, præsertim cap. relatio. & cap. illud. 21. q. 1. & cap. cum nobis. de elect. & cap. is cui prouisio. eod. tit. lib. 6.

64 VIGESIMVMNONVM, an monachus Carthusianus possit petita à prælato licentia, de illius consensu expresso, vel tacito fructus arborum, vt sunt poma granata, &c. in hortulo cellæ insertarum excultarum in vsus suos seruare, aut mittere amicis suis, & fautoribus monasterij in xeniola absque peccato proprietatis.

Respondeo quod sic. Tum quod proponitur vsum communem id habere, ex quo scito per prælatum, & non contradicto colligitur tacitus consensus, qui ad hoc sufficit, vt post vtrumque Cardinalem diximus nos in cap. non dicatis. 12. q. 1. num. 40. & seq. Tum quod ad redundantiam interuenit expressa petitio licentiæ, & consensus prælati. Tum denique quod prælatus posset illa seruare, & in xenia modo supra dicto mittere: & quidquid prælatus potest per se custodire, aut dispendere in aliquos vsus, potest etiam monachus eius facere de consensu, vel licentia expressa, vel tacita ipsius, vt supra diximus ad dubium vigesimum, per ea quæ scripsimus in com. cap. non dicatis. 12. q. 1. num. 23.

65 TRIGESIMVM est circa statutum in cap. 12. §. 19. secundæ partis antiquorum, An præsupponat sacerdotes simplices posse excommunicare. Et videtur quod sic; habet enim hæc verba, *Singulis annis excommunicentur à Priore, & à singulis sacerdotibus omnes tam præsentes, quam absentes, qui occultandi animo, &c.* Sed contrarium tenet communis cum Collectario, Card. & Panor. in cap. sacerdos, de offic. ordi. & Panor. cap. cum contingat. de foro compet. num. 30.

Ad hoc dubium dico, quod non expedit ei respondere. Tum quia non est necessarium, & non vacat etiam necessarijs respondere. Tum quod illud statutum mutatum videtur per cap. 5. §. 13. ex 2. par. statutorum nouorum, quatenus habet quod Prior debet denunciare, esse excommunicatos proprietarios, nisi, &c. & ita loco excommunicare ponit denunciare: & constat denunciationem differre ab excommunicatione, cap. pastoralis. §. verum. de appellat. & fieri potest, & quotidie fit à parochis in ecclesijs. Tum quod Iuris canonici prudentia, qua nunc vtitur Ecclesia Romana, parum curat de illis modis intelligendi excommunicationem D. Pauli 1. ad Corin. 7. neque alios, nisi ad effectum de quo in cap. cum sit Romana. §. fin. de appel. Quæ omnia submitto tuæ, & cuiusuis alius sanius sentientis censuræ, ad gloriam Dei, qui te illustrem admodumq. Reuerendũ in Christo patrem quam diutissime seruet incolumem. Amen.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Monachus, qui in vno monasterio vonet stabilitatem, non potest de iure inuitus ad aliud mutari.*

2 *Regulari debet nedum à Pontifice, sed etiam à suo Generali concedi licentia, vt retento habitu stet extra claustrum, vt subueniat necessitati, quæ matri superuenit: nam si præcessisset professionem, nec iuste posset in claustro manere, sed teneretur exire, vt subueniat. num. 3.*

CONSILIVM IV.

BEATISSIME Pater, deuotus Sanctitatis vestræ orator monachus sancti Bernardi proponit eidem humiliter, quod cum puer esset nondũ quindecim annos natus, emisit professionem in monasterio sanctæ Mariæ eiusdem ordinis, in quo honeste mansit vsque ad præsens tempus, velletq. in eo perseuerare donec vixerit, sed habet in prædicta prouincia prope dictum monasterium matrem valde senem, pedibus impeditam, fere cæcam, & paralyticam, & quæ cum sit alienigena, nullos habet ibidem propinquos, & necessarios, præter oratorem prædictum, quem solum genuit, & à quo vitæ sustentationem expectat: quapropter supplicat Sanctitati vestræ, vt dignetur ei concedere alterum de duobus; puta, vt iubeat, quod non possit de monasterio mutari, nisi sua culpa id exegerit, dum mater ipsa (quæ iam parum duratura est) vixerit; aut tribuat illi facultatem manendi extra monasterium, habitu regulari retento, vt matrem modis honestis alere possit, dum ipsa vixerit.

1 Rogatus, an Sanctissimus D. N. iuste, & quo ad forum conscientiæ prædictas facultates facere possit, respondeo primo procul dubio posse priorem, scilicet, quod non mutetur absque sua culpa: quia iure communi attento monachus de ordine non mendicantium, qui vouit stabilitatem in vno monasterio, non potest absque iusta causa mutari ad aliud, nec solebant olim mutari: licet nouiores nouitatum studiosiores, quam antiqui, multa in hoc & alijs innouarint, vt quod prælati essent triennales, de quo late dixi in cap. nullam. 28. q. 2.

2 Secundo, quod etiam potest facere secundam: quia secundum D. Thom. 2. 2. q. 101. artic. 4. quem post alios secuti fuimus in Man. cap. 14. num. 14. & in com. 4. de reg. super cap. nullam. 18. q. 2. num. 48. necessitas parentum religiosi superueniens eis post professionem est iusta causa vt exeat monasterium ad succurrendũ eis, si aliàs non potest. Dixi, superueniens: quia præueniens efficit vt non possit iuste intrare monasterium, nec ingressus iuste profiteri, nec professus iuste manere: quia obligatio iuris naturalis & diuini seruiendi parentibus efficit vt nullatenus possit filius eis derelictis intrare monasterium, vt prædictus D. Thom. recept. affirmauit.

3 Tertio, quod non solum S. D. N. sed etiam Generalis ordinis vtramque earum potest facere, sed non faciet: quia adeo refrigescit charitas, & quod pauci superiores volunt concedere inferioribus libertatem, quam nõ habent ipsi, vel sui cognati, & addicti erga multos religiosos: & multi volunt

videri

videri nimium iusti erga extraneos, etiam si Deus sua lege naturali, vel diuina positiua eam concedi iubeat: & vtinam multi, qui valde rigidi & sancti videri volunt, non persuadeant multis prælatis, quo nimis summo iure vtantur, ex quo iniuriæ aliquid nascatur, dum leges humanas & rigidas non patiuntur æquitate naturali siue epijceia molliri. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Lex generaliter loquens, generaliter intelligenda: cui si addatur dictio vniuersalis, plura comprehendet, quam sola indefinita: & si dictio vniuersalis præcedens sit negatiua, omnia sequentia destruit, & contrarium ponit; si tamen à lege negatiue concepta reperiatur aliquis casus alia lege exceptus, poterit, sic docente nos legislatore, à paritate rationis ad alios similes extendi. num. 4. & 5.*

2 *Impetratio eius, quod iure conceditur, non inutilis: nam dubia & scrupulos tollit. num. 5.*

3 *Monialis ex causa correctionis, & vt alteri præficiatur, de monasterio ad monasterium de iure, & ex Concilio Tridentino à suo superiore, saltem cui non obstet extrauagans Pij V. nu. 6. & 7. transferri potest.*

4 *Intellectus cap. 5. sess. 25. de regularibus est, vt moniales, quæ ex causa volunt de monasterio egredi, habeant licentiam ab Episcopo, si ei, vel nulli, nisi Pontifici immediate sint subiectæ; vel ab earum superiore regulari, si sint exemptæ, & illi subiectæ.*

CONSILIVM V.

AN GENERALIS ordinis Minorum de obseruantia possit trasferre moniales sibi subditas de vno ad aliud monasterium causa correctionis, vel nouæ fundationis? Præsupposita confirmatione priuilegiorum eiusdem ordinis à Greg. XIII. nisi sint contraria Concil. Trid. quibus id expresse eidem conceditur. Et an dictæ facultati obstet Bulla Pij V.

QVAESTIONES hæ longe difficiliores sunt, quam à principio putaui, & ad earum integram responsionem addenda videtur alia, quæ præcedat illas, nempe, an solo iure communi scripto attento circumscripta præfata extrauaganti Pij V. & præfatis sacris Sed. Apost. priuilegijs possit præfatus Illustriss. idemque Reuerendiss. Generalis transferre moniales sibi subditas de vno monasterio ad aliud ex prædictis duabus causis, scilicet correctionis, & nouæ fundationis; & ita quod erunt tres quæstiones, quarum prima sit hæc, & prior aliarum propositarum secunda, & posterior tertia.

1 AD HANC IGITVR PRIMAM QVAESTIONEM respondeo, quod pro eius parte negatiua vrget primo cap. vnic. post initium de stat. reg. lib. 6. ibi. *nulli monialium religionem tacite vel expresse professæ valeat, quacumque ratione vel causa, nisi forte tanto & tali morbo euidenter earũ aliquam laborare constaret, quod non posset cum alijs absque graui periculo, seu scandalo commorari, monasteria ipsa deinceps egrediẽdi facultas, &c.* Quæ verba constituunt legem non solum generalem, sed etiam vniuersalem, signo vniuer-

vsali

sali munitam; quæ in summa habet, nulli monachæ professæ patere facultatem exeundi monasterium, nisi vno casu, sub quem neutra duarum nobis propositarum includitur. At lex generalis generaliter intelligenda est, l. de pretio. ff. de public. in rem actio. cum multis similibus, etiamsi in vna specie maior inueniatur ratio includendi eam, quam in alijs, l. 1. §. quod autem. de aleæ lus. & alea. & tradit Deci. in cons. 669. quem sæpe nos alibi sequimur: & signum vniuersale adiectum verbo generali efficit vt extendatur etiam ad alia, ad quæ non extenderetur indefinita generalis, iuxta gloss. solemn. in clem. 1. vers. quamuis. de re iudic. & gloss. solem. cap. circa. de electio. lib. 6. quæ per iura expressa probat longe amplius legatum relinqui per illa verba, Lego omne marmor, vel omnem lanam, quam per illa, Lego marmor, vel lego lanam; præsertim autem si est signum vniuersale negatiuum, quod omnia sequentia destruit, & contrarium eorum ponit, vt dicit gloss. sing. & recep. in cap. cum dilectus. de consuet. quale est illud, Nulli; quod positum est in d. cap. 1.

2 Secundo vrget, quod frustra impetratur, & pro priuilegio datur, quod iure communi conceditur, l. 1. ff. ad municip. & tradit gloss. recept. in cap. 1. de rescript. At impetratum fuit ab ordine præfato, & ei priuilegio datum, vt Generalis eius possit transferre moniales præfatas in prædictis duobus casibus: ergo iure communi non licebat eis illud.

3 Sed his non obstantibus, contrariũ videtur verius. Primo quidem quod intentio Pij V. non fuit laxandi clausuram monacharum, sed restringendi, vt ex eius verbis colligitur: attamen excipit à sua prouisione tres casus; cum tamen Bonif. VIII. non expressisset nisi vnũ in d. c. 1. ergo efficax argumentum est, quod non obstante sua extrauag. licebat monialibus exitus in illis tribus casibus iure communi, non obstante dicto cap. 1. quod fuit Bonifacij VIII. quod innouauit Concil. Trid. in cap. 5. de reg. sess. 25. & definiuit licere monialibus exitum à monasterio, sufficiente causa legitima ab Episcopo probata; clare significando, quod præfatum cap. 1. non solum erat iure communi limitãdum in vnico casu ibi expresso, sed etiam in omni eo, qui esset causa legitima exeundi.

Secundo, quod nos pridem respondimus potuisse monacham vnius monasterij electam legitime in Abbatissam alterius transire ad illud de licentia sui superioris legitima: quod postea scripsimus in com. 4. de reg. super cap. statuimus. 19. q. 3. num. 48. ibi, Nota quarto.

4 Tertio, quod est textus iuris optimus per multa ibi à Decio tradita in cap. dilecta. de confir. vtili. quatenus habet, casum exceptum à regula ob aliquam æquitatem extendi posse debereque ad alios casus ob similem æquitatem. Cum igitur casus ille vnicus exceptus à Bonifacio in d. cap. 1. excipiatur à regula illa negatiua, ne qua monacha exeat clausuram, extendi potest & debet ad casus alios, in quibus similis æquitas id suadet: quod certe fuit in causa, vt Conc. Trid. extenderit illum casum ad omnes alios, in quibus inueniretur causa, quam legitimam arbitraretur superior legitimus.

Non

5 Non obstant supra in contrarium citata. Ad prius enim illorum respõdetur, concedendo quidem, generalem legem generaliter esse intelligendam regulariter, & legem vniuersalem vniuersaliter; sed fallere illud, quando inuenitur alia lex, quæ limitat illam generaliter vel vniuersaliter loquentem: quod in proposito casu contingit. Nam inuenitur lex, quæ habet, casum exceptum à regula generali extendi posse debereq. ad similem casum.

Ad posterius respondetur, concedendo non esse necessarium impetrare in priuilegium speciale, quod iure communi conceditur: quod probant iura in eo citata; sed frequentissime id impetrari concediq. solere à S. R. E. idque esse vtile ad tollenda dubia & scrupulos: quorum vnum exemplum quotidianum est impetratio, & concessio pronunciandi officium matutinum sequentis diei vespere præcedentis, quod iure communi licere ait S. Thom. recep. ab omnibus quol. 5. art. 28. & etiam à nobis citatus in Enchir. de oratio. cap. 3. num. 57. vbi latius hoc tradimus. & ita impetratio & concessio priuilegij facta præfatis Generalibus non fuit facta vti iure necessaria, iuxta veram & legitimam iuris Canonici impetrationem, licet fuerit vtilis ad quamdam maiorem declarationem, & scrupulorum euitationem.

6 AD SECVNDAM respondeo, quod extrauag. prædicta nihil obstat: quia, vt prædiximus, tam illa, quam cap. 1. de stat. regula. lib. 6. & quã Conc. Trid. sunt limitanda, ne procedat prohibitio exitus monacharum, cum occurrit causa legitima: & ita non videntur prohibere exitum monacharum per viam iustæ correctionis, vel nouæ fundationis, quæ sunt causæ legitimæ ad exeundum. Secundo, quod magis videtur obstare Cõc. Trid. quod videtur exigere, vt causa legitima exeundi approbetur per Episcopum; & consequenter, quod non sufficiat licentia Generalium; & quod confirmatio priuilegiorum præfati ordinis prædicta non extenditur ad contraria Conc. Trid. Sed respondetur, illa verba præfati Conc. intelligenda esse, vt nos intelleximus alia similia eiusdem in d. com. super cap. statuimus. num. 60. scilicet, quod approbatio illa Episcopalis requiritur quo ad exitum monialium eisdem subiectarum, vel ita exemptarum, quod soli Papæ immediate subsunt: non autem de alijs exemptis, quæ subsunt alijs prælatis aliorum ordinum, de quibus hic agimus: quoniam quæstiones mouentur de monachis subiectis Generalibus ordinis Minorum de obseruantia.

7 AD TERTIAM respondetur affirmatiue, quod præfatus Reuerendis. D. Generalis potest, ea quæ in quæstione continentur, facere, non obstante præfata extrauag. Pij V. Tum quia S. D. N. in sua confirmatione derogat generaliter illis, & alijs, quæ possent esse suæ confirmationi contraria, modo fuissent in vsu, & non essent contraria Conc. Trid. Nec potest obstare reseruatio Pij V. quia non potuit ille tollere S. D. N. eius successori potestatem concedendi, vel innouandi priuilegia concessa ordini præfato, cum par in parem non habeat imperium, cap. innotuit. de electio. & quoniam res clara videtur, etiam videbor nimis prolixus; & ideo facio finem,

finem, submittendo ea, quæ dicta sunt, ei, cuius iustior fuerit sententia.

Vide ad hoc responsum, quod positum est supra de regular. consil. 70.

SVMMARIVM.

1 *Oblatæ Turris speculorum Vrbis, quia non sunt veræ monachæ, ad clausuram non obligantur. num. 9.*

2 *Dispositio eum non comprehendit, cui dispositionis verba non adaptantur.*

3 *Crescere nemo inuitus cogatur, nec vitam, quam non vouit, seruare.*

5 *Iura pœnalia, vltra quam verborum proprietas patiatur, etiam ex identitate rationis, nisi aliud concurrat, non extendenda.*

6 *Moniales, sponsæ Christi, nubendo bigamiam quamdam contrahunt.*

7 *Regularibus limitatam vitam professis austerior imponi nequit.*

8 *Regularibus etsi quandoque austerior vita præcipi potest, sæcularibus autem non.*

8 *Dispositio odiosa de regularibus loquens, ad eos qui tria vota non emittunt, non extendenda.*

9 *Oblatæ Turris speculorum Vrbis etiamsi collegialiter more religiosarum in vna domo viuant, donatæq. sint ordini S. Benedicti cum aliqua mutatione habitus promittentes stabilitatem & obedientiam Præfectæ, itemq. etsi voueant paupertatem, & castitatem perpetuam, n. 21. tamen vere non sunt moniales professæ, nec esse possunt, cum in nulla à Sede Apostolica approbata religione tria vota seu professionem nec tacitam nec expressam emittant, num. 10. & 11. earumque congregatio non sit vt religio, sed vt bonus viuendi modus approbatus, nu. 11. 13. 17. obedientiaq. promissa non sit monachalis facta in manibus, vt requiritur, potentis alicui religioni incorporare. nu. 20. 22.*

9 *Obedientiam perpetuam promittens censetur tria substantialia religionis vota promittere, & sic professionem emittere: & hoc quando non quamcumque, sed monachalem obedientiam secundum aliquam regulam approbatam, nu. 16. 17. in manibus potentis illi religioni incorporare promittit. nu. 20. 22.*

16 *Oblatæ, seu donatæ, à monialibus, quæ suscipiunt habitum religionis, & profitentur regulam vt seruiant in choro, & à conuersis, quæ accipiunt habitum religionis, & profitentur regulam vt seruiant extra chorum, differunt, cum ipsæ nec profiteantur regulam, nec assumant habitum regularem, licet se & sua perpetuo donent, per quem actum efficiuntur plene oblatæ, non tamen religiosæ, num. 15. & 16. sed eis similes, nu. 9. non absolute, sed quo ad quadam priuilegia, nu. 19. & si contrahant matrimonium, teneat. num. 15.*

18 *Beatæ in Hispanijs, & Canonissæ in Germania, quæ collegialiter viuunt facientes vnum collegium, non tamen ob id efficiuntur moniales proprie; immo nisi aliud obstet, possunt testari, & hoc etiamsi habeant habitum specialem, & domos similes monasterijs cum oratorio, promittantq. obedientiam suæ Præfectæ, & perpetuam stabilitatem viuendi secundum earum viuendi modum. num. 9.*

22 *Vota tria substantialia aliter quam in manibus potentis approbatæ religioni incorporare etiam sæpius emissa non faciunt quem religiosum, seu monachum.*

CON-

CONSILIVM VI.

DVBITATVM fuit primo, an monachæ, siue oblatæ Turris nouæ speculorum Vrbis teneantur ad clausuram, sicut cæteræ moniales.

Respondeo ad hanc quæstionem, quod eius decisio videtur pendere à decisione alterius quæstionis, scilicet an prædictæ oblatæ sint vere mona-
1 chæ, siue moniales tacite vel expresse professæ: nam si sunt professæ, proculdubio tenentur ad obseruantiam prædictæ clausuræ: quoniam tam mens, quam verba cap. periculoso. de statu regular. lib. 6. & cap. 5. Conc. Trid. sess. 25. de regul. & bulla fel. rec. Pij V. super hoc lata comprehendunt eas; quia lex generaliter loquens generaliter est intelligenda, cap. si Romanorum. 19. distinct. & l. de pretio. ff. de pub. in rem act. etiam si sit odiosa & pœnalis quo ad ea, ad quæ verba eius ex propria significatione extenduntur, l. cum lex. iuncta gloss. ff. de testam. quod ibi notat Aret. & Dec. & cap. quia in tantum. de præbend. si autem non sint vere monachæ, contra dicendum videtur.

2 Primo quidem, quod nec lex, nec aliqua dispositio comprehendit eum, cui verba eius aptari nequeunt, cap. indemnitatibus. §. penult. de elect. lib. 6. l. 4. §. toties. ff. de dam. inf. vbi hoc Bart. & Paul. & alij adnotarunt, & præ alijs commendat Felin. in cap. nonnulli. colum. 31. de rescript. at verba prædicti cap. periculoso. & Conc. Trid. & constitutionis prædicti Pij non aptantur mulieribus monasterijs oblatis solum, sed tantum professis: ergo illa non comprehendunt prædictas oblatas, si non sunt professæ.

3 Secundo, quod nemo cogi potest crescere, nec inuitus obligari ad austeriorem vitam, quam non vouit, cap. gesta. 74. distin. cum gloss. recepta, quæ habet, quod monachis, & canonicis inuitis districtior vita non potest imponi, vbi Archid. quem sequitur Card. à Turrecremata, allegat illud S. Bernardi ad Abbatem in persona cuiuslibet monachi, *Vota mea non augeas sine mea voluntate; sicut nec minuas sine certa necessitate*. & prædictæ oblatæ non vouerunt sub tanta clausura viuere: ergo nequeunt ad illam seruandam cogi, si vere non sunt monachæ.

4 Tertio, quod nemini sua bonitas debet nocere, nec malitia prodesse, cap. 1. de postulat. prælat. l. itaque fullo. ff. de fur. At prædictæ oblatæ collegialiter viuentes longe melius faciunt, quam aliæ oblatæ, quæ singulæ, binæ, aut ternæ viuunt cum omni libertate, quoquo velint sine vllius licentia exeuntes. At illas, quæ maiori custodia indigent, non comprehendunt prædicta iura libertatem exeundi tollentia: ergo à fortiori non comprehendunt has oblatas, quæ longe honestius viuunt, & minori custodia indigent, si hæ non sunt magis vere monachæ, quam illæ.

5 Quarto, quod iura pœnalia, qualia sunt prædicta, vt ex eorum tenore patet, non sunt extendenda, etiam ex similitudine rationis, vltra quam propria verborum eorum significatio permittit. cap. pœnæ. de pœnit. dist. 1. & l. interpretatione. ff. de pœnis. Nec obstat dicere, quod eadem om-

nino ratio permittit extensionem legum pœnalium, iuxta gloss. singularem in cap. 1. verbo Italiæ. de temp. ordin. lib. 6. Tum quia id solum non sufficit, nisi aliquid aliud cum identitate rationis concurrat, vt concurrit in
6 casu d. cap. 1. vt resoluunt Dom. & Fran. ibidem. Tum quia non est eadem omnino ratio. ratio enim, vel saltem magna pars eius, quare clausura indicitur monialibus, est, quia illæ per professionem regularem renunciarũt voluntati suæ, cap. quorumdam. & cap. si religiosus. de elect. lib. 6. At hæ non fecerunt idem, si non sunt monachæ professæ. Præterea moniales peculiarius dicuntur sponsæ Christi; adeo quod per nuptias dicantur incurrere quamdam bigamiam, cap. quotquot. 27. q. 1. & ita iustum est, vt maiorẽ custodiam circa earum continentiã & pudicitiam ponat Papa eis tamquam sponsis Christi, cuius est ipse Vicarius, quam circa aliarum, quæ cum nondum sint voto solemni desponsatæ Christo, tam liberam habent voluntatem ad ea, quibus non se astrinxerunt, quam alij Christiani liberi, argum. cap. integritas. 32. quæst. 1.

7 Quinto, quod communis conclusio habet, quod etiam religiosis professis non potest imponi austerior vita, si vouerunt limitatam seruare regulam, secundum quod obseruatur tempore professionis, quam tenet Host. in summa de voto. §. vtrum. & Panorm. in cap. super eo. de reg. & Dec. in cap. ad nostram. de appellat. & Fel. in cap. nam. de constitut. cum citatis ab eo: & quod limitata causa limitatum producit effectum, l. non omnis. ff. de reb. cred. cap. fin. de verb. signif. At prædictæ oblatæ limitate promiserunt viuere secundum consuetum viuendi modum congregationis: ergo non tenentur ad austeriorem vitam, nec illa potest eis renuentibus imponi.

8 Sexto, quod licet regularibus possit aliquando præcipi austerior vita; sæcularibus tamen non potest, vt distinguit gloss. cap. quod omnes. de reg. iur. lib. 6. quam Panorm. Fel. & Dec. approbant in d. cap. ad nostram. de appellat. & prædictæ oblatæ si non sunt professæ, sunt sæculares, & non regulares: quia solum duo sunt genera hominum, sæcularium, & regularium, cap. duo sunt. 12. q. 1.

Septimo, quod in specie Panorm. communiter recep. ait in rub. de reg. constitutiones odiosas de regularibus disponentes non extendi ad eos, qui non profitentur tria vota substantialia, etiamsi seruent aliquem modum viuendi à Sede Apostol. approbatum. Cum ergo certum videatur, prædictas, de quibus agimus, oblatas non teneri ad clausuram ob prædicta iura, si vere non sunt monachæ, id est expresse vel tacite professæ, & teneri ad eam si vere sunt monachæ; oportet resoluere alteram quæstionem, à cuius resolutione diximus pendere hanc, quæ nobis est proposita.

9 AD ALTERAM QVAESTIONEM resoluendam considerandum est, quod ad dicendum prædictas oblatas esse vere moniales, facit primo, quod viuunt conuentualiter intra vnam domum habentes vnum oratorium, vnum refectorium, vnum vestiendi modum, & vnam prælatam, quæ sunt signa vere profitentium, argum. cap. cum ad

monasterium. de statu monach. & in cap. in nona actione 16. quæst. 7. & clem. 1. de elect.

Secundo, quod se suaq. viderunt perpetuo donare monasterio ordinis S. Benedicti: & ita sunt plene oblatæ: & plena oblatio æquipollet professioni, vt significat Panorm. in cap. vt priuilegia. de priuil. cui etiam æquipollet humilis, deuota, & iurata oblatio, vt ait Felin. in cap. in præsentia. de probat. colum. 3.

Tertio, quod ingrediens ordinem volendo mutare vitam videtur profiteri. cap. consuluit. vbi videtur id dicere Innoc. qui clerici vel vouentes. & facit cap. non solum. de reg. lib. 6. quatenus significat, quod assumptio habitus religionis cum euidenti proposito mutandi vitam, inducit professionem saltem in genere. At prædictæ, de quibus agimus, oblatæ volunt mutare vitam: ergo videntur tacite profiteri.

Quarto, quod promittunt stabilitatem perpetuam in prædicto modo viuendi, & obedientiam Præfectæ suæ, vt constat ex modo, quo sese offerunt: & qui promittit obedientiam perpetuam, videtur promittere tria vota substantialia religionis, vt significat contextus d. cap. consuluit. vbi videtur id adnotare Innoc. ergo videntur etiam monachæ saltem tacite professæ.

10 His tamen non obstantibus, dicendum est, eas non esse veras monachas & religiosas, neque tacite vel expresse professas & ligatas voto solemni. Primo quidem, quod notorium facti & iuris est, alias esse mulieres monasterijs oblatas, & alias in monasterijs professas: facti quidem, quod passim in monasterijs etiam virorum, præsertim habentium hospitalia annexa, inuenies mulieres oblatas, quæ nullatenus sunt moniales, neque professæ, immo pleræque nuptæ, quæ vna cum suis viris se suaq. illis obtulerunt: Iuris autem, quod nulla est, nec potest esse vera monacha, & sanctimonialis, nisi quæ tria substantialia vota in religione aliqua à sancta Sede Apost. approbata in manibus superioris ad id potestatem habentis emiserit, cap. ad Apost. de reg. & cap. cum ad monasterium. de statu monach. Panor. communiter receptus in rubr. de regular. in cap. ecclesia sanctæ Mariæ. de constit. quem ibi Fel. Dec. & alij sequuntur. At multæ sunt oblatæ monasterijs, quæ prædicta tria vota non emittunt: & consequenter aliæ mulieres sunt oblatæ, aliæ monachæ.

11 Secundo, quod oblatæ, de quibus agimus, numquam faciunt professionem monachalem trium votorum prædictorum expressam vel tacitam: de expressa supponitur in facto: de tacita cõstat, eo quod nullum actũ faciunt, quo tacita professio fieri censeatur. Tres enim sunt actus, quibus censetur professio tacite fieri, quos post alios colligit Sylu. verbo religio. 3. q. 19. Primus, immiscere se actibus professorum, puta interuenire cum habitu illius religionis alicui actui solis professis conuenienti cum perseuerantia tridui. Secũdus, delatio habitus professorũ patenter distincti ab habitu nouitiorũ. Tertius annalis delatio habitus nouitiorũ non distincti distinctione patenti. At oblatæ, de quibus agimus, nullũ horũ actuũ faciunt. Tũ quia nullus est eis habitus alius à sęculari indictus. Tum quia nulla est diuersitas

ha-

habitus inter eas. Tũ quia nulli sunt actus reseruati professis. Tũ quia nullę sũt nouitiæ distinctæ à professis; immo nulla est inter eas mẽtio de professione, neque de nouitiatu, sed solũ de oblatione facta, vel facienda secundũ modum ab omni professione omnium regularum approbatarũ aliena, vt patet ex modo quo illæ se offerunt, per quem ad nullã approbatæ religionis regulam se obligant, sed solum ad modũ consuetum viuendi in illa congregatione, qui licet sit approbatus pro licito modo viuendi, non tamen pro regula religionis approbatæ; cum hoc longe distet ab illo, iuxta gloss. receptam in clem. cum ex eo. de sent. excom. & in clem. 1. de relig. domib.

12 Tertio, quod magis & minus non mutant speciem, l. fin. ff. de fundo instr. ergo omnes oblatæ, quatenus tales, sunt eiusdem speciei, licet aliæ alijs religiosius viuant; & consequenter aut omnes sunt professæ, aut nullæ. at cõstat non esse omnes professas, quia constat non esse tales illas quæ singulæ, binæ, vel ternæ viuunt. ergo nullæ sunt professæ.

Quarto, quod in ipsomet Benedictinorũ ordine sunt moniales, & oblatæ: moniales quidem, quę professionem secundum regulam B. Benedicti faciunt: oblatæ vero, quę se & sua monasterijs eiusdem ordinis, tum virorum, tum mulierum offerunt. ergo solum oblatæ non sunt monachæ, cum diuersitas nominum diuersitatem denotet rerum, l. si idem. C. de codicil.

13 Quinto, quod si prædictæ oblatæ essent monachæ, maxime essent monachæ S. Benedicti, cum sint monasterio eius oblatæ. At ex ipso instrumento consensus, quem præstitit Abbas generalis monasterij S. Mariæ Nouæ, colligitur clare eas non esse monachas S. Benedicti: ergo nullius ordinis monachæ sunt.

Sexto, quod neque Eugenius in commissione, quam dedit ad probandum modum viuendi earum, si esset talis, qualis ei referebatur, nec executor illius commissionis, nec Abbas prædictus, cuius consensus requirebatur, vocant eas monachas, nec sanctimoniales, nec religiosas, sed tantum

14 oblatas, & id quidem non semel, sed frequentissime: & idem verbum sæpius in eadem dispositione repetitum mysterium iuris denotat, secundum glo. receptas in clem. 1. de iure patro. verbo diœcesanis, & cap. 1. de cleric. ægrot. lib. 6. cum traditis à Decio in cap. cum M. col. 13. de constit. & nullum aliud mysterium iuris significare potest, quam quod illę ita sunt oblatæ, vt non sint monachæ. ergo, &c.

15 Septimo, quod est casus expressus in clem. 1. de decim. in qua cum gloss. communiter recepta probatur primo, quod oblatus & donatus non sunt monachi. Secundo, quod constitutio pœnalis suspendens, vel excommunicans monachos & religiosos, non comprehendit oblatos & donatos eorum. Tertio, quod oblatus & donatus, qui se & sua donauit monasterio, est vere & plene oblatus. Quarto, quod eiusmodi plene donatus propter hoc solum non est religiosus. Quinto, quod, si eiusmodi plene donatus contraheret matrimonium, valeret: gloss. enim in verbo oblatos. refert se ad gloss. cap. vt lex continentiæ. 27. quæst. 1. receptam communiter, quæ habet tale matrimonium valere. Pro quibus omnibus facit cap. in præsentia. de probationib. per quod ibi Panor. in 4. notabili ait, quod

eo quod quis donet se & sua monasterio, non efficitur monachus, quod ipsum ait in cap. vlt. de success. ab intest. & quod Ioan. And. relatus ibi à Dominico in cap. vt officium. §. verum. de hæret. lib. 6. ait eum proprie dici religiosum, qui habitum accipit in religione.

16 Octauo, quod monachus conuersus, & oblatus, etiam plene & perpetuo valde differunt, vt colligitur ex prædicta clem. 1. adiuncta gloss. cap. vt lex continentiæ. 27. quæst. 1. & gloss. Domin. & Franc. in cap. ex eo. §. 1. de elect. lib. 6. & cap. per exemptionem. de priuil. eodem lib. Colligitur enim, quod monachus vel monacha dicitur, qui, vel quæ suscipit habitum religionis, & profitetur regulam, vt seruiat in choro: conuersus vero, qui suscipit habitum, & profitetur regulam, vt seruiat extra chorum: oblatus autem, qui se & sua perpetuo donat, sed non profitetur, nec suscipit habitum ordinis: quod satis exprimit Panorm. in cap. non est. de regular. & in cap. tuis. de testib. quem sequitur Decius in d. cap. ecclesia. notab. 6. & paulo clarius Felin. in dicto cap. in præsentia. de probatio. num. 4. adiunctis quæ ait Calder. ab eodem relatus in consil. vlt. de regul. quatenus relatis multis modis sese offerendi monasterio, concludit, quod ex nulla oblatione efficitur quis monachus professus, nisi præstet obedientiam monachalem; quod antea dixerat Innoc. in cap. con-
17 suluit. qui clerici vel vouen. à quo nemo recedit, quem probat Archid. in d. cap. vt lex. At oblatæ, de quibus loquimur, nec suscipiunt habitum monialium ordinis S. Benedicti, nec profitentur regulam earum, quæ est sancti Benedicti, nec promittunt obedientiam monachalem secundum regulam prædictam; immo nec saltem expresse omnia sua donant, vt patet ex modo, quo sese offerunt: ergo non sunt monachæ, immo nec conuersæ, sed solum oblatæ; quo nomine appellat eas Eugenius Papa, & Commissarius eius, & Abbas S. Mariæ Nouæ, qui earum viuendi modo consensit, & quo etiam ipsæmet sese nominant expresse etiam in ipso modo sese offerendi, cum vnaquæque illarum dicat sese offerre, & recipi pro commissa & oblata.

Nono tandem hoc concluditur eo, quod si prædictæ oblatæ essent vere monachæ ordinis sancti Benedicti, frustra petitum fuisset ab Eugenio, vt earum modum viuendi approbaret, & frustra commisisset Archiepiscopo Commissario, vt de tali viuendi modo se informaret, & frustra requisitus fuisset Abbas monasterij, cui se offerunt, vt illi consentiret: quandoquidem regula monachorum S. Benedicti, & regula ipsorum Benedictinorum est approbatissima à sancta Sede Apost. & à toto orbe Christiano sine vlla noua approbatione eiusdem Sedis, vel alicuius Abbatis particularis: & ita, ne sequantur hæc absurda, quæ vitanda sunt, l. nam quod absurdum. ff. de bonis liber. proculdubio affirmandum est eas non esse vere monachas, immo neque conuersas, sed tantum oblatas particulari modo strictiori alijs modis, quibus communiter aliæ oblatæ sese offerunt.

18 Ad opposita responderi potest, & quidem ad primum, negando, quod signa in eo collecta sufficiant ad concludendum esse eas regulares, &

religio-

religiosas; licet sufficiant ad concludendum illas facere collegium: nam multi canonici, immo & canonicæ sæculares in Germania, & multæ, quas appellant Beatas in Hispania, & alibi viuunt collegialiter siue conuentualiter sub vno viuendi modo, & sub vno habitu, & sub vno prælato, vel prælata, habentes vnum oratorium, & refectorium, qui tamen non faciunt professionem, vt efficaciter probat cap. indemnitatibus. §. penult. de elect. lib. 6. & clem. 1. de relig. dom. & cap. vlt. cum Archidiacono, & Card. Alexandrino. 12. q. vlt. quatenus per illum tex. dicunt aliquas sanctimoniales posse testari: quod est verum de monialibus sæcularibus, siue collegialiter, siue conuentualiter viuentibus.

19 Ad secundum respondeo, negando, quod sola donatio, qua quis se & sua donat, inducat professionem, vt supra probatum est in argumento 7. & 8. pro nostra parte formatis. Et id quod aiunt Panor. & Fel. quod æquipollet professioni, intelligendum est non absolute, sed secundum quid, & quo ad aliqua, puta quo ad gaudendum priuilegio dato monachis ad audienda diuina tempore interdicti, de quo loquitur prædictum cap. vt priuilegia, vel vt animalia eorum congaudeant priuilegio animalium monasterij, vt in dicta clem. 1. non autem ad hoc, vt videantur solemniter vouisse tria substantialia vota, vt ait prædicta gloss. recepta in d. cap. vt lex continentiæ.

Ad tertium respondetur, quod præfatæ oblatæ nullum ordinem ingrediuntur, nullum habitum regularem suscipiunt, & non intendunt mutare vitam sæcularem in regularem; sed in sæculari statu & modo viuendi seruire Deo. & ita assumpta in argum. quod fundatur in ingressu & susceptione habitus, & voluntate mutandi vitam sæcularem in regularem, nihil obstant.

20 Ad quartum respondetur, quod prædictum cap. consuluit. in eo citatum non intendit, quod per omnem obedientiam quis efficiatur regularis: quia etiam canonici sæculares præstant obedientiam, cap. his qui. de maiorit. & obed. & omnes etiam principes debent Episcopis obedientiam, cap. omnes. eodem tit. & etiam regna omnia sæcularia suis Regibus præstant obedientiam, iuxta B. Petrum in eius canon. prioris cap. 2. & Paulum ad Rom. 1. & Imperator Papæ, clem. 1. de iureiur. nec propter hoc efficiuntur regulares, & monachi. & ita dixit Innoc. ibi receptus ab omnibus, quod non fit quis religiosus per omnem obedientiam, sed per monachalem tantum, hoc est illam quæ fit alicui potenti recipere professionem regularem seruandi regulam aliquam alicuius religionis approbatæ à Sede Apost. qualem obedientiam monachalem non præstant prædictæ oblatæ: quia non præstant obedientiam secundum regulam Sancti Benedicti, nec obedientiam absolute, sed limitate secundum modum viuendi earum congregationum: quam palam est non esse regulam de approbatis à Sede Apost. quæ non sunt nisi quatuor, vel quinque, vt inter cæteros testatur religiosissimus, idemq. præsertim circa huiusmodi eruditissimus D. Anto. in 3. parte cap. 1. §. 3. tit. 16. de quibus non est hic modus viuendi.

His consequens est, prædictas oblatas consulentes ob clausuram non obseruatam nullas incurrisse censuras, nec vllum peccatum propter violationem iurium prædictorum; quæ quia non comprehendebant eas, non potuerunt ab eis violari, nec subinde ob id peccare, cap. qui peccat. 11. q. 4. & 15. q. 11. §. 1. in fine.

SECVNDA DVBITATIO fuit, an præmissa procedant, etiam si mulieres ipsæ ab aliquot annis retro lapsis in sua oblatione etiam castitatem & paupertatem vouerint, non quidem eo quod suus viuendi modus id requirat, sed ob deuotionem propriam.

22 Respondeo affirmatiue: quia ratio primaria, quare præmissa non habent locum in præfatis oblatis, ea est, quod non sunt vere monachæ, eo quod non emiserunt tria vota substantialia in aliqua religione per Sedem Apost. approbata, neque obedientiam monachalem, id est, obedientiam factam potenti aggregare monasterio, vel ordini approbato secundũ aliquam regulam à Sede Apost. approbatã: & hæc eadem ratio militat in ijs, de quibus quæritur, quæ in alijs: quoniam monachæ, quæ prædicto modo prædicta vota emiserunt, non emiserũt illa in manibus potentis aggregare monasterio ordinis pro religione approbati, nec emiserunt illa in regula per Sedem Apost. approbata pro religione. Ergo idem ius militat in eis, quod in alijs: nam emissio trium substantialium votorum etiam bis, ter, & sæpius repetita alibi, quam in manibus potentis aggregare ordini per Sedem Apost. approbato, & secundũ regulam à Sede Apost. approbatam, non efficit quem, vel quam monachum, vel monacham, secundum omnes: & ita in multis religionibus & monasterijs inueniuntur multi, qui emiserũt tria vota substantialia, antequam solemniter profiteantur regulam, & tamen non sunt vere religiosi, nec monachi, donec illam profiteantur. Salua, &c.

Aduertendum circa ea, quæ dicuntur num. 8. referri sacram Congreg. censuisse, superiores religionum posse solum sua monasteria obligare, vt obseruent eorum instituta, à quibus forte recesserunt; Pontificem autem posse religiosis indicere strictiorem vitam, quàm sit illa, quam requirebat eorum regula.

SVMMARIVM.

1 *Oblatæ Turris speculorum cum non sint proprie religiosæ, non includuntur sub constitutionibus iubentibus monialibus clausuram, vtque eligant triennalem Abbatissam. nu. 2.*

3 *Constitutio nulla ijs aptatur, quibus verba non aptantur.*

4 *Verba canonum & legum proprie in dubio sunt accipienda.*

5 *Clausula generalis in bulla posita, maiora expressis non includit.*

6 *Constitutio noua canonica, & exorbitans, de regularibus disponens, non extenditur ad illas quæ non sunt vere religiosæ, quamuis collegialiter & religiose viuant.*

7 *Abbatissa habet dignitatẽ, & lex de ea loquens non extenditur ad improprie tales.*

8 *Prælati perpetui vtilius in religionibus eliguntur, quam triennales.*

CONSILIVM VII.

EXCELLENTISS. Domine, Mulieres oblatæ Turris nouæ speculorum cum consueuerint eligere suam Abbatissam, siue Priorissam (quam vocant

vocant Præsidentem) perpetuam, & non ad tempus, expertę enim sunt hoc regimen melius eis succedere, quam cum eliguntur ad triennium; dubitant modo, cum sint forte nouam electuræ (nam, quam nunc habent, grauiter ægrotat) an earum tam laudabili consuetudini obstet bulla fel. rec. Greg. XIII. qua præcipitur, vt deinceps Abbatissæ, siue Priorissæ eligantur triennales, & non perpetuæ.

1 Ad hanc quæstionem dico, quod memini me respondisse olim, vestras dominationes non fuisse inclusas, nec includi sub constitutione Bonifacij VIII. in cap. periculoso. de statu regularium lib. 6. nec sub illo cap. Conc. Trid. sess. 25. cap. 5. de reg. neque alijs constitutionibus fel. rec. Pij V. & Greg. XIII. statuentibus vt moniales, cuiuscumque ordinis & religionis sint, perpetuo seruent clausuram: multis rationibus id pro tenuitate mea confirmando, & latissime ac neruosissime probando vestrum sanctum viuendi modum non esse vllam de religionibus à Sancta Sede Apost. pro vera religione approbatis, neque vllam personam vestri collegij esse vere ac proprie regularem monacham, siue religiosam, sed tantum oblatam religioni S. Benedicti, tali oblatione, quæ non facit eas monachas S. Benedicti, sed tantum oblatas illius religionis: quod longe differt ab eius veræ regulæ professione: & ita tantum obligatas esse ad seruandum obedientiam, & suum peculiarem viuendi modum, iuxta formam statutorum suorum, approbatam quidem à Sede Apost. pro bono & sancto viuendi modo, sed non pro vera illa, & alta religione, quæ facit profitentes esse veras monachas.

Nunc autem responsurus ad quæstionem in hac epistola propositam, dico, posse, ac debere insinuare S. D. N. prædictam meam priorem responsionem datam super prædicta clausura cum suis fundamentis, & rationibus, ob quas fel. re. Greg. XIII. excusauit vos ab obligatione seruandi clausuram perpetuam, eo quod illa responsio multum facit ad excusandas easdem à non mutanda consuetudine eligendi Præsidentem perpetuam, sicut profuit ad excusandas eas à non mutanda consuetudine super clausura ad illud vsque tempus seruata: & posse iuste seruare consuetudinem hactenus seruatam in eligendo Præsidentem nouam perpetuam, quando placuerit D. N. Iesu Christo extrahere quam nunc habetis, ex hac terrena & misera vita in cælestem & felicem, qua sibi fiat cohæres & commensalis. Primo quidem, quod communitas vestra nec vere nec realiter est monachalis, neque nomine ipso appellatur talis, quandoquidem etiam vulgo non appellamini monachæ, sed solum oblatæ, quas plurimum differre iure late probatur in responsione prædicta prioris quæstionis, quam mihi olim proposuistis.

2 Secundo quidem rationibus, quibus olim excusatæ fuistis à clausura perpetua, & iudicatæ non includi sub vlla multarum constitutionum, quibus illa iniungebatur omnibus cuiuscumque ordinis & religionis monialibus, ita nunc debetis iudicari non esse includendæ sub constitutione Greg. quæ statuit, vt omnes sanctimoniales eligant Abbatissam triennalem, & non perpetuam, cum de similibus idem sit iudicium, l. illud. ff. ad l. Aquil. & cap. dudum. il 2. de electio.

3 Tertio, quod nulla constitutio aptatur illis, quibus illius verba non aptantur, vt est tex. iuris optimus in cap. indemnitatibus. §. pen. de elect. & l. 4. §. toties. ff. de dam. infect. & ibidem Bart. & Paul. notant, & Fel. late in cap. nonnulli. col. 31. de rescript. & verba prædictæ constitutionis Gregorianæ solum aptantur sanctimonialibus normam & regularem disciplinam seruantibus, quales non estis vos, vt in dicta responsione efficacissime probatur.

4 Quarto, quod verba canonum & legum in dubio proprie sunt accipienda, l. non aliter. ff. de lega. 3. & cap. ex litteris. de sponsalibus. at numquam vel rarissime inuenietur, & quidem mihi in præsentia non occurrit locus ex iure Pontif. vbi Præsidens, vel Præposita feminis, quæ non sunt vere religiosæ, licet viuant communiter religiose, vocetur Abbatissa, neque Præfecta normam & disciplinam regularem seruantibus: ergo constitutio Gregoriana, quæ loquitur de electione Abbatissæ, vel Præfectæ monialibus, normam & disciplinam regularem seruantibus, non comprehendet Præsidentem, & Præpositam sæcularibus, quæ neque est vere religiosa, nec præest vere religiosis.

Quinto, quod Greg. vti vir canonum peritissimus, licet in sua constitutione multas moniales multorum ordinum expressisset, nullam tamen expressit earum, quæ dicuntur vulgo religiosæ, quæ vere non sunt tales: solum enim expressit moniales ordinis S. Benedicti, Cisterciens. Carthu-
5 siani, addita clausula generali, & aliorum quorumcumque ordinum, non comprehendente maiora expressis: & ita credendum est certe prædictum Gregorium noluisse includere Præpositas tertij ordinis S. Dominici, & S. Francisci, nec alias similes, si vere non sunt professæ regulã à S. Sede Apost. pro vera regula approbatam, nec consequenter vestras Dominationes, quarum nec Præsidens est vere religiosa, nec præest vere religiosis.

6 Sexto, quod constitutio Canonica statuens aliqua noua, & à iure communi exorbitantia de sanctimonialibus & feminis religiosis, solum est intelligenda de vere religiosis, & regulam per sanctã Sedem Apost. pro vera regula approbatam professis, & non de alijs quantumuis religiose & collegialiter viuentibus, nisi expresse suã legem ad illas extendat, vt est tex. notabilis & memorabilis in d. cap. indemnitatibus. §. supradicta. At Greg. prædictus tulit legem de electione Abbatissarũ, & Præfectarum normam & disciplinam regularem seruantium, & non extendit ad alias expresse: ergo non est intelligenda de alijs.

7 Septimo, quod Abbatissa habet dignitatem, vt probat prædictum cap. indemnitatibus. §. primo, versiculo verum. & de talibus videtur loqui prædicta constitutio Gregoriana, & non de alijs, quæ improprie vulgo dicuntur tales.

8 Octauo, quod multis efficacibus modis probauimus in com. 3. de reg., super cap. nullam. 18. q. 2. quod sanctius & conuenientius est, vt prælati & prælatæ sint perpetui, & quod triennalis hæc mutatio est nouum inuentum eorum, qui per ambitionem & superbiam volunt dominari, & non obedire; & quod licet aliquo respectu sit vtilis ad seruanda tẽporalia, alio

tamen

tamen est ad id damnosa, & quo ad spiritualia bona perniciosissima: nam per eam minuitur auctoritas & reuerentia superiorum ad præcipienda bona,& castiganda mala; minuitur etiam charitas,obedientia,humilitas, & concordia subditorum ad subeunda præcepta superiorum; & augentur factiones, rixæ, discordiæ, & murmurationes: adeo quod nihil magis & ardentius tractatur in illis monasterijs, quam quomodo per fas aut nefas ille aut ille illo vltimo anno fiat prælatus, qui faueat suis fautoribus. & obsit contradictoribus. quas rationes, quia in prædicto comment. facile videri possunt, hic non repeto: sed testor, vt annosus testis, & consultor, ad quem innumerorum peccatorum tam simoniæ, quam ambitionis, superbiæ, factionum, discordiarum, & murmurationum cognitio frequentissime, tum per confessarios, tum per ipsosmet prælatos & subditos pro medicina contra scrupulos quærenda, peruenit; testor inquam, quod, si absque scandalo possem,restituerem statum antiquum perpetuorum prælatorum, quem S.Basilius, Augustinus, Bernardus, Bernardinus, & etiam Dominicus,& sanctus ipse Fräciscus instituerunt, seruatis ad vnguem canonibus,quibus prælati suo munere abutentes eijcerentur, & sine vlla negligentia castigarentur. & consequenter non solum videtur non extendenda hęc triennalis mutatio,sed valde vitanda,vt charitas,& humilitas, vnitas,& mansuetudo seruetur,vt dicitur seruata fuisse in prædicto cœnobio, in quo absque scrupulo credo non seruatum iri, si triennalis præfata mutatio introduceretur. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Explanatio doctrinæ Auctoris positæ cap.statuimus.19.q.3.nu.44.& 55.& nu.2.*

1 *Tertiariæ in congregatione viuentes si volunt profiteri, coguntur omnino clausuram seruare, & sic poterunt alias in earum congregatione recipere: aliter non permittitur eis vt alias de nouo recipiant,debentq. seuere ab ordinario puniri,si scandalose viuant.*

2 *Dimidium omnium eleemosynarum,quæ ex obligatione debent distribui in victum vel in quosuis alios incertos tamen vsus incertorum pauperum, à Gregorio applicatum fuit in subsidium pauperum monasteriorum monialium.*

CONSILIVM VIII.

AD PRIMVM dubium transmissum Mediolano super com. cap. statuimus.19.q.3.num.44. respondeo notabile nostrum esse conforme textui extrauag. Pij V. ibi transcriptæ: quod illa habet locum non solum in tertiarijs, sed etiam in alijs: ponderando quod tria statuuntur in textu: duo quidem de tertiarijs viuentibus in congregatione non pro-
1 fessis: alterum,vt volentes profiteri seruent clausuram, & multiplicentur, vt aliæ monachæ: alterum, quod nolentes vouere viuant quidem sine clausura, sed quod ab ordinarijs seuerissime puniantur, si viuant scandalose:tertiũ de cæteris omnibus sine professione & clausura viuere volentibus,vt permittantur quidem viuere sic illæ,quæ hactenus sunt receptæ,nõ tamen habeant facultatem aliquam vlterius recipiendi. & extrauagans prædi-

prædicta secundum hunc modum intelligendi seruatur Romæ in congregatione nobilium Turris Speculi; nec arbitror posse Mediolani iuste seruari contrarium, nisi per dispensationem, vel quia constitutio non sit recepta: quia lex etiam iusta non recepta non ligat. §.leges. 4.dist. & adducta per nos in Manual. prælud.9.nu.8. & melius cap.23. à nu.40.

2 Ad secundum dubium super eodem com.num.55. respondeo, quod sensus commentarij summarie collectus consonat textui: quia verbum, *præterquam*, non excludit à verbo principali *distribui*, sed à verbo *incertos*: ita quod est sensus, dimidium eleemosynarum faciendarum pauperibus incertis ad incertum vsum specialem; nisi vsus ille esset ad victum distribuere; ita quod significet, quod etiam relictum in certos vsus victus & alimenti debetur. Verum est, quod subobscure ponitur; nec mirum: quia est summa textus, quæ debet breuis esse.

SVMMARIVM.

1 *Monialium monasteria nulli, qui non sit superior, ingredi licet sine causa vrgenti, & iusta licentia à superiore obtenta: superior autem monasterij siue sit earum prælatus regularis, siue Episcopus, siue Episcopi Vicarius generalis, vel Visitator, licet non egeat licentia, eget tamen quod subsit causa sufficiens. num. 2. & 3.*

CONSILIVM IX.

AN EPISCOPIS liceat intrare monialium monasteria causa visitationis, vel alia?

1 Pro parte negante videtur esse tex. expressus in cap. 1. de statu regul. lib.6. qui sic habet: *Nullique aliquatenus inhonesta persona, nec etiam honestæ, nisi rationabilis & manifesta causa existat, ac de illius aliquem pertinuerit specialiter licentia, ingressus, vel accessus pateat ad easdem, &c.* quod fel. record. Pius V. innouauit in extrauag. Circa.

Secundo, quod Conc. Trid. sess. 24. de reg. cap. 5. sic habet: *Ingredi autem intra septa monasterij nemini liceat, cuiuscumque generis, aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerint, sine Episcopi, vel superioris licentia in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda.* quod etiam Pius V. vbi supra innouauit.

Tertio, quod extrauag. Greg. XIII. quę incipit, *Vbi gratiæ*; reuocauit omnes & quascumque licentias ingrediendi monasteria monialium à S. Sede Apost. vel eius Legatis datas, & addit hæc verba in constit. 36. *Quin etiam sub eisdem pœnis ipso facto incurrendis prohibemus, ac interdicimus omnibus & quibuscumque personis ecclesiasticis, & secularibus, ac etiam ordinum quorumcũque, etiam mendicantium regularibus; ne prætextu licentiarum ab Episcopis, vel superioribus &c. ne monasteria ipsa pro libito, sed necessitatibus vrgentibus dumtaxat ingredi, neve moniales sub eisdem pœnis illos aliter admittere præsumant.*

Quarto, quod verba prædictarum constitutionum generaliter & vniuersaliter statuunt, vt nulli liceat ingredi prædicta monasteria, nisi de licentia superiorum: immo postrema Greg. expressius alijs habet, vt nulla perso-

persona, etiam ecclesiastica, cuiuscumque gradus & conditionis sit, ingrediatur etiam de licentia superiorum, nisi pro vrgenti necessitate. At palam est, Episcopum esse aliquem, & esse ecclesiasticum, & talem quem illa verba, *Cuiuscumque conditionis*, excludunt. Ergo etiam ipse prohibetur ingredi.

Quinto, quod, vbi est eadem ratio, idem ius est censendum, l. illud. ff. ad l. Aquil. cum similibus: & argumentum à simili valet, l. non possunt. ff. de legib. at eadem, vel similis quo ad hoc ratio dictat, ne prælati superiores monialium ingrediantur earum monasteria. ergo etiam ipsi supradictis constitutionibus includuntur.

2 Pro parte tamen affirmante videtur vrgere, quod nullo expresso iure videtur prohiberi superioribus monialium, ne monasteria earum ingrediantur.

Secundo, quod, cui conceditur quod est plus, conceditur vtique quod est minus, cap. cui licet. de reg. iur. lib. 6. cum suis concordantijs: & prælati superiores possunt ex causa iusta dare licentiam ingrediendi alijs, vt prædictum Concil. Trid. & prædictæ extrauag. præsupponunt; ergo etiam ipsimet.

His præmissis, videtur dicendum primo, prædictam extrauag. Greg. XIII. nihil noui inducere, quod obstet, quin Episcopi possint monasteria sibi subiecta intrare; quandoquidem solum duo noua videtur inducere, scilicet reuocationem facultatum ingrediendi ea concessarũ à S. Sede Apost. & à Legatis eius; & quod licentia superiorum ad ingredienda monasteria non sufficiat, nisi vrgentissima de causa.

Secundo, quod iure communi non videtur expressim & speciatim cautum, ne superiores monialium sine licentia superiorum ingrediantur monasteria subiecta.

Tertio, quod verba generalia & vniuersalia iuris communis prædicti cap. 1. de statu regul. de vigore verborum videntur eos includere; quia includunt omnes personas cuiuscumque generis, conditionis, sexus, vel ætatis fuerint.

Quarto, quod his videtur consequens, vllum Episcopum non posse intrare monasteria sibi subiecta sine vrgenti causa. Tum per omnia argumenta pro parte negante adducta. Tum ne cogamur dicere, quod etiam Vicarius generalis & Prouisor possit id facere; quia vnam & eamdem iurisdictionem habet, quam ipse; & ita sunt ei subiecta, sicut Episcopo, cum sit vnum & idem tribunal vtriusque, cap. 2. de consuet. lib. 6. & etiam Visitatores eius, & Vicarij Visitatoris, cap. 1. ne sede vacante. quod menti prædictarum constitutionum videtur repugnare.

3 Quinto, quod probabiliter dici potest, posse Episcopum intrare monasteria sibi subiecta sine licentia superioris, dummodo intret pro tam vrgenti necessitate, pro quanta potest dare alteri ad intranda ea. Tum per duo argumenta supra pro parte affirmante insinuata. Tum quia sicut in cap. fin. de pœnit. & remiss. statutum fuit, vt Episcopi, & superiores, & alij prælati exempti possent eligere confessorem prouidum absque licentia

tia superioris, ne præ nimia dilatione salus animæ differretur; sic etiam videtur posse Episcopum intrare monasteria sibi subiecta, ne præ nimia dilatione deficiat suæ necessitati prouisio. Tum quod iure naturali & diuino tantum attento id ei licet; quia neutrum illorum id prohibet expresse, immo nec tacite; quia ex neutro illorum potest per bonam consequentiam inferri non licere id ei: & quod licet vtroque illo iure, non est dicendum non licere, nisi per regulas sanctorum id vetetur, cap. consuluisti. 2. q.4. & cap.2.§.fin. de transl. præl. & non videtur id prohibitum per prædictum cap.5.de regul.sess.25.Conc.Trid.quatenus requirit superioris licentiam, non solum qualem qualem, sed scriptam; quia videtur loqui de licentia Episcopi, vel superioris monialium alijs concedenda, non autem de ingressu ipsorum superiorum, pro quo standum est iuri antiquo communi.

Sexto, quod casus omissus habetur pro omisso, & prouisio specialis in vno non extenditur regulariter ad alium, immo statur prouisioni communi, l.commodissime.ff.de lib.& posth.& cap.suscepta. de rescript. lib.6. & cum per proxime dicta Concilium specialiter non prouiderit de ingressu ipsorummet superiorum immediatorum, videtur omissum, & non prouisum, de quorum licentia illi ingredi debeant; & ita standum est prouisioni communi, per quam superiores ipsi poterant ingredi iusta de causa sine alterius licentia. Tum quia pro lege habendum est id quod legislator statuisset, si cum legem faceret, id ei propositum fuisset, iuxta gloss. singularem & receptam in l.tale pactum. §.fin. ff.de pactis. At si Concilium interrogatum fuisset, de cuius licentia ingressuri essent, cum oporteret, Episcopi, & alij prælati, qui debent dare licentiam alijs ingressuris; profecto respondisset, quod ipsi acciperent eam sibi pro tam iusta causa, pro quanta essent daturi alijs; & non respondisset, vt quærerent eam à papa, vel ab Archiepiscopo, quos non poterant faciliter nec decenter adire pro causis, quæ possent quotidie occurrere. Per quæ omnia & alia, quæ, si vacaret, adduci possent, videtur resoluendum, Episcopos, & alios prælatos non debere intrare monasteria sine iusta causa; cum ea vero sic, non petita ab alio licentia.

Omnia supradicta confirmantur per constit.75. fel.record. Greg.XIII. quæ incipit, *Dubijs quæ emergunt, &c.* vbi habet hæc verba: *Quocirca vniuersos, & singulos Episcopali, seu maiori, ac etiam Cardinalatus dignitate præditos, nec non quorumuis ordinum Abbates, Priores, ministros, & alios quoscumque superiores regulares monemus, vt facultate huiusmodi, qui eam habent, præter quam in casibus, vt præfertur, necessarijs neutiquam vtantur. quod si, &c.*

SVMMARIVM.

1 *Canonicus regularis, sicut nec monachus, nequit esse patrinus.*

2 *Leges fundatæ in religione disponentes de monachis canonicos regulares concludunt, nisi earum verba illos excludant, vel ratio diuersitatis possit adduci.*

CON-

CONSILIVM X.

AN CANONICVS Regularis possit esse patrinus?

1 Respondetur, idem videri dicendum quo ad hoc de canonicis regularibus, quod est dicendum de monachis, iuxta cap. non liceat. de consecrat. dist. 4. cap. 2. de postulan. & notata ibi per Panor. communiter receptum, quatenus dicit leges disponentes de monachis habere locum in canonicis regularibus, quando leges illæ fundantur in religione, & non continent aliqua verba, quibus significent nolle includere canonicos, & non potest reddi ratio diuersitatis. ob quam opinionem ego his quinquaginta annis nolui esse patrinus & leuare baptizatum de fonte, quamuis fuerim ad id inuitatus etiam in Vrbe: licet quæstio hæc subtiliter sit mota, & multa possint pro contraria parte adduci, quæ tamen per ea quæ Panor. ait in d. cap. 2. possunt dissolui.

SVMMARIVM.

1 *Canonico regulari sine dispensatione Apostolica conferri non potest beneficium sæculare non curatum, item nec regulare alterius ordinis. & nu. 5. sæculare autem curatum potest. nu. 2. & hoc etiam si sit annexum alicui monasterio. & nu. 5.*

3 *Vicariatus perpetuus parochialis ecclesiæ vnitæ dignitati vel monasterio est beneficiũ curatum, præsentatioq. spectat ad obtinentem dignitatẽ, seu ad monasterium.*

4 *Beneficium eo solo quod monasterio vnitum sit, regulare non est.*

6 *Regularis iure communi per patronum laicum sine dispensatione ad curatã sæcularem præsentari non potest secundum illam sententiam, quam auctor, Rota controuertente, putat veriorem: nisi adsit consuetudo in contrarium præscripta.*

7 *Concil. Trid. sess. 7. cap. 7. non tollit potestatem præsentandi vicarios temporales ad curata cathedralibus, collegiatis, & monasterijs vnita: licet concedat ordinarijs, si videbitur, loco temporalium decernere vt deputentur perpetui: à quo tamen decreto, si grauet, datur appellatio deuolutiua.*

CONSILIVM XI.

QVAERITVR primo, an beneficia curata sine dispensatione Papæ possint conferri canonicis regularibus.

Secundo, an patronus laicus possit præsentare religiosum professum ad ecclesiam parochialem sæcularem.

Tertio, an per decretum Conc. Trid. cap. 7. de reform. sess. 7. intelligatur ablata potestas præsentandi vicarios temporales ad ecclesias curatas, quæ vnitæ sunt cathedralibus, collegiatis, monasterijs, &c. ijs, quibus aliàs competebat.

1 Ad prædictas quæstiones breuiter ob penuriam temporis responsurus præsuppono primo, certum esse nullum canonicum regularem iure communi posse absque dispensatione Sedis Apostolicæ obtinere beneficium sæculare non curatum. Tum per regulam illam generalem, *Regularia regularibus, sæcularia sæcularibus*, quæ colligitur ex cap. vt possessiones,

de reb.

de reb.eccle.non alienan.& cap.cum de beneficio.de præben.lib.6.& significat Conc.Trid.in cap.10.de refor.sess.14. Tum quod ita Cald.& Panorm. communiter recepti determinant in cap.quod Dei. de stat.mon.

2 Secundo, quod communis sententia, vt ait Panor. in d. cap. quod Dei timorem. habet, quod canonicus regularis potest habere beneficium sæculare curatum sine dispensatione speciali, cum illa generali, quæ conceditur per illud cap. & alia quæ ipse ibi citat, & traditur in decis.5. Rot. de iur. patron. in nou. licet omnes dicant cautius esse, vt id cum Episcopi dispensatione fiat.

3 Tertio, quod vicaria siue vicariatus perpetuus, qui debet institui in ecclesia parochiali vnita alicui dignitati, vel monasterijs, est beneficium curatum, & habent in eo locum iura statuentia de ecclesijs parochialibus, clem. 1. de offic. vicarij. & huiusmodi vicarius debet institui ad præsentationem eius, cuius dignitati ecclesia parochialis est annexa, vt satis probat textus in d.cap. extirpandæ. §.qui vero.de præben. & ibi sentit Panor.num.9.

4 Quarto, quod prædicta vicaria, siue vicariatus perpetuus non est beneficium regulare eo solo, quod sit vicariatus ecclesiæ parochialis vnitæ dignitati, vel monasterio regulari. Tum quia id nullo iure cauetur. Tum quia contrarium significare videtur prædictus §. qui vero. cum ei adnot. per Panorm. & alios; nisi per litteras vnionis, vel consuetudinem præscriptam factus fuerit regularis, vt fieri potest, per d. cap. cum de beneficio.

5 AD PRIMAM QVAESTIONEM respondeo primo per primum præsuppositum, quod beneficia curata sæcularia non consueta regi per regulares, de quibus in eo citati loquuntur, possunt conferri canonicis regularibus.

Secundo, quod beneficia curata regularia, siue consueta regi per canonicos regulares, possunt conferri canonicis illius monasterij, cui sunt annexa, sine vlla dispensatione.arg.cap.cum singula.de præben.lib.6.& clem. 1.de supplen. neg.prælat. & d.cap. cum de beneficio. quia illa sunt regularia, & possunt regularibus in titulum conferri.

6 AD SECVNDAM respondeo varios fuisse DD. Prætorij Rotæ in decis.5. de iur.patr. in nouis, vt eius collector refert super hac quæstione: & quod arbitror etiam nunc varios fore, si eis occurreret: tametsi iure cõmuni verior mihi videatur sententia negatiua Panorm. nisi contrarium præscriptum esse legitime probaretur.

7 AD TERTIAM respondeo primo, quod per illud cap.7. de refor. sess.7. Conc. Trid. non videtur tolli ius præsentandi vicarios ad ecclesias prædictas pertinens iure communi ad dignitates, vel ecclesias, quibus sunt vnitæ: quia id ex illius verbis non colligitur necessario: & à iure antiquo non est recedendum, nisi quatenus expresse recedi iubetur, l.præcipimus. C. de appell.

Secundo, quod arbitrio ordinariorum videtur relictum, an oporteat ponere vicarios perpetuos, non obstante priuilegio ponendi temporales:

quia

quia id sonant, illa verba cap. *Per vicarios perpetuos, si pro bono regimine id videbitur*. Nec quo ad hoc ordinarijs obstant priuilegia litterarum vnionum; quia expresse derogatur contrarijs priuilegijs.

Tertio, quod si prædicti ordinarij male sine iusta causa id arbitrarentur, & vicarios temporales in perpetuos commutarent, potest appellari ab eis. Tum quia verbum, *videbitur*, arbitrium boni viri regulatum denotat, iuxta doctrinam Bart. recep. in extrauag. ad reprimendum. in verb. videbitur. Tum quia iuste potest appellari à iudice, cuius arbitrio aliquid relinquitur, si male arbitretur, vt tenet gloss. communiter recep. in cap. super his. in verb. arbitrio. de accusat. & quamuis appellatio eiusmodi non suspenderet eorum sententiam, quo minus executioni mandaretur, deuolueret tamen iurisdictionem ad superiorem, qui cognita causa illam reuocaret, per cap. pastoralis. cum ei adnotat. de appell. Salua, &c.

Aduertendum, referri à tempore Greg. XIII. & citra obseruari, ne Canonicis regularibus dentur beneficia curata sæcularia.

SVMMARIVM.

1 *Canonici regulares possunt suscipere beneficia curata extra ordinem suum cum licentia Generalis.*

CONSILIVM XII.

PETITVR, an canonici regulares congregationis Lateranensis, ordinis sancti Augustini, possint suscipere beneficia curata, & exercere curam animarum extra ordinem suum cum licentia sui Generalis absque vlla alia dispensatione.

1 Respondetur quod sic, per cap. quod Dei timore. de statu monach. & Panor. com. recep. post gloss. Hosti. & Ioan. Andr. & argumento à fortiori per cap. in parochia. cum gloss. 16. quæst. 1. & latissime probat Lambert. de iure patron. lib. 2. 1. par. q. 7. prin. art. 19. & ante illum Rocchus de iure patron. verbo honorificum. q. 4. pro quo etiam est gloss. in clem. 1. verb. religiosus. de elect.

SVMMARIVM.

1 *Regulares simplices, vt sunt religiosi sancti Spiritus, nihil proprij possunt habere: quibus si aliquid conceditur, non possunt illud impendere nisi in eorum victum. & vestitum, & quod superest tenentur consignare prælato: nam is cui conceditur aliquid in certum peculium, non potest impendere in aliam causam, quam in concessam, nu. 9. nisi amplior ei fiat à prælato licentia. nu. 8.*

2 *Commendatarij sancti Spiritus, sicut & alij regulares habentes beneficia, etiã quod sint ad nutum amouibilia, nu. 5. 6. 7. & 10. possunt de fructibus suarum commendarum, num. 2. immo & aliunde quæsitis, num. 5. disponere in suos necessarios & alienos pios vsus, num. 2, perinde ac si essent beneficiati sæculares, num. 4. & 10. & quicquid acquirunt, dictis beneficijs & commendis acquirunt. num. 3. & 7. non autem superiori, qui illa ipsis contulit, nec monasterio in quo professionem emiserunt. nu. 5. 6. & 7.*

Præ-

5 *Prælatus beneficia regularia suæ religionis etiam manualia tenetur infra sex menses conferre; alioquin deuoluuntur ad superiores, nec possunt nouas imponere pensiones, vel antiquas augere; nec fructus illorum dum vacant, qui ad successorem in beneficio debent reseruari, sibi applicare.*

10 *Regularis etiam de licentia Papæ, immo nec si ipse efficiatur Papa, potest habere dominium, seu proprium, licet possit habere administrationem rerum, ac regnorum. num. 11.*

CONSILIVM XIII.

QVAESITVM est, an commendatarij sancti Spiritus in Saxia possint quidquam disponere vltra victum & vestitum de fructibus suarum commendarum; an vero teneantur, quod superest, reddere Reuerendissimo Præceptori hospitalis.

Quæstio hæc magna est, & magis quotidiana, quam bene ad amussim communiter tractata. ob quod nos vt satisfaceremus plurimorum interrogatis, latissime commenti fuimus super ea, & attinentibus ad eam in com. 2. de reg. super cap. non dicatis. præsertim notabili primo, & secundo, & aliquot præambulis eius. Cui ob maximas occupationes, quibus premor, non respondissem, nisi tam ipsius Illustriss. hospitalis, quam Illustris admodum ac Reuerendiss. eius Prælati, & admodum Reuerend. fratrum, & commendatariorum eius flexisset auctoritas.

1 Responsurus autem vtcumque, quatenus per impedimenta licet, dico primo, quod pro parte negante, scilicet quod prædicti fratres non possint quidquam disponere, nisi pro victu & vestitu de fructibus prædictarum suarum commendarum, & quod teneantur quod superest reddere præfato Præceptori hospitalis, faciunt tota regula S. Augustini, sub qua viuunt, & d. cap. non dicatis. 12. q. 1. & cap. 2. & cap. super quodam. & cap. cum ad monasterium. de statu monach. cum multis alijs similibus, quæ habent canonicos regulares, & omnes alios vere religiosos vouere votum solemne paupertatis, quo fiunt incapaces omnium bonorum, tam quo ad possessionem, quam quo ad proprietatem, siue dominium in particulari: adeo quod peccat religiosus dicens aliquid esse suum proprium, vt habet præfatum cap. non dicatis. in cuius 1. notabili nos illud confirmamus: & in 2. notabili affirmamus, magis peccare religiosum, qui habet, vel vult habere proprium, cum contraueniat, vel velit contrauenire voto, quod esse peccatum constat ex cap. non est. de voto, & cap. vouentibus. 17. q. 1. & ex alijs multis, quam qui dicit se habere proprium. Adeo quidem, quod ibi diximus maximopere cauere debere religiosos etiam canonicos regulares, tam habentes, quam non habētes beneficia, vel officia, ratione quorum habent facultatem emendi boues, vaccas, verueces, & alia mobilia, seu se mouentia, siue immobilia, ne comparent illa intendentes actu, seu actualiter, virtute, seu virtualiter quærere illa sibi: quia hoc est peccatum mortale.

2 Pro parte vero affirmante, scilicet quod præfati fratres, siue commendatarij possint de fructibus suarum commendarum disponere non solum

ad ea,

ad eà quæ pertinent ad victum suum, sed etiam in alia opera pia, & remuneratoria; & quod non teneantur quod superest reddere præfato Magistro Præceptori, facit primo, quod in tota Ecclesia Christiana id seruant omnes religiosi habentes beneficia regularia siue in titulum, siue in commendam, vt vidimus in Castella in ecclesia cathedrali Oxonien. antequam fieret sæcularis, & in ecclesia S. Isidori Legionen. & in Aragonia in canonicis regularibus ecclesiæ archiepiscopalis Cæsaraugustan. & in monasterio & hospitali B. Mariæ del Pilar eiusdẽ ciuitatis, & in Nauarra in canonicis ecclesiæ cathedralis Pampilonen. & in monasterio B. Mariæ Roncæuallis, & in Catalonia in ecclesia cathedrali Dertusen. & in Gallijs in archiepiscopatu Tolosano, antequam fieret sæcularis, & etiam nunc in celeberrima ecclesia S. Saturnini eiusdem ciuitatis, & in omnibus commẽdis, & prioratibus ordinis hospitalis S. Ioannis Hierosolymitani per totum orbem dispersis, & in omnibus commendis ordinis S. Iacobi de la Spata fundati super regula S. Augustini, & ordinis de Alcantara, & Calatraua degentium sub regula B. Benedicti: & in omnibus alijs monasterijs, in quibus sunt huiusmodi prioratus & commendæ.

3 Secundo facit cap. cum olim. de priuileg. quatenus habet, canonicum regularem assumptum ad episcopatum non quærere bona quæsita post eum habitum ecclesiæ priori, nec prælato, sed episcopatui. quod clarius probat cap. statutum. 18. q. 1. & cap. si quis iam translatus. 21. q. 2. quæ omnia probant, religiosum, qui ab vno beneficio transfertur ad aliud, non quærere postea quæsita priori beneficio, nec priori ecclesiæ, sed posteriori, quam regit & gubernat. Cum ergo præfati fratres commendatarij de statu simplici religiosorum, quem acquirunt per professionem solemnem, ascendant per acquisitionem commendarum sibi collatarum ad noua iura, & noua beneficia, & nouum statum commendatariorum, non dicentur acquirere monasterio principali, vbi professi sunt, sed hospitali, vel præceptorijs, vel commendis, ad quarũ gubernationem assumpti sunt.

4 Tertio facit clem. 2. vers. sed & tales. de vita & honest. clericor. quæ faciendo differentiam inter simplicem religiosum, & eum, qui habet beneficium, vel administrationem regularem, statuit, vt simplex religiosus, qui ephytogium, siue vestem breuem contrariam religioni detulerit, tradat illam superiori, vt ille in pios vsus eam conuertat: si autem fuerit beneficiatus, vel administrationẽ habens, eroget eam pauperibus. per quem textum singularem singulariter ibi dixit Cardinalis, quod religiosus beneficiarius potest de fructibus sui beneficij disponere, perinde ac clericus sæcularis de fructibus sui beneficij sæcularis. Cuius dicto nemo contradicit, & nos illo vsi sumus in tractatu de reditib. ecclesiast. ad quædam alia proposita. Cum ergo fratres religiosi, de quibus loquimur, sint beneficiarij, habeantq. administrationem fructuum suarum commendarum per collationem canonicam superioris sibi factam, possunt de fructibus illorum disponere, perinde ac clerici sæculares de fructibus suorum beneficiorum, & consequenter de illis se decenter sustentare, & in opera pia consumere.

5 Quarto est textus singularis; quem, vt credo, Bart. non vidit, vel non ponderauit, vt nos in dicto cap. non dicatis. dicebamus, in clem. 1. de supp. neg. prælat. quatenus habet, primum huiusmodi præceptorias, & commendas, etiam manuales, & ad nutum prælati remouibiles, esse beneficia talia, quod in eis habet locum dispositio cap. 2. de concess. præbend. scilicet, quod debent conferri intra sex menses ab earum vacatione: ita quod, si non conferantur intra illos, earum collatio deuoluitur ad superiores eorum, qui eas conferre debent. Secundum, quod earum superiores collatores non possunt augere pensiones iam impositas, nec nouas imponere. Tertium, quod irrefragabiliter hanc nostram partem confirmat, scilicet, quod non possunt prælati superiores, qui eas conferunt, quidquam de fructibus earum, qui proueniunt durante illarum vacatione accipere, sed debent reseruari futuro successori.

6 Quinto, quod, sicut religiosus prouisus à Papa de beneficio manuali, & ad nutum amouibili, non quærit Papæ, sed ipsi, & suo beneficio, vel ecclesiæ suæ, siue conferatur ei à Papa cum clausula, vt teneat ad vitam, siue sine illa, ita quod maneat manuale, cap. ad nostram. & cap. porrecta. de confir. vtil. vel inutil. ita eadem vel maiori ratione religiosus prouisus à superiore, qui est inferior Papa, non quæret conferenti, sed sibi, & beneficio, & ecclesiæ suæ.

7 Sexto faciunt multa, quæ nos in dicto cap. non dicatis. nu. 6. scripsimus. Primum, quod religiosus, præsertim canonicus regularis non simplex, sed beneficiarius quærit suæ ecclesiæ, vel beneficio, vel ordini, quem professus est, cap. cum olim. de priuil. & cap. statutum. 18. q. 1. Secundum, quod religiosus translatus ad aliam ecclesiam, vel beneficium, quærit illi ecclesiæ, vel beneficio, cap. si quis iam translatus. 21. q. 2. & cap. ne pro cuiuslibet. 16. q. 1. Tertium, quod regularis habens beneficium manuale, tam ample potest disponere de fructibus sui beneficij manualis, quam ample potest disponere de quæsitis opera sua, vel aliàs vndecumque: quia vt nihil eorum est suum quo ad dominium, ita illa omnia sunt eius quo ad ius administrandi, & dispensandi. Quartum, quod hæc non solum procedunt in fructibus beneficij regularis, sed etiam in quæsitis aliunde, quidquid aliqui dicant, vt affirmat Panorm. in cap. monachi. de statu monach. sequutus Federicum consil. 35. Tum per rationes prædictas. Tum per decisionem præfati Feder. determinantis, quod pœna statuti posita contra occidentē aliquem debet applicari prioratui manuali, occiso Priore, & non monasterio, cuius erat monachus, etiam si esset Prior ad nutum reuocabilis; motus ad id firmis rationibus, quem Dec. late sequitur in cap. in præsentia. num. 57. post medium cum alijs citatis ab eo, de probat.

8 Septimo facit, quod omnia argumenta, quæ supra sunt pro contraria parte insinuata, soluuntur per ea, quæ nos diximus in d. com. 2. de reg. super cap. non dicatis. num. 8. vbi licet concedamus quod nullus religiosus simplex carens beneficio, officio, & administratione, potest quidquā sine licentia superioris impendere: negamus tamen quod id procedat in religioso habente beneficium, officium, vel aliam administrationem collatam sibi

sibi in titulum, vel commendam, etiam manualem, & ad nutum superioris reuocabilem. Alioqui nullus religiosus, qui esset Abbas, Episcopus, Archiepiscopus, vel etiam Papa, vt fuit Pius V. quidquam posset impendere, nisi tantum in ijs, quæ pertinent ad suas dignitates. Et in casu proposito non agimus de religioso simplici, sed de beneficiario, & habente administrationem datam sibi in beneficium, & commendam, saltem manualem, &
9 ad nutum reuocabilem. Ibidem etiam secundo ponimus differentiam inter religiosum habentem peculium, & habentem beneficium: quoniam ille non potest impendere, præterquam in ea, quæ pertinent ad bonam administrationem eius: hic autem, scilicet beneficiarius, potest impendere etiam in illa, in quæ possunt alij beneficiarij siue religiosi, siue sæculares. & in comment. 1. num. 15. etiam dicimus, quod proprium accipitur proprie pro dominio rei; & quod monachus, siue religiosus non potest habere proprium huiusmodi vllius rei pecuniariæ, neque possessionem eius, nomine suo. Et de huiusmodi proprio intelligenda sunt vota solemnia pau-
10 pertatis omnium religionum. Adeo quod nec Papa potest dispensare cum religioso ad habendum huiusmodi proprium; iuxta cap. cum ad monasterium. §. fin. de statu monach. Immo, sententia mea, non habet illud religiosus, etiam si sit Papa; immo, vt alibi dicimus, licet sua Sanctitas possit ex maxima & iusta causa dispensare super voto solemni castitatis, nõ tamen potest super voto solemni proprietatis, accipiendo proprium hoc modo
11 pro dominio vero rei. Sed optime potest dispensare cum eo ad habendum administrationem etiam regni, & Imperij: quia habere administrationem non est habere dominium, toto titulo de administ. rerum ad ciuit. pert. & de administ. tutor. & curat. & cap. grandi. de supplen. neglig. prælat. lib. 6. Itaque concedimus, quod præfati religiosi, & commendatarij nõ habent, nec possunt habere proprium huiusmodi, sed sic administrationẽ beneficialem, vel peculialem, vel aliam titularem perpetuam, vel ad nutum reuocabilem, qualem habent præfati religiosi, de quibus agitur, vt nos vbi supra latius probamus. Et qui contrarium dicunt, non aduertunt hæc, quæ toto iure Canonico probantur.

12 Addimus, quod quamuis radicalis ratio horum à nemine, quod sciam, tradatur: illa tamen videtur esse, quod omnium est vna opinio, quod de licentia prælati, præsertim expressa, religiosus potest habere proprium huiusmodi improprium. Et religiosus, qui habet beneficium siue perpetuum, siue amouibile, aut manuale, vel aliam administrationem à suo superiore collatam per titulum perpetuum, vel manualem, habet licentiam tacitam inclusam in illo titulo ad administrandum eius bona, sicut & alij beneficiarij sæculares, iuxta tex. & ibi Card. in clem. 2. §. sed & tales. de vita & honest. cler. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Regularibus stabilia nec ad vsum cõcedi possunt; & hoc nisi subsit iusta causa, vt si fiat ob vtilitatẽ monasterij ad augenda & melioranda bona, & huiusmodi. nu. 6.*

2 *Regularis etsi nihil habere, possidere, dare, vel recipere sine superioris licentia possit; cũ illa tamen pro sibi iniuncta administratione habere potest: itemq. & potest habere aliquid annuũ pro vestiario & similibus, nu. 4. immo & in sua professione etsi non conditionem suspensiuam, modũ tamen adijcere potest, vt ad sui sustentationẽ etiã extra conuentũ manẽdo possit olim sua sibi retinere, nu. 3. & 4. hæc tamẽ vti propria habere nõ potest, n. 1. sed solũ vt peculiũ suis necessitatibus deputatũ. n. 6.*

3 *Fœmina vouendo religionem in monasterio virorum, manendo extra illud, efficitur religiosa, debetq. ei permitti peculium habere, vnde possit se sustentare. nu. 4.*

8 *Regulari per superiorem ex iusta causa & iusto contractu alicuius rei facta cõcessio non obligat superiorem plus quã obligetur dominus suo seruo; cui monachus æquiparatur in actionibus actiue & passiue. vnde potest reuocare: & hoc procedit quo ad obligationem ciuilem, non autem quo ad naturalem descendentem ex contractu vel pacto, qua adeo obligatur, vt sine peccato non possit sine iusta causa non seruare. num. 12. 13. & 14.*

9 *Prælatus etiam cum conuentu non potest statutum facere aliquod, quod successorem, immo quod nec ipsum statuentem, etiãsi iurasset, ita obliget, vt nõ teneat illius, sicut & cuiuslibet alterius obligationis suis subditis factæ reuocatio, absq. eo quod subdito contra superiorem reuocantem aliqua competat actio. nu. 10. si tamen sine causa fiat, etsi reuocatio mero iure teneat, tamen peccabit reuocans. nu. 12. & 13. at si faceret malo animo, tunc posset aduersus hanc iniuriosam actionem per viam querelæ habere recursum ad mediatum superiorem. num. 15.*

11 *Seruitus regularium spiritualis quidem est, sed strictior censetur, quam qua serui obstringuntur suis dominis carnalibus.*

13 *Obligatur prælatus suo subdito naturali obligatione descendente ex contractu vel pacto; nec sine peccato, nisi subsit iusta causa, potest eam non obseruare, & num. 14. licet pro eis non detur obligatio ciuilis. num. 8. & si superior reuocet contractum, tenet. num. 11. 12. 13.*

15 *Regularis adeundo superiorem per viam querelæ opponere potest prælato quod malo animo ei sine causa beneficium aufert, & sic impedire, sed de spolio agere non potest. num. 12. in fin.*

16 *Collatio manualis à Papa ad vitam confirmata non potest per inferiorem auferri ab ipso regulari.*

CONSILIVM XIV.

GENERALIS Ordinis Eremitarũ S. Augustini, de consensu Prioris, & cõuentus S. Augustini Vrbis, cõcessit ecclesiã sibi vnitã, cum quodam horto, & alijs ad eam pertinentibus, cuidam monacho sui ordinis, ad vitã eius, ea lege, vt solueret certos sensus annuos debitos, & regeret, gubernaret, & melioraret, siue redderet meliora omnia ad ecclesiam pertinẽtia, & celebraret quasdã Missas, & faceret quædam alia pia. Quæritur, quid iuris.

Duo in hac cõsultatione quęrunt. Alterũ est, an cõcessio pręfata licita sit. Alterũ, an esto sit licita, reuocari possit p cõcedẽtes, vel successores eorũ.

1 Pro parte negante prioris dubij, facit cap. nõ dicatis. 12. q. 1. cum multis, quæ in com. 2. de reg. illi adiecimus notab. 5. nu. 14. & cap. vlt. de stat. monach. cum ei adnot. per quæ, & per ipsam regulam Patriarchæ nostri Augustini constat, monachos nihil proprij posse nec debere habere.

Secun-

Secundo facit cap. 2. de regul. sess. 25. Concil. Trid. cuius verba sunt; *Nemini regularium, tam virorum, quam mulierum liceat bona immobilia, vel mobilia, cuiuscumque qualitatis fuerint, etiam quouis modo ab eis acquisita, tamquam propria, aut etiam conuentus nomine possidere, aut tenere.*

Tertio fortissime facit idem cap. 2. in illis verbis; *Nec deinceps liceat superioribus bona stabilia alicui regulari concedere; etiam ad vsumfructuum, vel vsum, administrationem, aut commendam.*

2 Pro parte tamen affirmante facit primo præfatum c. non dicatis. quod est pars regulæ S. Augustini, quatenus habet, monachum nihil debere habere, possidere, dare, vel accipere sine superioris licentia, significans clare à contrario sensu posse accipere de licentia superioris. & in casu proposito præfatus D. consulens habet ecclesiam prædictam cum pertinentibus ad eam de licentia tam Generalis sui, quam Prioris, & conuentus præfati monasterij, vt patet per tenorem concessionis.

Secundo facit cap. 9. præfatæ regulæ, relatum in sententia in cap. 2. de statu monach. quatenus religioso permittit habere peculium de Prioris licentia pro sibi iniuncta administratione.

3 Tertio facit cap. de viduis. 27. q. 1. quod habet, & viduas, & virgines posse fieri regulares, & manere in domibus suis secundum intellectu gloss. & certum est eas in eis non posse absque proprio peculio viuere. Et quamuis posset responderi aliqualiter illi textui, est tamen textus sing. & irrefrag. in cap. insinuante. qui cler. vel vouen. Primum quidem, quatenus habet, fœminam posse fieri vere religiosam vouendo regulam in monasterio virorum, non intrando illud, & manendo in domo, quæ sua erat ante professionem: quo casu necessarium est eam habere aliquod peculium proprium, quo se sustentet: Secundo fortius facit, quatenus probat, valere professionem factam cum pacto, vt viuat extra monasterium cum bonis, quæ ante professionem erant sua, sustentando se de illis: vbi & in cap. monachus. & cap. cum ad monasterium. de statu monach. Panor. recep. sequitur Bar. etiam communiter recep. in auth. ingressi. C. de sacros. eccles. dicentem, valere professionem, qua quis profitetur, adiecto saltem per viam modi, & non per viam conditionis actum suspendentis, vt relinquatur ei administratio bonorum suorum ad se sustentandum.

5 Quarto facit decisio illa Ioan. And. in Mercuria. regulæ non est obligatorium. de regul. iur. lib. 6. quod valet statutum iusta saltem de causa factum, vt monasterium solum det victum monialibus, & pro vestitu habeāt quæ labore manuum suarum lucrantur: per quod Panor. in d. cap. cum ad monasterium, ait, satis licitam esse constitutionem, vel consuetudinem, qua religiosis certum quid annuũ pro annuo vestitu traditur: quod etiam dicit in alijs locis citatis per Decium in cap. edoceri. num. 5. de rescript. referentem alios id tenentes.

6 Ad opposita respondetur: ad primum quidem, concedendo, quod non licet monacho habere vllum proprium sine licentia prælati, vt habet præfatum cap. non dicatis. neque de licentia vti rem propriam, cuius habeat dominium, & possessionem nomine suo, vt habet cap. vlt. in princ. & fin.

de stat. monac. negando tamen, quod non possit habere aliquid de licentia sui superioris, tamquam peculium deputatum suis vsibus, & necessitatibus, vti præfatus D. consulens habet præfatam ecclesiam, & domum cum pertinentibus ad eam.

Ad secundum respondetur, quod illud cap. in princ. nihil noui iuris inducit; sed tantum declarat antiquum contentum in d. cap. non dicatis. 12. q. 1. & cap. vlt. de statu mona. & ita solui potest, sicut illa.

Ad tertium respondetur, quod illud cap. est intelligendum de concessione sine iusta causa facta; quæstio vero proposita loquitur de concessione facta iusta de causa, non vna tantum, sed etiam multiplici: facta est enim primo ad exonerandum præfatum monasterium impensa sustentandi aliquos monachos in ea, & impensa celebrandi festum vsitatum in die sancti Matthæi, quod constat pluribus quam 12. scutis; impensa item conseruandi, & reficiendi, & meliorandi ecclesiam, domum, & hortum, & soluendi censum 10. scutorum, & celebrandi Missas diebus festis: maxime vero exonerauit illud ære alieno, & debito 200. scutorum, quæ monasterium debebat pro pretio emptionis prædicti horti, quæ præfatus D. consulens habuit ab amicis suis, mendicando, mutuando, vel alia obsequia pro industria sua exhibendo; quibus ad gratias referendas iure naturali tenetur; licet monasterium ad eas obligare non potuerit, vt nos satis probamus in comment. d. cap. non dicatis. num. 42. Quod autem liceat huiusmodi concessionem iusta de causa facere etiam post Conc. Trid. efficaciter probamus in præfat. cap. non dicatis. num. 14. & per argumentum pro hac parte factum.

7 AD ALTERVM DVBIVM principale, scilicet, an esto sit licita concessio præfata, reuocari possit per concedentes? Respondeo, hoc esse pulchrum dubium. Nam pro parte negante facit primo regula, *Quod semel placuit, amplius displicere non potest*. cum regul. mutare. de reg. iur. lib. 6. cum multis in earum gloss. allegatis.

Secundo, quod contractus, licet à principio sint voluntarij, postea tamen sunt necessarij, l. sicut ab initio. C. de actio. & oblig. eo quod, quo quisque est iustior, eo grauius est ei fidem fallere, arg. cap. ex tenore. adiun. gloss. de foro compet. & quod viri religiosi sunt, vel certe præsumuntur, & debent esse iustiores alijs, arg. cap. homo Christianus. 40. dist. & cap. præcipuæ. 11. q. 3.

Tertio, quod præfatum monasterium teneretur seruare concessionem præfatam, si eam fecisset alicui laico agricolæ per viam emphyteusis, vel aliam donationem modalem, siue modis & conditionibus prætactis onustam.

8 Pro parte autem affirmante facit primo, quod monachus ad suum prælatum ita se habet, vt seruus ad dominum suum, secundum Innoc. recep. in cap. cum olim. de priuil. Feder. in consil. 259. casus talis est. & Bart. in l. 1. ff. de stipul. seruorum; & Panor. in cons. 88. videtur. volum. 1. & in cap. edoceri. de rescrip. & melius in cap. cum ad monasterium. de statu mona. & tradimus nos in comm. 2. de reg. super cap. non dicatis.

12. q. 1.

12.q.1.num.3. concludentes monachum actiue & passiue seruo comparari. At seruus non potest obligare sibi dominum suum per vllum contractum, etiam transactionis, l.interpositas. in fi. C. de transact. ergo neque monachus potest obligare sibi suum prælatum, & monasterium. & ita Bar. in d.l. interpositas. quem Ias. cum communi sequitur, dicit, illam legem, quæ habet, dominum non posse obligari seruo, habere locum in prælato, & monacho suo, vt non possit ei obligari.

Secundo est casus in cap. cum ad monasterium. §. tales. de statu monac. ibi, *nec alicui committatur aliqua obedientia perpetuo possidenda, tamquã in sua sibi vita locetur; sed, cum oportuerit, à superiore sine contradictione aliqua reuocetur.* Per quod ibi determinat Panor. communiter recep. quod Abbas, & conuentus non possunt facere statutum, per quod ligetur successor; & quod Abbas non ligatur ex suo statuto, licet cum conuentu illud fecerit, quo minus possit contrauenire: nam monachi non possunt resistere sibi, cum habeant obedire, & eorum velle dependeat à voluntate Abbatis, vt in c. si religiosus. de elect. lib. 6. & cap. 2. de testam. eodem lib.

Tertio, quod licet prælatus & conuentus possint facere diuisionem inter se bonorum monasterij, iuxta cap. edoceri. de rescrip. & ibi Panor. Fel. & Decius, & communiter omnes tenent, etiam sine consensu Episcopi, & alius superioris; non tamen irreuocabilem: quia poterit illam reuocare Abbas, cum ei libuerit, secundum omnes. Ergo à fortiori poterit Abbas, vel alius superior similis ei reuocare diuisionem bonorum factam cum vno vel altero monacho.

10 Quarto facit, quod Ioan. Andr. in cap. non est obligatorium. de reg. iur. lib. 6. sentit, quod etiamsi Abbas iurauerit seruare statutum, nihilominus reuocatio tenet, licet incidat in periurium: per quod Panor. in d. cap. cum ad num. 11. infert, si Abbas concedat Priori obedientiario, seu mandatario, vt ad vitam teneat prioratum, seu administrationem sibi concessam, potest nihilominus reuocare: quia non potest Abbas sibi imponere legem, nec venire contra dispositionem illius §. tales. quia labefactaretur vis voti obedientiæ, quod est vnum de tribus substantialibus regulæ.

Quinto, quod Panor. consultus in cons. 88. vol. 1. an quidam Ioan. monachus posset agere contra prælatũ suum ad cogendũ eum seruare promissa quædam sibi ratione studiorum facta, respondit, contra eum facere, quod sicut seruo aduersus dominum agere taliter non permittitur, vt l. vix cer-
12 tis ex causis. ff. de iudi. ita nec monacho aduersus prælatum suum: censetur enim monasterij seruus: & quamuis hæc sit spiritualis seruitus, strictior tamen censetur, quam sæcularis, vt probatur in c. multos. 54. dist. & mundo mortuus censetur, & Deo viuere. 16. q. 1. c. placuit. Hinc dicitur, quod monachus nõ habet nolle, nec velle, sed totus dependet à superioris arbitrio, quod vice Dei super caput posuit, 12. q. 1. cap. nolo. & c. non dicatis. & c. si religiosus. de elect. lib. 6. & in c. 2. de testa. eod. lib. hæc ibi Panor. qui licet postea concludat, potuisse præfatũ Ioannem agere contra Episcopũ, qui erat ei loco Abbatis, vt alimenta temporis in studijs consumpti solueret; & consequenter sentiat promissa illa fuisse licita; non tamen ait non

potuisse reuocare illa. Et ita, licet in casu nostro dicendum sit concessionem præfatam licitam fuisse, non tamen ex eo infertur non posse concedentes illam reuocare.

12 His pro vtraque parte consideratis, videtur dicendum primo, partem hanc posteriorem affirmantem reuocationem præfatæ concessionis posse per concedentes fieri, esse de rigore iuris veriorem per fundamenta proxime tacta, in hunc sensum, quod talis reuocatio censebitur valida in foro exteriori, etiam si fiat absque alia iusta causa, quam quod cōcedentes volunt illam facere; eo quod præfatus D. consulens est eis per votum obedientiæ solemne ita subditus, vt nihil temporale possit obtinere quo ad dominiū, neque quo ad possessionem, etiam nomine monasterij vlla de causa sine licentia & voluntate superioris: quia quo ad huiusmodi obtentionem nullam habet voluntatem; sed tota eius voluntas pendet ab arbitrio & voluntate superiorū, quos loco Dei voluntarie & sponte sibi præposuit, iuxta præfatum cap. non dicatis. 12. q. 1. & c. si religiosus. de elect. lib. 6. & cap. 2. de testa. eod. lib. Vt in simili superior regularis, qui plene contulit beneficium regulare subdito regulari, potest illud pro libito suæ voluntatis auferre illi sine alia iusta causa, quam quia vult, c. porrecta. c. ad audientiam. de confirmat. vtili. & c. cum ad monast. §. tales. de statu mona. & clem. 1. §. penult. de supplen. negligen. prælat. adeo quod non posset agere etiam de spolio contra prælatum spoliantem, modo id bono animo faceret, iuxta Innoc. quem post Rotam sequimur in præfat. cap. non dicatis. nu. 65.

13 Secundo, quod huiusmodi reuocatio, licet de rigore iuris facta valeret, non tamen deberet fieri sine iusta causa: & concedentes, vel successores eorū, qui eam facerent, grauiter peccarent, ea ratione firma, quod, sicut dominus obligari potest seruo naturali obligatione descendente à pacto, vel contractu, l. naturaliter. & l. si id quod. ff. de condi. indeb. ita etiam prælatus potest obligari monacho, vt in præfatis legibus tradunt scribentes, & Panor. in cons. 104. primi vol. quem cū alijs nos retulimus, & sequuti fuimus in præfato com. super c. non dicatis. nu. 42. & contrauenians naturali ob-
14 ligationi ex pacto vel contractu licito descendenti peccat, etiam mortaliter, vt ex Innoc. in c. nouit. de iud. nu. 4. recte colligit Bar. in extrauag. ad reprimendam. verb. denunciationem. & Pel. in procem. Greg. nu. 25. & in c. quæ in ecclesiarum. de constit. nu. 55. & nos insinuauimus in Man. confess.
15 c. 18. nu. 6. Confirmatur etiam illa consideratione, quod, licet prælatus regularis pro voluntate sua sine alia iusta causa possit auferre monacho suo beneficium regulare, quod ei contulit, vt proxime dictum est; tamen is, cui sic auferretur, posset opponere malo animo id eum facere, & per hoc impedire effectū huiusmodi ablationis, iuxta doctrinam Innoc. in c. insinuante. qui cler. vel vouen. quem sequitur Cosmas in pragm. tit. de collat. §. ita quod parochialis. verb. perpetuis. quos in praxi sequuntur parlamenta Gallicana, vt diximus in d. cap. non dicatis. nu. 98. & tanto maiore cum ratione posset D. consulens querelam super hoc ad Papam deferre, si absque iusta causa ea spoliaretur, quo hæc concessio propior est locationi, quam beneficij spiritualis collationi, cum etiam conuerso laico fieri posset, vt

alias

aliàs facta est; & quanto maior pecunia pro ea soluta est, quam beneficiarius pro collatione soluere solet, cum nihil soluere citra simoniam possit, iuxta cap. quam pio. 1. q. 2. & cap. cum pridem. & vlt. de pact.

16 Tertio principaliter dico, prouide acturũ D. consulentem, si curauerit habere à Papa confirmationem huius concessionis ad vitam suam. Tum quia id solent curare habentes beneficia manualia, iuxta c. ad audiẽtiam. & c. porrecta. de confir. vtil. Tum quia habita præfata confirmatione nihil esset ei timendum, & ea non habita potest timere fore aliquos æmulos, qui concedentes, vel successores eorum aliquo colore moueant ad reuocandũ illam; licet absque peccato id facere nequeant: præsupponendo, quod, licet fieri non deberet, facta tamen teneret. Tũ quia, licet contra reuocantes sine iusta causa posset vti remedio supra insinuato, quo religiosi Gallicani vti solent aduersus auferentes sibi beneficia manualia; tamen id non posset fieri sine sumptu, & lite, & periculo eam perdendi, eo quod est exterus, & monasterium & superiores eius indigenæ & potentes. Salua, &c.

Aduertendum difficile esse sustinere dictam concessionem non esse contra dispositionem dicti c. 2. sess. 25. de regularib. expresse decernentis, administrationem immobilium non alijs quam officialibus, qui ob vtilitatem monasterij creari solent, concedendam esse; qualis non est hic conductor, qui vt priuatus religiosus, & ad suam vtilitatem & damnum hanc obtinuit administrationem.

SVMMARIVM.

1 *Abbas legem sibi ponere non potest, à qua recedere nequeat.*

2 *Papa & non alius potest regulari concedere licentiam ab alio, quam ab ipso non reuocabilem, vt quid ad vsus pios & honestos sine alterius licentia impendere & habere possit. & nu. 2.*

CONSILIVM XV.

N. NOBILIS vellet dare 500. aureos fratri suo regulari, hac tamen conditione, quod ipse solus suo arbitrio eos impenderet, ita vt à quoquam superiorum prohiberi non possit. Quæritur, quid iuris.

Ad propositam quæstionem respondeo primo, omnia fere, quæ possent adduci pro vtraque illius parte, tacta esse à nobis ante circiter sex annos in comm. 2. de reg. super c. non dicatis. 12. q. 1. præsertim notab. 5. nu. 14.

1 Secundo, quod nullus prælatus, etiam Generalis, inferior Papa potest concedere firmiter præfato D. consulenti id quod frater eius desiderat, quod ipse solus pro suo arbitrio impẽdat illos 500. aureos, & vt nec Prior, nec Prouincialis, nec alius superior possit prohibere id ei, neque auferre illi eos, vel aliquam partem eorum ad impendendos eos in alios vsus, quã ipse vellet: quia non potest Abbas ponere sibi legem, à qua recedere nequeat, nec directe nec indirecte facere suum monachum proprietarium, vt probat cap. cum ad monasterium. 4. tali. & 5. fin. de statu monachor. vbi hoc adnotauit Panor. num. 9. & nos in casu fere huic simili insinuauimus post Panor. & Decium vbi supra num. 16.

Tertio,

2 Tertio, quod S. D. N. vel alius superior eius, cum auctoritate Sanctitatis suæ, potest præfatam licentiam concedere: ita quod nullus prælatus inferior alius à se, vel eius successor possit illam tollere, vel diminuere, arg. generali cap. cuncta per mundum. 9. quæst. 3. & cap. proposuit. de concessio. præben. & argumen. speciali cap. ad nostram. & cap. porrecta. & eis adno. de confirma. vtili vel inut. vt illa in vsus pios & honestos sine alia vlla licentia suorum prælatorum impendere possit: & quod illi non possint ei illum vsum impedire, vt colligitur ex cap. nisi essent viri prouidi. & ibi notat Panor. communiter recep. de præben. num. 13.

3 Quarto, quod similem fere facultatem concessit cuidam nobilissimæ virgini volenti religionem ingredi fel. recor. Pius V. quam nos referimus vbi supra. & ita credimus, Sanctissimum D. N. præfatam facultatem pro sua insigni benignitate, & in pia opera facienda propensione, libentissime concessurum, vel ab alio prælato concessam confirmaturum, cum clausula, ne quis alius prælatus eam tollat, vel minuat. Tum ob prædicta. Tum quia solita est Sancta Sedes Apostolica concedere aliquot religiosis pensiones super fructibus aliquorum beneficiorum, ea lege, vt ipsi soli impendant.

Quare supplicandum est suæ Sanctitati, vt dignetur id facere in consolationem D. consulentis genere nobilissimi, & totius sui conuentus, & in gloriam Dei optimi maximi, qui suam Sanctitatem quam diutissime seruet incolumem, nos omnesq. saluet in æternum.

SVMMARIVM.

1 *Monachum seu canonicum regularem sine licentia de monasterio recedentem, etiam ad curiam Romanam accedentem superior vbicumque capi, & incarcerari facere; item & litteras, quas secum defert, aliorum monachorum etiam Pontifici directas capere, & aperire impune potest. num. 2.*

2 *Litteras ad Pontificem etiam legitime scriptas aperiens, censuram aliquam incurrere, nequaquam iure cauetur.*

3 *Litteras, quas priuati monachi sine superioris licentia, etiam ad Pontificem scribunt, vti minus legitime scriptas, potest superior impune aperire: secus si sint à conuentu iuridice, hoc est, pro rebus pro quibus potest quis sine superioris consensu agere conscripta.*

CONSILIVM XVI.

CANONICVS regularis sine licentia prælati ad curiam quamdam sæcularem proficiscens litteras scriptas ab alijs concanonicis ad Papam secum deferebat. Prælatus autem eum capere, & carceribus mancipare fecit, litterasq. præfatas acceptas aperuit, & legit.

Quæritur primo an incarcerando, & ad præfatam curiam ire impediendo, aliquam censuram vel pœnam incurrerit.

Secundo, quid dicendum sit, eo quod aperuit & legit litteras missas ad Papam.

AD

1 AD HORVM dubiorum primum respondeo, quod nullam ecclesiasticam censuram, nec vllam pœnam temporalem incurrit. Primo quidem, quia quod legitime factum est, pœnam non meretur, l. Gracchus. C. ad legem Iul. de adult. l. sancimus. C. de pœn. cap. 2. de constit. Ac prædicta captura iuste fieri potuit; quoniam prælatus & superior religiosi potest ipsum fugientem, vel sine licentia eius & obedientia recedentem capere, vbicumque, etiam extra territorium eius, & reducere ad monasteriū, cui subiectus est, arg. l. 1. C. vbi curialis, vel cohortalis, quatenus habet, curialem, vel cohortalem, hoc est, curiæ, vel cohorti obligatum, fugientem capi posse auctoritate curiæ, vel cohortis, cui obnoxius est. arg. item l. 1. C. vbi causa status. quatenus habet, ancillam fugientem, & inuentam etiam extra prouinciam capi posse à domino, vel eius auctoritate.

Secundo, has leges habere locum in vxore fugiente maritum, & monacho, & canonico regulari fugiente prælatum, & monasterium, affirmant ibi Bart. Bald. Salicet. & communis, & præsertim Bald. qui singulariter ad propositum nostrum in d. l. 1. C. vbi causa status. determinat de quodam canonico regulari fugiente, quem ait potuisse capi à prælato, etiam antequam monuisset eum redire sub pœna excommunicationis, & ob contumaciam excommunicasset, & antequam brachium sæculare implorasset.

Tertio, quod clem. 1. §. quia vero. de stat. monach. excommunicat monachum, & canonicum regularem, qui ad curias principum accedit animo nocendi monasterio. & Concil. Trid. in cap. 4. de regul. sess. 25. statuit ne quis regularis ex suis conuentibus recedat, etiam sub prætextu accedendi ad superiores, nisi ab eisdem missi aut vocati fuerint. Cum igitur is canonicus, de quo loquimur, sine licentia superioris portaret ad curiā litteras ab alijs simplicibus canonicis temerarie conscriptas, iuste poterat eum capere, tamquam fugientem, delinquentem, & magis delinquere volentem, & pdeuntem ad curiam principis in damnum, dedecus, & discordiam monasterij.

2 AD DVBIVM posterius respondeo idem, quod responsum est ad prius. Tum quia nullo iure Pontificio censura vlla innodatur ipso iure aperiens litteras, etiam legitime scriptas ad Papam, arg. cap. cum olim. il 2. de offic. deleg. & eorum, quæ ibi gloss. & alij, quos Felin. refert, scribunt. Tum quia prædictæ litteræ non fuerunt legitime ad Papam scriptæ, nec ab eo qui poterat eas dare; quia fuerunt confectæ à canonico regulari simplici, qui non potest accipere, nec dare litteras sine consensu prelati, vt habetur in regula eorum, & transumptiue in cap. non dicatis. 12. q. 1. vbi nos late id in 4. notab. tractamus. Tum quia litteræ prædictæ erant sui monasterij, & suæ: quoniam omnia, quæ habent & faciunt canonici regulares simplices, pertinent ad monasterium, cap. non dicatis. 12. q. 1. & cap. cum ad. de stat. monach. & ad administrationem prælati, c. nullam. 18. q. 2. vt in commentarijs vtriusque cap. late diximus. Nec obstat, quod canonici, & monachi possunt agere, petere, & scribere, & dare, & accipere litteras super accusatione superioris, & alijs, super quibus possunt agere, & defendere sine superioris consensu, cap. ex parte. de accusat. cap. cum dilecta. de rescript.

rescript.& tradita per Innoc. & alios in cap.cum te & A. de re iudic. quod & nos defendimus in d.not.4.Non inquam hoc obstat;quia hæc procedunt in his, quæ iuridice fiunt in necessitatem & vtilitatem monasterij, non autem in alijs,quales fuerunt pręfatæ litteræ cōfectæ,datæ,& acceptæ contra ius,& eius ordinem,& contra vtilitatem & auctoritatem monasterij,&c.

SVMMARIVM.

1 *Bona quæsita ab Apostata Cameræ Apostolicæ debentur.*

CONSILIVM XVII.

REGVLARIS apostata transiuit ab vno ordine ad alium, & ab illo iterum redijt ad statum sæcularem, & quæsiuit manens extra statum regularem multa bona, & decessit. Quæritur, vtri monasterio debeant adiudicari.

1 Respondetur,neutri præfatorum monasteriorum præfata bona deberi; sed in ea succedere, vt veram & legitimam hæredem,Cameram Apost. per extrauag.Greg.XIII. quæ incipit, Officij nostri. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Cap.8. sess.25.de regular.Concil.Trid. an sit per desuetudinem sublatum. nu.3.*

2 *Lex non recepta non ligat, & si à principio non fuit recepta, per non vsum decem annorum amittit vim suam,num.2.& hoc dummodo non vsus implicet contrarium vsum dispositioni legis.nu.3.quod si à principio fuit recepta,requiritur lapsus 40. annorum. nu.2.*

3 *Conuocatio monasteriorum ad triennale Concilium ex statuto sacri Concilij sess.25. de regul.cap.8.ad prælatos & non subditos monasteriorum spectat,num.3.& in horum negligentiam succedit Metropolitanus, nu.4.& si in eius prouincia non sint tot monasteria, quæ sufficiant ad vnum Concilium triennale, seu vnam iustam congregationem faciendam,num.7. tunc deuoluitur ad plures Metropolitas simul, nu.5. cuius seu quorum Metropolitarum præcepto si non paruerint monasteria,tunc subduntur Episcopis suis respectiue tamquam Sedis Apostolicæ delegatis. num.6.*

5 *Dispositio in singulari, eadem suadente ratione, in pluribus militat.*

6 *Appellatur ad Papam ab ordinario tamquam delegato procedente.*

CONSILIVM XVIII.

CONVOCATIO Canonicorum regularium immediate Sedi Apost. subiectorum ad Conc. triennale faciendum iuxta cap. 8. de Reg. sess. 25. Concil. Trid. ad quem spectat, an ad prælatos monasteriorum, an ad Capitula eorum?

1 Respondeo primo, arbitrari me futuros esse aliquos prælatos, vel aliquot Capitula eorum, qui dicant statutum Concilij præfati amisisse vires suas, eo quod numquam fuerit receptum in suis regionibus: & quod lex

non

non recepta non ligat, nec habet vires, iuxta cap. in istis. §. leges. dist. 4. in hæc verba: *Leges instituuntur, cum promulgantur; firmantur, cum moribus vtentium approbantur: sicut enim moribus vtentium in contrarium nonnullæ leges hodie abrogatæ sunt, &c.* per quem textum gloss. solemnis & reputata singularis in cap. 1. de treug. & pace, dixit transgressorẽ legis vel canonis non recepti minime peccare, nec puniendum esse. cuius rei exemplum est in d. cap. 1. quo statutum fuit, ne bellum etiam iustum fieret in Aduentu vsque ad octauam Epiphaniæ, nec à Septuagesima vsque ad octauam Paschæ: quod tamen non ligat; quia non fuit receptum. & duo similia exempla ponit Gratianus in cap. statuimus. & cap. denique. 4. dist. & est conclusio recep. per omnes communiter, vt copiosissime tradit Felin. post alios in d. cap. 1. de treug. & pace. nu. 6. & in alijs seqq. Card. Alex. in d. §. leges. & alij multi citati per eosdem, & confirmatur per cap. fin. de consuetud. & nos etiam
2 post alios tradimus in Man. confess. cap. 23. nu. 40. & 41. & quamuis sit cõtrouersia, tamen verior resolutio videtur quod sufficiat tempus decem annorum ad tollendum vires legis humanæ nondum receptæ; quamuis ad tollendas vires legis canonicæ iam receptæ requiratur tempus 40. annorum, vt tradunt Calderinus, & Imol. in d. cap. 1. de treug. & pace, relati & approbati à Feli. ibidem nu. 13. Et in casu proposito fluxerunt 20. anni & amplius, quod præfati canonici regulares non sint vsi præfato cap. 8. occurrente quolibet anno, vel saltem triennio opportunitate, aut obligatione vsus eius secundum statutum Concilij.

3 Secundo respondeo, quod non deerunt etiam aliquot prælati, vel canonici, quibus videbitur contrarium, scilicet statutum Concilij non esse per desuetudinem sublatum: vel quia videbitur desuetudinem præfatam fuisse merum non vsum præfati cap. & non contrarium: vel quia iam fuit facta vna vocatio ad faciendum Concilium prędictum triennale; quæ tamen fuit contradicta à præfatis dicentibus ius vocandi ad illud non pertinuisse ad canonicos, sed ad prælatos, quorum contradictio videtur fuisse iuri propior.

4 Tertio respondetur, quod qui tenuerit præfatum statutum adhuc vigere, & nondum desijsse habere vires propter non vsum, oportebit eum dicere iura vocandi ad illa Capitula, & iura alia pertinere ad Metropolitanum illius regionis, vbi sunt illa Capitula congreganda; quia per prædictum cap. 8. id exprimitur: & vbi est casus legis, non est locus dubitandi, l. ancillæ. C. de furtis.

5 Quarto, quod in regnis, in quibus quæstio vertitur, scilicet Castella, Aragonia, & Nauarra, non videntur in vna prouincia esse tot monasteria, quot videntur esse necessaria ad facienda illa Concilia triennalia. Nam quædam illorum subsunt Metropolitano Cæsaraugustæ, & alia Burgensi, & alia Compostellan. Quare videtur respondendum, prædictum ius vocandi pertinere ad duos, vel tres Metropolitanos, sub quibus degunt prædicta monasteria, & prædicta Capitula canonicorum regularium. Pro qua consideratione facit, quia dispositio, quæ loquitur de vno in numero singulari, habet locum in pluribus, vbi eadem ratio id suadet, per cap.

si com-

si compromissarius. iuncta gloss. & notata in eo per Domin. & Phil. Franc. de electio. lib. 6. & alios alibi.

6 Quinto, quod qui tenuerint dispositionem prædicti cap. 8. non esse sublatam per non vsum, oportebit etiam eos dicere, quod si Metropolitano instante prædicti canonici non se redegerint in congregationem, & non fecerint prædicta Capitula triennalia, suberunt Episcopis ordinarijs tamquam à Sede Apost. in id delegatis, & hoc per negligentiam prælatorum & Capitulorum prædicti ordinis, per quod bona ex parte perderent suam exemptionem. Dixi, bona ex parte: quia non omnino; quoniam non iudicarentur auctoritate ordinaria, sed delegata Sedis Apost. & non possent ipsi, nec fiscus, nec aduersarij appellare ad Metropolitanum, sed solum ad Sedem Apost. quoniam ab ordinario procedente virtute iurisdictionis delegatæ à Sede Apost. debet appellari ad eamdem, & non ad Metropolitanum, cap. licet. de off. ord.

7 Sexto, quod vtilius esset exemptioni prædictorum canonicorum regularium, quorum nomine consulimur, vt dispositio prædicti cap. 8. esset per non vsum sublata. Tum quia, si contrarium teneatur, vix poterunt effugere iudicium ordinariorum volentium procedere contra eos auctoritate delegata; quia vix vnus Metropolitanus habebit potestatem ad compellendum prædictos canonicos, vt faciant prædicta Concilia: quia nullus illorum in suo archiepiscopatu habet tot monasteria, quæ sufficiant ad iustam congregationem, & difficile est duos vel tres Metropolitanos ad hoc coniungere: & sic, si dispositio illa esset sublata, eorum exemptio remaneret intemerata.

Septimo, quod vtilius esset animabus, & regulari obseruantiæ prædictorum canonicorum, vt dispositio prædicti cap. 8. per non vsum non esset sublata; vt vtilius esse visum fuit prædicto Concilio: & quod consulendum esset, vt recurrerent ad S. D. N. qui sua suprema potestate potest prædictum cap. Conc. etiam si esset sublatum, restituere, & addere illa quæ viderentur opportuna ad hoc, vt Reuerend. eorum prælatis delegaretur in Hispania ius & potestas vocandi tam prælatos, quam canonicos prædictorũ monasteriorum ad iustam congregationẽ faciendam de triennio in triennium, vt exequerentur præd. cap. in singulis. de stat. mon. ad cuius executionem faciendam prædictum Concil. statuit prædictum cap. 8.

DE RELIGIOSIS DOMIBVS.

SVMMARIVM.

1 *Hospitalis rector tenetur recitare horas canonicas, & ad habitum clericalem, quando hospitale est beneficium, aliàs non.*

2 *Hospitale iudicatur beneficium, quando ex fundatione id statuitur, vel per electionem & confirmationem superioris datur.*

3 *Hospitale esse, & non esse beneficium, ex multis coniicitur.*

4 *Hospitale, quod clericis & laicis solet commendari, non est beneficium.*

CON-

CONSILIVM I.

1 AN RECTOR hospitalis N. teneatur dicere horas canonicas,& gestare habitum clericalem,nec ne? pendet ex illa,an præfatum hospitale sit beneficium ecclesiasticum,nec ne? quia si est beneficium , tenetur : si non est,non tenetur, argumento traditorum per omnes in cap. 2. de celebr.miss. & latius per nos in Enchirid. de orat. super cap.quando.de consecrat.dist.1.cap.7. Constat enim,duplex genus esse hospitalium:alterum, quod datur in titulum beneficij: alterum,quod solum datur in administrationem, vt probat clem.1. iuncta gloss.de præben. & est tex. in clem. quia contingit.§.vt autem. de relig.domib.

2 Secundo,quod hospitale dicitur esse beneficium duobus casibus; puta, quando in fundatione ipsius statutum fuit ab ordinario, vel à Papa, quod esset beneficium, & quando datur per electionem, & confirmationem superioris,vt est tex.in d.§.vt autem.quod omnes ibi adnotant.quibus addo, quod etiam est censendum beneficium, quando per 40. annos fuisset possessum vt beneficium,arg. cap.cum de beneficio.de præb. lib.6. & aliorum multorum, quæ ad hoc adduci possunt.

Tertio, quod mihi non constat, quod in fundatione præfati hospitalis fuerit adiectum, vt esset beneficium, nec ne: neque constat mihi, quod secundum fundationem suam debuisset prouideri ei per electionem, & confirmationem; quia nihil tale mihi monstratum est.

3 Quarto, quod vidi copiam prouisionis Pij V. qua præfato N. contulit illud ante ætatem 16. annorum, ex qua colliguntur aliqua signa conijciendi quod est beneficium: Primum per illa verba,quod quidam Cæsar cessit illi in manibus Pij, & quod Pius cessionem admisit. Secundo, quod concessit. Tertio, quod concessit Philippo clerico. Quarto, quod præfatus Philippus cessit in manibus Papæ. Quinto,quod ipse Papa admisit. Sexto, quod concessit Maximo clerico. Septimo, quod valor præfati hospitalis exprimitur. Octauo, quod præsupponi potest illud vacasse alijs modis, quam per illam cessionem. Nono, quod præsupponit potuisse esse reseruata Papæ. Decimo, per illa verba; *Non sit alicui alij canonice commissum*. Vndecimo,per illa; *Aliud canonicum non obstat*. Duodecimo, per illa; *Inducere in possessionem, & defendere*.

4 Quinto, quod ex eadem copia colliguntur etiam aliquot coniecturæ, quod non sit beneficium: scilicet quod in nulla eius parte appellatur beneficium: & quod, si quibus concessum fuisse dicitur, quod appellantur Rectores,& Gubernatores; & quod eius fructus sunt distribuendi pauperibus; & quod secundum communem opinionem hospitalia,quæ non sunt beneficia ecclesiastica, possunt commendari, & tradi regenda, & gubernanda clericis,sicut laicis: & quod responderi potest coniecturis superioribus, quod non concludunt necessario quod sit beneficium: & quod regulariter hospitalia non sunt beneficia: & à regula non est recedendum, nisi per textum expressum, vel rationem necessario concludentem, iuxta gloss. celebrem in l. omnis definitio. ff. de regulis iur. quæ habet similem

in ru-

in rubrica eodem tit. lib. 6.

Sexto, quod ad iudicandum certo, & ſine errore, oporteret videre fundationem præfati hoſpitalis, & inquirere modos, quibus his quadraginta annis proximis fuit collatum, ſeu conceſſum, & quales perſonæ fuerunt illæ, quibus fuit conceſſum, ſeu à quibus fuit rectum, & gubernatum; &, ſi fieri poſſet, qua mente illud fuit gubernatum, an ſcilicet tamquam beneficium, an tamquam hoſpitale, cuius eſt capax laicus. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Pacta confirmata per ſententias non tolluntur ſublatis pactis per legem.*

2 *Papa non poteſt eximere aliquem à iuriſdictione Papali in ſpiritualibus.*

3 *Lites & cauſæ eccleſiaſticæ agi & finiri debent in prima inſtantia in partibus per Concil. Trid.*

4 *Probatio ſine aliqua tela iudiciali iuſte fieri non poteſt.*

4 *Congreg. Conc. non habet poteſtatem ad definiendas contentiones facti, ſed tantum ad decidendas quæſtiones iuris, quæ ſuper intellectu Conc. emerſerint: vnde nec cognoſcit de validitate ſententiæ illius, ac intelligentia, & ſimilibus. nu. 3.*

CONSILIVM VI.

AN HOSPITALE ſancti Sebaſtiani oppidi Palmæ poſſit viſitari ab Epiſcopo Corduben. ſaltem vti delegato Sed. Apoſtolicæ?

1 Contra Epiſcopum facit, quod allegatur ſententia lata contra eum, quæ tranſiuit in rem iudicatam, & conſuetudo immemorialis, & ſtatutum in fundatione; & quod pacta confirmata per ſententias non tolluntur ſublatis pactis per legem, iuxta gloſſ. ſing. in clem. dudum. §. nos vero. verbo pacta. de ſepult. & quod Concil. Trid. non obſtat, & quod Iulius II. declarauit illud hoſpitale non ſubijci ordinario, neque alteri.

2 Pro Epiſcopo autem facit ius commune, clem. quia contingit. de relig. dom. innouatum per cap. 15. ſeſſ. 7. & cap. 8. ſeſſ. 22. & cap. 8. §. illis. ſeſſ. 25. & quod Papa non poteſt eximere quem à iuriſdictione Papali in ſpiritualibus; & ita poteſt mandare, vt ordinarius tamquam delegatus poſſit viſitare hoſpitalia, quæ quia ſunt pia loca, videntur ſubijci Papæ.

3 Videtur quod determinatio huius contentionis non pertineat ad Illuſtriſſimam eamdemq. Reuerendiſſ. DD. meorũ Cardinalium congregationem. Tum quia non habent iuriſdictionem ordinariam, nec delegatam, ad cognoſcendum & definiendum an ſententia, quæ contra Epiſcopum allegatur, ſit vera, quis eius tenor, & an tranſierit in rem iudicatam, vel fuerit nulla, quæ non indiguit reſciſſione; & an de nullitate poſſit poſt tantum tempus agi, & renouari ſine vlla appellatione, cum in prima inſtantia in partibus debeat agi & finiri per Concil. Trid. lis. Tum quia etiam allegatur immemorialis poſſeſſio contra Epiſcopum, quod negatur à ſua parte. Tum quia allegatur contra Epiſcopum ordinatio facta in fundatio-

4 ne hoſpitalis, quæ negatur à ſua parte. quorum trium determinatio requirit cognitionem & definitionem iudicialem; quia conſiſtunt in facto

à par-

à partibus controuerso: & ita est necessaria probatio, quæ sine aliqua tela iudiciali iuste fieri non potest. Et vt audio, potestas præfatorum dominorum meorum non extenditur ad definiendas huiusmodi contentiones facti, sed tantum ad decidendas quæstiones iuris, quæ super intellectu Concilij emerserint. Salua tamen in omnibus eorum sententia, & ampliore potestatis sibi commissæ notitia.

SVMMARIVM.

1 *Hospitale erectum de bonis laici, in quo non adest nec altare, nec capella, nec campanile, non præsumitur auctoritate Episcopi erectũ: illud tamen, mortuo fundatore, visitabit Episcopus, etiam ex decreto Concilij tollentis omnia priuilegia, & consuetudines etiam immemorabiles contrarias. nu. 2. rationesq. deputatis reddi quidem debent, sed Episcopo, si voluerit, præsente. num. 3.*

2 *Episcopus, vt bona in pios deputatos vsus per defunctos relicta conuertantur, curare potest, etiamsi testator id prohibuisset.*

CONSILIVM III.

QVIDAM N. laicus suo testamento reliquit multa bona pauperibus, ita vt fieret xenodochium ad excipiendos pauperes, & quod regimen eius spectaret ad vniuersitatem vrbis N. quæ poneret in eo rectores, qui certo anni tempore mutarentur, & redderent rationem iuxta dictæ vniuersitatis ordinationem. Postquam fuit fabricatum xenodochium, fuit 200. annis & amplius gubernatum per dictam vniuersitatẽ, & rectores ab ea constitutos, nulla vnquã visitatione facta, nec attentata per Episcopum. Nũc autem post Conciliũ Trid. prædictus Episcopus ordinarius vult visitare illud, & exigere rationẽ à rectoribus eius: nec in eo est aliquod altare, capella, nec cãpana, neque campanile, nec scitur fuisse constructũ auctoritate Episcopi, sed solũ laica, & executoria executorũ testatoris laici.

Quæritur primo, an debeat præsumi constructum auctoritate Episcopi.

Secundo, an esto non præsumatur, liceat illi visitare illud.

Tertio, an liceat ei rationes exigere.

1 AD PRIMAM respondeo negatiue, per illa quæ adducunt Panor. in disputat. Sempronius q. 3. & Lud. Rom. cons. 477.

AD SECVNDAM, pro parte negante facit, quod hospitale constructum à laico sine auctoritate Episcopi, & bona eius illi collata per eũ, sunt bona laica, quæ nullatenus subsunt Episcopo, arg. à contr. sensu cap. de xenodochijs. & cap. ad hæc. de relig. domib. Consequenter non possunt visitari ab eo, quia visitatio arguit superioritatem, & iurisdictionem, cap. auditis. & cap. ex officij. de præscrip. & cap. Romana. de censib. lib. 6.

2 Pro affirmatiua est, quod Episcopus est pater pauperum, & curator bonorum eorum, ne pereant eis, l. si quis ad declarandam, & l. id quod pauperibus. C. de Episc. & cler. & habet potestatem à canone curandi, vt omnia relicta in pios vsus, impendantur in eos, etiamsi testator prohibuerit ne se Episcopus eis intromitteret, cap. tua. de testam. & §. si quis pro re-

demptione in Auth. de eccles. tit. coll. 9. & hic agitur de bonis relictis pauperibus. Secundo, quod Conc. Trid. sess. 22. c. 8. expresse disponit, quod non obstante quocumque priuilegio, & quacumque consuetudine, etiam immemorabili, Episcopus possit & debeat omnia loca pia visitare. Tertio, quod opposita pro parte negante procedunt in locis & rebus nondum donatis vel relictis pijs operibus, quorum domini viuunt, & habent potestatem plenam de illis disponendi. In casu vero nostro agitur de relictis operi pio, quorum dominium non est penes laicos, sed penes ecclesiam: quia per suam constitutionem vniuersalem cura illa recte gerendi & impendendi applicata est Episcopis, per prædictos canones, & leges, vt sentit Panor. in d. cap. ad hæc. & latius expressit in prædicta disput. Sempronius, q. 3.

3 AD TERTIAM videtur dicendum, quod prædicti rectores satisfacient reddendo suas rationes vniuersitati prædictæ, tempore à testatore præfixo, & notificando ordinario diem, quo reddituri sunt rationem, vt si placuerit ei, adsit, & videat redditionem eius. Tum quia non tenentur illis reddere rationem, & tenentur reddere die præstituto eis, quos prædicta vniuersitas ad id nominauerit. Tum quia prædictum Concil. cap. 9. eiusdem sess. expresse hoc sentit, dum ait, quod quando rectores hospitalium, vel aliorum piorum locorum tenentur reddere rationem alijs quam Episcopo, sufficit tunc quod ipse adhibeatur præsens eis reddendis.

DE IVRE PATRONATVS.

SVMMARIVM.

1 *Præsentatio facta ab excommunicato declarato non valet.*

2 *Excommunicatus declaratus non facit fructus suos, nisi quo ad sustentationem.*

CONSILIVM I.

1 AN PRAESENTATIO ad beneficium facta à patrono declarato excommunicato valeat?

Respondeo quod non, iuxta Ioan. Andr. Anton. & Panorm. in cap. nobis. de iure patron. & post multas disputationes concludit Lambert. in tractatu de iure patron. lib. 2. 1. par. 2. q. princ. art. 2. Nec institutio facta virtute talis præsentationis valet, vt etiam concludit idem Lambert. eod. lib. 2. 3. par. q. 3. princ. art. 4.

2 Et nota, quod excommunicatus declaratus non facit fructus suos nisi quo ad sustentationem, per gloss. in verb. subtrahantur. adiuncta declaratione Panor. & Decij cap. pastoralis. §. verum. de appell.

SVMMARIVM.

1 *Præsentare valide potest is, qui bona fide possidet ius patronatus, vel beneficium cui ius præsentandi est annexum, secus si sit malæ fidei.*

Mala

2 *Malæ fidei possessor non præsumitur quis ex eo solo, quod contra ipsum pendeat lis mota. Talis autem præsumitur, qui de beneficio in mense Papæ vacante fuit ab ordinario prouisus.*

CONSILIVM II.

AN BENEFICIARIVS possessor beneficij vacantis in mense reseruato Papæ, & accepti per titulum ordinarij, qui litigat cum prouiso Papæ, possit præsentare ad beneficia pertinentia ad præsentationem illius beneficij sic possessi?

1 Ad quod respondetur primo, certum esse, possessorem bonæ fidei iuris patronatus, vel beneficij, siue dignitatis, ad quam pertinet præsentatio, posse præsentare, non obstante quod litiget super iure pat. vel super beneficio, ad quod pertinet præsentatio, per cap. consultationibus. de iure pat. & alia quæ adducit Lambert. in tract. de iure pat. 1. p. lib. 2. q. 3. princ. art. 1.

Secundo, communiter etiam teneri, possessorem malæ fidei non posse id facere: & si faciat, & postea declaretur ius patron. non pertinere ad eum, & mala fide possedisse illud, institutus ad præsentationem eius eijcietur, iuxta gloss. pen. & Innocen. in d. cap. consultationibus. communiter recep. & alia, quæ idem Lambert. tradit vbi supra art. 2.

2 Tertio, quod possessor iuris pat. vel dignitatis, ad quam pertinet præsentatio, non præsumetur malæ fidei quo ad hunc effectum, eo solo quod litigat super illo iure pat. arg. cap. prædicti consultationib. & aliorum quæ prædictus Lambert. adducit vbi supra num. 4.

Quarto, quod dubium huius quæstionis videtur reduci ad illud punctum, vtrum possessor huiusmodi beneficij reseruati præsumatur malæ fidei, an bonæ? Et in præsentia, saluo maturiori studio, ipse inclino in partem, quæ diceret eum præsumendum fuisse malæ fidei possessorem, postea quam fuerit expulsus à prædicto beneficio ob reseruationem, per ea quæ prædictus Lambert. tangit vbi supra, & nos tradimus in repetitio. cap. accepta. de restit. spoliat. opposi. 5. num. 5. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vendens vniuersitatem bonorum, cui annexum est ius patronatus, si nullam de eo fecit mentionem, illud transfert in emptorem: item si vendat per hæc verba, Vendo vniuersitatem hanc cum iure patronatus. Quod si illud expresse excipiat, non transit: at si ita copulatiue dicat, Vendo hanc vniuersitatem bonorum, & ius patronatus; res dubia est.*

2 *Decimas in ecclesia percipiendi ius, quod alicui competit, non potest, etiamsi accedat ordinarij consensus, cum bonis temporalibus permutari, sed requiritur Sedis Apostolicæ auctoritas.*

CONSILIVM III.

N. HABENS multa bona, & ius patronatus, necnon ius percipiendi decimas in quadam ecclesia, prædicta bona & ius patronatus vendidit, ius autem percipiendi decimas permutauit ordinarij auctoritate pro quibusdam bonis temporalibus. Quæritur quid iuris.

1 Respondeo primo, certum esse ius patron. consistens in vniuersitate bonorum transire in alterum per vniuersitatis dictorum bonorum emptionem, & permutationem, nulla mentione facta iuris patr. cap. ex litteris. & cap. cum sæculum. de iure patr. & ibi adnotat gloss. communiter recepta: quamuis controuertatur, an idem sit, si de iure patr. mentio fiat; & certum est non esse idem, si fiat mentio ad excipiendum illud à contractu & translatione prædicta, vt in dicto cap. ex litteris. si autem fiat mentio ad trans-
2 ferendum per præpositionem, *cum*, dicendo quod vendit vel permutat bona cum iure patron. valet translatio; si autem expressio fiat per copulationem, *&*, dicendo, vendo vel permuto bona, & ius patronatus, sicut videtur factum in casu præsenti, dubium est, vt tradit late Decius in cap. quanto. de iud. num. 6.

Secundo, quod decimarum permutatio pro alijs rebus temporalibus non videtur posse fieri cum auctoritate ordinarij; quia videtur admitti simonia, vt tradit Panor. in cap. 2. de transact. & alij alibi: & in proposito casu videtur fieri permutatio quarumdam decimarum pro bonis temporalibus. quare videtur consulendum, vt præfata permutatio auctoritate Apost. confirmetur, ad tollendas lites, & dubia, quæ possent ex prædictis suboriri. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Filius legitimus ex spurio clerici natus non prohibetur vllo iure præsentari ad capellaniam iuris patronatus dicti clerici.*

2 *Filij etiam bastardi & spurij dicuntur de parentela & familia defuncti, inspecto iure naturæ, cum in eis naturalis affectus cadat.*

CONSILIVM IV.

QVIDAM clericus habens vnicam filiam legitimauit eam per rescriptum Principis, vt succederet in omnibus eius bonis, cum plura ex patrimonio suo haberet, viroq. nobili eam locauit in facie Ecclesiæ: & ex dicto legitimo matrimonio ita contracto prædicta filia plures filios reliquit masculos. Rebus sic stantibus, præfatus clericus vigore prædictæ legitimationis in sua vltima voluntate reliquit pro hærede eius vniuersali prædictam eius filiam. Item in ipsamet vltima voluntate reliquit institutam quamdam capellaniam pro anima sua, cum clausula, vt in ea succederet clericus magis proximus, & consanguineus eius, bonæ vitæ & famæ. Et ad præsentationem prouisionemq. dictæ capellaniæ reliquit pro patronis eius Principem suæ ciuitatis in perpetuum, qui dictam legitimationē

concessit. Dubitatur nunc, an quidam clericus filius legitimus prædictæ filiæ, neposq. clerici fundatoris præfatæ capellaniæ possit & debeat admitti ad præsentationem dictæ capellaniæ, & præferri alijs in paribus terminis existentibus, an vero indigeat dispensatione à summo Pont. ad omnia supradicta.

1 Respondetur in hoc casu nulla dispensatione indigere; ideo si bonæ famæ & vitæ sit, debere non solum admitti, sed in paribus terminis alijs præferri, cum nullum impedimentum patiatur, iuxta gloss. in cap. quia clerici. in verb. filij. de iure patr. quam ibi sequitur communis opinio, secundum Abb. ibi, & Rocch. de iure patron. verb. honorificum. q. 4. & Lambert. 1. par. lib. 2. 12. art. d. q.

2 Item cum sit consanguineus, & de parentela defuncti præcipue in hoc casu, attenta voluntate testatoris, inspectisq. verbis testamenti, cum naturaliter inspecto iure naturæ etiam filij bastardi & spurij dicantur procedere ex sanguine, parentela, domo, & familia defuncti, cum in eis naturalis affectus cadat, vt notat Bart. iuxta text. in l. pronunciatio. §. familiæ. in fi. ibi, *Cum ex eodem sanguine proficiscuntur.* idem Bart. in l. tutelas. ff. de capit. dimin. idem Bart. in l. fin. C. de verb. signif. ita tenet Abb. in cap. nonnulli. de rescript. latius per Dec. cons. 365. & cons. 570. num. 1. cum seq. & cons. 495. num. 3.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus ex præsentatis æque idoneis vnum eligere potest, quem instituat.*
2 *Patronus clericus ex approbatis ad curatum magis idoneum præsentat, at ex æque dignis vni gratificari potest illum præsentando. & num. 3. & 5.*
3 *Iure ab antiquo non receditur, nisi quantum à nouo cauetur.*
4 *Lex Principis quo ad expressa præiudicat alteri, & non vltra.*

CONSILIVM V.

AN CONCVRRENTIBVS duobus presbyteris ad beneficium curatum de iure patr. clericorum, si ambo reperiantur idonei, ius gratificandi spectet ad Episcopum, vel ad patronos, stante Concil. Trid. cap. 18. de reform. sess. 24.

1 Respondetur, quod pro Episcopo facit cap. cum autē. de iure patr. quod habet, Episcopum, cui duo æque idonei præsentantur, habere ius gratificandi, & posse instituere vtrum illorum voluerit, quod ibi tenet Panorm. & communis, & Lambert. lib. 2. 3. par. princ. q. 4. art. 11.

Pro patrono ecclesiastico vero facit primo, quod præfatum cap. cum autem. loquitur de iam præsentatis Episcopo, & casus propositus agit de nondum, sed tantum examinatis & approbatis.

2 Secundo, quod licet examinatio & approbatio competitorum, & concurrentium ad ecclesiam parochialem iuris patronatus ecclesiastici pertineat ad Episcopum, & examinatores, præsentatio tamen debet fieri per ipsum patronum ecclesiasticum, ex d. cap. 18. Conc. Trid. Nec obstat, quod

ipse teneatur præsentare digniorem: Tum quia non potest institui sine sua præsentatione. Tum quia non tollitur ei ius & potestas præsentandi, sed tantum restringitur ad præsentandum digniorem. quod etiam coram Deo tenebatur facere etiam iure communi antiquo, vt nos probamus in Miscel. 38. & 42. de oratione.

Tertio, quod si gratificatio pertineret ad Episcopum, vana esset potestas præsentandi, quæ per prædicta pertinet ad patronum ecclesiasticum, quod non intendit prædictum Concil.

3 Quarto, quod à iure antiquo non est recedendum, nisi quatenus iure nouo receditur, l. præcipimus. C. de appel. At iure antiquo poterat patronus ecclesiasticus digniorem, vel æque dignum sancte præsentare, secundum omnes; & iure nouo Conc. Trid. non tollitur ei huiusmodi potestas, vt patet satis perpendenti cap. præf. 18. immo confirmatur, quatenus reseruat ei potestatem præsentandi. Ergo ipse potest præsentare, quando duo examinati sunt iudicati æque idonei: & nullo iure neque antiquo, neque nouo tenetur præsentare illum, quem elegerit Episcopus: ergo ad ipsum pertinet electio, & gratificatio.

4 Quinto, quod lex Principis non præiudicat alicui, nisi quo ad summum in eo, quod exprimit, l. 2. §. si quis à Principe. ff. ne quid in loco publ. fiat. & cap. super eo. de off. deleg. vbi recte resoluit Decius. At Concil. Trid. vbi supra non exprimit vt fiat in hoc præiudicium patrono ecclesiastico. ergo non est dicendum in dubio id facere voluisse.

5 Sexto, quod cessante causa cessare debet effectus, cap. cum cessante. de appellat. cum concordan. At causa præfata noui iuris indicti per præfatum cap. 18. fuit, vt potestas patronorum ecclesiasticorum tantum restringeretur, quantum erat necesse ad bene prouidendũ ecclesijs parochialibus, & non plus. Et in casu proposito non est necesse ad illam bonam prouisionem, vt eligat Episcopus, quem volet ex æque idoneis; sed satis est, quod patronus ecclesiasticus id faciat, cum vterque eorum sit iudicatus ab Episcopo æque dignus & idoneus. Ergo seruandum est in hoc casu patrono ecclesiastico suum ius præsentandi vtrum ex duobus voluerit. Salua, &c.

Aduertendum, referri resolutum fuisse, ad examinatores non spectare iudicare quis sit magis idoneus. vnde patronus ecclesiasticus ex approbatis pro idoneis eliget eum, qui sibi magis videtur idoneus, quem præsentabit Episcopo, ad quem spectat ius instituendi. At si institutio ad alterum pertineret, Episcopus ipse ex approbatis eliget magis idoneum, quem patronus præsentabit ei, qui debet instituere.

SVMMARIVM.

2 *Consentire præsentationi, seu electioni, vel institutioni, differt à præsentare, eligere, vel instituere: vnde cui conceditur primum, non censetur concessum secundum.*

3 *Collegiatæ tam sæcularis, quam regularis, patronatum potest habere laicus; cui iure cõmuni cõpetit, vt possit beneficiandos, & monachandos præsentare superiori, qui habentes qualitates requisitas tenetur eos admittere. nu. 5. nec præsentatã, vt sit*

monia-

monialis, potest eo solo repellere, quod minorem dotem habeat alia, quam superior offert. nu. 6. prælati autem præsentatio ad ipsum, nisi ex priuilegio Apostolico, non spectat. nu. 1. & 3. quæ facultas non censetur concessa, eo solo quod Pontifex concesserit aliquem in prælatum, ipso non consentiente, eligi non posse. nu. 2.

3 *Conuentualis ecclesiæ appellatio tam regularibus, quam secularibus ecclesiis congruit.*

4 *Patrono conuentualis ecclesiæ concedens Papa, vt nec moniales in monasterium, nec in prælatam sine ipsius consensu recipiantur, non ob id censetur priuasse eumdem patronum facultate præsentandi moniales sibi de iure competenti; ne inducta ad augmentum operentur diminutionem.*

CONSILIVM VI.

QVAESTIO PRIMA, an laicus ex priuilegio Papæ in monasterio ius præsentandi Abbatissam, seu prælatum, habere possit?

1 Respondeo, clarum esse, quod ad laicum patronum & nominatos ab eo pertinet præsentatio Abbatissæ; quia licet Card. Panor. Ioan. And. & alij discordent, vel dubitent de aliquot alijs articulis in cap. nobis. de iur. patron. omnes tamen conueniunt in hoc, quod laicus potest habere non solum ius patronatus in ecclesia collegiata, sed etiam ius præsentandi prælatum ex priuilegio Papæ: & constat prædictum doctorem, & nominatos ab eo habuisse & habere ex priuilegio Papæ ius patronatus, & ius præsentandi Abbatissam in prædicto monasterio, vt in casus propositione exprimitur: ad quod alia multa possent adduci ex Roch. in tract. de iure patro. & alijs citatis ab eo, & ex Lamber. in tract. de iure patro. 5. q. part. 1. princ. 2. lib. quæ vt nullatenus necessaria omitto.

2 QVAESTIO SECVNDA: Patrono cum sit à Papa concessum, ne quæ monialis in monasterio recipi, aut eligi possit sine eius consensu, an virtute talis clausulæ censeatur habere ius præsentandi moniales?

Respondeo primo, quod est clarum non posse aliquam in prædictum monasterium intrare, vel eligi sine consensu prædicti doctoris, & nominatorum ab eo: quia Papa hoc expresse concessit, vt in casu proponitur: & quod principi placuit, legis habet vigorem. §. sed & quod principi. inst. de iure naturali gent. & ciuili, & cap. proposuit. de concess. præben.

Secundo, quod dubitari potest, an præsentatio monacharum, siue monialium pertineat ad prædictum doctorem, & nominatos ab eo ex priuilegio Papæ. & videri potest alicui quod sic; eo quod videntur paria esse, quod Petrus debeat facere illud, aut illud non possit fieri sine ipsius consensu, arg. cap. decreuimus. 16. quæst. 7. qua parte significat idem esse dicere, quod patronus potest præsentare rectorem, & quod Episcopus spreto illo non potest præsentare. Contrarium tamen arbitror, scilicet, quod ex priuilegio verborum Papæ in casu relatorum non poterit præsentare: quoniam aliud est, quod aliquid non possit fieri sine consensu alicuius; & aliud, quod ille, cuius consensus requiritur, possit illud facere, vt irrefragabiliter probatur in cap. 1. ne sede vacante, lib. 6. quatenus habet,

mortuo Episcopo posse Capitulum conferre beneficium pertinens ad collationem Episcopi, & Capituli, non autem si pertineat ad Episcopum de consensu Capituli. Probatur etiam per l. aliud est vendere, aliud est vendenti consentire. ff. de regulis iuris. & quia licet in promotione Episcopi requiratur consensus Regis, vt in casu cap. cum terra. de elect. non potest tamen Rex eligere, secundum omnes.

3 Tertio, quod præsentatio monialium prædicti monasterij iure communi pertinet ad prædictum doctorem, & nominatos ab eo: quia patronus alicuius ecclesiæ collegiatæ, quam construxit, & dotauit, licet iure communi non habeat præsentationem prælati, cap. nobis. de iure patron. habet tamen præsentationem canonicorum, & beneficiatorum illius collegij, vt satis probat cap. fin. de conceff. præb. & tradit Panorm. ibi, & post Ioan. And. in dicto cap. nobis. col. 3. versic. circa 1. & cap. cum ecclesia Vulterana. de elect. num. 8. & in cap. postulasti. de iure patron. & Felin. post alios in cap. cum venerabilis. de excep. num. 33. vel 37. & latissime Lambertus tract. de iure patron. vbi supra art. 3. q. 5. princ. 1. parte 2. lib. & quod idem dicendum sit de patrono ecclesiarum regularium collegiatarum, & monasteriorum, quod in ecclesijs collegiatis sæcularibus, idem Lambert. conclusit in d. q. 5. princ. art. 4. & probatur ea ratione firma, quod iura generaliter & indistincte loquuntur de patronis ecclesiarum sæcularium & regularium; & dictum cap. nobis. loquitur de ecclesia conuentuali, quæ vtrisque aptatur, vt ibi tradit Panor. communiter receptus: & constat ius patronatus quæri posse in monasterijs, vt late tradit Rocch. de iure patro. verbo in ecclesijs, & citati per eum, & post illum prædictus Lambert. 1. parte lib. 1. q. 2.

4 Non obstat, quod in bulla Papa, vt prædictum est, non præstat, nec reseruat eis facultatem præsentandi moniales, sed solum quod non possint illæ recipi absque illorum consensu. Tum quia sicut eam non reseruat expresse, ita etiam eam non tollit, & relinquit illam iuri communi, arg. l. commodissime. ff. de liberis & posthum. quatenus probat casum omissum haberi pro omisso, & relinqui iuri communi; quod multis confirmat ibi Iason, & probat cap. præscriptum. de præscript. lib. 6. Tum quia posita ad augmentum non operantur diminutionem, neque è contrario, cap. fin. de verb. significat. l. legata inutiliter. ff. de adimend. legat. at illa clausula, ne sine consensu prædictorum patronorum possint moniales recipi, fuit posita ad augendam potestatem eorum, vt palam est: ergo non induxit diminutionem potestatis iure communi eis competentis.

5 Quarto, quod forma propositionis casus præsupponit, quod prædicti patroni præsentant moniales Episcopo, quatenus habet, quod Episcopus confirmat electionem Abbatissę, & monialium: quod satis est consonũ iuri cõmuni, quod habet patronũ debere præsentandos præsentare superiori; cap. nobis. & cap. nullus. & toto tit. de iure patro. & Episcopus est superior quo ad conferendum beneficia, & instituendum in eis, cap. omnes basilicæ. 16. q. 7. & arg. cap. cum ex iniuncto. de hæreticis. Quo præsupposito, concedendum est Episcopum habere in hoc casu potestatem cognoscendi de perso-

persona præsentata, & qualitatibus eius, an videlicet sit conueniens, & an concurrant in ea qualitates iure communi, vel speciali requisitæ, arg. cap. fin. de elect. lib. 6. & ei cócordātibus, seruādo tamē sua iura salua patronis.

Sexto, quod eadem forma casus propositionis videtur continere illam quæstionem particularem.

QVAESTIO TERTIA, An præsentata à patrono cum dote 100. ducatorum, aut præsentata ab Episcopo cum dote 200. sit instituenda?

6 Ad quam dicendum est primo, iure communi audiendum esse patronū; quia secundum illud gratis, & non pretio sunt recipiendæ monachæ, cap. quoniam. cum communi multa citante, de simonia. Secundo, quod cum Episcopus hoc casu non habeat potestatem conferendi monachatus, nec præsentandi, nec nominandi monachas, sed solum instituendi, vel admittendi præsentatas, non potest Episcopus ponere in prædicto monasterio vllas magis, vel minus dotatas, quia id esset facere extra suam potestatē, & ita quodammodo extra suum territorium ius dicere, concordat l. fin. ff. de iurisd. omnium iudicum, & cap. 2. de constit. lib. 6. Nisi deuolutio huiusmodi potestatis fieret ad eum per negligentiam patroni, vel aliàs legitime, de quo non nobis proponitur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Fundum donans ecclesiæ nihil iuris postea in eo potest pretendere, nisi donet ad fundandam ecclesiam; quia tunc acquirere potest in ea ius patronatus. nu. 6. 14. & hoc dummodo accedat consensus superioris, qui potest etiam ex post facto accedere, num. 10. & 18. semelq. datus non potest reuocari, nu. 19. etiamsi fundus sit modici valoris, sufficiens tamen ad ædificandam ecclesiam. num. 15. & hoc etiamsi sit ecclesia collegiata & regularis: licet non acquirat ob id ius præsentandi, nec eligendi prælatum. num. 16.*

2 *Mores diuersi non debent esse in eadem religione seu congregatione, & hoc quando sunt adeo diuersi, vt sint aduersi, & contrarij. num. 17.*

3 *Regulares, siue religiosi omnes suo quidem Generali præposito obedire debent, sed non si præcipiat aliquid contra præceptum maioris prælati. num. 18.*

4 *Posterior regula, seu regulæ constitutio derogat actibus præcedentibus.*

4 *Subreptitius est, qui petit confirmationem actus, tacens quod ille prius fuisset sublatus: aliud forte est, quando solum tacetur an valeat, vel non. num. 20.*

5 *Intellectus Conc. Trid. sess. 25. de regul. cap. 2. & num. 21.*

6 *Patronatus ecclesiæ acquiritur tribus modis, traditione fundi ad illam ædificādam, cōstructione, necnō & dotatione; immo & potest ab ordine statui vt patronatū acquirat qui maiorē partē monasterij cōstruit, vel grandi dotat quantitate. & n. 7.*

8 *Fundatoris in honorem & commoditatem potest prælatus & superior, vt est Generalis, in fundatione apponere aliquas conditiones, puta, vt ei detur annuus census, vt non eligantur superiores nisi de sua natione. & nu. 9. & si postea tale onus vel conditio esset mutanda, etiam ipse fundator esset vocandus. num. 13.*

11 *Monasterium S. Trinitatis Minimorum soli Generali subest, & à Gallis gubernari toti ordini vtile. num. 12.*

Pra-

20 *Præscriptio quadraginta annorum sufficit ad præscribendum res Ecclesiæ: qua tamen non eget, qui ius quæsitum per iustum statutum habet.*

CONSILIVM VII.

SANCTVS Franciscus à Paula institutor ordinis Minimorum, procurante id Ludouico XI. Galliarum Rege Christianiss. ab Italia transiuit in Galliam, vbi à Rege & proceribus regni maximo in honore habitus fuit, & adeo gratus, & sanctus, vt adhuc viuens vocaretur, *Le bon & saint homme*. & tanta deuotione fuerunt in eum adhuc viuentem præfatus Ludouicus, & eius filius Carolus VIII. quod ad amplificandum suum ordinem vltra multa magnifica monasteria, quæ in Gallia ordini eius fundarunt, & construxerunt, prædictus Carolus, cum Roma in regnum Neapolitanum transiret, magno exercitu instructus, ad preces prædicti S. Francisci, iussit emi fundum amplissimum in monte Pincio ad fundandum vnũ monasterium sui ordinis in Vrbe, quod nunc appellatur Sanctę Trinitatis, ad gloriam Dei, & in monumentum pietatis, qua ipsi, & alij Reges Francorum semper erga Romanam & S. Sed. Apost. fuerunt, & ope diuina erunt: & contra ipsemet S. Franciscus fuit in hoc gratissimus, teste fel. rec. Iulio III. per hæc verba in litteris suis Apostolicis scripta. *In memoriam tanti beneficij, & ad hoc, vt fratres dicti ordinis in eadẽ domo pro tempore residentes pro salute animæ dicti benefactoris magis memores redderentur, inter alia, quod ex tunc in posterum dicta domus per fratres Gallicæ nationis, quamdiu inuenirentur qui inibi residerent, sin autem per alios regi, & gubernari, & inhabitari deberet, per publicum instrumentum desuper confectum, & manu notarij publici subscriptum, voluit, & ordinauit.* Hæc ille, qui mox subdit hæc alia. *Volentes voluntati, & ordinationi tam pij patris annuere, & illis satisfacere, nec non pium, & charitatiuũ, ac liberale donum dicti Regis in illius memoriam (prout par est) recognoscere; eiusdem Henrici Regis Christianissimi supplicationibus in hac parte inclinati, voluntatem, & ordinationem S. Francisci, & desuper confectum publicum instrumentum, nec non prout illa concernunt omnia, & singula in eis contenta, ac indè secuta quæcumque, ex certa scientia nostra, & de Apostolicæ potestatis plenitudine, auctoritate Apostolica, tenore præsentium approbamus & confirmamus: districtius inhibentes omnibus & singulis prælatis prædicti ordinis, & sub censuris, priuationis, & inhabilitatis pœnis, ne de cætero, quamdiu fratres prædicti ordinis præfatæ nationis Gallicæ idonei reperirentur, alium, quam eiusdem nationis Gallicæ in Correctorem dictæ domus eligere, seu admittere, aut electum confirmare quoquo modo audeant, vel præsumant: decernentes ex nunc irritum, &c.* Vnde ab initio suæ fundationis ad hoc vsque tempus nemo fuit Corrector, nec prælatus illius monasterij alius nationis, quam Gallicę, pręter vnum, contra quem reclamatum fuit, & obtentum, ne vmquam vltra alius alterius nationis eligeretur; & quod prædictarum litterarum S. Francisci confirmatio à S. Sede Apost. obtineretur, quæ mox à præfato Iulio III. fuit obtenta.

Quæritur, an Regibus Francorum Christianissimis, & nationi Gallicæ, & conuentui prædicti monasterij non solum debeatur hoc ius præeminentiæ honorificum seruari de honestatę & decentia, sed etiam de iustitia ipsa legali, & necessaria.

Huic

1 Huic quæstioni satisfacturus, diuina ope per præfatum S. Franciscum optata, & sperata, primo adducam in aciem copias, quibus pars negans vincere tentat; deinde illas, quibus pars affirmans vincat; tertio loco subsidia, quibus dissipentur cohortes partem negantem sustentare conantes.

Pro parte negante adduco primo Conc. Tolet. relatum à Gratiano in cap. 1. 10. q. 1. in hæc verba. *Nouerint conditores basilicarum, in rebus, quas eisdem ecclesiis conferunt, nullam potestatem habere.* Rex ergo Carolus nihil iuris prætendere potest in fundo, quē dedit prædicto monasterio construendo.

Secundo, quod fundus, quem Carolus dedit, fuit minoris valoris, quam vt ob eum tanti monasterij fieret patronus.

2 Tertio, quod fundans, vel construens ecclesiam collegiatam, non videtur quærere ius patronatus in ea, cap. nobis. cum ei adnota. per omnes de iure patron. At ecclesia, de qua loquimur, collegiata, & regularis est: ergo nihil habuit in ea Rex Carolus.

Quarto, quod in eadem congregatione non debent esse diuersi mores, cap. in nona actione. 16. q. 7. iuxta illud Deuteron. 22. *Non arabis cum boue simul, & asino.* id est, homines diuersæ professionis non iungas in eodem officio; vt ibidem eadem actio exprimit. ergo nec conuentus Romanus alio iure, quam alij ordinis eiusdem vti debet.

Quinto, quod non probatur, S. Franciscum suis litteris concessisse huiusmodi ius particulare prædicto monasterio in gratiam Regum Francorum, & nationis Gallicæ.

3 Sexto, quod omnes supradicti ordinis professores debent obedire Generali suo, & eius præcepta implere per cap. 1. suæ regulæ; & in cunctis, quæ suæ animæ & regulæ non contrariantur, superioribus parere, per cap. 5. eiusdem regulæ. ergo & conuentus parere debet Generali suo præcipienti, vt cuiusque nationis monachus habeat vocem passiuam in electione Correctoris eius.

Septimo, quod assertores huius partis contendunt, litteras S. Francisci, & instrumentum super eis confectum præcessisse regulam prædictam, & ideo illam tamquam posteriorem, cum sit contraria ipsi, derogasse, iuxta cap. 1. de constit. lib. 6. & l. pacta nouissima. C. de pact.

4 Octauo, quod possessio eligendi Correctorem nationis Gallicæ fuit interrupta; & ita non prodest Regi, nec nationi, nec conuentui, cap. sanctorum. cum gloss. & alijs multis de præscrip.

Nono, quod Pont. Max. Iulio III. non fuit dictum, quod per regulam erat derogatum litteris prædicti S. Francisci; & ita eius confirmatio fuit subreptitia, & *Mendax precator debet carere impetratis*, cap. super litteris. de rescrip. l. & si legibus. C. si contra ius vel vtilit. pub.

5 Decimo, quod huius partis assertores contendunt Conc. Trid. sess. 25. cap. 2. de regul. statuisse, vt administratio monasteriorum ad solos officiales ad superiorum nutum amouibiles pertineat; per quod videtur tolli prædictum ius particulare. arg. cap. 1. de const. lib. 6.

Vndecimo, quod ijdem contendunt obliuiosum iudicandū esse S. Franciscum,

eiſcum, ſi, cùm in ſua regula iuſſiſſet communitatem, induxiſſet hanc particularitatem.

Duodecimo, quod ijdem tentant arguere falſi litteras prædictas Iulij III. eo quod confirmatio litterarum S. Franciſci datarum anno 1501. fuit facta per eas anno 1553. & ita poſt 52. annos à data litterarum: dicunt enim, quod, ſi vera eſſet, longe prius facta fuiſſet.

Decimotertio denique ijdē contendunt arguere falſi prædictas litteras Apoſtolicas, eo quod emptio fundi fuit facta anno 1549. & litteræ S. Franciſci 1501. Turonis, & quod in litteris Apoſtolicis dicitur: *Nos pie conſiderantes Regiam Maieſtatē Franciæ cōparaſſe locum Sanctiſſimæ Trinitatis Romæ, &c.*

Hactenus de copijs, quibus pars negans vincere tentat; nunc adducamus
6 illas, quibus pars affirmans vincat. Et primo quidem, quod negari non poteſt quod prædictus Carolus fuit effectus patronus prædicti monaſterij: ſiquidem ipſe emit, & tradidit fundum totum, in quo eſt illud conſtructum, ad hoc, vt in eo fundaretur illud, rogatu & precibus ipſiuſmet S. Franciſci, & ſuorum, cum tranſiret Roma in Regnum Neapolitanum magno exercitu inſtructus, vt in facto proponitur: & ad hoc, vt aliquis
7 fiat patronus eccleſiæ, ſufficit vt det fundum, in quo illa ædificetur. Tria enim ſunt, quorum quodlibet ſufficit ad quærendum ius patronatus, nempe traditio fundi, ædificatio, & dotatio, iuxta illum ſenarium gloſſ. cap. piæ mentis. 16.q.7. & ab omnibus receptæ: *Patronum faciunt dos, ædificatio, fundus*. & de traditione fundi eſt caſus in cap. Abbatem. 2. 18. quæſt. 1. ibi, *poſſeſſionis dominus*. & in cap. nobis. de iure patron. ibi, *pro fundatione*. & tradunt Panor. & omnes in rubr. de iur. patr. & Panor. in cap. cum eccleſia Vulterana. col. 4. de elect. & latius Rocchus in tract. de iure patron. alios referens in verbo fundari. q. 1. ſufficit enim, quod alius vel alij conſtruant, & dotent eccleſiam, ad hoc, vt tradens fundum efficiatur patronus, vt poſt alios probat prædictus Rocchus vbi ſupra q. 2. Quin & per Capitula generalia ordinis declaratum eſt, vt ille habeatur in ordine ſuo pro fundatore, qui dedit fundum ad ædificandum monaſterium, vel maiorem partem conuentus ædificat, vel qui in grandi quantitate dotat, vt videre eſt in Cap. 2. habito Toloſæ anno 1514. 23. Maij. & anno 1532.

Secundo, quod fundanti eccleſiam prælatus, & eius ſuperior poteſt ap-
8 ponere aliquas conditiones honeſtas in fauorem & gratitudinem & vtilitatem fundatoris, adeo quod poteſt imponere annuum cenſum ei ſoluendum, cap. Eleutherius. 18.q.2. vbi & alibi Archidiac. communiter receptus hoc adnotauit, & cap. præterea. de iure patron. vt poſt Panor. & communem ibi & alibi aſſeruit Rocchus, Paulus de Cita. & Lambert. in ſuis tractat. de iure patron. declarando verbum, honorificum, & verbum, vtile, poſita in definitione iuris patronatus, quam Ioannes Andreas, & poſteriores tradunt in rubr. de iur. patron. At ſuperior non qualis qualis, ſed Generalis totius ordinis, ac non qualis qualis Generalis, ſed inſtitutor & auctor ipſiuſmet ordinis, & non quali quali tempore, ſed circa exordia ipſius, & non in gratiam & fauorem qualis qualis hominis, ſed potentiſſimi & Chriſtianiſſimi Regis Francorum, à quo, & precibus eius, multa

bene-

beneficia sibi, & ordini suo, & speciatim fundationem prædicti monasterij suscepit, statuit, vt prædictum monasterium gubernaretur per monachos nationis Gallicanæ, qui iudicarentur ad id idonei. ergo seruandum est illud, & adeo quidem, vt procuratio cõtrarij ab vllo sui ordinis facta videatur insigne ingrati animi signum erga Regem, & nationem Gallicanam, & magna irreuerentia erga suum tam sanctum Patriarcham, & auctorem; cum non solum nolunt esse tanto Regi grati, sed piget eos suum ipsum auctorem gratum fuisse; & quidem male; & quod probatissimum sit illud,

Nil magis auertit cælum à telluris amore,
Quam scelus ingratæ mentis, quæ corde maligno
Muneris auctorem nullo dignatur honore.

Pro quo est textus iuncta gloss. sing. in l. si non sortem. §. libertus. ff. de condit. indeb.

9 Tertio, quod palam est, statuto in fundatione apposito posse fieri, quod Abbas, vel Prior monasterij eligatur de monachis alterius tertij monasterij, vt est textus sing. in cap. cum dilectus. de consuetud. vt ibidem Ant. & Panor. id adnotarunt. à fortiori ergo potuit statui, quod deberent eligi de tali vel tali natione, cum minus tollatur libertas eligendi per hoc, quam per illud, vt palam est.

10 Quarto, quod ad hoc, vt conditio posita in fundatione valeat, sufficit, quod consensus superioris accedat post illam positam etiam ex interuallo, per textum memorabilem in cap. cura. de iure patr. ibi, *Aut diœcesani Episcopi habuerit postea consensum.* vbi Panor. hoc adnotauit, & late confirmat Rocchus in d. tract. super verb. pro eo quod de consensu. à num. 7. & confirmatur ea regula receptissima, quod consensus requisitus ad aliquem actum potest interuenire post illum: & ideo licet forte non fuisset adhibitus consensus superioris in conditione prædicta, vt præfatus conuentus regimini nationis Gallicanæ subijceretur tempore traditionis fundi, fuit tamen adhibitus postea per litteras S. Francisci superioris, & Generalis ordinis; & quod maius est, accessit consensus prædicti Pontificis Max. Iulij III. qui laudauit, & confirmauit prædictum S. Francisci statutum gratificum, & non vtcumque, sed eius tenore narrato, & non ex ignorantia, & potestate ordinaria, sed ex certa scientia, & absoluta plenitudine potestatis Sedis Apost. & non vane, sed in honorem & reuerentiam S. Francisci, & in gratiam Regis Henrici II. cum primis Regum omnium Francorum gloriosissimi: à qua confirmatione nemo supplicauit; immo ab eo tempore nemo, qui non esset nationis Gallicanæ, Corrector præfati monasterij extitit. Quin & Capitulum generale secundo Ianuæ celebratum ordinauit, vt prædictarum litterarum S. Francisci confirmatio à S. Sede Apostolica, cum primum commode posset, impetraretur, vt mox impetrata fuit.

11 Quinto facit, quod Capitulum generale secundo Romæ celebratum, cui præfuit Episcopus Teudonensis nomine S. Sedis Apost. statuit in hæc verba: *Quod deinceps conuentus ipse nullius alterius subiaceat ditioni, nisi Reuerendi Patris Generalis pro tempore existentis, vel eius Vicarij visitatoris,*

Hæc

Hæc ibi. Per quod significatur totum ipsum ordinem Patriarcham suum imitantem noluisse auferre specialem honorem prædicto monasterio, sicut & Patriarcha suus S. Franciscus voluit illo insigni speciali illud decorare. Quare nullus prędicti religiosissimi ordinis professo deberet contrarium procurare, cum oporteat partem suo toti vniuerso conuenire, cap. quæ contra mores. 8.dist.

12 Sexto, quod honorificum & vtile fuit toti ordini, & præfato monasterio, fuisse reseruatam eius gubernationem viris nationis Gallicanæ: quia fuit in causa, non solum vt tantus Rex, & Legati eius, & omnes ad vnum Galli habeant specialem de illo curam, & piam ad illud deuotionem, sed etiam vt ædificia eius magnifice amplificarentur: nam Illustrissimus Cardinalis Maclonien. Gallus apportatis ex Narbona lapidibus chorum ecclesiæ construxit, & fenestris vitreis ornauit, & à construenda miro artificio ecclesia suis sumptibus sola mors impediuit. Deinde Rex Henricus, & aliquot Cardinales Galli claustrum conuentus extruxerunt. Illustriss. autem Cardinalis Armeniacus suis eleemosynis alteram partem claustri cum refectorio ædificauit; sed & Illustriss. Cardinalis Lotharingius nuper fratrum chorum magnifice construi & pingi fecit. Nec obest, quod populus Rom. cui præfatum monasterium plurimum debet, multa beneficia in illud per se & per suos ciues Romanos ei contulerit, & numquam non confert, & Pontifices Max. ijdemq. sanctissimi cum toto sacrosancto Collegio semper protegunt illud, & fouent. non enim id faciunt, vt Christianissimo Regi nationis Gallicæ quidquam detrahant; sed potius vt exordium, & illustre, quod ab initio dedit, exemplum, & crementum, quod successores eius, & Cardinales gentis Gallicanæ addiderant, collaudent, & magnificent in gloriam sanctissimæ Trinitatis, quæ omnes prosperet in æternum.

Septimo, quod ipsemet Generalis, qui hanc controuersiam mouere dicitur, in duabus epistolis suis ad duos celebres eiusdem ordinis viros hoc ipso anno 1576. datis, ore pleno fatetur contrarium eius, quod nunc proponit; in altera quidem per hæc verba, *Il Conuento di Roma è della natione di Francia*; & in altera per illa, *Il Conuento di Roma è di vostra natione*. erat enim Gallus ad quem scribebat: & non est ferendus, qui quod voce sua dilucide testatus est, in eumdem casum proprio testimonio infirmat, l. generaliter. C. de non num pecu. cap. per tuas. de proba.

13 Octauo denique, quod hæc res longe plus pertinet ad Regem Francorum Christianissimum, & nationem Gallicanam, quam ad conuentum prædicti monasterij, vt palam est: & ita cum non solum conuentus, sed & eius patronus Rex Francorum, & natio Gallicana fuerit in possessione, vt prædicti monasterij Corrector ex ea eligatur, non potest quidquam, quod huic possessioni præiudicet, decerni, nisi vocatis, & plene auditis eis, vt Gregorius agens de causa possessorij determinauit in cap. 1. de causa poss. & propr. in hæc verba, *Nec nos contra inauditam partem aliquid possumus definire*. Et conclusio iurisperitorum in l. duo. ff. de re iudi. & alibi sæpe recepta habet, omnes, quorum interest, esse vocandos, quo eis ferenda senten-

sententia noceat. Quare qui voluit de prædicta possessione deturbare Regem Christianissimum,& nationem Gallicanam amplissimam, & conuentum re & fama cum totius sui ordinis primis Populo Rom. Vrbi, & orbi religionis & regulæ suæ obseruantia, modestia, humanitate, & continuo Dei obsequio gratissimum, debet eos aperto marte vocare in iudicium; in quod venisse, vt certo credo, eum pudebit, & pœnitebit: quod facile ex oppositorum dilutione apparebit.

14 Primum oppositorum diluitur,eo quod Concil. Tolet. in eo citatum intelligendum est de dominio,& alijs iuribus non reseruatis iure communi, vel particulari, donatoribus, & benefactoribus ecclesiarum, iuxta resolutionem omnium in multis capp. supra citatis: ita quod donator,legator, fundator,& constructor ecclesiæ,nullum dominium,neque vllum aliud ius potest sibi vendicare in rebus à se donatis ecclesiæ, quam ius patronatus, vel aliquid aliud; quod iure communi, priuilegio Papali, vel particulari statuto legitime concedatur: & prædictus Rex, natio, & conuentus nihil aliud prætendunt.

15 Secundum,negando,quod fundus à Christianiss. Rege Galliæ emptus,& traditus,fuit paruus, & parui pretij. Tum quia fuit tantus, quantus vt esset voluit ipsemet S.Franciscus,qui petijt, immo idem,quem petijt. Tum quia Rex iussit, vt emeretur ei fundus, quem petebat, nulla de pretio facta mentione, eo certo animo regio, vt quodcumque pretium, quo valeret, pro eo daretur. Tum quia fuit emptus mille quingentis florenis & octoginta aureis in auro de Camera. Tum denique quod canonum grauissimi latores, ijdemq. auaritia vacui, & charitate pleni, quibus placuit concedere ius patronatus tradentibus fundum, non tantum pretium fundi,quantum purum animum illum offerentis pensarunt. & ideo per traditionem fundi etiam viginti aureorum,modo sit capax ecclesiæ construendæ,quæritur ius patronatus, secundum eorum mentem,quam sequuta Capitula generalia eiusdem ordinis Tolosæ & Genuæ celebrata merito declararunt illum pro fundatore habendum, qui fundum dedit, nulla de valore magno vel paruo facta mentione.

16 Tertium vero refellitur, negando, quod fundans ecclesiam collegiatam non fiat patronus eius, quamuis non quærat ius præsentandi prælatum ipsius: multa enim alia iura potest habere patronus in ecclesia tam collegiata, quam simplici, vltra ius præsentandi rectorem, vel beneficiarios eius, vt probatur in cap. piæ mentis. & cap. frigentius. 16. q. 7. & in cap. nobis. in argumento citato,& in cap. præterea. 2. de iure patron. & late post & ante alios tradunt Rocchus, & Lamb. in suis tract. de iure patron. declarando verba illa, *honorificum*, *& vtile*, posita in definitione iuris patronatus. & præfatus Rex & natio non prætendunt habere ius præsentandi Correctorem prædicti conuentus, sed quod conuentus ipse debet eligere Correctorem ex natione Gallicana, si quis inueniatur idoneus;quod longe aliud est: & à separatis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minorib.

17 Quartum autem soluitur, primo quidem concedendo, quod in eadem congregatione non debent esse homines professionis ita diuersæ, vt sint aduersæ,

aduersæ, & contrariæ, vt habetur in d.cap.in nostra.in arg.citato, quales sunt professio laici, & clerici in administrando vicariatu Episcopali, de qua ibi dicitur; negando tamen quod non possint esse in eadem congregatione homines diuersarum professionum sibi mutuo non repugnantium; quales sunt in monasterijs ipsis Itali, Galli, & Hispani; quales sacerdotes, & primæ tonsuræ tantum clerici; quales professi, & nouitij, conuersi laici, & monachi ad chorum professi, & religiosus in Episcopum promotus, & canonici sæculares, qui possunt esse in eadem ecclesia, cle.1. de elect. Et ita non repugnat quod vnum monasterium de multis alicuius ordinis teneatur eligere prælatum de natione Gallicana, & nõ alia, quam illa, aut de alijs nationibus. Secundo, quod assumptum in argum. procedit solo iure communi attento; secus autem attento priuilegio Apostolico, vel statuto Ecclesię particularis. Vnde videmus Regem Francorum priuilegio Apostolico esse canonicum in aliquot ecclesijs Franciæ, & Marchionem Asturitem in ecclesia Asturien. & vidimus nuper Romæ Dominicanum Fratrem in ecclesia S.Petri canonicum: & in specie habemus casum clarum in d.cap.cum dilectus.de cõsuetud.quod habet, valere statutum etiam sola ordinaria auctoritate confirmatum, quod vnum monasterium de multis eiusdem ordinis teneatur eligere prælatum de monachis alterius certi monasterij, quod longe grauius est. & præfati Rex, conuentus, & natio non prætendunt habere hoc ius iure communi tantum attento, sed iure particulari, videlicet statuto ipsiusmet sancti Francisci, & priuilegio S. Sedis Apostolicæ benignissime indulto, ordine toto id volente, & procurante.

18 Quintum reijcitur, eo quod, quicquid senserit Ioan. Andr. in eo citatus, monstratum est supra in argumento quarto, consensum superioris ordinarij requisitum ad quærendum ius patronatus, posse superuenire post fundationem, constructionem, & dotationem: & in casu proposito non solum superuenit consensus ordinarij, sed etiam ipsiusmet Papæ, de quo nemo vnquam dubitauit posse longe post factum consentire, præsertim cum id facit cum clausula, *ex certa scientia, & de plenitudine potestatis*, quod in nostro casu effecit, & per quod cessant omnia, quæ contra partem hanc adduci possunt contraria.

Sextum autem tollitur, concedendo quidem, omnes monachos debere superioribus suis obedire, & parere omnibus honestis, iuxta moderationem, quam tradit S.Thom.2.2.q.104.art.5.negando tamen, quod sit honestum, vt in hoc prædictus conuentus obediat Generali contra pręceptũ Papæ, qui sub grauissimis censuris priuationis, & alijs pœnis interdixit, ne id fieret. & non est obediendum vni superiori, quando superior illius contrarium præcipit. cap. Iulianus. cap. non semper. 11.q.3.

19 Ad septimum, dicitur primo, negando, quod regula S. Francisci fuerit facta post gratiam, quam ipse fecit Carolo Regi, & nationi Gallicanæ: quandoquidem gratia illa facta fuit anno 1501.& longe antea viuo adhuc Ludouico B. præfatus vir transiuit in Gallias, vbi erexit aliquot monasteria; & deinde anno 1484.rogauit Carolum, vt prædictum fundum emeret,

& ita

& ita longe ante gratiam factam habuit monachos nō solum in Calabria, sed etiam in Gallia; adeo quod postea in Capitulo generali primo celebrato Romæ anno 1532. constitutum fuit, vt inter prouincias ordinis multas prouincia Turonica esset secunda post Calabriæ, & ante suum prædictum statutum fecit emi prædictum fundū Romæ pro monachis ibi constituendis. & quod non est verisimile, tunc toto illo tempore absque regula vixisse. Secundo diluitur, negando per prædictam regulam, etiam si posterior fuisset, derogasse gratiæ iam factæ. Tum quia non potuit honeste velle tollere id, quod tam honeste concesserat in gratiam tanti Regis, & tantæ nationis, à quibus tanta beneficia susceperat, ingratitudinem incurrendo, contra l. si nō sortem. §. libertus. ff. de cond. indeb. adiunct. gloss. Tum quia, etsi maxime voluisset, non potuisset: nullus enim vmquam iurisperitus, qui mediocriter saperet, dixit, Episcopum, qui consensit fundationi ecclesiæ, posse in præiudicium iuris patrono quæsiti dissentire, contra regulam, *Quod semel placuit, displicere non potest*, de reg. iur. lib. 6. & ei adnotata. Tertio, quod postea prædicta gratia fuit ex certa scientia, & de plenitudine potestatis confirmata à prædicto Iulio III. quod omnia complanat, & contradicenti ruborem non vulgarem inijcit.

20 Octauum autem refellitur primo, eo quod ab anno emptionis fundi vsque ad interruptionem prædictam lapsi fuerunt plures quam 48. anni, & à tempore litterarum S. Francisci plures quam 40. qui sufficiunt ad præscriptionem etiam rerum ecclesiarum, cap. de quanta. & cap. illud. de præscript. Secundo, quod non est necessaria præscriptio ei, qui habet ius quæsitum per iustum statutum confirmatum per Generalem, & maxime iterum reconfirmatum per S. Sedem Apost. & maxime in gratiam tanti Regis, cum iuribus regijs Papa raro deroget, iuxta regulam 40. Cancellariæ, & multa quæ congerit ibi Gomezius in procemio regularum eius; quale hoc, de quo loquimur, fuit, arg. cap. cuncta per mundum. 9. q. 3. & cap. proposuit. de concess. præb.

Nonum reijcitur primo, quod falso præsumunt regulam derogasse prædicto statuto, vt supra monstratum est. Secundo, quod non fuit dictū quod statutum valeret, sed solum quod fuit factum, & id est verum. Tertio, quod, an valeret de iure illud, est quæstio iuris, cuius decisio non est necessario innotescenda Papæ, arg. cap. 1. de const. lib. 6.

21 Decimum tollitur, negando, quod Conc. Trid. in illo citatum statuerit, vt administratio monasteriorum fiat per officiarios ad nutum reuocabiles, vt ipsi dicunt, sed quod administratio bonorum monasteriorum per tales officiales fiat, quod longe diuersum est: cum administratio monasteriorum fiat per prælatos electos, & confirmatos, qui non sunt ad nutum amouibiles, cap. 2. §. priores. de stat. mon. Et ita in ordine præfato Correctores non amouentur, nec amoueri possunt ad nutum sine causæ cognitione tēpore suę correctionis durante, nec vnquā Conciliū tale quid somniauit, sed volentes astruere falsum in ipsam dilucidam veritatē impingūt.

Vndecimum tollitur admirando, quod putent communitatem bonorum, quam inducit S. Franciscus in sua regula, esse contrariam particularitati,

ritati, de qua loquimur, de eligendo prædicti conuentus Correctore de natione Gallicana. Tum quia hæc particularitas tangit solam personam Correctoris monasterij, illa vero bona monasterij. Tum quia alioqui diceretur in quolibet monasterio similem induxisse particularitatem contrariam suæ communitati: in nullo enim voluit, vt officium Correctoris esset commune, sed quod ad vnam solam personam pertineret.

Duodecimum, negatur, quod cõfirmatio præsumatur esse falsa, eo quod fuerit facta de actu longe antea facto, quasi non possit cõfirmare Papa ea, quæ ante 50. & centum annos fuerunt facta, tum in forma cõmuni, tum ex certa scientia, contra notata in tit. de confir. vtili, & contra omnia iura.

Decimumtertium per se corruit, cum per ea, quæ assumit, in nulla bona consequentia inferri possit vera, vel præsumpta vlla falsitas, vel subreptio in litteris in eo allegatis, vt palam est: quod autem prætendunt litteras & instrumentum S. Francisci, de quibus testatur Iulius III. non fuisse vere facta, duplici ratione exploditur: nempe, quod contra Capitula sui ordinis generalia, quæ de illis testantur, parum reuerenter loquantur: & quod irreuerentius astruere videntur, non esse credendum Papæ in his, quæ testatur facta, suam dispositionem super eis fundando, contra clem. 1. de prob. præsertim in his, quæ suæ absolutæ voluntati, & plenitudini potestatis subiacent, quale est hoc, de quo agimus, statutum, per notata in dicta clem. & in cap. quæ in ecclesiar. de constit. maxime per Felin. & Decium. Adde, quod allegatur hoc post circiter 30. annos, & diuturnam possessionem, & obseruantiam hac prædicta confirmatione facta seruata, contra gloss. sing. & notata ibi & alibi sæpe ab omnibus, cap. peruenit. de emp. & vend.

Per quæ omnia videtur proculdubio dicendum, non solum hoc ius preeminentiæ honorificum esse conseruandum Regibus Francorum Christianissimis, Gallicanæ nationi, & conuentui prædicto Romæ, sed etiam pudere debere quemlibet prædicti ordinis Minimorum religiosum contra statutum sui S. Patriarchæ gratificum Pontificis Max. decreto tam benigne confirmatum, & tanto tempore vsu receptum, quidquam attentare. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Personale beneficium seu personatum instituens, vel habens, si ad illud aliquem beneficiatum nominet cum pacto etiam tacite inito, vt nominatus in fauorem nominantis suum resignet beneficium, simonia committitur.*

2 *Instituens personatum eo fine, vt per illud via commutationis aliquod obtineat beneficium, videtur simoniacus, nu. 21. attamen vere non est, num. 19. nisi interueniat conuentio, nu. 20. & 21. purius tamen sine dicta spe & intentione institueretur, num. 19.*

3 *Immemorialis consuetudo vim priuilegij habet, ita vt per illã inducatur quicquid priuilegio etiã Papæ induci potest: nec desinit esse talis ex eo, quod in aliquo reperiatur mutata, seu non omnino formaliter semper seruata, modo æquipollenter & in*

& in effectu semper fuerit obseruata. num. 17. & 18.

3 *Approbans actionem aliquam, censetur etiam approbare conditiones, cum quibus scit illam exerceri.*

4 *Bona propria alicui vinculo, vel oneri perpetuo, vel temporali, etiamq. spirituali, vel pio, sine tamen alterius praeiudicio subijcere quilibet potest, tam per contractum inter viuos, quam in vltima voluntate, nu. 5. & hoc etiam sine Episcopi auctoritate, nu. 4. non tamen erit beneficium ecclesiasticum, etiamsi sit cum onere vt solis assignetur clericis missantibus, nu. 6. & 7. vel cum onere dicendi Missas aliquas. num. 13.*

6 *Beneficium ecclesiasticum non potest erigi sine auctoritate ecclesiastica, sine qua nihil, quod sit sacrum aut religiosum, effici potest: vnde opera erecta priuata auctoritate etiamsi appellentur capellania, & ad illa soli sacrifici possint deputari, non sunt beneficia, nu. 7. & hoc etiamsi sit impositum onus dicendi certas Missas. num. 13.*

8 *Beneficium ecclesiasticum, attento solo iure communi, non potest etiam accedente Episcopi auctoritate institui, nisi sit perpetuum, & à solo superiore ecclesiastico conferendum, & talis conditionis, quod ab habente non possit sine Episcopi licētia renunciari, & nu. 16. at priuilegio Papae, qui super humanum ius est, immo & immemoriali cōsuetudine, quae vim priuilegij Pōtificij habet, potest. n. 10. 11. & 17.*

9 *Pensionē alicui super beneficio ad vitam illius reseruationi consentientis duraturā duntaxat reseruat Episcopus: at quae reseruatur à Papa durat ad vitā pensionarij.*

10 *Laicis potest priuilegio Papae competere facultas beneficia conferendi, vt pluribus concessum legitur: immo & consuetudine immemoriali, quae vim habet priuilegij, seu priuilegio Papae comparatur. nu. 17.*

14 *Beneficia sine dote consistere nequeunt: vnde beneficia quae vocari solebant de pertica, nullos habentia reditus, nulliusque valoris, non sunt proprie beneficia, cum eis non competat descriptio beneficij, quae habet quod sit ius percipiendi aliquos reditus ecclesiasticos. nu. 17. & 18.*

17 *Permutatio etsi iure communi non possit sic fieri, videlicet vt tu resignes tuum beneficium in manibus ordinarij mihi conferendum, & ego tibi auctoritate priuata dem meum beneficium personale; consuetudine tamen immemoriali potuit hoc, sicut & priuilegio, cuius vim obtinet, praescribi.*

17 *Interrupta etsi censeatur immemorialis consuetudo, si in aliquo reperiatur quandoque mutata; hoc tamen fallit, quando eadem saltem aequipollenter, & in effectu, licet non omnino formaliter, semper fuit continuata. nu. 18.*

20 *Beneficium fundari non potest cum pacto, vt alter suum beneficium permutet cum isto, postquam fuerit erectum & sibi collatum: at sub hac spe, modo cesset pactum, potest. nu. 19. & 21.*

CONSILIVM VIII.

IN PROVINCIA Tarraconensi reperiuntur quaedam beneficia à iure communi, & ab alijs beneficijs, quae in reliquis mundi prouincijs instituuntur, omnino discrepantia, & aliena; quae beneficia, personatus, seu beneficia personalia vulgo appellātur, & à Concilio prouinciali Tarraconensi de institutionib. cap. 6. fuerunt approbata. Verum quia in dicto cap.

nulla fit mentio specialis de vsu ipsorum, sed tantum quod possint resignari, & permutari, operæpretium visum est referre qualiter ipsorum vsus se habuerit, & ad præsens se habeat.

Sciendum igitur est, quod vbi verbi gratia N. clericus desiderabat obtinere beneficium ecclesiasticum, quod B. possidebat, sub pacto expresso de dando ipsi B. vnum personale beneficium valoris annui decem ducatorum, vel vltra, illud instituebat, decreto ordinarij interueniente; sed in institutione nullum verbum fiebat de intentione, propter quam fundabatur personatus; sed tantum dicebatur, quod attendens quod erat melius commutare mundana cum cęlestibus, N. instituebat illud personale beneficium: cuius quidem reditus à principio iam applicabantur alicui causæ piæ, & sæpenumero propter pactum expressum alicui beneficio, etiam patronatus laicorum, seu ad certam piam causam, de quo pacto nulla mentio in applicatione fiebat. Quo personali beneficio fundato ad vnam seu plures vitas, N. qui fundauerat nominabat ad illud B. clericum simpliciter, & absque eo quod exprimeretur quod nominabat in recompensam: qui quidem B. ante Concilium Triden. ex causa permutationis cum beneficio vulgariter dicto de pertica resignabat in fauorem N. beneficium ecclesiasticum, quod possidebat: sed post Concil. Trid. B. simpliciter beneficium illud ecclesiasticum resignabat in manibus ordinarij, & ordinarius illud conferebat N. quæ quidem prout fiebant non narrabantur ordinarijs: sed certissimum est, quod ordinarij, & reliqui omnes clerici, & laici sciebant hæc ita fieri, prout narrata sunt, & ita quotidie fit, & obseruatur passim.

Super quibus omnibus est in primis aduertendū, quod huiusmodi personalia beneficia seu personatus non poterant, nec possunt obtineri, nisi per clericos sęculares, vel regulares, intelligendo per regulares monachos claustrales ordinis S. Benedicti, & canonicos regulares S. Augustini, qui officia distincta & proprium saltem de facto habent: per horum enim professionem, & status mutationem non vacant huiusmodi personatus: non possunt tamen obtineri per regulares mendicantes, sed vacant per huiusmodi status assumptionem. Secundo, quod per pactum expressum, fere semper qui nominat ad personatum, promittit, quod nominatus poterit nominare alium ad illud personale beneficium, & aliquando quod secundo nominatus poterit tertium nominare, prout sibi reseruauit in fundatione institutor tres vel quatuor vitas, per quod tempus vult quod duret personale beneficium. Tertio, quod quamplures personatus ex pacto expresso applicantur alicui piæ causæ, nimirum vel pro maritandis puellis pauperibus, vel alicui monasterio, seu beneficio ecclesiastico in augmentum redituum eius ad volūtatem alterius, qui beneficium ecclesiasticum dat in recompensam illius personalis beneficij, seu alicui alteri piæ causæ, decreto ordinarij ad hoc interueniente. Quarto, quòd numquam permutantur, nec resignantur, nisi per simplicem nominationem, quæ fieri potest etiā aliquando in mortis articulo, quæ nominatio nullā requirit postmodum collationē, nec institutionem ordinarij, sed solum fit corā notario, & testibus.

testibus. Ex quibus posset inferri, quòd Concilium prouinciale vbi approbauit quòd possent resignari, & permutari, intellexit, prout ipsa resignantur, vel permutantur per simplicem nominationem; nō quod intellexerit, quod permutentur prout solent reliqua beneficia ecclesiastica: nam hoc esset directe contra mentem institutoris illorum: quia semper, si fundator hoc vult, reseruat sibi, quod ad simplicem nominationem suā, vel alterius nominati, detur illud beneficium personale. Quinto, quod nulli personatus sunt perpetui; quia à principio applicari debent certæ piæ causæ post illud tempus, ad quod sunt instituti. Sexto, quod vacant per contractum matrimonij, quia non possunt obtineri nisi per personas ecclesiasticas, vt habetur in d. cap. 6. Concilij prouincialis. Septimo, aliquando sunt personatus annui valoris sex ducatorū, aliquando 100. 200. & etiam 400. Octauo, beneficium de pertica appellatur beneficium ecclesiasticū perpetuum nullius valoris, quod semper vacat in manibus ordinarij. Nono, instituenti personatum in recompensam nominationis conferebatur beneficium nominati ad personatum, etiam aliquando assignato eidem nominato cōmodo nonnullorum redituum annualium addictorum ad aliquod beneficium perpetuum, reseruato tamen nominanti iure instituendi ex dictis reditibus quoddam personale beneficium.

Quæ omnia ea maxime de causa sunt ibi approbata, quia tendunt ad augmentum cultus diuini: nam à principio illi reditus, qui ad tempus instituuntur pro personali beneficio, applicantur alicui piæ causæ, seu beneficio ecclesiastico, ita quod efficiuntur reditus ecclesiastici, vel pij.

Et est maximi momenti immemorabilis consuetudo, de qua testimonium reddit Concilium prouinciale, quod confirmat huiusmodi personalia beneficia: verisimile est enim, quod illa immemorabilis consuetudo ita militat circa vsum personalium beneficiorum, seu personatuum, atque circa ipsa personalia beneficia, seu fundationes eorum: & qui sint consuetudinis immemorabilis effectus, nemo est qui nesciat.

Sed pro maiori omnium elucidatione ponitur hic tenor constitutionis prouincialis, quæ habetur lib. 3. tit. 5. cap. 7. de institution.

Licet personatus, siue personalia beneficia ideo nuncupata sint, quod non vt in perpetuum beneficia remanerent, sed ad vitam aliquarum personarum ecclesiasticarum duntaxat instituerentur, & postea eorum reditus in alios pios vsus applicarentur: & ab immemorabili tempore in hac nostra Tarraconensi prouincia erigi & institui consueuerint, cum ea in diuini cultus augmētum tendant, & Christi fidelium pias voluntates ampliari, non autem restringi conueniat: institutiones eorumdem adiuuari oportere censuimus. Verum cum nonnumquam in dictorum personatuum, seu personalium beneficiorū fundatione plurimæ fraudes, & sæpe non sine simoniaca labe (quod vehementer dolemus) commissæ fuerint: vt huiusmodi fraudibus, quantum à nobis fieri possit, occurratur; sacri approbatione Concilij statuimus, vt nullus personatus, seu personale beneficium, sine auctoritate, & decreto Episcopi, seu eius Vicarij generalis erigatur, qui decretum & auctoritatem suam in fundatione interponere non possint, nisi dos assignata in censualibus, vel alijs reditibus perpetuis consistat. Ea vero dos, siue ij reditus non super bonis dotantis, vel eius qui patro-

patronus efficitur ex censuali, vel alio nouo contractu fundentur, sed sunt alij veri reditus in locis tutis & firmis consistentes ab eisdem ordinarijs antea approbandi, ita vt prius pecuniæ recte collatæ sint, quam decretum interponatur, nec dos in sola pecunia numerata consistat, aut in prædijs, vel domibus inutilibus, alijsve rebus mobilibus, vel immobilibus, aut animalibus, nisi ea perpetuo fructuosa esse verisimiliter possint. Quod si permittatur in fundatione, vt in alia opera pia reditus supradicti collocentur post primæ, vel secundæ, vel vlterioris personæ obitum, quæ beneficium obtinebit (nolumus enim, vt post earumdem resignationem, aut aliam vacationem id fieri permittatur) in ipsa erectione, seu fundatione declarentur species piorum operum, & cum casus euenerit, in ea pia opera illi reditus distribuātur, & vt horum omnium & singulorum nihil vmquam possit celari in libro speciali, tam personatuum erectiones, & dotationes, quam collationes, & institutiones, necnon in libro piarum causarum, vel operum piorum ea pia opera in dictos euentus instituta describantur. Maximam quoque curam prædicti ordinarij adhibebunt, ne quis dolus, vel fraus, aut aliqua simoniaca pactio in fundatione, aut erectione, vel in collatione, aut institutione, aut etiam in permutatione dictorum personatuum, siue personalium beneficiorum interueniat, eaq. probibere, ac punire seueritate canonica procurent. quod non solum in futura, sed etiam in præterita crimina iure communi probibita locum habere declaramus.

1 VISIS omnibus supradictis dubijs ad me transmissis, dico quod contra prædictum vsum videtur facere primo, quod est simoniacus, arg. cap. quam pio. 1. quæst. 2. & cap. fin. de pact. quatenus conueniunt expresse vel tacite instituens personatum, & habens beneficium, vt hic relinquat beneficium, quo nominetur ab illo ad personatum: & quatenus habens beneficium renunciat illud in manibus ordinarij cum pacto tacito vel expresso, vt conferat illud nominanti: & quatenus ordinarius confert illud nominanti virtute duarum præcedentium pactionum: immo quatenus nominaturus instituit personatum eo fine, vt vere, vel æquipollenter commutet illud pro beneficio nominati. & consuetudo mala & simoniaca, quæ est contra legem diuinam, est inualida, & nullius effectus, cap. mala. & cap. quæ contra mores. 8. dist. & specialius in cap. non satis. cap. sicut. 3. & cap. Iacobus. de simon.

2 Secundo facit prædicta constitutio prouincialis. Primo quidem, quatenus ægre probat institutionem prædictorum personatuum: adeo quidem, quod multis conditionibus restringit modum, quo illa fieri debeat. Deinde, quia dixit multas fraudes solere in huiusmodi institutionibus interuenire, immo & multas simonias, quas non solū non laudat, sed reprobat. Tertio, quia grauissime hortatur ordinarios, vt curent, ne quis dolus, aut fraus, vel aliqua simoniaca pactio in erectione, aut fundatione, vel in collatione, aut institutione, aut permutatione dictorum personatuum interueniat. Quarto, quatenus etiam iniungit eisdem, vt prohibeant, & seuere puniant prædictas fraudes, & simoniacas pactiones. Quinto, quatenus iubet vt non solum futura, sed etiam præterita circa hoc peccata puniantur; non obscure significans illa esse adeo intolerabilia, vt nullo vsu, neque consuetudine iustificari potuerint.

Pro

3 Pro vſu vero prædicto facit primo, quod conſuetudo immemorialis videtur hoc approbare, & quod illa habet vim priuilegij, cap. ſuper quibuſdam. §. præterea. de verb. ſign. l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aq. quot. & æſti. ita quod quicquid induci poteſt priuilegio, induci poſſit tali conſuetudine, per ea quæ tradũt Panor. & Feli. nu. 4. & 5. in cap. cum contingat. de foro compet. & in cap. accedentes. nu. 6. de præſcrip. & Fel. in eadem rubr. nu. 6. & in cap. cauſam quæ. eod. tit. & Dec. in cõſ. 171. poſt Panor. in cap. de hoc. de ſimo. & alij alibi. At priuilegio Papæ poſſet induci talis vſus: ergo etiam prædicta conſuetudine poteſt ille iuſtificari.

Secundo facit conſtitutio prædicta prouincialis, qua parte approbat permutationem prædictorum perſonatuum, & beneficiorum perſonaliũ; quæ quia facta eſt à ſcientibus prædictum vſum, videtur intelligenda de permutatione illa tacita, qua inſtituens perſonatum tacite commutat illum cum beneficio eius, quem ad perſonatum nominat.

Tertio, quod huiuſmodi perſonatus inſtituuntur & eriguntur auctoritate Epiſcopi, & ita dicuntur fieri religioſa, & ſpiritualia, arg. cap. ad hæc. de relig. domi. & ita beneficia eccleſiaſtica.

4 Pro reſolutione huius difficultatis, quæ profecto maxima eſt, dico ſequentia. Primo, quod deputatio, vinctio, ſeu vinculatio bonorum aliquorum immobilium, ſiue mobilium, vt maneant vincta, & perueniant ad nominandum per deputationem, & nominandos per nominatum ab eo poſt vnam vel plures vitas, & poſtea cedant alicui operi pio in ſe, eſt iuſta & ſancta, etiam ſine auctoritate Epiſcopi facta: & prædictus perſonatus ante prædictam conſtitutionem erat talis. Tum quia quilibet poteſt ad ſuum libitum re ſua vti, l. in re mandata. C. mandati. & in l. ſed & ſi. §. conſuluit. ff. de petit. hæred. Tum quia in traditione ſuæ rei quilibet poteſt modum à legibus non improbatum apponere, cap. verum. cum gloſſ. de condi. appoſ. l. in traditionibus. C. de pact. At deputare & vincire, vt prædictum eſt, aliqua bona, nulla lege naturali, neque diuina, neque humana, modo ſine alterius iuris præiudicio fiat, improbatur.

5 Secundo, ex hoc ſequi, quod prædicta deputatio, ſiue vinctio, & vinculatio non incipit eſſe iuſta ob conſtitutionem prædictam prouincialem, nec ob vllam conſuetudinem memorialem vel immemorialem: quia ſine vllo tali munimine ipſa per ſe erat iuſta, & laudabilis. Tum per prædictam irrefragabilem rationem. Tum quia vbique gentium relinqui poſſunt, & frequenter relinquuntur in Regnis Caſtellæ & Nauarræ fideicommiſſa aliquorum bonorum aliquibus, ita vt poſt vitam eorum cedant quibuſdã alijs, & poſt eorum vitam cedant pauperibus, vel fabricæ alicuius eccleſiæ: & non eſt dubium quod teſtatores poſſent dare prioribus fideicommiſſarijs facultatem nominandi ſecundos. Nec eſt dubium, quod qua ratione poteſt hoc facere teſtator in vltima voluntate, poteſt etiam donator facere inter viuos: quin & quotidie fit in Luſitania in cõtractibus emphyteuticis, quibus datur ab eccleſijs emphyteuſis ad tres vitas, quarum prima poſſit nominare ſecundam, & ſecunda tertiam; quibus finitis redit ipſa emphyteuſis cum melioramentis ad eccleſiam, vnde manarat.

6 Tertio huiusmodi deputatio, & vinctio, seu vinculatio si fiat sine Episcopi auctoritate, non est beneficiũ ecclesiasticum, sed temporale quoddã bonum pijs operibus sub aliqua conditione vel modo dicatum, vinctum, siue (vt vulgus ait) vinculatum; etiam si adderetur in deputatione, quod non possent nominari nisi ecclesiasticæ personæ, nec possent teneri à coniugatis. Tum quia beneficium ecclesiasticũ spirituale non potest constitui sine auctoritate ecclesiastica, sine qua nihil potest dici sacrum, siue reli-
7 giosum iure canonico, d. cap. ad hæc. de relig. domib. & beneficium est ius spirituale, cap. dilecto. de præbend. siue spiritualibus annexum consequenter secundum S. Tho. recep. 2. 2. q. 100. art. 4. etiam si deputator vocaret illa bona sic deputata & iniuncta personatum, vel beneficiũ personale, immo nec si appellaret clericatum, vel beneficium personale clericale, eo quod non possint ad illa nominari nisi clerici, neque possint teneri nisi ab ecclesiasticis, neque si eiusmodi deputationem appellaret institutionem: quia huiusmodi nominatio sine auctoritate Episcopi facta nihil prodest, quo vere fit spirituale beneficium, vt palam est. Tum quia multa sunt munera & stipendia clericalia temporalia, quæ non possunt teneri nisi à clericis, immo & multæ capellaniæ, quæ non possunt teneri nisi à sacrificis, quæ tamen non sunt beneficia spiritualia, quia non sunt perpetua, qualia sunt omnia beneficia ecclesiastica, cap. præcepta. 55. dist. & cap. sanctorum. 70. dist. & gloss. recep. in cap. si gratiose. de rescrip. lib. 6.

8 Quarto, quod huiusmodi institutio, etiam decreto & auctoritate Episcopi accedente facta, non potest dici beneficium ecclesiasticum solo iure communi attento. Tum quia non est perpetuum, ita quod illud debeat teneri à nominato eius vita durante, & quod non possit renunciari sine auctoritate superioris, quod requiritur ad hoc, vt sit beneficium ecclesiasticum, cap. admonet. & cap. quod in dubijs. de renun. Tum quia multa stipendia instituuntur in ecclesijs auctoritate Episcoporum ad docendum, canendum, vel ad alia ministeria exercenda per solos clericos, quæ ob hoc non sunt beneficia, licet sint ministeria clericalia, quæ conferuntur ad tempus, & relinquuntur sine superioris auctoritate, quæ palam est non esse be-
9 neficia. Tum quod pensio, quæ super fructibus beneficiorum de more constituitur renunciantibus, vel alijs, tum ab ordinarijs ad vitam illius impositioni consentientis, tum etiam à Papa ad vitam eius cui constituitur, etiã cum clausula transferendi, non est vere beneficium ecclesiasticum, vt tenent omnes contra And. Sic in cap. ad audientiam. 2. de rescrip. per illius contex. & per cap. quamuis. 1. de præb. lib. 6. vbi idem annotauit Dom. recep. & late tradimus post alios in rub. de præb. & certum est quod huiusmodi pensio magis approximat ad naturam beneficij spiritualis, quam prædicti personatus, & beneficia personalia.

10 Quinto, quod si præfata consuetudo immemorialis, de qua testatur constitutio prouincialis, expresse determinaret, aut necessario tacite præsupponeret, quod præfati personatus sint beneficia spiritualia, essent talia, quia si Papa id expresse ordinaret, vel necessario tacite id in sua ordinatione præsupponeret, essent beneficia spiritualia: quia cum iure humano

tantum

tantum beneficia ſpiritualia debeant eſſe perpetua, & teneri perpetuo à collatario, ita quod non poſſint renunciari niſi de ſuperioris licentia, neque conferri niſi à ſuperiore eccleſiaſtico, poſſet Papa id mutare. Tum per prædictam gloſſ. adiuncto dicto cap. ſi gratioſe. de reſcrip. lib. 6. Tum quod eſt ſupra omne ius humanum, cap. cuncta per mundum. 9. q. 3. & cap. propoſuit. de conceſſ. præb. Tum quod etiam laicis fecit gratiam, vt haberent ius præſentandi ad beneficia, quæ fundarent, toto tit. de iure pat. & poteſt concedere gratioſe contra ius cõmune, vt ea conferant, immo & alia quæ non fundarent, vt conceſſit Regi Apuliæ, iuxta gloſſ. 16. q. 7. in ſum. Regi Galliæ, cap. dilectus. 3. de præb. cap. generale. de elect. lib. 6. gloſſ. cap. imperium. diſt. 10. & alijs Regibus, iux. aliam glo. in §. hinc etiam. 17. diſt. & id quod Papa poteſt ſtatuere, poteſt etiam induci conſuetudine immemoriali, quæ habet, vt ſupra dictum eſt, vim priuilegij.

11 Sexto principaliter dico, quod ad dicendum quod prædicta conſuetudo & præfata conſtitutio etſi expreſſe non dicant illos perſonatus eſſe beneficia ſpiritualia, tacite tamen videtur præſupponere illud, facit primo, quod Conc. prouinciale ſignificauit conſuetudinem immemorialem operatam fuiſſe, induxiſſe, vel effeciſſe aliquid in hoc vltra ius cõmune. at non videtur dari poſſe aliud, quod operata fuerit, quam hoc: nam iure cõmuni præfati perſonatus, & eorũ inſtitutio in ſe erant licita, & iuridica quo ad alia, puta quod eſſent opera valida iuſte inſtituta, & nõ indigebant quo ad hoc alio munimine, quam iure communi, vt probatum eſt ſupra. ergo prædicta conſuetudo & conſtitutio ſignificant quod conſuetudine immemoriali introductum & effectum ſit, vt pij perſonatus eſſent beneficia ſpiritualia ad tempus aliquod tantum duratura, & quæ conferri poſſint ab inſtitutoribus etiam priuatis, & à collatarijs, & nominatis etiam priuatis, etiã ſolo verbo, vel inſtrumento notarij, modo auctoritas Epiſcopi in id accederet, cui acceſſuræ dedit nouam formã præfata conſtitutio. Secundo, quod con-
12 ſtitutio & conſuetudo præfatæ, quæ appellant illos perſonatus beneficia perſonalia, & quod eo dicuntur perſonalia, quod non ſunt perpetua, ſed finiuntur finitis aliquot perſonis eccleſiaſticis, ſignificant, quod hi perſonatus ita ſunt beneficia, ac alia eccleſiaſtica, niſi qua parte hæc ſunt temporalia, & alia perpetua. Tertio, quod prædicta conſtitutio habet præfatos perſonatus particulariter ſolere inſtitui in prouincia Tarracon. & quod in alijs, vbi non eſt talis conſuetudo, nec ſolent, nec poſſent inſtitui. At certum eſt quod etiam in alijs locis per viam fideicommiſſi, vel capellaniæ, vel donationis certis vinculis aſtrictæ, poſſunt & ſolent fieri ſimiles fundationes à teſtatoribus, & donatoribus; ita quod poſſint appellari beneficia in genere, prout beneficium definitur ab Huber. in tit. quæ ſit prima cauſa benef. amitt. in vſib. feud. dicente, quod eſt beneuola actio, ſiue beneuolum datum gaudiũ tribuens accipienti. ergo in prouincia Tarracon. ſpecialiter habet conſuetudo, vt præfati perſonatus dicantur & ſint beneficia ſpi-
13 ritualia ad tempus duratura. Quarto, quod Conc. vetat ne poſſint inſtitui, niſi auctoritate Epiſcopi, quam tamen ſupra probatũ eſt non eſſe neceſſariam ad hoc, vt illa inſtitutio valeat in ſe, ſicut valeret quoddã fidei-

com-

commissum, vel quoddam donatum, vel quoddam stipendium temporale, vel quædam capellania dicendi aliquas Missas: ergo sensit Episcopi aucto-
14 ritatem requiri ad hoc, vt dicatur beneficium spirituale. Quinto, quod Concil. appellat dotem bona, in quibus fundantur. per quod significat esse spiritualia beneficia, quæ sine dotibus consistere nequeunt, cap. nemo. de consecr. dist. 1. cap. si quis obiecerit. 1. q. 3. & quod præcipit dotem constitui non in quibuscumque bonis, sed in à se nominatis: cum tamen ad hoc quod sint beneficia, seu bona bene data non spiritualia, in quibuscumque
15 possint constitui, vt palam est. Sexto, quod Concil. præsupponit in huiusmodi personatuũ institutione solere interuenire simoniam, quæ tamen non potest interuenire, nisi essent spiritualia. non enim esset simonia alicui dare pecuniam, vt relinqueret aliquod fideicommissum, vel donaret aliquod donarium grande illi, vel illi, etiam cum onere faciendi aliqua opera pia, etiam dicendi aliquas Missas; quia nõ datur aliquid temporale pro spirituali, nec contra. ergo significat hos personatus esse spiritualia beneficia, in quibus committeretur simonia, si daretur aliqua pecunia institutori, vt cum personatus fuerit institutus, conferatur ei, vel nominetur ad illum, vt in cap. tua. de sim. vbi probatur, eum qui dat bona sua ecclesiæ eo pacto, vt præbenda ex eis erecta præbeatur sibi, admittere simoniam. Septimo prædictum Cõcil. significat posse huiusmodi personatus vacare per resignationem, & alio modo, ita vt ad nulla opera pia obligarentur hi, qui eos postea acciperent: puta si à principio ita instituerentur, vt vnus, alter, vel tertius eos tenere possint, nulla à principio facta specificatione alicuius operis pij, cui applicarentur bona post finitas personas nominatas. quo casu videtur Concil. significare, quod posset ordinarius illos ita vacantes conferre cui vellet, vt manerent beneficia spiritualia perpetua, & consequenter à principio erant spiritualia, cum temporale non possit fieri spirituale, nisi spirituali auctoritate accedente, iuxta dict. cap. ad hæc. de relig. domib. qualis in hoc casu non accedit post vacationem. quæ maxima & profunda declaratio præfatæ constitutionis est. Octauo, quod prædictum Concil. serio præsupponit posse prædictos personatus permutari, siue commutari; quod nullius momenti esset, si non essent spiritualia beneficia, cum palam sit temporaria commutari posse: & ideo vt id aliquid operetur, intelligendum est quod sunt beneficia spiritualia. Nono, quod vacat per contractum matrimonium, vt in informatione facti præsupponitur; & non vacarent, nisi essent spiritualia beneficia, c. quod à te. de cler. coniug. quatenus habet beneficiarium in minoribus constitutũ contrahendo matrimonium perdere quidem beneficium, sed non alia bona quæ dederat ecclesiæ. Decimo, quod non possunt nominari ad illos nisi clerici: quod est magnum signum præsumendi esse beneficia ecclesiastica.

16 Septimo principaliter dico, quod pro contraria parte quod prædicti personatus non sint nec debeant dici beneficia spiritualia, facit primo, quod nõ sunt perpetui, qualia esse & dici debere beneficia ecclesiastica supra probatũ est. Secundo, quod nõ conferuntur à superioribus ecclesiasticis, vt debere cõferri, si essent spiritualia beneficia, supra probatũ est. Tertio,

tio,quod omne beneficium spirituale est sæculare,aut regulare, iuxta not. in cap.possessores.de reb.eccl.non alien.cap.cum singula.de præb. lib.6. & prædicti personatus non videntur esse sæculares:quia si eos tenentes fiant canonici regulares non mendicantes,non videntur vacare,vt in informatione facti significatur : nec sunt regulares,quia conferuntur sæcularibus. ergo non sunt beneficia ecclesiastica. Quarto,quod non permutantur cũ beneficijs ecclesiasticis,cum tamen possent permutari, si essent talia, cap. cum olim. de rer.permut.& cap.1.eod.tit.lib.6. Quinto, quod si essent beneficia,tenerentur recitare horas canonicas qui eos haberent : quia omnes beneficiati tenentur ad eas,cap.fin.92.dist.

17 Octauo principaliter dico,quod ad hæc argumenta responderi potest. Ad primum quidem concedendo, quod omnia beneficia spiritualia iure communi attento debent esse perpetua; sed quod priuilegio Papæ fieri potest,vt aliqua sint temporaria,d.cap.si gratiose.iunct.glo.de rescript.lib. 6.& consequenter cõsuetudine immemoriali, quę habet vim priuilegij, vt supra dictum est, id induci potest, quod in nostro casu facit. Ad secundum idem respondetur quod ad primum, nempe priuilegio Papæ cessante conferenda esse beneficia à superiori spirituali;per illud tamen fieri posse,vt à priuato etiam laico per supradicta conferantur. Ad tertium concedo quidem iure communi omnia beneficia esse regularia, vel sæcularia ad hunc effectum,vt sæcularia sæcularibus,regularia regularibus conferantur : sed priuilegio Papæ fieri posse,vt vnum & idem beneficium sit regulare, & sæculare,ad hunc effectum,quod conferri possit tam sæculari, quam regulari,& contra : quia illud est iure humano inductum;& ideo etiam consuetudine immemoriali,quæ priuilegio Papæ comparatur,vt prædictum est,tolli potest. Ad quartum concedo,quod non permutentur cum beneficijs eo modo, quo iure communi alia beneficia permutantur, puta renunciando illa in manibus superiorum, & accipiendo eadem per nouam eorum collationem,iuxta not.in d.cap. cum olim. & cap. cum vniuersorum. de rer. permut.& cap.1.eod.tit. lib.6. nego tamen,quod non permutentur modo speciali inducto per prædictam cõsuetudinem immemorialem; videlicet, quod habens beneficium resignet illud in manibus ordinarij, qui conferat illud habenti personatum per potestatem nominandi ad eum, & quod ille nominet ad personatum illum,qui resignauit beneficium, vt sibi conferretur. Nec obstat, quod non potest fieri pactum inter duos, quo alter renunciet beneficio suo, vt alteri conferatur, & quod alter conferat ei aliquid auctoritate sua : quamuis posset renunciari alteri beneficium in manibus superioris,quo illud per eum conferatur alteri,qui renunciauit suo, vt sibi conferretur: non inquam hoc obstat: quia concedimus id ita esse in permutatione beneficiorum iure communi & regulari modo erectorum : sed nos loquimur de permutatione beneficij iure communi & regulariter creati cum beneficio anomalo, & irregulari, & diuersæ naturæ per priuilegium,vel consuetudinem habentem vim priuilegij creato. Obstat autem grauissime,quod ante Concil.Trid. permutatio fiebat cum beneficio perpetuo de pertica, & ita modo regulari erecto, non autem eo modo, quo

nunc

nunc fit proxime relato: & consequenter modus hic permutandi non est inductus consuetudine prædicta immemoriali; & ita non licebit, cum sit contra ius commune, l. quod iure. ff. de legib. Sed responderi potest, quod illa beneficia de natura sua non erant vere beneficia spiritualia, quippe
18 quibus nō conueniebat definitio beneficij spiritualis, videlicet, Ius percipiendi aliquos fructus, siue reditus ecclesiasticos: quæ colliguntur ex Anchar. in cap. 1. de reg. iur. lib. 6. & Cald. & Felin. in cap. postulasti. de rescr. quos & alios late referimus in rub. de præb. non inquam conuenit eis, cum nullos reditus haberent, & nullius essent valoris, vt ponitur in facto: atque ideo sublata fuerunt per Concilium: & consequenter in effectu permutatio fiebat, sicut hodie fit: & ita consuetudo hæc etsi non omnino formaliter seruata sit, tamen æquiualenter & in effectu seruata est à tempore immemoriali, quod sufficit, cum de æquipollentibus idem iudicetur, l. fin. ff. mandat. & cap. licet ex quadam. de testib. Ad quintum concedo, eos qui tenuerunt illos personatus, teneri ad recitādas horas canonicas: & quamuis forte probari possit aliquos eas non recitasse, arbitror tamen etiam probari posse quod omnes communiter recitauerunt: quia nemo potest nominari, nisi sit clericus: & communiter nominantur, qui ratione beneficij, vel ordinis suscepti, vel mox suscipiendi tenentur ad recitationem illarum.

19 Ex quibus infertur primo, prædictos personatus non solum posse institui in finem quærendi aliquod beneficium alterius per viam renunciationis eius ob spem habendi in recompensationem illum personatum, sed etiam & melius & purius in finem vt teneantur ab ipso institutore, vel à nominādo ab eo primo loco, vel alio vlteriori. Tum quod, vt in facto proponitur, in institutione & creatione illorum solum dicitur, quod instituit illos institutor, vt mundana cum cælestibus commutet. Tum quod licet illa intentio intra solam mentem retenta non inficiat actum, vt mox dicam: purior tamen erit, si absque illa fiat; quia finis est purior & cælestior; & quo melior est finis cæteris paribus, melior est actus, ex doct. S. Thom. 1. 2. q. 7. art. fin. & q. 78. art. 4. & 7.

20 Secundo infertur, quod licet institutio talis personatus facta intentione sola mentali quærendi aliquod beneficium per permutationem supradicto modo speciali faciendam non reddatur simoniaca, immo nec aliàs illicita, arg. cap. tua. de simon. & glos. cap. ordinationis. 1. q. 1. & clarius D. Ant. 2. par. tit. 1. c. 5. §. 11. quem refero refellendo Panor. & Dec. in Manu. confess. cap. 23. à num. 107. institutio tamen personatus facta præmisso pacto cum aliquo beneficiario quod ille renunciabit beneficio suo, vt detur institutori personatus, & quod institutor postea nominabit eum ad personatum, est simoniaca, quia est pactio & conuentio super beneficijs nec iure communi, nec speciali probata. Quod enim sit conuentio super beneficijs spiritualibus, patet: quia tam personatus, quam aliud beneficium pro eo habendum sunt beneficia spiritualia per sextum dict. Quod autem illa conuentio non probetur iure communi, palam est: quod autem non probetur etiam iure speciali prouinciæ Tarraconen. probatur. Tum

quod

quod constitutio eius reprobat simoniacas fraudes & pactiones, quæ in institutionibus personatuum fiunt. Tum quod licet consuetudo immemorialis habeat, vt talis personatus institui possit, & quod instituens illum possit quærere aliud beneficium ecclesiasticum per permutationem speciali & priuilegiato modo factam: non tamen habet, quod possit pacisci cum alio beneficiario, vt renunciet ei suum beneficium pro personatu ab ipso fundando, vel instituendo: & ita non licet, sicut nec liceret alicui pacisci cum habēte aliquod beneficium, quod ipse fundabit vnum beneficium perpetuum auctoritate Episcopi tanti vel tanti reditus, & quod post fundatum illud, & legitime erectum præsentabit eum ad illud, per d.cap. tua. de simon. & per d.cap. quam pio. 1.q.2. & cap.fi. de pact. immo neque quod postquam fundauerit, & ei collatum fuerit, permutabit cum illo, per eadē.

21 Tertio, quod ad damnandas simoniæ conuentiones circa permutationes prædictorum personatuum cum alijs beneficijs faciendas, seruari debent regulæ, quas seruamus ad damnandas simoniacas cōuentiones super permutatione aliorum beneficiorum iure communi constitutas, exceptis his quæ consuetudo illa immemorialis permittit; videlicet quod personatus dabuntur renunciantibus beneficia auctoritate priuata per solam nominationem sine alia superioris auctoritate: quia de similibus idem est iudicandum, l. illud. ff. ad l. Aquil. cap. dudum. 2. de elect.

Quarto, quod narratio facti nihil obstat proximo corollario præcedenti; quia licet habeat institutorem huiusmodi personatus ea intentione solitum illum instituere, vt quæreret aliquod beneficium; non tamē habet eum solitum prius pacisci cum alio beneficiario, quod renunciaret illi suum beneficium, & in recompensam acciperet personatum tanti valoris, si illud noue institueret: immo habet quod nil tale in institutione & decreti Episcopi appositione exprimebatur: & consuetudo adeo exorbitans à iure communi non est extendenda, c. quæ à iure. de reg. iur. lib. 6. sed quatenus fieri potest ad concordiam iuris communis reducenda, arg. cap. cum dilectus. de consuet. & cap. causam quæ. de rescript. Et quamuis vt prædictum est coroll. secundo, liceat beneficium spirituale perpetuum fundare ea intentione intra solam mentem retenta, vt post illud fundatum Episcopi auctoritate, & sibi collatum permutaret cum beneficio alterius, non tamen liceret illud antea pacisci, per prædicta.

Aduertendum circa prædictos personatus est, in prouincia Tarracon. varia esse personatuum genera, pro varietate diœcesum, & ordinariorum suum decretum interponentium, tabellionumq. institutiones stipulantiū. Quidam enim personatus nullo modo beneficia spiritualia sunt, sed piæ institutiones ab initio suo omnino temporales: alij secundum nomen tantum personalia beneficia appellantur, re vera tamen beneficia perpetua sunt, & eiusdem naturæ cum alijs perpetuis beneficijs: alij continent in suis institutionibus aliquas dispositiones, & conditiones à iure communi & à constitutionibus prouincialibus vsuq. immemoriali prouinciæ Tarraconen. omnino alienas: alij conferuntur per veram collationem ab ordinario ad præsentationem instituentis, seu patroni personatus, dum vacant

cant per resignationem etiam ex causa permutationis cum alijs veris beneficijs perpetuis fiendæ: alij vero ab ipsismet institutoribus, seu etiam à possidentibus, prout dictum est supra, conferuntur, dantur, seu assignantur: & alij tandem sunt alterius generis. Auctori autem non fuerunt narrata omnia genera personatuum, neque super omnibus fuit consultus; & idcirco neque eius responsio ad omnes personatus prouinciæ Tarraconen. se extendere potest, sed ad eos tantum, super quibus informatio fuit sibi exhibita.

Et quoniam ex prædictis fundamentis & radicibus poterit quiuis ingeniosus elicere resolutionem dubiorum, quæ circa prædictos personatus occurrent, finem facio. Salua, &c.

DE CENSIBVS, EXACTIONIBVS & procurationibus.

SVMMARIVM.

1 *Notarius potest accipere iustum salarium pro decretis & ordinationibus à visitatis, nisi sit de familia visitatoris, vel habeat illud ex publico, vel statutum, seu consuetudo habeat vt gratis hæc præstet.*

CONSILIVM I.

AN NOTARIVS, seu cancellarius Episcopi possit quidquam accipere ab his, qui visitantur occasione decretorum, & ordinationum in visitatione factarum?

1 Multa possunt adduci pro & contra in hac quæstione: nam cap. 1. §. procurationes. de censib. & cap. exigit. eodem tit. lib. 6. prohibent ne visitator aliquid præter procurationem accipiat: & Conc. Trid. cap. 3. de refor. sess. 24. habet, quod visitatores gratis omnia faciant, & prohibet ne quidquam ipse vel sui, vt habet Concil. vel aliquis de familia sua, vt habet prædictus §. procurationes. præter procurationes accipiant: & gloss. in verbo officij. habet, quod nec scriptor, nec sigillator, nec alij similes officiales.

Sed pro contraria parte facit, quod lex naturæ habet Lucæ 10. *Mercenarium dignum esse mercede sua:* & quod licet delegatus Sedis Apost. nihil debeat percipere à partibus, notarius tamen recipit iustum salarium, cap. statutum. §. notarius. de rescrip. lib. 6. & licet ordines gratis debeant dari, notario tamen soluitur pro scriptura, qua fidem facit de collatis ordinibus, si non habet salarium de publico, secundum Panor. communiter receptum in cap. 1. de simon. num. 3. vel nisi consuetudo laudabilis habeat, ne quidquam recipiatur, iuxta Conc. Trid. cap. 1. de refor. sess. 21. & notarij non solent esse de familia visitatoris, nec famuli eorum, & non tenentur seruire gratis visitatis, nec visitatoribus, 13. q. 1. cap. 1. Quare videtur, notarium posse accipere iustum salarium, si non est de familia visitatoris, nec habet salarium ex publico, nec consuetudo vel statutum rationabile prohibet illud sibi.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Intellectus cap. exigit. de censibus in 6.*
1 *Visitatoribus etsi imponatur pœna suspensionis ipso iure incurrenda, nisi duplum intra mensem restituant; attamen restituendo simplum illam euitant: immo & si postquam incurrit, simplum restituat, potest adhuc à suspensione absolui. num. 3.*
2 *Pœnam concussionis, quæ vtroque iure est quadrupli, minuit cap. exigit. de censib. lib. 6. quo ad visitatores.*
4 *Remissio & solutio quo ad satisfactionem exæquantur regulariter.*
5 *Pœna temporaria cap. exigit. de cens. de restituendo duplum, non respicit forũ conscientiæ tantũ, item & debetur parti: vnde eam non potest remittere sacræ Pœnitentiariæ officium, cui conceditur vt remittat pœnas ecclesiasticas.*

CONSILIVM II.

VTRVM pœna statuta in cap. exigit. de censib. lib. 6. renouata in Conc. Trid. sess. 24. cap. 3. de refor. qua visitatores ipso iure suspenduntur, si non restituant intra mensem duplum eius, quod acceperunt, debeatur in foro conscientiæ; ita quod nõ sufficiat eis restituere acceptum; ad euitandam pœnam?

1 Pro parte affirmatiua facit, quod qui restituit tantum simplum, non restituit duplum; & ita non videtur adimpleta conditio, qua deficiente pœna imponitur, etiam si restituatur simplum.

Pro negatiua facit, quod pœna illa restituendi duplum non videtur posita ipso iure, plusquam pœna concussionis, de qua 1. q. 1. cap. concussionis, & cap. seq. & pœna non debetur in foro conscientię, gloss. recep. in cap. fraternitas. 12. q. 2. & Panor. & commun. in cap. 1. de constit.

2 Circa hoc dico sequentia. Primum, cap. illud, quatenus punit pœna dupli, potius diminuere pœnam iuris, quam inducere pœnam: nã pœna concussionis est quadruplum, tam iure canonico, cap. quoniam. 18. dist. quam Cæsareo, l. sancimus. C. ad l. Iuliam repetun. transcripta à Gratiano in cap. sancimus. 1. q. 7. & præfatum cap. exigit. loquitur de concussionis crimine, quod committitur, quoties quis ratione officij publici capit male aliquid, l. 2. ff. de concussion. & imponit pœnam dupli.

Secundum, quod præfatum cap. inducit pœnam etiam ipso iure incurrendam, quatenus suspendit ipso iure visitatorem concussorem.

3 Tertium, quod huiusmodi visitator concussor posset absolui à peccato, restituto tantum simplo, per clem. 2. §. 1. de hæret. in illis verbis, *A qua, scilicet excommunicatione, non possint absolui, donec plene satisfecerint de pecunia sic extorta:* per quæ clare significatur sufficere restitutionem simpli.

Quartum, visitatorem, qui intra mensem restitueret simplum, siue tantum, quantum accepit via concussionis, non incursum ire suspensionem: nam, *Turpius eijcitur, quam non admittitur hospes*, cap. quemadmodum. de iureiuran. vt difficilius tollitur quæsitum, quam impediatur quærendum, l. seruus. C. de pact. At absolui posset à suspensione incursa, si solueret

uereт simplum, vt mox dicam: ergo à fortiori tolleret incurrendam.

Quintum, quod à præfata suspensione incursa posset absolui, restituto simplo, argum. præfat. clem. 2. §. 1. præcitato, iuxta gloss. in verbo officij. quatenus habet, officialem Inquisitionis aliquid per concussionem quærentem incurrere quidem pœnam quadrupli præter excommunicationē, sed absolui posse ab ea restituto simplo, & ita pœna non soluta. per quem tex. & gloss. probatur, non solum quem posse absolui à peccato non soluta pœna, sed etiam ab excommunicatione, quam haberet annexam. quam ponderationem primum didicimus à Francisco Aretino in l. 4. §. Cato. ff. de verb. oblig. vt diximus in Manu. confess. cap. 23. num. 66.

4 Sextum, quod præfatum cap. videtur esse pœnale, quatenus iubet remissionem in eius casu non æquipollere solutioni, cum remissio & solutio exæquentur quo ad satisfactionem, l. si rem. §. omnis. ff. de pigno. actio. & l. 1. ff. qui satisd. cogan.

5 Septimum, quod sacra Pœnitentiaria non potest tollere illam pœnam, nec oportet illam tolli, vt ipsa sua potestate vtatur; quia nihil potest nisi quo ad forum conscientiæ tantum, & pœna illa non pertinet ad illud.

Octauum, quod nullam pœnam temporariam, quæ in foro conscientiæ deberetur alicui parti, posset remittere præfata Pœnitentiaria. Tum quia solum habet facultatem remittendi pœnas ecclesiasticas, vel absoluendi ab eis, vt exprimitur in facultatibus eius. Tum quia in prooemio earum dicitur dari ei facultas ad pœnitentiam necessariam, & ita non videtur extendendum ad alias temporarias, præsertim pertinentes ad tertium, etiam in foro conscientiæ: quia non fit illatio à separatis & diuersis, l. Papinianus. ff. de minor. & cap. ad audientiam. de decimis. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Clerici non tenentur iure communi suo prælato tributum capitis soluere: ab eis tamen exigente necessitate petis charitatiuum subsidium. num. 2.*

2 *Consuetudine immemoriali probatur præsumptiue quilibet titulus, qui allegatur.*

3 *Consuetudo irrationalis illa solum est, quæ iuri naturæ vel diuino aduersatur directe vel indirecte; licet ex circumstantijs possit extra hos casus etiam aliqua talis reputari, ad effectum vt tollatur. num. 4.*

CONSILIVM III.

1 PRO Presbyteris Neapolitanis, ne teneantur singuli singulos aureos ducatos soluere Archiepiscopo, facit tota 3. q. 10. quatenus in cap. 1. c. illud. cap. inter. statuitur, ne liceat Episcopo ab ecclesia quidquam vltra duos solidos exigere: sed quia illa capitula disponunt de ecclesijs, & in casu proposito agitur de solis presbyteris, magis pro eis facit cap. cauendi. eadem causa, quæst. 4. quatenus habet Episcopum non debere tyrannidē in socios exercere, nec subditis esse scandalo; & quatenus proponit exemplum Apostoli, qui, vt eius prædicatio suauius audiretur, manu propria & arte viuebat. Neruosius tamen facit cap. cum Apostolus. §. 1. de censibus, quate-

quatenus prohibet Episcopos imponere tallias suis clericis.ex quo Panor. colligit solum Papam posse imponere clericis collectas. Sed quia hæc,&
1 alia multa,quæ in hanc sententiam congeri possunt, solum probant præfatos clericos non posse compelli ad soluendum hos ducatos, quorum soluendorum onus tributum capitis aptius appellatur à Iurisconsulto in l. fin. de censib. quam ab Imperatore capitatio in rubr. C. de anno.& capita. non tamen probant non posse id consuetudine induci, nisi ratione aliqua necessario concluderetur illud esse onus iuri naturali & diuino contrariũ, quæ non erit facilis inuentu; cum vtroque illorum, & etiam canonico, liceat Episcopo,quoties id exegerit necessitas, charitatiuum subsidiũ à suis
2 clericis petere, iuxta finem præfati §. prohibemus. Quare videtur distinguenda quæstio: ita quod,si intelligatur de consuetudine immemoriali,respondeatur pro Archiepiscopo,per theoriam,quæ desumitur ex cap.super quibusdam.§.præterea.de verb.signif. & ex l.hoc iure. §.ductus aquæ. ff. de aqua quot.& æst. scilicet,quod consuetudo immemorialis habet vim constituti, & priuilegij: & quod per illam probatur præsumptiue quilibet titulus allegatus pro illa: & certum videtur præfato Archiepiscopo posse competere illud ius priuilegio Papæ: quod si alleget, probauit præsumptiue,nullis alijs litteris probatis. Si autem quæstio intelligatur de alia consuetudine,si non est bona fide ac legitime præscripta,respondeatur pro præfatis presbyteris,pro quibus est ius commune, quod non tollitur per consuetudinem, quæ legitime non fuerit præscripta,cap.fin.cum ei adnot.
3 de consuet. Si vero bona fide ac legitimo tempore fuerit præscripta, respondendum erit pro Archiepiscopo; nisi iudicata fuerit irrationabilis; qualis tamen quæ consuetudo videatur iudicanda, difficilis quæstionis est tractatæ per Panorm.Rocchum,& omnes in d.cap.fin. de consuet.post glo. cap.frustra.8.dist.& in cap.1.de constit.lib.6.verbo rationabilia. Equidem aliquando perlegendo illud cap. vlt. de consuet. & cap.1. de constit. lib.6. declarãdo prædictam gloss.mihi persuasi, illam solam esse irrationabilem, quæq. præscribi non possit,quæ directe vel indirecte iuri naturali vel diuino est contraria: & quod illa,quæ continet id quod solum priuilegio Papæ concedi potest,non est illis iuribus contraria, cum Papa vsque ad sangui-
4 nem teneatur illa defendere, cap.sunt quidam. 25.q.1. Quamuis tot & tales circumstantiæ rerum,personarum, redituum, scandali, & aliquorum aliorum possent afferri,quod posset S. D. N. censere huiusmodi consuetudinem satis esse à iure improbatam ad hoc, vt iudicaretur irrationabilis, saltem ad effectum, vt post tempora Archiepiscopi præsentis huiusmodi cessaret exactio, nisi per viam charitatiui subsidij. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Consuetudo potest inducere obligationem præstandi aliqua aliquibus, puta prælatis, pro iucundo aduentu, ecclesiasticisq. pro administratione sacramentorum. num. 2.

4 Munera quæ olim fuerunt, potuerunt consuetudine transire in debita: vnde qui à

muneribus abstinere iubentur, hæc vt debita possunt accipere: vt quæ Episcopis offerunt in suo iucundo aduentu, num. 1. clericis ministrantibus sacramenta, num. 2. immo & tenentur recipere, ne successoribus præiudicent. num. 3.

CONSILIVM IV.

AN LICEAT Archiepiscopo accipere à ciuitate sua, vel ab ecclesijs, & monasterijs eius, aliqua munera consueta dari Archiepiscopis in primo sui aduentu, cum primum venit ad illa?

1 Respondeo, proculdubio posse, & debere accipere illa. Tum quia Proconsul & Præses possunt accipere aliqua munera, l. solent. ff. de offic. Procons. & Leg. Tum quod consuetudo non solum dat iurisdictionem, cap. conquestus. 9. q. 3. sed etiam inducit obligationem præstandi aliqua an-
2 nua, iuxta tex, iuncta gloss. cap. seruitium. 18. q. 2. Tum quod consuetudo dandi aliqua ecclesiasticis, etiam pro sagramentorum exercitio, valet, & seruanda est, cap. ad Apostolicam. de simon. Tum quod multa de consue-
3 tudine debentur Regibus, & prælatis in suo iucundo aduentu. Tum quod prælati tenentur ad conseruandum iura suis dignitatibus debita, argum. cap. ea quæ. de off. archid. & gloss. in cap. ex litteris. de pign. & arg. cap. sine exceptione. 12. q. 2. Non obstat illud Exod. 23. *Non accipies munera.* & illud Deut. 16. *Munera excæcant oculos.* quia hæc non sunt verè munera: sed quæ olim fuerunt quidem munera, per consuetudinem facta sunt iura debita, iuxta not. in l. si certis annis. C. de pact. & in dicto cap. seruitium. & alibi sæpe.

Aduerte, ne ex ijs quæ dicuntur num. 2. inferas, consuetudine posse induci, vt pro sacramentorum collatione cleri à clericis aliquid possint exigere, contra Panorm. cap. Iacobus. num. 2. de simon.

SVMMARIVM.

1 *Subsidium charitatiuum peti potest ratione beneficiorum: an autem à diuitibus ordinatis ad titulum patrimonij, non est ita certum: an autem bulla Pij agens de subsidio respiciat hanc materiam, vide num. 1.*

CONSILIVM V.

QVAERITVR, an in bulla S.D.N. Sixti V. caueatur, vt clerici tam beneficiati, quam non beneficiati teneantur ad subsidium locale, & personale.

1 Respondeo primo, quod bulla S.D.N. Sixti V. intelligi potest de subsidio tam locali, quam personali.

Secundo, quod iure non est definitum, quantum debeat clericus soluere pro personali subsidio: neque bulla hæc id definit, neque extrauag. vas electionis. Bened. XII. relata in ea id terminat. Tum quod tota illa agit de visitatione & procuratione propter illam præstanda vsque ad vers. præmissis. & in illo agit, sed parum de subsidio charitatiuo; & solum definit, non debere illud excedere procurationem, quæ debetur pro visitatio-

ne,

ne, quam supra definit; & supra nihil definit de visitatione personali, vt palam est eam legenti.

2 Tertio, quod potest peti prædictum subsidium à personis clericorum ratione beneficiorum suorum, iuxta cap. conquerente. de offic. ord. & iuxta cap. cum Apostolus. in princ. §. prohibemus. de censib. sed non definitur quantitas soluenda de beneficijs simplicibus, neque de curatis, quæ non habent Capitula, vel collegia parua vel magna.

Quarto, quod videndus est Barthol. Belensinus in lib. de charitatiuo subsid. q. 15. vsque ad 31. vbi determinat clericum pauperem non teneri ad hoc subsidium, neque diuitem, si non habet beneficium, nec si fuerit ordinatus ad titulum patrimonij, quamuis contrarium possit teneri, cum patrimonium est amplum, &c. quæ apud eum videri possunt. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 Gabellam, cum sit de regalibus principi reseruatis, non potest ciuitas Regi subiecta, nec suis subditis imponere; poterit autem, si licentiam à Rege prius, vt debet, obtineat, vel saltem illam ea imponat mente, vt nolit eam nisi illa obtenta exigere, num. 3. subsitq. causa, sine qua licet euitetur pœna excommunicationis bullæ Cœnæ, non tamen euitatur peccatum. num. 2. & 5.

3 Intentio inferioris principe imponentis gabellam, nolentis illam exigere, nisi prius principis obtenta licentia, præseruat imponentes à peccato, vt & clausula illa, Saluo Sedis Apostolicæ beneplacito, quæ in pactis beneficialibus apponitur.

4 Consensus auctoritatem præbens præcedere debet, simplex autem potest sequi.

7 Gabellam iusta auctoritate impositam qui ab exemptis exigit, non ligatur per bullam Cœnæ Domini; si tamen exigat ab ecclesiasticis, incidet in excommunicationem iuris, Papæ tamen non reseruatam. num. 8.

8 Gabellam minimam iniuste exigens ab ecclesiasticis, tunc demum incidit in excommunicationem & obligationem restituendi, si animo saltem virtuali per minima intendebat deuenire & deuenit ad quantitatem notabilem, vnius videlicet Iulij. & num. 6.

9 Difficultas exigendi minutam gabellam à laicis, nisi etiam ab exemptis exigatur, non excusat sic exigentes à culpa & pœna; sed debent modum talem reperire, vt ita à laicis eam exigant, ne exemptos sua fraudent libertate.

CONSILIVM VI.

PRIMO quæritur, an gabella possit imponi à ciuitate regia cum solo consensu regio, vt certum quid de certa mensura vini, & de certo pondere piscis salsi soluatur, exceptis ecclesiasticis, & aduenis.

Secundo, an exigentes dictas gabellas ab ecclesiasticis, & aduenis, inciderint in excommunicationem bullæ Cœnæ, vel in aliam excommunicationem.

Tertio, an item cum prædicta venduntur absque pondere, vel absque

vlla mensura, debeat remitti personis exceptis illa parua pars gabellæ, quæ pro rata contingeret ementem?

Quarto, quid remedij sit adhibendum ad hoc, vt non fiat contra libertatem istorum exemptorum?

AD PRIMAM quæstionem respondeo primo, quod iure communi ciuitas non potest gabellam imponere ciuibus. quia gabellam imponere est ius reseruatum principi pertinens ad regalias, cap. 1. quæ sunt regal. in vsib. feud.

Secundo, quod non potest eam imponere, quamuis possit Regi eam imponenti consentire. quia aliud est imponere, aliud imponenti consentire: sicut aliud est vendere, & aliud vendenti consentire, l. aliud. ff. de reg. iur. Vnde qui prohibetur manumittere, non prohibetur manumittenti consentire, l. 2. l. si pater. ff. de manumiss. vind.

2 Tertio, quod nulla gabella etiam à principe potest iuste imponi sine iusta causa; quia nec princeps, nec Rex potest quemquam etiam subditum priuare inuitum bonis suis sine culpa sua, vel iusta causa, cap. sine culpa. de reg. iur. lib. 6. vt late notant omnes post Innoc. in cap. quæ in ecclesiarum. de constit. & probatur per factum Nabuthæ lib. 3. Reg. cap. 21. relatum in cap. conuenior. 23. quæst. 8. At qui imponit gabellam, tollit aliquid alicui eo inuito: ergo non potest illam imponere nolenti sine culpa, vel iusta causa.

3 Quarto, quod ciuitas, quæ vult imponendo gabellam vitare peccatum, deberet prius facultatem vel licentiam id faciendi obtinere à Rege: alioqui merito posset dici peccatum præsumptionis, & etiam comprehensum in bulla Cœnæ; nisi imponeret animo non vtendi ea impositione, donec confirmatio Regis accederet. arg. eorum quæ de pacto iure humano simoniaco facto saluo beneplacito Papæ diximus in Manu. confess. cap. 23.
4 num. 1. Nam consensus auctoritatem inducens præcedere debet, licet simplex consensus consequi possit, arg. §. tutor. Inst. de act. tutor. & l. si quis mihi. §. iussum. ff. de acquir. hæred. cap. nullus. de iur. patr. cum eis & alibi sæpe annotatis.

5 Quinto, quod ciuitas, quæ auctoritate Regis præcedente, & ipsemet Rex imponerent gabellam sine iusta causa, licet peccarent imponendo illam, non tamen inciderent in censuram bullæ Cœnæ latam contra imponentes nouas gabellas: quia non fertur contra omnes imponentes, sed solum contra imponentes, & ad id potestatem non habentes, vt patet in prædicta bulla relata à nobis in Manu. confess. cap. 27. nu. 61. quia & Rex habet ordinariam ad id potestatem, & ciuitas delegatam.

Sexto, quod iuste credi potest, gabellam præfatam adeo antiquam, & tamdiu Regio consensu solutam, iusta de causa fuisse impositam, & sufficienti auctoritate munitam. argum. cap. super quibusdam. de verb. signific.

6 AD SECVNDAM respondeo primo, quod pro parte affirmante facit, quod valet argumentum de toto ad partem, saltem quando eadem ratio idem iuris in ea dictat, l. quæ de tota. ff. de rei vend. cap. pastoralis. §. item

si to-

si totum. de offic. deleg. & quod videtur prædictos exactores incursuros præfatam excommunicationem, si exigerent à clericis & aduenis emptoribus præfati piscis salsi duos carlenos pro barilo, vel vnum granum pro rotulo. Secundo, quod licet furari minimum sine intentione furandi vsque ad quantitatem notabilem, non sit peccatum mortiferum; furari tamen cum ea, est tale, cap. fin. 14. quæst. 7. cum latius ibi per nos adnotatis, & breuius postea tactis in Manu. confessar. cap. 17. num. 3. & seq.

Pro parte vero negante facit primo, quod furari minimum sine intentione actuali, vel virtuali furandi vsque ad quantitatem notabilem, non est mortiferum, nisi illud minimum toties repetitum constituat quantitatem notabilem, secundum communem sententiam à nobis vbi supra relatam.

7 Secundo, quod Caiet. in sum. verb. excomm. casu 71. quem sequuti fuimus in d. cap. 27. num. 61. tenuit quod exigentes gabellas à personis exemptis ab eis tunc demum incidunt in censuram præfatæ bullæ, cum exigunt gabellas à nullis debitas, & non cum exigunt gabellas debitas ab aliquibus, licet non debeantur ab exemptis. alioqui enim exigentes eas à militibus & alijs personis exemptis, licet non essent clerici, inciderent in eam: quod non esse verum, videtur manifestissimum, vt ille ait. Et gabella præfata non est gabella simpliciter prohibita, sed tantum prohibita exigi à clericis & aduenis.

Quibus pro vtraque parte consideratis, dici potest primo, præfatos exactores non incidisse in excommunicationem bullæ Cœnæ, eo quod præfatam gabellam ab aduenis & clericis exegerunt; quia exactio præfatæ gabellæ non est simpliciter & in vniuersum prohibita, sed tantum quo ad aduenas, & ecclesiasticos.

8 Secundo, quod illi exactores, qui minutatim multis vicibus voluerunt exigere ab ecclesiasticis vsque ad notabilem quantitatem, & de facto exegerunt vsque ad illam, inciderunt in excommunicationem cap. quamquam. de censib. lib. 6. per quod excommunicantur exigentes ab ecclesiasticis gabellas indebitas ab eis; quamuis non inciderint in censuram bullæ Cœnæ, inter quas est illa magna differentia, quod hæc est reseruata Papæ, illa vero non.

AD TERTIAM respondetur, quod omnes illi exactores, qui exegerunt ab aduenis vel ecclesiasticis vsque ad notabilem quantitatem, tenentur restituere: & quod notabilem quantitatem facit, erat olim dimidium Iulij, vt diximus vbi supra num. 3. b. nunc autem vnus Iulius integer, per ea quæ nuper ad aliud propositum monachis Carthusiensibus respondimus; & quod facienda est restitutio eisdem personis, à quibus exacta est, vel hæredibus earum, si per iustam diligentiam sciri possint, alioquin pauperibus, vel pijs locis, argum. cap. cum M. iuncta gloss. de vsur.

9 AD QVARTAM respondeo, quod quatenus illa est facti, & non iuris, melius satisfacient ei domini consulentes, qui melius nouerunt quæ

in præfata ciuitate fiunt, & fieri possunt, quam nos, informando se præsertim de ijs quæ prudenter & exacte seruantur in principatu Cataloniæ, & in regnis Aragoniæ, & Valentiæ. Ad eam tamen, quatenus est iuris, respondemus quod debent inuenire talem modum, per quem exactores ita recipiant quod iustum est, quod exempti non fraudentur libertate, qua frui debent. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Gabellas imponendi potestatem habet Princeps, qui habet regalia, qualia is habet à cuius sententia non appellatur, num. 2. quas si iniuste imponat, peccat, sed non incurrit excommunicationem bullæ. num. 3.*

CONSILIVM VII.

INTERROGATVS primo, an Illustr. Domini de Gonzaga vigore inuestituræ licite possint imponere noua datia in castris S. Martini insulæ Douariensium, & alijs in inuestitura citatis locis.

Secundo, dato quod imposuerint, an inciderint in censuras bullæ in Cœna Domini.

1 Respondeo ad primum, quod possunt. Tum quia expressis verbis conceditur eis potestas ea imponendi in inuestitura Federici fol. 2. & in inuestitura Maximiliani I. fol. 2. Tum quia per multa verba generalia se referentia ad inuestituram Maximiliani I. id ipsum concedit Carolus V. in sua inuestitura fol. 2. ibi, *Necnon omnes & singulas gratias, libertates, indulta, facultates, concessiones, & alia quaecumque in supradicto priuilegio Auin. expressa & contenta.* etiam Maximilianus II. id concedit in sua inuestitura fol. 3. ibi. *Necnon omnes & singulas gratias, libertates, indulta, facultates, concessiones, & alia quaecumque in supradictis priuilegijs expressa & contenta.* Tum quia extra scripturã quæstionis verbo proponitur à prædictis Marchionibus non appellari ad alium superiorem, quod etiam prædictæ inuestituræ satis significant per illa quidem Sigismundi fol. 1. ibi, *Quod tu, & haeredes, & successores tui legitimi Marchiones Mantuae perpetuis in antea temporibus omni dignitate, praeminentia, nobilitate, potestate, iure, libertate, honore, & consuetudine gaudere ac frui continuo debeatis, quibus alij nostri, & Sacri Romani Imperij Principes, &*
2 *nominatim Marchiones Illust. fruiti sunt hactenus, & quotidie potiuntur.* Aliæ vero, quatenus omne merum & mixtum imperium, & quatenus liberam potestatem, & quatenus omnimodam iurisdictionem expresse concedunt; aliæ quatenus idem concedunt per relationem ad alias. At illi, à quibus non appellatur, habent iura regalia, & non prohibentur per bullam Cœnæ imponere noua datia, & vectigalia, vt etiam nos post alios notauimus in Manu. confess. cap. 27. num. 61. & probatur per cap. innouamus. ibi, *Regum & Principum*, de censib. quatenus probat, eum qui habet regalia, posse etiam noua vectigalia imponere; & per inuestituram Sigismundi con-

di constat prædictos Marchiones habere regalia.

3 AD SECVNDVM respondeo, consequens esse eius, quod dictum est ad primum, eos non incidisse in excommunicationem bullæ Cœnæ, eo quod prædicta datia imposuerint, vt palam est, quamuis potuissent peccare secundum Alexandrum III. d. cap. innouamus. Sed esto peccassent iniuste imponendo, non tamen incurrissent prædictam censuram, quæ contra solos non habentes ius ea imponendi fertur, vt littera prædictæ bullæ habet. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Gabellas nouas per bullam Cœnæ imponi prohibitas videtur imponere superior vetans extrahi triticum non molitum.*

CONSILIVM VIII.

AN QVI dominus terræ ordinat vt subditi sui non possint vendere triticum extra territorium eius integrum non molitum, contrauenitat bullæ Cœnæ Domini, vetanti, ne quis noua pedagia & gabellas imponat?

1 Si diceret affectu ingenii, quo sum in prudentem Principem, qui dignatus est iubere mihi, vt responderem, absque vlla mora & studio responderem licere quod in hac re desiderat sua Excellentia: quia vero affectus est lege naturali, diuina, & humana dirigendus, non audeo dicere id esse licitum. Tum quia omni iure præfato prohibetur, ne quis supergrediatur, neque circumueniat in negotio fratrem suum, 1. ad Thess. cap. 4. & ne id quod nostrum est à nobis absque nostro consensu auferatur, l. id quod nostrum. ff. de reg. iur. Innoc. & omnes cap. quæ in ecclesiarum. de const. & negari non potest, quod libertas exportandi triticum vendibile non molitum extra territorium sit quoddam bonum & pecunia æstimabile subditorum suæ Excellentiæ, & consequenter quod absque illorum consensu non est eis auferendum. Tum quia difficile potest dici, quod illud non vetatur in d. bulla Cœnæ Domini, cum secundum recep. sententiam per verba illa, *pedagia noua & gabellas*, intelligatur etiam incrementum eorum, vt super ea nos in Manu. confes. cap. 27. num. 61. diximus, & secundum mentem illam Pont. comprehendunt omne onus & grauamen nouum pecunia æstimabile, quale videtur onus non exportandi triticum vendibile sanum & integrum extra territorium, propter multa quæ in hoc adduci possent. Quare oranda videtur sua Excellentia, & Celsitudo, ne id tentet facere, nisi de consensu eorum, quos res tangit, quo sit gratior suis subditis, & D. N. Iesu Christo, qui suam Excellentiam semper & vbique conseruet sibi gratiosam.

SVMMARIVM.

1 *Hospitalitas laudatur, & eam negantes Dominus arguit.*
2 *Hospitibus, quam indigenis, carius vendere, vetitum.*
2 *Consuetudo hospitandi gratis vbi aliquando fuit.*
2 *Venditio iurium hospitandi iuri naturæ aduersatur.*
3 *Peccanti qui consentit, præsentim cooperando, peccat.*
4 *Consuetudo vendendi ius hospitandi, cum priuilegio vendendi vinum carius hospitibus, iniqua, itemq. & libera concessio hospites recipiendi omnibus facta cum onere soluendi aliquid pro qualibet mensura vini vendendi.*

CONSILIVM IX.

AN COMMVNITAS Tiburtina solita vendere, siue locare ius hospitandi hospites certo pretio, cum priuilegio, vt posset vendere fogliettam vini vno quatrino plusquam venditur in ciuitate, possit nunc statuere, vt ius hospitandi sit liberum cuiuis, modo soluat duo scuta pro singula quaque cupa vini, quam vendiderit.

1 Attento primo, quod hospitalitas in sacris litteris laudatur, adeo quod ob eam meruit Abraham habere Angelos in hospites, Genes. 19. & quod Dominus apud Matth. cap. 25. arguit eam non exhibentes, per illa verba, *Hospes fui, & non recepistis me.* & Apost. eius ad Romanos 12. omnes Christianos hortatur, vt sint hospitales; adeo vt nollet fieri quemquam Episcopum, nisi esset hospitalis, 1. ad Timoth. 3. & ad Titum 1. quem citat Gratianus in summa 42. dist. corroborando id postea per multa capp. quæ in eadem subijcit: Attento item, quod Conc. relatum in cap. 1. de empt. sta-
2 tuit, ne quidquam carius vendatur hospitibus & peregrinis, quam indigenis: Attento item, quod in multis partibus Hispaniæ ante 70. annos gratis hospitio suscipiebantur, & alebantur hospites; immo & nunc in hanc diem id fieri audimus in Hibernia, & Noruegia: Attento etiam, quod rationi naturali obuiare videtur, quod hospitantes accipiant aliquid vltra iustam mercedem ab hospitibus, quos suscipiunt; & multo magis, quod vendantur iura recipiendi hospites cum priuilegio ne qui alij recipiant
3 eos. Attento præterea, quod non solum facientes, sed etiam consentientes peccato damnabuntur, cap. 1. ad Roman. & cap. 1. de offic. delegat. præsertim cum consentit cooperando, & participando de lucro, vt post Caiet. scripsimus in Man. confess. cap. 17. num. 195. & quod peccatum est carius vendere hospitibus, quam indigenis, vt probat cap. 1. de empt. & quod vẽdendo ius hospitãdi cum priuilegio vendendi carius vno denario fogliettam vini, vel cum onere soluendi duo scuta pro qualibet cupa vini, est cõsentire, dareq. causam & occasionem pluris vendendi peregrinis, quam indigenis, participando de lucro: Attento etiam, quod in multis regionibus dant communitates aliqua priuilegia hospitantibus cum onere ipsarum sine vllo grauamine hospitum, quo benignius eos suscipiant: Attento denique, quod huiusmodi ius hospitandi non venditur in Vrbe, nec quod sciam, in vlla ciuitate, vel oppido Hispaniæ, vel Galliæ: Attentis inquam his

his omnibus, nescirem defendere prædictum antiquum morem vendendi
4 ius hospitandi prædictæ communitatis cum priuilegio vendendi carius vno denario fogliettam vini: nec auderem laudare prædictum nouum modum vendendi ius hospitandi eiusdem communitatis, cum onere soluendi duo scuta pro qualibet cupa vini, etiam si nulla bulla Cœnæ id prohiberet: quoniam iure naturali, diuino, & humano antiquiore illa, videtur esse prohibitum, per superius dicta: quamuis fatear modum nouum non esse tam illaudabilem, quam antiquum. Salua, &c.

DE CONSECRATIONE ECCLESIAE, VEL ALTARIS.

SVMMARIVM.

1 *Cœmeteria polluta ijsdem casibus & modis reconcilianda, quibus ecclesia; etsi sint consecrata ad sepeliendum, vt dicitur de ecclesia, quæ consecratur ad celebrandũ, num. 3. debent ab Episcopo reconciliari, nu. 2. & 3. nisi ex priuilegio hæc facultas sacerdoti competat. nu. 5. at si solũ sint auctoritate Episcopi ædificata, vel benedicta, tunc à sacerdote cũ aqua ab ipso exorcizata poterũt recõciliari. nu. 2. 3. & 4.*

5 *Consuetudo non videtur sufficere sacerdotibus, vt ecclesias vel cœmeteria consecrata, si polluantur, reconcilient, nisi innitatur priuilegio aliquo.*

CONSILIVM I.

AN RECONCILIATIO violati cœmeterij à simplici sacerdote fieri possit?

1 Respondeo primo, quod cum reconciliatio cœmeterij eisdem casibus sit facienda, quibus reconciliatio ecclesiæ, vt dicit Guliel. Durant. in rational. diuin. off. cap. 6. nu. 45. eodem etiam modo videtur facienda: quod satis significat cap. consuluisti. de consecr. eccles. vel alt. ibi, *sicut in dedicationibus*, quod glossa exponit per, *reconciliationibus*.

2 Secundo, quod ecclesia polluta, si est consecrata, debet reconciliari per Episcopum, & non per presbyterum, cap. aqua. de consecr. eccl. si autem non est consecrata, sed solum benedicta, seu auctoritate Episcopi in ecclesiam consecrandam ædificata, potest fieri per presbyterum per aquam exorcizatam à semetipso, cap. fin. iuncta gloss. recepta per Card. Panor. & communem eod. tit.

3 Tertio, quod ex his duobus videtur inferri, quod cœmeterium non solemniter consecratum, sed simpliciter auctoritate Episcopi deputatum ad sepeliendum, sicut ecclesia non consecrata ad celebrandum, poterit reconciliari, si polluatur, per presbyterum cum aqua per se exorcizata: quia maius quiddam & principalius est ecclesia, quam cœmeterium eius, vt habet cap. 1. de consecr. eccl. vel alt. lib. 6. & consequenter non est necessaria reconciliatio solemnior cœmeterij, quam ecclesiæ.

4 Quarto, quod cœmeteriũ solemniter consecratũ per Episcopũ, si polluatur, debet etiã recõciliari solemniter per Episcopũ, aqua solemniter cũ vino & cinere per Episcopum benedicta, vt habet præfatum cap. consuluisti.

Quin-

5 Quinto, quod non obstat consuetudo in quæstione proposita: quia videtur ea niti priuilegio simili ei de reconcilianda ecclesia consecrata, cuius meminit Innoc. IIII. in d. cap. aqua. quem sequuntur Card. & Panor. ibidem, & in effectu præfatus Guliel. vbi supra nu. 38. ibi. *nisi forte hoc ex priuilegio sibi competat speciali.*

SVMMARIVM.

2 *Parochis omnia quæ sunt ordinis, exceptis ijs quæ sunt ordinis episcopalis, licent; vnde aquam lustralem benedicunt; ecclesiam nondum consecratam, si polluatur, aqua à se exorcizata expiant; integumenta, & alia ornamenta altarium benedicunt. nu. 3. fallit in ijs quæ sunt eis interdicta specialiter, vel iure communi, vt est consecratio corporalium, nu. 1. vel consuetudine, vt sunt vestes, & alia indumenta sacerdotalia, nu. 3. qua cessante, mero iure possent etiam dicta indumenta benedicere. nu. 2. & 3.*

CONSILIVM II.

AN VESTIVM sacerdotalium benedictio sacerdoti simplici competat? An & integumentorum altarium?

1 Respondeo, quod hæc quæstio perfunctorie perpensa facilis videtur, serio tamen & cum iudicio librata satis difficilis est. Nam frequentior opinio est pro parte negante in clem. attendentes. §. statuimus. de statu monach. vbi Cardinalis ait hoc communiter teneri, & ei concordat Philip. Franc. in cap. abbates. de priuil. lib. 6. & Syluest. in summa, verb. benedictio. §. 2. pro quibus facit cap. consulto. de consecr. dist. 1. quatenus habet corporalia benedicenda esse ab Episcopo, & cap. quamuis. 68. dist. quatenus multa prohibet presbyteris, & in ijs altarium consecrationem.

2 Pro parte vero affirmante facit, quod omnia quæ sunt ordinis, exceptis quæ sunt propria ordini episcopali, & quæ sunt expresse prohibita parochis simplicibus, possunt parochi facere, cap. ecce. 95. dist. at communis opinio habet, quod Abbates possunt ea benedicere, & consequenter non sunt ordinis episcopalis; nec reperitur iure aliquo speciali id eis prohibitum, exceptis corporalibus; ergo, exceptis illis, possunt alia omnia indumenta benedicere. Qua ratione hanc partem tenet Angel. in summa, verb. benedictio. post princip. Facit etiam præfatum cap. quamuis. quatenus inter multa prohibita presbyteris nullam de benedictione sacrarum vestium mentionem facit, licet illud communis pro se satis incaute alleget. Facit & cap. aquam. de consecr. dist. 3. qua parte habet, omnes sacerdotes posse benedicere aquam lustralem, quæ maioris effectus videtur, quam benedictio amictus, vel cinguli, seu zonæ sacerdotalis. Facit & cap. fin. de consecr. eccles. quatenus habet, presbyterum posse expiare ecclesiam pollutam, si nondum est consecrata, per aquam à semetipso exorcizatam: quod maius quiddam videtur, quam benedicere zonam, seu cingulum sacerdotale. Facit denique, quod communis opinio nullum pro se canonem, neque firmam rationem habet.

Itaque

3 Itaque nobis propius vero videtur, primũ, quod solo iure scripto attento posset parochus vestes sacras, seu indumenta sacerdotis benedicere.

Secundo, quod consuetudo vniuersalis videtur contrarium induxisse: & constat eam posse legem inducere, & legem inductam abrogare. cap. fin. de consuet. l. 2. C. quæ sit lon. consuet.

Tertio, quod consuetudo præfata religiosa potius videtur mouisse doctores ad dicendum id esse iuris, quam iura scripta.

Quarto, quod consuetudinem, quæ in aliquibus terris seruaretur, dicerem iuri consonantiorem.

Quinto, quod iure & consuetudine arbitror licere parochis integumenta altarium, & alia ornamenta, exceptis vestibus necessarijs sacerdoti ad dicendam Missam, benedicere: quia sola benedictio illarum videtur ab eorum potestate consuetudine subtracta.

DE CELEBRATIONE MISSARVM, & Sacramen. Euchar. & diu. Offic.

SVMMARIVM.

1 *Die Natiuitatis Domini iure cõmuni nemo tenetur audire tres Mißas, nec sacerdos eas celebrare, num. 2. licet poßit: siue dicat omnes tres post auroram, siue primam antea, & alias post: secundam autem & tertiam ante auroram dicere non potest: & satisfacit, si vnam tantum dicat, secundam inquam, vel tertiam.*

CONSILIVM I.

QVAESITVM est primo, an omnis sacerdos in die Natiuitatis Domini teneatur sub præcepto celebrare tres Missas.

Secundo, qua hora illas dicere conueniat.

Tertio, vbi sunt plures sacerdotes, an omnes debeant dicere primam, vel omnes ante auroram; vel si non tenentur omnes dicere, quam, vel quas omittere possint.

Ex eis quæ latius commenti fuimus in cap. nocte sancta. de consecr. dist. 1. & breuius in Man. confess. cap. 25. nu. 87. & aptius quo ad propositum in cap. 21. nu. 2. colligi potest breuis responsio ad quæstiones supradictas.

1 AD PRIMAM quidem, quod iure tantum communi attento, & secluso voto, iuramento, promissione, & statuto particulari, vel alia obligatione speciali, nullus sacerdos tenetur dicere tres Missas in nocte & die sancta Natiuitatis Domini. Tum quia in nulla illius parte id præcipitur, quod sensit gloss. præfati cap. dum pro verbo *celebrent*, ponit verbum *celebrantur*, significando quod verbum *celebrent* non est verbum præceptiuum imperatiui modi, sed verbum narratiuum, & permissiuum optatiui, vel subiunctiui modi. Tum quia S. Thom. in 3. par. q. 8. ar. 10. & in 4. dist. 12. q. 3. art. 1. communiter receptus sentit præfatum cap. quo ad singulos Christianos continere consilium, quo ad effectum celebrandi, & audiendi celebrantem, quod nos magis expressimus in d. cap. 21.

2 AD SECVNDAM, quod, ſacerdos illo die poteſt ſolo iure communi attento dicere omnes tres, vnam noctu, & duas poſt auroram, & omnes tres poſt eam, & primam tantum earum ante auroram, & alias duas ſolas, vel cum prima poſt auroram, & ſecundam, & tertiam, vel vnam tantum earum poſt auroram, & neutram illarum ante illam.

AD TERTIAM, quod in eccleſia, in qua ſunt plures ſacerdotes, vnus ſolus, & omnes poſſunt dicere ante & poſt auroram primam illarum, & ſecundam, & tertiam poſt eam, & neutram ante illam; & poſſunt alteram illarum, quam volent, omittere, vel dicere; attento, vt dixi, ſolo iure communi; & nihilo alio, quod minuat vel augeat facultatem à iure communi conceſſam, accedente. Salua, &c.

Sed quod qui audit Miſſam noctis Natalis ſatisfaciat præcepto, notat Syluest. verb. Miſſa. 2. poſt num. 1. verſ. dicitur ſecundo. vnde idem videtur poſſe dici de celebratione: licet D. Nauarrus hic vtatur illa dictione, alteram, quæ dicitur de duobus: ſed quia alterum etiam poteſt dici de tribus, ideo poſſet dici D. Nauarrum non diſſentire à Syluestro.

SVMMARIVM.

1 *Miſſas duas in die celebrare licet ob neceſſitatem, ſeu vtilitatem, non dicentis, ſed audientis: & quæ ſit ſufficiens, arbitrio boni viri relinquitur. num. 2.*

CONSILIVM II.

AN LICEAT ſacerdoti in magna ſacerdotum penuria bis in die Miſſam celebrare: quia ea eſt nunc in Anglia ſacerdotum inopia, vt in itinere centum milliarium vix tres Catholicos ſacerdotes reperias, qui Miſſam celebrent, & ſacramenta miniſtrent.

Reſpondeo, licere. Tum quia cap. conſuluiſti. de celebrat. Miſſ. habet expreſſe, poſſe quem bis celebrare propter neceſſitatem: & in hoc caſu occurrit illa. Tum quia ex illo cap. colligunt Card. Panor. & alij, quod regula de non dicenda Miſſa ab vno eodem die bis, fallit in caſu neceſſitatis, qualis eſt hic. Tum quod gloſſ. eiuſdem cap. habet poſſe quem dicere duas Miſſas, cauſa vtilitatis non quidem dicentis, ſed audientis, vt ibi Card. egregie adnotauit: & in caſu propoſito occurrit neceſſitas audientis, vel audientium. Tum quia, quæ neceſſitas ad hoc ſufficiat, relinquitur arbitrio viri prudentis, vt adnotauit Panor. ibidem, & probatur ea efficaci ratione, quod cum aliquid indeterminatum iure ſtatuitur, determinatio arbitrio boni viri eſt facienda, l. 1. ff. de iur. delib. cap. de cauſis. de offic. deleg. At quilibet vir prouidus, & bonus iudex, qui legerit & perpenderit caſus, in quibus licet bis in vno die celebrare propter neceſſitatem, vel vtilitatem, quos ſummatim nos colligimus in Manu. confeſſ. cap. 25. num. 87. facile iudicabit in caſu propoſito iuſtam occurrere neceſſitatem, ob quam id fieri poſſit; denique quod Card. in eod. cap. q. 3. expreſſe habet id poſſe fieri propter raritatem ſacerdotum, quæ in hoc caſu maxima eſſe proponitur. Salua, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Missas secundum ritum & cærimonias Missalis sub ipso recogniti dici cum præcipiat Pius V. sua bulla, sequitur vt etiam debeant dici orationes assignatæ, dicendæ dum sacerdos vestibus se sacris induit, & nu. 2. illarumq. omissio esset mortalis, si ex contemptu fieret, vel etiam si omnes sine causa reputata legitima omitteret; secus si vnam aut alteram, modo cesset contemptus. num. 4.*

2 *Presbyter sine sacris vestibus etiam metu mortis missando peccat.*

3 *Gerundium adiectiuum, vel participium passiuum necessitatem signant.*

CONSILIVM III.

AN ORATIONES, quas dicunt sacerdotes, cum vestiuntur vestibus sacris, sint præceptæ?

Iussus respondere huic quæstioni ab eo, cuius ego responsum libentissi-
1 me audirem, & ei parerem, sub eius emunctissima censura, respondeo, pro indubitato me habere obligari presbyteros ad dicendas preces ordinatas in Missali, vt eas dicant, cum vestiuntur sacris vestibus. Tum quia fe. rec. Pius V. iussit, vt Missæ dicantur secundum ritum & cærimonias in suo Missali institutas, vt habet bulla eiusdem: & in Missali postea recognito sub rubr. ritus seruandus in celebra. Missæ, habet singulas orationes pro singulis vestibus institutas esse dicendas à sacerdote, cum se illis vestit. Tū quia consuetudo antiquissima totius Ecclesiæ saltem Latinæ seruat illud à tempore immemoriali: & constat consuetudinem rationabilem esse seruandam, cum deficit lex, cap. consuetudo. 1. distinct. & cap. fin. de consuetud. præsertim cum est immemorialis, quæ habet vim constitutionis, cap. super quibusdam. §. præterea. de verb. signific. l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quot. & æst. & consequenter licet nulla esset lex, quæ presbyteros ad hoc obligaret, est tamen consuetudo notoria, quæ ad id obligat, iuxta
2 l. de quibus. ff. de legib. & l. 2. C. quæ sit long. consuetud. Tum quia certum est presbyteros peccare missando sine sacris vestibus: adeo quidem, vt nos scripserimus in Manu. confess. cap. 25. num. 83. sequuti Caiet. 1. 2. quæst. 96. art. 4. non posse licite Missam celebrari sine vestibus sacris, etiam ob metum iusti timoris, etiam mortis: & cōstat prædictas orationes esse quædam accessoria prædictis vestibus, & accessorium debere sequi naturam principalis, cap. accessorium. de regul. iur. lib. 6. cum ijs quæ ibi gloss. citat. Tum quia nihil cum scandalo est agendum, Matth. cap. 18. & cap. nihil. de præscrip. & grande scandalum esset toti clero, quod presbyteri orationibus omissis sese induerent, & ad missandum pararent. Tum quia non obstat, quod prædictus Pius V. non posuit præfatas orationes in prima sui Missalis editione: quia etiam nihil meminit de vestibus ipsis, quæ erant principaliora precibus. Immo arg. retorqueri potest in arguentem sic. Non meminit ille pijssimus Papa in prima editione Missalis, & postea addidit in eius recognitione; ergo sensit defectū fuisse notabilem, & memorandum, atque supplendum. Tum quia non obstat etiam dicere quod in præfata recognitione non est verbum præceptiuum: partim quia, licet nō

sit

sit expressum, est tamen tacitum; dum rubica, cui debet conuenire nigrũ,
3 habet *Ritus seruandus in celebrat. Missa*, siue verbum *seruandus* sit gerundium adiectiuum, quod significat necessitatem, iuxta glo. in rub. ff. de edendo: & clarius, si est participium; quia participia passiua resoluuntur regulariter in verbum *debet* adiunctum infinitiuo passiuo; ita verbum *ordo seruandus*, quod resoluetur in illa verba, *Ordo qui seruari debet*.

4 Maioris autem quæstionis est, an illarum omissio esset peccatum mortiferum: & quidem putarem esse tale, si per contemptum fieret; quia etiam omissio consiliorum talis est, si fiat ex contemptu, iuxta glos. sing. & recep. in cap. qui autem. 10. dist. immo etiam si omitterentur omnes absque contemptu scienter, deliberate, sine causa, aduertendo se illa omittere: quia esset notabilis defectus eorum, quæ in vestiendis sacris vestibus requiruntur, qualem esse mortiferum nos probamus in Enchir. de orat. super cap. quando. de consecr. dist. 1. cap. 10. num. 9. non autem si eas omitteret per incogitantiam, vel obliuionem, & aliam causam, quam reputaret ad id iustam, etiam si non omnino talis esset, per ea quæ scripsimus in Manu. conf. prælu. 9. à num. 10. præsertim num. 16. neque si vnam, vel alteram illarum omitteret scienter, & sine vlla causa, absque tamen contemptu; quia in omni materia paruitas & subreptio transgressionis legis, vel consuetudinis excusat à mortali, per ea quæ aiunt S. Tho. & alii citati à nobis vbi supra. nu. 11. Per quæ omnia explodi possunt scrupuli omnes, qui ex antinomia præfata circa hoc cuipiam insurgerent. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Missam celebrans addere potest clausulam*, Et Regem nostrum, *vbi adest consuetudo, &c.*

1 *Lex pro qua parte vsu non est recepta, non obligat; & pro lege habetur, quod legislator interrogatus responderet.*

2 *Festũ Præsentationis B. Mariæ, & aliquot alia celebrari possunt in quibusdã regnis.*

2 *Legem superioris inferior ex magna causa transgredi potest, & ex ea contra canones statuere potest Episcopus.*

CONSILIVM IV.

VTRVM in vltima oratione, quæ in Missa post communionem pro Papa dicitur, addere liceat iuxta antiquum vsum, *Regem nostrum cum prole regia, & Episcopum nostrum*, &c. non obstante bulla Pij V. in nouo Romano Missali posita; qua Pius V. in Missarum celebratione, decernendo, nihil vmquam addendum, detrahendum, aut mutandum esse præcipit, ne sacerdotes alias cærimonias, vel preces, quam quæ in dicto Missali continentur, addere, vel recitare præsumant.

Secundo, vtrum festum Præsentationis B. Mariæ, S. Herminigildi, Coronæ Domini, & Angeli custodis in Archiepiscopatu Cæsaraugustano celebrari possint, iuxta declarationem, quam Don Ferdinandus ab Aragona Archiepiscopus Cæsaraugustanus fecit.

AD

1 AD PRIMAM quæstionem respondeo affirmatiue, quod possunt addi. Tum quia lex, quæ non est recepta, non obligat. §. leges. 4. dist. & glo. solemnis in cap. 1. de treug. & pace. vbi late Fel. ad nihil quidem, si in nihilo recipiatur, neque ad partem, quo ad quam nõ est recepta, etiamsi quo ad alias omnes recipiatur, per ea quæ nos tradimus in Man. confess. cap. 23. nu. 62. & constat præfatam legem quo ad prædictam particulam non esse receptam in Hispania. Tum quia lex, quæ vetat fieri aliquid, non includit facientem illud per simplicitatem, & bonum finem, sine contemptu, dolo, superbia, & temeritate, iuxta doctrinam Card. in clem. 1. q. 39. de priuil. & sacerdotes celebrantes non faciunt præfatam commemorationem per superbiam, & contemptum, sed per bonum respectum, & obseruantiam, siue pietatem, qua sunt, & debent esse in suos Reges, & ne ipsi & populus stomachentur propter omissionem tam piæ consuetudinis fundatæ in præcepto Pauli. 1. ad Timoth. 2. iubentis fieri obseruationes pro Regibus, & ijs qui in sublimitate constituti sunt. Tum quia etiam ipso Pio viuente, & postea in hunc diem omnes Hispani seruant illam consuetudinem, & addunt illam particulam in hac ipsa Vrbe in trib. ecclesijs, S. Iacobi, B. Mariæ de Monserrat, quæ est Aragonum, & S. Antonij, quæ est Lusitanorum: &, si rogatus fuisset ipsemet, an esset contentus, vt cõsuetudo illa seruaretur vniformiter ab omnibus fere Hispanis recepta, verisimile est responsum iri, quod sic: & habendum est pro lege id, quod respondisset legislator, si fuisset interrogatus, cum legem conderet, iuxta gloss. sing. & receptam in l. tale pactum. §. fin. ff. de pact. 1

AD SECVNDAM respõdeo primo, quod in eius propositione non narratur declaratio, quam fecit Don Ferdinandus ab Aragona Archiepiscopus Cæsaraugust. prædecessor Illustrissimi, qui de hoc dicitur dubitare, super indulgentia & concessione facta Regnis Hispaniarum, addendi aliqua festa, quæ non sunt in Breuiario & Missali Romanis, per quam declarauit celebrari posse in prædicto Archiepiscopatu festum Præsentationis B. Mariæ, S. Herminigildi, & Coronæ, & Angeli custodis, de quibus quæritur.

2 Secundo, omissis quæ possunt adduci pro vtraque parte, videtur respondendũ, quod declaratio præfata Illustriss. Archiepiscopi absque vllo reatu seruari potest, donec S. D. N. consultus contrarium responderet. Tum quia facta fuit, antequam Sanctitas eius interpretaretur concessionem illam Pij V. de qua meminit; quam si forte vidisset, eam probasset. Tum quia innititur maximæ deuotioni populi Christiani sui Archipræsulatus: & ex magna causa potest iudex inferior transgredi canonem & legẽ superioris, vt sentit Innoc. receptus in c. 2. de const. cuius dictum dilatat ibi Fel. à nu. 48. confirmando illud per l. si homine. ff. mand. & quod per illam dixit Bal. in l. omnes populi. ff. de iust. & iur. quod ex magna & euidenti causa potest Episcopus statuere contra ius canonicũ: per quæ omnia probatur fortiori ratione posse defendi præfatam declarationem Don Ferdinandi. Tum quia maius scandalum oriretur nunc illi declarationi iam semel susceptæ contrauueniendo, quã à principio, cũ sola prohibitio Pij V. id vetaret: & scãdalum, qua parte potest, vitari debet, c. nihil cum scandalo. de præscrip. Tum

quia

quia officia in prædicta declaratione expressa sunt illi regioni valde celebria, & satis pauca, cum in varios menses sint digesta. Tum quia, etsi reliquiæ illius gloriosissimi principis Herminigildi non sint adeo nobiles in sua specie consideratæ, sunt tamen maximæ, pensata ea, quæ sunt magnitudine celebratæ in illo celeberrimo cap. Herminig. 24. q. 1. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Missæ diebus festis audiendæ præceptum est iuris humani, cui iusta præscriptione potest derogari. Illam item, quam Græci ritu suo præscripto dicunt, potest Catholicus audire, modo in ea non fiat, vel omittatur aliquod iuri diuino contrarium.*

2 *Horas canonicas obligatus recitare secundum aliquod Breuiarium ante 200. annos ab editione Romani editum, non potest priuata auctoritate illas dicere secundum Breuiarum Romanum, nisi prius Episcopus cum Capitulo, seu prælatus cum conuentu communiter Romanum receperit.*

CONSILIVM V.

AN ITALVS habitans in terris Græcorum in die festo Missam ritu Græcorum audire possit, an vero excusetur à præcepto Ecclesiæ audiendi sacrum, quando ritu tantum Græcorum audire potest?

Secundo, an Breuiarium priuatum ante 200. annos habens, Romano Breuiario horas recitare valeat?

1 AD QVAESTIONEM primam respondeo primo, illam esse maximã, & dignam Sophocleo cothurno, quali non licet in præsentia mihi vacare. Secundo, quod responsurus ad illam informandus esset prius de modo celebrandi Missas illarum terrarum, an sit contrarius ritui Catholicorum necessario iure diuino in eis celebrandis seruando, an non, licet sit contrarius in aliquo iuri canonico consuetudine antiqua abrogabili. Nã si priore modo esset contrarius, non liceret Catholico eam audire; quia iure diuino eius auditio videretur prohibita, sicut & ipsa celebratio, cum esset consensus in peccatum iure diuino prohibitum, & ita damnabile, iuxta illud Pauli ad Rom. 1. & cap. 1. de offic. deleg. cum ei simil. Si autem posteriore modo esset contrarius, cessaret hæc obiectio: quia Græci non obligantur in terris suis celebrare secundum modum Catholicorum abrogabilẽ, si iam est abrogatus. argum. cap. fin. de consuet. Informandus etiam esset de consuetudine, quam obseruant, vel obseruabant præfati Catholici circa eam audiendam: quoniam si esset legitime præscripta, posset excusare ab audienda illa; quia præceptum de audienda illa festis diebus humanum est, vt colligitur ex cap. missas. de consecr. dist. 1. & alijs multis locis. Informandus esset etiam de aliquibus alijs, de quibus nulla informatio datur; & ita nulla responsio certa reddi potest.

AD SECVNDAM quæstionem respondetur, videri eam duplicem sensum habere. Alter est, an clerico habenti aliquod Breuiarium priuatum ante ducentos annos scriptum, liceat vti nouo Romano? Ad quam in hoc sensu acceptam respondendum videtur affirmatiue; quia Breuiarium illud

pri-

priuatum, siue auctoritate priuata scriptum non excipitur à generali precepto dicendi horas iuxta formulam huius noui Romani. Alter sensus est, an clericus habens Breuiarium publicum auctoritate publica Episcopi, vel alia legitima compositum ante ducentos annos, priusquam institueretur hoc nouum Romanum, per cuius formam obligatur dicere horas,
2 possit dicere illas secundum formam huius noui? Et ad hanc quæstionem in hunc sensum acceptam respondendum videtur negatiue, quod non, nisi de communi consensu Episcopi & Capituli susciperetur pro Breuiario, per cuius formulam omnes recitarent, arg. à contrario sensu præfatæ bullæ, quæ habet, quod obligatus ad pronunciandas horas secundum formulam breuiarij ante præfatos ducentos annos compositi possit relinquere illam, & dicere secundum hanc nouam, consentiente prælato, & maiori parte prædicti Capituli, vel conuentus; significans à contrario sensu, quod non potest id facere suo solo consensu priuato: quod argumentum à contrario sensu est firmum in iure. l. 1. ff. de officio eius cui mand. & cap. à nobis. 2. de sententia excommunicationis, &c.

Pro hac 2. quæstione vide Consilium 15. & 16. & quæ ibi notantur.

SVMMARIVM.

1 *Defunctorum Missa, & officium vt pro me adhuc viuente dicatur, curare possum: caueat tamen sacerdos, ne orationes, in quibus enunciat aliquem mortuum, mihi applicet.*

CONSILIVM VI.

VIVENTI an liceat facere celebrare officium, vel Missas defunctorum pro se, antequam moriatur?

1 Respondeo, quod licet viuo procurare vt fiant vel dicantur Missæ, vel officium defunctorum pro se, antequam moriatur; modo caueat sacerdos, ne orationes, per quas pronunciat aliquem, vel aliquos esse mortuos, applicet illi viuo; qualis est illa, quæ incipit, *Inclina*, quæ habet illa verba, *animam famuli tui, quam de hoc sæculo migrare iussisti*, & aliæ similes: quia id esset mentiri, quod numquam licet etiam in loco profano & sermonibus profanis, cap. 1. & cap. cum humilitatis. 22. q. 2.

SVMMARIVM.

1. *Missa ne tecto capite dicatur, nullo iure speciali, sed solum generali, & nu. 5. speciali tamen consuetudine inhibitum videtur. nu. 6. in fin.*
2. *Missans etsi ex consuetudine amictum super humeros retorqueat, non tamen prohibetur eo in capite retento. & nu. 4. & 5. & id modo cesset scandalum, nu. 5. etiam sine alia causa infirmitatis celebrare, num. 6. alio autem pileo vti tunc licebit, præsertim vsque ad consecrationem, si adsit manifesta causa alijs nota: quod si sit dubia, Episcopi, si potest commode, obtinenda erit dispensatio. nu. 6.*
3. *Amictus oratio potius respicit caput, quam humeros.*
4. *Missa Sabbati sancti in primitiua Ecclesia sub nocte celebrabatur.*
5. *Missa vrgente necessitate dici potest in loco non sacro.*

CONSILIVM VII.

N. SACERDOS laborat debilitate, & frigiditate capitis, adeo vt nullo pacto eo detecto stare possit. Quæritur, an celebrare possit Missam tecto capite.

1 Respondeo primo, vidisse me quinquaginta abhinc annis in diœcesi Legionensi terra Hispaniæ frigida quemdam presbyterum senem hyeme valde frigida celebrantem Missam capite pileolo tecto, quod tunc aliquantulum me offendit. Tum quod non memineram vidisse aliquem ita celebrantem: & quod ea quæ contra mores fiunt, videntur esse vitanda, cap. quæ contra mores. 8. dist. & cap. quisquis. 41. dist. Tunc quia cum tunc essem ætate iunior, arbitrabar posse illum præstare, quod ego præstabam: sed postea cum longe senior venissem ad Vrbem, vidi quemdã facultatem habentem intra domum celebrandi celebrantem panniculo lineo supra caput ob frigiditatem & dolorem capitis superposito absque vlla dispensatione. Tum quia solis familiaribus præsentibus, & in loco priuato sine vllius scandalo id aliquot vicibus faciebat. Tum quia nullo iure id videtur specialiter prohibitum. Tum quia vidi aliquos seniores, & ægrotos canere in choris ecclesiarum, & officium præsertim nocturnum facere capitibus ad obuiandum frigori bene tectis.

2 Secundo respondeo, videri mihi licere dicere totam Missam capite amictu sacro tecto. Tum quia totius Ecclesiæ instituto ad faciendum Missam vtimur sacro amictu, quo caput operimus: & non memini vllum canonem, quo iubeatur illum in collum retorquere, licet consuetudo generalis id habeat. Tum quia videtur nobis in primitiua Ecclesia solitos fuisse presbyteros missare capite amictu tecto. Tum quia licet aliquot, in quibus est etiam S. Thom. in 4. lib. sent. dist. 24. q. 3. significent amictum esse vestem superhumeralem, indutam ad significandam fortitudinem necessariam ad celebrandum diuina, quia fortitudo præcipue in humeris viget: nobis tamen aptius & rationabilius videtur esse tectorium capitis, illo irrefragabili totius Ecclesiæ instituto, quo iubemur dicere, quando
3 eo amicimur, illa verba, *Impone Domine capiti meo galeam salutis ad expugnandos diabolicos incursus*. in quibus illud verbum, *galea*, palam significat armaturam capitis; & expressius verbum, *capiti meo*, nulla de humeris facta mentione. Omnia item alia verba, quæ significant finem, in quem amicimur, scilicet vitatio fraudum diaboli, & superatio versutiarum eiusdem, potius respiciunt caput, quam humeros: quia magis fiunt per prudentiam, & sapientiam, quæ habent sedem in capite, quam per vires corporis, quæ collocantur in humeris. Tum quia doctissimus ille Episcopus Miniatensis auctor Rationalis diuinorum officiorum lib. 2. cap. 2. sic ait. *Ideo amictu caput operimus, ne circumquaque libere prospiciendo illicita*
4 *cogitemus*. Quibus verbis videtur sentire amictum magis esse tectorium capitis, & sensuum in eo constitutorum, ne ad extranea vagentur, quam tectorium humerorum, sine quo illi teguntur. Tum quia verisimile est, sacerdotes potius induxisse consuetudinem eum ad collum demittendi, ad leuan-

leuandum se fastidio tenendi eum in capite, & velandi fere oculos, aures, & alios sensus, quam ad significanda alia mysteria, quæ sine aliqua violentia significare nequeunt. Tum quia non obstat dicere, quod per consuetudinem generalem liceat celebrare illo ad collum retorto: quia non sequitur ex hoc, quod non liceat celebrare illo in capite retento. Nam vt in Enchir. de oratio. cap. 3. num. 43. diximus consuetudinem quidem induxisse, vt liceat hodie Missam Sabbati sancti, quæ in primitiua Ecclesia celebrabatur sub nocte longe post meridiem, celebrare sub meridiem, vel paulo ante; non tamen induxit, vt non liceat celebrare post meridiem, immo hoc videtur religiosius: sicut item adhuc tempore S. Thomæ non licebat cœnare die ieiunij, nisi peruentum esset vsque ad horam nonã, id est vsque ad 2. vel 3. post meridiem, vt colligitur ex eodem 2. 2. q. 147. art. 1. & quamuis consuetudo induxerit vt liceat cœnare in meridie vel circa, non tamen induxit vt non liceat differre cœnam in horam nonam, & tardiorem: Ita videtur, quod etiam hodie liceret celebrare Missam tecto capite amictu, quamuis liceat per consuetudinem generalem celebrare etiam eo ad collum retorto, cessante scandalo, cum quo nihil licet, cap. nihil cum scandalo. de præscrip.

5 Tertio, quod ex hoc solo non sequitur satis licere celebrare tecto capite pileolo, vel alio amictu non sacro: quia à separatis non fit illatio, l. Papin. ff. de minor. Facit ad id tamen multum, quod in primitiua Ecclesia celebraretur capite tecto amictu; & quod etiam nunc liceret id facere, si non esset audientibus scandalum. Faciunt etiam supra insinuata, nempe quod nullo iure id specialiter prohibeatur, sed generaliter tantum, nempe, vt diuina sacramenta reuerenter tractentur; & non desinunt illa ita tractari, eo quod ex iusta causa, & necessitate vitandi frigoris, vel doloris capitis, pileolo aliquo honesto caput tegatur. Nam & necessitate grandi vrgente potest quis dicere Missam in loco nõ sacro. cap. sicuti. de consecr. dist. 1. quod longe magis abhorret à sacris canonibus citatis ibi per gloss. quam celebrare partem Missæ tecto capite aliquo honesto pileolo.

6 Quare resoluendo respondeo primo, quod non solum debili, vel ægroto, sed etiam sano, & forti liceat celebrare etiam hodie capite amictu sacro tecto, ad honestius, attentius, & religiosius celebrandum, cessante scandalo, quod facile cessabit publicata causa qua id facit.

Secundo, etiam licere ex iusta causa alijs nota & manifesta celebrare, præsertim vsque ad consecrationem, capite velato aliquo velamento honesto ad resistendum frigori, vel dolori capitis instanti, etiam sine dispensatione, arg. illius dicti S. Tho. 2. 2. q. 147. art. 4. quod habens iustam causam manifestam non ieiunandi licite potest frangere ieiunium.

Tertio, quod minor causa sufficeret ad celebrandum capite tecto aliquo panniculo albo, quam alio pileolo: quia propius ille ad amictum sacrum accedit, quam hic.

Quarto, quod si causa non esset manifeste iusta, sed dubia, & posset commode adiri Episcopus, deberet impetrari dispensatio ab eo: quia etiam habens causam non ieiunandi dubiam debet eiusmodi dispensationem im

petrare ab Episcopo, vt ait præfatus S. Thom. recep. & negari non potest præcepto generali de reuerenter tractandis sacramentis & speciali consuetudine inductum esse, ne quis velato capite, alio, quam sacro amictu celebret. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Missa pro vna sacerdos à pluribus in id non consentientibus pitantias accipiens etiam de superioris licentia non satisfacit, nisi pitantiæ sint adeo tenues, vt iuste præsumi possit dantes non intendere vt tota Missa ipsis applicetur. nu. 3.*

2 *Missam pro vno, & pro alio collectam dicens non satisfacit.*

3 *Missæ valores infiniti, sed non infinite applicantur satisfactioni.*

CONSILIVM VIIII.

SACERDOS regularis an à pluribus pitantias pro vna Missa accipiendo peccet, & an excusetur, si de licentia seu ordine sui superioris illas accipiat; vel si satisfaciat pro vno dicendo sacrum, pro alio in eo orando, & collectam dicendo, vel applicando partem Missæ sibi debitam pro intentione aliorum.

1 Respondeo quod non, vt respõdimus in Man. cap. 25. nu. 111. nisi expresse, vel tacite consentiant illi, pro quibus dicenda, vel quibus ipsa Missa est promissa, vt dicitur ibidem, & paulo ante in eod. cap. nu. 91. per rationes, quæ tanguntur in eisdem numeris; nec scientia, nec licentia superioris in hoc quicquam prodest; quia non habet ipse potestatem remittendi obligationem soluendi debitum, quæ iure naturali, diuino, & humano contrahitur, iuxta cap. si res aliena. 14. q. 6. & cap. peccatũ. de reg. iuris lib. 6. nec potest quis dare alteri facultatem, quam ipse non habet, cap. quod autem. de iure patron. & ipsemet prælatus nulla ratione habet facultatem satisfaciendi per vnam Missam duobus, quibus singulæ debentur, cum omni iure statuatur neminem liberari ab obligatione soluendi aliquid vni, eo quod
2 debitum illud soluatur alteri, cap. ea quæ. de iureiuran. Quod autem prædictarum collectarum adiectio non sufficiat ad id, colligitur ex eo, quod per illas collectas non potest sacrificus tollere partem valoris Missæ debitæ vni, vt applicet alteri, per ea quæ dicimus in d. nu. 92. Nec obstat opinio S. Thom. 3. par. q. 76. art. 5. & Caiet. & aliquorum sequacium Thom. dicentium, quod vna Missa dicta pro pluribus tantum prodest singulis eorum, ac si singulæ dicerentur pro singulis: quia Tho. non recipitur communi-
3 ter in hoc, & vsus Ecclesiæ habet contrarium. Tum quia licet Christus in Missa oblatus sit, & valores eius sint illimitati & infiniti, non tamen infinite & illimitate applicantur satisfactioni, sed limitate, vt in dicto nu. tangitur. Quod autem nec paruitas pitantiæ in id prodesse possit, eod. nu. etiam monstratur; nisi tanta esset paruitas, vt iuste præsumi posset, quod is qui dat pitantiam, non dat illam, vt tota vna Missa ei applicetur, sed tantum aliqua pars eius, quæ sacrifico videbitur.

SVMMARIVM.

1 *Missæ suffragium mortuis applicari potest intentione, memoria in canone, itẽ per collectas,*

lectas, sed plenius per applicationem totius Missæ de requiem.

2 *Missa pro pluribus dicta, singulis non ita prodest, ac dicta pro vno.*

3 *Suffragandi defunctis modus aptior per collectas, quam per solam intentionis applicationem, vel memoriam in memento.*

4 *Suffragium pinguius erit, si intentione ante Missam, memoria in canone, & in collectis, mortuis suffragemur, quam vno tantum vel duobus modis.*

5 *Missa & collecta de defunctis sunt aptiores illis, quam de viuis.*

6 *Commemoratio de mortuis non vetatur fieri in Missa priuata de festo: immo in die festo potest dici Missa de defunctis.*

6 *Specialis precatio pro mortuis fit in omni Missa quamlibet solemni.*

6 *Collegiata in ecclesia duæ Missæ quotidie collegialiter dicendæ, vna de defunctis, altera de tempore vel festo.*

7 *Missam peculiarem non esse in solemnibus festis dicendam, vt intelligitur.*

7 *Auditione cuiuslibet Missæ, etiam priuatæ, etiam peculiaris, satisfit præcepto de sacro audiendo.*

8 *Missam de S. Maria quotidie dici, per statutum potest ordinari, modo id onus vni soli non imponatur.*

9 *Prælati facultate diminuendi obligationes iam inductas dicendi Missas sibi data parce vtantur, & non sine iusta causa.*

10 *Missas diminuentes imponant eas dicturis, vt iuuent mortuos intentione ante Missam applicando eius valorem, & in Missæ canone, & per collectas; & quod hæc fieri possint virtualiter.*

10 *Collecta de defunctis potest dici etiam in festis solemnibus.*

CONSILIVM IX.

EX CONC. Trid. præscripto in cap. 4. sess. 25. de refor. tributa est facultas Episcopis, vt in Synodo diœcesana circa Missarũ reductionem statuere possint, quidquid ipsi expedire censuerint: ita tamen, vt eorum defunctorum semper commemoratio fiat.

Dubitatur, an cõmemorationi prædictæ satisfieri possit sola intentione, Missarum applicatione, aut sola ac simplici cõmemoratione in memento, aut potius certis collectis, & quibus; & si pro defunctis, quid faciendũ festis diebus, quibus collecta defunctorum ex rubricarum regulis haud fit.

1 Respondeo primo quæstionẽ hanc circumspectissime propositã videri, quatenus triplicẽ modũ applicãdi mortuis Missarũ suffragia præsupponit, scilicet per intentionem animi, & per memoriam, quæ fit in decima parte canonis Missæ, quæ incipit, *Memento etiam*, &c. & per collectas expressas in ipsa Missa, vt colligitur ex c. cum grauia. & c. non æstimemus. & c. animæ. & alijs multis 13. q. 2. adiuncto c. visum. & c. de nominibus. de consecr. dist. 1. cap. cum creatura. de celeb. Miss. & nihilominus maior & melior esset per totam ipsam Missam de defunctis, vt probat Panor. in cons. 99. vol. 2. nu. 4.

2 Secundo, quod pie certe, ac verissime præsupponit vnam Missam dictam pro pluribus non prodesse singulis eorum tantum, quantum prodesset vni eorum, si pro eo singulariter diceretur, vt post alios dicimus etiam nos in Manu. confess. cap. 25. num. 103. quidquid Ludou. Rom. male con-

consuluerit consil. 339. & aliquot alij, quos non expedit referre, non recte intelligentes D. Hier. in cap. non mediocriter de consecr. dist. 5.

3 Tertio, quod prædictorum trium modorum suffragandi per Missas optimus videtur esse per collectas, cæteris paribus: quia triplex bonum, cæteris paribus, melius & maius est vno, cap. 1. de treug. & pace. auth. itaque. C. communi, de success. At suffragatio per collectas includit alias duas, aliæ vero non illam: qui enim debito modo per collectam suffragatur, intendit applicare suffragium defunctis, pro quibus pronunciat collectam, & facit memoriam eorum, & præterea precatur pro eis verbis appositis, & ab Ecclesia consuetis.

4 Quarto, quod cæteris paribus pinguius suffragium esset suffragari primum intentione ante Missam, & memoria debite habita in prædicta decima parte canon. & in tribus collectis, quæ de more adduntur, eadem ratione: quia hæc trina applicatio continet applicationem collectarum, & multiplicat intentionem & memoriam debitam: per intentionem enim habitam ante Missam, & memoriam debite habitam in 2. memento, non tollitur neque excusatur intentio, & memoria actualis, vel virtualis, quæ habendæ sunt à pronunciante recte collectas prædictas.

5 Quinto, quod cæteris paribus collectæ Missarum de defunctis sunt in hoc aptiores, & fructuosiores, quam collectę Missarum de viuis. Tum quod specialia præferuntur generalibus, cap. generi. de reg. iur. lib. 6. & l. in toto. ff. eod. Vnde & quod singulariter promittitur, magis obligare dicitur, cap. quamquam. 23. dist. & quod specialis prouisio melior est generali, cap. si aduersus. de hæret. & per collectas Missæ defunctorum singulariter, specialiter, expresse, ac directe oratur pro illis; per collectas autem aliarum Missarum non ita. Tum quia, vt supradictum est post Panor. in d. cons. 99. Missa pro defunctis cæteris paribus magis prodest defunctis, quam Missa de sanctis, vel feria: ergo etiam collecta Missæ de defunctis magis proderit, quam collecta Missæ de viuis: quia quod iuris est de toto ad totum, idem est de parte ad partem. l. quæ de tota. ff. de rei vendicat. & cap. pastoralis. §. item si totum. de off. deleg.

6 Sexto, quod nullo iure vetatur fieri commemoratio de defunctis in Missa de festo saltem priuata; immo expresse permittitur, & interdum præcipitur. Tum quia in qualibet Missa quamlibet solemni debet fieri, & semper fit precatio specialis pro mortuis, d. cap. visum. de consecra. dist. 1. & cap. seq. Tum quia iure communi in ecclesijs collegiatis quolibet die sunt dicendæ duæ Missæ, altera de defunctis, altera de festo, vel feria occurrente, cap. cum creatura. de celebrat. Miss. quod Panorm. clarius alijs sic summat, In ecclesijs colleg. debent celebrari duæ Missæ collegialiter, vna pro defunctis, & alia secundum exigentiam diei, vt pro festo, si festum occurrat, vel pro feria, si feria. & Archid. in d. cap. visum. reprehendit eos qui dicunt in Missa de Dominica non esse orandum pro defunctis: & Panorm. eleganter & erudite consulit in d. cons. 99. dicendas fuisse quolibet die etiam festo 30. Missas de defunctis, quas quidam testator ordinauit dicendas pro anima sua.

Septi-

7 Septimo, non obstat prædictis cap. & hoc attendendum. de consecrat. dist. 1. quod videtur probare, non esse faciendas Missas peculiares in festis solemnibus: & constat bonam partem Missarum de defunctis esse peculiarem: non inquam hoc obstat. Tum quia non loquitur specialiter de Missis de defunctis, sed generaliter de peculiaribus, quales sunt omnes priuatæ, siue sint Missæ de defunctis, siue de viuis; & constat licere diebus quamlibet solemnibus dicere peculiares de viuis, vt videmus in tota Christiana Ecclesia seruari. Tum quia solum probat peculiares non ita esse faciendas, vt impediant accessum ad solemnem Missam, quod non fit magis per Missas peculiares de defunctis, quam per peculiares de viuis, immo minus: quandoquidem multo plures omittunt audire solemnem publicam propter auditionem Missarum priuatarum & peculiarium de viuis, quam propter auditionem peculiarium de defunctis. Tum quia illi cap. fere vbique derogari cœptum fuit, posteaquam communiter cœpit opinari non teneri nos de præcepto ad audiendum Missam de die, & minus publicam die festo, quod maxime in Vrbe receptum videmus.

8 Octauo, quod non obstat etiam cap. significauit. de præbend. quatenus probat, non valere statutum, vt habens certum beneficium teneatur dicere quotidie Missam de sancta Maria; quia non probat non licere quotidie dicere officium de sancta Maria, sed per nullã ordinationem quemquam cogi posse ad dicendam quotidie Missam de illa, vel aliquam aliam de alio festo, vel de alio officio; quod est longe diuersum: vnde licet ordinari non possit vt vnus & idem sacerdos dicat quotidie eamdem Missam eiusdem officij, potest tamen ordinari vt Missa vnius & eiusdem officij quolibet die dicatur ab vno, vel pluribus, qui reperiuntur ad id idonei & dispositi, vt pulchre Panor. cui nemo contradicit, in d. cons. 99. respondit.

9 Nono, quod prælati, quibus data est facultas moderandi obligationes iam inductas ad dicendas Missas in quibusdam ecclesijs, & monasterijs, diligenter debent, & cum timore lædendi suas conscientias, vt ait ipsummet Conc. quod hanc facultatem dedit, prædictam reductionem, & diminutionem Missarum facere. Tum quia agitur de mutanda, vel de diminuenda voluntate & dispositione, quam dominus rei habet in ea, iuxta l. in re mandata. C. mandati. l. sed etsi. §. consuluit. ff. de petitione hæred. quæ est contra ius illud naturale, id quod nostrum est sine facto nostro ad alium transferri non potest, l. id quod. ff. de regul. iuris. Tum quia commutatio vltimarum voluntatum defunctorum ob magnam rei difficultatem soli principi non recognoscenti superiorem conceditur, l. 1. & l. legatum. ff. de administ. rerum ad ciuitat. pertinẽ. & in relictis vel donatis ad pias causas soli Papæ, clem. quia contingit. de religio. domib. idque iusta causa interueniente secundum Innoc. Panor. & communem c. quæ in ecclesiarum. de constitutio. quæ definit esse contra ius naturale contentum sub septimo præcepto Decalogi, ne quis sua re priuetur, & consequenter ne cuiuspiam dispositio iusta de re sua facta impediatur, tollatur, minuatur, vel mutetur ab alio: quia illud effectu est aliũ re sua, vel iure disponendi de illa priuare. Tum quia multi prælati, & multa Capitula, & conuentus facile se obligant

ad dicendas Missas,& alia diuina officia,cum auaritia, tum cognatione, amicitia,& precibus,& facilius postea pœnitet eos oneris suscepti,& desiderant & procurant se illo exonerare,vel diminuere, sine tamen acceptorum restitutione,cum magno relinquentiũ vel donantium scandalo, quod est vitandum,Matth.18.& cap.nihil.de præscriptio.

10 Decimo,quod ex his sequitur, prædictos prælatos, quibus facta est noua hæc facultas contra canones antiquos, iuste posse ac debere onerare illos,qui dicturi sunt Missas diminutas,& in numerum minorem redactas, vt animas defunctorum iuuent tripliciter applicãdo eis valorem eius intentione ante Missam,memoria in Missæ memento,& speciali collecta cõuenienti. Tum quia hoc sine iactura temporis & alterius operis fieri potest. Tum quia refectio illarum Missarum debet fieri quam conuenientissimo modo potest. Tum quia sancte addi potest collecta de defunctis etiã in festis solemnibus,vt prædictum est: quamuis etiam permitti possit, vt in maxime solemnibus omittatur, ad gloriam eorum referendo illam omissionem, & gloriam in præfatorum defunctorum opem & auxilium. Prudentiæ tamen fuerit, eo animo hanc triplicem applicationem iniungere,vt missaturus satisfaciat per intentionem & memoriam virtualem, quando per inaduertentiam, vel obliuionem interdum expresse illam non faceret,arg.eorum, quæ nos de proposito actuali, vel virtuali attendendi ad preces horarias & alia diuina officia post alios diximus in Enchir. de orat.cap.3.à num.17.

SVMMARIVM.

1 *Missarum reductioni faciendæ nec multum prodest,nec obest, quod eleemosyna pro eis dicendis sit magna, vel parua.*

1 *Eleemosyna, quæ offertur à petente fieri sacrum, non datur vt illius pretium, sed sponte & liberaliter offertur.*

1 *Potestas concessa à Pontificibus Generali alicuius religionis dispensandi,vt multitudini Missarum, quas visitando reperiet à monasterijs receptas, possit minori numero,cum aliqua alia alicuius boni operis adiunctione satisfieri,competit nedum illi qui erat Generalis die datæ potestatis, sed etiam successoribus: item & extenditur ad Missas,quæ post dictam diem,antequã fiat visitatio, successiue reperientur acceptæ:& non potest dicta potestate vti quo ad Missas post visitationem à monasterijs recipiendas,nu.2.nisi potestas prædicta Missarum multitudini sic satisfaciendi expresse ad successiue recipiendas extenderetur;nu.3.immo nec tunc,cum quamdam deceptionem petentium Missas contineat,potest saltem sine peccato veniali exerceri,nisi magna id faciendi subsit causa. nu.3.& 6.*

3 *Missarum multarum dicendarum onus ab offerentibus eleemosynas suscipere cum intentione dictæ obligationi ex facultate antea concesßa aliter satisfaciendi, indecens valde videtur: immo nec sine peccato saltem veniali id potest fieri, nisi ex magna causa. num.6.*

4 *Delegabilis minus videtur potestas faciendi,quam dandi;item & illius facti,quod æque bene non potest per quemuis explicari,quodve respicit publicam vtilitatẽ,*

requi-

requiritve magnam animi constantiam, vel respicit principaliter concessionem non iurisdictionis, sed arbitrij, auctoritatis, motusve animi, qui per alium concedi non potest.

4 *Dispensandi potestas secundum gloss. & multos alios non potest subdelegari.*

5 *Causa cognita, cum quid faciendum est, debent omnia authentice geri, ita vt possit probari cognitionem illam adhibitam, etiam si sint religiosi.*

CONSILIVM X.

AD SEPTEM quæstiones fratrum Minorum super quadam bulla Iulij II. & alia Leonis X. per quas fit facultas Generali eorum ordinis, vt possit dispensare super multitudine Missarum, ad quas monasteria eorum sunt obligata.

1 AD PRIMAM quidem respondeo, quod non solum Generali, qui tunc fuit, sed etiam alijs, qui ei successerunt, & posthac succedent, est data præfata facultas: quia id satis innuit bulla Iulij, & clare exprimit bulla Leonis. Nec videtur quo ad propositum referre, an eleemosyna, quæ data fuit, vel dabitur secundum consuetudinem patriæ, sit parua, vel magna, & maior, vel minor. Tum quia non datur, nec dabitur pro pretio eius, & sponte ac liberaliter offertur, iuxta ea quæ post alios nos dicimus in Manu. nostro confess. cap. 23. num. 102. & 106.

2 AD SECVNDAM, quod potest dispensare non solum super Missis receptis tempore Generalium, qui præerant tempore datarum bullarum prædictarum, sed etiam pro postea receptis ante suam visitationem, & tēpus, in quo petitur dispensatio: sed non potest facere facultatem recipiendi Missas, seu eleemosynas ad dicendas eas, ita quod fratres suscipientes

3 eas possint satisfacere sine dispensatione subsecuta. Tum quia dispensatio, & absolutio peccati non debent dari antequam fiat, ne videatur dari occasio nimis propinqua peccandi, contra cap. ex parte. de consuetud. Tū quia non decet fratres, dolo, & fraude, ac deceptione rogantium Missas, accipere onus dicendi eas cum proposito illud tollendi. Tum quia Leo X. licet faciat facultatem recipiendi Missas cū facultate redimendi onus eis impositum modo posito in sua bulla in Alemania, & Boemia; nō tamen facit illam omnibus monasterijs ordinis: licet Generalibus faciat facultatem dispēsandi super eis, quas inuenerint receptas: per quā diuersitatē videtur sentire id, quod dicimus. Tū quia negari non potest, valde indecens esse viris adeo perfectis accipere dolose Missas onustas cū proposito tollēdi onera, nescientibus id ijs, qui rogarunt illas: saltem sine causa iusta, quæ forte inueniebatur in Alemania, & Boemia propter paruitatem eleemosynæ, quę dabatur pro eis dicendis. Tū quia negari non potest propinquiorē causam peccādi dari cōcedendo, vel dispensando pro Missis cōmittendis, & accipiendis, quam pro iam acceptis. & hanc partem consulerem, licet vtraque pars de rigore iuris posset defendi per ea, quæ adduxi in com. de indulg. super §. in Leuit. de pœnit. dist. 1. not. 34. num. 4. & tetigi in Manu. conf. cap. 12. nu. 80. super illo dubio solemni, an concessio indulgentiæ, vel potestas dispensandi super voto, & alijs huiusmodi, includat ea, quæ post illam

illam contingunt; vbi tamen tenui partem affirmatiuam; eo quod licet per ea detur occasio aliqua peccandi, non tamen adeo propinqua, nec adeo indecens, ac daretur in casu præsenti.

AD TERTIAM respondetur, quod illa continet duas. Altera est, an præfatus Generalis possit etiam extra tempus visitationis dispensationē præfatam facere? & huic respondetur quod hoc innuit bulla Iulij, & satis
4 clare exprimit bulla Leonis. Altera est, an præfatus Generalis possit dispensare per alium, delegando ipsi potestatē suam? & respondetur æquius videri quod non. Tum quia est potestas de faciendo, & nō de dando, inter quæ est differentia, l. 1. §. ne autem. C. de codicil. Tum quia est factū, quod communiter non potest fieri æque bene per quemlibet. Tum quia in vtraque loquitur de solo Generali. Tum quod potestas hæc est magna, & videtur requirere constantiam magnam, & concernit vtilitatem publicam animarum. Tum quia concessio huius potestatis non est principaliter concessio tam iurisdictionis, quam cuiusdam arbitrij, & auctoritatis, & motus animi, qui non potest per alium concedi, iuxta gloss. in l. sicuti. ff. de arb. & ex simili potestate tutoris, curatoris, & arbitratoris, quæ non exercetur per alium, vt ait Bart. in l. cum magistratus per illum tex. & alia C. quand. prouoc. non est necess. Tum per ea quæ colligi possunt ex Innoc. Panor. & Felin. in cap. fi. §. is autem. & §. cæterum. de off. deleg. & per Card. ibidem q. 9. & Rota decis. vlt. de officio vicarij in antiquis tenuit potestatem dispensandi non posse subdelegari: per quæ omnia pars hæc videtur verior; quamuis etiam pro contraria facit principium præfati cap. vlt. & primi notabilis Card. ibidem, & alia multa, quibus videtur responderi posse per superius insinuata.

5 AD QVARTAM, scilicet quomodo & quando fieri debeat huiusmodi dispensatio, respondetur, quod debet probari primo præfatas Missas fuisse receptas cum onere dicendi eas propter necessitatem fabricæ, & fratrum. Secundo, cognoscere quam grandis sit multitudo earum, & iubere vt celebrentur eæ, quæ commodo possint celebrari, & super alijs dispensare. Tertio, quod omnia hæc fiant authentice coram secretario, vel notario monasterij, coram quo solent fieri acta publica; & cū oportuerit, fiat fides de cognitione præmissa de contentis in bullis; & quod Generalis cōmunicet, & applicet ijs, qui Missas instituerunt, omnia bona, quę fient in ordine, vsque ad quantitatem, quæ attingat valorem, quem haberent ipsę Missæ, si singulariter & integre dicerētur pro eis, vel ad intentionē eorum.

AD QVINTAM respondetur, quod dicendæ sunt omnes collectæ, quæ iubentur dici per pręfatos Romanos Pont. quia seruanda est forma cōmissionis, cap. prudentiam. de officio deleg. & cap. Pisanis. de rest. spoliator.

AD SEXTAM respondetur, quod non potest Generalis facere id per Vicarium, per responsum ad tertiam.

6 AD VLTIMAM satis responsum est in responsione ad secundā, scilicet quod sine magna causa non debēt fratres recipere, & minus quærere præfatas Missas sine magna causa necessitatis fabricæ, vel fratrū, cū proposito decipiendi eos qui eas rogarent, vel rogati darent. Tū quia fraus & dolus sunt

sunt peccata saltem venialia, iuxta l. 1. ff. de dolo, & tradit S. Tho. 2. 2. q. 55. art. 4. Tum quia fraus & dolus nemini debent prodesse, cap. sedes Apostolica. de rescrip. l. itaque fullo. ff. de furtis. quamuis propter magnam caussam id citra culpam fieri posse videtur asserere finis bullæ Leonis, vt tactum est in responsione ad secundam, scilicet propter vrgentem necessitatem, iuxta glo. in cap. sicut. de consecrat. dist. 1.

SVMMARIVM.

1 *Missa vna votiua non satisfacio pluribus, qui data eleemosyna rogant vt ad eorum intentionem sacrum faciam; nisi adsit eorum tacitus consensus, qui tamen numquam accedere solet: nec ob paucitatem sacerdotum, nec ob caritatem annonæ, vt id liceat, petendum est. num. 3.*

2 *Missarum numerus in fundationibus appositus vt minuatur, causam præstat diminutio redituum, & augmentum pretij rerum ad victum necessariarum, prout secundum diuersitatem temporum pinguiores, vel minus pingues assignabuntur dotes. num. 3.*

CONSILIVM XI.

IN QVADAM ecclesia, vbi sunt sacerdotes beneficiarij, restrictus est numerus beneficiariorum, & diminuti sunt etiam reditus, & victus & vestitus pluris constant nunc, quam antea. Quæritur quid iuris tam circa Missas, quas de nouo suscipiunt dicendas, quam circa obligationem antiquam, qua ex fundatione suorum beneficiorum tenentur facere sacra.

1 Videtur primo causas prædictas non esse iustas, ad hoc vt Missæ votiuæ, quas petunt deuotæ personæ, vt ad intentionem suam dicantur singulæ pro singulis pitantijs, ita diminuantur, vt per vnam satisfiat illis, qui petierunt tacite vel expresse singulas pro singulis pitantijs; nisi consensus eorum, quibus illæ promittuntur, accederet, quod raro vel numquam accidere solet: in quod confirmandum multa induci possunt, quæ doctissimus, idemque pijssimus consulens perpendere potest.

Secundo videtur prædictas causas esse iustas ad diminuendum Missas quotidianas, ad quas præfati beneficiarij ex fundatione beneficiorum suorum tenentur: quod facile confirmari potest ex ijs quæ leguntur & notantur cap. cum accessissent. & cap. ex parte. de const.

2 Tertio videtur prædictas causas esse iustas ad diminuendas aliquot Missas fundatas in aliquot capellis, præsertim illis temporibus, quibus longe paucioribus pecunijs viuebatur, quā nunc, & ita longe minoris dotabantur capellæ, quā nunc, quando maiore pecunia victus & vestitus emuntur.

3 Quarto videtur hæc consequi, non esse petendum, vt personis deuotis petentibus singulas Missas pro suis singulis pitantijs satisfiat per pauciores absque suo consensu: & quod maior diminutio debet peti circa Missas quotidianas olim in fundatione iniunctas, quam circa alias postea in capellis fundatas, & minor circa fundatas à pauco tempore, quam circa fundatas ante plurimos annos, præsertim centum.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Horas priuatim poteſt quis quouis, vel partim vno, partim altero idiomate ex cauſa recitare.*

2 *Officium paruum Beatæ Mariæ, quod in choro recitari iubetur, non obligatur recitare canonicus, qui choro intereſſe non tenetur.*

CONSILIVM XII.

QVAERITVR primo, an liceat ei, qui callet plures linguas, dicere priuatim ſuas horas canonicas idiomate, quod ſibi magis arriſerit, & partim earum vno, & partim altero.

1 Reſpondeo, quod ſic, modo id faciat ſine contemptu, & aliquo bono reſpectu, per ea quæ adduco in Enchir. de oratione cap. 13. num. 7.

QVAERITVR ſecundo, an canonicus, qui non intereſt choro, teneatur extra illum recitare officium B. Virginis.

2 Reſpondeo negatiue, ſcilicet quod canonicus, cum non tenetur intereſſe choro, non tenetur ad officium paruum B. Mariæ, quod iubetur dici in eo à canonicis, non tamen iubetur dici à recitantibus extra chorum: de quo etiam in prædicto Enchirid. memini. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Canonici horas extra chorũ recitantes nõ ſatisfaciũt, niſi adſit cauſa excuſans. n. 4.*

1 *Obligatus ad aliquid certo loco faciendũ, extra illum faciens non ſatisfacit. & ſeq.*

2 *Canonici tenentur collegialiter in choro pſallere, & recitare.*

3 *Obligatio ad quid aliqua qualitate qualificatum faciendum, ſine ea non ſoluitur.*

CONSILIVM XIII.

AN CANONICIS eccleſiarum præſertim Cathedralium, qui nolunt adire choros ſuarum eccleſiarum ad canendas, pſallendas, vel pronunciandas collegialiter in eis horas canonicas horis ad id ſtatutis, peccent mortaliter, & non ſint abſoluendi?

1 Reſpondeo primo, quod peccãt mortifere ſecundum legem regularem, niſi habeant aliquam cauſam ſpecialem iuſtam, quæ à culpa mortali eos excuſet. Quod probatur primũ ea firma ratione, quod qui tenetur de præcepto facere aliquid in aliquo loco, vel erga aliquod genus perſonarum, ſi non facit illud in eo, vel erga illas perſonas, non ſatisfacit ſuæ obligationi, etiam ſi faciat illud in alio loco, vel erga alias perſonas, vt probat cap. nos quidem. & cap. Ioannes. de teſtamen. & l. ſi quis ad declinãdam. C. de epiſc. & cler. & l. quæ conditio. §. cum ita. ff. de cond. & demonſtr. & per notata in eis, & per gloſſ. celebrem in cap. ſi pater. in verb. pauperibus. de teſt. lib. 6.

2 & Steph. Aufr. in deciſ. capellæ Toloſanæ, quæſt. 128. At canonici omnes iure communi & regulari tenentur canere, pſallere, & pronunciare collegialiter cum alijs in choro ex mente ſacrorum canonum, quæ colligitur ex cap. 1. de celeb. miſſ. & melius ex cap. dolentes. in ver. choro. eodem tit. & in

& in cap. 1. ver. chorum. eodẽ tit, & magis exprimunt statuta ecclesiæ Gallicanæ in rubr. & nigro, tit. quo tempore quisque debet esse in choro, & tit. qualiter horæ dicendæ sint extra chorum. & Conc. Coloniense tit. de metrop. eccl. cap. 5. & exprimitur in Conc. Trid. in decr. de refor. sess. 24. c. 12. Ergo transgrediũtur legem præceptiuam, si eas non dicunt in choro, etiãsi alibi dicant. Secundo probatur etiam ea quoque firma ratione, quod omnes, qui tenentur ad orandum aliquo genere precum in horis statutis, & designatis, peccant, si absque causa desinunt id in eis facere, vt nos efficaciter probamus. Tum per Conc. Viennen. clem. 1. de celeb. Miss. in illis verbis, *debitis horis*. Tum per alios canones, & per alias rationes, quæ ibi possunt videri in Enchir. de orat. cap. 3. nu. 22. Ergo simili & pari ratione peccant, qui eas in locis debitis, & consequenter in choro non dicunt, licet eas
3 alibi pronuncient. Tertio, quod qui tenetur ad faciendum aliquid qualitate aliqua qualificatum, non satisfacit suæ obligationi faciendo illud simpliciter sine illa qualitate, cap. ab eo. de elect. lib. 6. quatenus probat, eum qui objicit electo aliquem manifestum defectum, non satisfacere probando illum inesse illi, nisi probet id esse manifestum. & qui accusat alium percussionis factæ cum sanguinis effusione, non vincet probando percussionẽ, nisi probet etiam effusionis sanguinis qualitatem, secundum Panor. communiter recep. in cap. licet causa. de probationib. cuius contextus etiam probat, eum qui tenetur ad probandum testes corruptos falsa dixisse, non satisfacere probando eos falsa dixisse, nisi corruptionem quoque ac subornationem probet: quod etiam per alia confirmat Fel. ibid. à nu. 40.

4 Secundo respondeo, quod præfata lex generalis fallit in aliquot casibus de more aliarum regularum, & legum humanarum, quarum nulla est, quæ aliquam exceptionem non patiatur, excepta illa, quæ habet, Episcopum non posse suo Episcopatui renunciare, nisi de summi & maximi Pontificis consensu, vt ait Innocentius III. cap. licet. de regular. & ita canonicus infirmus, captus, & violenter detentus, & aliquot alij excusantur à canendis & pronunciandis horis in choro, cap. 1. de cler. non resid. lib. 6. cap. cum dilectus. & cap. ad nostram. eodem tit. in antiquis. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Cæcus, qui horas dicere non valet, nulla ad hoc eget dispensatione.*

CONSILIVM XIV.

QVIDAM clericus, qui à duobus annis Missam cantauit, excæcatus fuit ob nimiam sanguinis emissionem: hucusque dixit officium in antiquo Breuiario, partim adiutus ab alio, partim memoria tenens: nunc iubetur dicere nouum officium, quod nescit mente, & caret adiutorio, supplicauit Papæ Greg. XIII. pro remedio.

1 Responsum fuit, quod si potest, dicat nouũ officium, si non potest, excusatus est etiã sine Papæ dispensatione. pro qua resolutione faciunt ea, quæ scripsimus in Enchir. de orat. super cap. quãdo. de cõsecr. dist. 1. c. 11. n. 14.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Horas extra chorum ex Breuiario Romano potest collegiatæ clericus recitare, etiã si in choro recitentur secundum Breuiarium vltra 200. annos receptum.*

2 *Chorus quidem non potest, omißo Breuiario ante 200. annos admißo, vti Breuiario nouo Romano, nisi accedat consensus Episcopi, seu Prælati, & Capituli: at dictus consensus non est necessarius ijs qui volunt eo extra chorum vti.*

CONSILIVM XV.

QVIDAM Abbas ordinis Cisterciensis, in cuius monasterio nondum est acceptum Breuiarium nouum Pij V. recitauit, & recitat suas horas canonicas extra chorum iuxta formam præfati Breuiarij.

Quæritur, an satisfaciat præcepto Ecclesiæ de dicendis horis canonicis.

1 Pro parte negante facit primo, quod forma recitandi horas canonicas ordinis Cisterciensis non est sublata per Pium V. vt patet ex bulla eius præfato Breuiario præposita; præsupposito quod illa fuit ante 200. annos inducta; & præfata bulla significat, quod ad hoc vt liceat dicere officium hoc nouum in ecclesia cathedrali, in qua iam inde à 200. annis aliud dicitur, requiritur consensus Episcopi, & Capituli: ergo eadem ratione requiritur consensus Abbatis, & conuentus, ad hoc, vt liceat in illa ecclesia dicere hoc officium nouum.

Pro parte autem affirmante facit præfata bulla, quatenus in ea præcipitur, vt omnes tam regulares, quam sæculares vtantur hoc officio nouo, exceptis his, qui astringuntur antiquo modo ante 200. annos recepto. Et quod non obstat exceptio præfata Abbati; quia non præcipit bulla, vt astricti antiquo modo seruent illum antiquum modum, sed quod non teneantur seruare nouum modum, si noluerint; immo facit facultatem seruandi nouum, si voluerint, etiam in choro, si Prælatus & Capitulum voluerint: ita quod consensus Episcopi & Capituli non requiritur ad seruandum nouum extra chorum, sed solum ad seruandum in choro. qui sensus & intelligendi modus videtur irrefragabiliter colligi ex bulla, quatenus reseruat officia ante 200. annos instituta, per hæc verba ibi, *Inueteratum illud officiũ nõ adimimus: sic hoc nostrum, si magis placeat, dũmodo Episcopus & vniuersum Capitulum in eo consentiant, vt id in choro dicere, & psallere possint, permittimus.* aut enim ex verbo illo, *in choro*, colligitur quiddam absurdum, vel debet subintelligi verbum *etiam* ante illud: &, si subintelligatur verbum *etiam*, sonat quod diximus. Quod autem absurdum sequatur, nisi illud subintelligatur, ex eo patet, quod illa clausula sonaret posse quidem hoc officium nouum dici in choro ecclesiæ, cui reseruatur antiquum de consensu Episcopi & Capituli, non autem extra chorum; quod manifeste absurdum esset: cum si liceret dicere illud in choro interueniente tali consensu, à fortiori liceret extra illum interueniente eodem: & ita, ne hoc absurdum sequatur, necessario est ita intelligenda illa clausula, vt significet

officium

officium hoc nouum non posse dici in choro, nisi de consensu Episcopi, & Capituli, extra vero illum sic: & theorica iuris habet cessare argumentum à contrario sensu, cum ex eo sequitur absurdum, seu contrarium iuri, per Felin. qui refert alios in cap. significasti. num. 10. & seq. de foro competen. Confirmatur, eo quod præfata bulla obligat primum omnes ad dicendum nouum, & ab hac obligatione excipit habentes antiquum 200. annorum; & ab hac exceptione excipit eosdem quo ad chorum, quando Episcopus & Capitulum consentiunt, & non excipit dicentes extra chorum, etiam cum possunt dicere intra chorum cum consensu Episcopi & Capituli, quod est absurdum: aut fatendum posse dicere extra chorum, per regulam generalem, qua conceditur omnibus facultas dicendi hoc officium sine consensu illo Episcopi & Capituli. argumento eorum quæ notantur de regulis, & de exceptione regularum per Felin. & citatos ab eo, cap. quam frequenter. vt lite non contest. & Dec. & citat. ab eo in rubr. ff. de reg. iur. Salua, &c.

Aduertendum, Nauarrum hoc loco videri recedere ab opinione negatiua, cui videtur adhærere supra hoc eodem titulo consilio 5. ad 2. quæst. & quod refertur sacram Congregationem etiam adhæsisse negatiuæ. vide etiam consilium sequens.

SVMMARIVM.

1 *Breuiario nouo extra chorum vti non posse clericum illius ecclesiæ, in cuius choro vetus licite adhuc retinetur, tutius & pientius videtur, licet etiam contrarium possit teneri.*

CONSILIVM XVI.

AN QVI non tenentur Breuiario Romano nouo vti, possint, si velint, vti eo extra chorum.

Quæstio hæc longe maior est, quam apparet; mihi autem videtur vtraque pars eius probabilis?

1 Pro cuius parte affirmante facit, quod Pius in sua bulla non vetat eis vsum eius, sed solum permittit vsum antiquum: & quod permittit eis vti nouo, si voluerint, & Episcopus & Capitulum consenserint: & quod permittit præfatum vsum nouum in choro, & nihil de vsu extra chorum dicit: & certum videtur, quod si eis liceret in choro, liceret extra chorum, & non alia ratione, quā quia non vetuit vlli vti nouo extra chorum: quod generaliter præcepit omnibus vti nouo, & permittit vti veteri in choro.

Pro parte vero negante facit, quod non videtur voluisse diuersitatem ponere in his, qui sunt vnius ordinis, & habitus, & Capituli: & si eis, quibus permittitur vti veteri Breuiario in choro, liceret vti nouo extra chorum, poneretur magna diuersitas, & difformitas: quia alij dicerent extra chorum per nouum, & alij per vetus, contra cap. in noua actione. 16. quæst. 7. & clem. 1. de electio. & quod indecens videtur in eodem monasterio vsus diuersorum Breuiariorum: & videtur quod diminueretur concordia & deuotio, & augeretur discordia & dissensio. Itaque ego consulerem

lerem partem negatiuam tamquam pientiorem, ſed non damnarem vtentem parte affirmatiua. & ad vtriuſque partis argumenta facile reſpondere poſſet is, cui otium & valetudo ſuppeterent. Salua, &c.

Vide ſupra Conſil. XV.

SVMMARIVM.

1 *Horas recitare non tenetur, qui adhuc ius in re in beneficio non habet: vnde is, cui debet conferri beneficium, etiam ſi ſententias pro ſe obtinuerit, & beneficium ſit ſub ſequeſtro, immo & is, cui fuit collatum, ſi adhuc collationi conſenſum non præbuit, non tenetur ad horas, nu. 2. at qui habet ius in re, etiam ſi non habeat poſſeſſionem, nu. 3. ſitq. litigioſum, tenetur: quia ſufficit quod in caſu victoriæ poterit fructus habere. nu. 1.*

CONSILIVM XVII.

N. PETIIT ab ordinario, vt priuaret B. beneficio, quod poſſidebat, ob aliquot cauſas priuandi iuſtas; & poſtea propoſito edicto citatorio eorum, qui poterant prætendere ius ad illud, conferret illud ei, tamquam digniori. qui ordinarius priuauit eum, & poſuit edictum citatoriū, & præfatus N. inuentus fuit dignior; & pridie quam illud conferret N. iudex appellationis inhibuit ordinario, ne vltra procederet, & ita non proceſſit, & iudex appellationis confirmauit ſententiam ordinarij, & condemnauit appellantem in impenſis. à qua ſententia appellauit B. Romam. Quæritur an præfatus N. obligetur ad pronunciandas horas canonicas.

1 Pro parte affirmante huius quæſtionis facit primo, quod beneficiarius, qui non pronunciat eas poſt ſex menſes ab habito beneficio, perdit fructus eius per §. ſtatuimus. ſeſſ. 9. Concil. Lateranen. poſtremi, & per extrauag. Pij V. ex proximo. relatam à nobis in Enchir. de oratio. cap. 7. nu. 32. in Manu. confeſſ. cap. 25. num. 112.

Secundo, quod non excuſatur ab eis pronunciandis, eo quod nondum eſt adeptus poſſeſſionem, neque eo quod litigat ſuper illo ab alio poſſeſſo, vt nos probamus in dicto Enchir. vbi ſupra num. 28. quia ſufficit quod poterit in caſu victoriæ eos percipere, vt ibidem traditur.

2 Pro parte vero negante contraria & vera facit primo irrefragabile illud fundamentum, ſcilicet, quod nemo beneficiarius tenetur recitare horas canonicas ratione beneficij, donec illud obtinuerit: iura enim omnia, quæ imponunt onus dicendi eas, loquuntur de beneficiario habente ius in re quæſitum in eo, vt videre eſt per allegata in d. cap. 7. & præfatus N. nōdum habet ius quæſitū in prædicto beneficio, quia nondū ſibi eſt collatum.

Secundo, quod nemo tenetur ob expectatiuam, de qua in clemen. 2. de reſcrip. vel aliam ſimilem ad recitandas horas. argum. eorum quæ in d. clem. notantur, neque vllus vmquam dixit teneri quem ad hoc onus, propterea quod ſit præſentatus, vel nominatus ad aliquod beneficium, nec propterea quod ſit electus, ſi nondum eſt confirmatus, iuxta notata in cap. tranſmiſſam. & cap. nihil. de elect. adeo quidem, quod neque prouiſus,

neque

neque is cui collatio est facta tenetur ad illud; nisi consenserit prouisioni sibi factæ: quia vsque ad illum præstitum non est suum beneficium, vt habet cap. si tibi absenti. de præben. lib. 6. per quod hoc in specie diximus
3 vbi supra cap.7.num.29. Quæ conclusio procedit etiam in eo, qui obtinuit vnam, vel duas sententias, quibus declaratum est beneficium vacare, & esse debitum obtinenti eas; etiamsi iudex processerit ad ponendum sequestrum super fructibus eius in fauorem obtinentis eas. Tum quia propter huiusmodi sequestrum non quæritur ius in beneficio. vnde, si moreretur antequam ei conferretur, non censeretur vacare per mortem illius, sed eo modo quo ante vacabat. Tum quia eadem ratio concludit hanc ampliationem, quæ concludit conclusionem; scilicet quod nondum est ius quæsitum in re, plusquam per præsentationem, vel nominationem, vel etiam collationem absenti factam, vel præsenti, qui nondum consensit; ita quod nihil fructuum sequestratorum ei deberetur, si ante collationem, institutionem, & confirmationem moreretur: quæ omnia sunt memoranda. Per quæ responsum est ad opposita, quæ procedunt, quando est quæsitum ius ad beneficium, licet nondum adepta fuerit possessio.

SVMMARIVM.

1 *Horas non recitans beneficiarius fructus pro rata restituere tenetur, non quidem ecclesiæ pracise, sed satisfacit alteri operi pio, vel, si est pauper, sibi tamquam pauperi erogando.*

CONSILIVM XVIII.

AN BENEFICIARIVS, qui omisit recitationem horarum per aliquod tempus, teneatur restituere fructus perceptos, & cui?

Respondeo primo, certum esse quod D. consulens tenetur restituere fructus perceptos pro rata temporum & officiorum, in quibus recitare omisit, per extrauag. Pij V. quam edidit postquam nos venimus Romam, quamq. nos transcripsimus ad verbum in Enchir. de orat. cap.7. num.32. quamq. declaramus ibidem, & numeris sequentibus.

1 Secundo, quod non tenetur restituere ipsimet ecclesiæ, cuius est beneficium; sed satisfaciet restituendo pauperibus, & alijs operibus pijs, immo etiam restituendo sibimet, si est pauper, tamquam vni ex pauperibus, accipiendo ea in eleemosynam, sicut pauper Christi, per rationem efficacem, quæ videri potest vbi supra nu.34. per quam additionem consolatos fuisse nonnullos ibidem referimus: & quod etiam potest se componere cum Camera Papæ; sed quod prior modus restituendi videtur nobis futurus gratior Christo, qui nos omnes saluet. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Horas non recitans beneficiarius pro primis sex mensibus peccat, pro reliquo tempore tenetur etiam restituere fructus, quos propria auctoritate debet vel ecclesiæ,*

vel pauperibus etiam propinquis non habentibus necessaria ad decentiam viuendi, vel filias maritandi, immo si sit pauper, sibimet saltem de consilio Episcopi, vel confessarij, omnes vel partem erogare.

CONSILIVM XIX.

DE BENEFICIARIO, qui omisit recitationem horarum canonicarum aliquot annis, condemnatus, cuius auctoritate, & cui restituere debeat.

1 Respondeo primo, ad huius quæstionis claram & integram resolutionem legenda esse illa, quæ nos clarius & vtilius, quam alij præcessores nostri, scripsimus in Enchirid. de orat. notab. 7. à num. 3. vbi referuntur ad verbum iura noua, quæ induxerunt perditionem præfatam ipso iure incurrendam per omissionem horarum canonicarum, cum additionibus non contemnendis.

Secundo, ex illis colligitur quod præfatus D. consulens non eget auctoritate Papæ, vel Episcopi ad faciendam restitutionem præfatam fructuum amissorum. quia ipse potest auctoritate propria id facere: & verb. *condemnatus* in quæstione positum intelligo ipse de condemnatione iuris, quod ipsum ipso iure sine alia sententia imponenda condemnat ad eam.

Tertio, quod nihil tenetur restituere de fructibus intra primos sex menses receptis, licet grauiter peccasset omittendo horas in eis, vt præfata extrauag. Pij V. declarat.

Quarto, quod D. consulens adeo forte est pauper, quod saltem consilio Episcopi, vel confessarij posset illos, vel partem eorum sibi applicare, tamquam vni de pauperibus, vt ipse vbi supra probo. Quare conueniens, & Deo gratius fore arbitror, vt D. consulens, ostensis Episcopo illis, quæ vbi supra scribo, aliquam partem fructuum restituendorum de consilio eius accipiat sibi, tamquam vni pauperum ad leuandam inopiam, & partem det vel promittat aliquibus cognatis feminis pauperibus in dotem; & aliquam ecclesiæ, in qua est situm beneficium & omnes eleemosynas, quas posthac facturus est, deputet in hanc restitutionem pro exoneratione, qua tenetur illam facere: quandoquidem extrauag. prædicta, & §. statuimus, Conc. Later. obligat eum ad restituendum ecclesiæ, vel pauperibus. & per pauperes intelligo ego, vt ibi dixi satis, & latius in tract. de reditib. quæst. 1. monit. 27. non solum mendicantes, sed etiam alios, qui non habent ad se decenter sustentandum, & collocandum se, vel filios, vel filias suas in honesto matrimonio. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Fructus, quos ob horas non recitatas suos non fecit beneficiarius, qui non est canonicus, restituat ipsi ecclesiæ, vel pauperibus, nisi se cum Camera Apostolica componat: si sit canonicus, distributiones restituat illis canonicis qui horis interfuerunt illius diei, in quo ipse non recitauit, quo ad grossam, & alias obuentiones, similiter restituat ijs, quibus beneficio vacante acquisita fuissent. num. 2. & 3.*

Cano-

3 *Canonicus in canonicatu non habet proprie successorem; vnde quæ vacationis tempore obueniunt, diuiduntur inter superstites; nec pars, quæ obuenisset defuncto, reseruatur successori.*

4 *Fructus, quos parochus ob absentiam suos non fecit, conuertat in fabricam ecclesiæ, vel det pauperibus loci; etsi eos qui sibi superfluunt, possit etiam exteris dare pauperibus.*

CONSILIVM XX.

CANONICVS cathedralis per multos annos absfuit, & licet fructus continue perciperet, numquam tamen horas canonicas recitauit. vnde cum illos non fecerit suos, dubitat

Primo, cui restituere teneatur.

Secundo, quid de fructibus parochialis propter absentiam male perceptis dicendum sit.

1 AD PRIMAM QVAESTIONEM, qua quæritur quibus debeat consulens restituere, respondeo primo, quod si beneficium, de quo agitur, non esset canonicatus, sed aliud separatum à canonijs, & præbendis ecclesiæ cathedralis, vel collegiatę, sufficeret restituere fructus ita male perceptos ipsi ecclesiæ, cuius esset beneficium, vel pauperibus, vel componere se cum Camera Sedis Apost. per dicta in commentario de spolijs super cap. non liceat Papæ. 12. quæst. 2. §. 12. per totum, præsertim num. 4.

2 Secundo, quod quia beneficium, de quo agitur, est canonicatus, cuius, vt par est credere, licet in quæstione non exponatur, fructus consistunt in distributionibus quotidianis, & in eo quod grossam vocant, dicendum primo, quod quæsita ex distributionibus quotidianis non sunt restituenda pauperibus, neque ecclesiæ; quia illa debentur illis, qui horis, illis diebus, in quibus illi non recitarunt, interfuerunt, quibus accrescunt, per ca. 1. de cleri. non residen. lib. 6. cum ei adnot. & non sufficit dare pauperibus, quod debetur alteri, cap. ca te. de iureiuran. nisi quando ignoratur quis sit, cap. cum tu. de vsuris, vbi gloss. cum communi. quod idem eadem ratione dicendum videtur de fructibus ecclesiarum, vbi est statutum, vt fru-

3 ctus male percepti restituantur certis operibus pijs; quia illis deberet fieri prædicta restitutio. quod ipsum videtur de parte, quā corpus, seu grossam vocant, canonicatus, quam canonici ita lucrantur ratione suorum canonicatuum, vt pars non lucrifacta ab vno accrescat alijs; & obueniens tempore vacationis non reseruatur successori, qualem regulariter non habet canonicus, secundum glo. singul. in cap. quod sicut. de elect. verbo, consentire. sed diuiditur inter superstites, iuxta notata in cap. relatum. 2. de testam. vt latius diximus in Enchir. de orat. cap. 7. nu. 32. & postea breuius in Man. cap. 25. à num. 122.

4 AD SECVNDAM respondeo, quod qui ob absentiam ab ecclesia parochiali perdit fructus per nouum canonem, qui est primus de refor. sess. 23. Conc. Trid. tenetur restituere illos fabricæ illius ecclesiæ parochialis, aut pauperibus loci, oppidi, vel pagi, vbi sita est. Tum quia contextus prædicti canonis id expresse statuit. Tum quia aliqui tenuerūt, quod beneficiarius, qui tenetur superflua erogare pauperibus secundum communem, quam

latiſſime nos fundamus in tract.de reditib.eccleſ.q.1.monito 21.& 24.ſit obligatus erogare pauperibus loci, vbi ſitum eſt beneficium: & quamuis nos contrarium eſſe verius probauimus ibi quæſt.1, monito 27. num.2.ea potiſſimum ratione id aſſeruimus, quia nullo canone id exprimitur: quæ ratio ceſſat in propoſito caſu, in quo canon exprimit, vt erogatio fiat fabricæ eccleſiæ, vel pauperibus loci, vbi ſita eſt illa. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Diſpēſatio eſt odioſa & reſtringenda: vnde data monacho ad beneficiũ ſæculare curatũ, non extenditur ad ſimplex. itē nec extenditur ad acceſſoria nō neceſſaria. nu.2. itē minor diſpenſatus ad dignitatem, vel canonicatũ in cathedrali, non erit delegatus Papæ, niſi habeat annos viginti. nec reſtitutus aduerſus contractum, cenſetur reſtitutus aduerſus vſuras ex eo ſolutas. nu.3. item nec minor diſpenſatus vt accipiat ſacros ordines, cenſetur diſpenſatus vt habeat vocem in Capitulo. nec diſpenſatus vt fiat ante ætatem ſacerdos, cenſetur diſpenſatus vt accipiat parochialem. nec factus capax ad vnum actum, cenſetur habilitatus ad alium ſeparatum. nu.4. attamen diſpenſatus ad duos canonicatus debet vocari in vtroque ad actus canonicis competentes. nu.5. & diſpenſatus ad duo incompatibilia, cenſetur diſpenſatus à reſidentia in vtroque facienda. Vnde, quia congruit acceſſorium ſequi naturam ſui principalis, num.4. dubitatur, an ſubdiaconus, qui ex diſpenſatione Apoſtolica duxit vxorem, teneatur ad horas canonicas. nu.1. & 2.*

CONSILIVM XXI.

1 AN SVBDIACONVS diſpenſatus vt ducat vxorem, per hæc verba, *Teq. ſpecialibus fauoribus proſequi volētes, &c. tecũ, vt ſacro ſubdiaconatus ordine huiuſmodi non obſtante, &c. matrimoniũ cũ aliqua muliere tibi bene viſa cōtrahere, & in eo poſtmodum remanere, &c.* teneatur, ducta illa, dicere horas?

Ad quæſtionē reſpōdeo, pro parte illius affirmāte facere, quod diſpēſatio eſt odioſa, & reſtringēda ſecundũ omnes, per c.1.& 2.de fil.presb.lib.6. & per reg.quæ à iure.lib.6.per quã ibi Io.And.ait in Mercur.diſpenſationē factam monacho ad beneficium curatũ, non extendi ad beneficiũ ſimplex.

2 Secundo, quod Domin.recep.in c.1.in prin.nu.12.de fil.presb. in 6. quē ſequitur Felin.in cap.poſtulaſti.de reſcrip.nu.10.ait diſpenſationem ſuper vno actu factam non extendi ad alium actum acceſſorium, ſine quo poteſt conſiſtere & eſſe vtilis actus ille, ſuper quo facta eſt diſpenſatio. at liberatio ab obligatione dicendi horas non eſt actus neceſſarius ad coniugium, quoniã coniugatus poteſt recitare horas canonicas, & multi recitãt. ergo diſpenſatus ad coniugia non videtur liberatus ab obligatione dicēdi eas.

Tertio, quod gloſſ.ſing.in cap.ſtatutum. in princ.de reſcrip. lib.6. definit, diſpenſatum ad obtinendum canonicatum, vel dignitatem in eccleſia cathedrali, non eſſe diſpenſatum ad hoc, vt poſſit eſſe delegatus Papæ ante

3 vigeſimum annum. Et reſtitutus contra aliquem contractum, non cenſetur reſtitutus ad vſuras, quas ratione illius ſoluit, l. fin. §. Lucius. ff. de cond. indeb. Et diſpenſatus ad ſacrum ordinem, non cenſetur diſpenſatus ad habendam vocem in Capitulo, ſecundum gloſſ. in verbo anni exi. in fin. clem.2. de ætat. & qual. Et diſpenſatus ad presbyteratum, & dicen-

dicendam Missam ante iustam ætatem, non censetur dispensatus ad obtinendum beneficium curatum, gloss. in clem. 2. in ver. constitutus, ibi, *&* *ætate legitima*. de ætate & qual.

4 Quarto, quod factus capax per dispensationem alicuius actus non censetur factus capax alterius separati ab ipso, secundum gloss. cap. ex ratione. in ver. congruam. de ætat. & qualit.

Pro parte vero negante, quod non teneatur ad dicendas horas canonicas primo facit, quia congruit accessorium sequi naturam sui principalis, cap. accessorium. de reg. iur. lib. 6. desumpto ex l. cum principali. ff. eod.

Secundo, quod gloss. solemnis communiter recepta dixit in d. cap. quia
5 in tantum. de præben. quod dispensatus ad duos canonicatus debet vocari ad actus competentes ei ratione illorum, puta ad dandum vocem in Capitulo, & ad electionem faciendam de prælato, si est in loco vnde debeat vocari. & gloss. sing. in cap. si quis in clero. 7. q. 1. determinat, quod dispensatus ad duo beneficia incompatibilia, est dispensatus à residentia in vtroque facienda; & maior viginti annis dispensatus ad dignitatem potest esse iudex delegatus, si habet viginti annos, licet specialiter non sit dispensatus ad illud secundum Domin. in cap. nos consuetudinem. dist. 11.

SVMMARIVM.

1 *Lex etiã in odiosis extenditur, quantũ eius verba secundũ proprietatem patiuntur.*

2 *Lex extenditur & limitatur ex legislatoris mente & ratione legis.*

2 *Pensionarius clericus, si efficiatur miles militaris religionis cum indulto retinendi pensionem, non tenetur ad horas B. V. sed sufficit quod recitet orationes Dominicas & angelicas à religione præscriptas, quæ sunt loco horarum: sicut nec sacerdos regularis, siue sæcularis, habens pensionem ad dictas B. V. horas teneretur.*

CONSILIVM XXII.

1 IVLIVS ab Apostolica Sede habet indultum, vt cum habitu D. Iacobi de Spata, cuius miles & professor existit, certam annuam ecclesiasticam pensionem retinere possit. Dubitatur, an præter horarias preces centum viginti Pater noster, cum totidem Aue Maria, ex ordinis institutione à militibus quotidie persoluendas, teneatur etiam ad officium Beatissimæ Virginis ex Pij V. constitutione dicendum.

Pro parte affirmatiua facit, quod verba legis secundum propriam significationem comprehendunt eum, & lex extenditur etiam in odiosis, & pœnalibus, & alijs obligatorijs, quatenus verba eius in proprio significatu se extendunt, l. cum lege. iunct. gloss. ff. de testam. cõmendata in hoc per Aret. in cap. de testibus. colum. 3. de testib. quem Dec. sequitur in l. factum. §. in pœnalibus. ff. de reg. iur. & continenter in alijs septem vel octo locis.

2 Pro parte negatiua facit, quod lex extenditur & restringitur secundum mentem legislatoris, & rationem legis, l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de leg. 2. cap. suggestum. & cap. meminimus. de appell. vbi pulchre Panorm. communiter receptus: & mens auctoris, & ratio prædictæ legis videtur fuisse, ne fruentes fructibus beneficiorum ecclesiasticorum omnino

essent immunes ab onere dicendarum precum, ad quas beneficiarij tenentur, quæ non habet locum in consulente, qui tenetur ad multas preces, immo & ad maiorem quantitatem, quam sint preces officij B. Virginis. Facit etiam, quod non obstat dicere, quod alia ratione tenetur ad prædicta Pater noster, & Aue Maria, quam ratione pensionis; quia etiam religiosus eiusdem ordinis presbyter, qui haberet pensionem, alia ratione quam pensionis, teneretur ad horas canonicas, qui tamen non obligaretur ratione pensionis ad officium paruum Beatæ Virginis, plusquam alius presbyter. Facit etiam, quod subrogatum sapit naturam eius, cui subrogatur, l. cum quis. §. qui iniuriarum. ff. si quis caut. & c. ecclesia. vt lite pend. & illa 120. Pater noster, & Aue Maria, succedunt loco horarum canonicarum, ad quas tenentur clerici eiusdē ordinis, & consequenter videntur quodammodo horæ canonicæ; & qui tenetur ad illa, teneri ad quasdam horas canonicas: at qui alia ratione tenetur ad horas canonicas, non tenetur ratione pensionis, virtute prædictæ legis ad prædictum officium paruum; ergo nec religiosi milites tenebuntur. Et quoniam posteriores rationes videntur firmiores, & per eas potest responderi illi, quæ in oppositum adducitur, resoluo dubium in partem negantem. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Indultum, seu dispensatio, nisi fiat id ob quod conceditur, non prodest.*

2 *Dispensatio eius, qui ob febrem, vel alium dolorem, non valet recitare horas, ad cæcum, nisi forte ex identitate rationis extendi non videtur.*

3 *Dispensatio non valenti recitare officium, vt non teneatur, parum prodest.*

3 *Indultum concessum alicui, vt loco horarum recitet aliquot orationes, non prodest ad acquirendum meritum quod acquiritur recitando horas.*

CONSILIVM XXIII.

AN INDVLGENTIA, vel dispensatio, quod obligatus ad dicendas horas canonicas satisfaciat dicendo quinquies Pater noster, & quinquies Aue Maria, si tenetur febre, vel tanto alio dolore, quod eas recitare non possit, extendatur ad eum, qui est cæcus, vel dolore oculorum ita laborat, vt non possit recitare sine periculo perdendi visum, licet non teneatur febre?

1 Respondeo primo, quod indulgentia, vel dispensatio non prodest ei, qui non facit illud, propter quod illa fit, vt colligitur ex his, quæ nos tradimus in comment. de Iobelæo super 5. in Leuitico. de pœnit. dist. 1. notab. 11. & 19.

2 Secundo, quod prædicta dispensatio non extenditur ad cæcum, qui non laborat præfato dolore; quia sola cæcitas non inducit febrem, nec dolorem impedientem recitationem.

Tertio, quod probabiliter dici potest, quod extenditur ad dolorem oculorum, quo impeditur potentia recitandi.

3 Quarto, quod præfata indulgentia parum videtur prodesse: nam sola

febris,

febris, vel solus dolor impediens potentiam recitandi sufficit vt excusetur à recitando sine præfata indulgentia: quamuis quis diceret, quod licet prædicta indulgentia non prosit ad excusandum à peccato omittendi recitationem, potest tamen prodesse ad quærendum meritum recitationis, quod in præsentia non approbo multum. Tum quia id non quæritur. Tum quia non pertinet ad Papam potestas augendi meritum gratiæ & gloriæ sine opere meritorio: quia gratiam & gloriam solus Deus conferre potest, iuxta psal. 83.

DE BAPTISMO ET EIVS EFFECTV.

SVMMARIVM.

1 *Catechizari qui petunt, non coguntur obligare se ad suscipiendum baptismum, nec etiam relicta vxore & filijs infidelibus se includere in aliqua domo. num. 2. sed nec minores regulariter possunt ab ijs, in quorum sunt tutela, abstrahi, vt catechizentur, & baptizentur. num. 5.*

3 *Catechismus, sicut & exorcismus, si fuit ante baptismum omissus, debet post illum suppleri, & nu. 4. durareq. tanto tempore, quousque baptizandi sint sufficienter instructi & persuasi de veritate fidei. num. 3.*

6 *Infans mortuo patre penes matrem infidelem est educandus.*

6 *Catechizari & baptizari contra infidelium parentum voluntatem petentibus debet quidem de alimentis prouideri, & num. 4. ad id tamen onus parochi non videntur obligati. num. 3.*

CONSILIVM I.

VTRVM catechizandus ad baptismum se offerens debeat coram notario & testibus obligare se ad baptismum suscipiendum? Et an Episcopus seu parochus teneatur catechumenos, dum in fide instruuntur, alere?

1 Responsurus fidelis quidem fidelissimo, parum eruditus eruditissimo, minus expertus expertissimo, circa contenta in his quæsitis, protestor me solum dicturum ea, super quibus hæsito, & cupio informari.

Dico primo, me non satis meminisse legere legē, qua catechizandus debeat se obligare coram notario & testibus ad suscipiendum baptismum.

2 Secundo, nec meminisse legem, qua ligentur catechizandi vxor, & liberi eius, & qui tutelæ vel curæ ipsius sunt commissi, consentire separationi ab infidelibus, & submittere se disciplinæ certorum magistrorum, & includere se intra vnam domum, antequam baptizentur, & fiant subditi Ecclesiæ; neque legem quæ cogat parochos ad alendos & docendos eos intra illam.

3 Tertio, quod, vt puto, in Indijs, & in aliquot regnis Hispaniæ, & aliorum regnorum Saracenorum, Lutheranismo, & alijs infidelitatibus infectorū, pauci parochi sunt collatione aliorum, qui possint id præstare, etiamsi velint; cum etiam baptizatorum tot millia sint egentium catechismo: præ-

ſertim tenendo, quod, ſicut exorciſmus eſt ſupplendus poſt baptiſmum, vt tradit S. Tho. recep. 3. par. quæſt. 71. art. 3. ad 3. ita etiam catechiſmus ſit ſupplendus, ſi fuit ante baptiſmum omiſſus; arg. eorum quæ dicit idem S. Tho. ibidem art. 5. & præſuppoſito eo, quod experientia compertum eſt, ſcilicet fere omnes paruulos, qui baptizantur, & relinquuntur in poteſtate parentum, numquam callere catechiſmum, & indigere illo, poſtquam adoleſcunt; & in terris Chriſtianorum vix etiam ſuſcipietur id onus ab omnibus Epiſcopis.

Quarto, prouida admonitio & prouiſio videtur, ne catechizationi finem præſtituat certus dies, ſed potius certa ſcientia & ſufficiens perſuaſio.

4 Quinto, quod quia numquam fere præfati paruuli catechizantur, oporteret eos denuo catechizare. quod vtinam aliquo modo introduceretur, quod ego aliquando ſperaui, ſed nunc deſpero: quia malunt aliqui Epiſcopi augere ſuos reditus, quam impendere illos in magiſtros huiuſmodi catechizandorum. quod non video etiam aliquam legem canonicam, quæ obliget ipſo iure patres & conſanguineos catechizandorum, antequam illi ſe ad id obligauerint ſponte ſua, ad relinquendum filios pupillos & minores ſuos ſub poteſtate aliena, qui ante vſum rationis inuitis parentibus ducerentur ad baptiſmum, vt perſuadeantur ad conuerſionem, niſi in caſibus, in quibus velint nolint, debeant obedire catechizatoribus, per ea quæ docet S. Tho. communiter recep. in 2. 2. q. 10. ar. 8. 9. & 12.

5 Sexto, quod licet prouiſio hæc ſancta Illuſtriſſ. D. Cardinalis de adminiſtranda catechumenis largiter ſuſtentatione, & de tractandis eis humaniter, ſeruari poſſit Romæ, & aliquibus alijs in locis, vbi ad id ſunt deputati reditus publici, in alijs tamen non videtur poſſe ſatis ſeruari.

6 Septimo, meminiſſe me in hac ipſa Vrbe interrogatum ab vtraque parte litigantium, an infantes nondum vſum rationis habentes ſint relinquendi apud matrem infidelem, donec eo incipiant vti, ſi pater eorum mortuus fuerit, tenuiſſe partem affirmantem, & poſtea replicaſſe contra quemdam virum doctiſſimum, ſed incertum, qui putauit me fuiſſe deceptum: & meo iudicio, in quo etiam nunc ſum, irrefragabiliter probaſſe meam priorem ſententiam. Quare admoneo Dominum meum Illuſtriſſ. id, quod circa hoc tunc dixi, & tradidi, ſi non fallor, Illuſtriſſ. D. Cardinali Sirleto, apud quem forte illa inueniri poſſent.

Octauo, quod videtur prouidendum de alimentis eis, qui contra voluntatem patrum & cognatorum ſuorum volunt catechizari, & baptizari. Salua, &c.

Aduertendum, hoc reſponſum, ad quod ſe remittit, eſſe illud de quo ſupra fit. De conuerſione infidelium conſil. 4.

SVMMARIVM.

1 Baptiſmus vere confertur, ſi pueri intra ventrem matris exiſtentis manus vel aliud membrum extra corpus matris apparens abluitur: cauſaturq. ex eo, & nõ ex ſequenti, qui datur ad cautelam, cognatio ſpiritualis, quæ impediat & dirimat.

CON-

CONSILIVM II.

DE QVODAM N. qui tenuit infantem ad baptiſmum datum ei antequam naſceretur integre in aliqua ſui corporis parte,etiam alia quam capite, nempe brachio,vel pede,an fiat compater, ita vt non poſſit contrahere matrimonium cum matre ſic baptizati.

1 Reſpondeo primo,in ea me ſemper fuiſſe ſententia, quæ habet, puerum ſeu infantem nõdum integre natum, & propter timorem mortis baptizatum per ablutionem capitis, vel alius cuiuſq. partis iam natæ, vel apparentis extra corpus matris, eſſe vere baptizatum, vt diximus in cap. vulgaris.num.3.de pœnit.diſt.1. & quod licet ad cautelam ſub conditione, *Si non es baptizatus,&c.* poſſit licite baptizari;ſecundus tamen ille baptiſmus non eſt vere baptiſmus, ſi prior vere fuit miniſtratus in illa parte apparente:& quod ex ſecundo baptiſmo ad cautelam miniſtrato cum catechiſmo & exorciſmo non naſcitur compaternitas, nec cognatio ſpiritualis, quæ impediat, & dirimat matrimonium,ſed ex priori baptiſmo miniſtrato ſine catechiſmo & exorciſmo.

Secundo, quod ex prædicta reſolutione ſequitur dicendum, præfatum N. fuiſſe,& eſſe verum compatrem prædictæ matris, & non poſſe contrahere cum illa ſine diſpenſatione Papæ. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Monſtrum illud non eſt baptizandum,quod caret anima rationali,ſine qua non conſtat homo,qui ſolus baptiſmi eſt capax:an autem ſit talis natus cum capite ferino,& reliquis membris humanis,iudicio peritorum relinquitur.num.2.*

CONSILIVM III.

AN MONSTRVM natum cum vno ſolo capite, eodemq. ferino, debeat baptizari?

1 Reſpondeo primo, quod ſi eſt certum eum non habere animam rationalem,non eſt baptizandus. Tum quia ſolus homo eſt baptizandus ſecundum omnes; & quod caret anima rationali non eſt homo, cap. in quadam de celeb. Miſſ. Tum quod hoc in ſpecie aſſeuerant Card.& And. Sicul. in clem.1.§.ad hoc.de ſumma Trinit. & ſatis colligitur ex Soto in lib. 4. ſententiarum diſt.6.q.4. & ſumm.Angelica verbo monſtrum,& Syl.verbo baptiſmus 3.q.10.

Secundo, quod præfatus Card. & And. Sicul. videntur ſignificare quod
2 monſtrum habens caput ferinum non cenſetur homo rationalis: ſed quia monſtrum, de quo quæritur, habet omnia membra humana præter caput, ego nihil de hoc iudico, nec eſt facultatis meæ iudicare de illo. itaque remitto hanc partem ei, ad quem ſpectat de illa ferre iudicium, & declarare ſi eſt cenſendus homo rationalis, an vero brutum irrationale. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Baptismatis collatio facta secundum ritũ Græcorum tenet, & nu. 4. sed nec vitiatur ex eo quod sit collatum ab hæretico, Iudæo, vel Pagano, nu. 3. modo adhibita fuerint necessaria cum intentione faciendi quod facit Ecclesia. num. 7.*

2 *Baptismum non vitiat diuersitas verborum, modo actum baptizandi, & causam principalem baptismi, sanctissimam scilicet Trinitatem, sufficienter exprimant; secus si aliquod necessarium omittatur, vel corrumperetur substantialis sensus verborum, vt faciunt Bosnenses, qui loco illius vnicæ dictionis* Spiritus sancti, *ponunt hanc* Spiritus, *omissa alia particula* Sancti, *num. 4. 5. & 6. vel mutatio esset facta ad fouendum errorem intolerabilem, aut omitteretur vna ex tribus personis Trinitatis. num. 6.*

CONSILIVM IV.

CVM GRAECI, & schismatici, præsertim Seruiani, hoc est, Græci sacerdotes defecerint à Sancta Romana Ecclesia, & perdiderint ritum Catholicum, & sacramentum: dubitatur, si contingat aliquem ex his cõuerti ad fidem Catholicam, num is baptizari debeat absque conditione in forma baptismi, *Si non es baptizatus*. Et ratio dubitandi est, quia forma baptismi eorum est hæc, *Baptizetur seruus Christi in nomine Patris, & Filij, & Spiritus:* & non exprimunt verbum *Sancti, & amen.* & propterea non intendunt ipsi facere, quod facit Ecclesia Romana.

1 Ad hanc quæstionem dico; quod facile cuique videri potest vera pars negatiua. Primo, quia forma baptismi Græcorum, licet quo ad verba differat à forma Ecclesiæ Romanæ, sufficiens tamen est ad conficiendum verum baptismum, vt præsupponit Innoc. iij. in Conc. generali, de quo in cap. licet. de baptis. quod longe expressius definiuit Conc. Flor. in suo decreto de sacramentis, & affirmat D. Tho. communiter receptus in 4. dist. 3. & in 3. par. q. 67. art. 6. At in prædicta prouincia Bosnæ Græci baptizant secundum formam Ecclesiæ Græcorum: ergo.

2 Secundo, quod diuersitas verborum formæ baptizandi non reddit baptismum nullum, modo actum baptizandi, & causam principalem baptismi, sanctissimam scilicet Trinitatem sufficienter exprimant, cap. si non sanctificatur. & cap. retulerunt. de consecr. dist. 4. at verba formæ, qua baptizantur, & de qua quæritur, videntur eam sufficienter exprimere: ergo.

3 Tertio, quod nihil obstat, quod ij, de quibus quæritur, fuerint baptizati ab hæreticis, & schismaticis; quoniam licet S. Cyprian. cum multis alijs Episcopis opinatus fuerit, hæreticos non posse sacramenta vera & valida alicui dare, & refertur in d. cap. si non sanctificatur. & in cap. quomodo. de consecr. dist. 4. contrarium tamen est verum, vt prædicti canones probant, & nouus canon 4. de baptis. Conc. Trid. sess. 7. & facit etiam canon 12. de sacramentis eiusdem sessionis; præsertim autem sacramentum baptismi, quod conferri etiam potest à Iudæo, & Pagano, cap. à quodam. de consecrat. dist. 4.

Non

4 Non obstantibus tamen his, pars verior videtur affirmatiua, scilicet, quod sint iterum baptizandi, saltem sub conditione, *si non es rite, &c.* iuxta cap. 2. de baptis. immo & meo iudicio pure. Tum quia forma, qua baptizant in prædicta prouincia hæretici, & schismatici, non est consona formæ baptizandi Ecclesiæ Romanæ, neque Ecclesiæ Græcorum, quam prædicti canones & doctores probant: in illa enim ponuntur ista verba: *In nomine Patris, & Filij, & Spiritussancti. Amen.* In hac autem nostri casus: *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus*, tacentes illud verbum, *sancti*, & *Amen*. Tum quia diuersitas verborum formæ sacramenti, per quam corrumpitur legitimus & substantialis sensus verborum, quæ sunt de substantia & essentia sacramenti, facit inualidum sacramentum, cap. multi. adiuncta gloss. de consecr. dist. 4. & tradunt D. Thom. & alij in 4. dist. vbi nouissime late declarat Sot. art. 7. & melius art. 8. & dist. 3. q. 1. art. 5. col. 4. ponendo regulam, quod mutatio formæ verborum baptismi, siue subtrahendo, siue addendo, siue transponendo, siue corrumpendo, per quam quidpiam necessarium omittitur, efficit baptismum nullum. At in forma prædicta baptizandi Bosnæ subtrahitur verbum, *Sancti*, quod est necessarium ad significandum Spiritumsanctũ, tertiam personam Trinitatis: solum enim verbum, *Spiritus*, sine adiectione verbi, *Sanctus*, non est nomen proprium Spiritussancti, nec appropriatum Spirituisancto, vt docet D. Tho. receptus 1. p. q. 36. art. 1. vbi ait, quod nomen *Spiritussanctus* captum in vim duorum nominum omnibus personis competit; quia etiam Pater, & Filius est spiritus, & sanctus; sed captum in vim vnius nominis est nomen proprium Spirituisancto ex sacræ scripturæ accommodatione. At in prædicta forma Bosnæ ponitur verbum *Spiritus* sine *Sancti*: ergo non ponitur ibi nomen Spiritussancti; & ita non ponuntur nomina trium personarum, quæ necessario debent poni in forma baptismi, iuxta cap. vlt. Matthæi: & conse-
6 quenter per illam non conficitur baptismus. Tum quia verba sacramenti, mutata ad fouendum errorem intolerabilem, destruunt sacramentum, vt late post alios tradit prædictus Sotus vbi supra. At baptizatores Bosnæ mutant verba ad fouendum hæresim suam de Spiritusancto, quod non est Deus, & creator, sed creatura: ergo. Tum quod Zacharias Papa in duabus vel tribus partibus cap. in Synodo. de cons. dist. 4. dixit expresse, quod baptisma, in cuius collatione defuit vnum nomen trium personarum sanctissimæ Trinitatis, nihil valet, & idem ait Didymus in libro de Spiritusancto, quem citauit Sotus in 4. dist. 3. art. 6. col. 4. dicens, Si quis baptizare conetur, vt vnum ex prædictis nominibus omittat, scilicet, Patris, & Filij, & Spiritussancti, sine perfectione baptizabit.

Ad primum oppositorum respondetur, concedendo quod forma baptizandi Ecclesiæ Græcorum, de qua Innoc. III. & Conc. Trid. & alij doctores in eo citati loquuntur, est sufficiens ad conficiendum verum baptismum: negando tamen, quod forma prædicta Bosnæ sit illa, de qua loquuntur illi, cum desit nomen proprium Spiritussancti, quod habetur in alia.

Ad secundum respondetur concedendo in eo assumptum, negando tamen quod prædicta forma Bosnæ contineat verba sufficientia ad exprimendum

mendum legitimum & necessarium sensum: quia deest nomen *Spiritus sancti*, sine quo non satis sufficienter exprimitur sacrosancta Trinitas, cuius expressio vti causa principalis baptismi est legitima & necessaria per superius dicta.

7 Ad tertium respondetur, concedendo, quod baptisma collatum ab hæretico, schismatico, & etiam Pagano valet, modo ea sint illi mente, vt velint facere id, quod Ecclesia intendit, & exprimant sanctissimam Trinitatem vti causam principalem eius sufficienter, & non addant, vel tollant verba, quibus suum errorem intolerabilem aperte foueant: negando tamen, quod talis sit forma Bosnæ, per prædicta.

SVMMARIVM.

1 *Baptizandus non est rationis capax, qui vult in peccato vel infidelitate perseuerare: si tamen baptizetur, habeatq. intentionem illud recipiendi, verum recipit baptisma. At infidelium filij vsu rationis carentes, quos parentes, penes quos sunt remansuri, ob id petunt baptizari, vt sic ab infirmitate liberentur, baptizandi sunt; sicut & maiores, qui ideo excitantur vt baptizentur, quia sperant sanitatem corporis recipere.*

CONSILIVM V.

QVIA interdum reperiuntur Turcæ, & eorum filij grauissimis morbis arrepti, qui in hoc tantum casu baptismum requirant, quod sæpe viderint, aut audierint talibus collatum sanitatem restituisse: quæritur, an baptismus ijs tali intentione petentibus sit concedendus: vbi sciendum est fratres de obseruantia periculum vitæ incurrere, si negent, cum negari sibi hac de causa putent, ne corporis sanitatem consequantur: eoq. magis, quia superioribus temporibus multi hoc tantum nomine fuerunt baptizati, & post Concil. Trid. fratres prædicti abstinuerunt, quod id illis non licere dicerent ex decretis Franciscanæ religionis, non autem Concilij, & de ritu Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quia hac ratione mortem subijssent.

1 Respondeo primo, quod nulli peccatori peccato mortifero infecto volenti perseuerare in eo est dandum baptisma, per ea, quæ ad hoc citat D. Tho. 3. p. q. 68. art. 4. nec consequenter infideli volenti perseuerare in infidelitate, vt ipsemet affirmat in ead. q. art. 8. ad quartum.

Secundo, quod si huiusmodi ægroti essent infantes, vel paruuli, qui nondum sunt iudicium rationis assequuti, possunt de consensu parentum baptizari, vt ipsemet receptus 2. 2. quæst. 10. artic. 12. definit. Si autem sunt adulti, & iudicium rationis assequuti, non sunt baptizandi, si non volunt ab infidelitate recedere, & catechizati credere fidei necessaria: quamuis verum baptisma susciperent, si veram haberent intentionem illud suscipiendi, vt ex prædicto art. 8. & adductis in eo colligitur. Si autem velint ab infidelitate recedere, & catechizati credere fidei necessaria, possunt, & debent baptizari, etiam si ad id morbus, vel amor salutis incitauerit,

cum

cum omnes etiam infideles præceptum de baptismo suscipiendo obliget, secundum eumdem D. Tho. in d.q.68.art.1. & q.70.art.2.ad 3.& melius in 4.d.3.q.1.art.3. quæstiunc.3. & latius Sotus in eod.4.dist.5. art.1. licet D. Tho. ibi non recte citetur. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Martyrium à prægnante pro Christo assumptum valet fœtui animato pro baptismo, & prodest ad salutem: immo & is, sicut sancti Innocentes, dicitur pro Christo occisus.*

2 *Innocentes pro Christo occisi, non quidem proprio merito, cum vsu rationis carerēt, sed per gratiam Christi, salui facti fuerunt, & martyrij laureolam adepti.*

CONSILIVM VI.

VTRVM, sicut mulier grauida pro Christo mortem subiens est martyr, ita etiam filius in vtero eius existens, si moriatur cum illa, fit etiam martyr, & saluetur, an vero in limbum cum alijs pueris non baptizatis descendat?

1 Respondetur, quod paruulus ille probabiliter saluabitur cum matre. Tum quia baptismi vicem & effectum habet mors pro Christo illata, cap. baptismi vicem, cum ei annotatis, de consecr. dist. 4. & præfatus puer in vtero matris morientis pro Christo moritur pro eodem. Tum quia Innocentes, qui nondum adepti fuerant iudicium rationis, antequam occiderentur iussu Regis Herodis crudelissimi tyranni, salui facti fuerunt, immo & martyrij laureolam seu coronam obtinuerunt, adeo quod festum martyrij eorum celebrat vniuersa Ecclesia intra octauam Natalis Domini, vt est notorium. Tum quia eadem ratio concludit præfatum puerum saluatum iri, quæ concludit præfatos Innocentes saluatos fuisse. Ratio enim, qua præfati Innocentes saluati fuerunt, & martyres effecti, non est quod ipsi suis actibus saluationem illam meruerunt; quia sine iudicio & libero arbitrio, cuius vsum nondum fuerant assequuti, nō potuerunt mereri suam saluationem. arg. §.1. & cap. illud. 15.q.1. & S. Tho. receptus ab alijs in 2.2.quæst.124.art.1. reijcit opinionem illorum, qui sine iusta & sufficienti auctoritate dixerunt datum fuisse Innocentibus vsum rationis, & liberum arbitrium ad merendam gratiam & saluationem. Et ita, sicut Innocentibus sine suo merito dedit Christus gratiam, ita eadem ratione & misericordia dabit præfato puero illam sine baptismo, & sine vllo merito proprio. Vnde in specie Caiet. super d.art.1. dixit, quod effusio sanguinis pueri, facta etiam intra vterum matris pro Christo, prodest ipsi puero nondum nato, sicut profuit effusio sanguinis Innocentium ipsis nondum vsum liberi arbitrij & iudicium adeptis. Salua, &c.

Aduerte, quia ex rationibus adductis, ac ex citata auctoritate Caiet. elicitur, D. Nauarrum loqui in casu, in quo intentio occidentis matrem pro Christo fertur etiam saltem virtualiter in occisionem filij nondum nati.

DE RELIQVIIS ET VENERATIONE Sanctorum.

SVMMARIVM.

1 *Reliquias Sanctorum in oratorio in capsulis honeste asseruari, ac in collo deuote portare licet, dummodo cesset omnis superstitio, & agatur de corporibus nequaquam perpetuæ sepulturæ traditis, nisi iam inde licite extractis nu. 3. & 4. hisque suffragatur consuetudo.*

2 *Corpora Sanctorum si nondum sint perpetuæ sepulturæ tradita, sine alicuius licentia possunt de loco ad locum transferri: quod si sint ei tradita, tunc principis requiritur, vel accedente iusta causa, præsidis sufficit licentia nu. 3. & 4.*

2 *Concessa omnia videntur, quæ cum de se mala non sint, non leguntur prohibita.*

CONSILIVM I.

AN LICEAT tenere reliquias corporum Sanctorum in oratorio suo, & portare in collo, vel aliqua alia parte sui corporis, vel suarum vestium?

1 Respondeo, quod S. Tho. videtur tenere quod sic in 2.2.q.96. art.4. ad 3. quatenus ait licere illas portare in collo ad honorem Sancti, cuius illæ sunt, ob fiduciam & spem intercessionis eius ad diuinam maiestatem; modo id fiat sine aliqua vanitate, & superstitione: qualis est quod vas sit triangulare, aut de illa vel illa materia: & à fortiori licebit eas tenere in aliquo oratorio honesto, vel seruare in aliqua honesta arca.

Pro cuius sententia facit primo l. si necdum. C. de religio. & sumpt. fune. quatenus habet, posse quem corpus nondum perpetuæ sepulturæ traditum sine alius licentia in alium locum mutare.

2 Secundo, quod ea quæ per se non sunt mala, videntur concessa, si non sunt prohibita, arg. l. 1. ff. de testib. & l. si quæramus. adiuncta glo. ff. de testa. at nullo iure naturali, diuino, vel humano authentico quis prohibetur tenere, vel deferre honeste reliquias Sanctorum: ergo, &c.

Tertio, quod legitur, Constantinum, & Helenam matrem eius, & alios multos reliquias habuisse, & portasse; immo & consuetudo fere omnium deuotiorum totius orbis Christiani habet, procurare sibi reliquias aliquorum Sanctorum, quas vel portent secum, præsertim ad prælia, & loca periculosa, vel teneant eas domi in aliquo honesto loco ad excitandam deuotionem in eos, & fiduciam sperandæ pietatis à Deo per eorum intercessionem.

3 Non obstat, quod Ang. in summa verbo reliquiæ. §. fin. dicat tenendum esse contra S. Tho. quia non probat id efficaciter; l. enim 1. & vlti. C. de religio. & sump. fun. & rationes, quibus mouetur, solum habent, corpus perpetuæ sepulturæ datum non esse sine principis licentia transferendum absque causa, neque cum illa absque licentia præsidis: quia S. Tho. non loquitur de translatione corporis Sancti sepulti, sed de aliqua particula, vel mutatione eius, vel aliquarum rerum ad illum pertinentium, quæ vel num-

quam

quam fuerunt perpetuæ sepulturæ traditæ, vel iam iusta cum facultate fuerunt translatæ, vel mutatæ. Quare merito etiam Sylueſter in summa verbo reliquiæ, q. 5. contradicit Angel. consentiendo alijs à se citatis. Non
4 obstat etiam cap. *Corpora Sanctorum de loco ad locum non sunt transferenda sine licentia principis, &c.* de consecrat. dist. 1. quod magis facit pro Ang. quam illa quæ ipse citat: quia eodem modo responderi potest illi, vt responsum est prædictis legibus. & ita gloss. expresse limitat illud non procedere in corporibus Sanctorum non traditis perpetuæ sepulturæ, per d. l. si necdum. §. Salua, &c.

Vide Consil. 9. de sepul. pag. 693.

SVMMARIVM.

1 *Reliquiæ Sanctorum nec venales exponi, nec extra capsam ostendendæ: minus tamen peccat qui eas vendit, quam qui terram cœmeteriorum, in quibus corpora Sanctorum sepulta fuerunt, per campos dispergunt cum periculo etiam dispergendi reliquias eidem permixtas.*

2 *Dubitans probabiliter an quid liceat, si illud facit, peccat, sicut & qui contrauenit conscientiæ probabiliter dubiæ.*

CONSILIVM II.

ABBAS ex cœmeterio Sancti N. vbi legitur tot sanctos Martyres sepultos fuisse, extraxit puteolanam ad ædificandum, dispersitq; terram per campos. Quæritur, quam pœnam incurrerit.

1 Respondeo, prædictum D. Abbatem videri grauiter deliquisse. Tũ quia prohibitũ est l. Cæsarea 3. C. de sacrosanct. eccles. vt nemo Martyres distrahat, neque mercetur. Tum quia reliquiæ Sanctorum non debent exponi venales, neque ostendi extra capsam, vbi sunt repositæ, cap. 2. de reliq. & vener. Sanct. propter reuerentiam, quæ debetur eis: & prædictus Abbas licet non videatur vendidisse reliquias Martyrum ecclesiæ S. N. videtur tamen eis irreuerentiam fecisse extrahendo prædictam terram puteolanam, intra quam est verisimile multas reliquias comminutas ex ossibus & corporibus Sanctorum in terram conuersas commixtas inueniri potuisse; quandoquidem maior irreuerentia videtur eis facta, quam si vendidisset eas, vel exposuisset vendendas aliquibus in finem reuerenter colendi eas.
2 Tum quia non videtur excusari posse prædictus Abbas ob ignorantiam; quia verisimile videtur eum sciuisse, in cœmeterio tot millium Martyrũ, & tot Pontificum à tanto tempore ibi sepultorum, multas reliquias tam ossium, quam corporum esse permixtas terræ prædictæ, quam extraxit, & dispersit: & cum id sit verisimile omnibus, maxime erit prædicto Abbati, qui credere debuit id quod adeo verisimile est, iuxta l. qui verisimile. cum ei adnot. de præsumpt. & l. non est verisimile. ff. quod metus causa. nam & non solum peccat qui contrauenit ei quod certum est non debere fieri, sed etiam qui probabiliter dubitat an debeat fieri, & facit, iuxta cap. dubius in fide infidelis est. de hæret. & non solum delinquit qui contra conscien-

tiam

tiam certam facit, sed etiam qui contra probabiliter dubiam, vt late nos tradimus in cap. qualitas. num. 18. de pœnit. dist. 5. post S. Thom. quodlib. 8. art. 13. quandoquidem (vt ibi probatur) qui dubio probabili peccandi mortaliter se exponit, mortaliter peccat, iuxta illud Ecclef. 3. *Qui amat periculum, peribit in illo.*

SVMMARIVM.

1 *Crucis signum ne sculpatur in pauimentis statuere potest Synodus diœcesana & prouincialis.*

1 *Statuere contra ius commune etsi non possit Synodus prouincialis, vel Episcopalis, seu Episcopus; hoc tamen secundum aliquos non procedit, quando per hoc statutum reduceretur res ad ius antiquum, nec quando derogatur consuetudini, quæ est præter ius, vel solum permissiua, non autem approbatiua.*

CONSILIVM III.

VTRVM Synodus prouincialis, vel Episcopalis possit statuere, ne signum crucis pingatur, vel sculpatur in aliqua re humi iacente?

1 Respondeo, videri probabile, posse Concil. prouinciale statuere id quod statuit Imperator in l. 1. C. nemini licere sig. Salu. &c. Tum quia est constitutio iuri communi consona. Tum quia Episcopus potest statuere contra ius commune nouum redeundo ad ius commune antiquum, secundum Panorm. & quosdam alios, quos citat Fel. cap. quod super his. de maior. & obed. Tum quia licet hoc displiceat Felino, tamen non est hoc statuere contra ius commune, sed solum contra consuetudinem generalem, vt videtur probare cap. in his. & cap. Catholica. 11. dist. & nos tradimus in Manu. confess. cap. 21. num. 5. ad propositum satis huic simile, post alios ibi citatos; negari tamen posset quod sit generalis consuetudo, cum in plerisque partibus abstineatur ab huiusmodi sculptura, & pictura. Tum quia dici posset, quod consuetudo contraria prædictæ legi Cæsareæ videtur potius permissiua, quam approbatiua, inter quas magna differentia est secundum gloss. cap. denique. 4. dist. & tradita per Ioan. Andr. in Mercu. cap. peccatum. de reg. iuris lib. 6. Tum denique quod propter hæc omnia satis iuste potest dici prædictam constitutionem esse potius præter ius, quam contra illud. Salua, &c.

DE OBSERVATIONE IEIVNIORVM.

SVMMARIVM.

1 *Vigilia Pentecostes est ieiunanda, & ita se habet generalis Ecclesiæ consuetudo.*

CONSILIVM I.

1 RESPONDEO, quod vigilia Pentecostes est ieiunanda, per cap. nosse. & per cap. de ieiunio. 76. distin. vnde gloss. 6. necessario positi sub

cap.

cap.ſcire.76.diſt. reprehendit Gratian. qui viſus eſt contrarium tenere per d.cap.ſcire. & ſubdit quod Eccleſiæ conſuetudo generalis habet, quod debeat ieiunari vigilia Pentecoſtes. quod addo ipſe, quod in omnibus regnis, in quibus moratus ſum, tam Galliæ,& Luſitaniæ, quam Caſtellæ, Nauarræ, & Romæ, vbi nunc moror, conſuetudo habet ieiunandi prædictam vigiliam, quamq. vbique ieiunaui,& ieiuno, gratia Deo, qui nos omnes ieiuniorum amatores faciat. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Ieiunium Quadrageſimæ duo præcipit; primum, vt totam; ſecũdum, vt ſingulos dies eius ieiunemus: & qui fregit primum, tenetur adhuc ſeruare ſecundum.*

CONSILIVM II.

AN QVI fregit ieiunium quadrageſimale, teneatur ieiunare reliquos dies Quadrageſimæ, qui ſuperſunt?

1 Reſpondeo quod ſic: quia præceptum de ieiunanda Quadrageſima duo præcipit; alterum, vt ieiunemus totam; alterum, vt ieiunemus ſingulos quoſque dies eius: ita quod, licet fracto priori præcepto nõ ieiunando vno vel altero die, tenetur quis reliquos ſingulos quoſque dies ieiunare, vt colligitur ex his quæ terminat S.Tho.2.2. q.147. & ibi Caiet. art.6. & 7. & ex his quæ nos tradimus in Man.confeſſ.cap.21.num.20.& 27.

SVMMARIVM.

1 *Ieiunare valentibus famulis, & cœnam petentibus debet dominus denegare, etiamſi inde debeat reputari auarus.*

CONSILIVM III.

DOMINVS timoratæ conſcientiæ, animaduertens pueros ſuos, cum poſſent, non ieiunare, eoſdem admonuit, vt ſi poſſent, ieiunent: ſed quia credit eos clam comedere, non curat amplius rem indagare, ne habeatur pro auaro. Dubitatur, an teneatur ad aliquam maiorem diligentiam, & ad quam; maxime cum credat eos ſine aliqua cauſa iuſta ieiunium frangere.

1 Reſpondetur, quod præfatus dominus debet denegare cœnam famulis potentibus ieiunare, non curando de opprobrio auaritiæ, immo gaudendo, cum maledicant ei propter Deum, iuxta illud, *Beati eritis, cum maledixerint*. Salua,&c.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatus vt ſecrete & ſine ſcandalo diebus piſculentis carnibus veſci poſſit, non coram ſocijs, ſed ſeparatim eas ita comedere poteſt, vt alij videant quod in quo poteſt Eccleſiæ obedit.*

CONSILIVM IV.

AN DISPENSATVS, vt possit comedere carnes diebus pisculentis secrete, & sine scandalo, possit eas edere coram socijs, quibuscum ordinarie comedit?

1 Quæstio hæc satis magna est: & pro parte quidem affirmante faciunt illa, quæ nos scripsimus de publico, & occulto, & pene occulto, in Manu. confess.cap.27.num.250.

Pro parte vero negante facit, quod in omnibus dispositionibus mens & intentio disponentis est seruanda, l.in omnibus. ff.de cond. & demonstr. & cap.fin.de præben. & quod mens & intentio Papæ dispensantis cum hac clausula videtur esse, ne solito modo cum alijs socijs domesticis, & exteris aduenientibus, comedat; sed quod ita comedat, vt scientes eum comedere intelligant eum recognoscere, quod Ecclesia sancta sancte instituit dies ieiuniorum, & alios pisculentos, in quibus abstinendum sit à carnibus; & quod præstat ei obedientiam, quam potest præstare, licet non possit eam, quam omnino deberet. Et ita separatim eas comedat.

Et ad opposita, quæ ex loco supra citato adduci possent, responderi potest, procedere in alijs materijs, in quibus alia mens & intentio statuentis Ecclesiæ consideratur: quamuis in præsentia non liceat per occupationes id speciatim & singulatim monstrare. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Dictiones,* huiusmodi, præfata, dicta, *faciunt relationē restrictiuā ad præcedētia.*
2 *Priuilegia, dato aliquo quod operentur, restringenda.*
3 *Dispensationes exorbitantes odiosæ sunt, & restringendæ.*
4 *Ieiunium ecclesiasticum differt à ieiunio per iobelæum, vel confessarium, vel voto, vel alia causa particulari indicto: vnde dispensatus per Cruciatam, vt comedendo oua satisfaciat ieiunio ecclesiastico, non tamen comedendo illa satisfaciet alijs prædictis ieiunijs. num.1. & seq.*

CONSILIVM V.

GREGORIVS XIII. concessit Cruciatam, cum clausula, vt qui acciperent illam, possent comedere oua & lacticinia diebus, quibus est indictum ieiunium ecclesiasticum; & satisfacere huiusmodi ieiunio, seruando alia quæ requirit ieiunium: postea Sixtus V. concessit iobelæum cum ieiunio feriæ quartæ, sextæ, & sabbati. Quæritur, an gaudentes clausula Cruciatæ, & ieiunantes secundum formam eius, satisfaciant ieiunijs indictis à Sixto in bulla sui Iobelæi?

2 Respondeo quod non. Tum quod dispensatio, siue priuilegium prædictæ clausulæ Cruciatæ solum concedit facultatem comedendi oua & lacticinia in diebus ieiuniorum ecclesiasticorum: concedit etiam facultatem gaudentibus illa, vt possint comedere oua & lacticinia in diebus ieiunij ecclesiastici; & quod seruando alia, quæ requirit ieiuniū, censeatur satisfa-

cere huiusmodi siue præfato ieiunio: quod est restringendum ad ecclesiasticum: verbum enim *præfatum*, vel *huiusmodi*, sunt restrictiua ad illud, quod refertur. l. huiusmodi, cum eis adnotatis, ff. de leg. 1. & sic habent verba Hispana Cruciatæ, *Guardando enlo demas la forma del ayuno ecclesiastico seã
2 vistos hauer complido y satisfecho al dicho ayuno*. Tum quia priuilegia, licet ita sint interpretanda, vt aliquid operentur vltra ius commune, cap. in his. de priuileg. non sunt tamen extendenda ad alios effectus, dato aliquo, quem operentur, & ad quem sint vtilia, vt tradit Panor. in cap. certificari. de sepul. quem copiose cum multis alijs citat & sequitur Decius in cap. 1. num. 16. de rescrip. & consequenter præfatum priuilegium non debet extendi ad alios effectus, dato aliquo, quem operetur: & interpretando quod præfatum priuilegium operatur quo ad ieiunia ecclesiastica, siue ab Ecclesia iure communi instituta, non est extendendum ad ieiunia per præfatum io-
3 belæum inducta. Tum quod dispensationes, quæ exorbitant à iure communi, quale est prædictum priuilegium, sunt odiosæ, & restringendæ, cap. ea quæ. & cap. odia. de regulis iur. lib. 6. Tum quod à separatis non fit illatio, l. Papinianus. ff. de minorib. & secundum proprium & vulgarem modum
4 loquendi aliud est ieiunium ecclesiasticum à communi iure inductum, & aliud ieiunium quod quis vouet, & aliud ieiunium à confessore in pœnitentia impositum, & aliud ieiunium alio respectu particulari impositum: & consequenter priuilegium datum ad moderandum ieiuniũ ecclesiasticum institutum à iure communi, non est extendendum ad ieiunium votũ, vel à confessore iniunctum, vel à summo Pontifice, vel ab aliquo alio superiore ad aliquem particularem respectum impositum alicui particulari homini vel personæ: quale fuit ieiunium iniunctum à S. D. N. ad quærendã iobelæi indulgentiam propter grandem & particularem respectum. Tum quod generi per speciem derogatur, cap. generi. de reg. iuris lib. 6. & in regul. in toto. ff. eodem. & consequenter præceptum speciale factum de ieiunando à summo Pontifice, quod præsumitur factum de modo ieiunandi secundum ius commune, derogat priuilegio generali satisfaciendi ieiunio ecclesiastico. Salua, &c.

Vide consiliũ sequens, quod licet alicui videri possit, non tamen est huic contrariũ.

SVMMARIVM.

2 ***Priuilegium præsertim personale non extenditur vltra proprietatem verborum.***
3 ***Ieiunare dicitur, qui necessitate ductus aliud non habens, edit quidẽ carnes, sed in reliquis ieiunium obseruat: quia necessitas facit vt carnes sint cibi ieiunij: quod & dici probabiliter potest de eo, cui Papa concessit, vt diebus ieiuniorum possit vesci carnibus, & ouis nu. 2. verba tamen cõcessionis in primis erũt ponderanda. nu. 1.***

CONSILIVM VI.

PAPA fecit facultatem N. comedendi carnes & oua diebus ieiuniorum. Quæritur, an ipse N. lucretur meritum ieiunij seruando alia quæ requirunt ieiunia.

1 Respondeo primo,quod cum non viderim breue, non possum cum certitudine integra respondere,l.inciuile.ff.de legib.

Secundo,quod priuilegium præsertim personale non debet extendi vltra id quod verba proprie significant,cap.porro.de priuileg.

Tertio,quod potest dubitari,an facultas vescēdi carnibus & ouis in die ieiunij includat facultatem,vt ille qui eam habet, censeatur ieiunare seruando reliqua ; & an sit maior facultas quæ datur comedendi vetita , cum facultate vt seruando alia censeatur ieiunare , quam simplex facultas comedendi vetita in die ieiunij,super quam quæstionem multa possent dici.

2 Ego vero nunc (salua mente Papæ) inclino in partem affirmatiuā: quia videtur sua Sanctitas, concedendo huiusmodi facultatem,virtualiter concedere vt carnes & oua sint priuilegiato cibi quadragesimales, vel conuenientes diebus ieiunij , & consequenter quod talibus vescens non censeatur vesci nisi cibis conuenientibus diebus ieiunij : ex quo sequitur , quod comedendo tales cibos non frangit ieiunium,& quod vere ieiunat;& con-
3 sequenter consequetur meritum ieiunij : sicut credo quod consequeretur illud,qui,quia non potest habere panem & cibos quadragesimales, comederet semel tantum in die carnes, aut oua , aut lacticinia : quia necessitas facit hos cibos quadragesimales , quales etiam facit priuilegium Papæ ; quia in vtroque videtur esse eadem ratio.

Vide consilium præcedens.

DE ECCLESIIS AEDIFICANDIS, *vel reparandis.*

SVMMARIVM.

1. *Pensionem habens super beneficio tenetur pro rata ad reparationem illius ecclesiæ, nisi pensio ab omni onere sit libera.*

CONSILIVM I.

QVAERITVR, an pensionarius clericus habens pensionem impositā super aliquo beneficio ecclesiastico, & fructibus eius, teneatur pro rata soluere impensas faciendas in refectione tecti & parietum ecclesiæ.

1 AD HANC QVAESTIONEM respondetur primo, quod eam tractat Gigas doctor egregius in tract. responsorum ad quasdam quæstiones ei propositas super pensionibus, q.8. & respondet affirmatiue , quod sic,si non fuit imposita ita, vt esset libera ab omni onere, &c. vt frequentissime imponi solet à sancta Sede Apost.

Secundo,quod si pensio prædicta non fuit imposita ita, vt solueretur libera ab omni onere , D. consulens tenetur ad soluendos sumptus in prædicta refectione factos pro rata redituum prædicti beneficij . Et quia fundamenta,quibus prædictus Gigas mouetur , apud eum , & apud allegatos ab eo videri possunt, & quia etiam non vacat ob alias occupationes , remitto consulentem ad ea.

Aliqua

Aliqua ad accessoria huius quæstionis pertinentia videri possunt per Fel. in cap. ad audientiam. il 2. de rescript. & per Caccialupum in tract. de pension. quæst. 10. & 16. & gloss. celebrem in clem. 1. de decim. in gloss. 1. Salua, &c.

DE IMMVNITATE ECCLES. COEMET. & rerum ad eas pertinentium.

SVMMARIVM.

1 *Iudex extrahens ab ecclesia exempta hominem, & iussus ab eiusdem ecclesiæ prælato vt captum restituat, non satisfacit, si captum liberum abire permittat, vel se subijciat obedientiæ Episcopi non habentis in illa ecclesia iurisdictionem.*

CONSILIVM I.

EX ECCLESIA exempta prætor hominem malefactorem extraxit, & postea Episcopo ordinario se submisit, & incarcerato fugiendi facultatem fecit, & ecclesiæ exemptæ conseruator mandauit dictum carceratum restituere. Dubitatur, an prætor pœnam per monitorium conseruatoris positam incurrerit.

1 Respondetur primo, desiderare me videre copiam mandati conseruatoris, vt certius respondere possim, iuxta l. vt responsum. C. de transact.

Secundo, inclinare me multum ad dicendum D. prætorem de rigore iuris incurrisse pœnam; quia non restituit captum illi ecclesiæ, de qua cepit eum: quia non excusat ab inobedientia illa submissio, quam fecit Episcopo, qui non habebat iurisdictionem in illa ecclesia exempta.

Tertio, putare me facile consequuturum eum gratiam cum prælato, eo quod permiserit fugere; & ita facere libertatem, vt posset, si vellet, redire ad ecclesiam prædictam regularem, in cuius porta fuit captus: nisi aliquid aliud, quod tamen non proponitur in casu, pacem inter eos impediat. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictionem etiam sæcularem ad personas ecclesiasticas spectãtem sibi vsurpans laicus incidit in excommunicationem bullæ: & hoc, modo dicta iurisdictio ad dictos ecclesiasticos ratione dignitatis ecclesiasticæ spectet, aliàs non. num. 2.*

3 *Patronus laicus, cui competunt menses quatuor tantummodo ad præsentandum, is dicitur, cui, etiamsi sit clericus, competit id ius præsentandi ratione bonorum laicalium: ecclesiasticus autem, cui dantur menses sex, est, cui dictum ius ratione tituli ecclesiastici competit.*

4 *Ecclesiasticis, inter quos etiam sunt monachi, etiamsi non sint clerici, insolita etiam mediate vel indirecte imponens onera incidit in bullam Cænæ.*

5 *Ecclesiasticis onus illud censetur impositum, quod ita eorum subditis imponitur, vt ipsi cogantur illud in effectu subire.*

CONSILIVM II.

PRAETOR & magistratus ciuitatis N. incolas castri Turris S. Seuerini ad suum tribunal traxerunt, & eis imposuerunt onus soluendi singulis annis cæreum in recognitionem dominij. Et cum iurisdictio dicti castri pertineat ratione abbatiæ ad Abbatem monasterij sancti Seuerini, & cum indirecte onus Abbas & monasterium soluere cogatur; quæritur, an prætor, & homines de magistratu in bullam Cœnæ inciderint.

Dubium prædictum videtur resoluendum affirmatiue, videlicet prædictum prætorem, & prædictum magistratum incurrisse excommunicationem bullæ Cœnæ Domini duplici capite.
1 Vnum est, quod qui vsurpat iurisdictionem pertinentem ad personas ecclesiasticas, incidit in illam; & prædicti, vt præsupponitur in dubio, vsurparunt iurisdictionem pertinentem ad Abbatē S. Seuerini, qui est persona ecclesiastica: nam decreuerunt, & relaxarunt mandatum executorium contra subditos prædicti Abbatis, quos sciebāt illi esse subiectos, & à iurisdictione sua exemptos. nēc prodest illis dicere, quod non vsurparunt iurisdictionem ecclesiasticam, sed sæcularem tantum: quia ad incurrēdam illam, sufficit vsurpare iurisdictionem pertinentem ad personam ecclesiasticam, modo pertineat ratione dignitatis ecclesiasticæ, vt nos declaramus in septima declaratione decimæ
2 quartæ excommunicationis in Man. cap. 27. num. *69.* vbi dicimus d. Caiet. ibi citatum intelligendum de vsurpante iurisdictionem sæcularem pertinentem ad personam ecclesiasticam ratione sui patrimonij separati à bonis ecclesiasticis, & non de pertinente ad personam ecclesiasticam ratione dignitatis, vel bonorum, quæ antea erant sæcularia, & per donationem vel aliàs facta sunt Ecclesiæ, quibus est annexa iurisdictio temporalis, vt
3 in casu nostro: sicut in simili patronus clericus habet semestre ad præsentandum, cap. cum autem. de iur. patr. & laicus quadrimestre, cap. cum propter. eod. tit. & licet clericus, qui est patronus ratione patrimonij sui separati à bonis ecclesiasticis, censeatur patronus laicus, cap. cum dilectus. adiuncta glos. & doctrina communi de iure patron. qui tamen habet præsentationem ratione dignitatis suæ, censetur ecclesiasticus, etiam si eam habeat ratione bonorum sæcularium donatorum ecclesiæ suæ, vel benefi-
4 cio, arg. cap. 1. §. verum. de iur. patr. in *6.* Alterum caput est, quod, qui imponūt onus insolitum ecclesiasticis personis, incidunt in excommunicationem decimamquartā prædictæ bullæ, vt ex ea patet. & licet prædicti prætor & magistratus solis laicis directe & immediate imposuerint onus insolitum recognoscendi in superiorem castri Turris sancti Seuerini ciuitatem N. mediate tamen & indirecte imposuerunt illud Abbati, monasterio, & monachis, qui sunt ecclesiasticæ personæ, etiam si non essent clerici, cap. non dubium. cap. de monialibus. de sententia excommunica-
5 tionis. cum si prædictum castrum deberet subire onus soluendi prædictum cæreum in recognitionem dominij, Abbas & monachi prædicti deberent recognoscere prædictam superioritatem quo ad prædictum castrum: & qui vult antecedens, vult etiam consequens, quod illud necessario consequi-

sequitur, l. illud. ff. de acqui. hæred. l. 2. ff. de iurisdict. om. iud. cum allatis ibi per Iasonem, & cap. præterea. de officio deleg. cum citatis ibi per Dec. & qui vasallo & domestico facit iniuriam, videtur eam domino facere, clem. 1. de excess. prælat. in princ. vbi Card. not. 3. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Fructus beneficiorum, vt tales, subiacere potestati & dispositioni laicorum, asserere, impietatem sapit quamdam: illorumq. administratio ita Papæ est reseruata, vt de illis laicus princeps non possit se intromittere. num. 3. attamen postquam à clericis in alios fuerunt translati, tunc effecti profani laicæ subiacere poterunt potestati. num. 3.*

1 *Beneficium ius spirituale est dependenter, & spirituale quid in recipiente requirit, vt eius sit capax.*

2 *Beneficium non solum prout est ius percipiendi fructus ecclesiasticos, sed & eius prædia sunt quid sacrum: quique ea vsurpat, est sacrilegus.*

3 *Christus est verus dominus bonorum ecclesiasticorum, Papa summus administrator.*

4 *Iudices laici si non præcipiendo, sed rogando petunt ab Episcopis monitoria, Concilio non contraueniunt Tridentino.*

CONSILIVM III.

QVAESITVM fuit primo, an fructus beneficiorum ecclesiasticorum subiaceant potestati & dispositioni laicorum.

Secundo, an particula illa decreti Conc. Trid. cap. 3. de refor. sess. 25. ibi, *Nec ad eas concedendas cuiusuis sæcularis, etiã magistratus, auctoritate adducatur,* aduersetur stylo parlamentorum Galliarum præcipientium Episcopis, vt dent litteras monitoriales ad effectum reuelandi.

1 AD PRIOREM QVAESTIONEM respondeo, quod impietatem quamdam sapere videtur, asserere fructus beneficiorum ecclesiasticorum, quatenus sunt tales, subiacere potestati laicorum. Tum quia beneficia sunt iura spiritualia, cap. dilecto. de præben. vel certe illis annexa nõ quidem antecedenter, vt est ius patronatus, sed dependẽter, quod est plus; ita quod ad capacitatem illorum requiritur vt præcedat quiddam spirituale, quo quis fiat capax eorum, cap. cum adeo. de rescrip. cap. ex litteris.
2 de transact. & tradit S. Tho. recep. ab omnibus in 2. 2. q. 100. ar. 4. Tum quia ipsemet paulo prius q. 99. art. 3. dicit, non solum beneficia, quæ sunt iura percipiendi reditus ecclesiasticos, vt definiunt Petrus ab Anchar. in cap. 1. de reg. iur. lib. 6. Calder. in cap. in nostra. q. 3. de rescrip. & ibi resolute Felin. nu. 9. sed etiam prædia ipsa ecclesiarum, quatenus sunt talia, esse sacra; & qui diripit ea, vel absque solemnitate ecclesiastica vsurpat, est sacrilegus,
3 cap. sunt qui opes. & cap. quisquis. 17. q. 4. Tum quia per plura irrefragabiliter probauimus in tractatu de reditibus ecclesiasticis q. 1. mon. 21. D. N. Iesum Christum esse verum & plenarie dominum omnium bonorum ecclesiasticorum, nõ solum iure illo generali, quod, *Domini est terra & plenitudo*

tudo eius, psal. 23. sed etiam speciali, quali quilibet homo est dominus rei sibi donatæ, vel aliàs legitime quæsitæ: adeo quidem, quod post Conc. Trid. quod ibi citauimus, non liceat opinari contrarium. Tum quia Concil. Later. sub Leone X. habitum *sess*. 9. §. & cum fructuum. in indiuiduo declarauit Papam esse summum administratorem & dispensatorem omnium fructuū beneficiorum, & Reges & principes nullam super hoc habere potestatem: quem §. etiam nos allegauimus in tractatu de Iobelæo notab. 29. num. 2. Dixi supra, *quatenus sunt tales*, id est fructus & reditus beneficiorum: nam quatenus sunt res vendibiles, & emibiles, & translatæ à beneficiarijs in aliquem per aliquam dispositionem licitam ab Ecclesia probatam, quia per illam facta sunt profana, possunt dici subiecta Regum & principum potestati.

4 AD SECVNDAM respondetur, particulam illam præfati Conc. non esse contrariam praxi celeberrimorum & omnigena eruditione præfatorum parlamentorum. Quandoquidem non est credibile parlamenta illa Christianissima, Christianissimi Regis auctoritate collecta, vti stylo præceptiuo in rogando Episcopos, vt dent litteras monitorias in quæst. contentas: quia id esset contra omnia iura naturalia, diuina, & humana, vt palam est: sed stylo precatorio, vt in omnibus terris, quas ipse incolui, fieri intelleximus: quod non est contrarium præfato Conc. quod vetat ne Episcopi auctoritate laica eas dent. quia id *intelligendū est* eo modo, quo cap. 2. de iudi. decernit, ne iudices ecclesiastici spiritualia negotia iudicio laicorum expediant: per quod non prohibet expedire aliqua ad preces & litteras precatorias Regum, principum, & aliorum iudicum laicorum. Quod si replicetur præfata parlamenta vti stylo præceptorio, & quasi superiores iubentes aliqua suis inferioribus; emendandus est vti cōtrarius iuri diuino, & sacris canonibus irrefragabilibus, cap. quoniam. 10. dist. cap. cum ad verum ventum est. 96. dist. & cap. nouit. de iudic. & alia multa, per quæ, vt arbitror, Rex Christianiss. id admonitus facile iubebit emendare. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Gabella nedum personalis, sed nec pro rebus proprijs potest imponi clericis, etiam quando eas vendunt in territorio, vel extra illud, etiam vt alteri donent, modo non causa negotiationis, seu non gratuiti contractus expresse vel tacite initi transmittant. num. 1. 3. & 4. & cum dubitatur an causa negotiationis transmittant, eorum statur iuramento. num. 4.*

CONSILIVM IV.

RESPVBLICA N. imposuit nouum pedagium, siue portorium, ita vt etiam ecclesiasticus dono mittens aliquos fructus, etiam ad ecclesiasticos, teneatur portorium soluere. Quæritur, an incurrerit aliquam censuram.

1 Respondeo primo, ad hanc quæstionem responsuro conuenire multum

tum legere statutum, vel declarationem, qua præfata Resp. imposuit, vel declarauit impositam præfatam gabellam, seu portorium ex his, quæ dono mittunt subiecti eius existentibus extra territorium eius, contra omnia iura, quæ vetant imponi, & exigi à clericis gabellam personalem, vel de rebus proprijs eorum, quæ nos tetigimus in Man. nostro confess. cap. 17. num. 201. & copiosius citant Decius cons. 496. & citati ab eo: vt melius intelligeret causam, finem, & intentionem huiusmodi impositionis & exactionis.

2 Secundo, quod iuxta iura communia canonica non potest prædicta gabella, seu portorium exigi licite à clericis mittentibus dono pro xenio aliquos fructus de suis hortis & arboribus collectos alicui amico, vel domino, etiam extra territorium existenti: quia secundum illa non possunt cogi ad soluendum portoria, vel gabellas de rebus proprijs, vel de fructibus eorum, nisi causa negotiationis ea transmitterent, iuxta clem. vlt. de cens. cum donatio non sit genus negotiandi, cum sit contractus gratuitus, & negotiatio fiat per contractus non gratuitos, vt colligitur ex l. 1. & 2. & tot. tit. ff. & C. de donat. iuncto cap. negotiatorem. & cap. eijciens. & tot. dist. 88. & ex toto titulo ne clerici vel monachi.

3 Tertio, quod clerici per iura communia supra dicta non debent vllam gabellam impositam à potestate sæculari de fructibus propriarum rerum, quos vendunt intra territorium suum: ergo neque portorium ab eadem impositum pro transmissione ad aliud territorium per viam donationis, arg. à fortiori: quia magis debetur de rebus venditis, quam de rebus donatis, vt colligitur ex prædictis iuribus, & cons. 6. lib. 1. Panor. & ex præfato consil. Decij, qui citat multos asserentes Ecclesiam non debere gabellam de quæsitis ex titulo lucratiuo.

4 Quarto, quod glossa notabilis in clem. vlt. de censib. communiter recepta habet, quod si inter clericum, & publicanum, seu eius exactorem fuerit controuersia, an res, pro qua petitur gabella, deferatur causa negotiandi, vel alia, & non possit alio modo probari, deferetur iuramentum clerico deferenti: cui sequens est non deberi portorium à clerico, nisi sciatur eum deferre causa negotiandi.

Per quæ omnia, & alia, quæ adduci possent, respondendum videtur, non esse soluendam prædictam gabellam, seu portorium à clerico mittente dono aliquid, etiam extra territorium; nisi dolo, vel fraude excusandi portorium mitteret illud nomine doni, facto forte prius expresse vel tacite pacto, vt is, cui mittitur, tantumdem vel plus remittat nomine doni. quod est in causa, vt suspicer prædictam Remp. motam fuisse ad iubendum solui prædictum portorium ex fraudibus clericorum, quæ præfato modo & alijs consueuerant fieri publicanis suis: cum fraus & dolus nemini patrocinari debeant, cap. Sedes Apost. de rescrip. Ob quod conueniret, vt dixi, nosse finem, & causam, quæ mouit prædictam Remp. ad imponendam, vel declarandam prædictam exactionem. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Bona clerici patrimonialia non gaudent priuilegio bonorum Ecclesiæ, nisi in casibus in iure expressis, vel ad illorum titulum loco beneficij sit ordinatus.*

2. *Clericus soluens sponte collectas peccat, sed non excommunicatur, exigens autem sic.*

CONSILIVM V.

N. SACERDOS habet patrimonium, ad cuius titulum fuit ordinatus.

Quæritur primo, an teneatur ad collectas publicas laicorum, quæ in dies imponuntur.

Secundo, an si eas soluerit, incurrat aliquam censuram.

1 Respondetur primo, quod quamuis inter doctores res controuertatur, communis tamen conclusio habet, quod bona patrimonialia non gaudent regulariter priuilegio bonorum Ecclesiæ, nisi in casibus à iure expressis, vt tradit Panor. in cap. fin. de vita & honestate cleric. & in cap. si diligenti. de foro compet. & alij multi, quos citat & sequitur Felin. in cap. ecclesia sanctæ Mariæ. de constit. num. 8. sub finem.

Secundo, quod hæc conclusio fallit in bonis patrimonialibus, quæ habet clericus ordinatus ad illa data ei pro titulo ordinationis loco beneficij: quia pro huiusmodi bonis gaudet priuilegijs bonorum Ecclesiæ, etiam in casibus non expressis à iure, per gloss. in cap. Episcopus. de præben. quam citat & sequitur Felin. vbi supra num. 10. & Decius in d. cap. Episcopus. num. 11. qui omnes firmius tenuissent, si tempore suo Conc. Trid. statuisset de huiusmodi patrimonio illa, quæ statuit cap. 2. de refor. sess. 21. vbi prohibetur tale patrimonium alienari, nisi de licentia Episcopi, &c.

Tertio, quod ex his sequitur decisio quæstionis, scilicet quod huiusmodi clericus non tenetur ad soluendas collectas impositas, vel imponendas de huiusmodi patrimonio, plusquam de alijs bonis Ecclesiæ.

2 AD SECVNDAM respondeo primo, quod ob solam solutionem collectæ, quam non debet ex illo patrimonio, non incurrit vllam censuram. Tum quia cap. clericis. de immunit. eccles. lib. 6. per quod Bonif. VIII. statuit vt incurreretur excommunicatio ab eis, qui soluerent huiusmodi indebita sine licentia, vel auctoritate Papæ, fuit correctum & sublatum à Conc. Viennense in clem. fin. eod. tit. Tum quia licet dici posset huiusmodi solutionem vetari per Innoc. III, in cap. aduersus. de immunit. ecclesiarum: non tamen excommunicauit soluentem; & ita remansit sola excommunicatio Concilij Lateranensis positi in cap. non minus. eodem tit. in quo tamen nihil statuitur contra soluentem, sed contra exigentem tantum.

Secundo, quod probabiliter dici potest eum peccaturum grauiter, si sciens & credens non teneri ad soluendam illam soluerit spõte sine timore iusto

iusto incurrendi aliquod maius malum; quia videtur transgredi præfatum celebre cap. aduersus. de immunit. eccles. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Statutum vt confrater sine consensu Prioris non possit confratrem in ius coram ecclesiastico vel sæculari iudice vocare, sub pœna expulsionis à confratria, non est contra libertatem Ecclesiæ.*

2 *Libertatem ecclesiasticam non lædit statutum continens consilium sancti Pauli de non litigando.*

3 *Statutum bona fide seruans nullam incurrit censuram, etiamsi reuera esset contra libertatem ecclesiasticam.*

4 *Tempus immemoriale habet vim priuilegij, si allegetur, etiamsi per illud derogetur ecclesiasticæ libertati.*

CONSILIVM VI.

QVAEDAM confratria disciplinatorum ante centum annos inter alia statuit, vt nullus confratrum posset alterum confratrem conuenire coram iudice ecclesiastico, vel sæculari, super spiritualibus, vel temporalibus, nisi de consensu Prioris præfatæ confratriæ, sub pœna expulsionis à confratria. Quæritur, an huiusmodi statutum sit contra libertatem Ecclesiæ.

1 Respondeo, quod non. Primo quidem, quia, si vlla ratione præfatum statutum esset contra libertatem Ecclesiæ, maxime foret, eo quod tollit confratribus libertatem conueniendi confratres super spiritualibus coram Episcopis: qua tamen ratione non potest dici contra libertatem Ecclesię. Tum quia præfatum statutum nihil in effectu continet aliud à consilio B. Pauli Apost. 1. Corinth. 6. ibi, *Sic non est inter vos sapiens quisquam, qui possit iudicare inter fratrem suum; sed frater cum fratre iudicio contendit.* Tum quia illud statutum non astringit nisi volentem illud seruare: partim quod non cogit nisi volentem intrare confratriam, quam nemo cogitur intrare: partim quod confratrem nulla alia pœna punit, quam quod desinat esse frater confratrum: partim quod alioquin etiam votum virginitatis esset contra libertatem ecclesiasticam, per quam clerici minorum ordinum possunt ducere vxores.

2 Secundo, quod præfatum statutum in effectu solum statuit, vt qui non vult seruare consilium Pauli, non sit confrater illius confraternitatis: & absurdum esset dicere, quod facere obseruare consilium Pauli apud aliquã confratriam, esset contra libertatem Ecclesiæ, apud quam totam Paulus volebat illud seruari: & ita non dicendum, l. nam quod absurdum. ff. de bonis libert. cap. ad audientiam. de decim.

3 Tertio, quod præfati confratres bona fide sinceroque corde à maximo tempore tenent illud statutum in sua confraternitate: quod sufficit ad hoc, vt non incidant ob id in aliquam censuram, secundum Innoc. in cap. nouerit.

uerit. in fin. de sent. excommun. quem communiter receptum retulimus in Manu.confess.cap.27.num.119.

4 Quarto, quod tempus immemoriale habet vim priuilegij, c. super quibusdam.§.præterea.de verb.sign.& l.hoc iure.§.ductus aquæ. de aqua quoti. & æstiua. & ita præfata confraternitas potest se tueri allegando priuilegium habuisse faciendi & retinendi tale statutum, secundum mentem omnium fere scribentium. Salua, &c.

NE CLERICI VEL MONACHI SAECVLARIB. negotijs se immisceant.

SVMMARIVM.

1 *Tutelam & curam minorum suscipere nec Episcopus, nec sacerdos sacularis coguntur, etiamsi sint miserabilium personarum; licet Syluest. & alij contrarium senserint. num. 3. possunt tamen: & hoc, modo non accipiant illas turpis lucri gratia, vel ob alium malum finem, num. 2. quia tunc etsi non incurrant suspensionem, possunt tamen puniri. num. 5.*

3 *Exequutor testamenti, tutorque, & curator esse potest nedum presbyter sacularis, sed etiam religiosus, modo obtineat à suo superiore licentiam.*

4 *Miserabiles persona reputantur omnes curatore vel tutore egentes.*

CONSILIVM I.

AN PRESBYTER possit licite suscipere tutelam vel curam minoris?

Respondeo primo, quod de tutela & cura minoris idem videtur quo ad hoc propositum iudicandum, per textum in hoc mihi notandum in cap. peruenit. 86.dist.

1 Secundo, quod generaliter omnes clerici, & monachi sunt exempti à qualibet tutela & cura, per l. generaliter. C. de Episcopis & clericis. cap. generaliter. 16.q.1. siue tutela sit legitima, quæ lege defertur, siue datiua, quæ à iudice datur, siue testamentaria, quæ à testatore defertur, iuxta illos titulos de legitimis tutoribus & curatoribus datis ab his. ff. C. & Instit.

2 Tertio, quod presbyteri, & etiam Episcopi possunt suscipere illas, si volunt, sine vllius alterius licentia, modo non suscipiant illas gratia turpis lucri, vel auaritiæ, vel ad alium finem malum; quoniam omne id, cuius finis malus est, ipsum quoque malum est, cap.cum minister.3.q.5.

3 Quarto, quod etiam religiosus potest esse exequutor testamenti, petita tamen & obtenta superioris licentia, cap.2. de testam. lib. 6. & eadem ratione tutor, vel curator, vt recte ait Sylu.in verbo tutela.q.3. addens, quod tutelam miserabilium personarum tenentur suscipere: quod ante ipsum dixerunt & alij, & in his Card.Turrecrem. in d.cap.peruenit.num.5. quod

4 tamen nulla ratione probatur; & videtur reprobari, eo quod indigentes tuto-

tutoribus & curatoribus censentur miserabiles personæ, vt satis probat præfatum cap. peruenit. & tota dist. 87. & 88.

5 Quinto, quod presbyter, & alij prædicti, qui male suscipiunt tutelas vel curas, non incurrunt iuris communis suspensionem ipso iure, per præfatũ cap. peruenit. quod solum dictat esse subijciendos correctioni; quam dictionem gloss. male videtur exponere per suspensionem, vt colligitur. Tum quia ex Hug. Archidiac. & Turrecremata sanius intelligunt de correctione arbitrio maiorum facienda, & sic de pœna imponenda à iudice, & non ipso iure. Tum quia nullibi probatur, quod verba illa, *subiaceant correctioni, vel castigationi*, debeant intelligi de pœna ipso iure, cum alienum sit à sua significatione, cumque mitior intelligentia sit alia; & in dubio intelligenda est lex de mitiori pœna, cap. in pœnis. de reg. iur. lib. 6. cum ei annotatis.

SVMMARIVM.

1 *Presbyter doctoratum in iure ciuili etiam sine licentia Episcopi assumens nullam pœnam incurrit; peccat tamen capiens sine sufficienti scientia.*

CONSILIVM II.

QVAESTIO est, an presbyter beneficiatus possit sine licentia sui ordinarij doctoratus gradum in iure ciuili assumere sine incursu alicuius censuræ, & irregularitatis, & sine amissione beneficij.

1 Respondetur, quod si presbyter, de quo loquitur quæstio, callet sufficienter leges ciuiles, poterit assumere doctoratus gradum in iure ciuili sine incursione irregularitatis & censuræ, & sine periculo perdendi beneficium; licet non habeat licentiam sui ordinarij, secundum opinionem, quæ nobis magis placet, Panor. in cap. super specula. à num. 16. ne cler. vel monach. Si autem non callet satis leges ad sumendum gradum doctoratus in eis, peccabit eum assumendo, iuxta gloss. 2. clem. 2. de magist. sed non incurret vllam censuram. sicut etiam, si ignoraret canones, & assumeret gradum in eis, peccaret quidem, iuxta prædictam gloss. sed non incurreret censuram. Et addo nihil prodesse ipsi licentiam ordinarij: quia non potest eam dare ordinarius, iuxta notata in d. cap. super specula. & alibi communiter. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Medicinæ exercitium prohibetur clerico existenti in sacris, aliàs non; nisi habeat beneficium etiam non sufficiens ad sui sustentationem: non tamen ob id incurrit censuram, vel irregularitatem: peccaret tamen id faciens, nu. 2. sine dispensatione Papæ, nu. 4. immo nec peccaret, si causa pietatis, vel etiam causa cognationis, vel instantis necessitatis infirmi, vel suæ, vt sic sibi, cum aliunde non habeat, victum lucretur. num. 3.*

CON-

CONSILIVM III.

DE MEDICO clerico sæculari prima tonsura vel minoribus tantum ordinibus insignito, & habente duas capellanias non reddentes victum ei sufficientem, an medendo peccet?

Respondeo primo, præfatum D. consulentem debere cauere, ne committendo, vel omittendo peccet aliquod septem generum peccatorum, quæ prohibentur, & esse peccata diximus in Manu. confess. cap. 25. num. 60. de peccatis medici, & chirurgi, cum declarationibus eisdem ibidem habitis.

1 Secundo, debere item cauere, ne vtatur officio, & arte medica: quia licet clericus simplex ordine sacro & beneficio ecclesiastico carens nō peccet officio & arte medica vtens, plusquam laicus medicus: ordine tamen sacro insignitus, vel habens beneficium ecclesiasticum peccat vtendo eis; ea ratione, quod est officium sæculare, cuius exercitium prohibetur clericis. & monachis, per rubric. ne clerici vel monachi sæcularibus negot. se immisceant, & cap. 1. de reform. sess. 22. Conc. Trid. per quod innouantur canones, & statuta vetantia clericis negotia sæcularia; in quod facit etiam cap. 6. de refor. sess. 14. eiusdem Concil. licet non æque clare, quæ duo capp. etiam nos citamus in Manu. conf. cap. 25 nu. 111. Nec obstat, quod beneficia D. consulentis sint parui prouentus, & ad victum eius honestum non sufficientia. quia in ea sumus opinione, quæ tenet, beneficium etiam non sufficiēs victui honesto obligare ad recitandas horas canonicas: quam nostram sententiam efficaciter probamus contra Domin. Sot. in Enchirid. de oratio. cap. 21. num. 11. & qua ratione obligat ad horas canonicas, debet etiam obligare ad vitanda officia sæcularia, arg. l. illud ff. ad l. Aquil.

2 Tertio respondetur, quod præfatus D. consulens solo iure communi attento non incurreret excommunicationem, nec vllam aliam censuram, nec irregularitatem propter exercitium artis prædictæ medicinæ, licet peccaret per prædicta: quia nulla talis pœna incurritur ipso iure, nisi alicubi exprimatur, cap. is qui de sent. excomm. lib. 6.

3 Quarto, quod posset etiam licite sine vlla dispensatione curare causa pietatis infirmos miserabiles, & pauperes; & mea sententia etiam causa cognationis, & instantis necessitatis ægroti, & etiam ipsiusmet consulentis, si eguerit, argum. cap. 1. & 2. de postulan. qui necessitatis propriæ causa posset etiam negotiari, & aliquo honesto officio vel arte victum honestum sibi quærere, per ea quæ citamus in d. cap. 25. num. 111.

4 Quinto, quod indiget dispensatione Papæ ad curandum per prædictam artem generaliter quoscumque infirmos diuites, & pauperes, propinquos, & extraneos sine peccato, vt prædictum est. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Generalia verba mandati & præcepti ad licita restringenda sunt.*

2 *Constitutio Gregorij XIII. contra receptatores bannitorum lata ligat etiam clericos*

eis fauentes extra casum confessionis, & alios in quibus iure naturali vel diuino eos iuuare tenentur: nemini autem praecipit vt bannitos denunciet. num. 2.

3 *Tolerare bannitos qui prohibentur, non ideo censentur obligati ad eos denunciãdos.*

4 *Denunciatio bannitorum quando non potest nisi cum propria mortis periculo fieri, in dubio non est censenda per legislatorem praecepta.*

CONSILIVM IV.

SVPER contentis in bulla Greg. XIII. contra receptatores bannitorũ, &c. dubitatur primo, an omnes teneantur accusare, propalare, vel denunciare bannitos. Secundo, an esto laici teneantur ad accusandum, denunciandum, & propalandum, etiam clerici teneantur ad idem.

1 Respondeo primo, quod alicui videri posset non includi clericos, vel monachos in praedicta bulla. Tum quia nullam de illis specialem mentionem facere videtur: & quod nullam mentionem facit de Cardinalibus, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Decanis, Canonicis, &c. Tum quod meminit in specie Duces, Marchiones, Comites, & alios saeculares, siue laicos. Tum quod verba illa, *Ecclesiastica dignitate praeditus, &c. Beneficio ecclesiastico priuati*, possent intelligi de dignitate, & beneficio temporali, quam, vel quod quis teneret ab Ecclesia. Tum quod clerici vel monachi non possunt licite facere multa, quae in ea iubentur, & verba generalia restringenda sunt ad licita, l. si procurator. ff. de conditio. indeb. cap. 1. de iureiur. lib. 6.

2 Tum denique quod non est tanta ratio includendi eos, cum rari videantur clerici, vel monachi fauentes huiusmodi sanguinarijs, & grassatoribus: & quod constitutio est valde exorbitans à iure communi, & poenalissima, ideoque restringenda. Sed quia vtitur illo verbo generali, *Quicumque*, & illis verbis, *Etiam ecclesiastica dignitate praeditus*, & illis, *Ecclesiastica dignitatis, vel mundanae cuiusuis cõditionis, & ordinis*, & illis, *Ecclesiastico beneficio*: & quia conditor eius, ad quem pertinet interpretari, l. fin. C. de legib. est praesens: & quod etiam ecclesiastici solent aliquibus eorum male fauere: non auderem excludere illos, qui eis fauerent extra casus sacrae confessionis, & alios, in quibus iure naturali vel diuino tenerentur eis fauere.

2 Secundo, quod non videtur quemquam per eam teneri ad accusandum, vel denunciandum: quoniam nulla eius parte id cauetur: licet in versiculo *communitates, &c.* iubetur, vt vniuersitates, quae nouerint accessum, stationem, vel transitum aliquorum illorum, debeant pulsu campanae conuocare populum armatum, illosque capere, si possint; & si non possunt, commonefacere finitimas quasque communitates, vniuersitates, vel dominos; non tamen iubet id singularibus personis, quas mox obligat ad alia diuersa, in quibus non includitur accusatio, nec denunciatio; quamuis includatur receptatio, & largitio, & opitulatio per cibum & commeatum & aliud ad euadendum: & iussus non tolerare, non videtur iussus accusare,

3 vel denunciare. Tum quod apud emendate loquentes, tolerare, significat sufferre, vel sustinere, vel tenuiter alere: & ita potest quis non tolerare cõtradicendo, vel nolendo conuersari, vel cohabitare, licet non accuset, neque denunciet. Tum quod aliud est non tolerare iniuriam, & aliud deferre illam

illam iudici: passim enim videmus nobiles non tolerantes iniuriam, neque deferentes eam in iudicium; & multi non tolerant excommunicatos, nec deferunt eos in iudicium, vt colligitur ex toto tit. de sent. excomm. Tum quod si S.D.N. voluisset obligare omnes ad accusandum, vel denunciandum, id expressisset, vt ait cap. ad audientiam. de decim. sicut expressit
4 in sua extrauag. ab ipso. Tum quod periculosissima & morti vicina est huiusmodi denunciatio: & legislator præsertim iuris callentissimus, qualis est S.D.N. nouit non debere legem ligare aliquem ad huiusmodi periculosissima, cap. erit autem lex. 4. dist. declaratum per S. Thom. 1. 2. q. 95. art. 3. Tum denique quod ipsemet S. D. N. nouit, quod leges huiusmodi denunciationes præcipientes male recipiuntur à populo: nouit enim quod extrauag. 2. de simo. quæ hoc præcipit, numquam fuit recepta, vt tradimus in Manu. confess. cap. 27. num. 106. neque extrauag. prædicta, ab ipso. quantum ad hoc est recepta. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ius ciuile etiam respiciens materiam criminalem prælegere, & super eo cõmentarios scribere nequaquam clericis beneficiatis etiam in dignitate constitutis prohibetur, nec ob id incurritur aliqua irregularitas. nu. 2. auditio autem ijs solũ prohibetur, qui sunt sacerdotes, vel habent dignitates, seu personatus, vel sunt monachi. nu. 1.*

3 *Absolutio & dispensatio petita ab eo qui ea non eget, ei non nocet.*

CONSILIVM V.

N. LECTOR materiarum criminalium in Academia Romana aliquot beneficia à Papa obtinuit, propter quod prima tonsura insignitus fuit: & cum ipse Papa illi propitius esset, ad maiorem cautelam absolutionem cum noua prouisione petijt, vt & lectionem criminalem, & dicta beneficia retinere posset: supplicationeq. signata, & ad registrum missa, Papa vita functus est: vnde in expeditione litterarum orta fuit difficultas.

Quæritur primo, an dispensatio sit necessaria.

Secundo, si nocet pro illa fuisse supplicatum.

AD PRIMAM respondetur, quod si antequam conferrentur D. consulenti prædicta beneficia, assumpsit primam tonsuram, de qua loquitur, vt par est credere, non indiget noua collatione, nec noua expeditione bullarũ, nec vlla dispensatione ad prælegendum ius ciuile: quia non habet dignitatem, neque est presbyter, nec monachus: nec etiam indigeret dispensatione ad prælegendum iura ciuilia propter beneficia præfata, quæ nõ sunt dignitates, nec personatus, neque officia, de quibus loquitur cap. de multa. de præbend. & cap. super specula. ne clerici vel monach. neque per consequutionem ad prælegendum partem iuris ciuilis, quæ materiam crimi-
2 nalem continet. Tum per rationem prædictam. Tum quia nõ vetatur prælectio legum ciuilium etiam constitutis in dignitate, sed tantum auditio, vt post Innocen. tradimus nos in Manu. nostro confess. cap. 27. num. 16.

neque

neque debet timere incursionem irregularitatis, eo quod prælegit materiam criminalem; quia illa non incurritur propter prælectionem legum criminalium, neque propter commentarios super illis compositos, sed tantum propter homicidium, vel mutilationem factam, ope, consilio, vel auxilio ad id præstito, & ob eam præstationem consequuto.

3 AD SECVNDAM respondetur, quod nihil nocet ei petitio dispẽsationis prædicta. Tum quia non est necessaria per prædicta: quia petitio etiam absolutionis ab excommunicatione non inducit necessitatem eius, licet petatur, vt satis sentit gloss. singularis in cap. venerabilem. de electio. verbo postulauit. quatenus loquitur de petitione ad cautelam, & allegat cap. ad eius. 5. dist. & Panorm. communiter receptus post multos à se citatos tenet. & citius ipse consulerem D. consulenti, vt eijceret eam à domo, si haberet in arca, quam quæreret, vt eam mitteret in illam: quia ad nihilum prodesset, & veniens in manus alicuius parum eruditi posset nocumentum facti afferre, licet non iuris, quo ipse defenderetur, & ideo relinquat dormire. Salua, &c.

SVMMARIVM.

1 *Clericus in minoribus constitutus beneficio carens potest sine peccato etiam in criminalibus patrocinari, nec eget ad id indulto: quod si eidem se talem narranti concedatur, non tamen ei ascendenti ad sacros, vel postea obtinenti beneficium proderit; sed peccabit patrocinando, non tamen incurrit irregularitatem, si ex suo patrocinio mors non sequatur.*

CONSILIVM VI.

CLERICVS in quatuor minoribus constitutus, cupiens promoueri ad sacros, fecit se absolui, eo quod patrocinatus fuisset in causis ciuilibus & criminalibus: & post huiusmodi absolutionem patrocinatus est in causis ciuilibus sæcularibus. Quæritur, an indigeat de nouo absolui, si ad sacros ordines promoueri voluerit; & an idem sit, si in causis ciuilibus ecclesiasticis sit patrocinatus; & quid dicendum, si in indulti patrocinandi supplicatione narretur, quod in quatuor minoribus ordinibus constitutus existat, nullumq. habens beneficium: Vtrum si ad aliquem sacrorum ordinum promoueatur, vel beneficium sine cura obtinuerit, indultum ipso iure fiat nullum?

1 Respondeo primo, quod nullus clericus, siue tantum quatuor minoribus, siue etiam sacris initiatus, incurrit excommunicationem, vel aliam censuram patrocinando in causis, siue sint ecclesiasticæ, siue sæculares, & siue criminales, siue ciuiles: quia nullo iure id cauetur: quamuis peccaret etiam mortifere id faciendo, si haberet beneficium ecclesiasticum, vel si constitutus esset in sacris, licet non haberet beneficium, cap. 1. de postul. incurreret tamen irregularitatem, si ex suo patrocinio

sequeretur mors, vel mutilatio membri, per ea quæ habentur in cap. sententiam sanguinis, ne clerici vel monachi.

Secundo, non posse satis facile intelligi, à quibus fuit absolutus D. consulens, eo quod in quatuor minoribus constitutus patrocinatus fuerit, cum non dicat se tunc habuisse beneficium, nec proponat se incurrisse irregularitatem, nec petijsse dispensationem super illa.

Tertio, quod etiam ex primo dicto sequitur, non indigere ipsum absolutione aliqua noua, nec dispensatione, si non fuit patrocinatus in causis criminalibus, ita vt ex eius patrocinio mors, vel mutilatio sequuta fuerit.

Quarto, quod indultum præfatum, vt posset patrocinari in statu quatuor minorum, & carens beneficio, non fuit indultum, nec priuilegium, sed ius commune; quandoquidem constitutus in quatuor minoribus tantum, & omni beneficio carens, nullo iure prohibetur patrocinari, per præfatum cap. 1, de postul. & resolutionem Panor. communiter recepti: & perinde debet iudicari de ipso, ac si non habuisset illud indultum; quia frustra precibus impetratur, quod iure communi conceditur, l. 1. ff. ad municip. & gloss. cap. 1. de rescript.

Quinto, quod posteaquam fuerit aliquo sacro ordine insignitus, vel aliquod beneficium etiam simplex adeptus, non poterit patrocinari virtute illius indulti, nec iure communi, nisi in casibus permissis in dicto cap. 1. de postul. Salua, &c.

Finis Tertij Libri, quo Prima Pars absoluitur.

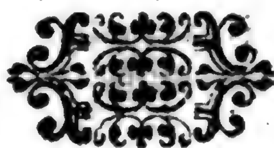

Errata

Errata sic corrigito.

Pag.4. linea 23. incestus affinitatis 6.7. patitur consentit 7.43.& vel 25 8. admisi admissi 31.39.nu.148. nu.248. 32. 30. societas societas 1. 33. 3. quæ quo 33. 5. deponatur *adde* dos ibid.24. illas illos 36. 22. bullam bullæ 38. 9. fecerint fecerit 46.10. reuocata modificata 51.43.in electionib. *adde* sine iusta causa,vel culpa,vel legitima causæ cognitione. 58.1.eumdem idem 64.34.restitutio restitutionis 64.43.nullum *dele* 66.vlt. nu.95. nu.10. 72. 2. prædend. prabend. 74. 23. sed & *dele* & 77. 39. iustam istam 83.5. expressio *adde* falsa 84.23. illos illud 85. 25. pollea Polla 91. 35. 5. §. 93.3. viginti vigintiquinque 102.1.& 103.34.Biaxio Bailio 104.penult.ex vel 117. 35. quasi qua 117.40. Dicimus Dicunt 120.6.illis illa 120. vlt. extendit videtur extendere 123.32. sibi *dele* 127.4. Ritus Metus 128.16. l.2. l.1. 131. 11. nu.100. nu.110. 132.vlt.Tertij Secundi 138.24.sacrorum *adde* eodem die factam 142.19.effecit fecit 143.14.clericum subditum 147.24.nu.13. nu.24. 148.6.ordinandi ordinati 148.13.dispositione dispensatione 148.35.cap.eius. cap.episcopus. 149.30. per annum post annum 150.35. sess.22. sess.21. 152.9. nu.245. & nu.145. nu.255. 156.22. illud illum 156.9 clem.2. clem.vnica 159.9.finalis finali 160.32. super dictione vestra,secundo loco posita, *dele.* 160.40. non dissimili dissimili 161.5. ad altiores sacros ad presbyteratum 161.36. sess.25. sess. 24. 166.6. dimissorijs si dimissorijs: & ita si ibid.7. exteriori *adde*, potest ab eo peti: 172.24. positam sess.7. de refor.cap.10. *dele.* 173. 40. ordinis originis 176.15. in loco distantissimo à sua patria in sua patria à dicto loco distantissima 180.25. XLV. XLVI. 182.27. collatio institutio 184.9. recitauit, *adde*, nec ad presbyterium se promoueri fecit 184. 33. curatum habere curam animarum 185.7.in dict.cap. in dicto cap.de multa. 188.4.num.2. *sic lege*: Chrismatis de essentia, prout est materia necessaria sacramenti, non est balsamum. num.4. & 8. & lin. seq.ibi,& balsamo *adde*: sed defectus balsami non annullat sacramentum. 190.90. Andr. Hadrian. 197. 2. consideretur concederentur 198.27. Papæ patronatus 200.26. etiam curata *adde* accipienda 201.11 gloss.2.cap. gloss.cap. 202.35. pœnam *adde* suspensionis, nec irregularitatis, nec 206.5. vsurpatione vsucapione 208.38. illegitimos *adde*, & illarum moderationem à Greg. XIIII. 232.35. reg. lib 6. decre. cap.decet. de reg. iur. lib.6. 235.28. 4.q.5. 1.q.5. 238. vlt. humanorum *adde* circa ea 241.34. cap.1. cap.5. 244.13. præsumptione præscriptione 245.20. scilicet competit ius præsentandi collegiatis scilicet collegiatis competit ius præsentandi. ibid. 31. sine consilio sine consensu ibid.vlt.capitulorum capitularium 247.15. dispensatis dispositis 248.28. Maij Martij 255.34.& 41. Bald. Balb. 261.30. contra eos fama, vel alia sunt sufficientia sunt contra eos fama & alia sufficientia 262.5.loquentium intelligentium 268.1. præcepit præcedit 270.vlt.sedem *adde*, non tamen habet eamdem iurisdictionem, quam habet Concilium, nec ei parem. nu.5. 275.3. Vnicum Vnitum 285.24. ad reuelandum occulta, *dele, & sic lege*, ad manifestandum quæ nouit vel audiuit de aliqua re 290. 37. nu.1. nu.4. 302.18.22.23. & respectu sed diuerso respectu 302.20. & vt qui potest vt 316.37.quoad annum nouitiatus *dele,& sic lege*, videlicet anni nouitiatus omissionem non vitiare in dicta religione professionem 318.43.quod dat quo dat 319.2. lib.6. *adde*, &c. inde subiungimus sequentia. 326. 29. à primo à principio 328. 4. dicta *dele* 344. 5. cap.religiosi. cap.religioso. 344.10.de regular. *adde* lib.6. 344.33. & 36. cognoscunt cognoscit 345.40. num.39. num.53. 348.26. fœminas fœminæ 351. 32. sinceros sincerius 351.35. consil.82. de regul. consil.7. de stat. monach. 367. 35. loco præcitato cap.17.num.134. 377.8.quæst.8. quæst.6. 381.13.præterea. præterea. il 2. ibid. peruenit.1. peruenit.2. 382.7. cum in causis. cum Matthæ. ibid. 8. quæst.1. quæst.2. ibid.40.non posse absoluere non posse se inuicem absoluere 386. 1. offeramus.4. afferamus.24. 387.23.dilectis. dilecti. 388.15.cap.turbat. cap.turbatur. 389.33.de consti. de consuet. ibid. de iure patr. de censib. 396.42. lib.6. *dele*. 403.23. earum eius 417.12. pastoralis pastor 417.23.reliquare volentes relinquere nolentes 435.19.suspēsio suspenso 441. 40. eam ea 444.41.vtique vtrique 445.19. curam cura 487. 41. prouiso præuiso 494.24.omne omnem 501.21.suspensionem suspicionem ibid.num. 72. num.10.& seq. 504.39.rubus rubos 507. 40. non fuerunt *dele* non 512. 36. An visitator Episcopi An Episcopus 520.17.deposito depositio 567.penult.merata numerata

rata 575.40. pereat *adde* domus ipsa, & quod non possit illam vendere 583. 31. rebus *adde* immobilibus 584.35. determinatur determinantur 589.11. merx merces 592. 38. pacta illa, *adde*, quæ simpliciter excusarent à caducitate, non tamen illa 598. 3. recognitionis recognitiones 602. 13. quo nascuntur quo non nascuntur 607. 14. quam prius quam 611.3. de solution. de fideiuss. 614.11. mobilia, & immobilia immobilia, & mobilia 630.3. reliquisset reliquasset 635. 2. cap. dicatis. cap. non dicatis 664. 13. qui quæ 666.29. annum annuum 688. 19. absoluendus sepeliendus in sacro 721.24. quodcumque quotcumque 737.21. nu.536. nu.5. 770.5. ad quem ad quod 786.36. consules consulens 791.4. probet præbet 800,31. transmissionem *adde*, sed non iuridicas 812.35. translato translatus 833.31. cuius quorum 864.25. dicit ducit 880. 41. q.11. q.111. 906.4. constitas castitas 994. vlt. indictus indistinctus.

Animaduersiones quædam ad nonnulla Nauarri consilia, quas hic ad libri calcem apposuimus, ne illis candide Lector careas, sed suis locis singulas reponas.

Pag.17. in adnot. ad 9. quæst. consilij 1. de constit. hæc adde: Et certe cum processus bullæ feratur potius in modum præcepti, quam legis; & sententia excommunicationis pluribus in locis feratur contra illos, de quibus Papa certo scit quod nolunt eius mandata recipere; non potest dici illam ferri sub conditione, si acceptetur: & cum singulis annis renouetur & feratur, vix potest accommodari id quod dicitur de lege non recepta.

Pag.74. in fine consilij 11. de rescript. addatur: Aduertendum in casu proposito non posse accommodari quod dicitur de deuolutione ad Pontificem facta, cum agatur de beneficio, quod vacauit in mense eidem Pontifici reseruato.

Pag.75. ad nu.3. consil. 12. de rescript. addatur: Aduertendum, cum hic agatur de fructibus beneficij, quod modo habet legitimum successorem, & administratorem, non posse in hoc verificari omnes dictos tres modos restituendi: quia immo dicti fructus videntur restituendi dicto successori.

Pag.80. ad finem eiusdem consil. 12. Aduertendum, id quod dicitur nu.10. pro validitate pensionis, esse admodum dubium in foro conscientiæ: cum causa, ne ex huiusmodi resignatione nimium patiatur, vere non subsistat: & clausula illa, *siue prædicto, siue alio modo,* &c. non respiciat suppletionem defectuum nullitatis pensionis.

Pag.112. ad consil.4. de renuntiat. in fi. Aduertendum, referri sacram Congreg. censuisse eiusmodi renunciationem esse nullam, ex quo non fuit expressum resignantem ad illius titulum promotum; quæ expressio pro forma requiritur.

Pag.129. ad finem consilij 8. de renunciat. adde: Aduertendum, quod spectat ad possessionem triennalem, videndum quod notatur infra consil.20. & 30. de præben. & quod spectat ad regulam de publicand. resign. videndam constitutionem Greg. XIII.

Pag.140. in fine consil.6. de temp.ord. adde: Vide supra consil. 4. & infra consil. 12.

Pag.149. ad consil.15. de temp.ord. Aduertendum hoc responsum non videri carere maxima difficultate; nam ratio excusationis, de qua nu.2. & 3. videtur repugnare illi dicto, quod ponit supra consil.14. nu.2. & quam ponit nu.4. non videtur subsistere; ex quo Concilij verba expresse requirentis pacificam possessionem, nullam probabilem admittunt dubitationem, nec obscuritatem. vnde doctrina Innoc. in hoc casu sibi locum non potest vendicare. Vide infra consil.27. nu.3. & de ætate & qualit. consil.7. nu.4.

Pag.150. ad consil.16. de temp.ord. Aduertendum quo ad remedium petendum ab Episcopo, seu Capitulo: nam aut petitur in foro conscientiæ, & obtentum à sacra Pœnitentiaria sufficit: aut quo ad forum exterius, & nec Episcopus, nec Capitulum dispensat: nisi dicamus per dictam concelebrationem non incurri irregularitatem, quod forte verius videtur.

Pag.162. ad consil. 26. de temp.ord. Aduertendum, referri Congregationem censuisse, regulares, qui volunt ab alieno ordinari, debere obtinere dimissorias etiam à diœcesano, si in diœcesi commoratur. & vide infra consil. 36.

Pag.172. ad additionem consilij 26. de temp.ord. hæc adde: Vt supra consil.26.

Pag.204. ad finem consilij 4. de fil. presbyt. Aduertendum, dispensationem Episcopi, de qua hic per

per Nauar. nu. 2. non respicere impedimentum prouenièns ex defectu natalium; sed illud quod prouenit ex eo quod sine dispensatione Papæ assumpsit sacros ordines.

Pag. 229. ad consil. 1 de offic. vicar. adde hæc verba: Vide infra consil. 2. de offic. ordin.

Pag. 234. ad consil. 5. de offic. iud. deleg. adde: Aduertendum primo, videri dictam regulam non habere locum in hoc casu, in quo hic habuit titulum ab eo qui non poterat dare: Secundo, magis communem videri, regulam non prodesse in foro conscientiæ.

Pag. 245. ad consil. 2. de offic. iud. ord. adde: Aduerte, quia Rota tenet Episcopum non posse cogi vt habeat vicarium, vt habet Puteus lib. 2. decis. 43. Mehodanus de officio vicar. decis. 4. sed nec Felin. d. cap. quoniam. sequitur Abbatem. Vide etiam supra de offic. vicar. consil. 1.

Pag. 256. ad consil. 9. de offic. iud. ord. adde: Aduertendum, pronunciatum fuisse per sententiam, quæ transiuit in iudicatum, Episcopum non potuisse mutare beneficium perpetuum in manuale, vt etiam insinuat Nauar. hic nu. 2. ad fin.

Pag. 304. ad finem consil. 3. de iis quæ vi. adde: Aduertendum, ea quæ hic scribit Nauar. in fin. nu. 6. & 7. non ita esse intelligenda, vt Papa sua dispensatione concedat alicui, vt iuri naturali diuino non subsit; sed determinando materiam voto, quod iure naturali diuino obligat, promissam, in illo casu non esse congruam materiam voti, & sic non obligare; vt declarat D. Thom. 2. 2. quæst. 88. art. 10. ad 2. & quæst. 89. artic. 9. ad 1. ad quem locum se remittit idem Nauar. de pœnit. dist. 6. cap. pen. sacerdos. nu. 132.

Pag. 330. ad consil. 4. de iudiciis. adde: Aduertendum, Nauarrum non solum non negare, immo expresse affirmare matrimonium per eū in foro conscientiæ tantum dispensatos contractum esse semper incommutabiliterq. validum: sed ex quo dicta dispensatio eis non suffragatur nisi quo ad forum conscientiæ, inde sequitur iudicem fori exterioris debere cum prædictis se gerere, ac si sine dispensatione (cum de ea ipsi legitime non constet) contraxissent.

Pag. 352. ad consil. 1. de caus. possess. & prop. adde: Consilium de quo supra nu. 2. reperitur sub tit. de statu monach. consil. 7.

Pag. 420. ad notata ad consil. 3. de vit. & hon. cler. ibi, 18. Ianuarii, adde, cum illius modificatione edita ab eodem pridie Kal. Februarii.

Pag. 588. ad consil. 22. de empt. & vend. in fine adde: Aduertendum Pium V. circa venalitatem horum officiorum in statu Rom. Ecclesiæ edidisse quamdam constitutionem, de qua in hac materia idem Nauar. meminit in Man. confess. cap. 25. post num. 7. qui etiam videndus est in tract. de datis & prom. not. 32. post nu. 45. vers. 4.

Pag. 863. ad consil. 13. de conuers. coniug. adde: Aduerte, quia quintum dictum, & illius responsio videntur intelligenda vt supra consil. 6.

Pag. 916. ad consil. 17. de voto. adde: Aduerte, quod cum Caietanus 2. 2. quæst. 189. artic. 8. ad fin. teneat contrarium eius quod Auctor nu. 8. habet, & doctrina eiusdem Caiet. d. quæst. 189. art. 3. in resp. ad 2. dub. videatur subuertere conclusionem Auctoris; tutior videtur via commutationis.

Pag. 919. ad consil. 19. de voto. Aduertendum, Episcopum non posse ex sola sua libera voluntate tollere interstitia, sed requiri causam ex sacro Concilio sess. 23. cap. 11. & 14.

Pag. 998. ad fin. consil. 6. de statu monach. adde: Aduertendum circa ea quæ dicuntur num. 8. referri sacram Congreg. censuisse superiores religionum posse solum sua monasteria obligare, vt obseruent eorum instituta, à quibus forte recesserunt; Pontificem autem posse religiosis indicere strictiorem vitam, quam sit illa, quam requirebat eorum regula.

Pag. 1007. ad consil. 11. de stat. monach. adde: Aduertendum, referri à tempore Greg. XIII. & citra obseruari, vt canonicis regularibus dentur beneficia curata sæcularia.

Pag. 1017. ad finem consilii 14. de stat. monach. adde: Aduertendum difficile esse sustinere dictam concessionem non esse contra dispositionem dicti cap. 2. sess. 25. de regularib. expresse decernentis, administrationem immobilium non aliis quam officialibus, qui ob vtilitatem monasterii creari solent, concedendam esse: qualis non est hic conductor, qui vt priuatus religiosus, & ad suam vtilitatem & damnum hanc obtinuit administrationem.

Pag. 1030. ad consil. 5. de iure patron. adde: Aduertendum referri resolutum fuisse ad examinatores non spectare iudicare quis sit magis idoneus. Vnde patronus ecclesiasticus ex approbatis pro idoneis eliget eum qui sibi magis videtur idoneus, quem præsentabit Episcopo, ad quem spectat ius instituendi. At si institutio ad alterum pertineret, Episcopus ipse ex approbatis eliget magis idoneum, quem patronus præsentabit ei, qui debet instituere.

Pag. 1058. ad consil. 4. de censib. Aduerte, ne ex iis quæ dicuntur num. 2. inferas consuetudine posse induci, vt pro sacramentorum collatione clerici à clericis aliquid possint exigere, contra Panorm. cap. Iacobus. num. 2. de simon.

Pag. 1068. ad finem consil. 1. de celebr. miss. adde: Sed quod qui audit Missam noctis Natalis satisfaciat præcepto, notat Syluest. verbo Missa 2. post nu. 1. vers. dicitur secundo. vnde idem videtur posse dici de celebratione: licet D. Nauarrus hic vtatur illa dictione, alteram, quæ dicitur de duobus: sed quia alterum etiam potest dici de tribus, ideo posset dici D. Nauar. non dissentire à Syluest.

Pag. 1101. ad consil. 6. de baptismo. Aduerte, quia ex rationibus adductis, ac ex citata auctoritate Caiet. elicitur D. Nauarrum loqui in casu, in quo intentio occidentis matrem pro Christo fertur etiam saltem virtualiter in occisionem filii nondum nati.

REGESTVM.

a b c d e.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sſ Tt Vu Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp Qqq Rrr Sſſ Ttt Vuu Xxx Yyy Zzz.

Aaaa Bbbb.

Omnes sunt Quaterniones, præter a & Bbbb Duerniones.

Digitized by Google